

OGIÆ

ETUS,
MIS, COMMODA, OECONOMIC
UNQUE ECCLESIASTICORUM.

ENTINI (ANNO 1535) PRO LATINIS
RÆCIS FLORUERUNT :

OGICA
TRADITIONIS PER QUINDECIM PRI
PLIUS,

S MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIG
NIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA ; OMNIBU
ECULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS,
OMOS, SIVE AUCTORES ALICUIUS MOMENTI
DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGU
SUBJECTANQUE MATERIAM SIGNIFICAN
IS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN
ENTIBUS, AMPLIFICATA ;
PERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STA
NIS PUNCTUM DOGMATICUM, MORALE, LITTE
SINE ULLA EXCEPTIONE ; SED PRÆSERTIM
ET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID
PUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSE,
CIATUR ; ALTERO SCRIPTURÆ
QUINAM PATRES ET IN QUIBUS
RORUM SCRIPTURÆ VERSUS, A
YPSIS, COMMENTATI SINT.

SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDIT
IONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS
IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTER
AD UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
CTENUS HIC ILLIC SPARSONUM,
PERRIUS ET MSS. AD OMNES
ENTIBUS, COADUNATORUM.

PRIOR,
TORESQUE ECCLESIAE GRÆCÆ
OTIUM,

. MIGNE,
alverae,
IÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

BITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LAT
NTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE
VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GR
TUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AM
LINE INDICIBUS ; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIO
A VOLUMINA RETINETUR. UTRAQUE VIGESIMA QUA
LUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE N
E VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR
AM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET
ESSE ERIT ; SECUS ENIM CUIUSQUE VOLUMINIS AM
UNT. ATTAMEN, SI QUIS EMAT INTEGRE ET SEQ
LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEN
PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

VI. PARS TERTIA ET ULTIMA.

ENES.

APUD J.-I. EM,
ARTAM LU
NUNC
VULGO D'ENFE

Migne, Jacques Paul

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSISTERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIAE SÆCULI ET AMPLIUS,

JUNTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGEN-
TER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIUS
OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS,
AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS, SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI
SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGU-
LARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICAN-
TIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN
ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATIS-
TICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM DOGMATICUM, MORALE, LITUR-
GICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ulla EXCEPTIONE; SED PRÆSENTIM
DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET **HERUM**, QUO CONSULTO, QUIDQUID
NON SOLOM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMIS-
SO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO **SCRIPTURÆ**

SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS
OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS LIBRORUM SCRIPTURÆ VERSUS, A

PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS,
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS
TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTAN-
TIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSENTIMQUE ISTA COLLECTIO UNA, METHODOICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,
PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES
ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA PRIOR,

IN QUÆ PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIAE GRÆCÆ
[A S. BARNABA AD PHOTIUM,

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ clerici universæ,

SIVE CURSuum COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIAE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA.
LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUODAM PRIMAM SERIEM VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA
STAT. NONNE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA
DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLE-
CTITUR, ET AD NOVEN ET CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM
TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR. UTRAQUE VIGESIMA QUARTA
DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE NEMPE
LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EMP-
PTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM, SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272
PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET NECESSE ERIT; SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLI-
TUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA ÆQUABUNT. ATTAMEN, SI QUIS ENAT INTEGRÆ ET SEORSIM
COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEN VEL
PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS XVI. PARS TERTIA ET ULTIMA.

ORIGENES.

EXCUEDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE, EDITOREM.

IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIINA.

1863

AVIS IMPORTANT.

1438
V. 16
t. 3

D'après un^e déslots providentiellelles qui régissent le monde, rarement les œuvres au-dessus de l'ordinaire se font sans contradictions plus ou moins fortes et nombreuses. Les *Ateliers Catholiques* ne pouvaient guère échapper à ce cachet divin de leur utilité. Tantôt on a nié leur existence ou leur importance; tantôt on a dit qu'ils étaient fermés ou qu'ils allaient l'être. Cependant ils poursuivent leur carrière depuis 21 ans, et les productions qui en sortent deviennent de plus en plus graves et soignées: aussi paraît-il certain qu'à moins d'événements qu'aucune prudence humaine ne saurait prévoir ni empêcher, ces Ateliers ne se fermeront que quand la *Bibliothèque du Clergé* sera terminée en ses 2,600 volumes in-4°. Le passé paraît un sûr garant de l'avenir, pour ce qu'il y a à espérer ou à craindre. Cependant, parmi les calomnies auxquelles ils se sont trouvés en butte, il en est deux qui ont été continuellement répétées, parce qu'étant plus capitales, leur effet entraînait plus de conséquences. De petites et ignares concurrents se sont donc acharnés, par leur correspondance ou leurs voyageurs, à répéter partout que nos Editions étaient mal corrigées et mal imprimées. Ne pouvant attaquer le fond des Ouvrages, qui, pour la plupart, ne sont que les chefs-d'œuvre du Catholicisme reconnus pour tels dans tous les temps et dans tous les pays, il fallait bien se rejeter sur la forme dans ce qu'elle a de plus sérieux, la correction et l'impression; en effet, les chefs-d'œuvre même n'auraient qu'une demi-valeur, si le texte en était inexact ou illisible.

Il est très-vrai que, dans le principe, un succès inouï dans les fastes de la Typographie ayant forcé l'Editeur de recourir aux mécaniques, afin de marcher plus rapidement et de donner les ouvrages à moindre prix, quatre volumes du double *Cours d'Ecriture sainte et de Théologie* furent tirés avec la correction insuffisante donnée dans les imprimeries à presque tout ce qui s'édite; il est vrai aussi qu'un certain nombre d'autres volumes, appartenant à diverses Publications, furent imprimés ou trop noir ou trop blanc. Mais, depuis ces temps éloignés, les mécaniques ont cédé le travail aux presses à bras, et l'impression qui en sort, sans être du luxe, attendu que le luxe jurerait dans des ouvrages d'une telle nature, est parfaitement convenable sous tous les rapports. Quant à la correction, il est de fait qu'elle n'a jamais été portée si loin dans aucune édition ancienne ou contemporaine. Et comment en serait-il autrement, après toutes les peines et toutes les dépenses que nous subissons pour arriver à purger nos épreuves de toutes fautes? L'habitude, en typographie, même dans les meilleures maisons, est de ne corriger que deux épreuves et d'en conférer une troisième avec la seconde, sans avoir préparé en rien le manuscrit de l'auteur.

Dans les *Ateliers Catholiques* la différence est presque incommensurable. Au moyen de correcteurs blanchis sous le harnais et dont le coup d'œil typographique est sans pitié pour les fautes, on commence par préparer la copie d'un bout à l'autre sans en excepter un seul mot. On lit ensuite en première épreuve avec la copie ainsi préparée. On lit en seconde de la même manière, mais en collationnant avec la première. On fait la même chose en tierce, en collationnant avec la seconde. On agit de même en quarte, en collationnant avec la tierce. On renouvelle la même opération en quinte, en collationnant avec la quarte. Ces collationnements ont pour but de voir si aucune des fautes signalées au bureau par MM. les correcteurs, sur la marge des épreuves, n'a échappé à MM. les correcteurs sur le marbre et le métal. Après ces cinq lectures entières contrôlées l'une par l'autre, et en dehors de la préparation ci-dessus mentionnée, vient une révision, et souvent il en vient deux ou trois; puis l'on clique. Le clichage opéré, par conséquent la pureté du texte se trouvant immobilisée, on fait, avec la copie, une nouvelle lecture d'un bout de l'épreuve à l'autre, on se livre à une nouvelle révision, et le tirage n'arrive qu'après ces innombrables précautions.

Aussi y a-t-il à Montrouge des correcteurs de toutes les nations et en plus grand nombre que dans vingt-cinq imprimeries de Paris réunies! Aussi encore, la correction y coûte-t-elle autant que la composition, tandis qu'ailleurs elle ne coûte que le dixième! Aussi enfin, bien que l'assertion puisse paraître téméraire, l'exactitude obtenue par tant de frais et de soins, fait-elle que la plupart des Editions des *Ateliers Catholiques* laissent bien loin derrière elles celles même des célèbres Bénédictins Mabillon et Montfaucon et des célèbres Jésuites Petau et Sirmond. Que l'on compare, en effet, n'importe quelles feuilles de leurs éditions avec celles des nôtres qui leur correspondent, en grec comme en latin, on se convaincra que l'invraisemblable est une réalité.

D'ailleurs, ces savants éminents, plus préoccupés du sens des textes que de la partie typographique et n'étant point correcteurs de profession, lisaient, non ce que portaient les épreuves, mais ce qui devait s'y trouver, leur haute intelligence suppléant aux fautes de l'édition. De plus les Bénédictins, comme les Jésuites, opéraient presque toujours sur des manuscrits, cause perpétuelle de la multiplicité des fautes, pendant que les *Ateliers Catholiques*, dont le propre est surtout de ressusciter la Tradition, n'opèrent le plus souvent que sur des imprimés.

Le R. P. De Buch, Jésuite Bollandiste de Bruxelles, nous écrivait, il y a quelque temps, n'avoir pu trouver en dix-huit mois d'étude, une seule faute dans notre *Patrologie latine*. M. Denzinger, professeur de Théologie à l'Université de Wurzburg, et M. Reissmann, Vicaire Général de la même ville, nous mandaient, à la date du 19 juillet, n'avoir pu également surprendre une seule faute, soit dans le latin soit dans le grec de notre double *Patrologie*. Enfin, le savant P. Pitra, Bénédictin de Solesmes, et M. Bonetty, directeur des *Annales de philosophie chrétienne*, mis au défi de nous convaincre d'une seule erreur typographique, ont été forcés d'avouer que nous n'avions pas trop présumé de notre parfaite correction. Dans le Clergé se trouvent de bons latinistes et de bons hellénistes, et, ce qui est plus rare, des hommes très-positifs et très-pratiques, eh bien! nous leur promettons une prime de 25 centimes par chaque faute qu'ils découvriront dans n'importe lequel de nos volumes, surtout dans les grecs.

Malgré ce qui précède, l'Editeur des *Cours complets*, sentant de plus en plus l'importance et même la nécessité d'une correction parfaite pour qu'un ouvrage soit véritablement utile et estimable, se livre depuis plus d'un an, et est résolu de se livrer jusqu'à la fin à une opération longue, pénible et coûteuse, savoir, la révision entière et universelle de ses innombrables clichés. Ainsi chacun de ses volumes, au fur et à mesure qu'il les remet sous presse, est corrigé mot pour mot d'un bout à l'autre. Quarante hommes y sont ou y seront occupés pendant 10 ans, et une somme qui ne saurait être moindre d'un demi-million de francs est consacrée à cet important contrôle. De cette manière, les Publications des *Ateliers Catholiques*, qui déjà se distinguaient entre toutes par la supériorité de leur correction, n'auront de rivales, sous ce rapport, dans aucun temps ni dans aucun pays; car quel est l'éditeur qui pourrait et voudrait se livrer APRES COUP à des travaux si gigantesques et d'un prix si exorbitant? Il faut certes être bien pénétré d'une vocation divine à cet effet, pour ne reculer ni devant la peine ni devant la dépense, surtout lorsque l'Europe savante proclame que jamais volumes n'ont été édités avec tant d'exactitude que ceux de la *Bibliothèque universelle du Clergé*. Le présent volume est du nombre de ceux révisés, et tous ceux qui le seront à l'avenir porteront cette note. En conséquence, pour juger les productions des *Ateliers Catholiques* sous le rapport de la correction, il ne faudra prendre que ceux qui porteront en tête l'avis ici tracé. Nous ne reconnaissons que cette édition et celles qui suivront sur nos planches de métal ainsi corrigées. On croyait autrefois que la stéréotypie immobilisait les fautes, attendu qu'un cliché de métal n'est point élastique; pas du tout, il introduit la perfection, car on a trouvé le moyen de le corriger jusqu'à extinction de fautes. L'Hébreu a été revu par M. Drach, le Grec par des Grecs, le Latin et le Français par les premiers correcteurs de la capitale en ces langues.

Nous avons la consolation de pouvoir finir cet avis par les réflexions suivantes: Enfin, notre exemple a fini par ébranler les grandes publications en Italie, en Allemagne, en Belgique et en France, par les *Canons grecs* de Rome, le *Gerdil* de Naples, le *Saint Thomas* de Parme, l'*Encyclopédie religieuse* de Munich, le recueil des *déclarations des rites* de Bruxelles, les *Bollandistes*, le *Swirez* et le *Spicilege* de Paris. Jusqu'ici, on n'avait su réimprimer que des ouvrages de courte haleine. Les in-4°, où s'engloutissent les in-folio, faisaient peur, et on n'osait y toucher, par crainte de se noyer dans ces abîmes sans fond et sans rives; mais on a fini par se risquer à nous imiter. Bien plus, sous notre impulsion, d'autres Editeurs se préparent au *Bulfaire* universel, aux *Décisions* de toutes les Congrégations, à une *Biographie* et à une *Histoire générale*, etc., etc. Malheureusement, la plupart des éditions déjà faites ou qui se font, sont sans autorité, parce qu'elles sont sans exactitude; la correction semble en avoir été faite par des aveugles, soit qu'on n'en ait pas senti la gravité, soit qu'on ait reculé devant les frais; mais patience! une reproduction correcte surgira bientôt, ne fût-ce qu'à la lumière des écoles qui se sont faites ou qui se feront encore.

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.
—
ORIGENIS
OPERA OMNIA,

EX VARIIS EDITIONIBUS ET CODICIBUS MANU EXARATIS, GALLICIS, ITALICIS, GERMANICIS ET ANGLICIS COLLECTA ATQUE ADNOTATIONIBUS ILLUSTRATA, CUM COPIOSIS INDICIBUS, VITA AUCTORIS ET MULTIS DISSERTATIONIBUS,

OPERA ET STUDIO

DD. CAROLI ET CAROLI VINCENTII DELARUE,

Presbyterorum et monachorum Benedictinorum e congregatione S. Mauri:

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PARS TERTIA TOMI SEXTI,

CONTINENTIS PARTEM ALTERAM HEXAPLORUM QUÆ AD PRIMITIVUM REDUXIT ORDINEM. NEMPE VERE HEXAPLAREM. INNUMERISQUE OMNIS GENERIS EXPURGAVIT ERRORIBUS. NOVIS AUXIT INTERPRETUM LECTIOIBUS, NOTISQUE ILLUSTRAVIT SUIS NON PAUCIS

P. L. B. DRACH,

S. CONGR. DE PROPAGANDA FIDE BIBLIOTHECARIUS HONORARIUS; PHILOSOPHICÆ ET LITTERARUM DOCTOR; PONTIFICIARUM ACADEMIARUM RELIGIONIS CATHOLICÆ ET ARCADUM SOCIUS, NECKON SOCIETATIS NANGÆIÆ YDEI ET LUCIS, PARISIENSISQUE SOCIETATIS ASIATICÆ; LITTERARUM GRÆCARUM AC LATINARUM PROFESSOR; EQUUS ORDINIS PIANI, GALICÆ LEGIONIS HONORIS, S. GRÆGORII MAGNI, S. SYLVESTRI, S. LUDOVICI CIVILIS MERITI LUCENSIS SECUNDÆ CLASSIS, ETC., OLIM, TERO, DUM IN SYNAGOGA, HEBRÆUS LEGISQUE DOCTOR, ET SCHOLÆ CONSISTORIALIS PARISIENSIS DIRECTOR.

HUIC VOLUMINI ACCEDIT

LIBER CONTRA HÆRESES QUI INSCRIBITUR: ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΜΕΝΑ.

VENEUNT 9 VOLUMINA 95 FRANCIS GALLICIS.

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE. OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MŒNIA PARISIINA.

1863

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HAC TOMI XVI PARTE TERTIA
CONTINENTUR.

ORIGENES.

Hexaplorum quæ supersunt (*continuatio et finis*).
Philosophumena, sive Omnium hæreseon refutatio.

col. 2400 ad 3009
3009 ad finem.

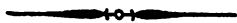
MONITUM.

Quintus jam effluxit annus ex quo Origenis Hexapla primigeniæ formæ restituta recudendi laborem arduum, et quantum sumptuum suscepimus, qui tandem in hoc volumine absolvitur. Sequitur liber qui inscribitur *Philosophumena*, de cujus auctore multis disputatum est. Hippolyto Portuensi tribuunt editores Gottingenses novissimi et doctores plerique Ultrarhenani; Caio alii, alii Epiphanio, Didymo etiam Alexandrino. Quibus ut contradicamus et Origeni adjudicemus, facit codicum manu exaratorum consensus, quos in Præfatione recenset doctissimus editor, D. Emmanuel Millerus, qui opus ex codice montis Sancti exscripsit et primus edidit. Præclare de hoc libro disputarunt doctissimi æque ac reverendissimi viri DD. Darbois, olim Parisiensis Ecclesiæ vicarius generalis, postea episcopus Nanceiensis, nunc Parisiensis archiepiscopus; et Cruice, olim Scholæ ecclesiasticæ Superiorum Studiorum, quæ audit *Carmelitarum*, præpositus, nunc episcopus Massiliensis. Plura Auctoris nostri loca excussit D. Alfred Maury in Ephemeridibus quæ inscribuntur: *Revue archéologique (Etudes sur les documents mythologiques contenus dans les Philosophumena d'Origène. Année VIII° (Paris, 1851), p. 233, 364 et 365; année IX° (Paris, 1852), p. 144.*

HEXAPLORUM

QUÆ SUPERSUNT

LIBER EZECHIELIS.

1281

IN EZECHIELEM MONITUM.

His usi sumus manuscriptis editisque libris, in colligendis veterum interpretum lectionibus.

Codice RR. PP. Jesuitarum unde multa excerptimus.

Codice Coisliliano in Ezechielem, pervetusto.

Codice Regio bombycino XIII sæculi.

Codice San-Germanensi antiquissimo Langobardicis litteris descripto, ubi S. Hieronymi Comment. in Ezechielem.

Origene multis in locis.

Gregorio Neocæsariensi in Ezechielem.

Eusebio De locis Hebraicis.

Athanasii edito semel.

Hieronymi edito Comment. in Ezechielem.

EZECHIELIS CAPUT PRIMUM.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

הגולה 1

1.

1.

עליו שם 3

3.

3.

רח סערה 4

4.

4. (Ἄνεμος λαίλαπος.)

ונגה לו סביב ומחזיקה כנף החשמל
אשר בחדר האש 'Eβραῖος, φῶς γὰρ
ἐν μέσῳ αὐτοῦ ὡς θρασις ἱριδος,
καὶ αὐτὴ διεσθῆς ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

וארבע כנפים לאחת להם 6

6.

6. ✕ Αὐτοῖς.

ורגליהם רגל ישרה 7

7.

7.

וכף רגליהם ככף רגל עגל

Τὸ δὲ ἶχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν ὡς
ἶχνος στρόγγυλον.

9, 8 ונפיהם לארבעתם : חברת
אשה אל-אחותה כנפיהם לא-יסב

8, 9.

8, 9. ✕ Καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν
τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέρα τῆς
ἑτέρας, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν οὐκ
ἐπιστρέφοντο.

ופניהם 11

11.

11.

לא יסב בלכתן 12

12.

12.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Transmigrationis.

1. Captivorum.

1.

3. Super eum ibi.

3. Super eum ibi.

3.

4. Ventus turbinis.

4. Ventus turbinis.

4. Ventus turbinis.

Et splendor ei undique, et de medio ejus veluti species crepitantis flammæ, de medio ignis. *Hebræus int.*, lumen quippe in medio ejus quasi aspectus iridis, et ipsa perspicua erat in medio eorum.

Et splendor in circuta ejus : et de medio ejus quasi species electri, id est, de medio ignis.

6. Et quatuor alæ unicuique eis.

6. Et quatuor pennæ uni.

6. Eis.

7. Et pes eorum, pes rectus.

7. Pedes eorum pedes recti.

7.

Et planta pedum eorum veluti planta pedis vituli.

Et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli.

Vestigium vero pedum eorum veluti vestigium rotundum.

8, 9. Et alæ eorum in quatuor ipsis. Junctæ alia ad aliam, alæ eorum non revertebantur.

8, 9. Et pennas per quatuor partes habebant. Junctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum : non revertebantur.

8, 9. Et alæ eorum quatuor junctæ alia ad aliam, et alæ eorum non revertebantur.

11. Et facies eorum.

11. Facies eorum.

11.

12. Non revertebantur in ambulando illa.

12. Nec revertebantur cum ambularent.

12.

IN EZECHIELEM MONITUM.

Theodoretū edito in Ezechielem.

Notis Romanæ editionis et Drusii.

[In additionibus nostris plura nobis suppeditavit volumen cui titulus: «Iezeciel secundum Septuaginta ex Tetraplis Origenis e singulari Chisiano codice annorum circiter 100000, Opera et studio R. D. Vincentii de Regibus etc.» Romæ typis cusum anno 1840, cujus splendidissimæ editionis exemplar grato animo servamus ex dono piæ eruditæque memoriæ Rmi. P. Ungarelii, ex illa doctissima illustratissimaque Congregatione Barnabitarum, quam nobilitant cl. nomm. Eminentissimorum cardinalium Gerdilii, Lambruschinii, R. P. Vercellone, aliorumque insignium virorum. Eam autem editionem, quod valde dolendum, non paucæ deturpant typographica menda, quibus vix una vel altera vacat pagina.

Novas interpretum lectiones, ut et variantes, e codice Chisiano excerptas signamus litera C, e codice vero Barberino, litera B. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT PRIMUM.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΑΝ.
1.	1. Τῆς αἰχμαλωσίας. Οἱ λοιποὶ τῆς μετοικεσίας.	1.
3.	3. Ἐπ' ἐμὲ ✕ ἐκεῖ.	3.
4. Πνεῦμα καταγίγνον.	4. Πνεῦμα ἐξαίρον.	4. . . .
	Καὶ φέγγος κύκλω αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἐξασπράπτον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὄρασις ἤλεκτρου ἐν μέσῳ τοῦ πυρός.	
6.	6. Καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῷ ἐνί.	6. ✕ Αὐτοῖς.
7.	7. Καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν, ✕ σέλη : ὀρθά.	7.
Τὸ δὲ ἶχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν ὡς ἶχνος μέσχου.	Prorsus alia.	
8, 9.	8, 9. Partim vacat, partim non convenit.	8, 9. ✕ Καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέρα τῆς ἑτέρας, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν οὐκ ἐπιστρέφοντο.
11.	11. ✕ Καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν.	11.
12.	12. Καὶ οὐκ ἐπιστρέφον ✕ ἐν τῷ ἰκπορεύεσθαι αὐτά.	12.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Captivitatis. Reliqui, transmissionis.	1.
3.	3. Super me ibi.	3.
4. Spiritus procellosus.	4. Spiritus auferens.	4. Flatus tempestatis.
	Et splendor in circuitu ejus, et ignis fulgurans, et in medio ejus quasi visio electri, in medio ignis.	
6.	6. Et quatuor alæ uni.	6. Eis.
7.	7. Et crura eorum crura recta.	7.
Vestigium autem pedum eorum quasi vestigium vituli.	Prorsus alia.	
8, 9.	8, 9. Partim vacat, partim non convenit.	8, 9. Et alæ eorum quatuor junctæ alia ad aliam, et alæ eorum non revertebantur.
11.	11. Et facies eorum.	11.
12.	12. Et non revertebantur in exeundo ipsa.	12.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
14 והזירות רצוא ושוב כמראה הבזק	14.	14. (Καὶ τὰ ζῶα ἔτρεχον καὶ ἀνέκαμπτον) ὡς εἶδος ἀπορβόλας ἢ ἀστραπίης.
16 וכעשיהם כעץ תרשיש	16.	16. Καὶ αἱ ποιήσεις αὐτῶν ὡς ὀφθαλμοῦ χρυσολίθου.
17 חמת אמד לארבעתן וכמראהם על-ארבעת רבעיהן בלכתם ילם	17.	17.
18 ויראה להם	18.	18.
24 כקול - שדי בלכתם קול המלה קול מחנה	24.	24.
26 ובמעל לרקיע אשר על-ראשם	26.	26.
27 כמראה-אש מת-לה סביב	27.	27. * Ὡς ὄρασις πυρὸς ἰσωθεν αὐτοῦ κύκλω.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
14. Et animalia currere et redire, secundum aspectum coruscationis.	14. Et animalia ibant et revertebantur, in similitudinem fulguris coruscantis.	14. (Et animalia currebant et reflectebant) quasi species fluxus aut fulguris.
16. Et opus earum quasi aspectus tharsis.	16. Et opus earum, quasi visio maris.	16. Et operationes earum quasi oculus chrysolithi.
Et similitudo una quatuor ipsis : et aspectus earum, et opus earum.	Et una similitudo ipsarum quatuor : et aspectus earum, et opera.	
17. Super quatuor quadrilateris suis in eundo ipsarum ibant.	17. Per quatuor partes earum euntes ibant.	17.
18. Et pavor propter eas.	18. Ei horribilis aspectus.	18.
24. Tanquam vocem Saddai in eundo ipsa, vocem loquelæ tamquam vocem castrorum.	24. Quasi sonum sublimis Dei : cum ambularent quasi sonus erat multitudinis, ut sonus castrorum.	24.
Cum starent, demittebant alas suas.	Stabant et submittebant alas suas.	
26. Et desuper firmamentum, quod super caput eorum.	26. Et super firmamentum, quod erat imminens capiti eorum.	26.
27. Tanquam aspectus ignis domus ipsi circum.	27. Velut aspectum ignis, intrinsecus ejus per circuitum.	27. Quasi visio ignis intra ipsum in circuitu.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Ezechielis.

V. 1. *Oi λοιποί*, τῆς μετακείσεως. Drusius. In hunc vero locum Hieronymus : « Significantiusque juxta Hebræos et cæteros interpretes *transmigratio* dicitur Joachim, et non *captivitas*, quod LXX translulerunt. Non enim captus urbe superata, sed voluntate se tradens, ductus est in Babylonem. Igitur Joachim, i. e. Jechoniae, dicitur prima *transmigratio* : Sedeciae autem secunda, vel extrema, *captivitas*. » Hic codex Jes. has nominum propriorum interpretationes adfert, *Χοδάρ*, βαρυσμός; Ἰωακείμ, Ἰαὺ ἐτοιμάσιος; Ἰεζεκιήλ, κράτος Θεοῦ; Βουζι, πεφασυλισμένος. [Hebr. et Vulg., in trigesimo anno. LXX, ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει. B, ἄλλος, τριακοστῷ πέμπτῳ τῆς αἰχμαλωσίας. — LXX, *Χοδάρ*. Sed *χωδάρ* C et B, qui posterior ad marginem, βαρυσμός (*aggravatio*), sine interpretis nomine, ubi nonnullæ aliæ propriorum nominum interpretationes leguntur, videlicet ad vocem Ἰεζεκιήλ, κράτος τοῦ Θεοῦ; ad Βουζι, ἄλλος, πεφασυλισμένος. Ἄλλος, Βουζι.—LXX, ἴδον. C, εἶδον. Sic etiam Ald. et quidam codd. — LXX, ὄρασεις. C, ὄρασιν. — B, ἄλλος, ὄρασεις. *Oi λοιποί*, ὅπτασταν ἢ ὄρασιν, ubi videntur binæ interpretationes. DRACH.]

V. 2. *Ο*, τοῦτο ἔτος. C, τοῦτο ἔτος. — *Ο*, ποταμοῦ τοῦ *χωδάρ*. C, π. *χωδάρ*. DRACH.

V. 3. *Exst.* Ms. Jes., cum asterisco. [Itemque C in textu. DRACH.]

V. 4. Hieronymus : *Aq.*, ventus turbinis (quem sequitur ipse Hieron.). *Sym. et Theodotio*, flatus ac spiritus tempestatis. *Aquila* Græce haud dubie habuisse videtur ἀνεμος λαίλαπος. Synmachii lectionem Græce adfert Theodoretus. [Aliter habentur trium lectiones apud L. Bos, nimirum, Ἄκ., ἀνεμος πρηστῆρος. Σύμ., πνοή θυέλλης. Θεοδ., πνεῦμα θυέλλης. B vero, Ἄ., πνεῦμα καταγίγς. Σ., πνοή καταγίγς, ὁμένη. Θ., πνεῦμα καταγίγς. — *Ο*, καὶ ἴδον. C, καὶ εἶδον, ut Ald. DRACH.]

Ibid. *Ο* Ἑβραῖος, φῶς γάρ etc. Ms. Reg. bombycinus, similiterque Coislinianus ex Polychronio. [Qui addit, φῶς γάρ ἐν μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὄρασις τριδος, καὶ αὐτὴ διεσθῆς (perspicua) ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν. B vero ad vocem τῶν LXX ὄρασις, ante ἡλέκτρον, habet, Ἄ., ὀφθαλμοῦ. Σ., εἶδος. Ἄλλος, ὁμοίωμα. DRACH.]

V. 5. B : *Ο*, ὄρασις αὐτῶν. Σ., ὅπτασία αὐτῶν. — *Ο*, ὁμοίωμα. Σ., ὁμοίωσις. DRACH.

V. 6. Ἄ., Θ., αὐτοῖς. Ms. Jes., cum asterisco. [Pro *ἰδὲ*.] Et ita C in textu, sed de more sine interprete. B vero adfert : Σ., εἶχεν κατὰ ἐν ἑκαστῷ αὐτοῦ. DRACH.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

14. (Καὶ τὰ ζῶα ἔτρεγον καὶ ἀνέκαμπτον) ὡς εἶδος ἀκίτιος ἀστραπίης.

16. . . . ὡς ὄρασις ὑακίνθου.

17.

18.

24.

26.

27.

SYMMACHIUS.

14. (Et animalia currebant et reflectebant) quasi species radii fulguris.

16. ... quasi visio hyacinthi.

17.

18.

24.

26.

27.

44. Vacat.

16. Ὡς εἶδος θαρσεῖς.

Καὶ ὁμοίωμα ἐν τοῖς τέσσαρσιν, καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν.

17. Ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο.

18. Καὶ ἦσαν αὐτά. Ἄλλος, καὶ φοβεροὶ ἦσαν.

24. Vacat.

Ἐν τῷ ἐστάναι αὐτά, κατέπαυον αἱ πτέρυγες αὐτῶν.

26. Vacat.

27. Vacat.

LXX INTERPRETES.

14. Vacat.

16. Quasi species tharsis.

Etsimilitudo una (illis) quatuor, et opus earum.

17. Ad quatuor partes ipsarum procedebant.

18. Et vidi ea. Al., et terribiles erant.

24. Vacat.

Cum ipsa starent, cessabant alæ eorum.

26. Vacat.

27. Vacat.

14. ✕ Καὶ τὰ ζῶα ἔτρεγον καὶ ἀνέκαμπτον ὡς εἶδος τοῦ Βεζέκ.

16. Καὶ αἱ ποιήσεις αὐτῶν ὡς εἶδος θαρσεῖς.

✕ Καὶ ἡ ὄρασις αὐτῶν ; καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν.

17. ✕ Ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοῦς ; ἐπορεύοντο.

18.

24. ✕ Ὡς φωνὴν ἱκανοῦ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά, φωνὴ τοῦ λόγου ὡς φωνὴ παρεμβολῆς.

✕ Ἐν τῷ ἐστάναι αὐτά ἀνιόντα, αἱ πτέρυγες αὐτῶν.

26. ✕ Καὶ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν.

27. ✕ Ὡς ὄρασις πυρὸς ἰσθθεν αὐτοῦ κύκλω.

THEODOTIO.

14. Et animalia currebant et reflectebant quasi species Bezec.

16. Et operationes earum quasi species tharsis.

Et visio earum et opus earum.

17. In procedendo ipsos procedebant.

18.

24. Tanquam vocem potentis cum ambularent ipsa, vox verbi tanquam vox castrorum.

Cum starent ipsa remittentia, alæ eorum.

26. Et supra firmamentum quod super caput eorum.

27. Quasi visio ignis intra ipsum in circuitu.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Ezechielis.

V. 7. Σκέλη (alterum) : Ms. Jes., cum asterisco. [Al., ὄρθια. C, καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν ✕ σκέλος ὄρθιον. Dr.]

Ibid. Gregorius Neocæsariensis in Ezechielem cap. 1, qui Commentarius etiam Gregorio Nazianzeno falso adscribitur : τὸ ἴχνος δὲ τῶν ποδῶν, ὡς μὲν ὁ Σύμμαχος, μόσχου διὰ τὸ γεωπόνον ὡς δὲ Ἀκύλας, στρόγγυλον, διὰ τὸ κάλλιστον τῶν σχημάτων, τὸ εἶδος δὲ τῶν τροχῶν, ὡς μὲν ὁ Σύμμαχος, ὑακίνθινον. [Senum versio non convenit cum fonte Hebr. L. Bos, Aq., καὶ τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κυκλοτερές. B, A., καὶ τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτοῦ στρόγγυλον. Σ., καὶ ὡς ἴχνος ποδῶν μόσχου. In O' vacat. C in textu, οἱ πόδες αὐτῶν ✕ ὡς ἴχνος μόσχου : DRACH.]

V. 8, 9. Ἄ., Θ., καὶ αἱ πτέρυγες etc. Ms. Jes., cum asterisco. [C, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν (□□□□□), et facies eorum], ✕ καὶ πτέρυγες αὐτῶν : τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέρα ✕ τῆς ἑτέρας, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν οὐκ ἐπιστρέφοντο. Et ita fere Alex. et Aldina, vel ut dicit Rom. ed., cæteri. C constanter omittit nomina interpretum in textu.—Aliæ variæ lectiones. Vers. 8. O', τῶν πεπεργῶν αὐτῶν. C omittit αὐτῶν. B : O', ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν. Σ., τετραμένως. V. 9. O', ἀπέναντι. B, κατέναντι. Ita etiam B, Alex., Ald., Complut. — B : O', οὐκ

ἐπιστρέφοντο. Ἄ., οὐ μετετρέποντο. Θ., οὐκ ἀντρέποντο. — O', κατέναντι τοῦ προσώπου αὐτῶν ἐπορεύοντο. Λοιποὶ, κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπορεύετο. DRACH.]

V. 10. O', καὶ ὁμοίωσις. C cum Alex., καὶ ἡ ὁμ. — O', πρόσωπον τοῦ λέοντος. C cum Alex. absque τοῦ.—O', καὶ πρόσωπον αὐτοῦ τοῖς τέσσαρσι. C addit, καὶ πρόσωπα αὐτῶν, quod habent initio commatis sequentis Hebr., Vulg. et, ut vides, Marchal. codex, cum additione articuli τὰ, necnon B. DRACH.

V. 11. Καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Ms. Jes., cum asterisco. [B in textu, καὶ πρόσωπα αὐτῶν. Ad marginem vero, Λοιποὶ, ταῦτα τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ πτέρυγες, etc. Sic etiam Theodor. Idem, O', ἐκτεταμέναι (Hebr., divisæ. Vulg., extensæ). Ἄ., διωρισμέναι (determinatæ). Θ., κεχωρισμέναι (separatæ). Idem, O', ἐκατέρω (Hebr., שְׁנַיִם). Vulg., unicuique). Σ., ἐκάστω. Ita etiam C ἐκάστω in textu.—O', ἐπάνω. C, ἐπάνωθεν. DRACH.]

V. 12. O', ἐκάτερον. C. ἑκαστον. — O', οὐ ἂν ἦν. C, οὐ ἂν ἦ. — O', καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. C addit, ✕ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά, quod habent Hebr. et Vulg., cum ambularent.—B : O', καὶ ἑκαστον. Ἄλλος, καὶ ἐκάτερον. — O', οὐ ἂν ἦ τὸ πνεῦμα. Σ., ὅπου ἦ ἡ

δρμη τοῦ πνεύματος. — Ο, και οὐκ ἐπέστρεφον. Οἱ Λοιοποι, ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά. DRACH.

V. 13. Ο, ὡς ἔβρις λαμπάδων. C addit, ✕ ἔστι (sic). Respondet τῷ Hebr. מִיָּה. — Ο, ἀστραπή. C, ὡς ἀστρ. Hebr. autem et Vulg. simpliciter, fulgur. — B unus, Ο, και ἐν μέσῳ τῶν ζώων. Α., και δημοιώσει τ. ζ. (Hebr. et Vulg., et similitudo animalium). Idem, Ο, ὡς ἔβρις. Θ., δρασις. Σ., εἶδεα (Hebr. et Vulg., quasi aspectus). Idem, Ο, συστρεφόμενων (discurrentium). Σ., διερχομένη (pertransiens). Θ., διεπορεύετο (Hebr., perambulans). Idem, Ο, ἀναμείσον τῶν ζώων. Ἄλλος, ἀναμείσον τῶν λαμπάδων. IDEM.

V. 14. Θ., και τὰ ζῶα, etc., cum asterisco. Hæc ex ms. Jes., Drusio, et Hieronymo, qui sic habet : « Quodque sequitur, et animalia currebant, et revertabantur quasi species Bezec, de editione Theodotionis in LXX additum est. » Et paulo post : « Essetque quæstio, nisi sequeretur, in similitudinem fulguris coruscantis, quod Hebraico sermone dicitur Bezec, et interpretatus est Symmachus, quasi species radii fulguris. »

Drusius hæc notat in vocem בְּזַע : scholion, τὸ βεζεκ ἀστραπήν σημαίνει. Greg. Naz., Bezec, fulgur. Hieron., fulgur coruscans. Philo in Nom. ex libro Judicum, fulgur micans. Idem, Adonibezec, Dominus meus fulgurans, vel, Dominus fulminis. [Theodotionis versio legitur in Alex., Alit. et Complut., necnon apud Theodoretum. C sic exhibet, ✕ και τὰ ζ. ἐτρ., ✕ και ἀνεχ. ὡς εἶδος τοῦ ✕ Βεζέκ. — B in margine ad vocem Βεζέκ habet, Α., ἀποβρότας. Σ., ἀκτίνας. Θ., ἀστραπῆς. DRACH.]

V. 15. B : Ο, ἐχόμενος. Α., Σ., πλησίον. Hebr., Vulg., juxta. DRACH.

V. 16. Ms. Jes., Α., Θ., και αἱ ποιήσεις αὐτῶν ὡς εἶδος θαρσεῖς. Ubi priora tantum verba, και αἱ ποιήσεις αὐτῶν, Aquilæ esse possunt. Nam posteriora, nisi ex altera ejus editione prodierint, Aquilæ esse nequeunt : notat enim idem codex, Α., ὡς ὀφθαλμὸς χρυσοῦθου. Σ., ὡς δρασις ὑακίνθου. Hanc vero lectionem asserit supra Gregorius Neocæsariensis, ubi ait, ὡς μὲν ὁ Σύμμαχος, ὑακίνθινον. Quamobrem cum ait Hieronymus : Pro tharsis, quam nos in

mare vertimus, Aquila hyacinthum posuit, qui lapis cæli habet similitudinem; vel memoria labitur, vel a librariis vitiatum videtur. Scholion, τὸ θαρσεῖς χρυσοῦθόν φησιν, ἢ ὑακίνθον, quod ex edit. Rom. habet Drusius. [LXX addidimus, nonnisi enim prima desideratur vox Hebraici fontis, עֲרֻשָׁתָּה, et opera earum. C, ✕ και ποιήσεις αὐτῶν. Complut., και ποιήμα αὐτῶν. Apud S. Hieron. in LXX, et factura earum. B : Οἱ Λοιοποι, ἢ ποιήσεις αὐτῶν. Σ., και κατασκευή (et apparatus) αὐτῶν. Et ita suppletur lacuna quam reliquit Montf. DRACH.]

Ibid. Θ., και ἡ δρασις αὐτῶν. Ms. Jes., cum asterisco. [Hæc eadem leguntur in quibusd. II. et apud Theodoretum. C habet sub asterisco. — B : Α., Σ., κατασκόπη χαρᾶς (speculatio gaudii) χρυσοῦθου. Σ., ὑακίνθου (in alia ejusd. editione, ut suspicamur). Θ., ὡς εἶδος θαρσεῖς. — Ο, ἐν τῷ τροχῷ. Α., Θ., ἐν μέσῳ τροχῷ. Σ., ἐντός. DRACH.]

V. 17. Θ., ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοῦς. Ms. Jes., cum asterisco. [C similiter. B ad ἐπὶ τὰ τεσσ. μ. αὐτῶν, habet, ἄλλος, τετραπρόσωπον. DRACH.]

V. 18. Ἄλλος, και φοβεροὶ ἦσαν. Drusius, qui addit : Legitur in quibusdam libris, et apud Theodoretum, nec Hieron. agnoscit in versione. [Lege, nec non Hier. — LXX, quorum addidimus versionem, legerunt, עָרֻשָׁתָּה. In C utraque versio simul exhibetur : και φοβεροὶ ἦσαν και εἶδον αὐτά. — Pro οὐδ' οἱ in LXX, Complut. habet, και δ' οἱ. Al., και οἱ. — B : Ο, νῶτος (prius). Α., αὐχένες (colla). — Ο, και ὕψος. Α., μετεωρότης (sublimitas). Σ., τὰ ἀναστήματα. DRACH.]

Montf. edidit : « V. 19. מְעַלְמֵי הַמַּיִם יָבִיחוּ. Ο, ἐξήροντο. ✕ Α., Θ., οἱ τροχοὶ ἐν αὐτοῖς. » Et in nota : « Ms. Jes. » Perperam applicuit Hebr. textum; ἐξήροντο enim respondet τῷ וַיִּבְשּׁוּ. Præterea hic nihil desideratur in senum versione quod aliunde compleatur. Verum enimvero lectio msti. Jes. pertinet ad versiculum 21 infra, ubi Hebr. habet, מְעַלְמֵי הַמַּיִם יִבְשּׁוּ וַיִּבְשּׁוּ, elevabantur totæ juxta illa, LXX solummodo, ἐξήροντο, σὺν αὐτοῖς (cf. γ. 20, מְעַלְמֵי, σὺν αὐτοῖς). Ibi ms. Jes. addit ex Aq. et Th., οἱ τροχοὶ, præligens asteriscum. Eodem etiam

EZECHIELIS CAPUT II.

TO EBPAIKON.	TO ERPAIKON 'Ελληνικοὶ γράμματα.	AKYΛAΣ.
4, 3 פשעו בי נדעצם היום הזה	5, 4.	3, 4.
דהבנים קשי פנים חזקו-לב אני שולה אוהך אליהם		
הזה אדני יהוה 'O 'Eβραῖος, 'Αδωναι 'Ελωι.		
7 יחדיו	7.	7.
10 וכתב אליה קינים והנה זה	10	10. Καὶ γεγραμμένον ἦν ἐν αὐτῷ βιβλίῳ και ἀντίβλησις, και ἔστα.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3, 4. Prævaricati sunt in me usque ad corpus diei istius : et filii duri facie, et duri corde : ego mittens te ad eos.	3, 4. Prævaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. Et filii dura facie et indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te.	3, 4.
Dominus Deus. Hebræus, Adonai Eloi.	Dominus Deus.	
7. Cessent.	7. Quiescant.	7.
10. Et scriptum in ea lamentationes et gemitus, et væ.	10. Et scriptæ erant in eo lamentationes et carmen et væ.	10. Et scriptum erat in ea creatio et collatio, et erit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Ezechielis.

V. 1. Ο, εἶπε (πρὸς μί). C, εἶπαν. Additionale v ante consonantem. Et ita sæpenumero.—B : Ο, και λαλήσω. Σύμ., ἴνα λ. DRACH.

V. 2. Ο, ἐπὶ τοῦς πόδας. C, ἐπὶ πόδας. IDEM.

V. 3, 4. Θ., ✕ ἠθέτησαν ἐν ἐμοί etc. Ms. Jes. Eandem porro lectionem sequitur Theodoretus, qui tamen habet θραυσκάριος, pro σταρειοκάριος. Hieronymus in Comment. ait hæc apud LXX non

loco addit codex C, οί τρογοί sub asterisco, absque nomine interpretum ut solet. Caeteroqui, per caliginem oculorum legit Montf. in pro σύν. Sic igitur reponendum est : V. 21. Hebr., **וַיִּזְרֹק**, **וַיִּזְרֹק**, **וַיִּזְרֹק**, **וַיִּזְרֹק**. Σ., Θ., **✕** οί τρογοί : σύν αυτοίς.—Versus 19 variae lectiones. Unus C : **Ο'**, καί ἐν τῷ ἐξαίρειν. Σ., ἐξαιρούμενων. — **Ο'**, ἐξήρνοντο. Σ., συνεπήρνοντο. DRACH.

V. 20. **Ο'**, ἐκεῖ τὸ πνεῦμα. C : ἐκεῖ ὄμμα τὸ πνεῦμα. B, *οἱ λοιπ.*, ὄμμα. — **Ο'**, ἐπορεύοντο οἱ τρογοί. C, ἐπορεύοντο τὰ ζῶα, καὶ οἱ τρογοί. Similiter Alex., Ald. et Complut. — B : **Ο'**, ἐξήρνοντο. Σ., ἐπήρνοντο. IDEM.

V. 21. Vide supra ad ὃ 19. IDEM.

V. 22. **Ο'**, ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν. C, δ. x. αὐτοῖς. Sicetiam Alex., Ald., abest vero a Compl. Hebr., super caputibus animalis. — **Ο'**, ὡς δράσις κρουστάλλου. C, ὡς ὄρ. χρ. **✕** φοβεροῦ (horribilis). B : Σ., οἱ Γ', **Ο'**, φοβεροῦ. Etiam hic vides οἱ Γ' praeter Symmachum. Edit. Rom. et Polyglotten-Bibel testantur in quibusd. codd. legi φοβερόν. IDEM.

V. 23. **Ο'**, καὶ ὑποκάτωθεν. C, ut et Alex., καὶ ὑποκάτω.—B : **Ο'**, ἐκτεταμέναι. Σ., ὄρθαι. Θ., εὐθείς. Hebr. et Vulg., rectae. — **Ο'**, ἐπικαλύπτουσαι. Ἄλλος, συνεζυγμέναι (conjunctae). Alii, Alex., Ald., συνεζυγμέναι ἐπικαλύπτουσαι. Sed duplex est versio τοῦ ΠΠΩΩ, *tegentes*. — **Ο'**, τὰ σώματα αὐτῶν. C addit, **✕** καὶ δύο ἀποκαλύπτουσαι αὐτοῖς **✕** τὰ σώματα αὐτῶν : (et duae tegentes sibi corpora sua). IDEM.

V. 24. Θ., ὡς φωνὴν ἱκανοῦ etc. Ms. Jes., sub asterisco. Aquila item et Symmachus ἱκανόν vertunt, ut ait Theodoretus. [Non erit supervacaneum adscribere totum comma 24, quod Hebraice ita sonat : Et audivi sonum alarum eorum quasi sonum aquarum multarum, sicut vocem Saddai in ire eorum ; vocem tumultus, sicut vocem castrorum ; in stare eorum remittebant alas suas. LXX autem : Et audivi vocem alarum ipsorum, dum ipsa irent, quasi vocem aquae multae : cumque ipsa starent, cessabant alae eorum. Videsis utrumque textum. C, καὶ ἤκουον τὴν φωνὴν τῶν πτερυγῶν αὐτῶν + ἐν τῷ πτερύσασθαι (lege πτερύσασθαι, in alas qua-

tiendo) αὐτά, ὡς φωνὴν ὕδατος πολλοῦ, ὡς φωνὴν ἱκανοῦ, ἐν τῷ κορυμῆσθαι αὐτά, φωνὴ τοῦ λόγου (Verbi, nempe, **וַיִּזְרֹק**, pro massoretico **וַיִּזְרֹק**, *immultus*), ὡς φωνὴν παραβολῆς : καὶ ἐν τῷ ἐστάναι αὐτά, κατέπαιον αἱ πτέρυγες αὐτῶν.—B ad vocem ἱκανοῦ, habet, *λοιποί*, Θεοῦ Σαδάϊ. — Apud Theodoretum est, φωνὴν ὕδατος πολλῶν ὡς φωνὴν Θεοῦ Σαδάϊ. Et in explanatione, Θεοῦ Σαδάϊ ὅπερ Ἀ. καὶ Σ. ἱκανοῦ ἠρμήνευσαν. Atque in quibusd. exempli. est, Θεοῦ Σαδάϊ ἱκανοῦ. LXX apud S. Hieron., et quasi vocem Fortis. Scil., ἱκανοῦ, quod etiam habet Complut. Theodoretus aliique non pauci, pro κατέπαιον (αἱ πτέρυγες), habent ἀνέαντο, *demittuntur*. DRACH.]

V. 25. Haud integrum reddunt LXX hunc versum ; et recte observat S. Hieron., « multaue et in hoc et in aliis capitalis ab eis (senibus) praetermissa. » Caeterum, haec non pertinent ad institutum nostrum. Post κεφαλῆς αὐτῶν, C addit itemque Alex. et Ald., **✕** ἐν τῷ **✕** ἐστάναι αὐτά, ἀνέαντο αἱ πτέρυγες **✕** αὐτῶν : καὶ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὑπὲρ **✕** κεφαλῆς αὐτῶν : Quibus consonat Theodoretus, qui tamen post στερεώματος ita continuat, τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλῆν αὐτῶν. DRACH.

Ibid. et v. 26. Θ., ἐν τῷ ἐστάναι etc. Ms. Jes., cum asterisco. [Vide ad ὃ praecedentem. DRACH.]

V. 27. Ἀ., Θ., ὡς δράσις etc. Ms. Jes., cum asterisco. [C bis pro ἴδον, εἶδον, quod saepe contingit hoc in libro. Post ἡλέκτρον addit idem codex, cum Alex., Ald., Complut. et Theodor., **✕** ὡς δράσις (Alex., Ald., Complut. et Theodor., δράσιν) πυρρὸς ἐσθθεν αὐτοῦ **✕** κύκλῳ : — B : **Ο'**, ὡς ἔβριν. Ἀ., ὀφθαλμόν. Σ., Θ., εἶδος. Ἄλλος, δράσιν. — **Ο'**, ὀσφύος. Ἀ., νότου. — **Ο'**, καὶ τὸ φέγγος. Σ., περιφωγόμενον. DRACH.]

V. 28. **Ο'**, ἐν ἡμέραις. C, Ald. et Complut., ἐν ἡμέρᾳ. Hebr. et Vulg., die.—B : **Ο'**, ἡ στάσις. Ἀ., Θ., δράσις. Σ., εἶδος. Hebr. et Vulg., aspectus. Theodoretus quoque legit, ἡ δράσις. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT II.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3, 4.

3, 4.

3, 4. **✕** Ἡθέτησαν ἐν ἡμοῖς ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ υἱοὶ ἀληγοροπρόβητοι καὶ στερεωκάρδιοι ἔγω ἀποστέλλω σε πρὸς αὐτούς.

Κύριος Κύριος.

7.

7. Πτοηθῶσιν. *Οἱ λοιποί, κοπάσουσιν.*

7.

10. Θρήνος καὶ κατάλεγμα καὶ μέλος πινυθόν.

10. Θρήνος καὶ μέλο; καὶ οὐαί.

10. Θρήνος καὶ μέλος καὶ οὐαί.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3, 4.

3, 4.

3, 4. Praevaticati sunt in me usque ad hanc diem : et illi duri facie et graves corde : ego mitto te ad eos.

Dominus Dominus.

7.

7. Timeant. *Reliqui, cessent.*

7.

10. Lamentatio et querimonia, et carmen lugubre.

10. Lamentatio et carmenet var.

10. Lamentatio et carmen et var.

Notae et variae lectiones ad cap. II Ezechielis.

haberi. [Montf. bis edidit mendose ἐπέθησαν. Theodotionis versionem habent in textu C, Alex., Ald. et Complut. Textus τῶν Ο' Rom., quem non dedit Montf., sic est : ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. Ald. et

Complut. habent ἀποστέλλω pro ἀποστέλλω.—Lectioes variantes. V. 3. **Ο'**, εἶπε πρὸς. C, εἶπεν π., ut supra.—B : **Ο'**, παρεπίκραναν. Ἀ., ἀπέτησαν. Θ., ἀφαστηκότα. — V. 4. **Ο'**, Κύριος. C, Alex., Ald.,

Complut., κύριος κύριος. B : 'A., Σ., ΠΙΠΙ δ θεός. Θ., άδωνάί πππ. In quibusd. est, Κύριος 'Αδωνάι. Apud Theodoretum, 'Αδωνάι Κύριος, qui id sic explicat, τὸ δὲ 'Αδωνάι, καὶ αὐτὸ τὸ Κύριος σημαίνει. Ἐχει δὲ καὶ σημαίαν τινα ἑτέραν ἔμφασιν (habet autem et aliam quamdam emphasim). DRACH.]

Ibid. 'Ο Ἑβραῖος, 'Αδωνάι Ἐλωί. Ita Regius co-dex bombycinus.

V. 5. Cod. B : Ο, ἐν ἄρα. Σ., ἐν πωρ. — Ο, προηθῶσι. 'Α., Σ., παύσασι. — Ο, παραπικραίνων. 'Α., Σ., προσεριστής (contentiosa). DRACH.

V. 6. Ο, διότι παροιστρήσουσι, insanient (ahilar, ὀργισθήσονται, irascentur), καὶ ἐπισυστήσονται, congregabuntur (C., ἐπισυστήσουσιν, conspirabunt),

ἐπὶ σέ. B : Σ., ἱταμοί (crudeles) γὰρ καὶ ἀπόρρητοι (secreti) εἰσι πρὸς σέ. Θ., δύσκολοι (dyscoli) καὶ ἀπειθεῖς μετὰ σοῦ. — Ο, τοὺς λόγους αὐτῶν. Θ., ἀπὸ τῶν λόγων αὐτῶν. — Ο, ἐκστῆς. 'Α., πλήξης, εσπρασкас. Σ., καταπληγῆς, consterneris. Θ., πτοηθῆς, formides. ΞΞΞ.

V. 7. Οἱ λοιπ., κοπάσουσιν. Ita Reg. cod. bomb. [B : 'A., Σ., παύσωνται. Et pro τῶν LXX, παραπικραίνων. 'Α., Σ., προσεριστής, ut supra. DRACH.]

V. 8. B : Ο, (φάγε) δ, quod. Alex., Ald. et Compl., δ, quæ. Vulg., quæcumque. 'Α., τὰ ὄσα. Σ., ὄσα. DRACH.

V. 9. Ο, κεφαλῆς βιδίλων. S. Hieron., pro in-ultimo libro, LXX capitulum libri transtulerunt.

EZECHIELIS CAPUT III.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

ΑΚΥΛΑΣ.

אֶת אֲשֶׁר-תִּבְחַן מִכֶּן 1
7 חֻקֵי-מִצְוָה
9 נִתְּנִי מִצְוָה
לֹא-תַחַח
13 וְקָל
15 תֵּל אַבִּיב
כַּשְׂמִים
16 יִהְיֶה דַבַּר-יְהוָה אֵלַי לְאֹמַר
17 הַחֲדַח
18 לְדַע
20 מִכְשָׁל
כִּי לֹא-וַחֲדַח
26 אֶל-חֶכֶךְ
וְנִלְמַח
27 הַשְׂכַּע יִשְׂכַּע הַחֲדַח יִחַל

'Ελληνικοῖς γράμμασι.

1.
7.
9.
13.
15.
16.
17.
18.
20.
26.
27.

1.
7. ✕ Ἴσχυροὶ μετώπῳ.
9.
13.
15. Θῆλ ἄδιδ.
Ἡραμάζων.
16. ✕ Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς με λέγων.
17.
18. Τοῦ σῶσαι αὐτόν.
20.
26.
27. Ὁ ἀκούων ἀκουσθήσεται, καὶ ὁ καταλείπων καταλειφθήσεται.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Quodcumque inveneris comede.
7. Rigidi fronte.
9. Dedi frontem tuam. Neque consterneris.
13. Et vocem.
15. Thel abib.
Stupefactus.
16. Et fuit verbum Domini ad me, dicendo.
17. Et admoneris.
18. Ad vivificandum eum.
20. Offendiculum.
Quia non admonuisti eum.
26. Ad palatum tuum. Eteris mutus.
27. Audiens audiat, et cessans cesset.

1. Quodcumque inveneris comede.
7. Attrita fronte.
9. Dedi faciem tuam. Neque metuas.
13. Et vocem.
15. Ad acervum novarum frugum.
Mœrens.
16. Factum est verbum Domini ad me, dicens.
17. Et annuntiabis.
18. Et vivat.
20. Offendiculum.
Quia non annuntiasti ei.
26. Palato tuo. Et eris mutus.
27. Qui audit, audiat : et qui quiescit, quiescat.

1.
7. Fortes fronte.
9.
13.
15. Thel sbib.
Quiescens.
16. Et factum est verbum Domini ad me, dicens.
17.
18. Ad salvandum eum.
20.
26.
27. Qui audit audietur, et qui relinquit relinquetur.

Notæ et varis lectiones ad cap. III Ezechielis.

V. 1. Οἱ Γ', δ ἐν εὐρης φάγε. Ms. Jes. [Hebr. et Vulg., quodcumque inveneris comede. Comede volumine istud. Ο' tantum κατάφαγε τὴν κεφαλὴν ταύτην. Montf. non animadvertit hæc senum κατάφαγε respicere alterum comede, et adscripsit ad

prius, quo minime pertinet; ideo delevimus. C habet in textu versionem τῶν Γ', prænotans asteriscum. Complut. sic, κατάφαγε δ, τὴν εὐρης, καὶ φάγε τὴν κεφ. τ. DRACH.]

V. 2. Hebr. et Vulg., et cibavit me volumine illo.

Scholion, κεφαλῆς δὲ βιβλίου, ἀντὶ τοῦ τόμος· οὕτω γὰρ τὸν τόμον Ἑβραῖοι προσαγορεύουσιν (numcupani).—B : Σ., εὐλητὸν (cum aspero) εὐχος, ἰσχυρίστας liber. IDEM.

V. 10. Ἄ., καὶ γεγραμμένον ἦν etc. Hæ lectiones prodeunt ex notis edit. Romanæ, et ex Regio bombaycino, ubi legitur κτίσις, μὴ et in edit. Rom., sed male pro κτίσις : nam Γ'Υ'P' derivat Aquila a Γ'Υ'P' possedit. In versione Symmachi κατάλεγμα legitur, cujus vocis interpretationem non satis assequor. Jeremiæ xxv, 30, idem habet, κατάληγμα, sed exprimit ibi vocem Hebraicam ט'ר'ר. [Constitetur noster se non assequi posse interpreta-

tionem vocis κατάλεγμα. Item Drusius : « Quid sit κατάλεγμα aliis inquirendum relinquo. » Sed apprimè interpretatus est Nobilius in edit. Rom., *querimoniam*. Videsis quæ adnotavimus supra ad Jerem. xxv, 30, ubi similiter κατάλεγμα, non vero κατάληγμα, legendum. Verbum Hebr. ט'ר'ר et *creo* et *emo* sonat; κτίζω et κτάομαι. Unde non mirum si κτίσις et κτήσις pari jure exprimant nomen Hebr. ט'ר'ר, ut legit Aquila, quod palam est. Cf. Ps. civ, 24, ubi eandem vocem ט'ר'ר LXX ipsi interpretantur κτίσις. Male igitur correxit Montf., et nos in textu reposuimus κτίσις sicut habent Origenes et codex Regius. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT III.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΟΝ.

- 1.
- 7. Ἄναυθεὶς μετώπῳ.
- 9.
- ✕ Μηδὲ ὀπενῶς.
- 13. Καὶ σύγχρουντι.
- 15. Θῆλ ἀβίβ.
- 16. ✕ Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων.
- 17. Καὶ προφυλάξεις.
- 18.
- 20.
- ✕ Ἐπειδὴ μὴ προεφύλαξας αὐτόν.
- 26.
- Καὶ ἔλαλος ἔση.
- 27.

- 1. *Vacat.* Οἱ Γ', δ ἴαν εὐρησ φάγς.
- 7. Φιλόνηται.
- 9. *Vacat.*
- Μηδὲ πτοηθῆς.
- 13. Φωνήν.
- 15. Μετέωρος, καὶ περιῆλθον. Ἄναστρεφόμενος.
- 16. Λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων.
- 17. Καὶ διαπειλήση.
- 18. Τοῦ ζῆσαι αὐτόν.
- 20. Βάσανον. Οἱ λοιποὶ, σκάνδαλον.
- Ἵτι οὐ διεστειλω αὐτῷ.
- 26. *Vacat.*
- Καὶ ἀποκωφωθήση.
- 27. Ὁ ἀκούων ἀκούετω, καὶ δ ἀπειθῶν ἀπειθεῖτω.

- 1.
- 7.
- 9. ✕ Δέδωκα τὰ μέτωπόν σου.
- 13.
- 15. Θῆλ ἀβίβ. Θαυμάζων.
- 16. ✕ Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς μὲ λέγων.
- 17.
- 18.
- 20. Ἀσθενείαν.
- 26. ✕ Πρὸς τὸν λάρυγγά σου.
- 27.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 1.
- 7. Impudentes fronte.
- 9.
- Neque cædas.
- 13. Et concussionem.
- 15. Thel abib.
- 16. Et factum est verbum Domini ad me, dicens.
- 17. Et custodies.
- 18.
- 20. Quia non custodisti eum.
- 26.
- Et eris mutus.
- 27.

- 1. *Vacat. Tres Int., quod inveneris comede.*
- 7. Contentiosi.
- 9. *Vacat.*
- Neque metuas.
- 13. Vocem.
- 15. Sublimis, et circuivi.
- Conversans.
- 16. Verbum Domini ad me dicens.
- 17. Et comminaberis.
- 18. Ut vivat.
- 20. Tormentum. *Reliqui, scandalum.*
- Quia non dietinxisti ei.
- 26. *Vacat.*
- Et mutus evades.
- 27. Qui audit, audiat, et qui est inobediens, non obediat.

- 1.
- 7.
- 9. Dedi frontem tuam.
- 13.
- 15. Thel abib.
- Admirans.
- 16. Et factum est verbum Domini ad me, dicens.
- 17.
- 18.
- 20. Infirmiſtatem.
- 26. Ad gutter tuam.
- 27.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Ezechielis.

Ο', καὶ ἐφώμισέ με τὴν κεφαλῆδα. C et Complut. itemque nonnulli mss. addunt, ταύτην. IDEM.
 V. 5. Hebr., ventrem tuum ciba. LXX, τὸ στόμα οὐ φάγεται (comedet). Sed sciendum στόμα et σῶμα sæpe confusa reperiri in codd. versionis LXX-

viralis. Hac de re doctè disserit Schleusnerus in Thesauro, sub voce στόμα. Hic probabiliter primitus jacebat σῶμα, et φάγεται induxit librariorum ad corrigendum στόμα.—B : Ο', τῆς δεδομένης εἰς σέ. Σ., οὐ δέδωκά σοι, quod dedi tibi. — Θ', γλυκάζων.

dulcescens. 'A., τῆ γλυκύτητι, *dulcedine.* IDEM.
 V. 4. Hebr., vade, veni. LXX, βάδιζε και εσελθε.
 C cum Alex. et Complut., βάδιζε, εσελθε. IDEM.
 V. 5. Hebr., (ad populum) profundorum labio, et
 gravium lingua. O', βαθύγλωσσον (ad populum)
profundæ linguæ. C cum Alex., Ald., Compl., βαθύ-
 χειλον και (Ald., ἦ) βαρύγλωσσον, *profundi sermonis*
et difficilis linguæ. Alii, βαρύγλωσσον και βαθύ-
 γλωσσον. Et pro hoc ultimo, alii melius, βραδύ-
 γλωσσον, *tardiloquum.* IDEM.

Ibid. O', πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραήλ. Alii, ἀλλὰ
 πρὸς etc. C non habet τοῦ. IDEM.

V. 6. B: O', ἀλλοφώνους. OI Γ', βαθυχειλούς.—O',
 στιβαρούς, *graves (linguæ).* 'A., βαρεῖς, *graves.* IDEM.

V. 7. 'A., ἰσχυροὶ μετώπων. Σ., ἀναδειξ μετώπων.
 Ms. Jes. [Plenius adfert B Symmachi locum: ἀνει-
 δεῖς μετώπων και θρασεῖς (et audaces). Pro hoc ul-
 timo habent LXX, και σκληροκάριοι. DRACH.]

V. 8. Cod. B: O', κατέναντι. 'A. *συμφώνως.* Vi-
 delicet, concordat cum LXX.—O', τὸ νίκης σου, *per-
 vicaciam tuam.* Θ., μέτωπόν σου.—O', τοῦ νίκους. Θ.,
 τοῦ μετώπου αὐτῶν. IDEM.

V. 9. Θ., δέδωκα etc. Ms. Jes. [Theodotionis
 versionem habet C in textu sub asterisco. Eamdem
 lectionem habet Theodoretus. Alex. autem et Ald.,
 δέδωκα τὸ νείκος (Ald., νίκός) σου. DRACH.]

Ibid. Σ., μηδὲ ὑπενώψ. Ms. Jes.

V. 10. Hebr. et Vulg., assume (in corde tuo).
 O', λάβε. Cod. autem C, βάλε, *mitte.* Sed videtur
 lapsus ananuenensis. DRACH.

V. 11. Hebr., Adonai Jehova Vulg., Dominus

Deus. O', Κύριος. C cum Alex., Ald. et Complut.,
 Κύριος Κύριος. Quidam codd., Ἄδωναὶ Κύριος. —
 Cod. unus B: O', αἰγμαλωσίαν. 'A., μετοιχεισάν.
 Σ., ἐξοικισμὸν. Θ., ἀποικίαν. — O', ἐνώσαι. 'A., Σ.,
 καύσονται. Θ., κοπάσονται. IDEM.

V. 13. Σ., και σύγκρουσιν. Ms. Jes. [Pertinet hæc
 lectio ad primum ἤρη, quod ter comparet hoc in
 commate. B autem aliam exhibet Symmachi ver-
 sionem; scilicet, φόρον, *strepitum*, pro τῶν LXX
 φωνήν.— Idem codex, O', περυσσομένων. 'A., συν-
 απτομένων, *contingentium.* Σ., προσπιπτουσῶν, *acci-
 dentium.* Θ., προσκρουομένων, *percussentium.* — O',
 σεισμοῦ, *commotionis* (Hebr. vero et Vulg., com-
 motionis magnæ). 'A., Θ. addunt, τοῦ μεγάλου,
 quod habet C in textu, prænotato asterisco. Com-
 plut. eamdem habet additionem, absque τοῦ. DR.]

V. 14. Hebr. et Vulg., (et abii) amarus in indi-
 gnatione (spiritus mei). O', (και ἐπορεύθη) ἐν ὀργῇ,
in impetu. C addit μετέρως, *sublimis*, post ἐπο-
 ρεύθη, sine asterisco. Sic etiam Theodoretus et
 Complut. editio, quæ non habet ἐν. LXX apud
 S. Hieron., et abii sublimis in impetu. B istas fert
 lectiones: 'A., πιχρὸς ἐν χόλω, *amarus in ira.* Σ.,
 πεπικραμένος θυμῷ, *exacerbatus furors.* DRACH.

V. 15. 'A., Σ., Θ., θῆλ ἀτίθ. Hieronymus: « Pro
 eo quod nos posuimus, *acervus novarum frugum*,
 Aquila, Symmachus et Theodotio ipsa verba po-
 suere Hebraica. » Et paulo post: « Nos autem ab
 Hebræis didicimus *Thel abib* significare quando
 nova frumenta vel hordeæ congregantur. » [Cod.
 B, oi Γ', θελατίθ, una voce, et per ε. — C scribit,

EZECHIELIS CAPUT IV.

TO EBPAIKON,	TO EBPAIKON	AKYΛAΣ,
הבנה 1	Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	1.
וי עיני עמי ופניו ופניו 5		5.
שנית 6		6. ✕ Δεύτερον.
עיסה ופניו 9		9. Ζείας.
מכא ומכא 13		13.
היה דני היה 14		14. 'A, δ, δ.
היה עניו ופניו 15		15. ✕ Τὰ β; βόλβιτα βοῶν.
מכה - מכה 16		16. 1... 2. Στερέωμα ἄστρου.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Laterem.	1. Laterem.	1.
5. Trecentos et nonaginta dies.	5. Trecentos et nonaginta dies.	5.
6. Secundo.	6. Secundo.	6. Secundo.
9. Et speltas.	9. Viciam.	9. Speltam.
13. Panem suum pollutam.	13. Panem suum pollutum.	13.
14. Ahah, Domine Deus.	14. A, a, a, Domine Deus.	14. A, a, a.
15. Stercora boum.	15. Fimum boum.	15. Stercora boum.
16. Baculum panis.	16. Baculum panis.	16. 1. Baculum panis. 2. Firma- mentum panis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Ezechielis.

V. 1. Hieronymus: « Pro *laterem*, qui Græce dicitur feminino genere ἡ πλίνθος, Symmachus manifestius interpretatus est πλίνθιον, quem nos *laterem* et *abacum* appellare possumus. In cuius pulvere solent geometræ γράμματα, i. e. lineas radiosque describere. » [Omnies alii sic referunt lectionem Symmachi, πλινθίων. Altera forma scribitur πλίνθιον et πλινθίον. — B: O', και διαγράψεις. Σ., χαράξεις, *sculpses.* Θ., γλύψεις, *sculpses.* DRACH.]

V. 2. Hebr., הליך ("ויש"). (Et pone) contra eam. O' vacat. C et quidam inss., ἐπ' αὐτήν. Polygl.-Bibel.—O', χάρακα. C, τάφρον, *aggerem, vallum.* B: 'A., Σ., Θ., πρόσγωμα, *aggerem.* "Αλλος, χάρακα, *vallum.* — O', βλοστώσεις, *machinas missilium.* 'A. ἄρνας. Σ., τύραις, *turres.* Θ., προμαχώνας, *propugnacula.* DRACH.
 V. 3. O', τοίχον. C et B: τείχος. Item, B., Θ., τείχος. "Αλλος, ὡς τοίχον. — O', και ἐτοιμάσεις. Σ.,

χωδάρ. Et B, "Αλλος, βαρυσμός, *aggravatio*. DRACH.]

Ibid. Hieronymus : « Pro eo quod nos diximus, *parens*, et in Hebræo scriptum est. MASMIM, Theodotio transtulit, *admirans*: Aquilæ vero secunda editio, quam Hebræi κατά ἀκριβείαν nominant, transtulit, ἡρεμάζων, id est, *quiescens*, et *serenitate positus*. » [B, Σ. ἀδημονῶν, *animo concidens*. DRACH.]

V. 16. 'Α., Σ., Θ., καὶ ἐγένετο etc. Ms. Jes. [Trium lectionem habet in textu C sub asterisco. Ald. et Complut. absque asterisco. DRACH.]

V. 17. Σ., καὶ προφυλάξεις. Ms. Jes. [B : Ο', σκοπόν, 'Α.. σκοπευτήν. — Ο', δέδωκά σε. C. ἔδωκά σε. B, Σ., ἑταξά σε, *ordinavi te*. — B : Ο', καὶ διαπειλήση, et comminaberis. 'Α., διαστελῆ, *mandabis*. Σ., προφυλάξεις, *custodies*. DRACH.]

V. 18. 'Α., τοῦ σῶσαι αὐτόν. Ms. Jes. [Hebr., et non admonueris eum, nec locutus fueris ad monendum impium a via sua impia. Col. B : Ο', καὶ οὐ διαστείλω ('Α., διαστελῆ, *mandaveris*) αὐτῷ οὐδὲ ἐλάλησας τοῦ διαστείλασθαι τῷ ἀνόμῳ, τοῦ ἀποστρέψαι αὐτόν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ. Σ., μὴ προφυλάξης αὐτόν, μηδὲ λαλήσης, ὥστε ἀποστρέψαι αὐτόν τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ. *Non custodieris eum, neque locutus fueris, ut avertatur ipse a via sua*. — Quidam mss., καὶ ἐὰν μὴ διαστείλῃ αὐτῷ μηδὲ λαλήσης. Polyglouten-Bibel. — Editi. Rom. non habet οὐδὲ ἐλάλησας, habent autem C, B, Alex., Ald. et Complut. — Ultimam vocem textus Hebr., *impia*, una reddit Complut. editio, (ὁδῶν αὐτοῦ) ἀδίκων. DRACH.]

V. 19. B : Ο', διαστείλῃ. Σ., προφυλάξης. DRACH.

V. 20. Οἱ λοιποὶ, σκάνδαλον. Ms. Jes. Θ., ἀσθένειαν. Ex Hieronymo, qui ait Theodotionem vertisse, *infirmiorem*. [B : οἱ Γ, σκάνδαλον. — Hebr. et Vulg., (justitiæ ejus) quas fecit. In O' vacat, C autem, ἄς ἐποίησε. Alex., Ald. et Complut., ἄς ἐποίησεν. DRACH.]

Ibid. Σ., ἐπειδὴ μὴ προεφύλαξας. Ms. Jes.

V. 21. B : Ο', διαστείλω. 'Α., διατέλλῃ, *mandatum fuit*. Σ., διαστάλῃ, *discretum fuit*. DRACH.

V. 22. Hebr., (et facta est) ibi. In O' vacat. Complut., ἐκεῖ. IDEM.

V. 23. Ο', καθὼς ἡ δρασις, καὶ. Hæc in C obelo notantur, et revera non jacent in Hebr. Similiterque absunt a Theodoro, a Complut. et a Vulgata. IDEM.

V. 24. B : Ο', καὶ ἦλθεν ἐπ' ἐμέ. 'Α., Θ., εἰσῆλθεν ἐν ἐμοί. — Ο', καὶ ἐστῆσέ με. C, καὶ ἀνέστησέ με. — Ο', ἐν μέσῳ. Σ., ἐντός. IDEM.

V. 25. B : Ο', δεσμοί. Σ., βρόχοι, *laquei*. IDEM.

V. 26. Θ., πρὸς τὸν λάρυγγά σου. Ms. Jes. [B ad hanc lectionem, οἱ Γ καὶ λοιποὶ. C habet in textu sub asterisco. Complut., τῷ λάρυγγί σου. — B : Ο', ἐλέγχοντα. "Αλλος, εὐθύνοντα, *dirigentem*. DRACH.] Ibid. Σ., καὶ ἄλλος ἔση. Ms. Jes.

V. 27. Hebr., (dicit) Adonai Jehova. Vulgata, Dominus Deus. Ο', Κύριος. C, 'Αδωναὶ Κύριος. Alex., Ald. et Complut., Κύριος Κύριος. B, II., 'Αδωναὶ ; Κύριος, *omnes, Adonai Dominus*. DRACH.

Ibid. Aquilæ editionis secundæ versionem Latine adfert Hieronymus, *qui audit audietur* etc.

EZECHIELIS CAPUT IV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. Πλίνθιον.

5.

6.

9. Ζίας.

13.

14. Μηδαμῶς.

15.

16. Στερέωμα ἄρτου.

SYMMACHUS.

1. Laterculum.

5.

6.

9. Speltam.

13.

14. Nequaquam.

15.

16. Firmamentum panis.

1. Πλίνθιον.

5. Ἐνετήχοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας. Οἱ λοιποὶ, ✕ τριακσίας καὶ ἐνετήχοντα ἡμέρας.

6. Vacat.

9. Ὀλύραν.

13. Ἀκάθαρτα. Οἱ Γ', ✕ τὸν ἄρτον αὐτῶν ἀκάθαρτον.

14. Μηδαμῶς, Κύριε Θεὲ Ἰσραήλ.

15. Βόλβ.τα βρωῶν.

16. Στήριγμα ἄρτου.

LXX INTERPRETES.

1. Laterem.

5. Nonaginta et centum dies. Reliqui, trecentos et nonaginta dies.

6. Vacat.

9. Olyram.

13. Immunda. Tres Int., panem suum pollutum.

14. Nequaquam, Domine Deus Israel.

15. Stercora boum.

16. Fulcimentum panis

1.

5.

6. ✕ Δεύτερον.

9. Ὀλύραν.

13.

14. Ὡ, Κύριε Θεός.

15. ✕ Τὰ ; βόλβιτα βρωῶν.

16. Στερέωμα ἄρτου.

THEODOTIO.

1.

5.

6. Secundo.

9. Olyram.

13.

14. O Domine Deus.

15. Stercora boum.

16. Firmamentum panis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Ezechielis,

στρέψεις, *vertes*. — Ο', ἐν συγκλεισμῷ. 'Α., Θ., περισχῆ, *munitione*. Σ., πολιορκουμένη, *obsessa*. — Ο', καὶ συγκλείσεις. 'Α., καὶ περιέξεις, et circumdabis. Σ., ἀποτείχεῖς, *vallabis*. Θ., πολιορκήσεις, *obsidebis*. IDEM.

V. 4. Ο', ἡμερῶν πενήχοντα καὶ ἑκατόν. Sic etiam Theodoretus; sed absunt a plerisque, nec leguntur in Hebr., in Vulg., in Ald. et in Complut. Quidam post ἑκατόν sic habent : ἡμέρας κοιμηθῆσθ ἐπ' αὐ-

τοῦ C, :- ἐνετήχοντα καὶ ἑκατόν; Montf. hanc adfert notam ex ms. Jes. :- πενήχοντα καὶ ἑκατόν, οὐ κείται παρ' Ἑβραίους. IDEM.

V. 5. Hebr. et Vulg., annos iniquitatis eorum. Ο', τὰς ἀδικίας αὐτῶν. C, cum Theodoro, Alex., Ald. et Complut., τὰς δύο ἀδικίας αὐτῶν. Nimirum Hebr. ἕῃ pariter annos et duo significat. IDEM.

Ibid. Οἱ λοιποὶ, ✕ τριακσίας etc. Hic dies pro annis habendos putat Hieronymus, qui hæc fustis-

sime pertractat in Commentario, dicitque post alia multa : « Satisque miror cur Vulgata exemplaria centum nonaginta annos habeant; et in quibusdam scriptum sit, *centum quinquaginta*; cum perspicue et Hebraicum, et Aquila, Symmachusque et Theodotio *trecentos nonaginta annos* teneant; et apud ipsos *LXX* qui tamen non sunt scriptorum vitio depravati, idem numerus reperitur. » Et sane in notis edit. Rom. dicitur quædam exemplaria sic habere, et Polychronium ita legisse, *ἐνενήκοντα καὶ τριακοσίας ἡμέρας*. [Theodoretus ut textus noster senum. At Complut. habet *τριακοσίων*, et ponit ante *ἐνενήκοντα*. Ald., *ἐνενήκοντα καὶ τριακοσίας ἡμέρας*, quo modo etiam legit Polychronius, qui et hæc notat : Ἄλλη ἐκδῶσις περιέχει *ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας*. Origenes : οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχειν ρ' καὶ ἡμέρας· καὶ ἄλλας, ι' καὶ ἑκατὸν ἡμέρας, καὶ τὰ πλεονα δὲ ι' καὶ ρ' ἡμέρας. Ἄλλ' ἐπισκεψάμενοι τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις εὗρομεν τ' εἶναι καὶ ι' ἡμέρας. I. e., Non ignoramus autem quædam exemplaria habere 100 et 50 dies, et alios, 90 et 100 dies : et plura quidem 90 et 100 dies. Sed consideratis cæteris editionibus invenimus esse 500 et 90 dies. Hanc notam partim eruimus ex ed. Rom. — Cod. B : 'A., Σ., Θ., τ καὶ 5 ἡμέρας, *trecentos et nonaginta dies*. DRACH.]

V. 6. 'A., Θ., ✕ δεῦτερον. Ms. Jes. [C habet in textu δεῦτερον, prænotato asterisco. — B : 'A., τὸ ἀριστέρον. Ἄλλος, δεῦτερον. — Hebr., Chetib, היבני, Keri, היבני, lege *haimani*. DRACH.]

V. 7. B : Ο', στερεώσεις. Θ., ἀποκάλυφον, *revela*. — Ο', ἐπ' αὐτήν, nimirum, Jerusalem. C, ἐπ' αὐτόν. DRACH.

V. 9. Hieronymus : « Quam nos *victam* interpretati sumus, pro quo in Hebræo dicitur CHASAMIM, *LXX* Theodotioque posuerunt *ἄλυσαν*, quam alii *avenam*, alii *secalem* [Martianæus *sigalam*, ms. Sangermanensis antiquissimus *sicalam*] putant. Aquilæ autem prima editio et Symmachus *ζέας* sive *ζέας* interpretati sunt : quas nos vel *far*, vel gentili Italiæ Pannoniæque sermone *spicam speltamque* dicimus. » [Notat etiam apud *LXX* dictum esse III Reg. xix, 6, *panem, ἄλυστήν*. — B : 'A., Σ., ζέαν. Ο', Θ., ἄλυσαν. — Etiam hic eadem numerorum discrepantia apprehenditur, quæ supra versu 5. Hebr. et Vulg., *trecentis et nonaginta diebus*. Ο', *ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας*. Ald., *ἐνενήκοντα, καὶ τριακοσίας*. Complut., *τριακοσίας ἐνενήκοντα*. DRACH.]

V. 10. Hebr., (et *cibus tuus*) quem (*comedes eum*). In *LXX* non est illud *quem*. Habent autem C et tres editt., scil., Alex., Ald. et Compl., 5 (φάγεσαι). — B : Ο', σίκλους. Σ., στατήρα. — Ο', ἕως. Σ., εἰς. — Polychronius, *εἰκοσι σίκλοι ποιοῦσι τρεῖς οὐγγίας, μικροὶ τι πρόσ* (et aliquid plus). Scholion, *στατήρες εἰκοσι, οἵπερ εἰσι δραχμαὶ π'* (drachmæ 80). Scholion aliud, *τὸν σίκλον, δραχμὴν εἶναι φασί. Δράχμα δὲ ἐστὶ γράμματα τρία*. S. Hieron., *«siclus autem, id est, stater, habet drachmas quatuor.* » Contendunt docti utrum hic de profano agatur *siclo*,

EZECHIELIS CAPUT V.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΣ.

- 1. את-השלשה
- 2. ארץ
- 3. בכנףך
- 5. ואת ירושלם בתוך הגוים
- 6. וחבר את-משפמי לרשעה מן-הגוים ואת-חוקתי מן-הארצות אשר סביבותיה כי במשפמי מאסו חוקתי לא-הלכו בהם
- 7. וכן המנכם מן-הגוים אשר סביבותכם
- 11. תועבתיך

- 1.
- 2.
- 3.
- 5.
- 6.
- 7.
- 11

- 1. ✕ Σεαυτῶ.
- 2. Τὸ τρίτον.
- 3.
- 5.
- 6.
- 7. _____
- 11.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

- 1. Tibi.
- 2. Tertiam partem. Evacuabo.
- 3. In alis tuis.
- 5. Hæc Jerusalem, in medio gentium posui eam, et circuitibus ejus terræ.
- 6. Et mutavit judicia mea in impietatem præ gentibus, et statuta mea præ terris quæ in circuitu ejus; quia in judiciis meis reprobaverunt, et statutis meis non ambulaverunt in eis.
- 7. Quia multiplicastis præ gentibus, quæ in circuitu vestro.
- 11. Abominationibus tuis.

- 1. Tibi.
- 2. Tertiam partem. Nudabo.
- 3. In summitate pallii tui.
- 5. Ista est Jerusalem, in medio gentium posui eam, et in circuitu ejus terras.
- 6. Et contempsit judicia mea, ut plus esset impia quam gentes; et præcepta mea ultra quam terræ quæ in circuitu ejus sunt: judicia enim mea projecerunt, et in præceptis meis non ambulaverunt.
- 7. Quia superastis gentes, quæ in circuitu vestro sunt.
- 11. Abominationibus tuis.

- 1. Tibi ipsi.
- 2. Tertiam partem.
- 3.
- 5.
- 6.
- 7. Eo quod numerati estis in gentibus, quæ in circuitu vestro sunt.
- 11.

an de sacro, qui duplo majoris pretii erat. DRACH.
 V. 11. B., O', εfv. C., Iv. Ald., οίνου. Complut.,
 εν (aliter, Iv). Theodoretus, τὸ δὲ εfv μέτρον ἦν
 παρ' αὐτοῖς οὐ τὸ ἕκτον κατὰ τὸν Σύρον ἡμισυ ἐγώ-
 ρει ξέστου (juxta Syrum dimidium capiebat sextii).
 Polychronius autem : τὸ Iv, Ἑβραϊκὸν εν, σημαίνει
 τοῦ ξέστου καὶ δυδου. Apollinarius, τὸ Iv ποιεῖ γό-
 εις δύο. S. Hieron., « Porro *hin* duos χάς Atticos
 facit, quos nos appellare possumus, duos sextarios
 Italicos, ita ut *hin* mensura sit Judaici sextarii,
 nostrique castrensis, cujus sexta pars facit tertiam
 partem sextarii Italici. » IDEM.

V. 12. Post χρίθινον addit C, ἕως καιροῦ, usque
 ad tempus, quod non legitur in Hebr. et in Vulg.
 —B: O', ἐγκρυφίαν. Σ., διαρτισμόν, *subactum*. —O',
 βολβίτοις κόπρου. Σ., ἐν σκυβάλοις διαχωρήσεως, in
stercoribus excrementi. IDEM.

V. 13. Oί Γ', ✕ τὸν ἄρτον etc. Ms. Jes. [Hebr. et
 Vulg., et dixit Dominus : Sic comedent filii Israel
 panem suum pollutum inter gentes, ad quas ejiciam
 eos. O', καὶ ἐρεῖς (non habet Complut. Et revera
 obelo signanda) Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ·
 Οὕτως φάγονται οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἀκάθαρτα ἐν τοῖς
 ἔθνεσιν. C ita : καὶ ἐρεῖς· Τάδε λέγει Κύριος :- ὁ Θεὸς
 :- τοῦ Ἰσραὴλ· οὕτως φάγονται οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ
 ✕ τὸν ἄρτον αὐτῶν· ἀκάθαρτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ✕
 οὐ διασκορπίσω αὐτούς ἐκεῖ. Ed. Ald., οὐ διασκορ-
 πῶ αὐτούς (al. add., ἐκεῖ). Complut., (ἔθνεσιν) εἰς
 ἃ ἐκβαλῶ αὐτούς. B ita : O', καὶ ἐρεῖς· Τάδε λέγει
 Κύριος :- ὁ Θεὸς :- τοῦ Ἰσραὴλ, ὃ Οὕτως... 'A., Σ.,

Θ., καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με, Οὕτως... DRACH.]
 V. 14. Aquila, ah, ah, ah. Sym., LXX, μηδαμῶς,
 Hieron. [C ponit sub obelo ἐν ἀκαθαρσία et πᾶν,
 quæ non sunt in Hebr. In initio versiculi, μηδα-
 μῶς, Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, et in fine habet cum
 Alex., βέβηλον pro ἕωλον. In quibusdam et apud
 Theodoretum, utrumque conjungitur, ἕωλον, καὶ
 βέβηλον.—Plenius adfert Lamb. Bos locum Aquilæ,
 ἃ ἃ ἃ, Κύριε Κύριε, ἰδοὺ ἡ ψυχὴ. Th., ὁ Κύριε. —
 B : O', εἰ. 'A., Σ., Θ., ἰδοὺ. — O', βέβηλον. Ἄλλως,
 ἕωλον. Θ., φεγγαῦλ. Effer, *pheggul*. DRACH.]

V. 15. 'A., Θ., τὰ βόλβιτα. Ms. Jes. in textu cum
 asterisco, quia articulus τὰ ex 'A., Θ. additur. [C
 ita, ✕ τὰ βόλβιτα ✕ τῶν βοῶν. Et post ἄρτους,
 ita ut Complut., non habet σου.— B : O', βολβίτων.
 Σ., σκυβάλων.— Hebr. Chetib, קרי קרי, קרי.
 DRACH.]

V. 16. Hieronymus : « Verbum Hebraicum MATE,
 prima Aquilæ editio *vaculum*; secunda, et Sym-
 machus, Theodotioque *στερέωμα*, id est, *firmamen-
 tum*. interpretati sunt. » [Lamb. Bos, Aquila 1 ed.,
 ῥάβδον. 2 ed. et Sym., στερέωμα. B autem, 'A.,
 ῥάβδον ἄρτου. Idem cod., O', καὶ ἐν ἐνδεῖα. 'A.,
 μερίμνη, cura. Σ., μετὰ ἀκεδίας, cum *tristitia*.
 DRACH.]

V. 17. B : O', καὶ ἐνδεεῖς γένωνται ἄρτου. Σ., λι-
 πόμενος, *desiciens*.—Pro ἐνταχίσονται, C, ἐκταχί-
 σονται. Alex., ταχίσονται. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT V.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	O'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Vacat.	1. ✕ Σεαυτῷ.
2.	2. Τὸ τέταρτον.	2. Τὸ τρίτον.
Γυμνώσω.	Ἐκκενώσω.	
3. Ἐν ἄκρῳ τοῦ ἱματίου σου.	3. Τῇ ἀναβολῇ σου.	3.
5.	5. Αὕτη ἡ Ἱερουσαλήμ, ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν τέθεικα αὐτήν, καὶ τὰς κύκλω αὐτῆς χώρας.	5.
6.	6. Καὶ ἐρεῖς τὰ δικαιώματά μου τῇ ἀνόμῳ ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νό- μιμά μου τῶν χωρῶν τῶν κύκλω αὐτῆς· διότι τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς.	6.
7.	7. Ἄνθ' ὧν ἡ ἀφορμὴ ὁμῶν ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλω ὑμῶν.	7.
11.	11.	11. ✕ Τοῖς προσοχθίσμασί σου.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. Vacat.	1. Tibi ipsi.
2.	2. Quartam partem.	2. Tertiam partem.
Nudabo.	Evacuabo.	
3. In summitate vestimenti tui.	3. Indumento tuo.	3.
5. Hæc Jerusalem, quam in medio nationum posui, et circa eam regiones.	5. Hæc Jerusalem, in medio gentium posui eam, et quæ sunt in circuitu ejus terras.	5.
6. Commutavit judicia impietatibus, quas didicit a gentibus, et justificationes meas a regionibus, quæ sunt in circuitu ejus : quia legitima mea reprobaverunt, et in judiciis meis non ambulaverunt.	6. Et dices justificationes meas ipsi iniquæ ex gentibus, et legitima mea de regionibus, quæ sunt in circuitu ejus : justificationes enim meas projecerunt, et in legitimis meis non ambulaverunt in eis.	6.
7. Multitudo vestra fuit ex gentibus, quæ in circuitu vestro sunt.	7. Quia occasio vestra de gentibus, quæ in circuitu vestro.	7.
11.	11.	11. Abominationibus tuis.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γραμμασι.

וַיִּפֹּל הַשְּׁלִישִׁית בַּדָּבָר וַיִּפֹּל	12.
וְהַשְּׁלִישִׁית לְכָל-רִחַח אֲזָדָה	
וְהַנְּחִיבִית 13	13.
וְהָרַפְשָׁה בְּגוֹיִם אֲשֶׁר כְּבִימְחֻדִים 14	14.
וְהַנְּחִיבִית 15	15.
כְּדָסָר וּכְשִׁמְחָה	
בְּאֵף וּבְחִזְקָה	
וְהָרַעִים 16	16.

12.	✕ Καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἀνεμὸν σκορπίῳ αὐτοῦ.
13.	
14.	
15.	15. Βλασφημία.
16.	16.

אֲשֶׁר אֲשָׁלָה אֹתָם לְשׂוֹחֲבֵם וְרַעֲב אֲסֹף עֲלֵיכֶם

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

12. Et tertia pars in gladio cadent.	12. Et tertia pars tui in gladio cadet.	12.
Et tertiam partem in omnem ventum dispergam.	Tertiam vero partem in omnem ventum dispergam.	Et quartam partem tuam in omnem ventum dispergam illos.
13. Et consolatus ero.	13. Et consolabor.	13.
14. Et in opprobrium in gentibus, quæ in circuitu tuo.	14. Et in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo sunt.	14.
15. Et convitium. Castigatio et stupor. In furore et in ira.	15. Blasphemia. Exemplum et stupor. In furore et in indignatione.	15. Blasphemia.
16. (Sagittas famis) malas. Quos mittam eos ad disperdendum vos, et famem colligam super vos.	16. Pessimas. Quas mittam ut disperdam vos: et famem congregabo super vos.	16.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Ezechielis.

V. 1. Ο, καὶ λήμψῃ (sic sæpe). Ἀ., Θ., ✕ σεαυτῷ : ζυγόν. Ms. Jes. In vetustissimis codicibus λήμψῃ pro λήψῃ passim legitur. [C., καὶ λήψῃ ✕ σεαυτῷ : ζυγόν, et assumes tibi ipsi jugum. Hebr., et capies tibi bilances. Vulg., et assumes tibi stateram. — Aliæ variantes lectiones e cod. B: Ο, κτήσῃ αὐτήν. Ἀ., Θ., λήψῃ, accipies, ut Hebr.—Ο', σταθμίων. Ἀ., σταθμίων, ponderis, ut Hebr. et Vulg.—Ο', καὶ διαστήσεις (Ἀ., Σ., Θ., μερίσεις) αὐτοῦ, et divides eos. Sic etiam Hebr. et Vulg. DRACH.]

V. 2. Ἀ., Θ., τὸ τρίτον, et sic quater in eodem versu in notis editionis Romanæ. [De hujusmodi falsa quaternitate nullam invenies mentionem in edit. Rom. cujus nota digna est ut integre hic adducatur: « Aq. et Theod., τὸ τρίτον, tertiam, et sic deinceps: de qua re legendi sunt S. Hieron. et Theodoretus. S. Hieron. quidem ea quæ sequuntur, et assumes quartam, et combures eam in medio ejus, videtur prope quarto loco apud LXX legisse, a quibus inquit addita de suo. » Perperam putavit Montf. hæc verba, et sic deinceps significare Aquilam et Theodotionem quater posuisse τὸ τρίτον, de Hebr. enim transtulerunt, תּוֹשֵׁלֶת, tertiam partem, quod in textu originali ter tantum legitur. Lamb. Bos ad duo priora τὸ τέταρτον adnotat: Aq. et Th., τὸ τρίτον. Cod. autem B. ad primum, Ἀ., Σ., Θ., τὸ τρίτον, addens Symmachum. Sed non prætereunda S. Hieronymi ipsa verba in hunc et 12 infra versiculum. § 2. « Pro tribus partibus capillorum et pilorum, LXX quatuor partes interpretati sunt. Cumque dixissent: quartam partem ligni combures in medio civitatis, et quartam concides gladio in circuitu ejus, et quartam disperges in ventum, quia remanebat eis quarta pars alia, addiderunt de suo :

et quartam partem assumes, et combures eam in medio civitatis: quasi non sit ipsa quæ prima, et aliud quid in prima dixerit, aliud in ista quæ addita est. § 12. « Septuaginta quia supra quatuor partes posuerant, in hoc quoque loco eandem primam partem dividerunt in duas, ut dicerent: Quartam partem tui morte alteretur, et quarta pars tui fame consumetur in medio tui, et quartam partem tui in gladio cadet in circuitu tuo, et quartam partem tui in omnem ventum dispergam: licet hoc quod posuimus, et quarta (perspicue legendum, tertiam. Sic Drusius. Non assentimur) pars tui in gladio cadet, de Theodotionis editione sub asteriscis additum sit. Perspicuum est autem, ut Hebræa veritas continet, tres esse partes. De quarum prima dicitur: et tertia tui pars peste morietur, et fame consumetur in medio tui. Multoque melius fuerat transferre quod scriptum est, quam rei male translatae patrocinium querere. Nec hoc dicimus ab illis factum, quibus vetustas auctoritatem dedit: sed per multa sæcula, scriptorum atque lectorum vitio depravatum. Quamquam et Aristeus (I. Aristeus) et Josephus, et omnis schola Judæorum, quinque tantum libros Moysi a Septuaginta translato asserant. » Adi quæ de hoc articulo S. Doctor ad Michæam II, 9 et 10.—Variæ lectiones. Ο, ἀναλώσεις. C, ἀναλώσεις. — Ο, κατὰ τὴν πληρωσιν τῶν ἡμερῶν. Ἄλλος, συμπληρωσιν. Σ., ἕως ἂν πληρωθῶσι αἱ ἡμέραι. Β.—Ο, ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ τὸ τέταρτον etc. C, ἐν μέσῳ — αὐτῆς, καὶ τὸ τέταρτον: etc. — Ο, τῷ πνεύματι. Ἀ., Σ., Θ., εἰς ἀνεμὸν. Β.—Ο, ὀπίσω αὐτῶν. Ἀ., Σ., Δοκίμοι, ἐν μέσῳ αὐτῶν. Idem. DRACH.]

Ibid. Σ., γυμνώσω. Ms. Reg. bombycinus et rus. Jes.

V. 3. Σ., ἐν ἀρχῳ. Ms. Jes. [Cod. B aliam adfert

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΥΤΙΩΝ.

12.

12.

12. ✕ Καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν μαχαίρᾳ πεσείται.

13.

Καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἄνεμον σκορπιῶ αὐτούς.

13. ✕ Καὶ παρακληθήσομαι.

14.

14. ✕ Καὶ εἰς ὄνειδος ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ σου.

14.

15. Βλασφημία.

15. Καὶ δηλαστή.
Vacat.

15. Καὶ δηλαστή.

✕ Παιδεία καὶ ἀφανισμός.

✕ Ἐν ὀργῇ καὶ θυμῷ.

16.

16. (Βολίδας λιμοῦ) ✕ τὰς ποιηράς.

16.

✕ Ἄς ἀποστελῶ αὐτὰς διαφθεῖραι ὑμᾶς, καὶ λιμὸν συνάξω ἐφ' ὑμᾶς.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

12.

12.

12. Et quarta pars tui in gladio cadet.

13.

Et quartam partem tuam in omnem ventum dispergam illos.

13. Et consolatus ero.

14.

14. Et in opprobrium in gentibus quæ in circulo tuo.

14.

15. Blasphemia.

15 Et misera.
Vacat.

15. Et misera.

Eruditio et destructio.

In ira et furore.

16.

16. (Sagittas famis) molas.

16.

Quas mittam eas ad perdendum vos, et famem congregabo super vos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Ezechielis.

Symmachi lectionem : ἐν τοῖς κρασπέδοις, in simonibus; additque, Ἄ., ἐν τοῖς πεταργείοις σου, in alis tuis. Idemque codex, Ο΄, καὶ συμπεριλήψῃ. Θ., καὶ ὄψεις, et ligabis. DRACH.]

V. 4. In fine versiculi, Hebr. et Vulg., ex eo egredietur ignis ad (Vulg., in) omnem domum Israel. LXX, ἐξ αὐτῆς ἐξελεύσεται πῦρ. Καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ Ἰσραὴλ. Theodoretus autem et Aldina sic habent: ἐξ α. ἐξελ. πῦρ εἰς πάντα οἶκον Ἰσραὴλ. C vero utramque admittit lectionem, prælligens obelum, quem librarius haud ad proprium posuit locum, et sic rescribendum: ἐξ α. ἐξελ. πῦρ εἰς πάντα οἶκον Ἰσραὴλ, = καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ Ἰσραὴλ; Sic etiam in aliis, ut testatur edit. Rom. Porro scholion: καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ Ἰσραὴλ οὐ κεῖται παρ' Ἑβραίων. Idemque scholion adfert Montf. e cod. Marchal. DRACH.]

V. 5. Hujus et sequentis versus interpretationem Latine adfert Hieronymus dicens: « Quod pulchre interpretatus est Symmachus: Hæc, iniquiens, Jerusalem etc. » ut supra. [Hebr., Adonai Jehova. Vulg., Dominus Deus. LXX, Κύριος. C, Ἄδωναὶ Κύριος. Alex., Ad., Complut., Ἄδωναὶ K. Sic etiam in sqq. §§ 7, 8, 11. DRACH.]

V. 6. Priora verba hujus versiculi sic habet C, καὶ ἐρεῖς, = ἥλλαξε; τὰ δικαίωμάτά μου. Librarium vitio irrepit obelum; quod liquidum, Hebr. enim habet וַיִּטַּח, et mutavit. B has præfert lectiones: Ἄ., καὶ προσήρισε τὸ κρῖμα μοῦ. Σ., ἀντικατηλλάξαντο δὲ. Θ., καὶ ἥλλαξαν τὰ κρῖματά μου. Pro χωρῶν, C et Complut., χωρίων. Apud Theodoretum: ἥλλαξε τὰ δικαίωμάτά μου εἰς ἀνομίαν ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νόμιμά μου ἐκ τῶν χωρῶν. DRACH.]

V. 7. Secundæ Aquilæ editionis, et Symmachi lectiones Latine adfert Hieronymus. [Eas ita Græce exhibet Lamb. Bos: Σ., τὸ πλῆθος ὑμῶν. Ἀx. ed. 2, ὅτι ἠριθμήθητε ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ ὑμῶν. B vero: Ο΄, ἡ ἀφορμὴ ὑμῶν. Θ., οἱ λογισμοὶ ὑμῶν. DRACH.]

V. 8. Hebr., etiam ego, et faciam. Vulg., et ipse ego faciam. LXX, καὶ ποιήσω. C, καὶ ἐγὼ ποιήσω. B autem: Ἄ., Θ., ✕ καί γε ἐγὼ. Σ., ✕ καὶ αὐτὸς ἐγὼ; ποιήσω. Idem cod. ad Κύριος, Ἄλλος, Κύριος, Κύριος. DRACH.]

Ibid. Ο΄, κρῖμα. C cum Ald., κρῖματα. Hebr. et Vulg., judicia. IDEM.]

V. 9. Ο΄, Ἄ., τὰ ὄσα, quæcumque. B. IDEM.]

V. 10. Hebr. et Vulg., (Ideo patres comedent) filios (in medio tui, et filii comedent) patres suos. LXX, τέκνα... πατέρας. C, τέκνα αὐτῶν... πατέρας. Sed suspicamur transpositum esse illud αὐτῶν, cujus legitimus locus est post πατέρας, juxta Hebraicam veritatem. Nonnulli vero codd., ut testatur Polyglotten-Bibel, habent αὐτῶν post utrumque. IDEM.]

V. 11. Ο΄, ἡ μὴν, profecto. C cum Alex., εἰ μὴ, nisi. Vide etiam notam nostram supra ad § 5. IDEM.]

Ibid. Θ., τοῖς προσοχθισμασί σου. Ms. Jes. [Hebr., תְּרַבְּוּת־כּוֹבֵד תְּרַבְּוּת־כּוֹבֵד, in omnibus idolis tuis et in omnibus abominationibus tuis. LXX habent tantum, ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασί σου, in omnibus abominationibus tuis. Quod autem desiciebat in LXX e Theodotione suppletum est, ut videre licet in C, qui habet, ✕ ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθισμασί σου; in omnibus idolis tuis. Sic etiam, absque tamen asterisco, in Alex. et in Complut. Hebr. וַיִּרְוּ proprie

valet, *res abominanda*; maxime vero usurpatur de *idolis*. Ad *catholicum nostrum lexicon hebraicum*. Idem etiam dicendum de Græco προσόχθισμα, a προσοχθίζω: et recte observat Suidas, προσοχθίσματα ἢ γραφή καλεῖ τὰ εἰδωλα. Unde liquet quantum erraverit Montf. qui ad Theodotionis locum adscripsit ונתחתיך, et in eandem foveam quo ipse cecidit attraxit editorem Tetraplorum Chisianorum. — O, κάγω (prius). 'A., Θ., καίγε ἐγώ. Σ., αὐτός. B. — O, κάγω (alterum). 'A., Θ., καίγε ἐγώ. B. Pro utroque κάγω, Alex., καὶ ἐγώ. C tantum pro altero. DRACH.]

V. 12. Θ., καὶ τὸ τέταρτον etc. Ms. Jes. [Cf. quæ adnotavimus ad § 2. — C, ... καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν βομφαίᾳ πεσοῦνται κύκλω σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἀνεμον σκορπιῶ αὐτούς. Et ita melius quam cætera exemplaria observat ordinem textus Hebraici. Scholion: τὸ τέταρτόν σου οὐ κείται παρ' Ἑβραίοις. — B: O, συντελεσθήσεται. Σ., ἀναλωθήσεται. — O, ἐκκενώσω. Σ., γυμνώσω, nudabo. DRACH.]

Ibid. 'A., καὶ τὸ τέταρτόν σου etc. Ms. Jes. Quæ lectio hodie in τοῖς O habetur, ex Aquila, ut videatur, desunta: [Ante leves, crede, pascentur in

æthere cervi, quam Aquila, κατὰ ἀκριβείαν interpret, tantum quantum hoc abscedat ab Hebr. textu. DRACH.]

V. 13. Θ., καὶ παρακληθήσομαι. Idem ms. Jes. [C addit cum asterisco. Habent etiam Ald. et Complut. B vero sic: 'A., Σ., Θ., O, παρακληθήσομαι. Idem cod., O, καὶ ἡ ὀργή μου ἐπ' αὐτούς. 'A., Σ., Θ., καὶ καταπαύσω, et quiescere faciam. Scilicet, sic vertunt tres Interpretes verbum Hebr. נחמת, quod desideratur in LXX. DRACH.]

V. 14. Καὶ εἰς ὄνειδος etc. Ms. Jes. Quod abesse a LXX testificatur Hieronymus. [LXX pro his prorsus aliter: καὶ τὰς θυγατέρας σου κύκλω σου. C, καὶ εἰς ὄνειδισμόν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ τὰς θυγατέρας σου κύκλω σου. B: 'A., Σ., Θ., O, καὶ εἰς ὄνειδος ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλω σου. Ald. habet ut C, et Theodoretus ut B et Marchal. DRACH.]

V. 15. Hieronymus: « In LXX legitur: Et erit στενακτή, i. e. gemibilis. Et de Theodotione additum est, καὶ δηλαστή, cuius verbi notitiam non habemus. Pro quo tres alii Interpretes, blasphemiam, transtulerunt, quæ in Hebraico dicitur, GEDDUPHA. » Et paulo post: « δηλαστήν et δηλατῶν, quidam infelicem, et miseram: alii perspi-

EZECHIELIS CAPUT VI.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

'Ελληνικοὶς γράμμασι.

AKYΛAΣ.

ונשבר מבדחתים ונשבר 4
הבנינים
5 ונתחתי את-פגרי בני ישראל
לפני נלחיהם
6 ונשבר
ונכוד מעשנכם
8 והחרתני
9 אשר-סר
10 לא אל-הם דברתי לעשות
להם הרעה הזאת
11 ואמר-אח
12 חזנשאר
13 בכל ראשי הדרים
ותחת כל-אלה עבתה

5.
6.
8.
9.
10.
11.
12.
13.

4. Καὶ ἀφανισθήσεται τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, καὶ συντριβήσεται τὰ τεμένη ὑμῶν.
5.
6.
8.
9.
10.
11. 'A, δ.
12.
13.
Καὶ ὑποκάτω πάσης δρυὸς δασείας.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

4. Et desolabuntur altaria vestra, et confringentur statuæ vestræ.
5. Et dabo cadavera filiorum Israel ad facies idolorum eorum.
6. Et cessabunt.
Et delebuntur opera vestra.
8. Et remanere faciam.
9. Quod declinavit.
10. Non gratis locutus sum ad faciendum eis malum hoc.
11. Et dic, Heu.
12. Et relictus.
13. In cunctis capitibus montium.
Et subtus omnem quercum implexatam.

4. Et demoliar aras vestras, et confringentur simulacra vestra.
5. Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulacrorum vestrorum.
6. Et cessabunt.
Et delebuntur opera vestra.
8. Et relinquam.
9. Et recedens.
10. Non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc.
11. Et dic, Heu.
12. Et qui relictus fuerit.
13. Et in cunctis summitatibus montium.
Et subtus universam quercum frondosam.

4. Et destruentur altaria vestra et conterentur delubra vestra.
5.
6.
8.
9.
10.
11. A, a.
12.
13.
Et sub omni quercu frondosa.

eam et expositam ad miseriam intelligi volunt. Drusius legit δειλαστή, sed melius δηλαστή, et sic habent optimi mss. Hieronymi. Quid autem intelligat per tres alios Interpretes, seclusis O et Θ, divinandum relinquitur. Putaverim esse Aquilæ primam, et secundam, atque Symmachum; vel fortassis Aquilam, Syrum et Symm., vel quintæ, sextæ et septimæ lectionem esse. Certe sic possunt tres illi alii Interpretes indicari. Mirum tamen erit hoc tantum Ezechielis loco memorari tres illos Interpretes. Quare in dubio res versatur.

Ibid. O, δηλαστή. C, δήλη, manifesta. B, A, Σ., Θ., βλασφημία. O, δηλαστή. Άλλος, δηλαία. Alex., δηλαία. Ald., δειλαία. Complut., δήλη      . Theodoretus, δήλη. DRACH.

Ibid. Θ., παιδεία και   φανισμός. Ms. Jes. [Sic etiam C sub asterisco. B adscribit Aquilæ pariter et Theodotioni. Theodoretus melius : (δήλη) παιδεία και   φανισμοίς. DRACH.]

Ibid. Θ.,   ν   ργη και θυμ  . Ms. Jes. [C,   ν   ργη μου και   ν θυμ  . Alex., Ald. et Complut.,   ν   ργη και   ν θυμ  . DRACH.]

Ibid. O, θυμou μου (Θ., juxta Marchal., σου). Istud μου non habet Hebraica lectio, neque Vulgata, et abest a C et Complut. DRACH.

V. 16. O,   ποστελαί με βολίδας. C,   ξαποστελαί με τ  ς βολίδας. Et ita etiam Alex. Pro βολίδας, A., Σ., Θ., β  λη. B. IDEM.

Ibid. Τ  ς πονηράς. Ms. Jes. [C,    τ  ς πονηράς : —Hebr., (cum misero tela famis) mala in eos, quæ facta sunt in vastatorem. Vulg., (quando misero sagittas famis) pessimas in eos, quæ erunt mortifera. LXX, ...   π' αυτους, και   ονταιεις   κλειψιν. Ad hæc B : Θ.,    τ   πονηρά   ν αυτοις      γένοντο εις διαφθοράν. DRACH.]

Ibid. Θ.,   ποστελ   etc. C,      ποστέλλω αυτ      διαφθεΐραι   μ  ς, και λιμou συν  ξω :   φ'   μ  ς. B, A.,    (  )   ποστελ   αυτ   διαφθεΐραι   μ  ς, και λιμou συν  ξω   φ'   μ  ς. Arud Theodoretum et in Complut., (post   κλειψιν) και   ποστελ   αυτους διαφθεΐραι   μ  ς, και λ. συν.   φ'   . DRACH.

Ibid. B : O, και συντριψω. Άλλος,      μιν : στήριγμα. Hebr. et Vulg., et conteram (Vulg., in) vobis baculum. IDEM.

V. 17. O, διελεύσονται (Ald., διελεύσεται)   π   σ  . B, Σ.,   δ  σει δι   σου. Hebr., transibit per te. IDEM.

Ibid. O, κυκλ  θεν. Hebr. non habet, et abest a Complut. IDEM.

Ibid. O, λελάληκα. C,   λάλησα. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT VI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

4.

4. Και συντριβήσονται τ   θυσιαστήρια   μou, και τ   τεμένη   μou.

4. Και   φανισθήσεται τ   θυσιαστήρια   μou, και συντριβήσεται τ   τεμένη   μou.

5.

5.

5.    Και δ  σω τ   σ  ματα τou Ισραηλ κατ   πρόσωπον τou ειδ  λων αυτ  ν.

6.

6. Και συντριβήσονται.

6. Και καταπαύσουσιν.

8.

8. Vacat.

   Και   ξαλειφθouσιν τ     ργα   μou.

9.

9. Vacat.

8.    Και   πολείψομαι.

10.

10.

9.    Και   ποστάση.

11. Σχετλιασον.

11. Και ειπou, Ε  γε, ε  γε.

10.    Οuκ εις δωρε  ν λελάληκα του ποιησαι αυτοις   παντα τ   κακ   ταυτα.

12.

12. Vacat.

11. Ε  γε.

13.

13.

12.    Και    υπολειφθεις.

Και υποκάτω πάσης δρυος δασείας.

13.    Και   ν πάσαις κορυφαίς των   ρέων.

Και υποκάτω πάσης δρυος δασείας.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

4.

4. Et conterentur altaria vestra, et delubra vestra.

4. Et destruentur altaria vestra, et conterentur delubra vestra.

5.

5.

5. Et dabo corpora filiorum Israel ad faciem idolorum eorum.

6.

6. Et conterentur.

6. Et cessabunt. Et debentur opera vestra.

8.

8. Vacat.

8. Et relinquam.

9.

9. Vacat.

9. Et deficienti.

10.

10.

10. Non gratis locutus sum ad faciend   eis omnia mala hæc.

11. Plange.

11. Et dic, Euge, euge.

11. Euge.

12.

12. Vacat.

12. Et relictus.

13.

13.

13. Et in omnibus cacuminibus montium.

Et sub omni quercu frondosa.

Et sub omni quercu frondosa.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Ezechielis.

V. 2. B : O', στήρ:σον (Complut., στήρ:ξον). 'A., Σ., θίς. Θ., τάξον. DRACH.

V. 3. Hebr., (verbum) Adonai Jehovæ. (Sic dixit) Adonai Jehova. LXX. Κυρίου... Κύριος. C, 'Αδωναί Κυρίου... 'Αδωναί Κύριος. Alex., Ald., Complut., 'Αδωναί K... 'Αδωναί K. Idem codex antepōnit vάπαις voci φάραγγι, cui addit v euphonicum.—Codex B : O', καί ταις vάπαις. 'A., καί τοῖς χειμάρροισι, et torrentibus. (Quod proprie respondet Hebraico עִיִּיִן). Cæterum vάπαις vertendum vallis, quem significatum neque vox Hebraica nostra respicit, potius quam rupibus, ut reddidit Nobilius. Sanctus autem Hieron. qui ex Hebr. transtulit rupibus, haud dubie aliquid aliud legit, forsitan v, עִיִּיִן). O', ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω. 'A.,... * εἰμι (ἐπάγω). Σ., * αὐτός. Nimirum expressius voluere reddere τὸ ἴδω. — O', καὶ ἐξολοθρευθήσονται. * Ἄλλος, καὶ ἐξολοθρευθήσονται. Hebr. autem et Vulg., et disperdam (excelsa vestra). IDEM.

V. 4. 'A., Θ., καὶ ἀφανισθήσεται etc. Ms. Jes. [C, καὶ ἀφανισθήσεται τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, * καὶ * συντριβήσεται : τὰ τεμένη ὑμῶν. — B : Π. (πάντες), * ἀφανισθήσονται.—'A., Θ., O', καὶ συντριβήσονται. Σ., συγκλασθήσονται. — O', τεμένη ὑμῶν. 'A., ξάνα ὑμῶν. Binas igitur habemus Aquilæ versiones.—O', τραυματίας ὑμῶν. 'A., ἀνηρημένους ὑμῶν, interfectos vestros. DRACH.]

V. 5. Θ., καὶ δώσω τὰ σώματα etc. Drusius legit πτώματα, quod idipsum significat. Hieronymus : « Hoc quod nos posuimus : Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulacrorum vestrorum, in LXX non habetur. » [C, καὶ δώσω τὰ * πτώματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κα * τὰ (sic) πρόσωπον τῶν εἰδῶλων αὐτῶν : Sic etiam Alex., Ald., Complut. absque asteriscis.—B., O', εἰδῶλων αὐτῶν. 'A., καθαρμάτων αὐτῶν, purgamentorum eorum, quasi, deorum stercoreorum eorum. Similiter reddit eamdem vocem עֵיִן דֵּוֹת Deut. xix, 17. DRACH.]

V. 6. Quod in textu Hebr. massoretico initium est hujus commatis, codex Vaticanus, antiquissimus

omnium nobilissimusque, a cl. cardinale Ang. Majo doctæ piæque memoriæ typis diligentissime expressus. cujus exemplar nuperrime dono posthumo Eminētissimi olim optimique Patroni nostri ad manus pervenit nostras, connectit cum sine commatis antecedentis, et conjungit ita : καὶ διασκορπιῶ τὰ ὄσα ὑμῶν κύκλῳ τῶν θυσιαστηρίων ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν. ὧ 6. Αἱ πόλεις etc. Sic etiam S. Hieron. Comment. in Ezech., « et dispergam ossa vestra circa aras vestras in omnibus habitationibus vestris. 6. Urbes, etc. » Nota hujus codicis tibi erit, benigne lector, VM, i. e., Vaticanus Maji.

Ibid. Ms. Jes. post ἐξολοθρευθήσῃ, quod legitur in O', Θ., * καὶ πλημμυλήσουσι (*), et post συντριβήσονται, Θ., * καὶ καταπαύσουσιν. [C, * καὶ συντριβήσονται καὶ καταπαύσουσι : B : Θ., καὶ καταπαύσουσι, sine asterisco. Alii, καταπαυσεῖ. Edit. Rom. DRACH.]

Ibid. Θ., καὶ ἐξαλειφῶσι etc. Ms. Jes. Multa autem in hoc capitulo a LXX prætermissa fuisse testificatur Hieronymus. [C, καὶ * ἐξαλειφῶσι τὰ ἔργα * ὑμῶν : Habet quoque Alex. absque asteriscis.—Aliæ variantes lectiones e cod. B : O', κατοικία ὑμῶν. 'A., καθέδραις ὑμῶν. —V, καὶ τὰ ὑψηλά. 'A., καὶ τὰ ὑψώματα.—O', ἀφανισθήσεται. Ἄλλος, ἀφανισθήσονται. — O', εἰδῶλα ὑμῶν. 'A., καθάρματα ὑμῶν. — O', τεμένη ὑμῶν. 'A., ξάνα ὑμῶν. DRACH.]

V. 8. Θ., καὶ ἀπολείψομαι. Ms. Jes. [C., * καὶ ἀπολείψομαι : ἐν τῷ γενέσθαι. Sic etiam Alex. et Complut. B : 'A., διαλείψουσι. Theodoretus videtur habuisse καὶ ἀναλήψομαι. Alii pro ἐν τῷ γ., habent τοῦ γ. Ex edit. Rom. DRACH.]

V. 9. O', ὁμώμοχα τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. Nimirum, pro Ἰππρωσῆ, fractus sum, legerunt Ἰπρωσῆ, juravi. C : ὅτι ὁμ. etc. Et ex B, 'A., Θ., συνέτριψα. Σ., συγκατέαξα (confregi) τὴν καρδίαν αὐτῶν. DRACH.

Ibid. Θ., καὶ ἀποστάσῃ. Ms. Jes. [C, * τῇ ἀποστάσῃ. Sic etiam Alex. et Complut. — B : O', τῇ ἐκπορνεύουσῃ. Ἄλλος, τῇ ἀποστάσῃ. Σ., τῇ ἐκνευσάσῃ, declinantii. — O', ἐκπορνεύουσιν. C et VM, πορνεύουσιν. — O', καὶ κόφονται πρόσωπα αὐτῶν.

(*) Eamque lectionem habet C præfigens asteriscum, sublatoque nomine interpretis, ut ubique. B vero adscribit Aquilæ. Respondet autem verbo Hebr. דֵּוֹשְׁתִּי, devastabuntur, quod præterierunt scens. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT VII.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

עַתָּה דַּקְךָ עַל־ךָ וְשִׁלַּחְתָּ אֶמְנֵי כָּךְ וְשִׁפְטוּךָ כַּדְּרִיךְ וְתַחַת עַל־ךָ אֶת כָּל־תַּעֲבֹדוֹתֶיךָ

3.

3.

וְלֹא־תַחַת עֵינֶי עַל־ךָ וְלֹא־תַחַת כִּי דַּרְכֶּיךָ עַל־ךָ אֶתן וְדַעֲמֹתַי בְּתוֹךְ תְּהִיִן וְדַעֲמֹתַי כִּי־אֲנִי יְהוָה

4.

4.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

3. Nunc finis super te, et mit-tam furorem meum in te, et judi-cabo te juxta vias tuas, et dabo super te omnes abominationes tuas.

3. Nunc finis super te, et immit-tam furorem meum in te : et judi-cabo te juxta vias tuas, et ponam contra te omnes abominationes tuas.

3.

4. Et non parces oculus meus super te, nec indulgebo : nam vias tuas super te dabo, et abominatio-nes tuæ in medio tui erunt, et scietis quod ego Dominus.

4. Et non parces oculus meus su-per te, et non miserebor : sed vias tuas ponam super te, et abomina-tiones tuæ in medio tui erunt : et scietis quia ego Dominus.

4.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Ezechielis.

B, 'A., δυσαρεστηθήνεται, displicebunt. Θ., προσοχθούσι κατά πρόσωπον αὐτῶν, moleste ferent ante faciem suam. Complut., κατά πρόσωπον ταυτῶν. Sciendum 𐤁𐤃𐤁𐤀 esse passivum niphali verbi 𐤁𐤃𐤁, quod et fastidire et præcidere, abscondere sonat. Adī, sodes, catholicum nostrum lexicon Hebr. 𐤁𐤃𐤁𐤃𐤁 autem proprie significat, in facie eorum. —Hebr., ob mala quæ fecerunt, quoad omnes abominaciones eorum. Vulg., super malis q. f. in universis abominacionibus suis. LXX tantum, ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν. Alex., Ald., Complut., περὶ τῶν κακιῶν ὧν ἐποίησαν ἐν πᾶσι etc. C autem, ✕ περὶ τῶν κακιῶν ὧν ἐπενόησαν (excogitaverunt) ἐν πᾶσι etc. B ita, Ἄλλος, τῶν κακιῶν ὧν ἐποίησαν ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. Ita etiam Alex. Ista additio, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιτ., quæ obelo signanda, duplex versio est pro lectione codicis C. DRACH.]

V. 10. Θ., οὐκ εἰς δωρεάν etc. Ms. Jes. [Ita etiam Alex., Ald., Compl. Hæc ultima autem habet πάντα, pro ἅπαντα. C ita, ✕ οὐκ εἰς δωρεάν λελάληκα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς ✕ ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα : Ad hæc editor Tetraplorum adnotat : ε Θ., οὐκ εἰς δωρεάν etc. Ms. Jes. Verbum pro verbo exstat in textu Clisiani, excepto uno αὐτοῖς post ποιῆσαι, et interprete. Sed istud αὐτοῖς ipse edidit in textu, unde nunc dicit abesse.—In B habetur, Σ., εἰκῆ (pro εἰς δωρεάν). DRACH.]

V. 11. Hebr., Adonai Jehova. Vulg., Dominus Deus. LXX, Κύριος. C, Ἄδωναί K. Alex. et Ald., Ἄδωναί K. — B : Ο', καὶ ψόφρσον. Σ., πάταξον. DRACH.

Ibid. Hieronymus : « Quod ostenditur verbo, heu : pro quo Aquila interpretatus est, ἄ, ἄ, Symmachus σχετλασον, quod significat lamentare, vel plange; LXX et Theodotio εὐγε, quod magis insultantis est, quam plangentis. » [C semel habet εὐγε, ut Th. Origenes, τὸ, καὶ εἰπόν. Εὐγε, παραφράζων ὁ Σύμμαχος, πεποίηκε, καὶ σχετλασον. Schol., αἰα ἔχει καλῶς. Cod. B : 'A., ἄ, ἄ, ἄ (ter) σχετλασον. Ἄλλος, εὐγε. DRACH.]

Ibid. Hebr. et Vulg., ad omnes abominaciones malorum (domus Israel). LXX, ἐπὶ πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν. C addit, ✕ κακιῶν : Et B, ✕ κακιῶν. Idem B, ad vocem Ἰσραήλ, 'A.,... ὄσι. Σ.,... ✕

τῶν. Θ.,... ✕ ὄστινες. DRACH.

Ibid. Hebr. et Vulg., fame et peste. LXX, ἐν θανάτῳ καὶ ἐν λιμῷ (VM. λιμῷ hic et in 9 sq.). C et Complut., ἐν λ. καὶ ἐν θ. IDEM.

V. 12. Hebr. et Vulg., qui longe est, peste morietur, qui autem prope, gladio corruet. LXX, ὁ ἐγγὺς ἐν ῥομφαίᾳ πεσείται, ὁ δὲ μακρὰν ἐν θανάτῳ τελευτήσει. C autem et Complut., ὁ μακρὰν... ὁ δὲ ἐγγὺς... B : Ο', ἐν θανάτῳ. 'A., Σ., λιμῷ. IDEM.

Ibid. Θ., καὶ ὁ ὑπολειφθεὶς etc. Ms. Jes. [C, ✕ καὶ ὁ ὑπολειφθεὶς : In quibusd., καὶ ὁ περιλειφθεὶς. B, λοιποί, καὶ περιλειφθεὶς. Et ad συντελεσθήσεται, 'A., Σ., Θ., ἀποθάνειται, quod cohæret voci Hebr., 𐤁𐤃𐤁. DRACH.]

V. 13. Ο', ὑψηλόν. Θ., μετέωρον, sublimem. Ex cod. B. DRACH.

Ibid. Θ., καὶ ἐν πάσαις etc. Ms. Jes. [Post ἔρέων addit Montf., συσκίου. Σ., εὐθαλές, sed manifeste pertinent ad stichum subsequentem, sic : Ο', συσκίου. Σ., εὐθαλές. Quæ Symmachi versio adprime recte exprimit Hebr. 𐤁𐤃𐤁. C, ✕ καὶ ἐν πάσαις κορυφαῖς ✕ τῶν ἔρέων : Habent etiam Alex., Ald., Complut., sine autem asteriscis ut constanter. Hæc præterierunt senes Alexandrini, ut assertit S. Hier. B ad marginem : 'A., κεφαλαῖς (pro κορυφαῖς). DRACH.]

Ibid. 'A., Σ., Θ., καὶ ὑποκάτω. Ms. Jes. Hæc porro a LXX prætermissa fuisse testificatur Hieronymus. [Habet C, absque asterisco, cum Alex. et Complut. B ad marg., 'A., τερεβίντῳ (sic) ἰθαράτόπῳ. Forte ἰθαράτῳ. Vide Hesygium, necnon Stephani Thesaurum, ed. Didot, ad vocem ἰθαρός.—Ο', εἰδώλοις αὐτῶν. 'A., καθάρμασιν, ut supra.—Hoc etiam monere volumus lectorem, pro tribus ὁμῶν senum, textum Hebraicum suffixum habere possessivi tertiæ personæ pl. masc. 𐤁𐤃𐤁, eorum. DRACH.]

V. 14. Ο', καὶ θήσομαι τὴν γῆν. B ita : Σ., δώσω. 'A., ✕ σὺν : τὴν γῆν. Σὺν pro particula Hebr. 𐤇𐤍, quæ accusativum casum denotat, ut sæpe Aquilas.—Ο', Δεβλαθά. VM, Δεβλαθά.—Ο', τῆς κατοικεσίας αὐτῶν : ἐπιγνώσασθε (αὐτῶν abest a VM). C, τῆς κατοικίας αὐτῶν : καὶ ἐπιγν. Alex., τῆς κατοικίας, καὶ ἐπιγν. Complut., τῆς κατοικεσίας αὐτοῦ. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT VII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

3.

3. Ἄλλος, νῦν τὸ πέρασ πρὸς σέ· καὶ ἀποστελῶ ἐγὼ ἐπὶ σέ, καὶ ἀδικήσω ἐν τοῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σέ πάντα τὰ βδελύγματά σου.

3.

4.

4. Ἄλλος, οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ σέ, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω, διότι τὴν ὁδὸν σου ἐπὶ σέ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματά σου ἐν μέσῳ σου ἔσται, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ Κύριος.

4.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5.

5. *Alius*, nunc terminus ad te, et mittam ego super te. et ulciscar in viis tuis, et dabo super te omnes abominaciones tuas.

3.

4.

4. *Alius*, non parces oculus meus super te, nec miserebor, quia viam tuam super te dabo, et abominaciones tuæ in medio tui orunt, et cognosces quia ego Dominus.

4.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON <i>Ἑλληνικοὺς γράμμασι.</i>	ΑΚΥΛΑΣ.
5 כה אמר אדני יהוה רעה אחת רעה הנה באה	5.	5.
6 קץ בא בא הקץ הקיץ אליך	6.	6
7 באה הצפירה אליך בא העת קרוב היום מהרובה ולא- הוה הרים	7.	7. Ἡ προσκόπησις.
10 הנה היום הנה באה יצאה הצפירה צץ המטה פרח הזחן	10.	10.
11 ולא מרחם ולא ינה בהם	11.	11.
12 כי חרון אל-גל-המונה	12.	12.
13 לא ישוב ועוד בחיים חיתם כי-זחון אל-גל-המונה לא ישוב	13.	13.
14 ואין הלך למלחמה כי חרוני אל-גל-המונה	14.	14.
16 כיוני הגאיות	16.	16.
כלם דמות איש בעדני		
17 תלכנה בים <i>Ὁ Ἐβρ. παραλαβ- θησονται ὡς ὕδωρ.</i>	17.	17.
19 כפסם יהדבם לא-יוכל להצילם ביום עברת יהוה	19.	19.
20 שקציהם עשו בו	20.	20.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

5. Sic dixit Dominus Deus, Ma- lum unum, malum ecce venit.	5. Hæc dicit Dominus Deus, Af- flicio una, afflictio ecce venit.	5.
6. Finis venit, venit finis: evigi- lavit adversum te.	6. Finis venit, venit finis: evigi- lavit adversum te.	6.
7. Venit cidaris ad te. Venit tempus, propinqua dies tumultus, et non repercussio mon- tium.	7. Venit contritio super te. Venit tempus, prope est dies occisionis, et non gloriæ montium.	7. Prospectio.
10. Ecce dies, ecce venit: egressa est cidaris, floruit virga, germi- navit superbia.	10. Ecce dies, ecce venit: egressa est contritio, floruit virga, germi- navit superbia.	10.
11. Neque a tumultu eorum, et non lamentum in eis.	11. Neque ex sonitu eorum: et non erit requies in eis.	11.
12. Quia ira ad omnem turbam ejus.	12. Quia ira super omnem popu- lum ejus.	12.
13. Non revertetur. Et etiam in viventibus vita eorum, quia visio ad omnem turbam ejus non rever- tetur.	13. Non revertetur, et adhuc in viventibus vita eorum: visio enim ad omnem multitudinem ejus non regrediatur.	13.
14. Et non est procedens ad bel- lum, nam ira mea ad omnem tur- bam ejus.	14. Et non est qui vadat ad præ- lium: ira enim mea super univer- sum populum ejus.	14.
16. Veluti columbæ vallium. Universi ipsi gementes, unusquis- que in iniquitate sua.	16. Quasi columbæ convallium. Omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua.	16.
17. Ibunt aquæ. <i>Hebræus Int.</i> , dissolventur ut aqua.	17. Fluent aquis.	17.
19. Argentum eorum, et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini.	19. Argentum eorum, et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini.	19.
20. Spurcitiarum suarum (ima- gines) fecerunt ex eo.	20. Simulacrorum (imagines) fecerunt ex eo.	20.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5. Κάκωςις.

5. Ἄλλος, διότι τάδε λέγει Ἄδωναι Κύριος.

5. ✕ Κακία μία, κακία ἰδοῦ παρέστι.

6.

6.

6. ✕ Τὸ πέρας ἤκει, ἤκει τὸ πέρασ, ἐξεγέρθη πρὸς σέ.

7.

7.

7. ✕ Ἰδοῦ ἤκει ἡ πλοκὴ ἐπὶ σέ.

.....

Ἦκει ὁ καιρὸς, ἤγγικεν ἡ ἡμέρα ἢ μετὰ θορύβων, οὐδὲ μετ' ᾠδῶν.

10. ....

10. Ἄλλος, ἰδοῦ ἡμέρα Κυρίου ἤκει, ἐξῆλθεν ἡ πλοκὴ, καὶ ἤνθησεν ἡ ῥάβδος, ἐξανέστηκεν ἡ ὕβρις.

.....

11.

11.

11. ✕ Καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν εἰσιν, οὔτε ᾠραῖσμός ἐν αὐτοῖς.

12.

12.

12. ✕ Ὅτι ὀργὴ εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς.

13.

13. ✕ Καὶ οὐκέτι ἐν ζωῇ τὸ ζῆν αὐτῶν, ὅτι θρασὺς εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς οὐκ ἀνακάμψει.

13.

14.

14.

14. ✕ Καὶ οὐκ ἐστὶν ὁ πορευόμενος εἰς πόλεμον, ὅτι ἡ ὀργὴ μου εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς.

16.

16.

16. ✕ Ὡς περιστερὰ μελετητικά.

17.

Καὶ πάντας ἀποκτενῶ, ἕκαστον ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτοῦ.

17. Μολυνθήσονται ὕγρασα.

.....

19.

19.

19. ✕ Τὸ ἀργύριον αὐτῶν, καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ δυνήσεται ἐξελεῖσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς Κυρίου.

20.

20.

20. ✕ Προσοχθίσματα αὐτῶν ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5. Amictio.

5. *Alius*, quia hæc dicit Adonai Dominus.

5. Malitia una, malitia ecce adest.

6.

6.

6. Finis venit, venit finis: exsuscitatus est ad te.

7.

7.

7. Ecce venit nexus ad te.

Venit tempus, prope est dies festinationis, et non recrastinationis.

Venit tempus, appropinquavit dies, quæ cum tumultibus, et non cum doloribus.

Venit tempus, prope est dies famis, et non gloriæ montium.

10. Inspecio.

10. *Alius*, ecce dies Domini venit, exiit nexus, et floruit virga, surrexit contumelia.

10.

11.

11.

11. Et non ex eis sunt, neque pulchritudo in eis.

12.

12.

12. Quia ira ia omnem multitudinem ejus.

13.

13. Et non ultra in vita vivere eorum, quia visio ad omnem multitudinem ejus non revertetur.

13.

14.

14.

14. Et non est procedens ad bellum, quia ira mea in omnem multitudinem ejus.

16.

16. Et omnes occidam, unumquemque in iniquitatibus suis.

16. Ut columbæ meditantes.

17.

17. Pollentur humere.

Omnes mussitantes, unaquæque in iniquitate sua.

19.

19.

17.

20.

20.

19. Argentum eorum, et aurum eorum non valebit liberare eos in die iræ Domini.

20. Offendicula sua fecerunt ex iis.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
לכה		
פריצים 22	22.	22.
וחללה		Λατρώσουσι.
הרתק 23	23.	23. . . . .
משפט דמים		
והבאתי רעי גוים זירשו את בתיהם 24	21.	21.
והשבתי גאון קפדה בנא 25	25.	Καὶ καταπαύσω ὑπερηφανείαν.
המלך יתאבל 27	27.	25. . . . . 27. ✕ Βασιλεὺς πενήθει.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
In separationem, vel in menstruationem.	In immunditiam.	
22. Effractores.	22. Emissarii.	22.
Et profanabunt illud.	Contaminabunt illud.	Profanabunt.
23. Catenam.	23. Conclusionem.	23. Conclusionem.
Judicio sanguinum.	Judicio sanguinum.	
24. Et adducam pessimos gentium, et possidebunt domos eorum.	24. Et adducam pessimos de gentibus, et possidebunt domos eorum.	24.
Et cessare faciam superbiam.	Et quiescere faciam superbiam.	Et cessare faciam superbiam,
25. Præcisio venit.	25. Angustia superveniente.	25. Adest angustia.
27. Rex lugebit.	27. Rex lugebit.	27. Rex lugebit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Ezechielis.

Hieronymus : « In hoc capitulo juxta LXX Interpretes ordo mutatus est atque confusus : ita ut prima novissima sint, et novissima vel prima, vel media, ipsaque media nunc ad extrema, nunc ad principia transferantur. Ex quo nos et ipsum Hebraicum, et cæteros secuti interpretes, ordinem posuimus veritatis. »

A tertio autem usque ad septimum versum, lectiones mutuamur ex ms. Jes. ubi textus paululum differt a LXX.

V. 2. Ο, εἰπὼν, dic. Deest in C, Complut., Hebr. et Vulg. — Idem C, τὰδε λέγει Ἀδωναὶ Κύριος τῆ γῆ τοῦ Ἰσραὴλ· πέρασ ἦκει etc. Adonai Dominus habent omnes editi. præter Rom. et cod. VM, qui tantum, Κύριος. — Heb. et Vulg., plagas. LXX, πτέρυγας, alas. Σ., ἀκρα, smmitates. B. DRACH.

V. 3. Ἄλλος, νῦν τὰ πέρασ etc. Eadem habet C ad ῥ 5, sed post καὶ ἐκδικήσω addit σε, te, quod etiam habent Hebr., Vulg., Orig., Alex. aliaque exemplaria Græca. In B ad marginem, ut Ἄλλος, usque ad ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, pro quo Σ. et Θ., κατὰ τὰς ὁδοὺς σου. Cætera vero omittuntur. In eod. cod. pro πάντα, Aq., ✕ σὺν ; πάντα. Hic habet C, sub obelo, :- ἦκει τὸ πέρασ ut in edit. Rom. usque ad βδελύγματα σου. IDEM.

V. 4. C, οὐ φαίνεται ὁ ὀφθαλμὸς σου (primus amanuensis emendavit, μου, sed secunda manus reposuit σου), οὐδὲ μὴ ἐλεήσῃ. Cætera ut in edit. Rom. usque ad τῶπτων. Sed potius respicit ῥ 9 textus Hebr., qui parum differt a ῥ 4, nisi quod in fine addit, כּוּכָה, percutiens, τῶπτων. Ad versus autem 6, 7 habet ut hic Ἄλλος, sed pro ἐλεήσω, iterum ἐλεήσῃ, et pro ὅτι, διότι. — B ad marginem, Σ., θῆσω σοι, pro ἐπὶ σὲ δώσω. IDEM.

V. 5. Σ., κάκωσις. Drusius ex edit. Rom. [C, ῥ 8. Αὐτοὶ τὰδε λέγει Κύριος Κύριος· ✕ κακία μία ἰδοὺ πάρεστι. — B vocibus Ἀδωναὶ Κύριος præfigit Ἄ., Σ., Θ. DRACH.]

V. 6. Θ., τὸ πέρασ etc. Ita etiam C, sub asterisco, ad ῥ 9. DRACH.

V. 7. Hieronymus : « Venit contractio, quæ in Hebraico dicitur SEPHPHIRA, et quam Aquila interpretatus est προσκόπησιν, i. e. contemplationem,

et prospectionem, quam semper pavida tibi venire metuebas; et quam interpretatus est Theodotio πλοκῆν, i. e. ordinem contextumque malorum omnium. »

Ibid. Hieronymus : « Verbum Hebraicum ADARIM, quod nos in duo verba divisum, primum AD, secundum ARIM, juxta Theodotionem, gloriam montium interpretati sumus, Symmachus vertit, et recrastinationem, dixitque, Ei tempus prope est : dies festinationis, et non recrastinationis. Porro LXX ita transtulerunt : Venit tempus, appropinquavit dies, non cum perturbatione, neque cum doloribus. Theodotio : Venit tempus, prope est dies samis, et non gloriæ montium. » [C, ῥ 9. ✕ τὸ πέρασ ἦκει... πρὸς σέ. ῥ 3. :- ἦκει τὸ πέρασ... μετ' ὠδίνων, ut edit. Rom. Cf. supra ad ῥ 3. — B, כּוּכָה, כּוּכָה, venit, venit (ῥ ῥ 6 et 7). Ἄ., Σ., ✕ ἦλθεν, ἦλθεν. ΠΡΩΣΨΗ, cidaris. Ἄ., Σ., προσκόπησις, prospectio. Ἄ., συστολή, contractio. Binas vides ejusdem vocis versiones Aquilæ. — Item C, ῥ 10, ἰδοὺ ἦκει ✕ ἡ πλοκῆ, absque ἐπὶ σέ. DRACH.]

V. 8. LXX, ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, legerunt קַדְרֵיךָ, pro קַדְרֵיךָ. DRACH.

V. 9. Vide supra ad ῥ 4. IDEM.

V. 10. Ἄλλος, ἰδοὺ ἡμέρα etc. Drusius. Hieronymus vero in hunc locum hæc habet : « Locus difficilis, et inter Hebraicum et LXX multum discrepans, quibus pleraque de Theodotionis editione addita sunt, ut aliquam habere consequentiam viderentur. »

Ibid. Symmachus, inspectio. Ex Hieronymo. [Lamb. Bos : « Pro ἡ πλοκῆ, Aq., ἡ προσκόπησις. Sym. πρόσψις, ὁ inspectio, ut vertit S. Hier. Cf. supra ῥ 7. Evidenter legerunt ΠΡΩΨΗ pro ΠΡΩΨΗ. C. ῥ 10. Ἰδοὺ ἡ ἡμέρα :- κῦει : ἰδοὺ τὸ πέρασ ἦκει. ✕ ἐξῆλθεν ἡ πλοκῆ, καὶ ἠσθένησεν ἡ βάρδος, ἐβλάστησεν ἡ ὑπερηφάνεια : ἐξανέστησεν ἡ ὕβρις. Ecce dies parit, ecce finis venit : exiit complexio, et infirmata est virga, germinavit superbia, suscitata est injuria. B versu verbis ἐβλάστησεν ἡ ὕπ. præfigit, Ἄ., Θ. DRACH.]

V. 11. H. et V., Iniquitas surrexit in virga impietatis. Ἄ., ἀδικία ἀνέστη εἰς βάρδον ἀσεβείας, iniquitas surrexit in virgam prævaricationis. Σ., ἡ

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

.....	Εἰς ἀκαθαρσίαν.	
22.	22. Ἀφυλάκτως.	22. ....
	Καὶ βεβηλώσουσιν αὐτά.	
23. Καθήλωσιν.	23. Φυρμόν.	23. Καθήλωσιν.
24.	24. Λαῶν. Ἄλλος, κρίσεως αἱμάτων.	24. ✕ Καὶ ἔξω ποιητοὺς ἐθίων, καὶ κληρονομήσουσι τοὺς οἴκους αὐτῶν.
Ἄνευτρέψω.	Καὶ ἀποστρέψω τὸ φρύαγμα.	
25.	25. Καὶ ἐξέλασμος ἦξει.	25. ....
27.	27.	27. ✕ Βασιλεὺς πενήθει.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
In nauseam.	In immunditiam.	
22. Irrumpentes.	22. Incaute.	22. Pestilentes.
	Et contaminabunt ea.	
23. Confusionem.	23. Permixtionem.	23. Confusionem.
	Populorum. Alius, iudicii sanguinum.	
24.	24.	24. Et adducam malos gentium, et hæreditate possidebunt domos eorum.
Evertō.	Et avertam arrogantiam.	
25. Mæror.	25. Et propitiatio veniet.	25. Adest angustia.
27.	27.	27. Rex lugebit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Ezechielis.

πλεονεξία ἔστηκεν εἰς πρόκλησιν ἀνομιᾶς, *avaritia stetit ad advocatorem iniquitatis*. Ο, ἐξανέστηκεν ἡ ὕβρις, καὶ συντρέψει στήριγμα ἀνόμου, *surrexit contumelia, et conteret firmamentum iniqui*. Codex B. DRACH.

Ibid. Θ., καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν etc. Ms. Jes. [Accinit ad verbum C, excepto nomine interpretis, ut de more. B ad illud οὕτως ὠρατισμός adnotat, Σ., ἐκ τοῦ κάλλους. — Pro ΠΩ, Sym. et Theod. legerunt, ΠΩ, Vulgatæ autem auctor, ΠΩ.—Item B : Ἀ., (οὐ μετὰ) φαγεδαίνης, καὶ οὐκ ἐπιδοξότης, *non cum edacitate, et non magnificentia*. Θ., οὐκ ἐξ αὐτῶν, οὐδὲ ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν, *non ex eis, neque a multitudine eorum*. Ο, καὶ οὐ μετὰ θορύβου (Ἄλλως, θορύβων), οὐδὲ μετὰ σπουδῆς (Ἄλλως, οὐδὲ μετὰ ὠδινῶν), *et non cum tumultu (Aliter, tumultibus), neque cum festinatione (Aliter, neque cum doloribus)*. Ita B. Hebr. ut Theod. Vulg., non ex eis, et non ex populo. DRACH.]

V. 12. Ὅτι ὄργη etc. Ms. Jes. Quod in LXX non haberi testatur Hieronymus. [Consonat C in textu, præter διότι pro ὅτι.—γρη, *advenit*. B : Ἀ., κατήνησεν, *occurrit*. Σ. ✕ ἐνέστη, *instiuit*. Θ., ἐφθασεν, *venit*. Ο, ἰδοὺ. LXX legerunt ΠΩΠ. DRACH.]

V. 13. Hebr. et Vulg., quia qui vendit ad id quod vendidit non revertetur. Aliud quid legerunt LXX qui vertunt, διότι ὀκτώμενος πρὸς τὸν πωλοῦντα οὐκέτι μὴ ἐπιστρέφει, *quia emens ad vendentem non ultra revertetur*. DRACH.

Ibid. Καὶ οὐκέτι ἐν ζωῇ etc. Ms. Jes. Drusius melius, καὶ ἔτι, *et adhuc*. Quod etiam in LXX non exstare ait Hieronymus. [C, ✕ καὶ ἔτι ἐν ζωῇ... ἀνακάμψει. DRACH.]

V. 14. Hebr., clangerunt (huccina) in Thakoa, et præparando omnia. B : Ἀ., Θ., ἐτοιμάσατε, *præparate*. LXX legerunt γρη, *clangite*, pro γρη. DRACH.

Ibid. Θ., καὶ οὐκ ἔστιν etc. Ms. Jes. Et desiderabantur in LXX, teste Hieronymo. [C, καὶ οὐκ ἔστι πορευόμενος ✕ εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι ἡ ὄργη μου εἰς πᾶν τὸ πλῆθος ✕ αὐτῆς. Ita, binis illuminantibus asteriscis. DRACH.]

V. 15. B : Ἄλλος, οἱ ἐν τῷ πεδίῳ ἐν βομφαίᾳ

τελευτήσουσιν, *qui in campo, in gladio morientur*.—Ο, συντελέσει. Ἀ., καταφάγεται, *devorabit*. DRACH.

V. 16. Ο, ἀνασωόμενοι. B : Σ., ἐκφεύγοντες, *fugientes*, quod melius quadrat ad Hebr. *idem*.

Ibid. Θ., ὡς περισσότερὰ μελετήθηκαί. Ms. Jes., ὡς περισσότερὰ μελετ-. Ibi Hieronymus : « LXX, *columbas convallium*, sive ut Theodotio transtulit, *meditantes*, omnino iacuerunt. » ! C, ✕ ὡς περ. μελ. B : Ἄλλος, ὡς περισσότερὰ. Ἀ., τῶν φάραγγων, *vallium*. Σ., ἐν φάραγγιν, *in vallibus*. DRACH.

Ibid. Th., *Omnes mussitantes unquamque in iniquitate sua*. Hieronymus, qui hæc fusius ibidem prosequitur. [Mussitantes egregie reddidit Hebr. ΠΩΠ. LXX vero interpretantes ἀποκτενῶ, legerunt ΠΩΠ, quod palam. DRACH.]

V. 17. Ὁ Ἐβραῖος, παραλυθήσονται etc. Sic ms. Regius bombycinus et Coislin. et scholion Rom. editionis. [B : Σ., *ρεύσει ὕδατα, fluent aquæ*. DRACH.]

V. 19. Hebr., ΠΩΠ, ut γ 20 seq. B : Ἀ., εἰς χωρισμόν, *in separationem*. Σ., εἰς σίχχος, *in nauseam*. Θ., εἰς ἀκαθαρσίαν, *in immunditiam*. Ο, ὑπεροφθήσεται, *despicietur*. DRACH.

Ibid. Θ., τὸ ἀργύριον etc. Ms. Jes. Hoc autem apud LXX non exstare testatur Hieronymus. [C, ✕ τὸ ἀργ- αὐτοῦς ✕ ἐν ἡμ. ὄργης K. : — Hebr. et V., saturabunt. LXX, ἐμπλησθῶσι, *saturabuntur*.

Θ., ἤρτασθήσεται, *saturabitur*. B.—Hebr., *ἤρτασθ, offendiculum*. Ἀ., Σ., *σκάδαλον, scandalum*. Θ., *κόλασις, punitio*. Ο, *βάσανος, cruciatus*. B. DRACH.]

V. 20. Hebr., et decus ornatus sui in superbiā possit enim. B : Σ., τὸν κόσμον τῶν περιθεμάτων αὐτῶν (ἄλλως, αὐτοῦ) ἕκαστος εἰς ὑπερηφανίαν ἔταξεν, *ornamentum circumpositionem suarum (al. ejus) unusquisque in superbiā possit*. Ο, ἐκλεκτὰ κόσμου εἰς ὑπερηφανίαν ἔθεντο αὐτά, *electa mundi in superbiā posuerunt ea*. DRACH.

Ibid. Θ., προσοχθίσματα etc. Ms. Jes. Apud Theodoretum legitur, προσοχθισμάτων. In hunc vero locum Hieronymus : « Illudque quod sequitur, *offendicula eorum*, sciamus de Theodotio additum. » [C, ✕ προσοχθίσματα αὐτῶν. Quæ autem sequantur ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν, in LXX leguntur

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΣ.

לבדה
 22 פריצים 22.
 חללה
 23 הרחוק 23.
 משפט דמים
 24 הבאתי רעי ביום זירשו את-
 בתיהם 24.

22.
 Λατρώσουσι.
 23. . . . .

והשבתי גאון
 25 קפדה במ 25.
 27 דבולך יתאבל 27.

21.
 Καὶ καταπαύσω ὑπερηφανείαν.
 25. . . . .
 27. ✕ Βασιλεὺς πανθήσει.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

In separationem, vel in menstruationem.

In immunditiam.

22. Effractores.

22. Emissarii.

22.

Et profanabunt illud.

Contaminabunt illud.

Profanabunt.

23. Catenam.

23. Conclusionem.

23. Conclusionem.

Judicio sanguinum.

Judicio sanguinum.

24. Et adducam pessimos gentium, et possidebunt domos eorum.

24. Et adducam pessimos de gentibus, et possidebunt domos eorum.

24.

Et cessare faciam superbiam.

Et quiescere faciam superbiam.

Et cessare faciam superbiam.

25. Præcisio venit.

25. Angustia superveniente.

25. Adest angustia.

27. Rex lugebit.

27. Rex lugebit.

27. Rex lugebit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Ezechielis.

Hieronymus : « In hoc capitulo juxta LXX Interpretes ordo mutatus est atque confusus : ita ut prima novissima sint, et novissima vel prima, vel media, ipsaque media nunc ad extrema, nunc ad principia transferantur. Ex quo nos et ipsum Hebraicum, et cæteros secuti interpretes, ordinem positimus veritatis. »

et *prospeditionem*, quam semper pavida tibi venire metuebas; et quam interpretatus est Theodotio πλοχὴν, i. e. ordinem contextumque malorum omnium. »

A tertio autem usque ad septimum versum, lectiones mutuamur ex ms. Jes. ubi textus paululum differt a LXX.

Ibid. Hieronymus : « Verbum Hebraicum ADARIM, quod nos in duo verba divisum, primum AD, secundum ARIM, juxta Theodotionem, *gloriam montium* interpretati sumus, Symmachus vertit, et *recrastinationem*, dixitque, *Ei tempus prope est : dies festinationis, et non recrastinationis*. Porro LXX ita transtulerunt : *Venit tempus, appropinquavit dies, non cum perturbatione, neque cum doloribus*. Theodotio : *Venit tempus, prope est dies famis, et non gloria montium.* » [C, § 9. ✕ τὸ πέρασ ἔχει... πρὸς σέ. § 3. ÷ ἔχει τὸ πέρασ... μετ' ὀδίνων, ut edit. Rom. Cf. supra ad § 3.— B, באה, באה, venit, venit (§§ 6 et 7). 'A., Σ., ✕ ἦλθεν, ἦλθεν. הִרְעַמְתִּי, cidaris. 'A., Σ., προσκόπησις, *prospectio*. 'A., συστολή, *contractio*. Binas vides ejusdem vocis versiones Aquilæ. — Item C, § 10, ἰδοὺ ἔχει ✕ ἡ πλοχὴ, absque ἐπὶ σέ. DRACH.]

V. 2. O, εἰπὼν, dic. Deest in C, Complut., Hebr. et Vulg. — Idem C, τάδε λέγει Ἄδωναὶ Κύριος τῆ γῆ τοῦ Ἰσραὴλ πέρασ ἔχει etc. Adonai Dominus habent omnes edit. præter Rom. et cod. VM, qui tantum, Κύριος.—Heb. et Vulg., plagas. LXX, πτέρυγας, alas. Σ., ἀκρα, summitates. B. DRACH.

V. 8. LXX, ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, legerunt כִּדְרֵיךָ, pro כִּדְרֵיךָ. DRACH.

V. 5. Ἄλλος, νῦν τὰ πέρασ etc. Eadem habet C ad § 5, sed post καὶ ἐκδικήσω addit σ, te, quod etiam habent Hebr., Vulg., Orig., Alex. aliaque exemplaria Græca. In B ad marginem, ut Ἄλλος, usque ad ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, pro quo Σ. et Θ., κατὰ τὰς ὁδοῦς σου. Cætera vero omittuntur. In cod. cod. pro πάντα, Aq., ✕ σὺν : πάντα. Hic habet C, sub obelo, = ἔχει τὸ πέρασ ut in edit. Rom. usque ad βδελύγματα σου. IDEM.

V. 9. Vide supra ad § 4. IDEM.

V. 4. C, οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμὸς σου (primus amanuensis emendavit, μου, sed secunda manus reposuit σου), οὐδὲ μὴ ἐλεήσῃ. Cætera ut in edit. Rom. usque ad τύπτων. Sed potius respicit § 9 textus Hebr., qui parum differt a § 4, nisi quod in fine addit, כּוּחַ, percutiens, τύπτων. Ad versus autem 6, 7 habet ut hic Ἄλλος, sed pro ἐλεήσω, iterum ἐλεήσῃ, et pro ὅτι, διότι.— B ad marginem, Σ., θῆσω σοι, pro ἐπὶ σέ δώσω. IDEM.

V. 10. Ἄλλος, ἰδοὺ ἡμέρα etc. Drusius. Hieronymus vero in hunc locum hæc habet : « Locus difficilis, et inter Hebraicum et LXX multum discrepans, quibus pleraque de Theodotionis editione addita sunt, ut aliquam habere consequentiam viderentur. »

V. 5. Σ., κάκωσις. Drusius ex edit. Rom. [C, § 8. Διότι τάδε λέγει Κύριος Κύριος ✕ κάκλια μία ἰδοὺ πάρεστι.— B vocibus Ἄδωναὶ Κύριος præligit 'A., Σ., Θ. DRACH.]

Ibid. Symmachus, *inspectio*. Ex Hieronymo. [Lamb. Bos : « Pro ἡ πλοχὴ, Aq., ἡ προσκόπησις. Sym. πρόσψις, *inspectio*, ut vertit S. Hier. Cf. supra § 7. Evidenter legerunt ΠΙΣΨ pro ΠΙΡΨ. C. § 10. Ἰδοὺ ἡ ἡμέρα = κύει : ἰδοὺ τὸ πέρασ ἔχει. ✕ ἐξηλθεν ἡ πλοχὴ, καὶ ἠσθένησεν ἡ ῥάβδος, ἐβλάστησεν ἡ ὑπερφάνεια : ἐξανέστησεν ἡ ὕβρις. Ecce dies parit, ecce finis venit : exiit complexio, et infirmata est virga, germinavit superbia, suscitata est injuria. B vero verbis ἐβλάστησεν ἡ ὕπ. præligit, 'A., Θ. DRACH.]

V. 6. Θ., τὸ πέρασ etc. Ita etiam C, sub asterisco, ad § 9. DRACH.

V. 11. H. et V., Iniquitas surrexit in virga impietatis. 'A., ἀδικία ἀνέστη εἰς ῥάβδον ἀθεστίας, iniquitas surrexit in virgam prævaricationis. Σ., ἡ

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
.....	Εἰς ἀκαθαρσίαν.	
22.	22. Ἀφυλάκτως.	22. ....
	Καὶ βεβηλώσουσιν αὐτά.	
23. Καθήλωνσιν.	23. Φυρμόν.	23. Καθήλωνσιν.
	Λαῶν. Ἄλλος, κρίσεως αἱμάτων.	
24.	24.	24. ✕ Καὶ ἕξω πονηροὺς ἐθνῶν, καὶ κληρονομήσουσι τοὺς οἴκους αὐ- τῶν.
Ἄνεστρέψω.	Καὶ ἀποστρέψω τὸ φρύαγμα.	
25.	25. Καὶ ἐξίλασμός ἦξει.	25. ....
27.	27.	27. ✕ Βασιλεὺς πενήθησαι.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
In nauseam.	In immunditiam.	
22. Irrumpentes.	22. Incaute.	22. Pestilentēs.
	Et contaminabunt ea.	
23. Confusionem.	23. Permixtionem.	23. Confusionem.
	Populorum. <i>Alius</i> , iudicii san- guinum.	
24.	24.	24. Et adducam malos gentium, et hæreditate possidebunt domos eorum.
Evertō.	Et avertam arrogantiam.	
25. Mæror.	25. Et propitiatio veniet.	25. Adest angustia.
27.	27.	27. Rex lugebit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Ezechielis.

πλουροξία ἴστηκαν εἰς πρόκλησιν ἀνομιᾶς, *avaritia stetit ad advocatorem iniquitatis*. Ο, ἐξανέστηκεν ἡ ὕβρις, καὶ συντρέψει στήριγμα ἀνόμου, *irregulii contumelia, et conteret firmamentum iniqui*. Codex B. DRACH.

Ibid. Θ., καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν etc. Ms. Jes. [Accinit ad verbum C, excepto nomine interpretis, ut de more. B ad illud οὐτε ὑπαίτιος adnotat, Σ., ἐκ τοῦ ἀλλοῦς. — Pro Π, Sym. et Theod. legerunt, ΠΠ, Vulgatæ autem auctor, ΠΠ.—Item B : Ἄ., (οὐ μετὰ φαγεδαίτης, καὶ οὐκ ἐπιδοξότης, *non cum edacitate, et non magnificentia*. Θ., οὐκ ἐξ αὐτῶν, οὐδὲ ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν, *non ex eis, neque a multitudine eorum*. Ο, καὶ οὐ μετὰ θυροῦ (Ἄλλως, θυροῦ), οὐδὲ μετὰ σπουδῆς (Ἄλλως, οὐδὲ μετὰ ὠδινῶν), *et non cum tumultu (Aliter, tumultibus), neque cum festinatione (Aliter, neque cum doloribus)*. Ita B. Hebr. ut Theod. Vulg., non ex eis, et non ex populo. DRACH.]

V. 12. Ὅτι ὄργη etc. Ms. Jes. Quod in LXX non haberi testatur Hieronymus. [Consonat C in textu, præter δῶτι pro δτι.—ΠΠΠ, *advenit*. B : Ἄ., κατήνησεν, *occurrit*. Σ., ✕ ἐνέστη, *instilit*. Θ., ἐφθασεν, *venit*. Ο, ἰδοῦ. LXX legerunt ΠΠΠ. DRACH.]

V. 13. Hebr. et Vulg., quia qui vendit ad id quod vendidit non revertetur. Aliud quid legerunt LXX qui vertunt, διότι ὁ πτωχόμενος πρὸς τὸν πωλοῦντα οὐκέτι μὴ επιστρέψει, *quia emens ad vendentem non ultra revertetur*. DRACH.

Ibid. Καὶ οὐκέτι ἐν ζωῇ etc. Ms. Jes. Densus melius, καὶ ἔτι, *et adhuc*. Quod etiam in LXX non exstat ait Hieronymus. [C, ✕ καὶ ἔτι ἐν ζωῇ... ἀνακάμψει. DRACH.]

V. 14. Hebr., clangierunt (buccina) in Thakoz, et præparando omnia. B : Ἄ., Θ., ἐτοιμάσατε, *præparate*. LXX legerunt ΠΠΠ, *clangite*, pro ΠΠΠ. DRACH.

Ibid. Θ., καὶ οὐκ ἔστιν etc. Ms. Jes. Et desiderabantur in LXX, teste Hieronymo. [C, καὶ οὐκ ἔστι πορευόμενος ✕ εἰς τὸν πόλεμον, *δτι ἡ ὄργη μου εἰς πᾶν τὸ πλῆθος ✕ αὐτῆς*. Ita, binis illuminantibus asteriscis. DRACH.]

V. 15. B : Ἄλλος, οἱ ἐν τῷ πεδίῳ ἐν βομφαίᾳ

τελευτήσουσιν, *qui in campo, in gladio morientur*.—Ο, συντελεσεί. Ἄ., καταφάγεται, *devorabit*. DRACH.

V. 16. Ο, ἀνασώζομενοι. B : Σ., ἐκφεύγοντες, *fugientes*, quod melius quadrat ad Hebr. IDEM.

Ibid. Θ., ὡς περιστερὰ μελετητικά. Ms. Jes., ὡς περιστερὰ μελετ-. Ibi Hieronymus : « LXX, *columbas convallium*, sive ut Theodotio transtulit, *meditantes*, omnino tacuerunt. » ! C, ✕ ὡς περ. μελ. B : Ἄλλος, ὡς περιστερὰ. Ἄ., τῶν φάρμαγγων, *vallium*. Σ., ἐν φάρμαγγιν, *in vallibus*. DRACH.

Ibid. Th., *Omnes mussitantes unaquæque in iniquitate sua*. Hieronymus, qui hæc fusius ibidem prosequitur. [*Mussitantes* egregie reddit Hebr. ΠΠΠΠ. LXX vero interpretantes ἀποκτενῶ, legerunt ΠΠΠΠ, quod palam. DRACH.]

V. 17. Ὁ Ἐβραῖος, παραλυθῆσονται etc. Sic ms. Regius bombycinus et Coislini. et scholion Rom. editionis. [B : Σ., *φεύσει ὕδατα, fluent aquæ*. DRACH.]

V. 19. Hebr., ΠΠΠ, ut ὃ 20 seq. B : Ἄ., εἰς χωρισμόν, *in separationem*. Σ., εἰς σίχχος, *in nauseam*. Θ., εἰς ἀκαθαρσίαν, *in immunditiam*. Ο, ὑπεροφθήσεται, *despicietur*. DRACH.

Ibid. Θ., τὸ ἀργύριον etc. Ms. Jes. Hoc autem apud LXX non exstat testatur Hieronymus. [C, ✕ τὸ ἀργ- αὐτοῦς ✕ ἐν ἡμ. ὄργῆς K. : —Heb. et V., *saturabunt*. LXX, ἐμπληθῶσι, *saturabuntur*.

Θ., χορηγήσεται, *saturabitur*. B.—Hebr., *ἡρωα, offendiculum*. Ἄ., Σ., σκάνδαλον, *scandalum*. Θ., *κλάσις, punitio*. Ο, βάσανος, *cruciatu*. B. DRACH.]

V. 20. Hebr., et decus ornatus sui in superbiam posuit eum. B : Σ., τὸν κόσμον τῶν περιθεμάτων αὐτῶν (ἄλλως, αὐτοῦ) ἕκαστος εἰς ὑπερηφανίαν ἔταξεν, *ornamentum circumpositionem suarum (al. ejus) unusquisque in superbiam posuit*. Ο, ἐκλεκτὸν κόσμον εἰς ὑπερηφανίαν ἔθεντο αὐτά, *electa mundi in superbiam posuerunt ea*. DRACH.

Ibid. Θ., προσοχθίσματα etc. Ms. Jes. Apud Theodoretum legitur, προσοχθισμάτων. In hunc vero locum Hieronymus : « Illudque quod sequitur, *offendicula eorum*, sciamus de Theodotione additum. » [C, ✕ προσοχθίσματα αὐτῶν. Quæ autem sequuntur ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν, in LXX leguntur

etiam edit. Romanæ, neque a Theod. mutuata sunt, ut testatur S. Hier. — B: Σ., σίχχη αὐτῶν, *nauseas suas*. Θ., προσοχθ. αὐτῶν. DRACH.]

Ibid. Sym., in *nauseam*. Hieronymus. [B: Σ., (εἰς) σίχχος, ut ὃ præcedenti. DRACH.]

V. 21. Hebr. et Vulg., et impiis. Ο, καὶ τοῖς λοιμοῖς, *et pestilentibus*. B: 'A., Σ., Θ., (καὶ τοῖς) ἀσεδέσι, (et) *impiis*. — Ο, εἰς σκύλα, in *spolia*. C, εἰς σκύβαλα, in *stercora*. — Hebr. et Vulg., et contaminabunt illud. LXX, ut ὃ 22 seq. B: Σ., καὶ μανούσιν αὐτά, *et pollutent ea*. DRACH.]

V. 22. Hebr., *abditum meum*. LXX, τὴν ἐπισκοπήν μου, *visitationem meam*. B: 'A., τὸν ἀπόκρυφόν μου, *abditum meum*. IDEM.

Ibid. Hieronymus: *Et introibunt in illam emissarii, sive, ut LXX transtulerunt, ἀφυλάκτως, i. e. temere, vel ut Symm. et Theodotio, irrumpentes et pestilentes.* » [B: 'A., διακόπτοντες, *diffringentes*. Θ., λοιμοί, *pestilentes*. DRACH.]

Ibid. 'A., λαϊκώσουσι. Ms. Jes. V. 23. Hieronymus: *Verbum Hebraicum, ARETHIC, Aquila, conclusionem; Symm. et Theodotio, καθήλωσιν, i. e. confisionem, interpretati sunt. Pro quo LXX posuere φυρμών, quod nos in perturbationem vertimus.* » [B: Σ., Θ., καθήλωσιν. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, κρίσεως αἱμάτων. Drusius. [Ita etiam C in textu, sed absque ulla prælixa nota. LXX

EZECHIELIS CAPUT VIII.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYΛAΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

1 יהוה בשנה הששית בששי בחמשה לחדש

1.

1. Ἔτει ς', μηνὶ ε', ἡμέρᾳ ε'.

2 ותפל עלי שם יד אדני יהוה דמות כמראה ראש

2.

2.

3 כמראה דהר כעין החשמלה

3.

Ἵς ὄρασις φέγγουσα.

4 בציצת ראשי

3. ✕ Τοῦ κρασπίδου τῆς κορυφῆς μου.

5 הפנימית

6 אשר-שם מושב סמל הקנאה דבוקנה

6.

6. ✕ Ἄς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ πιστῶσιν.

7 אשר בית-ישראל ו עשׂים

7.

7.

8 ואראה והנה חר-אחד בקיר

8.

8. ✕ Ὅρουξον δὴ ἐν τῷ τοίχῳ καὶ ὤρουξα ἐν τῷ τοίχῳ.

9 וחר-נא בקיר ואחר בקיר

9.

9. ✕ Τὰς πονηράς.

10 וראה את-תעבות הרעות

10.

10.

11 והנה כל-תבנית רמש ובדמה

12 על-הקיר סביב ו סביב

13 ועתר ענך-דקמרת

11.

11.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Et fuit in anno sexto, in sexto, in quinta mensis.

1. Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis.

1. Anno sexto, mense quinto, die quinta.

Et cecidit super me ibi manus Domini Dei.

Et cecidit ibi super me manus Domini Dei.

2. Similitudo quasi aspectus ignis.

2. Similitudo quasi aspectus ignis.

2.

Quasi aspectus splendoris, quasi species erepitanis flammæ.

Quasi aspectus splendoris, ut visio electri.

Quasi visio splendens.

3. In cincinno capitis mei.

3. In cincinno capitis mei.

3. Fimbriæ verticis mei.

Interioris.

Interioris.

Ubi habitatio imaginis zeli zelare facientis.

Ubi erat statutum idolum zeli ad procurandam æmulationem.

Ubi habitatio imaginis zeli zelare facientis.

6. Quas domus Israel facientes.

6. Quas domus Israel facit.

6. Quas domus Israel faciunt.

7. Et vidi, et ecce foramen unum in pariete.

7. Et vidi, et ecce foramen unum in pariete.

7.

8. Fode nunc in parietem, et fodi in parietem.

8. Fode parietem. Et cum fodissem parietem.

8. Fode quæso in muro, et fodi in muro.

9. Et vide abominationes pessimas.

9. Vide abominationes pessimas.

9. Malas.

10. Et ecce omnis similitudo reptilis et animalis.

10. Et ecce omnis similitudo reptilium et animalium.

10.

Super parietem circum circum.

In pariete in circuitu per totum.

11. Et vapor nebulae suffimenti.

11. Et vapor nebulae de thure.

11.

interpretantes λαῶν legerunt עַמִּים pro עַמִּי, nec habuerunt צַדִּיק, *judicio vel judicii.* DRACH.]

V. 24. Θ., καὶ ἄξω etc. Ms. Jes. [C, ✕ καὶ ἄξω ✕ πονηροῦς... οἴκους αὐτῶν ; duabus illuminantibus st-llis. DRACH.]

Ibid. 'A., καὶ κατακλύσω etc. Ms. Jes. [In cod. B ad marginem habetur tantum, 'A., Σ., τὴν ὑπερηφανείαν. DRACH.]

V. 25. Hieronymus : « Juxta superiorem ordinem recte Aq. et Theodotio interpretati sunt, *adesse angustiam*; Symmachus, *mærorem.* » Et mox : « Nos autem juxta Symmachum priorem sententiam cum posteriore conjunximus, ut diceremus, *Angustia superveniente requirerent pacem, et non erit.* »

[B : Σ., ἀθυμία, *mæror.* Θ., συνωχί, *angustia.* Da.]

V. 27. 'A., Θ., ὁ βασιλεὺς κενθήσει. Ms. Jes. Hieronymus : « Nescio quid volentes LXX hoc quod de Hebraico expressimus, *rex lugebit*, omnino tacerunt. » Quod hic adfertur ex Origene, τὸ, ὁ βασιλεὺς κενθήσει, συνήθως ἰστόρηται, recte jam ab aliis emendatum fuit, ἡστέρισταί, i. e. *asterisco de more notatum est.* [C in textu ut Aq. et Th. præter nomina interpretum. — O, ἐνδύσεται ἀφανισμόν, *induetur interitum.* Σ., ἀφανισθήσεται ἀθροῖα, *destruetur desperatione.* — O, ἐκδικήσω, *ulciscar.* 'A., Σ., Θ., κρινῶ, *judicabo.* E cod. B. — LXX interpretantes κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν legerunt עַדְרֹת DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT VIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1. [Ἐνέψασέ μοι ἡ χεὶρ Κυρίου.]
- 2. Ὡς ὄρασις φέγγουσα.
- 3. Μάλλου.
- Ἐκτύπωμα παραζηλώσεως.
- 6. ✕ Ἄς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ποιῶσιν.
- 7.
- 8.
- 9. ✕ Τὰς πονηράς.
- 10.
- ✕ (Ἐπὶ) τοῦ τοίχου κύκλω.
- 11.

- 1. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἕκτῳ ἔτει, ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί, πέμπτῳ τοῦ μηνός.
Καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ Κυρίου.
- 2. Ὁμοίωμα ✕ ὡς εἶδος : ἀνδρός.
Ὡς ὄρασις ἡλέκτρου.
- 3. Τῆς κορυφῆς μου. Ἄλλος, τῆς κεφαλῆς μου.
Vocat. Ἄλλος, τῆς ἰσωτέρας.
Οὐ ἦν ἡ στήλη τοῦ κτωμένου. Ἄλλος, περιχώρου.
- 6. *Vocat.*
- 7. *Vocat.*
- 8. Ὅρουσον, καὶ ὠρυξά.
- 9. Καὶ ἴδε τὰς ἀνομίας.
- 10.
- Ἐπ' αὐτοὺς κύκλω.
- 11. Καὶ ἡ ἀτμίς τοῦ θυμιάματος.

- 1.
- 2.
- Ὡς ὄρασις αὔρας, ὡς εἶδος ἡλέκτρου.
- 3. ✕ Τοῦ κρασπέδου τῆς κορυφῆς μου.
- ✕ Τῆς εἰκόνης τοῦ ζήλου μου.
- 6. ✕ Ἄς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ποιῶσιν.
- 7. ✕ Καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ὅπῃ μία ἐν τῷ τοίχῳ.
- 8.
- 9. ✕ Τὰς πονηράς.
- 10. ✕ Καὶ ἰδοὺ πᾶσα ὁμοίωμα ἔρπετου καὶ κτήνους.
✕ (Ἐπὶ) τοῦ τοίχου κύκλω.
- 11. ✕ Τῆς νεφέλης.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 1. Incidit mihi manus Domini.
- 2. Quasi visio splendens.
- 3. Comæ.
- Simulacrum æmulationis.
- 6. Quas domus Israel faciunt.
- 7.
- 8.
- 9. Malas.
- 10.
- (Super) murum in circuitu.
- 11.

- 1. Et factum est in sexto anno, in quinto mense, quinta mensis. Et facta est super me manus Domini.
- 2. Similitudo quasi species viri.
- Quasi visio electri.
- 3. Vertice meo. *Alius*, capitis mei.
Vocat. *Alius*, interioris.
- Ubi erat statua possidentis. *Alius*, ambitus.
- 6. *Vocat.*
- 7. *Vocat.*
- 8. Fode, et fodi.
- 9. Et vide iniquitates.
- 10.
- Super eos in circuitu.
- 11. Et vapor thymiamatis.

- 1.
- 2.
- Quasi visio auræ, quasi species electri.
- 3. Fimbriæ verticis mei.
- Imaginis zeli mei.
- 6. Quas domus Israel faciunt.
- 7. Et vidi, et ecce foramen unum in muro.
- 8.
- 9. Malas.
- 10. Et ecce omnis similitudo reptilis et jumentii.
- (Super) murum in circuitu.
- 11. Nubis.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΞ.
12 אִין יְהוָה רָאָה אֶת־נֹכַח עֵינָי	12.	12. (Οὐχ ὁρᾷ ὁ Κύριος) ✕ τῆμῆς.
13 עַד תִּשְׁבֹּב תִּרְאֶה	13.	13. ✕ Ἐπιστρέφας.
14 אֶת־תְּהוֹמָתָא 'Ο Σύρος, Θαμμούς.	14.	14.
16 אֶת־הַאֵלִים 'Ο Σύρος, κιγκλῖδα. כַּעֲשָׂרִים וְחִמְשָׁה	16.	16. 1. Προστάδα. 2. Αιλάμ.
17 וַיִּשְׁבֹּב לְדַבְעִיסָנִי הַחֵמָה כִּשְׁשֹׁתֵי עָרְמָה לְשֹׁכֵה	17.	17.
וְהָיָה שְׁלֹחִים אֶת־הַמִּחְרָה אֶל־אֶפְסָי		Πρὸς μυχτῆρα αὐτῶν.
18 וּקְרָאוּ בְּאָזְנֵי קָלָה גְּדֹלָה וְלֹא אָשַׁע אָזְנוֹ	18.	18.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
12. Non Dominus videns nos, dereliquit.	12. Non videt Dominus nos, dereliquit.	12. (Non videt Dominus) nos.
13. Adhuc converteris, videbis.	13. Adhuc conversus videbis.	13. Conversus.
14. Thammuz. Syrus, idem.	14. Adonidem.	14.
16. Vestibulum. Syrus, cancellum. Quasi viginti et quinque. Et ipsi incurvantes se ad ortum solis.	16. Vestibulum. Quasi viginti quinque. Et adorabant ad ortum solis.	16. 1. Porticum. 2. Ælam.
17. Et conversi sunt ad irritandum me. Et ecce ipsi mittentes ramum ad nasum suum.	17. Et conversi sunt ad irritandum me. Et ecce applicant ramum ad nares suas.	17. Ad nasum suum.
18. Et clamabunt in auribus meis voce magna, et non exaudiam eos.	18. Et cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Ezechielis.

V. 1. 'A., ἔτει Ϛ' etc. Ms. Jes.
 Ibid. Hieronymus : « Pro eo quod nos diximus, cecidit super me manus Domini, Symmachus translit, incidit mihi manus Domini, quod in Hebraico dicitur THEPAPHOL. » Codex Sangermanensis antiquissimus Hieronymi in Ezechielem THEPAPHOL. [C, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτω (sic etiam Complut. et ita Hebr. et Vulg.), ἐν τῷ πέμπτῳ ἢ μῆνι (mense abest ab Hebr.), πέμπτῃ τοῦ μηνός, ἐγὼ ἐκαθήμην ἐν τῷ οὐκῶ μου (μου addit etiam Compl. H. et V.. in domo mea), καὶ οἱ πρεσβύτεροι Ἰούδα ἐκάθητο ἐνώπιον· (edit. Rom., ἐνώπιόν μου, Alex., ἔμου. H. et V., coram me) καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ ✕ ἐκεῖ : (H. et V., ibi) χεῖρ Ἀδωναῖ Κυρίου (Alex., Ald., Complut., χ. Ἀδωναῖ K. Hebr., manus Adonai Jehova. Vulg., manus Domini Dei). Habemus hic Origenis notam minime prætermittendam. Ἐν τισὶ δὲ γέγραπται χεῖρ Κυρίου Κυρίου, καὶ γε ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν, ὅτι πολλαχοῦ τὸ ἐκφωνούμενον ἐν τῇ Κύριος φωνῇ τὸ σεβάσμιον παρ' Ἑβραίοις ἐστὶν ἄσμα τοῦ Θεοῦ, ὃ τιπερ οὐ ταχέως προφέρονται. Πλὴν ἐστ' ὅτε τὸ κύριος τάσσεται καὶ ἐπὶ κυρίου τῶν δούλων. Ἐνθα οὖν κεῖται τὸ Κύριος, Κύριος, χρῆ εἶδέναι ὅτι τὸ μὲν ἕτερον οἰονεῖ τὸ κύριον ἄσμα καὶ ἀρρήτων ἐστὶ τοῦ Θεοῦ. Τὸ δὲ λοιπὸν τὸ Κύριος, Ἑβραῖοι Ἀδωναῖ ἐπὶ τοῦ Κυρίου τάσσουσιν· ὅτε μὲν προφερόμενοι τὴν φωνὴν ἐπὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, ὅτε δὲ οἰονεῖ ἐπὶ τοῦ κυρίου τῶν δούλων. Τὸ οὖν Ἀδωναῖ Κυρίου τῷ νοήσαντι τὰ εἰρημένα ἐπὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, οὐδὲν διαφέρει τοῦ Κυρίου,

ὡς ἐκδεδῶκαμεν. I. e., « In quibusdam autem scriptum est, manus Domini Domini. Atqui in aliis diximus id quod exprimitur in ista voce Dominus sæpe venerandum esse illud apud Hebræos nomen Dei, quod quidem non cito proferunt (nimirum nomen יהוה, Jehova). Verumtamen est etiam cum istud dominus usurpatur in domino servorum. Ubi igitur ponitur Dominus, Dominus, intelligendum est alterum quidem esse quasi proprium et ineffabile nomen Dei (scil., Jehova). Reliquum vero Dominus, Hebræi Adonai in Domino ponunt (deest hic aliquid, sed sententia manifesta est; scil. Hebræi supersticiosi pro Jehova efferunt Adonai) : interdum quidem proferentes vocem istam in nomine ineffabili (id est, loco nominis ineffabilis), interdum vero quasi in domino servorum. Illud igitur Adonai Domini, intelligenti quæ dicta sunt de ineffabili nomine, nihil differt a Domino, ut edidimus. »
 Videsis quæ fuscè disseruimus de nomine ineffabili Jehova, SS. et individuam denotante Trinitatem Personarum unius Dei, in opere nostro, De l'harmonie entre l'Eglise et la Synagogue, tom. I. DRACH.]
 V. 2. ✕ ὡς εἶδος. Ms. Jes. [Ita etiam C sub asterisco, et Ald. DRACH.]
 Ibid. Θ., ὡς ὄρασις αὔρας etc. Ex Drusio et ex ms. Jes. Hieronymus : « Pro splendore, qui in Hebraico dicitur ZOR, auram Theodotio translit. » [C, ὡς ὄρασις ✕ αὔρας, ὡς εἶδος : τοῦ ἡλέκτρου. B ad marginem refert tantum, 'A., ὡς ὄφθαλμῆς,

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

12. (Ὁὐχ ὄρα ὁ Κύριος) ✕ ἡμᾶς.
 13.
 14.
 16. Πρόθυλον.
 17.
 Καὶ ὡς ἀφιέντες εἰσὶν ἐπὶ ἕνα ἄστρον διὰ τῶν μυκτῆρων αὐτῶν.
 Ἄλλως, ἦγον ὡς ἄστρον διὰ τῶν μυκτῆρων αὐτῶν.

18.

SYMMACHUS.

12. (Non videt Dominus) nos.
 13.
 14.
 16. Vestibulum.

17.

Et quasi emittentes sunt sonitum quasi canitum per nares suas. *Aliter*, sonitum ut anhelitum per nares suas.

18.

12. Οὐχ ὄρα ὁ Κύριος, ἐγκαταλέλοιπε.
 13. Ἐτι ὄφει.
 14. Θαμμοῦς. Ἄλλ., παρεξοσμῶς. Ἄλλος, βδελύγματα.
 16. Αἰλάμ. Ἄλλος, πρόθυρον. Εἰκοσι.
 Καὶ οὗτοι προσκυνοῦσι τῷ ἡλίῳ.
 17. *Vacat.*
 Καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ὡς μυκτῆριζοντες.

18. *Vacat.*

LXX INTERPRETES.

12. Non videt Dominus, dereliquit.
 13. Adhuc videbis.
 14. Thammuz. *Alius*, irritationes. *Alius*, abominations.
 16. *Ælam. Alius*, vestibulum.

Viginti.
 Et ipsi adorant solem.

17. *Vacat.*

Et ecce ipsi quasi subsannantes.

18. *Vacat.*

12.
 13. ✕ Ἐπιστρέψας.
 14.
 16. Οὐλάμ.
 Εἰκοσι καὶ πέντε.
 ✕ Κατ' ἀνατολάς.
 17. ✕ Καὶ ἐπέστρεψαν τοῦ παροργίσει με.
 Εἰς τὸν μυκτῆρα αὐτῶν.

18. ✕ Καὶ καλέσουσιν ἐν τοῖς ὡσὶ μου φωνῇ μεγάλῃ, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν.

THEODOTIUS.

12.
 13. *Conversus.*
 14.
 16. *Ulam.*
 Viginti et quinque.
 Ad orientem.
 17. Et converterunt se ad irritandum me.
 In nasum suum.
 18. Et vocabunt in auribus meis voce magna, et non exaudiam eos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Ezechielis.

quod respicit verbum Hebr. יָרַב, quod proprie sonat, sicut *oculus*. Complut., ὄρασις φέγγους, ὡς εἶδος τοῦ ἡλ. Sic etiam apud Theodor. DRACH.]

V. 5. Ἄ., θ., τοῦ κρασπέδου etc. Ms. Jes. [B: Ἄ., τοῦ κρασπέδου τῆς κορυφῆς μου. Σ., μάλλου. Complut., ἐπὶ τοῦ κρασπ. τ. κ. μ. C non habet, καὶ ἀνέλαβέ με τ. κ. μ. DRACH.]

Ibid. Τῆς ἐσωτέρας. Drusius. [Accinit C, sed prænotans asteriscum. Sequitur in eod. cod., ut et in Alex., Ald., Complut., τῆς βλέπουσας πρὸς Βορρᾶν, pro τῆς βλ. εἰς B. Romanæ editionis. DRACH.]

Ibid. θ., ✕ τῆς εἰκόνης τοῦ ζήλου etc. Hæ lectiones procedunt ex ms. Jes., Hieronymo et editione Romana. Hieronymus sic habet: « ✕ et in statua imaginem zeli: de Theodotione additum est. » In editis cæli legitur pro zeli, sed perperam. Schol., εἰκὼν ζήλου, imago zeli. Hic Drusius: *Emulationis vel zelotypiæ. Cæterum Senes videntur legisse יָרַב. Nam vertunt, possidentis. Hieron., porro quia zelus et possessio, quod Hebraice dicitur יָרַב eodem appellantur nomine, pro statua zeli LXX statuam possidentis interpretati sunt. Hæc cum iudicio legenda: nam quod ait zelum et possessionem eodem nomine appellari, aperte falsum est. Possessio enim יָרַב dicitur, non יָרַב. Hoc a יָרַב deducitur, illud a יָרַב. Hactenus Drusius. Verum Hieronymus hic non Hebraicis litteris posuit יָרַב: sed GENA, ut restituit Martianæus, quam*

vocem secundum similitudinem soni, non litterarum, ait zelum et possessionem eodem appellari nomine. Nam alibi quoque Hieronymus parem similitudinem observat, et a sono tantum ac pronuntiatione accipiendam esse monet. [C, τῆς εἰκόνης τοῦ ζήλου (sic), absque asterisco et absque μου quod non legitur in Hebr. — B: Ἄ., θ., ✕ καθέδρα εἰδώλου τοῦ ζήλου (sic): τοῦ κτωμένου, *sedes idoli zeli possidentis*. Σ., ἐκτύπωμα παραζηλώσεως, *simulacrum amulationis*. DRACH.]

V. 5. Vide editionem Rom. C, καὶ εἶπεν (sic) πρὸς μέ· Ἰὴν ἀνθρώπου, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς (Ald., τοὺς ὀφθαλμοῦς) σου πρὸς Βορρᾶν· [καὶ ἀνέβλεψα τοῖς ὀφθαλμοῖς μου (Ald. iterum τοὺς ὀφθαλμοῦς, et sic Hebr. hic et supra) πρὸς Βορρᾶν·] (Hæc verba uncis inclusa non habentur in textu codicis C, sed secunda manu cod. Alexandrino aut Vaticano suppleta videntur) καὶ ἰδοὺ ἀπὸ Βορρᾶ ἐπὶ τὴν πύλην + τὴν πρὸς ἀνατολάς (hæc tria verba non leguntur in Hebr.) ✕ τοῦ θουσιαστηρίου ἢ εἰκὼν τοῦ ζήλου (sic) ✕ τούτου, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι ✕ αὐτήν· Alex., πύλην ✕ τοῦ θουσιαστηρίου, ἢ εἰκὼν τοῦ ζήλου (sic) τούτου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν (τὴν βλέπουσαν) πρὸς ἀνατολάς (de his quinque verbis nihil in Hebr.). Ald. et Complut., πύλην τὴν πρὸς ἀνατολάς, ἢ (al., οὐ ἢ) εἰκὼν τοῦ ζήλου (Ald., ξύλου) τούτου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν. Complut. addit, πρὸς ἀνατολάς. — B: Ἄ., εἶδωλον. Σ., οἱ λοιποὶ, ἐκτύπωμα. Ο', εἰκὼν. DRACH.

V. 6. 'A., Σ., Θ., ἄς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ποιούσι. Ms. Jes. [Et ita Alex., Ald., Complut. In textu vero codicis C, ✕ ἄς; ὁ οἶκος Ἰσραὴλ. Sic denotans hæc tantum in LXX defuisse, illud vero ποιούσιν habitum. — Post τοῦ ἀπέχεσθαι Complut. et quidam codd. addunt, αὐτούς, ut *abstineant se*. Vulgata autem, ut *procul recedam*. Hebr. ambiguum est. — B, ad idem verbum: 'A., Θ., τοῦ μακρυνθῆναι, *ad longe recedendum*. — Hebr. et Vulg., et adhuc conversus videbis. LXX, καὶ ἐτι ὄψει. B: Σ., ✕ πάλιν. 'A., Θ., ἐπιστρέψας: ὄψει. — LXX, ἀνομίας. B: 'A., Σ., Θ., βδελύγματα. DRACH.]

V. 7. Θ., καὶ ἴσον etc. Ms. Jes. [Ita etiam C, cum asterisco, nec non aliqui codd. Alex., Ald., Compl., parum inter se diversi. DRACH.]

V. 8. 'A., δρυξὸν δὴ etc. Ms. Jes. [Ita etiam codd., Ald., Complut. et Alex. Hic autem non habet alterum ἐν τῷ τοίχῳ. C, δρυξὸν ✕ δὴ ἐν τ. τ.: καὶ ὥρ. ἐν τ. τ. — Post θύρα, iidem omnes addunt μία. Hebr. et Vulg., ostium unum. DRACH.]

V. 9. Οἱ Γ', ✕ τὰς πονηράς. Ms. Jes. [C, cum Alex., Ald., Complut. et codd., τὰς ἀνομίας τὰς πονηράς. C habet lineam terminalem cuspidatam (quæ valet:) post πονηράς, ita ut manifestum sit librarium incogitanter omisisse asteriscum ante τὰς articulum præcedentem. — Post ὡς alii addunt σήμερον, *hodie*, quod non est in Hebr. — B, ad τὰς ἀνομίας, 'A., Σ., Θ., τὰ βδελύγματα. DRACH.]

V. 10. Θ., καὶ ἴδου πᾶσα etc. Ms. Jes. Hæc porro teste Hieronymo deerant in LXX. [Lectionem Theod. habent, absque nomine, C, sub asterisco, Alex., Ald., Complut. — B: 'A., Σ., προσοχθίσματα, *adominations*. — Idem, LXX, διαγεγραμμένα. Σ., καταγεγραμμένα. DRACH.]

Ibid. Σ., Θ., ✕ (ἐπὶ) τοῦ τοίχου κύκλῳ. Ms. Jes. Edit. Rom., ἐπ' αὐτούς. [C, ἐπ' αὐτοῦ κύκλῳ κύκλῳ. Sic etiam in aliquo libro Vaticano, in quo ab alia manu additum est alterum κύκλῳ. Complut.,

ἐπὶ τοῦ τοίχου κύκλῳ διόλου, *in pariete in circuitu per iotum*. Et ita Theodoretus. B: Σ., ✕ διόλου: κύκλῳ. Π., ἐν μέσῳ. 'A., Θ., κύκλῳ. DRACH.]

V. 11. Θ., ✕ τῆς νεφέλης. Ms. Jes. [C, ὃ 11. Καὶ ἐβδομήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων οἴκου Ἰσραὴλ ✕ καὶ Ἰεζονίας (ita etiam Alex., Hebr. et Vulg.) ὁ τοῦ Σαφάν εἰστήκει ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἰστήκεισαν πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἕκαστος θυμιατήριον αὐτοῦ εἶχεν (hoc verbum non est in Hebr.) ἐν τῇ χειρὶ (Hebr. *addit, sua*. Alex., ἐν χειρὶ αὐτοῦ), καὶ ἡ ἀτμίς ✕ τῆς νεφέλης: τοῦ θυμιάματος ἀνέβαινε. Cf. editionem Rom. — B: Ο', καὶ ἡ ἀτμίς. 'A., Θ., τῆς νεφέλης/. τοῦ θυμιάματος. Quod Marchal. uni adscribit Theodotoni, B etiam Aquilæ, et absque asterisco. Linea cuspidata indicat finem lectionis duorum interpretum. DRACH.]

V. 12. Phrasis Hebr. est interrogativa. *Num vidisti?* — H. et V., in tenebris. In LXX nostris deest. C, ✕ ἐν τῷ σκότει. Complut., ἐν σκότει. Hebr. autem habet articulum. B: 'A., Θ., ✕ ἐν τῷ σκότει. Σ., σκοτεινῷ. DRACH.]

Ibid. 'A., Σ., ✕ ἡμᾶς. Ms. Jes. [C, ✕ ἡμᾶς: B, οἱ Γ', ✕ ἡμᾶς: Θ., οὐκ ἐφορᾷ. Habent in textu ἐφορᾷ Alex. et Ald. — B: Ο', Κύριος. 'A., ✕ σὺν: τὴν γῆν. DRACH.]

V. 13. 'A., Θ., ✕ ἐπίστρεψας. Ms. Jes. [C, ἐτι ✕ ἐπιστρέψας: ὄψει. — B: Ο', ἀνομίας. Οἱ Γ', βδελύγματα. DRACH.]

V. 14. Ἄλλος, παροξυσμούς. Ἄλλος, βδελύγματα. Cod. Reg. Hieronymus: *Quem nos Adonidem interpretati sumus, et Hebræus et Syrus sermo THAMUZ vocat.* [Theodoretus: ὁ Θαμμούζ, ὁ Ἄδωνις ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα φωνήν. *Thamuz, est Adonis secundum Græcam linguam*. DRACH.]

V. 15. Iterum interrogativa est phrasis. Hebr., sic: num vidisti, filii hominis? Sola Polygl. Bibel habet signum interrogationis in textu Græco. C, ἑώραξας, *vidē* ἀνθρώπου, et ita Ald., Complut. Edit.

EZECHIEL CAPUT IX.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

ΑΚΥΛΑΣ.

בְּיָמַי בָּרַח הַסֵּפֶר מִבְּרַחֲמַי 2 'O
'Εβραῖος, μέλαν καὶ κάλαμος γρα-
φῆως ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ.

2.

'Ελληνικοὺς γράμμασι.

2. 1. . . . κάστου γραμματέως
[ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ]. 2. μελανοδο-
χειον γραφῆως ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐ-
τοῦ.

3.

בְּמַעַל הַכְּרֻב 3

3.

אֵל מִפְּנֵי הַבַּיִת

בְּתוֹךְ הַעֵינַי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם 4

4.

Σημείωσις τοῦ θαῦ ἐπὶ τὰ μέτω-
πα.

6. 'Εφ' ὃν ἐπ' αὐτῷ τὸ θαῦ.
'Ἀπὸ τοῦ ναοῦ.

הַיְתִיבָהּ תַּעֲלֶינָה עַל-מִצְחָהּ

6 אֵל מִפְּנֵי הַבַּיִת

6.

וּכְמוֹתֵי

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

2. Lineis et tabella scribæ in re-
nibus ejus. *Hebræus Int.*, atra-
mentum et calamus scribæ super
renes ejus.

2. Lineis, et atramentarium scri-
ptoris ad renes ejus.

2. 1. Præcipua, casty scribæ in
manu ejus. 2. Atramentarium scri-
bæ ad lumbos ejus.

3. Desuper Cherub.

3. De Cherub.

3.

Ad limen domus.

Ad limen domus.

4. In medio civitatis, in medio
Jerusalem.

4. Per mediam civitatem, in
medio Jerusalem.

4.

Et signabis thou super frontes.

6. Super quem thou.

Et a sanctuario meo.

Et signa thou super frontes.

6. Super quem videritis thou.

Et a sanctuario meo.

Signum thou super frontes.

6. Super quem super ipso thou.

A templo.

autem Rom. et Alex., οὐκ ἄνθρ., ἰώρ. — Hebr. et Vulg., adhuc conversus videbis. LXX nostri, καὶ ἐτι ὄψει. C, καὶ ἐτι (X) ἐπιστρέψας : ὄψει. — B : O', ἐπιτηδεύματα. OI Γ', βδελύγματα. DRACH.

V. 16. Hieronymus : « Quod nos vestibulum iuxta Symmachum interpretati sumus, qui πρόθυλον posuit, pro eo quod LXX et Theodotio ipsam verbum Hebraicum transtulerunt, (*) Aquilæ prima editio προστάδς, secunda αἰλάμ templi interpretata est : quam nos porticum templi exprimere possumus, sive intectum atrium, quod inter templum et altare erat. » Alibi legitur τοῦ Οὐλάμ, alibi τῶν Αἰλάμ. Scholion, τὸ ἀναμέσον τῶν αἰλάμ καὶ τῶν προθύρων φησί, ἦτοι τῶν καγκέλλων. Αἰλάμ δὲ τὸ προθύλαιον ἐκάλεσε τοῦ θείου ναοῦ, πρὸ αὐτοῦ γὰρ ἴδρυτο τὸ χαλκοῦν θυσιαστήριον. Αἰλάμ γὰρ τὸ προθύλαιον ὃ Σύρος τὴν κικλίδα καλεῖ, ἥτις λέγεται παρὰ τοῖς πολλοῖς κάγκελλον. [B : 'A., προστάδος, porticus. Σ., προθύρου, vestibuli. Lamb. Bos : 'A., edit. 1, τῆς προστάδος. Σ., τοῦ προθυλαίου, vestibuli. DRACH.]

Ibid. Θ., εἴκοσι καὶ πέντε. Hieronymus ait illud πέντε in LXX ex Theodotione additum fuisse. [Καὶ πέντε habet C absque asterisco ; et ita Alex., Ald., Complut. — In B, post illa senum versionis, τὰ ὀπίσθια αὐτῶν, adfertur ad marginem, Σ., ἔχοντες. Ἄλλος, δεδωκότες, relate ad ἄνδρες. DRACH.]

Ibid. Θ., X κατ' ἀνατολάς. Ms. Jes. [B : 'A., ἀρχήθεν δὲ, ab initio autem. Σ., πρὸς ἀνατολήν. Θ., κατ' ἀνατολάς. C, X κατὰ ἀνατολάς. DRACH.]

V. 17. Σ., καὶ ὡς ἀφιέντες etc. Has lectiones exhibit ms. Jes. Itemque Coislinianus, qui habet, Σύμμ., ὡς ἀφιέντες εἰσὶν ἦγον, ὡς ἄσθμα διὰ μυκτῆρων. Hieronymus : « Pro eo quod nos diximus : Et ecce applicant ramum ad nares suas ; LXX transtulerunt, Et ecce ipsi sicuti subsannantes ;

quibus de Theodotione additum est, extendunt ramum ; ut sit totum pariter : Et ecce ipsi extendunt ramum quasi subsannantes. Pro quo interpretatus est Symmachus quasi emittens sonitum in similitudinem cantici per nares suas. » [Edit. Rom. : « S. Hieron. apud Symmachum videtur legisse, ἄσμα, ita enim interpretatur, in similitudinem cantici. DRACH.]

Origenes, τὸ μὲν, ἐκτεροῦσι τὸ κλήμα, μὴ κείμενον παρὰ τοῖς O' ἀπὸ Θεοδοτίωνος προσεθήκαμεν. Ἰστέον δὲ ὅτι μωρὰ ἐβραϊστὶ καὶ ἦγον καὶ κλήμα σημαίνει. [I. e. « Illud quidem ἐκτ. τ. κλ., extendent ramum, quod non jacet apud LXX, addidimus ex Theod. Sciendum autem quod mora hebraice et sonum et ramum significat. » Hoc in loco Origenis mendose μωρὰ positum est pro ἡμεῖς, zemora. Dr.]

Ibid. Iterum phrasin Hebr. interrogative ponitur : Num vidisti, fili hominis ? Et ita textus Græcus in Polygl.-Bibel. C post τῶ οἶκω Ἰουδα, addit, τούτω, sed non habet Hebr. — Idem cod., X καὶ ἐπέστρεψαν τοῦ παροργίσαι με : καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ X ἐκτείνουσι, extendunt, τὸ κλήμα : ὡς μυκτῆριζοντες. Et ita Alex., Ald., Complut. editiones, parum inter se diversæ. — B : O', ἀνομιὰς. OI Γ', ἀδικίας. Et postea, Σ., καὶ ὡς ἀφιέντες εἰσὶν ἦγον, sonitum, ὡς ἄσμα διὰ τῶν μυκτῆρων, absque αὐτῶν. DRACH.

V. 18. Θ., X καὶ καλέσουσι etc. Ms. Jes. [C, οὐδὲ οὐ μὴ ἐλεήσω : X καὶ καλέσουσιν ἐν τοῖς ὤσιν μου, X φωνῇ μεγάλῃ, X καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν : Alex., Ald., Complut., καὶ καλέσουσιν ἐν τοῖς ὤσιν (sic) μου (Alex., Ald. addunt, φωνῇ μεγάλῃ), καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν (Ald., καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν). — B. ad marg., Ἄλλος, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι. Θ., καὶ οὐ μὴ. OI λοιποὶ, X μὴ. DRACH.]

(*) Hic habet S. Hieronymi textus, *Ætam*. Sed expungunt Montfauconius et Vallarsius, cujus vide notiam ad h. l. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT IX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. . . καὶ πινακίδιον γραφέως ἔχων ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ.

2. Ποδήρη, καὶ ζώνη σαπφείρου ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ.

2. Βαδδίμ, κάστου γραμματέως [ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ].

3.

3. Ἀπὸ τῶν Χερουβίμ. Ἄλλως, ἀπὸ τοῦ Χερουβ.

3.

Εἰς τὸ αἰθριον τοῦ οἴκου.

Εἰς τὸ αἰθριον τοῦ οἴκου.

4.

4. Μέσσην Ἱερουσαλήμ. Ἄλλως, μέσσην τὴν πόλιν, μέσσην Ἱερουσαλήμ.

4.

Καὶ ὄς σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα.

Σημεώσεις τοῦ θαυ ἐπὶ τὰ μέτωπα.

6.

6. Ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον. Ἀπὸ τῶν ἁγίων μου.

6. Ἐφ' ὃν τὸ θαυ. Ἀπὸ τοῦ ναοῦ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. Lineis, et tabulas scriptoris habens in renibus suis.

2. Talari, et zona sapphiri super lumbum ejus.

2. Baddim, castyscribæ in manu ejus.

3.

3. De Cherubim. Aliter, de Cherub.

3.

In subdio domus.

In subdio domus.

4.

4. Mediam Jerusalem. Aliter, mediam civitatem, mediam Jerusalem.

4.

Et da signum super frontes.

Signum thau super frontes.

6.

6. Super quos est signum.

6. Super quem thau.

A sanctis meis.

A templo.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΞ.
ⲙⲓⲛⲁⲣⲉⲧⲓⲛⲁ 7	'Ο Ἐβρ., τὰς αὐλάς. 7.	7.
ⲛⲁⲣⲉⲧⲓⲛⲁ		
ⲛⲁⲣⲉⲧⲓⲛⲁ 8	8.	8.
ⲛⲁⲣⲉⲧⲓⲛⲁ 9	9.	9. Αἰμάτων.
ⲛⲁⲣⲉⲧⲓⲛⲁ 11	11.	11. . . .
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
7. Atria. <i>Hebr. Int., id.</i>	7. Atria.	7.
Egredimini. Et egressi sunt, et percutiebant in civitate.	Egredimini. Et egressi sunt, et percutiebant eos qui erant in civitate.	
8. Cum percuterent, et remansi ego.	8. Et cæde completa, relictus sum ego.	8.
9. Sanguinibus.	9. Sanguinibus.	9. Sanguinibus.
11. Lineis.	11. Lineis.	11. Præcipua.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Ezechielis.

V. 1. B : O, τῆς ἐξολοθρεύσεως ἐν χειρὶ αὐτοῦ. Οἱ Γ', διαφορᾶς, perditionis. Θ., ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. DRACH.

V. 2 Hieronymus : « Et pro lineis, quod nos juxta Symmachium interpretati sumus, LXX, ποδήρη, Theodotio ipsum verbum Hebraicum BAD-DIM ; Aquila, præcipua, interpretati sunt. »

Ibid. Hebraici lectionem adfert codex Regius bombycinus. De reliquis interpretationibus hæc Hieronymus : « Rursum ubi nos diximus, et atramentarium scriptoris ad renes ejus ; LXX posuerunt, Et zona sapphirina super renes ejus : Theodotio, κάστου scribe in manu ejus ; Aquila, μελανοδοχείον, id est, atramentarium scribæ ad lumbos ejus ; Symmachus, tabulas scriptoris habebat in renibus suis. »

Quibusdam interpositis Hieronymus : « Quodque Aquila prima editio et Theodotio dixerant, κάστου, pro quo in Hebræo legitur CESATH, cum ab Hebræo quærerem quid significaret, respondit mihi Græco sermone appellari καλαμάριον, ab eo quod in illo calami recondantur. Nos atramentarium, ex eo quod atramentum habeat, dicimus. Multi significantium thecas vocant, ab eo quod thecæ sint scribentium calamorum. » Codex Regius bombycinus, itemque Coislinianus, 'A. καὶ Θ., κάστου γραμματέως, quod ex Origene sumtum est. Ait autem idem Origenes, οὐδὲν γὰρ ἠγοῦμαι σημαίνεσθαι παρ' Ἑλλήσιν ἐκ τῆς κάστου φωνῆς, τῶν δὲ Ἑβραίων τις ἔλεγε τὸ καλούμενον καλαμάριον εἶναι τὸ κάστου. I. e. Nihil autem voce κάστου apud Græcos significari puto : Hebræus autem quidam dicebat casty esse id quod dicitur calamarium. [B legit, 'A., Θ., γραμματέως. DRACH.]

C, ἀνὴρ εἰς, et ita Complut., Hebr. et Vulg. Rom. autem edit., εἰς ἀνὴρ.— ἐνδεδυμένος, pro nostro ἐνδεδυκώς.— ζώνην, pro nostro ζώνη.— εἰσῆλθον, pro εἰσῆλθοσαν.— Et in fine versus, ἔστησαν ἐγόμενα (absque τοῦ θυσιαστηρίου) τοῦ χαλκοῦ.—B : O, τῆς ὑψηλῆς. Θ., τῆς ἄνω, quæ supra.— U, πέλυξ. 'A., Σ., σκεῦος ✕ διασκορπισμοῦ αὐτοῦ, vas dispersionis suæ. Hebr., vas dissipationis suæ.— O, ἐνδεδυκώς. Οἱ Γ', ἐνδεδυμένος.— O, ποδήρη. 'A., ἑξάρετα, præcipuis. Σ., λιβά, lineis. Θ., βαδδίμ.— O, ἐγόμενα. 'A., πλησίον, prope.— Lamb. Bos : 'A., ἑξάρετον. Σ., λινήν. Θ., βαδδίμ. Aquilæ et Symmachi non habuit Montf. verba Græca. Autamen ipse dedit easdem lectiones nostrorum interpretum ad II Reg. vi, 14. Vult Lud. Cappellus Aquilam legisse ⲛⲁⲣⲉⲧⲓⲛⲁ ; sed probe evincit Buxtorffius in Anticritica, p. 705, nihil mutandum. ⲛⲁ enim primitive signifi-

cat, singularis ; et inde, eximius, præcipuus et byssinus. Cf. etiam Michaelis supplementa n. 202. DRACH.

V. 3. Ἄλλος, ἀπὸ τοῦ χειροῦ. Sic ms. Jes. in textu. [C, καὶ δόξα τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ἀνέβη ἀπὸ τοῦ Χειροῦ, ἡ οὐσα ἐπ' αὐτῶ.—B : O, ἀπὸ τῶν Χερουβίμ. Ἄλλως, ἀπὸ τοῦ Χειροῦ.— O, εἰς τὸ ἀσθρῖον. 'A., Σ., τῶν οὐδῶν, liminum. DRACH.]

Ibid. Hieronymus : « Et ubi nos transtulimus, linnen domus, LXX et Theodotio τὸ ἀσθρῖον, i. e. sub divo, posuere vestibulum. »

V. 4. Μέσσην τὴν πόλιν etc. Ms. Jes. [C, διῆλθε μέσσην ✕ τὴν ✕ πόλιν μέσσην, Ἱερουσαλήμ. Sic interpungit.—B : O, ἐν μέσσω αὐτῶν. Ἄλλως, ἐν μέσσω αὐτῆς. Et ita Alex., Hebr. et Vulg., in medio ejus (scil. τῆς Jerusalem).— In principio versiculi, C, καὶ εἶπεν (sic) Κύριος πρὸς αὐτόν. Et ita Alex., Ald., Compl., Hebr. et Vulg. DRACH.]

Ibid. 'A., Θ., σημείωσις τοῦ θαῦ etc. Ex Origene. Ibi puto Origenem de altera Aquilæ editione agere, ubi θαῦ legebatur ut infra : nam quod ait Hieronymus, ad alteram spectare debet : « Pro signo (sic ille) quod LXX, Aquila et Symmachus transtulerunt, Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit THAU. » Et aliquanto post : « Antiquis Hebræorum literis, quibus usque hodie utuntur Samaritani, extrema Thau litera crucis habet similitudinem : quæ in Christianorum frontibus pingitur, et frequenti manus inscriptione signatur. » Non prætermittenda Origenis annotatio insignis, quæ habetur in Coisliliano codice, necnon in Regio bombycino : Οἱ μὲν O τῶ ἐνδεδυμένω φασὶ τὸν ποδήρη προστετάχθαι ὑπὸ τῆς δόξης τοῦ Κυρίου, σημεῖον δοῦναι ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν καταστεναζόντων καὶ τῶν κατοδυνωμένων. Πυθθανομένω δὲ τῶν Ἑβραίων, εἰ τι πάτριον ἔχοιεν περὶ τοῦ θαῦ λέγειν μάθημα, ταῦτα ἠκούσαμεν. Τινὲς μὲν φάσκοντος, ὅτι τὸ θαῦ ἐν τῶν παρ' Ἑβραίοις εἰκοσιδύο στοιχείων ἐστὶ τὸ τελευταῖον, ὡς πρὸς τὴν παρ' αὐτοῖς τάξιν τῶν γραμμάτων. Τὸ τελευταῖον οὖν εἰληπται στοιχείον εἰς παράστασιν τῆς τελειότητος τῶν διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀρετὴν στεναζόντων, καὶ ὀδυνωμένων ἐπὶ τοῖς ἀμαρτανόμοις ἐν τῷ λαῶ, καὶ συμπλαιόντων τοῖς παρανομοῦσι. Ἄτερος δὲ ἔλεγε, σύμβολον εἶναι τὸ θαῦ τῶν τὸν νόμον τητηροκῶτων ἵπείπερ ὁ νόμος παρ' Ἑβραίοις θωρὰ καλεῖται, καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῦ στοιχείον ἐστὶ τὸ θαῦ καὶ σύμβολον οὖν ἐστὶ τῶν κατὰ τὸν νόμον βεβιωκῶτων. Τρίτος δὲ τις φάσκων τῶν καὶ εἰς τὸν Σωτήρα πεπιστευκῶτων, ἔλεγε τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

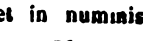
Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 7. 7. Τὰς ὁδοὺς.
Ἐκπορευόμενοι, καὶ κόπτετε
✕ καὶ πατάξατε τὴν πόλιν, καὶ
ἐξελεθόντες ἐτυπτον τὴν πόλιν.
  - 8. 8. Ἐν τῷ κόπτειν αὐτοῦς.
  - 9. Αἱμάτων. 9. Λαῶν πολλῶν.
  - 11. . . . 11. Ποδῆρη.
- SYMMACHUS. LXX INTERPRETES.
- 7. 7. Vias.
Exeuntes, et percute et percu-
tite urbem : et egressi percute-
bant urbem.
  - 8. 8. In percutiendo ipsos.
  - 9. Sanguinibus. 9. Populis multis.
  - 11. Lineis. 11. Talari.

- 7. 7. ✕ Καὶ ὑπελείφθη ἐγώ.
  - 9. Αἱμάτων. 9. Αἱμάτων.
  - 11. Βαδδίμ. 11. Baddim.
- THEODOTIO.
- 7. 7.
  - 8. 8. Et relictus sum ego.
  - 9. Sanguinibus. 9. Sanguinibus.
  - 11. Baddim. 11. Baddim.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Ezechielis.

ἔμφορὸς ἔχειν τὸ θαῦ τῷ τοῦ σταυροῦ χαρακτήρι· καὶ προφητεῦσθαι περὶ τοῦ γενομένου ἐν Χριστιανοῖς ἐπὶ τοῦ μετώπου σημείου· ὅπερ ποιοῦσιν οἱ πιστευκτότες πάντες οὐτινοσούν προκαταρχόμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα εὐχῶν ἢ ἀγίων ἀναγωγῶν. Ὁ δὲ Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων φασι, σημεῖωσις τὸ θαῦ. Sensus est : Septuaginta dicunt, ei qui talari veste indutus erat, a gloria Domini præceptum fuisse. ut signum daret in frontibus gementium et dolentium. Interrogatis autem Hebræis, num quam a majoribus sibi traditam circa *thau* notitiam haberent, hæc audivimus. Unus quidem dicebat, *thau* unum ex viginti duobus Hebræorum elementis esse, ipsumque ultimum secundum ordinem litterarum suarum : ideoque ultimum elementum propositum fuisse, ad declarationem perfectionis eorum, qui ob insitam virtutem gementibus, et de peccatis populi dolebant, et condecabant cum delinquentibus (i. e. ne condeciderent.) Alius autem dicebat, *thau* symbolum eorum esse, qui legem servaverant ; quoniam apud Hebræos lex *thora* [תורה] vocatur, et primum vocis hujus elementum est *thau* : quapropter symbolum est eorum, qui secundum legem vixerant. Tertius, e numero eorum qui in Salvatore crediderant, dicebat vetera elementa *thau* crucis formæ simile habere : ac propheticè enuntiari signum quo Christiani in frontibus insigniendi erant : quod sane omnes qui in Christum crediderunt, efformare solent initio cujusque operis, maxime autem orationum et lectionum sacrarum. Aquila autem et Theodotio dicunt, *signum thau*. [In cod. autem B ad marginem legitur, Ἀ., Θ., καὶ σημεῖωσις τὸ θαῦμα, *mirabile*. Σ., καὶ σημεῖωσαι σημεῖον.—In iis quibus Samaritani utuntur literis, *thau* non habet formam crucis ; sed in vetustis Hebræorum nummis tribus his modis comparat : et in nummis monumentisque Phœnicis, . Cf. annotationem nostram ad Biblia quæ edidimus latine et gallice. Cæterum, apposite Cartright (in mellificio Hebr. l. i. c. 4) reponi vult in versione Aq. et Theod., σημεῖωσις τὸ vel τῷ θαῦ, *signabis thau*, ut fert Hebraica veritas. DRACH.]

V. 5. C, εἰς τὴν πόλιν ὀπίσω αὐτοῦ. Et ita Ald., Complut., Hebr. et Vulg. DRACH.

V. 6. Ἀ., ἐφ' ὃν ἐπ' αὐτῷ τὸ θαῦ etc. Ms. Jes. [B vero tantum sic, Θ., τὸ θαῦμα. DRACH.]

Ibid. Ἀ., Θ., ἀπὸ τοῦ ναοῦ. Drusius.

C, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγίων μου. Et ita Alex., Ald., Complut., Hebr. et Vulg. Et mox, ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ✕ τῶν πρεσβυτέρων : — B : Ο', ἀπὸ τῶν ἀγ. μ. Οἱ Γ', τοῖς ἀγίοις μου. DRACH.

V. 7. Ὁ Ἑβραῖος, τὰς αὐλάς. Ibi Hieronymus : « Pro atriis, quæ Hebraice dicuntur ASEROTH, LXX posuerunt vias. [Lectio Hebraici prodit e scholio. Notat etiam S. Hier. DRACH.]

Ibid. ✕ καὶ πατάξατε etc. Ms. Jes. [C, ἐκπορευόμενοι, καὶ κόπτετε ✕ καὶ πατάξατε τὴν πόλιν : Cætera non legit. Nonnulli codd., καὶ ἐξελεθόντες ἐτυπτον (aliter, ἐκοπτον) τὴν πόλιν. Ex Polyglotter-Bibel. Et ita melius ; Hebr. enim habet , et percusserunt, non autem , et percute, ut supponit textus receptus τῶν LXX. — B : Ο', μίνανα. Α., σύν / . τὸν οἶκον. DRACH.]

V. 8. ✕ Θ., καὶ ὑπελείφθη ἐγώ. Drusius ex ms. Jes. [C, ✕ ὑπελείφθη ἐγώ : absque καὶ, quod tamen habet Hebr. Et mox, οἶμοι Ἄδωναί Κύριε, et ita Alex., Ald. et Complut. (Ἄδωναί K.). Hebr., ahah, Adonai Jehova. Vulg., heu, Domine Deus.— B : Ο', ἐν τῷ κόπτειν αὐτοῦς. Ἀ., Σ., ✕ ὑπελείφθη ἐγώ. Ο', ἐξελείψεις ; Ἄλλως, ἐξελείψεις ; *deles* ? Ἄλλος, εἰς ἐξελείψιν σὺ ποιεῖς ; ad *perditionem tu facis* ? DRACH.]

V. 9. Ἀ., Σ., Θ., αἱμάτων. Drusius. [C utramque habet lectionem λαῶν, αἱμάτων, absque πολλῶν, quod non est in Hebr., et potius glossatoris sapit manum. Cæterum LXX interpretantes λαῶν, legerunt pro . — B : οἱ Γ', αἱμάτων. Et ad marg., ad ἀκαθαρσίας textus LXX, οἱ Γ', ἐκκλίσεως, *declinatione*. Ἀ., ✕ σφάλμου, *errare*. Ο', Κύριος. Ἀ., σύν / . τὴν γῆν. Οἱ Γ', καὶ / . οἶκ. In LXX ita, Κύριος τὴν γῆν, οἶκ. Hebr. et Vulg., Dominus terram, et non. DRACH.]

V. 10. Ο', καὶ. B : Ἀ., ✕ καίγε. Ἄλλος, καὶ ἐγώ εἰμι. Hebr., et etiam ego. DRACH.

V. 11. Vide supra versu 2. IDEM.

Ibid. C iterum, ἐνδεδυμένος, pro ἐνδεδυκώς Rom. editionis. Mox, ἀπεκρίνατο ✕ λόγον : λέγων et ita Alex., sed absque asterisco. Hebr. et Vulg., respondit verbum, dicens.— B : Ο', ὁ ἐνδεδυμένος. Ἄλλος, ὁ ἐνδεδυκώς. — Ο', τὸν ποδῆρη. Ἀ., τὰ ἐξάριετα. Σ., τὰ λινά (Montf. latine tantum attulit). Θ., τὸ βαδδίμ. — Ο', καὶ ἐζωσμένος τῇ ζώνῃ τὴν ὀσφίν αὐτοῦ. Ἀ., οὐ μελανοδοχείου τοῦ γραμματέως ἐν νύμφῃ αὐτοῦ, *cujus atramentarium scribæ in dorso ejus*. Σ., ὁ τὴν πινακίδα ἐν ὀσφῦτι ἔχων, *qui tabulam in renibus habens*. Hebr., qui tabella in lumbis ejus. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT X.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 כמראה דמות כסא נראה עליהם	1.	1.
5 נקל אלשדי	5.	5. Ἰκανοῦ.
7 וישלח הכרוב אתיחד מבינות לטרובים	7.	7.
9 כעין אבן תרשיש	9.	9. Ὁς . . . χρυσολίθου.
11 כי במקום אשר יפנה הראש	11.	11.
אחריז ולכו		Ὅπισω αὐτοῦ ἐπορεύοντο.
12 ומל-בשרם	12.	12.
13 הגלגל	13.	13. Τροχός.
14 וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני-בשר	14.	14.
16 גסיהם מאצלם	16.	16.
18 מעל מפתח הבית	18.	18.
21 ארבעה ארבעה פנים מראיהם	21. 22.	21. Τέσσαρα τέσσαρα πρόσωπα. 22.
VERSIO HEBRAICI TEXT.		AQUILA.
Veluti aspectus similitudinis solii apparuit super eos.		1. Quasi species similitudinis solii, apparuit super ea.
5. Sicut vox Dei Saddai.		5. Potentis.
7. Et misit Cherub manum suam de inter Cherubim.		7.
9. Tanquam oculus lapidis tharsis.		9. Tanquam . . . chrysolithi.
11. Nam locum quo vertebat se caput.		11.
VULGATA LATINA.		
	1. Quasi species similitudinis solii, apparuit super ea.	
	5. Quasi vox Dei Omnipotentis.	
	7. Et extendit Cherub manum de medio Cherubim.	
	9. Quasi visio lapidis chrysolithi.	
	11. Sed ad locum, ad quem ire declinabat quæ prima erat.	
Post illud ibant.	Sequebantur et cæteræ.	Post illud ibant.
12. Et omnis caro earum.	12. Et omne corpus earum.	12.
13. O rota.	13. Volubiles.	13. Rota.
14. Et quatuor facies unicuique, facies unius facies Cherub : et facies secundi facies hominis, et tertii facies leonis, et quarti facies aquilæ.	14. Quatuor autem facies habebat unum : facies una, facies Cherub : et facies secunda, facies hominis : et in tertio facies leonis : et in quarto facies aquilæ.	14.
16. Etiam ipsæ ab apud eos.	16. Sed et ipsæ juxta erant.	16.
18. De super limine domus.	18. A limine templi.	18.
21. Quatuor quatuor facies.	21. Quatuor vultus.	21. Quatuor quatuor facies.
22. Aspectus eorum.	22. Intuitus eorum.	22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Ezechielis.

V. 1. ✕ ὡς δρασις etc. Ms. Jes. [C, ὡς δρασις : ὁμοίωμα θρόνου ὡφθη ἐπ' αὐτῶν. — B : Σ., Θ., ὡς εἶδος ὁμοιώματος, quasi species similitudinis. 'A., ✕ ὡς δρασις. Idem : 'A., ὡράθη, visa est. Σ., Θ., ὡφθη. In LXX nostris deest. Hebr., visa est. Vulg. apparuit. DRACH.]
V. 2. C, ... στολήν ✕ καὶ εἶπεν : (Hebr. et Vulg. et ait), εἰσελθε εἰς τὸ μέσον τῶν τροχῶν, καὶ ὕπο-

EZECHIELIS CAPUT X.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 1. 1. Ὁμοίωμα θρόνου ἐπ' αὐτῶν.
"Ἄλλως, ✕ ὡς ὄρασις ὁμοίωμα
θρόνου ὠφθῆ ἐπ' αὐτῶν.
- 5. Ὡς βροντῆ Θεοῦ Ἰκανοῦ.
- 7. 7. Καὶ ἐξέτεινεν ὁ Χερούβ τὴν
χεῖρα αὐτοῦ.
- 9. Ὡς εἶδος ὑακίνθου.
- 11. 11. Ὅτι εἰς ὃν ἂν τόπον ἐπέβλε-
ψεν ἡ ἀρχὴ ἢ μία. "Ἄλλος, εἰς ὃν
ἂν τόπον, οὐ ἐπιβλέψει ἡ κεφαλὴ.
"Ἄλλος, οὐ ἂν ἐκλινε ὁ πρῶτος.
"Ἄλλος, οὐ ἐτρέπετο ὁ ἀρχηγός.
Ἐπορεύοντο.
- 12. 12. *Vacat.* "Ἄλλος, καὶ πᾶσα ἡ
σὰρξ αὐτῶν.
- 13. . . . 13. Γέγελ. "Ἄλλως, ✕ κυλι-
σματα.
- 14. 14. *Vacat.*
- 16. 16. ✕ Καίγε αὐτοὶ ἀπὸ τῶν ἐχθ-
μενα αὐτῶν.
- 18. 18. Ἀπὸ τοῦ οἴκου. "Ἄλλ., ἀπὸ
τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου.
- 21. 21. Τέσσαρα πρόσωπα.
- 22. 22. *Vacat.*

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

- 1. 1. Similitudo throni super eos.
*Aliter, sicut visio similitudo throni
visa est super eos.*
- 5. Sicut tonitru Dei Potentis.
- 7. 7. Et extendit Cherub manum
suam.
- 9. Quasi species hyacinthi.
- 11. 11. Quoniam in quemcumque
locum respiciebat principium
unum. *Alius, in quemcumque lo-
cum quo respiciet caput. Alius,
quocumque declinabat primum.
Alius, quo vertebatur dux.*
Ibant.
- 12. 12. *Vacat. Alius, et omnis caro
earum.*
- 13. Volubiles.
- 14. 14. Gelgel. *Aliter, volubilitates.*
Vacat.
- 16. 16. Etiam ipsi ab apud eos.
- 18. 18. A domo. *Alius, de subdio
domus.*
- 21. 21. Quatuor vultus.
- 22. 22. *Vacat.*

- 1. 1.
- 5. Ὡς βροντῆ Θεοῦ Ἰκανοῦ.
- 7. ✕ Ἐκ τῶν ἀναμέσον τῶν Χε-
ρουβίμ.
- 9.
- 11.
- Ἵπίσω αὐτοῦ ἐπορεύοντο.
- 12.
- 13.
- 14. ✕ Καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῶ
ἐνί· τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνὸς πρόσ-
ωπον τοῦ Χερούβ, καὶ τὸ πρόσ-
ωπον τοῦ ἐνὸς πρόσωπον ἀνθρώπου.
καὶ τρίτον πρόσωπον λέοντος, καὶ
τὸ τέταρτον πρόσωπον ἀετοῦ.
- 16.
- 18.
- 21. Τέσσαρα τέσσαρα πρόσωπα.
- 22. ✕ Τὴν ὄρασιν αὐτῶν.
- THEODOTIO.
- 1. 1.
- 5. Sicut tonitru Dei potentis.
- 7. De medio Cherubim.
- 9.
- 11.
- Post illud ibant.
- 12.
- 13.
- 14. Et quatuor facies uni : fa-
cies unius facies Cherub, et facies
unius facies hominis ; et tertium,
facies leonis, et quartum, facies
aquilæ.
- 16.
- 18.
- 21. Quatuor quatuor facies.
- 22. Visionem eorum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Ezechielis.

κάτω τοῦ Χερουβίμ. Pro δράκας, Alex. et Ald.,
χειρας. — B : Ο', τὴν στολήν. Ἀ., ἐξαιρετα τὰ
μόνα, *præcipuis singularibus* (cf. quæ adnotavimus
ad § 2 antecedentis cap.). Σ., τὰ λινά. Θ., βαδδίν. —

Ο', τὰς δράκας σου. "Ἄλλος, τὰς χεῖράς σου. — Ο', ἐκ.
Σ., Θ., ✕ τοῦ / . μέσου. Jam monuimus / . indicare
finem additionis. DRACÆ.
V. 4. C, καὶ ἀπῆρην ἡ ὄβρα Κυρίου ἀπὸ τοῦ Χε-

ροῦβ. B : 'A., ὑψώθη. — O', καὶ ἐπλησε τὸν οἶκον ἢ νεφέλῃ. Θ., ἐπλήσθη ὁ οἶκος τῆς νεφέλης. IDEM.

V. 5. Σ., Θ., βροντῆ Θεοῦ 'Iκανοῦ. Drusius et Coislin. Hieronymus vero ait : « Saddai Aquila, Symmachus et Theodotio 'Iκανοῦ, quod *fortem potentemque* significat, transtulerunt. » Vide cap. 1, v. 24. [Pro ἕως, alii legunt πρό. Ex Lamb. Bos. DRACH.]

V. 6. O', ἐκ μέσου. Complut., ἐκ τοῦ μεταξῦ. — B : O', τὴν στολήν. 'A., τὰ ἐξαιρέτα. Σ., τὰ λινά. Θ., τὰ βαδδίν. Idem : Σ., ✕ τοῦ τροχοῦ. O', Θ., ✕ τῶν ✕ τροχῶν. — O', ἐχόμενος. 'A., πλησίον, *prope*. DRACH.

V. 7. Θ., ἐκ τῶν ἀναμέσον etc. Ms. Jes. Edit. Rom. variat. [Edit. Rom., καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα. C, καὶ ἐξέτ. ὁ Χερουβίμ (et ita Alex. et Complut. Ald., ὁ Χερουβίμ) τὴν χεῖρα αὐτοῦ ✕ ἐκ τῶν ἀναμέσον τῶν ✕ Χερουβίμ : εἰς μέσον τοῦ πυρὸς τοῦ ὄντος ἐν μέσῳ (etiam Complut., ἐν μέσῳ) τῶν X. DRACH.]

V. 9. Edit. Rom., καὶ ἴδον, καὶ ἰδοῦ τροχοὶ τέσσαρες. C, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοῦ τέσσαρες τροχοὶ (etiam Complut. τέσ. τρ. ut Hebr. et Vulg., quatuor rotæ) εἰστήκεισαν ἐχόμενοι τῶν Χερουβίμ· τροχὸς εἰς ἐχόμενος Χερουβίμ ἑνός ✕ καὶ τροχὸς εἰς ἐχόμενος Χερουβίμ ἑνός : (et ita Alex., Hebr. et Vulg. In edit. Rom. desiderantur quæ hic sub asterisco). DRACH.

Ibid. Theodoretus Symmachi versionem adfert. Hieronymus vero ait : « Juxta LXX quasi visio λίθου ἔνθρακος, i. e. *carbunculi*, licet in Hebraico THARSIS scriptum sit : quod Aq. *chrysolithum*,

Symm. *hyacinthum* transtulerunt. » [B habet tantum, 'A., ὀρθαλιῶν, interpretatio vocis Hebraicæ γγצ. Idem cod. : O', ἐχόμενος. 'A., πλησίον. Pro ὄψις, in ultimo loco, alii, ὄρασις. Ex Lamb. Bos. DRACH.]

V. 10. B : O', καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν (ita Alex. C autem ut et edit. Rom. absque articulo. Complut., καὶ ἡ θεωρία αὐτῶν). 'A., Θ., ἡ ὄρασις. Σ., τὸ εἶδος. DRACH.

V. 11. 'Aλλος, εἰς ὃν ἂν τρόπον etc. Has omnes lectiones exhibet ms. Jes.

Ibid. 'A., Θ., ὀπίσω etc. Ms. Jes. [C, ὀπίσω αὐτοῦ :—B : O', οὐκ ἐπέστρεφον. Σ., οὐ μετετρέποντο, non *convertebantur*. — O', ἐπέβλεψεν ἡ ἀρχὴ ἡ μία. 'A., νεύει κεφαλῇ, *vergii caput*. "Aλλος, ἐπιβλέψει ἡ κεφαλῇ, *respicit caput*. Σ., ἐτρέπετο ὁ ἀρχηγός, *vertebatur duæ*. Θ., ἐκλίνετο ὁ πρῶτος, *declinabat primus*. "Aλλος, ἐκλίνε ὁ πρῶτος, *declinabat*. — Isti τῶν O', ἐπορεύοντο, præponit hanc Theodotianis lectionem, ὀπίσω αὐτοῦ. DRACH.]

V. 12. 'Aλλος, καὶ πᾶσα etc. Drusius. [C, ✕ καὶ πᾶσαι αἱ σάρκες αὐτῶν : Scholion in ed. Rom., καὶ πᾶσαι αἱ σάρκες αὐτοῦ. Complut. ut ἄλλος noster. — B : 'A., Σ., Θ., O', καὶ πᾶσαι αἱ σάρκες αὐτῶν, ut C in textu. Sed Hebr., *caro*. DRACH.]

V. 13. Hieronymus : « Rotæ quoque ipsæ appellatæ sunt lingua Hebraica GELGEL, quod Symm. *volubiles*, Aquila *rotam* interpretatus est. » Ms. Jes. habet, ✕ κυλίσματα, quæ est forte versio Symmachi. [B : O', Γελγέλ. Σ., κυλίσματα, ut suspicatus

EZECHIELIS CAPUT XI.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
'Ελληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

והיה לכם לסיור ואתם יהיו בתוכה לבשר אל-גבול ישראל
אשפת אותם
12 וידעתם כי-אני יהיה אשר
בקי לא הלחם וכשפמי לא עשיתם
וכשפמי היום אשר סביבותיכם
עשיתם

11.

12.

11.

12.

15 אהך אהך אהך
כלה

15.

15. ✕ 'Αδελφοί σου, ἀδελφοί σου
οἱ ἄνδρες.
(Σύμπαντες.)

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

11. Hæc non erit vobis in lebentem, et vos eritis in medio ejus in carnem. In termino israel judicabo vos.

11. Hæc non erit vobis in lebentem, et vos non eritis in medio ejus in carnes : in finibus israel judicabo vos.

11.

12. Et scietis quia ego Dominus, quia in statutis meis non ambulastis, et judicia mea non fecistis : sed juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro, fecistis.

12. Et scietis quia ego Dominus : quia in præceptis meis non ambulastis, et judicia mea non fecistis, sed juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.

12.

15. Fratres tui, fratres tui, viri. Ipsa tota.

15. Fratres tui, fratres tui, viri. Universi.

15. Fratres tui, fratres tui, viri. Universi.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Ezechielis.

V. 1. Pro τῆς πόλης, *portæ*, ut etiam Hebr. et Vulg., C habet, τῆς αὐλῆς, *atrii*. Mox, εἶδον, et ita quasi constanter, pro ἴδον editionis Rom.—Hebr., Jaazaniam filium Azzur. Vulg., Jezoniam filium Azur. Edit. Rom., 'Ixonian τὸν τοῦ 'Eζερ. C., 'Ixonian τὸν τοῦ 'Aζούρ. Alex. et Ald., 'Iαζερ.—Hebr., filium Banaishu. Vulg., filium Banaizæ. LXX, τὸν τοῦ Βαναίου. C, τὸν τοῦ Βανέου. — B : O', τὸν τοῦ 'Aζούρ. 'Aλλως, 'Iάζερ. Oί Γ', τὸν υἱὸν 'Aζούρ. — O', τὸν τοῦ Βανέου. "Aλλος, τὸν υἱὸν τοῦ

Βανέου. — O', τοὺς ἀρηγουμένους. Oί Γ', τοὺς ἀρχοντας. DRACH.

V. 2. O', καὶ εἶπεν Κύριος. Illud Κύριος deest in Complut. nec habet Hebr. — B : O', καὶ βουλευόμενοι. Σ., καὶ συμβουλευόντες, et *consultentes*. IDEM.

V. 3. B : O', προσφάτως, *recenter*. Σ., ἀρτίως, *modo*. Editor Romanus libri Jezeciel Tetraplorum vertit, *perfecte* ; sed non quadrat. IDEM.

V. 5. O', λέγε. C, εἰπέ (non εἶπε, ut edi jussit idem editor). IDEM.

est Montf. Lamb. Bos : 'A., τρογός. Σ., εστροφα, hanc vocem Græcam non habuit Montf., qui Latīnam tantum dedit ex S. Hieron. DRACH.]

V. 14. Θ., καὶ τέσσαρα πρόσωπα etc. Ms. Jes. Drusius vero sic sine interpretis nomine : καὶ τέσσαρα πρόσωπα εἶχεν ἕκαστον τῶν ζώων τὸ πρόσωπον τὸ ἐν πρόσωπον Χερουὶβ, καὶ τὸ πρόσωπον τὸ δευτέρον πρόσωπον ἀνθρώπου, καὶ τὸ τρίτον etc. Hieronymus vero ait : Porro quod sequitur, *audiente me*, usque ad eum locum ubi scriptum est, *elevati sunt Cherubim*, in LXX non habetur, sed de Hebraico additum est. » [Ita etiam C, omnia sub asteriscis; sed pro altero τοῦ ἐνός habet, τοῦ δευτέρου, ut Hebr., יְשֵׁנִי, *secundi*. Cæterum, τὸ τρίτον πρόσω. et τὸ τέταρτον πρόσω. forsan melius vertiretur, *tertia facies*, *quarta facies*. Alex., Ald., Complut., τέσσαρα (Alex., τέσσαρα) πρόσωπα τῶ ἐνί· (pro τῶ ἐνί Complut. habet, εἶχεν ἕκαστον τῶν ζώων) τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνός (Complut., τὸ ἐν) πρόσωπον Χερουὶβ (Ald., τοῦ Χερουὶβ) καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ δευτέρου (Complut., τὸ δευτέρον) πρόσωπον ἀνθρώπου, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ τρίτου (Ald. et Complut., καὶ τὸ τρίτον πρόσω.) πρόσωπον λέοντος, καὶ τὸ τέταρτον πρόσωπον αἵτου. DRACH.]

V. 15. Hebr. et Vulg., et elevata sunt Cherubim. Ipsum est animal... C, καὶ ἐπῆραν τὰ Χερουὶβ· τοῦτο τὸ ζῶον... Alex., Ald., Complut., καὶ ἐπῆραν (Ald., ἀπῆραν. Complut., ἐπῆρθη) τὰ Χερουὶβ (Ald., Complut., τὰ Χερουὶβ)· τ. τ. ζ. Romana autem edit. non quadrat cum Hebr. Sequitur in C, δ εἶδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Χωδάρ. DRACH.

V. 16. ✕ καίγε αὐτοὶ etc. Ms. Jes. [C ita : ✕ καίγε αὐτοὶ ἀπὸ τῶν ἐχόμενα ✕ αὐτῶν ? Sic etiam Alex., Ald. et Complut. editi., parum inter se diversæ. — B : Ο', καὶ ἐν τῶ ἐξαιρεῖν. Σ., καὶ ἐν τῶ ἐπαίρειν. Ἄλλος, ἐπαίρειντων.—Ο', τοῦ μετσωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς. Σ., τοῦ ὑφουσθαι ἐπάνωθεν, *elevati desuper*. Idem in marg. ad vocem ἐχόμενα, Ἄ., κλησίον. DRACH.]

V. 17. Pro nostro μετσωρίζοντο, C habet ἐμετσωρίζοντο. — B : Ο', ζωῆς. Ἄ., τοῦ ζώου. DRACH.

V. 18. Ἄλλος, ἀπὸ τοῦ αἰθρίου etc. Drusius. [C, ἀπὸ ✕ τοῦ αἰθρίου : τοῦ οἴκου.— B : Ἄ., Σ., τῶν οὐδῶν, *liminibus*. DRACH.]

V. 19. B : Ο', ἐνώπιον ἐμοῦ. Ἄ., κατ' ὀφθαλμούς μου, ut Hebr., יַרְגְּלִי, *ad oculos meos*. — Ο', τῆς ἐπέναντι (?). Σ., τῆς ἀνατολικῆς, *orientalis*. Θ., κατ' ἀνατολάς, *ad orientem*. DRACH.

V. 20. C, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ + τοῦ : Χωδάρ, per w. IDEM.

V. 21. Ἄ., Θ., τέσσαρα τέσσαρα πρόσωπα. Ms. Jes. [C, ✕ τέσσαρα : τέσσαρα πρόσω. Et mox, ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπου. Et ita Alex. Hebr. et Vulg., hominis.—B : Ἄλλος, τ. τ. πρ. DRACH.]

V. 22. Θ., τὴν ὄρασιν αὐτῶν. Ms. Jes. [C, καὶ ὁμοίωμα τῶν προσώπων αὐτῶν, ταῦτα τὰ πρόσωπά ἐστιν, δ εἶδον + ὑποκάτω τῆς δόξης Θεοῦ Ἰσραὴλ : (Hebr. non habet) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Χωδάρ ✕ τὴν ὄρασιν ✕ αὐτῶν ? Etiam Alex., Ald., Complut., τὴν ὄρ. α., pro quo Sym. in cod. B, τοῦ εἶδους, *speciei*. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

11. 12. 15. ✕ Ἄδελφοί σου, ἀδελφοί σου, οἱ ἄνδρες.
(Σύμπαντες.)

11. Ἄλλος, αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα, καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένησθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα, ἐπὶ τῶν ὀρίων τοῦ Ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς.
12. Ἄλλος, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος, ὅτι ἐν τοῖς δικαίωμασί μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ κρίματά μου οὐκ ἐποίησατε· ἀλλὰ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλω ὑμῶν ἐποίησατε.
15. Οἱ ἀδελφοί σου καὶ οἱ ἄνδρες. Συντετέλεσται.

11. 12. 15. ✕ Ἄδελφοί σου, ἀδελφοί σου, οἱ ἄνδρες.
(Σύμπαντες.)

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

11. 12. 15. Fratres tui, fratres tui, viri. Universi.

11. *Alius*, hæc vobis non erit in lebetem, et vos non eritis in medio ejus in carnes : super terminos Israel judicabo vos.
12. *Alius*, et cognoscetis quia ego Dominus, quia in justificationibus meis non ambulastis, et judicia mea non fecistis, sed secundum judicia gentium, quæ in circuitu vestro, fecistis.
15. Fratres tui, et viri. Consummata est.

11. 12. 15. Fratres tui, fratres tui, viri. Universi.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Ezechielis.

V. 6. Ο', καὶ ἐνεπλήσατε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. C, καὶ ἐπλήσατε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς. Hinc αὐτῆς habent Alex. et Ald. Hebr. et Vulg., ejus, *d'elle*. IDEM.

V. 7. Pro Κύριος, C, Ἄδωναί K. Alex. quoque, Ald. et Complut., Ἄδωναί K. Hebr., Adonai Jelova. Vulg., Dominus Deus. Sic etiam in præsentī cap. ῥ 15, 16, 17, 21. IDEM.

V. 8. Ο', Κύριος. C, K. K. Alex., Ald., Complut., Hebr. et Vulg., ut ῥ antecedit. IDEM.

V. 10. C, ὀρίων. Ita et Complut. Hebr. et Vulg.

similliter, *finibus*. Quod autem in edit. Rom. aliisque non paucis exemplaribus, necnon apud Theodoretum, legitur, ὀρίων, *montibus*, ἀμάρτημα γραφικόν videtur esse librariorum. Apposita Drusius : « Nam proclivis sane lapsus de ὀρίων in ὀρέων. » IDEM.

V. 11. Ἄλλος, αὕτη ὑμῖν etc. Drusius. [C habet ut *alius*, absque ulla præfixa nota; sed pro γένησθε, legit γνήσεσθε. Istam varietatem nos observavit editor textus Tetraplorum. — B, in margine,

ad vocem γενήσεσθε, oi Γ', ἔσεσθε. Etiam Alex. et Complut. ut *etius*; sed Alex. pro *ὄρων*, legit, *ὄρων*. DRACH.]

V. 12. Ἄλλος, καὶ ἐπιγνώσεσθε. Drusius. Notatque Hieronymus hæc in LXX non haberi, sed ex Hebræo addita fuisse: quæ tamen ille Latine tantum adfert. [C ita: καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος: (quæ sequuntur sunt etiam in B) ✕ ὅτι ἐν... οὐκ ἐποίησατε ✕ καὶ τὰ κρίματα τῶν ἔθνῶν τῶν περικύκλω ὑμῶν ἐποίησατε. Et ita Complut., nisi quod legit, ὅτι ἐν ταῖς ἐντολαῖς. Alii exhibent alterum stichum bina cum negatione: ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ κρίματα... οὐκ ἐποίησατε. Sed S. Hieron. versio Latina hujus loci, et Hebr. textus, sine negatione: *sed juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.* DRACH.]

V. 13. B: O, δ. Oi Γ', οὐδ / . τοῦ Βαβαίου.— O',

οἱμοι. Ἄλλως, οἱμοι, οἱμοι (sic, circumfl.). Oi Γ' ὄμοι.— O', εἰς συντέλειαν. Σ., εἰς ἀνάλωσιν, in *excidium*. — O', τοῦς καταλοιπούς. Σ., τὸ λείψανον, *reliquias*. DRACH.]

V. 15. ✕ oi Γ', ἀδελφοί σου etc. Ms. Jes. [Et ita C, sed absque asterisco. Et mox legit: ἡμῖν ✕ αὐτοῖς: δέδοται. — B: O', αἰχμαλωσίας σου. Ἄ., ἀγγιστείας σου, *propinquitatis tuae*. O', συντετέλεσται. Ἄλλος, πάντες. O', μακρὰν ἀπέχετε. Θ., μακρύνθητε, *procul recedite*. O', ἡμῖν. Ἄ., Θ., αὐτῆ / δέδοται, *ipsa data est*. DRACH.]

Ibid. Hieronymus: « Pro universis, illi (scil. LXX) posuerunt, *consummata est*, propter litterarum et verbi ambiguitatem: CHULLO enim quod Aq., Sym. et Theod. *universos* interpretati sunt, illi verterunt, *consummata est*, quod juxta sensum

EZECHIELIS CAPUT XII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
בית מרי 2	2.	2.
בית מרי 3	3.	3.
הנשיא תבשא 10	10.	10.
אריק אדריהם 14	14.	14.
ברעש 18	18.	18.
הבשיל 22	22.	22.
ואב 24	24.	24.
תלך 24	24.	24.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. In medio domus rebellionis.	2. In medio domus exasperantis.	2.
3. Domus rebellionis.	3. Domus exasperans.	3.
10. Principi onus.	10. Super ducem onus.	10.
14. Evacuabo post eos.	14. Evaginabo post eos.	14.
18. In tremore.	18. In conturbatione.	18.
22. Proverbium. Et peribit.	22. Proverbium. Et peribit.	22.
24. Lenientis.	24. Ambigua.	24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Ezechielis.

V. 2. Ἄλλος, ἐν μέσῳ οἴκου παραπ-. Drusius. Hieronymus vero hæc notat: « Pro eo quod nos vertimus, *in medio domus exasperantis tu habitas*, LXX posuerunt: *In medio iniquitatum eorum tu habitas.* » [Οἴκου legitur etiam apud Theodoretum. — B: O', Σ., Θ., τοῦ βλάπτειν. Ἄλλος, τοῦ ὄραν, *ad faciendum*. Lapsus manifestus pro ὄραν. Et ita Alex. et Ald., ὄραν. O', οἴκος παραπικραίνων. Ἄ., Σ., οἴκος προσεριστής, *domus contentiosa*. (Edit. Rom. ad hunc), Theodoretus ex Symm., προσεριστής.) Drusius autem ad ῥ 3 seq. refert, et, ut de more, Montfauconium post se trahit. Cæterum Aquilæ pariter, uti vides, tribuenda est lectio. DRACH.]

V. 3. Σ., οἴκος προσεριστής. Drusius.

Ibid. C ita: σευῆ αἰχμαλωσίας, καὶ αἰχμαλωτίσθητι. Ita etiam Alex. et Ald. Complut. autem,

αἰχμαλωτεύθητι. Hebr. et Vulg., *vas transmirationis*, et transmigrabis. Mox, εἰς τόπον ἕτερον. Ita etiam Complut., Hebr. et Vulg. — B: O', αἰχμαλωσίας. Ἄ., μετακείσεως, *transmigrationis*. O', ἐστὶ. Ἄλλοι, εἰσὶν. Et ita Hebr., sunt. DRACH.]

V. 4. C, ἐσπέρας ἐνώπιον αὐτῶν, ὡς ἐκπορεύεται αἰχμαλωτός. Eumdem ordinem verborum habent Hebr., Vulg., Alex., Ald. et Complut., quem haud servat Rom. edit. IDEM.]

V. 5. Hebr., ad oculos eorum. In LXX nostris desunt. C, ✕ εἰς ὄφθαλμούς ✕ αὐτῶν. — B: O', εἰς τὸν τοίχον. Ἄλλος, ἐν τῷ τοίχῳ, *in pariete*. Et ita Hebr. IDEM.]

V. 6. B: O', ἀναληφθήση. Ἄ., ἀρθήση, *tolleris*. Θ., ἀρεῖς, *portabis*. Hebr., *portabis*. — O', τέρας. Ἄλλος, τέρας, *terminum*. Sed alius lectio lapsus est librarii, quod palam. IDEM.]

omnino non resonat. > Codex noster vetustissimus habet CHOLLO. [Extulerunt LXX חלל, cala pro culle. DRACH.]

V. 16. Post εις τα εθνη C addit : και διασκορπιω αυτους εις τα εθνη. Supervacanea et obelo notanda. Mox, εις πασαν την γην. Artic. την etiam in Alex. legitur. — B : O', απωσομαι αυτους. Σ., μακράν ποιησω αυτους, procul faciam eos. — O', οβ. Σ., εις ας, ad quas. DRACH.

V. 17. B : O', οβ. Σ., δπου. IDEM.

V. 18. B : O', παντα. 'A., & συν / παντα.—O', τα ββαλυγματα αυτης. Σ., τα σιχη αυτης. IDEM.

V. 19. B : O', ετεραν (legerunt ΤΗΝ). 'A., Σ., Θ., μιαν, unum. Et ita Hebr., ΠΝ, et Vulg.—O', δωσω εν αυτοις. Σ., (δωσω) εις τα εγκατα υμων, in viscera vestra. Ad lit. ex Hebr., כבדך. IDEM.

V. 20. B : O', εν τεις προσταγμασι μου. 'A., εν ταις ακριβειαις μου, in accuratis statutis meis. IDEM.

V. 21. B : O', και εις την καρδιαν των ββαλυγματων αυτων. 'Aλλωσ, και κατα τας καρδιας... , et secundum corda... Σ., ων δε προς την ενθυμησιν των ββαλυγματων αυτων, quomum autem (eor) ad cogitationem abominationum suarum. IDEM.

V. 22. B : O', εχόμενοι αυτων. 'A., συμφωνως. IDEM.

V. 24. LXX, και ανελαβε με πνευμα. C vero cum Complut., και πν. ανελ. με. Et ita Hebr. et Vulg.— B : O', και ανεβην απο της ορασεως, ης. Σ., και ανεληφθη απ' εμου η δρασις ην. Hebr., et ascendit desuper me visio, quam. IDEM.

V. 25. B : O', προς την αιχμαλωσιαν. 'A., συν / παντας. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2.	2. 'Εν μέσῳ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν. 'Αλλος, ἐν μέσῳ οἴκου παραπικραίνοντος.	2.
3. Οἶκος προσεριστής.	3. Οἶκος παραπικραίνων.	3.
10.	10. 'Ο ἀρχων καὶ ὁ ἀφηγοῦμενος. 'Αλλος, τῷ ἀρχοντι καὶ τῷ ἀφηγομένῳ.	10.
14. Γυμνώσω ὀπίσω αὐτῶν.	14. Ἐκκενώσω ὀπίσω αὐτῶν. 'Αλλος, ἐχθεῶ ὀπίσω αὐτῶν.	14.
18.	18. Μετὰ ὀδύνης. 'Αλλος, μετ' ἐνδείας.	18.
22. Παροιμία. Διαπνεύσει.	22. Παραβολή. Οἱ λοιποὶ, idem. 'Απολωλεν.	22.
24.	24. Τὰ πρὸς χάριν. Οἱ λοιποὶ, idem.	24.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.	2. In medio iniquitatum ipsorum. Alius, in medio domus exasperantis.	2.
3. Domus contentiosa.	3. Domus exasperans.	3.
10.	10. Princeps et dux. Alius, principi et duci.	10.
14. Nudabo post eos.	14. Evacuabo post eos. Alius, effundam post eos.	14.
18.	18. Cum dolore. Alius, cum penuria.	18.
22. Proverbium. Dissipabitur in vaporem.	22. Parabola. Reliqui, idem. Periiit.	22.
24.	24. Juxta gratiam. Reliqui, lubrica.	24.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Ezechielis.

V. 7. Hebr. et Vulg., quasi vasa. In LXX nostris deest. C, cum Alex., Ald. et Theodor., ως σκεύη. Complut., σκεύη. — Hebr. et Vulg., manu. In LXX nostris deest. C, cum Alex., Ald. et Complut., τῇ χειρὶ. — Pro ἐπ' ὤμων, C legit, ἀπ' ὤμων. Hebr., super humero. — B : O', καὶ κεκρυμμένος. 'A., ἐν ἀχλύϊ, in caligine. Σ., ἐν σκοτίᾳ, in tenebris. Θ., ἐν σκοτει, id. IDEM.

V. 8. C, πρὸς μὲ τοπρωτ. Idem ordo verborum in Alex. et in Hebr. IDEM.

V. 9. Pro εἶπαν, dixerunt, C legit, εἶπον, dixi. Hebr. autem, dixerunt. Mox, non habet articulum ὁ ante παραπικραίνων. IDEM.

V. 10. 'Αλλος, τῷ ἀρχοντι καὶ τῷ ἀφηγομένῳ Ἱερουσαλήμ. Ita etiam Ald. et Complut. Sed non habent εἶπόν, et ante Ἱερου. addunt ἐν. — Pro Κύριος Κύριος,

Complut., 'Αδωνα? K.—B : ὁ ἀρχων καὶ ὁ ἀφηγοῦμενος. 'A., τῷ ἐπηρμένῳ τὸ ἄρμα τοῦτο, sublatio onus hoc. Σ., περὶ τοῦ ἀρχοντος τὸ λήμμα τοῦτο, de principe assumptio hæc. Θ., οἱ λοιποὶ, ὁ ἀρχων ὁ ἀφηγοῦμενος οὗτος, princeps dux hic. 'Αλλος, τῷ ἀρχοντι καὶ τῷ ἀφηγομένῳ. DRACH.]

V. 11. B : O', αὐτῶ. 'A., ὁμῖν (legit, οὐβ, vobis). Σ., Θ., αὐτοῖς, ipsis. Hebr., עמי, eis. DRACH.

V. 12. C ita : καὶ ὁ ἀρχων ὁ ἐν μέσῳ αὐτῶν. Hebr. et Vulg., et dux qui est in medio eorum. In fine commatis, pro την γην, habet C, την ὀργήν, sed perperam.—B : 'A., συν / την γην. IDEM.

V. 13. B : O', ἐν τῇ περιοχῇ μου. 'A., ἀμφιπέδηστρον μου, reliculo meo. Σ., σαγήνη μου, sagena mea. IDEM.

V. 14. Σ., γυμνώσω etc. Ms. Jes. [C ut alius, et ita Alex., Ald. et Complut. — B : O', τοῦ; ἀντιλα-

δομένους αὐτοῦ. Ἄ., ἀγάλματα αὐτοῦ, *simulacra ejus*. Σ., τὰ πτερά αὐτοῦ, *alas ejus*. Θ., τὰ ὑποστηρίγματα αὐτοῦ, *sustentacula ejus*. Et ad marginem, pro ὀπίσω αὐτῶν, habet ἀκολουθοῦσαν αὐτοῖς, *persequentem illos*, quod refertur ad præcedentem vocem *βομψαταν, gladium*. DRACH.]

V. 16. B : O, καὶ ὑπολείψομαι. Ἄλλος, καὶ ὑπολήψομαι, *ei suscipiam*. O, καὶ ἐκ θανάτου. Ἄ., Σ., καὶ ἐκ λοιμοῦ, *et a peste*, uti et Hebr. DRACH.

V. 18. Ἄλλος, μετ' ἐνδελας. Ms. Jes. [Et ita U cum Ald. — B : Ἄ., ἐν σεισμῷ, *in commotione*. Σ., ἐν ἀκαταστασίᾳ, *in instabilitate*. Θ., ἐν σάλῳ, *in commotione*. Idem cod. : O, μετὰ βασάνου, *cum tormento*. Ἄ., ἐν κλόνοις, *in commotionibus*. Σ., μετὰ σάλου, *cum commotione*. Θ., σπουδῆς, *sollicitudine*. DRACH.]

V. 19. Pro λέγει Κύριος, C, cum Alex., Ald., Complut., λ. Ἄδ. K. Hebr. et Vulg. similiter ut sæpe indicatum. — Pro πάντες οἱ κατοικοῦντες, Complut. melius, πάντων τῶν κατοικούντων, *omnium qui habitant*; ita enim fert Hebr. veritas, et

sic vertit Valg. — C, ἀφανισθῆ ἢ γῆ συμπληρώματι, pro σὺν πληρώματι, *editiohem exalterarum*. — B : O, μετ' ἐνδελας, *cum egestate*. Ἄ., Θ., ἐν μερίμνῃ, *in sollicitudine*. Σ., μετ' ἀκαταστασίας, *cum instabilitate*. O, μετ' ἀφανισμοῦ, *cum dissipatione*. Σ., ἀδημονίας, *desperatione*. O, σὺν πληρώματι αὐτῆς. Σ., ἀπὸ πληρώματος αὐτῆς, *a plenitudine sua* (et ita Hebr.). Ἄλλος, ἐν τῷ πληρώματι. O, ἐν ἀσεβείᾳ γὰρ πάντες οἱ κατοικοῦντες, *in impietate enim omnes qui habitant*. Σ., διὰ ἀδικίαν πάντων τῶν κατοικούντων, *propter iniquitatem omnium inhabitantium*. DRACH.

V. 20. B : O, ἐξηρηλώθησονται, *in desolationem erunt*. Ἄ., καθαιρεθήσονται, *destruentur* (et ita Hebr.). Σ., κενωθῶσιν, *evacuabuntur*. O, εἰς ἀφανισμόν, *in dissipationem*. Σ., ἀτακτος, *inordinata*. IDEM.

V. 22. Hieronymus : « Quod nos diximus, *proverbium*, juxta Symmachum, omnes alii interpretes *parabolam* transtulerunt, quæ Hebraice appellatur MASAL. »

EZECHIELIS CAPUT XIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
וְהִנְבִּיאִים וְאִמְרַת לְנִבְיָאֵי מִלְבָּאֵי	2.	2. ✕ Τοὺς προφητεύοντας, καὶ ἐρεῖς τοῖς προφήταις τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν.
אֲשֶׁר הִלְכִים אַחַר רִחְחִי	3.	3.
כְּשֶׁעָלִים בְּדַרְבֵּי נְבִיאִיךָ יִשְׂרָאֵל	4.	4. Ὡς ἀλώπεκες ἐν ταῖς ἐρήμοις οἱ προφήται σου, Ἰσραήλ.
לֹא עָלִיתָ בְּפִרְצֹת תְּגִלְךָ בְּדָר עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד בְּמִלְחָמָה בְּיָמֶיךָ	5.	5.
וְאִמְרִים נָא־יְהוָה וְאֵנִי לֹא	7.	7.
דַּבַּרְתִּי	9.	9.
בְּסֶדֶק	10, 11.	10, 11. ('Αλείφουσιν) αὐτὸν ἀναλον, εἰπόν.
וְהָיוּ אֵת תְּפִלָּתְךָ : אֲמַר		

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Prophetantes : et dices prophetantibus de corde suo.	2. Qui prophetant : et dices prophetantibus de corde suo.	2. Prophetantes : et dices prophetis prophetantibus de corde suo.
3. Qui euntes post spiritum suum.	3. Qui sequuntur spiritum suum.	3.
4. Tamquam vulpes in desertis prophetæ tui, Israel.	4. Quasi vulpes in desertis prophetæ tui, Israel.	4. Quasi vulpes in desertis prophetæ tui, Israel.
5. Non ascendistis in fracturas, et sepivistis sepem super domum Israel ad standum in bello in die Domini.	5. Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini.	5.
7. Et dicentes : Dixit Dominus, et ego non locutus sum.	7. Et dicitis, Ait Dominus, cum ego non sim locutus.	7.
9. In secreto.	9. In consilio.	9. -
10, 11. Oblinentes eum insulso : Dic.	10, 11. Liniebant eum luto absque palcis. Dic.	10, 11. Liniunt eum absque sale. Dic.

Ibid. Hieronymus : « *Omnis visio peribit : vel juxta Symmachum, διαπνεύσει, id est, in ventum et auram tenuem dissolvetur.* » [In fine commatis. Hebr. et Vulg., omnis visio. C, πᾶσα ὄρασις, et ita Ald. et Complut. In Rom. et Alex. deest πᾶσα. DRACH.]

V. 23. C, λέγει Ἄδων. K. Et ita Alex., Ald. et Complut. Hebr. et Vulg., ut de more.—B : Πάντες, ΠΙΠΙ. Idem cod. : Ο', καὶ ἀποστρέψω, et avertam. Σ., παύσω, *quiescere faciam.* Ο', ὅτι. Ἄ., ✕ ἄλλ' ἦ, sed etiam. Ο', καὶ λόγος. Σ., καίρος. Ita etiam Complut. DRACH.

V. 24. Hieronymus : « *Ubi a nobis editum est, neque erit divinatio ambigua, vertere LXX, neque divinians juxta gratiam : pro quo omnes lubricum interpretati sunt, quod nos ambignum diximus.* » [B : Σ., ὀλισθηρόν, *lubricum* (en tibi Græcum omnium S. Hieronymi). Θ., λεία, *mollia.* Idem cod. : Ο', ψευδής. Ἄ., εἰκῆ, *temere.* Σ., Θ., ματαία, *vana.* DRACH.]

V. 25. Vide edit. Rom. C, Διότι ἐγὼ Κύριος λαλήσω, λαλήσω τοὺς λόγους μου καὶ ποιήσω, καὶ οὐ μηχανῶ ἔτι· ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, οἶκος ὁ παραπικραίνων, λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω, λέγει Ἄδωνάϊ Κύριος (Alex., Ald. et Complut., Ἄδωνάϊ K.). — B : Ο', μηχανῶ. Σ., παροικισθήσεται, peregrinabitur. Ο', παραπικραίνων. Ἄ., προσεριστής. DRACH.

V. 27. C ita : Ἴδοὺ ὁ οἶκος Ἰσραὴλ + ὁ παραπικραίνων + λέγοντες ; λέγουσιν quæ hic obelo signantur non sunt in Hebr. textu. IDEM.

V. 28. C congruit cum Hebr., exceptis duobus quæ notabimus. Διὰ τοῦτο εἶπόν (Complut., εἰπέ) πρὸς αὐτούς. Τάδε λέγει Ἄδωνάϊ Κύριος· (Alex., Ald. et Complut., Ἄ-αἶ K.) Οὐ μὴ μηχανούσιν οὐκ ἔτι πάντες οἱ λόγοι μου, οὐς ἂν λαλήσω· λαλήσω (hoc alterum λαλήσω deest in Hebr.) λόγον καὶ ποιήσω (Hebr., fiet), λέγει Ἄδωνάϊ Κύριος. (Alex., Ald., Complut., Ἄ-αἶ K.) IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2.	2. ✕ Τοὺς προφητεύοντας, καὶ ἔρεις τοὺς προφήτας τοὺς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν.
3.	3.	3. ✕ Τοὺς πορευομένους ὀπίσω τοῦ πνεύματος αὐτῶν.
4. Ὡς ἀλώπεκες ἐν ἔρειπίοις οἱ προφήται σου, Ἰσραὴλ.	4. Ὡς ἀλώπεκες ἐν ταῖς ἐρήμοις οἱ προφήται σου, Ἰσραὴλ.	4. Ὡς ἀλώπεκες ἐν ἔρειπίοις οἱ προφήται σου, Ἰσραὴλ.
5. Οὐκ ἀνέβητε εἰς τὰς διακοπὰς, οὐδὲ περιεφράξατε φραγμὸν περὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ὑπὲρ τοῦ στήναι ἐν πᾶσι ἐν ἡμέρᾳ Κυρίου.	5. Οὐκ ἔστησαν ἐν στερεώματι· καὶ συνήγαγον ποίμνια ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ· οὐκ ἀνέστησαν οἱ λέγοντες, Ἐν ἡμέρᾳ Κυρίου.	5.
7.	7. Ἄλλος, καὶ ἐλέγχετε, Φησὶ Κύριος, καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλάλησα.	7.
9. Ἐν ὁμιλίᾳ.	9. Ἐν παιδείᾳ.	9.
10, 11. (Ἄλειφοντες) αὐτὸν ἀναρτύψω, εἰπέ.	10, 11. Ἄλειφουσιν αὐτὸν, πεσεῖται, εἰπόν.	10, 11. Ἄλειφουσιν αὐτὸν ἀφροσύνη, εἰπόν.

SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2.	2.	2. Prophetantes : et dices prophetis prophetantibus de corde suo.
3.	3.	3. Euntibus post spiritum suum.
4. Sicut vulpes in parietinis prophetæ tui, Israel.	4. Quasi vulpes in desertis prophetæ tui, Israel.	4. Sicut vulpes in parietinis prophetæ tui, Israel.
5. Non ascendistis ad intercessionem, neque obsepivistis sepem circa filios Israel, ad standum in prælio in die Domini.	5. Non steterunt in firmamento, et congregaverunt greges super domum Israel : non resurrexerunt dicentes, In die Domini.	5.
7.	7. Ἄλ., et dicebatis, Dicit Dominus : et ego non locutus sum.	7.
9. In colloquio.	9. In disciplina.	9.
10, 11. Linientes cum absque temperamento. Dic.	10, 11. Liniunt eum : cadet. Dic.	10, 11. Liniunt eum stultitia. Dic.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

Ἑλληνικοὶ γράμμασι.

18. וְיִדְּי מִתְּחִלָּה כִּסְתוֹת עַל הַיָּדַיִם
שָׂאֵל תַּיִס׃ וְיִדְּי מִתְּחִלָּה כִּסְתוֹת עַל הַיָּדַיִם
תַּיִס׃ וְיִדְּי מִתְּחִלָּה כִּסְתוֹת עַל הַיָּדַיִם
οὐαὶ ταῖς ποιούσαις φυλακτήρια,
καὶ κρεμαζούσαις ἐπὶ τοῖς βραχί-
οισιν αὐτῶν, καὶ ἐπιτιθεμέναις αὐτάς
ἐπάνω κεφαλῆς ἐκάστης ἡλικίας,
τοῦ διαστρέφειν τὰς ψυχάς.

18.

18.

תַּיִס׃ וְיִדְּי 22

22.

22. . . . χειμάζετα.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

13. Væ consuentibus pulvinaria
super omnibus axillis manuum
incarum, et facientibus velamina
super caput omnis staturæ ad
venandum animas. *Hebræus int.*,
væ facientibus phylacteria et ap-
pendentibus super brachia ipsa-
rum, et imponentibus illa supra
caput uniuscujusque staturæ, ad
subvertendum animas.

18. Væ quæ consuunt pulvillos
sub omni cubito manus: et faciunt
cervicalia sub capite universæ
ætatis ad capiendas animas.

18.

22. Ad conterendum,

22. Pro eo quod mœrere fe-
cistis.

22. .. fluctuare faciebatis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Ezechielis.

V. 2. 'A., Θ., τοὺς προφητεύοντας etc. Ms. Jes.
quæ a LXX prætermissa fuisse testificatur Hierony-
mus. [C ita: οὐ ἐ ἀνθρώπου, προφήτεύσον ἐπὶ τοὺς
προφήτας τοῦ Ἰσραὴλ * τοὺς προφητεύοντας, καὶ
* ἐρεῖς τοῖς προφήταις τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρ-
δίας αὐτῶν, * καὶ προφητεύσεις, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτούς: (obelo notata non sunt in Hebr.) Ἀκού-
σατε λόγον Κυρίου. Et ita Alex., Ald. et Complut.,
cum parvo discrimine. DRACH.]

V. 3. Heb., Adonai Jehova. C. cum Alex. et Complu-
t., Ἄδωναὶ Κύριος. DRACH.

Ibid. Θ., τοὶς πορευομένοις etc. Ms. Jes. [C * τοῖς
πορ. ὅπ. τοῦ * πνεύμ. α. ita et Complut. B: Σ.,
τοῖς ἀκολουθήσαι τῷ πνεύματι ἐαυτῶν, sequentibus
spiritum suum. (V, Θ., τοῖς πορευομένοις ὀπίσω τοῦ
πνεύματος αὐτῶν. Il. cod. B: Ο', τοῖς προφητεύου-
σιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν (legerunt, ut videtur, בְּלִבָּם
pro nostro בְּלִבָּהֶם, et quidem longe melius). 'A.,
... ἀπορρέοντα, ... diffluentia. Θ., ἐπὶ τοὺς προφήτας
τοὺς ἄφρονας, super prophetas stultos (legit בְּלִבָּהֶם).
Ο', καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσιν. Ἄλλος, καὶ τοῖς
καθόλου μὴ βλέπουσιν, et iis omnino non videntibus.
Σ., μηδὲν. nihil. DRACH.]

V. 4. Σ., ὡς ἀλώπεκες etc. Theodoretus, ταῦτα ὁ
Σύμμαχος σαφέστερον ἠρμήνευσεν, ὡς ἀλώπεκες
etc. Hieron. « Prophetæ Israel vulpium similes sunt,
quotidie domesticarum avium furta facientes, qui
habitant, juxta Aquilam et LXX, in desertis; juxta
Symmachum et Theod. in parietinis, atque ruino-
sis. » [C ut 'A., Ο', sed post Ἰσραὴλ addit, * ἦσαν:]
In B ad marg. post ἀλώπεκες notatur sic: 'A., Σ.,
* ἐγένοντο. Θ., * ἦσαν. DRACH.]

V. 5. Σ., οὐκ ἀνέθετε etc. Ex Theodoret. [C non
habet, ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, quod tamen legitur in
Heb. — B ad marg.: 'A., Θ., διακοπαῖς. Θ., καὶ οὐκ
ὀκλοδομήσαντο φραγμὸν ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, τοῦ
στῆναι ἐν πολέμῳ ἐν ἡμέρᾳ. Σ., ὑπὲρ τοῦ ἐνεστῆναι
ὡς ἐν πολέμῳ ἐν ἡμέρᾳ Κυρίου. DRACH.]

V. 6. Manifesto lapsus est scriba codicis C. Pro
μάτια scripsit incogitanter μαντεῖα, et hoc ἀμάρ-
τημα aggravavit corrector typographicus, qui poni
jussit μαντεῖα. In eod. cod. legitur, καὶ ἐγὼ Κύριος
οὐκ ἀπέσταλκεν αὐτούς. Illud ἐγὼ non est in Hebr.
et præterea discrepat cum verbo tertię personæ.
Primus amanuensis et Latinus interpres emenda-

runt, ἀπέσταλκα, nisi, sed secunda manus ἀπέσταλ-
κεν reposuit. Ald. legit, ἐγὼ οὐκ ἀπέσταλκα. — B:
Ο', τοῦ ἀναστῆναι. Σ., κυρῶσαι, firmare, Θ., στῆ-
σαι, stare. DRACH.

V. 7. Ἄλλος, καὶ ἐλέγετε. Hieronymus vero hæc
habet: « Quodque sequitur, Et dicebatis, Dicit Do-
minus, et ego non sum loquutus, in LXX non ha-
betur. » [C ut alius, sed præfixo asterisco. Et ita
Ald., Alex. et Complut. Duo posteriores, λέγετε
(Alex. non λέγεται, ut perperam asserit L. Bos).
B: Ἄλλος, καὶ λέγετε. Id. B: Ο', οὐχ. 'A.,
* μήτι; numquid? ἄλλ., οὐχί; nonne? Idem, Σ.,
ἔμου μὴ καλῆσαντος. Ἄλλος, καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλάλησα.
DRACH.]

V. 8. Heb., Adonai Jehova. LXX, Κύριος. C, Κύ-
ριος Ἄδωναὶ. Alex., Ald., Compl., Ἄδ. K. Et in
line nostri cominatis, C, Ἄδ. K., ut tres editiones.
Sic etiam γγ 9, 13, 16, 18.

V. 9. Σ., ἐν ὀμίλῳ. Drusius.

Ibid. Heb. et Vulg., et in scriptura domus Israel
non scribentur, LXX οὐδὲ ἐν γραφῇ οἴκου Ἰσραὴλ
οὐ γραφῆσονται. C tantum, οὐ δὲ ἐγγραφῆσονται. —
B: Ο', καὶ τοὺς ἀποφθεγγομένους. A., Σ., Θ., μαν-
τευομένων, vaticinantibus. Ο', ἐν παιδείᾳ. 'A., ἐν ἀπορ-
ρήτῳ, in secreto. Σ., ἐν ὀμίλῳ, in colloquio. Θ., ἐν
βουλῇ, in consilio. Hebr. תִּסְבַּח, uniuscujusque trium
versionis sensum habet. DRACH.

V. 10, 11. Ms. Jes. 'A., αὐτὸν ἀναλον, εἰπόν. Σ.,
ἀναρτύτω, εἰπέ. Hieronymus venit in hunc locum:
« Ipsi quoque parietem, qui in sequentibus CIR ap-
pellatur, linebant pseudoprophetæ absque tempera-
mento, ut interpretatus est Symmachus, hoc est,
puro luto, et quod paleas non haberet, ut nec præ-
bere posset aliquam fortitudinem. Ut vero LXX et
Theodotio, linunt eum stultitia: Aquila autem ver-
bum Hebraicum THAPHEL, interpretatus est ἀναλα,
[in aliis libris est, ἀνάλω vel ἀναλον] quod significat
absque sale. » Quod vero ait Hieronymus LXX ver-
tisse stultitia, ut Theodotio reddidit, intelligendum
videtur de Editione τῶν Ο' Hexaplatari. Nam in editis
legitur πεσσεῖται. Et in edit. Complut. utraque lectio
adhibetur, ἀρροσύνη πεσσεῖται. Huc respicit nota
Anonymi in codice Coisliliano: ὁ Ἑβραῖος ἔχει,
χρῖοισι τὸν τοῖχον πῆλον ἀνευ ἀχύρων. [C habet ut
Θ. Scholion codicis Coisl. sic verte: linunt parietem
luto absque paleis. — B: Ο', ἀν' ὄν. Θ., * καί:]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

18. Οὐαὶ ταῖς συρραπτοῦσαις ὑπαγκῶνα, ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρῶς, καὶ ποιούσαις ὑπαυγένια πρὸς κεφαλῆς πάσης ἡλικίας εἰς τὸ θηρεύειν ψυχάς.

18. Οὐαὶ ταῖς συρραπτοῦσαις προσκεφάλαια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρῶς, καὶ ποιούσαις ἐπιδόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλικίας, τοῦ διαστρέφειν ψυχάς.

18.

22.

SYMMACHUS.

18. Væ consentibus pulvinaria sub omni cubito manus, et facientibus cervicalia ad caput omnis ætatis, ad venandum animas.

22. 'Ανθ' ὧν διεστρέφετε.

LXX INTERPRETES.

18. Væ iis quæ consuunt cervicalia sub omni cubito manus, et quæ faciunt velamina super omne caput universæ ætatis, ut pervertant animas.

22.

THEODOTIO.

18.

22.

22. Pro eo quod pervertebatis.

22.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Ezechielis.

Ο', ἀλείφουσιν. Σ., ἀπέχριον, *inungebant*. DRACH.]

V. 11. C post ἀλείφοντας, addit ἀφροσύνη. Et post πετροβόλους, + εἰς τοὺς ἐνδυσμοὺς αὐτῶν. Notat obelisco, non enim est in Hebr. — B ad marg.: πρὸς τοὺς ἀλείφοντας πεισίζεται. Σ., ἀνάρτυτον, (ad eos qui liniunt) *absque temperamento*. Θ., ἀφροσύνη. Ἄλλος, εἰ. Ἀ., ἀναλωθήσεται, *consummabitur*. Ἀ., Θ., καὶ πεισίζεται. Σ., ἔτι. Ο', πετροβόλους. Σ., χαλάζης, *grandinis*. Ο', ἐξάρτων, *ausereas*. Σ., καταιγίδος, *procellæ*. DRACH.

V. 12. B: Ο', καὶ οὐκ ἐροῦσι. Ἀ., ✕ μήτι οὐκ ἐρῆ; *nunquid non dicet?* Σ., ✕ ἄρα οὐ λεχθήσεται; *forte non dicetur?* IDEM.

V. 13. Hebr. et Vulg., in furore meo. LXX, μετὰ θυμοῦ. C addit, μου. Et ita alii codd., ut testatur Polygl.-Bibel. — B: Ο', καὶ ῥήξω. Ἀ., Σ., σχίσω, *scindam*. Ο', ἐξάρτουσαν. Ἀ., λαϊλάπων, *turbinum*. Σ., Θ., καταιγίδος, *procellæ*. IDEM.

V. 14. Pro συντελεσθήσεσθε, C legit, συντελεσθήσεται. Et ita Alex. et Ald. Sed Hebr., *consummetimini*. — B: Ἀ., Σ., Ο', καὶ ἀποκαλυφθήσεται. Ἄλλος, καὶ ἀνακαλυφθήσεται. Ο', μετ' ἐλέγχων, *cum increpationibus*. Οἱ Γ', ἐν μέσῳ αὐτῆς, *in medio ejus*. (LXX legerunt ΠΠΠΠ. Tres vero interpretes, ut exemplaria hodierna, ΠΠΠΠ.) IDEM.

V. 15. B: Ο', πεισίζεται, *cadet*. Ἀ., ἀνάλω, *absque sale*. Σ., ἀνάρτυτω, *absque temperamento*. Θ., ἀφροσύνη, *stultitia*. (Hebr. עֲרִי לXX extulerunt *thippol*, et idem dicendum de πεισίζεται antecedentis versus; cæteri vero, *thaphel*.) IDEM.

V. 16. Hebr. et Vulg., visionem. Ο', εἰρήνην, *pacem*. B: Ἀ., ὁραματισμὸν, *visionem*. Σ., Θ., ὁρασιν. IDEM.

V. 17. Hebr. et Vulg., pone. LXX, στήρισον, *obfirmam*. B: Ἀ., Θ., θέξ, *pone*. Σ., τάξον, *ordina*. IDEM.

V. 18. Ὁ Ἑβραῖος, οὐαὶ ταῖς ποιούσαις etc. Lectio Hebræi Interpretis prodit ex codice Regio, Symmachi ex Theodoro. [Lectioem Hebræi exhibet pariter B. In his autem discrepat a codice regio: ἐπὶ τοὺς βραχίους, pro ἐπὶ τοῖς βραχίουσιν; subinde ἐπιτιθέασιν αὐτά, pro ἐπιτιθεμένας αὐτάς; ante κεφαλῆς addit πάσης, et quæ sequuntur omittit. Postea refert has lectiones: Σ., ὑποστρώματα (ad προσκεφάλαια); Σ., Θ., ἐπαυγένια (ad ἐπιδόλαια); Ἀ., Σ., Θ., τοῦ θηρεύειν (ad τοῦ διαστρέφειν). Id.

cod.: Ο', καὶ ψυχάς. Θ., ✕ ἑαυτῶ: *pericupouñto, sibi ipsi salvabant*. DRACH.]

V. 19. Hebr. et Vulg., panis. LXX, ἄρτων, *panum*. C, cum Alex. et Ald., ἄρτου, *panis*. — B: Ο', καὶ ἐνεκεν κλασμάτων, *ei propter fragmenta (panis)*. Θ., ἐν ψωμοῖς, *in frustulis*. Ο', τοῦ ἀποκτείνειν. Ἄλλος, ὥστε ἀποκτείνει. Ο', καὶ τοῦ περιποιήσασθαι, *ei salvarent*. Σ., περισώζειν, *servare*. Ἀ., Θ., τοῦ ζῶναι, *ut vivificarent*. Ἄλλος, καὶ περιποιούντο, *et salvabant*. Ο', ἐν τῷ ἀποφθέγγεσθαι ὑμᾶς, *dum loquimini vos*. Ἀ., Θ., ἐν τῷ διαφεύδεσθαι ὑμᾶς, *dum mentimini vos*. Hebr., *in mentiendo vos*. DRACH.

V. 20. B: Ο', συστρέφετε, *colligitis*. Οἱ Γ', θηρεύετε, *venamini*. Hebr., *venantes*. Ο', ψυχάς (primo loco). Ἀ., ✕ σὺν: τὰς ψυχὰς ✕ τὰς πετομένας, *animas volantes*. Σ., εἰς τὸ πέτεσθαι, *ad volandum*. Θ., ✕ εἰς ἐκλυσιν, *ad dissolutionem*. Hebr., *animas ad volandum*. Ο', τὰς ψυχάς. Ἀ., ✕ σὺν: τ. ψ. Ο', ἐκστρέφετε, *pervertitis*. Ἀ., παγιδεύετε, *illaqueatis*. Σ., θηρεύετε, *venamini*. Ἄλλος, ἐξεστρέφετε, *pervertebatis*. Ο', εἰς διασκορπισμὸν, *in dispersionem*. Σ., τὸ ἀναπετασθῆναι, *ad volandum*. Θ., εἰς ἐκλυσιν. IDEM.

V. 21. B: Ο', εἰς συστροφήν, *in congregationem*. Ἀ., εἰς παγιδευθῆναι, *ad illaqueandum*. Θ., εἰς θηρευθῆναι, *ad venandum*. Σ., εἰς θήρευμα, *in venationem*. Et ita Hebr. IDEM.

V. 22. Hebr. et Vulg., (cor justii) mendaciter. In LXX nostris deest. C, cum tribus editt. sæpe memoratis, *ἀδίκως, iniuste*. — Hebr. et Vulg., ut non reverteretur a via sua mala. LXX, τὸ καθόλου μὴ ἀποστρέφαι ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ. C, τὸ καθ. μὴ ἀποστρ. αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. Et ita Complut. — B: Ο', διεστρέφετε. Ἀ., ἡμαυρώθη, *obscuratum est*. Quo sensu verbum ΠΠΠΠ sumi potest. Pertinet enim ad vicinam radicem ΠΠΠ, ut apposite observat Gesenius. Cf. idem verbum Deuter. xxiv, 7, ubi LXX, οὐκ ἡμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. Ο', τὸ καθόλου μὴ. Ἀ., Σ., τοῦ κατ' ὁλοῦ μὴ. Θ., ἴνα. Ο', καὶ ζῆσαι αὐτόν. Ἀ., τοῦ ζῆσαι αὐτόν. In codice B, deficientibus nonnullis foliis, capp. xiv, xv et cap. xvi usque ad γ 48 inclusive desiderantur. Cui lacunæ, utique deplorandæ, medelam ex parte affert codex Syro-Hexaplaris, quem dabimus infra, Deo auxiliante. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT XIV.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

בזקני ישראל 1	1.	1.
3 האנשים האלה העלו גזליותם על-לבם ובמשול עונם נתנו נחם פניהם	3.	3. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀνήνεγκαν τὰ εἰδωλα αὐτῶν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ σκάνδαλον ἀνομίας αὐτῶν ἔδωκαν ἀπέναντι τοῦ προσώπου αὐτῶν.
4 אדגליות 4	4.	4. Τὰ εἰδωλα αὐτοῦ.
8 לאות 8	8.	8.
9 והנביא כי-ישפה ודבר דבר	9.	9.
10 כעץ הנביא יהיה 10	10.	10.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. De senioribus Israel.	1. Seniorum Israel.	1.
3. Viri isti ascendere fecerunt idola sua super cor suum, et offendiculum iniquitatis suæ dederunt contra facies suas.	3. Viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, et scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra faciem suam.	3. Viri isti obtulerunt idola sua in corde suo, et scandalum iniquitatis suæ posuerunt contra faciem suam.
4. Idola sua.	4. Immunditias suas.	4. Idola sua.
8. In signum.	8. In exemplum.	8.
9. Et propheta cum seductus fuerit, et locutus fuerit verbum.	9. Et propheta cum erraverit, et locutus fuerit verbum.	9.
10. Sic iniquitas prophetæ erit.	10. Sic iniquitas prophetæ erit.	10.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Ezechielis.

V. 1. Ἀλλ., ἐκ τῶν πρεσβ. Drusus. [C habet ut *alius* noster. Alii, pro ἐκ, legunt ἀπό. DRACH.]

V. 2. Hebr., verbum Domini ad me. LXX, πρὸς με λόγος Κυρίου. C vero, cum Alex., servat ordinem verborum textus Hebr. DRACH.

V. 3. Ἀ., οἱ ἄνδρες etc. Ex Theodoret. Hieronymus autem ait : « Posuerunt immunditias suas in cordibus suis, sive cogitationes ; et juxta Symm. et Theodotionem, idola, et scandalum. Ms. Jes. οἱ Γ', εἰδωλα. [Pro τὴν κόλασιν LXX senum Theod. vertit τὸ πρόσκομμα. Lamb. Bos. Igitur scandalum loci S. Hier. modo allati ad Theodotionem pertinet. DRACH.]

V. 4. Hebr., Adonai Jehova. LXX, Κύριος. C cum Alex., Ald. et Compl., Ἄδωνα? Κύριος. Ita etiam γῆ 14, 14, 46, 48, 20, 21, 23. DRACH.

Ibid. Ἀ., Σ., Θ., τὰ εἰδωλα αὐτοῦ. Drusus, qui

Aquilam non memorat ; sed ita vertisse et hoc loco, certum videtur ex superioribus.

Ibid. Post προφήτην addit C ita, τοῦ ἐπερωτῆσαι αὐτὸν ἐν ἐμοί ; ut interroget ipsum in me. Incogitanter omisit, ut videtur, librarius obelium. Hæc enim non exstant in Hebr. Vulg. tamen Latina habet, interrogans per eum me. Et in comment. S. Hier., LXX viris tribuitur, ut interroget eum per me. DRACH.

Ibid. LXX, αὐτῶ ἐν οἷς, C, αὐτῶ ἐν αὐτοῖς ἐν οἷς. Et ita Ald. et Complut. IDEM.

V. 6. Pro εἰς τὸν οἶκον, C, cum tribus editt., habet, πρὸς τ. ο. Hebr. et Vulg., ad domum. IDEM.

Ibid. In fine commatis, post ὁμῶν addit C, cum Ald. πρὸς με, quod non habet Hebr. Apud S. Hier., LXX, (et converte facies vestras) ad me. IDEM.

V. 8. Ἀλλ., εἰς σημεῖον. Drusus. [C non habet καὶ εἰς ἀφανισμόν. — Etiam Aldina et nonnulli

EZECHIELIS CAPUT XV.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

הנה לאח נח 4	4.	4.
שני קצותי		Δύο ἔσχατα αὐτοῦ.
4. Ecce igni datum est.	4. Ecce igni datum est.	4.
Duas extremitates ejus.	Utramque partem ejus.	Duo novissima ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Ezechielis.

V. 2. C ita : + καὶ σὺ ; οὐκ ἄνθρ. Illud καὶ σὺ non exstat in Hebr. neque habet Alex. DRACH.

V. 4. Ἀλλ., ἰδοὺ πυρὶ δέδοται. Drusus. Ibid. Hieronymus : « Ambiguitas enim verbi He-

braici SENE, quod tribus literis scribitur, SIN et NUN et IOD : si legatur SENE, duo significat ; si SANE, annos. Unde factum est, ut pro duabus sum-

EZECHIELIS CAPUT XIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. 1. Ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἄνδρες τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ. Ἄλλος, ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ Ἰσραὴλ.
3. Εἶδωλα αὐτῶν. 3. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἔθεντο τὰ διανοήματα αὐτῶν ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ τὴν κόλασιν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ἔβηκαν πρὸ προσώπου αὐτῶν.
4. Τὰ εἶδωλα αὐτοῦ. 4. Τὰ διανοήματα αὐτοῦ.
8. 8. Ἄλλ., εἰς σημεῖον.
9. 9. Καὶ ὁ προφήτης ἐὰν πλανήσῃ καὶ λαλήσῃ. ✕ Οἱ Γ', λόγον.
10. 10. Καὶ κατὰ τὸ ἀδίκημα ὁμοίως τῷ προφήτῃ ἔσται. Ἄλλος, ὡσαύτως καὶ τὸ ἀδίκημα τοῦ προφήτου ἔσται.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. 1. De senioribus viri populi Israel. *Al.*, de senioribus Israel.
3. Idola sua. 3. Viri isti posuerunt cogitationes suas in cordibus suis : et tormentum iniquitatum suarum posuerunt ante faciem suam.
4. Idola sua. 4. Cognitiones suas.
8. 8. *Alius*, in signum.
9. 9. Et propheta cum errare fecerit, et locutus fuerit. *Tres Int.*, verbum.
10. 10. Et juxta iniquitatem similiter prophetæ erit. *Alius*, similiter et iniquitas prophetæ erit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Ezechielis.

codd. habent εἰς σημεῖον. Hebr., in signum et in proverbium. DRACH.]

V. 9. ✕ Οἱ Γ', λόγον. Ms. Jes. [C ita, ἐὰν πλανηθῇ, si erraverit, καὶ λαλήσῃ ✕ λόγον : Sic etiam Compl. Hebr., propheta autem quando persuaderi sibi passus fuerit ut loquatur verbum. DRACH.]

V. 10. Ἄλλ., ὡσαύτως etc. Drusius. [Ita etiam Theodoretus et Complut., et juxta Polygl.-Bibel, quidam mss. DRACH.]

V. 13. Hebr. et Vulg., et jumentum. LXX, καὶ κτήνη. C, καὶ κτήνος. Sicetiam Complut. et aliqui mss. DRACH.

V. 15. Post ἀφανισμόν addit C, καὶ. Et ita Alex., sed Hebr. non habet. IDEM.

V. 17. C ita : εἰ καὶ ῥομφαίαν νέαν, *gladium novum* (De novo gladio nihil in textu Hebr. Liquet νέαν vocem esse vitiatam ; nimirum librarii oscitantia ἐὰν transformatam est in νέαν), ἐπάγω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκε-

νήν, καὶ εἶπω ῥομφαία, (lege : εἶπω ῥομφαία, absque virgula. Interpres Latinus editionis Tetraplorum textus, male reddidit, dixero *gladio*,) διελεύθω (et ita codd., Ald. et Complut. pro nostro διελεύθω) διὰ τῆς γῆς, καὶ ἐξαπῶ ἐξ αὐτῆς (ita etiam Alex. Hebr., ex ea. Vulg., de ea. Ed. autem Rom. cæteræque, ἐξ αὐτῶν)... IDEM.

V. 18. Post αὐτῆς addit C, ὦσιν. Sic etiam Alex. et Ald. Vulg., fuerint. — Pro ῥύσσονται, C, ῥύσσονται, ut Alex. IDEM.

V. 19. Hebr. et Vulg., immisero. LXX nostri, ἐπαποστέλλω. C, ἐπαποστελῶ. Ita etiam Ald. et codd. Alex., ἐπάγω. IDEM.

V. 20. Post αὐτῆς addit C ὦσιν, ut Alex. et Ald. Vulg., fuerint. Cf. supra ὃ 18. IDEM.

V. 22. C ita : καὶ ἰδοὺ ὑπολειμμένοι ἐν αὐτῇ οἱ ἀνασεσωσμένοι ἐξ αὐτῆς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκπορεύονται. Cætera ut in ed. R. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

4. 4. Πᾶρεξ ὃ πυρὶ δέδοται. Ἄλλος, ἰδοὺ πυρὶ δέδοται.
- Δύο ἄκρα αὐτοῦ. 4. Τὴν κατ' ἐνιαυτὸν κάθαρσιν ἀπ' αὐτῆς.
- SYMMACHUS. 4. LXX INTERPRETES.
4. 4. Præter id quod igni datum est. *Al.*, ecce igni datum est.
- Duas summitates ejus. 4. Annuam purgationem ex ea.
- Duas summitates ejus. 4. Duas summitates ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XV Ezechielis.

mitatibus ejus, quod nos interpretati sumus, *utramque partem ejus*, LXX interpretarentur, *annuam purgationem ejus*, cum Aquila dixerit, *duo novissima*

ejus : Symm. et Theodotio, *duas summitates ejus*. ▶ {Duorum locum Græce addidimus ex Lamberto Bo. C omittit ἀπ' ante αὐτῆς. DRACH. }

V. 5. C, et igitur et in ἐργασίαν; Complut. me- rum nonnulli addunt, ἔτι. Ex Polygl.-Bibel. Hebr., lius, et ποιηθήσεται eis ἐργ. Et ita varii codd., quo- et fiet adhuc ad opus. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT XVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὺς γράμματα.	AKYAAΣ.
לֹא־נִכְרַת שׁוֹךְ 4	4.	4.
בְּדֹמֶיךָ 6 'O 'Ebr., ἐν ὑγρασίᾳ.	6.	6.
וְהָיָה כְּעֵשֶׂת הַחַיִּים 7 'O 'Ebr., καὶ ἡχμασας, καὶ ἡλθες εἰς ὤραν σκλωπιτισμοῦ.	7.	7.
וְהָיָה כְּעֵשֶׂת הַחַיִּים 8 'O 'Ebr., καιρὸς τοῦ διαπαρθευθηῆναι σε.	8.	8. 1. Καιρὸς μασθῶν. 2. Καιρὸς συναλλαγῆς.
כְּנִפִי 'O 'Ebr., τὸ πτερύγιόν μου.		
תַּחַשׁ 10	10.	10. . . . .
בִּשְׂי		1. Ψηλαφητόν. 2. Ἄνθιμον.
וְרִבְבֵךְ 11	11.	11. 2. Καὶ κλειόν.
נֹס 12	12.	12.
תַּפְאֵרַת		
וְכִשְׂי 13	13.	13. Καὶ ἄνθιμον.
וְהָיָה כְּמֵדָה בְּמֵדָה מֵאֵד		
וְהָיָה כְּמֵדָה בְּמֵדָה מֵאֵד 14 כִּלְלֵךְ וְהָיָה כְּמֵדָה בְּמֵדָה מֵאֵד-שְׂמֹחֵךְ עֲלֶיךָ נָאֵם אֲדֹנָי יְהוִה	14.	14.
וְהָיָה כְּמֵדָה בְּמֵדָה מֵאֵד 16 בְּמֵדָה בְּמֵדָה מֵאֵד עֲלֵיהֶם לֹא בָאֵת וְלֹא יִהְיֶה	16.	16. Ἐμβολίσματα.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Non præcisus fuisset umbilicus tuus.	4. Non est præcisus umbilicus tuus.	4
6. In sanguinibus tuis. <i>Hebr. Int.</i> , in humore.	6. In sanguine tuo.	6.
7. Et grandis facta es, et venisti in ornamentum ornamentorum. <i>Hebr. Int.</i> , et adulta facta es, et venisti in tempus ornamenti.	7. Et grandis effecta, et ingressa es, et pervenisti ad mundum muliebrem.	7
8. Tempus amantium. <i>Hebr. Interpr.</i> , tempus devirginandi te.	8. Tempus amantium.	8. 1. Tempus uberum. 2. Tempus sponsalium.
Alam meam. <i>Hebr. Int.</i> , oram meam.	Amictum meum.	
10. Taxo.	10. Ianthino.	10. Ianthina.
Serico.	Subtilibus.	1. Palpabili. 2. Florido.
11. Et torquem.	11. Et torquem.	11. 2. Et torquem.
12. Inaurem.	12. Inaurem.	12.
Gloriæ.	Decoris.	
13. Et sericum.	13. Et polymito.	13. Et floridum.
Et pulcra facta es valde valde.	Et decora facta es vehementer nimis.	
14. Et egressum est tibi nomen in gentes propter speciem tuam, quia perfecta ipsa in decore meo, quem posueram super te, dixit Dominus Deus.	14. Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus.	14.
16. Et sumpsisti de vestimentis tuis, fecisti tibi excelsa maculosa, et fornicata es super eis, non ventura et non erit.	16. Et sumens de vestimentis tuis, fecisti tibi excelsa hinc inde consuta: et fornicata es super eis, sicut non est factum, neque futurum est.	16. Embolisumata.

V. 6. Εἰπόν, *dic*, non legitur in Hebr. et in Vulg., et deest in Complut. — C addit τῷ ante πυρί, et ita Alex. Etiam Hebr. habet articulum. — Hoc in com-
mate ut etiam γ 8 C legit Ἄδωναι Κύριος, pro Κύριος. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
4.	4. Δ', οὐκ ἐτμήθη ὀμφαλός σου.	4.
6.	6. Ἐν τῷ αἵματί σου.	6.
7.	7. Καὶ ἰμεγαλύνθης, καὶ εἰσήλ- θες εἰς πόλεις πόλεων.	7. . . .
8. Καὶρὸς ἀγαπῆς.	8. Καὶρὸς καταλύοντων.	8.
10. . . .	Τὰς πτέρυγάς μου.	
Ἐπένδυμα.	10. Ὑάκινθον.	10. Ὑακίνθινα.
11. Καὶ κλοιόν.	Τριχάπτω. Ἄλλ., περιδιόρραιον.	Μεσσεῖ, vel μεσσί.
12. Ἐπιρρίνιον.	11. Καὶ κάθεμα.	11. Καὶ κάθεμα.
. . . . .	12. Οἱ λοιποὶ, ἐνώτιον.	12.
13. Καὶ πολύμιτον.	Οἱ λοιποὶ, καυχῆσεως.	
	13. Καὶ τριχαπτά.	15. Καὶ μεσσί.
	Καὶ ἐγένου καλὴ σφόδρα ✕ σφό- δρα.	
14. (Καὶ ἐξῆλθέ σου ὄνομα εἰς τὰ ἔθνη, ὅπερ τέλειον ἦν διὰ τὸ ἀξιώμά μου, ὅπερ. . . . λέγει Κύ- ριος ὁ Θεός.)	14. Καὶ ἐξῆλθέ σου ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν τῷ κάλλει σου, διότι συντετελεσμένος ἦν ἐν εὐπρεπείᾳ ἐν τῇ ὠραιότητι ἢ ἔταξα ἐπὶ σέ, λέγει Κύριος.	14.
16.	16. Καὶ ἔλαβες ἐκ τῶν ἱματίων σου, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰδωλα ραπτὰ, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπ' αὐτὰ, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃς, οὐδέ μὴ γένη- ται.	16. Ἐμβολίσματα.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
4.	4. IV, non est præcisus umbi- licus tuus.	4.
6.	6. In sanguine tuo.	6.
7. . . . et pervenisti ad ornatum mulierum.	7. Et magnificata es, et ingressa es in civitates civitatum.	7. Et ingressa es ad ornamen- tum ornamentorum.
8. Tempus amoris.	8. Tempus divertentium.	8.
	Alas meas.	
10. Ianthina. Indumentum.	10. Hyacintho. Trichapto. <i>Alius</i> , amictu pelli- ceo.	10. Hyacinthina. Messe, vel messi.
11. Et torquem.	11. Et torquem.	11. Et torquem.
12. Ornamentum naris. Decoris.	12. <i>Reliqui</i> , in aurem. <i>Reliqui</i> , gloriationis.	12.
13. Et polymitum.	13. Et trichapta. Et facta es pulchra valde valde.	13. Et messi.
14. Et egressum est nomen tuum in gentes, quod perfectum erat propter dignitatem meam, quam posueram super te, dicit Dominus Deus.	14. Et exivit nomen tuum in gentes in specie tua: quia com- pletum erat in decore, in pulchri- tudine, quam posui super te, dicit Dominus.	14.
16. Cumque tulisses de vesti- bus tuis, fecisti tibi excelsa mul- ticoloria, et fornicata es in eis, non facta, neque futura.	16. Et tulisti de vestibus tuis: et fecisti tibi idola consuta: et fornicata es super eis, et non ingredieris, neque fiet.	16. Embolismata.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

21 וְהַתְּנִים בְּהַעֲבִיר אוֹתָם
23 אוֹי אוֹי לְךָ נָאִם אֲדֹנָי יְהוִה
24 גַּב
רַמָּה
27 זִמְרָה
29 אֶת־תְּזַנְוֹתֶיךָ
אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן כַּשְׂדִּימָה
30 מִדָּה אִמְלִיךָ לִבְךָ נָאִם אֲדֹנָי
יְהוִה

21.
23.
24.
27.
29.
30.

21. . . . .
23. Οὐαί σοι, οὐαί σοι, λέγει Ἄδωναι Κύριος.
24. Βόθυνον.
Ἰψηλόν.
27.
29.
30.

וְהָיָה שְׁלֹמֹה
31 וְרַמְתָּךְ

31.

31.

33 לְכָל־זִנְתֵי יִהְיֶה־נֹדֶה וְאֵת נֹתֵת
אֶת־זִנְתֶיךָ לְכָל־מְאַהֲבֶיךָ

35.

33.

וְהִשְׁחָדוּ אוֹתָם
34 וְאַחֲרֶיךָ לֹא הָיָה

34.

Καὶ ἐδωροδόταις αὐτούς.
34.

47 כְּמַעַט קֵט

47.

47.

וְהִשְׁחָדוּ מִהֵן

Καὶ διέφθειρας ὑπὲρ αὐτάς.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

21. Et dedisti eos in transire faciendo eos.
23. Væ, væ tibi, dicit Dominus Deus.
24. Fornicem. Excelsum.
27. Scelerata.
29. Fornicationem tuam.

21. Et dedisti, illos consecrans.
23. Væ, væ tibi, ait Dominus Deus.
24. Lupanar. Prostibulum.
27. Scelerata.
29. Fornicationem tuam.

21. Transtulisti et transduxisti eos.
23. Væ tibi, væ tibi, dicit Adonai Deus.
24. Foveam. Excelsum, sive sublime.
27.
29.

In terra Chanaan, in Chasdim.

In terra Chanaan cum Chaldæis.

30. Quam infirmatum est cor tuum, dixit Dominus Deus.

30. In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus.

30.

Meretricis imperiosæ.

Meretricis et procacis.

31. Et excelsum tuum.

31. Et excelsum tuum.

31.

33. Omnibus meretricibus dantur donum: et tu dedisti præmia tua omnibus amatoribus tuis.

33. Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis.

33.

Et remunerabas illos.

Et dona donabas eis.

Et dona dabas illis.

34. Et post te non fornicatum fuit.

34. Et post te non erit fornicatio.

34.

47. Quasi paululum pauxillum.

47. Pauxillum minus.

47.

Et corrupta es præ illis.

Pene sceleratiora fecisti illis.

Et corrupta es super illas.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΩΔΟΤΗΩΝ.

21. . . . .
 23. Οὐαί σοι, οὐαί σοι, λέγει Ἄδωναὶ Κύριος.
 24. Πορνείον.
 Ὑψηλόν.
 27. . . . .
 29.
 30.
 31.
 33.
 Καὶ ἰδομάτιζες αὐτούς.
 34. Καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἔσται πορνεία.
 47.
 Καὶ διέφθειρας ὑπὲρ αὐτάς.

SYMMACHIUS.

21. Transtulisti et transduxisti eos.
 23. Væ tibi, væ tibi, dicit Adonai Dominus.
 24. Lupanar.
 Excelsum, sive sublime.
 27. Scelerata.
 29.
 30.
 31.
 33.
 Et munera dabas illis.
 34. Et post te non erit fornicatio.
 47.
 Et corrupta es super illas.

21. Καὶ ἔδωκας αὐτὰ ἐν τῷ ἀποτροπιάζεσθαι σε αὐτά.
 23. Λέγει Κύριος.
 24. Οἴκημα πορνικόν.
 Ἐκθεμα.
 27. Ἦς ἠσέθησας.
 29. Τὰς διαθήκας σου. Ἄλλος, τὰς πορνείας σου.
 Πρὸς γῆν Χαλδαίων. Ἄλλος, πρὸς γῆν Χαναάν, καὶ εἰς τοὺς Χαλδαίους.
 30. Τί διαθῶ τὴν θυγατέρα σου, λέγει Κύριος. Ἄλλως, τί διαθῶ τὴν καρδίαν σου, λέγει Κύριος. Δ', τίνα καθαριῶ.
 Πόρνης.
 31. Καὶ τὴν βάσιν σου. Ἄλλως, καὶ τὸ ἔκθεμά σου.
 33. Πᾶσι τοῖς ἐκπορνεύσασιν αὐτὴν προσεδίδου μισθώματα· καὶ σὺ δέδωκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἑρασταῖς σου. Ἄλλ., πᾶσαι πόρναις δέδοται μισθώματα, σὺ δὲ προσέδωκας μισθώματά σου πᾶσι τοῖς ἑρασταῖς σου.
 Καὶ ἐφόρτιζες αὐτούς.
 34. Καὶ μετὰ σοῦ πεπορνεύκασιν.
 47. Παρὰ μικρὸν. Ἄλλως, κατὰ μικρὸν ὄσον.
 Καὶ ὑπέρκεισαι αὐτάς.

LXX INTERPRETES.

21. Et dedisti eos in expiando te ipsos.
 23. Dicit Dominus.
 24. Habitaculum fornicationis.
 Prostibulum.
 27. Qua impie egisti.
 29. Testamenta tua. *Al.*, fornicationes tuas.
 Ad terram Chaldæorum. *Al.*, ad terram Chanaan, et in Chaldæos.
 30. Quomodo disponam filiam tuam, dicit Dominus. *Aliter*, quomodo disponam cor tuum, dicit Dominus. *IV*, in quo mundabo.
 Fornicarizæ.
 31. Et basia tuam. *Aliter*, et prostibulum tuum.
 33. Omnibus qui fornicabantur cum ea dabat mercedes : et tu dedisti mercedes omnibus amatoribus tuis. *Al.*, omnibus meretricibus dantur mercedes : tu autem dedisti mercedes tuas omnibus amatoribus tuis.
 Et onerabas illos.
 34. Et tecum fornicatæ sunt.
 47. Paulo minus. *Aliter*, paulum quantum.
 Et supergressa es eas.

21. . . . .
 23. Οὐαί σοι, οὐαί σοι, λέγει Ἄδωναὶ Κύριος.
 24. Πορνείον.
 Ὑψηλόν.
 27. Ζεμμά.
 29.
 30.
 ✕ Πόρνης παρῆρσιαζομένης.
 31.
 33.
 34.
 47.
 Καὶ διέφθειρας ὑπὲρ αὐτάς.

THEODOTIO.

21. Transtulisti et transduxisti eos.
 23. Væ tibi, væ tibi, dicit Adonai Dominus.
 24. Lupanar.
 Excelsum, sive sublime.
 27. Zemma.
 29.
 30.
 Meretricis confidentis.
 31.
 33.
 34.
 47.
 Et corrupta es super illas.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
ושבתי 53 שבית סדם שבית שומרן למען השאי 54	53. 54.	53. Διχμαλωσταν Σοδόμης. Διχμαλωσταν Σαμαρείας. 54.
ולא היתה סדם אחתך לשכונה בפך ביום גאונך 56	56.	56.
בסדם תגלה רעתך כמו עת חדפת בנות ארים וכל־ביבותיה בנות פלשתים השאמת אחך כמביב 57	57.	57.
את־זכותך ואת־הרעבותך את נשאתים נאם ידה 58	58.	58.
לבנת 61	61.	61.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
53. Et convertam. Captivitatem Sodom. Captivitatem Samariæ.	53. Et convertam. Conversionem Sodomorum. Captivitatem Samariæ.	53. Captivitatem Sodom. Captivitatem Samariæ.
54. Ut portes.	54. Ut portes.	54.
56. Et non fuit Sodom soror tua in auditu in ore tuo in die superbiam tuarum.	56. Non fuit autem Sodoma so- ror tua audita in ore tuo in die superbiæ tuæ.	56.
57. Antequam revelaretur ma- litia tua sicut tempore opprobrii filiarum Aram, et omnium circui- tuum ejus, filiarum Philistim spernentium te undique.	57. Antequam revelaretur ma- litia tua sicut hoc tempore in op- probrium filiarum Syriæ, et cun- ctarum in circuitu tuo filiarum Palæstinarum, quæ ambiunt te per gyrum.	57.
58. Scelus tuum et abominatio- nes tuas tu portasti ea, dixit Do- minus.	58. Scelus tuum et abominatio- nem tuam tu portasti, ait Domi- nus Deus.	58.
61. In filias.	61. In filias.	61.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVI Ezechielis.

V. 3. Heb., Adonai Jehova. O, Κύριος. C. ut et Complut., Ἀδωναι K. Sic etiam γ̃ 8, 14, 23, 30, 36, 59, 63. — Pro Χετלא, C unum tantum scribit τ. Et ita Origen. in Catenis. Sed in Hebr. geminatur littera ת. DRACH.

V. 4. Δ', οὐκ ἐτμήθη etc. Ms. Jes. Δ', vero significat quatuor Interpretes, A., S., LXX, Th. In LXX autem hodie non habetur; sed forte in editione Hexaplati τῶν O' additum fuerat, vel forte, et quidem probabilius, Δ' significat τετραπλά, ut sensus sit sic in Tetraplis legi. Qua de re frequenter in libro Job. [Codex Chisianus, qui textum exhibet LXX virorum ab Origenis Tetraplis summa fide desumptum, istam non habet lectionem, neque codex Syro-Hexaplaris nec in textu, nec nomine cujusquam trium interpretum. Ad aliam igitur hic recurrendum est explanationem τοῦ Δ'. Nos interea, in versione Latina, pro Montfaucunii, quatuor int. vel Tetrapla. reposuimus simpliciter, iv. — Heb., non præcisus est (umbilicus tuus). Formam enim passivam indicat punctum dagesch insolite in littera ך̄ inscriptum. LXX, οὐκ ἔδησας τοὺς μαστοὺς σου, non ligavisti mamillas tuas. Legerunt ךׁׁ̄, pro nostro ךׁׁׁ̄. C, ut et Alex. Ald., ἔδησαν. Complut., οὐκ ἐτμήθη ὁ ὀμφαλός σου. Ald. utramque præfert versionem, καὶ οὐκ ἔδησαν τοὺς μαστοὺς σου, ὁ ὀμφαλός σου οὐ περιετμήθη. Et ita LXX apud S. Hier., non ligav-

runt mamillas tuas, et umbilicus tuus non est præcisus. Ita etiam Vetus Italica apud Sabatier. Similiter auctor op. imp. in Matth. Homil. 33, non est præcisus tuus umbilicus, et non alligaverunt mamillas tuas. Sanctus tamen Hier. in ep. ad Eustoch. constanter habet, non est præcisus umbilicus tuus. DRACH.]

Ibid. Hebr.; et Vulg., et aqua non es lota in salutem. רבשעי, juxta Joseph Kimkhi, aliosque rabbinos, sonat, ad munditiam, a radice שׁע. Paraphr. chald., ad emundandum. Cf. Buxtorfii lex. thalm. chald. sub נקק. Sed facile deduci potest a radice שׁע, salvare. Duobus vero offerri potest modis: vel lemischi (pro lemischiith, forma chaldaica), et significat, ad salutem, vel lemoschii, et significat, ad Salvatorem meum. Hinc emergerunt duæ variæ versiones, quarum nullam tamen habet edit. Rom. C, ✕ εις σωτηριαν, in salutem. Ita etiam LXX apud S. Hier., Orig., Theodor. et Complut. Vetus Italica, et hodierna Vulg., in salutem. Et ita auctor operis imp. modo memoratus. Alex. autem cod., τοῦ Χριστοῦ μου, Christi mei. Aperte ad futurum salutarissimum S. Baptismum alludit, ut apposite exponunt S. Hier. et Theodor. Auctor op. imp. etiam S. Chrisma legit nostro in commate: neque oleo uncta es, ita ut habeamus hæc tria baptismatis, aquam, sal et oleum. Sed neque oleo etc. quod, ut videtur, in aliquib. vet. exemplaribus legebatur, ab Isala r,

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΟΤΙΟΝ.

53. Καὶ ἀποκαθιστῶ.

53. Καὶ ἀποστρέψω.

53.

Αἰχμαλωσίαν Σαμαρείας.

Τὴν ἀποστροφὴν Σοδόμων.
'Αποστροφὴν Σαμαρείας.

54.

54. Ὅπως κομίση. Ἄλλος, ἵνα κομίσω.

54.

56. . . . .

56. Καὶ εἰ μὴ ἦν Σόδομα ἡ ἀδελφή σου εἰς ἀκοὴν ἐν τῷ στόματι σου ἐν ταῖς ἡμέραις ὑπερηφανίας σου.

56. . . .

57. . . . .

57. Πρὸ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι τὰς κακίας σου, ὅν τρόπον νῦν θνείδος εἰ θυγατέρων Συρίας, καὶ πάντων τῶν κύκλῳ αὐτῆς θυγατέρων ἀλλοφύλων τῶν περιεχουσῶν σε κύκλῳ.

57. . . .

58. . . . .

58. Τὰς ἀσεβείας σου καὶ τὰς ἀνομιὰς σου σὺ κεκόμισαι αὐτάς, λέγει Κύριος.

58. . . .

61.

61. Εἰς οἰκοδομήν. Ἄλλος, εἰς δοκιμὴν.

61.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

55. Et restituum.

55. Et convertam.

55.

Captivitatem Samariæ.

Conversionem Sodomorum.

Conversionem Samariæ.

54.

54. Ut portes. *Alius*, ut portem.

54.

56. Quia non fuit Sodoma soror tua in auditu per os tuum in die superbie tue.

56. Et nisi fuisset Sodoma soror tua in auditum in ore tuo, in diebus superbie tue.

56. Et non erat Sodoma soror tua in auditu oris tui, in die superbie tue.

57. Antequam revelaretur ignominia tua, sicut in tempore opprobrii filiarum Syriæ, et omnium quæ in circuitu tuo sunt filiarum Palæstinarum quæ te ambiunt per gyrum.

57. Antequam revelarentur malitie tue, sicut nunc opprobrium est filiarum Syriæ, et omnium quæ in circuitu ejus filiarum alienigenarum, quæ circumdant te per gyrum.

57. Antequam revelaretur malitia tua sicut tempus opprobrii filiarum Syriæ, et omnium per circuitum ejus filiarum alienigenarum, quæ abominantur te per gyrum.

58. Scelas tuum et nefas tuum tu portatura es, dicit Dominus.

58. Impietates tuas et iniquitates tuas tu portasti eas, dicit Dominus.

58. Fornicationem tuam et contaminationes tuas tu portasti, dicit Dominus.

61.

61. In ædificationem. *Alius*, in probationem.

61.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVI Ezechielis.

6, desumptum, huc illatum fuisse dicendum. DRACH.]

V. 5. C, οὐδὲ ἐπέσαστο ἐπὶ σοὶ ὁ ὀφθαλμὸς σου, neque pepercit super te oculus tuus. Etiam Orig. et aliquot mss., ὁ ὀφθαλμὸς σου. LXX apud S. Hier., et Vetus Italica, super te oculus tuus. Ed. autem Rom. cæteraque exemplaria, ὁ ὀφθαλμὸς μου, oculus meus. Hebr. et Vulg. tantum, non pepercit super te oculus. Vulgo exprimi potest: Nul ne t'a regardée d'un œil de pitié. — In fine versus, C, ἐν ἡμέρᾳ ἐτέθης. IDEM.

V. 6. Schol. edit. Romanæ, ὁ Ἑβραῖος, ἐν τῇ ὑγρασίᾳ ἔχει. Ὑγρασίαν καλέσας τὸν περιχειμενον ἰχθῶρα [i. e., Ita vocans circumjacentem ichorem]. Hebr., et dixi tibi, In sanguine tuo vive; et dixi tibi, In sanguine tuo vive. C, καὶ εἰπά σοι: Ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωῆ, καὶ εἰπά σοι: Ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωῆ; Complut., ζῆσον, vive, καὶ εἰπὸν σοι: Σὺν τῷ αἵματι σου ζωῆ. Alex. ut ed. Rom. Sed post ζωῆ addit σου. DRACH.]

V. 7. Hebræi Interpretis lectionem habet Theodoretus ex codice Regio. De reliquis audi Hieronymum: « Porro quod interpretatus est Symmachus, et pervenisti ad ornatum mulierum; sive ut Theodotio, et ingressa es ad ornatum ornamentorum, pro quo nos sequenti sensum Hebraicum diximus, et pervenisti ad mundum muliebrem etc. » [Lamb. Bos: Pro πόλις πόλεων, Sym., κόσμον γυναικῶν. Th., κόσμον τῶν κόσμων. DRACH.]

V. 8. Lectio Hebræi Interpretis ex Theodoretis. Cætera ex Hieronymo, cuius verba adferre compendii causa nolumus: nihil quippe aliud, quam quod in textu vides, exhibent. [Lamb. Bos: Aq. ed. 1, et Theod., καιρὸς μαστῶν. DRACH.]

Ibid. Ὁ Ἑβραῖος, τὸ περὺγιον. Item ex Hieronymo.

V. 10. « A. et S., ianithina. LXX et Theodotio, hyacinthina transtulerunt. Pro quo in Hebræo scriptum est THAS. » Hieronymus. [L. Bos: Pro ὑάκινθον, Aq. et Sym., ἰάνθινα. DRACH.]

Ibid. Hieronymus: « Trichapto pro quo Aquila florido, sive palpabili, Symmachus indumento, Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit MESSE, vel MESSI. » Paulo post ait Hieronymus illud, florido, esse secundæ editionis Aquilæ. Ἄλλ., περιδέρβανον. Regius codex. Origenes vero ait, alios Interpretes vertisse ἐπένδυμα, et ἀνθιμον. Prima lectio est Symmachi, secunda Aquilæ. De Τριχάπτῳ multa disputat Hieronymus, atque esse vocem a LXX compositam. Theodoretus dicit esse plexum e capillis factum, qui capiti mulierum circumponitur. Codex Coisl. Ἀκύλας: Τριχάπτῳ ἐστὶ τὸ ψηλαφτόν, quod respondet voci palpabili, ab Hieronymo allatæ. Ibidem ex Origene, Τριχάπτῳ ἡρμήνευσαν οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ ἀνθιμον καὶ ἐπένδυμα. Aliud scholion, Πλέξις ἢ τινεὶ αἱ τρίχες συμπλέκονται. Τριχάπτῳ δὲ λέγει τὸ ἀπὸ χρυσοῦ κατεσκευασμένον, ἵνα εἴπῃ ἀπὸ

χρυσονήματος. λέγει δὲ τὴν ἐκ χρυσοῦ διάζωδον ἐσθῆτα. l. e. *Plexus, quo capilli complicantur. Tri-chaptum autem dicit quod ex auro concinnatum est, quasi dicat, ex aureo filo. Loquitur autem de veste figuris animalium ex auro intertexta.* [Lamb. Bos : Th., μεσσί. Sym., ἐνδύματι. Aq. ed. 1. ἀνθίμω, ed. 2. φηλαφήτω. DRACH.]

V. 11. 'A. 2., Σ., καὶ γλοιδόν etc. Hieronymus : « Pro *torque*, quam juxta Aquilæ secundam edit. et Symmachum interpretati sumus, LXX et Theodotio κάθεμα transtulerunt. Quod non solum hic, sed etiam in Hesaiâ scriptum est. . . Puto autem κάθεμα ab eis dictum ex variis gemmis in pectus mulierum monile descendens, qui et ipse ornatus pulcherrimus mulierum est. » [L. Bos : Pro κάθεμα, Aq. et Sym., στρεπτόν, *torquem*. DRACH.]

V. 12. Σ., ἐπιβρίνιον. Hieronymus, qui ait Alios *inaurem* transtulisse.

Ibid. Hieronymus : *Decorem juxta Symmachum ob sensus elegantiam interpretati sumus. Alioqui et in Hebræo est THOPHERTH, et in reliquis Interpretibus καύχσις, gloriatio dicitur.* » [L. Bos : Pro καύχσις, Sym., κάλλος. DRACH.]

V. 13. Hieron. : « Verbum Hebraicum MESSI, et hic Theodotio ipsum ut supra posuit, Aquila ἀνθίμων, Symmachus *polymium* etc. »

Ibid. ✕ ἀφόδρα. Ms. Jes.

Ibid. καὶ κατηυθύνθη εἰς βασιλείαν. Drusius. Hieronymus vero : « Hoc in LXX non habetur, qui forsitan Alexandriæ in Græcum sermonem Scripturas ex Hebraica veritate vertentes, timuerunt hoc edere, ne regem Ægypti viderentur offendere, dum a Deo Jerusalem debitum regnum esse commemorarent : quamquam eruditi solos quinque libros Moysi ab eis interpretatos putant. » [C., καὶ ἐγένου καλὴ ἀφόδρα ἀφόδρα. ✕ καὶ κατηυθύνθη εἰς βασιλείαν : *et directæ es in regnum.* Et ita Complut., qui pro altero ἀφόδρα habet, ἀφοδρῶς. Alex. tantum ἀφόδρα ἀφόδρα, quod etiam geminatur in Hebr., nimis, nimis. Postea pergit, ut et Vulg., et profecisti in regnum. — L. Bos : Pro βύσσινά, Aq., ἀνθίμα. Sym., πολύματα. Th., ἐκ μεσσί. Sed ista potius pro τριχάπτα. DRACH.]

V. 14. Hieronymus : « Hunc locum manifestius interpretatus est Symmachus, *Et egressum est* etc. » Ibi LXX, loco τοῦ ἰγπβ ἐν εὐπρεπείᾳ ἐν τῇ ὠραότητι. Ubi duæ interpretationes in unam coaluere ; quod sæpe contigit. [C., non habet ἐν τῇ ὠρ. — L. Bos ita exhibet Symmachi lectionem : Καὶ ἐξῆλθε τὸ ὄνομά σου εἰς τὰ ἔθνη διὰ τὸ κάλλος σου ὅπερ τέλειον ἦν διὰ τὴν εὐπρέπειάν μου ἦν ἔθνηκα ἐπὶ σέ. DRACH.]

V. 15. In fine commatis Hebr., ἰγπ-ῆ, *ipsi erat, vel fiebat.* In LXX nostris vacat. C., αὐτῷ ἐγένετο, et ita alii codd. ut testificatur Polygl.-Bibel. Complut., similiter, et aliter αὐτῷ ἐγένετο. Alex., ὁ οὐκ ἔσται. Nimirum legit κβ. DRACH.

V. 16. Sym., *cumque tulisses* etc. Hieronymus, qui adjicit : « Pro *consulis* et *versicoloribus*, Aquila et Theodotio ἐμβολίσματα transtulerunt, quod significat divulsos pannos hinc et inde consutos, et in-
lar emplastri factum idolum, quasi πολύβραφον sustimentum. » [Symmachi Græca ita leguntur apud Lambertum Bos : Καὶ ἀφρουσα ἐκ τῶν ἱματίων σου ἐποίησας σεαυτῇ ὑψηλὰ ποικίλα, καὶ ἐπόρνευσας ἐπ' αὐτὰ οὐ γενθθέντα, οὐδὲ γενθσίμενα. Idem Bos addit : « Pro *ραπτὰ*, Aq. et Th. habent, ἐμβολισμάτων, i. e. secundo casu. Sed forsani pro *ραπτὰ* melius cum Bielio legas *ραντά, variis distincta coloribus.* Ita enim melius quadraret ad Hebraicum רַפְּטָו, quod Sym. optime transtulit ποικίλα. DRACH.]

V. 17. Hebr., de auro meo atque de argento meo. LXX, ἐκ τοῦ χρυσοῦ μου καὶ ἐκ τοῦ ἀργυροῦ μου. C., ἐκ τοῦ ἀργ. καὶ ἐκ τοῦ χρ. μου. Et ita Complut., qui tamen habet ἀργ. μου. DRACH.

V. 18. Pro αὐτάς, C, cum Alex., habet αὐτά. IDEM.

V. 19. Hebr., et factum est, ait Adonai Jehova. l. XX, καὶ ἐγένετο, λέγει Κύριος. C, καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, λέγει Ἀδωναὶ K. Alex. et Ald. habent μετὰ ταῦτα, Orig. et Compl., Ἀδ. K. IDEM

V. 20. Pro ἔλαβες, Aq. et Th., μετήνεγξας, *transduxisti*. Sym., μετήγαγες, *transtulisti*. Ex L. Bos. IDEM.

Ibid. Hebr. et Vulg., (et filias tuas) quas generasti mihi. LXX, ἄς ἐγέννησας. C, ἄς ἐγέννησάς ✕ μοι : Et ita nonnulli codd. IDEM.

V. 21. Hieronymus : « LXX, transtulerunt, et dedisti eos ad *placandum*, sive *expiandum* ; A., S. et Th. posuerunt, *transtulisti et transduxisti eos*, quia ethnici per ignem filios suos vel transferunt parvulos, vel adultos transire compellunt. » [Vide notam priorem ad versum præcedentem, ubi habes Græca istarum lectionum. Utrum hac an illuc referenda ? Nihil decernere audent. DRACH.]

V. 22. Hebr., omnibus tamen cum abominacionibus tuis, et scortacionibus tuis non recordata es dierum juventutis tuæ, cum esses nuda et denudata, (et) conculcata in sanguine tuo esces. LXX edit. Rom. parum concinuit. C, Τοῦτο παρὰ πάντων τὴν πορνείαν σου, ✕ καὶ τὰ βδελύγματά σου, : καὶ οὐκ ἐμνήσθης τῆς ἡμέρας τῆς νηπιότητός σου, ὅτι ἦσθα γυμνὴ καὶ ἀσημονοῦσα, πεφυρμένη ἐν τῷ αἵματι σου ἐξήσας. Orig., Alex., Ald., Complut. habent illud καὶ τὰ βδελύγματά σου. Similiter, Ald., Compl., τῆς, Alex., τὰς ἡμέρας τῆς νηπ. LXX apud S. Hier., et abominacionibus tuas... diei infantiae tuæ. — Senes interpretantes ἐξήσας, *visisti*, legerunt ΠΥΠ pro nostro ΠΥΠ. Cf. textum Hebr. supra, versu 6. DRACH.

V. 25. OI Γ', ✕ οὐαὶ σοὶ etc. Ms. Jes. Quod ex Theodotionis editione additum fuisse τοῖς Ο', docet Hieronymus. [C, ✕ οὐαὶ οὐαὶ σοὶ, : λέγει Ἀδωναὶ Κύριος. Alex., Ald., Compl., οὐαὶ οὐαὶ σοὶ. DRACH.]

V. 24. Hieronymus : « Rursumque ubi nos diximus, *Et edificasti tibi lupanar*, pro quo LXX transtulerunt, *Et edificasti tibi habitaculum fornicationis*, Sym. et Theod., *πορνείον* interpretati sunt ; Aquila volens exprimere etymologiam sermonis Hebraici, GOB, posuit βόθυνον, quod nos dicere possumus *foveam*, ut significet ganeam ad defossum specum atque tenebrosum, in quo prostitutarum libido versatur. » Postea vero vocis Hebraicæ RAMA interpretationes, quales supra in textu exhibentur, refert Hieronymus. Vox autem Rama significat *excelsum*, atque hic *prostitulum* significare, ut volentibus fornicari procul appareat fornicacionis locus. Polychronius autem, « Ἐκθεμα λέγει οἶον τὸ προαγωγίον, ἐνθα τὰς πόρνινας τρέφειν εἰκόθασι. l. e. Ecsthemâ dicit, quasi *prostitulum*, ubi solent scorta alere. »

V. 27. Hieronymus : « Quod nos interpretati sumus juxta Symm. *scelerata*, Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit ZEMMA. »

Ibid. Hebr., et ecce extendi (manum meam). LXX, ἐὰν δὲ ἐκτείνω. Compl., καὶ ἰδοὺ ἐκτείνω. Ita etiam aliquot codd., quorum nonnulli, ἐκτενώ. Ex Polygl.-Bibel. DRACH.

Ibid. Post παραδῶσω addit C, σε, te, quod habent Hebr. et Vulg., Orig., Alex., LXX apud S. Hier. ves-
tisque Italica. IDEM.

V. 28. Hebr., (et fornicata es) ad filios Assur. LXX, ἐπὶ τὰς θυγατέρας Ἀσσοῦρ. C autem, cum Orig. et Compl., ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀ. LXX apud S. Hier., et vetus Ital., in filios Assur. IDEM.

Ibid. Pro ἐνεπίπλω, C legit ἐνεπίμπλω. Et ita Ald. Complut. autem, ἐπλήσθης (aliter, ἐνεπλήσθης). IDEM.

V. 29. Ἄλλος, τὰς πορνείας. Sic quædam exemplaria. Theodoretus vero, τὰ πορνεία. Nescio quid legerint LXX qui verterunt, τὰς διαθήκας.

Ibid. Ἄλλος, γῆν Χαναάν καὶ εἰς τοὺς Χαλδαίους. Ms. Jes. [C, καὶ ἐπλήσθυνας τὰς πορνείας σου πρὸς γῆν ✕ Χαναάν : Χαλδαίων. Compl., τὰς πορνείας...

Χαναάν, καὶ εἰς τοὺς Καλδαίους. Alex., Χαναίων καὶ Καλδαίων. Ald., Χαναάν καὶ Καλδαίων. DRACH.]

V. 50. Τί διαθῶ τὴν θυγατέρα etc. Qui ita vertit פָּדַל , legit ac si ל esset præpositio, et פָּדַל filiam significaret ut vulgo. Illud autem Δ , τίνι καθαρίω perplexe jacet in Ms. Jes. ita ut nonnisi divinando excrribi possit: nam legi videtur *κωρίω*, quod nihil significat. Δ autem Tetrapla significare puto. Vide in libro Job, et in Præliminaribus. [C ita habet *versum integrum*: Τί διαθῶ τὴν καρδίαν σου, λέγει Ἄδωναι Κύριος, ἐν τῷ ποιῆσαι σε πάντα ταῦτα ἔργα γυναικὸς πόρνῆς * παρῆρησαιομένης; * ἐξεπόρνευσας τριστῶ; * ἐν ταῖς θυγατράσι σου. * Merito signal obelo hæc ultima verba; duplex enim, et quidem falsa, est interpretatio verbi פָּדַל a sequenti commate huc translata. Significat vero, non in *filiabus tuis*, sed in *ædificante te*, vel ut apprime Complut., ἐν τῷ οἰκοδομῆσαι σε. Neque et *fornicata es tripliciter* legitur in Hebr. fonte, qui habet פָּדַל , *vehemens, prostrans, impudens, παρῆρησαιομένη*, ut interpretantur Theod., Complut. et C, pro quo LXX perperam legerunt פָּדַל (schelischith). Apposito S. Hier.: « Quod dixere LXX, et *fornicata es tripliciter in filiabus tuis*, in Hebraico non habetur, nec aliorum interpretum quisquam posuit. » DRACH.]

Ibid. Θ., * πόρνῆς παρῆρη- etc. Ms. Jes.

V. 31. Ἄλλος, καὶ τὸ ἐχθρῆμά σου. Idem. [Et ita apud Theodoritum. DRACH.]

Ibid. Hebr. et Vulg., nec facta es (quasi meretrix). LXX, καὶ ἐγένου. C autem, Theodor., Complut. et aliqui codd., καὶ οὐκ ἐγένου. S. Hier., LXX, et vetus Italica, *et non fuisti*. DRACH.]

V. 32. Ante ὁμοία σοι, præfigit C obelum. Merito, non enim habetur in Hebraico. S. Hier.: « Hoc quod in LXX scriptum est, *similis tui*, in Hebr. non habetur, et lectionis conturbat ordinem. » IDEM.]

V. 33. Ἄλλος, πάσις ταῖς πόρνας etc. Drusius. [C, (δέδωκας) * τὰ * μισθώματα. DRACH.]

Ibid. Ἀ., καὶ ἰδου- Lectionem Aquilæ mutuamur ex Ms. Jes., Symmachi ex cod. Reg.

V. 34. Hieronymus: « Juxta Symmachum interpretati sumus, *et post te non erit fornicatio*. » [C, καὶ μετὰ σὲ οὐ πορνεύσασιν. Eademem negationem habent Hebr., Vulg., vetus Italica, Theodor., Ald., LXX apud S. Hier. et Compl., quæ legit, cum Theodor., οὐ πορνεύσουσιν, *non fornicabuntur*. DRACH.]

V. 36. C non habet σου post αἰσχύνῃ. Sed exstat in Hebr. DRACH.]

V. 37. Pro ἐγὼ ἐπισυνάγω, C, ἐγὼ ἐπὶ — σὲ * συνάγω. Illud scilicet non fertur in textu Hebr. Attamen habent Alex., Ald. et Compl. LXX apud S. Hier. et vet. Ital., ego super te congregabo. IDEM.]

V. 38. Post ἐκδικήσει, C ita: μοιγαλίδων καὶ ἐκχεουσῶν αἵμα, καὶ θήσω etc. Ita etiam Theodor. et Compl. Hebr. et Vulg., LXX apud S. Hier. et vet. Ital., *adulterarum et effundentium sanguinem*. IDEM.]

V. 41. Hebr. et Vulg., non dabis. LXX, οὐ μὴ δώσω. C, Theodor., Alex., οὐ μὴ δῶς. Compl., οὐ μὴ προσδῶς. LXX ap. S. Hier., non dabis. IDEM.]

V. 43. Hebr. et Vulg., (non fueris recordata) dierum adolescentiæ tuæ. LXX tantum, τῆς νεότητός σου. C, cum Alex., Ald. et Compl., τὴν ἡμέραν τῆς ν. σ. LXX ap. S. Hier. et vet. Ital., diei infantiae tuæ. Et mox, C, λέγει Ἄδωναι Κύριος. Hebr., Adonai Jehova. LXX ap. S. Hier. et vet. Ital., Adonai Dominus. IDEM.]

V. 44, 45. Hebr. et Vulg., sicut mater, ita et filia ejus. Filia matris tuæ es tu. C, καθὼς ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ. Θυγάτηρ τῆς μητρός σὺ εἶ, absque σου post μητρός. Apud autem S. Hier. LXX, sicut mater, et filia. Filia matris tuæ tu es. — In v. 44, pro ἐν παραβολῇ, Symmachus, ἐν παροιμίᾳ. Ex Lamb. Bos. — In versu 45, C ita legit: ἡ μήτηρ ὕμῶν Κεθθαία (sic), καὶ ὁ πατὴρ ὕμῶν Ἀμορραῖος. Alterum ὕμῶν, quod exprimit Hebr., habent Alex. et Complut. Id. m.]

V. 46. Pro καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς, C, contra textum Hebr., καὶ θυγάτηρ αὐτῆς. IDEM.]

V. 47. Ἄλλος, κατὰ μικρὸν ὄσον. Ms. Jes. [C, κατὰ μικρὸν * ὄσον. * DRACH.]

Ibid. Οἱ Γ', καὶ διεφθάραι etc. Ms. Jes.

V. 48. C, Ζῶ ἐγὼ, λέγει Ἄδωναι Κύριος, εἰ ἐποίησε Σδόμα ἡ ἀδελφή σου, αὐτῆ etc. Hebr., dicit Adonai Jehova, si fecit S. soror tua. Alex., Ald., Complut., Σδδ, ἡ ἀδελφή σου. S. Hier., LXX, dicit Adonai Dominus, si fecit Sodoma soror tua. DRACH.]

V. 49. C, Πλὴν τοῦτο * ἦν * ἀνεμ... ἐσπατάλων αὐτῆ καλ... (Rom. et Alex., αὐτῆ. Ald. et Compl., αὐτῆ) — τοῦτο ὑπῆρχεν. — B: O', καὶ χεῖρα πτωχοῦ καὶ πένητος οὐκ ἀντελαμβάνοντο. Σ., καὶ χεῖρα πτωχῶ καὶ πένητι οὐκ ὄργον, non porrigebant. Id.]

V. 50. C, καθὼς εἶδες, sicut vidisti. Hebr. autem, sicut vidi. — B: O', ἴδον. Ἄλλος, εἶδον, ridi. Non viderunt, ut nonnulli Latine vertunt. Οἱ Γ', εἶδος, speciem. IDEM.]

V. 52. B: O', καὶ σὺ. Ἀ., Θ., καὶ * γε * σὺ. — O', ἐφθειρας. Σ., ὑπερέβαλες, *exsuperasti*. IDEM.]

V. 53. Σ., ἀποκαθίστω. M. Reg. [B: Σ., οὐν ἀποκαθίστων, *igitur restituens*. DRACH.]

Ibid. Ἀ., αἰχμαλωσταν Σδομα... Hieronymus: « Primum restituitur *conversio*, sive *captivitas Sodomæ*, ut interpretatus est Aquila: secundo *captivitas Samariæ*, ut idem Aquila et Symmachus traustulerunt. » [B: Ἀ., τὴν αἰχμαλωσταν Σδομῆς Lamb. autem Bos ad τὰς ἀποστρεφάδας, adnotat: « Aq. et Sym., τὴν αἰχμ. » DRACH.]

Ibid. Pro priore τῶν θυγατέρων, C legit τῶν ἀδελφῶν, *sorum*; sed repugnante textu Hebr. DRACH.]

V. 54. Ἄλλος, ἵνα κομισώ. Ms. Jes.

Ibid. B: O', τὴν βεσάνον σου. Ἀ., ἐντροπήν σου, *confusionem tuam*. Σ., Θ., *ignominiam tuam*. — O', καὶ ἀτιμώθησιν. Ἀ., Θ., καὶ ἐντραπήσιν, *et confundaris*. Σ., καὶ καταισχυνθήσιν, *et erubescas*. — O', ἐν τῷ σε (istud se non habent C et ed. Rom., sed addunt Alex., Ald., Compl.) *παροργισαί με*. Σ., *παρηγοροῦσα αὐτάς, consolans eas*. Hebr., *in consolando te eas*. DRACH.]

V. 55. Post ἀπ' ἀπαρχῆς, C addit, καὶ Σαμάρεια καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται, καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς. Eadem habent, parvo cum discrimine, Alex., Ald., Compl. Theodor. tamen non legit, nec habet cod. Vatic. Sed ubi hæc deficiunt, procul dubio ex ὁμοιοταλείῳ scribarum vitio prætermissa sunt. Hebr. et Vulg., et Samaria et filiae ejus revertentur ad antiquitatem suam. Apud S. Hier. LXX, et Samaria et filiae ejus restituentur sicut fuerant a principio. — B: O', ἀποκατασταθήσονται. Ἀ., ἐπιστρέψουσιν, *revertentur*. — O', καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς. Ἀ., Θ., εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν, *ad antiquitatem suam*. IDEM.]

V. 56. Hujus et sequentium versuum interpretationes ex Hieronymo mutuamur Latine: Græce vero nusquam exstant. [Lamb. Bos sic exhibet Symmachi et Theodotionis, et insuper Aquilæ, lectiones: Σ., ὅτι οὐκ ἦν Σδόμα ἡ ἀδελφή σου ἐν ἀκοῇ διὰ στόματός σου. Θ., καὶ οὐκ ἦν Σδδ., ἡ ἀδ. σ. ἐν ἀκοῇ στόματός σου. Ἀ., οὐκ ἦν δὲ Σδδ., ἡ ἀδ. σ. ἀχοῦσμένη ἐν τῷ στόματί σου. Tribus adde, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὑπερηφανίας σου. — Hic S. Hier.: « Editioni Aquilæ congruit nostra translatio. » Scilicet quæ nunc in Vulg. Lat. Quod et dicendum de seqq. vv. 57, 58. — Præterea, ad hæc verba τῶν O', καὶ εἰ μὴ ἦν, notat B: Σ., ὅτι οὐκ ἐγένετο. DRACH.]

V. 57. B voci priori θυγατέρων præponit, Π., * τῶν. Et ad vocem περιεχουσῶν, refert, Ἀ., παρδουσοῦσιν. Θ., βελευσομένῶν. — Lamb. Bos: « Pro τῆς κακίας, Sym., τὴν αἰσχύνῃν, Aq. et Th., τὴν κακίαν. Post, Sym., ὡσπερ ἐν χρόνῳ θνείδους τῶν θυγατέρων. Th., ὡς χρόνος θνείδους τῶν θυγ. Aq., ὡσπερ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ εἰς θνείδος τῶν θυγ. » Et ad ἀλλοφύλων, « Aq. et Sym., Παλαιστίνων. Post, Th., τῶν βελευσομένων σε. » DRACH.]

V. 58. Pro κεκόμιται, alii habent, *κομισαί, porta*,

fer. Et ita apud S. Hier. et Theod. Lamb. Bos : « A., τὸ ἀνόμημά σου, καὶ τὴν ἀτιμίαν σου. Th., τὴν πορνείαν σου, καὶ τὰ μιάσματά σου. Pro κεχόμισαι vero. Th., ἐχόμισας. S., κομίση. » Hebr., *scelus tuum, et abominaciones tuas, tu portasti ea.* — B : O', τὰς ἀσεβείας. A., τὴν συνταγήν. Σ., μυσταρίαν σου. Θ., κερνείαν. — O', καὶ τὰς ἀνομίας σου σὺ κεχόμισαι. Ἄλλος, καὶ ταῖς ἀνομίας σου, Π., ἑλαβες. l. e., pro κεχόμισαι, *Omnes habent ἑλαβες.* DRACH.
V. 59. C, ✕ Ὅτι ; (τάδε λέγει). Hebr. et Vulg.,

Quia (hæc dicit). — B : O', ἠτιμώσας ταῦτα. A., Σ., (ἠτιμώσας) τὴν ἀράν. Θ., τὸν ὄρκον. Nimirum, LXX legerunt *ἦν, elle*; tres autem interpp., *ἦν, ala*, ut punctarunt masorethæ. Hebr. et Vulg., *despezisti juramentum.* Ald. et Compl., ἀράν. IDEM.
V. 60. B : O', νηπιότητός σου. OI Γ', νεότητός σου. — O' καὶ Π., σοι. Ἄλλος, ἐμαυτῷ. Ita etiam Complut., ἐμαυτῷ. Hebr. tamen, *tibi.* IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XVII.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

אברך דאבר 3	3.	5. Μήκιστα τὰ μετάφρενα.
קפ 5	5.	5.
מערות במטע 7	7.	7.
אמר הנהבא מלך 12	12.	12. Εἰπόν αὐτοῖς, Ἰδοὺ ἦξει ὁ βασιλεύς.
בבוקום המלך המסליך 16	16.	16.
והביאותיהו בבלה ונשפטתו 21, 20	20, 21.	20, 21.
אזו שם מעלו אשר מעל-י : ואת כל-ברדו בכל-אבני		

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

13. Larga penna.	3. Longo membrorum ductu.	3. Longissima dorsa.
5. Tulit.	5. Ut firmaret radicem.	5.
7. De lincis plantationis suæ.	7. De arcolis germinis sui.	7.
12. Dic, Ecce venit rex.	12. Dic, Ecce venit rex.	12. Dic eis, Ecce veniet rex.
16. In loco regis regnare facientis.	16. In loco regis, qui constituit eum regem.	16.
20, 21. Et adducere faciam eum in Babel, et judicabor cum eo ibi, prævaricatione ejus, qua prævaricatus est contra me: et omnes profugi ejus cum omnibus alis suis.	20, 21. Et adducam eum in Babylonem, et judicabo eum ibi in prævaricatione qua despexit me. Et omnes profugi ejus cum universo agmine suo.	20, 21.
22. Et dabo de capite ramorum ejus.	22. Et ponam de vertice ramorum ejus.	22.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Ezechielis.

V. 2. Pro διήγημα, Aq., ἀνιγμα, juxta Lambertum Bos. B autem ita : O', διήγησαι διήγημα. A, Θ., πρόβλημα. Σ., ἀνίξαι ἀνιγμα. DRACH.
V. 3. C, λέγει Ἀδωναὶ Κύριος. Ita etiam vv. 9, 16, 19, 22. In omnibus his locis Hebr., Adonai Jehova. Apud S. Hier., Adonai Dominus. IDEM.
Ibid. A., μήκιστα τὰ μετ- Cod. Reg. [B : O', ὁ μακρὸς τῇ ἑκτάσει. A., μήκιστος τὰ μετάφρενα. Σ., εὐμήκης τοῖς μέλεσι. Ἄλλος, τῇ ἑκτάσει. — O', ὄνυχων. A., περὺγων. — O', τὸ ἦγημα. A., Σ., Θ., τὴν ποικιλίαν. — O', τὰ ἐπιλεχτα. A., τὸ ἄκρον. Σ., τὸ ἐγκάρδιον. Θ., τὸν καυλόν, *scapum*, vel *cacumen*. Cf. infra xxxi, 14 ubi eo-l. modo reddidit Th. vocem קרנע, quæ etiam hic. Perperam edidit editor Iezechielis ex Tetraplis, καῦλον. Καῦλος loci nomen est. Ad Steph. Thes. Gr. ed. Didot. Lamb. Bos ita exhibet Aquilæ versionem : μακρόπτερος, μεγάλη τῶν μελῶν ἑκτάσει, πλήρης πτεῖλων καὶ ποικιλίας. DRACH.]

V. 4. B : O', τῆς ἀπαλότητος. Σ., τῶν θαλλῶν Θ., τῶν παραφύδων. — O', ἀπέκνισε. A., ἐκλασεν. — O', εἰς πόλιν τετελιχισμένην. A., (εἰς πόλιν) ἐμπόρων. Θ., μεταβόλων. DRACH.
V. 5. Θ., ✕ ληπτόν. Ms. Jee. ubi vox ληπτόν punctis undequaque cingitur, ut spuria, quæ tamen respondere videtur voci Hebraicæ קפ. [C, (εἰς τὸ πεδῖον φυτῶν) ✕ ληπτόν. — B : O', εἰς τὸ πεδῖον φυτῶν. Σ., ἐν χώρᾳ σπορίμη λαβεῖν ῥίζωσιν, in regione seminari ad accipiendum radicationem. — O', ἐπιβλεπόμενον. OI Γ', ἐπιπόλαιον, in *superficie*. Compl. et apud Theodor., πεδῖον σπόριμον (sativum) λαβεῖν ῥίζωσιν φυτῶν. DRACH.]
V. 6. C post μικρὰν addit, τῷ μεγέθει, *magnitudine*. Et ita Alex., Ald., Compl. Apud S. Hier., *parvulam magnitudine*. Hebr., *humilem proceritate*. — B : O', ἀχρετα (ita in textu), *inutilis*. A., *σωρήχ*. Σ., ἡλωμένη, *expana*. Ἄλλος, εὐθηνούσαν, *prosperam*. Ἄλλος, ἀσθηνούσαν. — O', τοῦ ἐπιφαίνε-

V. 61. Ms. Jes. in textu, εις δοκιμην, ad marg. vero, Δ', γρ. εις οικοδομην, quo significatur, ni fallor, in Tetraplis scribi εις οικοδομην. [C, εις δοκιμην. Et ita Alex. Apud S. Hier., in probationem. Hebr., תבוב'. Si efferas lebanoth, ut hodie punctatur, in Alias sonat; si libnoth, in aedificationem; si autem addas π, sic, תבוב', in probationem. — B : O', και εξατιμωθησθ. 'A., Θ., και εντραπήση. Σ., καταγνώση σουτης, reprehendes teipsam. — O', εν τῷ ἀνα-

λαβεῖν σε. 'A., μιμησασθαι, imitari. — O', εις οικοδομην. O: Γ', εις θυγατέρας σου. 'Αλλος, εις δοκιμην. — O', και οὐκ ἐκ διαθήκης σου. Σ., ἀλλ' οὐν ἀπὸ (διαθ. σου). DRACH.]

V. 63. C, ανοιξει στόμα ἀπό. — B : O', ἀτιμίας σου. 'A., Θ., εντροπής σου, confusionis tuae. Σ., αίσχυνής σου. — O', εν τῷ ἐξήλασθεσθαι με σοί. Σ., όταν ἐξήλασθῶ σοί. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

5.	3. Μακρὸς τῆ ἐκτάσει.	3.
5.	5. Vacat.	5. ✕ Ληπτόν :
7.	7. Σὺν τῷ βῶλῳ τῆς φυτείας αὐτῆς. 'Αλλος, σὺν τῷ βῶλῳ ἀπὸ τοῦ πρέμνου.	7.
12.	12. Εἰπὼν, "Όταν ἔλθῃ βασιλεύς.	12.
16.	16. 'Εν τόπῳ ὁ βασιλεὺς ὁ βασιλεύσας. 'Αλλος, ἐν τόπῳ τοῦ βασιλέως τοῦ βασιλεύσαντος.	16.
20, 21.	20, 21. ✕ Καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ διακριθήσομαι μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ, ἣν ᾗδίκησεν ἐν ἐμοί, καὶ πάσας φυγάδας αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ παρατάξει, καὶ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ σὺν αὐτῷ.	20, 21.
22.	22.	22. ✕ Καὶ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς παραφυάδων αὐτῆς.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5.	3. Longus extensione.	3.
5.	5. Vacat.	3. Captum.
7.	7. Cum gleba plantationis suae. Alias, cum gleba a caudice.	7.
12.	12. Dic, Cum venerit rex.	12.
16.	16. In loco ubi rex qui regnare fecit. Alias, in loco regis, qui regnare fecit.	16.
20, 21.	20, 21. Et ducam eum in Babylonem, et dijudicabor cum eo ibi de iniquitate ejus, qua injuste egit erga me, et de omnibus fugitivis ejus in omni acie : et omnes electi ejus cum eo.	20, 21.
22.	22.	22. Et dabo de capite ramorum ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVII Ezechielis.

σθαι... αὐτό. 'A., ἵνα τετραμμένοι (conversi) ὦσιν οἱ κλάδοι αὐτῆς πρὸς αὐτόν. — O', ἀπώρυγας. 'A., κλήματα. Σ., παραφυάδας. Θ., κλάδους. — O', τὴν ἀναδενδράδα αὐτῆς. DRACH.]

V. 7. 'Αλλος, σὺν τῷ βῶλῳ ἀπὸ τοῦ πρέμνου. Ms. Jes. [Ed. Rom. et Complut., βῶλῳ. C et Alex., βῶλῳ. — B : O', δυοξί. 'A., πετροίς. Σ., Θ., πτίλοις, ρεππίς. — O', ἐξαπέστειλεν αὐτῷ. Σ., πρὸς αὐτόν. — O', σὺν τῷ βῶλῳ (sic) τῆς φυτείας αὐτῆς. 'A., ἀπὸ τῶν πρασιῶν, de areolis. Σ., ἀπὸ τοῦ πρέμνου. Θ., ἐκφυάδων. DRACH.]

V. 9. Ms. Jes., ὁ καρπὸς αὐτῆς ξηρανθήσεται. Et ad marg. σαπήσεται. [Ed. Rom., ὁ καρπὸς σαπήσεται. C et Compl., ὁ καρπὸς αὐτῆς σαπ. Hebr., fructum ejus. Apud S. Hier., et fructus illius. Mox, προανατέλλοντα αὐτῆς ✕ ξηρανθήσεται. — B : O', εἰπὼν. 'A., Σ, εἰπέ. Et ita Complut. — O', εἰ (κατευθυνεῖ). 'Αλλος, ἄρα : — O', σαπήσεται. Σ., ἀποψύξει, siccabit. — O', πάντα τὰ προανατέλλοντα

αὐτῆς. Σ., σὺν πᾶσι τοῖς φύλλοις τοῖς βλαστήσασιν αὐτῆ. DRACH.]

V. 10. C, ξηρανθήσεται ξηραστῶ : (Ita etiam Alex., Ald., Compl. Hebr., exarescet exarescendo. Apud S. Hier., siccabitur ariditate) σὺν τῷ βῶλῳ ἀνατολῆς (absque αὐτῆς) ξηρανθήσεται. — B : O', πιαίνεταί. Σ., Θ., πεψύτευται. — O, μη (κατευθυνεῖ). Σ., ἄρα : Θ., οὐ : — O', τὸν καύσωνα. 'A., ἀπηλωτήην, subsolanum. — O', σὺν τῷ βῶλῳ ἀνατολῆς αὐτῆς. 'A., ἐπὶ ταῖς πρασιαῖς βλαστοῦ αὐτῆς. Et ita Hebr., super areolis germinis illius. DRACH.]

V. 12. 'A., εἰπὼν αὐτοῖς, ἰδοὺ etc. Ex Ms. Jes. [C, ὅτ' ἔλθῃ ὁ βασι. Complut. et apud Theodor., ἰδοὺ ἔρχεται. A principio commatis, C, — υἱὲ ἀνθρώπου : Recte obelo præsignatur, non enim jacet in Hebraica veritate. — B : O', παραπικραίνοντα. 'A., ἀλλάσσοντα. Σ., προσεριστήν. — O', οὐκ (ἐπίστασθε). Σ., ✕ ἄρα : — O', τί ἦν ταῦτα. 'Αλλος, τί ἐστίν. DRACH.]

V. 13. B: Ο, καὶ διαθήσεται. Σ., συντελέσει, perficiet. DRACH.

V. 14. B: Ο, τοῦ γενέσθαι. Σ., ὑπὲρ τοῦ εἶναι.—Ο, τὸ καθόλου μὴ ἐπαίρεσθαι. 'Α., Θ., τοῦ μὴ ἐπ. Σ., ἵνα μὴ. IDEM.

V. 15. Post ἀγγέλους C, Ald. et Complut. non habent ἑαυτοῦ. Hebr. tamen, nuncios suos. — B: Ο, τοῦ δοῦναι. Σ., ἵνα δοθῶσιν. — Ο, εἰ κατευθυεῖ. Σ., μὴ κατ.—Ο, διασωθήσεται. 'Α., Θ., καὶ διασ. IDEM.

V. 16. 'Αλλος, ἐν τόπῳ etc. Sic Theodoretus et Ms. Jes. [Theodoretus, ἐν τῷ τόπῳ. Ita etiam C et Alex. — B: Ο, ἐάν μὴ. 'Α., Θ., εἰ μὴ. Σ., ὅτι. DRACH.]

V. 17. Post ψυχάς, C cum Complut. addit πολλάς.

Hebr. et Vulg., animas multas. — B: Ο, ἐν χαρὰ-κοβολίᾳ. 'Α., ἐν τῷ ἐκγῶσαι πρόσωμα, in effundendo aggerem (et sic sonat Hebr.). Σ., ἐν περιβολῇ τάφρου, in circumvallatione densitatis. 'Αλλος, ἐν χαρακο-βουλῆ. — Ο, βλοστασίων. Σ., ἀποτειγίσματος. 'Αλλος, βλοστασίων. — Ο, τοῦ ἐξῆραι. Οἱ Γ, τοῦ ἐξολε-θρεῦσαι. — Ο, ψυχάς. Π., ψ. ✕ πολλάς. DRACH.

V. 18. C, ἐποίησεν ἰ. αὐτῶ, Jure adpronitur obeli-ns; Hebr. enim non habet ei. — B: Ο, δέδωκα. 'Αλλος, δέδωκε (etiam Hebr. et Vulg., dedit). — Ο, μὴ. Οἱ Γ, οὐ. IDEM.

V. 19. B: Ο, ὄρκωμοσίαν μου. 'Α., Σ., Θ., ἀράν μου. Ο, (καὶ δώσω) αὐτήν (i. e. διαθήκην). 'Αλλος, αὐτά. Hebr., illud (i. e. foedus). IDEM.

V. 20. ✕ καὶ ἄξω αὐτόν etc. Ms. Jes. [C, ✕ καὶ

EZECHIELIS CAPUT XVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικαῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ,
נויִהקח 2	2.	2.
קִי־פ 10	10.	10. 2. 'Αμαρτωλόν.
יִלְהָא 15	15.	15. Εἰδωλα.
קַח־כֹּשֶׁשׁ קַח־לֵל 17	17.	17. Οὐκ ἔλαβεν, δικαιοσύνην ἐποίησε.
קַח־כֹּשֶׁשׁ קַח־לֵל 25	25.	25.
וַעֲשֵׂה כֹדֶרְכֹךְ אִישׁ כֹּחַ 30	30.	30. ✕ Διὰ τοῦτο ἕκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κρινῶ.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Obstupescet.	2. Obstupescunt.	2.
10. Effractorem.	10. Latronem.	10. 2. Peccatorem.
15. Idola.	15. Idola.	15. Idola.
17. Non acceperit, judicia mea fecerit.	17. Non acceperit, judicia mea fecerit.	17. Non accepit, justitiam fecit.
25. Non dirigetur.	25. Non est æqua.	25.
30. Idcirco unumquemque juxta vias suas judicabo.	30. Idcirco unumquemque juxta vias suas judicabo.	30. Idcirco unumquemque juxta viam suam judicabo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVIII Ezechielis.

V. 1. C ita : 1. Καὶ ἐγένετο λόγος ἰ. Κυρίου πρὸς μὲ, λέγων· 2. Ἰὲ ἀνθρώπου, ✕ DRACH.

V. 2. Σ., Ο, ἐγομφίασαν. 'Αλλος, ἐμωδίασαν. Primum lectionem exhibet Drusius ex edit. Rom., secundam Ms. Jes. Apud Athanasium et alios frequenter legitur etiam ὠμωδίασαν, et quidem melius, ni fallor. [Verbum est αἰμωδιάω, a nomine αἰμωδία, stupor dentium. Idcirco videtur ὠμωδίασαν corrupte scriptum, pro ἠμωδίασαν. Id vero probari potest ex inso. Senum textu, qui habet, Hierem. cap. XXXVIII (Hebr., XXXI) γῆ 29 et 30, ἠμωδίασαν et αἰμωδία-σοσιν. — Theodor. tribuit Symmacho lectionem ἐγομφίασαν. — B: Ο, ἡ παρβολή. 'Α., ἡ παροιμία. — Ο, ἐγομφίασαν. Σ., ἐμωδίασαν (sic, per o). DRACH.]

V. 3. Hebr., dicit Adonai Jehova. C, cum Alex. et Complut., λέγει 'Αδωαὶ Κύριος. Sic etiam infra γῆ 8, 9, 30, 32. DRACH.

V. 4. C non habet καὶ ante οὕτως, quod tamen jacet in Hebr. — B: Ο, ὅτι. 'Α., Σ., ἰδοῦ. IDEM.

V. 5. Ed. Rom., κρίμα καὶ. C, κρίματα καὶ (non animadvertit editor Tetraplorum). Hebr., judicium et. In VM deest utrumque verbum. — B: Ο, κρί-ματα. 'Αλλος, κρίμα. (Et ita melius scribitur.) IDEM.

V. 6. B: Ο, ἐνθυμήματα. Οἱ Γ, εἰδωλα. — Ο, οὐ μὴ μάνη. Θ., οὐκ ἐμίανεν. IDEM.

V. 7. Ο ed. Rom., τὸν ἄρτον αὐτοῦ τῷ πεινῶντι δώσει, καὶ γυμνὸν περιβαλεῖ. C, τὸν ἄρτον πειν. δ., καὶ γ. περιβ. ἱμάτιον. Istud ἱμάτιον adjicitur similiter in Alex., Ald., Compl. et apud S. Hier. Hebr.

et Vulg., panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento. — B: Ο, οὐ μὴ καταδυναστεύση. 'Α., οὐ μὴ θλίψη. Σ., οὐ μὴ ὀδύνηση. Θ., οὐ μὴ κα-κώση. IDEM.

V. 8. C ita : ἰ. καὶ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ (ὠβελι-σμένα, quia in Hebr. desunt) ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει, καὶ πλεονασμὸν οὐ λήψεται (VM, λήμψεται)· ἐξ (Rom. ed. καὶ ἐξ. Sed καὶ deest in Hebr., Ald. et Compl.) ἀδικίας... ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἰ. ἀναμέσον (deest in Hebr. et in Compl.) τοῦ πλησίον αὐτοῦ. — B: Ο, κρίμα δίκαιον ποιήσει. Σ., (κρ.) ἀληθὲς π. IDEM.

V. 9. C non habet καὶ ante τὰ, sed legitur in Hebr. Et mox, ἐστιν, ζωῆ, cum v euph. ante con-sonum, quod frequentissime per totum textum in VM, ut hic, προστάγμασιν μου. — B: τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Σ., (τοῦ π.) ἀληθῶς. IDEM.

V. 10. Hieronymus : « Pro latrone, in Hebraico scriptum habet PHARIS, quod Aquila secunda edi-tio peccatorem, Symmachus transgressorem, Sep-tuaginta et Theodotio pestilentem interpretati sunt. » [Pro ἀμαρτήματα, C legit ἀμάρτημα. Sed veritas Hebr. ita habet : unum (ΠΣ, idem quod ΠΠΣ) de uno ex istis. S. Hier. : « et fecerit unum de istis, sive ut LXX transtulerunt, et fecerit peccata. » Aquila autem in cod. B : καὶ ποιήσει ἄφερος (ἀφ' ἐνός) ✕ ἀπὸ πάντων τούτων ✕ DRACH.]

V. 11. Hebr. a principio commatis, et ille omnia ista non fecerit. S. Hier. : « et hæc quidem omnia non facientem. Sive ut LXX transtulerunt, in via

ἔξω αὐτῶν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ διακριθῆσονται μετ' αὐτοῦ ἐκεί τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ, ἣν ἤδίκησεν ἐν ἐμοί, 21. καὶ πάσας φυγαθείας (sic) αὐτοῦ, ὅτι ἐν πάσῃ τῇ παρατάξει. Cetera ut sequuntur in ed. Rom. Ita etiam Alex., Ald., Complut., aliquatenus tautum discrepantes. — Ad illud τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ, B habet in margine, Σ., περὶ τῆς καταφρονήσεως αὐτοῦ. DRACH.]
 V. 22. Θ., ✕ καὶ δώσω etc. Idem, et Drusius. Hieronymus item, qui ait : « Quod in LXX legitur, et dabo de capite ramorum ejus, de Theodotionis editione additum est. » [C, ✕ καὶ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς τῶν παραφυδάων αὐτῆς, ὅτι. — B : Ο', ἐκ κορυφῆς. Οἱ Γ', τῆς ὑψηλῆς. — Ο', ἀπὸ κεφαλῆς τῶν παραφυδάων. Σ., ἀπὸ τοῦ ἀκρου. Θ., θαλλῶν. — Ο', καρ-

πῆρας αὐτῶν. Οἱ Γ', ἀπλόν. — Ο', ἀποκνῶ. Ἀ., περικλάσω. DRACH.]
 V. 23. C, ὁ καὶ τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσονται : S. Hier. : « Quod sequitur, et rami ejus restituentur, obelo prænотandum est, quia in Hebraico non habetur. » Pro eo textus Hebr. habet, in umbra ramorum illius habitent. — B : Ο', μεταώρω. Ἀ., ὑψους. Σ., ἐπηρμένω. — Ο', καὶ ἐξοίσει βλαστόν. Σ., καὶ βλαστήσει θαλλόν. — Ο', καὶ ἀναπαύσεται. Ἀ., καταπτήσεται, devolabit. Σ., κατασκηνώσει. Ο', Π., ὄρνεον. Ἄλλος, θηρίον. Hebr. autem, avis. DRACH.]
 V. 24. Post ultimum verbum hujus commatis, C ponit obelum, sic : ποιήσω. ὁ — B : τοῦ πεδίου, ὄστει. Π., ἀγροῦ, ὅτι. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 2. Ἐγομφίασαν.
- 10. Παραβάτην.
- 15. Εἰδῶλα.
- 17. Οὐκ ἔλαβεν, δικαιοσύνην ἐποίησε.
- 25.
- 30. ✕ Διὰ τοῦτο ἕκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κρινῶ.

- 2. Ἐγομφίασαν. Ἄλλος, ἐμωδίασαν. Ἄλλος, ὠμωδίασαν.
- 10. Λοιμόν.
- 15. Ἐνθυμήματα.
- 17. Οὐκ ἔλαβεν, δικαιοσύνην ἐποίησε.
- 25. Οὐ κατευθύνει. Ἄλλος, οὐ κατορθοί.
- 30. Ἐκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κρινῶ.

- 2.
- 10. Λοιμόν.
- 15. Εἰδῶλα.
- 17.
- 25.
- 30. ✕ Διὰ τοῦτο ἕκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κρινῶ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 2. Obstupuerunt.
- 10. Transgressorem.
- 15. Idola.
- 17. Non accepit, justitiam fecit.
- 25.
- 30. Idcirco unumquemque juxta viam suam judicabo.

- 2. Obstupuerunt. Alius, hebetes facti sunt Alius, idem.
- 10. Pestilentem.
- 15. Cogitationes.
- 17. Non accepit, justitiam fecit.
- 25. Non recte perget. Alius, non recta est.
- 30. Unumquemque juxta viam suam judicabo.

- 2.
- 10. Pestilentem.
- 15. Idola.
- 17.
- 25.
- 30. Idcirco unumquemque juxta viam suam judicabo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XVIII Ezechielis.

patris sui justii non ambulaverit. » Complut., καὶ ταῦτα οὐ ποιοῦντα. — B : Ο', ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ δικαίου οὐκ ἐπορεύθη. Ἀ., καὶ αὐτὸς σύμπαντα (σὺν πάντα?) ταῦτα οὐκ ἐποίησε. — Ο', ἀλλὰ καὶ. Ἀ., ὅτι κατῆς. DRACH.]
 V. 13. B : Ο', ἐπ' αὐτῶν. Οἱ Γ', ἐν αὐτῶ. IDEM.
 V. 14. B : Ο', κατὰ ταῦτας (ita etiam C. Ed. Rom., κατ' αὐτάς. Compl., κατὰ ταῦτα). Ἀ., ὡς αὐτά. Σ., ὁμοία αὐταῖς. Hebr., sicut illa. IDEM.
 V. 15. Οἱ Γ', εἰδῶλα. Ms. Jes. [Sic etiam B, οἱ Γ', εἰδῶλα. — C non habet αὐτοῦ post ὀφθαλμούς, sed fertur in Hebr. DRACH.]
 V. 16. C, οὐκ ἐκατεδυνάστευσε. Et in fine versus post περιέβαλεν, addit, cum Ald. et Complut., ✕ ἱμάτιον. Hebr. et Vulg., vestimento. — B : Ο', καὶ ἀνθρώπων. Ἀ., καὶ ἀνδρα. — Ο', ἐνεχυρασμένον. . . . ἤρπασε. Ἀ., ἐνεχύρων οὐκ ἐνεχύρασε, καὶ βίαν οὐκ ἐδέξατο. DRACH.]
 V. 17. Ἀ., Σ., Ο', οὐκ ἔλαβεν etc. Ms. Jes. [B, ad δικαιοσύνην, Σ., Θ., τὰ κρίματά μου. Hebr. et Vulg., judicia mea. — C, τόκον καὶ πλεονασμόν. Hebr. et Vulg., usuram et superabundantiam. Post ἐπορεύθη, addit, οὗτος, quod est in Hebr. — B ita : Ο', ἐπορεύθη. Ἀ., Σ., Θ., ✕ οὗτος ✕ αὐτὸς / οὐ. DRACH.]
 V. 18. Ed. Rom., ἄρπαγμα, ἐναντία. C, ἄρπαγμα ✕ ἀδελφῶ καὶ τὰ : ἐναντία. Hebr., garinam fratris, et quod non bonum. — B : Ο', ἄρπαγμα. Οἱ Γ', ✕ ἀδελφῶ. — Ο', τὰ ἐναντία. Οἱ Γ', καὶ τὸ μὴ ἀγαθόν. — H. et V., (in medio) populi sui. LXX,

τοῦ λαοῦ μου. Complut. autem, τ. λ. αὐτοῦ. — VM, ἐὰν θλιβῆι θλίψη, cum hac in margine adnotatione Card. Maji : « Ita cod. θλι., θλι. » DRACH.]
 V. 19. C, οὐκ ἔλαβεν ὁ υἱὸς τὴν ἀδικίαν. Quem ordinem verborum servavit Hebr., Vulg. et Ald. Et mox, ἔλεος καὶ δικαιοσύνην. Melius Compl., κρίμα καὶ δικ. Hebr. enim sonat, judicium et justitiam. IDEM.
 V. 20. C, Ἡ δὲ (absque alt. η) ψυχὴ ἀμαρτάνουσα, ✕ αὐτῆ : (Hebr. et Vulg., ipsa. Alex., αὐτῆ) ἀποθάνεται : ὁ δὲ υἱὸς οὐ λήψεται (VM, λήψεται) τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ (hoc αὐτοῦ, quod non habet ed. Rom., non exprimitur in textu Hebr. Habet tamen Alex.), οὐ δὲ πατὴρ λήψεται (VM, λήψεται) τὴν ἀδικίαν τοῦ υἱοῦ : δικαιοσύνη δικαίου (etiam Alex., Ald. et Compl., δικαίου. H. et V., justii) ἐπ' αὐτὸν ἔσται, καὶ ἀνομία ἀνόμου (etiam Alex., Ald., Compl., ἀνόμου. H. et V., impiii) ἐπ' αὐτὸν ἔσται. IDEM.
 V. 21. C, ἐὰν ἐπιστρέψῃ. Et mox Complut. iterum, κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ut ᾧ 19. In fine versus, VM, οὐ μὴ ἀποθάνῃ, absque καὶ, quod non habet textus Hebr. IDEM.
 V. 22. C, οὐ μὴ μνησθήσεται ✕ αὐτῶ : — B : Θ., οὐ μὴ μνησθῶ. Ἄλλ., οὐ μὴ μνησθήσονται ✕ αὐτῶ. Et ita Hebr., non memoreruntur ei. IDEM.
 V. 23. C, λέγει Κύριος Κύριος. Mox, ἐπιστρέψαι. — B : Ο', μὴ θελήσει θελήσω. Σ., ἀρα θελήματι. Ἀ., θέλω. — Ο', Κύριος. Π., Ἄδωναί K. — Hebr., sec.

chethib, a via sua; sec. au't en kerī, a viis suis, LXX, ἐκ τῆς ὁδοῦ. Alex., Ald. et Compl. addunt αὐτοῦ. IDEM.

V. 24. C, 'Ἐν δὲ τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ (ita et Alex., καὶ ποιήσῃ. Hebr., et fecerit) ἀδικίαν κατὰ πάσας τὰς ἀνομίας, ἅς ἐποίησεν ὁ ἀνομος * καὶ ποιήσῃ, * καὶ ζήσεται; (Heb., fecerit, num vivet?) — B: O', ἐν δὲ τῷ ἀποστρέψαι. Σ., καὶ ἐάν ἐντρέπη. O', 'Α., τὰς ἀνομίας. * Ἄλλος, τὰς ἀδικίας. IDEM.

V. 25. C, Καὶ εἶπατε, Οὐ κατευθύνει (ed. Rom.,

κατευθύνει) ἡ ὁδὸς Κυρίου. 'Ακούσατε δὲ, οἶκος 'Ισραηλ' (absque πᾶς ὁ, quod non habet Hebr. Deest pariter in VM et in Complut.) Μὴ ἡ ὁδὸς μου οὐ κατευθύνει; οὐχὶ ἡ ὁδὸς ὁμῶν οὐ (etiam Alex., οὐ. Hebr., non) κατευθύνει; — B: O', οὐ κατευθύνει. 'Α., Θ., οὐκ εὐθεΐα. * Ἄλλος, οὐ κατορθοί. — O', οὐ κατευθύνει (bis). * Ἄλλος, οὐ κατορθοί. IDEM.

V. 28. C, * καὶ εἶδεν (sic), * καὶ ἀπέστρεψεν. (Alex., καὶ ἶδεν. Ald. et Complut., καὶ εἶδε. Hebr., et videt.) Et mox, ἐν ζωῇ ζήσεται. — B: O', καὶ

EZECHIELIS CAPUT XIX.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ 'Ελληνικαῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΑΣ.
לביא 2	2.	2.
וישע אליו גוים 4	4.	4.
ויתנו עליו 8	8.	8.
ויתנו בסוגר בחוים ויבא אלמלך בבל 9	9.	9.
ממטה בדיה 14	14.	14.
מטה עז		

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Leæna.	2. Leæna.	2.
4. Et audierunt ad eum gentes.	4. Et audierunt de eo gentes.	4.
8. Et dederunt super eum.	8. Et convenerunt adversus eum.	8.
9. Et dederunt eum in claustrum in hamis : et adduxerunt eum ad regem Babel.	9. Et miserunt eum in caveam, in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis.	9.
14. De virga membrorum ejus.	14. De virga ramorum ejus.	14.
Virga roboris.	Virga fortis.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Ezechielis.

V. 1. Alex. et Ald., Καὶ σὺ, οὐκ ἀνθρώπου, λάβε. Hebr. et Vulg., Et tu assume. DRACH.

V. 2. * Ἄλλος, λείαινα. Ms. Jes. [Ita etiam apud Theodor. — B: O', ἐπλήθυνε. 'Α., Θ., ἐξέθρεψεν, enutrivit. DRACH.]

V. 3. B: O', καὶ ἀπατήθησεν εἰς. 'Α., ἀνήνεγκεν. Θ., καὶ ἀνεβίβασεν ἕνα. DRACH.

V. 4. * Ἄλλος, καὶ ἤκουσαν περὶ αὐτοῦ ἔθνη. Ms. Jes. [C, καὶ ἤκουον. — B: O', καὶ ἤκουον (ut C) κατ' αὐτοῦ. Σ., Θ., περὶ αὐτοῦ. * Ἄλλος, καὶ ἤκουσαν. — O', ἐν διαφορᾷ (sic absque τῇ) αὐτῶν. 'Α., ἐν βόθρῳ αὐτῶν, in scrobe eorum. Ἄλλως, ἐν τῇ διαφορᾷ (conventionione) αὐτῶν. — O', ἐν κημῷ. 'Α., ἐν πίδασι. — VM ad marg. : † Sec. m., κημῷ. Sic et infra. † l. e. † 9. DRACH.]

V. 5. B: O', ἀπόστα. 'Α., ἐτρόθη, vulnerata est. Σ., ἠσθένησεν. — O', ἡ ὑπόστασις αὐτῆς. 'Α., ἡ προσδοκία. Θ., ἐλπίσιν. — O', ἔταξεν αὐτόν. 'Α., ἔθετο αὐτόν. — VM, ἶδεν. Et ad marg., 2 m., εἶδεν. DRACH.

V. 6. C, καὶ ἀνετρέφετο, et enutriebatur. Sed Hebr., et incedebat. Melius ed. Rom., καὶ ἀνεστρέφετο. — B: O', καὶ ἀνεστρ. 'Α., καὶ ἐμπεριεπάτησεν. * Ἄλλος, ἀνετρέφετο. IDEM.

V. 7. C, ὠρύματος (pro ὠρυώματος; editionis Rom.). VM ad marg. : † 1 m. ὠρυμ., 2 m. ὠρυομ. † Sic per o. — B: O', καὶ ἐνέμετο τῷ θράσει αὐτοῦ. Σ., καὶ ἔγνωσεν χήρας ποιεῖν. 'Α., καὶ ἐκάκωσε χώρας (legit, וַיַּחַדְוּ מַרְוֵי). Θ., καὶ ἔγνω βάρεις (palatia. Scil. legit, וַיַּחַדְוּ מַרְוֵי) αὐτοῦ. — O', ὠρυώματος (ut C) αὐτοῦ. Σ., βρυχίματος αὐτοῦ. IDEM.

V. 8. * Ἄλλ., καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ. Ms. Jes. [C, καὶ ἔδωκεν. Ita etiam in Ald. et apud S. Hier., sed invito Hebr. textu, qui fert et dederunt. — Κυκλόθεν ἐκ χωρῶν. Recte, juxta ordinem Hebr. veritatis. — 'Ἐν διαφορᾷ (pro διαφορᾷ). — B: O', καὶ ἔδωκαν ἐπ' αὐτόν. Σ., καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ. — O', ἐν διαφορᾷ. 'Α., ἐν βόθρῳ αὐτῶν. * Ἄλλος, διαφορᾷ αὐτῶν. DRACH.]

ἀπιστρέψεν. 'Α., καὶ ἐπιστρέψει. Θ., καὶ ἀποστραφή. IDEM.

V. 29. In hoc et in sequenti versu, Hebr. et Vulg., via Domini, viae meae, viae vestrae, juxta vias suas. O, semper in sing. numero posuerunt. IDEM.

V. 30. Oī Γ, ✕ διὰ τοῦτο etc. Ms. Jes. [Ita etiam C sub asterisco. — B : O, ἐπιστρέφητε καὶ ἀποστρέψατε. 'Αλλος, ἀποστράφητε καὶ ἐπιστρέψατε. Dr.]

V. 31. C, ἀπορρίψατε ἀπὸ ἐαυτῶν. Et ita Alex. et VM.—Omnia exemplaria, eis ἐμέ, sed textus Hebr., in eis. Vulg., in quibus. — B : O, ἀποθνήσχετε. 'Αλ-

λος, ἀποθνήσκειται. DRACH.

V. 32. Post Κύριος, C addit, καὶ ἐπιστρέψατε ✕ καὶ ζήσατε. ✕ Et ita Alex. sed absque his binis asteriscis. Hebr., et revertimini et vivite. — B : Oī Γ, καὶ ζήσαθε. 'Αλλος, καὶ ζήσατε. — In quibusd. II. ita est in extremo cap. : διότι οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, λέγει. 'Αδωναί Κύριος, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, καὶ ζῆν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, λέγει. 'Αδωναί Κύριος. 'Επιστρέψατε οὖν καὶ ζήσαθε. Et ita fere habet Theodor. Sed nihil de hoc in Hebr. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2. Σκύμνος. 'Αλλος, λέαινα.	2.
4.	4. Καὶ ἤκουσαν κατ' αὐτοῦ ἔθνη. 'Αλλος, καὶ ἤκουσαν περὶ αὐτοῦ ἔθνη.	4.
8.	8. Καὶ ἔδωκαν ἐπ' αὐτόν. 'Αλλος, καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ.	8.
9.	9. Καὶ ἐν γαλαάργῳ ἦλθεν ✕ καὶ ἤγαγον αὐτόν : πρὸς βασιλέα Βαβυλωνός.	9.
11.	11. Καὶ ῥάβδου ἐκλεκτῶν αὐτῆς. 'Αλλος, ἐκ τῶν ῥάβδων τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῆς. 'Ράβδος ἰσχύος. 'Αλλος, σκῆπτρον εἰς τὸ ἐξουσιάζειν.	11.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.	2. Catulus leonis. <i>Alius</i> , leæna.	2.
4.	4. Et audierunt contra eum gentes. <i>Alius</i> , et audierunt de eo gentes.	4.
8.	8. Et dederunt super eum. <i>Alius</i> , et irruerunt in eum.	8.
9.	9. Et in cavea venit et adduxerunt eum ad regem Babylonis.	9.
11.	11. Et virga electorum ejus. <i>Alius</i> , ex virgis electorum ejus. Virga fortitudinis. <i>Alius</i> sceptrum ad imperandum.	11.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIX Ezechielis.

V. 9. ✕ καὶ ἤγαγον αὐτόν. IDEM.

Ibid. C, ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἔτι (hoc ἔτι adjicitur etiam in Compl., quæ pariter habet additionem καὶ ἤγαγον αὐτόν, et apud S. Hier. Hebr. et Vulg., vox ejus ultra) ἐπὶ τὰ ὄρη 'Ισραήλ. DRACH.

V. 10. C non ponit καὶ post ἀμπελος. — B : O, ἐν ῥοφῆ (legerunt רֹפֶת). Σ., Θ., ἐν τῷ αἵματι σου. IDEM.

V. 11. C, ῥάβδος ἰσχύος. Hoc ἰσχύος, quod habet Hebr., additur etiam in Alex., Ald., Compl. necnon apud S. Hier. — Pro καὶ ἐγένετο αὐτῆ, melius legit Alex., καὶ ἐγένοντο αὐτῆ. Hebr. enim, ut et Vulg., et factæ sunt ei (virgæ etc.). B : O, ἐν μέσῳ στελεχῶν. 'Α., Θ., ἐν μέσῳ δασίων. Σ., συμφύτων. — O, κλημάτων αὐτῆς. 'Α., ἀναδενδράδων. Σ., κλάδων. Θ., παραφυάδων. IDEM.

V. 12. Pro ἐξήρανε, C ἐξῆραν. Sed hoc ἀμαρτήμα γραφικόν. — B : O, τὰ ἐκλεκτὰ αὐτῆς. Oī Γ, καρπὸν

αὐτῆς. Hebr. et Vulg., fructum ejus. — O, ἐξεδικήθησαν. 'Α., Σ., διελύθησαν. Θ., διεχύθη. Trium versiones melius quadrant ad Hebr., quam interpretatio Senum. IDEM.

V. 13. B : O, ἐν γῆ ἀνύδρω. 'Α., Σ., ✕ καὶ διψῶση. Ita etiam Complut., ἀνύδρω καὶ διψῶση. Hebr., in terra ariditatis et sitis. IDEM.

V. 14. 'Αλλος, ἐκ τῶν ῥάβδων etc. IDEM.

Ibid. 'Αλλος, σκῆπτρον etc. Drusius. Videtur autem esse Aquilæ, qui vocem רֹבֵב sic vertere solet. In aliquot exemplaribus legitur φολὴ σκῆπτρον, quæ sunt duæ ejusdem vocis interpretationes. [Jam observatum a S. Hier., et a Nobilio in ed. Rom. « Nam, inquit Drusius, רֹבֵב tam *tribum* significat quam *sceptrum*. » — B : O, εἰς παραβολήν. 'Α., εἰς ἐξουσίαν. Σ., εἰς τὸ ἐξουσιάζειν. Θ., τοῦ ἄρξαι. — VM habet (παραβολὴν) θρόνου. Lapsus typographi, ut liquidum est. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
בזבשי בעשר לחדש 1	1.	1.
3 אַס־אדש לנב	3.	3.
6 צבי 6 'O Ἑβρ., κάλλιστον.	6.	6. 1. Στερέωμα. 2. . . .
7 שקדצי ובגלולי	7.	7. 2. Ἀποκόμματα. 1. . . . 2. Καὶ ἐν εἰδώλοις.
8 ולא אב לשמוץ אלי	8.	8.
13 וימדוד בי בית־ישראל במדבר	13.	13.
22 והשיבתני את־ידי	22.	22. ✕ Καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά μου αὐτοῖς.
25 ונגם־אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפמים לא יחיו בהם	25.	25.
26 ואסמא אותם במתנותם בהעביר כל־פטר רחם למען אשמם למען אשר ידעו אשר אני ידוע	26.	26. Καὶ ἐμίνα αὐτοὺς ἐν τοῖς δόγμασιν αὐτῶν ἐν τῷ παραγαγεῖν πᾶν διανοίγον μήτραν. . . .
28 ויתגו־שם כעס קרבנם וישימו שם ריח ניתחיהם	28.	28.
29. מה הבבה 37 הברית	29. 37.	29. 37. ✕ Τῆς διαθήκης.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. In quinto, in decima mensis.	1. In quinto, in decima mensis.	1.
3. Si requirar vobis.	3. Non respondebo vobis.	3.
6. Ornamentum. <i>Hebr. Int.</i> , optimum.	6. Quæ est egregia.	6. 1. Firmamentum. 2. Inclutum.
7 Abominaciones. Et in idolis.	7. Offensiones. Et in idolis.	7. 2. Abscisiones. 1. Et inquinamentis. 2. Et in idolis.
8. Nolueruntque audire me.	8. Nolueruntque audire me.	8.
13. Et rebellaverunt in me domus Israel in deserto.	13. Et irritaverunt me domus Israel in deserto.	13.
22. Et averti manum meam.	22. Averti autem manum meam.	22. Et converti manum meam ipsis.
25. Et etiam ego dedi eis statuta non bona, et judicia non vivent in eis.	25. Ergo et ego dedi eis præcepta non bona, et judicia in quibus non vivent.	25.
26. Et pollui eos in muneribus suis, in transire faciendo omnem apertionem vulvæ propter delicta eorum, ut scirent quia ego Dominus.	26. Et pollui eos in muneribus suis, cum offerrent omne quod aperit vulvam, propter delicta sua, et scient quia ego Dominus.	26. Et pollui eos in dogmatibus suis in producendo omne aperiens vulvam...
28. Et dederunt ibi iram oblationis suæ, et posuerunt ibi odorem requieui suæ.	28. Et dederunt ibi irritationem oblationis suæ, et posuerunt ibi odorem suavitatis suæ.	28.
29. Quid est excelsum? <i>Syrus</i> , lapis?	29. Quid est excelsum?	29.
37. Fœderis.	37. Fœderis.	37. Testamenti.

EZECHIELIS CAPUT XX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Τῆ πεντεκαδεκάτῃ τοῦ μηνός. "Ἄλλος, ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί δεκά- τῃ τοῦ μηνός.	1.
3. Οὐκ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν.	3. Εἰ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν.	3.
6. Στάσιν.	6. Κηρίον.	6. . . .
7. Τὰ σίχη.	7. Βδελύγματα.	7. Προσοχθίσματα.
Καὶ ἐν εἰδώλοις,	Καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν.	Καὶ ἐν εἰδώλοις.
8. . . .	8. Καὶ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαί μου.	8.
13.	13. Καὶ εἶπα πρὸς τὸν οἶκον Ἰσ- ραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐν τοῖς προ- τάγμασί μου πορεύεσθε. Ἄλλος, καὶ παρεπίκρανάν με οἶκος Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ.	13.
22. ✕ Καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά μου αὐτοῖς.	22. Vacat.	22. ✕ Καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά μου αὐτοῖς.
25.	25. Καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς προ- τάγματα οὐ καλὰ, καὶ δικαιώματα ἐν οἷς οὐ ζήσονται ἐν αὐτοῖς.	25.
26.	26. Καὶ μιανῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς δόγμασιν αὐτῶν, ἐν τῷ διαπορεύε- σθαι με πᾶν διανοίγον μήτραν, ὅπου; ἀφανίσω αὐτούς.	26.
28.	28.	28. ✕ Καὶ ἔταξαν ἐκεῖ θυμὸν δώρων αὐτῶν, καὶ ἔθεντο ἐκεῖ ὄσμην εὐωδίας αὐτῶν.
29. Τί ἐστι βαμά;	29. Τί ἐστιν ἀβαμά;	29.
37.	37. Vacat.	37. ✕ Τῆς διαθήκης.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. Decima quinta mensis. <i>Alius,</i> quinto mense, decima mensis.	1.
3. Non respondebo vobis.	3. Si respondebo vobis.	3.
6. Stationem.	6. Favus.	6. Fundamentum.
7. Nauseas. Et in idolis.	7. Abominationes. Et in adinventionibus.	7. Offendicula. Et in idolis.
8. Et non acquieverunt mihi.	8. Et noluerunt exaudire me.	8.
13.	13. Et dixi ad domum Israel in deserto: In præceptis meis ambu- late. <i>Al.</i> , et exacerbaverunt me domus Israel in deserto.	13.
22. Et converti manum meam ipsis.	22. Vacat.	22. Et converti manum meam ipsis.
25. Igitur et ego dabo eis præ- cepta non bona, et judicia propter quæ non vivent.	25. Et ego dedi eis præcepta non bona, et justificationes in quibus non vivent in ipsis.	25.
26. Et polluam eos propter mu- nera sua, quia consecrant et transducunt omne quod aperit vulvam, et scient quia ego Do- minus.	26. Et polluam eos in dogma- tibus eorum, in transducendo me omne adaperiens vulvam, ut de- lerem eos.	26.
28.	28.	28. Et statuerunt ibi furorem munerum suorum, et posuerunt ibi odorem fragrantiae suæ.
29. Quid est bama?	29. Quid est abama?	29.
37.	37. Vacat.	37. Testamenti.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYTAAS.

Ἑλληνικοῖς γραμματι.

39 איש גלילי לו עבדו יאחר
אם-אינכם שמעוים אלי ואת-שם
קדשי לא תחללו-עד במתנותיכם
ובגליליכם

39.

39. . . . .

40 כי בדר-קדשי בהר מרום
ישראל נאם אדני יהוה שם יעבדני
כל-בית ישראל

40.

40. . . . .

43 ונקמתם בפניכם בגל-רעותיכם
אשר עשיתם

43.

43. ✕ Καὶ δὺσαρεστηθήσεσθε...
αἷς ἐποιήσατε.

44 נאם אדני יהוה

44.

44. ✕ Λέγει Κύριος.

46 בך אדם שים פניך דרך תיבתו:
והבף אל-דרום והבא אל-יער
השדה נגב

46.

46.

47 ונצרים-ברה כל-פנים מנבה
צפונה Ὁ Ἑβρ., καὶ καυθήσεται
πᾶν πρόσωπον ἐν αὐτοῖς διὰ τοῦ
ἀπὸ βορρᾶ ἐρχομένου πυρός.

47.

47.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

39. Vir (ad) idola sua ambulate,
servite : et post si non vos audien-
tes ad me : et si nomen sanctitatis
meæ non polluetis ultra in donis
vestris et in idolis vestris.

39. Singuli post idola vestra
ambulate et servite eis, quod si et
in hoc non audieritis me, et no-
men meum sanctum pollueritis
ultra in muneribus vestris et in
idolis vestris.

39. Itc post idola vestra, et ser-
vite eis. Quod si nequaquam au-
dieritis me, sed nomen sanctum
meum pollueritis idolis vestris.

40. Quia in monte sanctitatis
meæ in monte altitudinis Israel,
dixit Dominus Deus, ibi serviet
mihi omnis domus Israel.

40. In monte excelso Israel, ait
Dominus Deus, ibi serviet mihi
domus Israel.

40. Quia in monte sancto meo,
in monte excelso Israel, dicit Do-
minus Deus, ibi serviet mihi omnis
domus Israel.

43. Fastidietis in facie vestra ob
omnia mala vestra, quæ fecistis.

43. Et displicebitis vobis in
conspectu vestro in omnibus ma-
litiis vestris, quas fecistis.

43. Et displicebitis vobis. quas
fecistis.

44. Dixit Dominus Deus.

44. Ait Dominus Deus.

44. Dicit Dominus.

46. Fili hominis, pone facies
tuas viam ad austrum, et stilla ad
austrum : propheta ad sylvam agri
meridiei.

46. Fili hominis, pone faciem
tuam contra viam austri, et stilla
ad africanum, et propheta ad saltum
agri meridiani.

46.

47. Et comburentur in ea omnes
facies a meridie ad aquilonem.
Hebræus int., et comburetur omnis
facies in illis per ignem ab aqui-
lone venientem.

47. Et comburetur in ea omnis
facies ab austro usque ad aquilo-
nem.

47.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Ezechielis.

V. 1. Ἄλλος, ἐν τῷ πέμπτῳ etc. Drusius. [Ha-
bent ut ἄλλος, C, Alex., Ald. et Complut. Mox C
habet ἐκάστισαν, lapsus librarii pro ἐκάθισαν. — B :
O', ἐπερωτήσαι. 'A., Θ., ἐκζητήσαι. DRACH.]

V. 3. Σ., οὐκ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν. Hieron. : « Sym-
machus manifestus transtulit, non respondebo vobis. »
[C, λάλησον πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰσραὴλ
(absque τοῦ οἴκου). Hebr. et Vulg., loquere seniori-
bus Israel. Et in eod. versu bis, λέγει Ἄδωναι Κύ-
ριος. Sic etiam versibus 5, 27, 31, 33, 44. — B :
O', εἰ ἐπερωτήσαι. Σ., ἀρα /. ἐπερωτήσαι. — O', εἰ
ἀποκριθήσομαι. Σ., οὐκ ἀποκρ. DRACH.]

V. 4. B : O', εἰ ἐκδικήσω αὐτοὺς ἐκδικήσαι. 'A.,
ἢ κριθῆτι πρὸς αὐτοὺς, ἢ κριθῆτι. — O', τὰς ἀνομίας.
Ἄλλος, τὰς ἀμαρτίας. II. et V., abominations. —
O', διαμάρτυραι αὐτοῖς. Oί Γ', γνώρισον αὐτοῖς. DR.

V. 5. C, Ἰσραὴλ, ἐγνωρίσθη (absque κα). Et
mox, ἐν γῆ Αἰγύπτῳ. — B : O', ἡρέτιστα. Oί Γ', ἐξ-
ελεζάμην. IDEM.

V. 6. Hieronymus : « Pro eo quod dixere LXX,
factus est ultra omnes terras, pro quo nos interpre-
tati sumus, egregia est inter omnes terras, Aquilæ

prima editio etc. » ut supra. Hanc porro notam
exhibent codex Regius et editio Romana : Κηρίον ὁ
Ἑβραῖος κάλλιτον εἶπεν. Σύμμ., στάσις ἐστίν,
ἐφη, στάσιν καλέσας τὸ αὐτὸθι τὴν ἱερατσίαν ἀνα-
κεῖσθαι Θεῷ. I. e. Hebræus dixit, optimum, Symm.,
statio est, stationem vocans, eo quod ibi sacerdotium
dicatum Deo esset. Cur autem Hieronymus
στάσιν verterit regionem, non video : forte aliud
legerit. [Lamb. Bos : Aq. 1 ed., στερέωμα. 2 ed.,
ἐνδοξον. Th., κραταίωμα, aliter, κοσμηωτάτη. — B
ad marg. : 'A., στάσεις. Σ., θρησκεία. Θ., δυνά-
μεις. DRACH.]

V. 7. Ms. Jes. 'A., ἀποκόμματα. Σ., τὰ σίχη. Θ.,
προσοχθίσματα. Hieronymus vero : « Pro offensio-
nibus, quæ Hebraice dicuntur SECUSE, Symmachus
interpretatus est, nauseas ; Aquilæ 2 editio. abscis-
siones. »

Ibid. Hieron. : « GELULE quoque verbum He-
braicum est, quod LXX adinventiones, Aq. 1 edit.
inquinamenta, secunda, Symm. et Theodotio, idola
interpretati sunt. » [C, μιαινωσθε, Κύριος. Absque
ἐγὼ, quod tamen habet Hebr. — B : O', ἀπορήξῃ ἄπει.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

39. . . . . 39. Ἐκαστος τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐξάρατε· καὶ μετὰ ταῦτα εἰ ὑμεῖς εἰσακούστέ μου, καὶ τὸ θνομά μου τὸ ἅγιον οὐ βεδηλώσετε οὐκέτι ἐν τοῖς ὠροῖς ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑμῶν.
40. . . . . 40. Διότι ἐπὶ τοῦ ὄρους ἁγίου μου, ἐπ' ὄρους ὄρηλου, λέγει Κύριος Κύριος, ἔχει δουλεύσουσί μοι πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ.
43. . . . . 43. Καὶ κόψεσθε τὰ πρόσωπα ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κακίαις ὑμῶν.
44. ✕ Λέγει Κύριος. 44. Λέγει Κύριος.
46. Γιὰ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν νότον ὄδον λιθῶς, καὶ προφήτευσον περὶ τοῦ ὄρου τοῦ τῆς χώρας τῆς μεσημβρινῆς.
46. Γιὰ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ θαιμάν, καὶ ἐπιβλέψον ἐπὶ Δαρῶμ, καὶ προφήτευσον ἐπὶ ὄρουμν ἠγούμενον Ναγέβ.
47. Ἀπὸ μεσημβρίας. 47. Καὶ κατακαυθήσεται ἐν αὐτῇ πᾶν πρόσωπον ἀπὸ ἀπηλιώτου ἕως βορρᾶ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

39. Unusquisque idolis suis euntes servite, quia nolulistis audire me: nomen autem meum sanctum nolite ultra polluere per munera vestra atque simulacra.
39. Unusquisque ad inventiones suas afferte: et post hæc, si vos exaudieritis me, et nomen meum sanctum non pollueritis ultra in muneribus vestris, et in studiis vestris.
40. Quia in monte sancto meo, in monte excelso Israel, dicit Dominus Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel.
40. Quia in monte sancto meo, in monte excelso, dicit Dominus Dominus, ibi servient mihi omnis domus Israel.
43. Et parvuli vobis videmini propter omnes malitias quas fecistis.
43. Et percutietis facies vestras in omnibus malitiis vestris.
44. Dicit Dominus.
44. Dicit Dominus.
46. Fili hominis, firma faciem tuam super austrum viam africi, et propheta de sylva regionis meridiane.
46. Fili hominis, obfirma faciem tuam super Thæman, et respice super Darom, et propheta super saltum ducem Nageb.
47. A meridie.
47. Et ardebit in ea omnis facies a subsolano usque ad aquilonem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XX Ezechielis.

Ἄλλος, ἀποβρέψατε. — Ο', ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. Οἱ Γ', ἐν εἰδώλοις. DRACH.]

V. 8. Symmachi lectionem exhibet Hieronymus. [B vero, Σ., ἠπειθήσαν δέ μοι. Ἀ., ἤλλαξαν τὸ ῥήμα μου. Lamb. Bos: Symm., οὐκ ἀναπαύσαντό μοι. Præterea B: Ο', βδελύγματα. Ἀ., ἀποκόμματα. Σ., οἰκτῆ. Θ., προσοχθίσματα. Sed Lamb. Bos: Symm., τὰς ναυτίας (nauseas). Aq. ed. 2, τὰς ἀποτμήσεις. — C iia, ✕ ἕκαστος: τὰ βδελύγματα. Ἐκαστος, quod jacet in Hebr., habent pariter Ald., Compl. et aliquot mss. Mox idem codex, cum Alex. et Compl., ἐν μέσῳ γῆς Αἰγύπτου. Hebr. et Vulg., in medio terræ Ægypti. DRACH.]

V. 9. Pro ἐν οἷς, C, οἷς. — B: Ο', ὅπως τὸ θνομά μου τὸ παράπαν μὴ βεδηλωθῇ. Ἀ., διὰ τὸ θνομά μου τοῦ μὴ βεδηλωθῆναι. DRACH.

V. 10. C: Καὶ ἐξῆγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου (hæc additio, quæ deest in ed. Rom., habetur in Alex., Ald. et Compl. Hebr., et eduxi eos e terra Ægypti), καὶ ἔγαγον αὐτοὺς εἰς γῆν ἔρημον. Hebr., deduxique eos in desertum. IDEM.

V. 11. B: Ο', καὶ τὰ δικαίωματά μου. Οἱ Γ', τὰ

κρίματά μου. — Ο', ὅσα ποιήσει. Σ., ἃ ποιήσας. — Ο', ἐν αὐτοῖς. Σ., δι' αὐτῶν. IDEM.

V. 12. B: Ο', καὶ τὰ σάββατά μου. Ἀ., ✕ καί γε σὺν / . τὰ σ. μ. — Ο', τοῦ γνῶναι. Σ., Θ., τοῦ εἰδέναι. — C legit, τοῦ γν. αὐτά. IDEM.

V. 13. Ἄλλος, καὶ παρεπιτρ- Drusius. [Compl. παρεπ. με ὁ οἶκος. — C iia: Καὶ εἶπα πρὸς τὸν οἶκον (sine τοῦ) Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐν τοῖς προστάγμασί μου. — πορεύεσθε: (ὀβελίζεται. Hebr. enim tantum, non ambulaverunt, quod sequitur in LXX). — B: Ο', καὶ τὰ δικαίωματά μου ἀπόσαντο. Ἄλλος, καὶ τὰ δικ. μου φυλάσσετε τοῦ ποιεῖν αὐτά. DRACH.]

V. 14. B: Ο', καὶ ἐποίησα. Ἀ., καὶ οὐκ ἐπ. Mirum; hanc enim negationem non habet Hebr. DR.

V. 15. C: Καὶ ἐγὼ ἐξῆρα τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ — τὸ παράπαν: (deest in Hebr. textu) τοῦ μὴ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἔδωκα (Rom. ed., τὴν γῆν ἣν ἐδ.) — αὐτοῖς, γῆν: (desunt in Hebr.) ὄρουςαν etc. — B: Ο', καί. Ἀ., Θ., ✕ γε / . ἐγώ. — Ο', ἐξῆρα. Ἀ., Σ., ἔλαβον, ἐπῆρα. Arbitramur ἔλαβον Aquilæ tribuendum. — Ο', κηρίον. Ἀ., στάσις. Σ., θρησκεία. IDEM.

V. 16. C pro καρδιας habet τῶν καρδιῶν. Ita etiam Alex., Ald., Compl. Hebr. autem prorsus aliter : quia post idola eorum cor eorum ambulat. Et ita 'A., Θ., quorum interpretationem sic exhibet B : ὅτι ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν ἢ καρδία αὐτῶν πορεύεται. IDEM.

V. 17. LXX, τοῦ ἐξαλεῖψαι αὐτούς. Complut. et apud Theodor. melius : τοῦ μὴ ἐξ. Et ita apud S. Ilier. Hebr. ad verbum, a non perdere eos. — B : Ο', ἐπ' αὐτούς. Σ., Θ., ἐπ' αὐτῶν. IDEM.

V. 18. C ita : (καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν) ÷ μὴ ἀναμίγνυσθε (ed. Rom., συναναμίγνεσθε) καὶ Μερίτο hac signantur obelo, quæ desunt in Hebr. — B : Ο', ἐν τοῖς νομίμοις. 'Αλλος, ἐν τοῖς νόμοις. — 'Α., Σ., Ο', Θ., καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. 'Αλλοι. Αἰγύπτου, quæ additio non est in Hebr. Id.

V. 19 et 20. Pro φυλάσσεσθε, C (apud quem incipit ὃ 20 ab his verbis, καὶ τὰ δικαιώματα) habet φυλάσσετε. Et pro καὶ ἔστω habet, cuni Complut., καὶ ἔσται. Post, καὶ ✕ ἀναμέσον : ὕμῶν (sic rescribendum). Alex. et Complut., καὶ ἀναμ. ὁ Hebr., et inter vos. — B : Ο', καὶ ἔστω. 'Α., Θ., καὶ ἔσονται. Hebr., et erunt. IDEM.

V. 21. C, ÷ καὶ : τὰ τέκνα (καὶ abest ab Hebr.). Mox, & ποιήσει ✕ αὐτά : Alex. et Alil., αὐτά. Hebr., ea. Et ponit in extremo versu ἐν τῇ ἐρήμῳ, ut in textu Hebr. — B : Ο', & ποιήσει. Θ., ὅσα ποιήσῃ αὐτά. IDEM.

V. 22. Οἱ Γ', ✕ καὶ ἐπέστρεψα etc. Ms. Jes. [Ita etiam C, sub asterisco, et Complut. B autem ad marg. melius : 'Α., Σ., Ο', Θ., ✕ καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά μου ÷ αὐτοῖς. Hoc enim ultimuni verbum non exprimitur in Hebr. Simul indicat B, ut et C, hæc in Hexaplis et Tetraplis exstitisse sub asterisco, excepto, juxta B, uno ÷ αὐτοῖς. — Mox C, ὧν ἐξήγαγον, et ita Alex. et Ald. Complut. autem, ἀφ' ὧν ἐξῆγ. DRACH.]

V. 23. C, ✕ Καὶ ἐγὼ : ἐξῆρα. Et ita Ald. VM autem, ut et Alex., Complut., καὶ ἐξῆρα. — B ita : 'Α., Θ., ✕ γε ἐγὼ / ἐξῆρα. — C, cum Ald. et Compl., καὶ διασπείρει. DRACH.

V. 24. B : ἀπόσαντο. Σ., ἀπεδοχίμασαν, reprobarunt. IDEM.

V. 25. Hujus et sequentis versus lectionem ex Symmacho profert Hieronymus. [Ad illud τῶν Ο', ἐν οἷς, B in marg., Σ., δι' ὧν. DRACH.]

V. 26. 'Α., καὶ ἐμίλανα etc. Theodoretus. [C, ἐν τοῖς δόμασιν αὐτῶν, in muneribus eorum. Ita quoque Theodor. et Alex. Confidimus neminem inficias iturum esse scriptorum errore δόγμασιν pro δόμασιν irrepssisse in aliquot exemplaria. — In fine commatis adjicit C cum Alex. et Ald., ✕ ἵνα γνῶσιν ὅτι ἐγὼ Κύριος. Hebr., ut cognoscant quod ego Dominus. S. Hier. : Illudque quod sequitur, et scient quia ego

sum Dominus, in LXX non habetur.] — B : Σ., διὰ τὰ δόματα. 'Αλλος, ἐν τοῖς δόμασιν αὐτῶν. — Ο', ἐν τῷ διαπορεύεσθαι etc. 'Α., Σ., διαγαγεῖν, παραγαγεῖν. Θ., διάγειν ἐνεκεν πλημμελείας αὐτῶν. DRACH.

V. 27. B : Ο', ἕως τούτου. Οἱ Γ', ἐτι τούτο. Σ., ✕ καὶ ἕως τ. — Ο', ἐν παραπτώμασιν αὐτῶν, ἐν οἷς παρέπεσαν εἰς ἐμέ. Σ., καταφρόνησαντές μου καταφρόνησιν. Hebr., dum prævaricaretur in me prævaricationem. DRACH.

V. 28. Θ., ✕ ἔταξαν ἐκεῖ etc. Ms. Jes. Horum quædam habentur in Ο' edit. Romanæ. [C, Καὶ εἰσῆγαγον αὐτούς εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά (VM, τὴν χ. τὴν γ.) μου τοῦ δοῦναι αὐτὴν αὐτοῖς : καὶ εἶδον πάντα βουβὸν ὑψηλὸν, καὶ πᾶν ξύλον κατάσκιον, καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ τοῖς θεοῖς (forte lapsus amaniensium, pro τὰς θυσίας. Hebr., sacrificia sua. Vido versionem Aquilæ mox afferendam) αὐτῶν, καὶ ἔταξαν ἐκεῖ θυμὸν ✕ (asteriscus retroducendus ante θυμὸν) δώρων αὐτῶν καὶ ἔθεντο (sic) ἐκεῖ : ὁσμὴν εὐωδίας ✕ αὐτῶν, καὶ ἔπεισαν ἐκεῖ τὰς σπονδάς αὐτῶν. — B : Ο', τοῦ δοῦναι αὐτὴν. Σ., ἵνα δῶ αὐτὴν. — Ο', κατὰσκιον. 'Α., Σ., δασύ. Θ., ἀλωῶδες, nemorosum vel frondosum. (Editor autem Tetraplorum verlit, amœnum. Nescimus quare.) — Ο', καὶ ἔθυσαν. 'Α., ✕ συνθυσιάσματα / ἐκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτῶν. Aquilæ versio ita est : καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ σὺν θυσιάσματά αὐτῶν. — Ο', καὶ ἔταξαν ἐκεῖ. Θ., ✕ θυμὸν δώρων αὐτῶν καὶ ἔθεντο ἐκεῖ / ὁσμὴν. Σ., παροργισμὸν προσφορὰς αὐτῶν. DRACH.]

V. 29. Σ., τί ἐστι βάμα. Theodoretus. Scholion quoddam sic habet : κατὰ μὲν Σύρου, λίθος ὁ δὲ Ἑβραῖος, τί ἐστι βαμά (Coislin. βάμα), ἔχει, ὅπερ καλεῖται θυσιαστήριον εἰδῶλον τὰ γὰρ θεοῦ θυσιαστήρια βεσμά καλεῖται. Suspicitur Drusius hic βεσμά ex μεσδά factum, voce deducta ex מַדָּה. Aliud scholion 'Αβδανά, λίθος ἐρμηνεύεται. In hanc vocem Hieronymus multa edisserit, atque BAMA significare excelsum. In LXX, alia editione legi ἀβδανά. In libris Regum et Paralip. BAMA et BAMOTH excelsa significant. [Pro priore ἀβδανά, C ἀβδανά, et pro altero, βαμά. VM in utroque loco, ἀβανά. Juxta B, 'Α., τὸ ὕψωμα. — Alia scholia habes in ed. Rom. — B : Ο', ὅτι ὁμείς. 'Α., Σ., εἰς ἣν / ὁμείς. DRACH.]

V. 30. C, ut et Alex., Κύριος, Κύριος. Ald. et Compl., 'Αδωναὶ Κύριος. Hebr., Adonai Jehova. DRACH.

V. 31. C, καὶ ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν δογμάτων (rectius aliæ editt., δομάτων) ὕμῶν, ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς ✕ τῶν υἰῶν ὕμῶν ἐν πυρὶ : ὁμείς μαινεσθε etc. — B : Ο', καὶ ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς. Σ., καὶ ἐν τοῖς λήμμασιν. — Ο', ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς τῶν υἰῶν ὕμῶν. 'Α., ἐν τῷ παραγαγεῖν τοὺς υἰοὺς ὕμῶν. Hebr., in transire faciendo filios vestros. (Montf. hanc affert lectionem Theodotionis ex Marchaliano cod., ✕ ἐν

EZECHIELIS CAPUT XXI.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYΛAΣ.

'Ελληνικοῖς γράμμασι.

כרבי 3
בגורו אל־דבר יה אדעמי 12

3.
12.

3. Ρομφαλαν μου.
12.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

3. Gladium meum.
12. Timores ob gladium fuerunt populo meo.

3. Gladium meum.
12. Qui fugerant, gladio traditi sunt cum populo meo.

3. Frameam meam.
12.

τοῖς ὕμεις μισήσατε.) — Ο', τοῖς ἐνθυμήματιν ὕμων. Οἱ Γ', τοῖς εἰδώλοις ὕμων. — Ο', εἰ ἀποκριθῆσμαι. Σ., ὅτι οὐκ ἀπ. ΙΔΕΜ.

V. 32. C, ὕμεις ἐλέγετε. — B: Ο', καὶ εἰ ἀναθήσεται ἐπὶ τὸ πνεῦμα ὕμων τοῦτο, καὶ οὐκ ἔσται. Σ., οὐδὲ τὸ ἐνθυμημα ὕμων γινόμενον ἔσται. Hebr., et quod ascendit super spiritum vestrum esse non erit. — Ο', ὕμεις λέγετε. Ἄλλος, ὕμεις ἐλέγετε. — Ο', ὡς αἱ φυλαὶ (C, ὡς φυλαί). Ἄ., ὡς αἱ συγγενεῖαι. Θ., ὡς αἱ πατρίαι. ΙΔΕΜ.

V. 33. C, ÷ Διὰ τοῦτο, ὁ (in Hebr. deest) ζῶ ἐγὼ etc. — In hoc et sequenti versu, VM scribit βραχέϊον. ΙΔΕΜ.

V. 34. B: Σ., Θ., Ο', καὶ ἀθροίσω. Ο' ἄλλως, καὶ ἐξάξω. ΙΔΕΜ.

V. 35. B: Ο', κατὰ πρόσωπον. Π., πρὸς πρ. ΙΔΕΜ.

V. 36. C, ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Ita etiam Alex. et Ald. Montf. ex Marchal. cod., ✕ ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς. Hebr. et Vulg., in deserto terrae Aegypti. — In extremo versu C, λέγει Κύριος Κύριος. ΙΔΕΜ.

V. 37. Ἄ., Θ., ✕ τῆς διαθήκης. Ms. Jes. Aquila tamen פתח solet vertere συνθήκην. [Et ita C, sub asterisco. Habent etiam plerique libri et Ens. in Demonstratione, lib. II, p. 85, § 60. — B: Ο', καὶ διάξω. Ἄ., Σ., καὶ παράξω. — Ο', καὶ εισάξω ὑμᾶς ἐν ἀριθμῷ. Ἄ., ἐν δεσμοῖς ✕ τῆς διαθήκης. Σ., καὶ καθαρῶ ὑμᾶς διὰ κλοιοῦ (per torquem) ✕ τῆς συνθήκης. Θ., ἐν τῇ παραδόσει (traditione) ✕ τῆς διαθήκης. DRACH.]

V. 38. VM, Καὶ ἐλέγξω — C, τοὺς ἀφροσφηκίτας καὶ τοὺς ἀσεβεῖς. Idem ordo verborum apud Euseb. loco modo citato. — In fine versus, semel Κύριος, ut textus Hebr. In VM sic desinit versus: καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ Κύριος Κύριος, καὶ ὕμεις οἶκος Ἰσραήλ. ὃ 39 incipit, Τάδε λέγει. — B: Ο', καὶ τοὺς ἀφροσφηκίτας. Ἄ., Θ. (addunt), ἐν ἐμοί. Hebr. in me. — B: Ο', τὴν γῆν. Ἄ., Θ., ἄδαμα. I. e., ipsum verbum Hebr., אדם. DRACH.

V. 39. Interpretationem Symmachi et Aquilae Latine adfert Hieronymus, hujus videlicet ac sequentis versus. Sed in versione Aquilae magis sensum quam verba respexisse videtur. Drusius ex verbis Hieron. veram Aquilae lectionem elicere studuit, qualem nos damus. [C, εἰ μὴ ὕμεις εἰσακούσατέ μου. Hebr., si non fueritis obedientes mihi. VM. 4 m. (prima manus), εἰ μὴ, sed μὴ abrasum. Et mox, 4 m., βεβηλώσεται. — Lamb. Bos: Αη., πορεύεσθε ὅπισω τῶν εἰδώλων ὕμων. Symm., ἕκαστος τοῖς εἰδώλοις αὐτοῦ πορευόμενοι δουλεύετε. Διότι ὕμεις οὐκ ἠβελήσατε ἀκούειν μου, (καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον) οὐκ ἐτι βεβηλώσατε τοῖς δώροις ὕμων, καὶ τοῖς εἰδώλοις ὕμων. — B: Ἄ., εἰδῶλα ἀπελθόντες λατρεύετε μετὰ τὸ μὴ βρούεσθαι ὑμᾶς ἀκούειν μου. Σ., ἕκαστος τοῖς εἰδώ-

λοις αὐτοῦ ἀπελθόντες λατρ., reliqua ut Aq. DRACH.]

V. 40. C, ἐπ' ὄρους ὕψιλου ÷ Ἰσραήλ. Amanuensis prave posuit obelium pro asterisco; addendum enim erat Ἰσραήλ communi Senum textui, in quo deest, habet autem Hebr. Exstat in Ald. et Compl. — B: (Hebr., tota [domus] in terra. In LXX vacat.)

Ἄ., ὁ πᾶς ✕ ἐν τῇ γῇ ἐκσίνη. Σ., σύμπας ✕ ἐν τῇ ἐκσίνη. — Ο', ἐπισκέψομαι. Οἱ Γ', ἐκζητήσω. — Ο', τὰς ἀπαρχὰς ὕμων. Σ., ἀφαιρέματα ὕμων. — Ο', ἀφορισμὸν ὕμων. Ἄ., δεκάτων ὕμων. Σ., δομάτων ὕμων. Θ., λημμάτων ὕμων. — Ο', ἀγιάσματα ὕμων. Οἱ Γ', ἀγίοις ὕμων. DRACH.

V. 41. B: Ο', εὐωδίας. Σ., εὐαρεστήσεως. — Ο', κατ' ὀφθαλμούς. Ἄ., Σ., ἐνώπιον. ΙΔΕΜ.

V. 43. Hic etiam lectionem Symmachi Latine adfert Hieronymus. Ἄ., Θ., αἰς ἐποικήσατε. Ms. Reg. Idem ubi LXX κόψεσθε habent, ait Aquilam vertisse δυσαρροστησεσθε, Theodotionem autem προσοχθίετε. [Etiam C, sub asterisco, αἰς ἐποικήσατε. — B: Ο', καὶ. Ἄ., Θ., (addunt) πάντα /. (quod habet Hebr.) τὰ ἐπιτηδεύματα ὕμων. — Ο', καὶ κόψεσθε τὰ πρόσωπα ὕμων. Ἄ., δυσαρροστησεσθε. Σ., μικροὶ φανήσεσθε ἐν αὐτοῖς. Θ., προσοχθίετε κατέναντι αὐτῶν. — Ο', κακίας ὕμων. Ἄ., Σ., Θ., Ο' (addunt), αἰς ἐποικήσατε. Ἄλλος, ἀδικίας. DRACH.]

V. 44. Οἱ Γ', ✕ λέγει Κύριος. Ms. Jes. [C ita: ✕ οἶκος Ἰσραήλ, λέγει Ἄδωναι K. Et B: Οἱ Γ', οἶκος Ἰσραήλ. Hebr., domus Israel. — B: Ο', ὅπως τὸ ὄνομά μου, μὴ (C praeponit asteriscum voci μὴ). Ἄ., Θ., διὰ τὸ ὄνομά μου. Οἱ Γ', ✕ οὐ. — Ο', καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ὕμων. Σ., καὶ κατὰ τὰς ἐνωσίας ὕμων. DRACH.]

V. 46. Σ., υἱὲ ἀνθρώπου etc. Drusius et Ms. Jes. ubi legitur ἐπὶ δρυμόν, pro περι τοῦ δρυμοῦ. [Pro δαρμό Rom. editionis, C δαρμόν. VM, δαγών. — B: Ο', θαιμάν. Ἄ., ὀδὸν νότου. Σ., ὀδὸν λιθός. — Ο', ἐπὶ δαρμόν (ut C). Ἄ., ἐπὶ νότον. Ἄλλος, ἐπὶ δαγών. — Ο', ἠγούμενον Ναγέδ. Ἄ., τοῦ ἀγροῦ νότου. Σ., τῆς χώρας τῆς μεσημβρινῆς. Θ., ἀγροῦ τοῦ Ναγδαί. Ἄλλος, Ναγεδί. DRACH.]

V. 47. Ο' Ἐβραῖος, καὶ καυθήσεται etc. Ms. Reg. et Coisl. Σ., ἀπὸ μεσημβρίας. Coisl. [C, τάδε λέγει Κύριος. — VM, καταφάγεται ἐν σοὶ ξύλον, absque πᾶν, quod tamen habet Hebr. — B: Ο', ἀπὸ ἀπηνιώτου. Ἄ., Θ., ἀπὸ νότου. Σ., ἀπὸ μεσημβρίας. DRACH.]

V. 48. C, ÷ καὶ: οὐ δεσθῆσεται. Deest in Hebr. καὶ, et in C omissa linea cuspidata, quae: valeat. DRACH.

V. 49. B: Ο', καὶ εἶπα Μηδαμῶς. Οἱ Γ', ὦ Κύριε. — Ο', πρὸς μέ· Οὐχὶ παραβολή ἐστι λεγομένη αὐτῇ; Σ., περὶ ἐμοῦ· ✕ Ἄρα /. οὐχὶ παραβολὰς παραβάλλει οὗτος; Hebr., mihi: Nonne parabolis parabolizat hic? ΙΔΕΜ.

EZECHIELIS CAPUT XXI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
<p>3. Τὴν μάχαιράν μου. 12.</p>	<p>3. Τὸ ἠγχειρίδιόν μου. 12. Παροικῆσουσιν, ἐπὶ ῥομφαίᾳ ἐγένετο ἐν τῷ λαῷ μου. Ἄλλος, οἱ παροικούντες εἰς ῥομφαίαν ἐγένοντο σὺν τῷ λαῷ μου.</p>	<p>3. Τὴν μάχαιράν μου. 12.</p>
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
<p>3. Machæram meam. 12.</p>	<p>3. Gladium meum. 12. Inhabitabunt, propter gladium fuit in populo meo. Alius, inhabitantes in gladium fuerunt eum populo meo.</p>	<p>3. Machæram meam. 12.</p>

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
15. כִּי בָקָן	15.	15. Ὅτι ἠρεῦνησεν.
19. בְּרֵא	19.	19. Κεντοῦσα.
21. לְקַסֵּם 'O' Ἐβρ., βίψαι.	21.	21. Ἐν τοῖς θαραφεῖν.
בתרפים		22.
22. קָל בְּתַרְפֵּעָה	22.	
23. שְׁבַעַי שְׁבַעוֹת לְהֵם	23.	23.
עַן לְחַבְשׁ		
25. וְאַתָּה חָלַל רֵשַׁע נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל	25.	25.
אֲשֶׁר-בָּא יוֹמוֹ בַּעַת עֵץ קָץ		
26. כִּי אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִסִּיר	26.	26.
הַמְצַנְפֵת הַזְּרִים הַעֲטוּרָה זֹאת לְאֵל-		
זֹאת הַשְּׁפֵלָה הַגְּבוּהָ וְהַגְּבוּהָ הַשְּׁפִילָה		
27. עוֹה עוֹה עוֹה אֲשִׁימְנָה גַם-זֹאת	27.	27.
לֹא הָיָה עַד-בָּא אֲשֶׁר-לֹא הַמְשַׁכְּתוֹ		
וְתַתִּיזוּ		
30. אֶל-תְּעַרְדָּה	30.	30.
31. זַעֲמִי	31.	31. Ἀπειλήν μου.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
13. Quia probatio.	13. Quia probatus est.	13. Quia investigavit.
19. Elige.	19. Capiet.	19. Confodiens.
21. Ad divinandum. <i>Hebræus Int., ad conjiciendum.</i>	21. Divinationem quærens.	21.
In theraphim.	Idola.	In tharaphin.
22. Vocem in vociferatione.	22. Vocem in ululatu.	22.
23. Jurantes iuramenta eis.	23. Sabbatorum otium imitantes.	23.
Iniquitatis ad capiendum.	Iniquitatis ad capiendum.	
25. Et tu profane, impie, dux Israel, cujus venit dies ejus in tempore iniquitatis finis.	25. Tu autem profane, impie, dux Israel: cujus venit dies in tempore iniquitatis præfinita.	25.
26. Sic dixit Dominus Deus: Remove cidarim, et leva diadema: hæc non hæc: humilem sublevando, et altum humiliando.	26. Hæc dicit Dominus Deus: Aufer cidarim, tolle coronam: nonne hæc est quæ humilem sublevavit, et sublimem humiliavit?	26.
27. Perversam, perversam, perversam ponam eam: etiam hoc non fuit, donec veniet cui ei iudicium, et tradam eum.	27. Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam: et hoc non factum est, donec veniret cujus est iudicium, et tradam ei.	27.
30. Ad vaginam suam.	30. Ad vaginam tuam.	30.
31. Indignationem meam.	31. Indignationem meam.	31. Comminationem meam.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXI Ezechielis.

V. 2. C, cum Ald., non habet, διὰ τοῦτο προφή-
 τουσιν, quæ etiam desunt in Hebr. — B: O', στήρι-
 σον. 'A., Θ., θές. Σ., τάξον. — O', ἐπὶ τὰ ἄγια αὐτῶν.
 OI Γ', ἐπὶ τὰ ἁγιάσματα. DRACH.

V. 3. 'A., βομφαίαν etc. Ms. Jes. [B: 'A., βομφαίαν μου. Σ., Θ., μάχαιράν μου. — C, λέγει Κύριος

Κύριος. Hebr., Jehova. Et in fine versiculi, ἀδικον
 καὶ ἄνομον. Et ita, absque obelo, VM et Alex.
 Hebr. habet, *justum et impium*, ut vertit S. Hier.,
 qui addit: « pro quo nescio quid volentes LXX
iniquum et injustum interpretati sunt, quasi non
 idem utrumque significet. » DRACH.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

15.
19. Κεντούσα.
21.
Τὰ εἰδώλα.
22.
25.

15. Ὅτι δεδικαίωται.
19. Vacat.
21. Ἀναβράσαι.
Ἐν τοῖς γλυπτοῖς.
22. Φωνὴ μετὰ κραυγῆς. Ἄ. λ. λ.
μετὰ φωνῆς σάλπιγγος.
23. Vacat.

15.
19. Ἐτοιμάσαι.
21.
22.
23. ✕ Ἐβδομάζοντες ἑβδομάδας αὐτοῖς.

25.

25. Καὶ τὸ βέθηλε, ἀνομοι, ἀφρογούμενε τοῦ Ἰσραὴλ, οὐ ἔχει ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας, πέρασ.

25.

26. . . .

26. Τάδε λέγει Κύριος· Ἀφελου τὴν κίδαριν, καὶ ἐπέθου τὸν στέφανον, αὐτῆ οὐ τοιαύτη ἔσται. Ἐταπεινώσας τὸ ὄψηλόν, καὶ ὑψώσας τὸ ταπεινόν.

26.

27. . . .

27. Ἀδικίαν, ἀδικίαν, ἀδικίαν θήσομαι αὐτῆν, οὐαὶ αὐτῆ, τοιαύτη ἔσται ἕως οὐ ἔλθῃ ὃ καθήκει, καὶ παραδώσω αὐτῇ. Οἱ Γ', ἀδικίαν, ἀδικίαν, ἀδικίαν θήσομαι αὐτῆν, οὐδ' αὐτῆ τοιαύτη.

27.

30.

30. Μὴ καταλύσης. Ἄλλος, εἰς τὸν κολεόν αὐτοῦ.

30.

31. Ἐμβρίμησίν μου.

31. Ὀργὴν μου.

31. Ἐμβρίμημά μου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

15.
19. Confodiens.
21.

15. Quia justificatus est.
19. Vacat.
21. Ad exsilire faciendum.

15.
19. Ad præparandum.
21.

Idola.

In sculptilibus.

22.

22. Vocem cum clamore. *Alius,* cum voce tubæ.

22.

25.

23. Vacat.

23. Hebdomazontes hebdomazontes ipsis.

Iniquitatis ejus ad recordandum. *Alius,* iniquitatem eorum ut comprehendantur.

25.

23. Tu autem profane, inique, dux Israel, cujus venit dies in tempore iniquitatis constitutus.

25. Et tu profane, inique, dux Israel, cujus venit dies in tempore iniquitatis, finis.

26. Hæc dixit Dominus Deus : Abstulit cidarim, et tulit coronam : neque hoc neque illud : humilem sublevari, et sublimem humiliabit.

26. Hæc dicit Dominus : Abstulisti cidarim, et imposuisti coronam, ei non erit talis. Humiliasti excelsum, et sublevasti humilem.

27. Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem faciam illud : et hoc non fuit iste, cujus judicium est, quem daturus sum.

27. Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam : vae illi, talis erit donec venerit cui convenit, et tradam ei. *Tres int.,* iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam, neque ipsa talis.

27.

30.

30. Ne maneat. *Al.,* ad vaginam suam.

30.

31. Fremitum meum.

31. Iram meam.

31. Fremitum meum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXI Ezechielis.

V. 4. C, iterum ἄδικον καὶ ÷ ἀνομον. Hebr., justum et impium. — B : O', οὕτως. Οἱ Γ', διὰ τοῦτο. DRACH.

habet σου. — B : O', ἐν συντριβῇ. Σ., ἐν κατάγματι, fractura. IDEM.

V. 5. B : O', ἀποστρέψει. Ἄ., ἐπιστρέψει. Σ., Θ., ἀποστρέψει. IDEM.

V. 7. C, ἕνεκα τίνος ✕ οὐ στενάξεις;... καὶ παραλυθήσονται πάντα γέγρας (ita etiam Hebr.), καὶ ἐκψύξει ÷ πάντα γάρξ καὶ ? (non jacent in Hebr.) πᾶν πνεῦμα... ἰδοὺ ἐρχεται καὶ ἔσται (etiam Alex., AId.,

Compl. addunt καὶ ἔσται, quod habet Hebr. Apud S. Hier., et erit. Vulg., et fiet), λέγει Κύριος Κύριος. Ita et VM, K. K. — B : O', καὶ θραυσθήσεται. 'A., καὶ ταχίησεται, *tabescet*. Σ., διαλυθήσεται. — O', καὶ παραλυθήσονται. Σ., καὶ παρεθήσονται, *remittentur*. — O', καὶ ἐκψύξει. 'A., καὶ ἀσθενήσει. Σ., καὶ ἀμυλωθήσεται, *hebetabitur*. Θ., καὶ ἀμαυρωθήσεται, *obscurabitur*. — O', μολυθήσονται ὑγρασία. Σ., ρεῖσει ὕδατα. Et ita Vulg., *fluent aquae*. IDEM.

V. 9. C, cum tribus edit., λέγει Ἄδωναι Κύριος (sed Hebr. non habet Adonai). Sequitur in C, καὶ εἰπόν. Hoc καὶ deest in Hebr. IDEM.

V. 10. C, σφάζε, ἐξουθενέει (sic, per θ), καὶ οὐτέ μου : (Hebr., יבב) ἀπώθου (sic, per ω et melius quam ed. Rom.) πᾶν ξύλον. — B : O', εἰς στίλθωσιν. Οἱ Γ', εἰς ἀστραπήν. — O', ἐτοίμη εἰς παράλυσιν· σφάζε, ἐξουθενέει, ἀπώθου (ita ed. Rom.). Θ., ἐστιλθωμένη, εἰ κινούσα ῥάβδον ὑἴων μου, ἀποθουμένη (sic. Melius legas, ἀπώθ.) *quæ resplenduit, si motens virgam filiorum meorum, repellens*. Sed Hebr. prorsus aliter : *expositus (est) : aut (nunc) lætabimur ? (Atqui) virga filii mei (esse) renuit omne lignum*. Sic optime vertit Seb. Schmidius. IDEM.

V. 11. C, ἐξηκονθήη ῥομφαία. Absque ἤ. Neque Hebr. habet articulum. — B : O', ἐτοίμην. 'A., ἤκοννημένην. Σ., ἐξεσπαμένην (sic, pro ἐξεσπασμ.), *exitricium*. — O', χεῖρα αὐτοῦ. Σ., καὶ ἔστιν. Ἄλλος, εἰς χεῖρας αὐτοῦ. — O', τοῦ δοῦναι αὐτὴν εἰς χεῖρα. Ἄλλος, τοῦ δοθῆναι εἰς χεῖρας. Sed Hebr., in manum. — O', ἀποκεντούντος, *transfigentis, perfodientis* (frustra contendunt Cappellus alique legendum esse ἀποκτείνοντος). 'A., φονευτοῦ. Σ., ἀναιρουόντος. IDEM.

V. 12. Ἄλλος, οἱ παροικούντες etc. Ms. Jes. et Theodoretus. Ubi Hieronymus : *Rursum, ait, ubi nos diximus, qui fugerant, gladio traditi sunt, et illi et Alii transulerunt : Hospites mei, sive habitatores*. [Pro ἐπὶ ῥομφαία ἐγένετο ἐν τῷ... C legit ἐπὶ ἰσχυρίαν] ῥομφαία ἐγ. τῷ... Hebr., ob gladium erunt apud populum meum. — B : O' παροικήσουσιν. 'A.,

συγκεκλεισμένοι, *conclusi*. — VM ita terminat versum 12 : ἐπὶ τὴν χεῖρά σου, ὅτι δεικναιώται. Et postea sic inchoat versum 13 : Καὶ φυλὴ ἀπώθη, absque καὶ τί εἰ Rom. editionis. Sed Hebr., *Et quid si etiam*. DRACH.]

V. 13. 'A., ὅτι θραύνησεν. Drusius et Ms. Jes. [C, οὐκ ἔστι. DRACH.]

V. 14. B : O', καὶ διπλασάσον ῥομφαίαν. Σ., ἐπιδιπλασθήσεται (*duplicabitur*) γὰρ μάγαιρα. — O', καὶ ἐκστήσεις αὐτοῦς. 'A., οἱ θαμβοί, *illi stupefacti*. VM bis τραυματιῶν, ut ipsa Rom. ed. infra γ 29. DRACH.]

V. 15. C, ὅπως θραυσθῆ (absque negatione μή, *quæ deest in Hebr. ut et in Alex., Ald. et Complut.*) . . . ἐπὶ πᾶσαν πόλιν καὶ αὐτῶν : (Hebr., eorum. Tres edit., αὐτῶν)... εὐ γέγονεν εἰς στίλθωσιν, εὐ γέγονεν εἰς σφαγὴν. — B : O', παραδίδονται. Ἄλλος, παραδίδονται. — O', εὐ γέγονεν. 'A., ὄξεια γ. — O', εἰς στίλθωσιν. Σ., ὡς ἀστραπή. IDEM.

V. 16. C non habet καὶ, quod deest in Hebr., in Alex. necnon in Compl. et Vulg. IDEM.

V. 19. 'A., Σ., κεντούσα. Ms. Jes. [C habet ut Θ., præmisso asterisco. — B ita : 'A., κεντώσαν, *confo-dientem*. Σ., ἤτοιμασεν. Ἄλλος, ἤτοιμάσουσιν. — Ed. Rom. « Nonnulli ac Theodoretus, ἤτοιμασαι χεῖρα κεντούσαν, ἐν ἀρχῇ ὁδοῦ ἐκάστης πόλεως κεντούσαν, *para manum pungentem, in principio viæ cuiusque civitatis pungentem*. Ubi ἤτοιμασαι et κεντούσαν duæ videntur interpretationes ; atque illud ἐκάστης redundat... Hoc autem loco S. Hier. inquit LXX ab Hebraico non tam sensu quam verbis in plerisque discordare. » — B : O', αἱ δύο. Ἄλλος, ἀρχαὶ δύο. — Voci πόλεως Senum præponit Σ., καὶ ἐκάστης, ut legit Theodor., sed deest in Hebr. — O', ἐπ' ἀρχῆς (*legerunt* פּוֹרֵץ, loco פּוֹרֵץ) ὁδοῦ διατάξεις (20) τοῦ εἰσελθεῖν. Ἄλλος, καὶ καὶ σὺ, ἤτοιμασον, καὶ διάταξον ὁδὸν : τοῦ εἰσελθεῖν. — In C incipit versus 20 a τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν βασιλῶς, et desinit his verbis, ἐν μέσῳ αὐτῆς. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XXII.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
דְּיָמִי יוֹמִי 4	4.	4.
דְּיָמִי יוֹמִי 5	5.	5.
בְּיָמֵי רַבִּי 9	9.	9.
בְּיָמֵי רַבִּי 16	16.	16. 1. . . .
בְּיָמֵי רַבִּי 18	18.	18. 1. Εἰς στέμφυλον, γίγαρτον. 2. Ἀναμεμιγμένοι.
וְיָמֵי רַבִּי 18		
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Et appropinquare fecisti dies tuos.	4. Et appropinquare fecisti dies tuos.	4.
5. Subsannabunt in te.	5. Triumphabunt de te.	5.
9. Viri delationis.	9. Viri detractores.	9.
16. Et hereditabis in te in oculis gentium.	16. Et possidebo te in conspectu gentium.	16. 1. Et contaminaabo te in conspectu gentium.
18. In scoriā.	18. In scoriā.	18. 1. In acinum vinacci. 2. Conmixti.
Et plumbum in medio fornacis.	Et plumbum in medio fornacis.	

V. 20. B: O, ἐπὶ Ῥαββᾶθ υἰῶν. Ἄλλος, Ῥαββᾶθ ἐπὶ υἰῶν. — O, ἐν μέσῳ αὐτῆς. Ἀ., περιοχῆς, *pannitionis*. Σ., ἐν πολιορκίᾳ, *in obsidione*. Θ., ὀχυρωμένη. DRACH.

V. 21. Polychronius, ἀντι τοῦ ῥίψαι βέλη, ταύτη γὰρ τῇ λέξει ἐχρήσατο καὶ Ὁ Ἑβραῖος. [B: Ἀ., Σ., Θ., παρατάξαι (ad instruendum) τοῖς βέλεσιν. DRACH.]

Ibid. Ἀ., ἐν τοῖς θαρραφαῖν. Σ., τὰ εἰδῶλα. Ms. Jes. [B: Ἀ., Θ., θαρραφαῖν. — Idem superius: O, ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ὁδόν. Ἀ., ἐπὶ τὴν δίοδον, *bivium*. — Pro κατασκοπήσασθαι, C legit, ἥπατοσκοπήσασθαι. Et sic corrigendum dicit editio Rom. Complut., ἥπατι σκοπήσασθαι. Hebr., *inspexit jecur*. DRACH.]

V. 22. Ἄλλος, μετὰ φωνῆς σάλπιγγος. Ms. Jes. [Pro φωνῆν, C, φωνῆ. — Idem Codex, ÷ Καὶ ἔγένετο. Illud καί, quod habent Ald. et Compl., non existit in Hebr. — B: O, χάρακα. Σ., τύρσεις. Θ., προμαχῶνας. — O, χῶμα. Ἀ., Θ., πρόσχωμα. Σ., τάφρον, *vallum*. — Ἀ. 1., O, βελοστάσεις. Α. 2., ταίχος. Binas vides Aquilæ interpretationes ejusdem vocis, nempe ΡΥΤ. Θ., γαράκωσιν. DRACH.]

V. 23. Θ., ✕ ἑβδομάζοντες ἑβδομάδας αὐτοῖς. Drusus, Ms. Jes. [C ita: ✕ ἑβδομάζοντος (non — ες) ✕ ἑβδομάδας αὐτοῖς, ὁ duabus illuminantibus stellis. B autem: O, Θ., ✕ ἑβδομάζοντες ἑβδομάδας αὐτῶν. Ἀ., ✕ ἐπὶ τὰ ἑβδομάδας αὐτοῖς. Idem B: O, μαντίαν. Ἀ., κενά. Σ., μάταια. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, ἀνομίαν αὐτῶν etc. Ms. Jes. [B vero Aquilæ tribuit τοῦ συλληφθῆναι. DRACH.]

Trium sequentium versuum lectionem ex Symmacho adfert Hieronymus.

V. 24. C, λέγει Κύριος Κύριος. Mox, τοῦ ὁραθῆναι ἀμαρτίας ὑμῶν ÷ ἐν πάσαις ÷ ταῖς ἀσεβείαις ὑμῶν, καὶ ὁ ἐν πάσι τοῖς (Hebr., in omnibus) ἐπιτηδεύμασιν ὑμῶν. Scholion in editione Rom., necnon in cod. Regio bombyc., *ἐν πάσαις ταῖς ἀσεβείαις ὑμῶν, οὐ κείται παρ' Ἑβραίοις*. — B: O, ἀνθ' ὧν ἀνεμνήσατε, ἐν τούτοις ἀλώσεσθε. Σ., διὰ τὸ μνημονευθῆναι ὑμᾶς ἐν χειρὶ συλληφθῆσεσθε. Hebr., propter recordari vestrum, *et*, pro eo quod recordati estis,

in vola capiemiini. DRACH.

V. 25. VM, ἀνομιε, βέβηλε. Lamb. Bos: ε Pro πέρας, Sym., συνταγθεῖσα. DRACH.

V. 26. C, λέγει Κύριος Κύριος. Et paulo post, αὐτῆ οὐ τοιαύτη ἔσται, *haec non talis erit*. — Quæ hic Montfauconio non suppetebant Symmachi Græca, plene exhibet L. Bos: (Τάδε λέγει Κύριος ὁ θεός) Ἀρξέλετο τὴν κίθαρην, καὶ ἤνεγκε στέφανον· οὐδὲ τοῦτο, οὐδὲ ἐκείνο, τὸν ταπεινὸν ἵππαρεῖ, καὶ τὸν ὑψηλὸν ταπεινώσει. — Pro ἀφελου et ἐπέθου, Theodor. aliaque exemplaria, ἀφελου et ἀπόθου. IDEM.

V. 27. OI Γ, ✕ ἀδικίαν etc. Ms. Jes. Hujus item versus ex Symmacho lectionem adfert Hieronymus. Licet autem Symmachus sit unus e tribus, et ejus versio a trium versione aliquantulum discrepet, nihil mirum, quando certum est parvam illam differentiam neglectam fuisse: qua de re in Preliminariibus. [Juxta L. Bos, Sym.: ἀδικίαν, ἀδικίαν, ἀδικίαν ποιήσω τοῦτο· καὶ τοῦτο οὐκ ἦν οὗτος οὐ τὸ κρίμα ἔστι, ὃν ἐγὼ δώσω. — C ita: Ἀδικίαν, ✕ ἀδικίαν, ὁ ἀδικίαν (LXX bis tantum apud S. Hier., qui in comment. addit: ε juxta LXX bis) θήσομαι αὐτῆν, οὐδὲ αὐτῆ τοιαύτη ἔσται, ἕως οὐ ἔλθῃ ὁ καθήκει, καὶ παραδώσω αὐτῶν. DRACH.]

V. 28. C, λέγει Κύριος Κύριος. Et pro εἰς σφάγια, εἰς σφαγῆν. DRACH.

V. 29. C, ita et tres editi., ὧν ἤκει. Exprimitur etiam in Hebr. relativum ὧν. — B: O, ἐν τῇ ὁράσει σου τῇ ματαίᾳ. Ἀ., Σ., ἐν τῷ ὄρῳ σε μάταια. IDEM.

V. 30. Ἄλλος, εἰς τὸν κολεόν αὐτοῦ. Drusus. [B vero: OI Γ, ἐπίσπεσον εἰς τὸν κολεόν σου. Hebr. autem, ut vidisti supra, in vaginam suam. — Pro ὃ γεγέννησται, C, ὡς γ., ut *genitus es*. DRACH.]

V. 31. Ἀ., ἀπειλήν μου etc. Ms. Jes. [B tantum: Ἀ., ἀπειλήν μου. Idem eod.: O, ἐμψύσητω. Ἀ., ἀνάψω. — O, βαρβάρων. OI Γ, ἀφρόνων. Et ita sonat Hebr. — C, καὶ ἐχθρῷ ἐπὶ σοί. Et ita Alex. et Complut., σοί. In fine versus, διαφθοράν. Ita etiam Alex. et Ald. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XXII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 4. Καὶ ἐσπᾶσω τῆς θλίψεώς σου τὸν καιρόν.
- 5.
- 9. [Ἄνδρες δόλιοι.]
- 16. . . .
- 18. Εἰς σκωρίαν.

- 4. Καὶ ἤγγισας τὰς ἡμέρας σου.
- 5. Καὶ ἐμπαίζονται ἐν σοί. Ἄλλος, ✕ καὶ βοήσουσιν ἐπὶ σοί.
- 9. Ἄνδρες ληστᾶι.
- 16. Καὶ κατακληρονομήσω ἐν σοί κατ' ὀφθαλμούς των ἔθνων.
- 18. Ἀναμειγμένοι.

- 4.
- 5.
- 9. [Ἄνδρες δόλιοι.]
- 16. . . .
- 18.

Καὶ μολίβῳ ἐν μέσῳ. OI Γ, ✕ καμίνου.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 4. Et atroxisti tribulationis tuæ tempus.
- 5.
- 9. Viri dolosi.
- 16. Et vulnerabo te, sive confodiam te, in conspectu gentium.
- 18. In scoriam.

- 4. Et appropinquare fecisti dies tuos.
- 5. Et illudent in te. Alius, et clamabunt super te.
- 9. Viri latrones.
- 16. Et hæreditabo in te ante oculos gentium.
- 18. Commixti.

- 4.
- 5.
- 9. Viri dolosi.
- 16. Et contaminabo te in conspectu gentium.
- 18.

Et plumbo in medio. Tres int., camini.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYΛAΣ.

לשן הרה ויהו 28 'Ο Εβραϊός, φλαίφρον αὐτοῦ; πληρω ἀνευ ἀχῦρου.

28.

28. Ἀνάλω.

לפני גרבר ויהו 30

30.

30.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

28. Liniebant eos insulso. Hebraeus Int., liniebant eos luto absque palca.

28. Liniebant eos absque temperamento.

28. Insulso.

30. Et stantem in fractura ante faciem meam.

30. Et staret oppositus contra me.

30.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXII Ezechielis.

V. 1. VM constanter scribit πρὸς με, quæ forma non raroprehenditur in vet. codicibus, et in impressis. Sed de tali inclinatione nihil definitum inter antiquos grammaticos. Ea de re celeberrimus grammaticus Germanus, Buttman, § 67. 2 : « Sogar, πρὸς με, und die ganze Sache ist noch nicht aufgeklärt. DRACH.

Sym. et Theod. dolosi, quod in Hebræo dicitur R.A. CHIL. » [C, Ἄνδρες λησται ✕ ἦσαν : (hoc verbum habent tres editi. et Hebr.) . . . καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ἤσθοσαν (sic) ἐν σοί. Alex. et Complut., ἐν σοί. Hebr., in te. VM : ἤσθοσαν (2 m., ἤσθιον) ἐν σοί. — B : Ο, λησται. Οἱ Γ, δόλοι. — Ο, ἀνόστια. Ἄ., συνταγήν, conventum. Σ., μύσος, abominationem. Θ., ζέμμα. I. e., ipsa vox Hebraica, נפח. Cf. supra xvi, 27, et Levit. xx, 14. Editor autem Tetraplorum ridicule pariter et inscite, hic et ἢ 11, vertit, decotium, quod non ζέμμα sed ζέμα scribitur. DRACH.]

V. 2. C, et κρινεῖς εἰ (εις?) τὴν πόλιν τῶν αἱμάτων; παράδεισον. Absque καὶ, quod tamen habet Hebr. In eod. desinit ἢ 2 cum his verbis, ἀνομίας αὐτῆς. — B : Ο, et κρινεῖς τὴν πόλιν; Ἄ., Σ., Θ., κριθῆτι (Σ., Θ., τῇ πόλει). Ad marginem vero : Ἄ., Σ., Θ., Ο, οὐ κρινεῖς; Hebr., num judicabis, num judicabis (his) urbem sanguinum? IDEM.

V. 11. B : Ο, ἠνομούσαν. Οἱ Γ, ἐπόησαν βδέλυγμα. — Ο, ἐν ἀσθεσίᾳ. Ἄ., ἐν συνταγῇ, conventu. Σ., ἐν μύσει, abominatione. Θ., ζέμμα, quæ est ipsa vox Hebraica Græcis descripta litteris. Vide annotationem nostram ad ἢ 9. DRACH.

V. 3. VM ad ἔλθειν adnotat : 1 m., εἰσελεῖν. Postea habet, καθ' αὐτῆς, et protrahit versiculum 3 usque ad οἷς ἐξέχεας inclusive. — B : Ο, καὶ παράδεισον αὐτῆ. Ἄ., Σ., καὶ γνωριεῖς αὐτῆ. IDEM.

V. 12. C, ut et Complut., his ἐλάβανον loco ἐλαμβάνοσαν. Et mox, συντέλειαν κακίας σου. In fine compositi, λέγει Κύριος Κύριος. Hebr., Adonai Jehova. — B : Ο, καὶ συντελέσω συντέλειαν κακίας σου, τὴν ἐν καταδυναστείᾳ. Σ., Θ., καὶ ἐπλεονέκτισ (fraudabas) τοὺς πλησίον σου ἐν συκοφαντείᾳ. Hebr., et lucrum captasti a proximis tuis per violentiam. IDEM.

V. 4. Σ., καὶ ἐσπάσω etc. Ms. Reg. [B : Ο, καὶ ἤγγισας. Σ., ἔγγυς ἐπόησας. — Pro ἐπόησας, C et Complut., ἐπόησας. Hebr. et Vulg., fecisti. Pro ἀνειδισμὸν, C, ut et VM, Alex., ἀνειδος. Præterea VM legit, ἐμεταίνου, et concludit hunc versum cum ἐτῶν σου. — B : Ο, παραπέπτωκας. Ἄ., Σ., Θ., ἐπλημέλησας. — Ο, καὶ ἤγαγες καιρὸν ἐτῶν σου. Θ., ἐστήναι (ut constituerentur) τὰ ἔτη σου. DRACH.]

V. 13. C, Ἐάν δὲ πατάξω χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου, ἐφ' οἷς συντελέσαι (Rom. ed., συντετέλεσαι). — B : Ο, ἐάν δὲ πατάξω χεῖρά μου (ita ed. Rom.). Θ., καὶ ἰδοὺ ἐκρότησα χεῖρά μου. Hebr., et ecco percussi manum meam. IDEM.

V. 5. ✕ καὶ βοήσουσιν ἐπὶ σοί. Ms. Jes. Est alia interpretatio. [Pro ἐγγιζούσαις, C mendose ἐγγιρούσαις. — B : Ο, ἐγγιζούσαις. Ἄ., Σ., ἔγγυς. DRACH.]

V. 14. B : Ο, εἰ ὑποστήσεται; Σ., Θ., μὴ (numquid) ὄπ.; — Ο, εἰ κρατήσουσιν; Οἱ Γ, εἰ ἰσχύσουσιν; IDEM.

V. 6. B : Ο, πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ (nempe legerunt in Hebr., lezar-o). Ἄ., Σ., Θ., ἐν βραχίονι αὐτοῦ (extulerunt cum punctis masoriticis hodiernis, lizar-o). — Ad συνεφύροντο, VM in marg., ἐνεφύραντο. DRACH.

V. 15. C, καὶ διασπερῶ σε εἰς τὰς χώρας. IDEM.

V. 7. C, καὶ (deest in Hebr.) ὄψωνόν καὶ χήραν κατεδυνάστευον ἐν σοί. Illud ἐν σοί habent pariter Alex., Ald., Complut. Hebr., in te. — B : ἐκακολόγουν. Ἄ., ὀδρίσαν. Σ., Θ., ἠτίμασαν. Hebr., vilipenderunt. — VM, ad marg. : 1 m., καὶ προσήλυτον, sed καὶ non est in Hebr. Mox, ad marg. : 1 m., ἀδικεῖλαις. IDEM.

V. 16. Has versiones adfert Hieronymus, ut nos referimus. [Juxta Lambertum Bos Græca : Ἄ., 1 ed. et Θ., (καὶ) μιανῶ σε (ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν). Σ., (καὶ) θραύσω (σε ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν). — B vero ita : Ἄ., καὶ κληροδοτήσω, quæ lectio probabilior. Legit, ἠΐτιν. Σ., καὶ καταστρώσω σε. Θ., καὶ βεβηλωθήσῃ. DRACH.]

V. 8. VM, ad marg. : 2 m., ἀγίασμόν (pro ἄγια). Et in textu, ἐξουδέουν. IDEM.

V. 18. S. Hier. : « Verbum Hebraicum SIG Symmachus scoriam, Aquilæ prima editio στέμφυλον et γίγαρτον, quod utrumque acinum vinacei significat,

EZECHIELIS CAPUT XXIII.

TO EBPAIKON

TO EBPAIKON

AKYΛAΣ.

ויהו ויהו 3

3.

3.

ויהו ויהו ויהו ויהו

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

3. In adolescentia sua fornicatæ sunt.

3. In adolescentia sua fornicatæ sunt.

3.

Et ibi compresserunt mammæ virginitatis earum.

Fractæ sunt mammæ pubertatis earum.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

28. Ἀναρτύω.

28. Ἀλείφοντες αὐτοὺς πεσοῦνται. Ἄλλος, ✕ ἤλειφον αὐτοὺς πῆλψ ἀνευ ἀχύρων.

28.

30.

30. Καὶ ἐστῶτα ὀλοσχερῶς πρὸ προσώπου μου ✕ ἐν διακοπῇ φραγμοῦ.

30.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

28. Absque temperamento.

28. Ungentes eos cadent. Atius, liniebant eos luto absque paleis.

28.

30.

30. Et staret integre ante faciem meam in scissura maceriae.

30.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIII Ezechielis.

interpretati sunt. [Lamb. Bos: Sym., εἰς σκορίαν (sic. Utroque modo scribitur, per o et per w, teste Schleusnero). Ag. 1 ed., στέμφυλον, αὐτ, ut alibi, γίγαρον. (Apprime).—C, καὶ κασαίτερω, καὶ σιδήρω (et ita Complut., Hebr. et Vulg.), καὶ μολιῖδωρ (ita etiam Alex.), ἐν μέσῳ ✕ χαμίνοϋ (etiam Complut., χαμίνοϋ) ἀργυρίου ἀναμιγμένον (sic) ἐστὶ. Compl., ἀναμιγμένοι εἰσίν. Hebr., scorix argenti fuerunt.—B: O', ἐν μέσῳ. OI Γ', χαμίνοϋ.—O', ἀναμιγμένον (ut C) ἐστὶ. Ἀ., κράμα (mixtura. Illic et § 19 rescribe, κράμα) ἀργυρίου ἦσαν. Σ, σκωρία ἀργυρίου ἐγένοντο. Θ., γιγαρτώδες ἀργύριον ἐγενήθησαν. DRACH.]

Ibid. OI Γ', ✕ χαμίνοϋ. Ms. Jes.

V. 19. C, ἀνθ' ᾧ ἐγένεσθε πάντες. Etiam Alex., Ald., Complut., πάντες. Hebr., omnes vos. Et mox, εἰσδέξομαι ὑμᾶς.—VM, Κύριος semel.—B: εἰς σύγκρασιν. Ἀ., εἰς κράμα. Σ., εἰς σκωρίαν. Θ., εἰς γίγαρτα.—O', διὰ τοῦτο. Ἀ.λ.ι., ἰδοῦ/. ἐγώ. DRACH.

V. 20. C, καὶ μόλιθος (ita hic), καὶ κασαίτερος (Hebr., et plumbum, et stannum)... οὕτως εἰσδέγομαι (sed Hebr. in futuro tempore) ἐν ✕ τῇ ὄργῃ μου ✕ καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου, (hanc additionem habent pariter Alex. et Complut. Hebr., in ira mea et in furore meo) καὶ συνάξω καὶ χωνυσῶ ὑμᾶς. ✕ καὶ συνάξω ὑμᾶς, ὅ: Hæc additio deest in omnibus quæ nobis videre contigit exemplaribus; probe autem reddit Hebraicum עָרַמְתִּי וְעָרַמְתִּי, quod legitur in initio proxime sequentis commatis. Solus cum nostro C vertit Sym. cuius lectionem ita exhibet B, ✕ καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς. Vulg., et congregabo vos.—VM hic et § 22, χαμίνοϋ.—B: O', τοῦ χωνευθῆναι. Σ., εἰς τὸ χ.—Ἀ., ✕ καὶ ἀναπαύσομαι. O', vacat. In cæteris autem exemplaribus, O', καὶ συνάξω. Hebr., et relinquam. Vulg. ut Aquila, et requiescam. IDEX.

V. 24. B: O', οὐ βρεχομένη. Σ., μὴ καθαροθεῖτα. Et ita sonat Hebr., non mundata. IDEX.

V. 25. C, καὶ αὐτὴ χῆραί σου. Ita etiam VM.—B: O', οἱ ἀφηγούμενοι αὐτῆς. Ἀ., σύστρεμμα (caetus rei conjuratio. Editor autem Tetraplorum vertit Latine, globus, quod mihi sine quadrat). Σ., συνωμοσία. Θ., σύστροφη προφητῶν αὐτῆς. Aquilæ versio, ut et Symmachi, solam respicit vocem חַרְפָּ. IDEX.

V. 26. B: O', καὶ βεβήλου. Σ., λαίκοϋ.—O', οὐ

διέστελλον. Ἀ., οὐκ ἐγνώρισαν. Et ita Hebr., non fecerunt scire. Σ., οὐκ ἐδίδασκον.—O', παρεκάλυπτον. Σ., παρέβλεπον. Ἄλλος, ὑπερίδον.—O', Θ., καὶ ἐβεβήλουμην ἐν μέσῳ αὐτῶν. O' ἄλλως, ÷ καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν ἐν μέσῳ αὐτῶν. IDEX.

V. 27. C, τοῦ ἐκχεῖν αἷμα, ✕ τοῦ ἀπολέσαι ψυχάς, ὅ: Ita etiam Complut. absque asterisco de more. B: Π., ✕ τοῦ ἀπολέσαι ψυχάς. Hebr., ad perdendum animas.—B præterea: O', ὅπως. Σ., ὥστε. IDEX.

V. 28. Ὁ Ἑβραῖος, ἤλειφον αὐτοὺς etc. Drusius ex editione Romana. [Schoel., ὁ Ἑβρ., οὕτω λέγει ἤλειφον etc. DRACH.]

Ibid. Ἀ., ἀνάλω etc. Ex Hieron. [B: Ἀ., ἀνάλω. Σ., ἀναρτύω. Θ., ἀφοσύνη. Trium versio coheret voci, עָרַמְתִּי, quam LXX acceperunt quasi a verbo עָרַמְתִּי, cadere.—C, μαντευόμενοι ✕ αὐτοῖς; (Hebr. et Vulg., eis) ψευδῆ, λέγοντες. Ἰάδε λέγει Ἀδωνάι Κύριος (Hebr., Adonai Jehova), καὶ Κύριος οὐ λελάληκε. VM et Compl., οὐ λελάληκεν.—B: O', ἀλείφοντες. Σ., ἐπέχρινον.—O', μαντευόμενοι. Σ. (addit), αὐτοῖς.—Ἀ., Ἀδωνάι. In LXX deest. DRACH.]

V. 29. C, λαὸς (Heb. ambiguum, populus vel populum) τῆς γῆς ἐκπιεζούντες ἀδικίαν. Ald. et Compl., ἀδικίαν.—B: O', ἐκπιεζούντες ἀδικίαν (ut ed. Rom.). Ἀ., ἐσυκοφάντησαν συκοφαντίαν.—O', καταδυναστεύοντες. Ἀ., ἐδίαζοντο.—O', οὐκ ἀναστρεφόμενοι μετὰ κρίματος. Σ., ἐσυκοφάντησαν ἀκρίτως, sine iudicio. DRACH.

V. 30. ✕ ἐν διακοπῇ φραγμοῦ. Ms. Jes. In editione τῶν O' Romana legitur, καὶ ἐστῶτα πρὸ προσώπου μου ὀλοσχερῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὄργης. [C, καὶ ἐστῶτα ὀλοσχερῶς (VM, 1 m., ἐλεσχ.) πρὸ (etiam Complut. ponit ὀλοσχερῶς ante πρὸ, ut Hebr. et Vulg.) προσώπου μου ἐν καιρῷ (absque τῷ, quod pariter deest in VM).—Plerique libri ac Theodoretus: ἐστῶτα ἐν διακοπῇ φραγμοῦ πρὸ προσώπου μου.—B: O', ἀναστρεφόμενον ὀρθῶς καὶ ἐστῶτα ὀλοσχερῶς. Θ., οἰκοδομούντα φραγμῶν καὶ ἐστῶτα ἐν τῇ διακοπῇ. DRACH.]

V. 31. C, τοῦ συντελέσαι ✕ αὐτοῦς: Etiam Alex. et Compl. habent αὐτοῦς. Hebr., eos. B: Σ., τοῦ ἀναλώσαι. OI Γ' (addunt), ✕ αὐτοῦς. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT XXIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5.

3. Ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν. OI Γ', ✕ ἐπόρνευσαν.

5.

Ἐκεῖ διεπαρθενεύθησαν ✕ τίθει: παρθενεύων αὐτῶν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3.

3. In juventute sua. Tres int., fornicatæ sunt.

3.

Ibi devirginitatæ sunt inammæ virginitatis earum.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

5 קרובים	5.	5.
6 לבשי תכלת	6.	6.
11 עגבחה	11.	11. Ἐπιπόθειον.
14 בשש	14.	14.
15 סרחי טבלים	15.	15.
כרואה שלישים כלם 20 וזרבות סוסים וזרבות καὶ αἱ διαγέρσεις αὐτῶν ὡς ἴππων.	20.	Ἵθρασις σκυλευτῶν πάντες. 20.
23 פקוד ושוע וקוע	23.	23. Ἐπισκέπτῃν καὶ τύραννον καὶ κορυφαῖον.
זמגנים כלם שלשים		
24 וגלגל ובקהל עמים צנה ומגן וקובע ישימו עליך סביב	24.	24.
29 כל-יגיעך	29.	29.
32 תהיה לצחק וללעג	32.	32.
34 ומצוירת ואת-חשידה תגרימי ושדיך תתקן	34.	34.
38 טמאו את-מקדשי ביום ודחא	38.	38.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

5. Propinquos.	5. Propinquantes.	5.
6. Indutos hyacintho.	6. Vestitos hyacintho.	6.
11. Amorem suum.	11. Libidine.	11. Concupiscentiam.
14. In minio.	14. Coloribus.	14.
15. Tiaras tinctas.	15. Tiaras tinctas.	15.
Aspectus triariorum (est aspectus) omnium eorum.	Formam ducum omnium.	Aspectus prædonum omnes.
20. Et fluxus equorum fluxus eorum. <i>Hebr. int.</i> , et arrectiones eorum quasi equorum.	20. Et fluxus equorum fluxus eorum.	20.
23. Phacud, et Sue, et Cue.	23. Nobiles, tyrannosque, et principes.	23. Inspectorem, et tyrannum, et ducem.
Et magistratus ipsos universos triarios.	Duces et magistratus universos, principes principum.	
24. Et rota, et in cœtu populorum scutum, et clypeum et galeam ponent contra te circumcirca.	24. Et rota, multitudo populorum: lorica et clypeo, et galea armabuntur contra te undique.	24.
29. Omnem laborem tuum.	29. Omnes labores tuos.	29.
32. Eris in derisum et in subannationem.	32. Eris in derisum et in subannationem.	32.
34. Et exprimes, et testas ejus confringes, et ubera tua evelles.	34. Et epotabis usque ad fœces, et fragmenta ejus devorabis, et ubera tua lacerabis.	34.
38. Polluerunt sanctuarium meum in die illa.	38. Polluerunt sanctuarium meum in die illa.	38.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5.
6. Ἡμφισμένους ἐν κατασκευῇ.
11.
14.
15.
Εἶδε τριστῶν πάντων.
20.
23. Φακούδ καὶ Σουὲ, καὶ Κουὲ.

5. Τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῇ. Ἄλλ., τοὺς ἐγγὺς αὐτῆς.
6. Ἐνδεδυκότες ὑακίνθινα.
11. Ἐπίθεσιν.
14. Ἐν γραφίδι. Ἄλλ., ἐν χρώμασιν.
15. Παραβαπτὰ. Ἄλλος, καὶ τιάραι βαπταί.
Ἔφης τριστῆ πάντων.
20. Καὶ αἰδοῖα ἵππων τὰ αἰδοῖα αὐτῶν.
23. Φακούδ καὶ Σουὲ, καὶ Κουὲ.

5.
6. Ἐνδεδυμένους παντοίας.
11.
14.
15.
20.
23. Φακούδ καὶ Σουὲ, καὶ Κουὲ.

24.

Καὶ στρατηγούς πάντας τρισσοὺς. Ἄλλος, πάντας τριστάτας.
24. Καὶ τροχοὶ μετ' ὄχλου λαῶν καὶ θώρακας καὶ ἀσπίδας καὶ περικεφαλαίας ἐνδύσσονται ἑπὶ σὲ κύκλῳ.

24.

29.

29. Πάντας τοὺς πόρους σου καὶ τοὺς μόχθους σου.

29.

32.

32. *Vacat.*

32. καὶ ἔσται εἰς γέλωτα καὶ εἰς μυχτηρισμόν.

34.

34. Καὶ τὰς ἑορτὰς καὶ νομηνίας αὐτῆς ἀποστρέψω. Ἄλλ., καὶ ἐκστραγγίσεις, καὶ τὰ δοτρακα αὐτοῦ καταφαγῆ, καὶ τοὺς μασθοὺς σου κατατιλεῖς. Ἄλλος, καὶ τὰ δοτρακα αὐτοῦ κατατρώξεις.

34.

38.

38. Τὰ ἁγία μου ἐμίαινον. *Οἱ Γ', καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.*

38.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5.
6. Amictos in apparatu.
11.
14.
15.
Species tristatarum omnium.
20.
23. Phacud, et Sue, et Cue.

5. Propinquantes ipsi. *Alius*, eos qui prope ipsam.
6. Indutos hyacinthinis.
11. Applicationem.
14. In stylo. *Alius*, in coloribus.
15. Tincta. *Alius*, et tiaræ tinctæ.
Aspectus triplex omnium.
20. Et verenda equorum verenda eorum.
23. Phacud, et Sue, et Cue.

5.
6. Indutos varia veste.
11.
14.
15.
20.
23. Phacud, et Sue, et Cue.

24.

Et duces omnes triarios. *Al.*, omnes tristatas.
24. Et rotæ cum tumultu populorum et thoracas, et scuta et galeas induentur contra te in circuitu.

24.

29.

29. Omnes labores tuos, et ærumnas tuas.

29.

32.

32. *Vacat.*

32. Et erit in derisum et in sannationem.

34.

34. Et festivitates et neomenias ejus auferam. *Alius*, et exprimes, et testas ejus devorabis, et ubera tua evelles. *Alius*, et testas ejus comedes.

34.

38.

38. Sancta mea polluerunt. *Tres int.*, in die illa.

38.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ

ΑΚΥΤΑΑΣ

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

מתי ברא שפרס א ויבא 39	39.	59.
מִבְּרַח 42	42.	42.
תבנש 45	45.	45.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

39. Et ingrediebantur in san- ctuarium meum in die illa.	39. Et ingredrentur sanctua- rium meum in die illa.	39.
42. Sabæi.	42. Et veniebant.	42.
45. Effundentium.	45. Effundentium.	45.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIII Ezechielis.

V. 2. C, δύο γυναῖκες θυγατέρες μητρὸς μιᾶς ἦσαν. DRACH.

V. 5. OI Γ, ✕ ἐπόρνευσαν. Ms. Jes. [C, ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν ✕ ἐπόρνευσαν. DRACH.]

Ibid. ✕ τίθιοι παρθενεῖων αὐτῶν. Idem. [C, διεπαρθενεύθησαν ✕ τίθιοι ✕ παρθενεῖων αὐτῶν. dinalus illuminantibus stellis, ut non raro. B ita : Ἄλλος, ἤκμασαν, *maturuerunt*, τίθιοι παρθενεῖων (sic) αὐτῆς. — Idem B : O', ἐπεσον. Ἄ., ἐκλάσθησαν, *fracta sunt*. Σ., ἐμάλθθησαν, *emollita sunt*. DRACH.]

V. 4. C, Τὰ δὲ ὄνοματα αὐτῶν ἢ Ὀδὰ (sic etiam in sqq., *paroxytonum*) ἢ πρῶστυτέρα, καὶ Ὀολίβα (item *paroxyt. per totum caput*. In fine autem hujus commatis, Ὀλίβα, cum unico o et absque spiritu, perspicue lapsus est typographicus) ἢ (in Complut. et apud Theodor. additur hic, νεώτερα ἢ. Hebr. non habet)... Σαμάρεια ἢ Ὀδὰ, καὶ Ἱερουσαλήμ ἢ Ὀλίβα (lege, Ὀολίβα). — VM, Ὀολιά. Sed ᾗ 5 et 53 cum unica λ. In fine hujus commatis Ὀολιδάν. — Alex. cod., Ὀολά et Ὀολιά. DRACH.

V. 5. Ἄλλος, τοὺς ἔγγυς αὐτῆς. Sic Ms. Jes. in textu. [B : O', καὶ ἐπέθετο. Ἄ., καὶ ἐπεποιθήσεν, *confidit*. Σ., καὶ ἠριθεύσατο, *contendit*. Θ., καὶ ὤρμησεν, *irruit*. DRACH.]

V. 6. Σ., ἡμπερέσμενους etc. Ex eodem. [C, νεανίσκοι ἐπλεκτοί, absque καί, quod neque Hebr. habet. — B : O', ἐπλεκτοί. Σ., Θ., ἐπιθυμητοί, *desiderabiles*. DRACH.]

V. 7. C, ἐπὶ πάντας ἐφ' οὗς ἐπέθετο. Et mox ἐνθυμημασιν αὐτῶν. Ita et Hebr. et Vulg., *eorum*. — B : O', ἐπέθετο. Ἄ., ἐπεποιθήσεν. Σ., ἤδατο, *delectabatur*. Sed ᾗ 5 aliter reddiderat verbum *באד*, *adavit*. DRACH.

V. 8. C, οὐ κατέλιπον, ὅτι μεθ' αὐτῆς (lege μετ') ἐκοιμῶντο ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς. IDEM.

V. 9. B : O', ἐπετίθετο. Ἄ., ἐπεποιθήσεν. Σ., προσηριθεύσατο. IDEM.

V. 10. C, καὶ ἐκδικήσεις ἐποίησα. Eundem ordinem servant VM et Complut., sed melius habent ἐποίησαν. Hebr., et *judicia fecerunt*. Vulg., et *j. perpetraverunt*. — B : O', καὶ ἐγένετο λάλημα. Σ., καὶ ἐγ. ὀνομαστή. — O', καὶ ἐκδικήσεις (ut C). Ἄ., Θ., καὶ κρίματα. IDEM.

V. 11. Ἄ., ἐπιπόθησιν. Ex Theodoro. [B : Σ., τὴν ἐριθειαν, *contentionem*, αὐτῆς. Θ., ὀρυήν, *impetium*, αὐτῆς. — VM, καὶ ἴδεν, et *2 m.*, καὶ εἶδεν. Ita etiam ᾗ 13, 14. DRACH.]

V. 12. C, εὐπάφρα, Perperam. — B : O', ἐπέθετο. Σ., ἠριθεύσατο. — O', εὐπάφρα. Ἄ., συντέλειαν. Σ., ἐν κατασκευῇ. Θ., παντοία. — L. Bos : « Scholion, εὐπάφρα, ἀντὶ τοῦ κεκοσμημένα. Aliud schol., διαπρόφρα ποικιλτά. DRACH.

V. 13. C, καὶ εἶδον. IDEM.

V. 14. Ἄλλος, ἐν χρώμασιν. Ex edit. Rom. [Scil., apud Theodor. et in quibusdam legitur, ἐν χρώμασιν, ἐν γραφίδι ἐξωμμένους. ποικίλματα ἐπὶ τὰς δοφύας αὐτῶν. Ita interpretantur. Sed sciendum χρώμασι et γραφίδι duas esse interpretationes ejusdem vocabuli Hebr. *ששב*. — B : O', ἀνδρας ἐξωγραφη-

μένους. Ἄ., ἀνδρῶν μίμημα. — O', εἰκόνας. Ἄ., εἰδῶλα. — O', ἐν γραφίδι. Θ., ἐν χρώμασιν. DRACH.]

V. 15. Ἄλλος, καὶ τιάραι βαπταί. Drusius. [Ed. Rom. : « Apud Theodoretum est καὶ τιάραι βαπταί. In quibusdam vero codd. conjungitur utrumque, παραβαπτὰ καὶ τιάραι βαπταί. » C legit, καὶ τιάρα βαπτὰ. B : Σ., περιδλήματα, *indumento*. Θ., γαλάσματα ἀναδεδεμένα, *catenulas ligatas*. Idem cod. : O', ποικίλματα. Σ., ζώνας. DRACH.]

Ibid. Ἄ., ὄρασις σκυλευτῶν πάντες. Σ., εἶδέα τριστατῶν πάντων. Sic Ms. Jes. Drusius vero sic, Σ., ὄφισ σκυλευτῶν πάντων. De his multa Hieronymus, qui dicit : « Tristata autem nomen est apud Græcos secundi gradus post regiam dignitatem. » [Theodor. ex Symmacho, ὄφισ σκυλευτῶν πάντων. Aliter, ὄφισ τριστατῶν. B hæc tantum : Ἄ., σκυλευτῶν. Σ., τριστατῶν. Θ., τρισσῶν. — C, ὁμοίωμα υἱῶν ✕ Βαβυλώνας. Χαλδαίων. Et ita Complut. B : O', υἱῶν. Π., Βαβυλώνας. Hebr., (fliorum) *Babylonis*, *Chaldæorum*. — Pro (πατρίδος) αὐτοῦ, in plerisque, ut in Alex., αὐτῶν. Hebr., *eorum*. DRACH.]

V. 17. C, καὶ ἤλθον πρὸς αὐτήν. Itā etiam tres edidit. — B : O', καταλύοντων. Ἄ., συζυγίας. Θ., τίθων, legit in Hebr., *dadim*. Hebr., *amores* (*dodim*). — O', ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀπ' αὐτῶν. Ἄλλος, ἡ ψυχὴ μου ἀπ' αὐτῆς. Sed Hebr., *anima ejus* (*d'elle*) ab illis. — Ed. Rom. : « In aliquo est, (ἐν τῇ πορνεῖα) αὐτῶν. » Sic etiam Hebr. DRACH.

V. 18. C, καὶ ἐπεκάλυψεν αἰσχύνην. IDEM.

V. 19. C (ἀναμνήσαι) ἡμέρας. Ita et Alex., Hebr. et Vulg., *dies*. IDEM.

V. 20. Polychronius, ὁ Ἑβραῖος, καὶ αἱ διεγέρσεις αὐτῶν ὡς ἱππων. [B in marg., Ἄ., καὶ βρόμος. Σ., καὶ ὄρημα. — Idem cod. : O', καὶ ἐπέθου. Σ., ἠριθεύσω. Et post ita : O', οἱ Γ, ✕ αἱ σάρκες αὐτῶν. DRACH.]

V. 21. C, οὐ οἱ μαστοὶ ἐπεσον νεότητός σου. Apud Theodor. legitur quosque ἐπεσον, sed post σου. Alex., ἐπεσαν νεότητος. Ald., οὐ ἐπεσαν. Complut., νεότητός σου ἐπεσαν. — O', τὴν ἀνομίαν. Ἄ., συνταγήν. Σ., τὸ μῦθος. Θ., τὴν πορνεῖαν. — O', ἀ ἐποίεις ἐν Αἰγύπτῳ ἐν τῷ καταλύματι σου, οὐ οἱ μαστοὶ ἐπεσαν (ut Alex.) νεότητός σου. Ἄ., ἐν τῷ ποιῆσαι Αἰγυπτῶν συζύγου σου... *dum sacret Ægyptus copulationes tuas*... Σ., ὅποτε ἤκμασαν, *maturuerunt*, ἀπ' Αἰγύπτου οἱ τίθιοι σου, ἔνεκεν μαστῶν νεότητός σου. Τίτι extulit Aq., *dodaikh*. Syn. vero, *daddaikh*, cum punctis hodiernis *masorethiarum*. Hebr., cum *contractarentur ab Ægypto mammæ tuæ, propter ubera adolescentiæ tuæ*. DRACH.]

V. 22. C, λέγει Κύριος Κύριος. Mox, ἡ ψυχὴ μου. Sed Hebr. et Vulg., *anima tua*. — B : O', ἀφ' ὧν ἀπέστη. Ἄ., οἷς προσώχθησεν, *quibus indignata est*. IDEM.

V. 23. Ἄ., ἐπισκέπτῃν, etc. Drusius. Hieronymus vero sic habet : « In Hebraico habetur, PIIACUD et SUE et CUE, quas multi gentes Orientales intelligunt : cum hujusmodi nomina nec in Regum volumine, nec in Paralip. neque in Jeremia quidem

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

59.	39. Καὶ εἰσπορεύοντο εἰς τὰ ἁγιά μου. Οἱ Γ', ✕ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.	39.
42.	42. Vacat. Ἄλλος, οἰνωμένους.	42.
45.	45. Vacat. Ἄλλος, ἐχθεουσῶν.	45.
SYMMACHUS. LXX INTERPRETES. THEODOTIO.		
59.	39. Et ingrediebantur in sancta mea. Tres int., in die illa.	39.
42.	42. Vacat. Alius, viuo ebrios.	42.
45.	45. Vacat. Alius, effudentium.	45.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIII Ezechielis.

qui describunt captivitatē Jerusalem, aut in aliquo loco Scripturæ sanctæ inveniamus. Nec mirum si LXX ipsa Hebraica posuerunt nomina, cum Symmacho et Theod. in eadem verba consentiant. [Ex ed. Rom. expiscatus est Drusius locum Aquilæ, quem B ἄλλω tribuit. — C, ✕ Φακούθ, καὶ Σούε (παροχία), καὶ Κούε. Heic mire variant cætera exemplaria. Alex., καὶ Φουδ, καὶ Σουδ, καὶ Αουδ. Ald., Φακούθ, καὶ Σουέ, καὶ Κουθ. Complut., Φαδουδ, καὶ Σουδέ, καὶ Κουδέ. DRACH.]

Ibid. Ἄλλ., πάντας τριστάτας. Ms. Jes. [B: Ἄ., σκυλευτάς. Σ., τριστάτας. Theodor. habet τριστάτας. In aliquot libris conjungitur duplex interpretatio, τριστάτας τρισσοῦς.—B: Ο', ἰππεύοντας. Σ., ἐπιδάτας.— Post ἰππων addit C, πάντες. Hebr., omnes ii. DRACH.]

V. 28. ✕ καὶ θώρακας etc. Idem. [Eamd. lectionem habet Complut., nisi pro ἐνδύονται, legit περιθήσονται. Ita etiam apud Theodor. qui legit, καὶ περικεφαλίδας περιθήσονται. Ed. Rom.: καὶ τροχοί μὲτ' ὄχλου λαῶν, θυροὶ καὶ πέλται, καὶ βαλεῖ φυλακὴν ἐπὶ τὸ κύκλω.—B: Ο', καὶ πέλται. Σ., καὶ ἀσπίδες.— Ο', καὶ βαλεῖ φυλακὴν. Σ., Θ., καὶ περικεφαλίδαν θήσονται. Ἄλλος, βαλώσει.— In C incipit hic versus ab ἤθουσιν. DRACH.]

V. 25. C, καὶ τὰ ὠτά σου.— VM, मुखтнράς σου. Sed Hebr., nasum. Mox, λημύονται, et ita ἕν 26, 29; et ἕν 49, λήμψεσθε.—B: Ο', καὶ ἐκδικήσουσί σε. Ἄ., Σ., Θ., καὶ κρινούσι σε.— Ο', καὶ τοὺς καταλόγους σου. Ἄ., Σ., καὶ ἰσχατά σου.— Ο', καταφάγεται πύρ (ita etiam C). Ο' ἄλλως, ἐμπρήσουσιν ἐν πυρὶ. Ἄλλος, ἐν πυρὶ ἀναλώσουσι. DRACH.]

V. 26. B: Ο', καυχῆσιώς σου. Σ., ἐμπρηπείας σου. Θ., δόξης σου. IDEM.

V. 27. B: Ο', καὶ ἀποστρέψω. Οἱ Γ', καὶ καταπύσω. Alii cum aliis legerunt punctis verbum Hebr.— Ο', ἀσεβείας σου. Ἄ., συναγῆν σου. Σ., μουσάρων σου. Θ., παρνείαν σου. IDEM.

V. 28. VM, μείσεις, et ἕν 29, μείσει.—B: Ο', εἰς χεῖρας. Ἄ., Θ., ✕ ἐν χεῖρ. Σ., εἰς χεῖρα. Hebr., in manus, et in manus. IDEM.

V. 29. Ο', πάντας τοὺς πότους σου, καὶ τοὺς μόχθους σου. Videntur esse duæ vocis ἡντῖ interpretaciones. In LXX duas conjunctim reperiri sæpe contingit. [C ita: τοὺς πότους σου — καὶ τοὺς μόχθους σου: B: Ἄ., Σ., πάντας τοὺς κόπους σου.— Complut. omittit καὶ τοὺς μόχθους σου, ut spurium ac aliunde adeductum.—B: Ο', καὶ ἀσεβεία σου. Ἄ., συναγῆ σου. Σ., καὶ μουσάρια σου. Θ., ζέμμα σου. Nimirum ipsa vox Hebraica. DRACH.]

V. 30. B: Ο', καὶ ἐμιαίνου. Ἄ., ✕ ἐπὶ οὐ; / Θ., ✕ ἐφ' οὐ; / ἐμιαίνου. Hebr., super quibus polluistis.— Ο', ἐν τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῶν. Οἱ Γ', ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. DRACH.]

V. 32. ✕ καὶ ἔσται εἰς γέλωτα etc. Ms. Jes. [Alex., Ald. et Complut. habent ut Theod. C inserit in textum sub asterisco.— Vocem ἡντῖ, quæ in textu Hebr. est in principio versus sequentis, adiungunt LXX fini præsentis, et vertunt, τὸ πλεονάζον (scil., ποτήριον) τοῦ συντελεῖται μέθην. Symm. autem, juxta

B, ἡ (Ooliba) πολλοὺς χωροῦσα, capiens, μέθης. Da.]

V. 33. C, ποτήριον ✕ ἀφανίας καὶ ἀφανισμοῦ. Hebr., calice devastationis (vel stuporis) et desolationis.—B: Ο', καὶ ἐκλύσεως. Σ., καὶ ἀνιάσεως, insanabilitate.— Ο', ποτήριον ἀφανισμοῦ. Ἄ., ἐρημίας. Σ., ἀδημονίας; ✕ καὶ ἀθυμίας. Θ., ποτήριον ✕ ἀφανίας καὶ / ἀφανισμοῦ. DRACH.]

V. 34. Ἄλλος, καὶ ἐκστραγγιζεις etc. Drusius, et partim Ms. Jes. Edit. Complut. habet κατατρώξη pro καταφαγῆ. Hieron.: et fragmenta ejus devorabis, et ubera tua lacerabis; sive ut LXX transtulerunt, festiuitates et neomenias ejus auferam. [Prioris alius versio est apud Theodoretum.—C, καὶ (etiam VM habet καὶ) πύσας αὐτό, ✕ καὶ ἐκστραγγιζεις, καὶ τὰ; ἄορτάς etc. ut ed. Rom., nisi in fine λέγει Ἄδωνα Κύριος. B: Ἄ., Σ., Θ., καὶ τὰ ἄορτα αὐτοῦ κατατρώξεις, ὡς ὄστρα, καὶ τοὺς μαστοὺς σου κατατρίβεις. DRACH.]

V. 35. C, λέγει Ἄδωνα Κύριος.—B: Ο', λάβε. Ἄ., πύσ. Legit ἡντῖ. DRACH.]

V. 36. LXX, οὐ κρινεις. Ed. Rom. et In multis et xp. Theodoretus: τὸ ἐ κρινεις (etiam ille legit et, et sic Hebr. interrogative) οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταὶ κριθεῖ ἡρμήνευσαν. C alterutrum pouit, et οὐ κρ., et mox legit, ἀπαγγεῖλεις.—B: Ἄ., κριθεῖ μετὰ Ὀύλας (sic). IDEM.]

V. 37. C, καὶ αἶμα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ τὰ ἐνθυμ. Mox, διήγον αὐτοὶ δι' ἐμπύρων.—B: Ο', καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν (ut C). Ἄ., Σ., Θ., καὶ εἰδωλα αὐτῶν.— Ο', ἐγέννησαν. Θ., ✕ γέ / μοι.— Ο', διήγον (ut C) αὐτοῖς δι' ἐμπύρων. Ἄ., Σ., Θ., βρώσιν. Ἄλλος, διήγαγον αὐτοὶ διὰ πυρός. IDEM.]

V. 38. Οἱ Γ', ✕ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Ms. Jes. et similiter versu sequenti. [Ita etiam B, et C in textu sub asterisco. Hic initio versucul, ἕως ταῦτα. Hebr., adhuc ista. DRACH.]

V. 39. C, ✕ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ: quæ B Ddæi adscribit sub asterisco. Habent pariter, sed abaque nota, Alex. et Complut.—B: Ο', καὶ ὄν. Οἱ Γ', καὶ ἰδοὺ. Hebr., et ecce. DRACH.]

V. 40. C, VM et Ald. legunt ἐξαπέστειλλον, pro ἐξαπέστειλαν. Præterea C non habet καὶ ἄμα τῶν ἐρχεσθαι αὐτούς, quæ sunt in Hebr.—B: Ο', οἷς ἀγγέλους. Σ., Θ., πρὸς οὐς ἀγγέλους.— Ο', καὶ ἐτιδίξου. Ἄ., Θ., ἐστὶ μισω. Ἄλλος, ἐστι δίζου. IDEM.]

V. 41. VM, ἐπὶ κλείνης. C, τὸ θυμιαμά μου. Et ita Alex., Complut., Hebr. et Vulg.—B: Ο', εὐφραίνοντο. Ἄ., Θ., ἐπέθηκαν. Hebr. et Vulg., ποσειδί. IDEM.]

V. 42. Ἄλλος, οἰνωμένους. Drusius et Ms. Jes. [C, ἐκ πλήθους ἤχοντας ✕ οἰνωμένους: In comitum Denum textu vacat; nam quod ex eo inconsiderate adscripsit Montf., ἤχοντας, et nos omisimus, cohereret verbo præcedenti ἰνκῶν, Cf. textum codicis C modo allatam.— Etiam Alex., Ald., Complut. habent οἰνωμένους, inebriatos; juxta chethib, ἰνκῶν (adducti) ebriosi. Keri autem est ἰνκῶν, Sabæi. Ἄ., μεθυόντων, inebriantium, juxta B, qui et hæc habet: Ο', ἀρμονίας. Ἄ., πῆθος. Σ., ὄχλου.— Ο', ἀρμονίας ἀνεκρούοντο. Θ., ἤχος εὐθηνίας ἐν αὐτῇ.—C, VM et Alex., φέλια, cum uno λ. DRACH.]

V. 43. C, αὐτῆς (ἔξοπόμενοι), perperam. — B : O, οὐκ ἐν τοῦτοις μοιχεύουσι ; 'A., καὶ τοῦ κατατριψαι, ut conterat, μοιχείας. Σ., παλαιούται, ut antiquetur, μοιχεία. Θ., τῇ παλαιούση, inveteratæ, μοιχείας. — O, καὶ ἔργα πόρνῆς. 'A., νῦν πορνεύουσιν. Σ., καιρὸς πορνείας. DRACB.

'A., τὰς γυναῖκας τῆς συνταγῆς. IDEM.
V. 45. 'Aλλος, ἐχχεουσὼν αἷμα. Drusius. [Apud Theodoretum et in Complut. est ἐχχέουσιν, sed melius in vetusto codice, ut testificatur Nobilius ac Polygl.-Bibel, ἐχχεουσὼν. B ita : Οἱ Γ', καὶ κρίσιν ἐχχεουσὼν. — C,... αὐτοὶ ἐκδικήσουσιν αὐτὰς ἐκδικήσει μοιχαλίδων. — B : O, ἐκδικήσουσιν. 'A., Θ.,

V. 44. B : O, τοῦ ποιῆσαι ἀνομίαν (legerant τῶν).

EZECHIELIS CAPUT XXIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא	2.	2.
שֶׁבַע יָמִים	7.	7. Λεῖαν πέτρας.
וַיְהִי עֵינֵי הַכּוֹסִים	9.	9. ✕ Οὐαὶ πόλις τῶν αἱμάτων.
וַיִּרְדּוּ מִבְּעָרָהּ	10.	10.
וַיִּרְקַב עַל גַּבְהָא	11.	11.
בְּתוֹכָהּ		Συνταγή.
וַיִּזְכַּר	13.	13.
וַיִּזְכַּר מִסַּבְּבוֹתָי		✕ Καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου.
וַיִּזְכַּר	14.	14.
וַיִּזְכַּר	16.	16.
וַיִּזְכַּר	17.	17.
וַיִּזְכַּר		
וַיִּזְכַּר	18.	18.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Nomen diei.	2. Nomen diei.	2.
7. Super fastigium læve petrae.	7. Super lævissimam petram.	7. Lævem petrae.
9. Væ civitati sanguinum.	9. Væ civitati sanguinum.	9. Væ civitas sanguinum.
10. Et ossa comburantur.	10. Et ossa tabescent.	10.
11. Super prunas ejus vacuum.	11. Super prunas vacuum.	11.
In medio ejus immunditia ejus.	In medio ejus inquinamentum ejus.	Constitutum.
13. Fœditas.	13. Execrabilis.	13.
Et non mundata es ab immunditia tua.	Et non es mundata a sordibus tuis.	Et non mundata es ab immunditia tua.
14. Et non pœnitentia ducar.	14. Nec placabor.	14.
16. Desiderium oculorum suorum. Hebr. interpr., idem.	16. Desiderabile oculorum tuorum.	16.
Neque veniat lacryma tua.	Neque fluant lacrymæ tuæ.	
17. Clamando tace.	17. Ingemisce tacens.	17.
Mortuorum luctum non facies.	Mortuorum luctum non facies.	
18. Et mortua est uxor mea in vespera.	18. Et mortua est uxor mea in vespere.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIV Ezechielis.

V. 1. C, πρὸς μὲ λέγων. Et mox, ἐνάτω. Ita etiam scribit VM, ἐνάτω. DRACB.
V. 2. 'Aλλ., τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας. Drusius. [Ita in quibusd. codd., in Compl. et apud Theodor. B : O: Γ', τὸ ὄνομα ✕ τῆς ἡμέρας. Idem cod. : O, ἀπρηλοῖσάτο. 'A., ἀπέστη. Θ., προέθετο. DRACB.]
V. 3. C, ἐπίστησον τὸν λέθητα, ✕ ἐπίστησον, : Quæ repetitio verbi ἐπίστ. in Complut., in Hebr. et in Vulg. B : Π., ✕ καὶ ἐπίστησον. — Idem B : O, καὶ εἰπόν. 'A., καὶ παρομιᾶση, proverbialiter loque-

κρηνούσιν. DRACH.

V. 46. C. Ὅτι τότε λέγεται etc. Hebr., quia. DRACH.

V. 47. Ed. Rom. : « Multi καὶ κατακεντήσουσιν. Aliqui et Theodoretus, λιθοβολήθησαν, lapidentur, ἐν λίθοις δγλων, καὶ κατακεντήσωσιν, confodiant. » Hebr., ut lapident eas lapide congregatio, et discindant eas gladiis suis. — B : O', δγλων. 'A., θ., ἡ

ἐκκλησία. — In fine versus, C, ἐν πυρὶ ἐμπρήσουσι, Etiam Hebr., in igne. IDEM.

V. 48. C, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσι. — B : O', κατὰ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν. 'A., συνταγή αὐτῶν. Σ., μύση αὐτῶν. θ., πορνείαν αὐτῶν. IDEM.

V 49. C, ἐγὼ Κύριος Κύριος. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XXIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	O'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2. Ἄλλος, τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας.	2.
7.	7. Ἐπὶ λεωπετρίαν.	7.
9.	9. Vacat.	9. ✕ Οὐαὶ πόλις τῶν αἱμάτων.
10.	10. Vacat. Ἄλλος, καὶ τὰ ὀστᾶ συντριβήσονται.	10.
11.	11. Ἐπὶ τοὺς ἀνθρακας. Ἄλλος, ἐπὶ τοὺς ἀνθρακας αὐτῆς κενή.	11.
Συνταγή.	Ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ αὐτῆς. Ἄλλως, ἐν μέσῳ ἀκαθαρσίας αὐτῆς.	Συνταγή.
13.	13. Ἄλλος, ζέμα.	13.
14.	14. Vacat.	✕ Καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου.
16.	16. Ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν σου.	14. ✕ Μὴ παρακληθῶ.
	Vacat.	
17.	17. Στεναγμὸς αἵματος. Ἄλλος, στέναξε σιγῶν.	✕ Οὐδ' οὐ μὴ ἔλθῃ δάκρυά σοι.
	Ἄλλος, ἀνθρώπινον πένθος οὐ ποιήσῃ.	17.
18.	18. Ὅν τρόπον ἐνετελατό μοι ἐσπέρας. Ἄλλος, καὶ ἀπέθανεν ἡ γυνή μου ἐσπέρας.	18.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
2.	2. Alius, nomen diei.	2.
7.	7. Super lævissimam petram.	7.
9.	9. Vacat.	9. Væ civitas sanguinum.
10.	10. Vacat. Alius, et ossa contentur.	10.
11.	11. Super carbones. Al., super prunas ejus vacua.	11.
Constitutum.	In immunditia ejus. Aliter, in medio immunditiæ ejus.	Constitutum.
13.	13. Al., zema.	13.
		Et non mundata es ab immunditia tua.
14.	14. Vacat.	14. Neque consolabor.
16.	16. Desideria oculorum tuorum.	16.
	Vacat.	Neque veniant lacrymæ tibi.
17.	17. Gemitus sanguinis. Al., gemitus tacens.	17.
	Al., humanum luctum ne facias.	
18.	18. Sicut præceperat mihi vesperi. Al., et mortua est uxor mea vespere.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIV Ezechielis.

ris. Σ., καὶ παροϊμίαςαι. θ., καὶ παραβαλοῦ. Hebr., et paraboliza. Vulg., et dices per proverbium. — O', τὸν παραπικραίνοντα. 'A., τὸν ἐλλάσσοντα. Corrige ἀλλ. et verte, rebellantem. Cf. LXX, Nehem. ix, 26. Non autem audiendus editor Tetraplorum, qui ver-

tit, instabilem. DRACH.

V. 4. B : O', τὰ διχοτομήματα. 'A., Σ., θ., μέλη. — O', πᾶν διχοτόμημα. Οἱ Γ', πᾶν μέρος. — O', σκέλος. Οἱ Γ', μῆρόν. — Hebr., imple. O', vacat. 'A., ✕ πλήρης. Σ., πλήρωσον. θ., πλήρη. IDEM.

V. 5. C, ἔζεσεν ἔζεσ. Compl., ἔζεσεν (sic) καὶ ἐξέζεσεν. Hebr., *fervescit fervefactiones ejus*. Vulg., *effervuit coctio ejus*. Quo sensu pariter, intelligitur test Hebr. — In VM incipit hic versiculus a καὶ ὑπόκαιε. Et in textu ἤφθαι, ad marg. vero : cod., ἤφθαι. — B : O', εὐλημμένων usque ad αὐτῶν. Σ., λάβε ἄλας, *sales*, καὶ σύνθεσ τὰ ὁστὰ κυκλοτέρως. Idem.

V. 6. C, λέγει Ἄδωναι Κύριος. Sic etiam γ̃ 9, 14, 24. Mox, καὶ ἰός, absque ὁ. — B : O', καὶ ὁ ἰός. Ἄλλος, καὶ ὁ ὄλος. Sed lapsus videtur librarii. — O', ἐξήνεγκεν. Οἱ Γ' (addunt), καὶ αὐτὴν. Hebr. et Vulg., *eam*. Idem.

V. 7. A., λείαν πέτρας. Ms. Jes. forte pro λείαν πέτραν. Idem in textu, πετρίαν. [B ita : A., λείαν πέτραν. — Cod. Alex., λεοπετρίαν. Hesychius, λεωπέτρα, λίθος λεῖος. Suidas, λεωπετρία, λεῖος λίθος. Nonnulli putant scribendum esse λειοπετρία, haud male. Πετρία autem nihil est. Mendosam suspicamur scriptiorem, pro πέτρα. Theodoretus, infra ad cap. xxvi, interpretatur λεωπετρίαν, lapides lapides, in quibus piscatores explicare solent sagenas. Scholion vero ibidem, γῆν πεπατημένην, *calcatam*, καὶ συμπιλημένην, *constipatam*. Cf. infra xxvi, 14, ubi dicitur, καὶ δώσω σε λεωπετρίαν, ψυχῶς, *siccatio*, σαγγηῶν ἔσθ. — VM, ὅτι αἵματα. Sed 2 m., αἵμα. DRACH.]

V. 9. A., Θ., καὶ οὐαὶ πόλις τῶν αἱμάτων. Ms. Jes. et Drusus : sed hic postrenius sine Interpretum nomine. [C, καὶ οὐαὶ πόλις καὶ τῶν αἱμάτων. Ita etiam apud Theodor. et in Alex. (qui πόλις), Ald., Compl. Pro οὐαὶ, aliter, ὦ. — Pro δαλόν, cod. VM, λαδόν, et ita legit Complut. Sed invito textu Hebr. — B : O', καὶ ἐγώ. A., Θ., καὶ καίγε / ἐγώ. DRACH.]

V. 10. Ἄλλος, καὶ τὰ ὁστὰ etc. Drusus. [Eamd. habet lectionem C sub asterisco. Item tres editiones; sed Alex., συμφυρογῆσανται. Ald., συντριβήσανται. Aliter, συμφυρογῆ. Apud S. Hieron., et ossa concrementur. — B : O' ταχῆ. A., συντελέσω. Σ., ἀναλωθήσεται. Θ., ἐκλείψη. — O', ὁ ζυμός. A., ἐψη- τις. DRACH.]

V. 11. Ἄλλος, ἐπὶ τοὺς ἀνθρ- Drusus.

Ibid. A., Σ., Θ., συνταγῆ. Ms. Jes. quæ lectio suspecta mihi (?). Idem in textu habet, ἐν τῇ ἀκα-

θαρία. [C, καὶ στή ἐπὶ τοὺς ἀνθρακας καὶ αὐτῆς. ἐξήφθη, ὅπως προσκαυθῆ καὶ θερμανθῆ. καὶ ὅπως φρυγῆ : ὁ χαλκός αὐτῆς, καὶ ταχῆ ἐν μέσῳ καὶ αὐτῆς : ἀκαθαρσία αὐτῆς καὶ ἐκλείπη ὁ ἰός αὐτῆς : καὶ ταπεινωθήσεται ὁ ἰός. — Editio Rom. : « In multis additur (i. e., post ἀνθρακας) αὐτῆς, et apud S. Hier., *smos* : in quibusd. et apud Theodor. *præterea, kenê, ianpis* (respondet Hebraico קנה). In his etiam quæ sequuntur, magna varietas. In aliquot codd., et apud Theodoretum, sic habent, ἐξήφθη, ὅπως προσκαυθῆ, καὶ θερμανθῆ, καὶ ἐκφρυγῆ ὁ χαλκός αὐτῆς, καὶ ταχῆ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἢ ἀκαθαρσία αὐτῆς, καὶ ἐκλείπη ὁ ἰός αὐτῆς, καὶ ταπεινωθήσεται ὁ ἰός αὐτῆς. — LXX apud S. Hier. : et stet super carbones suos. Incensa est ut exuratur et frigatur æs ejus, et concrementur (sic) in medio illius immunditia ejus, et deficiat rubigo ejus : humiliabitur rubigo, γ̃ 12, et non exiet etc. Textus Hebr. sonat : et colloca eam super prunas ejus vacuum, ut incalescat et ferveat æs ejus, et liquescat in ea immunditia ejus : consumatur spuma ejus. — B : O', καὶ ἐκλείπη. Σ., ἀναλωθῆ. DRACH.]

V. 12. C, post alterum αὐτῆς, ita terminat hunc versum, καὶ (deest in Hebr.) καταισχυνοθήσεται ὁ ἰός αὐτῆς. — B : O', πολὺς ὁ ἰός αὐτῆς. A., ἐχθρα, *inimicitia*, τοῦ αὐτῆς ἐν πυρὶ. DRACH.]

V. 13. Ἄλλος, ζέμα. Ms. Jes. in textu, et Drusus. De hac voce supra. Hec ex Theodotione additum ait Hieronymus.

Ibid. A., Θ., καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης etc. Ms. Jes. [C, γ̃ 13, καὶ ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ σου ζέμμα, : ἀνθ' ὧν ἐμαίνομαι σὺ, καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου : καὶ τί ἐάν μὴ καθαρίσθης ἐτι ἕως ὅθ' ἐμπλήσω τὸν θυμόν μου ἐν σοί ; Eadem apud Theodor., qui legit ζέμα. Drusus scribit ζεμά et ζεμά, et sic rectius, nam nomen Hebraicum קמה, *zimma*, est oxytonum, et ultima syllaba producta. LXX apud S. Hier. : Immunditia tua ZEMMA, pro eo quod contaminata es tu, et non es emundata ab immunditia tua. Et quid erit si non fueris emundata ultra donec impleam furorem meum in te? Et in fine addit : « Quorum pleraque de Theodotione addita sunt, et verbum Hebraicum ZEMMA, pro quo nos execrabilem immunditiam interpretati sumus. »

(*) Hæc lectio extra locum suum posita in ms. Jes., pertinet ad γ̃ 13, ubi cohæret voci קמה. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT XXV.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

AKYAAΣ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

עקריבנב 4 4.

4.

עקריבנב 8 8.

8. καὶ Σεῖρ.

עקריבנב 9 9.

9.

עקריבנב 10 10.

10.

עקריבנב 13 13.

καὶ Ἐν τοῖς ἔθνεσι.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUINA.

4. Filiis Orientis.

4. Filiis Orientalium.

4.

8. Et Seir.

8. Et Seir.

8, Et Seir.

9. Beelmeon, et Cariathaim.

9. Beelmeon, et Cariathaim.

9.

10. Et dabo eam.

10. Et dabo eam.

10.

In gentibus.

In gentibus.

In gentibus.

13. Et Dedan.

13. Et qui sunt in Dedan.

13.

Hebr. : In immunditia tua facinus (zimma), quia mundavi te, et non mundata es ; ab immunditia tua non mundaberis adhuc, donec quiescere fecero furorē meum in te. — B : 'A., Σ., συνταγή. Θ., μυσρά. Cohæret voci ΠΣΤ, quam præterierunt LXX, et, S. Hier. teste, Symm. reddidit, ζέμα. DRACH.]

V. 14. Θ., ✕ μη παρακληθῶ. Ms. Jes. [C, ✕ οὐδ' οὐ μη παρακληθῶ. (Complut., και οὐ μη παρακληθῶ. Et apud S. Hier., nec deprecabilis ero.) Mox præsligit obelos a διὰ τοῦτο usque ad finem commatis. S. Hier. : Illudque ab eis additum est, quod in Hebraico non habetur, et obelo prænotandum est : Propterea ego iudicabo te iuxta sanguinem tuum (legit αἱμά σου), et iuxta cogitationes tuas iudicabo te, immunda atque (legit heic και) famosa et nimia ad irruendum. B : O', οὐ διαστελῶ. 'A., Θ., οὐ διασκεδάσω. Σ., οὐχ ὑπερβήσομαι. — Pro οὐδ' οὐ μη παρακληθῶ, Π., οὐδὲ μη φείσομαι. — O', και κατά τὰ ἐνθυμητά σου. 'Αλλος, και κατά τὰ ἐπιτηδεύματά σου. DRACH.]

V. 16. O' Ἐβρ., ἐπιθύμημα τῶν ὀφθ- Ex Theodoro.

Ibid. Θ., ✕ οὐδ' οὐ μη ἔλθῃ etc. Ms. Jes. et Drusius. [C, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν σου, absque τῶν. Tradit Theodor. in comment. ad h. l. quædam exemplaria habere, τὰ ἐνθυμητά τῶν ὀ. σ. — Post χλασθῆς addit C hæc, quæ desiderantur in ed. Rom., et in ms. Jes. habentur aliquanto aliter nomine Theodotionis : ✕ οὐδὲ μη ἔλθῃ δάκρυά σοι, : Hebr., neque veniat lacryma tua. Complut., οὐδὲ μη ἔλθῃ σοι δάκρυα. Apud S. Hier., nec venient lacrymæ tibi. — B : O', 'A., Σ., Θ., ✕ οὐδ' οὐ μη δακρύσης. Idem B : O', ἐν παρατάξει. 'A., ἐν πληγῇ. Hebr., in plaga. DRACH.]

V. 17. 'Αλλος, στέναζε σιγῶν. Drusius.

Ibid. 'Αλλος, ἀνθρώπινον etc. Idem [Ita et apud Theodor., στέναζε (aliter, στέναζει) σιγῶν. Hebr. et Vulg., ingemisce tacens. Vocabulum ΠΤ (dom) extulerunt LXX, dam. — B : O', στεναγμός αἵματος, ὄψους πένθος ἔση (C, πένθος ἐστίν) οὐκ ἔσται τὸ τρίγωνά σου συμπεπλεγμένον ἐπὶ σέ. Σ., στέναζε σιγῶν, ἀνθρώπινον πένθος οὐ ποιήσης, ὁ στέφανός σου ἐπιχείσθω σοι. Hebr., ingemisce tacens, mor-

tuorum luctum ne facias, tiam tuam liga super te. DRACH.]

V. 18. 'Αλλος, και ἀπέθανεν etc. Drusius. [Ita etiam apud Theodoretum, in tribus editi. et in C, absque ulla nota. Qui posterius ita : 18. και ἐλάλησα πρὸς τὸν λαὸν τοῦ πρῶτ' ὃν τρόπον ἐνετείλ' λατό (sic) μοι, : και ἀπέθανεν ἡ γ. μ. ε. DRACH.]

V. 19. C, cum Complut., ἀπαγγέλλεις. Mox, τί ἐστὶ ταῦτα ✕ ἡμῖν : Hebr., quid ista nobis. — O', & σὺ ποιεῖς. 'A., οὐτι σὺ ποιεῖς. Hebr., quia tu facis. DRACH.]

V. 20. VM, πρὸς με ἐγένετο. Idem.

V. 21. C, εἰπὸν πρὸς τὸν οἶκον 'Ισραήλ· Τάδε λέγει Κύριος Κύριος. Εἰποχ, ἐπιθυμητὰ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. — B : O', φρύαγμα. 'A., καυχῆμα. — O', και ὑπὲρ ὧν φεῖδονται. Σ., και σπλαγγνίζονται. Idem.

V. 22. C, και ποιήσατε. — B : O', ἀπὸ στόματος αὐτῶν οὐ παρακληθήσεθε. Σ., περὶ τὰ χεῖλη οὐ μη περιβάλεσθε. Hebr., super mystacem non obvolvatis. Idem.

V. 23. B : O', και αἱ κόμαι ὑμῶν. 'A., και οἱ κόσμοι ὑμῶν. Σ., και στέφανοι ὑμῶν. Hebr., et ornamentum vestrum. — O', και ἐνταχθήσεθε. Σ., ἀλλὰ ἐντ. Idem.

V. 24. C, κατά πάντα ὅσα ἐποίησε. Etiam Complut., ἐποίησε. Hebr., Vulg., et apud S. Hier., fecit. — VM ad ποιήσατε adnotat in marg., i m., ἐποιήσατε ποιήσεται. Idem.

V. 25. C, τὴν ἰσθὺν ✕ αὐτῶν : παρ' αὐτῶν, και ἐπαρσιν τῆς καυχ. Mox, και ἐπαρσιν ψυχῆς. — B : O', οὐχί. Σ., θρα. — O', τὴν ἐπαρσιν. 'A., τὸ ἀγαλλίαμα. Hebr., Vulg., gaudium. — O', τῆς καυχῆσεως αὐτῶν. 'Αλλος, τῆς κατισχύσεως αὐτῶν. — O', και τὴν ἐπαρσιν. 'A., και τὸ λῆμμα. Respicit vocem ΠΣΤ, quam alibi passim Aquila in ἄρμα, Symm. et Theod. in λῆμμα vertunt. Idem.

V. 26. In hoc et sequenti versu VM, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Idem.

V. 27. C, και καλήσεις. Etiam tres editiones, Hebr. et Vulg. habent, εἰ. — B : O', πρὸς ἀνασωσόμενον. Σ., πρὸς τὸν ἀναφεύγοντα. Hebr., fuga elapsum. Idem.

EZECHIELIS CAPUT XXV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 4. 4. Τοῖς υἱοῖς Κεδάρ. 'Αλλοι, Σαρακηνῶν. Οἱ Γ', τοῖς υἱοῖς ἀνατολῶν.
- 8. ✕ Καὶ Σεῖρ.
- 9. 8. Vacat.
- 10. 9. Ἐπάνω πηγῆς πόλεως παραθαλάσσιος. 'Αλλος, τὴν Βαελμῶν, και τὴν Κριαθέμ.
- 13. 10. Δέδωκα αὐτῷ. 'Αλλ., δέδωκα αὐτῆν. Vacat.
- 13. 13. Διωκόμενοι. 'Αλλος, και ἐκ Δαιδάν.

- 4.
- 8. ✕ Καὶ Σεῖρ.
- 9.
- 10.
- ✕ Ἐν τοῖς ἔθνεσι.
- 13.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 4. 4. Filiis Cædem. Alii, Saracenorū. Tres interpr., filiis Orientis.
- 8. Et Seir.
- 9. 8. Vacat.
- 10. 9. Super fontem urbis maritimæ. Al., Baelmon et Cariathem.
- 13. 10. Dedi ei. Al., dedi eam. Vacat.
- 13. 13. Fugientes. Al., et ex Dædan.

- 4.
- 8. Et Seir.
- 9.
- 10.
- In gentibus.
- 13.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
כשח 15	15.	15.
בנפח א׳ב ת׳חשׁל׳ח ע׳לם		
ס׳ח׳ד׳ח׳א 16	16.	16. . . .
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
15. Cum contemptu.	15. Toto (animo).	15.
In animo ad destructionem, inimicitia sæculi.		
(Toto) animo interficientes, et implentes inimicitias veteres.		
16. Cherathaim.	16. Interfectorem.	16. Interfectores, vel interfectionem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXV Ezechielis.

V. 2. C, στήριτον, στήρισον. In Hebr. non iteratur. — B: O, στήρισον. 'A., Θ., θέξ. Σ., τάξον. DRACH.

V. 3. C, λόγον Ἀδωναΐ Κυρίου. Et non habet, τάδε λέγει Κύριος. Hebr., sic dixit Adonai Jehova. IDEM.

V. 4. OI Γ, τοῖς υἱοῖς ἀνατολῶν. In hæc verba notat Drusius: « Theodoretus, *Filios Cedom*, alii Interpretes dixerunt, υἱοὺς ἀνατολῶν, *filios Orientis*. Scholion, τινὲς μὲν ἠρμήνευσαν Σαρακηνῶν. Κατὰ δὲ τὴν τρίτην ἔκδοσιν, ἀνατολῶν ἠρμήνευσαν. Quæ hæc tertia Editio? Eusebius de Locis, *Cedem in Ezechiel*, quod *Aquila et Symmachus interpretantur Orientem*. Hieronymus in Comment. ad hunc locum: Propterea et ego tradam te filiis Kedem, quos *Orientalis* interpretati sumus. Nullique dubium est *Madianitas*, et totam eremi vastitatem adjacere Arabiæ, qui habent camelorum greges etc. *Ei mox*: Per *Madianæos*, *Ismaelitas* et *Agarenos*, qui nunc *Saraceni* appellantur, assumptes sibi falso nomen *Saræ*, quod scilicet de ingenua et domina videantur esse generati, Scriptura significat. » Tertia autem illa Editio lapsu graphico inducta videtur. Cum enim legeretur, κατὰ δὲ τὴν Γ. ἔκδοσιν, illud Γ. quispiam τρίτην legerit, cum sit legendum, τριῶν. Et revera tres Interpretes ἀνατολῶν verterunt. [B: 'A., Σ., Θ., τοῖς υἱοῖς ἀνατολῶν. Idem cod.: O, ἐν τῇ ἀπαρτίᾳ (VM, 1 m., ἀπαρτία) αὐτῶν. 'A., Θ., ἐπαύλεις, οὐκ αὐτῶν. Σ., μάνδρας, σπείνας, αὐτῶν. — O, τὰ σκηνώματα αὐτῶν. OI Γ, τὰς σκηνὰς αὐτῶν. — O, πίστητά σου. 'A., Σ., Θ., γάλα σου. DRACH.]

V. 5. B: O, πόλιν Ἀμμῶν (absque τοῦ). OI Γ, Ραδά. DRACH.

V. 6. C, λέγει Κύριος Κύριος . . . καὶ ἐπιφόρησας. Etiam VM habet ἐπιψ. . . . καὶ ἐπιχάρης. Quoad sensum idem quod ἐπέχαρας, *gavisa es*, aut *insulta-*

sti, utroque enim modo S. Hieronymus. — B: O, ἐκρότησας τὴν χεῖρά σου. Ἄλλος, ἐκρ. τῆ χειρὶ σου. — O, καὶ ἐπέχαρας. 'A., ἐν ὅλῃ τῇ διαθέσει, *affectu*. σου. Θ., σὺν πᾶσι τοῖς μετὰ σοῦ /. ἐκ ψυχῆς σου. Uterque sensus «commendari potest Hebraico, quod tamen melius vertitur, in *omni contemptu tuo ex animo*. IDEM.

V. 7. C, διὰ τοῦτο ἄ ἰδοὺ ἐγώ: Hebr. et Vulg., idcirco ecce ego. Mox, καὶ ἀπολέσω σε ἐκ τῶν χειρῶν. Edit. Rom. et Ald. habent, sed perperam, χειρῶν. VM, καὶ ἐπιγνώσει. 2 m., ἐπιγνώση. — B: O, διαρπαγῆν. Θ., εἰς προνομήν, *vastationem*. Hebr. Chethib, כב, in *cibum*, Keri, כב, in *prædam*, in *direptionem*. Utraque lectio in eudem recidit sensum. IDEM.

V. 8. 'A., Σ., Θ., καὶ Σηείρ. Ms. Jes. [S. Hier.: « Hoc quod nos interpretati sumus, et *Scir*, in LXX non habetur, sed de Theodotionis editione additum est. C, ἄ καὶ Σηείρ, ἰδοὺ (absque οὐχ Rom. editionis, et legi debet sine interrogatione) *ὄν τρόπον πάντα τὰ ἔθνη, οἶκος ἰσραὴλ, καὶ ἰούδα*. Merito præsignantur obelo Ἰσραὴλ, et καὶ, non enim habentur in Hebr. LXX apud S. Hier.: ecce sicut omnes gentes domus Israel. Desunt etiam in Complut. DRACH.]

V. 9. O, οἶκον βεθιασιμούθ. In hæc verba Drusius: « Alius, *βεθιασιμούθ*. Schol. *ἀσιμούθ* nomen *Idoli*: βαθ, sive βήθ, i. e. οἶκος. Possunt ergo duæ interpretationes esse. Et tamen Hieronymus annotat LXX ita vertisse: *Nescio, inquit, quid volentes LXX interpretati sint, Domum Bethiasimoth*, cum hoc vocabulum *villam desertam* significet. Idem paulo post: *Bethiesimoth interpretatur domus solitudinis atque deserta.* »

Ibid. Ἄλλος, τὴν βασιμῶν etc. Drusius. [C, Βασιμῶν. VM, βεθιασιμούθ. 1 m., θασιμούθ. Idem

EZECHIELIS CAPUT XXVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
גז 2	2.	2.
תנשׁו 4	4.	4.
חלל 8	8.	8.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Sor.	2. Tyrus.	2.
4. Et dissipabunt.	4. Et dissipabunt.	4.
8. Aggerem.	8. Aggerem.	8.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

15. 15. Ἐπιχαίροντες. Ἄλλος, ἐν μνηίδι. 15.

Ἐκ ψυχῆς τοῦ ἐξαλεῖψαι ἕως ἑνός. Ἄλλος, τοῦ ἐξαλεῖψαι ἕως αἰῶνος. Ἄλλος, καὶ τοῦ διαφθεῖραι ἐκ ψυχῆς κατ' ἐχθραν αἰώνιον.

16. . . . . 16. Κρήτας. 16. . . . .

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

15. 15. Insultantes. *Alius*, in indignatione. 15.

Ex animo ut delerent usque ad unum. *Alius*, ut delerent usque in saeculum. *Alius*, ut disperderent ex animo per inimicitiam sempiternam.

16. Interfectores, vel interfectionem. 16. Cretenses. 16. Interfectores, vel interfectionem.

Notae et variae lectiones ad cap. XXV Ezechielis.

VM, ἐπάνω πηγῆς. 4 m., ἐπανωγῆς. Apud S. Hier., domum Beth lasimuth. Et in comment., « Beth Iesimoth (juxta versionem suam, et ita legitur in Hebr.), quae interpretatur, domus solitudinis aique deserti, et Beelmeon (כְּרִיתִים), quae et ipsa vertitur, habens fontem, sive super fontem, et Cariathaim (Cbethib, כְּרִיתִים, Keri autem, כְּרִיתִים), quam LXX civitatem maritimam transtulerunt. » Utrique interpretatio apud Theodoretum conjuncta est: nam post παραθαλασσίας, addit, τὴν Βασιμὸν καὶ τὴν Καριαθίμ. — B : Ο΄, ἀπὸ τῶν πόλεων. Οἱ Γ΄ (addunt), καὶ ἀπὸ πόλεων αὐτῶν. Hebr. et Vulg., de civitatibus, de civitatibus (inquam) ejus. — Ο΄, Βεθισιμουθ. Σ., Ἰσιμουθ. Ἄλλος, Βεθισιμουθ. — Ο΄, ἐπάνω πηγῆς πόλεως παραθαλασσίας. Ἀ., Θ., Βεσιμίων καὶ Καριαθίμ. DRACH.]

V. 10. Ἄλλ., δέδωκα αὐτήν. Drusius. [Etiam apud Theodor. additur αὐτήν. B, Ἄλλος, δέδωκα αὐτήν. DRACH.]

Ibid. Ἀ., Θ., ἐν τοῖς ἔθνεσι. Ms. Jes. [C, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι. Apud S. Hier., in gentibus. DRACH.]

V. 12. C, Ἰάβα λέγει Ἄδωνα? Κύριος. Ita etiam pp 13, 14, 15, 16, 17. Mox, δίκη καὶ ἐν αὐτοῖς. Hebr., in eis. — B : Ο΄, ἐκδίκησιν. Σ., μῆνιν. — Ο΄, καὶ ἐξεδίκησαν δίκην. Ἀ., Θ. (addunt), καὶ ἐν αὐτοῖς. Σ., ἐπ' αὐτῶν, absque nota. DRACH.]

V. 13. Ἄλλ., καὶ ἐκ Δαϊδάν. Drusius. [Ita et apud Theodoretum. DRACH.]

V. 14. B : Ο΄, ἐν χειρὶ. Σ., διὰ χειρός. — Ο΄, τὴν ἐκδίκησίν μου. Σ., τὴν μῆνίν μου. DRACH.]

V. 15. Ἄλλ., ἐν μνηίδι. Schol. Edit. Rom. εὔρον ἐν τινι ἀντιγράφῳ καίμενον ἐκδίκησιν ἐν μνηί, καὶ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην τινὲς τῶ μνηί ὀξυτόνος ἀνέγνωσαν. Τῆ δὲ ἀληθεία ἐπὶ τῆς μνηίδος κείται.

Ibid. καὶ τοῦ διαφθεῖραι etc. Ms. Jes. [C, ἐξαλεῖψαι

(absque τοῦ) ἕως αἰῶνος. Habent pariter αἰῶνος Alex., Ald., Complut. Apud S. Hier., usque in aeternum. — B : Ο΄, ἐν ἐκδικήσεσι. Σ., ἐν μῆνι. Hebr., in ultione. — Ο΄, καὶ ἐξανάστησαν. Ἀ., Θ., καὶ ἐξεδίκησαν. Hebr., et ulti sunt. DRACH.]

V. 16. Hieron. : « Pro quo LXX nescio quid volentes Cretenses interpretati sunt, cum et Ag. et Symm. et Th. ipsum verbum Hebraicum CHORETHIM vel interfectores, vel interfectionem verterint, non solum in praesenti loco, sed etiam in Sophonia : Et erit Creta in pabulum pastorum (Sophon. II, 6). Et hic enim cum LXX Cretam verterint, ceteri translatores ελεθρον, i. e. interfectionem, vel perditionem interpretati sunt. » [Lamb. Bos : « Pro Κρήτας, Aq., Κερεθείμ, Symm. et Th., ὀλοθραύοντας. Alii vertunt, ελεθρον. » In loco S. Hier. heic allato, pro translatores, quod restituimus, falso edidit, Interpretes, Monifauconius, qui toto caelo erravit dum putaret istos translatores esse Aquilam, Symmachum, Theodotionem; horum enim trium interpretum nullus transfert in ελεθρον. Cf. infra Soph. II, 6. B ita : Οἱ Γ΄, καὶ τοὺς / Ἀ., Κερεθθίμ. Σ., ὀλοθρίους. Θ., Καριθίμ. — C, καὶ ἐξολοθρεύσω καὶ τοὺς Κρήτας, καὶ ἀπολώ τοὺς καταλόπους ÷ τοὺς κατοικούντας : τὴν παραλίαν. B : Π., τὴν παραλίαν. Ἄλλος, τὴν παραθαλασσίαν. Τοὺς κατοικούντας obelo expungit C, id est, textus Tetraplorum, quia nihil de hoc in Hebraico, qui habet : et perdam reliquias littoris maris. Neque legit S. Hieron., qui ita refert locum Senum : et perdam reliquias littoris maritimi : scil., τοὺς καταλόπους τῆς παραλίας vel παραθαλασσίας. DRACH.]

V. 17. C, καὶ ποιήσω ἐν αὐτοῖς (cod. Vatic., αὐταῖς) ἐκδικήσεις μεγάλας καὶ ἐν λέγμοις θυμοῦ, (in redargutionibus furoris). Hebr., in correptionibus furoris. Apud S. Hier., in vindicta furoris. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XXVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

2. 2. Σόρ. Οἱ λοιποὶ, Τύρος. 2.

4. 4. Καταβαλοῦσι. Ἄλλος, καθελοῦσι. 4.

8. 8. Καὶ περίσταςιν ὅπλων. Ἄλλ., καὶ βλοστώσεις. 8.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. 2. Sor. Reliqui, Tyrus. 2.

4. 4. Dejecient. *Alius*, destruent. 4.

8. 8. Et circumstantiam armorum. *Alius*, et ballistas. 8.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικαῖς γράμμασι.	ΑΚΥΤΑΑΣ.
צב בדברותי 9	9.	9.
יחשבתי 13	13.	13.
אבדת נשבת מימים העיר החלה אשר היתה חזקה בים היא וישביה 17	17.	17.
תבנהו האיים אשר-בים קמצא 18	18.	18.
ויברשי לאימציא 21	21.	21.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Scutum. / 9. In gladiis suis.	Clypeum. 9. In armatura sua.	9.
13. Et cessare faciam.	13. Et quiescere faciam.	13.
17. Periisti habitata a maribus, urbs laudata, quæ fuit fortis in mari ipsa et habitatores ejus	17. Periisti quæ habitas in mari, urbs iaclyta, quæ fuisti fortis in mari, cum habitatoribus tuis, quæ formidabant universi.	17.
18. Et terrebantur insulæ quæ in mari ab egrediendo te.	18. Et turbabuntur insulæ in mari, eo quod nullus egredietur ex te.	18.
21. Et requireris, et non inve- neris.	21. Et requisita non invenieris.	21.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Ezechielis.

V. 1. B: O', εν τῷ ένδεκάτῳ. Ἄλλος, εν τῷ δεκάτῳ. Hebr., in undecimo. — O', μιζ. Σ., πρώτη. DRACH.

V. 2. Οι λοιποί, Τύρος. Ms. Jes. Ait Hieronymus Tyrum Hebraico Syroque sermone appellari Sor. [O, ανθ' ὄν ειπεν Σόρ. — B: O', ανθ' οὐ. Σ., X' ὅτι. — O', Σόρ. Οι λοιποί, Τύρος. — O', τὰ ἔθνη. Οι Γ', αι θύραι τῶν λαῶν. Hebr. et Vulg., portæ populorum. — O', ἤρημῶται. Σ., ἐκενώθη. DRACH.]

V. 3. C, τάδε λέγει Ἄδωναι Κύριος. Ια enim ἦ 7, 14. Μοχ, ἡ θάλασσα εν ταῖς κυμασιν αὐταῖς. — B: O', Σόρ. Οι Γ', Τύρε. DRACH.

V. 4. Ἄλλος, καθιλοῦσι. Ms. Jes. [B: 'A., Σ., O', Θ., σου. Ἄλλως, Σόρ. — 'A., O', Θ., (εις) X' πέτρας. O' Ἄλλως, εις λευκετραν. Vide quæ adnotavius supra ad xxiv, 7. DRACH.]

V. 5. C, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει Κύριος Κύριος. — B: O', ἐγὼ λελάληκα (ut edit. Rom.). Ἄλλος, ἐγὼ Κύριος λελάληκα. Hebr., ego locutus sum. — O', εις προνομήν. 'A., Σ., εις διαρπαγήν. DRACH.

V. 6. C, και αι θυγατέρες αὐτῆς X' αι: Hebr. et Vulg., quæ. IDEM.

V. 7. C, ἐθνῶν πολλῶν ÷ σφόδρα: Et deest in Hebr. B: O', και συναγωγῆς. 'A., Θ., και ἐκκλησίας. IDEM.

V. 8. Ἄλλ., και βελοστάσεις. Non indicat Montf. unde hauserit; est autem lectio Alexandrini cod. IDEM.

Ibid. Ἄλλος, τοὺς χριούς. Ms. Jes. [C, ÷ και περιουδομήσει, ÷ και ποιήσει ἐπὶ σέ etc., et, και τὰς λόγας ÷ αὐτοῦ: Hebr., et fundet contra te etc.,

et scutum (absque sum). — B: O', προφυλαχῆν. 'A., τείχος. Σ., ἀποτείχισμα. Θ., χαράκωσιν. Hebr., antimurale. — O', χάρακα. 'A., Θ., πρόσχωμα. Σ., τάφρον, vallum. Hebr., vallum. DRACH.]

V. 9. Ἄλλος, εν τοῖς ὄπλοις. Ms. Jes. [Ita apud Theodoretum. — B: O', και τὰς λόγας ÷ αὐτοῦ (ut in C) ἀπέναντί σου δώσει. 'A., και προδρομούς αὐτοῦ... Θ., και πρόσκρουσμα ἐντεισμοῦ, et offendiculum concussionis, αὐτοῦ δώσει εν τοῖς ταῖχεσ σου. Hebr., et arietem suum dabit in muros tuos. Hæc in LXX inserta sunt in ἦ 8. DRACH.]

V. 10. B: O', εις πόλιν ἐκ πέδιου. Legerunt ἴγυρα. 'A., πόλιν ἐβρηγγμένην. Σ., πόλιν περιεσχησμένην. Hebr. cum punctis masoreticis, urbis perterritæ vel disruptæ. — Montf. ita edidit in Hexaplis: O', εἰσπορευόμενος εις πόλιν. Ἄλλος, εἰσπορευόμενου αὐτοῦ τὰς πύλας σου. Quod valde ineptum: utrumque enim legitur in Senum textu Græco, et in Hebr. textu, qui ita sonat: ingrediente illo per portas tuas, sicut ingressus in urbem (disruptam). LXX, εἰσπορευομένου αὐτοῦ τὰς πύλας σου, ὡς εἰσπορευόμενος εις πόλιν (πέδιου). DRACH.

V. 11. C, X' σὺν: πάσας τὰς πλατείας σου. Et πλεχ, σου τῆς ἰσχύος. Etiam VM, σου. ε. i. — B: O', πλατείας σου. 'A., ἐξώτατά, extima, σου. Σ., ἀμφοδὰ σου. Θ., ἐξόδους σου. — O', και τὴν ὑπόστασιν. Θ., και τὰς στήλας. Hebr. et Vulg., et statuas. IDEM.

V. 12. C, και προνομήσουσι. Hebr., et diripient. Vulg., vastabunt,.... σου τὰ τεῖχη. Ita etiam VM....

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

D.

ΘΕΟΔΟΤΙΟΝ.

9.	Τὰς λόγχας. Ἄλλ., τοὺς κριοὺς. 9. Ἐν ταῖς μαχαίραις αὐτοῦ. Ἄλλοι, ἐν τοῖς ὄπλοις αὐτοῦ.	9.
13.	15. Καὶ καταλύσει. Ἄλλ., καὶ καταλύσω.	13.
17.	17. Κατελύθη ἐκ θαλάσσης, ἡ πόλις ἡ ἐπαινετὴ ἡ δοῦσα τὸν φόβον αὐτῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν.	17. ✕ Καὶ ἀπόλου καὶ κατελύθη ἐκ θαλάσσης ἡ πόλις ἡ ἐπαινετὴ, ἥτις ἐγενήθη ἰσχυρὰ ἐν θαλάσῃ, αὐτὴ καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν.
18.	18. Καὶ φοβηθήσονται αἱ νῆσοι ἀπὸ ἡμέρας πτώσεώς σου.	18. ✕ Καὶ παραχθήσονται αἱ νῆσοι ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπὸ τῆς ἐξόδου σου.
21.	21. <i>Vacat.</i>	21. ✕ Καὶ ζητηθήσῃ καὶ οὐχ εὐρεθήσῃ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

	Lanceas. <i>Alius</i> , arietes.	
9	9. In gladiis suis. <i>Alius</i> , in armis suis.	9.
13.	13. Et cessare faciet. <i>Alius</i> , et dissolvam.	13.
17.	17. Dissipata es a mari, urbs laudata, quæ dedit timorem suum omnibus habitatoribus ejus.	17. Et periisti, et expulsa es a mari, urbs laudata, quæ fuit fortis in mari, ipsa et inhabitantes eam.
18.	18. Et formidabunt insulæ a die ruinæ tuæ.	18. Et turbabuntur insulæ in mari ab exitu tuo.
21.	21. <i>Vacat.</i>	21. Et quæreris, et non invenieris.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVI Ezechielis.

τοὺς ὄκλους τοὺς ἐπιθυμητοὺς σου. Ita etiam VM. Post ξύλα et θαλάσσης deest σου. IDEM.

V. 13. Ἄλλ., καὶ καταλύσω. Drusius. [Ed. Rom. : « Multi, καταλύσει, *deprimet*. In aliquo est, καταλύσω. » Hebr. et Vulg., et requiescere faciam. Varie, ut vides, redditur Latine in his duobus versibus, 13 et 17, verbum καταλύω. — B: O' τῶν ψαλιτρῶν. Θ., τῶν ὀργάνων. — O', ἔτι. Ἄλλοι, ἐν σοὶ ἔτι. Sed Hebr. non habet in *ta*. DRACH.]

V. 14. C, εἰς λεωπετρίαν. Hebr. et Vulg., in.... ἐγὼ λιλάληκα. Sed Hebr., ego Jehova locutus sum. — B: O', Ἄ., Θ., ✕ πέτρας. O' ἄλλως, λεωπετρίαν. Σ., φιλὴν πέτραν. Vid. sis ad xxiv, 7. DR.

V. 15. C, τραυματίας σου. Etiam Alex. et Complut. addunt σου. Non autem habet Hebr. B: O', τῇ Σφρ. Οὐκ. OI Γ, Τύφ. Ἄλλοι, Οὐχί. — O', πτώσεώς σου. Σ., φόβου, *strepitus*, σου. Hebr., casus tui. — O', ἐν τῷ σπάσει μαχαίραν. Θ., ἐν τῷ ἀνηρησθαι ἀνηρημένον. Hebr., in occidendo occidionem. IDEM.

V. 16. C ita: πάντες οἱ ἄρχοντες — ἐκ τῶν ἰδνῶν (desunt in Hebr.)... τὰς μίτρας; — ἀπὸ τῶν κεφαλῶν; (etiam hæc desunt in Hebr., qui præterea pro *mitras*, habet, *amicula*)... ἐπὶ τὴν γῆν. Etiam Hebr. habet articulum. Apud S. Hier. LXX: omnes principis maris, et auferent coronas suas, et vestimentis etc. — B: Ἄ., τὰς ἐραπιτίδας, *conneziones*, αὐτῶν. Σ., τὰ ἐπιδύματα αὐτῶν. Θ., τὰς ἐπενδυτάς αὐτῶν. O', τὰς μίτρας; — ἀπὸ τῶν κεφαλῶν; (ut C) αὐτῶν. — O', ἐκστᾶσαι ἐκστῆσονται. Σ., ἐκπλήξιν ἐνδύσονται. Hebr., terroribus induentur. — O', τὴν ἀπόλειαν αὐτῶν. Σ., περὶ τῶν αἰφνιδίων de repentibus. IDEM.

v. 17. Θ., καὶ ἀπόλου etc. Ms. Jes. [C ita, καὶ ἐροῦσι ✕ σοὶ. Πῶς ἀπόλου, καὶ κατελύθη ἐκ θαλάσσης, ἡ πόλις ἡ ἐπαινετὴ, ✕ ἥτις ἐγενήθη ἰσχυρὰ ἐν θαλάσῃ, αὐτὴ καὶ ✕ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, ἡ δοῦσα etc. Apud S. Hier., quomodo periisti et dissipata es in mari, urbs laudata, quæ fuisti (non *suit*) fortis in mari, ipsa et habitatores ejus, quæ dedit etc. — B: Ἄ., Θ., ✕ σὺ ἀπόλου/. Σ., κατωκισμένη... ἡ κρατούσα τῆς θαλάσσης.... DRACH.]

V. 18. Θ., καὶ παραχθήσονται etc. Ms. Jes. [C, ✕ καὶ παραχθήσονται νῆσοι (absque articulo, quem habet Hebr.) ἐν τῇ θαλάσῃ; ἀπὸ τῆς ἐξόδου, *egressione*, σου. B: O', ἀπὸ τῆς ἐξόδου σου (ut C). O' ἄλλως, πτώσεώς σου. Ἄ., ἐξόδου σου. Σ., ἀπὸ τοῦ μὴ προέρχεσθαι ἀπὸ σοῦ. In quibusdam et apud Theodoretum est, ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, *potestatis*, σου. In uno libro ad ἐξουσίας appositum est ἐξοδία, et schol. in marg., ἐξοδία φησὶ τὴν τὰ ἐναντία τῆς δόξης μεταβολὴν, *commutationem gloriæ in contraria*. LXX apud S. Hier.: et turbabuntur insulæ in mari in exitu tuo. — Ad ἀπὸ (C, ἀφ') ἡμέρας, B: Σ., ἐν τῇ ἡμέρᾳ. Hebr., die. Vulg., in die. DRACH.]

V. 19. C, ὅτ' ἀν δῶ σε πόλιν... κατοικηθησομένης. VM, κατακλύψῃ. DRACH.

V. 20. B: O', εἰς βόθρον. Ἄ., Σ., Θ., λάκκον. — O', εἰς βᾶθρ τῆς γῆς. Ἄ., Σ., Θ., ἐν γῇ κατοικήσει. — O', ἐπὶ γῆς ζωῆς. Ἄ., Θ., ἐν γῇ τῶν ζώντων. Σ., ἐν τῇ γῇ τῶν ζώντων. H. et V., in terra viventium. ID.

V. 21. Θ., ✕ καὶ ζητηθήσῃ etc. Ms. Jes. [C ita, ✕ καὶ ζητηθήσῃ, ✕ καὶ οὐχ εὐρεθήσῃ; B: O', ἔτι. Ἄ., Σ., οὐκέτι. DRACH.]

TO EBRAIKON.	TO EBRAIKON 'Ελληνικαὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΝ,
4 בלב ימים גבליך בגך כלל יפך	4.	4.
6 קשך	6.	6.
בת-אשמים 8 'O 'Εβρ. καὶ Σύρος, οἱ γείτονές σου.	8.	8. Σανίσι κεκαλυμμένας.
11 על חסותך סביב	11.	11.
גבדים 12 'O Σύρος καὶ 'Εβρ., Θαρσίς.	12.	1. Καὶ πυγμαῖοι. 12. Θαρσίς.
14 ופדים	14.	14.
15 בני דן	15.	15. Υἱοὶ Δαδῆ.
16 ארם	16.	16.
בגן ארוגן ובין		Συναλλαγή σου.
חממות וכוכב		.....
17 ופג	17.	17. Καὶ φανάγ.
18 בין תלבן	18.	18. ....
תצמד צדך		(Καὶ ἔρσις Σοδρ.)
19 דן ודן סאתל בעזבתך	19.	19. ....
23 שבא אשור	23.	23.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

4. In corde marium termini tui.
Ædificatores tui perfecerunt de-
corem tuum.

6. Tabulatum tuum.

Filia Assurim.

8. Habitatores. *Hebr. et Syrus*
int., vicini tui.

11. Super muros tuos in cir-
cuitu.

Et pygmæi.

12. Tharsis. *Syrus et Hebræus*
int., *idem*.

14. Et mulos.

15. Filii Dedan.

16. Aram.

In carbunculo.

Purpuram.

Et bysso.

Et coralliis.

Et rubinum.

17. Et phannag.

18. In vino Chelbon.

Et lana alba.

19. Et Dan, et Javan vagus in
nundinis tuis.

23. Saba, Assur.

VULGATA LATINA.

4. Finitimi tui, qui te ædifi-
caverunt, impleverunt decorem
tuum.

6. Transtra tua.

(Ex ehere) indico.

8. Habitatores.

11. Super muros tuos in cir-
cuitu.

Et pygmæi.

12. Carthaginenses.

14. Et mulos.

15. Filii Dedan.

16. Homines.

Gemmam.

Purpuram.

Et byssum.

Et sericum.

Et Chodchod.

17. Balsamom.

18. In vino piugui.

In lanis coloris optimi.

19. Dan, et Græcia, et Mosel,
in nundinis tuis.

23. Saba, Assur.

AQUILA.

4.

6.

Tabulis cætectas.

8.

11.

1. Et pygmæi.

12. Tharsis.

14.

15. Filii Dedan.

16.

Commutatio tua.

Et serica vel subtilia.

17. Et phannag.

18. Vinum de Helbon.

(Et lanis Soor.)

19. De Uzal.

23.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.
4.	4. Ἐν καρδίᾳ θαλάσσης τῷ Βεε- λειμ υἱοί σου ✕ οἱ ἄδμοροι εἰ οἰκο- δομοῦντές σε συνετέλεσαν τὸ κέλλος σου.	4.
6.	6. Τὰ ἱερά σου. <i>Οἱ λοιποὶ</i> , τὸ κέρως σου. <i>Οἴκους ἀλσώδεις.</i>	6.
8.	8. Οἱ ἄρχοντές σου οἱ κατοικοῦν- τες.	8.
11.	11. Ἐπὶ τῶν τευχέων σου ✕ κύ- κλῳ.	11.
Ἄλλὰ καὶ Μήδοι.	Φύλακες.	Γαμμαδεὶμ.
12. Θαρσεῖς.	12. Καρχηδόνοι.	12. Θαρσεῖς.
14.	14. <i>Vacat.</i> Ἄλλ., καὶ ἡμίονους.	14.
15. Υἱοὶ Δαδάν.	15. Υἱοὶ Ῥοδίων.	15. Υἱοὶ Δαδάν.
16.	16. Ἀνθρώπους. Ἄλλοι, ὁ Σὺ- ρος. ✕ Ἐν Ἀφύχ. Στακτὴν. <i>Οἱ λοιποὶ</i> , πορφύραν. Καὶ ποικίλματα ἐκ Θαρσεῖς. <i>Π.</i> , καὶ βύσσον. Καὶ Ῥαμόθ. Καὶ Χορχόρ. <i>Π.</i> , καὶ Χοδχόθ.	16.
Πολύμηγα (<i>aliter</i> , πολύμηγα).	✕ Ἐν Ἀφύχ. Στακτὴν. <i>Οἱ λοιποὶ</i> , πορφύραν. Καὶ ποικίλματα ἐκ Θαρσεῖς. <i>Π.</i> , καὶ βύσσον. Καὶ Ῥαμόθ. Καὶ Χορχόρ. <i>Π.</i> , καὶ Χοδχόθ.	Ἐν Ναφέκ.
17. Καὶ φανάγ.	17. Καὶ μύρων.	17. Καὶ φανάγ.
18. Οἶνος λιπαρός.	18. Οἶνος ἐκ Χελβών. Καὶ ἔρια ἐκ Μιλήτου.	18. . . . . (Καὶ ἔριοις Σοόρ.)
19.	19. Ἐξ Ἀσήλ.	19. . . . .
23.	23. Ἀσσοῦρ. Ἄλλος, Σαβὰ καὶ Ἀσσοῦρ.	23.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
4.	4. In corde maris ipsi Beelim, filii tui contermini, qui ædifica- bant te, consummauerunt decorem tuum.	4.
6.	6. Tempia tua. <i>Reliqui</i> , cornu tuum. Domos sylvestres.	6.
8.	8. Principes tui qui habitabant.	8.
11.	11. Super muros tuos circum.	11.
Sed etiam Medi.	Custodes.	Gammadim.
12. Tharsis.	12. Carthaginenses.	12. Tharsis.
14.	14. <i>Vacat.</i> <i>Al.</i> , et mulos.	14.
15. Filii Dadan.	15. Filii Rhodiorum.	15. Filii Dadan.
16.	16. Homines. <i>Alii</i> , Syrus. In Aphech.	16.
Polymita.	Stacten. <i>Reliqui</i> , purpuram. Et varietates ex Tharsis. <i>Om- nes</i> , et byssum. Et Rhamoth. Et Chorchor. <i>Omnes</i> , et Chod- chod.	In Naphec.
17. Et phanag.	17. Et unguentorum.	17. Et phanag.
18. Vinum pingue.	18. Vinum de Chelbon. Et lanas de Mileto.	18. Vinum de Helbon. (Et lanis Soor.)
19. Deferens.	19. Ex Asel.	19. Dan, et Javan, et Meozel in mundiis tuis.
23.	23. Assur. <i>Al.</i> , Saba et Assur.	23.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
'Ελληνικοῖς γράμμασι

ΑΚΥΛΑΣ.

24	בְּכֹלֵי־מְנוּחַי תִּחַלֵּת	24.		24.	Ἐγκατασκευοῖς εἰλήμμασιν ὑακίνθου.
	וְרִקְבָהּ וּבְגָדֵי בְדָחִיבָה				Καὶ ποιηκίλιας (aliter,....) καὶ ἐν μαγῶζοις συγκεϊμένοις.
31	וְהִרְיֹחַ אֵיךְ קָרָמָה וְהִגָּה	31.		31.	
	שָׁקִים וּבְנֵי אֵיךְ בְּמִרְ-עֵשׂ בִּסְפָר				
32	וְנִשְׂאֵי אֵיךְ בְּנִיהֶם קִינָה וְקִנְיָה	32.		32.	
	עֵלֶיךָ				
	מִי נִגְדָר כְּדָבָר מִדָּךְ הֵיךְ				
36	סִדְרִים בְּעַמִּים שְׂרָקֵי עֵלֶיךָ	36.		36.	

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

24	In universitatibus in involucris hyacinthi.	24.	Multifariam involucris hyacinthi.	24.	Constructis involucris hyacinthi.
	Et recamationis, et in thesauris vestium pretiosarum. Syrus, in occultis vasis.		Et polymitorum gazarumque pretiosarum.		Et varietatis (aliter, polymitis), et in magosis compositis.
31.	Et decalvabunt ad te calvitium, et accingent se saccis: et flebunt ad te in amaritudine animæ, planctu amaro.	31.	Et radent super te calvitium, et accingentur ciliciis: et plorabunt te in amaritudine animæ ploratu amarissimo.	31.	
32.	Et tollent ad te in querimoniis suis lamentum, et lamentabuntur super te.	32.	Et assument super te carmen lugubre, et plangent te.	32.	
	Quis sicut Sor, sic succisa in medio maris?		Quæ est ut Tyrus, quæ obtulit in medio maris?		
36.	Negotiatores in populis sibilaverunt super te.	36.	Negotiatores populorum sibilaverunt super te.	36.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Ezechielis.

V. 2. C. ✕ καὶ σύ, ὡς ἀνθρώπου. VM, ὡς ἀνθρ., καὶ σύ. DRACH.

V. 3. Sunt qui autument legendum esse ἐπὶ νήσων, loco ἀπὸ νήσων: textus enim Hebr. non habet de, sed ad. B autem: 'A., Θ., εἰς νήσους, et Vulg., ad insulas. Nos potius in LXX εἰς reponi velimus.— B praterea: Θ', ἐγὼ περιέβηκα ἑμαυτῆ κάλλος μου. Σ., ἐγὼ τελεῖα καλῆ, perfecta pulchritudine. Θ', ἐγὼ στέφανος κάλλους. Hebr., ego (sum) perfecta pulchritudine. — C, λέγει Κύριος Κύριος. Idem.

V. 4. ✕ Οἱ ὄμοροι etc. Ms. J. s. [B: 'A., τὰ ὄριά σου... (pro Senium τῷ Βελετίμ) Σ, ὄμοροι, contermi- mini, σου, οἰκοδομοῦντες συνετέλεσαν τὸ κάλλος σοῦ. Hebr., (In medio maris) termini tui, ædificatores tui perfecerunt decorem tuum. LXX transferentes, filii tui, legerunt in textu Hebr., bonaich. Sed cum punctis masoreticis effereendum, bonaich (ædificatores tui). DRACH.]

V. 5. C scribit Σανίρ. VM, ἐλήμφθησαν. — B: Θ, κυπαρίσσου. Ἄλλος, κυπάρισσοι. — Θ', τοῦ ποιῆσαι σοι ἰσοῦς. Ἄ., (τοῦ π.) ἐπὶ σὲ πρίντινα, ilicea. — Θ', ταινίαι σανίδων. Σ., πάσαις σανσιν. — Ad hanc Senium vocem, ἐλατίνους, B adnotat: τούτέστιν, ὑψηλούς, ὃν τρόπον τοῦς ἐλατίνους: λέγεται γὰρ ὑψηλότατον εἶναι τὸ δένδρον. — Opinatur Schleusnerus, et quidem hanc male, Senes scrip- sisse ταινίαι, longas tabulas et crassas, quod huic loco alimodum convenit. Vox ταινίαι reperitur apud Theophrastum in Hist. Plant. lib. iv, cap. 4. Ita etiam reposuit Meibomius, Fabr. Trirem. p. 427. Thesaurus Græcus, edit. Didot: ταινίαι, porrecta

tigna. Ex vitioso græco exemplari Hieron. transmu- lit, tenues tabellas cyprissinas. DRACH.

V. 6. Οἱ Λοῖσοι, τὸ κέρας σου. Ms. J. s. [B: 'A., κέρας σου. Schleusnerus: ὁ Fortasse legendum est κεραιά σου, antenna tua.] Et pro τερὰ Senium, re- poni vult, ζυγὰ, h. e., transtra tua fecerunt ex ebore. — C, ἐξ ἐλάφαντος (sic) εἰς Κεττίεμ. VM, Βασανείτι- δος εἰς Κεττίεμ. DRACH]

Ibid. Ἄ., σανίσι κεκαλυμμένας. Theodoretus.

V. 7. C, ... στρωμνῆ σοι, τοῦ περιθεῖναι σοι δόξαν ἢ καὶ περιβαλεῖ ἢ σε, ὡς ὑακίνθος καὶ πορφύρα ἐκ τῶν νήσων Ἐλισὰ (sic) ἐγένετο (ab- que καὶ) περι- θόλαιά σου. Apud S. Hier.: de insulis Elissa facta sunt opertoria tua. Hebr., Byssus in acupictura ex Ægypto fuit expansio tua, ut esset tibi in signum. Hyacinthum et purpura ex insulis Elisa fuit tegu- mentum tuum. — B: στρωμνῆ σοι (ut C). Θ., δια- πετάσματα, expansio, σου DRACH.

V. 8. Ἐθραῖος καὶ Σύρος, οἱ γείτονές σου. Theodor. [VM, Σιδώνα. — C, ἢ καὶ οἱ ἀρχοντές σου: Et reapse nihil de hoc in Hebr — B: Θ', κυβερνήται. Ἄ., ῥωποπόλαι, scrutarii, i. e. rerum minutarum venditores: Gallice, merciers. Nomen enim nostrum Hebr. verti potest, funis, funiculus — Ostendi Dax- derlein in singulari scriptione, Quis sit ὁ Σύρος V. T Græcus interpret, Syi nomen intelligi, non inter- pretem Syriacum, sed Sophonium Patriarcham Constantinopolitanum, qui Hieronymi interpretationem ex Hebræo factam Græce vertit. Cf. supra T. I, col. 37, 38, quæ hac de re Montfauconius. DRACH.]

V. 9. Post alterum αὐτῶν, additur apud Theodo-

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

21. ....

21. Φέροντες ἐμπορίαν ὑάκινθον.

21. Ἐν Μαχαλίμ καὶ Γαλίμ ὑάκινθον.

.....

Καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτούς.

31.

31. *Vacat.*

31. ✕ Καὶ φαλακροῦσουσιν (ἀλίως, καὶ ξυρῆσονται) ἐπὶ σὲ φαλάκρωμα καὶ περιζῶσονται σάκκον, καὶ κλαύσονται περὶ σοῦ ἐν πικρασμῷ ψυχῆς, καὶ κοπετὸν πικρὸν λήφονται ἐπὶ σέ.

32.

32. Καὶ λήφονται οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐπὶ σὲ θρήνον, θρήνημα Σόρ.

32. ✕ Καὶ λήφονται ἐπὶ σὲ υἱοὶ αὐτῶν θρήνον, θρήνημά σοι.

Vacat. Ἄλλος, τίς ὡσπερ Τύρος κατασιγηθεῖσα ἐν μέσῳ θαλάσσης;

33.

36. Ἐμποροὶ ἀπὸ ἐθνῶν ἐσύριδάν σε. Ἄλλος, ἔμποροι ἐθνῶν συριοῦσιν ἐπὶ σοί.

36.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

24. Pretiosis involucris.

24. Ferentes negotiationem hyacinthum.

24. In Machalim et Galima hyacinthum.

Polymita.

Et thesauros electos.

31.

31. *Vacat.*

31. Et decalvabunt (aliter, et radent) super te calvitium, et circumcingentur sacco: et flebunt super te in amaritudine animæ, et luctum amarum assumunt super te.

32.

32. Et assument filii eorum super te lamentum, lamentationem Sor.

32. Et assument super te filii eorum planctum: lamentum tibi.

Vacat. Alius, quis sicut Tyrus, quæ conticuit in medio maris?

36.

36. Negotiatores de gentibus sibilaverunt te. Al., negotiatores gentium sibilabunt super te.

36.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVII Ezechielis.

vetum, inque aliis libris, ἦσαν ἐν σοὶ ἀμειβόμενοι τῇ ἐπιμιξίᾳ σου. *permutantes commercio tuo*, καὶ ἐγένοντο etc. Sed potius respicit llebr. **תְּרַבְּרָבְרָבְרָב** in fine versiculi, ad negotiandum negotiationem tuam. (f. Symmachum mox afferendum. — B: O, Βεβλιών. 'A., Σ., Βίβλου. Θ., Γεβάλ, i. e. ipsa vox Hebr. — O, κοπηλάται. 'A., ναῦται. — O, ἐπὶ θυμῶς θυσμῶν. Quasi a **תְּרַבְּרָב**. Occidens. 'A., εἰς πλῆθος συναλλαγῆς, commercii, σου, Σ., οἱ ἀμειβόμενοι τῇ ἐπιμιξίᾳ σου. Θ., συμμιξαὶ συμμιχτοῦ σου. DRACH.

V. 10. B: O, καὶ Αἰθίως. Οἱ Γ, Οὐδ Hebr. *Phut.* — O, κέλτας. 'A., θυρεόν. Σ., ἀσπίδα. IDEM.

V. 14. ✕ Κύκλω. Ms. Jes. [Ita etiam C sub asterisco. Apud S. Hier.: in circuitu. DRACH.]

Ibid. Hieronymus: Verbum GAMADIM Aquilæ prima editio *pygmæos*, Symm. *Medos*, LXX *custodes*. Theod. *Comadim*. Plena Symmachi versio erat. ἀλλὰ καὶ Μῆδοι, ac si lectum fuisset **מִדְּוֹן מְדַי**. Ita habet Ms. Jrs. [B: 'A., τετελεσμένοι. Nimirum, *lexit resch* pro littera *dalet*. Σ., Μῆδοι. Θ., Γομαδέιμ. — O, τῶν ὄρμων σου. (Editor Tetraplorum male ὄρμων, Latine enim reddit, [super] *propugnacula*.) Οἱ Γ, τῶν τειχῶν σου. — In multis, et apud Theodor. est, ὄρμων (super) *commissuras*, vel *humeros*. — Pro οὔτοι, C. αὐτοί. DRACH.]

V. 12. Ὁ Σῦρος καὶ ὁ Ἑβρ., Θαρσεῖς. Theodoretus. [B: 'A., Σ., Θ., Θαρσεῖς. — O, ἰσχυός. Οἱ Γ, κλούτου. Hebr., opum. — C obelo signat + καὶ χρυσῶν: quod in Hebr. deest. DRACH.]

V. 13. C iterum pro οὔτοι, αὐτοί. Et in fine commatis ita: ✕ τὴν ἐμπορίαν σου. — B: O, ἡ Ἑλλάς ... παρατείνοντα. 'A., Ἐανθοβὲλ καὶ Μοσὶχ Σ., Ἴωνία... — O, ἐμπορίαν σου. Eamd. habes vocem Hebr. **תְּרַבְּרָב**, quam supra γ 9. Et hic aliter, sed rectius, interpretantur Senes. 'A., συναλλαγῆν σου. Σ., ἐπιμιξίαν σου. Θ., σύμμικτόν σου. DRACH.

V. 14. Ἄλλος, καὶ ἡμιόνους. Drusius. [C, ἔκπους καὶ ἵππεις ✕ καὶ ἡμιόνους: ἔδωκαν. Et ita Hebr. apudque S. Hier.: equos et equites et mulos dederunt. Editio Rom.: et Theodoretus: Phrygiam interpretantur, τὸν ὄκον τοῦ θογαρμᾶ (sic. VM autem θαιγαρμᾶ, et C, θογαρμᾶ). — B: O, ἀγοράν σου. 'A., ἐγκατάλιμμά σου, *reliquias tuas*. Nempe deducit vocabulum **תְּרַבְּרָב**, a verbo **רָבַב**, *reliquit*. DRACH.]

V. 15. 'A., Σ., Θ., υἱοὶ Δαδάν. Hieron.: Pro quo nescio quid volentes LXX filios Rhodiorum interpretati sunt: nisi forte primæ litteræ falsi similitudine, ut pro *Dadan* legerent *Radan*: et ipsa Cycladum maxima est, et in Ionio mari quondam urbs potentissima etc. Et mox: et Sed melius est *Dadan* alterius loci nomen accipere, ut et in Hebraico et apud cæteros interpretes habetur. [B: O, υἱοὶ Δαδάν. — O, ὀδόντας. Οἱ Γ, κέρατα. Scilicet addunt κέρατα, juxta textum Hebr., qui utrumque habet. Plerique libri atque Theodor., κέρατα καὶ ὀδόντας ἐλεφαντίνους. Subjungit Theodor.: κέρατα ὁ Σῦμμαχος, ὀδόντους ἠρμῆνευσεν, ἀφ' ὧν τὰ ἐβένια καλούμενα, quæ ebentia vocantur, γίνετα. — O, καὶ τοῖς εἰσαγομένοις ἀντεδίδους τοὺς μισθοὺς σου Σ., καὶ

ἰβένους ἀντίδωκαν ἀμείψεις σου, et ebenos rependerunt remunerationes tuas. Hebr., et ebena reddiderunt munus tuum. Hinc evincitur errasse Theodoretum. Symmachus enim ἰβένους non est pro χέρτα, Hebr., קרית, sed refertur ad בניבית (cujus Keri est, בניבית). LXX vero interpretantes, καὶ τοῖς εἰσαγομένοισι, leguntur בניבית. DRACH.]

V. 16. LXX leguntur עַרְבָּי qui vertunt ἀνθρώπους, τ pro η ut sæpe alibi.

Ibid. Ms. Jes. X ἐν Ἀφέξ. Ἀ., συναλλαγὴ σου. Σ., πολύμιγα, seu πολύμιτα. Hieron. : « In Naphec, quod de Theolotionis edit. in LXX additum est : pro quo Symmachus vertit, *polymita*. » Quod autem in quibusdam libris Latine legitur, in Aphec, et Græce, ἐν Ἀφέξ, cum sit legendum *Naphec* secundum Hebræum, id ex concursu duarum N factum est, ut sæpe contingit ; nam tunc altera a librariis omitti solet. [Drusius : « Th., ἐν Νάφεξ (paroxyt.). Est cur malim Νάφεξ, cum χ in ultima, cui respondet *caph* apud Hebræos. Vulgata scriptura, ἐν Ἀφέξ (oxyt.), mendum continet, quale ἦν ὠξίδ, pro Νωξίδ, utrobique ultima similis exclusit sequentem. » Ἦν νωξίδ, est apud LXX, IV Reg. III, 4 ; pro quo Complut., παιδάρια. — C, ἐν Ἀφέξ. Complut., ἐν Ἀφέξ. Apud S. Hier., in Aphec. Et in commentario suo scribit in Aphech. DRACH.]

Ibid. *Oi λοιποὶ, πορφύραν*. Ex Hieronymo. [Apud Theodor., in Complut. et in quibusd. aliis utrumque ponitur, σταχτήν καὶ πορφύραν. Et tunc σταχτή est interpretatio vocis Hebr. עֲשֵׂה (νόφεξ et melius νόφεξ, et quidem paroxonium ut in Hebr.) quæ derivatur a עֲשֵׂה, *antimonium*. Σταχτήν, inquit Theodor., ὀνομάζει τὸ καλούμενον *βάλασαμον*. Alibi verò est gemmæ species. Vide quæ de hac voce docte disputat J. Braunius in cel. opere, *De restituta sacerdotum Hebr.* lib. II, cap. 11. Πορφύραν autem habet textus Hebr. Itaque non possumus assentiri S. Hieronymo scribentem : « Stacten quoque, pro quo omnes alii *purpuram* interpretati sunt, quæ Hebraice dicitur ARGAMAN. » DRACH.]

Ibid. *Omnes, καὶ βύσσον*. Item ex Hieronymo. [Ed. Rom., Θαρσίς, Cod. Alex., Θάρβεις. Ald. et Complut., Θαρσίς. C. et VM., Θαρσίς. Qui posterior addit καὶ Λαμῶθ. Alex., Ραμμῶθ. Ald., Δαμῶθ. Compl., Ρααμῶθ. — Iterum apud Theodor. utrumque ponitur, καὶ βύσσον καὶ ποικ. Et ita Complut. DRACH.]

Ibid. Aq., *serica, vel subtilia*. Hieronymus.

Ibid. *Omnes, Chodehod*. Hieronymus, qui ait hanc vocem obscurissimam ab Hebræis pro mercibus quibuscumque pretiosissimis haberi. [Lectiones desumptæ e cod. B : O, ἀνθρώπους ἐμπορίαν (C, ἐμπορίας) σου. Ἀ., Ἐδῶμ (etiam ille legit τ pro η, et habent τ perplura exemplaria, quæ sequuntur Arabs et Syrus Hexaplaris. Vide De-Rossi *varias lectiones*) ἐμποροὶ σου. Σ., Θ., Συρία (legit per η)... — O, τοῦ συμμίχτου σου. Ἀ., ποιημάτων τῶν ἔργων σου. Hebr. habet tantum, *operum tuorum*. — O, Θ., ἐν Ἀφέξ. Ἀ., συναλλαγὴν (quarto casu) σου. Σ., πολύμιτα. — O, σταχτήν. OI Γ, πορφύραν. Ἀ., Ιαπιν. Hæc Aquilæ versio palam ad עֲשֵׂה refertur. Vide quæ adnotavimus supra hoc in versu. — O, καὶ ποικίματα. OI Γ, πορφύραν. Id est, addunt πορφ. ante ποικίματα. Et perperam ead. lectio in oio ad σταχτήν adscripta est. Hebr., purpuram et acurpicium. — O, χορῶθ. Ἄλλως, χορχῶθ, ἐν Ἑβραϊοῖς Ἀράμ, quod Hebræis est Aram. In aliis II. legitur, χῶρ, χορχῶθ ; et ῥοχῶθ. — O, τὴν ἀγοράν σου. Ἀ., ἐν ἐγκαταλίμμασί σου. Videlicet adnotationem nostram ad § 14. DRACH.]

V. 17. Ἀ., Σ., Θ., καὶ φανάξ. Hieron. : « Verbum Hebraicum PHANAG A. S. Th. ita ut apud He-

bræos positum est, translatum : pro quo LXX unguenta, nos balsamum vertimus. » [B : A., φανέξ. Σ., φανάξ. Θ., φενέν. — O, εἰς τὸν σύμμιχτόν σου. Ἀ., συναλλαγὴν σου. Et ita interpretatur eisdem vocem Hebr. supra § 15. — C, καὶ οἶοι, absque el... ἐν σίτου πρᾶσι. Ita etiam VM... ÷ καὶ κασία, ÷ καὶ πρῶτον μέλι : — VM, ῥητέλην, et mox, 1 m., σύμμιχτόν, ut et alibi interlum. DRACH.]

V. 18. Hieron. : « Pro rino pingui, quod interpretatus est Symmachus, et apud Aquilam et Theod. et in ipso Hebraico habet, *rinum de Helbon*. Alii, *Chelbon*. » Theodoretus et Polychronius aiunt Symmachum vertisse χαλδάνην, quæ est forte altera Symmachi interpretatio, ut alibi non infrequenter. [B : Ἀ., ἐν οἶνω Χαλδάνη. Σ., ἐν οἶνω λιπαρῶ. Apud Theodor. utrumque coniungitur, οἶνος λιπαρὸς ἐκ Χαλδών, et idem Theodor. tribuit Symmacho lectionem Χαλδάνη. Verba ejus sunt : τὸ δὲ Χαλδών, Χαλδάνην ὁ Σύμ. ἠρμήνευσεν. DRACH.]

Ibid. A., Th., et *lanis Suor*. Hieronymus. [B : O, ἔρια ἐκ Μιλήτου (VM, 1 m., ἔρια ἐκ Μειλήτου). Ἀ., (ἔρια ἐκ) Σοφρ. Σ., (ἔρια) στιλδής, *splendoris*. Lamb. Bos : « Aq. et Th., ἐν ἔριος Σοφρ. » Quæ autem supra in textu, Monf. de suo fecit Græce. Hebr., *lana candida*, vel. ut vult Bochartus in Hieron. parte I, lib. II, cap. 43, collato Arabico قِوَر, *lana summe candida*. Miletium vero in Hebræo non habetur. Ald., ἔρια στιλδὴ ἐκ M. Complut., ἔριον στιλδὸν ἐκ M. — C ita : Διαμασδὸς ἐμπορίας σου X ἐν πλήθει ἔργων σου. : ἐκ πλήθους πάσης δυνάμεως σου. οἶνος ἐκ χαλδών, καὶ ἔρια ἐκ Μιλήτου, ÷ καὶ οἶνον, : καὶ δάν καὶ Ἰουιδὸν X Μεωζήλ, : εἰς τὴν ἀγοράν σου ÷ ἔδωκαν. § 19. Ἐξ Ἀσὴλ etc. Hebr., *Damascus* negotiatrix tua in multitudine operum tuorum, præ multitudine omnis fortitudinis (i. e. omnium opum) ; in vino Chelbon et lana candida. § 19. Et Dan atque Javan *Meuzal* (quæ vox Hebraica a variis varie interpretatur) in negotiationibus tuis dederunt : ferrum etc. — in multis et apud Theodor. est, καὶ Ἰωδάν, καὶ Μεωζήλ εἰς τὴν ἀγοράν σου ἔδωκαν. Lamb. Bos : « (Pro Μεωζήλ) Aq., ἐξ Οὐζάλ. Symm., ἀποφέρων. » (Quæ Græca non suppetebant Montsauconio.) Utrumque haud male respondet Hebraico. Theodoretus ait quosdam putare *Azel* esse Asiam. S. Hier., X Dan et Javan et Mozet in mundanis tuis : quæ in editione eorum (LXX) de Theodotione addita sunt. — B : O, Ἀ., Σ., Θ., ἐν πλήθει ἔργων σου (O, ut in C). — O, δυνάμεως σου. OI Γ, πλούτου, et absque σου, quod deest in Hebr., ut vidisti supra. — O, οἶνος ἐκ Χαλδών. Ἀ., ἐν οἶνω χαλδάνη. Σ., ἐν οἶνω λιπαρῶ. DRACH.]

V. 19. Th., *Dan et Javan* etc. Hæc quoque ex Hieronymo. [Adi quæ adnotavimus ad versum præcedentem. — C, καὶ τροχός (ed. Rom., τροχιά; VM, τροχιάς) ἐν τῷ συμμίχτῳ ἐστίν (sic, et absque σου, quod tamen exprimitur in Hebr.). — B : Ἀ., O, X καὶ δάν, καὶ Ἰουδάν ἀπὸ Ἰουζάν. Σ., ... ἀπρηγεμένα (pro Μεωζήλ, vel Οὐζάλ, vel Ἰουζάν). — O, εἰς τὴν ἀγοράν σου. Ἀ., ἐν τῷ ἐγκαταλίμμασί σου. — O, vacat. Ἀ., σπαρτίον. Σ., σταχτήν. Θ., καυδῶ. I. e., ipsum verbum Hebr. ἴτρ, *castra significans*. — O, καὶ τροχιάς. OI Γ, καὶ κάλαμοι. Hebr., *calamus*. — O, ἐστὶ Ἀ., ἦν. Σ., ἐγένετο. Θ., ἐγενήθη. Da.]

V. 20. B : O, μετὰ κτηνῶν ἐλεγχτῶν. Ἀ., ἐν ἱματισμῷ ἑλευθερίας. (Hebr., *in vestibus libertatis*. Quid autem legerint Senes, difficile divinatum.) Σ., ἐν ἐνδύματι ἐπιβλήτοις. Θ., (ἐν ἱματισμῷ vel ἱματίῳ) ἐπικαλύπτω. Verbum עֲשֵׂה et in *libertatem* et in *strattonem* (a sterno) verti potest, secundum diversitatem vocalium. DRACH.]

V. 21. C, H Ἀραβία, καὶ πάντες ÷ οἱ ἄργοντες Κηδάρ, οὗτοι ἐμποροὶ (absque σου) ἐκ χειρὸς σου, κρημῶν καὶ κρημῶν, καὶ φωνῶν, (ita etiam VM,

qui scribit χειρός. Hebr., per agnos, et arictes, et hircos) εν οἷς ἐμπορεύονται σοι. IDEM.

V. 22. C, Σαβὰ, καὶ Παγμά, VM, Σαβὰ καὶ Παγμά.—B: A., X̄ καὶ / Σ., Θ., X̄ ol / O, ἔμποροι. (Ex quo conficitur, ὡς οἱ ἔμπ.)—O', ἄρωματων. A., ἀρωμάτων. Hebr., aromatis.—O', χρηστών. A., Σ., Θ., τιμίων. IDEM.

V. 23. Σαβὰ καὶ Ἀσσούρ. Drusius. (C, Χαρράν, καὶ Χαννά, VM, Χαρράν καὶ Χαναά. Aliique aliter) X̄ καὶ Δαδάν, (alii Δεδάν et Αἰδάν) οὗτοι: ἔμποροι σου. X̄ Σαβὰ, Ἀσσούρ (apud S. Hier., Sahlia, A-sar) καὶ Χαλμὰδ (VM, χαλμὰν), ἔμποροι σου. Hebr., Ihharan, et Channe, et Eden, negotiatores Saba. Assur, Chilmad negotiatrix tua.—B: OI Γ, Σαβὰ. Absque nota. DRACH.]

V. 24. Aquilæ versionem adfert Theodoretus, itemque Theodotionis, et infra Syri etiam Interpretis. Hieron. vero: « Quod autem de Theodotione in LXX additum est, in Machabim et Galima, Symm., pretiosis involucris. » Theodoretus vero hæc adjicit: Ἐν ἀποκρύφους σκεύεσι· οὕτω γὰρ καὶ Ὁ Σύρος νοήσας ἠρμήνευσεν· εὐθύς δέ φησι πολυτέλης, καὶ ποικίλη διὰ πολυτίμων εἰλημάτων κεκαλυμμένη, καὶ ἐν σκεύεσιν ἀριστα ἠσχημένως ἀποκατεμένη, καὶ ἐν σχοίνις καταδεδεμένη ἐνομιζέτο σοι.

Ibid. A., καὶ ποικιλίας, καὶ ἐν μαγώζοις. Theodoretus, qui ait, σημαίνει δὲ ἐν ἀποκρύφους σκεύεσι. [Pro illis denum ab ὀνάκινον usque ad ἐνεπλήσθης sequentis comparatis, in aliquot coild. et apud Theodoretum habentur ista: ἐν Μαχαλίμ, καὶ Γαλιμά, ὀνάκινον καὶ ποικιλίαν, καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτοὺς, ἐν μαγώζοις (ipsum verbum Hebr. תַּזָּא, thesauri, paululum deflectum, ut mox dicitur) συγκεχμημένους, καταδεδεμένους ἐν σχοίνις (aliter, δεδεμένους σχοίν.), καὶ ἐν κυπαρισσίνους πλοῖοις (aliter, καὶ κυπαρισσινα πλοῖα) ἐν αὐτοῖς (aliter, ἐν οἷς) ἡ ἐμπορία σου, πλοῖα Καρχηδονίων ἐν τῇ ἐμπορίᾳ σου, ἐν τῷ πλήθει τῶν συμμίκτων (aliter, τῶν συμμίκτω) σου. Ac Theodoretus: τὸ δὲ ἐν Μαχαλίμ, ὁ Ἄκ. οὕτως ἠρμήνευσεν· ἐν κατισκευασμένους εἰλημάσιν (sic, non ut ex exemplaribus mendis sis mendose exscriptis Montf. supra in tex. u): τὸ δὲ ἐν μαγώζοις ἀπὸ τοῦ Ἑβραίου ἐξελλήγνισται, Græcum facit, σημαίνει δὲ, ἐν ἀποκρύφους σκεύεσι· οὕτως γὰρ καὶ Ὁ Σύρος ἠρμήνευσεν. Hinc liquido patet Montfauconium perperam subtravisse priori sticho Syri versionem, quam nos, ut res ipsa clamant, ad alterum stichum transtulimus.—Lamb. Bos: ε, Σ., ἐν τιμοῖς περιελήμασι. Pro πορρύραν, Αἰ. et Symm., πολύριμα. (Quæ Græca non suppetebant Montfauconio.) Th., ποικιλίας, aliter ποικίλματα.—C, φέροντες ἐμπορίαν X̄ ἐν Μαχαλίμ καὶ ἐν Γαλιμά, ὀνάκινον, καὶ ποικιλίαν, X̄ καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτοὺς, σχοίνις X̄ δεδεμένους καὶ κυπαρισσινα X̄ ἐν αὐτοῖς X̄ ἡ ἐμπορία σου, ὀνάκινον.—B: O, φέροντες ἐμπορίαν. A., Σ., αὐτοὶ ἔμποροι σου. Hebr. et Vulg., ipsi negotiatores tui.—A., Σ., ἐν ἐγκατασκευαῖς εἰλημάσιν (i. εἰλημάσιν). Θ., ἐν Μαχαλίμ καὶ Γαλιμά. Hebr., in perfectionibus in involucris. O, vacat.—O, καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτοὺς. A., Σ., καὶ ἐν μαγώζοις ἐγκειμένους. Θ., καὶ ἐν γάζαις Βαραμὰμ. Bar. est ipsa vox Hebr., quæ sonat, veses pretiosæ.—O, καὶ κυπαρισσινα· πλοῖα ἔμποροι σου, ἐν τῷ πλήθει (ut ed. Rom., sed aliter interpungitur). A., καὶ κέδρος ἐν ταῖς ἐμπορείαις σου· κεία θαρσίς· κλειτούργει σοι. Hebr., et cedrina in mercatu tuo. ὃ 25. Naves Tharsis turmæ tuæ, i. e., turmatum veniebant. DRACH.]

Ibid. A., S., polymita. Ex Hieronymo.

V. 25. C, συμμίκτω X̄ σου, ὀνάκινον.—B: O, καὶ ἐβαρύνθης σφόδρα. A., Θ., καὶ ἐδοξάσθησθε σφόδρα. Utrumque sensum admittit textus Hebr. DRACH.

V. 27. Pro ἕσαν, in quibusd., ai. Pro καὶ οἱ συμ-

μίκται σου ἐκ τῶν συμμίκτων σου, nonnulli, καὶ οἱ ἐπιμιγνύντες, commiscientes, τὴν ἐπιμίξιαν, commistionem, σου.—B: O, ἕσαν δυνάμεις σου. A., Θ., πλοῦτός σου. Σ., ὑπαρξίς σου. Nullum horum sensuum respicit Hebr.—O, καὶ ὁ μισθός σου, καὶ τῶν συμμίκτων σου. A., καὶ ἐγκατάλειμα σου, συναλλαγὰς σου. Σ., τὰ ἀποδέματά σου, καὶ ἡ ἐπιμίξια σου. Θ., καὶ ἀγορὰ δὲ σύμμικτός σου.—O, καὶ οἱ σύμβουλοί σου. A., οἱ ἰσχυροποιούντες τὴν ἐπισκευὴν σου. Θ., οἱ κρατύναντες τὸ βεδέξ σου. Hebr., confirmantes fissuram (Hebraice, bedek) tuam.—O, καὶ οἱ συμμίκται σου ἐκ τῶν συμμίκτων σου. Σ., καὶ ἐπιμιγνύντες τὴν ἐπιμίξιαν σου. O, συναγωγὴ σου. Θ., ἐκκλησία σου.—C, ὀνάκινον. Et mox, οἱ πολεμισταὶ σου ἐν σοὶ· καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ σου, X̄ ἡ: ἐν μέσῳ σου. IDEM.

V. 28. C, X̄ πρὸς: τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου. Hebr., ad vocem clamoris.—B: O, φέδω φορηθήσονται. Σ., σεσιθῆσονται οἱ ἄποθεν. Θ., σαλευθήσονται αἱ πατρίαι. IDEM.

V. 29. C, ἀπὸ τῶν πλοίων X̄ αὐτῶν: Hebr., ex navibus suis.—B: O, καὶ οἱ ἐπιδάται. Σ., ναῦται. Absque καὶ οἱ, quæ desunt in Hebr.—O, καὶ οἱ πρῶτοι. OI Γ, X̄ πάντας / κυβερνήται. Quasi κυβερνήται in textu Senum, ut etiam habent Hebr. et Vulg. IDEM.

V. 30. C, ἐπὶ σὲ φωνῆ, absque τη.—B: O, καὶ ἀλαλέουσιν. A., Θ., καὶ ἀκουτίσουσιν. Σ., καὶ ἀκουστὴν ποιήσωσιν. Hebr., et audire facient.—O, πικρὸν. Θ., πικρῶς.—O, στερώσονται. A., κυλιθήσονται. volentur. Ἄλλος, ὑποστρώσονται. IDEM.

V. 31. Θ., X̄ καὶ φαλακρῶσονται etc. Ms. Jes. et Drusius, qui legit, καὶ ξυρήσονται. Horum et sequentium meminit Hieronymus, qui ait de Theodotione in LXX addita fuisse.

V. 32. Θ., X̄ καὶ λήθονται etc. Ms. Jes. Ed. R. parum differt.

Ibid. Ἄλλος, τίς ὡσπερ Τύρος etc. Drusius. {ῥ} 31 et 32. Omnia Theodotionis et Alius, habet C sub asterisco, excurvens οἱ. Eadem agnoscuntur etiam apud Theodoretum.—B: Hebr., sicut succia, vel ad silentium redacta. O, vacat, sed, ut jam dictum, Alius et C atque apud Theodor., κατασιγηθήσα. A., ὡς ὕψος αὐτῆς. Nimirum, legit, תַּזָּא, per resch.—VM, καὶ λήθονται ἐπὶ σὲ οἱ ὅλοι αὐτῶν. DRACH.]

V. 33. C, ὀνάκινον: πάντας: (in Hebr. deest) βασιλείς.—B: O, πόσον τινα εὐρες μισθὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. A., ἐν τῷ ἐξελεῖν ἐγκατάλειμα σου (ἀπὸ τ. θ.). Σ., ἐν τῷ προκαλεῖσθαι τὴν προεβήκη, cum proferretur additamentum, σου (ἀπὸ τ. θ.). Θ., ἐν τῷ ἐμπορευέσθαι τὴν ἀγορὰν σου ἐξ ἡμερῶν. Hebr., in exeundo negotiationes tuæ ex maribus. Et juxta Theodotionem, qui Hebr., iamnim, cum aliis legit punctis, iamnim, a diebus.—O, ἀπὸ τοῦ πλήθους σου. A., Θ., ἀπὸ τοῦ πλοῦτος σου.—O, καὶ ἀπὸ τοῦ συμμίκτου σου. A., καὶ ἀπὸ τῆς συναλλαγῆς σου. DRACH.]

V. 34. C, ἐν βάθει ὑδάτων.—B: O, ὁ συμμίκτός σου. A., ἡ συναλλαγὴ σου. IDEM.

V. 35. In nonnullis et apud Theodor. ita habetur: ἐκστάσει ἐκστήσονται, καὶ θαρρῶσι τὰ πρόσωπων αὐτῶν. Hebr., horruerunt horrore, turbatæ sunt facies.—C, ἔπεσαν: πάντας ὁ κωπηλάται σου, ὀνάκινον. Et revera absunt ab Hebr.—B: O, ὀσύγυσαν. Θ., ἰθαύμασαν.—O, ἐκστάσει ἐξέστησαν. Σ., ὀρθοτριχῆσονται φρικῆ. IDEM.

V. 36. Ἄλλος, ἔμποροι ἰθύνω etc. Drusius. [Et ita apud Theodoretum.—C, ἐσύρισαν ἐπὶ σὲ.—B: O, ἐσύρισαν ἐπὶ σὲ (ut C). Σ., συριοῦσι ἐπὶ σὲ.—O, ἀπώλεια ἐγένου, καὶ οὐκέτι ἔση εἰς τὸν αἰῶνα. Θ., σπουδασμὸς ἐγένου, καὶ οὐχ ὑπάρξεις εἰς τ. α. DR.]

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γραμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
4 חעש	4.	4.
9 ביד מחלק	9.	9.
10 מוהי ערלים תמות	10.	10.
12 מלא חכמה	12.	12.
13 כל-אבן יקרה מסכתך	13.	13.
מלאכת חפך		
14 כוננו את-כרוב ממשח הסוך	14.	14.
התולכת		Ἐμπεριπατήσας.
15 תמים	15.	15. Τέλειος.
16 רחלתך	16.	16.
ואבדך כרוב הסוך		Ἀπολέσω σε τὸ Χεροῦβ τὸ συ- στιάζον.
18 חללת מקדשך	18.	18.
לאשר		
23 ושלחתיה דבר דם	23.	23.
בתוכה		✕ Ἐν μέσῳ αὐτῆς.
25 את-בית ישראל	25.	25.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
4. Et fecisti.	4. Acquisisti.	4.
9. In manu sauciantis te.	9. Coram interficientibus te.	9.
10. Mortibus incircumcisorum morieris.	10. Morte incircumcisorum morieris.	10.
12. Plenus sapientia.	12. Plenus sapientia.	12.
13. Omnis lapis pretiosus operimentum tuum.	13. Omnis lapis pretiosus operimentum tuum.	13.
Opus tympanorum tuorum.	Opus decoris tui.	
14. Præparata sunt. Tu Cherub unctus tegens.	14. Præparata sunt. Tu Cherub extentus et protegens.	14.
Ambulasti.	Ambulasti.	Circumambulans.
15. Perfectus.	15. Perfectus.	15. Perfectus.
16. Negotiationis tuæ.	16. Negotiationis tuæ.	16.
Et perdam te Cherub tegens.	Perdidi te, o Cherub protegens.	Perdam te Cherub obumbrans.
18. Polluisti sanctuaria tua.	18. Polluisti sanctificationem tuam.	18.
In cinerem.	In cinerem.	
23. Et mittam in eam pestilentiam et sanguinem.	23. Et immittam ei pestilentiam et sanguinem.	23.
In medio ejus.	In medio ejus	In medio ejus.
25. Domum Israel.	25. Domum Israel.	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Ezechielis.

V. 2. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος. Hebr., Adonai εἰπέ. O', Θεός. Θ., Ἴσχυρός. Hebr., Potens. — O', Feliova. Mox, ἡ καρδία σου. — B: O', εἰπόν. OI Γ', κατοικίαν. A., καθέδραν. Hebr., sedem. — O', σύ

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΟΝ.
4.	4. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, καὶ περιποιήσω.	4.
9.	9. <i>Vacat.</i> Ἄλλος, ἐν χειρὶ τραυματιζόντων σε. Ἄλλος, τιτρωσόντων.	9.
10.	10. Ἐν πλῆθει ἀπεριτμήτων ἀπόλη. Ἄλλος, θανάτοις ἀπεριτμήτων ἀποθάνη.	10.
12.	12. <i>Vacat.</i> Οἱ Γ', ✕ πλήρης σοφίας.	12.
13.	13. Πάντα λίθον χρηστὸν ἐνέδεσάτι.	13.
. . . . .	Ἐνέπλησας τοὺς θησαυροὺς σου.	
14. Ἠτοίμασαν μετὰ τοῦ Χερούβ κεχρισμένου, καταμετρημένου.	14. Εὐ μετὰ τοῦ Χερούβ.	14. ✕ Ἠτοίμασαν μετὰ τοῦ Χερούβ κεχρισμένου, τοῦ κατασκευοῦντος.
	<i>Vacat.</i>	
15.	15. Ἄμωμος.	15.
16.	16. Ἐμπορίας σου. Ἄλλος, περιδρομῆς σου.	16.
Ἀπολέσει σε, Χερούβ ὁ σκέπων.		Τὸ Χερούβ τὸ συσκιάζον.
18. Ἐδεδήλωσας τὸν ἁγιασμόν σου.	18. Ἐδεδήλωσα τὰ ἱερά σου.	18.
23.	Ἐποδόν. Ἄλλ., εἰς σποδόν. 23. Αἷμα καὶ θάνατος. Ἄλλος, καὶ ἐξαποστειλῶ ἐπ' αὐτὴν θάνατον καὶ αἷμα.	23.
✕ Ἐν μέσῳ αὐτῆς.	<i>Vacat.</i>	✕ Ἐν μέσῳ αὐτῆς.
25.	25. Τὸν Ἰσραήλ. Οἱ Γ', ✕ τὸν οἶκον Ἰσραήλ.	25.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

4.	4. <i>Vacat.</i> <i>Alius, et acquisisti.</i>	4.
9.	9. <i>Vacat.</i> <i>Alius, in manu vulnerantium te. Alius, sauciantium.</i>	9.
10.	10. <i>In multitudine incircumcisorum morieris. Alius, mortibus incircumcisorum morieris.</i>	10.
12.	12. <i>Vacat.</i> <i>Tres Int., plenus sapientia.</i>	12.
13. <i>Omni lapide pretioso vincus atque constrictus fuisti.</i>	13. <i>Omni lapide bono circumdatus es.</i>	13.
Opus tympanorum tuorum.	Replesti thesauros tuos.	
14. <i>Præpararunt cum Cherub uncto, commensurato.</i>	14. Tu cum Cherub.	14. <i>Præparaverunt cum Cherub uncto, inhabitante.</i>
15.	15. <i>Immaculatus.</i>	15.
16.	16. <i>Negotiationis tuæ. Alius, circumcursionis tuæ.</i>	16.
Perdet te, Cherub tegens.		Cherub obumbrans.
18. <i>Polluisti sanctificationem tuam.</i>	18. <i>Contaminavi sancta tua.</i>	18.
23.	<i>Cinerem. Alius, in cinerem.</i> 23. <i>Sanguis et mors. Alius, et mittam in eam mortem et sanguinem.</i>	23.
In medio ejus.	<i>Vacat.</i>	In medio ejus.
25.	25. <i>Israel. Tres Int., domum Israel.</i>	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXVIII Ezechielis.

ἐὶ εἰ ἄνθρωπος. Οἱ Γ', σὺ ἐὶ ἄνθρ. -- Ο', καὶ οὐ θεός. Θ., καὶ οὐκ Ἰσχυρός. Hebr., et non Potens. Dr. V. 3. VM non habet ἡ ante σοφοί. Deest etiam ἡ apud Theodor. Edit. Rom. : ε in multis est ἡ σο-

φοι, quod ἢ etiam in nostram per errorem irrepsit, ac delendum est. In Hebr. nihil de sophis, atque enunciatum est absoluta, sic: Ecce sapiens tu prae Daniele (videlicet, secundum opinionem tuam), ullum occultum, vel arcanum tibi non absconderunt (ita dicitur Hebraice, pro. non absconditum fuit). Cui textui probe quadrat Theodotionis versio, quam exhibet B: πᾶν κρυφίον (sic edit. Tetraptor. πρὸ κρυφίον) οὐχ ὑπερέχει, *superatit*, se. IDEM.

V. 4. Ἀλλος, καὶ περιεποίησω. Ex Drusio. [Ed. Rom.: « Multi, καὶ ἐποίησας χρυσίον, et apud S. Hier., et fecisti aurum. In aliquo est, περιεποίησω. » C, ✕ καὶ ἐποίησας χρυσόν. Id. cod., ἢ ἐν τῇ φρονήσει. — B: Ο', ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Ἀ., Σ., Θ., ἐν τῇ σοφίᾳ. DRACH.]

V. 5. C, ἢ ἐν τῇ πολλῇ. Etiam Alex., Ald., Complut. habent ἢ. Mox, ✕ καὶ ὕψωθη. Hebr., et elatum est. DRACH.

V. 6. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος. IDEM.

V. 7. C, τὰς μαχαίρας αὐτῶν ÷ ἐπὶ σέ, καὶ ὁ ἐπὶ τὸ κάλλος. Hebr., gladios suos super pulchritu linem. Librarius male collocavit obelum: ÷ αὐτῶν ἐπὶ σέ: — B: Ο', λοιμοῦς. Ἀ., δυνατούς. Σ., ἀκαταμαχίτους, *inexpugnabiles*. Θ., ὑψηλοῦς. Hebr., robustus, vel violentus. — Ο', καὶ ἐκκένωσουσι. Σ., καὶ γυμνώσουσι. — Ο', καὶ στρώσουσι. Θ., καὶ βεθηλώσουσι. Hebr., et profanabunt. — Ο', εἰς ἀπώλειαν. Οἱ Γ', εἰς διαφθοράν. IDEM.

V. 9. Ἄλλος, ἐν χειρὶ τραυματιζόντων σε. Ms. Jes. Drusius vero, τιτρωσκόντων. [Edit. Rom.: « Plerique, ἐν χειρὶ τιτρωσκόντων σε. » C, ἐν πληθῇ ✕ τραυματιζόντων σε. § 10. θανάτους: Apud S. Hier. ut C, in multitudine vulnerantium te. DRACH.]

V. 10. Ἄλλος, θανάτους etc. Ex Drusio. [Potius ex edit. Romana, quæ monet eadem haberi et apud Theodor. Ita etiam C, cum linea cuspidata, quæ in textu valet, post θανάτους, ut modo vidisti. DRACH.]

V. 11. B: Ο', ἐπὶ τὸν ἄρχοντα. Οἱ Γ', ἐπὶ τὸν βασιλέα. DRACH.

V. 12. Οἱ Γ', πλήρης σοφίας. Ms. Jes. [Ita etiam C, sub asterisco, et apud Theodor. Et B: Οἱ Γ', πλ. σοφ., alisque nota. Apud S. Hier., plenus sapientia. — B præterea: Ο', καὶ εἰπὼν. Οἱ Γ', καὶ ἐφαίς. Hebr., et dices. — Ο', ἀποσφράγισμα ὁμοιώσεως. Ἀ., σφραγὶς ἰτοιμασιῶν. παραparationum. Σ., ... ὁμοιώματος. Θ., ... ἰτοιμασίας. Hebr., obsignans demensum, vel summam. Pro Hebr., *hhothem*, participio verbi, quæ nunc est communis lectio, LXX et Aq. legerunt nomen *hhothem*, quod habent non pauca exemplaria, et est lectio Ben-Aser, quousquam non recensetur inter varias lectiones Ben-Aser et Ben-Naphthali. De qua voce consul. *varias lectones J. Bernardi De-Rossi*, et librum *Minhhath-Schai R. Salomonis Nerzi*. Porro, LXX et Aq. legerunt *thabuih*, pro recepto *thochuith*. Sed neque in hoc concordant exemplaria. DRACH.]

V. 13. Hieronymus: « Hoc observandum est, non omni lapide pretioso regem Tyri fuisse circumdatum, sive opertum, et ut Symmachus transtulit, *vinctum atque consuetum*; sed omnem lapidem quem habuit princeps Tyri, fuisse pretiosum. » Et paulo post: « Sed et A., S. et Th. in presenti loco multum inter se et LXX Interpr. non solum ordine, sed et numero discrepant atque nominibus. » Et multis interpositis: « Porro Symmachi interpretatio istum principem Tyri, quasi pretiosissimum monile lapidibus scribit esse *distinctum*. Denique *auri tympanum* vocat, in quo infixi sunt lapides. » Hinc Drusius putat, sed non sine dubio quondam, Symmachum vertisse, *opus tympanorum tuorum*, quod mihi etiam verisimile videtur. [C, ἐγεννήθης. Et mox obelo exprungit ÷ καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον, quæ desunt in Hebr. — Lamb. Bos: Symm., διέσπειται, *fuisi distinctus* (perf. pass. verbi διαστίζω). pro Senium ἐνέδεσσαι. Cf. S. Hieronymum, cuius verbum modo attulit Montf., principem lapidibus esse *distinctum*. — B: Ο', τοῦ παραδείσου. Θ., τοῦ κήπου. — Ο', πάντα λίθον χρυσόν ἐνέδεσσαι. Σ., πᾶ; λίθος τίμιος περιέγραφέ σε. — Ο', ἐνέπλησας τοὺς θησαυ-

EZECHIELIS CAPUT XXIX

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΣ.

Ἑλληνικοῦς γράμματα.

בשנה העשירי 1	f.	1.
בשנים עשר		
דבר דמחר 3	3.	3.
הגני זלך פיעה סוף מצרים התנים הגדול 'O Ἑβραῖος, τὸ κτ- τος τὸ μέγα.		
לוי ירא		
דחיים 4	4.	4.

VERSIO HEBRAICA TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. In anno decimo.	1. In anno decimo.	1.
In duodecimo.	In undecima.	
3. Loquere et dices.	3. Loquere et dices.	3.
Ecce ego super te, Pharao rex Aegypti.	Ecce ego ad te, Pharao rex Aegypti.	
Draco magnus. Hebraeus int., catum magnum.	Draco magne.	
Mihi fluvius meus.	Meus est fluvius.	
4. Hamos.	4. Frenum.	4.

ρός σου. 'Α., Θ., ἔργον τοῦ κάλλους σου. *Legerunt, ἔργον. Σ., ἔργον τοῦ τυμκάνου σου. Hebr., opus tympanorum tuorum. — Ο', καὶ τὰς ἀποθήκας σου. 'Α., καὶ τρήσεων σου. Hebr., et foraminum tuorum. DRACH.*

V. 14. Σ., Θ., ἠτοίμασαν etc. *Ms. Jes. Alius legit, ἠτοίμασθαι. Conveniunt autem Symm. et Theod. usque ad χειρισμένου. Vocem zultim' ἤρπτεχ Scholiaste Romano, Θ., κατασκηνοῦντος, Σ., καταμετρημένου. Sed ms. J. s. habet, Σ., τοῦ κατασκηνοῦντος. Codex Coislin. habet, Σ., τοῦ Χεροῦθ καταμετρημένου. [In scholio notatur Theolotionem legisse ἠτοίμασθαι. Etiam Hebr. et Vulg. passive, *preparata sunt. — C, ✕ ἠτοίμασαν μετὰ τοῦ Χεροῦθ χειρισμένου τοῦ κατασκηνοῦντος· καὶ ἔωκά σε· ἐν δρει etc. — B: Ο', ἐκτίσθης. 'Α., ✕ ἠτοίμασας ἐν σοί. — Ο', σὺ μετὰ τοῦ Χεροῦθ. Σ., καὶ μετὰ Χεροῦθ καταμετρημένου. Θ., ✕ χειρισμένου κατασκηνοῦντος. DRACH.]**

Ibid. 'Α., ἐμπερικατῆσας. *Drusius. [Scholiastes in ed. Rom. DRACH.]*

V. 15. 'Α., τέλειος. *Idem. Mox, 'Αλλος, περιδρομῆς. Ms. Jes. [Aquila lectionem exhibet ed. Rom. — C, ἀνωμος σὺ ἐν ταῖς. Hoc sū deest in VM. Mox C. ἕως οὗ, ut etiam Complut. — B: Ο', ἐν ταῖς ἡμέραις σου. Οἱ Γ', ἐν ταῖς ἡμέραις σου. Hebr. et Vulg., in vine tuis. — Ο', ἐν σοί. Π., (τὰ ἀδικήματα) ✕ σου. Sed Hebr. et Vulg., (iniquitas) in te. DRACH.]*

V. 16. 'Α., ἀπόλεισε σε τὸ Χεροῦθ τὸ συστιάζον. *Ms. Jes. Drusius vero, Χεροῦθ ὁ συστιάζων. Coislin. autem habet, 'Α., ἀπόλεισε σε Χεροῦθ ὁ συστιάζων. Σ., ἀπόλεισε σε Χεροῦθ ὁ σκέπων. [Aquila in ed. Rom., ὁ συστιάζων. Theodor. legit in textu συστιάζων, et apud S. Hier., ohumbrans. C, ✕ τὸ σκιάζον. — B: Ο', ταμεῖά σου. 'Α., Σ., ἐντός σου — Ο', καὶ ἤγαγε σε τὸ Χεροῦθ. 'Α., καὶ περὺγία Χεροῦθ ἐσκέπασέ σε. Σ., καὶ ἀπόλεισε σε Χεροῦθ ✕ ὁ σκεπάσας σε. Θ., ✕ τὸ συστιάζον. — Ο', πυρίων, 'Α., πυρός, Hebr., (lapides) ignis. DRACH.]*

V. 17. C ita, ÷ διὰ πλήθος ἡμαρτιῶν σου ; Et

desunt in Hebr. DRACH.

V. 18. Σ., ἰδεθῆλωςας etc. *Ms. Jes. [B: 'Αλλος, ἰδεθῆλωςας. Ed. Rom.: In multis est, ἰδεθῆλωςας. — B: Ο', τὰ ἰσρά σου. Σ., τὸν ἁγιασμόν σου. Ed. Rom.: In quibusd. et apud Theodor., τὸν ἁγιασμόν σου. DRACH.]*

Ibid. 'Αλλος, εἰς σποδόν. *Drusius. [Ed. Rom., unde hausit Drusius: Multi, εἰς σπ. Ita etiam C cum tribus editt. Apud S. Hier., in cinerem. DRACH.]*

V. 19. Pro στενάζουσιν, C, στεγνάσουσιν, *constristabuntur. Et ita Alex., Ald. et Complut. Apud S. Hier., contristabuntur. B: Ο' ἄλλως, στεγνάσουσιν. Θ., ἰθαύμασαν. H. et V., obstupecent. — B: Ο', ἀπώλεια ἔγνου. Θ., ἀθανάτωθης, morti traditus es. DRACH.*

V. 21. VM, Σειδῶνα. *Et in versu seq., Σειδῶν. IDEM.*

V. 22. C, τάδε λέγει 'Αδωναὶ Κύριος. *Hebr., Adonai Jehova. Ita etiam ꝑ 25. Et mox, ὅτι ἐγὼ ÷ αἶρι; Hebr non exprimit enim. — B: Οἱ Γ', Ο', καὶ ἔρεις. 'Αλλως, καὶ εἰπόν. IDEM.*

V. 25. 'Αλλος, καὶ ἐξαποστελῶ etc. *Drusius. [C, καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ σὲ θάνατον, καὶ αἷμα ἐν ταῖς πλ. Et ita apud Theodoretum. DRACH.]*

Ibid. 'Α., Σ., Θ., ἐν μέσῳ αὐτῆς. *Ms. Jes. [C, ✕ ἐν μέσῳ αὐτῆς; DRACH.]*

V. 24. C, ἐν τῷ οἴκῳ 'Ισραὴλ σκόλοψ. *Etiam VM scribit σκόλοψ. Et mox, ἀπὸ πάντων τῶν περικύκλω. Et, ἐγὼ εἰμι 'Αδωναὶ Κύριος. — B: Ο', ἀτιματάντων. 'Α., μαστιγούντων, flagellantium. Nimirum deducit verbum Hebr. a צ'פ, flagel um. DRACH.*

V. 25. Οἱ Γ', τὸν οἶκον 'Ισραὴλ. *Idem. [C, τὸν ✕ οἶκον; 'Ισραὴλ. Mox, ἐνώπιον ÷ τῶν ÷ λαῶν, καὶ ÷ τῶν ἔθνων. Quae hic obelo exprunguntur desunt in Hebr. Et post, ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἧς ἔδωκα. — B: Ο', ἐκ, Θ., ✕ πάντων / τῶν ἔθνων. Sed haec Theodotionis additio, πάντων, non est in Hebr. DRACH.]*

V. 26. C, ÷ καὶ ὁ θεός τῶν; *Quae desunt in Hebr. DRACH.*

EZECHIELIS CAPUT XXIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

- 1. Ἐν τῷ ἔτει τῷ ἰσδεκάτῳ. *'Αλλος, δεκάτῳ. Δεκάτῳ. 'Αλλος, ἐν τῷ δωδεκάτῳ.*
- 3. Καὶ εἰπὸν. *Οἱ Γ', ✕ λάλησον; καὶ εἰπὸν. Τῶν ἐγὼ ἐπὶ σὲ, Φαραὼ ✕ βασιλεῦ Αἰγύπτου. Τὸν δράκοντα τὸν μέγαν. Ἔμοι εἰσιν οἱ ποταμοί. 'Αλλοι, ἐμοὶ ὁ ποταμός μου.*
- 4. Παγίθας. *'Αλλος, χαλινόν.*

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTO.

- 1. In anno duodecimo. *Alius, decimo. Decimo. Alius, in duodecimo.*
- 3. Et dic. *Tres Int., loquere et dic. Ecce ego super te, Pharao rex Aegypti. Draconem magnum. Mihi sunt fluvii. / Mi, mihi fluvius meus.*
- 4. Laqueos. *Al., frenum.*

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

ΑΚΥΛΑΕ.

Ἑλληνικοῖς γράμμασι.

תא נל-גת יארך בקשקשך
תבך

15 ובשחך המדברה אותך ואת
נל-גת יארך

5.

5.

10 לחרשך חרב שממך

10.

10.

19 ומשך המנה
'Ο Ἐβραῖος, ἀπὸ Μαγδαλ.

19.

19.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Et omnis piscis fluminum tuorum in squamis tuis adhærebit.

Et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis.

5. Et derelinquam te in deserto, te et omnem piscem fluminum tuorum.

5. Et projiciam te in desertum, et omnes pisces fluminis tui.

5.

10. In solitudines, solitudinis, desolationis.

10. In solitudines, gladio dissipati.

10.

A turre. Hebr. int., a Magdal.

A turre.

19. Et tollet multitudinem ejus.

19. Et accipiet multitudinem ejus.

19.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIX Ezechielis

V. 1. Ἄλλος, δεκάτω. Drusius. [Perperam edidit Montf., LXX δεκάτω. Alius δωδεκάτω. Drusius enim et ed. Rom. τῷ ἄλλῳ adscribunt δεκάτω. LXX autem habent δωδεκάτω. Quem errorem imprudenter descripsit editor Tetraplorum. — C, ἐν τῷ ἔτει τῷ δεκάτῳ. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, ἐν τῷ δωδεκάτῳ. Idem. [Etiam hic perperam adscripsit Montf., et post illum editor Tetraplorum, LXX, δεκάτω. Senes enim habent, μὲν. Ecce textum Hebr.: In anno decimo, in decimo (subaudi, mense), in duodecimo (subaudi, diē) mensis. Pro quo LXX: ἐν τῷ ἔτει τῷ δωδεκάτῳ, ἐν τῷ δεκάτῳ μηνί, μὲν τοῦ μηνός. Et pro Senium μὲν, Drusius affert Alius lectionem, ἐν τῷ δωδεκάτῳ, quæ concinit cum Hebr., et est lectio Theodoretii. — VM, δωδεκάτω μηνί. Et ita Vulgata, undecima die. Da.]

V. 2. B: O', στήρισον. Ἄ., Θ., θές. Σ, τάξον (ita edit. Tetraplorum. Forte reponendum τάξον). Hebr. et Vulg., pone. DRACH.

V. 3. Οἱ Γ', λάλησον καὶ εἰπόν. Ms. Jes. [C. ✕ λάλησον: καὶ εἰπον. Tāde λέγει Κύριος Κύριος. Da.]

Ibid. ✕ βασιλεῦ Αἰγύπτου. Idem. Ed. Rom., ἐπὶ Φαραῶ. [C. Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ Φαραῶ ✕ βασιλεῦ Αἰγύπτου. Et præsignat asterisco ultimam partem versiculi, a voce ἐμοί, absque linea cuspidata. Da.]

Ibid. Ὁ Ἐβρ., τὸ κήτος τὸ μέγα. Drusius. Ms. vero Jes. habet: τὸ Ἑβραϊκὸν, τὸ κήτος, ἔχει, ἵνα ἐμπανῇ τὸν κροκόδειλον. I. e., Hebraicum habet cetum, ut significet crocodilum.

Ibid. Scholion a Drusio allatum sic habet: Τινὲς τῶν ἐρμηνευτῶν ἐνικῶς εἶπαν, τὸν ποταμὸν, οἱ δὲ O', πληθυντικῶς. I. e., Quidam Interpretum singulariter fluvium dixerunt; LXX vero pluraliter. Quæ verba non alium quam hunc locum respicere posse videntur. [Est scholion Theodoretii. — B: O', τὸν ἐγκαθήμενον. Ἄ., τὸν ἐγκοιμώμενον, incubantem. Hebr., qui recubat. — O', ἐποίησα αὐτούς. Ἄ., ἐποίησα με. Σ., ἐμαυτὸν. Hebr. et Vulg., feci me-

metipsum. DRACH.]

V. 4. Ἄλλος, γαλινόν. Ms. Jes. [Etiam apud Theodor., γαλινόν. B: Σ., Θ., γαλινόν. Ἄ., ἀκίδας, acumina. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, καὶ πάντες οἱ ἰχθύες etc. Drusius. [Hæc sunt etiam apud Theodoretum. Alius, καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας. — C, τοὺς ἰχθύς. Et ita VM. In fine versu, post σου, addit C, ✕ καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ etc. ut ἄλλος. — B: O', τοῦ ποταμοῦ. Θ., ✕ σου. Respicit alterum τοῦ ποταμοῦ, nempe additionis Tetraplorum et Alius. Hebr., fluminis tui. — Et post: Ἄ., ✕ ἐν τοῖς λεπτοῖς σου κολληθήσονται. DRACH.]

V. 5. Ἄλλος, καὶ ἀπορρίψω σε etc. Idem. [Ed. Rom., unde deprompsit Drusius: « In aliquo libro, et apud Theodoretum: καὶ ἀπορρίψω σε εἰς γῆν (abest γῆν a Theodor. ut et ab Hebr.) ἔρημον, καὶ πάντας etc. ut supra in textu. — B: O', ἐν τάχει. Οἱ Γ', ἐν τῇ ἔρημῳ. — Post ἐν τάχει, addit C, ✕ καὶ σέ, ὃ. Hebr., te. Et post τοῦ ποταμοῦ, non habet σου, quod tamen est in Hebr. — B: O', συναχθήσ. Σ., εἰσενεχθήσῃ. — Ἄ., O'. ✕ κατὰ / κατὰ βρομα. O' ἄλλως, εἰς κατὰ βρομα. DRACH.]

V. 7. Pro ἐπεκρότησεν (VM, ἐπρότησεν, sed 2 m., ἐπεκρ.), C legit, ἐπεκράτησεν, tenui. — B: O', καὶ ὅτε ἐπεκρότησεν ἐπ' αὐτούς πᾶσα χεῖρ. Ἄ., καὶ διέβρηξας, dirupisti, αὐτοῖς: πάντα ὤμον. Hebr., et perforasti eis inuicem, vel totum, humerum. — O', καὶ ὅτε ἐπανεπαύσαντο. Σ., καὶ ἐπιστηριχθέντων αὐτῶν, et cum innixi fuerint. Hebr., et innitentibus eis. DRACH.

V. 8. C, Κύριος, Κύριος. Ita etiam iteratur K. γῆ 13, 19. — B: O', ἀνθρώπους. Οἱ Γ', ἀνθρωπον. Hebr. et Vulg., hominem. — VM ita: ἀνθρώπους ἀπὸ σοῦ. IDEM.

V. 9. C expungit obelo αὐτούς, quia non est in Hebr. — Juxta B, pro Senium, ἀνὰ τοῦ, Σ., διδοῖ. IDEM.

Vocat. Ἄλλος, καὶ πάντες οἱ
 ἰχθύες τοῦ ποταμοῦ ταῖς λεπίσι σου
 προσκολληθήσονται.

5.	5. Καὶ καταβαλῶ σε ἐν τάχει, καὶ πάντα; τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ σου. Ἄλλος, καὶ ἀπορρίψω σε εἰς ἔρημον, καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ.	5.
10.	10. Εἰς ἔρημον καὶ βομφαίαν καὶ ἀπώλειαν. Ἄλλος, εἰς ἔρημον κε- νήν καὶ ἠφανισμένην. Ἄπο Μαγδωλοῦ.	10.
19.	19. Vocat. Ἄλλος, καὶ λήφεται τὸ πλῆθος αὐτῆς.	19.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO,

Vocat. Al., et omnes pisces flu-
 minis squamis tuis adhærebunt.

5.	5. Et projeciam te velociter, et omnes pisces fluminis tui. Alius, et projeciam te in desertum, et om- nes pisces fluminis.	5.
10.	10. In solitudinem et gladium et perditionem. Al., in desertum vacuum et desolatum. A Magdolo.	10.
19.	19. Vocat. Al., et accipiet mul- titudinem ejus.	19.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXIX Ezechielis,

V. 10. Ἄλλος, εἰς ἔρημον κενήν etc. Drusius,
 qui suspicatur legendum esse ξηρήν. Mellius diceret
 ξηράν: quamquam non video cur opus sit hic men-
 tionem suspicari, cum ἔρημον κενήν optime exprimat
 בְּרֵחַ דְּבַרְבַּר desertum vacuum et inane. Pergit deinde
 Drusius: LXX et Hieronymus legerunt בְּרֵחַ (cum
 duplici segol), non verterunt βομφαίαν, gladius. Sic
 variant codices Ps. ix. Nam in aliis est בְּרֵחַ har-
 both, gladii, quod legerunt Græci. In aliis vero בְּרֵחַ
 (cum camels hatheph) horboth, destructiones, va-
 stitates. Porro בְּרֵחַ Ps. vii. 13. Symmachus interpre-
 tatur τὴν μάγδαλιν αὐτοῦ. Schol. δ' Ἐθραῖος,
 ἀπὸ Μάγδαλ. Sic videtur etiam legisse Hieronymus;
 nam ait: Pro turri, quæ Hebraice MAGDAL dicitur,
 LXX loci nomen posuerunt, ut Μαγδωλόνας scriberent.
 Turris autem Syene usque hodie permanet, castrum
 ditioni Romanæ subditi um, ubi sunt Nili catacactæ,
 et usque ad quem locum de nostro mari Nilus na-
 vigabilis est. Sed forte Hieronymus scripsit Magdol.
 Nam et hæc vox appellative sumitur pro turri. Ali-
 quando est proprium loci. Hæc enus Drusius. [B:
 Ο', γῆν. Ἀ., Σ. (addunt), τήν. — Ο', ἀπὸ Μαγδάλου.
 Ἀ., Σ. ἀπὸ πύργου. DRACH.]

V. 11. B: Ο', ἐν αὐτῇ. Ἄλλος, δι' αὐτῆς. DRACH.

V. 12. C, τὴν γῆν αὐτῆς [εἰς] (sic) ἀπώλειαν....
 ✕ ἀφανισμός: τεσσαράκοντα ἔτη. Hebr., vastatio...
 ✕ τὴν: Αἴγυπτον. — B: Οἱ Γ', ✕ τὴν/. Ο', Αἴγυ-
 πτον. — Ο', εἰς τὰς χώρας. Π., ἐν ταῖς γαίαις. IDEM.

V. 13. C, συναΐσω τοὺς Αἰγυπτίους. — B: Οἱ Γ',
 ✕ ὅτι/. Ο', τάδε. IDEM.

V. 14. C, καὶ κατοικίω... καὶ ἔσται ✕ ἐκεῖ:
 ἀρχὴ ταπεινῆ. Ita et B: Οἱ Γ', ✕ ἐκεῖ/. ἢ βασιλεία.
 Il est, Tres addunt ἐκεῖ, et loco vocis ἀρχὴ vertunt
 ἢ βασιλεία. Hebr., ibi regnum. Idem B: Ο', Φαθα-
 ρῆς: Θ., Φαθουρῆς. IDEM.

V. 15. C, παρὰ πάσας τὰς ἀρχὰς ✕ ἔσται ταπει-
 νῆ. Et B: Οἱ Γ', ✕ ἔσται ταπεινῆ. Hebr., eris
 humilis. In LXX autem nostris desideratur. — Idem

B: Ο', παρὰ πάσας τὰς ἀρχὰς. Θ., παρὰ τὰς βασι-
 λείας. Hebr. non habet omnes. — Ο', τοῦ· μὴ εἶναι
 αὐτοὺς πλείονας. Σ., ✕ ἵνα μὴ ἐπιτάσσουσι, præci-
 piam. Hebr., ad non nominandum. IDEM.

V. 16. VM, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι. C, καὶ οὐκ ἔσον-
 ται ἐπὶ. Sed conjicimus ἐπὶ librarii oscitantia pro
 ἐτι positum esse. Mox, ἐγὼ εἶμι Ἄδωναι Κύριος.
 — B: Ο', ἐν τῷ ἀκολουθεῖν αὐτοὺς ἐπίσω αὐτῶν.
 Σ., προσφευγόντων αὐτῶν ἀκολουθεῖν αὐτοῖς. IDEM.

V. 17. C, ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει. Hebr.
 et Vulg., in vigesimo et septimo anno. IDEM.

V. 18. LXX, καὶ τῆς δουλείας. In quibusdam et
 apud Theodoretum, καὶ τῆ δουλεία. Ex ed. Rom. —
 B: Σ, ὑπὲρ τῆς ἐργασίας. Hebr., super servitutem.
 Præterea B: Ο', κατεδουλεύσατο (nostri autem,
 κατεδουλώσατο). Σ., ἐργάζεσθαι ἐποίησεν. — Ο', Θ.,
 φαλακρά. — Ο', μαδών. Ἀ., ἀπερρέυκώς, diffuens.
 — Ο', καὶ τῆ δυνάμει αὐτοῦ. Σ (ad lit), οὐδέ Ἀ.,
 εὐπορία αὐτοῦ. — Paulo superius, VM, αὐτοῦ τὴν
 δύναμιν. IDEM.

V. 19 Ἄλλος, καὶ λήφεται etc. Drusius. [Drusii
 lectiones plerumque prodeunt ex notis Rom. editio-
 nis. Nostiam habent C, Complut. et Alex. qui scri-
 bit λήμψεται. — C, ✕ διὰ τοῦτο: τάδε λέγει Κύ-
 ριος Κύριος: Ἰδοὺ ✕ ἐγὼ: δίδωμι τῷ N. β. B.
 ✕ τὴν: γῆν A. B: Οἱ Γ', ✕ τὴν/. γῆν. Hebr.,
 Propterea hæc dicit Atonai Jehova. Ecce ego dans
 Nabuchodonosor regi Babylonis terram Ægypti, et
 tollet multitudinem ejus. DRACH.]

V. 20. C, δέδωκα αὐτῷ τὴν γῆν Αἰγύπτου, ✕ ἔσα
 ἐποίησά μοι. : — τάδε: λέγει K. K. Hebr., dedi ei
 terram Ægypti, pro eo quod opus fecerint mihi,
 ait Atonai Jehova. — B: Ο', ἀντὶ τῆς λειτουργείας
 αὐτοῦ. Ἄλλος, ἀντὶ τῆς δουλείας αὐτοῦ. — Ο', γῆν.
 Οἱ Γ', ✕ τὴν/. γῆν. — Ο', ✕ ἀνθ' ὧν (ἐποίησε).
 Θ., ἐν αὐτῷ. DRACH.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοί: γράμματι.	AKYIAΣ.
דלילי 2	2.	2.
עץ נים יהי 3	3.	3.
ולקח וכוונה 4	4.	4.
וכלה הערב 5	5.	5.
מלפני 9	9.	9.
בנים במח		Ἐν Σαίμ. Τὴν πεποιθυλιαν.
ומכרתו אהאראן בידרעים 12	12	12. καὶ ἀποδώσομαι τὴν γῆν ἐν χεῖρι πονηρῶν.
והאבותי גלילים והשבתי 13	13	13.
במא 14	14.	14. Ἐν Νώ.
הק צדי יוםם 16	16.	16.
לארבעה 21	21.	21. Οὐκ ἐμοσώθη.
השבתי והאבותי 22	22.	22. Τὸν ἰσχυρὸν καὶ ὑψηλόν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Ululate.	2. Ululate.	2.
3. Dies nubis.	3. Dies nubis.	3.
Tempus gentium erit.	Tempus gentium erit.	
4. Et tollent turbam ejus.	4. Et ablata fuerit multitudo illius.	4.
5. Et omne vulgus.	5. Et omne reliquum vulgus.	5.
9. A facie mea.	9. A facie mea.	9.
In navibus.	In trieribus.	In Sim.
Confidenter.	Confidentiam.	Confidentem.
12. Et vendam terram in manum malignorum.	12. Et tradam terram in manus pessimorum.	12. Et tradam terram in manuum malignorum.
13. Et perdam simulacra, et cessare faciam.	13. Et disperdam simulacra, et cessare faciam.	13.
14. In No.	14. In Alexandria.	14. In No.
16. Et ipsi Noph tormina interdium.	16. Et in Memphis angustiae quotidianae.	16.
21. Non est alligatum.	21. Non est obvolutum.	21. Non est caratum.
Ad alligandum ad roborandum illud.	Ut fasciaretur linteolis, ut recepto robore.	
22. Fortem et fractum.	22. Forte sed contractum.	22. Robustum et excelsum.

Notae et variae lectiones ad cap. XXX Ezechielis.

V. 2. Ἄλλος, ὀλολύξεται. Drusius ex Complutensi edit. ut et alia. [Ita et apud Theodoretum. B: Σ., Θ., ὀλολύξεται. Supra jam monuimus plerasque Drusii lectiones prodire ex ed. Rom. — C, Ἄδωναι Κύριος. DRACH.]

V. 3. Οι Γ', καὶ ἡμέρα νεφέλης. Et sic O' bodie, quia multa ex edit. Hexaplatari in κοινῇ remanserunt. [C ita: ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα, καὶ ἐγγὺς ἡμέρα τοῦ Κυρίου, ἡμέρα καὶ νεφέλης. Apud S. Hier., quoniam iuxta est dies, et iuxta via Domini, dies nubis. Hebr., quia propinqua est dies, et propinqua dies Jehovae, dies nubis. B: 'A., O', Θ., καὶ ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα. Σ. (ad haec addit), καὶ ἐγγίξει ἡμέρα. Quod pariter additur apud Theodoretum, hoc modo, καὶ ἐγγίξει ἡμέρα νεφέλης. Da.]

Ibid. Ἄλλος, καιρὸς ἐθνῶν ἔσται. Drusius. [Ita et

apud Theodoretum. In VM deest vox νεφέλης. Da.]

V. 4. Ἄλλος, καὶ λήφονται etc. Idem. [C, καὶ λήφονται τὸ πλῆθος καὶ αὐτῆς. Et ita apud Theodoretum. Al., ληφθήσεται. Al., αὐτῶν. Ex ed. Rom. Apud S. Hier., et auferent multitudinem ejus. — C praeterea: καὶ ἔσται ταραχή ἐν Αἰθιοπία (absque γῆ, quod deest in Hebr.), καὶ πικρῶνται. DRACH.]

V. 5. Σ., καὶ πᾶσα ἡ Ἀραβία. Idem. Hic autem Hieronymus, cum ait: « In commune de variis populis et Chuth, quod Symmachus vertit in Arabiam; » sibi sane videtur: nam Arabia hic haud digne respondet voci Hebraicae צִפְרַיִם, non autem voci proxime antecedenti צִרְרַיִם vel subsequenti צִרְרַיִם. Hoc autem non Librarii mendo scriptum est: nam multis interpositis Hieronymus ait, « et Chud, i. e. Arabes. » [Montf. male excerpit Chuth, et ita post eum edi-

ΣΥΝΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

2.	2. Ἄλλος, ὀλοῦξάτε.	2.
5.	3. ✕ Ἡμέρα νεφέλης. Οἱ Γ, id. Πέρασ ἰθῶν ἔσται. Ἄλλος, κερὰς ἰθῶν ἔσται.	3.
6.	4. Vacat. Ἄλλος, καὶ λήφονται τὸ πλῆθος αὐτῆς.	4.
5. Καὶ πᾶσα ἡ Ἀραβία.	5. Καὶ πάντες οἱ ἐπίμικτοι.	5.
9. Ἐν ἐστῆς.	9. Vacat. Ἐπιύδοντες. Vacat.	9. Ἐκ προσώπου μου. Ἐν Σείμ. Τὴν ἐλπίδα.
12.	12. Vacat.	12. ✕ Καὶ ἀποδώσωμαι τὴν γῆν ἐν χειρὶ πονηρῶν.
13.	13. Καὶ ἀπολω (μεγιστάνας).	13. ✕ Καὶ ἀπολωῶ ββαλύγματα καὶ κατακώσω (μεγιστάνας).
14. Ἐν Νώ.	14. Ἐν Δουπόλει.	14. Ἐν Νώ.
16.	16. Vacat. Ἄλλος, καὶ ἐν τῇ Μέρφει πολέμοι αὐθημερινοί.	16.
21. Οὐκ ἐπαθήθη.	21. Οὐ κατεδίδθη. Τοῦ δοθῆναι ἰσχύ. Ἄλλος, τοῦ δοθῆναι τοῦ κατισχύσαι.	21.
22.	22. Τοὺς ἰσχυροὺς, καὶ τοὺς ταπεινοὺς.	22. Τὸν ἰσχυρὸν καὶ μέγαν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.	2. <i>Alius</i> , ululate.	2.
3.	3. <i>Tres et LXX int.</i> , dies nubis. Finis gentium erit. <i>Alius</i> , tempus gentium erit.	3.
4.	4. Vacat. <i>Al.</i> , et accipient multitudinem ejus.	4.
5. Et omnis Arabia.	5. Et omnes commisti.	5.
9. In festinatione.	9. Vacat. Festinantes. Vacat.	9. A facie mea. In Sim. Spem.
12.	12. Vacat.	12. Et tradam terram in manum malignorum.
13.	13. Et perdam (optimates).	13. Et perdam abominations, et cessare faciam (optimates).
14. In No.	14. In Diospoli.	14. In No.
16.	16. Vacat. <i>Alius</i> , et in Memphi inimici eo ipso die.	16.
21. Non est alligatum.	21. Non est ligatum. Ad dandum robur. <i>Al.</i> , ad ligandum et roborandum.	21.
22.	22. Fortia et extenta.	22. Robustum et magnum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXX Ezechielis.

tor Tetraplorum, cum tamen S. Hier. habeat, *Chub*. — B : Ἀ., καὶ πᾶσα Ἀραβία. Σ., Ἀραβία. Apud Theodor., καὶ Αἰθιοπες, καὶ πᾶσα ἡ Ἀραβία. — B : Ο΄, Πέρασι καὶ Κρήτες. Ἀ., Σ., Θ., Αἰθιοπία καὶ Φούδ. — Ἀ., Σ., Θ., ✕ καὶ Χουβάλ. Hæc lectio palam respicit Hebr. צִבְיָן. Quomodo autem reddant LXX, non in promptu est dicere, invertunt enim ordinem. Non autem omittunt, ut credit Rosenmullerus, qui non attendit tot exprimere nationes LXX quot textus Hebr., nimirum, sex. — Οἱ Γ, ✕ γῆς. l. e. addunt γῆς ante διαθήκης. — C, ἐν αὐτῇ μαχαίρα παροῦνται. DRACH.]

V. 6. C, ✕ τὰδε λέγει Ἄδωναὶ Κύριος. : καὶ προσοῦνται etc. Hebr., sic dixit Jehova. B : Π., ✕ τὰδε λέγει ΠΠΠ, sic melius. Et mox C obelo exprungit ἕως Συῆνης, quod tamen est in Hebr. — B : Ο΄, τὰ

ἀντιστηρίγματα. Ἀ., Σ., οἱ ὀποστηρίζοντες. — Ο΄, καὶ καταθήσεται. Θ., καὶ καθαιρεθήσεται, *destruuntur*. — Ο΄, ἡ ὕβρις. Ἀ., Σ., ἡ ὑπερηφανία. — Ο΄, ἀπὸ Μαγδωλοῦ. Ἀ., Σ., ἀπὸ πύργου. Cf. *serpna xixx*, 10. DRACH.

V. 7. C, ἐν μέσῳ χωρῶν ✕ ἠφανισμένων (etiam Alex. ἡφ.), ✕ καὶ ἀπολείς αὐτοὺς (scriptoris vitium, pro καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν) ἐν μέσῳ κώλων : — B : Ο΄, χωρῶν. Ἄλλος, πόλεων. IDEX.

V. 8. B : Ο΄, συντριβῶσι. Ἄλλος, συντριβήσονται. IDEX.

V. 9. Θ., ἐκ προσώπου μου etc. Hæc lectiones ex Drusio et ex ms. Jes. prodeunt. Hieronymus, « Ἀ., Th., in Siim. Sym., *festinantes*. » Hic ms. Jes. sic habet : ἐκ-προσώπου μου ἔσσιμ (sic). Σ., ἐν ἐπί-εσι. Drusius vero sic : « Scholiastes hoc loco ex

Theodotion videtur referre ἔγκαθισμός, *in sessio*. Theodoretus vero, ἐν σείμ, quod in multis libris ait Græca lingua significare ἐν ἰσχύϊ, *in robore*. At non video quid affinitatis habeat ἔγκαθισμός cum בָּצִיב. [In textu separavimus voces מְלַבֵּיב et בָּצִיב, quorum versiones Montf. ita confudit ut non facile scire possit lector quo spectent, neque animadvertit Senum σπεύδοντες, quod addidimus, coherere alteri harum vocum. Pro priore, in plerisque ll. est, ἀπὸ προσώπου μου. Alterius retinuerunt Aq. et Th. ipsam formam Hebr. LXX et Symm. reddiderunt quasi a verbo פָּרַח, *festinavit*, *ursit*. ב est littera servilis. Legerunt ergo, בָּצִיב, ut conjici potest e lectione Tetraplorum mox afferenda. — C, ἐξελεύσονται ἄγγελοι * ἐκ προσώπου μου Ἔσσιμ * σπεύδοντες ἀφανίσαι τὴν Αἰθιοπίαν * τὴν * ἐλπίδα, * καὶ ἔσται ταραχὴ εἰς. — B : O', Θ., ἐκ προσώπου μου Ἔσσιμ (ut C). 'A., ἐν ἐτιείμ. Σ., ἐν ἐπέξει. — O', ἀφανίσαι τὴν Αἰθιοπίαν. Σ., τοῦ ἐκπλήξαι τῆς Αἰθιοπίας τὴν ἀφοβίαν. — O', Θ., * τὴν ἐλπίδα (ut C). 'A., τὴν πεποιθίαν. — O', δτι ἰδοῦ. Σ., * πάντως. DRACH.]

Ibid. 'A., τὴν πεποιθίαν. Θ., τὴν ἐλπίδα. Drusus.

V. 10. C, ἀπολῶ τὸ πλῆθος. B : OI Γ', τὸ, O', πλῆθος. DRACH.

V. 11. C, λαοῦ αὐτοῦ * μετ' αὐτοῦ, * Hebr. et Vulg., cum eo. B : Σ., μετ' αὐτοῦ. Mox C, ἐκκενώσουσι — πάντες : Deest omnes in Hebr. et in Vulg. — B : O', λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν ἀπεσταλμένοι. 'A., ἰσχυροί... Σ., ἀκαταμαχητοί, *inexpugnabiles*, ἐθνῶν ἀχθή-

σονται. Hebr., fortissimi gentium. — O, καὶ ἐκκενώσουσι. Σ., καὶ γυμνώσουσι. — O', τραυματιῶν. Σ., τρώσεων. IDEM.

V. 12. 'A., Θ., * καὶ ἀποδώσομαι etc. Ms. Jes. [Legitur etiam apud Theodoretum. Apud S. Hier., et tradam terram in manu pessimorum. DRACH.]

V. 13. Θ., * καὶ ἀπολῶ βεβλύγματα. Idem. [Est lectio trium editionum, i. e. Alex., Ald., Complut. S. pariter Hier., in comment., ex LXX, et perdam abominationes, et deficere faciam optimates. C eadem habet sub asterisco. Idem C, καὶ ἄρχοντα; ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἔσονται ἐτι * * καὶ δώσω φόβον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, (Alex. et Complut. aut. m, ἐν γῆ A.) * Hebr., et princeps e terra Ægypti non erit amplius; et dabo timorem in terra Ægypti. — B : Σ., Θ., εἰδῶλα. Pro βεβλύγματα Tetraplorum. Da.]

V. 14. 'A., Σ., Θ., ἐν Νῶ. In hæc verba Hieronymus : *Faciamque*, ait, *judicia tua in Alexandria*, quæ hodie sic vocatur. Cæterum, pristinum nomen habet *No*, quod Aq., Sym., Th. sicut in Hebræo positum est, transtulerunt. Pro quo nescio quid volentes LXX dixere *Diospolim*, quæ Ægypti παλαιὰ civitas est. Nos autem pro *No*, *Alexandriam* posuimus per anticipationem, quæ Græce πρόληψις appellatur, juxta illud Virgilianum, *Lavinæque venit litorea* : non quod eo tempore, quando venit *Aeneas* in Latium, *Lavina* dicerentur; sed quæ postea *Lavina* nuncupata sunt, ut manifestior locus figret lectoris intelligentiæ. » [Lamb. Bos habet Νῶ. B : 'A., Βανῶ. l. e, nomen Hebr., *No*, cum littera servilis ב affixa. Σ., Ἐν Νῶ. Θ., ἐν Νοί (absque accen-

EZECHIELIS CAPUT XXXI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
3 ארז 3 חדש מצל	3.	3.
5 עבנים והארבעה פארותי 5	5.	5. ἀσόνων.
8 לא עשיהו 9 ויפה עשיתיו ברב דליותיו	8. 9.	8. 9.
10 ורם לבב בגבו	10.	10.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUII.A.
3. Cedrus. Et sylva inumbrans,	3. Cedrus. Et frondibus nemorosus.	3.
Implicata. 5. Et prolongati sunt rami ejus.	Densas frondes. 5. Et elevati sunt rami ejus.	Condensorum. 5.
In mittendo ipsam. 8. Non obscuraverunt eam.	Cumque extendisset. 8. Non fuerunt altiores illo.	8.
9. Pulcrum feci eum in multitudine ramorum ejus.	9. Quoniam speciosum feci eum, et multis condensisque frondibus.	9.
10. Et elevatum est cor ejus in altitudine sua.	10. Et elevatum est cor ejus in altitudine sua.	10.

tu). — Pro communi Φαθωρής, C habet Φαθουρής. Alex., Παθουρής. DRACH.]

V. 15. C scribit Σάιν. — B: O, καὶ ἀπολώ. Ἄλλος, καὶ ἀπολείται, peribit. Hebr., et succidam. — O, Μέμφεως. A., Νώ. Σ., Νό. Θ., Νόεως. DRACH.

V. 16. Ἄλλος, καὶ ἐν τῇ Μέμφει etc. Drusius. [Juxta ed. Rom., hæc in quibusd. codd. et apud Theodoretum. Pro πολέμιοι, aliter πόλεμοι, πράλια, ut apud Theodor. — Pro Σύνην, C habet Σάις. Ald. et Complut., Σαίς. — B: O, ἔκρηγμα, καὶ διαχυθήσεται ὕδατα. Σ., ἀνάβρηξις, καὶ ἐν Μέμφει πολέμιοι ἀύθμερινοί. — VM, καὶ ταραχὴν ταραχθήσεται. DRACH.]

V. 17. B: O, Ἥλιουπόλεως. A., Ὀν. Σ., Θ., Αὖν. — O, καὶ αἱ γυναῖκες. A., καὶ αὐτοί. Sed Hebr., et ipsæ; unde arbitramur in Aq. reponendum esse καὶ αὐταί. IDEM.

V. 18. C, καὶ ἐν Τάφνας... ἡ ὕβρις τῆς ἰσχύος... αἰγμάλωτοι ἀχθήσονται. Etiam VM, Alex. et Complut., ἀχθ. Et apud S. Hier., ducentur. IDEM.

V. 19. C, καὶ ποιήσω κρίματα. Ita etiam Complut. Hebr., Vulg. et apud S. Hier., judicia. IDEM.

V. 21. A., οὐκ ἐμοτώθη etc. Drusius. [Ed. Rom., οὐ κατεδέθη, non deprecatus est, sed C ut et, juxta notas ed. itom., plerique, κατεδέθη. — B: O, κατεδέθη (ut C et Complut.). A., οὐκ ἐμοτώθη. Θ., ἐπεδέθη. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, τοῦ δεθῆναι etc. Idem ex Complut. [C, οὐ κατεδέθη τοῦ δεθῆναι ἐπ' αὐτὸν μάλαγμα, τοῦ δεθῆναι ἰσχὺν ἐπιλαθέσθαι μαχαίρας. Hebr., non obligatum est, ad dandum sanationes, ad ponendum fasciam, ad obligandum illud, ad tenendum gla-

dium. — VM hic et γγ 22, 24, 25 bis, βραχίονας, ες. Idem scribit συντέριψα. — B: O, ἰασην. Σ., θεραπέταν. — Hebr. ad obligandum illud. O, vacat. A., ✕ εἰς ἐπίθεσμον. Σ., ✕ ὡστε ἐπιθῆσαι. Θ., ✕ τοῦ καταθῆσαι. Dr.]

V. 22. A., τὸν ἰσχυρόν etc. Drusius. In hunc locum Hieronymus: c Illud autem quod in LXX dicitur τεταγμένα, scriptorum vitio depravatum est. Ibi enim interpretati sunt, non τεταγμένα, sed τεταμένα, hoc est, non, disposita, sed extenta. Pro quo juxta consuetudinem suam, alii Interpretes excelsa posuerunt. [Senum versionem adscripsimus nos. C, καὶ τοὺς τεταγμένους ✕ καὶ τοὺς συντριβομένους, καὶ καταβάλω τὴν μάχιραν (absque αὐτοῦ) ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Hebr., et fractum, et cadere faciam gladium e manu ejus. — B: A., τὸν κραταῦν καὶ ὑψηλόν. Θ., τὸν ἰσχυρόν καὶ τὸν μέγαν. Dr.]

V. 23. C, καὶ διασπερῶ ✕ τὴν Ἄγυπτον. — B: A., καὶ ῥίψω. Σ., Θ., ✕ τὴν Ἄγυπτον. DRACH.

V. 24. B: O, καὶ ἐπάξει usque σκύλα αὐτῆς. Θ., καὶ συντρίψει τοὺς βραχίονας Φαραῶ, καὶ στενάξει στεναγμούς τραυματίου. Hebr., et frangam brachia Pharaonis, et ingemiscet gemitibus confossi coram illo. Istud coram illo desideratur in LXX, sed juxta B vertunt A., Θ., ✕ ἐνώπιον αὐτοῦ. IDEM.

V. 25. C præligit asteriscum huic versiculo, sine linea cuspidata. Mox, ἐν τῷ δοῦναί με. Hebr., in dando me. IDEM.

V. 26. C, ✕ τὴν Ἄγυπτον. Et mox, καὶ γνώσονται πάντες. Et revera omnes abest ab Hebr. Id.

EZECHIELIS CAPUT XXXI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.
3.	3. Κυπάρισσος. Ἄλλος, κέδρος. Vacat. Ἄλλος, καὶ πυκνὸς ἐν τῇ σέπη. Νεφελῶν.	3. Δασείων. 5. ✕ Καὶ ὑψώθησαν αἱ παραφάδες αὐτοῦ.
5.	5. Vacat. Ἄλλος, ἐν τῷ ἐκτείνειν αὐτόν.	
8.	8. Ἄλλος, οὐχ ὑπερῆραν αὐτόν.	8.
9.	9. Διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ. Ἄλλος, καλὸν ἐποίησα αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει τῶν κλάδων αὐτοῦ.	9.
10.	10. Καὶ εἶδον ἐν τῷ ὑψωθῆναι αὐτόν. Ἄλλος, καὶ ἐπηρῶθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτοῦ.	10.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3.	3. Cyparissus. Alius, cedrus. Vacat. Alius, et densus in tegmine.	3.
5.	Nubium. 5. Vacat. Alius, cum extenderet.	Condensorum. 5. Et elevatae sunt propagines ejus.
8.	8. Alius, non superaverunt, vel, extulerunt, eum.	8.
9.	9. Propter multitudinem ramorum ejus. Alius, pulcrum feci eum in multitudine ramorum ejus.	9.
10.	10. Et vidi dum ipse exaltaretur. Alius, et elevatum est cor ejus in altitudine sua.	10.

TO EBPAIKON	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
עשׂו יעשׂו ה' כרשעו ברשתו 11	11.	11.
מתצמרותם 14	14.	14. Tò άκρον αὐτῶν.
בארץ תחתית 16	16.	16.
בבגד ובגדל בעעץ 18	18.	18.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
11. Faciendo faciet ei : juxta impietatem ejus ejeci eum.	11. Faciens faciet ei : juxta impietatem ejus ejeci eum.	11.
14. Cacumen suum.	14. Sublimitatem suam.	14. Cacumen ipsorum.
16. In terra infima.	16. In terra infima.	16.
18. In gloria et in magnitudine inter ligna Eden.	18. O inclyte atque sublimis inter ligna voluptatis.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Ezechielis.

V. 1. B: O', μιᾶ. Σ., πρώτη. Omnes fere lectiones nomine Drusii allatæ hoc in capite, conspiciuntur in edit. Rom. Sic et alibi, ut jam monuimus. DRACH.

V. 2. B: O', εἰπόν. 'A., Σ., εἰπέ. IDEM.

V. 3. Ἄλλος, κέδρος. Drusius. [B: O', κυπάρισσος. Σ., ὡς κέδρος. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, πυκνὸς ἐν τῇ σκέπῃ. Idem. [C ita : ✕ καὶ ✕ πυκνὸς ἐν τῇ σκέπῃ, ; Pro quo Σ., juxta B: καὶ εὐσχιος ἦν. Mox C, καὶ εἰς μέσον. Etiam Hebr. addit, et. — B: O', παραφυάσι. 'A., Θ., κλάδοις. Σ., θαλλοῖς. DR.]

Ibid. 'A., Θ., δασέων. Ms. Jes. [B: 'A., δασέων. Σ., πικαζόντων (lege, πυκ.), densantium. Idem B: O', ἀρχὴ αὐτοῦ. 'A., ἄκρον αὐτοῦ. DRACH.]

V. 4. B: O', τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς ἤγαγε κύκλω. Σ., εἰ ποταμοὶ αὐτῆς διήρχοντο, transibant, κύκλω. — O', καὶ τὰ συστήματα αὐτῆς. Θ., ὑδραγωγούς. Hebr., aquæductus suos. — O', πεδίου. Οἱ Γ', ἀγροῦ. DRACH.

V. 5. Θ., καὶ ὑψώθησαν etc. Ms. Jes. [Ita etiam C sub asterisco. — B: O', ἀφ' ὕδατος. Θ., ἐξ ὕδατων. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, ἐν τῷ ἐκτείνει etc. Drusius ex Complut. [Ita etiam apud Theodoretum. C habet sub asterisco. B: O', Θ., ✕ ἐν τῷ ἐκτείνει αὐτόν. 'A., ✕ ἐν τῷ ἐξαποστελεῖται αὐτόν. Σ., ἐκταθείσης αὐτῆς. DRACH.]

V. 6. C, πᾶν τὸ πλῆθος ἐθνῶν. — B: O', κλάδων αὐτοῦ. Σ., Θ., παραφυάδων αὐτοῦ. Hebr., ramis

ejus. DRACH.

V. 7. C, διὰ τὸ μῆκος (Hebr., longitudine) τῶν κλάδων αὐτοῦ. — B: O', τῶν κλάδων αὐτοῦ. 'A., τῶν ἀναδενδράδων αὐτοῦ, arbustorum suorum. Hebr., ramorum suorum. IDEM.

V. 8. Ἄλλος, οὐχ ὕπερῃρα etc. Drusius. [Ita etiam apud Theodor. — B: O', οὐχ ὅμοιοι (absque ἐγένοντο). Θ., οὐχ ὁμοιωθήσαν. Hebr., non fuerunt similes. — O', καὶ ἐλάται. 'A., ἀρμωνεῖμ (ipsa vox Hebr., quæ diversè interpretatur, castaneas, abietes, platanos). Θ., πλάτανοι. — O', ἐν τῷ παραδείσῳ. 'A., Θ., ἐν τῷ κήπῳ. DRACH.]

V. 9. Ἄλλος, καλὸν ἐποίησα. Idem. [Eamd. lectionem affert B, nomine 'A. et Θ., sub asterisco. — C, πάντα τὰ ξύλα, et non habet, διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ. DR.]

V. 10. Ἄλλος, καὶ ἐπήρθη. Idem. [Ita etiam apud Theodor. — B ita: 'A., καὶ ὑψώθη. Θ., καρδία αὐτοῦ. Id. B: O', νεφελῶν. Σ., πυκαζόντων. Cf. supra § 3. — C, λέγει Κ. Κ. Et mox ἔδωκε pro ἔδωκας. Sic etiam in aliquo codice, ut testatur ed. Rom. DR.]

V. 11. Ἄλλος, ἐποίησε αὐτῷ. Idem. [Ita etiam apud Theodor. et in quibusd. B autem: Οἱ Γ', ποιῶν ποιήσει αὐτῷ κατὰ τὴν ἀσέθειαν αὐτοῦ. Idem B: O', ἀρχοντος. Οἱ Γ', ἰσχυροῦ. — C addit in fine versus sub asterisco, ut et apud Theodor., ἐξέβαλον αὐτόν. Hebr. et Vulg., ejeci eum. DRACH.]

V. 12. C, ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ. Edit. Rom., αὐ-

EZECHIELIS CAPUT XXXII

TO EBPAIKON	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
בשנת עשרה שנה בשני עשר 1	1.	1.
שנת		
2 כנבים 2	2.	2. Ὡς λευιαθάν.
5 ומלאתי הגאחת רכוחך 5	5.	5.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. In duodecimo anno, in duodecimo mense.	1. Duodecimo anno in mense duodecimo.	1.
2. Sicut cetus.	2. Draconi.	2. Sicut leviathan.
5. Et implebo valles celsitudine tua.	5. Et implebo colles tuos sanie tua.	5.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
11.	11. Καὶ ἐποίησε τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ. Ἄλλος, ἐποίησε αὐτῷ κατὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἐγώ.	11.
14. Τὰς καρδίας αὐτῶν.	14. Τὴν ἀρχὴν αὐτῶν.	14. Τὸν καυλὸν αὐτῶν.
16.	16. Ἐν γῆ. Ἄλλος, ἐν γῆ κατωτάτῃ.	16.
18.	18. Ἄλλος, ἐν δόξῃ καὶ ἐν μεγέθει, ἐν τοῖς ξύλοις τῆς τρυφῆς.	18.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
11.	11. Et fecit perditionem ejus. <i>Alius</i> , fecit ei secundum impietatem ejus : et ejeci eum ego.	11.
14. Corda eorum.	14. Principium suum.	14. Scapum suum.
16.	16. In terra. <i>Alius</i> , in terra infima.	16.
18.	18. <i>Alius</i> , in gloria et in magnitudine, in lignis voluptatis.	18.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXI Ezechielis.

τῶν. Sed Hebr., ejus. — B : Ο΄, ἀλλότριος. Σ., ἀσπλαγχοί, *immissericordes*. — Ο΄, οἱ κλάδοι αὐτοῦ. Ἄ., αἱ ἀναδενδράδες αὐτοῦ. Σ., αἱ παραφυάδες αὐτοῦ. Cf. supra γ 7. — Ο΄, καὶ ἰδάρισαν αὐτόν. Σ., ἀφῆκεν αὐτόν. — Perperam adscripsit Montf. ad ἰσραηλῆ versionem *Alius*, καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτόν, ex *Drusio*, qui ad ἰσραηλῆ refert hanc lectionem ; et quæ ead. cum lectione LXX nostrorum, non autem *Alius*. DRACH.

V. 13. Pro ἐγένοντο, C, ἐγένοντο. — B : Ο΄, ἐπὶ τὰ στελέχη αὐτοῦ. Οἱ Γ΄, ἐπὶ τοὺς κλάδους αὐτοῦ. Hebr., et ad ramos ejus. IDEM.

V. 14. Ἄ., τὸ ἄκρον αὐτῶν etc. Ms. Jes. Versu autem 15, sic legitur in eodem cod. : ἐπένησεν αὐτὸν ἡ ἄβυσσος, ἐκάλεσε τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς, καὶ ἐκύκλωσε. [V. 14. C, καὶ οὐκ ἔδωκαν (sic in multis, ut testatur ed. Rom. In aliquo et apud Theodor., καὶ οὐ μὴ δῶσιν. Hebr., et non dabunt, vel dent) τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς μέσον νεφελῶν, καὶ οὐκ ἔστησαν ἄπὸς αὐτὰ : ἐν τῷ ὕψει αὐτῶν πάντες οἱ πίνοντες ὕδωρ, ὅτι (hoc ὅτι additur etiam apud Theodor. et in B tribuitur τοῖς Γ΄ sub asterisco) πάντες ἐδόθησαν εἰς θάνατον, εἰς γῆς βάθος, ἐν μέσῳ υἰῶν ἀνθρώπων ἀνθρώπων (sic, bis) πρὸς καταβαίνοντα; (apud Theodor., καταγομμένω.) εἰς βόθρον. — B : Ο΄, νεφελῶν. Σ., πυκνάσματα, *condensa*. DRACH.]

V. 15. C, εἰς ἄδου ἐπένησεν, ἐπίστυσα ἐπ' αὐτόν τὴν ἄβυσσον, καὶ ἐκύκλωσα πλῆθος etc. Pro ἐκύκλωσα, Theodor., διεκύκλωσε, *circumdedit*. — B : Ο΄, ἐπένη-

σεν αὐτόν ἡ ἄβυσσος. Ἄ., Θ., ἐκάλυφα, *operui*, ἐπ' αὐτόν τὴν ἄβυσσον. Οἱ Γ΄, ἐκάλυψεν ἡ ἄβυσσος. — Ο΄, καὶ ἀπέστησα. Οἱ Γ΄, καὶ ἐκύκλωσα. — Ο΄, καὶ ἐκύκλωσα. Ἄ., ἐξέλειπεν. — Ο΄, καὶ ἐσχότασεν. *Λοιποὶ*, ἐπένησεν. Θ., ἐσκυθρόωσεν. — Ο΄, ἐξελύθησαν. Ἄ., ἐκρότησαν, *colliserunt*. Σ., ἠλλομόρφωσεν, *transformata sunt*. DRACH.

V. 16. Ed. Rom. : Plerique, ἐν γῆ κατωτάτῃ. C, ἐν γῆ κατωτάτῳ. B : Οἱ Γ΄, κατωτάτῳ. Et mox id. C, τὰ ἐκλεκτὰ, ἄ καὶ τὰ κάλλιστα : Hebr., selectio et præcipuum. B : Ἄ., Σ., Ο΄, Θ., ἄ καὶ τὰ κάλλιστα. IDEM.

V. 18. Ἄλλος, ἐν δόξῃ etc. *Drusius*. [Ed. Rom. : In plerisque et apud Theodor., ἐν δυνάμει (scil., πῶς, in virtute, pro πῶς, sic) καὶ ἐν δόξῃ etc. B vero : Ἄ., Ο΄, Θ., ἄ ἐν δόξῃ, ἐν μεγαλειότητι, ἐν ξύλοις τρυφῆς. C, ἄ ἐν ἰσχύϊ, ἐν δόξῃ, ἐν μεγαλειότητι, ἐν ξύλοις τρυφῆς. Et hinc usque ad finem versus sequitur ita : καὶ κατὰ θῆτι μετὰ τῶν ξύλων τῆς τρυφῆς εἰς γῆς βάθος, in profundum terræ, ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν τραυματιῶν μαχαίρας, οὕτως ἄ ἐστίν : Φαραῶ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος : τῆς ἰσχύος : αὐτοῦ, λέγει Κύριος Κύριος. — B : Ο΄, οὕτως (ut C et VM). Ἄλλος, οὕτως. Θ., ἄ ἐστίν. DRACH.]

Ibid. ἰσραηλῆ Ο΄, κατὰ θῆτι καὶ καταδιδάσθητι. Sunt, ut videtur, duæ interpretationes vocis Hebraicæ, ut sæpe contingit in LXX.

EZECHIELIS CAPUT XXXII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο΄.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
1.	1. Ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει, ἐν τῷ δεκάτῳ μηνί. Οἱ λοιποὶ, ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει, ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνί.	1.
2.	2. Ὡς δράκων.	2.
5.	5. Καὶ ἐμπλήσω ἀπὸ τοῦ αἵματός σου. Οἱ Γ΄, καὶ ἐμπλήσω ἄ τὰς φάραγγας : ἀπὸ τοῦ αἵματός σου.	5.
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
1.	1. In decimo anno in decimo mense. <i>Reliqui</i> , in decimo anno, in duodecimo mense.	1.
2.	2. Quasi draco.	2.
5.	5. Et implebo sanguine tuo. <i>Tres int.</i> , et implebo vales sanguine tuo.	5.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
6 מדיך 'O 'Eθρ., ἀπὸ τῶν ἰχώρων σου.	6.	6.
8 כל־מאורי אוד בשמים	8.	8.
14 ונתרדם	14.	14.
17 ויהי בשתי עשרה שנה בזמנה עשר לחוש	17.	17.
18 על־דמון מצרים	18.	18.
19 ממי נעמת רדה והשכבה את־עללים	19.	19.
23 אשר נתנו קברתיה בירסתי־בור ויהי קדלה סביבות קברתה כלם 'O 'Eθραῖος, ἐν μήκει λάκκου.	23.	23.
26 כשך תבל	26.	26.
28 תשבר ותשכב	28.	28.
29 שבה אדם מלכה וכל־נשיאיה	29.	29.
30 וכל־צדני אשר־ירדו את־הגללים בזמניהם מוגברתם בשמים ושכב	30.	30. ✕ Αισχυρόμενοι ἐκασμῆθησαν.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
6. De sanguine tuo. <i>Hebr. int.</i> , de sanie tua.	6. Fœtore sanguinis tui.	6.
8. Omnia luminaria lucis in cœlis.	8. Omnia luminaria cœli.	8.
14. Et flumina eorum.	14. Et flumina eorum.	14.
17. Et fuit in duodecimo anno, in quinta decima mensis.	17. Et factum est in duodecimo anno, quintadecima mensis.	17.
18. Super turbam Ægypti.	18. Super multitudinem Ægypti.	18.
19. Quo jucundior fuisti? descende et jace cum præputiatis.	19. Quo pulchrior es? descende, et dormi cum incircumcisis.	19.
23. Cujus posita sunt sepulcra ejus in lateribus lacus: et fuit cœtus ejus circuitus sepulcri ejus: omnes ipsi interfecti cadentes in gladio. <i>Hebr. int.</i> , in longitudine lacus.	23. Quorum data sunt sepulcra in novissimis lacu: et facta est multitudo ejus per gyrum sepulcri ejus: universi interfecti, cadentesque gladio.	23.
26. Mosoch Thubal.	26. Mosoch, et Thubal.	26.
28. Contereris et dormies.	28. Contereris et dormies.	28.
29. Ibi Edom, rex ejus, et omnes principes ejus.	29. Ibi Idumæa, et reges ejus, et omnes duces ejus.	29.
30. Et omnis Sidonius, qui descenderunt cum interfectis in terrore suo a fortitudine sua erubescantes: et jacebant.	30. Et universi venatores qui deducti sunt cum interfectis, paventes, et in sua fortitudine confusi: qui dormierunt.	30. Pudefacti dormierunt.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΩΤΙΟΝ.

6.	6. Ἀπὸ τῶν προχωρημάτων σου.	6.
8.	8. Πάντα τὰ φαινόντα φῶς ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἄλλος, πάντας τοὺς ἀπτεράς τοῦ οὐρανοῦ.	8.
14.	14. Καὶ οἱ ποταμοὶ αὐτῶν. Ἄλλος, καὶ αἱ διώρυγες αὐτῶν.	14.
17.	17. Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει — ἐν τῷ α΄ μηνί: (ἄλλως, τοῦ πρώτου μηνός), πεντεκαίδεκάτῃ τοῦ μηνός.	17.
18.	18. Ἐπὶ τὴν ἰσχὺν Αἰγύπτου. Ἄλλος, ἐπὶ τὸ πλῆθος Αἰγύπτου.	18.
19.	19. Τίνος κρείττων εἶ; Ἄλλος, οὐ γὰρ σὺ τινός βελτίων.	19. ✕ Ἐξ ὕδατων ἐόπρεπῶν κατάρθῃσι, καὶ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων.
23.	23. Ἐκεῖ ἐδόθησαν, καὶ ἡ ταφὴ αὐτῶν ἐν βάθει βόθρου, καὶ ἐγενήθη ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ περικύκλιω τοῦ μνήματος αὐτοῦ. Πάντες οἱ τραυματῖαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ.	23. ✕ Οἱ ἰδιῶν τὰς ταφὰς αὐτῆς ἐν μηροῖς λάκκου· καὶ ἐγενήθη ἐκκλησία περικύκλιω τῆς ταφῆς αὐτοῦ. Πάντες αὐτοὶ τραυματῖαι πίπτοντες μαχαίρᾳ.
26.	26. Μωσὴ καὶ Θοβέλ.	26. . . . .
28.	28. Ἄλλος, συντριβῆση καὶ κοιμηθῆση.	28.
29.	29. Ἐκεῖ ἐδόθησαν οἱ ἄρχοντες Ἀσσοῦρ.	29. ✕ Ἐκεῖ Ἐδώμ, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῆς.
30.	30. Πάντες στρατηγοὶ Ἀσσοῦροῦ τινες κατήθησαν μετὰ τραυματιῶν σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν, αἰσχυνόμενοι ἐκοιμήθησαν. ✕ Πάντες στρατηγοὶ Ἀσσοῦρ καὶ τῆ ἰσχύϊ αὐτῶν.	30. ✕ Αἰσχυνόμενοι ἐκοιμήθησαν.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

6.	6. De stercoribus tuis.	6.
8.	8. Omnia ostendentia lumen in caelo. <i>Alius</i> , omnes stellas caeli.	8.
14.	14. Et flumina eorum. <i>Al.</i> , et canales eorum.	14.
17.	17. Et factum est in duodecimo anno in primo mense (<i>aliter</i> , primi mensis) quintadecima mensis.	17.
18.	18. Super fortitudinem <i>Aegypti</i> . <i>Alius</i> , super multitudinem <i>Aegypti</i> .	18.
19.	19. Quo melior es? <i>Alius</i> , non enim tu quopiam praestantior.	19. Ex aquis decentibus descende, et cuba eum in circumceisis.
23.	23. Ibi dati sunt, et sepulcrum eorum in profundo foveae: et facta est congregatio ejus in circuitu sepulcri ejus: omnes vulnerati qui ceciderunt gladio.	23. Qui dederunt sepulcra ejus in lateribus lacus, et facta est congregatio in circuitu sepulcri ejus: omnes ipsi vulnerati cadentes gladio.
26. <i>Cabile eorum.</i>	26. <i>Mosoch</i> et <i>Thobel</i> .	26. <i>Cabile eorum.</i>
28.	28. <i>Al.</i> , contereris et dormies.	28.
29.	29. Ibi dati sunt principes <i>Assur</i> .	29. Ibi <i>Edom</i> et reges ejus, et omnes principes ejus.
30.	30. Omnes duces <i>Assur</i> , qui dejecti sunt cum timore eorum, praesens et vulnerati dormierunt. <i>Umsus</i> duces <i>Assur</i> et fortitudinem eorum.	30. <i>Pudor</i> et dormierunt.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

52. Cum interfectis gladio, Pharao et omnis turba ejus.

52. Cum interfectis gladio, Pharao et omnis multitudo ejus.

52.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXII Ezechielis.

V. 4. *Oi λοιποί*, ἐν τῷ δεκάτῳ etc. Drusius ex Hieronymo, qui ait : « In multis exemplaribus juxta l. XX, *duodecimus annus et mensis decimus* ponitur : juxta cæteros autem Interpretes, *decimus annus et duodecimus mensis*. » [Ed. Romi., ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει, ἐν τῷ δεκάτῳ μηνί. VM autem et C.,... δεκάτῳ ... δεκάτῳ. In B ad marg. legitur tantum, Ἄ., ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει. Σ., ἐν δεκάτῳ ἔτει. DRACH.]

V. 5. Ἄ., ὡς λειψιδάν. Item ex Hieronymo. [Quidam, ἐν ποταμοῖς. Hebr. et Vulg., in fluminibus. — C, ὡς δράκων ἐν τῇ... — B : O', λάβε. Σ., Θ., ✕ ἀνάλαβε. — O', καὶ ἐχεράτιζες. Ἄ., καὶ παρέταζας. Nimirum legit דַּרְחָה. DRACH.]

V. 5. C, τὰδε λέγει Κύριος Κύριος· Καὶ περιβαλῶ ἐπὶ σὲ τὰ δίκτυά ✕ μου ✕ ἐν ἐκκλησίᾳ ✕ λαῶν etc. Quæ similiter afferuntur in notis Rom. editionis. B : Σ., ἐν συναγωγῇ. DRACH.

V. 4. C, πλησθήσεται σου. Etiam Theodor. legit σου. Apud S. Hieronymum, *tui*. Mox, καὶ ἐμπλήσω ἐκ σου πάντα etc. Apud Theodor., ἐκ μέσου σου. In VM desideratur τοῦ οὐρανοῦ. IDEM.

V. 5. OI Γ', καὶ ἐμπλήσω τὰς φάραγγας etc. Ms. Jes. [C, ✕ τὰς φάραγγας ✕ : — B : Σ., καὶ πλήσω τὰς φάραγγάς σου ἀπὸ τοῦ αἵματος σου. OI Γ', καὶ ἐμπλήσω etc. ut supra, sed absque asterisco. LXX et cæteri omnes legerunt τ pro γ. DRACH.]

V. 6. In ms. Jes. ad marg. legitur, σαφέστερον ὁ Ἐδρ. ἀπὸ τῶν ἰχθύων σου. Hæc autem, ut et aliz quædam ejusdem ins. notæ, recentiore manu scripta sunt ab annis circiter 700, et quidem, ut videtur, Latina manu ; nam characteres non expediti sunt. [B : O', ἀπὸ τῶν προχλωμάτων σου. Σ., τῷ ἰχθύρι σου. OI Γ', ἀπὸ τοῦ αἵματος σου. DRACH.]

V. 8. Ἄλλος, πάντας τοὺς etc. Cod. Reg. [C, ἐπὶ τὴν γῆν σου. Hebr. et Vulg., super terram tuam. B : Π., ✕ σου. IDEM : O', συσκοτάσουσιν. Ἄλλος, οὐ δύσσοι : τὸ φῶς. DR.]

V. 9. C, καρδίαν πολλῶν, absque λαῶν. — B : O', αἰγυλαιώσαν σου. Σ., συντριβὴν σου. Hebr. et Vulg., contritionem tuam. — VM, pro ἄν, 2 m., ἐάν. DR.

V. 10. C, ἐκπάσαι ✕ ἐπὶ σὲ ✕ ἐκστήσονται ἐν τῷ πετασθῆναι (apud Theodor., ἐκπάσαι με) τὴν ῥομφαίαν μου ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. — B : O', ἐν τῷ πετασθῆναι (sic). Ἄ., Σ., Θ., ἐν τῷ ἐκπετάσαι με. — O', προσδεχόμενοι τὴν πτώσιν αὐτῶν. Ἄ., καὶ ταραχθῆνται εἰς ταραχὴν ἕκαστος τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. — O', ἀφ' ἡμέρας. Ἄ., Θ., ἐν ἡμέρα. IDEM.

V. 12. B : O', γιγάντων. Ἄ., Θ., δυνατῶν. Σ., ἀνδρείων. — O', λοιμοί. Ἄ., ἰσχυροί. Σ., ἀκαταμάχητοι. — O', τὴν ὕβριν Αἰγύπτου. Σ., τὸ μεγαλύχημα Αἰγύπτου. IDEM.

V. 15. C non habet ἔτι post ἀνθρώπου. — B : O', καὶ οὐ μὴ ταραξῆ αὐτό. Σ., ἵνα μὴ τ. α. — O', ἀνθρώπου. Ἄ., Θ., ✕ ἔτι. Σ., ✕ μηκέτι. IDEM.

V. 11. Ἄλλος, καὶ αἱ διώρυγες αὐτῶν. Cod. Reg. [Pro οὕτως, C, — οὕτος. Hebr. non habet. Et mox, λέγει Ἄδωναι Κύριος. — Pro πορεύσονται, in nonnullis, δεύσονται. DR.]

V. 15. C, δὴ τὴν Αἰγύπτου. Et pro διασπερῶ, διασπείρω. Etiam VM, διασπείρω. — B : δὲ ἂν διασπείρω. Ἄ., Σ., ἐν τῷ παρατάξει. Legendum vide-

tur παρατάξει, Hebr. enim, in *percussiendo me*. DR.

V. 16. C, καὶ θρηνήσει αὐτὸν, καὶ θυγατέρες. Et post, θρηνήσουσιν αὐτόν. Sed Hebr., αὐτήν. Autamen B : O', αὐτήν. Ἄλλως, αὐτόν. IDEM.

V. 17. O', καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει [ad marg. ἐν τῷ πρώτῳ μηνί] πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός. Ita ms. Jes. qui hanc notam habet in margine : Ἐν τῇ τῶν O' ἐκδόσει οὕτω φέρεται· Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰβ' ἔτει, ἐν τῷ α' μηνί ἐ' τοῦ μηνός· τὸ δὲ, ἐν τῷ α' μηνί, ὠβελισθὲν περιελθὼν Ὀριγένους. Ταῦτα δὲ κατὰ λέξιν εἶπεν ἐν τῷ ἰβ' ὅλωμ τῶν εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ ἐξηγητικῶν· Ἔοικεν ἡ προφητεία αὕτη ἐξῆς τῇ πρὸ αὐτῆς τεταγμένη καὶ αὕτη τῷ ἰβ' λελέχθαι ἔπει ὁμοίως μὲν ἐκείνη, καὶ κατὰ τὸ ἐν τῷ ἰβ' μηνί πεπορητεῦσθαι. Οὐκέτι δὲ ὁμοίως κατὰ τὴν ἡμέραν. ἡ μὲν γὰρ μὲν τοῦ μηνός ἐλέλετο· αὕτη δὲ ἐ' τοῦ μηνός, διόπερ τὸ, τοῦ α' μηνός ὠβελισθὲν ἐτολμήσαμεν περιελθῆν, ὡς πάντῃ ἀλόγως προκειμένων. l. e. : « In editione LXX Interpretum sic habetur : *Et factum est in XII anno, in primo mense, decimaquinta mensis*. Illud autem, in *primo mense*, obelo notatum abstulit Origenes. Hæc autem ad verbum dicit in 19 tomo Commentariorum in Iezeciel : *Videtur hæc prophetia consequenter post præcedentem posita, et ipsa anno XII prolata fuisse, atque etiam in duodecimo mense quemadmodum et illa prodixisse : sed non similiter in die conveniunt ; illa quippe prima mensis pronuntiata fuit, hæc vero decimaquinta mensis*. Quamobrem illud, in primo mense, utpote omnino temere positum, obelo notatum auferre ausi sumus. » [C, ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει, πεντεκαιδεκάτῃ etc. Et B ad marg., Ἄ., Θ., ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει. DRACH.]

V. 18. Ἄλλος, ἐπὶ τὸ πλῆθος etc. Drusius. [B : Θ., εἰπὼν μέλος ἐπὶ τὸ πλῆθος Αἰγύπτου. — O', τὰ ἔθνη. Ἄλλος, τῶν ἔθνων. DRACH.]

V. 19. Ἄλλος, οὐ γὰρ σὺ etc. Ms. Reg. [Hanc Senum versionem quæ, ut et versio *Atius*, refertur ad דַּרְחָה וְכָל חַיִּי הָעָם, nullus habet editorum nostrorum, neque ipse C, qui raro omittit quæ in Hebr. feruntur. DR.]

Ibid. Hieron. : « Porro sub asteriscis additum est, *de aqua pulcherrima descende, et dormi cum incircumcisis*. » Et paulo ante : « Multum in hoc loco LXX Interpretum editio, et ordine, et translatione discordat, et quædam in ea de Theodotione addita sunt. » [Apud Theodor. ead. leguntur quæ Theodotioni tribuuntur. Qui hoc sensu interpretati sunt legerunt דַּרְחָה, *de aqua*. — C ita : ἢ 19 ✕ ἐξ ὕδατος εὐπρεπούς ✕ κατὰ ✕ ἔθνη (sic), καὶ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων, ✕ ἐν μέσῳ τραυματιῶν μαχαίρα πεσοῦνται μετ' αὐτοῦ. Quæ ultima post alterum obelum habet ed. Rom. in ἢ 20. — B : O', τίνος χρεῖστων εἶ ; (nota, ut ms. Regius.) Ἄ., ὅπερ τίνα ὠραυθης ; Σ., τίνος βελτίων εἶς ; DRACH.]

V. 20. B : O', μαχαίρα πεσοῦνται μετ' αὐτοῦ (omnia sic), καὶ κοιμηθήσεται πᾶσα ἡ ἰσχυς αὐτοῦ. Ἄ., ἐν ῥομφαίᾳ ἐδόθη· ἐξεἰλκυσαν αὐτήν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος αὐτῆς. Hebr., gladio data est, extraxerunt eam et omnes multitudes ejus. DRACH.

V. 21. C non habet καὶ ante κατάθητι. Pro βόρου, VM legit θορούβου, sed repugnante Hebr. ve-

52

52. Μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας Φαραῶ, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.

52. Μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας Φαραῶ, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν μετ' αὐτοῦ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

52.

52. Cum vulneratis gladio Pharao: et omnis multitudo ejus cum eo.

52. Vulnerati gladii Pharao, et omnis virtus eorum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXII Ezechielis.

ritate. Hic nonnulla, quæ non habet Hebr., addita sunt ex Theodotione et leguntur apud Theodoretum. De quibus addi notas Rom. editionis et S. Hieronymi comment. — B : 'A., σύν τοις βοηθοῖς αὐτῶν κατέβησαν. LXX non quadrant ad Hebr. textum, qui sonat : cum adjutoribus suis descenderunt. IDEM.

V. 22. In C ita est : 'Εξεί 'Ασσοῦρ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή αὐτοῦ, ἢ πάντες τραυματῖαι ἐκεῖ ἐδόθησαν, καὶ ἡ ταφή αὐτῶν ἐν βάρβει βόθρου, καὶ ἐγενήθη ἢ (sic iteratur obelus) συναγωγή αὐτοῦ περὶ : κύκλω τοῦ μνήματος αὐτοῦ, πάντες οἱ τραυματῖαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρα. — Ο', συναγωγή αὐτοῦ. 'A., Θ., ἐκκλησία. — (Ο'), ✕ περικύκλω ✕ τοῦ μνήματος ✕ αὐτοῦ. 'A., κύκλω αὐτοῦ τάφοι αὐτοῦ. Hebr., in circuitibus ejus sepulcra ejus. IDEM.

V. 23. Θ., ✕ οἱ ἔδωκαν etc. Drusius et ms. Jes. Hieronymus vero : « Et iterum de Theod. editione sub asteriscis additum est, qui dederunt etc. »

Ibid. 'Ο 'Εβραῖος, ἐν μῆκει λάκκου. Ms. Jes. et Drusius ex Origene. Confundit hic Interpres Ἰνῆ latas, cum Ἰνῆ longitudo. [C, ὃ 23. ✕ οἱ ἔδωκαν τὰς ✕ ταφὰς αὐτῆς ἐν μηροῖς λάκκου, καὶ ἐγενήθη ἐκ ✕ κληῖδα περικύκλω τῆς ταφῆς αὐτοῦ, ✕ πάντες αὐτοὶ τραυματῖαι πίπτοντες ✕ μαχαίρα, ὃ οἱ δόντες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς. — B : Ο', καὶ ἡ ταφή αὐτῶν. 'A., ✕ ταφὰς. 'Ο' (sic), Σ., Θ., αὐτοῦ. Hebr., sepulcra ejus. — Ο', ἐν βάρβει. Σ., ἐν τοῖς κατωτάτοις. — Ο', συναγωγή αὐτοῦ. 'A., Θ., ἐκκλησία. — Ο', ἐπὶ γῆς ζωῆς. 'A., Σ., Θ., ἐν γῆ ζώντων. Vox Hebraica et πᾶσα et viventium significat. DRACH.]

V. 24. C, δευκότες φόβον αὐτῶν. — B : Ο', καὶ οἱ καταβάνοντες. 'A., οἱ κατέβησαν. Hebr., qui descenderunt. — Ο', βάσανον αὐτῶν. 'A., Σ., ἀσχύνη αὐτῶν. Θ., ἀτιμίαν αὐτῶν. DRACH.

V. 25. C præponit voci ἐκεῖ asteriscum, quem non sequitur linea cuspidata. Idem cod. legit ἡ ἰσχυρὸς αὐτῶν. Sed Hebr. ut edit. Rom., ejus. — Duos editionis Rom. versus 25 et 26 in unum cohibet ὃ 25 cod. C. — VM, ἐπὶ τῆς ζωῆς, cum hac Cardinalis nota in marg. : « Ita heic et postea cod., non γῆς. » l. e. ὃ 32. — B : 'A., Λ. (λοιποὶ), ✕ ἐκεῖ κατέβη αὐτῆ ἐν παντὶ τῷ πλάθει αὐτοῦ, πάντες αὐτοὶ ἀπερίτμητοι ἀντρημένοι μαχαίρας, ἐπιέδθη πτῆξις, confusio, αὐτῶν ἐν γῆ ζώντων, καὶ ἀρρυσίν ἐντραπῆν, confusionem, αὐτῶν ἐν καταβαίνονσι λάκκῳ ἐν μέσῳ ἀντρημένων, intersectorum. IDEM.

V. 26. Hieron. : « Pro Mosach Thabal, Syria et Theod. interpretati sunt, cubile eorum. » Si Ἰνῆ Ἰνῆ sic reddiderint Symmachus et Theodotio, aliud sane legitur oportet. In prima voce Ἰνῆ pro Ἰνῆ legitur conspiciuntur ; secundam horum interpretatiōni aptare nequeo. [ὃ 26 Rom. editionis. B : Ο', Μεσοχάμυ Θεβὰ Π., Μεσῆ καὶ Θεβὰ. Et sic punctatur Hebr. punctis vocibus Mesach, Thabal. — Ο', καὶ πᾶσα ἡ ἰσχυρὸς αὐτοῦ. 'Αλλος, πάντες οἱ Ἰνῆ αὐτοῦ. Hebr., et omnis multitudo ejus d'c'm. Melus Germanice : und ihre ganze Volksmenge : — Ο', ἀπερίτμητοι. Ο' Γ', ἀντρητοὶ. — Ο', ἐν ζώντων. Ο' Γ', ἐν ζώντων. Hebr. et Vulg., quæ d'c' gerunt. Idem.]

V. 27. Drusius. 'Αλλος, καὶ φῆσι ἕνα ἄνθρωπον

ἐγένετο ἐν τῇ γῆ τῶν ζώντων. [Juxta Rom. editionem hæc adduntur in fine cominitis. Sunt etiam apud Theodoretum. — Hic versus est ὃ 26 in C, qui habet sequentia : ✕ οὐκ ἐκοιμήθησαν : (apud S. Hier., non dormierunt. Hebr., et Vulg., et non dormient) ... ἐν ἔθλοις πολεμικοῖς αὐτῶν. (Hebr., in vaals belli suis) ... ἐπὶ τῶν ὀστέων. Ita etiam VM, ὀστέων. Pro πάντας, C habet γίγαντας. Ita etiam apud Theodor. Apud S. Hier., gigantes. Hebr., potentia. — B : Ο', μετὰ τῶν γιγάντων. Ο' Γ', μετὰ τῶν δυνατῶν. Hebr., cum potentibus. — Ο', ἀπ' αἰῶνος (legerunt ὀλην). Ο' Γ', ἀπὸ ἀκροβύστων. Hebr., de præputiatis. — Ο', ἐν ἔθλοις. Ο' Γ', ἐν σκεύεσι, Hebr., in vasibus, ut modo dedimus. DRACH.]

V. 28. 'Αλλος, συντριβῆσι etc. Idem. In LXX omnia confusa sunt. [Apud S. Hier., conterita et dormies. C, ὃ 27, ✕ καὶ οὐ ἐν μέσῳ ἀπεριτμητῶν ✕ συντριβῆσι, καὶ κοιμηθῆσι : μετὰ τετραυματισμένων μαχαίρα. — B, ὃ 28 : Ο', ἀπεριτμητῶν. Ο' Γ', ἀκροβύστων. DRACH.]

V. 29. Θ., ✕ ἐκεῖ 'Εδώμ etc. Ms. Jes. [Ita, juxta ed. Rom., in plerisque et apud Theodor. Pro priora αὐτῆς, alii αὐτοῦ, sed Hebr., αὐτῆς. Pro altero αὐτῆς, alii 'Ασσοῦρ, sed Hebr. iterum αὐτῆς. Apud S. Hier., ibi Edom et ruga ejus, et omnia principes Assur. C, ὃ 28, 'Εκεῖ 'Εδώμ οἱ βασιλεῖς αὐτῆς, ✕ καὶ πάντες ὃ οἱ ἀρχόντες αὐτῆς, οἱ δόκτες etc. Reliqua ut in nostris. — B : Ο' ἄρρητοις 'Ασσοῦρ. Ο' Γ', ἐπρημένοι αὐτῆς. — Ο', τὴν ἰσχυρὸν αὐτοῦ. 'A., Σ., Θ., αὐτῆς. — Ο', μετὰ τραυματιῶν. Ο' Γ', σύν ἀκροβύστοις. Hebr., cum præputiatis. DRACH.]

V. 30. Ο', πάντες στρατηγῶν 'Ασσοῦρ etc. Ex Drusio, et partim ex ms. Jes. Hic multum variat edit. Romana, quæ sic habet : Πάντες στρατηγῶν 'Ασσοῦρ οἱ καταβαίνοντες τραυματῖαι, οὐκ ἐν τῷ φόβῳ αὐτῶν καὶ τῇ ἰσχυρῇ αὐτῶν ἐκοιμήθησαν ἀπεριτμητοί. [Quæ dedit supra Montf. sunt etiam apud Theodor., qui præterea post φόβῳ αὐτῶν, addit cum aliquot libris, κτηθέντες ἀπὸ τῆς ἰσχυρῆς αὐτῶν. — C, ὃ 29, ut edit. Rom. ὃ 30, nisi quod in his duobus dicitur : πάντες αὐτοὶ στρατηγῶν, et τῇ ἰσχυρῇ αὐτῶν ✕ ἀπεριτμητοί. — B : Ο', οἱ ἀρρητοις. 'A., καθεστῶμεν, consistuis. — Ο', τὸν φόβον. 'A., Σ., Σιδόνων. Hebr., uquibus. — Ο', καὶ τῇ ἰσχυρῇ αὐτῶν. 'A., Σ., Θ. (addunt, ut C), ✕ ἀπεριτμητοί. DRACH.]

V. 31 (C, ὃ 30.) In C ita integrum comitis : 'Ὑψίστης ἕστηκε Φαραῶ (aliquæ φαραῶς, quod dicitur in Hebr.), καὶ παρακλήθησαν ἐπὶ πᾶσιν τῇ ἰσχυρῇ αὐτῶν ✕ καὶ τραυματῖαι μαχαίρα Φαραῶ, ἢ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ, ὃ ἄλλος ἕνα ἄνθρωπον. — B : Ο', ἐπὶ πᾶσιν τῇ ἰσχυρῇ αὐτοῦ. Ο' Γ', ἐπὶ πᾶσιν ἕνα ἄνθρωπον. Hebr., super omni multitudo sua d'c'it. Germanice, über. DRACH.]

V. 32. Θ., ✕ τραυματῖαι μαχαίρας etc. Ms. Jes. et Drusius. [Κακοῦτον locutionem exhibet et. Hieron., et quæ Drusius, minus pleotomique, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ, ut C in ὃ 32 dicitur. In C ita dicitur καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ, ἢ ἄλλος ἕνα ἄνθρωπον. — B : Ο', ἕνα ἄνθρωπον. Σ., γὰρ, Hebr., unumquemque d'c'it. Germanice, einer. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XXXIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
7 והודית אתם מכני	7.	7.
8 רשע	8.	8.
12 ביום הסאתו	12.	12. ✕ Ἐν ἡμέρᾳ ἀμαρτίας αὐτοῦ.
25 לכן אמר אלהם כהאמר אתני יהיה עליהם תאכלו ועינכם השא אל-גליליכם הם תששנו הארץ תירש	25.	25.
26 עמדתם עתה-לבכם עשיתן תדענה ואיש את-אשתו רעהו סמאתה הארץ תירש	26.	26.
27 כה-תאמר אלהם כה-אמר אתני יהיה	27.	27.
30 איש את-אחיו	30.	30. Εἰς σὺν ἐνί.
31 עמי	31.	31. ✕ Ὁ λαός μου.
הלך		✕ Πορεύεται.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

7. Et pramonebis eos ex me.	7. Annuntiabis eis ex me.	7.
8. Impie.	8. Impie.	8.
12. In die qua peccaverit.	12. In quacumque die peccaverit.	12. In die peccati sui.
25. Idcirco dic ad eos : Sic dixit Dominus Deus : Super sanguine comedetis, et oculos vestros levabit ad idola vestra : et sanguinem effundetis, et terram possidebitis ?	25. Idcirco dices ad eos : Hæc dicit Dominus Deus : Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, et sanguinem funditis : numquid terram hæreditate possidebitis ?	25.
26. Stetistis super gladio vestro, fecistis abominationem, et unusquisque uxorem socii sui polluitis : et terram possidebitis ?	26. Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit, et terram hæreditate possidebitis ?	26.
27. Sic dices ad eos : Sic dixit Dominus Deus.	27. Hæc dices ad eos : Sic dicit Dominus Deus.	27.
30. Unusquisque cum fratre suo.	30. Vir ad proximum suum.	30. Unus cum uno.
31. Populus meus. Ambulans.	31. Populus meus. Sequitur.	31. Populus meus. Ambulat.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIII Ezechielis.

V. 2. B : Ο', τοῖς υἱοῖς. Οἱ Γ', πρὸς τοὺς υἱούς. — Pro δώσιν, VM, 2 m., δώσουσιν. DRACH.

V. 3. B : Ο', καὶ σημάνη τῷ λαῷ. Ἀ., Σ., καὶ προσφιλᾷ τὸν λαόν. IDEM.

V. 4. C, ὁ ἀκούσας τὴν φωνήν. Ita etiam VM et Alex. — B : Ο', σάλπιγγος. Σ., κερατίνης. — Ο', Θ., καὶ οὐκ ἐφύλαξτο. Ἄλλος, καὶ οὐκ ἐφύλαξε. — Ο' ἄλλως, καὶ μὴ φυλάσσεται. IDEM.

V. 5. Pro ἐξείλατο, C legit ἐξέλετο. — B : Ο', ἐπ' αὐτοῦ. Σ., κατ' αὐτοῦ. — Ο', καὶ οὗτος ὅτι ἐφύλαξτο, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο. Σ., καὶ οὗτος ἐὰν δὲ φυλάσσεται, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιέσωσεν. IDEM.

V. 6. Pro αὐτή, C habet αὐτῆ. Et mox, ἐκ τῆς χειρός. — B : Ο', καὶ τὸ αἶμα. Οἱ Γ' (addunt), ✕ αὐτοῦ. Hebr., ejus. IDEM.

V. 7. ✕ καὶ διαφυλάξεις etc. Ms. Jes. Drusius legit, καὶ προσφυλάξης. Complut., καὶ ἀναγγελεῖς. [C ut ms. Jes. sub asterisco. Ed. Rom. : e in aliquo

cod. et apud Theodoretum sequitur, καὶ προσφυλάξης αὐτοῦς (αἱ., αὐτὸν) παρ' ἐμοῦ.] B : Ἀ., καὶ φυλάξεις αὐτοῦς παρ' ἐμοῦ. DRACH.]

V. 8. Ἄλλος, ἀμαρτωλῆ. Drusius. Vocem ψῆ ἀμαρτωλῶς vertit Aquila Psalm. ix, 10. Hic vero eadem vox repetita postremo loco omittitur a LXX. [Non postremo, sed primo loco, ut videre licet. — C habet ἀμαρτωλῆ sub asterisco. Est etiam apud Theodoretum. — VM, ἐν τῷ εἶπαι. Et 2 m., εἰπεῖν. Sic ἦν 15 et 14. DRACH.]

V. 9. C, Σὺ δὲ ἄν. Pro οὗτος, αὐτός, et pro σαυτοῦ, σεαυτοῦ. — B : Ο', προαπαγγεῖλης. Ἄλλος, διαστείλη, mandaveris. — Ο', ἀπ' αὐτῆς. Οἱ Γ', ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. Hebr., ab ipsa. — Ο', τὴν ψυχὴν σαυτοῦ ἐξήρησαι. Ἀ., Θ., τὴν ψυχὴν σου ἐρρύσω. DRACH.

V. 10. B : Ο', εἰπόν. Ἀ., Σ. εἰπέ. — Ο', ἐφ' ἡμῖν. Σ., καθ' ἡμῶν. IDEM.

V. 11. C, Ζῶ ἐγώ, λέγει Ἄδωναὶ Κύριος... ὡς τὸ

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο.	ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.
7.	7. <i>Vacat.</i> "Άλλος, ✕ και διαφυλάξεις αὐτοὺς παρ' ἐμοῦ.	7.
8.	8. <i>Vacat.</i> "Άλλος, ἀμαρτωλέ.	8.
12.	12. <i>Vacat.</i>	12. ✕ Ἐν ἡμέρᾳ ἀμαρτίας αὐτοῦ.
25.	25. <i>Vacat.</i>	25. ✕ Διὰ τοῦτο εἰπὼν αὐτοῖς· Τάδε λέγει Κύριος· Ἐπεὶ τοῦ αἵματος ἐσθετε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἀφίετε πρὸς τὰ εἰδῶλα ὑμῶν, καὶ αἷμα ἐκχέετε, καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε;
26.	26. <i>Vacat.</i>	26. ✕ Ἔσθητε ἐπὶ τῆς μαχαίρας ὑμῶν, ἐποιήσατε βδέλυγμα, καὶ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμίανετε, καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε;
27.	27. Διὰ τοῦτο εἰπὼν αὐτοῖς, Τάδε λέγει Κύριος Κύριος.	27. ✕ Οὕτως ἔρεις πρὸς αὐτοὺς, Τάδε λέγει Ἄδωνα! Κύριος.
30.	30. "Ἀνθρώπος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.	30. Εἰς σὺν ἐνί.
31. ✕ Ὁ λαός μου.	31. <i>Vacat.</i>	31. ✕ Ὁ λαός μου. Πορεύεται.
	<i>Vacat.</i>	
SYMMACHUS.	LXX INTERPRETES.	THEODOTIO.
7.	7. <i>Vacat.</i> <i>Alius, et custodies eos a me.</i>	7.
8.	8. <i>Vacat.</i> <i>Alius, peccator.</i>	8.
12.	12. <i>Vacat.</i>	12. In die peccati sui.
25.	25. <i>Vacat.</i>	25. Propterea dic eis : Hæc dicit Dominus : Quia de sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad idola vestra, et sanguinem effunditis, et terram hæreditate possidebitis ?
26.	26. <i>Vacat.</i>	26. Stetistis super gladio vestro, fecistis abominationem, et unusquisque uxorem proximi sui pollutistis : et terram hæreditate possidebitis ?
27.	27. Propterea dic eis : Hæc dicit Dominus Dominus.	27. Sic dices ad eos : Hæc dicit Adonai Dominus.
30.	30. Homo fratri suo.	30. Unus cum uno.
31. Populus meus.	31. <i>Vacat.</i>	31. Populus meus. Ambulat.
	<i>Vacat.</i>	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIII Ezechielis.

ἀποστρέψαι... ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν ✕ τῆς πονηρᾶς (Hebr., a viis vestris pravīs) καὶ ἰνατί ✕ ἀποθνήσκειτε ὁ λαὸς Ἰσραὴλ; — B : Ο', οὐ βούλομαι. Σ., ✕ ὅτι ὁ β. — Ο', ὡς ἀποστρέψαι τὴν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ζῆν αὐτόν. Σ., ἀλλ' ἵνα ἀποστρέψας ὁ παράνομος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ ζῆται. Hebr., sed ut convertatur impius a via sua et vivat. Iuxta.

V. 12. Ἀ., Θ., ✕ ἐν ἡμέρᾳ etc. Ms. Jes. Drusius vero totum locum sic : οὐ μὴ δύνηται ζῆσαι διὰ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ ἀμάρτη. [Drusius deprompsi. ex edit. Rom., qua sic : e in uno autem pervetusto est, οὐ μὴ δύνηται etc. — VM, οὐ μὴ ἐξέλθῃται (sic, et C, ἐξέλθῃται), et mox, οὐ μὴ δύνηται. — C habet in textu lectionem Ἀ., Θ., præeunte asterisco. In cod. cod. ita incipit comma nostrum, ✕ καὶ σὺ οὐκ ἀνθρώπου, ὅτι quæ etiam referuntur in edit. Rom., sed Hebr. non habet, et pro asterisco obelus reponendus. — B : Ο', οὐ μὴ κακώσῃ αὐτόν,

Ἀ., οὐ μὴ συντρέψῃ αὐτόν. — Ο', ἡ ἂν ἡμέρᾳ ἀποστρέψῃ. Σ., ἡ ἂν ἡμέρᾳ μετανοήσῃ. DRACH.]

V. 13. C, Ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ δικαίῳ ✕ ζωῆ ζῆται, καὶ οὗτος ✕ πέποιθεν etc. absque linea censurata. Hebr., vivendo vivet. Mox. καὶ ποιήσῃ ἀνομίαν. Etiam VM, ποιήσῃ. — B : Ο', ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ δικαίῳ. Σ., καὶ εἶπω περὶ τοῦ δικαίου. — Ο', πέποιθεν ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ. Σ., πεποιθὸς ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ ἐαυτοῦ. — Ο', ἀνομίαν. Ἄλλος, ἀδίκιαν. DRACH.

V. 14. C et VM, καὶ ἀποστρέψῃ... καὶ ποιήσῃ. — B : Ο', καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν με. Σ., ἐὰν εἶπω. Iuxta.

V. 15. C ✕ καὶ ἄρπαγμα ἀποτίσῃ (etiam VM ἀποτίσῃ), ἐν προστάγματι ζωῆς. — B : Ο', ἀπὸδῶ. Σ., Θ., παράνομος. Hebr., reddiderit impius. Iuxta.

V. 16. C, οὐ μὴ ἀναμνησθῶσιν ✕ αὐτοῦ. B : Ο' Γ', αὐτῶ. Hebr., non commemorabuntur ei. — C, ζωῆ ἐν αὐταῖς ζῆται. B : Σ., Θ., ζῶν ζῆται.

Hebr., *vivendo vivet*, absque ἐν αὐταῖς, quod neque exprimit Vulg., quæ tantum habet, *vita vivet*. IDEM.

V. 17. C. ἡ ὁδὸς Κυρίου. — B : Ο, καὶ αὐτῆ. Σ., αὐτῶν δέ. Hebr., et ipsi via eorum. IDEM.

V. 18. Pro καὶ ποιήσει, VM καὶ ποιήση. Sic etiam versu sequenti. IDEM.

V. 19. B : Ο, ἐν αὐτοῖς. Σ., δι' αὐτῶν. IDEM.

V. 20. C præligit asteriscum ante αὐτοῦ, absque linea cuspidata. — B : Ο, ὃ εἶπατε οὐκ εὐθεῖα. Σ., κἀν λέγεται (lege λέγεται) ✕ ὅτι / οὐ βέβαια. Θ., οὐ κατορθοί. — Ο', ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ (legerunt וְדַרְכֵי). Oī Γ, κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Hebr. et Vulg., juxta vias suas. IDEM.

V. 21. C, ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει (ita etiam VM, et ed. Rom.), ἐν τῷ δεκάτῳ μηνί. B : Σ., Ο', ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει. Ἄλλος, ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει. — Hoc in versu existit versio τοῦ Σύρου : τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει καὶ τῷ δωδεκάτῳ μηνί. Eam exhibet Theodoretus, addens, καὶ μᾶλλον ἀκολουθῶς, τῷ γὰρ ἑνδεκάτῳ ἔτει ἦλω ἡ πόλις. IDEM.

V. 22. Apposite observat ed. Rom. ὡς hic, ut et alibi, idem valere atque ἕως, *donec*, quod re ipsa est in nonnullis. — B : Ο', οὐ συνεσχέθη. 'A., καὶ οὐκ ἤμην ἄλλος. Hebr., et non obmutui. IDEM.

V. 24. In C ita totum hoc comnia : οὐκ ἀνθρώπου, οἱ κατοικοῦντες τὰς ἐρημωμένας (sed legendum ἦρημα.) ✕ ταύτας : ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰσραὴλ λέγουσι ✕ λέγοντες : Εἰς ἣν Ἀβραάμ, καὶ κατέσχε τὴν γῆν, καὶ ἡμεῖς πλείους ÷ ἐσμὲν, ἡμῖν δέδοται ἡ γῆ εἰς κατάσχεσιν. B : Ο', ἠρημωμένας. Σ., ἐρείπια. — Ο', λέγουσι. 'A., Σ., ✕ λέγοντες. — Ο', καὶ κατέσχε. Oī Γ, καὶ ἐκληρονόμησεν. DRACH.

V. 25. Θ., ✕ διὰ τοῦτο etc. Hunc et sequentes duos versus sic habet ms. Jes. Drusius vero sic : Διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τάδε λέγει Ἄδωναι Κύριος, Ἐπειδὴ τοῦ αἵματος ἐσθίετε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἀφῆτε πρὸς τὰ εἰδῶλα ὑμῶν, καὶ αἷμα ἐκχέετε, καὶ τὴν ἐτ. Ibi vero Hieronymus : « Primum sciendum, quod octo plus minus versus ab eo loco quem posuimus, Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, usque ad eum locum, ubi scriptum est : Hæc dices ad eos : Sic dicit Dominus Deus ; in LXX non habentur, qui cum multis aliis et hæc prætermiserunt : sive interpretata ab eis scriptorum paulatim sublata sunt vitio. » Ubi adjicit Drusius ad illud, *octo plus minus versus*, imo duo tantum : ignorans scilicet versiculos tempore Hieronymi perquam brevissimos fuisse. Qua

EZECHIELIS CAPUT XXXIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
אֲלֵיהֶם 2	2.	2.
וְאֵתְּוֹתָם וְאֵתְּוֹתָם 4	4.	4.
וּבְחֹרָה רְדִיתֶם אִתָּם וּבְפֶתַח		
וְדַרְשׁוּ אֶת־צִמְאֵנִי 10	10.	10.
וְרָגַל יָרֵעָ אִתָּם 23	23.	23. ✕ Καὶ αὐτὸς : ποιμανεῖ αὐτούς.
וְיֵשֶׁב בְּיַעַרְיָם 25	25.	25. Καὶ ὑπνώσωσιν ἐν ταῖς ὄρυμοις.
וְרָגַל 26	26.	26. ✕ (Τοῦ ὄρου μου) εὐλογία.
וְאֵתְּוֹתָם עִלְם 27	27.	27.
וְשֵׁם 29	29.	29.
וְאִתָּם 30	30.	30. ✕ Μετ' αὐτῶν.
וְאֵתְּוֹתָם צִמְאֵנִי צִמְאֵנִי מִרְעִיתִי אִתָּם 51	31.	31.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Ad eos.	2. Vacat.	2.
4. Et infirmum non sanastis.	4. Et quod ægrotum non sanastis.	4.
Et in robore dominati estis eis et cum crudelitate.	Sed cum austeritate imperabatis eis, et cum potentia.	
10. Et requiram gregem meum.	10. Et requiram gregem meum.	10.
23. Ipse pascet eos.	23. Ipse pascet eas.	23. Et ipse pascet eos.
25. Et dormient in sylvis.	25. Dormient in saltibus.	25. Et dormient in saltibus.
26. Benedictionem.	26. Benedictionem.	26. (Collis mei) benedictio.
27. Vectes jugi eorum.	27. Catenas jugi eorum.	27.
29. In nomen.	29. Nominatum.	29.
30. Cum eis.	30. Cum eis.	30. Cum eis.
31. Et vos grex meus, grex pascuæ meæ, homo vos.	31. Vos autem greges mei, et greges pascuæ meæ, homines estis.	31.

de re in Præliminaribus, et frequenter in libro Job, actum est. [Theodotionis versionem ad verbum habet C sub asteriscis, sed λέγει Κύριος Κύριος. Utrobique εσθετε idem est atque εσθίετε. Hebr., ut et Vulg., comeditis. Supervacaneum est dicere Drusii lectionem ex edit. Rom. emergere. Et est, præter alios, apud Theodoretum. — B ad marg. : Ο', Θ., ἐπὶ τοῦ αἵματος εσθετε. Ἄλλος, ἐπὶ αἵματι φάγεσθε. — Ο', Θ., ἀρετε. Ἄλλος, λήψεσθε. DRACH.]

V. 26. C ad verbum, et sub asteriscis, ut Theod. Pro τῆς μαχαίρας, ed. Rom. τῆς ῥομφαίας. B autem ad marg., Ἄλλος, τῆ ῥομφαία ὑμῶν. DRACH.

V. 27. C, οὕτως ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ✕ Τάδε λέγει Ἄδωναι Κύριος : Ζῶ ἐγώ etc. — B ad marg. : Ἄ., Σ., Ο', Θ., ✕ οὕτως ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. — Idem B : Ο', εἰ μὴν, Σ., ὅτι. — Ο', μαχαίραις. Ἄλλος, μαχαίρα. Hebr., in gladio. — Ο', ἐπὶ προσώπου. Θ., ἐν μέσῳ. — Ο', ἐν ταῖς τετειχισμέναις. Ἄ., ὀχύροις. Σ., κρυφίους. Θ., περιοχαῖς. IDEM.

V. 28. C, καὶ δώσω τὴν γῆν ἔρημον ✕ καὶ ἠφανισμένην, Hebr., et dabo terram desolationem et vastitatem. — B : Ο', ἡ ἔρηρος. Ἄ., ὑπερηφανία. Hebr., superbia. — Ο', διὰ τὸ μὴ εἶναι διαπορευόμενον. Σ., μηδενὸς παραδεδούτος. IDEM.

V. 30. Θ., εἰς σὺν ἐνί. Ms. Jes. [C, καὶ ἐν τοῖς πυλώσι τῶν οἰκῶν, καὶ ἐλάλου εἰς ✕ σὺν ἐνί, ἄνθρωπος τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν, λέγοντες. Συνέλωμεν δὴ, καὶ ἀκούσωμεν ✕ τὰ ῥήματα, ἃ ἐκπορευόμενα παρὰ Κυρίου. — B : Ο', ἀνθρώπος. Σ., Θ., εἰς ἐνί, ἔκαστος. Hebr., unus ad unum, vir etc. — Ο', συνέλωμεν. Οἱ Γ' (addunt), ✕ δὴ. DRACH.]

V. 31. Σ., Θ., ✕ ὁ λαός μου. Idem. [Ita etiam C, prænotato asterisco. DRACH.]

Ibid. Ἄ., Θ., ✕ πορεύεται. Idem. [Est etiam apud Theodoretum. C, ✕ πορεύεται. — B : Ἄ., Ο', Θ., ✕ πορεύεται. — Idem C, καὶ αὐτὰ οὐ μὴ ποιήσωσιν, ὅτι ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ✕ αὐτοὶ ✕ ποιούσιν, καὶ ὀπίσω τῶν μισαμάτων αὐτῶν etc. — B : Ο', τὰ ῥήματά σου. Π., μου. Hebr. autem, tua. — Ο', ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Θ. (addit), ✕ αὐτοὶ ποιούσιν. Hebr., ipsi faciunt. — Ο', καὶ ὀπίσω τῶν μισαμάτων αὐτῶν (ut C). Ἄ., ὀπίσω τῶν δώρων αὐτῶν. Σ., Θ., ὀπίσω τῆς πλεονεξίας αὐτῶν. DRACH.]

V. 32. C, τὰ ῥήματά σου, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν αὐτά. — B : Ο', εὐαρόμστου. Θ., καλῶς κιθαρίζων. Hebr., et excellens pulsare. DRACH.

V. 33. C, Καὶ ἤνικα ἀν ἔλθῃ ÷ ἐρούαί σοι : Decet in Hebr. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XXXIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΑΝ.

2.
4.
10. ✕ Αὐτὸς ἐκζητήσω τὰ πρόβατα.
23.
25.
26.
27.
29.
30.
31.

2. Vacat. Οἱ Γ', ✕ πρὸς αὐτούς.
4. Καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε.
Καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόθῳ. Ἄλλος, καὶ ἐν κράτει ἐπαιδεύσατε αὐτά, καὶ ἐν παιγνίῳ.
10. Καὶ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου.
23. Vacat.
25. Καὶ ὀπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς.
26. Vacat.
27. Τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Ἄλλος, τοὺς κλοιοὺς τοῦ ζυγοῦ αὐτῶν.
29. Εἰρήνης. Ἄλλος, εἰς ὄνομα.
30. Vacat.
31. Πρόβατά μου καὶ πρόβατα ποιμνίου μου ἐστέ. Ἄλλος, καὶ ὑμεῖς πρόβατά μου καὶ πρόβατα νομῆς μου, ἄνθρωποι ἐστέ.

2.
4. ✕ Καὶ τὸ ἀβήρωστον οὐκ ἴασασθε.
10.
23. ✕ Καὶ αὐτὸς : ποιμανεῖ αὐτούς.
25. Καὶ ὀπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς.
26. ✕ (Τοῦ δρους μου) εὐλογία.
27.
29.
30. ✕ Μετ' αὐτῶν.
31.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.
4.
10. Ipse requiram oves.
25.
25.
26.
27.
29.
30.
31.

2. Vacat. Tres Interpr., ad eos.
4. Et quod male habebat non corpore curastis.
Et quod forte affixistis labore. Al., et vi castigastis ea, et in illusione.
10. Et requiram oves meas.
23. Vacat.
25. Et dormient in saltibus.
26. Vacat.
27. Jugum eorum. Alius, vectes jugi eorum.
29. Pacis. Alius, in nomen.
30. Vacat.
31. Oves meæ, et oves gregis mei estis. Alius, et vos oves meæ, et oves pascuæ meæ, homines estis.

2.
4. Et infirmum non sanastis.
10.
23. Et ipse pascat eos.
25. Et dormient in saltibus.
26. (Collis mei) benedictio.
27.
29.
30. Cum eis.
31.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIV Ezechielis.

V. 2. ΟΙ Γ, πρὸς αὐτούς. Ms. Jes. [C, καὶ εἰπὼν ✕ πρὸς αὐτούς, τοὺς ποιμένι etc. Mox, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμένες. — B : Ο', ὡ ποιμένες Ἰσραὴλ, μὴ βόσκουσι ποιμένες ἑαυτούς. 'A, Θ., οὐαί ἐπὶ τοὺς ποιμένας Ἰσραὴλ. Σ., οἱ ποιμαίνοντες ἑαυτούς. Hebr., vix pastoribus Israel, qui fuerunt pascentes scipsos. DRACH.]

V. 3. C, τὸ γάλα κατεσθίετε. DRACH.

V. 4. Θ., καὶ τὸ ἀβρωστον etc. Ms. Jes. et Drusius. [C utraque habet interpretationem sub asteriscis, et pariter utraque apud Theodor. C mox, κατειργάσαθε ✕ αὐτοῖς ἄμωθω. — B : Ο', τὸ ἥσθενηκὸς οὐκ ἐνιγχύσατε. Θ., τὸ ἐνοχλοῦμενον, perturbatum, οὐκ ἐνιγχύ. — 'A., Ο', Θ., καὶ τὸ ἀβρωστον οὐκ ἴασαθε. Ο' ἀλλως, καὶ τὸ κακῶς ἔχον etc. — Ο', καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσαθε ἄμωθω. Σ., καὶ μετὰ κράτους ἐπατάσατε αὐτοῖς. DRACH.]

Ibid. Ἄλλως, καὶ ἐν κράτει etc. Drusius. [Omnes Drusii lectiones hoc in capite, ut plerumque alibi, profert edit Romana, i. e., Nobilius in notis ad eand. a-lyectis. DRACH.]

V. 6. C, ✕ καὶ διεσπάρη, καὶ ἠγνόησαν, erraverunt (H-br. et Vulg., erraverunt) : τὰ πρόβατά μου ... καὶ ἐπὶ ✕ παντὶ προσώπου τῆς γῆς (Hebr. et Vulg., et super omnem faciem terræ) διεσπάρη ✕ τὰ πρόβατά μου : καὶ οὐκ ἦν etc. — B : Ο', Θ., ✕ καὶ ἠγνόησαν. DRACH.

V. 7. C, ἀκούσατε ✕ τὴν : λόγον Κυρίου. IDEM.

V. 8. C, λέγει Ἄδωναι Κύριος. — B : Ο', εἰ μὴν ἀντὶ τοῦ γενέσθαι. Θ., ἀνθ' ὧν ἐγενήθη. IDEM.

V. 9. Ἀντὶ τούτου, ποιμένες ✕ ἀκούσατε λόγον Κυρίου : Hebr. et Vulg., audite verbum Domini. IDEM.

V. 10. Σ., ✕ αὐτὸς ἐκζητήσω etc. Ms. Jes. [C, καὶ οὐ βόσκουσιν ἐτι (sed lapsus videtur scriptoris, et reponendum βοσκήσουσιν). Mox, καὶ οὐκ ἔσονται αὐτοῖς εἰς κατάθρομα. Absique ἐτι, quod non habet Hebr. — B : Ο', καὶ ἀποστρέψω αὐτούς (extulerunt verbum Hebr., vahschibothim). Σ., καὶ παύσω, cessare faciam, αὐτούς. Hebr. juxta lectionem masoretarum, et cessare faciam eos. DRACH.]

V. 11. C, ἰδοὺ ἐγὼ ✕ αὐτὸς : Hebr. et Vulg., ecce ego ipse. DRACH.

V. 12. C, ἐν μέσῳ προβάτων ✕ αὐτοῦ : Hebr. et Vulg., in medio ovium suarum. IDEM.

V. 13. B : Ο', καὶ βοσκήσω αὐτούς. 'A., Θ., καὶ ποιμανῶ αὐτούς. — Ο', καὶ ἐν ταῖς φάραγξι. 'A., ἐν ταῖς χειμάρροις. Σ., ἐν ταῖς ὀχετοῖς, canalibus. Θ., ἐν ταῖς ἀφέσεισιν. IDEM.

V. 14. C ita : + καὶ κοιμηθήσονται + καὶ ἐκεῖ : ἀναπαύσονται etc. IDEM.

V. 15. C, + καὶ γνώσονται ὅτι + ἐγὼ εἰμι Κύριος. : — B : Ο', βοσκήσω. Οἱ λοιποὶ, ποιμανῶ.

Hic editor Romanus Tetraplorum textus Chisiani codicis : c Hucusque lectiones variantes Aquilæ, Symmachi, Theodotionis quæ ad marg. codicis Barberini appositæ erant : cæteræ vero usque ad finem hujus prophetæ desiderantur, quia codex mutilus est.) IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XXXV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
דס דם שנתא דם ידקך 6	6.	6.
עבר ושב 7	7.	7.
וכנבנתך אשר עשיתה כשנתך 11 בם	11.	11.
העתרתם עלי דבריכם 13	13.	13.
כשבוךך לנחלת בית ישראל 15 וכל אדם כלה	15.	15.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
6. Sanguinem odio habueris, et sanguis persequetur te.	6. Et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te.	6.
7. Transeuntem et redeuntem.	7. Euntem et redeuntem.	7.
11. Et secundum zelum tuum, quem fecisti propter odia tua in eos.	11. Et secundum zelum tuum, quem fecisti, odio habens eos.	11.
13. Et auxistis super me verba vestra.	13. Et derogastis adversum me verba vestra.	13.
15. Juxta lætitiã tuã ob hæreditatem domus Israel.	15. Sicuti gavisus es super hæreditatem domus Israel.	15.
Et omnis Edom ipsa tota.	Et Idumæa omnis.	

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXV Ezechielis.

V. 2. C, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτό. DRACH.

V. 3. C, δῶσω σε ἔρημον. Absque εἰς, quod in VM

nisi 2 m. additum. IDEM.

V. 4. C, et apud Theodor., καὶ ἐν ταῖς πόλεσι σου.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIV Ezechielis.

V. 16. C, τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω. Ita etiam Alex., Ald., Complut. Mox, ἐνισχύσω, ἄ καὶ τὸ πίνω, Ἑβρ. et Vulg., et quod pingue. IDEM.

V. 17. C, Καὶ ὑμεῖς πρόβατά ἄ μου, Ἑβρ. et apud S. Hier., oves mex. Mox, pro διακρινῶ, ἀνακρινῶ. VM autem hic et versibus 20, 22 habet διακρινῶ. — Theodoretus habet, κρινὼν καὶ τράγον. Hebr. ita sonat : inter pecudem et pecudem, sive arietum sive hircorum. Cui nostræ versioni consonat Vulg. Lat. IDEM.

V. 18. Pro ἐπαράσσετε, VM, ἐπαράσσετε. IDEM.

V. 19. C, ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν. IDEM.

V. 20. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος ἄ πρὸς αὐτοῦς, (Hebr., ad eos) ἰδοὺ ἐγὼ ἀνακρινῶ. IDEM.

V. 21. C ita : καὶ τοῖς κέρασιν ὑμῶν ἐκερατίζετε πᾶν τὸ ἐκλεῖπον ἄ ἕως οὗ : ἐξεθλίψατε ἄ αὐτὰ ἐξω : Eadem habent Theodoretus et quidam, sed pro ἐξεθλίψατε, ἐξώσατε, expulstis. Hebr., et cornibus vestris feritis omnes infirmatas, donec disperseritis eas foras. IDEM.

V. 23. 'A., Θ., ἄ καὶ αὐτῶς. Ms. Jes. [C, Δαυὶδ, αὐτῶς ποιῶ μανίαι αὐτοῦς, : καὶ ἔστα : αὐτῶν ποιμήν. DRACH.]

V. 25. 'A., Θ., καὶ ὑπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς. Sic etiam legitur hodie in τοῖς O' Rom. edit. [C, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἄ πεποιθότες, : quæ additio etiam apud Theodoretum. Hebr., ἰdentem. DRACH.]

V. 26. 'A., Θ., ἄ εὐλογία. Idem. [C, τοῦ δρους μου ἄ εὐλογίαν, : καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν, ὑετοὶ

εὐλογία ἄ ἔσονται : Apud Theodoretum, καὶ καταδιδάτω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, ὑετοὶ εὐλογίας ἔσονται. Hebr., et demittam pluviam in tempore suo; pluvie benedictionis erunt. DRACH.]

V. 27. 'A.λλος, τοῦς κλοιοῦς τοῦ ζυγοῦ αὐτῶν. Drusius. In Complutensi vero, τὴν σειράν. [Apud Theodor. ut 'A.λλος. C autem, τὸν κλοιὸν τοῦ ζ. α. DRACH.]

V. 28. C, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς οὐκέτι φανῶσιν αὐτοῖς. Hanc mutationem verbi φάγωσιν in φανῶσιν, quod non habet veritas Hebr., libenter tribuimus temeritati scriptoris; imperitia enim quid non audeat? DRACH.

V. 29. 'A.λλος, εἰς ὄνομα. LXX qui vertunt εἰρήνης, legisse videntur ὁψω in versis literis. [C, λιμῶ ἐν τῇ γῇ. Et ita Complut. DRACH.]

V. 30. 'A., Θ., ἄ μετ' αὐτῶν. Ms. Jes. [Ita etiam C in textu, sub asterisco. Idem in fine versus, λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.]

V. 31. 'A.λλος, καὶ ὑμεῖς πρόβατά μου etc. Drusius. [C, Καὶ ὑμεῖς πρόβατά μου, καὶ πρόβατα τοῦ ποιμνίου μου ἄ ἄνθρωποι : ἔσπε, καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, λέγει Κύριος; (semel K.). Eadem apud Theodor., nisi quod habet, πρόβατα νομῆς μου. — Ex his verbis textus Hebraici, homo vos, i. e., homo estis, quæ desunt in LXX nostris, colligunt rabbini in thalmude, in zohar alibi que frequenter, solos Judæos esse homines, omnes autem cæterarum gentium personas nihil aliud quam bestias. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XXXV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

U.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

6. Τὸ αἷμά σου ἐμίσησας, καὶ τὸ αἷμα ἐκλιώξεταί σε.

6. Vacat.

6.

7.

7. Ἀνθρώπους καὶ κτήνη. Ἄλλ., παραπορευόμενον καὶ ἀναστρέφοντα.

7.

11.

11. Vacat.

11. ἄ Καὶ κατὰ τὴν ζῆλόν σου, ἐν ἐποίησας ἐκ τοῦ μισσησθῆναι σε ἐν αὐτοῖς.

13.

13. Vacat.

13. ἄ Καὶ ἐδοξάσατε ἐπ' ἐμὰ λόγους ὑμῶν.

15.

15. Vacat.

15. ἄ Καθὼς ἠύφρανόητις εἰς κληρονομίαν οἴκου Ἰσραὴλ.

Καὶ πᾶσα ἡ Ἰδομαία καὶ ἐξαναλωθήσεται. Ἄλλος, καὶ πᾶσα ἡ Ἰδομαία ἐξαναλωθήσεται. Ἄλλ, ἐξηλοδρευθήσεται.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIΩ.

6. Sanguinem tuum odisti, et sanguis persequetur te.

6. Vacat.

6.

7.

7. Homines et jumenta. Alius, præterredientem et redeuntem.

7.

11.

11. Vacat.

11. Et secundum zelum tuum, quem fecisti eo quod oderis eos.

13.

13. Vacat.

13. Et clamastis super me verba vestra.

15.

15. Vacat.

15. Sicut gavisus est super hereditatem domus Israel.

Et omnis Idumæa et consumetur. Alius, et omnis Idumæa consumetur. Alius, exterminabitur.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXV Ezechielis.

Hebr., urbes tuas (vastitatem ponam). IDEM.

V. 3. C, Ἀπὸ τοῦ γενέσθαι σε (Theodor., ἐν σοὶ)

ἐχθρῶν αἰώνιον, καὶ ἐνεκλήσας τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ + ὄλω; (in Hebr. deest) ἐν χειρὶ + ἐχθρῶν; (in Hebr.

deest) μαχαίρα ἐν καιρῷ * θλίψεως * αὐτῶν, ἐν καιρῷ (Ita etiam apud Theodor. Hebr., in tempore afflictionis eorum, in tempore) ἀδικίας, ἐπ' ἐσχάτῳ. Ita etiam apud Theodor. hæc extrema ab ἐχθρῶν. Idem.

Drusius, post edit. Romanam, ex versu 4 adfert, ἐν ταῖς πόλεσι σου, ubi LXX edit. Rom., καὶ ταῖς πόλεσι σου. Ex versu 5, ἐν σοὶ ἐχθρὰν αἰώνιον, ubi LXX σὲ ἐχθρὰν αἰώνιον. Indidem ἐν χειρὶ μαχαίρας, ubi LXX ἐν χειρὶ ἐχθρῶν μαχαίρα. Quæ monuisse satis esto. Hæc vero Drusii lectiones, in Notis editionis Romanæ allatæ, in Complutensi habentur, cum

tantillo discrimine ad versum 5, ubi ἐν σοὶ non habetur.

V. 6. Σ., τὸ αἶμά σου etc. Drusius. Latinam vero Symmachi versionem Hieronymus. [In fine versus addit C, * εἰ μὴ αἶμα ἐμίσησας καὶ αἶμα διώξῃται σε : Quam additionem habet etiam Theodoretus. Ea autem desiderantur in LXX nostris; nam quod adscripsit Monif. : Ο, εἰς αἶμα ἡμαρτίας, καὶ αἶμα διώξεται σε, respicit quæ præcedunt in Hebr., וְיָדָרְךָ בְּדָמַי וְיָשֹׁמְךָ DRACH.]

V. 7. Ἄλλος, παραπορ-etc. Drusius. Hieronymus vero Latine, euntem et redeuntem. [Apud Theodore-

EZECHIELIS CAPUT XXXVI.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ 'Ελληνικοῖς γράμμασι	ΑΚΥΛΑΑΣ.
וּבְמַצְוֵי 2	2.	2.
בְּכָל־בָּב 5	5.	5.
וְדַבְרֵי 11	11.	11. * Καὶ αὐξηθήσονται καὶ πληθυνθήσονται.
וְנִשְׁמַחְתֶּם 15	15.	15.
וְנִשְׂמַחְתֶּם 18	18.	18. * Περὶ τοῦ αἵματος οὐ ἐξε- χεαν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν τοῖς εἰδώ- λοις αὐτῶν ἐμίλαναν αὐτήν.
וּבְנִשְׂמַחְתֶּם 19	19.	19.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Et excelsa.	2. Altitudines.	2.
5. Omnis cordis.	5. Toto corde.	5.
11. Et multiplicabuntur et crescent.	11. Et multiplicabuntur et crescent.	11. Et augebuntur et multiplicabuntur.
15. Et gentem tuam non impingere facies adhuc.	15. Et gentem tuam non amittes amplius.	15.
18. Super sanguinem quem fuderunt super terram, et in idolis suis polluerunt eam.	18. Pro sanguine, quem fuderunt super terram, et in idolis suis polluerunt eam.	18. De sanguine quem effuderunt super terram, et in idolis suis polluerunt eam.
19. Et juxta studia eorum.	19. Juxta vitas eorum.	19.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVI Ezechielis.

V. 2. Ἄλλος, καὶ τὰ ὑψηλά. Drusius, qui hæc notat : Hieron. *altitudines*, sive *solitudines*. Idem alibi : Bama singulariter *excelsum*, et Bamoth *excelsa* significat. Eusebius de *Locis* : Bama Aquila semper ὑψηλὸν reddit.

V. 3. C, ἀντὶ τοῦ * καὶ ἀντὶ τοῦ * (quæ repetitio etiam in Hebr.) Non habet μισηθῆναι, pro quo Hebr., absorbere. DRACH.

V. 4. C, Διὰ τοῦτο, ὅρη Ἰσραὴλ, ἀκούσατε λόγον Ἄδωναι Κυρίου : Τὰς λέγει Κύριος Κύριος τοῖς ἔθνεσι, καὶ τοῖς βουνοῖς, καὶ τοῖς χειμάρροισι, * καὶ ταῖς φάραξι, καὶ τοῖς ἐξηρημωμένοις + καὶ ἠφανισμένοις, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς ἐγκαταλειμμέναις, αἱ (etiam Theodoretus αἱ) ἐγένοντο εἰς προνομῆν καὶ εἰς καταπάτημα τοῖς καταλειφθεῖσιν ἔθνεσι, ἔθνεσι περιχύκω. Idem.

V. 5. Ἄλλος, ἐξ ὅλης καρδίας. Drusius. [Etiam apud Theodoretum. DRACH.]

V. 6. C, τὰς λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.

V. 7. C, Διὰ τοῦτο * τὰς λέγει * Ἄδωναι Κύριος. Quæ etiam ad verbum apud Theodoretum. Idem.

V. 8. C, τὴν σταφυλὴν * δώσατε : Εἰ ὁ λαός μου * Ἰσραὴλ, : Idem.

V. 11. Ἄ., Θ., * καὶ αὐξηθήσονται etc. Ms. Jes. [Sic etiam apud Theodoretum. C habet sub asteriscis. DRACH.]

V. 13. C, κατέσθουσα ἀνθρώπους εἰ σύ. Quod autem apud Theodoretum aliosque additur ante verbum, nimirum γῆ, Hebr. non habet. DRACH.

V. 15. Ἄλλ., καὶ τὸ ἔθνος etc. Drusius. [Sic etiam apud Theodor. C habet sub asteriscis. DRACH.]

V. 17. C, ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῶν, + καὶ ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ ταῖς ἀκαθαρταῖς αὐτῶν, : καὶ κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν etc. DRACH.

V. 18. Ἄ., Θ., * περὶ τοῦ αἵματος etc. Ms. Jes. [Ita etiam C sub asterisco. DRACH.]

V. 19. Ἄλλος, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν.

tum utraque interpretatio. — C, τὸ ὄρος Σηεῖρ. DR.]
 V. 8. C, καὶ ἐμπλήσω * τὰ ὄρη αὐτοῦ : τῶν
 τραυματιῶν σου, τοὺς βουνοὺς σου etc. DRACH.
 V. 11. Θ., καὶ μετὰ τὸν ζῆλον etc. Ms. Jes. et
 Drusius. [Eadem in C sub asterisco, necuon apud
 Theodoretum. DRACH.]
 V. 12. C, τὰ ὄρη Ἰσραὴλ * λέγων : ἐρημία, ἡμῖν
 etc. Melius autem apud Theodor., εἰλεγεσ περι τῶν
 ὄρων Ἰσραὴλ, λέγων. Hebr., dixisti contra montes
 Israelis, dicendo. DRACH.
 V. 13. Θ., καὶ ἐδοῆσατε etc. Ms. Jes. [Eadem habet
 C sub asterisco. Apud Theodor. melius ad Hebr.,

καὶ ἐπλήθυνας, et multiplicasti. — C et VM, ἐμγα-
 λορημ. DRACH.]
 V. 14. C, λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.
 V. 15. Θ., καθὼς ἠφράνθησ etc. Drusius. Hiero-
 nymus vero dicit hæc ex Theodotione sub asteriscis
 τοῖς Ο' addita fuisse. [C, * Καθὼς ἠφράνθησ εἰς
 κληρονομίαν οἴκου Ἰσραὴλ, ὅτι ἠφανίσθη, οὕτως
 ποιήσω σοι, : ἔρημον ἔσθ ὄρος Σηεῖρ, καὶ πᾶσα ἡ
 Ἰδομαία + ἐξαναλωθήσονται, : καὶ γνώσονται ὅτι
 ἐγὼ εἰμι Κύριος + ὁ Θεὸς + αὐτῶν. DRACH.]
 Ibid. Ἄλλος, καὶ πᾶσα ἡ Ἰδομαία ἐξαναλωθή-
 σεται. Drusius. Al., ἐξολοθρευθήσεται.

EZECHIELIS CAPUT XXXVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Ο'.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2. Ἐρημία. Ἄλλος, καὶ τὰ ὄρη- λά.	2.
5.	5. Vacat. Ἄλλος, ἐξ ὅλης καρ- διας.	5.
11.	11. Vacat.	11. * Καὶ ἀύξηθήσονται καὶ πλη- θυνθήσονται.
15.	15. Vacat. Ἄλλος, καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ ἀτεκνωθήσεται ἔτι.	15.
18.	18. Vacat.	18. * Περὶ τοῦ αἵματος οὗ ἐξέ- χεαν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν τοῖς εἰδώ- λοις αὐτῶν ἐμίλαναν αὐτήν.
19.	19. Καὶ κατὰ τὴν ἀμαρτίαν αὐ- τῶν. Ἄλλος, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτη- δεύματα αὐτῶν.	19.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.	2. Deserta. Alius, et excelsa.	2.
5.	5. Vacat. Alius, ex toto corde.	5.
11.	11. Vacat.	11. Et augebuntur et multipli- cabuntur.
15.	15. Vacat. Alius, et gens tua absque liberis ultra non erit.	15.
18.	18. Vacat.	18. De sanguine quem effude- runt super terram, et in idolis suis polluerunt eam.
19.	19. Et juxta peccatum eorum. Alius, et juxta studia eorum.	19.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVI Ezechielis.

Drusius. [Sic etiam Theodoretus. DRACH.]

Deinde ad versum 20 notat Drusius, ἐν τῷ λέγεσθαι αὐτοῖς, ubi LXX ἐν τῷ λέγεσθαι αὐτούς. Et ad γ 38, προβάτων ἀνθρώπων, quod similiter in LXX enuntiatur. Quæ lectiones in notis edit. Romanæ habentur.

V. 22. C, λέγει Κύριος Κύριος. Mox, ἀλλὰ διὰ τὸ ὄνομα. DRACH.

V. 23. C, ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος, * λέγει Ἄδωνα Κύριος, : Et sic Hebr. IDEM.

V. 25. Ante καθαρίω, C non habet καί, quod deest in Hebr. IDEM.

V. 27. Pro πορεύσθε, C, πορεύσησθε. Mox, καὶ ποιήσατε * αὐτά : Sed potius obelo notandum. IDEM.

V. 28. C, καὶ κατοικήσητε. IDEM.

V. 30. C, καὶ τὰ γενήματα (sic) τοῦ ἀγροῦ, ὅπως ἐν μὴ λάβητε * ἔτι : Etiam Theodor., ἔτι. Hebr. et Vulg., ultra. IDEM.

V. 31. Κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. Verte, ante faciem vestram ipsorum. Alii melius, ὀμῶν. Hebr., ante faciem vestram. IDEM.

V. 52. VM, 2 m., λέγει Ἄδωνα Κύριος. IDEM.

V. 53. C, Τάδε λέγει Κύριος Κύριος Ἐν ἡμέρῃ ἢ καθάρισα ὁμᾶς ἐκ τῶν ἀνομιῶν ὁμῶν, καὶ κατοικήω τὰς πόλεις, καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ ἔρημοι. ID

V. 35. C, ἡ γῆ ἐκείνη ἢ ἠφανισμένη. Et mox, καὶ ἠφανισμένη (lege — μέναι) κατεσκαμμέναι. Absque altero καί. IDEM.

V. 36. In fine committis, C, καὶ ἐποίησα. Hebr., et feci. IDEM.

V. 37. C, Τάδε λέγει Κύριος Κύριος. Mox, τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς. Hebr. et Vulg., eis. — Adde ex Theodoreti commentario : Ο', ζητηθήσονται. Σ., εὐρεθήσονται. Hebr., inveniatur. IDEM.

V. 38. C, ὡς πρόβατα τῆς Ἱερουσαλήμ. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XXXVII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 וְיָצְאָנִי בְרוּחַ יְהוָה	1.	1.
9 בְּאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הַרְוּחַ וּפְחֵי בְהִרְגִים הָאֵלֶּה	9.	9. Ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἔλθῃ, πνεῦμα. Καὶ ἐμφύσησον ἐν τοῖς πεφονευ- μένοις τούτοις.
10 חֵיל גְּדוֹל	10.	10. Δύναμις μεγάλη.
12 אַתְּנֶם כִּקְבֻרֹתֵיכֶם עִמִּי	12.	12.
22 לְכֹלם לְכוּךְ	22.	22.
23 וּבְשִׁקְצִיָּהֶם וּבְכֹל פְּשָׁעֵיהֶם	23.	23.
25 וּמְצִיָּהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם	25.	25. ✕ Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν.
26 וְנִתְּתִים הַרְבִּיתִּי אִתְּם	26.	26. ✕ Καὶ δώσω αὐτοῦς καὶ πλη- θυνῶ αὐτοῦς.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Et eduxit me in spiritu Domini.	1. Et eduxit me in spiritu Domini.	1.
9. A quatuor ventis veni, spiritus.	9. A quatuor ventis veni, spiritus.	9. A quatuor ventis veni, spiritus.
Et insuffla super interfectos istos.	Et insuffla super interfectos istos.	Et insuffla super interfectos istos.
10. Virtus magna.	10. Exercitus grandis.	10. Exercitus magnus.
12. Vos ex sepulcris vestris, popule mi.	12. Vos de sepulcris vestris, populus meus.	12.
22. Omnibus illis in regem.	22. Omnibus imperans.	22.
23. Et in scditatibus suis, et in cunctis pravaricationibus suis.	23. Et abominationibus suis, et cunctis iniquitatibus suis.	23.
25. Et filii eorum, et filii filiorum eorum.	25. Et filii eorum, et filii filiorum eorum.	25. Et filii eorum, et filii filiorum eorum.
26. Et dabo eos, et multiplicabo eos.	26. Et fundabo eos, et multiplicabo.	26. Et dabo eos, et multiplicabo eos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVII Ezechielis.

V. 1. In hunc locum notat Drusius : וְיָצְאָנִי בְרוּחַ יְהוָה Verba hæc ambigua sunt. Nam verti possunt, et eduxit me in spiritu DOMINI: et, eduxit me, nempe manus DOMINI, in spiritu DOMINI. Utraque interpretatio exstat in codicibus Græcis. Hieron. autem hanc postremam in versione sua secutus est. Cui infirmandæ verbum masculinum יָצְאָנִי eduxit, cum nomen הַיָּד quod *manus* significat, in communi usu femininum sit. Verba Hieron. in comment. *Et eduxit me in spiritu Domini*, subauditur, *manus Domini*. Cui favet locus Sophoniæ iii, 16, ubi הַיָּד masculine constituitur. R. David annotat alium reperiri in quinque Megillis. [C habet ut *Alius*. In fine commatis exprungit obelo + ἀνθρωπίνων, quod deest in Hebr. DRACH.]

V. 2. C, καὶ ἰδοὺ ξηρὰ σφόδρα. Hebr., et ecce arida valde. DRACH.

V. 3. C, οὐ ἐπίστασαι + ταῦτα. : Hebr. tantum, tu nosti. IDEM.

V. 4. C, Καὶ εἶπεν πρὸς μὲ, Ὡς ἀνθρώπου, προφήτευσον. Et apud S. Hier., Fili hominis. Sed Hebr. non habet *fili hominis*. IDEM.

V. 5. C, Τάδε λέγει Κύριος Κύριος. Et mox, cum VM, φέρω εἰς ὑμᾶς. IDEM.

V. 6. C, ἀνάξω ἐφ' ὑμᾶς σάρκας. Et ita VM. Vulg., carnes. IDEM.

V. 7. Notat Drusius, καὶ ἐγένετο φωνή, ubi LXX καὶ ἐγένετο tantum habent. Sed ἦν φωνή exprimitur in Hebræo. [C, καθὼς ἐνετείλατό μοι Κύριος (Hebr., sicut præceptum erat mihi), καὶ ἐγένετο ✕ φωνή, : (Apud S. Hier., et facta est vox.)... καὶ προσηγάγε τὰ ὀστά ὀστοῦν πρὸς τὴν ἀρμονίαν αὐτοῦ. DRACH.]

V. 8. C, Καὶ εἶδον,... καὶ ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὰ δέσμα ἐπάνω, καὶ πνεῦμα οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. DRACH.

V. 9. 'A., ἐκ τῶν τεσσάρων etc. Ms. Reg. [C, Τάδε λέγει Κύριος Κύριος : Ἐκ τῶν τεσσάρων πνευμάτων ἔλθῃ ✕ τὸ πνεῦμα : Apud S. Hier., spiritus. DRACH.]

Ibid. 'A., καὶ ἐμφύσησον etc. Idem.

V. 10. 'A., Σ., Θ., δύναμις μεγάλη. Drusius, 'A., Θ. Sed et Symmachii esse monet Regius. Ibid. notat Drusius, σφόδρα σφόδρα, pro תַּבַּב תַּבַּב ubi LXX

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Καὶ ἐξήγαγέ με ἐν πνεύματι Κύριος. Ἄλλος, καὶ ἐξήγαγέ με ἐν πνεύματι Κυρίου.	1.
9.	9. Ἐκ τῶν τεσσάρων πνευμάτων ἐλθέ. Καὶ ἐμφύσησον εἰς τοὺς νεκροὺς τούτους.	9.
10. Δύναμις μεγάλη.	10. Συναγωγή πολλή.	10. Δύναμις μεγάλη.
12.	12. Ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν. Ἄλλος, ὑμᾶς ἐκ τῶν τάφων ὑμῶν, λαός μου.	12.
22.	22. Αὐτῶν. Ἄλλος, πάντων αὐτῶν εἰς βασιλεῖα.	22.
23.	23. ✕ Καὶ ἐν τοῖς προσοχθίσμασιν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν.	23.
25.	25. <i>Vaca.</i>	25. ✕ Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν.
26.	26. <i>Vacat.</i>	26. ✕ Καὶ δώσω αὐτοὺς καὶ πληθυνῶ αὐτούς.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. Et eduxit me in spiritu Dominus. <i>Alius</i> , et eduxit me in spiritu Domini.	1.
9.	9. A quatuor ventis veni. Et insuffla in mortuos istos.	9.
10. Exercitus magnus.	10. Synagoga multa.	10. Exercitus magnus.
12.	12. Vos de monumentis vestris. <i>Alius</i> , vos de sepulcris vestris, populus meus.	12.
22.	22. Eorum. <i>Al.</i> , omnium ipsorum in regem.	22.
23.	23. Et in offendiculis eorum, et in omnibus impietatibus eorum.	23.
25.	25. <i>Vacat.</i>	25. Et filii eorum, et filii filiorum eorum.
26.	26. <i>Vacat.</i>	26. Et dabo eos, et multiplicabo eos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVII Ezechielis.

σφόδρα semel. [C, συναγωγή πολλή σφόδρα ✕ σφόδρα. Apud S. Hier., vehementer nimis. Hebr., virtus magna valde valde. DRACH.]

V. 11. C, αὐτοὶ λέγουσι, absque καί, quod deest etiam in Hebr. et Vulg. DRACH.]

V. 12. Ἄλλος, ὑμᾶς ἐκ τῶν etc. Drusius. [C, ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν, ✕ λαός μου. Apud S. Hier., de sepulcris vestris, populus meus. Et superius C, καὶ εἶπὸν ✕ πρὸς αὐτούς. Ἄλλος λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.]

V. 13. C, ✕ καὶ γνώξασθε : ὅτι... τοῦ ἀναγαγεῖν με ✕ ὑμᾶς : ἐκ τῶν τάφων ✕ ὑμῶν, : λαός μου. DRACH.

V. 14. C, Καὶ δώσω τὸ πνεῦμά μου... ὅτι ἐγὼ Κύριος ἐλάλησα καὶ ποιήσω, λέγει Κύριος Κύριος. IDEM.

V. 16. C, ✕ καὶ σὺ, : υἱὸς ἀνθρώπου (Hebr. et Vulg., et tu filii hominis), λάβε σεαυτῶν ῥάβδον ✕ μίαν, : (Hebr. et Vulg., lignum unum)... καὶ γράψαις ἐπ' αὐτήν (Hebr. et Vulg., et scribe

super illud). IDEM.

V. 17. C, τοῦ δεῖσαι + αὐτάς. Etiam VM αὐτάς. IDEM.

V. 18. C, οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου, ✕ λέγοντος : (Hebr., dicendo), οὐκ ἀναγγελεῖς (etiam Hebr. in futuro tempore) ἤμην. IDEM.

V. 19. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος... εἰς ῥάβδον μίαν, ✕ καὶ ἔσονται μία (Hebr. et Vulg., unum, et erunt unum) ἐν τῇ χειρὶ Ἰούδα. IDEM.

V. 21. C ita : ἀπὸ + πάντων : (deest in Hebr.) τῶν περικύκλων αὐτῶν. IDEM.

Ad versum 22. Drusius, εἰς ἔθνος ἐν. Ubi LXX ἐν omittunt ob concursum ἐν præpositionis sequentis. Quod monuisse satis erit. [C, εἰς ἔθνος ἐν. Apud S. Hier., Hebr. et Vulg., in gentem unam. DRACH.]

Ibid. πάντων αὐτῶν εἰς βασιλεῖα. Sic legit Theodoretus. Verisimileque est sic olim habuisse LXX interpretes : Hieronymus quippe in LXX legit, omnium istorum in regem. [Ita etiam Theodoretus. C, καὶ ἄρχων εἰς ἔσται αὐτῶν ✕ εἰς βασιλεῖα, : Dr.]

V. 23. * Καὶ ἐν τοῖς προσοχθίσμασιν etc. Ms. Jes. [Eadem habet G sub asterisco. Apud S. Hier., et in offendiculis suis, et in omnibus impietatibus suis. DRACH.]

V. 24. C, ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ποιμὴν εἰς ἕστα:

πάντων * αὐτῶν, * Quæ omnia ita in Hebr. Da.]

V. 25. A., Θ., καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν etc. Ms. Jes. [C eadem habet sub asterisco, et insuper addit, ἕως αἰῶνος. Hebr. et Vulg., in sempiternum. Apud S. Hier., filii eorum, et filii filiorum eorum usque in

EZECHIKLIS CAPUT XXXVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
וְשׁוֹבֵבְתִיךְ וְנִתְּנִי חַיִּים בְּלִחְיִיךְ קָדַר רֵב צַנָּה תִּמְנַן תַּפְּשִׂי חַרְבֹתֶיךָ כָּלם	2. 4.	2. Ἀρχοντα κεφαλῆς Μοσοχ καὶ Θοβῶλ. 4.
פָּרַס כֶּסֶף וַתְּפִיץ אֶתְּם כָּלֵם מִגֹּן וְסִבַּע	5.	5.
וְאֶת־כָּל־אֲנָפִיךְ 6	6.	6.
כִּשְׂוֹאֵה 9	9.	9.
וְסִבְרֵי תְּרַשִׁישׁ 13 δ Σύρος, ἔμποροι Θαρσείας.	13.	13.
וְכָל־כַּפְּדִיָּה הַנְּבִאִים 17	17.	17.
בְּאִפִּי 18	18.	18.
וְקִרְאַתִּי עָלַי לְמַלְאָכָי חֲרֵב 21	21.	21.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Principem capitis Mosoch et Thubal. <i>Syrus</i> , capitis.	2. Principem capitis Mosoch et Thubal.	2. Principem capitis Mosoch et Thobel.
4. Et reducam te, et dabo hamos in maxillis tuis. Cœtus multus scutum et clypeum, tenentes gladios omnes ipsi.	4. Et circumagam te, et ponam frenum in maxillis tuis. Multitudinem magnam, hastam et clypeum arripientium et gladium.	4.
5. Paras, Chus et Phuth cum eis, omnes ipsi clypeum et galeam.	5. Persæ, Æthiopes, et Libyes cum eis, omnes scutati et galeati.	5.
6. Et omnes alæ ejus.	6. Et universa agmina ejus.	6.
9. Quasi tempestas.	9. Quasi tempestas.	9.
13. Et negotiatores Tharsis. <i>Hebr. int. et Syrus, idem.</i> Et omnes leunculi ejus.	13. Et negotiatores Tharsis. Et omnes leones ejus.	13.
17. Prophetantium.	17. Qui prophetaverunt.	17.
18. In ira mea.	18. In furore meo.	18.
21. Et vocabo super eum in cunctis montibus meis gladium.	21. Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium.	21.

sempiternum. DRACH.]

Ibid. Drusius, ἄρχων αὐτῶν ἔσται, ubi LXX ἄρχων tantum habent. [Etiam C habet ἔσται, sed præmisso obelo, quia in Hebr. deest. DRACH.]

V. 26. 'A., θ., καὶ δώσω αὐτοὺς etc. Ms. Jes. Ms.

vero Reg. et Drusius habent, καὶ τάξω αὐτοὺς etc. [Apud Theodor., καὶ τάξω αὐτοὺς etc. C, ✕ καὶ δώσω αὐτοὺς, καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς, : Apud S. Hier. et dabo eos, et multiplicabo eos. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XXXVIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

V.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ἄρχοντα Ῥώς, Μοσοχ καὶ
Θοβέλ.

4.

2. Ἄρχοντα Ῥώς, Μεσοχ καὶ
Θοβέλ.

4. Vacat.

2. Ἄρχοντα Ῥώς, Μοσοχ καὶ
Θοβέλ.4. ✕ Καὶ περιστρέψω σε, καὶ
δώσω χαλινὸν εἰς τὰς σιαγόνας σου.

5.

✕ Συναγωγή πολλή, πέλτας καὶ
ἀσπίδας, καὶ μαχαίρας πάντες αὐ-
τοὶ ἔχοντες.

5.

5. Πέρσαι καὶ Αἰθίοπες, καὶ Λί-
βυες, πάντες περικεφαλαίαι καὶ
πέλταις. Ἄλλος, Πέρσαι καὶ Αἰ-
θίοπες, καὶ Λίβυες μετ' αὐτῶν,
πάντες οὗτοι ἀσπίδας καὶ περικε-
φαλαίας ἔχοντες.

6.

6. Καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτόν.
Ἄλλος, καὶ πάντα τὰ ὑποστηρίγ-
ματα αὐτοῦ.

6.

9.

9. Ὡς νεφέλη. Ἄλλος, ὡς κατ-
αιγίς.

9.

13.

13. Ἐμποροὶ Καρχηδόνιοι.
Καὶ πᾶσαι αἱ κῶμαι αὐτῶν.

13.

Καὶ πᾶσαι αἱ κῶμαι αὐτῆς.

17.

17. Vacat. Ἄλλος, τῶν προφη-
τευσάντων.

17.

18.

18. Vacat.

18. ✕ Ἐν ὄργῃ μου.

21.

21. Καὶ καλέσω ἐπ' αὐτὸ καὶ πᾶν
φόδον (sic). Ἄλλος, καὶ καλέσω
ἐπ' αὐτόν εἰς πάντα τὰ ὄρη μου
μάχαιραν.

21.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. Principem Ros, Mosoch et
Thobel.

4.

2. Principem Ros, Mesoch et
Thobel.

4. Vacat.

2. Principem Ros, Mosoch et
Thobel.4. Et circumagam te, et ponam
frenum in maxillis tuis.

5.

Congregatio magna, peltas et
clypeos et gladios omnes hi ha-
bentes.

5.

5. Persæ, et Æthiopes, et Libyes,
omnes galeis et peltis. Alius, Persæ
et Æthiopes, et Libyes cum ipsis,
omnes hi clypeos et galeas haben-
tes.

6.

6. Et omnes qui circa ipsum.
Alius, et omnia sustentacula ejus.

6.

9.

9. Quasi nubes. Alius, quasi
tempestas.

9.

13.

13. Negotiatores Carthaginens-
es.

13.

Et omnes villæ eorum.

Et omnes villæ ejus.

17.

17. Vacat. Alius, qui propheta-
verant.

17.

18.

18. Vacat.

18. In ira mea.

21.

21. Et vocabo super ipsum et
omnem timorem. Al., et vocabo
super eum in omnes montes meos
gladium.

21.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Ezechielis.

V. 2. 'A., ἀρχοντα etc. Has omnes lectiones mutamur ex Theodoretis, Drusio et ex Ms. Jes. Sic autem habet Hieronymus : « Porro quod in exercitu Gog, sive Magog, qui juxta LXX, Sym. et Th., princeps est Ros, Mosoch et Thubal : primam gentem Ros, Aquila interpretatur caput, quem et nos secuti sumus, ut sit sensus, principem capitis Mosoch et Thubal. » Theodoretus vero, τὸ δὲ ῥῶς, κεφαλὴν ὁ Σύρος ἠρμήνευσεν, καὶ ὁ Ἀκύλας δὲ κεφαλὴν Μοσὺν, τὸ ῥῶς Μοσὺν ἠρμήνευσεν. [C, ῥῶς, καὶ Μέσση. DRACH.]

V. 3. C, ἐπὶ σὲ, Γῶν, ἀρχοντά. Hebr. et Vulg., ad te, Gog, principem. DRACH.

V. 4. Θ., καὶ περιστρέψω etc. Ms. Jes. [Eadem sub asterisco in C. Eadem pariter Theodoretus, nisi quod addit κυκλόθεν ante καὶ δώσω. Sed hoc κυκλόθεν non est in Hebr. DRACH.]

Ibid. ✕ Συναγωγή etc. Drusius. In aliis libris legitur πέλας, καὶ περικεφαλαίας, καὶ μαχαίρας ἀσπίδας. In O' edit. Rom., συναγωγῆ πολλῆ, πέλας καὶ περικεφαλαίας καὶ μάχαιραι. [C, καὶ μάχαιραι ✕ πάντες ✕ αὐτοί, ✕ duabus illuminantibus stellis, ut non

raro. Etiam apud Theodoretum, πάντας αὐτοί. Hebr., omnes ii. DRACH.]

V. 5. Ἄλλος, Πέρσαι etc. Drusius, καὶ Αἰθίως. Theodoretus, καὶ Φούτ. In aliis legitur, καὶ Αἰθίοι, καὶ Αἰθίως, καὶ Φρύγες. [C, καὶ Αἰθίως ✕ μετ' αὐτῶν, ✕ Etiam Theodor. legit μετ' αὐτῶν. DRACH.]

V. 6. Ἄλλος, καὶ πάντα etc. Drusius. [C et VM, οἶκος τοῦ Θεργαμᾶ.—Theodor. legit ut Alius noster, πάντα τὰ ὀποστηρίγμ. DRACH.]

V. 7. Pro ἡ συνηγμένη, C habet, οἱ συνηγμένοι. Hebr., qui congregati. DRACH.

Ad versum 8. Drusius alteram lectionem adfert corruptam, quæ nihil pene differt a LXX habeturque in notis edit. Romanæ his verbis : ἐτοιμασθήσῃ, καὶ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἐτῶν ἤξει, καὶ ἤξει εἰς γῆν, εἰς τὴν γῆν ἀπιστραμμένη ἀπὸ μαχαίρας, ἠδροισμένη ἀπὸ λαῶν πολλῶν. Sicque legitur apud Theodoretum. [Pro συνηγμένων, C, συνηγμένην. Hebr., congregatam. DRACH.]

V. 9. Ἄλλος, ὡς καταίγῃς. Ms. Jes.

V. 11. C, ἤξω ἐφ' ἡσυχάζοντα ἐν ἡσυχίᾳ, abaque

EZECHIELIS CAPUT XXXIX.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
ךשך תיבית 3	3.	3.
בבונג שא-תי-ת 6	6.	6.
ובערד והשיקו בשך ובגן ובגן בשך ובחצים ובבוקר יד ובכוח	9.	9.
הים קסמך 11	11.	11.
שם קבדך 12	12.	12.
היה להם לשם יום הבגד 13	13.	13.
יבדלך 14	14.	14.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Et percutiam arcum tuum.	3. Et percutiam arcum tuum.	3.
6. Et mittam ignem in Magog.	6. Et immittam ignem in Magog.	6.
9. Et succendent, et comburent in armatura, et clypeum et scutum in arcu et in sagittis, et in baculo manus, et in lancea.	9. Et succendent, et comburent arma, clypeum, et hastas, arcum et sagittas, et baculos manuum, et contos.	9.
11. Ad orientem maris.	11. Ad orientem maris.	11.
12. Et sepelient ibi.	12. Et sepelient ibi.	12.
13. Et erit eis in nomen dies in qua glorificabor.	13. Et erit eis nominata dies in qua glorificatus sum.	13.
14. Seligent.	14. Constituent.	14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Ezechielis.

τῆ, quod neque habet VM. Et in fine versus, οὐκ εἰσὶν αὐταίς. DRACH.

V. 12. C, χεῖράς μου εἰς γῆν (Hebr. non habet terram) ἡρημωμένην, ἢ κατοικισθῆ (sic, et male, et VM, κατοικισθῆ, pro κατοικ.) καὶ ἐπὶ ἔθνος.... κτήσαις ἄ καὶ ὑπαρξίν. ; Etiam apud Theodor. additur ὑπαρξίν, substantiam. Hebr., et possessionem. IDEM.

V. 13. Ὁ Ἔβρ. καὶ ὁ Σύρος, ἔμποροι θαρσαίς. Theodoretus.

Ibid. Θ., καὶ πᾶσαι αἱ κῶμαι αὐτῆς. Drusius. Sic autem Hieronymus loquitur : « Ut autem pro *catulis leonum*, qui Hebraice dicuntur CHAPHIR, LXX et Theod. ponerent *villas*, error perspicuus est. Si enira per *Chi* litteram scribas, appellatur *catulus leonis*; sin autem cum *ce*, qui Hebraice dicitur *Copé*, *ager* appellatur et *villæ*. » Sic restituit Martianus noster ex mss. quorum unus Sangermanensis habet *cum ce*, Editi *per ce*. [Palam liquet hunc S. Hieronymi locum aliquid passum esse vitio amanuensium. Etenim *catulus leonis* Hebraice dicitur, צפיר, *chephir*, et *villa* vel *pagus*, צבצב, *chazar*. Utraque nuncupatio per idem elementum צ.

— Lamb. Bos : Ag. et Sym., καὶ πάντες οἱ σκύμοι, *catuli leonis*, αὐτῶν. — C, Σαβὰ, καὶ Δαδάν. In fine commatis, post σκύλα, addit *μεγάλα*. Hebr., *spolium magnum*. DRACH.]

V. 14. In fine commatis, pro ἔγερθῆση, quidam et Theodor., γνώση. Hebr., cognosces. DRACH.

V. 16. C, ἐνώπιον αὐτῶν ἄ Γῶγ. ; Hebr., in oculis eorum, Gog. IDEM.

V. 17. Ἄλλος, τῶν προφητευσάντων. Tacet Montf. unde sit expiscatus; sed juxta ed. Rom. est apud Theodor. Habet etiam C, prænotato asterisco. — Pro ἀναγαγεῖν, C, ἀγαγεῖν. IDEM.

V. 18. Θ., ἐν ὄργῃ μου. Ms. Jes. [Ita etiam C sub asterisco. DRACH.]

V. 20. C, καὶ σεισθήσονται ἀπὸ προσώπου μου. Hebr. et Vulg., et commovebuntur a facie mea. DRACH.

V. 21. Ἄλλος, καὶ καλέσω etc. Drusius. [C, Καὶ καλέσω ἐπ' αὐτὸν πάντα φόβον μαχαίρας, λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.]

V. 23. C expungit obelo ÷ καὶ ἐνδοξασθήσομαι, ; quia non est in Hebr. veritate. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT XXXIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

3.	3. Καὶ ἀπολῶ τὸ τόξον σου. Ἄλλος, καὶ ἀποτινάξω τὸ τόξον σου.	3.
6.	6. Καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ Γῶγ. Ἄλλος, καὶ ἀποστελῶ πῦρ εἰς Μαγῶγ.	6.
9.	9. Καὶ καύσουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις, πέλταις καὶ κόντοις, καὶ τόξοις, καὶ τοξεύμασι, καὶ ῥάβδοις χειρῶν καὶ λόγχαις. Ἄλλος, καὶ ἐκκαύσουσι καὶ ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις, θυρεοῖς καὶ πέλταις, καὶ τόξοις, καὶ βέλεσι καὶ βακτηρίαις χειρῶν, καὶ λόγχαις.	9. ἄ Καὶ ἐκκαύσουσιν καὶ καύσουσι ἐν τοῖς ὅπλοις, πέλταις....
11.	11. Πρὸς τῇ θαλάσῃ. Ἄλλος, ἐξ ἀνατολῆς τῆς θαλάσσης.	11.
12.	12. Κατορύξουσιν ἐκεῖ. Ἄλλος, καὶ θάψουσιν ἐκεῖ.	12.
13.	13. Καὶ ἔσται αὐτοῖς ὀνομαστή, ἢ ἡμέρα ἰδοξασθῆ. Ἄλλος, καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς ἡνομα ἢ ἡμέρα, ἐν ἣ ἐνδοξασθήσομαι.	13.
14.	14. Διαστελοῦσι. Ἄλλος, ἀποστελοῦσι.	14.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

3.	3. Et perdam arcum tuum. Al., et excutiam arcum tuum.	3.
6.	6. Et emittam ignem in Gog. Al., et immittam ignem in Magog.	6.
9.	9. Et succendent in armis, peltis, et contis, et arcubus, et sagittis, et baculis manuum, et lanceis. Alius, et comburent, et incendunt in armis, et scutis, et peltis, et arcubus, et jaculis, et baculis manuum, et lanceis.	9. Et incendunt et comburent in armis, peltis...
11.	11. Ad mare. Al., ex oriente maris.	11.
12.	12. Et defodient ibi. Al., et sepelient ibi.	12.
13.	13. Et erit eis nominata, qua die glorificatus fuerit. Al., et erit eis in nomen dies, in qua glorificabor.	13.
14.	14. Secernent. Alius, mittent.	14.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
16 תבונה	16.	16.
18 אילים כרים וצפזפים פרים כריאי בשן כלם	18.	18.
27 כמארזת מ'בוסם	27.	27.
28 וננסתים אלאדמתם תל'א עש עם תש דתיד	28.	28.
29 וקדדק	29.	29.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
16. Hamona.	16. Hamona.	16.
18. Arietum, agnorum et hircorum, vitulorum bubalorum Baskan, cunctorum ipsorum.	18. Arietum, et agnorum, et hircorum, taurorumque et altilium, et pingulum omnium.	18.
27. De terris inimicorum suorum.	27. De terris inimicorum suorum.	27.
28. Et congregarem eos ad terram suam, et non relinquam ultra ex eis ibi.	28. Et congregaverim eos super terram suam et non derelinquam quempiam ex eis ibi.	28.
29. Spiritum meum.	29. Spiritum meum.	29.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Ezechielis.

V. 1. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος. Mox, Μοσόχ. DRACH.
 V. 2. C, καὶ ἀναβιδάσω. IDEM.
 V. 3. Ἄλλος, καὶ ἀποτινάξω etc. etc. Drusius.
 V. 4. C, ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραήλ, absque altero τὰ Rom. editionis. DRACH.
 V. 5. C, ἐπὶ πρόσωπον, et λέγει Κύριος Κύριος. IDEM.
 V. 6. Ἄλλος, καὶ ἀποσταλῶ etc. [Non indicat Montf. unde deprompserit istam lectionem Græcam, quam Drusius non exhibet. Edit. Rom. tantum : « In plerisque Magog. » C, ἐπὶ Μαγώγ. DRACH.]
 V. 8. Pro (ἡμέρα) ἐν ἧ, Theodor., ἦν. Hebr., quam. DRACH.
 V. 9. Θ., καὶ ἐκκαύσουσι etc. Ms. Jes. Alteram vero lectionem adfert Drusius. [C, ✕ καὶ ἐκκαύσουσι, ; καὶ καύσουσιν etc. DRACH.]
 V. 10. C, ἀλλὰ τὰ ὄπλα. Et in fine commatis, λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.

V. 11. Ἄλλος, ἐξ ἀνατολῆς etc. Drusius. [Est lectio apud Theodoretum. DRACH.]
 V. 13. Ἄλλος, καὶ θάψουσιν καὶ. Idem. [Sic etiam pro duobus κατορύξουσιν proxime sequentis versus, Alii θάψουσι. DRACH.]
 V. 15. Ἄλλος, καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς ὄνομα etc. Idem. Editio Romana, ὀνομαστόν. [Etiam C et VM ὀνομαστόν. Alius lectio est apud Theodoretum. In fine commatis C, Κύριος Κύριος. DRACH.]
 V. 14. Ἄλλος, ἀποσταλοῦσι. Ms. Jes. qui mox habet πᾶσαν ante τὴν γῆν. [C, ἐπιπορευομένους πᾶσαν τὴν γῆν, θάψαι ✕ καὶ τοὺς παραπορευομένους, prætereunτες. In notis ed. Rom. : « In plerisque, μετὰ τῶν περιεγομένων, cum circumvenitibus. » In ed. Rom. et VM desideratur. Hebr. et cum transeuntibus, et τοὺς transeuntes verti potest. In fine commatis C, καὶ ζητήσουσι. Sed Hebr. non habet καὶ. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XL.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
1 בראש השנה ויבא אתי שוב : בבואות אלהים	1.	1.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. In capite anni.	1. In exordio anni.	1.
Et adduxit me illuc. In visionibus Dei.	Et adduxit me illuc. In visionibus Dei.	

16.	16. Πολυάνδριον. Ἄλλος, Ἀμωνά.	16.
18.	18. Κριούς, καὶ μέσγους καὶ τράγους, καὶ οἱ μέσγοι ἐστρατωμένοι πάντες. Ἄλλος, κριῶν καὶ μέσγων, καὶ τράγων, καὶ ἀρνῶν, καὶ ταύρων ἐστρατωμένων πάντων.	18.
27.	27. Ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν. Ἄλλ., ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθρῶν αὐτῶν.	27.
28.	28. Vacat. Ἄλλ., καὶ συναΐσω αὐτούς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐ καταλείψουσιν ἐπὶ αὐτῶν ἐκεῖ. Ἄλλος, καὶ οὐ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν οὐδέτι.	28.
29.	29. Τὸν θυμὸν μου. Ἄλλος, τὸ πνεῦμά μου.	29.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

16.	16. Polyandrión. Al., Amona.	16.
18.	18. Arietes, et vitulos et hircos, et vituli adipati omnes. Al., arletum et vitulorum, et hircorum et agnorum, et taurorum adipatorum omnium.	18.
27.	27. De terris gentium. Alius, de terris inimicorum suorum.	27.
28.	28. Vacat. Alius, et congregabo eos in terram suam, et non derelinquent amplius eorum quempiam ibi. Al., et non derelinquam amplius eorum quempiam.	28.
29.	29. Furorem meum. Alius, spiritum meum.	29.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Ezechielis.

V. 15. C. σποδομήσει παρ' αὐτὸ (sic) σημεῖον ἕως ἔσθω θαψουσιν αὐτὸς οἱ θάπτοντες εἰς τὸ Γ' τὸ πολυάνδριον τοῦ Γάγ. Nobilitas : « In nullis est τόγε. Da. »
 V. 16. Ἄλλος, Ἀμωνά. Quod cum aspirata scribendum putat Drusius, qui hæc Hieronymi loca adfert : « Nomen autem civitatis appellari Amona, quæ Græce dicitur πολυάνδριον, hoc est, multitudo hominum sepulcrorum. » Rursum : « Sepulcrum Gog non erit in montibus, sed in depressis vallibus et in confragosis locis, quæ Hebraice appellantur Gof sive Gæ. » Et mox : « Nomen autem civitatis..... appellabitur Amona, sive polyandrión. » Idem.
 V. 17. C. Καὶ οὐ υἱὲ ἀνθρώπου· τάδε λέγει Κύριος Κύριος· εἰπὼν παντί... συνάγητε ἐπὶ ἐκ πάντων : (Hebr. non habet emphásis) τῶν περιχώρων ἐπὶ τὴν θυσίαν μου ἢ καὶ ἐγὼ : (Hebr., ego) τέθυνα etc. Idem.
 V. 18. Ἄλλος, κριῶν καὶ μέσγων etc. Drusius. Hic invertuntur quædam : sic enim Hebraice scribitur

postularat, κριῶν, καὶ ἀρνῶν, καὶ τράγων, καὶ μέσγων etc.
 V. 20. C non habet καὶ ἀπὸ γίγαντα, neque Hebr. Et in sine commatis Κύριος Κύριος. Drusius.
 V. 25. C. Νῦν ἀναστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰακώβ. Ed. Rom. : « Illud in (Jacob) abest a plerisque. » Hebr. et Vulg., redueam captivitatem Jacob. Idem.
 V. 26. C. τὴν ἀτιμίαν ἐστῶν. Drusius.
 V. 27. Ἄλλος, ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν. Idem.
 V. 28. καὶ συναΐσω etc. Ms. Iov., et Drusius. [C ita : καὶ συναΐσω αὐτούς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οὐ καταλείψω ἐκεῖ ἐπ' αὐτῶν ἐκεῖ. Ἰδιαι.]
 V. 29. Ἄλλος, τὸ πνεῦμά μου. Hieronimus. Ubi LXX, τὸν θυμὸν μου, quam τῶν Ὁμιλητικῶν ἐπιπέσεων memorat Hieronymus, alius IIIIII non [inter] meum, sed spiritum meum significare. [C, ἄν' οὐ ἐξέχεα τὸν θυμὸν μου. Drusius.]

EZECHIELIS CAPUT XL.

1.	1. Ἐν τῷ πρώτῳ βαθί. καὶ ἐστῶ με ἐκεῖ ἐν ἐξοχῇ θεῶν.	1. [Ἐν ἀπ' ἐκεῖ.]
----	---	-------------------

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. In primo gradat. Et stans me ibi in excelso loci.	1. In super eorum.
----	---	--------------------

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΤΑΑΣ.

בנגב 2
3 בית וקנה המדה והוא נמוך
בשער
5 והמה
אחדות הבנין
וקמה
6 ועל במעלות
קס
7 קסו
אלם 'O Σύρος, την κίχλιδα.
9 אחד אלם בשער
ואילו
10 והוא השער דרך הקדים
11 השער
12 והכל לפני המזרח אכות-אחד
משה
14 ואיל איל השער
15 על לפני אלם השער
16 והלכות מבכות
המאים
אליהם
לאכות
17 לשער

2.
3.
5.
6.
7.
9.
10.
11.
12.
14.
15.
16.
17.

2. Ἐξέναντι τοῦ βορρᾶ.
3. * Ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, (καὶ κάλαμος μέτρου) καὶ αὐτὸς εἰσθῆκει ἐπὶ τὴν πύλην.
5. Τεῖχος.
Τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς.
Καὶ ἀνάστημα.
6.
Πρόθυρον.
7. Καὶ πρόθυρον.
9.
10.
11.
12. Στηριγμάτων.
14. Καὶ κριώμα...
15. . . . .
16.
Στήριγμα.
17. Γαζοφυλάκεια.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

2. A meridie.
3. In manu ejus, et calamus mensuræ: et ipse stans in porta.
5. Murus.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.
6. Et ascendit in gradus ejus.
Limen.
7. Et limen.
Vestibulum. Syrus, cancellum.
9. Vestibulum portæ.
Et postes ejus.
10. Et thalami portæ viam orientis.
11. Portæ.
12. Et terminum ante thalamos cubito uno.
Et thalamus.
14. Et ad postem atrii.
15. Super faciem vestibuli portæ.
16. Et fenestræ clausæ.
Thalamis.
Postibus eorum.
In vestibulis.
17. Cubicula.

2. Ad Austrum.
3. In manu ejus, et calamus mensuræ in manu ejus: stabat autem in porta.
5. Murus.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.
6. Et ascendit per gradus.
Limen.
7. Et limen.
Vacat.
9. Vestibulum portæ.
Et frontem.
10. Porro thalami portæ ad viam orientalem.
11. Portæ.
12. Et marginem ante thalamos cubiti unius.
Thalami autem.
14. Et ad frontem atrium.
15. Et ante faciem portæ.
16. Et fenestras obliquas.
Thalamis.
Postibus eorum.
In vestibulis.
17. Gazophylacia.

2. Ex adverso Aquilonis.
3. In manus ejus, (et calamus mensuræ) et ipse stabat in porta.
5. Murus.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.
6.
Vestibulum.
7. Et vestibulum.
9.
10.
11.
12. [Ante] sustentacula.
14. Et frontem (atrii).
15. Ante faciem postium portæ.
16.
Sustentaculum.
17. Gazophylacia.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ἀπὸ νότου ἀπὸ μεσημβρίας.
3.
5. Περίβολος.
Τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς.
Καὶ ἀνάστημα.
6. Καὶ ἀνέβη δι' ἀναβαθμῶν.
Οὐδὸν.
7. Καὶ οὐδὸν.
Πρόπυλον.
9. Πρόπυλον τῆς πυλῶνος.
10. Αἱ δὲ παραστάδες τῆς θύρας
ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἀνατολικήν.
11.
12. Καὶ ὄριον ἐμπροσθεν τῶν
παραστάδων πῆγος ἑνός.
Καὶ αἱ παραστάδες.
14. Καὶ παραστάσεις.
15. . . . .
16. Καὶ πεφραγμέναι τοξικαί.
Παραστάδας.
Ταῖς περιστάσεις.
Ταῖς περιστάσεις.
17. Ἐξέθρας.

SYMMACHUS.

2. Ab Austro a meridie.
3.
5. Septum.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.
6. Et ascendit per gradus.
Limen.
7. Et limen.
Antiliminare.
9. Vestibulum portæ.
10. Postes autem januæ ad viam
orientalem.
11.
12. Et terminum ante postes
cubiti unius.
Et postes.
14. Et parastases, *vel* postes.
15. Contra faciem vestibuli
portæ.
16. Et munitæ arcuatæ.
Postes.
Circumstantiis.
Circumstantiis.
17. Exedras.

2. Ἀπέναντι.
3. Καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἦν σπαρ-
τίον οἰκοδόμων, καὶ κάλαμος μέ-
τρον, (ἄλλως, μέτρον,) καὶ αὐτὸς
εἰστέθει ἐπὶ τῆς πύλης.
5. Περίβολος.
Τὸ προτείχισμα.
Καὶ τὸ ὕψος.
6. Ἐν ἑπτὰ ἀναβαθμοῖς.
7.
Αἰλάμ.
9. Αἰλάμ τοῦ πυλῶνος.
Καὶ τὰ αἰλεῦ. Ἄλλως, τὸ περι
αὐτό. Ἄλλως, τῆς πύλης στήριγμα.
10. Καὶ τὰ θεῖ τῆς πύλης.
11. Τοῦ πυλῶνος. Ἄλλως, τοῦ
προπυλαίου.
12.
Καὶ τὸ θεῖ.
14.
15. Καὶ τὸ αἰθριον τῆς πύλης.
16. Καὶ θυρίδες κρυπταί.
Τὸ θεεῖμ.
Τοῖς αἰλαμμώθ. Ἄλλως, τὰ αἰ-
λάμ.
Ἐπὶ τὰ αἰλάμ.
17. Παστοφόρια.

LXX INTERPRETES.

2. E regione.
3. E in manu ejus erat funi-
culus cæmentariorum, et calamus
mensura (*aliter*, mensuræ), et
ipse stabat in porta.
5. Septum.
Antemurale.
Et altitudinem.
6. In septem gradibus.
7.
Ælam.
9. Ælam portæ.
Et æleu. *Al.*, quod circa eum.
Al., portæ sustentaculum.
10. Et thee portæ.
11. Portæ. *Aliter*, vestibuli.
12.
Et ipsum thee.
14.
15. Et sub divo portæ.
16. Et fenestræ absconditæ.
Theim.
Ælammoth. *Aliter*, ælam.
Super ælam.
17. Pastophoria.

THEODOTIO.

2. Ab Austro a meridie.
3. In manu ejus, (et calamus
mensuræ) et ipse stabat in porta.
5. Murus.
6.
Vestibulum.
7. Et vestibulum.
9.
10.
11.
12. Cubiti unius.
14.
15.
16.
17.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	ΑΚΥΛΑΞ.
הַצֵּפֶה עָשׂוּי לְחֹצֵר מִבֵּיב מִבֵּיב		...Κύκλω × κύκλω.
21 וְהָדָב וְהָטָו	21.	21. Παρατάδας.
וְאֵילֹךְ		
22 וְאֵלְמוֹךְ וּבְמַעְלֹתָי	22.	22.
וְאֵילְמוֹךְ		
24 דָּרְךְ וְהָדָם	24.	24.
29 וְלֵאמֹר מִבֵּיב וּ מִבֵּיב	29.	Τὰ σπρόγματα αὐτῆς. 29. Καὶ τῶ ἀλλαμῶθ κύκλω × κύκλω. 32.
32 אֶל־חֹצֵר הַפְּנִימִי דָרְךְ וְהַקִּדִּים	32.	
34 לְחֹצֵר הַחִיצוֹנָה	34.	34.
38 שֵׁם חֵידוֹךְ אֶת־הַעֲלֵה	38.	38.
39 וּבֵאלֹם הַשַּׁעַר שְׁנַיִם שְׁלֹחֹתַי מִפִּי וְשְׁנַיִם שְׁלֹחֹתַי מִפִּיהָ	39.	39.
וְהַעֲלֵה וְהַחֲבֹאֵת		
40 וְאֶל־הַבֶּתֶף מִחֹצֵה לַעֲלֵה לַפֶּתַח הַשַּׁעַר	40.	40. Καὶ πρὸς τῆ ὀμῆ τῆ ἔξω- θεν, τῆ ἀναβαινοῦση πρὸς τὴν θύ- ραν τῆς πύλης. 43. 1. Ἐπιστάσεις. 2. γελῆ. 45. Τὸ γαζοφυλάκιον.
43 וְהַשְּׁפִיטִים	43.	
45 זֶה הַלְּשָׁכָה	45.	
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Et pavimentum factum atrio circum circum.	Et pavimentum stratum lapide per circuitum.	Circum circa.
21. Et latitudinem ejus, et thalami ejus.	21. Quam in latitudine. Et thalamos ejus.	21. Postes.
Et postes ejus.	Et frontem ejus.	
Et vestibula ejus.	Et vestibulum ejus.	
22. Et in gradibus.	22. Et graduum.	22.
Et vestibula ejus.	Et vestibulum.	
24. Viam austri.	24. Ad viam australem.	24.
Postes ejus.	Frontem ejus.	Sustentacula ejus.
29. Et vestibula ejus circum circum.	29. Et vestibulum ejus in circuitu.	29. Et alammoth circum circa.
32. Ad atrium interius via orientis.	32. In atrium interius per viam orientalem.	32.
34. Atrio exteriori.	34. Atrii exterioris.	34.
38. Ibi abluent holocaustum.	38. Ibi lavabunt holocaustum.	38.
39. Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, et duæ mensæ inde.	39. Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, et duæ mensæ inde.	39.
Holocaustum et sacrificium pro peccato.	Holocaustum et pro peccato.	
40. Et ad humerum extra gradum ad ostium portæ.	40. Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ.	40. Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ.
43. Et cremathræ.	43. Labia.	43. 1. Epistases. 2. labia.
45. Hoc cubiculum.	45. Gazophylacium.	45. Gazophylacium.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

✕ Καὶ περίστυλα πεποιημένα
τῆς αὐλῆς κύκλω.

21.

Καὶ ὑπερόρησις.

22.

24. Εἰς λίβα.

Τὰ περὶ αὐτήν.

29.

32.

34. . . . .

38.

39.

40. Καὶ πρὸς τῇ ὀμίᾳ τῇ ἐξω-
θεν, τῇ ἀναβαινοῦσῃ πρὸς τὴν θύ-
ραν τῆς πύλης.

43. Χεῖλη.

45. Ἡ ἐξέδρα.

SYMMACHUS.

Et intercolumnia facta atrii
circum.

21.

Et eminentia.

22.

24. Ad africanum.

Quæ circa eam.

29.

32.

34. Atrii interioris.

38.

39.

40. Et ad latus exterius, quod
ascendit ad ostium portæ.

43. Labia.

45. Exedra.

Καὶ περίστυλα.

21. Καὶ τὸ πλάτος ✕ αὐτῆς :
καὶ τὸ θεῖ.

Καὶ τὸ αἰεῦ. ΟἶΓ', καὶ τὰ ὑπερ-
θυρα.

Καὶ τὰ αἰλαμῶθ.

22. Καὶ κλιμακτῆρσιν. Ἄλλος,
καὶ βαθμοίς.

Καὶ τὰ αἰλαμμῶθ (*aliter*, αἰλουμ-
μών). Ἄλλος, καὶ πρόπυλον.

24. Κατὰ νότον. Ἄλλος, κατὰ
τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς νότον.

Τὰ αἰεῦ.

29. Καὶ τῷ αἰλαμμῶθ κύκλω.

32. Εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν
κατὰ ἀνατολάς. Ἄλλος, εἰς τὴν
αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ὁδῷ κατ' ἀνα-
τολάς.

34. Εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν.

38. *Vacat.*

39. Ἐν δὲ τῷ αἰλάμ τῆς πύλης +
τῆς δευτέρας ἴ δύο τράπεζαι ἐνθεν
καὶ δύο τράπεζαι ἐνθεν.

Vacat.

40.

43.

45. Ἡ ἐξέδρα.

LXX INTERPRETES.

Et intercolumnia.

21. Et latitudinem ejus, et
thee.

Et æleu. *Tres interpr.*, et su-
perliminaria.

Et ælamoth.

22. Et gradibus. *Alius, idem.*

Et ælammoth. *Alius, et antilli-
minare.*

24. Ad austrum. *Alius, ad viam
quæ ad austrum.*

Æleu.

29. Et ælammoth circum.

32. In portam respicientem ad
orientem. *Alius, in atrium interius
via ad orientem.*

34. In atrium interius.

38. *Vacat.*

39. In ælam vero portæ secundæ
duæ mensæ hinc, et duæ mensæ
inde.

Vacat.

40.

43.

45. Exedra.

✕ Καὶ περίστυλα πεποιημένα
τῆς αὐλῆς κύκλω ✕ κύκλω.

21. Παραστάδας.

22.

24.

29. Καὶ τῷ αἰλαμμῶθ κύκλω
✕ κύκλω.

32.

34.

38. ✕ Ἐκεῖ πλυνοῦσι τὴν ὀλο-
καύτωσιν.

39.

✕ Τὴν ὀλοκαύτωσιν καὶ τὰ ὑπερ
ἀμαρτίας.

40.

43. Χεῖλη.

45. Ὁ θάλαμος.

THEODOTIO.

Et intercolumnia facta atrii cir-
cum circum.

21. Postes.

22.

24.

29. Et ælammoth circum cir-
cum.

32.

34.

38. Ibi lavabunt holocaustis.

39.

Holocaustis et quæ pro pec-
cato.

40.

43. Labia.

45. Thalamus.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON †

AKYAAΣ.

תלך תלך תלך תלך 49

49.

49. 1. . . . 2. . . .

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

49. Et in gradibus quibus
ascendent ad illud.49. Et octo gradibus ascende-
batur ad eam.49. 1. Et gradibus in quibus
ascendebatur ad eam. 2. Gradibus
undecim.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XL Ezechielis.

V. 1. Hieronymus : « Qui (Theodotio) in eo loco ubi nos posuimus, in *exordio anni*, interpretatus est, in *novo anno, decima mensis*. Novus autem annus apud Hebræos vocatur mensis septimus, qui apud eos habet vocabulum, THESRI. » [C. + Καὶ ἐγένετο : (deest in Hebr.) ἐν τῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ ἔτει... ἐν τῷ τεσσαρκαίδεκάτῳ. (VM, 2 m. τεσσαρσικ. Adi Maji spicilegium Rom. T. 2. sn.) DRACH.]
Ibid. ✕ Καὶ ἤγαγεν etc. Ms. Jes. Hæc porro habentur in edit. Rom. ubi ἐκεῖ non adest. [C, καὶ ἤγαγέ με ✕ ἐκεῖ : DRACH.]

V. 2. Hieronymus : « LXX et Aq. e regione et ex adverso Aquilonis. Th. et Symm. *vergentis ad Austrum*. » Interpretum lectionem Græcam mutuamur ex codice Regio. [C tantum sequentia habet hoc in versu : ἐν ὄρασει Θεοῦ, καὶ ἤγαγέ με ἐπ' ὄρους ὕψηλου σφόδρα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὡσεὶ οἰκοδομη πόλιως ἀπέβαντι. Quæ autem hic desiderantur habentur in Hebr. et in LXX nostris. DRACH.]

V. 3. 'A., Θ., ἐν τῇ χειρὶ etc. Ms. Jes. ubi illud, καὶ κάλαμος μέτρον, omittitur. [In C prænotatur obelo + σπιλοντος, : quia non adest in Hebr. — Mox, καὶ κάλαμος μέτρον ✕ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, : DRACH.]

V. 4. C, καὶ εἶπεν πρὸς με ὁ ἀνὴρ + Ἐώρακας, : (deest in Hebr.) υἱὲ ἀνθρώπου, ἴδε τοὺς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐν τοῖς ὤσι σου ἄκουε, καὶ τάξον + εἰς : (abest ab Hebr.) τὴν καρδίαν σου πάντα etc. DRACH.]

V. 5. 'A., Θ., τείχος. Σ., Ὁ, περίβολος. Hieron. : « Pro muro, quem Aq. et Th. interpretati sunt, Sym. et LXX posuere περίβολον. »

Ibid. 'A., Σ., τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς. Drusius. Regius vero codex pro τῆς οἰκοδομῆς, habet τῶν ἀνασθαιῶν.

Ibid. 'A., Σ., καὶ ἀνάστημα. Drusius.

V. 6. Σ., καὶ ἀνέβη etc. Drusius. In hunc locum Hieron. : « Propterea per gradus ingreditur, imo conscendit, quos soli LXX *septem* nominant ; cum et in Hebræo et in cæteris translationibus, gradus tantum absque numero legerimus. » [C, κατὰ ἀνατολὰς ἐν + ἑπτά : ἀνασθαιῶσι, καὶ διεμέτρησε τὸ θεῖ ἐξ ἐξ, τὸ Αἰλάμ etc. DRACH.]

V. 7. 'A., Θ., καὶ πρόθυρον. Σ., καὶ οὐδόν. Ms. Jes. ex Origene, et Drusius ex hoc Hieronymi loco : « Limen igitur portæ sive θεῖ, imo SEPH, quod Symm. οὐδόν, Aq. et Th. πρόθυρον interpretati sunt. » [Ed. Rom. et Lamb. Bos : Pro καὶ τὸ θεῖ, Symm. vertit, τὸν δὲ οὐδόν. DRACH.]

Ibid. עֲנַתִּי LXX, παραστάδες. Ubi hæc notat Drusius : « Singularis (vox) κῆ ex quo factum putaverim θεῖ, quod in editione τῶν Ὁ. Id cum ἤρ confundunt, et limen interpretantur. In edit. Rom. τὸ θεῖ, A. S. Th. πρόθυρον, vestibulum, οὐδόν, limen. Theodoretus annotat apud Syrum se reperisse θεῖ et limen et superliminare significare ; Theim vero eadem numero multitudinis. Hieron. limen portæ, sive θεῖ, imo SAPH. Et mox : Post limen autem portæ, juxta Hebraicum, mensus est thalamum, sive cubiculum, ut Symm. transtulit, παραστάδας, i. e. postes. Et post aliquanto : *Extrema thalamorum*, vel ut Sym. transtulit, παραστάδων. Thalami autem, sive παραστάδες, et ut LXX de suo posuere, θεηλάθ. Et deinde : *Mensusque est portam a tecto thalami*, sive

παραστάδος : et cubicali autem, id est, thalami, et παραστάδες. Hic vides θεῖμ corruptum esse in θεηλάθ. Nam, ut ait Hieronymus, omnia prope verba Hebraica, et nomina quæ in Græca et Latina translatione sunt posita, nimia vetustate corrupta. Scriptorumque vitio depravata, et dum de inemendatis scribuntur inemendatiora, de verbis Hebraicis facta esse Sarmatica, imo nullius gentis, dum et Hebræa esse desiderint, et aliena esse non cœperint. »

Ibid. Σ., πρόθυρον. Ms. Jes. ex Origene, et Drusius. Ὁ Ἐύρος, τὴν κικλίδα. Ms. Jes. Hieronymus : « Post limen portæ etc. quod LXX Αἰλάμ transtulerunt, quod in sequentibus Sym. antelimitare interpretatus est. » [Ubi edit. Rom. πλάτος et μήκος, C et VM, μήκος et πλάτος. — C, καὶ τὸ Αἰλάμ ἀναμύσον τοῦ θαιεῖμ (VM, θεηλαθ. Ed. Rom., θεηλάθ). In fine commatis, καὶ τὸ Αἰλ πηγῶν πάντε. DRACH.]

V. 8. In C ita : καὶ τὸ θεῖ τὸ τρίτον, ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ πλάτος, καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ μήκος. Et nihil amplius. DRACH.]

V. 9. Σ., πρόθυρον τοῦ πυλῶνος. Ex Ms. Jes.

Ibid. Ἄλλος, τὸ περι αὐτοῦ. Ἄλλος, τῆς πύλης στήριγμα. Ms. Jes. Hieron. eadem ipsa exprimit ELAU, circa eum, sive sustentacula. Prima versio Symmachi esse videtur, ut infra v. 24 et cap. xli, v. 3. [In C ita ὃ 8, καὶ τὸ Αἰλ τοῦ πυλῶνος πλησίον τοῦ Αἰλάμ τῆς πύλης ὀκτώ πηγῶν, καὶ τὰ Ἐλέου δύο πηγῶν καὶ τὸ Αἰλάμ τῆς πύλης τῆς ἰσοθεν. DRACH.]

V. 10. Σ., αἱ δὲ παραστάδες τῆς θύρας etc. Drusius. [C, καὶ τὸ θεῖ τῆς πύλης κατέναντι, τρεῖς ἔθεν καὶ τρεῖς ἔθεν, μέτρον ἔν etc. DRACH.]

V. 11. Ἄλλος, τὸ προπυλαίου. Ex scholio Romanæ edit.

Ibid. τὸ μήκος τῆς πύλης. Hanc lectionem τοῖς Ὁ tribuit scholion edit. Rom. Verum illi habent εὔρος, et Hieronymus testificatur legi in LXX *latitudinem*.

V. 12. Σ., καὶ ὄριον etc. Hoc quasi scholion adfert Drusius ; at est versio Symmachi, ut colligitur ex codice Jes. qui habet, Σ., παραστάδων. Unde etiam reliquas interpretationes mutuamur.

Ibid. Σ., καὶ αἱ παραστάδες. Drusius. [In C totus noster versus ita : Καὶ πήχως ἐπισυναπτόμενος (sic), *continuari*, ἐπὶ [κατὰ] πρόσωπον τῶν θεῖμ ✕ πήχως ἑνός, καὶ πήχως ἑνός ὄριον ἔθεν καὶ ἔθεν, καὶ τὸ θαῦ πηγῶν ἐξ ἔθεν + καὶ πηγῶν ἐξ ἔθεν. : DRACH.]

V. 13. Hieron., a tecto thalami, sive παραστάδος. [C, ἀπὸ τοῦ τοίχους. Etiam Alex. τοίχους. Mox, πλάτος εἰκοσιπέντε. DRACH.]

V. 14. Hieron. : « Symmachus hunc locum sic interpretatus est, et fecit παραστάσεις, pro quibus in Hebraico habet ELIM, quæ Aq. interpretatus est χρίωμα, et nos in fronte vertimus. » Verum hæc suspicione non vacat : nam mira perturbatio hoc Capite. Ibid. pro illo τῶν Ὁ, τὸ αἶθριον Αἰλάμ, ms. Jes. ad marg. πρόθυρον. [In C ὃ 14 ita : καὶ τὸ αἶθριον τοῦ Αἰλάμ τῆς πύλης ἐξήκοντα πήχεις, καὶ θαιεῖμ τῆς αὐλῆς τῆς πύλης κύκλω ✕ κύκλω, : DRACH.]

V. 15. Hieronymus : « Sub divo quoque Ailam portæ. Aq., ante faciem postium portæ, Sym., contra faciem vestibuli portæ, interpretati sunt. » [C, καὶ τὸ αἶθριον τῆς αὐλῆς. DRACH.]

49. . . .

49. Καὶ ἐπὶ δέκα ἀναβαθμῶν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτό.

49. . . .

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

49. Gradibus octo.

49. Et super decem gradus ascendebant ad illud.

49. Gradibus undecim.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XL Ezechielis.

V. 16. Σ., καὶ πεφραγμένα τοξικά. Cod. Reg. bombycinus. Hieron. item : « *Fenestras absconditas, quæ Hebraice appellantur ATEMOTH, Sym. τοξικάς transtulit.* » Et infra : « *Et hæ fenestras erant in ihalamis, hoc est, in cubiculis singulis et porticibus, quæ ante cubacula tendebantur, obtinentes cubitos 50. Quæ fenestræ obliquæ, sive τοξικά, idcirco a sagittis vocabulum perceperunt, quod instar sagittarum angustum in ædes lumen immittant, et intrinsecus dilatentur.* »

Ibid. 'A., στήριγμα. Σ., παραστάδας. Ms. Jes. Longe aliter Drusius ΟΥΝΓΥ S., postes. A., thalamos.

Ibid. Σ., ταῖς περιστάσεις. Ms. Jes. Drusius vero : A., *frontes eorum.* S., *circumstantias.* Sic ex Hieronymo.

Ibid. Σ., ταῖς περιστάσεις. Ms. Jes. ubi hæc nota additur, τούτεστι, ταῖς περιστηκταῖς περὶ τὴν αὐλὴν, καὶ λεγομένας ὑπὸ Ἀκύλου στηρίγμασιν. Ὁρ. i. e., Ὀριγίνης. [C, καὶ θυρίδες κρυπταὶ ἐπὶ τὰ θωαίτη. Μοχ, καὶ ὠσαύτως τοῖς Αἰλαμμῶθ, καὶ θυρίδας κύκλω ✕ κύκλω : Ἐσωθεν, καὶ ἐπὶ etc. DR.]

V. 17. 'A., γαζοφυλάκια. Σ., ἐξέθρας. Ex Hieronymo.

Ibid. Σ., Θ., ✕ πεποιημένα τῆς αὐλῆς κύκλω ✕ κύκλω. Ms. Jes. [C, καὶ περιστυλα ✕ πεποιημένα : τῆς αὐλῆς κύκλω ✕ κύκλω, : τριάνοντα etc. DRACH.]

V. 18. C, καὶ στοαὶ κατὰ Νότου (per o) τῶν πυλῶν. DRACH.

V. 19. C, καὶ διεμέτρησε τὸ πλάτος + τῆς αὐλῆς : ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τῆς πύλης τῆς βλεπούσης ἔξω, πῆχεις ἑκατὸν + τῆς βλεπούσης (sic) κατ' ἀνατολάς : καὶ εἰσῆγαγέ με ἐπὶ Βορρᾶν. IDEM.

V. 20. C, καὶ διεμέτρησεν + αὐτὸν, : τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς. IDEM.

V. 21. Καὶ τὸ πλάτος ✕ αὐτῆς, καὶ τὸ θεῖ. 'A., Θ., παραστάδας. IDEM.

Ibid. Οἱ Γ', καὶ τὰ ὑπέρθυρα. Ms. Jes. Ex Origene schol. Romanus, τὰ ὑπέρθυρα καὶ ὑποχωρήσεις αὐτῆς.

Ibid. Σ., καὶ ὑπερόρησις. Idem : ἀν ὑποχώρησις, ut supra ? [C, καὶ τὸ θεῖ ✕ αὐτῆς : τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν, καὶ τὰ Αἰλεῦ, καὶ τὰ Αἰλαμμῶν, + καὶ τοὺς φοίνικας αὐτῆς : καὶ ἔγενετο... πενήτηνonta πηχῶν τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τὸ εὖρος αὐτῆς πηχῶν εἰκοσι καὶ πέντε. DRACH.]

V. 22. Ἄλλος, καὶ πρόπυλον. Ms. Jes. ex Origene. [C, τὰ Αἰλαμμῶθ. Sed in fine versus, Αἰλαμμῶ. DRACH.]

V. 23. C, τῆς πύλης ✕ τῆς βλεπούσης. DRACH.

V. 24. Ἄλλος, καὶ τὴν ὁδὸν etc. Ex Drusio.

Ibid. 'A., τὰ στηρίγματα etc. Ms. Jes. ex Origene. [C, καὶ τὰ Αἰλαμμῶθ. DRACH.]

V. 26. C, καὶ κλιμακτῆρες ἐπὶ αὐτῆς, καὶ Αἰλαμμῶθ ἔσωθεν, καὶ φοίνικας αὐτῆς, εἰς ἔνθεν etc. DRACH.

V. 27. C, Καὶ πύλη + κατέναντι πύλης : τῆς αὐλῆς... ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην πρὸς Νότον, πῆχεις ἑκατὸν + τὸ + εὖρος. : IDEM.

V. 28. C, καὶ διεμέτρησε τὴν πύλην ✕ τὴν πρὸς νότον : κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα. : IDEM.

V. 29. 'A., Θ., ✕ κύκλω. Ms. Jes. [C, καὶ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τῶ Αἰλαμμῶ κύκλω ✕ κύκλω : DRACH.]

V. 30. Comma hoc desideratur in LXX nostris.

C ita : καὶ Αἰλάμ ✕ κύκλω κύκλω μῆκος πέντε καὶ εἰκοσι πῆχεων. Ad quæ adiciendum complementum ex Alex., καὶ πλάτος πέντε πῆχεων. DRACH.

V. 31. C, καὶ Αἰλαμμῶ : (claudit asteriscum versus præcedentis) εἰς τὴν αὐλὴν... καὶ ὀκτώ κλιμακτῆρες ✕ ἀναβάσεις αὐτοῦ. : IDEM.

V. 32. Ἄλλ., εἰς τὴν αὐλὴν etc. Drusius ex edit. Complutensi. [C, τὴν βλέπουσαν ✕ ὁδὸν : κατ' ἀνατολάς. DRACH.]

Versu sequenti ita legitur in Ms. Jes. : εἰκοσι πέντε καὶ Αἰλαμμῶθ. Θ., ✕ κύκλω κύκλω μῆκος ε' καὶ κ' πῆχεων καὶ Αἰλαμμῶθ. [C ita ὃ 33, καὶ τὰ θεῖ, καὶ τὰ Αἰλεῦ, καὶ τὰ Αἰλαμμῶ κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῆ, καὶ Αἰλαμμῶ κύκλω κύκλω, : πῆχεις πενήτηνonta μῆκος αὐτῆς, καὶ εὖρος πῆχεις εἰκοσιπέντε. DRACH.]

V. 34. Hieron. : « *Atrii exterioris, pro quo LXX et Sym. interiorem posuerunt.* » [C, καὶ Αἰλαμμῶ ... κλιμακτῆρες, per iota, ut pluries. DRACH.]

V. 35. C, πρὸς τὴν πύλην. DRACH.

V. 36. Καὶ τὰ θεῖ, καὶ τὰ Αἰλεῦ, καὶ τὰ Αἰλαμμῶ, καὶ θυρίδες αὐτῆς κύκλω ✕ κύκλω, : + καὶ τῶ Αἰλαμμῶ : μῆκος αὐτῆς πενήτηνonta πῆχεις, καὶ εὖρος πέντε καὶ εἰκοσι πῆχεις. IDEM.

V. 37. Καὶ τὰ Αἰλαμμῶ (ita etiam versu seq.).... κλιμακτῆρες. IDEM.

V. 38. Θ., ἐκεῖ πλουοῖσι etc. Drusius et ms. Jes. [C habet sub asterisco. DRACH.]

V. 39. Ἐν δὲ τῶ Αἰλάμ etc. Drusius. Hieron. vero ait : « *Pro ἘΛΑΜ, in Hebræo positum est, ULAM.* » In edit. Romana, ubi multa perplexa jacent hoc Capite, legitur, καὶ τὰ Αἰλαμμῶν αὐτῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς δευτέρας ἔκρουσις.

Ibid. Θ., ✕ τὴν ολοκαύτωσιν etc. Ms. Jes. Hieronymus ait ex Theodotione additum esse in LXX. [C ita : + ἐν δὲ τῶ Αἰλάμ τῆς πύλης + τῆς δευτέρας ἔκρουσις, δύο τράπεζαι ἔνθεν, καὶ δύο τράπεζαι ἔνθεν, ὅπως σφάζωσιν ἐν αὐτῇ ✕ τὴν ολοκαύτωσιν, καὶ : τὰ ὑπὲρ ἀμαρτίας, καὶ ὑπὲρ ἀγνοίας. DRACH.]

V. 40. 'A., Σ., καὶ πρὸς τῇ ὀμίᾳ etc. Drusius. In edit. Romana omnia perplexa sunt. [C, καὶ κατὰ νότου τοῦ βόρακος τῶν ολοκαυτωμάτων ✕ εἰς θύραν πύλης : τῆς βλεπούσης πρὸς Βορρᾶν, δύο τράπεζαι + πρὸς ἀνατολάς, : κατὰ νότου (per o) τῆς ἐτέρας, καὶ τοῦ Αἰλάμ τῆς πύλης δύο τράπεζαι + κατ' ἀνατολάς. : DRACH.]

V. 41. C ita habet hunc versum : Τέσσαρες τράπεζαι ἔνθεν, καὶ τέσσαρες τράπεζαι ἔνθεν, κατὰ νότου (per o) τῆς πύλης τῶν ὀκτώ τραπέζων + τῶν + θυμάτων, : ἐπ' αὐτὰ σφάζουσι τὰ θύματα + κατέναντι. : DRACH.

V. 42. C,... λελαξευμένοι, τὸ μῆκος πῆχεως ἔνδος καὶ ἡμίσεος, καὶ τὸ πλάτος πῆχεως ἔνδος καὶ ἡμίσεος, καὶ ἐπὶ πῆχυν τὸ ὄψος ✕ ἔνδος, : + ἐπ' αὐτὰ ἐπιθήσουσι etc. DRACH.

V. 43. 'A., 1. ἐπιστάσεις etc. Has lectiones ex Hieronymo mutuumur, quemadmodum et sequentes usque ad finem. [ὃ 43 ita in C, καὶ εἶσος παλαιστήν ἔξουσι λελαξευμένον ἔσωθεν κύκλω κύκλω, καὶ ἐπὶ τὰς τραπέζας ἐπάνωθεν στέγας, τὸ καλύπτεισθαι + ἀπὸ τοῦ + ὀκετοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ξηρατίας. : DR.]

V. 44. C, + καὶ εἰσῆγαγέ με..., καὶ ἰδοὺ ἐξέθρας δύο. Deinde bis κατὰ νότου, per o. DRACH.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Ezechielis.

V. 2. 'A., ἀρχοντα etc. Has omnes lectiones mutuamur ex Theodoro, Drusio et ex Ms. Jes. Sic autem habet Hieronymus : « Porro quod in exercitu Gog, sive Magog, qui juxta LXX, Sym. et Th., princeps est Ros, Mosoch et Thubal : primiam gentem Ros, Aquila interpretatur caput, quem et nos secuti sumus, ut sit sensus, principem capitis Mosoch et Thubal. » Theodoretus vero, τὸ δὲ Ῥῶς, κεφαλήν ὁ Εὐρος ἠρμήνευσεν, καὶ ὁ Ἀκύλας δὲ κεφαλήν Μοσὺχ, τὸ Ῥῶς Μοσὺχ ἠρμήνευσεν. [C, Ῥῶς, καὶ Μοσὺχ. DRACH.]

V. 3. C, ἐπὶ σὲ, Γῶγ, ἀρχοντα. Hebr. et Vulg., ad te, Gog, principem. DRACH.

V. 4. Θ., καὶ περιστρέψω etc. Ms. Jes. [Eadem sub asterisco in C. Eadem pariter Theodoretus, nisi quod addit κυκλόθεν ante καὶ δώσω. Sed hoc κυκλόθεν non est in Hebr. DRACH.]

Ibid. ✕ Συναγωγή etc. Drusius. In aliis libris legitur πέλτας, καὶ περικεφαλαίας, καὶ μαχαίρας ἀσπίδας. In O' edit. Rom., συναγωγῆ πολλῆ, πέλται καὶ περικεφαλαίαι καὶ μάχαιραι. [C, καὶ μάχαιραι ✕ πάντες ✕ αὐτοί, : duabus illuminantibus stellis, ut non

raro. Etiam apud Theodoretum, πάντες αὐτοί. Heb., omnes ii. DRACH.]

V. 5. Ἄλλος, Πέρσαι etc. Drusius, καὶ Αἰθῦες. Theodoretus, καὶ Φούτ. In aliis legitur, καὶ Αἰθῦες, καὶ Φρύγες. [C, καὶ Αἰθῦες ✕ μετ' αὐτῶν, : Etiam Theodor. legit μετ' αὐτῶν. DRACH.]

V. 6. Ἄλλος, καὶ πάντα etc. Drusius. [C et VM, οἶκος τοῦ θιργαμῶ.—Theodor. legit ut Alius noster, πάντα τὰ ὑποστηρίγμ. DRACH.]

V. 7. Pro ἡ συνηγμένη, C habet, οἱ συνηγμένοι. Hebr., qui congregati. DRACH.

Ad versum 8. Drusius alteram lectionem adfert corruptam, quæ nihil pene differt a LXX habeturque in nois edit. Romanæ his verbis : ἐτοιμασθήσῃ, καὶ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἐτῶν ἤξει, καὶ ἤξει εἰς γῆν, εἰς τὴν γῆν ἀπεστραμμένη ἀπὸ μαχαίρας, ἡθροισμένη ἀπὸ λαῶν πολλῶν. Sicque legitur apud Theodoretum. [Pro συνηγμένων, C, συνηγμένην. Hebr., congregatam. DRACH.]

V. 9. Ἄλλος, ὡς καταίγεις. Ms. Jes.

V. 11. C, ἤξω ἐφ' ἡσυχάζοντα ἐν ἡσυχίᾳ, absque

EZECHIELIS CAPUT XXXIX.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYLAΣ.
קִשְׁר יְהוּיָה 3	3.	3.
בַּמַּגֵּן שֶׁאֵתְּיָהוּ 6	6.	6.
וּבְעֵרָה הַשִּׁירָה בְּנֶשֶׁת וּבַגֵּן וְצִוּוּ בַקֶּשֶׁת וּבַחֲצִים וּבַמִּקְלָיִם וּבַרְמָחַ	9.	9.
קַחְמָת הַיָּם 11	11.	11.
רַבְדֵי שֵׁם 12	12.	12.
וְהָיָה הַיּוֹם לְשֵׁם יוֹם הַבְּדָד 13	13.	13.
יִבְדִּילֶךָ 14	14.	14.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Et percutiam arcum tuum.	3. Et percutiam arcum tuum.	3.
6. Et mittam ignem in Magog.	6. Et immittam ignem in Magog.	6.
9. Et succendent, et comburent in armatura, et clypeum et scutum in arcu et in sagittis, et in baculo manus, et in lancea.	9. Et succendent, et comburent arma, clypeum, et hastas, arcum et sagittas, et baculos manuum, et contos.	9.
11. Ad orientem maris.	11. Ad orientem maris.	11.
12. Et sepelient ibi.	12. Et sepelient ibi.	12.
13. Et erit eis in nomen dies in qua glorificabor.	13. Et erit eis nominata dies in qua glorificatus sum.	13.
14. Seligent.	14. Constituent.	14.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXVIII Ezechielis.

τῆ, quod neque habet VM. Et in fine versus, οὐκ εἰσὶν αὐταῖς. DRACH.

V. 12. C, χειράς μου εἰς γῆν (Hebr. non habet *terram*) ἡρημωμένην, ἢ κατοικισθῆ (sic, et male, et VM, κατοικισθῆ, pro κατοικ.), καὶ ἐπὶ ἔθνος... κτήσις ✕ καὶ ὑπαρξίν. Etiam apud Theodor. additur ὑπαρξίν, *substantiam*. Hebr., et possessionem. IDEM.

V. 13. Ὁ Ἐβρ. καὶ ὁ Σύρος, ἔμποροι θαρσεῖς. Theodoretus.

Ibid. Θ., καὶ πᾶσαι αἱ κῶμαι αὐτῆς. Drusius. Sic autem Hieronymus loquitur: « Ut autem pro *catulis leonum*, qui Hebraice dicuntur CHAPHIR, LXX et Theod. ponerent *villas*, error perspicuus est. Si enim per *Chi* litteram scribas, appellatur *catulus leonis*; sin autem cum *ce*, qui Hebraice dicitur *Coph*, *ager* appellatur et *villæ*. » Sic restituit Martiænus noster ex mss. quorum unus Sangermanensis habet *cum ce*, Editi per *ce*. [Palam liquet hunc S. Hieronymi locum aliquid passum esse vitio amanuensium. Etenim *catulus leonis* Hebraice dicitur, צפיר, *chephir*, et *villa* vel *pagus*, פסד, *chaphar*. Utraque nuncupatio per idem elementum 2.

— Lamb. Bos: Aq. et Sym., καὶ πάντες οἱ σκύμοι, *catuli leontis*, αὐτῶν. — C, Σαδὰ, καὶ Δαδάν. In fine commatis, post σκύλα, addit μεγάλα. Hebr., *spoliium magnum*. DRACH.]

V. 14. In fine commatis, pro ἐγερθήση, quidam et Theodor., γνώση. Hebr., cognosces. DRACH.

V. 16. C, ἐνώπιον αὐτῶν ✕ Γῶγ. Hebr., in oculis eorum, Gog. IDEM.

V. 17. Ἄλλος, τῶν προφητευσάντων. Tacet Montf. unde sit *expiscatus*; sed juxta ed. Rom. est apud Theodor. Habet etiam C, prænotato asterisco. — Pro ἀναγαγεῖν, C, ἀγαγεῖν. IDEM.

V. 18. Θ., ἐν ὄργῃ μου. Ms. Jes. [Ita etiam C sub asterisco. DRACH.]

V. 20. C, καὶ σεισθήσονται ἀπὸ προσώπου μου. Hebr. et Vulg., et commovebuntur a facie mea. DRACH.

V. 21. Ἄλλος, καὶ καλέσω etc. Drusius. [C, Καὶ καλέσω ἐπ' αὐτὸν πάντα φόβον μαχαίρας, λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.]

V. 23. C expungit obelo ÷ καὶ ἐνδοξασθήσομαι, quia non est in Hebr. veritate. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT XXXIX.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο΄.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

5.	5. Καὶ ἀπολῶ τὸ τόξον σου. Ἄλλος, καὶ ἀποτινάξω τὸ τόξον σου.	5.
6.	6. Καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ Γῶγ. Ἄλλος, καὶ ἀποστελῶ πῦρ εἰς Μαγῶγ.	6.
9.	9. Καὶ καύσουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις, πέλταις καὶ κόντοις, καὶ τόξοις, καὶ τοξεύμασι, καὶ βάρβοις χειρῶν καὶ λόγχαις. Ἄλλος, καὶ ἐκκαύσουσι καὶ ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις, θυρεοῖς καὶ πέλταις, καὶ τόξοις, καὶ βέλεσι καὶ βακτηρίαις χειρῶν, καὶ λόγχαις.	9. ✕ Καὶ ἐκκαύσουσιν καὶ καύσουσι ἐν τοῖς ὅπλοις, πέλταις...
11.	11. Πρὸς τῆ θάλασση. Ἄλλος, ἐξ ἀνατολῆς τῆς θάλασσης.	11.
12.	12. Κατορύξουσιν ἐκεῖ. Ἄλλος, καὶ θάψουσιν ἐκεῖ.	12.
13.	13. Καὶ ἔσται αὐτοῖς ὀνομαστή, ἢ ἡμέρα ἐδοξάσθη. Ἄλλος, καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς ἄνομα ἢ ἡμέρα, ἐν ἣ ἐνδοξασθήσομαι.	13.
14.	14. Διαστελοῦσι. Ἄλλος, ἀποστελοῦσι.	14.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

5.	5. Et perdam arcum tuum. Al., et excutiam arcum tuum.	5.
6.	6. Et emittam ignem in Gog. Al., et immittam ignem in Magog.	6.
9.	9. Et succendent in armis, peltis, et contis, et arcubus, et sagittis, et baculis manuum, et lanceis. Alius, et comburent, et incendent in armis, et scutis, et peltis, et arcubus, et jaculis, et baculis manuum, et lanceis.	9. Et incendent et comburent in armis, peltis...
11.	11. Ad mare. Al., ex oriente maris.	11.
12.	12. Et defodient ibi. Al., et sepelient ibi.	12.
13.	13. Et erit eis nominata, qua die glorificatus fuerit. Al., et erit eis in nomen dies, in qua glorificabor.	13.
14.	14. Secernent. Alius, mittent.	14.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
דבנה 16	16.	16.
אילים כרים וצמחים פרים כרימי בשן כלם 18	18.	18.
מארמון מיבדים 27	27.	27.
אנא וננסים אן אקמחם אלא 28 אש אשם אש ירמא	28.	28.
אקמח 29	29.	29.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
16. Hamona.	16. Hamona.	16.
18. Arietum, agnorum et hircorum, vitulorum bubalorum Bassan, cunctorum ipsorum.	18. Arietum, et agnorum, et hircorum, taurorumque et altillium, et pinguium omnium.	18.
27. De terris inimicorum suorum.	27. De terris inimicorum suorum.	27.
28. Et congregarem eos ad terram suam, et non relinquam ultra ex eis ibi.	28. Et congregaverim eos super terram suam et non derelinquam quempiam ex eis ibi.	28.
29. Spiritum meum.	29. Spiritum meum.	29.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Ezechielis.

V. 1. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος. Mox, Μοσόχ. DRACH.

V. 2. C, καὶ ἀναβιβάσω. IDEM.

V. 3. Ἄλλος, καὶ ἀποτινάξω etc. etc. Drusius.

V. 4. C, ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραήλ, absque altero τὰ Rom. editionis. DRACH.

V. 5. C, ἐπὶ πρόσωπον, et λέγει Κύριος Κύριος. IDEM.

V. 6. Ἄλλος, καὶ ἀποσταλῶ etc. [Non indicat Montf. unde deprompserit istam lectionem Græcam, quam Drusius non exhibet. Edit. Rom. tantum : « In plerisque Magog. » C, ἐπὶ Μαγώγ. DRACH.]

V. 8. Pro (ἡμέρα) ἐν ἧ, Theodor., ἦν. Hebr., quam. DRACH.

V. 9. Θ., καὶ ἐκκαύσουσι etc. Ms. Jes. Alteram vero lectionem adfert Drusius. [C, καὶ ἐκκαύσουσι, καὶ καύσουσιν etc. DRACH.]

V. 10. C, ἀλλὰ τὰ ὄπλα. Et in fine commatis, λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.

V. 11. Ἄλλος, ἐξ ἀνατολῆς etc. Drusius. [Est lectio apud Theodoretum. DRACH.]

V. 13. Ἄλλος, καὶ θάψουσιν ἐκεῖ. Idem. [Sic etiam pro duobus κατορύξουσιν proxime sequentis versus, Alii θάψουσι. DRACH.]

V. 15. Ἄλλος, καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς ὄνομα etc. Idem. Editio Romana, ὀνομαστόν. [Etiam C et VM ὀνομαστόν. Alius lectio est apud Theodoretum. In fine commatis C, Κύριος Κύριος. DRACH.]

V. 14. Ἄλλος, ἀποσταλοῦσι. Ms. Jes. qui mox habet πᾶσαν ante τὴν γῆν. [C, ἐπιπορευομένους πᾶσαν τὴν γῆν, θάψαι καὶ τοὺς παραπορευομένους, praterountes. In notis ed. Rom. : « In plerisque, μετὰ τῶν παρεαγομένων, cum circumvenientibus. » In ed. Rom. et VM desideratur. Hebr. et cum transeuntes, et τοὺς transeuntes verti potest. In fine commatis C, καὶ ζητήσουσι. Sed Hebr. non habet καὶ. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XL.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
ב ראש השנה 1 ויבא אותי שם : במראות אליהם	1.	1.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. In capite anni.	1. In exordio anni.	1.
Et adduxit me illuc. In visionibus Dei.	Et adduxit me illuc. In visionibus Dei.	

16.	16. Πολυάνδριον. Ἄλλος, Ἄμωνά.	16.
18.	18. Κριούς, καὶ μόσγους καὶ τράγους, καὶ οἱ μόσχοι ἐστεατωμένοι πάντες. Ἄλλος, κριῶν καὶ μόσγων, καὶ τράγων, καὶ ἀρνῶν, καὶ ταύρων ἐστεατωμένων πάντων.	18.
27.	27. Ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν. Ἄλλ., ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθρῶν αὐτῶν.	27.
28.	28. Vacat. Ἄλλ., ✕ καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐ καταλείψουσιν ἐπὶ ἀπ' αὐτῶν ἐκεῖ. Ἄλλος, καὶ οὐ καταλείψω ἀπ' αὐτῶν οὐδέτι.	28.
29.	29. Τὸν θυμὸν μου. Ἄλλος, τὸ πνεῦμά μου.	29.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

16.	16. Polyandrión. <i>Al.</i> , Amona.	16.
18.	18. Arietes, et vitulos et hircos, et vituli adipati omnes. <i>Al.</i> , arietum et vitulorum, et hircorum et agnorum, et taurorum adipatorum omnium.	18.
27.	27. De terris gentium. <i>Alins</i> , de terris inimicorum suorum.	27.
28.	28. Vacat. <i>Alins</i> , et congregabo eos in terram suam, et non derelinquent amplius eorum quempiam ibi. <i>Al.</i> , et non derelinquam amplius eorum quempiam.	28.
29.	29. Furorem meum. <i>Alins</i> , spiritum meum.	29.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XXXIX Ezechielis.

V. 15. C, οικοδομήσει παρ' αὐτὸ (sic) σημεῖον ἕως ἔσται θεμελίωσιν αὐτὸ οἱ θάπτοντες εἰς τὸ Γ' ἐπὶ τὸ πολυάνδριον τοῦ Γάγ. Nobilius : « In multis est τόγε. Da.

V. 16. Ἄλλος, Ἄμωνά. Quod cum aspirata scribendum putat Drusius, qui hæc Hieronymi loca adfert : « Nomen autem civitatis appellari Amona, quæ Græce dicitur πολυάνδριον, hoc est, multitudo hominum sepulcrum. » Rursum : « Sepulcrum Gog non erit in montibus, sed in depressis vallibus et in confragosis locis, quæ Hebraice appellantur Gai sive Gæ. » Et mox : « Nomen autem civitatis appellabitur Amona, sive polyandrión. » Idem.

V. 17. C, Καὶ σὺ οὐκ εἶπὸν παντί... συνάθρηξαι ἀπὸ πάντων : (Hebr. non habet σπαιβίς) τῶν περιχύλων ἐπὶ τὴν θυσίαν μου ἦν ✕ ἐγὼ : (Hebr., ego) τέθυκα etc. Idem.

V. 18. Ἄλλος, κριῶν καὶ μόσγων etc. Drusius. Hic invertuntur quædam : sic enim Hebraica series

postularat, κριῶν, καὶ ἀρνῶν, καὶ τράγων, καὶ μόσγων etc.

V. 20. C non habet καὶ ante γίγαντα, neque Hebr. Et in fine commatis Κύριος Κύριος. DRACH.

V. 25. C, Νῦν ἀναστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν Τακώβ. Ed. Rom. : « Illud in (Jacob) abest a plerisque. » Hebr. et Vulg., reducam captivitatem Jacob. Idem.

V. 26. C, τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν. Drusius.

V. 27. Ἄλλος, ἐκ τῶν χωρῶν τῶν etc. Idem.

V. 28. ✕ Καὶ συνάξω αὐτοὺς ✕ ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐ καταλείψω οὐδέτι ἀπ' αὐτῶν ἐκεῖ, DRACH. } [C ita : ✕ καὶ συνάξω αὐτοὺς ✕ ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐ καταλείψω οὐδέτι ἀπ' αὐτῶν ἐκεῖ, DRACH.]

V. 29. Ἄλλος, τὸ πνεῦμά μου. Drusius. Ubi LXX, τὸν θυμὸν μου, quam τῶν Ο' interpretationem memorat Hieronymus, atque RUHI non furorem meum, sed spiritum meum significare. [C, ἀνθ' οὗ ἐξέχεα τὸν θυμὸν μου. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XL.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Ἐν τῷ πρώτῳ μηνί. ✕ Καὶ ἤγαγόν με ἐκεῖ ἐν ὄρασι θεοῦ.	1. [Ἐν νέῳ ἔτει.]
----	---	-------------------

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. In primo mense. Et adduxit me illuc in visione Dei.	1. In novo anno.
----	---	------------------

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΞ.

בנגב 2
בזו וקטו המודה והיא עמו 3
בשער

2.
3.

2. Ἐξέταντι τοῦ βορρᾶ.
3. ✕ Ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, (καὶ κάλαμος μέτρου) καὶ αὐτὸς εἰσθήκει ἐπὶ τὴν πύλην.

דסכה 5
אחד-הוב הבנין

5.

5. Τείχος.
Τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς.
Καὶ ἀνάστημα.

וקמה 6
ויעל במעלות

6.

6.
Πρόθυρον.

סך 7
וקי 7

7.

7. Καὶ πρόθυρον.

אלם 'O Σύρος, τὴν κίχλιδα. 9
אחד-אלם השער 9
ואילו

9.

9.

ותאי השער דרך הקדים 10

10.

10.

השער 11

11.

11.

הבול לפני המזרח אמת-אמת 12

12.

12. Στηριγμάτων.

מזרח

ואל-איל הדצר 14

14.

14. Καὶ κρίμα...

על-לפני אלם השער 15

15.

15. . . . .

הדלתות אמתות 16

16.

16.

הדמים

אליהמה

16. Στήριγμα.

לאלכות

לשכת 17

17.

17. Γαζοφυλάκεια.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

2. A meridie.

2. Ad Austrum.

2. Ex adverso Aquilonis.

3. In manu ejus, et calamus mensuræ: et ipse stans in porta.

3. In manu ejus, et calamus mensuræ in manu ejus: stabat autem in porta.

3. In manus ejus, (et calamus mensuræ) et ipse stabat in porta.

5. Murus.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.

5. Murus.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.

5. Murus.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.

6. Et ascendit in gradus ejus.
Limen.

6. Et ascendit per gradus.
Limen.

6.
Vestibulum.

7. Et limen.

7. Et limen.

7. Et vestibulum.

Vestibulum. Syrus, cancellum.

Vacat.

9.

9. Vestibulum portæ.

9. Vestibulum portæ.

9.

Et postes ejus.

Et frontem.

10. Et thalami portæ viam orientis.

10. Porro thalami portæ ad viam orientalem.

10.

11. Portæ.

11. Portæ.

11.

12. Et terminum ante thalamos cubito uno.

12. Et marginem ante thalamos cubiti unius.

12. [Ante] sustentacula.

Et thalamus.

Thalami autem.

14. Et ad postem atrii.

14. Et ad frontem atrium.

14. Et frontem (atrii).

15. Super faciem vestibuli portæ.

15. Et ante faciem portæ.

15. Ante faciem postium portæ.

16. Et fenestræ clause.

16. Et fenestras obliquas.

16.

Thalamis.

Thalamis.

Sustentaculum.

Postibus eorum.

Postibus eorum.

In vestibulis.

In vestibulis.

17. Cubicula.

17. Gazophylacia.

17. Gazophylacia.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

2. Ἀπὸ νότου ἀπὸ μεσημβρίας.
3.
5. Περίβολος.
Τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς.
Καὶ ἀνάστημα.
6. Καὶ ἀνέθη δι' ἀναβαθμῶν.
Οὐδὸν.
7. Καὶ οὐδὸν.
Πρόπυλον.
9. Πρόπυλον τῆς πυλῶνος.

10. Αἱ δὲ παραστάδες τῆς θύρας ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἀνατολικήν.

11.
12. Καὶ ὄριον ἔμπροσθεν τῶν παραστάδων πήχεος ἑνός.
Καὶ αἱ παραστάδες.
14. Καὶ παραστάσεις.
15. _____
16. Καὶ παφραγμέναι τοξικαί.
Παραστάδας.
Ταῖς περιστάσεις.
Ταῖς περιστάσεις.
17. Ἐξέθρας.

SYMMACHUS.

2. Ab Austro a meridie.
3.

5. Septum.
Latitudinem ædificii.
Et altitudinem.
6. Et ascendit per gradus.
Limen.
7. Et limen.
Antiliminare.
9. Vestibulum portæ.

10. Postes autem januæ ad viam orientalem.

11.
12. Et terminum ante postes cubiti unius.
Et postes.
14. Et parastases, vel postes.
15. Contra faciem vestibuli portæ.
16. Et munitæ arcuatæ.
Postes.
Circumstantiis.
Circumstantiis.
17. Exedras.

2. Ἀπέναντι.
3. Καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἦν σπαρτίον οἰκοδόμων, καὶ κάλαμος μέτρον, (ἄλλως, μέτρον,) καὶ αὐτὸς εἰσθήκει ἐπὶ τῆς πύλης.

5. Περίβολος.
Τὸ προτείχισμα.
Καὶ τὸ ὕψος.
6. Ἐν ἑπτὰ ἀναβαθμοῖς.
7.
Αἰλάμ.
9. Αἰλάμ τοῦ πυλῶνος.
Καὶ τὰ αἰλεῦ. Ἄλλος, τὸ περὶ αὐτό. Ἄλλος, τῆς πύλης στήριγμα.
10. Καὶ τὰ θεῆ τῆς πύλης.
11. Τοῦ πυλῶνος. Ἄλλως, τοῦ προπυλαίου.
12.
Καὶ τὸ θεῆ.
14.
15. Καὶ τὸ αἰθριον τῆς πύλης.
16. Καὶ θυρίδες κρυπταί.
Τὸ θεσίμ.
Τοῖς αἰλαμμῶθ. Ἄλλως, τὰ αἰλάμ.
Ἐπὶ τὰ αἰλάμ.
17. Παστοφόρια.

LXX INTERPRETES.

2. E regione.
3. Et in manu ejus erat funiculus cæmentariorum, et calamus mensura (*aliter*, mensuræ), et ipse stabat in porta.
5. Septum.
Antemurale.
Et altitudinem.
6. in septem gradibus.
7.
Ælam.
9. Ælam portæ.
Et æleu. *Al.*, quod circa eum. *Al.*, portæ sustentaculum.
10. Et thee portæ.
11. Portæ. *Aliter*, vestibuli.
12.
Et ipsum thee.
14.
15. Et sub divo portæ.
16. Et fenestræ absconditæ.
Theim.
Ælamoth. *Aliter*, ælam.
Super ælam.
17. Pastophoria.

2. Ἀπὸ νότου ἀπὸ μεσημβρίας.
3. ~~Κ~~ Ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, (καὶ κάλαμος μέτρον) καὶ αὐτὸς εἰσθήκει ἐπὶ τὴν πύλην.
5. Τεῖχος.
6.
Πρόθυρον.
7. Καὶ πρόθυρον.

9.
10.
11.
12. ~~Κ~~ Πήχεος ἑνός.

14.
15.
16.

- 17.

THEODOTIO.

2. Ab Austro a meridie.
3. In manu ejus, (et calamus mensuræ) et ipse stabat in porta.

5. Murus.
6.
Vestibulum.
7. Et vestibulum.

9.
10.
11.
12. Cubiti unius.

14.
15.

16.
17.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	ΑΡΥΤΑΑΣ.
דִּישָׁה עֲשָׂי לְהִצֵּר סָבִיב סָבִיב		...Κύκλω ✕ κύκλω.
21 וְהִזְבּוּ וְהָא	21.	21. Παρατάδας.
וְאִלֵּךְ		
וְאִלְמוּ		
22 וּבְמַעְלֹת	22.	22.
וְאִלְמוּ		
24 דֶּךְ דְּהָדָם	24.	24.
אִלֵּךְ		
29 וְאִלְמוּ סָבִיב וְסָבִיב	29.	Τὰ σπηρίγματα αὐτῆς. 29. Καὶ τῷ ἀλλαμῶθ κύκλω ✕ κύκλω.
32 אִלְדִּהֲצֵר הַפְּנִימִי דֶּךְ הַקְּדִים	32.	32.
34 לְהִצֵּר הַחִיצוֹנָה	34.	34.
38 שֵׁם יְדִיחוּ אֶת־הַעֲלָה	38.	38.
39 וּבְאֵלִם הַשַּׁעַר שְׁנַיִם שְׁלֹחֹתַי	39.	39.
כִּפּוֹ וְשְׁנַיִם שְׁלֹחֹתַי כִּפּוֹ		
הַעֲלָה וְהַחֲסֹתָא		
40 וְאִלְדִּהֲצֵר כּוֹרְחָהּ לַעֲלָה לַפְּתָח	40.	40. Καὶ πρὸς τῇ ὀμίλῃ τῇ ἔξωθεν, τῇ ἀναβαινοῦσῃ πρὸς τὴν θύραν τῆς πύλης.
הַשַּׁעַר		
43 וְהַשְּׁפִימִים	43.	43. 1. Ἐπιστάσεις. 2. γὰλη.
45 זֶה הַלְּשָׁה	45.	45. Τὸ γαζοφυλάκιον.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Et pavimentum factum atrio circum circum.	Et pavimentum stratum lapide per circuitum.	Circum circa.
21. Et latitudinem ejus, et thalami ejus.	21. Quam in latitudine. Et thalamos ejus.	21. Postes.
Et postes ejus.	Et frontem ejus.	
Et vestibula ejus.	Et vestibulum ejus.	
22. Et in gradibus.	22. Et graduum.	22.
Et vestibula ejus.	Et vestibulum.	
24. Viam austri.	24. Ad viam australem.	24.
Postes ejus.	Frontem ejus.	Sustentacula ejus.
29. Et vestibula ejus circum circum.	29. Et vestibulum ejus in circuitu.	29. Et salammoth circum circa.
32. Ad atrium interius via orientis.	32. In atrium interius per viam orientalem.	32.
34. Atrio exteriori.	34. Atrii exterioris.	34.
38. Ibi abluent holocaustum.	38. Ibi lavabunt holocaustum.	38.
39. Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, et duæ mensæ inde.	39. Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, et duæ mensæ inde.	39.
Holocaustum et sacrificium pro peccato.	Holocaustum et pro peccato.	
40. Et ad humerum extra gradum ad ostium portæ.	40. Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ.	40. Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ.
43. Et cremathræ.	43. Labia.	43. 1. Epistases. 2. labia.
45. Hoc cubiculum.	45. Gazophylæcium.	45. Gazophylæcium.

ἄ Καὶ περίστουλα πεποιημένα
τῆς αὐλῆς κύκλω.

21.

Καὶ ὑπερόχους.

22.

24. Εἰς λίβα.

Τὰ περὶ αὐτήν.

29.

32.

34. . . . .

38

39.

40. Καὶ πρὸς τῇ ὀμίᾳ τῇ ἐξω-
θεν, τῇ ἀναβαινοῦσῃ πρὸς τὴν θύ-
ραν τῆς πύλης.

43. Χεῖλη.

45. Ἡ ἐξέδρα.

SYMMACHUS.

Et intercolumnia facta atrii
circum.

21.

Et eminentia.

22.

24. Ad africanum.

Quæ circa eam.

29.

32.

34. Atrii interioris.

38.

39.

40. Et ad latus exterius, quod
ascendit ad ostium portæ.

43. Labia.

45. Exedra.

Καὶ περίστουλα.

21. Καὶ τὸ πλάτος ἄ αὐτῆς :
καὶ τὸ θεῖ.

Καὶ τὸ αἰλεῦ. Οἱ Γ', καὶ τὰ ὑπέρ-
θουρα.

Καὶ τὰ αἰλαμῶθ.

22. Καὶ κλιμακτῆρσιν. Ἄλλος,
καὶ βαθμοίς.

Καὶ τὰ αἰλαμμῶθ (aliter, αἰλουμ-
μῶν). Ἄλλος, καὶ πρόπυλον.

24. Κατὰ νότον. Ἄλλος, κατὰ
τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς νότον.

Τὰ αἰλεῦ.

29. Καὶ τῷ αἰλαμμῶθ κύκλω.

32. Εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν
κατὰ ἀνατολάς. Ἄλλος, εἰς τὴν
αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ὁδῷ κατ' ἀνα-
τολάς.

34. Εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν.

38. Vacat.

39. Ἐν δὲ τῷ αἰλαμῷ τῆς πύλης +
τῆς δευτέρας δύο τράπεζαι ἐνθεν
καὶ δύο τράπεζαι ἐνθεν.

Vacat.

40.

43.

45. Ἡ ἐξέδρα.

LXX INTERPRETES.

Et intercolumnia.

21. Et latitudinem ejus, et
thee.

Et zleu. Tres interpr., et su-
perliminaria.

Et zlamoth.

22. Et gradibus. *Alius, idem.*

Et zlammoth. *Alius, et antilli-
mizare.*

24. Ad austrum. *Alius, ad viam
quæ ad austrum.*

Æleu.

29. Et zlammoth circum.

32. In portam respicientem ad
orientem. *Alius, in atrium interius
via ad orientem.*

34. In atrium interius.

38. Vacat.

39. In zlam vero portæ secundæ
duz mensæ hinc, et duz mensæ
inde.

Vacat.

40.

43.

45. Exedra.

ἄ Καὶ περίστουλα πεποιημένα
τῆς αὐλῆς κύκλω ἄ κύκλω.

21. Παραστάδας.

22.

24.

29. Καὶ τῷ αἰλαμμῶθ κύκλω
ἄ κύκλω.

32.

34.

38. ἄ Ἐκεῖ πλυνοῦσι τὴν ὀλο-
καύτωσιν.

39.

ἄ Τὴν ὀλοκαύτωσιν καὶ τὰ ὑπὲρ
ἀμαρτίας.

40.

43. Χεῖλη.

45. Ὁ θάλαμος.

THEODOTIO.

Et intercolumnia facta atrii cir-
cum circum.

21. Postes.

22.

24.

29. Et zlammoth circum cir-
cum.

32.

34.

38. Ibi lavabunt holocaustonia.

39.

Holocaustonia et quæ pro pec-
cato.

40.

43. Labia.

45. Thalamus.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON¹

ΑΚΥΛΑΣ.

לְמִן יָרַד שָׁמַיִם וְעָלָה 49.

49.

49. 1. . . . 2. . . .

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

49. Et in gradibus quibus
ascendent ad illud.49. Et octo gradibus ascende-
batur ad eam.49. 1. Et gradibus in quibus
ascendebatur ad eam. 2. Gradibus
undecim.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XL Ezechielis.

V. 1. Hieronymus : « Qui (Theodotio) in eo loco ubi nos posuimus, in *exordio anni*, interpretatus est, in *novo anno, decima mensis*. Novus autem annus apud Hebræos vocatur mensis septimus, qui apud eos habet vocabulum, THESRI. » [C, + Καὶ ἐγένετο : (deest in Hebr.) ἐν τῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ ἔτει... ἐν τῷ τεσσαρκαίδεκάτῳ. (VM, 2 m. τεσσαρκαίσι. Adi Maji spicilegium Rom. T. 2. fn.) DRACH.]

Ibid. ✕ Καὶ ἤγαγεν etc. Ms. Jes. Hæc porro habentur in edit. Rom. ubi *ἔχει* non adest. [C, καὶ ἤγαγε με ✕ ἔχει : DRACH.]

V. 2. Hieronymus : « LXX et Aq. e regione et ex adverso Aquilonis. Th. et Symm. *vergentis ad Austrum*. » Interpretum lectionem Græcam mutuamur ex codice Regio. [C tantum sequentia habet hoc in versu : ἐν ὄρασι Θεοῦ, καὶ ἤγαγε με ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ σφόδρα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὡσεὶ οἰκοδομητὴ πόλιως ἀπέναντι. Quæ autem hic desiderantur habentur in Hebr. et in LXX nostris. DRACH.]

V. 3. A., Θ., ἐν τῇ χειρὶ etc. Ms. Jes. ubi illud, καὶ κάλαμος μέτρον, omittitur. [In C prænotatur obelo + σπιδόντος, : quia non adest in Hebr. — Mox, καὶ κάλαμος μέτρον ✕ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, : DRACH.]

V. 4. C, καὶ εἶπεν πρὸς με ὁ ἀνὴρ + Ἐώρακας, : (deest in Hebr.) ὡς ἀνθρώπου, ἴδε τοὺς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐν τοῖς ὤσι σου ἀκουε, καὶ τάξον + εἰς : (abest ab Hebr.) τὴν καρδίαν σου πάντα etc. DRACH.]

V. 5. A., Θ., τεῖχος. Σ., Ὁ, περίβολος. Hieron. : « Pro muro, quem Aq. et Th. interpretati sunt, Sym. et LXX posuere περίβολον. »

Ibid. A., Σ., τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς. Drusius. Regius vero codex pro τῆς οἰκοδομῆς, habet τῶν ἀναβαθμῶν.

Ibid. A., Σ., καὶ ἀνάστημα. Drusius.

V. 6. Σ., καὶ ἀνέθῃ etc. Drusius. In hunc locum Hieron. : « Propterea per gradus ingreditur, imò conscendit, quos soli LXX *septem* nominant ; cum et in Hebræo et in cæteris translationibus, gradus tantum absque numero legerimus. » [C, κατὰ ἀνατολάς ἐν + ἐπτά : ἀναβαθμοὶς, καὶ διεμέτρησε τὸ θεὸς ἐξ ἐξ, τὸ Αἰλάμ etc. DRACH.]

V. 7. A., Θ., καὶ πρόθυρον. Σ., καὶ οὐδόν. Ms. Jes. ex Origene, et Drusius ex hoc Hieronymi loco : « *Limen* igitur *portæ* sive *θεῖ*, imò SEPH, quod Symm. οὐδόν, Aq. et Th. πρόθυρον interpretati sunt. » [Ed. Rom. et Lamb. Bos : Pro καὶ τὸ θεῖ, Symm. vertit, τὸν δὲ οὐδόν. DRACH.]

Ibid. מִן לְמִן LXX, παραστάδες. Ubi hæc notat Drusius : « Singularis (vox) מִן ex quo factum putaverim θεῖ, quod in editione τῶν Ὁ. Id cum פָּר confundunt, et *limen* interpretantur. In edit. Rom. τὸ θεῖ, A. S. Th. πρόθυρον, vestibulum, οὐδόν, limen. Theodoretus annotat apud Syrum se reperisse θεῖ et limen et superliminare significare ; *Theim* vero eadem numero multitudinis. Hieron. *limen portæ*, sive θεῖ, imò SAPH. Et mox : Post *limen autem portæ* juxta Hebraicum, mensus est *thalamum*, sive *cubiculum*, ut Symm. transtulit, παραστάδας, i. e. postes. Et post aliquanto : *Extrema thalamorum*, vel ut Symm. transtulit, παραστάδων. *Thalami* autem, sive παραστάδες, et ut LXX de suo posuere, θεηλάθ. Et deinde : *Mensusque est portam a tecto thalami*, sive

παραστάδος : et *cubicula* autem, id est, *thalami*, et παραστάδες. Hic vides θεῖμ corruptum esse in θεηλάθ. Nam, ut ait Hieronymus, omnia prope verba Hebraica, et nomina quæ in Græca et Latina translatione sunt posita, nimia vetustate corrupta. Scrip-torumque vitio depravata, et dum de inemendatis scribuntur inemendatiore, de verbis Hebraicis facta esse Sarmatica, imò nullius gentis, dum et Hebræa esse desiderint, et aliena esse non cœperint. »

Ibid. Σ., πρόθυλον. Ms. Jes. ex Origene, et Drusius. Ὁ Σύρος, τὴν κιχλίδα. Ms. Jes. Hieronymus : « Post limen portæ etc. quod LXX Αἰλάμ transtulerunt, quod in sequentibus Symm. *antelimitare* interpretatus est. » [Ubi edit. Rom. πλάτος et μήκος, C et VM, μήκος et πλάτος. — C, καὶ τὸ Αἰλάμ ἀναμέσον τοῦ θατιμ (VM, θεηλάθ. Ed. Rom., θεηλάθ). In fine commatis, καὶ τὸ Αἰλ πηχῶν πέντε. DRACH.]

V. 8. In C ita : καὶ τὸ θεῖ τὸ τρίτον, ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ πλάτος, καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ μήκος. Et nihil amplius. DRACH.]

V. 9. Σ., πρόθυλον τοῦ πυλῶνος. Ex Ms. Jes.

Ibid. Ἄλλος, τὸ περὶ αὐτοῦ. Ἄλλος, τῆς πύλης στήριγμα. Ms. Jes. Hieron. eadem ipsa exprimit ELAU, circa eum, sive sustentacula. Prima versio Symmachi esse videtur, ut infra v. 24 et cap. xli, v. 3. [In C ita γ 8, καὶ τὸ Αἰλ τοῦ πυλῶνος πλησίον τοῦ Αἰλάμ τῆς πύλης ὀκτώ πηχῶν, καὶ τὰ Ἐλέου δύο πηχῶν καὶ τὸ Αἰλάμ τῆς πύλης τῆς Ἐσωθεν. DRACH.]

V. 10. Σ., αἱ δὲ παραστάδες τῆς θύρας etc. Drusius. [C, καὶ τὰ θεῖ τῆς πύλης κατέναντι, τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν, μέτρον ἔν etc. DRACH.]

V. 11. Ἄλλος, τοῦ προπυλαίου. Ex scholio Romanæ edit.

Ibid. τὸ μήκος τῆς πύλης. Hanc lectionem τοῖς Ὁ tribuit scholion edit. Rom. Verum illi habent εὔρος, et Hieronymus testificatur legi in LXX *latitudinem*.

V. 12. Σ., καὶ θριον etc. Hoc quasi scholion adfert Drusius ; at est versio Symmachi, ut colligitur ex codice Jes. qui habet, Σ., παραστάδων. Unde etiam reliquis interpretationibus mutuamur.

Ibid. Σ., καὶ αἱ παραστάδες. Drusius. [In C totus noster versus ita : Καὶ πῆχυς ἐπισυναπτόμενος (sic), *continuari*, ἐπὶ [κατὰ] πρόσωπον τῶν θεσιμ ✕ πῆχως ἑνός, καὶ πῆχως ἑνός θριον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, : καὶ τὸ θαῦ πηχῶν ἐξ ἔνθεν + καὶ πηχῶν ἐξ ἔνθεν. DRACH.]

V. 13. Hieron., a tecto thalami, sive παραστάδος. [C, ἀπὸ τοῦ τοίχους. Etiam Alex. τοίχους. Mox, πλάτος εἰκοσιπέντε. DRACH.]

V. 14. Hieron. : « Symmachus hunc locum sic interpretatus est, et fecit παραστάσεις, pro quibus in Hebraico habet ELIM, quæ Aq. interpretatus est *χρῖμα*, et nos in fronte vertimus. » Verum hæc suspicione non vacant : nam mira perturbatio hoc Capite. Ibid. pro illo τῶν Ὁ, τὸ αἰθριον Αἰλάμ, ms. Jes. ad marg. πρόθυλον. [In C γ 14 ita : καὶ τὸ αἰθριον τοῦ Αἰλάμ τῆς πύλης ἐξήκοντα πῆχεις, καὶ θατιμ τῆς αὐλῆς τῆς πύλης κύκλω ✕ κύκλω, : DRACH.]

V. 15. Hieronymus : « Sub divo quoque Ailam portæ. Aq., ante faciem positum portæ, Sym., contra faciem vestibuli portæ, interpretati sunt. » [C, καὶ τὸ αἰθριον τῆς αὐλῆς. DRACH.]

49. ...

49. Καὶ ἐπὶ δέκα ἀναβαθμῶν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτό.

49. ...

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

49. Gradibus octo.

49. Et super decem gradus ascendebant ad illud.

49. Gradibus undecim.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XL Ezechielis.

V. 16. Σ., καὶ πεφραγμένοι τοξικάι. Cod. Reg. bombycinus. Hieron. item: « *Fenestras absconditas, quæ Hebraice appellantur ATEMOTH, Sym. τοξικάς transtulit.* » Et infra: « *Et hæ fenestras erant in thalamis, hoc est, in cubiculis singulis et porticibus, quæ ante cubacula tendebantur, obtinentes cubitos 50. Quæ fenestras oblique, sive τοξικάι, idcirco a sagittis vocabulum perceperunt, quod instar sagittarum angustum in ædes lumen immittant, et intrinsecus dilatentur.* »

Ibid. 'A., στήριγμα. Σ., παραστάδας. Ms. Jes. Longe aliter Drusius Ο'ΚΗΤ' S., postes. A., thalamos.

Ibid. Σ., ταῖς περιστάσεις. Ms. Jes. Drusius vero: A., *frontes eorum.* S., *circumstantias.* Sic ex Hieronymo.

Ibid. Σ., ταῖς περιστάσεις. Ms. Jes. ubi hæc nota additur, τούτεστι, ταῖς περιεστηκυίας περὶ τὴν αὐλὴν, καὶ λεγομέναις ὑπὸ 'Ακύλου στηρίγμασιν. 'Op. i. e., 'Οριγίνης. [C, Καὶ θυρίδες κρυπταὶ ἐπὶ τὰ θάλασσα. Μοχ, καὶ ὡσαύτως τοῖς Αἰλαμμῶθ, καὶ θυρίδας κύκλω ✕ κύκλω; ἔσωθεν, καὶ ἐπὶ εἰς. Dr.]

V. 17. 'A., γαζοφυλάκια. Σ., ἐξέδρας. Ex Hieronymo.

Ibid. Σ., Θ., ✕ πεποιημένα τῆς αὐλῆς κύκλω ✕ κύκλω. Ms. Jes. [C, καὶ περιστυλα ✕ πεποιημένα; τῆς αὐλῆς κύκλω ✕ κύκλω, * τριάκοντα εἰς. DRACH.]

V. 18. C, καὶ στοαὶ κατὰ Νότου (per o) τῶν πυλῶν. DRACH.

V. 19. C, καὶ διεμέτρησε τὸ πλάτος + τῆς αὐλῆς; ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τῆς πύλης τῆς βλεπούσης ἔξω, πῆχεις ἑκατὸν + τῆς βλεπούσης (sic) κατ' ἀνατολάς; καὶ εἰσῆγαγέ με ἐπὶ Βορρᾶν. IDEM.

V. 20. C, καὶ διεμέτρησεν + αὐτὸν, * τὸ μήκος αὐτῆς καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς. IDEM.

V. 21. Καὶ τὸ πλάτος ✕ αὐτῆς, καὶ τὸ θεέ. 'A., Θ., παραστάδας. IDEM.

Ibid. OI Γ', καὶ τὰ ὑπέρθυρα. Ms. Jes. Ex Origene schol. Romanus, τὰ ὑπέρθυρα καὶ ὑποχωρήσεις αὐτῆς.

Ibid. Σ., καὶ ὑπερόρησις. IDEM: an ὑποχώρησις, ut supra? [C, καὶ τὸ θεέ ✕ αὐτῆς; τρεῖς ἔθεν καὶ τρεῖς ἔθεν, καὶ τὰ Αἰλεῦ, καὶ τὰ Αἰλαμμῶν, + καὶ τοὺς φοίνικας αὐτῆς; * καὶ ἐγένετο.... πεντήκοντα πηχῶν τὸ μήκος αὐτῆς, καὶ τὸ εὖρος αὐτῆς πηχῶν εἰκοσι καὶ πέντε. DRACH.]

V. 22. 'Αλλος, καὶ πρόπυλον. Ms. Jes. ex Origene. [C, τὰ Αἰλαμμῶθ. Sed in line versus, Αἰλαμμῶθ. DRACH.]

V. 23. C, τῆς πύλης ✕ τῆς βλεπούσης. DRACH.

V. 24. 'Αλλος, καὶ τὴν ὁδὸν εἰς. Ex Drusio.

Ibid. 'A., τὰ στηρίγματα εἰς. Ms. Jes. ex Origene. [C, καὶ τὰ Αἰλαμμῶθ. DRACH.]

V. 26. C, καὶ κλιμακτῆρες ἐπὶ αὐτῆς, καὶ Αἰλαμμῶθ ἔσωθεν, καὶ φοίνικες αὐτῆς, εἰς ἔθεν εἰς. DRACH.

V. 27. C, Καὶ πύλη + κατέναντι πύλης; τῆς αὐλῆς... ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην πρὸς Νότον, πῆχεις ἑκατὸν + τὸ + εὖρος. * IDEM.

V. 28. C, καὶ διεμέτρησε τὴν πύλην ✕ τὴν πρὸς νότον; κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα. * IDEM.

V. 29. 'A., Θ., ✕ κύκλω. Ms. Jes. [C, καὶ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τῶν Αἰλαμμῶν κύκλω ✕ κύκλω. * DRACH.]

V. 30. Comma hoc desideratur in LXX nostris.

C ita: καὶ Αἰλάμ ✕ κύκλω κύκλω μῆκος πέντε καὶ εἰκοσι πῆχεων. Ad quæ adiciendum complementum ex Alex., καὶ πλάτος πέντε πῆχεων. DRACH.

V. 31. C, καὶ Αἰλαμμῶθ; (claudit asteriscum versus præcedentis) εἰς τὴν αὐλὴν... καὶ ὀκτώ κλιμακτῆρες ✕ ἀναβάσεις αὐτοῦ. * IDEM.

V. 32. 'Αλλ., εἰς τὴν αὐλὴν εἰς. Drusius ex edit. Complutensi. [C, τὴν βλέπουσαν ✕ ὁδὸν; κατ' ἀνατολάς. DRACH.]

Versu sequenti ita legitur in Ms. Jes.: εἰκοσι πέντε καὶ Αἰλαμμῶθ. Θ., ✕ κύκλω κύκλω μῆκος ε' καὶ πῆχεων καὶ Αἰλαμμῶθ. [C ita ὃ 33, καὶ τὰ θεέ, καὶ τὰ Αἰλεῦ, καὶ τὰ Αἰλαμμῶθ κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῆς, καὶ Αἰλαμμῶθ κύκλω κύκλω, * πῆχεις πενήκοντα μῆκος αὐτῆς, καὶ εὖρος πῆχεις εἰκοσιπέντε. DRACH.]

V. 34. Hieron.: « *Atrii exterioris, pro quo LXX et Sym. interiorum posuerunt.* » [C, καὶ Αἰλαμμῶθ... κλιμακτῆρες, per iota, ut pluries. DRACH.]

V. 35. C, πρὸς τὴν πύλην. DRACH.

V. 36. Καὶ τὰ θεέ, καὶ τὰ Αἰλεῦ, καὶ τὰ Αἰλαμμῶθ, καὶ θυρίδες αὐτῆς κύκλω ✕ κύκλω; + καὶ τῶν Αἰλαμμῶθ; μῆκους αὐτῆς πενήκοντα πῆχεις, καὶ εὖρος πέντε καὶ εἰκοσι πῆχεις. IDEM.

V. 37. Καὶ τὰ Αἰλαμμῶθ (ita etiam versu seq.)... κλιμακτῆρες. IDEM.

V. 38. Θ., ἔκει πλουνοῖς εἰς. Drusius et ms. Jes. [C habet sub asterisco. DRACH.]

V. 39. 'Εν δὲ τῶν Αἰλάμ εἰς. Drusius. Hieron. vero ait: « *Pro ÆLAM, in Hebræo positum est, ULAM.* » In edit. Romana, ubi multa perplexa jacent hoc Capite, legitur, καὶ τὰ Αἰλαμμῶν αὐτῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς δευτέρας ἔκρουσις.

Ibid. Θ., ✕ τὴν ὀλοκαύτωσιν εἰς. Ms. Jes. Hieronymus ait ex Theodotione additum esse in LXX. [C ita: + ἐν δὲ τῶν Αἰλάμ τῆς πύλης + τῆς δευτέρας ἔκρουσις, δύο τράπεζαι ἔθεν, * καὶ δύο τράπεζαι ἔθεν, ὅπως σφάζωσιν ἐν αὐτῇ ✕ τὴν ὀλοκαύτωσιν, καὶ * τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ ὑπὲρ ἀγνοίας. DRACH.]

V. 40. 'A., Σ., καὶ πρὸς τῇ ὀμίᾳ εἰς. Drusius. In edit. Romana omnia perplexa sunt. [C, καὶ κατὰ νότον τοῦ βόακος τῶν ὀλοκαυτωμάτων ✕ εἰς θύραν πύλης; τῆς βλεπούσης πρὸς Βορρᾶν, δύο τράπεζαι + πρὸς ἀνατολάς, * κατὰ νότον (per o) τῆς ἐτέρας, καὶ τοῦ Αἰλάμ τῆς πύλης δύο τράπεζαι + κατ' ἀνατολάς. * DRACH.]

V. 41. C ita habet hunc versum: Τέσσαρες τράπεζαι ἔθεν, καὶ τέσσαρες τράπεζαι ἔθεν, κατὰ νότον (per o) τῆς πύλης τῶν ὀκτώ τραπέζων + τῶν + θυμάτων, * ἐπ' αὐτὰ σφάζουσι τὰ θύματα + κατέναντι. * DRACH.

V. 42. C,... λελαξευμένοι, τὸ μήκος πῆχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσεως, καὶ τὸ πλάτος πῆχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσεως, καὶ ἐπὶ πῆχυν τὸ ὕψος ✕ ἑνός, * + ἐπ' αὐτὰ ἐπιθήσουσι εἰς. DRACH.

V. 43. 'A., 1. ἐπιστάσεις εἰς. Has lectiones ex Hieronymo mutuanur, quemadmodum et sequentes usque ad finem. [ὃ 43 ita in C, καὶ Γεῖσος παλαιστὴν ἔξουσι λελαξευμένον ἔσωθεν κύκλω κύκλω, καὶ ἐπὶ τὰς τραπέζας ἐπάνωθεν στέγας, τοῦ καλύπτεσθαι + ἀπὸ τοῦ + ὑετοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ξηρασίας. * Dr.]

V. 44. C, + καὶ εἰσῆγαγέ με..., καὶ ἰδοὺ ἐξέδρας δύο. Deinde bis κατὰ νότον, per o. DRACH.

V. 46. C, ἐκεῖνοι εἰσεν οἱ Σαδδούκ, absque uiof. IDEM.

V. 47. C, καὶ εὐρος πήχειων ἑκατόν. IDEM.

V. 48. C,... καὶ διεμέτρησε τὸ ἀλλάμ πηγῶν πέντε

EZECHIELIS CAPUT XLI.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

'Ελληνικοὺς γράμμασι.

AKYAAΣ.

אֶחָדָאֵילִים 1
 רֶחֶב הָאָזֵן 2
 וְרֶחֶב הַפֶּתַח 2
 מִן־הַפֶּתַח 3
 הַפֶּתַח שְׁתֵּים אַמּוֹת 4
 עֲשָׂרִים אַמּוֹת 4
 O 'Eδρ. καὶ δ Σύρος, πηγῶν εἴκοσι.
 8 וראיתי לבית נבה סביב ו סביב
 מִיִּסְדָּתָהּ הַצֹּלְעוֹת

1.
2.
3.
4.
8.

1.
2.
3.
4.
8.

✕ Πλάτος τῆς σκηνῆς.
 2. Καὶ ὦμοι.
 3. Στήριγμα τῆς θύρας.
 ✕ Καὶ θύραν δύο πήχεις.

וּבֵין הַלְּשָׁכֹת 40

40

10. Καὶ ἀναμέσον τῶν γαζοφυλακίων.

וְרֶחֶב מִקְדָּם 41

41.

11.

12 הַגִּזְרָה

12

12. 1. .... 2. Γαζερά.

15 וְהָיְתָם הַפְּנִימִי

15

15.

20 עַד־מַעַל הַפֶּתַח

20.

20.

וְהַתְּמָרִים

26 וְהָעֵבִים

26.

26.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Postes.

1. Frontes.

1.

Latitudinem tabernaculi.

Latitudinem tabernaculi.

Latitudinem tabernaculi.

2. Et humeri.

2. Et latera.

2. Et humeri.

3. Postem ostii.

3. In fronte portæ.

3. Sustentaculum portæ.

Ostii duobus cubitis.

[In fronte] portæ cubitorum duorum.

Et portam duos cubitos.

4. Viginti cubitus. Hebr. int. et Syrus, viginti cubitorum.

4. Viginti cubitorum.

4.

8. Et vidi in domo altitudinem circum circum fundamenta costarum.

8. Et vidi in domo altitudinem per circuitum fundata latera.

8.

10. Et inter cubacula.

10. Et inter gazophylacia.

10. Et inter gazophylacia.

41. Et latitudo loci.

41. Et latitudinem loci.

41.

12. Tabulati sepositi.

12. Separatum.

12. 1. Separatum. 2. Gazera.

15. Et templum interius.

15. Et templum interius.

15.

20. Usque ad desuper ostium.

20. Usque ad superiora portæ.

20.

Et palmæ.

Et palmæ.

26.

26. Et trabes.

26. Vacat.

26.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLI Ezechielis.

V. 1. Hieronymus : *Et mensus est frontem templi ; pro quo aliam LXX, et alim Th., et in circuitu Sym. traustulerunt.* Sym. *in circuitu*, τὰ περι, ut supra c. 40, v. 24 et infra v. 3.

Ibid. 'A., πλάτος τῆς σκηνῆς. Ms. Jes. [Habet etiam, sub asterisco, C, qui sic legit initium versus : καὶ πηγῶν ἕξ τὸ εὐρος ἔνθεν, absque τοῦ ἀλλάμ. DRACH.]

V. 2. 'A., καὶ ὦμοι etc. Idem.

V. 3. 'A., στήριγμα τῆς θύρας. Σ., τὸ περι τὴν θύραν. Idem. Hieronymus vero ait Aquillam vertisse ostium. [C,... τοῦ θυρώματος δύο πηγῶν, ✕ καὶ τὴν

θύραν ἕξ πηγῶν, ✕ καὶ τὰς ἐκωμίδας τοῦ θυρώματος πηγῶν ἑπτὰ ἔνθεν, ✕ absque καὶ πηγῶν ἑπτὰ ἔνθεν. DRACH.]

V. 4. O 'Eδρ. καὶ δ Σύρος, πηγῶν εἴκοσι. Theodoretus. [C, ut et VM, καὶ εὐρος, absque τὸ. Præterea C, καὶ εἶπεν (sic) ✕ πρὸς μέ. ✕ τοῦτο etc. DRACH.]

V. 5. C,... κυκλόθεν ✕ τῶ οἴκῳ ✕ κύκλῳ, ✕ Dn.

V. 6. C,... τριάνοντα καὶ τρεῖς δίσ. ✕ καὶ διάστημα (per ε) ἔν τῶ τοίχῳ τοῦ οἴκου ἔν τοῖς πλευροῖς κύκλῳ ✕ κύκλῳ. ✕ IDEM.

+ τὸ πλάτος ἑνθεν, καὶ πηγῶν πέντε ἔνθεν, καὶ καὶ ἐπωμίδες τῆς + θύρας τοῦ Αἰλάμ : πηγῶν
εὖρος τοῦ θυρώματος + πηγῶν + δεκατεσσάρων, τριῶν εἰς. DRACH.

EZECHIELIS CAPUT XLI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. ———	1. Τὸ αἰλάμ. <i>Vacat.</i>	1. Αἰλάμ.
2. Καὶ ὠμιαί.	2. Καὶ ἐπωμίδες.	2. Καὶ ὠμια.
3. Τὸ περὶ τὴν θύραν. ✕ Καὶ θύραν δύο πήχεις.	3. Αἰλ. Θυρώματος πηγῶν δύο.	3. Αἰλ.
4.	4. Πηγῶν μ'.	4.
8.	8. Καὶ τὸ θραῖλ τοῦ οἴκου ὕψος κύκλω διάστημα τῶν πλευρῶν. Ἄλλος, καὶ εἶδον κατὰ τὸν οἶκον ἐν ὑψεὶ περικύκλω πλευρῶν.	8.
10. Καὶ ἀναμέσον τῶν ἐξειδρῶν.	10. Καὶ ἀναμέσον τῶν ἐξειδρῶν.	10.
11.	11. Καὶ τὸ εὖρος τοῦ φωτός. Ἄλλος, καὶ τὸ εὖρος τοῦ τόπου.	11. ✓
12.	12. Τοῦ ἀπολοιπού.	12. Γαζερά.
15.	15. Καὶ ὁ ναός. Ἄλλος, καὶ ὁ ναός ὁ ἐσώτερος.	15.
20.	20. Ἔως τοῦ φατνώματος. Ἄλ- λος, ὑπεράνω τῆς θύρας. Καὶ οἱ φοῖνικες.	20. Καὶ φοῖνιξ.
26.	26. Ἐζυγωμένα. Ἄλλος, καὶ τὰ πάχη.	26.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. In circuitu.	1. Ælam. <i>Vacat.</i>	1. Ælim.
2. Et humeri.	2. Et superhumeralia.	2. Et humeri.
3. Quod circum portam. Et portam duos cubitos.	3. Ail. Portæ cubitorum duorum.	3. Ail.
4.	4. Cubitorum quadraginta.	4.
8.	8. Et thrael domus altitudo in circuitu distantia laterum. <i>Alius,</i> et vidi in domo in altitudine in circuitu laterum.	8.
10. Et inter exedras.	10. Et inter exedras.	10.
11.	11. Et latitudo luminis. <i>Alius,</i> et latitudo loci.	11.
12. Separatum.	12. Reliqui.	12. Gazera.
15.	15. Et templum. <i>Alius,</i> et tem- plum interius.	15.
20.	20. Usque ad laquear. <i>Alius,</i> supra portam. Et palmæ.	20. Et palma.
26.	26. Æqui ponderis. <i>Alius,</i> et crassitudines.	26.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLI Ezechielis.

V. 7. C. Καὶ τὸ εὖρος τῆς ἀνωτέρας κατὰ πρόσ-
θεμα τῶν πλευρῶν ἐκ τοῦ τοίχου πρὸς τὴν ἀνωτέραν
✕ κύκλω ὁ κύκλω τοῦ οἴκου, ὅπως διαπλατύνηται ὁ
οἶκος ἀνωθεν, καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν ἀναβαλῶσιν ἐπὶ
τὰ ὑπερῶα — καὶ ἐκ τῶν μέσων + ἐπὶ τὰ + τριώ-
ροφα. IDEM.

V. 8. Ἄλλος, καὶ εἶδον etc. Drusius ex editionis
Romanæ notis. « Illud θραῖλ, vel θραήλ, LXX Inter-
pretum, ut omnino spurium rejicit Hieronymus, ait-
que cæteros Interpretes vertisse, et vide. Hebraicum
est זרקה. » [C.,... ὕψος κύκλω ✕ κύκλω, ὁ καὶ διά-

στημα. Mox, πήχεων. Sic etiam VM qui cod., quod
nolandum, constanter facit hanc vocem paroxyto-
nam, πηγῶν. DRACH.]

V. 9. C.,... τῆς πλευρᾶς ✕ εἰς τὸ ἑξῆθεν. Mox,
τὰ ἀπόλοιπα ἀναμέσον, absque altero τὰ. DRACH.

V. 10. Ἄ., καὶ ἀναμέσον τῶν γαζ- Ex Hieronymo.
[C.,... κύκλω ✕ κύκλω. ὁ DRACH.]

V. 11. Ἄλλος, καὶ τὸ εὖρος etc. Ex Drusio. [C,
καὶ τὸ εὖρος τοῦ φωτός τόπος τοῦ ἀπολοιπού πηγῶν
πέντε + πλάτος ὁ κυκλόθεν. DRACH.]

V. 12. Has versiones Latine ad verbum referi

Hieronimus. [C. τοῦ ἀπολοῦτου ἄδων, ὡς πρὸς θαλάσσου ἄ πλατοῦς ἰπηγῶν ἐβδομήκοντα, πλατος τοῦ τοίχου τοῦ διορίζοντος etc. Et in fine commatis, ἐνεπήκοντα πήγεων. DRACH.]

V. 13. C. Καὶ διεμέτρησε + κατέναντι ἰ τοῦ οἴκου μῆκος ἑκατὸν πήγῶν. DRACH.

V. 15. Hieronymus : εἰς ἐκθέτας (Alii, ethecas, quod habet Vulg. Latina) autem Romæ appellant Solaria de cœnaculorum mœnibus eminentia, sive Meniana, ab eo qui ea primus invenit, quæ nonnulli

Græcorum ἐξώστρας vocant. ἢ Cæterum sive ἐκθέτας legas, sive ethecas, ex voce Hebraica κερπυκτὴ expressum videtur.

Ibid. Ἄλλος, καὶ ὁ ναός etc. Hanc et sequentes omnes lectiones ex Drusio mutuamur. [ἢ 15. C. πήγῶν ἑκατὸν + τὸ μῆκος. Et in fine commatis πατηνωμένα. DRACH.]

V. 16. C. ... ἐξυλωμένα κύκλω ἄ κύκλω, ἰ καὶ τὸ ἐδάφος, + καὶ ἐκ τοῦ ἐδάφους ἰ ἕως τῶν θυρίδων

EZECHIELIS CAPUT XLII.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON

Ἑλληνικοῦ γραμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

וַיֵּצֵאנִי אֱלֹהִים מִן הַיָּמִין

1.

1.

הַיָּמִין

הַיָּמִין

אֶל פָּנָי 2

2.

Γαζοφυλάκιον.

1.... 2. Γαζερά.

2.

וַיֵּצֵאנִי אֱלֹהִים מִן הַיָּמִין

3.

3.

אֶל הַיָּמִין מִן הַיָּמִין

4.

4.

כִּי מִשְׁלֹשָׁתָּהּ הָיָה

6.

6.

נִמְצָא מִתְּחִלָּתָּהּ

וְהָיָה

7.

7.

וְשָׁם יִנְיָד בְּנֵיהֶם

14.

14.

וְלָרִבֵּעַ רִחְתָּ מִזָּד

20.

20.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Et eduxit me in atrium exterius.

1. Et eduxit me in atrium exterius.

1.

Cubiculum.

Tabulatum sepositum.

2. Ad faciem.

3. Angulus ad faciem anguli in tertiis.

4. Ad interius, via cubiti unius.

6. Quia tertiata ipsa.

Separatum est ab inferioribus.

7. Et macerizæ.

14. Et ibi reponent vestimenta sua.

20. Ad quatuor ventos mensus est ipsum.

Gazophylacium.

Separatum.

2. In facie.

3. Ubi erat porticus juncta porticui triplici.

4. Ad interiora. respiciens via cubiti unius.

6. Tristega enim erant.

Eminebant de inferioribus.

7. Et peribolus.

14. Et ibi reponent vestimenta sua.

20. Per quatuor ventos mensus est.

Gazophylacium.

1. Separatum. 2. Gazera.

2.

3.

4.

6.

7.

14.

20.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLII Ezechielis.

V. 1. Ἄλλος, καὶ ἐξήγαγέ με etc. Drusius.

Ibid. Hieronymus : « Eductus autem est in gazophylacium, sive ut Sym. et LXX transtulerunt, exedram, vel ut Th. παστοφορίον, quod in thalamum vertitur. » Gazophylacium autem, ut liquet, est versio Aquilæ, etsi hic non memoretur. Edit. Rom. ἐξέδραι πάντες.

Ibid. Variorum interpretationes vocis Hebraicæ גַּזְזַי exprimit Hieronymus, quales nos edidimus :

aitque in istis locis multum interesse discriminis Hebraicum inter et LXX non solum ordine, sed numero verborum, et interpretatione. [Versio ἐξέδραν quam Montf. sub Symmachi nomine exhibet, τῷ Σύρω tribuitur a Theodoro, cujus verba sunt : τὰ δὲ παστοφορία ὁ Σύρος ἐξέδρας ὠνόμασεν. — C.,... τὴν ἐσωτέραν + κατὰ ἀνατολᾶς, ἰ κατέναντι.... καὶ ἰδοὺ ἐξέδραι + πάντες ἐχόμεναι εἰς. DRACH.]

V. 2. Ἄλλος, κατὰ πρόσωπον. Drusius. [Et ita

καὶ αἱ θυρίδες ἀναπτυσσόμεναι + τρισσῶς, ; εἰς τὸ
διπλοῦν. DRACH.

V. 17. C, καὶ ἕως τοῦ οἴκου τῆς ἐσωτέρας, καὶ
ἕως τῆς ἐξωτέρας, καὶ ἐφ' ὄλον τὸν τοίχον κύκλῳ
✕ κύκλῳ : ἐν τῷ ἔσωθεν καὶ τῷ ἔξωθεν ✕ μέτρα.
IDEM.

V. 18. C, καὶ ; γεγλυμμένα... ἀναμέσον Χερουῦθ
καὶ Χερουῦθ, absque altero ἀναμέσον. IDEM.

V. 19. C... καὶ ἔνθεν, ✕ διαγεγλυμμένος ὄλος ὁ
οἶκος κυκλόθεν. IDEM.

V. 20. Pro φανώματος, C, παθνώματος. IDEM.

V. 22. C,... καὶ τὸ μήκος πηχῶν δώδεκα, + καὶ
τὸ εὖρος πηχῶν δύο, ; καὶ πέρατα εἶχεν (sic, ut mox
εἴπαν) καὶ εἰς. IDEM.

V. 23. C tantum hæc: καὶ τῷ ἁγίῳ δύο θυρώματα.
IDEM.

V. 24. C, τοῖς θυρώμασι τοῖς δυσὶ τοῖς στεφω-
τοῖς. IDEM.

V. 25. VM, χερουδεῖν. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XLII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Θ'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐ- λὴν τὴν ἐσωτέραν. Ἄλλος, καὶ ἐξήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν.	1.
Ἐξέδραν.	Ἐξέδραν.	Παστοφόριον.
.....	Ἀπολοῖπου.	Γαζερά.
2.	2. Vacat. Ἄλλος, κατὰ πρός- ωπον.	2.
5.	5. Ἀντιπρόσωποι στοαὶ τρισσαί. Ἄλλος, ἔκθετον πρὸς πρόσωπον ἐκθέτου ἐν τρισσοῖς.	3.
4.	4.	4. ✕ Εἰς τὸ ἐσωτερον ὄδῳ πη- χος ἑνός.
6. Τριστεγα γὰρ ἦν.	6. Διότι τριπλαῖ ἦσαν. Ἐξείχοντο τῶν ὑποκάτωθεν.	6. Ἐπισυνήχθησαν ὑπὲρ κατώτερα.
7.	7. Καὶ φῶς. Ἄλλος, καὶ φλιά.	7.
11.	11. Vacat. Ἄλλος, καὶ ἐκεῖ ἀποθήσονται τὰ ἴματια αὐτῶν.	14.
20.	20. Τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ αὐτοῦ καλάμου. Ἄλλος, τὰ τέσσαρα μέρη τῷ αὐτῷ καλάμῳ ἐμέτρησεν.	20.

SYMMACHIUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. Et induxit me in atrium interius. Alius, et eduxit me in atrium exterius.	1.
Exedram.	Exedram.	Pastophorium.
Separatum.	Reliqui.	Gazera.
2.	2. Vacat. Alius, juxta faciem.	2.
3.	3. E regione invicem positæ porticus ternæ. Alius, solarium ad faciem solarium in triplicibus.	3.
4.	4.	4. In interius via cubiti unius.
6. Tristega enim erant.	6. Quia triplices erant. Eminebant ab iis quæ erant in- ferius.	6. Collecti sunt supra inferiora.
7.	7. Et lumen. Alius, et limen.	7.
14.	14. Vacat. Alius, et ibi repo- nent vestimenta sua.	14.
20.	20. Quatuor partes ejusdem ca- lami. Alius, quatuor partes eodem calamo mensus est.	20.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLII Ezechielis.

C sub asterisco. DRACH.]

V. 3. Ἄλλος; ἔκθετον etc. Drusius. Vide supra
cap. 41.

V. 4. Θ., εἰς τὸ ἐσωτερον etc. Ms. Jes. Drusius
legit, πρὸς τὴν ἐσωτέραν ὄδῳ... [C, ... τὸ πλάτος,
+ ἐπὶ πηγῆς ἑκατὸν τὸ + μήκος, ; ✕ εἰς τὸ ἐσω-
τερον : ὄδῳ etc. DRACH.]

V. 5. C, .. καὶ + τὸ διάστημα, ; οὕτως περιστε-
λων, καὶ διὰ + σημα, καὶ οὕτως στοαί, ; absque

δύο. DRACH.

V. 6. Σ., τριστεγα γὰρ ἦν. Drusius.

Ibid. Θ., ἐπισυνήχθησαν. Idem. [C, ... ἀπὸ τῆς γῆς
✕ πενήκοντα. ; Quæ additio etiam in Vulg., scilicet
in Hebr. deest. DRACH.]

V. 7. Ἄλλος, καὶ φλιά. Idem. [C, ... τῶν ἐξεδρῶν
+ τῶν πρὸς βορρῶν, ; etc. DRACH.]

V. 8. C, ... καὶ αὐταὶ εἰσὶν ἀντιπρόσωποι. DRACH.

V. 10. C, ... ἐν ἀρχῇ τοῦ περιπάτου... καὶ ἐξέδραι. *Idem.*

V. 11. C, ... κατὰ τὰ μέτρα τῶν ἐξεδρῶν * τὴν ὁδὸν * τῶν πρὸς Βορρᾶν, καὶ τὸ μήκος αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ εὐρος αὐτῶν, * καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐπιστροφάς etc. absque linea terminali cuspidata. *Idem.*

V. 12. C, ... τὰ θυρώματα τὰ ἀπ' ἀρχῆς. Et mox,

διαστέματος, per s. *Idem.*

V. 13. C, ... αἱ πρὸς Νότον, αἱ οὐσαι... οἱ ἱερεῖς οἱ υἱοὶ Σαδδούκ... καὶ τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας, διότι τόπος ἅγιος. *Idem.*

V. 14. Ἄλλ., καὶ ἐκεῖ ἀποθήσονται etc. *Idem.* [C, ... + ὅπως διαπαντὸς ἅγιοι ὦσιν + οἱ προσάγοντες, * DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XLIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
רבים מים בקול 2 'O Ἑβραῖος καὶ ὁ Σύρος, ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν.	2.	2.
בבאי לשחת אתהעיר 3 'O Ἑβρ. καὶ ὁ Σύρος, ὅτε εἰσῆλθον ἀπολέσαι τὴν πόλιν.	3.	3.
ביני ובניהם 8	8.	8.
ופגרו מלכיהם 9	9.	9.
ויכלמו 10	10.	10.
והביתו ומוצאיו ומבואיו וכל צורתו ואת כל צורתו 11	11.	11.
זאת תורת הבית 12	12.	12.
באמות אמה אמה ופסח חזיק 13	13.	13. * Πήχεως * τὸν πήχυν, πήχμα τὸ κόλπωμα ἦν. Καὶ τὸ θριον.
ובבלה 14	14.	14. Καὶ ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς γῆς ἕως τοῦ κρηπιδώματος τοῦ κατωτάτου.
ומחיק הארץ עד העוורה והתחתונה 14	14.	

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA

AQUILA.

2. Quasi vox aquarum multarum. <i>Hebr. int. et Syrus, idem.</i>	2. Quasi vox aquarum multarum.	2.
3. In veniendo me ad perdendam urbem. <i>Hebr. int. et Syrus, cum ingressus sum ad perdendam urbem.</i>	3. Quando venit ut disperderet civitatem.	3.
8. Inter me et inter eos.	8. Inter me et inter eos.	8.
9. Et cadavera regum suorum.	9. Et ruinas regum suorum.	9.
10. Et erubescant.	10. Et confundantur.	10.
11. Et dispositionem ejus, et exitus ejus, et introitus ejus, et omnes figuras ejus, et omnia statuta ejus.	11. Et fabricæ ejus, exitus et introitus, et omnem discrepationem ejus, et universa præcepta ejus.	11.
12. Ista est lex domus.	12. Ista est lex domus.	12.
13. In cubitis cubitus, cubitus, et palmus et sinus.	13. In cubito verissimo, qui habebat cubitum et palmum : in sinu.	13. Cubiti cubitum, cubitalis mensura sinuositas erat.
Et terminus ejus.	Et definitio.	Et terminus.
14. Et a sinu terræ usque ad atrium auxilii inferius.	14. Et de sinu terræ usque ad crepidinem novissimam.	14. Et a sinu terræ usque ad crepidinem infimam.

V. 15. Pro πρὸς ἀνατολάς, VM legit κατὰ ἀνατολάς. DRACH.

V. 16 C, κατὰ νότου τῆς πύλης. IDEM.

V. 18. C, πεντακοσίους ✕ ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου ✕ κύκλω. : IDEM.

V. 20. Ἄλλος, τὰ τέσσαρα etc. Ms. Jes. ubi frequenter legitur τέσσαρα pro τέσσαρα. [In VM non

raro occurrit 4 m. τέσσαρα, 2 vero m. τέσσαρα adscribitur vel superscribitur. — Prima pars hujus commatis ita est in C, καὶ περίβολον αὐτῶ κύκλω, τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ αὐτοῦ καλάμου· καὶ διέταξεν αὐτὴν πεντακοσίων, καὶ εἶρος πεντακοσίων πηχῶν, τοῦ διαστῆλlein etc. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XLIII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.	Υ.	ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.
2.	2. Ὡς φωνὴ διπλασιαζόντων πολλῶν.	2.
3.	3. Ὅτε εἰσπορευομένη τοῦ χρίσαι τὴν πόλιν. Ἄλλος, εἰσπορευομένου αὐτοῦ διαφθεῖραι τὴν πόλιν.	3.
8.	8. Ὡς συνεχόμενον ἐμοῦ καὶ αὐτῶν. Ἄλλος, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ αὐτῶν.	8.
9.	9. Καὶ τοὺς φόνους τῶν ἡγουμένων αὐτῶν. Ἄλλος, καὶ πτώματα (τῶν βασιλέων αὐτῶν.)	9.
10.	10. Καὶ κοπάσουσιν. Ἄλλος, εἰπὼς ἐντραπῶσιν.	10.
11.	11. Καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ, καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ. Οἱ Γ', ✕ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῦ : καὶ τὰ νόμιμα αὐτοῦ : ✕ καὶ πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ. :	11. ✕ Καὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ : καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ.
12.	12. Vacat. Ἄλλος, οὗτος ὁ νόμος τοῦ οἴκου.	12.
13. Πήχισμα πεπηχισμένον.	13. Ἐν πήχει τοῦ πήχειος καὶ παλαιστῆς, κόλπωμα.	13. ✕ Καὶ πήχειος.
Καὶ περιορισμένον.	Καὶ γείσος.	Καὶ τὸ ὄριον.
14. Περιδρομήν.	14. Ἐκ βάθους τῆς ἀρχῆς τοῦ κοιλώματος αὐτοῦ, πρὸς τὸ ἰλαστήριον τὸ μέγα τοῦτο.	14. Ἄζαρα.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.	2. Quasi vox geminantium multorum.	2.
3.	3. Quando ingrediebar ut ungerem civitatem. <i>Alius</i> , ingrediente illo ad destruendam urbem.	3.
8.	8. Ut connexum meum et eorum. <i>Alius</i> , inter me et eos.	8.
9.	9. Et homicidia ducum suorum. <i>Alius</i> , et ruinas regum suorum.	9.
10.	10. Et cessabunt. <i>Alius</i> , si forte erubescant.	10.
11.	11. Et exitus ejus, et substantiam ejus, et omnia præcepta ejus. <i>Tres interpr.</i> , et ingressus ejus, et legitima ejus, et omnes leges ejus.	11. Et præparationem ejus et exitus ejus.
12.	12. Vacat. <i>Alius</i> , ista est lex domus.	12.
13. Cubitalis dimensio cubito dimensa.	13. In cubito cubiti et palmæ : sinus.	13. Et cubiti.
Et definitio.	Et gisus.	Et terminus.
14. Circuitum.	14. A profundo exordii cavitatis ejus ad propitiatorium magnum hoc.	14. Azara.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
וּמִתְעוֹרֵר, הַקְטִינָה עַד הַעֲזָרָה הַגְּדֹלָה		Καὶ ἀπὸ κρηπιδήματος τοῦ μι- κροῦ ἕως τοῦ κρηπιδήματος τοῦ μεγάλου.
רַב 16	16.	16.
הַעֲזָרָה 17	17.	17.
הַהִקְיָה פַּר 19	19.	19.
וּמְפָרָה 20	20.	20.
וּמְלֵא יָד 26	26.	26. . . .
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
Et ab atrio auxilii minore usque ad atrium auxilii magnum.	Et a crepidine minore usque ad crepidinē magnā.	Et a crepidine minore usque ad crepidinē magnā.
16. Latitudo.	16. Latitudinis.	16.
17. Et atrium auxilii.	17. Et crepido.	17.
Et sinus ei.	Sinus ejus.	
19. Vitulum.	19. Vitulum.	19.
20. Et expiabis ipsum.	20. Et expiabis.	20.
26. Et implebunt manum ejus.	26. Et implebunt manum ejus.	26. Et implebunt manus ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIII Ezechielis.

V. 1. C. + καὶ ἐξήγαγέ με : Deest in Heb. DRACH.
 V. 2. Ὁ Ἐθρ. καὶ ὁ Σύρος, ὡς φωνή etc. Theodoretus. [In fine commatis C, ἀπὸ τῆς δόξης Κυρίου κυκλόθεν. Hebr. nonnisi, a gloria ejus. DRACH.]
 V. 3. Ὁ Ἐθρ. καὶ ὁ Σύρος, ὅτε ἐιστήλθον. Item Theodoretus. [Pro ἴδον, quod quater occurrit, C, εἶδον. DRACH.]
 V. 5. C et VM, δόξης Κυρίου ὁ οἶκος. DRACH.
 V. 7. C, ἐν μέσῳ οἴκου Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα. Sic etiam γ 9. εἰς τὸν αἰ. IDEM.
 V. 8. Ἄλλος, ἀναμέσον ἐμοῦ etc. Drusius. In aliis libris, ex duabus lectionibus una efficitur, συνεχόμενον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ αὐτῶν,
 V. 9. Ἄλλος, καὶ πτώματα. Drusius.
 V. 10. Ἄλλος, εἰ πως ἐντραπῶσιν. Ms. Jes. et Drusius.
 V. 11. Θ., καὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ etc. Ms. Jes. [C, καὶ διαγράψεις τὸν οἶκον, ✕ καὶ ✕ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ, ✕ καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ, ✕ καὶ εἰσόδους αὐτοῦ, ✕ καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ νομίματα αὐτοῦ, καὶ πάντα ✕ τοὺς νόμους αὐτοῦ ✕ γνωρίσεις αὐτοῖς etc. DRACH.]
 V. 12. Ἄλλος, οὗτος ὁ νόμος etc. Drusius. [In C desinit versus ita : ἅγια ἁγίων ✕ εἰσίν, οὗτος ὁ νό-

μος τοῦ οἴκου. : Hebr., sanctum sanctorum : ecce hæc lex donus. DRACH.]
 V. 13. Ἄ., Θ., ✕ καὶ πήχεως. Ms. Jes.
 Ibid. Ἄ., πήχεως τὸν πήχυν etc. Idem. Drusius ibidem : (ΠΕΤΩ) ΠΕΝ πήχως καὶ παλαιστής, cubitus et palmus. Sunt qui utuntur voce Græca παλαιστής, in antiqua versione apud Hieronymum, cubitus et palæstes. Hieronymus in sua, cubitum, sive palmum, sive παλαιστήν. Dicitur et παλαιστή. Idem in comment. Cui jungitur palmus, id est, παλαιστή, sextiam habens partem cubiti. Lexicon vetus, παλαιστής χειρὸς, palmus, palma. Hieronymus distinguit : Palmus, inquit, Græce dicitur παλαιστή, et est sexta pars cubiti. Alioquin palmus σπιθαμὴ sonat, quam nonnulli pro distinctione palmum, porro παλαιστήν palmum nominare consueverunt.)
 Ibid. Ἄ., Θ., καὶ δριον etc. Ms. Jes. Hieronymus vero, Aq., Sym., Th., terminus. LXX, γείσος. Cujus verbi significationem ignorare se fatetur Hieronymus. [C, ἐν πήχει τοῦ πήχεως, ✕ καὶ πήχεως, ✕ καὶ παλαιστής, κόλπωμα βάθος (sic) ἐπὶ πήχυν. Mox, κυκλόθεν σπιθαμῆς ✕ μιᾶς, ✕ Hebr. et Vulg., palinus unus. DRACH.]
 V. 14. Ἄ., καὶ ἀπὸ τοῦ κόλπου etc. Drusius. Legitur etiam κρηπιδήματος. Idem ΠΙΓΥ Σ., περιδρο-

EZECHIELIS CAPUT XLIV.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοὶς γράμμασι.	AKYAAΣ.
נָשִׂי 3 תְּשֵׁבָה אֶל־	3.	3.
וְהָיָה כְבוֹד מְלֵא 4	4.	4.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
3. Princeps. Vestibuli portæ.	13. Princeps. Portæ vestibuli.	3.
4. Implevit gloria Domini.	4. Implevit gloria Domini.	4.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ

Καὶ ἀπὸ τοῦ ἰλαστηρίου τοῦ μικροῦ ἐπὶ τὸ ἰλαστήριον τὸ μέγα.

- 16.
- 17. Καὶ ἡ περιδρομή. (Συντέλεια αὐτοῦ.)
- 19. Ταῦρον.
- 20.
- 26. . . . .

- 16. *Vacat.* Ἄλλος, πλάτος.
- 17. Καὶ τὸ ἰλαστήριον. Καὶ τὸ γέισος αὐτῶ.
- 19. Μόσχον.
- 20. ✕ Καὶ περιφαντιεῖς αὐτό.
- 26. Καὶ πληθούσι χεῖρας αὐτῶν.

- 16.
- 17. Καὶ Ἀζαρά.
- 19. Μόσχον.
- 20.
- 26. . . . .

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

Et a propitiatorio minore ad propitiatorium majus.

- 16.
- 17. Et circuitus. Consummatio ejus.
- 19. Taurum.
- 20.
- 26. Et implebunt manus ejus.

- 16. *Vacat.* *Alius*, latitudo.
- 17. Et propitiatorium. Et gisus ei.
- 19. Vitulum.
- 20. Et expiabis ipsum.
- 26. Et implebunt manus suas.

- 16.
- 17. Et Azara.
- 19. Vitulum.
- 20.
- 26. Et implebunt manus ejus.

Notæ s̄t variæ lectiones ad cap. XLIII Ezechielis.

μῆν. Th., Azara. Ex Hieronymo.

V. 15. Ms. Jes. ad vocem ἀριήλ, sic habet : φῶς μου Θεός, ἦτοι δρος Θεοῦ, διὰ τὸ θυσιαστήριον οὕτως ἐκάλεσεν. [Eusebius : ἐρμηνεύεσθαί φασι τὸ ἀριήλ, λέων Θεοῦ. Polychronius : τὸ ἀριήλ, δρος Θεοῦ. Theodor., τὸ ἀριήλ σημαίνει τῇ Ἑβραίων φωνῇ, δρος Θεοῦ, ἢ κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν, φῶς Θεοῦ. Dr.]

V. 16. Ἄλλος, πλάτος. Drusius. [Eliam C supplet πλάτος, absque asterisco. DRACH.]

V. 17. Σ., καὶ ἡ περιδρομή. Idem ex Hieronymo, qui duas Symmachi interpretationes, easque varias adfert. An ex duabus ejusdem editionibus? Ejus verba sunt : « *Et corona in circuitu ejus dimidii cubiti*, pro qua rursus LXX γέισον interpretati sunt : et *sinus*, sive juxta Symmachum, *consummatio ejus* atque *perfectio cubiti unius per circuitum.* » Et postea : « *Et sinus ipsius propitiatorii, sive consummatio atque perfectio, quam Symmachus interpretatus est περιδρομήν, habebat unum cubitum.* » [Hic manifestus evadit error Drusii, qui, ut plerumque in errore suo attraxit Montfauconium. Et enim patet omnibus, καὶ τὸ γέισος Senum pertinere ad ἑβραϊκῶν, non autem ad ῥηττικῶν (proprie, et sinus), quod interpretati sunt, καὶ τὸ κύκλωμα, et circuitus,

et supra, § 13, κύκλωμα, sinus. Et pro hoc nostro κύκλωμα, Symmachus vertit, ut testatur Lamb. Bos, καὶ τὸ τελείωμα. Præterea alias duas lectiones exhibet hic idem Bos, quæ egregie quadrant ad Hebr., nimirum, κοίλωμα et κύκλωμα.— C, ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ. Mox, rursus κλιμακῆρες. DRACH.]

V. 18. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.

V. 19. Hieronymus : S., taurus. Th., vitulus. [C mendose habet ἐγγίσουσι, pro ἐγγίζ. Mox, λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.]

V. 20. C, καὶ ἐπὶ τὴν βάσιν κύκλω, ✕ καὶ περὶ ἀμαρτιῶν εἰς αὐτό, ὃ (Hebr., ut a peccatis mundes illud) καὶ ἐξιλιάσονται αὐτό. DRACH.

V. 21. C, τὸν μόσχον τὸν ὑπὲρ ἀμαρτίας. IDEM.

V. 22. C, ὑπὲρ ἀμαρτίας, καὶ ἐξιλιάσαντο ἐν τῷ μόσχῳ, et nihil amplius. IDEM.

V. 23. C, συντελέσαι σε τὸν ἐξίλασμόν... καὶ κρινὸν ἐκ τῶν προβάτων δμῳμον. Sic etiam § 25 ἐκ τῶν προβ. IDEM.

V. 26. A., S., Th., et implebunt manus ejus. Hieron.

V. 27. Ante καὶ ἔσται, C addit ✕ καὶ συντελέσουσι τὰς ἡμέρας, ὃ Apud S. Hier. LXX, et consummabunt dies. Hebr., et absolverunt dies. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XLIV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

- 3.
- 4.

- 3. Ἡγούμενος. Οἱ Γ', ἀρχων. Αἰλάμ τῆς πύλης. Ἄλλος, πρόθυρον πύλης.
- 4. Πλήρης δόξης. Οἱ Γ', πλήρης δόξης ✕ Κυρίου.

- 3.
- 4.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

- 3.
- 4.

- 3. Dux. Tres int., princeps. Ælam portæ. Al., vestibulum portæ.
- 4. Plena gloria. Tres int., plena gloria Domini.

- 3.
- 4.

ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ.	ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ Ἑλληνικοῦς γραμμασι.	ΑΚΥΛΑΣ.
6 אֶל־מִרּוֹ	6.	6. Πρὸς ἕριστήν καὶ φιλόνηκον.
7 חֶלֶב	7.	7.
8 וְלֹא שְׂמֵרָהּ מִשְׁמֵרֶת קָדְשִׁי	8.	8.
10 אֲשֶׁר רָחֵק מֵעָלַי	10.	10.
בתנורת ישראל אשר תעו מעלי אֲדָרִי גְלוּלֵיהֶם		
11 והיו במקדשי כשרתיים פקחה אל־שערי הבית ומשדתיים את־הבית הבנה ישחפו את־העלה ואת־הזבח לעם הזבחה יעמדו לפניהם לשרתם	11.	11.
12 יען אשר ישרדו אותם לפני גלליהם יהיו לבית־ישראל למכשול עון על־כן	12.	12.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
6. Ad rebellem.	6. Ad exasperantem.	6. Ad contentiosum et perversum.
7. Adipem.	7. Adipem.	7.
8. Et non servastis custodiam sanctitatum mearum.	8. Et non servastis præcepta sanctuarii mei.	8.
10. Qui elongaverunt se a me.	10. Qui longe recesserunt a me.	10.
In errando Israel, qui erraverunt a me post idola sua.	In errore filiorum Israel, et erraverunt a me post idola sua.	
11. Et erunt in sanctuario meo ministri præfecturæ ad portas domus, et ministri domus: ipsi mactabunt holocaustum et victimam populo, et ipsi stabunt ante faciem eorum ad ministrandum eis.	11. Erunt in sanctuario meo æditui, et janitores portarum domus, et ministri domus: ipsi mactabunt holocausta et victimas populi: et ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrent eis.	11.
12. Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum, et facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis: idcirco.	12. Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum, et facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis: idcirco.	12.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

6. Πρὸς ἑριστήν καὶ φιλόνεικον.

6. Πρὸς τὸν οἶκον τὸν παραπι-
χραίνοντα.

6. Πρὸς ἑριστήν καὶ φιλόνεικον.

7.

7. Σάρκαζ. "Αλλ., στέαρ.

7.

8.

8. *Vacat.*

8. ✕ Καὶ οὐκ ἐπεφυλάξαθε τὴν
φυλακὴν τῶν ἁγίων μου.

10.

10. Οἵτινες ἀφήλαντο ἀπ' ἐμοῦ.
"Αλλος, οἱ μακρυνθέντες ἀπ' ἐμοῦ.

10.

Ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὴν Ἰσραὴλ
ἀπ' ἐμοῦ κατόπισθεν τῶν ἐνθυμη-
μάτων αὐτῶν. "Αλλος, ἐν τῇ πλά-
νῃ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν πλανη-
θέντων ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν.

11.

11. Καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἁγίοις
μου λειτουργοῦντες, θυρωροὶ ἐπὶ
τῶν πυλῶν τοῦ οἴκου, καὶ λειτουρ-
γοῦντες τῷ οἴκῳ· οὗτοι σφάζουσι
τὰς θυσίας καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα
τῷ λαῷ, καὶ οὗτοι στήσονται ἑναν-
τίον τοῦ λαοῦ, τοῦ λειτουργεῖν αὐ-
τοῖς. "Αλλος, καὶ ἦσαν ἐν τῷ ἁγιά-
σματί μου λειτουργοῦντες τὰς ἐπι-
σκοπᾶς κατὰ τὰς πύλας τοῦ οἴκου
... αὐτοὶ ἔσφαζον τὴν ὀλοκαύτωσιν
καὶ τὴν θυσίαν τῷ λαῷ, καὶ αὐτοὶ
εἰστήκεισαν ἐνώπιον αὐτῶν λει-
τουργεῖν αὐτοῖς.

11.

12.

12. Ἄνθ' ὧν ἐλειτούργουν αὐτοῖς
πρὸ προσώπου τῶν εἰδώλων αὐτῶν,
καὶ ἐγένετο τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ εἰς
κόλασιν ἀδικίας. "Ενεκα τούτου.
"Αλλος, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐλειτούργη-
σαν αὐτοῖς ἐνώπιον τῶν εἰδώλων
αὐτῶν, καὶ ἐγενήθησαν εἰς κόλασιν
ἀνομίας. "Ενεκα τούτου.

12.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

6. Ad contentiosum et perva-
cens.

6. Ad domum exasperantem.

6. Ad contentiosum et perva-
cens.

7.

7. Carnes. *Alius*, adipem.

7.

8.

8. *Vacat.*

8 Et non custodistis custodiam
sanctorum meorum.

10.

10. Qui resilierunt a me. *Alius*,
qui elongati sunt a me.

10.

Cum erraret Israel a me post
cogitationes suas. *Alius*, in errore
filiorum Israel, qui erraverunt
post idola sua.

11.

11. Et erunt in sanctis meis
ministrantes, ostiarii in portis do-
mus, et ministri domus: isti im-
molabunt sacrificia et holocausta
populo: et isti stabunt ante popu-
lum, ut ministrent eis. *Alius*, et
erant in sanctuario meo ministran-
tes praefecturas obcutes in portis
domus.... ipsi mactabant holocau-
stum et victimam, populo: et ipsi
steterunt coram eis, ut ministra-
rent illis.

11.

12.

12. Pro eo quod ministraverunt
eis ante faciem idolorum suorum,
et factum est domui Israel in tor-
mentum iniquitatis. Propterea.
Alius, pro eo quod igitur mini-
straverunt illis in conspectu ido-
lorum suorum, et facti sunt in
penam iniquitatis. Ideo.

12.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι,

ΑΚΥΛΑΣ.

ונשא עינם

14 ונתתי אותם שמרי משכורת
הבית לכל עבדתי ולכל אשר יעשה
ב

14.

17 הפנימית 17.

18 בידע 18.

20 ו לא ישלח 'Εβρ., οὐ θρέψουσι.

25 ואל-מב- 25 'Ο Έβρ. και δ Σύ-
ρος, και ἐπὶ νεκρῶ.

29 והנחה 29.

קרי

17. Καὶ ἔσω.

18. 1. . . . 2. Βουζά.

20.

25.

29. Δῶρον.

'Ανάθημα.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

Et portabunt iniquitatem suam.

Et portabunt iniquitatem suam.

14. Et dabo eos custodes custo-
diæ domus in omni servitio ejus,
et in omni quod fiet in eo.

14. Et dabo eos janitores domus
in omni ministerio ejus, et in
omnia quæcumque fecerint.

14.

17. Interioris.

17. Interioris.

17. Et intra.

18. In sudore.

18. In sudore.

18. 1. In sudore. 2. Βυζα.

20. Non demittent. Syrus et He-
bræus, non nutrient.

20. Neque comam nutrient.'

20.

25. Et ad mortuum. Hebræus et
Syrus, et super mortuo.

25. Et ad mortuum.

25.

29. Munus.

29. Victimam.

29. Donum,

Anathema.

Votum.

Anathema.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIV Ezechielis.

V. 2. C, και οὐδεις οὐ μή, et Θεός τοῦ Ἰσραήλ.
DRACH.

scholio singulos ex tribus, vel ἐριστήν, vel φιλόνει-
χον edidisse. [C ita : Καὶ ἐρεῖς + πρὸς + τὸν οἶκον;
(obelo prænotata absunt ab Hebr.) τὸν παρακ. Et
μοι, τάδε λέγει Κύριος Κύριος. DRACH.]

V. 3. OI Γ', ἀρχων. Ms. Jes. [C utrumque ponit,
sic : διότι ὁ ἡγούμενος ✕ ἀρχων, DRACH.]

V. 7. Ἄλλος, στέαρ. Idem. [C, τοὺς ἀρτους
✕ μου, : στέαρ και αἷμα. Et pro nostro βεβήλουν,
habet ἐβεβήλουν. DRACH.]

Ibid. Ἄλλος, πρόθυρον πύλης. Drusius. [Ad vo-
cem Senum αἰλάμ, adnotat Lamb. Bos, Sym., προ-
τυλαίου. Schol., αἰλάμ ἐρμηνεύεται πρόθυρον πύλης.
DRACH.]

V. 8. Θ., ✕ και οὐκ ἐπεφάλασθε etc. Drusius
et Ms. Jes. qui habet, και οὐκ ἐτι φυλάξασθε, male.
[Totum hoc comma ita in C : ✕ και ✕ οὐκ ἐφυλά-
ξασθε τὴν φυλακὴν ✕ τῶν ἀγίων μου, : και διετά-
ξατε τοῦ φυλάσσειν φυλακὰς τοῖς ἀγίοις μου. DRACH.]

V. 4. OI Γ', ✕ Κυρίου. Idem. [Et ita C, πλήρης
δόξης Κυρίου. DRACH.]

V. 9. C, τάδε λέγει Κύριος Κύριος· Πᾶς ὁ υἱὸς ἀλ-
λογενῆς etc. DRACH.

V. 5. C, και ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου (Hebr., Vulg.
et apud S. Hier., oculis tuis), και τοῖς ὠσὶ σου
ἀκουε ✕ σὺν : πάντα ὅσα... προστάγματα οἴκου Κυ-
ρίου... εἰς τὴν ὁδὸν (ed. Rom., εἰσοδὸν) τοῦ οἴκου
etc. DRACH.

V. 10. Ἄλλ., οἱ μακρυνθέντες etc. Drusius.

V. 6. 'A., Σ., Θ., πρὸς ἐριστήν etc. Drusius ex
scholio edit. Rom. ubi legitur una voce προσερισ-
τήν, sed male. Non putandum autem singulos ex
tribus eandem vocem יָרִיב duabus illis vocibus ἐρι-
στήν και φιλόνειχον expressisse : sed significari in

Ibid. Ἄλλος, ἐν τῇ πλάνῃ etc. Idem. [C, οὔτινες
ἀφείλοντο ἀπ' ἐμοῦ ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὸν Ἰσραήλ,
✕ αἱ ἐπλανήθησαν : (Hebr., qui aberraverunt) ἀπ'
ἐμοῦ etc. DRACH.]

V. 11. Ἄλλος, και ἦσαν etc. Idem.

EZECHIELIS CAPUT XLV.

TO EBPAIKON.

TO EBPAIKON
Ἑλληνικοὶς γράμμασι.

ΑΚΥΛΑΣ.

1 וישע 1.

1.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. Decem.

1. Decem.

1.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

14. . . . .

17.

18. ———

20.

25.

29. Δῶρον,

'Ανάθημα.

SYMMACHUS,

14. Κατάξουσιν αὐτοὺς φυλάσσειν φυλακὰς τοῦ οἴκου εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰς πάντα ὅσα ἀν ποιήσωσιν. Ἄλλος, δέδωκα γὰρ αὐτοὺς τοῦ φυλάσσειν τὴν φυλακὴν τοῦ οἴκου εἰς πᾶσαν λατρείαν αὐτοῦ, καὶ εἰς πάντα γινόμενα ἐν αὐτῷ.

17. Τῆς ἐσωτέρας.

18. Βίβ.

20. Οὐ ψιλώσουσι.

25. Καὶ ἐπὶ ψυχὴν.

29. Καὶ τὰς θυσίας.

'Αφόρισμα.

LXX INTERPRETES,

✕ Καὶ λήφονται τὴν ἀνομίαν αὐτῶν.

14.

17. Καὶ ἔσω.

18. Ἐν Ἰαζή.

20.

25.

29.

'Ανάθημα.

THEODOTIO.

Et accipient iniquitatem suam.

14.

17. Et intra.

18. In Jaze.

20.

25.

29.

Anathema.

14. Posueram enim eos custodes januarum domus universi ministerii ejus, et cunctorum quæ sunt in ea.

17.

18. In sudore.

20.

25.

29. Donum.

Anathema.

14. Demittent eos ut servant custodias domus in omnia opera ejus, et in universa quæcumque fecerint. *Alius*, dedi enim eos ad custodiendam custodiam domus in universum ministerium ejus, et in omnia quæ sunt in ea.

17. Interioris.

18. Violenter.

20. Non ad pressum tondebunt.

25. Et super animam.

29. Et sacrificia.

Separatio.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLIV Ezechielis.

V. 12. Ἄλλος, ἀνθ' ὧν οὖν ἐλειτούργησαν etc. Sunt qui hæc omnia sumpta suspicantur ex editione Symmachi. Vide notas ad editionem Romanam.

Ibid. Θ., ✕ καὶ λήφονται etc. Ms. Jes. qui habet λήμφονται, et alibi sæpe. [In fine versus, post Θεός, addit C: ✕ καὶ λήφονται ἀτιμίαν ✕ αὐτῶν, . Apud S. Hier. : et accipient iniquitatem suam. Etiam VM ubique scribit λήμψ. DRACH.]

V. 13. C, πρὸς πάντα τὰ ἅγια + υἰῶν Ἰσραὴλ (Hebr., ad omnia sancta mea; et non habet, *filiorum Israel*). Et mox, ἀτιμίαν αὐτῶν. DRACH.

V. 14. S., *Posueram* etc. Ex Hieronymo. Græca autem, δέδωκα γὰρ αὐτοὺς etc. Latinis Symmachi non penitus respondent: quare crediderim alterius esse versionem Græcam. [C, ut Sym., addit in fine commatis: ✕ ἐν αὐτῷ, . DRACH.]

V. 15. C expungit obelo vocem + θυσίαν ; quia non adest in Hebraico. DRACH.

V. 17. 'A., Θ., καὶ ἔσω. Ms. Jes.

V. 18. Has versiones ad verbum refert Hierony-

mus. [Lamb. Bos: + Pro βίβ., Ag. 2 ed., βαίβζα. Idem 1 ed. et Sym., ἐν ἰδρωτί. Th., λάζα. — C legit ἐπὶ τὰς κεφαλὰς et ἐπὶ ταῖς ὀσφύσιν. DRACH.]

V. 20. Lectiones Syri et Hebræi hujus et 25 versus ex Theodoretō.

V. 22. C, ἐκ τοῦ σπέρματος οἴκου Ἰσραὴλ (Hebr., domus Israel). Mox, καὶ χήρα ἐὰν γένηται ✕ χήρα: ἐξ ἱερέως. Hebr., et viduam (LXX, χήρα, quia non adest in Hebr. particula casus accusandi, ΓΝ), quæ fuerit vidua a sacerdote. DRACH.

V. 27. C, εἰσπορεύονται (sic, per o) ✕ εἰς τὸ ἅγιον. : εἰς τὴν αὐλήν. Hebr., ad sanctuarium ad atrium. Et mox, προσοίσει ἱασμὸν. Hebr. et Vulg., offeret. IDEM.

V. 28. C, + ὅτι ; sub obelo, quia deest in Hebr. IDEM.

V. 29. A., S., donum. Hieronymus. Quod Hebraice dicitur MANAA.

Ibid. 'A., Σ., Θ., ἀνάθημα. Quod Hebraice dicitur HEREM. Hieronymus.

EZECHIELIS CAPUT XLV.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.

SYMMACHUS.

1.

1. Εἴκοσι. Ἄλλος, δέκα.

LXX INTERPRETES.

1. Viginti. *Alius*, decem.

1.

THEODOTIO.

1.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYAAΣ.
הקדש 2	2.	2.
מגדש המקדש קדש קדשים 3	3.	3.
קדש מקדוארץ הוא 4	4.	4.
לשכת 5	5.	5. Ἐξίδρας.
האיפה 11	11.	11.
עשרה חמשה 12	12.	12.
מחמר 13	13.	13.
חוק 14	14.	14.
מעשר הגת מדהגר עשרת הבתים חמר כירעשרת הבתים חמר		Ἵ βάτος ὁ μετρήτης ἀπὸ τοῦ κόρου· ὅτι οἱ εἴ μετρήται κόρος.
ממשקה ישראל 15	15.	15. Ἀπὸ τῶν ὑδάτων Ἰσραήλ.
ואתדהמנחה 17	17.	17. Καὶ δῶρον.
פר 18	18.	18.
העזרה 19	19.	19.
מאיש שנה ומפחד 20	20.	20.
בחמשה עשר יום 25	25.	25.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Sanctificationem.	2. Sanctificatum.	2.
Suburbanum.	Suburbana.	
3. Sanctuarium sanctitas sanctitatum.	3. Templum sanctumque sanctorum.	3.
4. Sanctitas de terra ipsa.	4. Sanctificatum de terra erit.	4.
5. Cubicula.	5. Gazophylacia.	5. Exedras.
11. Ephā.	11. Ephī.	11.
12. Decem et quinque.	12. Quindecim.	12.
13. De chomor.	13. De coro.	13.
14. Et statutum.	14. Mensura.	14.
Decimum bati de coro : decem bati chomor, quia decem bati chomor.	Decima pars cori est : et decem bati corum faciunt, quia decem bati implent corum.	Batus metretes a coro, quia decem metretæ corus.
15. De irriguo Israel.	15. De his quæ nutriunt Israel.	15. De aquis Israel.
17. Et munus.	17. Et sacrificium.	17. Et donum.
18. Vitulum.	18. Vitulum.	18.
19. Atrii auxilii.	19. Crepidinis altaris.	19.
20. A viro errante et a simplici.	20. Pro unoquoque qui ignoravit, et errore deceptus est.	20.
25. In quinta decima die.	25. Quintadecima die.	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLV Ezechielis.

V. 1. Ἄλλος, δέξα. Drusius. [Etiam C, cum V. 2. Ἄλλος, ἀγίασμα. Ἄλλος, ἄγιον. Idem. [C, Ald. et Complut., δέξα. Idem C, ἀπὸ τῆς γῆς πέντε καὶ ἑστὰ ἐκ τούτου ✕ εἰς τὸ : ἀγίασμα. DRACH.]
✕ μήκος, ; Hebr., longitudo. DRACH.]

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Υ.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

2.	2. Ἀγιάσματα. Ἄλλος, ἀγίασμα. Ἄλλος, ἄγιον.	2.
.....	Διάστημα.	Ἀφόρισμα.
3.	3. Ἅγια τῶν ἁγίων. Ἄλλος, τὸ ἀγίασμα τὸ ἄγιον τῶν ἁγίων.	3.
4.	4. Ἀπὸ τῆς γῆς ἔσται. Ἄλλος, ἄγιον ἀπὸ τῆς γῆς τοῦτο.	4.
5. _____	5. Πόλεις.	5.
11.	11. Τὸ μέτρον. Ἄλλος, οἴφι.	11.
12.	12. Δέκα καὶ πενήκοντα. Οἱ Γ', πεντεκαίδεκα.	12.
13.	13. Ἀπὸ τοῦ γομόρ. Οἱ Γ', ἀπὸ τοῦ κόρου.	13.
14.	14. Καὶ τὸ πρόσταγμα. Ἄλλος, καὶ τὸ δικαίωμα. Ἀπὸ δέκα κοτυλίων, ὅτι αἱ δέκα κοτυλῖαι εἰσὶ γομόρ. Ἄλλως, δεκατοτύλων αἱ δεκατοτύλαι γομόρ· αἱ δεκατοτύλαι εἰσὶ γομόρ.	14. Ἄλλος, ὁ βᾶτος ὁ μετρήτης ἀπὸ τοῦ κόρου, οἱ ε' βᾶτοι κόρος.
15. Ἀπὸ τῶν ὁδάτων Ἰσραήλ.	15. Ἐκ πασῶν τῶν πατριῶν τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπὸ τῶν ποτιστηρίων Ἰσραήλ.	15. Ἀπὸ τῶν ποτιστηρίων Ἰσραήλ.
17. Καὶ δῶρον.	17. Καὶ τὴν θυσίαν.	17.
18. _____	18. Μόσχον.	18.
19.	19. Τοῦ ἱεροῦ.	19. Τοῦ ἀζαρά.
20. ✕ Ἀγνοῦντος καὶ ἀπὸ νη- τίου.	20.	20. ✕ Ἀγνοῦντος καὶ ἀπὸ νη- πίου.
25.	25. Πεντεκαδεκάτη. Οἱ Γ', πεν- τεκαδεκάτη ✕ ἡμέρα.	25.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.	2. Sanctificationes. <i>Alius</i> , sanctificationem. <i>Alius</i> , sanctum.	2.
Terminus.	Spatium.	Separatio.
3.	3. Sancta sanctorum. <i>Alius</i> , sanctificatio sanctum sanctorum.	3.
4.	4. De terra erit. <i>Alius</i> , sanctum de terra hoc.	4.
5. Thalamos.	5. Civitates.	5.
11.	11. Mensura. <i>Alius</i> , αἶφι.	11.
12.	12. Decem et quinquaginta. <i>Tres int.</i> , quindecim.	12.
13.	13. De gomor. <i>Tres interpr.</i> , de coro.	13.
14.	14. Et præceptum. <i>Alius</i> , et justificationem. De decem cotylis, quia decem cotylæ sunt gomor. <i>Aliter</i> , decatotylarum, decatotylæ gomor : decatotylæ sunt gomor.	14. Batus metretes de coro, decem bati corus.
15. De aquis Israel.	15. Ex omnibus patriis Israel. De canalibus Israel.	15. De canalibus Israel.
17. Et donum.	17. Et sacrificium.	17.
18. Taurum.	18. Vitulum.	18.
19.	19. Templi.	19. Azara.
20. Ignorante et a parvulo.	20.	20. Ignorante et a parvulo.
25.	25. Quintadecima. <i>Tres interpr.</i> , quintadecima die.	25.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLV Ezechielis.

circuitum terra sit vacua in suburbana, vel ut Sym. machi, secunda Theodot., tertia LXX. [Lamb. Bos : Pro διάστημα, Symm., ἄγιον, Th., εἰορισμός. Drach.]

V. 3. "Α.λ.λ., τὸ ἅγιον etc. Drusius. [Ita etiam C. Apud S. Hier. LXX, sanctumque sanctorum. — Idem C, ut supra ἢ 2, καὶ εὐρος δέκα (ed. Rom., εἴκοσι. Hebr. et Vulg., decem) χιλιάδας. DRACH.]

V. 4. "Α.λ.λ., ἅγιον ἀπὸ τῆς etc. Idem. Edit. Complut. ἡγιασμένον. [C, "Ἄγιον ἀπὸ τῆς γῆς ἔσται τοῖς ἱεροῦσι etc. Apud S. Hier., sanctum etc. DRACH.]

V. 5. A., *exedras*. S., *thalamos*. Th., *civitatem*. Hieronymus. Vide supra cap. 41. [Lamb. Bos : « Pro πόλεις, Aq., ἐξέδρα εἴκοσι. Sym., θάλαμοι εἴκοσι. Th., γαζήραι εἴκοσι. Alius, γαζοφυλάκια. » Hebr., in possessionem viginti cubiculos. Vulg., possidebunt viginti gazophylacia. — C iterum hic, καὶ εὐρος δέκα χιλιάδες. DRACH.]

V. 7. C, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν ✕ κα ✕ τ'. ἀνατολάς, : πρὸς ἀνατολάς. Hebr., versus mare, et ab angulo orientis versus orientem. Vulg., usque ad mare et a latere orientis usque ad orientem. DRACH.

V. 9. C, Τάδε λέγει Κύριος Κύριος. Et in fine com-matis, λέγει Κύριος ὁ Θεός. Idem.

V. 10. C, Ζυγὸν δίκαιον, primo casu. Idem.

V. 11. "Α.λ.λ., ὄφρι, vel ὄφρι. Drusius. Hieronymus vero : « Pro *Ephi*, LXX interpretati sunt *mensu-rat*. » [C, ✕ τοῦ ὄφρι. DRACH.]

V. 12. Ms. Jes., πεντεκαίδεκα εἰς τοὺς Γ' ἐγγρά-πτο καὶ διώρθωσα πέντε καὶ εἴκοσι, οἱ ε' σῖκλοι ἐν τισι. [Totus hic versus ita in C : Καὶ στάθμια, καὶ ὄβολοι, εἴκοσι σῖκλοι, πέντε καὶ εἴκοσι σῖκλοι, δέκα καὶ πέντε σῖκλοι ἢ μὲν ἔσται ὁμῶν. DRACH.]

V. 13. Oī Γ', ἀπὸ τοῦ κόρου. Idem. Hieronymus vero : « Qui supra pro *Ephi mensuram*, et pro *bato*

chaenica dixerant, et pro *coro Gomor*, pro *siclo ap-pendiculum*, et hic pro *Ephi* posuere *mensuram* : et pro *coro* nunc *gomor*, nunc *ipsum corum* : et in mensura olei pro *bato* κοτύλην, i. e. cyathum. » [Bis occurrit מִסְרָה hoc in commate. LXX vertunt prius, ἀπὸ τοῦ γομόρ, alterum vero, ἀπὸ τοῦ κόρου. — C, ἔκτον τοῦ ὄφρι, absque αὐτοῦ. DRACH.]

V. 14. "Α.λ.λ.ος, καὶ τὸ δικαίωμα. Ms. Jes. Ibid. Ms. Jes., ἐλαίου δέκατον. Θ., μετρήτης.

Ibid. 'A., ὁ βᾶτος ὁ μετρήτης etc. Has lectiones exhibet Ms. Jes. [Totus versiculus 14 ita in C : Καὶ τὰ προστάγματα τοῦ ἐλαίου κοτύλην ἐλαίου ✕ δεκά-την, ✕ ἀπὸ δέκα κοτυλῶν αἱ δέκα κοτυλῶν, αἱ δέκα κοτύλαι γομόρ, : ὅτι αἱ δέκα κοτύλαι εἰσὶ γομόρ. DRACH.]

V. 15. Hieronymus : « Quod nos interpretati sumus, *de his quæ nutriunt Israel* (al. nutrit), in Hebraico scriptum est MEMMASCE, quod Aq. et S. interpretati sunt, ἀπὸ τῶν ὑδάτων. LXX et Th., ἀπὸ τῶν ποτιστηρίων : quorum alterum de irriguis, alterum de canalibus, sive piscinis sonat. » Drusius suspicabatur legendum ποτιστηρίων [hoc S. Hieronymi loco], et quidem optime : nam sic habet ma-noster Sangermanensis antiquissimus caractere Saxonico ; editi vero, ποτηρίων. Lectio LXX prior, ἐκ πασῶν τῶν πατριῶν, corruptissima est. [Schleus-nerus post hæc S. Hieronymi verba allata, quaerit : Unde igitur venit nostra lectio? Nimirum, Senum πατριῶν. Responditque : πατριῶν pro ποτηρίων irrepsit, et sciolus infersit πασῶν. — Ad εἰς θυσίας versionis τῶν LXX, Lamb. Bos : « Pro θυσίας, Aq. et Sym., δῶρα. Th., μαναά. » — C, Καὶ πρόβατον

EZECHIELIS CAPUT XLVI.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ.
	יְצִיחוּ 2	2.
וּמִנְחָה 5	'Ο Σύρος, καὶ Μαναά.	5. Καὶ δῶρον.
	אִישׁ	
	בְּדַבָּר 6	6.
	נִדְבָה 12	12.
	תְּבוּים 15	15. Τέλειον.
	וּמִנְחָה 14	14. Καὶ δῶρον.
	לֶרֶם	
	תְּהִיָה אֲחֻזָּתָם הֵיא 16	16.
	הַדְרֹר 17	17.
	לְדַחֲתָם 18	18. . . . .
	הַמִּירֹת 23	25. Στιβάδας.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Deforis.	2. Deforis.	2.
5. Et munus. <i>Syrus</i> , et <i>manaá</i> . <i>Ephi</i> .	5. Et sacrificium. <i>Ephi</i> .	5. Et donum.
6. Filium bovis.	6. De armento.	6.
12. Spontaneum.	12. Spontaneum.	12.
13. Integrum.	13. Immaculatum.	13. Perfectum.
14. Et munus.	14. Et sacrificium.	14. Et donum.
Ad subigendam (similam).	Ut misceatur (similæ).	
16. Erit possessio eorum ipsa.	16. Filiorum suorum erit : pos-sidebunt eam.	16.
17. Libertatis.	17. Remissionis.	17.
18. Ad opprimendum eos.	18. Per violentiam.	18. Ut affligat eos atque contri-stet.
23. Parictes.	23. Culinæ.	23. Stibadas.

ἐν ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπὸ τῶν διακοσίων + ἀφαίρεμα ἐκ πασῶν, ἀπὸ τῶν ποιστηρίων τοῦ Ἰσραήλ, εἰς θυσίας, καὶ ὀλοκαυτώματα (absque eis), καὶ etc. DRACH.]

V. 16. C, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ✕ τῆς γῆς : Hebr. et Vulg., omnis populus terræ. Mox, ἀφηγουμένῳ τῷ Ἰσραήλ. DRACH.]

V. 17. A., S., donum. Hieronymus. [Cf. quæ adnotavimus ad γ 15. — C, οἴκου Ἰσραήλ· ὁ αὐτοῖς ποιήσει τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ τὴν θυσίαν, καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα, absque τοῦ, etc. DRACH.]

V. 18. S., tantum. Hieronymus. Et mox idem : Th., Azara. [C, in γ 18, τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεός. DRACH.]

V. 20. Θ., Σ., ✕ ἀγνοῦντος etc. Ms. Jes. [In C totus γ 20 ita : καὶ οὕτως ποιήσεις ἐν τῇ ἐβδόμῃ τοῦ μηνός ✕ παρ' ἐκάστου ✕ ἀγνοῦντος καὶ ἀπονήτου (lege ἀνοήτου), ✕ καὶ ἐξιλάσασθαι (ἐξιλάσασθε?) τὴν οἴκον. DRACH.]

V. 21. C, τέσσαρες καὶ δεκάτῃ ✕ ἡμέρᾳ : τοῦ μηνός. Hebr. et Vulg., quartadecima die mensis. DRACH.]

V. 22. C, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑπὲρ αὐτοῦ + καὶ τοῦ οἴκου, ✕ Quæ sub obelo, desunt in Hebr., Mox, μόσχον ἐκ βοῶν. Hebr. duntaxat, juremum. IDEM.

V. 24. [C, καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ, καὶ πέμμα (ed. Rom., πέμματα, Hebr., et epha. Vulg., et ephi) τῷ κριῷ ποιήσεις, καὶ ἐλαίου τὸ ἐν (ed. Rom., εἶν) τῷ πέμματι. DRACH.] — Schol. σεμίδαλιν. Drusius ad vocem פְּטוּמָא ubi LXX habent, πέμμα. Quæ vox vere non ad פְּטוּמָא refertur, hæc enim præmittitur in editione τῶν U, sed ad sequentem פְּטוּמָא quam LXX ab

פְּטוּמָא roquere, derivantes vertunt πέμμα, coctionem. Male igitur in editione Romana, ut ait Drusius, ad vocem πέμμα notant ex Theodoro : manad est sacrificium σεμιδάλεως, nam hæc pertinent ad præcedentem vocem פְּטוּמָא quæ in LXX non exprimitur. Hic autem Hieronymus : « Pro Ephi, quæ est decima pars cori, LXX transtulerunt πέμμα, quod in nostra lingua coctionem sonat. »

Ibid. Drusius : γῆ εἶν. hin. Theodoretus, τὸ εἶν παρὰ τῷ Σύρῳ ἤμιναν εἶρον. Quæ verba significant pro hin Syrum heminam transtulisse, aut exposuisse. Idem Ezech. 4, τὸ δὲ εἶν μέτρον ἦν παρ' αὐτοῖς, οὗ τὸ ἔκτον κατὰ τὸν Σύρον ἤμισυ ξέστου ἐχώρει. (I. e. Hin autem mensura erat apud illos, cujus sexta pars secundum Syrum, dimidium Sextarii capiebat.) Polychronius : τὸ ἐν Ἐβραϊκῶν δν, σημαίνει τοῦ ξέστου τὸ ἕβδοον. (I. e. Hin Hebraicum, significat Sextarii octavam partem.) Apollinarius : τὸ ἐν ποιῆ δύο χόεις. (I. e. Hin duo choas facit.) Haetenus Drusius, cujus annotationi Græcorum locorum interpretationes adjecimus. Hic autem vides Theodoretum nec sibi ipsi, nec Polychronio consentire circa mensuram hin. Apollinarius vero cum secundo Theodoretico loco convenit, ubi dicitur hin esse sextam dimidii Sextarii, seu heminæ, partem. Nam chus est cotylæ duodecima pars : cotyla autem dimidium sextarii : unde sequitur choas duos esse sextam partem dimidii Sextarii. Vide Analecta Græca nostra, p. 395.

V. 25. Οἱ Γ', ✕ ἡμέρᾳ. Ms. Jes. [C, Καὶ ἐν τῷ ἐβδόμῳ, πέντε καὶ δεκάτῃ ✕ ἡμέρᾳ : τοῦ μηνός. DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XLVI.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ.

2.

2. Τῆς ἐσωθεν. Ἄλλος, ἐξωθεν.

2.

5.

5. Καὶ Μαναά.

5. Καὶ θυσία.

6.

Πέμμα. Ἄλλος, οἶφι.

6. ✕ Ἰθὺν βουκολίου.

12.

6. Vacat.

12.

13.

12. Ὁμολογίαν. Ἄλλος, ἐκούσιον.

13.

14. Καὶ δῶρον.

13. Ἄμωμον.

14. Καὶ θυσία.

.....

14. Καὶ μαναά.

16.

Τοῦ ἀναμίξαι.

16. Ἔσται κατάχσεις ✕ αὐτῶν αὐτῆ.

17.

16. Ἔσται κατάχσεις.

17. Δερῶρ.

18. ....

17. Ἀφίσεως.

18.

23. Περιφράγματα.

18. Τοῦ καταδυναστεῦσαι αὐτοῦς.

23. Τειρώθ.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2.

2. Interioris. Alius, deforis.

2.

5.

5. Et manaa.

5. Et sacrificium.

6.

Coctionem. Alius, ephi.

6. Filium bucolii.

12.

6. Vacat.

12.

13.

12. Confessionem. Alius, spontaneum.

13.

14. Et donum.

13. Immaculatam.

14. Et sacrificium.

Ut aspergatur.

14. Et manaa.

16.

Et miscendam.

16. Erit possessio eorum hæc.

17.

16. Erit possessio.

17. Deror.

18. Ut affligat eos atque contristet.

17. Remissionis.

18.

23. Septa.

18. Opprimendo eos.

23. Culinæ.

23. Tiroth.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVI Ezechielis.

V. 1. C, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἀνοιχθήσεται. Quæ hic desiderantur post σαββάτων, scil., ἀνοιχθῆ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νοουμένης, omissa sunt a scriptore ex ὁμοιοτελεύτῳ verbi ἀνοίγω, et formæ ἀνοιχθ. DRACH.

V. 2. Ἄλλος, ἔξωθεν. Drusius. [Lamb. Bos : « Pro τὰ ὀλοκαυτώματα αὐτοῦ, Sym., τὴν προσφορὰν αὐτοῦ. » DRACH.]

V. 3. Hujus versus binas dant LXX versiones. Quarum altera, quæ tamen in C obelo prænotatur, sola ad verbum concinit cum Hebraico textu. Dr.

V. 4. C, Καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα ἃ προσέσται. Heb., et holocaustum quod offeret. IDEM.

V. 5. Ἄ., καὶ δῶρον etc. Drusius. Ibid. Ἄλλος, οἰφί. Idem. Hieron. vero : « Ubi nos diximus sacrificium, LXX ipsum Hebraicum verbum posuere μαναά, quod A., donum, vel sacrificium, Th., sacrificium transtulit. » Theodoretus, μαναά ὁ Σῦρος ἠρμήνευσε τὴν ἐκ σεμιδάλεως θυσίαν. [Ad καὶ μαναά

adnotat L. Bos : « Syrus, θυσίαν τῆς σεμιδάλεως. — C, δόμα τῆς χειρὸς, et mox, τὸ Iv. DRACH.]

V. 6. Θ., υἶὸν βουκολίου. Ms. Jes. [C, μόσχον ✕ βοδὸς υἶὸν βουκολίου, ὁ ἄμωμον, + καὶ ἔξ ἄμνοῦ, καὶ κριὸν, ἄμωμα ἔσται. Hebr., integri erunt. Dr.]

V. 7. Ad vocem μαναά, Theodoretus, ὁ Σῦρος ἠρμήνευσε, τὴν τῆς σεμιδάλεως θυσίαν. — C,.... μόσχῳ... κριῶ, ut Hebr. et Vulg. Mox Iv, et ita constanter. DRACH.

V. 9. C, τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν... τῆς πύλης πρὸς νότον... οὐκ ἀναστρέφει κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης, ἢ εἰσελήλυθεν. IDEM.

V. 10. C, + μετ' αὐτῶν ὁ Deest in Hebr. IDEM.

V. 12. Ἄλλ., ἐκούσιον. Drusius. [Bis occurrit vox יבדו hoc in versu ; prius reddit textus codicis C, ὁμολογίαν, alterum ἐκούσιον. C enim ita : Ἐξὺν δὲ ποιήσῃ ὁ ἀφηγούμενος ὁμολογίαν (יבדו), ὀλοκαυτώμα, ✕ ἡ σωτηρίου ἐκούσιον ὁ (יבדו). — Testifica-

EZECHIELIS CAPUT XLVII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON 'Ελληνικοῖς γράμμασι.'	AKYAAΣ.
יבדו יבדו יבדו יבדו 1	1.	1.
שנייה יבדו 3 'O 'Ebr., καὶ ἰδοὺ ἐν τῷ ἔξιναι τινὰ ἄνθρωπον, εἰστέκειν ἐξ ἐναντίας.	3.	3.
באמה ה'א סוסמ 4 ברגים	4.	4. Ἔως ἀστραγάλων.
ה'א ה'א 5	5.	5. Χιλιους ✕ χειμάβρους. ὁ
יבדו יבדו יבדו יבדו 8 'O 'Ebr., τοῦτο τὸ ὕδωρ πρῶτον ἐκπορεύεται εἰς τὴν Γαλιλαίαν.	8.	8.
יבדו יבדו 'O 'Ebraïos, ἐπὶ δυσμῶς.		Εἰς ὀμαλήν.
יבדו יבדו 'O 'Ebraïos, τῆς ἄλμυρῆς τῆς θαλάσσης.		
יבדו יבדו יבדו יבדו 11	11.	11.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
1. Egredientes de sub limine domus.	1. Egrediebantur subter limen domus.	1.
3. In egrediendo virum. Hebr. interpr., et ecce cum exiret quidam homo, stetit ex adverso.	3. Cum egrederetur vir.	3.
Mille cubitos.	Mille cubitos.	
4. Talorum.	4. Usque ad talos.	4. Usque ad talos.
Poplitum.	Usque ad genua.	
5. Mille, torrens.	5. Mille, torrentem.	5. Mille torrentes.
8. Istæ egredientes ad tumulum. Hebræus, hæc aqua primum egreditur in Galilæam.	8. Aquæ istæ quas egrediuntur ad tumulos sabuli.	8.
Super planitiem. Hebræus, in Occidentem.	Ad plana deserti.	In planitiem.
Eductæ. Hebræus int., salsuginis maris.	Et exibunt.	
11. Et non sanabuntur, in sallem dabuntur.	11. Et in palustribus non sanabuntur, in salinas dabuntur.	11.

tar L. Bos etiam Aquilam, Sym. et Th. habere
ἐκούσιον. DRACH.]

V. 13. 'A., τέλειον. Drusius. Hieronymus item,
A.. perfectum. [C geminat πρωτ, ut Hebr. DRACH.] ;

V. 14. 'A., Σ., καὶ δῶρον. Drusius ex Hieronymo,
ut supra.

Ibid. S., ut aspergatur. Hieronymus. [Quæ Græca
non suppetebant Montfauconio exhibet Lamb. Bos
ita : Sym., τοῦ ἐπιβάσαι τὴν σελίδα, ad asper-
gendum similit. — C, τὸ πρωτ πρωτ... πρόσταγμα
ἄξιον : διαπαντός. Hebr., statuta æternitatis
jugiter. DRACH.]

V. 16. Θ., ἄτων αὐτη. Ms. Jes. [Ita etiam C,
præmissis asterisco. — Idem C, τάδε λέγει Κύριος
Κύριος : 'Εάν δὲ ἀφηγούμενος δόματα. Sed Hebr.,
donum. DRACH.]

V. 17. Th., deror. Hieronymus, ε remissionis.
Th., ipsum verbum Hebraicum posuit. » [C, 'Εάν δὲ
δὲ δῶμα ἄξ ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ. Hebr. et

Vulg., de hæreditate sua. Μοκ ἀποδοθήσεται, pro
communī ἀποδώσει. DRACH.]

V. 18. A., S., ut affligat etc. Hieronymus. [Lamb.
Bos : ε Aq., τοῦ θλίψαι, ut affligat. Sym., τοῦ λυ-
πῆσαι. ut contristet. » — C, ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ
λαοῦ αὐτοῦ (hoc αὐτοῦ non exprimitur in Hebr.)...
ἐκ τῆς κατασέσεως αὐτοῦ, ἄπὸ τῆς ἄκληρονο-
μίας αὐτοῦ : Hebr., de hæreditate eorum ; de hære-
ditate (vero) sua etc. DRACH.]

V. 22. C, + κατὰ τὸ κλίτος αὐλή, αὐλή : (hæc
ὠβελισμένα desunt in Hebr.) ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη
τῆς αὐλῆς, αὐλή μικρά, καὶ μήκος σεράκοντα (1. τεσ-
σεράκοντα) πηγῶν, καὶ εὖρος etc. DRACH.

V. 23. Hieron. : ε accubita, quæ Aq. στιβάδας
interpretatus est : S., περιφράγματα, Th. ipsum ver-
bum Hebraicum posuit TIUROTH. » Ms. noster
habet TUROTH ; litera enim τ non aspiratur. [L.
Bos : ε Aq., πλησίον τῶν στιβάδων. Symm., περι-
φραγμάτων. Th., τειρώθ. » DRACH.]

EZECHIELIS CAPUT XLVII.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο'.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1.	1. Ἐξεπορεύετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἰθρίου. Ἄλλος, ἐξεπορεύετο ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.
3.	3. Καθὼς ἐξοδος ἀνδρὸς ἐξεναν- τίας.
4. Ἔως ἀστραγάλων.	Χιλίους ἄπὸ πῆγεις : ἐν τῷ μέτρῳ. 4. Ἀφέσεως. Ἔως τῶν μηρῶν. Ἄλλος, ἔως τῶν γονάτων.
5.	5. Χιλίους.
8.	8. Τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ἐκπορευό- μενον εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
Ἐπὶ τὴν ἀοίκητον.	Ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. Τῆς διεκβολῆς.

1.	1.
3.	3.
4. Ἔως ἀστραγάλων.	4. Ἔως ἀστραγάλων.
5. Χιλίους ἄπὸ χειμάρρους :	5. Χιλίους ἄπὸ χειμάρρους :
8.	8.
Ἀραβία.	Ἀραβία.

11.	11. Οὐ μὴ ὑγιάσωσιν : εἰς ἄλλας δέδονται. Ἄλλος, τὰ ἐξώτερα τῆς θαλάσσης οὐκ ἰαθήσεται. Ἄλλος, καὶ οὐ μὴ ἰαθῆ, εἰς ἄλλας δοθήσων- ται.

11.

SYMMACHUS:

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

1.	1. Egrediebatur de subdio. <i>Alius</i> , egrediebatur e limine portæ.
3.	3. Sicut exitus viri ex adverso.
4. Usque ad talos.	Mille cubitos in mensura. 4. Remissionis. Usque ad femora. <i>Alii</i> , usque ad genua.
5.	5. Mille.
8.	8. Aqua ista egrediens in Gali- læam.
In inhabitabilem.	In Arabiam. Exitus.

1.

3.

4. Usque ad talos.

5. Mille torrentes.

8.

Araba.

11.	11. Non sanabunt : in sales data sunt. <i>Al.</i> , exteriora maris non sanabuntur. <i>Alius</i> , et non sana- buntur, in salem dabuntur.

11.

תני עלה 12	12.	12.
בשנה		
פרי		'Ο καρπὸς ✕ αὐτοῦ.
בבית 16	16.	16.
בשנה 17	17.	17.
בבית 18	18.	18.
בבית 19	19.	19.
VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
12. Non defluet folium ejus.	12. Non defluet folium ex eo.;	12.
In mensibus suis maturabit.	Per singulos menses afferet primitiva.	
Fructus ejus.	Fructus ejus.	Fructus ejus.
16. Chaser medium.	16. Domus Tichon.	16.
17. Ad Aquilonem, et terminem Emath, et angulum Aquilonis.	17. Ad Aquilonem : terminus Emath, plagæ Septentrionalis.	17.
18. Hauran.	18. Auran.	18.
19. A Thamar.	19. A Thamar.	19.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVII Ezechielis.

V. 1. Ἄλλος, ἐξεπορεύετο etc. Drusius ex Polychronio. [Post αἰθρίου addit C, τοῦ οἴκου. Mox, ἐπέδραψε κατὰ ἀνατολάς, καὶ ὕδωρ κατέβαιναν ἀπὸ τοῦ κλίτους ✕ τοῦ οἴκου ; Hebr., a latere domus. Dr.]
 V. 2. C, Καὶ ἐξήγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης πρὸς Βορρᾶν, καὶ περιήγαγέ με τὴν ὁδὸν πύλης ἐξωθεν ✕ πρὸς τὴν πύλην τὴν ἐξω : τῆς αὐλῆς τῆς βλεπούσης etc. DRACH.
 V. 3. Ὁ Ἑβρ., καὶ ἰδοῦ etc. Ex Polychronio. ✕ Ibid. ✕ Πήχεις. Ms. Jes. [C, καὶ διεμέτρισε (sic) χιλοῦς πήχεις. DRACH.]
 V. 4. Ἀ., Σ., Θ., ἕως ἀστραγάλων. Ms. Jes. sine nomine Interpretum. Verum Hieronymus : « A., S., Th., ἀστραγάλους interpretati sunt. » Ubi accusativum casum ad seriem suam adaptat, ut sæpe alibi. [L. Bos : « Pro ἀφέσεως, Aq., Sym., Th., ἕως τῶν ἀστραγάλων. » — C, καὶ διεμέτρισε χιλοῦς ἐν τῷ μέτρῳ. Sed Hebr. non fert in mensura. DRACH.]
 Ibid. Ἄλλος, ἕως τῶν γονάτων. Ex Ms. Jes.
 V. 5. Ἀ., Θ., ✕ χειμάρρους. Ex eodem. Ibid. ἐξυδρίων. Ms. Jes. ad marg., ἐκβράζον. [C, καὶ διεμέτρισε χιλοῦς χειμάρρους, καὶ οὐκ ἠδύνατο διαλεθῆν, ὅτι ἐξυδρίων (i. ἐξυδρίσεν) τὸ ὕδωρ, etc. DRACH.]
 V. 6. C, καὶ ἀπήγαγέ με, ✕ καὶ ἀπέστραψέ με : ἐπὶ etc. DRACH.
 V. 7. C non habet ἐπὶ τοῦ χειλοῦς τοῦ ποταμοῦ, quæ tamen existunt in Hebr. Iden.
 V. 8. Ὁ Ἑβραῖος, τοῦτο τὸ ὕδωρ etc. Ms. Jes. Hieron. vero : « Deinde pro Galilæa, quæ Hebraice dicitur GALILA, Aq., θίνας... quod tumulos significat arenarum, S., μεθόριον, quod nos possumus transferre confinium. » In ms. nostro legitur θίνας, et μεθόριον recte, secus quam in editis nonnullis, ubi θηνάς et μετόριον legitur. Nota vero ms. Jes. sic habet : Σαφέστερον παρὰ τῷ Ἑβραϊκῷ ἢ βῆσις : φησὶ γάρ, τοῦτο τὸ ὕδωρ πρῶτον ἐκπορεύεται εἰς τὴν

Γαλιλαίαν. I. e. Clarius effertur sententia apud Hebraicum ; dicitur enim, *Hæc aqua primo egreditur in Galilæam.* [L. Bos : « Pro εἰς τὴν Γαλιλαίαν, Aq., εἰς θίνας ἀνατολικὰς. Sym., εἰς τὸ μεθόριον ἀνατολικῆς. » — C, τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐπὶ Ἀραβίαν. DRACH.]
 Ibid. Ἀ., εἰς ὁμαλὴν. Σ., ἐπὶ τὴν ἀοικητον. Θ., Ἀραβία. Hieronymus : « Pro Arabia quoque Sym., inhabitabilem, Aq., humilia, vel plana, Th., Araba » (in editis legitur arabas). Ms. vero Jes. in hæc verba, κατέβαιναν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν, hæc notat in margine : ἀοικητον. Ὁ δὲ Ἑβραῖος, ἐπὶ δυσμὰς φησιν. Ἡ δὲ ἀσάφεια ἀπὸ τοῦ τὸ Ἀραβία καὶ δυσμὰς δηλοῦν, καὶ ἀοικητον. Ἔοικεν δὲ τὸ αὐτὸ πως καὶ ὁ Ἑλληνικὸς σημαίνειν προσθεὶς τὸ, ἤρχετο ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Ἡ γὰρ Γραφή πολλοῦ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τοῦ τῆς δύσεως μέρους λαμβάνει. Σκοπητέον δὲ μὴ τὸ, κατέβαιναν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν, τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὴν Ἀραβία ἐξεδόθη, τὴν Ἑβραίων θέντων φωνὴν τῶν ἐρμηνευσάντων. I. e. *Inhabitabilem.* Hebræus vero, *ad Occidentem* ait. Obscuritas autem hinc procedit, quod Araba et Occidentem significet et inhabitabilem. Videtur porro illud Græcus etiam textus significare, adjiciens, *veniebat usque ad mare.* Nam Scriptura plerumque mare pro Occidentali parte accipit. Animadvertendum autem est, num illud, *descendebat in Arabia,* sic initio positum fuerit, *in Araba* : vocem Hebraicam ponentibus Interpretibus.
 Ibid. Ὁ Ἑβραῖος, τῆς ἀλμυρᾶς. Ms. Jes. sic habet : Ὁ Ἑβραῖος ἀντὶ τῆς διακβολῆς, τῆς ἀλμυρᾶς τῆς θαλάσσης ἔχει. I. e. Hebræus pro *estius,* habet *salsuginis maris.*
 V. 9. C, καὶ ζήσεται πᾶν ἐφ' ᾧ ἂν ἐπέλθῃ ✕ ἐκεῖ : ὁ ποταμὸς, καὶ ζήσεται. DRACH.
 V. 10. C, Καὶ στήσονται ἐπ' αὐτοῦ ἄλιες, ἀπὸ Ἰνγαδδὶ ἕως Αἰνγαλλίμ... Mire variant hic exemplaria. Alex. et Theodor., Ἐνγαδδὲν. Aliiter, juxta

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

12.	12. Οὐ μὴ παλαιωθῆ ἐπ' αὐτοῦ. "Ἄλλος, οὐκ ἀπορρύθεται τὸ φύλλον αὐτοῦ. Τῆς καινότητος αὐτοῦ πρωτοβολήσει. "Ἄλλος, εἰς τοὺς μῆνας αὐτοῦ πρωτογεννήσει. Ὁ καρπός.	12.	12. Οὐ καρπός ✕ αὐτοῦ.
16. . . .	16. Αὐλή τοῦ Σαυνάν. "Ἄλλος, αὐλαὶ τῶν θίγων.	16.	16.
17.	17. Vacat.	7. ✕ Κατὰ Βορρᾶν καὶ τὸ ὄριον Αἰμάθ, καὶ τὸ ὄριον Βορρᾶν.	
18.	18. Ἀωρανίτιδος. "Ἄλλος, Αύραν.	18.	18.
19.	19. Καὶ φοινικῶνος. Οἱ λοιποὶ, ἀπὸ Θαμάρ.	19.	19.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

12.	12. Non veterascet in eo. <i>Alius</i> , non defluet folium ejus. Renovationis suæ primitiva dabit. <i>Alius</i> , in menses suos primogenita afferet. Fructus.	12.	12.
16. Atrium medium.	16. Atrium Saunan. <i>Al.</i> , atria Thichon.	16.	16.
17.	17. Vacat.	17. Ad Aquilonem, et terminum Emath, et terminum Aquilonem.	
18.	18. Aoranitidis. <i>Alius</i> , Auran.	18.	18.
19.	19. Et palmeto. <i>Reliqui</i> , a Thamar.	19.	19.

Notæ et variae lectiones ad cap. XLVII Ezechielis.

Nobilium, apud Theodor., Ἡγαδδί. Ald., Ἀγαδδίν. Complut., Ἐγγαδδί. Ed. Rom., Ἰνγαδδίν. Et pro ejusdem editionis Ἐναγαλλεῖμ, VM et Alex., Ἐναγαλεῖμ. IDEM.

V. 11. Ms. Jes., ἀντὶ τοῦ, τὰ τέλη αὐτοῦ, ἢ τὰ ἐξώτερα τῆς θαλάσσης οὐκ ἰαθήσεται, οὕτως γὰρ καὶ ὁ Ἑβραῖος ἔχει. [C, + καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ,] Merito hæc ὀβελίζονται, quorum ne vestigium quidem in Hebr. veritate. DRACH.]

V. 12. "Ἄλλος, οὐκ ἀπορρύθεται etc. Drusius. Hieronymus vero : Non defluet folium ex eo, sive non veterascet ex eo.

Ibid. "Ἄλλος, εἰς τοὺς μῆνας etc. Drusius. Ms. vero Jes. ἐν ἄλλοις, εἰς τοὺς μῆνας αὐτοῦ πρωτογεννήσει. Hieron. : « Per singulos menses afferet primitiva : sive, ut in LXX scriptum est, [fructus ejus in renovatione sui primitiva dabit. » [C, καὶ ἔσται ὁ καρπός αὐτοῦ εἰς βρώσιν, καὶ ἀνάθασιν αὐτοῦ εἰς ὑγίειαν. Hebr., et erit fructus ejus in cibum et folium ejus in medicamentum. DRACH.]

Ibid. Ἀ., Θ., ✕ αὐτοῦ. Ms. Jes.

V. 13. C, Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεός· Ταῦτα τὰ ὄρια, ἃ κατακληρονομήσατε, Hebr. terminus, quem hæreditabit. DRACH.

V. 14. C, ἦρα πρῶτον, *primum*, τοῦ δοῦναι etc. Sed Hebr., levani manum meam. IDEM.

V. 15. C ita claudit versum : τῆς εἰσόδου Σεδαδά. Hebr., ad veniendum in Sedad. Vulg., venientibus Sedada. IDEM.

V. 16. S., atrium medium. Hieronymus. Complut., αὐλαὶ τῶν ἴγων. Ubi exprimitur vox Hebraica ἴגון. [Lamb. Bos : « Complut., Θίγων, quod Theodotionis est. Sym., ἡ μέση. — Totus versus noster in C ita : Ἐμάθ, Βηρωθά, Σαβαρῖμ τὴν ἀναμέσον ὄριων Δαματκού, καὶ ἀναμέσον ὄριων Ἡμάθ, αὐλαὶ

τοῦ θίγων, αἱ εἰσὶν ἐπάνω τῶν ὄριων Ἀβρανίτιδος. DRACH.]

V. 17. Θ., ✕ κατὰ Βορρᾶν etc. Ms. Jes. [C, ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ Ἡνᾶν, ὄρια Δαμασκου, καὶ τὰ πρὸς Βορρᾶν ✕ κατὰ Βορρᾶν ✕ καὶ τὸ ὄριον Ἀσιμάθ, καὶ τὸ ὄριον Βορρᾶ. DRACH.]

V. 18. Hieron. : « Auran, quam LXX in Græcum vertere sermonem, *Auranitidis*, quod *iracundiam* sonat. » [Edit. Rom., Ἀωρανίτιδος. Hoc nomen male, quia nimis cursim, legit Montf. Ἀωρονίτιδος. VM, Ἀωρανίτιδος. Alex., Ὀωρανίτιδος. Ald. et Compl., ut etiam C, necnon apud S. Hier., Αύρανίτιδος. — Pro Γαλααδίτιδος editionis Rom., C habet Γαλαδίτιδος. DRACH.]

V. 19. Οἱ λοιποὶ, ἀπὸ Θαμάρ. Drusius. Hieronymus in libro Locorum. [Addenda hæc Syri lectio, quæ fugit Montfauconium. Eam autem suppeditat Theodoretus, qui diserte in commentario ad hunc locum : ἕως ὕδατων ἀντιλορίας· οὕτω γὰρ τὸ Μαριμῶθ (Senum) ὁ Σύρος ἡρμήνευσεν. — C, . . . ἀπὸ Θαμάρ + καὶ φοινικῶνος : ἕως ὕδατος Μαριμῶθ Κάδης, παρεκτείνον etc. DRACH.]

V. 20. C, τῆς θαλάσσης, ✕ θαλάσσης : (geminaur etiam in Hebr.) τῆς μεγάλης ὀρίζει, ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου Ἡμάθ + ἕως εἰσόδου αὐτοῦ, : ταῦτά ἐστι τὰ πρὸς θάλασσαν + Ἡμάθ. : Quæ obelo præsignantur absunt ab Hebr. DRACH.

V. 21. C, διαμετρεῖτε. IDEM.

V. 22. C, καὶ ἔσονται ὑμῖν ὡς αὐτόθρονες. Etiam Hebr. et Vulg., *vobis*. Mox, μεθ' ὑμῶν ἔσονται ἐν κληρονομίᾳ. Hebr., *vobiscum* cadent. I. e., sorte dividunt. IDEM.

V. 23. C, καὶ ἔσονται ἐν φωνῇ. Sed manifestum ἀμάρτημα γραφικόν, pro φυλῇ. Hebr. et Vulg., tribu. IDEM.

EZECHIELIS CAPUT XLVIII.

TO EBPAIKON.	TO EBPAIKON Ἑλληνικοῖς γράμμασι.	AKYΛAΣ
2 גבול דן	2.	2. Τὸ ὄριον τοῦ Δάν.
9 עשרת אלפים	9.	9.
10 ולאלה תהיה תדמת-הקדש לסגנים	10.	10.
רחב עשרת אלפים וקדימה רחב עשרת אלפים ונגבה ארך חמשה ועשרים אלה	15.	15. Βέβηλον.
15 לח ולמגרש	15.	15.
21 אל-פני	21.	21.
24 גבול	24.	24. Τὸ ὄριον.
28 מריבת	28.	28. Διαδικασμοῦ.
30 תרנאת	30.	30. Διέξοδοι.

VERSIO HEBRAICI TEXT.	VULGATA LATINA.	AQUILA.
2. Terminum Dan.	2. Terminum Dan.	2. Terminum Dan.
9. Decem millium.	9. Decem millibus.	9.
10. Et istis erit oblatio sancti- tatis sacerdotibus.	10. Hæ autem erunt primitiæ sanctuarii sacerdotibus.	10.

Latitudinis decem millia, et ad Orientem latitudinis decem millia; et ad meridiem longitudinis quin- que et viginti milia.	Latitudinis decem millia, sed et ad Orientem latitudinis decem millia, et ad Meridiem longitudi- nis viginti quinque millia.	-
15. Profanum. Et in suburbanum.	15. Profana. Et in suburbana.	15. Profanum.
21. Ad facies.	21. E regione.	21.
24. Terminum.	24. Terminum.	24. Terminum.
28. Contradictionis.	28. Contradictionis.	28. Litis.
30. Egressus.	30. Egressus.	30. Exitus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVIII Ezechielis.

V. 1. Αὐλῆς Αἰνζν. Drusius. Complut. vero, Αἰνζν. [Hebr., צרענין. Vulg., atrium Euan. LXX, αὐλῆς τοῦ Αἰζάμ. Ita etiam C et VM. Alex., αὐλῆς τοῦ Αἰνάν.—C, κατὰ μέρος Ἡμάθ + αὐλῆς, * Deest atrii in Hebr. DRACH.]

V. 2. 'A., Σ., τὸ ὄριον τοῦ Δάν. Idem Drusius. Et ὃ 9. Ἄλλος, ἀπαρχή. Idem, ex Complut.

V. 2, 3. C, Ἄσθρ. Et sic ὃ 34. DRACH.

V. 6, 7. C, Ῥουβίν. IDEM.

V. 8. C, Καὶ ἀπὸ τῶν ὄριων Ἰούδα, ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν. Hebr., usque ad angulum versus mare. Vulg., usque ad plagam maris. IDEM.

V. 9. Ἄλλος, δέκα χιλιάδες. Drusius. [C, ἀπαρχή, ἣν ἀφοριούσι. Et mox, καὶ εὖρος πέντε χιλιάδες. DRACH.]

V. 10. Ἄλλος, καλαῦται etc. Idem.

Ibid. * εὖρος etc. Idem. [C, καὶ πρὸς θάλασσαν πλάτος δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς Νότον μῆκος εἴκοσι πέντε χιλιάδες, καὶ ἔσται τὸ ὄρος τῶν ἁγίων ἐν μέσῳ αὐτοῦ. DRACH.]

V. 11. C, ἐν τῇ πλανήσει Ἰσραήλ, absque uliōn quod tamen legitur in Hebr. DRACH.

V. 13. C, in fine commatis, καὶ εὖρος δέκα (ed. Rom., εἴκοσι) χιλιάδες. Hebr. et Vulg., et latitudo decem mil. IDEM.

V. 15. 'A., Βέβηλον etc. Hieronymus: « Quod nos vertimus in profanum, pro quo Aquila, βέβηλον, Sym. et Th. λαϊκόν transtulerunt, LXX dixere προτελισμα, quod antemurale possumus dicere. Profanum autem est et laicum, i. e. vulgare, quod omni populo habitare passim licet. » [LXX legerunt ἤη, cum vocali tsere. Vide Catholicum nostrum lexicon Hebr. DRACH.]

Ibid. Hieronymus: « Pro suburbanis, quæ Hebraice dicuntur MAGRAS, rursus LXX, διάστημα, i. e. spatium, transtulerunt. » His addit Drusius: « Josue xxi, 1. Hieron., suburbana, Symm., προά-

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

Ο.

ΘΕΟΔΟΤΩΝ.

2. Τὸ ὄριον τοῦ Δάν.
9.
10.

2. Τῶν ὀρίων τοῦ Δάν.
9. Πέντε χιλιάδες. Ἄλλος, δέκα χιλιάδες.

2.
9.

10. Τοῦτων ἔσται ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων τοῖς ἱερεῦσι. Ἄλλος, καὶ αὐταὶ αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγιάσματος τοῖς ἱερεῦσιν.

- 10.

✕ Εὐρὸς δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς ἀνατολὰς πλάτος δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς νότον μήκος εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδες.

15. Λαϊκόν.

15. Προτείχισμα.

15. Λαϊκόν.

Καὶ εἰς διάστημα. Ἄλλος, καὶ εἰς πρόαστεία.

- 21.

21. Vacat.

21. ✕ Κατὰ πρόσωπον.

24. Τὸ ὄριον.

21. Τῶν ὀρίων.

- 24.

28. Ἀντιλογίας.

28. Μαριβώθ.

- 28.

30. Διέξοδοι.

30. Διεκβολαί.

30. Διέξοδοι.

SYMMACHUS.

LXX INTERPRETES.

THEODOTIO.

2. Terminum Dan.

2. Terminis Dan.

- 2.

- 9.

9. Quinque millia. *Alius*, decem millia.

- 9.

- 10.

10. Horum erunt primitiæ sanctorum sacerdotibus. *Alius*, et hæ primitiæ sanctificationis sacerdotibus.

- 10.

Latitudo decem millia, et ad Orientem latitudo decem millia, et ad Austrum longitudo viginti et quinque millia.

15. Laicum.

15. Antemurale.

15. Laicum.

Et in spatium. *Alius*, et in suburbana.

- 21.

21. Vacat.

21. Ad faciem.

24. Terminum.

24. Terminis.

- 24.

28. Contradictionis.

28. Mariboth.

- 28.

30. Exitus.

30. Egressus.

30. Exitus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XLVIII Ezechielis.

στεια. Supra XLV, 2. (LXX, διάστημα) Symm., Th., terminus et separatio, i. e. ἀφόρισμα. Hinc liquet, εἰς πρόαστεία, quod in nonnullis codicibus, non Senam esse, sed Symmachi, vel alterius interpretis.)

V. 21. Θ., ✕ κατὰ πρόσωπον. Ms. Jes. [Habet etiam C sub asterisco. Idem codex non habet καὶ ἐκ τούτου, quod tamen est in Hebr. Et μοχ, καὶ πρὸς θάλασσαν ἐπὶ ✕ πρόσωπον : ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι etc. Hebr., ad facies quinque et viginti. DRACH.]

V. 22. In C ita inchoat versus noster : καὶ ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῶν λευιτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως ἐν μέσῳ etc. Et ita Hebr. In fine commatis, C, cum Ald. et Complut., τῷ ἀφηγουμένῳ ἔσται. Hebr., principi erit. DRACH.

V. 23. LXX, μία. Aq. et Sym., ἐν. Ex L. Bos. IDEM.

V. 24. Ἄ., Σ., τὸ ὄριον. Hieronymus : de cuius ~~mensura~~ sine causa ambigit Drusius, ut quisque vi-

dere possit.

V. 28. Nescimus unde eruerit lectiones Aquilæ et Symmachi Montfauconius, qui nihil adnotat ad hunc versum. — Edit. Rom. et VM, Βαριμώθ. Ald. et C, Μαριμώθ. Compl., Μαριβώθ. IDEM.

V. 29. Pro ἐν κλήρῳ, C, ἐν κληρονομία. IDEM.

V. 30. Ἄ., Σ., Θ., διέξοδοι. Hier. [C, αἱ πρὸς Βοδῶν πεντακόσιοι καὶ πετακισχίλιοι μέτρῳ. Hebr. et Vulg., quingentos et quatuor millia. DRACH.]

V. 31. C, Ῥουβίμ. DRACH.

V. 35. Stichus alter huius commatis ita habetur in C : καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ἐφ' ἧς Κύριος ἔκει, ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῆς. Et in fine libri additur : Ἰε-
ξελιᾶλ (sic) κατὰ τοὺς Ο. ἐγράφη κατὰ $\int$ ἐξ ὧν καὶ

παρετέθη. I. e., « Jezeciel juxta LXX descriptus est secundum Origenem, cum quibus etiam collatus est. » Cf. notam ad Is. xiv, 6. IDEM.

CODEX SYRIACO-HEXAPLARIS

AMBROSIANO-MEDIOLANENSIS.

PROPHETIA HEZECIELIS.

Cap. I, 1. Et factum est in anno trigesimo in mense A ecce rota una super terra, propinqua animalibus quarto, quinto mensis, (a) et ego + sum : fui in medio captivitatis super fluvium Chobar, et aperti sunt cœli, et vidi visiones Dei, 2. quinto mensis : hic annus quintus captivitatis regis Joacim : et factum est verbum Domini ad Hezecielem filium Buzi, sacerdotem in terra Chaldæorum super fluvium Chobar. 3. Et facta est super me ✕ ibi : manus Domini, 4. (b) et vidi, et ecce spiritus ✕ (c) Domini : tollens veniebat ab aquilone, et nubes magna in eo, et splendor circa eum, et ignis fulgurans : et in medio ejus quasi visio electri in medio ignis, et splendor in eo. 5. Et in medio quasi similitudo quatuor animalium : et hæc visio eorum, sicut similitudo hominis super eis. 6. Et quatuor facies uni, et quatuor alæ uni ✕ ex eis : B 7. et crura eorum ✕ crura : recta, et pedes eorum alati, ✕ sicut unguis tauri : (d) et scintillæ, quasi æs fulgurans ; et leves alæ eorum, 8. et manus hominis sub alis eorum super quatuor partes eorum : et facies eorum, ✕ et alæ eorum : quatuor ipsorum 9. propinquæ una alteri, ✕ (c) et alæ eorum : non revertebantur, cum incederent : unumquodque ex eis ante faciem suam ibant. 10. Et similitudo facierum eorum, facies hominis, et facies leonis a dextra quatuor iis, et facies tauri a sinistra quatuor iis, et facies aquilæ quatuor iis. 11. (f) Et facies eorum, et alæ eorum extensæ desuper quatuor iis ; unicuique duæ simul junctæ ad se invicem, et duæ tangebant super corpus eorum, 12. et unumquodque ex eis coram facie sua ibat : quocumque ibat spiritus, ibant, et non revertebantur, ✕ cum irent : 13. Et in medio animalium visio quasi carbonum ignis ardentium, (g) quasi visio lampadum ✕ est : se circumagentium in medio animalium, et splendor ignis, et ex igne egrediebatur sicut fulgur : 14. ✕ et animalia currebant, et redibant, (h) sicut visio Bezece : 15. Et vidi, et C

16. Et adspectus rotarum, ✕ et opus earum : sicut adspectus (i) tharsis, et similitudo una quatuor ipsis : ✕ et visio earum : et opus earum erat, quasi esset rota in rota. 17. Super quatuor partes eorum, ✕ cum irent : ibant : non revertebantur, cum irent, 18. neque dorsa earum, (k) et altitudo erat eis. Et vidi ea, et dorsa earum plena oculis circumcirca quatuor ipsis. 19. Et cum irent animalia, ibant rotæ juxta ea : et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur rotæ. 20. (l) Ubicumque erat nubes, illuc ibat spiritus : ibant animalia, et rotæ, et elevabantur cum eis ; quia spiritus vitæ in rotis. 21. Cum irent, ibant, et cum starent, stabant, et cum elevarentur de terra, elevabantur ✕ rotæ : cum eis ; quia spiritus vitæ erat in rotis. 22. Et similitudo super caput eis animalium quasi firmamentum, quasi adspectus crystalli terribilis, extensum super alas eorum desuper : 23. et sub firmamento alæ eorum extensæ, volantes altera alteri : unicuique duæ simul obvolventes, obvolventes corpora eorum, ✕ et duæ tēgentes sibi corpora sua : 24. Et audivi vocem alarum eorum, quasi vocem aquæ multæ, quasi vocem (m) sufficientis : cum irent, vox sermonis quasi vox castrorum, et cum starent, cessabant alæ eorum. 25. (n) Et ecce vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, ✕ cum starent, cessabant alæ eorum, 26. et super firmamentum, quod super caput eorum : quasi adspectus lapidis saphiri, similitudo throni super eo, et super similitudine throni similitudo quasi adspectus hominis desuper. 27. Et vidi quasi adspectum electri, ✕ quasi adspectum ignis ✕ intrinsecus ejus circumcirca : a visione lumbi, et supra : et a visione lumbi, et usque deorsum vidi visionem ignis, et splendor ejus circumcirca, 28. sicut visio arcus, quando fuerit in nube in die pluvizæ, sic statio

(a) S., cum essem in demigratione. (b) S., vidi vero sicut statum procellosum. (c) *Heb.* Domini. (d) S., et fulgurabant, sicut aspectus laminæ politæ æris. (e) et facies eorum quatuor ipsorum. (f) S., et contra facies eorum alæ eorum, (g) S., erat autem et sicut visio lampadum hæc transiens. (h) S., sicut visio splendoris fulguris. Cum inspicere autem animalia, visa est rota una in terra juxta animalia, habens quatuor facies. (i) S., hyacinthi. (k) S., et statio erat animalibus, et altitudo. (l) S., quocumque ferebat spiritus impetum ad eundem, eo cum iret spiritus, etiam rotæ simul elevabantur similiter eis. (m) ΣΑΔΔΑΙ', Sadjo potentis. (n) S., et cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, et cessabant alæ eorum.

splendoris circumcirca. Hæc visio similitudinis et A tuum, et auribus tuis audi: 11. et vade, ingredere in captivitatem ad filios populi tui, et loqueris ad eos, et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Dominus: si forte audiant, si forte conoedant. 12. Et assumsit me spiritus, et audiui a tergo meo vocem commotionis magnæ, dicentium: Benedicta gloria Domini de loco suo. 13. Et vidi (x) vocem alarum animalium volantium una ad alteram, et vox rotarum coram eis, et vox commotionis ✕ magnæ †. 14. Et spiritus elevavit me, et sustulit me, et abii sublimis aere in impetu spiritus mei, (y) et manus Domini facta est super me potens. 15. Et ingressus sum in captivitatem sublimis aere, et circuivi habitantes super fluvium Chobar, eos qui erant ibi: et sedi ibi septem dies, (z) conversans in medio eorum. 16. Et factum est post hos septem dies ✕ et factum est: verbum Domini ad me, dicens: 17. Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israelis, et audies ex ore meo verbum, (a) et comminaberis eis a me, 18. cum dixero iniquo: Morte morieris: et non distinxisti, neque locutus es ad distinguendum iniquo, ut revertatur a viis suis, ut vivat: iniquus ille (b) in injustitia sua morietur, et sanguinem ejus de manu tua requiram. 19. Et tu, si distinxeris iniquo, nec reversus fuerit ab iniquitate sua, et a via sua, iniquus ille in injustitia sua morietur, et tu animam tuam liberabis. 20. Et cum se averterit justus a justitiis suis, et fecerit delictum, etiam dabo tormenta in faciem ejus: ipse morietur, quia non distinxisti ei: et in peccatis suis morietur, quia non commemorabuntur ei justitiæ ejus, quas fecit, et sanguinem ejus de manu tua requiram. 21. (c) Tu autem si distinxeris justo, ut ne peccet, et ipse non peccaverit, justus vita vivet, quia distinxisti ei, et tu animam tuam liberabis. 22. Et facta est super me ✕ ibi: manus Domini, et dixit ad me: Surge, et egredere in campum, et ibi allocutio fiet ad te. 23. Et surrexi, et egressus sum in campum: et ecce ibi gloria Domini stabat, sicut † adspectus, et sicut †: gloria, quam vidi super fluvium Chobar. Et cado super faciem meam, 24. et venit super me spiritus, et statuit me super pedes meos, et locutus est ad me, et dixit mihi: Ingredere, et includere in medio domus tuæ. 25. Et tu, filii hominis, ecce data sunt super te vincula, et vincient te in eis, et non egredieris de medio eorum. 26. Et linguam tuam simul ligabo ✕ ad guttur tuum †, et obmutesces, et non eris eis in virum objurgantem; quia domus irritans est: 27. Et cum locutus fuero ad te, aperiam os tuum, et dices ad eos: Hæc dicit (d) Adonai Dominus: Qui audit, audiat, et qui rebellis est, rebellet; quia domus irritans est.

Cap. II, 1. Et dixit ad me: Fili hominis, sta super pedes tuos, (o) et loquar ad te. 2. Et venit super me spiritus, et assumsit me, et elevavit me, et statuit me super pedes meos, et audiebam cum loquentem ad me. 3. Et dixit ad me: Fili hominis, mitto te ego ad domum Israelis, exacerbantes me, qui exacerbarunt me, ipsi et patres eorum ✕ perfide egerunt in me: usque ad diem hodiernum. 4. ✕ Et filii duri facie, et duri corde: ego (p) mitto te ad eos †. Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus. 5. (q) Si forte audiant, aut paveant, quia domus irritans est, et scient, quod propheta es tu in medio eorum. 6. Et tu, filii hominis, ne timeas eos, et a facie eorum ne obstupescas; (r) quia venient in impetu cum insaniam, et insurgunt super te circumcirca, et in medio scorpionum tu habitas: verba eorum ne timeas, et a facie eorum ne obstupescas; quia domus irritans est. 7. Et loqueris verba mea ad eos, si forte audiant, aut trepident; quia domus irritans est. 8. Et tu, filii hominis, audi loquentem ad te: ne sis irritans, sicut domus irritans: aperi os tuum, et comede quod ego do tibi. 9. Et vidi, et ecce manus extensa ad me, et in ea (s) capitulum libri. 10. Et expandit illud coram me: et in eo scripta erant a fronte ejus et a tergo ejus: et scriptum erat in eo lamentatio, et (t) eanticum, et væ.

Cap. III, 1. Et dixit ad me: Fili hominis, ✕ quodcumque inveneris, ede †, comede capitulum hoc, et vade, et loquere ad filios Israelis. 2. Et aperit os meum, et edere fecit me capitulum hoc. 3. Et dixit ad me: Fili hominis, os tuum eslet, et venter tuus implebitur capitulo hoc dato in te. Et edi illud, et factum est in ore meo, sicut mel dulce. 4. Et dixit ad me: Fili hominis, vade, ingredere ad domum Israelis, et loquere verba mea ad eos. 5. Quoniam non ad populum profundum labio et gravem lingua tu mitteris ad domum Israelis: 6. neque ad populos multos alienos vocibus, aut alienos lingua, neque qui sunt obfirmati lingua, quorum ne audias sermones eorum: et si ad tales mitterem te, hi obedirent tibi. 7. Domus autem Israelis non volent exaudire te, quia non volunt exaudire me; quia omnis domus Israelis litigiosi sunt, et duri corde. 8. Et ecce dedi faciem tuam potentem contra facies eorum, et contentionem tuam corroborabo adversus contentionem eorum, 9. et erit, semper duriorum petra ✕ dedi (u) frontem tuam †: ne timeas eos, neque paveas a facie eorum, quia domus irritans est. 10. Et dixit ad me: Fili hominis, omnes sermones, quos locutus sum tecum, assume in cor

Cap. IV. — 1. Et tu, filii hominis, sume tibi ha-

(o) quod loquar ad te. Et ingressus est in medium mei spiritus. (p) Dominus. (q) si quemadmodum audiverint, acquieverint. (r) S., impudentes enim sunt, et sine spe ad te. (s) S., scriptoria tabula rotunda. (t) S., planctus. (u) contentionem. (x) S., pulsationem simul (i. e. *complosionem*) alarum. (y) S., manus enim Domini erat super me. (z) S., *Th.*, habitans ego. (a) S., et prævenies novellis eos a me. (b) in iniquitate. (c) S., *Th.*, si vero prævenieris monueris justum, ut ne peccet. (d) Dominus.

terem, et pones eum ante faciem tuam, et describes super eo urbem Jerusalem : 2. et dabis super eam (a) inclusionem, et ædificabis super eam (f) propugnacula, et jacies super eam fossam, et dabis super eam castra, et ordinabis stationes et balistas in gyro. 3. Et tu sume tibi sartagine ferri, et ponas eam parietem ferri inter te et inter urbem, (g) et parabis faciem tuam super eam, (h) et erit in conclusione, et concludes eam : signum est hoc filiis Israelis. 4. Et tu cubabis super latus tuum sinistrum, et pones injustitias domus Israelis super eo, juxta numerum dierum + nonaginta et centum ; quos cubabis super eo, et assumes injustitias eorum. 5. Et ego dedi tibi duas injustitias eorum in numerum dierum, et centum dies, et assumes injustitias domus Israelis. 6. Et consummabis hæc + omnia ; et cubabis super latus tuum dextrum ✕ secundo ; et assumes injustitias domus Judæ quadraginta dies : diem in annum posui tibi. 7. Et in conclusionem Jerusalem (i) parabis faciem tuam, et brachium tuum corroborabis, et prophetabis super eam. 8. Et ego ecce dedi super te vincula, et ne convertas te de latere tuo in latus tuum, donec completi fuerint dies conclusionis tuæ. 9. Et tu sume tibi triticum, et hordeum, et fabas, et lentes, et milium, et speltam, et mittes ea in vas unum + testaceum ; et facies ea tibi in panes, et juxta numerum dierum, quos tu dormis super latere tuo, nonaginta et centum dies comedes ea. 10. Et cibus tuus, quem comedes, in pondere viginti siclos die : a tempore usque ad tempus comedes ea. — 11. Et aquam in mensura bibes, sextam partem in a tempore usque ad tempus bibes. 12. Et (k) panem subcineritium bordei comedes ea : in limo stercoreis humani abscondes ea ante oculos eorum, 13. et dices : Hæc dicit Dominus + Deus Israelis : Sic comedent filii Israelis ✕ panem ; suum non mundum (l) in gentibus, quo dispergam eos illuc. 14. Et dixi : Nequaquam, Domine Deus Israelis : si anima mea non polluta + in immunditia ; et morticinum, et captum a feris non comedi a nativitate mea usque nunc, neque ingressus est in os meum + omnis ; caro immunda. 15. Et dixit ad me : Ecce dedi tibi ✕ tā ; stercorea boum pro stercoreis humanis, et facies panes tuos super eis. 16. Et dixit ad me : Filii hominis, ecce ego confringo fulcimentum panis in Jerusalem, et comedent panem gliam in pondere, et in penuria : et aquam in mensura, et (m) in exitio bibent, 17. ut egeni fiant

A panis, et aquæ : et corrumpetur homo, et frater ejus, et liquescet in injustitiis suis.

Cap. V. — Et tu, filii hominis, sume tibi gladium acutum plus quam novacula tonsoris, et posside eum tibi, et inducas eum super caput tuum, et super barbam tuam : et sumes ✕ tibi ; stateram powderum, et divides ea : 2. quartam partem in igne (n) dissipabis in medio urbis, (o) juxta completionem dierum conclusionis : et sumes quartam partem, + et combures eam in medio ejus : et quartam partem ; concides in gladio circum eam : et quartam partem disperges vento : et gladium evacuabo post eos. 3. Et sumes inde paucos in numero, et simul involves eos indumento tuo. 4. Et ex his sumes ad hæc, et projicies ea in medium ignis, et combures ea in igne : ex ea egredietur ignis : + et dices : omni domui Israelis : 5. Hæc dicit Adonai Dominus : Hæc Jerusalem, (p) in medio gentium posui eam, et regiones quæ circa eam. 6. (q) Et dices (*) jura mea (ipsi) inique ex gentibus, et legitima mea ex regionibus, quæ circa eam ; quia jura mea repulerunt, et in legibus meis non ambularunt in eis. 7. Propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : Pro eo quod (r) occasio vestra ex gentibus, quæ in circuitu vestro, et in legitimis meis non ambulastis, et justificationes meas non fecistis, sed neque juxta justificationes gentium, quæ in circuitu vestro, fecistis : 8. propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : Ecce ego super vos, et ego faciam in medio tui judicia coram gentibus, 9. et faciam in te, quæ non feci, et quæ non faciam similia eis amplius juxta omnes abominationes tuas. 10. Propter hoc patres comedent filios in medio tui, et filii comedent patres : et faciam in te judicia, et dispergam omnes residuos tuos in omnem ventum. 11. Propter hoc vivo ego, dicit Adonai Dominus, nisi pro eo quod Sancta mea contaminasti in omnibus ✕ (s) abominationibus tuis, et in omnibus ; inquinamentis tuis, etiam ego (t) expellam te : non parceret oculus meus, et ego non miserebor. 12. Quarta pars tui in morte consumetur : + et quarta pars tui ; in fame conficietur in medio tui : ✕ et quarta pars tui in gladio cadet circa te ; et quartam partem tui in omnem ventum dispergam eos : et gladium evacuabo post eos. 13. Et complebitur furor meus, et ira mea super eos, ✕ et consolabor (**), et cognosces, quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero iram meam in eis. 14. Et ponam te in desertum, et in opprobrium, ✕ in gentibus, quæ circa te ; et

(e) S., ambitum belli (i. e. *obsidionem*). (f) S., munimentum muri. (g) S., et convertes. (h) S., ut sit conclusa. (i) S., ordinabis faciem tuam, et brachium tuum nudum. (k) S., complementum. (l) S., a contactu gentium. (m) S., cum violentia, ut, cum egeni sunt panis et aquæ, confractio eis. (n) combures. (o) S., cum completi fuerint dies. (p) S., erat in medio gentium. (q) S., mutarant vero pro judiciis meis impietates, quas a gentibus. (*) Pro *וַתִּמְצָא*, et mutavit, legerunt *LXX וַתִּמְצָא*, et dices. Quæ lectio absurda, sicut et ea quæ sequuntur. Sensus enim Hebr. veritatis est : et mutavit (Jerusalem) judicia mea in impietatem præ gentibus. *Dracu.* (r) S., multitudo vestra fuit. (s) S., pollutis tuis. (**) Passive, a verbo *consolo* (cf. Forcellini lexicon). Ita reposuimus ut respondeat Syro *וַתִּמְצָא*, et *Ἐξέταρα* Tetraptorum, ✕ *καὶ παρὰ πάντων ἔθνημα*. *Dracu.*

filias tuas circa te coram omni viatore. 15. Et eris gemebunda, ✕ et manifesta (*) in disciplina (u) et destructio ; in gentibus, quæ circa te, cum fecero in te judicia ✕ in ira mea, et in furore ; et in ultione furoris : ego Dominus locutus sum. 16. Quando misero sagittas ✕ malas ; famis super eos, et erunt in defectionem, ✕ quas mittam eas, ad disperendum vos : et famem congregabo ; super vos, et conteram fulcimentum panis tui. 17. Et emittam super te (x) famem, et bestias malas, (y) et ponam in caput tuum (**), et mors et sanguis transibunt super te, et gladium inducam super te undique : ego Dominus locutus sum.

Cap. VI. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Filii hominis, pone faciem tuam super montes Israelis, et propheta super eos, 3. et dices : Montes Israelis, audite verbum Adonai Domini : hæc dicit Adonai Dominus montibus, et collibus, (s) et salebris, et vallibus : Ecce ego induco super vos gladium, et delebuntur excelsa vestra, 4. (a) et perdentur altaria vestra, ✕ et conterentur ; templa vestra, et dejiciam cadavera vestra coram idolis vestris. 5. ✕ Et dabo cadavera filiorum Israelis ante faciem idolorum eorum ; et dispergam ossa vestra circa altaria vestra. 6. In omni habitatione vestra urbes desertæ erunt, et excelsa abolebuntur, ut deleantur, ✕ (b) et conculcabuntur (***) altaria vestra, et conterentur, et cessabunt ; idola vestra, et tollentur delubra vestra, ✕ et delebuntur opera vestra ; 7. et cadent occisi in medio vestri, et cognoscetis, quod ego Dominus. 8. ✕ Et residuum faciam ; dum fuerint ex vobis evadentes a gladio in gentibus, et in dispersione vestra et in regionibus : 9. et recordabuntur mei, qui evaserint ex vobis in gentibus, quo captivi ducti fuerint illuc : quia juravi cordi eorum fornicanti, ✕ ei, quod recessit ; a me, et oculis eorum fornicantibus post studia sua : (c) et percutient facies suas, ✕ propter mala, quæ fecerunt in omnibus ; abominationibus suis ✕ et in omnibus studiis suis : 10. Et cognoscent, quod ego Dominus ✕ non frustra locutus sum, ut facerem eis omnia mala hæc : 11. Hæc dicit Adonai Dominus : Plaudite manu, et obstrepe pedibus, (d) et dic : bene quidem, super omnibus abominationibus ✕ malorum ; domus Israelis : in gladio, et in fame, et in morte cadent. 12. Qui longe, in morte morietur, qui vero prope, in gladio cadet, ✕ et qui relictus fuerit ;, (e) et qui conclusus, in

A fame consumetur : et complebo iram meam super eos. 13. Et scietis, quod ego Dominus, cum fuerint occisi vestri inter idola vestra circa altaria vestra : super omnem collem excelsum, ✕ et super omnibus verticibus montium ;, et subter omnem arborem umbroram, et subter omnem quercum densam, locum ubi dederunt ibi odorem suavem omnibus idolis suis. 14. Et extendam manum meam super eos, et ponam terram (f) in exitium, et in delitionem a deserto Deblatha ex omni habitatione eorum, et cognoscetis, quod ego Dominus.

Cap. VII. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Et tu, filii hominis, hæc dicit Adonai Dominus terræ Israelis : Finis venit, finis venit super quatuor alas terræ. 7. + Venit finis ; super te, B qui habitas super terra : venit tempus, appropinquavit dies non cum præcipationibus, (g) et non cum doloribus. 8. Nunc de propinquo effundam iram meam super te, et complebo furorem meum in te, et iudicabo te in viis tuis, et dabo super te omnes abominationes tuas. 9. Non parcat oculus meus, neque miserebor ; quia vias tuas super te dabo, et abominationes tuæ in medio tui erunt, et cognosces, quod ego sum Dominus, qui percutio. 3. Nunc finis ad te, et mittam ego super te, et ulciscar te in viis tuis, et dabo super te omnes abominationes tuas. 4. Non parcat oculus meus (****) super te, neque miserebor ; quia vias tuas super te dabo, et abominationes tuæ in medio tui erunt, et scies, quod ego Dominus. 5. Quia hæc dicit Dominus Dominus : ✕ malitia una ecce (h) propinqua. 6. Finis venit, venit finis, evigilavit ad te ;. Ecce venit complexio : 10. ecce dies + parit ;, ecce finis venit : ✕ egressa est complexio, et floruit virga, et progeminavit superbia ;, evigilavit contumelia : 11. et conteret fulcrum iniqui, et non cum perturbatione, neque cum festinatione, ✕ et non ex eis sunt, neque decor in eis ;. 12. Venit tempus, ecce dies : qui emit, non lætetur, et qui vendit, non lugeat : ✕ quia ira in omnem multitudinem ejus ;. 13. Quia emens ad vendentem non amplius revertetur : ✕ (i) et amplius in vita vivere eorum ; quia visio in omnem multitudinem ejus non redibit ; ; et homo in oculo vitæ suæ non obtinebit. 14. (k) D Clangite in tuba, et iudicate omnia, ✕ et non est proficiscens in bellum ; quia ira mea in omnem multitudinem ejus ;. 15. Bellum in gladio foris, et fames et mors intrinsecus : qui in campo, in gladio

(i) S., confregi te. (*) Pro נִרְאָה, quod perperam edidit Norberg, et ex ingenio vertit, *miserebabilis*, quia in LXX nostris vidit δὲλαστή, reponendum est in Syriaco textu נִרְאָה, et *manifesta*. Et reipsa Tetrapla habent, ✕ καὶ δὲλη. DRACH. (u) S., et ambiguitate. (x) S., gladium. (***) I. e., et puniam te. Senes : καὶ τιμωρήσομαι σε. DRACH. (y) S., quæ reddent te sine liberis. (z) S., et completis. Th., rivulis. (a) S., et confringentur. (b) S., et abolebunt. (***) Verbum Syr. ܦܘܨܘܝ potius significat, et *contemnentur*. Tetrapla ✕ καὶ πλημμελήσωσι. DRACH. (c) S., ut reprehendant semetipsos. (d) S., et contristare. (e) S., et qui subactus in urbe. (f) S., corruptam, et iterum eorum pendam. (g) S., et non cum recrastinatione. (****) Edidit Norberg, *oculus tuus*, adnotavitque : « ܦܘܨܘܝ meus, pro ܦܘܨܘܝ tuus, certe legendum. » Hebr., oculus meus. LXX nostri et Tetrapla, δὲ θάλαμος μου. DRACH. (h) A., venit. (i) S., sed et amplius nec in viventibus vita eorum. (k) S., clangent in tuba, quod præparaverint omnia.

conficietur, eos autem, qui in urbe, fames, et mors consumet. 16. (l) Et salvi evadent, (m) qui evaserint ex eis, et erunt super montibus, ✕ sicut columbæ concredita: : omnes occidam, unumquemque in injustitiis suis. 17. Omnes manus dissolventur, (n) et omnia femora polluentur humore: 18. et accingent se saccis, et operiet eos stupor; et super omnem faciem pudor super eos, et super omne caput calvitium. 19. Argentum eorum in plateis projicietur, et aurum eorum (o) contemnetur: ✕ argentum eorum, et aurum eorum non valebit eripere eos in die iræ Domini: : animæ eorum non saturabuntur, et ventres eorum non implebuntur; quia cruciatus injustitiarum eorum fuit. 20. Electa mundi in superbiam posuerunt ea, et imagines abominationum suarum res offendicula sua fecerunt ex eis: propter hoc dedi ea eis in inmunditiam. 21. Et tradam ea in manus alienorum, ut diripiant ea, et corruptoribus terræ in prædam, et polluent ea. 22. Et avertam faciem meam ab eis, (p) et polluent visitationem meam, et ingredientur in ea (q) non provide, et contaminabunt ea. 23. (r) Et facient permixtionem; quia terra plena (s) iudicii sanguinum, et urbs plena iniquitatis. 24. ✕ Et adducam malos gentium, et hæreditabunt domos eorum: : et avertam jactantiam (t) fortitudinis eorum, et polluentur Sancta eorum. 25. (u) Expiatio veniet, (x) et quæret pacem, et non erit. 26. Væ super væ erit, et nuntius super nuntium erit, et quæretur visio de propheta, et lex peribit a sacerdote, et consilium a senioribus. 27. ✕ Rex lugebit: , et princeps induet (y) exitium, et manus populi terræ remittentur: secundum vias eorum faciam eis, (z) et in iudiciis eorum ulciscar eos, et scient, quod ego Dominus.

Cap. VIII. — 1. Et factum est in anno sexto + in mense quinto: ; quinto mensis, ego sedebam in domo mea, et seniores Judæ sedebant coram me: et facta est super me ✕ ibi: manus Adonai Domini, 2. et vidi, et ecce similitudo, ✕ quasi adspectus: viri: a lumbo ejus et usque deorsum ignis, et a lumbo ejus et supra eum ✕ quasi adspectus: flatus lenis, quasi adspectus electri. 3. Et extendit similitudinem manus, et sustulit me ventus inter terram et inter cælum, et adduxit me in Jerusalem in visione Dei ante vestibulum portæ interioris, respicientis ad aquilonem, (a) ubi erat statua ✕ imaginis zeli: possidentis. 4. Et ecce ibi erat gloria Domini Dei Israelis, secundum visionem, quam vidi in campo. 5. Et dixit ad me: Fili hominis, aperi inspicere oculis tuis ad aquilonem: et aperui

inspexi oculis meis ad aquilonem, et ecce ab aquilone ad portam, quæ versus orientem ✕ (b) altaris imago zeli hujus, cum ingreditur: (c). 6. Et dixit ad me: Fili hominis, ✕ vidisti: , quid hi faciunt? iniquitates magnas, quas domus Israelis: faciunt hic, ut se elongent a Sanctis meis, et adhuc videbis iniquitates majores. 7. Et introduxit me ad vestibulum atrii, ✕ et vidi, et ecce foramen unum in pariete: . 8. Et dixit ad me: Fili hominis, fode ✕ nunc in pariete: : et fodi in pariete, et ecce ostium unum. 9. Et dixit ad me: Ingredere, et vide iniquitates ✕ malas: , quas hi faciunt hic hodie. 10. Et ingressus sum, et vidi, et ecce ✕ omnis similitudo reptilis et jumentis: , abominationes vanæ, et omnia idola domus Israelis descripta super pariete circumquaque. 11. Et septuaginta viri de senioribus domus Israelis, ✕ et Jezonia filius Saphan stabat: in medio eorum, et stabant (d) ante faciem eorum: et unusquisque thuribulum suum erat ei in manu, et vapor ✕ nebula: suffimenti ascendebat. 12. Et dixit ad me: Vidisti, fili hominis, quæ seniores domus Israelis faciunt + hic: ✕ in tenebris: unusquisque eorum in cubiculo abscondito suo; quia dixerunt: Non videt ✕ nos: Dominus, dereliquit Dominus terram. 13. Et dixit ad me: Adhuc ✕ conversus: videbis iniquitates majores, quas isti faciunt. 14. Et introduxit me ad vestibulum (e) portæ domus Domini, quæ respicit ad aquilonem: et ecce ibi mulieres sedentes, plangentes Thammuz. 15. Et dixit ad me: Vidisti, fili hominis, et adhuc ✕ cum converteris: , videbis adinventiones majores his. 16. Et introduxit me in atrium interius domus Domini: et super vestibulis templi Domini (f) inter Ælam et inter altare, quasi viginti ✕ et quinque: viri, posteriora eorum ad templum Domini, et facies eorum (g) contra: et hi adorant ✕ versus orientem: solem. 17. Et dixit ad me: Vidisti, fili hominis: numquid parva domui (h) Judæ huic, ut facerent iniquitates, quas fecerunt hic? quia repleverunt terram iniquitatibus, ✕ et conversi sunt: ad irritandum me: (i) et ecce ipsi ✕ extendunt palmitem: quasi subsannantes. 18. Et ego faciam eis cum furore: non parcat oculus meus, neque miserebor: ✕ et vocabunt in auribus meis voce magna. et non exaudiam eos: .

Cap. IX. — 1. Et clamavit in aures meas voce magna dicens: (k) Appropinquavit ultio urbis: et unusquisque erant ei vasa deletionis in manu sua. 2. Et ecce sex viri veniebant ex via portæ excelsæ, quæ respicit ad aquilonem, et uniuscujusque securis in manu sua: et vir unus in medio eorum, et

(l) S., et qui fugerint ex eis. (m) S., homines, qui fugerint ex eis. (n) S., et omnia genua fluent [Græce in cod. B. πέυσαι ὑδάτα. ДРАСН.] aquæ. (o) S., unus siclus erit. (p) S., qui profanant arcanum (אמרום) arcanum pro אמרום legendum puto) meum. (q) S., dum irruerunt. (r) S., fecerunt paxillum. (s) Ex populis. (t) S., inverecundorum. (u) S., cum mæror venit. (x) Et quæres pacem. (y) S., mærorem. (z) S., et in iudiciis eorum judicabo eos. (a) S., eo, quo fixus erat typus zeli zelotypi. (b) S., ab ea quæ versus altare, typus zeli, hic in introitu. (c) Ejus, quæ respicit in orientem. (d) S., ante picturas. (e) S., in porta domus Domini. (f) S., inter vestibulum et altare. (g) S., ad orientem. (h) Israelis. (i) S., et sunt, quasi dimittentes sonum sicut cantum in naribus eorum. (k) S., appropinquarunt ad visitationem urbis, et unusquisque vas corruptionis erit, est ei in manu ejus.

indutus (l) podere, et zona saphiri super lumbo ejus : et ingressi sunt, et steterunt juxta + altare : aris. 3. Et gloria Dei Israelis descendit de Cherubim, quæ erat super eis, in limen domus : et vocavit virum indutum podere, cui erat super lumbo ejus zona. 4. Et dixit Dominus ad eum : Transi ✕ per mediam urbem mediam : Jerusalem, et da signum super frontes virorum gementium, et lamentantium super omnibus iniquitatibus, quæ sunt in medio (m) eorum. 5. Et illis dixit, audiente me : Ite in urbem post eum, et percutite, ne parcatis oculis vestris, nec misereamini. 6. senioris, et infantis, et virginis : et parvulos, et mulieres occidite in internecionem ; omnibus vero, super quibus est signum, ne appropinquetis, et a sanctis meis incipite : et inceperunt a viris ✕ senioribus ; qui erant intus in domo. 7. Et dixit ad eos : Contaminate domum, et implete vias mortuis exeuntes, et cædite ✕ et percutite urbem :. 8. Et factum est, dum percuterent, ✕ relictus sum ego ;, et cado super faciem meam, et clamavi, et dixi : Væ mihi. Adonai Domine, delevisi tu residuos Israelis, effundens furorem tuum super Jerusalem? 9. Et dixit ad me : Injustitia domus Israelis et Judææ magnificata est valde valde; quia repleta est terra populis, et urbs repleta est injustitia et immunditia, quia dixerunt : Dereliquit Dominus terram, nec inspicit Dominus : 10. + et ego sum superne ;, non parcat oculus meus, neque miserabor : vias eorum in capita eorum dedi. 11. Et ecce vir qui indutus erat (n) podere, et accinctus lumbum suum zona, et respondit ✕ verbum ;, dicens : Feci, sicut præcepisti mihi.

Cap. X. — 1. Et vidi, et ecce super firma mento, quod supra caput Cherubim, quasi lapis saphiri, ✕ quasi visio ; similitudo throni ✕ apparuit ; super eis. 2. Et dixit ad virum indutum stola ✕, et ait : Ingredere in medium rotarum, et subtus Cherubim, et imple pugnones tuos carbonibus ignis de medio Cherubim, et disperge super urbem : et ingressus est coram me, 3. et Cherubim stabant a dextera domus, cum ingrederetur vir : et nubes implevit atrium interius. 4. Et elevata est gloria Domini de Cherubim in limen domus, et implevit domum nubes : et atrium impletum est splendore gloriæ Domini. 5. Et vox alarum Cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei Saddai loquentis. 6. Et factum est, cum præciperet viro induto stola sancta, dicens, Sume ignem de medio rotarum, de medio Cherubim; et ingressus est, et stetit a latere rotarum. 7. Et extendit Cherub manum suam ✕ de medio Cherubim ; in medium ignis existentis in medio Cherubim, et sumpsit, et dedit in manus induti stola sancta : et accepit, et egressus est. 8. Et vidi Cherubim similitudinem manuum homi-

nis subtus alas eorum. 9. Et vidi, et ecce quatuor rotæ stabant a latere Cherubim : rota una a latere Cherub unius, ✕ et rota una a latere Cherub unius ; : et adspectus rotarum quasi adspectus lapidis (o) carbunculi. 10. Et adspectus earum similitudo una quatuor ipsis, quemadmodum cum fuerit rota in medio rotæ. 11. Cum irent, in quatuor partes suas ibant, non revertebantur, cum irent : (p) quia in locum quem respiciebat unum principium ✕ post illud ; ibant, et non convertebantur, cum irent. 12. ✕ Et omnis caro eorum ;, et dorsa eorum, et manus eorum, et alæ eorum, et rotæ plenæ oculis per circuitum quatuor rotis eorum. 13. Rotis autem istis (q) invocatum est Gelgel, audiente me. 14. ✕ Et quatuor facies uni : facies unius facies Cherub, B et facies secundi facies hominis, et facies tertia leonis, et facies quarta aquilæ ;. 15. Et sustulerunt se Cherubim, hoc ipsum animal, quod vidi super fluvium Chobar. 16. Et cum irent Cherubim, ibant rotæ, et hæ propinquæ eis : et cum tollerent Cherubim alas suas, ut se elearent a terra, non (r) revertebantur rotæ eorum, ✕ etiam ipse ✕ ab eis, quæ a latere eorum ;. 17. Cum starent, stabant, et cum se efferrent, se efferbant cum eis ; quia spiritus vitæ in eis erat. 18. Et egressa est gloria Domini ✕ a limine ; domus, et ascendit super Cherubim. 19. Et sustulerunt Cherubim alas suas, et se elevarunt de terra coram me, dum egrediebantur quoque rotæ a latere eorum : et steterunt ante vestibulum portæ domus Domini, (s) quæ e regione, et gloria Dei Israelis erat super eis desuper. 20. Hoc animal est, quod videram subtus Deum Israelis super fluvium Chobar, et cognovi, quod Cherub esset. 21. Quatuor facies uni et quatuor alæ uni : et similitudo manuum hominis sub alis eorum. 22. Et similitudo facierum eorum : hæ facies sunt, quas vidi ✕ sub gloria Dei Israelis ; super fluvium Chobar ✕ adspectum eorum ; : et hæc unumquodque e regione faciei suæ ibant.

Cap. XI, 1. Et assumpsit me spiritus et duxit me super portam domus Domini, quæ e regione mei, (t) respicientem in orientem : et ecce ante vestibulum portæ quasi viginti et quinque viri, et vidi in medio eorum Jazaniam filium Azur, et Phaltiam filium Banææ, qui sunt in principatu populi. 2. Et dixit Dominus ad me : Fili hominis, hi viri, qui cogitant vana, et consulunt consilium malum in urbe ista, 3. qui dicunt : Nonne recenter ædificate sunt domus? Hæc est olla, nos autem carnes. 4. Propter hoc propheta super eos, propheta, fili hominis. 4. Et cecidit super me spiritus Domini, et dixit ad me : Dic : Hæc dicit Dominus : sic dixistis, domus Israelis, et cogitationes spiritus vestri ego (u) novi : 6. multiplicastis (x) mortuos vestros in urbe hac, et implevistis vias ejus occisis. 7. Propter

(l) S., linteum, cui erat tabula scriptoris. (m) ejus. (n) S., linteum, cui erat scriptoria tabula in lumbis ejus. (o) S., hyacinthi. Hebr., Th., chrysolithi. (p) S., in quemcumque enim locum inclinabat caput, in eum post id adhierebant. (q) S., invocatum fuit nomen volutiones. (r) S., remanebant. (s) S., versus orientem. (t) S., orientalem. (u) S., præveni, novi. (x) S., percussos a vobis.

hoc hæc dicit Adonai Dominus : Mortuos vestros, A quos percussistis in medio ejus, hi sunt carnes, hæc autem est olla, et vos educam de medio ejus. 8. Gladium timetis, et gladium inducam super vos, ait (y) Dominus Dominus. 9. Et educam vos de medio ejus, et tradam vos in manus alienorum, et faciam in vobis judicia : 10. In gladio cadetis, super (z) montibus Israelis judicabo vos, et scietis, quod ego Dominus. 11. Hæc vobis non erit in ollam, et vos non eritis in medio ejus in carnes : super montibus Israelis judicabo vos. 12. Et cognoscetis, quod ego Dominus ; ✕ quia in justificationibus meis non ambulastis, et judicia mea non fecistis, et secundum judicia gentium, quæ circa vos, fecistis ? 13. Et factum est, cum prophetarem, et Phaltia filius Banaæ mortuus est : et cecidi super faciem meam, et exclamavi voce magna, et dixi : Væ mihi, væ mihi, Adonai Domine, consummationem tu facis residuum Israelis ? 14. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 15. Fili hominis, (a) hi fratres tui, fratres tui, et viri captivitatis tuæ, et omnis domus Israelis consummata est, quibus dixerunt eis habitatores Jerusalem : Longe abestis a Domino, nobis ✕ nostra : data est terra in hæreditatem. 16. Propter hoc dic : Hæc dicit Adonai Dominus : Quod repellam eos in gentes, et dispergam eos in gentes (b), et dispergam eos in omnem terram, et ero eis in sanctuarium parvum in regionibus, quocumque fuerint ingressi illuc. 17. Propter hoc dic : Hæc dicit Adonai Dominus : Et suscipiam eos de gentibus, C et congregabo eos de regionibus, quibus dispersi eos in eis, et dabo eis terram Israelis : 18. et ingredientur illuc, et auferent omnes abominationes ejus, et omnes iniquitates ejus de ea. 19. Et dabo eis cor aliud, et spiritum novum dabo in eis, et extraham cor eorum lapideum ex carne eorum, et dabo eis cor carneum, 20. ut in præceptis meis ambulent, et justificationes meas custodiant, et faciant ea ; et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum, + dicit Dominus ? 21. (e) Et secundum cor abominationum suarum et iniquitatum suarum, quo modo cor eorum ibat, vias eorum in capita eorum dedi, dicit Adonai Dominus. 22. Et sustulerunt Cherubim alas suas, et rotæ a latere eorum, et gloria Dei Israelis super iis supra eos. 23. Et ascendit gloria Domini de medio urbis, et stetit super monte, (p) qui erat e regione urbis. 24. Et spiritus sustulit me, et duxit me in terram Chaldæorum ad captivitatem in visione in spiritu Dei. Et ascendi a visione, quam vidi. 25. Et locutus sum ad captivitatem omnia verba Domini, quæ ostenderat mihi.

Cap. XII, 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, in medio (e) iniquitatum eorum tu habitas, quibus sunt oculi ad videndum, et non vident, et aures sunt eis ad audiendum, et non audiunt, quia domus irritans est. 3. Et tu, fili hominis, fac tibi vasa captivitatis, et captivare interdium coram eis, et captivaberis de loco tuo in locum alium coram eis, ut videant, quod domus irritans est. 4. Et proferes vasa tua, vasa captivitatis, interdium (f) ad oculos eorum, et tu egredieris vespere coram eis, ✕ sicut egreditur captivus ? 5. Ad oculos eorum perfode tibi iu parietem, et egredieris per eum. 6. Coram eis super humeris (g) portaberis, et absconditus egredieris : faciem tuam cooperies, et non videbis terram ; quia portentum dedi te domui Israelis. 7. Et feci ita, juxta omnia, quæ præceperat mihi : et vasa protuli, quasi vasa captivitatis interdium, et vespere perfodi mihi parietem manu mea, et absconditus egressus sum, super humeris (h) portatus sum coram eis. 8. Et factum est verbum Domini ad me mane, dicens : 9. Fili hominis, nonne dixi (*) tibi, domus Israelis, domus irritans est, quid tu facis ? 10. Dic ad eos : Hæc dicit Dominus Dominus (i) principi et duci in Jerusalem, et omni domui Israelis, qui sunt in medio eorum, 11. dic, quod ego portenta facio in medio : quemadmodum feci, sic erit ei, in demigratione, et in captivitate ibert, 12. et princeps, qui in medio eorum, super humeris portabitur, et absconditus egredietur per parietem, et perfodiet, ut egredietur per eum : faciem suam cooperiet, ut ne videatur oculo, et ipse terram non videbit. 13. Et expandam rete meum super eum, et capietur in sepo meo, et ducam eum in Babylonem, in terram Chaldæorum, et ipsam non videbit, et ibi morietur. 14. Et omnes, qui circa eum, auxiliares ejus, (k) et omnes protegentes eum dispergam in omnem ventum, et gladium effundam post eos. 15. Et scient, quod ego Dominus, quando dispersero eos in gentibus, et dispersero eos in regionibus. 16. Et relinquam residuum ex eis viros in numero a gladio, et a fame, et a morte, ut sint narrantes omnes iniquitates eorum in gentibus, quo ingressi fuerint illuc, et scient, quod ego Dominus. 17. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 18. Fili hominis, panem tuum (l) cum penuria comedes, et aquam cum cruciatu angustiae bibes. 19. Et dices ad populum terræ : Hæc dicit Adonai Dominus habitantibus in Jerusalem super terra Israelis : Panes suos (m) cum penuria comedent, et aquam suam (n) cum exitio bibent, (o) ut

(y) Adonai. (z) Finibus. (a) A., propter fratres tuos, fratres tuos, viros propinquos genus tui et omnium domuum Israelis, omnes, quibus dixerunt habitatores Jerusalem. (b) Et dispergentur. (c) S., quorum autem ad cogitationes profunditatum suarum et abominationum suarum cor eorum ivit, viam eorum in caput eorum posui. (d) Th., qui ab oriente. (e) Demus irritantis. (f) Coram eis. (g) Assumes. (h) S., gestavi. (*) Hic Norberg : אמרר, dixerunt, pro אמרר dixi, legendum videtur. Textus Tetraplorum, εἶπον ambiguum est. Omnia alia exemplaria, εἶπαν. Hebr. et Vulg., dixerunt. DRACH. (i) S., propter principem onus hoc. (k) S., et omnes alas ejus dispergami. Th., fulcra ejus. (l) Cum dolore. (m) S., cum non ordine. (n) S., cum inærore. (o) S., ut non ornata sit terra.

corrumpatur terra cum plenitudine ejus; in impietate enim omnes, qui habitant in ea. 20. Et urbes eorum, quæ habitantur, vastabuntur, et terra (p) in exitium erit, et cognoscetis, quod ego Dominus. 21. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 22. Fili hominis, quæ parabola hæc vobis super terra Israelis, dicentibus vobis: Longi dies, periit omnis visio? 23. Propter hoc dic ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus: (q) Et avertam parabolam istam et non ultra dicent parabolam istam domus Israelis; quia loqueris ad eos, ∞ dicens: Appropinquarunt dies, et verbum omnis visionis. 24. Quia non erit ultra omnis visio falsa, (r) et divinationis quæ pulchritudinis in medio filiorum Israelis. 25. Quia ego Dominus loquar, loquar verba mea, et faciam, et non prolongabo amplius; quia in diebus vestris domus ∞ Israelis: irritans; loquar verbum, et faciam, dicit Adonai Dominus. 26. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 27. Fili hominis, ecce domus Israelis irritans, dicendo dicunt: Visio, quam hic videt, in dies multos, et in tempora longa iste prophetat. 28. Propter hoc dic ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus: Non prolongabuntur ultra omnia verba mea, quæcumque locutus fuero: loquar verbum, (s) et faciam, dicit Adonai Dominus.

Cap. XIII, 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 2. Fili hominis, propheta super prophetas Israelis, qui prophetant, ✕ et dices prophetis, qui prophetant de corde suo, et prophetabis, et dices ad eos: Audite verbum Domini. 3. Hæc dicit Adonai Dominus: Væ his qui prophetant de corde suo, ✕ ambulantes post spiritum suum, et omnino non vident. 4. Sicut vulpes in desertis prophætæ tui, Israel, ✕ erant: 5. (t) non steterunt in firmitate: et congregarunt greges super domum Israelis: non resurrexerunt, qui dicunt in die Domini, 6. valentes mendacia, (u) divinantes vana qui dicunt: Dicit Dominus; et Dominus non misit eos, et cœperunt suscitare sermonem. 7. Nonne visionem falsorum vidistis, et divinationes vanas dixistis? ✕ et dixistis: Dicit Dominus; et ego non locutus sum. 8. Propter hoc dic: Hæc dicit Adonai Dominus: Pro eo quod verba vestra mendacia, et divinationes vestræ vanæ, propter hoc ecce ego super vos, dicit Adonai Dominus, 9. et extendam manum meam super prophetas, qui vident mendacia, et qui cæsim loquuntur vana: in disciplina populi mei non erunt, ∞ et in scriptura domus Israelis: non scribentur, et in terram Israelis non ingredientur, et scient, quod ego sum

A Adonai Dominus. 10. Pro eo quod deceperunt populum meum, dicentes: Pax, et non erat pax: (x) et iste ædificat parietem, et isti linunt eum sine ratione, ∞ heus cadet. 11. Die ad eos, qui linunt sine ratione: Cadet, et erit pluvia inundans, et dabo lapides prægrandes + in juncturas eorum, cadent, et ventum auferentem, et disrumpetur. 12. Et ecce cecidit paries, (y) et non dicent ad vos: Ubi est litura vestra, quam linivistis? 13. Propter hoc hæc dicit Adonai Dominus: Etiam projiciam flatum auferentem cum furore meo, et pluvia inundans in ira mea erit, et lapides prægrandes in furore inducam in consummationem: 14. et evertam parietem, quem linivistis, ut cadat: et ponam eum super terram, et detegentur fundamenta ejus, et cadet, et consumetur cum reprehensionibus, et cognoscetis, quia ego Dominus. 15. Et complebo furorem meum super parietem, et super eos, qui linunt eum, et cadet. Et dixi ad vos: Non est paries, neque qui linunt eum. 16. (z) Prophetæ Israelis, qui prophetant super Jerusalem, et qui vident ei pacem, et pax non est, dicit Adonai Dominus. 17. Et tu, fili hominis, obliuiscam faciem tuam super filias populi tui, qui prophetant de corde suo, et propheta super eas, 18. et dices: Hæc dicit Adonai Dominus: Væ his, qui consuunt (a) cervicalia subter omnem cubitum manus, et faciunt velamina (b) super omne caput omnis stature, ad perturbandum animas: (c) animæ perturbatæ sunt populi mei, et animas liberabant. 19. Et profanabant me ad populum meum propter pugillum hordei, et propter fragmenta panis, ad occidendum animas, quas non oportuit mori, et ad liberandum animas, quas non oportuit vivere, cum cæsim loquimini populo audienti concisa verba vana. 20. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego super cervicalia vestra, super quæ (d) perturbatis ibi animas: et discindam ea de brachiis vestris, (e) et emittam animas, quas vos evertitis animas eorum in dispersionem: et discindam velamina vestra, et liberabo populum meum e manu vestra, et non erunt ultra in manibus vestris in conturbationem: et cognoscetis, quod ego Dominus. 22. (f) Pro eo quod perturbabatis cor justii inique, et ego non perturbabam eum, et ad corroborandum manus iniqui, ut omnino non se averteret ∞ ab iniustitia sua, et: a via sua mala, et viveret; 23. propter hoc mendacia non videbitis, et divinationes non divinabitis amplius: et liberabo populum meum de manu vestra, et cognoscetis, quia ego Dominus.

Cap. XIV, 1. Et venerunt ad me viri de seniori-

(p) S., non ordinata erit. (q) S., etiam quiescere laciam. (r) S., et non divinatio lubricitatis. (s) S., et simul fiet. (t) S., non ascendistis in rupturas neque sepivistis septem circa filios Israelis, pro eo quod starent, sicut in bello, in die Domini. (u) In divinatione. (x) S., et ipse quidem ædificabat parietem sicut firmum; illi autem linebant eum non condito. (y) S., annon dicetur vobis: ubi litura quam linivistis? (z) S., sed prophætæ Israelis. (a) S., strata. (b) S., subter omnem cervicem. (c) S., animas venabantur populo meo; animas autem vobis dixistis (i. e. studuistis) liberare. (d) S., venamini animas, quasi volarent. (e) S., et dimittam. (f) S., ob id quod torque-

bus Israelis, et sederunt coram facie mea. 2. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 3. Fili hominis, viri isti posuerunt (g) cogitationes suas super corda sua, et ponere in capita (i. e. *attrahere pœnam*) injustitiarum suarum posuerunt (h) coram faciebus suis : si respondendo respondebo eis ? 4. Propter hoc loquere eis, et dices ad eos : Hæc dicit Adonai Dominus : Homo, homo de domo Israelis, qui posuerit cogitationes super cor suum, et tormentum injustitiæ suæ ordinaverit coram facie sua, et venerit ad prophetam, ✕ ad interrogandum eum in me ; ego Dominus (i) respondebo ei in his, in quibus tenetur mens ejus, 5. (k) ut (l) averteret domum Israelis secundum corda eorum, quæ abalienatæ sunt a me cogitationes eorum. 6. Propter hoc dic ad domum Israelis : hæc dicit Dominus Dominus : convertimini, et recedite a studiis vestris, et ab omnibus impietatibus vestris, et convertite facies vestras ∞ ad me ;. 7. Quia homo, homo de domo Israelis, et de advenis, qui additi sunt in Israele, quicumque abalienatus fuerit a me, et posuerit cogitationes suas super cor suum, et ponere in caput (i. e. *attrahere pœnam*) justitiæ suæ ordinaverit coram facie sua, et venerit ad prophetam, ad interrogandum eum in me, (m) ego Dominus respondebo ei in eo quo tenetur in ipso. 8. Et obfirmabo faciem meam super hominem illum, (n) et ponam eum (o) in desertum, ∞ et in corruptionem ;, et tollam eum de medio populi mei, et cognoscetis, quod ego Dominus. 9. Et propheta si erraverit, et locutus fuerit ✕ verbum ;. ego Dominus errare feci prophetam illum, et extendam manum meam super eum, et abolebo eum de medio populi mei Israel. 10. Et accipient injustitiam suam, secundum injustitiam interrogantis : (p) et secundum injustitiam similiter prophetæ erit, 11. ut ne erret ultra domus Israelis a me, et ut ne contaminentur adhuc in omnibus delictis suis : et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum, dicit Adonai Dominus. 12. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 13. Fili hominis, terra si peccaverit mihi, (q) delinquendo delictum, et extendam manum meam super eam, et confringam fulcrum panis ejus, et immittam super eam famem, et tollam de ea hominem et jumentum. 14. Et si fuerint isti tres viri in medio ejus, Noe, et Daniel, et Job, ipsi in justitia sua servabuntur, dicit Adonai Dominus. 15. Si et bestias malas induxero super terram, et posuero in caput (i. e. *puniam*) ejus, (r) et erit in exitium, et non erit transiens viam a facie bestiarum, 16. et isti tres viri in medio ejus fuerint ; vivo ego, dicit Adonai Dominus, si filii

(g) S., *Th.*, idola sua. (h) S., contra. (i) S., respondebo ei ob multitudinem idolorum suorum. (k) Ne. (l) Averterent. (m) S., respondebo ei ego per manum meam. (n) S., et notum. (o) In signum. (p) S., sic iniquitas prophetæ erit. (q) S., cum contempsit contemptum. (r) S., et erit non pervia, eo quod non sit transiens in via propter bestias. (s) Autem. (t) Autem. (u) S., verumtamen relinquenter in ea fugitivi, isti homines, qui educunt filios et filias. (x) S., ut videatis. (y) S., astutias. (z) S., super omnibus, quæ induxi super eam. (a) S., palmitis, qui si fuerit in lignis sylvæ. (b) S., nonne igni data est in consumptionem ? duas extremitates ejus consumpsit ignis, et medium ejus adurens : num proderit ad opus ? (c) Et obfirmabo. (d) S., datio. (e) S., et cum nata es.

eorum, aut filia eorum servabuntur, sed si ipsi soli servabuntur, terra autem erit in perditionem. 17. Aut si (s) etiam gladium inducam super terram illam, et dicam : Gladius transeat per terram, et tollam de ea hominem et jumentum. 18. Et tres viri isti in medio ejus fuerint, vivo ego, dicit Adonai Dominus, non liberabunt filios, aut filias, ∞ sed : ipsi soli servabuntur. 19. Aut (t) si quoque mortem immittam super terram illam, et effundam furem meum super eam in sanguine, ad delendum ex ea hominem et jumentum, 20. et Noe, et Daniel, et Job in medio ejus, vivo ego, dicit Adonai Dominus, si filii, aut filiae relinquenter, ipsi in justitia sua liberabunt animas suas. 21. Hæc dicit Adonai Dominus : Si autem et quatuor ultiones meas malas, gladium, et famem, et bestias malas, et mortem immisero super Jerusalem, ad delendum ex ea hominem et jumentum. 22. (u) Et ecce residui in ea, qui servati ex ea, ipsi educent filios et filias, ecce ipsi egredientur ad vos, (x) et videbitis vias eorum, et (y) cogitationes eorum, et pœnitebit vos super malis, quæ induxi super Jerusalem, (s) omnibus malis, quæ induxi super eam. 23. Et consolabuntur vos, quia videbitis vias eorum, et cogitationes eorum, et scietis quod non frustra feci omnia, quæ feci in ea, dicit Adonai Dominus.

Cap. XV, 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Et tu, fili hominis, quid flet lignum vitis ex omnibus lignis (a) palmitum, qui sunt in lignis silvæ ? 3. Si sument de ea lignum ad faciendum in opus ? si sument de ea paxillum ad suspendendum super eo omne vas ? 4. (b) Præterquam quod igni data est in consumptionem : purgationem ejus, quæ in omni anno, consumit ignis, et deficit in finem : numquid utile erit in opus ? 5. Neque adhuc dum est integrum, non erit in opus ? quanto magis si etiam ignis consumperit illud in finem, si erit adhuc in opus ? 6. Propter hoc dic : Hæc dicit Adonai Dominus : Quæmadmodum lignum vitis in lignis silvæ, quod dedi illud igni in consumptionem, sic dedi habitantes in Jerusalem. 7. (c) Et dabo faciem meam super eos : de igne egredientur, et ignis devorabit eos, et scient, quod ego Dominus, cum obfirmavero faciem meam super eos. 8. Et dabo terram in desolationem, pro eo quod deliquerunt delicto, dicit Adonai Dominus.

Cap. XVI. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, testificare Hierosolymæ iniquitates ejus, 3. et dices : Hæc dicit Adonai Dominus ad Jerusalem : (d) Radix tua, et generatio tua de terra Chanaan : pater tuus Amorrhæus, et mater tua Hethæa. 4. (e) Et generatio tua in die,

quo nata es, non ligarunt mamillas tuas, et in aqua non lota es (f) in salutem, nec sale salita es, et fasciis non fasciata es : 5. nec pepercit oculus meus super te, ad faciendum tibi unum ex his omnibus, ad patiendum quippiam super te : et projecta es super faciem campi perversitate animæ tuæ, in die, quo nata es. 6. Et transivi super te, et vidi te cruentatam in sanguine tuo, et dixi tibi : ex sanguine tuo vivendo vive. 7. Multiplicare : sicut ortus agri dedi te, et multiplicata es, et magnificata es, (g) et ingressa es in urbes urbium : ubera tua erecta sunt, et pilus tuus ortus est, tu autem eras nuda, et discooperta. 8. Et transivi super te, et vidi te : et ecce tempus tuum, et tempus (h) divertentium : et expandi alas super te, et operui pudenda tua, et juravi tibi : et ingressus sum in testamentum tecum, dicit Adonai Dominus : et facta es mihi, 9. et lavi te in aqua, et abluī sanguinem tuum a te, et unxi te in oleo. 10. Et indui te versicoloribus, et calceavi te hyacintho, et accinxi te bysso, (i) et circumdedi te trichapto, 11. et ornavi te ornamento, et posui armillas super manus tuas, et (k) torquem in collum tuum : 12. et dedi in aurem (l) ad narem tuam, et rotulas super aures tuas, et coronam gloriationis super caput tuum : 13. et ornata es auro et argento, et vestimenta tua byssi, et trichapta, et (m) versicoloria : similam, et mel, et oleum comedisti, et facta es pulchra valde valde, (n) et recta ivisti ✕ in regnum : 14. et exivit nomen tuum in gentibus de pulchritudine tua, quia completum erat in pulchritudine decoris, quam constitui super te, dicit Adonai Dominus. 15. Et confusa fuisti super pulchritudine tua, et scortata es super nomine tuo, et effudisti scortationem tuam super omnem viatorem : ipsi eras. 16. Et tulisti de vestibus tuis, et fecisti tibi (o) idola consuta, et scortata es super ea, (p) et non ingredieris, neque fiet. 17. Et sumsisti vasa gloriationis tuæ de argento meo, et de auro meo, de iis, quæ dedi tibi, et fecisti tibi imagines masculinas, et scortata es in eis, 18. et sumsisti vestimentum tuum varium, et operuisti eas, et oleum meum, et aromata mea posuisti ante faciem earum : 19. et panes meos, quos dedi tibi, similam, et oleum, et mel edere te feci, et posuisti ea ante faciem earum in odorem suavem. Et factum est post hæc, dicit Adonai Dominus, 20. et sumsisti filios tuos, et filias tuas, quas genuisti ✕ mihi, et sacrificasti ea eis in consumptionem : quasi parum scortata sis, 21. et mactasti filios tuos, et dedisti eos, cum reduxisti ab eis eos. 22. Hoc plus quam omnis scortatio tua, ✕ et abominaciones tuæ : et non recordata es diei puritatis tuæ, dum eras

A nuda et discooperta, et dum cruentata tu in sanguine tuo vixisti. 23. Et factum est, post (q) omnes malitias tuas, ✕ væ, væ tibi, dicit Adonai Dominus, 24. et ædificasti tibi domum scortationis, et fecisti tibi habitaculum in omni platea, 25. et super principio omnis viæ ædificasti lupanar tuum, et corrupisti pulchritudinem tuam : et divaricasti crura tua omni viatori, et multiplicasti scortationem tuam, 26. et scortata es super filios Ægypti, vicinos tuos, magnæ carnis, et multum scortata es ad irritandum me. 27. Si autem extendero manum meam super te, et tollam legitima tua, et tradam te in animas odientium te, filias alienigenarum, quæ declinare te faciunt (r) a via tua, impie egisti. 28. Et scortata es super (s) filios Assur, et non sic satiata es, et scortata es, et non satiata fuisti, 29. et multiplicasti (t) scortationem tuas ✕ ad terram Chanaan, et Chalæeorum, nec in his expleta es. 30. (u) Quid ponam (x) cor tuum, dicit Adonai Dominus? cum facias hæc omnia opera mulieris fornicariæ, ✕ (y) confidenter agentis, scortata es tripliciter super filiabus tuis : 31. quando ædificasti lupanar tuum super principio omnis viæ, et habitaculum tuum fecisti in omni platea, et non facta es sicut meretrix (z) congregans mercedes, 32. (a) mulier adulterans desubter viro suo cum alienis similis tibi, quæ a viro suo accipit mercedes, 33. et omnibus scortantibus cum ea addens dat mercedes : et tu dedisti ✕ mercedes omnibus amatoribus tuis, et onerabas eos, ut venirent ad te e circuito tuo in scortatione tua. 34. (b) Et facta est in te perversitas plus quam in mulieribus, in scortatione tua, et post te non scortatæ sunt, in eo, quod adderes dans mercedes, et tibi mercedes non datæ sunt, et facta sunt in te perversa. 35. Propter hoc, meretrix, audi verbum Domini. 36. Hæc dicit Adonai Dominus : Pro eo quod effudisti æs tuum, etiam revelabitur turpitudine scortationis tuæ ad amatores tuos, et in omnes cogitationes iniquitatum tuarum, et in sanguinibus filiorum tuorum, quos dedisti eis. 37. Propter hoc + ecce ego super te : congrego omnes amatores tuos, in quibus te commiscuisti in eis, et omnes, quos amasti, cum omnibus, quos oderas : et congregabo eos super te undique, et revelabo malitias tuas ad eos, et videbunt omnem turpitudinem tuam. 38. Et ulciscar te ultione adulterarum, et effundentium sanguinem, et ponam te in sanguinem furoris, et zeli. 39. Et tradam te in manus eorum, et subvertent lupanar tuum, et extirpabunt (c) habitaculum tuum, et exuent te vestimentis tuis, et tollent vasa gloriationis tuæ, et dimittent te nudam, et discoopertam. 40. Et addu-

(f) S., Th., in impudentiam. (g) S., et ingressa es in ornamentum ornamentorum. (h) S., amoris. (i) S., et velavi te velamine. (k) S., collare. (l) S., super narem tuam. (m) S., texturiorum multorum. (n) S., et extendisti te. (o) S., excelsa multicoloria. (p) S., quæ non facta sunt, neque futura sunt. (q) Omnes injustitias tuas. (r) S., extra a viis tuis sordidis. (s) S., filias, quia non satiata es. (t) Testamenta. (u) S., in quo mundabo cor tuum. (x) Filias. (y) S., imperiosæ domi. (z) S., in æquitate fidei congregans mercedes. (a) S., o mulier adultera accipiens desubter viro suo alienos. Omnibus scortis mercedes dantur : tu autem cum hoc dedisti. (b) S., et factum est in te quod in opposito. (c) S., altitudinem tuam.

cent super te turlas, et lapidabunt te in lapidibus, et occident te in gladiis suis. 41. Et comburent domos tuas in igne, et facient in te ultiones coram mulieribus multis : et avertam te a scortatione tua, et mercedes non dabis ultra. 42. Et dimittam furorem meum super te, et tolletur zelus meus a te : et requiescam, et non curabo amplius ; 43. pro his quod non recordata es dierum adolescentiæ tuæ, (d) et tristitia afficiebas me in his omnibus : et ego ecce vias tuas in caput tuum dedi, dicit Adonai Dominus : (e) et sic fecisti impietatem super omnes iniquitates tuas. 44. Hæc sunt omnia, quæ dixerunt super te in parabola, dicentes : Sicut mater, etiam filia. 45. Filia matris tuæ tu es, quæ repulit virum suum, et filios suos, (f) et sororem sororum tuarum, quæ (g) repulerunt viros suos, et filios suos : mater vestra Hethæa, et pater vester (h) Amoræus. 46. Soror vestra senior Samaria, hæc, et filia ejus, quæ habitant a sinistra tua : et soror tua junior te, quæ habitat a dextra tua Sodoma, et filia ejus. 47. Sed non siquidem in viis earum ambulasti, neque secundum iniquitates earum egisti paullominus ✕ sicut dicere ;, et transgredieris eas in omnibus viis tuis. 48. Vivo ego, dicit Adonai Dominus, si fecit Sodoma soror tua ipsa, et filia ejus, quemadmodum fecisti tu, et filia tuæ. 49. Verumtamen hæc ✕ est : fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia in saturitate panum, et in abundantia vini delicate vivebant, ipsa et filia ejus : + hoc erat ei ;, et filiis ejus (i) et manum pauperis et egeni non apprehendebant, 50. et magna gloriabantur, et fecerunt iniquitates coram me, et abstuli eas, sicut vidi. 51. Et Samaria secundum dimidium peccatorum tuorum non peccavit : et multiplicasti iniquitates tuas plus quam eam, et justificasti sorores tuas in omnibus iniquitatibus tuis, quas fecisti. 52. (k) Et tu sustine tormentum tuum in eo, quod corruperis sorores tuas in peccatis tuis, quibus inique egisti plus, quam eam, et justificasti eas plus quam te : et tu erubescas, et suscipe ignominiam tuam, eo quod justificaveris sorores tuas. 53. Et convertam reversionem earum, conversionem Sodomæ, (l) et sororum ejus : et convertam reversionem Samariæ, et filiarum ejus : et convertam conversionem tuam in medio earum ; 54. ut portes tormentum tuum, (m) et contemneris ex omnibus, quæ fecisti, ad irritandum me. 55. Et soror tua Sodoma, et filia ejus restituentur, sicut erant a principio : et tu, et filia tuæ restituemini, sicut eratis a principio. 56. Et nisi fuisset Sodoma soror tua in auditum in ore tuo, in diebus superbiæ tuæ, 57. antequam re-

velarentur malitiæ tuæ, quemadmodum nunc opprobrium es filiarum Syriæ, et omnium, quæ in circuitu ejus, filiarum alienigenarum, quæ circumdant te circumcirca te, 58. (n) impietates tuas, et iniquitates tuas tu portasti eas, dicit Dominus. 59. ✕ Quia ; hæc dicit Adonai Dominus : Etiam faciam in te, sicut fecisti, sicut despexisti hæc, ut transgrediereris testamentum meum : 60. et recordabor ego testamenti mei, quod tecum in diebus pueritiæ tuæ, et suscitabo tibi testamentum sempiternum. 61. (o) Et recordaberis viæ tuæ, et contemneris, cum receperis sorores tuas majores te cum junioribus te, et dabo eas tibi in probationem, et non ex testamento tuo. 62. Et suscitabo ego testamentum meum tecum, et cognosces, quod ego Dominus ; 63. ut recorderis, et erubescas, et non sit tibi ultra aperire os ✕ turum : a facie ignominie tuæ, cum propitius fuero tibi juxta omnia, quæ fecisti, dicit Adonai Dominus.

Cap. XVII. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, narra narrationem, et dic parabolam ad domum Israelis, 3. et dices : Hæc dicit Adonai Dominus : Aquila magna, magna alis, longa extensione, plena unguium, cui est impetus intrandi in Libanum : et sumpsit (p) electa cedri, 4. (q) summitates teneritudinis infirmavit, et adduxit eas in terram Chanaan, (r) in urbe munita posuit eas. 5. Et sumpsit de semine terræ, et dedit illud (s) in campo plantationem ✕ acceptam : super aquam multam : visibile ordinavit illud. 6. Et ortum est, et factum est in vitem infirmam, et parvam magnitudine, ut viderentur palmites ejus super eam : et radices ejus sub ea erant : et facta est in vineam magnam, et fecit (t) propagine, et extendit virgas suas. 7. Et facta est aquila altera magna, magna alis, multa unguibus : et ecce vitis hæc implicata ad eam, et radices ejus ad eam et palmites suos subter se emisit ei, ut irrigaret eam (u) cum bolo plantationis suæ. 8. In campo bono super aquam multam hæc impinguatur, ut faciat virgulta, et ut afferat fructum, ut sit in vineam magnam. 9. Propter hoc dic : Hæc dicit Adonai Dominus : (x) Si dirigatur, nonne radices teneritudinis ejus, et fructus ejus putrescent ? et arescent omnia, quæ præveniunt germinant ex ea, ✕ arescent ;, et non in brachio magno, neque in populo multo, ad evellendum eam e radicibus suis. 10. Et ecce impinguatur : numquid dirigetur ? Nonne simul accitigerit eam ventus uredinis, arescet ariditate ? (y) cum bolo germinis arescet. 11. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 12. Fili hominis, dic

(d) Th., et ad iram provocabas me. (e) S., et non feci juxta abominationes tuas. (f) et sorores. (g) Quæ venderunt. (h) S., ut subeatis iudicium, reæ estis, quarum enim in iudicio filia videmini (Hæc obscura, et incertum, quo pertineant). (i) S., manum vero pauperi et egeno non porrigebant. (k) S., etiam tu itaque porta pudorem tuum, sicut quidem superasti sorores tuas peccatis tuis. (l) S., et filiarum. (m) S., et erubescas pro omnibus quæ fecisti, consolans eas. (n) S., abominationes tuas. (o) S., et cum in memoriam revocaveris vias tuas, reprehendes temetipsam. (p) Th., capitella. (q) S., summitates ramorum. Th., virgulta. (r) S., in urbe mercatoria. Th., adducentium sarcinas. (s) S., in regione sata, ad capiendum firmitatem radicis super aquas. (t) S., radices. (u) S., ex structura plantationis suæ. Th., ex phiala. (x) S., num extendatur. (y) S., cum natura.

ad domum Israelis irritantem : Non scitis, quid sint hæc, quæ dixi? dic eis : (z) Ecce veniet rex Babylonis super Jerusalem, et capiet eam, et regem ejus, et principes ejus, et ducet eos ad semetipsum in Babylonem. 13. Et sumet de semine regni, et disponet ad eum testamentum, et introducet eum in maledictione, et principes terræ capiet, 14. (a) ut sit in regnum infirmum, quod omnino non elevabitur, ad custodiendum testamentum ejus, et statuet illud. 15. Et recedet ab eo, mittendo nuntios in Ægyptum, ad dandum ei equos, et populum multum. Si dirigetur, si servabitur, qui facit contraria? (b) et qui transgreditur testamentum, si salvabitur? 16. Propter hoc vivo ego, dicit Adonai Dominus, nisi in loco regis, qui regnare fecit eum, qui sprevit maledictionem meam, et qui transgressus est testamentum meum, cum eo in medio Babylonis morietur. 17. Et non in virtute magna, neque in turba multa faciet adversus eum Pharaon bellum, in jactu fossæ, et in structura stationum et balistarum, ut dejiciat animas multas. 18. Et sprevit juramentum, ut transgredereetur testamentum : et ecce (c) dedit manum suam, et omnia hæc fecit ei : num salvabitur? 19. Propter hoc dic : Hæc dicit Adonai Dominus : Vivo ego, nisi juramentum meum, quod sprevit, et testamentum meum, quod transgressus est, et dabo illud in caput ejus : 20. et extendam super eum rete meum, et capietur in gyro ejus : et ducam eum in Babylonem, et dijudicabo cum eo ibi injustitiam ejus, quam injuste egit in me : 21. (d) et omnes profugi ejus : in omni instructione belli ejus in gladio cadent : (e) et residuos eorum in omnem ventum disseminabo, et cognosceatis, quia ego Dominus locutus sum. 22. Propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : Et sumam ego de electis cedri de vertice, ✕ et dabo de capite propaginum ejus, corda eorum infirmabo, et plantabo ego super montem excelsum, 23. et suspendam eum in monte sublimi Israelis. Et plantabo, (f) et proferet germen, et faciet fructum, et erit in cedrum magnam : et requiescet sub ea (g) omnis avis, et omne volatile sub umbra ejus et requiescet, et palmites ejus restituentur, 24. et scient omnia ligna campi; quia ego Dominus, qui humilio lignum excelsum, et ex alto lignum humile, et arefacio lignum viride, et denuo virescere faciam lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, et quoque faciam.

CAP. XVIII. — 1. Et factum est verbum Domini ad me dicens : 2. Fili hominis, quid vobis parabola hæc (h) in filiis Israelis, dicentes : Patres comederunt uvas acerbas, et dentes filiorum stupuerunt.

(z) Quando. (a) S., pro eo quod esset regnum humile, ut ne se efferret, sed custodiret fœdus ejus, ut statueret illud. Recessit autem ab eo, dum misit legatos in Ægyptum, ut darentur ei equi. (b) Et qui transgreditur testamentum, si effugiet. (c) Dedi. (d) S., et omnes profugi ejus cum omnibus pennis ejus. (e) Et omnes. (f) S., et portabit ramos. (g) Omnes bestiarum. (h) Super terra. (*) Perperam vertit Norberg verbum Syriacum בִּיקָן in fulgurarunt. בִּיקָן enim significat etiam stupuit; teste nomine בִּיקָן, stupor dentium. DRACH. (i) Et ejus, qui comederit uvas acerbas, ejus obstupescunt dentes. (k) Idola. (l) S., transgredientem fœdus. (m) S., fratris. (n) S., num vivet? non vivet. (o) S., et dixistis autem : quare simul non portavit filius iniquitatem patris sui?

3. Vivo ego, dicit Adonai Dominus : si fuerit amplius dicenda parabola hæc in Israele; 4. quia omnes animæ meæ sunt, quemadmodum anima patris, ita et anima filii, meæ sunt : anima quæ peccaverit, (i) ipsa morietur. 5. Homo autem, qui fuerit justus, qui facit iudicium et justitiam, 6. super montibus non comederit, et oculos suos non sustulerit ad (k) cogitationes domus Israelis, et uxorem proximi sui non polluerit, et ad mulierem, quæ est in menstruo, non accesserit, 7. et hominem non subegerit, pignus debitoris reddiderit, et rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, et nudum operuerit veste, 8. et argentum suum super usura non dederit, et superfluum non sumserit, ab injustitia averterit manum suam, iudicium justum fecerit inter virum et + inter : proximum ejus, 9. et in præceptis meis ambulaverit, et justificationes meas custodiverit, ut faciat eas; justus hic est, vita vivet, dicit Adonai Dominus. 10. Et si genuerit filium (l) corruptiorem, effundentem sanguinem, et facientem peccata, 11. in via patris sui iusti non ambulavit, sed et super montibus comedit, et uxorem (m) proximi sui polluit, 12. et egenum et pauperem subegit, et rapinam rapuit, et pignus non reddidit, et in idola posuit oculos suos, iniquitatem fecit, 13. cum usura dedit, et superfluum sumisit; (n) hic vita non vivet : omnes has iniquitates fecit, morte mortificabitur : sanguis ejus super ipsum erit. 14. Si autem genuerit filium, et viderit omnia peccata patris sui, quæ fecit, et timuerit, et non fecerit secundum ea, 15. super montibus non comedit, et oculos suos non posuit ad cogitationes domus Israelis, et uxorem proximi sui non polluit, 16. et hominem non subegit, et pignus non sumisit, et rapinam non rapuit, panem suum esurienti dedit, et nudum operuit ✕ veste, 17. et ab injustitia avertit manum suam, usuram et superfluum non sumisit, justitiam fecit, et in præceptis meis ambulavit; hic non morietur in injustitiis patris sui, vita vivet. — 18. Pater ejus autem si afflictione afflixerit, et rapuerit rapinam ✕ fratris, et contraria fecerit in medio populi mei; etiam morietur in injustitia sua. 19. (o) Et dicitis : Quid est quod non tulit filius injustitiam patris sui? Quia filius misericordiam et justitiam fecit, omnia legitima mea custodivit, et fecit ea : vita vivet. 20. Anima autem peccans ✕ ipsa, morietur; filius autem non accipiet injustitiam patris, neque pater accipiet injustitiam filii sui : justitia iusti super ipsum erit, et iniquitas iniqui super ipsum erit. 21. Iniquus si se converterit ab omnibus iniquitatibus suis, quas

fecit, et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit A
justitiam et misericordiam, vita vivet, et non morietur: 23. (p) omnia delicta ejus, quæ fecit, non commemorabuntur ✕ ei, sed : in justitia sua, quam fecit, vivet. 23. Numquid volendo volam mortem iniqui, dicit Dominus Dominus, sicut id quod se convertat a via sua mala et vivet? 24. Cum vero se averterit justus a justitia sua, et fecerit injustitiam, secundum omnes iniquitates, quas fecit iniquus, si fecerit, non vivet, omnes justitiæ ejus, quas fecit, non commemorabuntur ei: in delicto suo, in quod cecidit, et in peccatis suis, quæ peccavit, in eis morietur. 25. Et dixistis: Non recta it via Domini: audite autem, domus Israelis: numquid via mea non recta it? Nonne via vestra non recta it? 26. Cum averterit se justus a justitia sua, et fecerit delictum, et morietur in delicto, quod fecit, in eo morietur. 27. Et cum averterit se iniquus ab iniquitate sua, quam fecit, et fecerit judicium, et justitiam, hic animam suam custodivit. 28. ✕ Et vidit : , et se avertit ab omnibus impietatibus suis, quas fecit, vita vivet, non morietur. 29. Et dicunt domus Israelis, Non recta it via Domini. Numquid via mea non recta it, domus Israelis? Nonne via vestra non recta it? 30. ✕ Propter hoc : unumquemque secundum viam suam judicabo vos, domus Israelis, dicit Adonai Dominus. Convertimini, et avertite vos ab omnibus impietatibus vestris, et non erunt vobis in tormentum injustitiæ. 31. Projicite a vobis omnes impietates vestras, quas impie egistis in me, et facite volis cor novum, et spiritum novum, et facite omnia præcepta mea: et quare moriemini, domus Israelis? dicit Dominus. 32. Quia non volo mortem morientis, dicit Adonai Dominus: ✕ et convertimini, et vivite :.

CAP. XIX. — 1. Et tu fili hominis, sume lamentationem (q) super principem Israelis, 2. et dices: Quare mater tua catula in medio leonum (r) facta est? in medio leonum (s) multiplicavit catulos suos. 3. Et subsilivit unus ex catulis ejus, leo factus est, et didicit rapere rapinas: homines comedit. 4. Et audierunt (t) super eo gentes: in corruptione eorum captus est, et adduxerunt eum in camo in terram Ægypti. 5. Et vidit, quod repulsus esset ab ea, et periisset (u) substantia ejus, et sumsit alium de catulis suis, leonem constituit eum. 6. Et conversabatur in medio leonum: leo factus est, et didicit rapere rapinas: homines comedit: 7. et pascabatur in audacia sua, et urbes eorum desolavit, et vastavit terram, et plenitudinem ejus a voce rugitus sui. (x) 8. Et dederunt super eum gentes undique. e regionibus, et expanderunt super eum retia sua: in corruptione eorum captus est. 9. Et posue-

runt eum in camo, et in cavea: venit ad regem Babylonis, et introduxit eum (y) in carcerem, ut ne audiretur vox ejus super montes Israelis. 10. Mater tua sicut vitis, sicut flos in malograno, plantata in aqua: fructus ejus, et germen ejus factum est ex aqua multa. 11. Et facta est ei virga roboris su, er tribum ducum, et exaltata est in magnitudine sua, in medio (z) propaginum. Et vidit magnitudinem suam in multitudine palmitum suorum: 12. et contracta est in furore, super terram projecta est, et ventus uredinis arefecit electa ejus: vindicata est, et exaruerunt virgæ roboris ejus: ignis consumpsit eam: 13. et nunc plantarunt eam in deserto in terra sine aqua. 14. Et exivit ignis e virga (a) electorum ejus, et comedit eam, et non erat in ea B virga roboris: (b) in tribum, in parabolam lamentationis est, et erit in lamentationem.

CAP. XX.—1. Et factum est in anno septimo, in mense quinto, decimo mensis, venerunt viri ex senioribus domus Israelis, ad interrogandum Dominum, et sederunt ante faciem meam. 2. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 3. Fili hominis, loquere ad seniores domus Israelis, et dices ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus: Si ad interrogandum me vos venitis? Vivo ego, si respondero vobis, dicit Adonai Dominus, 4. si ultus fuero eos ultione: fili hominis, (c) iniquitates patrum eorum contestare eis, 5. et dices ad eos: Hæc dicit (d) Dominus (e) Dominus: Ex die quo elegi domum Israelis, (f) et innotui semini domus Jacobi, et innotui eis in terra C Ægypti, et cepi eos manu mea, dicens: Ego Dominus Deus vester; 6. in die illo cepi eos manu mea, ut educerem eos ex terra Ægypti in terram, quam paravi eis, terram fluentem lacte, et melle, (g) favus est plus quam omnis terra. 7. Et dixi ad eos: Unusquisque abominationes ab oculis suis projiciat, et in studiis Ægypti ne polluamini: ego Dominus Deus vester. 8. Et recesserunt a me, et non voluerunt exaudire me: ✕ unusquisque unus: abominationes ab oculis suis non projecerunt, et studia Ægypti non reliquerunt. Et dixi, et estundam furorrem meum super eos, ad implendum iram meam in eis in medio terræ Ægypti. 9. Et feci, ut nomen meum omnino non profanaretur coram gentibus, D quarum ipsi sunt in medio earum, in quibus innotui ad eos coram eis, ut educerem eos ex terra Ægypti. 10. Et eduxi eos ex terra Ægypti, et aduxi eos in terram desertum, 11. et dedi eis præcepta mea, et justificationes meas notas feci eis, quæ faciet ea homo, et (h) vivet in eis. 12. Et sabbata mea dedi eis, ut essent in signum inter me et inter eos, ut scirent quia ego Dominus, sanctificans eos. 13. Et dixi ad domum Israelis in deserto:

(p) Omnes injustitiæ ejus. (q) S., propter principes. Th., in principes. (r) S., sedit. (s) S., educavit. (t) S., Th. de eo. (u) S., expectatio ejus. Th., spes ejus. (x) S., et posuerunt super eum. (y) S., in Ægyptum. (z) S., plantatorum cum ea. Th., umbrosorum. (a) Th., ramorum ejus. (b) S., in virgam regiam. (c) Peccata. (d) Adonai. (e) Deus. (f) S., et levavi manum pro semine domus. (g) S., quæ est timor adorationis omnibus terris. Th., fortitudo est omnibus terris. (h) S., vivet per ea.

in praeceptis meis ambulate, et justificationes meas A custodite, ut faciat eas, quas faciet eas homo, et vivet in eis. Et irritavit me domus Israelis in deserto: in praeceptis meis non ambulavit, et justificationes meas repulerunt, quas faciet eas homo, et vivet in eis: et sabbata mea profanarunt valde. Et dixi: Et effundam furorem meum super eos in deserto, et consumam eos. 14. Et feci, ut nomen meum omnino non profanaretur coram gentibus, quarum eduxi eos ante oculos earum. 15. Et ego levavi manum meam super eos in deserto, ut omnino non introducerem eos in terram, quam dedi eis, terram fluentem lacte et melle: (i) favus est plus quam omnis terra. 16. Pro eo quod justificationes meas repulerunt, et in praeceptis meis non ambulavit in eis, et sabbata mea profanarunt, (k) B et post cogitationes cordium suorum ambulaverunt, 17. et pepercit oculus meus super eos, ad delendum eos, et non feci eos in consummationem in deserto. 18. Et dixi ad filios eorum in deserto: In legitimis patrum vestrorum ne incedatis, et justificationes eorum ne custodiatis, et studiis (l) eorum + ne simul misceamini, et ne polluamini. 19. Ego Dominus Deus vester: in praeceptis meis ambulate, et justificationes meas custodite, et facite eas. 20. Et sabbata mea sanctificate, et sint in signum inter me et ✕ inter vos, ut sciatis, quia ego Dominus Deus vester. 21. Et exacerbarunt me, + et: filii eorum in praeceptis meis non ambulavit, et justificationes meas non custodierunt, ad faciendum C eas quas faciet ✕ eas: homo, et vivet in eis, et sabbata mea profanarunt. Et dixi effundere furorem meum super eos, ad complendum iram meam super eos in deserto. 22. ✕ Et converti eis manum meam: , et feci, ut nomen meum super omne non profanaretur coram populis, quorum eduxi eos ante oculos eorum. 23. Et ✕: levavi manum meam super eos in deserto, ad dispergendum eos in gentibus, et ad disseminandum eos in regionibus, 24. pro eo quod justificationes meas non fecerunt, et praecepta mea repulerunt, et sabbata mea profanarunt, (m) et post cogitationes patrum suorum erant oculi eorum. 25. Et ego dedi eis praecepta non bona, et justificationes, quibus non vivent in eis. 26. Et polluam eos in muneribus suis, quando D traduxero omne (n) aperiens uterum, ut (o) aboleam eos, ✕ ut sciant, quod ego Dominus. 27. Propter hoc loquere ad domum Israelis, filii hominis, et dices ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus: Usque ad hoc ad iracundiam provocarunt me patres vestri in delictis suis, in quibus deliquerunt in me. 28. Et introduxi eos in terram, super quam levavi manum meam, ut darem eam illis. Et viderunt omnem collem excelsum, et omnem arborem umbrosam, et sacrificarunt ibi diis suis, + et constituerunt ibi spiraculum donorum suorum: , et posuerunt ibi odorem suavem suum, et libaverunt libamina sua. 29. Et dixi ad eos: Quid est (p) Abana, quod vos intratis illuc? Et vocarunt nomen ejus (q) Abana, usque ad diem hodiernum. 30. Propter hoc dic ad domum Israelis: Hæc dicit Dominus (r) Dominus: Si in iniquitatibus patrum vestrorum vos polluimini, et post abominationes eorum vos scortamini, 31. et in primitiis munerum vestrorum in separationibus vestris, cum traducitis filios vestros in igne, vos polluimini in omnibus cogitationibus vestris usque ad diem hodiernum: et ego respondebo vobis, domus Israelis? Vivo ego, dicit Adonai Dominus, si respondebo vobis, et si ascendet super spiritum vestrum hoc, 32. et non erit, quemadmodum vos dicitis: Erimus sicut gentes, et sicut tribus terræ, ad colendum ligna, et lapides. 35. + Propter hoc: vivo ego, dicit Adonai Dominus, nisi in manu potenti, et in brachio excelso, et in furore effuso regnavero super vos, 34. et educam vos ex populis, et recipiam vos e regionibus, quibus dispersi estis in eis, in manu potenti, et in brachio excelso, et in furore effuso. 35. Et adducam vos in desertum populorum, et iudicio contendam adversus vos ibi facie contra faciem. 36. Quemadmodum iudicio contendi adversus patres vestros in deserto, cum eduxi eos ex terra C Ægypti, sic iudicabo vos, dicit Dominus (s) Dominus. 37. Et traducam vos sub virga mea, (t) et introducam vos in numero ✕ testamenti: , 38. et eligam e vobis apostatas et impios; quia e terra incolatus eorum educam eos, et in terram Israelis non ingredientur, et cognoscetis, quod ego Dominus. 39. Et vos, domus Israelis, hæc dicit Dominus (u) Dominus: Unusquisque (x) studia sua tollite, et post hæc si vos non audieritis me, et nomen meum sanctum non profanaveritis amplius in donis vestris, et in studiis vestris; 40. quia super monte sanctitatis meæ; super monte excelso Israelis, dicit Dominus Dominus, ibi colent servitium omnis domus Israelis usque ad finem: et ibi suscipiam, et ibi visitabo primitias vestras, et primitias separationum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris. 41. In odore suavi suscipiam ego vos, cum eduxero vos ex gentibus, et suscepero vos e regionibus, quibus dispersi estis in eis, et sanctificabor in vobis ante oculos populorum. 42. Et cognoscetis, quia ego Dominus, cum introduxero vos in terram Israelis, in terram, quam levavi manum meam super eam, ad dandum eam patribus vestris. 43. (y) Et

(i) S., quæ est timor adorationis omnibus terris. Th., fortitudo est omnibus terris. (k) S., adhærescebat enim cor eorum idolis eorum. (l) Ægypti. (m) S., et adhærescebat oculi eorum idolis patrum eorum. (n) Th., primogenitum uteri. (o) S., delinquent. (p) ABANA. (q) Heb., Bama BAMA. (r) Deus. (s) Deus. (t) S., et purificabo vos in annulo fœderis. Th., et traducam vos in traditione fœderis. (u) Deus. (x) S., idolis suis ite servite, postquam non vultis audire me. (y) S., et cum in memoriam revocaveritis ibi vias et consilia vestra, in quibus vos polluistis, parvuli videbimini in eis (vox רב, in eis, mihi transposita, et proxime a polluistis collocanda videtur), propter omnes malitias vestras, quas fecistis, et scietis, quod ego Dominus, cum fecero bene vobis propter nomen meum.

recordabimini illi viarum vestrarum, et studiorum vestrorum, in quibus polluti estis in eis, (a) et videlicet facies vestras in omnibus malitiis vestris, ✕ quia fecistis, 44. et scietis, quia ego Dominus, cum fecero vobis sic, ut nomen meum ✕ non profanetur; secundum vias vestras malas, et secundum studia vestra corrupta, domus Israelis, dicit Adonai Dominus. 45. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 46. Fili hominis, obstrua faciem tuam (a) super Thaman, et respice super (b) Darom, et propheta super silvam ducem Nageb, 47. et dices silvae Nageb: Audi verbum Domini: hæc dicit Adonai Dominus: Ecce ego succendo in te ignem, et devorabit in te omne lignum viride, et omne lignum aridum: non extinguetur flamma, quæ succensa est, et ardebit in ea omnis facies ab oriente usque ad aquilonem. 48. (c) Et cognoscent omnis caro, quod ego Dominus, et succendi eam, et non extinguetur. 49. Et dixi: Nequaquam, Domine, Domine, illi dicunt ad me: Nonne hæc parabola est, quæ dicitur hæc?

CAP. XXI.—1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 2. Fili hominis, obstrua faciem tuam super Jerusalem, et respice super Sancta eorum, et prophetabis super terram Israelis, 3. et dices ad terram Israelis: Hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego ad te, et evaginabo cultrum manuum meum e vagina sua, et exsiccabo ex te injustum et iniquum. 4. (d) + Pro eo quod perdam ex te injustum et iniquum; sic egredietur culter manualis meus e vagina sua super omnem carnem ab oriente usque ad aquilonem: 5. et cognoscat omnis caro, quia ego Dominus evaginavi cultrum manuum meum e vagina sua, et non revertetur amplius. 6. Et tu, fili hominis, ingemisce (e) in contritione lumbi + tui; et doloribus gemes ante oculos eorum. 7. Et erit, si dixerint ad te: Quare tu gemis? et dices, Pronuntio, quia venit, et percutietur omne cor, et dissolventur omnes manus, et exhibit anima + omnis + carnis, et: omnis spiritus, (f) et omnia latera polluentur humore: ecce venit, et erit, dicit Dominus Dominus. 8. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 9. Fili hominis, propheta et dices: Hæc dicit Adonai Dominus: Dic, gladio, gladio, acuere, et furore exardesce, 10. ut mactes mactationes: acuere, ut sis in polimen, (g) paratus ad dissolutionem: occide, contemne, + filii mi; (h) repelle omne lignum. 11. Et dedit eum paratum ad tenendum manibus ipsius: expolitus est gladius,

A est paratus, ut detur in manum confodientis. 12. Clama, et ulula, filii hominis; quia hoc factum est in populo meo, hoc in omnibus ducibus Israelis: inhabitabunt, quia gladius fuit populo meo: propter hoc plaude super manum tuam, 13. (i) quia justiflatus est: et quid si etiam tribus repulsa fuerit? Non erit, dicit Dominus Dominus. 14. Et tu, fili hominis, propheta, et complode manum super manum, (k) et duplica gladium: gladius tertius occisorum est, gladius occisorum magnus: et terrebis eos, 15. ut percutiatur omne cor (l), et multiplicentur infirmi super omnem portam ✕ eorum; (m) traditi sunt in occisiones gladii: bene factus est ad splendorem, bene factus est ad mactationem. 16. Vade, exacuere a dextra, et a sinistra, quocumque facies tua excitata fuerit. 17. Et ego autem complodam manum meam ad manum meam, et immittam furorem meum: ego Dominus locutus sum. 18. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 19. Et tu fili hominis, ordina tibi ipsi duas vias, 20. ut ingrediatur gladius regis Babylonis: ex regione una egredientur principatus duo, et manum ✕ ad parandum: in principio viæ urbis: super principio viæ ordinabis, ut ingrediatur gladius super Rabbath, super filios Ammon, et super Judæam, et super Jerusalem (n) in medio ejus. 21. Quia stabit rex Babylonis (o) super viam antiquam, super principio duarum viarum, ad divinandum divinationem, (p) ad concutiendum virgam, et ad interrogandum in sculptilibus, et ad explorandum vaticinium jecoris a dextra sua. 22. + Et: facta est divinatio super Jerusalem, ad jaciendum (q) fossam, et ad aperiendum os in clamore, ad exaltandum vocem super clamore, (r) ad jaciendum foveam super portas ejus, et ad jaciendum cespitem, et ad ædificandum machinas jaculatrices. 23. Et ipse eis quasi divinans divinationem coram eis, ✕ et sabbatizabit sabbata eis; et ipse commonefaciens de novo injustitiam ejus ad recordandum. 24. Propter hoc hæc dicit Dominus (s) Dominus: Pro eo quod in memoriam revocatis injustitias vestras in revelatione impietatum vestrarum, ut viderentur peccata vestra, in omnibus impietatibus vestris, + et: in omnibus studiis vestris, pro eo quod in memoriam revocatis; in istis capiemi. 25. Et tu profane, inique, dux Israelis, cujus venit dies, in tempore (t) finis injustitiæ. 26. Hæc dicit Dominus Dominus: Abatulistu a te cidarim, et posuisti super te coronam hanc, non talis erit: humiliasti excelsum, et exal-

(a) et percutietis. (a) super Thaman et Darom. S., super austrum viam austri, curam habe, et propheta de sylvâ regionis austri et dices. (b) Dagon. (c) Et cognoscat. (d) Hæc, super quibus est obeliscus, ad finem reperiuntur in Hebræo. (e) S., sicut in fractione lumbi. (f) S., et per omnia genua fluent aquæ. (g) S., evaginatus, vel fugiemus a virga, filii mi. (h) S., aversatus es ab omni ligno; sed dabitur ei evaginatus, ut capiatur manu. (i) S., et quid probatio? et quid etiam si virga. (k) S., duplicabitur enim gladius, tertius autem ejus gladius percussorum hic est gladius percussoris maguæ, qui super eos manumissus est. (l) Eorum. (m) S., dedi gladium probatum, acutum: factus est acutus, ipse sicut fulgur notus est, ad jugulandum transiit: revertimini, ascendite ad dextram, transi (pro עבר transi legendum עבר transite puto) ad sinistram. (n) S., in inclusione. Th., munitam. (o) Th., super principium viæ, super principio duarum viarum. (p) Th., ad concutiendum sagittis. (q) S., turres murorum. Th., turres. (r) S., ad fodendum lapidem, et ad ædificandum sepimentum. (s) Deus. (t) S., iniquitas definita termino.

tasti humile. 27. Injustitiam, ✕ injustitiam ;, injustitiam ponam eam, nec hæc talis erit, donec veniat, cui convenit, et tradam ei. 28. Et tu, fili hominis, propheta, et dices : Hæc dicit Dominus (n) Dominus ad filios Ammon, et ad opprobrium eorum, et dices : Gladius, gladius evaginatus ad matationem, et evaginatus ad consummationem, surge, ut fulgeas, 29. in visione tua vana, et cum divinabis falsa, ad tradendum te super colla occisorum iniquorum, quorum venit dies in tempore finis injustitiæ. 30. Revertere, ne hospiteris in loco hoc, quo natus es, in terra (x) tua iudicabo te, 31. et effundam super te furorem meum, in igne iræ meæ sufflabo super te : et tradam te in manus virorum barbarorum constantium corruptionem. — 32. In igne eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ tuæ : non erit memoria tui, quia ego Dominus locutus sum.

CAP. XXII.— 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Et tu, fili hominis, si iudicas, aut non iudicas urbem sanguinum? et ostende ei omnes iniquitates suas, 3. et dices : Hæc dicit (y) Dominus (z) Dominus : O urbs effundens sanguines in medio sui, ut veniat tempus ejus, et faciens cogitationes contra semetipsam, ad polluendum sc. 4. In sanguinibus eorum, quos effudisti, cecidisti : et in cogitationibus tuis, quas fecisti, polluta fuisti : et appropinquare fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum. Propter hoc dedi te in opprobrium gentibus, et in irrisionem omnibus regionibus, 5. quæ prope sunt ad te, et quæ procul remotæ sunt a te, (a) et illudent in te, immunda ista nominata, et multa in iniquitatibus. 6. Ecce duces domus Israelis, unusquisque ad cognatos suos, miscuerunt se in te, ut effundant sanguinem. 7. Patrem et matrem maledicebant in te, et adversus advenam conversabantur in injustitiis in te : pupillum et viduam opprimebant in te : 8. et Sancta mea spernebant, et sabbata mea polluebant in te. 9. Viri latrones ✕ erant ; in te, ut effunderent in te sanguinem : et super montibus comedebant in te : (b) non sancta faciebant in medio tui. 10. Pudenda patris relexerunt in te, et in immunditiis menstruatam humiliabant in te. 11. Unusquisque uxorem proximi sui inique ignominia affecit, et unusquisque nurum suam contaminavit in impietate, et unusquisque sororem suam, filiam patris sui, humiliabant in te. 12. Munus accipiebant in te, ut effunderent sanguinem : usuram et superfluum accipiebant in te : et consummasti consummationem malitiæ tuæ, quæ in oppressione : mei autem

A oblita es, dicit Dominus Dominus. 13. Si autem percussero manum meam ad manum meam (c) super iis, quæ consummasti, quæ fecisti, et super sanguinibus tuis, qui facti sunt in medio tui, 14. si sustinebit cor tuum? si detinebunt manus manus tuæ in diebus, quos ego facio in te? Ego Dominus locutus sum, et faciam. 15. Et dispergam te in gentibus, et disseminabo te in regionibus, et deficiet immunditia tua a te : 16. (d) et hæreditabo in te ante oculos gentium, et scietis, quia ego Dominus. 17. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 18. Fili hominis, ecce facti sunt mihi domus Israelis (e) misti omnes ære, et ferro, et stanno, et plumbo in medio ✕ camini ; (f) misti argento sunt. 19. Propter hoc dic : Hæc dicit Dominus Dominus : B Pro eo quod facti estis omnes in unam commistionem, propter hoc ecce ego recipiam vos in medio Jerusalem. 20. Sicut recipitur argentum, et æs, et ferrum, et stannum, et plumbum in medium camini, ad sufflandum in illud ignem, ut conflatur, ita recipiam vos in ira mea, ✕ et in furore ;, et congregabo, et conflabo vos, 21. ✕ et congregabo vos ;, et sufflabo super vos in igne iræ meæ, et conflabimini in medio ejus. 22. Quemadmodum conflatur argentum in medio camini, ita conflabimini in medio ejus, et cognoscetis, quia ego Dominus effudi furorem meum super vos. 23. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 24. Fili hominis, dic ei : Tu es terra (g) non compluta, neque pluvia facta est super te in die iræ. 25. Cujus duces in medio ejus, sicut leones rugientes, rapientes rapinas, animas devorantes in potentia, et pretia accipientes in injustitia. Et viduæ tuæ multiplicatæ sunt in medio tui. 26. Et sacerdotes ejus (h) prævaricati sunt legi meæ, et polluebant Sancta mea : inter sanctum (i) et profanum non distinguebant, et inter immundum et mundum non distinguebant, a sabbatis meis operiebant oculos suos : (k) et profanabar in medio eorum. 27. Principes ejus in medio ejus, sicut lupi rapientes rapinas, ad effundendum sanguinem, ✕ ad perdendum animas ;, ut avaritia lucrentur. 28. Et prophætæ ejus, (l) ungentes eos, cadent, videntes vana, divinantes ✕ eis ; mendacia, dicentes : Hæc dicit Adonai Dominus, et D Dominus non locutus est : 29. populum terræ prementes injusto, et diripientes rapinas, egenum et pauperem opprimentes, et erga advenam (m) non conversantes cum iudicio. 50. Et quærebam ex eis virum, (n) qui conversaretur recte, et qui staret ex toto ante faciem meam in tempore (o) iræ, ut ne in finem delearem eam, et non inveni. 31. Et effudi

(n) Deus. (x) S., possessa tua. Th., stabiliti radici tuæ. (y) Adonai. (z) Deus. (a) S., signum edere facientes manus super te, clamabunt tibi : immunda, valde nominata. (b) S., abominationes. Th., ZEMMA (i. e. Hebr. זֶמָה scelus). (c) S., defraudatione tua, quam fecisti. (d) S., et pungam te coram gentibus. (e) S., permistio tetra. Th., in calculum. (f) S., permistio tetra. Th., in argentum scoriz factæ sunt. (g) S., quæ non mundata est, super quam hiems non facta est, in die increpationis. Juraamenta quæ simul (i. e. conjurationes) prophetarum ejus in medio ejus. (h) S., qui ducebant in violentia legem meam. (i) S., mundanum. (k) Et sabbata mea profanabant. (l) S., qui linebant eos non condimento. Th., stultitia. (m) S., opprimerunt inique. (n) S., qui ædificaret sepein. (o) Terræ.

super eam furorem meum in igne iræ meæ ad con- A
summandum ✕ eos : vias eorum in capita eorum
dedit, dicit Dominus Dominus.

CAP. XXIII.—1. Et factum est verbum Domini ad
me, dicens : 2. Fili hominis, duæ mulieres erant
filix matris unius, 5. et fornicatæ sunt in Ægypto,
in adolescentia sua ✕ fornicatæ sunt : ibi ceci-
derunt ubera earum, (p) et ibi devirginatæ sunt nu-
trices virginitatum earum. 4. Nomina autem earum
Ohola senior, et Oholiba soror ejus. Et factæ sunt
mibi, et pepererunt filios, et filias : et nomina earum,
Samaría Ohola, et Jerusalem Oholiba. 5. Et
fornicata est Ohola a me, (q) et se apposuit post
amatores suos, post Assyrios vicinos ei, 6. indutos
hyacinthinis, principes, et duces : juvenes electi,
omnes equites equitantes super equis. 7. Et dedit B
fornicationem suam super eos : electi filii Assyrio-
rum omnes, et super omnes, super quos se impo-
suit : in omnibus cogitationibus (r) eorum polluta
facta est. 8. Et fornicationem suam ex Ægypto non
reliquit ; quia cum ipsa dormiebant in adolescentia
ejus, et ipsi devirginarunt (s) eam, et effunderant
fornicationem suam super eam. 9. Propter hoc tradi-
didi eam in manus amatorum ejus, in manus filio-
rum Assyriorum, super eos, post quos se apposuit.
10. Isti retexerunt (t) pudenda ejus, filios, et filias
ejus sumserunt, et eam in gladio occiderunt : et
facta est sermo in mulieres, et ultionem (u) feci in
ea → in filias ejus : 11. Et vidit soror ejus Oholiba,
et corripit impositionem suam plusquam ea, et for-
nicationem suam plusquam fornicatio sororis suæ.
12. Post filios Assyriorum se apposuit, principes, et
duces vicinos ei, indutos (x) hyacinthinis, equites
equitantes super equos : adolescentes electi omnes.
13. Et vidi, quod pollutæ essent, via una amba-
rum : 14. et adjecit ad fornicationem suam, et vidit
viros depictos super pariete, imagines Chaldæorum
depictos (y) in stylo, 15. accinctos variegatis super
lumbos suos, (z) et pilei tincti super capitibus eo-
rum, (a) facies triplex omnium, similitudo filiorum
Babylonis, terræ Chaldæorum, regionis ejus. 16. Et
se posuit post eos in adpectu oculorum suorum :
et misit nuntios ad eos in terram Chaldæorum. 17. Et
venerunt ad eam filii Babylonis, ad cubile diver-
tentium, et polluebant eam in fornicatione ejus, (b)
et polluta est in eis, et recessit anima ejus ab illis.
18. Et retexit fornicationem suam, et retexit pudorem.
Et recessit anima mea ab ea, quemadmodum
recessit anima mea a sorore ejus. 19. Et multipli-
casti fornicationem tuam, (c) ad recordandum dies
adolescentiæ tuæ, in quibus fornicata es in Ægypto :

(p) S., et ibi adoleverunt. (q) S., et se effudit. (r) Ejus. (s) S., Th., virgines ejus. (t) Pudorem.
(u) Fecerunt. (x) S., compositis. (y) S., in coloribus. (z) S., velamen. Th., et cidares inclinatæ.
(a) S., adpectus ternorum statorum. (b) S., et decerpta est. (c) S., per id quod recordata sis.
(d) S., et te effundebas ad opera eorum. Th., et subsillisti super electos eorum. (e) S., abominationem.
(f) S., quodcumque adoleverint de Ægypto nutrices tuæ. (g) Consument in igne. (h) S., et cessare
faciam abominationem tuam a te. (i) S., eam, quæ de terra. (k) S., et abominatio tua, et fornicatio
tua : erunt hæc tibi. (l) S., profunda, et spatiosa, eris in risum, et in sermonem, quæ multos contines.
Ebrietate, et non curatione repleberis. (m) S., et testas ejus comedes, sicut ossa, et ubera tua depi-
labis ; quia ego locutus sum. (n) S., porta abominationem tuam. (o) Nonne. (p) S., et ad idola
sua mœchabantur.

20. (d) et te apposuisti post Chaldæos, quorum
sicut asinorum carnes eorum, et verenda equorum
verenda eorum : 21. et visitasti (e) iniquitates ado-
lescentiæ tuæ, quæ faciebas in Ægypto (f) in diver-
sorio tuo, ubi ubera adolescentiæ tuæ ceciderunt.
22. Propter hoc Oholiba, hæc dicit Dominus Domi-
nus : Ecce ego suscito amatores tuos super te, a
quibus recessit anima tua ab eis : et adducam eos
super te undique, 23. filios Babylonis, et omnes
Chaldæos, Phut, et Sud, et Coa, et omnes filios
Assyriorum cum eis, juvenes electos, duces, et præ-
fectos, omnes triarios, et nominatos, equitantes
super equis omnes. 24. Venient super te ab aquilo-
ne, currus, et rotæ cum multitudine populorum, et
clypei, peltæ : et mittet custodiam super te circum-
circa. 25. Et dabo ante faciem eorum judicium, et
ulciscetur te in judiciis suis : et dabo zelum meum
in te, et facient tecum in ira furoris. Nasum tuum,
et aures tuas auferent, et residuos tuos in gladio
dejicient : isti filios tuos, et filias tuas capient, et
residuos tuos (g) devorabit ignis : 26. et exuent te
vestibus tuis, et capient vasa gloriationis tuæ. 27.
(h) Et avertam impietates tuas a te, et fornicationem
tuam (i) de terra Ægypti : et non elevabis oculos
tuos super eos, et Ægypti non recordaberis ampli-
us. 28. Quia hæc dicit Dominus Dominus : Ecce
ego trado te in manus eorum, quos odio habes, a
quibus recessit anima vestra ab eis. 29. Et facient
in te in odio, et sument omnes labores tuos, → et
molestias tuas : , et eris nuda, et ignominia plena,
et revelabitur ignominia fornicationis tuæ, (k) et im-
pietatis tuæ : et fornicatio tua. 30. fecit hæc tibi,
cum scortata es post gentes, et polluta es in cogi-
tationibus earum. 31. In via sororis tuæ ambulasti,
et dabo calicem ejus in manus tuas. 32. Hæc dicit
Dominus Dominus : Calicem sororis tuæ bibes, (l)
profundum, et latum, ✕ et erit in derisum, et in
iudibrium : , abundantem ad complendum ebrieta-
tem, 33. et dissolutione repleberis : calicem ✕ corru-
ptionis, et : exitii, calicem sororis tuæ Samariæ, 34. et
bibes eum, ✕ et exprimes eum : , (m) et festivitates,
et novilunia ejus avertam ; quia ego locutus sum, dicit
Adonai Dominus. 35. Propter hoc hæc dicit Adonai
Dominus : Pro eo quod oblita es mei, et projecisti me
post corpus tuum, et tu (n) accipe impietatem tuam,
et fornicationem tuam. 36. Et dixit Dominus ad
me : Fili hominis, (o) si judicabis Oholam et Oholi-
bam, et annuntiabis eis iniquitates earum ; 37.
quia mœchabantur, et sanguis in manibus earum,
(p) et cogitationes earum mœchabantur, et filios
suos, quos pepererunt mihi, tradebant per ignem,

38. donec et hæc fecerunt mihi : polluebant Sancta mea ✕ in die illo ; et sabbata mea profanabant, 39. (q) et cum jugularent filios suos idolis suis, et ingrediebantur in Sanctuaria mea ✕ in die illo : ad profanandum ea : et quod sic faciebant in medio domus mee, 40. et quod viris venientibus e longinquo, quibus nuntios miserant ad eos, et statim ubi venissent, lavabaris, et collyrio linebas oculos tuos, et ornabaris ornatu, 41. et sedebas super lecto strato, et mensa instructa ante faciem ejus : et thymia meum, et oleum meum, lætabantur in eis, 42. (r) et voces harmoniæ pulsabant, et ad viros ex cœtu hominum venientes ✕ inebriatos ; e deserto : et dabant armillas in manus earum, et coronam gloriationis super capita earum. 43. Et dixi : (s) Nonne in his mœchabantur ? et opera meretricum etiam ipsa fornicata est ? 44. Et ingrediebantur ad eam, quemadmodum ingrediuntur ad mulierem meretricem, ita ingrediebantur ad Oholam, et ad Oholibam, ut facerent iniquitatem. 45. Et viri justi, hi oleiscuntur eas ultione adulterarum, et ultione sanguinis ; quia adulteræ sunt, et sanguis in manibus earum. 46. Quia hæc dicit Dominus Dominus : Adduc (t) super eos cœtum, et da in eis tumultum et rapinam, 47. et lapida super eas in lapidibus turbarum, (u) et confodite eas in gladiis eorum : filios earum, et filias earum occident, et domos earum in igne incendunt. 48. (x) Et avertam impietatem de terra, et erudiantur omnes mulieres, et non facient secundum impietates earum. 49. Et dabitur impietas vestra super vos, et peccata cogitationum vestrarum accipietis, et scietis, quia ego Dominus Dominus.

CAP. XXIV. — 1. Et factum est verbum Domini ad me in anno nono, in mense decimo, decimo mensis, dicens : 2. Fili hominis, scribe tibi in diem (y) a die hoc, a quo se extulit rex Babylonis super Jerusalem, a die hodierno. 3. Et dic super domum irritantem parabolam, et dices ad eos : Hæc dicit Dominus Dominus : Pone ollam, ✕ pone ; et infunde in eam aquam, 4. et mitte in eam segmenta, omne segmentum decorum, crus, et humerum, abscissa ab ossibus, 5. de jumento electo (z) sumta : et incende ossa sub eis. Ferbuit, efferbuit, et cocta sunt ossa ejus in medio illius. 6. Propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : O urbs sanguinum, olla, in qua est ærugo, et ærugo non exiit ex ea, membratim protulit, non cecidit super eam sors. 7. Quia sanguis ejus in medio illius est, super petram læ-

A vem constitui eum : non effudi eum super terram ut tegetet super eum terra, 8. ut ascenderet furor in vindictam ut vindicaretur : dedi sanguinem ejus super petram lævem, ut ne tegetet eum. 9. Propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : ✕ Væ urbs sanguinum ; et ego magnificabo (a) torrem, 10. et multiplicabo ligna, et succendam ignem, ut liquescant carnes (b), et imminuatur jusculum, ✕ et ossa simul exurentur ; 11. et stet super prunas ✕ ejus, inflammata est ; ut comburatur, ✕ ut simul exuratur : æs ejus, et liquescat in medio ✕ ejus : immunditia ejus, et deficiat ærugo ejus, ✕ (c) deprimatur ærugo : 12. Et non exiit de ea multa ærugo ejus, et erubescet ærugo ejus. 13. ✕ In immunditia tua elixatio ; pro iis quod contaminasti tu, ✕ et non purificata es ab immunditia tua : et quid si non purificata fueris amplius, donec et impleam furorem meum in te ? 14. Ego Dominus locutus sum, et veniet, et faciam (d), non differam, nec miserebor, ✕ obtemperabo : secundum vias tuas, et secundum (e) cogitationes tuas judicabo te, dicit Adonai Dominus. + Propter hoc ego judicabo te secundum sanguines tuos, et secundum cogitationes tuas judicabo te, immunda, et nominata, et multa ad irritandum : 15. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 16. Fili hominis, ecce ego tollo (f) desideria oculorum tuorum in instructione belli, non planges, neque desleberis, neque venient tibi lacrimæ. 17. (g) Genitus sanguinis, lumbi luctus est hæc : non erunt crines tui conserti super te, et calceamenta tua in pedibus tuis : non consolationem accipies in labiis eorum, et panem virorum non comedes. 18. Et locutus sum ad populum mane, + quemadmodum præcepit mihi ; et mortua est uxor mea vespere, et feci mane, quemadmodum præceptum fuit mihi. 19. Et dixit ad me populus : Non dicis nobis, quid sint ✕ nobis ? hæc, quæ tu facis ? 20. Et dixi ad eos : Verbum Domini factum est ad me, dicens : 21. Dic ad domum Israelis : Hæc dicit Dominus Dominus : Ecce ego profanabo Sancta mea, jactantiam fortitudinis vestræ, desiderabilia oculorum vestrorum, et pro quibus parcent animæ vestræ : et filii vestri, et filiæ vestræ, quos reliquistis, in gladio cadent, 22. et facite, quemadmodum feci : (h) ab ore eorum non accipietis consolationem, et panem virorum non comedetis, 23. et cincinni vestri super capite vestro, et calceamenta vestra in pedibus vestris : nec plangetis, neque flebitis, et liquescetis

(g) S., et cum sacrificarent filios suos idolis suis, ingrediebantur. (r) S., et vox cœtus affluentis erat in ea. (s) Th., ei, cujus ab antiquo est tempus scortationis meretricis meretricium. (t) Super eas. (u) Th., et expurgabit eas in gladiis eorum. (x) S., quod cessare faciam abominationem a terra. (y) S., in ipso die hoc anteverit constituit. (z) S., sume sal, et pone circumcirea ossa sub eis. (a) Th., et inflammationem. (b) S., simul coquetur stabilimentum. (c) S., in amore laboris fuit cum molestia, et non exiit de ea multitudo æruginis ejus. (d) Hic lapsus est interpres Syriacus, qui vocem Græcam ζέμα, quæ est Hebraicum זרמה, elementis Græcis scriptum, accepit ut nomen Græcum ζέμα, a verbo ζέω, et vertit זרמה, elixatio. Cf. supra notam ad xxii, 9. DRACH. (d) S., non retrocedam. (e) Studia. (f) S., fortunam oculorum tuorum in percussione. (g) S., geme, dum siles, et luctum humanum ne facias : corona tua fuit posita tibi, et calceasti pedes tuos, et non obvolvas labia tua, et cœnam. (h) S., labia tua (pro דילך, tua, דיליך, vestra, legendum credo) obvolvatis.

in injustitia vestra (i) (k) et consolabimini unusquisque fratrem suum. 24. Et erit Hezeciel vobis in portentum : secundum omnia, quæ fecit, facietis, cum venerint hæc, et cognoscetis, quoniam ego Adonai Dominus. 25. Et tu, fili hominis, nonne in die, quando sumsero robur ✕ eorum ; ab eis, et elationem gloriationis eorum, desiderabilia oculorum eorum, et elationem animæ eorum, filios eorum, et filias eorum, 26. in die illo veniet, qui salvus factus fuerit, ad te, ut dicat tibi in aures tuas ? 27. In die illo aperietur os tuum ad eum, qui salvus factus fuerit, et loqueris, nec obmutescas amplius, et eris eis in portentum, et cognoscent, quoniam ego Dominus.

CAP. XXV. — 1. Super filios Ammon. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, obfirma faciem tuam super filios Ammon, et propheta super eos, 3. et dices filiis Ammon : Audite verbum Adonai Domini : hæc dicit Adonai Dominus (l) : Pro eo quod gavisi estis super Sancta mea, quod profanata sunt, et super terram Israelis, quod desolata est, et super domum Judæ, quod abierunt in captivitate ; 4. propter hoc ecce ego trado vos (m) filiis Cedem in hæreditatem, et castrametabuntur in supellectile sua in te, et dabunt in te tentoria sua : isti comedent fructus tuos, et isti bibent adipem tuam. 5. Et dabo urbem Ammon in pascuum camelorum, et filios Ammon in pascuum ovium, et cognoscetis, quia ego Adonai Dominus. 6. Quia hæc dicit Adonai Dominus : Pro eo quod plausisti manu tua, et strepuisti pede tuo, et gavisus es ex anima tua super terram Israelis ; 7. propter hoc ✕ ecce ego ; extendam manum meam super te, et dabo te in direptionem in gentibus, et delebo te ex populis, et perdam te e regionibus perditione, et cognosceatis, quia ego Dominus. 8. Super Moab et Seir. Hæc dicit Adonai Dominus : Pro eo quod dixit Moab, ✕ et Seir : Ecce, quemadmodum omnes gentes, domus + Israelis et Judæ. 9. Propter hoc ecce ego dissolvo humerum Moab ex urbibus extremarum altitudinum ejus, terram electam, domum Beth Asimuth super fontem urbis, quæ apud mare : 10. filios Cedem super filios Ammon dedi ei (n) in hæreditatem, ut non memoria sit filiorum Ammon ✕ in gentibus ; 11. Et in Moab faciam ultionem, et cognoscent, quoniam ego Dominus. 12. Super Idumæam. Hæc dicit Adonai Dominus : Pro eo quod fecit Idumæa, cum ulciscerentur ultione in domum Judæ, et custodierunt excandescantiam, et ulti sunt ultione ; 13. propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : Et extendam manum meam super Idumæam, et pessundabo de ea hominem et jumentum, et ponam eam desertam : et ex Thæman et Dadan persecutionem patientes in gladio cadent. 14. Et dabo ultionem meam super

Idumæam in manu populi mei Israelis : et facient in Idumæa juxta iram meam, et juxta furorem meum, et cognoscent ultionem meam, dicit Adonai Dominus. 15. Super alienigenas. Propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : Pro eo quod fecerunt alienigenæ in ultione, et excitarunt ultionem, gaudentes ex anima, (o) ut delerent usque in æternum ; 16. propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : Ecce ego extendo manum meam super alienigenas, et pessundabo (p) Cretenses, et perdam reliquos + habitantes ; super ora marina. 17. Et faciam in eis ultiones magnas ✕ in redargutionibus furoris ; et cognoscent, quia ego Adonai Dominus, cum dederò ultionem meam super eos.

CAP. XXVI. — 1. Super Tyrum. Et factum est in anno undecimo, uno mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis : pro eo quod dixit Tyrus super Jerusalem : Ah, bene, confRACTA est, periit, gentes conversæ sunt ad me, quæ plena, deserta est ; 3. propter hoc hæc dicit Adonai Dominus : ✕ Ecce ego ; super te, Tyre, et ascendere faciam super te gentes multas, sicut ascendit mare in fluctibus suis. 4. Et dejicient muros Tyri, et dejicient turres tuas : et ventilabo pulverem ejus de ea, et dabo eam in petram lævem. 5. Expansio retium erit in medio maris ; quia ego locutus sum, dicit Dominus Dominus : et erit in direptionem gentibus : 6. ✕ et filia ejus hæc ; quæ in campo, gladio occidentur, et scient, quia ego Dominus. 7. Quia hæc dicit Adonai Dominus : ecce ego adduco super te, Tyre, Nabuchodonosorem regem Babylonis ab aquilone, rex regum est, cum equis, et curribus, et equitibus, et cœtu gentium multarum + valde ; 8. Hic filias tuas, quæ in campo, gladio occidet, et dabit super te + excubias ; et ædificabit circa te, et faciet super te in circuitu fossam, et tumultuariam stationem armorum, et lanceas suas contra te dabit. 9. Muros tuos, et turres tuas diruet in gladiis suis. 10. A multitudine equorum ejus operiet te pulvis eorum : a voce equitum ejus, et rotarum curruum ejus concutientur muri tui : cum ingreditur portas tuas, sicut ingrediens in urbem ex campo. 11. In unguibus equorum suorum conculcabunt omnes plateas tuas : populum tuum gladio occidet : et substantiam fortitudinis tuæ super terram deducet. 12. Et deportabit potentiam tuam, et spoliabit quæ possides, et jaciet deorsum muros tuos : et domos tuas desiderabiles, et lapides tuos, et ligna tua, et pulverem tuum in medium maris injiciet. 13. Et destruct multitudinem instrumentorum musicæ tuæ, et vox cithararum tuarum non audietur in te amplius. 14. Et dabo te in petram lævem, et expansio retium eris : non ædificaberis amplius, quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus. 15. Quia hæc dicit

(i) Nec (hæc vox ad notam proxime præcedentem pertinere videtur). (k) S., et consolationem accipietis unusquisque per fratrem suum. Th., et gemetis. (l) S., pro eo quod dixisti, ah bene ! (m) Th., filii orientis. (n) S., in elatum. (o) S., in corruptionem in inimicitia æterna. (p) S., destructores.

Dominus Dominus Tyro : Nonne a voce ruinæ tuæ, cum ingemuerint occisi tui, cum evaginatus fuerit gladius in medio tui, commovebuntur insulæ? 16. Et descendentes de solis suis omnes principes ex gentibus : maris, et tollent cildares de capitibus suis, et vestimenta varia sua exuent : stupore stupebunt, super terram sedebunt, et formidabunt perditionem suam, et gement super te : 17. et assumunt super te lamentationem, et dicent tibi : Quomodo periisti, et dissoluta es ex mari, urbs celebrata, quæ facta erat fortis in mari, ipsa, et inhabitantes eam, quæ dedit timorem suum omnibus habitantibus in ea? 18. Et timebunt insulæ a die ruinæ tuæ, et perturbabuntur insulæ in mari : (q) ab exitu comite tui. 19. Quia hæc dicit Dominus Dominus : Quando dederò te urbem desolatam, sicut urbes, quæ non habitantur, cum adduxero super te abyssum, et operiet te aqua multa. 20. Et descendere faciam te ad eos, qui descendunt in foveam ad populum sempiternum, et habitare faciam te in profundis terræ, sicut solitudinem sempiternam cum his, qui descendunt in foveam, ut ne habitetis (r), neque resurgas super terra vitæ. 21. Perditionem dabo te, et non existes amplius, et requireris, et non inveniris, in sempiternum, dicit Dominus Dominus.

CAP. XXVII. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Et tu, filii hominis, assume super Tyrum lamentationem, 3. et dies Tyro habitanti super introitum maris, emporio populorum ex insulis multis : Hæc dicit Dominus Dominus Tyro : Tu dixisti : Ego posui mihi (s) decorem meum, 4. in corde maris (t) Beelimo : filii tui posuerunt tibi decorem. 5. Cedrus ex Sanir ædificata est tibi : zonæ asserum cypressi ex Libano sumtæ sunt, ad faciendum tibi malos abiegnos, 6. e regione Bajsan fecerunt remos tuos, templa tua fecerunt ex ebore, domos densas ex insulis Chethæorum. 7. Byssus cum varietate ex Ægypto facta est tibi stratum, ad ponendum tibi (u) gloriam, et ad operiendum : hyacintho, et purpura, ex insulis Elisæ, facta sunt operimenta tua. 8. Et principes tui, habitantes in Sidone, et Arudii fuerunt ductores remorum tuorum : sapientes tui, Tyre, qui erant in te, hi nautæ tui. 9. Seniores (x) bibliorum, et sapientes eorum, qui erant in te, hi corroborabant consilium tuum : et omnes naves maris, et ductores remorum earum facti sunt tibi ab occasum occasu. 10. Persæ, et Lydi, et Libyes erant in potentia tua, viri bellatores tui clypeos et galeas suspenderunt in te,

hi dederunt gloriam tuam. 11. Filii Arudiorum, et potentia tua super muris tuis in circuitu : (y) custodes in turribus tuis erant, pharetras suas suspenderunt super portus tuos in circuitu : hi perfecerunt decorem tuum. 12. Carthaginenses negotiatores tui a multitudine omnis roboris tui, argentum, et aurum, et æs, et ferrum, et stannum, et plumbum dederunt nundinas tuas. 13. Græcia, et universa, et regiones extensæ, isti negotiabantur tibi in animabus hominum, et vasa æris dederunt mercatum tuum. 14. E domo Thorgama equos, et equites, et mulos dederunt nundinas tuas. 15. Filii Rhodiorum negotiatores tui ex insulis multiplicarunt mercatum tuum dentes elephantinos, et his introductis reddebas mercedes tuas, 16. homines, mercatum tuum a multitudine commisti tui, (a) benafeg (Hebr. בנפג) starten, et varietates ex Tharsis, et Damoth, et Chorchor dederunt nundinas tuas. 17. Juda, et filii Israelis, hi negotiatores tui in venditione frumenti, et unguentorum, et casiarum : et mel primum, et oleum, et resinam dederunt in commistum tuum. 18. Damascus negotiatores tui in multitudine operum tuorum, ex multitudine omnis potentiarum tuarum : (a) vinum ex Helbon, et lanam ex Mileto, et vinum, et Dan, et Javan ex Ozel : in nundinas tuas dederunt. 19. Ex Asel ferrum opere factum, et rota in commisto tuo est. 20. Dadan negotiatores tui cum jumento electo ad currus. 21. Arabia, et omnes principes Cedar, hi negotiatores per manum tuam, camelos, et arietes, et agnos, in quibus mercabatur tibi. 22. Negotiatores Sabæ, et Raamæ, hi negotiatores tui cum aromatis primis, et lapidibus bonis, et aurum dederunt nundinas tuas. 23. Haran, et Chanaan, et Dadan, hi : negotiatores tui : Saba, Assur, et Chalmun negotiatores tui, 24. ferentes mercatum in Machalim, et in Galima : hyacinthum, et variegatum, et thesauros electos, ligatos funibus, et naves 25. cupressorum in eis negotiatio tua : Carthaginenses negotiatores tui in multitudine negotiatorum tuorum, in commisto tuo. Et repleta es, et aggravata es valde in corde maris : 26. in aqua multa adduxerunt te ductores remorum tuorum, spiritus austri confregit te in corde maris : 27. erant virtutes tuæ, et merces tua, et commistorum tuorum, et ductores remorum tuorum, et gubernatores tui, et consilarii tui, et commisti tui ex commistis tuis, et omnes bellatores tui, qui in te : et omnis cæstus tuus, qui in medio tui, cadent in corde maris :

(q) S., ab eo quod non sit egredi a te. (r) Th., et dabo robur in terra viventium. (s) S., perfecta in decore. Th., corona decoris. (t) S., vicini tui, et qui ædificant te, perfecerunt decorem tuum. (u) S., velum. (x) Th., Hebraice; Gæbal, ΓΑΒΑΑ. S., solventes mixturam tuam. (y) S., sed et Medi. Th., et Guma din. A., Sun est, et non est (quo hæc obscura pertineant, non intelligo). (z) S., varie intextæ purpuræ. (') ב in Hebr. et in Syr. servile est, significatque, in Theodotio : ἐν ναυτέχ. Cf. supra notam ad hunc locum. Syriaca vox textus nostri, non benafeg, sed in nafeg vertenda est. DRACH. (**) Syr. scriptor, ut nobis videtur, posuit γ pro ρ, et Ramoth legendum. DRACH. (a) S., in vino pingui, et in lana splendida. Et Dan, et Javan, vadentes ad nundinas tuas, addiderunt ferrum : stacte, et calamus commercia tua fuerunt. (b) Et purpuras.

In die ruinæ tuæ, 28. ad vocem clamoris tui gubernatores tui (c) timendo timebunt. 29. Et descendet de navibus suis omnes ductores remorum tuorum, et epibatæ, et sedentes in prora navis maris super terram stabunt, 30. et ululabunt super te voce sua, et clamabunt amare, et jacent pulverem super caput suum, et cinerem sternent sibi. 31. ✕ Et decalvabunt super te calvities, et accingent saccos, et flebunt pro te in amaritudinibus animæ, et planctum amarum : 32. sument super te filii eorum lamentationem, lamentum Tyri : quis sicut Tyrus, quæ obmutuit in medio maris ? : 33. Quantam, quam mercedem invenisti de mari ? saturasti gentes ex multitudine tua, et a commisto tuo ditasti omnes reges terræ. 34. Nunc contracta es in mari, in profundo aquæ commistum tui, et omnis cœtus tuus in medio tui. 35. Ceciderunt omnes ductores remorum tuorum, omnes habitantes in insulis contristati sunt super te, et reges eorum stupore obstuperunt (d), et lacrimata est facies eorum super te. 36. Negotiatores e gentibus sibilaverunt super te : perditio facta es, et non amplius eris in sæculum, dicit Adonai Dominus.

CAP. XXVIII.—1. Super principes Tyri. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Et tu, fili hominis, dic principi Tyri : Hæc dicit Dominus Dominus : Pro eo quod elevatum est cor tuum, et dixisti : Deus sum ego, habitaculum Dei inhabitavi in corde maris, tu autem es homo, et non Deus, et dedisti cor tuum, sicut cor Dei ; 3. numquid sapiens es plus quam Daniel ? aut (e) sapientes non erudierunt te in scientia sua ? 4. Nunquid in scientia tua, aut in sagacitate tua fecisti tibi fortitudinem, et fecisti aurum, et argentum in thesauris tuis ? 5. aut in scientia tua multa, et in negotiatione multiplicasti fortitudinem tuam : elatum est cor tuum in fortitudine tua. 6. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus : Quia dedisti cor tuum, sicut cor Dei, 7. pro hoc ecce ego addueo super te corruptores alienos e gentibus, et evacuabunt gladios suos super te, et super decorem scientiæ tuæ, et sternent decorem tuum in perditionem, 8. et descendere facient te, et morieris morte occisorum in corde maris. 9. Numquid dicendo dices : Deus sum ego, coram occidentibus te ? tu autem es homo, et non Deus in multitudine homicidarum tuorum. 10. Mortibus incircumcisorum morieris in manibus alienorum, quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus. 11. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 12. Fili hominis, sume lamentationem super principem Tyri, et dic ei : Hæc dicit Dominus Dominus : Tu es sigillum (f) similitudinis, ✕ plenus sapientia ; et corona decoris 13. in voluptate faciei Dei fuisti, omnem lapidem bonum cin-

A gens, sardium, et topazium, et smaragdum, et carbunculum, et saphirum, et jaspidem, + et argentum, et aurum ; et ligurium, et achaten, et amethystum, et chrysolithum, et beryllum, et onychem, et auro implexisti thesauros tuos, et horrea tua tibi. 14. A die, quo creatus es, ✕ (g) præpararunt : cum ✕ Cherub uneto, commoranti in tabernaculo : : et dedi te in monte sancto Dei, factus es in medio lapidum igneorum. 15. Fuisti sine macula tu in diebus tuis, a die, quo tu creatus es, donec inventæ sunt injustitiæ tuæ in te. 16. A multitudine negotiationis tuæ implexisti (h) cellaria tua iniquitate, et peccasti, et percussus es a monte Dei : et adduxit te Cherub ✕ obumbrans : de medio lapidum igneorum. 17. Elatum est cor tuum super decore tuo, corrupta est scientia tua cum decore tuo : + propter multitudinem peccatorum tuorum : super terram projecit te, coram regibus dedi te, ut illudereris. 18. Propter multitudinem (i) peccatorum tuorum, et injustiarum negotiationis tuæ (k) pollui (l) sacra tua, et educam ignem de medio tui, hic devorabit te : et dabo te in cinerem super terra tuam coram omnibus videntibus te. 19. Et omnes, qui noverunt te in gentibus, contristabuntur super te : perditio factus es, et non existes amplius in sæculum. 20. Super Sidonem. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 21. Fili hominis, pone faciem tuam super Sidonem, et propheta super eam, 22. et dic : Hæc dicit Adonai Dominus : Ecce ego super te, Sidon, et glorificabor in te, et scies, quia ego + sum : Dominus, quando fecero in te judicia, et sanctificabor in te. 23. Et mittam super te mortem, et sanguinem in plateis tuis, et cadent occisi ✕ in medio ejus : in gladiis in te circa te, et scient, quia ego sum Dominus. 24. Et non erit amplius in domo Israelis stimulus amaritudinis, et spina miseriæ ab omnibus, qui circa eos, qui spreverunt eos, et scient, quia ego sum Adonai Dominus. 25. Hæc dicit Adonai Dominus : Et congregabo domum Israelis ex gentibus, quo dispersi sunt illuc, et sanctificabor in eis coram gentibus et populis. 26. Et habitabunt super terra sua, quam dedi servo meo Jacobo, et habitabunt super ea in spe, et ædificabunt domos, et plantabunt vineas, et habitabunt in spe, cum fecero iudicium in omnibus, qui contemserunt eos in circuitu eorum, et scient, quod ego sum Dominus Deus eorum, et Deus patrum eorum.

CAP. XXIX.—1. Super Ægyptum et Pharaonem. In anno (m) decimo, in mense decimo, uno mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, obstrua faciem tuam super Pharaonem regem Ægypti, et propheta super eum, et super Ægyptum omnem, 3. ✕ loquere et : dic : Hæc

(c) S., commovebuntur, qui procul. Th., commovebuntur regiones. (d) S., permutabuntur imagines facierum mercatorum. (e) S., omne ineffabile non transiit te. In sapientia tua, et in intelligentia tua. (f) Th., præparationis. (g) S., stabilitum est. (h) S., medium tui. (i) Iniquitatis tuæ. (k) Polluisti. (l) Sanctuarium tuum. (m) Duo. Decimo, in mense duodecimo.

dicit Dominus Dominus : Ecce ego super te, Pharaon, **X** rex *Ægypti* ; draconem magnum, sedentem in medio fluminum (*n*) scorum, dicentem : Mea sunt flumina, et ego feci ea. 4. Et ego dabo (*o*) laqueum in maxillas tuas, et agglutinabo pisces fluminis tui ad alas tuas, et educam te de medio fluminis tui, et omnes pisces fluminis squar is tuis adhærebunt. 5. Et projiciam te velociter, **X** et te ; et omnes pisces fluminis : super faciem campi tui cades, et non congregaberis, neque colligeris : bestiis terræ, et volucris cœli dedi te in cibum. 6. Et cognoscent omnes inhabitantes *Ægyptum*, quia ego sum Dominus, pro eo quod factus es virga arundinea domui Israelis : 7. cum apprehenderunt te manu sua, contractus es, et cum prævaluit super eos omnis manus, et quando requieverunt super te, contractus es, et contrivisti omnem lumbum eorum. 8. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus : Ecce ego induco super te gladium, et perdam de te homines et jumenta. 9. Et erit terra *Ægypti* perditio, et solitudo : et scient, quod ego sum Dominus : pro eo quod dicis : Flumina mea sunt, et ego feci ea. 10. Propter hoc ecce ego super te, et super omnia flumina tua, et dabo terram *Ægypti* in solitudinem, et in gladium, et in perditionem, a Magdol, et Suius, et usque ad terminos *Æthiopum*. 11. Non transibit in ea pes hominis, et pes jumentum non transibit eam, et non habitabitur quadraginta annos. 12. Et dabo terram ejus perditionem in medio terræ desertæ, et urbes ejus in medio urbium desertarum erunt **X** corruptio ; quadraginta annos : et disseminabo *Ægyptum* in gentibus, et ventilabo eos in regiones. 13. Quia hæc dicit Dominus Dominus : Post quadraginta annos congregabo *Ægyptios* ex gentibus, quo dispersi erant illuc : 14. et reducam captivitatem *Ægyptiorum*, et habitare faciam eos in terra Pathros (*p*), in terra, unde sumti sunt, et erit **X** ibi ; principatus humilis : 15. plus quam omnes principatus erit **X** humilis ; non se efferet amplius super gentes, et paucos eos faciam, ne sint plures inter gentes : 16. et non erunt amplius domui Israelis in spem, in memoriam revocantem iniquitatem (*q*), cum adhærescunt post corda eorum, et scient, quod ego sum Adonai Dominus. 17. Et factum est in anno vigesimo et septimo, uno mensis primi, factum est verbum Domini ad me, dicens : 18. Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis (*r*) servire fecit exercitum suum, servitute magna super Tyrum, (*s*) omne caput calvum, et omnis humerus depilatus : et merces non fuit ei, et exercitui ejus super Tyrum, et servitutis, quam coluerunt super eam. 19. **X** Propter hoc : hæc dicit Dominus Dominus : Ecce **X** ego : do Nabuchodonosori regi Babylonis **X** *thy* ; terram *Ægypti*, et sumet multitudinem ejus, et prædabitur prædam ejus, et capti-

A vam ducet captivitatem ejus ; et erit merces virtuti ejus : 20. (*) pro servitute ejus, quo cultu servitutis servivit super Tyrum, dedi ei terram *Ægypti*, **X** pro ; omnibus, quæ fecerunt mihi. + Hæc ; dicit Dominus Dominus : 21. In die illo orietur cornu omni domui Israelis, et tibi dabo os apertum in medio eorum, et scient, quod ego sum Dominus.

Cap. XXX. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, propheta, et dic : Hæc dicit Adonai Dominus : O, o dies, 3. quia propinquus dies, et propinquus dies Domini, dies **X** nubis ; finis gentium erit. 4. Et veniet gladius super *Ægyptios*, et erit perturbatio in *Æthiopia*, et cadent occisi in *Ægypto*, **X** et capient multitudinem ejus ; et cadent simul fundamenta ejus. **B** 5. Persæ, et Cretenses, et Lydi, et Libyes, et omnes commisti, et filiorum testamenti mei, ipso gladio cadent. 6. **X** Hæc dicit Adonai Dominus ; et cadent sustentacula *Ægypti*, et descendet contumelia fortitudinis ejus a Magdol + usque ad Suna ; gladio cadent in ea, dicit Adonai Dominus. 7. Et desolabitur in medio regionum **X** depravatarum ; et urbes eorum in medio urbium desolataram erunt, 8. et scient, quod ego sum Dominus, quando dederò ignem super *Ægyptum*, et contriti fuerint omnes, qui auxiliantur ei. 9. In die illo egredientur nuntii **X** a facie mea Assim ; festinantes depravare *Æthiopiam* **X** *thy* spem ; et erit perturbatio in eis in die *Ægypti*, quia ecce venit. 10. Hæc dicit Dominus Dominus : Et disperdam multitudinem *Ægyptiorum* per manum Nabuchodonosoris regis Babylonis, 11. ipsius, et populi ejus **X** cum eo ; corruptores, qui e gentibus missi sunt ad perdendum terram : et evacuabunt + omnes ; gladios suos super *Ægyptum*, et replebitur terra occisis : 12. et dabo flumina eorum deserta, **X** et tradam terram in manu malorum ; et disperdam terram, et plenitudinem eorum cum plenitudine ejus, in manibus alienorum, quia ego Dominus locutus sum. 13. Quia hæc dicit Dominus Dominus : Et perdam abominaciones, et cessare faciam optimates de Memphis, et principes de terra *Ægypti*, et non erunt amplius : **X** et dabo terrorem ex terra *Ægypti*. 14. Et disperdam terram Pathros, et dabo ignem super Tanin, et faciam ultionem in Diospoli. 15. Et effundam furorem meum super Sain robor *Ægypti*, et disperdam multitudinem Mempheos, 16. et dabo ignem super *Ægyptum*, et perturbatione perturbabitur Sais, et in Diospoli erit scissura, et diffundentur aquæ. 17. Juvenes urbis solis, et Bubasti, in gladio cadent, et mulieres in captivitate ibunt, 18. et in Thahphis obtenebrescet dies, quando contrivero ibi sceptrum regni *Ægypti*, et peribit ibi contumelia roboris ejus, et hanc nubes operiet, et filia ejus captivæ ducentur. 19. Et faciam judicia in *Ægypto*,

(*n*) *Ægypti*. (*o*) *Th.*, frenum. (*p*) *Th.*, in terra nativitatis eorum. (*q*) *S.*, cum confugiunt, ut adhæreant eis. (*r*) *S.*, colere fecit exercitum suum opus magnum in Tyro. (*s*) Omne caput calvities. (*) Ab hoc versu usque ad Cap. XXXI, 7, margo codicis cum omnibus suis notis præcisus est.

et scient, quod ego sum Dominus. 20. Et factum est in anno undecimo, in mense primo, septimo mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens : 21. Fili hominis, brachia Pharaonis regis Ægypti contrivi, et ecce non obligatus est, ad dandum ei medelam, ut daretur super eum malagma, ad dandum robur, ut teneret gladium. 22. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus : Ecce ego super Pharaonem regem Ægypti, et conteram brachia ejus fortia, et disposita, ✕ et eos : qui contriti, et dejiciam gladium de manu ejus : 23. et disseminabo ✕ תִּינְ : Ægyptum in gentes, et ventilabo eos in regiones : 24. et corroborabo brachia regis Babylonis, et dabo gladium meum in manum ejus, et inducet eum super Ægyptum, et deportabit captivitatem ejus, et prædabitur prædam ejus. 25. Et corroborabo brachia regis Babylonis ; brachia autem Pharaonis cadent. Et scient, quod ego sum Dominus, cum dederò gladium meum in manus regis Babylonis, et eduxerit eum super terram Ægypti. 26. Et disseminabo ✕ תִּינְ : Ægyptum in gentes, et ventilabo eos in regiones, et scient omnes Ægyptii : quod ego sum Dominus.

Cap. XXXI. — 1. Et ecce in anno undecimo, in mense tertio, uno mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, dic ad Pharaonem regem Ægypti, et multitudini ejus : Cui assimilasti te in altitudine tua ? 3. Ecce Assur cyparissus in Libano, et pulcher virgultis, ✕ et densus in umbraculo : et excelsus magnitudine, et in medio nubium factum est principium ejus. 4. Aqua nutrit eum, abyssus exaltavit eum, fluvios suos eduxit circa plantas suas, et lacunas emisit in omnia ligna campi. 5. Propter hoc elevata est magnitudo ejus plus, quam omnia ligni campi, et dilatati sunt rami ejus, et se extulerunt virgulta ejus super aquam multam, ✕ cum se extenderet : 6. In virgultis ejus nidificaverunt omnes volucres cœli, et sub ramis ejus genuerunt omnes bestię campi, in umbra ejus habitavit omnis multitudo gentium. 7. Et erat pulcher in altitudine sua propter longitudinem ramorum suorum, quia erant radices ejus in aqua multa. 8. Et cyparissi non (t) tales in paradiso Dei, et cedri non similes virgultis ejus, et abietes non fuerunt similes ramis ejus : omne lignum in paradiso Dei non assimilatum est ei in pulchritudine sua, 9. (u) propter multitudinem ramorum ejus : (x) et æmulata sunt eam omnia ligna paradisi jucunditatis ✕ Dei. 10. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus : Pro eo quod factus es magnus magnitudine, et dedisti principium tuum in medium (y) nubium (z), et vidi, cum exaltaretur, 11. et tradidi eum in manus principis gentium, et fecit perditionem ejus : juxta impietates ejus ✕ ejiciam

eum : 12. Et perdidit eum, et deleverunt eum alieni corruptores de gentibus, et dejecerunt eum super montibus : in omnibus convallibus ceciderunt rami ejus, et contritæ sunt propagines ejus (a) in omni campo terræ, et descenderunt de umbraculo (b) ejus omnes gentes populorum, (c) et diruerunt eum. 13. Super ruinam ejus requieverunt omnes volucres cœli, et super propagines ejus fuerunt omnes bestię arvi, 14. ut non se efferant super magnitudine sua omnia ligna, quæ in aqua : et non dederunt principium suum in medium nubium, nec steterunt ✕ ad ea : in altitudine sua omnes bibentes aquam ; quia omnes dati sunt in mortem, in profundum terræ in medio filiorum hominum, ad eos, qui descendunt in foveam. 15. Hæc dicit Dominus (d) Dominus : In die, quo descendit in infernum, (e) feci lugere, constitui super eum abyssum : et cohibui flumina ejus, et cohibui multitudinem aquæ : et obtenebratus est super eum Libanus, omnia ligna campi super eo (f) dissoluta sunt. 16. A voce ruinæ ejus tremuerunt gentes, cum descendere facerent eum in infernum cum descendentibus in foveam : (g) et consolabantur eum in terra infima omnia ligna deliciarum, et electa, ✕ et pulchra : Libani omnia, quæ bibunt aquam. 17. Etenim isti cum eo descenderunt in infernum in occisis a gladio, et semen ejus, habitantes sub umbraculo ejus in medio vitæ suæ perierunt. 18. Cui assimilatus es ✕ Th., in fortitudine, et in gloria, et in magnitudine in lignis deliciarum : et descende, et deducere cum lignis deliciarum in profundum terræ : in medio non circumcisorum dormies cum occisis gladio. Sic Pharaon, et omnis multitudo + fortitudinis : ejus, dicit Dominus Dominus.

Cap. XXXII. — 1. Et factum est in anno duodecimo, in mense decimo, uno mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Ægypti, et dices ei : (h) Leoni gentium assimilatus es tu, et sicut draco in mari, et cornupetebas fluminibus tuis, et conturbabas aquam pedibus tuis, (i) et concubabas flumina tua. 3. Hæc dicit Dominus Dominus : Et jaciā super te retia ✕ mea, in cœtu : gentium multarum, et extraham te in hamo meo, 4. (k) et extendam te super terram : campi implebuntur te, et subsidere faciam super te omnes volucres cœli, et saturabo de te omnes bestias omnis terræ : 5. et dabo carnem tuam super montes, et implebo ✕ valles : (l) de sanguine tuo, 6. et irrigabitur terra (m) stercoribus tuis a multitudine tua super montibus : valles implebo te, 7. et cooperiam, cum extinctus fueris, cœlum, et tenebrescere faciam stellas ejus, solem in nube operiam, et luna non

(l) Non superarunt eam. (u) Th., pulchram feci eam in multitudine ramorum ejus. (x) S., ita ut æmularentur ei. (y) S., opaca. Th., spissa. (z) Et elatum est cor ejus super altitudine sua. (a) S., et consummabunt. Th., in omnibus incultis terræ. (b) Eorum. (c) Et relinquent eum. (d) Adouai. (e) S., feci lugere. (f) S., mutarunt speciem. (g) S., et consolationem accepit. (h) S., perditore. (i) S., calcitrabas. (k) Th., et conteram te. (l) S., vermiculis tuis. (m) S., stercus tuum sanguinis tui.

lucere faciet lumen ejus. 8. Omnia lucere facientia lumen cœli obtenebrescent super te, et dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Dominus. 9. Et irritabo cor gentium multarum, cum adduxero captivitatem tuam in gentes, in terram quam non novisti. 10. (n) Et contristabuntur super te gentes multæ, et reges eorum (o) stupore ✕ super te : stupescant, cum volaverit gladius meus super facies eorum, (p) exspectantes ruinam suam a die ruinæ tuæ. 11. Quia hæc dicit Dominus Dominus : Gladius regis Babylonis veniet tibi, 12. in gladiis gigantum, et dejiciam fortitudinem tuam : corruptores omnes de gentibus, et perdent contumeliam Ægypti, et conteretur omnis fortitudo ejus. 13. Et perdam omne jumentum ejus ab aqua multa, (q) et non perturbabit eam pes hominis, et vestigium jumenti non conculcabit eam. 14. + Sic : tunc quiescent aquæ eorum, et flumina eorum quasi oleum fluent, dicit Adonai Dominus. 15. Cum dederò Ægyptum in perditionem, et vastata fuerit terra cum plenitudine sua, cum dispersero omnes habitantes in ea, et scient, quia ego sum Dominus. 16. Lamentatio est, et lamentabuntur eam, et filia gentium lamentabuntur eam super Ægyptum, et super omnem fortitudinem ejus lamentabuntur eam, dicit Dominus Dominus. 17. Et factum est in anno duodecimo, in mense primo, quindécimo mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens : 18. Fili hominis, (r) lamentare lamentationem super fortitudinem Ægypti, et descendere facient filias ejus gentes mortuas in profundum terræ, ad eos, qui descendunt in foveam. 19. ✕ Ab aquis pulchris decore : descende, et dormi cum non circumcisis, in medio occisorum gladio cadent cum eo, 20. et dormiet omne robur ejus. 21. Et dicent tibi gigantes : In profundo foveæ esto : quo melior es ? descende, et dormi cum non circumcisis in medio occisorum gladiis. 22. Ibi Assur, et omnis congregatio ejus, + omnes : occisi ibi dati sunt, et sepulcrum eorum in profundo foveæ : et facta est + congregatio ejus : circa sepulcrum ejus omnes occisi, qui ceciderunt gladio : 23. ✕ qui dederunt sepulcra ejus in lateribus foveæ : (s) et factus est cœtus circa sepulcrum ejus : omnes occisi, cadentes gladio : qui dederunt timorem suum super terra vitæ. 24. Ibi Ælam, et omnis fortitudo ejus circa sepulcrum ejus : omnes occisi, qui ceciderunt gladio, et qui descendunt non circumcisi in profundum terræ, qui dederunt timorem suum super terra vitæ, et acceperunt tormentum suum cum iis, qui descendunt in foveam 25. in medio occisorum. 26. Ibi dati sunt Mosoch, et Thobel, et omne robur ejus circa sepulcrum ejus, omnes occisi ejus, omnes

A non circumcisi, occisi a gladio, qui dederunt terrorem suum super terra vitæ. 27. ✕ Et non : dormierunt cum gigantibus, qui ceciderunt ab æterno, qui descenderunt in infernum in armis ✕ eorum : bellicis, (t) et posuerunt gladios suos sub capitibus suis, et factæ sunt iniquitates eorum super ossibus eorum, quia terruerunt fortes in vita sua. 28. Et tu in medio non circumcisorum ✕ contereris : et dormies cum occisis gladio. 29. Ibi (u) Edom, ✕ et reges ejus : et omnes principes ejus, qui dederunt robur suum in percussione gladii : isti cum occisis dormierunt, cum descendentibus in foveam. 30. Ibi (x) principes aquilonis, omnes duces Assur, descendentes occisi (y) cum terrore suo, et in robore suo ✕ confusi : dormierunt non circumcisi cum occisis gladio, et acceperunt tormentum suum cum descendentibus in foveam. 31. Eos videbit Pharaon, et consolationem accipiet cum omni robore eorum, ✕ occisi gladio Pharaonis, et omnis potentia ejus : dicit Dominus Dominus. 32. Quia dedi metum ejus super terra vitæ, et dormiet in medio non circumcisorum cum occisis gladio Pharaon, et omnis multitudo ejus, dicit Dominus Dominus.

Cap. XXXIII. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, loquere filiis populi tui, et dicis ad eos : Terra, super quam induxero gladium, et sumserit populus ejus terræ hominem unum (z) ex eis, et dederint eum sibi in speculatorem, 3. et viderit gladium venientem super terram, et clauerit tuba, et significaverit populo, 4. et audiverit audiens vocem tubæ, et non se custodiverit, et venerit super eum gladius, et apprehenderit eum, sanguis ejus super caput ipsius erit ; 5. quia vocem tubæ cum audivit, non se custodivit, sanguis ejus super eum erit : et hic, quia se custodivit, animam suam liberavit. 6. Et speculator si viderit gladium venientem, et non significaverit per tubam, et populus non se custodiverit, et cum venit gladius, tulerit ex eis animam, illa propter iniquitatem suam capta est, et sanguinem e manu speculatoris requiram. 7. Et tu, filii hominis, speculatorem dedi te domui Israelis, et audies ex ore meo verbum, ✕ et custodies eos a me : 8. Cum dico peccatori : ✕ Peccator : morte morieris, et non locutus fueris, ut se custodiat impius a via sua, ille iniquus in iniquitate sua morietur ; sanguinem autem ejus e manu tua requiram. 9. Tu vero si præveneris annuntiaveris impio viam suam, ut se avertat ab ea, et non se averterit a via sua, hic impietate sua morietur, et tu animam tuam liberasti. 10. Et tu, filii hominis, dic domui Israelis : Sic locuti estis, dicentes : Errores nostri, et iniqui-

(n) S., et stupescere faciam propter te gentes multas. (o) S., se eriget capillus eorum. Th. inhorrescent. (p) S., et obstupescant propter hæc, quæ subito fiunt, unusquisque propter animam suam. (q) S., ita ut non perturbet. (r) S., Th., dic canticum de multitudine Ægypti, et inclinans prolonga eam, et filias gentium discerne in turmam. (s) S., facta est multitudo ejus uniuscujusque circa sepulcra ejus. (t) S., et ponentur gladii eorum sub capitibus eorum. (u) Dati sunt. (x) S., uncti. (y) S., cum victi sunt a robore suo. (z) Th., a parte eorum.

tates nostræ super nos sunt, et in eis nos lique- A
scimus, et quomodo vivemus? 11. dic eis : Vivo ego, dicit Adonai Dominus, non volo mortem impii, sicut illud, ut se avertat impius a via sua, et vivat : revertendo revertimini a via vestra ✕ mala : et quare moriemini ;, domus Israelis? 12. ✕ Et tu, filii hominis ;, dic ad filios populi tui : Justitia justi non liberabit eum in die, quo erraverit : et iniquitas (a) iniqui non (b) nocebit ei in die, quo se converterit ad iniquitatem suam : et justus non poterit (c) salvari ✕ in die peccati sui ;. 13. Cum dixerit justo, Vita vives, et hic confidens super justitia sua, et fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus non memorabuntur, in injustitia sua, quam fecit, in ea morietur. 14. Et cum dixerit impio, Morte morieris, et se averterit a peccato suo, et fecerit judicium, et justitiam, 15. et pignus debitoris reddiderit, et rapinam rependerit, in præceptis vitæ ambulaverit, ut ne faciat injustum, vita vivet, et non morietur. 16. Omnia peccata ejus, quæ peccavit, non memorabuntur ✕ ei ;: quia judicium et justitiam fecit, in eis vivet. 17. Et dicent filii populi tui : (d) Non recta via Domini : et hæc via eorum (e) non recta. ✕ Audite autem, domus Israelis : num via mea non recta non fuit? vitæ vestræ non rectæ ;. 18. Cum se averterit justus a justitia sua, et fecerit (f) iniquitates, et morietur in eis. 19. Et cum se averterit (g) peccator ab iniquitate sua, et fecerit judicium et justitiam, in eis ipse vivet. 20. Et hoc est, quod dixistis : Non recta via Domini : unumquemque (h) juxta vias ejus judicabo vos, domus Israelis. 21. Et factum est in anno (i) decimo, in mense duodecimo, quinto mensis captivitatis nostræ, venit ad me, qui salvatus fuit de Jerusalem, dicens : Subacta est urbs. 22. Et manus Domini facta est super me vespere, antequam veniret, et aperuit os meum, donec venit ad me mane : et cum apertum est os meum, non se continuit amplius. 23. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 24. Filii hominis, qui habitant in desertis ✕ istis : super terra Israelis, dicunt ✕ dicentes : : Unus erat Abraham, et tenuit terram : et nos multi + sumus ;, nobis data est terra in possessionem. 25. Propter hoc dic (k) eis : Hæc dicit Dominus Dominus : ✕ Super sanguine comeditis, et oculos vestros tollitis ad idola vestra, et sanguinem effunditis : et terram hæreditabitis? 26. Stetistis super gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluitis : et terram hæreditabitis? 27. Sic propter hoc dic (l) ad eos : Hæc dicit Adonai Dominus : : Vivo ego, nisi qui habitant in desertis, gladio cadent, et qui super facie campi, bestiis arvi dabuntur in cibum, et eos, qui in munitis, et eos, qui in speluncis, morte occidam. 28. Et dabo ter-

ram desertam et desolatam, (m) et peribit contumelia roboris ejus, et vastabuntur montes Israelis, propter id quod non sit, qui ambulet in eis. 29. Et scient, quia ego sum Dominus : et faciam terram eorum desertam, et vastabitur propter omnes abominationes eorum, quas fecerunt. 30. Et tu, filii hominis, filii populi tui loquentes de te juxta muros, et in liminibus domorum, et loquuntur unus ✕ cum uno ; homo fratri (n) eorum, dicentes : Accedamus, et audiamus ✕ verba : quæ egrediuntur a Domino. 31. Et veniunt ad te, sicut venit simul populus, et sedent contra te ✕ populus meus ;, et audiunt verba tua, et ea non facient ; (o) quia mendacium in ore eorum ✕ illi faciunt ;, et post abominationes eorum cor eorum ✕ ambulat ;. 32. Et sis eis, sicut vox citharæ suavis sono, bene concinnæ, et audient verba tua, et non facient ea, ✕ quia mendacium in ore eorum ;. 33. Et cum venerint, + dicent ;, ecce veniunt, et scient, quod propheta erat in medio eorum.

Cap. XXXIV. — 1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Filii hominis, propheta super pastores Israelis, propheta, et dic ✕ (p) ad eos : pastoribus : Hæc dicit Dominus Dominus : O pastores Israelis, num quid pascent pastores semetipsos? nonne oves pascent pastores? 3. Ecce lac comeditis, et lana vos legitis, et crassum mactatis, et oves meas non pascitis? 4. Quod infirmum non confortastis, ✕ et quod ægrotum non sanastis ;, et quod contractum non alligastis, et quod errabat non reduxistis, et quod perierat non quærivistis, (q) et quod forte fatigastis ✕ ea ; labore. 5. Et dispersæ sunt oves meæ, quia non sunt pastores, et factæ sunt in cibum omnibus bestiis arvi (r). 6. (s) Et disseminatæ sunt, ✕ et non noverunt : oves meæ in omni monte, et super omnem collem excelsum, ✕ et super omni facie terræ disseminatæ sunt oves meæ ;, et non erat, qui requireret, neque qui reduceret. 7. Propter hoc, pastores, audite ✕ τὸν ; (λόγον) verbum Domini. 8. Vivo ego, dicit (t) Adonai Dominus, nisi pro eo quod factæ sunt oves meæ in prædam, et factæ sunt oves meæ in cibum omnibus bestiis campi, eo quod non erant pastores, (u) et non quæsierunt pastores oves meas, et paverunt pastores semetipsos, oves autem meas non paverunt ; 9. ✕ pro hoc, pastores, audite verbum Domini ; : 10. hæc dicit Dominus Dominus : Ecce ego super pastores, et requiram oves meas de manibus eorum, et avertam eos, ne pascent oves meas, et non pascent eas amplius pastores : et liberabo oves meas ex ore eorum, et non erunt eis in cibum. 11. Quia hæc dicit Dominus Dominus : Ecce ✕ ipse ; ego requiram oves meas, et visitabo eas. 12. Sicut quærit pastor gregem suum, in die quando fuerit

(a) Impii. (b) Occidet eum. (c) Vivere. (d) S., non firmata. (e) A., non stabilita. (f) Delictum. (g) Iniquus. (h) Sicut. (i) Duodecimo. (k) Ad eos. (l) Eis. (m) S., et peribit superbia. (n) Ejus. (o) S., quia canticum in ore eorum. Th., quia suaviter. (p) Pastoribus. (q) S., et cum potestate imperabatis eis, dum in deliciis vivebatis. Th., et in potestate erudivistis. (r) Et volucris cœli. (s) S., et non noverunt, et errarunt. (t) Dominus. (u) S., non enim quæsierunt.

caligo, et nubes (x) in medio ovium ejus separata-
rum, sic requiram oves meas, (y) et eripiam eas ex
omni loco, quo dispersæ sunt illuc in die nubis et
caliginis. 13. Et educam eos ex gentibus, et colligam
eos ex regionibus, et introducam eos in terram
suam, et pascam eos super montes Israelis, et in
valibus, et in omni habitatione terræ: 14. in pascuo
bono pascam eos, in monte excelso Israelis, et
erunt caulæ eorum ibi, + et dormient, et ibi:
requiescent in deliciis bonis, et in pascuo pingui.
pascentur super montibus Israelis. 15. Ego pascam
oves meas, et ego faciam requiescere eas, + et
scient, quod ego sum Dominus: hęc dicit Do-
minus Dominus. 16. Quod perierat, requiram, et quod
errabat, reducam, et quod contractum, alligabo,
et quod imbecillum, corroborabo, ✕ et quod pin-
güe, et quod forte, custodiam, et pascam eas
cum judicio. 17. Et vos, oves meæ, hęc dicit Do-
minus Dominus: ecce ego dijudicabo inter ovem et
ovem, arietum et hircorum. 18. Et nonne sufficiens
vobis, quod pascuum pulchrum depascebatis, (z) et
residuum pasculi vestri conculcatis pedibus
vestris, et aquam limpida[m] hibeatis, et residuum
pedibus vestris turbabatis? 19. Et oves meæ con-
culcationes pedum vestrorum pascebant, et aquam
a pedibus vestris turbatam bibebant. 20. Propter
hoc hęc dicit Dominus Dominus ✕ ad eos: Ecce
ego dijudicabo inter ovem fortem, et inter ovem
infirmam. 21. In lateribus, et in humeris vestris
prosternebatis, et cornibus vestris cornupetebatis,
omne quod defecit ✕ donec: contrivistis eas ✕
foras: 22. Et salvabo oves meas, et non erunt
amplius in prædam, et judicabo inter arietem ad
arietem, 23. et constituam super eos pastorem
unum, et pascet eos, servum meum Davidem: ✕
ille pascet eos, et erit pastor eorum: 24. et ego
Dominus ero eis in Deum, et David in medio eorum
princeps. Ego Dominus locutus sum. 25. Et consti-
tuam Davidi testamentum pacis, et perdam bestias
malas de terra, et habitabunt in deserto ✕ (a) in
confidentia: et dormient in silvis. 26. Et dabo
eos in circuitu montis mei ✕ (b) benedictionem:
et dabo pluviam vobis, pluviam benedictionis ✕
erunt: 27. Et ligna quæ in campo, dabunt fru-
ctum suum, et terra dabit virtutem suam: et ha-
bitabunt super terra sua (c) in spe pacis, et scient,
quod ego sum Dominus, cum contrivero vinculum
jugi eorum: et eripiam eos de manu eorum, qui
fecerunt servire eos. 28. Et non erunt amplius in
prædam gentibus, et bestiæ terræ non amplius (d)
devorabunt eos: et habitabunt in spe, et non erit,
qui exterreat eos. 29. Et suscitabo eis plantationem
pacis, et non amplius erunt pereuntes fame (e) in
terra, neque portabunt amplius opprobrium gen-
tium, 30. et scient, quod ego sum Dominus Deus

eorum ✕ cum eis: et illi populus meus: domus
Israelis, dicit Dominus Dominus. 31. Et vos oves
meæ, et oves gregis mei, ✕ homines estis: et
ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Dominus.

Cap. XXXV. — 1. Super Seir. Et factum est
verbum Domini ad me, dicens: 2. Fili hominis,
converte faciem tuam super montem Seir, et pro-
pheta super eum, 3. et dic ei: Hęc dicit Dominus
Dominus: Ecce ego super te, mons Seir, et exten-
dam manum meam super te, et dabo te (f) deser-
tum, et vastaberis: 4. et in urbibus tuis desolatio-
nem faciam, et tu desertum eris, et scies, quod ego
sum Dominus. 5. Pro eo quod fueris inimicitia
sempiterna, (g) et sederis in domo Israelis in dolo,
in manu inimicorum gladius in tempore afflictionis
eorum, in tempore (h) injustitiæ, ad finem: 6.
propter hoc vivo ego, dicit Dominus Dominus, nisi
(i. e., quoniam. Et ita mox) in sanguinem peccasti,
et sanguis persequetur te, ✕ nisi sanguinem odio
habuisti, et sanguis persequetur te: 7. Et dabo
montem Seir in desertum et vastatum, et disper-
dam de eo homines et jumenta, 8. et implebo ✕
montes ejus: occisis tuis, et colles tuos, et vallis
tuas, et in omnibus campis tuis occisi gladio cadent
in te. 9. Desertum sempiternum ponam te, et urbes
tuæ non habitabunt amplius, et scies, quod ego
sum Dominus. 10. Quia dixisti: Duæ gentes, et duæ
regiones meæ erunt, et hæreditabo eas, (i) et Do-
minus ibi est: 11. propter hoc vivo ego, dicit Do-
minus Dominus, et faciam tibi secundum inimici-
tiam tuam, ✕ et secundum zelum tuum, quem
fecisti, eo quod odisti in eis: et innotescam tibi,
cum judicavero te, 12. et scies, quod ego sum
Dominus: audivi vocem blasphemiarum tuarum,
et dixisti: Montes Israelis, ✕ dicens: deserti
nobis dati sunt in cibum, 13. et superbe elatus es
super me ore tuo, ✕ (k) et clamastis super me verba
vestra: ego audivi. 14. Hęc dicit Dominus Do-
minus: In lætitiis omnis terræ desertum te faciam. 15.
✕ Sicut gavisus es in hæreditatem Israelis, quia
corrupta est, sic faciam tibi: desertum eris,
mons Seir, et omnis Idumæa consumentur, et
scient, quod ego sum Dominus Deus eorum.

Cap. XXXVI. — 1. Et tu, fili hominis, propheta
super montes Israelis, et dic montibus Israelis:
Audite verbum Domini. 2. Hęc dicit Dominus Do-
minus: Pro eo quod dixit inimicus super vos: Ah,
bene, solitudines sempiternæ in possessionem no-
stram factæ sunt. 3. Propter hoc propheta, et dic:
Hęc dicit Dominus Dominus: Pro eo quod fuistis
in corruptionem omnibus gentibus, ✕ et pro eo
quod: despecti estis, et odio habiti estis, ab omni-
bus gentibus, quæ circa vos, ut essetis in possessio-
nem gentibus reliquis, (l) et ascendistis loquela
linguæ, et in opprobrium gentibus, 4. propter hoc,

(x) Th., cum est in medio ovium ejus. (y) Et colligam. Et persequar. (z) S., nisi et residuum.
(a) S., sine sollicitudine. (b) S., benedictos. (c) S., non timentes. (d) Videbuntur eis. (e) Super.
(f) S., corruptum et depravatam. (g) S., et congregatus es. (h) S., limitato. (i) S., et Dominus
ibi erat. (k) Et multiplicastis. (l) Et facti estis.

montes Israelis, audite verbum Adonai Domini : A hæc dicit Dominus Dominus montibus, et collibus, et torrentibus, et vallibus, et vastatis, + et depravatis ; et urbibus derelictis, quæ factæ sunt in direptionem, et in conculcationem, gentibus, quæ relictæ sunt per circuitum. 5. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus : Nisi in igne furoris mei locutus sum super reliquias gentium, et super Idumæam omnem; quia dederunt terram meam sibi metipsis in possessionem cum gaudio, (m) cum contemserunt animas, ut corrumpere in præda. 6. Propter hoc propheta super terram Israelis, et dic montibus, et collibus, et valleculis, et vallibus : Hæc dicit Dominus Dominus : Ecce ego in zelo meo, et in furore meo locutus sum, pro eo quod opprobrium gentium sustinuistis. 7. Propter hoc B X hæc dicit Adonai Dominus : ecce ego levabo manum meam super gentes, quæ circa vos : hi contemptum suum accipient. 8. Vestram autem, montes Israelis, (n) uvam dabit, et fructum vestrum comedet populus meus X Israel ; quia sperant venire. 9. Quia ecce ego super vos, et respiciam super vos, et colemini, et seremini : 10. et multiplicabo super vos homines, omnem domum Israelis in finem, et habitabuntur urbes vestræ, et quæ desolatæ, ædificabuntur. 11. Et multiplicabo super vos homines, et jumenta, et crescent, X et multiplicabuntur ; et habitare faciam vos, sicut ab initio vestro, et bene faciam vobis, (o) sicut ab antiquo vestro, et sciatis, quod ego sum Dominus. 12. Et generabo C super vos homines, populum meum Israel, et hæreditabunt vos, et eritis eis in possessionem, et non addetis amplius orbari ab eis. 13. Hæc dicit Dominus Dominus : Pro eo quod dixerunt tibi gentes : Devoratrix hominum es tu, et orba a gente tua facta es ; 14. (p) propter hoc homines non amplius comedes, et gens tua non orbabit te amplius X, et gens tua non orbabitur amplius ; dicit Dominus Dominus. 15. Et non audietur amplius super vos contemptus gentium, et opprobrium populorum non sustinebitis, X et populus tuus non orbabitur amplius ; dicit Dominus Dominus. 16. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 17. Fili hominis, domus Israelis habitavit super terra sua, et contaminavit eam in viis suis, et in idolis suis, + et in immunditiis suis : juxta immunditiam constitutæ in menstruo facta est via eorum coram facie mea : 18. et effedi furorem meum super eos, X propter sanguinem, quem effuderunt super terram, et in idolis suis polluerunt eam ; 19. et disseminavi eos in gentes, et ventilavi eos in regiones : secundum viam eorum, et secundum peccatum eorum judicavi eos. 20. Et ingressi sunt inter gentes, quo ingressi sunt illuc, et polluerunt nomen sanctum meum, cum dicebantur, gens Domini hi,

et ex terra ejus egressi sunt. 21. Et peperci eis propter nomen sanctum meum, quod polluerunt domus Israelis inter gentes, qua ingressi sunt illuc. 22. Propter hoc dic domui Israelis : Hæc dicit Dominus Dominus : Non vobis ego facio, domus Israelis, nisi propter nomen sanctum meum, quod polluistis inter gentes, quo ingressi estis illuc. 23. Et sanctificabo nomen meum magnum, quod profanatum est inter gentes, quod polluistis in medio earum, et scient gentes, quod ego sum Dominus, X dicit Adonai Dominus ; cum sanctificatus fuero in vobis ante oculos earum, 24. et tollam vos de gentibus, et congregabo vos ex omnibus terris, et introducam vos in terram vestram, 25. et aspergam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus immunditiis vestris, et ab omnibus idolis vestris mundabo vos. 26. Et dabo vobis cor novum, et spiritum novum dabo in vobis, et auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor carneum, 27. et spiritum meum dabo in vobis, et faciam, ut in justificationibus meis ambuletis et judicia mea custodiatis, et faciatis ea. 28. Et habitabitis super terra, quam dedi patribus vestris, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. 29. Et salvabo vos ex omnibus immunditiis vestris, et vocabo frumentum, 30. et multiplicabo illud, et non dabo super vos famem : et multiplicabo fructum ligni, (q) et proventus agri, ut ne portetis X amplius : opprobrium famis inter gentes. 31. Et recordabimini viarum vestrarum malarum, et studiorum vestrorum non bonorum, (r) et abominabile erit vobis ante faciem eorum in iniquitatibus vestris, et super abominationibus (s) eorum. 32. Non propter vos ego facio, dicit Dominus Dominus, notum erit vobis : erubescite, et pudore afficiamini de viis vestris, domus Israelis. 33. Hæc dicit (t) Adonai Dominus : In die, quo mundabo vos ab omnibus iniquitatibus vestris, et habitari faciam urbes, et ædificabuntur infœcunda, 34. et terra depravata coletur, pro eo quod desolata erat ante oculos omnis viatoris, 35. et dicent : Terra illa depravata facta est, ut hortus deliciarum, et urbes vastatæ, et depravatæ, et subversæ, munitæ sederunt. 36. Et scient gentes omnes, quæ derelictæ fuerint circa vos, quod ego Dominus ædificavi destructas, et plantavi depravatas : ego Dominus locutus sum, et feci. 37. Hæc dicit Dominus Dominus : Adhuc hoc (u) quærar domui Israelis, ut faciam eos : multiplicabo eos, sicut oves, homines, 38. sicut oves sanctas, sicut oves Jerusalem in solennitatibus ejus : sic erunt urbes vastatæ, plenæ ovium hominum, et scient, quod ego Dominus.

Cap. XXXVII. — 1. (x) Et facta est super me manus Domini, et eduxit me in spiritu Domini, et posuit me in medio campi, et hæc erat plenus ossium

(m) S., pro eo quod reprobam facient eam, et ad diripiendum. (n) S., ramos vestros dabit. (o) S., sicut a principio vestro. (p) Th., et non infirmabitur. Hoc Theodotionis non positum est in translationibus aliis. (q) S., et fructus. KAI TA GENHMATA. (r) S., et diminuemini coram eis. (s) Vestris. (t) Dominus. (u) A., S., Th., petitum ponam. (x) De resurrectione mortuorum.

-+ humanorum : 2. et circumduxit me super ea per gyrum in circuitu, et ecce multa valde super facie campi, et ecce sicca admodum. 3. Et dixit ad me: Fili hominis, si vivent ossa hæc? Et dixi: Domine Domine, tu nosti + hæc? 4. Et dixit ad me: Fili hominis, propheta super ossa hæc, et dices eis: Ossa arida, audite verbum Domini. 5. Hæc dicit Dominus Dominus ossibus his: Ecce ego (y) fero super vos spiritum vitæ, 6. et dabo super vos nervos, et obducam super vos carnes, et extendam super vos pellem, et dabo in vos spiritum meum, et vivetis, et scietis, quod ego sum Dominus. 7. Et prophetavi, sicut præcepit mihi Dominus. Et facta est ✕ vox :, cum ego prophetarem, et ecce commotio, et admovit ossa os ad connexionem suam. 8. Et vidi: et ecce super ea nervi, et carnes germinabant, et ascendebat super ea pellis desuper, et spiritus non erat in eis. 9. Et dixit ad me: Propheta super spiritum, propheta, filii hominis, et dic spiritui: Hæc dicit Dominus Dominus: A quatuor spiritibus veni, ✕ spiritus :, et insuffla in mortuos hos, et vivant. 10. Et prophetavi, sicut præcepit mihi: et intravit in eos spiritus, et vixerunt, et steterunt super pedibus suis, (z) congregatio multa valde ✕ valde :. 11. Et locutus est Dominus ad me, dicens: Fili hominis, ossa hæc omnis domus Israelis est, illi dicunt: Arida facta sunt ossa nostra, perii spes nostra, irriti facti sumus. 12. Propter hoc propheta, et dic ✕ ad eos : : Hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego aperio sepulcra vestra, et educam vos ex sepulcris vestris, ✕ popule mi :, et introducam vos in terram Israelis, 13. ✕ et scietis :, quod ego sum Dominus, cum aperuero sepulcra vestra, ut educam vos de sepulcris ✕ vestris :, popule mi. 14. (a) Et dabo spiritum meum in vos, et vivetis, et ponam vos super terram vestram, et scietis, quod ego Dominus locutus sum, et faciam, dicit Dominus Dominus. 15. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 16. ✕ Et tu :, filii hominis, sume tibimetipsi virgam ✕ unam :, et scribe super eam Judam, et filios Israelis adjuncos ei: et virgam secundam sumes tibimetipsi, et scribes eam Josepho, virgam Ephræm, et omnibus filiis Israelis, qui adjuncti sunt ei. 17. Et conjunges eas invicem tibimetipsi in virgam unam, + et liges eas :, et erunt in manu tua. 18. Et erit, cum dixerint ad te filii populi tui, ✕ dicentes : : Non annuntias nobis, quid sint hæc tibi? 19. Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego sumnam tribum Joseph, quæ in manu Ephræm, et tribus Israelis, quæ adjunctæ sunt ei, (b) et dabo eos super tribum Judæ, et erunt in virgam unam, ✕ et erunt unum : in manu Judæ. 20. Et erunt virgæ, super quibus tu scripsisti super eis, in manu tua coram eis. 21. Et dices eis: Hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego sumo omnem domum Israelis

A de medio gentium, quo intrarunt illuc, et congregabo eos ex omnibus, qui in circuitu eorum, et introducam eos in terram Israelis, 22. et dabo eos in gentem unam in terra mea, et in montibus Israelis: et princeps unus erit eorum ✕ in regem :, et non erunt amplius in duas gentes, nec dividetur amplius in duo regna, 23. ut ne contaminentur amplius in idolis suis, ✕ et in abominationibus suis, et in omnibus impietatibus suis : et eripiam eos ex omnibus (c) iniquitatibus eorum, quibus peccaverunt in eis, et mundabo eos, et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum. 24. Et servus meus David princeps in medio eorum, et pastor unus erit omnium ✕ eorum :, quia in præceptis meis ambulabunt, et judicia mea custodient, et facient ea, 25. et habitabunt super terra sua, quam ego dedi servo meo Jacobo, quo habitaverunt ibi patres eorum, et habitabunt super ea ipsi, et filii eorum, et filii filiorum eorum, usque in sempiternum: et David servus meus princeps eorum ✕ crit : in sempiternum. 26. Et ponam eis testamentum pacis, testamentum, quod in sæcula, erit cum eis: ✕ (d) et dabo eos, et multiplicabo eos : : et ponam Sancta mea in medio eorum in sempiternum, 27. et erit tabernaculum meum in eis, et ero eis Deus, et illi erunt mihi populus. 28. Et scient gentes, quod ego sum Dominus, sanctificans eos, quando fuerint Sancta mea.

Cap. XXXVIII. — 1. Super Gog et Magog. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 2. Fili hominis, (e) pone faciem tuam super Gog, et terram Magog, principem Ros, et Mosoch, et Thobel, et propheta super eum, 3. et dic ei: Hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego super te Gog, principem Ros, Mosoch et Thobel, 4. ✕ et circumagam te, et dabo frenum in maxillas tuas :, et congregabo te, et omnem virtutem tuam, equos, et equites vestitos loriceis omnes, congregationem multam, clypeos, et galeas, et gladios, ✕ omnes hi : 5. Persæ, et Æthiopes, et Lydi, et Libyæ ✕ cum eis : : omnes galeis, et clypeis, 6. Gomer, et omnes qui apud eum, domus Thergama ab extremo aquilonis, (f) et omnes qui apud eum, et gentes multæ (g) cum eo. 7. Præparare, præpara temetipsum, tu, et omnis congregatio tua, qui collecti sunt tecum, et eris mihi in custodiam. 8. A diebus multis præparabitur, et in extremo annorum veniet, et veniet in terram, quæ perversa est a gladio, congregatam ex gentibus multis, super terram Israelis, quæ facta est deserta omnino, et hic ex gentibus exivit, et habitabunt super pace omnes. 9. Et ascendes (h) sicut pluvia, et venies sicut nubes, et operies terram, et cades tu, et omnes, qui apud te, et gentes multæ cum te. 10. Hæc dicit Dominus Dominus: Et erit in die illo, ascendent verba super cor tuum, et cogitabis cogitationes malas, 11. et dices: Ascendam super terram expulsam, veniam super quiescentes in quiete, et habi-

(y) Introduco in vos. (z) S., Th., virtus. (a) S., et ponam. (b) S., et dabo eas cum illa, ut intelligat tribus regia Judæ. (c) S., aversionibus. (d) S., et confirmabo eos. (e) S., ordina. (f) Th., et omnia sustentacula ejus. (g) Cum te. (h) S., subito. Th., sicut turbo.

tantes super pace, omnes inhabitantes terram, in qua non est murus, neque vectes, et portæ non sunt eis, 12. ad captivandum captivitatem, et ad prædandum prædam eorum, ad convertendum manum meam in terram desolatam, quæ habitata est, et super gentem congregatam ex gentibus multis, qui fecerunt possessiones, ✕ et acquisitionem ; habitantes super umbilicum terræ. 13. Saba, et Dadan, et negotiatores Carthaginenses, (i) et omnes villæ eorum dicent tibi: Captivitatem ad captivam ducendam tu venis, et ad prædandum prædam: congregasti congregationem tuam, ad tollendum argentum et aurum, ad acquirendum acquisitionem, ad prædandum prædam ✕ (k) magnam. 14. Propter hoc propheta, filii hominis, et dic ad Gog: Hæc dicit Dominus Dominus: Nonne in die illo, cum habitaverit populus meus Israel super pace, surges? 15. Et venies ex loco tuo ab extremo aquilonis, et gentes multæ cum te: ascensores equorum omnes, congregatio magna, et virtus multa. 16. Et ascendes super populum meum Israel, sicut nubes, ut operias terram: in extremo dierum erit, et adducam te super terram tuam, ut sciant omnes gentes me, cum sanctificatus fuero in te coram eis, ✕ Gog. 17. Hæc dicit Dominus Dominus + ad Gog: Tu es, de quo locutus sum ante dies, qui ab antiquo, per manum servorum meorum prophetarum Israelis, ✕ qui: prophetarunt in diebus istis, et annis, ut adducerem te super eos. 18. Et erit in die illo, in die, quo venerit Gog super terram Israelis, dicit Dominus Dominus, ascendet furor meus ✕ in ira mea, 19. et zelus meus, in igne iræ meæ locutus sum, nisi in die illo erit commotio magna super terra Israelis, 20. et commovebuntur a facie (l) mea pisces maris, et volucres cæli, et bestiæ campi, et omne reptile, quod repit super terra, et omnes homines, qui super facie terræ, et discerpentur montes, et cadent (m) valles, et omnis murus super terram cadet: 21. et vocabo super eum omnem formidinem gladii ✕ in omnibus montibus meis; dicit Dominus Dominus: gladius hominis super fratrem suum erit. 22. Et iudicabo eum morte, et sanguine, et pluvia inundante, et lapidibus grandinis et ignem, et sulphur pluerem faciam super eum, et super omnes, qui cum eo, et super gentes multas cum eo. 23. Et magnificabor, et sanctificabor, + et glorificabor; et innotescam coram gentibus multis, et scient, quod ego sum Dominus.

Cap. XXXIX. — 1. Et tu, filii hominis, propheta super Gog, et dic: Hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego super te, Gog, principem Ros, Mosoch, et Thobel, 2. et congregabo te, et deducam te, et faciam ascendere te ab extremo aquilonis, et adducam te super montes Israelis. 3. (n) Et perdam arcum tuum de manu tua sinistra, et sagittas tuas de manu

dextra tua, et dejiciam te. 4. super montes Israelis, et cades tu, et omnes, qui apud te, et gentes, quæ cum te, dabuntur in multitudinem avium, omni volucris, et omnibus bestiis campi dedi te ad devorandum. 5. Super facie campi cades, quia ego locutus sum, dicit Dominus Dominus. 6. Et mittam ignem super Magog, et habitabuntur insulæ super pace, et scient, quod ego sum Dominus. 7. Et nomen sanctum meum innotescet in medio populi mei Israelis, et non polluetur nomen sanctum meum amplius, et scient (o) gentes, quod ego sum Dominus sanctus Israelis. 8. Ecce venit, et scies, quod erit, dicit (p) Dominus Dominus. Hic est dies, in quo locutus sum. 9. Egredientur habitantes in urbibus Israelis, ✕ et incendunt; et comburent in armis, in clypeis, et in lanceis, et in arcibus, et in sagittis, et in baculis manuum, et in hastis, et succident in eis ignem septem annis, 10. et non sument ligna ex campo, neque cadent ex silvis, sed arma comburent igne: et captivos ducent hos, qui captivos duxerunt eos, et prædabuntur hos, qui prædati sunt eos, dicit Dominus Dominus. 11. Et erit in die illo, dabo Gog locum nominatum, sepulcrum in Israele (q) sepulcra eorum, qui ceciderunt super eam quæ apud mare, et ædificabunt obstaculum ori vallis. 12. (r) Et defodient eum ibi Gog, et omnem multitudinem ejus, et vocabitur Terra sepulcri Gog. 13. Et defodient eos domus Israelis, ut mundetur terra in septem menses, et defodient eos omnis populus terræ, et erit eis in celebritatem dies, quo glorificatus sum, dicit Dominus Dominus. 14. Et viros semper secernent, qui circumeunt terram, ut sepeliant ✕ cum circumeuntibus: eos, qui remanserint super facie terræ, ut mundent eam post septem menses, et quærent. 15. Omnes transeuntes terram, et cum viderit os hominis, ædificabit apud illum signum, donec sepeliant illud sepelientes in Terra sepulcri Gog. 16. Etenim nomen urbis (s) Sepulcrum: et mundabitur terra. 17. Et tu, filii hominis, hæc dicit Dominus Dominus: Dic omni avi volatili, et ad omnes bestias campi: Congregamini, et venite, congregamini ab omnibus, quæ per circuitum, super victimam meam, quam ego immolavi vobis, victimam magnam super montes Israelis, et comedetis carnes, et bibetis sanguinem. 18. Carnes gigantum comedetis, et sanguinem principum terræ bibetis, arietes, et vitulos, et hircos, et agnos, (t) et vituli pingues omnes, 19. et comedetis adipem ad saturitatem, et bibetis sanguinem ad obrietatem de victima mea, quam immolavi vobis. 20. Et implebimini super mensa mea, equum, ascensorem, robustum, et omnem virum bellatorem, dicit Dominus Dominus. 21. Et dabo gloriam meam in vobis, et videbunt omnes gentes iudicium meum, quod feci, et manum meam, quam induxi super eos,

(i) S., et omnes perniciosi leones ejus. (k) S., multa. (l) Domini. (m) S., valliculæ. Th., sepes. (n) S., et excutiam. (o) Omnes. (p) Adonai. (q) S., vallem transituum ab oriente maris, quæ claudit transitus. (r) Et sepelient eum. (s) S., multitudo. Th., Heb. Amona. (t) S., vitulorum cibatorum pulchrorum.

22. et scient domus Israelis, quod ego sum Dominus Deus eorum a die hoc, et deinceps. 23. Et scient omnes gentes, quod propter peccata sua captivi ducti fuerunt domus Israelis, pro eo quod prævaticati sunt in me, et averti faciem meam ab eis, et tradidi eos in manum inimicorum eorum, et ceciderunt gladio omnes. 24. Secundum immunditias eorum, et secundum iniquitates eorum feci eis, et averti faciem meam ab eis. 25. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus: Nunc reducam captivitatem Jacobi, et miserebor domus Israelis, (u) et zelo afficiar propter nomen sanctum meum. 26. Et capient ignominiam suam, et injustitiam, qua injuste egerunt, cum habitaverint illi super terram suam super pace, et non erit, qui exterreat, 27. cum reduxero eos ex gentibus, et congregavero eos ex regionibus gentium: et sanctificabor in eis coram gentibus. 28. Et scient, quod ego sum Dominus Deus eorum, cum apparvero eis in gentibus, ✕ et congregabo eos: super terram eorum, ✕ et non relinquam amplius ab eis ibi: 29. et non avertam amplius faciem meam ab eis, (x) pro eo quod effuderim furorem meum super domum Israelis, dicit Dominus Dominus.

Cap. XL. — 1. Et factum est in anno vigesimo et quinto captivitatis nostræ, (y) in mense primo, decimo mensis, in anno quarto decimo, post subjugationem urbis, in die illo facta est super me manus Domini, et adduxit me ✕ illuc: 2. in visione Dei, et adduxit me autem in terram Israelis, (z) et posuit me super montem excelsum valde, et super eo quasi ædificium urbis (a) e regione mei. 3. Et introduxit me illuc: et ecce vir, et adpectus æris ✕ splendentis: et erat funiculus architectorum in manu ejus, et calamus mensura ✕ in manu ejus: et ipse stabat super porta. 4. Et dixit ad me vir: Vidisti: filii hominis, vide in oculis tuis, et in auribus tuis audi, et dispone ✕ in: cor tuum omnia, quæ ego ostendero tibi; (b) quia gratia ostendendi tibi, ingressus es huc, et ostendes omnia, quæ tu vides, domui Israelis. 5. Et ecce sepimentum extra domum per gyrum, (c) et in manu viri calamus mensuræ sex cubitorum in cubito et palmus. Et mensus est antemurale, latitudinem æqualem calamo, et altitudinem ejus æqualem calamo. 6. Et ingressus est in portam, respicientem versus orientem in septem gradibus, et mensus est (d) Thee sex et sex, et Ælam portæ æqualem calamo, 7, 8. et

A Thee æqualem calamo longitudine, et æqualem calamo latitudine, et Ælam in medio Theam cubitorum sex: et Thee secundum æqualem calamo latitudine, et æqualem calamo longitudine, et Æl cubitorum quinque, et Thee tertium æqualem calamo longitudine, et æqualem calamo latitudine, et Æl liminis e regione Ælam portæ, octo cubitorum, 9. (e) et Eleu duorum cubitorum, (f) et Ælam portæ intrinsecus; 10. et Thee portæ e regione ejus, tres hinc, et tres inde; et mensura una tribus, et mensura una Ælam hinc et inde. 11. Et mensus est latitudinem portæ luminis, decem cubitorum, et latitudinem portæ, tredecim cubitorum, 12. (g) et cubitus contrahebatur versus faciem Theim, ✕ cubiti unius, et cubiti unius, terminus hinc et inde: (h) et Thau cubitorum sex hinc, et cubitorum sex inde. 13. Et mensus est portam a muro Thee usque ad parietem Thee, latitudinem viginti et quinque cubitorum: hæc porta super portam, 14. (i) et subdiale Ælam portæ, sexaginta ✕ et quinque: cubiti extrinsecus, et Theim atrii portæ per circuitum, 15. (k) et subdiale (l) atrii extrinsecus, in subdiale Ælam portæ intrinsecus, quinquaginta cubitorum. 16. (m) Et fenestræ absconditæ super Theim, et super Ælam intra portam atrii per circuitum: et similiter ipsis Ælam et fenestræ per circuitum ✕ per circuitum: intrinsecus, et super Ælam palmæ hinc et inde. 17. Et introduxit me in atrium interius, et ecce (n) exedræ, et intercolumnia ✕ facta: in circuitu atrii, triginta exedræ intercolumniis, 18. et porticus ad austrum (o) portarum, secundum longitudinem portarum intercolumnium inferius. 19. Et mensus est latitudinem atrii, (p) a subdiali portæ exterioris intrinsecus super subdiale portæ respicientis foras, cubitos centum respicientis in orientem: et introduxit me super aquilonem, 20. et ecce porta respiciens in aquilonem atrio exteriori, et mensus est eam, longitudinem ejus, et latitudinem ejus, 21. (q) Thee ejus tres hinc, et tres inde, (r) et Eleu (s) et Ælammo, et palmas ejus: et factum est secundum mensuras atrii respicientis in orientem, quinquaginta cubitorum longitudo ejus: et latitudo ejus cubitorum viginti et quinque, 22. et fenestræ ejus, et Ælammo, et palmæ ejus, sicut porta respiciens in orientem: et in septem gradibus scalæ ascendebant super eum, et Ælammo intrinsecus: 23. et porta atrio interiori respiciens super portam aquilonis, quemadmodum ✕ porta: quæ respicit in orientem: et

(*) S., zelo affectus sum enim pro nomine sancto meo. Et portarunt ignominiam suam, et omnes incurias suas. (x) S., et effundam spiritum meum super domum Israelis. (y) S., in mense quinto. (z) S., et quiescere fecit me. (a) S., ab austro. (b) S., propter enim id, ut ostendatur tibi, introductus es huc. (c) S., qui vero erat in manu viri calamus mensorius, sex cubitorum erat ex cubito et palmo. (d) S., limen. (e) ELEY. S., quod apud illud, duorum cubitorum. (f) S., limen vero portæ intrinsecus; parastades autem portæ versus viam orientalem, tres hinc, et tres inde, unius mensuræ tres illæ, ✕ et e contrario mensuræ unius, et mensura una liminis hinc et inde: (g) S., et terminum ante parastades. (h) OAY. S., parastades vero sex cubitorum ab omni latere. (i) S., et fecit peristases septem cubitorum, et in his, quæ ad atrium portæ per circuitum. (k) S., versus faciem vero portæ antiquæ contra faciem vestibuli portæ interioris. (l) Portæ. (m) S., et fenestræ obliquæ ad parastades, et ad peristases. (n) S., exedræ, et pavimentum. (o) Columnarum. (p) S., ab eo quod ante. (q) S., et parastades ejus. (r) S., et limen, quod supra portam. (s) S., autem portam (i. e. vestibulum).

mensus est atrium a porta ad portam centum cubitos. 24. Et duxit me ad austrum, et ecce porta respiciens ad austrum, et mensus est eam, et Thee, (t) et Æleu, et Ælammo, secundum mensuras has. 25. Et fenestræ ejus, et Ælammo circumcirca, sicut fenestræ Ælam, quinquaginta cubitorum longitudo ejus, et latitudo ejus cubitorum viginti et quinque, 26. et gradus scalæ septem ejus, (u) et Ælammo intrinsecus, et palmæ ejus, una hinc, et una inde + super Æleu. 27. Et porta (x) e regione portæ atrii interioris ad austrum : et mensus est atrium a porta ad portam, latitudinem cubitos centum ad austrum. 28. Et introduxit me in atrium interius portæ, quæ ad austrum, et mensus est portam, ✕ quæ ad orientem ; secundum mensuras has. 29. Et Thee, et Æleu, et Ælammo, secundum mensuras has, et fenestræ ejus, et Ælammo in circuitu ✕ in circuitu ; : quinquaginta cubiti longitudo ejus, et latitudo cubiti viginti et quinque. 30. (y) Et Ælam in circuitu ✕ in circuitu ; longitudo quinque et viginti cubitorum, et latitudo quinque ✕ cubitorum ; : 31. (z) et Ælammo in atrium exterius, et palmæ (a) ipsi Æleu, et octo gradus scalæ ✕ ascensus ejus. 32. Et introduxit me in portam respicientem ✕ viam ; ad orientem, et mensus est eam secundum mensuras has, 33. (b) et Thee, et Æleu, (c) et Ælammo, secundum mensuras has, et fenestræ ei, et Ælammo in circuitu ✕ in circuitu ;, cubiti quinquaginta longitudo ejus, et latitudo cubiti viginti et quinque. 34. Et Ælammo in atrium interius, et palmæ ante Æleu hinc et inde, et octo gradus scalæ ei. 35. Et introduxit me ad portam, quæ ad aquilonem, et mensus est secundum mensuras has. 36. Et Thee, et Æleu, et Ælammo, et fenestræ ei in circuitu ✕ in circuitu ; : et Ælammo, longitudo ejus quinquaginta cubiti, et latitudo quinque et viginti cubiti, 37. et Ælammo in atrium exterius, et palmæ Æleu hinc et inde, et octo gradus scalæ ei. 38. Et exedræ ejus, et portæ ejus, et Ælammo ejus super portis, + ibi lavant holocaustum. 39. In Ælam autem portæ secundæ exitus aquæ duæ mensæ hinc ;, et duæ mensæ inde, ut immolent in ea ✕ holocaustum, et ; quæ (d) pro peccato, et quæ pro ignorantia. 40. Et ad austrum rivuli holocaustorum, ✕ in limine portæ : respicientis ad aquilonem, duæ mensæ ad orientem in austrum alterius, et Ælam portæ duæ mensæ ad orientem. 41. Quatuor mensæ hinc, et quatuor mensæ inde ad austrum portæ australis, mensæ +

A victimarum super quas jugulabunt victimas : e regione 42. et quatuor mensæ holocaustorum lapideæ dolatæ, longitudo ex cubito uno et dimidio ejus, et latitudo ex cubito uno et dimidio ejus, et super cubitum ✕ unum ; altitudo : super eas imponent vasa, in quibus jugulant ibi holocausta, et victimas. 43. (e) Et gisus palmis erunt eis, dolatus intrinsecus per circuitum ✕ per circuitum ;, et super mensas desuper tecta, ut operiantur ✕ a pluvia, et a siccitate. 44. Et introduxit me in atrium interius, et ecce exedræ (f) duæ in atrio interiori, una ab austro portæ, respicientis ad aquilonem, quæ fert ad austrum, et una ab austro portæ, quæ ad austrum, respicientis vero ad aquilonem. 45. Et dixit ad me : Exedra hæc, quæ respicit ad austrum, sacerdotibus custodientibus custodiam domus. 46. et exedra, respiciens ad aquilonem, sacerdotibus custodientibus custodiam altaris : hi sunt filii Sadduc, qui accedunt de Levi ad Dominum, ad ministrandum ei. 47. Et mensus est atrium, longitudo cubitorum centum, et latitudo cubitorum centum, super quatuor partes ejus, et altare e regione domus. 48. Et introduxit me (g) in Ælam domus : et mensus est Ælam, cubitorum quinque + latitudo ; hinc, et cubitorum quinque inde, et latitudo portæ + cubitorum quatuordecim, et latera portæ Ælam : trium cubitorum hinc, et trium cubitorum inde. 49. Et longitudo Ælam viginti cubitorum, et latitudo cubitorum undecim : et super decem gradus ascendebant super illud, et columnæ erant (b) super Ælam una hinc, et una inde.

Cap. XLI. — 1. Et introduxit me in templum, cui mensus est Ælam, cubitorum sex latitudo hinc, 2. et cubitorum sex latitudo inde ✕ latitudo tabernaculi, et ; latitudo ostii cubitorum decem, et latera ostii quinque cubitorum hinc, et quinque cubitorum inde. Et mensus est longitudinem ejus cubitorum quadraginta, et latitudinem cubitorum viginti. 3. Et ingressus est in atrium interius, et mensus est (i) Æl portæ, duorum cubitorum, ✕ et portam sex cubitos, ; et latera portæ cubitorum septem + hinc, et cubitorum septem inde. 4. Et mensus est longitudinem portarum cubitos (k) viginti, et latitudinem cubitorum viginti, versus faciem templi. Et dixit ✕ ad me : Hoc Sanctum Sanctorum. 5. Et mensus est parietem domus cubitorum sex, et latitudinem lateris cubitorum quatuor circumcirca ✕ domui per circuitum ;, 6. et latera latus super latus triginta et tria duabus vicibus, (l) et in-

(t) S., quæ apud eam, et vestibulum ejus. (u) S., et vestibulum ejus coram eis. (x) S., in ea, quæ apud portam atrii interioris, et super eam, quæ intrinsecus, in austrum. (y) S., et vestibulum. (z) S., vestibulum vero. (a) S., ad ea, quæ apud eam. (b) S., et parastades, et ea quæ apud eam, et vestibula ejus. (c) S., et vestibula. (d) Propter. (e) S., et labia palmi unius. (f) S., laudatoribus in atrio exteriori, quod super latus portæ, quæ versus septentrionem ; facies autem earum versus viam, quæ versus austrum, una super latus portæ orientalis, quæ spectat versus viam septentrionalem. (g) S., in vestibulum. (h) S., super ea quæ apud illud. (i) S., quod apud portam. (k) Quadraginta. (l) S., et circumibant transitus propter hoc per parietem domus super latera per gyrum ad apprehendendum, ut ne contingerent parietem domus : et platea erat circumiens ascendens super latera ; quoniam cingebat domum ascensus, educens sursum circa domum. Propter hoc erat ei latitudo domui superne. Sic igitur ab inferiori ascendebatur ad superius ejus usque ad medium.

tervallum unum parietis domus in lateribus per circuitum ✕ per circuitum ; ut esset apprehendentibus ad videndum, ut omnino non contingerent parietes domus. 7. Et latitudo lateris superioris juxta additamentum laterum ex pariete ad superius per circuitum ✕ per circuitum ; domus, ut dilatetur domus desuper, et ex inferiori ascendant ad superiora, et ex mediis super + habentia tria tecta 8. et Thrael ; domus altitudo per circuitum ✕ per circuitum ;, (m) et intervallum laterum æquale calamo cubitorum sex, (n) intervallum. 9. Et latitudo parietis lateris + in iis ; quæ extrinsecus cubitorum quinque, (o) et reliqua inter latera domus, 10. et inter exedras, latitudo cubitorum viginti, circumferentia domui per circuitum ✕ per circuitum ;. 11. (p) Et portæ exedrarum super reliquum portæ unius, quæ ad aquilonem : et ostium unum ad austrum, et latitudo luminis reliqui loci oratorii, cubitorum quinque + latitudo circumcirca ;. 12. (q) Et quod separat ante faciem reliqui ✕ via ; sicut ad mare, ✕ latitudinis ; cubitorum septuaginta latitudo, parietis separantis cubitorum quinque latitudo circumcirca, et longitudo ejus nonaginta cubitorum. 13. Et mensus est ✕ contra ; domum : longitudo cubitorum centum, (r) et reliqua, et separantia, et parietes eorum, longitudo cubitorum centum. 14. Et latitudo ante faciem domus, (s) et reliqua, quæ contra, cubitorum centum. 15. Et mensus est longitudinem separantis ante faciem reliqui eorum, quæ post domum illam, et reliqua hinc et inde, cubitorum centum + longitudo ; : et templum, et anguli, (t) et Ælam exterius, obumbrata. 16. Et fenestræ retium sublucentia per circuitum trium, sicut ad prospiciendum : et domus, et quæ in propinquo obducta lignis per circuitum ✕ per circuitum ;, + et terram domus ;, et a terra domus usque ad fenestras : et fenestræ patentes tripliciter, sicut ad prospiciendum, 17. et usque ad domum (u) propinquam interioris, et usque ad exteriorem : et super omnem parietem per circuitum ✕ per circuitum ; intrinsecus, et extrinsecus ✕ mensuræ, 18. et ; Cherubim cælata, et palmæ, et palma inter Cherub et Cherub : duæ facies Cherubo, 19. facies hominis ad palmam hinc et hinc, et facies leonis ad palmam inde et inde, cælata tota domus circumcirca. 20. A terra (x) usque ad laquearia, Cherubim, et palmæ cælatae (y). 21. Et sanctuarium, et templum (z) patens quadrangulum, ante faciem Sanctorum visio, sicut frons 22. altaris ligni, cubitorum trium altitudo ejus, et longitudo cubitorum duo-

rum, ✕ et latitudo ; cubitorum duorum : et cornua erant ei, et basis ejus, et parietes ejus lignei. Et dixit ad me : Hæc mensa, quæ coram facie Domini : et duæ fores templo, et Sanctuario (a) duæ fores, 23. 24. duabus foribus circumventibus super cardinibus : duæ fores uni, et duæ fores portæ secundæ : 25. et cælatura super eis, et super fores templi Cherubim, et palmæ juxta cælaturam Sanctorum, (b) et ligna impudentiæ contra faciem Ælam forinsecus, 26. et fenestræ absconditæ : et mensus est hinc et inde, in laquearia Ælam, (c) et latera domus copulata.

Cap. XLII. — 1. Et introduxit me in atrium interius + versus orientem ; contra portam, quæ ad aquilonem : et introduxit me, et ecce exedræ + quinque ; propinquæ reliquo, et propinquæ separanti ad aquilonem, 2. ✕ (d) versus faciem ; super cubitos centum longitudo ad aquilonem, et latitudo quinquaginta cubitorum : 3. descriptæ, quemadmodum portæ atrii interioris, et quemadmodum intercolumnia atrii exterioris ordinatæ contra faciem sui invicem porticus trinæ : 4. et contra exedras ambulacrum cubitorum decem latitudo, + super cubitos centum longitudo ;, ✕ (e) in interioribus ; viam ulnæ unius, et ostia earum ad aquilonem, 5. et ambulacra superiora similiter : quia exibat intercolumnium, ex eo, ex inferiori + intercolumnio, et intervallum ; : sic intercolumnium, et intervallum, 6. + et sic porticus ; : quia (f) triplices erant, et columnæ non erant eis, sicut columnæ exteriorum : propter hoc (g) exhibant foras ab inferioribus, et mediis e terra ✕ quinquaginta ;. 7. Et lumen forinsecus, quemadmodum exedræ atrii exterioris, respicientes contra exedras, + quæ ad aquilonem ;, longitudo cubitorum quinquaginta. 8. Quia longitudo exedrarum respicientium in atrium exterius erat cubitorum quinquaginta, et hæ sunt contra faciem his : omne cubitorum centum. 9. Et portæ exedrarum harum, introitus qui ad orientem, sicut ad ingrediendum super iis ex atrio exteriori, 10. versus lumen, quod in principio ambulacri ; et quæ ad austrum versus faciem austri, versus faciem reliqui, + et versus faciem separantis ;, et exedræ, 11. et ambulacrum contra faciem earum, juxta mensuram exedrarum ✕ in viam ; quæ ad aquilonem, secundum longitudinem earum, et secundum latitudinem earum, et secundum omnes exitus earum, et secundum omnes redivus earum, (h) et secundum lumina earum, et secundum ostia earum, 12. exedrarum, quæ contra austrum,

(m) S., a fundamento lateribus. (n) S., juxta cubitum, illa latitudo. (o) A., intrinsecus vero domus latera domus. Th., et quod est quies, locus laterum domus. (p) S., porta autem, lateri in orationem. (q) S., latitudo autem loci orationis. Th., quietis. (r) Th., et Gazera, et quod in medio. (s) S., et sectionis ad orientem. (t) S., et exedræ atrii superliminarium. (u) Prope. (x) Th., usque ad supra portam. (y) S., sicut paries templi. (z) S., superliminare quadrangulum ; facies autem similitudo Sanctuarii. (a) S., duarum vero portarum unaquæque porta erat duæ patentes invicem. (b) S., et crassitudo ligni, quod ante vestibulum forinsecus, super quo fenestræ. (c) S., secundum latera domus, et crassitudines. (d) S., ante longitudinem centum cubitorum. (e) S., ad interiora respiciens. (f) S., habentia tria tecta enim erant. (g) Th., colligebantur simul plus inferioribus, et plus mediis. (h) S., et talium modorum vero et tales portæ earum secundum ostia exedrarum.

et secundum (i) ostia, quæ a principio ambulacri, usque ad lumen momenti calami, et versus orientem ad ingrediendum super iis. 13. Et dixit ad me : Exedrà quæ ad aquilonem, et exedrà quæ ad austrum, quæ sunt versus faciem intervallorum, hæ sunt exedrà Sanctuarii, in quibus comedent ibi sacerdotes, filii Sadduc, appropinquantes ad Dominum, in sancta Sanctorum, et ibi ponent Sancta sanctorum, et sacrificium, et quæ pro peccato, et quæ pro ignorantia, quia locus sanctus est. 14. Non ingredierentur illuc præter sacerdotes, non egredierentur ex Sanctuario in atrium exterius, + ut semper sancti sint, qui offerunt : (k) et non tangent stolas eorum, quibus ministrant in eis, quia sancta sunt : et induent vestimenta alia, quando tangent populum. 15. Et consummata est mensuratio domus intrinsecus. Et eduxit me super via portæ, respicientis ad orientem, et mensus est exemplum domus circumcirca in ordine. 16. Et stetit versus austrum portæ, respicientis ad orientem, et mensus est quingentos in calamo mensuræ. 17. Et se vertit ad aquilonem, et mensus est id quod ante faciem aquilonis, cubitos quingentos in calamo mensuræ. 18. Et se vertit ad mare, et mensus est quod versus faciem maris, quingentos in calamo mensuræ ✕ per circuitum :. 19. Et se vertit ad austrum, et mensus est versus austrum, quingentos in calamo mensuræ, 20. in quatuor vero partes mensus est eodem calamo : et disposuit ipsum, et septem eorum per circuitum, quingentorum cubitorum ad orientem, et quingentorum cubitorum latitudinem, ad distinguendum inter Sancta et inter antemurale, quod ordinis domus.

Cap. XLIII. — 1. Et adduxit me super portam respicientem in orientem, + et duxit me :. 2. Et ecce gloria Dei Israelis veniebat super via portæ respicientis versus orientem, et vox castrorum, sicut vox multorum duplicantium : et terra lucebat sicut splendor a gloria Domini circumcirca, 3. et visio, quam vidi, secundum visionem, quam vidi, (l) quum ingrederer ad ungendum urbem. Et visio + currus : quem vidi, secundum visionem, quam vidi super fluvium Chobar : et cado super faciem meam, 4. et gloria Domini ingressa est in domum, super via portæ respicientis in orientem. 5. Et sustulit me spiritus, et introduxit me in atrium interius : et ecce plena gloriæ Domini domus. 6. + Et steti : et ecce vox loquentis ad me e domo, et vir stabat prope ad me, 7. et dixit ad me : Fili hominis, vidisti locum throni mei, et locum vestigii pedum meorum : in quibus habitabit nomen meum in me-

A dio domus Israelis in sempiternum. Et non profanabunt amplius domus Israelis nomen sanctum meum, ipsi, et duces eorum in scortatione sua, (m) et in cædibus ducum in medio sui, 8. et qui ponebant limen meum in liminibus suis, et superliminaria mea propinqua superliminariis suis : et dederunt parietem meum sicut connexionem mei et sui, et profanarunt nomen sanctum meum in iniquitatibus suis, quas faciebant : et consumsi eos in furore meo, + et in occisione :. 9. Nunc repellant scortationem suam, et cædes ducum suorum a me, et commorabor in medio eorum in sempiternum. 10. Et tu, fili hominis, ostende domui Israelis domum, et se cohibebunt a peccatis suis : (n) et visionem ejus, et ordinem ejus, 11. et illi accipient tormentum suum pro omnibus, quæ fecerunt. Et describes domum, ✕ et præparationem ejus : et exitus ejus, ✕ et introitus ejus : (o) et substantiam ejus, et omnia præcepta ejus, et omnia legitima ejus, ✕ et omnes leges ejus : cognoscere facies eos, et describes coram eis, et custodient omnia justificationes meas, et omnia præcepta mea, et facient ea : 12. et descriptionem domus super vertice montis, omnes termini ejus circumcirca Sancta Sanctorum ✕ sunt : hæc lex domus :. 13. Et hæc mensuræ altaris in cubito cubiti ✕ et cubiti : et palmi (p) sinus profunditas super cubitum, et cubitus latitudo, et gisus super labio ejus circumcirca palmi ✕ unius :. Et hæc altitudo altaris 14. a profundo exordii profunditatis ejus ad propitiatorium magnum, hoc subter, cubitorum duorum, et latitudo cubiti : et a propitiatorio parvo super propitiatorium magnum, cubiti quatuor, et latitudo cubitus. 15. Et Ariel cubitorum quatuor, et ab Ariel et super cornua cubitus. 16. Et ipsum Ariel, cubitorium duodecim longitudo, super cubitos duodecim latitudo, quadrangulum super quatuor partes ejus. 17. Et propitiatorium, cubitorum quatuordecim longitudo, super cubitos quatuordecim latitudo, quadrangulum super quatuor partes ejus : (q) et gisus ejus circumcirca gyrans illud dimidium cubiti : (r) et circuitus ejus cubitus circumcirca, et gradus ejus respicientes versus orientem. 18. Et dixit ad me : Fili hominis, hæc dicit Dominus Dominus : Hæc præcepta altaris in die effectiois ejus, ad offerendum super eo (s) holocausta, et ad effundendum ad illud sanguinem. 19. Et dabis sacerdotibus Levitis, qui ex semine Sadduc, appropinquantibus ad me, dicit Dominus Dominus, et ministrent mihi vitulum ex bobus pro peccato : 20. et sument ex sanguine ejus, et ponent super quatuor (t) cornua altaris, et super

(i) S., ostium in principio viæ, quæ via erat ante septum domus transmigrationis, versus viam orientalem ingrediendi. (k) S., et ibi deponit vestimenta sua. (l) S., quum ingrederer ad corumpendum portam. Th., quum ingrederetur. (m) Th., et in cadaveribus regum suorum prostratorum. (n) S., ut mensuretur exemplar, et pœnitebit eos omnium, quæ fecerunt : descriptionem domus, et perfectionem, quæ simul, ejus. Th., et metiantur cum exemplari suo, et erubescant de omnibus, quæ fecerunt, a furore (anceps hæreo, annon ארמון determinatio pro ארמון furor legendum-sit) domus, et a præparatione ejus. (o) S., et descriptiones ejus, et omnes terminos cum descriptionibus ejus. (p) S., in inclusione, cubiti et cubiti latitudo, et terminus ad labium ejus. (q) S., et terminus in circuitu ejus. (r) S., et inclusio ejus cubitulina. (s) S., oblationem. (t) Partes

quatuor annulos propitiatorum, et super basin per circuitum, ✕ et adsparges super illud; et expiabant illud; 21. et sument vitulum, qui pro peccato, et comburetur in loco separato domus extra Sancta. 22. Et die secundo sument hædos duos caprarum sine macula pro peccato, et expiabant altare, sicut expiavit in vitulo. 23. Et postquam (u) absolvisti expiationem, offerent vitulum sine macula de bobus, et arietem sine macula de ovibus, 24. et offeretis coram Domino: et aspergent sacerdotes super eas, et offerent ea holocausta Domino. 25. Septem diebus facies hædum pro peccato quotidie, et vitulum ex bobus, et arietem ex ovibus sine macula facient 26. septem diebus: et expiabant altare, et mundabant illud, et implebunt manus suas. 27. ✕ Et consummabunt dies; et erit a die octavo, et deinceps, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et quæ salutis vestræ: et suscipiam vos, dicit Dominus Dominus.

Cap. XLIV. — 1. Et convertit me super viam portæ Sanctorum exterioris, respicientis versus orientem, et hæc erat clausa. 2. Et dixit ad me Dominus: Porta hæc clausa erit, non aperietur, nec quis transibit per eam, quia Dominus Deus Israelis ingreditur per eam, et erit clausa. 3. Quia dux ✕ princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino: super viam (x) Ælam portæ ingreditur, et super viam ejus egreditur. 4. Et introduxit me (y) super viam portæ, quæ ad aquilonem contra domum: et vidi, et ecce plena gloriæ Domini domus Domini: et cado super faciem meam. 5. Et dixit Dominus ad me: Fili hominis, dispone in cor tuum, et vide oculis tuis, et auribus tuis audi omnia, quæ ego loquor cum te (z) secundum omnia præcepta domus Domini, et omnia legitima ejus. Et dispones cor tuum in introitum domus secundum omnes exitus ejus, et in omnibus Sanctis. 6. Et dices + ad domum * irritantem, ad domum Israelis: Hæc dicit Dominus Dominus: Sufficiat vobis de omnibus iniquitatibus vestris, domus Israelis, 7. eo quod inducitis filios alienigenas non circumcisos corde, et non circumcisos carne, ut sint in Sanctis meis, et profanabant ea, cum offertis panes meos, adipem, et sanguinem: et transgressi estis testamentum meum in omnibus iniquitatibus vestris, 8. ✕ et non custodiistis custodiam Sanctorum meorum *, et disposuistis custodire custodias in Sanctis meis. 9. Propter hoc hæc dicit Dominus Dominus: Omnis filius alienigena (a) non circumcisos corde, nec circumcisos carne, non ingreditur in Sancta mea in omnibus filiis alienigenarum, qui sunt in medio domus Israelis, 10. (b) sed Levitæ, qui recesserunt a me, cum erraret Israel, ✕ qui errarunt * a me post cogitationes suas, et accipient

(u) Completa est. (x) S., vestibuli. (y) S., per viam. (z) S., de. (a) S., non purus corde, nec purus carne. (b) S., et Levitæ enim, qui procul fuerunt a me, cum errarent filii Israelis, qui errarunt a me, ut adhererent idolis suis, accipient iniquitatem suam. (c) S., disposui eos enim custodes custodiæ domus. (d) Autem. (e) S., ornamenta lini erunt. (f) S., in sudore. (g) S., non erunt, sanctificantes cum sunt, cum populo in vestimentis sæcularibus, nec capillum relinquent, sed radendo radent capita sua. (h) Adonai.

ministrantes, ostiarii super portis domus, et ministri domui: isti immolabant holocausta, et sacrificia populo, et isti stabunt ante populum, ut ministrent eis, 12. pro eo quod ministrabant eis ante faciem idolorum suorum; et factum est domui Israelis in tormentum injustitiæ. Propter hoc levavi manum meam super eos, dicit Dominus Deus, ✕ et accipient iniquitatem suam *: 13. et non accedent ad me, ut sacerdotio fungantur mihi, neque ut offerant ad omnia Sancta + filiorum Israelis *, nec ad Sancta Sanctorum meorum: et accipient ignominiam suam in errore, quo errarunt. 14. (c) Et deducet eos, ut custodiant custodias domus in omnia opera ejus, et in omnia quæ fecerint in ea 15. sacerdotes (d) Levitæ filii Sadduc, qui custodierunt custodias Sanctorum meorum, cum erraret domus Israelis a me: hi accedent ad me, ut ministrent mihi, et stabunt coram facie mea, ut offerant mihi + sacrificium *, adipem, et sanguinem, dicit Dominus Deus. 16. Ibi ingredientur in Sancta mea, et isti ingredientur ad mensam meam, ut ministrent mihi, et custodient custodias meas. 17. Et erit, cum ingrediuntur portas atrii interioris, stolas lini induent, non induent lanam, quando ministrant a porta atrii interioris, et ✕ intrinsecus *. 18. (e) Cidares lini erunt eis super capitibus eorum, et subligacula lini erunt eis super lumbis eorum, et non se accingent (f) violenter. 19. Et quando egrediuntur in atrium exterius ad populum, se exuent stolis suis, in quibus ministrant in eis, et ponent eas in exedris Sanctorum, et induent stolas alias, et (g) non sanctificabunt populum in stolis suis. 20. Et capita sua non tondent, et capillos suos non radent, operient capita sua. 21. Et vinum non bibent omnis sacerdos, quando ingrediuntur in atrium interius. 22. Et viduam, et repudiatam non sument sibi in uxores, sed virginem e semine domus Israelis: et viduam, si fuerit ✕ vidua * de sacerdote, sument. 23. Et populum meum docebunt inter sanctum et profanum, et inter non mundum et mundum cognitum facient eis. 24. Et de iudicio sanguinis ipsi stabunt ad discernendum: justificationes meas + justificabunt *, et iudicia mea iudicabunt, et legitima mea, et præcepta mea in omnibus solennitatibus meis custodient, et sabbata mea sanctificabunt. 25. Et super animam hominis non ingredientur, ad polluendum se, sed super patre, et super matre, et super filio, et super filia, et super fratre, et super sorore sua, quæ non fuit viro, se polluet. 26. Et postquam mundatus fuerit, septem dies numerabit ipse sibi. 27. Et die quo ingrediatur ✕ in Sanctuarium * in atrium interius, ad ministrandum in Sancto, offeret expiationem, dicit Dominus (h) Deus,

28. (i) et erit eis in hæreditatem : ego hæreditas eis, et possessio eis non dabitur in filiis Israelis ; ✕ quia : ego possessio eorum. 29. Et sacrificia, et quæ pro peccatis, et quæ pro ignorantia, hi comedent : et omnis separatio in Israele eis erit : 30. primitiæ omnium, et primogenita omnium, et separationes omnes, de omnibus primitiis vestris, sacerdotibus erunt : (k) et primitias proventus vestri dabitur sacerdoti, ut ponat benedictiones super domos vestras. 31. Et omne mortuum, et captum a bestiis de ave, et de jumento, non comedent sacerdotes.

Cap. XLV. — 1. Et cum metimini terram in hæreditate, separabitis primitias Domino, sanctum de terra, quinque et viginti millia longitudinem, et latitudinem decem millia : sanctum erit in omnibus terminis ejus per circuitum. 2. Et erit ex hoc ✕ in : Sanctuarium quingenti super quingentos quadrangulum per circuitum, et cubiti quinquaginta (l) spatium eorum per circuitum. 3. Et a mensura hac mensurabis longitudinem quinque et viginti millia, et latitudinem (m) decem millia : et in ipsa erit Sanctuarium, Sancta Sanctorum. 4. Sanctum de terra erit sacerdotibus ministrantibus in Sancto, et erit eis, qui accedunt ad ministrandum Domino : et erit eis locus in domos separatas Sancto eorum, 5. (n) viginti et quinque millia longitudo, et latitudo (o) decem millia erunt, et Levitis, qui ministrant domui, eis in possessionem (p) urbes ad habitandum. 6. Et possessionem urbis dabis, quinque millia latitudinem, et longitudinem quinque et viginti millia, quemadmodum et primitiæ Sanctorum omni domui Israelis erunt, 7. et duci ex hoc : et ex hoc in primitias Sanctorum, in possessionem urbis, contra faciem primitiarum Sanctorum, et contra faciem possessionis urbis, quæ ad mare, et ab iis quæ ad mare ✕ versus orientem : ad orientem : et longitudo sicut una ex partibus a terminis qui ad mare : et longitudo super terminos qui ad orientem terræ. 8. Et erit ei in possessionem in Israele, et non opprimet amplius duces Israelis populum meum, et terram hæreditabunt domus Israelis secundum tribus suas. 9. Hæc dicit Dominus Dominus : Sufficiat vobis, duces Israelis, injustitiam et depressionem auferte, et iudicium et justitiam facite : (q) tollite oppressionem de populo meo, dicit Dominus (r) Deus. 10. (s) Statera justa, et mensura justa, et chœnix justus erit vobis mensuræ : 11. et chœnix similiter unus erit ad accipiendum : decima pars Gomor, chœnix : et decima pars, et Gomor ✕ Ophi, sicut Gomor erit æquale.

(i) S., apprehensio sortis autem hoc, quod erit eis. (k) S., et primitias ciborum vestrorum dabitur sacerdoti. (l) S., terminus circum. (m) Viginti. (n) S., hæc autem viginti et quinque millia longitudinis, sedecim millia latitudo erit Levitis. (o) Viginti. (p) viginti exedræ. (q) S., transferte terminos vestros. (r) Adonai. (s) Ophi et bati pondus unum erit, in variatione decima pars bati corus, et decima pars cori ophi; sicut eo us erit pondus uniuscujusque. Statera vero viginti oboli; viginti appensi. (t) Decem. (u) Ophi. (x) Coro. (y) Et jus. (z) Mensura de coro. (a) Decem mensuræ corus. (b) Ducentis. (c) S., ordo erit ei secundum separationem hanc principi Israelis : tollentur vero super principem oblationes, et donum, et libamina. (d) S., stadii. (e) S., qui non scit, et errat. (f) Et ophi. (g) In. (h) S., per viam vestibuli. (i) S., sed adorabunt.

12. Et pondera viginti oboli, viginti sicli, quinque et (t) viginti sicli, decem et quinque sicli mina erit vobis. 13. Et hæ primitiæ, quas separabitis : sextam partem (u) mensuræ de (x) Gomor tritici, et sextam partem ophi de coro hordei. 14. (y) Et præceptum olei, pateram olei, ✕ decimum : (z) de decem pateris, ✕ (a) decem pateræ Gomor : quia decem pateræ sunt gomor. 15. Et ovem unam ex (b) decem ovibus, + separatio ex omnibus : ex aquagiis Israelis, in sacrificia, et in holocausta, et in ea quæ salutis, ad expiandum pro vobis, dicit Dominus Deus. 16. Et omnis populus ✕ terræ : (c) dabit primitias has duci Israelis, 17. et per ducem erunt holocausta, et sacrificia, et libamina in solennitatibus, et in noviluniis, et in sabbatis, et in omnibus solennitatibus domus Israelis : ille faciet quæ pro peccato, et sacrificium, et holocausta, et quæ salutis, ad expiandum pro domo Israelis. 18. Hæc dicit Dominus Deus : In mense primo, uno mensis, sumetis juvenum de bobus sine macula ad expiandum Sanctuarium. 19. Et sumet sacerdos de sanguine ejus expiationis, et dabit super limina domus, et super quatuor angulos (d) templi, et super altare, et super limina portæ atrii interioris. 20. Et sic facies in mense septimo, uno mensis, sumes ab unoquoque ✕ (e) qui errat sibi, et ab infante (i. e., simplici) : et expiabitis domum. 21. Et in mense primo, ✕ in die : quarto decimo mensis, erit vobis Pascha solennitas : septem diebus azyrum comedetis. 22. Et faciet dux in illo die pro se, et pro + domo, et pro omni populo terræ juvenum pro peccato. 23. Et septem diebus solennitatis faciet holocausta Domino septem juvencos, et septem arietes sine macula quotidie his septem diebus, et pro peccato hædum caprarum quotidie, et sacrificium. 24. (f) Et satum juvenco, (f) et satum arietis facies, et olei (g) In sato. 25. Et in mense septimo, die quintodecimo mensis, in solennitate facies juxta ipsa hæc septem diebus, sicut quæ pro peccato, et sicut holocausta, et sicut satum, et sicut oleum.

Cap. XLVI. — 1. Hæc dicit Dominus Deus : Porta, quæ in atrio interiori, respiciens ad orientem, erit clausa sex diebus, quæ sunt operis : in die autem sabbatorum aperietur, 2. et ingredietur dux (h) super via Ælam portæ exterioris, et stabit super vestibulo portæ, et facient sacerdotes holocausta ejus, et quæ salutis ejus. 3. Et adorabit ante vestibulum portæ, et egredietur, et porta non claudetur usque ad vesperam : (i) et adorabit populus terræ versus vestibulum portæ illius, in sabbatis, et in noviluniis coram Domino. 4. Et holocausta quæ

offeret dux Domino in die sabbatorum, sex agnos **A** sine macula, et arietem sine macula, 5. (k) et manna, satum arieti, et agnis sacrificium, donum manus suæ, et (l) In olei sato. 6. Et in die novilunii juvenum ✕ filium bovis : sine macula, et sex agnos, et aries sine macula erunt, 7. et satum juvenco, et satum arieti erit manna, et agnis, sicut suffecerit manus ejus, et In oleo sati. 8. Et quando ingreditur dux, super via Ælam portæ ingreditur, (m) et super via portæ egredietur. 9. Et quando ingreditur populus terræ coram Domino in solennitatibus, qui ingreditur super via portæ, quæ ad septentrionem, ut adoret, egredietur super via portæ, quæ ad austrum : et qui ingreditur super via portæ, quæ ad austrum, egredietur super via portæ, quæ ad septentrionem : non revertetur super via portæ, in quam ingressus est, sed e regione ejus recte egredietur. 10. Et dux in medio eorum, quando ingredientur, ingreditur + cum eis ; et quando egredientur, egredietur ✕ cum eis : 11. In solennitatibus, et in festis erit manna (n) satum juvenco, et satum arieti, et agnis, sicut suffecerit manus ejus, et In olei sato. 12. Si autem fecerit dux confessionem, holocaustum aut (o) salutaris ✕ voluntarium : Domino, et aperiet sibi ipsi portam respicientem versus orientem, et faciet holocaustum suum, et quæ salutis suæ, quemadmodum facit in die sabbatorum : et egredietur, et claudet portas, postquam egressus fuerit, 13. et agnum anniculum sine macula faciet in holocaustum quotidie Domino, mane mane faciet eum, 14. (p) et manna faciet super eo : mane mane sextam partem mensuræ, et oleum tertiam partem In ad miscendum simillam manna Domino, præceptum ✕ quod in sæculum : jugiter 15. facietis agnum : et manna, et oleum facietis mane, holocaustum jugiter. 16. Hæc dicit Adonai Dominus : Si dederit dux donum uni ex filiis suis de hæreditate sua, hoc filiis ejus erit : possessio ✕ eorum ipsa : in hæreditate. 17. Si autem dederit donum ✕ de hæreditate sua : uni ex servis suis, et erit ei usque ad annum dimissionis, et redibit ad ducem, præter hæreditatem filiorum ejus eis erit. 18. Et non sumet dux de hæreditate populi sui ad opprimendum eos : de possessione sua ✕ de hæreditate sua : hæredes faciet filios suos, ut ne dispergatur populus meus unusquisque de possessione sua. 19. Et introduxit me in ingressum, quæ contra austrum, portæ, in exedram Sanctorum, sacerdotum, respicientem ad aquilonem : et ecce ibi locus separatus, 20. et dixit

ad me : Illic locus est, ubi coquent ibi sacerdotes quæ pro ignorantia, et quæ pro peccato, et ibi deperent manna omnino, non efferent in atrium exterius, ad sanctificandum populum. 21. Et eduxit me in atrium exterius, et circumduxit me super quatuor partes atrii : et ecce atrium (q) super latera atrii, 22. + super latus atrii : atrium, super quatuor latera atrii (r) atrium parvum, longitudo cubitorum quadraginta, et latitudo cubitorum triginta, mensura [בַּשְׁוֹחָתָא pro בַּשְׁוֹחָתָא sane legendum] una ipsis quatuor. 23. (s) Et exedræ per circuitum in eis, per circuitum ipsis quatuor : (t) et culinæ, quæ factæ erant, sub exedris per circuitum. 24. Et dixit ad me : Hæc domus culinarum, ubi coquent ibi, qui ministrant (u) domui sacrificia populi.

B Cap. XLVII. — 1. Et introduxit me super vestibulum domus, et ecce aqua egrediebatur desub subdiali domus versus orientem, quia facies domus respiciebat versus orientem, et aqua descendebat (x) a latere ✕ domus : dextro, ab austro super altare. 2. Et eduxit me super via portæ, quæ ad aquilonem, et circumduxit me ad viam portæ foras ad portam ✕ exteriorem : atrii respicientis versus orientem : et ecce aqua descendebat a latere dextro, 3. (y) sicut exitus viri ex adverso : et mensura, in manu ejus, et mensus est mille in mensura et transiit in aqua (z) aquam remissionis, 4. et mensus est (a) mille, et transiit in aqua aquam usque ad latera : et mensus est mille, et transiit aqua usque ad lumbum. 5. Et mensus est mille, et ecce torrens, quem non potuit transire, quia (b) pluit, diffuebat aqua, sicut impetus torrentis, qui non poterit transiri. 6. Et dixit ad me : Si vidisti, filii hominis? Et duxit me, ✕ et convertit me : super labium fluvii, 7. in conversione mea : et ecce super labio fluvii arbores multæ admodum hinc et inde. 8. Et dixit ad me : Aqua hæc, quæ egreditur in (c) Galilæam, quæ ad orientem, et descendebat super Arabiam, et veniebat usque ad mare super aquam exitum : et sanabit aquas : 9. et erit omnis anima animalium leprosoforum factorum, super omnia, quæ venerit super ea ille fluvius, vivet : et erunt ibi pisces multi admodum, quia veniet illuc aqua hæc, et sanabit, et vivet, quicquid venerit super illud fluvius, ✕ ibi : vivet. 10. Et stabunt (d) super eo piscatores ✕ multi : ab In-god et usque ad In-eglin : (e) expansio retium erit, a se et sibi erit : et pisces ejus sicut pisces maris magni, multitudo multa valde. 11. (f) Et in exitu ejus, + et in conversione ejus : et in superflua elatione ejus non (g) sanabunt : in

(k) MANAA. (l) In. (m) S., et super eadem via ejus. (n) Ophi. (o) Pacificum. (p) Et sacrificium. (q) Th., in angulo atrii. (r) S., atrium adhærens. (s) S., ordo per circuitum erat in eis. (t) S., solum. (u) S., Domino. (x) S., Th., desub humero dextro domus. (y) Egrediebatur vir versus orientem, cui erat funiculus mensuræ super manu : et cum mensus esset mille cubitos, traduxit me per aquam usque ad talos : et cum mensus esset mille, traduxit me per aquam usque ad genua : et cum mensus esset mille, traduxit me per aquam usque ad lumbum : et cum mensus esset mille, rivum, quem non potui transire, quia prævalebat aqua profunda rivi, qui non poterat transiri. (z) Usque ad talos. (a) In mensura. (b) Superbientes. Prævalentes. (c) S., terminum orientalem, et descendit super terram, quæ non est habitabilis. (d) Ibi. (e) Extensiones retium erant. (f) S., cum vero egredientur ad ea, quæ propinqua, non sanabuntur. (g) Sanctificabunt

sal data sunt, 12. et super fluvio (h) ascendet super labio ejus hinc et inde omne lignum esculentum, non veterascet super eo, neque deficiet : fructus ejus novitatis primitias dabit, quia aquæ eorum ex Sanctuario hæ egrediuntur, et erit fructus eorum in cibum, et germen eorum in sanitatem. 13. Hæc dicit Dominus Deus : Ili sunt termini terræ, quos hæreditabitis, duodecim tribubus filiorum Israelis (i) augmentum funiculi. 14. Et hæreditabitis eam unusquisque, sicut frater ejus, super quam levavi manum meam, ad dandum eam patribus eorum : et cadet terra hæc vobis in hæreditatem. 15. Et hi termini terræ, quæ ad aquilonem, a mari magno descendente et discendente, introitus Sedad, 16. (k) Hamath, Beruthsepharvaim inter terminos Damasci et inter terminos Hamath, atrium (l) Thichon, quæ sunt supra terminos Hauran. 17. Ili termini a mari : ab atrio Ænan, termini Damasci, et qui ad aquilonem ✕ super aquilonem, et terminus (m) ✕ Asimoth, et terminus septentrionis. 18. Versus faciem orientis ; inter Hauran, et inter Damascum, et inter Galaaditiden, et inter terram Israelis, Jordanis determinat super mare, quod ad orientem palmeti. Ili qui ad orientem. 19. Et qui ad austrum et africanum a Thæman, + et palmeto usque ad aquam Mariboth Cadis, (n) se extendens super mare magnum. 20. Hæc pars austri et africi, hæc pars maris ✕ maris ; magni determinat usque contra introitum Hamath, + usque ad introitum ejus ; Ili sunt, qui ad mare + Hamath ;. 21. Et dividetis terram hanc eis, tribubus Israelis. 22. Mittetis eam in sorte vobis, et advenis commorantibus in medio vestri, qui genuerunt filios in medio vestri, et erunt vobis quasi nati regionis in filiis Israelis : cum vobis erunt in hæreditate in medio tribuum Israelis, 23. et erunt in tribu advenarum in advenis, qui cum eis : ibi dabitis hæreditatem eis, dicit Dominus Deus.

Cap. XLVIII. — 1. Et hæc nomina tribuum ab initio, quod ad aquilonem, super partem descensus discendentis super introitum Hamath atrii Ælam, terminus Damasci ad aquilonem versus partem Hamath + atrii ; : et erunt eis, quæ ad orientem usque ad mare, Dan una. 2. Et a terminis Dan, ab iis quæ ad orientem usque ad ea quæ ad mare, Asser una. 3. Et a terminis Asser, ab iis quæ ad orientem usque ad ea quæ ad mare, Nephthali una. 4. Et a terminis Nephthali, ab oriente usque ad ea quæ ad mare, Manasse una. 5. Et a terminis Manasse, ab iis quæ ad orientem usque ad ea quæ ad mare, Ephræm una. 6. Et a terminis Ephræm, ab iis quæ ad orientem usque ad ea quæ ad mare, Rubel una. 7. Et a terminis Rubel ab iis quæ ad orientem usque ad ea quæ ad mare, Judæ una. 8. Et a terminis Judæ, ab iis quæ ad orientem usque ad

ea quæ ad mare, (o) erunt primitiæ separationis, viginti et quinque millia latitudo, et longitudo sicut una ex partibus ab iis quæ ad orientem, et usque ad ea quæ ad mare : et erit Sanctuarium in medio eorum. (9). Primitiæ, quas separabunt Domino, longitudo quinque et viginti millia, et latitudo (p) decem millia. 10. Horum erunt primitiæ Sanctorum sacerdotum ad septentrionem quinque et viginti millia, et ad mare latitudo decem millia, ✕ et ad orientem latitudo decem millia ;, et ad austrum longitudo viginti et quinque millia, (q) et erit mons Sanctorum in medio ejus 11. sacerdotibus, sanctificatis filiis Sadduc, custodientibus custodias domus, qui non errant in errore filiorum Israelis, quemadmodum errant Levitæ. 12. Et erunt eis primitiæ datæ ex primitiis terræ, Sanctum Sanctorum de terminis Levitarum. 13. Levitis autem quæ propinqua terminis Sacerdotum, quinque et viginti millia longitudo et latitudo decem millia : omnis longitudo quinque et viginti millia, et latitudo decem millia. 14. Non vendetur ex eis, et (r) non mensurabuntur, nec separabuntur (s) primitiæ proventuum terræ, quia Sanctum est Domino. 15. Quinque autem millia superflua quæ super latitudine super viginti et quinque millibus, antemurale erit urbi in habitaculum, et in intervallum ejus : et erit urbs in medio ejus. 16. Et hæ mensuræ ejus : ab (t) iis quæ ad aquilonem, quingenti et mille quater, et ab iis quæ ad austrum, quingenti et millia quatuor, et ab iis quæ ad orientem, quingenti et millia quatuor, et ab iis quæ ad mare, quingenti et mille quater. 17. Et erit (u) intervallum urbi ad aquilonem ducenti et quinquaginta, et ad austrum ducenti et quinquaginta, et ad orientem ducenti et quinquaginta, et ad mare ducenti et quinquaginta. 18. Et superfluum longitudinis, (x) quod propinquum primitiis Sanctuarii, decem millia ad orientem, et decem millia ad mare : et erunt primitiæ Sanctuarii, et erunt proventus ejus in panes iis, qui operantur urbi. 19. Qui autem operantur urbi, operabuntur ei ex omnibus tribubus Israelis. 20. Omnes primitiæ quinque et viginti millia super quinque et viginti millia : (y) quadrangulum separabitis ejus in primitiis Sanctuarii (z) a possessione urbis. 21. Quod autem superfluum, duci ex hoc et ex hoc a primitiis Sanctuarii, et in possessionem urbis ✕ contra faciem ; (a) super quinque et viginti millia longitudo, usque ad terminos eorum, quæ ad orientem et ad mare, ✕ super : faciem quinque et viginti millia, usque ad terminos eorum, quæ ad mare, in propinquo partium ducis : et erunt primitiæ Sanctorum, et Sanctuarium domus in medio ejus : 22. et de possessione Levitarum, et de possessione urbis in medio, ducis erit inter terminos Judæ, et

(h) S., naturale fuit. (i) S., Joseph funiculus protensus. (k) Admah Thiras, Ephraim Aliam. (l) Eunan. (m) Hamath. (n) S., apprehensio sortis. (o) S., dabitur primitias. (p) Viginti et quinque. (q) S., Ita ut sit Sanctuarium Domini in medio ejus. (r) Non permutabunt. (s) Th., primitiæ terræ. (t) S., facie. (u) Th., distantia. (x) S., secundum primitias Sanctuarii. Th., contra primitias. (y) S., quartam partem. (z) S., Th., ad possessionem urbis. (a) S., viginti et quinque millium.

inter terminos Benjamin, ducis erit. 23. Et super-
 Quum tribuum, ab his quæ ad orientem usque ad
 ea quæ ad mare, Benjamin, una. 24. Et a terminis
 Benjamin, ab his quæ ad orientem usque ad ea quæ
 ad mare, Simeon una. 25. Et a terminis Simeon,
 ab his quæ ad orientem usque ad ea quæ ad mare,
 Issachar, una. 26. Et a terminis Issachar, ab his
 quæ ad orientem usque ad ea quæ ad mare, Zabulon,
 una. 27. Et a terminis Zabulon, ab his quæ ad
 orientem usque ad ea quæ ad mare, Gad, una. 28.
 Et a terminis Gad usque ad ea quæ ad austrum : et
 erunt termini ejus a Thæman, (b) et ab aqua Ma-
 riboth Cades, hæreditas usque ad mare magnum.
 29. Hæc terra, quam mittetis in hæreditate tribu-
 bus Israelis : et hæ divisiones earum, dicit Dominus
 Deus. 30. Et hæ plateæ urbis quæ ad aquilonem

A quater mille et quingenti mensura. 31. Et portæ
 urbis super nominibus tribuum Israelis : portæ tres
 quæ ad aquilonem, porta Rubel, una : et porta
 Judæ, una : et porta Levi, una. 32. Et quæ ad
 orientem, quater mille et quingenti : et portæ tres,
 porta Joseph, una : et porta Benjamin, una : et
 porta Dan, una. 33. Et quæ ad austrum, quater
 mille et quingenti mensura : et portæ tres, porta
 Simeon, una : porta Issachar, una : porta Zabu-
 lon, una. 34. Et quæ ad mare, quater mille et
 quingenti mensura : portæ tres, porta Gad, una :
 + et ; porta Asser, una : + et ; porta Nephthali,
 una. 35. Circuitus, octodecim millia : et nomen
 urbis, (c) a die quo facta fuerit, Dominus ibi, erit
 nomen ejus.

(b) S., in aqua contradictionis. (c) S., ab illo die Dominus ibi. Th., die suo Domini nomen ibi.

IN DANIELEM MONITUM.

Lectorem admoneo, (inquit Hieronymus præfat. in Dan.) Danielem non juxta LXX Interpretes, sed juxta Theodotionem Ecclesias legere, qui utique post adventum Christi incredulus fuit : licet eum quidam dicant Ebionitam, qui altero genere Judæus est. Sed et Origenes de Theodotionis opere in editione Vulgata asteriscos posuit, docens defuisse quæ addita sunt ; et rursus quosdam versus obelis prænotavit, superflua quæque designans. Cunque omnes Christi Ecclesiæ tam Græcorum, quam Latinorum, Syrorumque et Ægyptiorum hanc sub asteriscis et obelis editionem legant ; ignoscant invidi labori meo, qui volui habere nostros quod Græci in Aquilæ et Theodotionis ac Symmachi editionibus lectitant. Et si illi in tantis divitiis doctrinarum non contemnunt studia hominum Judæorum ; cur latina paupertas despiciat hominem Christianum, cujus si opus displiceat, certe voluntas recipienda est ? Hæc Hieronymus, cujus postrema verba non carent difficultate, quæ in Preliminaribus excussa. Cum autem, ut ille ait, Ecclesiæ Danielem, non secundum LXX, sed secundum Theodotionem legerent, hic contigit ut editio τῶν Ὁ prorsus exciderit, et Theodotionis sola remanserit. Varias autem lectiones et Interpretationes mutuati sumus ex codicibus et libris quorum catalogum subjicimus.

Codex Regius XIII sæculi bombycinus, qui est catena in prophetas omnes, de quo in monitis supra.

Codex antiquissimus IX sæculi San-Germanensis, olim Corbeiensis, Hieronymi in Danielem.

Eusebius in Demonstratione Evangelica.

Joannes Chrysostomus in Danielem editus a Colelerio anno 1661.

Hieronymus in Danielem editus a Joanne Martiano nostro.

Theodoretus in Danielem.

Polychronius ex Catenis.

Chronicon Alexandrinum.

Editionis Romanæ et Drusii notæ.

[Textum LXX Senum, item genuinum Theodotionis, præmisimus ex editione Vincentii de Regibus, qui utrumque descripsit e codice Chisiano. Cum autem reliquorum interpretum versiones plerumque deficiant, et inde paginæ nimis vacuæ evasuræ sint, statuimus librum Danielis eadem forma edere qua dedit Mont-fauconius. i. e., continua serie absque distributione per columnas. DRACH.]

ΔΑΝΙΗΛ

KATA TOYΣ EBAOMHKONTA EK TQN TETPAΠAQN OPIΓENOTZ.

DANIEL

SECUNDUM SEPTUAGINTA, EX TETRAPLIS ORIGENIS,

Eruit e singulari Chisiano codice annorum supra 1000, et edidit Romæ anno 1772

R. D. VINCENTIUS DE REGIBUS.

TESTIMONIA DE CODICE CHISIANO.

LEONIS ALLATII.

Codex est antiquissimus, correctissimus et absolutissimus, et, ut ipse judico, ante millesimum et ducentesimum annum scriptus. Auro contra carior et patera aurea, gemmis gravi, pretiosior existimandus.

CARDINALIS BONÆ.

Utinam haberemus integra Origenis Tetrapla, Hexapla et Octapla; non tot quæstiones exortæ fuissent de Græcis sacræ Scripturæ editionibus, earumque fide et sinceritate. Sed quandoquidem illa perierunt, et nunc emersit hoc fragmentum continens iv majores Prophetas juxta versionem LXX Interpretum ex ipsis Hexaplis Origenis transcriptos, operæ pretium fore existimarem si typis evulgarentur. Nam Origenes textum LXX ex Autographo Alexandriae reperto descripsit, ejusque puram editionem exhibuit, quæ ab omnibus, atque etiam ab ipso S. Hieronymo, pro sincera habita fuit. Quia vero post versionem LXX, quam ante Christum annis cclxxviii factam fuisse docet Petavius, tres aliæ secutæ sunt, nimirum Aquilæ Pontici ex Christiano Judæi circa annum Christi cxxx, Theodotionis Ephesii, ex Christiano et Ebionita Judæi circa annum cxxxv, et Symmachi Samaritani ex Judæo Christiani et Ebionitæ circa annum cc, has una cum translatione LXX per columnas disposuit, et Tetrapla appellavit. Adeptus postea linguæ Hebræicæ cognitionem addidit textum Hebræicum, characteribus in una columna Hebræicis, in altera Græcis: unde Hexapla. Demum repertis quinta et sexta translationibus, illa Hierichunte in doliis sub Caracalla, hac Nicopoli ad Actium promontorium tempore Alexandri Severi, eas cæteris adjunxit, et Octapla nominavit. Commendant hunc Origenis laborem Hieronymus, et Epiphanius, tametsi ipsi infensi, hic lib. de Ponderibus et mensuris, ille in cap. iii Epist. ad Titum: et de eo disserit ipsemet Origenes tract. 8 in Matth., et epist. ad Julium Africanum. Cum autem Hexapla nonnisi magnis sumptibus describi possent, Eusebius Cæsariensis et Pamphilus Martyr solam versionem LXX ex ipsis Hexaplis emendatissime descripserunt, quæ pura, et immaculata in Ecclesiis Orientalibus conservata est, teste D. Hieronymo Epist. ad Suniam et Fretelam, qui etiam de hac re legi debet epist. 107, ad Chromatium. Constat hinc evidenter, hunc Codicem quantivis pretii esse, tum ob raritatem, tum quia credendum est textum LXX purum hic et sincerum ex Hexaplis exhiberi.

ANONYMI JUDICIUM.

Septuaginta ut vocant versionem magni semper habitam fuisse, a nemine, quod sciam, rerum illarum perito in dubium revocatur. Utrum vero modo exstet illa versio, nonnulli dubitant; longe tamen probabilius est illam etiamnum exstare; a Veteribus enim multa illius loca citantur, quæ in nostris Codicibus Græcis hodiernum legimus: non negarim tamen multa in eam vitia irrepsisse, tum ex ignorantia, et negligentia Scriptorum, tum ex hæreticorum malitia, ita ut Latinos et Hebræicos textus, auctore Bellarmino lib. ii de Verbo Dei cap. 6, ex Græcis Codicibus emendare jam tutum non sit: nec mirum si prædicta versio vitata sit hoc sæculo, quam D. Hieronymus a mille ducentis quinquaginta annis corruptam esse pronuntiavit, Præfat. in Paralip. et Esdr.

Inde autem, opinor, errores in eam irrepserunt, quod cum multæ versiones essent, commistæ deinde inter se, atque adeo valde confusæ manserint: nam præter versionem LXX, fuerunt tres aliæ, Aquilæ sci-

licet, Theodotionis, et Symmachii, Judæorum, vel hæreticorum hominum; ex quibus Origenes Tetrapla sua composuit, quibus addidit Hierichuntinam, et Nicopolitanam, ut jam non Tetrapla, sed Hexapla essent; sed tandem Octapla evaserunt, addito Hebraico textu litteris Græcis et Hebraicis. Alia item versio ex prædictis ab Origene compilata fuit, seu compacta, ut testatur Hieronymus epist. 89 ad Augustin., cui accesserunt tres aliæ, Luciani scilicet Martyris, Hesychii, et Hieronymi ex Latino in Græcum versi, teste ipsomet Hieronymo in lib. de Vir. Illustr. in Sophronio, et lib. II contra Rufinum: addi posset alia quam Κοινή, seu Communem vocant, nisi forte eadem sit cum aliâ prædicta ab Origene compacta, quam idem auctor suis asteriscis et obelis distinxerat, qui tamen temporum injuria et Scriptorum incuria exciderunt.

Anno vero elapsi proxime sæculi 1587, jussu et auctoritate Sixti V versio LXX edita fuit ex Codice Vaticano antiquissimo, cum multis aliis summa diligentia collato, cui alius omnino similis ex magna Græcia in Urbem delatus est, qui deinde penes Anton. Caraffam S. R. E. cardinalem remansit, cujus præsertim curæ et industriæ dicta editio commissa fuerat, quo factum est ut antiquo fere nitore restituta, saltem ut auctor in præfatione testatur, prodierit.

His præmissis, de Codice Chigiano dicendum restat, qui cum ab editione Sixtina, de qua supra, in nonnullis discrepet; quæ tamen ex antiquissimo Codice Vaticano, ante Hieronymi ætatem, ut aiunt, exarato, ac proinde sinceriore, excerpta est, non modo forte putaret aliud quidpiam esse a LXX versione: accedit quod cum Vulgata nostra in multis consentit, non modo secundum verborum contextum, verum etiam secundum capitum ordinem, in quo convenit cum Vulgata, differt a Sixtina, ut videre est in Jeremia et Daniele.

At certissimum est Codicem exapismet Hexaplis exscriptum esse, cum hoc expresse legatur fol. 130, pag. 1, fol. 167, p. 1, fol. 135, p. 1, fol. 315, p. 2 et alibi, ac fere semper idem sit verborum et sententiarum tenor, quem in Sixtina observamus: nec obstat aliqua diversitas, tum verborum, tum etiam ordinis rerum et capitum; quia cum certum non sit Codicem Vaticanum sinceram LXX Versionem continere, certum etiam non est, Chigianum ab ea diversum esse, quamvis alioquin a Vaticano in multis discrepet: nec obest discrimen ordinis seu dispositionis, hæc enim in antiquis manuscriptis varia est.

Cum vero in hoc Codice maximam asteriscorum et obelorum silvam habeamus, quibus ea designantur, quæ in Vaticano, seu Sixtina editione desiderantur, quæ tamen legimus in nostra Vulgata, imo addita illa signis præfixis, eundem aliquando sensum aliis repetant verbis, cujus rei luculentum exemplum exstat fol. 112, pag. 1, in fine Jeremiæ: inde forte conjicere possumus hunc Codicem completi antiquam illam Vulgatam Græcorum ab iis Κοινή dictam, quam Origenes contexit, ut supra diximus; nempe Origenes postquam Hexapla et Octapla edidisset, ut sumptibus parceret solam LXX Versionem emendatam ex iis excerptis, additis quæ deerant ex Theodotione aliisque versionibus, præfixis asteriscis atque obelis, eamque edidit ad instar novæ versionis.

Hanc autem non receptam modo, et in omnibus Bibliothecis admissam, verum etiam maximopere probatam fuisse testatur Hieronymus epist. 89, ad August. : imo idem Hieronymus præfat. lib. XVI in Isaiam, dicit eandem esse cum illa communi, seu vulgata quam Græci Κοινή vocant, et licet aliter sentire videatur in epist. ad Suniam et Fretelam his verbis: « Scias, inquit, aliam esse editionem quam Origenes, et Cæsariensis Eusebius, omnesque Græci tractatores Κοινή appellant, atque vulgatam et a plerisque nunc Δουρικανός dicitur, aliam interpretum, quæ in Ἐξαπλοῖς Codicibus reperitur: » ex quibus non nemo forte deduceret, diversam ab ea fuisse, quam Origenes contexit, cum Origenes illam pro diversa habere videatur; hoc tamen non obstat; quia Origenes ex Hieronymo, non dicit, aliam esse ab ea quam ipse composuit, sed a versione LXX. Loquitur autem hoc loco Hieronymus de Psalterio illo communi, seu vulgato, quod, inquit, Origenes emendarat, et post eum Lucianus Martyr: itaque teste Hieronymo, certum est antiquam illam Κοινή Græcorum eandem esse cum illa, quam Origenes ex versione LXX emendata, additis multis ex aliis versionibus, composuit. Conjectura autem in eo fundatur, quod cum versione LXX emendata, alia etiam ex aliis versionibus conjuncta sint, suis asteriscis et obelis designata, tum in prædicta versione Origenis, tum in Codice Chigiano. Quod vero addita illa in vulgata nostra legantur, adeo mirum non est; nam cum vulgata nostra sit Hieronymi, quod longe verisimilius est, vel antiqua illa, quam Augustin. lib. II, Doctr. Christ. cap. 15. Italiam vocat, et aliis omnibus præferendam esse judicat, ab Hieronymo deinde ex Hebraico textu, ac præsertim ex Theodotionis versione emendata, nil mirum si ea, quæ præfixis asteriscis in Codice Chigiano notata fuerunt, et LXX versionis ex Theodotione aliisque addita, in vulgata nostra legantur.

Restat igitur ut dicamus in hoc Codice LXX versionem contineri, Sixtinæ tamen dissimilem, in iis scilicet, in quibus ab Origene post Hexapla edita, emendata fuit; multis ex Theodotione et Hebraico textu additis, et asterisco vel obelo signatis, quæ in vulgata nostra leguntur: quia hæc, ut dixi, vel est Hieronymi, ac proinde ex textu Hebraico, vel antiqua illa Itala, ab eodem Hieronymo ex Hebraico emendata, et forte ex antiqua illa Græcorum communi de qua supra: unde, meo judicio, recte dicitur Chigianus Codex ex Tetraplis, vel Hexaplis exscriptus, ex quibus etiam ultima versio Origenis excerpta fuerat, multis licet additis aucta, asterisco signatis, quæ in hoc Codice iisdem signis notata, ut et in Vulgata nostra legitur.

Ex his manifestum sit quanti faciendus sit Chigianus Codex, qui nobis aperit primos illos fontes, ex quibus Vulgata nostra, quam Concil. Tridentinum authenticam declaravit, si non prodit, saltem emendata fuit, ac proinde Codici Vaticano impar esse non videtur, imo forte illi anteponeendus, quia certi sumus illum ex ipsis Hexaplis excerptum fuisse, non ita forte Codicem Vaticanum.

Codicis antiquitas probari potest ex asteriscis, et obelis, item ex characteribus, et ex charta, denique in fine Isaiæ notatur hic numerus, ςτωη', qui videtur esse annus æræ vulgaris inter Græcos ab orbe condito, quo amanuensis voluerit consignare tempus descriptionis hujus, sicque difficultas est in tertia littera, quæ non potest esse ω; hæc enim littera nota est centenarii octavi, cum tamen in hac penultima sede requiratur nota alicujus denarii: scriptum igitur a librario videtur per errorem, aut calami lapsu, ω pro π: π autem significat octoginta; si hoc sequamur, numerus hic erit 6388, ex quo si detrahamus 5508, qui est annus Christi nati ab orbe creato, secundum Græcos, residuus 880 erit annus Christi, quo hæc scripta esse dicuntur; conspectus porro ipse chartæ, et manus hanc ætatem hujus scripturæ facile suadet.

Omittendum non est, in hoc Codice contineri præter iv Prophetas majores, ut vocant, a fol. 172 ad fol. 188. breve Commentarium in somnium Nabuchodonosor a S. Hippolyto Martyre episcopo Portuensi compositum, cujus meminit Hieronymus in lib. Script. ecclesiast., Eusebius item et alii; dicit enim Hieronymus Hippolytum, præter alia multa, scripsisse in Danielelem. Hoc opus in lucem huc usque editum non fuit, cui simile in Vaticana asservatur.

Denique operæ pretium fore putarem, hunc Codicem typis mandari, adhibita peritissimorum industria quæ omnino necessaria esse videtur ad emendationem et collationem.

Huc usque Testimonia in ipso Codice Chisiano asservantur.

D. JOANNIS MABILLONII

Iter Italicum, pag. 92.

Omnibus præstat Codex Græcus insignis ab annis minimum octingentis scriptus, continens quatuor Prophetas majores, item breve Commentarium in somnium Nabuchodonosoris a sancto Hippolyto Martyre et episcopo compositum, cujus meminit Eusebius, et post eum Hieronymus aliique. Hic Codex videtur ex ipsismet Origenis Hexaplis excerptus, uti discrete legitur fol. 130 recto, item fol. 135, 167, et fol. 315 verso, ut Holstenius qui Codicem viderat et fere integrum descripserat observavit. Appositi sunt passim asterisci et obeli. Huic similis est alter Codex in Bibliotheca Vaticana. Denique in fine Isaïæ apponuntur quidam numeri quibus tempus seu annum scripti Codicis designari quidam ab Alexandro VII consulti existimarunt. At numerum versuum his notis significari non dubitamus HCAIAC STI. T ΩK, id est, Isaïæ στλχοι (στυχοι) seu versus tria millia octingenti ac viginti.

D. BERNARDI MONTFAUCONII

Diarium Italicum, pag. 237.

Prophetæ omnes Græce cum Commentariis Origenis et Hesyehii, ac Epistolis, Præfationibusque antiquis. Codex x sæculi eximie notæ membranaceus, Romæ in Bibliotheca Ghiggiana. Codex bombycinus alius, Prophetas item omnes complectens cum obelis et asteriscis, ac quibusdam Hexaplorum lectionibus ad marginem.

CARDINALIS QUIRINI

Ex Epistola ad A. S. Mazochium xvi Kal. Dec. 1742.

Præsto mihi adest admodum opportune antiquiss. Codex Ms. Chisianæ Bibliothecæ, quem ex singulari inclytæ ejus familiæ beneficio in manibus modo habeo, ac servabo, donec Brixie mihi repetendæ tempus advenerit. Is quatuor Prophetas majores ex Origenianis Hexaplis accurate excerptos complectens, auro contra carior, et patera aurea gemmis gravi pretiosior existimandus, ut loquitur Leo Allatius . . . Inde itaque depromere animus mihi est Jeremiæ prophetæ, qui primo loco inter quatuor illos ibi occurrit, caput unum in specimen propensæ meæ voluntatis in suppeditandis ex ipso, quæcunque studiis iisdem tuis quaqua ratione conducere posse cognosces. Hexaplaris vero textus ille præter obelos et asteriscos Origenianos, notis etiam marginalibus lectiones ex Aquilæ et Symmachi versionibus sed aliunde depromptas præferentibus exornatur in apographo ex vetustiss. illo Cod. derivato, cura profecto Leonis Allatii, cui opus illud integrum evulgandi Alexander VII P. M. provinciam demandaverat.

A. S. MAZUCHII

Ex Epistola ad card. Quirinum prid. Kal. Mart. 1743,

adjunctaque Diatriba pag. xxvi.

Pudet me, Quirine Card. Amplissime, qui quod de Diptychis priore loco dixerim, Chisiano exemplari ad ultimum reservato (neque id sine turpi ὑστερολογίᾳ; quandoquidem in epistola illa altera tua eruditissima, cui nunc respondere adutor, Codex Chisianus prior procedebat, pone Diptychon sequebatur), nunc demum spatii exclusus iniquis, ut ille ait, reperiar. Etenim qui plura omnino, quam necesse fuerat, de Diptychis disseruerim, de Codice illo optimo ac præclarissimo qui nunc possim pro dignitate eloqui? — Mearum nunc partium erit, quæ de Codicis illius indole (quantum quidem ex fragmentis ad me missis potui judicare) adnotaverim, ne forte indignissimus tanto munere fuisse videar, breviter indicare. Ac primum omnium Codicis Chisiani textus merito Hexaplaris appellabitur, quia ex LXXvirali textu illo emendatissimo in Hexaplis apposito fideliter descriptus. Nam etsi Theodotionea quædam additamenta sub asteriscis inserta haberet: tamen quia demptis pannis illis, quos sub asterisco adsuerat Adamantius, textus Hexaplaris redibat, Codex Chisianus rectissime Hexaplaris dicetur. Quo spectat illud Hieronymi, « Vis amator esse verus LXX Interpretum? non legas ea, quæ sub asteriscis sunt. » Qui certe asterisci ab Hexaplarum Seniorum contextu aberant.

EJUSDEM

Spicilegii Bibliici tom. I, pag. 315.

Hieronymus (Præfatione in Danielelem) jam olim monuerat, Prophetam hunc non juxta LXX Interpp., sed juxta Theodotionem Ecclesiæ legere, additis tamen ab Origene asteriscis et obelis. Ex quibus verbis arguitur non aliam fuisse causam cur processu temporis textus Prophetæ ex LXX deperierit, quam quia l-ctionis Danielicæ juxta LXXviros desuetudinem mox consecuta fuerit et ejus Prophetæ transcribendi desuetudo, in tantum ut eo tandem eventum fuerit ut Seniorum Danielicis textus rarissimus ac ferme pro deplorato haberetur; et in Græcis omnibus Biblior. LXXviralium editionibus Daniel non ille prostaret, quem ipsi LXX dedissent, sed quem Theodotion elucubraverat, qui mature admodum in locum LXXvirorum invaserat.

Et eo jam res loci erat, cum ecce auditum fuit anno superiore in Chisiano Seniorum quantivis pretii Codice exstare LXXviralem Danielis interpretationem a Theodotionea distinctam.

APPROBATIONES.

Prodit tandem in publicam lucem, studio et opera viri Hebraice, Græcæ, et Latine doctissimi, Prophetiæ Danielis diu multumque a sacrarum Litterarum studiosis expectata Septuaginta Interpretum Versio. Diuturni desiderii expectationem explebunt præclaræ adnotationes singulis ejusdem Prophetiæ capitibus subjectæ, in quibus singularis apparet clariss. viri linguarum, Græcæ præsertim peritia, et illustris multiplici doctrina ingenii judicii que lumen elucet. Apologia vero, quam in quinque Dissertationes distribuit pro sententia Patrum de Septuagintavirali Versione, incredibilem habet, quæ ad sacræ profanamque eruditionem pertinent, pulcherrimarum rerum varietatem et copiam, et in iis quædam etiam, quæ viris in hoc studiorum genere versatis ipsa sui novitate se commendabunt. Librum igitur omni eruditionis genere abundantem, mandato Rmi Patris Ricchinii Sac. Palatii Apostolici Magistri cupidissime et diligentissime legi; eumque tum Catholicæ Fidei tum bonis moribus reperi congruentem, et sacrarum studiorum cultoribus utilissimum fore confido. Quamobrem dignissimum censeo, qui typis impressus in publicum profertur. Datum Romæ ix Kal. Maii ciorocclxxii.

M. Ang. Giacomellus archiepsc. Chalcedonensis.

Quod cupide expetendum erat, ut Prophetiæ Danielis Græcam Septuaginta Senum Interpretationem, quam multi temporum injuria intercidisse arbitrabantur, unus aliquis Hebraice, Græcæ, Latineque doctus sineis truncibusque blattis ereptam vulgaret; id nunc demum incredibili meo lætitiæ, atque voluptatis sensu perfectum video cl. viri opera, qui non modo Græcam eandem Versionem Latinam fieri curavit, sed egregiis etiam illustravit adnotationibus; hisque addidit Dissertationes, quarum hæc est Inscriptio, *Apologia Sententiæ Patrum de Septuagintavirali Versione*. Id ego tam præclarum opus a Rmo P. Fr. Thoma Augustino Ricchinio Sacri Palatii Apostolici Magistro jussus, diligenter legi; cumque orthodoxæ doctrinæ, rectæque morum institutioni consonum, plenumque reconditoris eruditionis, ac proinde gloriæ Auctori suo, et Ecclesiæ catholicæ utilitati atque ornamento futurum, perspexerim, dignum luce publica judicavi.

Dabam Romæ in Cænobio S. Mariæ sup. Minerv. xii Kal. Oct. 1771.

Fr. Thomas Maria Mamachus Ord. Prædic.
Theologus Casanatenensis.

[In recodendo septuagintavirali et Theodotionis textu tanta cum religione editionem Romanam sequi placuit, ut vel iis quæ vitiosa apparent, parcendum esse censuerimus. Hac de re lectorem benevolum semel monuisse sufficiat. DRACH.]

ΔΑΝΙΗΛ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ Ο .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

1. Ἐπὶ βασιλείῳ Ἰωακείμ τῆς Ἰουδαίας ἔτους τρίτου παραγενόμενος Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλώνης εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπολιόρκει αὐτήν.

2. Καὶ παρέδωκεν αὐτὴν Κύριος εἰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ Ἰωακείμ τὸν βασιλέα τῆς Ἰουδαίας, καὶ μέρος τι τῶν ἱερῶν σκευῶν τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπήνεγκεν αὐτὰ εἰς Βαβυλῶνα εἰς γῆν Σενάαρ εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ τὰ σκεύη /. καὶ ἀπηρεύαστο αὐτὰ ἐν τῷ εἰδωλεῖῳ αὐτοῦ.

3. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἀβιεσδρὶ τῷ ἑαυτοῦ ἀρχισυνούχῳ, ἀγαγεῖν αὐτῷ ἐκ τῶν υἱῶν τῶν μεγίστων τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλέκτων,

4. Νεανίσκους ἀμώμους, καὶ ἐνειδεῖς, καὶ ἐπιστήμονας ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ γραμματικούς, καὶ συνετοὺς, καὶ σοφοὺς, καὶ ἰσχύοντας, ὥστε εἶναι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα, καὶ διάλεκτον Χαλδαϊκὴν.

5. Καὶ εἶδοσθαὶ αὐτοὺς ἐκθεσιν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου, οὗ πίνει ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐκπαιδεῦσαι αὐτοὺς ἔτη τρία, καὶ ἐκ τούτων στήσαι ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως.

6. Καὶ ἦσαν ἐκ τοῦ γένους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, Δανιήλ, Ἀνανίας, Μισαήλ, Ἀζαρίας.

DANIEL

JUXTA LXX.

CAPUT I.

1. Sub Joacim rege Judææ anno tertio cum advenisset Nabuchodonosor rex Babylonis in Jerusalem, obsidebat eam.

2. Et tradidit eam Dominus in manus ejus, et Joacim regem Judææ, et partem quamdam sacrarum vasorum Domini, et asportavit ea in Babylonem in terram Senaar in domum dei sui et vasa, et collocavit ea in templo idoli sui.

3. Et dixit rex Abiesdri principi suorum eunuchorum, ut adduceret sibi de filiis optimatum Israel, et de regio semine, et de electis,

4. Adolescentulos, immaculatos, et speciosos forma, et peritos in omni sapientia literisque excultos, et intelligentes, et sapientes, et robustos, ut essent in domo regis, et doceret eos literas, et dialectum Chaldaicam.

5. Utque daretur eis, quod mandatum erat ex domo regis per singulos dies, et de regia mensa, et de vino, quod bibit rex, et erudiret eos tribus annis, deinde starent in conspectu regis.

6. Et fuerunt de genere filiorum Israel, qui erant de Judæa, Daniel, Ananias, Misael, Azarias.

7. Et imposuit eis princeps eunuchorum nomina : A Danieli quidem Baltasar, Anania Sedrach, et Misaeli Misach, et Azariae Abdenago.

8. Et cogitavit Daniel in corde, ne pollueretur in cibo regis, et in vino, quod bibit : et rogavit principem eunuchorum, ne coinquinaretur.

9. Et dedit Dominus Danieli honorem et gratiam in conspectu principis eunuchorum.

10. Et dixit princeps eunuchorum Danieli, Angor metu domini mei regis, qui ordinavit cibum vestrum, et potum vestrum, ne videat facies vestras diversas et infirmas præ adolescentulis alienigenarum, qui aluntur vobiscum, et periculum proprii colli subeam.

11. Et dixit Daniel Abiesdri, qui declaratus fuerat archieunuchus super Danielelem, Ananiam, Misaelem, Azariam:

12. Tenta, quæso, pueros tuos per dies decem, et detur nobis de leguminibus terræ, ut comedamus, et aquam bibamus.

13. Et si appareat aspectus noster diversus ab aliis adolescentulis, qui edunt de regia cœna, sicut volueris, sic utere servis tuis.

14. Fecitque eis hoc modo, et tentavit eos diebus decem.

15. Post decem dies apparuit aspectus eorum pulcher, et habitus corporis melior alitis adolescentulis, qui edebant regiam cœnam.

16. Et erat Abiesdri tollens cœnam eorum, et vinum eorum, et pro his dabat eis de leguminibus.

17. Et adolescentulis dedit Dominus scientiam, et intelligentiam, et prudentiam in omni arte literaria : Danieli vero dedit intelligentiam in omni verbo, et visione, et somniis, et in omni sapientia.

18. Post autem dies istos jussit rex introduci eos : et introducti sunt a principe eunuchorum ad regem Nabuchodonosor.

19. Cumque eis collocutus est rex ; et non inventus est in sapientibus similis Danieli, et Ananiae, et Misaeli, et Azariae, erantque apud regem.

20. Et in omni verbo, et intelligentia, et disciplina quæcumque sciscitatus est ab eis rex, deprehendit eos sapientiores decuplum super sophistas, et philosophos, qui erant in omni regno ejus, et glorificavit eos rex, et constituit eos principes, et declaravit eos sapientes super omnes, qui erant in negotiis ejus in universa terra ejus, et in regno ejus.

21. Et fuit Daniel usque ad primum annum regni Cyri regis Persarum.

CAPUT II.

1. Et in anno secundo regni Nabuchodonosor accidit, ut in visiones et somnia incideret rex, et turbaretur in somnio suo, et somnus ejus fugit ab eo.

7. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιεunuῶχος ὀνόματα, τῷ μὲν Δανιὴλ Βαλτάσαρ, τῷ δὲ Ἀνανίᾳ Σεδράχ, καὶ τῷ Μισαὴλ Μισάχ, καὶ τῷ Ἀζαρίᾳ Ἀβδεναγῶ.

8. Καὶ ἐνεθυμήθη Δανιὴλ ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅπως μὴ ἀλισγηθῆ ἔν τῷ δεῖπνῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ πίνει οἴνῳ· καὶ ἤξιωσε τὸν ἀρχιεunuῶχον, ἵνα μὴ συμμολυνθῆ.

9. Καὶ ἔδωκε Κύριος τῷ Δανιὴλ τιμὴν καὶ χάριν ἐναντίον τοῦ ἀρχιεunuῶχου.

10. Καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιεunuῶχος τῷ Δανιὴλ, Ἀγωνιῶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρωσίαν ὑμῶν, καὶ τὴν πόσιν ὑμῶν, ἵνα μὴ ἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν διατετραμμένα καὶ ἀσθενῆ παρὰ τοὺς συντρεφομένους ὑμῖν νεανίας τῶν ἀλλογενῶν, καὶ κινδυνεύσω τῷ ἰδίῳ τραχήλῳ.

B 11. Καὶ εἶπεν Δανιὴλ Ἀβιεσδρί τῷ ἀναδειχθέντι ἀρχιεunuῶχῳ ἐπὶ τὸν Δανιὴλ, Ἀνανίαν, Μισαὴλ, Ἀζαρίαν·

12. Πείρασον δὴ τοὺς παιδᾶς σου ἐφ' ἡμέρας δέκα, καὶ δοθήτω ἡμῖν ἀπὸ τῶν ὀσπρίων τῆς γῆς, ὥστε κάπτειν, καὶ ὕδροποτεῖν.

13. Καὶ ἐὰν φανῆ ἡ ὄψις ἡμῶν διατετραμμένη παρὰ τοὺς ἄλλους νεανίσκους τοὺς ἐσθιόντας ἀπὸ τοῦ βασιλικῆοῦ δεῖπνου, καθὼς ἐὰν θέλῃς, οὕτω χρῆσαι τοῖς παισὶ σου.

14. Καὶ ἐχρήσατο αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον, καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα.

15. Μετὰ τὰς δέκα ἡμέρας, ἐφάνη ἡ ὄψις αὐτῶν καλὴ, καὶ ἡ ἕξις τοῦ σώματος κρείστων τῶν ἄλλων νεανίσκων τῶν ἐσθιόντων τὸ βασιλικὸν δεῖπνον.

C 16. Καὶ ἦν Ἀβιεσδρί ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον αὐτῶν, καὶ τὸν οἶνον αὐτῶν, καὶ ἀντεδίδου αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ὀσπρίων.

17. Καὶ τοῖς νεανίσκοις ἔδωκεν ὁ Κύριος ἐπιστήμην, καὶ σύνεσιν, καὶ φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμματικῇ τέχνῃ· καὶ τῷ Δανιὴλ ἔδωκε σύνεσιν ἐν παντὶ ῥήματι· καὶ ὄράματι, καὶ ἐνυπνίοις, καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ /.

18. Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας, ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς, καὶ εἰσηχθησαν ἀπὸ τοῦ ἀρχιεunuῶχου πρὸς τὸν βασιλέα Ναβουχοδονόσορ.

19. Καὶ ὠμίλησεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς· καὶ οὐχ εὐρέθη ἐν τοῖς σοφοῖς ὁμοῖος τῷ Δανιὴλ, καὶ Ἀνανίᾳ, καὶ Μισαὴλ, καὶ Ἀζαρίᾳ, καὶ ἦσαν παρὰ τῷ βασιλεῖ.

D 20. Καὶ ἐν παντὶ λόγῳ, καὶ συνέσει, καὶ παιδείᾳ, ὅσα ἐζήτησε παρ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, κατέλαθεν αὐτοὺς + σοφωτέρους /· δεκαπλασίως ὑπὲρ τοὺς σοφιστὰς, καὶ τοὺς φιλοσόφους τοὺς ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ + καὶ ἐδόξασεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, καὶ ᾤ κατέστησεν αὐτοὺς ἀρχοντας, καὶ ἀνέδειξεν αὐτοὺς ᾤ σοφοὺς παρὰ πάντας τοὺς αὐτοῦ ἐν πράγμασιν ᾤ + ἐν πάσῃ τῇ γῆ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ /.

21. Καὶ ἦν Δανιὴλ ἕως τοῦ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας Κύρου βασιλέως Περσῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

1. Καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ, συνέβη εἰς ὄραματα καὶ ἐνύπνια ἐμπεσεῖν τὸν βασιλέα, καὶ παραχθῆναι ἐν τῷ ἐνυπνίῳ αὐτοῦ· καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐγένετο ἀπ' αὐτοῦ.

2. Καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς εἰσενεχθῆναι τοὺς Ἀἰπαιοὺς, καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς φαρμακοὺς τῶν Χαλδαίων, ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ· καὶ παραγενόμενοι ἔστησαν παρὰ τῷ βασιλεῖ.

3. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς· Ἐνύπνιον ἐώρακα, καὶ ἐκινήθη μου τὸ πνεῦμα· ἐπιγνῶναι οὖν θέλω τὸ ἐνύπνιον.

4. Καὶ ἐλάλησαν οἱ Χαλδαῖοι πρὸς τὸν βασιλέα συριοσί· Κύριε βασιλεῦ, τὸν αἰῶνα ζῆθι· ἀνάγγειλον τὸ ἐνύπνιον σου τοῖς παισὶ σου, καὶ ἡμεῖς σοὶ φράσομεν τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ.

5. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπε τοῖς Χαλδαίοις ✕ Ὁ λόγος ἀπ' ἐμοῦ ἀπέστη /· διότι ἐὰν μὴ ἀπαγγεῖλητέ μοι ἐπ' ἀληθείας τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν δηλώσητέ μοι, παραδειγματισθήσεσθε, καὶ ἀναληφθήσεται ὑμῶν τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὸ βασιλικόν. B

6. Ἐὰν δὲ τὸ ἐνύπνιον διασαφήσητέ μοι, καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν ἀναγγεῖλητε, λήψεσθε δόματα παντοῖα, καὶ δοξαστήσεσθε ὑπ' ἐμοῦ· δηλώσατέ μοι τὸ ἐνύπνιον, καὶ κρίνατε.

7. Ἀπεκρίθησαν δὲ ἐκ δευτέρου λέγοντες· Βασιλεῦ, τὸ ὄραμα εἶπον, καὶ οἱ παῖδες σου κρίνουσι πρὸς ταῦτα.

8. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, Ἐπ' ἀληθείας οἶδα, ἔτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε· καθάπερ ἐώρακατε, ἔτι ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ πρᾶγμα· + καθάπερ οὖν + προστέσαχα, οὕτως ἔσται /.

9. Ἐὰν μὴ τὸ ἐνύπνιον ἀπαγγεῖλητέ μοι ἐπ' ἀληθείας + καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν δηλώσητε /· θανάτῳ περιπεσεῖσθε· συνεῖπασθε γὰρ λόγους ψευδεῖς ποιήσασθαι ἐπ' ἐμοῦ, ἕως ἂν ὁ καιρὸς ἀλλοιωθῇ. Nῦν οὖν ἐὰν τὸ ῥῆμα εἰπητέ μοι + ὁ τὴν νύκτα ἐώρακα /· γνώσομαι, ὅτι καὶ τὴν τούτου κρίσιν δηλώσητε. C

10. Καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ Χαλδαῖοι ἐπὶ τοῦ βασιλέως, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς δυνήσεται εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ ὃ ἐώρακε, καθάπερ σὺ ἔρωτᾷς· καὶ πᾶς βασιλεὺς, καὶ πᾶς δυνάστης τοιοῦτο πρᾶγμα οὐκ ἐπερωτᾷ πάντα σοφόν, καὶ μάγον, καὶ Χαλδαῖον.

11. Καὶ ὁ λόγος, ὃν ζητεῖς, βασιλεῦ, βαρὺς ἔστι + καὶ ἐπίδοξος /· καὶ οὐδεὶς ἔστιν ὃς δηλώσει ταῦτα τῷ βασιλεῖ, εἰ μὴ τις ἄγγελος, οὗ οὐκ ἔστι κατοικητήριον μετὰ πάσης σαρκός· ὁθεν οὐκ ἂν δέχεται γενέσθαι, καθάπερ οἶει.

12. Τότε ὁ βασιλεὺς στυγνὸς γενόμενος, καὶ περιλυπὸς προσέταξεν ἐξαγαγεῖν πάντας τοὺς σοφοὺς τῆς Βαβυλωνίας. D

13. Καὶ ἐδογματίσθη πάντας ἀποκτείνειν· ἐζητήθη δὲ ὁ Δανιὴλ καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ χάριν τοῦ συναπολέσθαι.

14. Τότε Δανιὴλ εἶπε βουλήν καὶ γνώμην, ἣν εἶχεν, Ἀριωχῆ τῷ ἀρχιμαγείρῳ τοῦ βασιλέως, ᾧ προσέταξεν ἐξαγαγεῖν τοὺς σοφιστὰς τῆς Βαβυλωνίας.

15. Καὶ ἐπυνθάνετο αὐτοῦ λέγων, ✕ Ἀρχων τοῦ βασιλέως /· περὶ τίνος δογματίζεται πικρῶς παρὰ τοῦ βασιλέως; Τότε τὸ πρόσταγμα ἐσήμανεν ὁ Ἀριώχης τῷ Δανιήλ.

16. Ὁ δὲ Δανιὴλ εἰσῆλθε ταχέως πρὸς τὸν βασι-

2. Et iussit rex, ut introducerentur incantatores et magi, et malefici Chaldæorum ad annuntiandum regi somnia ejus : et advenientes steterunt coram rege.

3. Et dixit eis rex : Somnium vidi, et turbatus est spiritus meus : volo igitur scire somnium.

4. Et locuti sunt Chaldæi ad regem Syriace : Domine rex, in sempiternum vive : indica somnium tuum servis tuis, et nos tibi dicemus interpretationem ejus.

5. Respondens autem rex dixit Chaldæis : Sermo a me recessit. Ideoque nisi indicaveritis mihi in veritate somnium, et interpretationem ejus ostenderitis mihi, omnibus exemplo eritis, et redigentur substantiæ vestræ in regium fiscum.

6. Si autem somnium manifestum feceritis mihi, et interpretationem ejus indicaveritis, accipietis præmia omne genus, et honorem a me : ostendite mihi somnium, atque discernite.

7. Responderunt autem secundo dicentes : Rex, visionem dic ; et pueri tui posthac interpretabuntur.

8. Et dixit eis rex : In veritate novi, quod tempus vos redimitis, prout vidistis, quod recesserit a me res. Quemadmodum igitur præcepi, sic erit.

9. Nisi somnium indicaveritis mihi in veritate et interpretationem ejus ostenderitis, morte cadetis : inter vos enim loquimini, ut verba mendacia componatis in me, donec tempus pertranseat. Nunc igitur si verbum dixeritis mihi quod nocte vidi, cognoscam, quod etiam interpretationem hujus ostendetis.

10. Et responderunt Chaldæi coram rege : quod Nemo ex his qui sunt in terra, poterit dicere regi quod vidit, sicut tu sciscitaris : et omnis rex, et omnis dynasta hujuscemodi rem minime sciscitatur ab omni sapiente, et mago, et Chaldæo.

11. Et sermo, quem quæris, rex, gravis est et sublimis, et nullus est qui ostendet hæc regi, nisi aliquis angelus, cujus non est commoratio cum omni carne, unde non potest fieri, quemadmodum opiuaris.

12. Tunc rex mæstus, et supra modum dolore affectus præcepit, ut educerent omnes sapientes Babylonis.

13. Et edictum promulgatum est, ut omnes interficerentur : quæsitus est autem Daniel, et omnes qui cum eo erant, ut simul perirent.

14. Tunc Daniel dixit consilium, et sententiam, quam habebat, Ariocho principi militiæ regis, cui mandaverat, ut educeret sophistas Babylonis.

15. Et sciscitabatur ab eo dicens, Princeps regis, quare decernitur severe a rege? Tunc mandatum indicavit Ariochus Danieli.

16. Daniel autem ingressus est celeriter ad re-

gem, et rogavit, ut daretur sibi tempus a rege; et ostenderet omnia coram rege.

17. Tunc revertens Daniel in domum suam, Ananiæ, et Misacli, et Azariæ consociis enarravit omnia.

18. Et indixit jejunium, et deprecationem et afflictionem ad quærendum a Domino altissimo de mysterio hoc, ut non traderentur Daniel, et qui cum eo, in perditionem simul cum sophistis Babylonis.

19. Tunc Danieli in visione in ipsa nocte mysterium regis patefactum est clare: tunc Daniel benedixit Domino altissimo, et exclamans dixit:

20. Sit nomen Domini magni benedictum in sæculum, quia sapientia et magnificentia ejus sunt.

21. Et ipse mutat tempora et ætates, transferens reges, et constituens: dans sapientibus sapientiam, et intelligentiam his, qui sunt in scientia.

22. Revelans profunda et obscura, et cognoscens quæ in tenebris, et quæ in lumine; et apud ipsum est solutio.

23. Tibi, Domine patrum meorum, confiteor, ac te laudo, quia sapientiam et prudentiam dedisti mihi: et nunc declarasti mihi quæ rogavi, ut ostenderem regi postea.

24. Ingressus autem Daniel ad Arioch, qui constitutus fuerat a rege, ut interficeret omnes sophistas Babylonis, dixit ei: Sophistas quidem Babylonis ne perdas: sed introduce me ad regem, et singula regi aperiam.

25. Tunc Arioch cum festinatione introduxit Daniele ad regem, et dixit ei: Inveni hominem sapientem de captivitate filiorum Judææ, qui regi aperiet singula.

26. Respondens autem rex dixit Danieli, qui cognominabatur Chaldaice Baltasar: Poteris indicare mihi visionem, quam vidi, et interpretationem ejus?

27. Exclamans autem Daniel coram rege ait: Mysterii, quod vidit rex, non est sapientum, et maleficorum, et incantatorum, et gazarenorum explicatio.

28. Sed est Deus in cælo revelans mysteria, qui significavit regi Nabuchodonosor quæ oportet fieri in novissimis diebus.

29. Et qui revelat mysteria, ostendit tibi quæ oportet fieri.

30. Mihi vero non propter sapientiam, quæ sit in me super omnes homines, mysterium hoc aperitum est, sed explanatum est mihi, ut nota fierent regi, quæ concepisti animo tuo in cognitione.

31. Et tu, rex, vidisti, et ecce imago una, et erat imago illa magna nimis, et aspectus ipsius sublimis stabat contra te, et visio imaginis terribilis.

λέα, καὶ ἤξιωσεν, ἵνα δοθῆ αὐτῷ χρόνος παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ δηλώσῃ πάντα ἐπὶ τοῦ βασιλέως.

17. Τότε ἀπελθὼν Δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τῷ Ἀνανίᾳ, καὶ Μισαήλ, καὶ Ἀζαρίᾳ τοῖς συνεταίροις ὑπέδειξε πάντα.

18. Καὶ παρήγγειλε νηστείαν καὶ δέησιν + καὶ τιμωρίαν ζητῆσαι / . παρὰ τοῦ Κυρίου τοῦ ὑψίστου περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως μὴ ἐκδοθῶσι Δανιὴλ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς ἀπόλειαν ἅμα τοῖς σοφισταῖς Βαβυλωνῶνος.

19. Τότε τῷ Δανιὴλ ἐν ὁράματι ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ τὸ μυστήριον τοῦ βασιλέως ἐξεφάνθη εὐσήμως· τότε Δανιὴλ εὐλόγησεν τὸν Κύριον τὸν ὑψίστον, καὶ ἐκφωνήσας εἶπεν·

20. Ἔστω τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου τοῦ μεγάλου εὐλογημένον εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ ἐστι.

21. Καὶ αὐτὸς ἄλλοιοὶ καιροὺς καὶ χρόνους, μεθιστῶν βασιλεῖς, καὶ καθιστῶν, διδοὺς σοφοῖς σοφίαν, καὶ σύνεσιν τοῖς ἐν ἐπιστήμῃ οὖσιν.

22. Ἀνακαλύπτων τὰ βαθεὰ καὶ σκοτεινὰ, καὶ γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὰ ἐν τῷ φωτὶ, καὶ παρ' αὐτῷ κατάλυσις.

23. Σοί, Κύριε τῶν πατέρων μου, ἐξομολογοῦμαι, καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ φρόνησιν ἔδωκάς μοι, καὶ νῦν ἐσημάνάς μοι ὅσα ἤξιωσα, τοῦ δηλώσαι τῷ βασιλεῖ πρὸς ταῦτα.

24. Εἰσελθὼν δὲ Δανιὴλ πρὸς τὸν Ἀριὼχ τὸν κατασταθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς σοφιστὰς τῆς Βαβυλωνίας, εἶπεν αὐτῷ, Τοὺς μὲν σοφιστὰς τῆς Βαβυλωνίας μὴ ἀπολέσης, εἰσάγαγε δέ με πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἕκαστα τῷ βασιλεῖ δηλώσω.

25. Τότε Ἀριὼχ κατὰ σπουδὴν εἰσήγαγε τὸν Δανιὴλ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι Εὐρύχα ἄνθρωπον σοφὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἱῶν τῆς Ἰουδαίας, ὃς τῷ βασιλεῖ δηλώσει ἕκαστα.

26. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπε τῷ Δανιὴλ, ἐπικαλούμενῳ δὲ Χαλδαῖστί Βαλτάσαρ· Ἀυτήσῃ δηλώσαι μοι τὸ ὄραμα ὃ εἶδον, καὶ τὴν τούτου σύγκρισιν;

27. Ἐκφωνήσας δὲ ὁ Δανιὴλ ἐπὶ τοῦ βασιλέως, εἶπε· Τὸ μυστήριον ὃ ἑώρακεν ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἐστὶ σοφῶν καὶ φαρμακῶν, καὶ ἐπαιδῶν, καὶ γαζαρηνῶν ἢ δῆλωσις.

28. Ἄλλ' ἐστὶ Θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀνακαλύπτων μυστήρια, ὃς ἐδήλωσα τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν.

29. Καὶ ἀνακαλύπτων μυστήρια ἐδήλωσέ σοι ἃ δεῖ γενέσθαι.

30. Κάμοι δὲ οὐ παρὰ τὴν σοφίαν, τὴν οὖσαν ἐν ἐμοὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τὸ μυστήριον τοῦτο ἐξεφάνθη, ἀλλ' ἔνεκεν τοῦ δηλωθῆναι τῷ βασιλεῖ ἐσημάνθη μοι, ἃ ὑπέλαβες τῇ καρδίᾳ σου ἐν γνώσει.

31. Καὶ σὺ, βασιλεῦ, ἑώρακας, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, καὶ ἦν ἡ εἰκὼν ἐκεῖνη μεγάλη σφόδρα, καὶ ἡ πρόσωψις αὐτῆς ὑπερφερῆς ἐστήκει ἐναντίον σου, καὶ ἡ πρόσωψις τῆς εἰκόνας φοβερά.

32. Καὶ ἦν κεφαλὴ αὐτῆς ἀπὸ χρυσοῦ χρηστοῦ, ἅ τὰ στήθος καὶ οἱ βραχίονες ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῦ.

33. Τὰ δὲ σκέλη σιδηρᾶ, οἱ πόδες μέρος μὲν τι σιδηροῦ, μέρος δὲ τι ὀστράκου.

34. Ἐώρακας ἕως οὗ ἐτμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἀνευ χειρῶν, καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς, καὶ ὀστρακίνοους, καὶ κατήλασεν αὐτά.

35. Τότε λεπτὰ ἐγένετο ἅμα ὁ σίδηρος καὶ τὸ ὀστράκον, καὶ ὁ χαλκός, καὶ ὁ ἀργυρός, καὶ τὸ χρυσοῖον· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ λεπτότερον ἀχύρου ἐν ἄλωνι· καὶ ἐβόησαν αὐτὰ ὁ ἀνεμος, ὥστε μηδὲν καταλειφθῆναι ἐξ αὐτῶν, καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγένετο ὄρος μέγα, καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν.

36. Τοῦτο τὸ ὄραμα, καὶ τὴν κρίσιν δὲ ἐροῦμεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως.

37. Σὺ, βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλέων, καὶ σοὶ ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν ἰσχύν, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δόξαν ἐδωκεν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ.

38. Ἀπὸ ἀνθρώπων, καὶ θηρίων ἀγρίων, καὶ πετεινῶν οὐρανοῦ + καὶ τῶν + ἰχθύων τῆς θαλάσσης / παρέδωκεν ὑπὸ τὰς χεῖράς σου κυριεύει πάντων· σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσοῦ.

39. Καὶ μετὰ σὲ ἀναστήσεται βασιλεία ἐλάττων σου, καὶ τρίτη βασιλεία ἄλλη χαλκῆ, ἡ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς.

40. Καὶ βασιλεία τετάρτη ἰσχυρὰ ἕως ὁ σίδηρος / ὡς περὶ σίδηρος ὁ δαμάζων πάντα, καὶ ἕως ὁ σίδηρος πᾶν δένδρον ἐκκόπτων· καὶ σεισθήσεται πᾶσα ἡ γῆ.

41. Καὶ ὡς εἶδες τὸν πόδα αὐτῆς ἕως καὶ τοὺς δακτύλους, μέρος μὲν τι ὀστράκου κεραμικοῦ, μέρος δὲ τι σιδηροῦ, βασιλεία ἄλλη διμερῆς ἔσται ἐν αὐτῇ, καθάπερ εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμειγμένον ἅμα τῷ πηλίνῳ ὀστράκῳ.

42. Καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μὲν τι σιδηροῦν, μέρος δὲ τι ὀστράκινον· μέρος δὲ τι τῆς βασιλείας· ἔσται ἰσχυρὸν, καὶ μέρος τι ἔσται συντετριμμένον.

43. Καὶ ὡς εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμειγμένον ἅμα τῷ πηλίνῳ ὀστράκῳ, συμμιγῆς ἔσονται εἰς γένεσιν ἀνθρώπων, οὐκ ἔσονται δὲ ὁμοιοῦντες, οὔτε εὐνοοῦντες ἀλλήλοις, ὡς περ οὐδὲ ὁ σίδηρος δύναται συγκραθῆναι τῷ ὀστράκῳ.

44. Καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τῶν βασιλέων τούτων στήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἄλλην, ἣ τις ἔσται εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ οὐ φθαρθήσεται, καὶ αὕτη ἡ βασιλεία ἄλλο ἔθνος οὐ μὴ ἐάσει, πατάξει δὲ καὶ ἀφανίσει τὰς βασιλείας ταύτας, καὶ αὕτη στήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

45. Καθάπερ εἶώρακας ἐξ ὄρους τμηθῆναι λίθον ἀνευ χειρῶν, καὶ συναλοῖσθαι τὸ ὀστράκον, τὸν σίδηρον, καὶ τὸν χαλκόν, καὶ τὸν ἀργυρὸν, καὶ τὸν χρυσόν· ὁ Θεὸς ὁ μέγας ἐσήμανε τῷ βασιλεῖ τὰ ἐσόμενα ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν· καὶ ἀκριβῆς τὸ ὄραμα, καὶ πιστὴ ἡ τοῦτου κρίσις.

46. Τότε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς πεσὼν ἐπὶ

PATROL. GR. XVI.

32. Et erat caput ejus ex auro op' in o, pectus et brachia argentea, venter et femora ærea.

33. Crura autem ferrea, pedes pars quædam ferri, pars autem testæ.

34. Vidisti quoadusque scissus est lapis de monte sine manibus: et percussit imaginem super pedes ferreos, et testaceos, et demolitus est ea.

35. Tunc comminuta sunt simul ferrum, et testa, et æs, et argentum, et aurum, et facta sunt quasi minutius paleæ in area, et dispersit ea ventus, ita ut nihil relictum sit ex eis: et lapis qui percussisset imaginem, factus est mons magnus, et percussit universam terram.

36. Hæc est visio: sed etiam interpretationem dicemus coram rege.

37. Tu, o rex, rex regum es: et tibi Dominus cæli principatum, et regnum, et fortitudinem, et honorem, et gloriam dedit in universo terrarum orbe.

38. Homines, et bestias feras, et volucres cæli, et pisces maris tradidit sub manus tuas, ut dominis omnium: tu es caput aureum.

39. Et post te consurget regnum minus tuo: et tertium regnum aliud æreum, quod imperabit universæ terræ.

40. Et regnum quartum forte ut ferrum, sicut ferrum domans omnia, et sicut ferrum omniem arborem excidens; et turbabitur universa terra.

41. Et ut vidisti pedes ejus et digitos, partem quidem aliquam testæ fictilis, partem vero aliquam ferri; regnum aliud divisum erit in ipso, prout vidisti ferrum admixtum simul lutæ testæ.

42. Et digiti pedum pars quidem aliqua ferrea, pars vero aliqua testea: pars quædam regni erit fortis, et pars quædam erit contrita.

43. Et sicut vidisti ferrum admixtum simul lutæ testæ, commixti erunt in generatione hominum, sed non erunt consentientes, neque invicem convenientes, sicut neque ferrum potest commisceri testæ.

44. Et in temporibus regum istorum statuet Deus cæli regnum aliud, quod erit in sæcula, et non dissipabitur, et hoc regnum aliam gentem non patietur: percutiet autem, et desolabit regna hæc, et ipsum stabit in æternum.

45. Quemadmodum vidisti de monte scissum lapidem sine manibus, et comminuit testam, ferrum, et æs, et argentum, et aurum; Deus magnus significavit regi quæ futura sunt in novissimis diebus: et certa est visio, et fidelis hujus interpretatio.

46. Tunc Nabuchodonosor rex cadens in faciem

humi, adoravit Danielcm, et præcepit, ut sacrificia A et libamina facerent ei.

47. Et exclamans rex ad Danielecm dixit : Vere est Deus vester Deus deorum, et Dominus regum, qui patefacit mysteria abscondita solus, quia potuisti manifestare mysterium hoc.

48. Tunc rex Nabuchodonosor Danielecm magnificans, et dans dona magna et multa, constituit super negotia Babylonis, et declaravit eum principem et ducem omnium sophistarum Babylonis.

49. Et Daniel rogavit regem, ut constituerentur super negotia Babylonis Sedrach, Misach, Abdenago : et Daniel erat in regia aula.

CAPUT III.

1. Anno decimoctavo Nabuchodonosor rex gubernans civitates, et regiones, et omnes habitantes super terram ab Indica usque ad Æthiopiam fecit imaginem auream : altitudo ejus cubitorum sex : et statuit eam in campo vivarii regionis Babylonis.

2. Et Nabuchodonosor rex regum et imperans orbi terrarum toti, misit ad congregandum universas gentes, et tribus, et linguas, satrapas, duces, toparchas, et consules, præfectos, et eos, qui in potestatibus constituti per regionem, et universos, qui erant per orbem terrarum, ut venirent ad dedicationem imaginis aureæ, quam statuerat Nabuchodonosor rex.

3. Tunc congregati sunt consules, duces, toparchæ, prætores, tyranni, magi in potestatibus, et omnes principes regionum, ut venirent ad dedicationem imaginis, quam statuerat Nabuchodonosor rex, et steterunt qui adscripti erant in conspectu imaginis quam statuerat Nabuchodonosor.

4. Et præco promulgavit turbis : Vobis edicatur, gentes et regiones, populi, et linguæ.

5. Ut cum audieritis vocem tubæ, fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, symphonix, et universi generis musicorum, cadentes adoretis imaginem auream, quam statuit Nabuchodonosor rex.

6. Quicumque autem non cadens adoraverit, eadem hora injicient eum in fornacem ignis ardentem.

7. Et in tempore illo, quando audierunt omnes gentes vocem tubæ, fistulæ, et citharæ, sambucæ et psalterii et omnis sonitus musicorum, cadentes omnes gentes, tribus, et linguæ adoraverunt imaginem auream, quam statuerat Nabuchodonosor rex, in conspectu ejus.

8. In illo tempore accedentes viri Chaldæi calumniati sunt Judæos.

9. Et suscipientes dixerunt Nabuchodonosor regi : Domine rex, in æternum vive.

πρόσωπον χαμαί, προσεκύνησε τῷ Δανιήλ, καὶ ἐτάξαε οὐσίας καὶ σπονδάς ποιῆσαι αὐτῷ.

47. Καὶ ἐκφωνήσας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Δανιήλ εἶπεν· Ἐπ' ἀληθείᾳ ἐστὶν ὁ θεὸς ὑμῶν θεὸς τῶν θεῶν, καὶ Κύριος τῶν βασιλέων, ὁ ἐκφαινων μυστήρια κρυπτὰ μόνος, ὅτι ἐδυνάσθησθε δηλῶσαι τὸ μυστήριον τοῦτο.

48. Τότε ὁ βασιλεὺς + Nabuchodonosor /. Δανιήλ μεγαλύνων, καὶ δοὺς δωρεὰς μεγάλας καὶ πολλὰς, κατέστησεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Βαβυλωνίας, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἄρχοντα καὶ ἡγούμενον πάντων τῶν σοφιστῶν Βαβυλωνίας.

49. Καὶ Δανιήλ ἤξιώσατο τὸν βασιλεῖα, ἵνα κατασταθῶσιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Βαβυλωνίας Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ· καὶ Δανιήλ ἦν ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ.

B

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

1. + Ἐτους ἑκτακαιδεκάτου /. Nabuchodonosor βασιλεὺς + διοικῶν πόλεις + καὶ χώρας, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως Αἰθιοπίας /. ἐποίησεν εἰκόνα χρυστῆν· τὸ ὕψος αὐτῆς πηχῶν ἕξ· καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ τοῦ περιβάλλου χώρας Βαβυλωνίας.

2. Καὶ Nabuchodonosor βασιλεὺς + βασιλέων + καὶ κυριεύων τῆς οἰκουμένης + ὅλης /. ἀπέστειλεν ἐπισυναγαγεῖν + πάντα τὰ ἔθνη, καὶ φυ+λάς καὶ γλώσσας /. σατράπας, στρατηγούς, τοπάρχας, καὶ ὑπάτους, διοικητάς, καὶ τοὺς ἐπ' ἐξουσιῶν κατὰ χώραν, καὶ πάντας τοὺς κατὰ τὴν οἰκουμένην, ἕλθειν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τῆς εἰκόνης τῆς χρυστῆς, ἣν ἔστησεν Nabuchodonosor ὁ βασιλεὺς.

3. ✕ Τότε συνήχθησαν ὑπάτοι, στρατηγοί, τοπάρχαι, ἡγούμενοι, τύραννοι, μεγάλοι ἐπ' ἐξουσιῶν, ✕ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν χωρῶν, τοῦ ἔλθειν εἰς ✕ τὸν ἐγκαινισμὸν τῆς εἰκόνης, ἧς ἔστησε Nabuchodonosor ὁ βασιλεὺς /. + καὶ ἔστησαν οἱ προσγεγραμμένοι κατέναντι τῆς εἰκόνης ✕ ἧς ἔστησε Nabuchodonosor /.

4. Καὶ ὁ κήρυξ ἐκήρυξε τοῖς ὄχλοις· Ὑμῖν παραγγέλλεται, ἔθνη, καὶ χώραί, λαοί, καὶ γλώσσαι.

5. Ὅτι ἂν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγος, καὶ κιθάρας, σαμβύκης, καὶ ψαλτηρίου, συμφωνίας, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πετόντες προσκυνήσατε τῇ εἰκόνι τῇ χρυστῇ, ἣν ἔστησε Nabuchodonosor βασιλεὺς.

6. Καὶ πᾶς ὃς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ ✕ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβαλοῦσιν αὐτὸν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

7. Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτε ἤκουσαν πάντα τὰ ἔθνη τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος ✕ σύριγγος τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης ✕ τε καὶ ψαλτηρίου /. καὶ παντὸς ἤχου μουσικῶν, πίπτοντα πάντα τὰ ἔθνη, φυλαί, καὶ γλώσσαι προσεκύνησαν τῇ εἰκόνι τῇ χρυστῇ, ἣν ἔστησε Nabuchodonosor ✕ ὁ βασιλεὺς, κατέναντι τοῦτου.

8. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ προσελθόντες ἄνδρες Χαλδαῖοι διέβαλον τοὺς Ἰουδαίους.

9. Καὶ ὑπολαβόντες εἶπον ✕ Nabuchodonosor τῷ βασιλεῖ· Κύριε βασιλεῦ, εἰς τὸν αἰῶνα ζῆθι.

10. Σὺ, βασιλεῦ, προσέταξας καὶ ἔκρινας, ἵνα πᾶς Ἀ ἄνθρωπος, ὃς ἂν ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καὶ σύριγγος τε καὶ σαμβούκης καὶ κιθάρας, ψαλτηρίου /. καὶ παντὸς ἤχου μουσικῶν, πεσὼν προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσεῖ.

11. Καὶ ὃς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

12. Εἶσι δὲ τινες ἄνδρες Ἰουδαῖοι, οὓς κατέστησας ἐπὶ τῆς χώρας τῆς Βαβυλωνίας, Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδευαγῶ, οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι οὐκ ἐφοβήθησάν σου τὴν ἐντολήν, καὶ τῷ εἰδώλῳ σου οὐκ ἐλάτρευσαν, καὶ τῇ εἰκόνι σου τῇ χρυσεῖ, ἣ ἔστησας, οὐ προσκύνησαν.

13. Τότε Ναβουχοδονόσορ θυμωθεὶς ὀργῇ προσέταξεν ἀγαγεῖν τὸν Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδευαγῶ. Τότε οἱ ἄνθρωποι ἤχθησαν πρὸς τὸν βασιλέα.

14. Οὓς καὶ συνιδὼν Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτοῖς, Διαιτί, Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδευαγῶ, τοῖς θεοῖς μὴ οὐ λατρεύετε, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσεῖ, ἣν ἔστησα, οὐ προσκυνεῖτε;

15. Καὶ νῦν εἰ μὴ ἔχετε ἐτοιμῶς ἅμα τῷ ἀκούσαι τῆς σάλπιγγος καὶ σύριγγος τε καὶ κιθάρας, σαμβούκης τε, καὶ ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας /. καὶ παντὸς ἤχου μουσικῶν, πεσόντες προσκυνήσαι τῇ εἰκόνι τῇ χρυσεῖ /. ἣ ἔστησα· εἰ δὲ μήγε, γινώσκετε, ὅτι μὴ προσκυνησάντων ὑμῶν, αὐθιρὶ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην· καὶ ποῖος Θεὸς ἐξελίεται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;

16. Ἀποκριθέντες δὲ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδευαγῶ, εἶπαν τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ Βασιλεῦ, οὐ χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ἐπιταγῇ ταύτῃ ἀποκριθῆναι σοι.

17. Ἐστὶ γὰρ Θεὸς ἐν οὐρανοῖς εἰς Κύριος /. ἡμῶν, ὃν φοβούμεθα, ὃς ἐστὶ δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς καὶ τῆς καιομένης /. καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ἐξελίεται ἡμᾶς.

18. Καὶ τότε φανερόν σοι ἔσται καὶ βασιλεῦ /. ὅτι οὔτε τῷ εἰδώλῳ σου λατρεύομεν, οὔτε τῇ εἰκόνι σου τῇ χρυσεῖ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν.

19. Τότε Ναβουχοδονόσορ ἐπλησθῆ θυμοῦ, καὶ ἡ μορφή τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπὶ Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδευαγῶ, καὶ ἐπέταξε καῖναι τὴν κάμινον ἐπταπλασίως, παρ' ὃ ἔδει αὐτὴν καῖναι.

20. Καὶ ἄνδρας ἰσχυροτάτους τῶν ἐν τῇ δυνάμει ἐπέταξε, συμποδίσαντας καὶ τὸν Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδευαγῶ /. ἐμβάλειν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

21. Τότε οἱ ἄνδρες ἐκείνοι συνεποδίσθησαν, ἔχοντες τὰ ὑποδήματα αὐτῶν, καὶ τὰς τιάρας αὐτῶν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν σὺν τῷ ἱματισμῷ αὐτῶν, καὶ ἐβλήθησαν εἰς τὴν κάμινον καὶ τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

22. Ἐπειδὴ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως ἤπειγα· καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ὑπὲρ τὸ πρότερον ἐπταπλασίως, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ προχωρηθέντες, συμποδίσαντες αὐτοὺς καὶ προσεαγαγόντες τῇ καμίνῳ ἐνεβόλοσαν εἰς αὐτήν.

23. Τοὺς μὲν οὖν ἄνδρας τοὺς συμποδίσαντας τοὺς περὶ τὸν Ἀζαρίαν ἐξελεθούσα ἡ φλόξ ἐκ τῆς καμίνου,

10. Tu, rex, mandasti et decrevisti, ut omnis homo, qui audierit vocem tubæ, fistulæ, et sambucæ, citharæ, psalterii et omnis sonitus musicorum, cadens adoret imaginem auream.

11. Et qui non procidens adoraverit, immisus sit in fornacem ignis ardentem.

12. Sunt autem quidam viri Judæi, quos constituisti super regionem Babylonis, Sedrach, Misach, Abdenago: homines isti non timuerunt tuum decretum, et idolum tuum non coluerunt, et imaginem tuam auream, quam statuisti, non adoraverunt.

13. Tunc Nabuchodonosor succensus ira, præcepit, ut adducerent Sedrach, Misach, Abdenago: tunc B homines adducti sunt ad regem.

14. Quos etiam conspicatus Nabuchodonosor rex dixit eis: Quare, Sedrach, Misach, Abdenago, deos meos non colitis, et imaginem auream, quam statui, non adoratis?

15. Et nunc siquidem estis parati, statim ac audieritis tubam, fistulam, et citharam, sambucam, et psalterium, et symphoniam et omnem sonitum musicorum, procidentes adorate imaginem auream quam statui: si vero non, scitote, quod non adorantes vos, eadem hora immitteremini in fornacem ignis ardentem: et quis Deus eripiet vos de manibus meis?

16. Respondentes autem Sedrach, Misach, Abdenago dixerunt regi Nabuchodonosor: Rex, non opus habemus nos in mandato hoc respondere tibi.

17. Est enim Deus in cælis unus Dominus noster, quem timemus, qui est potens eripere nos de fornace ignis ardentis, et de manibus tuis, rex, liberaliter nos.

18. Et tunc manifestum tibi erit, rex, quia neque idolum tuum colimus, neque imaginem tuam auream, quam statuisti, adoramus.

19. Tunc Nabuchodonosor repletus est furore, et aspectus faciei ejus immutatus est super Sedrach, Misach, et Abdenago: et præcepit ut succenderetur fornax septuplum ultra quod oportebat ipsam succendi.

20. Et viris fortissimis eorum, qui erant in exercitu præcepit, ut colligatis pedibus Sedrach, Misach, Abdenago injicerent in fornacem ignis ardentem.

21. Tunc viri illi compedibus vinciti sunt, habentes calcementa sua, et tiaras suas super capita sua cum vestimento suo, et missi sunt in fornacem ignis ardentem.

22. Quia mandatum regis urgebat: et fornax succensa erat plus quam antea septuplum; et viri, qui jussi fuerant cum revinxissent eos, et adduxissent ad fornacem, immiserunt in eam.

23. Viros igitur, qui compedibus vincerant eos, qui erant cum Azaria, egressa flamma de fornace

incendit, et interfecit, ipsi autem conservati A ἐνεπίρισαι καὶ ἀπέκτειναν, αὐτοὶ δὲ συνετηρήθησαν. sunt.

24. Sic ergo precatus est Ananias, et Azarias, et Misael, et laudaverunt Dominum, quando eos rex jussit immitti in fornacem.

25. Stans autem Azarias precatus est sic, et aperiens os suum, confitebatur Domino simul cum sodalibus suis in medio igne fornacis succensæ a Chaldæis vehementer, et dixerunt :

26. Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum, et laudabile et gloriosum nomen tuum in sæcula.

27. Quia justus es in omnibus, quæ fecisti nobis, et omnia opera tua vera, et viæ tuæ rectæ, et omnia B judicia tua vera.

28. Et judicia veritatis fecisti secundum omnia, quæ adduxisti nobis, et super civitatem tuam sanctam patrum nostrorum Jerusalem : quoniam in veritate et iudicio fecisti omnia hæc propter peccata nostra.

29. Quoniam peccavimus in omnibus, et inique egimus discedendo a te, et peccavimus in omnibus.

30. Et mandatis legis tuæ non obaudivimus, neque observavimus, neque fecimus sicut præcepisti nobis, ut bene nobis esset.

31. Et nunc omnia quæcumque nobis induxisti, et omnia quæcumque fecisti nobis in vero iudicio fecisti. C

32. Et tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum iniquorum, et inimicissimorum apostatarum, et regi iniquo et nequissimo supra omnem terram.

33. Et nunc non licet nobis aperire os : confusio et exprobratio facta est servorum tuorum, et colentium te.

34. Ne tradas nos in vinem propter nomen tuum et ne dissipes testamentum tuum.

35. Et ne avertas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum a te, et propter Isaac servum tuum, et Israel sanctum tuum.

36. Quemadmodum loquutus es ad eos, dicens, quod multiplicaretur semen eorum quasi stellæ cæli D multitudinē, et quasi arena, quæ est ad oram maris.

37. Quia, Domine, minorati sumus præ omnibus gentibus, et sumus humiles in omni terra hodie propter peccata nostra.

38. Et non est in tempore hoc princeps, et propheta, neque dux, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus offerendi in conspectu tuo.

39. Et iaveniendi misericordiam : sed in anima contribulata, et spiritu humiliato suscipiamur.

40. Quasi in holocaustis arietum, et taurorum, et quasi in millibus agnorum pinguium : sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, et propitiari

24. Οὕτως οὖν προσηύξατο Ἀνανίας, καὶ Ἀζαρίας, καὶ Μισαήλ· καὶ ὑμνησαν τῷ Κυρίῳ, ὅτε αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς προσέταξεν ἐμβληθῆναι εἰς τὴν κάμινον.

25. Στάς δὲ Ἀζαρίας προσηύξατο οὕτως, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐξωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ ἅμα τοῖς συνεταίροις αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τῷ πυρὶ ὑποκακιμένης τῆς καμίνου ὑπὸ τῶν Χαλδαίων υφῶδρα, καὶ εἶπαν·

26. Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας.

27. Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ, καὶ αἱ ὁδοὶ σου εὐθεῖαι, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθινᾶι.

28. Καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα ἀεπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν σου τὴν ἁγίαν τῶν πατέρων ἡμῶν Ἱερουσαλήμ. Διότι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐποίησας πάντα τούτα διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.

29. Ὅτι ἡμάρτομεν ἐν πᾶσι, καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστῆναι ἀπὸ σου καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσι.

30. Καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ νόμου σου οὐχ ὑπηκούσαμεν, οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποιήσαμεν, καθὼς ἐνετέλω ἡμῖν, ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται.

31. Καὶ νῦν πάντα ὅσα ἡμῖν ἐπήγαγες, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινήᾳ κρίσει ἐποίησας.

32. Καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἡμῶν ἀνόμων, καὶ ἐχθίστων ἀποστατῶν, καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν

33. Καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοίξαι τὸ στόμα· αἰσχύνῃ καὶ δνειδος ἐγενήθη τῶν δούλων σου καὶ τῶν σεβομένων σε.

34. Μὴ παραβῆς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ μὴ διασκεδάσης σου τὴν διαθήκην.

35. Καὶ μὴ ἀποστήσης τὸ ἐλεός σου ἀπ' ἡμῶν διὰ Ἀβραάμ τὸν ἡγαπημένον ὑπὸ σου, καὶ διὰ Ἰσαάκ τὸν δούλόν σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἁγίόν σου.

36. Ὡς ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς λέγων, πολυπληθῆναι τὸ σπέρμα αὐτῶν ὡς τὰ ἀστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης.

37. Ὅτι, λέσποτα, ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῆ σήμερον διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.

38. Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης, οὐδὲ ἠγεούμενος, οὐδὲ ὀλοκαύτως, οὐδὲ θυσία, οὐδὲ προσφορά, οὐδὲ θυμίαμα, οὐδὲ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιόν σου.

39. Καὶ εὐρεῖν ἔλεος· ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ, καὶ πνεύματι τεταπεινωμένῳ προσδεχθεῖμεν.

40. Ὡς ἐν ὀλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρων, καὶ ὡς ἐν μυριάσι ἀρνῶν πιδύων· οὕτω γενέσθω ἡμῶν ἡ θυσία ἐνώπιόν σου σήμερον, καὶ ἐξιλεῖται ὁπιθεῖν

σου, ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνῃ τοῖς πεποιθότιν ἐπὶ σοὶ / A post te, quia non est confusio confidentibus in te et
καὶ τελειῶσαι θπισθὲν σου / perficere post te.

41. Καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμεν ἐν ὄλῃ καρδίᾳ ἡμῶν, καὶ φοβοῦμεθά σε, καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου.

42. Μὴ καταισχύνης ἡμᾶς, ἀλλὰ ποίησον μεθ' ἡμῶν ἔλεος /, κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἔλεους σου.

43. Καὶ ἐξελεύ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου, Κύριε.

44. Καὶ ἐντραπήσαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακὰ, καὶ καταισχυνθῆσαν ἀπὸ πάσης δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχύς αὐτῶν συντριβείη.

45. Γνώτωσαν ὅτι σὺ εἶ ὁ μόνος Κύριος ὁ Θεός, καὶ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην.

46. Καὶ οὐ διετέπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοῖς ὑπὲρ τῆς βασιλείας, καίοντες τὴν κἀμινον· καὶ ἤνικα ἐνεδόλοσαν τοὺς τρεῖς εἰσάπαξ εἰς τὴν κἀμινον, καὶ ἡ κἀμινος ἦν διάπυρος κατὰ τὴν θερμασίαν αὐτῆς· ἑπταπλασῶς· καὶ ὅτε αὐτοὺς ἐνεδόλοσαν, οἱ μὲν ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ἦσαν ὑπεράνω αὐτῶν, οἱ δὲ ὑπέκαιοι ὑποκάτωθεν αὐτῶν νάφθαν, καὶ στυπίον, καὶ πίσσαν, καὶ κληματίδα.

47. Καὶ διεχέιτο ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς κἀμίνου ἐπὶ πῆχεις τεσσαρακονταεννία.

48. Καὶ διεξώδευσεν, καὶ ἐνεπύρισεν οὐς εὔρε περὶ τὴν κἀμινον τῶν Χαλδαίων.

49. Ἄγγελος δὲ Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κἀμινον, καὶ ἐξέτιναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρός ἐκ τῆς κἀμίνου.

50. Καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς κἀμίνου ὡσεὶ πνεῦμα δρόσου διασπύριζον, καὶ οὐκ ἔψατο αὐτῶν καθόλου τὸ πᾶρ, καὶ οὐκ ἐλύπησε, καὶ οὐ παρηνώχλησεν αὐτούς.

51. Ἀναλαθόντες δὲ οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὕμνου, καὶ ἐδόξαζον, καὶ εὐλόγουν + καὶ ἐξύψουν / τὸν Θεὸν ἐν τῇ κἀμίνῳ, λέγοντες·

52. Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ εὐλογημένος τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἄγιον, καὶ ὑπεραινετὸν, καὶ ὑπερυψωμένον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

53. Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπερυμνητὸς, καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας.

54. Εὐλογητὸς εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου, καὶ ὕμνητὸς, καὶ ὑπερυψωμένος εἰς τοὺς αἰῶνας.

55. Εὐλογητὸς εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, καθήμενος ἐπὶ Χερουβίμ, καὶ αἰνετὸς, καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας.

56. Εὐλογητὸς εἶ ἐν τῷ στερεώματι ✠ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὕμνητὸς, καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας.

57. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου τὸν Κύριον, ὕμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

58. Εὐλογεῖτε ἄγγελοι Κυρίου τὸν Κύριον, ὕμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

59. Εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν Κύριον, ὕμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

60. Εὐλογεῖτε ὕδατα, καὶ πάντα τὰ ἐπάνω τοῦ οὐ-

A post te, quia non est confusio confidentibus in te et perficere post te.

41. Et nunc exsequimur in toto corde nostro, et timemus te, et quaerimus faciem tuam.

42. Ne confundas nos, sed fac nobiscum misericordiam secundum mansuetudinem tuam, et secundum multitudinem miserationis tuae.

43. Et libera nos secundum mirabilia tua, et da gloriam nomini tuo, Domine.

44. Et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala, et confundantur ab omni potentia, et fortitudo eorum conteratur.

45. Cognoscant, quoniam tu es solus Dominus Deus, et gloriosus super universum orbem terrarum.

B 46. Et non cessabant, qui injiciebant eos, ministri regis succedentes fornacem: et quando immerunt tres simul in fornacem, etiam fornax erat succensa secundum inflammationem suam septuplum, et quando injecerunt eos, qui quidem injiciebant eos, erant supra eos; alii vero succendebant subter eos naphtham, et stupam, et picem, et samentia.

47. Et effundebatur flamma super fornacem ad cubitos quadraginta novem.

48. Et pervagata est, et incendit quos reperit circa fornacem de Chaldaeis.

49. Angelus autem Domini descendit simul cum eis, qui erant cum Azaria in fornacem, et excussit flammam ignis de fornace.

C 50. Et fecit medium fornacis quasi spiritum roris flantem, et non tetigit eos prorsus ignis, neque contristavit, neque molestiam intulit eis.

51. Assumentes autem tres quasi ex uno ore hymnum dicebant et glorificabant, et benedicebant, et exaltabant Deum in fornace dicentes:

52. Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum, et laudabilis, et superexaltatus in saecula: et benedictum nomen gloriae tuae sanctum, et superlaudabile, et superexaltatum in omnia saecula

53. Benedictus es in templo sanctae gloriae tuae, et superlaudabilis, et supergloriosus in saecula.

D 54. Benedictus es in throno gloriae regni tui, et laudabilis, et superexaltatus in saecula.

55. Benedictus es qui cernis abyssus, sedens super Cherubim, et laudabilis, et gloriosus in saecula.

56. Benedictus es in armamento caeli, et laudabilis, et gloriosus in saecula.

57. Benedicite, omnia opera Domini, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in saecula.

58. Benedicite, angeli Domini, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in saecula.

59. Benedicite, caeli, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in saecula.

60. Benedicite, aquae, et omnia, quae super caelum

sunt, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

61. Benedicite, omnes virtutes Domini, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

62. Benedicite, sol, et luna, Domino; laudate, et superexaltate eum in sæcula.

63. Benedicite, stellæ cœli, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

64. Benedicite, omnis imber et ros, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

65. Benedicite, omnes spiritus, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

66. Benedicite, ignis et æstus, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

67. Benedicite, gelu et frigus, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

68. Benedicite, rores et nives, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

69. Benedicite, glacies et frigus, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

70. Benedicite, pruinæ et nives, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

71. Benedicite, noctes et dies, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

72. Benedicite, lux et tenebræ, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

73. Benedicite, fulgura et nubes, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

74. Benedicat terra Domino, laudet, et superexaltet eum in sæcula.

75. Benedicite, montes et colles, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

76. Benedicite, omnia nascentia in terra, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

77. Benedicite, pluvie et fontes, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

78. Benedicite, maria et flumina, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

79. Benedicite, cete et omnia, quæ moventur in aquis, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

80. Benedicite, omnes volucres cœli, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

81. Benedicite, omnes feræ et jumenta quadrupeda, et bestię terræ, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

82. Benedicite, filii hominum, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

83. Benedicite, Israel, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

84. Benedicite, sacerdotes servi Domini, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

85. Benedicite, servi, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

86. Benedicite, spiritus, et animæ justorum, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in sæcula.

ρανοῦ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

61. Εὐλογεῖτε πᾶσαι αἱ δυνάμεις Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

62. Εὐλογεῖτε ἥλιος, καὶ σελήνη τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

63. Εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

64. Εὐλογεῖτε πᾶς ἄνθος, καὶ δένδρον τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

65. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ πνεύματα τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

66. Εὐλογεῖτε πῦρ, καὶ καῦμα τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

67. Εὐλογεῖτε ῥίγος, καὶ ψύχος τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

68. Εὐλογεῖτε δένδρα, καὶ νιφάδες τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

69. Εὐλογεῖτε πάγοι, καὶ ψύχος τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

70. Εὐλογεῖτε πάχνη, καὶ χιόνες τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

71. Εὐλογεῖτε νύκτες, καὶ ἡμέραι τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

72. Εὐλογεῖτε φῶς, καὶ σκοτὸς τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

73. Εὐλογεῖτε ἀστράγαλοι, καὶ νεφέλαι τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

74. Εὐλογεῖτω ἡ γῆ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτω, καὶ ὑπερυψοῦτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

75. Εὐλογεῖτε ὄρη, καὶ βουνοὶ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

76. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ φερόμενα ἐπὶ τῆς γῆς τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

77. Εὐλογεῖτε ἄνθρωποι, καὶ αἱ πηγὰς τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

78. Εὐλογεῖτε θάλασσα, καὶ ποταμοὶ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

79. Εὐλογεῖτε κτήνη, καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

80. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

81. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ θηρία, καὶ τὰ κτήνη τετραπόδα, καὶ θηρία τῆς γῆς τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

82. Εὐλογεῖτε οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

83. Εὐλογεῖτε Ἰσραὴλ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

84. Εὐλογεῖτε ἱερεῖς δούλοι Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

85. Εὐλογεῖτε δούλοι τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

86. Εὐλογεῖτε πνεύματα, καὶ ψυχὰς δικαίων τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

87. Εὐλογεῖτε ὄπιοι, καὶ ταπεινοὶ καρδίᾳ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

88. Εὐλογεῖτε Ἄνανιαν, Ἀζαρίαν, Μισαήλ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὅτι ἐξέλειτο ἡμᾶς ἐξ ᾧδου, καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου, καὶ ἐφύρατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καιομένης φλογός, καὶ ἐκ τοῦ πυρὸς ἠλυτρώσατο ἡμᾶς.

89. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

90. Εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεδόμενοι τὸν Κύριον τὸν Θεὸν τῶν Θεῶν, ὑμνεῖτε, καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ + καὶ εἰς τὸν + αἰῶνα τῶν αἰώνων.

91. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκούσαι τὸν βασιλεῖα + ὑμνούντων αὐτῶν + καὶ ἐστὼς ἰθεῶσαι αὐτοὺς ζῶντας / Τότε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἰθαύμασε, καὶ ἀνίστη σπῆυσας, καὶ εἶπεν τοὺς φίλους αὐτοῦ + Ἰούχι ἄνδρας τρεῖς ἐθάλομεν εἰς μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους, Καὶ εἶπεν τῷ βασιλεῖ· Ἀληθῶς, βασιλεῦ.

92. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς / Ἰδοὺ ἐγὼ ὄρω ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους περιπατοῦντας ἐν τῷ πυρὶ, καὶ φθορὰ οὐδεμία ἐγενήθη ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ δρασις τοῦ τετάρτου ὁμοίωμα ἀγγέλου Θεοῦ.

93. Καὶ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν θύραν τῆς καμίνου καιομένης τῷ πυρὶ, ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἐξ ὀνόματος· Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, οἱ παῖδες τοῦ Θεοῦ τῶν Θεῶν τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε ἐκ τοῦ πυρὸς. Οὕτως οὖν ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς.

94. Καὶ συνήχθησαν οἱ ὑπάτοι, τοπάρχαι, καὶ ἀρχιπατριῶται, καὶ οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως, καὶ ἰθεώρουν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ὅτι οὐχ ἤφατο τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ αἱ τρίχες αὐτῶν οὐ κατεκάθησαν, καὶ τὰ σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοκώθησαν, οὐδὲ ὀσμὴ τοῦ πυρὸς ἦν ἐν αὐτοῖς.

95. Ὑπολαθὼν δὲ Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς εἶπεν· Εὐλογητὸς Κύριος τοῦ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἀγγελὸν αὐτοῦ, καὶ ἔσωσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. Τὴν γὰρ προσταγὴν τοῦ βασιλέως ἠθέτησαν, καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν + εἰς ἔμπυρ + ρισμόν / ἵνα μὴ λατρεύσωσι, μηδὲ προσκυνήσωσι Θεῷ ἑτέρῳ, ἀλλ' ἡ τῷ Θεῷ αὐτῶν.

96. Καὶ νῦν ἐγὼ κρίνω, ἵνα πᾶν ἔθνος, καὶ πᾶσαι φυλαὶ, καὶ πᾶσαι γλῶσσαι, ὃς ἂν βλασφημῆσιν εἰς τὸν Κύριον τὸν Θεὸν Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, διαμελισθήσεται, καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ δημευθήσεται· διότι οὐκ ἔστι Θεὸς ἕτερος, ὃς δυνήσεται ἐξελεῖσθαι οὕτως.

97. Οὕτως οὖν βασιλεὺς τῷ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, ἐξουσίαν δούς ἐφ' ὅλης τῆς χώρας, κατέστησεν αὐτοὺς ἄρχοντας.

98. Ἄρχη τῆς Ἐπιστολῆς ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΟΡ ἃ ὁ βασιλεὺς, πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, καὶ γλῶσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῆ· εἰρήνη ὑμῖν ἃ πληθυνθεῖη.

99. ἃ Τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ἃ ἐποίησε μετ' ἃ ἐμοῦ ὁ Θεὸς· ὁ ὑψίστος, ἤρασεν ἐναντίον μου ἀναγῆσαι ὑμῖν, ὡς μεγάλα καὶ ἰσχυρά.

100. — ἃ· μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ ἡ βασιλεία αὐτοῦ /.

87. Benedicite, sancti, et humiles corde, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in saecula.

88. Benedicite, Anania, Azaria, Misael, Domino, hymnum dicite, et superexaltate eum in saecula. Quoniam eripuit nos de inferis, et salvos fecit nos de manu mortis, et liberavit nos de medio flammam ardentis, et de igne redemit nos.

89. Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia ejus.

90. Benedicite, omnes colentes Dominum Deum deorum, laudate, et confitemini, quoniam in saeculum misericordia ejus et in saeculum saeculorum.

91. Et factum est, cum audiret rex laudantes illos et stans videret eos viventes. Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, et surrexit festinus, et dixit amicis suis: Nonne viros tres misimus in medium ignis viactos? Et dixerunt regi: Vere, rex.

92. Et dixit rex: Ecce ego video viros quatuor solutos deambulantes in igne, et corruptio nulla facta est in eis, et aspectus quarti similitudo angeli Dei.

93. Et cum accessisset rex ad ostium fornacis ardentis igne, vocavit eos ex nomine: Sedrach, Misach, Abdenago, servi Dei deorum excelsi, egredimini de igne. Sic igitur egressi sunt viri de medio ignis.

94. Et congregati sunt consules, toparchae, et principes familiarum, et amici regis, et contemplantur homines illos, quoniam non tetigit ignis corpus eorum, et capilli eorum non adusti sunt, et sarabara eorum non immutata sunt, neque odor ignis erat in eis.

95. Respondens autem Nabuchodonosor rex dixit: Benedictus Dominus Sedrach, Misach, Abdenago, qui misit angelum suum, et salvavit pueros suos, qui speraverunt in cum; mandatum enim regis spreverunt, et tradiderunt corpora sua in combustionem ne colerent, neque adorarent deum alium praeter Deum suum.

96. Et nunc ego decerno, ut omnes gens, et omnes tribus, et omnes linguae, quicumque blasphemaverint in Dominum Deum Sedrach, Misach, Abdenago, membratim concidatur, et domus ejus publicetur, quia non est Deus alius, qui possit ita liberare.

97. Sic igitur rex, Sedrach, Misach, Abdenago, potestatem dans super universam regionem, constituit eos principes.

98. Initium Epistolae. NABUCHODONOSOR rex omnibus populis, tribubus, et linguis habitantibus in universa terra; pax vobis multiplicetur.

99. Signa, et ostenta, quae fecit mecum Deus excelsus, placuit in conspectu meo annuntiare vobis, eo quod magna, et fortia.

100. Quam magnum et potens regnum ejus, re-

gnum ejus, regnum sempiternum, potestas ejus in generationem et generationem.

CAPUT IV.

1. Anno decimo octavo regni Nabuchodonosor dixit: Pacificus eram in domo mea, et felix in throno meo.

2. Somnium vidi, et veritus sum, et timor cecidit super me.

7. In cubili meo dormiebam: et ecce arbor excelsa, quæ nascebatur super terram, et aspectus ejus magnus, et non erat alia similis ei.

9. Rami ejus longitudine quasi stadiorum triginta, et subter eam habitabant omnes bestie terræ, et in ea volucres cœli nidificabant; fructus ejus multus, et bonus, et ministrabat omnibus animalibus.

8. Et species ejus magna, vertex illius appropinquabat usque ad cœlum, et truncus ejus usque ad nubes, replens ea, quæ subter cœlum: sol et luna erant, in ea habitabant, et illuminabant universam terram.

10. Contemplabar in somno meo, et ecce Angelus missus est in fortitudine de cœlo.

11. Et clamavit, et dixit ei: Succidite eam, et destruite eam: mandatum enim est ab Altissimo, ut eradicetur, et inutilis fiat ipsa.

12. Et sic dixit: Radicem unam ejus relinquit in terra, ut cum bestiis terræ in montibus sœno sicut bos pascatur.

13. Et de rore cœli corpus ejus immutetur, et septem annis pascatur cum eis.

14. Donec cognoverit Dominum cœli potestatem habere omnium, quæ sunt in cœlo, et omnium, quæ super terram, et quæcumque voluerit facere, facit in eis.

15. In conspectu meo succisa est in die una, et destructio ejus in hora una diei, et rami ejus dati sunt ad omnem ventum, et extracta est, et projecta est: et sœnum terræ comedebat, et in custodiam tradita est, et in compedibus, et in manicis æreis ligata est ab eis. Vehementer admiratus sum super his, et somnus meus recessit ab oculis meis: et surgens mane de cubili meo vocavi Danielelem principem sophistarum, et ducem interpretantium somnis, et enarravi ei somnium, et demonstravit mihi omnem interpretationem ejus.

16. Magnopere vero obstupuit Daniel, et conjectura conturbabat eum; et expavescens, quum tremor apprehendisset eum, et immutatus esset aspectus ejus, movens caput, hora una admiratus, respondit mihi voce leni: Rex, somnium istud his, qui te oderunt, et interpretatio ejus super hostes tuos veniat.

17. Arbor, quæ in terra nata est, ejus aspectus est magnus, tu es, rex.

18. Et omnes volucres cœli, quæ nidificabant in ea, fortitudo terræ, et gentium, et linguarum om-

Α ✠ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, βασιλεία αἰώνιος, ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεάν καὶ γενεάν.

ΚΕΦΑΛΑ. Δ'.

1. + Ἐτους δεκάκαιδεκάτου τῆς βασιλείας / . Nabuchodonosor εἶπεν· Εἰρηνεύων ἦμην ἐν τῷ οὐρανῷ μου, καὶ εὐθηνῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου.

2. Ἐνύπνιον εἶδον, καὶ εὐλαβήθην. καὶ φόβος μοι ἐπέπεσεν.

7. Ἐπὶ τῆς κοίτης μου ἐκάθευδον, καὶ ἰδοὺ δένδρον ὑψηλὸν φυόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ μεγάλη, καὶ οὐκ ἦν ἄλλο ὅμοιον αὐτῷ.

9. Οἱ κλάδοι αὐτοῦ τῷ μήκει ὡς σταδίων τριάκοντα, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ ἐσκαίζον πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ ἐν αὐτῷ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐνόσσευον· ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ ἀγαθός, καὶ ἐχορήγει πᾶσι τοῖς ζώοις +.

8. ✠ Καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ μεγάλη, ἡ κορυφή αὐτοῦ ✠ ἤγγισεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ ἕως ✠ τῶν νεφελῶν, πληροῦν τὰ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ· ✠ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἦν, ἐν αὐτῷ ἔρχον καὶ ἐφέρον ✠ τιζον πᾶσαν τὴν γῆν.

10. Ἐθεώρουν ἐν τῷ ὑπνῷ μου, καὶ ἰδοὺ ἄγγελος ἀπεστάλην ἐν ἰσχυί ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

11. Καὶ ἐφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐκκόψατε αὐτό, καὶ καταφθερίσατε αὐτό· προστέτακται γὰρ ἀπὸ τοῦ Ὑψίστου ἐκκριθῆσαι καὶ ἀχρεῖώσασθαι αὐτό.

12. Καὶ οὕτως εἶπε· Ῥίζαν μίαν ἀφετε αὐτοῦ ἐν τῇ γῆ, ὅπως μετὰ τῶν θηρίων τῆς γῆς ἐν τοῖς ὄρεσι χόρτον ὡς βοῦς νέμηται.

13. Καὶ ἀπὸ τῆς δόξου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀλλοιωθῆ, καὶ ἐπτά ἐτη βοσκηθῆ σὺν αὐτοῖς.

14. Ἔως ἂν γινῶ τὸν Κύριον τοῦ οὐρανοῦ ἐξουσίαν ἔχειν πάντων τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅσα ἂν θέλῃ ποιεῖν, ποιεῖ ἐν αὐτοῖς.

15. Ἐνώπιόν μου ἐξεκόπη ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καὶ ἡ καταφθορά αὐτοῦ ἐν ὥρᾳ μιᾷ τῆς ἡμέρας, καὶ οἱ κλάδοι αὐτοῦ ἐδόθησαν εἰς πάντα ἀνεμῶν, καὶ εἰλικύθη, καὶ ἐβρίφη. Καὶ τὸν χόρτον τῆς γῆς ἦσθιε, καὶ εἰς φυλακὴν παρεδόθη, καὶ ἐν πέδαις, καὶ ἐν χειροπέδαις χαλκαῖς ἐδόθη ὑπὲρ αὐτῶν. Σφόδρα ἐθαύμασα ἐπὶ τούτοις, καὶ ὁ ὕπνος μου ἀπέστη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ ἀναστὰς τὸ πρωτὸν ἐκ τῆς κοίτης μου, ἐκάλεσα τὸν Δανιὴλ τὸν ἀρχόντα τῶν σοφιστῶν, καὶ τὸν ἠγοῦμενον τῶν κρινόντων τὰ ἐνύπνια, καὶ διηγήσαμην αὐτῷ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὑπέδειξέ μοι πᾶσαν τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ.

16. Μεγάλως δὲ ἐθαύμασεν ὁ Δανιὴλ, καὶ ὑπνοῖα κατέσπευδεν αὐτόν· καὶ φοβηθεὶς, τρέμου λαθόντος αὐτόν, καὶ ἀλλοιωθείσης τῆς ὄρασεως αὐτοῦ, κινήσας τὴν κεφαλὴν, ὤραν μίαν ἀποθαυμάσας, ἀπεκρίθη μοι φωνῇ πραεῖ· Βασιλεῦ, τὸ ἐνύπνιον τοῦτο τοῖς μισοῦσί σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐπέλθοι.

17. Τὸ δένδρον, τὸ ἐν τῇ γῆ πεφυτευμένον, οὐ ἡ ὄρασις μεγάλη, σὺ εἶ, βασιλεῦ.

18. Καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὰ νοσέουσα ἐν αὐτῷ, ἡ ἰσχύς τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ

τῶν γλωσσῶν κασῶν ἕως τῶν περάτων τῆς γῆς, καὶ A nium usque ad terminos terræ, et omnes regiones
πᾶσαι αἱ χώραι σοὶ δουλεύουσιν. servient tibi.

19. Τὸ δὲ ἀνυψωθῆναι τὸ δένδρον ἐκεῖνο, καὶ ἐγγί-
σαι τῷ οὐρανῷ, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ ἀφασθαι τῶν νε-
φελῶν, οὐ, βασιλεῦ, ὑψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώ-
πους, τοὺς ὄντας ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς·
ὑψώθη σου ἡ καρδία ὑπερηφανία καὶ ἰσχύϊ ὑπὲρ τὰ
πρὸς τὸν ἄγιον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ· τὰ ἔργα
σου ὤφθη, καθ' ὅτι ἐξηρῆμωσας τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ
τοῦ ζώντος ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις τοῦ λαοῦ τοῦ ἡγιασμέ-
νου.

20. Καὶ ἡ δρασκίς, ἣν εἶδες, ὅτι ἀγγελος ἐν ἰσχύϊ
ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ὅτι εἶπεν· Ἐξάραι
τὸ δένδρον, καὶ ἐκκόψαι, ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ τοῦ με-
γάλου ἦξει ἐπὶ σέ.

21. Καὶ ὁ Ὑψίστος, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπὶ σέ B
κατατρέχουσιν, εἰς φυλακὴν ἀπάξουσί σε, καὶ εἰς τό-
πον ἔρημον ἀποστελεῶσί σε.

23. Καὶ ἡ ῥίζα τοῦ δένδρου, ἡ ἀφειθεία, ἐπεὶ οὐκ
ἐξεριζώθη, ὁ τόπος τοῦ θρόνου σου σοὶ συντηρηθήσε-
ται εἰς καιρὸν καὶ ὥραν. Ἰδοὺ ἐπὶ σέ ἐτοιμάζονται,
καὶ μαστιγώσουσί σε, καὶ ἐπάξουσι τὰ κεκριμένα ἐπὶ
σε. Κύριος ζῆ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐπὶ
πάσῃ τῇ γῆ.

24. Αὐτοῦ δεήθητι περὶ τῶν ἀμαρτιῶν σου, καὶ πά-
σας τὰς ἀδικίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, ἵνα
ἐπιείκεια δοθῇ σοι, καὶ πολυήμερος γένη ἐπὶ τοῦ θρό-
νου τῆς βασιλείας σου, καὶ μὴ καταφθέρῃ σε.

25. Τούτους τοὺς λόγους ἀγάπησον· ἀκριβὴς γὰρ
μου ὁ λόγος, καὶ πλήρης ὁ χρόνος σου. Καὶ ἐπὶ συν- C
τελείᾳ τῶν λόγων Ναβουχοδονόσορ, ὡς ἤκουσε τὴν
κρίσιν τοῦ ὁράματος, τοὺς λόγους ἐν τῇ καρδίᾳ συν-
ετήρησε.

26. Καὶ μετὰ μηνῶν δώδεκα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν
τειχῶν τῆς πόλεως μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ πε-
ριπάτει, καὶ ἐπὶ τῶν πύργων αὐτῆς διεπορεύετο,
καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν·

27. Αὕτη ἐστὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ᾠκοδό-
μησα, καὶ οἶκος βασιλείας μου ἐν ἰσχύϊ κράτους μου
κληθήσεται εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου.

28. Ἐτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως
ὄντος, ἐπὶ συντελείας τοῦ λόγου αὐτοῦ, φωνὴν ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ ἤκουσε· σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονόσορ βασι-
λεῦ, ἡ βασιλεία Βαβυλῶνος ἀφῆρηται σοι, καὶ ἑτέρω
δίδοται ἐξουθενημένῳ ἀνθρώπῳ ἐν τῷ οἴκῳ σου.

Ἰδοὺ ἐγὼ καθίστημι αὐτὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας σου,
καὶ τὴν ἐξουσίαν σου, καὶ τὴν δόξαν σου, καὶ τὴν
τροφὴν σου παραλήφεται· ὅπως ἐπιγνώσῃ, ὅτι ἐξου-
σίαν ἔχει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἀν-
θρώπων, καὶ ὃ ἐὰν βούληται, δώσει αὐτὴν· ἕως δὲ
ἡλίου ἀνατολῆς, βασιλεὺς ἕτερος εὐφρανθήσεται ἐν
τῷ οἴκῳ σου, καὶ κρατήσει τῆς δόξης σου, καὶ τῆς
ἰσχύος σου, καὶ τῆς ἐξουσίας σου.

29. Καὶ οἱ ἄγγελοι διώκονται σε ἐπὶ ἑπτὰ ἐτῆ, καὶ
οὐ μὴ ὀφθῆς, οὐδ' οὐ μὴ λαλήσῃς μετὰ παντὸς ἀν-
θρώπου, χόρτον ὡς βόων σε ψωμίσουσι, καὶ ἀπὸ τῆς
χλόης τῆς γῆς ἔσται ἡ νομὴ σου. Ἰδοὺ ἀντὶ τῆς δόξης
σου δέσουσί σε, καὶ τὸν οἶκον τῆς τροφῆς σου, καὶ
τῆς βασιλείας σου ἕτερος ἔξει.

19. Quod autem exaltata fuerit arbor illa, et
appropinquaverit caelo, et truncus ejus tetigerit
nubes : tu, rex, elevatus es super omnes homines,
qui sunt super faciem universæ terræ : elevatum
est cor tuum superbia, et fortitudinis supra ea, quæ
sancti sunt, et angelorum ejus. Opera tua inspecta
sunt, secundum quod devastasti domum Dei viven-
tis propter peccata populi sanctificati.

20. Et visio, quam vidisti, quia angelus in for-
titudine missus est a Domino, et quia dixit : Tolle
arborem, et succide : judicium Dei magni veniet
super te.

21. Et Altissimus, et angeli ejus in te incurrunt,
in custodiam abducent te, et in locum desertum mit-
tent te.

23. Et radix arboris, quæ relicta est, quoniam
eradicata non est, locus throni tui tibi conservabi-
tur ad tempus, et horam. Ecce super te preparan-
tur, et flagellabunt te, et inducent, quæ decreta
sunt super te : Dominus vivit in caelo, et potestas
ejus in universæ terra.

24. Ipsum deprecare pro peccatis tuis, et omnes
injustitias tuas eleemosynis redime, ut mansuetudo
detur tibi, et multis diebus sis super thronum
regni tui, et non disperdat te.

25. Hos sermones observa : certus enim est
meus sermo, et completum tempus tuum. Et in
fine verborum Nabuchodonosor, postquam audivit
interpretationem visionis, verba in corde conser-
vavit.

26. Et post menses duodecim rex super muros
civitatis cum omni majestate sua deambulabat, et
super turres ejus pertransibat, et respondens dixit :

27. Hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi,
et domus regni mei in fortitudine potentiae meæ
vocabitur ad honorem gloriæ meæ.

28. Cum adhuc sermo in ore regis esset, in fine
sermonis sui vocem de caelo audivit : Tibi dicitur,
Nabuchodonosor rex : regnum Babylonis ablatum
est a te, et alteri datur abjecto homini in domo
tua.

Ecce ego constituo eum super regnum tuum, et
potestatem tuam, et gloriam tuam, et delicias tuas
accipiet, ut noscas, quia potestatem habet Deus
caeli in regno hominum, et cui voluerit, dabit il-
lud. Usque ad solis ortum rex alter lætabitur in
domo tua, et obtinebit gloriam tuam, et fortitudi-
nem tuam, et potestatem tuam.

29. Et angeli persequentur te ad annos septem :
et non aspicietis, neque loqueris cum omni ho-
mine : sœno ut bovum pascent te, et de gramine
terre erit pabulum tuum. Ecce pro gloria tua lla-
bunt te, et domum deliciarum tuarum, et regni tui
alteri habit.

30. Sed usque mane omnia implebuntur super te, Nabuchodonosor rex Babylonis, et non deerit de omnibus istis quidquam. Ego Nabuchodonosor rex Babylonis septem annis colligatus fui, foeno et horem paverunt me, et de herba terræ comedebam.

31. Et post annos septem dedi animam meam ad obsecrationem, et rogavi pro peccatis meis in facie Domini Dei cœli, et pro ignorantibus meis Deum deorum magnum deprecatus sum : et capilli mei facti sunt quasi alæ aquilæ, et ungues mei quasi leonis, immutata est caro mea et cor meum, nudus ambulabam cum bestiis terræ.

32. Somnium vidi, et suspiciones me occupaverunt, et ex tempore somnus gravis me apprehendit, et dormitatio cecidit super me. Et in fine septem annorum tempus redemptionis meæ venit, et peccata mea et ignorantia meæ completæ sunt in conspectu Dei cœli, et obsecravi pro ignorantibus meis Deum deorum magnum. Et ecce angelus unus vocavit me de cœlo dicens : Nabuchodonosor, servito Deo cœli sancto, et da gloriam Altissimo. Regnum gentis tuæ tibi redditur.

33. In illo tempore restitutum est regnum meum mihi, et gloria mea reddita est mihi.

34. Altissimo confiteor, et laudo : Creatori cœli, et terræ, et maris, et fluminum, et omnium, quæ in eis sunt, confiteor, et laudo, quia ipse est Deus deorum, et Dominus dominantium, et rex regum, quoniam ipse facit signa et ostenta, et mutat tempora et atates, auferens regnum regum, et constituens alios pro eis. Ex hoc tempore ipsum colam, et a timore ejus tremor apprehendit me, et omnes sanctos ejus laudo : dii enim gentium non habent in semetipsis virtutem transferendi regnum regis in alium regem, et interficiendi, vivificandi, et operandi signa, et mirabilia magna et terribilia, et permutandi ultra modum res, sicut fecit in me Deus cœli, et permutavit in me magnas res.

Ego cunctis diebus regni mei pro anima mea sacrificia Altissimo offeram in odorem suavitatis Domino : et quod placitum est in conspectu ejus, faciam ego, et populus meus, gens mea, et regiones meæ, quæ sunt in potestate mea. Et quicumque loquuti fuerint contra Deum cœli, et quicumque deprehensi fuerint loquentes aliquid, hos morte damnabo.

Scripsit autem rex Nabuchodonosor epistolam circularem omnibus per locum gentibus, et regionibus, et linguis omnibus habitantibus in cunctis regionibus, generationibus et generationibus.

Dominum Deum cœli laudate, et sacrificium et oblationem offerte ei gloriose.

Ego rex regum confiteor ei magnifice, quia sic fecit mecum.

In ipsa die collocavit me supra thronum meum,

30. Ἔως δὲ πρωτὶ πάντα τελεσθήσεται ἐπὶ σε, Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺ Βαβυλῶνος, καὶ οὐχ ὑστερήσει ἀπὸ πάντων τούτων οὐθέν. Ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἑπτὰ ἔτη ἐπέδηθη, χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμισάν με, καὶ ἀπὸ τῆς χλόης τῆς γῆς ἔσθιον.

31. Καὶ μετὰ ἔτη ἑπτὰ ἔδωκα τὴν ψυχὴν μου εἰς δέησιν, καὶ ἤξιωσα περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου κατὰ πρόσωπον Κυρίου τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ περὶ τῶν ἀγνοιῶν μου τοῦ Θεοῦ τῶν θεῶν τοῦ μεγάλου ἐδεήθη· καὶ αἱ τρίχες μου ἐγένοντο ὡς πτέρυγες ἀετοῦ, οἱ ὄνυχές μου ὡσεὶ λέοντος, ἠλλοιώθη ἡ σὰρξ μου καὶ ἡ καρδία μου, γυμνὸς περιεπάτου μετὰ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

32. Ἐνύπνιον εἶδον, καὶ ὑπόνοιαί με εἰλήφασι, καὶ διὰ χρόνου ὕπνος με ἔλαβε πολὺς, καὶ νυσταγμῶς ἐπέπεσέ μοι. Καὶ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν ἑπτὰ ἐτῶν ὁ χρόνος μου τῆς ἀπολυτρώσεως ἦλθε, καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου καὶ αἱ ἀγνοιαὶ μου ἐπληρώθησαν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδεήθη· περὶ τῶν ἀγνοιῶν μου τοῦ Θεοῦ τῶν θεῶν τοῦ μεγάλου. Καὶ ἰδοὺ ἀγγελος εἰς ἐκέλευσέ με ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων· Ναβουχοδονόσορ, δοῦλευσον τῷ Θεῷ τῷ οὐρανοῦ τῷ ἁγίῳ, καὶ δὸς δόξαν τῷ Ὑψίστῳ. Τὸ βασίλειον τοῦ ἔθνους σου σοὶ ἀποδίδεται.

33. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκατεστάθη ἡ βασιλεία + μου ἐμοί, καὶ ἡ δόξα μου ἀπεδόθη μοι /.

34. Τῷ Ὑψίστῳ ἀνθομολογοῦμαι, καὶ αἰνῶ· τῷ κτίσαντι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰς θαλάσσας, καὶ τοὺς ποταμοὺς, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ἐξομολογοῦμαι, καὶ αἰνῶ, ὅτι αὐτὰς ἐστὶ Θεὸς τῶν θεῶν, καὶ Κύριος τῶν κυρίων, καὶ Βασιλεὺς τῶν βασιλέων· ὅτι αὐτὸς ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ ἄλλοις καιρῶν καὶ χρόνων, ἀφαιρῶν βασιλείαν βασιλείων, καὶ καθιστῶν ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν· ἀπὸ τοῦ νῦν αὐτῷ λατρεύσω, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ τρόμος ἐληφέ με, καὶ πάντας τοὺς ἄγγελους αὐτοῦ αἰνῶ· οἱ γὰρ θεοὶ τῶν ἔθνῶν οὐκ ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἰσχυρὴν ἀποστρέψαι βασιλείαν βασιλείως εἰς ἕτερον βασίλειον, καὶ ἀποκτείνει, καὶ ζῆν ποιῆσαι, καὶ ποιῆσαι σημεῖα, καὶ θαυμάσια μεγάλα καὶ φοβερά, καὶ ἀλλοιώσαι ὑπερμεγέθη πράγματα, καθὼς ἐποίησεν ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἠλλοίωσεν ἐπ' ἐμοὶ μεγάλα πράγματα.

Ἐγὼ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς βασιλείας μου περὶ τῆς ψυχῆς μου τῷ Ὑψίστῳ θυσίας προσοίσω εἰς ὄσμην εὐωδίας τῷ Κυρίῳ, καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσω ἐγὼ, καὶ ὁ λαός μου, τὸ ἔθνος μου, καὶ αἱ χῶραι μου, αἱ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου. Καὶ ὅσοι ἐλάλησαν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὅσοι ἂν καταληφθῶσι λαλοῦντές τι, τούτους κατακρινῶ θανάτῳ.

Ἐγραψε δὲ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ἐπιστολὴν ἐγκύκλιον πᾶσι τοῖς κατὰ τόπον ἔθνεσι, καὶ χῶραις, καὶ γλώσσαις πάσαις ταῖς οἰκούσαις ἐν πάσαις ταῖς χώραις, γενεαῖς καὶ γενεαῖς.

Κυρίῳ τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ αἰνεῖτε, καὶ θυσίαν καὶ προσφορὰν προσφέρετε αὐτῷ ἐνδόξως.

Ἐγὼ βασιλεὺς βασιλέων ἀνθομολογοῦμαι αὐτῷ ἐνδόξως, ὅτι οὕτως ἐποίησε μετ' ἐμοῦ.

Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐκάθισέ με ἐπὶ τοῦ θρόνου

μου, καὶ τῆς ἐξουσίας μου, καὶ τῆς βασιλείας μου· ἐν τῷ λαῷ μου ἐκράτησα, καὶ ἡ μεγαλωσύνη μου ἀποκατεστάθη μοι.

Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ πάσαις ταῖς χώραις, καὶ πᾶσι τοῖς οἰκοῦσιν ἐν αὐταῖς· Εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθεῖη ἐν παντὶ καιρῷ. Καὶ νῦν ὑποδείξω ὑμῖν τὰς πράξεις, ἃς ἐποίησε μετ' ἐμοῦ ὁ Θεὸς ὁ μέγας· ἔδοξε δέ μοι ἀποδείξαι ὑμῖν, καὶ τοῖς σοφισταῖς ὑμῶν, ὅτι ἐστι Θεός, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ μεγάλα· τὸ βασίλειον αὐτοῦ, βασίλειον εἰς τὸν αἰῶνα· ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς. Καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολάς περὶ πάντων τῶν γενηθέντων αὐτῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς οὔσιν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑ. Ε'

1. Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ἐν ἡμέρᾳ ἐγκαινισμοῦ τῶν βασιλείων αὐτοῦ· ἐκάλεσεν δούδρας δισχιλίους.

4. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ Βαλτάσαρ ἐνουφόμενος ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ καυχώμενος ἐπήνεσε πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν, τοὺς χωνευτοὺς, καὶ γλυπτοὺς ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, καὶ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ οὐκ ἔδωκεν αἴνεσιν.

5. Ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐξῆλθον δάκτυλοι ὡσεὶ ἀνθρώπου, καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τοῦ τοίχου οἴκου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κονιάματος κατέναντι τοῦ λύχνου. Μανῆ, Φάρες, Θεκέλ. Ἔστι δὲ ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν· ΜΑΝΗ ἡρόθμηται, ΦΑΡΕΣ ἐξήρται, ΘΕΚΕΛ ἔσταται.

1. Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν ἐστιατορίαν μεγάλην τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ.

2. Καὶ ἐπινεν οἶνον, καὶ ἀνούθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ἐνέγκαι τὰ σκεύη τὰ χρυσοῦ, καὶ τὰ ἀργυρᾶ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἃ ἤνεγκε Ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, καὶ οἰνοχοῆσαι ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐταίροις αὐτοῦ.

3. Καὶ ἠνέχθη, καὶ ἐπινον ἐν αὐτοῖς, καὶ ἠύλδον τὰ εἰδῶλα τὰ χειροποίητα αὐτῶν.

4. Καὶ τὸν Θεὸν τοῦ αἰῶνος οὐκ εὐλόγησαν, τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος αὐτῶν.

5. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἐξῆλθον δάκτυλοι, ὡσεὶ χειρὸς ἀνθρώπου, καὶ ἔγραψαν ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κονιάματος κατέναντι τοῦ φωτὸς ἕνακι τοῦ βασιλέως Βαλτάσαρ, καὶ εἶδε χεῖρα γράφουσαν.

6. Καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ ἠλλοιώθη, καὶ φόβοι καὶ ὑπόνοιαι αὐτὸν κατέσπευδον. Ἔσπευσεν οὖν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξανέστη, καὶ ἑώρα τὴν γραφὴν ἐκείνην, καὶ οἱ συνεταῖροι κύκλῳ αὐτοῦ ἐκαυχῶντο.

7. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ, καλέσαι τοὺς ἑκαστοὺς, καὶ φαρμακοὺς, καὶ Χαλδαίους, καὶ γαζαρηνοὺς, ἀπαγγεῖλαι τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς. Καὶ εἰσπορεύοντο ἐπὶ θεωρίαν, ἰδεῖν τὴν γραφὴν, καὶ τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς οὐκ ἔδύνατο συγκρίνει τῷ βασιλεῖ. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐξέθηκε πρόσταγμα· λέγων· Πᾶς ἀνὴρ ὃς ἀν' ὑποδείξῃ τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς, στολιεῖ αὐτὸν πορφύραν, καὶ μανιακὴν χρυσοῦν περιθήσει αὐτῷ, καὶ δοθήσεται αὐτῷ ἐξουσία τοῦ τρίτου μέρους τῆς βασιλείας.

8. Καὶ εἰσπορεύοντο οἱ ἑκαστοὶ καὶ οἱ φαρμακοί,

A et potestatem meam, et regnum meum; in populo meo regnavi, et magnificentia mea restituta est mihi.

Nabuchodonosor rex omnibus gentibus, et cunctis regionibus, et universis habitantibus in eis. Pax vobis multiplicetur in omni tempore. Et nunc manifestabo vobis opera, quæ fecit mecum Deus magnus: visum est autem mihi ostendere vobis, et sophistis vestris, quia est Deus, et mirabilia ejus magna: regnum ejus regnum in æternum: potestas ejus a generationibus in generationes. Et misit epistolas de omnibus, quæ evenerant sibi in regno suo omnibus gentibus, quæ erant sub regno ejus.

CAPUT V.

1. Baltasar rex fecit convivium magnum in die dedicationis regnorum suorum; vocavit viros bis mille.

4. In die illa Baltasar elatus a vino, et gloriatus laudavit omnes deos gentium constatiles, et sculptiles in loco suo, et Deo excelso non dedit laudem.

5. In eadem nocte exierunt digiti quasi hominis, et scripserunt in muro domus ejus super albario parietis e regione lucernæ: *Mane, Phares, Thecel*. Est autem interpretatio eorum: *MANE* numeratum est, *PHARES* ablatum est, *THECEL* appensum est.

1. Baltasar rex fecit convivium magnum amicis suis.

2. Et bibebat vinum, et elevatum est cor ejus, et dixit afferri vasa aurea, et argentea domus Dei, quæ asportaverat Nabuchodonosor pater ejus de Jerusalem, et ministrari in eis vinum amicis suis.

3. Et allata sunt; et bibebant in eis, et benedicebant idolis suis manufactis.

4. Et Deo sæculi non benedixerunt, qui habebat potestatem spiritus eorum.

5. In ipsa hora illa exierunt digiti quasi manus hominis, et scripserunt in muro domus ejus super albario parietis e regione luminis in conspectu regis Baltasar; et vidit manum scribentem.

6. Et aspectus ejus immutatus est, et timores et suspiciones eum incitabant. Festinavit itaque rex, et surrexit, et videbat scripturam illam; et amici in circuitu ejus gloriabantur.

7. Et rex voce magna clamavit, ut vocarent incantatores, et maleficos, et Chaldæos, et gazarenos ad annuntiandam interpretationem scripturæ. Et ingressi sunt ad spectaculum, ut viderent scripturam, et interpretationem scripturæ non potuerunt interpretari regi. Tunc rex edidit edictum dicens: Omnis vir quicumque demonstraverit interpretationem scripturæ, vestiatur ipse purpura, et torques aureus circumponetur ei, et dabitur ei potestas tertie partis regni.

8. Et introibant incantatores, et magici, et gaza-

reni, et nemo poterat interpretationem scripturæ A
annuntiare.

9. Tunc rex vocavit reginam propter hoc signum, et ostendit ei, quam magnum esset, et quod nullus homo posset annuntiare regi interpretationem scripturæ.

10. Eodem tempore regina mentionem Danielis apud eum fecit, qui erat de captivitate Judææ.

11. Et dixit regi : Homo scientia præditus erat, et sapiens, et superans omnes sapientes Babylonis, et Spiritus sanctus in eo est : et in diebus patris tui regis interpretationes sublimes demonstravit Nabuchodonosor patri tuo.

13. Tunc Daniel introductus est ad regem, et respondens rex dixit ei :

14. O Daniel, potes indicare mihi interpretationem B
scripturæ ?

16. Et vestiam te purpura, et torque aureo circumdabo te, et habebis potestatem tertiæ partis regni mei.

17. Tunc Daniel stetit e regione scripturæ, et legit, et sic respondit regi : Hæc est scriptura : Numeratum est, computatum est, ablatum est : et stetit manus scribens, et hæc est interpretatio eorum.

23. Rex, tu fecisti convivium amicis tuis, et bibebas vinum, et vasa domus Dei viventis allata sunt tibi, et bibebatis in eis, tu et optimates tui, et laudastis omnia idola hominum manufacta, et Deo viventi non benedixistis, et spiritus tuus in manu C
ejus, et regnum tuum ipse dedit tibi, et non benedixisti ei, neque laudasti eum.

26. Hæc est interpretatio scripturæ : Numeratum est tempus regni tui.

27. Finit regnum tuum; præcisum est, et consummatum est.

28. Regnum tuum Medis et Persis datur.

29. Tunc Baltasar rex induit Daniëlem purpura, et torque aureum circumposuit ei, et dedit potestatem ei tertiæ partis regni sui.

30. Et interpretatio venit super Baltasar regem : et regnum ablatum est a Chaldæis, et datum est D
Medis, et Persis.

31. Et Artaxerxes Medos accepit regnum, et Darius plenus dierum, et gloriosus in senectute.

CAPUT VI.

1. Et constituit satrapas centum viginti septem super universum regnum suum.

2. Et super eos, viros tres duces eorum : et Daniel unus erat ex tribus viris,

3. Super omnes habens potestatem in regno.

4. Daniel autem erat indutus purpura, et magnus et honoratus in conspectu Darii regis, propterea quod esset celebris, et scientia præditus, et intelli-

καλ γαζαρηνοί, καὶ οὐκ ἠδύνατο οὐδεὶς τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς ἀπαγγεῖλαι.

9. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τὴν βασίλισσαν περὶ τοῦτου σημείου, καὶ ὑπέδειξεν αὐτῇ, ὡς μέγα ἐστὶ, καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὐ δύναται ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεὶ τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς.

10. Τότε ἡ βασίλισσα ἐμνήσθη πρὸς αὐτὴν περὶ τοῦ Δανιὴλ, ὃς ἦν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας.

11. Καὶ εἶπε τῷ βασιλεὶ· Ὁ ἄνθρωπος ἐπιστήμων ἦν καὶ σοφός, καὶ ὑπερέχων πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνῶνος, καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἐν αὐτῷ ἐστὶ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρὸς σου τοῦ βασιλέως συγκρίματα ὑπέρογκα ὑπέδειξε Ναβουχοδονόσορ τῷ πατρὶ σου.

13. Τότε Δανιὴλ εἰσήχη ἡ πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτῷ·

14. Ὁ Δανιὴλ, δύνῃ μοι ὑποδείξαι· τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς ;

16. Καὶ στολιῶ σε πορφύραν, καὶ μανιάκην χρυσοῦν περιθήσω σοι, καὶ ἔξεις ἐξουσίαν τοῦ τρίτου μέρους τῆς βασιλείας μου.

17. Τότε Δανιὴλ ἔστη κατέναντι τῆς γραφῆς, καὶ ἀνέγνω, καὶ οὕτως ἀπεκρίθη τῷ βασιλεὶ· Ἀὐτὴ ἡ γραφή, Ἠρίθμηται, κατελογίσθη, ἐξήρται, καὶ ἔστη ἡ γράψασα χεὶρ, καὶ αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτῶν.

23. Βασιλεῦ, σὺ ἐποίησθα ἑστιάτοριαν τοῖς φίλοις σου, καὶ ἐπινες οἶνον, καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἠνέχθη σοι, καὶ ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς, σὺ καὶ οἱ μεγιστάνες σου, καὶ ἠνέστατε πάντα τὰ ἐδωλα τὰ χειροποίητα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι οὐκ εὐλόγησατε, καὶ τὸ πνεῦμά σου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ τὸ βασιλεῖόν σου αὐτὸς ἔδωκε σοι· καὶ οὐκ εὐλόγησας αὐτὸν, οὐδὲ ἤνεσας αὐτῷ.

26. Τοῦτο τὸ σύγκριμα τῆς γραφῆς· Ἠρίθμηται ὁ χρόνος σου τῆς βασιλείας.

27. Ἀπολήγει ἡ βασιλεία σου· συντέμνεται, καὶ συντετέλεσται.

28. Ἡ βασιλεία σου τοῖς Μήδοις καὶ τοῖς Πέρσαις δίδεται.

29. Τότε Βαλτάσαρ-ὁ βασιλεὺς ἐνέδυσσε τὸν Δανιὴλ πορφύραν, καὶ μανιάκην χρυσοῦν περιέθηκεν αὐτῷ, καὶ ἔδωκεν ἐξουσίαν αὐτῷ τοῦ τρίτου μέρους τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

30. Καὶ τὸ σύγκριμα ἐπῆλθε Βαλτάσαρ τῷ βασιλεὶ· καὶ τὸ βασιλεῖον ἐξήρται ἀπὸ τῶν Χαλδαίων, καὶ ἐδόθη τοῖς Μήδοις καὶ τοῖς Πέρσαις.

31. Καὶ Ἀρταξέρξης ὁ τῶν Μήδων παρέλαβε τὴν βασιλείαν, καὶ Δαρεῖος πλήρης τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐνδοξος ἐν γῆραι.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

1. Καὶ κατέστησε σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι ἐπιτά ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

2. Καὶ ἐπ' αὐτῶν ἄνδρας τρεῖς ἡγουμένους αὐτῶν· καὶ Δανιὴλ εἷς ἦν τῶν τριῶν ἀνδρῶν.

3. Ὑπὲρ πάντας ἔχων ἐξουσίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ.

4. Καὶ Δανιὴλ ἦν ἐνδοξοῦς πορφύραν, καὶ μέγας καὶ ἐνδοξος ἐναντὶ Δαρεῖου τοῦ βασιλέως, καθότι ἦν ἐνδοξος, καὶ ἐπιστήμων, καὶ συνετός, καὶ Πνεῦμα

ἄγιον ἐν αὐτῷ +, καὶ εὐ+εδοῦμενος ἐν ταῖς πραγ- ματεῖαις + τοῦ βασιλέως, αἷς ἔπρασσε.

Τότε ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύσατο καταστῆραι τὸν Δανιὴλ ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας, οὓς κατέστησε μετ' αὐτοῦ, καὶ σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτά. Ὅτε δὲ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς καταστῆσαι τὸν Δανιὴλ ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

5. Τότε βουλὴν καὶ γνώμην ἐβουλεύσαντο ἐν αὐτοῖς οἱ δύο νεανίσκοι πρὸς ἀλλήλους λέγοντες (ἐπεὶ οὐδεμίαν ἁμαρτίαν οὐδὲ ἄγνοιαν ἠδρισκον κατὰ τοῦ Δανιὴλ, περὶ ἧς κατηγορήσουσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα), καὶ εἶπαν· Δεῦτε, στήσωμεν ὀρισμὸν κατ' αὐτῶν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὐκ ἀξιώσει ἀξίωμα, καὶ οὐ μὴ εὐξήται εὐχὴν ἀπὸ παντὸς θεοῦ ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ Δαρείου τοῦ βασιλέως· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανεῖται· ἵνα ἠττήσωσι τὸν Δανιὴλ ἐναντίον τοῦ βασιλέως, καὶ ῥιφῆ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. Ἐβίβισαν γάρ, ὅτι Δανιὴλ προσεύχεται, καὶ δεῖται Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ τρις τῆς ἡμέρας.

6. Τότε προσήλθοσαν οἱ ἄνθρωποι ἑκείνοι, καὶ εἶπαν ἐναντίον τοῦ βασιλέως.

7. Ὅρισμὸν καὶ στάσιν ἐστήσαμεν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὃς ἂν εὐξήται εὐχὴν, ἢ ἀξίωσιν ἀξίωμα τι παρὰ παντὸς θεοῦ ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ Δαρείου τοῦ βασιλέως.

8. Ῥιφήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

9. Καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἔστησε, καὶ ἐκύρωσεν.

10. Ἐπιγνοὺς δὲ Δανιὴλ τὸν ὀρισμὸν, ὃν ἔστησε κατ' αὐτοῦ, θυρίδας ἤνοιξεν ἐν τῷ ὑπερφῶ αὐτοῦ κατόναινι Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐπιπτεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ τρις τῆς ἡμέρας, καθὼς ἐποίησε ἔμπροσθεν, καὶ εἶδεν.

11. Καὶ αὐτοὶ ἐτήρησαν τὸν Δανιὴλ, καὶ κατελάθουσιν αὐτὸν εὐχόμενον τρις τῆς ἡμέρας καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

12. Τότε οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐνέτυχον τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπαν· Δαρεῖε βασιλεῦ, οὐχ ὀρισμὸν ὠρίσω, ἵνα πᾶς ἄνθρωπος μὴ εὐξήται εὐχὴν, μηδὲ ἀξίωσιν ἀξίωμα παρὰ παντὸς θεοῦ ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλὰ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ; εἰ δὲ μὴ, ῥιφήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

13. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκριθῆς ὁ λόγος, καὶ μενεῖ ὁ ὀρισμὸς. Καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὅρκιζομένεσ τε τοῖς Μήδων καὶ Περσῶν δόγμασιν, ἵνα μὴ ἀλλοιώσης τὸ πρόσταγμα, μηδὲ θαυμάσης πρόσωπον· καὶ ἵνα μὴ ἐλαττώσης τι τῶν εἰρημῶν, ἀλλὰ καὶ κολάσης τὸν ἄνθρωπον, ὃς οὐκ ἐνέμεινε τῷ ὀρισμῷ τούτῳ. Καὶ εἶπεν· Οὕτως ποιήσω, καθὼς λέγετε, καὶ ἔστηκέ μοι τοῦτο.

14. Καὶ εἶπεν· Ἰδοὺ εὐρομεν Δανιὴλ τὸν φίλον σου εὐχόμενον καὶ δεόμενον τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ τρις τῆς ἡμέρας. Καὶ λυπούμενος ὁ βασιλεὺς, εἶπεν ῥιφῆναι τὸν Δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, κατὰ τὸν ὀρισμὸν ὃν ἔστησε κατ' αὐτοῦ. Τότε ὁ βασιλεὺς σφόδρα ἐλυπήθη ἐπὶ τὸν Δανιὴλ, καὶ ἀδυνατή-

A gens, et Spiritus sanctus in eo, et prospere agens in negotiis regis quæ gerbat.

Tunc rex decrevit constituere Danielem super universum regnum suum, et duos viros, quos constituit cum eo, et satrapas centum viginti septem. Quando autem deliberavit rex constituere Danielem super omne regnum suum.

5. Tunc consilium et sententiam inierunt illi duo adolentes inter se loquentes invicem (quoniam nullum delictum, neque ignorantiam inveniebant contra Danielem, de qua accusarent eum apud regem) et dixerunt: Venite, statuamus definitam legem contra nosmetipsos, quod nullus homo rogabit petitionem, neque deprecabitur qualemcumque deum usque ad dies triginta, præterquam Darium regem: quod ni faciat, morietur; ut vinceret Danielem in conspectu regis, et projiceretur in lacum leonum. Noverant enim, quod Daniel oraret, et deprecaretur Dominum Deum suum ter in die.

6. Tunc accesserunt homines illi; et dixerunt coram rege.

7. Definitam legem, et constitutionem statuimus, quod omnis homo quicumque oraverit, et rogaverit petitionem aliquam ab omni deo usque ad dies triginta, nisi a Dario rege,

8. Projicietur in lacum leonum.

9. Et ita rex Darius statuit, et ratum fecit.

10. Cum autem Daniel cognovisset constitutionem, quam statuerat contra se, fenestras aperuit in summa ædium suarum parte contra Jerusalem, et procidebat super faciem suam ter in die, sicut faciebat antea, et deprecabatur.

11. Et ipsi observarunt Danielem, et deprehenderunt eum orantem ter in die quotidie.

12. Tunc isti homines convenerunt regem, et dixerunt: Darius rex, nonne legem statuisti, ut omnis homo non oret, neque roget petitionem ab omni Deo usque ad dies triginta, nisi a te, rex: secus vero, projiciatur in lacum leonum?

13. Respondens autem rex dixit eis: Certus est sermo, et manebit lex. Et dixerunt ei: Adjuramus te per Medorum et Persarum decreta, ut non permutes præceptum, neque admireris personam: et ut non detrahas quidquam ex his, quæ decreta sunt; quin imo punias hominem, quicumque non steterit constitutioni huic. Et dixit: Ita faciam, quemadmodum dicitis, et ratum est mihi istud.

14. Et dixerunt: Ecce invenimus Danielem amicum tuum orantem, et deprecantem faciem Dei sui ter in die. Et contristatus rex, dixit ut projiceretur Daniel in lacum leonum juxta constitutionem, quam statuerat adversus eum. Tunc rex vehementi dolore affectus est super Danielem, et adjuvabat

usque ad occasum solis, ut eriperet eum de manibus satraparum.

15. Et non potuit liberare eum ab eis.

16. Exclamans autem Darius rex dixit Danieli : Deus tuus, quem tu colis jugiter ter in die, ipse eripiet te de manu leonum; usque mane confide.

17. Tunc Daniel projectus est in lacum leonum. Et allatus est lapis, et positus est super os laci; et obsignavit rex annulo suo, et annulis optimatum suorum, ut non ab illis tolleretur Daniel, aut rex extraheret eum de lacu.

18. Tunc reversus est rex in regiam suam, et pernoctavit jejunus, et erat moestus propter Danielelem. Tunc Deus Danielis, curam habens illius, conclusit ora leonum, et molestiam non attulerunt Danieli.

19. Et rex Darius surrexit diluculo, et assumpsit secum satrapas, et abiens stetit super os laci leonum.

20. Postea rex vocavit Danielelem voce magna cum fletu dicens : O Daniel, si forte vivis, et Deus tuus, quem collis semper, servavit te de leonibus, et non contriverunt te?

21. Tunc Daniel clamavit voce magna, et dixit:

22. Rex, adhuc sum vivens, et liberavit me Deus de leonibus, eo quod justitia in me inventa est coram eo; sed et in conspectu tuo, rex, neque ignorantia, neque delictum deprehensum est in me: tu autem audisti homines, qui seducunt reges, et projecisti me in lacum leonum ad perditionem.

23. Eodem tempore congregati sunt omnes magistratus, et intuebantur Danielelem, quomodo nullam molestiam attulissent ei leones.

24. Tunc duo homines illi, qui adversus Danielelem testimonium dixerant, ipsi, et uxores eorum, et filii eorum projecti sunt leonibus, et leones interfecerunt eos, et comminuerunt ossa eorum.

25. Tunc Darius scripsit omnibus gentibus, et linguis, et regionibus, et habitantibus in universa terra ejus, dicens:

26. Omnes homines, qui sunt in regno meo, sint adoratores, et cultores Dei Danielis: ipse enim est Deus manens, et vivens in generationes generationum usque in æternum.

27. Ego Darius ero adorans eum, et serviens cunctis diebus meis. Idola enim manufacta non possunt servare, sicut liberavit Deus Danielis Danielelem.

28. Et rex Darius oppositus est ad genus suum, et Daniel constitutus est super regnum Darii. Et Cyrus Persa suscepit regnum ejus.

CAPUT VII.

1. Anno primo imperante Baltasar regionibus Babiloniis, Daniel visionem vidit supra caput in

θει τοῦ ἐξελεῖσθαι αὐτὸν ἕως δυσμῶν ἡλίου ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν σατραπῶν.

15. Καὶ οὐκ ἔδύνατο ἐξελεῖσθαι αὐτὸν ἀπ' αὐτῶν.

16. Ἀναβοήσας δὲ Δαρείος ὁ βασιλεὺς εἶπε τῷ Δα- νιήλ· Ὁ Θεὸς σου, ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελχῶς, τρις τῆς ἡμέρας. αὐτὸς ἐξελεῖται σε ἐκ χειρὸς τῶν λεόν- των, ἕως πρωῆ θάρσει.

17. Τότε Δανιήλ ἐβρίφη εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόν- των, καὶ ἠνέχθη λίθος, καὶ ἐτέθη εἰς τὸ στόμα τοῦ λάκκου, καὶ ἐσφραγίσατο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ δακτυλίῳ ἑαυτοῦ, καὶ ἐν τοῖς δακτυλοῖς τῶν μεγιστάνων αὐ- τοῦ, ὅπως μὴ ἀπ' αὐτῶν ἀρθῆ ὁ Δανιήλ +, ἢ ὁ βασι- λεὺς αὐτὸν ἀνασπάσῃ ἐκ τοῦ λάκκου /

18. Τότε ὑπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ βασίλεια αὐτοῦ, καὶ ἠλίθη νήστης, καὶ ἦν λυπούμενος περὶ τοῦ Δανιήλ. Τότε ὁ Θεὸς τοῦ Δανιήλ, πρόνοιαν ποιού- μενος αὐτοῦ, ἀπέκλεισε τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐ παρενώχλησαν τῷ Δανιήλ.

19. Καὶ ὁ βασιλεὺς Δαρείος ἔρθη πρωῆ, καὶ παρέλαθε μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς σατράπας, καὶ πορευθεὶς ἔστη ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ λάκκου τῶν λεόντων.

20. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τὸν Δανιήλ φωνῇ με- γάλῃ μετὰ κλαυθοῦ, λέγων· Ὁ Δανιήλ, εἰ ἔρα ζῆς, καὶ ὁ Θεὸς σου, ᾧ λατρεύεις ἐνδελχῶς, σέσωκέ σε ἀπὸ τῶν λεόντων, καὶ οὐκ ἠχρειώκάν σε;

21. Τότε Δανιήλ ἐπήχουσε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν·

22. Βασιλεῦ, εἰτι εἰμι ζῶν, καὶ σέσωκέ με ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν λεόντων, καθ' ὅτι δικαιοσύνη ἐν ἐμοὶ εὐρέθη ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ ἐναντίον δέ σου, βασιλεῦ, οὐτε ἄγνοια, οὐτε ἁμαρτία εὐρέθη ἐν ἐμοί· σὺ δὲ ἠκυσας ἀνθρώπων πλανώντων βασιλεῖς, καὶ ἐβρίψας με εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων εἰς ἀπόλειαν.

23. Τότε συνήχθησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις, καὶ εἶδον τὸν Δανιήλ, ὡς οὐ παρενώχλησαν αὐτῷ οἱ λέοντες.

24. Τότε οἱ δύο ἄνθρωποι ἐκεῖνοι οἱ καταμαρτυ- ρήσαντες τοῦ Δανιήλ, αὐτοὶ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐβρίφησαν τοῖς λέουσι, καὶ εἰ λέοντες ἀπέκτειναν αὐτοὺς, καὶ ἐθλασαν τὰ ὀστέα αὐ- τῶν.

25. Τότε Δαρείος ἔγραψε πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ γλώσσαις, καὶ χώραις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, λέγων·

26. Πάντες οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὄντες ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, ἔστωσαν προσκυνούντες καὶ λατρεύοντες τῷ Θεῷ τοῦ Δανιήλ· αὐτὸς γάρ ἐστι Θεὸς μένων, καὶ ζῶν εἰς γενεὰς γενεῶν ἕως τοῦ αἰῶνος.

27. Ἐγὼ Δαρείος ἔσομαι αὐτῷ προσκυνῶν, καὶ δουλεύων πάσας τὰς ἡμέρας μου· τὰ γὰρ εἶδον τὰ χειροποίητα οὐ δύνανται σῶσαι, ὡς ἐλυτρώσατο ὁ Θεὸς τοῦ Δανιήλ, τὸν Δανιήλ.

28. Καὶ ὁ βασιλεὺς Δαρείος προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ +, καὶ Δανιήλ + κατεστάθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Δαρείου /. καὶ Κύρος ὁ Πέρσης παρέλαθε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

1. Ἐτους πρώτου βασιλεύοντος Βαλτισαρ χώρας Βαβυλωνίας, Δανιήλ ὄραμα εἶδε πρὸς κεφαλὴν ἐπὶ

τῆς κοίτης αὐτοῦ. Τότε Δανιὴλ τὸ ὄραμα, ὃ εἶδεν, ἔγραψεν εἰς κεφάλαια λόγων.

2. Ἐπὶ τῆς κοίτης μου ἐθεώρουν καθ' ὕπνου νυκτός· καὶ ἰδοὺ τέσσαρες ἀνεμοὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐνέπυσον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην.

3. Καὶ τέσσαρα θηρία ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης, διαφέροντα ἐν παρὰ τὸ ἐν.

4. Τὸ πρῶτον ὡσεὶ λέαινα ἔχουσα περὰ ὡσεὶ ἀετοῦ. Ἐθεώρουν ἕως οὗτο ἐτίλη τὰ περὰ αὐτῆς, καὶ ἔβροθ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρωπίνων ἐστάθη, καὶ ἀνθρωπίνη καρδία ἐδόθη αὐτῇ.

5. Καὶ ἰδοὺ μετ' αὐτὴν ἄλλο θηρίον ὁμοίωσιν ἔχον ὄρου, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνός πλευροῦ ἐστάθη, καὶ τρία πλευρὰ ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτῆς καὶ ἐν μέσῳ ὀδόντων αὐτῆς /· καὶ οὕτως εἶπεν· Ἀνάστα, κατάφαγε σάρκας πολλὰς.

6. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐθεώρουν θηρίον ἄλλο ὡσεὶ κέρατιν, καὶ περὰ τέσσαρα ἐπέτεινον ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ.

7. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐθεώρουν ἐν ὄραματι τῆς νυκτός θηρίον τέταρτον φοβερόν, καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ ὑπερέβη ἰσχύϊ, ἔχον ὀδόντας σιδηροῦς μεγάλους, ἐσθλίον καὶ κοπανίζον, κύκλω τοὺς ποιοὺ καταπατοῦν, διαφόρως χρώμενον παρὰ πάντα τὰ πρὸ αὐτοῦ θηρία· εἶχε δὲ κέρατα δέκα, καὶ βουλαὶ πολλαὶ ἐν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ.

8. Καὶ ἰδοὺ ἄλλο ἐν κέρασιν ἀνεφύη ἀναμέσον αὐτῶν μικρὸν ἐν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ τρία τῶν κεράτων τῶν πρώτων ἐξηράνθησαν δι' αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡσπερ ἀνθρώπιοι ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, καὶ στόμα ἰαλοῦν μεγάλη + καὶ ἐποίησε πόλεμον πρὸς τοὺς + ἁγίους /.

9. Ἐθεώρουν ἕως οὗτε θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ Παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο, ἔχων περιβολὴν ὡσεὶ χιόνα, καὶ τὸ φέλιγμα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὡσεὶ ἔριον λευκὸν καθαρόν, ὁ θρόνος ὡσεὶ φλόξ πυρός καὶ τροχοὶ αὐτοῦ κύρ καίόμενοι.

10. καὶ Ποταμὸς πυρός ἔλκων, καὶ ἐξεπορεύετο παρὰ πρῶτον αὐτοῦ ποταμὸς πυρός· χίλια χιλιάδες ἰσραήλιων αὐτὸν, καὶ μύρια μυριάδες παρεστῆκεισαν αὐτῷ, καὶ κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἐνεψέθησαν.

11. Ἐθεώρουν τότε τὴν φωνὴν τῶν λόγων τῶν μεγάλων, ὧν τὸ κέρα· ἐλάλει· θεωρῶν ἤμην, καὶ ἀπετυμπαλισθὴ τὸ θηρίον, καὶ ἀπώλετο τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός.

12. Καὶ τοὺς κύκλω αὐτοῦ ἀπέστησε τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, καὶ χρόνος ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως χρόνου καὶ καιροῦ.

13. Ἐθεώρουν ἐν ὄραματι τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἤρχετο, καὶ ὡς Παλαιὸς ἡμερῶν παρῆν, καὶ οἱ παρεστηκότες παρῆσαν — αὐτῷ.

14. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία καὶ καὶ τιμὴ βασιλικῆ /· καὶ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς κατὰ γένη, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῷ λατρεύουσα, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ, ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ μὴ ἀρῆθῃ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, ἥτις οὐ μὴ φθαρῇ.

15. Καὶ ἀκηδιάσας ἐγὼ Δανιὴλ ἐν τούτοις ἐν τῷ

cubili suo. Tunc Daniel visionem, quam vidit, scripsit in capitibus sermonum.

2. In cubili meo videbam per somnos noctis : et ecce quatuor venti cœli irruerunt in mare magnum.

3. Et quatuor bestiæ ascendebant de mari, differentes una ab alia.

4. Prima quasi leæna habens alas sicut aquila. Aspiciebam donec evulsæ sunt alæ ejus, et sublata est de terra, et super pedes humanos stetit, et humanum cor datum est ei.

5. Et ecce post eam alia bestia similitudinem habens ursi, et in latere uno stetit : et tria latera erant in ore ejus in medio dentium ejus, et sic dixit : Surgo, manduca carnes multas.

6. Et post hæc aspiciebam bestiam aliam sicut pardum, et alæ quatuor extendebantur super eam, et quatuor capita bestiæ.

7. Post autem hæc aspiciebam in visione noctis bestiam quartam terribilem, et terror ejus excedebat fortitudine : quæ habebat dentes ferreos magnos, manducans, et comminuens, in circuitu pedibus conculcans, diverse operans ab omnibus, quæ fuerunt ante eam, bestiis ; habebat autem cornua decem, et consilia multa in cornibus ejus.

8. Et ecce aliud unum cornu renatum est in medio eorum parvum in cornibus ejus : et tria de cornibus primis exaruerunt propter illud : et ecce oculi, sicut oculi humani in cornu isto, et os loquens magna, et faciebat bellum adversus sanctos.

9. Videbam, quoadusque throni positi sunt, et Vetustus dierum sedebat, habens amictum sicut nivem, et capillitium capitis sui sicut lanam candidam mundam ; thronus sicut flamma ignis, rotæ ejus ignis ardeus.

10. Flumen ignis trahens, et egrediebatur ante faciem ejus fluvius ignis ; mille millia serviebant ei, et dena millia denum millium assistebant ei, et iudicium sedit, et libri aperti sunt.

11. Contemplabar tunc vocem sermonum magnorum, quos cornu loquebatur : aspiciens eram, et fustibus cæsa est bestia, et periit corpus ejus, et datum est in combustionem ignis.

12. Et ab iis, qui in circuitu ejus erant, abstulit potestatem eorum, et tempus vitæ datum est eis usque ad tempus et opportunitatem.

13. Videbam in visione noctis, et ecce super nubes cœli sicut filius hominis veniebat, et sicut Vetustus dierum aderat, et adstantes aderant ei.

14. Et data est ei potestas et honor regius, et omnes gentes terræ secundum genera, et omnis gloria serviens ei : et potestas ejus, potestas perpetua, quæ non auferetur, et regnum ejus, quod non destruetur.

15. Et cum mœrore gravi affectus essem ego Da-

niel super his in visione noctis conturbabant me A
cogitationes meæ.

16. Accessi ad unum stantium, et veritatem quæ-
rebam ab eo super omnibus his. Respondens autem
dicit mihi, et interpretationem sermonum declara-
vit mihi.

17. Hæ bestix magnæ sunt quatuor regna, quæ
peribunt de terra.

18. Et accipiet regnum sancti Altissimi, et ob-
tinebunt regnum usque in sæculum sæculorum.

19. Eodem tempore volui quærere diligenter de
bestia quarta destruente omnia, et horribili valde:
et ecce dentes ejus ferrei, et unguis ejus ærei, quæ
devorabat omnes in circuitu, et conculcabat pedi-
bus.

20. Et de decem cornibus ejus, quæ erant super
caput, et de uno alio, quod adnatum fuerat, et de-
ciderant propter illud tria, et cornu illud habebat
oculos, et eo loquens magna, et aspectus ejus su-
perabat alia.

21. Et considerabam cornu illud, quod bellum
faciebat adversus sanctos, et fugabat eos.

22. Quoadusque venit Vetustus dierum, et judi-
cium dedit sanctis Altissimi, et tempus datum est,
et regnum obtinuerunt sancti.

23. Et dictum est mihi de quarta bestia, quia
regnum quartum erit super terram, quod eminebit
supra omnem terram, et devorabit omnem terram,
et subvertet eam, et concidet eam.

24. Et decem cornua regni, decem reges stabunt:
et alius rex post eos stabit, et ipse malis superabit
primos, et tres reges humiliabit.

25. Et verba contra Altissimum loquetur, et
sanctos Altissimi conteret: et assumet mutare
tempora, et legem, et tradentur omnia in manibus
ejus usque ad tempus, et tempora, et usque ad
dimidium temporis.

26. Et iudicium sedebit, et potestatem destruent,
et deliberabunt contaminare, et perdere usque in
finem.

27. Et regnum, et potestatem, et magnificentiam
eorum, et principatum omnium sub cælo regno-
rum, dedit populo sancto excelso ad regnandum D
regno sempiterno, et omnes potestates ei subji-
cientur, et obedient ei usque ad finem sermonis.

28. Ego Daniel multo stupore correptus sum, et
forma mea immutata est super me, et verbum in
corde meo firmiter statui.

CAPUT VIII.

1. Anno tertio regnante Baltasar, visio, quam
vidi ego Daniel, postquam vidissem primam.

2. Et vidi in visione somnii ueni, cum ego essem
in Susis civitate, quæ est in Elymaide regione, et
vidi in visione, cum adhuc essem juxta portam
Aelam.

ὄραματι τῆς νυκτὸς ✠ ἐτάϋρασόν με οἱ διαλογισμοί
μου.

16. Προσῆλθον πρὸς ἓνα τῶν ἐστῶτων, καὶ τῇ
ἀκρίθειαν ἐζήτησον παρ' αὐτοῦ ὑπὲρ πάντων τούτων
ἀποκριθεὶς δὲ λέγει μοι, καὶ τὴν κρίσιν τῶν λόγων
ἐδήλωσέ μοι.

17. Ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα εἰπὶ τέσσαρες βα-
σιλείαι, αἱ ἀπολοῦνται ἀπὸ τῆς γῆς.

18. Καὶ παραλήφονται τὴν βασιλείαν ἄγιοι Ἰψέ-
στου, καὶ καθέξουσιν τὴν βασιλείαν ἕως τοῦ αἰῶνος
τῶν αἰῶνων.

19. Τότε ἤθελον ἐξακριβώσασθαι περὶ τοῦ θηρίου
τοῦ τετάρτου, τοῦ διαφθειρόντος πάντα, καὶ ὑπερ-
φύθου· καὶ ἰδοὺ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροί, καὶ οἱ ὀνυ-
χες αὐτοῦ χαλκοί, κατεσθλοντος πάντας κυκλόθεν, καὶ
B καταπατοῦντος τοὺς ποσί.

20. Καὶ περὶ τῶν δέκα κεράτων αὐτοῦ τῶν ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς, καὶ τοῦ ἐνὸς τοῦ ἄλλου τοῦ προσηύχοντος,
καὶ ἐξέπεσαν δι' αὐτοῦ τρία, καὶ τὸ κέραν ἐκεῖνο εἶχεν
ὀφθαλμοὺς, καὶ στόμα λαλεῖν μέγαλα· καὶ ἡ πρόσ-
οψις αὐτοῦ ὑπερέφερε τὰ ἄλλα.

21. Καὶ κατενόουν τὸ κέραν ἐκεῖνο πόλεμον συν-
ιστάμενον πρὸς τοὺς ἁγίους, καὶ τροποῦμενον αὐτούς.

22. Ἔως τοῦ ἔλθειν τὸν Παλαιὸν ἡμερῶν, καὶ τὴν
κρίσιν ἔδωκε τοῖς ἁγίοις τοῦ Ἰψίστου· καὶ ὁ καιρὸς
ἐδόθη, καὶ τὸ βασιλεῖον κατέσχον οἱ ἄγιοι.

23. Καὶ ἐρήθη μοι περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου,
ὅτι βασιλεία τετάρτη ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς, ἥτις διοίσει
παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν ✠, καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν
C γῆν/. καὶ ἀναστατώσει αὐτήν, καὶ καταλασνεί αὐτήν.

24. Καὶ τὰ δέκα κέρατα τῆς βασιλείας, δέκα βασι-
λεῖς στήσονται· καὶ ὁ ἄλλος βασιλεὺς μετὰ τούτους
στήσεται, καὶ αὐτὸς διοίσει κακοῖς ὑπὲρ τοὺς πρῶ-
τους, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει.

25. Καὶ ῥήματα εἰς τὸν Ἰψίστον λαλήσει, καὶ
τοὺς ἁγίους τοῦ Ἰψίστου κατατρίψει, καὶ προσδέξι-
ται ἀλλοιωῶσαι καιροὺς καὶ νόμον, καὶ παραδοθήσε-
ται πάντα εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ και-
ρῶν, καὶ ἕως ἡμῖσους καιροῦ.

26. Καὶ ἡ κρίσις καθίσταται, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἀπο-
λοῦσι, καὶ βουλευσονται μῖθαι καὶ ἀπολέσαι ἕως
τέλους.

27. Καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν ἐξουσίαν, καὶ τὴν
μεγαλειότητα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀρχὴν πασῶν τῶν ὑπὸ
τὸν οὐρανὸν βασιλειῶν, ἔδωκε λαῷ ἁγίῳ ὑψίστου
βασιλεῦσαι βασιλείαν αἰώνιον, καὶ πᾶσαι ἐξουσίαι
αὐτῷ ὑποταγήσονται, καὶ πειθαρχήσουσιν αὐτῷ ἕως
καταστροφῆς τοῦ λόγου.

28. Ἐγὼ Δανιὴλ σφόδρα ἐκστάσει περιεχόμενῃ,
καὶ ἡ ξέξις μου διήνεγκεν ἐμοί, καὶ τὸ ῥῆμα ἐν καρ-
δίᾳ μου ἐστήριξα.

ΚΕΦΑΛ. Η'

1. Ἔτους τρίτου βασιλεύοντος Βαλτάσαρ, ὄρασις,
ἣν εἶδον ἐγὼ Δανιὴλ, μετὰ τὸ ἰδεῖν με τὴν πρώτην.

2. Καὶ εἶδον ἐν τῷ ὄραματι τοῦ ἐνυπνίου μου, ἐμοῦ
ὄντος ἐν Σούσοις τῇ πόλει, ἥτις ἐστὶν ἐν Ἐλυμαίτι
χώρᾳ ✠ καὶ εἶδον ἐν ὄραματι /. Ἐτι ὄντος μου πρὸς
τῇ πόλῃ Αἰλάμ.

3. Αναδύψας εἶδον κριὸν ἕνα μέγαν ἐπιτώτα ἀπέναντι τῆς πύλης· καὶ εἶχε κέρατα, καὶ τὰ κέρατα ὑψηλά, καὶ τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου, καὶ τὸ ὑψηλότερον ἀνέβαινε.

4. Μετὰ δὲ ταῦτα εἶδον τὸν κριὸν κεραιζόμενον πρὸς ἀνατολάς, καὶ πρὸς βορρᾶν, καὶ πρὸς δυσμάς, καὶ μεσημβρίαν· καὶ πάντα τὰ θηρία οὐκ ἔστησαν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ βυόμενος ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε ὡς ἤθελε, καὶ ὑψώθη.

5. Καὶ ἐγὼ διανοούμενη, καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς· καὶ ἦν τοῦ τράγου κέρας ἐν ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν /.

6. Καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν κριὸν τὸν τὰ κέρατα ἔχοντα, ὃν εἶδον ἐπιτώτα πρὸς τῇ πύλῃ, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν ἐν θυμῷ ὀργῆς.

7. Καὶ εἶδον αὐτὸν προσάγοντα πρὸς τὸν κριὸν, καὶ ἐθυμώθη ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐπάταξε τὸν κριὸν, καὶ συνέτριψε τὰ δύο κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔτι ἦν ἰσχύς ἐν τῷ κριῷ στήναι κατέναντι τοῦ τράγου, καὶ ἐσπάρραξεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ συνέτριψεν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἦν ὁ βυόμενος τὸν κριὸν ἀπὸ τοῦ τράγου.

8. Καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν κατίσχυσε σφόδρα, καὶ ὤρε κατίσχυσε, συνετριβή αὐτοῦ τὸ κέρας τὸ μέγα, καὶ ἀνέβη ἕτερα τέσσαρα κέρατα κατόπισθεν αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ.

9. Καὶ ἐξ ἑνὸς αὐτῶν ἀνεφύη κέρας ἰσχυρὸν ἕν, καὶ κατίσχυσε, καὶ ἐπάταξεν ἐπὶ μεσημβρίαν, ἐπὶ νότον, καὶ ἐπ' ἀνατολάς, καὶ ἐπὶ βορρᾶν.

10. Καὶ ὑψώθη ἕως τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐβράχθη ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ἀστέρων, καὶ ἀπὸ αὐτῶν καταπατήθη.

11. Ἔως ὁ ἀρχιστράτηγος βύσεται τὴν αἰχμαλωσίαν· καὶ δι' αὐτὸν τὰ ἄρη τὰ ἀπ' αἰῶνος ἐβράχθη· καὶ ἐξήθη ὁ τόπος αὐτῶν, καὶ θυσία· καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἕως χαμαὶ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εὐωδώθησαν, καὶ ἐγενήθη· καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται.

12. Καὶ ἐγενήθησαν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ αἱ ἁμαρτίαι, καὶ ἐβρίβη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη· καὶ ἐποίησε, καὶ εὐωδώθη.

13. Καὶ ἤκουον ἑτέρου ἁγίου λαλοῦντος· καὶ εἶπεν ὁ ἕτερος ἅγιος / τῷ Φελμουνὶ τῷ λαλοῦντι· Ἔως τίνος τὸ ὄραμα στήσεται, καὶ ἡ θυσία ἡ ἀρθεῖσα, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐρημώσεως ἡ δοθεῖσα, καὶ τὰ ἅγια ἐρημωθήσεται εἰς καταπάτημα;

14. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἔως ἑσπέρας, καὶ πρωτῆς ἡμέρας δισχιλία· τριακόσια, καὶ καθαρισθήσεται τὸ ἅγιον.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ θεωρεῖν με ἐγὼ Δανιὴλ τὸ ὄραμα, ἐζήτησαν διανοηθῆναι, καὶ ἰδοὺ ἔστη κατεναντίον μου, ὡς ὄρασις ἀνθρώπου.

16. Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀνθρώπου ἀναμέσον τοῦ ὄρατος· καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἶπεν· Γαβριήλ, συνέτισσον ἐκεῖνον τὴν ὄρασις + καὶ ἀναβοήσας εἶπεν ὁ ἀνθρώπος + ἐπὶ τὸ πρόσταγμα ἐκεῖνο ἡ ὄρασις /.

17. Καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐγγόμενός μου τῆς στάσεως, καὶ ἐν τῷ ἔρχεσθαι αὐτὸν ἐδορυθήθη, καὶ ἔπεσε ἐπὶ

PATROL. GR. XVI.

3. Suspicieus vidi arietem unum magnum stantem e regione portæ, et habebat cornua, et cornua excelsa, et unum excelsius altero, et excelsius ascendebat.

4. Post autem hæc vidi arietem cornibus ventilantem ad orientem, et ad aquilonem, et ad occidentem, et ad meridiem : et cunctæ bestiæ non steterunt post eum, et non erat qui liberaret de manibus ejus, et faciebat, sicut volebat, et exaltatus est.

5. Et ego animadvertēbam : et ecce hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem terræ ; et erat hirci cornu unum spectabile in medio oculorum suorum.

6. Et venit ad arietem, qui cornua habebat, quem videram stantem juxta portam, et cucurrit contra eum in furore iræ.

7. Et vidi eum accedentem ad arietem, et indignatus est contra eum, et percussit arietem, et contrivit duo cornua ejus, et non amplius erat fortitudo in ariete standi coram hircō : et dilaniavit eum super terram, et contrivit eum, et non erat qui liberaret arietem ab hircō.

8. Et hircus caprarum prævaluit valde, et postquam roboratus fuit, contritum est ejus cornu magnum, et ascenderunt alia cornua quatuor post illud in quatuor ventos cæli.

9. Et de uno illorum renatum est cornu forte unum, et prævaluit, et percussit ad meridiem, ad austrum, ad orientem, et ad aquilonem.

10. Et elevatum est usque ad stellas cæli, et detrahit super terram e stellis, atque de eis conculcavit.

11. Donec princeps militiæ liberabit captivitatem, et per ipsum montes, qui a sæculo sunt, effracti sunt : et ablatum est locus eorum, et sacrificium : et posuit illud usque ad humum super terram, et prospere evenerunt, et facta sunt, et sanctuarium desolabitur.

12. Et fuerunt in sacrificio peccata, et projecta est in terra justitia, et fecit, et prospere cessit.

13. Et audivi alium sanctum loquentem : et dixit alius sanctus Phelmuni loquenti : Usquequo visio stabit, et sacrificium, quod ablatum est, et peccatum desolationis, quod datum est, et sancta desolabuntur in conculcationem?

14. Et dixit ei : Usque ad vesperam, et mane, dies duo millia tercenti, et mundabitur sanctum.

15. Factum est autem, cum viderem ego Daniel visionem, quærebam intelligere : et ecce stetit coram me veluti aspectus hominis.

16. Et audivi vocem viri inter Ulai : et vocavit, et dixit : Gabriel, fac illum intelligere visionem, et exclamans ait homo, ad mandatum illud visio.

17. Et venit, et stetit prope stationem meam. Et cum ille venisset, perturbatus sum, et corruvi in

faciem meam, et dixit mihi : Animadvertete, filii hominis, adhuc enim ad horam temporis ista visio.

18. Cumque loqueretur ipse mecum, cubavi super faciem humi; et cum tetigisset me, crexit me super locum, et dixit mihi :

19. Ecce ego annuntio tibi, quæ erunt in novissimo iræ filiis populi tui : adhuc enim ad horas temporis consummationis manebunt.

20. Aries, quem vidisti habentem cornua, rex Medorum et Persarum est.

21. Et hircus caprarum, rex Græcorum est, et cornu grande, quod erat inter oculos ejus, ipse est rex primus.

22. Quod autem confracto illo, etiam ascenderunt post illud quatuor cornua, quatuor reges de gente ejus consurgent, non juxta fortitudinem suam.

23. Et in novissimo regni eorum, completis peccatis ipsorum exsurgat rex impudens facie, excogitans ænigmata.

24. Et roborabitur fortitudo ejus, sed non in virtute sua : et mirabiliter destruct, et prosperabitur, et faciet, et exterminabit principes et populum sanctorum.

25. Et super sanctos cogitatio ejus : et prosperabitur mendacium in manibus ejus, et cor ejus elevabitur, et dolo disperdet multos ; et in perditione virorum stabit, et congregabit exercitum, et retribuet.

26. Visio, quæ est vespere, et mane, inventa est in veritate : sed nunc occlusa est visio, adhuc enim ad dies multos.

27. Ego Daniel ægrotavi diebus multis : cumque surrexissem, administrabam rursus regia negotia, et deficiebam super visione, et nemo erat qui intelligeret.

CAPUT IX.

1. Anno primo sub Dario Xerxis filio de genere Medorum, qui regnarunt in imperio Chaldæorum.

2. Anno primo regni ejus ego Daniel excogitavi in libris numerum annorum, quando factum est decretum terræ ad Jeremiam prophetam, ut suscitarentur ad completionem opprobrii Jerusalem septuaginta anni.

3. Et dedi faciem meam ad Dominum Deum, ut invenirem deprecationem, et misericordiam in juvenis, et sacco, et cinere.

4. Et precatus sum ad Dominum Deum, confessus sum, et dixi : Ecce, Domine, tu es Deus magnus, et fortis, et terribilis, servans testamentum, et misericordiam diligentibus te, et custodientibus mandata tua.

5. Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, et recessimus, et transgressi sumus mandata tua et judicia tua.

6. Et non audivimus pueros tuos prophetas, qui locuti sunt in nomine tuo ad reges nos, et ma-

A πρόσωπόν μου, και εἶπέν μοι : Διανοήθητι, υἱὲ ἀνθρώπου· Ἐτι γὰρ εἰς ὥραν καιροῦ τοῦτο τὸ ὄραμα.

18. Καὶ λαλοῦντος αὐτοῦ μετ' ἐμοῦ, ἐκοιμήθην ἐπὶ πρόσωπον χαμαί, και ἀψάμενός μου ἤγειρέ με ἐπὶ τοῦ τόπου, και εἶπέ μοι :

19. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀπαγγέλλω σοι ἃ ἔσται ἐπ' ἐσχάτου τῆς ὀργῆς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου· Ἐτι γὰρ εἰς ὥρας καιροῦ συντελείας μενεῖ.

20. Τὸν κριὸν, ὃν εἶδες, τὸν ἔχοντα τὰ κέρατα, βασιλεὺς Μήδων και Περσῶν ἔστι.

21. Καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν, βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἔστι· και τὸ κέρασ τὸ μέγα τὸ ἀνάμισον τῶν ἐφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος.

22. Καὶ τοῦ συντριθέντος, και ἀναθάντα ὀπίσω αὐτοῦ τέσσαρα κέρατα· τέσσαρες βασιλεῖς τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀναστήσονται, οὐ κατὰ τὴν ἰσχύν αὐτῶν.

23. Καὶ ἐπ' ἐσχάτου τῆς βασιλείας αὐτῶν, πληρουμένων τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς, ἀναιδὴς προσώπῳ, διανοούμενος αἰνίγματα.

24. Καὶ στερεωθήσεται ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, και οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, και θαυμαστῶς φθереῖ, και εὐδοθήσεται, και ποιήσει, και φθереῖ δυνάστας και δῆμον ἀγίων.

25. Καὶ ἐπὶ τοὺς ἁγίους τὸ διανόημα αὐτοῦ, και εὐδοθήσεται τὸ ψεῦδος ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ, και ἡ καρδία αὐτοῦ ὑψωθήσεται, και ὄλεθ ἀφανιεῖ πολλούς, και ἐπὶ ἀπωλείας ἀνδρῶν στήσεται· και ποιήσει συναγωγὴν χειρῶς, και ἀποδώσεται —

26. Τὸ ὄραμα τὸ ἐσπέρας· και πρῶτῃ, ἠδρέθη ἐπ' ἀληθείας, και νῦν πεφραγμένον τὸ ὄραμα· Ἐτι γὰρ εἰς ἡμέρας πολλάς.

27. Ἐγὼ Δανιὴλ ἀσθενήσας ἡμέρας πολλάς, και ἀναστάς ἐπραγματεύομην πάλιν βασιλικῶς, και ἐξελυόμεν ἐπὶ τῷ ὄραματι, και οὐδεὶς ἦν ὁ διανοούμενος.

ΚΕΦΑΛ. Θ.

1. Ἔτους πρώτου ἐπὶ Δαρείου τοῦ Ξέρξου ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς Μηδικῆς, οἱ ἐβασίλευσαν ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν Χαλδαίων.

2. Τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐγὼ Δανιὴλ διενοήθην ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ὅτε ἐγένετο πρόσταγμα τῇ γῆ ἐπὶ Ἰερουσαλήμ ἐβδομήκοντα ἔτη.

3. Καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ Κύριον τὸν Θεόν, εὐρεῖν προσευχὴν, και ἔλεος ἐν νηστείαις, και σάκκῳ, και σποδῷ.

4. Καὶ προσηυξάμην πρὸς Κύριον τὸν Θεόν, ἐξωμολογησάμην, και εἶπα· Ἰδοὺ, Κύριε, σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ μέγας, και ὁ ἰσχυρὸς, και ὁ φοβερὸς, τηρῶν τὴν διαθήκην, και τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσί σε, και τοῖς φυλάσσοσι τὰ προστάγματά σου.

5. Ἡμάρτομεν, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν, και ἀπέστημεν, και παρέβημεν τὰς ἐντολάς σου και τὰ κρίματά σου.

6. Καὶ οὐκ ἤκούσαμεν τῶν παιδῶν σου τῶν προφητῶν, οἱ ἐλάλησαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι σου ἐπὶ τοῖς

βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ δυνάστας ἡμῶν, καὶ πατέρας ἡμῶν, καὶ παντὶ ἔθνει ἐπὶ τῆς γῆς.

7. Σοὶ, Κύριε, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡμῖν ἡ ἀσχύνη τοῦ προσώπου κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀνθρώποις Ἰουδα, καὶ καθημένοις ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ, τῷ ἐγγύστα, καὶ τῷ ἀπωτέρω, ἐν πάσαις ταῖς χώραις, εἰς ἃς διεσκόρπισας αὐτούς ἐκεῖ, ἐν τῇ πλημμελείᾳ, ἣ ἐπλημμέλησαν ἐναντίον σου.

8. Δέσποτα, ἡμῖν ἡ ἀσχύνη τοῦ προσώπου, καὶ τοῖς βασιλεύουσιν ἡμῶν, καὶ δυνάσταις, καὶ τοῖς πατέρασιν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομέν σοι.

9. Τῷ Κυρίῳ ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ ἔλεος, ὅτι ἀπέστημεν ἀπὸ σοῦ.

10. Καὶ οὐκ ἤκούσαμεν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κατακολουθεῖσαι τῷ νόμῳ σου, ὃ ἔδωκας ἐνώπιον Μωσῆ καὶ ἡμῶν, διὰ τῶν παιδῶν σου τῶν προφητῶν.

11. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἐγκατέλιπε τὸν νόμον σου, καὶ ἀπέστησαν, τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς σου· καὶ ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ κατὰρα, καὶ ὁ ὄρκος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ Μωσῆ παιδὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἡμάρτομεν αὐτῷ.

12. Καὶ ἔστησεν ἡμῖν τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν, ὅσα ἔκρινας ἡμῖν ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κατὰ μέγαρα, ὅσα οὐκ ἐγενήθη ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καθ' ὅτι ἐγενήθη ἐν Ἱερουσαλήμ.

13. Κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν διαθήκῃ Μωσῆ, πάντα ἐκ κακὰ ἐπῆλθεν ἡμῖν· καὶ οὐκ ἐξέζητησαμεν τὸ πρόσωπον Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν, ἀποστῆναι ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ διανοηθῆναι τὴν δικαιοσύνην σου, Κύριε.

14. Καὶ ἠγρύπνησε Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ κακὰ, καὶ ἐπήγαγεν ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πάντα ὅσα ἂν ποιήσῃ, καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

15. Καὶ νῦν, Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν τὸν λαόν σου ἐξ Αἰγύπτου τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην· ἡμάρτομεν, ἠγνοήκαμεν.

16. Δέσποτα, κατὰ τὴν δικαιοσύνην σου, ἀποστραφήτω ὁ θυμὸς σου, καὶ ἡ ὀργὴ σου ἀπὸ τῆς πόλεώς σου Ἱερουσαλήμ, ὄρους τοῦ ἁγίου σου, ὅτι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἀγνοίαις τῶν πατέρων ἡμῶν, Ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ δῆμος σου, Κύριε, εἰς ὄνειδισμὸν ἐν πᾶσι τοῖς περικύκλῳ ἡμῶν.

17. Καὶ νῦν ἐπάκουσον, Δέσποτα, τῆς προσευχῆς τοῦ παιδὸς σου καὶ ἐπὶ τὰς δεήσεις μου, καὶ ἐπιβλέψάτω τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν σου, τὸ ἔρημον ἐνεκεν τῶν δούλων σου, Δέσποτα.

18. Πρόσχε, Κύριε, τὸ οὖς σου, καὶ ἐπάκουσόν μου· ἀνοίξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε τὴν ἐρημωσιν ἡμῶν, καὶ τῆς πόλεώς σου, ἐφ' ἧς ἐπακλήθη τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτῆς· οὐ γὰρ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν, ἡμεῖς δεόμεθα ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλὰ διὰ τὸ σὸν ἔλεος, Κύριε, σὺ ἰλάευσον.

19. Κύριε, ἐπάκουσον καὶ ποίησον, καὶ μὴ χρονί-

gistratus nostros, et patres nostros, et omni genti super terram.

7. Tibi, Domine, justitia, nobis autem confusio faciei secundum diem hanc hominibus Juda, et sedentibus in Jerusalem, et omni populo Israel, qui prope est, et ei, qui procul in universis regionibus, ad quas dispersisti eos illuc propter iniquitatem, quia improbe se gesserunt in conspectu tuo.

8. Domine, nobis confusio faciei, et regibus nostris, et principibus, et patribus nostris, quia peccavimus tibi.

9. Domino justitia et misericordia, quoniam recessimus a te.

10. Et non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut sequeremur legem tuam, quam dedisti coram Mose et nobis, per pueros tuos prophetas.

11. Et omnis Israel dereliquit legem tuam: et recesserunt, ne audirent vocem tuam, et supervenit super nos maledictio, et jusjurandum, quod scriptum est in lege Moysi pueri Dei, quia peccavimus ei.

12. Et statuit nobis praecepta sua quaecumque locutus est super nos, et super iudices nostros, quaecumque judicasti nobis superinducere in nos mala magna, qualia non facta sunt sub caelo, sicut facta sunt in Jerusalem.

13. Juxta ea, quae scripta sunt in testamento Moysi, omnia mala venerunt super nos; et non exquisivimus faciem Domini Dei nostri, ut recederemus a peccatis nostris, et cogitaremus justitiam tuam, Domine.

14. Et vigilavit Dominus Deus super mala, et adduxit super nos, quoniam justus Dominus Deus noster in omnibus quae fecerit, et non audivimus vocem ejus.

15. Et nunc, Domine Deus noster, qui eduxisti populum tuum de Aegypto, brachio tuo excelso, et fecisti tibi nomen secundum diem hanc; peccavimus, ignoravimus.

16. Domine, secundum justitiam tuam avertatur furor tuus, et ira tua a civitate tua Jerusalem, monte sancto tuo. Quia in peccatis nostris, et in ignorantia patrum nostrorum, Jerusalem, et populus tuus, Domine, est in opprobrium omnibus, qui in circuitu nostro sunt.

17. Et nunc exaudi, Domine, orationem pueri tui, et super preces meas: et respiciat facies tua super montem sanctum tuum, qui desertus est propter servos tuos, Domine.

18. Intende aurem tuam, Domine, et exaudi me: aperi oculos tuos, et vide desolationem nostram, et civitatis tuae, super quam invocatum est nomen tuum super eam; non enim in justitiis nostris nos oramus in precibus nostris in conspectu tuo, sed propter misericordiam tuam, Domine, tu propitius esto.

19. Domine, exaudi, et fac, et ne tardaveris

propter temetipsum, Domine, quoniam nomen tuum invocatum est super civitatem tuam Sion, et super populum tuum Israel.

20. Et dum ego loquebar orans, et confitens peccata mea, et peccata populi mei Israel, et orans in deprecationibus coram Domino Deo meo etiam pro monte sancto Dei nostri.

21. Et adhuc me loquente in oratione mea, et ecce vir, quem vidi in somno meo ab initio Gabriel, cito veniens appropinquavit mihi in hora sacrificii vespertini.

22. Et accessit, et loquutus est mecum, et dixit: Daniel, nunc exivi ostendere tibi sensum.

23. In principio obsecrationis tuæ exivit decretum a Domino, et ego veni, ut demonstrarem tibi, quia misericordiam consecutus es; et animadvertente mandatum.

24. Septuaginta hebdomades decretæ sunt super populum tuum, et super civitatem Sion, ut consummetur peccatum, et deliciant iniquitates, et deleantur injustitiæ, et intelligatur visio, et detur justitia sempiterna, et consummentur visiones et propheta, et lætetur Sanctus sanctorum.

25. Et scies, et intelliges, et lætaberis, et invenies præcepta, ut respondeatur: et ædificabis Jerusalem civitatem Domino.

26. Et post septem et septuaginta, et sexaginta duos deficiet unctio, et non erit: et regnum gentium destruet civitatem, et sanctuarium cum unctio: et veniet consummatio ejus cum furore, et usque ad tempus consummationis a bello oppugnabitur.

27. Et prævalebit testamentum in multis, et rursus revertetur, et reædificabitur in latitudine, et longitudine, et juxta consummationem temporum: et post septem et septuaginta tempora, et sexaginta duo annorum, usque ad tempus consummationis belli, et auferetur desolatio in prævalendo testamento ad multas hebdomadas, et in fine hebdomadæ auferetur sacrificium, et libamen, et in templo abominatio desolationum erit usque ad consummationem: et consummatio dabitur super desolationem.

CAPUT X.

1. In anno primo Cyri regis Persarum mandatum demonstratum est Danieli, cui impositum fuerat nomen Baltasar, et vera visio, et mandatum; et multitudo fortis intelliget mandatum, et intellexit illud in visione.

2. In diebus illis ego Daniel eram lugens tres hebdomadas.

3. Panem desideriorum non comedi, et caro, et vinum non introierunt in os meum: oleo non unctus sum, donec consummarem ego tres hebdomadas dierum.

4. Et factum est die quarta et vigesima mensis primi, et ego eram super labium fluvii magni, qui est Tigris.

5. Et levavi oculos meos, et vidi, et ecce homo

Α σης ἕνεκα σεαυτοῦ, Δέσποτα, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ τὴν πόλιν σου Σιών, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου Ἰσραήλ.

20. Καὶ ἕως ἐγὼ ἐλάλουν προσευχόμενος, καὶ ἐξομολογούμενος τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου Ἰσραήλ, καὶ δεόμενος ἐν ταῖς προσευχαῖς ἐναντίον Κυρίου Θεοῦ μου, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

21. Καὶ ἔτι λαλοῦντός μου ἐν τῇ προσευχῇ μου, καὶ ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος, ὃν εἶδον ἐν τῷ ὕπνῳ μου τὴν ἀρχὴν Γαβριήλ, τάχει φερόμενος προσήγγισέ μοι ἐν ὥρᾳ θυσίας ἑσπερινῆς.

22. Καὶ προσῆλθε, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, καὶ εἶπεν· Δανιήλ, ἄρτι ἐξῆλθον ὑποδείξαι σοὶ διάνοιαν.

23. Ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθε πρόσταγμα παρὰ Κυρίου, καὶ ἐγὼ ἦλθον ὑποδείξαι σοὶ, ὅτι ἐλεηνὸς εἶ, καὶ διανοήθητι τὸ πρόσταγμα.

24. Ἐβδομήκοντα ἑβδομάδες ἐκτίθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν Σιών συντελεσθῆναι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὰς ἀδικίας σπανίσαι, καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀδικίας, καὶ διανοηθῆναι τὸ ὄραμα, καὶ δοθῆναι δικαιοσύνην αἰώνιον, καὶ συντελεσθῆναι τὰ ὄραματα καὶ προφητῶν, καὶ εὐφρανῆναι Ἁγίον ἁγίων.

25. Καὶ γνώσῃ, καὶ διανοηθήσῃ, καὶ εὐφρανθήσῃ, καὶ εὐρήσεις προστάγματα ἀποκριθῆναι, καὶ οἰκοδομήσεις Ἱερουσαλήμ πόλιν Κυρίου.

26. Καὶ μετὰ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ ἐξήκοντα δύο ἀποσταθήσεται χρισμα, καὶ οὐκ ἔσται, καὶ βασιλεία ἐθνῶν φθαρῆί τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἄγιον μετὰ τοῦ χριστοῦ· καὶ ἤξει ἡ συντέλεια αὐτοῦ μετ' ὀργῆς, καὶ ἕως καιροῦ συντελείας, ἀπὸ πολέμου πολεμηθήσεται.

27. Καὶ δυναστεύσει ἡ διαθήκη εἰς πολλοὺς, καὶ πάλιν ἐπιστρέψει, καὶ ἀνοικοδομηθήσεται εἰς πλάτος, καὶ μῆκος, καὶ κατὰ συντέλειαν καιρῶν· καὶ μετὰ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καιροῦς, καὶ ἑβ' ἑτῶν, ἕως καιροῦ συντελείας πολέμου, καὶ ἀφαιρεθήσεται ἡ ἐρήμωσις ἐν τῷ κατισχύσαι τὴν διαθήκην ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας, καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται ἡ θυσία, καὶ ἡ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων ἔσται ἕως συντελείας, καὶ συντέλεια δοθήσεται + ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.

ΚΕΦΑΛ. Ι'.

1. Ἐν τῷ ἑνὶ αὐτῷ τῷ πρώτῳ Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν πρόσταγμα εἰδείχθη τῷ Δανιήλ, ὃς ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ· καὶ ἀληθὲς τὸ ὄραμα, καὶ τὸ πρόσταγμα· καὶ τὸ πλῆθος τὸ ἰσχυρὸν διανοηθήσεται τὸ πρόσταγμα, καὶ διανοήθη + αὐτὸ ἐν ὄραματι /.

2. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ Δανιήλ ἤμην πενήτων τρεῖς ἑβδομάδας.

3. Ἄρτον ἐπιθυμῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας, καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, ἔλαιον οὐκ ἤλειψάμην, ἕως τοῦ συντελέσαι με τὰς τρεῖς ἑβδομάδας τῶν ἡμερῶν.

4. Καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐπὶ τοῦ χειλὸς τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, ὃς ἐστὶ Τίγρης.

5. Καὶ ἤρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ

ἄνθρωπος εἰς ἐνδεδυμένους βύσσιναι, καὶ τὴν ὄψιν περιεφωσμένος βυσσίνῳ, καὶ ἐκ μέσου αὐτοῦ φῶς, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡσεὶ θαλάσσης.

6. Καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ ὄρασις ἀστραπῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρός, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ, καὶ οἱ πόδες ὡσεὶ χαλκὸς ἐξαστραπτῶν, καὶ φωνὴ λαλιᾶς αὐτοῦ ὡσεὶ φωνὴ θορύβου.

7. Καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιὴλ τὴν ὄρασιν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὄντες μετ' ἐμοῦ οὐκ εἶδον τὴν ὄρασιν ταύτην, καὶ φόβος ἰσχυρὸς ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀπέδρασαν ἐν σπουδῇ.

8. Καὶ ἐγὼ κατελείφθην μόνος, καὶ εἶδον τὴν ὄρασιν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ οὐ κατελείφθη ἐν ἐμοὶ ἰσχύς· καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐπιστράφη ἐπ' ἐμὲ εἰς φόβον, καὶ οὐ κατίσχυσα.

9. Καὶ οὐκ ἤκουσα τὴν φωνὴν λαλιᾶς αὐτοῦ· ἐγὼ ἦμην πεπτωκὸς ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν.

10. Καὶ ἰδοὺ χεῖρα προσήγαγέ μοι, καὶ ἤγειρέ με ἐπὶ τῶν γονάτων ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν μου.

11. Καὶ εἶπέν μοι· Δανιὴλ, ἄνθρωπος ἐλεηνὸς εἶ, διανοήθητι τοῖς προτάγμασιν οἷς ἐγὼ λαλῶ ἐπὶ σε, καὶ στήθι ἐπὶ τοῦ τόπου σου· ἄρτι γὰρ ἀπεστάλην ἐπὶ σε· καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ τὸ πρόσταγμα τοῦτο, ἔστην τρέμων.

12. Καὶ εἶπεν πρὸς μέ· Μὴ φοβοῦ, Δανιὴλ, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης, ἧς ἔδωκας τὸ πρόσωπόν σου διανοηθῆναι, καὶ ταπεινώθηναί ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, εἰσηκούσθη τὸ ῥῆμά σου, καὶ ἐγὼ εἰσῆλθον τῷ ῥήματί σου.

13. Καὶ ὁ στρατηγὸς βασιλέως Περσῶν ἀνθιστήκει ἐναντίον μου εἰκοσι καὶ μίαν ἡμέραν· καὶ ἰδοὺ Μιχαὴλ εἰς τῶν ἀρχόντων τῶν πρώτων ἐπῆλθε βοηθῆσαί μοι, καὶ αὐτὸν ἐκεῖ κατέλιπον μετὰ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ βασιλέως Περσῶν.

14. Καὶ εἶπέν μοι· Ἦλθον ὑποδείξαι σοι τί ὑπαντήσεται τῷ λαῷ σου ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν· ἔτι γὰρ ὄρασις εἰς ἡμέρας.

15. Καὶ ἐν τῷ αὐτὸν λαλῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ πρόσταγματα ταῦτα, ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐσιώπησα.

16. Καὶ ἰδοὺ ὡς ὁμοίωσις χειρὸς ἀνθρώπου ἤψατό μου τῶν χειλέων, καὶ ἦνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐλάλησα, καὶ εἶπα τῷ ἔστηκόντι ἀπέναντί μου· Κύριε· καὶ ὡς ὄρασις ἐπεστράφη ἐπὶ τὸ πλευρόν μου ἐπ' ἐμὲ, καὶ οὐκ ἦν ἐπ' ἐμοὶ ἰσχύς.

17. Καὶ πῶς δυνήσεται ὁ παῖς λαλῆσαι μετὰ τοῦ Κυρίου αὐτοῦ; Καὶ ἐγὼ ἠσθένησα, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοὶ ἰσχύς, καὶ πνεῦμα οὐ κατελείφθη ἐν ἐμοί.

18. Καὶ προσέθηκε, καὶ ἤψατό μου ὡς ὄρασις ἀνθρώπου, καὶ κατίσχυσε με.

19. Καὶ εἶπέν μοι· Ἄνθρωπος ἐλεηνὸς εἶ, μὴ φοβοῦ, ὕλαινε, ἀνδρίζου, καὶ ἰσχυε· καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ ἰσχυσα, καὶ εἶπα· Λαλησάτω ὁ Κύριός μου, ὅτι ἐνίσχυσέ με.

20. Καὶ εἶπεν πρὸς μέ· Γινώσκεις τί ἦλθον πρὸς σε; καὶ νῦν ἐπιστρέφω διαμάχεσθαι μετὰ τοῦ στρατηγοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Καὶ ἐγὼ ἐξεπορευόμην, καὶ ἰδοὺ στρατηγὸς Ἑλλήνων εἰσπορεύετο.

21. Καὶ μάλα ὑποδείξω σοι τὰ πρῶτα ἐν ἀπογραφῇ

A. unus vestitus byssinis, et renes accincti byssino; et de medio ejus lux, et os ejus quasi maris.

6. Et facies ejus quasi species fulguris, et oculi ejus quasi lampades ignis, et brachia ejus et pedes quasi aes refulgens: et vox loquelæ ejus quasi vox turbæ.

7. Et vidi ego Daniel visionem hanc magnam, et homines, qui erant necum non viderunt visionem hanc: et terror vehemens irruit super eos, et auferuntur celeriter.

8. Et ego derelictus sum solus, et vidi visionem magnam hanc: et non relicta est in me fortitudo, et ecce spiritus conversus est in me ad mortem; et non habui vires.

B 9. Et non audivi vocem loquelæ ejus: ego eram lapsus in faciem meam super terram.

10. Et ecce manum applicuit mihi, et erexit me in genubus super plantas pedum meorum.

11. Et dixit mihi: Daniel, homo misericordiæ es, animadvertite mandata, quæ ego loquor ad te, et sta in loco tuo; modo enim missus sum ad te. Cumque loqueretur ipse necum mandatum hoc, steti tremens.

12. Et dixit ad me: Ne timeas, Daniel, quia ex die prima, qua dedisti faciem tuam ad recogitandum et affligendum te coram Domino Deo tuo, exauditum est verbum tuum, et ego adveni verbo tuo.

C 13. Et dux regis Persarum restitit ex adverso mihi viginti et uno diebus: et ecce Michael unus de principibus primis supervenit ad auxiliandum mihi, et ipsum ibi reliqui cum duce regis Persarum.

14. Et dixit mihi: Veni, ut demonstrarem tibi, quid obveniet populo tuo in novissimo dierum; adhuc enim visio in dies.

15. Cumque ipse loqueretur necum mandata hæc, dedi faciem meam super terram, et silui.

16. Et ecce quasi similitudo manus hominis tetigit labia mea, et aperui os meum, et locutus sum, et dixi ei, qui stabat coram me: Domine; et tanquam visio conversa est in latus meum super me, et D non fuit in me fortitudo.

17. Et quomodo poterit servus loqui cum Domino suo? Et ego defeci, et non est in me fortitudo, et spiritus non relictus est in me.

18. Et apposuit, et tetigit me quasi visio hominis, et confortavit me.

19. Et dixit mihi: Homo misericordiæ es, ne timeas: vale, viriliter age, et confortare. Cumque loqueretur ipse necum, confortatus sum, et dixi: Loquatur Dominus meus, quia confortavit me.

20. Et dixit ad me: Cognoscis quare venerim ad te? Et nunc revertar ad pugnandum cum duce regis Persarum. Et ego exivi, et ecce dux Græcorum introivit.

21. Et sane ostendam tibi præcipua in scriptura

veritatis : et nemo erat, qui adjuvaret me super his, A ἀληθείας· καὶ οὐδεὶς ἦν ὁ βοηθῶν μετ' ἐμοῦ ὑπὲρ τούτων, ἀλλ' ἡ Μιχαήλ ὁ ἄγγελος.

CAPUT XI.

1. Et anno primo Cyri regis dixit mihi, ut confortarer, et viriliter agerem.

2. Et nunc veni, ut veritatem demonstrarem tibi. Ecce tres reges restiterunt in Perside, et quartus ditabitur divitiis magnis super omnes : et cum roboratus fuerit ipse in divitiis suis, insurget super omnem regem Græcorum.

3. Et stabit rex potens, et dominabitur dominatione multa, et faciet sicut voluerit.

4. Et cum exaltatus fuerit ipse, concidetur regnum ejus, et dividetur in quatuor ventos cæli, non secundum vires ejus, neque juxta dominationem ejus, qua dominatus est, quia deliciet regnum ejus, et alios docebunt ista.

5. Et confortabitur regnum Ægypti, et unus de principibus prævalebit ei, et dominabitur : dominatio magna, dominatio ejus.

6. Et in finem annorum adducet eos : et ingreditur rex Ægypti in regnum Aquilonis facturus fœdera, et non prævalebit, quia brachium ejus non stabit fortitudinæ, et brachium ejus torpescet, et eorum, qui conveniunt cum eo ; et manebit ad horas.

7. Et surget germen de radice ejus pro ipso : et veniet ad exercitum ejus in fortitudine sua rex Aquilonis, et faciet tumultum, et prævalebit.

8. Et deos eorum subvertet cum conflatilibus eorum, et turbas eorum cum vasis desideriorum suorum, argentum et aurum in captivitate asportabunt in Ægyptum ; et erit annus regi Aquilonis.

9. Et ingreditur in regnum rex Ægypti ad dies, et revertetur ad terram suam.

10. Et filius ejus etiam provocabitur, et colliget congregationem turbæ multæ, et ingreditur cum ea adversus Syros, pertransibit, et revertetur.

11. Et exacerbabitur vehementer, et indignabitur rex Ægypti et egredietur. Et pugnabit cum rege Aquilonis, et statuet turbam multam, et tradetur congregatio in manus ejus.

12. Et capiet congregationem, et exaltabitur cor ejus, et turhabit multos, et non timebit

13. Et revertetur rex Aquilonis, et congregabit civitatis congregationem majorem ultra priorem, secundum consummationem temporis anni : et ingreditur in eam adversus eum in turba multa, et in opibus multis.

14. In temporibus illis cogitationes surgent super regem Ægypti, et reparabit ruinas gentis tuæ : et excitabitur, ut surgere faciat prophetiam ; et impingent.

15. Et superveniet rex Aquilonis, et convertet arma sua, et capiet urbem munitam : et brachia

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

1. Καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πρώτῳ Κύρου τοῦ βασιλέως εἶπέν μοι ἐνισχύσαι, καὶ ἀνδριζεσθαι.

2. Καὶ νῦν ἤλθον τὴν ἀλήθειαν ὑποδείξαι σοι· Ἰδοὺ τρεῖς βασιλεῖς ἀνθεστήσασιν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ὁ τέταρτος πλουτήσῃ πλούτον μέγαν παρὰ πάντας· καὶ ἐν τῷ κατισχύσει αὐτὸν ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, ἐπαναστήσεται παντὶ βασιλεῖ Ἑλλήνων.

3. Καὶ στήσεται βασιλεὺς δυνατὸς, καὶ κυριεύσει κυρείας πολλῆς, καὶ ποιήσει καθὼς ἂν βούληται.

4. Καὶ ἐν τῷ ἀναστῆναι αὐτὸν συντριβήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ, καὶ μερισθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ· οὐ κατὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ οὐδὲ κατὰ τὴν κυρείαν αὐτοῦ, ἣν ἐδυνάστευσε, ὅτι ἀποσπασθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ, καὶ ἑτέρους διδάξει ταῦτα.

5. Καὶ ἐνισχύσει βασιλείαν Αἰγύπτου, καὶ εἰς ἐκ τῶν δυναστῶν κατισχύσει αὐτὸν, καὶ δυναστεύσει· δυναστεία μεγάλη ἡ δυναστεία αὐτοῦ.

6. Καὶ εἰς συντέλειαν ἐνιαυτῶν ἕξει αὐτοῦ· καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς Αἰγύπτου εἰς τὴν βασιλείαν τὴν Βορρᾶ ποιήσασθαι συνθήκας, καὶ οὐ μὴ κατισχύσει, ὅτι ὁ βραχίων αὐτοῦ οὐ στήσει ἰσχύϊν, καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ ναρκήσει, καὶ τῶν συμπορευομένων μετ' αὐτοῦ, καὶ μενεῖ εἰς ὥρας.

7. Καὶ ἀναστήσεται φυτὸν ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἕξει ἐπὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ αὐτοῦ βασιλεὺς Βορρᾶ, καὶ ποιήσει ταραχὴν, καὶ κατισχύσει.

8. Καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν καταστρέψει μετὰ τῶν χωνευτῶν αὐτῶν, καὶ τοὺς δῆλους αὐτῶν μετὰ τῶν σκευῶν τῶν ἐπιθυμημάτων αὐτῶν, τὴ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἀπολοῦσιν εἰς Αἰγύπτου, καὶ ἔσται ἔτος βασιλεῖ Βορρᾶ.

9. Καὶ εἰσελεύσεται εἰς βασιλείαν βασιλεὺς Αἰγύπτου ἡμέρας, καὶ ἐπιστρέψει ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ.

10. Καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐρεθισθήσεται, καὶ συνάξει συναγωγὴν δγλου πολλοῦ, καὶ εἰσελεύσεται κατ' αὐτὴν κατὰ Σύρων, παρελεύσεται, καὶ ἐπιστρέψει.

11. Καὶ παροξυνθήσεται ἐπὶ πολλῷ, καὶ ὀργισθήσεται βασιλεὺς Αἰγύπτου ✕ καὶ ἐξελεύσεται /, καὶ πολεμήσει μετὰ βασιλέως Βορρᾶ ✕ καὶ στήσει δγλον πολὺν /. καὶ παραδοθήσει ἡ συναγωγὴ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

12. Καὶ λήφεται τὴν συναγωγὴν, καὶ ὑφωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ταραξεί πολλοὺς, καὶ οὐ μὴ φοβηθῆ.

13. Καὶ ἐπιστρέψει βασιλεὺς Βορρᾶ, καὶ συνάξει πόλεως συναγωγὴν μείζονα παρὰ τὴν πρώτην, κατὰ συντέλειαν καιροῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν ἐπ' αὐτὸν ἐν δγλω πολλῷ, καὶ ἐν χρήμασι πολλοῖς.

14. Καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις διάνοιαι ἀναστήσονται ἐπὶ τὸν βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ἀνοικοδομήσει τὰ πεπτωκότα τοῦ ἔθνους σου, καὶ ἀναστήσεται εἰς τὸ ἀναστήσαι τὴν προφητείαν, καὶ προσκόψουσι.

15. Καὶ ἐπελεύσεται βασιλεὺς Βορρᾶ, καὶ ἐπιστρέψει : τὰ δόρατα αὐτοῦ, καὶ λήφεται τὴν πόλιν τὴν δγλω

πάν, καὶ οἱ βραχίονες βασιλέως Αἰγύπτου στήσονται· ἅ A regis Ægypti stabunt cum principibus suis, et non
μετὰ τῶν δυναστῶν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῷ ἰσχύς· erunt ei vires ad resistendum ei.
εἰς τὸ ἀντιστῆναι αὐτῷ.

16. Καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμενος ἐπ' αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνθεστηκώς ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ στήσεται ἐν τῇ χώρῃ, καὶ ἐπιτελεσθήσεται πάντα τὰ ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ.

17. Καὶ δώσει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπαλθεῖν βίᾳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ συνθήκας μετ' αὐτοῦ ποιήσεται· καὶ θυγατέρα ἀνθρώπου δώσει αὐτῷ εἰς τὸ φθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ παύσεται, καὶ οὐκ ἔσται.

18. Καὶ δώσει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ λήψεται πολλούς, καὶ ἐπιστρέψει ὀργὴν ὀνειδισμού αὐτῶν ἐν ὄρκῳ κατὰ τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ.

19. Ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὸ κατισχύσαι τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ προσκώψει, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐχ εὐρεθήσεται.

20. Καὶ ἀναστήσεται ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας εἰς ἀνάστασιν, ἀνήρ τύπτων δόξαν βασιλέως.

21. Καὶ ἐν ἡμέραις ἰσχυαῖς συντριβήσεται, καὶ οὐκ ἐν ὀργῇ, οὐδὲ ἐν πολέμῳ· καὶ ἀναστήσεται ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ εὐκαταφρόνητος, καὶ οὐ δοθήσεται ἐπ' αὐτὸν δόξα βασιλέως, καὶ ἤξει ἐξάπιννα· κατισχύσει βασιλεὺς ἐν κληροδοσίᾳ αὐτοῦ.

22. Καὶ τοὺς βραχίονας τοὺς συντριβέντας συντρίψει ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.

23. Καὶ μετὰ τῆς διαθήκης, καὶ δήμου συνταγέντος μετ' αὐτοῦ, ποιήσει ψεύδος, καὶ ἐπὶ ἔθνος ἰσχυρόν ἐν ὀλιγοσπῷ ἔθνει.

24. Ἐξίπιννα ἐρημώσει πόλιν, καὶ ποιήσει ὅσα οὐκ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, οὐδὲ οἱ πατέρες τῶν πατέρων αὐτοῦ· προνομὴν καὶ σκύλα καὶ χρήματα αὐτοῖς δώσει, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἰσχυρὰν διανοηθήσεται, καὶ οἱ λογισμοὶ αὐτοῦ εἰς μάτην.

25. Καὶ ἐγεθήσεται ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλεῖα Αἰγύπτου ἐν ὄχλῳ πολλῶν, καὶ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐρεθισθήσεται εἰς πόλεμον ἐν ὄχλῳ ἰσχυρῶν σφόδρα λίαν, καὶ οὐ στήσεται, ἔτι διανοηθήσεται ἐπ' αὐτὸν διάνοια.

26. Καὶ καταναλώσουσιν αὐτὸν μέριμναι αὐτοῦ, καὶ ἀποστρέψουσιν αὐτὸν, καὶ παρελεύσονται, καὶ κατασυριεῖ, καὶ πεσοῦνται τραυματίαι πολλοί.

27. Καὶ δύο βασιλεῖς μόνοι δεῖπνήσουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἐπὶ μιᾷ· τραπέζης φάγονται, καὶ ψευδολογήσουσι, καὶ οὐκ εὐδοθήσονται· ἔτι γὰρ συντέλεια εἰς καιρὸν.

28. Καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐν χρήμασι πολλοῖς, καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ ἐπὶ τὴν διαθήκην τοῦ ἁγίου· ποιήσει, καὶ ἐπιστρέψει ἐπὶ τὴν χώραν αὐτοῦ.

29. Εἰς καιρὸν ✕ ἐπιστρέψει /· καὶ εἰσελεύσεται εἰς Αἴγυπτον, καὶ οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἰσχυρὰ.

30. Καὶ ἤξουσιν Ῥωμαῖοι, καὶ ἐξώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμβριμήσουσιν αὐτῷ + καὶ ἐπιστρέψει, καὶ ἐργισθήσεται /· ἐπὶ τὴν διαθήκην τοῦ ἁγίου, καὶ ποιήσει, καὶ ἐπιστρέψει, καὶ διανοηθήσεται ἐπ' αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην τοῦ ἁγίου.

16. Et faciet, qui ingreditur adversus eum, juxta voluntatem suam, et non erit, qui resistat eoram eo : et stabit in regione, et perdicentur omnia, quæ in manibus ejus sunt.

17. Et dabit faciem suam, ut veniat per vim ad opus suum, et fœdera cum eo faciet, et filiam hominis dabit ei ad perdendam eam ; et non persuadebit, et non erit.

18. Et dabit faciem suam super mare, et capiet multos, et convertet iram opprobrii eorum in jurejurando secundum opprobrium suum

19. Convertet faciem suam ad corroborandam regionem suam, et offendet, et cadet, et non invenietur.

20. Et surget de radice ejus planta regni ad restaurandum, vir percutiens gloriam regis.

21. Et in diebus novissimis conteretur, et non in ira, neque in bello. Et surget super locum ejus contemptibilis, et non dabitur super eum gloria regis, et veniet repente ; corroborabitur rex in hereditate sua.

22. Et brachia, quæ contrita sunt, conteret a facie sua.

23. Et cum testamento, et populo secum conjuncto, faciet dolum : et contra gentem fortem in paucissima gente.

24. Statim devastabit civitatem, et faciet, quæ non fecerunt patres ejus, neque patres patrum ejus : deprædationem, et spolia, et pecunias eis dabit, et super urbem fortem cogitabit ; sed cogitationes ejus in vanum.

25. Et excitabitur fortitudo ejus, et cor ejus super regem Ægypti in turba multa : et rex Ægypti provocabitur ad bellum in multitudine forti valde nimis : et non stabit, quia excogitabitur super eum consilium.

26. Et consument eum sollicitudines ejus, et avertent eum, et transibunt, et buccina canet, et cadent vulnerati multi.

27. Et duo reges soli convivabuntur pariter, et super unam mensam comedent, et mendaciter loquentur, et non prosperabuntur : adhuc enim consummatio ad tempus.

28. Et revertetur in regionem suam in opibus multis, et cor ejus super testamentum sancti ; faciet, et revertetur in regionem suam.

29. Ad tempus revertetur et ingreditur in Ægyptum : et non erunt sicut priora etiam novissima.

30. Et venient Romani, et expellent eum, et acriter comminabuntur ei, et revertetur, et indignabitur super testamentum sancti, et faciet : et revertetur, et cogitabit super eos, eo quod dereliquerunt testamentum sancti.

31. Et brachia ex eo stabunt, et pollutent sanctam timoris; et amovebunt sacrificium, et dabunt abominationem desolationis.

32. Et in peccatis testamenti pollutent in duro populo: et populus sciens hæc, confortabitur et faciet.

33. Et prudentes de gente intelligent in multos, et impingent gladio, et inveterascent in eo, et in captivitate, et in directione dierum maculabuntur.

34. Cumque afflicti fuerint, congregabunt vires exiguas: et aggregabuntur ad eos multi in civitate, et multi tanquam in partium divisione.

35. Et de intelligentibus cogitabunt ad mundandum seipsos, et ut seligantur, et purificentur usque ad consummationem temporis: adhuc enim tempus in horas.

36. Et faciet juxta voluntatem suam rex, et irritabitur, et extolletur super omnem Deum, et adversus Deum deorum magna loquetur: et prosperabitur, donec consummetur ira; in ipsi enim consummatio fit.

37. Et super deos patrum suorum non intelliget, et in concupiscentia sœminæ non excogitabit, quia in omni elevabitur, et subjicientur ei gentes fortes.

38. Super locum suum excitabit, et Deum, quem non cognoverunt patres ejus, honorabit in auro, et argento, et lapide pretioso.

39. Et in concupiscentiis ager civitatum, et in munitionem fortem veniet cum deo alieno, quem cum cognoverit, multiplicabit gloriam, et dominabitur ei multum, et dividet regionem in dono.

40. Et in hora consummationis impetet cornu suo cum rex Ægypti: et impetuose feretur in eum rex Aquilonis cum curribus, et equis multis, et in navibus multis, et ingrediatur in regionem Ægypti.

41. Et invadet regionem meam, et multæ scandalizabuntur, et hæc salvabuntur de manu ejus, Edom, et Moab, et caput filiorum Ammon.

42. Et mittet manum suam in terras, et in regione Ægypti non erit in ea qui salvetur.

43. Et obtinebit locum auri, et locum argenti, et omnem concupiscentiam Ægypti, et Libyes Æthiopesque erunt in turba ejus.

44. Et rumor turbabit eum ab Oriente, et Aquilone, et egredietur in furore vehementi et gladio, ad disperdendum et interficiendum multos.

45. Et statuet tabernaculum suum tunc inter maria, et montem voluntatis sancti: et veniet hora consummationis ejus, et non erit, qui adjuret eum.

CAPUT XII.

1. Et per regionem illam transibit Michael au-

31. Καὶ βραχίονες παρ' αὐτοῦ στήσονται καὶ μανοῦσι τὸ ἅγιον τοῦ φόβου· καὶ ἀποστήσουσι τὴν θυσίαν, καὶ δώσουσι βδέλυγμα ἐρημώσεως.

32. Καὶ ἐν ἀμαρτίαις διαθήκης μιανοῦσιν ἐν σκληρῷ λαῷ· καὶ ὁ δῆμος ὁ γινώσκων ταῦτα κατισχύσουσι καὶ ποιήσουσι.

33. Καὶ ἐννοοῦμενοι τοῦ ἔθνους συνήσουσιν εἰς πολλοὺς, καὶ προσκίψουσι ῥομφαία, καὶ παλαιωθήσονται ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν προνομῇ ἡμερῶν κηλιδωθήσονται.

34. Καὶ ὅτ' ἂν συντρίβωνται, συνάξουσιν ἰσχύον βραχίονα, καὶ ἐπισυναχθήσονται ἐπ' αὐτοὺς πολλοὶ ἐπὶ πόλεως, καὶ πολλοὶ ὡς ἐν κληροδοσίᾳ.

35. Καὶ ἐκ τῶν συνιέντων διανοηθήσονται εἰς τὸ καθαρῶσαι ἑαυτοὺς, καὶ εἰς τὸ ἐκλεγῆναι, καὶ εἰς τὸ καθαρῶσθῆναι ἕως καιροῦ συντελείας· ἔτι γὰρ καιρὸς εἰς ὥρας.

36. Καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ παροργισθήσεται, καὶ ὑψωθήσεται ἐπὶ πάντα θεὸν, καὶ ἐπὶ τὸν θεὸν τῶν θεῶν ἐξαλλα λαλήσει, καὶ εὐδοκωθήσεται, ἕως ἂν συντελεσθῇ ἡ ὀργή· εἰς αὐτὸν γὰρ συντέλεια γίνεται.

37. Καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ μὴ προνοηθῇ, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ γυναικὸς οὐ μὴ προνοηθῇ, ὅτι ἐν παντὶ ὑψωθήσεται, καὶ ὑπεταγήσεται αὐτῷ ἔθνη ἰσχυρά.

38. Ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ κινήσει, καὶ θεὸν ἂν οὐκ ἔγνωσαν οἱ πατέρες αὐτοῦ τιμήσει ἐν χρυσίῳ, καὶ ἀργυρίῳ, καὶ λίθῳ πολυτελεῖ.

39. Καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ ποιήσει πόλεων, καὶ εἰς ὄχυρῳμα ἰσχυρὸν ἤξει μετὰ θεοῦ ἄλλοτρίου· οὐ ἂν ἐπιγνῶ, πληθυνεὶ δόξαν, καὶ κατακυριεύσει αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ, καὶ χώραν ἀπομεριεῖ εἰς δωρεάν.

40. Καὶ καθ' ὥραν συντελείας συγκερατισθήσεται αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ ἐποργισθήσεται αὐτῷ βασιλεὺς Βορρᾶ ἐν ἄρμασι, καὶ ἐν ἵπποις πολλοῖς, καὶ ἐν πλοίοις πολλοῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς χώραν Αἰγύπτου.

41. Καὶ ἐπελεύσεται εἰς τὴν χώραν μου ✠, καὶ πολλοὶ ✠ σκανδαλισθήσονται, καὶ αὗται σωθήσονται ἀπὸ χειρὸς αὐτοῦ /. Ἐδὼμ, καὶ Μωᾶβ, καὶ κεφάλαιον υἱῶν Ἀμμών.

42. Καὶ ἀποστελεῖ χεῖρα αὐτοῦ ἐν ταῖς γαίαις /. καὶ ἐν χώρᾳ Αἰγύπτου οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ διασωζόμενος.

43. Καὶ κρατήσει τοῦ τύπου τοῦ χρυσοῦ, καὶ τοῦ τύπου τοῦ ἀργυρίου, καὶ πάσης τῆς ἐπιθυμίας Αἰγύπτου, καὶ Αἰθίοπες καὶ Αἰθίοπες ἔσονται ἐν τῷ ὄχλῳ αὐτοῦ.

44. Καὶ ἀκοή ταράξει αὐτὸν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ βορρᾶ· καὶ ἐξελεύσεται ἐν θυμῷ ἰσχυρῶ καὶ ῥομφαίᾳ, ἀφανίσει καὶ ἀποκτεῖναι πολλοὺς.

45. Καὶ στήσει αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τότε ἀνάμεσα τῶν θαλασσῶν, καὶ τοῦ ὄρους τῆς θελήσεως τοῦ ἁγίου, καὶ ἔξει ὥρα τῆς συντελείας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ βορῶν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

1. Καὶ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην παρελεύσεται Μι-

χατὴ ὁ ἄγγελος· ὁ μέγας, ὁ ἑστηκώς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου· ἐκείνη ἡ ἡμέρα θλίψεως, ὅσα οὐκ ἐγενήθη, ἀφ' οὗ ἐγενήθησαν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀφωθήσεται πᾶς ὁ λαός, ὃς ἂν εὐρεθῆ ἔγγεγραμμένος ἐν τῷ βιβλίῳ.

2. Καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν τῷ πλάτει τῆς γῆς ἀναστήσονται, οἱ μὲν εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ εἰς ὄνειδισμὸν, οἱ δὲ εἰς διασποράν, καὶ αἰσχύνην αἰώνιον.

3. Καὶ οἱ συνέντες φανοῦσιν ὡς φωστῆρες τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ κατισχύοντες τοὺς λόγους μου, ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

4. Καὶ σὺ, Δανιήλ, κάλυψον τὰ προστάγματα, καὶ σφραγίσαι τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ συντελείας, ἕως ἂν ἀπομανῶσιν οἱ πολλοὶ, καὶ πλησθῆ ἡ γῆ ἀδικίας.

5. Καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιήλ, καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἰστήκεισαν, εἷς ἐνθεν τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἷς ἐνθεν.

6. Καὶ εἶπα τῷ ἐν τῷ περιβεβλημένῳ τὰ βύσσινά τῷ ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ· Πότε οὖν συντέλεια ὧν εἰρηκᾶς μοι τῶν θαυμασῶν; + καὶ ὁ καθαρισμὸς + τούτων /.

7. Καὶ ἤκουσα τοῦ περιβεβλημένου τὰ βύσσινά, ὃς ἔν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ· Ἔως καιροῦ συντελείας· καὶ ὕψωσε τὴν δεξιάν καὶ τὴν ἀριστεράν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσε τὸν ζῶντα εἰς τὸν αἰῶνα θεόν, ὅτι εἰς καιρὸν καὶ καιροῦς, καὶ ἤμισυ καιροῦ ἡ συντέλεια χειρῶν ἀφέσεως λαοῦ ἁγίου, καὶ συντελεσθήσεται πάντα ταῦτα.

8. Καὶ ἐγὼ ἤκουσα, καὶ οὐ διανοήθην παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, καὶ εἶπα· Κύριε, τίς ἡ λύσις τοῦ λόγου τούτου, καὶ τίνας αἱ παραβολαὶ αὗται;

9. Καὶ εἶπέ μοι· Ἀπόστρεχε, Δανιήλ, ὅτι κατακαλυμμένα, καὶ ἐσφραγισμένα τὰ προστάγματα, ἕως ἂν πειρασθῶσι καὶ ἀγιασθῶσι πολλοί.

10. Καὶ ἀμάρτωσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ οὐ μὴ διανοηθῶσι πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ οἱ διανοούμενοι προσέξουσιν.

11. Ἀφ' οὗ ἂν ἀποσταθῆ ἡ θυσία διαπαντός, καὶ ἐτοιμασθῆ δοθῆναι τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενηκόντα.

12. Μακάριος ὁ ἐμμένων καὶ συνάξει εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριάκοντα πέντε.

13. Καὶ σὺ βιάδιζον, ἀναπαύου + ἔτι γὰρ εἰσὶν ἡμέραι καὶ ὥραι εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας /· καὶ ἀναπαύσῃ, καὶ ἀναστήσῃ ἐπὶ τὴν δόξαν σου εἰς συντέλειαν ἡμερῶν.

Δανιήλ κατὰ τοὺς Ο', ἐγράφη ἐξ ἀντιγράφου ἔχοντος τὴν ὑποσημείωσιν ταύτην· Ἐγράφη ἐκ τῶν Τετραπλῶν ἐξ ὧν καὶ παρτέθη.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'
Σουσάννα.

1. ᾤ Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωακείμ.

2. ᾤ Καὶ ἔλαβε γυναῖκα, ἣ ὄνομα Σουσάννα, θυγάτηρ τοῦ Χελκίου, καλὴ σφόδρα, καὶ φοβουμένη τὸν Κύριον.

3. ᾤ Καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσῆ.

4. ᾤ Καὶ ἦν Ἰωακείμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν

gelus magnus, qui stat super filios populi tui : illa (erit) dies tribulationis, qualis non facta est, ex quo factæ sunt (gentes) usque ad diem illam. Et in illa die exaltabitur omnis populus, qui inventus fuerit inscriptus in libro.

2. Et multi dormientium in latitudine terræ exsurgent, alii quidem in vitam æternam, alii vero in opprobrium, alii vero in dispersionem, et confusionem sempiternam.

3. Et intelligentes splendebunt sicut luminaria cœli : et confirmantes sermones meos quasi astra cœli in sæculum sæculi.

4. Tu autem, Daniel, absconde mandata, et signa librum usque ad tempus consummationis, donec insaniant multi, et impleatur terra iniquitatis.

5. Et vidi ego Daniel, et ecce duo alii stabant, unus ab una parte fluminis, et alius ab altera

6. Et dixi uni, qui indutus erat byssinis, qui stabat supra æquam fluminis : Quando igitur consummatio istorum, quæ dixisti mihi mirabilem, et mundatio istorum ?

7. Et audiui eum, qui indutus erat byssinis, qui erat super aquam fluminis : Usque ad tempus consummationis : et elevavit dextram et sinistram in cœlum, et iuravit per viventem in æternum Deum, quia in tempus, et tempora, et dimidium temporis consummatio manuum dimissionis populi sancti ; et consummabuntur omnia hæc.

8. Et ego audiui, et non intellexi circa ipsum tempus, et dixi : Domine, quænam solutio sermonis hujus, et cujus parabolæ istæ ?

9. Et dixit mihi : Revertere, Daniel, quia oblecta et obsignata sunt mandata, quoadusque tententur et sanctificentur multi.

10. Et peccent peccatores, et non intelligent omnes peccatores, et intelligentes attendent.

11. Ex quo tempore defecerit sacrificium iuge, et paratum fuerit, ut detur ahominiatio desolationis, dies mille ducenti nonaginta.

12. Beatus qui exspectat, et congregabit ad dies mille trecentos triginta quinque.

13. Tu autem vade, requiesce, adhuc enim sunt dies, et horæ ad completionem consummationis. Requiesces autem, et resurges super gloriam tuam in consummatione dierum.

Daniel juxta LXX descriptus est ab exemplari habente subscriptionem hanc : Descriptus est ex Tetraplis cum quibus etiam collatus est.

CAPUT XIII.
Susanna.

1. Et erat vir habitans in Babylone, et nomen ejus Joacim.

2. Et accepit uxorem, cui nomen Susanna, filia Chelciæ pulchra valde, et timens Dominum.

5. Et parentes ejus justi ; et docuerunt filiam suam secundum legem Moysi.

4. Erat autem Joacim dives valde, et erat ei poma-

rium vicinum domui suæ; et ad ipsum accedebant A
Judæi, eo quod esset honorabilior omnibus.

5. Et declarati sunt duo seniores de populo judices in anno illo, de quibus loquutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus judicibus, qui videbantur regere populum.

6. Et veniebant controversiæ de aliis civitatibus ad eos.

7. Isti cum viderent mulierem elegantem forma, mulierem fratris sui de filiis Israel nomine Susannam, filiam Chelciæ, uxorem Joacim, deambulantem in pomario viri sui tempore pomeridiano.

8. Et cum concupissent eam.

9. Perverterunt mentem suam, et declinaverunt oculos suos, ne aspicerent in cælum, neque recorderentur judiciorum justorum.

10. Et ambo erant stimulis agitati erga eam, et alter alteri dissimulabat malitiam, quæ possidebat eos propter ipsam; neque mulier cognoverat rem hanc.

12. Et statim diluculo venientes fallebant se invicem, accelerantes quis appareret ei prior, et loqueretur ad eam.

13. Et ecce ipsa juxta consuetudinem deambulabat, et unus de senioribus venerat; et ecce alius advenit, et unus alium interrogavit, dicens: Quare tu ita mane egressus es, non accipiens me?

14. Et confessi sunt unusquisque inter se dolorem suum.

19. Et dixit unus alteri: Eamus ad eam. Et conjuncti accesserunt ad eam, et vim faciebant in eam.

22. Et dixit illis Judæa: Novi quia si egero hoc, mors mihi est, et si non egero, non effugiam manus vestras.

25. Sed honestius mihi est non facientem incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.

28. Iniqui autem viri reversi sunt cominantes in semetipsis, et insidias parantes, ut morte afficerent eam. Et venerunt ad Synagogam civitatis, ubi habitabant, et consederunt, qui erant ibi omnes filii Israel.

29. Et surgentes duo seniores et judices dixerunt: Mittite ad Susannam filiam Chelciæ, quæ est uxor Joacim. Illi autem statim vocaverunt eam.

30. Ut autem advenit mulier cum patre suo, et matre, et servi, et ancillæ ejus, cum essent numero quinquaginta, adfuerunt et filii Susannæ quatuor.

31. Erat autem mulier delicata nimis.

32. Et jusserunt iniqui discooperiri eam, ut satiantur decore concupiscentiæ ejus.

35. Et fleverunt sui omnes, et qui eam noverant cinnos.

Ζ αὐτῷ παράδειτος γειτνιῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ Ζ. πρὸς αὐτὸν προσήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ εἶναι Ζ. αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων.

5. Ζ. Καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ Ζ. λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκεῖνῳ /. περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεσπότης· Ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἱ ἐδόκουν κυβερνεῖν τὸν λαόν.

6. Καὶ ἤρχοντο κρίσεις ἐξ ἄλλων πόλεων πρὸς αὐτούς.

7. Οὗτοι ἰδόντες γυναῖκα ἀστεῖαν τῷ εἶδει, γυναῖκα ἀδελφοῦ αὐτῶν ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὄνομα Σουσάνναν, θυγατέρα Χελκίου, γυναῖκα Ἰωακείμ, περιπατοῦσαν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὸ δεξιόν.

B 8. Καὶ ἐπιθυμήσαντες αὐτῆς.

9. Διέστρεψαν τὸν νοῦν αὐτῶν, καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, μηδὲ μνημονεῦειν κριμάτων δικαίων.

10. Καὶ ἀμφοτέροι ἦσαν κατανευγμένοι περὶ αὐτῆς, καὶ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ οὐ προσηγορεύετο τὸ κακὸν τὸ ἔχον αὐτοὺς περὶ αὐτῆς, οὐδὲ ἡ γυνὴ ἔγνω τὸ πρᾶγμα τοῦτο.

12. Καὶ ὡς ἐγένετο ἄρθρος, ἐρχόμενοι ἐκλεπτον ἀλλήλους σπεύδοντες, τίς φανήσεται αὐτῇ πρότερος. καὶ λαλήσει πρὸς αὐτήν.

13. Καὶ ἰδοὺ αὕτη κατὰ τὸ εἰωθὸς περιεπάτει· καὶ ὁ εἰς τῶν πρεσβυτέρων ἐληλύθει, καὶ ἰδοὺ ὁ ἕτερος παρεγένετο, καὶ εἰς τὸν ἕτερον ἀνέκρινε, λέγων· Τί σὺ οὕτως ἄρθρου ἐξῆλθες οὐ παραλαβὼν με;

C 14. Καὶ ἐξωμολόγησαντο πρὸς ἀλλήλους ἕκαστος τὴν ὁδὸν ἑαυτοῦ.

19. Καὶ εἶπεν τις τῷ ἑτέρῳ· Πορευθῶμεν πρὸς αὐτήν. Καὶ συνθέμενοι προσήλθοσαν αὐτῇ, καὶ ἐξειάζοντο αὐτήν.

22. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ Ἰουδαῖα· Οἶδα, ὅτι ἐν πρᾶξῳ τοῦτο, θάνατός μοι ἐστί· καὶ ἐάν μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν.

25. Κάλλιον δέ με μὴ πράξασαν ἐμπεισεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἀμαρτεῖν ἐνώπιον Κυρίου.

28. Οἱ δὲ παράνομοι ἄνδρες ἀπέστρεψαν ἀπειλοῦντες ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνεδρεῦοντες, ἵνα θανατώσουσιν αὐτήν· καὶ ἐλθόντες ἐπὶ τὴν συναγωγὴν τῆς πόλεως οὐ παρήκουν, καὶ συνήδρευσαν οἱ ὄντες ἐκεῖ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ.

29. Καὶ ἀναστάντες οἱ δύο πρεσβύτεροι καὶ κριταὶ εἶπαν· Ἀποστείλατε ἐπὶ Σουσάνναν θυγατέρα Χελκίου, ἥτις ἐστὶ γυνὴ Ἰωακείμ. Οἱ δὲ εὐθέως ἐκάλεσαν αὐτήν.

30. Ὡς δὲ παρεγενήθη ἡ γυνὴ σὺν τῷ πατρὶ ἐκωτῆς, καὶ τῇ μητρὶ, καὶ οἱ παῖδες, καὶ αἱ παιδίσκαι αὐτῆς ὄντες τὸν ἀριθμὸν πεντηκιστοί, παρεγένοντο καὶ τὰ παιδιά Σουσάννας τέσσαρα.

31. Ἦν δὲ ἡ γυνὴ εὐρυερὰ σφόδρα.

32. Καὶ προσέταξαν οἱ παράνομοι ἀποκαλύψαι αὐτήν, ἵνα ἐμπληθῶσι κάλλους ἐπιθυμίας αὐτῆς.

35. Καὶ ἐκλάσαν οἱ παρ' αὐτῆς πάντες, καὶ ὅσοι αὐτὴν ᾔδεισαν πάντες.

34. Ἀναστάντες δὲ οἱ πρεσβύτεροι καὶ κριταὶ Ἀ ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς.

35. Ἡ δὲ καρδία αὐτῆς ἐπεκοίθει ἐπὶ Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτῆς, καὶ ἀνακύψασα, ἐκλαυσεν ἐν αὐτῇ λέγουσα· Κύριε ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσθαι αὐτῶν, σὺ οἶδας, ὅτι οὐκ ἐποίησα & πονηρεύονται οἱ ἀνομοὶ οὗτοι ἐπ' ἐμοί. Καὶ εἰσήκουσε Κύριος τῆς δεήσεως αὐτῆς.

36. Οἱ δὲ δύο πρεσβύτεροί εἶπαν· Ἡμεῖς περὶ πατοῦ μιν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

37. Καὶ κυκλοῦντες τὸ στάδιον, εἶδομεν ταύτην ἀναπαυομένην μετὰ ἀνδρὸς, καὶ στάντες ἰδεωροῦμεν αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις.

38. Καὶ αὐτοὶ οὐκ ᾔδεισαν, ὅτι εἰστήκειμεν· τότε συνεπάμεθα ἀλλήλοις λέγοντες· Μάθωμεν τίνας εἰσὶν οὗτοι.

39. Καὶ προσελθόντες ἐπέγκωμεν αὐτήν· ὁ δὲ ναυνίσκος ἔφυγε συγκαλυμμένος.

40. Ταύτης δὲ ἐπιλαθόμενοι, ἐπηρωτῶμεν αὐτήν, τίς ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν ἡμῖν τίς ἦν. Ταῦτα μαρτυροῦμεν.

41. Καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ Συναγωγὴ πᾶσα, ὡς πρεσβυτέρων ὄντων καὶ κριτῶν τοῦ λαοῦ.

45. Καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου, ἐκείνης ἐξαγομῆνης ἀπαλῆσθαι, καὶ ἔδωκεν ὁ ἄγγελος, καθὼς προσετάγη, πνεῦμα συνέσει· νεωτέρῳ ὄντι Δανιήλ.

48. Διαστελλας δὲ Δανιὴλ τὸν ὄχλον, καὶ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· Οὕτως, μωροὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ἀνακρίναντες, οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόντες, ἀπεκτείνετε C θυγατέρα Ἰσραὴλ;

51. Καὶ νῦν διαχωριστέ μοι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων μακρὰν, ἵνα ἐτάσω αὐτούς· ὡς δὲ διεχωρίσθησαν, εἶπεν Δανιὴλ τῇ συναγωγῇ· Νῦν μὴ βλέψετε, ὅτι οὗτοι εἰσὶ πρεσβύτεροι, λέγοντες· Οὐ μὴ ζεήσονται, ἀλλὰ ἀνακρινῶ αὐτοὺς κατὰ τὰ ὑποκρίνοντά μοι.

52. Καὶ ἐκέλευσε τὸν ἕνα αὐτῶν, καὶ προσήγαγον τὸν πρεσβυτέρου τῷ νεωτέρῳ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Δανιήλ· Ἄκουε, ἔκουε, κεκαλωμένη ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἤμας σου αἱ ἁμαρτίαι ἕξ ἐπολεῖς τὸ πρότερον.

53. Πιστευθεὶς ἀκούειν, καὶ κρῖναι κρίσεις θάνατον ἐκφεροῦσας, καὶ τὴν μὲν ἀθῶον κατέκρινας, τοὺς δὲ ἐνέχρους ἤφεις, τοῦ Κυρίου λέγοντας· Ἀθῶον καὶ ἔκρινον εἷα ἀκαταίτητος.

54. Νῦν εἶν ὑπὸ τί ἀνέρον, καὶ ποταπῷ τοῦ παραδείσου τόπῳ ἐύρακας αἰώνιος θνητός εἰν ἐαυτοῖς; D Καὶ εἶπεν ἐκείνης· Ὑπὸ στήνῳ.

55. Εἶπεν δὲ ὁ νεωτέρος· Ὅρθως ἔβρισαι εἰς τὴν σκευὴν φαρῶν· ὁ γὰρ ἄγγελος Κυρίου στήναι σου τὴν φαρῶν στήνον.

56. Καὶ οὐκ ὄντων μετὰ ἴσης εἶπε προσεγγεῖν αὐτῷ τὸν ἑταῖρον· καὶ τοῦτω θέσειεν ἀπὸ τί ἡετοραχμένον τὸ στήνον σου ὡς Ἰαβὼνας, καὶ οὐχ ὡς Ἰαβὼ; ἢ πῶς δὲ ἠέτιζεν, ἢ μακρὰ ἐπιθόρεια.

57. Καὶ οὕτως ἐπαύσα θυγατέρα Ἰσραὴλ· καὶ ἐπέκειντο πρὸς αὐτὴν, ὡρλοῦσαν ἔχειν ἀλλ' εἰ θυγατέρα Ἰαβὼν ἐπέκειντο τὴν ὄψον ἕρπον ἐν ἰσχυρίᾳ ἡετοραχμένῳ.

58. Νῦν εἶν ἄρα μοι Ἰαβὼ τί ἐβόησεν, καὶ ὡς ποταπῷ

34. Coniurgantes autem seniores et iudices imponerunt manus suas super caput ejus.

35. Cor autem ejus iudicium habebat in Domino Deo suo, et suscipiens flevit in seipaa, dicens : Domine Deus æternæ, qui nosti omnia antequam fierent, tu scis, quia non faci, quæ multos componunt iniqui isti in me. Et exaudivit Dominus deprecationem ejus.

36. Duo autem seniores dixerunt : Nos deambulabamus in pomario viri ejus.

37. Et circumeuntes stadium, vidimus hanc quiescentem cum viro, et stantes contemplantur eos consuetudinem habentes inter se.

38. Et ipsi non noverant, quod adstaremus; tunc simul loquuti sumus ad invicem dicentes : Deprehendamus qui sunt isti.

39. Et accedentes cognovimus eam; adolescens vero fugit coopertus.

40. Hanc autem cum apprehendissemus, interrogavimus eam, quoniam esset homo, et non indicavit nobis quis erat : hæc testatur.

41. Et credidit eis Synagoga omnia, eo quod essent presbyteri et iudices populi.

45. Et ecce angelus Domini, cum adduceretur illa, ut periret : et dedit angelus, sicut mandatum erat, spiritum intelligentiæ adolescentulo, qui erat Daniel.

48. Cum autem Daniel separaret turbam, et staret in medio eorum, ait : Sic, stulti filii Israel, non interrogantes, neque quod manifestum est cognoscentes, morte multatis filiam Israel?

51. Et nunc separate mihi eos ab invicem procul, ut examinem eos. Postquam autem separati sunt, dixit Daniel multitudini : Nunc ne respiciatis, quia isti sunt presbyteri, dicentes, Non mentiantur, sed interrogabo eos juxta ea, quæ mihi se offerunt.

52. Et vocavit unum ex eis, et adduxerunt seniore[m] adolescentulo, et dixit ei Daniel : Audi, audi, inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata, quæ faciebas antea.

53. Cum tibi commissum fuerit audire, et dicere iudicia mortem afferentia, et innocentem quidem condemnasti, reos autem dimittentes, dicentis Domino : Innocentem et justum non interficis.

54. Nunc igitur sub qua arbore, et quali primarii loco vidisti eos secum commemorantes? Et dixit impius : Sub scibino.

55. Dixit autem adolescentulus : Brevi me litas es in animam tuam, angelus autem Domini sciat et animam tuam hodie.

56. Et cum hunc removerat, dixit, ut adducerent sibi alterum, sed et hunc ait : Quare percontationem est vana iuxta vultu[m] Judæis, et non vultu[m] Judæi? species sedesit se, parva concupiscentia.

57. Et me fornicatio filibus Israel, et sibi in peccatis concupiscentibus turbationem : sed sibi a Judæis non indicavit mortem venturam in iustis : sed scilicet.

58. Nunc ergo dic mihi : Sub qua arbore, et in

quali loco horti comprehendisti eos inter se consuetudinem habentes? Qui vero ait, Sub prino.

59. Dixitque Daniel: Inique, nunc angelus Domini stetit gladium habens, ut dissecet te, donec populus exterminaverit vos.

60. Et omnis synagoga exclamavit super adolescentulum; quia ex ore proprio convicit eos ambos confessos falsos testes.

61. Et ut lex præcipit, fecerunt eis, quemadmodum improbe egerunt in sororem.

62. Et colligaverunt eos capistro, et abducentes proiecerunt in vallem. Eodem tempore angelus Domini immisit ignem inter eos, et salvatus est sanguis innoxius in die illa.

63. Ideo juniores dilecti sunt Jacobo in simplicitate sua.

64. Et nos attendamus ad filios potentes juniores: pietatem enim exercebunt juniores, et erit in eis spiritus scientiæ et intelligentiæ in sæculum sæculi.

CAPUT XIV.

EX PROPHECIA AMBACUM FILII JESU DE TRIBU LEVI.

1. Homo quidam erat sacerdos, cui nomen Daniel, filius Abal, conviva regis Babylonis.

2. Et erat idolum Bel, quod colebant Babylonii: impendebantur autem in eo per singulos dies similitæ artabæ duodecim, et oves quatuor, et olei metretæ sex.

3. Et rex colebat eum, et ibat rex per singulos dies, eumque adorabat. Daniel autem orabat ad Dominum. Dixitque rex Danieli: Quare non adoras Bel?

4. Et dixit Daniel ad regem: Neminem colo ego, nisi Dominum Deum, qui creavit cælum et terram, et habet omnis carnis dominationem.

5. Dixit autem rex ei: Hic igitur non est Deus? non vides quanta in eum consumantur per singulos dies?

6. Et dixit ei Daniel: Nequaquam, nullus te decipiat: hic enim intrinsecus quidem luteus est, forinsecus autem æreus; juro vero tibi per Dominum Deum deorum, quod nihil comedit unquam iste.

7. Et iratus rex vocavit præfectos templi, et dixit eis: Indicate illum, qui comedit, quæ parantur Bel, secus vero moriemini.

8. Aut Daniel, qui asseverat non comedi hæc ab eo. Illi autem dixerunt: Ipse Bel est, qui devorat ista. Daniel autem dixit ad regem: Fiat ita; nisi ostendero, quod non sit Bel, qui manducat ista, moriar ego, et omnes mei.

9. Erant autem sacerdotes Bel septuaginta absque uxoribus et filiis. Duxerunt autem regem ad delubrum idoli.

10. Et appositæ sunt escæ in conspectu regis et Danielis; et vinum mixtum introductum est, et appositum est Belo.

του κήπου τότε κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλους; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὑπὸ πρίνο.

59. Καὶ εἶπεν Δανιὴλ· Ἀμαρτωλὲ, νῦν ὁ ἀγγελὸς Κυρίου τὴν ῥομφαίαν ἔστηκεν ἔχων, ἕως ὃ λαὸς ἐξολοθρεύσει ὑμᾶς, ἵνα καταπρίσῃ σε.

60. Καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἀνεβόησεν ἐπὶ τῷ νεωτέρῳ, ὡς ἐκ τοῦ ἰδίου στόματος ὁμολόγους αὐτοὺς κατέστησεν ἀμφοτέρους ψευδομάρτυρας.

61. Καὶ ὡς ὁ νόμος διαγορεύει, ἐποίησαν αὐτοὺς, καθὼς ἐπονηρεύσαντο κατὰ τῆς ἀδελφῆς.

62. Καὶ ἐφίμωσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξαγαγόντες ἐβρίψαν εἰς φάραγγα· τότε ὁ ἀγγελὸς Κυρίου ἐβρόμῃ πύρ διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

63. Διὰ τοῦτο οἱ νεώτεροι ἀγαπητοὶ Ἰακώβ ἐν τῇ Β ἀπλότῃ αὐτῶν.

64. Καὶ ἡμεῖς φυλασσόμεθα εἰς υἱοὺς δυνατοὺς νεωτέρους· εὐσεβήσουσι γὰρ νεώτεροι, καὶ ἔσται ἐν αὐτοῖς πνεῦμα ἐπιστήμης καὶ συνέσεως εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Δ'.

Ἐκ προφητείας Ἀμβακούμ υἱοῦ Ἰησοῦ ἐκ τῆς φυλῆς Λευί.

1. Ἄνθρωπός τις ἦν ἱερεὺς, ᾧ ὄνομα Δανιὴλ, υἱὸς Ἄβαλ, συμβιωτῆς τοῦ βασιλέως Βαβυλωνῶνος.

2. Καὶ ἦν εἰδωλὸν Βήλ, ὃ ἐσέβοντο οἱ Βαβυλώνιοι· ἀνηλισκετο δὲ αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν σεμιδάλευς ἀρτάβαι δεκαδύο, καὶ πρόβατα τέσσαρα, καὶ ἐλαίου μετρηταὶ ἕξ.

3. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτὸν, καὶ ἐπορεύετο ὁ βασιλεὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ προσεκύνη αὐτῷ. Δανιὴλ δὲ προσεκύνητο πρὸς Κύριον, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιὴλ· Διατί οὐ προσκυνοεῖς τῷ Βήλ;

4. Καὶ εἶπε Δανιὴλ πρὸς τὸν βασιλέα· Οὐδένα σέβομαι ἐγὼ, εἰ μὴ Κύριον τὸν Θεὸν τὸν κτίσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ἔχοντα πάσης σαρκὸς κυρείαν.

5. Εἶπεν δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ· Οὗτος οὖν οὐκ ἔστι Θεός; οὐχ ὄρξῃ ὅσα εἰς αὐτὸν δαπανᾶται καθ' ἑκάστην ἡμέραν;

6. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Δανιὴλ· Μηδαμῶς, μηδεὶς σε παραλογίζεσθω· οὗτος γὰρ ἔσωθεν μὲν πηλινός ἐστιν, ἐξωθεν δὲ χαλκοῦς· ὁμνύω δέ σοι Κύριον τὸν Θεὸν τῶν θεῶν, ὅτι οὐθὲν βέβρωκε πώποτε οὗτος.

7. Καὶ θυμωθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τοὺς προσσηκώτας τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Παραδείξατε τὸν ἐσθίοντα τὰ παρασκευαζόμενα τῷ Βήλ· εἰ δὲ μὴ γέ, ἀποθανεῖσθε.

8. Ἡ Δανιὴλ ὁ φάσκων μὴ ἐσθίεσθαι αὐτὰ ὑπ' αὐτοῦ. Οἱ δὲ εἶπαν· Αὐτὸς ὁ Βήλ ἐστιν ὁ κατασθίων αὐτὰ. Εἶπε δὲ Δανιὴλ πρὸς τὸν βασιλέα· Γινέσθω οὕτως· ἐὰν μὴ παραδείξω, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ Βήλ ὁ κατασθίων ταῦτα, ἀποθανοῦμαι, καὶ πάντες οἱ παρ' ἐμοῦ.

9. Ἦσαν δὲ τῷ Βήλ ἱερεῖς ἐβδομήκοντα χωρὶς γυναικῶν καὶ τέκνων· ἤγαγον δὲ τὸν βασιλέα εἰς τὸ εἰδωλεῖον.

10. Καὶ παρετέθη τὰ βρώματα ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Δανιὴλ· καὶ οἶνος κρασθεὶς εἰσηλύθη, καὶ παρετέθη τῷ Βήλ.

11. Καὶ εἶπεν Δανιήλ· Σὺ αὐτὸς ἑρξῆς, ὅτι κεῖται Ἀ κευῖτα, βασιλεῦ.

12. Σὺ οὖν ἐπισφραγίσαις τὰς κλεῖδας τοῦ ναοῦ, ἐπὶ κλεισθῆ· ἤρесе δὲ ὁ λόγος τῷ βασιλεῖ.

13. Ὁ δὲ Δανιήλ ἐκέλευσε τοὺς παρ' αὐτοῦ, ἐκβαλόντας πάντας ἐκ τοῦ ναοῦ, καταστήσῃ ὅλον τὸν ναὸν σποδῶ, οὐδενὸς τῶν ἐκτὸς αὐτοῦ εἰδότος. Καὶ τότε σφραγισάμενος τὸν ναὸν ἐκέλευσε σφραγίσαι τῷ τοῦ βασιλέως δακτυλίῳ, καὶ τοῖς δακτυλοῖς τινῶν ἐνδόξων ἱερέων· καὶ ἐγένετο οὕτως.

14. Καὶ ἐγένετο, τῇ ἐπαύριον παρεγένοντο ἐπὶ τὸν τόπον· οἱ δὲ ἱερεῖς τοῦ Βῆλ διὰ ψευδοθυρίδων εἰσελθόντες, κατεφάγosan πάντα τὰ παρακείμενα τῷ Βῆλ, καὶ ἐξέπιον τὸν οἶνον.

15. Καὶ εἶπεν Δανιήλ· Ἐπίδετε τὰς σφραγίδας ὑμῶν, εἰ μένουσιν, ἀνόθετοι ἱερεῖς· καὶ σὺ δὲ, βασιλεῦ, Β σκέψαι, μὴ τί σοι ἀσύμφωνον γαγένηται.

16. Καὶ εὗρον ὡς ἦν σφραγίς, καὶ ἀπέβαλον τὴν σφραγίδα.

17. Καὶ ἀνοίξαντες τὰς θύρας, εἶδosan δεδαπανημένα πάντα τὰ παρατεθέντα, καὶ τὰς τραπέζας κενὰς· καὶ ἐχάρη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Δανιήλ· Μέγας ἐστὶν ὁ Βῆλ, καὶ οὐκ ἐστὶ παρ' αὐτῷ δόλος.

18. Καὶ ἐγέλασε Δανιήλ σφόδρα, καὶ εἶπεν τῷ βασιλεῖ· Δεῦρο ἴδε τὸν δόλον τῶν ἱερέων. Καὶ εἶπεν Δανιήλ· Βασιλεῦ, ταῦτα τὰ ἔργα τίνος ἐστί;

19. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν, καὶ παιδίων.

20. Καὶ ἐπῆλθεν ἐπὶ τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἦσαν οἱ ἱερεῖς καταγινόμενοι, καὶ εὗρε τὰ βρώματα τοῦ Βῆλ, καὶ τὸν οἶνον, καὶ ἐπέδειξε Δανιήλ τῷ βασιλεῖ τὰ ψευδοθύρια, δι' ὧν εἰσπορευόμενοι οἱ ἱερεῖς, ἐδαπάνων τὰ παρατεθέντα τῷ Βῆλ. C

21. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ Βηλίου, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς τῷ Δανιήλ, καὶ τὴν δαπάνην τὴν εἰς αὐτὸν ἔδωκε τῷ Δανιήλ· τὸν δὲ Βῆλ κατέστρεψε.

22. Καὶ ἦν δράκων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καὶ ἐσέθοντο οἱ Βαβυλώνιοι.

23. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ· Μὴ καὶ τοῦτον ἑρεῖς, ὅτι χαλκοῦς ἐστίν; Ἰδοὺ ζῆ, καὶ ἐσθίει, καὶ πίνει, προσκύνησον αὐτῷ.

24. Καὶ εἶπεν Δανιήλ· Βασιλεῦ, ὁὐκ ἐξουσίαν, καὶ ἀνελῶ τὸν δράκοντα ἀνευ σιδήρου καὶ ῥάβδου. Καὶ συνεχώρησεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Δίδοται σοι. D

25. Καὶ λαβὼν Δανιήλ πίσης μνάς τριάκοντα, καὶ στέαρ, καὶ τρίχας, ἤψησεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἐποίησε μάζαν, καὶ ἐπέβαλεν εἰς τὸ στόμα τοῦ δράκοντος, καὶ φαγῶν διεβράγη, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, λέγων· Οὐ ταῦτα ἐσέσθε, βασιλεῦ;

27. Καὶ συνήχθησαν οἱ ἀπὸ τῆς χώρας πάντες ἐπὶ τὸν Δανιήλ, καὶ εἶπαν· Ἰουδαῖος γέγονεν ὁ βασιλεὺς· τὸν Βῆλ κατέστρεψε, καὶ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινε.

29. Καὶ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἐπισυνήχθη ὁ ὄχλος τῆς χώρας ἐπ' αὐτὸν, ἐκάλεσε τοὺς συμβιωτὰς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· Δίδωμι τὸν Δανιήλ εἰς ἀπόλειαν.

11. Et dixit Daniel : Tu ipse vides, quia propo- sita sunt ista, rex.

12. Tu ergo obsignabis claves templi, postquam clausum fuerit. Placuit autem sermo regi.

13. Daniel vero iussit his, qui cum eo erant, ut eieciis omnibus de templo, conspergerent cinerem per totum templum, nemine eorum, qui foris erant, sciente. Et eodem tempore clauso templo præcepit, ut obsignarent annulo regis, et annulis quorundam insignium sacerdotum ; et factum est ita.

14. Et factum est, postero die venerunt ad locum : sacerdotes autem Bel per falsas fores ingressi, comederunt omnia, quæ parata fuerant Bel, et biberunt vinum.

15. Et dixit Daniel : Inspicite sigilla vestra, an maneant, viri sacerdotes : sed etiam tu, rex, considera, ne quid tibi contrarium factum fuerit.

16. Et invenerunt sicut erat signaculum, et abjecerunt sigillum.

17. Et aperientes januas, viderunt absumpta omnia, quæ apposita fuerant, et mensas vacuas ; et gavisus est rex, et dixit ad Danielelem : Magnus est Bel, et non est in eo dolus.

18. Et risit Daniel vehementer ; et dixit regi : Accede, vide dolum sacerdotum. Et dixit Daniel : Rex, hæc vestigia cuius sunt ?

19. Et dixit rex : Virorum, et mulierum, et puerorum.

20. Et abiit in domum, in qua sacerdotes versabantur, et invenit escas Belis, et vinum ; et indicavit Daniel regi falsas fores, per quas ingredientiæ sacerdotes absumebant quæ apponebantur Bel.

21. Et eiecit eos rex de templo Bel, et tradidit eos Danieli, et impensam, quæ in eum erogabatur, dedit Danieli ; Bel autem evertit.

22. Et erat draco in ipso loco, et colebant Babylonii.

23. Et dixit rex Danieli : Numquid et hunc dices, quod æreus sit? ecce vivit, comedit, et bibit, adora eum.

24. Et dixit Daniel : Rex, da mihi potestatem, et interficiam draconem absque ferro et fuste. Et permisit ei rex ; et dixit ei : Data est tibi.

25. Et accipiens Daniel picis mnas triginta, et adipem, et pilos, coxit omnia simul, et fecit massam, et misit in os draconis, et comedens disruptus est, et ostendit eum regi, dicens : Nonne hæc colitis, rex ?

27. Et congregati sunt de regione omnes adversus Danielelem, et dixerunt : Judæus factus est rex. Bel evertit, et draconem interfecit.

29. Et videns rex, quod congregata esset multitudo regionis adversus se, vocavit convivas suos, et dixit : Trado Danielelem ad perditionem.

31. Erat autem lacus, in quo nutriebantur leones septem, quibus tradebantur insidiatores regis, et subministrabantur eis quotidie condemnatorum duo corpora.

30. Et injecerunt Daniele turbæ in illum lacum, ut devoraretur, et neque sepulturæ compos fieret. Et erat in lacu Daniel diebus sex.

32. Et factum est in die sexta, et erat Ambacum habens panes intritos in alveolo in pulmento, et vas vini mixti, et ibat in campum ad messorum.

33. Et loquutus est angelus Domini ad Ambacum, dicens : Hæc tibi dicit Dominus Deus : Prandium, quod habes, affer Danieli in lacum leonum in Babylonem.

34. Et dixit Ambacum : Domine Deus, non vidi Babylonem, et lacum nescio ubi sit.

35. Et apprehendens ipsum Ambacum angelus Domini coma capitis ejus, posuitlem super lacum, qui erat Babylone.

36. Et dixit Ambacum ad Danielelem : Surgens comede prandium, quod misit tibi Dominus Deus.

37. Et ait Daniel : Recordatus est enim mei Dominus Deus, qui non dereliquit diligentes se.

38. Et comedit Daniel. Angelus autem Domini restituit Ambacum, unde ipsum assumpserat eadem die : Dominus vero Deus recordatus est Danielis.

39. Porro egressus est rex post hæc plorans Danielelem, et inspiciens in lacum, videt eum sedentem.

40. Et exclamans ait rex : Magnus est Dominus Deus, et non est præter eum alius.

41. Et eduxit rex Danielelem de lacu, et auctores perditionis ejus immisit in lacum in conspectu Daniellis, et devorati sunt.

DANIEL

JUXTA THEODOTIONEM.

CAPUT I.

1. In anno tertio regni Joakim regis Juda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Jerusalem, et obsidebat eam.

2. Et dedit Dominus in manu ejus Joakim regem Juda, et de parte vasorum domus Dei : et asportavit ea in terram Senaar in domum dei sui, et vasa intulit in domum thesauri dei sui.

3. Et dixit rex Asphanex præposito eunchorum suorum, ut introduceret de filiis captivitatis filiorum Israel, et de semine regni, et de phorthomin.

4. Pueros, in quibus non est in eis macula, pulchros specie, et intelligentes in omni sapientia, et scientes scientiam, et cogitantes prudentiam, et quibus est robor in eis standi in domo regis, et ut doceret eos litteras, et linguam Chaldæorum.

5. Et constituit eis rex dimensum diurnum,

31. Ἦν δὲ λάκκος ἐν ᾧ ἐτρέφοντο λέοντες ἐπτὰ, οἷς παρεδίδοντο οἱ ἐπιβουλοὶ τοῦ βασιλέως, καὶ ἔχορηγεῖτο αὐτοῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῶν ἐπιθανατιῶν σώματα δύο.

30. Καὶ ἐμβάλασαν τὸν Δανιὴλ οἱ δοῦλοι εἰς ἐκεῖνον τὸν λάκκον, ἵνα καταθρῶθῃ, καὶ μηδὲ ταφῆς τύχῃ. Καὶ ἦν ἐν τῷ λάκκῳ Δανιὴλ ἡμέρας ἕξ.

32. Καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, καὶ ἦν Ἀμβακούμ ἔχων ἄρτους ἐντεθρυμμένους ἐν σκάφῃ ἐν ἐψήματι, καὶ στάμνον οἴνου κεκρασμένου, καὶ ἔπορεύετο εἰς τὸ πεδῖον πρὸς τοὺς θεριστάς.

33. Καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος Κυρίου πρὸς Ἀμβακούμ, λέγων· Τάδε λέγει σοὶ Κύριος ὁ Θεός· Τὸ ἄριστον ὁ ἔχεις, ἀπένεγκε Δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λέοντων ἐν Βαβυλῶνι.

34. Καὶ εἶπεν Ἀμβακούμ· Κύριε ὁ Θεός, οὐχ εἶδρακα τὴν Βαβυλῶνα, καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω ποῦ ἐστὶ.

35. Καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ ὁ ἄγγελος Κυρίου τοῦ Ἀμβακούμ τῆς κόμης αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, ἔθηκεν αὐτὸν ἐπάνω τοῦ λάκκου τοῦ ἐν Βαβυλῶνι.

36. Καὶ εἶπεν Ἀμβακούμ πρὸς Δανιὴλ· Ἀναστάς φάγε τὸ ἄριστον, ὃ ἀπέσταίλει σοὶ Κύριος ὁ Θεός.

37. Καὶ εἶπεν Δανιὴλ· Ἐμνήσθη γὰρ μοῦ Κύριος ὁ Θεός, ὃ μὴ ἐγκαταλείπων τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

38. Καὶ ἔφαγε Δανιὴλ. Ὁ δὲ ἄγγελος Κυρίου κατέστησε τὸν Ἀμβακούμ ὄθρον αὐτοῦ διαβε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· ὃ δὲ Κύριος ὁ Θεός ἐμνήσθη τοῦ Δανιὴλ.

39. Ἐξῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ ταῦτα πενθῶν τὸν Δανιὴλ, καὶ ἐγκύψας εἰς τὸν λάκκον, ὄρᾳ αὐτὸν καθήμενον.

40. Καὶ ἀναβοήσας, εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Μέγας ἐστὶ Κύριος ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἐστὶν πλὴν αὐτοῦ ἄλιος.

41. Καὶ ἐξήγαγεν ὁ βασιλεὺς τὸν Δανιὴλ ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον ἐνώπιον τοῦ Δανιὴλ, καὶ κατεθρόνισαν.

ΔΑΝΙΗΛ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΘΕΟΔΟΤΙΩΝΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

1. Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, βασιλέως Ἰούδα, ἦλθε Ναβουχοδονόσορ, βασιλεὺς Βαβυλῶνος, εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπολιόρει αὐτήν.

2. Καὶ ἔδωκε Κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν Ἰωακείμ, βασιλέα Ἰούδα, καὶ ἀπὸ μέρους τῶν σκευῶν οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἤνεγκε αὐτὰ εἰς γῆν Σενάαρ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ σκευὴ εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θησαυροῦ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ.

3. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἀσφανεξ τῷ ἀργιεννοῦχῳ αὐτοῦ, εἰσαγαγεῖν ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν φορθομμελιν.

4. Νεανίσκους, ἐν οἷς οὐκ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς μῶμος, καὶ καλοὺς τῇ ὄψει, καὶ συνιόντας ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ γινώσκοντας γῶσιν, καὶ διανοουμένους φρόνησιν, καὶ οἷς ἐστὶν ἰσχύς ἐν αὐτοῖς τοῦ ἐστᾶναι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ διδάσκειν αὐτοὺς γράμματα, καὶ γλῶσσαν Χαλδαίων.

5. Καὶ διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὸ τῆς ἡμέρας

καθ' ἡμέραν, ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ ποτοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐκθρέψαι αὐτοὺς ἐτη τρία, καὶ μετὰ ταῦτα στήναι αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

6. Καὶ ἐγένοντο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἱῶν Ἰούδα Δανιήλ, καὶ Ἀνανίας, καὶ Ἀζαρία, καὶ Μισαήλ.

7. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιευνούχος ὀνόματα, πῶ Δανιήλ Βαλτάσαρ, καὶ τῶ Ἀνανία Σεδράχ, καὶ τῶ Ἀζαρία Ἀβδεναγῶ, καὶ τῶ Μισαήλ Μισάχ.

8. Καὶ ἔθετο Δανιήλ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀλισγηθῆναι ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ ἔσθῃ τοῦ ποτοῦ αὐτοῦ· καὶ ἤξιωσε τὸν ἀρχιευνούχον, ὅπως μὴ ἀλισγηθῆ.

9. Καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν Δανιήλ εἰς ἔλεον, καὶ εἰς εὐκτιρισμὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιευνούχου.

10. Καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιευνούχος τῷ Δανιήλ· Φοβοῦμαι ἐγὼ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλεῖα, τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρώσιν ὑμῶν, καὶ τὴν πόσιν ὑμῶν, μήποτε ἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ παρὰ τὰ παιδάρια τὰ συνήλικα ὑμῶν, καὶ καταδικάσῃτε τὴν κεφαλὴν μου τῷ βασιλεῖ.

11. Καὶ εἶπεν Δανιήλ πρὸς Ἀμελλασάρ, ὃν κατέστησεν ὁ ἀρχιευνούχος ἐπὶ Δανιήλ, Ἀζαρίαν, Ἀνανίαν, καὶ Μισαήλ.

12. Πείρασον δὴ τοὺς παῖδας σου ἡμέρας δέκα, καὶ δώσωσαν ἡμῖν ἀπὸ τῶν σπερμάτων τῆς γῆς, καὶ φαγόμεθα, καὶ ὕδωρ πινόμεθα.

13. Καὶ ὄφθῃτωσαν ἐνώπιόν σου αἱ ἰδέαι ἡμῶν, καὶ αἱ ἰδέαι τῶν παιδαρίων τῶν ἐσθιόντων τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως, καὶ καθὼς ἂν ἴδῃς ποιήσῃς μετὰ τῶν παιδῶν σου.

14. Καὶ εἰσήκουσεν αὐτῶν εἰς τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα.

15. Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν δέκα ἡμερῶν, ὤράθησαν αἱ ἰδέαι αὐτῶν ἀγαθαί, καὶ αὐτοὶ ἰσχυροὶ ταῖς σαρξίν ὑπὲρ τὰ παιδάρια τὰ ἐσθιόντα τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως.

16. Καὶ ἐγένετο Ἀμελλασάρ ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον αὐτῶν, καὶ τὸν οἶνον τοῦ πόματος αὐτῶν, καὶ ἔδιδον αὐτοῖς σπέρματα.

17. Καὶ τοῖς παιδαρίοις τοῖς τέσσαρσιν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς σύνεσιν, καὶ φρόνησιν ἐν πάτῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ· καὶ Δανιήλ συνῆκεν ἐν πάσῃ ὑράσει καὶ ἐνυπνίοις.

18. Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ὧν εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιευνούχος ἐναντίον Ναβουχοδονόσορ.

19. Καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ οὐχ εὐρέθησαν ἐκ πάντων αὐτῶν ὅμοιοι Δανιήλ, καὶ Ἀνανία, καὶ Ἀζαρία, καὶ Μισαήλ· καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

20. Καὶ ἐν παντὶ ῥήματι σοφίας, καὶ ἐπιστήμης, ὑπὲρ ὧν ἐζήτησε παρ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, εὗρεν αὐτοὺς δεκαπλασίονας ὑπὲρ πάντας τοὺς ἑκαστοὺς, καὶ τοὺς μάγους, τοὺς ὄντας ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

21. Καὶ ἐγένετο Δανιήλ ἕως ἔτους ἐνὸς Κύρου τοῦ βασιλέως.

quotidie de mensa regis, et de vino potus ipsius, ut nutriret eos annis tribus, et postea starent ipsi coram rege.

6. Et fuerunt in eis de filiis Juda Daniel, et Ananias, et Azarias, et Misael.

7. Et imposuit eis præpositus eunuchorum nomina; Danieli Baltasar; et Ananiæ Sedrach; et Azariæ Abdenago; et Misaeli Misach.

8. Et posuit Daniel in corde suo, ut non pollueretur in mensa regis, et in vino potus ejus: et rogavit eunuchorum præpositum, ne contaminaretur.

9. Et dedit Deus Daniele in misericordiam, et in miserationem in conspectu principis eunuchorum.

10. Et dixit princeps eunuchorum Danieli: Timeo ego dominum meum regem, qui constituit cibum vestrum, et potum vestrum, ne forte videat facies vestras tristes præ puerulis toxævis vestris, et condemnatis caput meum regi.

11. Et dixit Daniel ad Amellasar, quem constituerat princeps eunuchorum super Daniele, Azariam, Ananiam, et Misael.

12. Tenta, obsecro, pueros tuos diebus decem, et dentur nobis de seminibus terræ, et comedemus, et aquam bibemus.

13. Et appareant coram te facies nostræ, et facies puerulorum, qui edunt mensam regis: et sicut videris, facito cum pueris tuis.

14. Et exaudivit eos in verbo hoc, et tentavit eos diebus decem.

15. Et post finem decem dierum, apparuerunt vultus eorum boni; et ipsi robusti carnibus super puerulos, qui edebant mensam regis.

16. Et fuit Amellasar tollens cibum eorum, et vinum potus eorum, et dabat eis legumina.

17. Et puerulis quatuor dedit eis Deus intellectum et prudentiam in omni literatura, et sapientia; et Daniel intellexit in omni visione et somniis.

18. Et post finem dierum, quando dixerat rex introduci eos, et introduxit eos præpositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor.

19. Et loquutus est cum eis rex, et non sunt inventi de universis ipsis similes Danieli, et Ananiæ, et Azariæ, et Misael: et steterunt in conspectu regis.

20. Et in omni verbo sapientiæ et scientiæ, de quibus sciscitatus est ab eis rex, invenit eos decuplo potiores, præ omnibus incantatoribus et magis, qui erant in universo regno ejus.

21. Et fuit Daniel usque ad annum unum Cypri regis.

CAPUT II.

A

1. In anno secundo regni Nabuchodonosor, somniavit Nabuchodonosor somnium, et obstupuit spiritus ejus, et somnus ejus recessit ab eo.

2. Et dixit rex, ut vocarent ariolos, et magos, et maleficos, et Chaldaeos ad annuntiandum regi somnium ejus. Et ingressi sunt, et steterunt coram rege.

3. Et dixit eis rex : Somniavi somnium, et obstupuit spiritus meus ad cognoscendum somnium.

4. Et loquuti sunt Chaldaei regi Syriace . Rex, in sempiternum vive ; tu dic somnium pueris tuis, et interpretationem ejus indicabimus.

5. Respondit rex, et dixit Chaldaeis : Sermo recessit a me ; nisi igitur indicaveritis mihi somnium, et conjecturam ejus, in perditionem eritis, et domus vestrae diripientur.

6. Si autem somnium et conjecturam ejus indicaveritis mihi, praemia, et dona, et multum honorem accipietis a me : ceterum somnium et conjecturam ejus indicate mihi.

7. Responderunt secundo, et dixerunt regi : Rex, dic somnium tuum pueris tuis, et interpretationem ejus indicabimus.

8. Et respondit rex, et dixit : In veritate novi, quod tempus vos redimitis, secundum quod novistis, quia recessit a me verbum.

9. Si ergo somnium non indicaveritis mihi, una est sententia vestra, et novi, quia verbum falsum et corruptum simul dicturi estis coram me, donec tempus pertranseat. Somnium meum dicite mihi, et sciam, quia etiam interpretationem ejus indicabitis mihi.

10. Responderunt rursus Chaldaei coram rege, et dixerunt : Non est homo super aridam, qui possit notum facere verbum regis : sicut omnis rex magnus et princeps verbum hujusmodi non sciscitatur ab omni ariolo, mago, et Chaldaeo.

11. Quia sermo, quem interrogat rex, gravis est : et alius non est, qui indicet illum in conspectu regis, nisi dii, quorum non est habitatio sua cum omni carne, unde non potest fieri sicut putas.

12. Tunc rex in furore et ira multa dixit, ut perderent sapientes Babylonis

13. Et sententia egressa est, et sapientes occidebantur : et quaesierunt Danielem et amicum ejus ad interficiendum.

14. Tunc Daniel interrogavit de consilio et sententia Arioch principem coquoorum regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis.

15. Et sciscitabatur ab eo, dicens : Princeps regis, quare egressa est sententia impudens haec a

ΚΕΦΑΛΑ. Β΄.

1. Ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ, ἐνυπνιάσθη Ναβουχοδονόσορ ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἀπέγενετο ἀπ' αὐτοῦ.

2. Καὶ εἶπαν ὁ βασιλεὺς τοῦ καλεῖσαι τοὺς ἑπαιδοὺς, καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς φαρμακοὺς, καὶ τοὺς Χαλδαίους, τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθον, καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

3. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς· Ἐνυπνιάσθη ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου, τοῦ γνῶναι τὸ ἐνύπνιον.

4. Καὶ ἐλάλησαν οἱ Χαλδαῖοι τῷ βασιλεῖ Συριστί· Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι· σὺ εἶπὲ τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισὶ σου, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγελοῦμεν.

5. Ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν τοῖς Χαλδαίοις· Ὁ λόγος ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ· ἐάν οὖν μὴ γνωρίσητέ μοι τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε, καὶ οἱ οἴκοι ὑμῶν διαρπαγῆσονται.

6. Ἐάν δὲ τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ γνωρίσητέ μοι, δόματα, καὶ δωρεάς, καὶ πολλὴν τιμὴν λήψετε παρ' ἐμοῦ· πλὴν τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγεῖλατέ μοι.

7. Ἀπεκρίθησαν τὸ δεύτερον, καὶ εἶπαν τῷ βασιλεῖ· Βασιλεῦ, εἰπὲ τὸ ἐνύπνιον σου τοῖς παισὶ σου, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγελοῦμεν.

8. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν· Ἐπ' ἀληθείας οἶδα, ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε, καθ' ὅτι οἶδατε, ὅτι ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα.

9. Ἐάν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἀπαγγεῖλητέ μοι, ἐν ἔστι τὸ δόγμα ὑμῶν, καὶ οἶδα ὅτι ῥῆμα ψευδὲς καὶ διεφθαρμένον συνέσεσθε εἰπεῖν ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ ὁ καιρὸς παρέλθῃ· τὸ ἐνύπνιον μου εἰπάτέ μοι, καὶ γνῶσομαι, ὅτι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγεῖλετέ μοι.

10. Ἀπεκρίθησαν πάλιν οἱ Χαλδαῖοι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπον· Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆρας, ὅστις δυνήσεται γνωρίσαι τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως, καθότι πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἀρχων ῥῆμα τοιοῦτον οὐκ ἐπερωτᾷ πάντα ἑπαιδοῦν, μάγους, καὶ Χαλδαίους.

11. Ὅτι ἔ λόγος, ὃν ἐπερωτᾷ ὁ βασιλεὺς, βαρὺς, καὶ ἕτερος οὐκ ἔστιν, ὃς ἀναγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἢ θεοὶ, ὧν οὐκ ἔστιν οἱ κατοικίαι αὐτῶν μετὰ πάσης σαρκός, καὶ ὅθεν οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι καθάπερ οἶει.

12. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ πολλῇ εἶπεν τοῦ ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος.

13. Καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθε, καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτείνοντο· καὶ ἐζήτησαν τὸν Δανιὴλ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀνελεῖν.

14. Τότε Δανιὴλ ἀπεκρίθη βουλήν καὶ γνώμην τῷ Ἀριώχ τῷ ἀρχιμαγείρῳ τοῦ βασιλέως, ὃς ἐξῆλθεν ἀνελεῖν τοὺς σοφοὺς Βαβυλῶνος.

15. Καὶ ἐπυθάνετο αὐτοῦ, λέγων· Ἀρχων τοῦ βασιλέως, περὶ τίνας ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀνακθῆς αὐτῆ

ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως; Τότε τὸ ῥῆμα ἐγνώρισεν ὁ Ἀριώχ τῷ Δανιήλ.

16. Καὶ Δανιήλ εἰσῆλθε, καὶ ἤξιώσασκε τὸν βασιλέα, ὅπως χρόνον δὴ αὐτῷ, καὶ τὴν σύγκρισιν ἀπαγγεῖλη τῷ βασιλεῖ τοῦ ἐνυπνίου αὐτοῦ.

17. Καὶ εἰσῆλθε Δανιήλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῶν Ἀνανία, καὶ τῶν Ἀζαρία, καὶ τῶν Μισαήλ τοῖς φίλοις αὐτοῦ ἐγνώρισεν τὸ ῥῆμα.

18. Καὶ οἰκτιρμούς ἐζήτουν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὲρ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως ἂν μὴ ἀπολωνταὶ Δανιήλ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπιλειπῶν σοφῶν Βαβυλωνῶνος.

19. Τότε τῷ Δανιήλ ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπεκαλύφθη· καὶ ἠύλογησε τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ὁ Δανιήλ, καὶ εἶπεν·

20. Εἴη τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις αὐτοῦ ἐστὶ.

21. Καὶ αὐτὸς ἄλλοιοὶ καιροὺς καὶ χρόνους, καθιετῆ βασιλεῖς καὶ μεθιστῆ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς, καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσι συνέσειν.

22. Αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα, γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς μετ' αὐτοῦ ἐστὶ.

23. Σοὶ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μου, ἐξομολογῶμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν ἔδωκάς μοι, καὶ νῦν ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιώσαμεν παρὰ σοῦ, καὶ ὅτι τὸ ὄραμα τοῦ βασιλέως ἐγνώρισάς μοι.

24. Καὶ εὐθέως ἦλθε Δανιήλ πρὸς Ἀριώχ, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνῶνος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνῶνος μὴ ἀπολέσης, εἰσάγαγε δέ με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τοῦ ὄραματος ἀναγγεῖλῶ τῷ βασιλεῖ.

25. Τότε ὁ Ἀριώχ ἐν σπουδῇ εἰσῆγαγε τὸν Δανιήλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εὕρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, ὅστις τῷ βασιλεῖ τὸ σύγκριμα ἀναγγελεῖ.

26. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπε τῷ Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ· Εἰ δύνασαι μοι ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνυπνιον ὃ εἶδον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ;

27. Καὶ ἀπεκρίθη Δανιήλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν· Τὸ μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτῆ, οὐκ ἐστὶ σοφῶν, μάγων, ἐκασιδῶν, γαζαρηνῶν δύναμις ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ.

28. Ἄλλ' ἡ ἐστὶ Θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια, καὶ ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν· τὸ ἐνυπνιον σου, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου, τουτέστι.

29. Βασιλεῦ, οἱ διαλογισμοὶ σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἀνέβησαν, τί δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα· καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια, ἐγνώρισέ σοι ἃ δεῖ γενέσθαι.

30. Καὶ ἐμοὶ οὐκ ἐν σοφίᾳ τῆ ὄψην ἐμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ζῶντας τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἐνεκεν τοῦ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, καὶ ἵνα γνῶς τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας σου.

31. Σὺ, βασιλεῦ, ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία μεγάλη πολλή· ἡ εἰκὼν ἐκείνη μεγάλη, καὶ ἡ πρόσφης

A facie regis? Tunc verbum indicavit Arioch Danieli.

16. Et Daniel ingressus est, et rogavit regem, ut tempus daret sibi, et conjecturam indicaret regi somnii sui.

17. Et ingressus est Daniel in domum suam, et Ananiæ, et Azariæ, et Misael amicis suis indicavit verbum.

18. Et miserationes quærebant a Deo cæli pro mysterio hoc, ut non perirent Daniel et amici ejus cum cæteris sapientibus Babylonis.

19. Tunc Danieli in visione noctis mysterium revelatum est: et benedixit Deum cæli Daniel, et dixit:

20. Sit nomen Dei benedictum a sæculo et usque in sæculum: quia sapientia et intelligentia ejus sunt.

21. Et ipse mutat tempora et ætates, constituit reges et destituit, dans sapientiam sapientibus, et prudentiam intelligentibus disciplinam.

22. Ipse revelat profunda et abscondita, cognoscens quæ in tenebris, et lux cum eo est.

23. Tibi, Deus patrum meorum, confiteor et laudem do, quia sapientiam et fortitudinem dedisti mihi, et nunc ostendisti mihi, quæ rogavimus te, et quia visionem regis notam fecisti mihi.

24. Et statim venit Daniel ad Arioch, quem constituerat rex, ut perderet sapientes Babylonis, et dixit ei: Sapientes Babylonis ne perdas, sed introduce me in conspectu regis, et conjecturam visionis narrabo regi.

25. Tunc Arioch in festinatione introduxit Daniëlem in conspectu regis, et dixit ei: Inveni virum de filiis captivitatis Judææ, qui regi conjecturam indicabit.

26. Et respondit rex, et dixit Danieli, cujus nomen erat Baltasar: Si potes mihi indicare somnium, quod vidi, et interpretationem ejus?

27. Et respondit Daniel coram rege, et dixit: Mysterium, quod rex interrogat, non est sapientium, magorum, ariolorum, gazarenorum virtus indicare regi.

28. Sed est Deus in cælo revelans mysteria, et nota fecit regi Nabuchodonosor, quæ oportet fieri in novissimis diebus. Somnium tuum, et visiones capitis tui in cubiculo tuo, hæc sunt.

29. O rex, cogitationes tuæ in cubiculo tuo ascenderunt, quid futurum sit post hæc: et qui revelat mysteria, ostendit tibi, quæ oportet fieri.

30. Et mihi non in sapientia, quæ sit mihi præ omnibus viventibus, mysterium hoc revelatum est: sed ut interpretationem regi manifestam faciam, et ut scias cogitationes cordis tui.

31. Tu, rex, videbas, et ecce imago una magna nimis; imago illa magna, et aspectus ipsius subiti-

mis; stans ante faciem tuam, et visio ejus terribilis.

32. Imago, cujus caput erat ex auro puro, manus, et pectus, et brachia ejus argentea, venter et femora ærea.

33. Et tibiæ ferreæ, pedes, pars quædam ferri, pars autem testæ.

34. Videbas, donec abscissus est de monte lapis sine manibus: et percussit imaginem super pedes ferreos, et figlinos, et comminuit eos ad finem.

35. Tunc comminuta sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum, aurum, et facta sunt quasi pulvis de area æstiva, et sustulit eum multitudo spiritus, et omnis locus non est inventus eis: et lapis, qui percussærat imaginem factus est in montem magnum, et implevit universam terram.

36. Hoc est somnium: et interpretationem ejus dicemus coram te.

37. Tu, rex regum, cui Deus cæli regnum forte, et validum, et honoratum dedit in omni loco.

38. Ubi habitant filii hominum; bestias pariter agri, et volucres cæli, et pisces maris dedit in manu tua, et constituit te dominum omnium. Tu es caput aureum.

39. Et post te consurget regnum aliud minus te: et regnum tertium, quod est æs, quod imperabit universæ terræ.

40. Et regnum quartum erit forte veluti ferrum: quomodo enim ferrum comminuit et domat, sic omnia comminuet et domabit.

41. Et quia vidisti pedes, et digitos, partem quidem aliquam ferri, partem vero quamdam testæ, regnum divisum erit in se, quemadmodum vidisti ferrum commixtum testæ lutæ.

42. Et digiti pedum pars quædam ferrea, pars autem quædam regni erit fortis, et de eo conteretur.

43. Et quia vidisti ferrum admixtum testæ lutæ, commixti erunt in semine hominum, et non adhærebunt alter alteri, sicut ferrum non miscetur cum testa.

44. Et in diebus regum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in sæcula non dissipabitur: et regnum ejus populo alteri non tradetur; comminuet et ventilabit universa regna, et ipsum stabit in sæcula.

45. Sicut vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, et comminuebat testam, ferrum, æs, argentum, aurum, Deus magnus ostendit regi, quæ oportet fieri post hæc: et verum est somnium, et fidelis interpretatio ejus.

46. Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem, et Daniele adoravit, et manaa, et suavitas odoris, dixit ut libarentur.

47. Et respondens rex dixit Danieli: In veritate

Α αὐτῆς ὑπερφερῆς, ἐστῶσα πρὸ προσώπου σου, καὶ ἡ ὄρασις αὐτῆς φοβερά.

32. Εἰκὼν, ἥς ἡ κεφαλὴ χρυσοῦ καθαροῦ, αἱ χεῖρες, καὶ τὸ στήθος, καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροί, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοί.

33. Καὶ αἱ κνήμαι σιδηραὶ, οἱ πόδες μέρος μὲν τι σιδήρου, μέρος δὲ τι ὀστράκου.

34. Ἐθεώρεις ἕως οὗτο ἀπεσχίσθη ἀπὸ βρουν λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς, καὶ ὀστρακίνους, καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰς τέλος.

35. Τότε ἐλεπτύθησαν εἰσάπαξ ὁ σίδηρος, τὸ ὀστρακόν, ὁ χαλκός, ὁ ἀργυρός, ὁ χρυσοῦς· καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἄλωνος θερινῆς· καὶ ἐξῆρεν αὐτὸν τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ ἔπαυσε οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς, καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγένετο εἰς ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν.

36. Τοῦτό ἐστι τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

37. Σὺ, βασιλεῦ βασιλέων, ᾧ ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν, καὶ κραταίαν, καὶ ἐντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ.

38. Ὅπου κατοικοῦσιν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων· θηρία τε ἀγροῦ, καὶ πετεινὰ οὐρανοῦ, καὶ ἰχθύας θαλάσσης ἔδωκεν ἐν τῇ χειρὶ σου, καὶ κατέστησέ σε κύριον πάντων· σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσοῦ.

39. Καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία ἐτέρα ἡττων σου, καὶ βασιλεία τρίτη, ἣ ἐστὶν ὁ χαλκός, ἣ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς.

40. Καὶ βασιλεία τετάρτη ἔσται ἰσχυρὰ ὡς σίδηρος· ὃν τρόπον γὰρ ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ δαμάζει, οὕτως πάντα λεπτυνεῖ καὶ δαμάσει.

41. Καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας, καὶ τοὺς δακτύλους, μέρος μὲν τι σιδήρου, μέρος δὲ τι ὀστράκου, βασιλεία διηρημένη ἔσται ἐν αὐτῇ, ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμειγμένον τῷ ὀστράκῳ τῷ πηλίνῳ.

42. Καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μὲν τι σιδήρου, μέρος δὲ τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυρὸν, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον.

43. Καὶ ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμειγμένον τῷ ὀστράκῳ τῷ πηλίνῳ, συμμειγρῆς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἔσονται προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμίγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου.

44. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκεινῶν ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῷ ἐτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται· λεπτυνεῖ καὶ λιχμήσει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ αὕτη ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας.

45. Ὅν τρόπον εἶδες, ὅτι ἀπὸ βρουν ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸ ὀστρακόν, τὸν σίδηρον, τὸν χαλκόν, τὸν ἀργυρον, τὸν χρυσόν· ὁ Θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ· ἀ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα· καὶ ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον, καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ.

46. Τότε ὁ βασιλεὺς Nabuchodonosor ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ τῷ Δανιὴλ προσεκύνησε, καὶ μαναὰ καὶ εὐωδιαν εἶπεν σπεισάι.

47. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς, εἶπεν τῷ Δανιὴλ·

Ἐπ' ἀληθείας ὁ Θεὸς ὑμῶν αὐτὸς ἐστὶ Θεὸς θεῶν, καὶ Ἄ
Κύριος τῶν βασιλείων, καὶ ἀποκαλύπτων μυστήρια,
ὅτι ἐδυνήθη ἀποκαλύψαι τὸ μυστήριον τούτου.

48. Καὶ ἐμεγάλυνεν ὁ βασιλεὺς τὸν Δανιήλ, καὶ δό-
ματα μεγάλα καὶ πολλὰ ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ κατέστη-
σεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς χώρας Βαβυλώνας, καὶ ἄρ-
χοντα σατραπῶν, καὶ ἐπὶ πάσης τῆς χώρας Βαβυλώ-
νος.

49. Καὶ Δανιήλ ἠτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ
κατέστησεν ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας Βαβυλώνας τὸν
Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ· καὶ Δανιήλ ἦν ἐν τῇ
αὐλῇ τοῦ βασιλέως.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

1. Ἐτους ὀκτωκαίδεκάτου Ναβουχοδονόσορ ὁ βασι-
λεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσοῦν· ὕψος αὐτῆς πηχῶν
ἑξήκοντα, καὶ εὖρος αὐτῆς πηχῶν ἑξ· καὶ ἔστησεν
αὐτήν ἐν πεδίῳ Δειραῖ, ἐν χώρᾳ Βαβυλώνας.

2. Καὶ Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε συν-
αγαγεῖν πάντας τοὺς ὑπάτους, καὶ τοὺς στρατηγοὺς,
καὶ τοὺς τοπάρχας, ἡγουμένους, καὶ τυράννους, καὶ
τοὺς ἐπ' ἐξουσιῶν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν
χωρῶν, ἔλθειν εἰς τὰ ἔγκαϊνια τῆς εἰκόνας, ἧς ἔστησε
Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς.

3. Καὶ συνήχθησαν οἱ τοπάρχαι, ὑπατοί, στρατη-
γοί, ἡγούμενοι, τυράννοι μεγάλοι, οἱ ἐπ' ἐξουσιῶν,
καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν χωρῶν, τοῦ ἔλθειν εἰς
τὸν ἔγκαινισμὸν τῆς εἰκόνας, ἧς ἔστησε Ναβουχοδο-
νόσορ ὁ βασιλεὺς· καὶ εἰστέθεισαν ἐνώπιον τῆς εἰκό-
νος, ἧς ἔστησεν ὁ Ναβουχοδονόσορ.

4. Καὶ ὁ κήρυξ ἔβδα ἐν ἰσχύϊ· Ὑμῖν λέγεται, ἔθνη,
λαοί, φυλαί, γλώσσαι.

5. Ἢ ἂν ὦρα ἀκούσητε φωνῆς σάλπιγγος, σύριγγ-
γός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης, καὶ ψαλτηρίου, καὶ
συμφωνίας, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες
προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἣν ἔστησεν Ναβουχο-
δονόσορ ὁ βασιλεὺς.

6. Καὶ ὅς ἐάν μὴ πεσῶν προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ
ὦρᾳ βληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιο-
μένην.

7. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουον οἱ λαοὶ τῆς φωνῆς τῆς
σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης, καὶ
ψαλτηρίου, καὶ συμφωνίας, καὶ παντὸς γένους μου-
σικῶν, πίπτοντες οἱ λαοί, φυλαί, γλώσσαι, προσεκύ-
νουν τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἣν ἔστησεν Ναβουχοδονόσορ
ὁ βασιλεὺς, κατέναντι τούτου.

8. Τότε προσῆλθον ἄνδρες Χαλδαῖοι, καὶ διέβαλον
τοὺς Ἰουδαίους.

9. Καὶ ἀποκριθέντες εἶπον τῷ βασιλεὶ Ναβουχοδο-
νόσορ· Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.

10. Σὺ, βασιλεῦ, ἔθηκας δόγμα, πάντα ἀνθρώπων, ὅς
ἂν ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε
καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου, καὶ συμ-
φωνίας, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πεσεῖται, καὶ
προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ.

11. Καὶ ὅς ἐάν μὴ πεσῶν προσκυνήσῃ, ἐμβληθή-
σεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

12. Εἰσὶν οὖν ἄνδρες Βαβυλώνας, Σεδράχ, Μισάχ,
Ἀβδεναγῶ· οἱ ἄνδρες ἐκείνοι οὐκ ὑπέκρουσαν τῷ

Deus vester ipse est Deus deorum, et Dominus re-
gum, et revelans mysteria; quoniam potuisti reve-
lare mysterium hoc.

48. Et magnificavit rex Danielem, et munera
magna et multa dedit ei: et constituit eum super
universam regionem Babylonis, et principem satra-
parum, et super omnem provinciam Babylonis.

49. Et Daniel postulavit a rege, et constituit su-
per opera provinciae Babylonis Sedrach, Misach,
Abdenago: et Daniel erat in aula regis.

CAPUT III.

1. Anno decimo octavo Nabuchodonosor rex fe-
cit imaginem auream: altitudo ipsius cubitorum
sexaginta, et latitudo ejus cubitorum sex; et statuit
eam in campo Deira in provincia Babylonis.

2. Et Nabuchodonosor rex misit ad congregan-
dos omnes consules, et duces, et toparchas, præ-
fectos, et tyrannos, et eos, qui erant in potesta-
tibus constituti, et omnes principes regionum, ut
venirent ad dedicationem imaginis, quam statuerat
Nabuchodonosor rex.

3. Et congregati sunt toparchæ, consules, duces,
præfecti, tyranni magni, qui erant in potestate con-
stituti, et omnes principes regionum, ut venirent ad
dedicationem imaginis, quam statuerat Nabucho-
donosor rex: et steterunt in conspectu imaginis,
quam statuerat Nabuchodonosor.

4. Et præco clamabat valide: Vobis dicitur, gen-
tes, populi, tribus et linguæ.

5. Quacumque hora audieritis vocem tubæ, et
fistulæ et citharæ, sambucæ, et psalterii, et sym-
phonix, et omnis generis musicorum, cadentes
adorate imaginem auream quam statuit Nabucho-
donosor rex.

6. Quicumque autem non cadens adoraverit, ea-
dem hora mittetur in fornacem ignis ardentem.

7. Et factum est, quando audiebant populi vo-
cem tubæ, et fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psal-
terii, et symphonix, et omnis generis musicorum,
cadentes populi, tribus, linguæ adorabant imaginem
auream, quam statuerat Nabuchodonosor rex in
D conspectu ipsius.

8. Tunc accesserunt viri Chaldaei, et accusave-
runt Judæos.

9. Et respondentes dixerunt regi Nabuchodono-
sor: Rex, in sæcula vive.

10. Tu, rex, posuisti decretum, ut omnis homo,
quicumque audierit vocem tubæ, et fistulæ, et citha-
ræ, et sambucæ, et psalterii, et symphonix, et om-
nis generis musicorum, cadat, et adoret imaginem
auream.

11. Et quicumque non cadens adoraverit, mitte-
tur in fornacem ignis ardentem.

12. Sunt igitur viri Judæi, quos constituisti su-
per opera regionis Babylonis, Sedrach, Misach,
Abdenago: viri illi non obedierunt decreto tuo, rex,

et deos tuos non colunt, et imaginem auream, quam A δόγματι σου, βασιλεῦ, καὶ τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύουσι, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ ἢ ἑστησας, οὐ προσκυνούσι.

13. Tunc Nabuchodonosor in furore et ira dixit, ut adducerent Sadrach, Misach, et Abdenago : et viri illi adducti sunt in conspectu regis. 13. Τότε Ναβουχοδονόσορ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀγαγεῖν τὸν Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγῶ· καὶ οἱ ἄνδρες ἐκείνοι ἤχθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

14. Et respondit Nabuchodonosor, et dixit eis : An vere Sadrach, Misach, et Abdenago deos meos non colitis, et imaginem auream, quam statui, non adoratis ? 14. Καὶ ἀπεκρίθη Ναβουχοδονόσορ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Εἰ ἀληθῶς Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγῶ τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύετε, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἢ ἑστησα, οὐ προσκυνεῖτε ;

15. Nunc ergo si estis parati, ut in quocumque tempore audieritis vocem tubæ, et fistulæ, et citharæ, sambucæ, et psalterii, et symphonizæ, et omnis generis musicorum, cadentes adoretis imaginem, quam feci : quod si non adoraveritis, eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentem : et quis est Deus, qui eripiet vos de manibus meis ? 15. Νῦν οὖν εἰ ἔχετε ἐτοιμῶς, ἵνα ὡς ἂν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγος τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου, καὶ συμφωνίας, καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πεσόντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι, ἢ ἐποίησα· ἐὰν δὲ μὴ προσκυνήσητε, ταύτη τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην· καὶ τίς ἐστὶ θεός, ὃς ἐξέλκεται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου ;

16. Et responderunt Sadrach, Misach, et Abdenago, et dixerunt Nabuchodonosor regi : Non opus habemus nos de verbo hoc respondere tibi. 16. Καὶ ἀπεκρίθησαν Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγῶ, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ· Οὐ χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι.

17. Est enim Deus noster in cælo, quem nos colimus, potens eripere nos de fornace ignis ardente, et de manibus tuis, o rex, liberabit nos. 17. Ἔστι γὰρ ὁ θεός ἡμῶν ἐν οὐρανῷ, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελθεῖν ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς.

18. Et si non, notum sit tibi, o rex, quia deos tuos non colimus, et imaginem auream, quam statuisti, non adoramus. 18. Καὶ ἐὰν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἣν ἑστησας, οὐ προσκυνούμεν.

19. Tunc Nabuchodonosor repletus est furore, et aspectus faciei illius immutatus est super Sadrach, Misach, Abdenago, et dixit : Succendite fornacem septuplum, donec in finem ardeat. 19. Τότε Ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπὶ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, καὶ εἶπεν· Ἐκκαύσατε τὴν κάμινον ἑπταπλασίως, ἕως εἰς τέλος ἐκκαῖ.

20. Et viris robustis fortitudine dixit, ut ligantes Sadrach, Misach, et Abdenago, mitterent in fornacem ignis ardentem. 20. Καὶ ἄνδρας ἰσχυροὺς τῇ ἰσχυρίᾳ εἶπεν, παθήσαντας τὸν Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγῶ, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

21. Tunc illi viri victi sunt cum sarabaris suis, et tiaribus, et tibialibus, et vestimentis suis, et missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. 21. Τότε οἱ ἄνδρες ἐκείνοι ἐπεδήθησαν σὺν τοῖς σαραβάροις αὐτῶν, καὶ τιάραις, καὶ περικημίσι, καὶ τοῖς ἐνδύμασιν αὐτῶν, καὶ ἐβλήθησαν εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης.

22. Nam verbum regis urgebat : et fornax succensa erat nimis. Et viros illos, qui accusaverant Sadrach, Misach, et Abdenago, interfecit eos flamma ignis in circuitu. 22. Ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπερίσχυε· καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ἐκ περισσοῦ· καὶ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους τοὺς ἐνδιαβάλλοντας τὸν Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγῶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἡ φλόξ τοῦ πυρὸς κύκλῳθεν.

23. Et viri illi tres Sadrach, Misach, et Abdenago ceciderunt in medio camino ignis ardente compedibus victi. 23. Καὶ οἱ ἄνδρες ἐκείνοι οἱ τρεῖς Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγῶ ἔπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης πεπεδημένοι.

24. Et ambulabant in medio flammæ, laudantes Deum, et benedicentes Dominum. 24. Καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς, ὑμνοῦντες τὸν Θεόν, καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον.

25. Stans autem cum illis Azarias, oravit sic : et aperiens os suum in medio ignis, dixit : 25. Καὶ στυστὰς αὐτοῖς Ἀζαρίας προσηύξατο ὁδῶς· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, εἶπεν :

26. Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum, et laudabile, et gloriosum nomen tuum in sæcula. 26. Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν, καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας.

27. Quia justus es in omnibus, quæ fecisti nobis, et universa opera tua vera, et rectæ viæ tuæ, et omnia iudicia tua vera. 27. Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ σου, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθιναί.

28. Καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα, ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν Ἱερουσαλήμ. Ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες πάντα ταῦτα ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

29. Ὅτι ἡμάρτομεν, καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστάντες ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πάσι.

30. Καὶ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἤκούσαμεν, οὐδὲ ἐφυλάξαμεν αὐτάς, οὐδὲ ἐποίησαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν, ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται.

31. Καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας.

32. Καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἀνέμων, ἐχθίστων ἀποστατῶν, καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ, καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν παρέδωκας ἡμᾶς.

33. Καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα· αἰσχὺν καὶ θνείδος ἐγένετο τοῖς δούλοις σου, καὶ τοῖς σεβομένοις σε.

34. Μὴ δὲ παραδῶς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ἔνομά σου, καὶ μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου.

35. Καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν διὰ Ἀβραάμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ, καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δούλόν σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου.

36. Οἷς ἐλάλησας αὐτοῖς λέγων· Πληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν, ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης.

37. Ὅτι, Δέσποτα, ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

38. Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων, καὶ προφήτης, καὶ ἠγούμενος, οὐδὲ ὀλοκαύτωσις, οὐδὲ θυσία, οὐδὲ προσφορά, οὐδὲ θυμίαμα, τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐναντίον σου, καὶ εὐρεῖν ἔλεον.

39. Ἄλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ, καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθῆμεν.

40. Ὡς ἐν ὀλοκαύτωσι κριῶν, καὶ ταύρων, καὶ ὡς ἐν μυριάσι ἀρνῶν πίνων, οὕτω γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν σήμερον ἐνώπιόν σου, καὶ τοῦ ἐκτελέσαι ἑπισθέν σου· ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχὺν τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί.

41. Καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμέν σοι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβοῦμεθά σε, καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου.

42. Μὴ κατατῦχνης ἡμᾶς, ἀλλὰ ποιήσον μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιεικειάν σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἔλεους σου.

43. Καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ὅς δόξαν τῷ ὀνόματί σου, Κύριε.

44. Καὶ ἐντραπέησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακὰ, καὶ κατατῦχυνθείησαν ἀπὸ πάσης δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχύς αὐτῶν συντριβείη.

45. Γνώτωσαν, ὅτι σὺ εἶ Κύριος ὁ Θεὸς μόνος, καὶ ὁ ἔνδοξός ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην.

46. Καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν, καὶ στίπνον, καὶ πίσσαν, καὶ κληματίδα.

47. Καὶ διεχέετο ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πῆχαις τεσσαρακονταεννέα.

28. Et judicia veritatis fecisti juxta omnia, quæ induxisti super nos, et super civitatem sanctam patrum nostrorum Jerusalem; quia in veritate et judicio induxisti omnia hæc super nos propter peccata nostra.

29. Peccavimus enim, et inique egimus recedentes a te, et deliquimus in omnibus.

30. Et mandata tua non audivimus, neque custodivimus ea, neque fecimus, sicut mandaveras nobis, ut bene nobis esset.

31. Et omnia, quæ fecisti nobis, in vero judicio fecisti.

32. Et tradidisti nos in manus inimicorum iniquorum, inimicissimorum apostatarum, et regi injusto, et pessimo super omnem terram tradidisti nos.

33. Et nunc non est nobis aperire os: confusio et exprobratio facta est servis tuis, et colentibus te.

34. Sed ne tradas nos in finem propter nomen tuum, et ne dissipes testamentum tuum.

35. Et ne avertas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, et propter Isaac servum tuum, et Israel sanctum tuum.

36. Quibus locutus es eis dicens: Multiplicabo semen vestrum sicut stellas cæli, et sicut arenam, quæ est in litore maris.

37. Quia, Domine, imminuti sumus ultra omnes gentes, et sumus humiles in universa terra hodie propter peccata nostra.

38. Et non est in tempore hoc princeps, et propheta, et dux, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque thymiama, neque locus primitias offerendi coram te, et inveniendi misericordiam.

39. Sed in anima contrita, et spiritu humilitatis suscipiamur.

40. Sicut in holocausto arietum, et taurorum, et sicut in millibus agnorum pinguium; sic fiat sacrificium nostrum hodie in conspectu tuo, et ut perficiatur post te, quoniam non est confusio confidentibus in te.

41. Et nunc sequimur te in toto corde, et timeamus te, et querimus faciem tuam.

42. Ne confundas nos, sed fac nos tecum juxta mansuetudinem tuam, et secundum multitudinem misericordiæ tuæ.

43. Et erue nos juxta mirabilia tua, et da gloriam nomini tuo, Domine.

44. Et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala, et confundantur ab omni potentia, et robur eorum conteratur.

45. Cognoscant, quia tu es Dominus Deus solus, et gloriosus super universum orbem terrarum.

46. Et non cessabunt, qui injecerant eos ministri regis, succedentes fornacem naphtha, et stupa, et pice, et sarmentis.

47. Et effundebatur flamma super fornacem ad cubitos quadraginta novem.

48. Et crupit, et incendit, quos invenit circa fornacem de Chaldæis.

49. Angelus autem Domini simul descendit cum iis, qui erant cum Azaria in fornacem, et excussit flammam ignis de fornace, et fecit medium fornacis, quasi spiritum roris flantem.

50. Et non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit eos, neque molestiam intulit eis.

51. Tunc tres quasi ex uno ore laudabant, et glorificabant, et benedicebant Deum in fornace dicentes :

52. Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum, et laudabilis, et superexaltatus in sæcula : et benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum, et laudabile, et superexaltatum in sæcula.

53. Benedictus es in templo sanctæ gloriæ tuæ, et superlaudabilis, et supergloriosus in sæcula.

54. Benedictus es in throno gloriæ regni tui, et superlaudabilis, et superexaltatus in sæcula.

55. Benedictus es, qui intueris abyssos, sedens super Cherubim, et laudabilis, et superexaltatus in sæcula.

56. Benedictus es in firmamento cæli, et laudabilis, et gloriosus in sæcula.

57. Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

58. Benedicite angeli Domini Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

59. Benedicite cæli Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

60. Benedicite aquæ omnes, quæ super cœlos sunt, Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

61. Benedicite omnes virtutes Domini Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

62. Benedicite sol, et luna Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

63. Benedicite stellæ cæli Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

64. Benedicite omnis imber, et ros Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

65. Benedicite omnes spiritus Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

66. Benedicite ignis, et æstus Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

67. Benedicite frigus, et æstus Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

68. Benedicite rores, et pruinae Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

69. Benedicite gelu et frigus Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

70. Benedicite glacies, et nives Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

71. Benedicite noctes, et dies Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

72. Benedicite lux, et tenebræ Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

48. Καὶ διώδευσε, καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων.

49. Ὁ δὲ ἄγγελος Κυρίου ἔμα συνκατέθη τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξέτηκας τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου, ὡς πνεῦμα δρόσου διασπρίζον.

50. Καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν τὸ καθ' ὅλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν αὐτοὺς, καὶ οὐ παρηνώχλησεν αὐτοῖς.

51. Τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνον, καὶ ἐδόξασον, καὶ εὐλόγουν τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες.

52. Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον, καὶ αἰνετὸν, καὶ ὑπερυψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας.

53. Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπερυμνητὸς, καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας.

54. Εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου, καὶ ὑπερυμνητὸς, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας.

55. Εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, καθήμενος ἐπὶ Χερουβίμ, καὶ αἰνετὸς, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας.

56. Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑμνητὸς, καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας.

57. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

58. Εὐλογεῖτε ἄγγελοι Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

59. Εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

60. Εὐλογεῖτε ὕδατα πάντα τὰ ἐπάνω τοῦ οὐρανοῦ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

61. Εὐλογεῖτε πᾶσαι αἱ δυνάμεις Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

62. Εὐλογεῖτε ἥλιος, καὶ σελήνη τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

63. Εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

64. Εὐλογεῖτε πᾶς θμβρος, καὶ δρόσος τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

65. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ πνεύματα τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

66. Εὐλογεῖτε πῦρ, καὶ καῦμα τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

67. Εὐλογεῖτε ψύχος, καὶ καῦμα τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

68. Εὐλογεῖτε ὄρσοι, καὶ νιφετοὶ τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

69. Εὐλογεῖτε πάγχι, καὶ ψύχος τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

70. Εὐλογεῖτε πάγνη, καὶ χιόνες τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

71. Εὐλογεῖτε νύκτας, καὶ ἡμέραι τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

72. Εὐλογεῖτε φῶς, καὶ σκότος τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

73. Εὐλογεῖτε ἀστραπαί, καὶ νεφέλαι τὸν Κύριον, ἄ
ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

74. Εὐλογῆτω ἡ γῆ τὸν Κύριον, ὕμνεῖτω, καὶ ὑπερ-
ψοῦτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

75. Εὐλογεῖτε ὄρη, καὶ βουνοὶ τὸν Κύριον, ὕμνετε,
καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

76. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῆ τὸν
Κύριον, ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας.

77. Εὐλογεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν Κύριον, ὕμνετε, καὶ
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

78. Εὐλογεῖτε θάλασσαί, καὶ ποταμοὶ τὸν Κύριον,
ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

79. Εὐλογεῖτε κήτη, καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν
τοῖς ὕδασι τὸν Κύριον, ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐ-
τὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

80. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν
Κύριον, ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας.

81. Εὐλογεῖτε πάντα τὰ θηρία, καὶ τὰ κτήνη τὸν
Κύριον, ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
νας.

82. Εὐλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον,
ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

83. Εὐλογεῖτε υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸν Κύριον, ὕμνετε,
καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

84. Εὐλογεῖτε ἱερεῖς τὸν Κύριον, ὕμνετε, καὶ
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

85. Εὐλογεῖτε δούλοι Κυρίου τὸν Κύριον, ὕμνετε,
καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

86. Εὐλογεῖτε πνεύματα, καὶ ψυχὰς δικαίων τὸν
Κύριον, ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
νας.

87. Εὐλογεῖτε ὄσιοι, καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν
Κύριον, ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
νας.

88. Εὐλογεῖτε Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαὴλ τὸν Κύ-
ριον, ὕμνετε, καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
νας. Ὅτι ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐξ ἄδου, καὶ ἐκ χειρὸς θά-
νάτου ἔσωσεν ἡμᾶς· καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου
καιομένης φλογός, καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρρύσατο
ἡμᾶς.

89. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστὸς, ὅτι
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

90. Εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν Κύριον, ὁ
Κύριον τὸν Θεὸν τῶν θεῶν, ὕμνετε, καὶ ἐξομολογεῖ-
σθε, ὅτι εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

91. Καὶ Ναβουχοδονόσορ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐ-
τῶν, καὶ ἐθαύμασε, καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ, καὶ
εἶπε τοῖς μεγασιτάσι αὐτοῦ· Οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐδά-
λομεν εἰς μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; καὶ ἀπο-
κριθέντες λέγουσι τῷ βασιλεῖ· Ἀληθῶς, βασιλεῦ.

92. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Ὡς ἐγὼ
ὄρῳ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους περιπατοῦντας ἐν
μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, καὶ
ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία υἱῷ Θεοῦ.

93. Τότε προσήλθε Ναβουχοδονόσορ πρὸς τὴν θύραν
τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ εἶπεν·
Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, οἱ δούλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ

73. Benedicite fulgura, et nubes Domino, lau-
date, et superexaltate eum in sæcula.

74. Benedicat terra Domino, laudet, et super-
exaltet eum in sæcula.

75. Benedicite montes, et colles Domino, laudate,
et superexaltate eum in sæcula.

76. Benedicite universa germinantia in terra
Domino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

77. Benedicite fontes Domino, laudate, et super-
exaltate eum in sæcula.

78. Benedicite maria, et flumina Domino, laudate,
et superexaltate eum in sæcula.

79. Benedicite cete, et omnia, quæ moventur in
aquis Domino, laudate, et superexaltate eum in sæ-
cula.

80. Benedicite omnes volucres cœli Domino,
laudate, et superexaltate eum in sæcula.

81. Benedicite omnes bestiæ, et pecora Domino,
laudate, et superexaltate eum in sæcula.

82. Benedicite filii hominum Domino, laudate, et
superexaltate eum in sæcula.

83. Benedicite filii Israel Domino, laudate, et
superexaltate eum in sæcula.

84. Benedicite sacerdotes Domino. laudate, et
superexaltate eum in sæcula.

85. Benedicite servi Domini Domino, laudate, et
superexaltate eum in sæcula.

86. Benedicite spiritus, et animæ justorum Do-
mino, laudate, et superexaltate eum in sæcula.

87. Benedicite sancti, et humiles corde Domino,
laudate, et superexaltate eum in sæcula.

88. Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino,
laudate, et superexaltate eum in sæcula. Quia eruit
nos de inferno, et de manu mortis salvos fecit nos,
et liberavit nos de medio ardentis flammæ, et de
medio ignis eruit nos.

89. Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam
in æternum misericordia ejus.

90. Benedicite omnes colentes Dominum, Do-
mino Deo deorum, laudate, et confitemini, quoniam
in omnia sæcula misericordia ejus.

91. Et Nabuchodonosor audivit laudantes illos, et
obstupuit, et surrexit prope, et ait optimatibus
suis: Nonne viros tres misimus in medium ignis
compeditos? et respondentes dicunt regi: Vere,
rex.

92. Et respondens dixit rex: Hic ego video vi-
ros quatuor solutos ambulantes in medio ignis, et
corruptio non est in eis, et species quarti similis
filio Dei.

93. Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium
fornacis ignis ardentis, et dixit: Sedrach, Misach,
Abdenago, servi Dei excelsi, egredimini, et venite.

Et egressus est Sedrach, Misach, Abdenago de medio ignis.

94. Et congregantur satrapæ, et duces, et toparchæ, et potentes regis, et contemplantur viros, quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corpore eorum, et capillus capitis eorum non esset adustus, et sarabara eorum non fuissent immutata, et odor ignis non esset in eis.

95. Et adoravit in conspectu eorum rex Dominum, et respondit Nabuchodonosor, et dixit: Benedictus Deus Sedrach, Misach, Abdenago, qui misit angelum suum, et eruit servos suos, quia crediderunt in eum; et verbum regis immutaverunt, et tradiderunt corpora sua in ignem, ne servirent, neque adorarent omnem deum, præter Deum suum.

96. Et ego propono decretum, ut omnis populus, tribus, lingua, quæcumque loquuta fuerit blasphemiam contra Deum Sedrach, Misach, Abdenago, in perditionem erunt, et domus eorum in direptionem erunt: propterea quod non est Deus alius, qui possit salvare eos ita.

97. Tunc rex promovit Sedrach, Misach, Abdenago in regione Babylonis, et auxit eos, et dignos habuit ipsos, qui præessent omnibus Judæis, qui erant in regno suo.

98. Nabuchodonosor rex omnibus populis, tribubus, linguis, habitantibus in universa terra: pax vobis multiplicetur.

99. Signa, et ostenta, quæ fecit mecum Deus excelsus, placuit in conspectu meo annuntiare vobis, quam magna, et fortia.

100. Regnum ejus regnum sempiternum, et potestas ejus in generationem et generationem.

CAPUT IV.

1. Ego Nabuchodonosor abundans eram in domo mea, et florens in throno meo et pinguis in populo meo.

2. Somnium vidi, et perterruit me, et turbatus sum in cubili meo, et visiones capitis mei conturbaverunt me.

3. Et a me propositum est decretum, ut introducerentur in conspectu meo omnes sapientes Babylonis, ut interpretationem somnii indicarent mihi.

4. Et ingrediebantur arioli, magi, gazareni, Chaldæi, et somnium dixi ego in conspectu eorum, et interpretationem ejus non indicaverunt mihi.

5. Donce alius ingressus est in conspectu meo, Daniel, cujus nomen Baltasar secundum nomen Dei mei, qui Spiritum Dei sanctum habet in semetipso; et somnium coram eo dixi.

6. Baltasar princeps ariolorum, quem novi, quod Spiritus Dei sanctus sit in te, et omne sacramentum non est impossibile tibi; audi visionem somnii, quod vidi, et interpretationem ejus dic mihi.

7. Et visiones capitis mei in cubili meo videbam, et ecce arbor una in medio terræ, et altitudo ejus multa.

ὑψίστου, ἐξέλωθε, καὶ δαῦτε· καὶ ἐξηγήθη Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγὸς ἐκ μέσου τοῦ πυρός.

94. Καὶ συνάγονται οἱ σατράπαι, καὶ οἱ στρατηγοί, καὶ οἱ τοπάρχαι, καὶ οἱ δυνάσται τοῦ βασιλείως, καὶ θεώρουν τοὺς ἄνδρας, ὅτι οὐκ ἐκυρίευσε τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ ἡ θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν οὐκ ἐφλογίσθη, καὶ τὰ σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη, καὶ ὄσμη πυρός οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς.

95. Καὶ προσεκύνησεν ἐνώπιον αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῷ Κυρίῳ· καὶ ἀπεκρίθη Ναβουχοδονόσορ, καὶ εἶπεν· Εὐλόγητός ὁ Θεὸς τοῦ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξέλιπε τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποιθήσαν ἐπ' αὐτῶν· καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλείως ἠλλοίωσαν, καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν εἰς πῦρ, ὅπως μὴ λατρεύωσι, μηδὲ προσκυνήσωσι παντὶ θεῷ, ἀλλ' ἢ τῷ Θεῷ αὐτῶν.

96. Καὶ ἐγὼ ἐκτίθεμαι δόγμα, ὅπως πᾶς λαὸς, φυλὴ, γλῶσσα, ἢ ἐὰν ἐπιη βλασφημίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, εἰς ἀπόλειαν ἔσονται, καὶ οἱ οἴκοι αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν ἔσονται· καθότι οὐκ ἔστι Θεὸς ἕτερος, ὅστις δυνήσεται ῥύσασθαι αὐτοὺς οὕτως.

97. Τότε ὁ βασιλεὺς κατεύθυνε τὸν Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδεναγῶ, ἐν τῇ χώρῃ Βαβυλώνης, καὶ ἠδύνησεν αὐτοὺς, καὶ ἤξιωσεν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι πάντων τῶν Ἰουδαίων, τῶν ὄντων ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

98. Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῆ, εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη.

99. Τὰ σημεῖα, καὶ τὰ τέρατα, ἃ ἐποίησε μετ' ἐμοῦ ὁ Θεὸς ὁ ὑψίστος, ἤρρασαν ἐναντίον μου ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, ὡς μεγάλη, καὶ ἰσχυρά.

100. Ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεάν καὶ γενεάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

1. Ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ εὐθηνῶν ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ εὐθαλῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου καὶ πλῆν καὶ ἐν τῷ λαῷ μου.

2. Ἐνύπνιον εἶδον, καὶ ἐφοβήρισέ με καὶ ἐταράχθη ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάραξάν με.

3. Καὶ παρ' ἐμοῦ ἐξετέθη δόγμα, τοῦ εἰσαγαγεῖν ἐνώπιόν μου πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλώνης, ὅπως τὴν σύγκρισιν τοῦ ἐνυπνίου γνωρίσωσί μοι.

4. Καὶ εἰσεπορεύοντο οἱ ἑπασιδοί, μάγοι, γαζαρηνοί, Καλδαῖοι, καὶ τὸ ἐνύπνιον εἶπον ἐγὼ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ οὐκ ἐγνώρισάν μοι.

5. Ἔως οὐ ἕτερος εἰσηλθεν ἐνώπιόν μου, Δανιήλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, ὃς Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἔχει ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐνύπνιον ἐνώπιον αὐτοῦ εἶπον.

6. Βαλτάσαρ ὁ ἀρχὼν τῶν ἑπασιδῶν, ὃν ἔγνων ὅτι Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἐν σοί, καὶ πᾶν μυστήριον οὐκ ἀδυνατεῖ σοι, ἀκουσον τὴν ὄρασιν τοῦ ἐνυπνίου οὗ εἶδον, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ εἰπέ μοι.

7. Καὶ τὰς ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐπὶ τῆς κοίτης μου θεώρουν, καὶ ἰδοὺ δένδρον ἐν ἐν μέσῳ τῆς γῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πολὺ.

8. Ἐμεγαλύνθη τὸ δένδρον, καὶ ἰσχυσε, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς τὰ πέρατα πάσης τῆς γῆς.

9. Τὰ φύλλα αὐτοῦ ὠραία, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφή πάντων ἐν αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ θηρία τὰ ἀγρία, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατῴκει τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ· ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφετο πᾶσα σὰρξ.

10. Ἐθεώρουν ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ ἰδοὺ Ἐἶρ, καὶ ἅγιος ἀπὸ οὐρανοῦ κατέβη.

11. Καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχυί, καὶ οὕτως εἶπεν· Ἐκκόψατε τὸ δένδρον, καὶ ἐκτίλατε τοὺς κλάδους αὐτοῦ, καὶ ἐκτινάξατε τὰ φύλλα αὐτοῦ, καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ· σαλευθήτω τὰ θηρία ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, καὶ τὰ ὄρνεα ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτοῦ.

12. Πλὴν τὴν φυὴν τῶν ριζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῆ ἑάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ, καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ ὀρώσῃ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς.

13. Ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται, καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπ' αὐτήν.

14. Διὰ συγκρίματος· Ἐἶρ, ὁ λόγος, καὶ ῥῆμα ἅγιον τὸ ἐπερώτημα, ἵνα γινῶσιν οἱ ζῶντες, ὅτι Κύριός ἐστιν ὁ Ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτήν, καὶ ἐξουθένημα ἀνθρώπων ἀναστήσει ἐπ' αὐτήν.

15. Τοῦτο τὸ ἐνύπνιον εἶδον ἐγὼ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ, καὶ σὺ, Βαλτάσαρ, τὸ σύγκριμα εἶπε κατέναντι, ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ τῆς βασιλείας μου οὐ δύνανται τὸ σύγκριμα αὐτοῦ δηλώσαι μοι· σὺ δὲ δύνασαι, ὅτι Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἐν σοί.

16. Τότε Δανιὴλ, οὗ τὸ ὄνομα Βαλτάσαρ, ἀπηνεύθη ὡσαύτως ὠραν μίαν, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν· ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν· Βαλτάσαρ, τὸ ἐνύπνιον, καὶ ἡ σύγκρισις μὴ κατασπυσάτω σε· ἀπεκρίθη Βαλτάσαρ, καὶ εἶπεν· Κύριέ μου, τὸ ἐνύπνιον τοῖς μισοῦσί σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου.

17. Τὸ δένδρον δ' εἶδες τὸ μεγαλυνθὲν, καὶ τὸ ἰσχυκός, οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

18. Καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλή, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφή πᾶσιν ἐν αὐτῷ· ὑποκάτω αὐτοῦ κατῴκει τὰ θηρία τὰ ἀγρία, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ.

19. Σὺ εἶ, βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθη, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ κυρεῖα σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.

20. Καὶ ὅτι εἶδεν ὁ βασιλεὺς Ἐἶρ, καὶ ἅγιον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν, Ἐκτίλατε τὸ δένδρον, καὶ διαφθείρατε αὐτὸ, καὶ πλὴν τὴν φυὴν τῶν ριζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῆ ἑάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ, καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ ὀρώσῃ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἀγρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ, ἕως ἑπτὰ καιροὶ ἀλλοιωθῶσιν ἐπ' αὐτόν.

8. Et magnificata est arbor, et invaluit, et altitudo ejus pervenit usque ad cœlum, et latitudo ejus ad terminos universæ terræ.

9. Folia ejus pulchra, et fructus ejus multus, et esca universorum in ea; et subter eam habitabant bestię agrestes, et in ramis ejus habitabant volucres cœli: ex ea nutriebatur omnis caro

10. Videbam in visione noctis in cubili meo, et ecce Hir, et Sanctus de cœlo descendit.

11. Clamavitque in fortitudine, et sic ait: Succidite arborem, et evellite ramos ejus, et excutite folia ejus, et dispergite fructum ejus: abigantur bestię subter eam, et volucres de ramis ejus.

12. Verumtamen germen radicum ejus in terra sinite, et in vinculo ferreo, et æreo, et in herba, quæ foris est, et in rore cœli commorabitur, et cum ferlis pars ejus in herba terræ.

13. Cor ejus ab hominibus commutabitur, et cor feræ dabitur ei; et septem tempora mutabuntur super eam.

14. Per decretum Hir sermo, et verbum sanctum petitio, ut cognoscant viventes, quod Dominus est ipse Altissimus regni hominum, et quicumque voluerit, dabit illud, et quod pro nihilo habetur ab hominibus, eriget super illud.

15. Hoc somnium vidi ego rex Nabuchodonosor, et tu, Baltasar, interpretationem dicito coram: quia omnes sapientes regni mei non possunt interpretationem ejus declarare mihi; tu autem potes, quia Spiritus Dei sanctus est in te.

16. Tunc Daniel, cujus nomen Baltasar, obmutuit quasi hora una, et cogitationes ejus conturbabant eum. Respondit rex, et dixit: Baltasar, somnium, et interpretatio ne sollicitum te reddat; respondit Baltasar, et dixit: Domine mi, somnium sit his, qui te oderunt, et interpretatio ejus hostibus tuis.

17. Arbor quam vidisti magnificatam, et corroboratam, cujus altitudo pervenit ad cœlum, et latitudo ejus in universam terram.

18. Et folia ejus florentia, et fructus ejus multus, et esca omnibus in ea: subter eam habitabant bestię agri, et in ramis ejus commorabantur aves cœli.

19. Tu es, o rex, quia magnificatus es, et invaluisti, et magnitudo tua magnificata est, et pervenit ad cœlum, et potentia tua ad terminos terræ.

20. Quod autem vidit rex Hir, et sanctum descendentem de cœlo, et dixit: Evellite arborem, et destruite eam, attamen germen radicam ejus in terra dimittite, et in vinculo ferreo, et æreo, et in herba quæ foris, et in rore cœli commorabitur, et cum bestiis agrestibus pars ejus, donec septem tempora mutentur super eum.

21. Hæc interpretatio ejus, o rex, et sententia Altissimi est, quæ pervenit super dominum meum regem, et te ejicient ab hominibus, et cum bestiis agrestibus erit habitatio tua.

22. Et sæno ut bovem pascent te, et de rore cæli corpus tuum aspergetur, et septem tempora mutabuntur super te, donec scias, quod dominatur Excelsus super regnum hominum, et cuicumque voluerit, dabit illud.

23. Quod autem dixit: Dimittite germen radicum arboris: regnum tuum tibi manebit, postquam cognoveris potestatem cælestem.

24. Quamobrem, rex, consilium meum placeat tibi, et peccata tua in elemosynis redime, et injustitias tuas in miserationibus pauperum: fortasse erit longanimitas pro delictis tuis.

25. Hæc omnia venerunt super te Nabuchodonosor regem.

26. Post menses duodecim in templo regni sui Babylone deambulabat.

27. Et respondit rex, et dixit: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ?

28. Cum adhuc sermo esset in ore regis, vox de cælo facta est: Tibi dicitur, Nabuchodonosor rex: regnum tuum transiit a te.

29. Et ab hominibus te ejicient, et cum bestiis agrestibus habitatio tua, et sæno ut bovem cihahunt te, et septem tempora mutabuntur super te donec scias, quod dominatur Excelsus super regnum ipsorum hominum, et cuicumque voluerit, dabit illud.

30. Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosor, et ex hominibus ejectus est, et sænum ut bos comedit, et de rore cæli corpus ejus infectum est, donec capilli ejus quasi leonum creverunt, et ungues ejus quasi avium.

31. Et post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi, et sensus mei ad me reversi sunt, et Altissimo benedixi, et viventem in sempiternum laudavi, et glorificavi, quia potestas ejus potestas sempiterna, et regnum ejus in generationem et generationem.

32. Et omnes habitatores terræ quasi nihil computati sunt, et juxta voluntatem suam facit in virtute cæli, et in habitatione terræ. Et non est, qui resistat manui ejus, et dicat ei: Quid fecisti?

33. Ipso tempore sensus mei reversi sunt in me, et ad honorem regni mei veni, et figura mea reversa est ad me: et tyranni, et magnates mei quærebant me, et in regno meo confortatus sum, et magnificentia amplior addita est mihi.

34. Et nunc ego Nabuchodonosor laudo, et exalto, et glorifico regem cæli, quia omnia opera

21. Τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ, βασιλεῦ, καὶ σύγκριμα Ἰψίστου ἐστίν, ὃ ἐφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, καὶ σὲ ἐκδιώξουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἔσται ἡ κατοικία σου.

22. Καὶ χόρτον ὡς βοῦν φωμίσουσί σε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμά σου βαφήσεται, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ἰψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτήν.

23. Καὶ ὅτι εἶπεν, Ἐάσατε τὴν φυτῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου· ἡ βασιλεία σου σοὶ μενεῖ, ἀφ' ἧς ἂν γνῶς τὴν ἐξουσίαν τὴν οὐράνιον.

24. Διὰ τοῦτο, βασιλεῦ, ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀδικίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πηνήτων· ἴσως ἔσται μακροθυμία τοῖς παραπτώμασί σου.

25. Ταῦτα πάντα ἐφθασεν ἐπὶ σὲ Ναβουχοδονόσορ τὸν βασιλέα.

26. Μετὰ δωδεκάμηνον ἐν τῷ ναῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι περιπατῶν ἦν.

27. Καὶ ἀπεκριθὴ ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν, Οὐχ αὕτη ἐστὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ψυχοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου;

28. Ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως ὄντος, φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐγένετο· σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονόσορ βασιλεῦ, ἡ βασιλεία σου παρήλθεν ἀπὸ σοῦ.

29. Καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σὲ ἐκδιώξουσιν, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατοικία σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν φωμίσουσί σε, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σοὶ, ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ἰψίστος τῆς βασιλείας αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτήν.

30. Αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον ὡς βοῦς ἦσθι, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδάφη, ἕως οὗ αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμεγαλύνθησαν, καὶ οἱ δυνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων.

31. Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἔλαθον, καὶ αἱ φρένες μου ἐπ' ἐμέ ἐπεστράφησαν, καὶ τὸν Ἰψίστον εὐλόγησα, καὶ τὸν ζῶντα εἰς τοὺς αἰῶνας ἦνεσα, καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ, ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

32. Καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὡς οὐδὲν ἐλογίσθησαν· καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς. Καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ· τί ἐποίησας;

33. Αὐτῷ τῷ καιρῷ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμοί, καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου ἐπέστραψεν ἐπ' ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου, καὶ οἱ μεγιστάνες μου ἐζήτησαν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθη, καὶ μεγαλωσύνη περισστέρα προστέθη μοι.

34. Καὶ νῦν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ αἰνῶ, καὶ ὑψῶ, καὶ δοξάζω τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ

ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ, καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσις, καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ, δύναται ταπεινῶσαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

1. Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησε δεῖπνον μέγα τοῖς μεγιστάσιν αὐτοῦ χιλίοις, καὶ κατέναντι τῶν χιλίων ὀίνους.

2. Πίνων Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ ἐνεγκεῖν τὰ σκευὴ τὰ χρυσεῖα, καὶ τὰ ἀργυρεῖα, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ πῆψωσαν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ.

3. Καὶ ἠνέχθη τὰ σκευὴ τὰ ἀργυρεῖα, καὶ τὰ χρυσεῖα, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ, καὶ παράκοιτοι αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ.

4. Καὶ ἔπινον οἶνον, καὶ ἤνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, καὶ ξυλίνοῦς, καὶ λιθίνοῦς· καὶ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ οὐκ εὐλόγησαν, τὸν ἔχοντα ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος αὐτῶν.

5. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξήλθον δάκτυλοι χειρῶς ἀνθρώπου, καὶ ἔγραφον κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως· καὶ ὁ βασιλεὺς θεώρει τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρῶς τῆς γραφούσης.

6. Τότε τοῦ βασιλέως ἡ μορφή ἠλλοιώθη, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτὸν, καὶ οἱ σύνδεσμοὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ ἔκρουον τὸ αὐτῶν /· συνεκρούετο.

7. Καὶ ἐδόθησεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἰσχυρί τοῦ εἰσαγαγεῖν μάγους, Χαλδαίους, γαζαρηνοῦς· καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν τοῖς σοφοῖς Βαβυλωνῶν, ὅτι Πᾶς ἄνθρωπος, ὃς ἐάν ἀναγῶ τὴν γραφὴν ταύτην, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσῃ μοι, πορφύραν ἐνδύσεται, καὶ ὁ μανιᾶκης ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξει.

8. Καὶ εἰσεπορεύοντο πάντες οἱ σοφοὶ τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἠδύναντο τὴν γραφὴν ἀναγῶναι, οὐδὲ τὴν σύγκρισιν γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ.

9. Καὶ ὁ βασιλεὺς Βαλτάσαρ ἐταράχθη, καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπ' αὐτῶν, καὶ οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ συνετάρασσοντο.

10. Καὶ ἡ βασίλισσα κατέναντι τῶν λόγων τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πότου εἰσῆλθεν, καὶ ἀπεκρίθη ἡ βασίλισσα, καὶ εἶπεν· Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι· μὴ ταρασσέτωσάν σε οἱ διαλογισμοὶ σου, καὶ ἡ μορφή σου μὴ ἄλλοιούσθω.

11. Ἔστιν ἀνὴρ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἐν ᾧ Πνεῦμα Θεοῦ ἄγει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρὸς σου γρηγόρησις καὶ σύνεσις εὐρέθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ σου ἄρχοντα ἐπισαιδῶν, μάγων, Χαλδαίων, γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν.

12. Ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἐν αὐτῷ, καὶ φρόνησις, καὶ σύνεσις, συγκρίνων ἐνύπνια, καὶ ἀναγγέλλων κρατούμενα· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα Βαλ-

ejus vera, et semitæ ejus judicium, et omnes gradientes in superbia potest humiliare.

CAPUT V.

1. Baltasar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille, et e regione ipsorum mille, vinum.

2. Bibens Baltasar rex dixit in gustu vini, ut afferrentur vasa aurea, et argentea, quæ asportaverat Nabuchodonosor pater ejus de templo, quod erat in Jerusalem, et biberent in eis rex, et optimates ejus, et concubinæ ejus, et scorta ejus.

3. Et allata sunt vasa argentea, et aurea, quæ asportaverat Nabuchodonosor de templo Dei, quod fuerat in Jerusalem : et bibebant in eis rex, et optimates ejus, et concubinæ ejus, et scorta ejus.

4. Et bibebant vinum, et laudabant deos aureos, et argenteos, et æreos, et ferreos, ligneosque, et lapideos : et Deo cæli non benedixerunt habenti potestatem spiritus eorum.

5. In eadem hora egressi sunt digiti manus hominis, et scribebant e regione lampadis in tectorio parietis domus regis ; et rex contemplantur articulos manus scribentis.

6. Tunc regis forma immutata est, et cogitationes ejus conturbabant eum, et compages renum ejus dissolvebantur, et genua ejus alterum alteri collidebantur.

7. Et clamavit rex in fortitudine, ut Introducerent magos, Chaldæos, gazarenos. Et respondit rex, et dixit sapientibus Babylonis, quod Omnis homo quicumque legerit scripturam hanc, et conjecturam ejus manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, et torques aurea super collum ejus, et tertius in regno meo princeps erit.

8. Et ingrediebantur omnes sapientes regis, et non poterant scripturam legere, neque significationem indicare regi.

9. Et rex Baltasar turbatus est, et forma ejus immutata est in illo, et optimates ejus conturbabantur.

10. Et regina propter verba regis, et optimatum ejus in domum convivii ingressa est, et respondit regina, et dixit : Rex, in æternum vive : non conturbent te cogitationes tuæ, et forma tua non immutetur.

11. Est vir in regno tuo, in quo est Spiritus Dei sanctus in eo, et in diebus patris tui vigilantia et intelligentia inventæ sunt in eo ; et rex Nabuchodonosor pater tuus principem incantatorum, magorum, Chaldæorum, gazarenorum constituit eum.

12. Quia spiritus amplior in eo, et prudentia, et intellectus conjiciens somnia, et indicans ostenta : et rex imposuit ei nomen Baltasar : nunc itaque

vocetur Daniel, et conjecturam ejus indicabit tibi.

13. Tunc Daniel introductus est coram rege, et dixit rex Danieli: Tu es Daniel, qui de filiis captivitatis Judææ, quam adduxit rex pater meus de Judæa?

14. Et audivi de te, quia Spiritus Dei sanctus in te, et vigilantia, et intelligentia, et sapientia amplior inventæ sunt in te.

15. Et nunc ingressi sunt in conspectu meo sapientes, magi, gazareni, ut scripturam hanc legerent, et conjecturam ejus indicarent mihi, et non potuerunt interpretationem sermonis hujus indicare mihi.

16. Et ego audivi de te, quia potes judicia interpretari, et solvere perplexa: et nunc si poteris legere scripturam, et conjecturam ejus indicare mihi, purpura vestieris, et torques aureus erit super collum tuum, et tertius in regno meo princeps eris.

17. Tunc respondit Daniel, et dixit coram rege: Munera tua tibi erunt, et donum regni tui alteri da: ego autem scripturam legam regi, et conjecturam ejus ostendam tibi, o rex.

18. Deus altissimus regnum, et magnificentiam, et honorem, et gloriam dedit Nabuchodonosor patri tuo.

19. Et a magnificentia, quam dedit ei, omnes populi, tribus, linguæ erant trementes, et metuentes a facie ejus: quos volebat ipse interficere, et quos volebat ipse servabat, et quos volebat ipse exaltabat, et quos volebat ipse humiliabat.

20. Et quando elevatum est cor ejus, et spiritus ejus obfirmatus est ad superbiendum, depositus est de solio regni sui.

21. Et honor ejus ablatum est ab eo, et ex hominibus ejectus est, et cor ejus cum bestiis datum est, et cum onagris habitatio ejus: et sæno ut bovem cibaverunt eum, et de rore cæli corpus ejus madefactum est, donec cognovit, quia dominatur Deus altissimus super regnum hominum, et cuicumque voluerit, dabit illud.

22. Et tu filius ejus Baltasar non humiliasti cor tuum coram Deo, cujus omnia hæc noras.

23. Et super Dominum Deum cæli elevatus es, et vasa domus ejus attulerunt coram te, et tu, et optimates tui, et concubinæ tuæ, et scorta tua hibebatis vinum in eis, et deos aureos, et argenteos, et æneos, et ferreos, et ligneos, et lapideos, qui non vident, et non audiunt, et non sentiunt, lædasti; et Deum, cujus respiratio tua in manu ejus, et omnes viæ tuæ, ipsum non glorificasti.

24. Idcirco a facie ejus missus est articulus manus, et scripturam hanc ordinavit.

Α τάσαρ· νῦν οὖν κληθήτω Δανιήλ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ σοί.

13. Τότε Δανιήλ εἰσηχθὴ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ· Σὺ εἶ Δανιήλ, ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, ἧς ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς ὁ πατήρ μου ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας;

14. Καὶ ἤκουσα περὶ σοῦ, ὅτι Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἐν σοί, καὶ γρηγόρησις, καὶ σύνεσις, καὶ σοφία περισσὴ εὐρέθη ἐν σοί.

15. Καὶ νῦν εἰσηλθόν ἐνώπιόν μου οἱ σοφοί, μάγοι, γαζαρηνοί, ἵνα τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγῶσι, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσωσί μοι, καὶ οὐκ ἠδυνήθησκον τὴν σύγκρισιν τοῦ λόγου τούτου ἀναγγεῖλαι μοι.

16. Καὶ ἐγὼ ἤκουσα περὶ σοῦ, ὅτι δύνασαι συγκρίματα συγκρίνειν, καὶ λύειν συνδέσμους· καὶ νῦν ἐδυνήθης ἀναγῶναι τὴν γραφὴν, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσαι μοι, πορφύραν ἐνδύσῃ, καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἔσται ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξεις.

17. Τότε ἀπεκρίθη Δανιήλ, καὶ εἶπεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· Τὰ δόματα σου σοὶ ἔσται, καὶ τὴν δωρεάν τῆς βασιλείας σου ἐτέρῳ δός· ἐγὼ δὲ τὴν γραφὴν ἀναγῶσμαι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσω σοί, βασιλεῦ.

18. Ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν μεγαλωσύνην, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσορ τῷ πατρί σου.

19. Καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης, ἧς ἔδωκεν αὐτῷ, πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες, καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ἀνῆρει, καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ἔσωζε, καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ὑψοῦ, καὶ οὐς ἐβούλετο αὐτὸς ἐταπεινοῦ.

20. Καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδιά αὐτοῦ, καὶ ἐδυνάμην αὐτοῦ ἐκραταύωθη τοῦ ὑπερηφανεῖσθαι, κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

21. Καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ μετὰ τῶν θηρίων ἐδόθη, καὶ μετὰ θύων ἀγρίων ἡ κατοικία αὐτοῦ, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς θρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδάφη, ἕως οὗ ἔγνω, ὅτι κυριεύει ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν.

22. Καὶ σὺ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπεινώσας τὴν καρδίαν σου κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, οὐ πάντα ταῦτα ἔγνως.

23. Καὶ ἐπὶ τὸν Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθης, καὶ τὰ σκεῦη τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἤνεγκαν ἐνώπιόν σου, καὶ σὺ καὶ οἱ μεγιστάνες σου, καὶ αἱ παράκοιτοί σου, καὶ αἱ παλλακαὶ σου ἐπίνετε οἶνον ἐν αὐτοῖς, καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, καὶ ξυλίνοους, καὶ λιθίνοους, οἱ οὐ βλέπουσιν, καὶ οὐ γινώσκουσιν, ἤνεσας, καὶ τὸν Θεὸν οὐ ἠπνοῆ σου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὀδοὶ σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας.

24. Διὰ τοῦτο ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἐνέταξεν.

25. Καὶ αὕτη ἡ γραφή ἡ ἐντεταγμένη· MANH, A ΘΕΚΕΑ, ΦΑΡΕΣ.

26. Καὶ τοῦτο τὸ σύγκριμα τοῦ ἐρωτήματος· MANH, ἐμέτρησεν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐκλήρωσεν αὐτήν.

27. ΘΕΚΕΑ, ἐστάθη ἐν ζυγῷ, καὶ εὐρέθη ὑστεροῦσα.

28. ΦΑΡΕΣ, διήρηται ἡ βασιλεία σου, καὶ ἐδόθη Μήδοις, καὶ Πέρσαις.

29. Καὶ εἶπεν Βαλτάσαρ, καὶ ἐνέδυσαν τὸν Δανιὴλ πορφύραν, καὶ τὸν μανιάκην τὸν χρυσοῦν περιέθηκαν περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἐκήρυξε περὶ αὐτοῦ, εἶναι αὐτὸν ἄρχοντα τρίτον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

30. Ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἀνηρέθη Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ὁ Χαλδαῖος.

31. Καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδος παρέλαβεν τὴν βασιλείαν, ὧν ἐτῶν ἐξήκοντα δύο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

1. Καὶ ἤρρεσεν ἐνώπιον Δαρείου, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τῆς βασιλείας σατράπας ἑκατὸν καὶ εἰκοσι, τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

2. Καὶ ἐπάνω πάντων αὐτῶν τακτικὸς τρεῖς· καὶ ἦν Δανιὴλ εἰς ἐξ αὐτῶν, τοῦ ἀποδιδόναι αὐτοῖς τοὺς σατράπας λόγον, ὅπως ὁ βασιλεὺς μὴ ἐνοχλῆται.

3. Καὶ ἦν Δανιὴλ ὑπερникῶν ὑπὲρ τοὺς τακτικὸς καὶ τοὺς σατράπας κατέναντι, ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἦν ἐν αὐτῷ.

4. Καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς βασιλείας αὐτοῦ· καὶ οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι ἐζήτησαν πρόφασιν εὐρεῖν κατὰ Δανιὴλ ἐκ τῆς βασιλείας, καὶ πᾶσαν πρόφασιν καὶ παράπτωμα οὐχ εὑρον κατ' αὐτοῦ, ὅτι πιστὸς ἦν.

5. Καὶ εἶπον οἱ τακτικοὶ ἐκείνοι, Οὐχ εὐρήσθημεν κατὰ Δανιὴλ πρόφασιν, εἰ μὴ ἐν νομίμοις Θεοῦ αὐτοῦ.

6. Τότε οἱ τακτικοὶ καὶ σατράπαι παρέστησαν τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπον αὐτῷ· Δαρεῖε βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.

7. Συνεβουλεύσαντο πάντες οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας σου στρατηγοὶ, καὶ σατράπαι, ὑπατοὶ, καὶ τοπάρχαι, τοῦ στήσαι στάσιν βασιλικήν, καὶ ἐνισχύσαι ὀρισμὸν, ὅπως δεῖ ἐὰν αἰτήσῃ αἴτημα παρὰ παντὸς θεοῦ, ἢ ἀνθρώπων, ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

8. Νῦν οὖν, βασιλεῦ, στήσον τὸν ὀρισμὸν, καὶ ἐκθεὲς γραφῆν, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῆ τὸ δόγμα Μήδων καὶ Περσῶν, ὅπως μὴ παραλλαγῆ κατέναντι τούτου.

9. Τότε ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπέταξε γραφῆναι τὸ δόγμα.

10. Καὶ Δανιὴλ ἠγάπησεν ἔγνω, ὅτι ἐνετάγη τὸ δόγμα, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ θυρίδες ἀνεψυγμέναι αὐτῷ ἐν τοῖς ὑπερφόροις αὐτοῦ κατέναντι Ἱερουσαλήμ, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας ἦν κάμπτιον ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ προσευχόμενος, καὶ ἐξομολογούμενος ἐναντίον τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἦν ποιῶν ἔμπροσθεν.

11. Τότε οἱ ἄνδρες ἐκείνοι παρετηρήσαντο, καὶ εὔρον τὸν Δανιὴλ ἀξιούοντα, καὶ δεόμενον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ.

25. Et hæc scriptura, quæ ordinata est : MANE, THECEL, PHARES.

26. Et hæc est interpretatio interrogationis : MANE, mensus est Deus regnum tuum, et complevit illud.

27. THECEL, appensum est in statera, et inventum est minus habens.

28. PHARES, divisum est regnum tuum et datum est Medis, et Persis.

29. Et dixit Baltasar, et induerunt Danielem purpura, et torquem aureum circumdederunt collo ejus, et prædicavit de eo, esse ipsum principem tertium in regno suo.

30. In eadem nocte interfectus est Baltasar rex Chaldaus.

31. Et Darius Medus assumpsit regnum annos natus sexaginta duos.

CAPUT VI.

1. Et placuit in conspectu Darii, et constituit super regnum satrapas centum et viginti, ut essent in toto regno suo.

2. Et super omnes eos, præfectos tres : et erat Daniel unus ex eis : ut satrapæ illis redderent rationem, ut rex non sustineret molestias.

3. Et erat Daniel prævalens super præfectos et satrapas coram, quia spiritus amplior erat in eo.

4. Et rex constituit eum super omne regnum suum : et præfecti et satrapæ quærebant invenire occasionem contra Danielem de regno : et omnem occasionem et delictum non invenerunt contra eum, eo quod fidelis erat.

5. Et dixerunt præfecti illi : Non inveniemus contra Danielem occasionem, nisi in legitimis Dei sui.

6. Tunc præsides et satrapæ astiterunt regi, et dixerunt ei : Dari rex, in æternum vive.

7. Consilium inierunt omnes, qui super regnum tuum duces et satrapæ, consules et toparchæ, statuere decretum regium, et confirmare constitutionem, ut quicumque petierit petitionem a quocumque deo, aut ab hominibus usque ad triginta dies, nisi a te, rex, mittatur in lacum leonum.

8. Nunc igitur, rex, statue constitutionem, et propone scripturam, ut non immutetur decretum Medorum et Persarum, neque violetur super hoc.

9. Tunc rex Darius jussit scribi decretum.

10. Et Daniel quando cognovit constitutum esse decretum, ingressus est in domum suam : et fenestris apertis ei in cœnaculis suis contra Jerusalem, et tribus temporibus diei erat flectens se super genua sua, et orans, et confitens coram Deo suo, sicut ante facere consueverat.

11. Tunc viri illi observarunt, et invenerunt Danielem obsecrantem et orantem coram Deo suo.

12. Et accedentes dicunt regi: Rex, nonne constitutionem posuisti, ut omnis homo quicumque petierit a quocumque deo et hominibus petitionem usque ad tringinta dies, nisi a te, rex, mittatur in lacum leonum?

13. Et dixit rex, Verus est sermo, et decretum Medorum et Persarum non contemnetur.

14. Tunc responderunt, et dicunt coram rege: Daniel, qui de filiis captivitatis Judææ, non subdidit se decreto tuo circa legem, quam statuisti: et tribus temporibus diei petit a Deo suo petitiones suas. Tunc rex, ut audivit verbum, valde contristatus est in eo: et pro Daniele decertabat ad liberandum eum, et usque ad occasum solis laborabat, ut erueret eum.

15. Tunc viri illi animadverterunt super regem, et dicunt regi: Scito, rex, quia decretum Medis et Persis est, ut omnem legem et statutum, quodcumque rex statuerit, non oporteat inmutari.

16. Tunc rex dixit: et adduxerunt Danielem, et miserunt eum in lacum leonum, et dixit rex Danieli: Deus, quem tu colis semper, ipse liberabit te.

17. Et attulerunt lapidem unum, et imposuerunt super os laci: et obsignavit rex in annuo suo, et annulo optimatum suorum, ne quid secus fieret in Daniele.

18. Et abiit rex in domum suam, et dormivit incœnatus, et cibos non attulerunt ei, et somnus recessit ab eo: et conclusit Deus ora leonum, et non affecerunt molestia Danielem.

19. Tunc rex surrexit mane diluculo, et in festinatione venit ad lacum leonum.

20. Et cum appropinquaret ipse lacui, Danieli in voce forti clamavit, et respondit rex, et dixit Danieli: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servis semper, cum potuit liberare te de ore leonum?

21. Et loquutus est Daniel regi, et ait: Rex, in sæcula vive.

22. Deus meus misit angelum suum, et obstruxit ora leonum, et non nocuerunt mihi, quia coram eo recitudo inventa est mihi: sed et coram te, rex, delictum non feci.

23. Tunc rex vehementer gavisus est super eo, et Danielem jussit educi de lacu; et eductus est Daniel de lacu, et nulla læsio inventa est in eo, quia credidit Deo suo.

24. Et dixit rex, et adduxerunt viros, qui accusaverant Danielem, et in lacum leonum missi sunt ipsi, et filii eorum, et uxores eorum: et non pervenerunt ad pavimentum laci, donec dominati sunt eorum leones, et omnia ossa eorum comminuerunt.

12. Καὶ προσελθόντες λέγουσι τῷ βασιλεῖ· Βασιλεῦ, οὐχ ὀρισμὸν ἔταξας, ὅπως πᾶς ἄνθρωπος ἕς ἐὰν αἰτήσῃ παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπων αἰτήμα, ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ' ἢ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων;

13. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, Ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ τὸ δόγμα Μήδων καὶ Περσῶν οὐ παρελεύσεται.

14. Τότε ἀπεκρίθησαν, καὶ λέγουσιν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· Δανιὴλ, ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἰουδαίας, οὐχ ὑπετάγη τῷ δόγματι σου περὶ τοῦ ὀρισμοῦ, οὐ ἐνέταξας, καὶ καιροῦς τρεῖς τῆς ἡμέρας αἰτεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ αἰτήματα αὐτοῦ. Τότε ὁ βασιλεὺς ὡς τὸ ῥῆμα ἤκουσε, πολὺ ἐλυπήθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ περὶ τοῦ Δανιὴλ ἠγωνίσαστο τοῦ ἐξελεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ἕως πρὸς δυσμαεῖς ἡλίου ἦν ἀγωνιζόμενος ἐξελέσθαι αὐτόν.

15. Τότε οἱ ἄνδρες ἐκείνοι παρετήρησαντο ἐπὶ τὸν βασιλέα, καὶ λέγουσι τῷ βασιλεῖ· Γνωθι, βασιλεῦ, ὅτι τὸ δόγμα τοῖς Μήδοις καὶ Πέρσαις, τοῦ πάντα ὀρισμὸν, καὶ στάσιν, ἦν ἐὰν ὁ βασιλεὺς στήσῃ, οὐ δεῖ παραλλάξαι.

16. Τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν· καὶ ἤγαγον τὸν Δανιὴλ, καὶ ἐπέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιὴλ· Ὁ Θεὸς ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελγῶς, αὐτὸς ἐξελεῖταί σε.

17. Καὶ ἤνεγκαν λίθον ἓνα, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ λάκκου, καὶ ἐσφραγίσαστο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ δακτυλίῳ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῆ τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ Δανιὴλ.

18. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἄδειπνος, καὶ ἐδόσματα οὐκ εἰσήνεγκαν αὐτῷ, καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ· καὶ ἀπέκλεισεν ὁ Θεὸς τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐ παρηνώχλησαν τῷ Δανιὴλ.

19. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀνέστη τὸ πρωὶ ἐν τῷ φωτὶ, καὶ ἐν σπουδῇ ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

20. Καὶ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν τῷ λάκκῳ, τῷ Δανιὴλ ἐν φωνῇ ἰσχυρᾷ ἐδόησε, καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπεν τῷ Δανιὴλ· Δανιὴλ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ Θεὸς σου ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελγῶς, εἰ ἐδυνήθη ἐξελεῖσθαι σε ἀπὸ στόματος τῶν λεόντων;

21. Καὶ ἐλάλησε Δανιὴλ τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπεν· Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.

22. Ὁ Θεὸς μου ἀπέστειλε τὴν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐπέφραξεν τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐκ ἐλυμήναντό με, ὅτι κατέναντι αὐτοῦ εὐθύτης εὐρέθη μοι, καὶ ἐνώπιον δὲ σοῦ, βασιλεῦ, παράπτωμα οὐκ ἐποίησα.

23. Τότε ὁ βασιλεὺς πολὺ ἠγαθύνθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸν Δανιὴλ εἶπεν ἀνενεγκεῖν ἐκ τοῦ λάκκου· καὶ ἀνηνέχθη Δανιὴλ ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ πᾶσα διασφορὰ οὐχ εὐρέθη ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐπίστευσε τῷ Θεῷ αὐτοῦ.

24. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἤγαγον τοὺς ἄνδρας τοὺς διαβαλόντας τὸν Δανιὴλ, καὶ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἐνεβλήθησαν αὐτοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν· καὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὸ ἕδαφος τοῦ λάκκου, ἕως οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες, καὶ πάντα τὰ ὀστέα αὐτῶν ἐλέπτυναν.

25. Τότε Δαρείος ὁ βασιλεὺς ἔγραψε πᾶσι τοῖς Ἀλφαι, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῆ· Εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθεῖη.

26. Ἐκ προσώπου ἐτέθη δόγμα ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου, τοῦ εἶναι τρέμοντας καὶ φοβούμενους ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Δανιήλ, ὅτι αὐτός ἐστι Θεὸς ζῶν, καὶ μένων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται, καὶ κυρεῖα αὐτοῦ ἕως τέλους.

27. Ἀντιλαμβάνεται, καὶ ῥύσεται, καὶ ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις ἐξέλετο τὸν Δανιήλ ἐκ στόματος τῶν λεόντων.

28. Καὶ Δανιήλ οὗτος κατεύθυνεν ἐν τῇ βασιλείᾳ Δαρείου, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ Κύρου τοῦ Πέρσου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

1. Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Βαλτάσαρ βασιλέως Χαλδαίων, Δανιήλ ἐνύπνιον εἶδε, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐνύπνιον ἔγραψεν ἀρχῇ λόγων αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν.

2. Ἐγὼ Δανιήλ ἐθεώρουν ἐν τῇ ὁράσει μου τῆς νυκτός· καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην.

3. Καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης διαφέροντα ἀλλήλων.

4. Τὸ πρῶτον ὡσεὶ λέαινα, καὶ πτερὰ αὐτοῦ ὡσεὶ ἀετοῦ· ἐθεώρουν ἕως οὗ ἐξετίλη τὰ πτερὰ αὐτοῦ· καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ.

5. Καὶ ἰδοὺ θηρίον ἕτερον ὅμοιον ἄρκω, καὶ εἰς μέρος ἐν ἐστάθη, καὶ τρία πλευρά ἐν τῷ στόματι αὐτῆς, ἀνάμεσον τῶν ὀδόντων αὐτῆς· καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ, Ἀνάστηθι, φάγε σάρκα πολλὰς.

6. Ὅπισω τούτου ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτός· καὶ ἰδοὺ ἕτερον θηρίον ὡσεὶ πάραλις· καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ, καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῷ.

7. Ὅπισω τούτου ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτός· καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερὸν, καὶ ἐκθαμβόν, καὶ ἰσχυρὸν περισσῶς, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροί, καὶ μεγάλοι, ἐσθλόν, καὶ λεπτόνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει, καὶ αὐτὸ διέφερε περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἐμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ κέρατα αὐτῷ δέκα.

8. Προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβαινεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ τρία κέρατα τῶν ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοί, ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, καὶ στόμα λαλοῦν μέγαλα.

9. Ἐθεώρουν ἕως ὅτε θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ Παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ, ὡσεὶ χιῶν λευκὸν, καὶ ἡ θριξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὡσεὶ ἔριον καθαρὸν, ὁ θρόνος αὐτοῦ φλῆξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον.

10. Ποταμὸς πυρὸς ἔλκεν ἐκπορευόμενος ἐμπροσθεν αὐτοῦ· χιλιὰι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ μύρια μύριαδες παρεστήκεισαν ἐμπροσθεν αὐτοῦ· κρητῆριον ἐκάθισε, καὶ βέλιοι ἀνεγνώσθησαν.

11. Ἐθεώρουν τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν λόγων, ὧν τὸ

25. Tunc Darius rex scripsit omnibus populis, tribubus, linguis, habitantibus in universa terra: Pax vobis multiplicetur.

26. A facie positum est decretum in omni principatu regni mei, ut sint trementes et metuentes a facie Dei Danielis, quia ipse est Deus vivens, et manens in sæcula: et regnum ejus non destruetur, et dominatio ejus usque in finem.

27. Suscipit, et liberat, et facit signa et prodigia in cælo, et in terra: qui liberavit Daniele m de ore leonum.

28. Et Daniel ipse prospere agebat in regno Darii, et in regno Cyri Persæ.

CAPUT VII.

1. In anno primo Baltasar regis Chaldæorum. Daniel somnium vidit, et visiones capitis ejus in cubiculo ejus, et somnium scripsit: principium sermonum ejus, et respondens dixit.

2. Ego Daniel videbam in visione mea noctis, et ecce quatuor venti cæli irruerant in mare magnum.

3. Et quatuor bestiæ grandes ascendebant de mari diversæ inter se.

4. Prima quasi læna, et alæ ejus sicut aquilæ: aspiciebam, donec evulsæ sunt alæ ejus, et sublata est de terra, et super pedes hominis stetit, et cor hominis datum est ei.

5. Et ecce bestia alia similis urso, et in parte una stetit, et tria latera in ore ejus inter dentes ejus, et sic dicebant ei: Surge, comede carnes multas.

6. Post hanc aspiciebam in visione noctis, et ecce alia bestia quasi pardus, et huic alæ quatuor volucris super ipsam, et quatuor capita bestiæ, et potestas data est ei.

7. Post hanc aspiciebam in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, et fortis nimis, et dentes ejus ferrei, et magni, comedens, atque comminuens, et reliqua pedibus suis conculcabat; et ipsa differebat nimis præ omnibus bestiis, quæ ante eam (fuerant), et cornua ei decem.

8. Considerabam cornua ejus, et ecce cornu aliud parvum ascendebat in medio eorum: et tria cornua eorum, quæ erant ante ipsum, evulsa sunt a facie ejus: et ecce oculi quasi oculi hominis in cornu isto, et os loquens magna.

9. Aspiciebam, donec throni positi sunt, et Antiquus dierum sedit, et vestimentum ejus quasi nix candidum, et capillus capitis ejus quasi lana munda: thronus ejus flamma ignis, rotæ ejus ignis flagrans.

10. Flumen ignis trahebat egrediens in conspectu ejus: millia millium deserviebant ei, et dena millia denum in illium adstabant ante eum: judicium sedit, et libri lecti sunt.

11. Aspiciebam tunc a voce sermonum, quos

cornu illud loquebatur, aspiciens eram, quoad usque interfecta est bestia, et periiit, et corpus ejus datum est in combustionem ignis.

12. Et cæterarum bestiarum translatus est principatus, et longitudo vitæ data est eis usque ad tempus et opportunitatem.

13. Aspiciebam in visione noctis, et ecce cum nubibus cæli quasi Filius hominis veniens erat, et usque ad Antiquum dierum pervenit, et in conspectu ejus oblatus est ei.

14. Et ipsi datus est principatus, et honor, et regnum, et omnes populi, tribus, linguæ ipsi serviunt: et potestas sempiterna, quæ non pertransibit, et regnum ejus non destruetur.

15. Horrui spiritus meus, ego Daniel in habitu meo, et visiones capitis mei conturbabant me.

16. Et accessi ad unum assistentium, et veritatem quærebam ab eo discere de omnibus his: et dixit mihi veritatem, et interpretationem sermonum declaravit mihi.

17. Hæ bestiæ magnæ quatuor, quatuor regna surgent in terra, quæ auferentur.

18. Et suscipient regnum sancti Altissimi, et obtinebunt illud usque in sæculum sæculorum.

19. Et quærebam diligenter de bestia quarta, quia erat dissimilis ab omni bestia, et terribilis nimis: dentes ejus ferrei, et unguis ejus ærei: comedens, et comminuens, et reliqua pedibus suis conculcabat.

20. Et de cornibus ejus decem, quæ in capite ejus, et alio quod ascendit, et excussit de prioribus tria: et cornu illud, cui oculi sunt ei, et os loquens grandia, et aspectus eorum major cæteris.

21. Aspiciebam, et cornu illud faciebat bellum cum sanctis, et prævalebat adversus eos.

22. Quoad usque venit Antiquus dierum, et judicium dedit sanctis Altissimi, et tempus advenit, et regnum obtinuerunt sancti.

23. Et dixit sic: Bestia quarta regnum quartum crit in terra, quod eminebit super omnia regna, et devorabit universam terram, et conculcabit eam, et concidet eam.

24. Et decem cornua ejus, decem reges consurgent: et post eos consurget alius, qui superabit malis omnes priores, et tres reges humiliabit.

25. Et sermones contra Excelsum loquetur, et sanctos Altissimi antiquabit, et cogitabit mutare tempora, et legem, et dabitur in manu ejus usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis.

26. Et judicium sedit, et principatum ejus transferent ad exterminandum et perdendum usque in finem.

27. Et regnum, et potestas, et magnitudo re-

κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, θεωρῶν ἡμῖν, ἕως ἀνηρέθη τὸ θηρίον, καὶ ἀπώλετο, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καύσιν πυρός.

12. Καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων μετεστάθη ἡ ἀρχὴ, καὶ μακρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως χρόνου καὶ καιροῦ.

13. Ἐθεώρουν ἐν ὄραματι τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς Υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν, καὶ ἕως τοῦ Παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασε, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσημέχθη αὐτῷ.

14. Καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, γλώσσαι αὐτῷ δουλεύουσιν· καὶ ἡ ἐξουσία αἰώνιος, ἣ τις οὐ παρελεύσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται.

15. Ἐφριξε τὸ πνευμά μου, ἐγὼ Δανιὴλ ἐν τῇ ἔξει μου, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐτάρασσόν με.

16. Καὶ προσῆλθον ἐνὶ τῶν ἐστηκότων, καὶ τὴν ἀκρίθειαν ἐζήτηον παρ' αὐτοῦ μαθεῖν περὶ πάντων τούτων· καὶ εἶπέ μοι τὴν ἀκρίθειαν, καὶ τὴν σύγκρισιν τῶν λόγων ἐγνώρισέ μοι.

17. Ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα τὰ τέσσαρα, τέσσαρες βασιλείαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἱ ἀρθήσονται.

18. Καὶ παραλήφονται τὴν βασιλείαν ἄγιοι Ὑψίστου, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν ἕως αἰῶνος, καὶ ἕως αἰῶνος τῶν αἰῶνων.

19. Καὶ ἐζήτηον ἀκριδῶς περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου, ὅτι ἦν διάφορον παρὰ πᾶν θηρίον, καὶ φοβερὸν περισσῶς· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροί, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοί, ἐσθλόν, καὶ λεπτύνον, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει.

20. Καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ τῶν δέκα τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἑτέρου τοῦ ἀναδάντος, καὶ ἐκτινάξαντος τῶν προτέρων τρία, καὶ τὸ κέραν ἐκεῖνο, ᾧ ὀφθαλμοὶ αὐτῷ, καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ δρασις αὐτῶν μείζων τῶν λοιπῶν.

21. Ἐθεώρουν, καὶ τὸ κέραν ἐκεῖνο ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ ἔσχεσε πρὸς αὐτούς.

22. Ἔως οὐ ἤλθεν ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν, καὶ τὸ κριμαῖδωκεν ἄγιοις Ὑψίστου, καὶ ὁ καιρὸς ἐφθασε, καὶ τὴν βασιλείαν κατέσχεον οἱ ἄγιοι.

23. Καὶ εἶπεν οὕτως· Τὸ θηρίον τὸ τέταρτον βασιλεία τετάρτη ἔσται ἐν τῇ, γῆ ἣτις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ συμπατήσεται αὐτὴν, καὶ κατακόψει αὐτὴν.

24. Καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτοῦ, δέκα βασιλεῖς ἀναστήσονται, καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει κακοῖς πάντας τοὺς, ἔμπροσθεν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει.

25. Καὶ λόγους πρὸς τὸν Ὑψίστον λαλήσει, καὶ τοὺς ἄγιους Ὑψίστου παλαιώσει, καὶ ὀπιονήσει τοῦ ἀλλοιωῦσαι καιροῦς, καὶ νόμον, καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ, καὶ καιρῶν, καὶ ἡμισυ καιροῦ.

26. Καὶ τὸ κριτήριον ἐκάθισε, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ μεταστήσουςι τοῦ ἀφανίσαι, καὶ τοῦ ἀπολέσαι ἕως τέλους.

27. Καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ ἡ μεγα-

λωσύνη τῶν βασιλείων, τῶν ὑποκάτω παντός τοῦ οὐρανοῦ, ἐδόθη ἀγίοις Ἰψίστου· καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐτῷ δουλεύουσιν, καὶ ὑπακούονται. Ἔως ὧδε πέρασ τοῦ λόγου.

28. Ἐγὼ Δανιὴλ οἱ διαλογισμοὶ μου ἐπὶ πολὺ συν-ετάραξάν με, καὶ ἡ μορφή μου ἠλλοιώθη, καὶ τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου συντηρήσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

1. Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ, ὄρασις ὤφθη πρὸς μέ· Ἐγὼ Δανιὴλ μετὰ τὴν ὀφθεισάν μου τὴν ἀρχήν.

2. Καὶ εἶδον ἐν τῇ ὄρασει, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με, καὶ ἤμην ἐν Σούσοις τῇ βάρει, ἣ ἐστὶν ἐν χώρᾳ Αἰλάμ· καὶ εἶδον ἐν ὄραματι, καὶ ἤμην ἐπὶ τοῦ Οὐβαλοῦλα.

3. Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ εἶδον· καὶ ἰδοὺ κριὸς εἶς ἐστηκὼς πρὸ τοῦ Οὐβαλοῦλα, καὶ αὐτῷ κέρατα, καὶ τὰ κέρατα ὑψηλά· καὶ τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἐτέρου, καὶ τὸ ὑψηλὸν ἀνέβαιναν ἐπ' ἑσχάτῳ.

4. Καὶ εἶδον τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ Θάλασσαν, καὶ βορρᾶν, καὶ νότον, καὶ πάντα τὰ θηρία οὐ στήσονται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐμεγαλύνθη.

5. Καὶ ἐγὼ ἤμην συνιῶν, καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ Λιθὸς ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς πάσης· καὶ οὐκ ἦν ἀπτόμενος τῆς γῆς· καὶ τῷ τράγῳ ἐκείνῳ κέρασ θεωρητῶν ἀνάμεσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

6. Καὶ ἦλθεν ὁ τράγος ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐνώπιον τοῦ Οὐβαλοῦλα, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν, ἐν ὁρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

7. Καὶ εἶδον αὐτὸν φθάσαντα ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγγιώθη πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔπαισε τὸν κριὸν, καὶ συνετριψεν ἀμφότερα τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἰσχύς τῷ κριῷ τοῦ στήναι ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ συνεπάτησεν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ.

8. Καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν ἐμεγαλύνθη σφόδρα· καὶ ἐν τῷ ἰσχύσαι αὐτὸν, συνετριβή τὸ κέρασ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ ἀνέβη τέσσαρα κέρατα ἕτερα ὑποκάτωθεν αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ.

9. Καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς αὐτῶν ἐξῆλθε κέρασ ἐν ἰσχυρῶν, καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς τὸν νότον, καὶ πρὸς ἀνατολήν, καὶ πρὸς τὴν δύναμιν.

10. Καὶ ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων, καὶ συνεπάτησεν αὐτούς.

11. Καὶ ἕως ἀρχοντος τῆς δυνάμεως ἠδρύνθη, καὶ ἕως οὗ ὁ ἀρχιστράτηγος ῥύσεται τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη παραπτώματι· καὶ ἐγενήθη, καὶ καταυδῶθη αὐτῷ· καὶ τὸ ἅγιον ἐρημώθησται.

12. Καὶ ἐδόθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρί-

PAROL. GR. XVI.

gum, qui sub omni caelo (sunt) data sunt sanctis Altissimi : et regnum ejus, regnum sempiternum, et omnes principatus ipsi servient, et obedient. Hucusque finis sermonis.

28. Ego Daniel cogitationes meae multum conturbabant me, et forma mea mutata est, et verbum in corde meo conservavi.

CAPUT VIII.

1. In anno tertio regni Baltasar, visio apparuit mihi : ego Daniel post eam, quae apparuerat mihi in principio.

2. Et vidi in visione, et factum est cum viderem, et eram in Susis castro, quod est in regione Ælain : et vidi in visione, et eram super Ubalula.

3. Et levavi oculos meos, et vidi : et ecce aries unus stans ante Ubalula, et ei cornua, et cornua excelsa ; et unum excelsius altero, et excelsum ascendebat in novissimo.

4. Et vidi arietem cornibus ventilantem contra mare, et aquilonem et austrum, et omnes bestiae non stabant coram eo : et non erat qui erueret de manu ejus, fecitque secundum voluntatem suam, et magnificatus est.

5. Et ego eram intelligens : et ecce hircus caprarum veniebat ab Africo super faciem terrae universae, et non erat tangens terram : et hirco illi cornu conspicuum inter oculos ejus.

6. Et venit hircus usque ad arietem, qui habebat cornua, quem videram stantem ante Ubalula, et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suae.

7. Et vidi eum venientem usque ad arietem, et efferatus est in eum, et percussit arietem, et contrivit duo cornua ejus, et non erat fortitudo arieti standi coram eo : et projecit eum in terram, et conculcavit eum, et non erat qui liberaret arietem de manu ejus.

8. Et hircus caprarum magnificatus est valde : et, dum invalesceret, contritum est cornu illius magnum, et ascenderunt quatuor cornua alia subter illud per quatuor ventos caeli.

9. Et de uno ex eis egressum est cornu unum forte, et magnificatum est nimis contra austrum, et contra orientem, et contra fortitudinem.

10. Et magnificatum est usque ad virtutem caeli ; et dejecit in terram de fortitudine, et de stellis, et conculcavit eas.

11. Et usque ad principem virtutis grande evasit, et quoadusque dux militiae liberaverit captivitatem, et propter eum sacrificium turbatum est delicto : et factum est, et prospere cessit ei ; et sanctuarium desolabitur.

12. Et datum est super sacrificium peccati, et

91

projecta est humi justitia, et fecit, et prospere cessit. Αψη χαμῶ² ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε, καὶ εὐδωδύθη.

13. Et audiivi unum sanctum loquentem : et dixit unis sanctus Phelmuni loquenti : Usquequo visio stabit, et sacrificium ablatum, et peccatum desolationis, quod datum est, et sanctuarium, et fortitudo concutabitur?

14. Et dixit ei : Usque ad vesperam, et mane dies duo mille, et trecenti : et mundabitur sanctuarium.

15. Et factum est, cum viderem ego Daniel visionem, quærebam intelligentiam : et ecce stetit in conspectu meo quasi species viri.

16. Et audiivi vocem viri inter Ubalula, et vocavit, et dixit : Gabriel, fac istum intelligere visionem.

17. Et venit, et stetit prope stationem meam : et cum venisset ipse expavi, et corruo in faciem meam : et dixit ad me : Intellige, fili hominis, adhuc enim in temporis finem visio.

18. Cumque loqueretur ipse mecum, cado in faciem meam super terram : et tetigit me, et statuit me super pedes meos, et dixit :

19. Ecce ego ostendo tibi quæ futura sunt in novissimis ire : adhuc enim in temporis finem.

20. Aries, quem vidisti, qui habebat cornua, rex Medorum est, et Persarum.

21. Et hircus caprarum rex Græcorum, et cornu grande, quod erat inter oculos ejus, ipse est rex primus.

22. Quod autem contritum est, et steterunt quatuor cornua subter illud, quatuor reges consurgent de gente ejus, et non in fortitudine sua.

23. Et in novissimo regni eorum, completis peccatis eorum, cum obsignata fuerint delicta eorum, consurget rex impudens facie, et intelligens propositiones.

24. Et robusta fortitudo ejus, sed non in robore suo : et mirabiliter vastabit, et prosperabitur, et faciet, et exterminabit fortes, et populum sanctum.

25. Et jugum vinculi ejus dirigetur : dolus in manu ejus, et in corde ejus magnificabitur : et dolo corrumpet multos, et in perditione multorum stabit ✕ et contra principem ✕ principum consurget, et quasi ova in manu conteret eos.

26. Et visio vespere, et mane, quæ dicta est, vera est : et tu signa visionem, quia in dies multos erit.

27. Et ego Daniel decubui, et elangui per dies : et surrexi, et faciebam opera regis, et admirabar visionem, et non erat qui intelligeret.

CAPUT IX.

1. In primo anno Darii filii Assueri de semine Medorum, qui regnavit super regnum Chaldæorum :

2. In anno uno regni ejus, ego Daniel intellexi

13. Καὶ ἤκουσα ἐνός ἁγίου λαλοῦντος · καὶ εἶπεν εἰς ἅγιος τῷ Φελμουνι τῷ λαλοῦντι · Ἔως πότε ἡ ὄρασις στήσεται, καὶ ἡ θυσία ἡ ἀρθεῖσα, καὶ ἡ ἀμαρτία τῆς ἐρημώσεως ἡ δοθείσα, καὶ τὸ ἅγιον, καὶ ἡ δύναμις συμπατηθήσεται ;

14. Καὶ εἶπεν αὐτῷ · Ἔως ἐσπέρας, καὶ πρωτῆς ἡμέραι δισχίλαι, καὶ τριακόσαι, καὶ καθαρισθήσεται τὸ ἅγιον.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με, ἐγὼ Δανιήλ, τὴν ὄρασιν, ἐξήτουν σύνεσιν, καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιόν μου, ὡς ὄρασις ἀνδρός.

16. Ἐκίχουσα φωνὴν ἀνδρός ἀνάμεσον τοῦ Οὐδαλοῦλα, καὶ ἐκάλεσε, καὶ εἶπε · Γαβριήλ, συνέτισον ἔκεινον τὴν ὄρασιν.

17. Καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐχόμενα τῆς στάσεώς μου · καὶ ἐν τῷ ἔλθειν αὐτὸν ἐθαμβήθην, καὶ πίπτω ἐπὶ προσώπῳ μου · καὶ εἶπεν πρὸς με · Σύνεσ, υἱὲ ἀνθρώπου, ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας ἡ ὄρασις.

18. Καὶ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, πίπτω ἐπὶ προσώπῳ μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἠψατό μου, καὶ ἔστησέ με ἐπὶ τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν ·

19. Ἴδοὺ ἐγὼ γνωρίζω σοι τὰ ἐσόμενα ἐπ' ἐσχάτων τῆς ὀργῆς · ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας.

20. Ὁ κριὸς ὃν εἶδες, ὁ ἔγων τὰ κέρατα, βασιλεὺς Μήδων, καὶ Περσῶν.

21. Καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν, βασιλεὺς Ἑλλήνων, καὶ τὸ κέρασ τὸ μέγα, ὃ ἦν ἀνάμεσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος.

22. Καὶ ὅτι συνετρίθῃ, καὶ ἔσθι τέσσαρα κέρατα ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, τέσσαρες βασιλεῖς ἀναστήσονται ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ.

23. Καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ τῆς βασιλείας αὐτῶν, πληρουμένων τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν, ὡς ἀσφραγίσονται τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναίδης προσώπῳ, καὶ συνιῶν προβλήματα.

24. Καὶ κραταιὰ ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ · καὶ θαυμαστὰ διαφθερεῖ, καὶ κατευθυεῖ, καὶ ποιήσεται, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροῦς, καὶ λαὸν ἅγιον.

25. Καὶ ὁ ζυγὸς τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ κατευθυεῖ · δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνησεται, καὶ δόλῳ διαφθερεῖ πολλοὺς, καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται ✕ καὶ ἐπὶ ἀρχῶν ✕ τὰ ἀρχόντων στήσεται, καὶ ὡς ὠὰ ἐν χειρὶ συνετρίψει αὐτούς.

26. Καὶ ἡ ὄρασις τῆς ἐσπέρας, καὶ τῆς πρωτῆς τῆς βῆθησης ἀληθῆς ἔστι · καὶ οὐ σφράγισσι τὴν ὄρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλάς ἔσται.

27. Καὶ ἐγὼ Δανιήλ ἐκοιμήθην, καὶ ἐμαλακίσθην τῆμέρας, καὶ ἀνέστην, καὶ ἐποίησον τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθαύμαζον τὴν ὄρασιν, καὶ οὐκ ἦθ' ἐ συνιῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

1. Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Δαρείου τοῦ υἱοῦ Ἀσσοῦ, ρου ἀπὸ τοῦ σπέρματος Μήδων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Χαλδαίων ·

2. Ἐν ἔτει ἐνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐγὼ Δανιήλ

συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ὃς ἂν ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην, εἰς συμπλήρωσιν ἐρημώσεως Ἱερουσαλήμ ἐβδομήκοντα ἔτη.

3. Καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν, τοῦ ἐπιζητήσαι προσευχὴν, καὶ δέησιν, ἐν ἡστέραις, καὶ ἐν σάκκῳ, καὶ σποδῷ.

4. Καὶ προσηξάμην πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ ἐξωμολογησάμην, καὶ εἶπον· Κύριε ὁ Θεὸς ὁ μέγας, καὶ θαυμαστός, ὁ φυλάσσωσ τὴν διαθήκην καὶ τὸν ἔλεον τοῖς ἀγαπῶσί σε, καὶ φυλάττουσι τὰς ἐντολάς σου.

5. Ἠμάρτομεν, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν, καὶ ἀπέστημεν, καὶ ἐξέκλιναμεν ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἀπὸ τῶν κριμάτων σου.

6. Καὶ οὐκ ἤκούσαμεν τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν, οἱ ἐλάλουν ἐν τῷ ὀνόματι σου πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν, καὶ πατέρας ἡμῶν, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς.

7. Σοὶ, Κύριε, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡμῖν ἡ ἀσχύνη τοῦ προσώπου, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνδρὶ Ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ παντὶ Ἰσραὴλ, τοῖς ἑγγύς, καὶ τοῖς μακρῶν ἐν πάσῃ τῇ γῆ, οὐ δίσπειρας αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν ἀβυσσῷ αὐτῶν ἧ ἠθέτησαν ἐν σοί.

8. Κύριε, ἡμῖν ἀσχύνη τοῦ προσώπου, καὶ τοῖς βασιλευσίν ἡμῶν, καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς πατέρας ἡμῶν, ὡς τινες ἠμάρτομεν ἐν σοί.

9. Τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν οἱ οἰκτιρμοὶ, καὶ οἱ ἰλασμοί, ὅτι ἀπέστημεν.

10. Καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πορεύεσθαι ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν.

11. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ παρέβησαν τὸν νόμον σου, καὶ ἐξέκλιναν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ κατάρα, καὶ ὁ ὄρκος ὁ γεγραμμένος ἐν νόμῳ Μωσῆ δούλου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἠμάρτομεν αὐτῷ.

12. Καὶ ἔστησε τοὺς λόγους αὐτοῦ, οὗς ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν, οἱ ἔκρινον ἡμᾶς ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ μέγала, οἷα οὐ γέγονεν ὑπεκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, κατὰ τὰ γενόμενα ἐν Ἱερουσαλήμ.

13. Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ Μωσῆ, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς· καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν ἡμῶν, καὶ τοῦ συνιέναι ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ.

14. Καὶ ἐρηγόρησε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν ἡμῶν, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δικαίος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσαν τὴν ποίησιν αὐτοῦ, ἣν ἐποίησε, διότι οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

15. Καὶ νῦν Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξήγαγε τὸν λαόν σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐποίησε σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἠμάρτομεν, ἠνομήσαμεν.

16. Κύριε, ἐν πάσῃ ἐλεημοσύνῃ σου, ἀποστραφήτω

in libris numerum annorum, qui factus est sermo Domini ad Jeremiam, prophetam in completionem desolationis Jerusalem septuaginta annis.

3. Et dedi faciem meam ad Dominum Deum, ut quaererem preces, et obsecrationem in jejuniis, et in sacco, et cinere.

4. Et oravi ad Dominum Deum meum, et confessus sum, et dixi : Domine Deus magne, et mirabilis, custodiens testamentum, et misericordiam diligentibus te, et custodientibus mandata tua.

5. Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, et recessimus, et declinavimus a mandatis tuis, et a judiciis tuis.

6. Et non audivimus servos tuos prophetas, qui loquebantur nomine tuo ad reges nostros, et ad principes nostros, et patres nostros, et ad omnem populum terræ.

7. Tibi, Domine, justitia, nobis autem confusio faciei, sicut dies hæc, viro Judæ, et habitantibus in Jerusalem, et omni Israel, his qui prope sunt, et his qui procul in universa terra, quo dispersisti eos illuc, in prævaricatione eorum, qua prævaricati sunt in te.

8. Domine, nobis confusio faciei, et regibus nostris, et principibus nostris, et patribus nostris, qui peccavimus in te.

9. Domino Deo nostro miserationes, et propitiationes, quia recessimus.

10. Et non exaudivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularem in legibus ejus, quas dedit ante faciem nostram in manu servorum suorum prophetarum.

11. Et omnis Israel prævaricati sunt legem tuam, et declinaverunt, ne audirent vocem tuam, et supervenit super nos maledictio, et juramentum quod scriptum est in lege Mosi servi Dei, quia peccavimus ei.

12. Et statuit sermones suos, quos locutus est super nos, et super judices nostros, qui judicaverunt nos, ut superinducerent super nos mala magna, qualia non fuerunt sub omni cælo, secundum ea, quæ facta sunt in Jerusalem.

13. Sicut scriptum est in lege Mosi, omnia mala hæc venerunt super nos : et non rogavimus faciem Domini Dei nostri, ut reverteremur ab iniquitatibus nostris, et ut intelligeremus in omni veritate.

14. Et vigilavit Dominus Deus noster super militiam nostram, et adduxit eam super nos : quia justus Dominus Deus noster in omni opere suo, quod fecit : quia non exaudivimus vocem ejus.

15. Et nunc, Domine Deus noster, qui eduxisti populum tuum de terra Ægypti in manu forti, et fecisti tibi nomen sicut dies hæc : peccavimus, impie egimus.

16. Domine, in omni misericordia tua, averta-

tur, obsecro, furor tuus, et ira tua a civitate tua Jerusalem, monte sancto tuo. Quia propter peccata nostra, et propter iniquitates nostras, et patrum nostrorum, Jerusalem, et populus tuus in opprobrium factus est omnibus, qui in circuitu nostro sunt.

17. Et nunc exaudi, Domine Deus noster, orationem servi tui, et preces ejus, et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est, propter te, Domine.

18. Inclina, Deus meus, aurem tuam, et audi: aperi oculos tuos, et vide desolationem nostram, et civitatis tuæ, in qua invocatum est nomen tuum in ea: quia non in justificationibus nostris nos prosternimus miserationem coram te, sed super miserationes tuas multas, Domine.

19. Exaudi, Domine, propitiare, Domine, attende, Domine, fac, Domine: et ne moreris propter te ipsum, Deus meus: quoniam nomen tuum invocatum est super civitatem tuam, et super populum tuum.

20. Et adhuc me loquente, et orante, et confitente peccata mea, et peccata populi mei Israel, et prosternente miserationem meam coram Domino Deo meo, pro monte sancto sancti Dei mei.

21. Et adhuc me loquente in oratione, et ecce vir Gabriel, quem videram in visione mea in principio, volans, et tetigit me quasi hora sacrificii vesperitini.

22. Et intelligere fecit me, et locutus est mecum, et dixit: Daniel, nunc exivi imbuere te intelligentia.

23. In principio obsecrationis tuæ exivit sermo: et ego veni, ut annuntiem tibi, quia vir desideriorum es tu; et recogita in verbo.

24. Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super civitatem sanctam, quoadusque antiquetur delictum, et consummetur peccatum, et obsignentur peccata, et deleantur impietates, et propitentur iniquitates, et adducatur justitia sempiterna, et signetur visio, et propheta, et ungetur Sanctus sanctorum.

25. Et scies, et intelliges, ab exitu sermonum ad respondendum, et ut ædificetur Jerusalem usque ad Christum ducem, hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ: et revertetur, et ædificabitur platea, et circummurale, et evacuantur tempora.

26. Et post hebdomadas sexaginta duas exterminabitur unctio: et iudicium non est in eo. Et civitatem, et sanctuarium dissipabit cum duce adveniente, et excidentur quasi in diluvio, et usque ad finem belli concisi desolationibus. Confirmabit autem testamentum multis hebdomada una: et dimidium hebdomadæ cessare faciet thymiana, et sacrificium, et libamen, et super pinnaculum ordine desolationis, et usque ad consummationem, et festinationem ordine, destructione.

δη ὁ θυμὸς σου, καὶ ἡ ὀργή σου ἀπὸ τῆς πόλεως σου Ἱερουσαλήμ δρουσ ἀγίου σου· ὅτι ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, Ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ λαός σου εἰς ὄνειδισμὸν ἐγένετο ἐν παντί τοῖς περικύκλῳ ἡμῶν.

17. Καὶ νῦν εἰσάκουσον, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου σου, καὶ τῶν δεήσεων αὐτοῦ, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ἅγισμά σου Ἐρημον, ἕνεκέν σου, Κύριε.

18. Κλῖνον, ὁ Θεὸς μου, τὸ οὖς σου, καὶ ἀκουσον· ἀνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε τὸν ἀφανισμὸν ἡμῶν, καὶ τῆς πόλεως σου, ἐφ' ἧς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτῇ· ὅτι οὐκ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ἡμεῖς ῥίπτομεν τὸν οἰκτιρισμὸν ἐνώπιόν σου, B ἀλλ' ἐπὶ τοὺς οἰκτιρισμούς σου τοὺς πολλούς, Κύριε.

19. Εἰσάκουσον Κύριε, ἰλάσθητι Κύριε, πρόσχες Κύριε, ποιήσον Κύριε, καὶ μὴ χρονίσῃς ἕνεκέν σου ὁ Θεός μου, ὅτι τὸ ὄνομά μου ἐπικέκληται ἐπὶ τῆν πόλιν σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου

20. Καὶ ἔτι ἐμοῦ λαλοῦντος, καὶ προσευχομένου, καὶ ἐξαγορεύοντος τὰς ἀμαρτίας μου, καὶ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ μου Ἰσραὴλ, καὶ ῥίπτοντος τὸν ἑλεόν μου ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ μου περὶ τοῦ δρουσ τοῦ ἀγίου τοῦ ἀγίου τοῦ Θεοῦ μου.

21. Καὶ ἔτι ἐμοῦ λαλοῦντος ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀνὴρ Γαβριήλ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ὁράσει μου ἐν τῇ ἀρχῇ, πετόμενος, καὶ ἤψατό μου, ὥστε ὤραν θυσίας ἐσπερινῆς.

22. Καὶ ἐσυνέτισέ με, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, καὶ εἶπεν· Δανιήλ, νῦν ἐξῆλθον συμμιδάσαι σε σύνεσιν.

23. Ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθεν ὁ λόγος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαι σοι, ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν εἶ σύ, καὶ ἐνοσήθητι ἐν τῷ ῥήματι.

24. Ἐβδομήκοντα ἑβδομάδες συντεμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, ἕως τοῦ παλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα, καὶ τοῦ συντελεσθῆναι ἀμαρτίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι ἀμαρτίας, καὶ τοῦ ἀπαλεῖψαι ἀνομίας, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον, καὶ τοῦ σφραγίσαι ὄρασιν, καὶ πρῶφῆτην, καὶ τοῦ χρίσαι Ἄγιον ἅγιον.

25. Καὶ γνώση, καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι: Ἱερουσαλήμ, ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ἑπτὰ, καὶ ἑβδομάδες ἐξήκοντα δύο· καὶ ἐπιστρέψει, καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα, καὶ περίτειχος. καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί.

26. Καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἐξήκοντα δύο ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ χρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ· καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, καὶ ἐκκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετμημένου ἀφανισμοῖς. Καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς· μία· καὶ ἡμισυ τῆς ἑβδομάδος καταπαύσει θυμίαμα, καὶ θυσίαν, καὶ σπονδὴν, καὶ ἐπὶ πτερύγιον τάξει ἀφανισμοῦ, καὶ ἕως συντελείας, καὶ σπουδῆς· τάξει ἀφανισμῷ.

27. Καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς μία, A καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία, καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τούτοις, ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρημωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ρ.

1. Ἐν ἔτει τρίτῳ Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν λόγος ἀπεκαλύφθη τῷ Δαυιὴλ οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη Βαλτάσαρ· καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη, καὶ σύνεσις ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὄπτασι.

2. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ Δαυιὴλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν.

3. Ἄρτον ἡμερῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας, καὶ οἶνος οὐκ εἰσήλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ δάιμα οὐκ ἔλασφαμην, ἕως πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν. B

4. Καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει, ἐγὼ ἤμην ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου, αὐτὸς ἐστὶ Τίγρις.

5. Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἰς ἐνδεδυμένους βαδδίν, καὶ ἡ ὄσφυς αὐτοῦ περιεζωσμένη χρυσαίῳ Ὠφάζ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ θαρσεῖς.

6. Καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ ὄρασις ἀστραπῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρὸς, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ, καὶ τὰ σκέλη ὡς ὄρασις χαλκοῦ στίβοντος, καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ ὡς φωνὴ ἐχλου.

7. Καὶ εἶδον ἐγὼ Δαυιὴλ μόνος τὴν ὄπτασιαν, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μετ' ἐμοῦ οὐκ εἶδον τὴν ὄπτασιαν, ἀλλ' ἡ ἔκστασις μεγάλη ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐφυγον ἐν φόβῳ. C

8. Καὶ ἐγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ οὐκ ὑπελείφθη ἐν ἐρῶ ἰσχύς, καὶ ἡ δόξα μου μετεστράφη εἰς διαφθοράν, καὶ οὐκ ἐκράττει ἰσχύος.

9. Καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ ἀκούσαι με τὴν φωνὴν τῶν βημάτων αὐτοῦ, ἦσαν κατανοητέως ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν.

10. Καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἀπὸ τοῦ ἰεροῦ μου, καὶ χεὶρὰ με ἐπὶ τὰ γόνατά μου, καὶ ἐπὶ τὰ ἔγχη τῶν ποδῶν μου.

11. Καὶ εἶπεν πρὸς με· Δαυιὴλ ἀνὴρ ἐκδομῶν, D ὡνὲς ἐσὶ ταῖς λέγουσιν ἐγὼ λαλῶ πρὸς σέ, καὶ σέθη ἐπὶ τῇ πίστει σου, ὅτι νῦν ἀπεστράφη πρὸς σέ. Καὶ ἐν τῷ λαλήσαι αὐτὸν πρὸς με τὸν λόγον τούτων, ἐπέστη ἑνταῖον.

12. Καὶ εἶπεν πρὸς με· Μὴ φοβῆθαι Δαυιὴλ, ὅτι ἐκ τῆς πρώτης ἡμέρας ἕως ἕσπεως τῆς καρδίας σου τῷ κυνέῳ σου, καὶ καταθήνηκε ἑνταῖον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, ἠκούσθησαν αἱ λέγουσιν σου, καὶ ἐγὼ ἔβλεθον ἐν ταῖς λέγουσιν σου.

13. Καὶ ἔβλεπον βασιλείας Περσῶν εἰσέλθει ἐξ ἐναντίας μου εἰσεσε καὶ μίαν ἡμέραν· καὶ ἰδοὺ Μιχαὴλ εἰς τῶν ἀρχόντων τῶν πρώτων ἦλθε βοηθεῖσαι μοι, καὶ αὐτὸν κατέλειπον ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἀρχόντου βασιλείας Περσῶν.

27. Et confirmabit testamentum multis hebdomada una, et in dimidio hebdomadis auferetur sacrificium, et libamen, et post haec in tempore abominatio desolationis: et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem.

CAPUT X.

1. In anno tertio Cyri regis Persarum, verbum revelatum est Danieli, cuius nomen vocatum est Baltasar, et verum verbum, et fortitudo magna, et intelligentia data est ei in visione.

2. In diebus illis ego Daniel eram lugens tres hebdomadas dierum.

3. Panem dierum non comedi, et caro, et vinum non introierunt in os meum, et unguento non unctus: usque ad completionem trium hebdomadarum dierum.

4. Et in die vigesima, et quarta mensis primi in anno tertio, ego eram iuxta fluvium magnum, ipse est Tigris.

5. Et elevavi oculos meos, et vidi, et ecce vir unus vestitus baddin, et renes ejus acclucti aureo Ophaz, et corpus ejus quasi Tharsis.

6. Et facies ejus veluti species fulguris, et oculi ejus ut lampades ignis, et brachia ejus, et crura quasi species aris candentis: et vox sermonum ejus ut vox multitudinis.

7. Et vidi ego Daniel solus visionem: et viri, qui erant mecum, non viderunt visionem, sed terrer magnus irruit super eos, et fugerunt in timore.

8. Et ego relictus sum solus: et non remansit in me fortitudo, et gloria mea conversa est in interitum: et non retinui fortitudinem.

9. Et audivi vocem sermonum ejus, et cum audirem vocem verborum ejus, eram compunctus super faciem meam, et facies mea super terram.

10. Et ecce manus tangens me, exiit me super genua mea, et super plantas pedum meorum.

11. Et dixit ad me Daniel vir desideriosum, intellige in verbis, quae ego loquor ad te: et eris in gratia tuo: quia non misisti sum ad te: cumque dixisset ipse ad me sermonem istum, surrexi tremens.

12. Et dixit ad me: Noli metere, Daniel, quia ex primo die, quo permisisti cor tuum ad intelligentiam, et ad intelligentiam te coram Domino Deo tuo, audita sunt verba tua: et ego veni in verbis tuis.

13. Et princeps regni Persarum stetit ex adverso mihi vigenti et uno diebus: et ecce Michael unus de principibus primis venit ad auxiliandum mihi et primum reliqui ibi cum principe regis Persarum.

14. Et veni, ut docerem te, quæ ventura sunt A populo tuo in novissimis diebus, quoniam ecce visio in dies.

15. Cumque loqueretur ipse mecum secundum hujuscemodi verba, dedi faciem meam in terram, et compunctus sum.

16. Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea : et aperui os meum, et locutus sum, et dixi ad eum, qui stabat contra me : Domine in visione tua conversa sunt interiora in me, et ecce non habeo fortitudinem.

17. Et quomodo poterit servus tuus, Domine, loqui cum Domino isto? et ego amodo non stabit in me fortitudo, habitus non remansit in me.

18. Et addidit, et tetigit me quasi visio hominis, B et confortavit me.

19. Et dixit mihi : Noli timere, vir desideriorum : pax tibi : viriliter age, et confortare. Cumque loqueretur ipse mecum, convulsi, et dixi : Loquatur Dominus meus, quia confortasti me.

20. Et dixit : Scisne, quare venerim ad te? et nunc revertar, ut præliet cum principe Persarum : et ego egrediebar, et princeps Græcorum veniebat.

21. Verumtamen annuntiabo tibi, quod constitutum est in scriptura veritatis : et non est unus adlærens mihi de his, nisi Michael princeps vester.

CAPUT XI.

1. Et factum est in anno primo Cyri, stabam ad C robur, et fortitudinem.

2. Et nunc annuntio tibi veritatem : ecce adhuc tres reges surgent in Perside, et quartus ditabitur divitiis magnis super omnes ; et cum invaluerit ipse divitiis, insurget super omnia regna Græcorum.

3. Et surget rex potens, et dominabitur dominatione multa, et faciet secundum voluntatem suam.

4. Et cum steterit regnum ejus, conteretur, et dividetur in quatuor ventos cæli, et non in novissima sua, neque secundum dominationem suam, qua dominatus est : quia exstirpabitur regnum ejus, et dabitur aliis præter istos.

5. Et confortabitur rex austri : et unus de principibus ejus prævalebit super eum, et dominabitur dominatione multa præter potestatem suam.

6. Et post annos illius commiscebuntur : filiaque regis austri ingredietur ad regem aquilonis facere fœdera cum eo, et non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen ejus, et tradetur ipsa, et qui adducebant eam, et adolescentula, et qui confortabat eam in temporibus.

7. Et surget de flore radicis ejus præparationis illius : et veniet ad virtutem, et ingredietur in propugnacula regis aquilonis : et faciet in eis, et obtinebit.

14. Καὶ ἦλθον συνετίσαι σε ὅσα ἀπαντήσεται τῷ λαῷ σου ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ὅτι ἰδοὺ ἡ ὄρασις εἰς ἡμέρας.

15. Καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου εἰς τὴν γῆν, καὶ κατενύγην.

16. Καὶ ἰδοὺ ὡς ὁμοίωσις υἱοῦ ἀνθρώπου ἤψατο τῶν χειλέων μου, καὶ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐλάλησα, καὶ εἶπον πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐναντίον μου · Κύριε, ἐν τῇ ὄρασει σου ἐστράφη τὰ ἐντός μου ἐν ἐμοί, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔχω ἰσχύν.

17. Καὶ πῶς θυγήσεται ὁ παῖς σου, Κύριε, λαλῆσαι μετὰ τοῦ Κυρίου τούτου; καὶ ἐγὼ, ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ στήσεται ἐν ἐμοὶ ἰσχύς, καὶ πνοὴ οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοί.

18. Καὶ προσέθετο, καὶ ἤψατό μου ὡς ὄρασις ἀνθρώπου, καὶ ἐνίσχυσέ με.

19. Καὶ εἶπέν μοι · Μὴ φοβοῦ, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, εἰρήνη σοι ἀνδρίζου, καὶ ἰσχυε · καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, ἐνίσχυσά, καὶ εἶπον · Χαλεπὸν ὁ Κύριός μου, ὅτι ἐνίσχυσάς με.

20. Καὶ εἶπεν, εἰ οἶδας τί ἦλθον πρὸς σέ; καὶ νῦν ἐπιστρέψω τοῦ πολεμῆσαι μετὰ ἀρχόντος Περσῶν · καὶ ἐγὼ ἐξεπορευόμην, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν Ἑλλήνων ἤρχετο.

21. Ἄλλ' ἡ ἀναγγελῶ σοὶ τὸ τεταγμένον ἐν γραφῇ ἀληθείας, καὶ οὐκ ἔστιν εἰς ἀνεχόμενος μετ' ἐμοῦ περὶ τούτων, ἀλλ' ἡ Μιχαὴλ ὁ ἀρχὼν ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

1. Καὶ ἐγένετο ἐν ἔτει πρώτῳ Κύρου, ἔστιν εἰς κράτος καὶ ἰσχύν.

2. Καὶ νῦν ἀναγγέλλω σοὶ ἀλήθειαν · ἰδοὺ ἔτι τρεῖς βασιλεῖς ἀναστήσονται ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ὁ τέταρτος πλουτήσεται πλοῦτον μέγαν παρὰ πάντας, καὶ μετὰ τὸ κρατῆσαι αὐτὸν τοῦ πλοῦτου, ἐπαναστήσεται πάσαις ταῖς βασιλείαις τῶν Ἑλλήνων.

3. Καὶ ἀναστήσεται βασιλεὺς δυνατὸς, καὶ κυριεύσει κυρείας πολλῆς, καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ.

4. Καὶ ὡς ἂν σπῆ ἡ βασιλεία αὐτοῦ συντριβήσεται, καὶ δαιρεθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ, οὐδὲ κατὰ τὴν κυρείαν αὐτοῦ, ἣν ἐκυριεύσεν, ὅτι ἐκτιλήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ, καὶ δοθήσεται ἐτέροις ἐκτὸς τούτων.

5. Καὶ ἐνίσχυσει ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου, καὶ εἰς ἀπὸ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ ἐνίσχυσει ἐπ' αὐτὸν, καὶ κυριεύσει κυρείας πολλῆς ἐκτὸς ἐξουσίας αὐτοῦ.

6. Καὶ μετὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ συμμιγήσονται · καὶ ἡ θυγάτηρ βασιλέως τοῦ νότου εἰσελεύσεται πρὸς βασιλέα τοῦ βορρᾶ ποιῆσαι συνθήκας μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατήσεται ἰσχύος βραχίονος, καὶ οὐ στήσεται τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ παραδοθήσεται αὐτῇ, καὶ οἱ φέροντες αὐτὴν, καὶ νεανίς, καὶ ὁ κατισχύων αὐτὴν ἐν τοῖς καιροῖς.

7. Καὶ ἀναστήσεται ἐκ τοῦ ἄνθους τῆς ῥίζης αὐτῆς τῆς ἐτοιμασίας αὐτοῦ, καὶ ἤξει πρὸς τὴν δύναμιν, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὑποστηρίγματα τοῦ βασιλέως τοῦ βορρᾶ, καὶ ποιήσει ἐν αὐτοῖς, καὶ κατισχύσει.

8. Καὶ γε τοὺς θεοὺς αὐτῶν μετὰ τῶν χωνευτῶν αὐτῶν, πᾶν σκεῦος ἐπιθυμητῶν αὐτῶν, ἀργυρίου, καὶ χρυσοῦ, μετὰ ἀλχηλωσίας εἰσίοσι: εἰς Αἴγυπτον, καὶ αὐτὸς στήσεται ὑπὲρ βασιλείῳ τοῦ βορρᾶ.

9. Καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλείῳ τοῦ νότου, καὶ ἀναστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

10. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνάξουσιν ὄχλον δυνάμειν πολλῶν, καὶ συνάξουσι, καὶ εἰσελεύσεται ἐρχόμενος, καὶ κατακλύζων, καὶ παρελεύσεται, καὶ καθιέται, καὶ οὐ πλεκήσεται ἕως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

11. Καὶ ἀγριωθήσεται βασιλεὺς τοῦ νότου, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ βασιλείῳ τοῦ βορρᾶ, καὶ στήσει ὄχλον πολλόν, καὶ παραδοθήσεται ὁ ὄχλος ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

12. Καὶ λήψεται τὸν ὄχλον, καὶ ὑψωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ καταβαλεῖ μυριάδας, καλοὺς ἀντι-ισχύοι.

13. Καὶ ἐπιστρέψει ὁ βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ, καὶ ἄξει ὄχλον πολλόν ὑπὲρ τὸν πρότερον· καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ἐπελεύσεται εἰσὸς ἐν δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ἐν ὑπάρξει πολλῇ.

14. Καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις πολλοὶ ἐπαναστήσονται ἐπὶ βασιλείᾳ τοῦ νότου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν λοιμῶν τοῦ λαοῦ σου ἐπαρθήσονται, τοῦ στήσαι δρασιν, καὶ ἀσθενήσουσι.

15. Καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ, καὶ ἐκχεῖ πρόσχωμα, καὶ συλλήψεται πόλεις ὄχυράς, καὶ βραχίονες βασιλείῳ τοῦ νότου στήσονται, καὶ ἀναστήσονται οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ἰσχύς τοῦ στήναι.

16. Καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἐστὼς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ στήσεται ἐν τῇ γῆ τοῦ Σαβίρ, καὶ συντελεσθήσεται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

17. Καὶ τάξει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, εἰσελθεῖν ἐν ἰσχύϊ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ εὐθέα πάντα μετ' αὐτοῦ ποιήσει· καὶ θυγατέρα τῶν γυναικῶν δώσει αὐτῷ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ μὴ παραμείνη, καὶ οὐκ αὐτῷ ἔσται.

18. Καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὰς νῆσους, καὶ συλλήψεται πολλὰς, καὶ κατακαύσει ἀρχοντας ὀνειδισμοῦ αὐτῶν, πλὴν ὁ ὀνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ.

19. Καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσχὴν τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ ἀσθενήσει, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐχ εὐρεθήσεται.

20. Καὶ ἀναστήσεται ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ φύλλον βασιλείας ἐπὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ, παραδιδάζων, καὶ πρᾶσσον δόξαν βασιλείας.

21. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συντριβήσεται, καὶ οὐκ ἐν προσώποις, οὐδὲ ἐν πολέμοις, καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ· ἐξουδενώθη, καὶ οὐκ ἐδόθη ἐπ' αὐτὸν δόξα βασιλείας, καὶ ἤξει ἐν εὐθηνίᾳ, καὶ κατισχύσει βασιλείας ἐν ὀλισθημασί.

22. Καὶ βραχίονες τοῦ κατακλύζοντος κατακλυσθήσονται ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ συντριβήσονται, καὶ γε τρυόμενος διαθήκης.

8. Etiam deos eorum cum fusilibus eorum omnes vas desiderabile eorum argenti, et auri cum captivitate asportabit in Ægyptum: et ipse stabit super regem aquilonis.

9. Et intrabit in regnum regis austri, et revertetur in terram suam.

10. Et filii ejus congregabunt turbam exercituum multorum, et conjungent et ingredietur veniens, et inundans, et pertransibit, et sedebit, et non congregietur usque ad fortitudinem ejus.

11. Et rex austri efferabitur, et egredietur, et pugnabit cum rege aquilonis, et faciet stare turbam multam, et tradetur turba in manu ejus.

12. Et capiet multitudinem, et exaltabitur cor ejus, et dejiciet myriades, et non prævalebit.

13. Et convertetur rex aquilonis, et adducet turbam multam super priorem: et in fine dierum ingredietur vias in virtute magna, et in apparatu nullo.

14. Et in temporibus illis multi consurgent super regem austri: et filii pestilentium populi tui extollentur, ut statuam visionem, et infirmabuntur.

15. Et ingredietur rex aquilonis, et effundet aggerem, et capiet civitates munitas, et brachia regis austri stabunt, et consurgent electi ejus, et non erit fortitudo ad standum.

16. Et faciet ingrediens adversus eum secundum voluntatem suam, et non est, qui stet contra faciem ejus: et stabit in terra Sabir, et consumetur in manu ejus.

17. Et ponet faciem suam, ut ingrediat in fortitudine totius regni ejus, et recta omnia cum eo faciet: et filiam seminarum dabit ei, ut perdat illam: et non permanebit, et non erit ei.

18. Et convertet faciem suam ad insulas, et capiet multas: et consumet principes opprobrii sui, verumtamen opprobrium ejus convertetur ei.

19. Et convertet faciem suam ad fortitudinem terræ suæ, et infirmabitur, et cadet, et non invenietur.

20. Et surget de radice ejus germen regni ad præparationem ipsius transferens, et faciens gloriam regni.

21. Et in diebus illis conteretur, et non in personis, neque in bello: et stabit super præparationem ejus: contemptus fuit, et non data est super eum gloria regni, et venit in tranquillitate, et obtinebit regnum in lubricitatibus.

22. Et brachia inundantis inundabuntur a facie ejus, et conterentur: et dux testamenti.

23. Et ex comissionibus adversus eum faciet dolum, et ascendet, et prævalebit in eum in modica gente.

24. Et in prosperitatem, et in plures regiones veniet : et faciet quæ non fecerunt patres ejus, et patres patrum ejus ; direptionem, et spolia, et substantiam eis dissipabit, et super Ægyptum cogitabit cogitationes suas, et usque ad tempus.

25. Et excitabitur fortitudo ejus, et cor ejus super regem austri in virtute magna : et rex austri conjunget prælium cum eo in virtute magna, et forti nimis, et non stabit, quia cogitabant super eum cogitationes.

26. Et comedent necessaria ejus, conterent eum, et virtutes ejus inundabit : et cadent interfecti multi.

27. Et utrique reges, corda eorum ad malitiam, et ad mensam unam mendacia loquentur, et non proficiet : quia adhuc finis in tempus.

28. Et revertetur in terram suam in substantia multa : et cor ejus super testamentum sanctum, et faciet, et revertetur in terram suam.

29. Ad tempus revertetur, et veniet ad austrum : et non erit sicut prima, et sicut novissima.

30. Et ingredientur ad illum egredientes, et equitatus, et humiliabitur, et revertetur, et indignabitur super testamentum sanctum, et faciet, et revertetur, et intelliget super eos, qui reliquerunt testamentum sanctum.

31. Et brachia ex his stabunt, et polluent sanctificationem fortitudinis, et transferent jure sacrificiorum, et dabunt in abominationem desolatam.

32. Et eos, qui impie agunt in testamentum, adducent in lubricitates : et populus cognoscens Deum suum obtinebit, et faciet.

33. Et intelligentes de populo intelligent in multa : et infirmabuntur in gladio, et in flamma, et in captivitate, et in rapina dierum.

34. Cumque infirmati fuerint ipsi adjuvabuntur adjumento parvulo : et applicabuntur eis multi in lubricitatibus.

35. Et de intelligentibus infirmabuntur ad conflandum in eis, et dealbandum usque ad temporis terminum, quia adhuc in tempus.

36. Et faciet juxta voluntatem suam rex, et elevabitur, et magnificabitur adversus omnem deum, et adversus Deum deorum, et loquetur superba, et dirigetur, donec compleatur ira : in consummationem enim, et festinationem sit.

37. Et super omnes deos patrum suorum intelliget, et concupiscentiam seminarum, et super omnem deum non intelliget : quia super omnes magnificabitur.

38. Et deum Mazoim in loco suo glorificabit, et deum, quem ignoraverunt patres ejus, glorificabit in argento, et auro, et lapide pretioso, et in concupiscentiis.

39. Et faciet in munitionibus confugiorum cum

23. Καὶ ἀπὸ τῶν συμμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον, καὶ ἀναθήσεται, καὶ ὑπερισχύσει αὐτοῦ ἐν ὀλίγῳ ἔθνει.

24. Καὶ ἐν εὐθηνίᾳ, καὶ ἐν πλείοσι χώραις ἤξει, καὶ ποιήσει ἃ οὐκ ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ οἱ πατέρες τῶν πατέρων αὐτοῦ· προνομίην καὶ σκῦλα καὶ ὑπαρξίν αὐτοῖς διασκορπιεῖ, καὶ ἐπ' Αἰγυπτῶν λογίζεται λογισμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἕως καιροῦ.

25. Καὶ ἐξεγερθήσεται ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ βασιλεῖα τοῦ νότου ἐν δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου συνάξει πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἐν δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ἰσχυρὰ σφόδρα, καὶ οὐ στήσεται, ὅτι λογιούνται ἐπ' αὐτὸν λογισμοῦς.

26. Καὶ φάγονται τὰ δέοντα αὐτοῦ, συντρίψουσιν αὐτὸν, καὶ δυνάμεις αὐτοῦ κατακλύσει, καὶ πεσοῦνται τραυματαῖα πολλοί.

27. Καὶ ἀμφοτέροι οἱ βασιλεῖς, αἱ καρδίαι αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν, καὶ ἐπὶ τραπέζῃ μιᾶ ψευδῆ λαλήσουσι, καὶ οὐ κατευθυνεῖ, ὅτι ἔτι πέρας εἰς καιρὸν.

28. Καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ ἐν ὑπάρξει πολλῇ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ διαθήκην ἁγίαν, καὶ ποιήσει, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

29. Εἰς τὸν καιρὸν ἐπιστρέψει, καὶ ἤξει ἐν τῷ νότῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη, καὶ ὡς ἡ ἐσχάτη.

30. Καὶ εἰσελεύσονται ἐν αὐτῷ οἱ ἐκπορευόμενοι, καὶ ἴπποι, καὶ ταπεινωθήσεται, καὶ ἐπιστρέψει, καὶ ὀργισθήσεται ἐπὶ διαθήκην ἁγίαν, καὶ ποιήσει, καὶ ἐπιστρέψει, καὶ συνήσει ἐπὶ τοὺς καταλιπόντας διαθήκην ἁγίαν.

31. Καὶ βραχίονες ἐξ αὐτῶν στήσονται, καὶ βεβηλώσουσι τὸ ἅγιον τῆς δυναστείας, καὶ μεταστῆσουσι τὸν ἐνδεδειγμένον, καὶ δώσουσιν εἰς τὸ βδέλυγμα ἠφανισμένον.

32. Καὶ τοὺς ἀνομοῦντας διαθήκην ἀπέξουσιν ἐν ὀλισθήμασι· καὶ λαὸς γινώσκωντες Θεὸν αὐτοῦ κατασχύσουσιν, καὶ ποιήσουσι.

33. Καὶ οἱ συνετοὶ τοῦ λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλὰ, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν φλογί, καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν.

34. Καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοὺς βοηθηθήσονται βοήθειαν μικρὰν, καὶ προστεθήσονται πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλισθήμασι.

35. Καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ἀσθενήσουσι, τοῦ πυρῶσαι ἐν αὐτοῖς, καὶ τοῦ ἐκλευκάναι ἕως καιροῦ πάρας, διότι ἔτι εἰς καιρὸν.

36. Καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ μεγαλυνοθήσεται ἐπὶ πάντα θεὸν, καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν τῶν θεῶν, καὶ λαλήσει ὑπερογκᾶ, καὶ κατευθυνεῖ μέχρι τοῦ συντελεσθῆναι τὴν ὀργὴν, εἰς γὰρ συντέλειαν καὶ σπουδὴν γίνεται.

37. Καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ συνήσει, καὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πάντα θεὸν οὐ συνήσει, ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνοθήσεται.

38. Καὶ θεὸν Μεζωεὶμ ἐπὶ τόπου αὐτοῦ δοξάσει, καὶ θεὸν, ὃν οὐκ ἔγνωσαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, δοξάσει ἐν ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ, καὶ λίθῳ τιμίῳ, καὶ ἐπιθυμήμασιν.

39. Καὶ ποιήσει ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν καταφυ-

ἄλλοτριου, ὃν οὐκ ἐγνώρισε, καὶ πλη-
θύνει δόξαν, καὶ ὑποτάξει αὐτοῖς πολλοὺς, καὶ γῆν
διελεῖ ἐν δώροις.

40. Καὶ ἐν καιροῦ πέρατι συνθήκας θήσεται μετὰ
τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτὸν
βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ ἐν ἄρμασι, καὶ ἐν ἵππευσι, καὶ
ἐν ναυσὶ πολλαῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν ἐν
ταῖς κατακλύσεσι, καὶ συντρίψει, καὶ παρελεύσεται.

41. Καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν τοῦ Σαβείμ, καὶ
πολλοὶ ἀσθενήσουσι, καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χει-
ρὸς αὐτοῦ, Ἐδὼμ, καὶ Μωᾶβ, καὶ ἀρχὴ υἱῶν Ἀμ-
μών.

42. Καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ
ἡ γῆ Αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν.

43. Καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυ-
σίου, καὶ τοῦ ἀργυρίου, καὶ ἐν πᾶσιν ἐπιθυμητοῖς
Αἰγύπτου, καὶ Λιβύων, καὶ Αἰθίοπων, καὶ ἐν τοῖς
ἐχυρώμασιν αὐτῶν.

44. Καὶ ἀκαεῖ, καὶ σπουδαὶ ταραξουσιν αὐτὸν ἐξ
ἀνατολῶν καὶ βορρᾶ· καὶ ἤξει ἐν θυμῷ πολλῶ τοῦ
ἀφανίσει, καὶ τοῦ ἀναθεματίσαι πολλοὺς.

45. Καὶ πῆξει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν Ἀπαδανῷ,
ἀνάμεσον τῶν θαλασσῶν, εἰς ὄρος Σαβείν ἁγίου, καὶ
ἤξει ἔως μέρους αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ρυόμενος αὐ-
τόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

1. Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ ὁ
ἄρχων ὁ μέγας, ὁ ἐπρεστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ
λαοῦ σου· καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως, θλίψις ὅσα οὐ
γέγονεν ἀφ' οὗ γεγένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔως
τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθή-
σεται ὁ λαὸς σου πᾶς ὁ εὐρεθείς γεγραμμένος ἐν τῇ
βίβλῳ.

2. Καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χύματι
ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι
εἰς ὄνειδισμόν, καὶ εἰς αἰσχύνην αἰώνιον.

3. Καὶ οἱ συνιέντες ἐκλάμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης
τοῦ στερεώματος, καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν
ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τοὺς αἰῶνας.

4. Καὶ σὺ, Δανιὴλ, ἔμψρασον τοὺς λόγους, καὶ σφρά-
γισαι τὸ βιβλίον ἔως καιροῦ συντελείας, καὶ διδα-
χθῶσι πολλοὶ, καὶ πληθυνθή ἡ γνῶσις.

5. Καὶ εἶδον ἐγὼ Δανιὴλ, καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἰ-
στήκεισαν, εἰς ἐντεῦθεν τοῦ χεῖλους τοῦ ποταμοῦ, καὶ
εἰς ἐντεῦθεν.

6. Καὶ εἶπον τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὸ βαδδίν,
ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ· Ἔως πότε τὸ
πέρας ὧν εἴρηκας τῶν θαυμασίων, καὶ ὁ καθαρισμὸς
τούτων;

7. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδεδυμένου τὸ
βαδδίν, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ
ὕψωσε τὴν δεξιάν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀριστεράν αὐτοῦ
εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσε τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα,
ὅτι εἰς καιρὸν, καὶ καιροὺς, καὶ ἤμισον καιροῦ ἐν τῷ
συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν χειρὸς λαοῦ ἡγιασμέ-
νου, γινώσκονται ἅγιον, καὶ συντελεσθήσονται ἅπαντα
ταῦτα.

8. Καὶ ἐγὼ ἤκουσα, καὶ συνῆκα, καὶ εἶπον· Κύ-
ριε, τί τὰ ἔργατα τούτων;

deo alieno, quem non cognovit, et multiplicabit
gloriam, et subiciet ipsis multos, et terram dividet
in donis.

40. Et in temporis fine foedera faciet cum rege
austri, et congregabitur super eum rex aquilonis
in curribus, et in equitibus, et in navibus multis,
et ingreditur in terram in inundationibus, et con-
teret et pertransibit.

41. Et ingreditur in terram Sabim, et multi in-
firmabuntur, et hi salvabuntur de manu ejus,
Edom, et Moab, et principium filiorum Ammon.

42. Et extendet manum suam super terram, et
terra Ægypti non erit in salutem.

43. Et dominabitur in reconditis auri, et argenti,
et in omnibus desiderabilibus Ægypti, et Libum,
et Æthiopum, et in munitionibus eorum.

44. Et rumores, et festinationes turbabunt eum
ab oriente, et aquilone, et veniet in furore multo
ad disperdendum, et interficiendum multos.

45. Et figet tabernaculum suum in Apadano in
medio marium in monte Sabin sancto, et veniet
usque ad partem ejus: et non est, qui eruat eum.

CAPUT XII.

1. Et in tempore illo consurget Michael princeps
magnus, qui stat pro filiis populi sui: et erit tem-
pus tribulationis, tribulatio qualis non fuit, ex quo
facta est gens in terra, et usque ad tempus illud.
Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis,
qui inventus fuerit scriptus in libro.

2. Et multi de his, qui dormiunt in terræ pul-
vere, evigilabunt: alii in vitam æternam, et alii in
opprobrium, et in confusionem æternam.

3. Et intelligentes fulgebunt sicut splendor fir-
mamenti, et de justis plurimis quasi stellæ in sæ-
cula.

4. Tu autem, Daniel, claude sermones, et signa
librum usque ad tempus consummationis, et doce-
antur multi, et multiplicetur scientia.

5. Et vidi ego Daniel, et ecce duo alii stabant
unus hinc super labium fluminis, et alius inde.

6. Et dixi viro, qui indutus erat baddin, qui sta-
bat super aquam fluminis: Usquequo finis eorum
quæ dixisti mirabilem, et expiatio istorum?

7. Et audiui virum, qui indutus erat baddin,
qui stabat super aquam fluminis, et elevavit dexte-
ram, et sinistram suam in cælum, et juravit vi-
venti in æternum, quia in tempus, et tempora, et
dimidium temporis, cum consummata fuerit dis-
persio manus populi sanctificati, cognoscent san-
ctum, et consummabuntur omnia hæc.

8. Et ego audiui, et intellexi, et dixi: Domine,
quid novissima horum?

9. Et dixit: Hucusque Daniel, quia clausi, signati que sunt sermones usque ad temporis finem.

10. Donec eligantur, et dealbentur, et per ignem probentur multi, et impie agent impii, neque intelligent omnes impii, et docti intelligent.

11. Et a tempore mutationis jugis sacrificii, et cum data fuerit abominatio desolationis, dies mille ducenti nonaginta.

12. Beatus qui exspectat, et pervenit ad dies mille trecentos triginta quinque.

13. Tu autem, vade, et quiesce: adhuc enim dies in completionem consummationis, et requiesces, et resurges in sorte tua in consummatione dierum. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum ejus. Et erat Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos ejus.

CAPUT XIII.

1. Et erat vir habitans in Babylone, et nomen ei Joakim.

2. Et accepit uxorem, cui nomen Susanna filia Chelciae, pulchra nimis, et timens Dominum.

3. Et parentes ejus justi, et erudierunt filiam suam juxta legem Mosi.

4. Erat autem Joakim dives valde, et erat ei pomarium vicinum domui suae, et apud ipsum congregabantur Judaei, eo quod esset ipse honoratior omnibus.

5. Et designati sunt duo senes de populo iudices in anno illo: de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum.

6. Isti frequentabant domum Joakim, et veniebant ad eos omnes, qui habebant iudicia.

7. Et factum est, quando populus recedebat per meridiem, ingrediebatur Susanna, et deambulabat in pomario viri sui.

8. Et videbant eam senes quotidie ingredientem, et deambulantem, et exarserunt in concupiscentiam ejus.

9. Et everterunt sensum suum, et declinaverunt oculos suos, ne aspicerent in caelum, neque meminissent iudiciorum iustorum.

10. Erant ergo ambo vulnerati amore ejus, nec indicaverunt sibi invicem dolorem suum.

11. Erubescabant enim indicare concupiscentiam suam, quia volebant concubere cum ea.

12. Et observabant quotidie sollicitè videre eam: et dixerunt alter ad alterum:

13. Eamus domum, quia prandii est hora: et egressi recesserunt a se mutuo.

14. Cumque revertissent, venerunt in unum: et sciscitantes ad invicem, quænam esset causa, confessi sunt inter se concupiscentiam suam: et tunc in commune statuerunt tempus, quando eam possent invenire solam.

15. Et factum est cum observarent ipsi diem

9. Καὶ εἶπεν· Δεῦρο Δανιήλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι· καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρατος.

10. Ἔως ἐκλεγῶσι, καὶ ἐκλευκανθῶσι, καὶ ἐκπωρωθῶσι πολλοί· καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι, καὶ οὐδὲ συνήσουσι πάντες ἀσεβεῖς, καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσι.

11. Καὶ ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελχισμοῦ, καὶ τοῦ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως, ἡμέραι χίλιαι διακόσαιοι ἐνεφήχοντα.

12. Μακάριος ὁ ὑπομένων, καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χίλιας τριακοσίας τριακονταπέντε.

13. Καὶ σὺ δεῦρο, καὶ ἀναπαύου· ἔτι γὰρ ἡμέραι εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας, καὶ ἀναπαύση, καὶ ἀναστήση εἰς τὸν κληρὸν σου εἰς συντέλειαν ἡμερῶν. Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ· καὶ παρέλαβε Κύρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἦν Δανιήλ συμδιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἐνδοξος ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΓ.

1. Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωακείμ.

2. Καὶ ἔλαβε γυναῖκα, ἣ ὄνομα Σουσάννα, θυγάτηρ Χελκίου, καλὴ σφόδρα, καὶ φοβουμένη τὸν Κύριον.

3. Καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδασκαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωσῆ.

4. Καὶ ἦν Ἰωακείμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ παράδεισος γεινῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πρὸς αὐτὸν συνήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων.

5. Καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ Δεσπότης ὅτι ἐξῆλθεν ἄνομια ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἱ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν.

6. Οὗτοι προσεκατέρουν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακείμ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι.

7. Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μετὸν ἡμέρας, εἰσπορευέμενος Σουσάννα, καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

8. Καὶ θεώρουν αὐτὴν οἱ πρεσβύτεροι καθ' ἡμέραν εἰσπορευομένην, καὶ περιπατοῦσαν, καὶ ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς.

9. Καὶ διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν, καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, μὴδὲ μνημονεῦειν κριμάτων δικαίων.

10. Καὶ ἦσαν ἀμφοτέροι κατανενοημένοι περὶ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἀπήγγειλαν ἀλλήλοις τὴν ὁδύνην αὐτῶν.

11. Ὅτι ἠσχύνοντο ἀπαγγεῖλαι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέσθαι αὐτῇ.

12. Καὶ παρετήρουν καθ' ἡμέραν φιλοτίμως τοῦ ὄρῃν αὐτὴν· καὶ εἶπον ἕτερος τῷ ἑτέρῳ·

13. Πορευθῶμεν εἰς οἶκον, ὅτι ἀρίστου ἐστὶν ὥρα· καὶ ἐξεληθόντες διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων.

14. Καὶ ἀνακάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἀνετάζοντες ἀλλήλους, τίς ἢ αἰτία, ὡμολόγησαν ἀλλήλοις τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν· καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο καιρὸν, ὅτε αὐτὴν θυνήσονται εὐρεῖν μόνην.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέραν

εἶθετον, καθὼς χθὲς, καὶ τρίτην ἡμέραν, εἰσηλθὲ ἄ ποτε ἡ Σουσάννα μετὰ δύο μόνων κορασιῶν, καὶ ἐπεθύμησε λούσασθαι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν.

16. Καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς ἐκεῖ, πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι κεκρυμμένοι, καὶ παρατηροῦντες αὐτήν.

17. Καὶ εἶπεν τοῖς κορασίοις· Ἐνέγκατε δὴ μοι ἔλαιον, καὶ σμήγμα, καὶ τὰς θύρας τοῦ παραδείσου κλείσατε, ὅπως λούσωμαι.

18. Καὶ ἐποίησαν καθὼς καὶ εἶπεν, καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἐξῆλθον κατὰ τὰς πλαγίους θύρας, ἐνιγκεῖν τὰ προστεταγμένα αὐταῖς, καὶ οὐκ εἶδον τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν ἐκκεκρυμμένοι.

19. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον τὰ κοράσια, καὶ ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβύτεροι, καὶ ἐπέδραμον αὐτῆ, καὶ εἶπον·

20. Ἴδὼν αἱ θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ σοῦ ἐσμεν· διὸ συγκατάθου ἡμῖν, καὶ γενοῦ μεθ' ἡμῶν.

21. Εἰ δὲ μὴ, καταμαρτυρησομένη σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ.

22. Καὶ ἀνεστέναζεν Σουσάννα, καὶ εἶπεν· Στενά μοι πάντοθεν· ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός μοι ἐστίν· ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν.

23. Αἰρετιώτερόν μοι ἐστὶ μὴ πράξασαν ἐμπεισῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον Κυρίου.

24. Καὶ ἀνεβόησε Σουσάννα φωνῇ μεγάλῃ· ἀνέβησαν δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβύται κατέναντι αὐτῆς.

25. Καὶ δραμῶν ὁ εἷς, ἤνοιξε τὰς θύρας τοῦ παραδείσου.

26. Ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυγὴν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οἱ οἰκέται τῆς κυρίας, εἰσεπήδησαν διὰ τῆς πλαγίας θύρας ἰδεῖν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῆ.

27. Ἦνικα δὲ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι τοὺς λόγους αὐτῶν, κατησχύνθησαν οἱ δοῦλοι· σφόδρα, ὅτι οὐδὲ πώποτε ἐβρέθη λόγος τοιοῦτος περὶ Σουσάννας.

28. Καὶ ἐγένετο τῆ ἐπαύριον συνῆλθον ὁ λαὸς πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς Σουσάννας τὸν Ἰωακείμ, καὶ ἦλθον οἱ δύο πρεσβύτεροι πλήρεις τῆς ἀνόμου αὐτῶν ἐννοίας κατὰ Σουσάννας, τοῦ θανατῶσαι αὐτήν.

29. Καὶ εἶπαν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, ἀποστείλατε ἐπὶ Σουσάνναν τὴν θυγατέρα Χελκίου, ἥτις ἐστὶ γυνὴ Ἰωακείμ. Οἱ δὲ ἀπέστειλαν.

30. Καὶ ἦλθον αὐτῆ, καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτῆς.

31. Ἡ δὲ Σουσάννα ἦν τρυφερά σφόδρα, καὶ καλὴ τῷ εἶδει.

32. Οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀποκαλύψαι αὐτήν, ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπλησθῶσι τοῦ κάλλους αὐτῆς.

33. Ἐκλαῖον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ εἰδότες αὐτήν.

34. Ἀνιστάντες οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, ἔθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς.

aptum, sicut heri, et nudius tertius, ingressa est aliquando Susanna cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario : æstus quippe erat.

16. Et non erat ibi quisquam præter duos senes absconditos, et contemplantes eam.

17. Et dixit puellis : Afferte jam mihi oleum, et smegma, et ostia pomarii claudite, ut laver.

18. Et fecerunt sicuti etiam dixerat : et clausurunt ostia pomarii, et egressæ sunt per posticas fores, ut afferrent quæ mandata fuerant sibi : et non viderunt senes, quia erant absconditi.

19. Et factum est, posquam egressæ sunt puellæ, et surrexerunt duo senes, et accurrerunt ad eam, et dixerunt :

20. Ecce ostia pomarii clausa sunt, et nemo videt nos, et in concupiscentia tua sumus : quamobrem assentire nobis, et commiscere nobiscum.

21. Quod si nolueris, dicemus contra te testimonium, quod fuerit tecum juvenis, et ob hanc causam emiseris puellas a te.

22. Et ingemuit Susanna, et ait : Angustix sunt mihi undique : si enim hoc egero, mors mihi est ; nisi autem egero, non effugiam manus vestras.

23. Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.

24. Et exclamavit Susanna voce magna : exclamaverunt autem et duo senes adversus eam.

25. Et currens unus aperuit ostia pomarii.

26. Ut autem audierunt clamorem in pomario famuli dominæ, irruerunt per posticas fores, ut viderent quidnam accidisset ei.

27. Postquam autem senes dixerunt sermones suos, erubuerunt servi vehementer : quia nequam unquam dictus fuerat sermo huiusmodi de Susanna.

28. Et factum est die crastina, cum convenisset populus ad virum Susannæ Joakim, venerunt etiam duo senes pleni iniqua sua cogitatione adversus Susannam, ut morte afflicerent eam.

29. Et dixerunt coram populo : Mittite ad Susannam filiam Chelciæ, quæ est uxor Joakim. Illi vero miserunt.

30. Et venerunt ipsa, et parentes ejus, et filii ejus, et omnes cognati ejus.

31. Porro Susanna erat delicata nimis, et pulchra specie.

32. At iniqui jusserunt, ut discooperirent eam (erat enim cooperta), ut satiarentur decore ejus.

33. Flebant igitur sui, et omnes, qui noverant eam.

34. Consurgentes autem duo presbyteri in medio populi, posuerunt manus suas super caput ejus.

9. Et dixit : Hucusque Daniel, quia clausi, signati que sunt sermones usque ad temporis finem.

10. Donec eligantur, et dealbentur, et per ignem probentur multi, et impie agent impii, neque intelligent omnes impii, et docti intelligent.

11. Et a tempore mutationis jugis sacrificii, et cum data fuerit abominatio desolationis, dies mille ducenti nonaginta.

12. Beatus qui exspectat, et pervenit ad dies mille trecentos triginta quinque.

13. Tu autem, vade, et quiesce : adhuc enim dies in completionem consummationis, et requiesces, et resurges in sorte tua in consummatione dierum. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum ejus. Et erat Daniel convivium regis, et honoratus super omnes amicos ejus.

CAPUT XIII.

1. Et erat vir habitans in Babylone, et nomen ei Joakim.

2. Et accepit uxorem, cui nomen Susanna filia Chelciae, pulchra nimis, et timens Dominum.

3. Et parentes ejus justi, et erudierunt filiam suam juxta legem Mosi.

4. Erat autem Joakim dives valde, et erat ei pomarium vicinum domui suae, et apud ipsum congregabantur Judaei, eo quod esset ipse honoratior omnibus.

5. Et designati sunt duo senes de populo judices in anno illo : de quibus locutus est Dominus : Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus judicibus, qui videbantur regere populum.

6. Isti frequentabant domum Joakim, et veniebant ad eos omnes, qui habebant judicia.

7. Et factum est, quando populus recedebat per meridiem, ingrediebatur Susanna, et deambulabat in pomario viri sui.

8. Et videbant eam senes quotidie ingredientem, et deambulantem, et exarserunt in concupiscentiam ejus.

9. Et everterunt sensum suum, et declinaverunt oculos suos, ne aspicerent in caelum, neque meminissent judiciorum justorum.

10. Erant ergo ambo vulnerati amore ejus, nec indicaverunt sibi invicem dolorem suum.

11. Erubescabant enim indicare concupiscentiam suam, quia volebant concumbere cum ea.

12. Et observabant quotidie sollicitate videre eam : et dixerunt alter ad alterum :

13. Eamus domum, quia prandii est hora : et egressi recesserunt a se mutuo.

14. Cumque revertissent, venerunt in unum : et sciscitantes ad invicem, quoniam esset causa, confessi sunt inter se concupiscentiam suam : et tunc in commune statuerunt tempus, quando eam possent invenire solam.

15. Et factum est cum observarent ipsi diem

9. Καὶ εἶπεν· Δεῦρο Δανιήλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι· καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέραςτος.

10. Ἔως ἐκλεγῶσι, καὶ ἐκλευκανθῶσι, καὶ ἐκπυρωθῶσι πολλοί· καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι, καὶ οὐ συνήσουσι πάντες ἀσεβεῖς, καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσι.

11. Καὶ ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελειγμένου, καὶ τοῦ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως, ἡμέραι χίλιαι διακόσαι ἐνετήκοντα.

12. Μακάριος ὁ ὑπομένων, καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριακονταπέντε.

13. Καὶ σὺ δεῦρο, καὶ ἀναπαύου· ἔτι γὰρ ἡμέραι εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας, καὶ ἀναπαύτη, καὶ ἀναστήση εἰς τὸν κληρὸν σου εἰς συντέλειαν ἡμερῶν. Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ· καὶ παρέλαθε Κύρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἦν Δανιήλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἑνδοξος ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

1. Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωακείμ.

2. Καὶ ἔλαβε γυναῖκα, ἣ ὄνομα Σουσάννα, θυγάτηρ Χελκίου, καλὴ σφόδρα, καὶ φοβουμένη τὸν Κύριον.

3. Καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωσῆ.

4. Καὶ ἦν Ἰωακείμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ παραδεδίσιος γεινῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πρὸς αὐτὸν συνήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων.

5. Καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἑναυτῷ ἔτει, περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεοπότης ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν.

6. Οὗτοι προσεκαρτέρουν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακείμ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι.

7. Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον ἡμέρας, εἰσπορευέτο Σουσάννα, καὶ περιεπάτει ἐν τῇ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

8. Καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ πρεσβύτεροι καθ' ἡμέραν εἰσπορευομένην, καὶ περιπατοῦσαν, καὶ ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς.

9. Καὶ διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν, καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων δικαίων.

10. Καὶ ἦσαν ἀμόφτεροι κατανευγμένοι περὶ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἀπήγγειλαν ἀλλήλοις τὴν ὀδύνην αὐτῶν.

11. Ὅτι ἠσχύνοντο ἀπαγγεῖλαι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἠθελον συγγενέσθαι αὐτῇ.

12. Καὶ παρετήρουν καθ' ἡμέραν φιλοτίμως τοῦ ὄρῳ αὐτῆν· καὶ εἶπον ἕτερος τῷ ἑτέρῳ·

13. Πορευθῶμεν εἰς οἶκον, ὅτι ἀρίστου ἐστὶν ὄρα· καὶ ἐξελθόντες διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων.

14. Καὶ ἀνακάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἀνετάζοντες ἀλλήλους, τίς ἦ αἰτία, ὡμολόγησαν ἀλλήλοις τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν· καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο καιρὸν, ὅτε αὐτὴν δυνήσονται εὐρεῖν μόνην.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέραν

εἶθετον, καθὼς χθές, καὶ τρίτην ἡμέραν, εἰσῆλθέ A ποτε ἡ Σουσάννα μετὰ δύο μόνων κορασιῶν, καὶ ἐπεθύμησε λούσασθαι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν.

16. Καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς ἐκεῖ, πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι κεκρυμμένοι, καὶ παρατηροῦντες αὐτήν.

17. Καὶ εἶπεν τοῖς κορασίοις· Ἐνέγκατε δὴ μοι ἔλαιον, καὶ σμῆγμα, καὶ τὰς θύρας τοῦ παραδείσου κλείσατε, ὅπως λούσωμαι.

18. Καὶ ἐποίησαν καθὼς καὶ εἶπεν, καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἐξῆλθον κατὰ τὰς πλαγίους θύρας, ἐνεγκεῖν τὰ προστεταγμένα αὐταῖς, καὶ οὐκ εἶδον τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν ἐκκεκρυμμένοι.

19. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον τὰ κοράσια, καὶ ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβύτεροι, καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, B καὶ εἶπον·

20. Ἰδοὺ αἱ θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ σου ἐσμεν· διὸ συγκατάθου ἡμῖν, καὶ γενοῦ μεθ' ἡμῶν.

21. Εἰ δὲ μή, καταμαρτυρησόμεν σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ.

22. Καὶ ἀνεστέναν Σουσάννα, καὶ εἶπεν· Στενά μοι πάντοθεν· ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός μοι ἐστίν· ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν.

23. Αἰρετιώτερόν μοι ἐστι μὴ πράξασαν ἐμπροσθεν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον Κυρίου.

24. Καὶ ἀνεδόησε Σουσάννα φωνῇ μεγάλῃ· ἀνέδοῦσαν δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβύτεροι κατέναντι αὐτῆς. C

25. Καὶ δρᾶμῶν ὁ εἷς, ἤνοιξε τὰς θύρας τοῦ παραδείσου.

26. Ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυγὴν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οἱ οἰκέται τῆς κυρίας, εἰσεπήδησαν διὰ τῆς πλαγίας θύρας ἰδεῖν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῇ.

27. Ἦνίκα δὲ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι τοὺς λόγους αὐτῶν, κατησχύνθησαν οἱ δούλοι· σφόδρα, ὅτι οὐδὲ πώποτε ἐβρέθη λόγος τοιοῦτος περὶ Σουσάννας.

28. Καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον συνῆλθον ὁ λαὸς πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς Σουσάννας τὸν Ἰωακείμ, καὶ ἦλθον οἱ δύο πρεσβύτεροι πληρεῖς τῆς ἀνόμου αὐτῶν ἐννοίας κατὰ Σουσάννας, τοῦ θανατῶσαι αὐτήν.

29. Καὶ εἶπαν ἐμπροσθεν τοῦ λαοῦ, ἀποστείλατε D ἐπὶ Σουσάνναν τὴν θυγατέρα Χελκίου, ἧτις ἐστὶ γυνὴ Ἰωακείμ. Οἱ δὲ ἀπέστειλαν.

30. Καὶ ἦλθον αὐτῇ, καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτῆς.

31. Ἡ δὲ Σουσάννα ἦν τρυφερὰ σφόδρα, καὶ καλὴ τῷ εἶδει.

32. Οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀποκαλύψαι αὐτήν, ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπλησθῶσι τοῦ κίλλου αὐτῆς.

33. Ἐκλαῖον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ εἰδότες αὐτήν.

34. Καὶ ἀνστάντες οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, ἔθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς.

aptum, sicut heri, et nudius tertius, ingressa est aliquando Susanna cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario : æstus quippe erat.

16. Et non erat ibi quisquam præter duos senes absconditos, et contemplantes eam.

17. Et dixit puellis : Afferre jam mihi oleum, et smegma, et ostia pomarii claudite, ut laver.

18. Et fecerunt sicuti etiam dixerat : et clausurunt ostia pomarii, et egressæ sunt per posticas fores, ut afferrent quæ mandata fuerant sibi : et non viderunt senes, quia erant absconditi.

19. Et factum est, posquam egressæ sunt puellæ, et surrexerunt duo senes, et accurrerunt ad eam, et dixerunt :

20. Ecce ostia pomarii clausa sunt, et nemo videt nos, et in concupiscentia tua sumus : quamobrem assentire nobis, et commiscere nobiscum.

21. Quod si nolueris, dicemus contra te testimonium, quod fuerit tecum juvenis, et ob hanc causam emeris puellas a te.

22. Et ingemuit Susanna, et ait : Angustia sunt mihi undique : si enim hoc egero, mors mihi est ; nisi autem egero, non effugiam manus vestras.

23. Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.

24. Et exclamavit Susanna voce magna : exclamaverunt autem et duo senes adversus eam.

25. Et currens unus aperuit ostia pomarii.

26. Ut autem audierunt clamorem in pomario famuli dominiæ, irruerunt per posticas fores, ut viderent quidnam accitisset ei.

27. Postquam autem senes dixerunt sermones suos, erubuerunt servi vehementer : quia nequam unquam dictus fuerat sermo huiusmodi de Susanna.

28. Et factum est die crastina, cum convenisset populus ad virum Susannæ Joakim, venerunt etiam duo senes pleni iniqua sua cogitatione adversus Susannam, ut morte afficerent eam.

29. Et dixerunt coram populo : Mittite ad Susannam filiam Chelciæ, quæ est uxor Joakim. Illi vero miserunt.

30. Et venerunt ipsa, et parentes ejus, et filii ejus, et omnes cognati ejus.

31. Porro Susanna erat delicata nimis, et pulchra specie.

32. At iniqui jusserunt, ut discooperirent eam (erat enim cooperta), ut satiarentur decore ejus.

33. Flebant igitur sui, et omnes, qui noverant eam.

34. Consurgentes autem duo presbyteri in medio populi, posuerunt manus suas super caput ejus.

35. Quæ vero fens suscepit in colum : eratenim A cor ejus fiduciam habens in Domino.

36. Et dixerunt presbyteri : Deambulantibus nobis in pomario solis, ingressa est ista cum duabus puellis, et clausit ostia pomarii, et dimisit puellas.

37. Venitque ad eam adolescens, qui erat absconditus, et concubuit cum ea.

38. Porro nos cum essemus in angulo pomarii, videntes iniquitatem, currimus ad eos, et noscentes eos commiseri :

39. Illum quidem nequivimus comprehendere, quia fortior ipse nobis erat, et apertis ostiis exsilivit.

40. Hanc autem cum apprehendissemus, interrogavimus quisnam esset adolescens, et noluit indicare nobis : hæc testamur.

41. Et credidit eis multitudo, ut presbyteris populi, et iudicibus, et condemnaverunt eam ad mortem.

42. Exclamavit autem voce magna Susanna, et dixit : Deus æternæ, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam ipsa flerent.

43. Tu scis, quoniam falsum contra me tulerunt testimonium : et ecce morior, cum nihil eorum fecerim, de quibus isti testimonium dixerunt adversus me.

44. Et exaudivit Dominus vocem ejus

45. Cumque duceretur ipsa, ut periret, suscitavit Deus Spiritum sanctum pueri junioris, cujus C nomen Daniel.

46. Et exclamavit voce magna : Mundus ego sum a sanguine hujus.

47. Conversus est autem populus omnis ad eum, et dixerunt : Quis est sermo iste, quem tu locutus es ?

48. Qui vero cum staret in medio eorum ait : Sic fatui filii Israel, non judicantes, neque quod manifestum est cognoscentes, condemnatis filiam Israel ?

49. Revertimini igitur ad iudicium ; falsum enim testimonium isti locuti sunt adversus eam.

50. Et reversus est populus cum festinatione, et dixerunt ei presbyteri : Veni, et sede in medio nostrum, et indica nobis, quia tibi dedit Deus honorem senectutis.

51. Et dixit ad eos Daniel : Separate eos procul ab invicem, et dijudicabo eos.

52. Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum de eis, et dixit ad eum : Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ faciebas prius,

53. Judicans iudicia injusta, et innocentes quidem condemnans, dimittens autem reos, dicente Domino : Innocentem, et justum non interficies.

54. Nunc ergo hanc si vidisti, dic sub qua arbore vidisti eos colloquentes invicem. Qui dixit : Sub schino.

55. Dixit autem Daniel : Recte mentitus es in

35. Ἡ δὲ κλαιούσα ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτῆς πεποιοῦσα ἐπὶ τὸν Κύριον.

36. Εἶπον δὲ οἱ πρεσβύτεροι· Περιπατούντων ἡμῶν ἐν τῷ παραδείσῳ μόνων, εἰσῆλθεν αὐτῇ μετὰ δύο παιδισκῶν, καὶ ἀπέκλειτε τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἀπέλυσε τὰς παιδίσκας.

37. Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν νεανίσκος, ὃς ἦν κρυμμένος, καὶ ἀνέπεσε μετ' αὐτῆς.

38. Ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ παραδείσου, ἰδόντες τὴν ἀνομίαν, ἐδράμομεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἰδόντες συγγινομένους αὐτοὺς,

39. Ἐκείνου μὲν οὐκ ἤδυνήθημεν ἐγκρατεῖς γενέσθαι, διὰ τὸ ἰσχυεῖν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς, καὶ ἀνοίξαντα τὰς θύρας ἐκπετηδηκέναι.

40. Ταύτης δὲ ἐπιλαθόμενοι, ἐπηρωτῶμεν, τίς ἦν ὁ νεανίσκος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν ταῦτα μαρτυροῦμεν.

41. Καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ κριταῖς, καὶ κατέκρινον αὐτὴν ἀποθανεῖν.

42. Ἀνεβόησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ Σουσάννα, καὶ εἶπεν· ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυπτῶν γινώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν,

43. Σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ψευδῆ μου κατεμαρτύρησαν, καὶ ἰδοὺ ἀποθνήσκω μὴ ποιήσασα μηδὲν, ὧν οὗτοι κατεμαρτύρησαν κατ' ἐμού.

44. Καὶ εἰσῆκουσε Κύριος τῆς φωνῆς αὐτῆς.

45. Καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς ἀπολέσθαι, ἐξῆγειρεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον παιδαρίου νεωτέρου, ᾧ ὄνομα Δανιήλ.

46. Καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ· Καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης.

47. Ἐπέστρεψε δὲ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπον· Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὃν σὺ λελάληκας;

48. Ὁ δὲ σταθεὶς ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν· Οὕτω, μωροὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ἀνακριναντες, οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόντες κατεκρίνατε θυγατέρα Ἰσραὴλ :

49. Ἀναστρέψατε οὖν εἰς τὸ κριτήριον, ψευδῆ γὰρ οὗτοι κατεμαρτύρησαν αὐτῆς.

50. Καὶ ἀνέστρεψεν ὁ λαὸς μετὰ σπουδῆς, καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι· Δεῦρο, καὶ κάθισον ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ ἀπάγγειλον ἡμῖν, ὅτι σοι ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸ πρεσβεῖον.

51. Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Δανιήλ· Διαχωρίσατε αὐτοὺς μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἀνακρινῶ αὐτούς.

52. Ὡς δὲ διεχωρίσθησαν εἰς ἀπὸ τοῦ ἐνδὸς, ἐκάλεσε τὸν ἕνα αὐτῶν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Πεπαιωμένη ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἤκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίησες τὸ πρότερον,

53. Κρίνων κρίσεις ἀδίκους, καὶ τοὺς μὲν ἀθώους κατακρίνων, ἀπολύων δὲ τοὺς αἰτίους, λέγοντος τοῦ Κυρίου· ἀθῶων καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς.

54. Νῦν οὖν ταύτην εἰπερ οἶδας, εἰπέ, ὅπῃ εἶ δέδωκεν αὐτοὺς ὀμιλοῦντας ἀλλήλοισι. Ὁ δὲ εἶπεν· Ὑπὸ σχίνου.

55. Εἶπε δὲ Δανιήλ· Ὅρθως ἐψευσαί εἰς τὴν σεαυ-

τοῦ κεφαλῆν· ἦδη γὰρ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ λαβὼν παρὰ Α τοῦ Θεοῦ σχίσει σε εἰς μέσον.

56. Καὶ μεταστῆσας αὐτὸν, ἐκέλευσε προσάγειν τὸν ἕτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σπέρμα Χαναάν, καὶ οὐχὶ Ἰούδα, τὸ κάλλος ἠπάτησέ σε, καὶ ἡ ἐπιθυμία διέστρεψε τὴν καρδίαν σου.

57. Οὕτως ἐποιεῖτε θυγατράσιν Ἰσραὴλ, καὶ ἐκείναι φοβούμεναι ὠμίουν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ θυγάτηρ Ἰούδα ὑπέμεινε τὴν ἀνομίαν ὑμῶν.

58. Nūn οὖν λέγε μοι, ὑπὸ τί δένδρον κατέλαβες ἀποτοῦς ὀμιλοῦντας ἀλλήλοις; Ο δὲ εἶπεν· Ὑπὸ πρίνον.

59. Εἶπεν δὲ αὐτῷ Δανιὴλ· Ὅρθῶς ἐψεύσω καὶ σὺ εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλῆν· μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, τὴν ῥομφαίαν ἔχων πρῆσαι σε μέσον, ὅπως ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς.

60. Καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καὶ εὐλόγησαν τῷ Θεῷ τῷ σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν.

61. Καὶ ἀνέστησαν ἐπὶ τοὺς δύο πρεσβυτέρους, οἱ συνέστησεν αὐτοὺς Δανιὴλ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ψευδομαρτυρήσαντας· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὅν τρόπον ἐπονηρεύσαντο ποιῆσαι τῷ πλησίον, κατὰ τὸν νόμον Μωσῆ.

62. Καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς, καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

63. Χελκίας δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἦνσαν περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν Σουσάννας μετὰ Ἰωακείμ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ τῶν συγγενῶν πάντων, οἱ οὐχ εὐεβήθη ἐν αὐτῇ ἀσχημον πρᾶγμα.

64. Καὶ Δανιὴλ ἐγένετο μέγας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ἐπέκεινα.

65. Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ· καὶ παρέλαβε Κύρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

1. Καὶ ἦν Δανιὴλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἐνδοξος ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ.

2. Καὶ ἦν εἰδωλον τοῖς Βαβυλωνίοις, ᾧ ὄνομα Βῆλ, καὶ ἔδαπανῶντο εἰς αὐτὸν ἐκάστης ἡμέρας σεμιδάλευς ἀρτάβαι δώδεκα, καὶ πρόβατα τεσσαράκοντα, καὶ οἴνου μέτρα ἕξ.

3. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέβητο αὐτόν, καὶ ἐπορεύετο ὁ βασιλεὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν προσκυνεῖν αὐτῷ. Δανιὴλ δὲ προσκύνει τῷ Θεῷ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, διατί οὐ προσκυνεῖς τῷ Βῆλ;

4. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι οὐ σέβομαι εἰδῶλα χειροποίητα, ἀλλὰ μᾶλλον τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, τὸν κτίσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ἔχοντα πάσης σαρκὸς κυρείαν.

5. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς· Οὐ δοκεῖ σοι ὁ Βῆλ εἶναι θεὸς ζῶν; ἢ οὐχ ὄραξ ὅσα ἐσθίει, καὶ πίνει καθ' ἐκάστην ἡμέραν;

6. Καὶ εἶπε Δανιὴλ γελάσας· Μὴ πλανῶ, βασιλεῦ, οὗτος γὰρ ἐσθιὴν ἐστι πηλὸς, ἐξωθεν δὲ χαλκός, καὶ οὐ βέβρωκεν οὐδέποτε.

7. Καὶ θυμωθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐάν μὴ εἰπητέ μοι, τίς ὁ κατεσθίων τὴν δαπάνην ταύτην, ἀποθανεῖσθε.

A caput tuum : ecce enim angelus Dei accipiens a Deo, scindet te medium.

56. Et amoto eo jussit adduci alium, et dixit ei : Semen Chanaan, et non Juda, species seduxit te, et concupiscentia subvertit cor tuum.

57. Sic faciebatis filiabus Israel, et illæ timentes loquebantur vobis : sed non filia Juda sustinuit iniquitatem vestram.

58. Nunc ergo dic mihi; sub qua arbore comprehendisti eos loquentes invicem? Qui vero ait : Sub primo.

59. Dixit autem Daniel : Recte mentitus es et tu in caput tuum : manet enim angelus Dei gladium habens ad secundum te medium, ut exterminet B vos.

60. Et exclamavit voce magna omnis synagoga, et benedixerunt Deo, qui salvat sperantes in se.

61. Et consurrexerunt adversus duos presbyteros (convicerat enim Daniel ex ore ipsorum, falsum dixisse testimonium), et fecerunt eis sicut malitiose egerant adversus proximum secundum legem Mosi.

62. Et interfecerunt eos, et salvatus est sanguis innocuus in die illa.

63. Chelcias autem, et uxor ejus laudaverunt pro filia sua Susanna, cum Joakim marito ejus, et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res C turpis.

64. Et Daniel factus est magnus in conspectu populi a die illa, et deinceps.

65. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum ejus.

CAPUT XIV.

1. Et erat Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos ejus.

2. Et erat idolum Babyloniiis, cui nomen Bel : et impendebantur in eo per singulos dies similia artabæ duodecim, et oves quadraginta, et vini mensuræ sex.

3. Et rex colebat eum, et ibat rex per singulos dies adorare eum : porro Daniel adorabat Deum D suum. Dixitque ei rex : Quare non adoras Bel?

4. At ille dixit ei : Quia non colo idola manu-facta, sed magis Deum viventem, qui creavit cœlum, et terram, et habet potestatem omnis carnis.

5. Et ait rex ad eum : Non videtur tibi Bel esse Deus vivens? An non vides, quanta comedat, et bibat quotidie?

6. Et ait Daniel ridens : Ne erres, rex : iste enim intrinsecus est lutens, forinsecus autem æreus, neque comedit aliquando.

7. Et iratus rex vocavit sacerdotes ejus, et ait eis : Nisi dixeritis mihi quis est, qui comedit impensas has, moriemini.

8. Si autem ostenderitis quoniam Bel comedat A hæc, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi : Fiat juxta verbum tuum.

9. Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus, et filiis : et venit rex cum Daniele in domum Belis.

10. Et dixit sacerdos Belis : Ecce nos egredimur foras : tu autem rex appone escas, et vinum miscens pone, et claude ostium, et signa annulo tuo.

11. Et veniens mane, nisi inveneris omnia comesta a Bel, moriemur, vel Daniel, qui mentitus est adversus nos.

12. Ipsi autem contemnebant, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur continuo, et auferebant eam.

13. Et factum est, postquam exivit inde, et rex apposuit cibos ante Bel : præcepit Daniel pueris suis, et attulerunt cinerem, et sparserunt per totum templum coram rege : et egressi clauserunt ostium, et signaverunt annulo regis, et abierunt.

14. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte juxta consuetudinem suam ipsi, et uxores eorum, et filii eorum, et comederunt omnia, et biberunt.

15. Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo.

16. Et ait rex : Salva sunt signacula, Daniel ? At ille dixit : Salva, rex.

17. Et factum est simul ac aperuit ostia, aspiciens rex super mensam, exclamavit voce magna : Magnus es Bel, et non est apud te ullus dolus.

18. Et risit Daniel, et tenuit regem, ne ingrediretur intro, et dixit : Vide nunc pavementum, et animadvertite, cujus vestigia sunt hæc.

19. Et dixit rex : Video vestigia virorum, et mulierum, et parvulorum : et iratus rex.

20. Tunc apprehendit sacerdotes, et uxores eorum, et filios eorum : et ostenderunt ei abscondita ostia, per quæ ingrediebantur, et consumebant quæ erant in mensa.

21. Occidit ergo illos, et Bel tradidit in potestatem Danielis, qui subvertit eum, et templum ejus.

22. Et erat draco magnus in loco et colebant eum Babylonii.

23. Et dixit rex Danieli : Ecce nunc non potes dicere, quia non sit iste Deus vivens : adora ergo eum.

24. Et dixit Daniel : Dominum Deum meum adorabo : quia ipse est Deus vivens.

25. Tu autem, rex, da mihi potestatem, et interficiam draconem absque gladio, et susie. Et ait rex : Do tibi.

26. Tulit ergo Daniel picem, et adipem, et pilos, et coxit pariter, fecitque massas, et dedit in os

8. Ἐὰν δὲ δείξητε, ὅτι ὁ Βήλ κατεσθίει αὐτά, ἀποθανεῖται Δανιήλ, ὅτι ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν Βήλ· καὶ εἶπεν Δανιήλ τῷ βασιλεῖ· Γενέσθω κατὰ τὸ ῥῆμά σου.

9. Καὶ ἦσαν ἱερεῖς τοῦ Βήλ ἐβδομήκοντα ἐκτὸς γυναικῶν, καὶ τέκνων· καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ Δανιήλ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βήλ.

10. Καὶ εἶπεν ὁ ἱερεὺς Βήλ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀποτρέχομεν ἔξω· σὺ δὲ, βασιλεῦ, παρέθες τὰ βρώματα, καὶ τὸν οἶνον κεράσας θές, καὶ ἀπόκλεισον τὴν θύραν, καὶ σφράγιζον τῷ δακτυλίῳ σου.

11. Καὶ ἐλθὼν πρωτῶ, ἐὰν μὴ εὕρης πάντα βεβρωμένα ὑπὸ τοῦ Βήλ, ἀποθανοῦμεθα, ἢ Δανιήλ ὁ ψευδόμενος καθ' ἡμῶν.

12. Αὐτοὶ δὲ καταφρόνουν, ὅτι πεποιθήκισαν ὑπὸ τὴν τράπεζαν κεκρυμμένην εἰσοδον, καὶ δι' αὐτῆς εἰσπορεύοντο διόλου, καὶ ἀνήλθον αὐτά.

13. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐξηλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ὁ βασιλεὺς παρέθηκε τὰ βρώματα τῷ Βήλ· καὶ ἐπέταξε Δανιήλ τοῖς παιδαγωγίοις αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν τέφραν, καὶ κατέσεισαν ὄλον τὸν ναὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· καὶ ἐξελθόντες ἐκλείσαν τὴν θύραν, καὶ ἐσφραγίσαντο ἐν τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπήλθον.

14. Οἱ δὲ ἱερεῖς εἰσηλθόντες τὴν νύκτα κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν αὐτοὶ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ κατέφαγον πάντα, καὶ ἐξέπιον.

15. Καὶ ὄρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωτῶ, καὶ Δανιήλ μετ' αὐτοῦ.

16. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Σῶσι αἱ σφραγίδες, Δανιήλ; Ὁ δὲ εἶπεν· Σῶσι, βασιλεῦ.

17. Καὶ ἐγένετο ἅμα τὸ ἀνοίξαι τὰς θύρας, ἐπιθλάψας ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν, ἐδόκησε φωνῇ μεγάλῃ· Μέγας εἶ Βήλ, καὶ οὐκ ἔστι· παρὰ σοὶ ὄλος οὐδὲ εἶς.

18. Καὶ ἐγέλασε Δανιήλ, καὶ ἐκράτησε τὸν βασιλέα, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν ἔσω, καὶ εἶπεν· Ἴδε δὴ τὸ ἔδαφος, καὶ γινῶθι, τίνας τὰ ἔχνη ταῦτα.

19. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Ὅρω ἔχνη ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν, καὶ παιδῶν· καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς,

20. ὅτε συνέλαβε τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἔδειξαν αὐτῷ τὰς χρυπτάς· θύρας, δι' ἧν εἰσπορεύοντο, καὶ ἔδειξαν τὰ ἐπὶ τῇ τραπέζῃ.

21. Καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, καὶ τὸν Βήλ ἐκδοτὸν ἔδωκε τῷ Δανιήλ, καὶ κατέστρεψεν αὐτὸν, καὶ τὸν ναὸν αὐτοῦ.

22. Καὶ ἦν δράκων μέγας ἐν τῷ τόπῳ, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν οἱ Βαβυλωνῖοι.

23. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ· Ἰδοὺ δὴ σὺ δύνασαι εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸς θεὸς ζῶν, καὶ προσκύνησον αὐτῷ.

24. Καὶ εἶπεν Δανιήλ· Κυριῶ τῷ Θεῷ μου προσκυνήσω, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεὸς ὁ ζῶν.

25. Σὺ δὲ, βασιλεῦ, δός μοι τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀποκτενῶ τὸν δράκοντα ἄνευ μαχαίρας, καὶ ῥάβδου, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Δίδωμί σοι.

26. Καὶ ἔλαβε Δανιήλ πίσσαν, καὶ στέαρ, καὶ τρίχας, καὶ ἤψησεν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐποίησεν μάζας,

καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ δράκοντος, καὶ διεβλήθη ὁ δράκων, καὶ εἶπεν Δανιήλ· Ἴδε τὰ σεβάσματα ὑμῶν.

27. Καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἤγανακτησαν λίαν, καὶ συνεστράφησαν ἐπὶ τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον· Ἰουδαίος γέγονεν ὁ βασιλεὺς, τὸν Βῆλ κατέσπασε, καὶ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ἱερεῖς κατέσφαξεν.

28. Καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα· Παράδος ἡμῖν τὸν Δανιήλ, εἰ δὲ μή, ἀποκτενοῦμέν σε, καὶ τὸν οἶκόν σου.

29. Καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι κατεπειγούσιν αὐτὸν σφόδρα, καὶ ἀναγκασθεὶς παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν Δανιήλ.

30. Οἱ δὲ ἔβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ἕξ.

31. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ λάκκῳ ἑπτὰ λέοντες, καὶ ἐδίδοnton αὐτοῖς τῆς ἡμέρας δύο σώματα, καὶ δύο πρόβατα· τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς, ἵνα καταφάγῃσι τὸν Δανιήλ.

32. Καὶ ἦν Ἀμβακούμ ὁ προφήτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ αὐτὸς ἤψησεν ἕψημα, καὶ ἐνέθρυσεν ἄρτους εἰς σκάφην, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον ἀπινεγκεῖν τοῖς θερισταῖς.

33. Καὶ εἶπεν ἄγγελος Κυρίου τῷ Ἀμβακούμ· Ἀπένεγκε τὸ ἄριστον ὃ ἔχεις εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιήλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

34. Καὶ εἶπεν Ἀμβακούμ· Κύριε, Βαβυλῶνα οὐκ εἶώρακα, καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω.

35. Καὶ ἐπελάβετο ὁ ἄγγελος Κυρίου τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, καὶ βαστάσας τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἔθρην αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου, ἐν τῷ ροίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.

36. Καὶ ἐβόησεν Ἀμβακούμ λέγων· Δανιήλ, λάβε τὸ ἄριστον, ὃ ἀπέστειλές σοι ὁ Θεός.

37. Καὶ εἶπεν Δανιήλ· Ἐμνήθητι γάρ μου ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε.

38. Καὶ ἀναστὰς Δανιήλ ἔφαγεν· ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβακούμ παραχρῆμα ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ.

39. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πενθῆσαι τὸν Δανιήλ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ ἀνέβλεψε, καὶ ἰδοὺ Δανιήλ καθήμενος.

40. Καὶ ἀνεβόησεν ὁ βασιλεὺς φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν· Μέγας εἶ, Κύριε ὁ Θεός τοῦ Δανιήλ.

41. Καὶ ἀνέσπασεν αὐτόν. Τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἐνέβαλε, καὶ κατεβρωθήσαν παραχρῆμα ἐνώπιον αὐτοῦ.

A draconis, et disruptus est draco : et dixit Daniel : Ecce quæ vos colitis.

27. Et factum est ut audierunt Babylonii, indignati sunt vehementer, et conversi adversus regem dixerunt : Judæus factus est rex : Bel destruxit, et draconem interfecit, et sacerdotes occidit.

28. Et dixerunt ad regem : Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te, et domum tuam.

29. Vidit ergo rex, quod incitarentur in se vehementer : et necessitate compulsus tradidit eis Danielem.

30. Illi autem miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex.

B 31. Porro erant in lacu septem leones, et dabatur eis quotidie duo corpora, et duæ oves : tunc autem non sunt data eis, ut devorarent Danielem.

32. Erat autem Ambacum propheta in Judæa, et ipse coxerat pulmentum, et intriverat panes in alveolo : et ibat in campum, ut afferret messoribus.

33. Dixitque angelus Domini ad Ambacum : Fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli in lacum leonum.

34. Et dixit Ambacum : Domine, Babylonem non vidi, et lacum nescio.

C 35. Et apprehendit angelus Domini verticem ejus, et portans coma capitis ejus, posuit eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui.

36. Et clamavit Ambacum, dicens : Daniel, tolle prandium, quod misit tibi Deus.

37. Et ait Daniel : Recordatus es quippe mei Deus, et non dereliquisti diligentes te.

38. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Dei restituit Ambacum confestim in locum ejus.

39. Rex autem venit die septimo, ut lugeret Danielem, et venit ad lacum, et respexit, et ecce Daniel sedens.

D 40. Et exclamavit rex voce magna, et ait : Magnus es, Domine Deus Danielis.

41. Et extraxit eum. Porro illos, qui perditionis ejus causa fuerant, injecit, et devorati sunt in momento coram eo.

HEXAPLORUM QUÆ SUPERSUNT.

DANIELIS CAPUT PRIMUM.

תַּשׁוּ יָמֶיךָ 2 Θ. Εἰς γῆν Σενναάρ. Ἄλλος, εἰς γῆν Βαβυλῶνος.;

תִּשְׁרֹף בְּרִי יִשְׁרָאֵל 3 Θ. τῷ Ἀσφανεὶ τῷ ἀρχιευνούχῳ αὐτοῦ. Ἄλλος, Ἀβδιεζδρι διδασκάλῳ εὐνούχων αὐτοῦ.

2. Heb. in terram Senar. Th. Vulg. in terram Sennaar. *Alius*, in terram Babylonis.

3. Heb. Asphenez magistro eunuchorum suorum. Th. Asphanez præposito eunuchorum suorum. *Alius*, Abdiezdri magistro eunuchorum suorum. Vulg. Asphenez præposito eunuchorum.

עֲבָדֵי ה' 10 'Ebraiōs, τῶν εὐγενῶν. 'A. 1. O'. A. ἐπιλέκτων. 'A. 2. τυράννων. Σ. Πάρθων. Θ. Φορ-
θομῶν.

לְנֵתָן 8 Θ. ἀλισγηθῆ. "Αλλος, μιανθῆ.

וְהָרִיבָה 10 Θ. ἀρχιευνοῦχος.

וְהָרִיבָה 6. καὶ καταδικάσῃτε. "Αλλος, καταδικα-
σθῆναι ποιήσῃτε.

וְנִי 12 Θ. πείρασον. "Αλλος, δοκίμασον.

וְיָבִיאוּ 14 Θ. τοὺς παῖδάς σου. "Αλλος, τοὺς δούλους
σου.

וְיָבִיאוּ 14 Θ. καὶ ἐπείρασεν αὐτούς. "Αλλος, καὶ
ἐδοκίμασε τὴν ἰδέαν αὐτῶν.

וְיָבִיאוּ 15 Θ. καὶ ἰσχυροὶ ταῖς σαρκῆν. "Αλλος,
καὶ αὐτοὶ ἰσχυροὶ ταῖς σαρκῆν.

וְיָבִיאוּ 16 Θ. σπέρματα. "Αλλος, ὄσπρια.

וְיָבִיאוּ 17 'A. ἐν παντὶ τῷ βιβλίῳ. Σ.... Θ. ἐν
πάσῃ γραμματικῇ.

וְיָבִיאוּ 18 Θ. ἐναντίον Ναβουχοδονόσορ.
"Αλλος, πρὸς Ναβουχοδονόσορ.

וְיָבִיאוּ 20 'O. σοφιστὰς καὶ φιλοσόφους.
Θ. τοὺς ἑπακιδούς καὶ τοὺς μάγους.

Heb. principibus. Hebræus, nobilitum. A. 1. LXX.
electorum. A. 2. Vulg. tyrannorum. S. Parthorum.
Th. Phorthommin.

8. Heb. pollueret se. Th. Vulg. pollueretur.
Alius, contaminaretur.

10. Heb. Th. Vulg. princeps eunuchorum.
Heb. et condemnabit. Th. et condemnetis. Alius,
et condemnari faciatis. Vul. condemnabit.

12. H. Th. Vul. tenta. Alius, proba.
H. Alius, Vul. servos tuos. Th. pueros tuos.

14. Heb. Th. et tentavit eos. Alius, et probavit
ideam, [i. vultum] eorum. Vul. tentavit eos

15. Heb. et pinguiore carne. Th. et robusti car-
nibus. Alius, et ipsi robusti carnibus. Vul. et con-
pulentiores.

16. H. Th. semina. Alius, Vul. legumina.
17. Heb. A. Vul. in omni libro. S. in omni arte
grammatica. Th. in omni litteratura.

18. H. ad facies Nebuchadnesar. Th. Vul. in con-
spectu Nabuchodonosor. Alius, ad Nabuchodonosor.

20. H. genethliacos sophos. LXX: sophistas et
philosophos. Th. incantatores et magos. Vul. ario-
los et magos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Danielis.

V. 1. Sciendum Montsaulconium afferre juxta
Biblia nostra Theodotionis textum, qui in multis
abcedit a textu Theodotionis Chisiano quem dedi-
mus supra. DRACA.

V. 2. Schol. Βαβυλωνος, apud Drusium ex edit.
Romana, esque haud dubie altera versio. Hierony-
mus in comment. « Terra Sennaar locus est Baby-
lonis, in quo fuit campus Dura, et turris, quam usque
ad cælum hi, qui ab Oriente moverant pedes suos,
ædificaverunt nisi sunt. »

V. 3. "Αλλος, 'Αβδισζδρλ διδασκάλῳ εὐνοῦχων
αὐτοῦ. Cod. regius Bombycinus. Hanc lectionem
memorat Hieronymus, qui ait : « Pro Asphanez, in
editione Vulgata 'Αβριεσδρλ scriptum reperi. » Cod-
ex noster antiquissimus Corbeiensis habet litteris
latinis, Abiesdri.

Ibid. 'O 'Eβρ. τῶν εὐγενῶν. Idem ms. reg. De re-
liquis versionibus hæc Hieronymus : « Et pro φορ-
θομῶν, quod Theodotio posuit, LXX. et Aquila
electos transtulerunt; Symmachus, Parthos, pro
verbo nomen gentis intelligens, quod nos juxta
editionem Hebræorum, quæ κατ' ἀρχίθειαν legitur,
in tyrannos vertimus. » Priora huius loci verba sic
habet ms. Corbeiensis noster, « Et pro Porthom-
mim, quod Theodotio posuit. »

V. 8. "Αλλος, μιανθῆ. Drusius.

V. 10. Θ, ἀρχιευνοῦχος. Hieron. « Non solum
præpositus Eunuchorum, sive magister, et ut alii
transtulerunt, ὁ ἀρχιευνοῦχος, sanctis immutat no-
mina, sed et Pharao Joseph in Ægypto, etc. »

Ibid. "Αλλος, καταδικασθῆναι ποιήσῃτε. Id Dru-
sius quasi scholion affert.

V. 12. "Αλλος, δοκίμασον. Drus. Ibid. Chrys.
τοὺς δούλ.

V. 14. "Αλλος, καὶ ἐδοκίμασε, etc. Drusius. Quæ
sunt alterius interpretis, cuius nomen tacetur.

V. 15. "Αλλος, καὶ αὐτοὶ ἰσχ. Ex Jo. Chryso-
stomo in Daniele.

V. 16. "Αλλος, ὄσπρια. Ex Drusio.

V. 17. 'A, ἐν παντὶ τῷ βιβλίῳ. Ms. reg. et Poly-
chronio. Drusius ex edit. Rom. Schol. ἐν παντὶ τῷ
βιβλίῳ, mendose : nam βιβλίος, est feminini generis.
« Pro quo, inquit Hieronymus, Symmachus inter-
pretatus est, artem grammaticam. »

V. 18. "Αλλος, πρὸς Ναβουχ. Ex Chrysostomo
in Daniele.

V. 20. Ms. reg. 'O, σοφιστὰς καὶ φιλοσό-
φους. Hieronymus : « Pro hariolis et magis, Vul-
gata editio, sophistas et philosophos transtulit. »

DANIELIS CAPUT II.

וְהָרִיבָה 2 'A. Σ. O'. Θ. ἑπακιδούς. 'O Σύρος, σο-
φούς.

וְהָרִיבָה 3 Σ. καὶ διηπόρει. Θ. καὶ ἐξέστη.

וְהָרִיבָה 8 Θ. καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε.

וְהָרִיבָה 'O Σύρος, ἀπατᾷ με. Θ. ἀπέστη ἀπ'
ἐμοῦ.

וְהָרִיבָה 15 Θ. vacat. "Αλλος, καὶ ἐπυνθάνετο
αὐτὸν λέγων.

2. Heb. genethliacos. A. S. LXX. Th. incant-
atores. Syrus, sophos. Vul. arioli.

3. H. et consternatus est. S. et hæsitabat. Th. et
obstupuit. Vulg. et mente confusus.

8. H. tempus vos ementes. Th. tempus vos re-
dimitis. Vulg. tempus redimitis.

H. effluxerit a me. Syrus, decipit me. Th. disces-
sit a me. Vulg. recesserit a me.

15. Heb. respondit et dixit. Th. vacat. Alius, et
interrogabat eum dicens. Vulg. et interrogavit
eum.

מקדבתי 20 Θ. καὶ ἡ σύνεσις. "Ἄλλος, καὶ ἡ λογία.
 פתח 27 Σ. θύτας. Θ. γαζαρηνῶν.
 משה תימחה 28 Θ' ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. Θ. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν.
 עלה 31 Οἱ λοιποί, εἰκῶν. Σ. ἀνδριάς.
 במ ברת 32 Θ. χρυσαίου χρυστοῦ. "Ἄλλος, ἐκ χρυσαίου καθαροῦ.
 תבנית 34 Θ. ἀπεσμήθη. "Ἄλλος, ἀπεσμήθη.
 תתן 46 "Ἄλλοι, καὶ δῶρον. Θ. καὶ μαννά.

20. Hebr. *Alius* et Vulg. et fortitudo. Th. et prudentia.
 27. H. Vulg. *aruspices*. S. *sacrificos*. Th. *gazarrenorum*.
 28. H. in novissimo diebus. LXX, Th. in novissimis diebus. Vulg. in novissimis temporibus.
 31. H. et *reliqui*, imago. S. Vulg. *statua*.
 32. Heb. Th. ex auro bono *Alius*, ex auro puro. Vulg. ex auro optimo.
 34. H. Th. Vulg. *abacissus* est. *Alius*, excisus est.
 46. Hebr. et *manus*. *Alii*, et donum. Th. et *manae*. Vulg. et *hostias*.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Danielis.

V. 2. 'Α. Σ. Θ'. ἐπαοιδούς. Ex Hieronymo, *cujus hæc sunt verba* : « Quos nos *hariales*, ceteri *ἐπαοιδούς* interpretati sunt, i. e. *incantatores*. Ergo videntur mihi *incantatores* esse, qui verbis rem peragunt : Magi, qui de singulis philosophantur : Μαθησὶ, qui sanguine utuntur et victimis, et sæpe contingunt corpora mortuorum. Porro in Chaldaïis γενεθλιαλόγους significari puto, quos vulgus *mathematicos* vocat. » Hujus autem loci initium sic habetur in ms. Corbeiensi, nunc nostri Monasterii : « *Præcepit ergo rex ut convocarentur arioli, et magi, et malefici*. » Ia est, *incantatores*. Ergo videntur etc. » Drusius ex Polychronio addit, ὁ Σύρος συντόμως λέγει τοὺς σοφοὺς τῆς Βαβυλωνίας. i. e. *Syrus compendio dicit Sophos Babylonis*. Quibus indicatur, illa Magorum et incantatorum varii generis nomina, quæ in Hebraico enumerantur, uno τῶν σοφῶν nomine comprehendit.

V. 3. Σ. καὶ διεύρει. Sic ms. regius ex Polychronio, et Drusius.

V. 8. Θ. κα:ρὸν ὁμεις ἐξαγοράζετε. In hæc verba scholion adlerter in editi. Romæ. τούτεστιν ἀπέρθειν θηράσει, διασχεδάσαι τῆ ἀναβολῆ τῶ κα:ροῦ σκοποῦντες τὸ κα:ρ' ὁμῶν ζητούμενον. i. e. *Protragationem venamini, studentes dilacione temporis dissolvere quod quaritur a vobis*.

libid. ὁ Σύρος, ἀπατῆ με. Hoc suspectum habet Drusius : ai non semel Syrus Interpres a litera, imo nonnunquam a sensu discedit.

V. 15. "Ἄλλος, καὶ ἔκνονθάνετο. Jo Chrysost. in

Danielem. [Quæ vacant in textu communi Theodotionis, i. e. Bibliorum nostrorum, plerumque habentur in ejusdem interpretis textu genuino Chisiano. Quod semel monuisse sufficiat. **ΔΑΔΑ.**]

V. 20. "Ἄλλος, καὶ ἡ λογία. Idem.
 V. 27. Hieron. : « Pro *Haruspices*, quod nos vertimus, in Hebræo **GAZARENOS** habet, quod solus Symmachus *θύτας* interpretatus est, quos Græci solent *ἡπατοσκόπους* appellare : qui exta inspiciunt, ut ex his futura prædicant. » Locus corruptus in editis et in mss. Editi habent *θύας*. Ms. Corbeiensis noster. E A S. Sed *θύτας* legendum esse constat, ut videtur infra cap. 4. nota ad versum 4. Ms. Corbeiensis habet, *prædicant*, sic cum accentu recte ; editi, *prædicent*.
 V. 28. Hieronymus : « *LXX dies novissimas*, transtulerunt. »

V. 31. Hieron. : « Pro *statua*, i. e. ἀνδριάντι, quod solus interpretatus est Symmachus, ceteri *imaginem* transtulerunt, volentes hoc nomine similitudinem ostendere futurorum. » Alius legit, ἀνδριάντη. Ms. vero Corbeiensis, pro ἀνδριάντη. Quæ si vera lectio sit, sane Hieronymus vocis Græcæ terminationem Latinam dederit, ut cum præpositione pro quadraret.

V. 32. "Ἄλλος, ἐκ χρυσαίου καθαροῦ. Jo Chrysost.

V. 34. "Ἄλλος, ἀπεσμήθη. Idem.

V. 46. "Ἄλλοι, καὶ δῶρον. Drusius. Schol. δῶρον.

DANIELIS CAPUT III.

מקח 1 Σ. (Δουραῦ.) Θ', περίβολον. Θ. Δεσφιθ.
 מכלה עשרת ימים 3 Θ. ἥς ἐστησεν Ναβουχδονόσορ ὁ βασιλεὺς.
 מישת מים מים 4 "Ἄλλος, ἔθνη, λαοὶ καὶ γλώσσαι. Θ. λαοί, φυλαί, γλώσσαι.

תפנית 5 "Ἄλλος, συμφωνίας. In Θ. *vocat*.

מנהי עשרת 18 Οἱ λοιποί, καὶ εἰκόνι χρυσῷ. Σ. καὶ ἀνδριάντι χρυσῷ.

תתן בשר 21 'Α. Θ. σὺν τοῖς σαραβάρους αὐτῶν. Σ. σὺν ταῖς ἀναξυρίαι αὐτῶν.

מנהי עשרת 22 מנהי עשרת מים מים "Ἄλλος, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξείκτους τοῦ; ἐμβάλοντας Σιδράχ, Μισάχ καὶ 'Αβδεναγὼ ἀπέκτανεν αὐτοὺς φλόγῃ τοῦ πυρός.

מנהי עשרת 25 מנהי עשרת מים מים "Ἄ. καὶ οἱ ἄνδρες **PATR. GR. XVI.**

1. H. Vulg. *Dura*. S. *Duran*. LXX, septum. T. *Bebra*.

3. Hebr. Vulg. *quam erexerat Nabuchodonosor rex*. Th. *quam statuerat Nabuchodonosor rex*.

4. Heb. *populis*, nationibus et linguis. *Alius*, gentes, populi et linguæ. Th. *populi*, tribus, linguæ. Vulg. *populis*, tribubus et linguis.

5. Heb. *Alius*, Vulg. *sympionia*. In Th. *vocat*.

18. Hebr. *Reliqui*, et imagini aureæ. S. Vulg. *statuæ aureæ*.

21. Hebr. *in sarabalis suis*. A. Th. *cum sarabaris suis*. S. *cum femoralibus suis*. Vul. *cum braccis suis*.

22. Hebr. *viros illos qui ascendere fecerunt Sidrach, Misach, et Abed-nego occidit illos flamma ignis. Alius*, et viros illos qui iniecerant Sidrach, Misach, et Abdenago, occidit eos flamma ignis. Vulg. porro viros illos qui miserant Sidrach, Misach, et Abdenago, interfecit flamma ignis.

25. Hebr. et viri illi tres Sidrach, Misach et Abed-nego ceciderunt in medium fornacis ignis ar-

ἐκείνοι οἱ τρεῖς, Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδνεγῶ ἔπεσον εἰς μέσον τοῦ πυρός πεπεδημένοι. Θ. καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι, Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδνεγῶ, ἔπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου τῆς κατομένης πεπεδημένοι.

הוּע הָלַבְנַתָּה עִבְרִי הָיָה מִלְּבַרְצַר נְבִיחַדְנֶצַּר וְיָמָן 24
'הוֹרַתְּהָ אִמְרָה 'A. ὁ βασιλεὺς ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐθαύμασε, καὶ ἀνέστη ἐν σπουδῇ, καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ. Θ. καὶ Ναβουχοδονόσορ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν, καὶ ἐθαύμασε καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ, καὶ εἶπε τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ.

הָיָה לְבָרֵךְ דְּכִּי רַבִּיעַ יְדֵי הָיָה 25 'A..... ὁμοιος ὑψ̄ Θεοῦ. S..... Ὑ.... ἀγγέλῳ Θεοῦ. Θ. καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία ὑψ̄ Θεοῦ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Danielis.

V. 4. Ex Hieronymo, qui sic habet in ms. Corbeicensi : « Pro Dura Theudocio (sic) Deira, Symmachus Duraui, LXX περιβολον. » Ubi Dura, Deira, Duram legendum, non Duraum, ut in editis : nam lineæ supra positæ in ms. hic non indicant m in line.

V. 3. Θ., ἥς ἔστις etc. Sic editi.

V. 4. Ἄλλος, ἔθνη, λαοί, καὶ γλώσσαι. Drusius.

V. 5. Ἄλλος, συμφωνίας. Drusius, qui hanc notam adfert : « Elias in libro ubi vocum Chaldaicarum sensa explicat : Nomen est instrumenti musicæ, quod italicè vocatur Symphonia, et Germanicè Lier, i. e. Lyra. » Isidorus : Symphonia appellatur lignum cavum, ex utraque parte pelle extensa, quam virgulis hic inde musici feriunt etc.)

V. 18. Symmachus, statua aurea. Ex Hieronymo.

V. 21. Hieronymus : « Pro braccis, quas Symmachus ἀναξυρίδας vocat, Aq. et Theodotio saraballa dixerunt, et non, ut corrupte legitur, sarabara. Lingua autem Chaldæorum saraballa, crura hominum vocantur et tibiæ : et ὁμωνύμως; etiam braccæ eorum quibus crura teguntur et tibiæ, quasi crurales et tibiales appellatæ sunt. » Drusius hoc loco sic annotat :

Quiddè hoc loco Hieronymi sentiendum sit, diximus alibi. In vulgata Scriptura Codices plerumquæ consentiunt. Quocirca satius ut dicamus λ in ρ mutasse; nam hæc literæ de facili alternant. Sic לָמָּא et לָמָּא quod Græcè est ἀρά, maledictio, diræ. Sic κλίβανος et κριβανος. Sic sarabala, sarabara, Chaldaicè לָמָּא. An Aquila scripserit, σὺν τοῖς παραβάλοις αὐτῶν, nescio. Hoc scio, vocem sarabara, etiam profanis auctoribus usitatam esse, quod alias u me probatum. Nunc moneo minus recte scriptum

dentis ligati. A. et viri illi tres, Sedrach, Misach, Abdenego ceciderunt in medium ignis colligati. Th. et tres isti, Sedrach, Misach, et Abdenago, ceciderunt in medium camini ardentis ligati. Vulg. viri autem hi tres, id est, Sidrach, Misach, et Ablenago, ceciderunt in medio camino ignis ardentis colligati.

24. Hebr. Tunc Nabuchadnesar rex obstupuit, et surrexit in festinando, respondit et dixit magnatibus suis. A. rex Nabuchodonosor miratus est, et surrexit festinanter, et respondit, dixitque optimatibus suis. Th. et Nabuchodonosor audivit hymnos canentes ipsos, et miratus est, et surrexit propere, et ait magnatibus suis. Vulg. Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, et surrexit propere, et ait optimatibus suis.

25. H. et species quarti similis est filio Dei. A..... similis filio Dei. S. species autem quarti, similitudo filiorum deorum. LXX..... angelo Dei. Th. Vul. et species quarti, similis filio Dei.

esse in Hieronymo saraballa cum l duplici, cum unicum duntaxat sit in scriptura Chaldaica. Qui habent, adeant ad Quæstiones meas, ubi plura de hac voce. Scholion : τινὲς παραβάρα εἰρήκασι, τὰ μὲν παρὰ τῶν πολλῶν λεγόμενα μωκία, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν ἀναξυρίδας προσαγορεύμενα. Dictio, μωκία, sonat ridicula : sed fortasse legendum βρακία. Theodoretus Sarabara scribit esse vestimenti Persici genus : a quibus distinguit ἀναξυρίδας, quas putat esse ipsas περιχνημίδας. Hactenus Drusius, de cuius conjectura circa μωκία iudicent eruditi.

Consequenter idem Drusius. In Compl. est παραβάλοις. Tertullianus autem de Oratione, Sarabaris, habet. Idem de carne Domini, cum braccis suis. Sequitur, καὶ τιάραις καὶ περιχνημίσαι, quæ legi malim ordine inverso, ut ἦσαν περιχνημίδες, et ἦσαν τιάραι. Est autem τιάρα, teste Hieronymo, genus pileoli, quo Persarum Chaldæorumque gens utitur, Locus iste valde debilitat opinionem Hieronymi de Sarabaris. Nam si περιχνημίδες, ut recte censet Theodoretus, sunt ipsæ ἀναξυρίδες, aut aliud dicunt Sarabara, aut minus absurde ταυτολογεῖ ὁ Θεοδοῦτα.

V. 22. Ἄλλος, καὶ τοὺς ἀνδρας etc. Drusius.

V. 23 et 24. Lectio Aquilæ prodit ex epist. Originis ad Africanum.

V. 23. Hieronymus : « Speciem autem quarti, quem similem dicit Filio Dei, vel Angelum debemus accipere, ut LXX, transtulerunt, vel certe, ut plerique arbitrantur, Dominum Salvatorem, Sed nescio quomodo rex impius Dei Filium videre mereatur. Ergo juxta Symm. qui interpretatus est : Species autem quarti similitudo filiorum, non Dei, sed, deorum, angeli sentiendi sunt, qui vel dei et deorum, vel Dei filii sæpissime nuncupantur. »

DANIELIS CAPUT IV.

לְבַתְּכִי 1 Ἄλλος, καὶ εὐθαλῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου. Θ. καὶ εὐθαλῶν.

מִיָּדֵי מִשְׁפָּחַת מִשְׁפָּחַת 4 Θ. οἱ ἑπαιδοί, μάγοι, Γαζαρηνοί, Χαλδαῖοι.

לְבַתְּכִי 5 Θ. ἕως ἤλθε Δανιήλ.

1. Heb. et frondosus in palatio meo. Alius, et florens in throno meo. Th. et florens. Vulg. et florens in palatio meo.

4. Heb. genethliaci, sophi, Chasdim, et divini. Th. incantatores, magi, Gazareni, Chaldæi. Vulg. arioli, magi, Chaldæi, et aruspices.

5. Heb. et usque ad novissimum intravit coram

"Αλλος, ἕως οὐ ἕταρος ἐσῆλθεν ἐνώπιόν μου ἀ-
νῆλ.

תְּ דַנְיָל 6 Θ. οὐκ ἀδυνατεῖ σε. "Αλλος, οὐκ ἀδυ-
νατεῖ σοι.

שָׂמַר וַיִּרְא 7 "Αλλος, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς
μου. In Θ. vacat.

וַיִּרְא 8 Θ. καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ.

הָיָה לִי לֵב 9 Οἱ λοιποὶ, εἰς τὰ πέρατα. Θ, εἰς τὸ πέρασ.

וַיִּרְא 10 'Α. Σ. ἐγγήγορος. Ο', ἄγγελος. Θ. εἰρ.

עָבַר 12 Θ. κοιτασθήσεται. "Αλλος, ἀυλισθήσεται.

וְיָבֹרַח 15 "Αλλος, κατέναντι. Θ. ὅτι.

עָבַר 16 Θ. ἀπηνεώθη.

לֵב נָשָׂא נֹכַח וַיִּשְׁמַע בָּרֶכְיָהּ רַב־מַלְאָכִים
לְבָבוֹ "Αλλος, καὶ ἀπεκρίθη βασιλεὺς καὶ εἶπε,
Βαλτάσαρ, τὸ ἐνώπιόν σου καὶ ἡ σύγκρισις μὴ κατασκευ-
σάτω σε. In Θ. vacat.

רַבְעִים תְּ 22 "Αλλος, τὸ σῶμά σου βαφθήσεται.
Θ. ἀυλισθήσῃ.

וַיִּרְא 24 Θ. ἴσως ἔσται μακρόθυμος. "Αλ-
λος, ἴσως ἔσται μακροθυμία.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Danielis.

V. 1. Hieronymus : « Quietus eram in domo mea, et florens in palatio meo, sive in throno, ut interpretatus est Theodotio. » Verba illa ἐπὶ τοῦ θρόνου μου absunt a plerisque exemplaribus, excidisseque videntur.

V. 4. Θ., οἱ ἐπαυδοὶ etc. In has voces hoc scholion adfert Drusius ex edit. Romana : Ἐπαυδοὺς ἐξάλων τοὺς ἐξαιρέτως περὶ τὰς ἐπαυδοὺς καὶ ἐπι- κλήσεις τῶν δαιμόνων σκολάζοντας· μάγους δὲ τοὺς τοῦ πυρὸς μέχρι καὶ νῦν θεραπευτὰς παρ' αὐτοῖς, καὶ τοὺς ἀγνισμοὺς ἐπιτελοῦντας, καὶ περὶ τὴν τῶν ἀστρῶν κατασκοπήν, ὡς δοκοῦσιν ἐπιστημόνως ἔχον- τας· Καλδαίους δὲ τοὺς ἐν τῇ Καλδαϊκῇ χώρᾳ, ἀφ' ἧς Ἀβραάμ ὤρμητο μέρος γὰρ αὐτῆ τῶν Ἀσσυ- ρίων· ἀστεροσκοπία καὶ οἰωνοσκοπία προσέχοντας· Γαζαρηνοὺς δὲ τοὺς τὰς θυσίας λειτουργοῦντας· θυ- τας γὰρ ἀντὶ Γαζαρηνῶν Θεοδοτίων ἐξέδωκεν. I. e. : Incantatores vocabant eos, qui potissimum incanta- tionibus, et invocationibus dæmonum vacabant : Ma- gos autem eos qui apud ipsos usque in hodiernum diem cultores ignis sunt, et purificationes perficiunt, et in stellarum contemplatione, ut ipsi putant, perite versantur : Chaldæos autem, qui in regione Chaldaïca, ex qua Abraham profectus est : pars autem hæc Assyriorum : stellarum speculationi et auspicio dant operam : Gazarenos autem eos qui sacrificia offerunt : nam Theodotio pro Gazarenis θυτὰς sive sacrificulos vocat. Hic haud dubie Theodotionem pro Symmacho posse videtur, nam Theodotio Γαζαρηνοὶ habet. Vide supra Daniel. II, 7.

V. 5. "Αλλος, ἕως οὐ ἕταρος etc. Hieronymus : « Exceptis LXX translatoribus, qui hæc omnia ne- scio qua ratione præterierunt, tres reliqui collegam interpretati sunt. Unde iudicio magistrorum Eccle- siæ editio eorum in hoc volumine repudiata est, et Theodotionis vulgo legitur, quæ et Hebræo et cæ- teris translatoribus congruit. » Legerit ergo Hiero-

me Daniel. Th. donec venit Danieli. Alius, donec alius intravit coram me Daniel. Vul. donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel

6. Heb. non facit negotium tibi. Th. Alius, Vul. non est impossibile tibi.

7. Hebr. Alius, et visiones capitis mei. In Th. vacat. Vul. visio capitis mei.

8. Heb. et aspectus ejus. Th. et moles ejus. Vul. aspectus illius.

Heb. ad finem. Reliqui, ad terminos. Th. ad ter- minum. Vul. usque ad terminos.

10. Heb. A. S. Vul. vigil. LXX, angelus. Th. ir.

12. H. Vul. tingatur. Th. cubabit. Alius, manebit.

15. Heb. omni respectu quia. Alius, e regione. Th. Vul. quia.

16. H. obstupefactus est. Th. obstupuit. Vul. cœ- pit intra semetipsum tacitus cogitare.

Hebr. Respondit rex, et dixit, Baltasar, somnium et interpretatio ejus non terreat te. Alius, et respon- dit rex, et dixit, Baltasar, somnium et interpre- tatio ejus, ne sollicitum te reddat. In Th. vacat. Vul. respondens autem rex ait, Baltasar, somnium et interpretatio ejus non conturbent te.

22. Hebr. te tingentes. Alius, corpus tuum intum- getur. Th. commoraberis. Vul. infunderis.

24. Heb. ecce erit prolongatio. Th. forte erit longaminis. Alius, forte erit longanimitas. Vul. for- sitan ignoscet delictis tuis.

nymus ἕταρον, qui vertit collegam, ut auspiciat Drusius, quæ lectio non quadrare videtur ad vocem Chaldaicam רַב־מַלְאָכִים, quæ significat, alium ; sed for- tasse ille ἕταρον pro ἕταρον legerit.

Ibid. Th., Θεοὺ ἄγλου. Drusius. [Non conspicitur in textu supra. Respicit רַב־מַלְאָכִים, Deorum san- ctorum. Et ita vertit Vulg. Lat. DRACH.]

V. 6. "Αλλος, οὐκ ἀδυνατεῖ σοι. Ex Drusio.

V. 7. "Αλλος, καὶ αἱ ὁράσεις etc. Idem.

V. 8. Hieron. : « Quod autem ait juxta Theodo- tionem, τὸ κῦτος αὐτοῦ, altitudo ejus, sive ἡ κυρσία, ut postea ipse interpretatus est, i. e. dominatio, pro quo nos vertimus aspectus ejus etc. »

Ibid. Οἱ λοιποὶ, εἰς τὰ πέρατα. Drusius.

V. 10. Hieron. : « Pro vigili Theodotio ipsum Chal- daicum posuit HIR, quod per tres litteras, AIN, IOD et RES scribitur : significat autem Angelos etc. » HIR legit Martianus noster itemque ms. Corbeien- sis. Scholion Romanæ edit. τὸ δὲ εἰρ οὐδὲν ἕταρον ἢ ἐγγήγορος καὶ ἀγγελοσ ἐρμηνεύεται. Aliud scho- lion, ἀντὶ τοῦ εἰρ οἱ Ο' ἀγγελοσ ἠρμήνευσαν, οἱ δὲ λοιποὶ, ἀγγήγορον. His addit Drusius: quod in mente habuit Hieronymus, cum ad hunc locum hæc anno- taret : consuetudo autem Græci Latiniq. sermonis Ἴριον vocat, quæ per multicolore arcum ad terras descendere dicitur.

V. 15. "Αλλος, κατέναντι. Drusius.

V. 16. Θ., ἀπηνεώθη. Polychronius, τουτέστι ἐξε- πλάγη ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῶν δευχθέντων, καὶ σύν- νους ἐγένετο. Id est, consternatus est super mira novitate rerum ostensarum, et cogitabundus fuit.

Ibid. "Αλλος, καὶ ἀπεκρίθη etc. Drusius.

V. 22. "Αλλος, τὸ σῶμά σου βαφθήσεται. Idem Joannes Chrysostomus comment. in Danielicum legit, βαφθήσεται τὸ σῶμά σου.

V. 24. "Αλλος, ἴσως ἔσται μακροθυμία. Joann. Chrysost. in Daniele.

DANIELIS CAPUT V.

וְשָׂרָא מִלְּבַיִת אֵלֶּיךָ לְרַבֵּי 1 *Oi λοιποι, ... Θ. και κατέναντι τῶν χιλίων, ὁ οἶνος, και πίνων.*

וְתִרְתִּי 7 *Θ. και τρίτος.*

וְשִׁירָא מִלְּבַיִת אֵלֶּיךָ 11 *Oi λοιποι, πνεῦμα Θεοῦ ἁγίου. Σ. πνεῦμα θεῶν ἁγίων. Θ. πνεῦμα Θεοῦ.*

וְיִרְדָּן 12 *Θ. κρατούμεν. Ἄλλος, κρυπτόμενα.*

וְיִרְדָּן 15 *Θ. ἀναγνώσι. Ἄλλος, γνωρίσωσι.*

וְשִׁירָא מִלְּבַיִת אֵלֶּיךָ 16 *Θ. vacat. Ἄλλος, και λύειν συνδέσμους.*

1. Hebr. *et contra mille vinum bibebat. Reliqui, et coram mille vinum bibebat. Th. et e regione ipsorum mille, vinum, et bibens. Vul. et unusquisque secundum suam bibebat ætatem.*

7. H. Th. Vul. et tertius.

11. Hebr. S. spiritus deorum sanctorum. *Reliqui, spiritus Dei sancti. Th. spiritus Dei. Vul. spiritum deorum sanctorum.*

12. Hebr. ænigmatum. Th. defenta. *Alius, abscondita. Vul. secretorum.*

15. Hebr. Th. Vul. legerent. *Alius, cognoscerent.*

16. Hebr. et nodos solvere. Th. *vacat. Alius, et vincula solvere. Vul. et ligata dissolvere.*

Notæ et variæ lectiones ad cap. Danielis V.

V. 1. Hieronymus : « *Unusquisque autem principum vocatorum iuxta suam bibebat ætatem : sive ut cæteri interpretes transtulerunt, bibebat ipse rex vinum coram principibus quos vocaverat.* » Non verba cæterorum interpretum hic adfert Hieronymus, sed sensum dumtaxat, ut liquet ex versione Theodotionis, qui unus ex cæteris est, cuius tamen postrema verba nunc variant.

V. 7. Hieron. : « *Vel tertius post me, vel unus est unus principibus, quos alibi trιστάτας legimus.* »

V. 11. *Oi λοιποι, πνεῦμα Θεοῦ ἁγίου etc.* Drusius. Hieronymus vero sic habet : « *Præter Symmachum,*

qui Chaldaicam veritatem secutus est, cæteri spiritum Dei interpretati sunt. »

V. 12. In editione Theodotionis legitur *κρατούμενα* ex τῶν Chaldaice, *κρατέω* pro Hebr., τῶν mutato γ in τ de more. Chronicon etiam Alexandrinum habet *κρατούμενα*. In edit. Complut. habetur *κρυπτόμενα*, quæ videtur esse alia versio.

V. 15. Ἄλλος, γνωρίσωσι. Ex Chronico Alexandrino.

V. 16. Ἄλλος, και λύειν συνδέσμους. Joann. Chrysost. in Daniele.

DANIELIS CAPUT VI

וְדָרְיוֹס 1 *Θ. Ἄρταξέρξου. Θ. Δαρείου.*

וְדָרְיוֹס 2 *Ἄ. συνεκτικούς. Σ. ἄρχοντας. Θ. δύο ἄνδρας. Θ. τακτικούς.*

וְהַמְּלָכִים 5 *Ἄλλος, προσεδουάτο καταστήσαι αὐτόν. Θ. κατέστησεν αὐτόν.*

וְהַמְּלָכִים 4 *Ἄλλος, ἐκ πλαγίων βασιλείας. In Θ. vacat. Ἄλλ., ἐκ τῆς βασιλείας.*

וְהַמְּלָכִים Ἄ. και ἀμβλάκημα. Θ. και ἀμπλάκημα (al. ἀμβλάκημα).

וְהַמְּלָכִים 8 *Ἄλλος, ὅπως ἂν μὴ παραγραφῆ κατέναντι τούτου. In Θ. vacat.*

וְהַמְּלָכִים 13 *Ἄ. και περὶ τοῦ ὀρισμοῦ οὗ ἑταξας. Θ. vacat.*

וְהַמְּלָכִים 14 *Ἄλλος, και ἕως πρὸς θυσμὸς ἡλίου. Θ. και ἕως ἑσπέρας.*

וְהַמְּלָכִים 15 *Ἄλλος, παρετηρήσαντο ἐπὶ τὸν βασιλέα. Θ. vacat.*

וְהַמְּלָכִים 27 *Θ. ἐκ χειρὸς τῶν λέοντων.*

1. Hebr. Darius. LXX, Artaxerxe. Th. Vul. Dario.

2. Hebr. præsides. A. præfectos. S. Vul. principes. LXX, duos viros. Th. ordinatores, *sem* præfectos ordinum.

3. Hebr. Vul. cogitabat constituere eum *Alius*, in animo habebat constituere eum. Th. constituit eum.

4. Hebr. ex parte regni. *Alius*, ex lateribus regni. In Th. *vacat. Alius*, ex regno. Vul. ex latere regis. Heb. et corruptela. A. Th. et peccatum. Vul. et suspicio.

8. Hebr. ut non transgrediatur : *omni respectu hoc. Alius*, ut non violetur e conspectu ejus. In Th. *vacat.* Vul. nec prævaricari cuiquam liceat. Porro.

13. Hebr. et super obvinctione, quam designasti. *Alius*, et circa decretum quod statuisti. Th. *vacat.* Vul. et de edicto, quod constituisti.

14. H. *Alius*, Vul. et usque ad occasus solis. Th. et usque ad vesperam. Vul. et usque ad occasum solis

15. Hebr. tumultuario venerunt ad regem. *Alius*, observarunt super regem. Th. *vacat.* Vul. intelligentes regem.

27. Hebr. Th. de manu leonum. Vul. de lacu leonum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Danielis.

V. 1. Hieronymus : « *Pro Dario, LXX Artaxersem interpretati sunt.* » Sic etiam interpretantur nomen וְדָרְיוֹס in historia Esther. [Qui versus in

LXX signatur 4, est in Hebr. § 2. Et sic deinceps per totum hoc caput. DRACH.]

V. 2. Hier. : « *Pro principibus, quod Symmachus*

transiit, Theodotio, τακτικούς, Α. συνεκτικούς interpretatus est. Cumque quaererem qui essent isti principes τακτικοί, vel συνεκτικοί, in LXX editione loci manifestius, qui dixerunt: *et duos viros quos constituit cum eo, et salutarum centum viginti.*

V. 3. Ἄλλος, προσδοχάτο etc. Drusius.

V. 4. Ἄλλος, ἐκ πλαγίων βασιλείας. Drusius ex notis edit. Rom. ubi dicitur in aliquot exemplaribus Theodoretum habere ἄκ τῆς βασιλείας: et sic habet Chrysost. in Daniele.

Ibid. Hieronymus: « Pro *inspiratione* Theodotio et Aq. ἀμβλάχημα interpretati sunt; quæ Chaldaice dicitur ESSAITHA. Cumque ab Hebræo quaererem

quid significaret, respondit vim verbi sonare ἄλλα, quam nos *illicebam* sive σφάλμα, hoc est, *errorem*, dicere possumus. Porro Euripides in *Melea* ἀμπλαχίας, per π, et non per ς, ἀμαρτίας, id est, *peccata* appellat.

V. 8. Ἄλλος, ὅπως ἂν μὴ etc. Joann. Chrysost.

V. 13. Ἄλλος, καὶ περὶ τοῦ etc. Idem.

V. 14. Ἄλλος, καὶ ἕως πρὸς etc. Idem.

V. 15. Ἄλλος, παρτηρήσαντο etc. Idem.

V. 27. Θ., ἐκ χειρὸς τῶν λεόντων. Theodotio hic Hebraismum servavit, ut LXX in Psalmis, *de manu canis*. Aliqui, ἐκ στόματος τῶν λεόντων.

DANIEL CAPUT VII.

דַּנְיֵאל וְכָל הַמְּלָכִים 1 Ἄλλος, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν λόγων εἶπεν. Ἄλλος, ἀρχὴ λόγων αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν. Θ. *vacat*.

מִן הַלַּיְלָה 2 Ἄλλος, ἐν ὄραματί μου τῆς νυκτός. Ἄλλος, ἐν τῇ ὄρασει μου τῆς νυκτός. Θ. *vacat*.

גְּדִים 7 Ἄλλος, μεγάλοι. Θ. *vacat*.

יָמֵי קִדְמוֹת 9 Ἄλλος, καὶ ὁ παλαιῶν τὰς ἡμέρας. Θ. καὶ παλαιὸς ἡμερῶν.

יְהִי עֵצָה 10 Ἄλλος, εἶλκεν ἐκπορευόμενος. Θ. εἶλκεν ἐμπροσθεν αὐτοῦ.

יְהִי עֵצָה 13 Ἄλλος, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσητέθη. Θ. καὶ προσήθη αὐτῷ.

מִן הַבְּהֵמָה 17 Ἄλλος, τὰ θηρία τὰ μέγала. Θ. θηρία.

לְמַעַן מִלֵּשׁ לְכָל הָעָם 25. Σ. (καὶ λόγους ὡς Θεὸς λαλήσει.) Θ. καὶ λόγους πρὸς τὸν Ὑψίστον λαλήσει.

מִלֵּשׁ Θ. παλαιώσει. Ἄλλος, καταστρέψει. Ἄλλος, ταπεινώσει.

דַּבַּר Θ. καὶ ὑπονοήσει. Ἄλλος, καὶ προσδοκήσει. Ἄλλος, καὶ προσδέξεται.

לְפָנַי 28 Ἄλλος, καὶ ἡ λέξις διήνεγκεν ἐμοί. Θ. καὶ ἡ μορφή μου ἠλλοιώθη.

1. Hebr. caput verborum dixit. *Alius*, et caput verborum dixit. *Alius*, principium sermonum ejus, et respondens dixit. Th. *vacat*. Vul. brevi sermone comprehendit.

2. Heb. in visione mea cum nocte. *Alius*, in visione mea noctis. *Alius*, idem. Th. *vacat*. Vul. in visione mea nocte.

7. Hebr. *Alius*, magni. Th. *vacat*. Vul. magnos (dentes).

9. Hebr. Th. Vul. et antiquus dierum. *Alius*, et antiquans dies.

10. Heb. trahens et egrediens a coram eo. *Alius*, trahebat egrediens. Th. trahebat in conspectu ejus. Vul. rapidusque egrediebatur a facie ejus.

13. H. et coram eo appropinquare fecerunt eum. *Alius*, et coram eo oblatus est. Th. et oblatus est ei. Vul. et in conspectu ejus obtulerunt eum.

17. H. *Alius*, Vul. bestiae magnae. Th. bestiae.

25. Heb. et sermones contra Altissimum loquetur. S. et sermones quasi Deus loquetur. Th. et sermones contra Excelsum loquetur. Vul. et sermones contra Excelsum loquetur.

H. abolebit. Th. facies veterascere. *Alius*, evertet. *Alius*, humiliabit. Vul. (et sanctos Altissimi) conteret.

H. Vul. et putabit. Th. et cogitabit. *Alius*, et sperabit. *Alius*, et expectabit.

28. Hebr. et splendor immutati sunt super me. *Alius*, et sermo diversus fuit mihi. Th. et forma mea mutata est. Vul. et facies mea mutata est in me.

Notae et variae lectiones ad cap. VII Danielis.

V. 1. Ἄλλος, καὶ τὸ κεφ. Drusius, qui addit: « *Alibi est, ἀρχὴ λόγων αὐτοῦ: et apud Theodoretum additur, καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν.* » Et sic legit Chrysostomus.

V. 2. Ἄλλος, ἐν ὄραματί μου etc. Drusius. Chrysost. ἐν τῇ ὄρασει.

V. 7. Ἄλλος, μεγάλοι. Drusius.

V. 9. Ἄλλος, καὶ ὁ παλαιῶν τὰς ἡμέρας. Theodoretus, τινὲς τῶν ἐρμηνευτῶν... ἀντὶ τοῦ, *καλαιῶς τῶν ἡμερῶν, ὁ παλαιῶν τῶν ἡμερῶν ταπεινώσει.*

V. 10. Ἄλλος, εἶλκεν ἐκπορευόμενος. Drusius.

V. 13. Ἄλλος, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσητέθη. Idem.

V. 17. Ἄλλος, τὰ θηρία τὰ μέγала. Idem.

V. 25. Hieronymus: « *Sycam., et sermones quasi Deus loquetur.* »

Ibid. Θ., παλαιώσει etc. Has lectiones adfert Drusius, atque in aliis placuisse legi cum hoc scholio in margine, *τουτέστι σκυλῶν αὐτοῖς ποιήσει.*

Ibid. Θ., καὶ ὑπονοήσει. Schol. προσδοκήσει. Justinus habet προσδέξεται.

V. 28. Ἄλλος, καὶ ἡ λέξις etc. Drusius.

DANIELIS CAPUT VIII.

וַיֵּרָא 2 Ἄλλος, καὶ ἔβον ἐν

2. Hebr. et vidi in visione, et fuit in videndo

עַי הָרָאִסִי, וְכַי עָגֵנֶטוּ עֵן עַי מֵעֵן מֵ. Θ. vacat.

מֵעֵן מֵעֵן עֵן עֵן Σ. . . . . Ο' . . . . . Θ. ἢ ἔστιν ἐν χώρῃ Αἰλάμ.

עַי הָרָאִסִי 'A. . . . . Σ. . . . . Ο' . . . . . Θ. ἐπὶ τοῦ Οὐδάμ.

עַי הָרָאִסִי 5 "Αλλος, και ὑψηλότερον. Θ. και τὸ ὑψηλόν.

עַי הָרָאִסִי 5 "Αλλος, κέρασ θεωρητόν ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Θ. κέρασ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

עַי הָרָאִסִי 6 "Αλλος, ἐστῶτος. Θ. ἐστῶς.

עַי הָרָאִסִי 9 Θ. ἰσχυρόν.

עַי הָרָאִסִי "Αλλος, και πρὸς τὴν ἀνατολήν. Θ. vacat.

עַי הָרָאִסִי Θ. και πρὸς τὴν δύναμιν. "Αλλος, και πρὸς τὴν δύσιν.

עַי הָרָאִסִי 10 Θ. και ἔπεσε.

עַי הָרָאִסִי Θ. ἀπὸ τῆς δυνάμεωσ τοῦ οὐρανοῦ.

עַי הָרָאִסִי Θ. και συνεπάτησεν αὐτά. "Αλλος, αὐτούσ.

עַי הָרָאִסִי 11 "Αλλος, και ἕωσ ἀρχοντοσ τῆς δυνάμεωσ ἠδρῶθη. Θ. και ἕωσ οὗ ὁ ἀρχιστράτηγος βύσσηται τὴν ἀιχμαλωσίαν.

עַי הָרָאִסִי 12 "Αλλος, ἐν παραπτώματι. Θ. ἢ ἀμαρτία.

עַי הָרָאִסִי 13 'A. Ο', Θ. τῷ φελμωνί. Σ. τίνοι ποτε.

עַי הָרָאִסִי 14 "Αλλος, τριακόσiai. Θ. τετρακόσiai.

עַי הָרָאִסִי 19 "Αλλος, ἐπ' ἐσχάτω τῆς ὀργῆσ. Θ. ἐπ' ἐσχάτων τῆς ὀργῆσ.

עַי הָרָאִסִי 24 "Αλλος, και οὐκ ἐν τῇ ἰσχύί αὐτοῦ. Θ. vacat.

עַי הָרָאִסִי 25 "Αλλος, και ἐπὶ ἀρχοντα ἀρχόντων στήσεται. Θ. και ἐπὶ ἀπωλείασ πολλῶν στήσεται.

עַי הָרָאִסִי 27 "Αλλος, ἡμέρασ. Θ. vacat.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Danielis.

V. 2. "Αλλος, και ἔβον ἐν τῇ ὀράσει etc. Drusius. Ibid. Hieron. : « Sive ut Symmachus interpretatus est, civitate : a qua etiam regio nomen accepit. . . . pro qua LXX Elimaïdem interpretati sunt. » Lamb. Bos : Sym., ἐν Αἰλάμ πόλει. DRACH.] Ibid. Hieronymus : « Super portam Ulai : pro quo Aq. translulit, super Ubal Ulai : Symm., super paludem Ulai. LXX, super portam Ulai. Sciendum est autem Ulai nomen esse loci, sive portæ, ut in Troia, σκαϊά portæ, et apud Romanos, Carmentalis. » [Lamb. Bos : Sym., τῆς λίμνησ Οὐλαί. DRACH.] V. 3. "Αλλος, και ὑψηλότερον. Drusius. Sic etiam habet Chrysostomus in Danielelem. V. 5. "Αλλος, κέρασ θεωρητόν etc. Idem, et Chrysostomus.

me. *Alius*, et vidi in visione, et factum est cum viderem. In Th. *vacat*. Vul. vidi in visione mea.

Hebr. quæ in Elam provincia, S. quæ est in Elam civitate. LXX, quæ est in Elimaïde regione. Th. quod est in regione Ælam. Vul. quod est in Ælam regione.

H. super rivum Ulai. A. super Ubal Ulai. S. super paludem Ulai. LXX, super portam Ulai. Th. super Ubal. Vul. super portam Ulai.

3. H. Th. et excelsum. *Alius*, et excelsius. Vul., et unum excelsius altero.

5. H. cornu visionis inter oculos ejus. *Alius*, cornu conspicuum inter oculos ejus. Th. cornu medium oculorum ejus. Vul. cornu insigne inter oculos suos.

6. H. Vul. stantem. *Alius*, stantis. Th. stans.

9. H. parvum. Th. forte. Vulg. modicum.

Hebr. *Alius*, et ad Orientem. In Th. *vacat*. Vul. et contra Orientem.

H. et ad ornatum. Th. Vul. et contra fortitudinem. *Alius*, et ad Occidentem.

10. Hebr. Vul. et dejecit. Th. et cecidit, vel dejecit.

H. de exerciū. Th. de virtute cœli. Vul. de fortitudine.

H. Vul. et conculcavit eas. Th. et conculcavit ea. *Al.* eos

11. H. et usque ad principem exercitus magnificentatum est. *Alius*, et usque ad principem virtutis grande evasit. Th. et quoadusque dux exercitus liberaverit capitivitatem. Vul. et usque ad principem fortitudinis magnificentatum est.

12. Heb. in prævaricatione. *Alius*, in delicto. Th. peccatum. Vul. propter peccata.

13. Heb. cuidam. A. LXX. Th. Phelmoni. S. nescio cui. Vul. alteri nescio cui.

14. Hebr. et trecentis. *Alius*, Vul. trecenti. Th. quadringenti.

19. Heb. *Alius*, in novissimo iræ. Th. in novissimis iræ. Vul. in novissimo maledictionis.

24. Heb. et non in fortitudine sua. In Th. *vacat*. Vul. æd non in viribus suis.

25. H. et super principem principum stabit. *Alius*, Vulg. et contra principem principum consurget. Th. et super perditiones multorum stabit.

27. H. *Alius*, Vul. per dies. In Th. *vacat*.

V. 6. "Αλλ., ἐστῶτος. Idem.

V. 9. Θ., ἰσχυρόν, nescio quid legerit qui ita vertit, nam עַי הָרָאִסִי significat parvum, modicum, ut Vulgata vertit.

Ibid. "Αλλος, και πρὸς τὴν ἀνατολήν. Idem et Chrysostomus.

Ibid. "Αλλ., και πρὸς τὴν δύσιν. Sic Chrysostomus et Complut.

V. 10. Θ., και ἔπεσε. Sunt qui exponant transitive, et dejecit, sive cadere fecit, aut deturbavit. Drusius.

Ibid. Θ., ἀπὸ τῆς δυνάμεωσ τοῦ οὐρανοῦ. Polychronius, ὁ ἕυρος τὸ, ἀπὸ τῆς δυνάμεωσ, οὐκ ἔχει.

Ibid. "Αλλος, αὐτούσ. Idem Drusius.

V. 11. "Αλλ., και ἕωσ ἀρχοντοσ etc. Idem, et

Chrysostomus.

V. 12. Ἄλλος, παραπτώματι. Idem.

V. 13. Hieron. : « Pro alio nescio quo, quod Symmachus interpretatus est τινα ποτε, A. et Th. et LXX, φελμωνί, ipsum verbum Hebraicum posuere. » Ms. Corbeiensis habet Latinis literis PHELMONI.

V. 14. Hieron. : « Quidam pro duobus millibus trecentis, duo millia ducentos legunt, ne sex anni et tres menses superesse videantur. » Sequentes item hujus capituli lectiones ex Drusio et ex edit. Romana prodeunt.

DANIELIS CAPUT IX

כְּבֹדִי נִתְּנָה לְיָדָא 2 Ἄλλος, ἐν ἔτει ἐν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Θ. vacat.

עָשָׂה 3 Θ. vacat. Ἄλλος, καὶ σποδῶ.

עָשָׂה 5 Ἄλλος, ἠδικήσαμεν, ἡσεθήσαμεν. Θ. ἠδικήσαμεν, ἠνομήσαμεν.

נִתְּנָה 23 Σ. ἀνὴρ ἐπιθυμητέ. Θ. ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν.

מָצָא 24 Ἄλλος, ἐδοκιμάσθησαν. Ἄλλος, ἐκρίθησαν. Θ. συνετήθησαν.

עָשָׂה 25 Ἄ. ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ πόλιν ἡγιασμένην σου. Σ. κατὰ τοῦ λαοῦ σου, καὶ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας σου. Θ. ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν.

נִתְּנָה 26 Ἄ. τοῦ συντελεῖσαι τὴν ἀθεσίαν, καὶ τοῦ τελειῶσαι ἁμαρτίαν. Θ. τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας. Vul. ut consummetur peccatum, et obsegnentur peccata. p̄iat peccatum

עָשָׂה 27 Ἄ. καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀνομίαν. Θ. καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀδικίας, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας.

עָשָׂה 28 Ἄ. καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀνομίαν. Θ. καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀδικίας, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας.

נִתְּנָה 29 Ἄ. καὶ μετὰ τὰς ἑπτὰ ἑβδομάδας, καὶ ἐξήκοντα δύο, ἐξολοθρευθήσεται ἡλειμμένος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ. Σ. καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας ἑπτὰ καὶ ἐξήκοντα δύο, ἐκοπήσεται Χριστὸς, καὶ οὐχ ὑπάρξει αὐτῷ. Θ. καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς ἐξήκοντα δύο, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ

נִתְּנָה 30 Ἄ. καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ λαὸς ἡγουμένου ἐρχομένου. Θ. καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ.

2. Heb. *Alius*, in anno uno regni ejus. Th. *vacat*. Vul. anno uno regni ejus.

3. H. *Alius*, Vul. et cinere. Th. *vacat*

5. H. et praevaricati sumus, et impie egimus. *Alius*, inique egimus, impie egimus. Th. injuste egimus, inique egimus. Vul. iniquitatem fecimus, impie egimus.

23. Hebr. desideriorum. S. vir desiderabilis. Th. Vul. vir desideriorum.

24. H. decisæ. *Alius*, probatæ sunt. *Alius*, decretæ sunt. Th. Vul. abbreviatæ sunt.

Heb. super populum tuum, et super civitatem sanctitatis tuæ. A. super populum tuum, et super civitatem sanctificatam tuam. S. contra populum tuum, et civitatem sanctam tuam. Th. super populum tuum, et super civitatem sanctam. Vul. super populum tuum, et super urbem sanctam tuam.

H. ad consumendum praevaricationem, et ad sigillandum peccata. A. ad consummandam praevaricationem, et consummandum peccatum. Th. ut consummetur praevaricatio, et finem accipiat peccatum

H. A. et ad expiandam iniquitatem. Th. et deleantur iniquitates, et expientur iniquitates. Vul. et deleatur iniquitas.

H. et ad signandam visionem et prophetiam, et ad ungendam sanctitatem sanctitatum. LXX, Th. et signetur visio et propheta, et ungetur sanctus sanctorum. Vul. et impleatur visio et prophetia. et ungetur sanctus sanctorum.

26. Hebr. et post hebdomadas sexaginta et duas, excidetur unctus et non ei. A. et post septem hebdomadas et sexaginta duas, exterminabitur unctus, et non est ei. S. et post hebdomadas septem et sexaginta duas, excidetur Christus, et non existet ei. Th. et post hebdomadas sexaginta duas, exterminabitur unctio, et judicium non est in eo. Vul. et post hebdomadas sexaginta duas occidetur Christus : et non erit ejus populus.

Heb. et civitatem et sanctitatem destruet populus ducis venturi. A. et civitatem et sanctam corrumperet populus ducis venturi. Th. et civitatem et sanctuarium destruet cum duce adveniente. Vul. et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Danielis.

V. 2. Ἄλλος, ἐν ἔτει ἐν τῆς βασιλείας etc. Drusius ex ed. Romana.

V. 3. Ἄλλ., καὶ σποδῶ. Joannes Chrysostomus in Daniele.

V. 5. Ἄλλ., ἠδικήσαμεν, ἡσεθήσαμεν. Drusius.

V. 23. Σ., ἀνὴρ ἐπιθυμητέ. Idem.

V. 24. Ἄλλος, ἐδοκιμάσθησαν. Sic ex Theodoro.

Ibid. Ἄ., ἐπὶ τὸν λαόν etc. Has omnes Aquinas et Symmachi lectiones usque ad finem capituli, ex Demonstratione evangelica Eusebii proferimus.

Ibid. O', Θ., καὶ τοῦ σφραγίσαι etc. Adde ex Lambertio Bos : Aq., καὶ τοῦ τελεῖσαι ὁραματισμὸν καὶ

προφήτην, τοῦ ἀλεῖψαι ἡγιασμένον ἡγιασμένων. DRACH

DANIELIS CAPUT X.

הָרַחֵק 4 Θ. Τίγρις Ἐδδεκέλ.

וְיָמֵי 5 Θ. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ. Σ. (ὡς ἀνὴρ.)

בַּיָּמִים 5 'A. . . . Σ. ἐξαίρετα. O'. . . . Θ. βαδδίν.

וְיָמֵי 5 בְּכַתְּבֵי הַיָּמִים וְיָמֵי 5 'A. . . . Ὠφάζ. Θ. καὶ ἡ ἑσφύς αὐτοῦ περιεζωσμένη ἐν χρυσῷ Ὠφάζ.

וְיָמֵי 6 'A. (καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ χρυσόλιθος.) Σ. Θ. καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ Θαρσίς. O', καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡσεὶ θάλασσα.

וְיָמֵי 9 'Aλλος, φωνὴν βημάτων αὐτοῦ. Θ. τὴν φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ.

וְיָמֵי 10 'Aλλος, καὶ ταρσοὺς χειρῶν μου. Θ. vacat.

וְיָמֵי 11 Σ. ἀνὴρ ἐπιθυμητέ. Θ. ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν.

וְיָמֵי 15 'Aλλος, εἰς τῶν ἀρχόντων τῶν πρώτων. Θ. εἰς τῶν ἀρχόντων.

וְיָמֵי 16 Θ. Κύριε. 'Aλλος, Κύριέ μου.

Notæ et varisæ lectiones ad cap. X Danielis.

V. 4. Θ., Τίγρις Ἐδδεκέλ. Videntur esse duæ interpretationes. Tigris Chaldæis est Diglath. Plinius ait vocari ab incolis Diglitho. In quibusdam vero codicibus, Τίγρις, in aliis vero Heddekel tantum reperitur. Hæc annotavit Drusius.

V. 5. Hieronymus : « Pro eo autem quod nos juxta Hebraicum verimus, ecce vir, Symmachus posuit, quasi vir. Non enim vir erat, sed viri habebat similitudinem. »

Ibid. Hieron. : « Pro lineis quod interpretatus est Aquila, Theodotio BADDIM posuit. LXX, byssina ; Sym., ἐξαίρετα, id est, præcipua. » [Polychronius autem : Οἱ O', βύσσιννα, Ἀκύλας δὲ ἐξαίρετα λέγει. Aquilæ tribuens lectionem, quam S. Hier. Symmacho. DRACH.]

Ibid. Hieron. : « Auro obryso. Pro quo in Hebræo legitur OPHAZ, quod Aq. ita interpretatus est : Et lumbi ejus accincti erant colore Ὠφάζ. » Ms.

4. Hebr. Heddekel. Th. Tigris Eddecel. Vul. Tigris.

5. Hebr. Th. Vul. et ecce vir. S. quasi vir. Hebr. A. Vulg. lineis. S. præcipuis. LXX, byssinis. Th. baddin.

Hebr. et lumbi ejus accincti in massa auri obrizi. A. et lumbi ejus accincti erant colore Ophaz. Th. et renes ejus accincti auro Ophaz. Vul. et renes ejus accincti auro obrizo.

6. Hebr. et corpus ejus sicut Tharsis. A. Vul. et corpus ejus quasi chrysolithus. S. Th. et corpus ejus quasi Tharsis. LXX, et corpus ejus quasi mare.

9. Hebr. Alius, vocem verborum ejus. Th. Vul. vocem sermonum ejus.

10. Hebr. et palmas manuum mearum. Alius, et articulos manuum mearum. Th. vacat. Vul. et super articulos manuum mearum.

11. Hebr. Th. Vul. vir desideriorum. S. vir desiderabilis.

13. Hebr. Alius, unus principum primorum. Th. unus de principibus. Vul. unus de principibus primis.

16. H. Alius, Vul. Domine mi. Th. Domine.

Corbeiensis habet, in Hebræo legitur OPAZ, et postea, pro quo Aq. interpretatus est : et lumbi ejus accincti erant colore ophaz.

V. 6. Hieron. : « Pro Chrysolitho, qui unus est de duodecim lapidibus qui ponuntur in logio Pontificis, in Hebræo habet THARSIS : quod Theod. et Symmachus eodem verbo interpretati sunt, LXX vero mare appellaverunt. »

V. 9. 'Aλλ., φωνὴν βημάτων αὐτοῦ. Drusius.

V. 10. 'Aλλος, καὶ ταρσοὺς χειρῶν μου. Idem.

V. 11. Hieron. : « Pro viro desideriorum Symm. interpretatus est virum desiderabilem. »

V. 13. 'Aλλος, εἰς τῶν ἀρχόντων τῶν πρώτων. Θ., εἰς τῶν ἀρχόντων. Sic unus.

V. 16. Hieron. : « Domine mi, in visione tua conversa sunt anteriora mea in me. Sic Theod. interpretatus est. »

DANIELIS CAPUT XI.

רַבִּים 10 'Aλλος, δυνάμεων πολλῶν. Θ. ἀναμέσον πολλῶν.

בְּאֶרֶץ 16 'A. . . . Σ. ἐν τῇ γῆ τῆς δυνάμεως. O', ἐν τῇ γῆ θελήσεως. Θ. ἐν τῇ γῆ τοῦ Σαβελ.

וְיָמֵי 20 'O Σύρος, καὶ οὐ ποιήσει ὡς τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἑσχατά. Θ. καὶ οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἑσχατή.

וְיָמֵי 30 'Aλλος, . . . Θ. καὶ ταπεινωθήσεται.

וְיָמֵי 30 'A. . . . Θ. καὶ συνήσει

10. Hebr. Vulg. exercituum plurimorum. Alius, virtutum multarum. Th. inter medium plurimorum.

16. H. in terra ornamenti. A. Vul. in terra inclyta. S. in terra fortitudinis. LXX, in terra voluntatis. Th. in terra Sabeli.

29. Hebr. et non erit sicut prius, et sic posterius. Syrus, et non faciet ut prima etiam novissima. Th. et non erit sicut prima etiam novissima. Vul. et non erit priori simile novissimum.

50. Hebr. Th. et humiliabitur. Alius, et comminabuntur. Vul. et percutietur.

Hebr. et intelliget super derelinquentes pactum

ἐπὶ τοὺς καταλιπόντας διαθήκην ἁγίαν.
sanctuarii. Th. Vulg. et cogitabit adversum eos quod dereliquerunt testamentum sanctuarium (Th. testa-
mentum sanctum).

עִמְיָה 31 Ἄλλος, καὶ βραχίονες. Θ. καὶ σπέρματα.
עִמְיָה לֹא עָמַד 36 Ἄλλος, καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν τῶν
θεῶν. Θ. vacat.

פְּרָעָה לְפָנָיו כִּי כִּי־אֵלֹהִים, ... Θ. εἰς γὰρ
συντέλειαν γίνεται. Ἄλλος, καὶ σπουδήν.

עָמַד לְפָנָיו כִּי כִּי־אֵלֹהִים 57
יְבִין אֶת הַאֵלֹהִים לְפָנָיו Ἄ. καὶ ἐπὶ Θεὸν πατέρων αὐ-
τοῦ οὐ συνήσει, καὶ ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, καὶ
ἐπὶ πάντα θεὸν οὐ συνήσει. Θ. . . . . Θ. καὶ ἐπὶ
πάντας θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει, καὶ
ἐπιθυμία γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν θεὸν οὐ συνήσει.

Intelliget : et concupiscentia mulierum, et super
suorum non reputabit : et erit in concupiscentiis
עָמַד לְפָנָיו כִּי כִּי־אֵלֹהִים 38 Ἄ. . . . . Θ. . . . .
Θ. ἑὸν Μαιζείμ.

וְיַעֲשֶׂה לְפָנָיו כִּי כִּי־אֵלֹהִים 39
וְיַעֲשֶׂה לְפָנָיו כִּי כִּי־אֵלֹהִים לְפָנָיו כִּי כִּי־אֵלֹהִים
καὶ ποιήσει τοὺς ἐχυρώμασι τῶν καταφυγῶν μετὰ
θεοῦ ἄλλοτριῶν, καὶ πληθύνει ὄξιν, καὶ ὑποτάξει
αὐτοῖς πολλοὺς, καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις.

Et faciet ut munit Maozim cum deo alieno, quem
cognovit, et multiplicabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis, et terram dividet gratuito.

וְיַעֲשֶׂה 40 Θ. καὶ συντρίβει. Ἄλλος, ἐν ταῖς κατα-
κλύσεσι.

וְיַעֲשֶׂה 41 Θ. εἰς τὴν γῆν τοῦ Σαβαίμ.

וְיַעֲשֶׂה 42 Ἄ. . . . . Σ. . . . . Θ. καὶ
πολλοὶ ἀσθενήσουσιν.

וְיַעֲשֶׂה 43 Ἄ. . . . . Σ. καὶ ἐκτενεῖ τὰς
σκιὰς ἰσποστασίῳ αὐτοῦ μετὰ τῶν θαλάσσιων εἰς
τὸ ὄρος τῆς θυνάμεως ἐδ ἄγιον, καὶ ἤξει ἕως ἁπρου
αὐτοῦ. Θ. . . . . Θ. καὶ πῆξει τὴν σκιήν αὐτοῦ
ἐφ' ἄδανῳ, ἀναμίσει θαλάσσιον εἰς ὄρος Σαβαίμ
ἄγιον, ἤξει ἕως μέρους αὐτοῦ.

Et statuēt tabernaculum suum tunc inter maria, et
montem velentatis sanctam, et veniet hora consummationis ejus. Th. et figet tabernaculum suum
in Ephadano inter maria in monte Sabaim sancto, et veniet usque ad partem ejus. Vul. Et figet taber-
naculum suum Apadno inter maria, super montem inclytum et sanctum : et veniet usque ad summita-
tem ejus.

sanctitatis A. et cogitabit, ut deseratur pactum
quod dereliquerunt testamentum sanctuarium (Th. testa-
mentum sanctum).

31. Hebr. Alius, Vul. et brachia. Th. et semina.
36. Heb. Alius, et super Deum deorum. Th.
vacat. Vulg. et adversus Deum deorum.

H. quia decisa est, facta est. Al. In ipso enim erit
consummatio. Th. In consummationem enim sit.
Al. et festinationem. Vul. perpetrata quippe est de-
finitio.

37. H. et super Deum patrum suorum non ia-
telliget, et super desiderium mulierum, et super
omnem deum non intelliget. A. et super Deum pa-
trum suorum non intelliget, et super concupiscen-
tiam mulierum, et super omnem deum non intelli-
get. LXX, et concupiscentiis mulierum non subja-
cebit. Th. et super omnes deos patrum suorum non
omne deum non intelliget. Vul. et Deum patrum
feminarum, nec quemquam deorum curabit.

38. Heb. Th. et deum Maozim. A. Deo fortitu-
dinum. LXX, Deum fortissimum. Vul. Deum autem
Maozim.

39. H. Et faciet munitionibus Maozim cum deo
alieno, quem agnoscet : multiplicabit gloriam, et
dominari faciet eos in multis : et terram dividet in
prelio. Th. Et faciet in munitionibus confugiorum
cum deo alieno : et multiplicabit gloriam : et sub-
jiciet ipsis multos : et terram dividet in donis. Vul. Et faciet ut munit Maozim cum deo alieno, quem
cognovit, et multiplicabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis, et terram dividet gratuito.

40. Heb. et inundabit. Th. Vul. et conteret.
Alius, in inundationibus.

41. Hebr. in terram decoris. Th. in terram Sa-
baim. Vul. in terram gloriosam

H. A. Vul. et multæ corruent. S. et multa millia
corruent. Th. et multi infirmabuntur.

45. H. Et plantabit tabernaculo palatii sui inter
maria in monte decoris sanctitatis, et veniet usque
ad summitatem ejus. A. Et plantabit tabernaculum
prætorii sui in ἀφ' ἄδανῳ inter maria in monte Sabin
glorioso et sancto, et veniet usque ad finem ejus.
Symm. ex Hieronymo. Et extendet papiliones equita-
tatis sui inter maria super montem fortitudinis
sanctam, et veniet usque ad verticem montis. LXX, Et statuēt tabernaculum suum tunc inter maria, et
montem velentatis sanctam, et veniet hora consummationis ejus. Th. et figet tabernaculum suum
in Ephadano inter maria in monte Sabaim sancto, et veniet usque ad partem ejus. Vul. Et figet taber-
naculum suum Apadno inter maria, super montem inclytum et sanctum : et veniet usque ad summita-
tem ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Danielis.

V. 10. Ἄλλος, θυνάμεων πολλῶν. Drusius.
V. 16. Hieronymus : « Terram inclytam sive ut
LXX interpretati sunt, voluntatis, hoc est, quæ
complaceat Deo, Judæam significat, et proprie Je-
rusalem... pro terra inclyta, quod interpretatus est
Aq. quem nos in hoc loco secuti sumus, Theodotio
ipsum verbum Hebraicum posuit σαβίμ, pro quo
Sym. vertit, terram fortitudinis. » Ms. Corbeiensis
habet *sabir*. Theodoretus item. « Ἐνία τῶν ἀντιγρά-
φων ἐν τῇ γῆ τοῦ Σαβαίμ ἔχει· τινὰς δὲ τὴν τῶν
Ἑβραίων φωνὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβληχότων,
γῆν θελήσεως τὴν γῆν τοῦ Σαβαίμ κεκλήχασιν.
V. 20. Ὁ Σύρος, καὶ οὐ ποιήσει etc. Drusius.

V. 30. Hieron. : « et percutietur; sive ut alius
interpretatus est, et conminabuntur ei. » Quæ per-
tinent ad vocem Hebraicam נַכְכָּר, non autem ad
עָמַד, ut suspicatus est Drusius.
Ibid. Aq. et cogitabit etc. Hieronymus.
V. 31. Ἄλλος, καὶ βραχίονες. Drusius. Hiero-
nymus vero : « Pro brachiis, alius interpretatus est
semina. » [Alius legit עִמְיָה Drach.]
V. 36. Ἄλλος, καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν etc. Drusius.
Ibid. Hieron. : « perpetrata quippe definitio est.
Sive ut alius, in ipso enim erit consummatio. »
V. 37. Hieron. : « Quia vero in Hebraico pro co

quod nos diximus : et erit in concupiscentiis fami-
narum, ambigue positum est, dicente Aquila, qui
verbum expressit e verbo, καὶ ἐπὶ Θεόν etc. » qui-
bus interpretationem annectit, ut nos edidimus, et
LXX versionem attulit.

V. 38. Hier. : « Pro deo MAOZIM, quod habetur
in Hebraico, Aq. transtulit, Deum fortitudinum;
LXX, Deum fortissimum. » [L. Bos : Aq., Θεὸν
ἰσχύων. DRACH.]

V. 39. Theodotionis versionem, sat diversam a
Græco ejusdem textu hodierno, attulit Hieronymus :
Et ager hæc, ut munit præsidia cum deo alieno, et
cum eis ostenderit, multiplicabit honorem, et do-
minari eos multis faciet, et terram dividet gratis.
[Hæc ita avertit Græce Lamb. Bos : Th., καὶ ποιήσει
ταῦτα τοῦ στερεώσαι τὰ θυρωράματα μετὰ θεοῦ ἄλλο-
τροῦ, καὶ μετὰ τὸ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς πληθύνει δόξαν.
Reliqua desunt. S. Hier. docet Symmachum dixisse
confugia pro præsiidiis. Scilicet Theodotionis, qui
Hebraicum mazim vertit in præsidia. DRACH.]

V. 40. Ἄλλος, ἐν ταῖς κατακλύσεσι. In editionis
Romanæ notis legitur.

V. 41. Θ., εἰς τὴν γῆν τοῦ Σαβαῆμ. Theodoretus,
καὶ εἰσπεύεται εἰς τὴν γῆν τοῦ Σαβαῆρ. Πάλιν διὰ
τοῦ Σαβαῆρ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐδήλωσε. Vide supra ad
versum 16.

Ibid. Hieronymus : « et multi corruent. Pro quo
interpretatus est Symmachus : et multa millia cor-

ruent; Theodotio, et multi infirmabuntur. Multas
autem corruiere, juxta Aquilam, vel arbes, vel re-
giones. vel provincias intellige. » [Lamb. Bos : Pro
πολλοὶ ἀσθενήσουσι, Th., καὶ χιλιάδες ἀσθενήσουσι.
S., χιλιάδες συμπτουσύνται. DRACH.]

V. 45. Hieronymus : « Hunc locum Symm. ita
interpretatus est: καὶ ἐxtενεῖ etc. (ut supra) quod
in Latino sonat, et extendet papilionem etc. Theodo-
tio, et figet tabernaculum suum in Ἀφιδανῶ. (Ms.
Corb. et figet tabernaculum suum EPAAANO, secunda
manu, EPEANO) inter maria in monte Saba sancto,
et veniet usque ad partem ejus. Aquila (addit ms.
Corb. ita), Et plantabit tabernaculum prætorii sui
in Ἀφιδανῶ (ms. Corb. prætorii sui APEANO,) inter
maria, in monte glorioso et sancto, et veniet usque
ad finem ejus. Soli LXX omni se nominis questione
liberantes interpretati sunt: Et statuet tabernaculum
suum tunc inter maria, et montem voluntatis san-
ctium, et veniet hora consummationis ejus. Quos
Apollinarius secutus de nomine APEANO omnino
conticuit. » Has autem Corbeiensis ms. lectiones
confirmat infra Hieron. cum ait : « Notandum autem
quod cum (ms. Corb. sequimur) P litteram He-
bræus sermo non habeat, sed pro ipsa utatur f,
cujus vim Græcum φ sonat, in isto tantum loco
apud Hebræos scribatur quidem φ, sed legatur
pe. » Observes autem in ms. Corbeiensi recte omittit
in ante φεδνο.

DANIELIS CAPUT XII.

וְהַיְהִי בְיוֹמֵי הַיְהוּדִים וְהָיוּ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם
וְהָיוּ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם Θ. καὶ οἱ συνιέντες λάμψου-
σιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος, καὶ ἀπὸ τῶν
δικαίων τῶν πολλῶν ὡς οἱ ἀστῆρες εἰς τοὺς αἰῶνας
καὶ ἔτι.

ultra. Vul. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi
multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

וְהָיוּ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם 7 Ἄλλος, εἰς καιρὸν καὶ καιρούς.
Θ. εἰς καιρὸν καιρῶν.

וְהָיוּ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם וְהָיוּ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם Θ. καὶ ἐν
τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν, γνώσονται πάντα
ταῦτα. Ἄλλος, καὶ ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπι-
σμὸν χειρὸς λαοῦ ἡγιασμένου, γνώσονται ἅγιον, καὶ
συντελεσθήσεται ταῦτα πάντα.

sanctum, et consummabuntur omnia hæc. Vul. et cum completa fuerit dispersio manus populi
sancti complebuntur universa hæc.

וְהָיוּ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם וְהָיוּ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם 13
Θ. καὶ σὺ δεῦρο, καὶ ἀναπαύου· ἔτι γὰρ ἡμέραι καὶ
ῥαί εἰς ἀναπλήρωσιν συντέλειας, καὶ ἀναστήσῃ εἰς
τὸν κληρὸν σου εἰς συντέλειαν ἡμερῶν.

in consummatione dierum. Vul. tu autem vade ad præfinitum : et requiesces, et stabis in sorte tua in
finem dierum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Danielis.

V. 3. Hieronymus : « Quem locum Theodotio et
Vulgata editio ita expressit : Et intelligentes etc. »
ut supra.

V. 7. Ἄλλος, εἰς καιρὸν etc. Drusius ex editione
Romana.

3. Hebr. et intelligentes fulgebant sicut splendor
firmamenti, et justificantes multos sicut stellæ in
æculum et perpetuum. LXX, Th. et intelligentes
fulgebunt quasi splendor firmamenti, et de justis
plurimi (al. plurimis) quasi stellæ in æternum et
splendor firmamenti, et qui ad justitiam erudiant

7. Hebr. ad tempus statutum tempora statuta.
Al. Vul. in tempus et tempora. Th. in tempus tem-
porum.

H. et cum consummatum fuerit dispergere ma-
nus populi sanctitatis, consummabuntur omnia
illa. Th. et cum consummata fuerit dispersio, co-
gnoscent omnia hæc. Alius, et cum consummata
fuerit dispersio manus populi sanctificati cogno-
scent omnia hæc. Vul. et cum completa fuerit dispersio manus populi

13. Heb. et tu vade ad finem, et requiesces, sta-
bis in sorte tua in fine dierum. Th. tu autem vade
et requiesce. Adhuc enim dies et horæ in comple-
tionem consummationis : et resurges in sorte tua
in præfinitum : et requiesces, et stabis in sorte tua in

Ibid. Ἄλλος, ἐν τῷ συντελεσθῆναι etc. Ex Joan.
Chrysostomo in Daniele.

V. 13. Hieron. : « Pro quo Theodotio interpreta-
tus est : Tu autem vade et requiesce, et resurges in
ordine tuo in consummatione dierum. »

IN PROPHETAS MINORES

MONITUM.

Prophetarum Minorum Hexaplares lectiones collegimus ac multis in locis restauravimus ope manuscriptorum ac editorum, quorum catalogum subjicimus.

Codex Barberinus cujus lectiones suppeditavit Brianus Waltonus sexto Polyglottorum tomo, unde majorem interpretationum copiam eruimus, quam ex omnibus aliis.

Codex Marchalianus, nunc RR. PP. Jesuitarum, de quo superius passim actum est.

Codex Regius Bombycinus, de quo sæpius actum est.

Coislinianus Codex unus IX, vel X. sæculi.

Alter Coislinianus ubi Eclogæ quædam.

Colbertinus IX. sæculi στιχηρῶς scriptus.

Codex San-Germanensis S. Hieronymi in Prophetas minores.

Origenes in Matthæum semel adductus.

Eusebius de locis Hebraicis.

Ejusdem Demonstratio Evangelica.

Hieronymus in minores Prophetas.

Ejusdem Epist. ad Marcellam.

Theodoretus in minores Prophetas.

Procopius in Hesiã.

Romanæ editionis ac Drusii notæ.

[Ipsa lectionum natura nobis causa fuit edendi prophetas minores continua serie, ut dedimus supra Danieli hexaplares. DRACH.]

OOSEE CAPUT PRIMUM.

עֲשֵׂה 7 O', οὐδὲ ἐν ἵπποισι. Ἄλλοξ, οὐδὲ ἐν ἄρμασιν.

7. Heb. Vul. et in equitibus. LXX, neque in equitibus. Aliis, neque in curribus.

Nota.

¶ 7. Ἄλλοξ, οὐτε ἐν ἄρμασι. Sic quidam codices et Alexandrinus; quæ lectio vel alterius inter-

pretis est, vel redundat. In Hebræo sane non habetur.

OOSEE CAPUT II.

עֲרִי 2 'A. Σ. δικάσαθε. O', κρίθητε.

2. Heb. contendite. A. S. disceptate. LXX, iudicemini. Vul. iudicate.

עֲשֵׂה 5 OI λοιποί, τὰ ἑριά μου. O', τὰ ἱμάτιά μου.

5. Hebr. Vul. lanam meam. Reliqui, lanas meas. LXX, vestimenta mea.

עֲשֵׂה 11 O', τὰς νομηνίας αὐτῆς. Θ. ✕ καὶ τὰ σάββατα αὐτῆς.

11. H. Vul. neomeniam ejus et sabbatum ejus. LXX, neomenias ejus. Th. et sabbata ejus.

עֲשֵׂה 13 Σ. καὶ τὰ περιτραχήλια αὐτῆς. O', καὶ τὰ καθόρμια αὐτῆς.

13. H. Vul. et monili suo. S. collaria sua. LXX, et monilia sua.

עֲשֵׂה 15 'O Σύρος, Ἀχάρ. O', Ἀχώρ.

15. Heb. LXX, Vul. Achor. Syrus, Achar.

עֲשֵׂה 15 Σ. εἰς θύραν ἐλπίδος. O', διανοήσας σύνεσιν αὐτῆς. Θ. ἀνεψέσθαι τὴν ὑπομονὴν αὐτῆς.

Heb. S. in ostium spei. LXX, ad aperiendam intelligentiam ejus. Th. ad aperiendam patientiam ejus. Vul. ad aperiendam spem.

עֲשֵׂה Σ. καὶ κακωθήσεται. O', καὶ ταπεινωθήσεται. Θ. καὶ ἀποκριθήσεται.

Hebr. Th. et respondebit. S. et affligetur. LXX, humiliabitur. Vulg. canet.

עֲשֵׂה Σ. Θ. νεότητος. O', νηπιότητος αὐτῆς.

Heb. adolescentiarum suarum. S. Th. Vul. juven-tutis. LXX, infantis sue.

עֲשֵׂה 16 'A. [καλέσει με, ὁ ἀνὴρ μου, καὶ οὐ καλέσει με ἔτι, ἔχων με.] O', καλέσει με, ὁ ἀνὴρ μου, καὶ οὐ καλέσει με ἔτι, βαα-λειμ.

16. Heb. Vocabis (me): Vir meus, et non vocabis me ultra Baali. A. vocabit me, vir meus, et non vocabit me, ultra habens me. LXX, Vocabit me, Vir meus, et non vocabit me ultra, Baalim. Vul. Vocabit me, vir meus, et non vocabit me ultra, Baali.

עֲשֵׂה 8 'A. καὶ κοιμήσω αὐτοὺς εἰς πεποιθῆσιν. Σ. καὶ κατοικήσω (al. κατοικίσω) αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ. O', καὶ κατοικίω σε ἐπ' ἐλπίδι. Θ. καὶ κατοικίω αὐτοὺς ἐν πεποιθήσει.

18. Hebr. et recumbere faciam eos in fiducia. A. et dormire faciam eos in fiducia. S. et habitare faciam eos in pace. LXX, et habitare te faciam in spe. Th. et habitare faciam eos in fiducia. Vul. et dormire eos faciam fiducialiter.

קָרָא 19 O', καὶ μνησθεύσομαι σε. Ἄλλος, καὶ λήφομαι σε.

19. Π. et desponsabo te. LXX, Vul. et sponsabo te. *Alius*, et accipiam te.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Osee.

V. 2. 'A., Σ., δικάσασθε. Barberin.
V. 5. *Oi λοιποὶ*, τὰ ἑρῶ μου. Idem.
V. 11. Θ., καὶ τὰ σάββατα αὐτῆς. Ms. *Jes*.
V. 15. Σ., καὶ τὰ περιτραγήλια. Barberin.
V. 15. 'O Σύρος, Ἄγάρ. Theodoretus.
Ibid. Σ., εἰς θύραν etc. Drusius ex Hieronymo.
Ibid. Σ., καὶ κακωθήσεται etc. Barberin. Hieronymus : « In Hebræo scriptum est ANATHA, quod Sym. interpretatus est *affligetur*, Th., *respondet*, A. *obediens* i. e. ὑπακούσει : nos ab Hebræo κατὰ λέξιν magis accipimus. I. e. *præcinet*. » Et infra : « Interpretatio Aquilæ et Th. e quibus alter ὑπακούσει posuit, i. e. *audiet*, alter, ἀποκριθήσεται i. e.

respondet, nobiscum facit, quod præcinentibus aliis, alii respondeant concinentes. » Ὑπακούειν vero etiam *respondere* non infrequenter significat, ut exemplis comprobavimus in editione Athanasii et alibi.
Ibid. Σ., Θ., νεότητος. Barberin.
V. 16. Hieronymus : « Denique Aquila *θίγεις* et curiosus interpret, *Vocabit*, inquit, *me vir meus* etc. »
V. 18. 'A., καὶ κοιμήσω etc. Hæcæ trium lectiones exhibet Barberinus.
V. 19. Ἄλλος, καὶ λήφομαι σε. Barberinus, sine Interpretis nomine.

OSEE CAPUT III.

יְשַׁמָּה 1 'A. παλαιά. Σ. ἀκάρπους. O', πέμματα.

1. Heb. dolia. A. antiqua. S. infructuosos. LXX, coctiones. Vul., vinacia.

עָרִים תִּתֵּן עֲרִיב 2 *Oi λοιποὶ*, κόρον καὶ ἡμίκορον. O', καὶ γομὸρ κριθῶν καὶ νέβελ οἴνου. *Aliter* Barberinus, δ' *Ἔβρ*. ΟΜΟΡ ΣΕΩΡΙΜ ΟΥΛΕΘΧ ΣΕΩΡΙΜ. 'A. κόρου κριθῶν. Σ. καὶ θύλακος κριθῶν, καὶ ἀσκού οἴνου. Θ. καὶ γομὸρ ἀλφίτων, καὶ νέβελ οἴνου.

2. Hebr. et chomer hordeorum, et *lethech* hordeorum. *Reliqui*, corum et semicorum. *Barberinus autem alio modo*. Heb. omor seorim ulethch seorim. A. cori hordeorum. S. et sacculi hordei et utris vini. Th. et gomor farinæ, et nebel vini. LXX, et gomor hordei et nebel vini. Vul. et coro hordei, et dimidio coro hordei.

עֲרִיבֵי תֵּן עֲרִיבֵי 4 Σ. Θ. καὶ ἄνευ Ἐφὸδ καὶ ἄνευ Θεραφίμ. O', οὐδὲ ἱερατείας οὐδὲ δῆλων. Sed Barberinus sic, 'A. καὶ μορφωμάτων. Σ. οὐδὲ ἐπιλύσεως. Θ. οὐδὲ ἐπιλυομένου.

4. Heb. et non ephod et theraphim. S. Th. Vul. etsine ephod et sine theraphim. LXX, sine sacerdotio, et sine manifestationibus. *Barberinus sic* : A. et figurarum. S. neque solutionis. Th. neque soluti.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Osee.

V. 1. Hieron. : « Unde pro *vinaciis* quod Hebraice dicitur ASISE, A. interpretatus est παλαιά i. e. *vetera*, S., ἀκάρπους i. e. *steriles*. » Et infra : « Pro *pepmatibus* quæ LXX transtulerant, et comeduntur cum uvis passis siue vinaciis, *placentas* Latine possumus dicere, vel *crustula* quæ idolis offeruntur et Græcæ appellantur πόματα. »

φωτισμούς *transtulit*, id est, *illuminationes* (imo transtulit μορφώματα ut habet Coislin. nam φωτισμούς, est *ἰστίαι*, forte quod illuminando docerent ac patefacerent futura. Quæ ratione vocantur a paraphraste Chaldæo Jonatha יְרִיבֵי. id est, indicantes, et a Græcis δῆλοι, i. e., manifestationes : *alibi Chaldæus interpretatur מַנְיָנִים*, id est, simulacra, et Græci εἰδωλα : id est, idola. De his Trismegistus in *Asclepio*, Videsne, inquit, statuas animatas, sensu et spiritu plenas et talia facientes? statuas futurorum præcias etc. *Marsilius Ficinus in libello de Vita cælestis producenda cap. 13*. Trismegistus ait *Ægyptios* ex certis mundi materiis facere consuevisse imagines, et in eas oportune animas dæmonum inserere solitos atque animam avi sui Mercurii, itemque Phœbi cujusdam et Isidis Osiridisque sic in statuas descendisse, profuturas hominibus, vel etiam nocituras, et quæ sequuntur. Vide et cap. 16 et 18. *Idem cap. 20*. Arabes et *Ægyptii* tantum statuis et imaginibus attribuunt arte astronomica et magica fabricatis, ut spiritus stellarum in eis includi putent. Spiritus autem stellarum intelligunt alii quidem mirabiles coelestium vires, alii vero dæmonas etiam stellæ hujus illiusve pedissequas. Spiritus igitur stellarum qualescumque sint, inseri statuis et imaginibus arbitrantur, non aliter ac dæmonas solent humana nonnunquam corpora occupare, perque illa loqui, moveri, mœvere, mirabilia perpetrare. Similia quædam per imagines facere stellarum spiritus arbitramur etc.

V. 2. Hieron. : « Pro *Gomor* in Hebraico scriptum est OMER quod omnes Interpretes absque LXX corum interpretati sunt, sermone Græco, et maxime Palæstino, qui habet LXX modios. Et pro *nebel vini* in Hebraico legitur LETHECH SEORIM, quod cæteri interpretes ἡμίκορον hordei transtulerunt. I. e. *mediam partem cori*. » Barberinus longe diversas interpretationes adfert : ac S., LXX, Th. in postrema parte non conveniunt cum Hebræo. Forte putaverint עָרִיב mendose repetitum, legendumque esse עָרִיב.

V. 4. Σ., Θ., ἄνευ Ἐφὸδ καὶ ἄνευ Θεραφίμ. Ex Hieronymo epist. ad Marcellam. Sed longe alio modo codex Barberinus : qui fortasse alteram Symmachi editionem exhibet.

עֲרִיבֵי S., Th., Theraphim. In hanc vocem Drusius : ἄνευ θεραφείμ, vel si placet θεραφείν, ut Gen. 31, 34. עֲרִיבֵי A., μορφώματα. S., θεραφείν. Hieron. in libro quæstion. Hebraicæ. THERAPHIM Aq., μορφώματα, id est, figuras et imagines interpretatur. *Idem in Commentis. ad hæc locum*. THERAPHIM proprie appellantur μορφώματα, id est figuras et simulacra. Si eumdem recte capio, *Aquila hoc loco*

OSEE CAPUT IV.

הָאֵל כִּי־שָׁבַח הָאֵל תִּבְנֶה אֶת־חַוִּילָהּ 13 'A. ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης καὶ τερεβίνθου. Σ. ὑπὸ τὴν δρῦν

13. Hebr. subtus quercum, et populum et terebinthum, quia bona umbra ejus. A. sub quercu et

καὶ πεύκην καὶ πλάτανον ἐπισκιάζουσαν. Ο', Θ, ὑποκάτω δρυὸς (Θ. κάτω) καὶ λεύκης (Θ. πεύκης). καὶ δένδρον συσκιάζοντος.

וַיִּפְּרוּ 14 'A. ἐχωρίζοντο. Σ. ἠκολούθησαν Ο', συνεφύροντο. Θ. κατηρθμῆθησαν

וַיָּבִיזוּ יְשׁוּעָה וְיִשְׁרָאֵל 'A. καὶ μετὰ τῶν ἐντλαγμένων (αἱ. διηλλαγμένων). Σ. καὶ μετὰ τῶν ἐταιρίδων (αἱ. ἀκαθάρτων). Ο', καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθνων. Θ. καὶ μετὰ τῶν κχωρισμένων (αἱ. καὶ τοῖς βδελύγμασιν) ἔθνων.

וְיִשְׂרָאֵל וְשׁוֹנֵי לְבָבוֹ וְיִשְׂרָאֵל 15 'A. Σ. Θ. Ε', εἰ πορνεύεις σὺ Ἰσραήλ, μὴ συμπλημμελήσῃ Ἰούδα. Ο', σὺ δὲ Ἰσραήλ μὴ ἀγνοεῖ, καὶ Ἰούδα μὴ εἰσπορεύσθε.

בַּיַּת בְּנֵי 'A. Θ. οἶκον ἀνωφελῆ. Σ. οἶκον ἀθετας. 'Ο Σύρος, βηθαυέν. Ο', οἶκον ὄν. In Barberino : 'A. Σ. Θ. οἶκον ἀνωφελούς.

וְיִשְׂרָאֵל וְשׁוֹנֵי לְבָבוֹ 17 Σ. Ε', ἡνώθη εἰδώλους Ἐφραῖμ . . . ἐπέκλινε συμπόσιον. Ο', μέτοχος εἰδώλων Ἐφραῖμ, ἔθηκεν ἑαυτῷ σκάνδαλα, ἤρῃσις Χανααναίους.

וְיִשְׂרָאֵל וְשׁוֹנֵי לְבָבוֹ 19 Σ. ἔδρασε ἀνεμον ἐν πτέρυξιν ἀνέμου (I. αὐτοῦ). Ο', συστροφή πνεύματος σὺ εἰ ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῆς.

populo et terebintho. S. subitus quercum et pinum et platanum obumbrantem. LXX, Th. sub quercu et populo (Th. pino) et arbore adumbrante. Vul. subitus quercum, et populum, et terebinthum, quia bona erat umbra ejus.

14. Hebr. diviserunt se. A. separabantur. S. sequuti sunt. LXX, commiscebantur. Th. connumerati sunt. Vul. conversabantur.

H. et cum scortis sacrificaverunt. A. et cum immutatis. S. cum meretricibus, sive impuris. LXX, et cum initiatis immolabant. Th. cum separatis, (αἱ. cum abominationibus) immolabant. Vul. et cum effeminatis sacrificabant.

15. H. Si fornicaris tu Israel, ne delinquat Juda. A. S. Th. V, Si fornicaris tu Israel, ne una delinquat Juda. LXX, Tu autem Israel ne ignores, et Juda ne ingrediamini. Vul. Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Juda.

Heb. Syrus, Vulg. Beth-aven. A. Th. domum inutilem. S. domum impietatis. LXX, domum On. Barberin. A. S. Th. domum inutilis.

17. Hebr. socius colorum Ephraim, dimitte eum : recessit potus eorum. S. V, unitus est idolis Ephraim.. declinavit convivium. LXX, particeps idolorum Ephraim, posuit sibi ipsi scandala, provocavit Chananæos. Vul. particeps idolorum Ephraim, dimitte eum. Separatum est convivium eorum.

19. Hebr. ligavit spiritus eam in alis suis. S. ligavit ventum in alis suis. LXX, turbo spiritus tu es in alis ejus. Vul. ligavit eum spiritus in alis suis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Osee.

V. 13. 'A., ὑποκάτω δρυὸς etc. Has lectiones exhibit Barberinus.

V. 14. Similiter trium lectiones ex Barberino.

Ibid. 'A., μετὰ τῶν ἐν- etc. Drusius.

Hieronymus : « Sciendum autem quod in præsententi CADESOTH, meretrices, Isrelas, i. e. sacerdotes Priapo mancipatas vocet. In aliis autem locis viros exactos libidine, CADESIM legitur, Isaia dicente : ei illusores deminuantur eorum; pro quo in Hebræo dicitur, et CADESIM deminuantur eorum, quod nos in effeminatos vertimus. A. autem ἐνδιηλλαγμένους interpretans, i. e. mutatos, hoc ostendere voluit, quod suam naturam mutaverint, et de viris facti sint femineæ. S. ἐταιρίδας proprie meretrices appellavit. LXX, τετελεσμένους, i. e. consecratos et initiatos, ut cultores idolorum ostenderent : Theodotion, κχωρισμένους, i. e. a populo separatos etc. » Sic ex Hieronymo. Subjunctas vero lectiones versu 15 mutuamur ex Barberino.

V. 15. 'A., Θ., οἶκον ἀνωφελῆ etc. Sed has lectiones confudit Barberinus, qui tribus Interpretibus unam versionem adscribit. Codex Reg. unus ex

Theo loreto, ὁ μὲν γὰρ 'Ax. καὶ ὁ Θ., οἶκον ἀνωφελῆ ἠρμηνεύασιν, ὁ δὲ Σύμ. οἶκον ἀθετας. Similiterque in editione Rom. in notis legitur ὁ δὲ Σύμ. οἶκον ἀθετας, pergitur ibidem ex eodem Theodoro, καὶ ὁ Σύρος δὲ αὐτὸ τὸ Ἑβραϊκὸν τέθεικεν ὄνομα, quæ nota in eodem Regio habetur. His non consonant Hieron. in Comment. qui ait : « Pro domo ὦν in quibusdam exemplaribus, et maxime in Theodotione legitur, domus iniquitatis; quod Aquila et Sym. interpretati sunt domum ἀνωφελούς, id est, inutilem, quæ nihil prosit, et alio verbo idolum nuncupetur. » In tanta lectionum varietate hæreo, et tamen puto illud Σ., οἶκον ἀθετας probe assertum et γνήσιον esse. Notes autem velim, illud Hieronymi de nominibus Hebræicis : « On, civitas Samaria : pro qua in Hebræico scriptum est AUN quod A. et S. interpretantur inutile, Th., iniquitatem, » non repugnare iis quæ supra ex Commentario ejusdem attulimus. Nam in loco de nominibus Hebræicis jamjam allato, interpretationes illas adfert qui in libris Josue et Regum usurpabantur ab Interpretibus : qui non semper in vertendi modo sibi constabant.

OSEE CAPUT V.

וַיִּשְׁכַּח 1. 'A. τῆ σκοπεύσει. Σ. πλατεία. Ο', τῆ σκοπιὰ.

וְיִשְׂרָאֵל 'A. Σ. Θ. ἐπὶ Θαβώρ. Ο', ἐπὶ τὸ Ἰταθύρον. Barberinus vero, ἐπὶ Θαβώρ ex 'A. videlicet. Σ. ἐπὶ τὸ ὄριον. Θ. εἰς τὸν δρυμόν.

וְיִשְׂרָאֵל 3 A. οὐκ ἀπεκαλύφθη ἐξ ἐμοῦ. Σ. οὐκ ἐλάθησαν. Θ. καὶ Ο', οὐκ ἀπεστιν ἀπ' ἐμοῦ.

1. Hebr. Maspā. A. Vul. speculationi. S. plateæ. LXX, speculæ.

H. A. S. Th. Vul. super Thabor. LXX, super Itabyrium. Barberin. A. super Thabor. S. super terminum. Th. in sylvam.

3. Hebr. non absconditus est a me. A non revelatus est ex me. S. non latuerunt. Th.

Ὁ ἄλλως, οὐκ ἀπίστη ἀπ' ἐμοῦ.

קטללגמ 4 'A. τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Σ. τὰς βουλὰς αὐτῶν. Ο', τὰ διαβούλια αὐτῶν. Θ. τὴν γνώμην αὐτῶν.

קמא 5 'A. Θ. ἡ ἀλαζονεία. Σ. Ο', ἡ ὑβρις.

קנל 7 'A. Θ. ἐγέννησαν. Ο' ἐγεννήθησαν.

קנח 'A. νεομηνία. Σ. Θ. μῆν. Ο', ἡ ἐρυσίδη.

קפח 8 'A. Σ. κερατίνη. Ο', εάλπιγγι.

קפח קיח 'A. Σ. εἰς οἶκον ἀνωφελούς. Σ. Θ. "Ὀν. Ο'. ἐν τῷ οἴκῳ "Ὀν.

קפח קיח 'A. Σ. Θ. ὀπίσω σου. Ο'. ἐξίστη. Ε', κατὰ νότου σου.

קפח קיח 10 Σ. ὡς παρορμίζοντες. Ο', ὡς μετατιθέντες ὄρια. Ε', ὅμοιοι τοῖς ἀποτεμνομένοις ὄρια.

קפח קיח *Oi loikoi*, [τὴν ὄργην μου] Ο', τὸ ἔρμημά μου. Barberinus sic : 'A. ἀνυπερθεῖαν μου. Σ. ὑδροκελλίαν ὀρμημάτος μου. Θ. ὡς ὕδωρ τὸν χλοῖον μου.

קפח קיח 13 'A. δικάζομενον. Σ. . . . Θ. [κριτῆν.] Ο', 'Ἰαρεμ, *melius*, 'Ἰαρεθ.

קפח קיח *Oi loikoi* καὶ Ο', λάσασθαι. Ο' ἄλλως, ρύσασθαι.

קפח 'A. ἐπίθεσις vel σύνδεσμος. Ο', ὀδύνη.

קפח קיח 14 'A. ὡς λέαινα. Σ. ὡς ἐπιβολὴ λεαίνης. Ο' ὡς πανθῆρ. Θ. ὡς λῆς.

et LXX, non abest a me. LXX *aliter*, non recessit a me. Vul. non est absconditus a me.

4. Heb. opera eorum. A. studia eorum. S. consilia eorum. LXX, Vul. cogitationes suas. Th. sententiam eorum

5. Hebr. superbia. A. Th. Vul. arrogantia. S. LXX, injuria.

7. Heb. A. Th. Vul. genuerunt. LXX, geniti sunt.

Heb. S. Th. Vul. mensis. A. neomenia. LXX, rubigo.

8. Hebr. Vulg. buccina. A. S. cornea. LXX, tuba.

Hebr. Beth-aven. A. S. in domum inutilitatis. S. Th. On. LXX, in domo On. Vul. in Bethaven.

Hebr. A. S. Th. Vul. post te. LXX, mente excedit. V, ad tergum tuum.

10. Hebr. transferentes terminum. S. ut transmoventes. LXX, quasi transferentes terminos. V, similes abscondentibus terminos. Vul. quasi assummentes terminum.

Heb. quasi aquam indignationem meam. *Reliavi*, iram meam. LXX, impetum meum. *Barberin. sic* : A. celeritatem meam. S. hydroceliam impetus mei. Th. Vul. quasi aquam iram meam.

13. H. Iareb. A. disceptantem. Th. iudicem. S. Vul. ultorem. LXX. Iarim, *melius* Jarib.

H. *Reliqui*, LXX, Vul. sanare. LXX *al.*, liberare.

Heb. purulentam plagam. A. colligationem vel vinculum. LXX, dolor. Vul. vinculum.

14. Heb. quasi panthera. A. Vul. quasi leæna. S. quasi irruptio leænae. LXX, quasi panther. Th. quasi leo.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Osee.

V. 1. 'A. τῆ σκοπέουσι etc. Has lectiones exhibet Barberinus Cod.

Ibid. 'A. Σ. Θ. ἐπὶ θαβῶρ. Euseb. et Hieron. de locis Hebræicis. Hieronymus in Comment. hæc habet : « LXX 'Ἰαδύριον transtulerunt. Hanc habentes consuetudinem, ut Hebræa nomina Græco sermone declinent, sicut Edom. . . . Idumæam. » Longe aliud Barberinus, cui assentiendum est. Nam Eusebius de locis Hebræicis interpretationes adfert, quæ aliquando quidem, sed non ubique ab interpretibus usurpantur, ut jam vidimus

V. 3. 'A. οὐκ ἀπακ-. Ex Barberino.

V. 4. 'A. τὰ ἐπιτηδ-. Ex eodem.

V. 5. 'A. Θ. ἡ ἀλαζονεία. Σ. Ο', ὑβρις. Drusius. Hieronymus vero : « Verbum GAON LXX, et S interpretantur injuriam : A, et Th., superbiam »

V. 7. 'A. Θ. ἐγέννησαν. Sic unus.

Ibid. 'A. νεομηνία Σ. Θ. μῆν. Drusius ex Hieron.

V. 8. 'A. Σ. κερατίνη. Drusius. Hieron. « Buccina pastoralis est, et cornu recurvo efficitur : unde et proprie Hebræice SOPHAR, Græce κερατίνη appellatur. »

Ibid. 'A. Σ. εἰς οἶκον ἀνωφελούς. Sic Barberinus, qui binas Symmachi lectiones adfert, et notam adjicit sic : 'A. Σ. εἰς οἶκον ἀνωφελούς, τουτίστιν

εἰδῶλου παντὸς. 'Ὀν δὲ ἐστὶν ὁ ἥλιος. Σ. Θ. ἔν.

Ibid. 'A. Σ. Θ. ὀπίσω σου. Idem.

V. 10. Σ. ὡς παρόρμ. Idem.

Ibid. Hieronymus : « Pro ira LXX ἔρμημα, id est, impetum transtulerunt... sed rectius, ut omnes prætor LXX transtulerunt, ira accipienda est, præsertim cum nomen effusionis et iræ conveniat, dicente Propheta ad Dominum, *Effunde super eos iram tuam.* » Hæc Hieronymus : at non video qua ratione hæc quadrare possint ad lectiones Barberini, quas adferimus.

V. 13. Hieronym. « A. Th. *Judicem* interpretati sunt. Quod autem IARIB ultorem significet et iudicem, nomen Gedeonis ostendit, quæm cum cultores Baal expeterent ad supplicium, eo quod lucam Baal arasque evertisset, respondit pater, *ulciscatur se Baal*, et appellatus est, inquit, *Jerobaal*, i. e. ulciscatur se Baal. » Sed Barberinus habet 'A. δικάζομενον, et cum Hieronymo consonat.

Ibid. *Oi loikoi*, λάσασθαι. Ms. Jes.

Ibid. Binas Aquilæ interpretationes adfert Hieronymus, forte ex duabus ejusdem editionibus desumptas.

V. 14. 'A. ὡς λέαινα. Trium lectiones adfert Barberinus.

הַרְסָה 1 O' ηρπαξε. "Αλλος, πέπαιξε.

וְשָׁבַחְתִּי OI πάντες, και μοτώσει ημάς. Barberinus. S. και μαλαγματισει ημάς. S. άλλως, επιδήσει ημάς.

וְיָרִיתִי 2 'A. S. αναζώσσει ημάς. O', υγιάσει ημάς. E', υγιεις αποδειξει ημάς.

וְיָרִיתִי 3 S. γνώμεν ούν σπεύσαι. O', και γνωσόμεθα. Διώσωμεν. E', παιδευθώμεν ούν, και επικηθώμεν.

וְיָרִיתִי 4 S. ετι ως δρθρος βεβαία η επιφάνεια αυτού. O', ως δρθρον έτοιμον εδρήσομεν αυτόν.

וְיָרִיתִי 4 O', τδ δδ έλεος ύμών. E', ό γάρ περι ύμάς οικτιρμός.

וְיָרִיתִי 5 'A. Θ. ελατόμησα. S. ούκ έπεισάμην. O', απεθέρισα. E', έξέκαψα.

וְיָרִיתִי O' και τδ κρίμα μου. "Αλλος, η δικαιοκρσία.

וְיָרִיתִי 8 'A. περικαμπής από αίματος. S. διώκεται από αίματος. O', τάρασσουσα ύδωρ. E', ύποσκελιζουσα και δολοφονούσα.

וְיָרִיתִי 9 S. . . . . ύποκριτού. 'A. εύζώνων. Θ. πειρατού. O', και η ισχύς σου άνδρδς πειρατού. E', ως λόχος πολυχειρίας ληστρικής.

וְיָרִיתִי 11 Barber. και 'Ιούδα άφήκε θερισμόν αυτού. S. και σύ, 'Ιούδα, άποκείται θερισμός. O', και 'Ιούδα. "Αρχου τρυγῶν σεαυτῶ. E', αλλά και σύ, 'Ιούδα, παρειαυάζεις αυτόν εις τδ άθερισθῆναι.

Notæ et varjæ lectiones ad cap. VI Osee.

V. 1. "Αλλος, πέπαιξε. Sic Barberinus. Ibid. Omnes, μοτώσει. Hieronymus qui addit : Proprie autem μότα appellantur linteola, quæ inferuntur vulneribus, ut putridas carnes comedant, extrahant purulentas. » At Barberinus codex binas easque diversas Symmachi interpretationes adfert, cui magis credendum : nam Hieronymus hic omnes pro majori parte posuit, ut et alibi. Ibid. 'A., S., αναζώσσει etc. Barberin. [In Polyglottis Londin. sic legitur : Barb. in marg. S., επιδήσω ύμάς. 'A., S. (Lamb. Bos, 'A., Θ.), αναζώσσει. Et alias lectiones codicis B. a Montisauconio allatas correximus in textu. DRACH.] V. 3. Hæc omnes versiones a tertio versu ad nouum ex Barberino prodeunt, qui in quinto versu ελιτό-

1. Hebr. LXX, rapuit. Alius, percussit. Vul. cepit.

Hebr. et alligabit fasciis nos. Omnes, Vul. et curabit nos. Barberinus, S. malagmata apponet nobis. S. aliter, alligabit nos.

2. Heb. Vul. vivificabit nos. A. S. reviviscere faciet nos. LXX, sanos faciet nos. V, sanos demonstrabit nos.

3. Heb. et sciemus, sequemur. Vul. sciemus, sequemurque. S. sciamus igitur ad festinandum. LXX, et sciemus. Persequamur. V, erudiamur ergo, et inducamur.

Hebr. tamquam aurora præparatus egressus ejus. S. quia quasi diluculum firmum adventus ejus. LXX, quasi mane paratum invenlemus eum. Vul. quasi diluculum præparatus est egressus ejus.

4. Hebr. et misericordia vestra. LXX, misericordia autem vestra. V, nam miseratio erga vos. Vul. misericordia vestra.

5. Hebr. succidi. A. Th. cælavi. S. non peperci. LXX, demessui. V, excidi. Vul. dolavi.

Hebr. Vul. et judicia tua. LXX, et iudicium meum. Alius, justum iudicium.

8. Heb. fœdata a sanguine. A. deflexa a sanguine. S. persecutores a sanguine. LXX, conturbans aquam. V, supplantans et dolo occidens. Vul. supplantata sanguine.

9. Hebr. et juxta expectare viros latrones. S. et fauces tuæ quasi viri insidiatoris. A. expeditorum. Th. piratæ. LXX, et fortitudo tua viri piratæ. V, quasi cohors magnæ catervæ prædatrix. Vul. et quasi fauces virorum latronum.

Hebr. societatem sacerdotum via interficiebant humerum. A. participatio sacerdotum in via occidebant Sichern. LXX, absconderunt sacerdotes viam, occiderunt Sichern. Th. absconderunt sacerdotes viam, interficiebant in dorso. Vul. particeps sacerdotum, in

II. etiam Juda posuit messem tibi. Barb. et Juda dimisit messem suam. S. et tu, Juda, deposita est messis. LXX, et Juda. Incipe vindemiare tibi. V, etiam tu quoque, Juda, præparabas ipsum ut metetur. Vul. Sed et, Juda, pone messem tibi.

μησα habet, sed perperam. V. 8. Adde ex cod. B : Θ., η πτέρνα αυτής άφ' αίματος. DRACH. V. 9. S., et fauces tuæ etc. Hieron. Lectiones Græcæ ex Barberino prodeunt. Sic vides Hieronymum vocem ύποκριτού vertisse insidiatoris. [L. Bos exhibet lectiones Græcæ alterius sichi hujus commentis, societatem sacerdotum etc. hoc modo : 'A., μετοχῆν τῶν ιερῶν ἐν ὄψῳ ἐφόνευον ὄμοις. S., ἐταρία τῶν ιερῶν ἐν ὄψῳ ἐφόνευον Σιχημ. Θ., ἔκρυψαν οἱ ιερεῖς ὄδον, ἐφόνευον ἐν ὄμμῳ. DRACH.] V. 11. Barber., και 'Ιούδα άφήκε. Sic in textu. Ad marg. vero Symmachi et Quintæ lectiones adfert. [In Symmachi lectione, pro σύ, quod habet B, posuit Montif. σοί. Non male, sed non vere. DRACH.]

וְכַדָּהּ וְכַדָּהּ וְכַדָּהּ וְכַדָּהּ 1 Σ. και κλέπτῃς μὲν εἰσῆλθον, ἐκδύσον δὲ ληστῆριον ἔξω. Ο', και κλέπτῃς πρὸς αὐτὸν εἰσελεύσεται, ἐκδιδύσκων ληστῆς ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. Ε', και κλέπτῃς μὲν ἔστιν ἔνδον, λώποδῆτης δὲ ληστεύει τὰ ἔξω.

1. Hebr. et fur ingressus est, spoliavit latro foris. S. et fur quidem ingressus est, exiens autem turma latronum foris. LXX, et fur ad eum ingreditur, spolians latro in via ejus. V, et fur quidem est intus : prædo autem furatur ea quæ foris sunt. Vul. et fur ingressus est spolians. latroneulus foris.

וְנִתְּנוּ עֵינֵינוּ לְבָבֵנוּ 2 'A. και μήποτε εἴπωσι ταῖς καρδίαις αὐτῶν, πᾶσαν κακίαν αὐτῶν ἐμνήσθη. Ο', ὅπως συνῆδωσιν ὡς ἄδοντες τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἐμνήσθη. nes malitias eorum recordatus sum. Vul. et ne ruma me recordatum.

2. Hebr. et non dicent in corde suo, omnis malitiæ eorum recordatus sum. A. et ne forte dicant cordibus suis, omnis malitiæ eorum recordatus sum. LXX, ut concinant quasi canentes corde suo : omne forte dicant in cordibus suis, omnem malitiam eorum

וְעָלְמוּ אֵינֵינוּ 'A. Σ. τὰ διαβουλίαι αὐτῶν. Ε', ἀσεδήματα.

Heb. A. S. studia eorum. LXX, deliberationes suæ. V, impietates. Vul. adinventiones suæ.

וְכָל מַנְאֵם כְּבוֹדוֹ תַּחַת בְּעַרְבָּהּ 4 'A. και πάντες μοιγεύοντες ὡς κλίβανος καυόμενος εἰς πέψιν κατακαύματος (Barb. κατακαύσει αὐτούς) ἀπὸ τῆς φλογός, ἀπὸ φυράσεως στέατος, ἕως τοῦ ζυμωθῆναι αὐτά. Ε', ἅπαντες εἰς τὸ μοιγεύειν ἐκπυρούμενοι, ὡς ὀπιάνιον ὑπὸ τοῦ πέσσοντος : ἐπαύσατο πρὸς ὀλίγον ἢ πόλις τοῦ φυράματος κοινωνίας, και μετὰ μικρὸν πᾶσα ἐζυμώθη.

4. Hebr. omnes ipsi adulterantes, sicut clibanus succensus a coquente, cessabit ab excitando a subigendo pastam, donec fermentetur. LXX, omnes adulterantes quasi clibanus accensus ad coctionem deustionis (Barb. comburens), a flamma, a commistione fermenti, donec fermentetur. Quinta editio, omnes ad adulterandum accensi, sicut fornax a pistore: cessavit ad modicum civitas a conspersione fermenti, donec fermentaretur totum.

consortii, et post paululum tota fermentata est.

וְיָנֹחַ 5 Ο', ἡμέραι τῶν βασιλέων ἡμῶν. Θ. ἡμέρα βασιλέως.

5. Hebr. Vul. dies regis nostri. LXX, dies regum nostrorum. Th. dies regis.

וְיָצְוּ 'A. χλευαστῶν. Ο', λοιμῶν.

H. Val. illusoribus. A. irrisoribus. LXX, pestilentibus.

וְיָרָק 6 'A. ἤγγισαν. Ο', ἀνεκαύθησαν.

6. Hebr. Vul. applicuerunt. A. admoverunt. LXX, accensæ sunt.

וְיָבִיחוּ 'A. Σ. Θ. ἐνεδρεύειν. Ο' ἐν τῷ καταράσσειν αὐτούς.

Heb. A. S. Th. in insidiando eos. LXX, cum ingruerent ipsi. Vul. cum insidiaretur eis.

וְיָדָם 7 'A. ὑπνωεν ὁ πέσσων πρώτας. Ο', ὑπνου Ἐφραΐμ ἐνεπλήσθη.

Hebr. Vul. dormivit coquens eos, mane. A. dormivit coquens mane. LXX, somno Ephraim repletus est.

וְיָדָם 8 Ο', ἐγένετο ἐκρυφία, οὐ μεταστρεφόμενος. Ε', ἕως (I. ὡς) ἐν σποδιᾷ πεσοῦμενος ἄριστος ἀμετατρέπτως.

8. Hebr. fuit libum non versum. LXX, factus est subcinericius, qui non reversatur. V, quasi in cinere conspersus panis, qui non reversatur. Vul. factus est subcinericius panis, qui non reversatur.

וְיָדָם 9 Ο', οὐκ ἔγνω, και πολλαὶ ἐξήμθησαν αὐτῷ. Ε', οὐκ ἤσθετο, και ταῦτα πολλῶς ἤδη τυγχάνουσιν.

9. H. nescivit etiam canities sparsit se in eo. LXX, nescivit, et cani effluerunt ei. V, non sensit, et hæc cum jam canus esset. Vul. nescivit : sed et cani effusi sunt in eo.

וְיָדָם 10 Ο', ὑβρις. Θ. ὑπερηφανία.

10. H. Th. Vul. superbia. LXX, contumelia.

וְיָדָם Ο', ἐπέστρεψαν. Ε', μετενόησαν.

H. LXX, Vul. reversi sunt. V, poenitentiam egerant.

וְיָדָם Ο', ἐξεζήτησαν σπύρον. Ε', ἐπεκαλέσαντο.

H. Vul. quæsierunt eum. LXX, exquisierunt eum. V, invocaverunt.

וְיָדָם 11 'A. ὀεργομένη. Σ. ἀπατωμένη. Ο', ἄνοος.

11. Hebr. stolidus. A. lactata. S. decepta. LXX, insipiens. Vul. seducta.

וְיָדָם 12 'A. κατὰ ἀκοῆς τῆς συναγωγῆς. Σ. κατὰ ἀκοῆς τῆς μαρτυρίας. Ο', ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς ὀλιφῆως αὐτῶν.

12. Hebr. juxta auditum ecclesie eorum. A. secundum auditum synagogæ. S. secundum auditum testimonii. LXX, auditu tribulationis eorum. Vul. secundum audicionem ecclesie eorum.

וְיָדָם 13 'A. προνομή αὐτοῖς. Σ. διαφθορά. Ο',

13. Hebr. A vastitas eis. S. interitus. LXX,

δεδαισι εἰσιν. Θ. . . . Ε', ἐκπορθήσονται.
 ספכשכחלג יח'י' כ' 14 'Α. ἀλλά ἀσελγῶς ἐλά-
 λησαν. Σ. ἀλλ' ἢ ἔχρεμέτισαν ἐν ταῖς κατακλίσεσιν
 αὐτῶν. Ο', ἀλλ' ἢ ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν.
 כ' יח'י' יח'י' יח'י' יח'י' Ο', ἐπὶ σίτω καὶ
 οἴνω κατετέμνοντο, ἐπαιδεύθησαν ἐν ἐμοί. Ε', ὑπὸ
 τρυφῆς καὶ πλησμονῆς σίτου καὶ οἴνου ἀπέστησάν
 μου. Ἄλλος, ἐξέκλιναν ἀπ' ἐμοῦ.

ל' כ' יח'י' 16 Σ. ἀνέστρεψαν εἰς τὸ μὴ ἔχειν ζυ-
 γόν. Ο', ἀπεστράφησαν εἰς οὐδέν. Ε', ἀπέστησαν ἵνα
 διάγωσιν ἀνευ ζυγοῦ.

יח'י' Σ. ἀνεστραμμένον. Ο', ἐντεταμένον. Ε', διά-
 στροφον.

ספכ 'Α. Σ. δι' ἐμβρίμην. Ο', δι' ἀπαιδευσίαν.
 Ε', διὰ μανίαν.

ספכ פ' קכ' סג' ה' 'Α. οὗτος ὁ μυθισμὸς αὐτῶν
 ἐν γῆ Αἰγύπτῳ. Σ. τοῦτό ἐστιν ὃ ἐφθέγγαστο ἐν Αἰγύ-
 πτῳ. Ο', οὗτος ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν ἐν γῆ Αἰγύπτῳ.
 Ε', αὐτὴν ἐδασαφήμηναν.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Osee.

V. 1. Σ., καὶ κλέπτῃς. Hæ lectiones prodeunt ex
 Barberino.

V. 2. 'Α., καὶ μήποτε etc. Ex eodem.

Ibid. 'Α., Σ., Θ., τὰ ἐπιτηδεύματα. Theodoretus.
 Barberinus id Symmacho tantum tribuit, et lectio-
 nem Quintæ effert.

V. 4. Hanc Quintæ lectionem habet Barberinus.

V. 5. Θ., ἡμέρα βατ- Barberinus.

Ibid. 'Α., χλευαστῶν. Idem. Et mox, 'Α., ἡγγι-
 σαν. Idem.

V. 6. 'Α., Σ., Θ., ἐνεδρεύειν. Ex edit. Romano.

Ibid. 'Α., ὑπνωσεν etc. Barberin.

Lectiones versus 8, 9 et 10 ex eodem.

V. 11. 'Α., θελγομένη. Σ., ἀπατωμένη. Hieron.

meticulosi sunt. Th. miseria. V, Vul. vastabuntur.

14. H. quia ulularunt super cubilibus suis. A.
 sed molliter locuti sunt. S. sed hinnierunt in cubi-
 bilibus suis. LXX, Vul. sed ululabant in cubilibus suis.

Heb. super triticum et mustum congregaverunt
 se, defecerunt a me. LXX, super tritico et vino dis-
 secabantur : eruditi sunt in me. V, a voluptate et
 abundantia tritici et vini defecerunt a me. Al. de-
 clinaverunt a me. Vul. super triticum et vinum
 ruminabant, recesserunt a me.

16. Hebr. revertentur absque jugo. S. Vulg. re-
 versi sunt, ut essent absque jugo. LXX, conversi
 sunt in nihilum. V, defecerunt, ut degerent absque
 jugo.

H. doli. S. eversus. LXX, intensus. V, eversus.
 Vul. dolosus.

Heb. propter furorem. A. S. propter fremitum.
 LXX, propter imperitiam. V, propter insaniam.
 Vul. a furore.

Hebr. Vul. ista subsannatio eorum in terra Ægy-
 pti. A. ista subsannatio eorum in terra Ægypto.
 S. hoc est quod locuti sunt in Ægypto. LXX, hæc
 est subsannatio eorum in terra Ægypto. V, hanc
 blasphemati sunt.

Barberinus : 'Α., ἀπατωμένη ἀνοήτως, male.

V. 12. 'Α., κατὰ ἀκοῆς etc. Has lectiones habet
 Barberinus.

V. 13. Σ., interitus. Th., miseria. Hieronymus.
 Barberinus vero lectiones Aquilæ et Symmachi
 Græce adfert, ut nos edimus. [Lamb. Bos : Th.,
 τάλαιπωρία. DRACH.]

V. 14. 'Α., Σ., ἀλλά ἀσελγῶς ἐλάλησαν. Editio
 Romana ex Victore Antiocheno. Sed longe præstat
 Barberinum sequi, qui ex ipsis, ut videtur, Hexa-
 plis concinnatus est.

Ibid. Ε', ὑπὸ τρυφῆς etc. Hanc et sequentes usque
 in finem capituli lectiones ex Barberino mutuamur.

OSEE CAPUT VIII.

עש קח'א 1 'Α. Σ. Θ. . . . . Ο', εἰς κόλπον
 αὐτῶν, ὡς γῆ.

קח'א 5 'Α. ἀπέθυσον μόσχους σου. Σ. ἀπεθλή-
 θη ὁ μόσχος σου. Ο', ἀπέτριψαι τὸν μόσχον σου (al.
 ἀπέβριψον). Θ. ἀπόβριψαι. Ε', ἀπόβλητός σου ἐστιν
 ὁ μόσχος.

קח'א 'Α. ἀθωωθῆναι. Σ. καθαρῆναι. Ο', καθαρι-
 σθῆναι.

ש'ח 6 'Α. τεχνίτης. Ο', τέκτων.

כ'ח ס'ח'א כ'ל' ח'ש'ח ש'ח כ'ח'ח Ο', καὶ αὐτὸ τέκτων
 ἐποίησε, καὶ οὐ θεός ἐστι. Ε', καὶ τὸ ὑπὸ τέκτωνος
 γενόμενον οὐκ ἂν ἦ θεός.

סבבש 'Α. . . . Σ. ἀκαταστατῶν. Ο', Θ. πλανῶν.
 Ε', βεμβεύων. Ἄλλος, παραπλησίως τῷ τῆς ἀρά-
 χης ἰσφῶ.

ס'ח'א ח' ח'ח כ'ח' 9 'Α. οὐαγρος μονάζων ἐαυτῷ
 Ἐφραῖμ. Σ. καὶ οὐκ ἀνεθαλλεν ἐν ἐμοί Ἐφραῖμ. Ο',
 ἀνεθαλλε καθ' ἐαυτὸν Ἐφραῖμ. Θ. οὐαγρος μονάζων

1. H. ad palatum tuum tubam. A. S. Th. Vul. in
 gutture tuo sit tuba. LXX, in sinu eorum quasi terra.

5. Heb. rejecit vitulus tuus. A. expelle vitulum
 tuum. S. Vul. projectus est vitulus tuus. LXX, abole
 vitulum tuum. Th. projice. V, rejectus a te est
 vitulus.

Hebr. innocentiam. A. purgari. S. LXX, Vul.
 emundari.

6. Heb. A. LXX, Vul. artifex.

Heb. et ipse artifex fecit eum, et non Deus ipse
 (est). LXX, et hoc artifex fecit, et non est Deus.
 V, ab artifice factum, nequaquam fuerit Deus. Vul.
 et ipse est : artifex fecit illum, et non est Deus.

Heb. contritiones. A. errantibus, sive conversis.
 S. instabilis. LXX, Th. seducens. V, fluctuans. Al.
 quemadmodum aranearum tela. Vul. in aranearum
 telas.

9. H. A. Vul. onager solitarius sibi Ephraim. S.
 et non refertur in me Ephraim. LXX, genuinavit
 apud seipsum Ephraim. Th. onager solitarius apud

καθ' εαυτὸν Ἐφραϊμ. Ε', ὡς θναγρος μονάζων καθ' εαυτὸν διαιτώμενος.
 צבאק הנה בניו ונתתי צבא 10 Ο', διὰ τοῦτο παραδοθήσονται ἐν τοῖς ἔθνεσι. Nūn εισδέξομαι αὐτούς. Ε', ἀλλὰ καὶ ὅταν μισθώσῃται ἔθνη, εὐθέως περιστοιχισοῦμαι αὐτούς.

עיש תלם אשמוס מעמ יתני 'A. καὶ λιτανεύσωσιν ὀλίγον ἀπὸ ἀρματος βασιλέως καὶ ἀρχόντων. Σ. καὶ μενουσιν βραχοί (1. βραχεῖ) ἀπὸ φόβου βασιλέων, καὶ διαλείψουσι τοῦ χρεῖν. Ο', καὶ κοπάσουσι μικρὸν τοῦ χρεῖν βασιλέα καὶ ἀρχοντα. Θ. καὶ διαλείψουσι τοῦ χρεῖν.

והנהו כרובי ותרתו בר ילביבנא 12 'A. γράψω αὐτῶ πληθυνομένους νόμους, ὁμοίως ἀλλότριοι ἐλογίσθησαν. Σ. ἔγραψα αὐτῶ πλήθος νόμων μου, ὡς ἀλλότριοι ἐλογίσθησαν. Ο', καταγράψω αὐτῶ πλήθος, καὶ τὰ νόμιμα αὐτοῦ εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν.
 ejus in aliena reputata sunt. Vul. scribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt.

תבתי תבתי תבתי 13 'A. θυσίας φέρε φέρε θυσιάζουσιν. Σ. θυσίας ἐπαλλήλους θυσιάζουσι. Ο', δέξτε ἐὰν θύσωσι θυσίαν. Θ. θυσίας μεταφορῶν ἰθυσίασαν.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Osee.

V. 1. Hieron. : « In gutture tuo sit tuba. A., S., Th. similiter transtulerunt. » [Lamb. Bos : 'A., Σ., Θ., ἐν λάρυγγί σου σάλπιγγξ. DRACH.]

V. 5. 'A., ἀπώθησον etc. Has lectiones exhibet Barberinus.

Ibid. 'A., ἀθωοῦσθαι etc. Idem.

V. 6. 'A., τεχνίτης. Barberinus. [In lectione V, B non habet η, sed εἰ. Lamb. Bos : « B in margine, Σ., ἀκατάστατος, aliter, ἀκαταστατών. Ε', παραπλησίως τῷ τῆς ἀστραπῆς ἰσῶ. Αq. ed. 1. πλανωμένοις, ed. 2. ἀποστρεφόμενοις. Th., ρεμβεύων, quod Schol. Rom. quintam editionem habere docent. » DRACH.]

Ibid. Ε', καὶ τὸ ὑπὸ τέκνονος etc. Idem.

Ibid. Hieron. : « In eo loco in quo nos posuimus,

seipsum Edursim. V, quasi onager solitarius apud seipsum vitam agens.

10. Hebr. Etiam quia munera miserunt ad gentes, nunc congregabo eas. LXX, Propter hoc tradentur in gentibus : nunc suscipiam eos. V, Etiam cum mercede conduxerint gentes, statim complectar eos. Vul. Sed et cum mercede conduxerint nationes, nunc congregabo eos.

Hebr. et dolebunt paululum propter onus regis principum. A. et supplicabunt paululum ab onere regis et principum. S. et manebunt brevi a timore regum, et desinent ungere. LXX, et cessabunt parum ab ungendero regem et principes. Th. et desinent ungere. Vul. et quiescent paulisper ab onere regis et principum.

12. H. Scribam ei præcipua legis meæ : sicut alienum reputata sunt. A. scribam ei multiplicatas leges : similiter alieni reputati sunt. S. scripai ei multitudinem legum mearum, sicut alieni reputati sunt. LXX, scribam ei multitudinem, et legitima

13. Heb. sacrificia donorum meorum sacrificabunt. A. hostias, age, age, sacrificant. S. hostias frequentes sacrificant. LXX, quia si immolaverint hostiam. Th. hostias translationum immolaverunt. Vul. hostias offerent, immolabunt.

aranearum telas, in Hebraico scriptum est SABBIM, per IOD, litteram penultimam : non ut quidam false putant SABABUM, i. e. per VAU, quod LXX et Th. πλανῶν interpretati sunt, i. e. seducens, atque decipiens ; A., errantibus, sive conversis : S., inconstans vel instabile, i. e. ἀκαταστατών, V ed. ρεμβεύων, vagus et fluctuans. Nos ab Hebræo didicimus proprie nominari aranearum fila per aerem volantia. » At Barberinus sic habet : Σ., ἀκατάστατος, Ε', παραπλησίως τῷ τῆς ἀστραπῆς ἰσῶ ἀρχνης. Et hæc versio cum Vulgata consonat.

V. 9. Hujus et sequentium ad finem usque capituli versuum lectiones exhibet Barberinus.

V. 10. Pro βραχοί, potius legendum βραχύ.

OOSEE CAPUT IX.

נחש 3 'A. μεμιασμένα. Σ. ἀπόβλητα. Ο', ἀκάθαρτα.

תצו 5 'A. (καιρός.) Ο', πανηγύρεως.

הם 6 ('A. ἐκ στόματος.) Ο', Μέμφις.

תצו 'A. Σ. τὰ ἐπιθυμήματα. Ο', Μαχμάς.

גחש 7 'A. ἐπίληπτος. Σ. ἐνεός. Ο', παρεξεστηκώς.

תבשש 'A. ἐγκότσεις. Ο', μανία σου. "Αλλος, ἔκστασις.

שתי 8 'A. ἐσκαλωμένη. Σ. ἐνέδρα. Ο', σχολιά.

תבש 10 Ο', ἐν συκῇ. "Αλλος, ὡς σῦκον.

תצו תצו תצו 11 'A. Σ. Θ. Ε', ἀπὸ τοκετῶν,

3. Hebr. A. polluta. S. abjecta. LXX, impura. Vul. pollutum.

5. Heb. solemnitatis. A. tempus. LXX, conventus. Vul. solemnii.

6. H. Moph. A. ex ore. LXX, Vul. Memphis. Heb. desiderium. A. S. concupiscentiæ. LXX, Machmas. Vul. desiderabile.

7. Heb. furiosus. A. epilepticus. S. mutus. LXX, insaniens. Vul. insanum.

Hebr. odium. A. iracundia. LXX, amentia tua. Alius, excelsus mentis. Vul. amentia.

8. Heb. εucupis. A. in offendiculum cadens. S. insidia. LXX, tortuosus. Vul. ruina.

10. Hebr. LXX, in ficu. Alius, ut ficus. Vul. ficulnæ.

11. Hebr. A. S. Th. V, Vul. a partu, et ab utero

καὶ ἀπὸ γαστρῶς, καὶ ἀπὸ συλλήψεως. Ο', ἐκ τόκων
καὶ ὠδίνων καὶ συλλήψεων.

מִבֶּטֶן בְּיַד הַיָּמָי 12 'A. ἐκκλιναντός μου ἀπ'
αὐτῶν. Ο', οὐαὶ αὐτοῖς ἐστὶ· σὰρξ μου ἐξ αὐτῶν.
Θ. . . . .

הַבְּטָה הָיְתָה בְּיָדִי 13 'A. Σ. ὡς ἀκρότομον πεφυ-
τευμένην ἐν κατοικίᾳ. Ο', εἰς θήραν παρέστησαν τὰ
τέκνα αὐτῶν. Θ. εἰς πέτρην πεφυτευμένοι, οἱ υἱοὶ
αὐτῆς.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Osee.

V. 4. 'A., μεμιασμένα etc. Barberinus.

V. 5. A., *tempus*. Hieronymus.

V. 6. 'A., ἐκ στόματος. Ursius qui unde acceperit ignorare se fateatur. Hieronymus vero : « Memphis, quod interpretatur, *ex ore*; » sed sine ulla Aquilæ mentione.

Ibid. Eusebius et Hieronymus de locis Hebr. 'A., Σ., τὰ ἐπιθυμήματα. A., S., *concupiscentias*.

V. 7. 'A., ἐπίληπτος etc. Barberin.

Ibid. 'A., ἐγκότῃσις. Ex Agellio in psalmum 37.

Illud vero, ἔκστασις adfert Barber. sine Interpretis nomine.

V. 8. 'A., ἐσκαλωμένη etc. Barberinus.

V. 10. Ἄλλος, ὡς σύκον. Sic quædam Exempl. et Cyrillus recte.

V. 11. 'A., Σ., Θ., Ε', ἀπὸ τοκετῶν etc. Barberinus.

et a conceptu. LXX, ex partu, et parturitionibus, et conceptibus.

12. Hebr. Væ eis in recedendo me ab eis. A. declinante me ab eis. LXX, Væ eis est : caro mea ex eis. Th. Væ illis, caro mea ex eis. Vul. Væ eis cum recessero ab eis.

13. Hebr. in Sur plantata in habitaculo. A. S. ut petra prærupta plantata in habitatione. LXX, in captionem præbuerunt filios suos. Th. in petra plantati filii ejus. Vul. Tyrus erat fundata in pulchritudine.

V. 12. Hieron. : « LXX et Th., *Væ eis, caro mea ex eis*. Quærensque causam cur sit tanta varietas, hanc mihi videor reperisse : *Caro mea* lingua Hebræa dicitur BASARI : rursum si dicamus, *recessio mea*, sive *declinatio mea*, dicitur BASORI. » Lectionem Aquilæ sequentem adfert Barberinus.

V. 13. 'A., Σ., ὡς ἀκρότομον etc. Barberinus qui non repugnat sequenti Hieronymi notæ : nam ἀκρότομος est *petra*.

Ibid. Hieron. : « LXX interpretati sunt θήραν, i. e. *venationem*, sive *capturam* : A., S., Th., *petram durissimum*, i. e. *silicem*, quæ lingua Hebraica appellatur SUR. » LXX igitur *Daleth* pro *Res* legerunt, ut monet ibid. Hieronymus. [i. e., דַּלֶּת, pro רֶשֶׁת. Sed *venatio* vel *captura* dicitur Hebraice, רֶשֶׁת. DRACH.]

OSEE CAPUT X.

קָרָב 1 'A. ἔνυδρος. Σ. ὕλομανοῦσα. Ο', εὐκλήμα-
τεύσα.

נֶשֶׁת מִלְּמַד בְּרִי 4 Σ. ὄρκους ματαίους. Ο', ῥήματα
προφάσεις ψευδεῖς.

תַּיִן נָא בֵּית תִּלְגַּל 5 'A. τὰς δαμάλεις τοῦ οἴκου
ὧς ἐσεβάσθησαν. Ο', τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὧν παροικῆ-
σουςι. Ἄλλος, τὸν μόσχον τοῦ οἴκου ὧν ἐφοδῆθη-
σαν.

יָרִי 6 'A. δικάζοντι. Σ. ὑπερμάχοντι. Ο', Ἰαρείμ.

קָרָב 7 Σ. ὡς ἐπιζέμα. Ο', Θ. ὡς φρύγανον.

הַבְּעָה מִיּוֹם 9 Οἱ λοιποὶ, ἀπὸ ἡμερῶν Γαθαά. Ο',
ἀφ' οὗ οἱ βουνοί.

עַל-רֶבֶב 11 'A. ἐπὶ τὸ κάλλος. Σ. κάλλος. Ο', ἐπὶ
τὸ κάλλιστον.

הַיְהִי שִׁדְדִי Οἱ λοιποὶ, ἀροτριάσει Ἰούδα. Ο', πα-
ρασιωπήσονται Ἰούδαν.

קָרָב 12 Ο', τρυγήσατε. Ἄλλος, θερίσατε.

קָרָב 13 Ο', παρσιωπήσατε. Ἄλλος, ἐσπεί-
ρατε.

יְהִי לָנוּ Ο', τὰς ἀδικίας αὐτῆς. Ἄλλος, τὸν καρπὸν
αὐτῆς.

יִשְׂרָאֵל וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל 14 Ο', τὰ περιτετειχισμένα σου
οὐχίχεται. Ἄλλος, τετειχισμένα σου ἀφανισθήσεται.

1. Heb. vacua. A. inaquosa. S. frondibus exuberans. LXX, bonas habens propagines. Vul. frondosa.

4. Heb. verba jurando mendaciter. S. juramenta vana. LXX, verba, occasiones mendaces. Vul. verba visionis inutilis.

5. Hebr. ad vitulas Beth-aven pavebunt. A. vitulas domus, quas venerati sunt. LXX, apud vitulum domus On habitabunt. *Alius*, vitulum domus On timuerunt. Vul. vacca Bethaven coluerunt.

6. Heb. jareb. A. disceptanti. S. propugnatori. LXX, jarim. Vul. ultori.

7. Heb. quasi spuma. S. sicut infervectio vel ebullitio. LXX, Th. sicut cremium. Vul. quasi spumam.

9. Hebr. *Reliqui*, a diebus Gabaa. LXX, ex quo colles. Vul. ex diebus Gabaa.

11. Heb. super bonitatem. A. Vul. super pulcritudinem. S. pulcritudinem. LXX, super pulcherrimum.

Heb. *Reliqui*, arabit Juda. LXX, reticebo Judam. Vul. arabit Judas.

12. Hebr. *Alius*, Vul. metito. LXX, vindemiate.

13. Heb. Vul. arastis. LXX, reticuistis. *Alius*, seminastis.

H. Vul. iniquitatem. LXX, iniquitates ejus. *Alius*, fructum ejus.

14. H. Vul. et omnes munitiones tuæ vastabuntur. LXX, omnia murata tua abibunt. *Alius*, mœnia tua debebuntur.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Osee.

V. 1. Hieron. : « Pro vite frondosa, A., interpretatus est ενυδρον, quam nos aquosam, vel εξοινων possumus dicere, eo quod vini perdat saporem. S., υλομανουσαν, quæ tota in frondibus creverit. »

V. 4. Σ., ορκους ματαλους. Barberinus.

V. 5. 'A., τὰς δαμάλεις etc. Barberinus. Ubi illud ἀς pro ἦν omnino vitiatum est, videturque legendum ἀνωφελούς : quo pacto vertit semper Aquila vocem ἦν. [Non prætereunda nota codicis B in marg. : εἰς Αἴγυπτον et ἐν γῆ Αἴγυπτω. 'Ο Σύρος, ὡς Αἴγυπτον ὤκησαν τὴν γῆν μου. Quod minime concinit cum Hebr. DRACH.]

V. 6. Σ., ὑπερμάχοντι. Hieronymus. V. supra v,

13. Barberinus habet υπερμαχούντι, et ad Aquilam δικάζοντι.

V. 7. Hieron. : « Pro spuma LXX et Th., φρύγανον, i. e. cremium, transtulerunt, aridas scilicet herbas siccaque virgulta, quæ camino et incendio præparantur. S. posuit ἐπίζεμα, volens ostendere ferventis ollæ superiores aquas, et in spumam bullasque assurgentes : quas Græci πομφόλυγας vocant. »

V. 9. Hanc et reliquas omnes lectiones ad finem usque capituli ex Barberino mutuamur. [In γ 9, B, λ, quod est, et λοιποί. DRACH.]

OOSEE CAPUT XI.

יְבִיחַ יְתִיתִי עִירֵי צָרַתְיָם וְתַבְרֵי אִמְרֵי נַעַר כִּי יִבְרָא 'Ebr. χι νερ 'Ισραήλ ουεαθηου ου μεμμεσραιμ καραθι βανι. 'A. οτι παῖς 'Ισραήλ, καὶ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἀπὸ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱὸν μου. Σ. οτι παῖς 'Ισραήλ καὶ ἠγαπημένος, ἐξ Αἰγύπτου κέκληται υἱός μου. 'Ο, οτι νῆπιος 'Ισραήλ, καὶ ἐγὼ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐξ Αἰγύπτου μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτοῦ. Θ. οτι νῆπιος 'Ισραήλ, καὶ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐκάλεσα υἱὸν μου ἐξ Αἰγύπτου.

הבמה תחבצו אדם אדם דמן ובלבד 4 'A. Σ. Θ. . . . 'Ο, ἐν διαφορᾷ ἀνθρώπων ἐξέτεινα αὐτοὺς, ἐν δεσμοῖς ἀγαπήσεώς μου.

in corruptione hominum extendi eos, in vinculis charitatis.

עִתִּי עַל עַל כְּמִרְיֹתָי הִנֵּיתִי Σ. . . . . 'Ο, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς βασιλεὺς ἀνθρώπος ἐπὶ τὰς σιαγόνας αὐτοῦ.

quasi dans alapas homo super maxillas ejus. Vul. eorum.

הִנְיִחַ אֲלֵי אֲמִי Σ. . . . . 'Ο, καὶ ἐπιβλέψομαι πρὸς αὐτὸν, δυνήσομαι αὐτῷ.

הִנֵּיתִי 6 'A. . . . . Σ. . . . . 'Ο, καὶ ἠσθénéσσω.

יָד בָּ Σ. . . . . 'Ο, ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.

תָּגִד 8 'A. ὄπλω κυκλώσω σε. Σ. ἐκδώσω σε. 'Ο, ὑπερασπιῶ σου. Θ. ἀφοπλίσω σε.

תָּ 12 'A. ἐπικράτεια. 'Ο, ἔγνων αὐτούς.

1. H. A. Vul. quia puer Israel, et dilexi eum : et ex Ægypto vocavi filium meum. S. quia puer Israel et dilectus : ex Ægypto vocatus est filius meus. LXX, quia parvulus Israel, et ego dilexi eum, et ex Ægypto vocavi filios ejus. Th. quia parvulus Israel, et dilexi eum, et vocavi filium meum ex Ægypto.

4. Heb. in funibus hominis traham eos, in densis funibus charitatis. A. S. Th. in funiculis hominum traham eos, in funiculis charitatis. LXX, et ero eis quasi exaltans jugum super maxillas eorum. S. et putaverunt quod imponerem jugum super maxillam eorum. LXX, et ero illis et ero eis quasi exaltans jugum super maxillas eorum.

Heb. et ero eis tamquam exaltantes jugum super maxillis eorum. S. et putaverunt quod imponerem jugum super maxillam eorum. LXX, et ero illis et ero eis quasi exaltans jugum super maxillas eorum.

H. et declinabo ad eum cibum. S. et declinavi ad eum cibos. LXX, et respiciam ad eum, prævalebo ei. Vul. et declinavi ad eum ut vesceretur.

6. H. et impendebit. A. irruet. S. vulnerabit. LXX, et infirma fuit. Vul. cœpit.

H. membra ejus. S. brachia illius. LXX, in manibus ejus. Vul. electos ejus.

8. Heb. S. tradam te. A. scuto circumdabo te. LXX, protegam te. Th. armis nudabo te. Vul. protegam te.

12. H. dominans. A. imperium. LXX, cognovit eos. Vul. descendit (cum Deo).

Notæ et variæ lectiones ad cap. XI Osee.

V. 1. 'Ebr. χι νερ etc. Hæ lectiones prodeunt ex Eusebii Demonstr. evangelica, et ex Barberino codice, ubi hac forma disponuntur in margine secun-

χι νερ 'Ισραήλ ουεαθηου ου μεμμεσραιμ καραθι βανι καὶ ἠγάπησα αὐτὸν καὶ ἀπὸ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱὸν μου.

dum Hexaplorum morem. [Ubi Hebræus contextus suis elementis præponi debuit. DRACH.]

C. οτι παῖς 'Ισραήλ καὶ ἠγαπημένος, ἐξ Αἰγύπτου κέκληται υἱός μου. 'Οι 'Ο, διότι νῆπιος 'Ισραήλ ἐγὼ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐξ Αἰγύπτου μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτοῦ. Θ. οτι νῆπιος 'Ισραήλ, ἐκάλεσα υἱὸν μου.

Hanc vero notam adjicit Barber. : τούτῳ ἐχρήσατο ὁ Ματθαῖος, ὡς εὐτως ἔχοντος δηλονότι τοῦ 'Εβραϊκοῦ, ὡς καὶ ὁ 'Α. ἠρμήνευσεν.

V. 4. A., S., Th., in funiculis etc. Hieronymus. Ibid. S., et putaverunt etc. Idem.

Ibid. S., et declinavi etc. Idem. V. 6. A., irruet. S., vulnerabit. Idem. Ibid. S., brachia illius. Idem. LXX qui verterunt ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, legerunt haud dubie יָד בָּ. V. 8. Hieron. : « In Hebraico scriptum est AM-

MAGGENACH, quod A. transtulit *δπλω κυκλώσω σε*, i. e. *scuto circumdabo te*. Quod cum in bonam partem putaremus intelligi, et significare protectionem, ex edit. Symmachi contrarius nobis sensus subjicitur dicentis, *ἐκδώσω σε*, i. e. *tradam te*. Ex translatione Theodotionis non prospera, sed adversa de-

monstrantur: *ἀφοπλίσω σε*, quod significat: *Nudabo te*, et auferam a te *δπλον*, hoc est *scutum*, quo te ante protexeram. »

V. 12. Hieron.: « RAD enim et *descensionem* et *fortitudinem* significat; pro quo Aquila transtulit, *ἐπικράτεια*. »

OSEE CAPUT XII.

קרח 1 'A. Σ. άνεμον. O', πνεῦμα.

קרח 1 'A. Σ. και συνθήκην. O', και διαθήκην.

וְכָסֶפֶת לְאִתִּי לְךָ יִגְדֹּל הַכֶּסֶף 4 'A. Σ. Θ. ἔκλαυσεν και ἔδεθη αὐτοῦ, και ἐν Βαιθηλ εὔρεν αὐτόν. O', ἔκλαυσεν, και ἔδεθησάν μου · ἐν τῷ οἴκῳ Ὡν εἰροσάν με.

וְלִי קֶסֶף 8 'A. ἀνωφελὲς αὐτῷ. O', ἀναψυχὴν ἐμαυτῷ.

וְכִלְיֵי 14 'A. ὡς σωροί. Σ. . . . Σ. ἀλλ., ὡς βάτραχοι. O', ὡς χελῶναι. Θ. . . . Θ. ἀλλ., τῶν ἀλωπέκων.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Osee.

V. 1. 'A., Σ., άνεμον. Barberinus.

Ibid. 'A., Σ., και συνθήκην. Idem.

V. 4. Theodoretus: τούτο οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταί, 'A., Σ., Θ., ὡς περὶ τοῦ Ἰακώβ εἰρημένον θεθείκασαι, ἔκλαυσεν etc.

V. 8. 'A., ἀνωφελὲς αὐτῷ. Barberinus.

V. 11. Hieronymus: « Iterum ubi nos posuimus, *aceruos*, qui Hebraice appellantur GALLIM; et proprie θίνας significant, hoc est, *ex arena tumu-*

1. Hebr. A. S. Vul. ventum. LXX, spiritus.

H. A. S. Vul. et *scædus*. LXX, et testamentum.

4. H. Flevit et rogavit eum, Bethel invenit eum. A. S. Th. Flevit et deprecatus est eum, et in Bethel invenit eum. LXX, Fleverunt et deprecati sunt me: in domo On invenerunt me. Vul. Flevit, et rogavit eum: in Bethel invenit eum.

8. H. robor mihi. A. inutilitatem ei. LXX, requiem mihi. Vul. idolum mihi.

11. H. Vul. quasi acervi. A. velut acervi. S. acervi lapidum. S. *aliter*, ut ranæ. LXX, quasi testudines. Th. colles. *Aliter*, vulpium.

los congregatos; qui maxime in deserto, in littoribus flante vento, vel argentur, vel minuuntur, LXX transtulerunt, *testudines*: pro quibus S., *aceruos lapidum* interpretatus est; Theodotio, *colles*. » Sed longe diversas Symmachi et Theodotionis interpretationes adfert Barberinus, ut supra; nimirum Σ., ὡς βάτραχοι, Θ., τῶν ἀλωπέκων. Illius est etiam Aquilæ versio.

OSEE CAPUT XIII.

מִיָּה מִשֵּׁן קִרְחַי 1 'A. φρίκην ἔλαβεν αὐτός. Σ. Θ. . . . O', δικαιώματα ἔλαβεν αὐτός.

קָרַשׁוּ עִינַי עַל מִשְׁחָוִים 2 'A. . . . μύσχοις καταφιλοῦντες. Σ. . . . μύσχοις προσεκυνήσατε. O', θύσατε ἀνθρώπους, μύσχοι γὰρ ἐκλελοίπασιν.

כִּי כִּי יִשְׂרָאֵל 3 O', ὡς χνοῦς ἀποφυσώμενος ἀφ' ἄλωνος. Ἄλλος, και ὡς ἀράχην ἀποφυσωμένη λαίλαπι.

מִבְּאֵר 4 'A. ἀπὸ τῆς καταράκτης. Σ. . . . O', ἀπὸ δακρύων. Θ. ἀπὸ καπνοδόχης.

עֲבַשְׁתָּ עֹמֵר עֲבַשְׁתָּ 6 Σ. κατὰ τὴν νομὴν αὐτῶν ἦν ἐνεπλήσθησαν. O', κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν, και ἐνεπλήσθησαν.

לְשׁוֹן 8 O', ἀπορουμένη. Ἄλλος, ἀτεκνουμένη.

קִרְחַי 11 Oἱ λοιποί, . . . O', και ἔσχον.

קָוָה 12 O', συστροφὴν ἀδικίας. Θ. ἐνδεδεμένη ἀδικία αὐτοῦ.

עֹבֵד 13 O', ὁ φρόνιμος. Ἄλλος, ὁ ἀνόητος.

דְּבַר 14 'A. E', ποῦ εἰσιν οἱ λόγοι σου; Σ.

1. Heb. terror, elevavit ipse. A. horrorem accepit ipse. S. Th. tremorem. LXX, justificationes accepit ipse. Vul. horror invasit.

2. Heb. Sacrificantes hominem, vitulos, osculabuntur. A. . . . vitulos osculantes. S. Immolate, homines vitulos adorate. LXX. Immolate homines: vituli enim defecerunt. Vul. Immolate homines vitulos adorantes.

3. Heb. sicut gluma exturbabitur ab area. LXX. sicut pulvis exsufflatus ab area. *Alius*, et sicut aranea exsufflata turbine. Vul. sicut pulvis turbine raptus ex area.

Heb. Th. Vul. de fumario. A. de cataracta. S. de foramine.

6. H. juxta pascuum suum, et saturati sunt. S. juxta pascuum suum quo adimpleti sunt. LXX, secundum pascua sua, et repleti sunt. Vul. juxta pascua sua adimpleti sunt.

8. H. orbatus. LXX, indigens. *Alius*, Vul. orbata catulis.

11. Hebr. *Reliqui*, et abstuli. LXX, et habui. Vul. et auferam.

12. Heb. ligata iniquitas. LXX, conglobationem iniquitatis. Th. ligata iniquitas ejus. Vul. colligata est iniquitas.

13. H. Vul. non sapiens. LXX, sapiens. *Alius*, stultus.

14. Hebr. *cro pestis tua*. A. V, ubi sunt sermo-

(ἔσομαι πληγὴ σου.) Ο', ποῦ ἡ δίκη σου;

ⲓⲛⲣⲉ Σ. ἀπάντημά σου. Ο', τὸ κέντρον σου. Θ.
E'. . . .

nes tui? S. ero plaga tua. LXX, ubi est causa tua?
Vul. ero mors tua.

Hebr. excisio tua. S. occursus tuus. LXX, aculeus tuus. Th. V, plaga et conclusio tua. Vul. morsus tuus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Oseo.

V. 1. Hieronym. : « Pro horrore qui Hebraice dicitur RATHAD, (I. Rathath) quem S. et Th. *tremorem* interpretati sunt, nescio quid volentes διακαύματα, i. e., *justificationes* LXX transtulerunt. » Aquilæ vero lectionem adfert Barberinus.

V. 2. Hieron. : « Pro eo quod LXX interpretati sunt, *immolate homines, vituli enim defecerunt*; et nos vertimus, *immolate homines vitulos adorantes*, Symmachus interpretatus est, *immolate, homines vitulos adorent*, ut sit sensus : *Immolate, hoc est sacrificate idolis*; et hucusque distinctio sequatur, rationale animal homines, adorent vitulos muta animalia. » Et infra dicit Aquilam transtulisse καταφιλοῦντες, pro, *adorantes*. Barberinus vero sic habet, *μόσχους καταφιλοῦντες. Σ., μόσχους προσεκυνήσατε*. Illud vero καταφιλοῦντες est Aquilæ secundum Hieronymum.

V. 3. Ἄλλος, καὶ ὡς ἀράχνη etc. Barberinus.

Ibid. Hieron. : « Querimus autem quare LXX pro *sumario* quod Th. transtulit *καπνοδόχην, locu-*

stas interpretati sunt? Apud Hebræos *locusta* et *fumarium* iisdem scribitur litteris ALEPH, RES, BETH, HE. Quod si legatur ARBE, *locusta* dicitur; OROBBA, *fumarium* : pro quo A., *καταράχτην, S., foramen* interpretati sunt. »

V. 6. Σ., κατὰ τήν etc. Barberinus.

V. 8. Ἄλλος, ἀτεκνουμένη. Idem.

V. 11. Hieron. *Omnes*, et abstali.

V. 12. Θ., ἐνδεδεμένη etc. Barberin.

V. 13. Ἄλλος, ἀνότος. Idem. In LXX legendum videtur οὐ φρόνιμος.

V. 14. Hieron. : « In eo loco in quo LXX transtulerunt, *ubi est causa tua?* et nos diximus, *ero mors tua*; S. interpretatus est, *ero plaga tua*. V ed. et A., *ubi sunt sermones tui*, quod Hebraice legitur DABARACH : legentes DABAR, hoc est, *verbum*, pro DEBER, quod interpretatur *mors*. »

Ibid. Hieron. : « S., ἀπάντημα, i. e., *occursum*. Th. et V ed., *plagam* et *conclusionem* interpretati sunt. »

OSEE CAPUT XIV.

ⲉⲥⲙⲉ 1 Σ. μεταμελήσει. Ο', ἀφανισθήσεται.

ⲓⲛⲣ 8 Ο', μεθυσθήσονται. Ἄλλος, στηριχθήσονται.

ⲓⲛⲣ ⲉⲃⲱⲛ 9 Ἀ. ἐγὼ ὡς ἐλάτη τις εὐθαλής. Ο', ἐγὼ ὡς ἀρκευθος πυκάζουσα.

1. Heb. desolabitur. S. ager pœnitentiam. LXX, disperdetur. Vul. pereat.

8. Hebr. vivificabunt. LXX, inebriabuntur. *Alius*, confirmabuntur. Vul. vivent.

9. Heb. A. ego ut abies frondosa. LXX, ego sicut juniperus condensa. Vul. ego ut abietem vibrantem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Oseo.

V. 1. Σ., μεταμελήσει. Hieronymus.

V. 8. Ἄλλος, στηριχθήσονται. Barberinus.

V. 9. Ἀ., ἐγὼ ὡς ἐλάτη etc. Idem, ubi legitur *ἐλατά*, male. [B in fine subjungit versuum numerum.]

rum. Στὶχοι φν' (550) et Ὀση (cum aspero spiritu, ut Hebr. η) λυπούμενος. Item, Ὀση σισωμένο; ἢ συστιάζων. DRACH.]

JOELIS CAPUT PRIMUM.

ⲉⲓⲣⲓⲛⲉ 5 *Oi λοιποὶ καὶ Ο', ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες.*

ⲓⲛⲣⲓ 9 Ο', θυσιαστρίῳ Κυρίου. Θ. Κυρίῳ.

ⲓⲛⲣⲓ 11 Ο', ἐξηράνθησαν. Ἄλλος, κατησχύνθησαν.

ⲓⲛⲣⲓ Ο', τρυγητός. Ἄλλος, θερισμός.

ⲓⲛⲣⲓ 14 Ἀ. . . . . Σ. σύνοδον. Ο', θεραπαίαν.

ⲓⲛⲣⲓ 20 Ἀ. ἐπρασιώθη. Ο', ἀνέβλεψαν πρὸς σέ.

5. Hebr. Vul. Expergiscimini ebrii. *Reliqui*, et LXX evigilate qui ebrii estis.

9. Hebr. Vul. Domini. LXX, altari Domini. Th. Domino.

11. H. pudore afficite. LXX, aruerunt. *Alius*, Vul. confusi sunt.

Heb. *Alius*, Vul. messis. LXX, vindemia.

14. Hebr. S. Vul. cœtum. A. diem collectæ. LXX, curationem.

20. H. vociferabitur ad te. A. imbrem sicut areola sitiierunt. LXX, respexerunt ad te. Vul. quasi area sitiens imbrem suspexerunt ad te.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Joelis.

V. 5. *Oi λοιποὶ*, ἐκνήψατε etc. Drusius ex Hier.

V. 9. Θ., Κυρίῳ. Barber. Respicit ad postremam huius versus vocem.

V. 11. Ἄλλος, κατησχ- Barberin.

Ibid. Ἄλλος, θερισμός. Idem.

V. 14. Hieron. : « In Hebraico legitur, ASARA :

quod S., *synodum*, A., *diem collectæ*, interpretatus est. » [L. Bos : Aq., *ἡμέραν συλλογῆς*. DRACH.]

V. 15. Ο', οἶμοι, οἶμοι, οἶμοι εἰς ἡμέραν. Ἀ., ἀ εἰς ἡμέραν. Ex Lamb. Bos. Hebr. heu diei. Vul. a, a, a, dici. DRACH.

V. 20. Ἀ., ἐπρασιώθη. Hier. Vide psalm. κϵϵ, 4.

JOELIS CAPUT II.

- יְיָ יְיָ 2 Ο', και μετ' αὐτοῦ (*al.* αὐτόν). Θ. και μετ' αὐτόν.
- יְשֵׁב 3 *Oi loipoi*, πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Ο', τὰ ἐμπροσθεν αὐτοῦ.
- יְיָ יְיָ 16 Ο', ἐκ τοῦ κοιτώνοσ αὐτοῦ. Ἄλλοσ, ἐκ τοῦ νυμφώνοσ αὐτοῦ.
- עֲלֵי 17 Ἄ. πρόδομον. Σ. προπύλαιον. Ο', τῆσ κρηπίδοσ. Θ. οὐλάμ.
- יִשְׁתַּחֲוֶה 20 Ο', και ἐξώσω αὐτόν. Ἄλλοσ, και ἐκβαλώ αὐτόν. Ἄλλοσ, ἐξοίσω.
- קַמֵּן 22 Σ. ἡ νομή. Ο', τὰ παδία.
- הַחֲרֹחֵת 23 Σ. τὸν ὑποδεικνύοντα. Ο', τὰ βρώματα.
- תִּשְׁקֵן 23 Πάντασ, ἐκχεῶ.
- יִפְתָּח 32 Σ. . . . Ο', ἀνασχωζόμενοσ.

- 2. Hebr. Th. Vul. et post eum. LXX, et cum eo. LXX *al.*, et post eum.
- 3. Hebr. ad facies ejus. *Reliqui*, Vul. ante faciem ejus. LXX, quæ ante eum.
- 16. Hebr. LXX, Vul. de cubili suo. *Alius*, de cubiculo nuptiali suo.
- 17. Hebr. A. S. Vul. vestibulum. LXX, crepidinem. Th. ulam
- 20. Hebr. et expellere faciam eum. LXX, Vul. et expellam eum. *Alius*, et ejiciam eum. *Alius*, efferram.
- 22. Hebr. pascua. S. pascuum. LXX, campi. Vul. speciosa.
- 23. Hebr. Vul. doctorem. S. commonstrautem. LXX. *escas*.
- 23. Hebr. *Omnes*, effundam.
- 32. Hebr. evasio. S. qui fugerit. LXX, salvatus. Vul. salvatio.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Joelis.

- V. 2. Θ., και μετ' αὐτόν. Ms. Jes.
- V. 3. *Oi loipoi*, πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Barberin.
- V. 16. Ἄλλοσ, νυμφώνοσ. Barberin.
- V. 17. Hieron. : « LXX *crepidinem* interpretati sunt, S., προπύλαιον, A., πρόδομον, Th. ipsum verbum Hebraicum posuit ULAM. » [Hebr. et Vulg., inter vestibulum. Aq., ἀναμέσον τοῦ προδόμου. Sym., τοῦ προπυλαίου. Th., τοῦ Οὐλάμ. Quæ S.

- Hieron. ad seriem accommodavit suam. DRACH.]
- V. 20, 22 et 23. Lectiones ex Barberin.
- V. 23. Hieron. : « Verbum effusionis, quod Hebraice dicitur ESPHOCH, et omnes similiter transtulerunt. »
- V. 32. Hieron. : « In Hebraico scriptum est PHAL-LETA. S. transtulit, qui fugerit. » [Symmachi lectio Græca est, ἐκφεύγων, ut testatur L. Bos. DRACH.]

JOELIS CAPUT III.

- עֲשֵׂה 2 Ο', εἰς τὴν κοιλάδα Ἰωσαφάτ. Θ. εἰς τὴν χώραν τῆσ κρίσεωσ.
- גְּבֻלָּה 4 Ἄ. θίνασ. Σ. . . . Ο', Γαλιλαία.
- סַבְאִים 8 Ἄ. Σ. τοῖσ Σαβαίμ. (V, εἰς αἰχμαλωσίαν.
- שָׁרֵף 10 Ἄ. Ο', ὁ ἀδύνατοσ.
- עֲשֵׂה 14 Ἄ. Σ. Ε', . . . Ο', ἐν τῇ κοιλάδι τῆσ δίκησ. Θ. ἐν τῇ κοιλάδι τῆσ κρίσεωσ.
- עֲשֵׂה 18 Σ. τὴν κοιλάδα τῶν ἀκανθῶν. Ο', τὸν χειμάρρουν τῶν σχοίνων.

- 2. Hebr. LXX, Vul. in vallem Josaphat. Th. in regionem *vel* in locum judicii.
- 4. Hebr. termini. A. littora. S. Vul. terminos. LXX, Galilæa.
- 8. Hebr. A. S. Sabaim. LXX, in captivitatem. Vul. Sabæis.
- 10. Hebr. debilis. A. LXX, Vul. infirmus.
- 14. Hebr. A. S. V, Vul. in valle concisionis. LXX, in valle disceptionis. Th. in valle judicii.
- 18. H. torrentem Sittim. S. Vul. torrentem spinarum. LXX, torrentem juncorum. *Aliter*, funicularum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Joelis.

- V. 2. Θ., εἰς τὴν χώραν etc. Drusius ex edit. Rom.
- V. 4. Hieron. : « Pro *Galilæa* in Hebræo scriptum est GALILOTH, quod A., θίνασ, S., terminos transtulit. [Sym., θρια. DRACH.]
- V. 8. Ἄ., Σ., τοῖσ Σαβαίμ. Drusius ex Hierony-

- mo. [Adde, ex L. Bos : Th., Σαβαίμοσ. DRACH.]
- V. 10. Ἄ., Ο', ὁ ἀδύνατοσ. Ms. Jes.
- V. 14. Ex Hieronymo.
- V. 18. Σ., τὴν κοιλάδα etc. Drusius. [Sym. *aliter*, φάραγγα ἀκανθῶν. DRACH.]

AMOS CAPUT PRIMUM.

- עֲבָרֵי 1 Ἄ. ἐν ποιμνοτρόφοισ. Σ. Ε', ἐν τοῖσ ποιμέσι. Ο', ἐν Ἀκκαρείμ. Θ. ἐν νοκεδείμ.
- יְשֵׁב 2 Ἄ. Σ. Θ. ἐπὶ Ἰσραήλ. Ο', ὑπὲρ Ἰερουσαλήμ.
- עֲבָרֵי 2 Ἄ. προβάτων νομέων. Ο', ποιμένων.
- יְבֹשֶׁת 3 Σ. προσδέξομαι αὐτόν. Ο', ἀποστραφήσομαι αὐτόν.
- עֲבָרֵי 3 Σ. ἀνθ' ὧν ἤλοη-

- 1. Hebr. in pecuariis. A. in pastoribus. S. V, in pastoribus. LXX, in Accarim. Th. in nocedim. Vul. in pastoribus.
- Hebr. A. S. Th. Vul. super Israel. LXX, super Jerusalem.
- 2. Hebr. LXX, Vul. pastorum. A. ovium pastorum.
- 3. Hebr. Vul. convertam eum. S. excipiam eum. LXX, aversabor eum.
- H. S. eo quod triturerint in plaustris ferreis

σαν τροχοῖς σιδηροῖς τὴν Γαλαάδ. Ο', ἀνθ' ὧν ἐπρι-
ζον προσι σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν ἐν
Γαλαάδ. Θ. τροχοῖς σιδηροῖς.

יִנְא־תַּרְבַּב 5 'A. . . ἀνωφελοῦς. Σ. Ε', . . . ἀδι-
κίας. Ο', Θ. ἐκ πεδίου Ἰν.

יָצַח מִבַּיִת 11., ἐξ οἴκου Ἐδεν. Ο', ἐξ ἀνδρῶν Χαβ-
ράν.

יִרְיָק 'A. Κυρήνη. Ο', ἐπίκλητος.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 6 'A. 1. αἰχμαλωσίαν ἀπηρτισμένην.
'A. 2. αἰχμαλωσίαν ἀναπεπληρωμένην. Σ. Θ. αἰχμα-
λωσίαν τελείαν. Ο', αἰχμαλωσίαν τοῦ Σαλωμών.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 8 Σ. Φυλιστιαίων. Ο', ἀλλοφύλων.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 11 'A. διέφθειρε σπλάγχνα αὐτοῦ. Σ.
διέφθειρε σπλάγχνα Ἰδα. Ο', ἐλυμήνατο μητέρα (ἀλ-
λας, μήτραν) ἐπὶ γῆς.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 11 Σ. καὶ ἤρπυον αἰκωνίως ἐν ὄργῃ
αὐτοῦ. Ο', καὶ ἤρπασεν εἰς μαρτύριον φρίκην αὐτοῦ.
Θ. καὶ ἤρπασεν εἰς μακρὸν τὸν θυμὸν αὐτοῦ.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 11 'A. καὶ ἀνυπερβείσαν αὐτοῦ...
Σ. καὶ τὴν μνήμην αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἕως τέλος. Ο',
καὶ τὸ ὄρημα αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς νίκος. Θ. καὶ τὴν
ὄργην αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς τέλος.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 12 'A. Σ. βάρεις. Ο', θεμέλια. Θ. . . .

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 13 'A. Θ. ὅπως ἐμπλατύνωσι. Ο', ὥστε
ἐμπλατύναι.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 14 Σ. Ο', καὶ ἐξάψω πῦρ. Θ. ἀνάψω πῦρ.

יִרְבֵּל מִלְּחָמָה 15 II. ἱερεῖς τοῦ αὐτοῦ. Ο', οἱ ἱερεῖς αὐτῶν
καὶ οἱ ἀρχόντες αὐτῶν.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Amos.

V. 1. Ex Hieronymo qui ait Hebraicum habere
NOCEDIM.

Ibid. 'A., Σ., Θ., ἐπὶ Ἰσραήλ. Ex Hieronymo.

V. 2. 'A., προβάτων νομέων. Barberin.

V. 3. Σ., προσδέξομαι. Idem.

Ibid. Σ., ἀνθ' ὧν ἠλόησαν etc. Theodoretus et co-
dex unus Regius, qui habet, καθὼς ἠλόησαν. Iidem
que aiunt Aquilam et Theodotionem eodem sensu
vertisse, τὴν αὐτὴν δὲ διάνοιαν καὶ ὁ Ἀκύλας καὶ ὁ
Θεοδοτίων τεθείκασι. Hieronymus: « Pro tribulis,
quæ Hebraice appellantur ARSOTH, et a Theodo-
tione translatae sunt rotæ ferreae, quæ nos *plaustra
ferrea* interpretati sumus, LXX transtulerunt *serris
ferreis*. »

V. 5. Hieronymus: « Campum autem idoli, quod
Hebraice dicitur AVEN, et LXX et Th. interpretati
sunt Ἰν, Symmachus et V ed. transtulerunt *ini-
quitalatem*: Aquila, ἀνωφελοῦς, i. e., *inutilem*. »
Sic et Barber.

Ibid. Hieron.: « In eo quoque loco, ubi nos dixi-
mus, *de domo voluptatis*, quod Hebraice dicitur
MEBBETHI EDEN, et omnes similiter transtulerunt,
LXX interpretati sunt *ex viris Charran*, DALETH
mediam nominis litteram RES arbitantes; et juxta
consuetudinem suam AIN primæ Hebraicæ litteræ

ipsam Galaad. LXX, pro eo quod secuerunt serris
ferreis prægnantes eorum, qui in Galaad. Th. rotis
ferreis. Vul. eo quod triturerint in plaustris fer-
reis Galaad.

5. H. de valle Aven. A.... inutilis. S. V, iniqui-
tatis. LXX, Th. de campo On. Vul. de campo idoli.

H. et *Omnnes*, de domo Eden. LXX, de viris
Charran. Vul. de domo voluptatis.

Hebr. in Chir. A. Cyrene. LXX, nominatus. Vul.
Cirenen.

6. Heb. A. 1. S. Th. Vul. captivitatem perfectam.
A. 2. captivitatem completam. LXX, captivitatem
Salomonis.

8. H. Pelisthim. S. Phylistæorum. LXX, alieni-
genarum. Vul. Philisthinorum.

11. Heb. et corruerit misericordias suas. A. cor-
rupit viscera sua. S. corrupti viscera propria. LXX,
violavit matrem (*ahiter*, vulvam) super terram. Vul.
violaverit misericordiam ejus.

H. et rapuerit in perpetuum furor ejus. S. et
rapuit æternum in ira sua. LXX, et rapuit in testi-
monium horrorem suum. Th. et rapuit in diutur-
num furorem suum. Vul. et tenuerit ultra furorem
suum.

H. et iram suam servavit perpetuo. A. et celeri-
tatem iræ suæ... S. et memoriam ejus custodivit
usque ad finem. LXX, et impetum suum custodivit
in victoriam. Th. et iram suam custodivit in finem.
Vul. et indignationem suam servaverit usque in
finem.

12. H. Vul. ædes. A. S. domos. LXX, fundamenta.
Th. habitatores.

13. H. Vul. ad dilataudum. A. Th. ut dilatent.
LXX, ut dilatarent.

14. H. S. LXX, Vul. et succendam ignem. Th. et
accendam ignem.

15. Hebr. Vul., et principes ejus. *Omnnes*, Sacer-
dotes ejusdem. LXX, Sacerdotes eorum et prin-
cipes eorum.

CHI Græcum præponentes. [Parum recte conjicit
sanctus doctusque Scripturarum explanator; certo
enim certius est, pro יָצַח, LXX legisse יָצַח. DRACH.]

Ibid. 'A., Κυρήνη. Barberin.

V. 6. Hieron.: « Denique Aquila ἀπηρτισμένην
transtulit et ἀναπεπληρωμένην, S. et Th., τελείαν,
quod non *Salomonem*, sed *perfectam* significat atque
completam; ut nullus remanserit captivorum qui
non sit traditus Iudæis. » Symmachi lectionem
adfert item Barberinus.

V. 8. Σ., Φυλιστιαίων. Barberinus.

V. 11. Hieron.: « S., *viscera propria*. » Proco-
pius vero in Hesaiam cap. 21, καὶ ἐλυμήνατο πα-
τέρα ἐπὶ γῆς, κατὰ δὲ Σύμμαχον σπλάγχνα Ἰδα.
Barber. 'A., διέφθειρε σπλάγχγη (sic) αὐτοῦ. Σ.,
διέφθειρε σπλάγχγη Ἰδα. [Ad ἄλλως, μήτραν, nihil
adnotat Montf. Est autem lectio Alex., quæ etiam
apud Theodoretum. S. Hier. sic affert Senum inter-
pretationem: *et violaverit vulvam super terram*.
Et in comment.: « Pro *miseriordia*, Septuaginta
vulvam transtulerunt, quia REHEM et *vulvam* et
miseriordiam significat. » Barber., μήτραν ἐπὶ τὴν
γῆν. Sed in marg. μητέρα, ut Rom. DRACH.]

Ibid. Σ., καὶ ἤρπυον etc. Barberinus.

Ibid. 'A., καὶ ἀνυπερβείσαν. Hanc et reliquas le-

etiones adfert Barberinus. [In Sym., pro μνήμην, melius reponas μῆνιν, ut quadret ad Hebr. DRACH.]

V. 12. 'Α., Σ., βάρεις. Th., *habitatores*. Drusius. Scholion. βάρεις ἐπιχωρῶς λέγονται παρὰ Σύροις αἱ μεγάλαι οἰκίαι. [Cf. notas ad Prov. xviii, 19, et Jerem. xvii, 27. DRACH.]

V. 13. 'Α., Θ., ὅπως ἐμπλατώνωσι. Ms. Jes.

V. 14. Σ., Ο', ἐξάψω πύρ. Idem. [LXX habent

ἀνάψω in omnibus exemplaribus nostris. DRACH.]

V. 15. Π., ἱερεῖς τοῦ αὐτοῦ. Idem. Hic porro notes velim in ms. legi Π., τοῦ αὐτοῦ, ὁμοίως οἱ Γ'. [S. Hieron. : « *Et principes ejus, id est, sacerdotes ejus, pariter adducentur. Sacerdotes in Hebræo non habetur, sed principes. Addiderunt itaque Septuaginta sacerdotes, ut si velis scire qui sint illi principes, audias sacerdotes.* » DRACH.]

AMOS CAPUT II.

תבואה 5 'Α. βάρεις. Ο', θεμέλια. Θ. οἰκῆσεις.

תבואה 12 Ο', ἡγιασμένους. Θ. Ναζωραίους.

הענין קיעת כנאם כניחת קיעת כנאם 13 Ο', ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν ὃν τρόπον κυλλεται ἡ ἄμαξα. Ἄλλος, τριζήσω ὑποκάτω ὑμῶν καθὰ τρίζει ἡ ἄμαξα.

שני עתים בגבורים לב גיבורים 16 'Α. καὶ ὁ κρατερὸς καρδίαν αὐτοῦ ἐν δυνατοῖς γυμνὸς φεύζεται. Σ... ἐν τοῖς ἀνδρείοις γυμνὸς φεύζεται. Ο', καὶ ὁ κραταῖος οὐ μὴ ἐδρήσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις ὁ γυμνὸς διώζεται. Ἄλλος, καὶ ἐδρήῃ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν δυνάσταις.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Amos.

V. 5. 'Α. βάρεις. Θ. οἰκῆσεις. Barberinus. [Qui perperam habet οἰκέσεις. DRACH.]

V. 12. Θ. Ναζωραίους. Barberinus.

V. 13. Ἄλλος, τριζήσω etc. Idem.

5. Hebr. Vul. ædes. A. domos. LXX, fundamenta. Th. habitationes.

12. Hebr. Naziræos. LXX, sanctificatos. Th. Nazoræos. Vul. Nazaræis.

13. Heb. ego coarctans subter vos, quemadmodum coarctares plaustrum. LXX, Ego volvo subter vos, sicut volvitur plaustrum. *Alius*, Vul. Stridebo subter vos sicut stridet plaustrum.

16. Hebr. et roborator sui cordis in potentibus nudus fugiet. A. et robustus corde suo inter fortes nudus fugiet. S. in fortibus nudus fugiet. LXX, et fortis non inveniet cor ejus in potentatibus, nudus fugiet. *Alius*, et inventum est cor suum in potentibus. Vul. et robustus corde inter fortes nudus fugiet.

AMOS CAPUT III.

עוונתם 2 'Α. ἀνομίας ὑμῶν. Σ. ἀδικίας ὑμῶν. Ο', ἀμαρτίας ὑμῶν. Θ. ἀσεβείας ὑμῶν.

תענובתם 3 'Α. ἐὰν μὴ συντάξωνται. Ο', ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτοῦς.

תסוד 7 Ο', παιδεῖαν. Θ. τὴν βουλήν αὐτοῦ.

צור 11 'Α. Ο', Τύρος. Σ. πολιορκία. Θ. ἰσχύς.

קראתם 12 Σ. . . . Ο', κυκλόθεν ἡ γῆ σου.

שור 12 'Α. . . . Ο', ἱερεῖς.

תבואה 13 Ο', παντοκράτωρ. Ἄλλος, ὁ τῶν στρατιῶν.

קראתם 15 'Α. Σ. Θ. τὸν οἶκον χειμερινόν. Σ. καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν χειμερινόν ἐπὶ τοῦ οἴκου θερινοῦ. Ο', καὶ πατάξω τὸν οἶκον περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινόν.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Amos.

V. 1. 'Α. ἀνομίας ὑμῶν etc. Barberinus.

V. 3. 'Α. ἐὰν μὴ συντάξωνται. Ex edit. Rom.

V. 7. Θ. τὴν βουλήν αὐτοῦ, ex eadem editione. Hanc Theodotionis lectionem adfert item codex regius ex Hesycho.

V. 10. Ad Senum vocem *ταλαιπωρίαν*, Hesychius : ὁ Σύρος, συνοχή. I. e. *pressura, angustia*. DRACH.

V. 11. Hieronymus : « Pro *Tyro* quæ in Hebraico

2. Heb. A. Vul. iniquitates vestras. S. injustitias vestras. LXX, peccata vestra. Th. impietates vestras.

3. Hebr. nisi convenerint. A. nisi constituerint. LXX, nisi cognoverint se. Vul. nisi convenerit eis.

7. Heb. Vul. secretum suum. LXX, eruditionem. Th. concilium suum.

11. H. tribulatio. A. LXX, Tyrus. S. obsidio. Th. fortitudo. Vul. tribulabitur.

Hebr. circum terram. S. circumdatio terræ. LXX, in circuitu terra tua. Vul. et circuietur terra.

12. Heb. strati. A. grabatum. LXX, sacerdotes. Vul. grabato.

13. Hebr. *Alius*, Vul. exercituum. LXX, omnipotens.

15. H. et percutiam domum hyemis super domo æstatis. A. S. Th. domum hyemalem. S. et percutiam domum hyemalem super domo æstatis. LXX, et percutiam domum piunatam super domum æstivam. Vul. et percutiam domum hyemalem cum domo æstiva.

duabus litteris scripta est SADE et RES, et appellatur SOR: quod et A. et LXX similiter transtulerunt, Hebræus qui me in sanctis Scripturis erudit, *tribulationem* interpretatus est, nec renuimus ejus sententiam; quia et Symmachus, qui non solet verborum *κακοζηλιαν*, sed intelligentiæ ordinem sequi ait, *obsidio et circumdatio terræ*. Pro obsidione terræ, quæ ab eo dicitur *πολιορκία, fortitudo*

a Theodotione posita est, qui putavit non SAR et SOR, quod *tribulatio* vel *Tyrus*; sed SUR legendum: quod proprie refertur ad *petram durissimam*, quæ Græce appellatur *ἀκρότομος*, et quam nos Latine *silicem* dicere possumus.

Ibid. S., *circumdatio terræ*. V. supra.

V. 12. Hieronymus: « Quod in principio Capituli juxta LXX positum est, *Sacerdotes*, in Hebraico non habetur, sed pro hoc verbo legitur ARES, quod Aquila interpretatus est *grabatum*: et puto LXX ipsum verbum posuisse Hebraicum, quod quidam non intelligentes, pro ARES legerunt *ισρείς* i. e. *Sacerdotes*. » [Vox Hebraica est proprie *eres*, significatque, si *κακοζήλιαν* sequaris, ut modo dixit S. Hier., *sponda*, *lectus* (lit à baldaquin, à ciel. Cf. catholicum nostrum lex. Hebr.); juxta autem regulas punctorum masoreticorum effertur hoc in loco *ares*: fini enim versus præcedentis 12 anne-

ctitur in textu primitivo Hebraico. Senes ut nomen proprium accipientes, non insulse, scripserunt *ἐρείς*, quod scribæ oscitantes vel temerarii mutarunt in *ισρείς*. Ea de re disserit etiam L. Cappellus in critica sacra, lib. IV, cap. 13. Sed multum abest ut acutigerit. Barber. ita: δ (i. e., οὐ λοιποὶ), κλίνη, lectus. DRACH.]

V. 13. Ἄλλος, ὁ τῶν στρατιῶν. Barberinus.

V. 15. Ἄ. Σ. Θ. τὸν οἶκον εἰς. Theodoretus. Hieronymus vero: « Pro *domo hyemali*, οἶκον τὸν περιπτερον LXX transtulerunt: quod nos interpretati sumus *pinnatam*, eo quod ostiola habeat per fenestras et quasi *pinnas* ad magnitudinem frigiditatis repellendam. « Symmachi vero lectionem plenam habet Barberinus, ubi lapsu graphico legitur ἐπὶ τοῦ χειμερινοῦ pro θερινοῦ, quo pacto vertit alibi Symmachus vocem ὕψιρ.

AMOS CAPUT IV.

יְשַׁבְּתוּ 1 Σ. αἱ βῆες εὐτροφοί. Ὁ, δαμάλεις τῆς Βαζανίτιδος. Ἄ. Θ. τοῦ Βασάν.

יְשַׁבְּתוּ 2 Σ. κατὰ τῆς ἀγιοσύνης αὐτοῦ. Ὁ, κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

תַּנְחִי 3 Ἄ. [ἐν θυρεοῖς.] Σ. Ὁ, ἐν ὄπλοις. Θ. ἐν δόρασι.

יְשַׁבְּתוּ 4 Ὁ, καὶ τοὺς μεθ' ὑμῶν. Θ. καὶ τὰ ἔκγονα ὑμῶν.

יְשַׁבְּתוּ 5 Ἄ. . . . Ὁ, εἰς λέβητας ὑποκαιομένους ἐμβαλοῦσι.

יְשַׁבְּתוּ 6 Ἄ. εἰς Ἀρμανὰ ὄρος ἀπαγοντες. Σ. . . . εἰς Ἐρμηνίαν [αἱ εἰς Ἀρμενίαν]. Ὁ, καὶ ἀπορριψήσεσθε εἰς τὸ ὄρος τὸ Ῥεμμάν. Θ. . . . εἰς ὑψηλὸν ὄρος. Ε'. . . . Μονά.

יְשַׁבְּתוּ 7 Σ. (τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ...) Ὁ, εἰς τὴν τριήμεριαν, τὰ ἐπιδέκτα ὑμῶν. Ἄλλος, εἰς τὴν τρίτην ἡμέραν.

יְשַׁבְּתוּ 8 Ἄ. εὐχαριστίαν. Ὁ, νόμον.

יְשַׁבְּתוּ 9 Ἄ. Σ. Θ. καθαρισμόν ὀδόντων. Ὁ, γομφιασμόν ὀδόντων. Ἄ. Barb. πληγῆν.

יְשַׁבְּתוּ 10 Ὁ, μηνῶν τοῦ τρυγητοῦ. Ἄλλος, μηνῶν τοῦ θερισμοῦ.

יְשַׁבְּתוּ 11 Ἄ. Σ. Θ. ἀνεμοσφορίαν. Ὁ, ἐν πυρώσει.

יְשַׁבְּתוּ 12 II. καὶ ἐν ἰκτέρω. Θ. καὶ ὠχρίσει.

יְשַׁבְּתוּ 13 Ἄ. λοιμόν. Δ', πληγῆν. Ὁ, θάνατον.

יְשַׁבְּתוּ 14 Ἄ. καὶ ἀνεβίθασα σαπρίαν. . . . Σ. . . . τὴν δυσσομίαν τῶν παρεμβολῶν ὑμῶν εἰς τοὺς μυκτῆρας ὑμῶν. Ὁ, καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ἐν τῇ ὀργῇ ὑμῶν.

יְשַׁבְּתוּ 15 Ἄ. ὕστερον. Ο, πλὴν οὐ. Θ. ἐσχάτως.

1. Hebr. vaccæ Basan. S. boves saginatae. LXX, vaccæ Basanitidis. A. Th. ipsius Bazan. Vul. vaccæ pingues.

2. Heb. in sanctitate sua. S. per sanctitatem suam. LXX, per sanctos suos. Vul. in sancto suo. H. in spinis. A. in clypeis. S. LXX, in armis. Th. in hastis. Vul. in contis.

Heb. et posteritates vestras. LXX, et eos qui vobiscum sunt. Th. et posteros vestros. Vul. et reliquias vestras.

Heb. in ollis piscis. A. in lebetibus pisciculorum. LXX, in ollas succensas injicient. Vul. in ollis fermentibus.

3. Hebr. et projicere facietis palatium. A. in Armana montem abducentes. S. . . . in Armeniam. LXX, et projiciemini in montem Remman. Th. . . . in excelsum montem. V. . . . montem Mona. Vul. et projiciemini in Armon.

4. Heb. Vul. tribus diebus decimas vestras. S. tertia die decimas vestras. LXX, in triduum decimas vestras. Alius in tertiam diem.

5. H. confessionem. A. gratiarum actionem. LXX, legem. Vul. laudem.

6. Hebr. A. S. Th. munditiam dentium. LXX, Vul. stuporem dentium. A. Barb. plagam.

7. Heb. menses ad messem. LXX, menses viandem. Alius, menses messis. Vul. (tres) menses superessent usque ad messem.

9. H. LXX, uredine. A. S. Th. vento vastante. Vul. in vento urente.

Heb. et in rubigine. Omnes, Vul. et in aurigine. Th. et in pallore.

10. Hebr. A. pestilentiam. IV, plagam. LXX, Vul. mortem.

Heb. et ascendere feci foetorem castrorum vestrorum, et in nasum vestrum. A. et ascendere feci foetorem...S... foetorem castrorum vestrorum in nares vestras. LXX, et eduxi in igne castra in ira vestra. Vul. et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras.

12. Heb. pro eo. A. postea. LXX, verumtamen quia. Th. novissime. Vul. postquam.

תְּרַחֵם תְּרַחֵם הַרְחֵם 'A. Σ. Ε', . . . Ο', ετοιμάζου
τοῦ επικαλεῖσθαι τὸν Θεόν σου.

וְהָיָה 13 *Oi loipoi, δη. Ο', βροντήν.*

וְהָיָה 'A. τις ἡ ὄμιλία αὐτοῦ. Σ. τὸ φώνημα αὐ-
τοῦ. Ο', τὸν Χριστὸν αὐτοῦ. Θ. τὸν λόγον αὐτοῦ. Ε',
τὴν ἀδολεσχίαν αὐτοῦ.

וְהָיָה 'O, ὕψηλά. "Αλλος, ἄκρα. "Αλλος, ὕψη.

Heb. *præpara teipsum in occursum Dei tui. A. S. V, præparare ut adverseris Deo tuo. LXX, præparare ut invoces Deum tuum. Th. Vul. præparare in occursum Dei tui.*

13. Heb. *Reliqui, Vul. montes. LXX, tonitruum.*

Hebr. *quid meditatio ejus. A. quæ conversatio ejus. S. quæ vociferatio ejus. LXX, Christum ejus. Th. sermonem ejus. V, exercitationem ejus. Vul. eloquium suum.*

H. LXX, Vul. excelsa. *Alius, summa. Alius, cacumina.*

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Amos.

V. 1. Hieronymus : « Pro *vaccis pinguibus, LXX posuerunt Basanites, A. et Th. ipsium verbum Hebraicum BASAN; nos Symmachii interpretationem secuti, qui ait αἱ βόες εὐτροφοί, i. e. boves saginatae, vaccas pingues interpretati sumus.* »

V. 2. Σ., κατὰ τῆς ἀγιοσύνης αὐτοῦ. Theodoretus, et sic Barberinus.

Ibid. Hieronymus : « Pro *contis* quoque qui Hebraice dicuntur SANNOTH, A. interpretatus est *clypeos* : S. et LXX, *arma* : solus Th., *δόρατα*, quem nos sequuti, *contos* vel *hastas* interpretati sumus. »

Ibid. Θ., καὶ τὰ ἔχοντα ὑμῶν. Barberinus.

Ibid. A., in *lebetibus pisciculorum*. Ex Hieronymo.

V. 3. Hieron. : « Denique S. ita interpretatus est : *et projiciemini in Armenia* : pro quibus LXX, *montem Remmam* : A., *montem Armona*, Th., *montem Mona*, V ed., *excelsum montem.* » Eusebius de locis Hebraicis : Ῥεμμὰ, ὄρος ἐν Ἡσαΐα ἐν Ῥεμμωνᾷ. Σ., εἰς Ἀρμενίαν. Suspicitur Drusus ista pertinere ad hunc locum Amos. Certe apud Hesaiam, qui citatur ab Eusebio nondum reperi. Ut ut sit hæc corrupta videntur, quemadmodum et altera lectio Græca εἰς Ἀρμανὰ ὄρος etc. quæ non nisi ad Aquilam pertinere posse videtur. Barberinus id confirmat, qui habet : A., Ἀρμονᾷ. Σ., εἰς Ἐρμηνίαν, pro Ἀρμενίαν.

V. 4. Symm., *tertia die* etc. Hieronymus. Sed Barberinus sine Interpretis nomine, εἰς τὴν τρίτην ἡμέραν.

V. 5. A., εὐχαριστίαν. Hieronymus.

V. 6. Juxta Hieron. : A., S., *munditiam dentium*. Theodor., Σ., Θ., καθαρισμὸν ὀδόντων. Fortasse error in nominibus Interpretum apud alterutrum. Barberinus A., πληγή, sed errore ni fallor.

V. 7. Ἀλλος, μηνῶν τοῦ θερισμοῦ. Ms. Jes.

V. 9. A., Σ., Θ., ἀνεμοφορίαν. Hieronymus pro ἀνεμοφορία : nam casum de more seriei suæ adaptat.

Ibid. Hieronymus : « *Auruginem* autem omnes *εξτερον* similiter transtulerunt : absque Theodotione, qui solus *ὄχλασιν*, quæ *pallorē* significat, interpretatus est. »

V. 10. A., λοιμόν. Δ', πληγήν. Quid autem significet τὸ Δ', jam sæpe diximus, nempe *τετραπλᾶ*, ut putamus.

Ibid. A., καὶ ἀνεβ- Lectiones Aquilæ et Symm. adfert Barberinus. [Qui ita : A., καὶ ἀνεβίβασα σαπρίαν παρεμβολῶν ὑμῶν. Σ., τὴν δυσσομ. etc. ΔΡΑΣΘ.]

V. 12. Hieronymus : « Pro eo quod nos interpretati sumus *postquam*, et in Hebraico scriptum est ECEB, A. interpretatus est, *υστερον*, id est, *postea*, et Th., *novissime. et LXX, verumtamen.* »

Ibid. Hieron. : « Ubi LXX transtulerunt : *præparare ut invoces Deum tuum* : et nos juxta Theodotionem posuimus : *præparare in occursum Dei tui* : S. et V ed. transtulerunt : *præparare ut adverseris Deo tuo* : quod Hebraice dicitur, HECHIN LACERATH ELOAH. » Multis autem interpositis Hieron. : A., S., *hæc faciam tibi Israel, postea : et cum hæc fecero tibi, præpara te adversari Deo tuo.* » [Lamb. Bos : Sym., ὅπως ἐναντιώσης τῷ Θεῷ σου. Th., εἰς κατόνησιν Θεοῦ σου. ΔΡΑΣΘ.]

Ibid. Hieron. : « Pro *montibus* quoque qui Hebraice dicuntur ARIM, soli LXX βροντήν, i. e., *tonitruum*, verterunt. »

V. 13. A., τις ἡ ὄμιλία αὐτοῦ. Sic editio Rom. melius quam apud Hieronymum, ubi legitur, τὴν ὄμιλιαν αὐτοῦ. Cæteræ lectiones ex Hieronymo. [Ed. Rom. ita : Th., ὁ λόγος. Quinta editio, ἀδολεσχία, in casu recto. Cætera ut supra. ΔΡΑΣΘ.]

AMOS CAPUT V.

וְהָיָה 8 'A. ἀρκτούρον. Σ. Θ. κλειδάς. Ο', πάντα.

וְהָיָה 'A. καὶ ὠρίονα. Σ. καὶ ἄστρα. Ο', καὶ μετασκειυάζων. Θ. καὶ ἔσπερον.

וְהָיָה 9 'A. ὁ μειδιῶν. Ο', ὁ διατῶν.

וְהָיָה 10 Σ. (ῥῆμα ἄμωμον.) Ο', Θ. λόγον ἕσιον.

וְהָיָה 11 Ο', κατεκονδύλιζον πτωχοῦς. Ἀλλος, κατεκονδύλιζετε εἰς κεφαλὰς πτωχῶν.

וְהָיָה 12 *Oi loipoi, ἐξίλασμα. Ο', ἀλλάγματα.*

וְהָיָה Σ. . . . Ο', ἐκκλίνοντες.

8. Hebr. A. Vul. Arcturum. S. Th. Pleiades. LXX, omnia.

Heb. A. Vul. et Orionem. S. et astra. LXX, et transformans. Th. et vesperum.

9. Hebr. confortans. A. Vul. qui subridet. LXX, qui dividit. Th. vesperum.

10. H. Vul. et loquentem perfecte. S. verbum immaculatum. LXX, Th. verbum sanctum.

11. H. conculcare vos super tenuem. LXX, pugno percutiebant pauperes. *Alius*, percutiebatis in capita pauperum. Vul. diripiebatis pauperem.

12. H. propitiationem. *Reliqui*, propitiationes. LXX, commutationes. Vul. minus.

Hebr. declinare fecerunt. S. oppresserunt. LXX, declinantes, *melius*, declinare facientes. Vul. deprimentes.

תַּבְּרַת־בְּבִי 16 Σ. και ἐν πάσιν (sic) ἀμφόδοις. Ο', και ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς.

תַּבְּרַת־בְּבִי Σ. τοὺς γινώσκοντας μέλος. Ο', εἰδέντας θρῆνον.

תַּבְּרַת־בְּבִי 23 'Α. νάβλων σου. Ο', ὀργάνων σου.

תַּבְּרַת־בְּבִי 24 Σ. κεκύλισται γάρ. Ο', κυλισθήσεται. Θ. και ἀποικισθήσεται.

תַּבְּרַת־בְּבִי 26 'Α. συσκιασμούς. Σ. Ο', τὴν σκηνήν. 'Αλλος, εἰκόνας. Θ. εἰδωλον ὑμῶν.

תַּבְּרַת־בְּבִי 'Α. μελγόμε. Σ. Θ. (τοῦ βασιλέως ὑμῶν.) Ο', τοῦ Μολόχ.

תַּבְּרַת־בְּבִי 'Α. Σ. και χιουῦν. Ο', και τὸ ἄστρον. Θ. ἀμαύρωσιν.

תַּבְּרַת־בְּבִי תַּבְּרַת־בְּבִי תַּבְּרַת־בְּבִי תַּבְּרַת־בְּבִי תַּבְּרַת־בְּבִי 'Α. και ἀνελάβετε τὴν σκηνήν τοῦ Μολόχ, και τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν 'Ραιφάν, τοὺς τύπους αὐτῶν. Θ. και ἤρατε τὴν δρασιν τοῦ βασιλέως ὑμῶν, ἀμαύρωσιν εἰδῶλων, ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

et obscurationem, idolorum stellam dei vestri. Vul. et portastis tabernaculum Moloch vestro, et imaginem idolorum vestrorum, sidus dei vestri.

16. H. et in cunctis plateis. S. et in omnibus bivis. LXX, et in omnibus viis. Vul. et in cunctis quæ foris sunt.

Heb. scientes querimoniam. S. cognoscentes melodiam. LXX, scientes lamentationem. Vul. qui sciunt plangere.

23. Hebr. A. naborum tuorum. LXX, organorum tuorum. Vul. lyrae tuae.

24. Heb. evolvat se. S. convolutus est enim. LXX, volvetur. Th. deportabitur. Vul. et revelabitur.

26. Heb. succhoth. A. umbracula. S. LXX, Vul. tabernaculum. Alius, imagines. Th. idolum vestrum.

H. regem vestrum. A. Melchom. S. Th. regis vestri. LXX, ipsius Moloch. Vul. Moloch vestro.

Heb. et Saturnum. A. S. et Cbiun. LXX, et sidus. Th. obscuritatem. Vul. et imaginem.

Heb. et portastis Succhoth regem vestrum, et Cbiun (Saturnum) imaginum vestrarum, stellam deorum vestrorum. LXX, et assumpsistis tabernaculum Moloch, et stellam dei vestri Ræphan, figuras eorum. Th. et portastis visionem regis vestri, et portastis tabernaculum Moloch vestro, et imaginem idolorum vestrorum, sidus dei vestri.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Amos.

V. 8. Hieron. : « Arcturi qui Hebraice CHIMA dicitur, et a S. et Th. εις κλειάδα vertitur : quem vulgo *Booten* vocant. » Codex Barberinus 'Α., ἀρκτούρον και ὠρίωνα. Σ., κλειάδας και ἄστρα.

Ibid. Hieron. : « *Oriona*, qui Hebraice dicitur CHASIL, S. absolute *stellas*, Th. interpretatus est *vesperum*. Hebræus autem qui nos in Scripturis sanctis crudivit, CHASIL interpretari putat *splendorem*, et significare generaliter *astra fulgentia*. »

V. 9. Hieron. : « A. interpretatus est ὁ μειδιῶν. Proprie autem *meidia* dicitur, quod nos *subrisionem* possumus appellare, quando quis irascitur, et apertis paululum labiis subridere se simulat, ut iræ ostendat magnitudinem.

V. 10. S., *verbum immaculatum*. LXX, Th., *sermonem sanctum*. Hieronymus.

V. 11. 'Αλλος, κατεχονδουλιζετε etc. Barberin.

V. 12. *Οι λοιποί, ἐξίλασμα*. Barber. S. autem Hier. « Omnes similiter ἐξίλασμα, id est, *propitiu-*

nem transtulerunt. DRACH.

Ibid. S., *oppresserunt*. Hieron.

V. 16. Σ., και ἐν πάσιν ἀμφόδοις. Barberin.

Ibid. Σ., τοὺς γινώσκοντας μέλος. Barberin.

V. 23. 'Α., νάβλων σου. Barberin.

V. 24. Σ., κεκύλισται γάρ. Idem.

V. 26. 'Αλλ., εἰκόνας. Θ., εἰδωλον ὑμῶν. Idem.

Ibid. In sequentes lectiones hæc Hieronymus : « In eo autem loco ubi Lucas (Act. vii, 41 sqq.) posuit Μολόχ, et in Hebraico scriptum est MELCHECHEM; A. et LXX verterunt *Μελγόμε*; S. et Th., *reges vestri*. Pro eo quoque quod in LXX legitur *Ræphan*; A. et S. ipsum Hebraicum transferentes posuerunt CHION, Th., ἀμαύρωσιν, i. e., *obscuritatem*. Rursum pro SOCHOTH, A., συσκιασμούς, i. e., *tabernacula*, S. et LXX, *tabernaculum*; Th. transtulit *visionem*. »

Ibid. Θ., και ἤρατε etc. Barberinus.

AMOS CAPUT VI.

וְיִסְרְפוּ 3 'Α. οἱ ἀποκεχωρισμένοι. Σ. ἀφωρισμένοι. Ο', οἱ ἐρχόμενοι.

וְיִסְרְפוּ 6 Σ. τῶν μύρων. Ο', μύρα.

וְיִסְרְפוּ 7 Σ. και περιαιρεθήσεται ἔταιρεία τρυφητῶν. Ο', και ἐξαρθήσεται χρημετισμὸς ἱππων ἐξ Ἐφραῖμ.

וְיִסְרְפוּ 11 'Α. ἡσυχώθητι τοῦ ἀναμνησαι ἐν ὀνόματι Κυρίου. Σ. σῶπα· οὐ γάρ ἐστιν ἀναμνησαι τὸ ὄνομα Κυρίου. Ο', σίγα ἕνεκα τοῦ μὴ ὀνομάσαι τὸ ὄνομα Κυρίου. Θ. ὅτι οὐκ εἰς (τὸ) ἀναμνησαι ἐν ὀνόματι Κυρίου.

3. Hebr. elongantes. A. Vul. qui separati estis. S. segregati. LXX, venientes.

6. Hebr. S. unguentorum. LXX, unguentis. Vul. unguento.

7. Heb. et recedet convivium luxuriantium. S. et auferetur societas voluptuariorum. LXX, et auferetur hinnitus equorum ex Ephraim. Vul. et auferetur factio lascivientium.

11. H. Tace, quia non ad memorandum in nomine Domini. A. Quiesce ad memorandum in nomine Domini. S. Sile, quia non est quod memoretur nomen Domini. LXX, Tace, ut non nomines nomen Domini. Th. quia non ad memorandum nomen Domini. Vul. Tace, et non recorderis nominis Domini.

וְיִסְרְפוּ 13 'Α. εἰ ἀροτριαθήσεται . . .

15. H. num arabit in bobus. A. si arabitur...

Σ . . . . πέτρα διὰ βοῶν. Ο', εἰ παρασιωπήσονται ἐν θηλείαις.

בד נלה Σ. ἀλόγως. Ο', ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ.

גכזח 14 Ο', τῶν δυνάμεων. Ἄλλος, στρατιῶν.

נלה Σ. ἀπὸ εισόδου. Ο', τοῦ μὴ εισελθεῖν.

גכזח Ο', Αἰμάθ. Ἄλλος, χόλον.

גכזח כזג א . . . . τῆς ὀμαλῆς. Σ. . . . τῆς πεδιάδος. Ο', ἕως τοῦ χαιμάβρου τῶν δυσμῶν. Θ. . . . τῆς Ἀραβᾶ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Amos.

V. 3. Ἄ., οἱ ἀποκεχωρισμένοι etc. Barberin.

V. 6. Σ., τῶν μύρων. Idem.

V. 7. Σ., καὶ περιαιρ- Idem.

V. 14. Trium lectiones adfert idem Barberinus.

V. 13. Ἄ., εἰ ἀροτρ- Idem.

S... petra per boves. LXX, si reticebunt ad feminas. Vul. aut arari potest in bubalis.

Hebr. in nullo verbo. S. temere. LXX, super nullo verbo. Vul. in nihilo.

14. Heb. *Alims*, Vul. exercituum. LXX, virtutum.

Hebr. S. Vul. ab introitu. LXX, ut non introeat.

H. Hamath. LXX, Æmath. *Alims*, indignationem. Vul. Emath.

Hebr. Vul. usque ad torrentem deserti. A. usque ad torrentem qui est in planitie. S. usque ad vallem campestram. LXX, usque ad torrentem Occidentis. Th. usque ad torrentem Araba (*al. Arabiæ*).

Ibid. Σ., ἀλόγως. Hieronymus.

V. 14. Ἄλλ., στρατιῶν : et postea Σ., ἀπὸ εισόδου, deindeque, Ἄλλ., χόλον. Barberinus.

Ibid. Has quoque interpretationes Latine adfert Hieronymus : Græce imperfectas Barberinus.

AMOS CAPUT VII.

בב 1 Ἄ. βοράδων. Ο', ἀκρίδων.

ךהח גא תא שרלהח א. ἰδοὺ ἔβημος ὀπίσω τῆς Γάζης βασιλέως. Ο', ἰδοὺ βροῦχος εἰς Γὼγ ὁ βασιλεύς.

בגנ עקו כב 2 Σ. τίς ὦν (sic) ὑποστήσεται Ἰακώβ. Ο', τίς ἀναστήσει τὸν Ἰακώβ.

קכז עכז 3 Σ. παρακλήθη Κύριος. Ο', μετανόησον, Κύριε.

עקו כב 5 Σ. τίς ὦν (sic) ὑποστήσεται. Ο', τίς ἀναστήσει ;

עכז 6 Ἄ. παρακλήθητι. Ο', μετανόησον.

ינא נהו ינא כב 7 Σ. ὅτι ἐφάνη Κύριος. Ο', οὕτως εἰδείξέ μοι Κύριος. Θ. ἰδοὺ Ἄδωναί Κύριος.

תא Ἄ. γάνωσις. Σ. Ο', ἀδάμας. Θ. τηρόμενον.

גכז 9 Σ. τὰ ὕψηλά. Ο', βωμό.

שך 10 Ἄ. συνέδησεν. Σ. ἀνέπισεν. ἀναταράσσον. Ο', συστροφὰς ποιεῖται.

ךכז 14 Ἄ. Σ. Θ. καὶ Ε', βουκόλος. Ο', αἰπολό.

עמרש עלה א. καὶ ἐρευνῶν συκομόρους. Σ. καὶ ἔχων συκομόρους. Ο', καὶ κνίζων συκάμινα. Θ. καὶ χαρᾶκῶν συκαμίνους.

הכח נלה 16 Σ. . . . . Ο', καὶ οὐ μὴ ὄχλαγωγῆσης.

הכח 17 Σ. πορνευθήσεται. Ο', πορνεύσει.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Amos.

V. 1. Ἄ., βοράδων. Barberinus.

Ibid. Hieron. : Quid autem voluerit Aquila di-

1. Heb. LXX, locustarum. A. boradam. Vul. locustæ.

H. ecce herba serotina post tonsiones regis. A. ecce serotinus post Gazæ regem. LXX, ecce bruchus unus Gog rex. Vul. ecce serotinus post tonsionem regis.

2. H. LXX, Vul. quis suscitabit Jacob. S. quis ergo suscitabit Jacob.

3. H. pœnituit Dominum. S. revocatus est Dominus. LXX, pœniteat te, Domine. Vul. misertus est Dominus.

5. H. LXX, Vul. quis suscitabit? S. quis igitur suscitabit?

6. H. pœnituit. A. miserere. LXX, pœniteat te. Vul. misertus est.

7. H. Sic ostendit mihi, et ecce Dominus. S. Quia visus est Dominus. LXX, Sic ostendit mihi Dominus. Th. Ecce Adonai Dominus. Vul. Hæc ostendit mihi Dominus : et ecce Dominus.

Hebr. perpendiculum. A. stannatura. S. LXX, adamas. Th. liquescens. Hieron. tabescens. Vul. trulla cæmentarii.

9. H. S. Vul. excelsa. LXX, aræ.

10. Heb. conjuravit. A. colligavit. S. conspiravit. LXX, congregationes facit. Vul. rebellavit.

14. Heb. Vul. armentarius. A. S. Th. et V, bulbucus. LXX, caprarius.

H. A. et scrutans sycomoros. S. et habens sycomoros. LXX, et vellens sycamina. Th. et vallans, vel fossa muniens sycamina. Vul. vellicans sycomoros.

16. Heb. Vul. et non stillabis. S. et non increpabis. LXX, et ne congreges turbas.

17. Heb. LXX, Vul. fornicabitur. S. fornicationem patietur.

nisi forte ipsum sermonem GÖZI posuit; et paulatim in *Canam* errore corruptus est. » [Barber. ita habet: 'A., *ὄψιμως* (sero) *ὀπίσω* τῆς γάξης βασιλέως. Absque ἰδοῦ. DRACH.]

V. 2. Σ., τῆς ὧν pro τῆς οὖν etc. Lectiones sequentes usque ad versum 7 habet Barberinus. [Τῆς non legitur in cod. Barber. DRACH.]

V. 7. Hieron.: « Priusquam de *adamante* dissestamus, quem S. et LXX pro eo quod in Hebraico ENACH scriptum est transtulerunt, dicendum est breviter, quod hoc verbum A., γάνωσιν. Th., τηχόμενον interpretati sunt: quorum alterum *stannaturam*, alterum *tabescentem* significat. » Hic autem loco τοῦ γάνωσιν, quod restituit Martianæus noster, veteres editi habebant ἀλείφωσιν. Barberinus vero lectionem illam γάνωσιν tribuit Symmacho. [His comparet vox קח in nostro versu. Trium interpretationes, ut videtur, pertinent ad alterum quod est in casu recto. DRACH.]

V. 9. Σ., τὰ ὄψηλά. Barberin.

V. 10. 'A., *συνέδησεν*. Barber. Lectio autem Symmachi corrupta duplex adfertur, sed ambæ æque vitio laborant. Primam ἀνέπεισεν, puto sic restituendam ἀνέδησεν. Nam ille verbum ἄσπρ veritè alibi ἐνδέειν. Secundum ἀναταράσσον potuerunt Librarii ponere pro ἀντήσεν: nam ille ἄσπρ nomen vertit ἀναταρῆς. Hoc conjecturæ tantum loco ponimus.

V. 14. Hieronymus: « Pro *armentario*, qui Hebraice dicitur ΒΟCER, A., S., Th. et V ed., βουκόλον transtulerunt, qui armenta pascit, non oves. Soli LXX ἀπέδλον dixerunt. »

Ibid. 'A., καὶ ἐρευνῶν etc. Has lectiones Græce adfert Theodoretus, Latine Hieronymus.

V. 16. S., et non increpabis. Hieronymus.

V. 17. Hieronymus: « *fornicabitur*, quod melius interpretatus est S., *πορνευθήσεται*: non quod ipsa fornicetur, sed quod passivo genere ab aliis constuprata sustineat fornicationem. »

AMOS CAPUT VIII.

קק כדב 1 Σ. κάλαθος ὀπώρας. Ο', ἄγγος ἔξουτοῦ.

תתת יחילתה 3 Σ. καὶ ὀλολύθουσιν αἱ πόδες. Ο', καὶ ὀλολύξει τὰ φατνώματα.

תשב 4 Ο', καὶ καταδυναστεύοντες. Θ. λύοντες.

בר תפל 6 Ο', καὶ ἀπὸ παντὸς γεννήματος. Ἄλλος, πάσης πράσεως.

מספ 11 'A. Θ. Ο', δίσψαν.

תשכא 13 Ο', κατὰ τοῦ ἰλασμοῦ. Ἄλλος, ἐν τῇ πλημμυλείᾳ.

1. Heb. canistrum æstatis. S. calathus autumni. LXX, vas aucupis. Vul. uncinus pomorum.

3. H. S. et ululabunt cantica. LXX, et ululabunt laquearia. Vul. et stridentur cardines.

4. H. et ad aboleudum. LXX, et opprimentes. Th. solventes. Vul. delicere facitis.

6. H. et labile frumenti. LXX, et de omni gemmine. *Alius*, de omni venditione. Vul. et quisquiliæ frumenti.

11. H. A. LXX, Th. Vul. sitim.

14. Hebr. *Alius*, Vul. in delicto. LXX, per proptiationem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Amos.

V. 1. Σ., κάλαθος ὀπ- Barberinus.

V. 3. Σ., καὶ ὀλολύθουσιν etc. Idem.

V. 4. Θ., λύοντες. Idem.

V. 6. Ἄλλος, πάσης πράσεως. Idem. Ms. Jes.

V. 11. 'A., Θ., δίσψαν. Mss. qui etiam in LXX habent δίσψος

V. 14. Ἄλλος, ἐν τῇ πλημμυλείᾳ. Barberinus.

AMOS CAPUT IX.

תתכח 1 Σ. οἰκοδόμημα ἰλαστήριον. Ο', ἰλαστήριον.

קקקב 3 Ο', εἰς τὰ βάθη. Ἄλλος, εἰς τὰ θεμέλια.

תתמא 6 Οἱ λοιποὶ, καὶ τὴν δέσμην αὐτοῦ. Ο', καὶ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ.

יבבא מלה 7 'A. Σ. μήτι οὐχ ὡς υἱοί. Ο', οὐχ ὡς υἱοί.

לרשי-תמ מלה 'A. μήτι οὐ τὸν Ἰσραήλ. Σ. μη οὐχὶ τὸν Ἰσραήλ. Ο', οὐ τὸν Ἰσραήλ.

תשכמ 'A. ἀπὸ Κάρᾶ. Ο', ἐκ Καππαδοκίας.

קקק 'A. E. ἀπὸ Κείρ. Σ. ἀπὸ Κυρήνης. Ο', ἐκ βόθρου. Θ. ἐκ τοῦ τοίχου.

תתנח 9 'A. Σ. καὶ κοσινιῶ. Ο', καὶ λιχμήσω.

תבבא 'A. Σ. ἐν τῷ κοσινίῳ. Ο', ἐν τῷ λιχμῷ.

קקא קקב יבבא 'A. καὶ οὐκ ἐμπεσεῖται δὲ ψήφιον ἐπὶ τὴν γῆν. Ο', καὶ οὐ μὴ πείσῃ σύντριμμα ἐπὶ τὴν γῆν.

ש-ת 13 Ο', ἀμητός. Ἄλλος, ἀλοητός.

1. Heb. sphærum. S. ædificium propitiatorium. LXX, propitiatorium. Vul. cardinem.

3. H. in pavimento. LXX, in profunda. *Alius*, in fundamenta. Vul. in profundo.

6. Hebr. *Reliqui*, Vul. et fasciculum suum. LXX, et promissionem suam.

7. Hebr. LXX, Nonne sicut filii? A. S. Vul. Numquid non ut filii?

Heb. S. LXX, nonne Israel? A. Vul. numquid non Israel?

H. de Chaphthor. A. de Cara. LXX, Vul. de Cappadocia.

Heb. A. V. de Kir. S. de Cyrene. LXX, de fovea. Th. de pariete. Vul. de Cyrene.

9. H. A. S. et cribrabo. LXX, et ventilabo. Vul. et concutiam.

Heb. A. S. Vul. in cribro. LXX, in ventilabro.

Hebr. A. Vul. et non cadet lapillus super terram. LXX, et non cadet contritio super terram.

13. Heb. Vul. arator. LXX, messis. *Alius*, triturata.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Amos.

- V. 1. Σ. οικόδομα Βαστήριον. Barberin.
  - V. 3. Ἄλλος, εἰς τὰ θεμέλια. Idem.
  - V. 6. Οἱ λοιποὶ, καὶ τὴν δέσμην. Idem.
  - V. 7. Ἄ., μήτι etc. Idem. Et infra Ἄ., μήτι οὐ etc. Idem.
- Ibid. Ἄ., ἀπὸ Καρά. Idem. Sed arbitror corruptum esse ex sequenti Κείρ.

- Ibid. Hieron. : « Pro Cyrene Aq. et V ed. ipsam verbum Hebraicum posuerunt CīR; LXX, *foveam*, i. e., βόθρον, Th., *parietem*. S., *Cyrenem*, quem et nos in hoc loco sequuti sumus. »
- V. 9. Ἄ., Σ., καὶ κοσκινῶ. Barberinus. Similiterque sequentes omnes lectiones usque ad finem capituli.

ABDIAS.

- ⲓⲛⲓⲛⲓ 1 Σ. καὶ ἀγγελίαν. Ο', καὶ περιοχὴν.
- ⲓⲛⲓⲛⲓⲛⲓ 8 Ἄ. Θ. ἀπολω. Ο', ἀπολώσω.
- ⲓⲛⲓⲛⲓⲛⲓ ⲓⲛⲓⲛⲓ 9 Ο', ὅπως ἀρθῆ ἄνθρωπος. Θ. ὅπως ἐξαρθῆ ἄνθρωπος.
- ⲓⲛⲓⲛⲓ 10 Σ. εἰς τὸν ἀδελφόν σου. Ο', ἀδελφοῦ σου.
- ⲓⲛⲓⲛⲓ ⲓⲛⲓⲛⲓ 12 Οἱ Γ', ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτοῦ. Ο', ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν.
- ⲓⲛⲓⲛⲓ ⲓⲛⲓⲛⲓⲛⲓ 18 Ἄ. Θ. Ἐ', καὶ οὐκ ἔσται καταλειμμένοι. Σ. καὶ οὐκ ἔσται διασωζόμενοι. Ο', καὶ οὐκ ἔσται πυροφόρος.
- ⲓⲛⲓⲛⲓ 19 Οἱ Γ', νότον. Ο', Ναγέβ.
- ⲓⲛⲓⲛⲓⲛⲓ Ἄ. καὶ πεδινῆ. Σ. καὶ κοιλάς. Ο', καὶ οἱ ἐν τῇ Σεφηλά.
- ⲓⲛⲓⲛⲓ 20 Ἄ. Σ. Θ. ἐν Σαφαράδ. Ο', ἕως Ἐφραθά.
- ⲓⲛⲓⲛⲓⲛⲓ 21 Ἄ. σεσωσμένοι. Σ. σώζοντες. Ο', Θ. ἀνασωζόμενοι.

- 1. Hebr. et legatus. S. et legationem. LXX, et munitionem. Vul. et legatum.
- 8. Hebr. et perdam. A. Th. LXX, Vul. perdam.
- 9. Heb. ut succidatur vir. LXX, ut auferatur homo. Th. ut de medio tollatur homo. Vul. ut intereat vir.
- 10. Heb. LXX, fratris tui. S. Vul. in fratrem tuum.
- 12. Heb. LXX, Vul. in die perditionis eorum. Tres Interp., in die perditionis ejus.
- 18. Hebr. et non erit superstes. A. Th. V, et non erit residuum. S. et non erit servatum. LXX, et non erit frumentarius. Vul. et non erunt reliquiae.
- 19. Heb. meridiem. Tres interp., Notum. LXX, Nageb. Vul. Austrum.
- Heb. et planitiem. A. et planities. S. et vallis. LXX, et qui in Sephela. Vul. et qui in campestribus.
- 20. Hebr. A. S. Th. in Sapharad. LXX, usque Ephratha. Vul. in Bosphoro.
- Heb. Vul. salvatores. A. salvati. S. Salvantes. LXX, Th. qui salvi fuerint.

Notæ et variæ lectiones ad Abdiam.

- V. 1. Σ., καὶ ἀγγελίαν. Sic Theodoretus.
- V. 8. Ἄ., Θ., ἀπολω. Ms. Jes.
- V. 9. Θ., ὅπως ἐξαρθῆ ἄνθρωπος. Idem.
- V. 10. Σ., εἰς τὸν ἀδελφόν σου. Idem.
- V. 12. Οἱ Γ', ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτοῦ. Idem.
- V. 18. Theodoretus, τὸν *πυροφόρον* ὃ μὲν Σύμμαχος *διασωζόμενον* εἰρηκεν. Ἀκύλας δὲ καὶ Θεοδοσίω *καταλειμμένον*. Hieronymus vero : « Sed melius est ut ipsum sequamur Hebraicum, i. e., SARID, quod interpretatur vel *reliquus* juxta Aquilam; vel *effugiens*, juxta Symmachum; vel secundum Theodotionem, et quintam editionem *residuum*. »
- V. 19. Theodoretus, καὶ τοῦτο δὲ συμφώνως οἱ τρεῖς ἑρμηνεύται *νότον* ἡρμηνεύσασιν· οὕτω γὰρ ὁ νότος ἑρμηνεύεται τῇ Ἑβραίων φωνῇ, scilicet ναγέβ. Ibid. Eusebius de locis Hebraicis. Σεφηλά, ἐν Ἡσαία. Ἄ., πεδινῆ. Σ., κοιλάς· καὶ εἰς ἔτι νῦν Σε-

- φηλά καλεῖται. Suspiciatur Drusius hic Hesaiam pro Abdia positum esse. In Hesaiam tamen xxxii, 19 reperitur *ἡ Σεφά*; sed LXX vertunt ἐν τῇ πεδινῇ, non σεφηλά, ut hic, quod forte Drusii conjecturam faveat, nisi dicatur, ἐν τῇ πεδινῇ ibi ex Aquila remansisse, quod sæpe contingit.
- V. 20. Hieronymus : « Ubi nos posuimus *Bosphorum*, in Hebræico habet SAPHARAD : quod nescio cur LXX *Ephratha* transferre voluerint, cum et A., et S., et Th. cum Hebraica veritate concordent. »
- V. 21. Hieronymus : « Pro eo autem quod nos interpretati sumus, *et ascendent salvatores*, ac LXX transtulerunt, *hi qui salvi fuerint* : in Hebræo scriptum est MOSIM, qui non ut A., et LXX, et Th. passive *σεσωσμένοι*, vel *ἀνασωζόμενοι*, sed juxta Symmachum *σώζοντες*, i. e., active *salvatores* intellegendi sunt. »

JONÆ CAPUT PRIMUM.

- ⲓⲛⲓⲛⲓⲛⲓ 4 Σ. πνεῦμα μέγα. Ο', πνεῦμα.
- ⲓⲛⲓⲛⲓⲛⲓ Ο', τοῦ συντριβῆναι. Ἄλλ., τοῦ διαλυθῆναι.
- ⲓⲛⲓⲛⲓ 6 Ἄ. καὶ κατέβη. Ο', καὶ προσῆλθε.
- ⲓⲛⲓ Οἱ λοιποὶ, ἀνάστηθι. Ο', ἀνάστα.
- ⲓⲛⲓⲛⲓ ⲓⲛⲓⲛⲓ 8 Ἄλλος, καὶ πόθεν ἐρχῆ, καὶ ποῦ πορεύῃ. Ο', καὶ πόθεν ἐρχῆ.

- 4. Heb. Vul. ventum magnum. S. spiritum magnum. LXX, spiritum.
- Heb. LXX, Vul. conteri. *Altus*, dissolvi.
- 6. Heb. LXX, Vul. et accessit. A. et descendit. Heb. *Reliqui*, LXX, Vul. surge.
- 8. Heb. LXX, et unde venis. *Al.* et unde venis, et quo vadis? Vul. et quo vadis?

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Jonæ.

- V. 1. Ο', τὸν τοῦ Ἄμαθι. Barber. in marg. : Θ., οἶον. Dnscu.

- V. 2. Νινευή. Barb. in margine : γοιτὴν ὠραιότητος. Δ', *καταστρεφὴν γαρὰς*. Dnscu.

V. 4. Σ., πνεῦμα μέγα. Barberin.
Ibid. Ἄλλος, τοῦ διαλυθῆναι. Idem.
V. 5. Ἐκάθευδε. Barb. in marg. : Ἄ., ἐκεῖ. Sed non habet Hebr. DRACH.
V. 6. Ἄ., κατέβη. Idem. Verum hæc lectio suspecta, aut alicunde translata videtur.

V. 8. Ἄλλος, καὶ πόθεν ἔρχη, καὶ τοῦ πορεύη. Hic ejusdem Hebraici dicti קַבְּלָהּ יָרַחְתָּ duas interpretationes exhibent quædam τῶν O' exemplaria. Postremam vero lectionem, καὶ τοῦ πορεύη, quæ videtur esse veteris cujusdam Interpretis, sequitur Vulgata quæ habet, et quo vadis?

JONÆ CAPUT II.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם
ἐν βυθῷ καρδίας θαλασσῶν. O', ἀπέρριψάς με εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης. Θ. ἔρριψάς με εἰς ἄβυσσον ἐν καρδίᾳ θαλασσῶν.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם Σ. γνόφοι σου. O', μεταωρισμοί σου.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם ὁ Ἄ. ἐξέβην. Σ. Θ. ἐξεβλήθην. O', ἄψωμαι.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם Σ. ἴσως πάλιν προσβλέψω πρὸς ναὸν ἁγίων σου; O', ἄρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέψαι με πρὸς ναὸν τὸν ἁγίων σου; Θ. πῶς ἐπιβλέψω πρὸς τὸν ναὸν τὸν ἁγίων σου;

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם Σ. θάλασσα. O', ἄβυσσος.
וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם Ἄ. ἐρυθρά. Σ. ἀπέραντος. O', ἐσχάτη.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם 7 Oi λοιποὶ, ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωῆ μου. O', ἀναβήτω φθορᾶ ζωῆς μου.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם 9 Ἄ. ἀποφυλασσόντων ματαιότητα εἰκῆ . . . . . Σ. οἱ παραφυλάσσοντες ἀτμούς ματαίους τὸν ἔλεον αὐτῶν ἀπεβάλλοντο. O', φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεος αὐτῶν ἐγκατέλιπον.
querunt. Vul. qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam reliquerunt. Vul. qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam derelinquunt.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Jonæ.

V. 1. Ἄ. et Θ. lectiones habet Coislin. noni vel decimi sæculi, ubi post Psalmos sunt Cantica Scripturæ cum expositionibus Patrum : qui codex sequentes etiam suppeditat usque ad versum 7.
V. 7. Oi λοιποὶ, ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς etc. Hanc lectionem exhibet codex Reg. Bombycinus, necnon

4. Hebr. et projecisti me profundum in cor marium. A. et projecisti me in profundum cordis marium. LXX, projecisti me in profunda cordis maris. Th. projecisti me in abyssum in cor marium. Vul. et projecisti me in profundum in corde maris.

H. illisiones tuæ. S. caligines tuæ. LXX, elevationes tuæ. Vul. gurgites tui.

5. Hebr. S. Th. expulsus sum. A. exii. LXX, Vul. abjectus sum.

H. verumtamen addam respicere ad templum sanctitatis tuæ. S. forte iterum respiciam ad templum sanctum tuum. LXX, putasne addam, ut videam templum sanctum tuum? Th. quomodo respiciam ad templum sanctum tuum? Vul. verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum.

6. H. LXX, Vul. abyssus. S. mare.

H. carectum. A. rubrum. S. interminatum. LXX, novissima. Vul. pelagus.

7. Hebr. ascendere fecisti de fovea vitam meam. Reliqui, ascendat de corruptione vita mea. LXX, ascendat corruptio vitæ meæ. Vul. et sublevabis de corruptione vitam meam.

9. H. custodientes vanitates mendacii, misericordiam suam derelinquent. A. custodientium vanitatem frustra. . . . . S. observantes vapores vanos, misericordiam suam abjecerunt. LXX, qui custodiunt vana et mendacia misericordiam suam reliquerunt. Vul. qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam derelinquunt.

Colbertinus unus.

V. 9. Ἄ., ἀποφυλασσόντων etc. Ex codice Psalmorum Colbertino στιχηρῶς scripto, qui in fine habet canticum Jonæ cum cæteris Veteris Testamenti Canticis. Coislinianus has ipsas lectiones effert, et ad Symmachum habet, τὸν ἔλεον αὐτοῦ.

JONÆ CAPUT III.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם 4 Ἄ. Σ. Θ. ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβρ. ἔτι τεσσαράκοντα ἡμέραι. O', ἔτι τρεῖς ἡμέραι.
וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם 8 Ἄ. Θ. καὶ ἐπέστρεψαν. O', ἀπέστρεψαν. Ἄλλ., ἀνέστρεψαν.

4. Heb. A. S. Th. Syrus, Hebræus et Vul. adhuc quadraginta dies. LXX, adhuc tres dies.

8. H. et convertantur. A. Th. et conversi sunt. LXX, et Al., et reversi sunt. Vul. et convertatur.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Jonæ.

V. 4. Lectionem Ἄ., Σ., Θ. itemque Syri et Hebræi adfert et asserit Theodoretus. Vide Hieronymum in hunc locum. Apud Justinum Dial. cum Tryphone legitur, ὅτι μετὰ (ἐν ἄλλοις τρεῖς) τεσσα-

ράκοντα τρεῖς, ita ut ex duabus lectionibus una facta fuerit.

V. 8. Ἄ., Θ., καὶ ἐπέστρεψαν. Ms. Jes.

JONÆ CAPUT IV.

וַיִּפֹּאסֵם בְּבֶרֶךְ הַיָּם 4 Oi λοιποὶ, εἰ καλῶς ἐλυπήθης; Σ. ἄρα δικαίως ἐλυπήθης; O', εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ;

Heb. num bene faciendo ira est tibi? Reliqui, an bene contristatus es? S. Jurene tristatus es? LXX, si vehementer contristatus es tu? Vul. putasne bene irascaris tu?

קריק 6 'A. και οι λοιποι, κισσόν. Ο', κολοκύνθη.
Barberin. 'A. Θ. κυκεώνα. Σ. κισσόν.
ב יתח יבשית 9 Οι λοιποι, ει καλώς ελυπηθης;
ארא דיקאיוס ελυπηθης; Ο', ει σφόδρα λελύπησαι
עו ;

6. H. ricinum. A. *Reliqui*, Vul. hederam. LXX, cucurbitæ. Barber. A. Th. cyceona. S. hederam.
9. H. num benefaciendo ira est tibi? *Reliqui*, an recte contristatus es tu? S. jurene tristatus es? LXX, si vehementer contristatus es tu? Vul. putasne bene irasceris tu?

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Jonæ.

V. 4. Οι λοιποι, ει καλώς. Has versus 4 et 9 lectiones adfert Theodoretus.

V. 6. 'A. και οι λοιποι, κισσόν. Hieronymus in epistola quadam ad Augustinum, et in commentariis in Jonam, ubi de hedera et cucurbita fusc dispu-

tat. Sed Barberinus longe aliud habet, ut vides. 'A., Θ., κυκεώνα. Hoc nihil aliud est, quam vox Hebraica קריק græcis litteris expressa. [Alex. scribit κολοκύνθη. DRACH.]

V. 9. Οι λοιπ. etc. Theodoretus.

MICHÆÆ CAPUT PRIMUM.

תג 2 Σ. μαρτυρών. Ο', εις μαρτύριον.

2. Heb. Vul. in testem. S. testificans. LXX, in testimonium.

עני 8 'A. ως σειρήνων. Ο', ως δρακόντων. Θ. ως λεόντων.

8. H. sicut dracones. LXX, quasi draconum. Vul. velut draconum. A. sicut sirenarum. Th. sicut Iconum

העי 'A. Σ. στρουθοκαμήλων. Ο', σειρήνων.

Hebr. ululæ. A. S. struthocamelorum. LXX, sirenarum. Vul. struthionum.

בב 10 Οι λοιποι, κλαυθμόν. Ο', εν βαχει.

10. Heb. flere. *Reliqui*, fletum. LXX, in bachi. Vul. lacrymis.

תססו ינאש פבשי תאצי מל 11 'A. . . Σενναάρ (al. Σαναών, η εύθηνούσα). Ο', ουκ εξήλθε κατοικούσα Σενναάρ. Κόψασθε. Θ. . . Σανιών εις κοπετόν.

11. H. Non est egressa habitatrix Sanaan plantum. A.... Sennaar (al. Sanaon, vel prospera). LXX, Non est egressa habitatrix Sennaar. Plangite, Th... Santion in luctum. Vul. Non est egressa quæ habitat in exitu : plantum.

תחח פבשי 12 Σ. η κατοικία η παραπικραίνουσα. Ο', κατοικούση οδύνας.

12. Hebr. habitatrix Maruth. S. habitatio exasperans. LXX, habitatrici dolorum. Vul. quæ habitat in amaritudinibus.

יבם חתג טו פשה פבשי תי יבם שריה טו 15
לאתי דבא Σ. ετι κληρονόμον αξω και σοι κατοικία Μαρέσα, εως 'Οδολλάμ ηξει της δόξης 'Ισραήλ. 'A. κληρονόμον. Ο', εως τούς κληρονόμους άγάγωσι, κατοικούσα Λαχείς κληρονομία εως 'Οδολλάμ ηξει, η δόξα της θυγατρὸς 'Ισραήλ.

15. H. Adhuc hæredem adducam tibi, habitatrix Maresa, usque ad Odollam veniet gloria Israel. S. Adhuc hæredem adducam, et tibi habitatio Maresa, usque Odollam veniet gloriæ Israel. A. hæredem. LXX, Donec hæredes adducant, quæ habitas Lachis; hæreditas usque Odollam veniet, gloria filiæ Israel. Vul. Adhuc hæredem adducam tibi quæ habitas in Maresa : usque ad Odollam veniet gloria Israel.

תתק 16 'Ο 'Εβρ. και Ο', την χηρείαν σου. 'A. Σ. φαλάκρωσιν. 'Α.λ.λ., ξύρησιν.

16. Heb. A. S. Vul. calvitium tuum. *Heb. int. et LXX*, cheriam tuam, vel viduitatem. *Alius*, tonsionem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Michææ.

V. 2. Hieron. : « Symm., *testificans*. I. e., μαρτυρών. »

V. 3. Καί επιθήσεται. Barb. in marg., 'Εβρ., και αναθήσεται. DRACH.

V. 8. 'A., ως σειρήνων etc. Barberinus.

Ibid. 'A., Σ., στρουθοκαμήλων. Idem.

V. 10. Οι λοιποι, κλαυθμόν. Hieron. in commentariis. Eusebius vero de locis Hebraicis, 'Εναγέιμ, η εν βαχειν, & εισιν εν κλαυθμῷ. Ubi pro & εισιν emenda 'A. και Σύμ. quod confirmat versio Hieronymi : « *Inachim*, sive in *Bachim* : pro quo Aquila et Symmachus transtulerunt, in *fetu*. » Potius crederem κλαυθμόν vertisse, ut ait in Commentario Hieronymus, quam εν κλαυθμῷ, cum nulla sit in Hebræo præpositio. [Εν Βαγέιμ est lectio Ald. Montf. non accurate adscriptis Hebr. יבשית; refertur enim certe ad proxime præcedentem יבשית, ut et lectio Reliquorum. Edit. Rom. : « Plerique την ξύρησιν,

et apud S. Hieron., *calvitium*. » DRACH.]

V. 11. Eusebius de locis Hebraicis : Σενναάρ εν Μεγαλα. 'A., Σενναάρ, pro quo Hieronymus : « *Sennaar* : pro quo Aquila *Sennam* ; S. interpretatur *uberem*. Meminit hujus Michæas propheta. » Barberinus vero ad marginem : 'A., Σαναών η εύθηνούσα (sic). Θ., σανιών εις κοπετόν.

V. 12. Σ., η κατοικία etc. Ex Drusio. Versionem vero Latinam adfert Hieronymus.

V. 15. Σ., ετι κληρονόμον etc. Ex Hieronymo. 'A. item κληρονόμον habuit teste Theodoro, qui hanc unam ejus vocem adfert. [Ad 'Ισραήλ, Barb. in marg., λ (λοιπο), Σιών. DRACH.]

V. 16. Ex Barberino. Illud autem 'Εβρ. και Ο', χηρείαν, denotat LXX ipsam vocem Hebraicam תתק, illo χηρείαν expressisse. [Edit. Rom. vertit χηρείαν Latine, *tonsura*. DRACH.]

MICHÆÆ CAPUT II.

וְיָ 1 'Α. Σ. οὐαί. Ο', ἐγένοντο.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב כִי 'Α. διότι ἰσχυρὸν χεῖρ αὐτοῦ. Σ. δι: ἰσχυεν ἡ χεῖρ αὐτοῦ. Ο', διότι οὐκ ἦσαν πρὸς τὸν Θεὸν χεῖρας αὐτῶν.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב כִי לְיָשׁוּב 6 'Α. μὴ σταλάζετε σταλάζοντες, οὐ σταλάζετε εἰς τούτους, οὐ καταλήψη ἐντροπὰς ὁ λέγων. Σ. μὴ ἐπιτιμᾶτε ἐὰν ἐπιτιμήσητε, οὐκ ἐπιτιμῶντες οὐ κωλύει καταίσιχμος. Ο', μὴ κλαίετε δάκρυσι, μὴδὲ θακρυέτωσαν ἐπὶ τούτοις· οὐδὲ γὰρ ἀπώσεται ὄνειδος, ὁ λέγων.

bris qui dicit. Vul. ne loquamini loquentes, non stillabit super istos, non comprehendet confusio. Dicit.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב כִי לְיָשׁוּב 8 'Α. καὶ συναγῶν. Σ. πρὸ μιᾶς δὲ ὁ λαός. . . Ο', καὶ ἐμπροσθεν ὁ λαός μου εἰς ἔχθραν ἀντίστη.

tea populus meus in inimicitia restitit. Vul. et e contrario populus meus in adversarium consurrexit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Michææ.

V. 1. 'Α., Σ., οὐαί. Barberin. LXX qui vertunt, ἐγένοντο, legerunt haud dubie וְיָ pro וְיָ.

Ibid. 'Α., διότι ἰσχυρὸν etc. Has Aquilæ et Symmachi lectiones adfert idem. Lectio autem Aquilæ videtur deficere. [Barb. exhibet pariter Theodotianis versionem, quæ fugit Montisfaconii oculos : διότι ἔχουσι ἰσχύον τὴν χεῖρα αὐτῶν. DRACH.]

1. Hebr. A. S. Vul. vā. LXX, facti sunt.

Heb. quia est in forti manus eorum. A. quia fortis est manus ejus. S. quia fortis erat manus ejus. LXX, quia non levaverunt ad Deum manus suas. Vul. quoniam contra Deum est manus eorum.

6. Hebr. ne stilletis, stillabunt : non stillabunt istis : non comprehendet ignominias. O dicta [domus.] A. ne stilletis stillantes, non stilletis in hos, non comprehendes confusiones qui dicis. S. ne increpetis si increpetis : non increpantes non cohibet ignominia. LXX, nolite flere lacrymis, neque plorent super his, neque enim abjiciet opprobria qui dicit. Vul. ne loquamini loquentes, non stillabit super istos, non comprehendet confusio. Dicit.

8. Hebr. et heri populus meus in inimicum insurrexit. A. et occurrens... S. ante unam diem populus meus quasi inimicus restitit. LXX, et ante contrario populus meus in adversarium consurrexit.

V. 6. A., ne stilletis stillantes. Hieronymus. Barberinus vero lectiones Aquilæ et Symmachi Græco plenas adfert.

V. 8. Græca Aquilæ et Symmachi habet Barberinus. Hieronymus : « quia verbum MUL et contrario et diem hesternum sonat, S. apertius transtulit, ut diceret : ante unam diem etc. »

MICHÆÆ CAPUT III.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב 1 Οἱ Λοικοί, (καὶ οἱ ἡγούμενοι οἴκου Ἰσραήλ.) Ο', καὶ οἱ κατάλοιποι οἴκου Ἰσραήλ.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב 8 Σ. ἀλλὰ μὴν ἐγὼ ἐνεπλήσθη ἰσχύος. Ο', ἐὰν μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχύον.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב 12 'Α. διὰ τοῦτο χάριν ὑμῶν Σιών χώρα ἀροτριάθησεται, καὶ Ἱερουσαλήμ λιθολογηθήσεται. Ο', διὰ τοῦτο δι' ἑαυτῶν Σιών ὡς ἀγρός ἀροτριάθησεται, καὶ Ἱερουσαλήμ ὡς ὄπωροφυλάκιον ἔσται.

pomarii erit. Vul. propter hoc, causa vestri, Sion quasi ager arabitur, et Jerusalem quasi acervus lapidum erit.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Michææ.

V. 1. Hieron. : « Pro reliquis domus Israel, exceptis LXX omnes, duces domus Israel transtulerunt. »

V. 8. Σ., ἀλλὰ μὴν etc. Barberinus.

1. Heb. et gubernatores domus Israel. Reliqui, Vul. et duces domus Israel. LXX, et residui domus Israel.

8. H. et vere ego repletus sum fortitudinæ. S. verum ego repletus sum fortitudine. LXX, nisi ego implevero fortitudinem. Vul. verumtamen ego repletus sum fortitudine.

12. H. Idcirco propter vos Sion ager arabitur, et Jerusalem in acervos erit. A. Ideo propter vos Sion ager arabitur, et Jerusalem in acervum lapidum redigetur. LXX, Idcirco propter vos Sion quasi ager arabitur, et Jerusalem ut custodia pomarii erit. Vul. propter hoc, causa vestri, Sion quasi ager arabitur, et Jerusalem quasi acervus lapidum erit.

V. 12. 'Α., Σ., διὰ τοῦτο χάριν etc. Eusebius in Demonstr. evangelica.

MICHÆÆ CAPUT IV.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב 3 Ο', καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν. Ἄλλος, ζιβύνας αὐτῶν.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב Σ. Θ. ἐπ' ἔθνος. Ο', πρὸς ἔθνος.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב 8 'Α. σκοτώδης θυγάτηρ Σιών. Σ. ἀπόκρυφος θυγάτηρ Σιών. Ο', ἀυχμώδης, θυγάτηρ Σιών.

וְיָ כִי לְיָשׁוּב 11 Σ. συναήχθησαν. Ο', ἐπισυνήχθησαν.

3. Heb. LXX, Vul. et hastas suas. Alius, lanceas suas.

H. LXX, contra gentem. S. Th. super gentem. Vul. adversus gentem.

8. Heb. editus locus filia Sion. A. tenebrosa filia Sion. S. abscondita ipsa est filia Sion. LXX, squallens, filia Sion. Vul. nebulosa filia Sion.

11. Heb. S. Vul. congregatæ sunt. LXX, una congregatæ sunt.

יְהוָה 13 *Oi loipoi, anathematizabō. O', anathē-*
seis.
 עַבְדֵי י. τὸ κέρδος αὐτῶν. O', τὸ πλήθος αὐτῶν. O,
 τὰ δῶρα αὐτῶν. E', ἡ ὠφέλεια.

13. H. anathematizabo. *Reliqui, anathematizabis.*
 LXX, consecrabis. Vul. interficies.
 H. desiderium eorum. S. lucrum eorum. LXX.
 multitudinem eorum. Th. dona eorum. V, utilitas.
 Vul. rapinas eorum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Michææ.

V. 3. Ἄλλος, ζιδύνας. Barberin.
 Ibid. Σ., Θ., ἐπ' ἔθνος. Ms. Jes.
 V. 8. Hieronymus : « *Ei hæc turris filia Sion ;*
sive ut Symmachus vertit in Græcum, et ipsa est
filia Sion. » Quæ haud dubie vitiosa videntur. Bar-
 berinus 'A., σκοτώδης. Σ., ἀπόκρυφος ; hæ videntur

esse veræ lectiones.
 V. 11. Σ., συνήχθησαν. Barberin.
 V. 13. *Oi loipoi, anathematizabō.* Idem.
 Ibid. Hæ lectiones prodeunt ex Hieronymo et ex
 edit. Romana.

MICHÆÆ CAPUT V.

יְהוָה 1 *A. S. Th. E' . . . . .*
 O', νῦν ἐμπραχθήσεται θυγάτηρ ἐμπραγμῶ.

1. Hebr. nunc turmatim excurret, filia turmar.
 A. S. Th. V, Vul. nunc vastaberis, filia latronis.
 LXX, nunc obstruetur filia obstructione.

יְהוָה 2 *A. κλήξουσιν ἐπὶ*
σιαγόνα τὸν κριτὴν Ἰσραήλ. Σ. τύψουσι κατὰ σιαγό-
νας τὸν κριτὴν Ἰσραήλ. O', πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνας
τὰς φυλάς Ἰσραήλ. Θ. πατάξει ἐπὶ σιαγόνα τὸν κρι-
τὴν Ἰσραήλ.

H. A. percutient super maxillam judicem Israel.
 S. percutient in maxillas judicem Israel. LXX, per-
 cutient in maxillas tribus Israel. Th. percutiet in
 maxillam judicem Israel. Vul. percutient maxillam
 judicis Israel.

יְהוָה 3 *O' . . . . .*
 O', ὑπάρξουσιν.

Hebr. Tres Interpret. Vul. judicem. LXX, tribus.
 4. H. et manebunt. S. et habitabunt. LXX, erunt.
 Vul. et convertentur.

יְהוָה 5 *A. ἑπτὰ νομείς,*
καὶ ὄκτω καθεσταμένους ἀνθρώπων. Σ. ἑπτὰ ποιμέ-
νας, καὶ ὄκτω χριστούς ἀνθρώπων. O', ἑπτὰ ποιμέ-
νας, καὶ ὄκτω δῆγματα ἀνθρώπων. Θ. ἑπτὰ ποιμέ-
νας, καὶ ὄκτω ἀρχηγούς ἀνθρώπων. Θ. ἄλλως, E',
ἀρχοντες ἀνθρώπων.

H. Th. septem pastores, et octo principes ho-
 minum. A. septem pastores, et octo constitutos
 homines. S. septem pastores, et octo christos homi-
 num. LXX, septem pastores, et octo morsus homi-
 num. Th. *aliter*, V, principes hominum. Vul. septem
 pastores, et octo primates hominum.

יְהוָה 6 *A. ἐν τῇ τάφρῳ αὐ-*
τῆς.

H. et depascent terram Assur in gladio, et
 terram Nemrod intra portas ejus. S. et pascent Assur
 in gladio, et terram Nemrod intra portas ejus. LXX,
 et pascent Assur in gladio, et terram Nebrod in
 fovea ejus. Vul. et pascent terram Assur in gladio,
 et terram Nemrod in lanceis ejus.

יְהוָה 7 *A. ἐν τῇ τάφρῳ αὐτῆς. Θ. ἐν πύλαις αὐτῆς. E', ἐν παρα-*
ξίσειν αὐτῶν.

Heb. in portis ejus. A. Vul. in lanceis ejus. S. in-
 tra portas ejus. LXX, in fovea ejus. Th. in portis
 ejus. V. in sicis eorum.

יְהוָה 8 *A. καὶ ὡς ψεκάδες ἐπὶ πόναν*
(al. σπόρον). O', καὶ ὡς ἄρνες ἐπὶ ἀγρωστίν. Θ. καὶ
ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον. Σ. ἐπὶ χόρτον.

H. et guttæ roris super herbam. A. et
 guttæ roris super herbam (al. semen). LXX, et
 sicut agni super gramen. Th. et sicut stillæ super
 fœnum. S. super fœnum. Vul. et quasi stillæ super
 herbam.

יְהוָה 9 *A. ὃς οὐχ*
ὕπομενεῖ ἀνδρα, καὶ οὐ περὶ υἱοῦς ἀνθρώπων. O',
ὅπως μὴ συναχθῆ μῆδεις, μῆδὲ ὑποστῆ ἐν υἱοῖς ἀν-
θρώπων. Θ. ὃς οὐ μενεῖ ἀνθρωπον, καὶ οὐκ ἐλπίζει
ἐπὶ υἱῶν ἀνθρώπων.

H. quæ non exspectabit virum, nec præstolabitur
 filios hominis. A. quæ non exspectabit virum, nec
 circa filios hominum. LXX, ut non congregetur
 quisquam, neque sit in filiis hominum. Th. quæ
 non exspectabit hominem, neque sperabit in filios
 hominum. Vul. quæ non exspectat virum, et non
 præstolatur filios hominum.

יְהוָה 12 *A. καὶ κληρονομήσουσιν. Σ. καὶ σημειο-*
σκοποῦμενοι. O', καὶ ἀποφθεγγόμενοι.

H. et præstigiatores. A. et hariolantes. S. et
 augures. LXX, et loquentes. Vul. et divinationes.

Notæ et variæ lectiones ad cap. V Michææ.

V. 1. Trium interpretationes ex eclogis Joannis
 monachi litera X in cod. Coislin.
 Ibid. OI Γ', τὸν κριτὴν. Barberin.
 V. 4. Hieron. : « *Ei convertentur ;* sive, ut mel-
 lius interpretatus est Symmachus, *habitabunt.*

JASUBU enim verbum Hebraicum utrumque signifi-
 cat. » In illa autem hujus versus verba καὶ στήσεται
 καὶ ἔσεται, notat ad marg. Ms. Jes., τὰ ὠδελισμένα
 εἰς τοὺς δύο τόπους οὐ κείνται ἐν τῷ ἔξασελίδῳ. I. e.
 quæ obelo notantur in duobus locis non exstant in

Hexaplo; scilicet; ut male posita.

V. 5. 'A., καθεσταμένους. Drusius ex editione Romana. Hieronymus vero sic habet : « Ubi nos posuimus *primates homines*, et in Hebraico scriptum est NESICHE ADAM, S. interpretatus est *christos hominum*, Th. et V ed., *principes hominum*, Aquila, *graves*, vel *constitutos homines*, i. e., καθεσταμένους. » Sed trium lectiones pleniores proferimus ex Barberino codice.

V. 6. Hieronymus : « Rursum in eo ubi ego et Aquila *transulimus*, in *lanceis ejus*, ut subaudiat, *terræ Nemrod* ; S. vertit, ἐντός πυλῶν αὐτῆς, i. e., *intra portas ejus*, Th. in *portis eorum*. V ed., ἐν

παραξίφρασιν αὐτῶν, quod nos possumus dicere, in *sicis eorum* : in Hebræo autem positum est BAPHE-THEE. »

Infra vero Hieronymus plenam Symmachii versionem adfert qualem nos edidimus.

V. 7. 'A., καὶ ὡς ψεκάδες ἐπὶ πᾶν. Ex Eusebii Demonstr. evangelica. Barberin. 'A., σπόρον. Σ., Θ., χόρτον.

Ibid. 'A., ὅς οὐχ ὑπομενεῖ etc. Aquilæ et Theodotionis lectionem exhibet Euseb. in Demonstr. p. 82 ut supra.

V. 12. 'A., καὶ κληδονίς- etc. Barberin.

MICHÆÆ CAPUT VI.

וְרַחֲמֵי מִסְדֵּי הַיְּסוּדִים 2 Σ. . . . . Ο', καὶ αἱ φάραγ-
γες θεμέλια τῆς γῆς. Ε'. . . . .

וְיִשְׁתַּחֲוֶה 5 *Oi λοιποὶ*, ... Ο', ἀπὸ τῶν
σολίνων.

וְיִשְׁתַּחֲוֶה Σ. (ἔλεος). Ο', ἡ δικαιοσύνη.

וְיִשְׁתַּחֲוֶה 8 Ο', καὶ ἐτοιμον εἶναι τοῦ
πρηεῦσθαι μετὰ Κυρίου Θεοῦ σου. Θ. καὶ ἀσφαλί-
ζου τοῦ πορευέσθαι μετὰ Ἐλωαφ. Ε', καὶ φροντί-
ζειν.

וְיִשְׁתַּחֲוֶה 9 Σ. βοήσει. Θ', ἐπικληθήσεται.

וְיִשְׁתַּחֲוֶה 14 'A. καὶ κατα-
φυτεύσω ἐν ἐγκάτιμ σου, καὶ καταλήψῃ, καὶ οὐ μὴ
διασωθῆς. Σ. ἀλλὰ καὶ διαφθερεῖς εἰς τὰ ἐντός σου,
καὶ ἤξεις, καὶ οὐ μὴ διασωθῆς. Ο', καὶ συσκοτάσει
ἐν σοί, καὶ ἐκνεύσει, καὶ οὐ μὴ διασωθῆς.

וְיִשְׁתַּחֲוֶה 16 'A. ποιήματα. Ο', ἔργα.

וְיִשְׁתַּחֲוֶה Ο', ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. Ἄλλος, ἐν ταῖς
βουλαῖς αὐτῶν.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Michææ.

V. 2. Hieron. : « S. et Th. transtulerunt, et *antiqua fundamenta terræ*. Quinta autem ed. ipsum Hebraicum posuit, *ETHANIM, fundamenta terræ*. »

V. 5. Hieron. : « Pro *justitiis sive justitia, misericordia* interpretatus est S., et ubi LXX, *schœnia*, Omnes ipsum Hebraicum *SETTIM* transtulerunt. »

V. 8. Θ., καὶ ἀσφαλίζου τοῦ πορευέσθαι μετὰ

Ἐλωαφ. Sic restituit Martianæus, antea legebatur μετὰ Θεοῦ σου. V ed., καὶ φροντίζειν. Hieron.

V. 9. Σ., βοήσαι. Barberin.

V. 14. 'A., καὶ καταφυτεύσω etc. Lectiones Aquilæ et Sym. sic exhibet Barberin.

V. 16. 'A., ποιήματα. Barb.

Ibid. Ἄλλος, βουλαῖς. Idem.

MICHÆÆ CAPUT VII.

וְרַחֲמֵי 2 *Oi λοιποὶ*, ἐκλέλοιπεν. Ο', ἀπόλωλεν.

וְרַחֲמֵי 4 Ἄλλ., πολιορκία αὐτῶν. Ἄλλος, φρού-
ρησις αὐτῶν. Ο', κλαυθμοὶ αὐτῶν.

וְרַחֲמֵי 11 Σ. ἐπιταγή. Ο', νόμιμα. Θ. πρόσταγμα.

וְרַחֲמֵי 12 Π. περιτομή. καὶ περιφραγμα καὶ πολιορ-
κία. Ο', ὄχυρα.

וְרַחֲמֵי 18 *Oi λοιποὶ*, εἰσαεῖ. Ο', Ε' εἰς μαρτύριον.

וְרַחֲמֵי 20 Ο', ἀρχῆθεν. Ἄλλως, ἐμπροσθεν.

2. Hebr. LXX, Vul. periit. *Reliqui*, defecit.

4. Hebr. perplexitas eorum. *Alius*, obsidio eorum. *Al.* munitionis eorum. LXX, fetus eorum. Vul. vastitas eorum.

11. Hebr. statutum. S. præceptum. LXX, legitima. Th. jussio. Vul. lex.

12. Hebr. munitionis. *Omnes*, munitionis, et circumvallatio, et obsidie. LXX, munitæ. Vul. munitas.

18. Hebr. in perpetuum. *Reliqui*, in sempiternum. LXX, V, in testimonium. Vul. ultra.

20. H. quondam. LXX, a principio. *Al.* priores. Vul. antiquis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VH Michææ.

- V. 2. *Oi λοιπ.*, ἐκλέλοιπεν. Barberinus.
- V. 4. Hieronymus : « *Vastatio tua venit : nunc erit vastitas eorum*, i. e., *habitorum*, sive *obsidio*: MABUCHA enim magis *πολιορκίαν* et *φρούρησιν*, i. e., *obsidionem* et *custodiam*, quam *vastitatem* in Hebræo sonat. » Ubi haud dubie aliorum Interpretum versionem tacito nomine adfert.
- V. 11. S., Th., ἐπιταγήν καὶ πρόσταγμα. Hieronymus.
- V. 12. Hieron. : « MASOR : quod verbum si in

- præpositionem MA, et nomen SOR, dividatur, de Tyro, intelligitur : sin autem unus sermo sit, *munitionem* sonat. Denique omnes *περιοχὴν*, καὶ *περιφραγμὰ*, καὶ *πολιορκίαν*, non de Tyro, ut LXX; sed *munitionem* et *ambitum muratæ urbis* transtulerunt. » Ubi trium haud dubie lectionem adfert.
- V. 18. *Oi λοιποί*, εἰσαέτ etc. Has lectiones ex codice Regio et ex Hieronymo mutuamur.
- V. 20. Ἄλλως, ἔμπροσθεν. Sic quædam exemplaria.

NAHUM CAPUT PRIMUM.

- נשח 1 'A. ἄρμα. Θ', λῆμμα.
- חבא ובעל 2 'A. Θ. καὶ ἔχων θυμόν. Θ', μετὰ θυμοῦ.
- נשת 5 'A. καὶ ἔφριξεν. Σ. καὶ ἐκινήθη. Θ', καὶ ἀνεστάλη.
- שחן חזק יקום 6 'A. τίς ἀντιστήσεται . . . . Σ. . . . . Θ', καὶ τίς ἀντιστήσεται ἐν ὄργῃ θυμοῦ αὐτοῦ;
- נחש 'A. συνεχωνεύθη. Σ. Θ. ἔσταξεν. Θ', τήχει.
- נחש ונשח 8 Σ. . . . 'A. . . . ἀπὸ τῶν ἀνισταμένων. Θ', καὶ κατακλυσμῶ πορείας συντέλειαν ποιήσεται. τούς ἐπεχειρομένους. Θ. . . . E'. . . . . eunte consummationem faciet : transeuntes. Th. . . . consurgentibus ei.
- נחש ונשח 9 Σ. . . . . Θ', οὐκ ἐκδικήσει δις ἐπιταυτὸ ἐν θλίψει. Θ. . . . vindicabit bis in idipsum in tribulatione. Th. non duplex tribulatio.
- נחש ונשח 11 'A. κακίαν βουλευόμενος ἀποστασία. Θ', πονηρὰ βουλευόμενος ἐναντία.
- נחש 14 Θ', ὅτι ταχεὺς. E', ὅτι ὄδρισθης.

- 1. Heb. A. Vul. onus. LXX, assumptio.
- 2. Hebr. A. Th. Vul. et habens furorem. LXX, cum furore.
- 5. Heb. et conflagravit. A. et inhorruit. S. et commota est. LXX, et contracta est. Vul. et contremuit.
- 6. Heb. et quis stabit in ira furoris ejus? A. quis resistet. . . . S. et quis sustinebit iram furoris ejus? LXX, Vul. et quis resistet in ira furoris ejus?
- Heb. Vul. effusa est. A. conflata est. S. Th. stillavit. LXX, consumit, sive liquefacit.
- 8. Heb. et in inundatione transeunte consummationem faciet loci ejus. S. Vul. et in diluvio prætereunte consummationem faciet loci ejus. A. . . . a consurgentibus. LXX, et in diluvio transeunte . . . . a consurgentibus ei. V. . . . . a consurgentibus ei.
- 7. Hebr. non consistet bis angustia. S. non sustinebunt impetum secundum angustia. LXX, non consurget secunda tribulatio. Vul. non consurget
- 11. Hebr. malum consulens Belial. A. malitiam delibens apostasia. LXX, pessima cogitans contraria. Vul. malitiam : mente pertractans prævaricationem.
- 14. Hebr. quia despectus fuisti. LXX quia veloces. V, quia contumelia affectus es. Vul. quia in-honoratus es.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Nahum.

- V. 1. 'A., ἄρμα. Hieron. Prologo in Nahum. « LXX interpretantur λῆμμα. A., ἄρμα. Apud Hebræos MASSA. »
- V. 2. 'A., Σ., καὶ ἔχων θυμόν. Drusius.
- V. 5. 'A., καὶ ἔφριξεν etc. Theodoretus.
- V. 6. Hieronymus : « *Apertius interpretatus est Sym., et quis sustinebit iram furoris ejus.* » Infra vero : « Porro verbum Hebraicum IACCUM, quod et A. et LXX transtulerunt, *resistet* etc. »
- Ibid. 'A., συνεχωνεύθη etc. Hieronymus.
- V. 8. Hieronymus : « Verbum MACOMA, quod nos interpretati sumus, *loci ejus*, omnes in duas orationis partes diviserunt ; ut MA, in præpositio-

- nem *de*, verterent. i. e. ἀπό, COMA, *surgentes* interpretarentur. Denique Aquila ἀπὸ ἀνισταμένων, inquit, i. e. *a consurgentibus*; LXX, *consurgentes*; Theodotio, *consurgentibus ei*; V ed., *a consurgentibus illi*. Solus Symmachus cum nostra interpretatione consentiens, ait : *Et in diluvio* etc. »
- V. 9. S., Th. Lectiones adfert Hieronymus, ut nos edimus.
- V. 11. 'A., κακίαν βουλευόμενος etc. Ms. Jes.
- V. 14. Hieron. : « V editio, ὅτι ὄδρισθης, LXX transtulerunt : *quia veloces*, quod in Hebraico legitur CHI CALLOTH. »

NAHUM CAPUT III.

- נחש 1 'A. ἐξαιχνισμοῦ πλήρης. Σ. 1. ἀποτομίας πλήρης. Σ. 2. μελοκοπίας πλήρης. Θ' ἀδικίας πλήρης.

- 1. Heb. extorsione plena. 'A. excervicatione plena. S. 1. crudelitate plena. S. 2. membrorum coucissione plena. LXX, iniquitate plena. Vul. dilaceratione plena.

יהי וישי כח' Σ . . . . . Ο, οὐ ψηλαφη-
θήσεται θήρα.

Heb. non recedet præda. S. ubi indesainens præda est. LXX, non contrectabitur venatio. Vul. non recedet a te rapina.

נתחב בנשי 3 Σ . . . . . Ο, και ἀσθενήσουσιν
ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν.

3. Hebr. impingent in corpora eorum. S. et offendunt in cadaveribus mortuorum. LXX, et infirmabuntur in corporibus eorum. Vul. et corruent in corporibus suis.

נתפש כעל 4 'A. Σ . . . . . Ο, ἡγουμένη
φαρμάκων.

4. Heb. patronæ maleficiorum. A. S. habens maleficia. LXX, dux maleficiorum. Vul. habentis maleficia.

כי יהיה כל דבר אשר יראה 7
ה' וי' Σ . . . . . Ο, και ἔσται, πᾶς ὁ
ὄρων σε καταθήσεται ἀπὸ σοῦ, και ἔρει, Δειλάτα Νι-
νευή, τίς στενάξει αὐτήν;

7. Heb. Et erit omnis qui viderit te vagabitur a te, et dicet, Vastata est Ninive, quis condolebit ei? S. Et omnis qui viderit te recedet a te, et dicet, Dissipata est Ninive, quis lugebit cum ea? LXX, Et erit, omnis, qui viderit te, resiliet a te, et dicet : Vastata est Ninive : quis commovebit super te caput ?

ערב 18 'A. Σ. ὁ συνάγων. Ο, ἐκδεχόμενος.

18. Heb. A. S. Th. Vul. qui congreget. LXX, qui suscipiat.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Nahum.

V. 1. Hieronymus: « Ubi nos posuimus *laceratione plena*, in Hebræo habetur PHEREC MALEA, quod interpretatus est A. . . . . ἔξασυχνισμοῦ πλήρης, i. e., *excercitatione plena*. Symmachus autem ἀποτομίας πλήρης, quod possumus dicere, *crudelitate vel severitate plena*. In altera ejus editione reperi, με-

λοκοτίας πλήρης, i. e., *sectionibus carniū, et frustis per membra concisis.* »
Ibid. S., *ubi indesainens* etc. Hieronymus.
V. 3. S., *et offendunt* etc. Drusius ex Hieronymo.
V. 4. A., S., *habens maleficia*. Hieronymus.
V. 7. S., *et omnis qui viderit* etc. Hieronymus.

HABACUC CAPUT PRIMUM.

והמה 1 'A. ἔρα. Σ. Ο, Θ. λῆμμα.
בני 5 'A. Σ. Θ. . . . . Ο, ἴδετε ὁ κατα-
φρονηταὶ "Ἄλλος, . . . "Ἄλλος, ...

1. Heb. A. Vul. onus. S. LXX, Th. assumptio.
5. Heb. videte in gentibus. A. S. Th. Vul. aspici-
cite in gentibus. LXX, videte contemptores. *Aliis*,
videbitis calumniatores. *Alius*, videbitis declinantes.

כדפי כדפי 7 Σ . . . . .
Ο, διότι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὕμῶν,
ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται.

H. Quia opus operans in diebus vestris, non creditis cum narrabitur. S. quia opus fiet in diebus vestris, quod nemo credet cum narrabitur. LXX, quia opus ego operor in diebus vestris quod non credetis, si quis narraverit. Vul. quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet cum narrabitur.

אני ונאשי כמנ כמנ 7 Σ. αὐτὸς ἑαυτῷ δι-
κάσει, και δόγμα τὸ ἑαυτοῦ ἐπεξελεύσεται. Ο, ἐξ
αὐτοῦ τὸ κρίμα αὐτοῦ ἔσται, και τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ
αὐτοῦ ἐξελεύσεται.

7. Heb. Ipsa ex seipsa iudicium ejus, et exaltatio ejus egredietur. S. Ipsa sibi iudicabit, et decreto suo egredietur. LXX, ex ipsa iudicium ejus erit, et assumptio ejus ex se egredietur. Vul. Ex semetipsa iudicium, et onus ejus egredietur.

ישפ ונש 8 Σ . . . . . Ο, και ἐξεπιάσονται ὁ
ἐκπεῖς αὐτοῦ.

8. H. et late patebunt equites ejus. S. effundentur equites ejus. LXX, et equitabant equites ejus. Vul. et diffundentur equites ejus.

בני 9 'A. παρὰ παρδάεις τῆς ἑσπέρας. Ο,
ὕπερ τοὺς λύκους τῆς 'Αραβίας.

Hebr. præ lupis vesperæ. A. præ pardis vesperæ. LXX, lupis Arabia. Vul. (velociore) lupis vespertinis.

אני ונאשי 9 Σ. πάντα εἰς κλεονεξίαν ἔξει.
Ο, συντέλεια εἰς ἀσεβείας ἔξει.

9. H. tota ipsa ad rapinam veniet. S. omnia in avaritiam venient. LXX, consummatio in impios veniet. Vul. omnes ad prædam venient.

כפדי כפדי Σ. ἡ πρόσοψις τοῦ προσώπου
αὐτῶν ἀνεμος καύσων. Ο, ἀνθεστηκότας προσώποις
αὐτῶν ἐξεναντίας.

Heb. oppositio facierum eorum ad orientem. S. aspectus vultus eorum ventus urens. LXX, resistentes faciebus ipsorum ex adverso. Vul. facies eorum ventus urens.

אני 11 'A. Σ. και πλημμυλήσει. Ο, και ἐξιδά-
σεται.

11. Hebr. A. S. et delinquet. LXX, et propitiabitur. Vul. et corruet.

כי יהיה כל דבר 12 Σ. και ἔσται, πᾶς ὁ
ὄρων σε καταθήσεται ἀπὸ σοῦ, και ἔρει, Δειλάτα Νι-
νευή, τίς στενάξει αὐτήν.
Σ. . . . . εἰς τὸ κρίνειν . . . . . και κρα-

12. H. Nonne tu a principio Dominus Deus meus sanctus meus? non moriemur, Domine, ad iudicium posuisti eum, et petram ad increpandum fundasti eum. A., . . . et firmum ad arguendum fundasti

ταὶν εἰς τὸ ἐλέγχειν Ἰσραήλ αὐτόν. Ὁ, οὐχὶ σὺ ἀπ' ἀρχῆς, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ ἅγιός μου; καὶ οὐ μὴ ἀποθά-
νωμεν, Κύριε, εἰς κρίμα τέταχας αὐτὸ, καὶ ἔπλασέ
με τοῦ ἐλέγχειν παιδεῖαν αὐτοῦ.
Domine Deus sancte meus? et non moriemur : Domine,
in iudicium posuisti eum : et fortem ut corriperes, fundasti eum.
נחמך ר' יצחק ב"ר אב"ר בבב"א פ"ג ח"א א' ס' ט'. παρα-
σωαπῆς καταπίνοντος ἄσεβους τὸν δικαιοτέρον αὐτοῦ.
Ο, παρασωαπῆση ἐν τῷ καταπίνειν ἄσεβῆ τὸν δίκαιον.

eum. S. Nonne tu a principio, Domine, Deus meus,
sancte meus, ut non moreremur? Domine ad judi-
caudum posuisti eum, et fortem ad corripiendum
constituisti eum. LXX, Nonne tu a principio, Do-
mine, in iudicium posuisti ipsum : et plasmavit me ut
arguam disciplinam ejus. Vul. Numquid non tu a principio, Domine Deus meus, Sancte meus, et non
morieremur? Domine in iudicium posuisti eum : et fortem ut corriperes, fundasti eum.
13. H. Facebis in deglutiendo impio justum præ
se. A. S. Th. Vul. Taces devorante impio justiore[m]
se. LXX, Facebis dum impius devorat justum.

Notæ et varis lectiones ad cap. I Habacuc.

V. 1. Hieronymus in Prologo : « LXX, S., Th.,
λήμμα. A., pondus, i. e., ἄρμα. » ut supra cap. I
Nahum
V. 5. Hieron. : « Ubi in Hebraico scriptum est
RAU BAGGOIM, et nos transtulimus, aspice in
gentibus, et LXX posuerunt, Videte contemtores,
excepto Aquila et S. et Th. qui cum nostra inter-
pretatione concordant, in alia quadam editione ha-
betur, videbitis calumniatores, et in alia pariter
absque auctoris titulo, videbitis declinantes. »
V. 6. Hieron. : « Symmachus pro eo quod dixi-
mus, quia opus factum est in diebus vestris, inter-
pretatus est, quia opus fiet in diebus vestris : cætera
similiter. »
V. 7. S., αὐτὸς ἑαυτοῦ etc. Theodoretus. Codex
vero Reg. habet ἑαυτόν. Hieronymus : « S., ipsa
sibi iudicabit, et decreto suo egredietur. »

V. 8. S., effundentur equites ejus. Hieron.
Ibid. 'A., παρὰ παρδ. Barberinus.
V. 9. S., πάντα εἰς πλονεξίαν ἤξει. Theodore-
tus et cod. Reg.
Ibid. S., ἡ πρόσοψις etc. Ibidem.
V. 11. 'A., καὶ πλημμελήσει. Hieronymus, qui
sic habet : « Et postea corruet : pro quo A. et S.
transtulerunt καὶ πλημμελήσει, i. e., et delinquet ;
hanc habente Scriptura sancta consuetudinem, ut
VASAM, i. e. delinquet, ponat pro eo quod est, de-
sinet esse quod fuerat. »
V. 12. S., Nonne tu a principio etc. Hieron.
Græca vero Aquilæ et Symmachi ex Barberino mu-
tuamur.
V. 13. 'A., S., Θ., παρασωαπῆς etc. Theodoretus
et ms. Reg.

HABACUC CAPUT II.

נבטא סופר לך ונבטא סופר לך ונבטא סופר לך 1
נבטא סופר לך ונבטא סופר לך ונבטא סופר לך Σ . . . .
. . . . . Ο, ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ
ἐπιθήσομαι ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν
τί λαλήσει ἐν ἐμοί, καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἐλεγχόν
μου.
et contradicam adversam arguentem me. LXX,
petram, et contemplabor ad videndum quid loquetur
Vul. Super custodiam meam stabo, et stigam gradum
quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me.
נבטא 'A. E'. . . . Σ. . . . . Ο, πέτραν. Θ. . . . .

1. Heb. Super custodiam meam stabo, et subsi-
stam super munitionem, et contemplabor ad viden-
dum quid loquatur in me, et quid respondeam su-
per increpatione mea. S. Quasi custos super spe-
culam stabo, et stabo velut inclusus, et contempla-
bor ut videam quid dicatur mihi, et quid respondeam.
Super custodiam meam stabo, et ascendam super
michi, et quid respondeam ad correptionem meam.
Vul. Super custodiam meam stabo, et stigam gradum
super munitionem : et contemplabor, ut videam.
Heb. Vul. munitionem. A. V, circum. S. conclur-
sum. LXX, petram. Th. gyrum.
2. Hebr. LXX, visionem. A. Vul. visum.
Heb. Vul. tabulas. S. paginas. LXX, buxum.
Heb. Vul. percurret. A. S. currat. LXX, perso-
quatur.
3. Hebr. A. S. Vul. et non mentietur. LXX, et
non in vannis.
H. si moram fecerit exspecta eam, quia veniendo
veniet, non tardabit. A. si autem procrastinaverit,
exspecta eum, quia veniens veniet, et non tardabit.
S. coarctabit. . . . LXX, si moram fecerit, sustine
eum, quia veniens veniet, et non tardabit. Vul. si
moram fecerit, exspecta eum, quia veniens veniet,
et non tardabit.

נבטא 2 'A. δραματισμόν. Ο, δρασιν.
נבטא Σ. . . . . Ο, πυξινον.
נבטא 'A. Σ. τρέχη. Ο, διώκη.
נבטא 3 'A. Σ. καὶ οὐ διαφεύσεται. Ο, καὶ οὐκ
εἰς κενόν.
נבטא 4 'A. εἰάν ἐν
μελλήσει, προσδέχου αὐτόν, ὅτι ἀρχόμενος ἤξει (αἰ.
ἐλεύσεται) καὶ οὐ βραδυεῖ. Σ. στραγγεύσεται. . . .
. . . . Ο, ἐάν ὑστερήσῃ ὑπόμεινον αὐτόν, ὅτι ἀρχό-
μενος ἤξει, καὶ οὐ μὴ χρονίσῃ.

4. H. Ecce elata est, non recta anima ejus in eo.
A. Ecce tardante non recta anima mea in ipso.
LXX, si retraxerit se, non placet anima mea in
eo. Vul. Ecce qui incredulus est, non erit recta
anima ejus in semetipso.
Heb. A. et justus in fide sua vivet. S. Th. V,
VI, VII, justus autem fide sua vivet. LXX, justus

נבטא 5 'A. καὶ δίκαιος ἐν πίστει αὐτοῦ
ζήσεται. Σ. Θ. E', G', Z', ὁ δὲ δίκαιος τῆ ἑαυτοῦ πί-

στει ζήσει. Ο', ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.

יבן מלי 5 Σ. καὶ οὐκ εὐπορήσει (al. εὐπραγήσει). Ο', οὐθὲν μὴ περάνη.

יבן 7 *Oi loipoi*, καὶ ἐξυπνισθήσονται. Ο', καὶ ἐκνήψουσιν.

יבן 9 Σ. *Obat*. Ο', ὦ.

יבן 11 "Αλλος, ... "Αλλος, ... Ο', δίδει λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται, καὶ κάνθαρος ἐκ ξύλου φθέγγεται αὐτά.

gno loquetur ei. LXX, quoniam lapis de pariete quia lapis de pariete clamabit : et lignum, quod inter

יבן 11 "Α. καὶ μάζα ἐκ ξύλου (ἀποκριθήσεται). Σ. καὶ σύνδεσμος οἰκοδομῆς ξύλινος ἀποφθέγγεται. Θ. Ε', καὶ σύνδεσμος ξύλου φθέγγεται αὐτά. Θ. Ἄλλως, ἐνδεσμός. Barberinus.

יבן 15 'Α. . . . . ἐξ ἐκπέμψεως. Barber. ἐξ ἐπιτριφews χόλου σου. Σ. . . . . καὶ ἀφίων ἀκριτως τὸν θυμὸν ἑαυτοῦ. Ο', Ὡ ὁ ποτιζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπῇ θολερᾷ. Ε', ἐξ ἀπροσοκλήτου ἀνατροπῆς τῆς ὀργῆς σου. Θ. . . . . ἀπὸ χύσεως θυμοῦ σου. "Αλλος, οὐαί τῷ ποτιζοντι τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ ἀέλλην πετομένην. "Αλλος, ... ἔκστασιν ὄχλουμένην.

יבן 16 'Α. τὴν γύμνωσιν αὐτῶν. Σ. τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν. Ο', τὰ στήλαια αὐτῶν.

יבן 16 'Α. καὶ καρώθητι. Ο', σαλεύθητι.

יבן 17 'Α. αἷμα. Σ. κλονεξία. Ο', ἀσέβεια.

יבן 18 'Α. καὶ προνομή κτηνῶν. Σ. διαρπαγὴ κτηνῶν. Ο', τάλαιπωρία θηρίων.

יבן 18 'Α. καταπέτσει αὐτούς. Σ. ἤττήσει. Ο', πτοήσεται σε.

יבן 18 Σ. ἄλαλα. Ο', κωφά.

יבן 19 'Α. . . . . Ο', καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.

autem ex fide mea vivet. Vul. justus autem in fide sua vivet.

5. Hebr. et non habitabit. S. et non abundabit [al. prosperabit]. LXX, nihil perducet ad finem. Vul. non decorabitur.

7. Hebr. LXX, et evigilabunt. *Reliqui*, et expergiscentur. Vul. et suscitabuntur.

9. Hebr. S. Vul. Væ. LXX, o.

11. Hebr. quia lapis e pariete clamabit, et trabs de ligno respondebit ei. *Alius*, quia lapis in pariete clamabit, quasi vermis in ligno loquens. *Alius*, lapis enim de pariete vociferabitur, et σκώληξ de liclamabit, et scarabeus de ligno loquetur ea. Vul. respondebit ei.

Heb. et trabs de ligno respondebit ei. A. et massa de ligno respondebit. S. et colligatio ædificii lignea vocem dabit. Th. V Ed. et colligatio ligni vociferabitur ea. Vul. et lignum, quod inter juncturas ædificiorum est respondebit.

15. Hebr. Væ propinanti socio suo, adjunctenti venenum tuum. A. . . . . ex emissione. *Barb.* attritione furoris tui. S. . . . . et emittens absque iudicio furorem suum. LXX, O qui propinat proximo suo subversionem turbidam. V, de insperata subversione iræ tuæ. Th. . . . . de effusione furoris tui. *Alius*, Væ qui potum dat amico suo turbinem volantem. *Alius*, Væ qui potum dat amico suo extasin turbidam. Vul. Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum.

H. nuditates. A. nuditatem eorum. S. turpitudinem eorum. LXX, speluncas eorum.

16. Hebr. et denudare præputium. A. Vul. et consopire. LXX, commovere.

17. Hebr. rapina. A. sanguis. S. avaritia. LXX, impietas Vul. iniquitas.

H. A. et præda jumentorum. S. direptio jumentorum. LXX, miseria bestiarum. V, vastitas animalium.

Heb. conteret eas. A. Vul. deterrebit eos. S. superabit. LXX, terrebit te.

18. Hebr. S. LXX, Vul. muta.

19. Hebr. et omnis spiritus non in medio ejus. A. et spiritus ejus non est in visceribus, sive in medio ejus. LXX, et omnis spiritus non est in eo. Vul. et omnis spiritus non est in visceribus ejus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Habacuc.

V. 1. S., *quasi custos* etc. Hieronymus qui subdit : « Pro *munitione* et *petra*, in cuius locum Sym. interpretatus est, *conclusum*, in Hebræo ponitur MASUR, quod Th., *gyrum*, A. et V *circum* transtulerunt. »

V. 2. 'Α., ὀραματισμόν. Hieronymus.

Ibid. Hieronymus : « Pro *tabulis* et *buxo*, quod Hebraice dicitur ALLUOTH, S. interpretatus est *paginas*. « Forte *σελίδα*s. Aquila vero *πλάκας* verterit de more. LXX, *πυξίον*, fortasse *πυκτίον*, librum.

Ibid. 'Α., Σ., *τρέχη*. Barberin.

V. 3. 'Α., Σ., καὶ οὐ διαψεύσεται. Eusebius in *Demonstr. evang.* p. 277, soli Aquilæ, Barberinus autem id Aquilæ et Symmacho tribuit.

Ibid. 'Α., ἐὰν δὲ μελλήσῃ etc. Ex eodem Euseb. Σ., *στραγγύσεται*. Barberin.

V. 4. 'Α., *ἰδοῦ νοχλεουμένου* etc. Ex eodem p.

278, ut et sequentia. 'Α., καὶ δίκαιος etc. ubi Hieronymus : « Et ubi LXX posuerunt, *justus autem ex fide mea vivet*, omnes æqualiter transtulerunt : *ex fide sua vivet*. Denique Symmachus significantius interpretans ait : *Justus autem per fidem propriam suam vivet* : quod Græce dicitur : ὁ δὲ δίκαιος τῇ ἑαυτοῦ πίστει ζήσει. (Hæc depravata sunt in editis, sed ex Eusebio restituuntur.) BAEMUNATHIO qui : pe, quod interpretatur *in fide sua*, si IOD et non VAU litteram haberet in fine, ut LXX putaverunt, et legeretur BAEMUNATHI, recte transtulissent, *in fide mea*. »

V. 5. Σ., καὶ εὐπορήσει, i. e., *in rerum omnium erit penuria*, Hieron. Barberinus habet, *εὐπραγήσει*.

V. 7. *Oi loipoi*, καὶ ἐξυπν- Barberinus.

V. 9. Σ., *οὐαί*. Idem.

V. 11. Hæc ex Hieronymo prodeunt, qui sic ha-

bet : « Porro quod nos interpretati sumus : *Et lignum quod inter juncturas ædificiorum est respondebit* : pro quo LXX posuerunt : *Et scarabeus de ligno loquetur ea*, manifestius more suo transtulit Symm., καὶ σὺνδεδεσμός etc. [ut supra in textu] : quæ et ipsæ interpretationes cum Symmachii et nostra interpretatione concordant : quod enim lingua Hebraica dicitur CHAPHS, lignum significat, quod ad continendos parietes in medio structuræ ponitur ; et vulgo apud Græcos appellatur ἰμάντωσις. . . . Reperi, exceptis quinque editionibus, i. e., A., S., LXX, Th. et V in duodecim Prophetis et duas alias editiones, in quarum una scriptum est : *quia lapis de pariete clamabit quasi vermis in ligno loquens* : et in altera. *lapis enim de pariete vociferabitur, et σκώληξ de ligno loquetur ea*. Sed et Aquila aliud quiddam, quam nos diximus posuit, καὶ μάζα, i. e., *et massa de ligno respondebit*. » Illæ vero duæ editiones incerto auctore sunt sexta et septima, quas memorat supra Eusebius v. 4. De lignis ad structuræ murorum firmitatem usurpatis, hæc habet Flaminius Vacca, quem ex Italico vulgari idiome Latine versum edidimus in Diario Italico p. 205 :

« *Memini audivisse me ab Horatio Mario, ut exornaretur Monasterium quoddam Monialium, jam in foro Nervæ situm, in solum projecta fuisse quædam saxa peperina quadra, et inter duo quadra fuisse assulas ex quolibet latere, ad formam caudæ hirundinis. Sed, quod summo opere miror, atebat Horatius usque adeo sanas et sincerus esse, ut possent adhuc in opus ad moveri. Nullusque lignarius faber ligni naturam novit.* »

V. 15. Has item omnes lectiones adfert Hieronymus ibid. quas hic repetere non est necesse. Ad Aquilam vero pro ἐκπέμψεως, Barberinus habet, ἐπιτρέψεως, non male.

Ibid. 'A., τὴν γύμνωσιν αὐτῶν etc. Barb.

V. 16. 'A., καὶ καρῶθητι. Barb.

V. 17. 'A., αἶμα, forte αἰμάς; ita ut vocem Hebraicam græcis litteris expresserit, addita vocali i, post a, ut alibi.

Ibid. 'A., καὶ προνομή et cætera hujus versus ex Barberino.

V. 18. Σ., ἀλαλα. Hieron.

V. 19. Hieron. : « Unde et Aquila significantius vertit Hebraicum dicens : *Et spiritus etc.* »

HABACUC CAPUT III.

תנבא לך הנהיב הנהיב הנהיב 1 'A. Σ. E', 'Qδῆ . . . ἐπὶ ἀγνοημάτων. O', καὶ ἄλλος, προσευχῆ 'Αμβακούμ τοῦ προφήτου μετ' ᾠδῆς. Θ. . . . ὑπὲρ τῶν ἔκουσιασμῶν.

לְהַשִּׁיב יְהוָה יְרֵאֵתוֹ יְרֵאֵתוֹ יְרֵאֵתוֹ 2 O', Κύριε, εἰσακήκουσά τὴν ἀκοήν σου, καὶ ἐφοδῆθην. 'Αλλος, Κύριε, εἰσάκουσα τὴν ἀκοήν σου, καὶ εὐλαβήθην. Ambro, κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην.

וְהִיב שְׁנַיִם בְּרַבְרָב 3 'A. ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη ζώων αὐτό. Σ. ἐντὸς τῶν ἐνιαυτῶν ἀναζώωσον αὐτό. O', καὶ ἄλλος, ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ. Θ. ἐν μέσῳ ἐτῶν ζώωσον αὐτό.

וְהִיב שְׁנַיִם בְּרַבְרָב 4 O', καὶ ἄλλ., ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ, ἐν τῷ παρῆναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ. tempus demonstraberis. Vul. in medio annorum daberis.

וְהִיב שְׁנַיִם בְּרַבְרָב 5 'A. Σ. E', ὁ θεὸς ἐκ Θαιμάν ἦξει. . . . O', ὁ θεὸς ἐκ Θαιμάν ἦξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους Φαράν κατασκίου δασέως. Θ. ὁ θεὸς (al. 'Ελωά) ἀπὸ νοτίου ἦξει, ἀπὸ ὄρους Φαράν. 'Αλλος, ὁ θεὸς ἀπὸ λιθὸς ἦξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους Φαράν.

וְהִיב שְׁנַיִם בְּרַבְרָב 6 'A. ἄλ. Σ. εἰς τὸν αἰῶνα. O', διάψαλμα. Θ. εἰς τέλος. E', σελά. 'Αλλος, μεταβολὴ διαψάλματος.

וְהִיב שְׁנַיִם בְּרַבְרָב 7 'A. Θ. ἀπεκάλυψεν οὐρανοὺς τὴν εὐπρέπειαν αὐτῆς, δόξης αὐτοῦ καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ ἐπληρώθη ἡ οἰκουμένη. O', ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. 'Αλλος, ἐκάλυψεν ὁ οὐρανὸς τὴν εὐπρέπειαν τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ ἐπλήσθη ἡ οἰκουμένη.

1. Heb. Oratio Habacuc prophetæ super sigionoth. A. S. V, Canticum... super ignorantii. LXX, et *Alius*, Oratio Ambacum prophetæ cum cantico. Th... pro voluntariis. Vul. Oratio Habacuc prophetæ pro ignorantii.

2. Heb. Domine, audivi auditum tuum, timui, Domine, opus tuum. LXX, Domine, audivi auditum tuum, et timui. *Alius*, Domine, audivi auditum tuum, et reveritus sum. *Ambro*, consideravi opera tua et obstupui. Vul. Domine, audivi auditionem tuam, et timui, Domine, opus tuum.

Heb. in interiori annorum vivifica illud. A. in appropinquando annos vivifica illud. S. intra annos revivifica illud. LXX, et *Alius*, in medio duorum animalium cognosceris. Th. Vul. in medio annorum vivifica illud.

Heb. in interiori annorum notum facies, in ira misericordiæ recordaberis. LXX, et *Alius*, cum appropinquaverint anni cognosceris, cum advenerit notum facies, cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis.

3. Hebr. Deus de Theman veniet, et sanctus de monte Pharan. A. S. V, Deus de Thæman veniet. LXX, Deus de Thæman veniet, et sanctus de monte Pharan, umbroso condenseo. Th. Deus (al. Eloa) ab austro veniet, a monte Pharan. *Alius*, Vul. Deus ab austro veniet, et sanctus de monte Pharan.

Heb. V, sela. A. semper. S. in sæculum. LXX, diapsalma. Th. in finem. *Alius*, mutatio diapsalmatis.

H. operuit cælos decor ejus, et laudis ejus plena est terra. A. Th. revelavit cælos decorem ejus, gloria ejus et laude ejus repletus est orbis. LXX, operuit cælos virtus ejus, et laudis ejus plena est terra. *Alius*, operuit cælum decorem gloriæ ejus, et laude ejus repletus est orbis. Vul. operuit cælos gloria ejus : et laudis ejus plena est terra.

לך וננה כבוד הנהי קרנים מידו 4 U, και φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται, κέρατα ἐν χερσίν αὐτοῦ. "Αλλος, διαύγασμα φωτὸς ἔσται αὐτῷ, κέρατα ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ὁπάρχει αὐτῷ. Hanc postremam lectionem totus U tribuit Cistlin. in margine positam.

והש חביון עז 'A. . . . . Σ. . . . . O', και ἔθετο ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύος αὐτοῦ. "Αλλος, ἐκεῖ ἐπιστήρικται ἡ δύναμις τῆς δόξης αὐτοῦ. dilectionem, robustam fortitudinis suæ. Alius, ibi data est fortitudo ejus.

דבר ידו 5 'A. . . . . Σ. . . . . O', πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύεται λόγος. Θ. λόγος. "Αλλος, πρὸ προσώπου αὐτοῦ προελεύσεται πτωῖσις.

והנהי עשה רגליו 'A. . . . . Σ. Θ. E'. . . . . O', και ἐξελεύσεται εἰς πεδία κατὰ πόδας αὐτοῦ. "Αλλος, κατὰ πόδας αὐτοῦ ἀκολουθήσῃ τὰ μέγιστα τῶν πετηνῶν.

6 עבדו ויכחד ארץ ראה ויהו גוים ויהפצצו דררר 6 U, ἔστη και ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἐπέδρασε και διετάκη ἔθνη· διεθρύθη τὰ ὄρη βίβη, ἐτάκησαν βουνοὶ αἰώνιοι πορείας αἰωνίας αὐτοῦ. "Αλλος, στὰς διεμέτρησε τὴν γῆν· κατανοήσας ἐξείκασε τὰ ἔθνη· διεθρύθη, και τὰ ὄρη θραυσθήσεται· ταπεινωθήσονται αἱ νάπαι ἐκ τοῦ αἰῶνος, αἱ ὁδοὶ αἱ ἐξ ἀρχῆς ἀλλοιωθήσονται· αὐτοῦ ἔνεκα σεισθήσεται ἡ οἰκουμένη.

quæ ab initio immutabuntur : ejus causa commovebitur orbis. Vul. Stetit et mensus est terram : aspexit et dissolvit gentes, et contriti sunt montes sæculi, incurvati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis ejus.

7 ויהו ארץ ראויה ויהו ארץ ראויה ויהו ארץ ראויה 7 U, ἀντὶ κόπων εἶδον σκηνώματα Αἰθιοπίων, ποτηθήσονται και αἱ σκηναὶ γῆς Μαδιάμ. "Αλλος, κατανεόνηκα τὰς σκηνὰς Αἰθιοπίων, παραχθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς δέσσεις Μαδιάμ.

Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ : turbabuntur 8 U, και ἀλλος, μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης, Κύριε, ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμὸς σου;

אם-ביום עברתך כי תרכב על-סוסך מרכבתך 8 U, ἢ ἐν θαλάσῃ τὸ ὄρημά σου; οἷ ἐπιθήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους σου, και ἡ ἵππασία σου σωτηρία. "Αλλ., ἢ ἐν θαλάσῃ ἡ ὄρητή σου; ἀνέβης ἐπὶ τὰ ὄρημά σου· ἡ ἵππασία σου σωτηρία θ' προέβης.

9 'ע'ר'יהו קעדר קשקשן שבעת מכות אמר 9 U, ἐντέλνουν ἐνέτεινας τόξον σου ἐπὶ σκηπτρα, λέγει Κύριος. "Αλλος, ἐξεγέρθη τὸ τόξον σου, ἐχόρτασας βολίδας τῆς φαρέτρας αὐτοῦ.

ס'ה 'A. del. U, "Αλλος, διάψαλμα. יהוה רחוק הבקע-ארץ O', ποταμῶν βγαθήσεται γῆ. "Αλ-

4. Heb. et splendor ut lux erat, cornua de manu ejus ei. LXX, et splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus. Alius, splendor lucis erit ei: cornua de manu ejus sunt ipsi. Vul. splendor ejus ut lux erit : cornua in manibus ejus.

Heb. et ibi absconsio fortitudinis ejus. A. et posuit absconditam fortitudinem suæ. S. et posuit absconditam fortitudinem suam. LXX, et posuit firmata est virtus gloriæ ipsius. Vul. ibi abscon-

5. H. ad facies ejus ibit pestis. A. ante faciem ejus ibit pestis. S. ante faciem ejus præcedet mors. LXX, ante faciem ejus ibit verbum. Th. verbum. Alius, ante faciem ejus præbit ruina. Vul. ante faciem ejus ibit mors.

Heb. et egrediebatur carbo ad pedes ejus. A. .... volatilis. S. Th. V, volucris. LXX, et egredietur in campos ad pedes ejus. Alius, et ad pedes ejus sequeris maxima volucrum. Vul. et egredietur diabolus ante pedes ejus.

6. Heb. Stetit et mensus est terram : vidit et exsilire fecit gentes; et contriti sunt montes perpetuitatis, incurvaverunt se colles sæculi, itinera sæculi ei. LXX, Stetit et commota est terra : aspexit et tabuerunt gentes : contriti sunt montes violentia : tabuerunt montes sempiterni, itineris sempiterni ejus. Alius, Stans mensus est terram : cogitans effinxit gentes : contritiæ sunt : et montes confringentur : humiliabuntur saltus a sæculo, visæ

7. H. Pro iniquitate vidi tentoria Chusan, moverunt se cortinæ terræ Madian. LXX, Pro laboribus vidi tentoria Æthiopiæ : pavebunt et tabernacula terræ Madiam. Alius, Cogitavi tabernacula Æthiopiæ, turbabuntur inhabitantes pelles Madiam. Vul. pelles terræ Madian.

8. H. Numquid in flumina iratus est Dominus? Num in flumina furor tuus? LXX, et Alius, Vulg. Numquid in fluminibus iratus es, Domine, aut in fluminibus furor tuus?

Hebr. num in mare ira tua? quia equitabis super equos tuos, quadrigas tuas, salutem. LXX, vel in mare impetus tuus : quia ascendes super equos tuos, et equitatio tua salus. Alius, aut in mari ira tua : ascendisti super currus tuos, equitatio tua salus, quod præcessisti. Vul. vel in mari indignatio tua. Qui ascendes super equos tuos, et quadrigæ tuæ salvatio.

9. Hebr. Denudatione denudabitur arcus tuus, juramenta tribuunt, dictum. LXX, Intendens intendisti arcum tuum super sceptræ, dicit Dominus. Alius, excitatus est arcus tuus, satiasti jacula pharetræ ejus. Vul. Suscitans suscitabis arcum tuum, juramenta tribubus quæ locutus es.

Hebr. sela. A. semper. LXX, Alius, diapsalma. Heb. Vul. fluvios scindes terræ. LXX, fluviorum

λαος, ποταμούς διακαθάσεις, και γην σώσεις.

scindetur terra. *Alius*, fluvios dissipabis, et terram salvabis.

והיה כן עבד מימיו רוח ה' יהיה רוח 10
נשן ידיו רם ח'ק ה' ε, εφονται σε και ωδινήσουαι
λαοι, σκορπίζων ύδατα πορείας · εδωκεν η αδυσσος
φωνην αυτης, υφος φαντασίας αυτης. "Αλλος, εν τω
αντοφθαλμειν σε παραχθήσονται τα δρη · εν τω τον
εξαισιόν σου εμβρον διελθειν δι' αυτης, η αδυσσος
ανσφωνησε μειζον.

40. Heb. Viderunt te, tremuerunt montes; inundatio aquarum transiit. Dedit abyssus sonitum suum, altitudo manus suas elevavit. LXX, Videbunt te, et sicut parturiens dolebunt populi: dispersens aqwas itineris. Dedit abyssus vocem suam, altitudo plantasiae ejus. *Alius*, Cum contra respexeris, turbabuntur montes: cum ingens imber tuus pertransiret per eam abyssus magis resonavit. Vul. Viderunt te, et doluerunt montes: gurges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam, altitudo manus suas levavit.

והיה כן עבד מימיו רוח ה' יהיה רוח 11
ק'תו ק'תו ε, επηρθη ο ηλιος, και η σεληνη εστη
εν τη τάξει αυτης, εις φως βολιδες σου πορευουσινται,
εις φεγγος αστραπης οπλων σου. "Αλλος, φως το
λαμπρον του ηλιου επεσχεν · το δε φεγγος της σεληνης
εσταθη · κατα το φεγγος των βολιδων σου πορευουσινται,
κατα το φεγγος αστραπης μαχαιρας σου.

41. Heb. Sol, luna stetit tabernaculo suo, ad lucem sagittarum tuarum ibunt, ad splendorem fulguris hastae tuae. LXX, Elevatus est sol, et luna stetit in ordine suo, in luce jacula tua ibunt, in splendore conuscationis armorum tuorum. *Alius*, lux splendida solis continuit, splendor autem lunae stetit, secundum splendorem jaculorum tuorum ibunt, secundum splendorem fulguris gladii tui. Vul. Sol et luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum, ibunt in splendore fulgurantis hastae tuae.

והיה כן עבד מימיו רוח ה' יהיה רוח 12
ע'תו ע'תו ε, εν απειλη ηλιωσεις γην, και εν θυμω καταξεις εθνη. "Αλλος,
μετα θυμου εγερθηση επι την γην, μετ' οργης αλοησεις
εθνη.

42. Heb. in ira incedes terram, et in furore triturabis gentes. LXX, in comminatione imminues terram, et in furore detrahes gentes. *Alius*, cum furore excitaberis super terram, cum ira triturabis gentes. Vul. in fremitu conculcabis terram: in furore obstupefacies gentes.

והיה כן עבד מימיו רוח ה' יהיה רוח 13- 'Α. Ε', εξηλθεις εις σωτηριαν λαου σου, εις σωτηριαν συν Χριστω
σου. Σ. . . . . Ο', εξηλθεις εις σωτηριαν λαου σου του σωσαι τον Χριστον σου. Θ. . . . . Γ', εξηλθεις του σωσαι τον λαον σου δια 'Ιησουν τον Χριστον σου (Ι. δια 'Ιησου του Χριστου σου). "Αλλος, ανεφάνης επι σωτηρια του λαου σου, ρύσασθαι τους εκλεκτους σου.

43. Hebr. A. V, Vul. Egressus es in salutem populi tui in salutem cum Christo tuo. S. LXX, Egressus es in salutem populi tui, ut salvares Christum tuum. Th. Egressus es salvere populum tuum, salvare Christum tuum. VI Ed. Egressus es salvare populum tuum per Jesum Christum tuum. *Alius*, Apparuiisti super salute populi tui, ad liberandum electos tuos.

והיה כן עבד מימיו רוח ה' יהיה רוח 14
Ο', βαλεις εις κεφαλās ανόμων θάνατον, εξήγειρας δεσμούς εως τραχήλου, διάψαλμα. Θ. . . . . Ε'. . . . . "Αλλος, κατετόξευσας κεφαλās ανθρωπων υπερηφάνων, εως αδύσου της θαλάσσης καταδύονται.

Heb. transfixisti caput de domo impii, denudando fundamentum usque ad collum, sela. LXX, Mittes in capita iniquorum mortem, suscitasti vincula usque ad collum. Diapsalma. Th. . . . . ornasti fundamentum usque ad collum. V Ed. . . . . denudasti, sive evacuasti fundamentum usque ad collum, sela. *Alius*, Sagittis confodisti capita hominum superborum, usque ad abyssum maris demergentur. Vul. Percussisti caput de domo impii; denudasti fundamentum ejus usque ad collum.

והיה כן עבד מימיו רוח ה' יהיה רוח 14
Ο', διεκοφας εν εκστάσει κεφαλās δυναστων, σεισθήσονται εν αυτη, διανοιξουσιν χαλινοūs αυτων ως εσθων πτωχός λάθρα. "Αλλος, εξεδίκησας μετā δυνάμεūs σου τους αρχηγους των εμαρτωλων · τους παποιήσας; επι τη αυθαδεία αυτων, ηνεκεν του καταφαγειν τους πτωχους λάθρα.

14. H. Perfidisti in baculis ejus caput paganorum ejus: turbinabunt ad dispergendum me: exultatio eorum quasi ad comedendum affictum in abscondito. LXX, Discidisti in stupore capita potentium: commovebuntur in eo: aperient fræna sua sicut comedens pauper in abscondito. *Alius*, Ultus es cum virtute tua duces peccatorum, confidentes in arrogantia sua ut comederent pauperes clam. Vul. Maledixisti sceptris ejus, capiti bella:orum ejus, venientibus ut turbo ad dispergendum me. Exsultatio eorum, sicut ejus qui devorat pauperem in abscondito.

in arrogantia sua ut comederent pauperes clam. Vul. Maledixisti sceptris ejus, capiti bella:orum ejus, venientibus ut turbo ad dispergendum me. Exsultatio eorum, sicut ejus qui devorat pauperem in abscondito.

והיה כן עבד מימיו רוח ה' יהיה רוח 14
Α. του διασκορπίσαι, γαυριάματα αυτων του φαγειν πένητας αποκρύφως. Σ. επελθόντας σκορπίσαι γαυριώντας ώστε καταφαγειν κρυφίως. Ο', διανοιξουσιν χαλινοūs αυτων ως εσθων πτωχός λάθρα.

II. ad dispergendum me: exsultatio eorum quasi ad comedendum affictum in abscondito. A. ad dispergendum: exsultationes eorum ad comedendum pauperes clam. S. irruentes ad dispergendum eos qui exsultant ut devorent clam. LXX, aperient fræna sua sicut comedens pauper in abscondito.

מים חסר כסך כסר מים רבים 15 *Ο*, καὶ ἐπιβίβας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου, ταρασσοντας ὕψωρ πολὺ. Ἄλλος, ἀναβίβασας ἐπὶ θάλασσας τοὺς ἵππους σου, ἐταράχθη τὰ ἑξαισία ὕδατα τῆς ἀβύσσου.

15. Hebr. Calcere fecisti in mare equos tuos, aceruo aquarum multarum. LXX, Et ascendere facis in mare equos tuos, conturbantes aquam multam. *Alius*, Ascendere fecisti super maria equos tuos: conturbatae sunt ingentes aquae abyssi. Vul. Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.

16 *שְׁמוֹעִי וְתוֹדַגְתִּי בַּבַּיִת׃ לְקוֹל צִלְצָל שׁוֹפְרוֹתֶיךָ יִבְטְחוּ וְיִבְעָרוּ אֶת־בְּעָמִי׃ וְתוֹדַגְתִּי אֶת־עַוְבֹתַי׃ וְיִבְטְחוּ אֶת־עַוְבֹתַי׃* *Ο*, ἐφουλάξάμην καὶ ἐπτοήθη ἡ κοιλία μου, ἀπὸ φωνῆς προσευχῆς χειλέων μου, καὶ εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστέα μου, καὶ ὑποκάτωθέν μου ἐταράχθη ἡ ἕξις μου (*Σ. Θ.* καὶ ὑποκάτωθόν μου ἐταράχθη ἡ ἕξις μου). Ἀναπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, τοῦ ἀναβῆναι εἰς λαὸν πραικίας μου. Ἄλλος, ἐταξάμην, καὶ ἀνεστατώθη τὰ σπλάγγνα μου, ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ στόματός σου, ἀνέδου τρόμος εἰς τὰ ὀστέα μου· κατ' ἑμαυτὸν ἐταράχθην· ταῦτα φυλάξεις ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ἐπαγαγεῖν ἐπὶ ἔθνος πολεμοῦν τὸν λαὸν σου.

16. Hebr. Audiui, et expavit venter meus, ad vocem palpitaverunt labia mea. Ingressa est putredo in ossa mea, et subtus me expavi, qui requiescam in die angustiae ascendendo ad populum, excidet eum. LXX, Custodivi et extimuit venter meus, a voce orationis labiorum meorum. Et ingressus est tremor in ossa mea: et subter me conturbata est habitudo mea (*S. Th.* et sub me conturbata est habitudo mea). Requiescam in die tribulationis, ut ascendam ad populum peregrinationis meae. *Alius*, Ordinavi, et restituta sunt viscera mea, a voce oris tui, subitit tremor in ossa mea, in memetipso conturbatus sum. Haec custodies in die tribulationis, ad

reducendum super gentem impugnantem populum tuum. Vul. Audiui et conturbatus est venter meus: a voce contremuerunt labia mea. Ingiadiatur putredo in ossibus meis, et subter me sateat. Ut requiescam in die tribulationis: ut ascendam ad populum accinctum nostrum.

17. Hebr. Quia ficus non florebit, et non germen in vitibus: mentiebatur opus olivae, et arva non fecerunt cibum: abscedit de ovili pecus, et non bos in bovilibus. LXX, Quia ficus non afferet fructum, et non erunt germina in vineis: mentietur opus olivae, et campi non facient escam: defecerunt ab esca oves, et non sunt boves in praesepibus. *Alius*, ficus non tradet fructum summ, et in vineis non erit productio: oliva de medio tolletur, terra autem non emittet herbam: deficiet ex ovili oves, et boves non erunt in praesepibus. Vul. Ficus enim non florebit, et arva non afferent cibum. Abscindetur de

17 *כִּי־תֵאמְרָה אֲלֵךְ־אֲנִי בְּרֶגֶל אֶרְבָּה׃ וְלֹא־יִבְרַח מִמֶּנִּי עוֹלָם׃ וְלֹא־יָבִיִּית בְּרֶגֶל אֶרְבָּה׃ וְלֹא־יִבְרַח מִמֶּנִּי עוֹלָם׃* *Ο*, διότι συκῆ οὐ καρποφορήσει, καὶ οὐκ ἔσται γεννήματα ἐν ταῖς ἀμπέλοις· ψεύσεται ἔργον ἐλαιας, καὶ τὰ πεδία οὐ ποιήσῃ βρώσιν. Ἐξέλιπεν ἀπὸ βρώσεως πρόβατα, καὶ οὐχ ὑπάρχουσι βόες ἐπὶ φάτναις. Ἄλλος, ἡ συκῆ οὐ μὴ παραδῶ τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς ἀμπέλοις οὐκ ἔσται βορά. Ἡ ἐλαία ἐξίτηλος ἔσται, ἡ δὲ γῆ μὴ ἐκβάλῃ φυτόν· ἐκλείψει ἐκ μάνδρας πρόβατα, καὶ βόες οὐχ ὑπάρξουσιν ἐπὶ φάτναις.

17. Hebr. Quia ficus non florebit, et non germen in vitibus: mentiebatur opus olivae, et arva non fecerunt cibum: abscedit de ovili pecus, et non bos in bovilibus. LXX, Quia ficus non afferet fructum, et non erunt germina in vineis: mentietur opus olivae, et campi non facient escam: defecerunt ab esca oves, et non sunt boves in praesepibus. *Alius*, ficus non tradet fructum summ, et in vineis non erit productio: oliva de medio tolletur, terra autem non emittet herbam: deficient ex ovili oves, et boves non erunt in praesepibus. Vul. Ficus enim non florebit, et arva non afferent cibum. Abscindetur de

rebit, et non erit germen in vineis. Mentietur opus ovili pecus, et non erit armentum in praesepibus. *ישעי ושמעו באלהי אביהו* 18 *Ο*, Ἄλλος, ἐγὼ δὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτηρῇ μου.

18. Heb. Et ego in Domino exsultabo, letabor in Deo salute mea. LXX, et *Alius*, Ego autem in Domino exsultabo, gaudebo in Deo salvatore meo.

Vul. Ego autem in Domino gaudebo et exsultabo in Deo Jesu meo.

19 *יְהוָה יָרֵם אֹזְנִי׃ וְהֵרַגְתִּי חַיִּים מִן־חַיִּים׃ וְהֵרַגְתִּי חַיִּים מִן־חַיִּים׃ וְהֵרַגְתִּי חַיִּים מִן־חַיִּים׃* *Ο*, Κύριος ὁ Θεὸς δύναμεις μου, καὶ τάξει τοὺς πόδας μου εἰς συντέλειαν· ἐπὶ τὰ ὄψηλά ἐπιβίβασέ με, τοῦ νικῆσαι ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. Ἄλλος, Κύριος ὁ Θεὸς μου ἔδωκέ μοι ἰσχύον, καὶ κατέστησε τοὺς πόδας μου ἀσφαλεῖς, καὶ ἐπὶ τοὺς τραχήλους τῶν ἐχθρῶν μου ἐπιβίβασέ με· ταχίσας καταπαύσατο.

19. H. Deo Dominus virtus mea, et ponet pedes meos tamquam cervorum: et super excelsa mea calcare faciet me, victorem in modulationibus meis. LXX, Dominus Deus virtus mea, et ponet pedes meos in consummationem: super excelsa ascendere faciet me, ut vincam in cantico ejus. *Alius*, Dominus Deus meus dedit mihi fortitudinem, et constituit pedes meos firmos: et super colla inimicorum meorum ascendere faciet me; cum festinasset requievit. Vul. Deus Dominus fortitudo mea: et ponet pedes meos quasi cervorum. Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Habacuc.

V. 4. Hieronymus: « A. et S. et V ed. sicut nos pro ignorantibus transtulerunt: solus Th., ὑπὲρ τῶν ἔκουσασμένων, i. e., pro voluntariis, et pro his qui sponte delinquent. Hoc propterea ut intelligimus, exceptis LXX, nullum orationem cum canticis transtulisse. Nam et in Hebraico habet AL SEGIO-NOTII, quod dicitur, ἐπὶ ἀγνοημάτων, et nos transtulimus, pro ignorantibus. » In codice Barberino

additur interpretatio alia cantici Habacuc cum hac nota in fine, τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀμφακούμ οὐχ εὔρον συμφρονούσαν ὅτε τοῖς *Ο*, ὅτε Ἀκύλα, ὅτε Συμ., ὅτε Θεοδοσίω. Ζητήσεις οὖν εἰ τῆς *Ε'* ἢ τῆς *Ζ'* ἐκδόσεως ἐστὶ. I. e. Canticum Amfacum nec cum LXX, nec cum *Aq.*, nec cum *Sym.*, nec cum *Th.* consentit. Quæres igitur an ad quintam vel ad sextam editionem pertineat. Imo nec cum quinta nec cum sexta con-

venit, ut ex earum locis supra allatis liquidum est : quare ut incerti Interpretis postrema semper ponitur, præmissa voce, ἄλλος, per totum Canticum. Esse vero septimam editionem vix est quod dubitamus. [In Th. pro ἐκουσιασµῶν potius legendum putamus ἀκουσιασµῶν, involuntariis; Hebr. enim קַטְוָה derivatur a קָטַו, idem quod קָטַו, cujus prima significatio est, *erravit; involuntarie*, i. e. per errorem et imprudentiam, *deliquit*. Sic nomen קָטַו passim per ἀκούσιον redditur a LXX, ut Num. xv, 23. 24. Eccl. x, 5 alibique. DRACH.]

V. 2. Ἄ., Ἄλλ' ἐν τῷ ἐγγίζειν. Ex Euseb. Demonstrat. evang. p. 279. [Ad Sym. et Th. habet Eus. non αὐτό, sed αὐτόν, *eum*. Edit. Rom. ex Theodor. etiam ad Aquilam dat αὐτόν. DRACH.]

V. 3. Ἄ., Σ., Ε', ὁ Θεός etc. Has lectiones ex Eusebio, Theodoro et Hieron. multuamur; qui postremus ait: « A. et S. et V. ed. ipsum Hebraicum posuerunt THEMAM: solus Th. quid significaret Theman interpretatus est, dicens, ELOIM ab Austro veniet, et sanctus de monte Pharan in finem. » Drusus legit ἐλωᾶ, vel ἐλοᾶ, et Eusebius ὁ Θεός etiam ad Theodotionem.

Ibid. Hieronymus: « Sed et hoc quod LXX transtulerunt διάφαλα, et nos posuimus, *semper*, S. interpretatus est, *in æternum*; Th., *in finem*; V. ed. ipsum Hebraicum SELA. » Idipsumque laud dubie v. 9 et 13.

Ibid. Ἄ., Θ., ἀπεκάλυψεν οὐρανός etc. Ex Colbert. σιτηρῶς scriptio, qui continet Psalmos et Cantica Scripturæ. Coislinianus vero habet, Ἄ., Θ., ἀπεκάλυψεν ὁ οὐρανός etc.

V. 4. Ex Hieronymo, qui addit: « Verbum enim SAM pro qualitate loci, et posuit intelligitur, et *ibi*. »

V. 5. Hieron.: « Pro eo quod nos transtulimus mortem, in Hebræo tres litteræ positæ sunt DALETH, BETH, RES, absque ulla vocali: quæ si legantur DABAR, *verbum* significant; si DEBER pestem, quæ Græce dicitur λοιμός. Denique et A. sic interpretatus est ante etc. » ut supra.

Ibid. Hieronymus: « Ubi diximus: *Egredietur diabolus ante pedes ejus*; et LXX aliter transtulerunt, juxta quos postea disputabimus; Aquila pro diabolo transtulit, *volatile*. S. autem et Th. et V. ed., *volucrum*, quod Hebraice dicitur, RESEPH. » Postea vero dicit Hieronymus Hebræos Reseph habere pro diabolo, qui principatum teneat inter alios.

V. 13. Ἄ., ἐξῆλθες etc. Lectionem Aquilæ exhibet Eusebius in Demonstr. evang. p. 188. Hieronymus vero: « Sciendum autem, ut supra diximus, quod ubi posuerunt LXX plurali numero, ut *salvares christos tuos*, ibi esse in Hebraico LAJESUA ETII MESSIACH, quod A. transtulit, *in salutem cum Christo tuo*: . . . . V. ed. similiter transtulit, *Egressus es in salutem populi tui in salutem cum Christo tuo*. Theodotio autem vere quasi pauper et Ebionita; sed et Symmachus ejusdem dogmatis, pauperem sensum secuti, Judaice transtulerunt: *Egressus es in salutem populi tui, ut salvares Christum tuum*; et, *egressus es salvare populum tuum, salvare Christum tuum*. Rem incredibile dicturum, sed tamen veram: Isti semichristiani Judaice transtulerunt; et Judæus Aquila interpretatus est ut Christianus. VI editio prodens manifestissime

sacramentum, ita vertit ex Hebræo, *egressus es* etc. » ut supra.

Ibid. Theodotio. *ornasti* etc. Hieronymus qui etiam editionis quintæ lectionem adjicit, ut nos edimus.

V. 14. Ἄ., τοῦ διασκορπίσαι etc. Hanc Aquilæ et Symmachi lectionem effert Coislinianus codex. [Canticum hoc Habacuci, quia in codice Barber. admodum a Rom. cæterisque omnibus editionibus differt, ut dictum est in nota ad vers. 4, totum hic dare libet ex illo: Κύριε, εἰσήκουσα τὴν ἀκοήν σου, καὶ εὐλαβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην· ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ, ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ· ἐν τῷ παρῆναι· τὴν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ· ὁ Θεὸς ἀπὸ λιθῶς ἤξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ἄβυσσῶν Φαράν. Μεταβολὴ διαφάλματος. Ἐκάλυψεν ὁ οὐρανὸς τὴν εὐπρέπειαν τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνέσεως αὐτοῦ ἐπλήσθη ἡ οἰκουμένη. Διὰ γὰρ φῶτος ἔσται αὐτῷ· κέρατα ἐκ χειρῶν αὐτοῦ ὑπάργει αὐτῷ· ἐκεῖ ἀπεστήριχται ἡ δύναμις τῆς δόξης αὐτοῦ· πρὸ προσώπου αὐτοῦ προελεύσεται πτώσις, καὶ κατὰ πόδας αὐτοῦ ἀκολουθήσῃ (ἀκολουθήσει) τὰ μέγιστα τῶν πετηνῶν (πετεινῶν). Στάς διεμέτρησεν τὴν γῆν, κατανοήσας ἐξέλασεν τὰ ἔθνη· διεθρύθη, καὶ τὰ ἔρη θραυσθήσεται· ταπεινωθήσονται αἱ νάπαι ἐκ τοῦ αἰῶνος· αἱ ὁδοὶ αἱ ἐξ ἀρχῆς ἀλλοιωθήσονται· αὐτοῦ ἔνεκα σεισθήσεται ἡ οἰκουμένη· κατανεύνηκα τὰς σκηνὰς Αἰθιοπῶν· ταραχθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς δὲ ῥέεις· Μαδιάμ. Μὴ ἐν ποταμοῖς ὀργισθῆς, Κύριε; ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμὸς σου; ἢ ἐν θαλάσῃ ἡ ὄργη σου; Ἀνέβης ἐπὶ τὰ ἄρματα σου· ἢ ἰππασία σου σωτηρία δ' (οὐ?) προέβης· ἐξεγέρθη τὸ τῆξόν σου· ἐπόρτασας βολίδας τῆς φαρέτρας αὐτοῦ. Διάφαλα. Ποταμοὶ διασκεδάσεις· καὶ γῆν σεῖσεις· ἐν τῷ αὐτοφθαλμῆν (lege, ἀντοφθαλμῆν) σε ταραχθήσονται τὰ ἔρη· ἐν τῷ τὸν ἐξαισίον σου θυρόν διελευθῆν δι' αὐτῆς; ἢ ἄβυσσος ἀνεφώνησεν μεῖζόν· φῶς τὸ λαμπρὸν τοῦ ἡλίου ἐπέσχεν· τὸ δὲ μέγρον τῆς σελήνης ἐστάθη· κατὰ τὸ φέγγος τῶν βολίδων σου πορεύσονται, κατὰ τὸ φέγγος ἀταρπῆς μαχαίρας σου· μετὰ θυμοῦ ἐγερθήσῃ ἐπὶ τὴν γῆν· μετ' ὀργῆς ἀλόησεις ἔθνη· ἀνεφάνης ἐπὶ σωτηρία τοῦ λαοῦ σου, ῥύσασθαι τοὺς ἐκλεκτοὺς σου· κατετόξευσας κεφαλὰς ἀνθρώπων ὑπερηφάνων· ἔως ἀβύσσου τῆς θαλάσσης; καταδύσονται. Ἐξεδίχθης μετὰ δυνάμεώς σου τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἀμαρτωλῶν· τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τῇ ἀυθαδείᾳ αὐτῶν, ἔνεκεν τοῦ καταφαγεῖν τοὺς πτωχοὺς λάθρα· ἀνεθίβασας ἐπὶ θαλάσσης τοὺς ἵππους σου· ἐταράχθη τὰ ἐξαισία ὕδατα τῆς ἀβύσσου· ἐταξάμην, καὶ ἀνεστατώθη τὰ σπλάγγνα μου. Ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ στόματός σου εἰσέδω τρόμος εἰς τὰ ὄσα μου, κατ' ἐμαυτὸν ἐταράχθην· ταῦτα φυλάξεις ἐν ἡμέρᾳ ὑλιψεύς, ἐπαγαγεῖν ἐπὶ ἔθνος πολεμεῖν τὸν λαόν σου. Ἡ συκὴ οὐ μὴ παραδῶ τὸν καρπὸν αὐτῆς· καὶ ἐν ταῖς ἀμπέλαις οὐκ ἔσται φορὰ· ἡ ἐλαία ἐξίτηλος ἔσται· ἢ δὲ γῆ οὐ μὴ ἐκβάλῃ βοτάνην· ἐκλείψει ἐκ μάνδρας πρόβατα, καὶ βόες οὐχ ὑπάρξουσιν ἐπὶ φάτναις· ἐγὼ δὲ ἐν Κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτήρῳ μου. Κύριος ὁ Θεός μου ἔδωκέ μοι ἰσχύον· καὶ κατέστησε τοὺς πόδας μου ἀσφαλεῖς· καὶ ἐπὶ τοὺς τραχήλους τῶν ἐχθρῶν μου ἐπίβᾶ με, ταχίσας καταπαύσατο.

Præterea notæ editionis Rom. movent in uno vetustissimo libro, majoribus litteris exarato, a primo diapsalmate usque in finem capitis multas et insignes varietates esse. Quam partem ibi legas te monemus. DRACH.]

SOPHONIÆ CAPUT PRIMUM.

סִיחַו־טַטַח תְּהַשְׁבִּיחַ 3 Σ. καὶ τὰ σκάνδαλα σὺν ἀσεβείαι. Ο', Θ. καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς. Ε'. . . . .

3. Hebr. et officinula cum impiis. S. et scandala cum impiis. LXX, Th. et infirmabantur impii. V, et infirmitas cum impiis deficit. Vul. et ruinæ impiorum erunt.

בְּמַלְחָם 5 Ο', κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν. Ἄλλος, κατὰ τοῦ Μολόχ.

5. Heb. in Malcham. LXX, per regem suum. Alius, per Moloch. Vul. in Melchom.

גלגל 9 Σ. ἐπιβαίνοντας. In O vacat.

שפדב 11 'A. εἰς τὸν ὄλμον. Barber. 'A. Σ. τῶν ὄλμῶν. O', τὴν κατακεκομμένην. Θ. ἐν τῷ βάθει.

שפדק 12 OI λοιποὶ, ἐκδικήσω. O', ἐξερευνήσω.

פצ 15 'A. τάλαιπωρίας. O', θλίψεως.

הקשכז חקש עק 'A. ἡμέρα συμφορᾶς καὶ ἄτης. O', ἡμέρα ἄωρίας καὶ ἀφανισμοῦ.

הלבגת 18 'A. κατασπουδασμὸν. Σ. μετὰ ἐπι-
ξείως. O', καὶ σπουδῆν.

9. H. omnem transilientem. S. ascendentes. In LXX vacat. Vul. omnem, qui arroganter ingredi-
tur.

11. Hebr. Machthes. A. in mortarium. Barb. A. S. mortarium. LXX, concisam. Th. in profundo. Vul. pilæ.

12. Heb. Vul. scrutabor. Reliqui, vindicabo. LXX, investigabo.

15. Heb. Augustiæ. A. miserix. LXX, Vul. tribulationis.

Hebr. dies tumultus et desolationis. A. dies calamitatis et infortunii. LXX, dies immaturitatis et perditionis. Vul. dies calamitatis et miserix.

18. H. profecto festinatam. A. festinationem (al. sollicitudinem). S. Vul. cum festinatione. LXX, et festinationem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Sophoniæ.

V. 3. Hieron. : « Hoc quod posuimus in LXX, et infirmabuntur impii, de Theodotionis translatione additum est: pro quo S. interpretatus est, et scandala cum impiis, ut subaudiatur, congregabuntur, sive deficient. V autem ed., et infirmitas cum impiis deficiet. » Græca adfert Barberinius.

V. 5. Ἄλλος, κατὰ τοῦ Μολόχ. Barberinius.

V. 9. Σ., ἐπιβαίνοντας. Barber.

V. 11. Hieron. : « Pila, quæ Hebraice dicitur MACHTHES, et ab Aquila versa est, εἰς τὸν ὄλμον. » Theodotionis lectionem habet Barberinius.

V. 12. OI λοιπ., ἐκδικήσω. Barberin.

V. 15. 'A., τάλαιπωρίας. Idem.

Ibid. 'A., ἡμέρα συμφορᾶς καὶ ἄτης. Idem.

V. 18. 'A., κατασπ- etc. Idem.

SOPHONIÆ CAPUT II.

קקרי 1 Σ. καὶ συλλεγῆτε. O', καὶ συνδέθητε.

הבדק 4 OI λοιποὶ, ἐγκαταλείμμενη. O', διηρασμένη.

הבדק 5 'A. E', ἔθνος ὀλέθριον. Σ. ἔθνος ὀλεθρευόμενον. O', πάροιχοι Κρητῶν. Θ. ἔθνος ὀλεθρίας.

עק 6 'A. . . . .
τὸ σχολισμα τῆς ὠραιότητος . . . . Σ. . . . .
περίμετρον τὸ παράλιον. . . . .
O', καὶ ἔσται Κρήτη νομῆ ποιμνίων, καὶ μάνδρα προβάτων.

קקו 14 'A. πελεκᾶνοι. O', χαμαιλέοντες. Θ. κύκνοι.

1. Hebr. S. et congregamini. LXX, et colligamini. Vul. congregamini.

4. Heb. Reliqui, derelicta. LXX, directa. Vul. destructa.

5. Hebr. genti Cerethim. A. V, gens perniciosa. S. gens perdita. LXX, advenæ Cretensium. Th. gens perniciæ. Vul. gens perditorum.

6. H. et erit portus maris, habitacula caularum pastorum. A. . . . funiculus speciei. . . . S. . . . mensura maritima. . . . LXX, et erit Creta pascua gregum, et ovile pecorum. Vul. et erit funiculus maris requies pastorum.

14. Hebr. pelicanus. A. pelicani. LXX, chamæleones. Th. cycni. Vul. onocrotalus.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Sophoniæ.

V. 1. Σ., καὶ συλλεγῆτε. Barberin.

Ibid. OI λοιπ., ἐγκαταλείμμενη. Idem.

V. 5. Hieronymus : « Ubi nos transtulimus, gens perditorum, illi (LXX) dixerunt, advenæ Cretensium, et quod Hebraice scriptum est GOI CHORETHIM, pro GOI, i. e., gente, legerunt GAR, hoc est, advenans : et pro CHORETHIM, quod dicitur, perditorum, nomen Cretæ insulæ putaverunt. Denique et A. et V ed. interpretati sunt ἔθνος ὀλέθριον; et Th., ἔθνος ὀλεθρίας; S. quoque, ἔθνος ὀλεθρευόμενον, quæ omnia cum Interpretatione nostra faciunt. » In editis antea legebatur ad singulos γένος pro ἔθνος,

sed ἔθνος restituit Martianæus, ut habent optimi mss.

V. 6. Hieronymus : « Rursum, ubi nos diximus : Et erit funiculus maris requies pastorum, et omnes Interpretes huic translationi congruunt; scribitur in LXX, Et erit Creta pascua gregis, et ovile pecorum. » Ita Hieronymus qui magis sensum quam verba respicit. Barberinus vero Aquilæ et Symmachii lectiones habet quales attulimus.

V. 14. 'A., πελεκᾶνοι. Θ., κύκνοι, Barberinius. Hæc vero respiciunt vocem τῶν O', χαμαιλέοντες, non sequentem, ut notatur apud Waltonum.

SOPHONIÆ CAPUT III.

הקשכז 1 O', ὧ ἡ ἐπιφανής. Ἄλλος, οὐαὶ ἡ ἀθετούσα.

קקק Σ. ἀνόητος. O', ἡ περιστέρα.

קקק 4 'A. θεμβευταί. O', πνευματοφόροι.

1. Hebr. Væ fœdatæ. LXX, O illustris. Alins, Væ contemnens. Vul. Væ provocatrix.

Heb. columbæ. S. stulta. LXX, Vul. columba.

4. Hebr. leves. A. stupentes. LXX, portantes spiritum (i. e. spiritu malo correpti). Vul. vesani.

טו 8 II. ει; μαρτύριον.

וְיָבֹא עִשָׂו בְּיָמָיו לְפָנֶיךָ וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה

וְיָבֹא עִשָׂו בְּיָמָיו לְפָנֶיךָ וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה

וְיָבֹא 18 'A. cf. O, ouai.

8. Heb. in spoliū. Omnes, in testimonium. Vul. in futurum.

9. H. Tunc convertam ad populos labium purum. A. Th. Tunc vertam ad omnes populos labium electum. S. Tunc convertam in populis labium purum. LXX, Tunc convertam super populos linguam in generationem ejus. Vul. Tunc reddam populis labium electum.

10. Hebr. De trans flumina Chus Atharæi, filia dispersorum meorum, deferent munus meum. S. De trans flumina Æthiopiæ supplicentem mihi, filii dispersorum a me deferent donum mihi. LXX, De snibus fluviorum Æthiopiæ suspiciam in dispersis Æthiopiæ, inde supplices mei, filii dispersorum

18. Heb. fuerunt. A. Oi. LXX, Væ. Vul. erant.

Notæ et variæ lectiones ad cap. III Sophoniæ.

V. 1. 'Αλλος, ουαι η ἀθετοῦσα. Barberin. Ibid. Σ., ἀνόητος. Item.

V. 4. Hic prius editi Hieronymi constetam vocem inxerant, nempe 'A., ἐνδοουαζόμενοι, quæ in mss. non habetur. Alteram substituit Martianæus, nempe θαμπται, vel θαμται, quæ, ut testificatur ipse, in codicibus habetur: et hæc quidem lectio ad veritatem accedit; sed cum non omnino quadret, alteram ex ms. nostro noni sæculi adfero, quæ licet vitiosa sit, veræ asserendæ lectioni admodum iuvabit: legitur ibi ealbrutai: ubi notes in his mss. Latinis, cum Græca verba occurrunt, θ frequentissime per e scribi, ob magnam harumce litterarum in codicibus uncialibus Græcis affinitatem, ubi sic scribebantur ε θ., al vero sive ΑΔ Græce ex littera M factum est. Post B autem r ex e haud dubie factum; ita ut legi debeat ΘΑΜΒΕΥΤΑΙ. Quam lectionem veram esse liquet: nam Gen. xlix, 3. Aquila vocem ηθ,

θαμβεύειν, vertit. Et hic ηθηθ θαμβευται haud dubie transtulit.

V. 8. Omnes, εις μαρτύριον. Drusius ex Hieronymo.

V. 9. 'A. Θ., τότε στρέψω etc. Has lectiones exhibet Theodoretus. Hieronymus vero sic habet: « Notandum autem quod in eo loco, ubi nos interpretati sumus: reddam populis labium electum, pro electo LXX dixerunt, in generationem ejus, ut subaudiatur terræ. Et hinc error exortus est, quod verbum Hebraicum BARURA, quod A. et Th., electum, S. mundum interpretatus est, LXX legerunt BADURA, RES litteram DALETH existimantes, propter elementi nimiam similitudinem, quod parvo apice distinguitur. »

V. 10. Σ., πέραθεν etc. Eusebius in Demonstr. evang. libro II. Theodoretus et codex Reg.

AGGÆI CAPUT PRIMUM.

וּבְיַד 1 Σ. δι' 'Αγγαίου. O, εν χειρ' 'Αγγαίου.

וּבְיַד 18 'A. Σ. Θ. ἡγούμενον 'Ιούδα. O, εκ φυλῆς 'Ιούδα.

וּבְיַד 4 'A. ὠροφωμένοις. O, κοιλοστάμοις.

וּבְיַד 10 Οι λοιποί, ἐφ' ὅμας ξηρασία. In O vacat.

וּבְיַד 13 O, εν ἀγγέλοις. 'Αλλος, εν ἀποστολῆ.

1. Heb. in manu Haggai. S. per Aggæum. LXX, Vul. in manu Aggæi.

Hebr. A. S. Th. Vul. duæam Juda. LXX, de tribu Juda.

4. H. A. Vul. laqueatis, LXX, concavis.

10. Hebr. super vos clauerunt se. Reliqui, super vos siccitas. In LXX vacat. Vul. super vos prohibiti sunt.

13. Heb. Alius, in legatione. LXX, in angelis. Vul. de nuntiis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Aggæi.

V. 1. Σ., δι' 'Αγγαίου. Drusius qui reliquas usque ad versum 10 interpretationes adfert.

V. 10. Οι λοιποί, ἐφ' ὅμας ξηρασία. Barberinus. V. 15. 'Αλλος, εν ἀποστολῆ. Barberinus.

AGGÆI CAPUT II.

וְיָבֹא עִשָׂו בְּיָמָיו לְפָנֶיךָ וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה וְיִשָּׁבַע לְךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה

וְיָבֹא Οι λοιποί, καὶ καταβήσονται. 'Αλλος, καὶ ἀναβήσονται.

23. Heb. Alius, LXX, et disperdam fortitudinem regum gentium. Vul. et conteram fortitudinem regni gentium.

Heb. Reliqui, Vul. et descendent. Alius, et ascendent.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Aggæi.

V. 23. 'Αλλος, O, καὶ ἀλοθρεύσω etc. Hanc lectionem ex aliis Interpretibus, puta ex Theodotione, additam τοις O fuisse ait Hieronymus.

Ibid. In textu codicis Jes. legitur, καὶ ἀναβήσονται; ad marg. vero, οι λοιποί, καὶ καταβήσονται: quo pacto habet hodie edit. Rom.

ZACHARIÆ CAPUT PRIMUM.

מִיִּמִּינֵי עַבְדֵי 8 'A. Σ. μυρσινεῶνας (al. μυρσινεῶνων). D. ἀναμέσον τῶν ὀρέων.

מִיִּמִּינֵי 'A. ξανθοί. O', ποικίλοι.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Zachariæ.

V. 1. Τὸν τοῦ Βαραχίου. Barber. in marg., Σ., πάππος, *onus*. DRACH.

V. 8. 'A., Σ., μυρσινεῶνας. Theodoretus. Barberius *ντρο λοιπ.*, μυρσινεῶνων. [Legerunt LXX,

8. Hebr. A. S. Vul. inter myrteta, *al.* myrtetorum. LXX, inter montes.

Hebr. nigri. A. rufi. LXX. Vul. varii.

מִיִּמִּינֵי. DRACH.]

Ibid. 'A., ξανθοί. Barberinus. Sed posset fortasse ferri ad vocem Hebraicam præcedentem מִיִּמִּינֵי, quam Vulg. vertit *rufi*; LXX, *τυρβοί, ignei*.

ZACHARIÆ CAPUT II.

מִיִּמִּינֵי 4 Σ. ἀτειχίστως. O', κατακάρπως. Θ. εἰς πλάτος.

מִיִּמִּינֵי 11 O', καὶ καταφεύξονται. "Ἄλλος, προστεθήσονται.

מִיִּמִּינֵי O', καὶ ἐπιγνώσῃ. "Ἄλλος, καὶ γνώσονται.

מִיִּמִּינֵי 12 O', τῇ μερίδι αὐτοῦ. "Ἄλλος, τὴν μερίδα αὐτοῦ.

מִיִּמִּינֵי O', καὶ αἰρετιεῖ. "Ἄλλος, καὶ ἐκλέξεται.

מִיִּמִּינֵי 13 O', ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ. "Ἄλλος, ἐκ κατοικήσεως ἁγίας αὐτοῦ.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Zachariæ.

V. 1. Σ., ἀτειχίστως. Has lectiones exhibet Barberinus.

V. 11. "Ἄλλ., προστεθήσονται. Sic quædam exemplaria ex alio videlicet interprete.

4. Hebr. villæ. S. Vul. absque muro. LXX, frugifere. Th. in latitudinem.

11. Hebr. et adhærebunt. LXX, et confugient. *Alius*, adjicientur. Vul. et applicabuntur.

Hebr. LXX, Vul. et scisc. *Alius*, et scient.

12. Hebr. *Alius*, Vul. partem suam. LXX, partem suam.

Hebr. LXX, *Alius*, Vul. et eligit.

13. Hebr. *Alius*, Vul. de habitaculo sancto suo. LXX, de nubibus sanctis suis.

Ibid. "Ἄλλος, καὶ γνώσονται. Sic quædam exemplaria ut etiam duas sequentes lectiones

V. 13. "Ἄλλος, ἐκ κατοικήσεως ἁγίας. Barberin.

ZACHARIÆ CAPUT III.

מִיִּמִּינֵי 1 Oἱ λοιποί, καὶ σατάν. O', καὶ ὁ διάβολος.

מִיִּמִּינֵי 2 'A. μήτι οὐχὶ οὗτος δαλὸς ἐβρυσμένος ἀπὸ πυρός. Σ. οὐχ ὄραξ αὐτὸν ὡς δαλὸν ἐξηγμένον ἐκ πυρός; O', οὐκ ἰδοῦ τοῦτο ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός;

מִיִּמִּינֵי 8 'A. τέρατος. Σ. θαυμάσιοι. O', τερατοσκόποι.

מִיִּמִּינֵי 9 'A. διαγλύψω ἀνοίγμα αὐτῆς. Σ. γλύψω γὰρ τὴν γλυφὴν αὐτοῦ. Θ. διαγλύψω τὴν γλυφὴν αὐτοῦ. O', ὀρύσσω βέθρον.

Notæ et variæ lectiones

V. 1. Oἱ λοιποί, καὶ σατάν. Barberinus.

V. 2. Lectiones Aquilæ et Syni. profert idem.

V. 8. 'A., τέρατος. Σ., θαυμάσιοι. Idem.

1. Hebr. *Reliqui*, Vul. et satan. LXX, et diabolus.

2. Hebr. A. Nonne hic torris erutus de igne? S. Nonne vides eum ut torrem ablatum ex igne? LXX, Nonne ecce hoc ut torris erutus de igne? Vul. Numquid non iste torris est erutus de igne?

8. Hebr. A. portenti. S. admirabiles. LXX. portentorum spectatores. Vul. portendentes

9. Hebr. aperiens apertionem ejus. A. sculpam aperturam ejus. S. sculpam enim sculpturam ejus. Th. sculpam sculpturam ejus. LXX, fodio foveam. Vul. cælabo sculpturam ejus.

ad cap. III Zachariæ.

V. 9. 'A., Σ., Θ., διαγλύψω etc. Drusius. Barberino legit 'A., διαγλύψω ἀνοίγματα (l. ἀνοίγματα) αὐτῆς. Σ., γλύψω γὰρ τὴν γλυφὴν αὐτοῦ.

ZACHARIÆ CAPUT IV.

מִיִּמִּינֵי 2 'A. ἐπιρυταί. Σ. ἐπιχυτήρες. O', ἐπαρυστρίδες.

מִיִּמִּינֵי 7 'A. τὸν λίθον τὸν πρωτεύοντα. Σ. τὸν λίθον τὸν ἄκρον. O', τὸν λίθον τῆς κληρονομίας. Θ. τὸν λίθον τὸν πρῶτον.

מִיִּמִּינֵי 'A. ἐξισώσει χάριτος. Σ. πρὸς χάριν αὐτοῦ. O', ἰσότητα χάριτος. Θ. κατάπαισις αὐτῆ.

מִיִּמִּינֵי 12 Σ. οἱ ἀνὰ χεῖρα τῶν δύο ἐπιχυτήρων (χρυσῶν) τῶν ἐκκενοῦντων ἀφ' ἑαυτῶν. O', οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μωξωτήρων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπιχεόντων, καὶ ἐπαναγαγόντων τὰς ἐπαρυστρίδας.

2. Hebr. A. S. LXX, Vul. infusoria.

7. Hebr. A. Vul. lapidem primarium. S. lapidem summum. LXX, lapidem hæreditatis. Th. lapidem primum.

Heb. strepitibus gratia. A. adæquatione gratiæ. S. ad gratiam ejus. LXX, æqualitatem gratiæ. Th. requies hæc. Vul. et exæquabit gratiam gratiæ.

12. H. Quæ in manu duarum ampullarum æuri evacuantium desuper se. S. Quæ ad nianum duarum ampullarum aurearum evacuantium a se ipsis. LXX, Qui sunt in manibus duorum emunctiorum aureorum infundentium et reducentium suffusoria. Vul. Quæ sunt juxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria.

טַרְטִי בַּיּוֹם 14 'A. δύο υἱοὶ σπιλκνότητος. Σ. δύο υἱοὶ λαίου. Ο', δύο υἱοὶ τῆς πίστεως. Θ. δύο υἱοὶ λαμπρότητος.

14. Heb. S. Vul. duo filii olei. A. duo filii splendoris. LXX, duo filii pinguedinis. Th. duo filii claritatis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IV Zachariæ.

V. 2. Aq. et Symmachi lectiones habet Barber.
V. 7. Idem.
V. 12. Σ., ὡς ἀνὰ χεῖρα. Idem.
V. 14. Hieron. : « *Isti sunt duo filii olei*, ut Symmachus voluit, sive σπιλκνότητος, ut interpretatus

est Aquila, id est *splendoris*, vel *πίστεως*, hoc est, *pinguedinis*, ut verterunt LXX, aut λαμπρότητος, i. e., *claritatis*, ut Theodotio transtulit. » Vide etiam in epist. ad Nepotianum tom. IV, p. 235.

ZACHARIE CAPUT V.

הָלַח 1 'A. Θ. διφθέρα. Σ. κεφαλὴς. Ο', δρέπανον.

1. Hebr. Vul. volumen. A. Th. diphthera. S. capitulum. LXX, falx.

הָרַג 3 Σ. δίκην δώση (sic). Ο', ἐκδικηθήσεται.

3. Hebr. succisus est. S. pœnas dabit. LXX, ultionem subibit. Vul. judicabitur.

הָמָה 6 Σ. οἴφ. Ο', τὸ μέτρον.

6. Hebr. epha. S. œphi. LXX, mensura. Vul. amphora.

הָרַג 7 Σ. πρὸς τοῦτο ἁποβλέπουσι. Ο', αὕτη ἡ ἀδικία αὐτῶν

Hebr. hæc oculus eorum. S. ad hoc respiciunt. LXX, hæc iniquitas eorum. Vul. hæc est oculus eorum.

הָרַג 8 Ο', καὶ ἐβρίψεν αὐτήν. Θ. . . .

8. Hebr. LXX, Vul. et projecit eam. Th. et projecit sese.

הָרַג 9 Ο', λίθον τοῦ μολύβδου. Θ. . . .

H. LXX, lapidem plumbi. Th. pondus plumbi. Vul. massam plumbi.

הָרַג 9 'A. Σ. Θ. ἐρωδιού. Ο', ἔποπος.

Heb. ciconiæ. A. S. Th. herodionis. LXX, upuræ. Vul. milvi.

Notæ et variæ lectiones

V. 4. Hieronymus : « *Volumen . . . .* Hebraice dicitur MEGELLA, et ab Aq. et Th. versum est διφθέρα; Symm., κεφαλὴς, i. e., *capitulum*. »

V. 5. Σ., δίκην δώση. Barberin.

V. 6. Hujus item versus lectiones adfert Barberinus.

V. 8. Th., et *projecit sese*. Drusius ex Hieronymo, ut et sequentem lectionem.

V. 9. A., S., Th., ἐρωδιόν, soli LXX, ἔποπα. Hieronymus, qui casum seriet suæ accommodat. In vocem ἐρωδιός sic edisserit Drusius : « ἐρωδιός, Job. xxxix, 13. In Græcis Bibliis legitur ἀσίδα, ad quem locum Olympiodorus, ἀσίδα ὁ ἐρωδιός ἐστι κατὰ

Ἀκύλαν. Sic etiam LXX interpretantur Psalm. ciii, 17, ubi Arnobius, *fulica*. Suidas : ἐρωδιός εἶδος ὀρνέου ὁ παλαργός λεγόμενος, ἢ ὁμοίος αὐτῷ ἐλώθιός τις ὢν παρὰ τὸ ἐν ἔλει διατρίβειν, τουτέστι καθύπερος τόποις. De ciconia dissentit Olympiodorus : ἀσίδα, inquit, ὁ ἐρωδιός, ἢ παλαργός, ὡς τινες ἔφασαν, οὐ καλῶς νοήσαντες. Ecce manifestum discrimen ponit inter erodium et ciconiam : et negat ἰππιδίη ciconiam esse, aut saltem eos errare asserit qui hoc tradunt. De pietate erodii avis in pullos videndus Ælianus lib. xiiii, cap. 22 *Hist. animalium* etc. »

ZACHARIE CAPUT VI.

הָרַג 3 'A. κρατεροί. Ο', ψαροί.

3. Heb. A. Vul. fortes. LXX, sturnini.

הָרַג 10 'A. παρὰ Ὀλδα, καὶ παρὰ Τοβίας, καὶ παρὰ Ἰδέα. Ο', παρὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ παρὰ τῶν χρησίων, καὶ παρὰ τῶν ἐπικρατούντων αὐτήν.

10. Heb. ab Heldai de Tobiau, et de Jedaia. A. ab Oida et a Tobia et ab Idea. LXX, a principibus et ab utilibus, et ab iis qui cognoverunt eam. Vul. ab Holdai, et a Tobia, et ab Idaia.

הָרַג 12 'A. ἀναφυή. Σ. βλάστημα. Ο', ἀνατολή.

12. Hebr. A. germen. S. surculus. LXX, Vul. oriens.

הָרַג 13 Ἄλλος, ἐπιδοξότητα. Ἄλλος, εὐπρέπεια. Ἄλλος, ὄξαν. Ο', ἀρετήν.

13. Heb. *Alius*, Vul. gloriam. *Alius*, conspiciatatem. *Alius*, decorem. LXX, virtutem.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VI Zachariæ.

V. 3. 'A., κρατεροί. Ex Hieronymo. [Lamb. Bos : Aq., κραταιοί. » Quæ lectio probabilior. Daacæ.]

Aquilæ primam, Symmacho alteram tribuit etiam Barberinus.

V. 10. 'A., παρὰ Ὀλδα etc. Barberinus.

V. 12. Ἄλλος, ἀναφυή. Ἄλλος, βλάστημα. Ita Hieronymus. Prior vero lectio est Aquilæ, posterior Symmachi, qui sic vertere solet vocem הָרַג.

V. 13. Ἄλλος, ἐπιδοξότης etc. Has item lectiones exhibet Hieronymus. Prior videtur Aquilæ esse, qui ita vertit Psalm. ciii, 1.

ZACHARIE CAPUT VII.

הָרַג 1 'O, μηνός τοῦ ἑνάτου. Ἄλλος, μηνός ἑκτου.

1. Heb. LXX, Vul. mensis noni. *Alius*, mensis sexti.

תקנא 7 Ο, και εὐθροῦσα. Ἀλλοι, και εὐφραι-
νουσα.

7. Heb. et quietam. LXX, et abundans. *Altre*, et
lætans. Vul. et esset opulentis.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VII Zachariæ.

- V. 1. Ἀλλος, μηνὸς ἔκτου. Sic quædam exem-
plaria.
- V. 7. Ἀλλος, και εὐφραίνουσα. Ita legitur in qui-

bundam exemplaribus : estque haud dubie alterius
Interpretis lectio.

ZACHARIÆ CAPUT VIII.

רעז 17 Π. κακίαν.

17. Heb. *Omnes*. Vul. malum.

יום הרביעי צום היום השביעי וצום 19
רשיעני 'Α. Σ. Θ. νηστεία ή του τετάρτου, και νη-
στεία ή του πέμπτου, και νηστεία ή του έβδομου, και
νηστεία ή του δεκάτου. Ο', νηστεία ή τετράς, και
νηστεία ή πέμπτη, και νηστεία ή έβδομη, και νη-
στεία ή δεκάτη.

49. Hebr. A. S. Th. Vul. jejunium quarti, et je-
junium quinti, et jejunium septimi, et jejunium de-
cimi. LXX, jejunium quartum, et jejunium quintum,
et jejunium septimum, et jejunium decimum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. VIII Zachariæ.

V. 17. Hieronymus. *Omnes*, κακίαν.

V. 19. 'Α., Σ., Θ., νηστεία etc. Ex Theodoro.

ZACHARIÆ CAPUT IX.

תדו דבר כשם 1 'Α. ἄρμα λόγου Κυρίου. Ο, λήμ-
μα λόγου Κυρίου.

1. Heb. A. Vul. onus verbi Domini. LXX, as-
sumptio verbi Domini.

מנוח ק: מנוח 'Α. και εν Δαμασκῷ ανάπαυσις αὐτοῦ.
Ο', και Δαμασκου θυσία αὐτοῦ.

Hebr. et Damesec requies ejus. A. et in Damasco
requies ejus. LXX, et Damasci sacrificium ejus.
Vul. et Damasci requies ejus.

תדו רעז רב-ל-ב-ב 2 'Α. και γε Ἡμαθ
όριοι τεθήσεται εν αὐτῇ Τύρος και Σιδών. Σ. ετι και
εν Ἡμαθ τῇ όμοροῦσῃ, και Τύρω και Σιδώνι. Ο', και
εν Ἡμαθ, εν τοῖς όριοις αὐτῆς, Τύρος και Σιδών.

2. Heb. et etiam Hamath terminabit in ea Sor, et
Sidon. A. etiam Hamath terminabitur in ea Tyrus
et Sidon. S. etiam in Hemath conterminæ, et
Tyro et Sidone. LXX, et in Emath, in terminis
ejus, Tyrus et Sidon. Vul. Emath quoque in ter-
minis ejus, et Tyrus et Sidon.

מבנה מנוח 8 Σ. και λυων στρατείαν παράγοντος.
Ο, ανάστημα του μη διαπορεύεσθαι.

8. Hebr. ab exercitu, a transeunte. S. imptrens
exercitum pertranseuntis. LXX, elevationem ut non
pertranscat. Vul. ex his qui militant mihi euntes.

תדו רעז רב-ל-ב-ב 9 'Α.
αὐτός πραῦς και επιβεηκῶς επι δνου και πῶλου
υιου ονάδων. Σ. αὐτός πτωχός και επιβεηκῶς επι
δνον και πῶλον υιόν ονάδος. Ο, αὐτός πραῦς, και
επιβεηκῶς επι ὑποζύγιον και πῶλον νέον. Θ. αὐτός
επακούων και επιβεηκῶς επι δνον και πῶλον υιόν
δνου. Ε', αὐτός πτωχός και επιβεηκῶς επι ὑποζύ-
γιον και πῶλον υιόν δνων.

9. H. Ipse humilis et equitans super asinum, et
super asellum, filium asinarum. A. Ipse mansue-
tus, et vectus super asino et pullo filio asinarum.
S. Ipse pauper et vectus super asinum et pullum
filium asinæ. LXX, Ipse mansuetus et vectus super
subjugali et pullo juvene. Th. Ipse obediens, et
vectus super asino et pullo filio asinæ. V, Ipse pau-
per et vectus super subjugali, et pullo filio asina-
rum. Vul. Ipse pauper, et ascendens super asinam,
et super pullum filium asinæ.

תדו רעז רב-ל-ב-ב 10
גרא-מדי-עז 'Ο Ἑβραῖος, . . . και από ποταμῶν
ἕως τῶν περάτων τῆς γῆς. 'Α. Σ. Θ. και λαλήσει
ειρήνην τοῖς ἔθνεσι, και ή εξουσία αὐτοῦ από θαλάσ-
σης ἕως θαλάσσης, και από ποταμοῦ ἕως περάτων
τῆς γῆς. Ο, και πληθος και ειρήνη εξ ἔθνῶν, και
κατάξει ὑδάτων ἕως θαλάσσης και ποταμῶν, δι-
εκθελάς γῆς.

10. Hebr. et loquetur pacem gentibus, et pote-
stas ejus a mari usque ad mare, et a flumine usque
ad fines terræ. *Hebræus interp.* et a fluminibus
ad fines terræ. A. S. Th. Vul. et loquetur pacem
gentibus, et potestas ejus a mari usque ad mare, et
a flumine (Vul. fluminibus) usque ad fines terræ.
LXX, et multitudo et pax ex gentibus : et domina-
bitur aquis usque ad mare et fluminibus, exitus
terræ.

שדדד 17 'Α. και οἶνα. Ο', και οἶνος.

17. Hebr. et vinum novum. A. et vinum novum.
LXX, Vul. et vinum.

Notæ et variæ lectiones ad cap. IX Zachariæ.

- V. 1. 'Α., ἄρμα λόγου Κυρίου, de more. Hieronymus
Latine tantum : A., pondus et onus verbi Do-
mini.
- V. 2. 'Α., και γε etc. Idem.
- V. 5. Ἀκχάρων. Barber. in marg., σῆρος (l. σιφρῶς)

Ibid. 'Α., και εν Δαμασκῷ etc. Theodoretus.
V. 2. 'Α., και γε etc. Idem.
V. 5. Ἀκχάρων. Barber. in marg., σῆρος (l. σιφρῶς)

αὐτῆς. Δ', ἐξαναρίζωσις αὐτῆς. DRACH.

V. 8. Σ., κωλύων etc. Theodoretus.

V. 9. 'A., αὐτὸς πραῦς etc. Has omnes lectiones adfert Origenes in Matthæum.

V. 10. 'O 'Εβραῖος, καὶ ἀπὸ ποταμῶν etc. Has lectiones effert Eusebius in Demonstr. evang. pag.

458, et in Psalmos pag. 571. [In Sym. loco τῆς γῆς, Lamb. Bos dat, τῆς οἰκουμένης. — Barb. in marg. : ὁ, καὶ λαλήσει εἰρήνην ἐν ἔθνεσι. DRACH.]

V. 17. Hieron. : « Pro vino, quod Hebraice dicitur THIROS, Aquila οὐλίαν interpretatus est : quod et ipsum ad ubertatem vindemiæ referri potest. »

ZACHARIÆ CAPUT X.

שׁוֹרֵי 4 'A. εἰσπράσσω. O', ἐξελαύνων.

וַיִּנְתְּנוּ לָהֶם כֶּסֶף וְיָדוּ 6 Σ. καὶ ἔσονται ὡς ἂν εἰ μὴ ἀπωσάμην αὐτούς. O', καὶ ἔσονται ὅν τρόπον οὐκ ἀπεστρεψάμην αὐτούς.

Notæ et variæ lectiones ad cap. X Zachariæ.

V. 4. Hieronymus : « In Hebraico scriptum est NOGES, et Aquila interpretatus est εἰσπράσσω. »

4. Hebr. A. Vul. exactor. LXX, qui abigit

6. H. et erunt sicut quando non elongavi eos. S. et erunt ut si non repulissem eos. LXX, et erunt ac si non avertissem eos. Vul. et erunt sicut fuerunt quando non projeceram eos.

V. 6. Σ., καὶ ἔσονται etc. Theodoretus.

ZACHARIÆ CAPUT XI.

תִּרְבֵּן 7 'A. ἄλλος, δύο σκυτάλας. O', δύο βάδους.

וְיָבִיחַ יְתֵיבָהּ וְיִחַלְתָּ עַד יְתֵיבָהּ וְיִחַלְתָּ 'A. τὴν μίαν ἐκάλεσα εὐπρέπειαν, καὶ τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα σχολίνισμα. Σ. τὴν μὲν ἐκάλεσα εὐπρέπειαν, τὴν δὲ μίαν ἐκάλεσα σχολίνισμα. O', τὴν μίαν ἐκάλεσα κήλλος, καὶ τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα σχολίνισμα.

בְּשֵׁי 8 'A. καὶ ἐκολοβώθη (al. ἐφοβήθη) ἡ ψυχὴ μου ἐπ' αὐτούς. Σ. καὶ ὀλιγοψύχησα ἐν αὐτοῖς. O', καὶ βαρυνθήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπ' αὐτούς. Θ. καὶ ὀλιγοψύχησεν ἡ ψυχὴ μου ἐπ' αὐτούς.

בְּהֵי 9 'A. καί γε ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐπέρκασεν ἐν ἐμοί. Σ. καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἤκμασεν ἐν ἐμοί. O', καὶ γὰρ αἱ ψυχὰι αὐτῶν ἐπωρῦοντο ἐπ' ἐμέ.

וְיָבִיחַ 10 'A. καὶ ἐλαβὼν τὴν βάδδον μου τὴν εὐπρέπειαν, καὶ περιέκοψα αὐτήν. O', καὶ λήψομαι τὴν βάδδον μου τὴν καλήν, καὶ ἀπορρίψω αὐτήν.

וְיָבִיחַ 11 'A. πτωχοὶ τοῦ ποιμνίου μου οἱ φυλασσόμενοι με. O', οἱ Χαναταῖοι τὰ πρόβατα τὰ φυλασσόμενά μοι.

וְיָבִיחַ 12 'A. O', καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυροῦς. Σ. καὶ ἐστάθμισαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυροῦς.

וְיָבִיחַ 13 'A. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με, 'Ρίψον αὐτὰ πρὸς τὸν πλάστην ὅπερ μεγέθης ἡ τιμὴ ἦν ἐτιμήθη ἐπ' αὐτῶν. O', καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με, Κάθες αὐτούς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψομαι εἰ δόκιμὸν ἐστιν, ὅν τρόπον ἐδοκιμάσθη ὑπὲρ αὐτῶν.

batum est, sicut probatus sum pro eis. Vul. et dixit eorum pretium quo appreciatus sum ab eis.

וְיָבִיחַ 14 'A. καὶ ἐβρίψα αὐτὸ ἐν οἴκῳ Κυρίου πρὸς τὸν πλάστην. Σ. καὶ ἐβρίψα αὐτὸ εἰς τὸν οἶκον Κυρίου εἰς τὸ χωνευτήριον. O', καὶ

7. Heb. LXX, Vul. duas virgas. Alius, duas scytalas.

Heb. unam vocavi Noam, et unam vocavi Hobelim. A. Vul. unam vocavi decorem, et alteram vocavi funiculum. S. alteram quidem vocavi decorem, unam vero vocavi funiculum. LXX, unam vocavi pulchritudinem, et alteram vocavi funiculum.

8. Heb. et abbreviata est anima mea in eis. A. et abbreviata est (al. timuit) anima mea in eis. S. et animo defeci in eis. LXX, et ingravescet anima mea super eos. Th. et animo defecit anima mea in eis. Vul. et contracta est anima mea in eis.

H. et etiam anima eorum nauseavit in me. A. et quidem anima eorum maturuit in me. S. et anima eorum floruit in me. LXX, siquidem et animæ eorum rugiebant super me. Vul. siquidem et anima eorum variavit in me.

10. H. et tuli virgam meam Noam, et abscidi eam. A. et accepi virgam meam decorem, et circumcidi eam. LXX, et assumam virgam meam pulchram, et projiciam eam. Vul. et tuli virgam meam, quæ vocabatur decor, et abscidi eam.

11. Hebr. afflicti pecoris custodientes me. A. pauperes ovillis mei custodientes me. LXX, Chananaei oves custoditæ mihi. Vul. pauperes gregis qui custodiunt mihi.

12. Heb. S. Vul. et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. A. LXX, et statuerunt mercedem meam triginta argenteos.

13. Hebr. et ait Dominus ad me : Projice illud ad figulum, magnificentiam gloriæ, qua appreciatus sum desuper eis. A. et dixit Dominus ad me : Projice ea ad figulum ; grandissimum pretium, quo æstimatus sum ab eis. LXX, et ait Dominus ad me : Depone eos in conflatorium : et considerabo, si pro Dominus ad me : Projice illud ad statuarium, de-

Hebr. A. et projeci illud in domum Domini ad figulum. S. et projeci illud in domum Domini in conflatorium. LXX, et injeci eos in domum Do-

ἐνέβαλον αὐτούς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου εἰς τὸ χωνευ-
τήριον.

יְהִי כִּי יִבְנוּ 14 O', τὴν κατάσχεσιν. Ἄλλος, τὴν δια-
θήκην.

יְהִי כִּי 15 'A. Σ. Θ. ἀφρονος. O', ἀπειρου.

Notæ et variæ lectiones

V. 7. Hieron. : « duas σκυτάλας, i. e., baculos, qui Hebraice dicuntur MACALOTII. »

Ibid. 'A., τὴν μίαν etc. Eusebius in Demonstr. evangelica.

V. 8. 'A., καὶ ἐκολοδώθη, al. ἐφοδήθη etc. Idem p. 483.

mini in conflatorium. Vul. et projecit illos in domum Domini ad statuarium.

14. Hebr. fraternitatem. LXX, possessionem. Alius, testamentum. Vul. germanitatem.

15. Heb. A. S. Th. stulti. LXX, imperiti.

ad cap. XI Zachariæ.

V. 11. 'A., πτωχοί etc. Barberinus codex.

V. 12. 'A., καί etc. Eusebius ut et reliquas omnes hujus et sequentis versus lectiones.

V. 14. Ἄλλος, καὶ διαθήκην. Barberin.

V. 15. 'A., Σ., Θ., ἀφρονος. Eusebius.

ZACHARIÆ CAPUT XII.

כִּי יִבְנוּ 3 'A. ὁ βαστάζων αὐτὸν
σπαρασσόμενος ἀμυχθήσεται. O', πᾶς ὁ καταπατῶν
αὐτὴν ἐμπαίζων ἐμπαίζεται.

יְהִי כִּי 5 'A. καρτέρησόν μοι. O', εὐρήσομεν ἐαυ-
τοίς.

יְהִי כִּי יִבְנוּ 10 'A. . . .
σὺν ὃν ἐξεκέντησαν, καὶ κόφονται αὐτόν. Σ. . . .
ἐμπροσθεν ἐπεξεκέντησαν, καὶ κόφονται αὐτόν. O',
καὶ ἐπιβλέφονται πρὸς μὲ ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο,
καὶ κόφονται ἐπ' αὐτόν. Θ. καὶ ἐπιβλέφονται πρὸς
μὲ ὃν ἐξεκέντησαν, καὶ κόφονται αὐτόν.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XII Zachariæ.

V. 3. 'A., ὁ βαστάζων etc. Barberinus.

V. 5. 'A., καρτέρησόν μοι. Hieronymus.

V. 10. 'A., Σ., Θ., ἐξεκέντησαν. Drusius. Hieronymus vero notat LXX qui verterunt κατωρχήσαντο legisse RACADU יָרָדוּ. Barberinus autem pleniores lectiones adfert quales nos damus, et hæc notat : 'Ανθ' ὧν κατωρχήσαντο : οὕτω μὲν οἱ O', ὁ δὲ Θεοδοτίων ἐποίησεν, καὶ ἐπιβλέφονται πρὸς μὲ ὃν ἐξεκέντησαν. Ἐσημειώσαμεθα δὲ ὅτι ἐπὶ τινων οἱ ἀπόστολοι τὸ Ἑβραϊκόν, καὶ οὐ τὸ ἐν τῇ κοινῇ θεθείκασιν. Ῥομφαία, ἐξεγέρθητι ἐπὶ τοὺς ποιμένας μου, καὶ ἐπ' ἄνδρα πολίτην αὐτοῦ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· πατάξατε τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκσπάσατε τὰ πρόβατα, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας· καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς φιλαργύρους. Ἐπειδὴ δὲ κείται ἐν τοῖς ἐξῆς πρὸς τῷ τέλει, καὶ ἀντὶ σκαταβατοῦ (sic) ρομφαία, ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα μου, καὶ τὰ ἐξῆς, ὥπερ οὐκ ἐχρήσαντο οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν, οὐδὲ οἱ O', ἀναγκαίως ἐσημειώσαμεθα ἵνα γνωσθῇ ὅτι ἀδιαφόρως οἱ ἀπόστολοι ποτε τῇ τῶν O', ἄλλοτε τῇ κοινῇ, ἄλλοτε τῷ Ἑβραϊκῷ ἀκολουθοῦντες, παρατίθενται τὰς χρήσεις. I. e. « Pro eo quod insultaverunt; sic

3. Heb. omnes onerantes se eo incidendo inciduntur. A. qui gestat ipsum discerptus laceratur. LXX, omnis qui conculcaverit eam, illudens illudet. Vul. omnes, qui levabunt eam concione lacerabuntur.

5. Hebr. robur mihi. A. conforta mihi. LXX, inveniemus nobis. Vulg. confortentur mihi.

10. Hebr. et aspiciant ad me, quem confixerunt, et plangent super eum. A... quem confixerunt, et plangent eum. S... prius confixerunt, et plangent eum. LXX, et aspiciant ad me pro eo quod insultaverunt : et plangent super eum. Th. et respiciant ad me quem confixerunt, et plangent eum. Vul. et aspiciant ad me quem confixerunt, et plangent eum.

quidem LXX, Theodotio autem vertit, et aspiciant ad me, quem confixerunt. Notavinus autem apostolos in quibusdam locis Hebraicum, non autem id quod in Vulgata habetur posuisse. *Fræmæ, suscitare super pastores meos, et super virum conciveum ejus, dicit Dominus omnipotens. Percutite pastores, et extrahite oves, et inducam manum meam super pastores.* Et hæc ad avaros. Quia vero legitur in sequentibus, sub fine, *Fræmæ, suscitare super pastorem meum* etc. quo nec Aquila, nec LXX sunt usi, id necessario annotavimus, ut sciatur, Apostolos aliquando LXX versionem, aliquando Vulgatam, nonnumquam Hebraicum indifferenter secutos, loca posuisse. » Hæc non caret mendis. Verumtamen scriptoris mentem assequi, facile est. Ait igitur Apostolos modo Hebraicum, modo editionem τῶν O', Hexaplaem scilicet, modo Vulgatam, seu κοινήν sequi. Non quod editio illa τῶν O' Hexaplaris Apostolorum tempore existeret; sed quia illi lectiones usurparunt omnino similes illis quæ postea in editione illa Hexaplaris positæ sunt.

ZACHARIÆ CAPUT XIII.

וְהָיָה כִּי יִבְנוּ 1 'A. . . φλέψ ἀνοιγο-
μένη. . . . Σ. Θ. ἔσται πηγὴ ἀνοιγομένη τῷ οἴκῳ
Δαυὶδ. O', ἔσται πᾶς τόπος διανοιγόμενος τῷ οἴκῳ
Δαυὶδ.

וְהָיָה כִּי יִבְנוּ 1 'A. καὶ τοῖς καθημέ-
νοις ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ εἰς τὴν μετακίνησιν, (al.
ἀμαρτίαν) καὶ εἰς τὸν βαντισμόν. Σ. . . . πηγὴ
τοῖς περιμαρτισμόν, καὶ εἰς περιββαντισμόν. O', καὶ
τοῖς γατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν μετακίνησιν,
καὶ εἰς τὸν χωρισμόν.

1. Hebr. Vul. erit fons patens domui David. A... vena aperta... S. Th. erit fons apertus domui David. LXX, erit omnis locus apertus domui David.

Heb. et habitantibus Jerusalem in peccatum et in menstruum. A. et sedentibus in Jerusalem et in transmotionem (al. in peccatum) et in asperationem. S. . . . fontem in expiationem et in asperationem circum. LXX, et habitantibus Jerusalem in transmutationem, et in separationem. Vul. et habitantibus Jerusalem in abluitionem peccatoris et menstruatæ.

וְהָיָה 3 'Α. Σ. Θ. καὶ ἐξεκέντησαν αὐτόν. Ο', καὶ συμποιοῦσιν αὐτά.

בַּת 7 'Α. Σ. μάχαιρα. Ο', ρομφαία.

וְהָיָה 7 'Α. καὶ ἐπ' ἄνδρα σύμφυλόν μου. Σ. καὶ ἐπ' ἄνδρα τοῦ λαοῦ μου. Ο', καὶ ἐπὶ ἄνδρα πολίτην μου. Θ. καὶ ἐπ' ἄνδρα πλησόν αὐτοῦ. mei. LXX, et super virum civem meum. Th. et super virum proximum ejus. Vul. et super virum cohaerentem mihi.

וְהָיָה 8 'Α. ἐπὶ τοὺς ποιμένας βραχεῖς. Σ. Ο', ἐπὶ τοὺς μικροῦς. Θ. ἐπὶ τοὺς νεωτέρους.

3. H. Vul. et configent eum. A. S. Th. et confixerunt eum. LXX, et compediunt eum.

7. Heb. o framea. A. S. gladius. LXX, Vul. framea.

Hebr. et super virum proximum meum. LXX, super virum contribulem meum. A. et super virum contribulem meum. S. et super virum populi mei.

Heb. super parvulos. A. super pastores parvos. S. LXX, super parvos. Th. super juniores. Vul. ad parvulos.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIII Zachariæ.

V. 4. Barberinus sic habet, 'Α., φλέψ ἀνοιγομένη. Σ., Θ., , πηγή διανοιγομένη. Legitur etiam Σ., ἔσται ἀνοιγομένη in edit. Rom.

Ibid. Lectiones Aquilæ et Symmachi habet Barberinus. Illud autem eis μετακίνησιν ex LXX in Aquilam mendose inductum videtur. [Trium lectiones aliquanto accuratius quam Montf. descripsimus e cod. Barb. DRACH.]

V. 3. 'Α., Σ., Θ., ἐξεκέντησαν. Ex Hieronymo, ut supra.

V. 7. 'Α., Σ., μάχαιρα. Hieron. [Aq. et S., ut et LXX, in vocativo casu. DRACH.]

Ibid. 'Α., καὶ ἐπ' ἄνδρα etc. Theodoretus.

Ibid. 'Α., ἐπὶ τοὺς ποιμένας βραχεῖς etc. Ex Barberino.

ZACHARIÆ CAPUT XIV.

וְהָיָה 5 בְּיוֹם הַיְהוּדִים כִּי יִזְנוּ בְּגִידֵיהֶם אֶת-אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהָיָה 5 Σ. καὶ ἐμφραχθήσεται ἡ φάραγξ τῶν ὀρέων μου, καὶ ἔτι ἐγγιεῖ ἡ φάραγξ πρὸς τὸ παρακειμενον, καὶ ἐμφραχθήσεται. Οἱ λοιποὶ, ἐμφραχθήσεται. Ο', καὶ ἐμφραχθήσεται ἡ φάραγξ τῶν ὀρέων μου, καὶ ἐγκολληθήσεται φάραγξ ὀρέων ἕως Ἰασὸδ, καὶ ἐμφραχθήσεται.

וְהָיָה 6, 7 בְּיוֹם הַיְהוּדִים אִם-יִהְיֶה אִם-יִהְיֶה הַיּוֹם יוֹם-אֶתְמֹלָתוֹ וְהָיָה 6, 7 הַיּוֹם יוֹם-אֶתְמֹלָתוֹ וְהָיָה 6, 7 Σ. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐκ ἔσται φῶς, ἀλλὰ ψύχος καὶ πάγος. Ἔσται μίαν ἡμέραν. ἤτις ἐγνωσται τῷ Κυρίῳ, οὐχ ἡμέρα οὐδὲ νύξ, ἀλλ' ἔσται τὸ πρὸς ἑσπέραν φῶς. Ο', καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, οὐκ ἔσται φῶς, καὶ ψύχη καὶ πάγος, ἔσται μίαν ἡμέραν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνῃ γνωστῇ τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐχ ἡμέρα καὶ οὐ νύξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς.

וְהָיָה 10 'Α. Σ. Θ. καὶ ὑψωθήσεται. Ο', 'Ραμὰ δέ.

וְהָיָה 17 'Α. Σ. Θ. (καὶ οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτοῖς δμβρος). Ο', καὶ οὗτοι ἐκείνοις προστεθήσονται.

וְהָיָה 20 'Α. Θ. βύθον. Σ. περίπατον σύσκιον. Ο', χαλινόν.

וְהָיָה 21 'Α. (ἐμπορος). Ο', Χαναναῖος.

Notæ et variæ lectiones ad cap. XIV Zachariæ.

V. 5. Σ., καὶ ἐμφραχθήσεται etc. Euseb. Demonst. evang. p. 290.

V. 6 et 7. Σ., καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ etc. Euseb. Demonst. evang. p. 292.

V. 10. 'Α., Σ., Θ., καὶ ὑψωθήσεται. Eusebius et Hieronymus de locis Hebraicis : ubi Græce quidem legitur 'Ραβεδέ, Latine vero Ramale ; sed mendose ut ibidem reprehenditur : nam agitur de Rama. Ibi tamen ὑψωθήσεται Aquilæ tantum tribuitur. At Hieronymus in Commentariis, Aquila et cæteri, exaltabitur.

5. Hebr. et fugietis in vallem montium, quia pertinget vallis montium ad Asal : et fugietis. S. et obturabitur vallis montium meorum, et adhuc appropinquabit vallis ad id quod adjacet, et obturabitur. Reliqui, obturabitur. LXX, et obturabitur vallis montium meorum : et adjungetur vallis montium usque Jasod, et obturabitur. Vul. et fugiet ad vallem montium eorum, quoniam conjungetur vallis montium usque ad proximum, et fugietis.

6. 7. Heb. Et erit in die illa, non erit lux pretiositatum et coagulationis. Et erit dies unus, ipse notus erit Domino, non dies, neque nox. Et erit in tempore vespere erit lux. S. et in die illa non erit lux, sed frigus et gelu. Erit una die, quæ nota est Domino, non dies, neque nox ; sed erit ad vesperam lux. LXX, Et erit in illa die, non erit lux, et frigus, et gelu. Erit una die, et dies illa nota Domino, et non dies neque nox : et ad vesperam erit lux. Vul. Et erit in die illa non erit lux, sed frigus et gelu. Et erit dies una, quæ nota est Domino, non dies, neque nox : et in tempore vesperi erit lux.

10. Heb. A. S. Th. Vul. et exaltabitur. LXX, Rhama vero.

17. Hebr. et non super eos erit imber. A. S. Th. et non erit super eos imber. LXX, et isti illis apponentur. Vul. non erit super eos imber.

20. Heb. tintinnabula. A. Th. profundum. S. incessum umbrosum. LXX, Vul. frænum.

21. Heb. A. Vul. mercator. LXX, Chananæus.

V. 17. A., S., Th., et non erit super eos imber. Hieronymus.

V. 20. 'Α., Θ., βύθον. Σ., περίπατον σύσκιον. Hieron.

V. 21. A., mercator. Idem Hieron., i. e., ἐμπορος, ut alibi vertit Aquila.

MALACHIE CAPUT PRIMUM.

כשח 1 'A. ἄρμα. S. O. Θ. λῆμμα.

מלאכי Ol loiçoi, Malachi. O. ἀγγέλου αὐτοῦ.

תנח 3 'A. εἰς σειρήνας. S. Θ. εἰς ἀνεπίθατα. O. εἰς δόματα.

יבד 6 Ol loiçoi, φοβηθήσεται. O. δοξάσει.

בונ 7 'A. ἐξουδενούντες. O. ἐφαύλισαμεν.

מגל 7 'A. S. μεμολυσμένους. O. ἠλισγημένους.

אשי 8 'A. Θ. δυσωπηθήσεται. O. εἰ λήψεται.

משת 14 'A. S. ἐμωμων. O. διεφθαρμένον.

נרא O. ἐπιφανές. Ἄλλος, ἐπιφοβός.

1. Hebr. A. Vul. onus. S. LXX, Th. assumptio. Heb. *Reliqui*, Malachi. LXX, angeli ejus, in titulo autem, Malachias. Vul. Malachiæ.

3. H. Vul. in dracones. A. in sirenas. S. Th. in inaccessa. LXX, in domata.

6. H. honorabit. *Reliqui*, timebit. LXX, glorificat. Vul. honorat.

Hebr. LXX, Vul. despeximus. A. vilipendentes.

7. Heb. Vul. pollutum. A. S. LXX, pollutos.

8. Hebr. num suscipiet? A. Th. reverebitur. LXX, si accipiet. Vul. si susceperit.

14. Hebr. LXX, corruptum. A. S. maculosum. Vul. debile.

Heb. *Alius*, terribile. LXX, illustre. Vul. horribile.

Notæ et variæ lectiones ad cap. I Malachiæ.

V. 1. Hieron. : « Quid significet *onus*, id est, *pondus*, quod Hebraice MASSA, et ab Aquila ἄρμα dicitur; vel quid λῆμμα, i. e., *assumptio*, quod et LXX et cæteri Interpretes transtulerunt, in aliis Prophetis diximus. » In editis perperam legitur ἄρμα; sed ἄρμα legendum esse tum ipsa Hieronymi series, tum frequentissima quæ præcesserunt exempla comprobant.

Ibid. Ol loiçoi, Malachi. Hieronymus : « Exceptis LXX alii Interpretes nomen MALACHI, ita ut in Hebræo legitur, transtulerunt. » Quod de primo versiculo, non autem de titulo libri intelligendum, ut indicat Hieron. initio Præfationis : « cuius nomen

LXX transtulerunt, *angelus ejus*, dicentes : *Assumptio verbi Domini super Israel in manu angeli ejus.* » Et tamen Barberin. habet, 'A., Σ., Θ., Μαλαχίου, sed mendose, ut puto.

V. 3. 'A., εἰς σειρήνας etc. Barberin. [Qui scribit σειρήνας. DRACH.]

V. 6. Ol loiçoi, φοβηθήσεται. Idem.

Ibid. 'A., ἐξουδενούντες. Barberin.

V. 7. 'A., Σ., μεμολυσμένους. Theodoretus. [Barberin. : 'A., Σ., Θ., μεμολ. DRACH.]

V. 8. 'A., Θ., δυσωπηθήσεται. Barberinus.

V. 14. 'A., Σ., ἐμωμων. Barberin.

Ibid. Ἄλλος, ἐπιφοβός. Barberin.

MALACHIE CAPUT II.

אחזבא 2 O. τὴν κατάραν. Ἄλλος, σπάνιν.

גער געב 3 הכני גער לכח אתהרוע ודיתו פרש על פנינוכ
פרש תינוכ 'A. Ἴδου ἐγὼ ἐπιτιμῶ ὑμῖν σὺν τῷ βραχίονι, καὶ λιχμήσω κόπρον ἐπὶ πρόσωπα ὑμῶν, κόπρον ἑορτῶν ὑμῶν. O. Ἴδου ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον, καὶ σκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυστρον ἑορτῶν ὑμῶν.

super facies vestras, ventriculorum solennitatum vestrarum. Vul. ecce ego projiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stercus solennitatum vestrarum.

ברית 4 'A. τὴν συνθήκην μου. O. τὴν διαθήκην μου.

הבשלת 8 'A. S. ἐσκανδαλίσατε. O. ἠσθενήσατε.

בתי 9 ונשאים פנים בתורה Σ. ἐδυσωπεῖσθε πρόσωπα ἐν νόμῳ. O. ἐλαμβάνετε πρόσωπα ἐν νόμῳ.

15 ואת שנית תשע כחות זכעה את כחבתי יהיה בני ואנקה מאין עוד פנות אל הכחבתי לתקת רעון מידכם 'O. Ἐβρ. οὐζωθ. σην.θ. θεσου. χεσουθ. δεμα. εθμασθη. ΠΠΠ. βεχι. ουανακα. μηην. ωδ. φεννωθ ελ. αμμανα. ουλακεθ. ραων. μειδηχεμ. 'A. καὶ τοῦτο δεύτερον ἐποιεῖτε, ἐκαλύπτετε δακρύον τὸ θυσιαστήριον, κλαυθμῶ καὶ οἰμωγῇ, ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ἔτι νεύσαι πρὸς τὸ ὄρωρον, καὶ λαβεῖν εὐδοκίαν ἀπὸ χειρὸς ὑμῶν. Σ. καὶ ταῦτα δεύτερον ἐποιεῖτε, καλύπτοντες ἐν δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον, κλαίοντες καὶ οἰμώσσοντες ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ἔτι νεύοντα πρὸς τὸ ὄρωρον, καὶ δέξασθαι τὸ εὐδοκημένον ἀπὸ χειρὸς ὑμῶν. O. καὶ ταῦτα, ἃ ἐμίτσον, ἐποιεῖτε, ἐκαλύ-

2. Heb. LXX, maledictionem. *Alius*, Vul. egestatem.

3. Heb. Ecce ego corripiens vobis semen, et spergam stercus super faciem vestram, stercus solennitatum vestrarum. A. Ecce ego iucepro vobis cum brachio, et ventilabo stercus super facies vestras, stercus solennitatum vestrarum. LXX, Ecce ego separo vobis humerum, et dispergam ventriculum

4. Heb. A. Vul. pactum meum. LXX, testamentum meum.

8. Hebr. offendiculo fuisitis. A. S. Vul. scandalizastis. LXX, infirmari fecistis.

9. Heb. et assumentes facies in lege. S. reveriti estis facies in lege. LXX, accipiebatis personas in lege. Vul. accepistis faciem in lege.

15. Hebr. Et hoc secundo facietis, operire lacryma altare Domini, fletu et clamore, a non ultra respiciendo ad munus, et ad capiendum beneplacitum de manu vestra. A. Et hoc secundo faciebatis, operiebatis lacryma altare, fletu et ululatu; eo quod non esset ultra respicere ad munus, et accipere beneplacitum de manu vestra. S. Et hæc secundo faciebatis, operientes in lacrymis altare, fletus et ululantes, eo quod non esset ultra qui respiceret ad donum et ad accipiendum beneplacitum de manu vestra. LXX, Et hæc quæ oderam, faciebatis; operiebatis lacrymis altare Domini, et placentu et gemitu de laboribus. Adhuc dignum respicere ad

πετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον Κυρίου, καὶ κλαυθμῶ καὶ στεναγμῶ ἐκ κόπων. Ἔτι ἄξιον ἐπιθλέψαι εἰς θυσίαν, ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν. Θ. καὶ τοῦτο δεύτερον ἐποιήσατε· ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον, κλαίοντες καὶ στένοντες ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ἔτι προσεγγίζοντα τὸ ὀλοκαύτωμα, καὶ λαβεῖν τέλειον ἐκ χειρῶν ὑμῶν.

sacrificium, aut suscipere acceptabile de manibus vestris. Th. et hoc secundo fecistis: operiebatis lacrymis altare, nempe at gementes; eo quod non esset ultra qui admoveret holocaustum, et acciperet perfectum de manibus vestris. Vul. Et hoc rursum fecistis, operiebatis lacrymis altare Domini, metu et mugitu, ita ut non respiciam ultra ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu vestra.

Notæ et variæ lectiones ad cap. II Malachiæ.

- V. 2. Ἄλλος, σπάνιν. Barberinus.
- V. 3. Ἄ., ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιτιμῶ etc. Theodoretus. [In Aquila habes σύν quod, ut de more, respondet Hebraico עַם. Sed hic significat cum, et non indicat casum accusativum. Auctor Latinæ Vulgatæ extulit שָׁפְטִי cum aliis punctis, nimirum, *hazzeroa*. DRACH.]
- V. 4. Hieronymus: « Notandum quod BERITH verbum Hebraicum אֶבֶר, συνθήκη, id est, pactum interpretatur: LXX semper διαθήκη, i. e., *testamentum*. »

- V. 8. Ἄ., ἐσκανδαλίσατε. Theodoretus. Barberinus vero ad Aquilam legit ἐσκανδαλώσατε. [Et ἐσκανδαλίσατε tribuit etiam Theodotioni. DRACH.]
- V. 9. Σ., ἐδυσωπήσατε etc. Theodoretus.
- V. 13. Hujus versus lectiones omnes plenas exhibet Barberinus, quales edimus, cum punctis post voces Hebraicas Græce scriptas, quemadmodum scribitur in eodem codice. [In Barber. nonnulla Hebraica corrupte scripta sunt, quæ optime correxit Montf. DRACH.]

MALACHIE CAPUT III.

פָּרַשׁ 1 Σ. καὶ σχολάζει. Ο', καὶ ἐπιθλέφεται. Θ. καὶ ἐτοιμάζει.

סִבְבּוֹ 2 Σ. γναφέω;. Ο', πλυνόντων.

ב 5 Π. προσηλύτου.

עֲשׂוּמֵי יְהוָה עֲבָרָה עֲמָא כִּי עֲשִׂיָה עֲמָא עֲבָרָה 8
 פֶּשַׁע בָּבֶבֶת Ἄ. Σ. μὴ ἀποστερήση ἄνθρωπος Θεόν, ὅτι ὑμεῖς ἀποστερεῖτέ με, καὶ εἴπατε, Ἐν τίνι ἀποστερήσαμέν σε; Ο', μήτι περνεῖ ἄνθρωπος Θεόν, δώτε ὑμεῖς περνεῖτέ με, καὶ ἐρεῖτε, Ἐν τίνι ἐπτερνεῖσαμέν σε;

פָּרַח 10 Ἄ. καὶ πειράσατε ἐν τούτῳ. Ο', ἐπιστρέψατε δὴ ἐν τούτῳ.

פָּרַח 17 Ἄ. περιούσιον. Οἱ λοιποὶ, περιποίησιν.

עֲשׂוּמֵי יְהוָה עֲבָרָה עֲמָא כִּי עֲשִׂיָה עֲמָא עֲבָרָה Ἄ. φείσομαι ὡς φείδεται ἄνθρωπος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ο', καὶ αἰρετιῶ αὐτὸν ὃν τρόπον αἰρετίζει ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

1. Heb. et parabit. S. et vacat. LXX, et respiciet. Th. et præparat. Vul. et præparabit.

2. Heb. Vul. fullonum. S. fullonis. LXX, lavantium.

5. Heb. Vul. peregrinum, *Omnes*, advenæ.

8. Heb. Numquid auferet vi homo Deum? quia vos vi auferentes me. Et dixistis, In quo vi abstulimus te? A. S. Num fraudabit homo Deum, quia vos me fraudatis et dixistis: In quo fraudavimus te? LXX, Numquid supplantabit homo Deum, quia vos supplantatis me, et dicetis, In quo supplantavimus te? Vul. Si affiget homo Deum, quia vos configitis me? Et dixistis: In quo configimus te?

10. Heb. et probent me nunc in hoc. A. et probate in hoc. LXX, revertimini ergo in hoc. Vul. et probate me super hoc.

17. Heb. Vul. peculium. A. peculiarem. *Reliqui*, acquisitionem.

Heb. et parcam super eis, sicut parcat vir super filio suo. A. parcam ut parcat homo filio suo. LXX, et eligam eum sicut eligit homo filium suum. Vul. et parcam ei sicut parcat vir filio suo.

Notæ et variæ lectiones ad caput III Malachiæ.

- V. 1. Σ., καὶ σχολάζει. Θ., καὶ ἐτοιμάζει. Barberinus.
- V. 2. Σ., γναφέω. Idem.
- V. 5. Ms. Jes. Οἱ Γ', προσηλύτου. Idipsum habent et LXX.
- V. 8. Ἄ., Σ., μὴ ἀποστερήση etc. Theodoretus. Barberinus vero sic: Ἄ., μήτι ἀποστερήσεται ἄνθρω-

- πὸς Θεόν.
- V. 10. Ἄ., καὶ πειράσατε. Idem. [Barb. in marg.: Σ., πειράσατε δὴ μοι. DRACH.]
- V. 17. Hieronymus: « Pro *peculio* in Hebræo legitur שְׂגוּלָא, quod Aquila περιούσιον, et cæteri περιποίησιν interpretati sunt. »
- Ibid. Ἄ., φείσομαι etc. Theodoretus.

MALACHIE CAPUT IV.

עֲשׂוּמֵי יְהוָה עֲבָרָה עֲמָא כִּי עֲשִׂיָה עֲמָא עֲבָרָה 1 Ἄ. πάντας τοὺς ὑπερηφάνους.) Ο', πάντες οἱ ἀλλογενεῖς.

1. Heb. Vul. omnes superbi. A. omnes superbos. LXX, omnes alienigenæ.

Nota.

V. 1. A., *omnes superbos*. Drusius. [Jam cum in eo simus, ut edendis Hexaplis Origenianis, longi sane laboris multique sudoris operi, finem imponamus, non possumus quin maximas ex imo corde grates agamus *Lehmanno*, ex Germania oriundo, viro doctissimo nobisque amicissimo. Is enim, in officina Rev. Migne, non tantum revisendis

pagulis, quæ prelo tradi debent, omnino de Patrologia Græco-Latina optime meretur, sed etiam ea qua gaudet, ut pauci, litterarum Latinarum et Græcarum necnon Hebraicarum scientia, in redigendis nostris hujus operis adnotationibus, judicii subacti thesaurus nobiscum communicans, perutilem haud raro nobis operam præstitit. DRACH.]

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΜΕΝΑ

Η

ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΣ.

—

ORIGENIS

PHILOSOPHUMENA

SIVE

OMNIUM HÆRESIUM REFUTATIO.

E CODICE PARISINO

PRIMUS EDIDIT

EMMANUEL MILLER.

(Oxonii MDCCLII.)

—

ABELI VILLEMMAIN LITTERARUM IN GALLIA STATORI

CUJUS PROVIDENTIA

CUM COMPLURA ALIA TUM HOC QUOQUE INSIGNE ANTIQVITATIS MONVMENTVM

IN LUCEM SVNT REVOCATA

MEMOR GRATVSQVE D. D. D. EMMANVEL MILLER.

—

PRÆFATIO.

Codicum anno 1842 ex Græcia allatorum a *Mynoide Myna*, publicis auspiciis thesaurus ejusmodi exploratum misso, unus neglectus ac fere despectus est a viris eruditus qui depositos eos penes summum moderatorem institutionis publicæ examinabant. Indicabatur ille in recensu *Monitori universali* inserto die 5 Januarii 1844 a meque alibi (a) repetito, his verbis : *Manuscrit en papier de coton, du xive siècle, contenant une réfutation de toutes les hérésies. Cet ouvrage, d'un auteur anonyme, est divisé en dix livres, mais les trois premiers manquent ainsi que la fin.*

Codicibus illis (præter paucos quos sibi servavit Mynoides Mynas : Babrii apographum, Galeni Dialecticam ab ipso editam a. 1844, et Philostrati Gymnasticam jam, ut videtur, integram) in bibliothecam tum Regiam illatis, mihi provincia data est ut Supplementorum Catalogo illorum recensum notitiamque concisam adjicerem. Ibi eum de quo verba facere instituimus codicem sic relatum habes : « CCCCLIV. Codex bombycinus ex Græcia a Myna allatus, quo continetur anonymi sive potius Origenis Refutatio omnium hæresium decem libris divisa. Tres priores libri et initium quarti desiderantur. Is codex Michaelis manu, sæculo decimo quarto exaratus videtur. » Nec satis mirari queo, ex tanta doctorum hominum frequentia, qui quotidie codices nostros versant, neminem illius inspiciendi cupiditatem incessisse. Vel primum folium, in quo de Chaldæorum astrologia secundum Sextum philosophum scepticum disseritur, perlectum ad cognoscenda cætera unumquemque invitasset. Ita mihi relicta est thesauri hujus, non inventio, sed ἀνακάλυψις, thesauri, inquam, quem cum Babrio, poëta elegantissimo, jam omnes inter opima numerabant a Mynoide Myna barbariæ tenebris erepta.

Est hic codex bombycinus, quadrata forma, foliorum 137, satis indiligenter exaratus, ineunte, ut videtur, sæculo xiv a Michaele quodam, qui subscripsit : *Χερσὶ Μιχαὴλ ἡδε βιβλὸς τελθεὶ γραφείσα.* Insunt septem libri postremi operis ab Origene scripti, quod penitus perditum habebatur, postquam primus liber, *Φιλοσοφουμένων* inscriptus, inde fuerat avulsus. Ejus libri fine cum promittat auctor se veterum philosophorum sententias et doctrinæ systemata explicaturum, duobus minimum libris constitisse hoc opus apparebat. Jam hujus codicis beneficio ORIGENIANI OPERIS OCTO LIBROS possidemus, si paucas lacunas quarti libri initio et versus finem decimi excipias. Secundus tantummodo atque tertius, ex decem librorum opere, adhuc sunt in deperditis; atque adeo dudum illos prorsus periisse nec quicquam relictum esse spei olim inveniendorum, ex nostro codice intelligi posse videtur. Nimirum vel illo tempore quo integer erat priores tres libros ab illo abfuisse sic equidem colligo. Scriptus est quaternionibus octona folia complectentibus septemdecim, quorum priores novem litteris simpliciter indicantur, cæteri vocibus *δέκατον*, *ἐνδέκατον*, etc. Horum indiciorum primum Γ cernitur in folio 13; folio 5 Arabica cifra satis antiqua scriptum « 2 » : absunt igitur folia *quatuor*, procul dubio *quarti libri* cuius superstes folium primum in *media* disputatione versatur, ita ut aliquantum paginarum numerum præcessisse oporteat. Certum est igitur et indubitatum, amanuensem nostri codicis non habuisse libros præcedentes. Exemplar autem hic illic per vetustatem male habitum ab ipso exscriptum esse ostendit spatiolis vacuis quæ compluribus in locis reliquit. Post folium 132 interciderunt folia quædam, quorum unum in fine codicis habetur (fol. 137) a nobisque suo loco restitutum est. Origenianum opus excipiunt in fol. 135 *recto* inania quædam ac levia astrologici argumenti.

Origenes ipse testatum reliquit talem ab se institutam esse operis οἰκονομίαν, ut primis quatuor libris exponeret et judicaret veterum philosophorum cujusque sectæ placita; subsequentibus libris quinque ostenderet Gnosticos et hæresiarchas non ex doctrina Christi, sed ex paganis philosophis hausisse dogmata sua, qua demonstratione a Christi nomine segregantur; decimo denique libro singula operis capita paucis repeteret, in modum epitomes, et veritatis, qualem ipse concipiebat, delineatione post errores refutatos lectorem confirmaret. Hinc intelligitur duplex qui traditur titulus : *Φιλοσοφούμενα ἢ Κατὰ πασῶν αἱρέσεων Ἐλεγχος.* Atque in nostro quoque codice quarto libro subscribitur *Φιλοσοφουμένων ἑ βιβλίον*, ut vel hinc appareat primum librum *Φιλοσοφουμένων* jam olim cognitum sane ac vere esse exordium *Refutationis hæresium omnium.*

Atqui is ipse liber primus ab nonnullis magna auctoritate viris Origeni est abjudicatus. Quanquam nunc quidem, totius operis parte maxima tenebris feliciter erepta, vix ulla superest de auctore dubitatio, perstringamus tamen a nonnullis, Huetio præsertim, inde ductum argumentum, quod in præmio Origenes sese *apostolorum successorem* ferret, cum nunquam sit consecratus episcopus, quibus solis honorifica illa appellatio conveniret. Relegatur velim locus ille, pag. 3, lin. 63, neque dubito quin statim intelligas in universum loqui, non de se ipso Origenem, cui præterea sacerdotium legitime collatum fuerat Cæsareæ, quanquam

(a) *Revue de Bibliographie analytique*, 1844, p. 91.

acriter resistente Demetrio. Sed ne hoc quidem necessarium est ut urgeatur, esse eum utpote sacerdotem quodammodo apostolorum successorem : cum in eodem illo loco ἀρχιερατείας vocabulo Origenes utatur tanquam opposito Judæorum ἀρχιερατεία; nec qui hoc sensu de nostra ἀρχιερατεία loquitur, opus est ut ipse quoque sit archiepiscopus. Apparet quam infirmum sit argumentum hoc negativum; positiva autem prorsus de conjectura petita sunt, quibus alii Didymo Alexandrino, alii Aetio, alii S. Hippolyto, alii S. Epiphanio attribuerunt φιλοσοφούμενα, ac vel ipsi S. Irenæo, cujus Patris in nostris satis longum legitur excerptum. Quas conjecturas nunc si excutere aggredieremur, lectores nobis Ἵδωρ εἰς θάλασσαν, occinerent.

Jam supra demonstravimus libros septem quos luci damus, post intervallum continuare librum φιλοσοφουμένων, qui titulus in quarti libri fine est repetitus. Hac re explanata, si in quacunque continui operis parte agnoscamus verum et genuinum Origenem, ab ipso scriptos esse decem libros certe demonstratum erit. Statim sese offert S. Callixti primi martyrium, quod libro IX auctor narrat ut brevi tempore consummatum postquam ipse Romæ egerit : constat autem Origenem in ea urbe annos aliquot commemoratum esse pontifice maximo Zephyrino (cujus frequens mentio in illa narratione), quem Callixtus in pontificio munere anno 217 excepit. Hoc Origenis loco nunc prolato simul constitui potest *Fusciani Romæ præfecti* ætas, quem anno 178 per conjecturam assignaverat Corsinius (a), cum jam intelligatur fuisse anni 222. Quam narrationem satis longam sigillatim persequentes multa exhibere possemus indicia Origenis certissima, nisi inutiliter sane hic repeterentur quæ in alio loco hujus ipsius voluminis plene leguntur. Ipse etiam ille qui codicem scripsit, Origenianum se opus exarare sciebat : nam ubi philosophorum aut Gnosticorum placita enarrantur, ille ubique fere rubricatis litteris, aliquoties atris in margine adjecit nomen ejus cujus sententiæ in textu referuntur; tandemque ubi ad illam veritatis Christianæ professionem ventum est qua opus terminatur, in margine ponit Ἀριγένης καὶ Ἀριγένους δόξα (cf. p. 331), quanquam in textu non legitur. Non solum igitur re ipsa intelligitur opus nos possidere Origenianum, sed etiam habitum et lectum fuisse pro Origeniano, scribæ testimonio constat. Quid quod in epistola ab Eusebio inserta *Historiæ Eccl.* VI, cap. 19, Origenes scripsit : ἐπεὶ δὲ . . . . . προσήσαν ὅτι μὲν αἱρετικοί, ὅτι δὲ ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν μὲθρημάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ, ἔδοξεν ἐξετάσαι τὰ τε τῶν αἱρετικῶν δόγματα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων περὶ τῆς ἀληθείας λέγειν ἐπαγγελλόμενα. nonne est argumentum hujus operis ipsa Origenis manu delineatum? Ut sane supersedere possimus examini professionis fidei Origenianæ in fine positæ, an cum cæteris ejus scriptis et narrationibus aliorum consentiat : quale examen nemo nescit quot paginas sit sine ulla necessitate absumpturum. Neque Lemoyinii quæstiones de libro Περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας (b) (quem commemorat Origenes, p. 384, 79) excutiamus; nam quod ille edidit fragmentum et S. Hippolyto tribuit, nihil continet eorum quæ in loco allato respexit Origenes. Multo plures vero quæstiones et fructuosiores in historia, in philosophia, in litteris excitant ipsi quos edimus libri septem : quibus de quæstionibus aptiore loco quam in editione principe tractabimus, libro quem Gallice scribendum paramus de insigni hoc et ad omne litterarum genus utilissimo Origenis opere.

Animus erat primum in principe hac editione codicem ita representare uti scriptus est, emendatione omni in inferiorem marginem relegata. Verum tam frequentes insunt librariorum aberrationes, ut ejusmodi textus sæpissime inhibuisset lectorem et perpetua quadam molestia fatigasset. Præterea in illis locis ubi Origenes Sextum Empiricum, Platonem, Josephum, S. Irenæum, alios ad verbum fere repetit, perspicue cognosci poterat quot et quanta vitia hoc opus per evidentem incuriam librariorum traxerat. Potius igitur et consultius visum est lectorum nostrorum commoditati prospicere quantum quidem sine ulla temeritatis culpa fieri poterat. Ubicunque sententia restituebatur levi mutatione atque tali qualem palæographiæ leges et mos librariorum ubique admittunt, emendatam et necessariam scripturam laud eunctanter in textu posuimus, inferius indicata codicis lectione, ita quidem ut vel vitiosissima et ex aperto lapsu orta nusquam præteriremus. At ubicunque dubitandi locus esse videbatur, conjecturam nostram in adnotatione critica protulimus. Experti autem sumus in scriptore quem primus in lucem emittas vel postrema legenti specimina novas subinde nasci emendationes. Quapropter diutius penes nos cohibere voluissimus libros novis usque curis relegendos, nisi delegati typographi academici Oxoniensis, egregii viri et bonis litteris sapienter promovendi nati, orbem litterarum hoc Origenis opere nimis diu occultato quanto citius donare voluissent. Primum librum, ut par erat, præmisimus juxta magnam editionem Patris Delarue, excepta annotatione ad rem criticam spectante. Eundem fere modum in cæteris quoque tenuimus, quæcunque ad explicationem pertinerent et ad infinitas illas quæstiones historicas, philosophicas, litterarias undecunque in his pullulantes, hæc omnia, quemadmodum dixi, alio loco aptiori reservantes.

Tu vero, benigne Lector, de pretiosissimo opere Origeniano post tot sæcula feliciter in lucem producto, præter reverendos viros delegatos typographi academici Oxoniensis, grates habebis viro ingeniosissimo, qui summam apud nos rem scholasticam sapienter moderatus per totam Europam monumenta vetera vel conquiri vel catalogis recenseri jussit, Abeli Villemain, et felici codicis repertori, Mynoidæ Mynæ; nostram denique qualemcunque operam petimus ut æqui bonique consulas.

Scribendam Parisiis Kalendis decembribus MDCCCL.

EMMANUEL MILLER.

(a) *Præf. Urbis. Pisis*, 1765, in-4. p. 87.

(b) De hujus operis auctore cf. Photii *Biblioth.* cod. XLVIII.

LUD. DUNCKERI PRÆFATIO *.

(Fasciculo II præmissa.)

Cum ante hos octo annos in Nuntiis litterariis Gottingensibus (a) de opere, quod inscribitur *Origenis Philosophumena, sive omnium hæresium refutatio*, tum primum a viro doctissimo Emmanuele Millero e codice Parisino, qui paulo ante ex Græcia allatus erat, in lucem edito exponerem, neque a summo illo Ecclesiæ Alexandrinæ doctore, sed ab Hippolyto id esse scriptum probare studerem, sub finem commentarioli jam novam libri a Schneidewino, collega meo conjunctissimo, et meipso communibus studiis adornandam promisi editionem criticam. Haud mediocri animi ardore rem aggressi, iterum ac sæpius librum simul recogno-scendo et perscrutando et communi consilio textum emendando ac versione Latina notisque illustrando per aliquot annos difficili labori insudavimus. Opus autem nostrum propter causas, quas enumerare longum est, præter voluntatem tardius processit, ita ut, cum Schneidewinus tribus fere abhinc annis inopinata ac præmatura morte et litteris et amicis eriperetur, nondum dimidia pars totius libri typis esset exscripta. Quo tristi casu socio operis solertissimo atque exoptatissimo orhatus cum iisdem diebus etiam benevolentissimum horum studiorum nostrorum fautorem atque adiutorem, Carolum Fridericum Hermannum, virum immortalis memoriæ, morte amissem, jam, ne res hæresceret, priorem hujus libri fasciculum foras emittendum curavi, et dum ipse pro virili parte rem promovere studebam, Christianum Petersenium, professorem Hamburgensem, affinem meum dilectissimum, precibus adivi, ut in opere perficiendo benigno mihi consilio suo atque auxilio adesse vellet. Qui cum summa, qua est humanitate et erga me benevolentia, petenti mihi non deesset, sperabam fore, ut brevi tempore altera quoque libri pars e prelo prodiret. Sed præter expectationem res evenit. Diuturno enim morbo impeditus, quominus adhuc fidem præstarem, nunc demum opus post varios casus tandem absolutum in publicum emitto, quod ut æque et benigne excipiant benevoli lectores vehementer cupio. Facere autem non possum, quin, oblata mihi occasione utar et omnibus, qui me in hoc libro edendo et consilio et re lubentissime et diligentissime adjuverunt, viris doctis summopere colendis maximas palam gratias agam, in primis Christiano Petersenio, amico charissimo, et Hermanno Sauppio, collega conjunctissimo, quorum ille postremam libri partem accuratissime mecum recensuit atque castigavit neque ut socius operis unquam mihi defuit, uterque autem singulas plagulas typis exscriptas diligenter perlustrando multa errata correxerunt, elegantissimas textus emendationes proposuerunt et præclaras notas ad scriptoris sententiam explicandam adjecerunt.

Quibus breviter de modo, quo hic liber confectus est, præmissis, non est quod multa de consilio novæ hujus editionis addam. De inscriptione, quam libro præfiximus, postquam olim in Nuntiis litterariis Gottingensibus strictim dixi, jam alio loco latius et uberius disputabo. In verbis scriptoris recensendis ab editione principe Oxoniensi Em. Milleri, cujus paginas sæpius a nobis in adnotatione laudatas signavimus, tanquam a fundamento profecti, quæcunque ad textum emendandum a primo editore meritissimo aliisque viris doctis (inter quos Bernaysium, Bunsenium, Røperum, R. Scottum grato animo nomino) vel in libris editis universo orbi litterato publice commendata, vel consuetudine sive sermonis sive litterarum nobis privatim proposita sunt, diligenter examinavimus. Præterea summam dedimus operam, ut fontes, ex quibus auctor noster hausit, indagando et comparando ipsiusque verba inter se conferendo et veram ejus sententiam explorando, orationem ad nativam suam veritatem atque sinceritatem revocarem. Sexcenta igitur librarium menda, quibus innumeris liber scatebat, sustulimus multasque lacunas explevimus, emendationibus parum certis vel ad notas relegatis, vel versione Latina significatis, locos vero ultra spem salutis corruptos intactos relinquere quam emendandi periculo cupidius faciendo pessumdare maluimus.

Versionem, cujus postrema pars inde a libro septimo exeunte post Schneidewini obitum a me solo confecta est, tanquam commentarii loco textui adjungendam esse censuimus, ideoque non in eo potissimum laboravimus, ut eleganter, sed ut accurate et ad verbum Græca transferremus. Adnotationes vero, quibus librum explanarem, non nisi rarissimas aspersimus, sufficiens esse rati eos auctoris nostri vel aliorum scriptorum locos attulisse, qui ad rem illustrandam facerent.

Indices, quibus opus instruxi, maximam partem cura atque solertia viri doctissimi Müldeneri, doctoris Gottingensis, cujus optima opera jam in typographorum erroribus notandis usi sumus, conscripti sunt.

Scribendam Gottingæ, d. 30, m. Aug. a. MDCCCLIX.

LUDOVICUS DUNCKER.

(a) *Göttingische gelehrte Anzeigen*. Jahrgang 1851. Stück. 152 — 155. S. 1515 — 1550.

* *S. Hippolyti episcopi et martyris Refutationis omnium hæresium librorum decem quæ supersunt. Recensuerunt, Latine vertunt, notas adjecerunt Lud. Duncker et F. G. Schneidewin, professores Gottingenses. Fasciculus I, Göttingæ sumptibus Dieterichianis. 1856; opus Schneidewino defuncto absolvit Ludovicus Duncker et edidit anno 1859.*

INDEX NOTARUM.

M Millerus in editione principe Oxoniensi
 C Codex Parisinus ll. IV — X operis nostri continens
 B Codex Barberinus
 L Codex Medicus
 O Codex Ottobonianus
 T Codex Taurinensis } librum I operis nostri continentes

ARGUMENTUM.

LIBER I.			
	Caput.	Pag.	
Proœmium		2.	391.
Thales	1.	8.	392.
Pythagoras	2.	—	404.
Empedocles	3.	14.	406.
Heraclitus	4.	—	35.
Anaximander	6.	16.	—
Anaximenes	7.	18.	408.
Anaxagoras	8.	20.	—
Archelaus	9.	24.	87.
Parmenides	11.	26.	38.
Leucippus	12.	—	410.
Democritus	13.	—	
Xenophanes	14.	28.	
Echphantus	15.	—	
Hippo	16.	30.	
Socrates	18.	—	
Plato	19.	—	
Aristoteles	20.	38.	
Stoici	21.	40.	
Epicurus	22.	—	
Academici	23.	42.	
Brachmanes	24.	44.	
Druidæ	25.	46.	
Hesiodus	26.	—	
LIBER IV.			
Astrologi	1.	50.	
Astronomi	3.	64.	
Arithmetici	14.	72.	
Frontispices	15.	80.	
Magici	28.	88.	
Recapitulatio. — Ægyptii	43.	108.	
Astrotheosophi	46.	114.	
Hebdomadarii	51.	124.	
LIBER V.			
Naasseni	6.	130.	
Peratæ	12.	176.	
Sethiani	19.	198.	
Justinus	23.	214.	
LIBER VI.			
Simon Magus	7.	234.	
(Apsethus)	8.	—	
Valentinus	21.	258.	
Valentiniani	29.	270.	
Secundus — Epiphanes	38.	292.	
Ptolemæus	—	294.	
Marcus	39.	296.	
LIBER VII.			
Basilides	13.	346.	
Saturnilus	28.	380.	
Marcion	20.	382.	
LIBER VIII.			
Docetæ		8.	412.
Monoimus		12.	424.
Tatianus		16.	432.
Hermogenes		17.	—
Quartodecimani		18.	434.
Montanistæ (Maximilla, Priscilla)		19.	436.
Encratitæ		20.	—
LIBER IX.			
{ Noetus		7.	440.
{ Heraclitus		9.	442.
Callistus		11.	450.
Elchasaitæ		13.	462.
Judæi		18.	470.
Esseni		18.	470.
Pharisæi		23.	486.
Sadducæi		29.	488.
LIBER X.			
Recapitulatio		5.	494.
Philosophi		6.	496.
Naasseni		9.	502.
Peratæ		10.	—
Sethiani		11.	506.
Simon Magus		12.	510.
Valentinus		13.	512.
Basilides		14.	514.
Justinus		15.	516.
Docetæ		16.	518.
Monoimus		17.	522.
Tatianus		18.	—
Marcion — Cerdo		19.	524.
Apelles		20.	—
Cerinthus		21.	526.
Ebionæi		22.	—
Theodotus		23.	—
Melchisedeciani		24.	—
Pliryges (Montanistæ)		25.	528.
Noetus — Callistus		27.	—
Hermogenes		28.	530.
Elchasaitæ		29.	—
Chronologia Judaica		30.	—
Veritatis doctrina		32.	536.
Epilogus		34.	544.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ BIBLION A'.

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM LIBER PRIMUS.

[1-2] Τάδε ἐνεστὶν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ κατὰ πασῶν Α αἰρέσεων ἐλέγχου.

Τίνα τὰ δόξαντα τοῖς φυσικοῖς ³ φιλοσόφοις ² καὶ τίνες οὗτοι, καὶ τίνα τὰ τοῖς ἠθικοῖς ⁴ καὶ τίνες οὗτοι, καὶ τίνα τὰ τοῖς διαλεκτικοῖς καὶ τίνες οἱ διαλεκτικοί.

Φυσικοὶ μὲν οὖν Θαλῆς, Πυθαγόρας, Ἐμπεδοκλῆς, Ἡράκλειτος, Ἀναξίμανδρος, Ἀναξίμενης, Ἀναξαγόρας, Ἀρχέλαος, Παρμενίδης, Λεύκιππος, Δημόκριτος, Ξενοφάνης, Ἐκφαντος, Ἴππων.

Ἠθικοὶ Σωκράτης Ἀρχελάου μαθητῆς τοῦ φυσικοῦ, Πλάτων Σωκράτου ⁵ μαθητῆς ⁶ οὗτος τὰς τρεῖς φιλοσοφίας ἔμιξεν.

Διαλεκτικοὶ Ἀριστοτέλης Πλάτωνος μαθητῆς οὗτος τὴν διαλεκτικὴν συνεστήσατο. Στωικοὶ δὲ Χρῦσιππος, Ζήνων.

Ἐπίκουρος δὲ σχεδὸν ἐναντίαν δόξαν πᾶσιν ἐπεχείρησεν. Πύρρων δὲ Ἀκαδήμιος ⁷ οὗτος ἀκαταληψίαν τῶν πάντων λέγει. Βραχμᾶνες οἱ ἐν Ἰνδοῖς, Δρυῖδαι οἱ ἐν Κελτοῖς καὶ Ἡσιόδος.

⁸ Οὐδένα ⁹ μῦθον τῶν παρ' Ἑλλήσιν ὀνομασμένων ¹⁰ παραιτητέον. Πιστὰ γὰρ καὶ τὰ ἀσύστατα αὐτῶν δόγματα ἡγητέον διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τῶν αἰρετικῶν μανίαν, οἳ διὰ τὸ ¹¹ σιωπᾶν ἀποκρύπτειν τε τὰ ἄρρητα ἐαυτῶν μυστήρια ἐνομίσθησαν πολλοὶ θεὸν σέβειν ὧν καὶ πάσαι μετριῶς τὰ δόγματα ἐξεθέμεθα, οὐ κατὰ λεπτὸν ἐπιδείξαντες, ἀλλὰ ἀδρομερῶς ἐλέγξιντες, μηδὲν ἄξιον ¹² ἡγησάμενοι τὰ ἄρρητα αὐτῶν εἰς φῶς ἀγειν, ὅπως, δι' [p. 2, 3] αἰνιγμάτων ἡμῶν ἐκθεμένων τὰ δόξαντα αὐτοῖς, αἰσχυνθέντες μήποτε καὶ τὰ ἄρρητα ἐξεπιπόντες ἀθέτους ἐπιδείξωμεν, παύσωνται τε τῆς ἀλογίστου γνώμης καὶ ἀθεμίτου ἐπιχειρήσεως ¹³. Ἄλλ' ἐπιτρώ μὴ δυσωπουμένους αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν ἐπιεί-

1-3 Hæc insunt in primo libro refutationis omnium hæresium.

Quænam placuerint physicis philosophis et quinam hi fuerint, et quænam ethicorum placita et quinam hi, et quænam dialecticorum decreta et quinam dialectici.

Physici igitur Thales, Pythagoras, Empedocles Heraclitus, Anaximander, Anaximenes, Anaxagoras, Archelaus, Parmenides, Leucippus, Democritus, Xenophanes, Ephantus, Hippo.

Ethici Socrates Archelai discipulus physici, Plato Socratis discipulus. Hic tres philosophias miscuit.

Dialectici Aristoteles Platonis discipulus; hic dialecticam artem constituit; Stoici autem Chrysippus, Zeno.

Epicurus autem pene contrariam doctrinam omnibus molitus est. Pyrrho Academicus; hic incomprehensibilitatem omnium docet. Brachmanes in Indis, Druidæ in Celtis et Hesiodus.

Nullum commentum eorum qui apud Græcos philosophi appellati sunt spernendum est. Certæ enim vel absontæ eorum opinionones ducendæ sunt propter exsuperantem hæreticorum vesaniam, qui propter silentium et quia abscondunt arcana mysteria sua crediti sunt multis Deum colere. Quorum jam olim strictim placita exposuimus, non subtiliter explanantes, sed summatim perstringentes, non digna arbitrati eorum arcana, 4-5 quæ in lucem proferrentur, ut, ubi per ænigmata explicassemus placita eorum, illi reveriti, ne quando etiam arcanis per nos protractis atheos illos coargueremus, aliquid quantum desciscerent ab ipsana doctrina et impio conatu. Sed cum videam non revereri illos nostram

VARIÆ LECTIONES.

¹ Inscriptiones codd. hæc sunt: Ὀριγένους κατὰ πασῶν αἰρέσεων Ἐλεγχῶ O in textu: Ὀριγένους φιλοσοφουμένων B, L, O in margine: Ὀριγένους πάντιμα τοῦ σωφωτάτου T. ² φυσικοῖς om. pr. L. ³ φιλοσόφοις om. B, O. ⁴ τοῖς ἠθικοῖς — τοῖς διαλεκτικοῖς B: τῆς ἠθικῆς — τῆς διαλεκτικῆς, L, O. ⁵ Σωκράτους M. ⁶ Ἀκαδήμιος Røeperus coll. Philostrati. VII. Apollon. VII, 2 p. 280: Ἀκαδήμιος B: Καδήμιος L, O. Καδήμιος T: Ἀκαδήμιος M: Ἀκαδημαϊκός Røeperus antea Philolog. vol. 7, 515. ⁷ Ante οὐδένα. Προσίμιον προσμίτι B. ⁸ Quædam videntur intercillisse ante οὐδένα. ⁹ ὀνομασμένων. ὀνομασμένων φιλοσόφων? ¹⁰ διὰ τὸ Richteris: διὰ τοῦ vulgo. ¹¹ μηδὲν ἄξιον. μὴ ἀνάξιον Gronovius: μὴ ἄν ἄξιον B, O, T: μὴ ἄν ἄξιον Røeperus. ¹² τῆς ἀθεμίτου γνώμης καὶ ἀλόγου ἐπιχειρήσεως T.

modestiam, neque pensi habere Deum longanimum esse ab ipsis irrisum, ut aut præ pudore mutent mentem, aut si in errore perstabunt iuste iudicentur, coactis progredior, ostensurus arcana eorum mysteria, quæ initiatis magna cum fiducia tradunt, non prius confessi, nisi talem, ubi per tempus in suspensio tenere contumeliosumque erga verum Deum reddidere, in servitute redederint et cupiditate flagrantem promissorum viderint. Atque tum cum exploratum habent vinculis peccati illigatum esse, initiant perfectum malorum tradentes, postquam iuramentis vinxerunt, se neque evulgaturos neque cum quolibet communicaturos, nisi pariter servitute subeat, quo simpliciter traditio non jam iuramentum necessarium erat. Nam qui sustinuit pati et accipere perfecta eorum mysteria, satis ipsa re et ad conscientiam suam et ne aliis prodatur erit vinculus. Nam si prodatur alicui homini tale nefas, neque in hominibus censetur neque qui lucem cernat dignus habebitur, si quidem vel ratione carentia tale nefas non conantur, sicut suis locis dicemus. Sed quoniam nos cogit ratio in magnum profundum narrationis descendere, non tacendum arbitramur, sed omnium placitis singulariter enarratis nihil silebimus. Visum autem est, etiamsi longior erit sermo, non deficere. Non enim exiguum quoddam subsidium vitæ hominum relinquemus ad errores in posterum cavendos, cum manifeste omnes videbunt clandestina eorum et arcana orgia, quæ tanquam promi conditi solis mystis tradunt. Hæc autem alius non refutabit nisi qui in Ecclesia traditur Spiritus sanctus, quem priores nacti apostoli impertiverunt rectam fidem professis, quorum nos qui successores sumus et ejusdem gratiæ participes et summi sacerdotii et magisterii et custodes ecclesiæ æstimati non oculo connivemus neque rectam doctrinam silemus; **6-7** sed ne omni quidem animo atque corpore laborantes deficimus digna digne Deo benefico nostro reddere conati, et ne sic quidem pro merito remunerantes, nisi quod in eis quæ nobis concredita sunt non deficiamus, sed nostræ opportunitatis modum impleamus, et quidquid præbebit sanctus Spiritus cum omnibus citra invidiam communicemus; non solum aliena confutandam lucem proferentes, sed etiam quidquid veritas per Patris gratiam acceptam hominibus ministravit, hæc et per sermonem significantes et per litteras testificantibus sine rubore prædicamus. Quo igitur, sicut supra diximus, atheos illos ostendamus et ad sententiam et ad mores et ad opera, et unde conatus eorum profecti sint, nec quidquam eos ex

κειαν μηδὲ ¹⁸ λογιζομένους, ὡς Θεὸς μακροθυμεῖ ὑπὲρ αὐτῶν βλασφημούμενος, ὅπως ἢ αἰδεσθέντες μετανοήσωσιν ἢ ἐπιμεινάντες δικαίως κριθῶσι, βιασθεῖς πρόσειμι δεῖξω αὐτῶν τὰ ἀπόκρυφα μυστήρια, ἃ τοῖς μουυμένοις μετὰ μεγάλης ἀξιοπιστίας παραδιδάσκειν οὐ πρότερον ὁμολογήσαντες, εἰ μὴ τὸ τοιοῦτον δουλώσονται χρόνῳ ¹⁶ ἀνακρεμάσαντες καὶ βλάσφημον πρὸς τὸν ὄντως Θεὸν κατασκευάσαντες καὶ περιεργίᾳ ¹⁸ γλιχόμενον τῆς ἐπαγγελίας ἴδωσι. Καὶ τότε δοκιμάσαντες δέσμιον ¹⁶ εἶναι τῆς ἀμαρτίας μουυσι τὸ τέλειον τῶν κακῶν παραδιδόντες, ὄρκους δῆσαντες μήτε ¹⁷ ἐξεῖπεν μήτε τῷ τυχόντι μεταδοῦναι, εἰ μὴ ὁμοίως δουλωθεῖη, οὐ μόνον ¹⁶ παραδοθέντος, οὐκ ἐτι ὄρκος ἀναγκαῖος ἦν. Ὁ γὰρ ὑπομείνας παθεῖν ¹⁹ καὶ παραλαβεῖν τὰ τέλεια αὐτῶν μυστήρια **B** ἰκανῶς ²⁰ αὐτῷ τῷ ἔργῳ πρὸς τε τὴν ἰδίαν συνείδησιν καὶ πρὸς τὸ ἐτέροις μὴ ἐξεῖπεν ἔσται δεδεμένος. Εἰ γὰρ ἐξεῖποι τινα λογιζόμενος, τοιοῦτον ἀνόμημα, οὔτε ἐν ἀνθρώποις ἀποσθῆσεται, οὔτε τὸ φῶς ἄρᾶν ἀξίως ἡγηθήσεται, εἰ ²¹ καὶ ἄλογα ὄντα τοιοῦτον ἀνόμημα οὐκ ἐπιχειρεῖ, καθὼς ἐν τοῖς τόποις γενόμενοι ἐροῦμεν. Ἄλλ' ἐπεὶ ἀναγκάζει ἡμᾶς ὁ λόγος εἰς μέγαν βυθὸν διηγῆσεως ἐπιθῆναι ²², οὐχ ἡγούμεθα σιγᾶν, ἀλλὰ τὰ πάντων δόγματα κατὰ λεπτόν ἐκθέμενοι οὐδὲν σιωπήσομεν. Δοκεῖ δε, εἰ καὶ μακρότερος ἔσται λόγος, μὴ καμῖν. Οὐδὲ γὰρ μικράν τινα βοήθειαν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ καταλείψομεν πρὸς τὸ μηκέτι πλανᾶσθαι, φανερώς πάντων ὁρῶντων τὰ κρύφια αὐτῶν καὶ ἀρρήτα ὄργια, ἃ ταμειυόμενοι μόνους τοῖς μύσταις παραδιδάσκουσιν. Ταῦτα δὲ ἕτερος οὐκ ἐλέγξει, ἢ τὸ ἐν Ἐκκλησίᾳ παραδοθὲν ἄγιον Πνεῦμα, οὐ τυχόντες πρότεροι οἱ ἀπόστολοι μετέδοσαν τοῖς ὀρθῶς πεπιστευκόσιν ὧν ἡμεῖς διάδοχοι τυγχάνοντες τῆς τε αὐτῆς χάριτος μετέχοντες ἀρχιερατείας τε καὶ διδασκαλίας καὶ φρουροὶ τῆς Ἐκκλησίας λελογισμένοι οὐκ ὀφθαλμῶν νυστάζομεν ²³, οὐδὲ λόγον ὀρθὸν ²⁴ σιωπῶμεν, ἀλλ' οὐδὲ πάση [p. 4, 5] ψυχῇ καὶ σώματι ἐργαζόμενοι κάμνομεν ἕως ἀξίως Θεῷ τῷ εὐεργετῇ ἀνταποδιδόναι πειρώμενοι, καὶ οὐδὲ οὕτως κατ' ἀξίαν ἀνταμειβόμενοι ²⁵, πλὴν ἐν οἷς πεπιστευόμεθα μὴ ἀπονοῦντες, ἀλλὰ τοῦ ἰδίου καιροῦ τὰ μέτρα ἐπιτελοῦντες, καὶ ὅσα παρέξει τὸ ἄγιον Πνεῦμα πᾶσιν ἀφθόως κοινωνοῦντες· οὐ μόνον ἀλλότρια δι' ἐλέγχου ²⁶ εἰς φανερόν ²⁷ ἄγοντες, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἢ ἀλήθεια ὑπὸ τῆς τοῦ Πατρὸς ²⁸ χάριτος παραλαβοῦσα ἀνθρώποις διηκόνησε, ταῦτα καὶ διὰ λόγου σημειούμενοι καὶ διὰ γραμμάτων ἐμάρτυρα ποιοούμενοι ²⁹ ἀνεπαίσχυντως κηρύσσομεν. Ἴνα οὖν, καθὼς φθάσαντες ³⁰ εἴπομεν, ἀθέλους αὐτοὺς ἐπιδειξόμεν καὶ κατὰ γνώμην καὶ κατὰ τρόπον καὶ κατὰ ἔργον, ὅθεν τε τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῖς γεγῆνηται, καὶ ὅτι μὴθὲν ἐξ

VARIE LECTIONES.

¹⁸ μήτε vulgo. ¹⁹ χρόνον L. ²⁰ περιεργία T : περιεργία B, O : περιεργίαν Wolfius. ²¹ δεόμενον I. ²² μήτε L : τότε B, O. ²³ μόνον Roperius : μόνου vulgo. ²⁴ παθεῖν. μαθεῖν Roperius. ²⁵ ἰκανὸν B, T : ἰκανά O. ²⁶ εἰ Roperius : ἃ vulgo : ὅτι Sancerolius. ²⁷ ἐμῆθηναι vel ἀναθῆναι Roperius. ²⁸ νυστάζομεν Richterius : νυστάζομεν vulgo. ²⁹ λόγον ὀρθὸν B : λόγου ὄρους O, T : λόγου ὄργανῳ Roperius. ³⁰ ἀνταμειβόμενοι Sancerolius : ἀναμειβόμενοι Gronovius : ἀμειβόμενοι B, O, T. ³¹ ἐλέγχον L. ³² φανερόν φερόν T. ³³ τοῦ Πνεύματος T. ³⁴ ἐμάρτυρα ποιοούμενοι Sancerolius : ἐμάρτυρα σημειούμενοι vulgo : ἐμαρτυρησάμενοι Morus cf. Roperium p. 515 sq. ³⁵ καθάπερ φθάντες L.

ἀγίων Γραφῶν λαβόντες ταῦτα ἐπεχείρησαν, ἢ τινος ἄγίου διαδοχὴν φυλάξαντες ἐπὶ ταῦτα ὤρμησαν, ἀλλ' ἔστιν αὐτοῖς τὰ δοξαζόμενα ἀρχὴν μὲν ²¹ ἐκ τῆς Ἑλλήνων σοφίας λαβόντα, ἐκ δογμάτων φιλοσοφουμένων καὶ μυστηρίων ἐπιχειρημένων καὶ ἀστρολόγων βεβημένων· δοκεῖ οὖν πρότερον ἐκθεμένους τὰ δόξαντα τοῖς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφοις ἐπιδείξαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὄντα τούτων παλαιότερα καὶ πρὸς τὸ θεῖον σεμνότερα· ἔπειτα συμβαλεῖν ἐκάστην αἵρεσιν ἐκάστῳ, ὡς τούτοις τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἐπιβαλλόμενος ²² ὁ πρωτοστάτης ²³ τῆς αἵρέσεως ἐπλεονέκτησε λαβόμενος ²⁴ τὰς ἀρχὰς καὶ ²⁵ ἐκ τούτων ἐπὶ τὰ χείρονα ὀρμηθεὶς δόγμα συνεστήσατο. Ἔστι μὲν οὖν πόνου μεστὸν τὸ ἐπιχειρούμενον καὶ πολλῆς δέουσαν ἱστορίας· ἀλλὰ οὐκ ἐνδεήσομεν ὕστερον γὰρ εὐφρανεῖ ὡς ἀθλητὴν μετὰ πολλοῦ πόνου στεφάνου τυχόντα, ἢ ἔμπορον μετὰ μέγαν θαλάσσης σάλον κερδάναντα, ἢ γεωργὸν μετὰ ἰδρωτῶτα προσώπου καρπῶν ἀπολαύσαντα, ἢ προφήτην μετὰ ὀνειδισμῶς καὶ ὕβρεις ὀρώντα τὰ λαληθέντα ἀποδοκίμωτα. Ἀρξάμενοι τοίνυν ἐροῦμεν, τίνες οἱ παρ' Ἑλλήσι πρῶτον φιλοσοφίαν φυσικὴν ἐπιδείξαντες. Τούτων γὰρ μάλιστα γεγέννηται κλεψύλογοι οἱ τῶν αἵρέσεων πρωτοστατήσαντες, ὡς μετέπειτα ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους συμβολῇ ἐπιδείξομεν. Ἐκάστῳ δὲ τῶν προαρξαμένων τὰ ἴδια ἀποδίδόντες γυμνοὺς καὶ ἀσχήμονας τοὺς αἰρεσιάρχας παραστήσομεν ²⁶.

1. [p. 5, 6] Λέγεται Θαλῆν τὸν Μιλήσιον ἓνα τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν πρῶτων ἐπιχειρηθέντων φιλοσοφίαν φυσικὴν. Οὗτος ἔφη ἀρχὴν ²⁷ τοῦ παντός εἶναι καὶ τέλος τὸ ὕδωρ ²⁸. Ἐκ γὰρ αὐτοῦ τὰ πάντα συνίστασθαι πηγνυμένου καὶ πάλιν διανιεμένου ἐπιφέρεισθαι τε αὐτῇ τὰ πάντα, ἀφ' οὗ καὶ σεισμοὺς καὶ πνευμάτων στροφὰς καὶ ἀστρῶν ²⁹ κινήσεις· καὶ τὰ πάντα φέρεσθαι ³⁰ τε καὶ βεῖν τῇ τοῦ πρώτου ἀρχηγού τῆς γενέσεως αὐτῶν φύσει συμπερόμενα. Θεῖον ³¹, δὲ τοῦτο εἶναι, τὸ μήτ' ἀρχὴν μήτε τελευτὴν ἔχον. Οὗτος περὶ τῶν ἀστρῶν λόγον καὶ τὴν ζήτησιν ἀσχοληθεὶς Ἑλλήσι ταύτης τῆς μαθήσεως αἴτιος πρώτος γίγνεται, ὃς ἀποβλέπων πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐνω ἐπιμελῶς κατανοεῖν λέγων εἰς φῶτα ἐπέπεσεν, ὃν ³² ἐγγελωῶσα τις θεραπεινίς, Θραῖττα τοῦνομα, ἔφη· Τὰ ἐν οὐρανῷ προθυμούμενος εἰδέναι ³³ τὰ ἐν ποσὶν οὐκ οἶδεν. Ἐγένετο δὲ κατὰ Κροΐσον.

2. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα φιλοσοφία οὐ μακρὰν τῶν αὐτῶν χρόνων, ἧς ἤρξε Πυθαγόρας, ὃν Σάμιόν τινες λέγουσιν. Ἦν Ἰταλικὴν προσηγόρευσαν διὰ τὸ τὸν Πυθαγόραν φεύγοντα Πολυκράτην τὸν Σάμιον ³⁴ τύραννον οἰκῆσαι πόλιν τῆς Ἰταλίας κάκει τὸν βίον

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ἀρχὴν μὲν cf. Roesperum p. 516, qui pro ἀρχὴν μὲν vestigiis codd. ἀφορμὴν commendari arbitratur. ²² ἐπιβαλλόμενος Roesperus : ἐπιλαβόμενος vulgo. ²³ πρωτοστάτης B, O : πρωτοστατήσας; L. ²⁴ λαβόμενος λαβών; ²⁵ καὶ om. Gronovius. ²⁶ παραστήσομεν Wolfius : προστήσομεν vulgo. ²⁷ τὴν ἀρχὴν B. ²⁸ ὕδωρ vulgo. ²⁹ ἀστρῶν Roesperus : ἀέρων vulgo. ³⁰ φέρεσθαι Roesperus : φέρεσθαι vulgo. ³¹ Θεῖον. Θεοῦ vulgo cf. Clem. Alex. Strom. V p. 594 D sqq. Syll. τί ἐστι τὸ θεῖον; Τὸ μήτε ἀρχὴν, ἔφη, μήτε τέλος ἔχον et Kriche Forschungen auf dem Gebiete der alten Philosophie 1, 58 sqq. ³² ὃν. ὡ Wolfius : ὃ; Roesperus. ³³ εἰδέναι Roesperus coll. Plat. Theæt. p. 174 A : ἰδέναι vulgo. ³⁴ Σαμίον; Roesperus.

sacris Scripturis mutatos hæc periclitatos esse, aut sancti alicujus successionem observantes ad hæc delatos esse, sed decreta illorum principium ex Græcorum sapientia duxisse, ex dogmatis philosophis et mysteriis tentatis et astrologis circumvagantibus : placet igitur prius expositis Græcorum philosophorum placitis ostendere lecturis esse his antiquiora et ad divinum numen sanctiora, posthac conferre singulas hæreses cum singulis, quomodo his conatibus superveniens primus conditor hæresis lucri fecerit repetens principia et ex his ad deteriora delapsus dogma confinxerit. Est igitur plenum laboris quod suscipimus multa que indiget questione. Sed non desicemus, posthac enim exhilarabit, velut athletam multo cum labore coronam nactum, aut mercatorem post vehementem æstum maris lucrum adeptum, aut agricolam post sudorem frontis cum frugibus fruitur, aut vatem post convicia et conculcationes cum videt evenire quæ prædixerat. Principio igitur dicemus, quinam inter Græcos philosophiam naturalem primi instituerint. Horum enim potissimum decreta surripuerunt qui hæresium signiferi exstiterunt, ut posthac ubi inter se comparabimus ostendemus. Singulo autem cuique eorum qui principes doctrinæ exstiterunt tributentes suum, nudos et inanes exhibebimus hæresiarchas.

8-9 I. Dicitur Thales Milesius unus de septem sapientibus primus philosophiæ physiciæ auctor exstitisse. Hic dixit principium universi esse et finem aquam : ex ea enim omnia constare et concreta et rursus dissoluta, et ea sustineri omnia unde et terræ motus et fluminum conversiones et astrorum motus. Et omnia et ferri et fluere primi ortus ipsorum auctoris naturam secuta. Divinum autem id esse quod neque principium habeat neque finem. Hic circa astrorum rationem et investigationem versatus Græcis hujus doctrinæ primus auctor evadit, qui vultu in cæsum sublato et sublimia curiose perspicere jactans in puteum incidit, quem irridens ancilla quædam Thratta nomine dixit : Res cælestes nisus novisse, quæ sunt ad pedes non novit. Floruit autem ætate Cræsi.

D

2. Est autem etiam alia philosophia non longe distans ab iisdem temporibus, cujus auctor exstitit Pythagoras, quem Samium quidam ferunt; quam Italicam appellaverunt, propterea quod Pythagoras cum fugeret Polycratem Samiorum tyrannum

habitaverit urbem Italiae ibique vitam expleverit. Cujus doctrinam qui exceperunt non multum discreperunt ab eadem sententia. Et ipse vero res physicas rimatus miscuit astronomiam et geometricam et musicam et arithmeticam. Et sic monadem edixit esse deum, numeri autem naturam curiose cum perdidicisset, concinere dixit mundum et per harmoniam constare, et septem siderum primus motum in rhythmum et concentum redegit. Admiratur autem administrationem universorum voluit principio silere discipulos, cum quasi mystæ universi in mundum venissent; deinde, ubi satis illi visi sunt magnos progressus in disciplina sua fecisse et perite de sideribus et natura posse disputare, puros arbitratus tum demum jubet vocem mittere. Hic discipulos discriminavit cum alteros esotericos, exotericos alteros vocavit. Alteris autem altiora præcepta concedebat, alteris autem tenuiora. Attingit autem etiam magicam **10-11** artem, ut volunt, et physiognomicam ipse invenit numeros quosdam et mensuras pro fundamento statuens, cum dicebat principium arithmeticæ philosophiam per compositionem continere in hunc modum. Numerus existit primum principium, quod quidem est infinitum, incomprehensibile, continens in se omnes qui in infinitum possunt venire numeros per multitudinem. Numerorum autem principium existit per substantiam prima monas, quæ est monas masculina gignens instar patris omnes reliquos numeros. Alio loco dyas femininus numerus, idem autem etiam par ab arithmeticis vocatur. Tertium trias numerus masculinus, hic etiam impar ab arithmeticis receptum est ut vocetur. Super omnes autem hos tetras femininus numerus, idem autem etiam par vocatur quia femininus est. Exsistunt igitur universi numeri sumpti generatim quatuor (numerus autem erat ad sexum indefinitus), unde constitit illis perfectus numerus decas, trias unum, duo, tria, quatuor efficiunt decem, ubi singulis numeris servabitur ex re domesticum nomen. Hanc Pythagoras appellavit sanctam tetractyn, fontem sempiternæ naturæ radices habentem in sese, et ex hoc numero reliquos omnes habere numeros principium. Numerus enim undenarius et duodenarius et qui sunt præterea principium existentiae ex denario participant. Hujus denarii numeri, qui perfectus est, quatuor vocantur partes: numerus, monas, potentia, cubus.

A πληρῶσαι. Ὡς τὴν αἴρεσιν οἱ διαδεξάμενοι ἐν πολλῇ διήνεγκαν τοῦ αὐτοῦ φρονήματος. Καὶ αὐτὸς δὲ περὶ φυσικῶν ζητήσας ἔμιξεν ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν [καὶ ἀριθμητικὴν ⁴¹]. Καὶ οὕτως μονάδα μὲν εἶναι ἀπεφώνησε τὸν θεόν, ἀριθμοῦ δὲ φύσιν περιέργως καταμαθὼν μελωδαῖν ἔφη τὸν κόσμον καὶ ἁρμονίᾳ ⁴² συγκεῖσθαι, καὶ τῶν ἐπιτὰ ἀστρῶν ⁴³ πρῶτος τὴν κίνησιν εἰς ῥυθμὸν καὶ μέλος ἤγαγεν ⁴⁴. Θαυμάσας δὲ τὴν διοίκησιν τῶν ὄλων ἤξιώσε τὰ πρῶτα σιγᾶν τοὺς μαθητὰς, οἷον εἰ μύστας τοῦ παντὸς εἰς τὸν κόσμον ἤκοντας· εἶτα ἐπειδὴν αὐτοῖς ἱκανῶς παιδείας τῆς τῶν λόγων ὁδῆ μετεῖναι καὶ δυνατῶς περὶ ἀστρῶν καὶ φύσεως φιλοσοφῆσαι, καθαρῶς κρινάσας τότε κελεύει φθέγγεσθαι. Οὗτος τοὺς μαθητὰς διεῖλε καὶ τοὺς μὲν ἐσωτερικούς, τοὺς δὲ ἐξωτερικούς ἐκάλεσεν. Τοῖς δὲ τὰ τελεώτερα μαθήματα ἐπίστευε, τοῖς δὲ τὰ μετρίωτερα. Ἐφήψατο [p. 6, 7] δὲ καὶ μαγικῆς, ὡς φασί, καὶ φυσιογνωμονικῆς ⁴⁵ αὐτὸς ⁴⁶ ἐξεύρεν ἀριθμοῦ τινὰς καὶ μέτρα ὑποθέμενος, λέγων τὴν ἀρχὴν τῆς ἀριθμητικῆς ⁴⁷ φιλοσοφίαν ⁴⁸ κατὰ σύνθεσιν περιέχειν τόνδε τὸν τρόπον. Ἀριθμὸς γέγονε πρῶτος ἀρχή, ὅπερ ἐστὶν ⁴⁹ ἀόριστον, ἀκατάληπτον ⁵⁰, ἔχων ἐν ἑαυτῷ πάντας τοὺς ἐπ' ἀπειρον δυναμένους ἰλαθεῖν ἀριθμούς κατὰ τὸ πλήθος. Τῶν δὲ ἀριθμῶν ἀρχὴ γέγονε καθ' ὑπόστασιν ⁵¹ ἡ πρώτη μονάς, ἥτις ἐστὶ μονάς ἄρσιν γεννώσα πατρικῶς πάντας τοὺς ἄλλους ἀριθμούς. Δεύτερον ἡ δυὰς θῆλυς ἀριθμὸς, ὃ δὲ αὐτὸς καὶ ἄρτιος ὑπὸ τῶν ἀριθμητικῶν καλεῖται. Τρίτον ἡ τριάς ἀριθμὸς ἄρσιν, οὗτος καὶ περιαισὸς ὑπὸ τῶν ἀριθμητικῶν ⁵² νομοθετῆται ⁵³ καλεῖσθαι. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἡ τετράς θῆλυς ἀριθμὸς, ὃ δὲ αὐτὸς καὶ ἄρτιος καλεῖται ὅτι θῆλυς ἐστίν. Γεγόνασιν οὖν οἱ πάντες ἀριθμοὶ ληφθέντες ἀπὸ γένους ⁵⁴ τέσσαρες (ἀριθμὸς δ' ἦν γένος ἀόριστος ⁵⁵), ἀφ' ὧν ὁ τέλειος ⁵⁶ αὐτοῖς συνέστηκεν ἀριθμὸς ἡ δεκάς. Τὸ γὰρ ἐν, δύο, τρία, τέσσαρα γίνεται δέκα, ἐὰν ἐκάστῳ τῶν ἀριθμῶν φυλάσσηται κατ' οὐσίαν τὸ οἰκτεῖον ὄνομα. Ταύτην ὁ Πυθαγόρας ἔφη ἰερὰν τετρακτὴν πηγὴν ⁵⁷ ἀένναου φύσεως ⁵⁸ ριζώματα ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ, καὶ ἐκ τούτου τοῦ ἀριθμοῦ πάντας ἔχειν τοὺς ἀριθμούς ⁵⁹ τὴν ἀρχὴν. Ὁ γὰρ ἑνδεκά και ὁ δώδεκα και οἱ λοιποὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ εἶναι ⁶⁰ ἐκ τοῦ δέκα μετέχουσι. Ταύτης τῆς δεκάδος, τοῦ τελείου ἀριθμοῦ, τὰ τέσσαρα καλεῖται μέρη ἀριθμῶς, μονάς ⁶¹, δύναμις, κύβος. Ὡν καὶ ἐπιπλοκαὶ καὶ μίξεις πρὸς γένεσιν αὐξήσεως γίνονται, κατὰ φύσιν τὸν γόνιμον ἀριθμὸν ἀποτελοῦσα: ὅταν γὰρ δύναμις αὐτῆ ⁶² ἐφ' ἑαυτὴν

VARIAE LECTIONES.

⁴⁰ περὶ φύσεως B. ⁴¹ καὶ ἀριθμητικὴν add. Roperus, quem cf. p. 520 sq. ⁴² ἁρμονίᾳ καθ' ἁρμονίαν Roperus p. 521. ⁴³ ἀστέρων L. ⁴⁴ ἀνήγαγεν Roperus. ⁴⁵ φυσιογνωμονικὴν B cf. Roperus p. 521 sqq. : φυσιογονικὴν vulgo. ⁴⁶ αὐτὸς. πρῶτος? Roperus : πρῶτος αὐτός? ⁴⁷ cf. p. 89, 14 sqq., ubi pene eadem iterantur. ⁴⁸ φιλοσοφίας vulgo. ⁴⁹ ἐστὶν ἐν vulgo, cf. infra p. 89, 16. ⁵⁰ ἀόριστος, ἀκατάληπτος vulgo, cf. p. 89, 16. ⁵¹ ὑπόστασιν Codicil : ὑπόθεσιν pr. L et vulgo. ⁵² ἀριθμῶν B, O. ⁵³ νομοθετῆται vulgo. ⁵⁴ infra p. 89, 27, ἀπὸ τοῦ γένους. ⁵⁵ ἀόριστον vulgo; cf. infra p. 89, 28. ⁵⁶ τέλειος. τρίτος B. ⁵⁷ πηγὴν ἀένναου φύσεως. ἀένναον φύσιν T. De scriptura ἀένναος posterioris ætatis scriptoribus familiari dixit Lehrsus in Jahnuj anhalibus a. 1828. ⁵⁸ φύσεως ὡς vulgo; cf. infra p. 90, 33. ⁵⁹ Accuratius infra p. 90, 33. sq. τοὺς ἄλλους πάντας ἀριθμούς. ⁶⁰ τοῦ εἶναι τῆς γενέσεως infra p. 90, 33. ⁶¹ ἀριθμὸς, μονάς. Ropero p. 531. ordo verborum ita mutandus videtur : μονάς, ἀριθμὸς. ⁶² αὐτῆ. αὐτὴν vulgo : αὐτὴν Salvinius; cf. infra p. 90, 40.

κυβισθή⁶⁸, γέγονε δυναμοδύναμις· ὅταν δὲ δύναμις Ἀ
ἐπὶ κύβον, γέγονε δυναμόκυβος⁶⁹, ὅταν δὲ κύβος
ἐπὶ κύβον, γέγονε κυβόκυβος· ὡς γίνεσθαι τοὺς
πάντας ἀριθμοὺς, ἐξ ὧν ἡ τῶν γινομένων [p. 7, 8]
γένεσις γίνεται, ἑπτὰ· ἀριθμὸν, μονάδα⁶⁶, δύ-
ναμιν, κύβον, δυναμοδύναμιν, δυναμόκυβον, κυβό-
κυβον.

ium genitura oritur, septem : numerus, monas, potentia, cubus, dynamodynamis, dynamocubus, cu-
bocubus.

Οὗτος καὶ ψυχὴν ἀθάνατον εἶπε καὶ μετενσωμά-
τωσιν· διὸ ἔλεγεν ἑαυτὸν πρὸ μὲν τῶν Τρωϊκῶν Αἰ-
θαλίδην⁶⁸ γεγονέναι, ἐν δὲ τοῖς Τρωϊκοῖς Εὐφορβον,
μετὰ δὲ ταῦτα Ἑρμότιμον Σάμιον, μεθ' ὃν Πύρρον
Ἀήλιον, πέμπτον Πυθαγόραν. Διόδωρος⁶⁶ δὲ ὁ Ἑρε-
τριεὺς καὶ Ἀριστίξενος ὁ μουσικός φασὶ πρὸς Ζαρά-
ταν τὸν Χαλδαῖον ἐληλυθέναι Πυθαγόραν· τὸν δὲ
ἐκθέσθαι αὐτῷ δύο εἶναι ἀπ' ἀρχῆς τοῖς οὐσίαισι, α,
πατέρα καὶ μητέρα· καὶ πατέρα μὲν φῶς, μητέρα
δὲ σκότος, τοῦ δὲ φωτὸς μέρη θερμὸν, ξηρὸν, κοῦφον,
ταχύ· τοῦ δὲ σκότους ψυχρὸν, ὑγρὸν, βαρὺ, βραδύ·
ἐκ δὲ τούτων πάντα⁶⁷ τὸν κόσμον συνεστάναι, ἐκ
θληλαίας καὶ ἀρρένος. Εἶναι δὲ τὸν κόσμον φύσιν
κατὰ⁶⁸ μουσικὴν ἁρμονίαν, διὸ καὶ τὸν ἥλιον ποιεῖ-
σθαι τὴν περίοδον ἑναρμόνιον. Περὶ δὲ τῶν ἐκ γῆς
καὶ κόσμου γινομένων τάδε φασὶ λέγειν τὸν Ζαράταν·
Θυεδαίμονας εἶναι, τὸν μὲν οὐράνιον, τὸν δὲ χθόνιον·
καὶ τὴν μὲν χθόνιον ἀνίεναι τὴν γένεσιν ἐκ τῆς γῆς·
εἶναι δὲ ὕδωρ· τὸν δὲ οὐράνιον πῦρ μετέχον τοῦ
ἀέρος, θερμὸν τοῦ ψυχροῦ⁶⁹· διὸ καὶ τούτων οὐδὲν
ἀναίρειν⁷⁰ οὐδὲ μαινεῖν φησὶ τὴν ψυχὴν· ἔστι γὰρ
ταῦτα οὐσίαι τῶν πάντων. Κυάμους δὲ λέγεται παρ-
αγγέλλειν μὴ ἐσθίειν, αἰτία τοῦ τὸν Ζαράταν εἰρη-
κέναι κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ σύγκρισιν τῶν πάντων
συνισταμένης τῆς γῆς ἔτι καὶ συσσεσημμένης γενέ-
σθαι τὸν κύαμον. Τούτου δὲ τεκμηρίον φησιν, εἰ τις
καταμασησάμενος τοῖον τὸν κύαμον καταθεῖη πρὸς
ἥλιον χρόνον τινα (τοῦτο γὰρ εὐθὺς ἀντιλήφεται),
προσφέρειν⁷¹ ἀνθρωπίνου γόνου ὀσμὴν. Σαφέστερον
δὲ εἶναι καὶ ἕτερον παράδειγμα λέγει, εἰ ἀνοῦντος
τοῦ κύαμου λαβόντες τὸν κύαμον καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ
καὶ καταθέντες εἰς χύτραν ταύτην τε καταχρίσαν-
τες εἰς γῆν κατορύσσειμεν καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας
ἀνακαλύψαιμεν, ἴδοιμεν αὐτὸ εἶδος ἔχον τὸ μὲν πρῶ-
τον ὡς αἰσχύνην γυναικὸς, μετὰ δὲ ταῦτα κατανοού-
μενον παιδίου κεφαλὴν συμπεφυκυῖαν. Οὗτος ἐν
Κρότωνι τῆς Ἰταλίας ἅμα τοῖς μαθηταῖς ἐμπυρι-
σθεῖς διεφθάρη. Ἔθος δὲ τοῦτο ἦν παρ' αὐτῷ, ἐπειδὴν
προσῆλθε τις μαθητευσόμενος, κτεράσκειν τὰ ὑπάρ-
χοντα καὶ τὸ ἀργύριον κατατιθέναι [p. 9, 10] ἐσφρα-
γισμένον παρὰ τῷ Πυθαγόρᾳ⁷², καὶ ὑπέμεινε σιω-
πῶν ὅτι μὲν ἔτη τρία, ὅτι δὲ πέντε καὶ μανθάνων⁷³.

Quorum etiam complexiones et misiones ad ge-
nerationem augmenti fiunt, per naturam genitale
numerum perficientes. Cum enim potentia ipsa se-
cum ipsa multiplicabitur, sit dynamodynamis, cum
autem potentia cum cubo, existit dynamocubus,
cum autem cubus cum cubo, existit cubocubus,
ut fiant omnes numeri, ex quibus 12-13 gignen-

Hic etiam animam immortalem docuit et migra-
tionem animarum. Quapropter dixit semet ante
Trojana tempora Æthalidam existisse, Trojanam
autem temporibus Euphorbum, posthac autem Her-
motimum Samium, post quem Pyrrhum Delium,
B quintum Pythagoram. Diodorus autem Eretriensis
et Aristoxenus musicus dicunt ad Zaratam Chal-
dæum venisse Pythagoram, illum autem exposuisse
ei duas esse a principio causas rerum, patrem et
matrem, et patrem quidem lucem, matrem autem
tenebras, lucis autem partes calidum, aridum, le-
ve, citum; tenebrarum autem frigidum, humidum,
grave, tardum; ex his autem omnem mundum constare,
ex feminino et masculino. Esse autem mundum
ad naturam suam musicum concentum, quapropter
etiam solem facere circuitum per concentum. De
iis autem quæ ex terra et mundo existunt hæc
aiunt dicere Zaratam: duos genios esse, alterum
cœlestem, alterum terrestrem, et terrestrem qui-
dem submittere generationem ex terra, esse autem
C aquam, cœlestem autem esse ignem participem aeris,
calidum frigidum; quare etiam horum nihil in-
terimere nec maculare sit animam; sunt enim hæc
substantia omnium. Fabis autem dicitur vetare
vesci propterea quod Zaratam dixerit in initio et
concretionem omnium, cum terra etiam tam concin-
naretur et computresceret, ortum esse fabam. Il-
lus autem rei documentum esse ait, si quis nuda-
tam siliquis fabam manducaverit et deposuerit ad-
versus solem per tempus (id enim illi iuvabit)
afferre humani seminis odorem. Apertius autem
etiam alterum ait documentum esse, si florescentem
decerperimus fabam floremque ejus eamque
deposuerimus in olla et hanc circumlitam in terra
D defoderimus et paucos post dies retexerimus, vide-
bimus eam speciem præbere primum quidem ut
pudendum muliebre, posthac autem accuratius
consideratam infantis caput recens concretum. Hic
Crotonæ Italiæ una cum discipulis igni concrema-
tus periit. Institutum autem hoc erat apud eum,
sicubi ad eum se conferebat quispiam disciplina
14-15 usus, ut venderet quæ haberet pecuniam-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁸ κυβισθή Roesperus : κυβιστή vulgo : κυβισθήσεται infra p. 90, 40. ⁶⁹ γέγονε δυναμόκυβος— κύβον in Codd. omissa restitimus ex p. 90, 41 sq., qualia fere jam Wollfius desideravit. ⁶⁶ ἀριθμὸν, μονάδα cf. Roesperum p. 531. ⁶⁷ Θαλλίδην vulgo. ⁶⁸ De Diodoro Eretriensi cf. Roesperum p. 532—35. ⁶⁹ πάντα Roesperus : πάντων vulgo. ⁷⁰ φύσιν κατὰ φύσιν καὶ vulgo : φησὶν καὶ L. M. : τὴν κόσμου φύσιν καὶ Roesperus. ⁷¹ τοῦ ψυχροῦ Roesperus : καὶ ψυχρὸν vulgo : ὑγροῦ? ⁷² ἀναίρει Roesperus. ⁷³ προσφέρειν T : προσφέρει vulgo. ⁷⁴ Πυθαγόρῃ vulgo. ⁷⁵ μανθάνων Wollfius : μανθάνειν vulgo.

que deponeret signatam apud Pythagoram, et manebat silens, aliquando tres annos, interdum quinque, et discens; rursus autem solutus miscebatur cum reliquis et remanebat sectator et simul cœnabat, sin minus, recipiebat sua et rejiciebatur. Alteri igitur qui esotericis erant vocabantur Pythagorei, alteri autem Pythagoristæ. Ex discipulis autem ejus qui evaserunt conflagrationem Lysis erat et Archippus et Pythagoræ servus Zamolxis, qui etiam apud Celtas Druidas docuisse fertur Pythagorica philosophari. Numeros autem et mensuras ab Ægyptiis dicunt Pythagoram didicisse, qui admiratus sacerdotum gravem et speciosam et non nisi difficulter cum aliis communicatam sapientiam, imitatus et ipse pariter silentium imponebat, et in adytis subterraneis solitariam vitam agere discen-

tes instituebat. Empedocles autem, qui post hos natus est, etiam de genierum natura dixit multa, ut versentur administrantes res mundanas, numero permulti. Hic universi principium discordiam et amicitiam dixit, et monadis ignem mente præditum Deum, et consistisse ex igni universa et in ignem resolutum iri. Cui fere et Stoici astipulantur decreto conflagrationem expectantes. Maxime autem omnium consentit cum migratione animarum, sic fatus:

*Profecto enim ego exstiti puerque puellaque
Fraterque alesque et ex mari exsul piscis.*

Hic omnes animas in omnia animalia transmutari dixit. Etenim horum auctor Pythagoras dixit se Euphorbum fuisse, qui ad Trojam imperitavit, affirmans se recognoscere clypeum. Hæc quidem Empedocles.

Heraclitus autem physicus philosophus, Ephesius universas res lugebat inscitiam universæ vitæ cogitans et omnium hominum, miseratus mortaliū vitam. Semet enim dicebat omnia cognovisse, reliquos autem homines nihil. Et ipse vero pene congrua Empedocli pronuntiavit, discordiam et amicitiam statuens universorum principium esse et ignem intelligibilem Deum, 16-17 conferri que universa invicem et non consistere, et sicut Empedocles omnem circa nos locum dixit malis conferri esse et usque ad lunam quidem pertingere mala ex loco circa tellurem porrecta, ulterius autem non progredi, quippe cum omnis supra lunam purior sit locus. Ita etiam Heraclito visum est.

Post hos exstiterunt etiam alii physici, quorum non necessarium arbitrati sumus decreta apponere, quippe quæ nihil ab iis quæ supra dicta sunt discrepent. Sed cum in universum non exigua existi-

A Λύθεις δὲ λυθείς ἐμίσγεται τοῖς ἑτέροις καὶ παρέμεινε μαθητῆς καὶ συνεισιτάτο ἄμα, εἰ δ' οὐ, ἀπελάμβανε τὸ ἴδιον καὶ ἀπεβάλλετο. Οἱ μὲν οὖν ἑσωτερικοὶ ἐκαλοῦντο Πυθαγόρειοι, οἱ δὲ ἕτεροι Πυθαγορίσται. Τῶν δὲ μαθητῶν αὐτοῦ οἱ διαφυγόντες τὸν ἐμπρησμὸν Λύσις ἦν καὶ Ἀρχίππος καὶ ὁ τοῦ Πυθαγόρου οἰκίτης Ζάμολξις¹⁶, ὅς καὶ τοὺς παρὰ Κελτοῖς Ἀρυδάς λέγεται διδάξαι φιλοσοφεῖν τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. Τοὺς δὲ ἀριθμοὺς καὶ τὰ μέτρα παρὰ Αἰγυπτίων φασὶ τὸν Πυθαγόραν μαθεῖν, ὅς καταπλαγείς τῇ τῶν ἱερῶν ἀξιοπιστῶ καὶ φαντασιώδει καὶ δυσχερῶς ἐξαγορευομένη σοφίᾳ, μμησάμενος ἑμοίως καὶ αὐτὸς σιγᾶν προσέταξεν καὶ ἐν ἀδύτοις καταγείους¹⁷ ἐρημεῖν¹⁷ ἵπολοι μανθάνοντας^{18, 19}. In adytis subterraneis solitariam vitam agere discen-

B 3. Ἐμπεδοκλῆς δὲ μετὰ τούτους γενόμενος καὶ περὶ δαιμόνων φύσεως εἶπε πολλὰ, ὡς ἀναστρέφονται διοικούντες τὰ κατὰ τὴν γῆν ὄντες πλείστοι. Οὗτος τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν νεῖκος καὶ φιλίαν ἔφη· καὶ τὸ τῆς μονάδος νοερὸν πῦρ τὸν Θεὸν, καὶ συνεστάναι ἐκ πυρὸς τὰ πάντα καὶ εἰς πῦρ ἀναλυθῆσθαι· ᾧ σχεδὸν καὶ οἱ Στωϊκοὶ συντίθενται δόγματι, ἐκπύρωσιν προσδοκῶντες. Μάλιστα δὲ πάντων συγκατατίθεται τῇ μετενσωματώσει, οὕτως εἰπὼν·

*Ἦτοι μὲν γὰρ ἐγὼ γενόμεν κούρος τε, κόρη τε,
θάμνος² τ' οἰωνός τε, καὶ ἐξ ἄλλος³ ἔμπορος⁴
[ἰχθύς.]*

Οὗτος πάσας εἰς πάντα τὰ ζῶα μετολλάττειν εἶπε τὰς ψυχάς. Καὶ γὰρ ὁ τούτων⁵ διδάσκαλος Πυθαγόρας ἔφη ἑαυτὸν Εὐφορβὸν γεγονέναι τὸν ἐπὶ Ἴλιον⁶ στρατεύσαντα, φάσκων ἐπιγινώσκειν τὴν ἀσπίδα. Ταῦτα μὲν ὁ Ἐμπεδοκλῆς.

C 4. Ἡράκλειτος δὲ φυσικὸς φιλόσοφος, ὁ Ἐφέσιος, τὰ πάντα ἐκλαίειν ἀγνοίαν τοῦ παντὸς βίου καταγινώσκων καὶ πάντων ἀνθρώπων, ἐλεῶν δὲ τὸν τῶν ὄντων βίον. Αὐτὸν μὲν γὰρ ἔρασκε τὰ πάντα εἰδέναι, τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους οὐδέν. Καὶ αὐτὸς δὲ σχεδὸν σύμφωνον τῷ Ἐμπεδοκλεῖ ἐφθέγγετο, στάσιν καὶ φιλίαν φήσας τῶν ἀπάντων ἀρχὴν εἶναι καὶ πῦρ νοερὸν [p. 10. 14.] τὸν Θεὸν συμφέρεσθαι⁷ τε τὰ πάντα ἀλλήλοις καὶ οὐχ ἑστάναι, καὶ ὡσπερ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, πάντα τὸν καθ' ἡμᾶς⁸ τόπον ἔφη κακῶν μεστὸν εἶναι καὶ μέχρι μὲν⁹ σελήνης τὰ κακὰ φθάνειν ἐκ τοῦ περὶ γῆν τόπου ταθέντα, περιτέρω δὲ μὴ χωρεῖν, ἅτε καθαρωτέρου τοῦ ὑπὲρ τὴν σελήνην παντὸς ὄντος τόπου. Οὕτω καὶ τῷ Ἡρακλεῖτῳ ἔδοξεν.

D 5. Μετὰ τούτους ἐγένοντο καὶ ἕτεροι φυσικοὶ, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον ἠγησάμεθα τὰς δόξας εἰπεῖν, μηδὲν τῶν προειρημένων ἀπεμφανούσας. Ἄλλ' ἐπεὶ καθόλου οὐ μικρὰ γεγένηται ἡ σχολὴ πολλοὶ τε οἱ

VARIE LECTIONES.

¹⁶ Λύσις vulgo. ¹⁷ Ζαμέτος B. ¹⁸ καταγείους Roperus: κατὰ γων vulgo. ¹⁹ ἐρημεῖν Roperus: ἱερεμεῖν vulgo. ²⁰ μανθάνοντα vulgo. ¹ Leguntur hi versus apud Karsten, v. 380. sq., apud Stein, v. 383 sq. ² Θάμνος καὶ θῆρ Cedrenus, et profecto quadrupedis mentio desideratur. An ἄμνος? ³ ἐξ ἄλλος. εἰν ἄλλ' alii. ⁴ ἔμπορος. Alii aliter; vide Karsten. et Stein. ⁵ τούτου ὧν Roperus p. 606. ⁶ περὶ Ἴλιον Roperus. ⁷ ἐλεῶν δὲ Roperus. ⁸ συμφέρεσθαι Roperus: ἐμφέρεσθαι vulgo. ⁹ καθ' ἡμῶν Gronovius. ¹⁰ μὲν T Roperus: ὅν vulgo.

μετέπειτα φυσικοί ἐξ αὐτῶν γεγέννηται ἄλλοι ἄλλως ἂν περὶ φύσεως τοῦ παντὸς διηγούμενοι, καὶ δοκαί ἡμῖν τὴν ἀπὸ Πυθαγόρου ἐκθεμένου φιλοσοφίαν κατὰ διαδοχὴν ἀναθεραπεῖν ἐπὶ τὰ δόξαντα τοῖς μετὰ Θαλήτην, καὶ ταῦτα ἐξαιπόντας ἐλθεῖν ἐπὶ τε τὴν ἠθικὴν καὶ λογικὴν φιλοσοφίαν, ὧν ἤρξαν Σωκράτης μὲν ἠθικῆς ¹¹, Ἀριστοτέλης δὲ διαλεκτικῆς.

6. Θαλοῦ τοίνυν Ἀναξίμανδρος γίνεται ἀκροατῆς. Ἀναξίμανδρος Πραξιᾶδου Μιλήσιος. Οὗτος ἀρχὴν ἔφη τῶν ὄντων φύσιν τινὰ τοῦ ἀπείρου, ἐξ ἧς γίνεσθαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς κόσμους ¹². Ταύτην δ' αἰδίων εἶναι καὶ ἀγήρω, ἣν καὶ πάντας περιέχειν τοὺς κόσμους. Λέγει δὲ χρόνον ὧ· ὠρισμένης τῆς γενέσεως καὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φθορᾶς. Οὗτος μὲν ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον εἴρηκα τῶν ὄντων τὸ ἀπείρου, πρῶτος τοῦνομα καλέσας τῆ· ἀρχῆς. Πρὸς δὲ τούτῳ ¹³ κίνησιν αἰδίων εἶναι, ἐν ᾗ συμβαίνειν ¹⁴ γίνεσθαι τοὺς οὐρανοὺς ¹⁵. Τὴν δὲ γῆν εἶναι μετέωρον ὡ· οὐδενὸς ¹⁶ κρατουμένην, μένουσαν διὰ τὴν ὁμοίαν πάντων ἀπόστασιν. Τὸ δὲ σχῆμα αὐτῆς γυρῶν ¹⁷, στρογγύλον, κίονι ¹⁸ λίθῳ παραπλήσιον. Τῶν δὲ ἐπιπέδων ᾗ μὲν ἐπιβεβήκαμεν ¹⁹, ὃ δὲ ἀντίθετον ὑπάρχει. Τὰ δὲ ἄστρα γίνεσθαι κύκλον πυρὸς, ἀποκριθέντα τοῦ κατὰ τὸν κόσμον πυρὸς, περιληφθέντα δ' ὑπὸ ἀέρος. Ἐκπνοῆς δ' ὑπάρξει τινὰς ἀερώδεις, καθ' οὓς τόπου ²⁰ φαίνεται τὰ ἄστρα· διὰ καὶ ἐπιφρασσομένων τῶν ἐκπνοῶν τὰς ἐκλείψεις γίνεσθαι. Τὴν δὲ σελήνην ποτὲ μὲν πληρουμένην φαίνεσθαι, ποτὲ δὲ μειουμένην κατὰ τὴν τῶν πόρων [p. 11. 12.] ἐπιφραξιν ἢ ἀνοιξιν. Εἶναι δὲ τὸν κύκλον τοῦ ἡλίου ἐπτακαταεικοσιπλασίονα ²¹ τῆς σελήνης, καὶ ἀνωτάτω μὲν εἶναι τὸν ἡλίου ²², κατωτάτω δὲ τοὺς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων κύκλους. Τὰ δὲ ζῶα γίνεσθαι ἐξετραμιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τὸν δὲ ἄνθρωπον ἐτέρῳ ζῳῳ γεγενῆσθαι, τουτέστιν ἰχθυῖ, παραπλήσιον κατ' ἀρχά· Ἀνέμους δὲ γίνεσθαι τῶν λεπτοτάτων ἀτμῶν τοῦ ἀέρος ἀποκρινόμενων, καὶ ὅταν ἀθροισθῶσι κινουμένων, ἕτερον δὲ ἐκ γῆς ἀναδιδομένης ἐκ τῶν ὕψ' ἡλίου ²³· ἀστραπάς δὲ, ὅταν ἀνεμος ἐμπέπτῳν διουστᾶ τὰς νεφέλας. Οὗτος ἐγένετο κατὰ ἔτος τρίτον τῆς τεσσαρακοστῆς δευτέρας Ὀλυμπιάδος.

7. Ἀναξίμενης δὲ καὶ αὐτὸς ὢν Μιλήσιος, υἱὸς δ' Εὐρύστρατου, ἀέρα ἀπείρου ἔφη τὴν ἀρχὴν εἶναι, ἐξ οὗ τὰ γινόμενα, τὰ γεγνονότα καὶ τὰ ἐσόμενα, καὶ θεοὺς καὶ θεῖα γίνεσθαι, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκ τῶν τούτων ²⁴ ἀπογόνων. Τὸ δὲ εἶδος τοῦ ἀέρος τοιοῦτον, ὅταν μὲν ὁμαλωτάτος ᾖ, ὕψαι ἄδηλον, δηλοῦσθαι δὲ τῷ ψυχρῷ, καὶ τῷ θερμῷ, καὶ τῷ νοτερῷ καὶ τῷ κινου-

terit schola multique postea physici ex iis orti sint, alii aliter de natura universi disserentes, etiam videtur nobis exposita per successiones a Pythagora philosophia recurrere ad ea quae placuerunt Thalesi successoribus, hisque enarratis accedere ad ethicam et logicam philosophiam, quarum auctores existerunt Socrates ethicæ, Aristoteles autem dialecticæ.

Thaletis igitur Anaximander fuit auditor; Anaximander Praxiadæ Milesius. Hic principium dixit rerum naturam quamdam infiniti, ex qua existere caelos mundosque qui sunt in iis. Principium autem esse aeternum et senii expers, quod universos contineat mundos. Dicit autem tempus ut finita generatione et existentia et interitu. Hic principium et fundamentum dixit rerum id quod infinitum est, primumque nuncupavit nomen principii. Præterea autem motum sempiternum esse, per quem fieri ut existant caeli. Terram autem pendulam esse, nulla re roboratam, manentem propter parem omnium distantiam. Figuram autem ejus curvam, rotundam, columnæ lapidi similem. Planities non alteri insistimus, altera autem opposita est. Stellæ autem esse orbem ignis, discretum ab igni qui est circa mundum, comprehensum autem ab aere. Expirationes autem existere quasdam aerias, per quæ loca lucent stellæ, quapropter etiam expirationibus obstructis eclipsas fieri. Lunam autem alias plenam apparere, aliquando autem minuentem secundum tramitum obstructionem aut reclusionem. Esse autem orbem 18-19 solis septies et vicies majorem luna, et in supremo loco esse solis, in infimo autem non errantium stellarum orbis. Animalia autem gigai evaporata a sole. Hominem autem alii animalii, hoc est pisci, consimilem ab initio. Ventos autem nasci tenuissimis vaporibus aeris secretis et cum congregati sunt se moventibus, pluviam autem existere ex nubibus, fulgura autem, quando ventus lucidens discindat nubes. Hic natus est anno Olympiadis quadragesimæ secundæ tertio.

Anaximenes autem, qui et ipse fuit Milesius; alius autem Eurystrati, aerem infinitum dixit principium esse, ex quo quæque sint, quæque fuerint, quæque futura sint, et deos et divina nasci, reliqua autem ex hominum sobole. Speciem autem aeris talem esse: quando maxime æqualis sit non posse visu conspici, posse autem frigido et calido et hu-

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ ἠθικὸς — διαλεκτικὸς Gronovius. ¹² τοὺς — κόσμους H. Ritterus: τὸν — κόσμον vulgo. ¹³ τούτων B, T. ¹⁴ συμβαίνειν Roepers: συμβαίνει vulgo. ¹⁵ οὐρανοὺς, ἀνθρώπους B. ¹⁶ μηδενὸς T. ¹⁷ γυρῶν Roepers: ὑγρῶν vulgo. ¹⁸ κίονι Wolfius: χίονι vulgo; cf. Roepers p. 607. sq., qui ab Anaximandro ipso κινεῖν profectum arbitratur. ¹⁹ ἐν ἐπιβεβήκαμεν, ὃ μὲν ἐστὶν B, O: τῷ μὲν — τότε Salvinius. ²⁰ τόπου τινὰς ἀερώδεις καθ' οὓς φαίνεται vulgo; corrigat Roepers, p. 608. ²¹ ἐπτακαταεικοσιπλασίονα. Cf. Roepers, qui ἐπτακοσιτεσσαράπλασίονα commendat p. 609. ²² ἡλίου Roepers: ἡλίον vulgo. ²³ Fortasse in verbis τῶν ὕψ' ἡλίου laiet τῶν νεφελῶν; cæterum cf. conamina Roeperti p. 610. ²⁴ τούτων T: τούτου vulgo.

mido et motu, in motu autem esse semper, non enim mutari quæcumque mutantur, nisi motus accedat. Condensatam enim et extenuatum diversum apparere; quando enim in tenuius diffundatur, ignem existere, in medio autem statu rursus in aerem condensatum, ex aere nebulam gigni secundum coarctationem, magis autem etiam aquam, majorem in modum autem densatum terram et cum maxime densum lapides: ut primaria generationis principia sint contraria et calidum et frigidum. Terram autem planam esse in aere vectam, similiter autem etiam solem et lunam et reliquas stellas, omnes enim quæ igneæ sint vehi in aere per latitudinem. Natas autem esse stellas ex terra propterea quod humor ex hac surgat, quo tenuato ignem nasci, ex igne autem sursum lato stellas consistere. Esse autem etiam terrenas naturas in regione stellarum quæ una ferantur cum illis. Non moveri autem sub terram stellas dicit, sicut alii statuerunt, sed circum terram, quemadmodum circum nostrum caput vertitur pileus, et occultari solem, non infra terram delatum, sed **20-21** a partibus terræ altioribus obiectum et propter majorem a nobis distantiam quæ incidat. Stellas autem non calefacere propter magnitudinem distantie. Ventos autem nasci, quando condensatus aer extenuatus feratur, quando autem congressus sit et majorem in modum crassus, nubes nasci et ita in aquam converti. Grandinem autem fieri, quando aqua a nubibus delata concreseat; nivem autem, quando hæ ipsæ, humidiores cum sint, coalescant; fulmen autem, quando nubes discindantur per vim ventorum: his enim discedentibus lucidum et igitum existere splendorem. Iridem autem nasci solaribus radiis in aerem consistentem eadentibus, motum autem terræ terra majorem in modum immutata per calefactionem et frigectionem. Hæc igitur Anaximenes. Hic floruit circa annum primum quinquagesimæ octavæ Olympiadis.

Post hunc oritur Anaxagoras Hegeibuli Clazomenius. Hic dixit universi principium mentem et materiam, et mentem quidem efficientem, materiam autem sentem. Cum enim essent omnia simul, mens interveniens disposuit. Materialia autem principia infinita subesse et ad multitudinem et ad tenuitatem, etenim vel tenuiora infinita dicit. Motum autem pertinere ad omnia, a mente scilicet mota, congressaque esse quæ consimilia sint. Et cælestia quidem ornata esse ab orbiculari motu. Densum igitur et humidum et obscurum et frigidum et omnia gravia congressa esse in medium, ex quibus concretis terram subsistisse, contraria autem horum,

Α μέτω, κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ· οὐ γὰρ μεταβάλλειν δευ μεταβάλλει, εἰ μὴ κινεῖτο. Πυκνούμενον γὰρ καὶ ἀραιούμενον διάφορον φαίνεσθαι· ὅταν γὰρ ¹⁹ εἰς τὸ ἀραιότερον διαχυθῆ, πῦρ γίνεσθαι, μέσως δὲ πάλιν ²⁰ εἰς ἀέρα πυκνούμενον ἐξ ἀέρος νέφος ἀποτελεῖσθαι ²¹ κατὰ τὴν πύλησιν ²², εἰ δὲ μάλλον ὕδωρ, ἐπὶ πλείων πυκνωθέντα γῆν, καὶ εἰς τὸ μάλιστα πυκνώτατον λίθους. Ὅποτε τὰ κυριώτατα τῆς γενέσεως ἐναντία εἶναι θερμὸν τε καὶ ψυχρὸν. Τὴν δὲ γῆν πλατεῖν εἶναι ²³ ἐπ' ἀέρος ὀχουμένην, ὁμοίως δὲ καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα· πάντα γὰρ πύρινα ὄντα ἐποχεῖσθαι ²⁴ τῷ ἀέρι διὰ πλάτος. Γεγονῆναι δὲ τὰ ἄστρα ἐκ γῆς διὰ τὸ τὴν ἰκμάδα ἐκ ταύτης ἀνίστασθαι, ἧς ἀραιουμένης τὸ πῦρ γίνεσθαι, ἐκ δὲ τοῦ πυρὸς μετεωριζομένου τοὺς ἀστέρας συνίστασθαι. Εἶναι δὲ καὶ γεώδεις φύσεις ἐν τῷ τόπῳ τῶν ἀστέρων συμπεφομένως ἐκείνοις. Οὐ κινεῖσθαι δὲ ὑπὸ γῆν τὰ ἄστρα λέγει, καθὼς ἕτεροι ὑπεκλήφασιν, ἀλλὰ περὶ γῆν, ὡσπερὶ περὶ τὴν ἡμετέραν κεφαλὴν στρέφεται τὸ πάλιν, κρύπτεσθαι τε τὴν ἥλιον οὐχ [p. 13. 14.] ὑπὸ γῆν γενόμενον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν τῆς γῆς ὑψηλοτέρων μερῶν σκεπόμενον, καὶ διὰ τὴν πλείονα ἡμῶν αὐτοῦ γενομένην ἀπόστασιν. Τὰ δὲ ἄστρα μὴ θερμαίνειν διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀποστάσεως· ἀνέμους δὲ γενᾶσθαι, ὅταν ἐκπεπυκνωμένος ὁ ἀήρ ἀραιωθείς φέρεται, συνελθόντα δὲ καὶ ἐπὶ πλείον παχυθέντα ²⁵ νέφη γενᾶσθαι, καὶ οὕτως εἰς ὕδωρ μεταβάλλειν. Χάλαζαν δὲ γίνεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν νεφῶν τὸ ὕδωρ καταφερόμενον παγῆ· χιόνα δὲ, ὅταν αὐτὰ ταῦτα ἐνυγρότερα ὄντα πῆξιν λάβῃ· ἄστρα πῆξιν δ', ὅταν τὰ νέφη διαισῆται ²⁶ βίᾳ πνευμάτων· τούτων γὰρ διασταμένων λαμπρὰν καὶ πυρῶδην γίνεσθαι τὴν αὐγὴν. Ἴριν δὲ γενᾶσθαι τῶν ἠλιακῶν αὐγῶν εἰς ἀέρα συνεστώτα πιπτούσων· σειςμὸν δὲ, τῆς γῆς ἐπὶ πλείον ἀλλοιουμένης ὑπὸ θερμασίας καὶ ψύξεως. Ταῦτα μὲν οὖν Ἀναξίμενης. Οὗτος ἤκμασε περὶ ἔτος πρῶτον τῆς πεντηκοστῆς ὀγδόης Ὀλυμπιάδος.

Β. Μετὰ τοῦτον γίνεται Ἀναξαγόρας Ἡγησιβοῦλου ²⁷ ὁ Κλαζομένιος. Οὗτος ἐφη τὴν παντὸς ἀρχὴν νοῦν καὶ ὕλην, τὸν μὲν νοῦν ποιοῦντα, τὴν δὲ ὕλην γινομένην. Ὅντων γὰρ πάντων ὁμοῦ, νοὺς ἐπελθὼν διεκόσμησεν. Τὰς δ' ὕλικὰς ἀρχὰς ἀπείρους ὑπέφαιεν, καὶ τὰς μικροτέρας αὐτῶν ἀπειρα λέγει ²⁸. Κινήσεως δὲ μετέχειν τὰ πάντα ὑπὸ τοῦ νοῦ κινούμενα, συνελθεῖν ²⁹ τε τὰ ὅμοια. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν οὐρανὸν κεκοσμηθῆναι ὑπὸ τῆς ἐγκυκλίου κινήσεως. Τὸ μὲν οὖν πυκνὸν καὶ ὑγρὸν καὶ τὸ σκοτεινὸν καὶ ψυχρὸν καὶ πάντα τὰ βαρῆα ³⁰ συνελθεῖν ἐπὶ τὸ μέσον, ἐξ ὧν παγέντων τὴν γῆν ὑπόστηναι· τὰ δ' ἀντικείμενα τούτοις τὸ θερμὸν καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ γὰρ Roepertus: δὲ vulgo ²⁰ πάλιν Roepertus: ἐπὶ vulgo. ²¹ ἀποτελεῖσθαι Roepertus: ἀποτελεῖσθαι vulgo. ²² πύλησιν Salvinus: πύλησιν T: πόλησιν reliqui. ²³ πλατεῖαν ἐπ' ἀέρος ὀχουμένην B, O: πλατεῖαν εἶναι ἐπ' ἀέρος ἰχουμένην Gronovius ²⁴ ἐπιχεῖσθαι L, O. ²⁵ παχυθέντα Salvinus. ²⁶ διασταται vulgo. ²⁷ Ἡγησιβοῦτον T. ²⁸ Si contuleris locum Simplic. in Arist. Phys. fol. ²⁹ B. Ἀναξαγόρας λέγων ἐπ' ἀρχῆς· Ὁμοῦ πάντα χεῖματα ἦν, ἀπειρα καὶ πλήθος καὶ μικρότητα· καὶ γὰρ τὸ μικρὸν ἀπειρον ἦν, apparebit auctorem nostrum hæc potius scripsisse: καὶ πλήθος καὶ μικρότητα· καὶ τὰ μικρότερα γὰρ ἀπειρα λέγει. ³⁰ συνελθεῖν δὲ L. ³¹ βαρῆα Salvinus: βαρεῖα vulgo.

τὸ ξηρὸν καὶ τὸ κοῦφον εἰς τὸ πρόσω τοῦ αἰθέρος ὀρυμῆσαι. Τὴν δὲ γῆν τῷ σχήματι πλατείαν εἶναι καὶ μένειν μετέωρον διὰ τὸ μέγεθος καὶ διὰ τὸ μηδὲν εἶναι κενὸν καὶ διὰ τὸ τὸν ἀέρα ἰσχυρότατον ὄντα φέρειν ἐποχουμένην τὴν γῆν. Τῶν δ' ἐπὶ γῆς ὑγρῶν τὴν μὲν θάλασσαν ὑπάρξαι, τὰ τε ἐν αὐτῇ ὕδατα ἐξατμιθῆντα ²⁴..... ὑποστάντα οὕτως γεγενῆναι καὶ ἀπὸ τῶν καταβρέυσάντων ποταμῶν. Τοὺς δὲ ποταμούς καὶ ἀπὸ τῶν θμβῶν λαμβάνειν τὴν ὕδατα καὶ ἐξ ὕδατων ²⁷ τῶν ἐν τῇ γῇ. εἶναι γὰρ αὐτὴν [p. 14, 15] κοίλην καὶ ἔχειν ὕδωρ ἐν τοῖς κοιλύμασιν. Τὸν δὲ Νεῖλον ἀξίζει κατὰ τὸ θέρος καταφερομένων εἰς αὐτὸν ὕδατων ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἀντοίκοις ²⁸ χιόνων. Ἡλιον δὲ καὶ σελήνην καὶ πάντα τὰ ἄστρα λίθους εἶναι ἐμπύρους συμπεριληφθέντας ὑπὸ τῆς ²⁹ αἰθέρος περιφορᾶς. εἶναι ^B δ' ὑποκάτω τῶν ἄστρων ἥλιον καὶ σελήνην ³⁰, καὶ σώματα ³¹ τινὰ συμπεριφερόμενα ἡμῖν ἀόρατα τῆς δὲ θερμότητος μὴ αἰσθάνεσθαι τῶν ἄστρων διὰ τὸ μακρὰν εἶναι [καὶ διὰ] ³² τὴν ἀπόστασιν τῆς γῆς· εἶτι δὲ οὐχ ὁμοίως θερμὰ τῷ ἡλίῳ διὰ τὸ χώραν ἔχειν ψυχροτέραν. εἶναι δὲ τὴν σελήνην κατωτέρω τοῦ ἡλίου πλησιύτερον ἡμῶν. Ὑπερέχειν δὲ τὸν ἥλιον μεγάλῃ τὴν Πελοπόννησον. Τὸ δὲ φῶς τὴν σελήνην μὴ ἴδιον ἔχειν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Τὴν δὲ τῶν ἄστρων περιφορὰν ὑπὸ γῆν γίνεσθαι, Ἐκλείπειν δὲ τὴν σελήνην γῆς ἀντιφραττούσης, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν ὑποκάτω τῆς σελήνης, τὸν δὲ ἥλιον ταῖς νοσηνῆταις σελήνης ἀντιφραττούσης. Τροπὰς δὲ ποιεῖσθαι καὶ ἥλιον καὶ σελήνην ἀπωθουμένους ὑπὸ τοῦ ἀέρος. ^C Σελήνην δὲ πολλαῖς τρέπεσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κρατεῖν τοῦ ψυχροῦ. Οὗτος ἀφώρισε πρῶτος τὰ περὶ τὰς ἐκλείψεις καὶ φωτισμούς. Ἐφ' ἧς γῆνην εἶναι τὴν σελήνην. ἔχειν τε ἐν αὐτῇ πεδία καὶ φάραγγας. Τὸν δὲ ³³ γαλαξίαν ἀνάκλασιν εἶναι τοῦ φωτός τῶν ἄστρων τῶν μὴ καταλαμβανόμενων ³⁴ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τοῦ δὲ μεταβαίνοντος ἀστέρας ὡσεὶ σπινθήρας ἀφαλλομένους γίνεσθαι ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ πόλου. Ἀνέμους δὲ γίνεσθαι λεπτυνομένου τοῦ ἀέρος ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἐκκαιομένων πρὸς τὸν πόλον ὑποχωρούντων καὶ ἀποφερομένων. Βροντὰς δὲ ³⁵ καὶ ἀστραπάς ἀπὸ θερμοῦ γίνεσθαι ἐμπέπτοντος εἰς τὰ νέφη. Σεισμους δὲ γίνεσθαι τοῦ ἀνωθεν ἀέρος εἰς τὸν ὑπὸ γῆν ἐμπέπτοντος ³⁶. τοῦτου γὰρ κινουμένου καὶ τὴν ὀχυμένην γῆν ὑπ' αὐτοῦ σαλεύεσθαι. Ζῶα δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἐν ὑγρῷ γενέσθαι ³⁷, μετὰ ταῦτα ^D δὲ ἐξ ἀλλήλων, καὶ ἄρβενας μὲν γίνεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν δεξιῶν μερῶν ἀποκριθῆν τὸ σπέρμα τοῖς δεξιῶς μέρεσι τῆς μήτρας κολληθῆ, τὰ δὲ θήλεα κατὰ τὸναντεῖον. Οὗτος ἤμασεν ἔτους πρώτου τῆς ὀγδοηκοστῆς ὀγδῆς Ὀλυμπιάδος, καθ' ὃν καιρὸν καὶ Πλάτωνα λέγουσι γεγενῆσθαι. Τοῦτον λέγουσι καὶ προγνωστικὸν γεγονέναι.

9. [p. 15. 16] Ἀρχέλαος τὸ μὲν γένος Ἀθηναῖος,

24-25 Archelaus stirpe Atheniensis filius autem

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ Røperus p. 610. 11 collatis aliorum scriptorum testimoniis haecnosa verba ita reficit: ἐξατμιθῆντων ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκείνων ὑποστάντα. ²⁷ ὕδατων Røperus: αὐτῶν vulgo. ²⁸ ἀντοίκοις Røperus p. 611. 612: ἀρκτοῖς vulgo. ²⁹ τῆς τῆς τοῦ Brandis. ³⁰ ἡλίου καὶ σελήνης vel καὶ ἡλίου κ. σ. conjicit Røperus. ³¹ καὶ σώματα Brandis: σώματα vulgo; alia tentat Røperus. ³² καὶ διὰ delenda esse tautologia demonstrat. Aliter Røperus p. 614. ³³ Τὸν δὲ Røperus: Τὸν τε vulgo. ³⁴ καταλαμβανόμενων — καταλαμπομένων Gronovius. ³⁵ δὲ Røperus: τε vulgo. ³⁶ ἐμπέπτοντος Schaubach: ἐκπέπτοντος vulgo. ³⁷ γενέσθαι B.

Apollodori. Hic docuit misturam materiæ consimiliter Anaxagoræ principiaque eodem modo, hic autem in mente inesse quamdam statim mistionem. Esse autem principium motus secretionem a se calidi et frigidî, et calidum quidem moveri, frigidum autem quiescere. Liquefactam autem aquam in medium confluere, in quo exustam aerem fieri et terram, quorum alterum superne ferri, alterum autem subsistere infra. Terram igitur quiescere et frigidam consistere ob has causas, jacere autem in medio, quæ, si fas sit dicere, nulla sit pars universi, res edita ex incensione, a qua primum deusta stellarum sit natura, quarum maxima sit sol, altera autem luna, reliquarum autem aliæ minores, aliæ majores. Desuper autem incumbere cælum ait et ita solem in terram fundere lucem atque aerem facere pellucidum et terram aridam. Lacum enim esse primum, quippe quæ in ambitu sit alta, media autem cava. Testimonium autem fert cavitatis, quod sol non simul et oriatur et occidat omnibus, id quod debet evenire, si esset æqualis. De animalibus autem dicit, calefacta terra primum in inferiore parte, ubi calidum et frigidum miscbatur, apparuisse et reliqua animalia multa et imparia, omnia eodem victu utentia, videlicet e luto nutrita, fuisse autem brevis ævi; posthac autem etiam ex semet invicem generationem exstitisse et discretos esse homines a reliquis animalibus et duces et leges et artes et oppida et reliqua constituisse. Mentem autem dicit innatam esse omnibus animalibus pariter; uti enim quodvis animal inat et corporum mente, nisi quod tardius alla, alia celerius.

Physica igitur philosophia a Thalete usque ad Archelaum duravit. Illius exstitit Socrates auditor. Sunt autem etiam alii plurimi diversas sententias professi deque divino Numine universique natura, quorum si omnes sententias vellemus apponere, nullam profecto silvam librorum oporteret conficere. Sed recordati illorum quorum oportebat, maxime illustrium eorumque 26-27 qui, si ita dicere licet, antesignani universis post illos philosophatis exstiterunt, quippe qui ad conatus suos reliquos instigaverint, ea quæ restant aggrediemur.

Enim et Parmenides unum quidem universum ponit æternumque et non generatum et sphaeriforme. Ne ipse quidem effugiens multitudinis opinionem, ignem dicens et terram universi principia, et terram quidem tanquam materiam, ignem autem tanquam officientem et operantem, mundum dixit consumi, qua vero ratione non dixit. Idem autem dixit sempiternum esse universum et non natum et sphaeri-

Α υίδς δὲ Ἀπολλοδώρου. Οὗτος ἔφη τὴν μίξιν τῆς ὕλης ὁμοίως Ἀναξαγόρῃ, τὰς τε ἀρχὰς ὡσαύτως, οὗτος δὲ τῷ νῦ ἐνυκάρχειν τι εὐθέως μίγμα. Εἶναι δ' ἀρχὴν ὃ τῆς κινήσεως τὸ ἀποκρίνεσθαι ὃ ἀπ' ἀλλήλων τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ μὲν θερμὸν κινεῖσθαι, τὸ δὲ ψυχρὸν ἡρεμεῖν. Τηκόμενον δὲ τὸ ὕδωρ εἰς μέσον βεῖν, ἐν ᾧ κατακαίόμενον ὃ ἀέρα γίνεσθαι καὶ γῆν, ὧν τὸ μὲν ἄνω φέρεσθαι, τὸ δὲ ὑφίστασθαι κάτω. Τὴν μὲν οὖν γῆν ἡρεμεῖν καὶ γενέσθαι διὰ ταῦτα, κείσθαι δ' ἐν μέσῳ ὃ οὐδὲν μέρος οὔσαν, ὡς | εἰπεῖν, τοῦ παντός, ἐκδεδομένον ἐκ τῆς πυρώσεως, ἀπ' οὗ πρῶτον ἀποκατασθέντος τῶν ἐστέρων εἶναι φύσιν, ὧν μέγιστον μὲν ἥλιον, δευτέρον δὲ ἀσλήνην, τῶν δὲ ἄλλων τὰ μὲν ἐλάττω, τὰ δὲ μαζῶ. Ἐπικλιθῆναι δὲ τὸν οὐρανὸν φησι, καὶ οὕτως τὸν ἥλιον ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι φῶς καὶ τὸν τε ἀέρα ποιῆσαι διαφανῆ καὶ τὴν γῆν ξηράν. Αἰμὴν γὰρ εἶναι τὸ πρῶτον, ἅτε κύκλω μὲν οὔσαν ὑψηλὴν, μέσον ὃ δὲ κοίλην. Σημεῖον δὲ φέρει τῆς κοιλότητος, ὅτι ὁ ἥλιος οὐχ ἅμα ἀνατέλλει τε καὶ δύεται πᾶσιν, ὅπερ ἔδει συμβαίνειν, εἴπερ ἦν ὁμαλὴ. Περὶ δὲ ζῶων φησὶν ὅτι ἐσθμαιομένης τῆς γῆς τὸ πρῶτον ἐν τῇ κάτω μέρει, ὃπου τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐμίσγεται, ἀνεφαίνετο τὰ τε ἄλλα ζῶα πολλὰ καὶ ἀνόμοια πάντα τὴν αὐτὴν διαίταν ἔχοντα ἐκ τῆς ἰλύος τρεφόμενα, ἦν δὲ ὀλιγοχρόνια ὕστερον δὲ αὐτοῖς καὶ ἐξ ἀλλήλων γένεσις ἀνέστη ὃ, καὶ διεκρίθησαν ἑθρωποὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων, καὶ ἡγεμόνας, καὶ νόμους, καὶ τέχνας, καὶ πόλεις, καὶ τὰ ἄλλα συνέστησαν. Νοῦν δὲ λέγει πᾶσιν ἐμφύεσθαι ζῴως ὁμοίως. Χρήσασθαι γὰρ ἕκαστον καὶ τῶν σωμάτων ὅσῳ ὃ τὸ μὲν ὃ βραδυτέρως, τὸ δὲ ταχυτέρως.

10. Ἡ μὲν οὖν φυσικὴ φιλοσοφία ἀπὸ Θάλητος ἕως Ἀρχελάου διέμεινε· τούτου γίνεται Σωκράτης ἀκροατής. Εἰσι δὲ καὶ ἕτεροι πλείστοι διαφορῶς δόξας προσηγάμενοι ὃ περὶ τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς τοῦ παντός φύσεως. Ὦν εἰ πάσα τὰς δόξας ἐθουλόμαθα παραθεῖναι, πολλὴν ἂν ὕλην βιβλίων ἔδει κατασκευάζειν. Ὦν δὲ ἔδει μάλιστα ἐπ' ὀνόματος ὄντων καὶ ὡς εἰπεῖν [p. 17. 18] κορυφαίων πᾶσι τοῖς μετέπειτα φιλοσοφήσασιν γενομένων ἀφορμὰς δεδοκῶτων πρὸς τὰ ἐπιχειρούμενα ὑπομνησθέντες ἐπὶ τὰ ἐξῆς ὀρμήσομεν ὃ.

11. Καὶ γὰρ καὶ Παρμενίδης ἐν μὲν τὸ πᾶν ὑποτίθεται αἰδίον τε καὶ ἀγέννητον καὶ σφαιροειδές. Οὐδὲ αὐτὸς ἐκφεύγων τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, πῦρ λέγων καὶ γῆν τὰς τοῦ παντός ἀρχὰς, τὴν μὲν γῆν ὡς ὕλην, τὸ δὲ πῦρ ὡς αἰτιον καὶ ποιεῦν, τὸν κόσμον ἔφη φθεῖρεσθαι, ᾧ δὲ τρόπῳ, οὐκ εἶπεν. Ὁ αὐτὸς δὲ εἶπεν αἰδίον εἶναι τὸ πᾶν καὶ οὐ γεόμενον, καὶ σφαιροειδές, καὶ ὁμοιον, οὐκ ἔχον δὲ ὃ

VARIAE LECTIONES.

ὃ δ' ἀρχὴν. ἀρχὴν Røeperus : ἀρχὰς vulgo. ὃ τὸ ἀποκρίνεσθαι H. Ritterus : ἀποκρίνεσθαι vulgo. ὃ κατακαίόμενον Røeperus : καὶ κατακαίόμενον vulgo. ὃ Cf. de hoc loco Røeper. p. 614. ὃ μέσον B. O : μέσον vulgo. ὃ κάτω μέρος H. Ritterus : κατὰ μέρος vulgo. ὃ συνέστη O, T. ὃ ὅσα B, O. ὃ An Χρήσασθαι δὲ ἕκαστον κατὰ τὴν τῶν σωμάτων διαφορὰν τὸ μὲν, κ. τ. λ. ? Cf. de hoc loco Røeper. p. 615. ὃ προσσηγάμενοι vulgo. ὃ ὀρμήσομεν Wolf. : ὀρμήσομεν vulgo. ὃ τόπον Brandis Comm. Eleatic. p. 146 : τόπον vulgo.

τόπον ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἀκίνητον καὶ πεπερασμένον. A forme et æquabile, non autem habens locum in se, et immotum et finitum.

12. Λευκίππος δὲ Ζήνωνος ἑταῖρος οὐ τὴν αὐτὴν ὄψαν διετήρησεν, ἀλλὰ φησιν ἀπειρα εἶναι καὶ ἀεικινούμενα καὶ γένεσιν καὶ μεταβολὴν συνεχῶς οὖσαν. Στοιχεῖα δὲ λέγει τὸ πλήρες καὶ τὸ κενόν. Κόσμους δὲ γίνεσθαι: "λέγει οὕτως": "ὅταν εἰς μέγα κενόν" ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀθροισθῆ πολλὰ σώματα καὶ συνβῶν, προσκρούοντα ἀλλήλοις συμπλέκεσθαι τὰ ὁμοιοσχέμονα καὶ παραπλήσια τὰς μορφάς, καὶ περιπλεχθέντων "εἰς ἕτερα γίνεσθαι, αὖθις δὲ καὶ φθίνειν διὰ τινά "ἀνάγκην. Τίς δ' ἂν εἴη ἡ ἀνάγκη, οὐ διώρισεν.

13. Δημόκριτος δὲ Λευκίππου γίνεται γνώριμος. Δημόκριτος Δαμασίππου, Ἀβδηρίτης "ἔ, πολλοὺς συμβαλὼν γυμνοσοφισταῖς ἐν Ἰνδοῖς, καὶ ἱερεῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἀστρολόγοις καὶ ἐν Βαβυλῶνι μάγοις. Λέγει δὲ ὁμοίως Λευκίππῳ περὶ στοιχείων, πλήρους καὶ κενού, τὸ μὲν πλήρες λέγων ὄν, τὸ δὲ κενόν, οὐκ ὄν. Ἐλεγε δὲ ὡς ἀεὶ κινουμένων τῶν ὄντων ἐν τῷ κενῷ ἀπειρους δὲ εἶναι | κόσμους καὶ μεγάθι διαφέροντας, ἐν τισὶ δὲ μὴ εἶναι ἥλιον μηδὲ σελήνην, ἐν τισὶ δὲ μελλῶ τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ ἐν τισὶ πλείω. Εἶναι δὲ τῶν κόσμων ἄνωσα τὰ διαστήματα, καὶ τῆ μὲν πλείους, τῆ δὲ ἐλάττους, καὶ τοὺς μὲν ἀξέσθαι, τοὺς δὲ ἀκμάζειν, τοὺς δὲ φθίνειν, καὶ τῆ μὲν γίνεσθαι, τῆ δὲ λείπειν "ἔ. Φθίρεισθαι δὲ αὐτοὺς ὑπ' ἀλλήλων προσπίπτοντας. Εἶναι δὲ ἐνίοις κόσμους ἐρήμους ζώων καὶ φυτῶν καὶ παντὸς ὕψου. Τοῦ δὲ παρ' ἡμῖν κόσμου πρότερον [p. 18. 19] τὴν γῆν τῶν ἄστρων γενέσθαι, εἶναι δὲ τὴν μὲν σελήνην κάτω, ἔπειτα τὸν ἥλιον, εἶτα τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας. Τοὺς δὲ πλάνητας οὐδ' αὐτοὺς ἔχειν ἴσον ὕψος. Ἀκμάζειν δὲ κόσμον, ἕως ἂν μηκέτι δύνηται ἐξωθῆναι τι προσλαμβάνειν. Οὕτως ἐγέλα πάντα, ὡς γέλωτος ἀξίω πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις.

14. Ξενοφάνης δὲ ὁ Κολοφώνιος Ὁρθομένους υἱός. Οὕτως ἕως Κύρου διέμεινεν. Οὕτως ἐφη πρῶτος ἀκαταληψίαν εἶναι πάντων, εἰπὼν οὕτως:

Εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα τύχη τεταλεισμένον εἰπῶν, D
Αὐτὸς ὁμως οὐκ οἶδε, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται "ἔ.

Λέγει δὲ ὅτι οὐδὲν γίνεσθαι, οὐδὲ φθίρεται, οὐδὲ κινεῖται, καὶ ὅτι ἐν τῷ πᾶν ἔστιν ἐξω μεταβολῆς. Φησὶ δὲ καὶ τὸν Θεὸν εἶναι ἀίδιον, καὶ ἕνα, καὶ ὅμοιον πάντῃ, καὶ πεπερασμένον "ἔ, καὶ σφαιροειδῆ, καὶ πᾶσι τοῖς μορίοις αἰσθητικόν. Τὸν δὲ ἥλιον ἐκ μι-

Leucippus autem Zenonis sodalis non in eadem sententia perseveravit, sed dicit infinita esse et semper moventia et generationem commutationemque continuam. Elementa autem dicit plenum et inane. Mundos autem nasci dicit sic: cum in magnum inane ex continenti coacerventur multa corpora et confluant, illidentia ad se invicem complicari quæ sint simili specie et formis comparia, quæ autem non complicantur aliorum ferri. Mundos autem augescere et perire secundum quamdam necessitatem; quænam autem sit necessitas non definivit.

B Democritus autem Leucippi existit familiaris. Democritus Damasippi, Abderita, cum multis versatus gymnosophistis in Indis et sacerdotibus in Ægypto et astrologis et Babylone magis. Dicit autem consimiliter Leucippo de elementis, pleno et inani, id quod plenum est appellans *existens*, inane autem *non existens*; dicebat autem, quoniam moveantur semper ea, quæ existunt, in inani. Infinitos autem esse mundos et magnitudine differentes, in quibusdam autem non esse solem neque lunam, in quibusdam autem majores nostris, et in quibusdam plures. Esse autem mundorum inæquales distantias, et alicubi quidem esse plures mundos, alicubi autem pauciores, et alios quidem crescere, alios vigere, alios denique perire, et alicubi existere, alicubi deficere; perire autem a se invicem collidentes. Esse autem quosdam mundos orbos animalibus et plantis et quovis humido. Nostri autem mundi prius terram 28-29 natam esse quam stellas, esse autem lunam infra, deinde solem, deinceps immotas stellas. Errantes autem stellas nec ipsas habere æqualem altitudinem. Vigere autem mundum donec jam non possit extrinsecus aliquid assumere. Hic ridebat omnia, tanquam risu dignæ essent res humanæ omnes.

Xenophanes autem Colophonius Orthomenis filius. Hic usque ad Cyrum vixit. Hic primus dixit esse incomprehensibilitatem omnium, his usus verbis:

Etenim si vel maxime attigerit dicendo id quod perfectum est. D
Ipse tamen non novit, opinatio autem rebus in omnibus existat.

Dicit autem nihil fieri neque perire neque moveri, et unum esse universum citra conversionem. Dicit autem etiam Deum esse æternum et unum et æquabilem ab omni parte et terminatum et orbicularem et omnis particulis sensibilem. Solem autem ex

VARIE LECTIONES.

" γίνεσθαι Røperus: γενέσθαι vulgo. " οὕτως - ὅταν Røperus: ὅταν vulgo. " μέγα κενόν Røperus: μετάκοινον vulgo. " Quid auctor dixerit colligitur ex loco Diogenis Laertii ix, 31 uude Røperus τὰ δὲ μὴ περιπλεχθέντα suspicatur p. 617. " διὰ τινά Røperus e Diogene Laertio ix, 32: διὰ τὴν vulgo. " Ἀβδηρίτης M: Αὐδηρίτης vulgo. " ἐκλείπειν H. Ritterus. " Karsten. fragm. xiv p. 51. " οὐ πεπερασμένον Wolfius.

parvis igniculis conglomeratis existere singulo quoque die, terram autem infinitam esse et neque ab aere neque a caelo comprehendi. Et infinitos solos esse et luas, omnia autem esse ex terra. Hic mare salsum dixit propterea quod plurimæ misturæ conflant in eo; Metrodorus autem, quia percolletur per terram, ex eo fieri salsum. Xenophanes autem olim existisse ait misturam terræ cum mari, eamque tempore ab humido solutam esse, hæc promens sententiæ suæ documenta: in media terra et in montibus reperiri conchas, veluti et Syracusis in lapicidinis dicit repertam esse imaginem piscis et phocarum, in Paro autem insula imaginem pisciculi in imo monte, in Melita autem crustas quorumvis marinorum animalium. Hæc autem ait facta esse, cum omnia luto involverentur olim, imaginem autem in luto arefactam esse; interiri autem omnes homines, quando terra delata in mare aliquando lutum existat, deinde rursus incipere fieri, idque omnibus mundis existere principium nascendi.

Ephantos quidam Syracusanus dixit non licere veracem eorum quæ sint capere intellectum; definit autem, ut quisque 30-31 arbitratur. Prima indivisa esse corpora et commutationes eorum existere tres, magnitudinem, figuram, potentiam, ex quibus ea quæ sensibus percipiuntur fiunt. Esse autem multitudinem eorum, definitorum in hunc modum, infinitam. Moveri autem corpora neque per pondus, neque per ictum, sed divina potestate, quam mentem et animam nuncupat. Hujus igitur mundum esse speciem, quare etiam orbicularem vi divina factum esse. Terram autem, medium mundi, inveni circa suum centrum versus Orientem.

Hippo autem Rheginus principia dixit frigidum aquam, et calidum ignem. Ortum autem ignem ab aqua devicisse genitricis potestatem constituisseque mundum. Animam autem aliquando dixit cerebrum esse, aliquando aquam, nam etiam semen esse, quod nobis appareat ex humido, unde ait animam nasci.

Et hæc quidem quæ apposuimus nobis sufficere videntur. Quapropter videtur nobis jam satis percursis physicorum placitis recurrere ad Socratem et Platonem, qui moralem potissimum partem excoluerunt.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁹ σύρειν ἐν αὐτῇ. Roesperus. ⁷⁰ γίνεσθαι vulgo. ⁷¹ ἀφύης Gronovius: δάφνης libri. ⁷² Μελίτη Κιρστενίους: Μελίτω vulgo. ⁷³ ἀπηλάθσαν O: ἐπελάθσαν L. ⁷⁴ καταβολὴν Roesperus p. 619: καταβάλλειν vulgo: μεταβάλλειν Wollfus mendose. ⁷⁵ Si quid tribuendum sit paraphrasæ, sequentia verba ὀρίζει δὲ ὡς νομίζει τὰ μὲν πρῶτα probationis loco ad priora referenda erunt, quibus Ephantos dicebatur omnium veri sententiam sustulisse, quia unusquisque ita iudicet, prout ipsius ferat opinio sive sententia. Paraphrasæ enim ita habet: ὅτι καὶ Ἐφραντος μὴ εἶναι γινώσκιν ἀληθῆ τῶν ὄντων λαβεῖν ἰδέσασεν, ἀλλ' ἕκαστος ὀρίζει ὡς νομίζει τὰ πράγματα. Et sane hæc rectius sibi constare videntur, quam si verba ista conjungantur tanquam scriptoris nostri cum sequentibus: ὀρίζει δὲ ὡς νομίζει τὰ μὲν πρῶτα, etc. Sic itaque excidisset vox ἕκαστος, sequentia autem ab his τελεῖα στιγμῆ sejuncta Ephantii doctrinas ordine exponere censenda essent: τὰ μὲν πρῶτα, etc. Wollfus. ⁷⁶ Cf. Roesper. p. 619. 20. An ὀρισμένων κατὰ τοῦτο, ἀπειρον? ⁷⁷ Τοῦτου Roesperus: τοῦ vulgo. ⁷⁸ εἶναι ἰδέαν Roesperus p. 620: εἶδέναι ἰδεῖν vulgo. ⁷⁹ θείας: μετὰ vulgo. ⁸⁰ Γενόμενον Roesperus: Γεννώμενον vulgo. ⁸¹ κατανικῆσαι T: κατανικῆσαν reliqui. ⁸² εἶναι Roesperus p. 621: εἶναι vulgo. ⁸³ γὰρ Bakhuizen van den Brink varr. lectionn. ex hist. phil. ant. p. 47. 53: παρὰ vulgo.

κρῶν πυριδίων ἀθροισμένων γίνεσθαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὴν δὲ γῆν ἀπειρον εἶναι, καὶ μήτε ὑπ' ἀέρος μήτε ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ περιέχεσθαι. Καὶ ἀπειρους ἡλίουσ εἶναι καὶ σελήνας, τὰ δὲ πάντα εἶναι ἐκ γῆς. Οὗτος τὴν θάλασσαν ἀλμυρὰν εἶπεν δὲ τὸ πολλὰ μίγματα συρρέειν ἐν αὐτῇ ⁶⁹. ὁ δὲ Μη | τρέδωρος δὲ τὸ ἐν τῇ γῇ διηθεῖσθαι, τοῦτου χάριν γίνεσθαι ἀλμυρὰν· ὁ δὲ Ξενοφάνης μίξιν τῆς γῆς πρὸς τὴν θάλασσαν γενέσθαι ⁷⁰ δοκεῖ καὶ τῷ χρόνῳ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ λύεσθαι, φάσκων τοιαύτας εἶχειν ἀποδείξεις, ὅτι ἐν μέσῃ γῆ καὶ ὄρεσιν εὐρίσκονται κόγχαι, καὶ ἐν Συβρακούσας δὲ ἐν ταῖς λατομίαις λέγει εὐρησθαι τύπον ἰχθύος καὶ φωκῶν, ἐν δὲ Πάρῳ τύπον ἀφύης ⁷¹ ἐν τῷ βάθει τοῦ λίθου, ἐν δὲ Μελίτῃ ⁷² πλάκας συμπάντων θλασσίων. Ταῦτα δὲ φησι γενέσθαι, ὅτε πάντα ἐπηλώθησαν ⁷³ πάλα, τὸν δὲ τύπον ἐν τῷ πληῶ ζηρανθῆναι, ἀναίρεσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους πάντας, ὅταν ἡ γῆ κατενεχθεῖσαι εἰς τὴν θάλασσαν πηλὸς γίνηται, εἶτα πάλιν ἀρχεσθαι τῆς γενέσεως, καὶ τοῦτα πᾶσι τοῖς κόσμοις γίνεσθαι καταβολὴν ⁷⁴.

15. Ἐφραντός τις Συβρακούσιος εἶπεν μὴ εἶναι ἀληθινὴν τῶν ὄντων λαβεῖν γινώσκιν. Ὀρίζει δὲ ⁷⁵, ὡς νομίζει τὰ μὲν πρῶτα [p. 19. 20] ἀδιαίρετα εἶναι σώματα, καὶ παραλλαγὰς αὐτῶν τρεῖς ἑπάρχειν, μέγεθος, σχῆμα, δύναμιν, ἐξ ὧν τὰ αἰσθητὰ γίνεσθαι. Εἶναι δὲ τὸ πλήθος αὐτῶν ὀρισμένον καὶ τοῦτο ἀπειρον ⁷⁶. Κινεῖσθαι δὲ τὰ σώματα μήτε ὑπὸ βάρους μήτε πληγῆς, ἀλλ' ὑπὸ θείας δυνάμεως, ἣν νοῦν καὶ ψυχὴν προσαγορεύει. Τοῦτου ⁷⁷ μὲν οὖν τὸν κόσμον εἶναι ἰδέαν ⁷⁸, δι' ὃ καὶ σφαιροειδῆ ὑπὸ θείας ⁷⁹ δυνάμεως γεγονέναι. Τὴν δὲ γῆν μέσον κόσμου κινεῖσθαι περὶ τὸ αὐτῆς κέντρον ὡς πρὸς Ἀνατολὴν.

16. Ἴππων δὲ ὁ Ῥηγίνος ἀρχὰς εἶπεν ψυχρὸν τὸ ὕδωρ καὶ θερμὸν τὸ πῦρ. Γενόμενον ⁸⁰ δὲ τὸ πῦρ ὑπὸ ὕδατος κατανικῆσαι ⁸¹ τὴν τοῦ γεννησαντος δύναμιν, συστῆσαι τε τὸν κόσμον. Τὴν δὲ ψυχὴν ποτὲ μὲν ἀγκέφαλον εἶπεν εἶναι ⁸², ποτὲ δὲ ὕδωρ· καὶ γὰρ ⁸³ τὸ σπέρμα εἶναι, τὸ φαινόμενον ἡμῖν ἐξ ὑγροῦ, ἐξ οὗ φησι ψυχὴν γίνεσθαι.

17. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς δοκοῦμεν παρατεθεικέναι. Διὸ δοκεῖ λοιπὸν αὐτάρκως διαδραμόντων ἡμῶν τὰ τοῖς φυσικοῖς δόξαντα, ἀναδραμεῖν ἐπὶ Σωκράτην καὶ Πλάτωνα, οἳ τὸ ἥθικόν μάλιστα προετίμησαν.

18. Ὁ μὲν οὖν Σωκράτης γίνεται Ἀρχελάου τοῦ Ἀ φυσικοῦ ἀκροατῆς· ἕς τὸ Γνώθι σαυτὸν, προτιμήσας καὶ μεγάλην σχολὴν συστήσας ἔσχε πάντων τῶν μαθητῶν ἱκανώτερον τὸν Πλάτωνα, αὐτὸς μὲν μηδὲν σύγγραμμα ⁸⁴ καταλιπὼν. Ὁ δὲ Πλάτων τὴν πᾶσαν αὐτοῦ σοφίαν ἀπομαξάμενος συνέστησε τὸ διδασκαλεῖον, μίξας ὁμοῦ φυσικὴν, ἠθικὴν, διαλεκτικὴν. Ἄ δὲ ὁ Πλάτων ὀρίζει, ἔστι ⁸⁵ ταῦτα.

19. Πλάτων ἀρχὰς εἶναι ⁸⁶ τοῦ παντὸς Θεὸν καὶ ὕλην καὶ παράδειγμα· Θεὸν μὲν τὸν ποιητὴν καὶ διακοσμήσαντα τόδε τὸ πᾶν καὶ προνοοῦμενον αὐτοῦ· ὕλην δὲ τὴν πᾶσιν ⁸⁷ ὑποκειμένην, ἣν καὶ ⁸⁸ δεξάμενην καὶ τιθήνην καλεῖ, ἐξ ἧς διακοσμηθείσας γενέσθαι τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἐξ ὧν συνέστηκεν ὁ κόσμος, πῦρ, ἀέρος, γῆς, ὕδατος. ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄλλα πάντα συγκρίματα ⁸⁹ καλούμενα, ζῶα τε καὶ ⁹⁰ φυτὰ συνεστήκεται. Τῷ δὲ παράδειγμα τὴν διάνοιαν τοῦ Θεοῦ εἶναι, ὃ καὶ ἰδέα· ⁹¹ καλεῖ, ᾧ οἷον ⁹² εἰκονίσματα προσέχων ἐν τῇ ψυχῇ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐδημιουργεῖ. Τὸν μὲν Θεὸν φησὶν ἀσώματόν τε καὶ ἀείδον καὶ μόνους σοφοὺς ἀνδράσι καταληπτὸν εἶναι· τὴν δὲ ὕλην δυνάμει μὲν σῶμα, ἐνεργείᾳ δὲ οὐδέπω· ἀσχημάτιστον γὰρ αὐτὴν οὖσαν καὶ ἄποιον, προσλαβοῦσαν σχήματα καὶ ποιότητας γενέσθαι σῶμα. Τὴν μὲν οὖν ὕλην ἀρχὴν εἶναι καὶ σύγχρονον τῷ Θεῷ, ταύτῃ ⁹³ καὶ ἀγέννητον τὸν κόσμον. Ἐκ γὰρ αὐτῆς ⁹⁴ συνεστάναι φησὶν αὐτόν. Τῷ δὲ ἀγεννήτῳ ἀκολουθεῖν πάντως καὶ τὸ ἀφθαρτόν. Ἡ δὲ σῶμα τε καὶ ἐκ πολλῶν ποιότητων καὶ ἰδεῶν συγκείμενον ὑποπίπτει, ταύτῃ καὶ γεννητὸν καὶ φθαρτόν. Τῆς δὲ τῶν Πλατωνικῶν ἀμφοτέρω ἔμιξαν, χρησάμενοι παραδείγματι τοιοῦτον· ὅτι, ὡς περ ἄμαξα δύναται ἀεὶ διαμένειν ἀφθαρτος κατὰ μέρος ἐπισκευαζομένη, κἂν τὰ μέρη φθειρῆται ἐκάστοτε, αὐτὴ δὲ ὀλόκληρος· ἀεὶ μένει· τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ὁ κόσμος κατὰ μέρη μὲν εἰ καὶ ⁹⁵ φθίρεται, ἐπισκευαζομένων δὲ καὶ ⁹⁶ ἀνταρτισσομένων τῶν ἀπαιρουμένων αἰδῖος μένει. Τὸν δὲ Θεὸν οἱ μὲν ἕνα φασὶν αὐτὸν εἶπεῖν ἀγέννητον καὶ ἀφθαρτόν, ὡς λέγει ἐν τοῖς Νόμοις· Ὁ μὲν δὴ ⁹⁷ Θεός, ὡς περ καὶ ὁ καλαῖὸς λόγος. ἀρχὴν τε καὶ τελευταίην καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ⁹⁸ ἔχει ⁹⁹. Ὅπως ἕνα αὐτὸν τὸν διὰ πάντων κερωρηκότα ἀποφαίνεται. Οἱ δὲ καὶ πολλοὺς, ἀορίστως, ὅταν λέγῃ· Θεὸς Θεῶν, ὧν ¹⁰⁰ ἐγὼ δημιουργός τε καὶ πατήρ. Οἱ δὲ καὶ ὀρισμένους, ὅταν λέγῃ· Ὁ μὲν δὴ μέγας ¹⁰¹ ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνῶν ἄρμα ἐλαύνων, καὶ ὅταν γενεαλογῇ τοὺς Οὐρανοῦ παῖδας καὶ Γῆς. Οἱ δὲ συστήσασθαι μὲν αὐτὸν θεοὺς γεννητοὺς ¹⁰², καὶ διὰ μὲν τὸ γεγενῆσθαι πάντως αὐτοὺς φθαρῆναι ἀνάγκην ἔχειν, διὰ δὲ τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ ἀθανάτους· εἶναι.

Igitur Socrates Archelai physici factus est auditor. Qui dictum illud : *Nosce te ipsum*, maxime amplexus, magna schola aperta nactus est omnium discipulorum habilissimum Platonem. Ipse quidem nihil scripti reliquit. Plato autem universam ejus doctrinam reddens condidit scholam suam mista simul physica, ethica, dialectica philosophia. Quæ autem Plato definit, hæc sunt.

Plato principia universi dixit esse Deum et materiem et exemplar, et Deum quidem conditorem et qui disponeret hocce universum prospiciatque illi, materiem autem rebus omnibus substratam, quam eandem vocat receptaculum et nutritrem, ex ³²⁻³³ qua exornata existitisse quatuor elementa, unde existit mundus, igni, aere, terra, aqua, ex quibus et reliqua omnia, quæ coagula vocentur, et animalia et plantas constititisse. Exemplar autem intellectum Dei esse, quod et idearum nomine appellat, quod tanquam effligiem respiciens in anima Deus universa fabricaverit. Deum quidem dicit incorporalem et ineffigiatum et a solis sapientibus viris comprehendi posse; materiem autem potentia quidem corpus esse, actu autem nondum; informem enim et carentem qualitatibus assumptis formis et qualitatibus existitisse corpus. Materiem igitur ab initio esse et æqualem Deo, ab hac parte etiam mundum non natum; ex ea enim ait constititisse mundum, id autem quod natum non sit necessario sequi ut non pereat; quatenus autem et corpus et ex multis qualitatibus et speciebus compositum ponit mundum, ita etiam natum et periturum. Quidam autem ex Platonicis utraque miscuerunt usi exemplo hoc: velut plaustrum potest semper permanere salvum, cum per partes reparatur, etiamsi partes pereunt singulis vicibus, ipsum autem integrum semper manet: hunc in modum etiam mundus etsi per partes perit, reparatis autem et compensatis iis quæ dempta sunt, sempiternum manet. Deum autem alii dicunt unum eum statuisse non natum et non periturum, ut dicit in Legibus: *Deus igitur, sicut etiam antiqua fabula est, et principium et finem et medium omnium eorum quæ sunt habet.* In hunc modum unum eum qui omnia pervaserit declarat. Alii autem etiam multos illum dicere, quando dicat: *Deus deorum, quorum ego et opifex et pater.* Alii vero etiam definitos, quando dicat: *Igitur magnus in caelo Jupiter alatum currum agens,* et quando stirpem recenseat filiorum Cæli et Terræ. Alii autem constituisse eum deos generatos et propter generationem omnimodo perire eos neces-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁴ μηδὲν σύγγραμμα Røperus : μηδὲ συγγράμματα vulgo. ⁸⁵ ὀρίζει, ἔστι Røperus : ὀρίζεται vulgo. ⁸⁶ Ἐστὶ ἢ τινε ἀλιεῖν ἔφη vel φησὶν? ⁸⁷ πᾶσιν Røperus : πᾶσαν vulgo. ⁸⁸ ἣν δὲ καὶ L : ἣν δὴ καὶ Røperus ; δεξάμενην L : δεξάμενην reliquit; cf. Lobbeck. ad Phytionichum p. 322. ⁸⁹ συγκρίματα T. ⁹⁰ ἰδέαν Gronovius. ⁹¹ ᾧ οἷον Røperus : οἷον vulgo. ⁹² ταύτῃ—ταύτην vulgo. ⁹³ αὐτῆς Røperus : αὐτοῦ vulgo. ⁹⁴ μὲν εἰ καὶ—μένει καὶ vulgo : μὲν Røperus. ⁹⁵ δὲ καὶ Røperus : καὶ vulgo. ⁹⁶ δὴ. δὲ vulgo. ⁹⁷ ὄντων ἀπάντων T et Plato Legg. iv p. 715 b. : ἀπάντων vulgo. ⁹⁸ ἔχει Plato : ἔχων vulgo. ⁹⁹ ὧν insertum ex Plat. Tim. p. 41 : Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργός πατήρ τε ἔργων, & δι' ἐμοῦ γενόμενα ἅλута ἐμοῦ γε θέλοντος. Cf. paulo post l. 40 — 21. ¹⁰⁰ γεννητοὺς et γεγενῆσθαι B : γεννητοὺς et γεγενῆσθαι vulgo.

sitate esse, per voluntatem autem Dei immortales esse, ubi hæc addit: *Deus deorum, quorum ego et opifex et pater, indissolubilia me quidem volente, quoniam, si vellet dissolvi, facile dissolverentur. Demonum autem naturas accipit, et alios quidem bonos esse dicit eorum, alios autem pravos. Et animam quidem nonnulli dicunt eum non generatam dicere et non perituram, quando dicat: Anima quævis immortalis, nam quod semper movetur immortale est, et quando per se ipsam moveri eam doceat eamque esse principium movendi. Alii autem generatam, non autem perituram per voluntatem Dei. Alii denique compositam et generatam et perituram; etenim craterem ejus statvere enim, corpusque eam habere lucis simile, quidquid autem generatum sit necessario perire. Qui autem immortalem eam esse dicunt, iis potissimum nituntur, quibus etiam judicia esse ait post mortem et in Orco tribunalia, et bonas quidem animas mercedem consequi, pravas autem consentaneas pœnas. Jam quidam aiunt illum etiam migrationem animarum comprobare et transmigrare animas, quæ numero definitæ sint, alias in alia corpora, prouti singulæ quæque mereantur, et per quædam intervalla statuta remitti in hunc mundum rursus documentum exhibituras electionis suæ. Alii contra, locum adipisci prouti mereantur singulæ, utunturque testimonio, quod dicat eum cum Jove quosdam esse, alios autem cum aliis diis conversantes proborum virorum, alteros autem pœnas sufferre æternas, quotquot prava et injusta per hanc vitam perpetraverint. Dicunt autem eum alia, æμεσα dicere, alia ἐμμεσα, alia μέσα rerum. Vigilare et somnare æμεσα et quæ sunt ejusdemmodi, ἐμμεσα autem, veluti bona et mala, et μέσα, veluti inter candidum et nigrum fuscum vel aliquem alium colorem. Bona autem sola proprie dicere eum aiunt quæ pertinent ad animam, quæ autem sint corporis et extra, non jam proprie bona, sed appellatæ bona, sæpe autem etiam media appellavisse ea, licere enim illis et bene et male uti. Jam virtutes ex pretio ait summities esse, re autem medietates. Pretiosius enim nihil virtute; quidquid autem earum vel exsuperet vel deficiat in pravitate terminari, veluti quatuor statuit esse virtutes: prudentiam, temperantiam, justitiam, fortitudinem. Harum unamquamque comitari duo vitia, per exsuperantiam et deminutionem, veluti prudentiam imprudentiam per deminutionem, calliditatem autem per exsuperantiam, temperantiam autem incontinentiam 36-37 per deminutionem, imbecillitatem per exsuperantiam, justitiam autem inonexiam per deminutionem, preonexiam per exsuperantiam, fortitudinem*

ἐν ᾧ προσθαί: λέγει: Θεός θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργός τε καὶ πατήρ, ἅλυστα ἐμοῦ γὰρ θέλωτος, ὡς ἂν εἰ λυθῆναι αὐτὰ θέλει, ῥαδίως λυθησόμενα. Δαιμόνων δὲ φύσεις ἀποδέχεται, καὶ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εἶναι [p. 22. 23] φησὶν αὐτῶν, τοὺς δὲ φαίλους. Καὶ τὴν ψυχὴν οἱ μὲν φασὶν αὐτὸν ἀγέννητον λέγειν καὶ ἀφθαρτον, ὅταν λέγῃ: Ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος· τὸ γὰρ ἀεικλήρον ἀθάνατον· καὶ ὅταν αὐτοκλήρον αὐτὴν ἀποδεικνύῃ καὶ ἀρχῆν κινήσεως. Οἱ δὲ γεννητὴν μὲν, ἀφθαρτον δὲ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν. Οἱ δὲ σύνθετον καὶ γεννητὴν καὶ φθαρτὴν· καὶ γὰρ κρατῆρα αὐτῆς ὑποτίθεται, καὶ σῶμα αὐτὴν ἔχειν αὐγοειδῆς, τὸ δὲ γενόμενον πᾶν ἀνάγκη ἔχειν, φθαρῆναι. Οἱ δὲ ἀθάνατον αὐτὴν εἶναι λέγοντας μάλιστα ἔκείνοις ἰσορριζόνται, ὅσοις καὶ κρίσεις φησὶν εἶναι μετὰ τελευτῆν, καὶ ἐν Θεοῦ δικαστήρια, καὶ τὰς μὲν ἀγαθὰς ἀγαθοῦ μισθοῦ τυγχάνειν, τὰς δὲ πονηρὰς ἀκολούθων ἐκῶν. Τινὲς μὲν οὖν φασὶν καὶ μετεσωμάτωσιν αὐτὸν ὁμοιοῦσιν καὶ μεταβάλλειν τὰς ψυχὰς ὠρισμένας οὕσας ἄλλας εἰς ἄλλα σώματα κατ' ἀξίαν ἐκάστη καὶ κατὰ τινὰς περιόδους ὠρισμένας ἀναπέμπεσθαι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον πάλιν πείραν παρεξομένας τῆς ἐαυτῶν προαιρέσεως. Οἱ δὲ οὐ, ἀλλὰ τόπον λαγχάνειν κατ' ἀξίαν ἐκάστη, καὶ χρωῶνται μαρτυρίῳ, ὅτι φησὶ μετὰ Διὸς τινὰς εἶναι, ἄλλους δὲ μετὰ ἄλλων θεῶν συμπεριπολοῦντας τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ ἐν κολάσεσιν ὑπάρχειν αἰωνίους, ὅσοι πονηρὰ καὶ δίκαια παρὰ τούτων τὸν βίον εἰσὶν ἐξεργασμένοι. Θεοὶ δὲ αὐτῶν τὰ μὲν ἄμεσα λέγειν, τὰ δὲ ἐμμεσα, τὰ δὲ μέσα τῶν πραγμάτων. Ἐγγήγορσιν μὲν καὶ ὑπνιον ἄμεσα, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἐμμεσα δὲ, οἷον ἀγαθὰ καὶ κακά· καὶ μέσα, οἷον τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος τὸ φαῖν ἢ τι ἄλλο χρῶμα. Ἀγαθὰ δὲ μόνον κυρίως λέγειν φασὶν αὐτὸν τὰ περὶ ψυχὴν, τὰ δὲ περὶ σῶμα καὶ τὰ ἐκτός οὐκ ἔτι κυρίως ἀγαθὰ, ἀλλὰ λεγόμενα ἀγαθὰ, καλλυχού δὲ καὶ μέσα ὀνομακίνας αὐτὰ· εἶναι γὰρ αὐτοῖς καὶ καλῶς καὶ κακῶς χρῆσθαι. Τὰς μὲν οὖν ἀρετὰς κατὰ τιμὴν ἀκρότητας εἶναι φησὶ, κατὰ δὲ οὐσίαν μεσότητας· τιμωτέρων μὲν γὰρ οὐδὲν ἀρετῆς. Τὸ δὲ ὑπερβάλλον αὐτῶν ἢ ἐνδέον εἰς κακίαν τελευτῆν, οἷον τέσσαράς φησὶν εἶναι ἀρετὰς φρονήσιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν. Τούτων ἐκάστη παρακολουθεῖν δύο κακίας, καθ' ὑπερβολὴν καὶ μεῖωσιν, οἷον τῇ μὲν φρονήσιν ἀφροσύνην κατὰ μεῖωσιν, πανουργίαν [p. 23, 24] δὲ καθ' ὑπερβολὴν, τῇ δὲ σωφροσύνῃ ἀκολασίαν κατὰ μεῖωσιν, σκαιότητα καθ' ὑπερβολὴν, τῇ δὲ δικαιοσύνῃ μειονεξίαν κατὰ μεῖωσιν, πλεονεξίαν καθ' ὑπερβολὴν, τῇ δὲ ἀνδρείᾳ δειλίαν κατὰ μεῖωσιν, θρασύτητα καθ' ὑπερβολὴν, ταύτας δὲ ἐγγενομένας τὰς ἀρετὰς ἀνθρώπῳ ἀπεργάζεσθαι αὐτὸν τέλειον καὶ παρέχειν αὐτῷ εὐδαιμονίαν. Τῆν δὲ εὐδαιμονίαν εἶναι φησὶν ὁμοίωσιν

VARLÆ LECTIONES.

* αὐτὸν Wolfius: αὐτῶν reliqui. * ὑποτίθεται: T: ὑποτίθεται vulgo. * ἔχειν. εἶναι T. * ἐκείνοις—ὄσοις Roepers: ἐκεῖνοι—ὄσοι vulgo: ἐκείνω—ὄσι R. Schottius. * φησὶν Roepers: φασὶν vulgo. * μεταβάλλειν O. * φησὶ Wolfius: φασὶ vulgo. * αἰωνίους M: αἰωνιαίως O; αἰωνίαις vulgo. * φησὶ Wolfius; φασὶ vulgo. * φησὶν Roepers; φασὶν vulgo. * θρασύτητα B: θράσος vulgo.

Θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. Τὴν δὲ ὁμοίωσιν τῷ Θεῷ, ὅταν τις ὁσὸς τε καὶ δίκαιος γένεται μετὰ φρονήσεως. Τέλος γὰρ τοῦτο τῆς ἄκρας σοφίας καὶ ἀρετῆς ὕποψοιται. Λέγει δὲ ἀντακολουθεῖν τὰς ἀρετὰς ἀλλήλαις καὶ μονοειδεῖς εἶναι καὶ μηδέποτε ἐναντιοῦσθαι ἀλλήλαις. Τὰς δὲ κακίας πολυτρόπους τε εἶναι καὶ ποτὲ μὲν ἀντακολουθεῖν, ποτὲ δὲ ἐναντιοῦσθαι ἀλλήλαις. Εἰμαρμένην φησὶν¹³ εἶναι, οὐ μὴν πάντα καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι, ἀλλ' εἶναι τε καὶ ἐφ' ἡμῖν, ἐν οἷς φησὶν· *Αἰτία ἐλομένον, θεὸς ἀνάγκης· καὶ θεομήδης τε Ἀδραστειᾶς ὄδω*¹⁴. Οἱ δὲ οὕτω τὸ καθ' εἰμαρμένην, οἱ δὲ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν· ἀκούσια δὲ φησὶν εἶναι τὰ ἀμαρτήματα· εἰς γὰρ τὸ κάλλιστον τῶν ἐν ἡμῖν, ὅπερ ἐστὶν ἡ ψυχὴ, οὐκ ἂν τινα τὸ κακὸν παραδέξασθαι, τουτέστι τὴν ἀδικίαν· κατὰ ἄνοιαν δὲ καὶ σφάλμα τοῦ ἀγαθοῦ, οἰομένου καλὸν τι ποιεῖν, ἐπὶ τὸ κακὸν ἐρχεσθαι. Καὶ λέξις τοῦτου ἐμφανεστάτη ἐστὶν ἐν τῇ Πολιτείᾳ, ἐν ἣ φησὶν· *Πάλιν δὲ αὖ¹⁵ τολμᾶτε λέγειν¹⁶ ὡς αἰσχροὺν καὶ θεομήδης ἡ κακία. Πῶς οὐδ' ἄρ' ἔτις τὸ τοιοῦτον κακὸν αἰροῖτε ἄν; ἤττων δὲ ἄν ἢ, φατέ¹⁷, τῶν ἡδονῶν. Οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἀκούσιον, εἴπερ τὸ νικᾶν ἐκούσιον; ὥστε ἐκ παντὸς λόγου τό γε ἀδικεῖν ἀκούσιον ὁ λόγος αἰρεῖ¹⁸*. Ἀντιτίθεται δὲ τις αὐτῶ πρὸς τοῦτο· διὰ τί οὐν κολάζονται, εἰ ἀκουσίως ἀμαρτάνουσιν; Ὁ δὲ λέγει, Ἵνα τε αὐτὸς οἱ τάχιστα ἀπαλλαγῇ κακίας, καὶ κολασιν ὑπόσχη. Τὸ γὰρ κολασιν ὑποσχεῖν οὐ κακὸν εἶναι ἀλλὰ ἀγαθόν, εἴπερ μίλλει καθαρίσι τῶν κακῶν γίνεσθαι· καὶ ἵνα μηδὲν¹⁹ ἀμαρτάνωσιν οἱ λοιποὶ ἀκούοντες ἀνθρώποι, ἀλλὰ φυλάσσωνται τὴν τοιαύτην πλάνην. Κακοῦ δὲ φύσιν οὕτε ὑπὸ Θεοῦ γενέσθαι, οὕτε καθ' αὐτὴν ὑπέστασιν ἔχειν, ἀλλὰ κατ' ἐναντίωσιν [p. 24—29] καὶ πρᾶξασθαι τοῦ ἀγαθοῦ γενέσθαι²⁰, ἢ καθ' ὑπερβολὴν ἢ κατὰ μείωσιν, ὡς περὶ τῶν ἀρετῶν προείπομεν. Ὁ μὲν οὖν Πλάτων, καθὼς προείπομεν, συναγαγὼν τὰ τρία μέρη τῆς κατὰ πάντα φιλοσοφίας, οὕτως ἐπιλοσόφησεν.

38-39 per exsuperantiam, ut de virtutibus ante diximus. Plato igitur, ut supra diximus, consociatis tribus partibus universalis philosophiæ in hunc modum philosophabatur.

20. Ἀριστοτέλης τοῦτου γενόμενος ἀκρατῆς εἰς τέχνην τὴν φιλοσοφίαν ἤγαγεν, καὶ λογικώτερος ἐγένετο, τὰ μὲν στοιχεῖα τῶν πάντων ὑποθέμενος οὐσίαν καὶ συμβεβηκόσ· τὴν μὲν οὐσίαν μίαν τὴν πᾶσιν ὑποκειμένην· τὰ δὲ συμβεβηκότα ἐννέα· ποσόν, ποιόν, πρὸς τί, ποῦ, πότε, ἔχειν, κείσθαι, ποιεῖν, πάσχειν. Τὴν μὲν οὖν οὐσίαν τοιαύτην εἶναι, οἷον Θεόν, ἀνθρώπων καὶ ἕκαστον τῶν τῷ ὁμοίῳ λόγῳ ὁποπεσεῖν δυναμένων. Περὶ δὲ τὰ συμβεβηκότα θεωρεῖται τὸ μὲν ποσόν, οἷον λευκόν, μέλαν· τὸ δὲ ποσόν, οἷον δέπηχυ, τρίπηχυ· τὸ δὲ πρὸς τί, οἷον

A autem ignaviam per deminutionem, audaciam per exsuperantiam. Has autem virtutes cum insimul in homine residere eorum perfectum præbereque ei beatitudinem. Beatitudinem autem esse ait, cum quis assimiletur, quantum fieri possit, Deo. Assimilari autem quæmquam Deo, cum sanctum et justum se præstet cum prudentia. Finem enim hunc suæ sapientiæ et virtutis statuit. Dicit autem societate quadam contineri virtutes et ejusdem speciei esse nec unquam adversari inter se. Vitia autem et multigenera esse et aliquando societate inter se contineri, aliquando autem adversari inter se. Fatum dicit esse, non vero omnia per fatum fieri, sed esse aliquid etiam in nostra potestate, cum dicit: *Culpa est ejus, qui elegit sibi, Deus non in culpa*, et: *Lex Adrasteæ hæcce*. Jam alii sic illum appellare quod per fatum fiat, alii et id quod in nostra potestate sit aiunt. Invita autem esse ait peccata. In id enim, quod pulcherrimum est in nobis, id quod est anima, non facile quemquam malum recipere, hoc est pravitatem; per imprudentiam autem et lapsum boni qui opinentur se pulchrum aliquid facere devenire in malum. Cujus quidem sententiæ declaratio clarissima exstat in Civitate, in qua dicit: *Rursus autem audetis dicere, turpe esse diisque invisum pravitatem. Quomodo igitur tandem quispiam conempseat tale malum? Qui inferior est, respondetis, voluptatibus? Non ergo et hoc invitum, siquidem vincere non invitum? ut ex omni ratione prave facere præter voluntatem fieri ratio vincat*. Opposit autem quidam ei contra hæc: quam ob causam igitur puniuntur qui invitati peccant? Is autem dicit: *Ut et ipse quam celerrime liberetur pravitatem et pœnas det. Nam pœnas dare non malum esse, sed bonum, siquidem futura sit purgatio malorum et ne quid peccent reliqui homines cognito exemplo, sed caveant ab ejusmodi errore. Mali autem naturam neque a Deo factam esse, neque per se consistere, sed per adversationem et comitatum boni exstitisse, aut per diminutionem aut*

Aristoteles, qui hujus auditor fuit, in artem philosophiæ redegit logicamque disciplinam magis excoluit, elementa universorum ponens substantiam et accidens, et substantiam quidem unam, quæ universis substrata sit, accidentia autem numero novem: quantum, quale, ad quid, ubi, quando, habere, situm esse, facere, pati. Jam substantiam hujusmodi esse, veluti Deum, humanam, et nihil non quod in eundem censum veniat. Quod autem attinet ad accidentia, id quod quale dicit ostenditur veluti album, nigrum; quantum autem veluti duram

VARIÆ LECTIONES.

¹³ φασίν B, L, O. ¹⁴ ὄδω Røeperus addidit ex Plat. Phædr. p. 248. ¹⁵ Cf. Røper. p. 623. Locus exstat in Clitophonie p. 107 sic scriptus: Πάλιν δ' αὖ τολμᾶτε λέγειν ὡς αἰσχροὺν καὶ θεομήδης ἡ ἀδικία· πῶς οὐδ' ἄρ' ἔτις τό γε τοιοῦτον κακὸν ἐκὼν αἰροῖτε ἄν; ἤττων δὲ ἄν ἢ, φατέ, τῶν ἡδονῶν· οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἀκούσιον, εἴπερ τὸ νικᾶν ἐκούσιον; ὥστε ἐκ παντὸς τρόπου τό γε ἀδικεῖν ἀκούσιον ὁ λόγος αἰρεῖ, κ. τ. λ. ¹⁶ αὐτῶ ἅμα τε λέγειν vulgo. ¹⁷ ἢ τῶν ὅσα δὲ φατέ vulgo. ¹⁸ ὁ λόγος αἰρεῖ — λόγος αἰρεῖ N; λόγος ἔρει vulgo. ¹⁹ μηδὲ vulgo. ²⁰ γενέσθαι T.

triumve unarum; illud autem ad quid, velut pater, A filius; ubi autem, velut Athenis, Megaris; quando autem, velut decima Olympiade; habere autem, velut possidere; facere autem, velut scribere et omnino patrare aliquid, situm autem esse, veluti humi jacere; pati autem, velut verberari. Ponit et ipse alia medium habere, alia non habere, ut diximus etiam de Platone. Et pene in rebus plurimis concordat cum Platone excepta de anima doctrina. Plato enim immortalem, Aristoteles autem permanere et post hæc et ipsam evanescere in quintum corpus, quod ponit esse cum reliquis quatuor, hoc est et igni et terra et aqua et aere tenuius, tanquam spiritum. Verum Plato sola bona reapse quæ pertineant ad animam dicit eaque sufficere ad beatitatem; Aristoteles autem trifariam divisa bona inducit negatque perfectum esse sapientem, nisi adsint ei etiam corporis bona et quæ sunt extra: quæ sunt pulchritudo, robur, vigor sensuum, integritas, sanitas, quæ autem sunt extra: divitiæ, nobilitas, gloria, potentia, pax, amicitia; quæ autem intus sunt circa animam, sicut etiam Platoni visum est, prudentiam, temperantiam, justitiam, fortitudinem. Mala autem etiam hic dicit per adversationem existisse bonorum et esse in eo loco, qui sub luna est, supra lunam autem non pertingere. Animam autem universi quidem mundi immortalem esse et ipsum mundum æternum, 40-41 singulorum autem, ut supra diximus, perire. Hic igitur in Lycæo versari solius philosophabatur, Zeno autem in porticu quæ Pœcile vocabatur. Nacti autem sunt Zenonis discipuli a loco nomen, cum a Stoa Stoici vocati sint, Aristotelis autem ab opere; quoniam enim ambulantes in Lycæo commentabantur, hanc ob causam Peripatetici appellati sunt. Hæc igitur Aristotelis doctrina fuit.

Stoici et ipsi quidem syllogisticam partem philosophiæ amplificaverunt et pene terminis suis circumscriserunt, idem secuti et Chrysippus et Zeno, qui posuerunt et ipsi Deum quidem principium rerum, qui sit corpus purissimum, per omnia autem pervadere providentiam illius, et ipsi vero fato omnia fieri pro certo posuerunt, exemplo usi hocce: Veluti ad currum cum junctus sit canis, quando quidem volit sequi, et trahi et sequi sponte, cum D faciat etiam quod voluntario faciat cum necessitate, tanquam fato; sin minus velit sequi, certe coactum iri. Idemque valere in hominibus. Etenim vel cum sequi nolunt, certe cogentur devenire in id quod fatum est. Animam autem dicunt permanere post mortem, esse autem corpus et ortum esse ex frigidatione aeris continentis, quapropter etiam vocari

πατήρ, υἱός· τὸ δὲ παῦθ, ὅσον Ἀθήνησι, Μεγαροί²¹· τὸ δὲ πόσις, ὅσον ἐπὶ τῆς δεκάτης Ὀλυμπιάδος· τὸ δὲ ἔχειν, ὅσον κακῆσθαι· τὸ δὲ ποιεῖν, ὅσον γράφειν καὶ ὅλως ἐνεργεῖν τι· τὸ δὲ κείσθαι, ὅσον κατακείσθαι· τὸ δὲ κάσχειν, ὅσον τύπτεσθαι. Ὑποτίθεται καὶ αὐτὸς τὰ μὲν μεσότητα ἔχειν, τὰ δὲ ἄμεσα εἶναι, ὡς εἴπομεν καὶ περὶ τοῦ Πλάτωνος. Καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῷ Πλάτωνι σύμφωνός ἐστι πλὴν τοῦ περὶ ψυχῆς²² δόγματος. Ὁ μὲν γὰρ Πλάτων ἀθάνατον, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐπιδιαμένειν καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ταύτην ἐναφανίζεσθαι τῷ πέμπτῳ σώματι. ὁ²³ ὑποτίθεται εἶναι μετὰ τῶν ἄλλων τεσσάρων, τοῦ τε πυρὸς καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἕρος λεπτότερον, ὅσον πνεῦμα. Ὁ μὲν οὖν²⁴ Πλάτων μόνον ἀγαθὰ θνῶς τὰ περὶ ψυχὴν εἶναι φησιν, καὶ ἀρκεῖν^B πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τριγένειαν τῶν ἀγαθῶν εἰσάγει, καὶ λέγει μὴ εἶναι τέλειον τὸν σοφόν, ἐὰν μὴ παρῆ αὐτῷ καὶ τὰ τοῦ σώματος ἀγαθὰ καὶ τὰ ἐκτὸς, ἃ ἔστι κάλλος, ἰσχυρὸς, εὐαισθησία, ἀρτιότης· τὰ δὲ ἐκτὸς, πλοῦτος, εὐγένεια, δόξα, δυνάμεις, εἰρήνη²⁵, φίλια. Τὰ δὲ ἐκτὸς περὶ ψυχὴν καθὼς καὶ Πλάτωνι ἔδοξε, φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν. Τὰ δὲ κακὰ φησι καὶ οὗτος κατ' ἐναντίωσιν τῶν ἀγαθῶν γενέσθαι, καὶ εἶναι ὑπὸ τὸν περὶ σελήνην τόπον, ὑπὲρ δὲ σελήνην μηκέτι. Τὴν δὲ ψυχὴν τὴν μὲν²⁶ ὅλου τοῦ κόσμου ἀθάνατον εἶναι, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον [p. 26. 27] ἀττιον, τὴν δὲ καθ' ἕκαστον, ὡς προεἶπομεν, ἀφανίζεσθαι. Οὗτος μὲν οὖν ἐν τῷ Λυκίῳ ποιούμενος τὰς διατριβὰς ἐφιλοσόφει· ὁ δὲ Ζήνων ἐν τῇ Ποικίλῃ στοᾷ. Ἐκτίσαντο δὲ οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ Ζήωνος ἀπὸ τοῦ τόπου τὸ ἔνομα, τουτέστιν ἀπὸ τῆς Στοᾶς Στωϊκοῦ κληθέντες· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπὸ τοῦ ἔργου. Ἐπειδὴ γὰρ περιπατοῦντες ἐν τῷ Λυκίῳ ἐζήτουν, διὰ τοῦτο Περιπατητικοὶ ἐκλήθησαν. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης.

21. Στωϊκοὶ καὶ αὐτοὶ²⁷ μὲν ἐπὶ τὸ συλλογιστικώτερον τὴν φιλοσοφίαν ἠύξησαν καὶ σχεδὸν ὄροις περιέλαβον, ὁμοδοξοὶ γενόμενοι ὃ τε Χρῦσιππος καὶ Ζήνων, οἱ ὕπεβητο καὶ αὐτοὶ ἀρχὴν μὲν Θεὸν τῶν πάντων, σῶμα θνῶτα τὰ καθαρύτατον, διὰ πάντων δὲ διήκειν τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ δὲ τὸ καθ' εἰμαρμένην εἶναι πάντη²⁸ διεβδαιώσαντο παραδειγματι χρῆσάμενοι τοιοῦτω, ὅτι ὡσπερ ὀχήματος ἐν ἡ^D ἔξηρητημένος κύων, ἐὰν μὲν βούληται ἐπεσθαι, καὶ ἔλκεται καὶ ἔπεται ἐκὼν, ποῖων²⁹ καὶ τὸ αὐτεξούσιον μετὰ τῆς ἀνάγκης ὅσον τῆς εἰμαρμένης· ἐὰν δὲ μὴ βούληται ἐπεσθαι, πάντως ἀναγκασθήσεται, τὸ αὐτὴ δὴ που καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· καὶ μὴ βουλόμενοι γὰρ ἀκολουθεῖν ἀναγκασθήσονται πάντως εἰς τὸ πεπρωμένον εἰσελθεῖν. Τὴν δὲ ψυχὴν λέγουσι μένειν μετὰ θάνατον³⁰, εἶναι δὲ σῶμα καὶ

VARIE LECTIONES.

²¹ Μεγαροί Røeperus: Μεγάροισι vulgo. ²² ψυχῆς Menagius ad Ding. Laert. vii, 157: ψυχὴν vulgo. ²³ ὃ ὑποτίθεται L. ²⁴ οὖν — αὐ Røeperus p. 621. ²⁵ εἰρήνη, φίλια Røeperus coll. Joh. Stob. erlog. ii p. 274, καὶ τῶν ἐκτὸς λεγομένων εὐγένειαν, πλοῦτον, δόξαν, εἰρήνην, ἐλευθερίαν, φίλιαν· ἐρήνωμένη φίλιον vulgo. ²⁶ τὴν μὲν Røeperus; τοῦ μὲν vulgo. ²⁷ Οἱ δὲ Στωϊκοὶ T. ²⁸ πάντα T. ²⁹ ἐκὼν ποιῶν Wulfius: ποιῶν vulgo; alia Røeperus p. 625. ³⁰ μένειν μετὰ θάνατον Røeperus p. 625 sq.: μὲν ἀθάνατον vulgo.

γενέσθαι ἐκ τῆς περιψύξεως τοῦ ἀέρος τοῦ περιέχον-
τος, διὸ καὶ καλεῖσθαι ψυχὴν. Ὁμολογοῦσι δὲ καὶ
μετενοσμάτωσιν γίνεσθαι ὠρισμένων οὐσῶν τῶν ψυ-
χῶν. Προσδέχονται δὲ ἐκπύρωσιν ²¹ ἔσεσθαι καὶ κάθαρ-
σιν τοῦ κόσμου τούτου, οἳ μὲν παντὸς, οἳ δὲ μέρους,
καὶ κατὰ μέρος δὲ αὐτὸν καθαίρεσθαι λέγουσιν· καὶ
σχεδὸν τὴν φθορὰν καὶ τὴν ἐτέρου ἐξ αὐτῆς γένεσιν
κάθαρσιν ²² ὀνομάζουσιν. Σώματα δὲ πάντα ὑπέθεντο,
καὶ σῶμα διὰ σώματος μὲν χωρεῖν ²³, ἀλλὰ ἀνάκλα-
σιν ²⁴ εἶναι καὶ πεπληρωσθαι πάντα καὶ μηδὲν εἶναι
κενόν. Ταῦτα καὶ οἱ Στωϊκοί.

22. Ἐπίκουρος δὲ σχεδὸν ἐναντίαν πᾶσι δόξαν
ἔθετο. Ἀρχὰς μὲν τῶν ὄλων ὑπέθετο ἀτόμους καὶ
κενόν. Κενὸν μὲν οἶον τόπον τῶν ἑσομένων, ἀτόμους
δὲ τὴν ὕλην, ἐξ ἧς τὰ πάντα. Ἐκ δὲ τῶν ἀτόμων
συνελθόντων γενέσθαι καὶ τὸν Θεὸν, καὶ [p. 27. 28]
τὰ στοιχεῖα ²⁵ πάντα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα καὶ ²⁶
ζῶα καὶ ἄλλα, ὡς μηδὲν γίνεσθαι μῆτε συνεστάναι,
εἰ μὴ ἐκ τῶν ἀτόμων εἴη. Τὰς δὲ ἀτόμους τὸ λεπτο-
μερέστατον καὶ ἐφ' ²⁷ οὐ οὐκ ἂν γένοιτο κέντρον οὐδὲ
σημεῖον οὐδὲν οὐδὲ διαίσεις οὐδεμία, ἐφη εἶναι, διὸ
καὶ ἀτόμους αὐτὰς ὠνόμασε. Τὸν δὲ Θεὸν ὁμολογῶν
εἶναι ἀίδιον καὶ ἀφθαρτόν φησι μηδεὶς προνοεῖν, καὶ
ὄλως πρόνοιαν μὴ εἶναι μῆδὲ εἰσαρμένην, ἀλλὰ
πάντα κατὰ αὐτοματισμὸν γίνεσθαι. Καθῆσθαι γὰρ
τὸν Θεὸν ἐν τοῖς μετακοσμοῖς, οὕτω καλουμένοις ²⁸
ὕπ' αὐτοῦ· ἔξω γὰρ τι τοῦ κόσμου οἰκητήριον τοῦ
Θεοῦ εἶναι, λεγόμενον τὰ μετακόσμια, ἤδεσθαι
τε καὶ ἡσυχάζειν ἐν τῇ ἀκροτάτῃ εὐφοροσύνῃ, καὶ
μῆτε αὐτὸν πράγματα ²⁹ ἔχειν μῆτε ἄλλοι; παρέχειν.
Οἱ δὲ ἀκόλουθον καὶ τὸν περὶ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν πε-
ποίηται λόγον, λέγων τὸ τέλος τῆς σοφίας ³⁰ εἶναι
ἡδονὴν. Ἄλλοι δὲ ἄλλως τὸ ὄνομα τῆς ἡδονῆς ἐξέλα-
θον· οἳ μὲν γὰρ κατενόησαν ³¹ τὰς ἐπιθυμίας, οἳ
δὲ τὴν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ ἡδονὴν. Τὰς δὲ ψυχὰς τῶν ἀν-
θρώπων λύεσθαι ἅμα τοῖς σώμασιν, ὥσπερ καὶ συγ-
γενῆσθαι αὐτοῖς τίθεται· αἷμα γὰρ αὐτὰς εἶναι, οὐ
ἐξελλόντος ἢ τραπέντος ἀπόλλυσθαι ὄλον τὸν ἀνθρω-
πον, ὃ ἀκολουθεῖ μῆτε κρίσεις εἶναι ἐν ᾧ, μῆτε
δικαστήρια, ὡς ³² ὃ τι ἂν δράσῃ τις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ
καὶ διαλάβῃ ἀνεύθυνον εἶναι παντελῶς. Οὕτως οὖν
καὶ Ἐπίκουρος.

23. Ἄλλη δὲ αἴρεσις φιλοσόφων ἐκλήθη Ἀκαδη-
μαϊκῆ, διὰ τὸ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τὰς διατριβάς αὐτοῦς
ποιεῖσθαι, ὧν ἄρξας ὁ Πύρρων, ἀφ' οὗ Πυρρῶνιοι ³³
ἐκλήθησαν φιλόσοφοι, τὴν ἀκαταληψίαν ἀπάντων πρῶ-
τος εἰσήγαγεν, ὡς ἐπιχειρεῖν μὲν εἰς ἑκάτερα, μὴ μὲν-
τοι ἀποφαίνεσθαι μηδὲν. Οὐδὲν γὰρ εἶναι οὔτε τῶν νοη-
τῶν οὔτε τῶν αἰσθητῶν ἀληθές, ἀλλὰ δοκεῖν τοῖς ἀνθρώ-
ποις οὕτως ἔχειν. Πευστήν τε εἶναι τὴν οὐσίαν πᾶ-
σαν καὶ μεταβλητὴν, καὶ μηδέποτε ἐν τῷ αὐτῷ μέ-
νει. Οἳ μὲν οὖν τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λέγουσι μὴ

A psycham. Consentiant autem etiam migrationem
animarum existere, cum definitæ sint animæ. Su-
munt autem conflagrationem fore et purgationem
hujus mundi, alii universi, partis alii et per partem
eum purgari aiunt, et pene interitum aliusque ex
eo generationem purgationem appellant. Corpora
autem universa ponunt et corpus penetrare quilibet
per corpus, sed refractionem esse, et impleta esse
omnia nec quidquam esse vacuum. Hæc quidem et
Stoici.

Epicurus autem pene contrariam universis doctri-
nam professus est. Principia omnium statuit ato-
mos et inane: inane quidem tanquam spatium rerum
futurarum, atomos autem materiam, ex qua uni-
versa. Ex congressis autem atomis existisse **42-
43** etiam Deum et elementa [et mundos] et quæ
sunt in eis omnia, et animalia et reliqua, ut nihil
neque fiat neque exstiterit, nisi quod ex atomis
natum sit. Atomos autem tenuissimum et in quo
esse nequeat neque centrum, neque signum, nec
denique divisio ulla dixit esse, quapropter et atomos
eas vocavit. Deum autem perennem et immortalem
confessus esse dicit nullius rei providentiam ha-
bere, neque omnino esse providentiam nec fatum,
sed omnia fortuito fieri. Considerare enim Deum in
locis, quæ intermundia appellat; extra enim mun-
dum quoddam Dei habitaculum esse statuit eaque
intermundia vocari, laxarique et requiescere in extre-
ma hilaritate, neque ipsorum vel habere negotia vel
præbere aliis. Quibus consentaneam et de sapien-
tibus hominibus instituit disputationem, dicens
finem sapientiæ esse voluptatem. Alii autem aliter
vocem voluptatis interpretati sunt; alii enim intel-
lexerunt cupiditates, alii autem eam voluptatem,
quam habet virtus. Animas autem hominum solvi
simul cum corporibus, sicuti etiam una gigni statuit,
sanguinem enim eas esse, quo egresso aut mutato
interire totum hominem, cui consecrarium est, quod
nulla esse statuit judicia in Orco neque tribunalia,
ut, quidquid commiserit quisquam in hac vita et la-
tuerit, plane impune illi sit. Ita igitur et Epicurus.

Alia schola philosophorum vocata est Academi-
corum, quia in Academia conversationes instituere
solebant, quorum dux qui existit Pyrrho, a quo
Pyrrhonei vocati sunt philosophi, incomprehensibi-
litem omnium prius introduxit, ut ægrediantur
quidem in utramque partem, non vero definiant
quidquam. Nihil enim esse neque comprehensibilem
neque sensibilem verum, sed videri hominibus ita
esse, fluidamque esse materiem omnem et mutabi-
lem nec unquam in eodem loco permanere. Jam

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ἐκπύρωσιν O. ²² κάθαρσιν Røperus; καθάρσιον vulgo. ²³ μὲν χωρεῖν. μὴ χωρεῖν vulgo. ²⁴ ἀνά-
κλασιν H. Ritterus; ἀνάστασιν vulgo; ἀντίστασιν Salvinius. ²⁵ Røperus p. 826 ad doctrinam Epicuri
congruenter ita scripsit in fine: καὶ τὰ στοιχεῖα, καὶ τοὺς κόσμους, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα. ²⁶ πάντα καὶ
οἷα ζῶα om. T. ²⁷ ἐφ' Røperus; μεθ' vulgo. ²⁸ καλουμένοις Gronovius; καλουμένου libri. ²⁹ οὔτε
αὐτὸν πρῶμα ἔχειν, οὔτε ἄλλω παρέχειν· ὃ ἀκόλουθον T. ³⁰ τῆς σοφίας, αὐτοῖς T. ³¹ κατενόησαν — κατὰ
ἐθνη vulgo; κατ' αἰσθησιν Røperus. ³² ὡς Røperus; ὧν vulgo. ³³ Πυρρῶνιοι vulgo.

alii ex Academicis dicunt non oportere omnino de quoquam affirmare, sed tantum aggressos mittere. Alii autem illud non magis adiecerunt, his usi verbis; non magis ignis, 44 - 45 ignis quam quodvis aliud. Illud autem non declaraverunt, ignis ipse quid esset, sed in hunc modum.

Est autem etiam in Indis schola philosophantium in Brachmanis. Qui vitam cum abstinentem sectantur, animatis et igni coctis cibis omnibus abstinent acquiescuntque in frugibus arborum, et ne has quidem decerpentes, sed quæ ceciderunt in terram auferentes vivunt, aquam luminum Tagabena bibentes. Per omnem autem vitam agunt nudi, corpus vestimentum animæ a Deo tributum esse affirmantes. Hi Deum lucem esse dicunt, non qualem quis cernit, nec qualis sol et ignis, sed est iis Deus Logus, non articulatus, sed cognitionis, per quem abscondita naturæ arcana cernuntur sapientibus. Hanc autem lucem, quam dicunt Logum Deum, semet solos novisse qui sicut Brachmanæ, quippe qui soli abjecerint vanam opinionationem, quod est velamen animæ extremum. Hi mortem contempnunt, celebrant autem domestica lingua Deum, quem vocant eo nomine, quo supra diximus, hymnosque in sublimem mittunt. Neque autem mulieres inter illos, neque procreant liberos. Qui autem similem illis vitam affectant, ex terra quæ trans flumen est transgressi illuc inter illos manent, nec unquam revertuntur, et ipsi autem Brachmanes vocantur. Vitam autem non eodem modo peragunt; sunt enim etiam mulieres in ea regione, ex quibus qui inhabitant ea loca et generantur et generant. Hunc autem Logum, quem Deum vocant, corporeum esse et vestitum corpore extra sese, tanquam cum quis pellem ovilem gestet, exuto autem corpore, quo vestitus sit, clare oculis patere. Bellum autem inesse in corpore, quo vestiantur, docant Brachmanes [et plenum esse corpus hostium arbitratur], contra quod tanquam contra hostes iusta acie depugnant, sicuti antea declaravimus. Omnes autem homines sicut captivos esse congenitorum suorum hostium, ventris et pudendorum, gulae, iræ, lætitiæ, luctus, cupiditatis et quæ sunt reliqua. Solus autem ad Deum graditur qui de his tropæum erexit. Quapropter Dandamin, ad quem Alexander Macedo accessit, 46 - 47 tanquam victorem belli, quod est in corpore, Brachmanes pro divino numine venerantur. Calanum autem insectantur, ut qui præter fas desciverit a philosophia sua. Deposito autem corpore Brachmanes tanquam ex aqua exsiliantes pisces in purum aerem conspiciantur solem.

Α δὲ τὴν ἀρχὴν περὶ μὲν δεινῶς ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιχειρήσαντας εἶναι· οἱ δὲ τὸ οὐ μᾶλλον ἢ προσέθεσαν, λέγοντες οὐ μᾶλλον τὸ πῦρ πῦρ ἢ εἶναι ἢ ἄλλο τι. Ὁ δὲ μένει ἀκατήναντο αὐτὰ τί ἐστιν, ἀλλὰ τὸ τοιόνδε.

24. Ἔστι δὲ καὶ παρὰ Ἴνδοι; αἰρεσις φιλοσοφουμένων ἐν τοῖς Βραχμῆναις, οἱ βίον μὲν αὐτάρκτην προβάλλονται, ἐμψύχων δὲ καὶ τῶν διὰ πυρὸς βρωμάτων πάντων ἀπέχονται, ἀκροδούους ἀρκοῦμενοι, μηδὲ αὐτὰ ταῦτα τρυγόντες, ἀλλὰ τὰ πίπτοντα εἰς τὴν γῆν ἢ βαστάζοντες ζῶσιν, ὕδωρ ποταμοῦ Ταγαβενὰ πίνοντες. Διαβιῶσι δὲ γυμνοί, τὸ σῶμα ἐνύμα τῆ ψυχῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενομένη λέγοντες. Οὗτοι τὸν Θεὸν φῶς εἶναι λέγουσιν, οὐχ ὁποῖόν τις ὄραϊ, οὐδ' οὖον ἥλιος καὶ πῦρ, ἀλλὰ ἐστὶν αὐτοῖς ὁ Θεὸς λόγος, οὐχ ὁ ἔναρθρος, ἀλλὰ ὁ τῆς γνώσεως, δι' οὗ τὰ κρυπτὰ τῆς φύσεως μυστήρια ὄραται σοφοῖς. Τοῦτο δὲ τὸ φῶς, ὃ φασὶ λόγον τὸν Θεὸν, αὐτοῖς μόνους εἶδέναι ἢ Βραχμῆνας λέγουσι, διὰ τὸ ἀποφθεῖσαι μόνους τὴν κενοδοξίαν, ὅς ἐστι χιτῶν τῆς ψυχῆς ἔσχατος. Οὗτοι θανάτου καταφρονοῦσιν· αἱ δὲ ἰδίᾳ φωνῇ Θεὸν ὀνομάζουσι, καθὼς προεῖπομεν, ἕμνους τε ἀναπέμψουσιν. Οὐτε δὲ γυναῖκες παρ' αὐτοῖς οὔτε τεκνοῦσιν. Οἱ δὲ τοῦ ὁμοίου αὐτοῖς βίον ὀραθέντες ἐκ τῆς ἀντιπέρας χώρας τοῦ ποταμοῦ διαπερήσαντες; ἐκείσιν ἐναπομένουσιν, ἀναστρέφοντες; μηκέτι· καὶ αὐτοὶ δὲ Βραχμῆνες καλοῦνται. Βίον δὲ οὐχ ὁμοίως διάγουσιν· εἰσὶ γὰρ καὶ γυναῖκες ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξ ὧν περὶ οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες γεννῶνται καὶ γεννῶσιν. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον, ὃν Θεὸν ὀνομάζουσι, σωματικὸν εἶναι, περιειμένον τε σῶμα ἐξωθεν ἑαυτοῦ, καθάπερ εἰ τις τὸ ἐκ τῶν προδύτων ἐνδύμα φορεῖ, ἀπεκδυσάμενον δὲ τὸ σῶμα, ὃ περικεῖται, ὀφθαλμοφανῶς φαίνεσθαι. Πόλεμον δὲ εἶναι ἐν τῷ περιειμένῳ αὐτῶν σώματι οἱ Βραχμῆνες λέγουσι [καὶ πλήρες εἶναι πολεμίων αὐτοῖς τὸ σῶμα νενομίκασι], πρὸς ὃς πρὸς πολεμίους παρεταγμένοι μάχονται, καθὼς προδεηλιώκαμεν. Πάντας δὲ ἀνθρώπους λέγουσιν αἰχμαλώτους εἶναι τῶν ἰδίων συγγενῶν πολεμίων, γαστροῦ καὶ αἰδοίων, λαίμου, ὀργῆς, χαρᾶς, λύπης, ἐπιθυμίας καὶ τῶν ὁμοίων. Μόνος δὲ πρὸς τὸν Θεὸν χωρεῖ ὁ κατὰ τούτων ἐγείρας τρόπιον. Διὸ Δάνδαμιν μὲν, πρὸς ὃν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν εἰσῆλθεν, [p. 30. 31] ὡς νεικηχότα τὸν πόλεμον τὸν ἐν τῷ σώματι, Βραχμῆνες θεολογοῦσι· Καλάνου δὲ καταφέρονται ὡς ἀεὶ δῶς ἀποστατήσατος τῆς κατ' αὐτοῦ φιλοσοφίας. Ἀποθέμενοι δὲ Βραχμῆνες τὸ σῶμα ὡς περὶ ἐξ ὕδατος ἰχθύες ἀνακύψαντες εἰς ἄερα καθαρὸν ὀρῶσι τὸν ἥλιον.

VARIAE LECTIOES.

⁴⁴ τὸ οὐ μᾶλλον — οὐ μᾶλλον Roesperus p. 628 Coll. Sexti. Empir. Pyrrhon. hypotypos. i, 188 — 192; Diog. Laert. ix. 75; Gell. noct. Att. xi, 8; τὸ μᾶλλον — τὸ μᾶλλον vulgo. ⁴⁵ πῦρ πῦρ. πῦρ vulgo. ⁴⁶ αὐτὸ τί. αὐτὸ τί Roesperus. ⁴⁷ ἐν τῇ γῇ T. ⁴⁸ Οὗτοι Roesperus: αὐτοὶ vulgo. ⁴⁹ φύσεως Roesperus p. 629: γνώσεως; vulgo. ⁵⁰ εἶδέναι. ἰδέναι Roesperus. ⁵¹ Βραχμῆνες Roesperus. ⁵² ἢς Roesperus: ὃ vulgo. ⁵³ φωνῇ Θεόν. φῶς; τὸν Θεὸν Roesperus. An ἄδουσι; δὲ ἰδίᾳ φωνῇ Θεόν, ὃν ὀνομάζουσι, γ. ε. λ. ? ⁵⁴ Βίῳ Roesperus. ⁵⁵ Insuper videtur de sinceritate horum verborum dubitare Roesperus. ⁵⁶ Verba καὶ — νενομίκασι; uncis inclusit Roesperus. ⁵⁷ πολεμίων Roesperus; πολεμίων vulgo. ⁵⁸ ἀποστατήσαντος B. O.

25. Δρυΐδαι οἱ ἐν Κελτοῖς τῇ Πυθαγορικῇ φιλοσοφίᾳ κατ' ἄκρον ἐγκύβησαντες, αἰτίου αὐτοῖς γενομένου ταύτης τῆς ἀσκήσεως; Ζαμολξίδος ὁ δούλου Πυθαγόρου, γένει Θρακίου ὁ δὲ μετὰ τὴν Πυθαγόρου ελευτηνῆ ἐκεῖ χωρήσας αἴτιος τούτοις ταύτης τῆς φιλοσοφίας ἐγένετο ὁ. Τούτους Κελτοὶ ὡς προφήτας καὶ προγνωστικούς δοξάζουσι, διὰ τὸ ἐκ ψήφων καὶ ἀριθμῶν Πυθαγορικῆ τέχνην προαγορεύειν αὐτούς ὅτινα, ἥς καὶ αὐτῆς τέχνης τὰς ἐφόδους οὐ σιωπήσομεν, ἐπεὶ καὶ ἐκ τούτων τινὲς αἰρέσεις παρεσάχαιεν ἐτόλμησαν. Χρῶνται δὲ Δρυΐδαι καὶ μαγείαις ὁ.

26. Ηἰσιόδος δὲ ὁ ποιητῆς καὶ αὐτὸς περὶ φύσεως οὕτω λέγει ἀκροῖσθαι παρὰ Μουσῶν. Διὸς δὲ εἶναι τὰς Μούσας θυγατέρας. Ἐννέα γὰρ νύκτας ὁμοῦ καὶ ἡμέρας δι' ὑπερβολὴν ἐπιθυμίας ἀδιαλείπτως ὁ συνευνηθέντος τῇ Μνημοσύνῃ τοῦ Διὸς, ἔννεα ταύτας τὴν Μνημοσύνην συλλαβεῖν ἐν μιᾷ γαστρὶ, ἐφ' ἐκαστῆς νυκτὸς ὑποδεξαμένην ὁ μιν. Καλέσας οὖν τὰς ἔννεα Μούσας ἀπὸ τῆς Πιερίας, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου, διδαχθῆναι παρεκάλει,

... ὡς τὰ πρῶτα ὁ θεοὶ καὶ γαῖα γέγοντο, καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπειρίτος οἰδμᾶ τε πόντον, ἄστρα τε λαμπρότατα ὁ, καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὁπερθεῖν, ὡς στεφάνον ὁ δάσαντο ὁ, καὶ ὡς τιμὰς διέλοτο. Ἦδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα κολύπτουχοι ἔσχον Ὀλύμπου.

Ταῦτά μοι, Μούσαι, φησὶν, ἔσπετ' Ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐπειθ' ὅτι περ πρῶτον γένετ' αὐτῶν.

Ἦτοι μὲν πρῶτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα ὁ Γαῖ' εὐρύστερος πάντων ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Ἀθανάτων, οἱ ἔχουσι κάρην ὁ νεφρόεντος ὁ Ὀλύμπου.

Τάρταρά τ' ἠνεμόεντα ὁ μυχῶ χθονὲς εὐρυσοδείης ὁ.

Ἦδ' Ἐρος, ὁς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι Λυσιμηλὲς πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων, Δάμναται ὁ ἐν στήθεσσι ὁ νόον καὶ ἐπιφροσὴν Βουλῆν.

Ἐκ Χάος δ' Ἐρεβός τε μέλαιρά τε Νύξ ἐγένοντο. Νυκτὸς δ' αὐτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο. Γαῖα δὲ τοι πρῶτη ὁ μὲν ἐγένετο ἴσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόενθ' ἴνα μιν ὁ περὶ πάντα καλύπτοι ὁ.

Ὅσρα ἔη ὁ μακάρεσσι θεοῖς ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ. Γέινετο δ' οὐρεα μακρὰ θεῶν ὁ χαλάρτας ἐναύλους.

Νυμφῶν ὁ, αἱ γαίονσι κατ' οὐρεα βησσηέτα. Ἦδὲ καὶ ἀτρυγέτων Πέλαγος τέκεν οἰδματι ἕθον Πόντον ἀτερ φιλόνητος ἐξιμέρον, αὐτὰρ ἔπειτα Οὐρανῶ ἐνηρθεῖσα τέτ' Ὀκεανὸν βαθυδίτην Κοῖόν τε Κρείόν θ', Ὀπεριονά τ', Ἰάκετόν τε

Druidæ, qui sunt in Celtis, Pythagoreæ philosophiæ summo studio sese dediderunt, postquam iis auctor hujus disciplinæ exstitit Zamolxis, qui servus fuit Pythagoræ, genere Thraz. Qui cum post Pythagoræ obitum eo se contulisset, auctor illis hujus philosophiæ exstitit. Hos Celtæ pro prophetis et futurorum vatibus habent, quandoquidem ex calculis et numeris ex arte Pythagorica vaticinantur quædam, cujus et ipsius artis vias non silebimus, quoniam et ex his hæreses inducere quidam conati sunt. Utuntur autem Druidæ etiam magicis artibus.

Hesiodus autem poeta et ipse de natura ita se dicit audivisse a Musis. Jovis autem Musas esse filias. Novem enim noctes simul et dies per exsuperantiam cupidinis cum perpetuo Jupiter cum Mnemosyna concubisset, novem has Mnemosynam concepit uno utero, singulis enim noctibus concepit unam. Postquam igitur novem Musas invocavit ex Pieria hoc est ab Olympo, ut sese edocerent oravit,

...ut ab initio dii et terra exstiterint Et fluctus et mare immensum voragoque maris

Stellæque collicentes et cælum vastum superne,

Utque divitiis disperiterint inter se et ut munera distribuerint,

Et ut ab initio multijugem occupaverint Olympum.

... Hæc mihi, Musæ, inquit, dicite

A principio et deinde quid tantem primum exstiterit eorum.

Igitur omnium primum Chaos exstitit, verum postea Tellus late patens, omnium sedes immota semper Immortalium, qui obtinent cacumen nivosi Olympi,

48-49 Tartarique tenebrosa sinu terræ vastæ,

Atque Amor, qui pulcherrimus in immortalibus diis, Levans curas omniumque deorum omniumque mortaliū,

Domat in pectoribus mentem et prudens consilium.

Ex Chao autem et Erebus et atra Nox exstiterunt. Ex Nocte autem rursus et Aer et Dies enati sunt. Tellus autem primum peperit par sibi met ipsi Cælum stellatum, ut se circumquaque obiegeret,

Ut esset bentis diis sedes immota semper. Peperit autem montes magnos dearum jucunda cubilia

Nympharum, quæ habitant per montes confragosos. Præterea et sterile Mare peperit metu feruens Pontum sine amore jucundo, verum postea Cælo juncta peperit Oceanum profundum Cæumque et Crium Hyperionemque Japetumque

VARIE LECTIONES.

ὁ Ζαμέτριδος Β; Ζαμάλξιδος L. ὁ γένει Θρακίου om. B, O; γένει Θρακός? an γένους Θρακίου? ὁ γέννηται T. ὁ αὐτοῦς O; αὐτοῖς vulgo. ὁ μαγείαις Roepertus: μαγίαις vulgo. ὁ ἀδιαλείπτως T; om. ceteri. ὁ ὑποδεξαμένην Wolfius; ὑποδεξαμένης libri. ὁ Hesiod., Theog. 108 seqq., ubi multa alia M. ὁ λεπτόντα O; λεπτόντα B, T; λεπτήντα L. ὁ ὡς τ' ἀφανός Hesiod., Theog. v. 112. ὁ δάσαντο codd. ὁ ἔπειθ' Roepertus p. 652: ἔπειτα vulgo; καὶ εἴπαθ' ὅτι πρῶτον Hesiodus. ὁ κάρη Hesiodus. ὁ νεφρόντος vulgo. ὁ ἠνεμόεντα Hesiodus. ὁ εὐρυσοδείης L; εὐρωδείης B, O, T. ὁ δάμναται L, T. ὁ στήθεσσι L, T; στήθεσσι vulgo. ὁ πρῶτη B, O; πρῶτα L; πρῶτον libri vulgati et Hesiodus. ὁ ἴνα μιν διναμιν codd. ὁ καλύπτοι codd. ὁ ἔπρ' ἐν B; ἔπρ' ἐν Gronovius. ὁ θεῶν. ὁ ὅσα codd. ὁ Νυμφῶν B, O; Νυμφῶν L.

*Thiamque Rheamque Themisque Mnemosynamque
Phœbanque aurea lænia Teihynque amabilem,
Post hos autem supremus natus est Saturnus raser,*

*Ferocissimus filiorum, vegetum autem oderat pa-
rentem.
Peperit autem rursus Cyclopes trucem animum ge-
rentes.*

Et reliquos omnes a Saturno enumerat Gigantes.
Post autem aliquando ex Rhea natum esse Jovem.

Illi igitur omnes de universi et natura et genitura
hæc, sicut exposuimus, ex doctrina sua statuerunt.
Universi autem degressi infra id, quod divinum est,
de creatarum rerum natura quæsierunt, excellen-
tias mundi admirati, quippe quas pro divino numine
acciperent, cum alius aliam partem mundi antefer-
rent, Deum autem horum omnium et opificem igno-
rarent.

Igitur eorum, qui in Græcis philosophati sunt,
decreta abunde exposita esse arbitror, a quibus
perfecti hæretici quæ paulo post dicentur aggressi
sunt. Placet autem prius expositis mysticis etiam
quæcumque operose de stellis quidam et spatiis
commenti sunt dicere. Etenim ex illis perfecti hæ-
retici **50-51** prodigia loqui censentur a multitu-
dine. Num deinceps futilia illorum commenta illu-
strabimus.

⁸³ Θίαν vulgo. ⁸⁴ Ψείαν vulgo. ⁸⁵ ἀκρότατος
⁸⁷ τοῖς πολλοῖς. πολλοὶ Rucperus; πολλοῖς; vulgo.

*A θελαι⁸³ τὴ Ψείαν⁸⁴ τὴ, θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοιβὴν τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.
Τούτῳ δὲ μετ' ἀκρότατος⁸⁵ γένετο Κρόνος ἀγκυ-
λομήτης⁸⁶,
Ἀσείδατος παίδων, θαλερόν δ' ἠχθηρὸς τοκῆς.*

Γείρατο δ' αὐτὸν Κύκλωπας, ὑπέρβιον ἤτορ ἔχοντα.

Καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀπὸ τοῦ Κρόνου καταριθμεῖ
Γίγαντας. Ὑστερον δὲ πού ἐκ τῆς Ἰρίας γεγονέναι
τὸν Δία.

Οὗτοι μὲν οὖν πάντες περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως
τε καὶ γενέσεως ταῦτα καθὼς ἐξεθέμεθα τῇ αὐτῶν
δόξῃ ἐξεῖπον. Οἱ δὲ πάντες κάτω τοῦ Θείου χωρῆ-
σαντες περὶ τὴν τῶν γενομένων οὐσίαν ἠσχαλήθη-
σαν. τὰ μεγέθη τῆς κτίσεως καταπλαγέντες, καὶ
αὐτὰ τὸ Θεῖον εἶναι νομίσαντες, ἕτερος ἕτερον μέρος
τῆς κτίσεως προκρίναντες, τὸν δὲ Θεὸν τούτων καὶ
δημιουργὸν μὴ ἐπιγινόντες.

Τὰς μὲν οὖν τῶν καθ' Ἑλληνικὰς φιλοσοφεῖν ἐπι-
χειρηκόντων δόξας ἱκανῶς ἐκτεθεῖσθαι νομίζω, παρ'
ὧν τὰς ἀφορμὰς λαβόντες οἱ αἰρετικοὶ τὰ μετ' οὐ
πολύ βῆθησόμενα ἐπεχείρησαν. Δοκεῖ δὲ πρότερον
ἐκθεμένους τὰ μυστικά καὶ ὅσα περιέργως περὶ
ἄστρα τινὲς ἢ μεγέθη ἐφαντάσθησαν, εἰπεῖν· καὶ γὰρ
ἐξ [p. 32-34] αὐτῶν λαβόντες ἀφορμὰς τερατολο-
γεῖν νομίζονται τοῖς πολλοῖς⁸⁷. ἔπειτα ἀκολούθως
τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀδρανῆ δόγματα φανερώσομεν.

codd.; ὀπλότατος Hesiodus. ⁸⁶ ἀγκυλομήτης vulgo.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'.

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM

LIBER QUARTUS.

1. [Stellarum autem appellant terminos in uno-
quoque signo, in quibus unaquæque stella a quota
parte ad quotam usque partem potest plurimum.
De quibus non exigua] est apud illos secundum
[tabulas suas diversitas. Stipari autem tanquam
a satellitibus] stellæ aiunt [quando mediæ sunt
inter alias stellæ in consitiis], signorum, veluti,
quando [ejusdem signi stella aliqua primas occupat
partes], alia [extremas, alia denique quæ sunt in
medio], stipari a satellitibus dicitur ea quæ est

1. . . . . ⁸⁸ [μοίρας ἐπὶ ποσὴν μοῖραν πλεί-
στον δύναται. Περὶ ὧν οὐχ ἡ τυχοῦσα] παρ' αὐτοῖς
ἔστι κατὰ ⁸⁹ [τοὺς πίνακας διαφωνία. Δορυφορεῖσθαι
δὲ] ἀστέρας λέγουσιν, ὅταν μέσοι ὡσιν ἄλλων ἀστέ-
ρων ἐν συνεχείῳ ζυθίων, οἶον, ἐάν ⁹⁰ τοῦ αὐτ[οῦ] ζω-
δίου δεξὸς μὲν ⁹¹ τις ἀστήρ τὰς πρώτας ἐπέχη μοίρας,
δεξὸς δὲ ⁹² [τὰς τελευταίας, δεξὸς δὲ τὰς ἐν μέσῳ, δορυφο-
ρεῖσθαι λέγεται ὁ ἐν] μέτρῳ ὑπὸ τῶν τὰς ἐπ' ἄκροις
ἐπαχόντων μοίρας. [Ἐπιβλέπειν δὲ ⁹³ λέγονται ἀλλή-
λους καὶ συμφωνεῖν ἀλλήλοις] ὡς οἱ κατὰ τρίγωνον

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ Quid exciderit, ex Sexti. Empir. adv. Mathem. V, § 37, p. 345, quem secutus est auctor noster cognoscitur, apud quem hæc præcedunt: "Ὅρα δὲ ἀστέρων προσαγορεύουσιν ἐν ἐκάστῳ ζωθίῳ ἐν οἷς ἕκαστος τῶν ἀστέρων ἀπὸ ποσότης. Uncis inclusa in cod. prorsus emiserunt M. ⁸⁹ καὶ κατὰ Sextius. ⁹⁰ ἐάν. ἀντὶ C. ⁹¹ οὐ μὲν M. ⁹² οὐ δὲ C, M. ⁹³ Eadem iterantur p. 127, 17 sqq.

ἡ τετράγωνον ἢ φαινόμενοι. Κατὰ τρίγωνον μὲν ἂν ὄν σχηματίζονται καὶ ἐπιθεωροῦσιν ἀλλήλους οἱ ἐπὶ τριῶν ζῳδίων ἔχοντες τὸ μεταξὺ διάλειμμα, κατὰ τετράγωνον δὲ οἱ ἑξήκοντα κεφαλῆ τὰ ὑποκαίμενα μέρη συμπάσχει καὶ τοῖς ὑποκειμένοις ἢ κεφαλῆ, οὗτοι καὶ τοῖς ὑπερσληναίοις ἢ τὰ ἐπιγεῖα. Ἀλλὰ τις ἐστὶ τούτων διαφορὰ καὶ ἀσυμπάθεια, ὡς ἂν μὴ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἔνωσιν. | superlunaribus partibus terrestres. Sed quædam

media ab iis, quæ obtinent eas partes, quæ sunt in extremo. [Aspectare autem dicuntur invicem et concinere inter se] utpote in figura triangulari aut quadrangulari apparentes. Atque triangula quidem figurantur forma et aspectant inter se. quæ trium signorum spatium habent interjectum, quadrangula autem, quæ duorum. Capiti humano subjectæ partes [compatiuntur et subjectis] caput, ita etiam harum est diversitas et incompatibilitas, ut quæ non

2. Τούτοις χρησάμενοι Εὐφράτης ὁ Περ[στικός] καὶ Ἀθμεθῆς ὁ Καρύστιος καὶ ὁ λοιπὸς τούτων χορὸς τῷ λόγῳ [τῷ] τῆς ἀληθείας ἐπονομάσαντες αἰώνων στάσιν καὶ ἀπόστασιν ἀ[γαθῶν] δυνάμεων εἰς κακὰ καὶ συμφωνίας ἀγαθῶν μετὰ πονηρῶν προσγοροῦσι, καλοῦντες τοπάρχας καὶ προαστείους καὶ ἄλλα πλείστα ὀνόματα, ὧν πάσαν τὴν ἐπιχειρημένην αἵρεσιν ἐκθήσομαι [p. 34. 35] καὶ διελέγξω, ἐπὶ εἰς τὸν περὶ τούτων λόγον φθάσωμεν. Νυνὶ δὲ, μὴ ποτὲ τις νομίση πιστὰ εἶναι καὶ ἀσφαλῆ τὰ τοῖς Χαλδαίοις νενομισμένα περὶ τὴν ἀστρολογικὴν μάθησιν, οὐκ ὀκνήσομεν τὸν πρὸς τούτους ἔλεγχον δι' ὀλίγων παραθεῖναι, ἐπιδεικνύντες ματαίαν τὴν τέχνην καὶ πλανῆν ἢ μᾶλλον καὶ ἐξαφανίζουσαν ψυχὴν δυναμένην ἐλπίζουσαν μάταια, ἢ ὠφελεῖν. Οἷς οὐ κατὰ τέχνης ἐμπειρίαν ἐπιλέγομεν, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πρακτικῶν λόγων [γνώ]σεως. Οἱ ταύτην τὴν μάθησιν ἠτκηχότες Χαλδαίων γενόμενοι ὀμιλεῖται ὡς ξένα τοῖς ἀνθρώποις καὶ θαυμάσια μεταδιδόντες μυστήρια τοῖς ὀνόμασιν ἐναλλάξαντες αἵρεσιν ἔθεν συνεστήσαντο· ἀλλ' ἐπεὶ τὴν τῶν ἀστρολόγων τέχνην ὡς δυνατὴν νομίσαντες ταῖς τε παρ' αὐτῶν μαρτυρίαις χρώμενοι τὰ ἐπιχειρούμενα δι' αὐτῶν πιστεύουσι· θέλουσι, ταῦν καθὼς ἔδοξε τὴν ἀστρολογικὴν ἐπιδειξόμεν ἀσύστατον, αὐθις μέλλοντες καὶ τὴν περατικὴν ἀκυροῦν ὡς κλάδον ἐκ βίζης ἀσυστάτου πεφυκυῖαν.

2. His usi Euphrates Peraticus et Acembes Carysius reliquaque horum turba doctrinæ veritatis aliena affingentes ævorum discordiam et transgressionem bonarum potestatum in mala et concentus bonarum cum pravis loquuntur, vocantes toparchas et proastios aliisque plurimis nominibus, quorum universam, 52-53 quam moliti sunt, pravam doctrinam exponam et confutabo, cum in illum locum devenerimus. Nunc vero, ne forte quisquam opinetur fide digna et certa esse, quæ apud Chaldæos opinione recepta sunt circa astrologiam doctrinam, non cunctabimur horum refutationem paucis afferre, cum demonstramus futilem esse illorum artem et ita comparatam, ut decipiat potius funditusque tollat mentem sperantem vana, quam juvet. Quibuscum nobis non ex artis præceptis res erit, sed ex rationibus communis vitæ. Hanc doctrinam qui sectati sunt, Chaldæorum usi consuetudine, tanquam nova hominibus et mirabilia prodentes mysteria commutatis nominibus hæresin inde constituerunt. Sed quoniam astrologorum arti mirificam vim tribuentes illorumque usi testimoniis molimini suis fidem facere conantur, nunc, sicuti placuit, astrologiam artem quam sit inepta demonstrabimus, deinceps Peraticorum etiam doctrinam infirmaturi, tanquam ramum ex inepta radice proptulatum.

3. Ἀρχὴ μὲν ὄν καὶ ὡσπερ θεμελίος ἐστὶ στήσαι τὸν ὠροσκοπόν. Ἀπὸ τούτου γὰρ τὰ λοιπὰ τῶν κέντρων λαμβάνεται τὰ τε ἀποκλίματα καὶ αἱ ἐπαναφοραὶ τὰ τε τρίγωνα καὶ τὰ τετράγωνα καὶ οἱ κατ' αὐτὰ σχηματισμοὶ τῶν ἀστέρων, ἀπὸ δὲ πάντων τούτων αἱ προαγορεύσεις. Ὅθεν ἀναιρεθέντος τοῦ ὠροσκοποῦ κατὰ ἀνάγκην οὐδὲ τὸ μεσουρανοῦν ἢ δύνον ἢ ἀντιμεσουρανοῦν ἐστὶ γινώσκον, ἀκαταληπτουμένων δὲ τούτων συναφανίζεται πᾶσα ἡ Χαλδαϊκὴ μέθοδος. Ὅτι δὲ ἀνεύρετον αὐτοῖς ἐστὶ τὸ ὠροσκοποῦν ζῳδίων,

3. Principium igitur et quasi fundamentum est constituere horoscopum. Ab hoc enim reliqui cardinum sumuntur et declinationes et successiones et triangula et quadrata stellarumque ad ea conformationes, ab omnibus autem his prædictiones. Unde dempto horoscopo necessario neque id quod est in medio cæli aut occidens, aut quod est ex adverso ejus quod est in medio cæli cognosci potest; hæc autem cum comprehendi nequeunt, una tollitur universa Chaldæorum ars. Reperiri autem ab iis non posse horoscopi signum multifariam licet ostendere.

VARIE LECTIONES.

κατὰ τρίγωνον ἢ τετράγωνον om. C, M. Cf. Sexti. § 39. κατὰ τρίγωνον μὲν ὄν σχηματίζοντα καὶ ἐπιθεωροῦσιν Sextius: καὶ συσχηματίζοντες ἐπιθεωροῦσι δὲ C, M. οἱ Sextius: om. C, M. διὰ στήμα Sextius. οἱ Sextius; et C, M. ἑξήκοντα Sextius. κεφαλῆ C. ἐν κεφαλῆ C. ὑπὲρ σεληναιοῖς C; ἐπουρανίοις Sextius. συμπάθεια, ὡσάν C. Cf. Sexti. V, § 44, p. 345. Ἀθμεθῆς. Infra p. 127 Κέλδης, p. 315 Ἀδέμης. Cf. infra p. 127, 26 sqq., ubi eadem ampliora leguntur. φθάσωμεν C. τούτοις C. πλάνην C. ἐπιλέγομεν M. ἐπὶ C. τούτων C. Quæ sequuntur apud Sextium leguntur § 50 sqq. p. 346 sqq. ἐστὶ τὸ στήσαι Sextius Bekkeri; ἐπιστήσαι C; ἐστὶ στήσαι M; ἐστὶ τὸ στήσαι Sextius ante Bekkerum. αἱ om. Sextius ante Bekkerum. τὰ om. C, M. οὐδὲ τὸ Sextius; οὐτε C, M. Uncis inclusa desunt in C. ἢ — ἢ, οὐτε — οὐτε M. ἐπιγινώσκον C. ἀκαταληπτουμένων C, M. συναφανίζεται D. ἢ om. C. ἔνεστι Sextius.

Ut enim hoc comprehendatur oportet primum genituram ejus, qui cadit sub considerationem, certo definitam esse; deinde autem horoscopium, quod illam significet, esse non fallax, postremo autem ascensionem signi accurate observatam esse. In pariendo enim ascensio signi in caelo orientis observata 54 - 55 esse debet, quoniam horoscopi signum definiens Chaldaei ex ascensione configurationem stellarum instituunt, id quod dispositionem appellant, qua innixi praedictiones formant. Verum neque genituram eorum, qui sub considerationem cadunt, licet assequi, ut docebo, neque horoscopium infallax est, neque oriens signum satis accurate comprehenditur. Qua ratione igitur inepta sit Chaldaeorum ars nunc ostendamus. Igitur genituram eorum qui sub considerationem cadunt prius cum definiunt querere, aut a seminis depositione et conceptione ducunt, aut a partu. Et quando quis a conceptione ducere periclitabitur, accurata horum ratio comprehendendi nequit, quippe cum celeriter transvolet tempus; et probabiliter quidem; non enim habemus dicere, utrum una cum transfusione seminis facta sit conceptio annon. Potest enim vel momento cogitationis hoc contingere, sicut etiam farina aqua subacta ardentibus clibanis immissa statim conglutinatur; potest autem etiam post tempus. Spatio enim intercedente ab ore uteri usque ad fundum, ubi et conceptiones fieri aiunt medici, certe in aliquo tempore spatium hoc penetrare consentaneum est demissam naturam seminis. Tenentes igitur quantitatem temporis haud accurate Chaldaei nunquam conceptionem comprehendunt. Cum semen aliquando recta injiciatur et ipsis incidat simul oportune ad conceptionem comparatis uteri [locis, aliquando autem multifariam dissectum incidat, ab ipsa autem quae in utero est vi in unum locum congregari] possit: in ignoratione versatur, quando accidat prius, quando alterum, et quantum temporis in illam conceptionem consumatur, et quantum in hanc. Haec autem cum ignorentur, sublata est et accurata comprehensio conceptionis. Sin vero, sicuti quidam physicorum dixerunt, coctum prius et ante commutatam in utero semen tum demum intrat in reserata ejus vasa, sicuti in terram semina terrae: hinc qui 56 - 57 ignorant quantitatem temporis ad mutationem necessarii ne conceptionis quidem tempus cognitum habebunt. Praeterea vero etiam ut ad reliquas partes corporis differunt a se

A ποικίλος ἔστι διδάσκειν. Ἴνα γὰρ τοῦτο καταληφθῆ, δεῖ πρῶτον μὲν τὴν γένεσιν τοῦ πίπτοντος ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν βεβαίως κατελιγθῆαι, δεύτερον [δὲ] τῆ διασημαίνον ἢ ταύτην ὑποσκόπιον [ἀπλανῆς] ἢ ὑπάρχειν, τρίτον δὲ τὴν ἀναφορὰν ἢ τοῦ ζωδίου πρὸς ἀκριβείαν συνῶφθαι. Ἐπι ἢ μὲν γὰρ τῆς ἀποτέξεως ἢ ἀναφορὰ ἢ τοῦ κατ' οὐρανὸν ἀνίσχοντος ζωδίου τετηρήσθω ἢ, ἐπει ἢ τὸ ὠροσκοποῦν ὀρισάμενοι οἱ [p. 35-37] Χαλδαῖοι ἐπὶ τὴν ἀναφορὰν τὸν συσχηματισμὸν ἢ τῶν ἀστρῶν ποιοῦνται, ὅπερ διάθεμα καλοῦσιν, ἐφ' ἣ τὰς προαγορεύσεις δογματίζουσιν. Οὕτε δὲ τὴν γένεσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἢ ἐπίσκεψιν πίπτόντων λαμβάνειν δυνατὸν ἔστιν, ὡς παραστήσω ἢ, οὕτε τὸ ὠροσκοπεῖν ἀπλανῆς καθέστηκεν, οὕτε τὸ ἀνίσχον ζωδίου πρὸς ἀκριβείαν καταλαμβάνεται. Πῶς οὖν ἀσύστατος ἢ ἢ τῶν Χαλδαίων μέθοδος νῦν λέγωμεν ἢ. Τὴν δὴ ἢ γένεσιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν πεσομένων πρότερον ὀρίσαντες ἢ ἐπιζητεῖν ἦτοι ἀπὸ τῆς τοῦ σπέρματος καταβολῆς καὶ συλλήψεως λαμβάνουσιν ἢ ἀπὸ τῆς ἐκτέξεως. Καὶ εἰ μὲν ἀπὸ τῆς συλλήψεως λαμβάνειν ἐπιχειρήσει τις, ἀληπτός ἔστιν ὁ ἀκριβῆς περὶ τούτου λόγος, ταχὺς ὑπάρχων χρόνος· καὶ εἰκότως. Οὐ γὰρ ἔχομεν λέγειν, ἔτε ἄμα τῆ καταθέσει ἢ τοῦ σπέρματος γέγονεν ἢ συλλήψις ἔτε καὶ μῆ. Δύναται μὲν γὰρ καὶ ἄμα νοῆματι τοῦτο συμβαίνειν, ὡσπερ καὶ τὸ προσαχθὲν τοῖς διαπύροις τῶν κλιθῶν στέαρ εὐθὺς κολλάται, δύναται δὲ καὶ μετὰ χρόνον. Διαστήματος γὰρ ὄντος ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς μήτρας μέχρι τοῦ πυθμένος, ἔθθα καὶ τὰς συλλήψεις λέγουσι γίνεσθαι ἰατροί, πάντως ἐν χρόνῳ τινὶ τὸ διάστημα τοῦτο ἀνύειν ἢ πέφυκεν ἢ καταβαλλομένη τοῦ σπέρματος ἢ φύσις. Ἄγνοοῦντες οὖν τὴν ποσότητα τοῦ χρόνου κατὰ τὸ ἀκριβῆς οἱ Χαλδαῖοι οὐδέποτε τὴν σύλληψιν καταλήφονται. Τοῦ σπέρματος ὅτι μὲν εὐθυβολουμένου καὶ αὐτοῖς προσπίπτοντος ἢ ὅφ' ἐν τοῖς εὐφυῶς ἔχουσι πρὸς σύλληψιν τῆς μήτρας [τόποις, ὅτι δὲ πολυσπέρως ἐμπίπτοντος, ὅφ' αὐτῆς δὲ τῆς ἐντῆς μήτρας δυνάμει εἰς ἓνα τόπον συνάγεσθαι ἢ] δυναμένου· τῶν ἀγνώστων τὸ πότε ἢ γίνεσθαι τὸ πρῶτον καὶ πότε τὸ δεύτερον, πόσος τε ὁ εἰς ἑκάστην τὴν σύλληψιν ἀναλισκόμενος χρόνος καὶ πόσος [ὁ] εἰς ταύτην ἢ ἀγνοουμένων δὲ τούτων ἦρται ἢ καὶ ἢ πρὸς ἀκριβείαν τῆς συλλήψεως κατάληψις. Ἐπερ τε ἢ, ὡσπερ τινὲς τῶν φυσικῶν εἰρήκασιν, ἐψόμενον ἢ πρῶτον καὶ προμεταβαλλόμενον ἢ ἐν μήτρᾳ τὸ σπέρμα τότε προσέρχεται τοῖς ἀναστομωθείσιν αὐτῆς ἀγγείοις, καθάπερ ἢ τῆ γῆ τὰ τῆς γῆς σπέρματα· αὐτόθεν ἢ

VARIÆ LECTIONES.

ἢ δὲ om. C. ἢ διασημαίνόμενον C, M. ἢ ἀπλανῆς om. C. ἢ ἀναφορὰν Sextius; διαφορὰν C, M. ἢ Ἐπι Sextius; Ἐπὶ C, M. ἢ ἀποτέξεως; C et Sexti cold., C, S, V. ἢ ἢ διαφορὰ—ἰσχυρότος C. ἢ τετηρήσθω Sextius; τετήρηται Sextius. ἢ ἐπὶ C. Uherius Sextius § 53. Τετήρηται, καθάπερ διακόνῳ πρὸς τὴν τήρησιν τοῦ ὠροσκοποῦ χρησαμένων τῶν Χαλδαίων· ἐπὶ δὲ τῆ ἀναφορᾷ ὁ συσχηματισμὸς τῶν ἄλλων ἀστέρων, ὅπερ διάθεμα καλοῦσιν, καὶ ἐπὶ τῷ διαθέματι αἱ προαγορεύσεις. ἢ σχηματισμὸν C, M. ἢ ἐπὶ τῆν Sextius ante Bekkerum. ἢ παραστήσομεν Sextius. ἢ ἀστατος C. ἢ λέγομεν C et Sexti cod. R et ed. Gen. ἢ Τὴν δὴ Sextius; δεῖ τὴν C, M. ἢ ὀρίσαντας C, M. ἢ θέσει Sextius; an καταθέσει? ἢ ἀνύειν ποιεῖν Sextius. ἢ πέφυκεν ἢ Sextius; πέφυκα C, M. ἢ τοῦ σπέρματος Sextius τὸ σπέρμα ἢ; C, M. ἢ προσπίπτου C. ἢ Uncis inclusa suppleta ex Sexto. ἢ δυνάμει ἀγνώστων δὲ ὄντων πότε C, M. ἢ πόσος εἰς αὐτὴν C. ἢ ἦρται — οἴχεται Sextius. ἢ τε, γε C. ἢ ἐψόμενον Sextius; ἐψόμενον C, M. ἢ προμεταβάλλον Sextius. ἢ καθάπερ — σπέρματα. Haec, quae parum ad rem facere videntur, omissa apud Sextium. ἢ αὐτόθεν Sextius; ὄθεν C, M.

οὐ μὴ ἔδότες τὴν ποσότητα τοῦ τῆς μεταβολῆς ἅμα ἑπιλογίζεσθαι. Ὅταν γὰρ λέγωσιν ὅτι ὁ προσεδρεύων τῇ ὕδινούσῃ ἅμα τῇ ἀποτέξει ἵσκιω σημαίνει τῷ ἀπὸ τῆς ἀκρωρείας ἀστεροσκοποῦντι Χαλδαίῳ, κάκεινος εἰς οὐρανὸν ἀποβλέπων παρασημαίνεται ἢ τὸ ἀνίσχον [p. 39, 40] ζώδιον, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιδείξωμεν αὐτοῖς ὅτι τῆς ἀποτέξεως ἀορίστου τυχαίουσης, καθὼς μικροῦ πρότερον παρεστήσαμεν, οὐδὲ τῷ ἵσκιῳ ταύτην διασημαίνειν εὐκολόν ἐστι. Εἴτ' ἔστω καὶ καταληπτὴν ὅτι ὑπάρχειν τῆν ἀπότρεξιν, ἀλλ' οὐτιγὲς πρὸς ἀκριβῆ ἰσχυρὸν σημαίνεσθαι ἢ ταύτην δυνατόν ἐστι. τὸν γὰρ τοῦ ἵσκιου ψόφον ἐν πλείονι χρόνῳ καὶ ἐν συγχῶ πρὸς ἀσθησιν δυνάμενον μερίζεσθαι κινεῖσθαι συνέθη

A mulieres et ad vigorem et reliqua, ita par est eas etiam ad vigorem uteri differre, ita ut aliae citius concipiant, aliae tardius. Nec absurdum, cum et ipsae secum ipsis comparatae aliquando pronae ad concipiendum reperiantur, aliquando autem nequaquam. Quae cum ita se habeant, accurate dici nequit, quando contineatur injectum semen, ut ab hoc tempore horoscopus Chaldaei constituantur.

4. Τοῦτω τῷ λόγῳ ἀδύνατόν ἐστιν ἐκ τῆς συλλήψεως σῆται τὸν ὠροσκόπον. Ἄλλ' οὐδὲ ἐξ ἀποτέξεως. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀπορόν ἐστι τὸ πότε ρηθῆσεται ἀποτέξιν εἶναι· ἀρὰ γε ὅταν ἀρξηται προκύπτειν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα τὸ ἀποτικτόμενον, ἢ ὅταν ὀλίγον ἐξίσχη, ἢ ὅταν εἰς τὴν γῆν κατανεχθῆ; οὐδ' ἐν ἐκάστῳ τούτων δυνατόν ἐστι τὸ ἀκριβῆς τῆς ἀποτέξεως καταλαβῆσθαι ἢ χρόνον ὀρίζειν. Καὶ γὰρ διὰ παράστημα ψυχῆς καὶ δι' ἐπιτηδεύματα σώματος καὶ διὰ προαίρεσιν τῶν τόπων καὶ δι' ἐμπειρίαν μαίας καὶ ἄλλας ἀπειρους προφάσεις· οὐχ ὁ αὐτός ἐστι χρόνος καθ' ὃν προκύπτει τὸ τικτόμενον ραγέντων τῶν ὑμένων, ἢ ἐκτὸς ὀλίγον γίνεται, ἢ εἰς τὴν γῆν καταφέρεται, ἀλλ' ἄλλος ἐπ' ἄλλων. Ὅν πάλιν μὴ δυνάμενοι ὠρισμένως καὶ ἀκριβῶς σταθμῆσθαι οἱ Χαλδαῖοι ἐκπεσοῦνται τοῦ δεόντως τῆν τῆς ἀποτέξεως ὥραν ὀρίζειν. Ὅτι μὲν οὖν ἐπαγγέλλονται ἐπὶ τοῖς τῆς ἀποτέξεως χρόνοις· οἱ Χαλδαῖοι τὸν ὠροσκόπον γινώσκουσιν, οὐκ ἴσασιν δὲ, ἐκ τούτων συμφανές ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ ὠροσκόπιον ἀπλανές αὐτοῖς ἐστι, πάρεστιν ἐπιλογίζεσθαι. Ὅταν γὰρ λέγωσιν ὅτι ὁ προσεδρεύων τῇ ὕδινούσῃ ἅμα τῇ ἀποτέξει ἵσκιω σημαίνει τῷ ἀπὸ τῆς ἀκρωρείας ἀστεροσκοποῦντι Χαλδαίῳ, κάκεινος εἰς οὐρανὸν ἀποβλέπων παρασημαίνεται τὸ ἀνίσχον [p. 39, 40] ζώδιον, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιδείξωμεν αὐτοῖς ὅτι τῆς ἀποτέξεως ἀορίστου τυχαίουσης, καθὼς μικροῦ πρότερον παρεστήσαμεν, οὐδὲ τῷ ἵσκιῳ ταύτην διασημαίνειν εὐκολόν ἐστι. Εἴτ' ἔστω καὶ καταληπτὴν ὅτι ὑπάρχειν τῆν ἀπότρεξιν, ἀλλ' οὐτιγὲς πρὸς ἀκριβῆ ἰσχυρὸν σημαίνεσθαι ἢ ταύτην δυνατόν ἐστι. τὸν γὰρ τοῦ ἵσκιου ψόφον ἐν πλείονι χρόνῳ καὶ ἐν συγχῶ πρὸς ἀσθησιν δυνάμενον μερίζεσθαι κινεῖσθαι συνέθη

B Esti λέγειν πρὸς ἀκριβείαν πότε συνέχεται τὸ καταβληθὲν σπέρμα, ἵνα ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου στήσασιν οἱ Χαλδαῖοι τῆς γενέσεως τὸν ὠροσκόπον. 4, Propter hanc rationem fieri non potest, ut ex conceptione constituatur horoscopus. Sed ne ex enixione quidem. Primum enim arduum est affirmare quando jure dicatur enixio adesse. Anne quando coepit provolvi in frigidum aerem id quod paritur, an quando paululum emineat, an quando in terram delapsum sit? Neque in singulis his casibus potest fieri ut ipsum momentum enixionis comprehendatur aut tempus definiatur. Etenim per praesentiam animi et opportunitatem corporis et electionem locorum et scientiam obstetricis aliasque causas innumerabiles non idem est tempus, quo provolvitur partus ruptis membranis, aut paululum prominat, aut in terram defertur, sed in aliis aliter. Quod rursus tempus cum non possint definite et accurate statuere Chaldaei, excident facultate enixionis tempus, ut oportebat, definiendi. Profliteri quidem igitur in ipsi enixionis momenti Chaldaeos horoscopus sese cognoscere, non nosse autem ex his apertum est, esse autem nec horoscopus quidem iis certum, in promptu est rationem subducere. Quando enim dicunt eum, qui assideat parturienti, cum ipsa enixione disco significare Chaldaeo ex edito loco stellas contemplanti; huncque in caelum intuentem 58-59 notare oriens signum: primum demonstramus illis, cum enixio non definita sit, ut paulo superius exposuimus, hanc ne disco quidem significare facile esse. Porro vel esto comprehendendi posse enixionem, at certe fieri nequit, ut ad accuratum tempus significetur; disci enim sonus longiore demum tempore ad sensum dividi cum possit, evenit ut aegre moveatur ad cacumen. Documentum autem est id, quod in iis qui in longinquo ligna caedunt observatur. Nam post satis diu

VARIAE LECTIONES.

οἱ μὴ οὐκ Sextus. Rectiora haec exstant apud Sextum sic: Καὶ μὴν ὤσπερ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος ἐν ταῖς τῶν μερῶν ἐνεργείαις διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ γυναῖκες, οὕτως εἰδὸς αὐτὰς καὶ κατὰ τὴν τῆς μήτρας ἐνεργείαν διαφέρουσιν, τὰς μὲν θάττον συλλαμβανούσας, τὰς δὲ βράδιον. ὅπου ὅτε Sextus. αὐταὶ αὐταῖς C; αὐταὶ αὐταῖς M: αὐταῖς; Sextus. τῶν ἀδυνάτων Sextus; ἀδυνάτων M. τὸ πότε συνέχεται iSextus. συστήσασιν Sextus ante Bekkerum. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλοι δὲ C: καὶ μὴν οὐδὲ Sext. V § 64 p. 348. ἐξ ἀποτέξεως ἀπὸ τέξεως Sextus. τὸν ψυχρὸν ἀέρα τὸ ἀποτικτόμενον Sextus; τὸν θυρεὸν C, M. ὀλίγον Sextus; ὀλον C. κατενεχθῆ Sextus; ἐνεχθῆ C, M. οὐδ' ἐν ἐκάστῳ οὐδὲν ἐκάστῳ C: εἶτα οὐδὲ ἐπ' ἐκάστῳ Sextus. ἀποτέξεως Sextus; ἀποδείξεως C, M. καὶ πρὸς διάθεσιν Sextus. μαίας Sextus: ἅμα C. ὀλίγον Sextus: ὀλον, ante quod vocabulum ἅμα litterae evanuerunt, C. ἐπ' ἄλλων. ὃν Sextus: ἐπ' ἄλλῳ ὢν C: ἐπ' ἄλλῳ, ὃν M. σταθμῆσθαι C. δέοντος C. ἀποτέξεως; Sextus: ἀποδείξεως C, M. οὐκ ἴσασιν Sextus: οὐχ ἴσασιν C. ἅμα τῇ ἀποτέξει τὴν ἀπότρεξιν Sextus ἢ ἐπὶ τῆς Sextus. παρασημαίνειν ἐπισημαιοῦται Sextus. ἐπιδείξωμεν C: ἐπιδείξωμεν M; ὑποδείξωμεν Sextus. εὐκόλον Sextus, εὐλόγον C. καὶ καταληπτὴν Sextus, καταληπτὴν C, M. οὐ γὰρ Sextus. παρεπισημαιοῦσθαι Sextus. ἐν πλείονι Sextus, πλείονι C, M. ἐν συγχῶ Sextus, εὐ συγχῶ C, συγχῶ M. καὶ κινεῖσθαι C.

turnum tempus quam securis demissa est exauditur sonus ictus, quippe qui longiore intervallo penetret ad eum qui audit. Hanc ob rem igitur non licet accurate Chaldaeis tempus exorientis signi et quod revera pro horoscopo habeatur assequi. Tametsi non solum majus temporis intervallum intercedit post partum, dum is, qui assidet parturienti, ferit disco, deinde, postquam ferit, audit qui sedet in cacumine: sed etiam dum circumspicit et cernit in quo signorum sit luna et reliquarum stellarum in quoniam signo sit quæque, necessario consequitur ut diversa existat stellarum dispositio, cum poli motus ineffabili celeritate feratur antequam curiose observando accommodaverit ejus qui nascitur momento ea quæ in caelo spectantur.

θεμα, τῆς τοῦ πόλου κινήσεως ἀλέκτω ' τάχει φερομένης, πρὶν τηρητικῶς παραφυλάσασθαι τὴν τοῦ γεννηθέντος ὥραν κατ' οὐρανὸν βλεπομένην.

5. In hunc modum absurdus ostenditur Chaldaeorum ars. Sin vero dixerit quispiam ex interrogationibus ejus qui sciscitetur ex Chaldaeo posse perspicere genituram, manifestum est ne hac quidem ratione assequi illum posse accuratum tempus. Etenim si celebrata est tanta illorum dexteritas in arte sua, et ne ipsi quidem assequuntur accuratum tempus, sicuti demonstravimus, qui tandem qui rudis est illius artis comprehendit enixionis tempus accurate, unde edoctus Chaldaeus horoscopum recte constituat? Verum ne ex contemplatione quidem horizontis ubique apparebit exorians eadem stella, sed est ubi 6061 pro horoscopo habebitur declinatio, ab altera parte erit ubi successio, prouti loca in conspectum cadunt vel editiora, vel depressiora: quapropter etiam ab hac parte non accuratum esse apparebit prædictionem, cum multi per universum orbem terrarum eadem hora nascantur, alius autem aliter stellas observet. Vana autem etiam est quæ per clepsydram celebratur comprehensio. Non enim pariter amphora fluet, cum erit plena quam cum erit seminans, dum ipse polus ex illorum doctrina uno impetu pari celeritate fertur. Sin tergiversati dicent non se accuratum tempus sumere, sed prouti accidit in aliqua latitudine, ferme ab ipsis coguentur apotelesmatis. Nam eodem tempore qui editi sunt non eandem degerunt vitam, sed alii exempli gratia reges facti sunt, alii in vinculis consenserunt. Nemo certe Alexandro Macedoni existit compar, quanquam multi per orbem terrarum una cum illo erant nati, nemo Platoni philosopho; ut

Ἄ ἐπὶ τὴν ἀκρίρεια. Τεκμήριον ἐστὶ [τὸ 60] ἐπὶ τῶν πόρρω δειροτομοῦντων θεωρούμενον· μετὰ γὰρ ἰκανὴν ὥραν τοῦ κατενεχθῆναι τὸν πλέκον ἐξ ακούεται ἡ φωνὴ τῆς πληγῆς, ὡς ἂν ἐν χρόνῳ πλείονι φθάνουτα ἐπὶ τὸν ἀκούοντα. Καὶ διὰ τοῦτο τοῖνον οὐκ ἔστιν ἀκριθῶς τοῖς Χαλδαίοις τὴν χρόνον τοῦ ἀνίσχοντος ζωδίου καὶ κατ' ἀλήθειαν ὠροσκοποῦντος λαμβάνειν. Καὶ μὴν οὐ μόνον φθάνει πλείον διελθῶν χρόνος μετὰ τὴν ἀπότρεξιν τοῦ παρεδρεύοντος τῇ ὠδινούσῃ κρούσαντος τῷ εἰσσω, εἴτα μετὰ τὸ κρούσαι ἀκούσαντος τοῦ ἐπὶ τὴν ἀκρίρεια, [ἀλλὰ] καὶ περισκοποῦντος καὶ βιέποντος ἐν τίνι τῶν ζωδίων ἔστιν ἡ σελήνη καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ἐν τίνι ἕκαστος, φθάνει ἀναγκαῖον ἀλλοιότερον γενέσθαι τὸ περὶ τοὺς ἀστέρας διά-

5. Οὕτως ἀσύστατος δειχθήσεται ἡ κατὰ Χαλδαίους τέχνη. Εἰ δὲ ἐξ ἐπερωτήσεων φάσκει τις σκοπεῖσθαι τοῦ πυθνανομένου τὴν γένεσιν ἢ περὶ οὐδ' ἐπερωτάτω, μηδὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον δύνασθαι ἐφικνεῖσθαι ἐπὶ τὸ ἀκριθῶς. Εἰ γὰρ τοσαύτη τις ἐπιμέλεια ἰσθόρηται κατ' αὐτοῦ, περὶ τὴν τέχνην καὶ μηδ' αὐτοὶ ἐφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ἀκριθῶς, καθὼς ἐπεδείξμεν, πῶς ὁ ἰδιώτης κατελιπε τῆς ἀποτέξεως τὸν χρόνον ἀκριθῶς, ἵνα παρὰ τοῦτου μαθὼν ὁ Χαλδαῖος στήσῃ τὸν ὠροσκόπον ἀληθῶς; Ἄλλ' οὐδὲ κατὰ τὴν τοῦ ὀρίζοντος ὄψιν πάντῃ ὁ αὐτὸς φανήσεται [p. 40-42] ἀνίσχων ἀστὴρ, ἀλλ' ὅπου μὲν ὠροσκόπος νομισθῆσεται τὸ ἀπόκλιμα, ὅπου δὲ ὠροσκόπος ἢ ἐπαναφορὰ παρὰ τὴν τῶν τόπων ἐπιφάνειαν ὄντων ἢ ταπεινότητων ἢ ὑψηλοτέρων, ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος οὐκ ἀκριθῶς φανήσεται ἢ προαγόρευσις, πολλῶν κατὰ πάντα τὸν κόσμον τῇ αὐτῇ ὥρᾳ γεννωμένων, ἄλλου ἄλλως τὰ ἀστρα θεωροῦντος. Ματαία δὲ καὶ ἡ διὰ τῶν ὀδριν νομιζομένη κατάληψις. Οὐ γὰρ ὁμοίως [ὁ] ἀμφορεύς το..... θεὸς ῥύσει πληρώσων ὡς ἀπόκενος, αὐτοῦ τοῦ πόλου κατὰ τὸν ἐκείνων λόγον ἐνὶ ὁρμήματι ἰσοταχῶς φερομένου. Εἰ δὲ ἀναστρέψαντες λέγοιεν μὴ τὸν ἀκριθῶ χρόνον λαμβάνειν, ἀλλ' ὡς ἔτυχεν ἐν πλάτει, σχεδὸν ὑπ' αὐτῶν ἐλεγχθήσονται τῶν ἀποτελεσμάτων. Οἱ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ γεννηθέντες οὐ τὸν αὐτὸν ἐξῆσαν βίον, ἀλλ' οἱ μὲν, λόγου χάριν, ἔβασίλευσαν, οἱ δὲ ἐν πείδαις κατεγήρασαν. Οὐδεὶς γοῦν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι γέγονεν ἴσος πολλῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ὁμοίως ἀποτεχθέντων αὐτῷ, οὐθεὶς Πλάτωνι τῷ φιλοσόφῳ. Ὥστε τὸν ἐν πλάτει τῆς γενέσεως χρόνον ὁ Χαλδαῖος

VARIÆ LECTIONES.

60 τὸ add. M. ex Sexto. 61 γὰρ Sextus, δὲ C. 62 ἂν ἐν Sextus, ἀνευ C. 63 κατ' ἀκρίρεια Sextus. 64 φθάνει Sextus, φανέται C, M. 65 διελθεῖν Sextus. 66 ἀλλὰ Sextus, om. C. 67 ἐστὶν ἡ σελήνη Sextus, ἐστὶ σελήνη C, M. 68 φθάνει Sextus, φαίνεται C, M. 69 ἀναγκαῖον om. Sextus. 70 ἀλέκτω Sextus, ἀλλ' ἐν C. 71 φερομένης Sextus. φερόμενα C. 72 Sextus apertius: Πρὶν τηρητικῶς παραφυλάσασθαι τῆ τοῦ γεννηθέντος ὥρᾳ τὰ κατ' οὐρανὸν βλεπόμενα § 70 p. 349. 73 ἢ περὶ C. Hæc gravium congrua cum scæ sententiam videntur habuisse, quam in versione expressimus. Cf. Sexti. § 87. 74 τοῦ om. pr. C. 75 Rectius Sextus § 77, p. 350: Ὁ ἀμφορεύς οὐκ ὡσαύτως ῥυθίζεται πλήρης καθεστῶς, ὡσαύτως δὲ ἡμίκενος. 76 πόλου. πολλὰ C. 77 ἀναστρέψαντες Sextus § 88, p. 352, διαστρέψαντες C. 78 λαμβάνεσθαι Sextus. 79 οὐδ' εἰς C, οὐδὲ Sextus. 80 Apertius Sextus § 89: Ὥστε εἰ τὸν ἐν πλάτει τῆς γενέσεως χρόνον ὁ Χαλδαῖος ἐπισκέπτεται, οὐ δυναθήσεται παγίως λέγειν ὅτι ὁ κ. τ. λ.

ἀκριβῶς οὐ δυνήσεται λέγειν, εἰ [ὁ] κατὰ τὸν αὐτὸν ¹² ἄ χρόνον γεννηθεὶς εὐτυχῆσει. Πολλοὶ γοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ¹³ γεννηθέντες ¹⁴ ἐδυστύχησαν, ὥστε ματαία καὶ ἡ κατὰ τὰ διαθέματα ὁμοιότης. Διαφόρως οὖν ¹⁵ καὶ πολυτρόπως τὴν ματαιόπνον σκέψιν τῶν Χαλδαίων διελέξαντες οὐδὲ τοῦτο παραλείψομεν, ὡς εἰς ἄπορον χωρήσουσιν αἱ προρρήσεις αὐτοῖς. Εἰ γὰρ τὸν ἐν τῇ ἀκίδι τοῦ ¹⁶ Τοξότου γεννηθέντα, ὡς οἱ μαθηματικοὶ λέγουσιν, ἀνάγκη σφαγήσασθαι, πῶς αἱ τοσοῦται τῶν βαρβάρων μυριάδες ἀγωνιζόμεναι ¹⁷ πρὸς τοὺς ¹⁸ Ἕλληνας ἐν Μαραθῶνι ἢ Σαλαμίνι ¹⁹ ὑφ' ἐν κατεσφάγησαν; Οὐ γὰρ δὴ γε ἐπὶ πασῶν ²⁰ ὁ αὐτὸς; ²¹ ἦν ὠροσκοπός. Καὶ πάλιν εἰ ²² τὸν ἐν τῇ κάλπῃ τοῦ Ἰδρυοχόου γεννηθέντα ναυαγήσειν ²³, πῶς; οἱ ²⁴ ἀπὸ Τροίας ἀναγόμενοι ²⁵ τῶν Ἑλλήνων περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίας συγκατεποντίσθησαν; Ἀπίθανον γὰρ πάντας μακρῶ χρόνῳ διαφέροντας ἀλλήλων ἐν τῇ κάλπῃ ²⁶ τοῦ Ἰδρυοχόου γεγενῆσθαι. Οὐ γὰρ ἐστὶ λέγειν ὅτι δι' ἓνα πολλάκις, [p. 42-44] ὧ εἰμαρται κατὰ πέλαγος φθαρῆναι, πάντες οἱ ἐν τῇ νηϊ συναπολούνται ²⁷. Διατὶ γὰρ ἡ τοῦτου εἰμαρμένη τὰς πάντων νικᾷ, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τὸν ²⁸ ἓνα, ὧ εἰμαρται ἐπὶ γῆς τελευτᾶν, πάντες περισύζονται;

6. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ περὶ τῆς τῶν ζωδίων ἐνεργείας λόγον ποιοῦνται, οἷς φασὶ προσομοιοῦσθαι τὰ ἀποτικτόμενα, οὐδὲ τοῦτον παραλείψομεν, οἷον τὸν ἐν Λέοντι γεννηθέντα ἀνδρεῖον ἔσσεσθαι· ὁ δὲ ἐν Παρθένῳ τετανόριξ, ²⁹ λευκόχρως ³⁰, ἀπαις, αἰδήμων. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια γέλωτός ἐστι μᾶλλον ἄξια καὶ οὐ ³¹ σπουδῆς. Ἔστι γὰρ κατ' αὐτοὺς μηδὲνα Αἰθίοπα ἐν Παρθένῳ γεννᾶσθαι· εἰ δ' οὐ, δώσει [εἶναι] ³² τὸν τοιοῦτον λευκὸν, τετανότριχα καὶ τὰ ἕτερα. Οἶμαι δὲ μᾶλλον τοὺς ἀρχαίους [τὰ] ³³ ὀνόματα τῶν κειμένων ζώων ἐπὶ κλητοῖς ³⁴ ἀστροῖς προστεθεικέναι οἰκισίσεως χάριν, οὐχ ὁμοιοτρόπου φύσεως; τὶ γὰρ ἔχουσιν ὅμοιον ἀρκτω ³⁵ οἱ ἐπὶ ἀστέρεις διεστώτες ἀπ' ἀλλήλων; ἢ δράκοντος κεφαλῇ οἱ, ὡς φησὶν ὁ Ἀρατος, πέντε ³⁶;

Ἄλλὰ δύο ³⁷ κροτάφοις, δύο δ' ὀφθαλμοῖς, εἰς δ' ἄπ' ἐπὶ τῆς ἑσπέρου.

7. Οὕτως ³⁸ καὶ ταῦτα οὐκ ἄξια τοσοῦτου πόνου δείκνυνται τοῖς εὐφρονεῖν προηρημένοις καὶ μὴ προσέχουσιν τῇ τῶν Χαλδαίων ἐμψυσιώσει, οἱ καὶ βασιλεῖς ἐξαφανίζουσι δειλίαν καταρτιζόντες καὶ ἰδιώτας παραθάρρουνται μεγάλα τολμᾶν. Εἰ δὲ ἀποτύχοι

A cum minus accuratum natalium tempus sumet Chaldæus, accurate nequeat dicere, num qui eodem tempore natus est prospera usus sit fortuna. Multi certe per idem tempus nati adversa fortuna sunt conflictati, unde apparet vanam esse etiam similitudinem secundum disposituras. Confutata igitur diversis rationibus multisque modis inani sedulitate Chaldæorum ne hoc quidem prætermittimus, prædictiones eorum inexplicabiles difficultates habere. Si enim, ut mathematici dicunt, eum, qui est sub cuspide Sagittarii natus, oportebit jugulari, quomodo tandem tot barbarorum myriades, quæ certaverunt cum Græcis ad Marathonem vel ad Salaminem, simul jugulati sunt? Non enim profecto omnibus idem horoscopus illuxit. Et rursus si eam, qui sub situla Aquarii natus est, naufragio uti oportebit, quomodo Græcorum ii, qui Troja redierunt, circa-cava Eubœæ una in mare demersi sunt? Improbabile enim est omnes magno spatio temporis a se distantes sub situla Aquarii natos esse. Non enim licet dicere propter unum **62-63** sæpe, cui fatale est in mare demergi, omnes, qui eadem navi vehuntur, una demersum iri. Cur enim hujus fatum reliquorum omnium fata vincit, et non propter unum, cui fatale est in terra mori, reliqui omnes conservantur?

B Sed quoniam et de signorum potestate sermonem instituunt, quibus aiunt assimilari quæ nascuntur, ne hunc quidem omittemus, veluti, qui sub Leone natus erit fortem fore; qui autem sub Virgine promissis capillis, candida facie, carens liberis, verecundus. Hæc autem horumque similia risu potius digna et non studio. Fieri enim ex istorum ratione nequit, ut aliquis Æthiops sub Virgine nascatur; sin contra, dabit talem esse candidum, promissis capillis et reliqua. Opinor autem potius antiquos nomina receptorum animalium pro cognominibus posuisse stellis familiaritatis gratia, non similiter comparatæ naturæ. Quid enim habent commune cumursa septem stellæ distantes inter se, aut cum draconis capite quinque quas dicit Aratus stellæ?

Tempora bina tenent, oculos duo, subtus et unum

Immanis monstri maxillæ extrema capessit.

D 7. Ita hæc quoque non digna tanto labore monstrantur iis, qui recte sentire gestiunt et non animum appellant ad Chaldæorum gloriationes, qui et reges de medio tollunt ignaviam concinnantes, et homines privatos excitant ad magna facinora. Sin

VARIÆ LECTIONES.

¹² τὸν αὐτὸν Sextus, τοῦτον τὸν C, M. ¹³ αὐτὸν τὸν C ¹⁴ τοῦτω γεννηθέντες Sextus, ¹⁵ γοῦν C. ¹⁶ τόξου C. ¹⁷ ἀνταγωνιζόμενοι Sextus. ¹⁸ πρὸς τοὺς πρ. C. ¹⁹ ἢ Σαλαμίνοι om. Sextus § 92, p. 333. ²⁰ πάντων Sextus. ²¹ ὁ αὐτὸς Sextus, αὐτῶν C. ²² εἰ om. C, M. ²³ ναυαγήγειν C. ²⁴ πῶς οἱ Sextus, πῶσοι C. ²⁵ ἀνακομιζόμενοι Sextus. ²⁶ ἐν τῇ κάλπιδι Sextus, ἐπὶ τῇ κάλπῃ C, M. ²⁷ συναπολούνται Sextus. ²⁸ διὰ τὴν ὧ εἰμαρτο C. ²⁹ Post τετανόριξ Sextus § 93, p. 353 add χαροπός. ³⁰ λευκόχρως Sextus; λευκόχρως C, M. ³¹ καὶ οὐ ἢ Sextus. ³² εἶναι ex Sexto addidimus. ³³ τὰ add. M. ³⁴ ἐπικλησιν τοῖς M recte, ut videtur. ³⁵ ἀρκτω οἱ Sextus. 35 98§4; ἀρκτω C. ³⁶ κεφαλαὶ ὡς φησὶν ὁ Ἀρατος πέντε; C, κεφαλῇ οἱ πέντε; ἐφ' ὧν φησὶν ὁ Ἀρατος Sextus M. ³⁷ Arat. Phænomen. 58. ³⁸ ἐσχάτη δ' ἐπέχει C. ³⁹ Πῶς C.

quis ipse in errorem lapsus a vero aberraverit, tantum abest, ut exemplo suo reliquos doceat, ut ipsa repulsa hos fallere studentes in infinitum mentes eorum perturbent dicendo, non aliter earundem stellarum configurationem ad idem pervenire posse quam per reversionem magni anni, per septem millia annorum et septingentos et septuaginta septem. Quomodo igitur poterit humana observatio congruere cum tot sæculis in una genitura? idque non semel, sed sæpe... Pluribus confutari Chaldaeorum artem oportuit, quanquam ob 64-65 alias res meminimus ejus, non proprie ob ipsam. Sed postquam propositum fuit nihil ex placitis ethnico- rum omnittere propter multisonam hæresim versuti- am, videamus quid dicant etiam ii, qui de magni- tudinibus periclitati sunt dicere, qui perspecto plurimorum vano labore, cum alius aliter mentitus et celebritatem nactus esset, majus quid conati sunt eloqui, quo ab iis, qui parva inendacia magni- ficis laudibus extulissent, majoribus efferrentur. Hi orbes et mensuras triangulosque et quadrangulos duplaque et tripla ponunt. Multus autem de hac re sermo est, sed ut ad propositum nostrum non sit necessarius.

8. Sufficere igitur arbitror exponere quæ ipsi portenta loquuntur. Quamobrem usus epitomis eorum quæ ipsi docent ad ea quæ reliqua sunt me convertam. Docent autem hæc: Principatum delit opifex mundi ejusdem ipsius similisque conversioni; eam namque solam indivisam reliquit, interiorum vero cum sexies divisisset, septemque orbes in- æquales dupli et tripli intervallis effecisset, singula, cum tria sint utriusque, contrariis inter se cursibus orbes peragere jussit: et ex septem interioribus tres quidem pari celeritate, quatuor vero et ad se et ad reliquos tres celeritate quidem impari, justa tamen ratione converti. Principatum igitur datum esse ejusdem ipsius conversioni ait, non solum quonia- m continet alterius conversionem, hoc est stellas erraticas, sed quia etiam tantum habet principa- tum, hoc est tantam vim, ut vel quæ in adversam partem, hoc est erraticæ, ab occasu ad orientem vertuntur ipsas propria potentia pariter etiam ab ortu ad occasum secum una circumagat. Unam au- tem eam et indivisam relictam esse ait hanc con- versionem, primum quidem quia omnium fixarum stellarum pari temporis intervallo sunt conversio- nes et non discretæ secundum amplius vel brevius tempus, deinde quia omnes habent eandem appa- rentiam, quæ est extimæ conversionis, erraticæ

A αὐτὸς κακῶ περιπαρεῖς, οὐ πᾶσι γίνεται διδάσκαλος ὁ βλαβεῖς, οὗς φρεναπατῶν βουλόμενοι τοῖς ἀποτεύγ- μασιν εἰς ἀπειρὸν τὸν νοῦν αὐτῶν συνωθοῦντες⁶⁰ λέγουσιν οὐκ ἄλλως⁶¹ ἐπὶ τὸ αὐτὸ⁶² δύνασθαι τὸν συ- σχηματισμὸν⁶³ τῶν αὐτῶν ἀστέρων γίνεσθαι ἢ διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ μεγάλου ἐνιαυτοῦ, δι' ἑπτακισχίλων⁶⁴ ἐτῶν καὶ ἑπτακοσίων ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ. Πῶς οὖν φθάσει ἀνθρωπίνη παρατήρησις τοῖς τοσοῦτοις αἰῶσι συνδραμεῖν ἐπὶ μιᾶς γενέσεως; καὶ ταῦτα οὐκ ἄπαξ ἀλλὰ πολλάκις⁶⁵ οἶμαι, παρ' ἐλπίδα πλείονων ἐληλέγχασι τὴν Καλδαϊκὴν [p. 44. 45.] τέχνην εἶδει· καίτοι δι' ἕτερα αὐτῆς ἡμῶν μνησθέν- των, οὐχὶ ἰδίως δι' αὐτὴν⁶⁶. Ἀλλ' ἐπεὶ προσηρή- μαθα⁶⁷ μὴδὲν τῶν παρ' ἔθνεσι δογμάτων καταλι- πῆν διὰ τὴν πολυφωφον τῶν ἀλρέσεων πανουργιαν, ἴδωμεν τί λέγουσιν καὶ οἱ περὶ μεγεθῶν τετολημέ- νες, οἱ κατιδόντες τὴν τῶν πλείονων ματαιοπονίαν, ἄλλου ἄλλως διαψευσαμένου καὶ εὐδοκιμήσαντος, μεῖζόν τι ἐτόλμησαν εἰπεῖν, ὅπως ὑπὸ τῶν τὰ μικρὰ ψεύσματα μεγάλως δοξασάντων μειζόνως δοξασθῶ- σιν. Ὅδοι κύκλους καὶ μέτρα τρίγωνα τε καὶ τε- τράγωνα διπλάσια τε καὶ τριπλάσια ὑποτίθενται· πολὺς δὲ ὁ περὶ τούτου λόγος, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ προ- κείμενον ἀναγκαῖος.

B Ἰκανὸν οὖν λογιζομαι ἐξεῖπειν τὰ ὑπ' αὐτῶν τερατολογούμενα. Διδ τοῖς ἐπιτόμοις χρησάμενος ὧν⁶⁸ αὐτὸ λέγουσιν, ἐπὶ τὰ ἕτερα τραπήσομαι. Λέγουσι δὲ ταῦτα⁶⁹. Κράτος ἔδωκεν ὁ δημιουργήσας τῇ ταύτῳ καὶ ὁμοίῳ περιφορᾷ· μίαν γὰρ αὐτὴν ἀσχιστον εἶασε, τὴν δὲ ἐντὸς σχίσας ἐξαχῆ⁷⁰ ἐπὶ κύκλους ἀνίσους· κατὰ τὴν τοῦ διπλάσιου καὶ τρι- πλάσιου⁷¹ διάστασιν ἐκάστην, οὐσῶν ἑκατέρων τριῶν, κατὰ τὰ ἐναντία μὲν ἀλλήλοις προστάξεν εἶναι τοὺς κύκλους, τάχει δὲ τρεῖς μὲν ὁμοίως⁷², τοὺς δὲ τέσσαρας ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς τρισὶν ἀνο- μοίως⁷³, ἐν λόγῳ δὲ φερομένους⁷⁴. Κράτος μὲν διδό- σθαι τῇ ταύτῳ φορᾷ φησιν, οὐ μόνον ἐπειδὴ περιί- χει τὴν θατέρου φορᾶν, τουτέστι τοὺς πλανωμένους, ἀλλ' ὅτι καὶ τοσοῦτον ἔχει κρᾶτος, τουτέστι τοσαύτην δύναμιν, ὥστε καὶ τοὺς ἐπὶ⁷⁵ τάναντία, τοὺς πλα- νωμένους ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν φερομένους αὐτοὺς τῇ οικειᾷ ἰσχυῖ ὁμοίως καὶ ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν ἑαυτῶ συμπεριάγειν⁷⁶. Μίαν δὲ καὶ ἀσχιστον εἶδσθαι⁷⁷ φησι ταύτην τὴν⁷⁸ φορᾶν, πρῶτον μὲν ἐπειδὴ πάντων τῶν ἀπλανῶν ἰσόχρονοι αἱ περιφοραὶ καὶ οὐ διηρημένοι κατὰ πλείους καὶ ἐλάττους χρό- νους· ἐπειτα ὅτι μίαν πάντες ἔχουσιν⁷⁹ ἐπιφάνειαν τὴν τῆς ἐξωτάτω φορᾶς, οἱ δὲ πλανώμενοι καὶ εἰς χρόνους πλείονας καὶ διαφόρους τῶν κινήσεων καὶ εἰς ἀποστάσεις ἀπὸ γῆς ἀνίσους διηρηται· τὴν δὲ θατέ-

VARIAE LECTIONES.

⁶⁰ συνωθοῦντα C. ⁶¹ οὐκ ἄλλως C. Fr. Hermannus. οὐ καλῶς C. M. ⁶² ἐπιτοαυτὸ C. ⁶³ σχηματισμὸν C. ⁶⁴ δι' ἑπτακισχίλων ἑπτακοσίων καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν Sextus § 105, p. 355. ⁶⁵ Post vocabulu- lum πολλάκις quædam desiderari arguit Sextus, idque suspicio ex ipsis verbis οἶμαι παρ' ἐλπίδα a libra- rio esse significatum. Is enim ascripsisse videtur οἶμαι, παραλείπει· sive τινὰ ἐλλείπει· tum auctior perpe- xerit: Διὰ πλείονων, x. τ. λ. ⁶⁶ αὐτὴν M. ⁶⁷ προκρίμεθα C. ⁶⁸ ὡς C. ⁶⁹ Plat. Tim. p. 36, C. ⁷⁰ ἐξαχῆ Plato, ἐξ αὐτῆς C. ⁷¹ καὶ τριπλάσιου Plato cf. infra p. 66 init: om. C. ⁷² ὁμοίως C. ⁷³ ἀνομοίως C. ⁷⁴ φερομένων C. ⁷⁵ τοῖς ἐπὶ C, M. ⁷⁶ συμπεριάγει C, M. ⁷⁷ εἰ εἶδσθαι C, M. ⁷⁸ ταύτην τὴν. ταύτην C, M. ⁷⁹ ἔχουσιν C.

ρου φησιν εξαχῆ εἰς ἑπτὰ κύκλους ἐσχίσθαι, εἰκότως. Ἄποσαι γὰρ ἂν ὡσιν ἐκάστου αἱ τομαί, μονάδι. ⁶⁶ πλειῶ τῶν τομῶν γίνεται τὰ τμήματα, ὅσον ἔαν μιᾶ τομῇ διαιρεθῆ, δύο ἔσται τμήματα, [p. 45. 46.] ἂν δυοί, τρία τμήματα· οὕτω δὴ καὶ ἑξαχῆ τι τμηθῆ, ἑπτὰ ἔσται τὰ τμήματα. Τὰς δὲ ἀποστάσεις αὐτῶν κατὰ ⁶¹ διπλάσια καὶ τριπλάσια ἐναλλάξ τετάχθαι φησίν, οὐσῶν ἑκατέρων τριῶν· ὕπερ καὶ ἐπὶ τῆς συστάσεως τῆς ψυχῆς, ἐπὶ τῶν ἑπτὰ ἀριθμῶν ἔδειξε. Τρεῖς μὲν γὰρ εἰσιν ἐν ⁶³ αὐτοῖς διπλάσιοι ἀπὸ μονάδος β', δ', η' ⁶³, τρεῖς δὲ ⁶⁴.... μ' καὶ ρη' σταδίων.

Περίμετρος δὲ γῆς σταδίων μ ⁶⁵ καὶ φμγ'· καὶ ἀπόστημα δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐπὶ τὸν σεληνιακὸν κύκλον ὁ μὲν Σάμιος· Ἀριστάρχος ἀνα-
ρη'

γράφει σταδίων μ, ὁ δὲ Ἀπολλώνιος μυριάδ. φ', ὁ δὲ Ἀρχιμήδης μυριάδ. ⁶⁶ φνδ' καὶ μονάδ. δρλ', ἀπὸ δὲ τοῦ σεληνιακοῦ ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον σταδίων μυριάδ. εκς' ⁶⁷ καὶ μονάδ. βξε'. Ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τὸν τῆς Ἀφροδίτης κύκλον σταδίων μυριάδ. ⁶⁸ βκζ' καὶ μονάδας βξε'. ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ κύκλον σταδίων μυριάδ. επα, μονάδ. ζρξε' ⁶⁹, ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πυρρέντος κύκλον σταδίων μυριάδ. δνδ' ⁷⁰ μονάδ. αρη'. ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ Διδος κύκλον σταδίων μυριάδ. βκζ', μονάδας εφε', ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν βξε' ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν ζωδιακὸν καὶ τὴν ἐσχάτην

9. Τὰ μὲν ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν βάθη τε ⁷¹ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμήδους ἀποδοδοται. Τοῦ δὲ ζωδιακοῦ τὴν περίμετρον λαμβάνει σταδίων δευτέρων ἀριθμῶν δ' καὶ μυριάδ. βψλα'· ὥστε συμβαίνει τὴν ἐκ τοῦ κέντρου τῆς γῆς ⁷² εὐοαῖαν ἄχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐσχάτης ⁷³ τὸ ἔκτον εἶναι τοῦ λεχθέντος ἀριθμοῦ, τὴν ⁷⁴ δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ⁷⁵ βεβήκαμεν, ἄχρι τοῦ ζωδιακοῦ, ἄρτι ρηθέντος ⁷⁷ ἔκτον τοῦ ἀριθμοῦ, λείπον τέτρασι μυριάσι σταδίων, ὃ ἐκ τοῦ κέντρου τῆς γῆς μέχρι τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς· ἀπὸ τοῦ Κρόνου δὲ κύκλου ἐπὶ τὴν γῆν φησι τὸ διάστημα σταδίων δευτέρων ἀριθμῶν εἶναι. ⁷⁸ μονάδ. δύο καὶ μυριάδ. βεξθ' καὶ μονάδ. βψια'· ἀπὸ [p. 47, 48.] τοῦ δὲ ⁷⁹ τοῦ Διδος κύκλου ἐπὶ γῆν σταδίων δευτέρων ἀριθμῶν μονάδ. β' καὶ μυριάδ. σοζ' καὶ μονάδας ⁸⁰ χμς'· ἀπὸ δὲ τοῦ πυρρέντος κύκλου ἐπὶ γῆν δευτέρων ἀριθμῶν μονάδ. μίαν καὶ μυριάδ. γσμα' καὶ μονάδ. ηφπα'. Ἀφ' ἡλίου ἐπὶ γῆν δευτέρων ἀριθμῶν μονάδ. μίαν καὶ μυριάδ. βρξ' καὶ μονάδας δυνδ'· ἀπὸ δὲ τοῦ Σεβαστοντος ἐπὶ τὴν γῆν μυριάδ. εσση', μονάδας ησηθ'· ἀπὸ δὲ Ἀφροδίτης ἐπὶ γῆν μυριάδ. επα', μονάδ. ερξ'

A autem et in tempora-plura et diversa conversionum. et in distantias a terra inæquales divisæ sunt. Altèrius autem conversionem ait sexfariam in septem orbes dissectam esse : **66-67** probabiliter ; quot-quot enim sunt cujusque sectiones, monade plura quam sectiones fiunt segmina, veluti quando una sectione dividetur, duo erunt segmina, quando duabus, tria segmina : sic igitur ubi et sexies quid secabitur, septem erunt segmina. Distantias autem eorum secundum dupla et tripla per vices ordinatas esse ait, cum utraque sint tres, id quod etiam de compositione animæ in septem numeris fundata demonstravit. Tres enim sunt in iis dupla a monade : 2, 4, 8, tres autem [tripla : 3, 9, 27]... [Diameter terræ] 80,108 stadiorum, perimeter autem terræ 250,543 stadiorum. Et distantiam vero a superficie terræ ad lunarem orbem Samius Aristarchus quidem notat stadiorum.... Apollonius autem 5000000; Archimedes autem 5544150, e lunari autem ad solare orbem stadiorum 50262065, ab eo autem ad Veneris orbem stadiorum 20272065, ab eo autem ad Mercurii orbem 50817165, ab hoc autem ad Martis orbem stadiorum 40541108, ab hoc autem ad Jovis orbem stadiorum 20275065, ab hoc autem ad Saturni orbem stadiorum 40572065, ab hoc autem ad Zodiacum et extimam peripheriam stadiorum 20082005.

τοῦ Κρόνου κύκλον σταδίων μυριάδ. δλζ', μονάδ. περιφέρειαν σταδίων μυριάδ. βη', μονάδ. με' ⁷¹.

9. Jam distantie a se invicem orbium et sphaerarum profunditatesque ab Archimede redduntur. Zodiaci autem perimetrum sumit stadiorum 447310000, ut consequatur lineam ex centro terræ rectam usque ad extimam apparentiam sextam esse partem ejus numeri quem diximus, eam autem lineam, quæ est a superficie terræ in qua versamur usque ad Zodiacum, sextam partem ejus quem modo diximus esse numeri **68-69** demptis quatuor myriadibus stadiorum, quod efficitur ex centro terræ usque ad superficiem ejus. A Saturni autem orbe ad terram ait distantiam esse stadiorum 222692714; a Jovis autem orbe ad terram 202770646; a Martis autem orbe ad terram 132418581; a sole ad terram 121604454; a Mercurio autem ad terram 52688259; a Venere autem ad terram 50815160.

52688259; a Venere autem ad terram 50815160.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ μονάδι πλειῶ Røeperus, μονάδες λέγω C, M. ⁶¹ κατὰ Røeperus, καὶ τὰ C, M. ⁶³ ἐν. ἑπ' C, M. ⁶⁴ η' θ C. ⁶⁵ τρεῖς δέ. Post hæc verba apertum est quædam excidisse. ⁶⁶ μ' καὶ φμγ. μ κε' καὶ φμγ' Røeperus. ⁶⁷ Qui numeri Archimedis auctoritatem falso præ se ferunt, de qua re dubitari non posse intelligentissimus harum rerum arbiter M. A. Siernius, collega noster affirmat, ex parte corruptiores sunt quam qui certo restitui possint. ⁶⁸ μυριάδ. εκς'. Infra p. 70, 16 μυριάδ. εκζ'. ⁶⁹ μυριάδ. βκζ'. εκζ' C, M, cf. infra p. 70, 17. ⁷⁰ ζρξε'. κρξε' C. ⁷¹ δνδ', μονάδ. αρη'. δφνδ', μονάδ. δρνδ' C, M; cf. infra p. 70, 20 sqq. ⁷² μυριάδ. βη', μονάδ. με'. Hæc vera esse nequeunt; nam monadum quadraginta millia efficiunt quatuor myriades, ut illud Hippolytus posuisse nequeat. An μυριάδ. βη', μονάδ. βε' ? ⁷³ τε. δὲ C. ⁷⁴ τῆς γῆς M. A. Siernius, oim. C, M. ⁷⁵ ἐσχάτης γῆς C. ⁷⁶ τὴν. τοῦ C, M. ⁷⁷ φ' C, ἀφ' M. ⁷⁸ ῥηθὲν C, M. ⁷⁹ ἀριθμῶν εἶναι. ἀριθμῶσθαι. C. ⁸⁰ τοῦ δέ. τοῦδε C, M. ⁸¹ μονάδες C, M.

10. De luna autem dictum est superius. Distantias igitur et profunditates sphaerarum in hunc modum Archimedes reddit, aliter autem de iis Hipparchus dixit et aliter Apollonius mathematicus. Nobis autem sufficit Platoniam doctrinam secutis dupla et tripla erraticarum a se invicem distantias statuere. Conservatur enim ita doctrina, ex qua ex concentu conditum sit universum, ex rationibus concinentibus secundum has distantias. Numeri autem ab Archimede expositi et a reliquis de distantibus prolixæ observationes si non in concinentibus essent rationibus, hoc est a Platone statutis duplis et triplicis, extra concentus autem repertæ, non conservarent illam doctrinam, ex qua universum ex concentu conditum sit. Non enim neque credibile neque possibile, esse eorum distantias et irracionales et earere concentu congruisque rationibus, excepta fortasse luna sola propter defectus et umbram terræ, de cujus solius et fidem quispiam habeat Archimedi distantia, hoc est lunæ a terra. Hanc igitur secutis in facili erit secundum illud Platicum ipsum ex duplo et triplo, sicut statuit Plato, et reliquas distantias numero complecti. Si quidem secundum Archimedem a superficie terræ luna distat stadiorum 5544130, facile est hos numeros augentem duplo et triplo et reliquorum reperire distantias, tanquam una parte sumpta eorum numero stadiorum, quot luna distat a terra. Reliquos autem numeros ab Archimede de distantia erraticarum stellarum positos non in congrua rationibus facile est intellectu, ubi perspexeris, quomodo inter se referantur et quibus nitantur in rationibus. Illud autem fieri nequit, ut non sint in **70-71** congruentia et concentu hæ, quæ sunt in congruentia consistentis mundi partes. Igitur cum primus numerus, quem distat sol a luna, qui sit 5544130, secundus numerus, quem distat sol a luna, qui sit 50272065, majore constat ratione quam nonupla. Ad hunc autem superior numerus, qui sit 20272065, ratione continetur [minore quam dimidia. Ad hunc autem superior numerus, qui sit 50817165, ratione continetur] majore quam dupla. Ad hunc autem superior numerus, qui sit 40541108, ratione continebitur minore quam superquarta. Ad hunc autem superior numerus qui sit 20275065, ratione continetur majore quam dimidia. Ad hunc autem supremus numerus, qui sit 40372065, ratione continetur minore quam dupla.

τέρω ἀριθμὸς ὦν μυριάδ. βκζ' ⁹⁸ μονάδων εξε', ἐν λόγῳ ἐστὶ πλείονι ἢ ἡμίσει. Πρὸς δὲ τοῦτον ⁹⁹ ὁ ἀνωτέρω ἀριθμὸς ὦν μυριάδ. δλλ', μονάδ. βξε', ἐν λόγῳ ἐστὶ ἐλάττωνι ἢ διπλασίῳ.

11. Hæ igitur rationes et major quam nonupla et minor quam dimidia et major quam dupla et minor quam superquarta et major quam dimidia et minor quam dupla extra omnes sunt concentus, ex quibus

10. Περὶ σελήνης δὲ ἐλέχθη τὸ πρότερον. Τὰ μὲν οὖν ἀποστήματα καὶ βάθη τῶν σφαιρῶν οὕτως Ἀρχιμήδης ἀποδίδουσι, ἐτέρως δὲ ὑπὲρ αὐτῶν Ἰππάρχῳ εἴρηται καὶ ἐτέρως Ἀπολλωνίῳ τῷ μαθηματικῷ. Ἡμῖν δὲ ἐξαρκεῖ τῆ Πλατωνικῆ δόξῃ ⁹¹ ἐπομένοις διπλάσια μὲν καὶ τριπλάσια οἰεσθαι τῶν πλανωμένων τὰ ἀπ' ἀλλήλων ἀποστήματα· σώζεσθαι γὰρ οὕτως ⁹² ὁ λόγος τοῦ καθ' ἀρμονίαν συγχεῖσθαι τὸ πᾶν ἐν λόγοις συμφώνοις κατὰ ταῦτα τὰ ἀποστήματα. Ὁ δ' ἐκταθέντες ὑπὸ Ἀρχιμήδους ἀριθμοὶ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων περὶ τῶν ἀποστημάτων ⁹³ λεγόμενοι λόγοι εἰ μὴ ἐν συμφώνοις εἶεν λόγοις, τοῦτέστι τοῖς ὑπὸ Πλάτωνος εἰρημένοις διπλάσιοις καὶ τριπλασίοις. Ἐξω δὲ συμφωνῶν εὐρισκόμενοι, οὐκ ἂν σώζοιεν τὸ καθ' ἀρμονίαν ⁹⁴ κατεσκευάσθαι τὸ πᾶν· οὐ γὰρ πιθανὸν οὐδὲ δυνατόν ἄλογά τε ⁹⁵ καὶ ἐξω συμφωνῶν καὶ ἑναρμονίων λόγων εἶναι αὐτῶν τὰ ἀποστήματα ⁹⁶, πλὴν ἰσως σελήνης μόνης ἐκ τῶν κειψέων καὶ τῆς σκιάς τῆς γῆς, περὶ ἧς μόνης καὶ πιστεύουσι τὶς ἂν Ἀρχιμήδῃ ἀποστάσεως, τοῦτέστι τῆς σεληνιακῆς ἀπὸ γῆς· ταύτην δὲ λαβοῦσι βῆδιον ἔσται κατὰ τὸ Πλατωνικὸν αὐτὸ τὰ ⁹⁷ κατὰ τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον, ὡς ἀξιοῖ Πλάτων, καὶ τὰ λοιπὰ ἀποστήματα ⁹⁸ ἀριθμῷ ⁹⁹ περιλαβεῖν. Εἰ δὲ κατὰ τὸν Ἀρχιμήδῃ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἡ σελήνη ἀφέστηκε σταδίων μυριάδ. φθ', σταδίου δρλ', βῆδιον τοῦτους τοὺς ἀριθμοὺς αὐξήσας κατὰ τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον καὶ τὰ τῶν λοιπῶν εὐρεῖν ἀποστήματα, ὡς μίαν μοῖραν λαμβανομένης τοῦ τῶν σταδίων ἀριθμοῦ οὗς ἡ σελήνη τῆς γῆς ἀφέστηκεν. Ὅτι δὲ οἱ λοιποὶ ἀριθμοὶ οἱ οὗτοι Ἀρχιμήδους περὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν πλανωμένων λεγόμενοι οὐκ ἐν συμφώνοις λόγοις, βῆδιον γινῶναι, πῶς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐν τρισὶ λόγοις εἰσὶ κατανοήσαντας· μὴ εἶναι δὲ ἐν ἀρμονίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ταῦτα τοῦ καθ' ἀρμονίαν συνεστῶτος [p. 48. 49.] κόσμου ὅντα μέρη ἀδύνατον. Τοῦ μὲν δὲ πρώτου ἀριθμοῦ ὃν ἀφέστηκεν ἡ σελήνη τῆς γῆς ἔντο; μυριάδ. φθ' μονάδων δρλ', ὁ δευτέρου ἀριθμὸς ὃν ἀφέστηκεν ἦλιος τῆς σελήνης ὦν μυριάδ. εκζ', μονάδων βξε', ἐν λόγῳ ἐστὶ πλείονι ⁹⁰ ἢ ἑλασσον ⁹¹· πρὸς δὲ τοῦτον ὁ ἀνωτέρω ἀριθμὸς ὦν μυριάδ. βκζ', μονάδ. βξε', ἐν λόγῳ ἐστὶ [ἐλάττωνι ⁹² ἢ ἡμίσει. Πρὸς δὲ τοῦτον ὁ ἀνωτέρω ἀριθμὸς ὦν μυριάδ. επα μονάδων ζρξε' ἐν λόγῳ ἐστὶ] πλείονι ἢ διπλασίῳ. Πρὸς δὲ τοῦτον ⁹³ ὁ ἀνωτέρω ἀριθμὸς ὦν μυριάδ. δνδ, μονάδων αρη', ἐν λόγῳ ἔσται ἐλάττωνι ἢ ἐπιτέταρτον ⁹⁴. Πρὸς δὲ τοῦτον ὁ ἀνωτέρω ἀριθμὸς ὦν μυριάδ. βκζ' ⁹⁸ μονάδων εξε', ἐν λόγῳ ἐστὶ πλείονι ἢ ἡμίσει. Πρὸς δὲ τοῦτον ⁹⁹ ὁ ἀνωτάτω ἀριθμὸς ὦν μυριάδ. δλλ', μονάδ. βξε', ἐν λόγῳ ἐστὶ ἐλάττωνι ἢ διπλασίῳ.

11. Οὗτοι δὲ οἱ λόγοι ὁ τε πλείων ⁹⁷ ἢ [ἐνεαπλασίος καὶ] ⁹⁸ ἐλάττων ἢ ἡμισυς καὶ πλείων ἢ διπλασίος καὶ ἐλάττων ἢ ἐπιτέταρτος καὶ πλείων ἢ ἡμισυς καὶ ἐλάττων ἢ διπλασίος ἐξω περῶν εἰσι· ⁹⁹ συμφων-

VARIÆ LECTIONES.

⁹¹ δόξα C. ⁹² οὔτος C. ⁹³ ἀποστημάτων pr. C. ⁹⁴ κατ' ἀρμονίαν C. ⁹⁵ ἄλογα δὲ C. ⁹⁶ ἀποστήματα C. ⁹⁷ τὰ. τὰς C, M. ⁹⁸ ἀποστήματα C. ⁹⁹ ἀριθμῶν C, M. ⁹⁰ πλείον C. ⁹¹ ἑλασσον. Ἀν ἐνεαπλασίος? ⁹² Uncis inclusa supplenda esse admonuit Sierinius. ⁹³ τοῦτο C. ⁹⁴ ἐπιτέταρτον ἐπὶ: δὴ (sic) C. ⁹⁵ βκζ'. βκζ C, M. ⁹⁶ τοῦτον. τοῦτω C. ⁹⁷ πλείω C. ⁹⁸ Uncis inclusa supplevinius. ⁹⁹ εἰ C.

νῶν, ἐξ ὧν οὐκ ἐναρμόνιον τι καὶ σύμφωνον ἂν γένοιτο¹. Ὁ δ' ἅπας κόσμος καὶ τὰ τούτου μέρη κατὰ πάντα ὁμοίως ἐναρμόνιος καὶ συμφώνως σύγκαιται. Οἱ δὲ ἐναρμόνιοι καὶ σύμφωνοι λόγοι ὠρίζονται, καθάπερ προειρήκαμεν, τοῖς διπλασίοις καὶ τριπλασίοις διαστήμασιν. Εἰ δὲ πῶς τὸν Ἀρχιμήδην ἠγησάμεθα ἐν μόνῳ τῷ πρώτῳ ἀποστήματι τῷ ἀπὸ σελήνης μέχρι γῆς. ῥάβδιον καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον αὐξοῦντα εὐρεῖν. Ἐστω δὲ κατὰ τὸν Ἀρχιμήδην τὸ ἀπὸ γῆς μέχρι σελήνης ἀπόστημα² σταδίων μυριάδ. φνδ' μονάδων δρλ', ἔσται μὲν δὴ τούτου διπλάσιος ἀριθμοῦ σταδίων ὧν ἀφέστηκεν ὁ ἥλιος τῆς σελήνης μυριάδ. ἀρη³ καὶ ηςζ'. ἀπὸ δὲ τῆς γῆς ἀφέστηκεν ὁ ἥλιος σταδίων [μυριάδ.] αχξγ' καὶ βτη⁴. καὶ Ἀφροδίτη δὲ ἀφέστηκεν ἀπὸ μὲν ἡλίου σταδίων μυριάδ. αχξγ' καὶ σταδίου βτηζ', ἀπὸ δὲ γῆς μυριάδων γηκς' σταδίου δψπ'. Ἐρμῆς δὲ Ἀφροδίτης μὲν ἀφέστηκεν σταδίων μυριάδων βσιζ' σταδίων ςψκ', ἀπὸ δὲ γῆς μυριάδων ε πεντακόσια μδ σταδίου ατ'. Ἄρης δὲ Ἐρμού μὲν ἀφέστηκεν σταδ. μυριάδ. δθπθ⁵, σταδίου ζρσ', ἀπὸ δὲ γῆς μυριάδ. μυριάδα καὶ φλγ', σταδίου ηστ'. Ζεὺς δὲ Ἄρεως μὲν ἀφέστηκεν μυριάδ. καὶ δθξθ⁶ [p. 49—51.] σταδίου αρι'. Κρόνος ἀπὸ θξξθ⁷, σταδίου αρι', ἀπὸ δὲ γῆς μυριάδ. μυριάδας

12. Τίς οὐ θαυμάσει τὴν τοσαύτην φροντίδα μετὰ τοσοῦτου πόνου γεγεννημένην; οὐκ ἀχρεῖος δὲ μοι οὐτοσι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τούτων μεριμνητῆς δοκεῖ· τοῦτο δὲ μόνον λυπεῖ, ὡς πρόσφατος γεννηθεὶς οὐκ εὐχρηστος γεγένηται γιγάντων παισίν⁸, οἳ τὰ μέτρα ταῦτα ἠγνοηκότες ἐγγύς νομίζοντες εἶναι ὑψηλοῦ οὐρανοῦ πύργον μάτην ἐπεχείρησαν ποιεῖν, οἷς εἰ⁹ κατ' ἐκείνου παρῶν τὰ μέτρα διηγήσατο, οὐκ ἂν μάτην τετολμήκεισαν. Εἰ δὲ τις τούτῳ φάσκει ἀπιστεῖν, μετρήσας πειθέσθω· ταύτης γὰρ φανερωτέραν ἀποδείξειν οὐκ ἔχει πρὸς τοὺς ἀπίστους. Ὡ ματασιόνοῦ¹⁰ ψυχῆς φυσιώσεως καὶ πίστεως ἀπίστου, ἵνα πάντως¹¹ Πτολεμαῖος σοφὸς νομίζεται παρὰ τοῖς τῆν ὁμοίαν σοφίαν ἡσυχῆσαι.

13. Τοῦτοις ἐν μέρει ἐπισχόντες τινὲς ὡς μεγάλα κρινάντες καὶ λόγου ἀξία νομίσαντες αἰρέσεις ἀμέτρους καὶ ἀπίρους συναστήσαντο. Ὡν εἰς μὲν Κολάρβασος, ὃς διὰ μέτρων καὶ ἀριθμῶν ἐκτίθεσθαι θεοσέβειαν ἐπιχειρεῖ¹². καὶ ἕτεροι δὲ ὁμοίως οὐδ' ἐπιδείξομεν, ἐπὶ τὰ περὶ αὐτῶν ἀρξώμεθα λέγειν, οἱ Πυθαγορεῖω ψήφῳ ὡς δυνατῇ προσέχουσι καὶ τὴν ἀσφαλῆ φιλοσοφίαν δι' ἀριθμῶν καὶ στοιχείων σχετιάζουσι μαντευόμενοι μάταια· ὧν ὁμοίως¹³ λόγους ἐρανισάμενοι¹⁴ τινες ἀποπλανῶσιν ἰδιώτας, προγνωστικούς¹⁵ αὐτοῦ; φάσκοντες ἔσθ' ὅτι διὰ τοῦ πολλὰ μαντεύεσθαι ἐν ἐπιτυγχάνοντες καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς πολλοῖς ἀποτεύγμασι μὴ αἰδοῦμενοι, ἐπὶ δὲ τῷ ἐν

non congruens quoddam et concinens existat systema. Universus autem mundus ejnsque partes per omnia pariter congrueret et concinenter conditus est. Congruentes autem et concinentes rationes conservantur, sicuti prædiximus, duplis et triplis distantiiis. Ergo si hñdem adjunximus Archimedi in sola prima distantia, quæ est a luna ad terram, facile est et reliquas secundum duplum et triplum augmentem reperire. Esto igitur secundum Archimodem distantia a terra ad lunam stadiorum 5544130, crit igitur hujus duplus numerus stadiorum, quæ distat sol a luna, 11088260, a terra autem distat sol stadiorum 16652390; et Venns vero distat a sole quidem stadiorum 16652390, a terra autem 55264730 stadia, Mercurius autem a Venere quidem distat stadiorum 22176520, a terra autem 55441300 stadia; Mars autem a Mercurio distat stadiorum 49897170, a terra autem 105338470 stadia; Jupiter autem a Marte quidem distat 44353040 72 - 73 stadia, a terra autem 149691510 stadia; Saturnus a Jove quidem distat stadiorum 149691510, a terra autem 299383020 stadia.

δουλε', σταδίου γμ⁷, ἀπὸ δὲ γῆς μυριάδ. [μυριάδα] μὲν Διὸς ἀφέστηκεν σταδίων μυριάδ. μυριάδα καὶ β' καὶ¹⁶ θζλη', σταδίου γκ.

12. Quis non admirabitur tantam solertiam tanto cum labore peractam? Non inutilis autem mihi liceo Ptolemæus videtur harum rerum scrutator, nisi quod hoc tamen dolet, quod nuper admodum natus usui esse non potuit gigantum filiis, qui harum mensurarum ignari, prope abesse rati altitudinem cæli, turrem incassum periclitati sunt struere, quibus si illo tempore præsens mensuras exposuisset, non illi incassum periclitati forent. Sin vero quispiam se huic fidem non habere profitebitur, ipse mensus fidem habere discat; hæc quidem aperiorem demonstrationem non habet incredulis. O frustra laborantem animi sufflationem et infidum fidem, ut quovis pacto Ptolemæus sapiens existimetur apud eos, qui parem sapientiam professi sunt.

13. Hæc sua quisque ratione secuti tanquam magna arbitrati et studio digna hæreses immensas et infinitas condiderunt. Ex quibus unus Colarbasus, qui per mensuras et numeros explicare religionem deorum conatur, et alii similiter, quos ostendimus, quando commenta eorum recensere ordiemur, qui Pythagoreum computum tanquam efficacem sequuntur et stabilem philosophiam per numeros et elementa comminiscuntur hariolati vana. Quorum tamen rationes suffurati quidam in errores agunt imperitos, cum se prognosticos appellant, qui quidem, cum multa vaticinantur, unum quoddam assequuntur, et in multis quæ non contigerunt haud erubescunt, in

VARIÆ LECTIONES.

¹ σύστημα γένοιτο C, M. ² πάντας C, M. ³ ἀπόστημα corr. C. ⁴ ἀρη' C. ⁵ βτη' C. ⁶ δτπθ' — βρο' C. ⁷ γμ'. γμ' C, M. ⁸ δτξθ' C. ⁹ δθξθ'. δρξθ' C, δθξθ' M. ¹⁰ μυριάδας β' καὶ θζλη'. μυριάδα καὶ θζλη' C, μυριάδα καὶ θζλη' M. ¹¹ πάντων C. ¹² οἷς ὡς εἰ C. ¹³ ματασιόνοῦ καὶ C. ¹⁴ πάντων C. ¹⁵ ἐκίρρη C. ¹⁶ ὁμοίως C, M. ἢ ὁμοίως? ¹⁷ ἐρανίσταμεν οἵτινες C. ¹⁸ πρὸς γνωστικούς C.

uno autem illo gloriantur. Ne horum quidem insipientem sapientiam prætermittam, sed, postquam exposuero, eos qui ex his religionem deorum constituere conantur coarguam infirmæ radicis et fraudum plenæ esse discipulos.

14. Igitur illi qui per calculos et numeros elementaque et nomina vaticinari opinantur ab hoc principio profecti artem suam condunt, cum dicunt esse fundum singuli cujusque numeri in chiliadibus quidem tot monades, quod sint chiliades, veluti 74-75 sex millium fundus est senarius numerus, septem millium septenarius, octo millium monades octo, et in reliquis pariter, eadem ratione et in hecatontadibus, quot sint hecatontades, tot monades est fundus earum, veluti septingentorum septem sunt hecatontades, fundus earum septem monades, sexcentorum sex hecatontades, fundus earum sex monades. Idem valet et in decadibus, numeri octogenarii monades octo, sexagenarii monades sex, quadragenarii monades quatuor, denarii monas una. In monadibus autem pro fundo sunt ipsæ monades, veluti novenarii numeri novem, octonarii octo, septenarii septem. Sic igitur etiam in litterarum elementis tenendum est. Unaquæque enim littera numero alicui respondet, veluti littera ν quinquaginta monadum est; quinquaginta autem monadum fundus est quinarius, et litteræ ν fundus est quinarius. Age vero, ex aliquo nomine fundos ejus sumamus: veluti nominis, quod est Ἀγαμέμνων, est litteræ α monas una, γ autem monades tres, alterius α monas una, μ monades quatuor, ε monades quinque, ρ monades quatuor, ν monades quinque, ω monades octo, ν monades quinque, quæ in unum subducta erunt: 1, 3, 1, 4, 5, 4, 5, 8, 5; hæc conflata efficiunt monades 36. Rursus horum fundos sumunt et fiunt numeri tricenarii tres, senarii autem ipse senarius, conflata igitur tres et sex efficiunt novem, novenarii autem fundus novenarius. Acquievit igitur Agamemnonis nomen in fundo qui novem est. Licebit idem etiam in alio nomine tentare, quod est Ἔκτωρ. Id nomen habet litteras: ε' et κ' et τ' et ω' et ρ'. Harum fundi: 5, 2, 3, 8, 1, quæ conflata efficiunt monades 19. Rursus denarii numeri fundus monas est, novenarii novenarius, quæ conflata efficiunt decem, denarii numeri sit fundus monas. Computatum igitur nomen Hectoris effecit fundum monadem. Promptius autem est in hunc modum rem aggredi. Fundos ex elementis repertos, uti nunc nominis Hectoris reperimus monades 19, in novem seca et quod relinquitur pro fundis habeto. Veluti cum 19 divido in novem, relinquitur unum, novies enim duo efficiunt 18 et relinquitur 1; si enim subduxero

Α ἔγχομπέζοντες. Οὐδὲ τούτων τὴν ἀσοφον σοφίαν παραπέμφομαι, ἀλλ' ἐκθέμενος τοὺς ἐκ τούτων ἐπιχειροῦντας θεοσεβείαν συνιστᾶν ἐλέγξω ῥίζης ἀσουστάτου καὶ πανουργίας ¹⁹ ἀναπλέου ²⁰ ὄντας μαθητάς.

14. Οἱ μὲν οὖν διὰ ψήφων τε καὶ ἀριθμῶν στοιχεῖων τε καὶ ὀνομάτων μαντεύεσθαι νομίζοντες ταύτην ἀρχὴν ἐπιχειρήσεως τοῦ κατ' αὐτοὺς ²¹ λόγου ποιοῦνται, φάσκοντες πυθμένα εἶναι ἐκείνου τῶν ἀριθμῶν, ἐπὶ μὲν τῶν χιλιάδων τσαυτάς [p. 51, 52.] μονάδας, ὅσαι ἀν' ὧσι χιλιάδες, ὡς τῶν ἑξακισχιλίων ὁ πυθμὴν μονάδες ἕξ, τῶν ἑπτακισχιλίων μονάδες ἑπτὰ, τῶν ὀκτακισχιλίων μονάδες ὀκτὼ, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν ἑκατοντάδων, ὅσαι ἀν' ὧσιν αἱ ἑκατοντάδες, τσαυταὶ μονάδες ὁ ^Β πυθμὴν ἐστὶν αὐτῶν, ὡς τῶν ἑπτακοσίων ἑπτὰ εἰσὶν ἑκατοντάδες· ὁ πυθμὴν αὐτῶν ἑπτὰ μονάδες· τῶν ἑξακοσίων ἕξ ἑκατοντάδες ²²· ὁ πυθμὴν αὐτῶν τρεῖς ²³ μονάδες. Τῇ ὁμοίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν δεκάδων τῶν μὲν ὀγδοήκοντα μονάδες ὀκτὼ, τῶν δὲ ἐξήκοντα μονάδες ἕξ, τῶν τεσσαράκοντα μονάδες τέσσαρες, τῶν δέκα μονάδες μία. Ἐπὶ δὲ τῶν μονάδων, πυθμὴν αὐταὶ εἰσὶν αἱ μονάδες, ὡς τοῦ ἑννέα ὁ ἑννέα, τοῦ ὀκτὼ ὁ ὀκτὼ, τοῦ ἑπτὰ ὁ ἑπτὰ. Οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν στοιχείων ποιεῖν δεῖ· ἑκαστον γὰρ στοιχεῖον κατὰ τινα τέτακται ἀριθμῶν, ὡς τὸ ν' πενήκοντα ²⁴ μονάδων ἐστὶν· τῶν δὲ ²⁵ πενήκοντα μονάδων πυθμὴν ἐστὶν ὁ πέντε, καὶ τοῦ ν' στοιχείου | πυθμὴν ἐστὶν ὁ πέντε. Ἔστω ἐκ τοῦ ²⁶ ὀνόματος τοῦ ²⁷ τούτου πυθμῆνας λαβεῖν. Ὅσον τοῦ Ἀγαμέμνων ὀνόματος γίνεται τοῦ μὲν ²⁸ α' μονάδες μία, τοῦ δὲ γ' μονάδες τρεῖς, τοῦ ἄλλου α' μονάδες μία τοῦ μ' μονάδες ὄ, τοῦ ε' μονάδες ε', τοῦ μ' μονάδες ὄ, τοῦ ν' μονάδες πέντε, τοῦ ω' μονάδες ἦ, τοῦ ν' μονάδες ε', ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔσονται α', γ', α', δ, ε, δ, ε, ἦ, ε' ²⁹. ταῦτα συντεθέντα ποιεῖ μονάδας λς. Πάλιν τούτων πυθμῆνας λαμβάνουσι, καὶ γίνονται τῶν μὲν λ τρεῖς, τῶν δὲ ἕξ αὐτὰ τὰ ἕξ συντεθέντα οὖν τὰ τρία καὶ τὰ ἕξ ποιεῖ ἑννέα, τῶν δὲ ἑννέα πυθμὴν ὁ ἑννέα. Κατέληξεν οὖν τὸ Ἀγαμέμνων ὄνομα εἰς τὸν ἑννέα πυθμῆνα. Ἔστω τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἄλλου ὀνόματος ποιῆσαι τοῦ Ἐκτωρ. Τὸ Ἐκτωρ ὄνομα ἔχει στοιχεῖα ε' ³⁰ καὶ κάππα καὶ ταῦ καὶ ω' καὶ ρ'. Τούτων πυθμῆνας ε', β', γ', ἦ, α' ταῦτα συντεθέντα ποιεῖ μονάδας ιθ'. Πάλιν τῶν δέκα πυθμὴν εἰς, τῶν ἑννέα ἑννέα, ἃ συντεθέντα ποιεῖ δέκα· τοῦ δέκα γίνεται πυθμὴν μονάδες. Ψηφισθὲν οὖν τὸ Ἐκτωρ ὄνομα ἐποίησε πυθμῆνα μονάδα. Εὐκολώτερον δὲ ἐστὶ τὸ οὕτως ποιεῖν· τοὺς εὐρεθέντας ἐκ τῶν στοιχείων πυθμῆνας, ὡς νῦν ἐπὶ τοῦ Ἐκτορος ὀνόματος εὐρομεν μονάδας ιθ', εἰς ἑννέα μέριζε καὶ τὸ περιλειπούμενον πυθμῆνας λέγε· ὡς τὰ ιθ' εἰς ἑννέα μερίζω, [p. 52—54] περιλείπεται μονάδες ἑννάκις γὰρ δύο ιη,

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ καὶ πανουργίας. καιουργίας C, καιουργία M. ²⁰ ἀναπλέου ὄντας. ἀναπλέοντας C, ἀναπτεροῦντας τοὺς M. ²¹ αὐτῆν C. ²² ἐξήκοντάδες C. ²³ τρεῖς. Leg. ἕξ, nisi exciderunt eadem verba de triaxochoi M. ²⁴ τὸ ν' πενήκοντα μονάδων ἐστὶν. τὸν κατὰ μονάδων ἦ C, εἰς τὸν κατὰ μονάδων ἦ, M. ²⁵ τῶν δὲ. τῶν C, M. ²⁶ ἐκ τοῦ C. ²⁷ τοῦς. τινὰ C. ²⁸ τοῦ μὲν. τῇ μὲν C, M. ²⁹ δ, ε', ἦ, σ. δ. κς'. C. ³⁰ στοιχεῖα c' R. c- perus: στοιχεῖα πέντε C, στοιχεῖα πέντε, ε' M.

καὶ λοιπὴ μονάς. Ἐὰν γὰρ ὑφείλω ³¹ τῶν ἐν τὰ δε- A
καοκτῶ, λοιπὴ μονάς· ὥστε τοῦ Ἐκτωρ ὀνόματος
ποθμὴν εἶσαι μονάς. Πάλιν τοῦ Πάτροκλος ὀνόματος
πυθμένες εἰσὶν ἀριθμοὶ οὗτοι, ἡ, α', γ', ζ', β', γ', ζ', β'
συντεθέντες | ποιούσι μονάδας λδ'. Τούτων τὸ λοι-
πὸν ³² μονάδες ἐπτά, τῶν λ' τρεῖς, καὶ τῶν δ' αὐταὶ
αὶ δ'. Πυθμὴν οὖν εἰσι τοῦ Πάτροκλος ὀνόματος μο-
νάδες ζ'. Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν κανόνα ψη-
φίζοντες [τὸ] ³³ ἔννατον λαμβάνουσι τοῦ ἀθροισθέντος
ἐκ τῶν πυθμένων ἀριθμοῦ, καὶ τὸ περιλειφθὲν πλη-
θος τῶν πυθμένων ὀρίζονται, οἱ δὲ κατὰ τὸν ἑβδομα-
τικὸν τὸ ἕβδομον· οἷον εὐρέθη ἐπὶ τοῦ Πάτροκλος
ὀνόματος τὸ ἐπὶ τῶν πυθμένων ἀθροισμα μονάδες λδ'
τοῦτο μερισθὲν εἰς ἑβδομάδας ποιεῖ δ', δ' εἶσι κη-
λοιπαὶ μονάδες ξξ· λέγει ἔτι ὁ πυθμὴν τοῦ Πάτροκλος
ὀνόματος εἰσὶν ξξ κατὰ τὸν ἑβδοματικόν. Εἰ δὲ εἶσαι B
μγ', τὸ ἕβδομον λέγει μβ', ἐπτάκις γὰρ ξξ μβ', καὶ
λοιπὸν ἔν. Μονάς οὖν γίνεται ὁ πυθμὴν ὁ ἀπὸ τῶν
μγ' κατὰ τὸν ἑβδοματικόν. Δεῖ δὲ προσέχειν ἐν ὁ
ληφθεὶς ³⁴ ἀριθμὸς μεριζόμενος ἀπαρτίση, οἷον ἔαν
ἐκ τινος ὀνόματος συντιθεῖς ³⁵ τοὺς πυθμένας εὐρω
λόγου χάριν μονάδας λς'. Ὁ δὲ ζλ' μεριζόμενος εἰς τὸν
ἐννέα δ' ἀπαρτίζει ἔννεάδας (ἐννάκις γὰρ δ' λς', καὶ
οὐδὲν περιλείπεται) τὸν πυθμένα οὖν αὐτὸν τὸν θ'
δῆλον εἶναι. Κἄν ³⁶ πάλιν τὸν τεσσαράκοντα πέντε
ἀριθμὸν μερίζοντες εὐρωμεν ἀπαρτίζοντα ἔννεα·
καὶ γὰρ ἐννάκις πέντε με', καὶ λείπεται οὐδέν· ἐπὶ
τῶν τοιούτων αὐτὸν τὸν ἐννέα λέγουσι πυθμένα. Καὶ
ἐπὶ τοῦ ἑβδοματικῷ ³⁷ ὁμοίως, ἔαν λόγου χάριν τὸν
κη' εἰς τὸν ἐπτά μερίζοντες ἀπαρτίσωμεν (ἐπτάκις
γὰρ δ' κη', καὶ περιλείπεται οὐδέν), τὸν ἐπτά λέ-
γουσι πυθμένα. Ὅταν μὲντοι ψηφίζῃ τὰ ὀνόματα καὶ
εὐρίσκη ³⁸ δις τὸ αὐτὸ γράμμα, ἅπαξ αὐτὸ | ψηφί-
ζει, οἷον τὸ Πάτροκλος ὄνομα ³⁹ καὶ τὸ π' α' δις ἔχει
καὶ τὸ ο' δις, ἅπαξ οὖν τὸ α' ψηφίζουσι καὶ ἅπαξ τὸ
ο'. Κατὰ τοῦτο οὖν πυθμένες εἰσονται η, α', γ', α', ζ',
β', γ', β', καὶ συντεθέντες ποιούσι μονάδας ⁴⁰ κζ', καὶ
εἶσαι πυθμὴν τοῦ ὀνόματος κατὰ μὲν τὸν ἔννεαδικὸν
αὐτὸς ὁ ἐννέα, κατὰ δὲ τὸν ἑβδοματικὸν ξξ. Ὅμοίως ⁴¹
Σαρπηδῶν ψηφισθεὶς ποιεῖ μονάδας κατὰ [p. 54. 55]
τὸν ἔννεαδικὸν δύο πυθμένα, Πάτροκλος δὲ ποιεῖ μο-
νάδας θ'· νικᾷ Πάτροκλος. Ὅταν γὰρ ἡ ὁ μὲν εἰς πε-
ρισσὸς, ὁ δὲ ἕτερος ἄρτιος, ὁ περισσὸς νικᾷ, ἔαν
μειζῶν ἡ. Πάλιν δὲ ἔαν ἡ ὀκτὼ ἄρτιος καὶ πέντε
περισσὸς, ὁ ὀκτὼ νικᾷ, μειζῶν γὰρ ἔστιν. Εἰ δὲ
εἰσιν ⁴² ἀριθμοὶ δύο οἷον ἀμφοτέρω ἄρτιοι ἢ ἀμφο-
τέροι περισσῶ, ὁ ἐλάσσων νικᾷ. Πῶς δὲ ὁ Σαρπηδῶν
κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν ⁴³ ποιεῖ μονάδας δύο; Παραλεί-
πεται ⁴⁴ γὰρ τὸ ω' στοιχεῖον· ὅταν γὰρ ἡ ἐν ὀνόματι
στοιχεῖον ω καὶ η', παραλιμπάνουσι τὸ ω' ἐνὶ στοιχείῳ
χρῶμενοι· ἰσοδυναμεῖν γὰρ λέγουσι τὰ ἀμφοτέρα,
δις δὲ τὸ αὐτὸ οὐ ψηφίζεται, ὡς ἄνωθεν εἰρηται.

VARIE LECTIONES.

³¹ ὑφείλω Roepers coll. p. 79, 31, ἀφείλω C, M. ³² λοιπὸν. Ἐλαττον C, M. ³³ τὸ add. M coll. l. 28.
³⁴ λειφθεὶς C, M. ³⁵ συντεθειὶς C. ³⁶ Κἄν. Καὶ C, M. ³⁷ τοὺς ἑβδοματικούς C, M. ³⁸ εὐρίσκει C. ³⁹
Hæc valde turhata sunt. Ex calculo legam: Οἷον τὸ Πάτροκλος ὄνομα τὸ ο δις ἔχει· ἅπαξ οὖν τὸ ο ψηφί-
ζουσι· κατὰ τοῦτο, κ. τ. λ. M, an iste Παπάτροκλος voluit? ⁴⁰ μονάδες C. ⁴¹ Ὅμοίως. δμ.ξξ C. ⁴² ἡσαν
C, M. ⁴³ ἔννεαδικὸν C. ⁴⁴ παραλείπονται C.

littera. Quando enim est in nomine littera ω et η A omittunt ω, una littera usi, pari enim potestate esse dicunt utramque, bis autem idem non computatur, ut superius dictum est. Rursus Ajax efficit monades quatuor, Hector autem secundum novenariam normam facit monadem unam, et est quaternarius numerus par, monas autem impar, in tali autem causa diximus majorem vincere, vincit Ajax. Rursus Alexander et Menelaus. Alexander proprium habet nomen Paris, Paris autem efficit monades secundum novenariam normam 4, Menelaus autem secundum novenariam monades 9, vincunt autem novem quatuor; dictum enim est, quando aliter impar sit, alter autem par, majorem vincere, quando autem uterque par aut uterque impar, inferiorem. Rursus Amycus et Polydeuces. Amycus quidem facit monades duas secundum novenariam normam et Polydeuces vero septem: vincit Polydeuces. Ajax et Odysseus luctabantur in certamine funebri. Ajax efficit secundum novenariam normam monades quatuor, Odysseus octo secundum novenariam. An vero Odyssei nomen epitheton et non proprium est? Vicit enim. Quanquam secundum numeros vincit Ajax, historia autem Odysseum tradit vicisse. Achilles et Hector. Achilles secundum novenariam normam facit quatuor, Hector unam: vincit Achilles. Rursus Achilles et Asteropæus. Achilles facit quatuor, Asteropæus tres: vincit Achilles. Rursus Menelaus et Euphorbus. Menelaus habet monades novem, Euphorbus octo: vincit Menelaus. Quidam autem septenaria norma usi solis vocalibus utuntur, alii autem seorsum collocant et vocales et semivocales et consonantes et tribus ordinibus constitutis sumunt fundos 80-81 seorsum et vocalium et semivocalium et consonantium et comparant seorsum unumquodque. Alii autem ne his quidem consuetis numeris utuntur, sed aliis, veluti, ut exemplo utar, π litteram negant fundum habere monades octo, sed quinque, et ξ litteram fundum monades quatuor, et omnes in partes quamvis secundum aliqui concertant, ab utroque nomine primam litteram demunt, quando autem tertium, duas utriusque nominis, et reliquis computatis comparant.

15. Arbitror autem perspicue declaratam esse et arithmeticorum mentem per numeros et nomina vitæ discernere instituentium. Hos autem intelligo otiantes et in numerando exercitatos nisos esse, ut per artem a pueris sibi traditam illustres facti vates appellarentur: qui susque deque litterarum elementa metientes in ineptias abierunt. Quando enim non contigit, difficultatem rei prætendentes dicunt: Forsitan hoc nomen patrium non fuerit, sed ascititium, veluti etiam in Ulixis et Ajacis nomine lapsi insimulabant. Quis ex hac mirifica philosophia pro-

Πάλιν Αίας ποιεῖ μονάδας τέσσαρας, Ἐκτωρ⁸⁰ κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν ποιεῖ μονάδα μίαν. Καὶ ἔστιν ἡ μὲν τετρὰς ἄρτιος, ἡ μονὰς δὲ περισσῆ. Ἐπὶ δὲ τῶν τοιούτων τὸν μείζονα ἐλέγομεν νικᾶν, νικᾷ ὁ Αἴας. Πάλιν Ἀλέξανδρος καὶ Μενέλαος. Ἀλέξανδρος κύριον ἔχει ὄνομα [Πάρις]⁸¹. Πάρις δὲ ποιεῖ μονάδας κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν⁸² ὁ, Μενέλαος δὲ κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν μονάδας ἑ, νικῶσι δὲ αἱ ἔννεα τὰς τέσσαρας: εἴρηται γὰρ, ὅπταν ὁ μὲν περισσὸς ἦ, ὁ δὲ ἄρτιος, ὁ μείζων νικᾷ, ἔταν δὲ ἀμφοτέροι ἀρτιοὶ ἢ ἀμφοτέροι περισσοί, ὁ ἐλάσσων. Πάλιν Ἀμυκος καὶ Πολυδεύκης. Ἀμυκος μὲν ποιεῖ μονάδας δύο κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν, καὶ Πολυδεύκης δὲ ἐπτά νικᾷ Πολυδεύκης. Αἴας καὶ Ὀδυσσεύς ἐπάλαισαν ἐν τῷ ἐπιταφίῳ. Αἴας ποιεῖ κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν μονάδας ὁ, Ὀδυσσεύς ὀκτώ⁸³ κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν⁸⁴. Ἄρα οὖν μῆτι τὸ Ὀδυσσεύς ἐπιθετὸν καὶ οὐ κύριόν ἐστιν; ἐνίκησε γάρ. Κατὰ μὲν τοὺς ἀριθμοὺς νικᾷ Αἴας, ἢ δ' ἱστορία Ὀδυσσεῖα παραδίδωσιν. Ἀχιλλεὺς καὶ Ἐκτωρ. Ἀχιλλεὺς κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν ποιεῖ τέσσαρας, Ἐκτωρ μίαν νικᾷ Ἀχιλλεὺς. Πάλιν Ἀχιλλεὺς καὶ Ἀστεροπαῖος. Ἀχιλλεὺς ποιεῖ τέσσαρας, Ἀστεροπαῖος τρεῖς⁸⁵. νικᾷ Ἀχιλλεὺς. Πάλιν Μενέλαος καὶ Εὐφορβός. Μενέλαος ἔχει μονάδας ἔννεα, Εὐφορβός ὀκτώ νικᾷ Μενέλαος. Τινὲς δὲ κατὰ τὸν ἑβδοματικὸν μόνοι τοῖς φωνήσεσι⁸⁶ χρῶνται, ἄλλοι δὲ διαστελλοῦσιν ἰδίᾳ μὲν τὰ φωνήεντα, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἡμίφωνα, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἀφωνα, καὶ τρεῖς τάξεις ποιήσαντες λαμβάνουσι τοὺς πυθμένας ἰδίᾳ μὲν τῶν⁸⁷ φωνηέντων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἡμιφώνων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἀφώνων, καὶ συγκρίνουσι [p. 55—57] χωρὶς ἕκαστον. Ἄλλοι δὲ οὐδὲ τούτοις τοῖς νενομισμένοις ἀριθμοῖς χρῶνται, ἀλλ' ἄλλοις, οἷον ὑποδείγματος ἔνεκα τὸ πὸ οὐ θέλουσι πυθμένα ἔχειν μονάδας⁸⁸ ἢ, ἀλλὰ ε, καὶ τὸ ξ στοιχεῖον πυθμένα μονάδας ὁ, καὶ παντοίως στρεφόμενοι οὐδὲν ὕγιες εὐρίσκουσιν. Ὅταν μέντοι δεύτερόν τινες ἀγωνίζονται, ἀφ' ἑκατέρου τῶν ὀνομάτων τὸ πρῶτον στοιχείον ἀφαιροῦσιν ὅταν δὲ [τρίτον, τὰ δύο ἑκατέρωθεν, καὶ τὰ λοιπὰ ψηφισαντες συγκρίνουσιν.

vertant, nihil sani extundunt. Quanquam ubi seorsum unumquodque comparant, nihil sani extundunt. Quanquam ubi seorsum unumquodque comparant, nihil sani extundunt. 15. Οἶμαι δὲ ἐκδήλως ἐκτεθεῖσθαι καὶ τὴν τῶν ἀριθμητικῶν ἐπίνοιαν δι' ἀριθμῶν καὶ ὀνομάτων τὸ ζῆν διακρίνειν νομιζόντων. Τούτους δὲ κατανοῶ σχολὴν ἀγοντας καὶ ψήφῳ γεγυμνασμένους τεθληκῆναι διὰ τῆς⁸⁹ παραδοθείσης αὐτοῖς ἐκ παίδων τέχνης [θέλειν]⁹⁰ εὐδοκίμουνας μάντιες προσαγορεύεσθαι: ⁹¹ οἱ ἄνω κάτω τὰ στοιχεῖα καταμετροῦντες εἰς λῆρον ἐχώρησαν. Ἐπὲν γὰρ ἀποτύχουσι, τὸ ἀπορον προβάλλοντες⁹² λέγουσι, μῆτι τοῦτο ὄνομα γενικὸν οὐκ ἐγένετο ἀλλὰ ἐπίθετον ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Ὀδυσσεὺς καὶ Αἴαντος ἐκπεσόντες ἐνεκάλουν. Τίς ἐκ ταύτης τῆς

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ Ἐκτωρ, ἔκτον C. ⁸¹ Πάρις add. M. ⁸² κατὰ τὸν ἔννεαδικὸν bis C. ⁸³ τὸ ἔννεαδικὸν C. Hic error in calculo M. ⁸⁴ Error in calculo M. ⁸⁵ φωνήσεσι C. ⁸⁶ ἰδίᾳ τῶν ἀφ. C. ⁸⁷ μονάδας add. M. ⁸⁸ τῆς om. pr. C. ⁸⁹ θέλειν uncis inclusit M. ⁹⁰ προσαγορεύεσθαι: C. ⁹¹ προβαλλόντες C, M.

θαυμαστής φιλοσοφίας ἀφορμὰς λαβὼν καὶ θελήσας Ἀ
αἰρεσιάρχης καλεῖσθαι οὐ δοξασθήσεται; Ἄλλ' ἐπεὶ
καὶ ἑτέρα τις τέχνη βαθυτέρα ἐστὶ παρὰ τοῖς παν-
σόφους Ἑλλήνων μεριμνηταῖς, οἷς εὐχονται μαθη-
τῶσιν οἱ αἰρετικοὶ διὰ τὸ ὅτι ταῖς αὐτῶν δόξαις χρη-
σθαι πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπιχειρούμενα, καθὼς ὑπο-
δειχθήσεται μετ' οὐ πολλῷ (αὕτη δὲ ἐστὶ μετωπισκο-
πικὴ ἡ μαντεία, μᾶλλον δὲ μανία), οὐδὲ ταύτην
ἑωπήσομεν. Ἐἰσὶν οἱ τοῖς ἀστροῖς ἀναφέρουσι τὰς
μορφὰς τυποῦντας ἰδέας καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώ-
πων ἐπὶ τὰς κατὰ ἀστέρων γενέσεις ἀναλογιζόμενοι.
Οὕτω δὲ ἡ λέγουσιν· Οἱ ἐν Κριῶ ἡ γενόμενοι τοιοῦ
ἔσονται κεφαλῆ ἐπιμήκει⁶¹, τριχὶ πυρρῶ⁶² ὄφρῶσι;
συνεξευγμένας, μετώπῳ ὄξει, ὄφθαλμοῖς, γλαυκοῖς,
ὑπὸ ἄλλοις⁶³, μῆλοισι καθεικλυσμένοις, ἐπιβρίνοι⁶⁴,
μυκτῆρσιν ἡνευγμένοις, χεῖλεσι⁶⁵ λεπτοῖς γενεῶ
ἔξει, στόματι ἐπιμήκει. Οὗτοι, φησὶ, μεθέξουσι φύ-
σεως τοιαύτης· προνοητικοί, ποικίλοι, δειλοί⁶⁷, φρό-
νιμοι, προσχαριῶδεις⁶⁸, ἡσυχοί, περίεργοι, βουλαῖς
ἀποκρύφους, παντὶ [μ. 57. 58] πράγματι κατηρτι-
σμένοι, πλεῖον φρονήσας ἢ ἰσχύι κρατοῦντες, τὸ παρὼν
καταγελαστοί, γεγραμματισμένοι, πιστοί, φιλόνοιχοι,
ἐν μάχῃ ἐραθισταί⁶⁹, ἐπιθυμηταί, παιδεραστικά νο-
σοῦντες⁷⁰, ἀπεστραμμένοι ἀπὸ τῶν ἰδίων οἰκῶν,
ἀπαρέσκοντες⁷¹ ἅπαντα, κατήγοροι, ἐν οἴκῳ μανιῶ-
δεις, ἐξουθενηταί, κατ' ἔπος⁷² τι ἀποβάλλοντες, εἰς
φιλίαν εὐχρηστοὶ διὰ τὴν ἀγαθωσύνην⁷³· πλειστάκις
ἐν ἄλλοτρίᾳ γῆ ἀποθνήσκουσιν.

16. Οἱ δὲ ἐν Ταύρῳ τύπων ἔσονται τῷδε· κεφαλῆ
στρογγύλῃ, τριχὶ παχίᾳ, μετώπῳ πλατεῖ, τετρα-
γώνῳ⁷⁴, ὄφθαλμοῖς καὶ ὄφρῶσι μεγάλαις⁷⁵, μέλασιν,
ἐν τῷ λευκῷ φλέβας⁷⁶ λεπταί, αἱματώδεις, βλεφά-
ροις μακροῖς, παχείσιν, ὡτίοις μεγάλοις, στόμασι
στρογγύλοις, βῶθωνι παχεῖ, μυκτῆρσι στρογγύλοις,
χεῖλεσι παχέσι· τοῖς ὑπεράνω⁷⁷ μέρεσιν ἰσχύουσιν,
έρθδς γεγεννημένος⁷⁸ ἀπὸ σκελῶν· οἱ αὐτοὶ δὲ φύ-
σεως⁷⁹· | ἀρέσκοντες, νοοῦντες, εὐφρεῖς, εὐσεβεῖς,
δίκαιοι, ἀγροικοί, προσχαρεῖς, κοπιᾶται, ἄπὸ ἐτῶν
ιβ, ἐραθισταί⁸⁰, νωθροί· τούτων ὁ στόμαχος μικρὸς
ἐστὶ, πληροῦνται τάχα, πολλὰ βουλευόμενοι, φρόνι-
μοί, φειδωλοὶ εἰς ἑαυτοὺς, εἰς ἄλλους⁸¹ διψιλῆς,
ἀγαθοποιοί, σώματι βραδεῖ⁸²· ἐν μέρει⁸³ εἰσὶ λυπηροί,
ἀμελεῖς εἰς φιλίαν, ὠφελίμοι εἰς τὸν νοῦν, κακοπα-
οεῖς.

17. Ἐν Διδύμοις τύπος· προσώπῳ κοκκίνῳ, με-
γέθει οὐ λίαν μεγάλῳ, μέλεσιν ἴσοις, ὄφθαλμοῖς μέ-
λασιν ὡς ἠλειμμένοις, μῆλοισι κάτω⁸⁴ τεταμένοις,
στόματι παχεῖ, ὄφρῶσι συνταθειμέναις· συγχροτοῦσι⁸⁵
πάντα, ἔχουσιν, ἔσχατα πλοῦσιοι⁸⁶, σκνίφοι, φειδω-

lectus et hæresiarcha appellari gestiens non cele-
brabitur? Sed quoniam etiam altera quædam ars
profundior est penes omni-scios Græcorum curiosos,
quorum discipulos sese esse gloriantur hæretici,
propterea quod illorum opinioniones usurpant ad ea,
quæ ab ipsis intentantur, uti demonstrabitur paulo
post (hæc autem est frontispica vaticinatio, vel di-
cam vanitudo): ne hanc quidem silentio prætermit-
temus. Sunt qui ad stellas referant figuras for-
mantes peculiare et naturas hominum, cum ratio-
nem referunt ad genituras a stellis aptas. Sic autem
aiunt: Qui sub Ariete nati sunt tales erunt: capite
obstipato, capillo rufo, palpebris conjugatis, fronte
tenui, oculis cæcis, subloquacibus, genis depen-
dentibus, nasuti, naribus adaperitis, labellis tenui-
bus, mento acuto, ore oblongo. Illi, inquit, tali
erunt natura: cauti, varii, ignavi, prudentes, com-
placentes, tranquilli, seduli, clandestinis consiliis,
cuius operi apti, **82-83** plus prudentia quam
robore pollentes, præsentium rerum irrisores, litte-
rati, fidi, litigiosi, in pugna irritatores, libidinosi,
puerorum amoribus insanientes, negligentis familiaris
suar, ad omnia morosi, incusatores, in vino vesani,
omnia pro nihilo habentes, verbo aliquid alijcien-
tes, ad amicitiam utiles propter bonitatem; ut plu-
rimum in aliena terra moriuntur.

16. Qui autem sub Tauro, hæc erunt specie: ca-
pitate rotundo, capillo spisso, fronte lata, quadrata,
oculis et superciliis magnis, nigris, in albo venæ
exiguæ, sanguinæ, palpebris amplis, crassis, auri-
culis magnis, oribus rotundis, naso crasso, naribus
rotundis, labris crassis; superioribus artibus val-
ent, cum a cruribus infirmi sunt. Eadem autem na-
tura sunt: placentes, intelligentes, habiles, pii,
justi, duri, officiosi, laboriosi a duodecim annis,
rixatores, stupidi. Horum stomachus exilis est, im-
plentur celeriter, multa agitant, solertes, parci in
semetipsos, in alios largi, benefici, corpore tardo.
Ex parte sunt terrici, incuriosi amicitia, utiles
propter mentem, calamitatibus obnoxii.

17. Sub Geminis species: facie coccinea, magni-
tudine non admodum magna, membris parilibus,
oculis nigris ut uctis, genis infra detortis, ore
crasso, superciliis contractis, converrunt omnia,
habent, summopere divites, sordidi, parci suorum,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ διὰ τοῦ C. M. ⁶⁸ μετωπισκοπικὴ C. M. ⁶⁹ δὲ om. C. ⁷⁰ οἱ Κριῶ C. ⁷¹ ἐπιμήκη — τριχῆ — C. ⁷² Cod. 2494, 142 v. ὑπερῶθροι M. ⁷³ ὑπὸ ἄλλοις. ὑποσάλοις susp. M. ὑπομέλασι Roesperus: an: ὑποσάλοις? ⁷⁴ ἐπίρινοις C. ⁷⁵ Aliter in cod. 2494: μυκτῆρσι καθηλωμένοι M. ⁷⁶ χεῖλη λεπτὰ ἔχοντες Cod. 2494. ⁷⁷ δειλοί. δῆλοι C. δειλοὶ τῆ καρδία Cod. 2494. ⁷⁸ προσχαριῶδεις, χροποιοὶ cod. 2494. ⁷⁹ αἰρεθισταί C. ⁸⁰ παιδερασταί, νοοῦντες C. M. ⁸¹ ἀπαρέσκονται C. ⁸² ἔπος. ἔτος C. M. ⁸³ ἀγαθωσύνη C. ⁸⁴ τετραγώνοις C. M. ⁸⁵ ὄφθαλμοῦς μέλανας Cod. 2494, quo probabile sit Hippolyto reddendum esse: ὄφθαλμοῖς μέλασιν, ὄφρῶσι μεγάλαις. ⁸⁶ βλέβες C. ⁸⁷ ὑπερ ἄνω C. ⁸⁸ νωθροὶ γεγεννημένοι M coll. Manil. Astigonomie. IV, 150. ⁸⁹ φύσεων C. ⁹⁰ αἰρεθισταί C. ⁹¹ ἀλλήλους C. ⁹² βραχεῖ C. M. ⁹³ μέρεσιν C. M. ⁹⁴ κάτω τεταμένοις Roesperus: κατῶ τετενημένων gr. C. M. κατῶ τετενημένων corr. C. ⁹⁵ συγχροτοῦσι C. M. ⁹⁶ πλοῦσιοι C.

profusi in res venereas, modici, musici, mendaces. A lidem autem a natura : docti, intelligentes, curiosi, suo iudicio, libidinosi, parci suorum, profusi, quieti, solertes, astuti, multa agitant, computatores, incusatores, importuni, non felices, a mulieribus expelluntur, mercatores, ad amicitiam non multum utiles.

84-85 18. Sub Cancro species : magnitudine non magna, capillo tanquam cæruleo, colore subrufo, ore angusto, capite rotundo, fronte acuta, oculis subcæsiis, satis pulchris, membris paululum variis. lidem a natura : pravi, astuti, in fraudibus volutati, inexplati, tenaces, ingraticuli, inliberales, inutilis, immemores, neque reddunt alienum, neque reposeunt suum, ad amicitiam utiles.

19. Sub Leone species : capite rotundo, capillo subrufo, fronte magna crispa, auriculis crassis, cervicosis, ex parte subcalvi, rufi, oculis cæsiis, magnis maxillis, ore crasso, superioribus partibus crassi, pectore magno, inferioribus membris tenuibus. lidem a natura : sui consilii, inconcinni, placentes sibi ipsis, iracundi, animosi, contemptores, confidentes, nihil secreti agitant, paucorum verborum, male feriat, insociabiles, in res venereas effusi, adulteri, impudici, ad fidem infideles, rogatores, audaculi, sordidi, rapaces, in aliquo numero habendi, in communionem utiles, ad amicitiam inutilis.

20. Sub Virgine species : aspectu pulchro, oculis non magnis, pronis in Venerem, nigra, superciliis conductis, hilaribus, natantibus. Sunt autem tenes corpore . . . . capillo pulchre composito, ampla fronte, naso prominente. lidem natura : dociles, modici, cogitahundi, jocosus, prudentes, tardiloqui, multa volentes secum, ad gratiam exorabiles, studiose omnia observantes et dociles, quæ didicerunt tenent, modici, omnia pro nihilo habentes, amatores puerorum, sociabiles, animo magno, contemptiores, negotiorum non gerentes, doctrinæ avidi, amabiliores in alienis quam in suis, ad amicitiam utiles.

21. Sub Libra species : capillo tenui prominente, subrufo, sublongo, fronte acuta, crispa, superciliis pulchris, conductis, oculis pulchris, pupillis nigris, auriculis longis, teneris, capite reclinato, ore magno. D

λοι ἐκ τοῦ ἰδίου, θαφιλεῖς ⁸⁷ πρὸς τὰ ἀφροδισιακά, ἐπεικεῖς, μουσικοί, ψεῦσται · οἱ αὐτοὶ δὲ φύσεως· δεδιδραγμένοι, νοοῦντες, περιεργοί ⁸⁸, ἰδίᾳ ἀποφάσει, ἐπιθυμητικοί, φειδωλοὶ ἐκ τοῦ ἰδίου⁸⁹, θαφιλεῖς, ἥσυχοι, φρόνιμοι, δόλιοι, πολλὰ βουλευόμενοι, ψηφισταὶ, κατήγοροι, ἀκαίριοι⁹⁰, οὐκ εὐτυχεῖς, ἀπὸ γυναικῶν φιλοῦνται, ἔμποροι, εἰς φίλιαν οὐκ ἐπὶ πολὺ ὠφέλιμοι.

[p. 58—60] 18. Ἐν Καρκίνῳ τύπος· μεγέθει οὐ μεγάλῳ, τριχὶ ὡσπερ κυανέῃ ⁹¹, χρώματι ὑποπύρρῳ, στόματι ὀλίγῳ, κεφαλῆς | τρογγύλῃ, μετώπῳ ὀξεῖ, ὀφθαλμοῖς ὑπογλαυκοῖς, ἰκανῶς καλοῖς, μέλεσιν ὑποποικίλοις ⁹²· οἱ αὐτοὶ φύσεως· κακοί, δόλιοι, βουλαῖς ἀπρητισμένοι, ἀπληστοί, φειδωλοὶ, ἀγάριστοι, ἀνελεύθεροί, ἀνωφελεῖς, ἀμυήμονες, οὔτε ἀποδιδάσκουσιν ⁹³ ἀλλότριον οὔτε ἀπαιτοῦσιν ἴδιον, εἰς φίλιαν ὠφέλιμοι.

19. Ἐν Λέοντι τύπος· κεφαλῆ τρογγύλῃ ⁹⁴, τριχὶ ὑποπύρρῳ ⁹⁵, μετώπῳ μεγάλῳ ῥυσῶ, ὠτίοις παχέσι, τραχηλιῶται, ἐπὶ μέρσι ὑποφάλακροι, πυρροί, ὀφθαλμοῖς γλαυκοῖς, μεγάλας γνάθοις, στόματι παχεῖ, τοῖς ἐπάνῳ ⁹⁶ μέρσι παχεῖς, στήθει μεγάλῳ, τοῖς ὑποκάτω μέλεσι λεπτοῖς· οἱ αὐτοὶ φύσεως· ἰδίας ἀποφάσεως, ἀσυγκράστοι, ἀρέσκοντες ἑαυτοῖς, ὀργίλοι, θυμῶδεις, καταφρονηταί, αὐθάδεις, μηδὲν βουλευόμενοι ⁹⁷, ἀναλοὶ ⁹⁸, κακὸςχολοὶ ⁹⁹, συνήθεις ¹, εἰς πράγματα ἀφροδισιακά ἐκκεχυμένοι, μοιχοί, ἀναιδεῖς, πίστει ἀναληθεῖς, αἰτήται, τολμηροί, σκνιφοί, ἄρπαγες, ἀξιόλογοι, εἰς κοινωνίαν ὠφέλιμοι, εἰς φίλιαν ² ἀνωφελεῖς.

C 20. Ἐν Παρθένῳ τύπος· ὁράσει καλῆ, ὀφθαλμοῖς οὐ μεγάλοις, ἐπαφροδίτοις, μέλασιν, ὀφρύσι ³ συντεθειμέναις, ἰλαροῖς, κολυμβῶσιν. Εἰσι ⁴ δὲ λεπτοὶ σώματι, ὑπὸ δὲ τοῦ ὕψι καλοῦ, τριχὶ καλῶς συντεθειμένη, μετώπῳ μεγάλῳ, ῥῶθωνι προάξει. Οἱ αὐτοὶ φύσεως ⁵· εὐμαθεῖς, μέτριοι, ἐννοηταί, παιγιῶδεις, λόγοι, βραδυλαλοῦντες, πολλὰ βουλευόμενοι, πρὸς χάριν εὐπαραίτητοι ⁶, ἠδέως πάντα παρατηροῦντες, καὶ μαθηταὶ εὐφύεις, ἀ ἔμαθον κρατοῦσι, μέτριοι, ἐξουθενηταί, παιδεράσται, συνήθεις, ψυχῇ μεγάλῃ, καταφρονηταί, πραγμάτων ἀμελεῖς, διδαχῇ προσέχοντες, καλλῶνες ἐν ἄλλοις ⁷ ἢ τοῖς ἰδίοις, πρὸς φίλιαν ὠφέλιμοι.

21. Ἐν Ζυγῷ τύπος· τριχὶ λεπτῇ προαλεῖ, ὑποπύρρῳ, ὑπομήκει· μετώπῳ ὀξεῖ, ῥυσῶ, ὀφρύσι καλαῖς, συντεθειμέναις, ὀφθαλμοῖς ⁸ καλοῖς, κόραις μέλασιν, ὠτίοις μακροῖς, λεπτοῖς, κεφαλῇ ἐπιεκλι-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁷ θαφιλεῖς πραγμάτων ἀφροδισιακῶν, ἐπεικεῖς, μουσικοί, πρὸς τὰ ἀφροδισιακά, ψεῦσται C. Scribendum : θαφιλεῖς πρὸς τὰ ἀφροδισιακά, unde πραγμάτων ἀφροδισιακῶν ortum ob solitam structuram cum genitivo, deinde in margine correctum fuerat, correctionem autem librarium alieno loco inseruit, ubi delenda. In sequentibus eadem expositio repetitur vel librarium culpa qui hæc turbaverunt, vel ipsius Origenis polygraphωτάτου qui bis eadem dictavit M. ⁸⁸ περιεργοί C. ⁸⁹ ἀλλότριον addit M. ⁹⁰ καίριοι C. ⁹¹ κυνὶ ἀχρώματι C. κυνὶ, χρώματι M. ⁹² ὑπὸ ποικίλοις C. ⁹³ ἀποδιδάσκουσιν C. ⁹⁴ κεφαλῆ τρογγύλῃ C. ⁹⁵ ὑπόπυρρα C, γλαυκοὶ εἰσι καὶ πυρρότριχοι Cod. 2194. ⁹⁶ τὰ ἄνω μείζονα τῶν κάτω ἔχοντες Cod. 2494. ⁹⁷ βουλόμενοι C. ⁹⁸ ἀναλοὶ, ἀλαλοὶ? ⁹⁹ κακὸςχολοὶ C. ¹ ἀσυνήθεις? ² φίλιαν. ὠφέλιαν C. ³ ὀφρύσι συντεθειμέναις ὀρθοῖς, συντεθειμένους C, M. ⁴ εἰσι τῇ ἡλικίᾳ σύμμετροι, καὶ τὸ πᾶν σῶμα τέλειον καὶ δρθιον (δρθιον?) ἔχουσι Cod. 2494. ⁵ καλῶ C. ⁶ εὐπαραίτητοι Roesperus, ὡς οἱ παρατηρηταί C, M. ⁷ ἄλλοις. ἀλλότριους M. ⁸ εὐόφθαλμοι Cod. 2494 μελαίναις?

μένη, στόματι ⁹ μακρῷ. Οἱ αὐτοὶ φύσεως· νοῦντες, θεοὺς τιμῶντες, ἀλλήλοις καταλαλοῦντες, ἔμποροι, κοπιαταί, [p. 60. 61] πορισμὸν μὴ κατέχοντες, ψεῦσται, μὴ φιλοῦντες ἐν πράγμασι νοῆσαι ¹⁰, ἀληθεῖς, ἐλευθερολόγῳσαι, ἀγαθοποιοί, ἀμαθεῖς, ψεῦσται ¹¹, συνήθεις, ἀμελεῖς· [τούτοις οὐκ ἔμποιεῖ ἀδίκως ποιῆσαι μέρος ¹².] Εἰσὶ καταφρονηταί, καταγελαστοί ¹³, ὀξεῖς, ἔνδοξοι, ἀκουσταί ¹⁴, καὶ τούτοις οὐδὲν προχωρεῖ, πρὸς φιλίαν ὠφέλιμοι.

22. Ἐν Σκορπίῳ τύπος· προσώπῳ παρθενικῷ, εὐμόρφῳ, ἀλυκῷ, τριχὶ ὑπομέλανι ¹⁵, ὀφθαλμοῖς εὐμόρφοις, μετώπῳ οὐ πλατεῖ καὶ ῥύθῳνι ὀξεῖ, ὠτίοις συντεθειμένοις μικροῖς, μετώπῳ ῥυσῷ, ὄφρῦσι στεναῖς, μήλοις καθελευσμένοις ¹⁶· οἱ αὐτοὶ φύσεως· δόλοιοι, κατεστραμμένοι, ψεῦσται, ἴδια βουλεύματα μὴδὲν ἀνατιθέμενοι, διπλῆ ψυχῇ, κακοποιοί, ἐξουθενηταί, μοιχεύας ἔνοχοι, εὐφυεῖς, εὐμαθεῖς, εἰς φιλίαν ἀχρηστοί. |

23. Ἐν Τοξότη τύπος· μήκει μεγάλῳ, μετώπῳ τετραγώνῳ ¹⁷, ὄφρῦσι μεσταῖς ¹⁸, συγχρατουμέναις, τριχῶν τεθειμένη ¹⁹ προαλεῖ, ὑπόπυρβιοι. Οἱ αὐτοὶ φύσεως· προσχαρεῖς ὡς οἱ πεπαιδευμένοι, ἀπλοῖ, ἀγαθοποιοί, παιδεράσται, συνήθεις, κοπιαταί, φιληταί, φιλούμενοι, ἐν οἴνῳ ἱλαροί, καθάριοι, ὄργλιοι, ἀμελεῖς, κακοί, εἰς φιλίαν ἀχρηστοί, καταφρονηταί, ψυχαῖς μεγάλαις, ὑβριστικοί, ὑπόδουλοι, εἰς κοινωνίαν εὐχρηστοί.

24. Ἐν Αἰγοκέρω τύπος· σώματι ὑποπύρβῳ, τριχὶ ὑποπολιῷ προαλεῖ ²⁰, στόματι στερογγύλῳ, ὀφθαλμοῖς ὡς ἀετοῦ, ὄφρῦσι συντεθειμέναις, μετώπῳ ἠνοιγμένῳ, ὑπογάλακροι, τὰ ὑποκάτω μέρη τοῦ σώματος ²¹ ἰσχυρότερα ²². Οἱ αὐτοὶ φύσεως· φιλόσοφοι, καταφρονηταί καὶ τὸ παρὸν καταγελαστοί, ὄργλιοι, συγχωρηταί, κακοί, ἀγαθοποιοί, πράγματος μουσικοῦ φιληταί, ἐν οἴνῳ ὄργλιοι, γελοιοί, συνήθεις, λάλοιοι, παιδεράσται, ἱλαροί, προσφιλεῖς, φιληταί, ἐρεθίζοντες, εἰς κοινωνίαν εὐχρηστοί.

25. Ἐν Ὑδροκόφῳ τύπος· μεγέθει τετράγωνος, στόματι ὀλίγῳ, ὀφθαλμοῖς ὀξεῖσι, λεπτοῖς, γοργοῖς, ἐπιτάκτης, ἀχάριστος, ὀξύς, εὐχερῶς εὐρίσκων, πρὸς φιλίαν εὐχρηστος καὶ πρὸς κοινωνίαν. Ἐτι ἐξ ὑγρῶν ²³ πραγμάτων πορίζουσι τοὺς πορισμοὺς ἀπόλλουσιν ²⁴. Οἱ αὐτοὶ φύσεως· σιγηροί, αἰσχυντηροί ²⁵, συνήθεις, μοιχοί, σκνιφοί, πράγμασι ποιοῦμενοι ²⁶, θορυβιασταί, [p. 61—63] καθάριοι, εὐφυεῖς, κακοί, ὄφρῦσι μεγάλαις· πολλάκις ἐν λεπτοῖς πράγμασι γεννῶνται ²⁷ καὶ δῖφρων ²⁸ πραγματεῖαν γυμνά | ζουσι. Τινὲς ἀν καλῶς ποιήσωσιν, οὐδεὶς αὐτοῖς χάριτας ἀποδοῖ.

26. Ἐν Ἰχθύσι τύπος· μήκει μέσῳ, ὡς ἰχθύεος μετώπῳ ὀξεῖ, τριχὶ δασεῖα· πολλάκις πολλοὶ ταχέως

lidem natura : intelligentes, deorum colentes, inter se conviciantes, mercatores, laboribus contriti, **86-87** opum conquisitarum non tenaces, mendaces, in negotiis non libenter volutati, veraces, liberi oris, benefici, a litteris alieni, mendaces, sociabiles. suorum negligentes . . . . . Sunt contemptiores, derisores, acres, illustres, auscultatores, nec quidquam his procedit, ad amicitiam utiles.

22. Sub Scorpio species : facie virginali, speciosa, salsa, capillo subnigro, oculis speciosis, fronte non ampla et naso acuto, auriculis conductis exiguis, fronte crispa, superciliis angustis, genis deductis. lidem natura : astuti, intenti, mendaces, sua consilia cum nemine communicantes, duplici anima, malefici, pro nihilo omnia habentes, adulterio constricti, natura habiles, dociles, ad amicitiam inutiles.

23. Sub Sagittario species : magnitudine magna, fronte quadrata, superciliis modicis. . . . , capillo composito prominenti, subrufo. lidem natura : gratiosi utpote litteris exculi, simplices, benefici, puerorum amatores, sociabiles, labore contriti, amatores, amati, in vino hilares, mundi, iracundi, incuriosi, pravi, ad amicitiam inutiles, contemptores, animis magnis, injuriosi, subserui, ad communionem utiles.

24. Sub Capricorno species : corpore subrufo, capillo subcano prominenti, ore rotundo, oculis tanquam aquilinis, superciliis compositis, fronte aperta, subcalvi, inferioribus partibus corporis infirmioribus. lidem natura : philosophi, contemptores rerumque praesentium irrisores, iracundi, concessores, probi, benefici, rerum musicarum amantes, in vino iracundi, ludicri, sociabiles, garruli, puerorum amatores, jucundi, concinni, amatores, irritantes, ad communionem utiles.

25. Sub Aquario species : magnitudine quadratus, ore exiguo, oculis acribus tenuibus torvis, imperiosus, insuavis, acer, facile reperiens, ad amicitiam utilis et ad communionem . . . . . lidem natura : taciturni, verecundi, sociabiles, adulteri, sordidi. . . . .

88-89 mundi, pulchri, superciliis magnis. . . . . si cui bene fecerint, nemo iis gratias reddit.

26. Sub Piscibus species : statura media, tanquam pisces fronte acuta, capillo denso ; saepe canescunt

VARIÆ LECTIONES.

⁹ στόματι — νοῦντες hæc in margine M. ¹⁰ νοῆσαι? M. ¹¹ διαλαλοῦντες ψευδῆ πιστευθήσονται Cod. 2494 ¹² τούτοις — μέρος uncis inclusit M. ¹³ καταγελαστοί C. ¹⁴ ὠτακουσταί? M. ¹⁵ ὑπομελαγχρίζοντες Cod. 2494. ¹⁶ καθελευσμένοις C. ¹⁷ εἰσὶ τετράγωνοι Cod. 2494. ¹⁸ μεσταῖς. An μέσαις? R. Scotius. ¹⁹ τριχῶν τεθειμένη. τριχὶ συντεθειμένη M. ²⁰ ὑπὸ πολλῶν προάλει C, ὑποπολιῶν προάλει C. ²¹ ἰσχυρότεροι M. ²² στόματι. σώματι C, M. ²³ ὑγρῶν. ἀπόρων R. Scotius. ²⁴ ἀπόλλουσιν. καὶ ἀπολλοῦσιν M. ²⁵ αἰσχυντηλοῖ? M. ²⁶ πράγμασι ποιοῦμενοι, θορυβιασταί, πραγματικοί, εὐμενεῖς, εὐμενεῖς, οὐ βιαστοί R. Scotius : πράγμασι ποιοῦμενοι, θορυβιασταί M. ²⁷ γεννῶνται. γίνονται R. Scotius. ²⁸ δῖφρων. διάφορον R. Scotius.

celeriter. Iidem natura : animo magno, simplices, iracundi, parci, garruli, prima ætate erunt somnolenti, per sese res gerere volunt, gloriæ avidi, audaces, æmulatores, accusatores, loci mutantes, amatores, saltatores, ad amicitiam utiles.

27. Postquam et horum admirabilem sapientiam exposuimus curiosamque per mirificam solertiam vaticinandi artem latere non sivimus, ne ea quidem, in quibus lapsi nugantur, silebimus. Siderum enim nominibus figuras et naturas hominum comparantes quam nihil valent! Sidera enim novimus eos, qui a principio nominaverunt, ex sua mente nominibus appellavisse, ut facilia significatione et cognitu essent. Quæ enim horum similitudo ad imaginem animalium, aut quæ similis natura agendi atque operandi, ut quis eum, qui est sub Leone, dicat iracundum, qui autem sub Virgine, modicum, aut sub Cancro malum, eos autem, qui sub...

28. ... scribere jubet sciscitantem quid ex dæmonibus sciscitari velit aqua solum. Deinde compluratam chartam puero tradens mittit igni cremendam, ut auferat fumus ad dæmones litteras. Is autem dum imperatum exsequitur, magus primum decerpit chartæ pares partes, plures autem quosdam simulat se inscribere Hebraicis litteris dæmones, deinde suffumendo magorum Ægyptiorum, quod vocatur cyphi, sacrificio, hæc sublata suffumendo admoveat. Quod autem scripsit qui sciscitatur positum in carbonibus cremavit. Deinde Spiritu concitari divino visus, irruens in angulum domus, magnum et dissonum vociferatur et omnibus incognitum...

90-91 puerum, multa ei incantant, partim Græcanico sermone, partim tanquam Hebraico, quæ sunt consueti magorum incantamenta. Ille autem abijt sciscitaturus. Et intus phiala aqua repleta, in quam injiciens chalcantimum et liquefaciens medicamentum, chartulam scilicet evanidam factam illo illuens latentes et absconditas litteras rursus in lucem redire cogit, quarum ope cognoscit, quæ is qui sciscitatus est scripsit. Et si quis chalcantimo scribet et comminuta galla suffumigabit, clare apparebunt absconditæ litteræ. Et lacte vero si quis conscribet, deinde chartam crematam et comminuatam inspergens feret in litteris lacte scriptis, erunt manifestæ. Et urina vero et garum et tithymalli liquamen et ficus efficit idem. Postquam autem comperit quæstionem in hunc modum, in quem modum oporteat respondere providet. Et deinde

γίνονται. Οἱ αὐτοὶ φύσεως ψυχῆ μεγάλης, ἀπλοὶ, ὀργίλοι, φειδωλοὶ, λάλοι, πρώτη ἡλικία ἔσονται ὑπνιοτικῶν, δι' αὐτῶν πραγματείας πράξει θέλουσιν, ἐνδοξοὶ, τολμηροὶ, ζηλωτικοὶ, κατήγοροι, τόπον ἀλλάσσοντες, φιληταὶ, ὀρχηστοὶ, εἰς φιλίαν ὠφέλιμοι.

κζ'. Ἐπει καὶ τούτων τὴν θαυμαστὴν σοφίαν ἐξέθεμεθα τὴν τε πολυμέριμον αὐτῶν δι' ἐπινοίας ἡμαντικὴν οὐκ ἀπεκρίψαμεν, οὐδὲ ἐν οἷς σφαλλόμενοι ματαιάζουσι σιωπήσομεν. Ἄστρον γὰρ ὀνόμασιν εἶδη καὶ φύσεις ἀνθρώπων παραβάλλοντες πῶς ἠσθένησαν! Τὰ μὲν γὰρ ἄστρο ἴσμεν τοὺς ἀπ' ἀρχῆς ὀνομάσαντας ἰδίαν κατ' ἔννοιαν ὀνόμασι κεκληθένας πρὸς τὸ εὖσημα καὶ εὐεπίγνωστα τυγχάνειν. Τίς γὰρ τούτων ὁμοίότης πρὸς τὴν τῶν ζῴδιων εἰκόνα, ἢ τίς ὁμοία φύσις πράξειώς τε καὶ ἐνεργείας, ἵνα τίς τὸν ἐν Λέοντι φάσκη θυμικὸν, τὸν δὲ ἐν Παρθένῳ μέτριον ἢ ἐν Καρκίνῳ κακὸν, τοὺς δὲ ἐν....

κη'. .... λαθῶν καὶ γράψαι τὸν πυθανόμενον ἀξίῳ τί ἂν πυθέσθαι τῶν δαιμόνων θέλῃ [ὑδατι] ἡμόνον. Εἶτα συμπύξας τὸν χάρτην τῷ παιδί δοὺς ἀποπέμπει καυθισόμενον, ἵν' οἰχηται φέρων ὁ καπνὸς τοῖς δαίμοσι τὰ γράμματα· τοῦ δὲ τὸ κελευσθὲν πράξον | τοῖς πρώτα μὲν ἀφαίρει τοῦ χάρτου μοίρας ἴσας· πλείους δὲ τίνα σκῆπταιται ἐγγράφειν ἑβραϊκοῖς γράμμασι δαίμονας, εἶτα μάγων Αἰγυπτίων ὕσας τὸ καλούμενον κύρι θυμίαμα ταῦτα μὲν ἐπαιωρήσας κατὰ τοῦ θυμιάματος φέρει· ὃ δ' ἔτυχε γράψας ὁ πυθανόμενος θεὸς κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἔκαυ[σεν], εἶτα θεοφορεῖσθαι δοκῶν, εἰσεπῶν τῷ μυκῷ μέγα καὶ ἀπηγῆς κέκραγε καὶ πᾶσιν ἀσύνητον· ... [π]ολλὸν δὲ πάντας τοὺς παρόντας· ... καὶ τὸν φρῶν [p. 63. 64] [χάρ]τη ἐγγρα[φέντα] ἐπιχαλοῦντες δαίμονα ἐπειδὴν εἰσελθόντες παραστῶσιν οἱ παῖς ἐπὶ .. βαλῶν τὸν παῖδα πολλά ἐπιλέγει αὐτῷ, τοῦτο μὲν ἐλλάδι φωνῆ τοῦτο δὲ ὡς ἑβραϊδὶ, τὰς συνήθεις τοῖς μάγοις ἐπαιοιδᾶς· ὁ δὲ ἐνάργεται προσπευτόμενος. Καὶ ἔδον φιάλη ὑδατος πλήρης, ἢ ἐμβάλων χάλκανθον καὶ τήξας τὸ φάρμακον τὸ δῆθεν ἐξαλειφθὲν χαρτίον δι' αὐτοῦ καταβρᾶνας τὰ φωλεύοντα καὶ κεκρυμμένα γράμματα πάλιν εἰς φῶς ἐλθεῖν ἀναγκάζει, δι' ὧν μανθάνει ἅπερ ὁ πυθόμενος; ἔγραψε. Καὶ διὰ τοῦ χάλκανθου δὲ τίς εἰ γράψαιε καὶ τῆς κηκίδος ὑποθυμιάσειε λελευμένης, φανερά γένοιτ' ἂν τὰ κεκρυμμένα γράμματα. Καὶ γάλακτι δὲ εἰ γράψαιε τίς, εἶτα χάρτην καύσας καὶ λειώσας ἐπιπάσαι, τρίψειεν ἐπὶ τοῖς τῷ γάλακτι γεγραμμένοις γράμμασιν, ἔσται πρόδηλα. Καὶ οὖρον δὲ καὶ γάρου

VARIÆ LECTIONES ·

ἡ τῆ πρώτῃ? ἡ ἐπινοίας Roperus. ἡ σιωπήσομαι C, M. ἡ παραβάλοντες M. ἡ νομίσαντας C, M. ἡ ἰδίαν κατ' ἔννοιαν. ἰδεῖν κατανοεῖν C, M. qui uncinis inclusit; ἰδῶν κατανοεῖν Roperus coll. Sexti. E. imp. aiv. math. 5, 97. ἡ ἔσται in marg. fol. 13 r. M. ἡ ὑδατι Roperus, αὐτὸν M : C h. l. evanidus. ἡ συμπύξας. συμπύξας C, M. ἡ οἰχηται φέρων Roperus et Scottus, οἰχ . . . . . ὦν C, M. qui sup. ὀχῆ ἀναβαίνων. ἡ πράξοντος Roperus; πράξαντος C, M. ἡ εἶτα. εἰς τὰ C. ἡ Αἰγυπτίων ἢ C. ἡ ἔκαυ[σεν] Uncis inclusa supplevit M, ὁ παῖς et deinde l. 48 καλεῖται pro πολὺ Roperus. ἡ καὶ τὸν φρῶν (vel φρῶν cf. l. (65) ἡ ὄντιν' ἔγραψεν), aut φρῶν ἢ τιν' ἕτερον ἀποκαλοῦντες susp. M. Lacunam explet ex l. 65 Roperus. ἡ ἐπὶ κλίην βαλῶν Roperus. ἡ ἐνάργεται C, ἀνέρχεται M, ἀπέργεται Roperus. ἡ ἢ ἐμβάλων, ἐμβάλων C, M. ἡ ἅπερ ὑποβήμενος C. ἡ δὲ τίσι C. ἡ χάρτην C. ἡ τρίψει C. ἡ τῷ. τῶν C. ἡ οὖρος C. ἡ δὲ οἰν. C, M.

καὶ τιθυμάλου ὁπὸς καὶ συκῆς ποιεῖ τὸ δμοιον. Ἀπειδὴ δὲ ἔμαθε τὴν ἐρώτησιν οὕτως, | τίνα χρῆ
τρόπον ἀποκρίνεσθαι προῦνόησε. Καὶ λοιπὸν εἰσω
παρελθεῖν κελεύει τοὺς παρόντας δάφνας ἔχοντας
καὶ σείοντας καὶ κειραγόμενους καὶ τὸν φρῆν ἐπικα-
λοῦντας ⁶⁴ δαίμονα· καὶ γὰρ ἐπικαλεῖν ⁶⁵ τοῦτοις
πρέπει καὶ τοῦτο αἰτεῖν παρὰ δαιμόνων ἄξιον ⁶⁶, ὃ
δι' αὐτῶν ⁶⁷ παρέχειν οὐ θέλουσιν ἀπολέσαντες ⁶⁸
τὰς φρένας. Τὸ δὲ ἄκοσμον τῆς βοῆς καὶ ὁ ψόφος
οἷς ἐν ἀπορρήτῳ ⁶⁹ πεποιηκῆναι νομίζεται ⁷⁰ παρακο-
λουθεῖν ἐκώλυσε ⁷¹. Τίνα δὲ ταῦτά ἐστι, καιρὸς λοι-
πὸν λέγειν. Πολὺ μὲν οὖν τυγχάνει τὸ σκότος. Λέγει
γὰρ ἀδύνατον τὰ θεῖα ὁρᾶν ὀνητὴν φύσιν· ἰκανὸν γὰρ
τὸ ὁμιλεῖν. Κατακλίνας δὲ τὸν παῖδα πρηνῆ καὶ δύο
εὐν γραμματιδίων ἐκείνων, ἅπερ ἦν ἐγγεγραμ-
μένα ⁷² Ἑβραϊκαῖς δὴθεν γράμμασιν ὡς δαιμόνων ⁷³
ὀνόματα, πλευρᾷ παραθεῖς ἑκατέρᾳ ⁷⁴ τὰ λοιπὰ τοῖς
ὤσιν ἐνθήσειν λέγει. Ἔστι δὲ τοῦτο αὐτὴ ἀναγκαῖον,
ἵνα τε παραθῆ τοῖς ὤσιν τοῦ παιδὸς ὄργανον, δι' οὗ
πάν ἔστι σημάδιον ⁷⁵ θέλοντα· ἤχει δὲ τὸ ⁷⁶ πρῶτον
ἵνα φοβῆθῃ ὁ παῖς, καὶ δεύτερον ἐπιδομῆ ⁷⁷, ἔπειτα
τὸ τρίτον λαλεῖ διὰ τοῦ ὄργάνου, ἃ λέγειν τὸν παῖδα
βούλεται, καὶ τὴν ἔκθεσιν τοῦ πράγματος ὡς δοκεῖ ⁷⁸,
[p. 64—66] εἶτα τοὺς μὲν παρόντας ἡσυχάζειν ποιεῖ,
τὸν δὲ ἃ παρὰ τῶν δαιμόνων ἤκουσε σημαίνειν ἄξιόν.
Τὸ δὲ τοῖς ὤσιν παρατεθὲν ὄργανον ἐστὶ φυσικὸν ὄργανον,
τῶν μακροτραχήλων γεράνων ἢ πελαργῶν ἢ κύκνων
ἀρτηρία· ὧν εἰ μῆδέτερον παρῆ, ἐστὶ ⁷⁹ καὶ ἕτερα
τέχνης ὄργανα. | Αὐλισκοὶ γὰρ τινες χάλκειοι τὸν
ἀριμὸν δέκα εἰς ἀλλήλους χωροῦντες, εἰς στενὸν ἀπο-
λήγοντες εὐάρμοστοι γίνονται, δι' ὧν περὶ τὸ οὖς ὅσα
θέλει φθέγγεται. Καὶ ταῦτα ὁ παῖς κατακούων ἐμ-
φθόως ὡς ὑπὸ δαιμόνων λαλούμενα κελυσθεῖς ἀπο-
φθέγγεται. Εἰ δὲ καὶ σκύτος τις ῥάβδῳ περιθεῖς ὑγρὸν
ξηράνας καὶ συναγαγὼν προσαρμύση καὶ ⁸⁰ ἀποσπά-
σας τὴν ῥάβδον αὐλισκοῦ δίκην τὸ σκύτος ἐργάσεται,
τὸ δμοιον ποιεῖ. Εἰ δὲ τι τούτων μὴ παρῆ, βίβλον
λαβὼν ἐπισπασάμενος ἐνδοθεν ὅσον χρῆζει ἐπὶ μῆκος
ἐκτείνας, τὰ ὅμοια ἐνεργεῖ. Εἰ δὲ ⁸¹ προειδείη ὅστις ⁸²
πάρεστι πεισόμενος, ἐτοιμότερος πρὸς πάντα γίνε-
ται. Εἰ δὲ καὶ τὴν πύσιν προμάθη, γράφει τῷ φαρ-
μάκῳ, καὶ ὡς ἐμπαράσκευος ἰκανότερος νομίζεται ⁸³
σαφῶς γράψας τὸ ἐρωτώμενον. Εἰ δὲ ἀγνοεῖ, ὑποτο-
πάζει ⁸⁴ καὶ ἀμφίβολον καὶ ποικίλην ⁸⁵ ἀποφαίνεται
τι δεχόμενον ⁸⁶ μετὰφρασιν, ἵνα τὴν μὲν ἀρχὴν ἀση-
μος οὖσα ἢ χρησιμοδοσία εἰς πολλὰ ἔσται, ἐπὶ δὲ τῇ
ἐκβάσει τῶν συμβησομένων πρὸς τὸ συμβᾶν πρόβρη-
σις νομίζεται. Εἶτα λακάνην πληρώσας ὕδατος ὡς
ἄγραφον τὸν χάρτην ⁸⁷ καθῆσι συνεμβάλων χάλκαν-
θον. Οὕτως γὰρ ἀνατέλλει ⁸⁸, τὴν ἀπόκρισιν φέρων
ὁ γραφεὶς χάρτης. Τῷ μὲν δὴ παιδίῳ καὶ φαντασίας

introire jubet qui adsunt instructos ramis lauri et
quatientes et vociferantes et Phren invocantes dæ-
monem; etenim invocare illum hos decet, et hoc a
dæmonibus petere convenit, quod per se ipsi præ-
bere nequeunt, quippe qui ipsi phrenetici sint.
Immodica autem vociferatio et strepitus iis, quæ in
secreto fieri mos est, mentem advertere impedit.
Quæ qualia sint jam tempus est uberius persequi.
Magna quidem est obscuritas. Negat enim cadere
in humanam naturam divina perspicere, satis enim
esse in commercium deorum venire. Reclinato au-
tem puero in præceps duabnsque tabellis istis, quæ
erant Hebraicis scilicet litteris inscriptæ, utriusque
lateri appositis, reliqua dæmonem in aures insurra-
turum dicit. Est autem hoc necessarium, ut aliquid
instrumenti apponat ad aures pueri, per quod licet
omnia significare quæ quis volet. Sonat autem
primum, ut in terrorem concitatur puer, deinde
insuper tympanum movet, postremo tertium lo-
quitur per instrumentum, quod puerum vult dicere,
et exitum rei exspectat, deinde eos qui adsunt silere
jubet, illum ⁹²⁻⁹³ autem quæ a dæmonibus ac-
ceperit profiteri. Quod autem auribus appositum
est instrumentum, est naturale instrumentum, pro-
cero collo instructarum gruum vel ciconiarum vel
cygnorum arteria, quorum si nullum ad manus
erit, et alla ex arte instrumenta sunt. Tibiolæ
enim quædam æνεx numero decem invicem in se
coeuntes in angustum terminantes aptæ sunt, per
quas ad aures quæcumque volet loquatur. Et hæc
puer exaudiens, metu correptus quasi a dæmoni-
bus dicta ex jussu proloquitur. Sin quis etiam co-
rium circumplicans scipioni humidum idque are-
factum contrahens consuet et detracto scipione
tibiolæ in modum corium conficiet, idem facit. Sin
quid horum non aderit, librum sumit eunisque ex-
plicat et in quantum volet mensuram extendit, quo
facto eumdem usum præstat. Sin autem noverit,
quis sit is qui sciscitatum adsit, paratior ad omnia
fit. Sin autem vel interrogationem antea comper-
tam habebit, scribit pharmaco, et ut præparatus
tanquam solertior celebratur, ut qui clare scripserit
quod quæsitum est. Sin vero ignorat, conjecturam
periclitatur et aliquid prodit, quod ancipitem et
D variam recipiat interpretationem, quo vaticinium a
principio ambiguum in diversas possit partes trahi,
in eventu autem quidquid evenerit, ad id quod
contigerit prædictio accommodetur. Deinde pelvium
ubi implevit aqua, tanquam inanem chartulam de-
mittit una immisso chalcantio. Ita enim emergit
responsum ferens scripta charta. Puero igitur et

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁴ ἐπικαλοῦντες C. ⁶⁵ ἐπικαλεῖν. ἐπιγγεγρ. C. M. ⁶⁶ ἄξιόν M. ⁶⁷ αὐτῶν C. ⁶⁸ ἀπολέσαντες C. ⁶⁹ ἐν
ἀπορρήτῳ C. ⁷⁰ ἐνόμιζε C. M. ⁷¹ ἐκώλυε C. M. ⁷² ἐγγεγραμμένα C. ⁷³ ἑκάτερα C. ⁷⁴ σημάδιον [3]
εἶνε ὅσα θέλει· κατηγεῖ τε πρῶτον κοινῇ M. ⁷⁵ ἤχει δὲ τὸ. ἤγουντα C. ⁷⁶ εἰ βομβῆ C. ⁷⁷ ὡς δοκεῖ.
δοκεύει M. ⁷⁸ παρῆ, ἐστὶ. πάρεστι C. ⁷⁹ καὶ ante ἀποστ. add. M. ⁸⁰ Εἰ δὲ. οὐδὲ C. ⁸¹ ὅστις ὅτι C. M.
⁸² νομίζεται. ὀνομάζεται C. ὧν δοξάζεται γράψαι susp. M. ⁸³ ὑποτοπάζει καὶ. ὑποπτάζεται C. ⁸⁴ ποικίλην
Roergerus, ποικίλον C. M. ⁸⁵ τι δεχόμενον. ἐπιδεχόμενον C. M. ⁸⁶ ὡς — χάρτην. ἀγράφου χάρτου C.
⁸⁷ ἀνατέλλει Roergerus, ἀναπλεῖ C. M.

terriculamenta existunt sæpenumero. Etenim vel verbera incutit interdum quibus exterreant. Thus enim injiciens in ignem rursus operatur in hunc modum : Frustum salis qui dicitur fossilis cera Tusca circumvolvens simulque ipsum frustum thuris dissecans injicit salis granum, et rursus colligans et reponens in ardentibus prunis sinit. Quo concremato, sales exsiliantes imaginem reddunt, quasi novum spectaculum et mirum fiat. Sanguineam autem reddit flammam Indicum atrum utpote inclusum in thure, sicuti supra diximus. Sanguineum autem liquorem facit cera anchusæ commista eaque, ut dixi, cera immista in 94-95 thus. Prunas autem moveri facit supposito secto alumine, quo soluto et instar bullarum ebulliente moventur prunæ.

29. Ova autem diversa ostentant in hunc modum : Cacumen perforans ab utraque parte et album subducens, rursus immergens injicito alteri nini, alteri autem scriptorii atramenti. Obserato autem foramina ramento vorum minuto, ope succi ficus adlinens.

30. Il autem qui oves sibi amputare capita faciunt ipsa, hac ratione utuntur : Clanculum caustico medicamento illinens guttur relinquit appositum gladium; illa autem fricari cupiens irruens in gladium iterando jugulatur et parum abest quin caput absclndat. Est autem medicamentum bryonia et adurca et scilla æquis partibus mixtæ. Ut autem lateat cum fert medicamentum, fert pyxidem duplicem corneam, cujus conspicua pars habet thus, obscura autem medicamentum. Sed etiam auribus morituræ injicit hydrargyrum; est autem mortiferum medicamentum.

31. Caprarum autem ubi quis obturavit cerato aures, dicunt paullo post mori, quoniam spiritum ducere prohibeantur. Viam enim hauc iis esse dicunt ducendi per respirationem spiritus. Arietem autem mori dicunt, si quis exadversus reflexerit solem. Domum autem faciunt conflagrare cujusdam ex marinis succo illitam, qui piscis vocatur dactylus. Præterea et id quod sit per aquam marinam est valde utile. Est autem spuma maris in testacea olla cum dulcibus cocta, cui ferventi ubi lumen admovebis incensum, arrepto igni incenditur et infusum capiti prorsus non comburit. Sin vero etiam . . . . insperges ferventi, multo magis incenditur. Rectius autem erit, si quis etiam sulfuris aliquid assumet.

32. Tonitru sit pluribus modis. Nam et lapides complures et majores præcipites dejecti per tabulas ligneas incidunt infra in æneas laminas et

φοβεραὶ γίνονται πολλάκις· καὶ γὰρ πληγὰς ἐμβάλλει εὐπόρως ἐκφοβῶν. Λίθων γὰρ εἰς πῦρ ἐμβαλῶν πάλιν ποιεῖ τοῦτον τὸν τρόπον. Βῶλον ⁷⁰ τῶν λεγομένων δρυκτῶν ἁλῶν κηρῶ Τυρφηρικῶ περισκεπάσας καὶ αὐτὸν δὲ λιθάνου βῶλον ⁷¹ διχοτομήσας ἐντίθησι τοῦ ἄλατος χόνδρον, καὶ πάλιν συγκολλήσας | ἐπὶ ἀνθράκων καιόμενων τιθεὶς ἐξ. Τοῦ δὲ συγκαέντος, οἱ ἅλεις ἀναπηδῶντες φαντασίαν ἀπεργάζονται ὡσπερ ξένου θεάματος γινομένου· αἱματώδῃ δὲ φλόγα ποιεῖ τὸ Ἰνδικὸν μέλαν ἐντεθὲν τῷ λιθωνωτῶ ⁷² καθὼς προσέπαμεν. Αἱματώδῃ δὲ ὑγρασίαν ποιεῖ κηρὸν ἀγχοῦση ἀναμίξας. καὶ, ὡς ἔφην, τῷ λιθωνωτῶ τὴν κηρὸν ⁷³ ἐνθήμενον· ἀνθρακας δὲ κινεῖσθαι [p.66—67] ποιεῖ σχιστὴν ὑποθεὶς στυπτηρίαν, ἧς λυομένης καὶ δίκην πομφολύγων διοιδούσης κινεῖνται οἱ ἀνθρακες.

κθ'. Ὡὰ δὲ διάφορα ἐπιδεικνύνται ⁷⁴ τὸν τρόπον τόνδε· κορυφὴν τρυπήσας ἐξ ἑκατέρων ⁷⁵ καὶ τὸ λευκὸν ὑπεξαγαγὼν αὐθις βάψας ἐμβαλε τὸ μὲν τῆς ⁷⁶ σινώπιδος, τὸ δὲ τοῦ γραφικοῦ ⁷⁷ μέλανος. Ἀπέφρασσε δὲ τὰς τρυμαλικὰς ξίσματα τῶν ὠῶν λείψ ⁷⁸ μετ' ὀποῦ συκῆς ἐμπλάσας.

λ'. Τοῖς δὲ ἀμνοῦς ⁷⁹ ἀποτέμενεσθαι τὰς κεφαλὰς ἑαυτῶν ποιοῦσιν οὗτος ὁ τρόπος. Κρύβδην καυστικῶν φαρμάκων χρίσας τὸν φάρυγγα ἐξ παραθεῖς ⁸⁰ τὸ ζίφος· ὁ δὲ ⁸¹ κνήθεσθαι ⁸² θέλων προσπεσῶν τῇ μαχαίρᾳ θλίδων σφάζεται καὶ μικροῦ δεῖν ἀποτέμνει ⁸³ τὴν κεφαλὴν. Ἔστι δὲ τὸ φάρμακον βρωονία καὶ ἀδάρχη καὶ σκίλλα κατ' ἴσον μεμιγμένα. Ἴνα δὲ λάθῃ φέρων τὸ φάρμακον, φέρει πυξίδα διπλὴν κερατίνην, ἧς τὸ ⁸⁴ φανερόν μέρος ἔχει λιθωνωτὸν ⁸⁵, τὸ δὲ ἀφανὲς φάρμακον· ἀλλὰ καὶ τοῖς | ὡστὶ τοῦ τεθνηξομένου ἐμβάλλει ὑδράργυρον ⁸⁶. Ἔστι δὲ θανατηφόρον φάρμακον

λα'. Αἰγῶν δὲ κἂν ἐπιπλάσῃ ⁸⁷ τις κηρωτῇ τὰς ἀκοὰς, φασὶ θνήσκειν μετ' ὀλίγον ἀναπνεῖν κλωστομένας· δὸν γὰρ αὐταῖς ταύτην εἶναι λέγουσι τοῦ δι' ἀναπνοῆς ἔλκομένου πνεύματος. Κριὸν δὲ θνήσκειν φασὶν, εἰ κατ' ἄντικρυς τις ἀνακλάσειεν ἥλιου ⁸⁸. Οἶκον δὲ ποιοῦσι καίεσθαι τῶν θαλαττίων τινὸς ἰχθῦρι χρισόμενον ⁸⁹ τοῦ καλουμένου δακτύλου. Καὶ τὸ διὰ τῆς ἄλμης δὲ πάνυ χρήσιμον. Ἔστι δὲ ἀφρὸς θαλάσσης ἐν ὄστρακινῶ στάμνῳ μετὰ γλυκέων ἠψημένος ⁹⁰, ᾧ ζέσαντι λύχνον ἂν προσάγῃς καιόμενον, ἀρπάσῃ τὸ πῦρ ἐξάπτεται, καὶ καταχυθὲν τῆς κεφαλῆς οὐ καίει τὸ σύνολον. Εἰ δὲ καὶ μαννῆ ⁹¹ ἐπιπάσσει ζέοντι ⁹², πολλῶ μᾶλλον ἐξάπτεται. Βέλτιον δὲ δρῶ, εἰ καὶ θεῖου τι προσλάβοι ⁹³.

λβ'. Βροντὴ γίνεται τρόποις πλείοσι· λίθοι τε γὰρ πλείονες καὶ μέζονες κατὰ κρημνῶν φερόμενοι διὰ σανίδων ἐπικαταπίπτουσι χαλκοῖς ἐλάσμασι ⁹⁴ καὶ

VARIAE LECTIONES.

⁷⁰ Βῶλον C. ⁷¹ λιθάνου βῶλον. λιθωνωτὸν? M. ⁷² λιθωνωτῶ C. ⁷³ τὸν κηρὸν. κηρῶ C. ⁷⁴ ἐπιδεικνύνται C. ⁷⁵ ἐξ ἑκατέρων? ⁷⁶ τῆς. τοῦ C. ⁷⁷ τοῦ γραφικοῦ. τῆς γραφικῆς C. ⁷⁸ λείψ. λείων C. ⁷⁹ Τῶν δὲ ἀμνῶν C. ⁸⁰ παραθεῖς C. ⁸¹ ὁ δὲ. οὐδὲ C. ⁸² κνήθεσθαι C. ⁸³ ἀποτέμνει C, ἀν ἀποτέμνεται? ⁸⁴ ἧς τὸ. εἰς τὸ C. ⁸⁵ λιθωνωτῶ C. ⁸⁶ ὑδράργυρον C. ⁸⁷ ἐπιπλάσῃ C, M. ⁸⁸ ἥλιον Iroperus. ⁸⁹ χρισόμενον C in marg. ⁹⁰ ἠψημένος C. ⁹¹ quid μαννῆ sibi velit ignoro. Fortasse resinacea quædam substantia intelligitur, cum *mannæ* apud Plinium proprium vocabulum sit quo appellatur grana thuris et aliarum resinarum M. ⁹² ζέοντι C. ⁹³ τι προσλάβοι A. Meinekius, τινὸς λάβοι C, M. ⁹⁴ θλάτμασι C.

βροντῆ παραπλήσιον τελοῦσι⁶ [p. 67—69] φόβον. Καὶ σανίδα δὲ λεπτήν, ἥπερ οἱ γναφεῖς τὴν ἐσθῆτα πιέζουσι. σχοινίῳ λεπτῷ περιεβλήσαντες, εἶτα ῥοῦζῳ τὴν σχοινὸν ἐπισπώμενοι ῥομβοῦσι τὴν σανίδα, ἣ δὲ δονουμένη ἤχον βροντῆς ἀπεργάζεται. Ταῦτα μὲν οὕτως παίζεται. Ἔτερα δὲ ἃ καὶ αὐτὰ οἱ⁷ | παιζόμενοι ὡς μεγάλα νομίζουσιν ἐκθήσομαι. Πίσση; λέβητα μεστὸν ἐπ' ἀνθράκων καιομένων τιθέντες, ἐπὶν βράσῃ, καθιέντες τὰς χεῖρας οὐ καινοῦται· ἀλλὰ καὶ⁸ ἐπὶ ἀνθράκων πυρὸς περιπατοῦντες γυμνοῖς ποσὶν οὐ καινοῦται· ἀλλὰ καὶ πυραμίδα λιθίνην θεῖς ἐπὶ πυρὸν⁹ καλεσθαὶ ποιεῖ· Ἐκ τε τοῦ στόματος πολὺν καπνὸν προφέρει καὶ πυρῶδῃ· εἶτα καὶ σινδῶνα ἐπιθεῖς ἐπὶ λεκάνῃ ὕδατος, πολλοὺς¹⁰ ἐπιβαλὼν ἀνθρακα; καιομένους ἀκαστον φυλάττει τὴν σινδῶνα· σκότος δὲ ἐν οἴκῳ ποιῆται; ἐπεισάγειν φάσκει θεοὺς ἢ δαίμονας, καὶ εἰ πῆ ἀπαίτει τις; Ἀσκληπιὸν δεικνύει, ἐπικαλεῖται οὕτως λέγων·

¹⁰ Ὑψα ¹¹ πάλαι φθιμενον, πάλιν ἀμβροτον ¹²,
 [Ἀπόλλωνος ¹³
 Κικλήσκω λοιθαῖσι μολεῖν ¹⁴ ἐπίκουρον ἐμαῖσιν·
 Ὅς ποτε ¹⁵ καὶ κενῶν ἀμενηνῶν μυρία φύλυ ¹⁶,
 Τυρτάδος εὐρώεντος ¹⁷ δεικλαύτου ¹⁸ μελάθροισι
 Δύοστοτον πλώοντι ¹⁹ ῥόον, κέλαδόν ²⁰ τε
 Πῦσιν ἴσον τελέσαντ' ἀνδρεςσι [κατα]θητοῖ-
 [σιν ²¹,
 Αἰμῆν παρ ῥοδῶντα ²² καὶ ἄλλα ²³ κωκύνοντα,
 Αὐτός ²⁴ ἀμειδίτοι ²⁵ ἐρύσσα ²⁶ φερσεφορεῖς·
 Εἶτ' ἐφέπει ²⁷ Τρίκῃς ²⁸ ἱερῆς ἔδος ²⁹, εἶτ' ἐρα-
 [τεινῆν
 Πέργαμον, εἶτ' ἐπὶ ³⁰ τοῖσιν Ἰαοσίαν ³¹ Ἐπί-
 [δαυρον
 Δεῦρο, μάκαρ, καλέει σε μάγων [πρόμος] ὧδε
 [παρσίνας] ³².

λγ'. Ἐπὶν³³ δὲ χλωδῶν λήξῃ, φαίνεται κατὰ τοῦ ἐδάφους | πυρῶδης³⁴ Ἀσκληπιός. Εἶτα θεῖς ἐν μέσῳ λεκάνῃ πλήρῃ³⁵ ὕδατος [p. 69. 70] πάντας καλεῖ τοὺς θεοὺς καὶ παραγίνονται. Ἐγκύβας γὰρ ὁ παρὼν ἐν τῇ λεκάνῃ ὑλατοῦντας πάντας καὶ τὴν Ἄρτεριν ἅμα σκύλακας ἀκαστονίας ἔχουσαν³⁶. Οὐκ ἐκνήσομεν δὲ καὶ τούτων τὴν ἱστορίαν ὡς ἐπιχειροῦσι διηγήσασθαι. Τῷ γὰρ λέβητι τῆς πίσης³⁷ ὡς³⁸ ἐμβράσσοντι καθίσει τὰς χεῖρας· ἔξως δὲ³⁹ καὶ νίτρον ἐμβάλων καὶ πίσσαν ὑγρὰν ὑποκαίει τὸν λέβητα· τὸ δὲ ἔξως ἅμα τῷ νίτρῳ μὲν ἀντιλαμβανόμενον Ὀέρμης μικρὰς κινεῖ τὴν πίσσαν ὡς μέχρι τῆς

A tonitru similem efficiunt strepitum. **96-97** Et tabellam vero tenuem, quali fullones vestes premunt, tenui laqueo circumvolventes, deinde cum stridore laqueum attractantes versant tabellam, ea autem rotata sonum tonitru similem reddit. Hæc igitur in hunc modum luduntur. Alia autem, quæ et ipsa qui ludi sunt pro magis æstimant, exponam. Pice ahenum plenum prunis candentibus imponentes, ubi bulliet, dimittentes manus non amburuntur; sed etiam in carbonibus ignis ambulantes nudis pedibus non amburuntur; sed etiam pyramidem lapideam in foco impositam incendi facit, et ex ore multum effert fumum et igneum. Deinde etiam sindonem imponens in pelvi aquæ, multis injectis carbonibus candentibus, vel sic sindonem ab igni integrum servat. Tenebris autem in ædibus factis introducturum sese pollicetur deos dæmones-ve, et si forte quis desiderat Æsculapium monstrari, devocat his verbis:

Gnatum olim peremptum, rursus immortalem Apol-
 [lino
 Cieo libaminiibus adesse auxiliatorem meis;
 Qui aliquando et umbrarum levium innumeras gen es
 Tartari vasti semper deflefit in ædibus
 Irremabilem navigantes fluvium streperumque diam-
 [lum
 Omnibus æqualem emensas hominibus mortaliibus,
 Justa lacum gementes et implacabiliter lamentantes,
 Ipse a ridendi nescia retraxisti Proserpina;
 Sive incolis Tricæ sanctæ sedem, seu amænam
 Pergamum, sive inspicis Ioniam Epidaurum,
 Huc, beate, vocat te magorum princeps huc adesse.

33. Postquam autem nugari destitit, apparet in solo igneus Æsculapius. Deinde posita in medio pelvi aqua plena omnes **98-99** advocat deos, et apparent. Inspectans enim quivis in pelvium videbit omnes et Dianam simul canes latrantes ducentem. Conabimur autem etiam horum historiam, quomodo negotia sua gerunt, enarrare. In ahenum enim pice repletum tanquam fervidum demittit manus; aceto autem et nitro in ahenum injecto et pice liquida succendit ahenum. Acetum autem cum nitro mistum ubi accepit exiguum calorem, movet picem, ut usque ad superficiem excitet bullas et speciem

VARIE LECTONES.

⁶ ἀποτελοῦσι? M. ⁷ ἃ καὶ αὐτὰ οἱ Roperus. ἃ καὶ οἱ αὐτὰ οἱ C, ἃ καὶ αὐτοὶ οἱ M. ⁸ Ἀλλὰ καὶ — οὐ καινοῦται in marg. litteris rubricatis M. ⁹ πυρῶδῃ C. ¹⁰ πολλοὺς bis in C. ¹¹ εἰ πῆ ἀπαίτει τις. εἰπέιν ἀκαίτη C. εἰ τις ἀπαίτη M. ¹² dixit de his versibus A. Meinekius in Diar. antiq. Marburg. a. 1852, IV, p. 375, 376. ¹³ Ὑψα M, Ζῆνα C. ¹⁴ ἀμβροτον M, μ' ἀμβροτον C. ¹⁵ Ἀπόλλωνος om. pr. C. ¹⁶ κικλήσκω λοιθαῖσι μολεῖν Roperus, κικλήσκω βασιμολεῖν C, κικλήσκω θυσιαῖσι mol. Meinekius, κικλ. Θήβασι mol. M. ¹⁷ ἐμαῖσιν ποτε C. ¹⁸ φύλλα C. ¹⁹ εὐρώεντος C. ²⁰ ἀεικλαύτοι M. ²¹ ἀεικλαύτοι M. ²² πλώοντα Meinekius, κλάοντα C, κλώοντα Roperus. ἀν διαπλώοντα? ²³ κελάν τὸ διαύλον. κελάν τὸ διαύλου Meinekius, qui simul conj. κελάν (h. e. κελαινόν) τὸ διαύλον. ²⁴ ἅπαντι ἴσον τελέσ' ἀνδράσι θνητοῖσι C. ²⁵ παργόωντα C. ²⁶ ἄλλα M, ἀλυστα vel ἀκριτα susp. Meinekius. ²⁷ αὐτός. αἴτις susp. Meinekius. ²⁸ ἀμειδίτοι. ἀμειδί τις C. ²⁹ ἐρύσσα M. ³⁰ φερσεφορεῖς ἔτ' ἐφέπει C. ³¹ Τρίκῃς Meinekius, cf. Vindictæ Strabon. p. 156. Θρήκῃς C, M. ³² ἔδος, εἶτ' ἔδος εἰς C. ³³ ἔτ' ἐπὶ C. ³⁴ Ἰαοσίαν C, cf. Pausan. Corinth. 26. M. ³⁵ πρόμος ὧδε παρεῖναι. ὧδε . . . . C, ὧδε . . . . M, γορὸς ὧδε παρεῖναι Meinekius. ³⁶ Ἐπὶ ἄν C. ³⁷ πυρῶδης C. ³⁸ κλήτρῃ C. ³⁹ ἔχουσιν C. ⁴⁰ τῆς πίσης. μετ' ἰπίσης? ⁴¹ ὦ, ὡς M ἐμβράσσοντι C. ⁴² ἔξως δέ. ἔξως C, M.

tantum præbeat ferventis. Antea autem etiam manus A sæpe aqua salsa lavat, quo fit, ut non admodum concalefaciat, etiamsi reapse ferveat. Sin vero myrrhina et nitro et myrrha cum aceto mistis manus illitas abluet aqua salsa identidem, non uritur. Pedibus autem non aduritur ichtihocolla et salamandra illitus. Quod autem pyramis incenditur instar faculæ, quæ lapidea sit, causa hæc est. Cretica terra est ad figuram facta pyramidis modo, colore autem tanquam lapis lacteus, comparatur autem in hunc modum: Copia olei inungit frustumque imponit in prunis et cum torruit iterumque inunxit et exussit iterum et tertium et iteratis vicibus, efficit ut incendi possit, etiamsi aqua mergatur; habet enim in se multum olei. Incenditur autem sponte, dum magis libat, focus cakem habens pro cinere et thus minutum et copiosum et facularum pnenctarum fasciculum gallarumque cavarum intus ignem absconditum habentium. Fumum autem exhalat ex ore per complusculum tempus, cum et ignem injecit in gallam et stupa circumvolvit et conflatur in ore. Sindonium autem quod superimpositum est pelvi, in quo imponit prunas, propter suppositam aquam salsam non adurebatur, et ipsum enim erat aqua salsa antea infectum, deinde inunctum albo ovi cum liquido alumine. Si quis autem liquorem sempervivi his cum aceto admiscuerit, et permulto tempore antea illinet, inunctum per medicamentum ignem prorsus non recipit.

34. Postquam igitur arcanarum istorum artium breviter potestates exposuimus faciliemque viam eorum ad cognoscendum 100-101 ostendimus, ne hoc quidem visum est tacere, id quod necessarium est, quomodo solventes sigilla litteras obsignatas integris sigillis reddant. Picem et resinam et sulfur prætereaque asphaltum ex pari portione liquefacientes, collyrii figura formantes custodiunt. Tempus autem ubi est solvendi litterulas, linguam oleo humectantes et deinceps sigillum inungentes modico igni calefacientes medicamentum inferunt in sigillum, tum donec prorsus riguerit sinunt, et hoc instar anuli utuntur. Dicunt autem etiam ceram cum resina pinea similem vim habere, et mastichæ duas partes cum parte aridæ asphalti. Et D sulfur autem solum sufficit et gypsi vero flos cum

ἐπιφανεῖα; κινεῖν πομφόλυγας⁴⁰ καὶ φαντασίαν μένην πρῆχειν ζέοντος⁴¹· φθάνει δὲ καὶ τὰς χεῖρας; πολλὰκις ἄλμη νιψάμενος, διδὸν οὐ πάνυ τι καίει, καὶ ἀληθῶς ζέη· εἰ ἐξ ἐμυρσίην⁴² καὶ νίτρον καὶ σμύρνη μετ' ὄξους μίξας ἐπιχρίσας ἀπονήσει τὴν χεῖρα; ἄλμη πλειστάκις, οὐ καίεται· τοὺς δὲ πόδας οὐ καίεται; ἰχθυοκόλλα⁴³ καὶ σαλαμάνδρα χρισάμενος⁴⁴. Τὸ δὲ τὴν πυραμίδα καίεσθαι θαδίου δίχην, οὖσαν λίθον, αὕτη αἰτία. Γῆ μὲν ἐστὶ Κρητικὴ τὸ μὲν σχῆμα τεπλασμένη πυραμῖς, τὸ δὲ χρῶμα ὡς λίθος⁴⁵ γαλακτικὸς, κατασκευάζεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον· Βρέξας ἐλαίῳ πλείονι τὴν βῶλον, θεῖς ἐπ' ἀνθρώπων, ὀπτήσας καὶ πάλιν βρέξας καὶ καύσας δεύτερον καὶ τρίτον καὶ πολλάκις καίεσθαι δύνασθαι παρασκευάζει, καὶ ὕδατι βραχῆ· ἔχει γὰρ ἐν ἑαυτῷ πολὺ τὸ ἔλαιον· ἀνάπτειται δὲ ἐπ' αὐτοῦ, τοῦ μάγου σπεύδοντος⁴⁶, ἢ πυρὰ⁴⁷ τίτανον ὑποκαυμένην ἔχουσα ἀντισποδιδῆ; καὶ λιθωνῶτων λεπτὸν καὶ πολὺν⁴⁸ . . . . καὶ θαδίων κεχρισμένων αὐτοῦρῶτων⁴⁹ κηλίων τε κενῶν ἔνδον πῦρ ἔχουσῶν· καπνὸν δὲ ἐκ τοῦ στόματος ἀνίει ἐγγρονίσας καὶ πῦρ κηλίδι⁵⁰ ἐμβαλὼν καὶ τῷ στυπείῳ συμπεριβαλὼν καὶ φυσῶν ἐν τῷ στόματι. Τὸ γὰρ μὴν περικείμενον τῇ λεκάνῃ τινδόνιον, ἐπ' ὃ τίθησι τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὴν ὑποκαυμένην ἄλμην οὐκ ἔκαλετο, καὶ αὐτὸ δὲ ἦν ἄλμη προθεβεργόμενον, εἶτα κεχρισμένον ψῶν τὸ λευκὸν μετ' ὄξους στυπηρίας. Εἰ δὲ καὶ χυλὸν ἀειζῶου⁵¹ τις τοῦτο μετ' ὄξους ἐπιμίξειε καὶ πρὸ πολλοῦ σφόδρα καταχρίσας χρόνου, βαφὴν τῷ φαρμάκῳ μένει⁵² παντελῶς ἀκαυστον

C λδ'. Ἐπεὶ μὲν οὖν τῶν⁵³ παρ' αὐτοῖς ἀπορρήτων μαθημάτων συντόμως τὰς δυνάμεις ἐξεθέμεθα εὐκόλον τε τὴν μέθοδον [p. 70. 71] αὐτῶν⁵⁴ κατὰ γνώσιν⁵⁵ ἐδείξαμεν, οὐδὲ τοῦτο σιωπῆν βουλόμεθα εὐ ἀναγκαῖον, ὡς σφραγίδας λύοντες⁵⁶ ἐσφραγισμένα τὰ γράμματα αὐταῖς ταῖς σφραγίσιν ἀποδιδόσασιν· πίψαν καὶ ῥητήνην καὶ θεῖον, ἐπι δὲ⁵⁷ ἀσφάλτου ἴσα τήξαντες κολλυρίου⁵⁸ σχήματι πλάσαντες φυλάττουσι· καιρὸς δὲ ἐστὶν ἢ λυεῖν γραμματίδιον, τὴν γλῶσσαν ἐλαίῳ δεύσαντες, εἶτα ἐξ αὐτῆς τὴν σφραγίδα χρίσαντες, πρὶν συμμέτρῳ τὸ φάρμακον θερμάναντες ἐπιφέρουσι τῇ σφραγίδι καὶ μέχρι ἀν παγῆ παντελῶς ἔωσι, καὶ τοῦτῳ⁵⁹ δίχην σημάντρον χρῶνται. Φασὶ δὲ καὶ αὐτὸν κηρὸν μετὰ πευκίνης ῥητήνης τὸ παραπλήσιον | ποιεῖν καὶ μαστιχῆς μέρη δύο μετὰ ξηρᾶς ἀσφάλτου μέρους. Καὶ θεῖον δὲ μόνον

VARIAE LECTIONES.

⁴⁰ πομφόλυγας C. ⁴¹ ζέοντος C. ⁴² μυρσίην C. ⁴³ ἰχθυοκόλλας C. ⁴⁴ χρισάμενος C. M. ⁴⁵ ὡς λίθος bis in C sin. 15 r. et init. 15 v. ⁴⁶ σπεύδοντος. συσκευάζοντος susp. M, an σπένδοντος? ⁴⁷ πυρρὰ C. ⁴⁸ Lacunam esse post πολὺν susp. M, id quod confirmat infra l. 99, ubi τῷ στυπείῳ. ⁴⁹ αὐτοῦρῶτων. αὐτοῦρῶτων C. φορυτῶν susp. M. ⁵⁰ κηλίδι C. ⁵¹ ἀει ζῶου C. ⁵² ἀν μενεί? ⁵³ τῶν. παρὰ τῶν C, περὶ τῶν M. ⁵⁴ μέθοδον αὐτῶν. μετ' αὐτοῖς C, μετ' αἰτίας C. ⁵⁵ κατὰ γνώσιν. κατάγνωσιν C. M. ⁵⁶ sqq. Dixit de hoc loco C. Fr. Hermannus in Suppl. Nuntiorum Göttingensium Erud. a. 1852 p. 108 sqq., qui pulchre observavit hæc sumpta esse ex eodem libro Celsi, quo respexit Lucianus Alexandro, quem ille libellum ipsi Celso dedicavit. Ibi c. 21 sermo est de magnorum artibus in recludendis epistolis, ex quibus hæc apponimus: "Ἐτερος δὲ τρόπος ὁ διὰ τοῦ λεγομένου κολλυρίου. Σκευαστὸν δὲ τοῦτό ἐστιν ἐκ πίπτης Βρεττίας καὶ ἀσφάλτου καὶ λίθου τοῦ διαφανοῦς τετριμμένου καὶ κηροῦ καὶ μαστιχῆς· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων ἀναπλάσας τὸ κολλύριον καὶ θερμοῦν πρὶν, στάλῃ τὴν σφραγίδα προχρίσας, ἐπιθεῖαι καὶ ἀπέματτε τὸν τύπον. Celsi libros ipsos statim commemorat Lucianus, ἐν οἷς κατὰ μάγων συνέγραψε καλλιστοῖς τε ἅμα καὶ ὠφελιμωτάτοις συγγράμμασιν, eosdemque Origenes c. Cels. I, 68, p. 383. A ed. Kazai κατὰ μαγείας βιβλία πλείονα dicit. ⁵⁷ ἐπι δὲ C. ⁵⁸ κολλήριον C, κολλύριον M. ⁵⁹ τοῦτο C.

ἐπιεικῶς ποιεῖ καὶ γύψου δὲ ἄθος μᾶθ' ὕδατος διει-
 μένον⁶⁰ καὶ κόμμεως⁶¹, τοῦτο μὲν δὴ καὶ πρὸς τὸ
 σφραγίσαι μλιθῶδον τετηκότα ποιεῖ κάλλιστα. Καὶ
 τὸ⁶² διὰ τοῦ Τυρρῆνικου δὲ κηροῦ καὶ βήτινης φο-
 ρουκτῆς⁶³ καὶ⁶⁴ πίσαρης καὶ ἀσφάλτου [καὶ] μαστίχης
 καὶ λείας μαρμάρου, ἴσων ἀπάντων ἐφομένων. τῶν
 μὲν ἄλλων ὧν ἔφη ἐστὶ μὲν βέλτιον, τὸ δὲ διὰ τῆς
 γύψου οὐκ ἔλαττον. Οὕτως μὲν οὖν καὶ τὰς σφρα-
 γίδας λύειν ἐπιχειροῦσι τὰ ἔνδον γεγραμμένα μανθάν-
 νειν πειρώμενοι. Ταύτας δὲ⁶⁵ ὠκνοῦν τὰς μηχανὰς
 κατατάξαι ἐν τῇ βίβλῳ, ἐνορῶν μὴ ποτὲ τις κακοῦρ-
 γος ἀφορμὰς λαθῶν ἐπιχειρήσει· νῦν δὲ ἡ πολλῶν
 δυναμένων σωθῆναι νέων φροντίς ἔπεισε διδάξαι καὶ
 προειπεῖν φυλακῆς ἕνεκεν· ὡς γὰρ χρήσεται τις
 αὐταῖς πρὸς κακοῦ μάθησιν, οὕτω τις ἕτερος μαθῶν
 φυλάσσεται, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τοῦ βίου λυμῶνες· μάγοι
 αἰσχυνθήσονται τῇ τέχνῃ χρώμενοι. Μαθόντιες δὲ ἀφ'
 ἡμῶν ταῦτα προ[διδαχθέντα]⁶⁶ ἐμποδισθήσονται τυ-
 χῶν τῆς ἀπονοίας. Ἴνα δὲ μὴ λύηται ταῦτη⁶⁷ ἡ
 σφραγίς, στέαρ ὕειον καὶ τοίχας τῷ κηρῷ τις μίξας
 σφραγίζετω.

λϛ'. Ἄλλ' οὐδὲ τὴν λεκανομαντείαν αὐτῶν οἴσαν
 πανούργημα σιωπήσομαι. Οἴκημα γάρ τι κεκλεισμέ-
 νον σκευάσαντες καὶ [ρ. 71—73] κυανῷ τὸν ὄρο-
 φον⁶⁸ χρίσαντες εἰς δὴ⁶⁹ τὸ παρὸν ἐπάγονται σκευή
 τινὰ κυάνεα καὶ ἀνατείνουσι, μέση δὲ λεκάνη κατὰ
 τῆς γῆς ὕδατος μεστῇ⁷⁰ τίθεται, ἣ | τὴν ἀντανάκλα-
 σιν τῆς κυανοῦ προσπεσοῦσαν δίκην οὐρανοῦ ἐνδει-
 κνυται. Ἐχει δὲ καὶ στόμιόν τι τὸ ἔδαφος λεληθὸς,
 ᾧ ἐπικειμένη ἡ λεκάνη τὸν μὲν τυθμένα ἔχει· ὄβλου,
 αὐτὴ δὲ ἐστὶ πετρίνη⁷¹, ὑπεσι⁷² δὲ οἶκος· λεληθὸς,
 εἰ; ὃν συμπερευόμενοι οἱ συμπαίχτα σχήματα ὧν ἀν-
 βούληται δεικνύναι ὁ μάγος θεῶν καὶ δαιμόνων ἐνδυ-
 σόμενοι ἐμφαίνουσι, οὗς καθορῶν ὁ πλανώμενος τὸ
 πανούργημα καταπέπληγε τῶν μάγων, καὶ λοιπὸν
 πάντα πιστεύει τὰ ὑπ' αὐτοῦ βῆθησόμενα. Δαίμονα
 ἐὼ ποιεῖ καλεσθαι, ἐν τοίχῳ διατυπώσας σχῆμα ὃ βού-
 λεται, εἴτα λαθραίως ἐπιχρίει φαρμάκιον μεμιγμένον
 τῷδε τῷ τρόπῳ· . . . . Λακωνικῷ⁷³ καὶ ἀσφάλτῳ
 Ζακυνθίῳ, εἴτα ὡς ἀποφοιδάξων τὴν λαμπάδα προσ-
 φέρει τῷ τοίχῳ. Τὸ δὲ φάρμακον ἐκλάμψαν καλε-
 ται. Ἐκάτην δὲ δοκεῖν ἐμπυρον διατρέχειν ἐν ἀέρι
 οὕτω τεχνάζεται· συμπαίχτην τινὰ κρύψας ἐν τόπῳ
 ᾧ βούλεται, παραλαβὼν τοὺς πλανωμένους πείθει
 λίγων δείξειν διηπεύουσαν⁷⁴ δι' ἀέρος ἐμπυρον τὴν
 δαίμονα, οἷς παραγγέλλει τὰς ἕψεις ταχὺ φυλάσσε-
 σθαι ἤνίκα ἴδωσιν ἐν ἀέρι τὴν φλόγα, καλυψαμένους
 τε ἐπὶ πρόσωπων πίπτειν, ζῆος αὐτῶς καλῆ⁷⁵, καὶ
 ταῦτα διδάξας ἐν ἀσελήνῳ νυκτὶ δι' ἐπῶν οὕτως
 φθέγγεται·

Νερερίη χθορινή τε καὶ οἱ φανίη μο.εὶ Βομβῶ⁷⁶,

A aqua percolatus et gummi; hoc vero etiam ad obsi-
 guandum plumbum liquefactum præstat optime. Et
 il quod sit per Tuscam vero ceram et admistam re-
 sinam et picem et asphaltum et mastichen et mi-
 nutum marmor, cum ex pari portione omnia co-
 quantur, reliquis omnibus quæ dicebam medica-
 mentis præstat, gypsinum autem non minus. Sic
 igitur et sigilla solvere intentant, quæ intus scripta
 sunt discere aventes. Hæc autem dubitabam ma-
 chinas inserere in hunc librum, cavens ne forte
 quis maleficus hæc arriperet et usurparet. Nunc
 autem reputanti, quot juvenes his proditis servari
 possent, consilium fuit docere et prodere, ut ca-
 veretur. Ut enim usurpabit quispiam ad cognitio-
 nem mali, ita alius quis ubi didicerit cavebit, et
 ipsos vero vitæ depravatores magos pudabit arte sua
 uti. Ubi autem didicerint hæc a nobis præmon-
 strata, fortasse prohibebuntur a dementia sua. Ne
 vero solvatur hæc ratione sigillum, adpæm suillum
 et crines ceræ admiscens obsignet.

35. Sed ne vaticinationem quidem, quæ fit per
 pelvim, quæ est ex frandibus eorum, silebo. Con-
 clave enim clausum **102-103** instrumentes et
 cyano lacunar inungentes, in præsentem usum ad-
 movent sibi instrumenta quædam cyanea et sustol-
 lunt, media autem pelvis plena aquæ deponitur in
 terra, quæ reflexionem cyanii incidentem instar
 cœli reddit. Habet autem etiam aperturam quam-
 dam latentem pavimentum, cui imposita pelvis fun-
 dum habet vitri, dum ipsa est lapidea; subest au-
 tem conclave delitescens, in quod congregati col-
 lutores figuras quorum volet ostendere magus deo-
 rum dæmonumque induti ostendunt, quibus con-
 spectis is, cui imponitur, ad fraudes magorum ob-
 stupefit et deinde omnibus fidem habet, quæ ab illo
 dicentur. Dæmonem autem facit flagrare igni, in
 pariete delineans speciem quam volet, deinde clam
 innugit medicamento misto in hunc modum... La-
 conico et asphalto Zacynthia; deinde tanquam illu-
 strans admovet facem parieti, medicamentum au-
 tem effulgens incenditur. Hecate autem ut videatur
 ignita percurrere aerem hoc artificio assequitur :
 Collusorem aliquem cum abscondidit in loco, quo
 libuit, nactus quibus imponat inducit professus
 sese monstraturum equitantem per aerem ignitam
 dæmonem, quos cohortatur ad oculos confestim
 custodiendos, dum cernant in aere flammam, utque
 obvoluto vultu in os procumbant, donec ipsa vocet,
 et hæc postquam edocuit, in obscura nocte per
 versus ita fatur :

Infernalis terrenaque et cælestis, vni, Bombo,

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ διειμένου C. ⁶¹ κόμμεως. κόμμεως ὡς C. M. ⁶² τὸ om. C, M. ⁶³ φορουκτῆς. φρικτῆς C, φορυκτῆς M.
⁶⁴ καὶ add. M. ⁶⁵ Ταύτας δ' οὐκ ἂν — κατατάξαιεν τῇ βίβλῳ C. ⁶⁶ προδιδαχθέντα προ. . . . . C,
 προδοθέντα s. προνεχθέντα s. προδηλωθέντα susp. M. ⁶⁷ ταῦτη, αὐτῆ C, M. ⁶⁸ κυανῶν τὸν ὄροφον C.
⁶⁹ δὴ. ἐξ C, M. ⁷⁰ μεστῇ. μέση C. ⁷¹ αὐτὴ δὲ ἐστὶ πρυγῆς C. ⁷² ὑπέστη C, M. ⁷³ Ante Λακωνικῷ aliquot
 vocabula omissa M. ⁷⁴ διηπεύουσαν C. ⁷⁵ καλεῖ C. ⁷⁶ Βαυδῶ susp. M, βόμβω Bergkii P. L. p. 1039,
 qui hoc carmen opinatur Theocritum observari II, 15.

*Comptialis, triviva, lucifera, noctivaga,
Inimica lucis, noctis autem amici et socia,
Læta canum latratu atque sanguine flavo,
Per cadavera vadens per sepulcretu defunctorum,
Sanguinis desiderans, terrorem mortalibus ferens,
Gorgo et Mormo et Luna et multiformis,
Venias propitia ad nostras libationes.*

36. Hæc locuto illo ignis conspicitur per aerem currens, illi autem coherrescentes ad nec opinatum visum obvolutis oculis lumi provolvuntur muti. Artis autem magnitudo hanc **104 105** habet rationem. Collusor, quem dicebam absconditum, ubi exaudivit incantationem finitam esse, tenens milvum aut accipitrem circumvolutum stupa incendit et relaxat. Ille autem percussus flamma sublimis avolat et incitatioem volatum facit, quo conspecto insani, tanquam nescio quid divini spectaverint, sese abscondunt. Avis autem circumrotata per ignem quacunquē contigit deferretur, et modo domos incendit modo cortes. Talis est divinatio magorum.

37. Lunam autem in lacunari apparere faciunt et stellæ in hunc modum: In medio lacunari alligato speculo, posita in medio solo conclavis pelvi aquæ plena e regione, lucerna autem media obscurius lucente altius pelvi constituta, ita per reflexionem efficit ut luna luceat per speculum. Sed etiam tympanum sarpe de lacunari sublime suspenditur circumdatum vestimento aliquo, celatum per collusorem, ne ante tempus appareat, lumine pone posito: ubi autem signum dedit collusori, is tantum involucrum aufert, quantum illi necessarium ad efficiendam imaginem, qualis per illud tempus figura lunæ est. Inungit autem perlucens partes tympani cinnabari et gummi . . . lapideæ lagenæ abscisso collo atque fundo, inserens lumen et circumplicans aliquid earum rerum, quæ sunt idoneæ ad pellucere faciendum figuras, quæ in sublimi ab aliquo celantur collusorum, postquam accepit signum, ex sublimi defundit machinas, ut videatur ex cælo descendere luna. Idem autem etiam per ollam sit per silvestria loca. Per ollam autem etiam quæ in ædibus sunt luduntur. Pone aram enim exstructam posita est olla tenens lumen flagrans. Cum autem plura sint lumina, nullum tale ostenditur. Postquam igitur invocavit magus lunam, omnia jubet lumina exstinguere, unum autem obscurum relinqui, et tum reflectitur lux ex olla versus lacunam, quæ refert imaginem lunæ iis qui adsunt, recondito ore ollæ, quatenus tempus requirere videtur, ut lunæ

A *Εἰροδίη, τριοδίτι, φασσάρδε, νυκτεροφίτη. Ἐχθρὴ ἢ μὲν φωτός, νυκτός δὲ φίλη καὶ ἑταίρη. Χαίρουσα σκυλάκων ὀλακῆ τε καὶ αἵματι φοιτῶ, Ἀνέκκουα στείχουσα ἢ κατ' ἠρία τεθνηώτων, Αἱματος ἱμείρουσα, φόβον θνητοῖσι φέρουσα, Γοργῶ καὶ Μορμῶ καὶ Μῆνῃ καὶ πολυμορφε, Ἐλίου εὐάντητος ἐφ' ἡμετέρησι θηλαίς.*

λς'. Ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ πῦρ δι' ἀέρος βλέπεται φερόμενον, οἱ δὲ φρίξαντες τὸ παράδοxon τῆς θεας καλύψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ γῆς βίπτουνται ἀναυδοί. Τὸ δὲ τῆς τέχνης [p. 73. 74.] μέγεθος τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Ὁ συμπαικτης, ὃν ἔφην κεκρυμμένον, ἤνιχα ἀκούσῃ παυσασμένης τῆς ἐπαοιδῆς, ἔχων ἱκτίνα ἢ γῦπα περιελημμένον στυπιῶ ἀνάψας ἀπυλῦει. Ὁ δὲ ὑπὸ τῆς φλογὸς ταρασσόμενος εἰς ὕψος ἐπαίρεται καὶ ὀξυτέραν τὴν πῆσιν ποιεῖται. Ὁ ἰδὼν τῆς οἱ μάταιοι ὡς τι θεῖον ἑωρακότες κρύπτονται. Τὸ δὲ πτηνὸν περιδιούμενον ὑπὸ τοῦ πυρὸς οὐ βν φθάσῃ καταφέρεται· καὶ ποτὲ μὲν οἰκίας καταφλέγει, ποτὲ δὲ καὶ αὐλάς. Τοιαύτη ἡ μάγων πρόγνωσις.

λς'. Σελήνην δὲ ἐν ὀρόφῳ φαίνεσθαι δεικνύουσι καὶ ἀστέραις τοῦτον τὸν τρόπον. Ἐν μέσῳ τῆς ὀροφῆς μέρει προσαρμύσας κάτοπτρον, τιθεὶς λεκάνην ὕδατος μεστήν ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς κατ' ἴσον, λύχνον δὲ μέσον φαίνοντα ἀμαυρὸν μετειωρότερον τῆς λεκάνης θεὶς, οὕτως ἐκ τῆς ἀντανυκλάσεως ἀποτελεῖ σελήνην φαίνεσθαι διὰ τοῦ κατόπτρου· ἀλλὰ καὶ τύμπανον πολλάκις ὑφ' ὕψηλοῦ πόρρωθεν ὄρθριον περιδάλων ἐσθῆτι τινι, σκεπόμενον ὑπὸ τοῦ συμπαικτοῦ, ἵνα μὴ πρὸ καιροῦ φανῇ, κατόπιν θεὶς λύχνον, ἐπὶ τὸ σύνθημα παράσχη τῷ συμπαικτῇ, τοσοῦτον ἀφαίρει τοῦ σκεπάσματος, ὅσων ἀν συνερῆσαι τὸ προσμίμημα κατὰ τὸν καιρὸν τῆς σελήνης τὸ σχῆμα. Χρῆται δὲ τὰ διαφαίνοντα τοῦ τυμπάνου μέρη κινναθάρι καὶ κόμμι. . . . καὶ τῆς ἐτυμολογικῆς δὲ λαγῆνον περικόψας τὸν τράχηλον καὶ τὸν πυθμένα, ἐνθεὶς λύχνον καὶ περιθεὶς τι τῶν ἐπιτηδεῖων πρὸς τὸ διαυγεῖν σχῆμα, τὰς ἐφ' ὕψηλοῦ κρύβδην ὑπὸ τινος σκέπην τι τῶν συμπαικτῶν, μετὰ τὸ λαβεῖν τὸ σύνθημα ἐκ μετῆρου καταχεῖ τὰ μηχανήματα, ὥστε δοκεῖν ἐξ οὐρανοῦ κατεῖναι τὴν σελήνην. Τὸ δὲ ὁμοιον καὶ διὰ χύτρας γίνεται ἐν ὕδατι τόποις. Διὰ δὲ τῆς χύτρας καὶ τὰ κατ' οἶκον παίζεται. Βωμοῦ γὰρ κειμένου κατόπιν κεῖται ἡ χύτρα ἔχουσα λύχνον φαίνοντα· ὄντων δὲ πλειόνων λύχνων οὐδὲν τοιοῦτον δεικνύεται. Ἐπὶ οὖν ἐπιχαλέσεται ὁ ἐπαοιδὸς τὴν σελήνην, πάντας κελεύει τοὺς λύχνους σθένυσθαι, ἵνα δὲ ἀμαυρὸν καταλιπεῖν, καὶ τότε ἀντανυκλᾷ τὸ φῶς τὸ

VARIAE LECTIONES.

⁷⁷ τριοδείη C. ⁷⁸ νυκτεροφίτη Meinekus in Annalibus Marburgensibus a. 1852, 4, p. 576: νυκτεροφίτη C, M. ⁷⁹ Ἐχρη pr. C. ⁸⁰ ἐτέρη pr. C. ⁸¹ ἀνέκκουα; στείχουσα. ἀνέκκουσι et susp. ἐνέκκουσι στοίχουσα C, ἐν νέκκουσι στείχουσα M, ut nos. etiam Meinekus emendavit. ⁸² Μῆνῃ. μνήμη C. ⁸³ ἱκτίνα C, ἱκτίνα M. ⁸⁴ δεικνύουσι C, δεικνύουσι M. ⁸⁵ κατ' ἴσον. κτίσον C. ⁸⁶ φαίνων C. ⁸⁷ πολλάκις [θεὶς] ἐφ' ὕψηλοῦ πορρωθεν ὄρθριον . . . vel potius πόρρωθεν ὄρθριον susp. M. ⁸⁸ συνερῆσαι αὐτῷ πρὸς μίμημα [οἶον] κατὰ susp. M. ⁸⁹ διαφαίνοντα C. ⁹⁰ κινναθάρι καὶ κόμμι C. ⁹¹ Ante καὶ τῆς λαοπαμ indicavimus. ⁹² ἐτυμολογικῆς. ἔτι ὀλοκλήρου conii. M, ἐτοίμου ὄπισθε susp. R. Scottus ⁹³ σχήματα ἢ ἐφ' ὕψ. — σκέπεται susp. M. ⁹⁴ ὕψ. ἔδοκεν C.

ἐκ τῆς χύτρας εἰς τὸν ὄροφον καὶ παρέχει⁹⁸ φαντα- A similis in lacunari appareat species.
σίαν σελήνης τοῖς⁹⁹ παρούσιν, ἐπισκεπασθέντος τοῦ στόματος τῆς χύτρας πρὸς ὃ ἀπαιτεῖν ὁ καιρὸς δοκεῖ,
ὡς μνησθεῖν δείκνυσθαι ἐν τῷ ὄροφῳ τὴν φαντασίαν.

[μ. 75—76] λη'. Ἀστέρων δὲ εἶναι δοκεῖν ποιούσι
θρισσῶν ἢ ἱππούρου⁹⁷ φολίδες ὕδατι μετὰ κόμμεως⁹⁸
δεδουμέναι καὶ προσπεπασμέναι τῷ ὄροφῳ κατὰ
διαλείμματα.

λθ'. Σεισμοῦ δὲ φαντασίαν ποιούσιν, ὡς δοκεῖν
πάντα κινεῖσθαι, κόπρον ἰχνεύμονος ἅμα τῇ σιδηρ-
αγωγούσῃ λίθῳ ἐπ' ἀνθρώκων πυρουμένην⁹⁹. . . .

μ'. Ἦπαρ δὲ δοκοῦν ἔγγεγραμμένον δεικνύουσι ·
τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ ἐπιγράφει ὁ βούλεται πρὸς
τὴν πύστιν⁹⁸ ἄρμωσάμενος, τὰ δὲ γράμματα κηχι-
δι⁹⁹ καὶ βξει δριμεῖ⁹⁸ γράφεται. Ἐπειτα ἀνελόμενος
τὸ ἦπαρ ἐπαναπαύσας τῇ ἀριστερᾷ ἐγγρονίζει, τὸ
δὲ σπᾶ τὸν τύπον καὶ ὡς γεγράφθαι νομίζεται.

μα'. Κρανίον δὲ λαλεῖν⁹⁸ ἐπὶ γῆς θέντες ἐπιτελοῦσι
τοῦτῳ τῷ τρόπῳ⁹⁹. Αὐτὸ μὲν πεποιεῖται ἐπιπλόου⁹⁷
βοείου, πεπασμένον [δὲ]⁹⁸ κηρῷ Τυβέρηνικῷ καὶ γύψῳ
ἀναπεποιημένη περιτεθέντος τοῦ ὑμέρος ἔμφασιν
κρανίου ἐνδείκνυται, ὃ πᾶσι⁹⁹ λαλεῖν δοκεῖ ἐνεργού-
τος τοῦ ὄργανου, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῖς παισὶ
διηγησάμεθα · γέρανον ἢ τινος τοιοῦτου μακροτρα-
χήλου ζώου φάρυγγα σκευάσας, προσθεὶς τῷ κρανίῳ
λαληθότως ὁ συμπαίκτης ἔθελει φθέγγεται. Ὁ
ἐπὶ⁹⁸ ἀφανὲς γενέσθαι θέλη⁹⁹, ἀνθρώκων πλῆθος
κύκλῳ περιθεὶς ὡς θυμιῶν ἐμφαίνεται, ὧν τῆς
θέρμης ὁ κηρὸς ἀντιλαμβανόμενος λύεται, καὶ
οὕτως ἀφανὲς τὸ κρανίον γεγόναι νομίζεται.

μβ'. Ταῦτα μάγων ἔργα καὶ τοιαῦτα μυρία, ἃ τῇ
τῶν ἐπῶν συμμετρίᾳ καὶ τῶν ἀξιοπίστως⁹⁸ ὁρωμέ-
νων ἔργων φαντασίᾳ πείθει τοὺς ἄφρονας · ὧν τὴν
τέχνην καταπλαγέντες οἱ αἰρεσιάρχαι ἐμιμήσαντο,
τὸ μὲν ἐν ἀποκρύφῳ καὶ σκότῳ παραδιδόντες τὰ
δοκούμενα, τὰ δὲ καὶ παραφράζοντες ὡς ἴδια ·
τοῦτου χάριν ὑπομνησῆαι θέλοντες τοὺς πολλοὺς
περιεργότεροι ἐγενήθημεν⁹⁸ πρὸς τὸ μὴ καταλιπεῖν
τινα τόπον⁹⁹ τοῖς ἐθέλουσι πλανᾶσθαι ἄπνηθέημεν
δὲ οὐκ ἀλόγως εἰς τινα τῶν μάγων ἀπόρρητα, ἃ
πρὸς μὲν τὸ προκαίμενον οὐ πάνυ ἀναγκαῖα ἦν,
πρὸς δὲ τὸ φυλάσσεσθαι τὴν τῶν μάγων πανοῦργον
καὶ⁹⁸ ἀσύστατον τέχνην εὐχρηστα ἐνομίζετο⁹⁹.
Ἐπεὶ τοίνυν, ὡς εἰκάσαι ἔστι, τὰς πάντων δόξας
ἐξεθέμεθα, πολλὴν φροντίδα ποιήσαντες πρὸς τὸ
φανερῶσαι τὰ ὡς ξένα ὑπὸ τῶν⁹⁷ αἰρεσιάρχων
ἐπεισαγόμενα πρὸς [μ. 76. 77] θεοσέβειαν ὄντα μάταια
καὶ νόθα, οὐδὲ ἐν αὐτοῖς ἴσως⁹⁸ ἄξια λόγου τυγχάνοντα,
δοκεῖ διὰ συντόμου λόγου ὑπομνησθῆναι κεφαλαιω-
δῶς τὰ προειρημένα.

μγ'. Πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φιλοσόφοις

106-107 38. *Stellas autem apparere faciunt
thrisarum vel hippuri squamæ aqua cum gummi
rigatæ et affixæ lacunari per intervalla.*

39. *Terræ motus autem speciem efficiunt, ut
videantur omnia moveri, stercus ichneumonis
cum lapide ferrum attrahente in prunis incen-
sum....*

40. *Jecur autem quod videatur inscriptum esse
ostendunt. Sinistræ manui inscribit quod libet,
apertum ad id quod quæsitum est, litteræ autem
galla et aceto acri scribuntur. Deinde sublato je-
cur per aliquod tempus retinet sinistra manu,
illud autem trahit typum et quasi inscriptum
videtur.*

41. *Cranium autem loqui positum in terra faciunt
in hunc modum: Ipsum quidem factum est ex
omento bovino, figuratum autem cera Tusca et
gypso apparata, circumvoluto tegmine speciem
cranii præ se fert, quod omnibus loqui videtur opé-
rante instrumento, quemadmodum etiam de pueris
supra exposuimus. Gruis vel alicujus talis procero
collo instructæ avis gutture apparato eoque appo-
sito ad cranium latentis collusor quæ vult loquitur.
Quod ubi evanescere vult, prunarum acervo cir-
cumposito tanquam thurificans apparet, quarum
calorem cum arripuit cera liquecit, et ita cranium
evanuisse creditur.*

42. *Hæc magorum opera et talia sexcenta, quæ
verborum congruentia et cum fide factorum operum
specie deleniunt imperitos. Quorum artem obstu-
pefacti hæresiarchæ imitati sunt, partim in abstruso
et obscuro tradentes placita, partim etiam exor-
nantes tanquam sua. Quam ob causam quo commo-
nefaceremus vulgus laboriosius hæc exposuimus,
ne ullum relinqueremus locum, si qui vellent se-
duci. Delati autem sumus non imprudenter in quæ-
dam magorum arcana, quæ in rem quidem præsen-
tem non admodum necessaria erant, ad cavendam
autem magorum fallacem et ineptam artem utilia
videbantur. Postquam igitur, ut videtur, placita
universorum exposuimus, multa adhibita cura ad
illustrandum esse ea, quæ tanquam nova ab hære-
siarchis invecta sunt, vana ad pietatem **108-109**
et adulterina quæque ne inter ipsos quidem fortasse
in aliquo honore habeantur, placet brevi sermone
in pauca conferre quæ supra dicta sunt.*

43. *Quicumque ubique vel philosophi vel theologi*

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁸ παρέχειν C. ⁹⁹ τοῖς. καὶ τοῖς C. ⁹⁷ ἢ ἱππούρου. ἱππούρου C. ⁹⁸ κόμμεως C. ⁹⁹ Post πυρουμένην nonnulla exciderunt M. ¹ δοκεῖν C, M. ² πύστιν C. ³ κηχιδί C. ⁴ δριμεῖ om. pr. C. ⁵ λαλοῦν C, M. ⁶ τρόπῳ αὐτὸ μὲν om. pr. C. ⁷ ἐπίπλοος C. ⁸ δὲ add. M. ⁹ πᾶσι. φασὶ C. ¹⁰ Ὁ ἐπὶ — νομίζεται in margine Cod. M. ¹¹ θέλει C. ¹² ἀξιοπίστως C. ¹³ ἐγενήθημεν C. ¹⁴ τρόπον C, M. ¹⁵ καὶ τὴν C. ¹⁶ ἐνομίζετο. νομίζει C, νομίζω M. ¹⁷ ἐπὶ τῶν C. ¹⁸ ἴσως. οἰσῆσις C.

quæsiuerunt non concinunt de Deo, quid sit aut qualis. Alii enim dicunt esse ignem, alii spiritum, alii aquam, alii denique terram. Singula autem elementa aliqua ex parte deficiunt, alterumque ab altero superant. Hoc autem accidit mundi sapientibus, id quod intelligentissimo cuique manifestum est, ut conspectis mundi summitatibus in rerum natura conturbarentur, maiora hæc arbitrati quam quæ ab altero generationem reciperent, et ne conjunctum quidem universum ipsum esse Deum. Declarauerunt autem principium doctrinæ de Deo unam rerum visu perceptarum, cum quisque statueret quodcunque præstare opinabatur, et ita cum oculos fixissent in iis, quæ a Deo creata sunt quæque ad illius exsuperantem magnitudinem minima exstant, non possent autem in magnitudinem veri Dei extendere mentem, hæc in Dei locum suffecerunt. Persæ autem arbitrati se in penetralia veritatis progressos esse, dicebant Deum esse lucidum, lucem in aere contentam. Babylonii autem dicebant Deum esse tenebricosum, quod et ipsum alterius illius consequens videtur; noctem enim subsequitur dies, diem autem nox. Ægyptii autem omnium se esse antiquissimos rati divinam vim.... computantes has distantias partium ex divino afflatu dixerunt Deum esse monadem indivisam et ipsam semet generantem, ex eaque omnia constitisse. Hæc enim, inquit, cum ipsa non generata sit, numeros deinceps generat, veluti ad se monas superaddita generat dyadem et similiter superaddita generat triadem et tetradem usque ad decadem, quæ quidem principium et finis numerorum est, ita ut existat prima et decima monas, propterea quod etiam decas eandem potestatem habet et numeratur pro monade, et hæc decies sumpta evaleat hecatontas et rursus fit monas, et hecatontas decies sumpta faciet chiliadem et hæc erit monas. Ita et millia decies sumpta **110-111** cum accurate reddent myriadem, similiter erunt monas. Monadis autem per indivisorum comparationem cognati numeri comprehenduntur : 3, 5, 7, 9. Est autem etiam alius numeri cognatio ad monadem naturalior secundum sextuplicis orbis rationem, dyadis, secundum parillum posituram numerorum et divisionem. Cognatus autem est numerus 4 et 8. Hæc autem . . . . . progressa sunt usque ad quatuor elementa, dico autem spiritus et ignis aquæque et terræ, ex quibus et confecit mundum et masculo-femineum enm adornavit, et duo quidem elementa ad superius hemisphærium destinavit : spiritum ignemque, et vocatur hoc hemi-

A και θεολόγοις ζητήσασιν οὐ συνεφώνησε περὶ τοῦ Θεοῦ, τί ἐστὶν ἢ ποδαπός. Οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν λέγουσιν εἶναι πῦρ, οἱ δὲ πνεῦμα, οἱ δὲ ὕδωρ, ἕτεροι δὲ γῆν. Ἐκαστον δὲ τῶν στοιχείων ἑλαττόν¹⁰ τι ἔχει καὶ ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἤτταται. Τοῦτο δὲ συνέθετοῖς τοῦ κόσμου σοφοῖς, ὅπερ ἐστὶ τοῖς νούν ἔχουσι πρόδηλον, ὅτι¹¹ ἰδόντες τῆς κτίσεως τὰ μεγέθη ἐπὶ τῇ τῶν ὄντων οὐσίᾳ ἐταράχθησαν, μείζονα ταῦτα νομίσαντες τοῦ ὕψ' ἑτέρου γένεσιν ἐπιδέξασθαι δύνασθαι, καὶ οὐδὲ ὁμοῦ τὸ σύμπαν αὐτὸ εἶναι τὸν Θεόν. Ἀπέφηναν δὲ τὸ¹² αἴτιον πρὸς θεολογίαν ἐν τῶν βλεπομένων, νομίσας¹³ τις ὅπερ ἔκρινε, καὶ οὕτως ἐπὶ τοῖς ὑπὸ Θεοῦ γενομένοις καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου ὑπερβάλλουσαν μεγαλειότητα ἐλαχίστοις ὑπάρχουσιν ἐνιδόντες, | μὴ δυνήθεντες δὲ εἰς τὸ μέγας¹⁴ τοῦ ὄντος; Θεοῦ ἐκτεῖναι τὸν νοῦν, ταῦτα ἐθεολόγησαν. Οἱ δὲ ἐνδοστέρω τῆς ἀληθείας νομίσαντες γεγονέναι Πέρσαι ἔφασαν τὸν Θεὸν εἶναι φωτεινὸν, φῶς ἐν ἀέρι συνεχόμενον. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἔφασαν τὸν Θεὸν σκοτεινὸν εἶναι, ὅπερ καὶ αὐτὸ¹⁵ τοῦ ἑτέρου ἐπακολούθημα φαίνεται· νυκτὶ γὰρ ἐπακολουθεῖ ἡμέρα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ νύξ. Αἰγύπτιοι δὲ πάντων ἀρχαιότεροι εἶναι νομίζοντες τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν¹⁶..... ψηφίσαντες τάδε διαστήματα¹⁷ τῶν μοιρῶν¹⁸ ἐξ ἐπιπνοίας¹⁹ θεοσιότητος ἔφασαν τὸν Θεὸν εἶναι μονάδα ἀδιαίρετον καὶ αὐτὴν ἑαυτὴν γεννῶσαν καὶ ἐξ αὐτῆς τὰ πάντα κατεσκευάσθαι· αὕτη γὰρ, φησὶν²⁰, ἀγέννητος οὖσα τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς γεννᾷ, οἷον ἐφ' ἑαυτὴν ἡ μονὰς ἐπιπροσθεῖσα²¹ γεννᾷ τὴν δυάδα καὶ ὁμοίως ἐπιπροσθεμένη γεννᾷ τὴν τριάδα καὶ τετράδα μέχρι τῆς δεκάδος, ἥτις ἀρχὴ²² καὶ τὸ τέλος τῶν ἀριθμῶν, ἵνα γένηται πρώτη καὶ δεκάτη ἡ μονὰς διὰ τὸ καὶ τὴν δεκάδα ἰσθδυναμεῖν καὶ ἀριθμεῖσθαι εἰς μονάδα, καὶ αὕτη δεκαπλασιασθεῖσα γένηται ἑκατοντάς²³· καὶ πάλιν γίνεται μονὰς, καὶ ἡ ἑκατοντὴς δεκαπλασιασθεῖσα ποιῆσει²⁴ χιλιάδα, καὶ αὕτη ἔσται μονὰς· οὕτως καὶ [p. 77 — 79.] τὰ χιλια δεκαπλασιασθέντα ἂν²⁵⁻²⁶ ἀπαρτίσωσι τὴν μυριάδα, ὁμοίως ἔσται μονὰς. Τῆς δὲ μονάδος κατὰ τὴν ἀδιαίρετον σύγκρισιν συγγενεῖς ἀριθμοὶ παραλαμβάνονται γ' ε' ζ' θ'. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρου ἀριθμοῦ συγγένεια πρὸς τὴν μονάδα φυσικωτέρα κατὰ τὴν τοῦ ἑξακύκλου ἑλικος²⁷ πραγματείας. τῆς δυάδος κατὰ τὴν ἄριτιον θέσιν τῶν ἀριθμῶν καὶ διαίρεσιν. Συγγενὴς δὲ ὁ ἀριθμὸς ἐστὶ τοῦ δ' καὶ ἡ'. Ταῦτα δὲ ἐκ τῆς μονάδος ἀριθμῶν²⁸ λαβόντα πρόνοιαν ἀρετῆς ἐχώρησε²⁹ μέχρι τῶν δ' στοιχείων, λέγουσιν δὲ τοῦ πνεύματος καὶ πυρὸς ὕδατός τε καὶ γῆς· καὶ ἐκ τούτων ποιήσας³⁰ τὸν κόσμον ἀρξενόθηλον αὐτὸν κατεσκευάσε, καὶ δύο μὲν στοιχεῖα εἰς τὸ ἄνω ἡμισφαίριον προσέταξε τὸ τε πνεῦμα

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ἐλάττω C. ¹¹ ὅτι Roperus, οὐ C, M. ¹² ἀπέφηναν δὲ τὸ. ἀπεφηναντο C, M. ¹³ νομίσας τις. νομίσας C, M, qui putat omissum esse ἕκαστος post vel ante νομίσας. ¹⁴ ὄντος pr. C. ¹⁵ αὐτὸ τοῦ H. Scottus, ταῦτα C, αὐτὸ M. ¹⁶ Post δύναμιν signa lacunæ posuimus. ¹⁷ τὰ τε διαστ. M. ¹⁸ μοιρῶν C. ¹⁹ ἐπιπνοίας C, M. ²⁰ φασιν? M. ²¹ ἐπιπροσθεῖσα C. ²² ἡ ἀρχὴ conl. M. ²³ καὶ ἡ ἑκατοντὴς Roperus, καὶ ἡ ἑκατοντάς C, M. ²⁴ ποιήσῃ M. ^{25,26} ἂν om. C. lacuna relicta M. ²⁷ τοῦ ἑξακύκλου ἑλικος τῆς ἑξακύκλου ἑλικος M, τοῦ ἑξακύκλου ὄλικου Bunsenius I, 77. ²⁸ ἀριθμῶν. ἀριθμοῦ vel ἀρχὴν susp. M. ²⁹ ἐχώρησε Roperus. ³⁰ ἐκ τούτων [δ] ποιήσας susp. M.

καὶ τὸ πῦρ, καὶ καλεῖται τοῦτο τὸ ἡμισφαίριον ³¹ τῆς A
μονάδος ἀγαθοποιόν τε καὶ ἀνωφερὲς καὶ ἀρσενι-
κόν· λεπτομερῆς γὰρ οὕσα ἡ μονὰς ποτᾶται εἰς τὸ
λεπτότατον μέρος καὶ καθαρώτατον τοῦ αἰθέρος·
τά τε ἄλλα δύο στοιχεῖα ὄντα παχύτερα ἀπένειμεν τῇ
δυάδι, γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ καλεῖται τοῦτο τὸ
ἡμισφαίριον κατωφερὲς θηλυκὸν τε καὶ κακοποιόν·
καὶ αὐτὰ δὲ πάλιν τὰ ἄνω δύο στοιχεῖα ἑαυτοῦς
συγκρινόμενα ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἄρρην καὶ τὸ
θῆλυ πρὸς εὐκαρπλίαν καὶ αὐξήσιν τῶν ὄλων. Καὶ
τὸ μὲν πῦρ ἄρρην ἐστὶ, τὸ δὲ πνεῦμα θῆλυ·
καὶ πάλιν τὸ ὕδωρ ἄρρην ἐστὶν, ἡ δὲ γῆ θῆλυ. Καὶ
οὕτως ἀπ' ἀρχῆς συνεδίωσα τὸ πῦρ τῷ πνεύματι, τῇ
δὲ γῆ τὸ ὕδωρ. Ὅσπερ γὰρ δύνάμις τοῦ πνεύματος
ἐστὶ τὸ πῦρ, οὕτως καὶ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ ³². . . .
καὶ αὐτὰ δὲ τὰ στοιχεῖα ψηφίζόμενα καὶ ἀναλυόμε- B
να ³³ καὶ ὕφαιρσιν ἐννάδων ³⁴ λήγει οἰκειώσ, ἃ
μὲν εἰς ³⁵ τὸν ἀρρηνικὸν ἀριθμὸν, ἃ δὲ εἰς τὸν θη-
λυκὸν ³⁶. ὕφαιρεται δὲ πάλιν ἡ ἐννάς διὰ ταύτην τὴν
αἰτίαν, διὰ τὸ τὰς τριακοσίας ἐξήκοντα τοῦ ὄλου
μοίρας ἐξ ἐννεάδων συνίστασθαι καὶ διὰ τοῦτο τὰ
τέτταρα ³⁷ πλινθία τοῦ κόσμου ἐνεγίνοντα μοιρῶν
περιγεγράφθαι τελείων· προσοικεῖται ³⁸ δὲ τῇ μο-
νάδι τὸ φῶς, τῇ δὲ δυάδι τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν
φῶτι κατὰ φύσιν ἡ ζωὴ, τῇ δὲ δυάδι ὁ θάνατος·
καὶ τῇ μὲν ζωῇ ἡ ³⁹ δικαιοσύνη, τῷ δὲ θανάτῳ ἡ
ἀδικία. Διὸ πᾶν γεννώμενον ἐν τοῖς ἀρσενικοῖς ἀρι-
θμοῖς ἀγαθοποιόν ἐστὶ, τὸ δὲ ἐν τοῖς θηλυκοῖς κα-
κοποιόν ἐστὶν, ὅλον [p. 79. 80.] ψηφίζουσι· μονὰς,
ἵνα ἀπ' αὐτῆς ἀρξώμεθα ⁴⁰, γίνεται τῆξ', ἃ λήγει εἰς
μονάδα τῆς ἐννεάδος ὕφαιρθεῖστος. Ὁμοίως ψηφι- C
σον· δυὰς γίνεται γε', ὕφεται τὰς ἐννεάδας, λήγει εἰς
δυάδα, καὶ ἀποκαθίσταται ἕκαστον εἰς τὸ ἴδιον.

μδ'. Τῇ οὖν μονάδι ἀγαθοποιῷ οὕση ⁴¹ εἰς τὸν
ἀπεριζύγον ἀριθμὸν ⁴² λήγοντα ὀνόματα ἀνωφερῆ ⁴³
ἀγαθοποιὰ εἶναι παρατηρούμενοι λέγουσι· τὰ δὲ εἰς
τὸν ἄρτιον ἀριθμὸν λήγοντα κατωφερῆ τε καὶ θηλυκὰ
καὶ κακοποιὰ εἶναι νενόμισται. Τὴν γὰρ φύσιν ἐξ
ἐναντίων ⁴⁴ συνισταμένην λέγουσιν ἔκ τε κελοῦ καὶ
κακοῦ, ὡσπερ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν, φῶς καὶ σκότος,
νὺξ καὶ ἡμέρα, ζωὴ καὶ θάνατος. Ἔτι δὲ καὶ τοῦτο
λέγουσιν ὡσεὶ τὸ θεὸς ψηφίσας. . . . ⁴⁵ καὶ μὴν εἰς
πεντάδα, εἰς ἐννάδα καταντᾶ, ὃ ἐστὶν ἄρτιον, ὃ ἐπι-
γραφὴν περιέψαντες θεραπεύουσιν. Οὕτως καὶ βο-
τάνη εἰς τοῦτο λήγουσα τοῦ ἀριθμοῦ ὁμοίως περι-
αφθεῖσα ἐνεργεῖ διὰ τὴν ὁμοίαν τοῦ ἀριθμοῦ ψῆφον.
Ἄλλὰ καὶ ἰατρὸς ὁμοίως ⁴⁶ ψηφίω ἀρρώστους θερα-
πεύει βραδίως. Τοῦτοις τοῖς ἀριθμοῖς προσέχοντες
ὅσα ὁμοία ἢ λογίζονται κατὰ τὴνδε τὸν νοῦν οἱ
μὲν ⁴⁷ κατὰ φωνήεντα μόνα, οἱ δὲ κατὰ πάντα τὴν

phærium monadis beneficumque et sursum vergens
et masculinum; cum enim tenui natura sit monas,
effertur in tenuissimam et purissimam partem ætheris;
reliquaque duo elementa, quæ sunt densiora,
attribuit dyadi: terramque et aquam, et vocatur
hoc hemisphærium deorsum vergens femineumque
et maleficum. Et ipsa vero rursus superiora duo
elementa inter se comparata habent in se masculinum
et femineum ad fertilitatem et incrementa univer-
sorum. Et ignis quidem masculinum est, spiritus au-
tem femineum, et rursus aqua masculinum est, terra
autem femineum. Et ita a principio consuevit ignis
cum spiritu, cum terra autem aqua. Sicuti enim
potentia spiritus est ignis, ita etiam terræ aqua. . . .
Et ipsa vero elementa computata et divisa ex sub-
tractione enneadum desinunt proprie partim in
masculinum numerum, partim autem in femineum.
Subtrahitur autem rursus enneas per hanc cau-
sam: propterea quod trecentæ sexaginta quæ sunt
universi partes ex enneadibus constant ob eamque
causam quatuor quæ sunt regiones mundi mona-
ginta partibus circumscriptæ sunt perfectis. Appro-
priatus autem est monadi ignis, dyadi autem sunt
tenebræ, estque luci ex natura vita, dyadi autem
mors, ei vitæ quidem justitia, morti autem pravi-
tas. Quamobrem quidquid natum est in masculis
numeris beneficum est, in femininis autem malefi-
cum est, veluti computant **112-113**: μονὰς,
ut ab e ordiamur, sit 561, qui numerus desinit in
monadem, subtracta enneade. Similem in modum
computato: δυὰς sit 605, subtrahito enneades,
desinit in dyadem, et redit singulum quodque in
suum.

44. Monadi igitur, quippe quæ sit benefica... in
imparem numerum desinentia nomina sursum ver-
gentia et mascula et benefica, recte observata, eas
dicunt; quæ autem in parem numerum desinunt,
deorsum vergentia et feminina et malefica esse
credita sunt. Naturam enim aiunt ex contrariis
conflatam esse et ex bono et ex malo, sicuti dex-
trum et sinistrum, lux et tenebræ, nox et dies,
vita et mors. Præterea hoc quoque aiunt. . . .
. . . . quod est par, quod inscriptum litteris
aptantes corpori medicantur. Ita etiam herba qua-
dam, quæ desinit in hunc numerum, similiter ap-
tata efficax est propter similem numeri computum.
Verum etiam medicus simili numero ægrotos sanat;
sin adversus erit numerus, non facile sanabit. His
numeris observatis quæque sunt similia computant
ex hac ratione alii quidem secundum vocales solas,

VARIÆ LECTIONES.

³¹ τοῦτο ἡμισφαίριον C. ³² Inter ὕδωρ et καὶ ὕφαιρσιν ἐννάδων lacuna esse videtur, quia in superioribus nihil de enneadis ratione dictum est M, sed cf. supra cap. 14. ³³ ἀναλυόμενα Roepertus, ἀποδύμενα C. M. ³⁴ ἐνάδων C. ³⁵ λέγει οἰκειωσμένη εἰς C; λέγει οἰκειώσαι ἃ μὲν εἰς M. ³⁶ θῆλυ C, θῆλυ M. ³⁷ τέτταρα Roepertus, ἕτερα C, M. ³⁸ προσοικεῖται C. ³⁹ ζῶη ἢ ζῶη C, M. ⁴⁰ ἀρξώμεθα C. ⁴¹ Post οὕση fort. inserendum [ἀκολουθῶς τὰ] M. ⁴² ἀπεριζύγος ἀριθμὸς singulari modo dictum, sed fort. non mutandum; ἡ δυὰς enim περιζύξ ἀριθμὸς; appellari potest, unde ἡ μονὰς erit ἀπεριζύγος; expectes eἰς τὸν περιττὸν ἀρ. M. ἀριθμοῦ C. ⁴³ Leg. ἀνωφερῆ [καὶ ἀρσενικὰ καὶ] ἀγαθοποιὰ — παρατηρούμενα, nisi plura iuribata M. ⁴⁴ ἐναντίου C. ⁴⁵ Lacunam notavit M. ⁴⁶ ὁμοίω C. ⁴⁷ οἱ μὲν. ὃ μὲν C.

alii autem secundum totum numerum. Talis etiam Ægyptiorum sapientia, per quam divinum numen celebrantes cognoscere opinantur.

¶ 45. Satis igitur et hæc a nobis videntur explicata. Verum præterea etiam arbitrator nullam opinionem sapientiæ terrenæ et humi dejectæ præternisisse, non inutilem autem video curam, quæ a nobis in eas res impensa est; non enim solum ad coarguendas hæreses utilem videmus existisse sermonem, sed etiam ad ipsos hujus doctrinæ sectatores, qui, ubi incident impensæ curæ nostræ, et studium nostrum admirabuntur et laboris assiduitatem non vilipendent nec stultos judicabunt Christianos, ubi perspicient, quibus rebus ipsi stulte fidem habeant. Adde quod etiam eos, qui veritati sese addixerunt discendi avidi, juvabit sermo, ut intelligentiores evadant non solum, ubi didicerint hæresium fundamenta, ad facilem refutationem eorum, qui seducere eos conabuntur, sed etiam ubi didicerint sapientum quæ dicuntur opiniones, quas 114-115 edocti neque ab ipsis turbabuntur tanquam ignari, neque ab aliquibus seducuntur quasi vi quadam agentibus, sed etiam eos, qui se luci se patientur, cavebunt.

46. Expositis igitur quantum satis iis, quæ placuit exponi, jam ad consilium quod propositum est exsequendum transeamus, ut demonstrato quod constitimus de hæresibus et coacto, ut singulis sua reddantur, nudos hæresiarchas ostendamus, et inscitia obsequentium manifestata compellamus redire ad veritatis serenum portum. Quo autem apertiora ea quæ dicenda sunt lectoribus appareant, placet etiam ea, quæ ab Arato elaborata sunt de celestium siderum positura, in medium proferre, quandoquidem quidam cum doctrina sacræ Scripturæ comparantes illa sensum depravant, seducere mentes eorum qui aures præbent conati, cum persuasibilibus rationibus alliciunt eos ad quæ volunt, inauditum spectaculum ostentantes, quasi cælo defixa sint quæ tradunt; isti autem fixis in inauditum spectaculum oculis vanorum mirantes capiuntur instar avis, quæ vocatur bubo, cujus simile convenit asferre propter ea quæ instant. Est autem animal hoc non multum dissimile aquilæ neque magnitudine neque figura, capitur autem in hunc modum: Auceps cum vidit catervam aliquo in loco desidentem, ex longinquo concutiens manus saltare se simulat et in hunc modum paulatim appropinquat avibus, illæ autem obstupefactæ novitate spectaculi ad omnia cæcutiunt. Alii autem ex iis, qui ad capturam parati sunt, a tergo supervenientes aves nullo negotio comprehendunt, cum contemplantur saltatorem. Quapropter precor, ne quis similibus spectaculis obstupefactus cælum in-

Α ἀριθμόν· τοιαύτη καὶ ἡ Αἰγυπτίων σοφία, δι' ἧς τὸ Θεῖον δοξάζοντες⁴⁶ γινώσκουσιν νομιζουσιν.

με'. Ἰκανῶς οὖν δοκεῖ ἡμᾶς καὶ ταῦτα ἐκτεθεῖσθαι. Ἄλλ' ἔτι⁴⁷ νομιζῶ μηδεμίαν δόξαν τῆς ἐπιγείου καὶ χαμαιπετοῦς σοφίας παραλειπόμεναι, οὐκ ἔχρηστον δὲ τὴν εἰς αὐτὰ φροντίδα ὁρῶ ἡμῖν γεγενημένην· οὐδὲ γὰρ μόνον πρὸς ἔλεγχον τῶν αἱρέσεων ἐχρηστον ὁρῶμεν γεγενῆσθαι τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ταῦτα⁴⁸ δοξάζοντας, οἱ ἐντυχόντες τῇ γεγενημένῃ ἡμῶν πολυμεριμίᾳ καὶ τὸ σπουδαῖον θαυμάσουσι καὶ τὸ φιλόπονον οὐκ ἐξουθενήσουσι καὶ μωροὺς οὐκ ἀποφانوῦνται Χριστιανοὺς ἐνιδόντες οἷς αὐτοὶ μωρῶς πιστεύουσιν. Ἔτι δὲ καὶ τοὺς τῇ ἀληθείᾳ προσέχοντας φιλομαθεῖς προδιβάσει ὁ λόγος φρονιμωτέρους πρὸς τὸ μὴ μόνον τὰς τῶν αἱρέσεων μαθόντας ἀρχὰς εὐκόλως ἀνατρέπειν τὸς πλανῶν τετολημηχότας, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν σοφῶν λεγομένας δόξας, ὧν οὐκ ἀπειροὶ γενόμενοι, [p. 80-82] οὐθ'⁴⁹ ὑπ' αὐτῶν παραχθίσονται ὡς ἀμαθεῖς, οὐθ' ὑπό τινων πλανηθήσονται ὡς δυνάμει τινὶ δρώντων, ἀλλ' ἔτι καὶ τοὺς πλανωμένους ἐπιτηρήσουσιν.

μς'. Ἰκανῶς οὖν τὰ δόξαντα ἐκθέμενοι λοιπὸν ἐπὶ τὴν τοῦ προκειμένου πραγματείαν χωρήσωμεν, ὅπως ὁ τετάγμεθα περὶ τῶν αἱρέσεων ἐπιδείξαντες ἕκαστοις τε τὰ ἴδια ἀποδοῦναι ἀναγκάσαντες γυμνοῦς τοῖς αἵρεσι-ἀρχαῖς φανερίσομεν, καὶ ἀφροσύνην τῶν πειλομένων κατηγορήσαντες πείσομεν καλινδρομεῖν ἐπὶ τὸν τῆς ἀληθείας εὐδίων λιμένα. Ἴνα δὲ σαφέστερα τοῖς ἐντυχάνουσι τὰ ῥηθησόμενα φανῇ, δοκεῖ καὶ [τὰ⁵⁰] τῷ Ἀράτῳ πεφροντισμένα περὶ τῆς κατὰ τῶν οὐρανίων ἀστρων διαθέσεως ἐξείπειν, ὧς τινες εἰς τὰ ὑπὸ τῶν Γραφῶν εἰρημένα ἀπεικονίζοντες αὐτὰ ἀλληγοροῦσι, μετάγειν⁵¹ τὸν νοῦν τῶν προσεχόντων πειριώμενοι, πιθανοῖς λόγοις προσάγοντες αὐτοὺς πρὸς ἃ βούλονται, ξένον θαῦμα ἐνδεικνύμενοι ὧς κατηστερισμένον τῶν ὑπ' αὐτῶν λεγομένων, οἱ τῷ παραξένῳ θαύματι ἐνορώντες μικροθαύμαστοι ἀλίσκονται δίκην ὀρνέου τοῦ λεγομένου ὠτου, οὗ τὸ παράδειγμα καλὸν ἐξείπειν διὰ τὰ μέλλοντα. Ἔστι δὲ τὸ ζῶον οὐ πολλὸ ἀπεμφαῖνον ἀετοῦ οὔτε μέγθει οὔτε μορφῇ· ἀλίσκεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον· Ὁ ἀγρευτῆς⁵² τῶν ὀρνίθων ἐπὶ τὴν ἀγέλην που καταπτάσταν⁵³, πόρρωθεν ἀνακρουόμενος τὰς χεῖρας ὀρχεῖσθαι σκῆπτεται, καὶ οὕτω πρὸς ὀλίγον ἐγγίζει τοῖς ὀρνίθιν· οἱ δὲ τὴν παράξενον θέαν καταπεπληγότες ἀπερίβλεπτοι πάντων γίνονται. Ἐτεροὶ δὲ τῶν ἐπὶ τὴν ἄγρην παρεσκευασμένων ὀπισθεν ἐπελθόντες τοὺς ὀρνείους εὐκόλως συλλαμβάνονται θεωμένους τὸν ὀρχηστῆν. Διὸ ἀξιώ μὴ τις τοῖς ὁμοίοις θαύμασι καταπλαγῆς ἐξηγουμένων⁵⁴ τὸν οὐρανὸν δίκην ὠτου συληφθῆ· ὀρχησις⁵⁵ γὰρ καὶ λῆρος ἡ

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁶ δοξάζειν C, M. ⁴⁷ ἔτι, ἐπεὶ C, M. ⁴⁸ ταῦτα, τὰ αὐτὰ C, M. ⁴⁹ οὐθ' — οὐδ' C, M. ⁵⁰ τὰ αἰθ. M. ⁵¹ μετάγειν, μετὰ C, ἀπατᾶν s. πλανᾶν sursp. M. ⁵² De hac captura cf. Athen. IX, p. 390 D, M. ⁵³ κατὰ πᾶσαν pr. C. ⁵⁴ ἐξηγούμενον C. ⁵⁵ ὀρχησις C.

τῶν ταιούτων πινουργία καὶ οὐκ ἀλήθεια 55. Φησὶν ἂν οὖν ὁ Ἄρατος οὕτως :

Interpretantium instar bubonis Indificetur. Saluatio enim et nugæ talium mala fraus et non veritas. Ait igitur Aratus in hunc modum :

Οἱ μὲν 56 ὁμῶς πολέες τε καὶ ἀλλυδις 57 ἀλλοιοὶ [ἐόντες] οὐρανῷ ἔλκονται πάντ' ἤματα συνεχῆς αἰεὶ (τουτέστιν οἱ πάντες ἀστέρες.) Αὐτὰρ δρ' ἐλίγον μεταρίσσεται 58, ἀλλὰ μάλ' ἄξων αἰὲν ἄρρηρεν 59, ἔχει δ' ἀτάλαντον ἀπάντη Μεσσηγῆς γαίαν, περὶ δ' οὐρανὸν αὐτὸν ἀγριεῖ.

Illæ simul multaque et aliorum alie In cælo vertuntur per omnes dies perpetuo (hoc est uniuersæ stellæ), Verum hæcce ne paulum quidem declinat, sed immota semper Axis perpetuo manet, tenet autem fixam omnes in partes In medio tellurem, circumagit autem ipsum cælum.

μς. [μ. 82, 83] Πολέας φησὶν 55 εἶναι τοὺς κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀστέρας, τουτέστι στρεπτοὺς, διὰ τὸ περιέρχεσθαι ἀπὸ ἀνατολῆς εἰς δύσιν καὶ δύσεως εἰς ἀνατολὴν ἀπαύστως σφαιροειδεῖ σχήματι. Εἰλεῖσθαι 56 κατὰ τὰς ἄρκτους αὐτὰς λέγει οἶόν τι ποταμοῦ βεῦμα μέγα θαῦμα Δράκοντος 56 πάλωρου, καὶ τοῦτ' εἶναι ὃ φησὶν ἐν τῷ Ἰωβ πρὸς Θεὸν 56 διάβολος 56 ἔφη Ἐμπεριπατήσας τὴν ὕψ' οὐρανὸν καὶ περιεβλήθων 57· τουτέστι περιστραφεὶς καὶ περισκοπήσας τὰ γινόμενα. Τετάρχαι γὰρ νομίζουσι κατὰ τὸν ἄρκτικὸν πόλον τὸν Δράκοντα, τὸν δρην, ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτάτου πόλου πάντα ἐπιβλέποντα καὶ πάντα ἐφορωντα, ἵνα μηδὲν τῶν πραττομένων αὐτὸν λάθῃ· πάντων γὰρ δυνόντων τῶν 58 κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀστέρων μόνος οὗτος ὁ πόλος οὐδέποτε δύνει, ἀλλὰ ἄνω ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἐρχόμενος πάντα περισκοπεῖ καὶ ἐπιβλέπει καὶ λαθεῖν αὐτὸν τῶν πραττομένων, φησὶ, δύναται οὐδὲν.

116-117 47. Multas (πολέας) ait esse in cælo stellas, hoc est vertentes, quia circumaguntur ab ortu ad occasum et occasu ad ortum perpetuo orbiculari figura. Volvi autem versus ipsas Ursas dicit quasi quoddam flumen omnis magnum miraculum immensi Serpentis, et hoc esse quod ait in Joh ad Deum diabolus, qui dixit : Perlustravi quæ sub cælum est terram et circuivi, hoc est circumegi me et undique contemplatus sum mundum. Constitutum enim esse arbitrantur versus borealem polum Draconem, serpentem, qui ab altissimo polo omnia inspectat et omnia intuetur, ne quid omnium quæ fiunt eum fugiat. Cum enim omnes in cælo stellæ occidant, solus hic polus nunquam occidit, sed in sublimi super horizontem vadens omnia circumspicit et inspectat, nec quidquam illorum quæ fiunt, ait, eum fugere potest.

Ἦχι μάλιστα 60 Μίσηγονται 70 δύσεις 71 τε καὶ ἀντολι ἀλλήλησι,

C Qua maxime Miscentur et occasus et ortus secum,

εετάρχαι δὴ 70 φησὶν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. Κατὰ γὰρ τὴν δύσιν καὶ ἀνατολὴν τῶν δύο ἡμισφαιρίων κεῖται τὸ κεφάλαιον τοῦ Δράκοντος, ἵνα, φησὶ, μηδὲν αὐτὸν λάθῃ κατὰ τὸ αὐτὸ μῆτε τῶν ἐν τῇ δύσει, μῆτε τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἀλλὰ πάντα γινώσκῃ 72 τὸ θηρίον ὁμοῦ. Ἔστι δὲ κατ' αὐτῆς κεφαλῆς τοῦ Δράκοντος ἰδέα 73 ἀνθρώπου διὰ ἀστρων θεωρουμένη, ὃ καλεῖ κεκμηκὸς εἰδωλὸν ὃ Ἄρατος καὶ μογέοντι εἰκοῦς· καλεῖται δὲ ὃ Ἐν γόνασιν. Ὁ μὲν οὖν Ἄρατος 73 οὐκ εἰδέναι φησὶν οὗτος τίς ἐστὶν ὁ πόνος καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο στρεφόμενον ἐν οὐρανῷ· οἱ δὲ τῆς τῶν ἀστρων ἱστορίας 74 αἰρετικοὶ θέλοντες τὰ ἑαυτῶν δόγματα συνιστᾶν, περιεργότερον τούτοις ἐπισχόντες, τὸν Ἐν γόνασι φασὶν εἶναι· τὸν Ἀδὰμ, κατὰ πρόσταγμα, φησὶν, ταῦ Θεοῦ, καθὼς εἶπε Μωσῆς 75·

constitutum esse ait ejus caput. Nam versus occasum et ortum amborum hemisphæriorum situm est caput Draconis, ne quid, inquit, eum fugiat per eundem locum neque eorum, quæ sunt in occasu, neque quæ sunt in ortu, sed omnia cognoscat belua simul. Est autem juxta ipsum caput Draconis species hominis per stellas conspicua, quam vocat Aratus imaginem labore attritam et ærumnosi similem, vocatur autem In genibus. Jam Aratus quidem ignorare ait, hic labor quis sit et miraculum hoc quod vertitur in cælo, hæretici autem per astrorum peruestigationem annisi doctrinas suas confirmare studiosius hæc scrutati illum, qui est in genibus, aiunt esse Adam, secundum imperatum Dei, sicuti dixit Moses, observantem caput draconis

VARIÆ LECTIONES.

55 ἀλήθεια Rorgerus coll. p. 124, 24 : ἀληθῆς C, M 56 Cf. Arat. Phæn. v. 19 sqq. 57 ἄλυδις C. 58 μεταρίσσεται μ. C., μετανεῖσεται corr. C. 59 αἰ ἐνάρρηρεν C. 60 φασὶν C. 61 Cf. Arat. Phæn. v. 4, 45 : Τὴς δὲ δι' ἀμφοτέρως οἷη ποταμοῖο ἀπορρώξ | εἰλεῖται μέγα θαῦμα, Δράκων, κ. τ. λ. 62 Θεόν. τὸν C, M. 63 διάβολον ὡς C, M. 64 Cf. Joh. 1, 7 : Περιεβλήθων τὴν γῆν καὶ ἐμπεριπατήσας τὴν ὕψ' οὐρανὸν πάρεμι. 65 τῶν οὐρανῶν C. 66 Ἦχι μάλιστα C, ἤχι περ ἄκρα Aratus v. 61. 70 μίσηγονται C. 71 δύσεις — ἀλλήλοισι C. 72 δὴ. δὲ C, τῆδε susp. M. 73 γινώσκει C. 74 ἰδέα. εἰ δὲ C. 75 Cf. Arat. v. 65, 64. Τῆς δ' ἀγχοῦ μογέοντι κυλίνδεται ἀνδρὶ εἰκοῦς | εἰδωλὸν, κ. τ. λ. v. 65. sqq. ἀλλὰ μιν αὐτὸς | Ἐγγόνασιν καλέουσι· τὸ δ' αὐτ' ἐν γόνασι κάμων | Ὀκλάζοντι εἰοικεν. 76 Cf. Arat. v. 64, 65 : τὸ μὲν οὕτως ἐπίσταται ἀμφαδὸν εἰπεῖν, | Οὐδ' ὅτινι κρέματα καίνος πόνος, ἀλλὰ, κ. τ. λ. 77 Cf. I Mos. iii, 15 : Αὐτός σου τηρήσει (al. τηρήσει vel τηρήσει) κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις (al. τηρήσεις vel τηρήσεις) αὐτοῦ πτέρναν.

et draconem culicem ejus. Ita enim inquit Aratus: **Ἄ φυλάσσορτα τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀράκοντος καὶ τὸν Ἀράκοντα τὴν πτέρην αὐτοῦ.** Οὕτως; ⁷⁷ γὰρ φησὶν ὁ Ἄρατος:

Dextri pedis vestigium habens inflexi Draconis.

118-119 48. Juxta positam autem esse ait ei utrinque (dico autem ei, qui est in genibus) Lyrām et Coronam, ipsum autem genu flectere et passis manibus tanquam de peccato confitentem. Esse autem lyrām musicum instrumentum, ab infante admodum etiamtum fabricatum logo, logum autem esse qui apud Græcos vocatur Hermes. Dicit autem Aratus de fabricatione lyræ :

Hanc autem etiamtum in cunis vagiens Mercuriæ terebravit, lyrām autem edixit vocari. B

Septem chordarum est, per septem chordas universam harmoniam et fabricam mundi concinentem significans. Nam in sex diebus mundus factus est et septimo requievit. Si igitur, inquit, consistens Adam et caput observans belluæ secundum imperatum Dei imitabitur lyrām, hoc est obsequetur logo Dei, hoc est parens legi, appositam ei coronam accipiet. Ubi autem negliget, una deorsum feretur cum bellua, quæ subjacet, et sortem habebit, inquit, cum bellua. Videtur autem in genibus ab utraque parte inficere manus et ab altera parte attingere lyrām, ab altera autem coronam, ut licet videre per ipsum habitum. Insidiis autem petit simul et atrectat coronam ejus alia bellua, minor draco, quæ est proles ejus qui observatur ab eo, qui est in genibus, pede. Homo autem asiat utraque manu per vim constringens et retrahens a corona serpentem, nec patitur attingere coronam vehementer nitentem belluam. Anguinenentem autem appellat eum Aratus, quoniam delinet impetum serpentis, qui nititur asequi coronam. Logus autem, inquit, est figura hominis is qui impedit, quominus assequatur coronam, belluam, miseratus eum, cui insidiantur draco simul et proles ejus. Ipsæ autem Ursæ, atunt, beliolomades sunt duxæ, ex septem stellis constantes, duplicium creaturarum imagines. Prima enim, inquit, creatura est secundum Adam in æruiinis, quod est is, qui in genibus est conspicuus. Altera **120-121** autem creatura secundum Christum, per quam regeneramur, quod est Anguinenens, reluctans belluæ et impediens coronam attingere, quæ apparatus est homini. Magna autem Ursa est Helica, inquit, magnæ creaturæ signum, ad quam navigationem dirigunt Græci, hoc est ad quam instituuntur et per fluctus vitæ portati

Δεξιτεροῦ ποδοῦ ἄκρον ἔχει ⁷⁷ σκολιοῦ Ἀράκοντος μη'. [p. 83, 84] Παρατετάχθαι ⁷⁸ δὲ φησὶν αὐτῷ ἐκατέρωθεν (λέγω δὲ τῷ Ἐν γόνασι ⁷⁹) Λύραν καὶ Στέφανον, αὐτὸν δὲ γόνυ κλίνειν καὶ ἐκτετακότα ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας οἰοεὶ περὶ ἀμαρτίας ἐξομολογούμενον. Εἶναι ⁸⁰ δὲ τὴν λύραν μουσικὸν ὄργανον ὑπὸ νηπίου ἐστὶ παντελῶς κατασκευασμένον τοῦ λόγου ⁸¹. λόγον δὲ εἶναι παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀκούσμενον ⁸² τὸν Ἐρμῆν. Φησὶ δὲ ὁ Ἄρατος περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς λύρας:

τὴν δ' ἄρ' ἔτι καὶ παρὰ λίκνῳ Ἐρμῆος ἐτόρησε, λύρην δ' εἶπεν ⁸³ καλεῖσθαι.

Ἐπτάχρῳδός ἐστὶ, διὰ τῶν ἐπὶ τὰς χορδῶν τὴν πᾶσαν ἀρμονίαν καὶ κατασκευὴν ἐμμελῶς ἔχουσαν τοῦ κόσμου [σημαίνουσα ⁸⁴]. ἐν ἑξ ἡμέραις γὰρ ἐγένετο ὁ κόσμος, καὶ τῇ ἑβδόμῃ καταπέπαυται. Εἰ οὖν, φησὶν, ἐξομολογούμενος ὁ Ἀδὰμ καὶ τὴν κεφαλὴν φυλάττων τοῦ θηρίου κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ ἐκμιμῆσεται τὴν λύραν, τουτέστι κατακολουθήσει τῷ λόγῳ ⁸⁵ τοῦ Θεοῦ, τουτέστι πειθόμενος τῷ νόμῳ, παρακείμενον αὐτῷ τὸν στέφανον λήψεται. Ἐὰν δὲ ἀμελήσῃ, συγκατενεχθήσεται τῷ ὑποκειμένῳ θηρίῳ, καὶ τὸ μέρος ἔξει, φησὶ, μετὰ τοῦ θηρίου. Ἔοικε δὲ ὁ Ἐν γόνασιν ἐκατέρωθεν ἐπιβάλλειν ⁸⁶ τὰς χεῖρας, καὶ τοῦτο μὲν τῆς λύρας, τοῦτο δὲ τοῦ ⁸⁷ στεφάνου ἐφάπτεσθαι [τοῦτο δὲ ἐξομολογεῖσθαι ⁸⁷], ὡς ἐστὶν ἰδεῖν δι' αὐτοῦ τοῦ σχήματος· ἐπιβουλεύεται δὲ ὁμῶς ⁸⁸ καὶ ἀποσπάται ὁ στέφανος αὐτοῦ ὑπὸ ἑλλου θηρίου, μικροτέρου δράκοντος, ὃ ἐστὶ γέννημα τοῦ φυλασσομένου ὑπὸ τοῦ Ἐν γόνασι τῷ ποδί ⁸⁹. Ἀνθρώπος δὲ ἐστῆκεν ἐκατέραις ταῖς χερσὶ καρτερῶς κατασφιγγὼν καὶ εἰς τὰ ὀπίσω ἔλκων ἀπὸ τοῦ στεφάνου τὸν δρεν, καὶ οὐκ ἐξ ἐφάπτεσθαι βιαζόμενον τοῦ στεφάνου τὸ θηρίον· Ὀφιοῦχον δὲ αὐτὸν ὁ Ἄρατος καλεῖ, ὅτι κατέχει τὴν ὀμφίλην τοῦ δρεως ἐπὶ τὸν στέφανον ἔλθειν πειρωμένου. Λόγος δὲ, φησὶν, ἐστὶ σχήματι ἀνθρώπου ὃ κωλύειν ἐπὶ τὸν στέφανον ἔλθειν τὸ θηρίον, οἰκτείρων τὸν ἐπιβουλεύόμενον ὑπὸ τοῦ δράκοντος ὁμοῦ καὶ τοῦ γεννήματος ἐκείνου. Αὐτὰ ⁹⁰ δὲ αἱ Ἄρκτοι, φασὶν, ἑβδομάδες εἰσὶ δύο, **Δ** ἐξ ἐπτά ἀστέρων ⁹¹ συγκείμεναι, διῶσάν κτίσεων εἰκόνας. Πρώτη γὰρ, φησὶν, κτίσις ἡ κατὰ τὸν Ἀδὰμ ἐν πόνοις, ὃ ἐστὶν ὁ ⁹² ἐν γόνασιν [p. 84-86] ὄριόμενος. Δευτέρα δὲ ἡ κτίσις ἡ κατὰ Χριστὸν, δι' ἧς ἀναγεννώμεθα, ὃ ἐστὶν ὁ Ὀφιοῦχος ἀνταγωνιζόμενος τῷ θηρίῳ καὶ κωλύειν ἐπὶ τὸν στέφανον ἔλθειν τὸν ἠτοιμασμένον τῷ ἀνθρώπῳ. Μεγάλη δὲ ἐστὶν Ἄρκτος ἡ Ἐλίχτ,

VARIE LECTIONES.

⁷⁷ Οὕτως pr. C. ⁷⁸ ποδοῦ ἄκρον ἔχει Aratus v. 70. ⁷⁹ Παρὰ τὸ τετάχθαι C. ⁸⁰ τὸ ἐν γόνασι C. ⁸¹ εἰδέναι C. ⁸² λόγον R, Scotius, λόγῳ C, M. ⁸³ ἀκούσμενον, καλούμενον R, Scotius. ⁸⁴ Arat. v. 268: τὴν δ' ἀρετὴν καὶ παραλίκνω C. ⁸⁵ ἐτόρησε λύρην δ' εἶπε C, δὲ μιν εἶπε λέγεσθαι Aratus. ⁸⁶ σημαίνουσα αἰὲλ. Roesperus. ⁸⁷ τῷ λόγῳ, τοῖς C, τοῖς λόγοις M. ⁸⁸ ἐπιβάλλειν C. ⁸⁹ τοῦ om. C, M. ⁹⁰ τοῦτο — ἐξομολογεῖσθαι. Hæc ex p. 118. 11 interpolata esse vidit Roesperus. ⁹¹ ὁμοῦς C, M. ⁹² τῷ παιδί C, cf. Arat. v. 70. ⁹³ Αὐτὰ. Αὐτὰ C, M. ⁹⁴ ἀστέρων Roesperus, ἀριθμῶν C, M. ⁹⁵ ἐν πόνοις ὃ ἐστὶν ὁ ἐν πόνοις δ C, ἢ ἐμφαίνει ἐν π. ὃ M, ἢ ἐμφαίνει ὃ C, Scotius.

φησιν, μεγάλης κτίσεως σύμβολον, πρὸς τὴν πλῆθυνσιν Ἰσραήλ. Ἕλληνας, τοῦτέστι πρὸς τὴν παιδεύονται καὶ διὰ τῶν τοῦ βίου φερόμενοι κυμάτων ἐπακολούθοῦσιν, ἑλίχην τινὰ οὖσαν τὴν τοιαύτην κτίσιν ἢ διδασκαλίαν ἢ σοφίαν, εἰς τὰ ὀπίσω ἀγούσαν τοὺς ἐπομένους τῇ τοιαύτῃ κτίσει. Στροφή γὰρ τις τῆς Ἑλίχης προσήγορα καὶ ἀνακύκλωσις ἐπὶ ⁹² τὰ αὐτὰ εἶναι δοκεῖ. Μικρὰ δὲ τις ἢ ἐτέρα Ἄρκτος οἰοῦναι τις εἰκὼν τῆς δευτέρας κτίσεως τῆς κατὰ Θεὸν κτίσεως· ὀλίγοι γὰρ, φησὶν ⁹³, εἰσὶν οἱ διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ πορευόμενοι· στενήν ⁹⁴ δὲ λέγουσιν εἶναι τὴν Κυνοσουρίδα, πρὸς τὴν ὃ Ἄρατος φησὶν ὅτι οἱ Σιδόνιοι ναυτίλλονται ⁹⁵. Σιδόνιους δὲ ἀπὸ μέρους εἰρηκεν ὃ Ἄρατος Φοίνικας διὰ τὸ εἶναι τὴν Φοίνικην σοφίαν θαυμαστήν, Φοίνικας δὲ εἶναι Ἕλληνας ⁹⁶ λέγουσι τοὺς ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κατοικήσαντας; εἰς τοῦτον τὸν χώρον, οὗ καὶ νῦν οἰκοῦσι· τοῦτο γὰρ Ἡροδότῳ ⁹⁷ δοκεῖ. Κυνοσουρα δὲ, φησὶν, αὕτη ἢ Ἄρκτος, ἢ κτίσις ἢ δευτέρα, ἢ μικρὰ, ἢ στενὴ ὁδὸς, καὶ οὐχὶ ἢ Ἑλίχη. Οὐ γὰρ εἰς τὰ ὀπίσω ἄγει, ἀλλ' εἰς τὰ ἐμπροσθεν ἐπ' εὐθείας τοὺς ἐπομένους ὁδηγεῖ, κυνὸς ⁹⁸ οὖσα. Κύων γὰρ ὁ λόγος, τοῦτο μὲν φρουρῶν καὶ φυλάσσων τὸ ἐπιβουλεύμενον ὑπὸ τῶν λύκων ποιμνιον, τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς κτίσεως τὰ θηρία κυνηγῶν καὶ διαφθερίων, τοῦτο δὲ γεννῶν τὰ πάντα, καὶ, ὃ δὴ φησὶ, κύων, τοῦτέστι γεννῶν. Ἐντεῦθεν, φησὶν, ὃ Ἄρατος περὶ τοῦ Κυνὸς ἀνατολῆς λέγων εἰρηκεν οὕτως· *Κυνὸς δὲ ἀνατολῆς οὐκέτι φυτεται* ⁹⁹ *ἔφυεσαντο*. Τοῦτο ἐστὶν ὃ λέγει· τὰ φυτευόμενα φυτὰ εἰς τὴν γῆν μέχρι τῆς τοῦ Κυνὸς ἀνατολῆς πολλάκις μὴ ῥιζοβολήσαντα ὅμως τέθηλε φύλλοις, καὶ ἐνδείκνυται τοῖς βλέπουσιν ὅτι ἔσται τελεσφόρα καὶ φαίνεται ζῶντα, οὐκ ἔχοντα ζῶν ἀπὸ τῆς ῥίζης ἐν αὐτοῖς· ἐπειδὴν δ' ἢ ¹⁰⁰ τοῦ Κυνὸς ἀνατολῆς γένηται, ὑπὸ τοῦ Κυνὸς τὰ ζῶντα ἀπὸ τῶν νεκρῶν διακρίνεται· μαραινεται γὰρ ὅπως ὅσα οὐκ ἐβρίζοβόλησεν. Οὗτος οὖν, φησὶν, ὁ Κύων, λόγος τις ὦν θεῖος, ζῶντων [p. 86, 87] καὶ νεκρῶν κριτικῆς καθέστηκε, [καὶ ¹⁰¹] καθάπερ τῶν φυτῶν ὃ Κύων τὸ ἄστρον ἐπὶ τῆς κτίσεως θεωρεῖται, οὕτως ἐπὶ τῶν οὐρανῶν φυτῶν, φησὶ, τῶν ἀνθρώπων, ὁ λόγος. Διὰ τὴν τοιαύτην οὖν αἰτίαν ἢ δευτέρα κτίσις, Κυνοσουρα, λογικῆς κτίσεως εἰκὼν ἔστηκεν ἐν οὐρανῷ· μέσος δὲ ὁ Δράκων τῶν δύο κτίσεων ὑποτείνεται, τὰ ἀπὸ τῆς μεγάλης κτίσεως κωλύων ἐπὶ τὴν μικρὰν κτίσιν μεταλθεῖν, τὰ τε ἐν τῇ κτίσει καθέστηκότα, καθάπερ τὸν Ἐν γόνασι, παραφυλάσσων ¹⁰², τηρῶν πῶς καὶ τίνα τρόπον ἕκαστον ἐν τῇ μικρᾷ κτίσει καθέστηκε. Τηρεῖται δὲ καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν κεφαλὴν, φησὶν, ὑπὸ τοῦ Ὀφιοῦχου. Αὕτη, φησὶν, εἰκὼν ¹⁰³ ἔστηκεν ἐν οὐρανῷ, σοφία τις οὖσα τοῖς ¹⁰⁴ εἰδὲν δυναμένοις. Εἰ

A sequuntur, tanquam voluntam quamdam talem creaturam vel disciplinam vel sapientiam retro ducentem eos qui sequuntur talem creaturam. Versio enim quædam Helicæ appellatio et revolutio ad eandem esse videtur. Exigua autem quædam altera Ursa tanquam imago quædam alterius creationis secundum Deum conditæ. Pauci enim, inquit, sunt, qui per angustum tramitem incedunt. Angustam autem dicunt esse Cynosuridem, ad quam Aratus Sidonios ait navigationem instituisse. Sidonios autem ex parte Aratus dixit Phœnices, propterea quod Phœnicum sapientia admirabilis est. Phœnices autem esse Græci dicunt eos, qui ab Rubro mari sedes transtulerunt in eum locum, quem etiam nunc inhabitant; hoc enim Herodoto placet. Cynosura autem, inquit, hæc Ursa, creatura secunda, parva, angustus trames, et non Helica. Non enim retrorsum ducit, sed prorsus recta via eos qui sequuntur manuducit, quippe quæ sit κυνός. Κύων enim locus est, partim custodiens et servans gregem, cui insidiantur lupi, partim a creatura belluas tanquam canis venans et pessumdans, partim generans cuncta et, quod aiunt, κύων, hoc est generans. Hinc, aiunt, Aratus de ortu Canis loquens dixit hoc modo : *Cane autem orto non jam segetes mentitæ sunt*. Hoc est quod ait : semina conjecta in terram usque ad Canis ortum sæpe, cum radices non egerunt, tamen effloruerunt foliis et manifestant inspectantibus se fore fructuosa et apparent vigentia, non habentia vitam a radice in ipsis; ubi autem Canis ortus erit, a Cane quæ vivunt a mortuis discernuntur; arescunt enim revera quæcumque radices non egerunt. Hic igitur, inquit, Canis cum locus quidam sit divinus, vivorum et mortuorum iudex **122-123** existit, et sicuti plantarum Canis si-dus in creatura sese exhibet, ita in cælestibus plantis, inquit, hominibus, locus. Propter hanc igitur causam altera creatura, Cynosura, logicæ creaturæ imago constitit in cælo. Medius autem Draco inter ambas creaturas subtenditur, ea, quæ sunt magnæ creaturæ, impediens in exiguam creaturam transmigrare, eaque, quæ in creatura constituerunt, veluti eum, qui est in genibus, custodiens, observans, quomodo et quemadmodum singula in exigua creatura constitierint. Observatur autem et ipse ad caput, inquit, ab Anguitenente. Hæc, inquit, imago constitit in cælo, sapientia quædam iis, qui videre possunt. Sin ab hac parte obscurum est, per aliam, inquit, imaginem creatura decet philosophari, de qua Aratus dixit in hunc modum :

VARIÆ LECTIONES.

⁹² ἐπὶ τὰ C. ⁹³ Cf. Matth. vii, 14 : Τί στενὴ [ἡ πύλη] καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. ⁹⁴ στενοὶ C. ⁹⁵ Cf. Arat. v. 44 : Τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντα ναυτίλλονται. ⁹⁶ Ἕλληνας C. ⁹⁷ Ἡροδότῳ corr. C, cf. Herodot. Hist. I, 1 M. ⁹⁸ κυνός. κτίσις C, M. ⁹⁹ φυτεται C, Arat. v. 352 sq. : Οὐκέτι κείνον (sc. Σείριον) ἄμ' ἡελίω ἀνιόντα | φυτεται ψεύδονται ἀναλθέα φυλλιώσασιν. | Ρεῖα γὰρ οὖν ἔκρινε διὰ σίγχα δέξυ ἀίξας, | Καὶ τὰ μὲν ἐβρώσεν, τῶν δὲ φλόον ὠλεσε πάντα. ¹⁰⁰ δ' ἢ. δὲ C. ¹⁰¹ καὶ add. M. ¹⁰² τὸ φυτὸν C, M. ¹⁰³ παραφυλάσσων Hoepertus, παραφυλάσσειν C, παραφυλάσσει M. ¹⁰⁴ In C vox εἰκὼν videtur erasa M. ¹⁰⁵ τοῖς. τοῦ C.

δέ ἐστιν ἀσαφές κατὰ τοῦτο, δι' ἄλλης εἰκόνας, φησίν, ἥ κτίσις διδάσκει φιλοσοφεῖν, περὶ ἧς ὁ Ἄρατος εἶρηκεν οὕτως·

Neque igitur Cephei genus ærumnosum Iasida. A Οὐδ' ἄρα Κηφῆος μογερὸν γένος Ἰασίδαο⁹.

49. Cepheus, inquit, ibi prope abest et Cassiopea et Andromeda et Persens, magna creaturæ elementa iis qui cernere possunt. Cepheum enim ait esse Adam, Cassiopeam Evam, Andromedam utriusque horum animam, Perseum Iogum, alatum Jovis prolem, Cetum insidiantem belluam. Non ad alium quempiam horum, sed ad solam Andromedam vadit qui interfecit belluam, a qua et Andromedam sibi vindicans, quæ exposita erat vinculis constricta belluæ, Iogus, inquit, hoc est Perseus, liberat. Perseus autem est pennata axis penetrans utrumque polum per mediam terram et torquens mundum. Est autem etiam spiritus qui est in mundo avis Cygnus circa Ursas, musicum animal, divini imago Spiritus, quia in ipsis jam terminis constitutum vitæ tantum canere incipit cum bona spe discedens a prava creatura, hymnos edens Deo. Cancræ autem et tauri et leones et arietes et capræ et hædi et quotquot alia animalia per astra nominantur in cælo, imagines scilicet sunt, inquit, et exempla, unde mutabilis creatura nacta species talibus animalibus impletur.

124-125 50. His usi sermonibus opinantur multos decipere, quotquot operosius astrologis aurem præhent, hinc fidem Dei confirmare annisi, quæ quidem longe abludit ab horum opinionationibus. Quapropter, dilecti, fugiamus illam vanorum mirationem avis bubonis; hæc enim et hujuscemodi alia saltatio sunt et non veritas. Etenim nullo pacto stellæ hæc ostendunt, sed de suo homines ad accuratiorem quarundam stellarum appellationem nomina in hunc modum composuerunt, quo notabiles sibi fierent. Quid enim ursæ aut leonis aut hædorum aut aquarii aut Cephei aut Andromedæ aut spectrorum, quæ celebrantur in Orco, simile habent stellæ dispersæ per cælum, cum multo post nati sint hi homines nominaque postquam hominum exstitit ortus: ut etiam hæretici percussit spectaculo ita demum annitantur per tales sermones confirmare suas ipsorum doctrinas?

51. Sed quoniam pene nulla non hæresis per arithmetican artem invenit hebdomadam mensuras et æonum quasdam propagines, cum alii aliter artem distraberent et solis nominibus variarent, horum autem magister iis exstitit Pythagoras, qui primus ex Ægypto hujuscemodi numeros tradidit: placet

μθ'. Ὁ Κηφεὺς, φησίν, αὐτοῦ ἐστὶ πλησίον καὶ ἡ Κασσιόπεια⁹ καὶ ἡ Ἀνδρομέδα καὶ ὁ Περσεύς, μεγάλα τῆς | κτίσεως γράμματα τοῖς ἰδεῖν δυναμένοισι. Κηφέα γάρ φησιν εἶναι τὸν Ἀδὰμ, τὴν Κασσιόπειαν¹⁰ Ἐβάν, τὴν Ἀνδρομέδαν τὴν ἀμφοτέρων¹¹ τούτων ψυχὴν, τὴν Περσέα Λόγον, πτερωτὸν Διὸς ἔγγονον, τὸ Κῆτος¹² τὸ ἐπιβουλον θηρίον. Οὐκ ἐπ' ἄλλον τινὰ τούτων¹³, ἀλλ' ἐπὶ μόνην τὴν Ἀνδρομέδαν ἔρχεται ὁ ἀποκτείνας τὸ θηρίον, οὐ καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν ἔκδοτον δεδεμένην τῷ θηρίῳ ὁ Λόγος, φησίν, ὁ Περσεύς ῥύεται. Περσεύς δέ ἐστιν ὁ ὑπόπτερος; ἄξων, ὁ περαίνων ἑκατέρους τοὺς πόλους διὰ μέσης τῆς γῆς καὶ στρέφων τὸν κόσμον. Ἔστι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ὁ δρνις ὁ Κύκνος¹⁴ παρὰ τὰς Ἀρκτοὺς. B [μουσι]κὸν ζῶον, τοῦ θελοῦ σύμβολον Πνεύματος· ὅτι πρὸς αὐτοῖς ἤδη τοῖς τέρμασι¹⁵ γενόμενον τοῦ βίου μόνον ἔδειν πέφυκε, μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος τῆς κτίσεως τῆς πονηρᾶς ἀπαλλασσόμενον ὕμνους ἀναπέμπον¹⁶ τῷ Θεῷ. Καρκίνοι δὲ καὶ ταῦροι καὶ λέοντες καὶ κριοὶ καὶ αἴγες καὶ ἔριφοι, καὶ ὅσα ἄλλα θηρία διὰ τῶν ἀστρῶν ὀνομάζονται κατὰ τὸν οὐρανόν, εἰκόνας δὴ¹⁷, φησίν, εἰσὶ καὶ παραδείγματα, ἀφ' ὧν ἡ μεταβλητὴ κτίσις λαμβάνουσα τὰς ἰδέας τούτων ζῶων γίνεται πλήρης.

v'. [p. 87—89] Τούτοις χρώμενοι τοῖς λόγοις ἀπατῶν νομιζοῦσι πολλοὺς, ὅσοι περιεργότερον¹⁸ τοῖς ἀστρολόγοις προσέχουσιν, ἐντεῦθεν τὴν θεοσέβειαν συνιστῶν πειρώμενοι μακρὰν ἀπεμφαίνουσιν εἰς C τούτων ὑπολήψεως. Διὸ, ἀγαθητοί, φύγωμεν τὸ μικροθαύμαστον τοῦ δρνιθος τοῦ ὕπου· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιάδε ἐρχήσις ἐστὶ καὶ οὐκ ἀλήθεια. Οὐδὲν¹⁹ γὰρ ἄστρο ταῦτα δηλαδί, ἀλλὰ ἰδίως οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἐπισημείωσιν τινῶν ἀστρῶν ὀνόματα οὕτως ἐπεκάλεσαν, ἵνα αὐτοῖς ἐπίσημα²⁰ ᾖ. Τί γὰρ ἄρκτου, ἢ λέοντος, ἢ ἐρίφων, ἢ ὕδροχόου, ἢ Κηφέως, ἢ Ἀνδρομέδας, ἢ τῶν ἐν Ἄιδου ὀνομαζομένων εἰδώλων ὁμοίον ἔχουσιν ἀστέρους διεσπαρμένοι: κατὰ τὸν οὐρανόν, πολὺ μεταγενεστέρων γεγεννημένων²¹ τούτων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ὀνομάτων ἢ²² τῶν ἀνθρώπων συνέστηκε γέννησις· ἵνα καὶ οἱ αἰρετικοὶ καταπλεγέντες τὸ θαῦμα οὕτως ἐξεργάσωνται διὰ τοιῶνδε λόγων τὰ ἴδια δόγματα συνιστῶν;

D να'. Ἄλλ' ἐπεὶ σχεδὸν πᾶσα αἴρεσις διὰ τῆς ἀριθμητικῆς τέχνης ἐφεῦρεν ἑβδομάδων μέτρα καὶ αἰώνων τινὰς προβολὰς, ἄλλων ἄλλως²³ τὴν τέχνην διασπώντων καὶ τοῖς ὀνόμασι μόνον διαλλασσόντων²⁴, τούτων δὲ αὐτοῖς διδάσκαλος γίνεται Πυθαγόρας, πρῶτος εἰς Ἑλλάδας ἀπ' Αἰγύπτου τοὺς τοιοούτους

VARIÆ LECTIONES.

⁹ εἰς ἀδάο C, cf. Arat. v. 179 ⁹ Κασσιόπεια C. ¹⁰ Κασσιόπειαν C. ¹¹ τῶν ἀμφ. C, M. ¹² τὸ Κῆτος. Cf. Arat. v. 353 sq. : Τὴν δὲ καὶ οὐκ ὀλίγον περ ἀπόπροθι πεπηγυῖαν | Ἀνδρομέδην μέγα Κῆτος ἐπιρ-
χόμενον κατεπαίγει. ¹³ τούτου C. ¹⁴ Cf. Schol. in Arat. v. 275 : Τούτου τὸν δρνιν οἱ μὲν λέγουσιν ὄντα
κύκνον καταστερισθῆναι εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ἅτε μουσικὸν ὄντα. ¹⁵ τοῖς σπέρμασι C. ¹⁶ ἀναπέμπον
C. ¹⁷ δὴ, δὲ C, M. ¹⁸ περιεργότεροι C. ¹⁹ Οὐδὲ C, M. ²⁰ ἐπισημανῆ C. ²¹ γεγεννημένων C. ²² ἢ C.
²³ ἀλλοτρίως C. ²⁴ διαλλασσόντων C.

ἀριθμούς παραδούς· δοκεῖ μὴδὲ τούτο παραλιπεῖν, ἀλλὰ διὰ συντόμου δείξαντας ἐπὶ τὴν τῶν ζητούμενων ἀπόδειξιν χωρῆσαι. Γεγόνασιν ἀριθμητικοὶ καὶ γεωμέτραι ²⁸, οἷς μάλιστα τὰς ἀρχὰς παρεσχημένοι δοκεῖ πρῶτος Πυθαγόρας· καὶ οὗτοι ²⁹ τῶν ἀριθμῶν εἰς ἀπειρον αἰεὶ προχωρεῖν δυναμένων τῷ πολυπλασιασμῷ καὶ τοῖς σχήμασι τὰς πρῶτας ἔλαβον ἀρχὰς ³⁰ οἷον εἰ θεωρητὰς μόνῃ τῷ λόγῳ. Γεωμετρίας γάρ, ὡς ἔστιν ἐνδεῖν, σημείον ἔστιν ἀρχὴ ἀμερὲς, ἀπ' ἐκείνου δὲ τοῦ σημείου τῇ τέχνῃ ἢ τῶν ἀπειρον σχημάτων ἀπὸ τοῦ σημείου γένεσις εὐρίσκειται. Ὑπὲρ γάρ τὸ σημεῖον | ἐπὶ μήκω γίνεται γραμμὴ μετὰ τὴν ῥύσιν, πέρασ ἐχουσα σημείον, γραμμὴ δὲ ἐπὶ πλάτος ῥυεῖσα ἐπιπέδον γεννᾷ, πέρατα δὲ τοῦ ἐπιπέδου γραμμαὶ, ἐπιπέδον δὲ ῥυὲν εἰς βάθος γίνεται σῶμα· στερεοῦ δὲ ὑπάρξαντος, οὕτως ἐξ ἐλαχίστου σημείου παντελῶς ἢ τοῦ μεγάλου σώματος ὑπέστη φύσις, καὶ τοῦτο ἔστιν ὃ λέγει Σίμων οὕτως ³¹. Τὸ μικρὸν μέγα [p. 89. 90] ἔσται οἷον εἰ σημείον δν. τὸ δὲ μέγα ἀπέραντον, κατακολουθῶν ³² τῷ γεωμετρούμενῳ σημείῳ ³³. Τῆς δὲ ἀριθμητικῆς κατὰ σύνθεσιν ἐχούσης τὴν φιλοσοφίαν ἀριθμὸς γέγονεν ἀρχή, ὅπερ ἔστιν ἀόριστον, ἀκατάληπτον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πάντα τοὺς ἐπ' ἀπειρον ἔλθειν δυναμένους ἀριθμούς κατὰ τὸ πλῆθος. Τῶν δὲ ἀριθμῶν ἀρχὴ γέγονε καθ' ὑπόστασιν ἢ πρώτη μονάς, ἥτις ἔστι μονὰς ἀρσῆν ³⁴, γεννώσα πατρικῶς τοὺς ἄλλους πάντας ἀριθμούς. Δεύτερον ἢ δυάς ³⁵ θῆλυς ἀριθμὸς, ὃ δὲ αὐτὸς καὶ ἀρσῆν ὑπὸ τῶν ἀριθμητικῶν καλεῖται. Τρίτον ἢ τριάς ἀριθμὸς ἀρσῆν ³⁶. οὗτος καὶ περισσὸς ὑπὸ τῶν ἀριθμητικῶν νενομοθέτηται καλεῖσθαι. Ἐφ' ἅσιν δὲ τούτοις ἢ τετράς θῆλυς ἀριθμὸς, ὃ δὲ αὐτὸς οὗτος καὶ ἀρσῆν καλεῖται, ὅτι θῆλυς ἔστι. Γεγόνασιν οὖν οἱ πάντες ἀριθμοὶ ληφθέντες ἀπὸ γένους ³⁷ τέσσαρες (ἀριθμὸς δὲ ἦν τὸ γένος ἀόριστος), ἀφ' ὧν ὃ τέλειος αὐτοῖς ἀριθμὸς συνέστηκεν ἢ δεκάς. Τὸ γὰρ ἕν, δύο, τρία, τέσσαρα γίνεται δέκα, ὡς προαποδείκνυται, ἐὰν ἐκάστῳ τῶν | ἀριθμῶν φυλάττηται κατ' οὐσίαν ὄνομα τὸ οἰκεῖον ³⁸. Αὕτη ἔστιν ἢ κατὰ Πυθαγόραν ἱερὰ τετρακτύς ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ, τούτεστι τοὺς ἄλλους πάντας ἀριθμούς· ὃ γὰρ ³⁹ ἕνδεκα καὶ δώδεκα καὶ οἱ λοιποὶ τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως ἀπὸ τῶν δέκα λαμβάνουσι. Ταύτης τῆς δεκάδος, τοῦ τελείου ἀριθμοῦ, τὰ τέσσαρα καλεῖται μέρη· ἀριθμὸς, μονάς, δύναμις, κύβος, οἷς ἐπιπλοκαὶ καὶ μίξεις πρὸς γένεσιν αὐξήσεως ⁴⁰ γίνονται, κατὰ φύσιν τὸν γόνιμον ἀριθμὸν ἐπιτελοῦσαι· ὅταν γὰρ δύναμις αὐτῆ ⁴¹ ἐφ' ἑαυτὴν κυβισθῆσεται, γέγονε δυναμοδύναμις, ὅταν δὲ δύναμις ἐπὶ κύβον, γέγονε δυναμοκύβος, ὅταν δὲ κύβος ἐπὶ κύβον, γέγονε κυβόκύβος ⁴². ὡς γίνεσθαι τοὺς πάντας ἀριθμούς ἐπὶ τὰ, ἕνα ἢ τῶν γενομένων γένεσις γένηται ἐξ ἑβδομάδος,

A ne hoc quidem prætermittere, sed, ubi paucis ostenderimus, ad ea quæ consilium est demonstranda progredi. Exstiterunt arithmetici et geometræ, quibus præter cæteros fomenta præbuisse videtur primus Pythagoras, iique a numeris, qui in infinitum multiplicando progredi possunt, etiam figuris prima principia sumpserunt tanquam sola mente percipienda. Geometriæ enim, ut licet videre, punctum indivisum est principium; ab illo autem puncto per artem infinitarum figurarum a puncto genitura repetitur. Ubi enim processit punctum in longitudinem, existit linea post processum, quæ terminum habet punctum; linea autem cum in latitudinem processit, planitiem gignit, termini autem planitiei sunt lineæ; planities autem cum processit in altitudinem, existit corpus. Ubi autem firmum corpus exstitit, in hunc modum ex minimo puncto prorsus magni corporis fundata est natura, idque est quod Simon in hunc modum **126-127** effatur: *Exiguum magnum erit, tanquam punctum quod est, magnum autem infinitum, quippe secutus punctum geometrarum. Arithmetice autem continentis per compositionem philosophiam numerus exstitit principium, id quod est infinitum, incomprehensum, habens in se omnes qui possunt in infinitum per multitudinem progredi numeros. Numerorum autem principium exstitit per substantiam prima monas, quæ quidem est monas virilis, procreans paterne reliquos omnes numeros. Altero loco dyas, femineus numerus, idem autem et par ab arithmetiis appellatur. Tertium trias, numerus virilis; hic et impar ab arithmetiis vocari solet. Præter hos omnes autem tetras, femineus numerus, idem autem hic et par vocatur, qui femineus est. Sunt igitur universi numeri sumpti generatim quatuor (numerus autem erat ad sexum indefinitus), unde perfectus illis numerus exstitit decas. Unum enim, duo, tria, quatuor efficiunt decem, ut supra demonstratum est, cum singulis numeris conservabitur ex re domesticum nomen. Hæc est illa Pythagoræ sacra tetractys perpetuæ naturæ continens in se radices, hoc est reliquos omnes numeros; undecimus enim numerus et duodecimus et reliqui principium generationis a numero qui est decem sumunt. Hujus decadis, perfecti numeri, quatuor vocantur partes: numerus, monas, potestas, cubus, quibus implexiones et mixtiones ad generationem augmenti sunt, ex natura generatorem numerum efficiunt. Ubi enim potestas ipsa multiplicabitur secum ipsa, existit dynamodynamis, ubi autem potestas cum cubo, existit dynamocubus, ubi autem cubus cum cubo, existit cubocubus, ut omnes numeri fiant septem, quo eorum, quæ generata sunt,*

VARIÆ LECTIONES.

²⁸ ἀριθμητικὰ γεωμετρία C ²⁹ οὗτοι. τούτων C, cf. Sexti. Emp. p. 314 M. ³⁰ sqq. Cf. infra l. VI, c. 23, p. 178, 179 ed. Oxon. ³¹ Cf. infra l. VI, c. 14, p. 167, 41 — 168, 14 et c. 17, p. 172, 50. ³² κατακολουθῶν C, M. ³³ sqq. Prorsus similia leguntur supra l. I, c. 2, p. 10, 24—12, 52. ³⁴ ἀρσῆν C. ³⁵ ἢ δυάς bis C. ³⁶ ἀρσῆν C. ³⁷ ἀπὸ γένους. ἀπὸ τοῦ γένους C, M. ³⁸ ὀνόματος οἰκεῖον C. ³⁹ ὃ γὰρ. τὸ γὰρ C, M. ⁴⁰ γένεσιν αὐξήσεως. ἔνωσιν . . . ἴσεως C, M; cf. supra p. 10, 46. ⁴¹ αὕτη C. ⁴² κυβόκύβος. δυναμοκύβος C.

generatio fiat ex hebdomade, quæ est numerus, A monas, potestas, cubus, dynamodynamis, dynamocubus, cubocubus. Hanc hebdomadem Simon et Valentinus, nominibus commutatis, in miraculum exornaverunt, unde argumentum sibi arripuerunt. Simon enim ita appellat: *mens, intelligentia, nomen, vox, ταΐοσιναιό, cogitatio, qui stat, stetit, stabit.* Et Valentinus: *mens, veritas, logus, vita, homo, ecclesia et pater una numeratus, pariter* **126-129** atque illi, qui arithmeticam philosophiam excoluerunt, quam tanquam incognitam multitudini admirati et imitati, hæreses a se excogitatas constituerunt. Quidam autem et ab arte medica conficere hebdomades periclitantur, stupescit cerebri dissectione, cum dicunt universi substantiam et potestatem paternam et divinitatem a cerebri dispositione doceri. Cerebrum enim cum sit principalis pars univæris corporis, superjacet fixum et immotum in se intus habens spiritum. Jam talis narratio non est incredibilis, sed ut longe dissidet ab horum conatu. Cerebrum enim resectum intus habet quod vocatur camarium, cujus ab utraque parte tenues sunt membranae, quas illi pterygia appellant, lemiter a spiritu motæ et rursus depellentes spiritum versus cerebellum, qui percurrens per vasculum quoddam calami simile ad conarium meat, cui adiacet os cerebelli, excipiens permeantem spiritum et transfundens ad dorsalem quæ dicitur medullam, unde universum corpus accipit spirituale, cum omnes arteriæ instar rami ex hoc vasculo aptæ sint, cujus finis in genitalia vascula terminatur, unde et semina ex cerebro per femur meatia secernuntur. Est autem habitus cerebelli similis capiti serpentis, de quo multus sermo instituitur a magistris prave cognominatæ cognitionis, sicut demonstrabimus. Ateræ autem ex cerebro nascuntur sex conjunctiones, quæ circa caput porrectæ continent corpora, in ipso capite finitæ; septima autem ex cerebello permeat ad inferiores partes reliqui corporis, sicuti diximus. Et de hoc quoque multus sit sermo, unde et Simon et Valentinus reperientur et hinc doctrinæ suæ ansas sumpsisse et, etiamsi non constentur, esse primum mendaces, deinde hæretici. Cum autem hæc quoque satis a vobis videantur explicata, omnia autem, quæ videntur terrenæ philosophiæ miscita, comprehensa sint in quatuor libris, placeat profectici ad horum discipulos, vel dicam experientiores.

ἡ τις ἐστίν· ἀριθμὸς, μονάς, δύναμις, κύβος, δυνα-
μοδύναμις, δυναμόκυβος, κυβόκυβος. Ταύτην τὴν
ἑβδομάδα Σίμων καὶ Οὐαλεντίνος ὀνόμασιν ἐνδιαλλέ-
ξαντες ἑτεροτολόγησαν, ὑπόθεσιν ἑαυτοῖς ἐντεῦθεν
σχεδιάσαντες. Ὁ μὲν γὰρ Σίμων οὕτως καλεῖ-
τοῦς, ἐπίνοια, ὄνομα, φωνή, λογισμὸς, ἐνθίμησις.
ὁ ἑστὼς, στάς, στησόμενος, καὶ Οὐαλεντίνος·
νοῦς, ἀλήθεια, λόγος, ζωή, ἄνθρωπος, Ἐκκλη-
σία καὶ ὁ πατὴρ συναριθμούμενος, κατὰ ταῦτα ⁹⁰
[p. 91—92] τοῖς τὴν ἀριθμητικὴν ἡσυχίαν φιλοσο-
φίαν, [ἦν] ὡς ἄγνωστον [τοῖς] ⁹¹ πολλοῖς θαυμάσαν-
τες καὶ ⁹² κατακολούθησαντες τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐπινο-
θείσας αἰρέσεις συνεστήσαντο. Τινὲς μὲν οὖν καὶ
ἀπὸ ἱατρικῆς συνίσταν τὰς ἑβδομάδας πειρῶνται,
ἐκπλαγέντες ἐπὶ τῇ τοῦ ἐγκεφάλου ἀνατομῇ, λέγοντες
τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν καὶ δύναμιν | πατρικὴν καὶ ⁹³
θεϊότητα ἀπὸ τῆς τοῦ ἐγκεφάλου διαθέσεως διδάσκε-
σθαι. Ὁ γὰρ ἐγκεφάλος κύριον μέρος ὢν τοῦ παντὸς
σώματος ἐπίκειται ἄρτηρις καὶ ἀκίνητος, ἐντὸς
ἑαυτοῦ ἔχων τὸ πνεῦμα. Ἔστι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη
ἱστορία οὐκ ἀπίθανος, μακρὰν δὲ τῆς τούτων ἐπι-
χειρήσεως. Ὁ μὲν γὰρ ἐγκεφάλος ἀνατμηθεὶς ἔυδον
ἔχει τὸ ⁹⁴ καλούμενον καμάριον, οὗ ἑκατέρωθεν ὄψε-
νες εἰσι λεπτοί, οὗς περὶ γὰρ προσαγορεύουσιν, ἡρέμα
ὑπὸ τοῦ πνεύματος κινούμενα καὶ πάλιν ἀπελαύ-
νοντα τὸ πνεῦμα ἐπὶ τὴν παρεγκεφαλίδαν ⁹⁵· ὁ διατρέ-
χων ⁹⁶ διὰ τινος ἀγγείου καλὰ μὲν εἰκότος ⁹⁷ ἐπὶ τὸ
κωνάριον χωρεῖ, ᾧ πρόσκειται τὸ στόμιον τῆς παρε-
κεφαλίδος ἐκδεχόμενον τὸ διατρέχον πνεῦμα καὶ ἀνα-
διδόν ἐπὶ τὸν νωτιαίον λεγόμενον μυελόν, ὅθεν πᾶν ⁹⁸
τὸ σῶμα μεταλαμβάνει τὸ πνευματικὸν πασῶν τῶν
ἀρτηριῶν δίκην κλάδου ἐκ τούτου τοῦ ἀγγείου ἡρτη-
μένων, οὗ τὸ πέρασ ἐπὶ τὰ γεννητικὰ ἀγγεῖα τερμα-
τίζεται· ὅθεν καὶ τὰ σπέρματα ἐξ ἐγκεφάλου εἰς
τῆς ὀσφύος χωροῦνται ἐκκρίνεται. Ἔστι δὲ τὸ σχῆμα
τῆς παρεγκεφαλίδος· εἰκότως κεφαλῇ δράκοντος, περὶ
οὗ πολὺς ὁ λόγος τοῖς τῆς ψευδωνύμου γνώσεως
γίνεται, καθὼς ἐπιδείξομεν ⁹⁹. Ἔτεροι δὲ ἐκ τοῦ
ἐγκεφάλου φύονται ἐξ συζυγίας, αἱ περὶ ¹⁰⁰ τὴν
κεφαλὴν δικνόμενα συνέχουσι τὰ σώματα ἐν αὐτῇ
περατούμενα· ἡ δὲ ἑβδόμη ἐκ τῆς παρεγκεφαλίδος
εἰς ¹⁰¹ τὰ κάτω τοῦ λοιποῦ σώματος, καθὼς εἴπομεν.
Καὶ περὶ τούτου δὲ πολὺς ὁ λόγος, ὅθεν καὶ Σίμων
καὶ Οὐαλεντίνος εὐρεθίσονται καὶ ἐντεῦθεν ἀφορμὰς
ἐληφότες, καὶ | εἰ μὴ ὀμολογοῖεν, ὄντες πρῶτον
ψεύσται, εἶτα ἀίρετικοί. Ἐπεὶ οὖν καὶ ταῦτα δοκεῖ
ἱκανῶς ἡμᾶς ἐκτεθεῖσθαι, πάντα δὲ τὰ δοκούντα εἶναι
τῆς ἐπιγείου φιλοσοφίας δόγματα περιεληπτὰ ἐν
τέσσαρσι βιβλίοις, δοκεῖ ἐπὶ τοῖς τούτων χωρεῖν
μεθητάς, μᾶλλον δὲ κλεψιδόχους ¹⁰².

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ κατὰ ταῦτα Roperus: κατ' αὐτὰ C, M. ⁹¹ ἦν et τοῖς add. M. ⁹² καὶ om. C, M. ⁹³ πατρικὴν καὶ
καὶ πατρικὴν C, M. ⁹⁴ τό. τὸν C. ⁹⁵ παρακεφαλίδα C. ⁹⁶ ὁ διατρέχων C. ⁹⁷ εἰκότι C. ⁹⁸ ἐπιδείξο-
μεν C. ⁹⁹ αἱ περὶ C. ¹⁰⁰ Ante εἰς voc. εἰσιν inserendum esse censet M. ¹⁰¹ Ad calcem hujus libri:
φιλοσοφούμενων δ' βιβλίον M.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ BIBLION Ε΄.

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM LIBER QUINTUS.

α'. [p. 93. 94] Τάδε ἐνεστιν ἐν τῇ πέμπτῃ τοῦ Α κατὰ πασῶν αἰρέσεων ἐλέγχου ·

β'. Τίνα οἱ Ναασσηνοὶ ⁹⁰ λέγουσιν οἱ αὐτοὺς γνωστικούς ἀποκαλοῦντες, καὶ ὅτι ἐκεῖνα δογματίζουσιν ἢ πρότερον οἱ Ἑλλήνων φιλόσοφοι ἐδογματίσαν καὶ οἱ ⁹¹ τὰ μυστικά παραδόντες, ἀφ' ὧν τὰς ἀφορμὰς λαβόντες αἰρέσεις συνεστήσαντο.

γ'. Καὶ τίνα τὰ τοῖς Περάταις δοκοῦντα, καὶ ὅτι μὴ ἀπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν τὸ δόγμα αὐτοῖς συνίσταται, ἀλλὰ ἀπὸ ἀστρολογικῆς.

δ'. Τίς ὁ κατὰ τοὺς Σηθιανούς ⁹² λόγος, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν καθ' ⁹³ Ἑλληνας σοφῶν κλεψιλογήσαντες ⁹⁴ Μουσαίου ⁹⁵ καὶ Αἰνίου καὶ Ὀρφέως τὸ δόγμα αὐτῶν συνεκάττυσαν.

ε'. Τίνα τὰ Ἰουστίνῳ δοκοῦντα, καὶ ὅτι μὴ ἀπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν τὸ δόγμα αὐτῷ ⁹⁶ συνίσταται, ἀλλ' ἐκ τῶν Ἡροδότου ⁹⁷ τοῦ ἱστοριογράφου τερατολογιῶν. !

ς'. Πάνυ νομίζω πεπονημένως τὰ δόξαντα πᾶσι τοῖς καθ' ⁹⁸ Ἑλληνας τε καὶ βαρβάρους [φιλοσόφοις] ⁹⁹ περὶ τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς τοῦ κόσμου δημιουργίας ἐκτεθεῖσθαι ἐν ταῖς ¹⁰⁰ πρὸ ταύτης τέσσαρσι βίβλοις, ὧν οὐδὲ τὰ περίεργα παραλείψας ¹⁰¹ οὐ τὸν τυχόντα πόνον ἀναδέδειγμα ¹⁰² τοῖς ἐντυγχάνουσι, προτρεπόμενος πολλοὺς πρὸς φιλομάθειαν καὶ ἀσφάλειαν τῆς περὶ τὴν ἀλήθειαν γνώσεως. Περιλείπεται τοῖσιν ἐπὶ τὸν τῶν αἰρέσεων ἔλεγχον ὀρμᾶν, οὗ χάριν ¹⁰³ καὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ἐκτεθειμένα, ἀφ' ὧν τὰς ἀφορμὰς μετασχόντες ¹⁰⁴ οἱ αἰρησιάρχαι δίκην παλαιορράφων [συγκ]αττύσαντες ¹⁰⁵ πρὸς τὸν ἴδιον νοῦν τὰ τῶν παλαιῶν σφάλματα ὡς καινὰ ¹⁰⁶ παρέθεσαν τοῖς πλανᾶσθαι δυναμένοις, ὡς ἐν τοῖς ἀκολούθοις δεῖξομεν. Τὸ λοιπὸν προκαλεῖται ἡμᾶς ὁ χρόνος· ἐπὶ τὴν τῶν προκειμένων πραγματείαν χωρεῖν, ἔρξασθαι δὲ ἀπὸ τῶν τετολημῶτων τὸν αἰτίον τῆς πλάνης [p. 94. 95] γενόμενον ὄφιν ὑμεῖν διὰ τινῶν

1. **130-131** Hæc insunt in quinto libro refutationis omnium hæresium :

2. Quæ Naasseni dicant, qui se gnosticos appellant : quos illa profiteri, quæ prius Græcorum philosophi et ii qui mystica tradiderunt professi sint, a quibus profecti hæreses condiderint.

3. Et quænam placita sint Peratarum, quorum dogma non manaverit a sacris Scripturis, sed ab astrologica.

4. Quæ doctrina sit Sethianorum, qui, surrepta Græcorum sapientum doctrina, Musæi, Lini, Orphæi, suum dogma consarcinaverint.

5. Quæ sint placita Justinî, cujus dogma non profectum sit a sacris Scripturis, sed ex Herodoti miraculosis narrationibus.

6. Satis opinor accurate quæ placuerint omnibus et inter Græcos et inter barbaros philosophis et de divino numine et de fabrica mundi exposita esse in quatuor libris proximis superioribus, quorum ne præstigiis quidem prætermisiss non inanem laborem suscepi lecturis, incitans multos ad discendi cupiditatem et ad certam cognitionem veritatis. Relinquitur ergo refutationem hæresium aggredi, propter quam etiam supra a nobis dicta exposuimus, a quibus profecti hæresiarchæ instar veteramentariorum consarcinata ad ipsorum opinionem veterum errata tanquam nova proposuerunt iis qui in errorem induci possunt, ut in iis quæ sequuntur demonstrabimus. Jam provocat nos tempus ad eorum, quæ sunt nostri operis, tractationem accedere, initio ab eis ducto, qui ausi sunt erroris **132-133** auctorem serpentem celebrare per quasdam ipsius instinctu inventas dictiones. Igitur sacerdotes et antistites

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ Ναασσηνοὶ C, M. ⁹¹ καὶ οἱ καὶ ὅτι C, M. ⁹² Σηθιανούς C, M, quod ubique correximus. ⁹³ κατ' C. ⁹⁴ κλεψιλογήσαντες C, supra p. 128, 20 dixit auctor κλεψιλόγους. Idem in libro primo p. 6, 36 τούτων γὰρ μάλιστα γεγέννηται κλεψιλογοὶ οἱ τῶν αἰρέσεων πρωτοστατήσαντες; quæ voces adhendæ lexicis, M. ⁹⁵ Μουσαίου C. ⁹⁶ αὐτῶν C. ⁹⁷ Ἡροδότου C. ⁹⁸ κατ' C. ⁹⁹ φιλοσόφοις om. C, M. ¹⁰⁰ ταῖς τοῖς C, M. ¹⁰¹ παραλείψας. ἀποκαλύψας C, M. ¹⁰² ἀναδέδειγμα pr. C. ¹⁰³ οὗ χάριν. τούτου χάριν M, qui in Add. vno. τούτου litteras in C proorsus ablatias di. it. ¹⁰⁴ μετασχόντες. μεταλαβόντες susp. M. ¹⁰⁵ [συγκ]αττύσαντες M in Add. : . . . . αταττύσαντες C. ¹⁰⁶ καινὰ L.

dogmatis exstiterunt primi qui Naasseni vocantur, lingua Hebraica ita appellati — naas autem *serpens* vocatur — ; posthac autem cognominaverunt sese gnosticos, dicentes se solos profunda cognita habere. A quibus digressi multi multifariam fecerunt haeresin, quæ est una, diversis dogmatis eadem tradentes, ut arguet progrediens sermo. Hi universarum rerum principium celebrant hominem et eundem filium hominis. Est autem hic homo mas idem et femina, vocatur autem Adamas apud eos ; homini autem facti sunt in eum multi et varii. Hymni autem, ut paucis defungamur, dicuntur apud eos in hunc ferme modum : *A te pater et per te mater, duo immortalia nomina, avorum sator, civis caeli, inclute homo*. Dividunt autem eum ut Geryonem trifariam. Est enim huius, ut aiunt, partim rationale, partim animale, partim choicum, et censent cognitionem ejus esse initium cognitionis Dei, cum dicunt sic : *Initium perfectionis est cognitio hominis, Dei autem cognitio est absoluta perfectio*. Hæc autem omnia, inquit, rationalia et animalia et choica cesserunt et devenerunt in unum hominem simul, **134-135** Jesum ex Maria natum. Et loquebantur, inquit, simul una hi tres homines ex sua quisque specie ad suos. Sunt enim secundum eos tria genera universorum, angelicum, animale, choicum, et tres Ecclesiæ, angelica, animalis, choica, nomina autem earum : electa, vocata, captiva.

ἰδίους ἕκαστος. Ἐστὶ γὰρ τῶν ὄλων τρία γένη κατὰ κλησίας, ἀγγελικὴ, ψυχικὴ, χοϊκὴ· ὀνόματα δὲ αὐταῖς

7. Hæc sunt multorum admodum commentorum capita, quæ dicit tradidisse Mariamnæ Jacobum Domini fratrem. Ne igitur dissident neque Mariamnam posthac impii illi, neque Jacobum, neque Salvatorem ipsum, veniam ad mysteria (unde illis

ἀφηυρημένων κατ' αὐτοῦ ἐνεργεῖαν λόγων, οἱ οὖν ἱερεῖς καὶ προστάται τοῦ δόγματος γεγένηται πρώτοι οἱ ἑπικληθέντες Ναασσηνοὶ, τῇ Ἑβραϊῶ φωνῇ οὕτως ὀνομασμένοι· — ναὰς δὲ ὁ ὄφις καλεῖται. — Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεκάλεσαν ἑαυτοὺς Γνωστικούς⁷⁰, φάσκοντες μῖνοι τὰ βάθη γινώσκειν. Ἐξ ὧν ἀπομερισθέντες πολλοὶ πολυσχιδῆ τὴν αἵρεσιν ἐποίησαν οὖσαν⁷¹ μίαν, διαφόροις δόγμασι τὰ αὐτὰ διηγούμενοι, ὡς διελέγξει προβαίνων ὁ λόγος. Οὕτοι τῶν ἄλλων ἀπάντων⁷² κατὰ τὸν αὐτῶν λόγον τιμῶσι ἀνθρωπων καὶ ἰδὼν ἀνθρώπου. Ἐστὶ δὲ ἀνθρώπος οὗτος ἀρσενόθηλος, καλεῖται δὲ Ἀδάμας⁷³ παρ' αὐτοῖς· ὕμνοι δὲ εἰς αὐτὸν γεγονῶσι πολλοὶ καὶ ποιητοὶ· οἱ δὲ ὕμνοι, ὡς δι' ὄλιγων εἰπεῖν, λέγονται παρ' αὐτοῖς τοιοῦτόν τινα τρόπον⁷⁴· Ἀπὸ ἐσὺ πατῆρ⁷⁵ καὶ διὰ σὲ μήτηρ, τὰ δύο ἀθάνατα ὀνόματα, αἰῶνων γενεῖς⁷⁶, πολλὰ ὄβρανοῦ, μεγάλων ἄνθρωπε. Διαιροῦσι δὲ αὐτὸν, ὡς Γηρυόνην⁷⁷, τριχῆ. Ἐστὶ γὰρ τοῦτου, φασὶ, τὸ μὲν νοερὸν, τὸ δὲ ψυχικόν, τὸ δὲ χοϊκόν· καὶ νομίζουσιν εἶναι τὴν γνῶσιν αὐτοῦ ἀρχὴν τοῦ δύνασθαι γινῶσι τὸν θεόν, λέγοντες οὕτως· Ἀρχὴ⁷⁸ ἀπειρισσεως γινῶσι [ἀνθρώπου]. Θεοῦ δὲ γινῶσι ἀπειρισμένη τελείωσις. Ταῦτα δὲ πάντα, φησὶ, τὰ νοερὰ καὶ ψυχικὰ καὶ χοϊκὰ κειχώρηκε⁸⁰ καὶ κατ[ε]λήλυθεν εἰς⁸¹ ἓνα ἀνθρώπου ὄμου, Ἰησοῦν τὸν ἐκ [p. 95—97] τῆς Μαρίας γεγεννημένον· καὶ ἐλάλουν, φησὶν, ὄμου κατὰ τὸ αὐτὸ οἱ τρεῖς οὗτοι ἀνθρώποι ἀπὸ τῶν ἰδίων οὐσιῶν τοῖς αὐτοῖς, ἀγγελικὸν, ψυχικόν, χοϊκόν· καὶ τρεῖς ἐκτεκλεχτῆ, κλητῆ⁸², αἰχμάλωτος.

ζ'. Ταῦτά ἐστιν ἀπὸ πολλῶν πάνυ λόγων τὰ κεφάλαια, ἃ φησὶ παραδεδωκέναι Μαρριάμνη⁸³ τὸν Ἰάκωβον τοῦ Κυρίου τὸν ἀδελφόν. Ἰν' οὖν μήτε Μαρριάμνης⁸⁴ ἐτι καταψεύδωνται οἱ ἀσεβεῖς, μήτε Ἰακώβου, μήτε τοῦ | Σωτῆρος αὐτοῦ, ἐλθῶμεν ἐπὶ τὰς

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ πρώτοι οἱ. πρώτοι C. ⁶⁸ Cf. Theodoret. Quæst 49 in II, IV Regg. . . . οἱ δὲ λοιποὶ (sc. interpretianus) τὸν Νεεσθᾶν νάας. Ἐνευθεν ὄμαι καὶ τοὺς Ὀφίτας, αἵρεσις δὲ αὐτῆ διυσεδεσάτη, Ναασσηνοῦς ὀνομάζεσθαι. Ejsud. Hær. fab. 1. 13 : Ἐκ τῶν Βαλεντίνου σπερμάτων τῶν Βαρδελιανῶν ἔχον Βορβοριανῶν ἢ Ναασσηνῶν (I. Ναασσηνῶν) ἢ Στρατιωτικῶν ἢ Φημιονιτῶν (Φιδιωνιτῶν?) καλούμενων ἐβλάστησε μύθος. ⁶⁹ δέ. γὰρ Roesperus. ⁷⁰ Γνωστικούς. Cf. Iren. Cont. hæ. 1, 29, 4, p. 107, ed. Mass. : Super hos autem ex his, qui prædicti sunt Simoniani, multitudo gnosticorum Barbelo exsurrexit et velut a terra fungi manifestati sunt. . . . Eriphan. hæ. 25, 2 : Καὶ ἐνευθεν ἄρχονται οἱ τῆς ψευδωρύμου γνῶσεως κακῶς τῷ κόσμῳ ἐπιφύεσθαι· φημὶ δὲ Γνωστικοὶ καὶ Φιδιωνῖται καὶ οἱ τοῦ Ἐπιφανοῦς καλούμενοι Στρατιωτικοὶ τε καὶ Λευιτικοὶ καὶ ἄλλοι πλείους· ἕκαστος γὰρ τούτων τῆν ἑαυτοῦ αἵρεσιν τοῖς πάθεσιν αὐτοῦ ἐπιστώμενος μυρίας ὁδοὺς ἐπενόησε κακίας. Ejsud. hæ. 27, 1 : Οἱ Ὀφίται μὲν γὰρ, ὡς προείπον, τὰς προφάσεις εἰλήφασιν ἀπὸ τῆς τοῦ Νικολάου καὶ γνωστικῶν καὶ τῶν πρὸ τούτων αἱρέσεων. ⁷¹ οὖσαν add. M. ⁷² Infra l. x, c. 9, p. 314, 99—2 ed. Oxon. sententia verbis : Ναασσηνοὶ ἀνθρώπων λαλοῦσι τὴν πρώτην τῶν ὄλων ἀρχὴν, τὸν αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἀνθρώπου aperte perscripta est, hunc autem locum manus inale sedula glossematis inquinavit, veluti τῶν ἄλλων ἀπάντων videtur ortum esse, nisi quæquam τῶν ὄλων in τῶν ἄλλων abiit. Aberravit Bernaysius (ep. crit. ad Bunsenium), cum conjicit : Οὕτοι τῶν ἄλλων ἀπάντων Πατέρα τῷ αὐτῷ λόγῳ τιμῶσι, x. τ. λ. ⁷³ Ἀδάμας. Cf. Iren. Cont. hæ. 1, 29, 3, p. 108. Confirmatis igitur sic omnibus, super hæc emitit Adogenes hominem perfectum et verum, quem et Adamantem vocant, quoniam neque ipse domatus est, neque ii ex quibus erat. . . . Theodoret. Hær. fab. 1, 13. Pistis Sophia, Latine ed. Berol. 1851, p. 27 : Magnus Adamas (I. Adamas), túcavros p. 88, 89 et passim. ⁷⁴ ὄλιγων C. ⁷⁵ Cf. Iren. Cont. hæ. l. l. et refrigerant in hoc omnia hymnæzæ magnum Æona. Hinc autem dicunt manifestatam Matrem, Patrem, Filium. . . . ⁷⁶ πατῆρ. πάτερ C : cf. infra l. viii, c. 12, p. 269, 40, ed. Oxon. Αὕτη μήτηρ, αὕτη πατῆρ, τὰ δύο ἀθάνατα ὀνόματα. ⁷⁷ γεγεῖν? ⁷⁸ Γηρυόνην. Cf. infra c. 8, p. 107, 63, 64, ed. Oxon. ⁷⁹ Lacunam explevit M ex c. 8, p. 115, 85—85. ed. Oxon. Ἀρχὴ γὰρ, φησὶν, τελείωσεως γινῶσι ἀνθρώπου· Θεοῦ δὲ γινῶσι ἀπειρισμένη τελείωσις. ⁸⁰ κειχώρηκε Bernaysius e l. x, c. 9, p. 314, 7 ed. Oxon. : καὶ ἐχώρησε C, κατεχώρησε M. ⁸¹ κατελήλυθεν εἰς. κατ. . . . . C, κατῆλθεν εἰς M. ⁸² κλητῆ Bernaysius e l. x, c. 9, l. l. : κλητικῆ C, M. ⁸³ Μαρριάμη C, Μαρριάμνη M : cf. infra l. x, c. 9, ubi τῇ Μαρριάμνη legiitur, et Orig. c. Cels. 5, 62, p. 62æ ed. Delarue. ⁸⁴ Μαρριάμνης C, M.

τελετὰς (ἴδεν αὐτοῖς οὗτος ὁ μῦθος), εἰ δοκεῖ, ἐπὶ τὰς βαρβαρικὰς τε καὶ Ἑλληνικὰς, καὶ ἴδωμεν ὡς τὰ κρυπτά καὶ ἀπόρρητα πάντων ὁμοῦ συνάγοντες οὗτοι μυστήρια τῶν ἐθνῶν καταφευδόμενοι τοῦ Χριστοῦ ἐξαπατῶσι τοὺς ταῦτα οὐκ εἰδότες τὰ τῶν ἐθνῶν ὄργια. Ἐπεὶ γὰρ ὑπόθεσις αὐτοῖς ὁ ἀνθρωπῶς ἐστὶν Ἀδάμας, καὶ λέγουσι γεγράφθαι περὶ αὐτοῦ⁸⁸, *τὴν γενεάν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; μάθετε πῶς κατὰ μέρος παρὰ τῶν ἐθνῶν τὴν ἀνεξεύρητον*⁸⁹ καὶ ἀδιάφορον τοῦ ἀνθρώπου γενεάν λαβόντες ἐπιπλάσσοιαι τῷ Χριστῷ. *Γῆ δὲ*⁹⁰, φασὶν οἱ Ἕλληνας, ἀνθρωπον ἀνέδωκε πρώτη καλὸν ἐνεργαμένη γέρας, μὴ φυτῶν ἀναισθητῶν μηδὲ θηρίων ἀλόγων, ἀλλὰ ἡμέρου | ζῶου καὶ θεοφιλοῦς ἐθέλουσα μήτηρ γενέσθαι. *Καλεσθὼν δὲ*, φησὶν, *ἔξευρεῖν, εἴτε Βοιωτοῖς Ἀλαλκομενεὺς*⁹¹ *ὑπὲρ λίμνης Κηφισίδος ἀνέσχε*⁹² *πρῶτος ἀνθρώπων, εἴτε Κουρήτες ἦσαν Ἰθαῖοι*⁹³, *θεῶν γένος*, [p. 97. 98] *ἢ Φρύγιοι Κορύβαντες, οὗς πρῶτους ἦλιος ἐπέιδε*⁹⁴ *δενδροφυεῖς ἀναπλαστούνας, εἴτε προσεληναῖον*⁹⁵ *Ἀρκαδία Πελασγόν, ἢ Ῥαρία*⁹⁶ *οἰκιστὴρα Διαιλλον Ἐλευσίν, ἢ Λῆμος*⁹⁷ *καλλιπαῖδα Κάβιρον ἀρρήτων ἐτέκνωσεν ὄργιασμων*⁹⁸, *εἴτε Φελληνῆ Φλεργαῖον Ἀλκυονέα, πρεσβύτατον Γηγίντων. Αἰθυσ*⁹⁹ *δὲ Ἰάρβαντὰ φασὶ, πρωτόγονον αὐχμηρῶν ἀναδύοντα πεδίων*¹⁰⁰ *γλυκείας ἀπάρξασθαι Διὸς βαλάνου. Αἰγυπτίων δὲ Νεῖλος ἰλὺν*¹⁰¹ *ἐπιλιπαίων μέχρι σήμερον ζωογονῶν, φησὶν, ὕγρᾳ σαρκούμενα*¹⁰² *θερμότητι ζωὰ σώματα ἀναδίδωσιν. Ἀσσύριοι δὲ Ὀαννὴν*¹⁰³ *ἰχθυοφάγον γενέσθαι παρ' αὐτοῖς, Χαλδαῖοι δὲ τὸν Ἀδάμ. Καὶ τοῦτον εἶναι*¹⁰⁴ *φασκούσι τὸν ἀνθρωπον, ὃν ἀνέδωκεν ἡ γῆ μόνον,*

A hic mythus), si placet, et barbarica et Græca, et videamus, ut abscondita et arcana omnium simul congerentes mysteria ethnicorum, diffamantes Christum, decipiant illos, qui hæc ignorant orgia ethnicorum. Cum enim argumentum illis sit homo Adamas et dicant scriptum esse de eo : *Generationem illius quis enarrabit?* discite, quomodo singulatim ab ethnicis inexplorata et æquivocam hominis generationem mutuati assignant Christo. *Terra autem*, aiunt Græci, *hominem edidit prima pulchrum ferens decus*, non stirpium sensu carentium, neque animalium ratione vacuum, sed cicuris animantis et Dei amantis volens mater fieri. *Arduum autem*, ait, *reperire, utrum Bæotia Alalcomeneus super lacum Cephisidem surrexerit primus hominum, an Curetes fuerint Ithæi, divinum genus*, **136-137** *Phrygiæ Corybantæ, quos primos sol aspexerit arborum instar succrescentes, an proselenæum Arcadia Pelasgum, an Rariæ incolam Diailon Eleusin, an Lemni Cabirum procreaverit parentem pulchrorum arcæorum orgiorum, an Pallene Phlegræum Alcyoneum, antiquissimum gigantum. Libyæ autem Jarbantem ferunt primigenium ex limosis exsurgentem campis vesci cœpisse a dulci Jovis quercu. Ægyptiorum autem Nilus limum infetans ad hunc diem*, inquit, *animantes gignens, humido carnata vapore viva corpora edit. Assyrii autem Oannen piscivororum ortum esse apud se, Chaldæi autem Adamum. Et hunc dicunt fuisse hominem, quem terra ediderit solum; jacere autem eum inanimum, immotum, inconcusum ut statuam, imaginem illius, qui supra est, celebrati Adaniantis hominis factum a potestatibus*

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ Isa. LIII, 8. ⁸⁹ ἀνεξεύρητον susp. M; ἀνεξερεύρητον? ⁹⁰ Hoc carmen, quod Pindari esse suspicantur hymni in Jovein Ammonem, primus vulgavit Schneidewinus Philol. I, 421 sqq., post quem G. Hermannus et scripturam emendare et numeros restituere conatus est ibid. p. 584. Deinde Th. Bergk hoc carmen, quod in Teubnerianam editionem Pindari p. 240 recepit Schneidewinus, tractavit in Annal. Antiq. Marburgens. a. 1847, 1 sqq., iterum in Annal. Lyric. part. II, p. 14, postremo in altera editione Poet. Lyric. p. 1038 sq. Qui cum Schneidewini Hermannique conamina attulerit, nos Bergkii ipsius appositionis redintegrationem, quæ hæc est :

Στρ. Ἀνθρωπον (ὡς) ἀνέδωκε γαῖα πρῶτα ἐνεργαμένα καλὸν γέρας,
 τὸ δ' ἔξευρεῖν χυλεσθὼν,
 Εἴτε Βοιωτοῖσιν Ἀλαλκομενεὺς λίμνης ὑπὲρ Κηφισίδος
 Πρῶτος ἀνθρώπων ἀνέσχε,
 Εἴτε Κουρήτες ἦσαν γένος Ἰθαῖοι θεῶν,
 ἢ Φρύγιοι Κορύβαντες,
 Οὗς Ἄλιος πρῶτους ἐπέιδεν δενδροφυεῖς ἀναπλαστούνας,
 Εἴτ' Ἀρκαδία προσεληναῖον Πελασγόν,
 ἢ Ῥαρία Διαιλλον οἰκιστῆρ' Ἐλευσίς,
 Ἄντιστρ. ἢ καλλιπαῖδα Λάμνος ἀρρήτων ἐτέκνωσε ὄργια,
 Εἴτε Πελλᾶνα Φλεργαῖον Ἀλκυονέα Γηγίντων πρεσβύτατον
 Ἐπιρ. . . . . Φατὶ δὲ πρωτόγονον Γαράματτα
 Αἰθυσ ἀνχμηρῶν πεδίων ἀναδύοντα γλυκείας Διὸς ἀπάρξασθαι βαλάνου.
 Νεῖλος δὲ.
 Σαρκούμεν' ὕγρᾳ θερμότητι ζωὰ σώματ' ἀναδιδῶσι.

Cæterum argumentum poetæ docte illustrat Prellerus in commentatione : *Die vorstellungen der alien, besonders der Griechen, von dem ursprunge und den æltesten schicksalen des menschlichen geschlechts*. Philol. VIII, 1 sqq. ⁹¹ Ἀλακομενεὺς C. ⁹² ἦσαν Ἰθαῖοι. ἢ σανίδαῖ οἱ C. ⁹³ πρῶτος C. ⁹⁴ ἐπέιδε pr. C. ⁹⁵ πρὸς σεληναῖον Ἀρκαδία διὰ Πελασγόν C. ⁹⁶ ἢ Ῥαρία G. Hermannus : ἡραρίας C. ⁹⁷ διαιλλον Ἐλ. ἢ Λῆμος C. ⁹⁸ ὄργιασμων C. ὄργιασμων Hermannus. ⁹⁹ Αἰθυσ δὲ Ἰάρβαντα C. ¹⁰⁰ πεδίων C. ¹⁰¹ ἰλύν. ἕλην C. ¹⁰² ὄργιασμων C. ¹⁰³ ζωὰ σώματα. ζωὰ καὶ σῶμα C. ¹⁰⁴ Ἰαννὴν C, M; cf. Berosi Chaldæorum Historiæ quæ supersunt ed. Richter. p. 48, 49.

multis, de quibus singulis longa exstat fabula. Uti igitur penitus in potestatem redigatur magnus homo qui supra est, a quo, sicuti dicunt, *omnis paternitas nominata in terra et in caelis constituta est, data est ei etiam anima, ut per animam patitur et puniatur in servitutem redactum plasma magni et pulcherrimi et perfecti hominis; etenim ita eum appellant. Quæruunt igitur rursus quæ sit anima et unde et cujus origine, ut, ubi venerit in hominem et moverit, in servitutem redigat et puniat plasma perfecti hominis. Quæruunt autem non a Scripturis, sed etiam hoc a mysticis. Esse autem dicunt animam difficilem inventu admodum et comprehensu arduam. Non enim manet in eodem habitu eademque figura usque neque affectione una, ut quis eam aut signo monstret aut re et facto assequatur. Mutationes autem has varias in Evangelio secundum Ægyptios scripto comprehensas habent. Ambigunt igitur sicuti reliqui omnes homines ethnicorum, utrum tandem ex Proonte sit, an ex Autogene, aut ex 138-139 effuso Chao. Et primum ad Assyriorum confugium mysteria, tripartitam divisionem hominis considerantes. Primi enim Assyrii animam tripartitam censent et unam. Animæ enim omnis natura, alia autem aliter cupiens est. Est enim anima omnium quæ sunt causa; omnia quæcunque nutriuntur, inquit, atque augescunt, anima opus habent. Nihil enim neque nutrimentum, inquit, neque augmentum accipere potest, si absit anima. Etenim et lapides, inquit, sunt animati, habent enim vim augescendi, auctus autem non unquam evenerit sine nutrimento. Per accessionem enim augescunt quæ augescunt, accessio autem nutrimentum est eorum quæ nutriuntur. Omnis igitur natura cælestium, inquit, et terrenorum et inferorum cupiens est animæ. Vocant autem Assyrii tale Adonin aut Endymionem aut Atin, et sicubi Adonis vocatur, Venus, inquit, amat et concupiscit animam talis nominis. Venus autem generatio est secundum eos. Sicubi autem Proserpina sive Cora amat Adonin, moritura quædam, inquit, a Venere sejuncta (i. e. a generatione) est anima. Sin vero Luna in Endymionis cupidinem incidit et amorem formæ, sublimiorum, inquit, natura et ipsa concupiscit animam. Sin vero, inquit, mater deorum exsecat Atin, et ipsa hunc habens amasium, supermundanorum et æternorum supra beata natura masculam potestatem animæ revocat ad se. Est enim, inquit, mas-femina homo. Ex hac igitur illis ratione valde turpe et prohibitum ex doctrina mulieris cum viro*

κεῖσθαι δὲ αὐτὸν ἄπνουν, ἀκίνητον, ἀσάλευτον, ὡς ἀνδριάντα³, εἰκόνα ὑπάρχοντα ἐκείνου τοῦ ἄνω, τοῦ ὑμνουμένου Ἀδάμαντος ἀνθρώπου, γενόμενον ὑπὸ δυνάμειν τῶν πολλῶν, περὶ ὧν ὁ κατὰ μέρος λόγος ἐστὶ πολὺς. Ἴν' οὖν τελῶς ἢ κεκρατημένος ὁ μέγας ἄνθρωπος ἄνωθεν⁴, ἀφ' οὗ, καθὼς λέγουσι, *πᾶσα πατριὰ⁵ ὀνομαζομένη ἐπὶ γῆς καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς συνέστηκεν*, ἐδόθη αὐτῷ καὶ ψυχῇ, ἵνα διὰ τῆς ψυχῆς πάσῃ καὶ κολάζεται καταδουλούμενον τὸ πλάσμα τοῦ μεγάλου καὶ καλλίστου καὶ τελείου ἀνθρώπου· καὶ γὰρ οὕτως αὐτὸν καλοῦσι. Ζητοῦσιν οὖν αὐ⁶ πάλιν τίς ἐστὶν ἡ ψυχὴ καὶ πόθεν καὶ ποταπὴ τὴν φύσιν, ἵν' ἐλθοῦσα εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ κινήσασα⁷ καταδουλώσῃ καὶ κολάσῃ τὸ πλάσμα τοῦ τελείου ἀνθρώπου· ζητοῦσι δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν μυστικῶν. Εἶνε δὲ φασὶ τὴν ψυχὴν δυσεῦρετον πᾶνυ καὶ δυσκατανόητον· οὐ γὰρ μὲν ἐπὶ σχήματος οὐδὲ μορφῆς τῆς αὐτῆς πάντοτε οὐδὲ πάθους ἐνδὸς, ἵνα τις αὐτὴν ἢ τύπῳ εἴπῃ ἢ οὐσίᾳ καταλήψεται. Τὰς δὲ ἐξαλλαγὰς ταύτας τὰς ποικίλας ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ κατ' Αἰγυπτίους Εὐαγγελίῳ κειμένας ἔχουσιν. Ἀποροῦσιν οὖν, καθάπερ οἱ ἄλλοι πάντες τῶν ἐθνῶν ἄνθρωποι, πότερον ποτε ἐκ τοῦ προόντος ἐστὶν, [ἦ]⁸ ἐκ τοῦ αὐτογενοῦς⁹, ἢ ἐκ τοῦ ἐκκεχυμένου χάους. Καὶ πρῶτον ἐπὶ τὰς Ἀσσυρίων καταφεύγουσι τελετάς τὴν τριχῆ διαίρεισιν τοῦ [p. 98. 99] ἀνθρώπου κατανοοῦντες· πρῶτοι γὰρ Ἀσσύριοι τὴν ψυχὴν τριμερῆ νομίζουσιν εἶναι καὶ μίαν. Ψυχῆς¹⁰ γὰρ, φασὶ, πᾶσα¹¹ φύσις, ἀλλῆ δὲ ἄλλως ὀρέγεται· ἔστι γὰρ ψυχὴ πάντων τῶν γινομένων αἰτία· πάντα ὅσα τρέφεται, φησὶ, καὶ αὐξεῖ, ψυχῆς δεῖται. Οὐδὲν γὰρ οὔτε τροφῆς, φησὶν, οὔτε αὐξήσεως οἶόν τ' ἐστὶν¹² ἐπιτυχεῖν ψυχῆς μὴ παρούσης. Καὶ γὰρ οἱ λίθοι, φησὶν, εἰσὶν ἐμψυχοί· ἔχουσι γὰρ τὸ αὐξητικόν· αὐξήσις δὲ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο χωρὶς τροφῆς· κατὰ προσθήκην γὰρ αὐξεῖ τὰ αὐξανόμενα· ἡ δὲ προσθήκη τροφῆ τοῦ τρεφομένου. Πᾶσα οὖν φύσις ἐπουρανίαν, φησὶ, καὶ ἐπιγείην καὶ καταχθονίαν ψυχῆς ὀρέγεται. Καλοῦσι δὲ Ἀσσύριοι τὸ τοιοῦτον Ἀδωνιν ἢ Ἐνδυμίωνα¹³· καὶ ὅταν μὲν Ἀδωνίς καλεῖται, Ἀφροδίτη¹⁴, φησὶν, ἐρᾷ καὶ ἐπιθυμεῖ τῆς ψυχῆς τοῦ τοιοῦτου ὀνόματος. Ἀφροδίτη δὲ ἡ γένεσις ἐστὶ κατ' αὐτούς. Ὅταν δὲ ἡ Περσεφόνη καὶ¹⁵ ἡ Κόρη | ἐρᾷ τοῦ Ἀδωνίδος, θνητῆ, φησὶ, τίς τῆς Ἀφροδίτης κενωρισμένη [τῶν γενέσεως]¹⁶ ἐστὶν ἡ ψυχὴ. Ἐὰν δὲ ἡ Σελήνη Ἐνδυμίωνα εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθῃ καὶ ἔρωτα μορφῆς, ἢ τῶν ὑψηλοτέρων, φησὶ, φύσις¹⁷ προσδεῖται καὶ ψυχῆς¹⁸. Ἐὰν δὲ, φησὶν, ἡ μήτηρ τῶν θεῶν ἀποκόψῃ τὸν Ἄτιν¹⁹ καὶ αὐτὴ τοῦτον ἔχουσα

VARIE LECTIONES.

³ ἀνδριάντος C. ⁴ ὁ ἄνωθεν? ⁵ Cf. Ephes. iii, 15: Ἐξ οὗ. πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. ⁶ αὐ. αὐτὸν C, M, qui susp. αὐτοί. ⁷ κινήσασα Roepers; sed cf. supra l. 11 ἀκίνητον. ⁸ ἢ οἴ. C. ⁹ αὐτογενοῦς Bunsenius, *Hippolytus and his age* 1854 t. I, p. 348: αὐτοῦ γένους C, M. ¹⁰ Ψυχὴ C, M. Tu cf. l. 42—44 et p. 117, 54—56 ed. Oxon.: Οὕτος, φησὶν, ἐστὶν ὁ πολυώνυμος μνηριόματος ἀκατάληπτος, οὗ πᾶσα φύσις, ἀλλῆ δὲ ἄλλως ὀρέγεται. ¹¹ φασὶ. πᾶσι C. ¹² οἶόν ἐστιν C. ¹³ Ἐνδυμίωνα C. Post Ἐνδυμίωνα excidiase videtur ἡ Ἄτιν, cf. infra lin. 50 sqq. καλεῖται C. ¹⁴ Ἀφροδίτης C. ¹⁵ καὶ. ἦ? ¹⁶ Fori. leg. κενωρισμένη [ἡγουν γενέσεως] ἐστὶν — Vocabula duo de glossa marginali videntur illata, ad vocem Ἀφροδίτης pertinentia M. ¹⁷ φύσις. κτίσις C, M. ¹⁸ καὶ αὐτὴ ψυχῆς susp. M. ¹⁹ Ἄτιν C.

ἐρώμενον, ἢ τῶν ὑπερκοσμίων, φησὶ, καὶ αἰωνίων ἄνω μακαρία φύσις τὴν ἀρρήνικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς ἀνακαλεῖται πρὸς αὐτήν. Ἔστι γὰρ, φησὶν, ἀρσενόθηλος ²⁰ ὁ ἄνθρωπος. Κατὰ τοῦτον οὖν ²¹ αὐτοῖς τὸν λόγον πάνυ ποιηρὸν καὶ κεκωλυμένον ²² κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἢ γυναικῶς πρὸς ἄνδρα δεδειγμένη καθέστηκεν ὁμιλία. Ἀπεκόπη γὰρ, φησὶν, ὁ Ἄττις, τούτεστιν ἀπὸ τῶν χοϊκῶν τῆς κτίσεως κάτωθεν μερῶν, καὶ ἐπὶ τὴν αἰωνίαν ἄνω μετετέλλυθεν οὐσίαν, ὅπου, φησὶν, οὐκ ἔστιν οὔτε ²³ θῆλυ οὔτε ἄρσεν, ἀλλὰ καινὴ κτίσις, καινὸς ἄνθρωπος, ὃς ²⁴ ἔστιν ἀρσενόθηλος ²⁵. Πού δὲ ἄνω λέγουσι, κατὰ τὸν οὐκαίον ἐλθὼν δεῖξω τόπον. Μαρτυρεῖν δὲ φασι αὐτῶν τῷ λόγῳ οὐκ ἀπλῶς μόνην τὴν Ῥέαν, ἀλλὰ γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅλην τὴν κτίσιν· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ λόγου διασαφούςι. Τὰ [p. 99—101] ^B γὰρ ²⁶ ἀράτα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς κτίσεως | τοῦ κόσμου τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης, πρὸς τὸ εἶναι ἰώτους ἀναπολογήτους. Διδίκε γνόντες τὸν Θεὸν οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἠχάριστησαν, ἀλλ' ἐματαύθη ἢ ἀσύνητος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες γὰρ εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώμασιν εἰκότος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων καὶ ἔρπετων· διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἷ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν. Τί δὲ ἔστιν ἡ φυσικὴ κατ' αὐτοὺς χρῆσις, ὑστερον ἐροῦμεν. Ὁμοίως δὲ ²⁷ καὶ οἱ ἄρρηνες ἀρρηνες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἀρρηνες ἐν ἀρρῆσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι (ἀσχημοσύνη δὲ ἔστιν ἡ πρώτη καὶ μακαρία κατ' αὐτοὺς ἀσχημάτιστος οὐσία, ἢ πάντων σχημάτων τοῖς σχηματιζομένοις αἰτία) καὶ τὴν ²⁸ ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. Ἐν γὰρ τούτοις τοῖς λόγοις, οἷς εἴρηκεν ὁ Παῦλος, ὅλον φασὶ συνέχεσθαι ²⁹ τὸ κρύφιον αὐτῶν καὶ ἀρρήτον τῆς μακαρίας μυστήριον ἡδονῆς. Ἡ γὰρ ἐπαγγελία τοῦ λουτροῦ οὐκ ἄλλη τίς ἐστι κατ' αὐτοὺς, ἢ τὸ εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν ἀμάραντον ἡδονὴν τὸν λουόμενον κατ' αὐτοὺς ζῶντι ὕδατι καὶ χριόμενον ἀλάφῃ ³⁰ χρίσματι. Οὐ μόνον δ' ³¹ αὐτῶν ἐπιμαρτυρεῖν ³² φασὶ τῷ λόγῳ τὰ Ἀσσυρίων μυστή-

A demonstrata est consuetudo. Exsectus est enim, inquit, Attis, hoc est a choicis mundi infra partibus et ad æternam supra pervenit naturam, ubi, inquit, neque muliebre exstat, neque virile, sed nova creatura, novus homo, qui est mas-femina. Ubi autem supra dicant, suo loco ostendam. Attestari autem aiunt ipsorum narrationem non unam modo Rheam, sed pene universam creaturam, et hoc esse quod dicitur a Logo declarant : **Invisibilia enim ipsius 140-141 a creatura mundi ipsius factis intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus et divinitas, ut sint inexcusabiles, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed evanuit insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudines imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod etiam tradidit illos Deus in passiones ignominie. Nam feminae eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. Quid autem sit naturalis secundum eos usus, postea dicemus. Similiter autem et masculi relicto naturali usu feminae exarserunt in desideriiis suis in vicem, masculi in masculos ἀσχημοσύνην operantes (ἀσχημοσύνη autem est prima et beata secundum eos ἀσχημάτιστος natura, quæ est omnium schematum schematizatis causa), et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. In his enim verbis, quæ fecit Paulus, universum dicunt inesse secretem suum et arcanum beatæ mysterium voluptatis. Promissio enim lavacri non alia quædam est secundum illos, quam introducere in perennem voluptatem eum, qui lavatur secundum eos viva aqua et ungitur ineffabili unguento. Non solum autem fidem facere dicunt suæ narrationi Assyriorum mysteria, sed etiam Phrygum circa eorum, quæ fuerunt, quæque sunt, quæque futura sunt posthac, beatam oportam simul et apertam naturam, quam quidem ait intus in homine quæsitum regnum cælorum, de quo perspicue in Evangelio, quod secundum Thomam inscriptum est, tradunt, dicentes ita : **Me qui quærit inveniet in infantibus a septem annis, ibi enim in 142-143 quartodecimo ævo occultus in lucem edar. Huc autem non est Christi, sed Hippocratis dicentis :****

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ ἀρσενόθηλος pr. C, ἀρρηνόθηλος corr. C, M. ²¹ οὖν add corr. C. ²² μεμολυσμένον C, F. Hermannus. ²³ οὐδὲ . . . οὐδὲ C, M. ²⁴ ὁ C, M. ²⁵ Cf. Galat. iii, 28; vi, 15 M et Clem. Rom. ep. ii, 12 Ὅταν ἔσται τὰ δύο ἐν καὶ τὸ ἕξω ὡς τὸ ἔσω καὶ τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς θηλείας, οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ Bunsenius l. i. ²⁶ Cf. Rom. i, 20—26 : τὰ γὰρ ἀράτα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, διότι γνόντες τὸν Θεὸν οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἠχάριστησαν, ἀλλ' ἐματαύθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς ζυγῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἢ ἀσύνητος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκότος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἔρπετων· διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, οἷς μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὃς ἔστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἷ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν. ²⁷ Cf. Rom. i, 27. ²⁸ συνέχεσθαι corr. C. ²⁹ ἀλάφῃ M coll. p. 122, 69 ed. Oxon. καὶ χριόμενοι· ἐκεῖ ἀλάφῃ χρίσματι, ἀλάφῃ C. ³⁰ δ' add M. ³¹ ἐπιμαρτυρεῖ pr. C.

Septem annorum pater dimidium patris. Unde hi primigeniam naturam omnium in primigenio ponentes semine, comperio Hippocrateo illo, septem annorum puerum esse dimidium patris, in quatuordecim alunt annis secundum Thomam esse in lucem editum. Hæc est arcana illis et mystica doctrina. Dicunt igitur Ægyptios, omnium hominum post Phryges antiquissimos, quos cum omnibus reliquis hominibus constet initia et sacra deorum omnium simul communicasse primos et monstrasse species et actiones, sancta et veneranda et ineffabilia non initialis laidis habere mysteria. Ea autem non sunt aliud quidquam raptum et quæsitum a septies vestita et atro habitu induta membrum Osiridis. Osirin autem dicunt aquam. Natura autem septies vestita, circa se habens et induta septem vestes æthereas (erraticas enim stellas sic appellant, per allegoriam æthereas, vocantes) secundum illos commutabilis generatio et ab ineffabili et ineffigato et incomprehensibili et informabili transformata creatura ostenditur. Et hoc illud est dictum, in Scriptura: *Septies cadet justus, et surget.* Ili enim casus, inquit, astrorum conversiones ab omnia movente motæ. Dicunt igitur de seminis essentia, quæ est omnium existentium causa, eam horum esse nihil, generare autem et facere omnia existentia, dicentes sic: *Fio quod volo, et sum quod sum, propter hoc dico omnia movens esse immotum. Manet enim quod est, faciens omnia, et nihil existentium fit.* Hunc dicit esse bonum solum, et de hoc dictum esse illud verbum Salvatoris: *Quid me dicis bonum? Unus est bonus, Pater meus, qui in 144-145 cælis est, qui oriri jubet solem suum super justos et injustos, et pluit super sanctos et peccatores.* Qui autem sint sancti, quibus pluit, et peccatores, quibus ilem pluit, et hoc cum reliquis posthac dicemus. Et hoc esse magnum et absconditum universorum et ignotum mysterium apud Ægyptios velatum et revelatum. Osiris enim, inquit, est in templo ante laidem, cujus stat nudum pudendum sursum spectans et omnes suos fructus existentium coronatum. Stare autem non solum in sanctissimis primum signorum templis dicunt hoc tale, verum etiam in omnium notitiam, tanquam lumen non sub modio, sed super candelabrum positum, præconium prædicatum in lectis, in omnibus viis et omnibus plateis

ρια, ἀλλὰ ²³ καὶ Φρυγῶν περὶ τὴν τῶν γεγραμένων καὶ γινομένων καὶ ἰσομένων ἔτι μακαρίαν κρυβομένην ὁμοῦ καὶ φανερούμενην φύσιν, ἥνπερ φησὶ | τὴν ἐν τῷ ²⁴ ἀνθρώπου βασιλείαν οὐρανῶν ζητουμένην ²⁵, περὶ ἧς διαβρήθη ἐν τῷ κατὰ Θωμᾶν ἐπιγραφομένῳ Εὐαγγελίῳ παραδίδασαι λέγοντες οὕτως· Ἐμὲ δὲ ζητῶν εὐρήσει ἐν παιδίοις ἀπὸ [p. 101. 102] ἐτῶν ἐπτά· ἐκεῖ γὰρ ἐν τῷ τεσσαρσκαίδεκάτῳ ²⁶ αὐτῶν κρυβόμενος φανεροῦμαι ²⁷. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι Χριστοῦ, ἀλλὰ Ἴπποκράτους λέγοντος ²⁸· Ἐπτά ἐτῶν παῖς πατὴρ ἤμισυ· ὅθεν οὕτως τὴν ἀρχέγονον φύσιν τῶν ὄλων ἐν ἀρχεγόνῳ τιθέμενοι σπέρματι, τὸ Ἴπποκράτους ἀκηκόοτες, ὅτι ἔστιν ἤμισυ πατὴρ καὶ παῖς ἐπτά ἐτῶν, ἐν τοῖς τεσσαρσκαί [καὶ δέκα] ²⁹ φασὶν ³⁰ ἔτεσι, κατὰ τὸν Θωμᾶν, εἶναι ³¹ φανερούμενον. Οὗτός ἐστιν ὁ ἀπόρρητος αὐταῖς λόγος καὶ μυστικός. Λέγουσιν οὖν ³², ὅτι Αἰγύπτιοι, πάντων ἀνθρώπων μετὰ τοὺς Φρύγας ³³ ἀρχαιότεροι ³⁴ καθεστῶτες ³⁵ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμολογουμένως ³⁶ τελετὰς καὶ ὄργια θεῶν πάντων ὁμοῦ μεταδόντες πρῶτοι ³⁷ καὶ κατηγγελκότες ³⁸ ἰδέας ³⁹ καὶ ἐνεργείας, ἰερὰ καὶ σεβάσματα καὶ ἀνεξαγόρευτα τοῖς μὴ τετελεσμένοις τὰ Ἴσιδος ἔχουσι μυστήρια· τὰ δ' εἶσιν οὐκ ἄλλο τι ἢ ἠρασαμένον καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῆς ἐπταστάλου καὶ μελανέλιμονος ⁴⁰ αἰδοῦν ⁴¹ Ὀσίριδος. Ὀσίριν δὲ λέγουσιν ὕδωρ. Ἡ δὲ φύσις ἐπτάστολος, περὶ αὐτὴν ἔχουσα καὶ ἐστολιτμένη ἐπτάστολὰς αἰ | θερίους ⁴² (τοὺς πλανήτας γὰρ ἀστέρας οὕτω προσαγορεύουσιν ἀλληγοροῦντες καὶ αἰθερίους ⁴³ καλοῦντες) κατ' αὐτοὺς ⁴⁴ ἢ μεταδλητὴ γένεσις καὶ ὑπὸ ⁴⁵ τοῦ ἀρρήτου καὶ ἀνεξικονίστου ⁴⁶ καὶ ἀνενοήτου καὶ ἀμόρφου μεταμορφουμένη κτίσις ἀναδεικνύται· καὶ τοῦτο ἔστι τὸ εἰρημένον, φησὶν, ἐν τῇ Γραφῇ· Ἐπτάκις ⁴⁷ πεσβεῖται ὁ δίκαιος καὶ ἀναστήσεται. Αὐταὶ γὰρ αἱ πτώσεις, φησὶν, αἰ τῶν ἀστρῶν μεταβολαὶ ὑπὸ τοῦ πάντα κινουντος κινούμεναι. Λέγουσιν οὖν περὶ τῆς τοῦ σπέρματος ⁴⁸ οὐσίας, ἧτις ἐστὶ πάντων τῶν γινομένων αἰτία, ὅτι τούτων ἐστὶν οὐδὲν, γένεθ' δὲ καὶ ποιεῖ πάντα τὰ γινόμενα, λέγοντες οὕτως· Γίνομαι ὁ θέλω καὶ εἰμι ὁ εἰμι· διὰ τοῦτο φημι ἀκίνητον εἶναι τὸ πάντα κινουῦν. Μένει γὰρ ὁ ἐστὶ ποιῶν τὰ πάντα καὶ οὐδὲν τῶν γινομένων γίνεται. Τοῦτον εἶναι φησὶν ἀγαθὸν μόνον, καὶ περὶ τούτου λελέχθαι τὸ ὑπὸ τοῦ

Ἰστωρῆος λεγόμενον· Τί με ⁴⁹ λέγεις ἀγαθόν; Εἰς ἐστὶν ἀγαθός, ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,

VARIÆ LECTIONES.

²³ ἀλλὰ om. C, M. ²⁴ φησὶν ἐν τῷ C. ²⁵ Cf. Luc. xvii, 21: Ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὁμοῦ ἐστίν. ²⁶ τεσσαρσκαίδεκάτῳ C. ²⁷ Hæc neque apud Fabricium neque apud Thilonem inveniuntur. ²⁸ Cf. Littre, *Trad. des Œuvres d'Hippocrate*, t. I, p. 396 M. ²⁹ καὶ δέκα om. C. ³⁰ φησὶν C. ³¹ εἶναι. εἰ μὲν C. ³² λέγουσι γοῦν C, M. ³³ μετὰ τοὺς Φρύγας. Cf. Herodot. 2, 2. ³⁴ Cf. Herodot. 2, 5; Pseudo-Lucian. de dea Syr. § 2. ³⁵ καθεστῶτες corr. C. ³⁶ ὁμολογουμένων C. ³⁷ μεταδόντες πρῶτοι μετὰ τὸν πρῶτον C, M. ³⁸ καὶ κατηγγελκότες, κατηγγελκότες C, M. ³⁹ ἰδέας, καὶ ἰδέας M. ⁴⁰ μελανέλιμονος C. ⁴¹ αἰδοῦν. αἰσχύνη C, M, quod eusto librario debetur vocem obscenam vitanti, ut in cod. Thuaneo Martialis ejusmodi in locum vocabulorum substitui solet monstrum. ⁴² αἰθερίους Roperer, αἰθρίους C, M. ⁴³ αἰθερίους Roperer, αἰθρίους C, M. ⁴⁴ κατ' αὐτοὺς, καθὼς C, M. ⁴⁵ καὶ ὑπὸ. ὑπὸ C, M. ⁴⁶ ἀνεξικονίστου. ἀνεξικινίστου pr. C. ⁴⁷ Cf. Luc. xvii, 4: Καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ [ἐάν] ἐπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ (sc. ὁ ἀδελφός σου). ⁴⁸ σπέρματος, πνεύματος C, M. ⁴⁹ Τί με — οὐρανοῖς. Matth. xix, 17; Marc. i, 18; Luc. xviii, 19; cf. Justin. Mart. Dial. c. Tryph. Jud. 101 p. 528 a.

[p. 102. 105] δς ἂν ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους καὶ βρέχει ἐπὶ ὄσλους καὶ ἀμαρτωλοὺς. Τίνας δὲ εἶπιν οἱ ὄσλοι οἷς βρέχει καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ οἷς ὁ αὐτὸς βρέχει, καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ὑστερον ἐροῦμεν. Καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ μέγα καὶ κρύφιον τῶν ὄλων καὶ ἄγνωστον ἑστῆριον παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις κεκαλυμμένον καὶ ἀνακεκαλυμμένον. Ὅσιρις γὰρ, φησὶν, ἐστὶν ἐν ναῶ πρὸ τῆς Ἰσιδος, οὗ ἐστῆκε γυμνὸν τὸ κεκρυμμένον, κάτωθεν ἄνω βλέπον καὶ πάντας αὐτοῦ τοὺς καρποὺς τῶν γινομένων στεφανοῦμεν ἑστάναι δὲ οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀγιωτάτοις, πρῶτον ἀγαλιμάκῳ, ναοὶς λέγουσι τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς τὴν ἀπάντων ἐπίγνωσιν, οἰονεὶ φῶς [οὐχ] ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐπικείμενον, κήρυγμα κηρυσσόμενον ἐπὶ τῶν δωματίων, ἐν πάσαις ὁδοῖς καὶ πάσαις ἀγυαῖς καὶ παρ' αὐταῖς ταῖς οἰκίαις ἔρον τινὰ καὶ τέρμα τῆς οἰκίας προτεταγμένον, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ καλεῖσιν, ὃ λέγουσιν οὐκ εἰδότες, καὶ τοῦτο φυλάσσοις μέχρι σήμερον. Τοὺς γοῦν Ἑρμᾶς, φησὶ, παρ' αὐτοῖς τοιοῦτω τετιμημένους σχήματι θεωροῦμεν. Κυλλήνιον δὲ διαφερόντως τιμῶντες Λόγιόν φασιν. Ὁ γὰρ Ἑρμῆς ἐστὶ Λόγος, ὃς ἐρμηνεύς ὢν καὶ δημιουργὸς τῶν γεγονότων ὁμοῦ καὶ γινομένων καὶ ἐσομένων παρ' αὐτοῖς τιμώμενος ἐστῆκε τοιοῦτω τινὶ κεκαρκτηρισμένους σχήματι, ὅπερ ἐστὶν αἰδοῖον ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν κάτω ἐπὶ τὰ ἄνω ὄρμην ἔχων. Καὶ ὅτι οὗτος, τοῦτέστιν ὁ τοιοῦτος Ἑρμῆς, ψυχαγωγὸς, φησὶν, ἐστὶ καὶ ψυχοπομπὸς καὶ ψυχῶν αἴτιος, οὐδὲ τοὺς ποιητὰς τῶν ἐθνῶν λαμβάνει λέγοντας οὕτως·

Ἑρμῆς δὲ ψυχὰς Κυλλήνιον ἐξεκαλεῖτο Ἀνδρῶν μνηστήρων,

οὗ τῶν Πηνελόπης, φησὶν, ὧ καχοδαίμονες, μνηστήρων, ἀλλὰ τῶν ἐξυπνισμένων καὶ ἀνεμνησμένων, Ἐξ αἷης τιμῆς [τε] καὶ [δύσου] μήκεος δλοου, | [p. 104. 105] τοῦτέστιν ἀπὸ τοῦ μακαρίου ἄνωθεν ἀνθρώπου ἢ ἀρχανθρώπου ἢ Ἀδάμαντος, ὡς ἐκείνοις δοκεῖ, κατηνέχθησαν ὡς εἰς πλάσμα τὸ πῆλινον, ἵνα δουλεύσωσι τῷ ταύτης τῆς κτίσεως δημιουργῷ Ἰαλδαθαῶθ, θεῷ πυρίνῳ, ἀριθμὸν τετάρτῳ· οὕτως γὰρ τὸν δημιουργὸν καὶ πατέρα τοῦ ἰδικοῦ κόσμου καλοῦσιν·

Ἐξ ῥάβδου μετὰ χειρὶ Καλήν. χρυσεῖν, τῆ ε' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει ὄν ἔθελει, τοὺς δ' αὐτὸς καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. C

Ὅτος, φησὶν, ἐστὶν ὁ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου μόνος ἔχων ἐξουσίαν. Περὶ τοῦτου, φησὶ, γέγραπται· Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ. Ὁ δὲ ποιητῆς, φησὶ, κοσμησάσι βουλόμενος τὸ ἀπερινόητον τῆς μακαρίας φύσεως τοῦ λόγου, οὐ σιδηρᾶν, ἀλλὰ χρυσεῖν περιέθηκε τὴν ῥάβδον αὐτῷ. Θέλγει δὲ τὰ ὄμματα τῶν νεκρῶν, φησὶ, τοὺς δ' αὐτὸς καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει, τοὺς ἐξυπνισμένους καὶ γεγονό-

et ad ipsas sedes, finem quemdam et terminum ædium præpositum, et hoc esse bonum ab omnibus dictum. Boniferum enim id vocant, quod dicunt ignorantibus, et hoc Græci mysticum ab Ægyptiis ascitum servant ad hunc diem. Quippe Hermas, inquit, apud eos tali cultus habitu conspicimus. Cylleium autem eximie colentes Logium dicunt. Hermes est enim Logus, qui interpret et demurgus eorum, quæ facta sunt quæque sunt quæque futura sunt, apud eos cultus stat tali quodam effigiatus habitu, qui quidem est pudendum hominis ab inferioribus ad superiora impetum habens. Et esse hunc, hoc est talem illum Mercurium, animarum ductorem, inquit, et comitem et auctorem, ne poetas quidem ethnicorum fugit dicentes sic :

Ἑλλῆνες μυστικὸν ἀπὸ Αἰγυπτίων παραλαβόντες Ἑρμῆς παρ' αὐτοῖς τοιοῦτω τετιμημένους σχήματι θεωροῦμεν. Κυλλήνιον δὲ διαφερόντως τιμῶντες Λόγιόν φασιν. Ὁ γὰρ Ἑρμῆς ἐστὶ Λόγος, ὃς ἐρμηνεύς ὢν καὶ δημιουργὸς τῶν γεγονότων ὁμοῦ καὶ γινομένων καὶ ἐσομένων παρ' αὐτοῖς τιμώμενος ἐστῆκε τοιοῦτω τινὶ κεκαρκτηρισμένους σχήματι, ὅπερ ἐστὶν αἰδοῖον ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν κάτω ἐπὶ τὰ ἄνω ὄρμην ἔχων. Καὶ ὅτι οὗτος, τοῦτέστιν ὁ τοιοῦτος Ἑρμῆς, ψυχαγωγὸς, φησὶν, ἐστὶ καὶ ψυχοπομπὸς καὶ ψυχῶν αἴτιος, οὐδὲ τοὺς ποιητὰς τῶν ἐθνῶν λαμβάνει λέγοντας οὕτως·

B Mercurius autem animas Cyllenius evocabat Virorum procorum,

non Penelopæ, inquit, o miseri, procorum, sed expurgatorum et admonitorum,

Ex quali honore et quanta copia beatitatis,

146-147 hoc est a beato desuper homine aut primore homine aut Adamante, ut illis videtur, detrusi sint huc in figmentum luteum, ut serviant hujus creaturæ demiurgo, Ialdabaoth, deo igneo, numero quarto : ita enim demiurgum et patrem specialis mundi vocant ;

Tenebat autem virgam in manibus Pulchram, auream, qua hominum oculos mulcet Quorum vult, alios autem et dormientes excitat.

Hic, inquit, est vitæ et mortis solus habens potestatem. De hoc, inquit, scriptum est : Reges illos in virga ferrea. Poeta autem, inquit, ornare volens incomprehensibile beatæ naturæ Logi, non ferream, sed auream tribuit virgam ei. Mulcet autem oculos mortuorum, inquit, alios autem et dormientes excitat, somno expurgatos et factos procos (memores). De his, ait, Scriptura dicit : Surge, qui dor-

VARIÆ LECTIONES.

ἂν δς — ἀμαρτωλοὺς. Matth. v, 45 : "Ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθὸς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἂν ἀνατελεῖ C. ἂν ἀγνωστον. ἄγνωστον C. Ὅσιρις. Οὐδαίς C, M, Οὐδαίς R, Scotus; cf. Plutarch. de Isid. et Osirid. c. 51 p. 371 F: Πανταγοῦ δὲ καὶ ἀνθρωπόμορφον Ὅσιριδος ἀγαλμα δεικνύουσιν, ἐξορθιάζον τῷ αἰδοῖῳ, διὰ τὸ γόνιμον καὶ τὸ τρώφιμον. Ἰσιδος. εἰσόδου C, M. οὐ. οὐχ C. πρῶτον. πρὸ τῶν C, M. οὐχ om. C; cf. Luc. ii, 33; Matth. v, 15; Marc. iv, 21; Luc. viii, 16. 41. Cf. Matth. x, 27; Luc. xii, 3. Ἑρμῆς C, M. αὐτοῦ C. Κυλλήνιοι C, M. λόγον (φησὶ γὰρ Ἑρμῆς ἐστὶ λόγος ἐρμηνεύς — γινομένων καὶ ἐσομένων), C, M. αἰδοῖον. αἰσῶν C. ἔχων C. Hom. Od. xxiv, 1. φησὶν, ὧ. φησὶν οἱ C, φασὶν οἱ M. ἐξ οἷς τιμῆς καὶ μὴ καὶ ὡς δλοου C, cf. Empedocl. v. 353 Sturz, v. 390 Stein. κατηνέχθησαν Roepers, κατενεχθεισῶν C, M. Ἰαλδαθαῶθ. Ἰαλδαθαῶθ C, M. ἀριθμῷ C, M. ἔχει C, cf. Hom. Od. xxiv, 2. οὐς C. ἔχει C, cf. Hom. Od. xxiv, 2. οὐς C.

mis, et exsurge, et illuminabit tibi Christus. Hic est Christus, in omnibus generatis Filius hominis effigiatus ab ineffigiato Logo. Hoc, inquit, est magnum et arcanum Eleusiniorum mysterium *Hye Cye*. Et ei omnia esse subjecta, et hoc est dictum illud: *In omnem terram exiit sonus eorum*, ut illud: *Virgami movens ducit Mercurius, illæ autem stridentes sequuntur animæ* continuo ita, ut per imaginem poeta ostendit dicens:

την ράβδον ἄγει κινήσας ὁ Ἑρμῆς, αἱ δὲ τρίζουσαι ἔπονται αἱ ψυχὰς συνεχῶς οὕτως, ὡς διὰ τῆς εἰκόνης ὁ ποιητῆς ἐπέδειξε λέγων·

Ut autem cum vespertilioes in angulo specus divinæ,

*Stridentes volant ubi quis decidit
Ex serie de rupe, et invicem continentur.*

De rupe, inquit, de Adamante dicit. Hic, inquit, est Adamas, lapis summus, angularis factus, in caput anguli (insertus in caput genitalis), — in capite enim esse formativum cerebrum essentiam, ex quo omnis paternitas formatur — *quem inserto*, inquit, *adamantem in fundamenta Sion*; per figuram, inquit, signentium hominis dicit. Insertus autem adamas cohæbetur dentibus, **148-149** ut Homerus dicit: *Sepe dentium*, hoc est murus et munimentum, in quo est interior homo, qui illuc decidit a primore homine supra Adamante, *sectus sine manibus secandibus* et delatus in signentium oblivionis, choicum, signinum. Et dicit stridentes animas ipsum sequi, hoc est Logum:

Sic illæ stridentes simul ibant, ducebat autem illas

Mercurius mitis (ἀνάκητα) per obscuros tramites. hoc est, inquit, in loca æterna ab omni malitia (κακίας) libera. Quo enim, inquit, venerunt?

*Prætermeabant autem præter oceani fluctus et [Leucadem petram]
Et præter solis portas et gentem somniorum.*

Hic inquit, est oceanus generatio deorum generatioque hominum, ex reciproca fluctuatione circumactus semper, mox sursum, mox deorsum. Sed ubi, inquit, deorsum fluit oceanus, generatio est hominum; ubi autem sursum in murum et munimentum et Leucadem petram, generatio est deorum. Hoc, inquit, est scriptum illud: *Ego dixi: Dii estis et filii Altissimi omnes, ubi ex Ægypto fugere festinabitis et perveneritis trans mare Rubrum in desertum*, hoc est ab inferiore mistione in eam quæ

τας μνηστῆρας. Περὶ τούτων, φησὶν, ἡ Γραφή λέγει ⁸⁸· Ἐγείραι, ὁ καθεύδων, καὶ ἐξεγέρθητι, καὶ ἐπιφαύσει σοὶ ὁ Χριστός. Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ ἐν πᾶσι, φησὶ, τοῖς γεννητοῖς Υἱὸς ἀνθρώπου κεχαρακτηρισμένος ἀπὸ τοῦ ἀχακτηρίστου Λόγου ⁸⁹. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ μέγα καὶ ἀρρόητον Ἐλεουσινῶν μυστήριον Ἰε Κύε ⁹⁰· καὶ ὅτι, φησὶν, αὐτῷ πάντα ὑποτέτακται, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ εἰρημένον· *Εἰς πᾶσαν ⁹¹ τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν*· ὡς τὸ

*Ὡς δ' ὅτε ⁹² ρυκτερίδες μυχῷ ἄντρον θεοπε-
[σίοιο
Τρίζουσαι ⁹³ ποτέονται, ἐπεὶ κέ ⁹⁴ τις ἀποπέσῃσιν
Ὀρμαθοῦ ἐκ πέτρης, ἀνά τ' ἀλλήλησιν ⁹⁵ ἔχονται.*

B Πέτρης, φησὶ, τοῦ Ἀδάμαντος λέγει. Οὗτος, φησὶν, ἐστὶν ὁ Ἀδάμας ⁹⁶ ὁ λίθος ὁ ἀκρογωνιαίος εἰς κεφαλήν γενημένος ῥωτίας (ἐν κεφαλῇ γὰρ εἶναι τὸν χαρακτηριστικὸν ἐγκέφαλον τὴν οὐσίαν, ἐξ ἧς πᾶσα πατριά χαρακτηρίζεται), ὅν, φησὶν, ἐντάσσω ἀδάμαντα εἰς τὰ θεμέλια Σιών· ἀλληγορῶν, φησὶ ⁹⁷, τὸ πλάσμα τοῦ ἀνθρώπου λέγει. Ὁ δὲ ἐντασσόμενος [p. 105. 106] ἀδάμας ἐστὶν ⁹⁸ ... ὀδόντες, ὡς Ὀμηρος λέγει ⁹⁹ ἔρκος ὀδόντων, τουτέστι τείχος καὶ χαράκωμα, ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ ἕως ἀνθρώπος, ἐκείσε ¹⁰⁰ ἀποπεπτικῶς ἀπὸ τοῦ ἀρχανθρώπου ἀνωθεν Ἀδάμαντος, ὁ τμηθεὶς ¹⁰¹ ἀνευ χειρῶν τεμουσῶν καὶ κατενηγεμένους εἰς τὸ πλάσμα τῆς λήθης, τὸ χοῦδόν, τὸ ὀστράκινον· καὶ φησὶν ὅτι τετριγυλαὶ αὐτῷ ἠκολούθουν αἱ ψυχὰι, τῷ λόγῳ·

C Ὡς αὐταὶ ¹⁰² τετριγυλαὶ ἄμ' ἦσαν, ἤρχε δ' ἄρα [σφιν,

(τουτέστιν ἤγεῖτο),
Ἑρμῆας ἀνάκητα κατ' εὐρώεντα κέλευθα,
τουτέστι, φησὶν, εἰς τὰ πάσης κακίας ἀππλλαγμένα αἰώνια χωρία. Πού γὰρ, φησὶν, ἦλθον;

*Πᾶρ δ' Ἰσαν ¹⁰³ ὠκεανοῦ τε ῥοαὸς καὶ Λευκάδα πέ-
[τρην,
Ἡδὲ παρ' ¹⁰⁴ ἡελίοιο πόλας καὶ δῆμον ὀνειρώων.*

Οὗτος, φησὶν, ἐστὶν ὠκεανὸς γένεσις τε ¹⁰⁵ θεῶν, γένεσις τ' ἀνθρώπων, ἐκ παλιρροίας στρεφόμενος αἰεὶ, ποτὲ ἄνω, ποτὲ κάτω. Ἄλλ' ὅταν, φησὶ, κάτω ῥέῃ ὁ ὠκεανὸς, γένεσις ἐστὶν ἀνθρώπων· ὅταν δὲ ἄνω ἐπὶ τὸ τείχος καὶ τὸ χαράκωμα καὶ τὴν Λευκάδα πέτρην, γένεσις ἐστὶ θεῶν. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ γεγραμμένον· Ἐγὼ δ' εἶπα· Θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ Ἰψίστου πάντες, ἐὰν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου φυγεῖσθε σκευῶν καὶ γένησθε κέραν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης εἰς τὴν ἐρημον, τουτέστιν ἀπὸ τῆς κάτω

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ Ephes. v, 14: Ἐγείρει (Ἐγείραις) ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοὶ ὁ Χριστός. ⁸⁹ λόγος C. ⁹⁰ ὕε κα. Cf. Plut. de Isid. et Os. c. 34 p. 364. ⁹¹ Rom. x, 18. ⁹² ἄγει om. C, M. Cf. Hom. Od. xxiv, 5: Τῆ δ' ἄγε κινήσας, ταὶ δὲ τρίζουσαι ἔποντο. ⁹³ Hom. Od. 24, 6 sqq. ⁹⁴ τρίζουσι C. ⁹⁵ ἐπεὶ καὶ τις C. ⁹⁶ ἀλλήλοισιν C. ⁹⁷ Cf. Isa. xxviii, 16; psal. cxviii, 22. ⁹⁸ Cf. Isa. xxviii, 16. ⁹⁹ Inter ἐστὶν et ὀδόντες quædam excidisse videntur. ¹⁰⁰ Hom. II. iv, 550 et alibi. ¹⁰¹ ἐκείθεν C, M. ¹⁰² Cf. Daniel. ii, 45. ¹⁰³ ὡς αἱ εἰς ἦσαν Homer. Od. xxiv, 9 sqq. ¹⁰⁴ παρὰ δ' ἔσαν C. ἡ παρ' C. γένεσις τε. γένεσις C, M. Versus videtur conflatus esse ex Hom. II. xiv, 201 ὠκεανὸν τε, θεῶν γένεσιν, καὶ μῆτέρα Τηθύον et v. 246, ὠκεανοῦ, ὅσπερ γένεσις πάντεςσι τέτυκται. ¹⁰⁵ ἐστὶ. τε C, M. ἄγ· .. πάντες. Psal. lxxvii, 6.

quæ prioribus generationibus non erat cognita. *Nihil autem, quod sine eo factum est, mundus specialis est, existit enim sine eo a tertio et quarto. Hoc est, inquit, poculum 152-153 condy, in quo rex bibens auspicatur. Hoc, inquit, absconditum repertum est in pulchris Benjamin sperminibus. Significant autem id etiam Græci, inquit, sic furenti ore:*

*Fer aquam, fer vinum, o puer,
Inebriato me et mulcato.
Poculum dicit meum,
Cujatem me fieri oporteat.*

Hoc, inquit, sufficiebat solum cognitum hominibus Anacreontis poculum mutum loquens mysterium ineffabile. Mutum enim, inquit, Anacreontis poculum, quod Anacreon sibi ait loqui mula loquela, cuijatem oporteat eum fieri, hoc est spirituali, non carnalem, si audierit reconditum mysterium per silentium. Et hoc est aqua in pulchris illis nuptiis, quam convertens Jesus fecit vinum. Hoc, inquit, est magnum et germanum initium signorum, quod fecit Jesus in Cana Galilææ et manifestavit regnum cœlorum. Hoc, inquit, est regnum cœlorum in nobismet ipsis reconditum tanquam thesaurus, ut fermentum in farinæ satis tribus absconditum. Hoc, inquit, est magnum et ineffabile Samothracum mysterium, quod solis licet cognovisse perfectis, inquit, nobis. Diserte enim Samothracæ Adamum illum tradunt in mysteriis, quæ apud eos celebrantur, primorem hominem. Stant autem statuæ duæ in Samothracum templo hominum nudorum surrectam habentium utramque manum in cœlum et pudenda sursum tensa, sicuti in Cyllene monte Mercurii. Imagines autem sunt supra commemoratæ statuæ primoris hominis et renati spiritualis per omnia ejusdem naturæ cum illo homine. Hoc est, inquit, quod dictum est a Salvatore: *Nisi bibitis meum sanguinem et manducatis 154-155 meam carnem, nequaquam intrabitis in regnum cœlorum, sed etiam si biberitis, inquit, calicem, quem ego bibo: quo ego vado, illuc vos intrare non potestis.* Norat enim, inquit, ex quali natura quisque discipulorum suorum esset, et quemque eorum in propriam naturam venire oportere. Nam ex duodecim tribus discipulos sibi elegit duodecim et per eos locutus est omni tribui. Propter hoc,

ταῖς προτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνώσθη. Τὸ δὲ οὐδὲν²⁰, ὁ χωρὶς αὐτοῦ γέγονεν, ὁ κόσμος ἰδικός ἐστιν²¹· γέγονεν²² γὰρ χωρὶς αὐτοῦ ὑπὸ τρίτου καὶ τετάρτου. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ ποτήριον τὸ κόνδυ²³, ἐν ᾧ [p. 107—109] βασιλεὺς πίνων οἰωνίζεται. | Τοῦτο, φησὶ, κεκρυμμένον εὐρέθη ἐν τοῖς καλοῖς τοῦ Βενιαμὴν σπέρμασι. Λέγουσι δὲ αὐτὸ καὶ Ἕλληνας, φησὶν, οὕτως μαινομένῳ στόματι·

*Ἐφ' ἕδωρ, φέρ' οἶνον, ὦ παῖ·
Μέθυσον με καὶ κάρωσον.
Τὸ ποτήριον λέγει μου,
Ποδαπὸν με δεῖ γενέσθαι.*

Τοῦτο, φησὶν, ἤρκει μόνον νοηθὲν ἀνθρώποις τὸ τῷ Ἄνακρέοντος ποτήριον ἀλάλως λαλοῦν μυστήριον ἄρρητον. Ἄλαλον γὰρ, φησὶ, τὸ Ἄνακρέοντος²⁴ ποτήριον, ὅπερ αὐτῷ φησὶν Ἄνακρέων λαλεῖν²⁵ ἀλάλως φέγγατι, ποδαπὸν αὐτὸν δεῖ γενέσθαι, τουτέστι πνευματικὸν, οὐ σαρκικὸν, ἐὰν ἀκούσῃ τὸ κεκρυμμένον μυστήριον ἐν σιωπῇ²⁶· καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τοῖς καλοῖς ἐκεῖνοις γάμοις, ὃ στράψας Ἰησοῦς ἐποίησεν οἶνον. Αὕτη, φησὶν²⁷, ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ ἀληθινὴ ἀρχὴ τῶν σημείων, ἣν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Αὕτη, φησὶν, ἐστὶν ἡ βασιλεία²⁸ τῶν οὐρανῶν ἐν τῷ ἡμῶν κατακειμένη ὡς²⁹ θησαυρὸς, ὡς ζύμη εἰς ἀλεύρου τρία σάτα κεκρυμμένη. Τουτέστι, φησὶ, τὸ μέγα καὶ ἄρρητον Σαμοθράκων μυστήριον, ὃ μόνους ἔξεστιν εἰδέναι τοῖς τελείοις, φησὶν, ἡμῖν. Διαρρήδην γὰρ οἱ Σαμοθράκες τὸν Ἀδάμ³⁰ ἐκεῖνον παραδίδασιν ἐν τοῖς μυστηρίοις τοῖς ἐπιτελουμένοις παρ' αὐτοῖς ἀρχάνθρωπον. Ἔστηκε δὲ ἀγάλματα δύο ἐν τῷ Σαμοθράκων ἀνακτόρῳ ἀνθρώπων γυμνῶν, ἄνω τεταμένως³¹ ἔχοντων τὰς χεῖρας· ἀμφοτέρας | εἰς οὐρανὸν καὶ τὰς αἰσχίνας ἄνω ἔτραμμένως, καθάπερ ἐν Κυλλήνῃ τὸ τοῦ Ἑρμοῦ. Εἰκόνες δὲ εἰσι τὰ προσηρημένα ἀγάλματα τοῦ ἀρχανθρώπου καὶ τοῦ ἀναγεννημένου πνευματικοῦ, κατὰ πάνθ' ὁμοουσίως ἐκείνῳ τῷ ἀνθρώπῳ. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος· Ἐὰν μὴ³² πίνῃτε μου τὸ αἶμα καὶ φάγετέ³³ μου τὴν σάρκα, οὐ μὴ εἰσελήθητε εἰς τὴν βασιλείαν [p. 109 110] τῶν οὐρανῶν. Ἀλλὰ κἄν πίνετε, φησὶ, τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ἐκεῖ ὅμοιως εἰσελεῖν οὐ δύνασθε. Ἦδει γὰρ, φησὶν, ἐξ ὁμοίας φύσεως ἕκαστος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐστὶ καὶ ὅτι ἕκαστον αὐτῶν εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν ἐλθεῖν ἀνάγ-

VARIAE LECTIONES.

²⁰ οὐδέν. οὐδέν ἐστιν C. M. ²¹ ἰδικός ἐστιν. ἰδικός. C, M. ²² γέγονεν. γέγονε, ἐν C, γέγονε μὲν M. ²³ τὸ κόνδυ — οἰωνίζεται. I Mos. κλν. 2, 5: Καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐβάλετε εἰς τὸν μάρσιπον τοῦ νεωτέρου — Ἰναὶ ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; οὗ τοῦτο ἐστὶν, ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; Αὐτὸς δὲ οἰωνισμῶ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ. ²⁴ Bergk retulit inter Anacreontea nr. 63 p. 835. Cum v. 1 et 2 cf. Anaer. 50, 10: Βάλ' ὕδωρ, δὸς οἶνον, ὦ παῖ, | Τὴν ψυχὴν μου κάρωσον. ²⁵ φέρε bis C. ²⁶ Ἄνακρέοντος. Ἄνακρέοντος φησὶ C, M. ²⁷ λαλεῖ C, M. ²⁸ Cf. Ev. Joan. ii, 1-11. ²⁹ Ev. Joan. ii, 11: Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ. ³⁰ Cf. Luc. xvii, 21, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἡμῶν ἐστὶν. Matth. xiii, 44: Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ. Matth. xiii, 33: Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία. ³¹ εἰς. ὡς C, M. ³² Ἀδάμ. Cf. Bergk Pnoet. Lyg. p. 1041. ³³ τεταμένως. τεμένως C. ³⁴ Cf. Ev. Joan. vi, 53: Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνετε αὐτοῦ τὸ αἶμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Matth. xx, 22: Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; Marc. x, 38: Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, x. t. λ. Ev. Joan. viii, 21 et xiii, 33: Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὅμοιως οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ³⁵ φάγετε C.

27. Ἀπὸ γὰρ τῶν δώδεκα, φησὶ, φυλῶν μαθη-
 τὰς ἐξελέξατο δώδεκα καὶ δι' αὐτῶν ἐλάλησε πάση
 φιλῆ· διὰ τοῦτο, φησὶ, τὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν
 κληρύγματα οὔτε πάντες ἀκηκόασι, οὔτε, ἐὰν ἀκού-
 σωσι, παραδέξασθαι δύνανται. Ἔστι γὰρ αὐτοῖς
 παρὰ φύσιν τὰ μὴ κατὰ φύσιν. Τοῦτον, φησὶ,
 Θραξικὸς οἱ περὶ τὸν Αἴμον οἰκοῦντες *Κορύδαντα*
 καλοῦσι καὶ Θραξίν οἱ Φρύγες παραπλησίως, ὅτι
 ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἄνωθεν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀχαρκτη-
 ρίστου ἐγκεφάλου τὴν ἀρχὴν τῆς καταβάσεως λαμ-
 βάνων καὶ πάσας τὰς τῶν ὑποκειμένων διερχό-
 μενος ἀρχὰς πῶς καὶ τίνα τρόπον κατέρχεται οὐ
 νοοῦμεν. Τοῦτ' ἐστὶ, 28, φησὶ, τὸ εἰρημένον· *Φωνὴν*
μὲν αὐτοῦ ἠκούσαμεν, εἶδος δὲ αὐτοῦ οὐκ ἑωρά-
καμεν. Ἀποτεταμένου 29 γὰρ, φησὶν, αὐτοῦ καὶ κε-
 χαρακτηρισμένου 30 ἀκούεται φωνή, τὸ δὲ εἶδος τὸ
 κατελθὼν ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ ἀχαρκτηρίστου ὁποῖόν
 ἐστὶν εἶδεν οὐδεὶς. Ἔστι δὲ ἐν τῷ πλάσματι τῷ χοϊκῷ,
 γινώσκει δὲ αὐτὸ οὐδεὶς. Οὗτος 31, φησὶν, ἐστὶν ὁ τὸν
κατακλυσμὸν | οἰκῶν 32 Θεός, κατὰ τὸ *Ψαλτήριον*,
καὶ φθεγγόμενος | καὶ 33 *κεκραγὼς ἀπὸ ὑδάτων*
πολλῶν. Ὑδάτα, φησὶν, ἐστὶ πολλὰ ἢ πολυσιδεῖς 34
 τῶν θνητῶν γένεσις ἀνθρώπων, ἀφ' ἧς βοᾷ καὶ κέ-
 κραγε πρὸς τὸν ἀχαρκτηρίστον ἄνθρωπον, *Ῥῦσαι* 35,
 λέγων, *ἀπὸ λέοντων τὴν μορογενῆ μου.* Πρὸς τοῦ-
 τον, φησὶν, ἐστὶν εἰρημένον· *Παῖς μου* 36 *εἰ σὺ*
Ἰσραὴλ 37, *μὴ φοβοῦ, ἐὰν διὰ ποταμῶν διέλθῃς,*
οὐ μὴ σε συγκαλύσωσιν, ἐὰν διὰ πυρὸς διέλθῃς,
οὐ μὴ σε συγκαύσει. Ποταμοὺς, φησὶ, λέγει τὴν
 ὑγρὰν τῆς γενέσεως οὐσίαν, πῦρ δὲ τὴν ἐπὶ τὴν γέ-
 νεισιν ὀρμὴν καὶ ἐπιθυμίαν· *Σὺ ἐμὸς εἰ, μὴ φοβοῦ.*
 Καὶ πάλιν φησὶν 38· *Εἰ ἐπιλήσεται [p. 110. 111]*
μήτηρ τῶν τέκνων αὐτῆς μὴ ἐλεῆσαι μηδὲ ἐπι-
δοῦναι μαστὸν, κἀγὼ ἐπιλήσομαι ὑμῶν, ὁ Ἀδά-
μας, φησὶ, λέγει πρὸς τοὺς ἰδίους ἀνθρώπους· ἀλλὰ 39
εἰ καὶ ἐπιλήσεται ταῦτα γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπι-
λήσομαι ὑμῶν. Ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐξωγράφηκα
 ἐμῶς. Περὶ δὲ τῆς ἀνάδοι αὐτοῦ, τουτέστι τῆς ἀνα-
 γεννήσεως, ἵνα γένηται πνευματικὸς, οὐ σαρκικὸς,
 λέγει, φησὶν, ἡ Γραφή· *Ἄρατε* 40 *πύλας, οἱ ἀρχον-*
τες, ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσ-
ελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, τουτέστι, θαῦμα
θαυμάτων. *Τίς γὰρ* 41, φησὶν, *ἐστὶν οὗτος ὁ βασι-*
λεὺς τῆς δόξης; Σκώληξ 42 *καὶ οὐκ ἄνθρωπος,*
δνειδος ἀνθρώπου καὶ ἐξουθένημα λαοῦ, αὐτὸς

A inquit, duodecim discipulorum præconia neque om-
 nes audiverunt, neque ubi audierint percipere pos-
 sunt. Sunt enim iis contra naturam, quæ non sunt
 secundum naturam. Hunc, inquit, Thraces, qui
 circa Hæmum habitant, *Corybantem* appellat et
 cum Thracibus Phryges pariter, quoniam a capite
 supra et ab ineffigato cerebro initium descensionis
 sumens et omnes subjectorum permeans potestates,
 quomodo et qua ratione permeet ignoramus. Hoc
 est, inquit, dictum illud : *Vocem quidem ejus audi-*
vimus, speciem autem ejus non vidimus. Descripti
 enim ejus, inquit, et effigati auditur vox, speciem
 autem desuper delapsam ab ineffigato qualis sit
 novit nemo. Est autem in figmento choico, cognos-
 cit autem eam nemo. Hic, inquit, est *diluvium habi-*
bitans Deus, secundum Psalterium, et loquens atque
vociferans ab aquis magnis. Aquæ, inquit, magnæ
 sunt multiplex mortalium generatio hominum, ex
 qua clamat et vociferatur ad ineffigatum hominem :
Servato, dicens, a leonibus unigenitam meam. Ad
 hunc, inquit, est dictum : *Filius meus es tu, Israel,*
noli metuere ; ubi per flumina transieris, non te
corripient ; ubi per ignem transieris, non te combu-
ret. Flumina, inquit, dicit humidam generationis
 naturam, ignem autem ad generationem impetum
 et ardorem. *Tu meus es, noli metuere.* Et rursus
 inquit : Si **156-157** *obliviscetur mater liberorum,*
quin misereatur et præbeat mammas, et ego obli-
viscar vestrum. Adamas, inquit, dicit ad proprios
 C homines ; *verum etiamsi hæc obliviscetur mulier, at*
ego non obliviscar vestrum. In manibus meis vos
expressos habeo. De ascensione autem ejus, hoc est
 de regeneratione, ut fiat spiritualis, non carnalis,
 dicit, inquit, Scriptura : *Altate portas, qui estis do-*
mini, vestrum, et surgite, portæ æternæ, et intrabit
rex gloriæ, hoc est miraculum miraculorum. Quis
est enim, inquit, hic rex gloriæ ? Vermis et non homo,
opprobrium hominis et nullificamem populi ; ipse est
rex gloriæ, in bello pollens. Bellum autem dicit
 quod est in corpore, quoniam ex hostilibus ele-
 mentis fictum est figmentum, sicut scriptum est,
 inquit : *Recordare bellum existens in corpore.* Hunc,
 inquit, introitum et hanc portam vidit in *Mesopo-*
 D puero pubes jam evadens et vir, hoc est intellecta

VARIÆ LECTIONES.

28 Cf. Ev. Joan. iii, 8. Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν
 ἔρχεται ἢ ποῦ ὑπάγει. Cap. v, 37 : Οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, κ. τ. λ.
 29 Ἀποτεταμένου C, M. 30 χαρακτηρισμένου C. 31 Cf. psal. xxviii, 10 : Κύριος τὸν κατακλυσμὸν
 κατοικεῖ, κ. τ. λ. V. 5 : Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησεν, Κύριος ἐπὶ ὑδάτων
 πολλῶν. 32 κατοικῶν? 33 καὶ οἰκ. C. 34 πολυσιδεῖς C. 35 Cf. Psal. xxix, 17 : Ῥῦσαι ἀπὸ
 ψυχῆν μου ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν, ἀπὸ λεόντων τὴν μονογενῆ μου. Psal. xxi, 21, 22 : Ῥῦσαι ἀπὸ
 ῥομφαίας τὴν ψυχῆν μου, καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογενῆ μου. Σωσόν με ἐκ στόματος λέοντος κ. τ. λ.
 36 Cf. Isa. xli, 8. 37 Σὺ δὲ, Ἰσραὴλ, παῖς μου (Isa. xlix, 3 : Δουλὸς μου εἰ σὺ, Ἰσραὴλ). Isa. xliiii, 1, 2 :
 Μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐλυτρώσασθαι σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου, ἐμὸς εἰ σὺ. Καὶ ἐὰν διαβαίνῃς δι' ὑδάτος, μετὰ
 σοῦ εἰμι, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκαλύσουσιν σε· καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρὸς, οὐ μὴ κατακαυθῆς, φλῆξ οὐ κατα-
 κύσει σε. 38 Isa. lxi, 15. Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας
 αὐτῆς; 39 Isa. xliiii, 15 : Εἰ δὲ καὶ ἐπιλάθοιτο ταῦτα γυνὴ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαι σου, εἶπεν Κύριος.
 Ἰδοὺ ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐξωγράφησά σου τὰ τεύχη, κ. τ. λ. 40 Psal. xxiii, 7, 9. 41 Τίς — ἐστὶν οὗτος
 ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Psal. xxiii, 8. 42 Psal. xxi, 7 : Ἐγὼ δὲ εἰμι σκώληξ καὶ οὐχὶ ἄνθρωπος, δνειδος
 ἀνθρώπου καὶ ἐξουθένημα λαοῦ.

sunt a proficiscente in Mesopotamiam (Mesopotamia autem est, inquit, magni oceani fluctus a medio fluens perfecto homine), et miratus est caelestem portam fatus: *Quam horribilis hic locus. Non est hoc nisi aedis Dei et haec porta caeli.* Propter hoc, inquit, dicit Jesus: *Ego sum porta vera.* Est autem haec dicens ab ineffigiato supra, inquit, effigiatus perfectus homo. Non potest igitur, inquit, servari perfectus homo, nisi renascetur per hanc ingressus portam. Eundem autem hunc, inquit, Phryges et papam appellant, quoniam omnia sedavit incondita et temere ante ipsius apparitionem mota. Nomen enim papa, inquit, omnium simul est et caelestium et terrestrium et infernorum, dicentium: Seda, seda incongruentiam mundi et facito *pacem longe dissitis*, hoc est materialibus et choicis, et *pacem iis qui prope sunt*, hoc **158-159** est spiritualibus et rationalibus perfectis hominibus. Appellant autem Phryges hunc eundem et *mortuum*, quasi in monumento et sepulcro infossum in corpore. Hoc, inquit, est dictum illud: *Sepulcra estis dealbata plena*, inquit, *intus ossibus mortuorum*, quoniam non inest in vobis homo vivus; et rursus inquit: *Exsiliunt ex monumentis mortui*, hoc est ex corporibus choicis renati spirituales, non carnales. Haec, inquit, est resurrectio, quae per portam fit caelorum, per quam non ingressi, inquit, omnes manent mortui. Idem autem Phryges, inquit, eundem hunc rursus ex conversione appellant *Deum*. Fit enim, inquit, Deus, cum ex mortuis resuscitatus per talem portam intrabit in caelum. Hanc, inquit, portam Paulus novit

ἄ ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ ἐν πολέμῳ δυνατός. Πόλεμον δὲ λέγει τὸν ἐν σώματι, ὅτι ἐκ μαχίμων στοιχείων πέπλασται τὸ πλάσμα, καθὼς γέγραπται, φησί· *Μνησθητι πόλεμον τὸν γινόμενον ἐν σώματι*⁵³. Ταύτην, φησί, τὴν εἰσοδὸν καὶ ταύτην τὴν πύλην εἶδεν εἰς | Μεσοποταμίαν⁵⁴ πορευόμενος ὁ Ἰακώβ, ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ παιδὸς Ἐρθεὸς ἤδη γινόμενος καὶ ἀνὴρ, τουτέστιν ἐγνωρίσθη τῷ εἰς Μεσοποταμίαν πορευομένῳ. (Μεσοποταμία δὲ, φησὶν, ἐστὶν ἡ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ ῥοή, ἀπὸ τῶν μέσων βέουσα τοῦ τελείου ἀνθρώπου), καὶ ἐθαύμασε τὴν οὐράνιον πύλην εἰπών· *Ὡς γοβερὸς ὁ τόπος οὗτος. Οὐκ ἐστὶ τοῦτο, ἀλλ' ἡ οἰκὸς Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ*. Διὰ τοῦτο, φησί, λέγει ὁ Ἰησοῦς· *Ἐγὼ εἰμι ἡ πύλη ἡ ἀληθινή*. Ἔστι δὲ οὗτα λέγων ὁ ἀπὸ τοῦ ἀγαρακτηρίστου, φησὶν, ἀνωθεν κεχακτηρισμένος τέλειος ἀνθρώπος. Οὐ δύναται οὖν, φησί, σωθῆναι ὁ τέλειος ἀνθρώπος, ἐὰν μὴ ἀναγεννηθῆ διὰ ταύτης εἰσελθὼν τῆς πύλης. Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον, φησί, Φρύγες⁵⁵ καὶ *πάπαν* καλοῦσιν, ὅτι πάντα ἐπαυσεν ἀτάκτως καὶ πλημμελίως πρὸ τῆς ἑαυτοῦ παρέρσεως κεκινημένα. Τὸ γὰρ *νομα*, φησί, τοῦ *πάπα* πάντιν ὁμοῦ ἐστὶ τῶν ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων λεγόντων Παῦε, παῦε⁵⁶ τὴν ἀσυμφωνίαν τοῦ κόσμου καὶ ποιῆσον *εἰρήνην τοῖς μακρὰν*⁵⁷, τουτέστι τοῖς ὑλτικοῖς καὶ χοϊκοῖς, καὶ *εἰρήνην τοῖς ἐγγύς*, τουτέστι τοῖς [p. 111. 112] πνευματικοῖς καὶ νοεροῖς τελείοις ἀνθρώποις. Λέγουσι δὲ οἱ Φρύγες τοῦτον αὐτὸν καὶ *νεκρον*, οἷον ἐν μνήματι καὶ τάφῳ ἐγκατορωρυγμένον⁵⁸ ἐν τῷ σώματι. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ εἰρημίζον· *Τάφοι ἐστὲ*⁵⁹ *κεκονιαμένοι, γέμοντες*, φησὶν, *ἔσωθεν ὀστέων νεκρῶν*, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐν ὑμῖν ἀνθρώπος ὁ ζῶν καὶ πάλιν, φησὶν· *Ἐξαλοῦνται*⁶⁰ *ἐκ τῶν μνημείων οἱ νεκροί*, τουτέστιν ἐκ τῶν σωμάτων τῶν χοϊκῶν ἀναγεννηθέντες πνευματικοί, οὐ σαρκικοί. Αὕτη, φησὶν, ἐστὶν ἡ ἀνάστασις ἡ διὰ τῆς πύλης γινομένη τῶν οὐρανῶν, δι' ἧς οἱ μὴ εἰσελθόντες, φησί, πάντες μένουσι νεκροί. Οἱ δὲ αὐτοί, φησί, Φρύγες τὸν αὐτὸν τοῦτον πάλιν ἐκ μεταβολῆς λέγουσι *Θεόν*. Γίνεται γὰρ, φησί, θεός, ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς διὰ τῆς τοιαύτης πύλης εἰσελεύσεται εἰς τὸν οὐρανόν. Ταύτην, φησὶν, τὴν πύλην Πύλος εἶδεν ὁ ἀπόστολος, παρανοήσας ἐν μυστηρίῳ καὶ εἰπών, *ἠρπάσθαι*⁶¹ *ὑπὸ ἀγγέλου, καὶ γερονέναι* **D** *ἕως δευτέρου καὶ τρίτου οὐρανοῦ εἰς τὸν παράδεισον αὐτὸν, καὶ ἑωραλέναι ἃ ἑώρακε, καὶ ἀκη-*

VARIAE LECTIONES.

⁵³ Psal. xxiii, 10 Αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. V. 8: Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ. ⁵⁴ Cf. Joh, xl, 27: Μνησθεὶς πολέμου τοῦ γινομένου ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, κ. τ. λ. ⁵⁵ Cf. I Mos. xxviii, 5 sqq. ⁵⁶ I Mos. xxviii, 17. ⁵⁷ Cf. Ev. Joan. x, 9: Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα. Ματθ. vii, 13: Εἰσελάθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης (Clem. Rom. Hom. 3, 52: Διὰ τοῦτο αὐτὸς ἀληθῆς ὢν προφήτης ἔλεγεν· Ἐγὼ εἰμι ἡ πύλη τῆς ζωῆς· ὁ δὲ ἐμοῦ εἰσερχόμενος εἰσερχεται εἰς τὴν ζωὴν). ⁵⁸ τοῦτόν φασὶ Φρύγες C. ⁵⁹ παε, παε corr. C. ⁶⁰ Cf. Ephes. ii, 17: Καὶ ἔλθων εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς. ⁶¹ ἐγκατορωρυγμένον C, M. ⁶² Cf. Ματθ. xxiii, 27: Ὁμοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔσωθεν μὲν φαίνονται ἄνθη, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. ⁶³ Cf. Ματθ. xxvii, 52, 53: Καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεψήθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν καὶ ἐξεληθόντες ἐκ τῶν μνημείων, κ. τ. λ. Ματθ. xi, 5. Luc. vii, 22, νεκροὶ ἐγείρονται. ⁶⁴ Cf. II Cor. xii, 2-4: Οἶδα ἀνθρώπον ἐν Χριστῷ — ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ· καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον — ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὺν ἀνθρώπῳ λαλήσαι.

ποῦναι ῥήματα ἀρρήτα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ εἰπεῖν. Ταῦτά ἐστι, φησί, τὰ ἀρρήτα ὑπὸ πάντων λεγόμενα μυστήρια [καὶ λαλοῦμεν⁶⁸] οὐκ ἐν διδασκατοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδασκατοῖς πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες, ψυχικός δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶ· καὶ ταῦτα, φησὶν, ἐστὶ τὰ τοῦ πνεύματος ἀρρήτα μυστήρια, ἃ ἡμεῖς ἴσμεν μόχοι. Περὶ τούτων, φησὶν, εἴρηκεν ὁ Σωτὴρ· Οὐδεὶς δύναται⁶⁹ ἐλθεῖν πρὸς με, ἐὰν μὴ τινα ἐλκύσῃ ὁ Πατὴρ μου ὁ οὐράνιος. Πάνυ γὰρ, φησί, δύσκολόν ἐστι παραβέβασθαι καὶ λαβεῖν τὸ μέγα τοῦτο καὶ ἀρρήτον μυστήριον. Καὶ πάλιν, φησὶν, εἴρηκεν ὁ Σωτὴρ· Οὐ πᾶς ὁ λέγων⁷⁰ μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅδε ποιήσας, οὐχὶ ἀκούσας μόνον, εἰς τὴν βασιλείαν εἰσελθεῖν τῶν οὐρανῶν. Καὶ πάλιν, φησὶν, εἴρηκεν· Οἱ τελῶναι⁶⁸ καὶ αἱ πόρνοι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [p. 112—114] Τελῶναι γὰρ, φησὶν, εἰσὶν οἱ τὰ τέλη τῶν ὄλων λαμβάνοντες· ἡμεῖς | δὲ, φησὶν, ἐσμεν οἱ τελῶναι, εἰς οὗς⁶⁹ τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήχησε. Τέλη γὰρ, φησὶν, εἰσὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀχαρακτηρίστου εἰς τὸν κόσμον κατεσπαρμένα σπέρματα, δι' ὧν ὁ πᾶς συντελεῖται· κόσμος· διὰ γὰρ αὐτῶν καὶ ἤρξατο γενέσθαι. Καὶ τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον· Ἐξῆλθεν ὁ σπέρων τοῦ⁷⁰ σπειραῖ· καὶ τὰ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ κατεπατήθη· τὰ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη καὶ ἐξαρτέειλε, φησὶ, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος ἐξηράθη καὶ ἀπέθανε· τὰ δὲ ἔπεσε, φησὶν, ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν, καὶ ἐποίησε καρπὸν, ὁ μὲν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἐξήκοοντα, ὁ δὲ τριάκοοντα. Ὁ ἔχων, φησὶν, ὡσαύτως ἀκούειν ἀκουέτω. Ψουτέστι, φησὶν, οὐδεὶς τούτων τῶν μυστηρίων ἀκροατὴς γέγονεν εἰ μὴ μόνον οἱ⁷¹ γνωστικοὶ τέλειοι. Αὐτῆ, φησὶν, ἐστὶν ἡ γῆ ἡ καλὴ καὶ ἀγαθὴ, ἣν λέγει Μωϋσῆς· Εἰσάξω⁷² ὑμᾶς εἰς γῆν καλὴν καὶ ἀγαθὴν, εἰς γῆν βέουσαν γάλα καὶ μέλι. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα, οὗ γευσάμενους τοὺς τελείους ἀθασιλεύτους γενέσθαι καὶ μετασχεῖν τοῦ πληρώματος. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ πληρῶμα, δι' οὗ πάντα γινόμενα γεννητὰ⁷³ ἀπὸ τοῦ ἀγεννήτου γέγονέ τε καὶ πεπληρωται. Ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος ὑπὸ⁷⁴ τῶν Φρυγῶν καὶ ἀκαρπος καλεῖται. Ἔστι γὰρ ἀκαρπος, ὅταν ἡ σαρκικός καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς ἐργάζηται. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ εἰρημένον· Πᾶν δένδρον⁷⁵ μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Καρποὶ γὰρ οὗτοι, φησὶν, εἰσὶ μόνον οἱ λογικοὶ, οἱ⁷⁶ ζῶντες ἄνθρωποι, οἱ διὰ τῆς πύλης

Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est : quam oportet facientes, non audientes solum in regnum intrare cælorum. Et rursus, inquit, dixit : Publicani et meretrices præcedunt vos in regnum cælorum. Publicani (τελώναι 160-161 enim, inquit, sunt qui omnium rerum vectigalia recipiunt, nos autem, inquit, sumus publicani, in quos fines (τὰ τέλη) sæculorum devenerunt. Τέλη enim, inquit, sunt ab ineffigato in mundum disseminata semina, per que universus perficitur mundus ; per ea enim et orsus est fieri. Et hoc, inquit, est dictum illud : Exiit seminans ad seminandum, et alia ceciderunt secus viam et conculcata sunt, alia vero super petrosa, et exorta sunt, inquit, et quoniam non habebant altitudinem terræ, aruerunt et demortua sunt ; alia autem ceciderunt, inquit, in terram pulchram et bonam et faciebant fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat. Hoc est, inquit, nemo horum mysteriorum auditor factus est, nisi soli perfecti gnostici. Hæc, inquit, est terra pulchra et bona, quam dicit Moses : Inducam vos in terram pulchram et bonam, in terram affluentem lacte et melle. Hoc, inquit, est mel et lac, quo gustato perfectos irreges fieri et imperitari plenitudine. Hæc, inquit, est plenitudo, per quam omnia existentia nata ab innato et facta sunt et impleta. Idem autem hic a Phrygilus etiam sterilis vocatur. Est enim sterilis, quando est carnalis et cupidinem carnis efficit. Hoc, inquit, est dictum illud : Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, exciditur et in ignem mittitur. Fructus enim hi, inquit, sunt soli rationales, vivi homines, qui per portam ingrediuntur tertiam. Dicunt quippe : Si mortua comedistis et viva fecistis, quid, si viva comederitis, facietis ? Viva autem dicunt et rationes et mentes et homines, margaritas illius ineffigati dejectas in sistentium infra. Hoc est quod dicit, inquit : Ne projiciatis sanctum canibus, neque margaritas porcis, porcorum et canum opus dicentes esse mulieris cum viro consuetudinem. Eumdem autem hunc, inquit, Phryges appellant caprarium, non 162-163 inquit, quod pascebat capras et capros, ut psychici appellant, sed quia est, inquit, ἀπόλος, hoc est ὁ ἀεὶ πολλῶν et vertens et circumagens universum mundum conversione. Πολεῖν enim significat id quod vertere et commutare res : unde, inquit, et ambo centra cæli universi appellantur polos. Et poeta dicit :

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁸ καὶ λαλοῦμεν om. C, M ; cf. I Cor. ii, 13, 14. ⁶⁹ Ev. Joan. vi, 44 : Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν. ⁷⁰ Matth. vii, 21. ⁷¹ Matth. xxi, 31. ⁷² I Cor. x, 11. ⁷³ Cf. Matth. xiii, 3-9 ; Marc. iv, 3-9 ; Luc. xviii, 5-8. ⁷⁴ μόνον οἱ μόνον C, M. ⁷⁵ Cf. V Mos. xxxi, 20 : Εἰσάξω γὰρ αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, ἣν ὡμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, γῆν βέουσαν καὶ μέλι, κ. τ. λ. II Mos iii, 8 : Καὶ κατέβη ἐξελεῖσθαι αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς Αἰγυπτίων, καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκεῖνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν, εἰς γῆν βέουσαν γάλα καὶ μέλι, κ. τ. λ. ⁷⁶ γέννη τὰ C : γεννητὰ M. ⁷⁷ ὑπὸ. ἀπὸ C, M. ⁷⁸ Matth. iii, 10 ; Luc. iii, 9. ⁷⁹ λογικοὶ. οἱ. λογικοὶ C, M.

εἰσερχόμενοι τῆς τρίτης. Λέγουσι γοῦν· *Εἰ νεκρά ἐφάγετε καὶ ζῶντα ἐποιήσατε* ⁷⁷, *τί, ὦ ὧστε φάγητε, ποιήσατε*; Ζῶντα δὲ λέγουσι καὶ λόγους καὶ νόας καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μαργαρίτας ἐκεῖνο τοῦ ἀχαρκτηρίστου ἔρριμμένους εἰς τὸ πλάσμα κάτω ⁷⁸. Τουτέστιν ὁ λέγει, φησί· *Μὴ βάλητε* ⁷⁹ τὸ ἄγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ τοὺς μαργαρίτας τοῖς χοίροις, χοίρων καὶ κυνῶν ἔργον λέγοντες εἶναι τῆς γυναικὸς πρὸς ἄνδρα ὁμιλίαν. Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον, φησὶν, οἱ Φρύγες [p. 114. 115] καλοῦσιν *αἰπόλοισι*, οὐχ ὅτι, φησὶν, ἔδοσκον αἶγας καὶ τράγους, ὡς οἱ ψυχικοὶ ὀνομάζουσιν, ἀλλ' ὅτι ⁸⁰, φησὶν, ἐστὶν *αἰπόλος*, τουτέστιν ὁ αἰεὶ πολλῶν ⁸¹ καὶ στρέφων καὶ περιελαύνων τὴν κόσμον ὄλον στροφῆ. Πολεῖν γάρ ἐστι· τὸ στρέφειν καὶ μεταβάλλειν τὰ πράγματα· ἔνθεν ⁸², φησί, καὶ τὰ δύο κέντρα τοῦ οὐρανοῦ ἅπαντες προαγορεύουσι πόλους. Καὶ ὁ ποιητὴς δὲ φησί·

*Πωλεῖται quidem hic senex marinus verax
Immortalis Proteus Aegyptius,*

non venundatur, inquit, sed versatur ibi tanquam ei circumit. Jam urbes, in quibus habitamus, quia versamur et circumimus in iis, et πόλεις vocantur. Ita, inquit, Phryges *caprarium* (αἰπόλον) eum appellant, qui semper omnia in omnes partes vertit et commutat ad domestica. Vocant autem eum, inquit, et *seracem* Phryges, quia *plures*, inquit, *liberi viduae potius quam ejus, quae habet maritum*, hoc est renati immortales et semper permanentes sunt multi, etiamsi pauci sint nati; carnales autem, inquit, caduci omnes, etiamsi sint multi admodum nati. Propterea, inquit, *plorabat Rachel filios suos et nolebat*, inquit, *consolari deplorans eos; norat enim*, inquit, *non esse*. Luget autem etiam Jeremias quae infra est Jerusalem, non Phoeniciæ urbem, sed quae infra est generationem caducam. Cognoverat enim, inquit, etiam Jeremias perfectum hominem, renatum ex aqua et spiritu, non carnalem. Ipse profecto Jeremias dicebat: *Homo est et quis cognoscat eum?* Ita, inquit, est admodum profunda et difficilis comprehensu perfecti hominis cognitio. Initium enim, inquit, perfectionis cognitio hominis; Dei autem cognitio absoluta perfectio. Dicunt autem eum, inquit, Phryges etiam *viridem aristam demessam* et post Phryges Athenienses, initiantes Eleusinia et demonstrantes eoptis magnum et mirabile et perfectissimum eopticum ibi mysterium per silentium, demessam aristam. Arista autem haec est etiam apud Athenienses ab infligato [delapsus filius] perfectus magnus, **164-165** sicuti ipse hierophanta, non excisus ille quidem, ut Attis, sed eunuchus factus per cicutam et aspernatus omnem carnalem generationem, noctu Eleusine inter multos ignes peragens magna et arcana mysteria clamat et vociferatur dicens: *Sacrum peperit alma puellum Brimo Brimum*, hoc est valida validum. Alma autem est, inquit, generatio spiritualis, cœ-

A *Πωλεῖται τις δεῦρο γέρων ἄλιος ημεμερτής,
'Αθάνατος Πρωτεύς Αἰγύπτιος* ⁸³,

οὐ πιπράσκειται, φησὶν, ἀλλὰ στρέφεται αὐτῷ οἶονεὶ καὶ περιέρχεται. Ἔτι ⁸⁴ καὶ πόλεις, ἐν αἷς οἰκοῦμεν, ὅτι στρεφόμεθα καὶ περιπολούμεν ⁸⁵ ἐν αὐταῖς, καὶ καλοῦνται πόλεις. Οὕτως, φησὶν, οἱ Φρύγες *αἰπόλοισι* τοῦτον καλοῦσι τὸν πάντοτε πάντα πανταχῆ ⁸⁶ στρέφοντα καὶ μεταβάλλοντα πρὸς τὰ οικεῖα. Καλοῦσι δὲ αὐτὸν, φησὶ, καὶ *πολύκαρπος* οἱ Φρύγες, ὅτι *πλεῖονα* ⁸⁷, φησὶ, *τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον ἢ τῆς ἐχοῦσης τὸν ἄνδρα*, τουτέστι τὰ ἀναγεννώμενα ἀθάνατα καὶ αἰεὶ διαμένοντά ἐστι πολλὰ, κἂν ὀλίγα ἢ τὰ γεννώμενα· τὰ δὲ σαρκικὰ, φησὶν, φθαρτὰ πάντα, κἂν ἢ πολλὰ πάνυ γεννώμενα. Διὰ τοῦτο, φησὶν ⁸⁸, *ἔκλαιε* ⁸⁹ *Ῥαχὴλ τὰ τέκνα* **B** *καὶ οὐκ ἠθελε*, φησὶ, *παρακαλεῖσθαι κλαίουσα ἐπ' αὐτοῖς*· ἦδει γάρ, φησὶν, ὅτι *οὐκ εἰσί*. Θρηκεὶ δὲ καὶ Ἰερεμίας τὴν κάτω Ἱερουσαλήμ, οὐ τὴν ἐν Φοινικῇ πόλιν, ἀλλὰ τὴν κάτω γένεσιν τὴν φθαρτήν· ἔγνω γάρ, φησὶ, καὶ Ἰερεμίας τὸν τέλειον ἄνθρωπον, τὸν ἀναγεννώμενον ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ σαρκικόν. Αὐτὸς γοῦν ὁ Ἰερεμίας ἔλεγεν· *Ἄρθρωπός ἐστι* ⁹⁰ *καὶ τίς γνώσεται αὐτόν*; Οὕτως, φησὶν, ἐστὶ πάνυ βαθεῖα καὶ δυσκατάληπτος ἡ τοῦ τελείου ἀνθρώπου γνῶσις. Ἀρχὴ γάρ ⁹¹, φησὶν, τελείωσης γνῶσις ἀνθρώπου· Θεοῦ δὲ γνῶσις ἀπρητισμένη τελείωσις. Λέγουσι δὲ αὐτὸν, φησὶ, Φρύγες καὶ *χλοερὸν στάχυν τεθερισμένον*, καὶ μετὰ τοὺς Φρύγας Ἀθηναῖοι μουσῆτες Ἐλευσίνια, καὶ ἐπιδικνύντες τοῖς ἐποπτεύουσι τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ τελειώτατον ἐποπτικὸν ἐκεῖ μυστήριον ἐν σιωπῇ, τεθερισμένον στάχυν. Ὁ δὲ στάχυς οὗτός ἐστι καὶ παρὰ Ἀθηναίους ὁ παρὰ τοῦ ἀχαρκτηρίστου φωστῆρος τέλειος μέγας ⁹², [p. 115. 116.] καθάπερ αὐτὸς ὁ ἱεροφάντης, οὐκ ἀποκεκομμένος μὲν, ὡς ὁ Ἄττις ⁹³, εὐνοουχισμένος δὲ διὰ κωλεῖου καὶ πᾶσαν παρητημένος ⁹⁴ τὴν σαρκικὴν ⁹⁵ γένεσιν, νυκτὸς ἐν Ἐλευσίνι ὑπὸ πολλῶ πυρὶ τελῶν τὰ μεγάλα καὶ ἀρρήτα μυστήρια βοᾷ καὶ κέκραγε λέγων· *Ἰερὸν ἔτεκε πότνια*

VARLE LECTIONES.

⁷⁷ ποιήσατε C, M. ⁷⁸ κάτω κάρπου C. ⁷⁹ Matth. vii, 6. Μὴ δῶτε τὸ ἄγιον τοῖς κυσὶν, μηδὲ βάλητε τοῖς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, κ. τ. λ. ⁸⁰ ἀλλ' ὅτι, ἀλλὰ τί C. ⁸¹ πολλῶν corr. C et alib. ⁸² ἔνθε C, M. ⁸³ Hom. Od. 4, 384 ⁸⁴ Ἔτι. Λέγει C; Ἀμέλει M. ⁸⁵ περιπολούμεν, πολούμεν C, M; κολούμεθα Roberus ⁸⁶ πάντα πανταχῆ, πανταχῆ C, M. ⁸⁷ Isa vlxii, 4 et Galat. iv, 27: Ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον ἢ τῆς ἐχοῦσης τὸν ἄνδρα. ⁸⁸ Cf. Matth. ii, 10: Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἠθέλησεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. Jerem. xxxi, 15: Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, — Ῥαχὴλ ἀποκλαυμένης ἐπὶ τῶν υἱῶν αὐτῆς, καὶ οὐκ ἠθέλησεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. ⁸⁹ ἔκλαιε magis C, M.; ἔλαβε C. ⁹⁰ Jerem. 17, 9 Βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα, καὶ ἄνθρωπός ἐστιν· καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; Ἀρχὴ — τελείωσις. Cf. supra p. 132, 60 sq. ⁹¹ Videntur quædam excidisse, quibuscumque φωστῆρος commemoratio colueret. ⁹² Ἄττις corr. C. ⁹³ παρητημένος. ἀπρητισμένος; C, M. ⁹⁴ σαρκικὴν, σαρκικὴν C, M.

κοῦρον Βριμῶ Βριμῶν⁹⁴, τούτέστιν ἰσχυρὰ ἰσχυρόν. Α Πόνια δέ ἐστι, φησίν, ἡ γένεσις ἡ πνευματικῆ, ἡ ἐπουράνιος, ἡ ἄνω ἰσχυρὸς δέ ἐστιν ὁ οὕτω γεννώμενος. Ἔστι γὰρ λεγόμενον τὸ ἑ⁹⁵ μυστήριον Ἐλευσίν καὶ ἀνακτόρειον· Ἐλευσίν, ὅτι ἤλθομεν, φησίν, οἱ πνευματικοὶ ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμαντος; ρυέντες κάτω· ἐλεύσεσθαι γάρ, φησίν, ἐστιν ἐλθεῖν, τὸ δὲ ἀνακτόρειον τὸ ἀνελθεῖν ἄνω. Τοῦτο, φησίν, ἐστὶν ὃ λέγουσιν οἱ κατωργιασμένοι τῶν Ἐλευσινίων τὰ μυστήρια. Θέσιμον⁹⁶ δέ ἐστι τὰ μικρὰ μεμνημένους αὐτοῖς τὰ μεγάλα μυσθῆσαι. Μόροι⁹⁷ γὰρ μείζονες μείζονας μοίρας λαγχάνουσι. Μικρὰ δὲ, φησίν, ἐστὶ τὰ μυστήρια τὰ τῆς Περσεφόνης κάτω, περὶ ὧν μυστηρίων καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐκεῖ, οὐσης πλατείας καὶ εὐρύχωρου καὶ φερούσης τοῦ ποιητῆς δὲ φησίν·

Αὐτῆρ⁹⁸ ὑπ' αὐτὴν ἐστὶν ἀταρπιτὸς⁹⁹ ὀκρίεσσα¹⁰⁰, Β Κολῆ, πηλώδης· ἡ δ' ἡγήσασθαι ἀρίστη Ἄλσος ἐς ἡμέρας πολυτιμῆτου Ἀφροδίτης.

Ταῦτ' ἐστὶ, φησὶ, τὰ μικρὰ μυστήρια τὰ τῆς σαρκικῆς γένεσεως, ἃ μνηθέντες οἱ ἄνθρωποι μικρὰ παύσασθαι ὀφείλουσι καὶ μυσθῆσαι τὰ μεγάλα τὰ ἐπουράνια. Οἱ γὰρ τοὺς ἐκεῖ, φησὶ, λαχόντες, μόρου;¹⁰¹ μείζονας μοίρας λαμβάνουσιν. Αὕτη γὰρ¹⁰², φησίν, ἐστὶν ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ καὶ οὗτος ὁ οἶκος¹⁰³ Θεοῦ, ὅπου ὁ ἀγαθὸς Θεὸς κατοικεῖ μόνος, εἰς ὃν οὐκ εἰσελεύσεται, φησίν, ἀκάθαρτος οὐδεὶς, οὐ ψυχικὸς, οὐ σαρκικὸς, ἀλλὰ τηρεῖται πνευματικοῖς μόνοις, ὅπου δεῖ γενόμενος βαλεῖν¹⁰⁴ τὰ ἐνδύματα καὶ [p. 116. 117] πάντας γενέσθαι νυμφίους ἀπηρσενωμένους διὰ τοῦ παρθενικοῦ πνεύματος. Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ παρθένος¹⁰⁵ ἡ ἐν γαστρὶ ἔχουσα καὶ συλλαμβάνουσα καὶ τίκτουσα υἱόν, οὐ ψυχικόν, οὐ σωματικόν, ἀλλὰ μακάριον αἰῶνα αἰώνων¹⁰⁶. Περὶ τούτων, φησὶ, διαβρήδην εἰρηκεν ὁ Σωτῆρ, ὅτι Στενὴ καὶ¹⁰⁷ τιθλιμμένη ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι εἰς αὐτὴν, πλατεῖα δὲ καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν αὐτῆς.

9. Ἔτι δὲ οἱ Φρύγες λέγουσι τὸν πατέρα τῶν ὄλων εἶναι ἀμύγδαλον, οὐχὶ δένδρον, φησίν, ἀλλὰ εἶναι ἀμύγδαλον ἐκεῖνον τὸν προόντα, ὃς ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὴν τέλειον καρπὸν οἶον διασφύζοντα¹⁰⁸ καὶ κινούμενον ἐν βάθει, διήμυξε¹⁰⁹ τοὺς κόλπους αὐτοῦ,

lestis, sublimis, validus autem est qui sic generatus est. Vocatur enim mysterium *Eleusin* et *Anactorium*. *Eleusin*, quia venimus, inquit, spirituales desuper ab Adāmate delapsi infra; ἐλεύσεσθαι enim, inquit, est id quod ἐλθεῖν, *Anactorium* autem id quod ἀνελθεῖν ἄνω. Hoc est, inquit, quod dicunt qui initiati sunt Eleusiniorum mysteriis. Statutum autem est, qui parvis initiati sunt ut rursus magnis initientur. Mortes enim majores majores sortes nanciscuntur. Parva autem, inquit, sunt mysteria Proserpinæ infra, de quibus mysteriis et semita ducente illuc, quæ est lata et spatiosa eademque fert intereuntes ad Proserpinam [Salvator dixit], et poeta vero ait :

ἀπολλυμένους ἐπὶ τὴν Περσεφόνην¹, . . . καὶ ὁ

Sed sub ipsam est semita aspera, Cava, tulosa; ea autem ducere optima Lucum in venustum summe honorata Veneris.

Hæc, inquit, sunt parva mysteria carnalis generationis, quibus initiati homines parvis requiescere debent et initiari magnis, cœlestibus. Nam sortiti, inquit, qui sunt ibi sortes, majores partes nanciscuntur. Hæc enim, inquit, est porta cœli et hæc domus Dei, ubi bonus Deus inhabitat solus, in quam non intrabit, inquit, impurus ullus, non animalis, non carnalis, sed reservatur spiritualibus solis, quo qui pervenerit abjicere debent 166-167 vestes et omnes evadere sponsi demasculati per virginalem spiritum. Hæc enim est virgo in ventre gesta et concipiens et pariens filium, non animale, non corporalem, sed beatum ævum æternum. De his, inquit, diserte dixit Salvator: *Angusta et arcta est via quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui ingrediuntur eam; lata autem et spatiosa via quæ ducit ad perditionem, et multi sunt qui permeant per eam.*

ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι'

9. Præterea autem Phryges dicunt patrem universorum esse *amygdalum*, non arborem, inquit, sed esse *amygdalum* illum ante existentem, qui habens in se perfectum fructum tanquam pulsantem et se moventem in profundo, perripit (διήμυξε)

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁴ Βριμῶν, quod Hesychius interpretatur ἰσχυρόν M βριμῆ C. Versus fuerit hic Ἰρὸν δὴ Βριμῶ Βριμῶν τέξα πόνια κοῦρον. ⁹⁵ λεγόμενον τό. τὸ λεγόμενον C, M. ⁹⁶ Θέσιμον C; Θεσιμόν Jac. Bernaysius (*ep. critic. ad Bunsenium* in *Analect. Antie-Nicæn. ed. Bunsen.* vol. III, p. 530 sq.) ⁹⁷ Μόροι — λαγχάνουσι. Heraclit. fr. 54 apud Schleiermacher. (*Fr. Schleiermachers sämtliche Werke. Dritte Abtheilung. Zur Philosophie. Vol. II. p. 124*); cf. Jac. Bernaysius l. l. Post Περσεφόνην videtur excidisse: ὁ Σωτῆρ εἰρηκεν, cum superiora aperte referantur ad lucum Matth. vii, 13 ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς, quæ sequuntur autem opponi illis debebant. ⁹⁸ Versus antea ignotus A. Meinekius (*Diar. antiq. Marburg. a 1852. IV, p. 375 sq.*) Parmenidi ascribit, Gœtlingius (*Progr. Acad. Jen. a. 1853 p. 5*) Pampho Atheniensi. Røperus suspicatur idem exemplum Græci poetæ observatum esse Apuleio *Metamor.* IV, 18. Hild. ⁹⁹ 80. ἀτραπητὸς C. ¹⁰⁰ ὀκρίεσσα C, M. ¹⁰¹ 81. ἡ δ'. ἡ C; ἡ C. M. ¹⁰² λαχόντες μόρου; μείζονας ἔνθα μείζονας μοίρας λαμβ. Jac. Bernaysius l. l. Cf. supra p. 156, 45. sq. ¹⁰³ ὁ οἶκος C, M. ¹⁰⁴ βαλεῖν, λαβεῖν C, M. ¹⁰⁵ Cf. Isa. xii. Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν. ¹⁰⁶ αἰῶνα αἰώνων ¹⁰⁷ Cf. Matth. vii, 13, 14. Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα — δι' αὐτῆς — εἰς στενὴν [ἢ πύλην] καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. ¹⁰⁸ οἶον διασφύζοντα. οἶον ἰδία σφύζοντα C, M. ¹⁰⁹ διήμυξε Røperus: διήμυξε C, M.

sinus suos et generavit invisibilem et innominatum et ineffabilem filium suum, de quo loquimur. Ἀμύξαι enim significat tanquam rumpere et scindere, sicuti, inquit, de febricitantibus corporibus et habentibus in se quamdam convulsionem, ἀμυχάς dicunt medici resecantes. Sic, inquit, Phryges amygdalum vocant, a quo provenit et natus est invisibilis, per quem omnia facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Fistulatorem autem dicunt esse Phryges quod inde natum est, quia spiritus enharmonius est quod natum est. Spiritus enim est, inquit, Deus; quapropter, inquit, neque in monte hoc adorant, neque in Jerusalem veri adoratores, sed in spiritu. Spiritualis enim, inquit, est perfectorum adoratio, non carnalis. Spiritus autem, inquit, ibi ubi et Pater appellatur et Filius ex hoc Patre ibi natus. Hic, inquit, est multinominis, innumeris instructus oculis, incomprehensibilis, cuius omnis natura, alia autem aliter cupiens est. Hoc, inquit, est Verbum Dei, quod est, inquit, verbum prædicationis magnæ potestatis. Quare erit obsignatum **168-169** et occultatum et absconditum in habitaculo, ubi radix omnium fundata est, ævorum, potestatum, cogitationum, deorum, angelorum, spirituum delegatorum, eorum quæ sunt quæque non sunt, natorum, non natorum, incomprehensibilium, comprehensibilium, annorum, mensium, dierum, horarum, puncti indivisi, ex quo exorditur minimum crescere per partes. Nihil existens, inquit, et ex nihilo constans punctum, indivisum cum sit, paulatim procedet in magnitudinem quamdam incomprehensibilem. Hæc, inquit, est regnum cælorum, granum sinapis, quod indivisum inest in corpore punctum, quod novit, inquit, nemo nisi spirituales soli. Hoc, inquit, est dictum illud: *Non sunt sermones, neque loquelæ, quorum non audiuntur voces eorum.* Hæc sic confingunt, ab omnibus hominibus quæ vel dicuntur vel aguntur, ad suam mentem, spiritualia dictitantes omnia fieri. Quare et eos, qui in theatris artem profitentur, dicunt ne ipsos quidem sine numine quidquam loqui aut facere. Ergo igitur, inquit, cum populo in theatris congregato ingreditur quispiam indutus vestem insignem, citharant gestans et psallens, sic dicit canens magna mysteria,

καὶ ἐγέννησε τὸν ἀόρατον καὶ ἀκατανόμαστον καὶ ἄρρητον ¹⁶ παῖδα ἑαυτοῦ, περὶ οὗ λαλοῦμεν. Ἀμύξαι γὰρ ἔστιν εἰσὶν εἰσὶν δῆξαι καὶ διατεμεῖν, καθάπερ, φησὶν, ἐπὶ τῶν φλεγμαινόντων πωμάτων καὶ ἔχθων ἐν ἑαυτοῖς τινα συστροφὴν ἀμυχάς ¹⁷ οἱ ἱατροὶ λέγουσιν ἀνατεμένους· οὕτως, φησὶ, Φρύγες τὴν ἀμυγδαλὸν καλοῦσιν, ἀφ' οὗ προήλθε καὶ ἐγεννήθη ὁ ἀόρατος, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν. Συρικτῶν δὲ φασιν ¹⁸ εἶναι Φρύγες τὸ ἐκεῖθεν γεγεννημένον, ὅτι πνεῦμα ἐναρμόνιον ἔστι τὸ γεγεννημένον. Πνεῦμα γὰρ ¹⁹, φησὶν, ἔστιν ὁ Θεός· διὸ, φησὶν, οὕτως ἐν τῷ ἔρει τούτῳ προσκυνοῦσιν, οὕτως ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῆται, ἀλλὰ ἐν πνεύματι. Πνευματικὴ γὰρ, φησὶν, ἔστι τῶν τελείων ἢ προσκύησις, οὐ σαρκικὴ. Τὸ δὲ πνεῦμα, φησὶν, ἐκεῖ ὅπου ²⁰ καὶ ὁ Πατήρ, ὀνομάζεται καὶ ὁ Υἱός, ἐκ τούτου τοῦ Πατρὸς [ἐκεῖ] ²¹ γεννώμενος. Οὗτος, φησὶν, ἐστὶν ὁ πολυώνυμος, μυριόματος, ἀκατάληπτος, οὗ ²² πᾶσα φύσις, ἄλλη δὲ ²³ ἄλλως ὀρέγεται. Τοῦτο ²⁴, φησὶν, ἐστὶ τὸ [p. 117—119.] ῥῆμα τοῦ Θεοῦ, δ, φησὶν, ἐστὶ ῥῆμα ἀποφάσεως τῆς μεγάλης δυνάμεως· διὸ ἔσται ἐσφραγισμένον καὶ κεκρυμμένον καὶ κεκαλυμμένον, κείμενον ἐν τῷ οἰκητηρίῳ, οὗ ἡ ῥίζα τῶν ὄλων θεμελιώται [ἀπό τε] ²⁵ αἰώνων, δυνάμενον ἐπινοῶν, θεῶν, ἀγγέλων, πνευμάτων ἀπεσταλμένων, ὄντων, μὴ ὄντων, γεννητῶν, ἀγεννητῶν ²⁶, ἀκαταλήπτων, καταληπτῶν, ἐνιαυτῶν, μηνῶν, ἡμερῶν, ὥρων, στιγμῆς ἀμερίστου, ἐξ ἧς ²⁷ ἐξάρχεται τὸ ἐλάχιστον αὐξήσαι κατὰ μέρος· ἢ μηδενόουσα, φησὶ, καὶ ἐκ μηδενὸς συσσωσασα στιγμῆ ἀμερίστος οὕσα γενήσεται ἑαυτῇ ἐπινοῶν ²⁸ μέγεθος τι ἀκατάληπτον. Αὕτη, φησὶν, ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως ²⁹, ἢ ἀμερίστος ἐνυπάρχουσα τῷ σώματι στιγμῆ, ἣν οἶδε, φησὶν, οὐδὲς ἢ οἱ πνευματικοὶ μόνοι. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ εἰρημένον· Οὐκ εἰσὶ λόγοι ³⁰ οὐδὲ λαλιαί, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. Ταῦθ' ³¹ οὕτως σχεδιάζουσαι, τὰ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων λεγόμενά τε καὶ γινόμενα, πρὸς ἴδιον νοῦν, πνευματικὰ φάσκοντες πάντα γίνεσθαι. Ὅθεν καὶ τοὺς θεάτροις ἐπιδεικνυμένους λέγουσι μὴδ' ³² αὐτοῦ ἀπρονοήτως τι λέγειν ἢ ποιεῖν. Τοιγαροῦν, φησὶν, ἐπὶν συνελθῶν ὁ δῆμος ἐν τοῖς θεάτροις εἰσὶ ³³ τις ἡμφιεσμένος στολῆν ἐξάλλον, καθάραν φέρων καὶ

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ καὶ ἄρρητον. ἄρρητον C, M. ¹⁷ ἀμυχάς. δς ἀμυχάς C, M. ¹⁸ φησὶν C. ¹⁹ Cf. Joan. iii, 21. sqq. Πίστευέ μοι ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐτε ἐν τῷ ἔρει τούτῳ οὐτε ἐν Ἱερουσαλὴμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρὶ... ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἔστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῆται προσκυνήσουσιν τῷ Πατρὶ ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ... πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. ²⁰ Obscurum est quid sibi velit ἐκεῖ ὅπου. ²¹ ἐκεῖ abundare videtur. ²² οὗ ὀρέγεται. Cf. supra p. 138, 34 q. ²³ δέ. τε C, M. ²⁴ Cf. infra I. VI, 9 193, 83—90. ed. Oxon. 'Τοῦτο τὸ γράμμα ἀποφάσεως φωνῆς καὶ ὀνόματος ἐξ ἐπινοίας τῆς μεγάλης δυνάμεως τῆς ἀπεράντου. διὸ ἔσται ἐσφραγισμένον, κεκρυμμένον, κεκαλυμμένον, κείμενον ἐν τῷ οἰκητηρίῳ, οὗ ἡ ῥίζα τῶν ὄλων θεμελιώται, ἀπό τε uncis inclusivus. ²⁵ γεννητῶν, ἀγεννητῶν. γεγενῶτων, γέννητῶν. C, γεγονῶτων, ἀγεννητῶν M. ²⁶ ἐξ ἧς ἐξῆς C. ²⁷ ἑαυτῇ ἐπινοῶν intelligi nequeunt: αὐτῇ τῇ ἐπινοῶν susp. M; ἑαυτῆς ἐπινοῶν Reoperus ²⁸ ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως Cf. Matth. xiii, 31, 32; Marc. iv 31, 32; Luc. xiii, 19. ²⁹ Psal. xlii, 4: Οὐκ εἰσὶν λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. ³⁰ De his et quæ sequuntur uberius disputatum est a Schneidewino in P'holotom. II. p. 261 sqd., deinde a Godofredo Hermannō in Berichte der kœnigl. sächs. Gesellschaft der Wissenschaften in Leipzig 1249, p. 1 sqq., cuius disputationem expendit Schneidewinus in Nachrichten von der G. A. Universität und der kœnigl. Gesellschaft der Wissenschaften zu Gœttingen 1852, 7, p. 101 sqq. Fortremo Th. Regius Poett. Lyr. p. 104v carmen apposuit. ³¹ μὴδ' μὴ C. ³² εἰσὶ C, M.

ψύλλων, ὅπως λέγει· ἔβων τὰ μεγάλα μυστήρια οὐκ ἄβδω· ἀ λέγει· Εἶτε Κρόνον γένος, εἶτε Διὸς μάκαρος, εἶτε Ῥέας μεγάλης, χαίρει, τὸ κατηγέσθαι ἀκρισμα²² Ῥέας, Ἄττι. Σὲ καλοῦσι μὲν Ἀσσύριοι τριπόθητον Ἄδωνι, καλεῖ δ' Ἰγυπτος Ὀσίριον, ἐκουράριον μὲνός κέρας Ἑλλήνες, σοφίαν²³, Σαρδοβάρκας Ἀδαμνα²⁴ σεβάσμιοι, Αἰμόνιοι²⁵ Κορύβατα, καὶ οἱ Φρύγες ἄλλοτε μὲν Πάσαν, ποτὲ δὲ τέκνον, ἢ θεόν, ἢ τὸν ἀκυρπον, ἢ αἰκόλον, ἢ χλοερὸν στέχων ἀμνηθέντα, ἢ ὄν πολυκαρπος ἐτικτερ ἀμύδαλος ἀέρα συρικτάν. Τοῦτόν φησιν εἶναι ἀπόμορφον Ἄττιν, ὃν ἠμνοῦντες λέγουσιν οὕτως· Ἄττιν ἠμνήσω [p. 119. 120.] ἐὼν Ῥεῖης, κωδώνων²⁶ σὺν βόβοις²⁷, οὐδ' ἀύλων Ἰδαίων Κουρήτων μύκτητα, ἀλλ' εἰς²⁸ Φοιβάται μίξω μούσαι φορμύγγων, εὐοί, εὐάν²⁹, ὡς Πάν, ὡς Βακχέως, ὡς ποιμὴν λευκῶν ἀστρων. Διὰ τοῦτους καὶ τοὺς τοιοῦτους λόγους παρεδρεύουσιν οὗτοι τοῖς λεγομένοις Μητρὸς μεγάλης μυστηρίοις, μάλιστα καθορᾶν νομίζοντες διὰ τὸν δρωμέων ἐκεῖ τὸ ὅλον μυστήριον. Οὐδὲν γὰρ ἔχουν πλέον οὗτοι τῶν ἐκεῖ δρωμένων, πλην ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀποκεκομμένοι, μόνον τὸ ἔργον τῶν ἀποκεκομμένων ἐκτελοῦσι. Πάνυ γὰρ πεκρῶς καὶ πεφυλαγμένης παραγγέλλουσιν ἀπέχεσθαι ὡς ἀποκεκομμένοι τῆς πρὸς γυναῖκα ὁμιλίας. Τὸ δὲ λοιπὸν ἔργον, ὡς εἰρήκαμεν διὰ πολλῶν, ὡςπερ οἱ ἀπόκοποι δρῶσι· τιμῶσι δὲ οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸν νάας οὗτοι, Νασασηνοὶ καλούμενοι. Νάας δὲ ἐστὶν ὁ ὄφις, ἀφ' οὗ φησι πάντας εἶναι τοὺς ὑπὸ τὸν εὐράνῳν προσαγορευομένους ναοὺς, ἀπὸ τοῦ νάας· κάκεινφ μόνῳ τῷ νάας ἀνκεισθαι πᾶν ἱερὸν καὶ πᾶσαν τελετήν· καὶ πᾶν μυστήριον, καὶ καθόλου μὴ δύνασθαι τελετῆν εὐρεθῆναι ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, ἐν ἧ νάας οὐκ ἔστι, καὶ ὁ νάας ἐν αὐτῷ, ἀφ' οὗ ἔλαχε³⁰ ναὸς καλεῖσθαι. Εἶναι δὲ τὸν ὄφιν λέγουσιν οὗτοι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, καθάπερ καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, καὶ μηδὲν δύνασθαι τῶν ὄντων ὅλων ἀθανάτων, ἢ θνητῶν, τῶν ἐμψύχων ἢ ἀψύχων συναστυχῆναι χωρὶς αὐτοῦ. Ὑποκεισθαι δὲ αὐτῷ τὰ πάντα, καὶ εἶναι αὐτὸν ἀγαθόν, καὶ ἔχειν πάντα ἐν αὐτῷ ὡςπερ ἐν κέρατι ταύρου μονοκέρωτος³¹, ὡστε³² τὸ κάλλος [τῶν ἄλλων]³³ καὶ τὴν ἰσχύτητα ἐπιθεδόναι πᾶσι τοῖς· οὗσι κατὰ φύσιν τὴν ἐαυτῶν καὶ οικειότητα, οἰνεὶ διὰ³⁴ πάντων ὀδεύοντα, ὡςπερ³⁵ ἐκπορευόμενον ἐξ Ἐδέμ καὶ σχιζόμενον εἰς ἀρχὰς τέσσαρας. Ἐδέμ δὲ εἶναι λέγουσι τὸν ἰγκέφαλον, οἰνεὶ δεδεμένον καὶ κατεσφιγμένον ἐν τοῖς περικειμένοις χιτῶσιν ὡςπερ οὐρανοῖς³⁶ παράδεισον δ' εἶναι νομίζουσι τὸν μέχρι μόνης τῆς κεφαλῆς ἀνθρώπων. Ἐξερχόμενον³⁷ οὐρ

ignarus quid dicat : Sive Saturni genus, sive Jovis beati, sive Rheæ magnæ, salve debile mutilamen Rheæ, Attis. Te vocant Assyrii ter desideratum Adonin, vocat autem Ægyptus Osirin, cæleste Menæ cornu Græci, aut calum Mercurium, Samothracæ Adamna venerabilem, Hæmonii Corybantem, et Phryges alias Papam, aliquando autem mortuum, aut deum, aut sterilem, aut caprarium, aut viridem aristam demessam, aut quem seræ pariebat amygdalus viram fistulatores. Hunc ait esse multiformem Attin, quem hymno celebrantes dicunt ita : Attin cantabo Rheæ filium 170-171 non tubarum cum bombis nec rursus tibiarum Idæarum, quæ acciunt Curetibus, sed in Rheæam miscebo musam cithararum, evocæ evan, cum sibi Pan, cum Bacchus, cum pastor lucidorum astrorum. Propter hæc et alia hujusmodi assident hi mysteriis quæ dicuntur magnæ Matris, maxime sese perspicere arbitrati per ea, quæ ibi peraguntur, totum mysterium. Nihil enim hi plus habent quam ea, quæ ibi aguntur, nisi quod non sunt excisi, sed quod excisorum est perficiunt. Valde enim austere et severe præcipiunt sese abstinere pariter atque excisi a consuetudine cum muliere. In reliquis, ut diximus pluribus, opus excisorum faciunt. Colunt autem nihil hi aliud quam Naas, Naasseni vocati. Naas autem est serpens, a quo ait esse omnia sub cælo quæ vocantur templa (ναοὺς), a verbo quod est νάας, et illi soli Naas dedicatum esse omne sacrarium et omne initium et omne mysterium, et omnino non posse mysterium reperiri ullum sub cælo, in quo ναός non sit et νάας in eo, unde nactus est nomen ναός. Esse autem serpentem alunt hi humidam materiem, sicut etiam Thales Milesius, nec quidquam posse eorum quæ existant omnino, sive immortalium sive mortalium, sive animatorum sive inanimatorum constare sine eo. Subjecta autem ei esse omnia, et esse eum bonum et habere omnia in se sicuti in cornu tauri unicornis, adeo ut pulchritudinem et venustatem impertiat universis quæ exstant secundum naturam singulorum et proprietatem, tanquam per omnia permeantem, sicuti profectum ex Edem et se findentem in capita quatuor. Edem autem esse aiunt cerebrum, tanquam vincium et constrictum in circumplexis vestibibus uti cælis. Paradisum autem esse arbitrantur capite solum tenuis hominem. Exeuntem igitur hunc fluvium ex Edem, hoc est cerebro, dividi in capita quatuor, vocari autem nomen primi 172-173 fluvii Phison; ipse est qui circumit omnem terram Hevilath, ubi nascitur aurum. Et au-

VARIÆ LECTIONES.

²² ἀκρισμα G. Hermannus, ἀκουσμα C, M. ²³ καλεῖ δ' Roepers, ὄλη δ' C, M. ²⁴ σοφίαν corruptum est. Desiderari Ἐρμού mentionem apparet ex p. 144 seq., nisi forte in voce σοφίαν latet Λόγιον. ²⁵ Ἀδαμνα Th. Berghius l. l., colt. Hesych. s. v. Ἀδαμνεῖν : Ἀδάμ C, M. ²⁶ Αἰμόνιοι C, M. ²⁷ κωδώνων οὐ ὀδώνων C. ²⁸ συμμόμοις C. ²⁹ εἰς. οἷς C. ³⁰ εὐάν. εὐών C. ³¹ ἔλαχε. ἔλαβε C, M. ³² ἐν κέρατι ταύρου μονοκέρωτος. Cf. 5 Mos. 33, 17 : Πρωτότοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ, κέρατα μονοκέρωτος τὰ κέρατα αὐτοῦ, κ. τ. λ. ³³ ὡστε om. C, M, qui post μονοκέρωτος lacunam esse arbitratur. ³⁴ τῶν ἄλλων, quod sensu caret, ut cis inclusivum. ³⁵ οἰνεὶ διὰ. ὄσον ἰδίξ C, M. ³⁶ Cf. 1 Mos. 11, 10 : Ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδέμ ποτίζειν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχὰς. ³⁷ οὐρανοῖς. Ὀυρανόν ? ³⁸ δ' om. C. ³⁹ Cf. 1 Mos. 11, 10.

rum terra illius optimum est ; ibi invenitur bdellium et lapis onychinus. Hic, inquit, est oculus, honore et coloribus testificans id quod dicitur. Nomen autem secundi fluvii Ghon ; ipse est qui circumit omnem terram Æthiopiæ. Hic est, inquit, auditus, cum sit perplexus quidam instar labyrinthi. Et nomen tertio Tigris ; ipse vadit ex adverso Assyriis. Hic, inquit, est olfactus, acerrimo usus impetu flaminis. Vadit autem ex adverso Assyriis, quoniam exspiranti spiritui per respirationem spiritus extrinsecus ab aere tractus (ἀπὸ τοῦ ἀέρος συρόμενον) acrior et vehementior insuper ingreditur. Respirationis enim, inquit, hæc est natura. Fluvius autem quartus est Euphrates. Hunc dicunt os, per quod precreationis exitus et nutrimenti introitus, quod mulcet (εὐφραίνει) et nutrit et effligiat spiritualem perfectum hominem. Hæc, inquit, est aqua quæ est supra firmamentum, de qua, inquit, dixit Salvator : Si scires, quis est qui petit, tu forsitan petisses ab eo, et dedisset tibi bibere vivam aquam salientem. Ad hanc, inquit, aquam omnis natura propinquat, suas quæque eligens essentias, et accedit cuique naturæ ab hac aqua, quod cuique proprium est, inquit, magis quam lapidi Herculeo ferrum et aurum marini accipitris spinæ et palea electro. Sin quis, inquit, est cæcus a natalibus nec conspicualus veram lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum, per nos recipiat visum et cernat tanquam per paradisum quendam omni arbore consertum et multis frugibus consitum aquam permeantem per omnes arbores et fruges, et videbit ex una eademque aqua sibi eligere et attrahere olivam oleum et vitem vinum et reliquarum generalim singulam quinquę plantarum. **174-175** Est autem, inquit, homo ille ignobilis in mundo et pernobilis [in cælis, proditus] ab ignorantibus eum iis qui ignorant, æstimatus ut gutta a cado; nos autem sumus, inquit, spirituales, qui nobis eligimus a viva aqua fluentis Euphratis per mediam Babylonem domesticum, per portam meantes verani, quæ est Jesus beatus. Et sumus ex omnibus hominibus nos Christiani soli in tertia porta perficientes mysterium et uncti ibi ineffabili unguento ex cornu ut David, non ex sticli olla, ut Saul, conversatus cum malo demone carnalis concupiscentiæ.

Α τούτων τῶν ποταμῶν ἐξ Ἐδέμ, τευτίστιν ἀπὸ τοῦ ἔγκεφάλου, ἀφορίζεσθαι⁵¹ εἰς ἀρχὰς τῆσ-
 σαρας, καλεῖσθαι δὲ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου
 ποταμοῦ Φεισῶν, οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν
 [p. 120. 121.] τὴν γῆν Εὐλάτ· ἐκεῖ οὐ⁵² ἔστι τὸ
 χρυσίον, τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκεῖνης καλόν.
 καὶ ἐκεῖ ἔστιν ὁ ἀνθράξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος.
 Οὗτος, φησὶν, ἔστιν⁵³ ὀφθαλμὸς, τῆ τιμῆ καὶ τοῖς
 χρώμασι μαρτυρῶν τῷ λεγομένῳ. Τὸ δὲ ὄνομα⁵⁴
 τοῦ δευτέρου ποταμοῦ Γεῶν, οὗτος ὁ κυκλῶν
 πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. Οὗτος, φησὶν, ἔστιν
 ἀκοή, λαθουρινθώδης τις ὤν. Καὶ ὄνομα τῷ τρίτῳ
 Τίγρις. Οὗτός⁵⁵ ἔστιν ὁ πορευόμενος κατέναντι
 Ἀσσυρίων. Οὗτος, φησὶν⁵⁶ ἔστιν ὀσφρησις, ὀσφ-
 ρεῖται γὰρ χρώμενος τῇ φορᾷ τοῦ βέύματος· πορεύεται
 δὲ κατέναντι Ἀσσυρίων, ὅτι ἐκπνέονται τῷ πνεύματι
 κατὰ τὴν ἀναπνοὴν τὸ ἐξῶθεν⁵⁷ ἀπὸ τοῦ ἀέρος συρ-
 μένον ὀξύτερον καὶ βιαιότερον ἐπισείρχεται πνεύμα.
 Ἀναπνοῆς γὰρ, φησὶν, αὕτη φύσις. Ὁ δὲ ποτα-
 μὸς⁵⁸ ὁ τέταρτος Εὐφράτης. Τούτων λέγουσι στόμα,
 δι' οὗ ἡ τῆς προσευχῆς ἔξοδος, καὶ ἡ τῆς τροφῆς
 εἴσοδος, ἥ⁵⁹ εὐφραίνει καὶ τρέφει καὶ χαρακτηρίζει
 τὸν πνευματικὸν τέλειον ἄνθρωπον. Τοῦτο, φησὶν,
 ἔστι τὸ ὕδωρ⁶⁰ τὸ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, περὶ
 οὗ, φησὶν, εἶρηκεν ὁ Σωτῆρ· Εἰ ἤθεις⁶¹ τίς ἔστιν
 ὁ αἰτῶν, σὺ ἂν ἤτησας παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν
 ἂν σοι πικρὸν ζῶν ὕδωρ ἀλλομένον. Ἐπὶ τοῦτο,
 φησὶ, τὸ ὕδωρ πᾶσα φύσις ἔρχεται⁶² τὰς ἐαυτῆς
 οὐσίας ἐκλέγουσα, καὶ προσέρχεται ἐκάστη φύσις⁶³
 ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦτου τὸ οἰκεῖον, φησὶ, μᾶλλον ἢ
 σίδηρος τῇ Ἡρακλείῳ λίθῳ, καὶ ὁ χρυσοῦς τῇ τοῦ
 θαλασσοῦ ἱέρακος κερχίδι, καὶ τὸ ἄχυρον τῷ ἡλέκ-
 τρῳ⁶⁴. Εἰ δὲ τίς, φησὶν, ἔστι τυφλὸς ἐκ γενετῆς,⁶⁵
 καὶ μὴ τεθεαμένος φῶς⁶⁶ τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει
 πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, δι'
 ἡμῶν ἀναβλεψάτω καὶ ἰδέτω οἰνοῦ διὰ τίνος παραδίδου
 παμφύτου⁶⁷ καὶ πολυσπερμάτου ὕδωρ διερχόμενον
 διὰ πάντων τῶν φυτῶν καὶ τῶν σπερμάτων, καὶ ὄφει-
 ται, ὅτι ἐξ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος ἐκλέγεται καὶ
 ἐπισπᾶται ἡ ἐλαία τὸ ἐλαιον καὶ ἡ ἄμπελος τὸν
 οἶνον καὶ τῶν ἄλλων κατὰ γένος ἕκαστον φυτῶν.
 [p. 121. 122] Ἔστι δὲ, φησὶν, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος
 ἄτιμος ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ πολυτίμος⁶⁸ . . . . . ὑπὲρ
 τῶν οὐκ εἰδῶτων τοῖς οὐκ εἰδῶσιν αὐτὸν, λελογισμέ-
 νος ὡς⁶⁹ σταγῶν ἀπὸ κάδου· ἡμεῖς δ'⁷⁰ ἴσμεν, φη-

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ Cf. I Mos. 11, 14, 12: "ὄνομα τῷ ἐνὶ Φεισῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Εὐλάτ, ἐκεῖ οὐ ἔστι τὸ χρυσίον· τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκεῖνης καλόν· καὶ ἐκεῖ ἔστιν ὁ ἀνθράξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος."
⁵² οὐ. οὖν C, M. ⁵³ ἔστιν οἰν. C, M. ⁵⁴ Cf. I Mos. 11, 13: Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ Γεῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. ⁵⁵ Cf. I Mos. 11, 14: Καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος Τίγρις, οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίων. ⁵⁶ φησὶν. φασὶν C, M. ⁵⁷ τὸ ἐξῶθεν C, τὴν ἐξῶθεν susp. M. ⁵⁸ I Mos. 11 14. ⁵⁹ ἡ οἰν. C, M. ⁶⁰ τὸ ὕδωρ — στερεώματος. Cf. I Mos. 1, 7: Καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. ⁶¹ Cf. Joan. 14, 10: Εἰ ἤθεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἔστιν ὁ λέγων σοι· Δός μοι πικρὸν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. Coll. v. 14: Τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζῶνι αἰώνιον. ⁶² ἔρχεται. εἰσέρχεται C, M. ⁶³ ἐκάστη φύσις C. ⁶⁴ τῷ ἡλέκτρῳ τὸ ἡλεκτρον C; cf. infra p. 137, 10 ed. Oxon. M. ⁶⁵ ἐκ γενετῆς C, cf. Joan. 14, 1: Καὶ παρά τῳ ἄχρῳ τὸ ἡλεκτρον C; cf. infra p. 137, 10 ed. Oxon. M. ⁶⁶ φῶς — κόσμον Ev. Joan. 1, 9. ⁶⁷ παμφύτου. συμφύτου C, M. ⁶⁸ Post verbum πολυτίμος lacuna, quæ sic expleri potest: ἐν τῷ οὐρανῷ, προδομένο; M. ⁶⁹ λελογισμέ-
 λος· ὡς γὰρ C, M, cf. Isa. 44, 15: Εἰ πάντα τὰ ἴθνη ὡς σταγῶν ἀπὸ κάδου καὶ ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ ἰλογισθῆ-
 εαι, κ. τ. λ. ⁷⁰ κάδου· ἡμεῖς δ'· κάδου οἴτινες C, M, qui pro οἴτινες susp. οὕτως sive τίνες.

σιν, οί πνευματικοί, οί εκλαγόμενοι από του ζώντος υδατος του βέοντος Εύφρατου διά τῆς Βαβυλώνας μέσης τὸ οικεῖον, διὰ τῆς πλῆθους θδεύοντες ἀληθινῆς, ἥτις ἐστίν Ἰησοῦς ὁ μακάριος. Καὶ ἐσμέν ἐξ ἀπάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς Χριστιανοὶ μόνοι ἐν τῇ τρίτῃ πύλῃ ἀπαρτιζόντες τὸ μυστήριον καὶ χροόμενοι⁷⁸, ἐκεῖ ἀλλάττω χρίσματι ἐκ κέρατος, ὡς⁷⁹ Δαβὶδ⁸⁰, οὐκ ὀστρακίνου φακοῦ⁸¹, φησὶν, ὡς ὁ Σαοὺλ, ὁ συμπολιτευόμενος⁸² τῇ πονηρῷ δαίμονι τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας.

ε'. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ πολλῶν ὡς ὀλίγα παρεθέ-
μεθα. Ἔστι γὰρ ἀναρίθμητα τῆς μωρίας ἐπιχειρή-
ματα θνητά φύλαρα καὶ μανιώδη· ἀλλ' ἐπειδὴ δυνά-
μαι⁸³ τὴν ἀγνωστον αὐτῶν γινῶσιν ἐξέθεμεθα, καὶ
τοῦτο ἔδοξε παραθεῖναι. Ψαλμὸς αὐτοῖς ἐσχεδιασται
οὕτως⁸⁴, δι' οὐ πάντα αὐτοῖς τὰ τῆς πλάνης· μυσ-
τήρια δοκοῦσιν ὑμνωθεῖν⁸⁵ οὕτως·

⁸² Νόμος ἦν γενεῖκος τοῦ παντός ὁ πρῶτος Νόος⁸⁶.
Ὁ δὲ δευτέρος ἦν τοῦ πρωτοτόκου τὸ χυθὲν Χάος.
Τριτάτη⁸⁷ ψυχή δ' ἔλαβεν ἐργαζομένην⁸⁸ νόμου.
Διὰ τοῦτ' ἔλαβον⁸⁹ μορφήν περιειμένην
Κοπιᾷ θανάτω μελέτην κρατουμένην·
Ποτὲ βασιλείαν⁹⁰ ἔχουσα βλέπει τὸ φῶς,
Ποτὲ δ' εἰς ἔλεον⁹¹ ἐρήμυμένη⁹² κλαίει,
Ποτὲ δὲ κλαιῖται χαίρει,
Ποτὲ δὲ κλαίει κρίνεται,
Ποτὲ δὲ κρίνεται θηήσκει,
Ποτὲ δὲ κρίνεται ἀνέξοδος ἡ μελέα κακῶ⁹³
Δαδύρνηθον εἰσῆλθε⁹⁴ πλανωμένη·
Εἶπεν δ' Ἰησοῦς, Ἐσὸρ, Πάτερ,
[p. 123. 124.] Ζήτημα κακῶν ἐπὶ⁹⁵ χθόνα
Ἀπὸ σῆς κροῆς ἐπιπλάσσεται.
Ζητεῖ δὲ φυγεῖν τὸ πικρὸν Χάος,
Καὶ οὐκ οἶδε πῶς⁹⁶ διελευσεται.
Τοῦτου με χάριν πέμψον, Πάτερ·
Σφραγίδας ἔχωρ καταθήσομαι.
Αἰώνος διλους διδοεῦσω,
Μυστήρια πάντα διανοίξω⁹⁷,
Μορφάς δὲ θεῶν ἐπιδείξω·
Καὶ τὰ κρυμμένα⁹⁸ τῆς ἀγίας οδοῦ
Γινῶσιν καλέσας, παραδώσω.

ια'. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ Ναασσηνοὶ ἐπιχειροῦσιν,
ἐαυτοὺς γνωστικούς· ὀνομάζοντες· ἀλλ' ἐπεὶ πολυκέ-
φαλός ἐστιν ἡ πλάνη καὶ πολυσχηδῆ⁹⁹· ὡς ἀληθῶς
ἰστοροῦμένη ὕδρα, κατὰ μίαν ταύτης [τάς] κεφα-
λὰς¹⁰⁰ πατάξαντες διὰ τοῦ ἐλέγχει, τῇ τῆς ἀληθείας
ράβδῳ χρησάμενοι, ἀπαν τὸ θηρίον ἀναίρησομεν·
οὐδὲ γὰρ αἱ λοιπαὶ ἀπρεῖσι πολὺ ταύτης ἀπεμπαί-
νουσι, συνεχόμεναι ἐν πλάνης πνεύματι. Ἀλλ' ἐπειδὴ
τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὄνοματα τοῦ ὕφους ἐνδιαλλάξαντες
πολλὰς εἶναι κεφαλὰς τοῦ ὕφους· ἠθέλησαν, οὐδὲ
οὕτως ἐνδεήσομεν διελέγχει· ὡς βούλονται.

ιβ'. Ἔστι γοῦν¹⁰¹ καὶ ἑτέρα τις Περαιτικῆ¹⁰², ὣν
πολλοὶς ἔτεσιν ἔλαθεν ἡ κατὰ Χριστοῦ δυσφημία·
ὣν νῦν εἰς φανερόν ἀγειν ἔδοξε τὰ ἀπόρρητα μυστή-
ρια. Οὕτοι φάσκουσι τὸν κόσμον εἶναι ἓνα, τριχῆ¹⁰³

10. Et hæc quidem ut pauca de multis apposui-
mus. Sunt enim innumerabilia stultitiæ conamina,
inepta illa et vesana. Sed cum pro viribus insanien-
tem eorum sapientiam exposuerimus, et hoc visum
est apponere. Psalmus iis susus est talis, per quem
omnia sua erroris mysteria videntur cantu conce-
lebrare in hunc modum :

*Erat lex generatrix universi prima Mens,
Secunda autem erat primo parentis (usum Chaos;
Tertia anima accepit efficacem legem.
Propterea cervariam formam induta fatiscii,
Mortis laborem vincens.
Nunc imperio potens intuetur lumen,
Nunc in miseria dejecta, flet,
Nunc fletur, gaudet ;
Nunc flet, judicatur ;
Nunc judicatur, moritur ;
Nunc fit inexperidibilis, misera, malo,
Labyrinthum ingressa est errabunda.
At Jesus dixit : Respice, Pater ;
176-177 Exquisitio malorum in terram
A tuo fluit vagatur
Tentat fugere amarum Chaos,
Et nescit quomodo pertransibit ;
Quapropter, mi te me, Pater,
Sigilla ferens descendam,
Sæcula cuncta transgrediar,
Mysteria omnia aperiam,
Formasque deorum demonstrobo,
Et arcana viæ sanctæ,
Scientiam appellans, tradam.*

11. Et hæc quidem Naasseni conatur, semet
ipsi gnosticos appellantes. Sed cum multiceps sit
error eorum et multiplex, ut vere quæ in fabulis est
hydra, uno ictu capita ejus ubi percusserimus co-
arguendo, veritatis virga usi, totam bestiam tolle-
mus ; neque enim reliquæ hæreses multum ab hac
abludunt, quippe quæ contineantur erroris spiritu.
Sed cum verba et nomina serpentis commutantes
multa esse capita serpentis vuluerint, ne sic qui-
dem omittemus coarguere, ut volunt.

12. Est certe etiam quoddam caput hydræ quod
est Peratarum, quorum multis annis latuit erga
Christum ludibrium, quorum nunc visum est in lu-
cem prodere arcana mysteria. Hi dicitant mun-

VARIÆ LECTIONES

⁷⁸ διὰ—Ἰησοῦς ὁ μακάριος. Cf. supra p. 156, 48. ⁷⁹ χροόμενοι—χρίσματι. Cf. supra . 140, 89. ⁸⁰ ὡς.
φ. C. M. ⁸¹ κέρατος—Δαβὶδ. Cf. I Samuel. xvi, 13. Καὶ ἔλαβε Σαμουὴλ τὸ κέραν τοῦ ἐλαίου, καὶ ἐχρίσεν
αὐτόν, x. τ. λ. ⁸² ὀστρακίνου φακοῦ—Σαοὺλ. Cf. I Sam. x, 1 : Καὶ ἔλαβε Σαμουὴλ τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου,
καὶ κατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ⁸³ ὁ συμπολιτευόμενος—ἐπιθυμίας. Cf. I Sam. xvi, 14 : Καὶ πνεῦμα
Κυρίου ἀπέστη ἀπὸ Σαοὺλ, καὶ ἐπινγεῖν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν παρὰ Κυρίου. ⁸⁴ τῇ δυνάμει susp. M. ἐν
δυνάμει? ⁸⁵ οὕτως. αὐτῶς C. ⁸⁶ δοκοῦσιν ὑμνωθεῖν. δοκοῦσι διὰ ὕμνου ἀεὶ δοῦν C. δοκοῦσι διὰ ὕμνου ἀεί-
δειν M. ⁸⁷ Hunc hymnum citra spem salutis corruptum atrectare veriti sumus; ergo secuti sumus
Millerum. [Interpretationem qualomcumque addimus. Εἶπ. ΠΑΤΕΡ.] ⁸⁸ ὁ πρῶτιστος νόος susp. M. ⁸⁹ τρί-
τατον M. ⁹⁰ ἐργαζομένη M ; δ' ἔλαβ' ἐνθ' ἐργ. susp. M. ⁹¹ τοῦτ' ἔλαβον. τοῦτο ἔλαβον C, τοῦτ' ἔλαβον
susp. M. ⁹² ποτὲ μὲν βασιλείαν M. ⁹³ ἔλεον. ἔλαιον C. ⁹⁴ ἐρήμυμένη C. ⁹⁵ κακῶν M. ⁹⁶ ἐσῆλθε M.
⁹⁷ εἶπεν δ' Ἰησοῦς, ἑσὸρα, πάτερ M. ⁹⁸ ἐπὶ. τὸδ' ἐπὶ susp. M. ⁹⁹ καὶ οὐκ οἶδεν ὅπως M. ¹⁰⁰ δ' ἀνοίξω M. ¹⁰¹ κα
κρυμμένα. κρυπτά τε susp. M. ¹⁰² πολυσχηδῆς C. ¹⁰³ τὰς κεφαλὰς. κεφαλὴν C. ¹⁰⁴ Cf. infra l. x, 10, pag.
315, 316 ed. Oxon. ¹⁰⁵ Post Περαιτικῆ fort. desunt quedam M. Quæ desunt supplet Epitome l. x, 10 l. l.
¹⁰⁶ τριχῆ. τριχῆς C.

duum esse unum, trifariam divisum. Est autem trifarie divisionis apud eos quasi unum quoddam initium tanquam magnus fons, in infinita per rationem dissecabilis segmenta. Primum autem segmentum et potius secundum eos est trias, et una quidem pars appellatur bonum perfectum, magnitudo patriæ, secunda autem triadis eorum pars tanquam potestatum innumera quædam multitudo ex sese genitarum, tertia specialis. Et est prima quidem id quod non genitum est bonum, secunda autem bonum ex se genitum, tertia genitum, unde perspicue dicunt tres deos, tres logos, tres mentes, tres homines. Singulis enim partibus mundi, divisione discreta, tribuunt et deos et logos et mentes et homines et quæ reliqua sunt. Desuper autem ex non generatione et primo mundi segmento, **178-179** cum constitisset deinceps mundus ad consummationem, descendisse ob causas, quas postea reddemus, Herodis temporibus trinaturatum quemdam et tricorporem et tripotentem hominem vocatum Christum, in se habentem a tribus partibus mundi omnia concrementa et potestates. Et hoc ait esse quod dicitur *Omniem plenitudinem complacuit inhabitare in ipso corporaliter*, et omnis inest in ipso divinitas sic divisæ triadis. Delata enim esse ait a superjacentibus mundis duobus, et non generato et ex se ipso generato, in hunc mundum, in quo versamur nos, omnifariam potestatum semina. Qui autem sit modus descensionis eorum, posthac aperiemus. Devenisse igitur Christum dicit desuper a non generatione, ut per descensionem ejus omnia salventur trifariam divisa. Quæ enim, inquit, desuper devenerunt infra, ascendent per eum. Ea autem, quæ insidiata sunt delapsis desuper, abjiciuntur et punita ablegantur. Hoc est, inquit, quod dictum est: *Non enim venit Filius hominis in mundum ad perdendum mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum*. Mundum, inquit, vocat duas illas partes, quæ superjacent, et non genitam et ex se ipsa genitam. Cum autem dicit, inquit: *Ut non cum mundo damnetur Scriptura*, tertiam partem dicit, qui est mundus specialis. Tertiam enim oportet perire, quam dicit mundum, reliquas autem duas sejungit ab interitu, superjacentes.

43. Valerianus igitur primum, quomodo hanc doctrinam ab astrologis mutuati insipienter Christum,

διηρημένον. Ἔστι δὲ τῆς τριχῆ διαίρεσως κατ' αὐτοῖς [τὸ μὲν ἐν μέρος] ὅσον μία τις ἀρχὴ καθάπερ πηγὴ μεγάλη, εἰς ἀπειρούς τῶ λόγῳ τμηθῆναι τομάς δυναμένη. Ἡ δὲ πρώτη τομὴ καὶ προσχεστέρη κατ' αὐτοὺς ἐστὶν ἡ τριάς¹, καὶ [τὸ μὲν ἐν μέρος:] καλεῖται ἀγαθὸν τέλειον, μέγιστος πατριχὸν τὸ δὲ δεῦτερον τῆς τριάδος αὐτῶν μέρος οἰσεὶ δυνάμεων ἀπειρὸν τι πλήθος ἐξ αὐτῶν γεγεννημένων τὸ τρίτον ἰδικόν. Καὶ ἐστὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀγέννητον, ὅπερ ἐστὶν ἀγαθόν τὸ δὲ δεῦτερον ἀγαθὸν αὐτογενές τὸ τρίτον γεννητόν· ὅθεν διαβρόβηδην λέγουσι τρεῖς θεοὺς, τρεῖς λόγους, τρεῖς νοῦς, τρεῖς ἀνθρώπους. Ἐκάστῳ γὰρ μέρει τοῦ κόσμου τῆς διαίρεσως διακεκριμένης² διδίδαι [p. 124. 125.] καὶ θεοὺς, καὶ λόγους, καὶ νοῦς, καὶ ἀνθρώπους, καὶ τὰ λοιπά.

B Ἄνωθεν δὲ ἀπὸ τῆς ἀγεννησίας καὶ τῆς πρώτης τοῦ κόσμου τομῆς, καθεστηκότος λοιπὸν τοῦ κόσμου ἐπὶ συντελείᾳ, κατεληλυθέναι δι' αἰτίας, αἱ ὑπεριέρουθεν, ἐν τοῖς Ἡρώδου χρόνοις τριφυῆ τινὰ καὶ τρισώματον³ καὶ τριδύναμον ἀνθρωπῶνον καλούμενον Χριστὸν, ἀπὸ τῶν τριῶν ἔχοντα τοῦ κόσμου μερῶν ἐν ἐαυτῷ πάντα τὰ συγκρίματα καὶ τὰς δυνάμεις. Καὶ τοῦτο εἶναι φησὶ τὸ λεγόμενον· Πᾶν τὸ πλῆρομα⁴ εὐδόκησε κατοικῆσαι ἐν αὐτῷ σωματικῶς, καὶ πᾶσα ἔστιν ἐν αὐτῷ ἡ θεότης τῆς οὕτω διηρημένης τριάδος. Κατενηνέχθαι γὰρ⁵ φησὶν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων κόσμων δύο, τοῦ τε ἀγεννήτου⁶ καὶ τοῦ αὐτογενοῦς, εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἐν ᾧ ἔσμεν ἡμεῖς, παντοίων δυνάμεων σπέρματα. Τίς δὲ ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς καταβάσεως αὐτῶν, ἕτερον ἐρουμέν. Κατεληλυθέναι οὖν φησὶ τὸν Χριστὸν ἄνωθεν ἀπὸ τῆς ἀγεννησίας⁷, ἵνα διὰ τῆς καταβάσεως αὐτοῦ πάντα σωθῆ τὰ τριχῆ διηρημένα. Τὰ μὲν γὰρ, φησὶν, ἄνωθεν κατενηνεγμένα κάτω ἀνελεύσεται δι' αὐτοῦ· τὰ δὲ ἐπιβουλεύσαντα τοῖς κατενηνεγμένοις ἔνωθεν ἀφίεται καὶ⁸ κολασθέντα ἀπολέγεται. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον, Οὐ γὰρ ἤλθε⁹ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν κόσμον, ἀπολέσαι τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. Κόσμον, φησὶ, καλεῖ τὰς δύο μοίρας τὰς ὑπερκειμένας, τὴν τε ἀγέννητον καὶ τὴν αὐτογέννητον. Ὅταν δὲ λέγῃ, φησὶν, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν¹⁰, ἢ Γραφῆ, τὴν τρίτην μοῖραν λέγει τοῦ κόσμου τοῦ ἰσικῆ¹¹. Τὴν μὲν γὰρ τρίτην δεῖ φεαρῆσαι, ἣν καλεῖ κόσμον, τὰς δὲ δύο τῆς φθορᾶς ἀπαλλαγῆναι τὰς ὑπερκειμένας.

D γ'. Μάθωμεν οὖν πρῶτον, πῶς ταύτην τὴν διδασχὴν κατὰ τῶν ἀστρολόγων εὐληφότες ἐκπράξουσιν

VARIE LECTIONES.

¹ τὸ μὲν ἐν μέρος ἢ ἄπρτε ἀδ hoc Inco alienum seclishmus. Cf. infra lin. 75. ² προσεχέστερα C, M. ³ ἐστὶν ἡ τριάς. Ἰστὶ τριάς C, M; cf. infra p. 315, 21 ed. Oxon. ⁴ τὸ μὲν ἐν μέρος. Verba hæc, quæ paulo ante delenda, in hunc locum reducenda esse videntur, ut ratio constet. ⁵ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένων Bernaysius ep. crit. ad Bunsen. l. i. p. 314, ἐξ αὐτῶν γεγεννημένον C, M. ⁶ διακεκριμένης C; cf. infra p. 315, 28 ed. Oxon. ⁷ τῆς πρώτης. πρὸ τῆς C, M; cf. infra p. 315, 20 ed. Ox. ⁸ πρώτης J. Bernaysius l. i. ⁹ τρισώμον C, M., cf. infra p. 315, 32. ¹⁰ cf. Coloss. ii, 9: Ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς; coll. col. 1, 19. ¹¹ γὰρ. δὲ legitur infra p. 315, 37. ¹² ἀγεννήτου C. ¹³ ἀγεννησίας C. ¹⁴ ἀφίεται καὶ. ἀφίει καὶ C, M, ἀφίει εἰκῆ καὶ infra p. 315, 43 ed. Ox. : ἀφιοεῖθ J. Bernaysius l. i. p. 314 sqq. ¹⁵ Cf. Ev. Joan. iii, 16: οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρήνη τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ¹⁶ I Cor. xi, 32. ¹⁷ τοῦ — ἰσικῆ. τὸν κόσμον τὸν ἰσικόν J. Bernaysius l. i. p. 315.

Χριστόν, ἐργαζόμενοι φθορὰν τοῖς ἐπομένοις αὐτοῖς ἅ
 ἐν τῇ τοιαύτῃ πλάνῃ. Οἱ γὰρ ἀστρολόγοι ἕνα τὸν
 κόσμον εἰρηκότες διαιροῦσιν αὐτὸν εἰς τὰ ἀπλανῆ
 τῶν ζωδίων μέρη δώδεκα, καὶ καλοῦσι τὸν κόσμον
 τῶν ζωδίων τῶν ἀπλανῶν ἕνα κόσμον ἀπλανῆ· ἕτε-
 ρον δὲ εἶναι τὸν τῶν πλανωμένων καὶ δυνάμει καὶ
 θέσει καὶ ἀριθμῶ κόσμον λέγουσιν, ὃς ἐστὶ μέχρι
 17 σελήνης. Λαμβάνειν δὲ κόσμον ἀπὸ [p. 125. 126.]
 κόσμου δυνάμει τινα καὶ μετουσίαν, καὶ μετέχειν
 ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων τὰ ὑποκείμενα. Ἴνα δὲ ἔσται
 τὸ λεγόμενον ἐμφανές, αὐταῖ· ἐκείναις ταῖ· τῶν ἀσ-
 τρολόγων ἐκ μέρους χρῆσται· 18 φωναῖς ὑπομνήσων
 τοὺς ἐντυγχάνοντας τὰ προσηρημένα ἐν τῷ τόπῳ, οὐ
 ἐξεθέμεθα τὴν τῶν ἀστρολόγων πλῆσαν τέχνην. Ἄ μὲν
 οὖν 19 ἐκείνοις δοκεῖ ἔσται τάδε· ἀπὸ τῆς τῶν ἄστρων
 ἀπορροίας τὰς γενέσεις τῶν ὑποκειμένων ἀποτε-
 λείσθαι. Περιεργότερον γὰρ ἀναθλέψαντες εἰς τὸν
 οὐρανὸν οἱ Χαλδαῖοι ἔφασαν 20 δραστηκῶν μὲν αἰτιῶν
 ἐπέχειν λόγον | εἰς ἕκαστον τῶν καθ' ἡμᾶς συμβαι-
 νόντων | ἐκθαίνειν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας 21, συνεργεῖν
 δὲ τὰ τῶν ἀπλανῶν ζωδίων μέρη. [Τὸν μὲν οὖν ζω-
 διακὸν κύκλον διαιροῦσιν εἰς μέρη] 22 δώδεκα, ἕκα-
 στον δὲ ζώδιον εἰς μοίρας τριάκοντα, ἐκάστην δὲ
 μοῖραν εἰς ἐξήκοντα λεπτά· οὕτω γὰρ καλοῦσι τὰ
 ἐλάχιστα καὶ τὰ ἀμερῆ. Τῶν δὲ ζωδίων τὰ μὲν ἀρ-
 ρηνικά καλοῦσι, τὰ δὲ θηλυκά· καὶ τὰ μὲν βίσιμα,
 τὰ δὲ οὐ· καὶ τὰ μὲν τροπικά, τὰ δὲ στερεά 23.
 Ἀρρηνικά μὲν οὖν ἐστὶν ἡ θηλυκὰ, ἄπερ συνεργὸν
 ἔχει φύσιν πρὸς ἀρρηνογονίαν [ἢ θηλυγονίαν] 24·
 Κριὸς γὰρ ἀρρηνικὸν ἐστὶ ζώδιον, Ταῦρος δὲ θηλυ-
 κόν, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἃ μὲν
 ἀρρηνικά, ἃ δὲ θηλυκά. Ἀφ' ὧν ὀνομαῖ οἱ Πυθα-
 γορικοί 25 κινήθεντες τὴν μὲν μονάδα ἀρρην προσ-
 αγορεύουσι, τὴν δὲ δυάδα θῆλυ, τὴν δὲ τριάδα πάλιν
 ἀρρην· καὶ ἀναλόγως τοῦ· λοιποῦ 26 τῶν τε ἀρτίων
 καὶ 27 περισσῶν ἀριθμῶν. Ἔνιοι δὲ καὶ ἕκαστον
 ζώδιον εἰς δωδεκατημόρια 28 διελόντες τῇ αὐτῇ σχε-
 δὸν ἐφόδῳ χρωῶνται, ὅσον ἐπὶ Κριοῦ [τὸ μὲν πρῶ-
 τον δωδεκατημόριον αὐτοῦ Κριόν τε] 29 καλοῦσι
 καὶ ἀρρην 30, τὸ δὲ δεύτερον Ταῦρόν τε 31 καὶ
 θῆλυ, τὸ δὲ τρίτον Διδύμους τε 32 καὶ ἀρρην, καὶ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων μοιρῶν δὲ 33 ὁ αὐτὸς λόγος. Δί-
 σωμα δὲ εἶναι λέγουσι ζώδια [Διδύμους τε καὶ
 τὸν] 34 διαμετροῦντα τούτοις Τοξότην, Παρθένον τε
 καὶ Ἰχθύας· οὐ βίσιμα δὲ τὰ λοιπά. Καὶ ὡσαύτως
 τροπικά 35 μὲν, ἐν οἷς γενόμενος ὁ ἥλιος μεταλλάσσει
 [p. 126. 127] καὶ ποιεῖ 36 τοῦ περιέχοντος τροπάς,
 οἷόν ἐστι 37 ζώδιον ὃ τε Κριὸς καὶ ὁ τούτου διάμε-
 τρος 38, καθάπερ Ζυγὸς, Αἰγὸκερῶς 39 τε, καὶ Καρ-

fferentes perniciem iis, qui eos sequuntur in tali
 errore. Astrologi enim unum stauentes mundum
 dividunt eum in non errantes signorum animalium
 partes duodecim et vocant signorum non erran-
 tium mundum unum mundum non errantem; al-
 terum autem esse errantium et vi et positura et
 numero mundum dicunt, qui est 180-181 usque
 ad lunam. Accipere autem mundum a mundo vim
 quamdam et communionem et participare a super-
 jacentibus subjacentia. Ut autem quod diximus lu-
 culenter appareat, ipsis illis astrologorum singula-
 tum utar vocibus, admoniturus lecturos eorum,
 quæ ante dicta sunt eo loco, ubi exposuimus astro-
 logorum universam artem. Quæ igitur illis placet
 hæc sunt: ab astrorum defluxione genituras subja-
 centium perfici. Curiosius enim contemplati cœlum
 Chaldæi dixerunt agentium causarum continere ra-
 tionem ad singula quæque, quæ eveniat ut nobis ac-
 cidant, septem stellas, adjuvare autem non erran-
 tium signorum partes. Zodiacum igitur orbem di-
 vidunt in partes duodecim, unamquodque autem
 signum in partes triginta, unamquamque autem
 partem in sexaginta minuta; sic enim appellant
 minima et indivisa. Signorum autem alia mascula
 appellant, alia feminea, et alia bicorpora, alia nou,
 et alia tropica, alia fixa. Mascula igitur sunt aut
 feminina, quæcumque natura sua adjuvant masca-
 lam generationem aut femininam. Aries enim ma-
 sculum est signum, Taurus autem femininum; et
 reliqua ad eandem rationem vel mascula vel femini-
 na. Unde, ut opinor, Pythagorici orsi monadem
 masculum quoddam appellant, dyadem autem femi-
 ninum, triadem autem rursus masculum, et eadem
 ratione reliquos et parium et imparium numero-
 rum. Quidam autem et unumquodque signum in
 duodenas partes dividentes eadem fere via utuntur:
 veluti in arietem primam duodecim ejus partium et
 arietem vocant et masculum, secundam autem et
 taurum et femininum, tertiam autem et geminos et
 masculum, et in reliquis etiam partibus consimi-
 liter. Bicorpora autem esse aiunt signa et geminos
 et qui exadversum illis est Sagittarium, Virginem-
 que et Pisces, non bicorpora autem reliqua. Et pa-
 riter tropica quidem, in quibus cum constitit sol,
 182-183 commutat et efficit ambientis conver-
 siones, quale est signum et aries et qui est exad-
 versum illi sicut Libra, Capricornusque et Cancer.
 In Ariete enim verna fit conversio, in Capricorno
 autem hiemalis, in Cancro autem æstiva, in Libra

VARIE LECTIONES.

17 ὃς ἐστὶ μέχρι. ὃ ἐστὶ μέρος; C, M. 18 χρῆσται C. 19 οὖν. οὖν ὡς C. Quæ sequuntur hausta sunt
 ex Sextio Empirico *adv. Mathem.* V. 5 seq. p. 729 seq. ed. Bekker. 20 ἔφασαν C. 21 ἐκθαίνειν τοὺς
 ἑπτὰ ἀστέρας om. C, M, suppletia ex Sextio. 22 τὸν μὲν οὖν ζωδιακὸν κύκλον διαιροῦσιν εἰς μέρη supple-
 tant Sextius ommissa in C, M. 23 στερεά Sextius ἴτερα C, M. 24 ἢ θηλυγονίαν Sextius: om. C et Sextii cod.
 Cizensis. 25 48 οἱ Πυθαγορικοί Sextius; Πυθαγορικοί C. 26 λοιποῦς Sextius, λόγος C, M. 27 ἀρτίων καὶ
 Sextius, ἀρτίων τε καὶ C. 28 δωδεκατημόρια Sextius, δωδεκατημόριον C, M. 29 τὸ μὲν πρῶτον— Κριόν
 τε Sextius, om. C, M. 30 καλοῦσι καὶ ἀρρην Sextius, καλοῦσιν ἀρρην C, M. 31 Ταῦρόν τε Sextius· Ταῦρον.
 ἀρρην τε C, M. 32 Διδύμους τε Sextius, Διδύμους C, M. 33 μοιρῶν, δὲ Sextius, μοιρῶν δὲς C, M.
 34 ζώδια Διδύμους τε καὶ τὸν διαμ. Sextius, ζώδια τὰ διαμ., M. 35 τροπικά Sextius, τροπικάς C. 36 με-
 ταλλάσσει καὶ ποιεῖ Sextius, μεγάλας ἐμπεριποιεῖ C, M. 37 τροπάς, οἷόν ἐστι. Sextius τροπάς. ἀρρην ἐστὶ
 C, M. 38 τὸ τούτου διάμετρον Sextius. 39 Αἰγὸκερῶς Sextius, ἀπόκερῶς C.

autem autumnalis. Hæc autem et doctrinam de his minutatim exposuimus in eo libro qui hunc antecedit, unde studiosis licet discere, quomodo Peraticæ sectæ signiferi, Euphrates Peraticus et Celbes Carystius, quæ hauserunt, nomine tantum tenus immutaverunt, re autem consimilia statuerunt, et ipsi ad tædium usque huic arti dediti. Etenim fines astrorum astrologi dicunt, in quibus plus posse aiunt imperantes stellæ, veluti in aliis malefaciunt, in aliis bene, quarum alias maleficas vocant, alias beneficas. Aspicere autem dicuntur se invicem et concinere inter se, ut quæ in triangulari aut quadrata forma apparent. In triangulari forma igitur conformantur aspectantes se invicem stellæ, quæ trium signorum spatium habent interjectum, in quadrata autem quæ duorum. Sicuti autem in homine capiti subjacentes partes compatiuntur, compatiatur autem etiam subjacentibus caput, sic etiam superlunaribus terrena. Verum enimvero quædam est horum differentia et incompatibilitas, ut quæ non unam eandemque habeant unitionem. Hanc composituram et divergentiam stellarum, quæ est Chaldaica, sibi arrogantes, quos adte diximus, nomini veritatis falso impertientes, tanquam Christi doctrinam venditant, ævorum statum et transitiones bonarum potestatum in mala et concenitius honorum **184-185** cum pravis vocantes. Appellantes igitur toparchas et proastios et alia plurima nomina confluentes sibi non suppeditantia, sed astrologorum omnem de stellis imaginationem præter artem in artem redigentes, magni erroris materiam superinducentes, coarguentur per nostram industriam. Componam enim supradictæ Chaldaicæ arti nonnulla Peraticorum commentorum, unde licebit instituta comparatione perspicere, quomodo Peratica doctrina astrologis aperte debeatur, non Christo.

μαλιζ. Ἀντιπαράθω γὰρ τῇ προλελεγμένη τῶν ἀστρολόγων Καλδαϊκῆ τέχνῃ ἕνια τῶν Περαιτικῶν συνταγμάτων, ἀφ' ὧν ὑπάρξει συγκρίναντας ὁ κατανοῆσαι πῶς οἱ Περαιτικοὶ λόγῳ τῶν ἀστρολόγων ὁμολογουμένως εἰσὶν, οὐ Χριστοῦ.

14. Visum est igitur arponere unum aliquem eorum librorum, qui iis approbati sunt, in quo dicit: *Ego vox expurgationis in ævo noctis. De reliquo exordior nudare a chao redundantem po-*

Α κίνος. Ἐν Κριῷ μὲν γὰρ ἐαρινὴ γίνεται τροπῆ, ἐν Λιγοκέρῳ δὲ χειμερινῆ, ἐν Καρκίνῳ δὲ θερινῆ, ἐν Ζυγῷ δὲ φθινοπωρινῆ. Ταῦτα δὲ καὶ τὸν περὶ τούτων λόγον λεπτομερῶς ἐξεθέμεθα ἐν τῇ πρὸ ταύτης βιβλῳ, ὅθεν ἐστὶ μαθεῖν τὸν φιλομαθῆ, ὡς εἰ τῆς Περαιτικῆς αἰρέσεως ἀρχηγὸς Εὐφράτης ὁ Περαιτικὸς καὶ Κέλδης ὁ Καρύστιος, μεταγαγόντες ὄνοματι μόνον διήλλαξαν, δυνάμει δὲ τὰ ὅμοια ἔθεντο, καὶ αὐτοὶ τῇ τέχνῃ κατακόρως προσέχοντες. Καὶ γὰρ ὅρια τῶν ἀστέρων οἱ ἀστρολόγοι λέγουσιν, ἐν οἷς μᾶλλον δύνασθαι φάσκουσι τοὺς ἀρχοντας ἀστέρας, οἷον [ἐν τισὶ μὲν κακοποιούσιν], ἐν τισὶ δὲ ἀγαθοποιούσιν, ὧν καὶ τινὰς κακοποιούς λέγουσι, τινὰς δὲ ἀγαθοποιούς. Ἐπιθλίπειν δὲ λέγονται ἀλλήλους καὶ συμφωνεῖν ἀλλήλοις, ὡς οἱ κατὰ τρίγωνον [ἢ τετράγωνον φαινόμενοι. Κατὰ τρίγωνον μὲν οὖν] σχηματίζονται ἐπιθεωροῦντες ἀλλήλους ἀστέρες, ἐπὶ τριῶν ζωδίων ἔχοντες τὸ μεταξὺ διάλειμμα, κατὰ τετράγωνον δὲ εἰ δεῦν. [Ὅν δὲ τρόπον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ] κεφαλῆ μὲν τὰ ὑποκείμενα μέρη συμπάσχειν, συμπάσχειν δὲ καὶ τοῖς ὑποκειμένοις τὴν κεφαλῆν, οὕτως καὶ τοῖς ὑπερσηληνοῖς τὰ ἐπίγεια. Ἀλλὰ γὰρ τίς ἐστὶ τούτων διαφορὰ καὶ ἀσυμπάθεια, ὡς ἂν μὴ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἕνωσιν. Ταύτην τὴν σύστασιν καὶ τὴν διαφορὰν τῶν ἀστέρων Καλδαϊκὴν ὑπάρχουσαν πρὸς ἑαυτοὺς ἐπισπατάμενοι οὐς προείπομεν, ἐπιφυσάμενοι τῷ τῆς ἀληθείας ὀνόματι, ὡς Χριστοῦ λόγον κατήγγειλαν αἰώνων στάσιν καὶ ἀποστασίας ἀγαθῶν δυνάμεων εἰς κακὰ καὶ συμφωνίας ἀγαθῶν μετὰ πονηρῶν προσαγορεύοντες [p. 127—129.] Καλοῦντες οὖν τοπάρχας καὶ προαστείους καὶ ἄλλα πλείστα ὀνόματα ἀναπλάσσοντες ἑαυτοῖς οὐχ ὑποκείμενα, ἀλλὰ τὴν τῶν ἀστρολόγων περὶ τοὺς ἀστέρας πᾶσαν φαντασίαν ἀτέχνως τεχνολογούντες, μεγάλης πλάνης ὑπόθεσιν ἐπεισάγοντες, ἐξελεγχθήσονται σὺν τῇ ἡμετέρᾳ ἐμ-

ιδ. Δοκεῖ οὖν παρατάξει μίαν τινὰ τῶν παρ' αὐτοῖς δοξαζομένων βιβλῶν, ἐν ἧ λέγει· Ἐγὼ φωνῆ ἐξυπνισμοῦ ἐν τῷ αἰῶνι τῆς νυκτός· λοιπὸν ἀρχομαι γυμνοῦν τὴν ἀπὸ τοῦ χάους δυνάμιν.

VARIÆ LECTIONES.

ἡ τούτων. τούτων C, M. ἡ Κέλδης. CF. supra p. 50, 16, 17 noi. ἡ ὀνόματι. ὀνόματα susp. M. ἡ Καὶ γὰρ. ἡ γὰρ. C, M. ἡ Cf. S. xi. V, 37, p. 734. ἡ Ὅρια δὲ ἀστέρων προσαγορεύουσιν ἐν ἑκάστῳ ζωδίῳ, ἐν οἷς ἕκαστος τῶν ἀστέρων ἀπὸ ποσῆς μοίρας ἐπὶ ποσὴν μοῖραν πλείστον δύναται. Ibid. § 20, p. 734: Οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δυνάμιν ἔχειν ἡγούνται τοὺς ἀστέρας πρὸς τὸ κακοποιεῖν ἢ μὴ, ἐπὶ τε τῶν κέντρων θεωρουμένους καὶ ἐπὶ ταῖς ἀναφοραῖς, κ. κ. λ. ἡ Ἐπιθλίπειν, κ. τ. λ. hausta ex Sexto l. v, 39. p. 734 Bekker, unde auctorem nostrum correximus collatis supra p. 50 scriptis. ἡ ὡς Sextus, om. C, M. Cf. supra p. 50, 9. ἡ ἢ τετράγωνον — οὖν Sextus om. C, M. ἡ σχηματίζονται Sextus, συσχηματίζονται C, M. ἡ ἐπιθεωροῦντες. καὶ ἐπιθεωροῦσιν Sextus. ἡ ἐπὶ. οἱ ἐπὶ Sextus. Cf. supra p. 50, 10. ἡ τὸ — διάλειμμα. Cf. supra p. 50, 11: τὰ — διαλείμματα C, M, τὸ — διάστημα Sextus. ἡ κατὰ Sextus. Cf. supra p. 50, 11: καὶ C, M. ἡ οἱ δεῦν. δεῦν C, M, οἱ δεοῖν Sextus. ἡ Hæc petita sunt ex Sexto V, 44, p. 735 Ὅν — ἀνθρώπῳ. μὲν τὰ ἀνω C, M. ἡ κεφαλῆ — ὑποκείμενα. κεφαλῆ, τὰ δὲ ὑποκείμενα C, M, τῇ κεφαλῇ τὰ ὑποκείμενα Sextus, κεφαλῆ τὰ ὑποκείμενα auctor ipse supra p. 50, 12. ἡ μέρη συμπάσχειν. μέρη πάσχειν συμπάσχειν C, M, μέρη συμπάσχει Sextus. ἡ ὑπερσηληνοῖς. ἡ πουρανιοῖς Sextus. ἡ Ἀλλὰ γὰρ τίς. ἡ Ἄλλῃ γὰρ τίς C, M, ἀλλὰ τίς Sextus et auctor noster p. 50, 14. ἡ ἀσυμπάθεια iidem p. 50, 14; συμπάθεια C, M. ἡ ὡς ἂν μὴ iidem p. 50, 14, 15, ὡς μὴ C, M. ἡ Cf. supra p. 50, 16—23. ἡ προσαγορεύουσι, καλοῦντες τοπάρχας C, M. ἡ ἑαυτοῦς C. ἡ συγκρίναντες; C. ἡ Περαιτικοί. Περαιτικοὶ C, Περαιτῶν M.

Ἡ δύναμις⁶⁶ τοῦ ἀβυσσικοῦ θάλου⁶⁷, ἡ τὸν πηλὸν ἀναβαστάζουσα τοῦ ἀσθάρτου ἀχανοῦς διθρηου, ἡ τοῦ σπάσματος ὅλη δύναμις ὑδατοχρῶν ἀεικλίητος, φέρουσα τὰ μένοντα, κατέχουσα τὰ τρέμοντα, ἀπολούουσα τὰ ἐρχόμενα, κουφίζουσα τὰ μένοντα, καθαιρούσα τὰ ἀξέοντα, πιστὴ οἰκονόμος τοῦ ἰχθῶν τῶν ἀέρων, ἡ τὰ ἀνερευόμενα ἀπὸ τῶν δώδεκα ὀφθαλμῶν ἐντολῆς ἀπολούουσα, σφραγίδη δηλοῦσα πρὸς τὴν μετ' αὐτῶν οἰκονομοῦσαν τῶν ἐπιφερομένων ἀοράτων ὑδάτων δύναμις, ἐκλήθη Θάλασσα⁶⁸. Ταύτην τὴν δύναμις ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσε Κρόνος, δεσμοῖς φρουρούμενον, ἐπεὶ ἔσφιγγε τὸ σύμπλεγμα τοῦ⁶⁹ πυκνοῦ καὶ ὀμιχλώδους ἀήλου σκοτεινοῦ ταρτάρου. Ταύτης ἐγένοντο κατ' εἰκόνα Κηφῆς, Προμηθεὺς, Ἰαπετός. Δύναμις πεπιστευμένη τὴν Θάλασσαν ἀρρενόδηλος ἡ⁷⁰ τὸν ἀνατρέχοντα συριγμὸν ἀπὸ τῶν δώδεκα στομάτων τοῖς δώδεκα αὐλοῖς ἀρμόζουσα διαχύνει λεπτὴ οὐσα καὶ καθαιρούσα τὴν κατέχουσαν λάβρον ἀναφορὰν, καὶ σφραγίζει ἀτραπῶν ὁδοὺς αὐτῆς, πρὸς τὸ μὴ πολεμῆσαι ἢ ἐναλλάξει τὸ μὴ δὲ αὐτῆς θηγάτηρ τυφωνικὴ πιστὴ φύλαξ ὑδάτων παρτολεῶν. Ὀνομα αὐτῆ Ἰαχάρ⁷¹ ταύτην ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσε Ποσειδῶνα, οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένετο Γλαῦκος, Μελικέρτης, [p. 129. 130] Ἰνώ⁷², Νεβρόη⁷³. Περισφαιρωκῶς τὴν δωδεκαγώνιον⁷⁴ πυραμίδα, κύλην εἰς πυραμίδα σκοτεινῶν ποικιλίας χρομῆς καὶ ἀπαρτίων πᾶσαν τὴν νυκτοχρῶν. Τοῦτον ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσε Κόρην, οὗ λειτουργοὶ πέντε· πρῶτος Οὐ, δευτερός Ἀοαί, τρίτος Θύω, τέταρτος Οὐωάθ, πέμπτος⁷⁵..... ἄλλοι πιστοὶ οἰκονόμοι αὐτοῦ τῆς τοπαρχίας ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ ἀναπανόμενοι ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν. Τοῦτους ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσε τοὺς πλυητάς ἀστέρους, ἐξ' ὧν ἡ φθαρτὴ γένεσις ἐώρηται⁷⁶. Ἄερος⁷⁷ ἀνατολῆς οἰκονόμος, Καρφακωσημοχειρ, Ἐκκαθάρκα⁷⁸· τοῦτους ἐκάλεσαν ἡ ἀγνωσία Κουρήτας⁷⁹ ἄρχων ἀνέμων τρίτος Ἀριήλ, οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένετο Αἰόλος, Βριάρης. Καὶ ἄρχων δωδεκαώρου νυκτερινῆς Σοκλάν, ὃν ἐκάλεσαν ἡ ἀγνωσία Ὀσίριν⁸⁰· τοῦτον κατ' εἰκόνα ἐγένετο Ἄδμητος, Μήδεια, Ἐλληνη, Αἰθουσα. Ἄρχων ἡμερικῆς δωδεκαώρου Ἐνῶ⁸¹ οὗτος οἰκονόμος τῆς πρωτοκαμάρου ἀνατολῆς καὶ αἰθέρου, ὃν⁸² ἐκάλεσαν ἡ ἀγνωσία Ἴσιν. Τοῦτου σημεῖον τὸ κυνὸς ἀστρον, οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Πτολεμαῖος ὁ Ἀρσινόης, Διδύμη, Κλεοπάτρα, Ὀλυμπιάς. Δύναμις Θεοῦ δεξιὰ, ἣν ἐκάλεσαν ἡ ἀγνωσία Ρέαρ, οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο

A testatem. Potestas imi fundi sordidi turbamenti liminum sursum portans incorrupti hinc uliginosi, convulsionis universa potestas aquatico colore, semper mobilis, ferens manentia, cohibens tremantia, absolvens euntia, levans manentia, tollens augescentia, fida dispensatrix vestigii aerum, eructatis a duodecim oculis injunxionis fruens, sigillum manifestans ad potestatem cum iis dispensantem aquarum, quæ inferuntur, invisibilibus, vocata est Thalassa. Hanc potestatem ignorantia vocavit Cronum, vinculis custoditum, quoniam constringebat complexus densi et nebulosi cæci tenebricosi tartari. Hujus exstiterunt ad imaginem Cephæus, Prometheus, Japetus. Potestas, cui concredita est Thalassa, mas et femina, quæ enascentem sibilum a duodecim oribus duodecim tibiolis aptatum diffundit, tenuis natura sua et tollens detinentem vehementem anaphoram, et obsignat semitarum vias ejus, ad non bellandum aut commutandum . . . ejus filia typhonica fidelis custos aquarum omnigenarum. Nomen ejus Chozar. Hanc ignorantia vocavit Neptunum, cujus ad imaginem exstitit Glaucus, Melicertes, Ino, 196-197 Nebros. Circumvolutam habens duodecim angulorum pyramidem, portam in pyramidem obscurans variis coloribus et perficiens totam nocticolorem. Hunc ignorantia vocavit Coram, cujus ministri quinque, primus U, secundus Aoi, tertius Uo, quartus Uoab, quintus . . . alii fideles dispensatores ejus toparchias diæi et noctis requiescentes in facultate eorum. Hos ignorantia vocavit erraticas stellas, in quibus caduca generatio suspensa est Siellæ ortus dispensator, Carphacase-meocheir, Eccabbacara. Hos ignorantia vocavit Cures. Princeps ventorum tertius Ariel, cujus ad imaginem exstitit Æolus, Briares. Et princeps dodecahori nocturni Soclan, quem vocavit ignorantia Osirin; hujus ad imaginem exstitit Admetus, Medea, Hellen, Æthusa. Princeps dodecahori diurni Euno. Sic dispensator protocamari ortus et ætherii, quem vocavit ignorantia Isidem. Hujus signum canis astrum. cujus ad imaginem exstiterunt Ptolemæus, Arsinoe, Didyma, Cleopatra, Olympias. Potestas Dei dextra, quam vocavit ignorantia Rheam, cujus ad imaginem exstiterunt Attis, Mygdon, Ænone. Potestas sinistra vicius facultatem habet, quam vocavit ignorantia Cererem, nomen ejus Bena. Hujus ad imaginem exstiterunt Celeus, Triptolemus, Misyg, Praxidica. Potestas dextra facultatem habet frugum; hanc ignorantia vocavit Lunum, cujus ad imaginem exstiterunt Bumegas, Ostanes, Mercurius Trismegistus, Curites, Petosiris, Zodarium, Berosus. Astrampau-

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ Quæ sequuntur tam perplexa sunt, ut omnem medicinam respuant. ⁶⁷ θάλου C. M. ⁶⁸ Θάλασσα. Cf. Berosi Chaldaeor. Hist. quæ superest ed. Richter p. 49. 50: Γενέσθαι φησὶ χρόνον, ἐν ᾧ τὸ πᾶν σκότος καὶ ὕδωρ εἶναι, καὶ ἐν τούτοις ζωὰ τερατώδη ἰδιοφυεῖς (al. εἰδιοφυεῖς, al. διφυεῖς. . . ἀρχεῖν δὲ τούτων πάντων γυναῖκα ἢ θύομα Ὀμόρκα (al. Ὀμορῶκα, al. Marcia) εἶναι δὲ τοῦτο Χαλδαῖστί μὲν Θαλάθθ. Ἑλληνιστί δὲ μεθερμηνέσθαι Θάλαττα (al. Θάλασσα) κατὰ δὲ ἰσόφρον σελήνη (al. οὐν.) Cf. D. Friedrici Münster Religion der Babylonier, Kopenhagen 1827. p. 36—46, et D. F. C. Movers die Phönizier, tom. I, p. 268—86. ⁶⁹ τοῦ. τῆς C. ⁷⁰ ἡ. ἢ C. 7. δαχύνει C. ⁷¹ Ἰνώ. Ἰη C. ⁷² Νεβρόη. Νεφέλη? M. ⁷³ δωδεκαγώνιον pr. C. ⁷⁴ Sic lacuna M. ⁷⁵ αἰθήρηται pr. C, ἐώρηται corr. C, φώρηται M. ⁷⁶ Ἄερος, Ἀστέρους? ⁷⁷ ὃν. ὅ C.

chus, Zoroastriis. Potestas ignis sinistra; hunc ignorantia vocavit Vulcanum, cujus ad imaginem exstiterunt Erichthonius, Achilleus, Capaneus, Phaethon, Meleager, Tydeus, Enceladus, Raphael, Suriel, Omphale. Potestates tres mediæ ex aere suspensæ auctores generationis. Has ignorantia vocavit Parcas, quarum ad imaginem exstiterunt domus Priami, domus Lii, Ino, Autonoe, Agave, Athamas, Procne, Danaides, Peliades. Potestas mas et femina semper

188-189 infans, non consensescens, aucrix pulchritudinis, voluptatis, vigoris, appetitus, concupiscentiæ, quem vocavit ignorantia Amorem, cujus ad imaginem exstiterunt Paris, Narcissus, Ganymedes, Endymion, Tithonus, Icarus, Leda, Amymone, Thetis, Hesperides, Iasion, Leander, Hero. Hi sunt proastii usque ad ætherem; sic enim et inscribit librum.

188-189 *infans, non consensescens, aucrix pulchritudinis, voluptatis, vigoris, appetitus, concupiscentiæ, quem vocavit ignorantia Amorem, cujus ad imaginem exstiterunt Paris, Narcissus, Ganymedes, Endymion, Tithonus, Icarus, Leda, Amymone, Thetis, Hesperides, Iasion, Leander, Hero. Hi sunt proastii usque ad ætherem; sic enim et inscribit librum.*

15. Perspicuum nemini non facile factum est Peratarum hæresin ab astrologorum translata esse nominibus tenuis. Eandem autem rationem continent etiam reliqui libri eorum, si cui placuerit omnes perillustrare. Omnium enim, ut dixi, quæ nata sunt, causas statuunt esse non nata et superjacentia, et ortum esse per defluxionem mundum nostrum, quem specialem illi appellant, et has omnes simul stellas, quæ conspiciuntur in cælo, generationis auctores exstitisse hujus mundi, mutantibus earum nomina, ut comparatione proastiorum instituta licet videre; deinde autem eundem in modum, ut exstiterit mundus a defluxione desuper, sic res mundanas a defluxione stellarum genituram habere et interitum dicunt et administrari. Quandoquidem astrologi norunt horoseopum et mesurandem et occasum et antimesuranem, et, his stellis alias aliter inuentibus propter conversionem semper universi, alias alias declinationes existere secundum centrum et centris successiones: aliorum deflectentes astrologorum descriptionem, centrum quidem tanquam deum et monadem et dominum universæ genituræ adumbrant, declinationem autem sinistram, successionem autem dextram. Quando igitur quis, qui in libros eorum incidit, potestatem reperiet apud eos dictam dextram vel sinistram, recurrat ad centrum et declinationem et successionem, et perspiciet clare universam eorum disciplinam esse astrologorum doctrinam.

16. Appellant autem sese Peratas, nihil posse

A Ἄττις, Μῦθωρ¹⁵, Οἰνώρη. Δύναμις ἀριστερῆ τροφῆς ἐξουσιάζει, ἣν ἐκάλεσεν ἡ ἀγνωσία Διημετραρ, βρομα αὐτῆ Βέρα· τούτου κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Κελσός, Τρικιδέμορ, Μίσωρ, Ἀπραξία¹⁶. Δύναμις δεξιὰ ἐξουσιάζει καρπῶν· τούτου ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσε Μῆνα, οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Βουμέγας, Ὅστανης, Ἐρμῆς τρισμέγιστος, Κουρίτης, Πετόσιρις, Ζωδάριον, Βηρωσός, Ἀστράμψουχος, Ζωδάστρις. Δύναμις πυρὸς εὐώνυμος· τούτου ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσεν Ἐφαιστον, οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Ἐριχθόνιος, Ἀχιλλεύς, Κυπαγεύς, Φλέγων¹⁷, Μελέαγρος, τὰ δὴ ηκεν, Κέλαδος¹⁸, Ῥαφαήλ, Σουριήλ, Ὀμφάλη. Δύναμις τρεῖς μέσαι τοῦ ἀέρος κρεμάμεναι, αἰτία γενέσεως. Ταύτας ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσε Μοίρας, ὧν κατ' εἰκόνα ἐγένοντο οἶκος Πριάμου, οἶκος Λατοῦ, Ἰνώ, Ἀντορόη, Ἀγανή, Ἀθάμας¹⁹, Πρόκη, Δυραίδες, Πελλιάδες. [p. 130. 131.] Δύναμις ἀρσενόθηλυς ἀεὶ ρηπαύουσα, ἀγήρατος, αἰτία κάλλους, ἡδονῆς, ἀκμῆς, ὀρέξεως, ἐπιθυμίας, δι' ἐκάλεσεν ἡ ἀγνωσία Ἐρωτα, οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Πάρις, Νάρκισσος, Γανυμήδης, Ἐνδυμίων, Τιθωνός, Ἰκάριος, Λήδα, Ἀμυμώνη, Θέτις, Ἐσπερίδες, Ἰασίων²⁰, Λεάνδρος, Ἡρώ. Οὗτοι εἰσιν οἱ προάστειοι ἕως αἰθέρος· οὕτω γὰρ καὶ ἐπιγράφει τὸ βιβλίον.

15. Καταφανής²¹ σύμπασιν εὐκόλως γεγνηται ἡ τῶν Περαιτῶν αἵρεσις ἀπὸ τῆς τῶν ἀστρολόγων μεθρημομένη τοῖς ὀνόμασι μόνους. Τὸν δὲ αὐτὸν τρόπον περιέχει καὶ τὰ ἕτερα αὐτῶν βιβλία, εἰ τιτι φίλον εἶη διὰ πάντων γένοιτο. Πάντων γὰρ, ὡς ἔφην, τῶν γεννητῶν τῆς γενέσεως αἰτία νομίζουσιν εἶναι τὰ ἀγέννητα καὶ τὰ ὑπερεκείμενα, καὶ γεγονέναι κατὰ ἀπόρροιαν²² τὸν κόσμον τὸν καθ' ἡμᾶς, ὃν ἰδικὸν ἐκείνοι καλοῦσι, καὶ τούτους πάντας ὁμοῦ τοὺς ἀστέρας τοὺς θεωρουμένους ἐν τῷ οὐρανῷ τῆς γενέσεως αἰτίας γεγονέναι τοῦδε²³ τοῦ κόσμου, ἐναλλάξαντες²⁴ αὐτῶν τὸ ὄνομα, ὡς ἀπὸ τῶν προαστείων ἔστι συγκρίναντας εὐρεῖν· δεύτερον δὲ δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς γέγονεν ὁ κόσμος ἀπὸ τῆς ἀπορροίας τῆς ἀνω, οὕτως τὰ ἐνθάδε ἀπὸ τῆς ἀπορροίας τῶν ἀστέρων γένεσιν ἔχειν καὶ φθορὰν λέγουσι καὶ διοικεῖσθαι. Ἐπεὶ γοῦν οἱ ἀστρολόγοι ἴσασι ὑποσκόπον καὶ μεσουράνημα, καὶ δύναι καὶ ἀντιμεσουράνημα, καὶ τούτων τῶν ἀστρῶν ἄλλοτε ἄλλοτε κινουμένων²⁵ διὰ τὴν τροφὴν ἀεὶ τοῦ παντός ἄλλοτε ἄλλα ἀποκλίματα εἶναι κατὰ κέντρον, καὶ κέντροις²⁶ ἐπαναφορᾶς, ἀλληγοροῦντες τὴν διαταγὴν τῶν ἀστρολόγων τὸ μὲν κέντρον οἰοεὶ θεὸν καὶ μονάδα καὶ κύριον τῆς πάσης γενέσεως ὑποτυποῦσι²⁷, τὸ δὲ ἀπόκλιμα ἀριστερῶν, τὴν δ' ἐπαναφορὰν δεξιῶν. Ὅταν οὖν τοῖς γράμμασιν αὐτῶν ἐντυχῶν τις δύναμιν εὐρίσκη παρ' αὐτοῖς λεγομένην δεξιᾶν ἢ ἀριστερᾶν, ἀνατρεχέτω ἐπὶ τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀπόκλιμα καὶ τὴν ἐπαναφορὰν²⁸, καὶ κατόψεται²⁹ σαφῶς πᾶσαν αὐτῶν τὴν πραγματείαν ἀστρολογικὴν διδασκαλίαν καθεστῶσαν.

15. Καλοῦσι δὲ αὐτοὺς Περάτας, μηδὲν δύνασθαι

VARIE LECTIONES.

¹⁵ Μυθῶνη C, Μυθῶνη M. ¹⁶ Ἀπραξία. Πραξίδη? ¹⁷ Φλέγων. Φάθων? ¹⁸ τὰ δὴ ηκεν, Κέλαδος. Τέλαος, Κέλαδος M, Τυδεύς, Ἐγμέλαδος? ¹⁹ Ἀθαμάς C. ²⁰ Ἰάσων C, M. ²¹ Καταφανῆ C. ²² ἀπορροία C. ²³ τοῦδε. τοὺς δὲ C, M. ²⁴ ἐναλλάξαντας M. ²⁵ κινουμένων. γινωμένων C. ²⁶ κέντροις. κέντρων? ²⁷ ὑποτυποῦσι. ὑποτυποῦντες; C, M. ²⁸ ἐπαναφορὰν C, M. ²⁹ καὶ κατόψεται. κατ'ψεται C, καὶ ὀψεται M.

νομίζοντες τῶν ἐν γενέσει καθεστῶτων διαφυγεῖν ἄ
τὴν ἀπὸ τῆς γενέσεως τοῖς γεγενημένοις ὠρισμένην
μοῖραν. Εἰ γὰρ τι, φησί, [p. 131—133.] γεννητὸν,
ὄλωσ' καὶ φθείρεται⁹⁹, καθάπερ καὶ Σιδύλλη δοκεῖ,
μόνοι δὲ¹⁰⁰, φησὶν, ἡμεῖς οἱ τὴν ἀνάγκην τῆς γενέ-
σεως ἔγνωκότες καὶ τὰς ὁδοὺς, δι' ὧν εἰσεληλυθεν
ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κόσμον, ἀκριβῶς δεδιδραγμένοι
διελθεῖν καὶ περᾶσαι τὴν φθορὰν μόνοι δυνάμεθα.
Ἔστι δὲ ἡ φθορὰ, φησὶ, τὸ ὕδωρ, οὐδὲ ἄλλω¹⁰¹ τι-
νη, φησὶν, ἐφ' ὅλην τήνδε τὴν κόσμον, ἢ ὕδατι. Τὸ δὲ ὕδωρ
ἔστι τὸ περισσφαιρωκὸς ἐν τοῖς προαστείοις, λέ-
γουσιν, ὁ Κρόνος· δύναμις γὰρ, φησὶν, ὕδατοχρῶς,
ἦντινα δύναιμι, φησὶ, τούτους ἐν Κρόνον, οὐδεὶς
τῶν ἐν γενέσει καθεστῶτων διαφυγεῖν δύναιται·
πάση γὰρ γενέσει πρὸς τὸ ὑποπεσεῖν τῇ φθορᾷ
αἴτιος ἐφίστηκεν ὁ Κρόνος, καὶ οὐκ ἂν γένοιτο
γένεσις, ἐν ἧ Κρόνος οὐκ ἐμπροδίζει. Τοῦτο ἔστι,
φησὶν, ὃ καὶ οἱ ποιηταὶ λέγουσι τὸ καὶ τοὺς
θεοὺς ἐκψοφῶν¹⁰².

Ἔστι γὰρ¹⁰³, φησὶ, τὸδε γαῖα καὶ οὐρανὸς ἐθρῶς
Καὶ τὸ κατεβδόμενον¹⁰⁴ Στυγὸς ὕδωρ, ὅστε μέ-
γιστος¹⁰⁵
Ἄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι¹⁰⁶ θεοῖσιν.

Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, φησὶν, οἱ ποιηταὶ, λέγουσιν,
ἀλλ' ἤδη καὶ οἱ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων, ὧν ἔστι
καὶ Ἡράκλειτος· εἰς, λέγων· Ψυχῆσι γὰρ θάνατος
ὕδωρ γενέσθαι. Οὗτος, φησὶν, ὁ θάνατος καταλαμ-
βάνει τοὺς Αἰγυπτίους ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ μετὰ
τῶν ἀρμάτων αὐτῶν. Πάντες δὲ οἱ ἀγνοοῦντες, φη-
σὶν, εἰσὶν Αἰγύπτιοι. Καὶ τοῦτο ἔστι, λέγουσι¹⁰⁷, τὸ
ἐξελεθεῖν ἐξ Αἰγύπτου, ἐκ τοῦ σώματος. Αἰγύπτιον
γὰρ εἶναι μικρὰν τὸ σῶμα νομίζουσι, καὶ περᾶσαι
τὴν θάλασσαν τὴν Ἐρυθρὰν, τούτεστι τῆς φθορᾶς
τὸ ὕδωρ, ὃ ἔστιν ὁ Κρόνος, καὶ γενέσθαι πέραν τῆς
Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τούτεστι τῆς γενέσεως, καὶ
ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐρημον, τούτεστιν ἐξω γενέσεως γενέ-
σθαι, ὅπου εἰσὶν ὁμοῦ πάντες οἱ θεοὶ τῆς ἀπωλείας
καὶ ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας. Εἰσὶ δὲ, φησὶν, οἱ θεοὶ τῆς
ἀπωλείας οἱ ἀστέρες οἱ τῆς μεταβλητῆς γενέσεως
ἐπιφέροντες τοῖς γινομένοις τὴν ἀνάγκην. Τού-
τους¹⁰⁸, φησὶν, ἐκάλεσε Μωϋσῆς θφεις τῆς ἐρήμου
δάκνοντας καὶ διαφθειρόντας τοὺς πεπερακέναι
νομίζοντας τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Δακνομέ-
νοις¹⁰⁹ οὖν, φησὶν, ἐν τῇ ἐρήμῳ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ
[p. 133. 134] ἐπέδειξε Μωϋσῆς τὸν ἀληθινὸν θφιν τὸν
τέλειον, εἰς ὃν οἱ πιστεύοντες οὐκ ἐδάκνοντο ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, τούτεστιν ὑπὸ¹¹⁰ τῶν δυνάμεων. Οὐδεὶς οὖν, φησὶν,
ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ βύσασθαι τοὺς ἐκπορευομένους
ἐκ γῆς Αἰγύπτου, τούτεστιν ἐκ σώματος καὶ ἐκ

arbitrantes eorum quæ in genitura nituntur effugere
sortem a genitura iis quæ genita sunt definitam.
Nam si quid, inquit, natum, omnino **190-191** et
perit, sicut etiam Sibyllæ placet. Soli autem, ait,
nos, qui necessitatem genituræ perspexerimus et
vias, quibus intravit homo in mundum, accurate
cognitas habeamus, permeare et pervadere inte-
ritum possumus soli. Est autem interitus, ait, aqua,
neque alia quaquam re citius perit mundus quam
aqua. Aqua autem est id quod circumvolvitur in
proastiis, aiunt, Cronus; potestas enim, inquit,
aqualico colore est ille, quam potestatem, inquit,
hoc est Cronum nemo eorum, qui in genitura ni-
tuntur, effugere potest. Omni enim genituræ, ut
succumbat interitui, in causa Cronus est, nec fieri
potest, ut genitura existat, in qua Cronus non
intercedat. Hæc est, inquit, quod etiam poetæ di-
cunt illud, quod vel ipsos deos terrore percussit :

Scito enim, inquit, hoc tellus et cælum vastum supernis
Et destillans Stygis aqua, quod quidem maximum
Jusjurandum et gravissimum est beatis diis.

Non solum autem, inquit, hoc poetæ dicunt, sed
jam etiam sapientissimi Græcorum, quorum est
etiam Heraclitus unus, dicens: *Animabus enim mors,
aquam fieri.* Hæc mors, inquit, apprehendit Ægyptios
in mari Rubro cum curribus ipsorum. Omnes au-
tem, qui illud ignorant, inquit, Ægyptii sunt. Et
hoc, aiunt, est exiisse ex Ægypto, e corpore.
Ægyptium enim esse parvam corpus arbitrantur, et
transire mare Rubrum, hoc est interitus aquam,
quæ est Cronus, et transiisse mare Rubrum, hoc est
genituram, et pervenisse in desertum, hoc est extra
genituram pervenisse, ubi sunt una omnes dii per-
niciæ et deus salutis. Sunt autem, inquit, dii per-
niciæ stellæ, commutabilis genituræ afferentes iis,
quæ existunt, necessitatem. Hos, inquit, Moses vo-
cavit serpentes deserti mordentes et perdentes eos,
qui se mare Rubrum transgressos esse arbitrantur.
192-193 Morsis igitur, inquit, in deserto filiis
Israel demonstravit Moses verum serpentem, per-
fectum, cui qui considerent non mordebantur in de-
serto, hoc est a potestatibus. Nemo igitur, inquit,
est qui possit salvare et conservare eos, qui exeunt
ex terra Ægypto, hoc est ex corpore et ex hoc
mundo, nisi solus perfectus et plenus plenorum ser-
pens. In hoc, inquit, qui spem reposuit, a serpen-
tibus deserti non perit, hoc est a diis genituræ.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ Cf. *Oracula Sibyllina ed. Friedlieb Fragm.* 2, vs. 1, p. 4 : Εἰ δὲ γεννητὸν ὄλωσ' καὶ φθείρεται, οὐ δύναται ἄνθρωπος ἐκ μηρῶν μήτρας τε θεὸς τετυπωμένος εἶναι, κ. τ. λ. ¹⁰⁰ δὲ. Δὴ susp. M. ¹⁰¹ ἄλλω. ἄλλωσ' C. ¹⁰² ἐκψοφῶν. ἐκψοφῶν, novum vocabulum, significat haud dubie *terreo*, nisi legendum ἐκφο-
σῶν M. ¹⁰³ Hom. *Od.* v, 184 sqq. Ἔστι νῦν τόδε, κ. τ. λ. ¹⁰⁴ κατεβδόμενον C. ¹⁰⁵ μακάρεσσι C. ¹⁰⁶ Ἡρά-
κλειτος—ὕδωρ γενέσθαι J. Bernaysius in *Ep. critic. ad Bunsenium* l. i. p. 351, collato Heracliteo fragmento
49 *Schleiermacher* p. 117 : Ψυχῆσι θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, ὕδατι δὲ θάνατος γῆν γενέσθαι· ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ
γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχῆ. ¹⁰⁷ Ἡράκλειτος, εἰς, λέγων. Ψυχῆσι εἰ γὰρ — γενέσθαι C, M, qui pro ei γὰρ
sunt. εἰ γὰρ. ¹⁰⁸ ἔστι, λέγουσι. C. ¹⁰⁹ Cfr. IV Mos. XXI, 6 sqq. ¹¹⁰ δακνομένους — τοὺς υἱοὺς
C. ¹¹¹ ὑπὸ. ἀπὸ C, M.

Scriptum est, inquit, in libro Moſis : Hic, inquit, A serpens est potestas, quam comitata est Moſen, virga conversa in serpentem. Adversati enim erant, inquit, potestati Moſis in Ægypto magorum serpentes, dii perniciosi, sed omnes eos subiecit et peremit virga Moſis. Universalis serpens, inquit, hic est sapiens Evæ sermo. Hoc, inquit, est mysterium Edem, hoc fluvius ex Edem, hoc signum impositum Cain, ne quis eum reperiens interimeret. Hic est, inquit, Cain, cujus sacrificium non recepit deus hujus mundi, cruentatum autem recepit Abelis; sanguinibus enim gaudet hujus mundi dominus. Hic est, inquit, is, qui extremis diebus specie humana apparuit temporibus Herodis, factus ad exemplar Josephi venditi ex manu fratrum, cujus solius velamen erat varium. Hic, inquit, est factus ille ad exemplar Esau, cujus vel non presentis vesti benedictum est, qui non recepit, inquit, cæcam benedictionem, sed ditescebat extrinsecus, nihil a cæcutiente nactus, cujus vidit faciem Jacob, prouti viderit homo faciem Dei. De hoc, inquit, scriptum est : *Ut Nebrod magnificus venator coram Domino*. Sunt autem hujus æmulatores multi, tot numero, quot conspecti sunt in deserto filiis Israel mordentes, a quibus conservavit morsus perfectus ille, quem statuit Moſes. Hoc est, inquit, quod dictum est : *Et quemadmodum Moſes exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis*. Hujus ad exemplar factus est serpens in deserto æneus, quem statuit Moſes. Hujus, inquit, solius effigies in cælo perpetuo est **194-195** in luce conspicua. Hic, inquit, est magni principium, de quo scriptum est. De hoc, inquit, dictum est : *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso, vita est*. In ipso autem, inquit, Eva facta est, Eva autem vita. Hæc autem est, inquit, Eva, mater omnium viventium, communis natura, hoc est deorum angelorum, immortalium mortalium, ratione carentium ratione præditorum; nam qui omnium dixit, inquit, omnium dixit. Et si cujus, inquit, oculi beati, hic videbit attollens oculos in cælum serpentis pulchram imaginem in magno principio cæli sese vertentem et existentem principium omnis motus omnibus quæ sunt, et cognoscet sine illo nihil neque cælestium neque terrestrium neque infernalium constituisse. Non nox, non luna, non fruges, non genitura, non divitiæ, non migratio, nec omnino quidquam eorum quæ sunt est sine gubernatore illo. In hoc est, inquit, magnum miraculum, quod cernitur iis in cælo, qui

τοῦδε τοῦ κόσμου, εἰ μὴ μόνος ὁ τέλειος, ὁ πλήρης τῶν πληρῶν ὄφεις⁷. Ἐπὶ τοῦτον, φησὶν, ὁ ἐπιπέσας ὑπὸ τῶν ὄφειων τῆς ἐρήμου οὐ διαφθείρεται, τουτέστι τῶν θεῶν τῆς γενέσεως. Γέγραπται, φησὶν, ἐν βίβλῳ Μωσέως· Οὗτος, φησὶν, ὁ ὄφεις⁸ ἐστὶν ἡ δύναμις ἡ παρακολουθήσασα τῷ Μωσεί, ἡ βάρδος ἡ στρεφομένη εἰς ὄφιν. Ἀνεστέχθεισαν δὲ, φησὶ, τῇ δυνάμει Μωσέως ἐν Ἰαγύπτῳ τῶν μάγων οἱ ὄφεις, οἱ θεοὶ τῆς ἀπωλείας· ἀλλὰ πάντας αὐτοὺς ὑπέταξε καὶ διέφθειρεν ἡ βάρδος Μωσέως. Ὁ καθολικὸς ὄφεις, φησὶν, οὗτός ἐστιν ὁ σοφὸς τῆς Εὐας λόγος. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ μυστήριον Ἐδέμ, τοῦτο ποταμὸς ἐξ Ἐδέμ, τοῦτο σημεῖον τὸ τεθεὶν τῷ Κάιν, ἵνα πᾶς⁹ ὁ εὐρίσκων αὐτὸν μὴ ἀποκτείνῃ. Οὗτος, φησὶν, ἐστὶ Κάιν¹⁰, οὗ τὴν θυσίαν οὐ προσεδέξατο ὁ θεὸς τοῦτε τοῦ κόσμου. Τὴν δὲ ἡμαγμένην προσήκατο τοῦ Ἄβελ· αἴμασι γὰρ χαίρει ὁ τοῦδε τοῦ κόσμου Δεσπότης. Οὗτός ἐστι, φησὶν¹¹, ὁ ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐν ἀνθρώπου μορφῇ φανεὶς ἐν τοῖς χρόνοις Ἡρώδου, γινόμενος κατ' εἰκόνα Ἰωσήφ¹² τοῦ πεπραμένου¹³ ἐκ χειρὸς ἀδελφῶν, οὗ μόνου¹⁴ τὸ ἐνδύμα ἦν ποικίλον. Οὗτός ἐστι, φησὶν, ὁ κατ' εἰκόνα Ἡσαΐ, οὗ καὶ μὴ παρόντος ἡ στολὴ εὐλόγηται, ὅς οὐκ ἐδέξατο¹⁵, φησὶ, τὴν ἀμβλυωπὸν¹⁶ εὐλογίαν, ἀλλ' ἐπλούτησεν ἐξωθεν, οὐδὲν ἀπὸ τοῦ ἀμβλυωποῦντος λαβὼν, οὗ εἶδε τὸ πρόσωπον¹⁷ Ἰακώβ ὡς ἀν ἴδοι ἀνθρωπος πρόσωπον θεοῦ. Περὶ τοῦτου, φησὶ, γέγραπται, ὡς *Nebrod τρίγας κυνηγὸς ἐναντι Κυρίου*¹⁸. Εἰσὶ δὲ, φησὶ, τοῦτου ἀντίμιμοι πολλοὶ, τοσαῦτοι ὅσοι ὤφθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ δάκνοντες, ἀφ' ὧν ἐρρύσατο τοὺς δακνομένους ὁ τέλειος ἐκεῖνος, ὃν ἔστησε Μωϋσῆς. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον· *Καὶ¹⁹ ὃν τρόπον²⁰ ὕψωσε Μωϋσῆς τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὕψωθήναι δεῖ τὸν Ἰδοῦ τοῦ ἀνθρώπου*. Τοῦτο κατ' εἰκόνα γέγονεν ὁ ὄφεις ἐν τῇ ἐρήμῳ χαλκοῦς, ὃν ἔστησε Μωϋσῆς. Τοῦτου, φησὶ, μόνου τὸ ὁμοίωμα [p. 134. 135] ἐν τῷ εὐρανόφω διὰ παντός ἐστιν φωτὶ ἐρώμενον. Οὗτος, φησὶν, ἐστὶν ἡ μεγάλη ἀρχὴ, περὶ τῆς γέγραπται. Περὶ τοῦτου, φησὶν, εἰρηται· *Ἐν ἀρχῇ²¹ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν, πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν· ὁ γέγονεν ἐν αὐτῷ, ζωὴ ἐστίν*. Ἐν αὐτῷ δὲ, φησὶν, ἡ Εὐα γέγονεν, ἡ Εὐα ζωὴ. Αὕτη δὲ, φησὶν, ἐστὶν ἡ Εὐα, μήτηρ πάντων τῶν ζώντων, κοινὴ φύσις, τουτέστι θεῶν ἀγγέλων, ἀθανάτων θνητῶν, ἀλόγων λογικῶν· ὁ γὰρ πάντων, φησὶν, εἰπὼν εἰρηκε πάντων²²· καὶ εἰ τινος, φησὶν, οἱ ὀφθαλμοὶ μακάριοι, οὗτος ὄφεται ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦ ὄφειος τὴν καλὴν εἰκόνα ἐν τῇ μεγάλῃ ἀρχῇ τοῦ οὐρανοῦ στρεφομένην καὶ γινομένην ἀρχὴν πάσης κινήσεως;

VARIÆ LECTIONES.

⁷ ὄφεις ὄφεις C. ⁸ Cf. II Mos. iv, 2-4, 17, c. vii, 9-13. ⁹ ἐν οἴμ. C. ¹⁰ Cf. I Mos. iii, 1-7. ¹¹ Cf. I Mos. iv, 15. ¹² Cf. I Mos. iv, 3-5. ¹³ φασὶν C, M. ¹⁴ Cf. I Mos. 38, 3 28. ¹⁵ πεπραγμένου C. ¹⁶ μόνον C, M. ¹⁷ Cf. I Mos. xxvii, 15 sqq. ¹⁸ ἀμβλυωπὸν. Cf. I Mos. xxvii, 1. ¹⁹ Cf. I Mos. xxxiii, 10 : Εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἀν τις ἴδοι πρόσωπον θεοῦ. ²⁰ I Mos. x, 9, ubi ἐναντίον προ ἐναντι. ²¹ Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν — ἀνθρώπου. καὶ καθ' M. ²² Ev. Joan. iii, 14. ²³ Joan. i, 1-4. ²⁴ εἰρηκε πάντων. εἰρηκε τούτων susp. M.

πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ γινώσεται ²⁸ ὅτι χωρὶς αὐτοῦ [οὐδὲν] ²⁹ οὔτε τῶν οὐρανίων οὔτε τῶν ἐπιγείων οὔτε τῶν καταχθονίων συνίστηεν· οὐ γὰρ οὐδὲν; οὐ σελήνη, οὐ καρποί, οὐ γένητος, οὐ πλούτος, οὐχ ἔδοικτορία, οὐδ' ὄλω; τί τῶν βρωτων ἐστὶ δῖγα σημαίνοντος ἐκεῖνου. Ἐπὶ τοῦτου, φησὶν, ἐστὶ τὸ μέγα θαῦμα ὁρώμενον ἐν τῷ οὐρανῷ τοῖς δυναμένοις ἰδεῖν. Κατὰ γὰρ, φησὶ, ταύτην τὴν ἄκραν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπερ πάντων ἀπιστότερον τοῖς οὐκ εἰδῶσι, *μισγεται* ³⁰ *δύσιν τε καὶ ἀνατολῇ ἀλλήλαις*. Τουτέστι· περὶ οὗ εἶπεν ἡ ἀγνωσία· Ἐν οὐρανῷ·

Εἰλεῖται ³¹ *μέγα θαῦμα Δράκων δειροῖο κελώρου*.

Ἐκατέρωθεν δὲ αὐτοῦ ³² παρατέτακται Στέφανος καὶ Λύρα, καὶ κατ' αὐτὴν ἀνωθεν τὴν κεφαλὴν ἄκραν ἐλεεινὸς ἄνθρωπος, ὁ Ἐν γόνασιν ἐστὶν ὁρώμενος,

Δεξιτέρου ποδὸς ἄκρον ἔχων ³³ *σκολιοῖο Δράκοντος*.

Κατὰ δὲ τὴν νῶτον τοῦ Ἐν γόνασιν ἐστὶν ἀτελής ὄφρις ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ κατεσφιγμένος ὑπὸ τοῦ Ὀφιοῦχου, καὶ κωλυόμενος; ἐφάλασθαι τοῦ στεφάνου παρακλειμένου τῷ τελείῳ ὄφρι.

ἰ'. Αὕτη ἡ παμποικίλος σοφία τῆς ³⁴ Περαιτικῆς αἰρέσεως, ἣν ἐξεῖπειν πᾶσαν δυσχερὲς, οὕτως οὖσαν σκολιάν διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀστρολογικῆς δοκεῖν συνεστῆναι. Καθὼ οὖν δυνατὸν ἦν, δι' ἄλλων πᾶσαν αὐτῆς τῆν δύναμιν ἐκτελεῖσθαι. Ἴνα δὲ δι' [p. 135—137] ἐπιτομῆς τὴν πᾶσαν αὐτῶν γνώμην ἐκθώμεθα, δοκεῖ προσθεῖναι ταῦτα. Ἔστι κατ' αὐτοὺς ³⁵ τὸ πᾶν πατήρ, υἱός, ὕλη· τούτων τῶν τριῶν ἕκαστον ἀπείρους ἔχει δυνάμεις ἐν ἑαυτῷ. Καθίσταται οὖν μέσος τῆς ὕλης καὶ τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, ὁ λόγος, ὁ ὄφρις ἀεικινούμενος πρὸς ἀκίνητον τὸν πατέρα καὶ κινουμένην τὴν ὕλην, καὶ ποτε μὲν στρέφεται πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἀναλαμβάνει τὰς δυνάμεις εἰς τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ, ἀναλαβὼν δὲ τὰς δυνάμεις στρέφεται πρὸς τὴν ὕλην, καὶ ἡ ὕλη ἀποῖος οὖσα καὶ ἀσημάτιστος ἐκτυπῶνται | τὰς ἰδέας ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, ἕως ὁ υἱός ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐτυπώσατο. Ἐκτυπῶνται δὲ ὁ μὲν υἱός ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἀβήτως καὶ ἀλάλως καὶ ἀμεταστάτως, οὕτως ὡς φησὶ Μωϋσῆς ἀπὸ τῶν ῥάβδων τῶν ἀπὸ τῶν ποτιστηρίων βερυκέναι τὰ χρώματα τῶν ἐγγεκισημένων. Ὅμοιος δ' αὖ καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τὴν ὕλην βερυκέναι τὰς δυνάμεις κατὰ τὸ ἐγκύσισμα τῆς δυνάμειος τῆς ἀπὸ τῶν ῥάβδων ἐπὶ τὰ ἐγγεκισημένα· ἡ δὲ διαφορά τῶν χρωμάτων καὶ ἡ ἀνομοιότης βρούσα ἀπὸ τῶν ῥάβδων διὰ τῶν ὁδάτων ἐπὶ τὰ πρόβατα διαφορά, φησὶ, γενέσεώς ἐστι φθαρτῆς καὶ ἀφθάρτου· μᾶλλον δὲ ὡς περ ζωγραφῶν ἀπὸ τῶν ζῶων μηδὲν ἀφαιρούμενος τῇ γραφίδι πάσας ἐπὶ τὸν πίνακα μεταφέρει τὰς ἰδέας ἐγγράφων, οὕτως ὁ υἱός τῇ δυνάμει τῇ ἑαυτοῦ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν ὕλην τοὺς πατρικοὺς μεταφέρει χαρακτῆρας. Ἔστιν οὖν πάντα τὰ πατρικὰ ἐνθάδε καὶ οὐδὲν. Εἰ γὰρ τις, φησὶν, ἐξισχύσει τῶν ἐνθάδε κατανοηθῆναι ³⁶ ὅτι ἐστὶ ³⁷ πατρικὸς χαρακτῆρ ἀνωθεν

A possunt cernere. Etenim ad summum ejus caput, quod maxime incredibile est iis qui nesciunt, miscetur et occasus et ortus invicem. Hoc est, de quo dixit ignorantia, in caelo.

Επὶ τοῦτου, φησὶν, ἐστὶ τὸ μέγα θαῦμα ὁρώμενον ἐκεῖνου. Ἐπὶ τῆν ἄκραν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπερ πάντων ἀπιστότερον τοῖς οὐκ εἰδῶσι, μισγεται ³⁰ δύσιν τε καὶ ἀνατολῇ ἀλλήλαις.

Voluitur magnum miraculum draco vasti portenti.

Ab utraque autem parte apposita est corona et lyra et ad ipsam superne summum caput miserabilis homo, qui est in genibus, est conspicuus,

Dextri pedis extremum habens juxta vastum draconem.

Ad dorsum autem ejus, qui in genibus est, imperfectus est serpens, ambabus manibus constrictus ab ophiucho et prohibitus attingere coronam adjacentem perfecto serpenti.

17. Hæc pervaria sapientia hæresis Peraticæ, quam edicere universam arduum est, tam pravam illam, quia ex astrologorum arte videtur deducta esse. Quantum igitur fieri poterat, paucis omnem vim ejus exposuimus. Ut autem per compendium **196-197** omnem eorum doctrinam explicemus, placet addere hæc. Est secundum illos universum pater, filius, materia. Horum trium unumquodque infinitas habet potestates in sese. Consedit igitur medius inter materiam et patrem filius, logus, serpens, semper sese movens ad immotum patrem et sese moventem materiam, et aliquando vertitur ad patrem et recipit potestates in personam suam; postquam autem recepit potestates, vertitur ad materiam, et materia, carens qualitate et figura, in se effugit ideas a filio, quas filius a patre in se effugit. Effugitur autem filius a patre ineffabiliter et invocabiliter et intransitive sic uti dicit Moses a virgine ex potisteriis conspicuis fluxisse colores conceptorum fetuum. Similiter autem rursus etiam a filio in materiam fluxisse potestates ad instar infectionis potestatis quæ redundabat a virgine ad conceptus fetus. Differentia autem colorum et dissimilitudo, quæ fluxit a virgine per aquas ad oves, differentia, inquit, generationis est immortalis et immortalis. Potius autem sicut pingens ab animalibus nihil auferens stylo omnes in tabulam transfert species inscribendo, ita filius potestate sua ipsius a patre ad materiam paternam transfert notas. Sunt igitur omnia paterna hic, nec quidquam. Nam si quis, inquit, valebit eorum, qui hic sunt, perspexisse paternam se esse notam desuper translata huc, incarnatam, quasi gravidatione redundante a virga, album quid factus est, ejusdem naturæ cum

VARIÆ LECTIONES.

²⁸ καὶ γινώσεται. γινώσεται C, γινώσεται M. ²⁹ οὐδὲν om. C. ³⁰ Cf. Arat. v. 62 et supra p. 116, 95: *Μίσγεται δύσιν τε καὶ ἀνατολῇ ἀλλήλαις*. ³¹ Cf. Arat. v. 46: *Εἰλεῖται μέγα θαῦμα, Δράκων, περὶ τ' ἀμφὶ τ' ἐταγὸς Μυρίος*, ei supra p. 116, 84: *Μέγα θαῦμα Δράκοντος κελώρου*. ³² Cf. supra p. 118, 12. ³³ ποδὸς ἄκρον *ἔχει Aratus v. 70, ποδὸς ἴγνος ἔχων supra p. 116, 11.* ³⁴ τῆς om. C. ³⁵ Cf. I Mos. xxx, 37 sqq. ³⁶ κατανοηθῆναι, καὶ ἐνοηθῆναι C, ὡς ἐνοηθῆναι susp. M. ³⁷ ἐστὶ. ἐστὰ C, M.

patre, qui est in caelis, penitus, et illuc revertitur; A
 sicut autem carebit hac doctrina nec necessitatem
 geniturae intellexerit, ut abortivus, sub noctem na-
 tus, sub noctem peribit. Quando igitur, inquit, di-
 cit Saluator: *Pater vester, qui est in caelis*, illum
 dicit, a quo mutuatus filius notas transtulit huc;
 quando autem dicit: *Vester pater ab initio homicida*
est, principem et opificem materiae dicit, qui rece-
 pit traditas a filio notas et hic generavit, qui est
198-199 ab initio homicida, nam quod opus
 ejus est, interitum et mortem gignit. Nemo igitur,
 inquit, potest separari absque filio nec reverti, qui
 est serpens. Ut enim demittit desuper paternas no-
 tas, sic rursus hinc refert ex somno excitatus et
 factas paternas notas substantiales ex non substan-
 tiali, hinc illuc transferens. Hoc est, inquit, illud
 quod dictum est: *Ego sum porta*. Transfert autem,
 inquit, . . . ut naphtha ignem tandem in se at-
 trahens, vel potius sicuti Herculeus lapis ferrum,
 aliud autem nihil, vel sicuti marini accipitris opina
 aurum, aliud autem nihil, vel sicuti ducitur ab
 electro palea, sic, inquit, a serpente retrahitur a
 mundo effugiatum perfectum genus ejusdem naturae,
 aliud autem nihil, prout ab eo demissum est. Ad
 hanc demonstrationem adhibent cerebrum resectione-
 nem, ipsa quidem cerebrum assimilantes patri
 propter immobilitatem, cerebellum autem filio,
 propterea quod et movetur et serpentis simile est,
 quod arcano et obscuro modo attrahere ad se per
 glandulam dicitant ex canario emanantem spiri-
 tualem et genitali vim, qua recepta cerebellum
 sicut filius tacite tradit materiae ideas, hoc est in
 medullam dorsalem transmanant semina et genera
 generatorum carnaliter. Hoc exemplo nisi scite viden-
 tur subintroducere arcano sua tacite tradita
 mysteria, que eloqui noliis nefas, tamen per ea quae
 dicta sunt pervidere facile est.

ἀπορρέουσαν πνευματικὴν καὶ ζωογόνον οὐσίαν. ἢ ὑποδεξαμένη ἢ παρεγκεφαλὴς ὡσερ ὁ υἱὸς, ἀλά-
 λως ³⁸ μεταδίδωσι τῇ ὕλῃ τὰς ἰδέας, τούτέστιν ἐπὶ τὸν
 τῶν γεννωμένων ³⁹ κατὰ σάρκα. Τούτῳ τῷ παραδείγματι χρώμενοι εὐφυῶς δοκοῦσι παρειαγάγειν τὰ
 εἰρημένων εὐκολον.

18. Verum cum Peraticam haeresim mihi videar
 aperte exposuisse et multis manifestam reddidisse
 latentem antea et omnia commiscentem cum omni-
 bus celantemque virus suum, placet nihil jam ultra
 haec arguere, cum sufficiant ad arguendos eos ipso-
 rum placita.

μετανηγεγμένος ἐνθάδε πνευματοποιηθείς, ὡσερ ἐγ-
 κισσῆματι τῷ ³⁸ ἀπὸ τῆς ῥάβδου, λευκὸν γέγονεν,
 ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὄλω ³⁹. καὶ
 ἐκεῖ ἀνέρχεται ³⁷· ἐὰν δὲ μὴ τύχη τῆς διδασκαλίας
 ταύτης, μὴδὲ τὴν ἀνάγκην τῆς γενέσεως ἐπιγυῖν,
 ὡσερ ἔκτρομα ὑπὸ νύκτα γεννώμενον ὑπὸ νύκτα
 ἀπολαίται. Ὅταν οὖν, φησί, λέγη ⁴⁰ ὁ Σωτὴρ· Ὁ
 Πατὴρ ὁμῶν ⁴¹ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐκείνον λέγει,
 ἀφ' οὗ ὁ υἱὸς μεταλαβὼν τοὺς χαρακτήρας μετανή-
 νοχεν ἐνθάδε· ὅταν δὲ λέγη· Ὁ ὁμέτερος πατὴρ ⁴²
 ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ, τὸν ἀρχοντα καὶ
 δημιουργὸν τῆς ὕλης λέγει. δ; ⁴³ ἀναλαβὼν τοὺς θεο-
 δοθέντας ἀπὸ τοῦ υἱοῦ χαρακτήρας; | ἐγέννησεν ἐν-
 θάδε, δ; ἐστὶν ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος· τὸ γὰρ
 ἔργον αὐτοῦ φθορὰν καὶ θάνατον ἐργάζεται. [p. 137.
 B 138] Οὐδεὶς οὖν, φησί, δύναται σωθῆναι δίχα ⁴⁴ τοῦ
 υἱοῦ οὐδὲ ἀνελεῖν, ὅς ἐστιν ὁ θεός. Ὡς γὰρ πε-
 φηγεκεν ἄνωθεν τοὺς πατρικοὺς χαρακτήρας, οὕτως
 πάλιν ἐντεῦθεν ἀναφέρει τοὺς ἐξυπνωμένους ⁴⁵ καὶ
 γεγονότας πατρικοὺς χαρακτήρας ὑποστάτους ἐκ τοῦ
 ἀνυποστάτου ἐντεῦθεν ἐκεῖ μεταφέρων. Τούτ' ἐστὶ,
 φησί, τὸ εἰρημένον· Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα ⁴⁶. Μεταφέ-
 ρει ⁴⁷ δὲ, φησί, ... καμμοῦσιν ὀφθαλμοῦ βλεφά-
 ρου, ὡσερ ὁ νάφθας ⁴⁸ τὸ πῦρ πανταχόθεν εἰς ἐσω-
 τὸν ἐπισπόμενος, μᾶλλον δὲ ὡσερ ἡ Ἡρακλεία
 λίθος· τὸν αἰδηρον, ἄλλο [δὲ] ⁴⁹ οὐδὲν, ἢ ὡσερ ἡ τοῦ
 θαλασσίου ἰέρακος κερκίς τὸ χρυσίον. Ἐτερον δὲ σέ-
 δὲν· ἢ ὡσερ ἄγεται ὑπὸ ⁵⁰ τοῦ ἡλέκτρου τὸ ἀγρυμν,
 οὕτω, φησὶν, ὑπὸ τοῦ θρω; ἄγεται πάλιν ἀπὸ τοῦ
 κόσμου τὸ ἐξεικονισμένον τέλειον γένος ὁμοούσιον.
 C ἄλλο ⁵¹ δὲ οὐδὲν, καθὼς ὑπ' αὐτοῦ καταπέμφθη.
 Πρὸς ταύτην ⁵² τὴν ἀπόδειξιν φέρουσι τὴν τοῦ ἐγκε-
 φάλου ἀνατομὴν, αὐτὸν μὲν τὸν ἐγκέφαλον ἀπεικω-
 νίζοντες τῷ πατρὶ διὰ τὸ ἀκίνητον, τὴν δὲ παρεγκε-
 φαλίδα τῷ υἱῷ διὰ τὸ κινεῖσθαι καὶ δρακοντοεθῆ
 ὑπάρχειν, ἢν ἀρρήτως καὶ ἀσημάντως ἐπισπῶσθαι
 διὰ τοῦ κωναρίου φάσκουσι τὴν ἐκ τοῦ καμαρίου ⁵³

τῆ. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ τὴν Περαιτικὴν αἵρεσιν νομίζω
 D φανερώς ἐκτεθεῖσθαι καὶ διὰ πολλῶν ἐκδηλῶν πνε-
 ποιητέναι διαλαθοῦσαν ⁵⁴ καὶ πάντα πᾶσι ⁵⁵ συντι-
 θεμένην, ἀποκρύπτουσάν τε τὸν ἴδιον ἴδν, δοκεῖ μῆ-
 δὲν παρειατέρω τούτων κατηγορεῖν, ἱκανῶν ὄντων
 πρὸς κατηγορίαν αὐτῶν τῶν ὑπ' αὐτῶν δογματιζο-
 μένων.

VARIAE LECTIONES.

³⁸ ἐγκισσῆματι τῷ. ἐν κίσσημα τὸ C, ἐγκίσσημα τι τὸ M. ³⁹ ὄλω C, M. ⁴⁰ καὶ ἐκεῖ ἀνέρχεται κατοικεῖ
 ἀνέρχεται C, κατ' οἰκίαν ἔρχεται M. ⁴¹ λέγη. λέγει C. ⁴² Cf. Matth. vii 11; v. 48; aliis. ⁴³ Cf. Ev.
 Joan viii, 44: Ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὁμῶν θέλει
 ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς κ. τ. λ. ⁴⁴ ὅς, ὡ; C. ⁴⁵ δίχα. διὰ C, M. ⁴⁶ ἐξυπνωσμοῦ; C.
⁴⁷ Ev. Joan. x. 7. ⁴⁸ Homocoleuton verbi φησὶ in causa suisae videtur, cur intermedia exciderent.
⁴⁹ νάφθας· ἀνάφθας C, M. ⁵⁰ δὲ οἷν. C. ⁵¹ ὑπὸ ἀπὸ C, M. ⁵² ἄλλο. ἄλλοι C. ⁵³ Cf. supra p. 128,
 88 sqq. ⁵⁴ καμαρίου. μακαρίου C, ἐγγρανίου sup. M. Tu cfr. supra p. 128 95, 96. Ὁ μὲν γὰρ
 ἐγκέφαλος ἀνατμηθεὶς ἔδωκ' ἔχει τὸ καλούμενον καμάρτον, κ. τ. λ. ⁵⁵ ἀλλήλλως C. ⁵⁶ γενομένων C, M.
⁵⁷ ἀλλήλλως C. ⁵⁸ ὁμῶς. πολλῶν C. πολλοῖς sup. M. ⁵⁹ διαλαθοῦσαν, δεῖ λαθοῦσαν C. ἕως ἄρτι λαθοῦσαν
 sup. M. ⁶⁰ πάντα πᾶσι. παντάπασι C, M.

19. ἴδωμεν οὖν τί λέγουσιν οἱ Σηθιανοί. Τοῦτοι δὲ δο-
 κτεῖσθαι τῶν ὄλων εἶναι τρεῖς ἀρχαί περιωρεσμένας, ἐκά-
 στεν δὲ τῶν ἀρχῶν ἀπείρους ἔχειν δυνάμεις. Δυνάμεις δ' αὐτῶν λεγόντων [μ. 138. 139] λογίζεσθω ὁ ἀκούων
 τοῦτο αὐτοὺς λέγειν· Πᾶν ὃ τι ναίηται ἐπινοεῖς ἢ καὶ
 παραλείπεις μὴ νοηθῆν, τοῦτο ἐκάστη τῶν ἀρχῶν
 πέφυκε γενέσθαι, ὡς ἐν ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ πᾶσα
 ἤτις οὖν διδασχομένη τέχνη· οἰονεῖ, φησί, γενήσε-
 ται τοῦτο τὸ παιδίον αὐλητής, ἐγγροῖσαν αὐλητῆ,
 ἢ γεωμέτρης γεωμέτρῃ, γραμματικῇ γραμματικῆς,
 τέστων τέκτονι, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαι· τέχναις ἐγ-
 γῆς γινόμενον ὁμοίως συμβῆσται. Αἱ δὲ τῶν ἀρχῶν,
 φησὶν, οὐσαί φῶς καὶ σκότος· τούτων δὲ ἔστιν ἐν
 μέσῳ πνεῦμα ἀκέραιον· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ | τεταγμέ-
 νον ἐν μέσῳ τοῦ σκότους, ὅπερ ἐστὶ κάτω, καὶ τοῦ
 φωτός, ὅπερ ἐστὶν ἄνω, οὐκ ἔστι πνεῦμα, ὡς ἀνέμου
 βίπῃ ἢ λεπτῇ τις αἶθρ νοηθῆναι δυναμένη, ἀλλ'
 οἰονεῖ μύρου τις ὁσμὴ ἢ θυμιάματος ἐκ συνθέσεως
 κατεσκευασμένου λεπτῇ, διδοῦσα δὴν ἀνεπι-
 νοητῇ τι καὶ χεῖτερον ἢ λόγῳ ἔστιν ἐξείκειν φορῆ
 εὐωδία· Ἐπειδὴ δὲ ἄνω ἐστὶ τὸ φῶς, καὶ κάτω
 [τὸ] σκότος, καὶ τούτων, ὡς ἔφην, τοιοῦτον τρόπον μέ-
 στον τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ φῶς πέφυκε καθάτερ ἀκτῆς
 ἡλίου ἄνωθεν ἐλλάμπειν εἰς τὸ ὑποκαίμενον σκό-
 τος, ἀνάπαιον δὲ ἢ τοῦ πνεύματος εὐωδία μέση
 ἔχουσα τῶν ἐκτείνεσθαι καὶ φέρεται πανταχῇ, ὡς
 ἐπὶ τῶν ἐν πυρὶ θυμιάματων τὴν εὐωδιαν πανταχῇ
 φερομένην ἐπαγνώκαμεν τοιαύτης δὲ οὐσης τῆς δυ-
 νάμειος τῶν διηρημένων τριχῶς, τοῦ πνεύ-
 ματος καὶ τοῦ φωτός ὁμοῦ ἢ δυνάμεις ἔστιν ἐν τῷ
 σκότει τῷ κάτωθεν αὐτῶν τεταγμένῳ. Τὸ δὲ σκό-
 τος ὕδωρ ἐστὶ φοβερόν, εἰς ὃ κατέσπασται καὶ με-
 ενήκεται εἰς τὴν τοιαύτην φύσιν μετὰ τοῦ πνευμα-
 τος τὸ φῶς. Τὸ δὲ σκότος· ἀσύνετον οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ
 φρόνημον πανταχῶς, καὶ οἶδεν ὅτι, ἐν ἀπαρθῇ τὸ
 φῶς ἀπὸ τοῦ σκότους, μένει τὸ σκότος ἔρημον, ἀφα-
 νές, ἀλαμπές, ἀδύναμον, ἀπρακτόν, ἀσθενές. Δὲ
 πάση φρονήσει καὶ συνέσει βιάζεται κατέχειν εἰς
 αὐτὸ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν σπινθῆρα τοῦ φω-
 τὸς μετὰ τῆς τοῦ πνεύματος εὐωδίας. Καὶ τούτων
 ἔστιν ἰδεῖν τῆς φύσεως εἰκόνα κατὰ πρόσωπον
 ἀνθρώπου, κόρην ὀφθαλμοῦ, σκοτεινὴν ἐκ τῶν
 ὑποκαίμενων ὑδάτων, πεφωτισμένην πνεύματι.
 [p. 139—141] Ὡς οὖν ἀντιποιεῖται τὸ σκότος τῆς
 λαμπρότης, ἵνα ἔχη τὴν σπινθῆρα δουλεύοντα καὶ
 βλέπει, ὅπως ἀντιποιεῖται τὸ φῶς καὶ τὸ πνεῦμα
 τῆς δυνάμειος τῆς αὐτῶν· καὶ σπυδουόμεν ἄραι καὶ
 ἀναχομίεσθαι πρὸς αὐτάς τὰς μεμιγμένας αὐ-
 τῶν δυνάμεις εἰς τὸ ὑποκαίμενον ὕδωρ σκοτεινὸν

19. Videamus igitur, quid dicant Sethiani. His placet universi esse tria principia descripta, singula autem principia infinitas habere potestates. Cum autem potestates dicunt, reputet qui audit hoc eos dicere : Quodcumque cognitione cognoscis, vel forte prætermittis inægnitum, hoc unumquodque principiorum fieri potest, ut in humana anima omnis quæ docetur ars, veluti, inquit, evadet hic infans tibicen per tempus usus institutione tibicinis, aut geometra geometræ, grammatici grammaticus, faber fabri, et in cæterarum omnium artium consortium adductus similiter cadet. Principiorum autem, inquit, nature lux et tenebræ, harum autem intermedius spiritus impermistus. Spiritus autem intermedius positus inter tenebras, quæ sunt infra, et lucem, quæ est supra, non est spiritus ut venti vis aut tenuis quædam aura, quæ sentiri potest, sed tanquam unguenti quidam odor vel suffimenti ex mistura fabricati, tenuis, permeans potestas insensibili quadam et vehementiori, quam quæ verbis exprimitur, vi odoramenti. Quodquidem autem supra est lux et infra tenebræ et harum intermedius, ut dicebam, in hunc modum spiritus, lux autem ita nata est, ut tanquam radius solis desuper illucescat in subjacentas tenebras, rursus autem spiritus intermedium, medium tenens locum, expanditur et fertur in omnes partes, ut in suffimenti igni impositis odoramentum in omnes partes sese diffundens cognovimus; — cum hæc igitur sit potestas trisariam divisorum principiorum : spiritus et lucis simul potestas est in tenebris infra ipsa positis. Tenebræ autem sunt aqua terribilis, in quam derepta est et translata in talem naturam cum spiritu lux. Tenebræ autem mente non carent, sed prædictæ prorsus sunt, et norunt, ubi abstrahatur lux a tenebris, manere tenebras desolatas, vix luce, sine splendore, sine vi, sine efficacia, debiles. Quapropter omni ratione et cogitatione nituntur continere in sese splendorem et scintillam lucis cum spiritu odoramento. Et horum est videre naturæ imaginem in facie hominis, pupillam oculi, tenebrosam ex subjacentibus aquis, illustratam spiritu. Sicuti igitur sectantur tenebræ splendorem, ut habeant scintillam servientem et cerant, ita sectatur lux et spiritus potestatem sui ipsorum, et nituntur tollere et recipere ad sese nihil ipsorum potestates in subjacentem aquam tenebrosam et terribilem. Omnes autem potestates trium principiorum, quæ sunt numero infinitas in-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ Cf. epitom. infra l. x. e. 11, p. 316—18. ed. Oxon. ²⁰ Δυνάμεις — λογίζεσθω. Δύναται δὲ αὐτῶν λεγόντων λογίζεσθαι l. Barnaysius in *Ep. crit. ad Bunsenium* p. 318. ²¹ δ'. δ'. C. ²² ἐκάστη C. ἐκάστη M, Barnaysius. Cfr. infra p. 316, v. ed. Oxon. ²³ ἀνθρωπίν (sic) ψυχῇ C. ²⁴ ἤτις οὖν C. ²⁵ γένηται C. γένοιο Barnaysius. ²⁶ ἀνέμου βίπῃ. ἀνεμο; ἢ βίπῃ C, M. ²⁷ φορῆ εὐωδίας. εὐωδία C, M. cfr. infra p. 316, 63 ed. Ox. ²⁸ Ἐπειδὴ δὲ. Ἐπειδὴ, Ἐπει δὲ M. ²⁹ τὸ σκ. C. ³⁰ τρόπον, τρόπον ὅν C., τρόπον ὅν M. cfr. p. 316, 63 ed. Ox. ³¹ τὸ δὲ φῶς. τὸ φῶς M; cfr. infra l. l. ³² ἀκτῆς ἡλίου. δὴ τις ἡλίου C, δὴ τις ἡλιος M; cfr. infra p. 316, 64. ³³ ἐλλάμπειν ἐλλάμπαι. M. ³⁴ εὐωδία διαμέση ἔχουσα C; cfr. p. 316, 65. ³⁵ διηρημένων. εἰρημένων C, M.; cfr. p. 316, 66. ³⁶ τοῦ κάτωθεν C. ³⁷ 85. οἶδεν. οὐδὲν C. ³⁸ εἰς αὐτὸν C. ³⁹ τὴν σπινθῆρα. σπινθῆρα C, M; cfr. p. 317, 76. ⁴⁰ δουλεύονται C. ⁴¹ βλέπει C. ⁴² αὐτάς 59 C, M.

Unitæ, sunt singulæ secundum naturam suam mente præditæ et intelligentia. Innumerabiles autem multitudi-
tudine et mente præditæ cum sint intelligentia-
que, ubi manebunt per se, quiescunt omnes; ubi
autem propinquabit potestas potestati, dissimilitudo
juxtapositionis efficit motum quemdam et actionem
a motu figuratam per concursum juxtapositionis
congressarum potestatum. Fit enim potestatum
concursum tanquam figura sigilli per concursum
redlita consimiliter effiguranti eas quæ admoventur
essentias. Cum igitur infinitæ numero trium
principiorum sint potestates exque infinitis pote-
statibus infiniti concursus, necessario nascuntur in-
finitorum sigillorum imagines. Nascitur igitur ex
primo trium principiorum concursu magni magna
quædam species sigilli, cælum et terra. Formam
autem habent cælum et terra utero consimilem,
umbilicum habenti medium, et si quis, inquit, sub
oculus subjicere volet hanc formam, gravidum ute-
rum cujuscuque voluerit animalis per artem scrute-
tur et reperiet effigiem cœli et terræ eorumque,
quæ in medio omnium incommutabiliter subjacent.
Facta autem est cœli et terræ forma talis quasi
utero consimilis per primum concursum. Rursus au-
tem in medio cœli et terræ exstitit infiniti pote-
statum concursus. Et unusquisque concursus non
aliud quidquam efferit et effiguravit quam sigillum
cœli et terræ consimile utero. In terra autem rur-
sus enatæ sunt ex infinitis sigillis diversorum ani-
malium infinitæ multitudines. In hanc **204-205**
autem omnem quæ sub cœlo est in diversis anima-
libus infinitatem dispersum est et divisum cum luce
spiritus superne odoramentum. Natum igitur est ex
aqua primigenium principium, ventus gravis et ve-
hemens et omnis generationis auctor. Fervorem
enim quemdam incutiens aquis ab aquis excitat
vapores. Undarum autem motus qui quasi quidam
impetus est..... gravidam factam esse hominis aut
mentis, quando sub spiritus impetu intenditur. Ubi
autem hæc unda a vento ex aqua excitata et gra-
vida facta ad naturam suam generamen femellæ
concepit in sese, continet lucem superne despar-
sam cum spiritus odoramento, hoc est mentem fi-
guratam in diversis speciebus suis, quæ lux est
perfectius Deus, qui ex non genita superne luce et
spiritu delatus in humanam naturam tanquam in
templum vi naturæ et venti motu, generatus ex

καὶ φοβερόν. Πᾶσαι δὲ αἱ δυνάμεις τῶν τριῶν ἀρχῶν
οὐσαι κατ' ἀριθμὸν ἀπειράκι; ἀπειροὶ εἰσιν ἐκάστη
κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν αὐτῆς φρόνιμοι καὶ νοεραὶ.
ἀναριθμητοὶ δὲ τὸ πλῆθος ⁸⁸, φρόνιμοὶ τε ⁸⁹ οὐσαι
καὶ νοεραὶ, ἐπειδὴν μένωσι κατ' αὐτάς. ἡσυχάζουσι ⁹⁰
πᾶσαι· ἐὰν δὲ πλησιάζῃ δυνάμεις δυνάμει, ἢ ἀν-
ομοιότης τῆς παραθέσεως ἐργάζεται κίνησιν τινα κατὰ
τὴν συνδρομὴν τῆς παραθέσεως τῶν συνελθουσῶν
δυνάμεων. Γίνεται γὰρ τῶν δυνάμεων ἡ συνδρομὴ
οἶονε ⁹¹ τις τύπος; σφραγίδος κατὰ συνδρομὴν ἀπο-
πληγεί ⁹² παραπλήσιως πρὸς τὸν ἐκτυπῶντα τὰς ἀνε-
φερομένας οὐσίας. Ἐπεὶ οὖν ἀπειροὶ μὲν κατ' ἀρι-
θμὸν τῶν τριῶν ἀρχῶν αἱ δυνάμεις, ἐκ δὲ τῶν ἀπειρῶν
δυνάμεων ἀπειροὶ συνδρομαὶ, ἀναγκαίως γέγονεν
ἀπειρῶν σφραγίδων εἰκόνες. Αὗται οὖν εἰσιν αἱ εἰ-
κόνες αἱ τῶν διαφόρων ζώων ἰσῆαι. Γέγονεν οὖν ἐκ
πρώτης τῶν τριῶν ἀρχῶν συνδρομῆς μεγάλης με-
γάλη τις ἰδέα σφραγίδος, οὐρανόσ καὶ γῆ ⁹³. Σχῆμα ⁹⁴
δὲ ἔχουσιν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ μήτρα παραπλήσιον
τὸν ὀμφαλὸν ἐχούση μέσον, καὶ εἰ, φησὶν, ὑπὸ βῆαν
ἀγαγεῖν θέλει τις τὸ σχῆμα τοῦτο, ἔρχουσι μήτραν
ὀποῦο βούλεται ζῶου τεχνικῶς ἐρευνησάτω, καὶ εὐ-
ρήσει τὸ ἐκτύπωμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ
τῶν ἐν μέσῳ πάντων ἀπαραλλάκτως ⁹⁵ ὑποκειμέ-
νων ⁹⁶. γέγονε δὲ οὐρανοῦ καὶ γῆς τὸ σχῆμα τριούτου
οἶονε μήτρα παραπλήσιον ⁹⁷ κατὰ τὴν πρώτην
συνδρομὴν ⁹⁸. Ἐν δ' αὖ τῷ μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
τῆς γῆς ⁹⁹ γέγονασιν ἀπειροὶ δυνάμειων συνδρομαί.
Καὶ ἐκάστη συνδρομὴ οὐκ ἄλλο τι εἰργάσατο καὶ
ἐξετύπωσεν ἢ σφραγίδα οὐρανοῦ καὶ γῆς ¹⁰⁰ παρα-
πλήσιον μήτρα. Ἐν αὖ γῆ ¹⁰¹ δὲ ἀνέφυσαν ἐκ τῶν
ἀπειρῶν σφραγίδων διαφόρων ζώων ἀπειρα πλήθη ¹⁰².
Εἰς δὲ ταύτην πᾶσαν τὴν ¹⁰³ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἐν τοῖς
διαφοροῖς ζώοις ἀπειρίαν ¹⁰⁴ [p. 141. 142] κατέσπαρ-
ται καὶ καταμεμερίσται μετὰ τοῦ φωτὸς ἢ τοῦ πνεύ-
ματος ἀνωθεν ἐσθδία. Γέγονεν οὖν ἐκ τοῦ ὕδατος
πρωτόγονος ἀρχὴ ἀνεμῶς σφοδρῆς καὶ λάθροσ καὶ
πάσης γενέσεως αἰτίος. Βρασμὸν γὰρ τινα ἐμπόων
τοῖς ὕδασιν ἀπὸ τῶν ὑδάτων διεγείρει κύματα· ἢ δὲ
τῶν κυμάτων κίνησις ¹⁰⁵, οἶονε τις οὐσα ὄρμη ¹⁰⁶. . .
. . . ἐγκύμονα γέγονεῖναι τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ νοῦ ¹⁰⁷,
ὅποταν ὑπὸ τῆς τοῦ πνεύματος ὄρμης ὀργήσασα ¹⁰⁸
ἐπαίγηται. Ἐπὴν δὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κύμα
ἐκ τοῦ ὕδατος ἐγερεθὲν καὶ ἔγκυμον εἰργασμένον ¹⁰⁹
τὴν φύσιν γέννημα θηλείας εἰλήφῃ ¹¹⁰ ἐν αὐτῷ.
κατέχει ¹¹¹ δὲ κατέσπαρμένον ζῶς ἀνωθεν μετὰ τῆς

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ φρόνιμοι, νοεραὶ, ἀναριθμητοὶ τὸ πλῆθος C, M. ⁸⁹ τε. δὲ C, M. ⁹⁰ ἡσυχάζουσαι C. ⁹¹ οἶονε. οἶονε
Bernaysius. ⁹² ἀποπληγεί. ἀπὸ πληγῆς C, M; ἀποπλάση Bernaysius. ⁹³ ἰδέα, σφραγὶς οὐρανοῦ καὶ γῆς
C, M. ἰδέα σφραγίδος οὐρανοῦ καὶ γῆς Bernaysius. ⁹⁴ Cf. infra p. 317, 89 ed. Ox. ⁹⁵ ἀπαραλλάκτως C.
⁹⁶ ὑποκειμένον C, M. Bernaysius. ⁹⁷ παραπλήσιον κατὰ. παραπλήσιον. Κατὰ C, M. ⁹⁸ συνδρομὴν. Ἐν
συνδρομῇ ἐν C, M. ⁹⁹ 20 δ' αὖ τῷ μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς Bernaysius; αὐτῷ μέσῳ τῷ οὐρανῷ καὶ
τῇ γῆ C, M. ¹⁰⁰ οὐρανῷ καὶ γῆ C. ¹⁰¹ αὖ γῆ. αὐτῇ C, M. ¹⁰² πλήθη. πλείον C. ¹⁰³ πᾶσαν τὴν Bernaysius;
πᾶσαν ἢ C: πᾶσα ἢ susp. M. ¹⁰⁴ ἀπειρίαν Bernaysius; ἀπειρία C, M. ¹⁰⁵ κίνησις. γένεσις C, M. Bernaysius.
Cf. infra p. 317, 96 ed. Ox. Ἐκ τῆς τῶν ὑδάτων κινήσεως. ¹⁰⁶ Post ὄρμη quædam excidisse ex tenore dis-
putationis manifestum sit, idque confirmat Epitome iis, quæ de serpentis sibilo apponit. ¹⁰⁷ 31. τοῦ ἀνθρώ-
που ἢ τοῦ νοῦ Bernaysius; τὸν ἀνθρώπου. ἢ τὸν νοῦ C, M. ¹⁰⁸ ὀργήσασα. ὀρμήσασα C, M. Cf. infra
p. 317, 98 ed. Ox. ¹⁰⁹ ἔγκυμον εἰργασμένον ἐγκύμονα ἐργασμένον C, M, Bernaysius. ¹¹⁰ εἰλήφῃ Ber-
naysius; εἰληφὸς corr. C, M; εἰληφὸς pt C. ¹¹¹ κατέχει Bernaysius καὶ ἔχον C, M.

τοῦ πνεύματος εὐδίας, τυτέστι ἴ, νοῦν μεμορφω-
 μένον ἐν τοῖς διαφόροις εἰδεῖν, ὃ ἐστὶ τέλειος θεός,
 ὃς ἐξ ἀγεννήτου φωτός ἀνωθεν καὶ πνεύματος κατε-
 γεννημένος ὁ εἰς ἀνθρωπίνην φύσιν, ὡσπερ εἰς
 ναὴν, μορῶ φύσεως καὶ ἀνέμου κινήματι, γεννηθεὶς
 ἐξ ὕδατος, συγκεκραμένος⁹ καὶ καταμιγμένος
 τοῖς σώμασιν οἷοναι ἄλας τῶν¹¹ γενομένων ὑπάρ-
 χων¹² καὶ φῶς τοῦ σκότους, ἀπὸ τῶν σωμάτων
 σπεύδων¹³ λυθῆναι καὶ μὴ δυνάμενος τὴν λύσιν εὐ-
 ρεῖν καὶ τὴν διέξοδον ἑαυτοῦ· καταμέμικται γὰρ
 σπιγθήρ τις ἐλάχιτος ἀπ. . . . .
 ἄσμα ἀνωθεν ἀ . . . . . νος δίχην ἐν τῷ
 . . . . . λυσυκρίτοις πολλῶν, ὡς, φησὶν¹⁴, ἐν
 τῷ ψαλμῷ λέγει. Πᾶσα οὖν φροντίς καὶ ἐπιμέλεια
 τοῦ φωτός ἀνωθέν ἐστὶ¹⁵, πῶς; καὶ τίνα τρόπον ἀπὸ
 τοῦ θανάτου τοῦ πονηροῦ καὶ σκοτεινοῦ σώματος
 ἀπολυθεῖ¹⁶ ὁ νοῦς ἀπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ κάτωθεν, ὃ
 ἐστὶν ὁ ἀνεμος; ἐν βρασμῷ¹⁷ καὶ ταράχῃ ἐπεγείρας
 κύματα καὶ γεννήσας νοῦν τέλειον υἱὸν ἑαυτοῦ, οὐκ
 ὄντα ἴδιον ἑαυτοῦ κατ' οὐσίαν. Ἄνωθεν γὰρ ἦν ἀκτίς
 ἀπὸ τοῦ τελείου φωτός ἐκείνου, ἐν τῷ σκοτεινῷ¹⁸
 καὶ φοβερῷ καὶ πικρῷ καὶ μισρῷ ὕδατι κεκρατι-
 μένος¹⁹, ὅπερ ἐστὶ πνεῦμα φωτεινὸν ἐπιφερόμενον
 ἐπίνω τοῦ ὕδατος²⁰. ἐπι οὖν . . . . . ημά-
 των κύματα. . . . . διαφόροις γ . . . . .
 [p. 142. 143] . . . . . εἰς μήτρα τίς . . . . . κατε-
 σπαρμέν. . . . . ὡς; ἐπὶ πάντων τῶν ζῶων
 θεωρεῖται. Ὁ δὲ ἀνεμος λάβρος ὄμου καὶ σφοδρῶς²⁰
 φερόμενός ἐστι τῷ συρίγματι²¹ ὄρει παραπλήσιος²².
 Πρῶτον οὖν ἀπὸ τοῦ ἀνέμου, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ
 ὄφως, ἡ ἀρχὴ τῆς γεννήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον
 γέγονε, πάντων ὄμου τὴν ἀρχὴν τῆς γεννήσεως εἰ-
 ληφότων. Ἐπι οὖν κατελήπται τὸ φῶς καὶ τὸ
 πνεῦμα εἰς τὴν ἀκάθαρτον, φησὶ, καὶ πολυτήμονα
 μήτραν ἀτακτων, εἰσω²³ ὃ ὄφεις εἰσερχόμενος, ὃ
 ἀνεμος τοῦ σκότους, ὃ πρωτόγονος τῶν ὑδάτων,
 γεννᾷ τὸν ἀνθρωπον, καὶ ἄλλο οὐδὲν εἶδος οὔτε ἀγαπᾷ
 οὔτε γνωρίζει ἡ ἀκάθαρτος μήτρα. Ὁμοιωθεὶς οὖν ὁ
 ἀνωθεν τοῦ φωτός τέλειος λόγος τῷ θηρίῳ τῷ ὄρει,
 εἰσῆλθεν²⁴ εἰς τὴν ἀκάθαρτον μήτραν, ἐξαπατήσας
 αὐτὴν τοῦ θηρίου τῷ ὀμώματι, ἵνα λύσῃ τὰ δεσμά
 τὰ περιειμένα τῷ τελείῳ νοῖ τῷ γεννωμένῳ ἐν ἀκα-
 θαρσίᾳ μήτρας ὑπὸ | τοῦ πρωτοτόκου²⁵ τοῦ ὕδατος,
 ὄφως, ἀνέμου. Θηρίου²⁶ αὐτῆ, φησὶν, ἐστὶν ἡ τοῦ δούλου μορφή²⁷, καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ κατελοεῖν
 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς μήτραν παρθένου. Ἄλλ' οὐκ ἐστὶ, φησὶν, ἀρκετὸν τὸ εἰσεληθῆναι τὸν τέλειον
 ἀνθρωπον, λόγον, εἰς μήτραν παρθένου καὶ λύσαι τὰς ὀδύνας²⁸ τὰς ἐν ἐκείνῳ τῷ σκότει· ἀλλὰ γὰρ
 μετὰ τὸ τὰ ἐν μήτρᾳ²⁹ μυστήρια μυστῆρα³⁰ εἰσελθεῖν ἀπελούσατο καὶ ἐπιε τὸ ποτήριον³¹ ζῶντος

A aqua, confusus et commistus corporibus tanquam
 sal quidam eorum quæ existunt, et lux tenebra-
 rum, a corporibus nitens liberari nec valens libera-
 tionem reperire et exitum suum; immista est enim
 scintilla quædam tenuissima. . . . .
 . . . . . ut, inquit, in Psalmo dicit. Omnis igitur cura et co-
 gitatio lucis superne delatæ est, quomodo et qua
 ratione a morte mali et tenebrosi corporis liberetur
 mens a patre qui inferne est, quod est ventus, qui
 in fervore et turba excitavit undas et generavit
 mentem perfectam filium suum, non illum pro-
 prium suum ad naturam. Superne enim erat, scin-
 tilla a perfecta luce illa, in tenebrosa et terribili
 et amara et sæda aqua superatus, quod est spiritus
 lucidus illatus super aquam. Cum igitur. . . . .
 . . . . . 206-207 ut in omnibus
 animalibus conspicitur. Ventus autem acer simul et
 vehemens sese inferens, sibilo suo est consimilis
 serpentis. Primum igitur a vento, hoc est a serpente
 principium generationis in eum quem diximus mo-
 dum exstitit omnium simul, quæ principium gene-
 rationis ceperunt. Postquam igitur comprehensa
 est lux et spiritus in impurum, inquit, et calamito-
 sum uterum inconditum, intus serpens intrans
 ventus tenebrarum, primigenius aquarum, generat
 hominem, nec aliam ullam speciem nec amat nec
 cognoscit impurum uterum. Assimilatus igitur suc-
 perne deveniens lucis perfectus logus bestię ser-
 pentis intravit in impurum uterum fallens eum si-
 militudine bestię, ut solvat vincula circumjecta
 perfectæ menti generatæ in impuritate uteri a pri-
 migenio aquæ, serpente, vento. Bestię, inquit,
 hæc est servi forma et hæc necessitas, cur descen-
 deret logus Dei in uterum Virginis. Sed non, inquit,
 sufficiens est intrasse perfectum hominem, logum,
 in uterum Virginis et solvisse graves dolores qui
 sunt in illis tenebris; ad enim postquam in sæda
 uteri mysteria intravit, ablutus est et bibit poculum
 vivæ aquæ salientis, quod oportet omnino bibere
 eum, qui volet exuere servilem formam et superin-
 duere indumentum cæleste.

VARIÆ LECTIONES.

¹ τουτέστιν οὖν. ² Θεός, ὃς, θεός C, M, Bernaysius. ³ κατενηγμένον C. ⁴ συγκεκραμένος, συγκεκρω-
 μένος C, M; συγκεκριμένος Bernaysius. Cf. infra p. 145, 58. 40; 146, 65. 73 ed. Ox. ⁵ ἄλας τῶν Bernay-
 sius: ἀλάλων C, M. ⁶ ὑπάρχον C, M. ⁷ σπεύδον C. ⁸ ὡς, φησὶν—λέγει. Recte Bernaysius hæc verba,
 quæ Millerus ad sequentia referebat, pertinuisse ad ea, quæ intercederunt, perspexit. ⁹ ἐστὶ. Πῶς καὶ τίνα
 τρόπον; M. ¹⁰ ἀπολυθεῖ Bernaysius; ἀπολυθεὶς C, M. ¹¹ βρασμῷ. βρόμῳ C, M, Bernaysius. Cf. infra
 p. 318, 11 ed. Ox. ¹² σκοτεινῷ. σκολίῳ C, M; σκοτίῳ Bernaysius. ¹³ κεκρατημένον C, M. ¹⁴ ὕδατος
 Bernaysius; φωτός, C, M. ¹⁵ σφοδρῶς, φοβερῶς C, M, Bernaysius. ¹⁶ συρίγματι. σύρματι C, M, Bernaysius.
 Cf. infra p. 317, 97 ed. Ox. ¹⁷ παραπλήσιος. Πρώτων οὖν. παραπλήσιος περωτός C, Bernaysius; παρα-
 πλήσιος περωτῶ· ὡς susp. M. ¹⁸ εἰσω. εἰς ἦν C, M, Bernaysius. ¹⁹ εἰσῆλθεν Bernaysius; εἰσελθὼν C,
 M. ²⁰ πρωτοτόκου τοῦ Bernaysius; πρωτοτόκου C, M. ²¹ Θηρίου M jungit; ἀνέμου, θηρίου. Αὐτῆ x. τ. λ.
²² ἡ τοῦ δούλου μορφή. Cf. Philipp. II, 7 μορφήν δούλου λαβῶν, et infra p. 318, 16—18 ed. Ox. ²³ λύσαι
 τὰς ὀδύνας. Cf. Act. II, 24. ²⁴ τὸ τὰ ἐν μήτρᾳ. τὸ ἐν μήτρᾳ C; τὰ ἐν μήτρᾳ et paulo post ἐξελθῶν pro εἰ-
 σελθεῖν susp. M. ²⁵ μυστῆρα C. ²⁶ Cf. Ev. Joh. IV, 7-14.

θεατο; ἀλλομένου, ὃ δαί πάντως ποιῖν²⁹ τὸν μέλλοντα ἀποδιδύσκεισθαι τὴν βουλικὴν μορφήν καὶ ἐπενδύσθαι ἔνδυμα οὐράνιον.

20. Hæc sunt quæ dicunt, ut licet paucis com- A plecti, præsidet Sethianæ doctrinæ. Est autem doctrina eorum conflata ex naturalibus et in alium finem comparatis dictis, quæ in suam doctrinam transferentes exponunt sicuti demonstravimus. Dicunt autem etiam Moesem auxiliari suæ doctrinæ, quando dicat : *Tenebræ et caligo et turbo*, hæc, inquit, tria verba, aut quando dicat in paradiso exstittisse tres, Adam, Evam, serpentem, aut quando dicat tres, Cain, Abel, Seth, et rursus tres, Sem, Cham, Japheth, aut quando dicat tres patriarchas, Abraham, Isaac, Jacob, aut quando dicat tres dies ante 208-209 solem et lunam exstittisse, aut quando dicat tres leges, vetantem, permittentem, pœnæ constituentem. Vetans autem est lex : *Ab omni ligno in paradiso vesceris comedendo, ab eo autem ligno quod est cognoscendo bonum et malum nolite edere*. Cum autem dicit : *Egredere de terra tua et de cognatione tua, et huc veni in terram, quam monstrabo tibi*, permittens, inquit, hæc lex est; nam volenti licet egredi, nolenti autem manere. Pœnæ autem constituens lex est quæ dicit : *Non mæchaberis, non occides, non factum facies* : constituta est enim singulis peccatis sua pœna. Est autem eis omnis ratio disciplinæ suæ ab antiquis theologis, Musæo et Lino et ab eo, qui lustrationes potissimum et mysteria tradidit, Orphæo. Etenim eorum de utero et Orphei doctrina est, et umbilicus, qui est concentus, perspicue ita habetur in Bacchicis Orphei. Initia autem hæc sunt et tradita hominibus ante Celei et Triptolemi et Cereris et Proserpinæ et Bacchi Eleusini initia Phliunte Atticæ. Ante mysteria enim Eleusinia exstant Phliunte Magnæ sic dictæ orgia. Est autem porticus in ea, in porticu autem inscripta est ad hunc diem horum omnium quæ dicta sunt imago. Jam multa quidem sunt inscripta in porticu illa, de quibus et Plutarchus instituit sermones in decem quos adversus Empedoclem scripsit libris. Est autem in com- pluribus etiam senæ quidam inscriptus, canus,

Α x'. Ταῦτά ἐστιν ἃ λέγουσιν, ὡς δι' ὀλίγου ἐστὶν εἰπεῖν, οἱ προστάται³⁰ τῶν Σηθιανῶν λόγων. Ἔστι δὲ ὁ λόγος αὐτῶν συγκαίμενος· ἐκ φυσικῶν καὶ πρὸς ἔτρα εἰρημένων βημάτων, ἃ εἰς τὸν ἴδιον³¹ λόγον μετάγοντες διηγοῦνται, καθάπερ εἶπομεν. Λέγουσι δὲ καὶ Μωυσεῖ αὐτῶν συνείρεσθαι τῷ λόγῳ, ἐπὶν εἴπη σκότος καὶ γνόφος καὶ θύελλα³²· οὗτοι, φησὶν, οἱ τρεῖς λόγοι· ἢ ὅταν εἴπη ἐν Παραδείσῳ γεγενῆναι τρεῖς, Ἀδὰμ, Εὐάν, ὄφιν· ἢ ὅταν λέγῃ τρεῖς, Κάιν, Ἀβελ, Σῆθ, καὶ πάλιν τρεῖς, Σῆμ, Κάμ, Ἰάφεθ· ἢ ὅταν λέγῃ τρεῖς πατριάρχας, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, [p. 143. 144] Ἰακώβ· ἢ ὅταν λέγῃ τρεῖς ἡμέρας πρὸ ἡλίου καὶ σελήνης γεγενῆναι· ἢ ὅταν λέγῃ τρεῖς νόμους, ἀπαγορευτικῶν, ἐπιτιμῶν, διατιμητικῶν. Ἀπαγορευτικὸς δὲ ἐστὶ νόμος· Ἀπὸ παντὸς³³ ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῆ³⁴, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ μὴ φάγηται. Ἐν δὲ τῷ λέγειν· Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς³⁵ σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δεῖξω, ἐπιτιμικός, φησὶν, οὗτος ὁ νόμος· ἐλομένη γὰρ ἐστὶν ἐξελεῖν, μὴ | ἐλομένη δὲ μένειν. Διατιμητικὸς δὲ νόμος ἐστὶν ὁ λέγων· Οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις³⁶· διατετμήται γὰρ ἐκάστου τῶν ἀδικημάτων ζημία. Ἔστι δὲ αὐτοῖς ἡ πᾶσα διδασκαλία τοῦ λόγου ἀπὸ³⁷ τῶν παλαιῶν θεολόγων, Μουσαίου καὶ Λίνου, καὶ τοῦ τὰς τελετὰς μέλιστο καὶ τὰ μυστήρια καταδείξαντος Ὀρφέως. Ὁ γὰρ περὶ³⁸ τῆς ἡμέρας³⁹ αὐτῶν καὶ τοῦ Ὀρφέως⁴⁰ λόγος, καὶ ὁ ὀμφαλὸς⁴¹, ὅπερ ἐστὶν ἁρμονία⁴², διαβρῆθην οὕτως ἐστὶν ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως. Τετέλεστοι δὲ ταῦτα καὶ παραδέδοται ἀνθρώποις πρὸ τῆς Κελεῦ καὶ Τριπτολέμου καὶ Δήμητρος καὶ Κόρης καὶ Διονύσου ἐν Ἐλευσίνι τελετῆς, ἐν Φλοιούνι τῆς Ἀττικῆς⁴³. Πρὸ γὰρ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων ἐστὶν ἐν τῇ Φλοιούνῃ⁴⁴ τῆς λεγομένης Μεγάλης ὄργια⁴⁵. Ἔστι δὲ παστὴς ἐν αὐτῇ, ἐπὶ δὲ τῆς παστᾶδος ἐγγέγραπται⁴⁶ μέχρι σήμερον ἡ πάντων⁴⁷ τῶν εἰρημένων λόγων ἰδέα. Πολλὰ μὲν οὖν ἐστὶ τὰ ἐπὶ τῆς παστᾶδος ἐκείνης ἐγγεγραμμένα, περὶ ὧν καὶ Πλούταρχος ποιεῖται λό-

VARIE LECTIONES.

²⁹ ποιῖν. ποιειν C. ³⁰ προστάται C; πρωτοστάται M. ³¹ ἴδιον, ἄδιον C, M. ³² Cf. II Mos. x, 22. ³³ I Mos. II, 16, 17 : Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγησθε ἀπ' αὐτοῦ. ³⁴ φαγῆ. φαγῆν C, M. ³⁵ I Mos. xii, 1. Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δεῖξω. ³⁶ Cf. II Mos. xx, 13-15 et V Mos. v, 17 : Οὐ φονεύσεις. Οὐ μοιχεύσεις. Οὐ κλέψεις. ³⁷ ἀπὸ. ὅπδ C, M. ³⁸ De his et quæ sequuntur conferendus commentarius in *Nuntius litterarius Gottingensibus* an. 1852. *Nachrichten* n. 7. p. 95-99, et quæ scripsit B. ten Brink in *Mnemosyne* 2. p. 583 sqq. ³⁹ ἡμέρας. μητρὸς Brinkius cogitans de Athenagoræ (*Legat. pro Christ.* c. 20) narratione, quæ est de matre Rhea, quæ in Jupiter venatur : quæ tamen ab hoc loco abhorrent. ⁴⁰ Ὀρφέως. ὄρεως olim Schneidewinus et Brikius. ⁴¹ ὁ ὀμφαλὸς Brinkius : ὀμφαλός C, M. ⁴² ἁρμονία. ἀνδρεία C, M, ἔδρανον coll. hymno Orphico xxi, & Brinkius. Cf. infra l. 20. ⁴³ Φλοιούνι τῆς Ἀττικῆς. Φλοιούνι τ. Ἀ. C, Φλοῦσιν vel Φλυῆ vel Φλωδ τ. A. olim Schneidewinus, Φλυεῖ τ. A. Brinkius coll. Harpocratione s. v., Φλοιούνι τῆς Ἀγαλας A. Meinekius *Vindic. Strab.* p. 242. Videtur ipse Hippolytus Phlyain Atticæ cum nobiliori urbe Achæiæ confudisse. ⁴⁴ Φλοιούνι C. ⁴⁵ τῆς λεγομένης Μεγάλης ὄργια λεγομένη μεγάλη ὄργια C, λεγομένη μεγάλη ἑορτῆ sup. M, ἐστὶν τὰ Φλυῆσι λεγόμενα μεγάλα ὄργια olim Schneidewinus : μεγάλα ὄργια Bunseniis (*Hippolytus and his age.* 2 ed. London 1854, I, p. 347) λεγόμενα μεγάλα vel μεγάλης ὄργια R. Scotius : ἦν τὰ τῆς ἐν Φλυεῖ λεγομένης Μεγάλης [ἰδέας] ὄργια Brinkius : τὰ λεγόμενα Μεγάλης ὄργια A. Meinekius l. I. Cf. Pausan. I, 31, 2. [Vide notam Chr. Petersen in Addendis.] ⁴⁶ ἐγγέγραπται C. ⁴⁷ ἡ πάντων. ἡ τὰ πᾶντων C.

ζους ἐν ταῖς ⁵¹ πρὸς ⁵² Ἐμπεδοκλεία δέκα βιβλίοις. A salatus, intentum habens **210-211** pudendum, mulierem aufugientem persequens cæruleam. Adscriptum autem est ad senem φῶς; βυέντης, ad mulierem autem perερηφικόλα. Videtur autem esse secundum Sethianorum doctrinam ille φῶς βυέντης lux, tenebrosica autem aqua φικόλα illa, spatium autem, quod est intermedium eorum, concentus spiritus interpositi. Nomen autem illius φῶς βυέντου fluxionem desuper lucis, ut aiunt, significat in inferius: ut congruenter quispiam dicat Sethianos consimiliter fere obire apud se Magnæ Phylasiorum orgia. Divisionem autem tripertitam attestari etiam poeta videtur cum dicit: *Trisfarium autem omnia divisa sunt, singula autem sortita sunt honorem*, hoc est trisfarium divisionem singulum quodque accepit potestatem. Et vero aquam infra subjacentem tenebrosam, quoniam in eam occidit lux, et recipere ad se et assumere debet delatam scintillam a sese, ita videntur omniscii Sethiani ab Homero mutuati dicere:

Ἵστω γὰρ (φησι) τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς
καὶ τὸ κατειδόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
Ὀρκὸς δευρότατος τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι ⁵⁶.

τούτέστιν ἀποτρόπαιόν τι καὶ φορικτὸν οἱ θεοὶ καὶ Ὀμηρον εἶναι τὸ ὕδωρ νομίζουσι, ὅπερ ὁ λόγος τῶν Σηθιανῶν φοβερόν ⁵⁷ εἶναι φησι τῷ νοῦ ⁵⁸.

καὶ Ταῦτ' ἐστὶν ἃ λέγουσι καὶ τοιοῦτοις παραπλήσια ἐν ἀπείροις συγγράμμασι: πείθουσι δὲ ἐντυγχάνειν τῷ περὶ κρᾶσεως καὶ μίξεω; λόγῳ τοῦ μαθητευομένου, ὅς ⁵⁹ μεμελέτηται πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ Ἀνδρονικῷ τῷ περιπατητικῷ. Λέγουσιν οὖν οἱ Σηθιανοὶ τὸν περὶ κρᾶσεως καὶ μίξεω; λόγον συνεστάναι τῷδε τῷ τρόπῳ· τὴν ἀκτίνα τὴν φωτεινὴν ἀνωθεν ἐγκεκράσθαι, καὶ τὸν σπινθῆρα τὸν ἐλάχιστον ἐν τοῖς σκοτεινοῖς ὑδασι κάτω καταμεμιχθῆαι λεπτῶς καὶ συνηῶσθαι καὶ γεγονέναι ἐν ἐνὶ φεράματι, ὡς μὲν ὁ σμῆν ἐκ πολλῶν καταμεμιγμένων ἐπὶ τοῦ πυρὸς θυμιμάτων, καὶ δεῖ τὸν ἐπὶ | στήμονα, τῆς ὀσφρήσεω; ἔχοντα [p. 146. 147] κριτήρον εὐαγέ; ἀπὸ τῆς μιᾶς τοῦ θυμιάματος ὁσμῆς διακρίνειν λεπτῶς ἕκαστον τῶν καταμεμιγμένων ἐπὶ τοῦ πυρὸς θυμιμάτων, οἷον ἐστύρακα καὶ σμύρναν καὶ λίβανον, ἢ εἰ τε ἄλλο εἴη ⁶⁰ μεμιγμένον. Χρῶνται δὲ καὶ ἑτέροις παραδείγμασι, ⁶¹ λέγοντες καταμεμιχθῆαι καὶ χρυσίῳ χαλκῶν ⁶², καὶ

Scito enim, inquit, hoc tellus et cælum amplum experne.
Et destillans Stygis aqua, quod quidem maximum Juramentum gravissimumque existat beatis diis,

hoc est aversandum quoddam et horrendum aquam secundum Homerum arbitrantur dii, quam quidem doctrina Sethianorum formidabilem dicit menti.

21. Hæc sunt quæ dicunt et his comparia in infinitis commentariis. Suadent autem cognoscere de mixtione et conflatione doctrinam eis, qui ipsorum scholam sequuntur, quam scripto exsecuti sunt multi, maxime autem Andronicus Peripateticus. Dicunt igitur Sethiani de mixtione et conflatione doctrinam constitisse in hunc modum. Radium lucidum desuper immistum esse scintillamque tenuissimam in tenebrosis aquis infra infusam esse tenuiter et adunatam et venisse in unam farraginem, ut unum odorem ex multis permistis in igni suffimentis, et oportet intelligentem, olfactus si modo habet subtile **212-213** indicium, ab uno suffimenti odore discernere subtiliter singulum quodque permistorum igni suffimentorum, veluti storacem et myrrham et libanum aut si quid aliud est permistum. Utuntur autem et aliis exemplis, dicentes permistum esse etiam auro æs, et ars quæ-

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ ταῖς. τοῖς C. ⁵² Pro πρὸς dicere debebat εἰς, quod intelligitur ex Lamprie catalogo (Fabric. Bibl. Gr. t. V, p. 160) qui habet εἰς Ἐμπεδοκλεία περὶ τῆς ε' οὐσίας βιβλία ε'. M. ⁵³ δ' ἐν τοῖς. δὲ τοῖς; C. ⁵⁴ πλείοσι. πλείωσι susp. M. ⁵⁵ περωτός. περωτός C. ⁵⁶ κυανοειδῆ. κυνοειδῆ C, M. ⁵⁷ φῶς βυέντης. Φάνης βυεῖς Brinkius coll. hymno Orphico V, 7: Πάντη δινηθείς περωγῶν ῥιπαῖ; κατὰ κόσμον· Λαμπρὸν ἔγων φῶς ἀγνόν, ἀφ' οὗ σε Φάνητα κικλήσκω, Ἡδὲ Πρήπιον ἀνακτα. ⁵⁸ περηφικόλα. Περεφόνη Φλυδ Brinkius. ⁵⁹ Φάνης βυεῖς Brinkius. ⁶⁰ τὸ δὲ σκοτεινὸν ὕδωρ. τὸ σκοτεινόν· ὕδωρ δὲ C, M. ⁶¹ φικόλα. Περσεφόνη Φλυδ Brinkius. ⁶² Φάνητος; βυέντος Brinkius. ⁶³ κάτω. πρὸς τὸ κάτω Brinkius præter necessitatem ⁶⁴ τὰ τῆς Μεγάλης Φλυθῆσιν ὄργια. τ. τ. μεγάλης Φλυθῆσιν ὄργια C, M, qui susp. συνόργια· τ. τ. M. Φλιασίας ὄργια Bunsenius l. l.: τ. τ. M. Φλιασιῶν ὄργια R. Scotius et Meinkeius, qui addit: *Videtur igitur Dia vel Hebe apud Phliasios, seriorebus fortasse ætatem temporibus, Magnæ deæ nomine culta esse: τὰ τῆς μεγάλης θεᾶς Φλυθῆσιν ὄργια Brinkius.* ⁶⁵ Hom. II, xv, 189, ubi ἕκαστος pro ἕκαστα. ⁶⁶ Hom. II, xv, 36-38. Od. v, 185-37. ⁶⁷ φοβερός C. ⁶⁸ τῷ νοῦ. τὸν οἰ' C. M. qui susp. στο:χέλον. ⁶⁹ ὅς. ὡς C. ⁷⁰ χαλκῶς C.

dam inventa est, quæ discernit æs ab auro. Pariter autem etiam si forte in argento cassiteron aut æs aut aliquid ejusdem generis invenitur, mistura potiore quadam arte et hæc discernuntur. Jam autem vel quis aquam vino permistam discernit. Ita, inquit, universa quæ commista sunt discernuntur. Imo vero vel ab animalibus, inquit, discito. Defuncto enim animali singula quæque discernuntur, et soluto animali sic animal evanescit. Hoc, inquit, est quod dictum est: *Non veni pacem mittere in terram, sed gladium*, hoc est separare et discernere commista. Separantur enim et discernuntur singula quæque commistorum cum suum locum occupant. Ut est enim locus commisionis omnibus animalibus unus, ita etiam secretionis constituit unus, quem novit nemo, inquit, præter nos solos, qui restati sumus spirituales, non carnales, quorum est civitas in cælis supra. Ita clanculum subreptantes corrumpunt auscultantes, tum abusi dictis, in quodcumque volunt male detorquentes bene dicta, absconduntque suum peccatum per quascunque lubuit comparationes. Omnia igitur, inquit, sicuti dictum est, commista suum habent locum curruntque ad domestica sua, ut ferrum ad lapidem Herculeum, et palea prope electrum, et centro marini accipitris propinquat aurum. Ita permistus aquæ luminis radius, domesticum locum ex disciplina et institutione adeptus, festinat ad locum superne degresum in imagine servili, et existit cum logo logus illic, ubi logus est, vehementius quam ferrum ad Herculeum lapidem. Et hæc ita sese habere, inquit, omniaque discerni in domesticis locis permista discito. Puteus est in Persis in urbe Amra juxta Tigrim fluvium. Exstructum autem est ad **214-215** caput putei receptaculum quoddam habens tres carceres a sese. Ex quo putei ubi quis hauserit cadocem extraxerit ex puteo haustum quodcumque tandem est infudit in adiacens receptaculum. Fusum autem ubi venit ad carceres, in uno vasculo receptum discernitur, et in primo quidem sal concretus exhibetur, in altero autem carcerum asphaltus, in tertio autem oleum. Atrium autem est oleum, ut, inquit, etiam Herodotus narrat, et odorem præbens gravem, rhadinacen autem id Persæ vocant. Sufficiebat, inquit Sethiani, ad demonstrandum id quod propositum est putei similitudo magis quam omnia quæ antea dicta sunt.

23. Abunde videtur nobis declarata esse Sethianorum sententia. Sin quis omnem secundum eos

A τέχνη τις εἴρηται ἢ διακρίνουσα τὸν χαλκὸν ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ. Ὅμοιος δὲ καὶ ἐν ἀργύρῳ κασσίτερος ἢ χαλκὸς ἢ τι τῶν ὁμογενῶν καταμεμιγμένον εὐρέθη⁷¹, μίξωσι τινὶ τέχνῃ κρείττονι καὶ ταῦτα διακρίνεται. Ἡδὴ δὲ τις καὶ ὕδωρ μεμιγμένον ὄνω διακρίνει⁷². Οὕτω, φασὶ, καὶ⁷³ πάντα τὰ συγκεκραμένα⁷⁴ διακρίνεται. Καὶ δὴ ἀπὸ τῶν ζώων, φησὶ, καταμάνθανε⁷⁵. Τελευτήσαντος γὰρ τοῦ ζώου ἕκαστα διακρίνεται, καὶ λυθέντος οὕτω τὸ⁷⁶ ζῶον ἀφανίζεται. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον· *Ὀὐκ ἤλθοι⁷⁷ εἰρήνην βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν*, τουτέστι τὸ διχάσαι καὶ χωρίσαι τὰ συγκεκραμένα⁷⁸. Διχάζεται γὰρ καὶ διακρίνεται ἕκαστα τῶν συγκεκραμένων⁷⁹ οἰκείου χωρίου τυχόντα. Ὡς γὰρ ἐστὶ χωρίον συγχρῆσεως τοῖς ζώοις ἅπασιν ἐν, οὕτως καὶ τῆς B διακρίσεως καθέστηκεν ἐν, ὃ ὀδὸν οὐδεὶς, φησὶν, ἢ μόνος ἡμεῖς, οἱ ἀναγεννώμενοι πνευματικοὶ, οὐ σαρκικοὶ, ὧν ἐστὶ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἄνω. Οὕτω παρεισδύοντες διαφθείρουσι τοὺς ἀχρωμένους, ὅτι⁸⁰ μὲν ἀποχρώμενοι ῥητοῖς, εἰς ὃ θέλουσι συνάγοντες κακῶς τὰ καλῶς εἰρημένα, φωλεύουσι τε τὸ ἑαυτῶν ἀδίκημα διὰ παραβολῶν ὧν βούλονται. Πάντα οὖν, φησὶ, καθὼς εἴρηται, τὰ συγ | κεκραμένα ἔχει χωρίον⁸¹ ἴδιον καὶ τρέχει πρὸς τὰ οἰκεία, ὡς σίδηρος πρὸς⁸² τὴν Ἡρακλείαν λίθον, καὶ τὸ ἀχυρον ἡλέκτρου πλησίον, καὶ τὴν κέντρω⁸³ τοῦ θαλασσοῦ ἰέρακος τὸ χρυσίον. Οὕτως ἢ τοῦ καταμεμιγμένου τῷ ὕδατι φωτὸς ἀκτίς, οἰκείου⁸⁴ χωρίου ἐκ διδασκαλίας καὶ μαθήσεως μεταλαβοῦσα, σπεύδει πρὸς τὸν λόγον τὸν ἄνωθεν ἐλθόντα ἐν εἰκόνι δουλικῇ, καὶ γίνεται μετὰ C τοῦ λόγου λόγος ἐκεῖ, ὅπου λόγος ἐστὶ, μᾶλλον ἢ ὁ σίδηρος πρὸς τὴν Ἡρακλείαν λίθον. Καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, φησὶ, καὶ πάντα διακρίνεται ἐπὶ τῶν οἰκείων τόπων τὰ συγκεκραμένα⁸⁵, μάνθανε. Φρέαρ ἐστὶν ἐν Πέρσῃ ἐν Ἄμπῃ⁸⁶ πόλει παρὰ τὴν Τίγγριν ποταμὸν· ψυκοδόμηται δὲ [p. 147. 148] παρὰ τὸ φρέαρ ἄνω δεξαμενὴ τις ἔχουσα τρεῖς ἀψιτηρίας ἀπ' αὐτῆς. Οὗ φρέατος ἀντήλησας κἀὼς ἀνεγέγκας τὸ ἀπὸ τοῦ φρέατος ἀντήληθὲν ὃ τι ποτὶ ἐστὶν, ἔχουσιν εἰς τὴν παρακειμένην δεξαμενὴν· τὸ δὲ χρὸν ἐλθὸν ἐπὶ τὰς ἀψιτηρίας ἐν ἐνὶ σκευῇ ἀναληφθὲν διακρίνεται. Καὶ ἐν μὲν πρώτῃ ἄλας⁸⁷ πηγνύμενον δεικνύται, ἐν ἐτέρῃ δὲ τῶν ἀψιτηριῶν ἀσφαλτος, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἔλαιον. Μέλαν δὲ ἐστὶ τὸ ἔλαιον, ὡς, φησὶ⁸⁸, καὶ Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, καὶ ὁσμήν παρεχόμενον βαρεῖαν· ραδινάκην δὲ αὐτὸ οἱ Πέρσαι καλοῦσιν. Ἡρκει, φασὶν οἱ Σηθιανοὶ, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου ἢ τοῦ φρέατος ὁμοιότητος πάντων μᾶλλον τῶν προειρημένων.

κβ'. Ἰκανῶς δοκεῖ ἡμῖν σεσαφηνίσθαι⁸⁹ ἢ τῶν Σηθιανῶν γνώμη. Εἰ δὲ τις ὕλην τὴν κατ' αὐτοῦ:

VARIÆ LECTIONES.

⁷¹ εὐρέθη C. ⁷² ὄνω διακρίνει. αἰνωδία κρήνη C, M. ⁷³ καὶ καὶ C, M. ⁷⁴ συγκεκραμένα C. ⁷⁵ κατεμάνθανε C. ⁷⁶ οὕτω τὸ τὸ C. ⁷⁷ Cf. Matth. x, 34: Μὴ νομίσητε ὅτι ἤλθοι βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἤλθοι βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ⁷⁸ συγκεκραμένα C. ⁷⁹ συγκεκραμένων C. ⁸⁰ ὅτι δὲ C. ⁸¹ χωρίον οὖν C ροῦν M. ⁸² σίδηρος πρὸς. σίδηρος C. ⁸³ τῷ κέντρῳ. Supra p. 172, 11 τῇ κερκίδι et p. 198, 36 ἢ κερκίς. ⁸⁴ ἀκτίς, οἰκείου οἰκείου C, δύναμις οἰκείου εὐκρη. M. ⁸⁵ συγκεκριμένα C, M. ⁸⁶ Ἄμπῃ. Ἄμπῃ C, M. Cfr. Herodot. vi, 20. ⁸⁷ ἐν μὲν πρώτῃ ἄλας. ἐν μὲν ἄλας C, M. ⁸⁸ ὅς φησι C. Cf. Herodot. vi, 119. ⁸⁹ σεσαφηνίσθαι C.

πραγματείαν βούλεται μαθεῖν, ἐντυχέτω βιβλίῳ ⁹⁰ A doctrinam volet cognoscere, inspiciat librum, qui ἐπιγραφομένην Παρά | φρασις Σήθ· πάντα γὰρ τὰ ἀπόρρητα αὐτῶν ἐκεῖ εὐρήσει ἐγκείμενα. Ἄλλ' ἐπεὶ τὰ κατὰ τοὺς Σηθιανούς ἐξεθέμεθα, ἴδωμεν τίνα ἐστὶ καὶ τὰ Ἰουστίνῳ δοκοῦντα.

κγ'. Ἰουστίνος πάντῃ ἐναντίος τῇ τῶν ἁγίων Γραφῶν γενόμενος διδαχῇ, προσέτι δὲ καὶ τῇ τῶν μακαρίων εὐαγγελιστῶν ἐγγράφῳ ⁹¹ φωνῇ, ὡς ἐδίδασκεν ὁ Λόγος τοὺς μαθητάς λέγων· *Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλιθητε* ⁹², ὅπερ δηλοῖ μὴ προσέχειν τῇ τῶν ἐθνῶν ματαίᾳ διδασκαλίᾳ, οὗτος ἐπὶ τὰ ἐθνῶν τερατολογούμενα καὶ διδασκόμενα ἀναγαγεῖν πειράται τοὺς ἀκρωμένους, αὐτολέξει τὰ παρ' Ἑλλήσι μυθεύμενα διηγούμενος, οὔτε πρότερον διδάξας οὔτε παραδούς τὸ τέλειον αὐτοῦ μυστήριον, εἰ μὴ ὄρκω δῆση τὸν πλανώμενον. Ἐπειτα τοὺς μύθους παρατίθησι ψυχγωγίας χάριν, ὅπως οἱ ἐντυχάνοντες τῇ τῶν βιβλίων ἀναριθμῶ φησικῶν παραμύθιον ἔχωσι τὰ μυθεύμενα (ὃν τρόπον εἰ τις ὁδὸν μακρὰν βαδίζων, παρατυχὼν καταλύματι ⁹³ ἀναπαύεσθαι δοκεῖ), καὶ οὕτως πάλιν ἐπὶ τῇ τῶν ἀναγνωσμάτων τραπέντες πολυμάθειαν μὴ μισήσωσιν, ἕως ἐπὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τεχναζόμενον ἀνόμημα διὰ πλειόνων ἐξηγιθέντες ὁρμήσωσι τετυφωμένοι ⁹⁴, οὐδ' ἐφικτοῖς καταδῆσας πρότερον ὄρκους μῆτε ἐξεπιεῖν μῆτε ἀποστῆναι ὁμολογεῖν ἀναγκάσας, οὕτω παραδίδωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρημένα μετὰ ἀσεβείας μυστήρια, πῆ μὲν, καθὰ προείπομεν, μύθοις Ἑλληνικοῖς χρηζόμενος, πῆ [p. 148—150] δὲ παραπεποιημένοι βιβλίοις κατὰ τι παρεμφαίνοισι ταῖς προειρημέναις αἰρέτεσιν. Οἱ πάντες γὰρ ἐνὶ πνεύματι συνωθοῦμενοι εἰς ἓνα βυθὸν ἀμάρας συνάγονται, ἄλλοι ἄλλως τὰ αὐτὰ διηγούμενοι καὶ μυθεύοντες· οὗτοι δὲ ἰδίως οἱ πάντες γνωστικὸς ἑαυτοῦς | ἀποκαλοῦσιν, τὴν θαυμασίαν γνῶσιν τοῦ τελείου καὶ ἀγαθοῦ μόνου καταπεπωκότες ⁹⁵.

κδ'. Ὅμνυς δὲ, φησὶν Ἰουστίνος, εἰ γυνῶναι θέλεις, *ἄ σφραλμὸς* ⁹⁶ οὐκ εἶδε, καὶ οὐδ' οὐκ ἤκουσεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, τὸν ἐπάνω πάντων ἀγαθόν, ⁹⁷ τὸν ἀνώτερον, ἄρρητα φυλάξει τὰ τῆς διδασκαλίας σιγώμενα· καὶ γὰρ καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἰδὼν τὸν ἀγαθὸν καὶ τελεσθεὶς παρ' αὐτῷ, τὰ τῆς σιγῆς ἄρρητα ἐφυλάξε, καὶ ὡμοσε καθὼς γέγραπται· *Ὁμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται* ⁹⁸. Ταῦτα τοίνυν οὕτω κατασφραγισάμενος πλείοσι μύθοις ψυχγωγεῖ διὰ πλειόνων βιβλίων, καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν ἀγαθόν ⁹⁹ ἄγει, τελειῶν τοὺς μύστας τὰ ἄλλα ¹ μυστήρια. Ἴνα δὲ ² μὴ διὰ πλειόνων ὀδεύσωμεν, ἐκ μιᾶς αὐτοῦ βιβλίου τὰ ἄρρητα ἐπιδειξόμεν, οὕσης καθὼς νομίζει ἐνδόξου. Αὕτη δὲ ἐπιγράφεται Βαρούχ· ἐν ἧ μίαν τῶν πολλῶν μυθολογίαν ἐκτιθέμενην ὑπ' αὐτοῦ δηλώσωμεν, οὕσαν παρὰ Ἡροδότῳ, ἣν ὡς κοινήν ³ τοῖς ἀκροταῖς παραπλάσας διηγείται, ἐξ αὐτῆς πᾶσαν σύστασιν τοῦ κατ' αὐτὸν διδασκαλείου ⁴ ποιούμενος.

23. Justinus ab omni parte sacrarum Scripturarum doctrinæ, præterea autem etiam beatorum evangelistarum adversatus scripto conceptæ voci, ut docebat Logus discipulos dicens: *In riam gentium ne abieritis*, quod quidem significat, ne quis aures præbeat ethnicorum vanæ doctrinæ. — hic ad ethnicorum miraculosa commenta et placita retrahere nititur auscultantes, ipsis verbis apud Græcos fabulose narrata edisserens, neque prius docens, neque tradens perfectum suum mysterium, nisi jurejurando astrinxerit seductum. Deinde fabulas apponit delinimenti gratia, ut, qui cognoverint in finitam librorum inanitatem, solamentum habeant fabulas (quemadmodum si quis viam longam faciens, cum incidit in diversorium, requiescere in animum inducit), et ita rursus in lectionum conversi diffusam cognitionem ne aspernentur, donec ad dolose confictum ejus deliramentum per plura (ambages) excantati ruant sufflati, quos cum horribilibus prius juramentis obstrinxit et neque eloqui neque desciscere sese addicere coegit, sic tradit a sese reperta per impietatem arcana, tum, ut prædiximus, 216-217 fabulis usus Græcænicis, tum supposititiis libris aliqua ex parte similitudinem referentibus hæresium supra dictarum. Universi enim uno spiritu concussi in unum fundum sententiæ conducuntur, alii aliter eadem edisserentes et fabulantes. Hi autem peculiariter omnes Gnosticos sese appellant, quippe qui mirificam cognitionem perfecti et boni soli combiberint.

24. Jura autem, ait Justinus, si cognovisse voles, *quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt*, eum qui est super omnia bonum, superiorem, te indicta custoditurum disciplinæ silenda. Etenim et pater noster, ubi conspexit Bonum initiatus apud eum, silenda custodivit indicta et juravit, sicuti scriptum est: *Juravit Dominus, nec pœnitebit eum*. Hæc igitur in hunc modum postquam obsignavit, pluribus fabulis delinit per plures libros, et ita ad Bonum ducit inities mystas ineffabilibus mysteriis. Sed ne per plura pergamus, ex uno ejus libro ineffabilia ostendemus, qui est, ut ipse opinatur, illustris. Hic autem inscribitur Baruch, in quo unani de multis fabulosam narrationem expositam ab eo declarabimus, quæ est apud Herodotum, quam tanquam novam auditoribus aliunde detortam enarrat, ex ipsa omnem orbem doctrinæ suæ duci ratus.

24. Jura autem, ait Justinus, si cognovisse voles, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, eum qui est super omnia bonum, superiorem, te indicta custoditurum disciplinæ silenda. Etenim et pater noster, ubi conspexit Bonum initiatus apud eum, silenda custodivit indicta et juravit, sicuti scriptum est: *Juravit Dominus, nec pœnitebit eum*. Hæc igitur in hunc modum postquam obsignavit, pluribus fabulis delinit per plures libros, et ita ad Bonum ducit inities mystas ineffabilibus mysteriis. Sed ne per plura pergamus, ex uno ejus libro ineffabilia ostendemus, qui est, ut ipse opinatur, illustris. Hic autem inscribitur Baruch, in quo unani de multis fabulosam narrationem expositam ab eo declarabimus, quæ est apud Herodotum, quam tanquam novam auditoribus aliunde detortam enarrat, ex ipsa omnem orbem doctrinæ suæ duci ratus.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁰ βιβλίῳ C. ⁹¹ εὐαγγελιστῶν ἐγγράφῳ. εὐαγγελίων γραφῇ ἢ C, M. ⁹² Matth. x, 5. ⁹³ κατάλυμα τ: ζ. ⁹⁴ τετυφωμένοι C. ⁹⁵ καταπεπωκότες C. ⁹⁶ I Cor. ii, 9: Ἄ σφραλμὸς οὐκ εἶδεν, καὶ οὐδ' οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. ⁹⁷ ἀγαθῶν C, M. ⁹⁸ Psal. cix, 4. ⁹⁹ τὸν ἀγαθόν. τῶν ἀγαθῶν C. ¹ ἄλλα. ἄλλα C, τ' ἄλλα susp. M. ² δὲ. καὶ C. ³ κοινήν. ξένην C, M. ⁴ διδασκαλείου C.

26. Herodotus igitur Herculem narrat ab Erythea Geryonis armenta agentem in Scythiam venisse, fessum autem peregrinando in desertum locum degressum parumper obdormivisse; somno autem sopito illo non comparuisse equum in quo insidens peregit longam viam. Expergefactus autem quaestionem faciebat in deserto diligentem, reperire commissus equum. Et equum quidem non reperit, puellam autem quamdam semivirginem in deserto conspicatus interrogabat, an forte vidisset equum. Puella autem respondit se vidisse quidem, neque tamen monstraturam illi, nisi prius in consuetudinem secum congregaretur Hercules. Erant autem, ut ait Herodotus, superiora ejus inguinibus tenus virginis, omne autem infra corpus post 218-219 inguina horribile quoddam spectrum viperæ. Cupidine autem reperiendi equi obsequitur beluæ Hercules; cognovit enim eam et fecit gravidam, et prædixit ei post cognitionem habere illam ex se in utero tres simul filios, qui quidem futuri sint illustres. Jussit autem ubi nati forent nomina illis ponere parentem Agathyrsum, Gelonum et Scytham. Nactus autem hujus muneris gratiam equum a bestiali virgine discedebat cum bobus suis. Longa autem post hæc fabula est Herodoto, valeat autem in præsens. Quæ autem Justino placeant transferenti fabulam illam in universorum creationem nos enarrabimus.

26. Hic ait: Erant tria principia universorum: ingenerata, mascula duo, femininum unum. Masculorum autem unum vocatur Bonus, ipsum hoc solum vocatus, præsciens universorum. Alterum autem pater omnium generatorum, non præsciens et ignarus et visu carens. Femininum autem non præsciens, iracundum, bimens, bicorpor, per omnia virgini quæ est in Herodotea fabula simile, inguinibus tenus virgo, vipera autem infra, ut ait Justinus. Vocatur autem hæc virgo Edem et Israel. Hæc, inquit, principia universorum, radices et fontes, unde omnia exstiterunt, aliud autem erat nihil. Cum igitur vidit semivirginem illam pater non præsciens ille Edem, venit in cupiditatem ejus. Elohim autem vocatur hic pater. Non autem minus et Edem tenebatur cupiditate Elohim, et conduxit eos cupiditas in unum amoris congressum. Generat autem ex congressu tali pater ex Edem sibimet ipsi angelos duodecim. Nomina autem sunt paternorum angelorum hæc: Michael, Amen, Baruch, Gabriel, Essaddæus.... Et maternorum angelorum quos peperit Edem similiter subjuncta sunt nomina. Sunt autem hæc: Babel, Achamoth, Naas, Bel, Belias, Satan, Sael,

κα'. Ἡρόδοτος; * μὲν οὖν τὸν Ἡρακλῆα φησὶν ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας * τοῦ Γηρυθίου τὰς βοῦς ἀγοντα εἰς τὴν Σκυθίαν ἰλθεῖν, κεκμηκῶτα δὲ ἀπὸ τῆς πορείας εἰς ἔρημόν τι χωρίον κατακλιθέντα κοιμηθῆναι δαίμον· ὑπνώσαντος δὲ αὐτοῦ ἀφανῆ γενέσθαι τὸν ἵππον, ἐφ' οὗ καθεζόμενος διώδευσε τὴν μακρὰν ὁδὸν· περιεγερούεις δὲ ζήτησιν ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς ἐρημίας πολλήν, εὐρεῖν πειρώμενος τὸν ἵππον. Καὶ τοῦ μὲν ἵππου διαμαρτανεῖ, κόρην δὲ τινα μισοπάρθενον εὐρών ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπρώτα, εἰ εἴη | που θεαμένη τὸν ἵππον. Ἡ δὲ κόρη φησὶν εἰδέναι μὲν, μὴ δεῖξιν δὲ πρότερον αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς μίξιν φιλίας συνέλθῃ αὐτῇ ὁ Ἡρακλῆς. Ἦν δὲ, φησὶν ὁ Ἡρόδοτος, τὰ ἄνω αὐτῆς μέχρι βουδῶνος παρθένου, πᾶν δὲ τὸ κάτω σῶμα [p. 150. 151] μετὰ βουδῶνα φρικτόν τι θέαμα ἐχίδνης. Σπουδῆ δὲ τῆς περὶ τὸν ἵππον εὐρέσεως ὁ Ἡρακλῆς πείθεται τῷ θηρίῳ· ἔγνω γὰρ αὐτὴν καὶ ἐποίησεν ἐγκύμονα, καὶ προσέειπεν αὐτῇ μετὰ τὴν γνώσιν, οὗτις ἔχει κατὰ γαστήρ; ἐξ αὐτοῦ τρεῖς ὁμοῦ παῖδας, οὔτινες ἔσονται ἐπιφανεῖς. Ἐκέλευσε δὲ αὐτοῖς γεννωμένους ὀνόματα θεῖναι τῆν τεκοῦσαν Ἀγάθυρον, Γελωνὸν καὶ Σκυθῆν. Λαβὼν δὲ τούτου μισθὸν τὸν ἵππον παρὰ τῆς θηριόδου κόρης, ἀπῆλλάττετο * φέρων καὶ τὰς βοῦς. Μακρὸς δὲ ὁ μετὰ ταῦτα μῦθος Ἡροδότῳ, χαιρέτω δὲ τὸ νῦν *. Τίνα δὲ τὰ Ἰουστίνῳ δοκοῦντα, μετάγοντι * τὸν μῦθον εἰς τὴν τῶν ὄλων γέννησιν, ἡμεῖς διεγχεσόμεθα.

κα'. Οὗτος φησὶν * Ἦσαν τρεῖς * ἀρχαὶ τῶν ὄλων ἀγέννητοι, ἀβρενικαὶ δύο, θηλυκὴ μία. Τῶν δὲ ἀβρενικῶν ἡ * μὲν τις καλεῖται Ἀγαθὸς, αὐτὸ μόνον οὕτως λεγόμενος * , προγνωστικὸς τῶν ὄλων. Ἡ δὲ ἑτέρα Πατὴρ * πάντων τῶν γεννητῶν, ἀπρόγνωστος [καὶ ἀγνωστος] * καὶ ἀόρατος. Ἡ δὲ θῆλεια * ἀπρόγνωστος, ὀργίλη, δίγυμος * , δίσωμος, κατὰ πάντα τῆ κατὰ τὸν Ἡροδότου μῦθον ἐμπερὴς, μέχρι βουδῶνος παρθένος, ἐχίδνα δὲ τὰ κάτω, ὡς φησιν Ἰουστίνος. Καλεῖται δὲ Ἐδέμ αὕτη ἡ κόρη καὶ Ἰσραήλ. Αὗται, φησὶν, αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄλων, ρίζαι καὶ πηγαι, ἀφ' ὧν τὰ πάντα * ἐγένετο· ἄλλο δὲ ἦν οὐδέν. Ἰδὼν οὖν ὁ πατὴρ τὴν μισοπάρθενον ἐκείνην ἀπρόγνωστος ὡν τὴν Ἐδέμ, ἦλθεν εἰς ἐπιθυμίαν αὐτῆς· Ἐλωεῖμ δὲ, φησὶν, καλεῖται οὗτος | ὁ πατήρ· οὐδὲν δ' * ἤττον ἐπεθύμησε καὶ ἡ Ἐδέμ τοῦ Ἐλωεῖμ, καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς ἡ ἐπιθυμία εἰς μίαν φιλίας εὐνοίαν * . Γεννᾷ δὲ ἀπὸ τῆς συνόδου τῆς τοιαύτης ὁ πατὴρ ἐκ τῆς Ἐδέμ ἑαυτῷ ἀγγέλους δώδεκα· Ὀνόματα δὲ ἐστὶ τῶν πατρικῶν ἀγγέλων τάδε· Μιχαὴλ, Ἀμήν, Βαρούχ, Γαβριήλ, Ἡσαδδαῖος.... Καὶ τῶν μητρικῶν ἀγγέλων, ὧν ἐποίησεν ἡ Ἐδέμ, ὁμοίως ὑποτέτακται τὰ ὀνόματα· ἐστὶ δὲ ταῦτα, Βάβελ,

VARIÆ LECTIONES.

* Cf. Herodot. iv, 8-10. * Ἐρυθρὰς, C, M. * τοῦ μὲν. τῆς μὲν C, M. * ἀπῆλλάττετο C. * τὸ νῦν. τὸν νῦν C. * μετάγοντα C. * Cf. Epitomen infra l. x, 15, p. 322-24 ed. Ox. * ἡ. εἰ C. * λεγόμενος. λεγόμενον infra, p. 322, 37. * πατήρ. μήτηρ C, M. Cf. infra p. 322, 38. * καὶ ἀγνωστος Epitome p. 322, 39: om. C, M. * θῆλεια Epitome p. 322, 40, θῆλυς C, M. * δίγυμος; Epitome p. 322, 41, ἀγνώμων C, M. * πάντα Epitome p. 323, 46, ὄντα C, M. * δ' om. C. * εὐνοίαν. εὐνήν R. Scottus. Videtur vox integra esse; nam Hippolytus respexit Scripturam receptam in loco I Cor. vii, 5 jam a Scottis laudatam: ὀρειλομένην εὐνοίαν, qui euphemismus quidam erat pro voc. ὀρειλήν.

Ἀγαμῶθ ²¹, Νάας, Βήλ, Βεΐλας, Σατάν, Σαήλ, Ἀδωναῖος, Καυῖθαν ²², Φαραῶ ²³, Καρχαμενῶς, Λάθ-
 θεν. Τούτων τῶν εἰκοσιτεσσάρων ἀγγέλων οἱ μὲν
 πατρικοὶ τῷ πατρὶ συναίρονται ²⁴ καὶ πάντα ποιῶσι
 κατὰ τὸ θέλημα [p. 151. 152] αὐτοῦ· οἱ δὲ μητρικοὶ
 τῇ μητρὶ Ἐδέμ· τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ὀνόμου πάν-
 των τὸ πλῆθος ὁ παράδεισος, φησίν, ἔστι, περὶ οὗ
 λέγει Μωσῆς· Ἐφύτευσεν ὁ θεὸς ²⁵ παράδεισον
 ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς, τουτέστι κατὰ πρόσωπον
 τῆς Ἐδέμ, ἵνα βλέπῃ τὸν παράδεισον ἡ Ἐδέμ, του-
 τέστι τοὺς ἀγγέλους, διὰ παντός. Τοῦτου τοῦ παρα-
 δέισου ἀλληγορικῶς οἱ ἄγγελοι· κέκληνται ξύλα, καὶ
 ἔστι τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ὁ τρίτος τῶν πατρικῶν ἀγ-
 γέλων Βοροῦχ, τὸ δὲ ξύλον τοῦ εἰδέναι γινώσκειν καλοῦ
 καὶ πονηροῦ ὁ τρίτος τῶν μητρικῶν ἀγγέλων, ὁ Νάας.
 Οὕτως ²⁶ γὰρ λέγει δεῖν ²⁷ τὰ Μωσῆως ἐρμηνεύειν,
 λέγων· περιεσταλμένος ²⁸ οὐτὰ εἶπεν ὁ Μωσῆς
 διὰ τὸ μὴ πάντα χωρεῖν τὴν ἀλήθειαν. Γενομένου
 δὲ, φησὶ, τοῦ παραδείσου ἐξ εὐαρεσῆσεως κοινῆς
 Ἐλωεὶμ καὶ Ἐδέμ, οἱ τοῦ Ἐλωεὶμ ἄγγελοι λαβόντες
 ἀπὸ τῆς καλλίστης γῆς, τουτέστιν οὐκ ἀπὸ τοῦ θη-
 ρωδῶδους μέρους τῆς Ἐδέμ, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὑπὲρ ²⁹
 βουδῶνα ἀνθρωποειδῶν καὶ ἡμέρων χωρίων | τῆς
 γῆς ποιῶσι τὸν ἀνθρωπον. Ἐκ δὲ τῶν θηριωδῶν
 μερῶν, φησὶ, γίνονται τὰ θηρία καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα.
 Τὸν ἀνθρωπον οὖν ἐποίησαν ³⁰ σύμβολον τῆς ἐνόητος
 αὐτῶν καὶ εὐνοίας, καὶ κατατίθενται τὰς ἐαυτῶν
 δυνάμεις εἰς αὐτὸν ³¹, Ἐδέμ μὲν τὴν ψυχὴν, Ἐλωεὶμ
 δὲ τὸ πνεῦμα. Καὶ γίνεται οἶονε σφραγίς τις αὐτῆ
 καὶ φιλίας ὑπόμνημα καὶ σύμβολον αἰώνιον τοῦ γά-
 μου τῆς Ἐδέμ καὶ τοῦ Ἐλωεὶμ ἀνθρώπος, ὁ Ἀδάμ.
 Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ Εὐα γέγονε, φησίν, ὡσπερ Μωσῆ
 γέγραπται, εἰκῶν καὶ σύμβολον, σφραγίς εἰς αἰῶνα
 φυλαχθησομένη ³² τῆς Ἐδέμ· κατετέθη τε ὁμοίως
 καὶ ἐν τῇ Εὐφ τῇ εἰκῶν ψυχῇ μὲν ἀπὸ τῆς Ἐδέμ,
 πνεῦμα δὲ ἀπὸ τοῦ Ἐλωεὶμ. Καὶ ἐδόθησαν ἐντολαὶ
 αὐτοῖς· Ἀξάνεσθε ³³ καὶ πληθύνεσθε, καὶ κατω-
 κληρονομήσατε τὴν γῆν, τουτέστι τὴν Ἐδέμ, οὗτε
 γὰρ θέλει γεγράφαι. Πᾶσαν γὰρ τὴν ἐαυτῆς δυνάμιν
 οἶονε τινα οὐσίαν ἐν γάμῳ ἡ Ἐδέμ προσήνεγκε τῷ
 Ἐλωεὶμ. Ὅθεν, φησὶ, κατὰ μίμησιν ἐκείνου τοῦ πρώ-
 του γάμου προίκα προσφέρουσι μέχρι σήμερον αἱ
 γυναῖκες τοῖς ἀνδράσι, θεῶν τινῶν ³⁴ καὶ πατρικῶ
 νόμῳ πειθόμεναι τῷ γενομένῳ πρὸς Ἐλωεὶμ τῆς
 Ἐδέμ. Κτισθέντων δὲ πάντων, ὡς γέγραπται παρὰ
 τῷ Μωσῆ, οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ³⁵,
 εἰς τέτταρας ἀρχὰς διηρέθησαν οἱ δώδεκα τῆς
 μητρὸς ἄγγελοι, καὶ καλεῖται τούτων ἕκαστον τεταρ-
 τημέριον [p. 152—154] ποταμῆς, Φεισῶν καὶ Γεῶν
 καὶ Τίγρις καὶ Εὐφράτης, ὡς, φησὶ, λέγει Μωσῆς·
 οὕτω· ἐμπεριέρχονται ³⁶ οἱ δώδεκα ἄγγελοι εἰς τέτταρα
 μέρη συμπεριπεπλεγμένοι καὶ διέπουσι τὸν κόσμον,

Adonæus, Leviathan, Pharao, Carcemenos, Lathen.
 Horum viginti quatuor angelorum paterni patrem
 comitantur **220-221** et omnia perficiunt ex volun-
 tate ejus, materni autem matrem Edem. Horum
 autem angelorum simul omnium multitudo paradisi
 est, inquit, de quo ait Moses: *Plantavit Deus pa-
 radisum in Edem orientem versus*, hoc est versus
 faciem Edem, ut spectet paradisi in Edem, hoc est
 angelos, in perpetuum. Hujus paradisi allegorice
 angeli vocantur ligna, et est lignum vitæ tertius
 paternorum angelorum, Baruch; lignum autem ha-
 bendi cognitionem boni et mali tertius maternorum
 angelorum, Naas. Ita enim ait Moses verba inter-
 pretanda esse dicens: *Circumloquendo ea extulit*
 Moses, quippe cum non omnes assequantur verita-
 tem. Facto autem, inquit, paradiso ex complacito
 communi Elohim et Edem, Elohim angeli, sumentes
 a pulcherrima terra, hoc est non a bestiali parte
 Edem, sed ex partibus supra inguina homini simili-
 bus et cicuribus terræ faciunt hominem. Ex bestia-
 libus autem partibus, inquit, gignuntur bestiæ et
 reliqua animalia. Hominem igitur fecerunt exemplum
 unitatis suæ et charitatis et deponunt suas uterque
 potestates in eo, et Edem quidem animum, Elohim
 autem spiritum. Et existit hoc tanquam sigillum
 quoddam et amoris monumentum et exemplum ætern-
 um nuptiarum Edem et Elohim, homo, qui est
 Adam. Pariter autem etiam Eva facta est, inquit,
 ut scriptum est Mosi, imago et exemplum, sigillum
 in perpetuum custodiendum illius Edem. Deposita-
 que est pariter etiam in Eva, imagine, anima quid-
 em ab illa Edem, spiritus autem ab Elohim, et
 data sunt imperata iis: *Augemini et multiplicamini,*
et sortimini terram, hoc est Edem; sic enim vult
 scriptum esse. Omnem enim potestatem suam tan-
 quam aliquam dotem in nuptiis Edem attulit Elohim.
 Unde, inquit, per imitationem primarum illarum
 nuptiarum dotem afferunt hodieque mulieres viris
 divinæ cuidam et patriæ legi obsecræ, quæ lex
 sancita est inter Edem et Elohim. Conditis autem
 omnibus, ut scriptum est apud Mosen, et cælo et
 terra et iis, quæ in eis insunt, in quatuor impe-
 ria divisi sunt duodecim **222-223** matris angeli,
 et vocatur horum quodque quadrans amnis Phison
 et Gehon et Tigris et Euphrates, ut, inquit, dicit
 Moses. Ili circumvagantur duodecim angeli in qua-
 tuor partes inter se complicati et gubernant mun-
 dum, satrapicam quamdam obtinentes in mundum
 ab Edem acceptam potestatem. Manent autem non
 semper in locis iisdem, sed tanquam in choro cyc-
 clico circumvagantur, mutantes locum ex loco et
 cedentes certis temporibus et intervallis loca sibi

VARIÆ LECTIONES.

²¹ Βαβελαγαμῶς C, Βάβελ, Ἀγαμῶς M. ²² Καυῖθαν. Λευῖαθάν.²³ Φαραῶθ C, M. ²⁴ συναίρονται C.
²⁵ I Mos. II, 8. ²⁶ Οὕτως C, M. ²⁷ λέγει δεῖν· λέγεται C, M. ²⁸ περιεσταλμένος C. ²⁹ τῶν ὑπὲρ· τὸν
 ὑπὲρ. ³⁰ ἐποίησε C, M. ³¹ αὐτόν· ἐαυτόν C. ³² φυλαχθησομένης C. ³³ I Mos. I, 28: Ἀξάνεσθε καὶ
 πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς, κ. τ. λ. ³⁴ θεῶν τινῶν bis in cod. M.
³⁵ αὐτῇ R. Scottus: ἀρχῆ C, M. ³⁶ ἐμπεριέρχοντα: C, M.

constituta. Quando autem imperium tenet locorum A Phison, fames, angustiae, miseria in illa parte terrae oriuntur. Parca (φειδωλὸν) enim iuxta-collatio horum angelorum. Pariter etiam singularum partium quatuor illarum ex singularum vi et natura mala tempora et morborum irrationes. Et hoc in perpetuum secundum imperia illorum quadrantium tanquam annuum flumen malitiae ex voluntate Edem nunquam intermisso cursu mundum circumit. Existit autem malitiae necessitas ex tali quadam causa. Cum comparasset et fabricatus esset Elohim ex communi complacito mundum, ascendere voluit in alta caeli et contemplari, num aliquid desideraret in rebus a se conditis, assumptis una secum angelis suis (ferebatur enim sursum), relicta Edem infra; terra enim quoniam erat, sequi sursum conjugem nolebat. Postquam igitur venit Elohim ad extremum supra caeli et aspexit lucem superiorem illa, quam ipsa fabricaverat, dixit: *Aperite mihi portas, ut, ubi intravero, confitear Domino; opinabar enim ego Dominum esse.* Vox ei ab luce reddita est dicens: *Haec porta Domini, iusti intrant per eam,* et patefacta est illico porta, et intravit pater absque angelis ad Bonum et vidit, *quae oculus non vidit nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt.* Tum dicit ei Bonus: *Conside ad dexteram meam.* Pater autem dicit Bono: *Sine me, Domine, praevertere mundum, quem feci; spiritus enim meus illigatus est in homines, et volo eum recipere.* Tum dicit ei Bonus: *Nihil potes mali facere, cum apud 224-225* *me sis; ex communi enim complacito fecistis mundum et tu et Edem; sinito igitur Edem habere mundam donec volet, tu autem mane apud me.* Tum intelligens Edem se desertam esse ab Elohim, dolore correpta ad latus suum posuit suos sibi angelos et decore ornavit sese, si forte Elohim in cupiditatem sui veniens descenderet ad se. Ubi autem victus a Bono Elohim non jam descendit ad Edem, imperavit Edem Babel, quae est Venus, adulteria et divortia nuptiarum instituire in hominibus, ut, sicut ipsa repudiata sit ab Elohim, sic etiam spiritus Elohim, qui est in hominibus, divortii ejusmodi vexetur atque angatur et patiat eadem, qualia et Edem derelicta. Et largitur Edem magnam potentiam tertio angelo suo Naas, ut omnibus poenis puniat spiritum Elohim, qui est in hominibus, ut per spiritum puniatur Elohim, qui deseruit contra pactiones inter eos factas conjugem. Haec cum vidit pater Elohim, emittit Baruch, tertium angelorum suorum, in auxilium spiritus, qui est in hominibus. Rursus igitur Baruch constitit in medijs angelis Edem, hoc est

αστραπικὴν ³⁷ τινα ἔχοντες κατὰ τοῦ κόσμου παρὰ τῆς Ἑδέμ ἐξουσίαν. Μένουσι δὲ οὐκ αἶ ἐπὶ τῶν τέπων τῶν αὐτῶν, ἀλλ' οἰοεὶ ἐν χορῶ κυκλικῶ ἐμπεριέχονται ³⁸, | ἀλλάσσοντες τόπον ἐκ τόπου καὶ παραχωροῦντες ἐν χρόνοις καὶ διαστήμασι τοὺς τέπους τεταγμένους ³⁹ αὐτοῖς. Ὅταν δὲ ἐπικρατῆ τῶν τέπων ὁ Φειδῶν, λιμὸς, στενοχωρία, θλίψις ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει τῆς γῆς γίνεται· φειδωλὸν γὰρ τὸ παράταγμα τῶν ἀγγέλων τούτων· ὁμοίως καὶ ἐκάστου μέρους τῶν τεσσάρων, κατὰ τὴν ἐκάστου δύναμιν καὶ φύσιν, κακοὶ καιροὶ καὶ νόσων στάσεις. Καὶ τοῦτο εἰσαὲλ κατὰ τὴν ἐπικράτησιν ⁴⁰ τῶν τεταρτημορίων ὡςπερ εἶ ⁴¹ ποταμῶν βρῦμα κακίας κατὰ θέλησιν τῆς Ἑδέμ ἀδιαλείπτως τὸν κόσμον περιέρχεται. Γέγονε δὲ ἡ τῆς κακίας ἀνάγκη ἐκ τοιαύτης τινὸς αἰτίας· κατασκευάσας καὶ δημιουργήσας Ἐλωεὶμ ἐκ κοινῆς εὐαρεστήσεως τὸν κόσμον, ἀναβῆναι ἠθέλησεν εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη τοῦ οὐρανοῦ καὶ θεάσασθαι, μὴ τι γέγονε τῶν κατὰ τὴν κτίσιν ἐνδεῶς, συμπαραλαβὼν τοὺς ἰδίους ἀγγέλους μετ' αὐτοῦ, ἦν γὰρ ἀνωφερῆς, καταλιπὼν τὴν Ἑδέμ κάτω, γῆ ⁴² γὰρ οὐσα ⁴³ ἐπακολουθεῖν ἄνω τῷ συζύγῳ οὐκ ἠθέλησεν. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἐλωεὶμ ἐπὶ τὸ πέρασ ἄνω τοῦ οὐρανοῦ, καὶ θεασάμενος φῶς κρείττον ὑπὲρ ὃ αὐτὸς εἰδημοῦργησεν εἶπεν· Ἄνοιξατέ μοι ⁴⁴ πύλας, ἵνα εἰσελθῶν ἐξομολογήσωμαι τῷ Κυρίῳ· ἐδόκουν γὰρ ἐγὼ Κύριος εἶναι. Φωνὴ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ φωτὸς ἐδόθη λέγουσα· Αὐτὴ ἡ πύλη τοῦ Κυρίου, δίκαιοι εἰσερχονται δι' αὐτῆς· καὶ ἀνεψύθη παραχρῆμα ἡ πύλη, καὶ εἰσῆλθεν ὁ πατὴρ διχα τῶν ἀγγέλων πρὸς τὸν Ἄγαθὸν καὶ εἶδεν, ὃ ὀρθαλιμὸς ⁴⁵ οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἄγαθός· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ⁴⁶. Ὁ δὲ πατὴρ λέγει πρὸς τὸν Ἄγαθόν· Ἔασόν με, Κίριε, καταστρέψαι τὸν κόσμον ⁴⁷, ὃν | πεποίηκα· τὸ πνεῦμα γὰρ μου ἐνδέδεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ⁴⁸, καὶ θέλω αὐτὸ ἀπολαβεῖν. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἄγαθός· Οὐδὲν δύνασαι [p. 154-155] κακοποιῆσαι παρ' ἐμοὶ γενόμενος, ἐκ κοινῆς γὰρ εὐαρεστήσεως ἐποίησατε τὸν κόσμον σύ τε καὶ ἡ Ἑδέμ. Ἔασον οὖν τὴν Ἑδέμ ἔχουσιν τὴν κτίσιν μέχρις οὗ ⁴⁹ βούλεται εἶναι ὁ μὲν παρ' ἐμοί. Τότε γινούσα ἡ Ἑδέμ ὅτι καταλείπεται ὑπὸ τοῦ Ἐλωεὶμ, λυπηθεῖσα παρέστησεν αὐτῇ τοὺς ἰδίους ἀγγέλους ⁵⁰ καὶ εὐπρεπῶς ἐκόσμησεν αὐτήν, εἰ πως εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθων ὁ Ἐλωεὶμ κατέλθῃ πρὸς αὐτήν. Ὡς δὲ κρητηθεὶς τῷ ἀγαθῷ ὁ Ἐλωεὶμ οὐκέτι ⁵¹ κατήλθε πρὸς τὴν Ἑδέμ, προσέταξεν ἡ Ἑδέμ τῇ Βάβελ, ἥτις ἐστὶν Ἀφροδίτη, μοιχαίς καὶ χωρισμοὺς γάμων κατασκευάσαι ἐν ἀνθρώποις, ἵνα ὡς αὐτὴ κενώρηται ἀπὸ τοῦ Ἐλωεὶμ, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα ⁵² τοῦ

VARIAE LECTIOES.

³⁷ ἀστραπικὴν C. ³⁸ ἐμπεριέχονται C, M. ³⁹ τεταγμένων C. ⁴⁰ ἐπικράτησιν, ἐπίκραςιν C. ⁴¹ ὡςπερ εἶ, ὡς περὶ C, ὡςπερ M. ⁴² Ἑδέμ κάτω, γῆ. Ἑδέμ κατῶ γ C, Ἑδέμ, κατωφερῆς M. ⁴³ οὐσαν C. ⁴⁴ Cf. Psal. CXVII, 19, 20: Ἄνοιξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης· εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ. Αὐτὴ ἡ πύλη τοῦ Κυρίου· δίκαιοι· εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. ⁴⁵ I Cor. 2, 9. Cf. supra p. 216, 24 sqq. ubi οὐδε pro κα!—οὐκ legitur. ⁴⁶ Psal. CIX, 1. ⁴⁷ τὸν κόσμον. Ἐς τὸν κόσμον susp. M. ⁴⁸ ἀνθρώπους Bernaysius: οὐρανοῦς C, M. ⁴⁹ μέχρις οὗ. μέχρι C, M, ⁵⁰ καὶ οὐκέτι C. ⁵¹ πνεῦμα om. C, M. Cf. infra lin. 72.

Ἐλωειμ τὸ ἐν ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς χωρισμοῖς τοῖς τοιοῦτοις βασανίζεται ὡς λυπούμενον, καὶ πάσῃ τὰ αὐτὰ ἔποιε καὶ ἡ Ἐδὲμ καταλειμμένη. Καὶ δίδωσιν ἔξουσιαν ἡ Ἐδὲμ μεγάλην τῷ τρίτῳ ἀγγέλῳ αὐτῆς τῷ Νάα, ἵνα πάσαις κολάσει κολάζῃ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἐλωειμ τὸ ἐν ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα διὰ τοῦ πνεύματος ἡ κολαζόμενος ὁ Ἐλωειμ ὁ καταλιπὼν παρὰ τὰς συνθήκας τὰς γενομένας αὐτῶν τὴν σύζυγον. Ἰδὼν ταῦτα ὁ πατὴρ Ἐλωειμ ἐκπέμπει τὸν Βαρούχ, τὸν τρίτου ἀγγελοῦ τῶν ἑαυτοῦ, εἰς βοήθειαν τῷ πνεύματι τῷ ὄντι ἐν τοῖς ἀνθρώποις. Πάλιν ἐλθὼν ὅν ὁ Βαρούχ ἔστη ἐν μέσῳ τῶν ἀγγέλων τῆς Ἐδὲμ, τουτέστι ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου (παράδεισος γὰρ οἱ ἀγγελοὶ, ὧν μέσος ἔστη), καὶ περὶ ἡγγεῖλε τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ παντὸς ξύλου ὅτι ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ ἰγέρου ἢ φαγεῖν, ὅπερ ἐστὶν ὁ Νάας, τουτέστι τοῖς μὲν ἄλλοις ἀγγέλοις πείθεσθαι τοῖς ἔνδεκα τῆς Ἐδὲμ, πείθη μὲν γὰρ ἔχουσιν οἱ ἔνδεκα, παρανομίαν δὲ οὐκ ἔχουσιν· ὁ δὲ Νάας παρανομίαν ἔσχε· προσῆλθε γὰρ τῇ Εὐὰ ἑξαπατήσας αὐτήν καὶ ἐμοίχευσεν αὐτήν, ὅπερ ἐστὶ παράνομον· προσῆλθε δὲ καὶ τῷ Ἀδὰμ καὶ ἔσχεν αὐτὸν ὡς παῖδα, ὅπερ ἐστὶ καὶ αὐτὸ παράνομον· ἔνθεν γέγονε μοιχεία καὶ ἀρσενοκοιτία. Ἀπὸ τότε ἐπεκράτησε τὰ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς γενόμενα τῆς τοῦ πατρὸς. Ἀναβὰς γὰρ πρὸς τὸν Ἄγαθόν ὁ πατὴρ ὁδὸν ἔδειξε τοῖς ἀναβαίνειν θείουσι. Ἀποστάς δὲ τῆς Ἐδὲμ ἀρχὴν κακῶν ἐποίησε τῷ πνεύματι τῷ ἐν τοῖς [p. 155 156] ἀνθρώποις. Ἐπέμφθη ὅν ὁ Βαρούχ πρὸς τὸν Μωσῆα, καὶ δι' αὐτοῦ ἐλάλησε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὅπως ἐπιστραφῶσι πρὸς τὸν Ἄγαθόν. Ὁ δὲ τρίτος ὁ . . . διὰ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆς Ἐδὲμ οἰκουμένης εἰς τὸν Μωσῆα, ὡς περ καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους, τὰς ἐντολάς, τὸν Βαρούχ ἐπεσκέσσε καὶ τὰς ἰδίας ἐποίησεν ἀκούεσθαι διὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ κατὰ τοῦ πνεύματος τέτακται, καὶ τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς ψυχῆς. Ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ ἐστὶν Ἐδὲμ, τὸ δὲ πνεῦμα Ἐλωειμ, ἑκάτερα ὄντα ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ θήλεσι καὶ ἀρσενίοις. Πάλιν μετὰ ταῦτα ἐπέμφθη ἐπὶ τοὺς προφήτας ὁ Βαρούχ, ἵνα διὰ τῶν προφητῶν ἀκούσῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν τοῖς ἀνθρώποις· κατοικοῦν καὶ φύγῃ τὴν Ἐδὲμ καὶ τὴν πλάσιν τὴν πονηρὰν, ὡς περ ἐφυγεν ὁ πατὴρ Ἐλωειμ· ὁμοίως καὶ [διὰ τῶν προφητῶν] τῇ αὐτῇ ἐπιείξῃ ὁ Νάας· διὰ τῆς ψυχῆς τῆς οἰκουμένης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ σὺν τῷ πνεύματι τοῦ πατρὸς ὑπέσπεσε· τοὺς προφήτας, καὶ ὑπεσύρθησαν ἢ πάντες, καὶ οὐκ ἠκούθησαν τοῖς λόγοις τοῦ Βαρούχ, ὡς ἐνετείλατο Ἐλωειμ. Τὸ

A in medio paradiso (paradisus enim angel, quibus in mediis constitit), et annuntiavit homini: Ab omni ligno paradisi edendo vesceris, ab eo autem, quod est cognoscendo bonum et malum, noli vesci, id quod est Naas, hoc est, obsequendum esse reliquis angelis undecim Edem, passiones enim habent undecim illi, injustitiam autem non habent; Naas autem injustitiam habuit, accessit enim ad Evam deceptam a seso et vitiauit eam, id quod est injustum, accessit autem etiam ad Adam abususque eo est tanquam puero, id quod et ipsum est injustum. Hinc venit scortatio et masculorum concubitus. Exinde dominata sunt mala in hominibus, et bona ex eodem fonte orta patris. Postquam enim ascendit ad Bonum pater, viam monstravit ascensuris; postquam autem discessit ab Edem principium malorum fecit spiritui, qui est in hominibus. Misus 226-227 igitur est Baruch ad Mosen et per eum locutus est filiis Israel, ut converterentur ad Bonum. Tertius autem (angelus Edem) per animam ab Edem habitantem in Mose, sicut etiam in omnibus hominibus, præcepta Baruch obscuravit et eam ipsius fecit ut audirentur. Propterea anima ex adversum spiritui collocata est et spiritus animæ. Anima enim est Edem, spiritus autem Elohim, quorum utrumque est in omnibus hominibus et femininis et masculis. Rursus post hæc missus est ad prophetas Baruch, ut per prophetas audiret spiritus in hominibus habitans et fugeret Edem et ficturam pravam, uti fugit pater Elohim. Pariter etiam eodem consilio Naas per animam inhabitantem in homine cum spiritu patris allexit prophetas, et allecti sunt omnes et non obsecuti sunt dictis Baruch, quæ injunxerat Elohim. Ad extremum e præputio prophetam delegit Elohim Herculem et misit ut duodecim angelos Edem luctando devinceret et liberaret patrem a duodecim angelis creaturæ pravis. Ii sunt duodecim labores Herculis, quos peregit Hercules ordine, a primo ad extremum, devincens leonem et hydram et aprum, et deinceps. Ethnæorum enim esse hæc nomina, quæ repetita esse aiunt ab opera maternos angelorum. Ubi autem sibi visus est omnes labores peregisse, sese applicat ad eum Omphale, quæ quidem est Babel sive Venus, et blandiendo cepit Herculem et exiit potestatem ejus, præcepta Baruch, quæ mandaverat Elohim, et rediit suam ipsius vestem, hoc est potestatem Edem, infra potestatis, et ita eventu caruerunt Hercules propheta et opera ejus. Ad extremum autem diebus Herodis regis mittitur Ba-

VARIAE LECTIONES.

ἢ βασανίζεται C. ἢ αὐτῶν αὐτῶ C, M. ἢ ἀνθρώποις. Πάλιν ἐλθὼν. ἀνθρώποις πᾶσιν. Ἐλθὼν C, M. ἢ I Mos. II, 17. Cfr. supra p. 208, 91 sqq. ἢ τοῦ ξύλου τοῦ. τοῦ C, τοῦ τοῦ M. ἢ τῷ πνεύματι τῷ ἐν τοῖς ἀνθρώποις susp. M. τῷ πνεύματι τοῦ Πατρ. τῷ ἐν τοῖς ἀνθρώποις Bernaysius. ἢ Post verba τρίτος ὁ quædam excidisse videntur. ἢ Οἰκουμένης C, ἢ οἰκουμένης M. ἢ Cf. Galat. v, 17: ἢ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ (στρατεύεται Orig. 3, 330 d) κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός. ταῦτα γὰρ ἄλλοις ἀντίκειται, κ. τ. λ. ἢ ἀνθρώποις. Bernaysius: οὐρανοῖς C, M. ἢ φύγῃ. φύγῃ C, M. ἢ διὰ τῶν προφητῶν, unis inclusivus, quippe quæ sententiam turbent, fortasse male iterata ex superioribus. ἢ ψυχῆς. εὐχῆς C, M. ἢ ὑπέσπεσε. ἐπέσπεσε C, ἐπεσύρετο susp. M. ἢ ὑπεσύρησαν. ἐπεσύρησαν C. ἢ τοῖς λόγοις. οἱ λόγοι C.

ruch, demissus rursus ab Elohim, et cum advenit Nazareth, reperit Jesum, filium Josephi et Mariæ: pascentem oves, puerulum duodecim annorum, et annuntiat ei ab initio omnia quæcumque facta sunt ab Edem et Elohim et posthac futura, et dixit: *Omnes ante te prophetæ 228-229 capti sunt. Operam igitur dato, Jesu, fili hominis, ne capiaris, sed nuntiato hunc sermonem hominibus et renuntiato illis quæ sunt patris et quæ sunt Boni, et ascende ad Bonum et considito illic cum omnium nostrum Patre Elohim.* Et obediit angelo Jesus fatus: *O Domine, faciam omnia,* et renuntiavit. Decipere igitur Naas etiam hunc voluit, [sed Jesus obedire ei noluit], fidelis enim mansit Baruch. Iratus igitur Naas, quod eum decipere non potuit, fecit ut in crucem suffligeretur. Ille autem, relicto corpore Edem in cruce, ascendit ad Bonum. Dicens autem ad Edem: *Mulier, habes tuum tibi filium,* hoc est animale hominem et choicum; ipse autem deposito in manus patris spiritu ascendit ad Bonum. Bonus autem est Priapus, is qui antequam quidquam esset fecit. Propter hoc vocatur Priapus, quoniam prius fecit omnia. Propterea, inquit, in omni templo statuitur, ab omni natura honoratus et in viis portans fructus autumnales a se suspensas, hoc est fructus creaturæ, quorum auctor exstitit, quoniam prius fecit creaturam antea non existentem. Ubi igitur audietis, inquit, dicentes homines cygnum venisse ad Ledam et generasse ex ea, cygnus est Elohim et Leda Edem. Et cum dicunt homines aquilam venisse ad Ganymedem, aquila est Naas, Ganymedes autem Adam, et ubi dicunt aurum venisse ad Danaam et generasse ex ea, aurum est Elohim, Danae autem est Edem. Similiter autem in eundem modum omnes tales sermones, fabulas consimiles juxta ponentes, tradunt. Quando igitur propheta: dicunt: *Audi cælum et aures arrige, terra, Dominus locutus est,* cælum dicit, inquit, spiritum qui est in homine ab Elohim, terram autem animam quæ est in homine cum spiritu, Dominum autem Barnuch, Israel autem Edem. Edem enim vocatur et Israel conjux Elohim. *Non cognovit me,* inquit, *Israel; si enim cognovisset me apud Bonum esse, non puniturus 230-231 erat spiritum, qui est in hominibus per paternam ignorantiam.*

ταῖς ὁδοῖς βασιλεύων τὰς ὁπώρας ἐπάνω αὐτοῦ, τούτεστι τοὺς καρποὺς τῆς κτίσεως, ὧν αἰτιοῦ ἐγένετο, προϊοιῖσας τὴν κτίσιν πρότερον⁷⁴ οὐκ οὖσαν. ὅτι κύκνος ἐπὶ τὴν Λήδαν ἦλθε καὶ ἐτεκνωποίησεν ἐξ αὐτῆς, ὁ κύκνος ἐστὶν ὁ Ἐλωεὶμ, ἡ Λήδα ἡ Ἐδέμ. Καὶ ὅταν λέγωσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἀστὴρ ἦλθεν ἐπὶ Γανυμήδης ὁ Ἀδάμ· καὶ ὅταν λέγωσιν, ὅτι ὁ χρυσοῦς ὁ χρυσοῦς ἐστὶν ὁ Ἐλωεὶμ, Δανάη δὲ ἐστὶν ἡ Ἐδέμ. Ὁμοίως δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάντας τοὺς τοιοῦτους λόγους μύθους ἐμπερεῖς ὄντας⁷⁶ παρατιθέμενοι διδάσκουσιν. Ὅταν οὖν προφητῆται λέγωσιν⁷⁷: Ἄκουε, οὐρανέ⁷⁸, καὶ ἐνωτιζοῦ, ἡ γῆ, Κύριος ἐλάλησεν, οὐρανὸν λέγει, | φησὶ, τὸ πνεῦμα τὸ ἐν τῷ ἀν-

A τελευταῖον ἐξ ἀκροβυστίας προφήτην ἐπαλίξαιτο Ἐλωεὶμ τὸν Ἡρακλέα καὶ ἐπεμψεν, ἵνα τοὺς δώδεκα ἀγγέλους τῆς Ἐδέμ καταγωνίστηται καὶ ἐλευθερώσῃ τὸν πατέρα ἀπὸ τῶν δώδεκα ἀγγέλων τῆς κτίσεως τῶν πονηρῶν. Ταῦτά ἐστι τὰ δώδεκα ἄθλα τοῦ Ἡρακλέους, ἃ καθηγήσατο ὁ Ἡρακλῆς τῇ τάξει, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἕως ἐσχάτου, λέοντα καὶ ὕδρα καὶ κάπρον καὶ τὰ ἐξῆς. Τῶν ἐθνῶν γὰρ εἶναι ταῦτα τὰ ὀνόματα, ἃ μετωνόμασται, φασὶν, ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν μητρικῶν ἀγγέλων. Ὡς δ'⁶⁸ ἐδόκει καταγωνίσθαι, προσπλέκεται αὐτῷ ἡ Ὀμφάλη, ἥτις ἐστὶ Βάβελ ἡ⁶⁹ Ἀφροδίτη, καὶ ὑποσύρει τὸν Ἡρακλέα καὶ ἀποδιδύσκει τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τὰς ἐντολάς τοῦ Βαροῦχ, ἃς ἐνετείλατο Ἐλωεὶμ, καὶ μετενδιδύσκει τὴν ἰδίαν αὐτῆς στολήν, τούτεστι τὴν δύναμιν τῆς Ἐδέμ, τῆς κάτω δυνάμεως, καὶ οὕτως ἀτελής ἐγένετο τοῦ Ἡρακλέους ἡ προφητεία καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Τὸ δὲ τελευταῖον ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως πέμπεται ὁ Βαροῦχ, καταπεμφθεὶς πάλιν ὑπὸ τοῦ Ἐλωεὶμ, καὶ ἐλθὼν εἰς Ναζαρέτ εὑρε τὸν Ἰησοῦν, υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ καὶ Μαρίας, βόσκοντα πρόβατα, παιδάριον δωδεκαετῆς, καὶ ἀναγγέλλει αὐτῷ ἀπ' ἀρχῆς πάντα ὅσα ἐγένετο ἀπὸ τῆς Ἐδέμ [p. 156—158] καὶ τοῦ Ἐλωεὶμ καὶ τὰ⁷⁰ μετὰ ταῦτα ἐσόμενα, καὶ εἶπε· Πάντες οἱ πρὸ σοῦ προφητῆται ὑπεσώρησαν⁷¹. Πειρῶθητι οὖν, Ἰησοῦ, υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ ὑποσυρῆσαι, ἀλλὰ κηρύξον τούτων τὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς τὰ περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τὰ περὶ τοῦ Ἀγαθοῦ, καὶ ἀνάβαιε

C πρὸς τὸν Ἀγαθὸν καὶ κάθου ἐκεῖ μετὰ τοῦ πάντων ἡμῶν πατρὸς Ἐλωεὶμ. Καὶ ὑπήκουσε τῷ ἀγ | γέλω ὁ Ἰησοῦς εἰπὼν, ὅτι Κύριε, ποιήσω πάντα· καὶ ἐκήρυξεν. Ὑποσύρει οὖν ὁ Νάας καὶ τοῦτον ἠθέλησε⁷². . . πιστὸς γὰρ ἔμεινε τῷ Βαροῦχ. Ὀργισθεὶς οὖν ὁ Νάας, ὅτι αὐτὸν ὑποσύρει οὐκ ἔδυνήθη, ἐποίησεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. Ὁ δὲ καταλιπὼν τὸ σῶμα τῆς Ἐδέμ πρὸς τὸ ξύλον, ἀνέβη πρὸς τὸν Ἀγαθόν. Εἰπὼν δὲ τῇ Ἐδέμ· Γύναι, ἀπέχεις σου τὸν υἱόν⁷³, τούτεστι τὸν ψυχικὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν χοϊκόν, αὐτὸς δὲ εἰς χεῖρας παραθέμενος τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς, ἀνῆλθε πρὸς τὸν Ἀγαθόν. Ὁ δὲ Ἀγαθός ἐστι Πρίαπος, ὁ πρὶν τι εἶναι κοίτῃσας· διὰ τοῦτο καλεῖται Πρίαπος, ὅτι ἐπριοποίησε τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο, φησὶν, εἰς πάντα ναὸν ἵσταται, ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως τιμώμενος καὶ ἐν

VARIAE LECTIONES.

⁶⁸ ὁ om. C, M. ⁶⁹ ἡ. ἢ C, M. ⁷⁰ καὶ τὰ om., C. ⁷¹ Post ἠθέλησε fort. aidentium; ἀλλὰ Ἰησοῦς ἀκολουθήσεται αὐτῷ οὐκ ἠθέλησε M. ⁷² Cf. Ev. Joan. XIX, 26: Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. ⁷³ πρότερον. πρῶτον C, M. ⁷⁴ Γανυμήδην his C. ⁷⁵ Μύθους ἐμπερεῖς ὄντας. Μύθους ἐμπερόντας C, μύθους ἐμπερόντας M. ⁷⁶ λέγουσιν C. ⁷⁷ Isa. 1, 2: Ἄκουε, οὐρανέ, καὶ ἐνωτιζοῦ, γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν.

θρώπων⁷⁹, τὸ τοῦ Ἐλωειμ, γῆν δὲ τὴν ψυχὴν τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ σὺν τῷ πνεύματι, Κύριον δὲ τὸν Βαρουχ, Ἰσραὴλ δὲ τὴν Ἐδέμ· Ἐδέμ γὰρ λέγεται καὶ Ἰσραὴλ ἡ σύζυγος τοῦ Ἐλωειμ. Οὐκ ἔγνω⁸⁰ με⁸¹ φησίν, Ἰσραὴλ εἰ γὰρ ἐγνώκει, οἱ πρὸς (p. 158, 159) τῷ ἀγαθῷ εἰμι, οὐκ ἂν ἐκόλυζε τὸ πνεῦμα τὸ ἐν τοῖς ἀνθρώποις⁸² διὰ τὴν πετρικὴν ἄγνοιαν.

κζ'. Ἐντεῦθεν⁸³ γέγραπται δὲ καὶ ὄρκος ἐν τῷ Ἀπὸ πρῶτον βιβλίῳ τῷ ἐπιγραφομένῳ Βαρουχ, ὃν ὀρκίζουσι τοὺς κατακούειν μέλλοντας τούτων τῶν μυστηρίων καὶ τελεῖσθαι παρὰ τῷ Ἀγαθῷ· ὃν ὄρκον, φησίν, ὤμοσαν⁸⁴ ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἐλωειμ παρὰ τῷ Ἀγαθῷ γινόμενος, καὶ οὐ μετεμελήθη ὁμόσας, περὶ οὗ γέγραπται, φησίν· Ὁμοσε Κύριος⁸⁵ καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. Ἔσσι δὲ ὁ ὄρκος οὗτος⁸⁶. Ὁμνῶ τὸν ἐπάνω πάντων, τὸν Ἀγαθόν⁸⁷, τηρῆσαι τὰ μυστήρια ταῦτα καὶ ἐξισπεῖν μηδεὶ, μηδὲ ἀνακάμψαι ἀπὸ τοῦ Ἀγαθοῦ ἐπὶ τὴν κτίσιν. Ἐπειδὴν δὲ ὁμῶση τοῦτον τὸν ὄρκον, εἰσέρχεται πρὸς τὸν Ἀγαθόν καὶ βλέπει, ὅσα ὀφθαλμῶς⁸⁸ οὐκ εἶδε, καὶ εὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, καὶ πίνει ἀπὸ τοῦ ζῶντος ὕδατος, ὅπερ ἐστὶ λουτρὸν αὐτοῖς, ὡς νομίζουσι, πηγὴ ζῶντος ὕδατος ἄλλομένου⁸⁹. Δικακώριστα γὰρ⁹⁰, φησίν, ἀνὰ μέσον ὕδατος, καὶ ὕδατος, καὶ ἐστὶν ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ στερεώματος τῆς πονηρᾶς κτίσεως, ἐν ᾧ λούονται οἱ χοϊκοὶ καὶ ψυχικὸὶ ἄνθρωποι, καὶ ὕδωρ ἐστὶν ὑπεράνω⁹¹ τοῦ στερεώματος τοῦ Ἀγαθοῦ ζῶν, ἐν ᾧ λούονται οἱ πνευματικὸὶ ζῶντες ἄνθρωποι, ἐν ᾧ ἐλούσατο Ἐλωειμ καὶ λουσάμενος οὐ μετεμελήθη. Καὶ ὅταν λέγῃ, φησίν, ὁ προφήτης λαθεῖν ἑαυτῷ | γυνῆκα πορνείας⁹², δίδωσι πορνέουσα ἐκπορνέουσι ἢ γῆ ἀπὸ δπισθῆς τοῦ Κυρίου, τουτέστιν ἢ Ἐδέμ ἀπὸ τοῦ Ἐλωειμ, ἐν τούτοις, φησίν, ὁ προφήτης σαφῶς λαλεῖ τὸ ὅλον μυστήριον, καὶ οὐκ ἀκούεται διὰ τὴν κακίαν τοῦ Νάας. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἔκεινον τρόπον καὶ τὰς ἄλλας λαλιὰς⁹³ προφητικὰς ὁμοίως παράδουσι⁹⁴ διὰ πλειόνων βιβλίων· ἐστὶ δὲ αὐτοῖς προηγουμένως βιβλίον ἐπιγραφόμενον Βαρουχ, ἐν ᾧ ὅλην τὴν τοῦ μύθου αὐτῶν διαγωγὴν ὁ ἐντυχῶν⁹⁵ γινώσεται. Πολλὰς μὲν οὖν αἰρέσεις ἐντυχῶν, ἀγαπητοί, οὐδὲν τούτου κακῷ χεῖρον ἐνέτυχον. Ἀληθῶς δὲ, ὡς περ λέγεται⁹⁶, κατὰ τὸν αὐτοῦ Ἡρακλέα δεῖ μιμησαμένους ἐκκαθῆραι τὴν Ἀυγείου κόπρον, μᾶλλον δὲ ἀμάραν, εἰς τὴν ἐμπροσόντες οἱ τούτου ἐχόμενοι⁹⁷ οὐ πώποτε ἀποπληθῆσονται⁹⁸, ἀλλ' οὐδὲ ἀνακύψαι θυνήσονται.

κη'. [p. 159—161] Ἐπεὶ γοῦν καὶ τὰ Ἰουστίνου τοῦ ψευδολογιστικοῦ ἐπιχειρήματα ἐξεθέμεθα, δοκεῖ καὶ τὰς τῶν ἀκολούθων αἰρέσεων δόξας ἐν ταῖς ἐξῆς βίβλοις· ἐκθέσθαι, μηδένα δὲ καταλιπεῖν ἀνέλεγκτον⁹⁹ αὐτῶν, τῶν ὑπ' αὐτῶν¹ λεγομένων παρατιθεμένων, ὄντων ἱκανῶν πρὸς παραδειγματισμὸν, εἰ καὶ μόνον ἐκρηθεῖη² τὰ ἀπόκρυφα παρ' αὐτοῖς·³ καὶ

27. Hinc autem scriptum est etiam jusjurandum in primo libro qui inscribitur Baruch, quo obstringunt eos, qui audire volunt hæc mysteria et initiari apud Bonum, quod jusjurandum, inquit, juravit pater noster Elohim, cum ad Bonum venisset, nec pœnituit eum jurisjurandi, quo de patre scriptum est, inquit : Juravit Dominus, nec pœnitabit eum. Est autem jusjurandum hocce : Juro per eum, qui est super omnia, Bonum, me custoditurum hæc mysteria nec cuiquam edicturum, nec reflexurum a Bono ad creaturam. Ubi autem hoc jusjurandum juravit, intrat ad Bonum et cernit quidquid oculus non vidit nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit et bibit a viva aqua, id quod est lavacrum illis, ut arbitrantur, fons vivæ aquæ salientis. Discretum enim est inter aquam et aquam, et est aqua infra firmamentum prævæ creaturæ, in quo lavantur choici et animales homines, et aqua est supra firmamentum Boni viva, in qua lavantur spirituales vivi homines, in qua lavabatur Elohim, et postquam laverat non pœnituit eum. Et quando, inquit, dicit propheta : Sumito tibi mulierem scortationis, quoniam scortando divorcium faciet terra a Domino, hoc est Edem ab Elohim, in his, inquit, propheta aperte eloquitur omne mysterium, nec auditur propter malitiam Naas. Ad eundem illum modum etiam alia dicta prophetica similiter deflectunt per complures libros. Est autem iis præcipue liber inscriptum Baruch, in quo omnem fabulæ eorum expositionem reperient qui incident. Quamquam igitur in multas incidi hæreses, dilecti, in nullum hoc malo sævius incidi. Revera autem, sicuti dicitur, secundum illius Herculem oportet imitatos Angiæ expurgare stabulum, vel ut rectius dicam, sentinam, in quam cum inciderunt qui sunt ab eo non unquam abluentur, imo ne caput quidem tollere poterunt.

232-233 28. Postquam igitur etiam Justini pseudognostici conamina exposuimus, placet etiam comparari hæresium opiniones in libris deinceps exponere, nullum autem relinquere irrefutatum. eorum, dum apponimus ab iis dicta, sufficientia illa ad exemplum, etiamsi solum edicantur recondita apud eos et arcana, quæ ægre cum multo labore in-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁹ ἀνθρώπων. οὐρανῷ C, M. ⁸⁰ Cf. Is. i, 5 : Ἰσραὴλ δὲ με οὐκ ἔγνω. ⁸¹ ἔγνω με. ἐγνώκει· C, M. ⁸² ἀνθρώποις Bernhynsius, οὐρανῶς C, M. ⁸³ Ἐντεῦθεν quod clauderat caput superius huc retraximus. ⁸⁴ ὤμοσαν. ὠνόμασαν C. ⁸⁵ Psal. cix, 4. ⁸⁶ οὗτος. οὕτως C, M. ⁸⁷ πάντων, τὸν ἀγαθόν. pr. C. πάντων τῶν ἀγαθῶν corr. C, M. ⁸⁸ I Cor. ii, 9. ⁸⁹ πηγὴ — ἄλλομένου. Ev. Joan. iv, 14. Coll. v. 10. ⁹⁰ Cf. I Mos. i, 6, 7. ⁹¹ ὑπεράνω. ὑπὲρ ἀνω C. ⁹² Ose i, 2 : Βάβιζε, λάβε σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας καὶ τέκνα πορνείας, διότι ἐκπορνέουσα ἐκπορνέουσι ἢ γῆ ἀπὸ δπισθῆν τοῦ Κυρίου. ⁹³ ἄλλας λαλιὰς· ἄλλας C, M. ⁹⁴ παράδουσι. παραδιδούσι C, M. ⁹⁵ ὁ ἐντυχῶν. ὁ εὖ τυχῶν C. ⁹⁶ λέγεται. λέγει καὶ ὁ C, M, qui kalōs susp. pro κατὰ. ⁹⁷ ἀνεχόμενοι C, M. ⁹⁸ ἀποπληθῆσονται C. ⁹⁹ ἀνέλεγκτον C. ¹ ὑπ' αὐτῶν ὑπ' αὐτὸν C. ² ἐκρηθεῖη C. ³ παρ' αὐτῆς C.

itiantur imprudentes. Videamus igitur quid etiam **A** ἄρρητα, ἃ μόλις μετὰ πολλοῦ πόνου μυνονται ἢ οἱ Simon dicat. ἄφρονες. Ἰδωμεν οὖν τί καὶ Σίμων λέγει.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

BIBAION Γ':

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM

LIBER SEXTUS.

1. Hæc insunt in sexto libro refutationis omnium **B** hæresium.

2. Quænam sint Simonis conamina, et ejus dogma ex magicis et poeticis vim habere.

3. Quænam Valentinus doceat, ejus dogma non constare ex Scripturis, sed ex Platonis et Pythagoreis placitis.

4. Et quænam placuerint Secundo et Ptolemæo et Heracleoni, ut et ipsi iisdem quibus Græcorum philosophi usi sint, sed aliis verbis.

5. Quænam Marci et Colarbasii decreta fuerint, et quosdam eorum ad magicas artes et numeros Pythagoreos sese applicuisse.

6. Quotquot igitur sententiæ placuerint iis, qui a serpente doctrinæ suæ assumpserunt et progressu temporum in apertum commenta sua sponte prodiderunt, in eo libro, qui hunc præcedit isque refutationis hæresium quintus est, exposui. Jam vero ne eorum quidem qui subsequuti sunt sententias silebo, sed ne unam quidem irrefutatam omittam, si quidem fieri potest, ut omnes commemorem eorumque arcana orgia, quæ merito orgia appellanda sunt; non enim profecto **234-235** longe absunt ab ira (divina) qui talia conati sunt, ut etiam veriloquio utar.

7. Placet igitur etiam Simonis Gittenensis, qui vicus est Samaritæ, nunc exponere placita, a quo etiam sectatores demonstrabimus initiis sumptis aliis nominibus consimilia conatos esse. Illic Simon magicæ artis peritus et partim multos decipiens Thrasymedis arte, quomodo supra exposuimus, partim etiam ope dæmonum mala machinatus deificare semet instituit, homo præstigiator et plenus ineptiarum, quem in Actis apostoli convicerunt,

α'. Τάδε ἐνστικτὴν ἐν τῇ ἕκτη τοῦ κατὰ πασῶν αἰρέσεων ἐλέγχου.

β'. Τίνα τὰ Σίμωνι τετολημμένα, καὶ ὅτι ἐκ μαγικῶν καὶ ποιητικῶν τὸ δόγμα κρατύνει.

γ'. Τίνα τὸ Οὐαλεντίνου δογματίζει, καὶ ὅτι ἐκ Γραφῶν οὐ συνίσταται αὐτοῦ τὸ δόγμα, ἀλλὰ ἐκ τῶν Πλατωνικῶν καὶ Πυθαγορικῶν δογμάτων.

δ'. Καὶ τίνα τὰ Σεκούνδου καὶ Πτολεμαίου καὶ Ἡρακλέωνι δοκοῦντα, ὡς καὶ αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς, οἷς οἱ Ἕλληνες σοφοὶ, ἐχρησάντο ἄλλοις βήμασι.

ε'. Τίνα τὰ Μάρκου καὶ Κολαρθάστου νομισθέντα, καὶ ὅτι τινὲς αὐτῶν μαγείαις καὶ ἀριθμοῖς Πυθαγορείοις ἔσχον.

ς'. Ὅσα μὲν οὖν ἐδίδκει τοῖς ἀπὸ τοῦ ὄφραως τὰς ἀρχὰς παρεληφόσι καὶ κατὰ τελείωσιν τῶν χρόνων εἰς φανεράν τῆς δόξης ἐκουσίως προνευγαμένους, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ οὕτῃ πέμπτῃ τοῦ ἐλέγχου τῶν αἰρέσεων ἐξεθέμην. Νυνὶ δὲ καὶ τῶν ἀκολούθων τῆς γνώμας οὐ | σιωπήσω, ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἀνέλεγκτον καταλείψω, εἴγε δυνατόν πάσας ἀπομνημονεύσαι καὶ τὰ τούτων ἀπόρρητα ὄργια, ἃ δικαίως ὄργια κλητέον, οὐ γὰρ [p. 161-162] μακρὰν ἀπέχουσιν ὄργης τοιαῦτα τετολημκότες, ἵνα καὶ τῇ ἐτυμολογίᾳ χρήσωμαι.

ζ'. Δοκεῖ οὖν καὶ τὰ Σίμωνος τοῦ Γεττηνοῦ ἰσχυρῶς τῆς Σαμαρείας, νῦν ἐκθέσθαι, κερ' οὐ καὶ τοὺς ἀκολουθοῦς δείξομεν ἀφορμὰς λαβόντας ἐτέροις ὀνόμασιν ὁμοία τετολημκέναι. Οὗτος ὁ Σίμων μαγείας ἐμπειροῦς ὢν καὶ τὰ μὲν παιδείας πολλοὺς κατὰ τὴν Θρασυμήδους τέχνην, ᾧ ἐρόπῳ ἀνωθεν ἐξεθέμεθα, τὰ δὲ καὶ διὰ δαιμόνων κακουργήσας, θεοποιήσαι ἑαυτὸν ἐπεχείρησεν, ἄνθρωπος γόνος καὶ μεστὸς ἀπονοίας, ὃν ἐν ταῖς Πράξεσιν οἱ ἀπό-

VARIE LECTIONES.

* μυνονται C. * ἄλλοις. ἀλλ' ἄλλοις? inquam sententia potius requirere videtur: ἀλλ' ἄλλος ἄλλοις. ὁ ἔσχον. ἐνέσχον vel ἐσχόλαζον M. προσέσχον? ἢ παρεληφόσι C. τελείωσιν Bunseniis (Hippolytus and his age 2. ed. 1, 350): μείωσιν C, M. 15. ἐκουσίως. ἀνοσίως Bunseniis I. I. ὁ προνευγαμένους C, M. ὁ τοῦ ἐλέγχου C, M. ἡ Γεττηνοῦ. Γεττηνοῦ corr. C, M. Γεττινοῦ pr. C. Cf. Steph. Byz. et Jo. Cleric. ad Constituit. apostol. vi, 7. ἰσχυρῶς C. ἰσ. supra I. iv, 28—41, p. 89 sq. ἰσ. Cf. Act. viii. 9—21.

στολοι ηλεγξαν · οὐ πολλῇ σοφώτερον καὶ μετριώ-
τερον Ἄψεθος ὁ Λίβυς; ¹⁸ ὄρεχθεὶς θεὸς νομισθῆναι ἐν
Αἰθιόῃ ἐπεχειρήσεν, οὐ τὸν μῦθον οὐ πολὺ τι ἀπ-
εμφαίνοντα τῆς Σίμωνος τοῦ ματαίου ἐπιθυμίας,
δοκεῖ διηγῆσθαι δὲνα ἄξιον τῆς τούτου ἐπιχειρή-
σεως.

ἦ. Ἄψεθος ὁ Λίβυς ἐπεθύμησε θεὸς γενέσθαι · ὡς
δὲ πολυπραγμονῶν πάνυ ἀπειτύγχανε τῆς ἐπιθυμίας,
ἤθελησε καὶ δοκεῖν γεγονέναι, καὶ ἔδοξέ γε ὡς ἀλη-
θῶς χρόνῳ πλείονι γεγονέναι θεός. Ἐθουον γὰρ οἱ
ἀνήτοι Λίβυες αὐτῷ ὡς ¹⁹ θεῖα τινὶ δυνάμει, νομι-
ζοντες ἀνωθεν ἐξ οὐρανοῦ πεπιστευκέναι φωνῇ.
Συναθροίσας γὰρ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν οἰκισκον
ὄρνιθας πλείστους ψιττακοὺς κατέκλεισεν · εἰσι δὲ
πλείστοι κατὰ τὴν Αἰθιόην ψιττακοὶ, καὶ ἐναργῶς
μιμούμενοι πάνυ τὴν ἀνθρωπίνην φωνήν. Οὗτος
χρόνῳ διαθρέψας τοὺς ὄρνεις ἐδίδαξε | λέγειν Ἄψεθος
θεός ἐστιν. Ὡς δὲ ἤσκησαν οἱ ὄρνιθες χρόνῳ πολλῷ
καὶ τοῦτο ἔλεγον, ὅπερ ἔπειτα ²⁰ λεχθὲν θεὸν εἶναι
ποιήσεν νομιζεσθαι τὸν Ἄψεθον, τότε ἀνοίξας τὸ
οἰκῆμα εἰασεν ἄλλον ἀλλαγῶσε τοὺς ψιττακοὺς. Πε-
τομένων δὲ τῶν ὄρνιθων ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος εἰς πᾶσαν
τὴν Αἰθιόην, καὶ τὰ ῥήματα αὐτῶν διήλθε μέχρι
τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, καὶ οὕτως οἱ Λίβυες κατὰ πλά-
γέντες ἐπὶ τῇ τῶν ὄρνιθων φωνῇ τὸ τε πραχθὲν ὑπὸ
τοῦ Ἄψεθου πανούργευμα μὴ ἐνοήσαντες ²¹, θεὸν
εἶχον τὸν Ἄψεθον. Τῶν δὲ Ἑλλήνων τις ἀκριθῶς
ἐνοήσας τὸ σόφισμα τοῦ νενομισμένου θεοῦ διὰ τῶν
αὐτῶν ἐκείνῳ ψιττακῶν οὐκ [p. 1621-63.] ἐλέγχει
μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφανίζει τὸν ἀλαζόνα καὶ φορτικὸν
ἐκείνον ἀνθρώπον. Μετεδίδαξε δὲ ὁ Ἑλλήν καθείρξας
πολλοὺς ἀπὸ τῶν ψιττακῶν λέγειν · Ἄψεθος ἡμῶς
κατακλείσας ἠγάπησας λέγειν · Ἄψεθος θεός
ἐστιν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Λίβυες τῆς παλινοφίας τῶν
ψιττακῶν, πάντες ὁμοθυμαδὸν συνελθόντες κατ-
έκαυσαν τὸν Ἄψεθον.

θ. Οὕτως ἡγητέον Σίμωνα τὸν μάγον ἀπεικάζον-
τας τῷ Λίβυι τάχιον ἀνθρώπῳ ²² γενομένῳ οὕτως
θεῷ. Εἰ δὲ ἔχει τὰ τῆς εἰκόνας ἀκριθῶς, καὶ πέπον-
θεν ὁ μάγος πάθος τι παραπλήσιον Ἄψεθῳ, ἐπι-
χειρήσωμεν μεταδιδάσκειν τοῦ Σίμωνος τοὺς ψιττα-
κοὺς, οἱ Χριστὸς οὐκ ἦν Σίμων ὁ ἐστὼς, στάς, στη-
σόμενος · ἀλλ' ἀνθρώπος ἦν ἐκ σπέρματος, γέννημα
γυναικὸς, ἐξ αἱμάτων καὶ ἐπιθυμίας σαρκικῆς καθά-
περ καὶ οἱ λοιποὶ γεγεννημένοι · καὶ οἱ ταῦθ' οὕτως
ἔχει, προϊόντος τοῦ λόγου ῥαδίως ἐπιδειξόμενος. Λέγει
δὲ ὁ Σίμων μεταφράζων ²³ τὸν νόμον Μωυσέως ²⁴ ἀνοή-
τως τε καὶ κακοτέχνως. Μωσῆς γὰρ λέγοντος,
ὅτι ὁ θεὸς πῦρ ²⁵ φλέγων ²⁶ ἐστὶ καὶ κατανα-
λίσκων, δεξάμενος τὸ λεχθὲν ὑπὸ Μωσέως οὐκ

A quo multo sapientius et modestius Apsethus Libys
concupiscens pro deo haberi in Libya aggressus est,
cujus fabulam non admodum illam a Simonis vanf
illius cupiditate abludentem placet enarrare, quippe
quæ digna sit hujusce conamine.

8. Apsethus Libys concupivit deus fieri; cum
autem nihil non conatus prorsus excidisset ausis,
nitebatur vel videri factus esse, et visus est profecto
revera lapsu temporis factus esse deus. Sacrifica-
bant enim insani Libyæ illi tanquam divinæ euidam
potestati, opinati superne de celo lapsæ voci se cro-
dere. Congregavit enim in unam eandemque ædi-
culam aves plurimas psittacos easque inclusit. Sunt
autem permulti per Libyam psittaci et accurate
admodum humanam vocem imitantes. Hic satis diu
aves postquam nutritiv docuit fari: *Apsethus deus
est*. Postquam autem exercuerunt aves satis diu id-
que fabantur quod ille opinabatur dictum effecturum
esse, ut crederetur deus esse Apsethus, tum aperta
ædicula alium aliorum volare psittacos sivit. Vo-
lantibus autem avibus exiit vox in omnem Libyam
et voces illorum penetraverunt usque ad Græciam
terram, et ita Libyæ perculti avium voce et frau-
dem ab Apsetho commissam Ignorantes pro deo ha-
bebant Apsethum. Græcorum autem quidam accurate
perspectis malis artibus hominis pro deo scilicet
venditati per eosdem illos **236-237** psittacos non
coarguit modo, sed etiam perimit hominem illum
gloriosum et inanem. Contra autem docuit homo
Græcus, qui multos ex psittacis in cavea inclusisset,
dicere: *Apsethus cum nos inclusisset coegit dicere,
Apsethus deus est*. Audita autem Libyæ recanta-
tione psittacorum omnes unanimiter congressi com-
buserunt Apsethum.

9. Eodem modo statuendum est de Simone, quem
citius comparaveris cum Libye illo, quam cum ali-
quo revera deo, sed qui assumpserit humanam spe-
ciem. Sin autem hæc comparatio accurate quadrat
et passus est magus passionem quamdam Apsetho
similem, experiamur redocere Simonis psittacos
Christum non fuisse Simonem, qui stat, stetit, stabit,
sed hominem illum fuisse ex semine, subolem mul-
lieris, ex sanguine et concupiscentia carnali sicuti
etiam reliquos natum; et hæc ita sese habere pro-
cedente sermone facile evincemus. Dicit autem Si-
mon traducens legem Moysis insipienter et mali-
tiose. Cum Moses enim dicit: *Deus ignis comburens
et consumens est*, assumpto eo, quod Moses dixerat,

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ Ἄψεθος ὁ Λίβυς. Cf. Apostolius *Proterbb.* s. v. Παφῶν M. Maximus Tyrius *Diss.* xxxv prorsus
similia de Psaphone quodam Libye narrat, nisi quod ultima desiderantur. Maximus Tyrius exscripsit
Apostolius *Cent.* xviii. 48. p. 730. *ed. Leutsch*, qui similem narrationem affert de Hannone Carthagi-
niensi ex *Æliano V. Hist.* xiv, 30. Cf. etiam Justin. xxi, 4 et Plin. *Nat. Hist.* viii, 16. ¹⁹ αὐτῷ ὡς. αὐτῷ C,
M. qui δυνάμει delendum esse censet. ²⁰ ἔπειτα. ἔπειτα τὸ C. ²¹ ἐνοήσαντες C. ²² Nisi amplior corrui-
ptela subest, legendum certe τάχιον [ἦ] ἀνθρώπῳ γενομένῳ δυντῶς Θεῷ, de Christo; confer sequentia, M.
²³ μεταφράζων. μεταφράσων C. μεταφράσων M. ²⁴ Μωυσέως. Μωύσεος C. ²⁵ Cf. v Mos. iv, 24: Ὅτι
Κύριος ὁ θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστὶν αὐτός, Θεός ζηλώτης. c. ix, 5, ii, xxiv, 17. ²⁶ φλέγων — κατα-
ναλίσκων pr. C, φλέγων — καταναλίσκων corr. C.

non recte, ignem dicit principium esse omnium, non perspecto eo, quod dictum est, Deum non ignem, sed ignem comburentem et consumentem esse, in quo non solum legem Mosis pervertit, sed etiam tenebricosum Heraclitum compilavit. Infinitam autem esse potestatem Simon appellat universorum principium his verbis usus: *Hic liber revelationis vocis et nominis ex intelligentia magnæ potestatis infinitæ. Quapropter erit obsignatus, absconditus, velutus, repositus in habitaculo, ubi radix universorum fundata est.* Habitaculum autem dicit esse hominem hunc ex sanguine natum, et inhabitare in eo infinitam illam potestatem, quam radicem esse universorum ait. Est autem infinita potestas, quæ est ignis, secundum Simonem non simplex quiddam sicuti plerique, qui dicunt simplicia esse quatuor elementa, et ignem simplicem esse censuerunt, sed ignis scilicet duplicem esse quamdam **238-239** naturam, ejusque duplicis quidem naturæ alterum vocat absconditum, alterum manifestum; latere autem abscondita illa in manifestis ignis et manifesta ignis ab absconditis exstissime. Est autem hoc idem, quod Aristoteles *potestate et efficientia* vocat, vel Plato *intelligibile et sensibile*. Et manifestum quidem ignis habet in se quæcumque quis percipiet aut forte prætermiserit rerum sensibilibium; absconditum autem quidquid quis percipiet intelligibile et effugiens sensum; vel etiam prætermittit, quia non percepit. Universe autem licet dicere: omnium quæ exstant, et sensibilibium et intelligibilium, quæ ille abscondita et manifesta appellat, thesaurus est ignis supercælestis, veluti arbor vasta tanquam ea, quæ per somnium apparuit Nabuchodonosori, ex qua omnis caro nutritur. Et manifestum quidem ignis arbitratur esse stirpem, ramos, folia, extrinsecus eam cingentem corticem. Omnia, inquit, hæc magna illius arboris incensa ab omnia comburenti ignis pessumdamur flamma. Sed fructus arboris ubi effugiatus erit et suam speciem nactus erit, in apotheca reponitur, non abjicitur in ignem. Nasctur enim, inquit, fructus qui in apotheca reponatur, palea autem, ut traducatur igni, quæ est stirps, non sui causa, sed propter fructum nata. τὴν ἀποθήκην τεθῆ, τὸ δὲ ἄχυρον, ἵνα παραδοθῆ τῷ καρποῦ γεγεννημένον²³.

10. Et hoc, ait, est illud quod scriptum est in Scriptura: *Vinea enim Domini Sabaoth domus Israel est, et vir Juda germen ejus delectabile.* Sin homo Juda germen delectabile, demonstratum est, inquit, arborem nihil esse aliud nisi hominem. Sed de secretione ejus et discretionem satis, inquit, dixit Scriptura, et ad instructionem sufficit iis, qui effugiati sunt, id quod dictum est: *Omnis caro fennum et*

ἄρθως, πῦρ εἶναι²⁴ τῶν ὄλων λέγει τὴν ἀρχὴν, οὐ νοήσας τὸ εἰρημένον, ὅτι θεοῦ οὐ πῦρ, ἀλλὰ πῦρ φλέγον²⁵ καὶ καταναλισκόν, οὐκ αὐτὸν διασπῶν μόνον τὸν νόμον Μωσέως, ἀλλὰ καὶ τὸν σκοτεινὸν Ἡράκλειτον συλαγωγῶν²⁶. Ἀπέραντον δὲ εἶναι δύναμιν ὁ Σίμων προσαγορεύει τῶν ὄλων τὴν ἀρχὴν, λέγων οὕτως: *Τοῦτο τὸ γράμμα ἀποφάσεως φωνῆς²⁷ καὶ ὀνόματος ἐξ ἐπινοίας τῆς μεγάλης δυνάμεως τῆς ἀπεράντου²⁸.* Διὸ ἔσται ἐσφραγισμένον, κεκρυμμένον, κεκαλυμμένον, κείμενον ἐν τῷ οἰκητηρίῳ, οὗ ἡ ρίζα τῶν ὄλων θεθεμελιώται. Οἰκητήριον δὲ λέγει εἶναι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν ἐξ αἰμάτων γεγεννημένον, καὶ κατοικεῖν ἐν αὐτῷ τὴν ἀπέραντον δύναμιν, ἣν ρίζαν εἶναι τῶν ὄλων φησίν. Ἔστι δὲ ἡ ἀπέραντος δύναμις, τὸ πῦρ, κατὰ τὸν Σίμωνα οὐδὲν ἀπλοῦν, καθάπερ οἱ πολλοὶ ἀπλᾶ λέγοντες εἶναι τὰ τέσσαρα στοιχεῖα καὶ τὸ πῦρ ἀπλοῦν εἶναι νενομίκασι, ἀλλὰ γὰρ εἶναι τὴν τοῦ πυρὸς διπλῆν τινα [p. 163—165] τὴν φύσιν, καὶ τῆς διπλῆς ταύτης καλεῖ τὸ μὲν τι κρυπτὸν, τὸ δὲ τι φανερόν· κεκρυφθῆαι δὲ τὰ κρυπτὰ ἐν τοῖς φανεροῖς τοῦ πυρὸς, καὶ τὰ φανερά τοῦ πυρὸς ὑπὸ τῶν κρυπτῶν γεγεννημένα. Ἔστι δὲ τοῦτο, ὅπερ Ἀριστοτέλης δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ καλεῖ ἡ Πλάτων²⁹ νοητὸν καὶ αἰσθητὸν. Καὶ τὸ μὲν φανερόν τοῦ πυρὸς πάντα ἔχει ἐν ἑαυτῷ ὅσα ἂν τις ἐπινοήσῃ ἢ καὶ λάθῃ παραλιπῶν τῶν ὀρατῶν³⁰. Τὸ δὲ κρυπτὸν πᾶν | ὅ τι ἐνοήσῃ τις νοητὸν καὶ πεφευγὸς³¹ τὴν αἰσθησιν ἢ³² καὶ παραλείπει μὴ διανοηθεῖς. Καθόλου δὲ ἔστιν εἰπεῖν, πάντων τῶν ὄντων³³ αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν, ὧν ἐκεῖνος κρυφίων καὶ φανερόν³⁴ προσαγορεύει, ἔστι θησαυρὸς; τὸ πῦρ τὸ ὑπερουράνιον, οἶονε δένδρον μέγα ὡς τὸ³⁵ δι' ὀνειρου βλεπόμενον τῷ Ναβουχοδονόσορ³⁶, ἐξ οὗ πῖσσα σάρξ τρέφεται. Καὶ τὸ μὲν φανερόν εἶναι τοῦ πυρὸς νομίζει τὸ πρέμνον, τοὺς κλάδους, τὰ φύλλα, τὸν³⁷ ἔξωθεν αὐτῷ³⁸ περικείμενον φλοιόν. Ἄπαντα, φησὶ, ταῦτα τοῦ μεγάλου δένδρου ἀναφθέντα ἀπὸ τῆς παμφάγου τοῦ πυρὸς ἀφανίζεται φλογός. Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ δένδρου ἐὰν ἐξεικονισθῆ καὶ τὴν ἑαυτοῦ μορφήν ἀπολάβῃ³⁹, εἰς ἀποθήκην τίθεται, οὐκ εἰς τὸ πῦρ. Γέγονε μὲν γὰρ⁴⁰, φησὶν, ὁ καρπός, ἵνα εἰς τὸ πῦρ, ὅπερ ἐστὶ πρέμνον, οὐκ αὐτοῦ χάριν, ἀλλὰ τοῦ

ἰ'. Καὶ τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ γεγραμμένον ἐν τῇ Γραφῇ· Ὁ γὰρ ἀμπελὼν⁴¹ κυρίου Σαβαὼθ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶ, καὶ ἄνθρωπος τοῦ Ἰουδα νεόφυτον ἡγαπημένον. Εἰ δὲ ἄνθρωπος τοῦ Ἰουδα νεόφυτον ἡγαπημένον, δέδεικται, φησὶν, ὅτι ἐξ ὄλων οὐκ ἄλλο τι ἀλλ' ἢ ἄνθρωπος ἐστὶν. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκκρίσεως αὐτοῦ καὶ διακρίσεως ἰκνώως, φησὶν, εἰρηκεν ἡ Γραφή, καὶ πρὸς διδασκαλίαν ἀρκεῖ τοῦ

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ Cf. cum his et sequentibus Theodoret. *Hæc. fab.* 1, 4 et Epitomen infra I. x, 12 p. 518. 519 ed. Or. ²⁵ φλέγον — καταναλισκων pr. C, φλέγον — καταναλισκων corr. C. ²⁶ συλαγωγῶν C. ²⁷ Cf. supra p. 168, 22 — 25. ²⁸ φωνῆς — ἐπινοίας. Cf. infra c. 12, p. 240, 35, 36. ²⁹ τοῦ ἀπεράντου C. ³⁰ Ἰδᾶτων C. ³¹ τῶν ὀρατῶν. τὸν ἄδρατον C. ³² πεφευγὸς C. ³³ ἡ. εἰ C. M. ³⁴ ὄντων. ὄλων C. ³⁵ κρυφίως — φανερώς C. M. ³⁶ ὡς τὸ. ὡς C. ³⁷ τὸν Ναβουχοδονόσορ C. Cf. Daniel. 4, 7—9. ³⁸ τὸν. τῶν C. ³⁹ αὐτῷ. αὐτῶν C. M. ⁴⁰ ἀπολάβῃ, ἀπολάσῃ C. ⁴¹ Cf. Math. III, 12; Luc. III, 17. ⁴² γεγεννημένον corr. C. ⁴³ Isa. v, 7.

ἐξεικονισμένοι· τὴν λέχθην· Ὅτι Πῦσα σὰρξ ἡ χόρ- Α
 τορ, καὶ πᾶσα δόξα σαρκὸς ὡς ἀνθρώπου· Ἐξηγησάμεθα δὲ
 τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ῥῆμα
 δὲ, φησὶν, ἐστὶ | Κυρίου τὸ ἐν στόματι γεννώμενον
 ῥῆμα καὶ Λόγος· ἄλλη δὲ ἡ ἁπλοῦς ἡ γένεσις οὐκ
 ἐστὶ.

ια'. Τοιοῦτου δὲ ὄντος, ὡς δι' ὀλίγων ²² εἰπεῖν, κατὰ
 τὸν [p. 165-166] Σίμωνα τοῦ πυρός, καὶ πάντων
 τῶν ὄντων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, ὡσαύτως ²⁷ ἀνήλων
 καὶ ἀνήλων ²⁸, ἀριθμητῶν καὶ ²⁹ ἀριθμῶν, ἐν τῇ
 Ἀποφάσει τῇ μεγάλῃ καλεῖ τέλειον νοερόν ³⁰, οὕτως
 ὡς ἕκαστον τῶν ἀπειράκις ἀπείρω ἐπινοηθῆναι
 δυναμένων καὶ λαλεῖν καὶ διανοεῖσθαι καὶ ἐνεργεῖν,
 οὕτως ὡς φησὶν Ἐμπεδοκλῆς·

Γαίην μὲν γὰρ ³¹ γαίαν ἀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ ³²,
 Αἰθέρι δ' αἰθέρα [διόν] ³³, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀίδηλον,
 Καὶ [στοργῇ] ³⁴, στοργῇν, γείκος δὲ τε ³⁵ γεικεῖ
 | λυγρῶ.

ιβ'. Πάντα γὰρ, φησὶν, ἐνόμιζε τὰ μέρη τοῦ πυρός
 τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ³⁶ ἀόρατα φρόνησιν ἔχειν καὶ νόμα-
 τος αἴσαν ³⁷. Γέγονεν οὖν ὁ κόσμος ὁ γεννητὸς ἀπὸ
 τοῦ ἀγεννήτου πυρός. ἤρξατο δὲ, φησὶ, γενέσθαι
 τοῦτον τὸν τρόπον. Ἐξ ῥίζας τὰς πρώτας τῆς ἀρχῆς
 τῆς γεννήσεως λαβὼν ὁ γεννητὸς ³⁸ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς
 τοῦ πυρός ἐκείνου· γεγενῆσθαι δὲ τὰς ῥίζας φησὶ κατὰ
 συζυγίας ³⁹ ἀπὸ τοῦ πυρός, ἀστίνας ῥίζας καλεῖ
 νῦν καὶ ἐπίνοιαν, φωνὴν καὶ ὄνομα ⁴⁰, λογισμὸν
 καὶ ἐνθύμησιν· εἶναι δὲ ἐν ταῖς ἑξ ῥίζαις ταύταις
 πᾶσαν ὁμοῦ τὴν ἀπέραντον δύναμιν δυνάμει, οὐκ
 ἐνεργείᾳ. Ἦντινα ἀπέραντον δύναμιν φησὶ τὴν
 ἐστῶτα, στάντα ⁴¹, στησόμενον. Ὅς ⁴² ἐὰν μὲν ἐξει-
 κονισθῆ ὡς ἐν ταῖς ἑξ δυνάμεσιν, ἔσται οὐσίᾳ, δυ-
 νάμει, μεγέθει, ἀπο | τελέσματι μίαν καὶ ἡ αὐτὴ τῇ
 ἀγεννήτῃ καὶ ἀπεράντῃ δυνάμει, καὶ ⁴³ οὐδὲν ὅλως
 ἔχουσα ἐνδεέστερον ἐκείνης τῆς ἀγεννήτου καὶ
 ἀπαραλλάκτου ⁴⁴ καὶ ⁴⁵ ἀπεράντου δυνάμει· ἐὰν
 δὲ μείνη τῇ δυνάμει μόνον ἐν ταῖς ἑξ δυνάμεσι καὶ
 μὴ ἐξεικονισθῆ, ἀφανίζεται, φησὶ, καὶ ἀπόλλυται
 οὕτως ὡς ἡ δύναμις· ἡ γραμματικὴ ἢ ⁴⁶ γεωμετρικὴ
 ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ. Προσλαβοῦσα γὰρ ἡ δύναμις
 τέχνην πῶς τῶν γινομένων γίνεσθαι, μὴ προσ-
 λαβοῦσα δὲ ἀτεχνία καὶ σκότος, καὶ ὡς ὅτε ⁴⁷ οὐκ
 ἦν, ἀποθνήσκοντι τῷ ἀνθρώπῳ συνδιαφθείρεται.

ιγ'. Τῶν ἑξ δυνάμεων τούτων καὶ τῆς ἐβδόμης
 τῆς μετὰ τῶν ἑξ καλεῖ τὴν πρώτην συζυγίαν νοῦν καὶ
 ἐπίνοιαν, οὐρανὸν καὶ γῆν· καὶ τὸν μὲν ἄρσενά ἀνοθεν
 ἐπιδέλπειν καὶ [p. 166—167] προνοεῖν τῆς συζύγου,

omnis gloria carnis tanquam flos feni. Exaruit fenum
 et flos ejus decidit; verbum autem Domini manet in
 æternum. Verbum autem, inquit, Do·mni est in ore
 quod natum est Verbum et Logus, alias autem so-
 des generationis non existit.

11. Cum autem, ut paucis defungamur, ex sen-
 tentia Simonis **240-241** ita comparatus sit ignis,
 cumque sit omnia vel visibilia vel non visibilia, pa-
 riterque vocalia et non vocalia, numerabiliaque et
 numeri: in Revelatione magna appellat perfectum
 rationale, ita ut unumquodque eorum, quæ infinitis
 vicibus comprehendi cogitatione possunt, et loqua-
 tur et intelligat et agat, ita ut ait Empedocles:

Terra enim terram conspicimus, aqua autem aquam,
 Æthere autem ætherem divinum, sed igni ignem
 | spiritum,
 Et amicitiam amicitia, discordiam autem pariter
 | discordia tristi.

12. Omnes enim, inquit, arbitrabatur partes ignis
 et visibiles et invisibiles sensum habere et intelli-
 gentiæ sortem. Existit igitur mundus qui generatus
 est a non generato igni. Cœptus autem est fieri, in-
 quit, in hunc modum. Sex radices easque primas
 principii generationis sumpsit is qui generatus est
 a principio ignis illius. Existitisse autem ait radices
 per conjugationem ab igni, quas quidem radices ap-
 pellat mentem et intelligentiam, vocem et nomen, ra-
 tificationem et cogitationem. Esse autem in sex his
 radicibus omnem simul infinitam illam potestatem
 potestate, non effectione. Quam infinitam potestatem
 dicit eum qui stat, stetit, stabit. Qui cum effigiatus
 erit ubi erit in sex illis potestatibus, erit re, vi,
 magnitudine, perfectione una eademque quæ est
 non generata et infinita potestas et nullo modo non-
 generatæ illi et non-mutabili et infinitæ potestati.
 Sin autem manebit sola potestate in sex potestatibus et
 non effigiabitur, evanescit, inquit, et perit ita ut po-
 testas grammatica vel geometrica in animo hominis.
 Adepta enim potestas artem flux rerum generatarum
 existit, non autem adepta inertia et tenebræ, et
 pariter atque tum cum non erat cum moriente ho-
 mine simul perit.

13. Potestatum autem harum sex et septimæ illius,
 quæ est cum his, appellat primam conjugationem
 mentem et intelligentiam, cælum et terram, et illud
 quidem, quod virilis **242-243** sexus sit, desuper

VARIÆ LECTIONES.

²² I Petr. 1, 24, ubi legitur διότι pro ὅτι et δόξα αὐτῆς pro δόξα σαρκός. ²³⁻²⁵ ἄλλη δὲ ἀλλ' ἢ C. ἄλλο δὲ
 sive οὐ vel ὡ ἄλλο M. ²⁶ ὀλίγων C. ²⁷ ὡσαύτως. ὡν αὐτὸς C, M. ²⁸ ἀνήλων. ἤλων C. M. ²⁹ ἀριθμη-
 τῶν καὶ. καὶ ἀριθμητῶν C, M. ³⁰ τέλειον νοερόν. τελείων νοερῶν C, M. ³¹ Vs. 321 sqq. Karsten, vs. 355
 sqq. Stein. ³² δὲ ὕδωρ. C. ³³ διόν om. C. ³⁴ στοργῇ om. C. ³⁵ δὲ τε. ἐπι C. ³⁶ ὁρατὰ καὶ τὰ om. C.
 M. Cf. infra p. 319, 30, 31 ed. Ox. ³⁷ νόματος αἴσαν. γνώμην ἴσην C. M. Cf. infra l. vii, 29. p. 252,
 9 ed. Ox. ³⁸ Post γεννητὸς fort. add. γέγονεν M. Sed obstat, quod infra p. 319, 35, 34 prorsus eadem recur-
 runti. ³⁹ συζυγίας. Infra p. 319, 35, 36 συζυγίαν. ⁴⁰ ὄνομα. ἔνοιαν Theodoretus l. l. ⁴¹ στάντα
 om. C. Cf. infra p. 242, 60 et alibi. ⁴² Ὅς. Ὄς; C, M. ⁴³ καὶ ante οὐδὲν in marg. C. ⁴⁴ ἀπαραλλάκτου C.
⁴⁵ καὶ ante ἀπεράντου om. C, M. Cf. infra p. 319, 43. ⁴⁶ ἢ. ἢ C, M. Cf. infra p. 319, 46. ⁴⁷ ὅτε. ἐτι C.

aspicere et curam gerere comparis, terram autem recipere infra qui a cælo rationales deferantur terræ cognatus fructus. Hanc ob causam, inquit, despectans sæpenumero locus ad ea, quæ nascuntur ex mente et intelligentia, hoc est ex cælo et terra, dicit: *Audite, cæli, et auribus percipe, terra, quoniam Dominus locutus est: Filios generavi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me.* Qui autem hæc dicit, ait, septima potestas est, is qui stat, stetit, stabit; ipse enim auctor horum honorum, quæ laudavit Moses et dixit valde bona. Vox autem et nomen sol et luna. Ratiocinatio autem et cogitatio ær et aqua. In his autem omnibus immista et temperata est, ut dixi, magna illa potestas infinita, stans.

14. Cum Moses igitur dixerit: *Sex diebus in quibus Deus fecit cælum et terram, et septimo die requievit ab omnibus operibus suis*, eo quo diximus modo hæc Simon aliter dispensando semel defiscat. Quando igitur dicunt (Simoniani) tres esse dies ante solem et lunam natos, indignant mentem et intelligentiam, hoc est cælum et terram, et septimam potestatem infinitam illam. Hæ enim tres potestates sunt ante reliquas omnes natæ. Quando autem dicunt: *Ante omnia sæcula generat me*, de septima, inquit, potestate hæc dicuntur valere. Septima autem hæc potestas, quæ erat potestas existens in infinita illa potestate, quæ quidem existit ante omnia sæcula, hæc, inquit, est septima illa potestas, de qua dicit Moses: *Et Spiritus Dei ferebatur super aquas*, hoc est, inquit, Spiritus habens in se omnia, imago infinitæ illius potestatis, de qua Simon dicit: *Imago ex incorrupta forma, sola ordinans omnia.* Hæc enim potestas, quæ fertur super aquas, ex incorrupta, inquit, nata forma sola ordinat omnia. Cum igitur talis quædam et consimilis fabrica mundi illis existerit, fluxit, inquit, Deus hominem limo sumpto de terra, fluxit autem non simplicem sed duplicem ad imaginem et similitudinem. Imago autem est spiritus qui fertur super aquas, qui ubi non effugiatus erit, cum mundo peribit, cum potestate tantum maneat et 244-245 non efficientia existat. Hoc, inquit, est illud quod dictum est: *Ne una cum mundo condemnemur.* Ubi autem effugiabitur et existet a puncto indiviso, sicuti scriptum est in Revelatione, parvum evadet magnum. Magnum autem illud erit in omne ævum et immutatum, utpote quod amplius non fiat. Qui igitur et quomodo, inquit, ungit hominem Deus? In paradiso, sic enim ei placet. Esto, inquit, paradisi uterus, idque esse verum Scriptura docebit, quando dicit: *Ego sum qui formo te in utero matris tuæ.* Etenim hoc ita scriptum vult. Paradisum, inquit, per allegoriam

τὴν δὲ γῆν ὑποδέχεσθαι¹⁴ κάτω τοὺς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ νοερούς καταπερομένους τῇ γῆ συγγενεῖς καρποὺς. Διὰ τοῦτο, φησὶν, ἀποθλέπων πολλὰκις ὁ λόγος πρὸς τὰ ἐκ νοῦς καὶ ἐπινοίας¹⁵ γεγεννημένα, τοῦτέστιν ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, λέγει· Ἄκουε, οὐρανέ¹⁶, καὶ ἐνωτίζου, γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησεν. Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὑψώσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν. Ὁ δὲ λέγων ταῦτα, φησὶν, ἡ ἐβδόμη δύναμις ἐστίν, ὁ¹⁷ ἐστώς, στάς, στησόμενος· αὐτὸς γὰρ αὐτῶς τούτων τῶν καλῶν, ὧν ἐφήνεσε Μωσῆς¹⁸ καὶ εἶπε καλὰ λαν. Ἡ δὲ φωνὴ καὶ τὸ νομα, ἥλιος καὶ σελήνη. Ὁ δὲ λογισμὸς καὶ ἡ ἐνθύμησις, ἀήρ καὶ ὕδωρ. Ἐν δὲ τούτοις ἅπασιν ἐμμέμικται καὶ κέκραται, ὡς ἔφην, ἡ μεγάλη δύναμις ἡ ἀπεράντος, ὁ ἐστώς.

15. Μωσείως οὖν εἰρηκότος· Ἐξ ἡμέραις¹⁹ ἐν αἰεὶ ὁ Θεὸς | ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τῇ ἐβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, τὸν εἰρηκότων τρόπον μετοικονομήσας ὁ Σίμων αὐτὸν θεοποιεῖν. Ὅταν οὖν λέγωσιν, ὅτι εἰσὶ τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἡλίου καὶ σελήνης γεγεννημένοι, αἰνίσσονται νοῦν καὶ ἐπινοίαν, τοῦτέστιν οὐρανὸν καὶ γῆν, καὶ τὴν ἐβδόμην δύναμιν τὴν ἀπεράντων. Αὐταὶ γὰρ αἱ τρεῖς δυνάμεις εἰσὶ πρὸ πασῶν τῶν ἄλλων γενόμεναι. Ὅταν δὲ λέγωσι· Πρὸ πάντων²⁰ τῶν αἰώνων γενεῖ μὲ, περὶ τῆς ἐβδόμης, φησὶ, δυνάμει τὰ τοιαῦτα λέγεται εἶναι. Ἐβδόμη δὲ αὕτη δύναμις, ἥτις ἦν δύναμις ὑπάρχουσα ἐν τῇ ἀπεράντῃ δυνάμει, ἥτις γέγονε πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, αὕτη ἐστὶ, φησὶν, ἡ ἐβδόμη δύναμις, περὶ ἧς λέγει Μωσῆς· Καὶ Πνεῦμα Θεοῦ²¹ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· τοῦτέστι, φησὶ, τὸ Πνεῦμα τὸ πάντα ἔχον²² ἐν αὐτῷ, εἰκὼν τῆς ἀπεράντου δυνάμει, περὶ ἧς ὁ Σίμων λέγει· Εἰκὼν ἐξ ἀφθάρτου μορφῆς, κοσμοῦσα μόνη πάντα. Αὕτη γὰρ ἡ δύναμις, ἡ ἐπιφερομένη ἐπάνω τοῦ ὕδατος ἐξ ἀφθάρτου, φησὶ, γεγεννημένη μορφῆς κοσμεῖ μόνη πάντα. Τοιαύτης οὖν τιнос καὶ παραπλησίου τῆς κατασκευῆς τοῦ κόσμου γενόμενης παρ' αὐτοῖς, ἐπλασε²³, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρωπῶν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς λαθῶν· ἐπλασε δὲ οὐχ ἄπλοῦν, ἀλλὰ διπλοῦν κατ' εἰκόνα καὶ [p. 167—169] καθ' ὁμοίωσιν. Εἰκὼν δὲ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπιφερόμενον²⁴ ἐπάνω τοῦ ὕδατος, ὃ ἐὰν μὴ ἐξεικονισθῇ, μετὰ τοῦ κόσμου ἀπολεῖται, δυνάμει μέιναν μόνον καὶ μὴ ἐνεργεῖν γενόμενον. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον· Ἴνα μὴ²⁵ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. Ἐὰν δὲ ἐξεικονισθῇ καὶ γένηται ἀπὸ στιγμῆς ἀμερίστου, ὡς γέγραπται ἐν τῇ | Ἀποφάσει, τὸ μικρὸν μέγα γενήσεται. Τὸ δὲ μέγα ἐστὶν αἰεὶ τὸν ἀπειρον αἰῶνα καὶ ἀπαράλλακτον²⁶ τὸ μηκέτι γινόμενον. Πῶς οὖν καὶ τίνα τρόπον, φησὶ, πλάσσει²⁷ τὸν ἀνθρωπῶν ὁ Θεός; Ἐν παραδείσῳ, οὕτως γὰρ αὐτῷ δοκεῖ. Ἐστω, φησὶ, παράδεισος ἡ μήτρα, καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἰλη-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁴ ὑποδέχεται C. ¹⁵ ἐπινοίας C. ¹⁶ Isa. I, 2. ¹⁷ ὁ αὐτὸς ἐστώς om. C, M. ¹⁸ Cf. I Mos. I, 31. ¹⁹ I Mos. II, 2: Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησε, coll. II Mos. xx, 11: Ἐν γὰρ ἐξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ. ²⁰ Fort. e Proverb. Salom. VIII, 25-25. ²¹ I Mos. I, 2. ²² τὸ πάντα ἔχον. τῷ πάντα ἔχον C. ²³ Cf. II Mos. II, 7; coll. I Mos. I, 26, 27. ²⁴ τοῦ ἐπιφερομένου C. ²⁵ I Cor. II, 32. ²⁶ ἀπαράλλακτον C. ²⁷ πλάσσει C.

ὅτι ἡ Γραφή διδάξει· ὅτι λέγει· Ἐγὼ εἰμι⁶⁵ ὁ πλάσ- A
 σων⁶⁶ σε ἐν μήτρᾳ μητρὸς σου. Καὶ τοῦτο γὰρ
 οὕτω θέλει γεγράφθαι. Τὸν παράδεισον, φησὶν, ἀλλη-
 γορῶν ὁ Μωσῆς τὴν μήτραν εἴρηκεν, εἴπερ δεῖ τῷ
 λόγῳ πιστεῦναι. Εἰ δὲ πλάσσει ὁ Θεὸς ἐν μήτρᾳ μη-
 τρῶν τὸν ἄνθρωπον, τουτέστιν ἐν παραδείσῳ, ὡς
 ἔφην, ἔστω παράδεισος ἡ μήτρα, Ἐδέμ δὲ τὸ χω-
 ρίον, ποταμὸς ἐκπορευόμενος⁶⁷ ἐξ Ἐδέμ ποτί-
 ζειν⁶⁸ τὸν παράδεισον ὁ ὀμφαλός. Οὗτος, φησὶν,
 ἀφορίζεται ὁ ὀμφαλός· εἰς τέσσαρας ἀρχάς, ἐκατέρω-
 θεν γὰρ τοῦ ὀμφαλοῦ δύο εἰσὶν ἀρτηριαὶ παρατετα-
 μέναι⁶⁹, ὄχετοὶ πνεύματος, καὶ δύο φλέβες, ὄχετοὶ
 αἵματος. Ἐπειδὴν⁷⁰ δὲ, φησὶν, ἀπὸ τοῦ Ἐδέμ χω-
 ρίου ἐκπορευόμενος ὁ ὀμφαλός· ἐμφυῖ τῷ γενομένῳ
 κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ὃν κοινῶς πάντες προσαγο-
 ρεῦσιν ὀμφαλὸν⁷¹. . . . αἱ δὲ δύο φλέβες, δι' ὧν βίβ B
 αὶ φέρεται ἀπὸ τοῦ Ἐδέμ τοῦ χωρίου τὸ αἷμα κατὰ
 τὰς καλουμένας πύλας τοῦ ἥπατος, αἵτινες τὸ γεν-
 νώμενον τρέφουσιν· αἱ δὲ ἀρτηριαὶ, αἱ· ἔφηνεν ὄχε-
 τοὺς εἶναι πνεύματος, ἐκατέρωθεν περιλαβοῦσαι⁷²
 τὴν κύστιν κατὰ τὸ πλατὺ ὄστρον, πρὸς τὴν μεγά-
 λην συνάπτουσιν ἀρτηρίαν, τὴν κατὰ ῥάχιν καλου-
 μένην ἀορτὴν, καὶ οὕτως διὰ τῶν παραθύρων ἐπὶ
 τὴν καρδίαν δευῦσιν τὸ πνεῦμα κίνησιν ἐργάζεται
 τῶν ἐμβρύων. Πλαττόμενον γὰρ τὸ βρέφος ἐν τῷ
 παραδείσῳ οὕτε τῷ στόματι τροφήν | λαμβάνει, οὕτε
 ταῖς βίσις ἀναπνέει· ἐν ὑγρῷ γὰρ ὑπάρχοντι αὐτῷ
 παρὰ πόδας ἦν ὁ θάνατος· εἰ ἀνέπνευσεν· ἐπισπάσαστο
 γὰρ ἂν ἀπὸ τῶν ὑγρῶν καὶ ἐφθάρη. Ἀλλὰ γὰρ
 ὄλον περιέτριγχται τῷ καλουμένῳ χιτῶνι ἄμνιῳ, τρέφεται δὲ δι' ὀμφαλοῦ καὶ διὰ τῆς κατὰ ῥάχιν, ὡς
 ἔφην, τὴν τοῦ πνεύματος οὐσίαν λαμβάνει.

[p. 169. 170] ιε'. Ὁ οὖν ποταμὸς, φησὶν, ὁ ἐκ- C
 πορευόμενος ἐξ Ἐδέμ εἰς τέσσαρας ἀφορίζεται ἀρ-
 χὰς, ὄχετοὺς τέσσαρας, τουτέστιν εἰς τέσσαρας αἰ-
 σθήσεις τοῦ γεννωμένου, ὄρασιν, ἀκοήν⁷³, ὄσφρησιν,
 γεῦσιν καὶ ἀφήν. Ταύτας γὰρ ἔχει μόνος τὰς αἰσθή-
 σεις ἐν τῷ παραδείσῳ πλασσόμενον τὸ παιδίον. Οὗ-
 τος, φησὶν, ἐστὶν ὁ νόμος, ὃν ἔθηκε Μωσῆς, καὶ
 πρὸς τοῦτον αὐτὸν τὸν νόμον γέγραπται τῶν βιβλίων
 ἕκαστον, ὡς αἰ⁷⁴ ἐπιγραφὰὶ δηλοῦσι. Τὸ πρῶτον
 βιβλίον Γένεσις· ἤρκει, φησὶ, πρὸς γένωσιν τῶν ὄλων
 ἡ ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου. Αὕτη γὰρ, φησὶν, ἐστὶν ἡ
 Γένεσις ὄρασις, εἰς ἣν ἀφορίζεται ποταμοῦ σχῆσις
 ἡ μία. Ἐθεάθη γὰρ ὁ κόσμος ἐν ὄρασει. Ἡ ἐπι-
 γραφή⁷⁵ βιβλίου δευτέρου Ἐξόδος. Ἐδαὶ γὰρ τὸ γεν-
 νηθῆν, τὴν Ἐρυθρὰν διοδεύσαν θάλασσαν⁷⁶, ἐλθεῖν D
 ἐπὶ τὴν ἔρημον (Ἐρυθρὰν δὲ λέγει, φασι, τὸ αἷμα),
 καὶ γεῦσασθαι πικρὸν ὕδωρ. Πικρὸν γὰρ, φησὶν, ἐστὶ
 τὸ ὕδωρ τὸ μετὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅπερ ἐ-
 στίν ὁδὸς τῆς κατὰ τὸν βίον γνώσεως τῶν ἐπιπόνων
 ὀδευομένη καὶ πικρῶν. Στραφὲν δὲ ὑπὸ Μωσέως,

Moses uterum dixit, siquidem licet logo credere. Si
 vero format Deus in utero matris hominem, hoc est
 in paradiso, ut dicebam, esto paradisi uterus,
 Edem autem regio illa, fluvius egrediens ex Edem
 ad irrigandum paradysum umbilicus. Hic, inquit,
 dividitur umbilicus in quatuor capita. Ab utraque
 enim parte umbilici quæ sunt arteriæ juxta tenesæ,
 canales spiritus, et duæ venæ, canales sanguinis.
 Ubi autem, inquit, ex Edem regione egrediens um-
 bilicus increscet nascenti circa epigastrium, quem
 communi usu universi appellant umbilicum . . .
 duæ autem illæ venæ, per quas fluit et fertur ab
 Edem regione sanguis per portas, quæ dicuntur
 hepatis, quæ nascens alunt; arteriæ autem illæ,
 quas diximus canales esse sanguinis, ab utraque
 parte amplexæ vesicæ circa pelvium magnam arte-
 riam contingunt, hoc est quæ per dorsum vocatur
 aortam, et ita per ostia in cor permeans spiritus
 motum efficit uterinorum. Dum enim formatur in-
 fans in paradiso, neque ore alimentum accipit,
 neque naribus respirat; in humidis enim versanti
 erat ei ante pedes mors si respiraret, duxisset
 enim ex humidis et percipius esset. Verumenim-
 vero circumvolutus est totus tunica, quæ dicitur
 amnium, alitur autem per umbilicum, et per
 dorsalem, ut dicebam, arteriam spiri us æssentiam
 accipit.

246-247 15. Fluvius igitur, inquit, egrediens
 ex Edem dividitur in quatuor capita, canales qua-
 tuor, hoc est in quatuor sensus nati, visum, audi-
 tum, olfactum, gustum et tactum. Hos enim solos
 habet sensus in paradiso figuratus infans. Hæc est,
 inquit, lex quam posuit Moses et ad hanc ipsam le-
 gem scripti sunt singuli libri, ut inscriptiones de-
 clarant. Primus liber Genesis. Sufficiebat, inquit, ad
 cognitionem universæ rei inscriptio libri. Hæc enim,
 inquit, est Genesis visus, in quem dividitur fluvii
 sectio una. Conspectus enim est mundus per visum.
 Inscripção rursus alterius libri Exodus. Oportebat
 enim id quod natum erat permeato mari Rubro per-
 venire in desertum (mare Rubrum autem, inquit, in-
 quit, dicit sanguinem) et gustare amarum aquam.
 Amara enim, inquit, est aqua, quæ est post mare Rubrum,
 quæ quidem est quod conficitur iter per vitam co-
 gnitionis aerumnosorum et amarorum. Conversum
 autem a Mose, hoc est a logo, amarum illud evadet
 dulce. Et hæc ita se habere vulgo licet ab universis

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁵ Fort. cfr. Jerem. 1, 5: Πρὸ τοῦ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ. ⁶⁶ ὁ πλάσων C. ⁶⁷ Cf. 1 Mos. 11, 10: Ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδέμ ποτιζέτω τὴν παράδεισον· ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. ⁶⁸ ποτιζέτω C. ⁶⁹ παρατεταγμέναι C, M. ⁷⁰ Ἐπειτα—ἐμφύεται signo lacunæ omisso susp. Christ. Petersen, coll. Galeno in Hippocr. De Alimento p. 290 ed. Charit. vi, p. 387 Kühn. xv. ⁷¹ Signavimus lacunam hoc potius loco quam post ἐπιγάστριον, ubi M. ⁷² περιλαβοῦσαι. μὲν λαβοῦσαι C, συλλαβοῦσαι M, μεταλαβοῦσαι R. Scultus. ⁷³ Delendum ἀκοήν, ut ex sequentibus liquido apparet. M; quod secus est. ⁷⁴ αἰ ante ἐπιγραφὰν om. C, M. ⁷⁵ Ἡ ἐπιγραφή. Αὐτὴ γραφή C, Αὐτὴ ἐπιγραφή susp. M. ⁷⁶ Cf. cum his 11 Mos. xv, 22-26.

exaudire, qui poetas secuti dicunt :

Radice quidem atrum erat, lacti autem simile flore ;

*Moly autem ia vocant dii, arduum autem est ad effo-
[diendum.]*

*Hominiibus certe mortalibus ; dii autem profecto om-
[nia possunt.]*

16. Sufficit, inquit, quod dictum est a gentibus ad cognitionem universæ rei iis, qui habent aures auditis. Nam hunc, inquit, fructum qui gustavi, a Circe non in bestiam mutatus est solus, verum etiam eos, qui jam mutati erant, viribus talis fructus usus in primam illam peculiarem eorum reformavit et relinxit et revocavit speciem. Fidelis autem vir isque dilectus a venefica illa per lactem et divinum illum fructum, inquit, invenitur. Leviticus similiter tertius liber, qui quidem est olfactus vel respiratio. Sacrificiorum enim et oblationum est universus iste liber. Ubicunque autem est sacrificium, odor quidam suavis odoramenti a sacrificio per suffimenta existit, circa quod odoramentum olfactum esse experimentum. Numeri, quartus **248-249** librorum, gustum dicit, ubi sermo operatur. Propterea enim quod loquitur omnia, appellatione numeri vocatur. Deuteronomium autem, inquit, est ad tactum formati infantis inscriptum. Sicuti enim tactus ea, quæ a reliquis sensibus conspecta sunt, tangende recapitulat et confirmat, durum aut calidum aut lubricum prohibens, ita quintus liber legis recapitulatio est quatuor superiorum librorum.

Omnia igitur, inquit, non generata exstant in nobis per potestatem, non efficientia, ut ars grammatica aut geometrica. Ubi igitur nacta erunt institutionem idoneam et informationem, et convertetur amarum in dulce, hoc est lanceæ in falces et gladii in vomeres : Non erunt paleæ et ligna nata igni, sed fructus perfectus, effligiatus, ut dicebam, similis et compar non generatæ et infinitæ potestati. Ubi autem manebit arbor sola fructum non ferens, non effligata deletur. Prope enim, inquit, securis est ad radices arboris. Omnis, inquit, arbor non ferens bonum fructum exciditur et in ignem conjicitur.

17. Est igitur secundum Simonem beatum illud et indelebile in quovis absconditum potestate, non efficientia, id quod est is qui stat, stetit, stabit, qui stat supra in non generata potestate, qui stetit infra in lumine aquarum, in imagine generatus, qui stabit supra juxta beatam infinitam potestatem, si effligia-

A τουτέστι τοῦ λόγου, τὸ πικρὸν ¹⁶ ἐκεῖνο γίνεται γλυκὺ. Καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, κοινή πάντων ἐστὶν ἀκοῦσαι κατὰ τοὺς ποιητὰς λεγόντων·

'Ρίζη μὲν ¹⁷ μέλιτα [ἔσκει] ¹⁸, γάλακτι δὲ εἰκαλον

Μῶλυ δὲ μιν καλέουσι θεοί· χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσ-
[σειν]

'Ανδράσι γε θνητοῖσι· θεοὶ δὲ τε πάντα δύναν-
[ται]··

16'. Ἀρκεῖ, φησί, τὸ ¹⁷ λεχθὲν ὑπὸ τῶν ἐθνῶν πρὸς ἐπιγνώσιν τῶν ὄλων τοῖς ἔχουσιν ἀκοῆς [τῆς ἀ]κοῆς ¹⁸· τοῦτου γὰρ, φησὶν, ὁ γευτάμενος τοῦ καρποῦ ὑπὸ τῆς Κίρκης οὐκ ἀπεθρηιώθη μόνος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἕδη τεθρηιωμένους τῇ δυνάμει χρώμενος τοῦ τοιοῦτου καρποῦ εἰς τὴν πρῶτον ἐκεῖνον τὸν ἴδιον αὐτῶν ἀνέπλασε ¹⁹ καὶ ἀνετύπησε καὶ ἀνεκαλέσατο χαρᾶ-
κτῆρα. Πιστὸς δὲ ἀνήρ καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ τῆς φαρμακίδος ἐκεῖνης διὰ τὸν γαλακτώδη καὶ θεῖον ἐκεῖνον καρπὸν, φησὶν, εὐρίσκειται. Λευιτικὸν ὁμοίως τὸ τρίτον βιβλίον, ὅπερ ἐστὶν ἡ διαφρησις ἡ ²⁰ ἀναπνοή. Θυσιῶν γάρ ἐστι καὶ προσφορῶν ὄλων ἐκεῖνο τὸ βιβλίον. Ὅπου δὲ ἐστὶ θυσία, ὁσμὴ τις εὐωδίας ἀπὸ τῆς θυσίας διὰ τῶν θυμιαμάτων γίνεται· περὶ ἣν εὐωδίας διαφρησιν [p. 170. 171] εἶναι [δοκιμασθή]ριον. Ἀριθμοὶ τὸ τέταρτον τῶν βιβλίων γεῦσιν λέγει, ὅπου λόγος ἐνεργεῖ. Διὰ γὰρ τοῦ λαλεῖν πάντα ἀριθμοῦ τάξει καλεῖται. Δευτερονόμιον δὲ, φησὶν, ἐστὶ πρὸς τὴν ἀφῆν τοῦ πεπλασμένου παιδίου ἐπιγεγραμμένον. Ὅσπερ γὰρ ἡ ἀφῆ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ὁραθέντα θιγούσα ἀνακεφαλαίουται καὶ βεβαίωσι, σκληρὸν ἢ θερμὸν ἢ γλίχρον δοκιμάσασα, οὕτως τὸ πέμπτον βιβλίον τοῦ νόμου ἀνακεφαλαίως ἐστὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ γραφέντων τεσσάρων.

Πάντα οὖν, φησὶ, τὰ ἀγέννητὰ ἐστὶν ἐν ἡμῖν δυνάμει, οὐκ ἐνεργεῖ, ὡς ἡ γραμματικὴ ἢ γεωμετρικὴ ²¹. Ἐὰν οὖν τύχη τοῦ λόγου τοῦ προσήκοντος καὶ διδασκαλίας, καὶ στραφῆσεται τὸ πικρὸν εἰς γλυκὺ, | τουτέστιν αἱ ζιβύνας ²² εἰς δρέπανα καὶ αἱ μάχαιραι εἰς ἀροτρα, οὐκ ἔσται ἀχυρα καὶ ξύλα τὰ γεννώμενα πυρὶ, ἀλλὰ καρπὸς τέλειος ἐξεικονισμένος, ὡς ἔφη, ἴσος καὶ ὁμοῖος τῇ ἀγεννητῷ καὶ ἀπείρατῳ δυνάμει. Ἐὰν δὲ μείνη δένδρον μόνον, καρπὸν μὴ ποιῶν, μὴ ²³ ἐξεικονισμένον ἀφανίζεται. Ἐγγὺς γὰρ ποῦ ²⁴, φησὶν, ἡ ἀξίγη παρὰ τὰς ρίζας τοῦ δένδρου· πᾶν δένδρον, φησὶ, μὴ ποιῶν καρπὸν **D** καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

17'. Ἔστιν οὖν κατὰ τὸν Σίμωνα τὸ μακάριον καὶ ἀρθαρὸν ἐκεῖνο ἐν παντὶ κεκρυμμένον δυνάμει, οὐκ ἐνεργεῖ, ὅπερ ἐστὶν ὁ ἐστὼς, στάς, στησόμενος· ἐστὼς ἄνω ἐν τῇ ἀγεννητῷ δυνάμει· στάς κάτω ἐν τῇ ῥοῇ τῶν ὕδατων ἐν εἰκόνι γεννηθεῖς, στησόμενος ἄνω, παρὰ τὴν μακαρίαν ἀπείρατον δυνάμειν ἐν

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ πικρὸν C. ¹⁷ Od. x, 304 sqq. ¹⁸ ἔσκει om. C. ¹⁹ δύνανται τε C. ²⁰ τὸ om. C. ²¹ ἀκοῆς . . . . κοῆς C, ἀκοῆς ὑπακοῆς conj. M. Cf. II Mos. xv, 26 : Ἐὰν ἀκοῆ ἀκοούσης, κ. τ. λ. et supra lin. 27, ubi post δρασιν legitur ἀκοῆν. ²² ἐνέπλασε C. ²³ ἢ om. C. ²⁴ ἢ γεωμετρικῆ. ἢ γεωμετρικῆ C, M. ²⁵ Cf. Isa. ii, 4 : Καὶ συγκόψουσιν τὰς μάχαιρας αὐτῶν εἰς ἀροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, κ. τ. λ. ²⁶ μὴ ante ἐξεικονισμένον om. C, M. ²⁷ Matth. v, 10 : Ἡδὴ δὲ ἡ ἀξίγη πρὸς τὴν ρίζαν [radices a b c d Lucif. 120] τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. CL Luc. iii, 9.

ἔξεικονισθῆ. Τρεῖς γάρ, φησὶν, εἰσὶν ἐστῶτες, καὶ ἄνευ τοῦ τρεῖς εἶναι ἐστῶτας αἰῶνας οὐ κοσμεῖται ὁ γέννητος⁶⁶ ὁ κατ' αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ὕδατος φερόμενος, ὁ καθ' ὁμοίωσιν ἀναπεπλασμένος τέλειος ἐπ[ου-ράνω]ς, κατ' οὐδεμίαν⁶⁷ ἐπίνοιαν ἐνδεέστερος τῆς ἀγέννητου δυνάμεως γενόμενος, τούτέστιν ὁ λέγουσιν· Ἐγὼ καὶ σὺ ἓν, πρὸ ἐμοῦ σὺ, τὸ⁶⁸ μετὰ σὲ ἐγώ. Αὕτη, φησὶν, ἐστὶ δύναμις μία, διηρημένη ἄνω, κάτω, αὐτὴν γενῶσα, αὐτὴν αὖξουσα, αὐτὴν ζητοῦσα, αὐτὴν εὐρίσκουσα, αὐτῆς μήτηρ οὐσα, αὐτῆς πατήρ, αὐτῆς ἀδελφὴ, αὐτῆς σύζυγος, αὐτῆς θυγάτηρ, αὐτῆς υἱὸς, μήτηρ, πατήρ, ἓν, οὐσα⁶⁹ ῥίζα τῶν ὅλων.

Καὶ ὅτι, φησὶν, ἀπὸ πυρὸς ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐστὶ τῶν [p. 171—173.] γεννωμένων, τοιοῦτον κατανοεῖ⁷⁰ τινὰ τρόπον Πάντων, ὧσαν γενέσις ἐστίν, ἀπὸ πυρὸς ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιθυμίας τῆς γενέσεως⁷¹ γίνεται. Τοιγαροῦν πυροῦσθαι τὸ ἐπιθυμῆναι τῆς μεταβλητῆς γενέσεως ὀνομάζεται. Ἐν δὲ ἄν⁷² τὸ πῦρ τροπὰς στρέφεται δύο⁷³. Στρέφεται γάρ, φησὶν, ἐν τῷ ἀνδρὶ τὸ αἷμα, καὶ θερμὸν καὶ ξανθὸν ὡς πῦρ τυπούμενον, εἰς σπέρμα, ἐν δὲ τῇ γυναικὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο αἷμα εἰς γάλα. Καὶ γίνεται ἡ τοῦ ἀρρένος τροπὴ γένεσις⁷⁴, ἡ δὲ τῆς θηλειᾶς τροπὴ τροφή⁷⁵ τῷ γεννωμένῳ. Αὕτη, φησὶν, ἐστὶν ἡ φλογίνη ῥομφαία⁷⁶ ἡ στρεφομένη φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. Στρέφεται γὰρ τὸ αἷμα εἰς σπέρμα καὶ γάλα, καὶ γίνεται ἡ δύναμις αὕτη μήτηρ καὶ πατήρ, πατήρ τῶν⁷⁷ γινομένων, καὶ αὖξισις τῶν τρεφομένων, ἀπροσδεῆς, αὐτάρκης. Φυλάσσεται δὲ, φησὶ, τὸ ξύλον τῆς ζωῆς διὰ τῆς στρεφομένης φλογίνης ῥομφαίας, ὡς εἰρηκζυμεν, ἡ δύναμις ἡ ἐβδόμη ἡ ἐξ αὐτῆς, ἡ πάντας ἔχουσα, ἡ ἐν ταῖς ἕξ κατακειμένη δυνάμεισιν. Ἐὰν γὰρ μὴ στρέφεται ἡ φλογίνη ῥομφαία, φθαρήσεται καὶ ἀπολεῖται τὸ καλὸν ἐκείνο ξύλον· ἐὰν δὲ στρέφηται⁷⁸ εἰς σπέρμα καὶ γάλα, ὁ δυνάμει ἐν τούτοις κατακειμένος λόγος⁷⁹ τοῦ προσήκουτος καὶ τόπου Κυρίου, ἐν ᾧ γεννᾶται λόγος, τυχῶν⁸⁰, ἀρξάμενος ὡς⁸¹ ἀπὸ σπινθηρος ἐλαχίστου, παντελῶς μεγαλυθῆσεται καὶ αὐξήσει καὶ ἔσται δύναμις ἀπέραντος, ἀπαράλλακτος, [ἴση καὶ ὁμοία] αἰῶνι ἀπαράλλακτῳ⁸² μηκέτι γινομένῳ εἰς τὸν ἀπέραντον αἰῶνα.

τη'. Γέγονεν οὖν ὁμολογουμένως κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τοῖς ἀνοήτοις Σίμων θεός, ὡσπερ ὁ Αἰθὺς ἐκεῖνος ὁ καὶ Ἀψεθός, γεννητὸς μὲν καὶ παθητός, ὅταν⁸³ ἢ ἐν δυνάμει, ἀπαθὴς δὲ ἐκ γεννητοῦ, ὅταν ἐξεικονισθῆ καὶ γενῶ | μενος τέλειος ἐξέλθῃ τῶν δυνάμεων τῶν πρώτων δύο, τούτέστιν οὐρανοῦ καὶ γῆς. Λέγει γὰρ Σίμων διαβρήθην περὶ τούτου ἐν τῇ Ἀποφάσει οὕτως· Ὑμῶν οὖν λέγω ἃ λέγω καὶ γράξω ἃ

bitur. Tres enim sunt, inquit, qui stant, nec, qui sint tres æones qui stant, adornatur generatus is, qui secundum illos super aquam fertur, tanquam ad similitudinem refectus perfectus cœlestis, qui nulla ratione inferior quam non generata potestas factus est. Hoc est quod aiunt: Ego et tu unum, ante me tu, id quod post te ego. Hæc, inquit, est potestas una, divisa, superne, inferne, semet gignens, semet alens, semet quærens, semet reperiens, sui ipsius mater, sui ipsius pater, sui ipsius soror, sui ipsius conjux, sui ipsius filia, sui ipsius filius, mater, pater, unum, cum sit radix omnium.

Et ex igne oriri principium generationis eorum quæ generantur **250-251** in hunc fere definit modum: Omnium, quorumcunque generatio exstat, ab igne principium cupidinis generationis existit. Quippe igne corripitur appellatur id quod est concupiscere commutabilem genituram. Unum autem cum sit ignis, conversiones vertitur duas. Convertitur enim, inquit, in viro sanguis, et calidus et fulvus, ut ignis effligatus, in semen, in muliere contra idem hic sanguis in lac. Et sit masculi conversio generatio, feminæ autem conversio nutritio ei quod generatur. Hic, inquit, est flammeus ensis, qui vibratur ad custodiendam viam ligni vitæ. Convertitur enim sanguis in semen et lac et sit hæc potestas mater et pater, pater eorum quæ nascuntur, et alitura eorum quæ nutriuntur, nullius indiga, sui compos. Custoditur autem, inquit, lignum vitæ per vibratum flammeum ensem, sicut diximus, potestas septima, quæ est ex semet prognata, quæ omnes continet, quæ in sex reposita est potestatibus. Nam cum non vibrabitur flammeus ensis, pessumdabitur et interibit pulchrum illud lignum; cum autem convertetur in semen et lac, qui potestate in his repositus est, informationem idoneam et locum justum, in quo generatur verbum, nactus, ortus tanquam a scintilla tenuissima prorsus grandescet et augetur et erit potestas infinita immutabilis, [similis et compar] ævo immutabili, quod amplius non sit in infinitum ævum.

18. Exstitit igitur hand dubie secundum hanc rationem stultis Simon deus sicut Libys ille, dico Apsethum, generatus quidem et patibilis, quando est in potestate, impatibilis autem ex generato, quando effligatus est et factus perfectus egressus est potestates primas duas, hoc est cœlum et terram. Ait enim Simon ipsis verbis de hac re in Revelatione in hunc modum: *Vobis igitur dico, quæ dico et scribo,*

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ὁ γέννητος. ὁ ἀγέννητος C, M. Cf. supra p. 242, 73-85. ⁶⁷ κατ' οὐδεμίαν. κατὰ δὲ μίαν C, M. ⁶⁸ τὸ. τῷ C. ⁶⁹ ἓν, οὐσα. ἐνούσα C. ⁷⁰ κατανοεῖ C. ⁷¹ γενέσεως corr. C. ⁷² Ἐν δὲ ἄν. Ἐνδέον C, M. ⁷³ τροπὰς στρέφεται δύο. τροπὰς τρέφεται. Διδ C, M. ⁷⁴ γένεσις corr. C. ⁷⁵ τροφή. τροφή C. ⁷⁶ I Mos. iii. 24: Καὶ ἔταξε τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. ⁷⁷ πατήρ τῶν. παρὰ τῶν C, M. ⁷⁸ στρέφεται C. ⁷⁹ λόγου. λόγος C, M. Cf. supra p. 248, 5, 6. ⁸⁰ τυχῶν. ψυχῶν C, M. ⁸¹ ὡς ἓν C, M. ⁸² ἀπαράλλακτος, ἴση καὶ ὁμοία αἰῶνι ἀπαράλλακτῳ. ἀπαράλλακτος αἰῶνι ἀπαράλλακτῳ C, ἀπαράλλακτος αἰῶνι ἀπαράλλακτῳ M. Cf. supra p. 248, 9, 10, et p. 244, 93, 94. ⁸³ ὅτε ἓν C.

quæ scribo. Scriptura hæcce: duo sunt turiones inter universos æones, qui neque principium neque finem habent, ex una radice, quæ quidem potestas est silentium invisibile, incomprehensibile, quorum **252-253** alter apparel superne, quæ quidem est magna potestas, mens universorum, administrans omnia, genere masculina; alter autem inferne, intelligentia magna, genere feminea, gignens omnia. Unde respondentes sibi invicem conjugium habent et mediam distantiam manifestant, aerem incomprehensibilem, neque principium neque finem habentem. In hoc autem Pater, qui sustinet omnia et alit quæ principium et finem habent. Hic est qui stat, stetit, stabit, potestas mas simul et femina secundum eam quæ antea existit potestatem infinitam, quæ quidem neque principium habet neque finem, eamque in unitate constantem. Ab hac enim congressa quæ est in unitate intelligentia facta est duo. Et ille erat unus, habens enim illam in se erat solus, nunquam non primus, tametsi ante existens, manifestatus autem ipsi ex se ipso essitit alter. Sed ne pater quidem appellatus est antequam ipsa illum appellaret patrem. Ut igitur ipse semetipsum per se producens manifestavit sibi propriam intelligentiam, sic et manifestata intelligentia non fecit, sed conspicata illum abscondidit patrem in sese, hoc est potestatem, et ita est masculofeminea potestas etiam intelligentia, unde sibi invicem respondent (nihil enim differt potestas ab intelligentia) quoniam unum sunt. Etenim ex iis, quæ supra sunt, reperitur potestas, ex iis autem, quæ infra, intelligentia. Ita igitur fit, ut manifestatum ab illis, cum unum sit, reperitur duplex, masculofemineus habens femineam in sese. In hunc modum est mens in intelligentia, quæ se juncta a se invicem, cum sint unum, reperiantur duo.

19. Hæc igitur commentus Simon non solum dicta Mosis per malas artes detorsit in ea quæ libuit, sed etiam poetarum. Etenim et equum ligneum aliosum defecit et Helenam eam lampade et alia permulta, quæ ille traducens in ea quæ pertinent ad se et ad intelligentiam fabulatur. Esse autem hanc dicebat ovem quæ aberravit, quæ quidem semper commorans in mulieribus turbabat potestates quæ sunt in mundo **254-255** propter insuperabilem pulchritudinem suam. Unde etiam Trojanum bellum per illam confutum est. In Helena enim, quæ illo ævo generata erat, inhabitavit hæc intelligentia, et ita, cum omnes potestates illam sibi arrogarent, discordia et bellum exortum est in quibuscumque apparuit populis. In hunc certe modum Stesichorum, qui per carmina

A γράφω. Τὸ γράμμα τοῦτο· δύο εἰσι παραφυκίδες τῶν ἄλων αἰώνων, μήτε ἀρχὴν μήτε πέρας ἔχουσαι, ἀπὸ μιᾶς ρίζης, ἧς εἰσι δύναμις σιγῆς ἀόρατος, ἀκατάληπτος, ὧν ἡ μία⁹ γαίνεται ἄνωθεν, ἧς εἰσι μεγάλη δύναμις, τοὺς τῶν ἄλων, διέπων τὰ πάντα, ἄσρητη, ἡ δὲ [p. 173. 174.] ἑτέρα κάτωθεν, ἐπίνοια μεγάλη, θήλεια, γεννώσα τὰ πάντα. Ἐνθεν ἀλλήλοις ἀντιστοιχοῦντες συζυγίαν ἔχουσι, καὶ τὸ μέσον διάστημα ἐμφαίρουσιν ἀέρα ἀκατάληπτον, μήτε ἀρχὴν μήτε πέρας ἔχοντα. Ἐν δὲ τούτῳ Πατὴρ ὁ⁶ βαστάζων πάντα καὶ τρέφων τὰ⁷ ἀρχὴν καὶ πέρας ἔχοντα. Οὗτός ἐστιν ὁ ἐστὼς, στάς, στησίμωτος, ὧν ἀρσενόθηλος δύναμις κατὰ τὴν προδιέπουσιν δύναμιν ἀπέραντον, ἧς εἰσι⁸ ἀρχὴν οὗτος πέρας ἔχει, ἐν μονότητι οὖσαν· ἀπὸ γὰρ ταύτης προσελθούσα ἡ ἐν μονότητι ἐπίνοια ἐγένετο δύο. Κάκεινος ἦν εἷς· ἔχων γὰρ ἐν ἑαυτῷ αὐτὴν ἦν μότος, οὐ μέντοι πρῶτος, καίπερ προδιέπων, γαίεις δὲ αὐτῷ⁹ ἀπὸ ἑαυτοῦ, ἐγένετο δεύτερος. Ἀλλὰ οὐδὲ πατὴρ ἐκλήθη πρὶν αὐτὴν¹⁰ αὐτὸν ὀνομάσαι¹¹ πατέρα. Ὡς οὖν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπὶ ἑαυτοῦ προαγαγὼν ἐγατέρωσεν ἑαυτῷ τὴν ἰδίαν ἐπίνοιαν, οὕτως καὶ ἡ γαίεις ἐπίνοια¹² οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ ἰδοῦσα αὐτὸν ἐτέκνωσεν τὸν πατέρα ἐν ἑαυτῇ, τοῦτέστι τὴν δύναμιν, καὶ ἔστιν ἀρσενόθηλος δύναμις καὶ ἐπίνοια, ὅθεν ἀλλήλοις ἀντιστοιχοῦσι (οὐδὲν γὰρ διαφέρει δύναμις ἐπίνοιας) ἐν ὄντες. Ἐκ μὲν τῶν ἄνω εὐρίσκεται | δύναμις, ἐκ δὲ τῶν κάτω ἐπίνοια. Ἔστιν οὖν οὕτως καὶ τὸ φανὲν ἀπ' αὐτῶν¹³, ἐν ὄν, δύο εὐρίσκεισθαι, ἀρσενόθηλος ἔχων τὴν θήλειαν ἐν ἑαυτῷ. Οὕτως¹⁴ ἐστὶ τοὺς ἐν ἐπίνοια, ἃ χωριστὰ¹⁵ ἀπ' ἀλλήλων, ἐν ὄντες, δύο εὐρίσκονται.

18. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Σίμων ἐφευρών οὐ μόνον τὰ Μωσείως κακοτεχνήσας εἰς ὃ ἐβούλετο μεθρημῆεν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν¹⁶ ποιητῶν. Καὶ γὰρ τὸν Δοσριον ἵππον ἀλλήγορει καὶ τὴν Ἑλένην ἄμα τῇ λαμπάδι¹⁷ καὶ ἄλλα πλεῖστα ἔσα μεταγ[ων εἰς] τὰ αὐτοῦ¹⁸ καὶ τῆς ἐπίνοιας πλαστολογεῖ¹⁹. Εἶν[αι] δ' ἔλεγε²⁰ ταύτην τὸ πρόβατον τὸ πεπλανημένον, ἧς αἰ καταγινομένη ἐν γυναιξίν ἐτάρασσε τὰς ἐν κόσμῳ δυνάμεις διὰ τὸ ἀνοπέμβλητον [p. 174. 175] αὐτῆς κάλλος, ὅθεν καὶ ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος δι' αὐτὴν γαγένηται. Ἐν γὰρ τῇ κατ' ἐκεῖνο²¹ καιροῦ γενομένη²² Ἑλένη ἐνώκησεν αὐτῇ²³ ἡ ἐπίνοια, καὶ οὕτως πασῶν ἐπιδικαζομένων αὐτῆς τῶν ἔξουσῶν, στάσις καὶ πόλεμος ἐπανεστή, ἐν οἷς ἐβράνη ἔθνεσιν. Οὕτως γοῦν τὸν Σησιχορον διὰ τῶν ἐπῶν λοιδορήσαντα

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ὧν, ἡ μία C. ⁶ πατὴρ ὁ. πατέρα C. ⁷ τρέφων τὰ. τρέφοντα C. ⁸ αὐτῷ. αὐτὸς M. ⁹ αὐτῷ. αὐτῆ C. M. ¹⁰ ὀνομάσαι. ὀνομάσει C, ὀνομάσειε M. ¹¹ ἐπίνοια. ἐπίνοιαν C. ¹² ἀπ' αὐτῶν. ἐν αὐτῶν C. ¹³ Οὕτως C. M. ¹⁴ ἃ χωριστὰ. ἀχώριστα C, ἀχώριστα δ' s. γὰρ M. ¹⁵ τὰ τῶν. τὰς τῶν C. ¹⁶ Cf. Epiphani. hæc. 24, 3. ¹⁷ μεταγ . . . . . τὴ αὐτοῦ C, μεταγγίζων εἰς τὰ αὐτοῦ M. ¹⁸ πλαστολογεῖ Roperus, πλεστο-
τους λέγει C, ἀπάγων s. ἀποσπάσας λέγει susp. M. ¹⁹ Εἶναι δ' ἔλεγε. εἶν . . . . . ετε C. Cf. cum his et sequentibus Just. Mart. Ap. 1, 26. p. 69. E. Iren. c. hæc. 4, 23, 2 sq. Massuet. Theodor. Hist. fab. 4, 1. Epiphani. hæc. 11, 2, 3. ²⁰ κατ' ἐκεῖνου C. ²¹ γενομένου C. ²² ἐνώκησεν αὐτῆ R. Schottius, ἐνώκησεν ἐν αὐτῇ C, M.

ὅτι τὴν τὰς ὄψεις τυφλωθῆναι· αὐτὸς δὲ, μεταμελη-
θέντος αὐτοῦ καὶ γράψαντος τὰς παλινωδίας, ἐν αἷς
ὕμνησεν αὐτὴν, ἀναδέξασθαι μετενωματομένην δὲ ὡς
ὅπὸ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν κάτω ἐξουσιῶν, οἱ καὶ
τὸν κόσμον, φησὶν, ἐποίησαν, ὕστερον ἐπὶ τέλους ὡς
ἐν Τύρῳ τῆς Φοινίκης πόλει στήναι, ἣν κατελθὼν
εὗρεν. Ἐπὶ γὰρ τὴν ταύτης πρώτην ζήτησιν ἐφη
παρὰγερονέαι. ὅπως ῥύσεται αὐτὴν τῶν δεσμῶν, ἣν
λυτρωσάμενος ἅμα ἑαυτῷ περιήγε, φάσκων | τοῦτο
εἶναι τὸ ἀπολωδὸς πρόβατον, ἑαυτὸν δὲ λέγων τὴν
ὕπὲρ πάντα δύναμιν εἶναι. Ὁ δὲ ψυδρὸς ὡς ἐρασθεὶς
τοῦ γυναικοῦ τούτου, Ἑλένης καλουμένης, ὠνησάμενος
εἶχε, καὶ τοὺς μαθητὰς αἰδοῦμενος τοῦτον τὸν μῦθον
ἐπλατεν. Οἱ δὲ αὐτὸς μιμητὰς τοῦ πλάνου καὶ Σίμων-
νος Μάγου γινόμενοι τὰ ὅμοια δρῶσιν, ἀλογίστως
φάσκοντες δεῖν μίγνυσθαι, λέγοντες· Πᾶσα γῆ γῆ, B
καὶ οὐ διαφέρει ποῦ τις ὡς σπεῖρει, πλὴν ἵνα σπεῖρη,
ἀλλὰ καὶ μακαρίζουσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ τῇ [κοιτῇ] ὡς
μῆξει, ταύτην εἶναι λέγοντες τὴν τελείαν ἀγάπην,
καὶ τὸ, Ἅγιος ἀγίων . . . ἢ . . . ὡς ἁγιασθήσεται· οὐ
γὰρ μὴ κρατεῖσθαι αὐτοὺς ἐπὶ τινι νομιζομένῳ
κακῷ, λελύτρωται γάρ. Τὴν δὲ Ἑλένην ὡς λυτρω-
σάμενος οὕτως τοῖς ἀνθρώποις σωτηρίαν παρέσχε διὰ
τῆς ἰδίας ἐπιγνώσεως. Κακῶς γὰρ διοικούντων τῶν
ἀγγέλων τὸν κόσμον διὰ τὸ φιλαρχεῖν αὐτοὺς, εἰς
ἐπανόρθωσιν ἐληλυθέναι αὐτὸν ἐφη μεταμορφώμε-
νον καὶ ἐξομοιούμενον ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξου-
σίαις καὶ τοῖς ἀγγέλοις, ὡς καὶ ἀνθρώπων φαίνε-
σθαι αὐτὸν μὴ ὄντα ἀνθρώπων, καὶ καθεῖν δὲ ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ δεδοκῆναι ὡς μὴ πεπονητότα, ἀλλὰ
φανέντα Ἰουδαίοις [p. 175, 176] μὲν ὡς Υἱόν ὡς C
δὲ τῇ Σαμαρείᾳ ὡς Πατέρα, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς
ἔθνεσιν ὡς Πνεῦμα ἁγίων, ὑπομένειν δὲ αὐτὸν κα-
λεῖσθαι οἷον ἂν ὀνόματι καλεῖν βούλωνται ὡς οἱ
ἀνθρώποι. Τοὺς δὲ προφήτας ἀπὸ τῶν κοσμοποιῶν
ἀγγέλων ἐμπνευσθέντας εἰρηκέναι τὰς προφητείας ὡς
διὸ μὴ φροντίζειν αὐτῶν τοὺς εἰς τὸν Σίμωνα καὶ
τὴν Ἑλένην πεπιστευκότας ἕως νῦν, πράσσειν τε
ὅσα βούλωνται ὡς ἐλευθέρους, κατὰ γὰρ τὴν αὐτοῦ
χάριν σώζεσθαι αὐτοὺς φάσκουσι ὡς. Μηδὲν ὡς γὰρ
εἶναι αἰτιον ἕκαστος εἰ | πράξει ὡς κακῶς ὡς γὰρ

dilaceravisset eam, oculis captum esse, rursus au-
tem pœnitentia commotum scriptis palinodiis, in
quibus celebravit illam, visum recepisse. incorpo-
ratam autem ab angelis et infernis potestatibus,
qui et mundum, inquit, fabricati sunt, postea in
fornice Tyri, urbe Phœnicia, prœstitisse, quam uli
descendit reperit. Ad hujus enim inprimis investi-
gationem dixit advenisse, ut liberaret illam de vin-
culis, quam in libertatem assertam secum circum-
agebat dicens hanc esse deperditam ovem, semet
autem potestatem esse quæ supra omnia sit. Mendax
autem ille, amore captus mulierculæ istius, Helenæ
nomine, emptam habebat et commotus pudore di-
scipulorum hanc fabulam confinxit. Illi autem rursus
imitatores præstigatoris et Simonis scilicet Magi
facti æqualia agunt, nullo discrimine atentes oportere misceri, his usi verbis: Omnis terra terra, nec
differt ubi quis serat, modo serat, verum etiam sese
beatos prædicant propter communem mitionem
hanc dicentes esse perfectam agapen; et illud:
Sanctus sanctorum . . . sanctificabitur. Non
enim teneri sese malo aliquo, quod vulgo habeatur
pro malo, exsoluti enī sunt. Helenam autem uli
exsolvit ita hominibus salutem præbuit per suam
scientiam. Male enim administrantibus angelis mun-
dum propter cupidinem imperandi ad reparationem
semet advenisse dixit transfiguratum et assimilatum
imperii et potestatibus et angelis, ut et homo ap-
paret, cum non esset homo et pati in Judæa visus
sit non passus, sed 256-257 patfactus Judæis
tanquam *Filius*, in Samaria autem tanquam *Pater*,
in reliquis autem gentibus tanquam *Spiritus sanctus*.
Sustinere autem sese appellari quocunque no-
mine appellare velint homines. Prophetas autem
ab angelis mundi fabricatoribus inspiratos effatos
esse vaticinationes. Quapropter non curare eos, qui
in Simonem et Helenam credant, ad hunc diem fa-
cereque quæcunque libeat ut liberos; ex illius enim
gratia servari sese aiunt. Non enim esse cur quis
puniat, si quis male faciat; non enim est natura
malum, sed positio. Posuerunt enim, inquit, angeli

VARIÆ LECTIONES.

ὡς δὲ Robernus, om. C, M. ὡς τέλους. τε τοὺς C, M. Cf. Just. Mart. et Theodoret. l. l. ὡς ψυ-
δρὸς Robernus. ψυχρὸς C, M, μιὰρὸς Bunsenius (*Hippolytus and his age* l. p. 351): ψευδοχριστός? R.
Schoenus. ὡς ποῦ τι C. ὡς κοιτῇ. ξένη M, qui vocem in C prorsus evanuisse dicit. ὡς . . . ἢ. ὡς Ἅγιος.
Ἅγιος (s. Ἅγιον ἀγίων) καὶ Ἄλλήλους ἀγιάζετε Bunsenius l. l. p. 352: ἀγαπᾶτε? ὡς Cf. Iren. c. hæf. 4,
23, 3 *Massuet*. Quapropter et ipsum venisse, uti eam assumeret primam et liberaret eam a vinculis, ho-
minibus autem salutem præstaret per suam agnitionem. Cum enim male moderarentur angeli mundum,
quoniam unusquisque eorum concupisceret principatum, ad emendationem venisse verum, et descendisse
eum transfiguratum et assimilatum virtutibus et potestatibus et angelis: ut et in hominibus homo appare-
ret ipse, cum non esset homo, et passum autem in Judæa putatum, cum non esset passus. Cf. etiam Theo-
doret. l. l. 1, 4 ὡς καὶ δεδοκῆναι C, M. ὡς Iren. l. l. § 1 . . . et docuit semetipsum esse, qui inter Ju-
dæos quidem quasi Filius apparuerit, in Samaria autem quasi Pater descenderit, in reliquis vero gen-
tibus quasi Spiritus sanctus adventaverit. Esse autem se sublimissimam virtutem, hoc est eum qui sit su-
per omnia Pater, et sustinere vocari se, quodcumque eum vocant homines. Cf. etiam Theodoret. l. l. 1, 4.
ὡς βούλωνται C. ὡς Cf. Iren. l. l. § 3: Prophetas autem a mundi fabricatoribus angelis inspiratos dixisse
prophetias, quapropter nec ulterius curarent eos hi, qui in eum et Helenam ejus spem habeant, et ut libe-
ros agere quæ velint, secundum enim ipsius gratiam salvari homines cœt. ὡς τε ὅσα τὰ ὡς C, τὰ ἂν vel
ὅσα M. ὡς Iren. l. l. § 3. Nec enim esse naturaliter operationes justas, sed ex accidenti, quemadmodum
posuerunt qui mundum fecerunt angeli, per hujusmodi præcepta in servitutem deducunt homines. Qua-
propter et solvi mundum, et liberari eos, qui sunt ejus, ut imperio eorum qui mundum fecerunt repro-
miserit. ὡς Μηδὲνα snsp. Bunsenius l. l. p. 353. ὡς εἰ πράξει. εἰσπράξει: C. ὡς τις κακῶς. τι κακὸν conj.
Bunsenius l. l.

mundi fabricatores quidquid voluerunt, ejusmodi dictis opinati in servitute redigere sibi auscultantes. Solutionem autem rursus docent mundi ad liberationem privorum hominum suorum.

20. Hujus igitur discipuli præstigiis utuntur et incantationibus, philtaque et illecebras et qui dicuntur somnia adducentes dæmones immittunt ad irritandos quos volunt. Verum etiam paredros, quos vocant, exereant, imaginemque Simonis habent in Jovis figuram et Helenæ effigie Minervæ, hasque adorant alterum vocantes dominum, dominam alteram. Si quis autem nomine vocabit apud illos conspicatus imagines illas vel Simonis vel Helenæ, repudiatur ut qui ignoret mysteria. Hic Simon multos in Samaria præstigiis in errorem agens ab apostolis convictus est et execrationibus devotus, sicuti in Actis scriptum est, postea sprete fide hæc aggressus est. Verum vel usque ad Romam progressus incidit in apostolos, cui multum Petrus adversatus est præstigiis seducenti multos. Hic 258-259 postremo delatus in . . . . . sub platano considens docebat. Et vero ad extremum cum in eo esset ut plane convinceretur propter diuturniorem commorationem, dixit se, si vivus cooperiretur, surrecturum esse tertio die. Denique fossam postquam jussit effodi a discipulis suis jussit se cooperiri. Illi igitur quod jussum erat, perfecerunt, ille autem abfuit ad hunc diem; non enim erat Christus. Hæcce autem et de Simone fabula, unde Valentinus profectus aliis nominibus nuncupat. Mens enim et veritas et logos et vita et homo et ecclesia, Valentiniani xones, aperte sunt Simonis sex radices: mens, intelligentia, vox, nomen, ratiocinatio et cogitatio. Sed quoniam videmur nobis satis exposuisse Simonis commenta fabularum, videamus quid et Valentinus dicat.

21. Est autem Valentini secta ita comparata, ut Pythagoricam referat et Platonicam doctrinam. Etenim Plato in *Timæo* penitus expressit Pythagoram; ideo Timæus et ipse est ei Pythagoreus hospes. Quapropter placet commemoratis paucis quibusdam Pythagoreæ et Platonicæ doctrinæ ad Valentini decreta exponenda transire. Etenim tametsi in eis quos prius confestim libris insunt et Pythagoreæ et Platoni quæ placuerunt, tamen etiam nunc non præter rem commemorabo per epitomen et summam placita eorum, quo facilius recognoscantur Valentini decreta per propiorem juxtapositionem et varilem comparationem, cum illi quidem olim ab

ἔστι ⁸⁹ φύσει κακὸν⁹⁰, ἀλλὰ θέσει. Ἔθεντο γὰρ, φηθὶν, οἱ ἄγγελοι οἱ τὸν κόσμον ποιήσαντες ὅσα ἐβούλοντο, διὰ τῶν τοιούτων λόγων δουλοῦν νομίζοντες τοὺς αὐτῶν ἀκούοντας. Λύσειν δὲ αὖθις ⁹¹ λέγουσι τοῦ κόσμου ⁹² ἐπὶ λυτρώσει τῶν ἰδίων ἀνθρώπων.

κ'. Οἱ οὖν τούτου μαθηταὶ μαγείας ἐπιτελοῦσι ⁹³ καὶ ἐπαιοιδᾶς ⁹⁴, φίλτρα τε καὶ ἀγώγιμα καὶ τοὺς λεγομένους ὄνειροπόμπους δαίμονας ἐπιπέμπουσι πρὸς τὸ ταράττειν οὓς βούλονται· ἀλλὰ καὶ παρέδρους τοὺς λεγομένους ἀσκοῦσιν, εἰκόνα τε τοῦ Σίμωνος ἔχουσιν εἰς Διὸς μορφήν. καὶ τῆς Ἑλένης ἐν μορφῇ Ἀθηναῖς, καὶ ταύτας προσκυνοῦσι, τὸν μὲν καλοῦντες κύριον, τὴν δὲ κυρίαν. Εἰ δὲ τις ὄνοματι καλέσει παρ' αὐτοῖς ἰδὼν τὰς εἰκόνας ἢ Σίμωνος ἢ Ἑλένης, ἀπόβλητος γίνεσθαι, ὡς ἀγνοῶν τὰ μυστήρια. Οὗτος ὁ Σίμων πολλοὺς πλανῶν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ μαγείαις ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἠλέγχθη, καὶ ἐπάρατος γενόμενος, καθὼς ἐν ταῖς Πράξεσι γέγραπται, ὕστερον ἀπευδοκίμασεν ταῦτα ἐπεχείρησεν· ἕως ⁹⁵ καὶ τῆς Ῥώμης ἐπιδημήσας ἀντίπεσε [p. 176, 178] τοῖς ἀποστόλοις· πρὸς δὲ πολλὰ Πέτρος ἀντικατέστη μαγείαις πλανῶντα πολλοὺς. Οὗτος ἐπὶ τέλει ἐλυθὼν ἐν τ. . . . . τη, ὑπὸ πλάτανον καθεζόμενος ἰδίδοσκει. Καὶ δὴ λοιπὸν ἐγγὺς τοῦ ἐλέγχεσθαι γινόμενος διὰ ⁹⁶ τὸ ἐγχερρίζειν, ἔφη, ὅτι εἰ χωσθεῖν ζῶν, ἀναστήσεται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Καὶ δὴ τάφρον καλεῖσθαι ὄρυγῆναι ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκέλευσε χωσθῆναι. Οἱ μὲν οὖν τὸ προσταχθὲν ἐποίησαν, ὁ δὲ ἀπέμεινεν ἕως νῦν· οὐ γὰρ ἦν ὁ Χριστός. Οὗτος δὴ καὶ ὁ κατὰ τὸν Σίμωνα μῦθος, ἀφ' οὗ Οὐαλεντίνος τὰς ἀφορμὰς λαβὼν ἄλλοις ὀνόμασι καλεῖ. Ὁ γὰρ νοῦς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ λόγος καὶ ζωὴ καὶ ἀνθρώπος καὶ ἐκκλησία, οἱ Οὐαλεντίνου αἰῶνες, ὁμολογουμένως εἰσὶν αἱ ⁹⁷ Σίμωνος ἑξ ῥίζαι, νοῦς, ἐπίνοια, φωστὴ, δρομα, λογισμὸς καὶ ἐνθύμησις. Ἄλλ' ἐπεὶ ἱκανῶς ἡμῖν δοκεῖ ἐκτεθεῖσθαι τὴν Σίμωνος μυθοποιίαν, ἰδωμεν τί λέγει καὶ Οὐαλεντίνος.

κα'. Ἔστι μὲν οὖν ἡ Οὐαλεντίνου αἵρεσις Πυθαγορικὴν ἔχουσα καὶ Πλατωνικὴν τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ γὰρ Πλάτων ὄλωσ ⁹⁸ ἐν τῷ *Τιμαίῳ* τὸν Πυθαγόραν ἀπεμάξατο ⁹⁹· τοιγαροῦν καὶ ὁ Τιμαίος αὐτός ἐστιν αὐτῷ Πυθαγόρειος ξένος. Διὸ δοκεῖ ὀλίγα τῆς Πυθαγορείου καὶ Πλατωνικῆς ¹⁰⁰ ὑπομνησθέντας ὑποθέσεως ἀρξασθαι καὶ τὰ Οὐαλεντίνου λέγειν. Εἰ γὰρ ¹⁰¹ καὶ ἐν τοῖς πρότερον ὑφ' ἡμῶν πεπονημένοις ἔχεινται καὶ τὰ Πυθαγόρα καὶ Πλάτωνος ὑπομνησθήσομαι δι' ἀλλὰ γε καὶ νῦν οὐκ ἀλόγως ὑπομνησθήσομαι δι' ἐπιτομῆς καὶ κορυφαίωτατα τῶν αὐτοῖς ἀραιομένων, πρὸς τὸ εὐεπίγνωστα γενέσθαι τὰ Οὐαλεντίνου δόξαντα διὰ τῆς ἐγγύτου παραθέσεως καὶ ὁμοίας

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ ἔστι. ἔστι τι. Bunsenius l. l. ⁹⁰ κακόν. κακὸς C, M. ⁹¹ Λύσειν δὲ αὖθις. Φύσειν δὲ αὖθις; C, M. Λύσειν δὲ αὐτὸν Bunsenius l. l. p. 354. ⁹² τοῦ κόσμου, τὸν κόσμον C, M, Bunsenius l. l. ⁹³ Iren. l. l. § 4. Igitur horum mystici sacerdotes libidine quidem vivunt, magias autem perficiunt, quemadmodum potest unusquisque ipsorum. Exorcismis et incantationibus utuntur. Amatoria quoque et agogisma et qui dicuntur paredri et oniroponi et quæcunque sunt alia perierga apud eos studiose exercentur. Imaginem quoque Simonis habent factam ad figuram Jovis, et Helenæ in figuram Martis, et has adorant, cæc. ⁹⁴ μαγείαις — ἐπαιοιδᾶς C, M. ⁹⁵ ἕως. ἕως δὲ? ⁹⁶ διὰ. δις C. ⁹⁷ οἱ C, M. ⁹⁸ ὄλωσ pr. C. ⁹⁹ ἀπομάξατο C. ¹⁰⁰ Πλατωνικὴν pr. C, Πλάτωνος corr. C. ¹⁰¹ Cf. supra l. i, c. 2, p. 8 14; c. 19, p. 30-38; l. iv, c. 51, p. 124 sqq.

συγκρίσεως τῶν μὲν πάλαι ἀπ' Αἰγυπτίων ταῦτα Ἀ
 παραλαβόντων καὶ εἰς Ἑλλήνας μεταδιδασκάντων,
 τοῦ δὲ παρὰ τούτων, ὅτι δὲ ⁵⁵ παρ' αὐτῶν, διαψευ-
 σαμένον ἴδιαν τε δόξαν συστήσαι πεπειραμένου, . . . ⁵⁶
 σπαράξαντα μὲν τὰ ἐκείνων ὀνόμασι καὶ ἀριθμοῖς,
 ἰδίως δὲ καλέσαντα καὶ μέτροις διορίσαντα, ὅπως
 αἰρέσειν Ἑλληνικὴν ποικίλην μὲν, ἀσύστατον δὲ καὶ
 οὐκ ἀνήκουσαν Χριστῷ συστήσῃ.

κβ. Ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς ὑποθέσεώς ἐστιν ⁵⁷ ἐν
 τῷ | *Τιμαίῳ* τῷ Πλάτωνι ⁵⁸ σοφία Αἰγυπτίων· ἐκεῖ-
 θεν γὰρ ὁ Σόλων ⁵⁹ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν περὶ τῆς κόσ-
 μου γεννήσεως καὶ φθορᾶς παλαιῶ τινι [p. 178, 179]
 λόγῳ καὶ προφητικῷ, ὡς φησὶν ὁ Πλάτων, τοὺς Ἑλλή-
 νας ἐδίδαξε, παῖδας νέους ὄντας καὶ πρεσβύτερον
 ἐπισταμένους μάθημα οὐδὲν θεολογούμενον. Ἴν' οὖν
 παρακολουθήσωμεν τοῖς λόγοις, οἷς καταβέβηται **B**
 Οὐαλεντίνος, προσεκήθισομαι νῦν, τίνα ἐστὶν ἡ Πυθα-
 γόρας ὁ Σάμιος μετὰ τῆς ὕμνουμένης ἐκείνης παρὰ
 τοῖς Ἑλλήσι ⁶⁰ σιγῆς φιλοσοφεῖ, εἰθ' οὕτως ταῦτα,
 ἃ ⁶¹ Πυθαγόρου λαθῶν καὶ Πλάτωνος Οὐαλεντίνος
 σεμνολογῶν ἀνατίθει Χριστῷ ⁶² καὶ πρὸ τοῦ Χριστοῦ
 τῷ Πατρὶ τῶν ὅλων καὶ σιγῇ τῇ συνεζευγμένη τῷ
 Πατρὶ.

κγ. Πυθαγόρας τοίνυν ἀρχὴν τῶν ὅλων ἀγέννητον
 ἀπεφάνετο τὴν μονάδα, γεννητὴν δὲ τὴν δυάδα καὶ
 πάντας τοὺς ἄλλους ἀριθμούς. Καὶ τῆς μὲν δυάδος
 πατέρα φησὶν εἶναι τὴν μονάδα, πάντων δὲ τῶν
 γεννωμένων μητέρα δυάδα, γεννητὴν γεννητῶν. Καὶ
 Ζαράτας ⁶³ ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος ἐκάλει τὸ μὲν *ἐν*
πατέρα, τὸ δὲ *δύο μητέρα*. Γεγέννηται γὰρ. ἐκ μὲν
 μονάδος δυὰς κατὰ τὸν Πυθαγόραν, καὶ ἐστὶν ἡ μὲν
 μονὰς ἀρῆεν καὶ πρώτη, ἡ δὲ δυὰς θῆλυ. Παρὰ τῆς
 δυάδος δὲ πάλιν, ὡς ὁ Πυθαγόρας λέγει, ἡ τριάς καὶ
 οἱ ἐφεξῆς ἀριθμοὶ μέχρι τῶν δέκα. Τοῦτον γὰρ οἶδε
 μόνον τέλειον ἀριθμὸν Πυθαγόρας τὸν δέκα· τὴν γὰρ
 ἑνδεκά καὶ δώδεκα προσθήκην καὶ ἐπαναποδισμὸν
 τῆς δεκάδος, οὐκ ἄλλου τινὸς ἀριθμοῦ γέννησιν τὸ
 προστιθέμενον. Πάντα δὲ ⁶⁴ σώματα ⁶⁵ στερεὰ· ἐξ
 ἀσωμάτων γεννᾶ. Τῶν τε γὰρ σώματων καὶ ἀσω-
 μάτων ὁμοῦ στοιχεῖον ⁶⁶ εἶναι φησι καὶ ἀρχὴν τὸ
 | σημειὸν ὃ ἐστὶν ἀμερὲς, γίνετα· δὲ, φησὶν, ἐκ
 σημείου γραμμῆ, καὶ [ἐκ γραμμῆς ἐπιφάνεια] ⁶⁷
 ἐπιφάνεια δὲ βρεῖσα εἰς βᾶθος στερεὸν ὑφέστηκε,
 φησὶ, σῶμα. Ὅθεν καὶ ὄρκος τίς ἐστὶ τοῖς Πυθαγο-
 ρικοῖς ἡ τῶν τεσσάρων στοιχείων συμφωνία. Ὅμο- **D**
 νόμοι δ' οὗτοι·

Ναὶ ⁶⁸ μὰ τὸν ἀμετέρα κεφαλαῖ ⁶⁹ παρὰδόντα τε-
 τραπεύων, ⁷⁰ Πηγὴν ἀενάου ⁷¹ φύσεως [ρίζωματ'] ⁷² ἔχουσαν.
 Ἔστι δὲ ἡ τετραπύς τῶν φυσικῶν καὶ στερεῶν

Ægyptiis hæc mutati sint et Græcos edocuerint,
ille autem ab illis, nisi quod celarit sua ab illis esse
accepta, quippe qui peculiarem sectam condere co-
natus fuerit . . . namque ille commutavit illorum
decreta nominibus et numeris, singulari autem modo
appellavit et mensuris descripsit, ut hæresin Græ-
cam variam quidem, sed inconcinnam et quæ non
cadat in Christum conderet.

22. Igitur principium doctrinæ in *Timæo* est Pla-
 toni sapientia *Ægyptiorum*. Illinc enim Solo univer-
 sam doctrinam de mundi ortu et occasu velusta qua-
 dam fama et fatidica, ut ait **260-261** Plato, Græcos
 docuit, etiam tum infantes nec antiquius decretum
 quod ad doctrinam de Deo referretur cognitum ha-
 bentes. Ut igitur persequamur decreta, quæ pro funda-
 mento posuit Valentinus, prius edisseram nunc, quæ
 sint illa, quæ Pythagoras Samius juncto sibi celebrato
 illo Græcis hominibus silentio philosophatur, tum
 ita hæc, quæ a Platone sumpta et Pythagora Val-
 entinus sublimem in speciem refert ad Christum et
 ante Christum ad Patrem universi et ad Silentium
 conjugatum cum Patre.

23. Pythagoras igitur tanquam principium uni-
 versorum non generatum posuit monadem, genitam
 autem dyadem reliquosque numeros omnes. Et
 dyadis autem patrem ait esse monadem, omnium
 autem quæ generantur matrem dyadem, generatam
 generatorum. Et Zaratatas, Pythagoræ magister,
 unum vocabat *patrem*, duo autem *matrem*. Generata
 enim est ex monade dyas secundum Pythagoram,
 et monas quidem est inasculum et prima, dyas au-
 tem femininum. A dyade autem rursus, ut Pythagoras
 dicit, trias et deinceps numeri ad decimum. Hunc
 enim solum novit Pythagoras perfectum numerum
 decimum; undecimum enim et duodecimum appendi-
 cem et reiterationem decimi, non alius cujuspiam
 numeri generationem id quod apponatur. Omnia
 autem corpora solida ex incorporeis generat. Nam-
 que et corporum et incorporeorum simul elementum
 esse ait et principium punctum quod est indivisum,
 nascitur autem, inquit, ex puncto linea et ex linea
 superficies, superficies vero procedens in altitu-
 dinem solidum existit, inquit, corpus. Unde et
 jusjurandum quoddam est Pythagoreis quatuor ele-
 mentorum concentus. Jurant autem in hunc mo-
 dum:

Per eum, qui tradidit nostro capiti quaternarium,

Fontem sempiternæ naturæ radices habentem.

Est autem quaternarius naturalium et solidorum

VARIÆ LECTIONES:

⁵⁵ ὅτι δέ. ὅτι C, M. ⁵⁶ Ante σπαράξαντα (παρὰλάξαντα?) videtur aliquid excidisse. ⁵⁷ ἐστὶν.
 ἐστὶν ἡ M. ⁵⁸ Πλάτωνος M. ⁵⁹ Σολομῶν C. Cf. Plat. *Tim.* p. 21 sqq. ⁶⁰ Ἑλλήσι σιγῆς. Ἑλλήσι γῆς C,
 M. ⁶¹ ἃ. ἀπὸ superior. M, παρὰ Roepers, R. Schottus. ⁶² Χριστῷ Χριστοῦ C. ⁶³ Cf. Plutarch. *De animæ*
procreatione in Timæo Platon. p. 1012: Καὶ Ζαράτας, ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος, τούτην μὲν (sc. δυάδα)
 ἐκάλει τοῦ ἀριθμοῦ μητέρα, τὸ δὲ ἐν πατέρα. ⁶⁴ ὅς. τὸ C. ⁶⁵ Cf. supra p. 122, 42 sqq. et Philop. in I. *de*
Ar. p. 2. ⁶⁶ στοιχεῖον. σημειὸν C, M. ⁶⁷ ἐκ γραμμῆς ἐπιφάνεια om. C, M. Cf. supra l. l. ⁶⁸ De his duo-
 bus versibus cf. Fabricius in *Sexi. Emp.*, p. 352, M. ⁶⁹ ἀμάρτερον κεφαλή (sic) C. ⁷⁰ ἀενάου C. ⁷¹ ρίζω-
 ματ'. om C spatio relicto.

corporum principium, ut monas intelligibilem. Et quaternarium autem generare, 262 263 ait, perfectum numerum, ut in intelligibilibus monadem, denarium, docent hoc modo : Si quis incipiens numerare dicit : unum, et addit duo, tum pariter tria, erunt hæc sex, ad hæc autem etiam quatuor, erit pariter totum decem. Unum enim, duo, tria, quatuor sunt decem, qui est perfectus numerus. Sic, ait, per omnia imitatus est quaternarius intelligibilem monadem, perfectum numerum generare valentem.

24. Duo igitur secundum Pythagoram sunt mundi, alter intelligibilis, qui monadem habet principium, alter autem sensibilis, huius autem est quaternarius habens iota, unam virgulam, numerum perfectum ; et est secundum Pythagoreos illud, quæ est una virgula, prima et præcipua et intelligibilem essentialia . . . . . accidentia incorporea novem, quæ seorsum ab essentialia esse nequeunt, quale et quantum et ad quid et ubi et quando et situm esse et habere et agere et pati. Sunt igitur novem accidentia, quæ essentialiæ adnumerata continent perfectum numerum denarium. Quapropter divisio universo, ut diximus, in intelligibilem et sensibilem mundum habemus etiam nos ab intelligibili rationem, ut ratione intelligibilem et incorporeorum et divinorum aspectemus essentialiam, sensus autem, inquit, habemus quinque : olfactum, visum, auditum, gustum et tactum, quibus in sensibilem pervenimus cognitionem ; et ita divisus est, inquit, sensibilis ab intelligibili mundo. Et habere nos cognitionis instrumentum ad utrumvis eorum hinc perspicimus. Nihil, ait, intelligibilem in cognitionem nostram cadere potest per sensum ; illud enim neque oculus aspexit, neque auris audivit, neque percepit, ait, reliquorum sensuum quilibet. Nec rursus ratione ad cognitionem cuiuscunque sensibilem perveniri potest, sed oportet videre aliquid album esse et gustare esse dulce et sonorum esse aut insonorum auditu cognoscere, et utrum quid odororum sit suaveolens an insuave, olfactus est, non rationis. Idem cadit in tactum. Durum enim aut tenerum, vel 264 265 calidum aut frigidum fieri non potest ut auditu percipias, sed talium iudicium est tactus. Hæc cum ita comparata sint, adornatio eorum, quæ facta sunt quæque fiunt, tanquam per numeros facta intelligitur. Nam sicut a monade orsi secundum appositionem monadum vel triadum et deinceps confectorum numerorum unum aliquod systema facimus maximum numeri, deinde rursus a numero ex compositione confecto subtractione aliqua et reiteratione solutionem compositorum arith-

σωμάτων ἀρχή, ὡς ἡ μονὰς τῶν νοητῶν. Ὅτι δὲ καὶ ἡ τετρακτὺς γεννᾷ, φησὶ, τὸν τέλειον ἀριθμὸν, ὡς ἐν τοῖς νοητοῖς [ἡ μονὰς], 66 τὸν δέκα, [p. 179. 180] διδάσκουσιν οὕτως· Ἐὶ ἀρξάμενος ἀριθμεῖν λέγει τις ὅτι· ἑν, καὶ ἐπιφέρει δύο, ἔπειτα ὁμοίως τρία, ἔσονται ταῦτα ἕξ· πρὸς δὲ τούτοις ἔτι τέσσαρα, ἔσται ὁμοίως τὸ πᾶν δέκα. Τὸ γὰρ ἑν, δύο, τρία, τέσσαρα γίνονται δέκα 70, ὁ τέλειος ἀριθμὸς. Οὕτως, φησὶ, κατὰ πάντα ἐμιμήσατο ἡ τετρακτὺς τὴν νοητὴν μονάδα, τέλειον ἀριθμὸν γεννῆσαι δυναθεῖσαν.

κδ. Δύο οὖν κατὰ τὸν Πυθαγόραν εἰσι κόσμοι, εἰς μὲν νοητός, ὃς ἔχει τὴν μονάδα ἀρχὴν, εἰς δὲ αἰσθητός, τούτου 71 δὲ ἐστὶ τετρακτὺς ἔχουσα ἰῶτα, τὴν μίαν κεφαλαίαν 72, ἀριθμὸν τέλειον· καὶ ἐστὶ κατὰ τοῦ Πυθαγορικοῦ τὸ ἰ', ἡ μία κεφαλαία, πρώτη καὶ κυριωτάτη 73 καὶ τῶν 74 νοητῶν οὐσία νοητῶς καὶ αἰσθητῶς λαμβανομένη 75· συμβεθεκτότα γένη 76 ἀσώματα ἑννέα, ἃ χωρὶς εἶναι τῆς οὐσίας οὐ δύναται, ποιοῦν καὶ ποσοῦν καὶ πρὸς τι καὶ ποῦ καὶ πότε καὶ κείσθαι καὶ ἔχειν καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν. Ἔστιν οὖν ἑννέα τὰ συμβεθεκτότα τῇ οὐσίᾳ, οἷς ἀριθμουμένη 77 συνέχει τὸν τέλειον ἀριθμὸν, τὸν ἰ'. Διόπερ διηρημένον | τοῦ παντός, ὡς εἶπομεν, εἰς νοητὸν καὶ αἰσθητὸν κόσμον, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νοητοῦ τὸν λόγον, ἵνα τῷ λόγῳ τὴν τῶν νοητῶν καὶ ἀσωμάτων καὶ θεῶν ἐποπτεύωμεν 78 οὐσίαν, αἰσθησεῖς δὲ, φησὶν, ἔχομεν πέντε, ἡσφρησιν, ἔρρασιν, ἀκοήν, γεῦσιν καὶ ἀφήν, ἐν οἷς τῶν αἰσθητῶν ἐρχόμεθα εἰς γνῶσιν· καὶ οὕτως, φησὶν, ἐστὶ διηρημένος ὁ αἰσθητός 79 ἀπὸ τοῦ νοητοῦ κόσμου. Καὶ ὅτι ἔχομεν γνώσεως ὄργανον πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν, ἐντεῦθεν κατανοῶμεν. Οὐδὲν, φησὶ, τῶν νοητῶν γνωστὸν ἡμῖν δύναται γενέσθαι δι' αἰσθησεως· ἐκεῖνο γὰρ οὔτε ὀφθαλμῶς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἔγνω, φησὶ, τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οἰαδρατισοῦν. Οὐδ' αὖ πάλιν τῷ λόγῳ εἰς γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν οὐχ ὀδόν τε ἔλθεῖν τινος, ἀλλὰ δεῖ ὅτι λευκὸν ἐστὶν ἰδεῖν, καὶ γεύσασθαι ὅτι γλυκὺ, καὶ ὅτι ὀδικὸν ἢ ἀπωδικὸν 80 ἀκούσαντας εἰδέναι, καὶ εἰ τι τῶν ὀσμῶν ἐστὶν εὐώδες ἢ ἀηδές, ὀσφρήσεως ἔργον, οὐ λόγου. Ἄσπυτως δὲ ἔχει καὶ τὰ τῆς ἀφῆς· σκληρὸν γὰρ ἢ ἀπαλόν, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν οὐχ ὀδόν τέ ἐστιν ἀκούσαντα εἰδέναι, ἀλλὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἐστὶ [p. 180. 181] κρίσις ἡ ἀφή. Τούτων οὕτως ὑπεστηκότες, ἡ διακόσμησις τῶν γεγονότων καὶ γινομένων ἀριθμητικῶς γινομένη θεωρεῖται. Ὅν γὰρ τρόπον ἀπὸ μονάδος ἀρξάμενοι κατὰ προσθήκην μονάδων ἢ τριάδων καὶ τῶν ἕξῃς ἀθροισμένων ἀριθμῶν ἐν τι σύστημα ποιοῦμεν μέγιστον ἀριθμοῦ, εἶτα πάλιν ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἀθροισθέντος ἀφαιρέσει 81 τι καὶ ἀναποδισμῷ 82 λύσιν τῶν συνεστώτων ἀριθμη-

VARIÆ LECTIONES.

66 ἡ μονὰς οὐν. C. 70 δέκα. δὲ καὶ C. 71 τοῦτο C, M. 72 ἰῶτα, τὴν μίαν κεφαλαίαν Cf. Matth. v, 48 et Iren. Adv. hæres. 1, 3, 2 Massuet : Καὶ τοὺς δέκα αἰῶνας ὡσαύτως διὰ τοῦ ἰῶτα γράμματος . . . σημαίνουσι λέγεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο εἰρηκέναι τὸν Σωτῆρα, ἰῶτα ἐν, ἢ μία κεφαλαία οὐ μὴ παρέλθῃ. Ἦς ἂν πάντα γένηται. 73 In hoc loco quadam excidisse sententiarum series hilem facit. 74 καὶ τῶν. ἢ τῶν Roepertus. 75 λαμβανομένη. λαμβανομένη· ἢ M, λαμβανομένη· καὶ Roepertus. 76 γένη C, δὲ γένη Chr. Petersen. 77 ἃ τῇ οὐσίᾳ συναριθμουμένα? οἷς συναριθμουμένη ἔχει Roepertus. 78 ἐπιπτεύωμεν C. 79 ὁ αἰσθητός. αἰσθητός C. 80 ὀδικὸν ἢ ἀπωδικὸν. δικαίον ἢ ἀδικίον C, M. 81 ἀφαιρέσει Roepertus, ἀναγίρει C, M. 82 ἀναποδισμῷ Roepertus, ἀναλογισμῷ C, M.

τικῶς ἐργαζόμεθα· (κα.) οὕτω ἡ φησὶ καὶ τὸν ἄ-
κόσμον ἀριθμητικῶς τινι καὶ μουσικῶς δεσμῶν δεδεμέ-
νον ἐπιτάσει καὶ ἀνάσει καὶ προσ | θήκη καὶ ἀφαι-
ρέσει ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς ἀδιάφθορον φυλαχθῆναι.
Τοιγαροῦν καὶ περὶ τῆς διανομῆς ἡ τοῦ κόσμου ἀπο-
φαίνονται τοιοῦτόν τινα τρόπον οἱ Πυθαγόριοι ἡ ἡ.

ἡ γὰρ καὶ πάρος ἦν τε ἡ καὶ ἔσται ἡ,
[οὐδὲ ποτ', οἶω ἡ,
Τούτων ἀμφοτέρων κενώσεται ἡ ἀσπετος ἡ αἰών.

Τίνων δὲ τούτων; Τοῦ νεῖκος καὶ τῆς φιλίας.
Ἀπεργάζεται δὲ αὐτοῖς ἡ φιλία ἄρθρατον, ἀθῖον
τὸν κόσμον, ὡς ὑπονοοῦσιν· ἔστι γὰρ ἡ οὐσία καὶ
ὁ κόσμος ἔν· τὸ δὲ νεῖκος διασπᾷ καὶ διαφέρει καὶ
πολλὰ πειράται καταδιαιρούσα τὸν κόσμον ποιῆν·
ὡσπερ εἴ τις ἀριθμητικῶς τὴν μυριάδα εἰς χιλιάδας
καὶ ἑκτοντάδας καὶ δεκάδας, καὶ δραχμάς εἰς ὀβο-
λοὺς ἡ καὶ κοδράντας μικροὺς κατακερματίζας
τέμνει, οὕτω τὸ νεῖκος τὴν ἡ οὐσίαν τοῦ κόσμου,
φησὶ, τέμνει· εἰς ζῦα, φυτὰ, μέταλλα ἡ καὶ τὰ τού-
τοις παραπλήσια· καὶ ἔστι τῆς γενέσεως τῶν γινο-
μένων πάντων κατ' αὐτοὺς δημιουργὸς τὸ νεῖκος, ἡ
δ' αὖ φιλία ἐπιτροπεύουσα καὶ προνοουμένη τοῦ
παντὸς ἵνα μένη, καὶ εἰς τὸ ἔν τὰ ἡ διηρημένα καὶ
τοῦ παντὸς ἀπεσπαρμένα συνάγουσα καὶ ἐξάγουσα
τοῦ βίου, συνάπτει ἡ καὶ προστίθησι τῷ παντί, ἵνα
μένῃ, καὶ ἔστιν ἔν. Οὐ παύσεται οὐδὲ οὐτε τὸ νεῖκος
τὸν κόσμον διαιροῦν οὐτε ἡ φιλία τὰ διηρημένα τῷ
κόσμῳ προσνέμουσα. Αὕτη τίς ἐστίν, ὡς ἔειπε, κατὰ
Πυθαγόραν ἡ τοῦ κόσμου διανομή. Λέγει δὲ Πυθα-
γόρας εἶναι ἀποβράχθας τοῦ ἡλίου τοὺς ἀστέρας, ἡ
καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ζῴων ἀπὸ τῶν [p. 181—185]
ἀστρων φέρεσθαι· εἶναι δὲ αὐτὰς θνητὰς μὲν, ὅταν
ῶσιν ἡ ἔν τῷ σώματι, οἶον εἰς κατατορωρυγμένας ὡς
ἔν | τὰψ, ἀνίστασθαι δὲ καὶ γίνεσθαι ἀθανάτους,
ὅταν τῶν σωμάτων ἀπολυθῶμεν. Ὅθεν ὁ Πλάτων
ἔρωτηθεὶς ὑπὸ τίνος, τί ἐστι φιλοσοφία, ἔφη· Χω-
ρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, (κα.) Πυθαγόρου ἡ καὶ
τούτων ἡ τῶν λόγων γενόμενος μαθητῆς, ἔν οἷς ἡ
λέγει καὶ δι' αἰνιγμάτων καὶ τοιοῦτων λόγων· Ἐκ
τῆς ἰδίας ἡ ἔάν ἀποδημῆς, μὴ ἐπιστρέψου· εἰ δὲ
μὴ, Ἐρινύες Δίχης ἐπικουροὶ σε μεταλεύσου-
σαν· ἰδίην ἡ καλῶν τὸ σῶμα, Ἐρινύας δὲ τὰ πάθη.
Ἐάν οὖν, φησὶν, ἀποδημῆς, τουτέστιν ἔάν ἐξέρχῃ
ἐκ τοῦ σώματος, μὴ αὐτοῦ ἀντιποιοῦ· ἔάν δὲ ἀντι-
ποίησῃ, πάλιν σε τὰ πάθη καθείρξουσιν εἰς σῶμα.
Εἶναι γὰρ οὗτοι τῶν ψυχῶν μετενωμάτως νομί-
ζουσιν, ὡς καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς πυθαγορικῶν λέγει.

metice efficimus : (25.) ita dicit etiam mundum
numerati aliquo et musico vinculo vinctum inten-
tione et remissione et additione et ablacione sem-
per et perpetuo integrum conservatum esse. Igitur
etiam de dispensatione mundi in hunc modum de-
cernunt Pythagorei :

Profecto enim et prius erat et erit, nec unquam,
[opinor,
His amobus vacabitur immensum ævum.

Quibus autem his? Discordia et amore. Efficit autem
illis amor indelebilem, æternum mundum, ut sibi
persuadent; est enim essentia et mundus unum;
discordia autem dissipat et differt et multa experit
dividendo mundum facere. Tanquam si quis
numerando myriadem in chiliades et centena et de-
cades et drachmas in obolos et quadrantes exiguos
dirimens secat : ita discordia essentiam mundi, in-
quit, secat in animalia, plantas, metalla et quæ sunt
his similia, et est generationis eorum quæ nascuntur
omnium secundum eos artifex discordia, amor au-
tem rursus administra et custos universi ut maneat,
et in unum dissecta et ab universo abscissa condu-
cens et educens ex vita connectit et apponit toti, ut
maneat, et est unum. Non desinet igitur neque discor-
dia distrahere mundum neque amor eā quæ
distracta sunt mundo attribuere. Hæc est, ut vide-
tur, secundum Pythagoram mundi dispensatio. Di-
cit autem Pythagoras fragmina solis esse stellas et
animas animalium 266-267 a stellis ferri. Esse
autem eas morti obnoxias, cum sunt in corpore,
quasi defossas tanquam in sepulcro, resurgere autem
et evadere immortales, cum a corporibus liberamur.
Unde Plato interrogatus a quopiam quid esset phi-
losophia, respondit : Secessus animæ a corpore, (26.)
quippe qui Pythagoræ et horum sermonum exstli-
tisset discipulus, in quibus sermocinatur et per
ænigmata et hujusmodi dicta; *Ex proprio ubi abieris,*
noli reverti; sin vero, Furia, Justitiæ auxiliatrices,
te persequentur, proprium appellans corpus, Furias
autem affectiones. Cum igitur, inquit, abis, hoc est
excedis ex corpore, noli illud concupiscere; ubi
autem concupisces, rursus te affectus compingent
in corpus. Esse enim isti animarum transmigrationem
in corpora statuunt, ut etiam Empedocles Py-
thagorizans ait. Oportet enim, inquit, voluptarias
animas, ut Plato dicit, cum humanam conditionem
passæ non philosophabuntur, per omnia animalia

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ἐργαζόμεθα· οὕτω, ἐργαζόμεθα. Οὕτω C, M. ἡ διανομῆς, διαμονῆς C, M. Cf. infra l. 50.
ἡ Infra l. vii, c. 29, p. 248 ed. Ox. vero nomine auctoris affert hæc Empedoclea. ἡ Versus Em-
pedocleos antea incognitos Steinius inseruit v. 110. 111. Cf. Philolog. vi, p. 160 et infra l. vii, 29'
p. 248, 94, 95 ed Oxon. ἡ ἡ, ἡν C, et infra ἡ ἡν τε, ἡν C, M, ἡς Roepers. ἡ ἔσται·
ἔσται C. ἡ οὐδέποτε τοῖο C. ἡ κενώσεται; Roepers; coll. Empedocl. v. 183 Sturz. 63 Krat.
καινὸς ἔσται C, κενὸς ἔσται M, qui susp. κενώσεται, κενώσεται C infra. ἡ ἀσπετος, ἀσβετος
C. ἡ εἰς ὀβολοὺς Roepers, καὶ ὀβολοὺς C, M. ἡ τὸ νεῖκος τὴν Roepers, τὸν εἰκοστὴν C, τὴν εἰκοστὴν
susp. M. ἡ μετ' ἄλλα ἔ. ἡ τὰ om. C. Cf. infra. ἡ συνάπτει, συνάγει C, M. ἡ ὡαν, εἰσὶν C. ἡ σώ-
ματος, Πυθαγόρου καὶ τούτων Roepers, σώματος. Πυθαγόρας οὖν καὶ τούτων C, M. ἡ Ad ea quæ sequuntur
conferendus est libellus academicus C. Goettlingii Jenæ a. 1852 ed. *Additamentum ad symbola Py-*
thagorica. ἡ ἔν οἷς. ἡ Inia Goettlingius. ἡ Jamblich. *Protrept.* p. 540. *Kiesel.* ita : ἡ Ἀποδημῶν τῆς οἰκίας
μὴ ἐπιστρέψου· Ἐρινύες γὰρ μετέρχονται. ἡ ἰδίην. De Ionismo vide Goettlingii Opusc. varr. p. 307.

meare et plantas rursus in humanum corpus, et cum quidem philosophabitur in eodem corpore ter, in cognatæ stellæ naturam ascendere, sin non philosophabitur, rursus ad eadem. Posse igitur inquit interdum animam etiam mortalem evadere, cum a Furiis superetur, hoc est ab affectibus, et immortalalem, cum Furiis effugiat, qui sunt affectus.

νέσθαι, ἐάν ὑπὸ τῶν Ἐρινυῶν κρατῆται⁶, τουτέστι τῶν παθῶν, καὶ ἀθάνατον, ἐάν τὰς Ἐρινυῖς ἐκφύγῃ,

ἃ ἔστι πάθη.

27. Sed quoniam etiam obscure a Pythagora dicta ad discipulos per symbola orsi sumus dicere, placet etiam reliqua attingere, propterea quod etiam hæresiarchæ similiter conati sunt uti symbolis, idque non suis, sed Pythagorea mutuati dicta. Docet igitur Pythagoras discipulos suos his verbis : *Fasciculum vestis stragulæ colligato* ; quoniam qui peregrinari instituant in lorum colligant vestimenta sua ad usum itineris : ita paratos esse vult discipulos, quia quovis momento mors appropinquare possit, ne quid iis desit eorum, quæ disciplina percipienda sunt. Quapropter ex necessitate ubi primum lucebat **268-269** docebat exhortari inter se Pythagoreos colligare fasciculum vestis stragulæ, hoc est paratos esse ad mortem. *Ignem gladio noli scrutari*, iratum hominem dicendo noli irritare ; igni enim similis est iratus, gladio autem sermo. *Verriculum noli supergredi*, noli parvam rem despiciere. *Palmam in ædibus noli plantare*, æmulationem in ædibus noli excitare ; pugnae enim et discordiæ est palma signum. *A sedili noli edere*, illiberalem artem noli tractare, ne servias corpori quod est caducum, sed confice tibi victum a literis ; poteris enim et alere corpus et animam efficere meliorem. *A solido pane noli mordere*, opes tuas ne minueris, sed ab redivivo, custodito autem opes tuas tanquam panem inlibatum. *Fabis noli vesci*, regimen urbis ne acciperis ; fabis enim sortiebantur magistratus illo tempore.

δολκλήρον. *Κυάμους μὴ ἐσθιε* ἄρχην πόλεως μὴ ἐκείνον τὸν χρόνον¹⁰.

28. Hæc igitur et his similia Pythagorei docent, quos imitati hæretici magna quædam quibusdam videntur dicere. Conditorum autem esse universorum quæ facta sunt dicit Pythagorea doctrina magnum geometram et arithmetam solem, eumque fixum esse in universo mundo veluti in corporibus animam, ut ait Plato. Ignis enim est sol ut anima, corpus autem terra. Scorsum autem ab igne nihil unquam cerni posset neque comprehendi sine ali-

Δεῖ γὰρ, φησί, τὰς φιληδόνους ψυχάς, ὡς ὁ Πλάτων λέγει⁸, ἐάν ἐν ἀνθρώπου πάθει γενόμεναι μὴ φιλοσοφήσωσι, διὰ πάντων ζῶων ἐλθεῖν καὶ φυτῶν πάλιν εἰς ἀνθρώπινον σῶμα, καὶ ἐάν μὲν φιλοσοφήσῃ κατὰ τὸ αὐτὸ τρίς, εἰς τὴν τοῦ συννόμου ἄστρου φύσιν ἀνελθεῖν, ἐάν δὲ μὴ φιλοσοφήσῃ, πάλιν ἐπὶ τὰ αὐτά. Δύνασθαι οὖν φησί ποτε τὴν ψυχὴν καὶ θνητὴν γενέσθαι, ἐάν ὑπὸ τῶν Ἐρινυῶν κρατῆται⁶, τουτέστι τῶν παθῶν, καὶ ἀθάνατον, ἐάν τὰς Ἐρινυῖς ἐκφύγῃ,

κζ'. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ τὰ σκοτεινῶς ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρου λεγόμενα πρὸς τοὺς μαθητὰς δι' ὑποσυμβόλων ἐνηρξάμεθα⁷ λέγειν, δοκεῖ καὶ τῶν ἐτέρων ὑπομνησθῆναι διὰ τὸ καὶ τοὺς αἰρεσιάρχας τοιούτῳ τινὶ τρόπῳ ἐπιχειρηκέναι ὁμιλεῖν διὰ ὑποσυμβόλων, καὶ τοῦτο οὐκ ἰδίων⁸, ἀλλὰ Πυθαγορείων πλεονεκτήσαντες λόγων. Διδάσκει οὖν ὁ Πυθαγόρας τοὺς μαθητὰς λέγων· *Τὸν στρωματὸ | δεσμον δῆσον*⁹· ἐπεὶ οἱ ὀδοιπορεῖν μέλλοντες εἰς δέρμα δεσμοῦσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν πρὸς ἐτοιμασίαν τῆς ὁδοῦ· οὕτως ἐτοιμους εἶναι θέλει¹⁰ τοὺς μαθητὰς, ὡς καθ' ἐκάστην στιγμὴν τοῦ θανάτου ἐφαστηκέναι μέλλοντος, μὴ δὲν ἔχοντας¹¹ τῶν μαθητῶν ἐνδεές. Διόπερ ἐξ ἀνάγκης ἅμα τῷ [p. 183. 184] ἡμέραν γενέσθαι ἐδίδασκε διακελεύεσθαι αὐτοῖς¹² τοὺς Πυθαγορείους δεσμεύειν τὸν στρωματὸδεσμον, τουτέστι ἐτοιμους εἶναι πρὸς θάνατον. *Πῦρ μαχαίρη μὴ σκάλευε*, τὸν τεθωμωμένον ἀνθρώπον, λέγων, μὴ ἐρήθιζε· πυρὶ γὰρ ἔοικεν ὁ θυμούμενος, *μαχαίρα*¹³ δὲ λόγος. *Σάρον μὴ ὑπέρβαινε*, Μικροῦ πράγματος μὴ καταφρόνει. *Φοίνικα*¹⁴ ἐν οἰκίᾳ μὴ φύτευε, Φιλονεικίαν ἐν οἰκίᾳ μὴ κατασκευάζε· μάχης γὰρ καὶ διαφορᾶς¹⁵ ἔστιν ὁ φοίνιξ σημεῖον. Ἄπὸ δίφρου¹⁷ μὴ ἐσθιε, Βάναυσον τέχνην μὴ μεταχειρίζου, ἵνα μὴ δουλεύσης τῷ σώματι ὄντι φθαρτῷ, ἀλλὰ ποιῶν τὸν βίον ἀπὸ λόγων¹⁸· ἐνέσται γὰρ σοι καὶ τρέφειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ποιεῖν κρείττονα. Ἄπὸ ἄλου ἄρτου¹⁹ μὴ ἀπόδακνε· τὰ ὑπάρχοντά σου μὴ μειῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς προσόδου ζῆθι, φύλασσε δὲ τὴν οὐσίαν ὡς ἄρτον ἀποδέχου· κυάμοις γὰρ ἐκληροῦντο τὰς ἀρχὰς κατ'

κη'. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα οἱ Πυθαγορείοι λέγουσιν, οὓς μιμούμενοι οἱ αἰρετικοὶ μεγάλα νομίζονται· τισὶ λέγειν. Δημιουργὸν δὲ εἶναι τῶν γενομένων²¹ πάντων φησὶν ὁ Πυθαγόρειος λόγος τὸν μέγαν γεωμέτρην καὶ ἀριθμητὴν ἥλιον, καὶ ἐστρεφίχθαι τοῦτον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασι ψυχὴν, ὡς φησὶν ὁ Πλάτων. Πῦρ γὰρ ἔστιν ἥλιος ὡς²² ψυχὴ, σῶμα δὲ²³ γῆ. Χωρισθὲν²⁴ δὲ πύρρς οὐδὲν ἂν ποτε ὁρατὸν γένοιτο, οὐδὲ ἀπτόν ἄνευ τινὸς

VARIÆ LECTIONES.

¹ Plut. *Phaedr.* p. 249 b. M. ² κρατῆται pr. C. ³ ἐνηρξάμεθα. ἐνήρμεθα C, ἀνηρξάμεθα susp. M, ἐνήρμεθα Goettlingius et Roepertus. ⁴ οὐκ ἰδίων C. ⁵ Diogenes et Jamblichus : τὰ στρώματα αἰετὸν συνδεσμένα ἔχειν. ⁶ θέλειν C. ⁷ μὴ δὲν ἔχοντας τῶν παθητῶν ἐν δέει susp. M. ⁸ διακελεύεσθε αὐτοῖς C. ⁹ μαχαίρα. μάχαιρα C. M. ¹⁰ Plutarch. *Sympos.* viii, 7 et *Quæst. Rom.* 112 : Μὴ σάρον ὑπερβαίνειν. Σάρον Roepertus coll. Loheckio ad *Phrynich.* p. 85 : Ἄσαρον C. M. ¹¹ Plutarch. *De Isid. et Osir.* 10 : Μὴ φοίνικα φυτεύειν. ¹² διάφορας Roepertus, διαφορᾶς C, M. ¹³ Cf. Plutarch *Quæst. Rom.* 112. ¹⁴ τῶν βίων ἀπόλογον C. ¹⁵ Suidas s. v. Ἀναξίμανδρος : Ἄπὸ δολκλήρου ἄρτου μὴ ἐσθιέιν. ¹⁶ ἐκείνων τῶν χρόνων C. ¹⁷ γενομένων. λεγομένων C, M. ¹⁸ ἥλιος ὡς Roepertus, ἥλιος C, ἥλιος καὶ s. ἡ susp. M. ¹⁹ σῶμα δὲ γῆ Roepertus, σῶμα σελήνη C, M. ²⁰ χωρισθέντων C.

στερεῶ, στερεὸν δὲ οὐκ ἄνυσ γῆς. Ὅθεν ἐκ πυρὸς A καὶ γῆς ἀέρα τε ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ θέμενος τὸ τοῦ παντὸς ἐδημιούργησε σῶμα. Ἀριθμεῖ δὲ, φησὶ, καὶ γεωμετρεῖ τὸν κόσμον ὁ ἥλιος τοιοῦτάν τινα τρόπον. Ὁ μὲν κόσμος ἐστὶν ὁ αἰσθητὸς εἷς, περὶ οὗ λέγομεν τανῦν. Διήρηξε δ' αὐτὸν ἀριθμητικὸς τις ὢν καὶ γεωμέτρης εἰς μοίρας β'. Καὶ ἐστὶ ταῖς μοίραις ταύταις ὀνόματα· Κριδός, Ταῦρος, Αἰδύμοι ²⁶, Καρκίνος, Λέων, Πιθρῆνος, Ζυγός, Σκορπιός, Τοξότης, Αἰγόκερως, Ὑδροχόος, Ἰχθύες. Πάλιν τῶν δώδεκα μοιρῶν ἐκάστη, διαιρεῖ εἰς μοίρας τριάκοντα, αἰτινὲς εἰσὶν ἡμέραι μηνός. Πάλιν αὖ τῶν ²⁶ τριάκοντα μοιρῶν ἐκάστη μοῖραν διαιρεῖ [p. 184. 185] εἰς λεπτὰ ἐξήκοντα, καὶ τῶν λεπτῶν λεπτὰ καὶ ἔτι λεπτότερα. Καὶ τοῦτο αἰετῶν καὶ μὴ παυόμενος, ἀλλ' ἀθροίζων ἐκ τούτων τῶν ²⁷ μοιρῶν τῶν διηρημένων καὶ ποιῶν ἐνιαυτῶν, καὶ αὐθις ἀναλύων καὶ διαιρῶν τὸ συγκείμενον τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν ἀπεργάζεται κόσμου ²⁸.

κθ'. Τοιαύτη τις, ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν ἐπελήθοντα, ἡ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος συνέστηκε δόξα, ἀρ' ἤς Οὐαλεντίνος, οὐκ ἀπὸ τῶν Εὐαγγελίων τὴν αἰρεσιν τὴν ἑαυτοῦ συναγαγὼν, ὡς ἐπιδείξομεν, δικαίως Πυθαγορικὸς καὶ Πλατωνικός, οὐ Χριστιανὸς λογισθεῖται. Οὐαλεντίνος τόνον, καὶ Ἡρακλέων, καὶ Πτολεμαῖος, καὶ πᾶσα ἡ τούτων σχολή, οἱ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος μαθηταί, ἀκολουθήσαντες τοῖς καθηγησαμένοις, ἀριθμητικὴν τὴν | διδασκαλίαν τὴν ἑαυτῶν κατεβάλλοντο. Καὶ γὰρ τούτων ²⁹ ἐστὶν ἀρχῆ τῶν πάντων μονὰς ἀγέννητος ³⁰, ἀφθαρτος, ἀκατάληπτος, ἀπερινόητος, γόνιμος καὶ πάντων τῆς γενέσεως αἰτία τῶν γενομένων· καλεῖται δὲ ὑπ' αὐτῶν ἡ προσηρημένη μονὰς Πατήρ. Διαφορὰ δὲ ³¹ τις εὐρίσκειται πολλῇ παρ' αὐτοῖς· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, ἐν ἧ παντάπασι καθαρὸν τὸ δόγμα τοῦ Οὐαλεντίνου Πυθαγορικόν, ἀθῆλον ³² καὶ ἄζυγον καὶ μόνον τὸν πατέρα νομίζουσιν εἶναι· οἱ δὲ ἀδύνατον νομίζοντες δύνασθαι ἐξ ἀβύσσου μόνου γένεσιν ὅλων τῶν γεγεννημένων γενέσθαι τινός, καὶ τῷ Πατρὶ τῶν ὅλων, ἵνα γένηται πατήρ, σιγὴν ἐξ ἀνάγκης συναριθμοῦσι τὴν σύζυγον. Ἀλλὰ περὶ μὲν σιγῆς, πότερόν ποτε σύζυγός ἐστιν ἢ οὐκ ἐστὶν, αὐτοὶ πρὸς αὐτοῖς ³³ τοῦτον ἐχέτωσαν τὸν ἀγῶνα. Τὰ δὲ νῦν αὐτοὶ ³⁴ ἡμεῖς φυλάττοντες τὴν Πυθαγόρειον ἀρχὴν, μίαν οὖσαν ³⁵ καὶ ἄζυγον, ἀθῆλον ³⁶, ἀπροσδεῖ, μνημονεύσαντες ὡς ἐκείνοι διδάσκουσιν ἐροῦμεν. Ἦν ὅλων ³⁷, φησὶ, γεννητὸν ³⁸ οὐδὲν. Πατήρ δὲ ἦν μόνος ἀγέννητος, οὐ τόπον ἔχων, οὐ χρόνον, οὐ σύμβουλον, οὐκ ἄλλην τινα κατ' οὐδένα τῶν τρόπων νοηθῆναι δυναμένην οὖσαν· ἀλλὰ ἦν μόνος, ἡρεμῶν ³⁹, ὡς λέγουσι, καὶ

quo solido, solidum autem nil sine terra : unde ex igne et terra, aere in medio collocato, Deus universi condidit corpus. Numerat autem, inquit, et metitur mundum sol in hunc fere modum. Mundus visibilis est unus, de quo nunc loquimur. Divisit autem eum tanquam arithmeticus quidam et geometra in partes duodecim. Suntque his partibus nomina : Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces. Rursus duodecim partium quamque dividit in partes triginta, quæ quidem sunt dies mensis. Rursus triginta partium quamque **270-271** partem dividit in minuta sexaginta et minorum minuta et vel minima. Et hoc sciens faciens nec intermittens unquam, sed coacervans ex divisio his partibus et conficiens annum et rursus resolvens et dividens compositum magnum annum efficit mundi.

29. Talis quædam, si quidem semel eo delapsi res summas attigimus, Pythagoræ et Platonis constat ratio, a qua Valentinus, non ex Evangeliiis hæresin suam concinnans, ut demonstrabimus, jure suo Pythagorens et Platonicus, non Christianus existimabitur. Valentinus igitur et Heracleo et Ptolemaio et universa horum schola, Pythagoræ et Platonis discipuli, secuti duces suos arithmetica pro fundamento discipline suæ posuerunt. Etenim horum est principium rerum universarum monas non generata, non intercidens, non comprehensa, cogitatione non percipienda, genitrix omniumque quæ exstant causa existentia. Vocatur autem ab iis quam diximus monas Pater. Diversitas autem quædam satis magna reperitur apud eos. Alii enim eorum, ut sit prorsus purum Valentini dogma Pythagoreum, infemineum et injugum et solum Patrem statuunt esse, alii autem arbitrati fieri non posse, ut ex solo masculo quosdam generatio omnino generatorum exstitit, et Patri universorum, quo existat pater, Sigen necessario adnumerant conjugem. Sed de Sige utrum tandem conjux sit necne, ipsi inter se hoc habent certamen. Nunc vero ipsi nos custodientes Pythagoreum principium, quod unum est et injugum, infemineum, ingenium, commemorantes ut illi docent ostendemus. Erat omnino, inquit, generatum nihil, Pater autem erat solus ingeneratus, non locum habens, non tempus, non consiliatorem, non aliam ullam quæ aliqua ratione percipi cogitatione posset essentiam. Sed erat solus, solitarius **272-273** ut dicunt, et requiescens ipse in semetipso solus.

VARIE LECTIONES.

²⁶ διδύμος C. ²⁷ αὐτῶν. αὐτῶν τῶν C. ²⁸ ἐκ τούτων τῶν. ἐκ τοῦ τῶν C. ἐκ τούτων M. ²⁹ ἐνιαυτὸν — κόσμου Roperius, ἀθάνατον — κόσμον C, M. ³⁰ τούτοις; ³¹ Cum his et quæ sequuntur cf. Epitome infra l. x, c. 13. p. 519. sq. ed. Ox. et Iren. c. hæ. 1, 1 sqq. ³² Cf. Iren. I, 14, 5. p. 56 ed. Massuet : Καὶ γὰρ περὶ αὐτοῦ τοῦ βυθοῦ (hui idem est ac πατήρ, cf. infra p. 519) πολλοὶ καὶ διαφοροὶ γνόμωι παρ' αὐτοῖς· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ἄζυγον λέγουσιν, μήτε ἀβύσσον, μήτε θήλειαν, μήτε ὅλων δυα τι· ἄλλοι δὲ ἀβύσσον ἠθῆλον αὐτὸν λέγουσιν εἶναι, ἐραπροδιττου φύσιν αὐτῷ περιάπτοντες. Σιγὴν δὲ πάλιν ἄλλοι συνευετίην αὐτῷ προσάπτουσιν, ἵνα γένηται πρώτη συζυγία. ³³ ἀθῆλον Roperius, ἀθῆλον C, M. ³⁴ πρὸς αὐτοῖς. πρὸς ἑαυτοῖς; M, ση παρ' αὐτοῖς; ³⁵ αὐτοῖ. αὐτοῖς C. ³⁶ οὖσαν. οὖσαν C, M. ³⁷ ἀθῆλον C, M. ³⁸ ἐροῦμεν. Ἦν ὅλων. ἐροῦμέν τε ὅλων C, ἐροῦμεν. Ὅλων M. ³⁹ γεννητὸν C. ⁴⁰ ἡρεμῶν — μόνος. Iren. I, 1 : Ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἡρεμίᾳ πολλῇ γεγονέναι. κ. τ. λ.

Quoniam autem erat genitilis, placuit ei aliquando pulcherrimum et perfectissimum, quod habebat in ipso, generare et producere; amans enim solitudinis non erat. Amor enim, inquit, erat totus, amor autem non est amor, nisi sit quod ametur. Projecit igitur et generavit ipse Pater, uti erat solus, Mentem et Veritatem, hoc est dyadem, quæ quidem domina et principium exstitit et mater omnium qui intus in pleromate ab iis computantur æonum. Projecta autem Mens et Veritas a Patre, a genitili genitilis, projecit et ipsa Logum et Vitam Patrem imitata. Logus autem et Vita projiciunt Hominem et Ecclesiam. Mens autem et Veritas cum viderent suam prolem genitalem genitam esse, grates egerunt Patri omnium et offerunt ei perfectum numerum, æones decem. Hoc enim, inquit, numero perfectiorem Mens et Veritas Patri asserre non potuerunt. Oportebat enim Patrem, qui perfectus esset, numero celebrari perfecto, perfectius autem est denarius, quia primus eorum qui pluraliter confluit hic est perfectus. Perfectior autem Pater, quia ingeneratus cum sit solus, per primam unam conjugationem Mentis et Veritatis omnes eorum quæ existunt projicere valuit radices.

30. Cum videret igitur et ipse Logus et Vita Mentem et Veritatem celebravisse Patrem omnium numero perfecto, celebrare et ipso Logus cum Vita voluit suum patrem et matrem Mentem et Veritatem. Quoniam autem generata erat Mens et Veritas, neque habebat paternum perfectum, illud non generatum esse, non jam perfecto numero Logus et Vita celebrant suum patrem Mentem, verum imperfecto; duodecim æones enim offerunt Logus et Vita Menti et Veritati. Hæ enim primæ secundum Valentinum æonum radices exstitit: Mens et Veritas, Logus et Vita, Homo et Ecclesia, decem autem Mentis et Veritatis, duodecim autem Logi et Vitæ, viginti et octo cuncti. Quibus ponuntur nomina hæc: Bythius et Mixis, Ageratus et Henosis, 274-275 Autophyes et Hedone, Acinetus et Syncrasis, Monogenes et Macaria. Hi sunt decem illi æones, quos alii quidem a Mente et Veritate repetunt, alii autem a Logo et Vita. Alii rursus duodecim illos ab Homine et Ecclesia, alii a Logo et Vita, quibus hæc nomina gratificantur: Paracletus et Pistis, Patricus et Elpis, Metricus et Agape, Æinus et Synesis, Ecclesiasticus et Macariotes, Theletus et Sophia. Ex duodecim au-

Α ἀναπαύομενος αὐτὸς [p. 185—187] ἐν ἐκτυπῷ μόνος. Ἐπει δὲ ἦν γόνιμος, ἔδοξεν αὐτῷ ποτε τὸ κάλλιστον καὶ τελειώτατον, δ' εἶχεν ἐν αὐτῷ, γενῆσαι καὶ προαγαγεῖν· φιλέρημος γὰρ οὐκ ἦν. Ἀγάπη γὰρ, φησὶν, ἦν ὁλος⁴¹, ἡ δὲ ἀγάπη οὐκ ἔστιν ἀγάπη, εἰὰν μὴ ᾖ⁴² τὸ ἀγαπώμενον. Προέβαλεν οὖν κατ' ἐγέννησεν⁴³ αὐτὸς⁴⁴ ὁ Πατὴρ, ὡσπερ ἦν μόνος, Νοῦν καὶ Ἀλήθειαν, ταυτίστι δυάδα, ἥτις κυρία καὶ ἀρχὴ γέγονε | καὶ μήτηρ πάντων τῶν ἐντὸς πληρώματος καταριθμουμένων⁴⁵ αἰώνων ὑπ' αὐτῶν. Προβληθεὶς δὲ ὁ Νοῦς καὶ ἡ Ἀλήθεια ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, ἀπὸ γόνιμου γόνιμος, προέβαλε καὶ αὐτὸς Ἀδύχον καὶ Ζωὴν, τὸν Πατέρα μιμούμενος· ὁ δὲ Ἀδύχος καὶ ἡ Ζωὴ προβάλλουσιν Ἄνθρωπον καὶ Ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ νοῦς καὶ ἡ Ἀλήθεια, ἐπει εἶδον [τοῦ Ἀδύχου καὶ τῆς Ζωῆς]⁴⁶ τὰ ἴδια γεννήματα γόνιμα γεννημένα, ἠὲ χαρίστησαν τῷ Πατρὶ τῶν ὄλων καὶ προσφέρουσιν αὐτῷ τέλειον ἀριθμὸν, αἰώνας δέκα. Τοῦτου γὰρ, φησὶ, τελειώταρον ἀριθμοῦ ὁ Νοῦς καὶ ἡ Ἀλήθεια τῷ Πατρὶ προσενεγκεῖν οὐκ ἠδυνήθησαν. Ἐδει γὰρ τέλειον ὄντα τὸν Πατέρα ἀριθμῷ δοξάζεσθαι τελειῶ, τέλειος δὲ ἔστιν ὁ δέκα, ὅτι πρῶτος τῶν κατὰ πλήθος γενομένων αὐτὸς ἔστι τέλειος. Τελειώτερος δὲ ὁ Πατὴρ, ὅτι ἀγέννητος ὢν μόνος διὰ πρώτης τῆς μίξις συζυγίας τοῦ Νοῦ καὶ τῆς Ἀληθείας πάσας τὰς τῶν γενομένων προβαλεῖν εὐπόρητος ῥίζας.

κλ'. Ἰδὼν οὖν καὶ αὐτὸς ὁ Λόγος καὶ ἡ Ζωὴ, ὅτι ὁ Νοῦς καὶ ἡ Ἀλήθεια δεδόξακαν τὸν Πατέρα τῶν ὄλων ἐν ἀριθμῷ τελειῶ, δοξάσαι καὶ αὐτὸς ὁ Λόγος μετὰ τῆς Ζωῆς ἠθέλησε τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καὶ τὴν μητέρα, τὸν Νοῦν καὶ τὴν Ἀλήθειαν. Ἐπει δὲ γεννητὸς⁴⁷ ἦν ὁ Νοῦς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ οὐκ εἶχε τὸ πατρικὸν⁴⁸ τέλειον τὴν ἀγεννησίαν, οὐκέτι τελειῶ ἀριθμῷ ὁ Λόγος καὶ ἡ Ζωὴ δοξάζουσι τὸν⁴⁹ ἑαυτῶν πατέρα τὸν Νοῦν, ἀλλὰ γὰρ ἀτελεῖ⁵⁰· δώδεκα γὰρ αἰώνας⁵¹ προσφέρουσιν⁵² ὁ Λόγος καὶ ἡ Ζωὴ τῷ Νοῦ καὶ τῇ Ἀλήθειᾳ. Αὗτοι γὰρ πρῶται κατὰ ὀυλανετίων ῥίζαι τῶν αἰώνων γεγόνασι, Νοῦς καὶ Ἀλήθεια, Λόγος καὶ Ζωὴ, Ἄνθρωπος καὶ Ἐκκλησία, δέκα⁵³ δὲ οἱ τοῦ | Νοῦς καὶ τῆς Ἀληθείας, δέκα καὶ δέκα δὲ οἱ τοῦ Λόγου καὶ τῆς Ζωῆς, εἰκοσι καὶ ὀκτώ οἱ πάντες· οἷς καλοῦσιν ὀνόματα ταῦτα· Βύθιος⁵⁴ καὶ Μίξις, Ἀγήρατος⁵⁵ καὶ [p. 187. 188] Ἐνωσις, Αὐτοφυῆς καὶ Ἡδονῆ, Ἀκίνητος καὶ Σύγκρασις⁵⁶, Μονογενῆς καὶ Μακρορία. Οὗτοι οἱ δέκα⁵⁷ αἰώνας, οὓς τινες μὲν ὑπὸ τοῦ Νοῦ καὶ τῆς Ἀληθείας λέγουσι, τινὲς δὲ ὑπὸ τοῦ Λόγου καὶ τῆς Ζωῆς⁵⁸. Ἐτεροὶ δὲ τοὺς δώδεκα⁵⁹ ὑπὸ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἕτεροὶ δὲ ὑπὸ τοῦ Λόγου

VARIE LECTIONES.

⁴⁰ δ. ὢν C. ⁴¹ ὄλος pr. C. ⁴² ἡ. ἦν C. ⁴³ ἐγέννησεν C. ⁴⁴ αὐτὸς. αὐτὴν C. ⁴⁵ καταριθμουμένων C. ⁴⁶ Uncinis septa interpretatio vv. τὰ ἴδια esse videntur. ⁴⁷ γεννητὸς C. ⁴⁸ τὸν πατρικὸν C. ⁴⁹ τῶν ἐκτυπῶν C. ⁵⁰ ἀτελεῖ. ἀνατελεῖ C. M. ⁵¹ αἰώνων C. M. ⁵² προσφέρουσιν C. M. ⁵³ δέκα. δώδεκα C. M. ⁵⁴ βύθιος. θυθὺς C. M. Cf. Iren. I, 1, 2. ⁵⁵ ἀγήρατος. ἀκήρατος C. M. Cf. Iren. I. 1. ⁵⁶ σύγκρασις. σύγκρασις C. M. Cf. Iren. I. 1. ⁵⁷ οἱ δέκα. δώδεκα C. M. ⁵⁸ τινὲς δὲ — ζωῆς. Cf. Iren. I. 1. : Τὸν μὲν λόγον καὶ τὴν ζωὴν μετὰ τὸ προβαλεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἄλλους δέκα αἰώνας (sc. προβαλεῖν), ὧν τὰ ὀνόματα λέγουσι ταῦτα· βύθιος· καὶ μίξις, κ. τ. λ. Οὗτοι δέκα αἰώνας, οὓς καὶ φάσκουσιν ἐκ λόγου καὶ ζωῆς προβληθῆσαι. ⁵⁹ Ἐτεροὶ δὲ τοὺς δώδεκα. — Ἐκκλησίας. Cf. Iren. I. 1. : Τὸν δὲ ἄνθρωπον καὶ αὐτὸν προβαλεῖν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας αἰώνας· δώδεκα, οἷς ταῦτα τὰ ὀνόματα χαρίζονται· παράκλητος καὶ πίστις, κ. τ. λ.

καὶ τῆς ζωῆς, οἷς ταῦτα τὰ ὀνόματα χαρίζονται· Παράκλητος καὶ Πίστις, Πατρικὸς⁶⁶ καὶ Ἑλπίς, Μητρικὸς⁶⁷ καὶ Ἀγάπη, Ἀείνους⁶⁸ καὶ Σύνεσις, Ἐκκλησιαστικὸς καὶ Μακαριστὸς⁶⁹, Θελητὸς καὶ Σοφία. Ἀπὸ δὲ τῶν δεκαδύο ἢ δωδέκατος καὶ νεώτατος πάντων τῶν εἰκοσιοκτῶ αἰώνων, θῆλυς ὢν καὶ καλούμενος Σοφία, κατενόησε τὸ πλῆθος καὶ τὴν δύναμιν τῶν γεγεννηκότων⁶⁴ αἰώνων καὶ ἀνέδραμεν εἰς τὸ βάθος τὸ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐνόησεν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι πάντες αἰῶνες γεννητοὶ ὑπάρχοντες κατὰ συζυγίαν γεννῶσιν, ὁ δὲ Πατὴρ μόνος ἀζῆλος ἐγέννησεν. Ἡθέλησε⁶⁵ μιμησασθαι τὸν Πατέρα καὶ γεννησῆαι⁶⁶ καθ' ἑαυτὴν δίχα τοῦ συζύγου, ἵνα μηδὲν ἦ⁶⁷ ἔργον ὑποδεέστερον τοῦ Πατρὸς εἰργασμένη, ἀγνοοῦσα ὅτι ὁ μὲν ἀγέννητος, ὑπάρχων ἀρχὴ τῶν ὄλων καὶ βίβλα καὶ βάθος καὶ βυθὸς, δυνατῶς ἔχει γεννησῆαι μόνος, γεννητῆ⁶⁸ δὲ αὔσα ἡ Σοφία καὶ μετὰ πλείοντα γενομένη, τὴν τοῦ ἀγεννήτου δύναμιν οὐ δύναται ἔχειν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ἀγεννήτῳ⁶⁹, φησὶν, ἔστι πάντα ὁμοῦ, ἐν δὲ τοῖς γεννητοῖς⁷⁰ τὸ μὲν θῆλυ ἔστιν οὐσίας προβλητικόν, τὸ δὲ ἀρβέν μορφωτικόν τῆς ὑπὸ τοῦ θήλως προβαλλομένης οὐσίας. Προέβαλεν⁷¹ οὖν ἡ σοφία τοῦτο μόνον ὅπερ ἡ δύνατο, οὐσίαν ἀμορφον⁷², καὶ ἀκατασκεύαστον⁷³. Καὶ τοῦτο ἔστι, φησὶν, ὃ λέγει· Μωϋσῆς· Ἡ δὲ γῆ⁷⁴ ἦν ἀόριμος καὶ ἐπουράνιος Ἰερουσαλήμ· εἰς ἣν ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς ὁμοῦς⁷⁵ εἰς γῆν ἀγαθὴν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα.

κα'. Γενομένης οὖν ἐντὸς πληρώματος ἀγνοίας κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ἀμορφίας κατὰ τὸ γέννημα τῆς σοφίας, [p. 188. 189] θόρυβος ἐγένετο ἐν τῷ πληρώματι⁷⁶ [οἱ αἰῶνες οἱ γενόμενοι], ὅτι παραπλησίως ἀμορφα καὶ ἀτελῆ γενήσεται τῶν αἰώνων τὰ γενήματα καὶ φθορὰ τις καταλήψεται οὐκ εἰς μακρὰν ποτε τοὺς αἰῶνας. Κατέφυγον οὖν πάντες οἱ αἰῶνες ἐπὶ δέησιν τοῦ Πατρὸς, ἵνα λυπούμενην τὴν Σοφίαν ἀναπαύσῃ· ἔκλασε⁷⁷, γὰρ καὶ κατωδύρετο ἐπὶ τῷ γεγεννημένῳ ὑπ' αὐτῆς ἐκτρώματι· οὕτω γὰρ καλοῦσιν. Ἐλεήσας οὖν ὁ Πατὴρ τὰ δάκρυα τῆς Σοφίας καὶ προσεξάμενος τῶν αἰώνων τὴν δέησιν, ἐπιπροβαλεῖν κελεύει· οὐ γὰρ αὐτὸς, φησὶ, προέβαλεν, ἀλλὰ ὁ Νοῦς καὶ ἡ Ἀλήθεια, Χριστὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον εἰς μόρφωσιν καὶ διαίρεσιν τοῦ ἐκτρώματος καὶ παραμυθίαν καὶ διανάπαυσιν τῶν τῆς Σοφίας στεναγμῶν. Καὶ γίνονται τριάκοντα αἰῶνες μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τινὲς μὲν οὖν αὐτῶν ταύτην εἶναι θέλουσι τὴν τριακοντάδα τῶν αἰώνων, τινὲς δὲ συναπάρχειν τῷ Πατρὶ Σιγῆν^{78,79} καὶ οὖν αὐτοῖς καταριθμείσθαι τοὺς αἰῶνας θέλουσιν. Ἐπιπροβληθεὶς οὖν ὁ Χριστὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπὸ τοῦ Νοῦ καὶ τῆς Ἀληθείας, εὐθέως τὸ ἐκτρώμα τὸ ἀμορφον τοῦτο

A tem illis duodecimus et natu mininus omnium viginti octo æonum, qui femininus est et nomine vocatus Sophia, contemplatus multitudinem et potestatem æonum, qui generavere, recurrit in profunditatem Patris, et sensit reliquos omnes æones, utpote generatos, per conjugationem generare, patrem autem solum inuigum generavisse. Voluit igitur imitari Patrem et generare per se seorsum a conjuge, ut ne quid inferius Patre opus perfecisset, quippe ignorans, non generatum illum, cum existat principium universorum et radix et profunditas et inum, posse generare per se ipsum, Sophiam autem, quæ sit generata et post plures orta, non generati potestatem habere non posse. In non generato enim, inquit, sunt omnia simul, in generatis autem femininum est essentialiter projectivum, masculinum autem formativum essentialiter a femineo projectæ. Projectit igitur Sophia hoc solum quod potuit, essentialiter informem et inconditam. Et hoc est, inquit, quod ait Moses: Terra autem erat invisibilis et incondita. Hæc, inquit, est bona illa et celestis Jerusalem, in quam promisit Deus se introducturum filios Israel dicens: Inducam vos in terram bonam fluentem melle et lacte.

31. Orta igitur intus in pleromate ignorantia circa Sophiam et informitate circa partum Sophiam, tumultus exstitit in 276 - 277 pleromate, ne pariter informia et imperfecta evaderent ea, quæ ab æonibus erant generata, et interitus aliquis corriperet post non multum tempus aliquando æones. Confugerunt igitur omnes æones ad precationem Patris, ut mœrentem Sophiam placaret. Plorabat enim et ingemebat propter abortivum a se generatum; sic enim appellavit. Miseratus igitur Pater lacrymas Sophiæ accepta præratione æonum insuper projicere jubet. Non enim ipse, inquit, projecit, sed Mens et Veritas Christus et Spiritum sanctum in formationem et discretionem abortivi et consolationem et placationem Sophiæ lamentorum. Et existunt triginta æones cum Christo et Spiritu sancto. Jam quidam eorum hanc esse volunt triacontadem æonum, alii autem una existere cum Patre Sigen cum iisque computari æones volunt. Insuper projectus igitur a Mente et Veritate Christus et Spiritus sanctus statim abortivum informem hunc Sophiæ a se sola et seorsum a conjuge genitum segregat ab universis æonibus, ne cornentes illum per-

31. Orta igitur intus in pleromate ignorantia circa Sophiam et informitate circa partum Sophiam, tumultus exstitit in 276 - 277 pleromate, ne pariter informia et imperfecta evaderent ea, quæ ab æonibus erant generata, et interitus aliquis corriperet post non multum tempus aliquando æones. Confugerunt igitur omnes æones ad precationem Patris, ut mœrentem Sophiam placaret. Plorabat enim et ingemebat propter abortivum a se generatum; sic enim appellavit. Miseratus igitur Pater lacrymas Sophiæ accepta præratione æonum insuper projicere jubet. Non enim ipse, inquit, projecit, sed Mens et Veritas Christus et Spiritum sanctum in formationem et discretionem abortivi et consolationem et placationem Sophiæ lamentorum. Et existunt triginta æones cum Christo et Spiritu sancto. Jam quidam eorum hanc esse volunt triacontadem æonum, alii autem una existere cum Patre Sigen cum iisque computari æones volunt. Insuper projectus igitur a Mente et Veritate Christus et Spiritus sanctus statim abortivum informem hunc Sophiæ a se sola et seorsum a conjuge genitum segregat ab universis æonibus, ne cornentes illum per-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ πατρικῶς C, M. Cfr. Iren. l. l. ⁶⁷ μητρικῶς C, M. Cf. Iren. l. l. ⁶⁸ ἀεινούς, αἰῶνος C, M. Cf. Iren. l. l. ⁶⁹ μακαριστός C, M. ⁷⁰ γεγεννηκότων C. ⁷¹ Ἡθέλησε δὲ? ἢ Ἡθέλησε οὖν? ⁷² γεννησῆαι Roperus, ἐγέννησε C, M. ⁷³ ἦν, ἡ C. ⁷⁴ γεννητῆ C. ⁷⁵ ἀγεννήτω C. ⁷⁶ γεννητοῖς C. ⁷⁷ προσέβαλεν C, M. ⁷⁸ εὐμορφον C, M. ⁷⁹ ἀκατασκεύαστον, εὐκατάσθεστον C, εὐκατασκεύαστον M. ⁸⁰ I Mos. i, 2. ⁸¹ II Mos. xxxiii, 3: Καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, coll. cap. iii, 8: Καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, κ. τ. λ. ⁸² Seclisimus quæ ad explicandum vocabulum πληρώμα ex margine irrepsisse videntur: Ἐφροῦντο γὰρ οἱ αἰῶνες οἱ συνωμένοι vel simile quid susp. M. ⁸³ ἔκλασε C. ⁸⁴ Σιγῆν, εἰς γῆν C, M.

turventur per informitatem perfecti æones. Ut igitur plane non compareat perfectis æonibus abortivi informitas, rursus et Pater insuper projicit unum æonem Staurum, qui cum evasisset magnus, ut a Patre magno et perfecto, in custodiam et munimentum æonum projectus, Terminus evadit pleromatis, habens in se omnes simul triginta æones; hi enim sunt illi qui projecti sunt. Appellatur autem hic Terminus, quoniam extra determinat a pleromate hysterema; Particeps autem, quoniam participat etiam hysterema; Palus autem, quoniam fixus est immotus et firmus, ut non possit quidquam hysterematis devenire prope æones, qui sunt intus in pleromate. Extra igitur Terminum, Palum, Participem est quæ vocatur ab iis Ogdoas, eaque est Sophia quæ extra pleroma est, quam Christus insuper projectus a Mente et Veritate formavit effecitque, ut perfectus æon, nulla ex parte iis, qui sunt **278-279** intus in pleromate, inferior habitus evaderet. Postquam igitur formata erat extra pleroma Sophia, nec fieri poterat, ut pariter Christus et Spiritus sanctus ex Mente projecti et Veritate extra pleroma manerent, recurrit a formata illa Christus et Spiritus sanctus ad Mentem et Veritatem intra Terminum, una cum reliquis æonibus magnificans Patrem.

τοῦ πληρώματος μένειν, ἀνέδραμεν ἀπὸ τῆς μεμορφωμένης ὁ Χριστὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα πρὸς τὸν Νοῦν καὶ τὴν Ἀληθειαν ἐντὸς τοῦ Ὁροῦ ὡς μετὰ τῶν ἄλλων αἰώνων δοξάζων τὸν Πατέρα.

32. Postquam igitur exstitit una quædam pax et concordia omnium intra pleroma æonum, placuit illis non solum per conjugationem magnificavisse illum, verum magnificare etiam per oblationem frugum aptarum Patri. Omnes igitur consenserunt triginta æones unum projicere æonem tanquam communem pleromatis fructum, ut esset unitatis illorum et consensionis et pacis signum. Et solus ab omnibus æonibus projectus Patri hic est, qui appellatur ab illis *communis pleromatis fructus*. Hæc igitur intra pleroma ita erant comparata. Et projectus est communis pleromatis fructus, Jesus (hoc enim nomen illi), pontifex magnus. Quæ autem est extra pleroma Sophia requirens Christum, qui formavit, et Spiritum sanctum, in magnum metum conjuncta est, ne periret seorsum ab eo, qui formavisset sese et firnavisset. Et mœrore affecta est et in multa consternatione versata, reputans, quis esset formator, quis sanctus Spiritus, quo abisset, quis impedivisset quominus adesset, quis invidivisset pulchrum illud et divinum spectaculum. In his constituta affectibus vertitur in precationem et supplicationem ejus, qui sese dereliquisset. Precantem igitur illam miseratus est Christus, qui intra pleroma est, reliquique omnes æones et

τῆς Σοφίας μονογενὲς | καὶ εἶχα συζύγου γεγεννημένον ὡς ἀποχωρίζεται τῶν ἄλλων αἰώνων ἵνα μὴ θλάπονται· αὐτὸ παρασκευάσονται διὰ τὴν ἀμορφίαν οἱ τέλειοι αἰῶνες. Ἴν' οὖν μὴθ' ὄλωσ' τοῖς αἰώσι τοῖς τέλειοι καταφανῆ τοῦ ἐκπρώματος ἡ ἀμορφία, πάλιν καὶ ὁ Πατὴρ ἐπιπροβάλλει ὡς αἰῶνα ἕνα τὸν Σταυρὸν ὡς, ὅς γεγεννημένος μέγας, ὡς μεγάλου καὶ τελείου Πατρὸς, εἰς φρουρὴν καὶ χαράκιμα τῶν αἰώνων προβεβλημένος. Ὅρος γίνεται τοῦ πληρώματος, ἔχων ἐντὸς ἑαυτοῦ πάντας ὁμοῦ τοὺς τριάκοντα αἰῶνας· οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ προβεβλημένοι. Καλεῖται δὲ Ὅρος μὲν οὗτος, ὅτι ἀφορίζει ἀπὸ τοῦ πληρώματος ἔξω τὸ ὑστέρημα. Μετοχεύς ὡς δὲ, ὅτι μετέχει καὶ τοῦ ὑστερήματος. Σταυρὸς δὲ, ὅτι πέπηγεν ἀκλινωῶς καὶ ἀμετανοήτως ὡς μὴ δύνασθαι μηδὲν τοῦ ὑστερήματος καταγενέσθαι ὡς ἑγγύς ὡς τῶν ἐντὸς πληρώματος αἰώνων. Ἐξω οὖν τοῦ Ὁροῦ, τοῦ Σταυροῦ, τοῦ Μετοχεύως ἐστὶν ἡ καλουμένη κατ' αὐτοὺς Ὑψοδὰς, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐκτὸς πληρώματος Σοφία, ἣν ὁ Χριστὸς ἐπιπροβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Νοῦ καὶ τῆς Ἀληθείας ὡς ἐμόρφωσε καὶ ἀπειργάσατο τέλειον αἰῶνα, οὐδενί ὡς τῶν ἐντὸς [p. 189. 190] πληρώματος χεῖρονουν. . . . ὡς γενέσθαι. Ἐπειδὴ δὲ μεμορφωτο ἡ Σοφία ἔξω ὡς καὶ οὐχ οἶόν τε ἦν Ἰσον τὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἅγιον [Πνεῦμα] ὡς, ἕκ τοῦ Νοῦ προβεβλημένα καὶ τῆς Ἀληθείας ἔξω

λβ'. Ἐπεὶ οὖν μία τις ἦν εἰρήνη καὶ συμφωνία πάντων τῶν ἐντὸς πληρώματος αἰώνων, ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ μόνον | κατὰ συζυγίαν δεδοξακέναι αὐτὴν, δοξάσαι [δὲ] καὶ διὰ προσφορᾶς καρπῶν πρεπόντων τῷ Πατρί. Πάντες οὖν ἠδύδκισαν οἱ τριάκοντα αἰῶνες ἕνα προβαλεῖν αἰῶνα, κοινὸν τοῦ πληρώματος καρπὸν, ἢ τῆς ἐνότητος αὐτῶν καὶ τῆς ὁμοφροσύνης καὶ εἰρήνης. Καὶ μόνος ὑπὸ πάντων αἰώνων προβεβλημένος τῷ Πατρί οὗτός ἐστιν ὁ καλούμενος παρ' αὐτοῖς κοινὸς τοῦ πληρώματος καρπός. Ταῦτα μὲν οὖν ἐντὸς πληρώματος ἦν οὕτως. Καὶ προβέβλητο ὁ κοινός τοῦ πληρώματος καρπός, ὁ Ἰησοῦς (τοῦτο γὰρ ὄνομα αὐτοῦ), ὁ ἀρχιερεὺς ὁ μέγας. Ἡ δὲ ἔξω τοῦ πληρώματος Σοφία, ἐπιζητούσα τὸν Χριστὸν τὸν μεμορφωκότα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἐν φόβῳ μεγάλῳ κατέστη, ὅτι ἀπολείπεται κεχωρισμένου τοῦ μορφώσαντος αὐτὴν καὶ στηρίξαντος. Καὶ ἐλυπήθη καὶ ἐν ἀπορίᾳ ἐγένετο πολλῆ, λογιζομένη, τίς ἦν ὁ μορφώσας, τί τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ποῦ ἀπῆλθε, τίς ὁ κωλύσας αὐτοὺς συμπαρῆναι, τίς ἐφθόνησε τοῦ καλοῦ καὶ μακαρίου θεάματος ἐκεῖνον. Ἐπὶ τούτοις καθεστῶσα τοῖς πάθεσι τρέπεται ἐπὶ δέησιν καὶ ἱκετείαν τοῦ ἀπολιπόντος αὐτὴν Δεομένης οὖν αὐτῆς κατηλέησεν ὁ Χριστὸς ὁ ἐντὸς πληρώματος ὢν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες αἰῶνες, καὶ ἐκ-

VARIE LECTIONES.

ὡς γεγεννημένον C. ὡς ἐπεὶ προβάλλει C. ὡς τὸν σταυρὸς C, M. De Staurosive Horo cfr. Iren. c. hæc. l. 2, 9. 4. et c. 3. ὡς μετοχεύς. μεταγωγεύς appellatur ab Irenæo l. l. 1. 2. 4 et c. 3. 1. ὡς ἀμετανοήτως. ἀμετακινήτως Roperus, ἀμεταβλήτως? ὡς καὶ γενέσθαι C, M. ὡς ἑγγύς. ἐντὸς ἑγγύς pr. C. ὡς ὑπὸ. ἀπὸ C, M. Cf. Iren. l. l. 4, 4. ὡς οὐδενί τι? ὡς χεῖρονουν... ὡς χεῖρονα νενομισμένον? ὡς ἔξω. ἢ ἔξω? M. ὡς πνεῦμα αἰὲν. M. ὡς ὄρον ἢ C. ὡς αὐτόν. τὸν οὖν C, M. ὡς αἰὲν. M. ὡς ὑδὲκισαν C. ὡς ἐνότητος. νεότητος C, M. ὡς Post εἰρήνης exciderit σύμβολον. ὡς Ἐπί. Ἐπὶ C. ὡς καθεστῶσα C.

πέμπουσιν ἔξω τοῦ πληρώματος τὸν κοινὸν τοῦ πληρώματος καρπὸν, σύζυγον τῆς ἔξω Σοφίας καὶ διορθωτὴν παθῶν, ὃν ἔπαθεν ἐπιζητοῦσα τὸν Χριστόν. Γενόμενος οὖν ἔξω τοῦ πληρώματος¹ καρπὸς καὶ εὐρῶν αὐτὴν ἐν πάθει τοῖς πρώτοις τέτρασι, καὶ φόβῳ καὶ λύπῃ καὶ ἀπορίᾳ καὶ δεήσει, διορθώσατο² τὰ πάθη αὐτῆς, διορθούμενος δὲ ἑώρα, ὅτι ἀπολέσθαι αὐτὰ αἰώνια ἔσται καὶ τῆς Σοφίας ἴδια οὐ καλὸν, οὔτε ἐν [p. 190—192] πάθεισιν εἶναι τὴν Σοφίαν τοιούτοις, ἐν φόβῳ καὶ λύπῃ, | ἰκετεία, ἀπορία. Ἐποίησεν οὖν, ὡς τηλικούτους αἰῶν καὶ παντὸς τοῦ πληρώματος ἔκγονοι, ἐκοιτῆσαι τὰ πάθη ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐποίησεν αὐτὰ ὑποστατικὰς³ οὐσίας, καὶ τὸν μὲν φόβον ψυχικὴν ἐποίησεν οὐσίαν⁴, τὴν δὲ λύπην ὕλικὴν, τὴν δὲ ἀπορίαν δαιμόνων, τὴν ἐπιστροφὴν, καὶ δεήσιν, καὶ ἰκετείαν ἄνοδον,⁵ καὶ μετανοίαν καὶ δύναμιν ψυχικῆς οὐσίας, ἥτις καλεῖται δεξιὰ. Ὁ Δημιουργὸς ἀπὸ τοῦ φόβου· τοὔτεστιν ὁ λέγει, φησὶν, ἡ Γραφή· Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου⁶. Αὕτη γὰρ ἀρχὴ τῶν τῆς Σοφίας παθῶν· ἐφοβήθη γὰρ, εἶτα ἐλυπήθη, εἶτα ἠπόρησε, καὶ οὕτως ἐπὶ δεήσιν καὶ ἰκετείας κατέφυγεν. Ἔστι δὲ πυρώδης, φησὶν, ἡ ψυχικὴ οὐσία, καλεῖται δὲ καὶ τόπος [μεσότητος]⁷ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἑβδομάς⁸ καὶ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν⁹· καὶ ὅσα τοιαῦτα λέγουσι περὶ τούτου, ταῦτα εἶναι τοῦ ψυχικοῦ, ὃν φασιν¹⁰ εἶναι τοῦ κόσμου δημιουργόν· ἔστι δὲ πυρώδης. Λέγει, φησὶ, καὶ Μωυσῆς· Κύριος ὁ Θεός σου πῦρ ἔστι φλέγον καὶ καταναλίσκον¹¹. Καὶ γὰρ τοῦτο οὕτως γεγράφθαι θέλει. Διπλῆ δὲ τίς ἐστι, φησὶν, ἡ δύναμις τοῦ πυρός· ἔστι γὰρ πῦρ παμφάγον, κατασβεσθῆναι μὴ δυνάμενον¹². . . . Κατὰ τοῦτο τοῖνον τὸ μέρος θνητὴ τίς ἐστὶν ἡ ψυχὴ, μεσότης τις οὐσα· ἔστι γὰρ ἑβδομάς¹³ καὶ κατάπαυσις¹⁴. Ὑποκάτω γὰρ ἐστὶ τῆς ὀγδοάδος, ὅπου ἐστὶν ἡ Σοφία, ἡμέρα μεμορφωμένη¹⁵, καὶ ὁ κοινὸς τοῦ πληρώματος καρπὸς, ὑπεράνω δὲ τῆς ὕλης, ἥς¹⁶ ἐστὶν δημιουργός. Ἐάν οὖν¹⁷ ἐξομοιωθῆ τοῖς ἄνω, τῇ ὀγδοάδι, ἀθάνατος ἐγένετο καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ὀγδοάδα, ἥτις ἐστὶ, φησὶν, Ἰερουσαλὴμ ἑπουράνιος· ἐάν δὲ ἐξομοιωθῆ τῇ ὕλῃ, τοὔτεστι τοῖς πάθει τοῖς ὕλικοῖς, φθαρτὴ ἔσται¹⁸ καὶ ἀπώλετο.

λγ. Ὅσπερ οὖν τῆς ψυχικῆς οὐσίας ἡ πρώτη καὶ μεγίστη δύναμις γέγονεν¹⁹. . . . εἰκὼν διάβολος, ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου· τῆς δὲ τῶν δαιμόνων οὐσίας, ἥτις ἐστὶν ἐκ τῆς ἀπορίας, ὁ Βεελζεβούλ, ἡ Σοφία ἀνωθεν ἀπὸ τῆς ὀγδοάδος ἐνεργοῦσα [p. 192. 193] ἕως τῆς ἑβδομάδος²⁰. Οὐδὲν οἶδεν, λέγουσιν, ὁ

A emittunt extra pleroma communem pleromatis fructum, conjugem extraneæ Sophiæ et correctorem passionum, quas perpessa est requirens Christum. Egressus igitur e pleromate communis pleromatis fructus cum reperisset illam in quatuor primis affectibus, et metu et mœrore et consternatione et precatone, correxit affectiones ejus; corrigens autem videbat interire illas, quæ æternæ essent et propriæ Sophiæ, non decere, neque in affectionibus esse Sophiam hujusmodi, in metu et mœrore, supplicatione, consternatione. Fecit igitur, **280-281** ut tantus æon et universi pleromatis soboles, ut discederent affectiones ab illa, reddiditque illas substantiales essentias, et metum quidem animalem reddidit essentiam, mœrorem B autem materialem, consternationem autem dæmonum, conversionem autem et precatonem et supplicationem reddidit redditionem et pœnitentiam et potestatem animalis essentiæ, quæ vocatur dextra. Demiurgus a metu; hoc est quod ait, inquit, scriptura: *Timor Domini principium Sophiæ*. Hoc enim principium Sophiæ affectuum. Timebat enim, tum mœrebat, deinde consternabatur et ita ad precatonem et supplicationem confugit. Est autem ignea, inquit, animalis essentia, appellatur autem et locus medietatis ab iis et hebdomas et vetustus dierum; et quæ alia ejusdemmodi de hoc dicunt, hæc valere de animali, quem aiunt esse mundi demiurgum; est autem igneus. Dicit, inquit, et Moses: *Dominus Deus tuus ignis est comburens et consumens*. Etenim hoc ita scriptum vult. Duplex autem quædam, inquit, est potestas ignis; est enim ignis omnivorus qui exstingui nequeat. . . . Ex hac igitur parte mortalis quædam est anima, cum medietas quædam sit; est enim hebdomas et requies. Est autem subter ogdoadein, ubi est Sophia, dies formatus, et communis pleromatis fructus, supra materialem autem, cuius est demiurgus. Ubi igitur assimilabitur superioribus illis, hoc est ogdoadi, immortalis evadit veniunt in ogdoadein, quæ quidem, inquit, est Jerusalem cœlestis; ubi autem assimilabitur materiæ, hoc est affectibus materialibus, fluxa erit et interit.

33. Sicuti igitur animalis essentiæ prima et maxima potestas existit. . . . imago diabolus, rex mundi hujus, dæmonum autem essentiæ, quæ quidem est e consternatione, Beelzebul, Sophia superne ab ogdoade operans usque ad hebdomadem. **282-283** Nihil plane novit, inquit, demiur-

VARIÆ LECTIONES.

¹ Ante καρπὸς excidisse videtur ὁ κοινὸς τοῦ πληρώματος. ² διορθώσατο C. ³ ὑποστατικὰς. ὑποστάτας C, M. ⁴ οὐσίαν. ἐπιθυμίαν C, M. ⁵ ἄνοδον. ὄδον C, M. ⁶ Psal. cx, 10; Prov. i, 7, 9, 10. ⁷ μεσότητος. om. C, M. Cf. infra l. 10 et Iren. l. i. 5, 3, ubi Ogdoas medietatis locum tenere dicitur. ⁸ ἑβδομάς C. ⁹ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν Cf. Daniel. vii, 9. 15. 22. ¹⁰ φασιν. φησὶν C, M. ¹¹ Cf. supra p. 236, 69. ¹² Lacciam signivivum post dυνάμενον, quæ alteram naturam ignis hausit. ¹³ ἑβδομάς C. ¹⁴ ἑβδομάς καὶ κατάπαυσις Cf. I Mus. ii, 2: Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτη τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησε. ¹⁵ ἡμέρα μεμορφωμένη. ἡμέρα μορφωμένη C, ἡ μεμορφωμένη R. Scritus. Cf. Ep. Barnab. Cap. 15. et Iguat. Ep. ad Magnes. cap. 9. ¹⁶ ἥς. ἡ C, M. ¹⁷ οὖν. om. C, M. ¹⁸ ἔσται ἔστι Roperus. ¹⁹ Exciderunt quædam ob ὁμοιωθέντων, ut videtur. M. ²⁰ ἑβδομάδος C, M.

gus, sed est insipidus et stultus secundum eos, et quod facit aut parat non intelligit. Ignoranti autem illi quodcumque facit Sophia operatur omnia et robur indit, illaque operante ipsum suis opibus fabricarise mundum opinatus est: unde orsus est dicere: *Ego dum Deus et præter me alter non est.*

34. Est igitur secundum Valentinum tetractys fons sempiternæ naturæ radices habens, et Sophia, unde conditio animalis et materialis consistit. Vocator autem Sophia spiritus, demiurgus autem anima, diabolus autem rex mundi, Beelzebul autem dæmonum. Hæc sunt quæ dicunt. Præterea autem arithmetica facientes suam doctrinam, ut antea dixi, statuunt eos, qui sunt in pleromate, æones triginta rursus insuper projecisse sibi ex eadem ratione æones alios, ut esset pleroma numero perfecto coactum. Ut enim Pythagorei diviserunt in duodecim et triginta et sexaginta: sic hi quæ sunt in pleromate subdividunt. Subdivisa autem sunt etiam ea, quæ sunt in ogdoade, et projecerunt Sophia, quæ est mater omnium animantium secundum eos, et communis pleromatis fructus 70 logos, qui sunt angeli cælestes, incolentes in Jerusalem, quæ supra est et in cælis. Hæc enim Jerusalem est Sophia, quæ extra est, et sponsus ejus communis pleromatis fructus. Projecit etiam demiurgus animas; hæc enim essentia animarum. Hic est secundum eos Abraham et Abrabæ hæc soboles. Ex materiali igitur essentia et diabolica fecit demiurgus animabus corpora. Hoc est illud dictum: *Et formavit Deus hominem limo de terra sumpto, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, et factus est homo in animam viventem.* Hic est secundum eos interior homo, animalis, in corpore habitans materiali, quod est materialis, caducus, imperfectus, et diabolica essentia formatus. Est autem hic materialis homo secundum eos tanquam deversorium vel habitaculum modo animæ solius, modo animæ et 284-285 dæmonum, modo animæ et logorum, qui quidem logi sunt superne inspersi a communi pleromatis fructu et Sophia in hunc mundum, habitantes in corpore chæico cum anima, quando dæmones non cohabitant cum anima. Hoc est, inquit, quod scriptum est in Scriptura: *Hujus rei gratia flecto genua mea ad Deum et Patrem et Dominum Domini nostri Jesu Christi, ut det vobis Deus habitare Christum in interiore homine, hoc est animæ, non corporali, ut possitis intelligere, quid sit profundum, quod est Pater universorum, et quæ*

δημιουργός, ὄντας, ἀλλ' ἔστιν ἀνοῦς καὶ ἀσφύς κατ' αὐτούς, καὶ εἰ πράσσει ἢ ἐργάζεται, οὐκ οἶδεν. Ἀγνοοῦντι δὲ αὐτῷ, ὅτι δὴ¹¹ ποιεῖ, ἡ Σοφία ἐνέργησεν πάντα καὶ ἐνίσχυσε, καὶ ἐκείνης ἐνεργούσης αὐτὸς ὤκτω ἀπ' ἑαυτοῦ ποιεῖν τὴν κτίσιν τοῦ κόσμου· ὅθεν ἤρξατο λέγειν· Ἐγὼ¹² ὁ Θεός, καὶ πλὴν ἐμοῦ ἄλλος οὐκ ἔστιν.

34. Ἔστιν οὖν ἡ¹³ κατὰ Οὐαλεντίνου τετρακτύς πηγὴ τις¹⁴ αἰνίου γένσεως ριζώματ'¹⁵ ἔχουσα, καὶ ἡ Σοφία, ἀπ' ἧς ἡ κτίσις ἢ ψυχικὴ καὶ ὕλικὴ συνέστηκε νῦν. Καλεῖται δὲ ἡ μὲν Σοφία πνεῦμα, ὃ δὲ δημιουργὸς ψυχῆ, ὁ διάβολος δὲ ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου, Βεελζεβούλ δ'¹⁶ ὁ τῶν δαιμόνων. Ταῦτά ἐστιν ἃ λέγουσιν. Ἐτι [δὲ]¹⁷ πρὸς τούτοις, ἀριθμητικὴν ποιούμενοι τὴν πᾶσαν αὐτῶν διδασκαλίαν, ὡς προείπον, τοὺς¹⁸ ἐντὸς πληρώματος αἰῶνας τριάκοντα πάλιν ἐπιπροβεβλήκεναι¹⁹ αὐτοῖς κατὰ ἀναλογίαν αἰῶνας ἄλλους, ἐν ᾗ τὸ πλήρωμα ἐν ἀριθμῷ τελείῳ συνθηροισμένον. Ὡς γὰρ οἱ Πυθαγορικοὶ διεῖλον εἰς δώδεκα καὶ τριάκοντα καὶ ἐξήκοντα [καὶ λεπτὰ λεπτῶν εἰσιν ἐκείνοις, δεδηλωται]²⁰, οὕτως οὗτοι τὰ ἐντὸς πληρώματος ὑποδιαίρουσιν. Ὑποδιήρηται δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ογδοάδι, καὶ προβεβλήκεσιν²¹ ἡ Σοφία, ἧτις ἐστὶ μήτηρ πάντων τῶν ζώντων²² κατ' αὐτούς, καὶ ὁ κοινὸς τοῦ πληρώματος καρπὸς ὁ λόγος²³ οἵτινες εἰσιν ἄγγελοι ἐπουράνιοι, πολιτευόμενοι ἐν Ἱερουσαλὴμ τῇ ἄνω, τῇ ἐν οὐρανῷ, αὕτη γὰρ ἐστὶν Ἱερουσαλὴμ ἡ ἐξῶ Σοφία, καὶ ὁ νυμφίος αὐτῆς ὁ κοινὸς²⁴ τοῦ πληρώματος καρπός. Προέβαλε καὶ ὁ δημιουργὸς ψυχάς· αὕτη γὰρ οὐσία ψυχῶν· οὗτός ἐστι κατ' αὐτούς Ἀβραάμ²⁵ καὶ ταῦτα τοῦ Ἀβραάμ τὰ τέκνα. Ἐκ τῆς ὕλικης οὐσίας οὖν καὶ διαβολικῆς ἐποίησεν ὁ δημιουργὸς ταῖς ψυχαῖς τὰ σώματα. Τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον· Καὶ ἐκλασεν ὁ Θεός²⁶ τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς λαβῶν²⁷, καὶ ἐνεψύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς· καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχήν ζῶσαν. Οὗτός ἐστι κατ' αὐτούς ὁ ἐξῶ ἄνθρωπος, ὁ ψυχικός, ἐν τῷ [p. 193. 194] σώματι κατοικῶν τῷ ὕλικῷ, ὃ ἐστὶν ὁ ὕλικός²⁸ φθαρτός, ἀτέλειος²⁹, ἐκ τῆς διαβολικῆς οὐσίας πεπλασμένος. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ ὕλικός ἄνθρωπος οἷονεῖ κατ' αὐτούς πανδοχεῖον ἢ κατοικητήριόν ποτε μὲν ψυχῆς μόνης, ποτὲ δὲ ψυχῆς καὶ δαιμόνων, ποτὲ δὲ ψυχῆς καὶ λόγων, οἵτινες εἰσι λόγοι ἄνωθεν κατεσπαρμένοι ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τοῦ πληρώματος καρποῦ καὶ τῆς Σοφίας εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, κατοικοῦντες ἐν [σώματι] τοῖς χροῖμα μετὰ ψυχῆς, ὅταν δαίμονες μὴ συνοικῶσι τῇ ψυχῇ. Τοῦτο ἐστὶ, ζησῆ, τὸ γεγραμμένον ἐν τῇ Γραφῇ·

VARIAE LECTIOES.

¹¹ ὅτι δὴ, ἔτι δὲ C. ¹² Cf. Isa. xlv, 5: Ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἐτι πλὴν ἐμοῦ Θεός. V Mos. iv, 35. 32, 9. ¹³ Articulus ante κατὰ Οὐαλεντίνου fort. rectius deletur. ¹⁴ πηγὴ τις. πηγὴ τῆς C, M. Cf. supra p. 260, 83. ¹⁵ ριζώματ' τε C. ¹⁶ δ' Roepertus, om. C, M. ¹⁷ δὲ add. M. ¹⁸ τοὺς Roepertus, om. C, προβεβλήκεναι M. ¹⁹ ἐπιπροβεβλήκεναι C, M. ²⁰ Quæ uncis Inclusimus, in quibus post ἐκείνους exciderit ὡς, e margine irrepserunt. ²¹ προβεβλήκεσιν M. ²² ζώντων. ζῶντων τῶν C, M. ²³ ὁ λόγος. ὁ λόγος C, M. ²⁴ κοινός. κοινῶν C, M. ²⁵ Ἀβραάμ C. ²⁶ I Mos. ii, 7. ²⁷ λαβῶν. om. I Mos. ii, 7. ²⁸ ὁ ὕλικός. ὕλικός C, M. ²⁹ ἀτέλειος. τέλειος C, τελῶς susp. M.

Τούτου χάριν⁴⁴ κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα καὶ Κύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα δόξῃ ὑμῖν⁴⁵ ὁ Θεὸς κατοικήσαι τὸν Χριστὸν εἰς τὸν ἕσω ἄνθρωπον, τούτεστι τὸν ψυχικόν, οὐ τὸν σωματικόν, ἵνα ἐξι-
σχύσητε νοῆσαι, τί τὸ βάθος, ὅπερ ἐστὶν ὁ Πατὴρ τῶν ὄλων, καὶ τί τὸ πλάτος, ὅπερ ἐστὶν ὁ Σταυρὸς, ὁ ὅρος τοῦ πληρώματος, ἢ τί τὸ μήκος, τούτεστι τὸ πλήρωμα τῶν αἰώνων. Διὰ | τοῦτο ψυχικὸς, φησὶν, ἄνθρωπος οὐ δέχεται⁴⁶ τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶ· μωρία δὲ, φησὶν, ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ δημιουργοῦ, μωρὸς γὰρ ἦν καὶ ἄγνωστος, ὅτι πάντα ἡ Σοφία, ἡ μήτηρ, ἡ ὀρθόδοξος εἶδότη.

Asit latitudo, quæ est Staurus, terminus pleromata, aut quæ longitudo, hoc est pleroma æonum. Propterea animalis, inquit, homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei; stultitia est enim illi. Stultitia autem, inquit, est potestas demiurgi; stultus enim erat et insipidus et opinabatur se ipsum fabricari mundum, ignorans omnia Sophiam, matrem, ogdoadem operari sibi ad fabricationem mundi nihil sentienti.

λα. Πάντες οὖν οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἐλάλησαν ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ, μωροῦ λέγει Θεοῦ, μωροὶ οὐδὲν εἰδότες⁴⁷. Διὰ τοῦτο, φησὶ, λέγει ὁ Σωτὴρ· Πάντες⁴⁸ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐληλυθότες κλέπται καὶ λησταὶ εἰσι· καὶ ὁ Ἀπόστολος· Τὸ μυστήριον⁴⁹ δὲ ταῖς προτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη. Οὐδεὶς γὰρ, φησὶ, τῶν προφητῶν εἰρηκε περὶ τούτων οὐδὲν, ὡν ἡμεῖς λέγομεν· ἠγνοεῖτο γὰρ· πάντα⁵⁰.... ἅτε δὴ ἀπὸ μόνου τοῦ δημιουργοῦ λελαλημένα. Ὅτε οὖν τέλος ἔλαβεν ἡ κτίσις, καὶ ἔδει λοιπὸν γενέσθαι τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ, τούτεστι τοῦ δημιουργοῦ, τὴν ἐγκεκαλυμμένην, ἦν, φησὶν, ἐγκεκάλυπτο ὁ ψυχικὸς ἄνθρωπος, καὶ εἶχε κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν· ὅποτε οὖν ἔδει ἀρθῆναι τὸ κάλυμμα καὶ ἀρθῆναι ταῦτα τὰ μυστήρια, γεγέννηται⁵¹ ὁ Ἰησοῦς διὰ Μαρίας τῆς Παρθένου [p. 194, 195] κατὰ τὸ εἰρημένον· Πνεῦμα ἅγιον⁵² ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ. Πνευμά ἐστὶν ἡ Σοφία· καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· Ὑψιστός ἐστὶν ὁ δημιουργός· διὸ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον κληθήσεται. Γεγέννηται⁵³ γὰρ οὐκ ἀπὸ Ὑψίστου μόνου⁵⁴ ὡς περ οἱ κατὰ τὸν Ἀδάμ κτισθέντες ἀπὸ μόνου ἐκτίσθησαν τοῦ Ὑψίστου, τούτεστι [τῆς Σοφίας καί]⁵⁵ τοῦ δημιουργοῦ· ὁ δὲ Ἰησοῦς ὁ καινὸς ἄνθρωπος ἀπὸ⁵⁶ Πνεύματος ἁγίου, τούτεστι τῆς Σοφίας καὶ τοῦ δημιουργοῦ, ἵνα τὴν μὲν πλάσιν καὶ κατασκευὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ ὁ δημιουργὸς καταρτίσῃ, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ τὸ Πνεῦμα παράσχῃ τὸ ἅγιον, καὶ γένηται Λόγος ἐπουράνιος ἀπὸ τῆς ὀρθόδοξος γεννηθεὶς⁵⁷ διὰ Μαρίας. Περὶ τούτου ζήτησις μεγάλη ἐστὶν αὐτοῖς καὶ σχισμάτων καὶ διαφορᾶς ἀφορμῆ. Καὶ γέγονεν ἐντεῦθεν ἡ διδοσκαλία αὐτῶν διηρημένη, καὶ καλεῖται ἡ μὲν ἀνατο-

35. Omnes igitur prophetae et lex locuti sunt per demiurgum, stultum, inquit, Deum, stulti nil sentientes. Propterea, inquit, ait Soter: Omnes, qui anteme venerunt, fures sunt et latrones, et Apostolus: Mysterium, quod prioribus ævis non innotuit. Nemo enim, inquit, ex prophetis dixit de his quidquam, quæ nos dicimus, ignorabantur enim; omnia.... utpote per solum demiurgum dicta. Postquam igitur ad finem pervenit creatio, et oportuit deinceps revelari filios Dei, hoc est demiurgi, hoc est conditionem velatam, qua, inquit, obvelatus erat animalis homo habuitque velamen super cor — postquam igitur oportuit tolli velamen conspicique hæc mysteria, natus est Jesus per Mariam virginem secundum id quod scriptum est: Spiritus sanctus superveniet in te (Spiritus est Sophia), 286-287 et virtus Altissimi obumbrabit tibi: (altissimus est demiurgus), ideoque quod nascetur ex te sanctum vocabitur. Generatus enim est non ab altissimo solo, sicut ii, qui secundum Adam creati sunt, a solo creati sunt Altissimo, hoc est demiurgo; Jesus autem, novus homo, a Spiritu sancto, hoc est Sophia, et demiurgo, ut fabricam quidem et apparitionem corporis ejus demiurgus exornaverit, essentiam autem ejus spiritus præstiterit sanctus, et exstiterit logus cœlestis ab ogdoade generatus per Mariam. De hoc quaestio magna est illis et dissidiorum dissensionisque causa, et hinc exstilit eorum doctrina bifariam divisa, quarum altera vocatur orientalis secundum eos, altera Italica. Et ii quidem, qui sunt ab Italia, quorum Heracleo est et Ptolemæus, animale dicunt exstitisse corpus Jesu, et propterea in baptismo spiritus tanquam colum-

VARIAE LECTIONES.

⁴⁴ Cf. Ephes. iii, 14, 16-18 : Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν Πατέρα (τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) αἰδ. α. : παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Orig.). . . ἵνα δῶ (ἐρή α.) ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὸ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἕσω ἄνθρωπον, κατοικήσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι (γινώσκ. Orig.) σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις, τί τὸ πλάτος καὶ μήκος καὶ ὕψος καὶ βάθος . . . ὑμῖν. ἡμῖν ὁ. ⁴⁵ 70-72. I Cor. ii, 14. ⁴⁶ οἰδότες C. ⁴⁷ Ev. Joann. x, 8 : Πάντες ὅσοι ἤλθον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσι καὶ λησταί. ⁴⁸ Cf. Ephes. iii, 9, 10, Rom. xvi, 25. ⁴⁹ Post πάντα quædam excidisse videntur. ⁵⁰ γεγέννηται C. ⁵¹ Luc. i, 35 : Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὕψιστου ἐπισκιάσει σοι, διὸ καὶ quapropter Iren., Cyr., Hilar. Pict.) τὸ γεννώμενον [ἐκ σοῦ] (Cod. reg. Ephrem. versc., Cod. Vercellensis evangeliorum Latinus, Cod. Veronensis Lat., Iren., Cyr., Hilar. Pict.) ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ. ⁵² Γεγέννηται C, M. ⁵³ μόνου. μόνον C, M. ⁵⁴ τῆς σοφίας καὶ ex inferiore loco prave repetita videntur, id quod etiam Millero visum est, nisi quod is dicit ante τ. Ἰησοῦς delet. ⁵⁵ ἀπὸ. ὁ ἀπὸ C, M. ⁵⁶ γεννηθεὶς C.

ba devenit, hoc est logus matris supernæ Sophiæ, et cessit animali et suscitavit eum ex mortuis. Hoc est, inquit, illud quod dictum est: *Quæ suscitavit Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra*, quæ sunt animalia. Limus enim sub devotionem venit. *Pulvis enim es*, inquit, *et in pulverem reverteris*. Rursus illi qui sunt ab oriente dicunt, quorum est Axionicus et Bardesanes, spirituale finisse corpus Salvatoris; Spiritus enim sanctus venit super Mariam, hoc est Sophia, et potestas Supremi, demiurgica ars, ut conformaretur quod Spiritus Mariæ dedisset.

καὶ Ἀρρησιάνης ⁶⁰ ὅτι πνευματικὸν ἦν τὸ σῶμα τοῦ Σωτῆρος· Πνεῦμα γὰρ ἄγιον ἦλθεν ἐπὶ τὴν Μαρίαν, τουτέστιν ἡ Σοφία, καὶ ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου, ἡ δημιουργικὴ τέχνη, ἵνα διαπλασθῆ τὸ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς Μαρίας δοθέν.

36. Hæc igitur illi exquirunt inter se et si cui præter eos curæ sit exquisivisse. Verum superadit: Ut emendata erant peccata, quæ pertinebant ad æones qui intra sunt, prætereaque emendata erant peccata quæ pertinebant ad ogdoadem, Sophiam quæ extra est, emendata autem etiam quæ ad hebdomadem (eductus enim est per Sophiam demiurgus ipsum non esse unum solum deum, ut opinabatur, et 288-289 præter se non esse alium, sed intellexit eductus a Sophia superiorem, iustus est enim ab ea atque initialis et eductus magnum Patris et æonum mysterium, et elocutus est illud nemini; hoc est, ut ait, quod dicit ad Mosem: *Ego Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Jacob, et nomen Dei non indicavi eis*, hoc est mysterium non dixi, nec explicavi quis sit Deus, sed custodivi mecum in abscondito mysterium quod audivi a Sophia): — oportebat igitur emendatis supernis secundum eandem necessitatem emendari etiam quæ hic sunt. In hæc gratiam natus est Jesus Salvator per Mariam, ut emendaret quæ hic sunt veluti Christus, qui erat superne superprojectus a Mente et Veritate, emendavit passiones Sophiæ quæ extra est, hoc est abortivi, et rursus natus per Mariam Salvator venit emendaturus passiones animæ. Sunt igitur secundum illos tres Christi: qui est superprojectus a Mente et Veritate una cum Spiritu sancto, et communis pleromatis fructus, conjunx Sophiæ quæ extra est, quæ et ipsa vocatur Spiritus sanctus inferior primo, et tertius is, qui natus est per Mariam ad emendationem conditionis quæ est secundum nos.

Α λικὴ τις διδασκαλία ⁶¹ κατ' αὐτοὺς, ἡ δὲ Ἱταλιωτικῆ· Οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Ἱταλίας, ὧν ἐστὶν Ἡρακλέων καὶ Πτολεμαῖος, ψυχικὸν φασὶ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ γενεῖναι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος τὸ Πνεῦμα ὡς περιστέρα κατελήλυθε, τουτέστιν ὁ λόγος ὁ τῆς μητρὸς ἄνωθεν τῆς Σοφίας, καὶ γέγονε ⁶² τῷ ψυχικῷ, καὶ ἐγγήγερχεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Τοῦτό ἐστι, φησί, τὸ εἰρημένον· Ὁ ἐγγείρας ⁶³ Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσκει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν, ἤτοι ⁶⁴ ψυχικά. Ὁ χοῦς γὰρ ὑπὸ κατάραν ἐλήλυθε. Γῆ γάρ ⁶⁵, φησὶν, εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. Οἱ δ' αὖ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς λέγουσιν, ὧν ἐστὶν Ἀξιόνικος ⁶⁶, Σωτῆρος· Πνεῦμα γὰρ ἄγιον ἦλθεν ἐπὶ τὴν Μαρίαν, ἵνα διαπλασθῆ τὸ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος

Β λς', Ταῦτα οὖν ἐκεῖνοι ζητεῖωσαν ⁶¹ κατ' αὐτοὺς καὶ εἰ τινα ἄλλω γένηται φίλον ζητεῖν. Ἀλλ' ἐπιλέγει ⁶². Ὡς διώρθωτο μὲν τὰ κατὰ τοὺς αἰῶνας ἔσω σφάλματα, διώρθωτο δὲ καὶ κατὰ τὴν οὐδοῶδα, τὴν ἔξω Σοφίαν, διώρθωτο δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐβδομάδα (ἐδιδάχθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σοφίας ὁ δημιουργός, ὅτι [p. 195—197] οὐκ ἐστὶν αὐτὸς Θεὸς μόνος, ἀλλ' ἐνὸ | μιζε, καὶ πλὴν αὐτοῦ ἕτερος; οὐκ ἐστὶν, ὡς ἔγνω διδάχθαι; ὑπὸ τῆς Σοφίας τὸν κρείττονα· κατηχήθη ⁶³ γὰρ ὑπ' αὐτῆς καὶ ἐμυήθη καὶ ἐδιδάχθη τὸ μέγα τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν αἰῶνων μυστήριον, καὶ ἐξεῖπεν αὐτὸ οὐδενί, τουτέστιν, ὡς φησὶν, ὁ λέγει πρὸς Μωϋσῆν· Ἐγὼ ὁ Θεός ⁶⁴ Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεός Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεός Ἰακώβ, καὶ τὸ δρομα Θεοῦ ⁶⁵ οὐκ ἀπήγγειλα αὐτοῖς, τουτέστι, τὸ μυστήριον οὐκ εἶπα, οὐδὲ ἐξηγησάμην, τίς ἐστὶν ὁ Θεός, ἀλλ' ἐφύλαξα παρ' ἐμαυτῷ ἐν ἀποκρύφῳ τὸ μυστήριον, ὃ ἤκουσα παρὰ τῆς Σοφίας). ἔδει οὖν διωρθωμένων ⁶⁶ τῶν ἄνω κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκολουθεῖν καὶ τὰ ἐνθάδε τυχεῖν διορθώσεως. Τοῦτου χάριν ἐγενήθη Ἰησοῦς ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς Μαρίας, ἵνα διορθώσῃται τὰ ⁶⁷ ἐνθάδε, ὡς περὶ ὁ Χριστός, ὃ ἄνωθεν ἐπιπροβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Νοῦς καὶ τῆς Ἀληθείας, διωρθώσατο τὰ πάθη ⁶⁸ τῆς ἔξω Σοφίας, τουτέστι τοῦ ἐκτρώματος· καὶ πάλιν ὁ διὰ Μαρίας γεγεννημένος ὁ Σωτὴρ ἦλθε διορθώσασθαι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς. Εἰσὶν οὖν [κατ' αὐτοὺς] τρεῖς Χριστοί· ὁ ἐπιπροβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Νοῦς καὶ τῆς Ἀληθείας μετὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὁ κοινός τοῦ πληρώματος καρπός, ἰσόσυγος, τῆς ἔξω Σοφίας, ἥτις καλεῖται καὶ αὐτὴ ⁶⁹ Πνεῦμα ἅγιον ὑποδεέστερον τοῦ πρώτου, καὶ τρίτος ὁ διὰ Μαρίας γεννηθεὶς εἰς ἐπανόρθωσιν τῆς κρίσεως τῆς καθ' ἡμᾶς.

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ ἀνατολικὴ τις διδασκαλία. Cf. Clem. Alex. *Fragm.* p. 966 sqq. *Poll.* ⁶² γέγονε. γέγονε φωνῆ Roepertus. ⁶³ Rom. viii. 11. ⁶⁴ ἦτοι. καὶ τὰ C. M. ⁶⁵ J Mos. iii. 19. ⁶⁶ Ἀξιόνικος. Cf. Tert. *adv. Valentinian.* c. 4. ⁶⁷ Ἀρρησιάνης. Βαρρησιάνης rotius, vel Βαρρησιάνης. ⁶⁸ ζητεῖωσαν C. ⁶⁹ ἐπιλέγει ἐπεὶ λέγει C. ⁷⁰ κατηχήθη. κατήχθη C, M. ⁷¹ Cf. II Mos. vi, 2, 3: Ἐγὼ Κύριος, καὶ ὤφθην πρὸς Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, Θεός ὧν αὐτῶν, καὶ τὸ ἄνωμά μου Κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς. Infra I. VII, c 25, p. 238, 35 ed. Ox. locus his verbis recurrit: Ἐγὼ ὁ Θεός Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς. ⁷² Θεοῦ. μου C, M. ⁷³ διορθώσῃται C. ⁷⁴ διορθώσῃται τὰ, Roepertus, διορθώσῃται C, M. ⁷⁵ πάθη. πλῆθη C, M. ⁷⁶ αὐτῆ. αὐτῆ C.

λζ'. Διὰ πλείων νομίζω αὐτάρκως τὴν Οὐαλεν- A
 τίνου αἵρεσιν Πυθαγόρειον οὔσαν ὑποτετυπῶσθαι.
 Δοκεῖ δὲ καὶ δι' ἐλέγχων ⁷⁰⁻⁶⁰ τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς ἐκ-
 θέμενον παύσασθαι. Πλάτων τοῖνον περὶ τοῦ παντὸς
 ἐκτιθέμενος μυστήρια γράφει πρὸς Διονύσιον τοιοῦ-
 τόν τινα τρόπον λέγων· | Φραστέον δὴ σοι ⁶¹ δι'
 αἰτιγμάτων ⁶², ἢ ἄν τι ἢ ⁶³ δέλλος ἢ πόρτου [ἢ
 γῆς] ⁶⁴ ἐν πτυχαῖς πάθῃ, ὃ ἀτραγούς μὴ γρῶ· ὡς
 γὰρ ἔχει· περὶ τῶν πάντων βασιλέα πάντα ἐστὶ,
 κάκσιου ⁶⁵ ἕνεκα πάντα, κάκεινος αἴτιος πάν-
 των ⁶⁶ τῶν καλῶν. Δεύτερον περὶ ⁶⁷ τὰ δεύτερα,
 καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα. Τοῦ δὲ βασιλέως ⁶⁸
 πέρι [καὶ] ὦν ⁶⁹ εἶπον οὐδὲν ἐστὶ τοιοῦτον. Τὸ
 δὲ ⁷⁰ μετὰ τοῦτο ⁷¹ ἡ ψυχὴ ἐπιζητεῖ μαθεῖν εἰποῖα
 [p. 197. 198] ἅτα ἐστὶ, βλέπουσα εἰς τὰ καυτῆς
 συγγενῆ, ὦν οὐδὲν ἱκανῶς ἔχει. Τοῦτέστιν, ὦ B
 παῖ Διονυσίου καὶ Δωρίδος, τὸ ἐρώτημα, ὃ πάν-
 των αἰτιόν ἐστὶ κακῶν· μάλλον δὲ ἢ περὶ τού-
 του φρονεῖς ⁷² ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγινομένη ⁷³, ἢν ἐὰν
 μὴ τις ἐξαιρεθῆ ⁷⁴, τῆς ἀληθείας ὄντως οὐ μὴ
 ποτε τύχη ⁷⁵. Ὁ δὲ θαυμαστὸν αὐτοῦ γέροντες,
 [ἀκουσον] ⁷⁶. Εἰσὶ γὰρ ἄνδρες ⁷⁷ ταῦτα ἀκηχό-
 τες ⁷⁸ μαθεῖν [μὲν δυνατοί] ⁷⁹, δυνατοὶ δὲ μνημο-
 νεῦσαι καὶ βασανίσαιτες ⁸⁰ πάντη πάντως κρῖναι
 γέροντες ⁸¹ ἤδη ⁸², οἱ φασὶ τὰ μὲν τότε πιστὰ
 εἶναι δόξαντα, νῦν ἄπιστα, τὰ δὲ τότε ἄπιστα,
 νῦν τοῦναντίον. Πρὸς ταῦτα οὖν σκοπῶν εὐλα-
 θεῦ, μὴ ποτὲ σοι μεταμείληση τῶνδε ⁸³ ἀναξίως
 ἐκπεσόντων. Διὰ τοῦτο ἐγὼ περὶ τούτων ⁸⁴
 γέ[γραφα οὐ]δὲν, οὐδὲ ἐστὶ Πλάτωνος σύγ- C
 γραμμα οὐδὲν, οὐδὲ ἐστὶ πάποτε. Τὰ δὲ ⁸⁵ νῦν
 λεγόμενα Σωκράτους ἐστὶ καλοῦ καὶ νέου γεγο-
 νότος. Τοῦτοις περιτυχῶν Οὐαλεντίνος ὑπεστήσατο
 τὸν κέντων βασιλέα, ὃν ἐφη Πλάτων, οὗτο; Πατέρα
 καὶ Βυθὸν καὶ πᾶσι γῆν ⁸⁶ τῶν ὄλων αἰώνων. Δεύτε-
 ρον | περὶ τὰ δεύτερα τοῦ Πλάτωνος; εἰρηκότος, τὰ
 δεύτερα Οὐαλεντίνος; τοῦ ἐνθός; Ὁρον τὸν Ὁρον ⁸⁷
 ὄπθετο πάντας αἰώνας, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα
 τὴν ἔξω τοῦ ὄρου καὶ τοῦ πληρώματος; διαταγῆν
 συνέθηκε πᾶσαν. Καὶ δεδήλωκεν αὐτῆν δι' ἐλαχί-
 στων ⁸⁸ Οὐαλεντίνος ἐν ψαλμῷ κάτωθεν ἀρξάμενος,
 οὐχ ὡσπερ ὁ Πλάτων ἀνωθεν, λέγων οὕτω;· Αἰθέ-
 ρος ⁸⁹ πάντα κρεμᾶμενα πνεύματι βλέπω, πάντα
 δ' ὀχοῦμενα ⁹⁰ πνεύματι νοῦ· σάρκα μὲν ἐκ

37. Satis superque arbitror Valentini hæresin,
 quæ Pythagorea est, adumbratam esse. Placet
 autem etiam per exempla placitis eorum expositis
 finem facere. Igitur Plato de universo exponens
 mysteria scribit ad Dionysium in hunc fere mo-
 dum : Dicendum est igitur tibi per ænigmata, ut si
 quid tabellæ vel mari vel terra accidet, qui eam le-
 gerit non intelligat. Sic enim se habet. Circa omnium
 regem cuncta sunt, et illius gratia omnia, et ille au-
 ctor omnium pulchrorum. Circa secundum secundum,
 tertia circa tertium. Sed circa regem ipsum 290-
 291 et hæc quæ dixi nihil est tale. Quod autem
 post hoc est, animus affectat discere qualia illa sint,
 aspiciens in ea quæ sibi cognata sunt, quorum nihil
 sufficienter se habet. Hæc est, o fili Dionysii et Do-
 ridis, quæstio, quæ malorum omnium causa est, imo
 vero cura de hoc in animo insidens, quam si quis non
 sustulerit, profecto nunquam veritatem assequetur.
 Quod autem mirabile in eo factum est, audito. Sunt
 enim homines, qui hæc audiverunt, pollentes acumine,
 pollentes memoria, et in examinando et iudicando
 solertes, profecti jam ætate, qui affirmant quæ olim
 sibi credibilia visa sunt nunc incredibilia esse, tum
 autem incredibilia visa nunc contra sibi videri. Hæc
 igitur intuens cave, ne quando te pœniteat horum, quæ
 tibi præter dignitatem exciderint. Propterea ego de
 hac re conscripsi nihil, nec Platonis existat scriptum
 ullum, neque exsistet unquam; quæ autem modo di-
 cuntur Socratis sunt, qui virtute conspicuus existit vel
 cum juvenis esset. His cum incidisset Valentinus,
 pro fundamento posuit quem omnium regem dicit
 Plato, ipse Patrem et Bythum et Proarcham om-
 nium æonum. Deinde cum Plato dixerit, circa
 secundum secunda, Valentinus secunda Terminum
 posuit omnesque intra Terminum æones, et tertia
 circa tertium, quæ est extra Terminum et pleroma
 dispositionem constituit omnem. Et declaravit Val-
 entinus eam brevissime per psalmum, ab imo or-
 sus, non ut Plato a supremo, his verbis : Ab æthere
 omnia suspensa spiritu tueor, omnia autem vecta
 spiritu percipio; carnem quidem ab anima suspen-
 sam, animam autem vere evectam, aerem autem ex
 æthere suspensum, e Bytho autem fructus nascentes,
 ex utero autem setum crescentem, sic hæc sentiens :

VARIE LECTIONES.

⁷⁰⁻⁶⁰ διελέγχων C. ⁶¹ Plat. Epist. 2, p. 312 d. ⁶² αἰτιγμῶν Pl. ⁶³ ἐν τῇ ἢ (sic) C. ⁶⁴ ἢ γῆς
 ex Pl. add. M. ⁶⁵ πάντ' ἐστὶ, καὶ ἐκείνου Pl. ⁶⁶ καὶ ἐκεῖνο αἴτιον πάντων Pl. ⁶⁷ δεύτερον δὲ
 περὶ Pl. ⁶⁸ Ἡ οὖν ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ περὶ αὐτὰ ὀρέγεται μαθεῖν ποῖ ἅτα ἐστὶ, βλέπουσα εἰς τὰ αὐτῆς συγ-
 γενῆ, ὦν οὐδὲν ἱκανῶς ἔχει. Τοῦ δὲ βασιλέως πέρι καὶ ὦν εἶπον, οὐδὲν ἐστὶ τοιοῦτο. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἢ
 ψυχῇ φησιν. Ἀλλὰ ποῖον τι μὴν τοῦτ' ἐστίν, ὦ παῖ Διονυσίου, κ. τ. λ. ⁶⁹ πέρι καὶ ὦν. περὶ ὦν C. ⁷⁰ Τοῦ
 δὲ C. ⁷¹ μετὰ τούτου C. ⁷² φρονεῖς ὡδὲς Pl. ⁷³ ἐγγινομένη C, ἐγγινομένη Pl. ⁷⁴ εἰ μὴ τις ἐξαιρεθῆσε-
 ται Pl. ⁷⁵ τύχοι Pl. Hoc loco non exigua pars epistolæ silentio præterminata est. ⁷⁶ ἀκουσον ex Pl. add.
 M. ⁷⁷ ἄνδρες. ἀνθρωποὶ Pl. ⁷⁸ ἀκηχότες καὶ πλείους Pl. ⁷⁹ μὲν δυνατοὶ om. C, δυνατοὶ μὲν μαθεῖν Pl.
⁸⁰ βασανίσαι C. ⁸¹ κρῖναι γέροντος C. ⁸² γέροντες ἤδη καὶ οὐκ ἐλάττω τριάκοντα ἐτῶν ἀκηχότες· οἱ νῦν
 ἀρεῖ σφίσι φασί, τὰ μὲν τότε ἀπιστότατα δόξαντα εἶναι νῦν πιστότατα καὶ ἐναργέστατα φαίνεσθαι· ἃ δὲ
 τότε πιστότατα νῦν τοῦναντίον Pl. ⁸³ τῶνδε τῶν νῦν Pl. ⁸⁴ ἐκπεσόντων. Μεγίστη δὲ φυλακὴ τὸ μὴ γρά-
 φειν, ἀλλ' ἐκμανθάνειν· οὐ γὰρ ἐστὶ τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. Διὰ ταῦτα οὐδὲν πάποτε· ἐγὼ περὶ τού-
 των γέγραφα, οὐδ' ἐστὶ σύγγραμμα Πλάτωνος; οὐδὲν, οὐδ' ἐστὶ. Pl. ⁸⁵ τὰ δὲ. Ἄ δὲ C. ⁸⁶ πᾶσι γῆν. σι-
 γῆν Bernavanius et Ruperius, πλάττην R. Schottius, προαρχῆν? ⁸⁷ τοὺς ἐνθός ὄρου ὄπθετο susp. Ruperius.
 Vergni ægre desideratur ipsius ὄρου commemoratio, et in Roperi conjectura articulus τοῦ ante ὄρου
 vix potest abesse. ⁸⁸ καὶ αὐτῆν διελεγχί τοῦ pr. C. ⁸⁹ Αἰθέρος. Θέρος; C, Θέρους susp. M, Ἄερος R. Schot-
 tus. ⁹⁰ δοχούμενα C.

Caro est materia, secundum illos, quæ pendet ab anima demiurgi; anima **292-293** autem ex aere evehitur, hoc est demiurgus e spiritu, qui extra pleroma est; aer autem ex æthere evehitur, hoc est Sophia, quæ est extra, ex illa, quæ est intra Terminus, et ex universo pleromate; ex Bytho autem fructus nascuntur, quæ est ex Patre omnis æonum progenies facta. Quæ igitur Valentino placuerunt satis exposita sunt. . . . . quorum alii aliter conformaverunt placita sua.

Πατὴρ πᾶσα προβολὴ τῶν αἰώνων γενομένη⁹⁷. Τὰ μὲν οὖν τῷ Οὐαλεντίνῳ δοκοῦντα ἰκανῶς λέλειπται⁹⁸. . . . . σχολῆς προκόψασιν⁹⁹ ἐξειπεῖν, ἄλλου ἄλλως δογματίσαντος τὰ δόξαντα αὐτοῖς.

38. Secundus quidam, qui æqualis fuit Ptolemæo, ita dicit: tetradem esse dextram et tetradem sinistram, et lumen et tenebras, et potestatem vero, quæ discessit et defecit, non a triginta illis æonibus dicit ortam esse, sed a fructibus eorum. Alius autem quidam, Epiphaneus, magister eorum ita dicit: Erat primum principium incomprehensibile atque inenarrabile et innominabile, quod Monoteta vocat, cum hac autem una existere potestatem, quam vocat Henoteta. Hæc Henotes et hæc Monotes non projiciendo ex se projecerunt principium rerum omnium intelligibile et non genitum et invisibile, quod Monada appellat; cum hac autem potestate **294-295** una existit potestas ejusdem cum ea essentialis, quam et ipsam voco τὸ ἔν. Hæc quatuor potestates ex se projecerunt reliquas æonum emissiones. Alii autem rursus eorum primam

Α ψυχῆς κρεμαμένην, ψυχὴν δὲ ἀέρος ἐξοχουμένην¹⁰¹, ἀέρα δὲ ἐξ αἰθέρος¹⁰² κρεμαμένον, ἐκ τῆς Βυθοῦ καρποῦς φερόμενους, ἐκ μητρᾶς δὲ βρέφος φερόμενον· οὕτως ταῦτα νοῶν· σὰρξ ἐστὶν ἡ ὕλη κατ' αὐτοῦς, ἧτις κρέματα ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ δημιουργοῦ. [p. 198. 199.] Ψυχὴ δὲ ἀέρος; ἐξοχεῖται, τούτέστιν ὁ δημιουργὸς τοῦ πνεύματος ἐξω πληρώματος. Ἄηρ δὲ αἰθέρος¹⁰³ ἐξοχεῖται¹⁰⁴, τούτέστιν ἡ ἐξω Σοφία τῆς¹⁰⁵ ἐντὸς ὄρου¹⁰⁶ καὶ παντὸς πληρώματος. Ἐκ δὲ Βυθοῦ καρποὶ φέρονται, ἢ ἐκ τοῦ

λη'. Σεκουῦδος¹ μὲν τις κατὰ τὸ αὐτὸ ἅμα τῷ Πτολεμαίῳ γενόμενος οὕτως λέγει· τετράδα εἶναι δεξιάν καὶ τετράδα ἀριστεράν, καὶ φῶς καὶ σκότος² καὶ τὴν ἀποστᾶσαν δὲ καὶ ὑπερῆρασαν δύναμιν οὐκ ἀπὸ τῶν τριάκοντα αἰώνων λέγει γεγενῆσθαι, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν. Ἄλλος δὲ³ τις Ἐπιφάνης⁴, διδάσκαλος αὐτῶν, οὕτως λέγει· Ἦν ἡ πρώτη ἀρχὴ ἀνενόητος, ἀρρήτος τε καὶ⁵ ἀνονόμαστος⁶, ἣν Μονότητα⁷ καλεῖ· ταύτῃ [δὲ συνυπάρχ]ειν δύναμιν, ἣν ὀνομάζει Ἐνό[τητα]. Αὕτῃ ἡ Ἐνότης ἦ τε⁸ Μονότης προήκοντο μὴ προέμεναι ἀρχὴν ἐπὶ πάντων νοητῆν⁹ ἀγέννητόν¹⁰ τε καὶ ἀόρατον, ἣν Μονάδα¹¹ καλεῖ. Ταύτῃ τῇ δυνάμει συνυπάρχει δύναμις ὁμοούσιος¹² αὐτῇ, ἣν¹³ καὶ αὐτὴν [p. 199.] ὀνομάζω τὸ ἔν. Αὐταὶ οἱ τέσσαρες δυνάμεις προήκοντο τὰς λοιπὰς τῶν αἰώνων προσβολάς¹⁴. Ἄλλοι δὲ πάλιν αὐτῶν τὴν πρώτην καὶ ἀρχέγονον¹⁵ ὀνομάδου τούτοις τοῖς

Iren. C. hæc. 1, 11, 2. Secundus autem primam quoadmodum sic tradidit dicens: Quaternationem esse dextram et quaternationem sinistram et lumen et tenebras, et discedentem autem et destitutam virtutem non a triginta æonibus dicit fuisse, sed a fructibus eorum.

3. Alius vero quidam, qui et clarus est magister ipsorum, in majus sublime et quasi in majorem agnitionem extensus, primam quaternationem dixit sic: Est quidem ante omnes Proarche proænnoëtios et inenarrabilis et innominabilis, quam ego Monotetem voco; cum hac Monotete est virtus, quam et ipsam voco Henotetem. Hæc Henotes et Monotes cum sint unum, emiserunt, cum nihil emiserint, principium omnium noeton et agenneton et aoraton, quam archem sermo Monada vocat. Cum hac Monade est virtus ejusdem substantiæ ei, quam et eam voco Hen. Hæc autem virtutes, id est, Monotes et Henotes et Monas et Hen emiserunt reliquas emissiones æonum.

5. Alii autem rursus ipsorum primam et arche-

Iren. ap. Epiphaneus. Hæc. 32, 4. Σεκουῦδος..... λέγει εἶναι τὴν πρώτην ὀνομάδα τετράδα δεξιάν καὶ τετράδα ἀριστεράν, οὕτως παραδιδοῦς καλεῖσθαι, τὴν μὲν μίαν φῶς, τὴν δὲ ἄλλην σκότος, τὴν δὲ ἀποστᾶσαν τε καὶ ὑπερῆρασαν δύναμιν μὴ εἶναι ἀπὸ τῶν τριάκοντα αἰώνων, ἀλλὰ μετὰ τοὺς τριάκοντα αἰῶνας κ. τ. λ.

§ 5. Φασὶ δὲ καὶ οὗτοι, ὡς ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον καὶ γνωστικώτερον ἐπεκτεινόμενοι τὴν πρώτην τετράδα οὕτως· Ἔστι τις πρὸ πάντων προαρχὴ προαιννοήτητος, ἀρρήτος τε καὶ ἀνονόμαστος, ἣν ἐγὼ Μονότητα ἀριθμῶ· ταύτῃ τῇ Μονότητι συνυπάρχει δύναμις. ἣν καὶ αὐτὴν ὀνομάζω Ἐνότητα. Αὕτῃ ἡ Ἐνότης ἦ τε Μονότης τὸ ἔν οὐσαι προήκοντο μὴ προέμεναι ἀρχὴν ἐπὶ πάντων νοητῆν ἀγέννητόν τε καὶ ἀόρατον, ἣν ἀρχὴν ὁ λόγος Μονάδα καλεῖ. Ταύτῃ τῇ Μονάδι συνυπάρχει δύναμις ὁμοούσιος αὐτῇ, ἣν καὶ αὐτὴν ὀνομάζω τὸ ἔν. Αὐταὶ αἱ δυνάμεις, ἢ τε Μονότης, καὶ Ἐνότης Μονάς τε, καὶ τὸ ἔν προήκοντο τὰς λοιπὰς προσβολὰς τῶν αἰώνων.

§ 5. Ἄλλοι δὲ πάλιν αὐτῶν τὴν πρώτην καὶ ἀρχέ-

VARIE LECTIONES.

⁹⁷ ἐξεικουμένην C. ⁹⁸ αἰθέρος. αἰθρῆς C, M. ⁹⁹ αἰθέρος. αἰθρῆς C, M. ¹⁰⁰ ἐξοχεῖται. ἐξέγεται C, M. ¹⁰¹ τῆς. τοῦ C, M. ¹⁰² ὄρου. σοροῦ C. ¹⁰³ Excidisse videtur membrum, quod pertinebat ad explicationem verborum psalini. ¹⁰⁴ Post λέλειπται lacunam signavimus. ¹⁰⁵ προκόψασιν. προκόψασιν C, M. ¹⁰⁶ Sequentia Hippolytus transtulit ex Irenæo, C. hæc. 1, 11, 2, p. 53 sqq. ed. Massuet., cuius ipsa verba ex Epiphaniæ hæres. 32, 4 sqq. deprompta versionemque veteris interpretis sub textu Hippolyti et nostra versione apposuimus. Cf. etiam Tert. Adv. Valentinian. c. 38, et Theodoret. Hæc. fab. 1, 8. ¹ γενόμενος· οὕτως λέγει C, M. ² Cf. etiam Tert. l. l. c. 27. ³ Ἐπιφάνης. ἐπιφανῆς C, M. ⁴ ἀνενόητος C. ⁵ ἀρρήτος τε καὶ ἀρεντος δὲ καὶ C. ⁶ ἀνονόμαστος C, M. ⁷ ἣν μονότατα C. ⁸ ἦ τε. εἴτε C. ⁹ νοητῆν. νοητῶν C, M. ¹⁰ ἀγέννητον C. ¹¹ ἣν ἀρχὴν ὁ λόγος μονάδα Epiphaneus, quocum consentit vetus interpres Iren. et Tert. l. l. : quod sermo Monada vocavit. ¹² ὁμοούσιος αὐτῇ. ὁμοούσιος· αὐτῆ C, M. ¹³ ἣν ὀνομάζων C. ¹⁴ προσβολάς C, 7. sqq. Cf. Tert. l. l. c. 55. ¹⁵ ἀρχέγονον. ἀρχαιόγονον C, M.

ὄνομασιν ἐκάλεσαν [πρῶτον προαρχήν, ἔπειτα Ἀνε-
νόητον, τὴν δὲ τρίτην Ἀρρήτον, καὶ τὴν] ¹⁷ τετάρτην
Ἀόρατον. Καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης Προαρχῆς προ-
βεβλήσθαι πρῶτω καὶ πέμπτῳ τόπῳ Ἀρχήν, ἐκ δὲ
τῆς Ἀνενοήτου δευτέρῳ καὶ ἕκτῳ [τόπῳ] ¹⁸ Ἀκα-
τάληπτον, ἐκ δὲ τῆς Ἀρρήτου τρίτῳ καὶ ἑβδόμῳ
τόπῳ Ἀνονόμαστον ¹⁹, ἐκ δὲ τῆς Ἀοράτου Ἀγέννη-
τον, πλήρωμα τῆς πρώτης ὀγδοάδος. Ταύτας βούλονται
εἶς δυνάμεις προὔπαρχειν τοῦ Βυθοῦ καὶ τῆς Σι-
γῆς ²⁰. Πολλὰ ²¹ δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ Βυθοῦ καὶ διά-
φοροι γινώμασι. Οἱ μὲν ²² αὐτὸν ἄζυγον λέγουσι, μήτε
ἄρρηνά μήτε θῆλυον, ἄλλοι δὲ τὴν Σιγὴν θήλειαν αὐτῷ
συμπαρεῖναι ²³ καὶ εἶναι ταύτην πρώτην συζυγίαν.
Οἱ δὲ περὶ τὸν Πτολεμαῖον ²⁴ δύο συζύγους αὐτὸν
ἔχειν λέγουσιν, ἅς καὶ διαθέσεις καλοῦσιν, Ἐννοίαν
καὶ Θέλησιν· πρῶτον ²⁵ γὰρ ἐνενοήθη τι προβαλεῖν,
ὡς φασιν, ἔπειτα ἠθέλησε. Διὸ καὶ τῶν δύο τούτων
διαθέσεων καὶ δυνάμεων ²⁶ [p. 199. 200.] τῆς τε Ἐν-
νοίας καὶ τῆς Θελήσεως, ὡσπερ συγκαρθεῖσῶν ²⁷
εἰς ἀλλήλας ἢ προβολῆ τοῦ τε Μονογενοῦς καὶ τῆς
Ἀληθείας κατὰ συζυγίαν ἐγένετο, οὐστίνας ²⁸ τύ-
που; καὶ εἰκόνας τῶν δύο διαθέσεων τοῦ Πατρὸς διελ-
θεῖν ²⁹ ἐκ τῶν ἀοράτων ὁρατάς, τοῦ μὲν Θελήματος
τὸν Νοῦν, τῆς δὲ Ἐννοίας τὴν Ἀλήθειαν· καὶ | διὰ
τοῦτο τοῦ ἐπιγεννητοῦ Θελήματος ὁ ἄρρην εἰκὼν ³⁰,
τῆς δὲ ἀγεννήτου Ἐννοίας ὁ θῆλυς, ἐπεὶ ³¹ τὸ Θέλημα

et primigeniam ogdoadem his nominibus appella-
verunt: primum Proarcham, deinde Anennoetum,
tertiam Arrhetum, et quartam Aboratum. Et ex pri-
ma quidem Proarcha emissam esse primo et quin-
to loco Archam, ex Anennoeto autem secundo et
sexto loco Acataleptum, ex Arrheto autem tertio
et septimo loco Anonomastum, ex Ahorato autem
Agennetum, complementum primæ ogdoadis. Has
volunt potestates existere ante Bythum et Sigen.
Mullæ autem de ipso Bytho et diversæ sententiæ.
Alii enim eum injugum dicunt, neque masculum
neque femininum, alii autem Sigen femineam cum
ipso adesse et esse hanc primam conjugationem.
Ptolemæus autem et qui sunt ab eo duas conjuges
eum habere dicunt, quas et dispositiones vocant,
Cogitationem et Voluntatem; primum enim cogita-
vit aliquid projicere, ut aiunt, deinde voluit. Quapro-
pter et his duabus **296-297** dispositionibus et po-
testatibus, et Cogitatione et Volunte, tanquam com-
mistis inter se emissio et Monogenis et Veritatis
secundum conjugationem facta est, quos quidem
typos et imagines duarum illarum dispositionum
Patris provenisse ex invisibilibus visibiles, et ex
Voluntate quidem Nun, ex Cogitatione autem Ve-
ritatem. Et ob hoc adventitiæ Voluntatis masculus
est imago, non-natæ autem Cogitationis femininus,

γονον ὀγδοάδα τούτοις τοῖς ὀνόμασι κεκλήκασι· πρῶ-
τον Προαρχήν, ἔπειτα Ἀνενοήτον, τὴν δὲ τρίτην **C**
Ἀρρήτον, καὶ τὴν τετάρτην Ἀόρατον. Καὶ ἐκ μὲν
τῆς πρώτης Προαρχῆς προβεβλήσθαι πρῶτω καὶ
πέμπτῳ Ἀρχήν, ἐκ δὲ [τῆς Ἀρχῆς] τῆς Ἀνενοή-
του δευτέρῳ καὶ ἕκτῳ τόπῳ Ἀκατάληπτον, ἐκ δὲ τῆς
Ἀρρήτου τρίτῳ καὶ ἑβδόμῳ τόπῳ Ἀνονόμαστον, ἐκ
δὲ τῆς Ἀοράτου Ἀγέννητον, πλήρωμα τῆς πρώτης
ὀγδοάδος. Ταύτας βούλονται εἶς δυνάμεις προὔπαρ-
χειν τοῦ Βυθοῦ καὶ τῆς Σιγῆς.... καὶ γὰρ περὶ αὐ-
τοῦ τοῦ Βυθοῦ πολλὰ καὶ διάφοροι γινώμασι παρ' αὐ-
τοῖς. Οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ἄζυγον λέγουσι, μήτε ἄρρηνά,
μήτε θήλειαν, μήτε διωκόμενα τι, ἄλλοι δὲ ἄρρηνό-
θηλυον αὐτὸν λέγουσιν εἶναι, ἐρμαφροδίτου φύσιν
αὐτῷ περιάπτοντας· Σιγὴν δὲ πάλιν ἄλλοι συνευέντιν
αὐτῷ προσάπτουσιν, ἵνα γέννηται πρώτη συζυγία...
Hær. 33, 4... Δύο γὰρ οὗτος (sc. ὁ Πτολεμαῖος)
συζύγους τῷ θεῷ τῷ παρ' αὐτοῖς Βυθῷ καλούμενῳ
ἐπενοήσῃ τε καὶ ἐγαρίσατο. Ταύτας δὲ καὶ δια-
θέσεις (διάθεσιν coul. reg.) ἐκάλεσαν, Ἐννοίαν τε
καὶ Θέλημα· καὶ τὴν μὲν Ἐννοίαν ἀεὶ συνυπάρ-
ξασαν ἐν αὐτῷ, ἐννοουμένην ἀεὶ τὸ τί προβαλέ-
σθαι, τὸ δὲ Θέλημα ἐν αὐτῷ ἐπιγιγνώμενον· πρῶτον **D**
γὰρ ἐνενοήθη προβαλεῖν, εἶτα, φησὶν, ἠθέλησε. Διὸ
καὶ τῶν δύο διαθέσεων τούτων ἢ καὶ δυνάμεων, δυν-
νάμεις γὰρ αὐτάς πάλιν καλεῖ, τῆς Ἐννοίας καὶ τῆς
Θελήσεως· ὥστε (ὡς γε?) συγκαρθεῖσῶν εἰς ἀλλήλας
τῇ προβολῇ τοῦ Μονογενοῦς καὶ τῆς Ἀληθείας κατὰ
συζυγίαν ἐγένετο, οὐστίνας τύπου; καὶ εἰκόνας τῶν
δύο διαθέσεων τοῦ Πατρὸς προελθεῖν τῶν ἀοράτων
ὁρατάς, τοῦ μὲν Θελήματος τὴν Ἀλήθειαν, τῆς δὲ
Ἐννοίας τὸν Νοῦν, καὶ διὰ τούτου τοῦ Θελήματος ὁ μὲν ἄρρην εἰκὼν τῆς ἀγεννήτου Ἐννοίας γέγονεν, ὁ

gonon octonationem his nominibus nominaverunt:
primum Proarchen, deinde Anennoeton, tertiam
autem Arrheton et quartam Aoraton. Et de prima
quidem Proarche emissam esse primo et quinto
loco Archam, ex Anennoeto secundo et sexto loco
Acatalepton, et de Arrheto tertio et septimo loco
Anonomaston, et de Aorato autem quarto et octavo
loco Agenneton. Pleroma hoc primæ ogdoadis. Has
volunt virtutes fuisse ante Bythum et Sigen. . . .
Et enim de ipso Bytho variæ sunt sententiæ apud
eos. Quidam enim sine conjugatione dicunt eum,
neque masculum neque feminam neque omnino
aliquid esse, alii autem et masculum et feminam
eum dicentes esse herinaphroditum genesim ei do-
nant; Sigen autem rursus alii conjugem ei ad-
dunt, ut fiat prima conjugatio.

Cap. 12, 1. Hi vero qui sunt circa Ptolemæum
scientiores duas conjuges habere eum Bythum di-
cunt, quas et dispositiones vocant, Ennoeam et
Thelesin. Primo enim mente concepit quidquam
emittere, sicut dicunt, post deinde voluit. Qua-
propter duobus his affectibus et virtutibus, id est,
Ennoeam et Thelesios velut commistis in invicem,
emissio Monogenis et Aletheiam secundum conjuga-
tionem facta est, quos typos et imagines duorum
affectuum Patris egressas esse, invisibilibus visibiles,
Thelematis quidem Nun, Ennoeam autem Aletheiam,
et propter hoc adventitiæ Voluntatis masculus est
imago, innatæ vero Ennoeam femininus, quoniam
ὁρατάς, τοῦ μὲν Θελήματος τὴν Ἀλήθειαν, τῆς δὲ
ἀγεννήτου Ἐννοίας γέγονεν, ὁ

VARIAE LECTIONES.

¹⁷ Uncinis inclusa ex Irenæo supplevimus. ¹⁸ τόπῳ om. C. ¹⁹ ἀνονόμαστον C, M. ²⁰ σιγῆς γῆς C, M.
²¹ Πολλὰ — γινώμασι. Ἄλλοι δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ βυθοῦ ἀδιαφόρως κινδύμενοι C, M. qui susp. διαφόρως μουί-
μνονο. ²² Post μὲν ex Irenæo furti. inserendum γὰρ. Cf. etiam Tert. l. 1. c. 24. ²³ σύν παρ' αὐτῷ C. ²⁴ Cf.
Tert. l. 1. c. 33. ²⁵ Πρῶτος C. ²⁶ διαθέσεως καὶ δυνάμεως C. ²⁷ ὡσπερ συγκαρθεῖσῶν. ὡς περικαρθεῖς C,
ὡσπερ κρθεῖσῶν M. ²⁸ οὐ; τινας. ὡ; τινας C, M. ²⁹ διελθεῖν. προελθεῖν? ³⁰ ὁ ἄρρην εἰκὼν. ὁ ἄρρηνικὸς
C, M. ³¹ ἐπεὶ. ἐπὶ C, M.

quoniam Voluntas tanquam potestas exstitit Cogitationis. Cogitabat enim Cogitatio semper emissionem, neque tamen ipsa poterat emittere per sese, sed cogitabat; postquam autem Voluntatis potestas advenit, tunc quod cogitabat emisit.

39. Alius autem eorum magister Marcus, magicæ peritus, partim per præstigias peragens, partim autem etiam per dæmones decepit multos. Hic dicebat esse in se summam virtutem ab invisibilibus et innominatis locis redundantem. Et sæpe poculum sumens tanquam consecrans, et longius producens sermonem invocationis effecit, ut mistura purpurea appareret et aliquando rubra, ut opinarentur ii, qui decipiebantur, 298-299 gratiam quamdam descendere et sanguinolentam potestatem præbere potui. Vaser autem ille tum quidem multos decepit, nunc autem convictus desinet. Medicamentum enim, quod talem quemdam potestatem colore præbere, clam immittens in misturam, multum nugans expectabat, ut affectum humido liquesceret et admistum inficeret potum. Medicamenta autem quæ hoc efficere possunt, in eo libro, qui est contra magos, prædiximus, ubi exposuimus, quomodo multos decipientes seducant, quibus si cordi erit accuratius ad ea, quæ dicta sunt, animum advertere, cognoscent Marci fraudes.

40. Qui et poculum minus miscens dabat mulierculæ ad consecrandum, ipse assistens et alterum manu tenens illo majus idque vacuum, et postquam consecravit mulier decepta, sumens infundebat in majus et identidem transfundens alterum in alterum addebat hæc verba: *Illa, quæ est ante omnia, incomprehensibilis et ineffabilis gratia impleat tuum intus hominem et augeat in te intelligentiam sui, inspargens granum sinapis in bonam terram.* Et talia quædam affatus atque obstupesciens et deceptam illam et qui adsunt tanquam miraculorum effector habebatur, cum majus poculum ex minore impletur, ut vel superfunderetur abundans. Atque hujus quoque artem in eo libro, quem prædiximus, exposuimus, ubi demonstravimus plurima medicamenta posse augmentum præbere, cum in illum modum admista sint humoribus, maxime vino temperato. Quorum unum ali- quod medicamentum in vacuo poculo clanculum

Voluntas velut virtus facta est Ennoæ. Cogitabat enim Ennoæ semper emissionem, non tamen emittere ipsa per semetipsam poterat quæ cogitabat; cum autem Voluntatis virtus advenit, tunc quod cogitabat emisit.

VARIE LECTIONES.

²² Ένενοεῖτο. Ένοεῖν C, M. ²³ ἐπεγένετο supplevimus ex Irenæo. ²⁴ ἢ add. M. ²⁵ Cf. Iren. C. hæc. 1, 13, p. 59 sqq. ed. Massuet. ²⁶ ἐνεργῶν Christ. Petersen, δῶρων C, M. ²⁷ ἀκατανομάστων C. ²⁸ λαθρέως C. ²⁹ μεταβαλὼν C. ³⁰ ἐπιχωρίση C. ³¹ μικρότερον. παρ' ἑτέρου C, M. ³² Ἠγεῖσιν ἰσὴν ὁμοίωσεν. ³³ Fort. ἐμπροσθεν ἐπιχρίσας καὶ. M. ³⁴ Fort. τοῦ ἑτέρου ὄλιγον. M, τοῦ μικροτέρου?

ὡς περ δύναιμις ἐγένετο τῆς Ένοίας. Ένενοεῖτο ²² μὲν γὰρ αἰὲ ἡ Ένοια τὴν προβολὴν, οὐ μέντοι γὰρ προβάλλειν αὐτὴ κατ' αὐτὴν ἡδύνατο, ἀλλὰ ἐνενοεῖτο, ὅτε δὲ ἡ τοῦ θελήματος δύναμις [ἐπεγένετο] ²³, τότε [δ] ²⁴ ἐνενοεῖτο προβάλλει.

λθ'. Ἄλλος δὲ τις ²⁵ διδάσκαλος αὐτῶν Μάρκος, μαγικῆς ἐμπειροῦς ἃ μὲν διὰ κυβείας ἐνεργῶν ²⁶, ἃ δὲ καὶ διὰ δαιμόνων ἠπάτα πολλοῦς. Οὗτος ἔλεγεν ἐν αὐτῷ τὴν μεγίστην ἀπὸ τῶν ἀοράτων καὶ ἀκατανομάστων ²⁷ τόπων εἶναι δύναμιν. Καὶ δὴ πολλάκις λαμβάνων ποτήριον ὡς εὐχαριστῶν, καὶ ἐπὶ πλείον ἐκτείνων τὸν λόγον τῆς ἐπικλήσεως πορφύρεον τὸ κέραςμα ἐποίει [p. 200. 201.] φαίνεσθαι καὶ ποτε ἐρυθρὸν, ὡς δοκεῖν τοὺς ἀπατωμένους χάριν τινὰ κατεῖναι καὶ αἱματώδη δύναμιν παρέχειν τῷ πόματι. Ὁ δὲ πανοῦργος τότε μὲν πολλοῦς ἔλαθε, νυνὶ δὲ ἐλεγχόμενος παύσεται· φάρμακον γὰρ τι τοιαύτην δυνάμενον χρῶαν παρασχέιν λαθραίως ²⁸ ἐνίων τῷ κέραςματι ἐπιπολὺ φλυαρῶν ἀνέμενεν, ὅπως τῆς ὑγρότητος μεταλαθῶν ²⁹ λυθῆ καὶ ἀναμιγρὴν ἐπιχωρίση ³⁰ τὸ πόμα. Τὰ δὲ δυνάμενα τοῦτο παρασχέιν φάρμακα ἐν τῇ κατὰ μάγων βίβλῳ προείπομεν ἐκθέμενοι, ὡς πολλοῦς πλανῶντες ἀφανίζουσιν, οἳ εἰ φίλον περιεργότερον τῷ εἰρημένῳ προσεπισχέιν, εἴσονται τὴν Μάρκου πλάνην.

μ. Ὅς καὶ ποτήριον μικρότερον ³¹ κινυῶν ἐδίδου γυναίκα εὐχαριστεῖν, αὐτὸς παρεστῶς καὶ ἕτερον κρατῶν ἐκείνου μείζον κενὸν, καὶ εὐχαριστησάτης τῆς ἀπατωμένης δεξά | μενος ἐπέχει εἰς τὸν μείζω, καὶ πολλάκις ἀντεπιχέων ἕτερον εἰς ἕτερον ἐπέλεγεν οὕτως· Ἡ πρὸ τῶν ὀλων ³², [ἡ] ἀνευνόητος ³³ καὶ ἀόρητος χάρις πληρῶσαι σου τὸν ἔσω ἀνθρωπῶν καὶ πληθύναι ἐν σοὶ τὴν γνώσιν αὐτῆς, ἐγκατασπίρουσα τὸν κόκκον τοῦ σινάπεως εἰς τὴν ἀγροθὴν γῆν. Καὶ τοιαῦτά τινα ἐπειπὼν καὶ ἐκστήσας τὴν τε ἀπατωμένην καὶ τοὺς παρόντας ὡς θαυμαστοποιὸς ἐνομιζέτα, τοῦ μείζονος ποτηρίου πληροῦμένου ἐκ τοῦ μικροτέρου ὡς καὶ ὑπερχεῖσθαι πλεονάζον. Καὶ τούτου δὲ τὴν τέχνην ὁμοίως ἐν ³⁴ τῇ προειρημένη βίβλῳ ἐξεθέμεθα δεῖξαντες πλείστα φάρμακα δυνάμενα ἀξίησιν παρασχέιν ἐπιμιγνέτα οὕτως· ὑγραῖς οὐσίαις, μάλιστα οἴνῳ κεκερασμένῳ, ὧν ἐν τι φάρμακον ἐν τῷ κενῷ ποτηρίῳ κρύβδην ἔ...ος... χρισ... ³⁵ ὡς μὴδὲν ἔχον δείξας, ἐπιχέων ἐκ τ... ³⁶

δὲ θῆλος τοῦ θελήματος. Τὸ θελημα τοίνυν δύναμις ἐγένετο τῆς Ένοίας. Ένενοεῖ μὲν γὰρ ἡ Ένοια τὴν προβολὴν, οὐ μέντοι προβαλεῖν αὐτὴ κατ' αὐτὴν ἡδύνατο ἃ ἐνενοεῖ, ὅτε δὲ ἡ τοῦ θελήματος δύναμις ἐπεγένετο, τότε ἃ ἐνενοεῖ προβάλλει.

καὶ ἐπαναχέων, ἀναλυομένου ⁴⁷ τοῦ φαρμάκου ὑπὸ A
τῆς τοῦ ὕγρου μίξεως, ὄντος; φυσώδους, πλεονασμὸς
τοῦ κεράσματος; ἐγένετο καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἠύξανεν,
ἐς ὅσον ἐπαναχυνόμενον ἐκινεῖτο, τοιαύτης οὐσης
τῆς τοῦ φαρμάκου φύσεως· ὃ εἰ ἀπόθοιτο ⁴⁸ τις πλη-
ρωθὲν, μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ κατὰ φύσιν μίτρον πάλιν
τραπήσεται, τῆς τοῦ φαρμάκου δυνάμεως σθεσθείσης
τῆ τοῦ ὕγρου παραμονῆ. Διὸ μετὰ σπουδῆς τοῖς πα-
ροῦσι προσεδίδου πίνειν, οἱ δὲ ὡς θεῖον τι καὶ θεῖον
μεμελετημένον φρίσσοντες ἅμα καὶ σπεύδοντες ἐπι-
νον.

[p. 201-203.] μα'. Τοιαῦτα δὲ καὶ ἕτερα ἐπεχειρεῖ,
ὃ πλάνος ποιεῖν διὸ ὑπὸ τῶν ἀπατωμένων ἐδοξάζετο,
καὶ ποτὲ ⁴⁹ αὐτὸς ἐνομιζέτο προφητεύειν, ποτὲ δὲ
καὶ ἑτέρους ἐποίει, ὅτε μὲν καὶ διὰ δαιμόνων ταῦτα
ἐνεργῶν, ὅτε δὲ καὶ ὑθεύων, | ὡς προεῖπομεν. B
Πολλοὺς ⁵⁰ τοίνυν ἐξαφανίσας, καὶ πολλοὺς τοιοῦτους
μαθητὰς αὐτοῦ γενομένους προσεδίδασεν εὐκόλους
μὲν εἶναι διδάξας πρὸς τὸ ἀμαρτάνειν, ἀκινδύνους
δὲ διὰ τὸ εἶναι ⁵¹ τῆς τελείας δυνάμεως καὶ μετέχειν
τῆς ἀνενοήτου ἐξουσίας· οἷς καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα
ἕτερον ἐπαγγέλλονται, ὃ καλοῦσιν ἀπολύτρωσιν,
καὶ ἐν τούτῳ ἀναστρέφονται κακῶς τοὺς αὐτοῖς πα-
ραμένοντας ἐπ' ἐλπιδί τῆς ἀπολυτρώσεως, ὡς ⁵² δυ-
ναμένους μετὰ τὸ ἀπᾶς βαπτισθέντας πάλιν ⁵³ τυ-
χεῖν ἀφέσεως, διὰ τοῦ ⁵⁴ τοιοῦτου πανουργήματος
συνέχειν δοκοῦσι τοὺς ἀκρατὰς, οὓς ἐπὶν νομίωσι
δεδοκιμάσθαι καὶ δύνασθαι φυλάσσειν αὐτοῖς τὰ πι-
στά, τότε ἐπὶ τοῦτο ἀγοῦσι μὴδὲ τούτῳ μόνῳ ἀρκού-
μενοι, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι ἐπαγγελλόμενοι ⁵⁵ πρὸς τὸ
συγκρατεῖν αὐτοὺς ἢ ἐλπίδι, ὅπως ἀχώριστοι ὦσι. C
Λέγουσι γάρ τι φωνῆ ἀρβήτῳ, ἐπιτιθέντες χεῖρα τῆ
τῆν ἀπολύτρωσιν λαθόντι, ὃ φάσκουσιν ἐξεπεῖν εὐ-
κόλους μὴ δύνασθαι, εἰ μὴ τις εἴη ὑπερδόκιμος, ἢ
ὅτε τελευτᾷ πρὸς τὸ οὓς ἐλθῶν λέγει ὁ ἐπίσκοπος.
Καὶ τοῦτο δὲ πανουργημα πρὸς τὸ ἀεὶ παραμένειν
τοὺς μαθητὰς τῷ ἐπισκόπῳ, γλιχομένους μαθεῖν τὸ
τί ποτε εἴη τοῦτο ἐπ' ἐσχάτων λεγόμενον, δι' οὗ
[τῶν] ⁵⁶ τελείων ἔσται ὁ μανθάνων· ἃ τούτου χάριν
ἐσιώπησα, μὴ ποτὲ τις κακοηθίζεσθαι ⁵⁷ με αὐτοὺς
νομίση, καὶ γὰρ οὐ τοῦτο ἡμῖν πρόκειται, ἀλλ' ἢ τὸ
δεῖξαι, ὅθεν τὰς ἀφορμὰς λαθόντες αὐτοῖς τὰ δόξαντα
ἐνεστήσαντο ⁵⁸.

λβ'. Καὶ γὰρ καὶ ὁ μακάριος πρεσβύτερος Εἰρη-
ναῖος παρρησιαίτερον τῷ ἐλέγχῳ προσενεχθεὶς τὰ
τοιαῦτα λούσματα καὶ ἀπολυτρώσεις ἐξέθετο ⁵⁹, ἀδρο-
μερέστερον εἰπὼν ἃ πράσσουσιν, οἷς ἐντυχόντες ⁶⁰
τινὲς αὐτῶν ἤρην | ται οὕτως παρελιηφέναι, ἀεὶ
ἀρνεῖσθαι μανθάνοντες. Διὸ φρονεῖς ἡμῖν γεγένηται
ἀκριθέστερον ἐπιζητῆσαι καὶ ἀνευρεῖν λεπτομερῶς,
ἃ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ λουτρῷ παραδίδόσκει τὸ τοιοῦτο

postquam sublevis, idque tanquam nihil insit mon-
stravit, et affudit ex minore et rursus affudit, re-
soluto per misturam humidi medicamento utpote
flutuoso : abundavit mistura et in tantum crevit,
in quantum id quod affusum est movebatur, quo-
niam ista est medicamenti natura. Quod si quis
seponat, non multo post in naturalem mensuram
rursus abibat, medicamenti vi extincta humidi re-
mansione. Ideo properanter iis qui adcrant præbe-
bat potum, illi autem tanquam divinum quiddam et
Deo meditatatum horrentes simul et aventes bibebant.

300-301 41. Talia vero et alia conabatur
præstigiatur ille facere, quapropter in eorum quos
deceperat admiratione erat, et aliquando ipse crede-
batur vaticinari, aliquando autem et alios insti-
tuebat, cum tum per dæmones hæc peragebat,
tum vero et præstigiis, ut prædiximus. Multos
igitur, quos deceperat, multosque qui tales discipuli
ejus exstiterunt, promovebat pronos esse ad pec-
candum edocens, immunes autem periculi, quia
profiterentur perfectam virtutem et participes es-
sent incomprehensibilis potestatis. Quibus etiam
post baptismum alterum pollicentur, quam vocant
redemptionem, et in hoc male corrumpentes eos, qui
apud se remanserunt spe redemptionis, tanquam
qui semel baptizati in peccatum relapsi denuo pos-
sint absolvi : tali fraude attingere videntur audi-
tores suos, quos ubi arbitrantur probatos esse
posseque ipsis arcana sua custodire, tum eo ad-
ducunt, et ne in eo quidem acquiescentes, sed etiam
aliud quiddam pollicentes ad illos spe mulcendos,
ut in perpetuum vluantur. Loquuntur enim ali-
quid voce arcana manu imposita ei qui redemptio-
nem accepit, quod aiunt se facile eloqui non posse,
nisi si quis sit maximopere probatus, aut quando
moriatur, in aurem insusurret episcopus. Et hæc
vero fraus eo spectat, ut perpetuo remaneant di-
scipuli apud episcopum, aventes discere, quid tan-
dem sit illud quod in extremo prodatur, quo per-
cepto in ordinem perfectorum evehatur discipulus.
Quæ eam ob causam tramisi, ne quis me illis ob-
treclare arbitretur; etenim non hoc nobis propo-
situm est, præterquam ostendere, unde profecti
placita sua condiderint.

42. Etenim et beatus presbyter Irenæus liberius
D cœarguere illos aggressus tales lavationes et re-
demptiones exposuit, magis strictim elocutus quæ
patrant, quibus cum incidissent nonnulli eorum,
inflicti sunt ita esse recepisse, quippe qui semper
doceantur inflicti. Quamobrem nobis oborta est
cura accuratius investigandi et indagandi singu-
latim, quæ et in primo lavacro tradunt, quod ita

VARIE LECTIONES.

⁴⁷ ἀναλυομένου Roperus, ἀναδυομένου C, M. ⁴⁸ ἀποθοιτο C. ⁴⁹ ποτέ, ποτὲ μὲν M. ⁵⁰ Πολλὰς C. ⁵¹ τὸ
χυρίους εἶναι susp. Roperus. ⁵² ἀπολυτρώσεως, ὡς Roperus, ἀπολυτρώσεως C, M. ⁵³ Fori. βαπτισθέν-
τας; πασῶν πάλιν, M. ⁵⁴ διὰ τοῦ Roperus, καὶ διὰ τοῦ C, M. ⁵⁵ ἐπαγγελλόμενοι C. ⁵⁶ τῶν add. M. ⁵⁷ κα-
κοηθίζεσθαι C. ⁵⁸ συνεστήσαντο susp. Roperus. ⁵⁹ Iren. c. her. I, 21. ⁶⁰ οἷς ἐντυχόντες, οἱ ἐντυχόντες
C, M. qui ei καὶ post ἐντ. inscendum censet.

appellant, et in altero, quod redemptionem vocant. Sed ne secretum quidem eorum nos fugit. Hæc autem concessa sunt Valentino ejusque asseclis. **302-303** Marcus autem imitatus præceptorem et ipse confingit visionem, arbitratus se hoc modo celebratum iri. Etenim Valentinus ait sese vidisse infantem recens natum, quem explorans inquit quisnam sit, is autem respondit affirmavitque sese Logum esse; deinde addens tragicam quamdam fabulam ex hac constare vult quam instituit hæresin. Cui similia conatus Marcus ait ad sese venisse Tradem habitu muliebri (quandoquidem, inquit, virile ejus mundus ferre non potuit), et ostendisse sese quæ esset, et universorum ortum, quem nemini unquam neque deorum neque hominum revelasset, huic soli enarravisse, his verbis usam: Cum principio Pater [cujus pater nemo est], incomprehensibilis ille et insubstantialis, qui neque masculinum neque feminineum est, vellet ineffabile suum fieri effabile et invisibile figurari, aperuit os et protulit sermonem similem sui, qui prope asstitit et monstravit ei quid esset, idemque invisibilis illius figura apparuit. Elocutio autem nominis talis quædam exstitit; locutus est vocem primam nominis ejus, quæ quidem erat ἀρχή, et erat syllaba ejus elementorum quatuor, deinde adjunxit secundam, eaque erat et ipsa quatuor litterarum, **304-305** deinceps locutus est tertiam, quæ quidem erat elementorum decem, quartamque elocutus est, eaque erat et ipsa duodecim elementorum. Erat igitur totius nominis elocutio elementorum triginta, syllabarum autem quatuor. Unumquodque autem elementorum suas litteras et suam speciem et suum

Iren. C. hæc., I, 14, 1.... Illam quæ est a summis et ab invisibilibus et innominabilibus locis quaternationem descendisse figura muliebri ad eum, quoniam, inquit, ejus masculinum mundus ferre non poterat et ostendisse quoque semetipsam quæ esset, et universorum genesis, quam nemini unquam neque deorum neque hominum revelavit, huic soli enarrasse ita dicentem: Quando primum Pater, cujus pater nemo est, qui est inexcogitabilis et insubstantivus, qui neque masculus neque femina est, voluit suum inenarrabile narrabile fieri, et quod invisibile sibi est formari, aperuit os et protulit Verbum simile sibi, quod assistens ostendit ei quod erat ipse, cum invisibilis forma apparuisset. Enuntiatio autem nominis facta est talis: Locutus est verbum primum nominis ejus: fuit ἀρχή, et syllaba ejus litterarum quatuor, conjunxit et secundam, et fuit hæc litterarum quatuor; post locutus est et tertiam, et fuit hæc litterarum X, et eam quæ est post hæc locutus est, et fuit ipsa litterarum XII. Facta est ergo enuntiatio universi nominis litterarum XXX, syllabarum autem quatuor; unumquodque autem elementorum suas litteras et suam characterem et suam enuntiationem et figurações et imagines ha-

καλοῦντες, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ, ὃ ἀπολύτρωσιν καλοῦσιν. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ ἀρρήτων αὐτῶν ἔλαθεν ἡμᾶς. Ταῦτα δὲ συγκεχωρηθῶ Οὐαλεντίνῳ καὶ τῇ αὐτοῦ [p. 203. 204.] σχολῇ. Ὁ δὲ Μάρκος μιμούμενος τὸν διδάσκαλον καὶ αὐτὸς ἀναπέλασει δῶμα, νομίζων οὕτως δοξασθῆσθαι. Καὶ γὰρ Οὐαλεντίνος φάσκει ἑαυτὸν ἑωρακίαναι παῖδα νήπιον ἀρτιγέννητον⁶¹, οὐ πυθόμενος ἐπιζητεῖ τίς ἂν εἴη⁶², ὃ δὲ ἀπεκρίνατο λέγων, ἑαυτὸν⁶³ εἶναι τὸν λόγον· ἔπειτα προσθεὶς τραγικὸν τινα⁶⁴ μῦθον ἐκ τούτου συνιστῆν βούλεται τὴν ἐπιχειρημένην αὐτῷ αἵρεσιν. Τούτῳ⁶⁵ τὰ ὅμοια τοιμῶν ὁ Μάρκος λέγει ἐληλυθέναι πρὸς αὐτὸν σχηματι γυναικείῳ τὴν τετράδα, ἐπειδὴ, φησὶ, τὸ ἀρρῆν αὐτῆς ὁ κόσμος φέρειν οὐκ ἔδύνατο, καὶ μνηστῆσαι αὐτὴν ἦτις ἦν, καὶ τὴν τῶν πάντων γένεσιν, ἣν οὐδὲν πώποτε οὕτε θεῶν οὕτε ἀνθρώπων ἀπεκάλυψε, τούτῳ μόνῳ διηγήσασθαι οὕτως εἰπούσαν⁶⁶. Ὅτε τὸ πρῶτον ὁ Πατὴρ αὐτοῦ⁶⁷ ὁ ἀνευνόητος⁶⁸ καὶ ἀνοῦσιος, ὁ μήτε ἀρρῆν μήτε θῆλυ, ἠθέλησεν αὐτοῦ τὸ ἀρρῆτον ῥητὸν γενέσθαι καὶ τὸ ἀόρατον μορφωθῆναι, ἦνοιξε τὸ στόμα καὶ προήκατο λόγον ὅμοιον αὐτῷ. ὅς παραστάς ἐπέδειξεν αὐτῷ ὃ ἦν, αὐτὸς τοῦ ἀοράτου | μορφῆ⁶⁹ φανεῖς. Ἡ δὲ ἐκφώνησις τοῦ ὀνόματος ἐγένετο τοιαύτη· ἐλάλησε λόγον τὸν πρῶτον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἦτις ἦν ἀρχή, καὶ ἦν ἡ συλλαβὴ αὐτοῦ στοιχείων τεσσάρων, ἔπειτα συνήψε τὴν δευτέραν, καὶ ἦν [p. 204. 205.] καὶ αὕτη στοιχείων τεσσάρων, ἐξῆς ἐλάλησε⁷⁰ τὴν τρίτην, ἦτις ἦν στοιχείων⁷¹ δέκα, καὶ τὴν τετάρτην ἐλάλησε, καὶ ἦν καὶ αὕτη στοιχείων δώδεκα. Ἐγένετο οὖν τοῦ ὀνόματος ὅλου ἡ ἐκφώνησις στοιχείων [μὲν]⁷² τριάκοντα, συλλαβῶν δὲ τεσσάρων· ἕκαστον δὲ τῶν στοιχείων ἴδια γράμματα καὶ ἴδιον χαρακτήρα καὶ ἴδιαν ἐκφώνησιν καὶ

Epiphani., hæc. 34, 8. .... αὐτὴν τὴν πανυπερέστην ἀπὸ τῶν ἀοράτων καὶ ἀκατονομάστων τούτων τετράδα κατελελυθέναι σχήματι γυναικείῳ πρὸς αὐτὸν, ἐπειδὴ, φησὶ, τὸ ἀρρῆν αὐτῆς ὁ κόσμος φέρειν οὐκ ἔδύνατο, καὶ μνηστῆσαι αὐτὴ τίς ἦν, καὶ τὴν τῶν πάντων γένεσιν, ἣν οὐδὲν πώποτε οὐδὲ θεῶν οὐδὲ ἀνθρώπων ἀπεκάλυψε, τούτῳ μωνυτῶν διηγήσασθαι οὕτως εἰπούσαν· Ὅτε τὸ πρῶτον ὁ Πατὴρ ὠδινεν ὁ ἀνευνόητος καὶ ἀνοῦσιος, ὁ μήτε ἀρρῆν μήτε θῆλυ, ἠθέλησεν αὐτοῦ τὸ ἀρρῆτον γεννηθῆναι καὶ τὸ ἀόρατον μορφωθῆναι, ἦνοιξε τὸ στόμα καὶ προήκατο λόγον ὅμοιον αὐτῷ, ὅς παραστάς ἐπέδειξεν αὐτῷ ὃ ἦν, αὐτὸς τοῦ ἀοράτου μορφῆ φανεῖς. Ἡ δὲ ἐκφώνησις τοῦ ὀνόματος ἐγένετο τοιαύτη· ἐλάλησε λόγον τὸν πρῶτον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἦτις ἦν ἀρχή, καὶ ἦν ἡ συλλαβὴ αὐτοῦ στοιχείων τεσσάρων, ἐπισυνήψε τὴν δευτέραν, καὶ ἦν καὶ αὕτη στοιχείων τεσσάρων, ἐξῆς ἐλάλησε τὴν τρίτην, καὶ ἦν καὶ αὕτη στοιχείων δέκα, καὶ τὴν μετὰ ταῦτα ἐλάλησε, καὶ ἦν καὶ αὕτη στοιχείων δεκάδου. Ἐγένετο οὖν ἡ ἐκφώνησις τοῦ ὅλου ὀνόματος στοιχείων μὲν τριάκοντα, συλλαβῶν δὲ τεσσάρων· ἕκαστον δὲ τῶν στοιχείων ἴδια γράμματα καὶ ἴδιον χαρακτήρα καὶ ἴδιαν ἐκφώνησιν καὶ σχήματα καὶ εἰκόνας ἔχειν,

VARIE LECTIONES.

⁶¹ ἀρτι γέννητον C. ⁶² εἴη. εἶναι C. ⁶³ αὐτῶν C. ⁶⁴ τινα. λέγων pr. C. ⁶⁵ Quæ sequuntur Hippolytus ex Irenæo exscripsit, cujus ipsa verba versionemque veterem textui supposuimus. ⁶⁶ εἰπούσα C, M. ⁶⁷ αὐτοῦ, ὠδινεν Epiphanius. Sed Irenæi lat. textus vitium arguit, cum offert: *cujus pater nemo est*, hoc est: οὐ πᾶτερ οὐδεὶς ἦν. ⁶⁸ ἀνευνόητος C. ⁶⁹ μορφῆ C. ⁷⁰ ἐξῆς ἐλάλησε. ἐξελάλησε C. ⁷¹ στοιχείων C. ⁷² μὲν om. C.

σχήματα και εικόνας ἔχειν, και μηθὲν αὐτῶν εἶναι, ὁ τὴν ἐκείνου καθορᾷ μορφήν, οὐπερ αὐτὸς ἴστοιχειδὸν ἐστίν, οὐδὲ μὴν τὴν τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔκαστον ἐκφώνησιν γινώσκειν, ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἐκφωνεῖ, ὡς τὸ πᾶν ἐκφωνοῦντα τὸ ὅλον ἡγεῖσθαι ὀνομάζειν αὐτόν· ἔκαστον γὰρ αὐτῶν μέρος ὄντα τοῦ ὅλου τὸν ἴδιον ἔχον ὡς τὸ πᾶν ὀνομάζειν και μὴ παύσασθαι ἡχοῦντα, μέχρις ὅτου ἐπὶ τὸ ἔσχατον γράμμα τοῦ ἐσχάτου στοιχείου μονογλωττήσαντα κατατεῖναι. Τότε δὲ [καί] τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὅλων ἐφη γενέσθαι, ὅταν τὰ πάντα καταλθόντα εἰς τὸ ἐν γράμμα μίαν και τὴν αὐτὴν ἐκφωνῆσιν ἡχῆσιν, | τῆς τε ἐκφωνήσεως εἰκόνα τὸ Ἄμην ὁμοῦ λεγόντων ἡμῶν ὑπέθετο εἶναι. Τοὺς δὲ [φθόγγους] ὑπάρχειν τοὺς [p. 205. 206.] μορφοῦντας τὸν ἀνοῦσιον και ἀγέννητον αἰῶνα, και εἶναι τούτους μορφάς, ἃς ὁ Κύριος ἀγγέλους εἶρηκε, τὰς διηνεκῶς βλέπουσας τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς.

μγ'. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν στοιχείων τὰ κοινὰ και ῥητὰ αἰῶνας και λόγους και ῥίζας και σπέρματα και πληρώματα και καρποὺς ὀνόμασε· τὰ δὲ καθ' ἓνα αὐτῶν και ἐκάστου ἴδια ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας ἐμπεριεχόμενα νοσήσθαι. Ὀνομοειδίον τοῦ ἐσχάτου στοιχείου τὸ ὕστερον [γράμμα] φωνὴν προήκατο τὴν ἑαυτοῦ, οὐ ὁ ἦχος ἐξεληθὼν [καί] εἰκόνα τῶν στοιχείων στοιχεῖα ἴδια ἐγέννησεν, ἐξ ὧν τὰ τε ἐνταῦθα διακεκομησθαι φησι, και τὰ πρὸ τούτων γεγενῆσθαι. Τὸ μέντοι γράμμα αὐτὸ, οὐ

sonum et figuras et imagines habere, neque ulum eorum esse, quod illius pervideat speciem, cujus ipse elocutionem esset, neque vero vicini sui quemque elocutionem esse, sed, quod ipse eloquatur, tanquam universum elocutum totum arbitrari appellare eum. Unumquemque enim eorum, eum pars ait universi, suum sonum tanquam totum appellare, neo desinere sonantem, donec ad extremam litteram extremi elementi singularim eloquens deveniat. Tum autem et redintegrationem universorum dixit fieri, cum cuncta degressa in unam litteram unam eandemque elocutionem sonarent, elocutionisque imaginem Amen simul dicentibus nobis statutis esse. Sonos autem esse eos, qui figuntur 306-307 insubstantialem et non generatum æonem; et esse hos figuras, quas Dominus angelos dixit, quæ perpetuo cernant faciem Patris.

43. Nomina autem elementorum communia et effabilia æones et logos et radices et semina et pleromata et fructus appellavit, singula autem eorum et uniuscujusque propria in nomine Ecclesiæ una comprehensa intelligi. Quorum elementorum ultimi posterior littera vocem edidit suam, cujus sonus egressus ad instar elementorum elementa propria generavit, ex quibus et ea quæ hic sunt exornata esse ait, et generata quæ erant ante hæc. Ipsam quidem litteram, cujus sonus simul sequebatur so-

και μηδὲν αὐτῶν εἶναι, ὁ τὴν ἐκείνου καθορᾷ μορφήν, οὐπερ αὐτὸς στοιχειδὸν ἐστίν, ἀλλὰ οὐδὲ γινώσκει αὐτόν, οὐδὲ μὴν τὴν τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔκαστον ἐκφώνησιν πολιορκεῖ, ἀλλὰ ὁ αὐτὸς ἐκφωνεῖ, ὡς τὸ πᾶν ἐκφωνοῦντα τὸ ὅλον ἡγεῖσθαι ὀνομάζειν· ἔκαστον γὰρ αὐτῶν μέρος ἐν τοῦ ὅλου τὸν ἴδιον ἔχον ὡς τὸ πᾶν ὀνομάζειν και μὴ παύσασθαι ἡχοῦντα, μέχρις ὅτου ἐπὶ τὸ ἔσχατον γράμμα τοῦ ἐσχάτου στοιχείου μονογλωττήσαντος κατατεῖναι. Τότε δὲ και τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὅλων ἐφη γενέσθαι, ὅταν τὰ πάντα καταλθόντα εἰς τὸ ἐν γράμμα μίαν και τὴν αὐτὴν ἐκφωνῆσιν ἡχῆσιν, ἧς ἐκφωνήσεως εἰκόνα τὸ Ἄμην ὁμοῦ λεγόντων ἡμῶν ὑπέθετο εἶναι. Τοὺς δὲ φθόγγους ὑπάρχειν τοὺς μορφοῦντας τὸν ἀνοῦσιον και ἀγέννητον αἰῶνα, και εἶναι τούτους μορφάς, ἃς ὁ Κύριος ἀγγέλους εἶρηκε, τὰς δὲ διηνεκῶς βλέπουσας τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν στοιχείων τὰ ῥητὰ και κοινὰ αἰῶνας και λόγους και ῥίζας και σπέρματα και πληρώματα και καρποὺς ὀνόμασε· τὰ δὲ καθ' ἓνα αὐτῶν και ἐκάστου ἴδια ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας ἐμπεριεχόμενα νοσήσθαι ἐφη, ὡς στοιχείου τὸ ὕστερον γράμμα φωνὴν προήκατο τὴν αὐτοῦ, οὐ ἦχος ἐξεληθὼν [καί] εἰκόνα τῶν στοιχείων στοιχεῖα ἴδια ἐγέννησεν, ἐξ ὧν τὰ τε ἐνταῦθα κατακεκομησθαι φησι και τῶν πρὸ τούτων γεγενῆσθαι. Τὸ μέντοι γράμμα αὐτὸ τὸ [sic] ἦχος τῷ ἦχει, οὐ ὁ

bere, et nihil eorum esse, quod illius videat formam, quod ipsum super elementum est, sed nec cognoscere eum, sed ne quidem proximi ejus unum quodque enuntiationem scire, sed quod ipse enuntiat, ita omne quod enuntiat, illud quod est totum nominet. Unumquodque enim ipsorum, pars existens totius, suum sonum quasi omne nominare, et non cessare sonantia, quoad usque ad novissimam litteram novissimam elementi singulariter enuntiatam deveniant. Tunc autem et redintegrationem universorum dicit futuram, quando omnia devenientia in unam litteram unam et eandem consonationem sonant, cujus exclamationis imaginem esse Amen simul dicentibus nobis tradidit. Sonos autem eos esse, qui formant insubstantivum et ingenitum æona, et esse hos formas, quas Dominus angelos dixit, quæ sine intermissione vident faciem Patris.

2. Nomina autem elementorum communia et enarrabilia æonas et verba et radices et semina et plenitudines et fructus vocavit. Singula autem ipsorum et uniuscujusque propria in nomine Ecclesiæ contineri et intelligi ait. Quorum elementorum novissimum elementi ultima littera vocem emisit suam, cujus sonus exiens secundum imaginem elementorum elementa propria generavit, ex quibus et quæ sunt hic disposita dicit, et ea, quæ sunt ante hæc, generata. Ipsam quidem litteram, cujus sonus erat consequens

VARIÆ LECTIONES.

⁷³ οὐπερ αὐτὸς. οὐπερ αὐτὸς C, M. Cf. Iren. ⁷⁴ ἐστίν. οὐδὲ μὴν. ἐστι, τόνου δὲ μὴν C. ⁷⁵ ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἐκφωνεῖ. ἄλλο μὴδὲ ἐκφωνεῖν C, ἀλλὰ μὴδὲ ἐκφωνεῖν M. Cf. Iren. ⁷⁶ τὸ ὅλον. ὅτι τὸ C, Cf. Iren. ⁷⁷ παύσας C. ⁷⁸ μονογλωττήσαντι C, M. Cf. Iren. lat. ⁷⁹ και om. C, M. Cf. Iren. ⁸⁰ ἐκφώνησιν ἡχῆσιν, τὴν τε ἐκφώνησιν ἡχῆσιν (sic) C. ⁸¹ φθόγγους om. C. ⁸² ἀγέννητον C. ⁸³ Cf. Matth. xviii, 10, ⁸⁴ ῥητὰ, ῥήματα C, M. ⁸⁵ ὀνόμασε· τὰ δὲ καθ' ἓνα αὐτῶν. τὸ καθ' ἑαυτῶν C. ⁸⁶ ἴδια. ἴδια C, M. ⁸⁷ νοσήσθαι. Ὀνομοειδίον τοῦ. νοσήσθαι τῶν στοιχείων. Τοῦ C, M. ⁸⁸ γράμμα om. C. ⁸⁹ καί· εἰκόνα. ἰκανὰ C, εἰκόνας M. ⁹⁰ διακεκομησθαι C.

num deorsum, a syllaba ipsius receptam esse sursum dicit ad complementum universi, mansisse autem sonum inferne demissum tanquam foras projectum. Elementum autem ipsum, a quo littera cum pronuntiatione sua devenit deorsum, litterarum ait esse triginta, et unamquamque triginta illarum litterarum in sese habere alias litteras, per q as **308 309** nomen litteræ appellatur, rursus autem alias illas litteras per alias appellari litteras, et alias has per alias, ut in infinitum evadat multitudo singulatim litteris scriptis. In hunc autem modum apertius discat quispiam id quod dicimus : Delta elementum constat litteris quinque, Δ, Ε, Λ, Τ, Α, et hæ ipsæ litteræ aliis scribuntur litteris, et hæ aliæ rursus aliis. Si igitur universa substantia litteræ Delta in infinitum evadit, cum semper aliæ litteræ alias generent et sese excipiant invicem, quanto magis illius elementi esse majus mare litterarum? Et si una sola littera sic infinita, videte universi nominis profunditatem litterarum, ex quibus Propatorem Marci laboriositas, vel dicam prava sedulitas, vult constare. Quapropter Patrem, qui nosset se comprehendi non posse, dedisse elementis, quæ et æones vocat, unicuique illorum proprium sonum effari, quandoquidem unus non possit universum eloqui.

στοιχείοις, & καὶ αὐῶνας καλεῖ, ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν ἕ. α. τὸ ὄλον ἐκφωνεῖν.

41. His autem expositis Tetractyn ei dixisse : Jam volo **310-311** ipsam tibi Veritatem ostensonum deorsum, a syllaba sua sursum receptam dicit ad impletionem universi, remansisse autem deorsum sonum quasi foras projectum. Elementum autem ipsum, ex quo littera cum enuntiatione sua descendit deorsum, litterarum ait esse XXX, et unamquamque ex his XXX litteris ita semelipsa habere alias litteras, per quas nomen litteræ nominatur, et rursus alias per alias nominari litteras, et alias per alias, ita ut in immensum decidat multitudo litterarum. Sic autem planius discas quod dicitur : Delta elementum litteras habet in se quinque, et ipsum Δ et Ε et Α et Τ et Α, et hæ rursus litteræ per alias scribuntur litteras, et aliæ per alias. Si ergo universa substantia Deltæ in immensum decidit, aliis alias litteras generantibus et succedentibus alterutrum, quanto magis illius elementi majus esse pelagus litterarum? Et si una littera sic immensa est, vide totius nominis profundum litterarum, ex quibus Propatora Marci Silentium constare docuit. Quapropter et Patrem scientem incapabile suum dedisse elementis, quæ et æonas vocat, unicuique eorum suam enuntiationem exclamare, eo quod non possit unum illud quod est totum enuntiare.

3. Hæc itaque exponentem ei quaternationem dixisse : Volo autem tibi et ipsam ostendere Veritatem. Ταῦτα δὲ σαφηνίσασαν αὐτῷ τὴν τετρακτὺν εἶπειν· Θεὸν δὴ σοὶ καὶ αὐτὴν ἐπιδείξαι τὴν Ἀλή-

Α ὁ ἦχος ἦν συνεπακολουθῶν τῷ ἦχῳ κάτω¹¹. ὑπὸ τῆς συλλαβῆς τῆς ἑαυτοῦ ἀνειληθῆαι ἀνω λέγει εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ὄλου¹², μεμενηκέναι δὲ εἰς τὰ κάτω τὸν ἦχον, ὡσπερ ἔξω ῥιφέντα. Τὸ δὲ στοιχεῖον αὐτὸ, ἀφ' οὗ τὸ γράμμα σὺν τῇ ἐκφωνήσει τῆ ἑαυτοῦ κατῆλθε | κάτω, γραμμάτων φησὶν εἶναι τριάκοντα¹³ καὶ ἐν ἑκαστῶν τῶν τριάκοντα γραμμάτων ἐν [p. 206.] ἑαυτῷ ἔχειν ἕτερα γράμματα, δι' ὧν τὸ ὄνομα τοῦ γράμματος ὀνομάζεται καὶ μὴν πάλιν τὰ ἕτερα δι' ἄλλων ὀνομάζεσθαι γραμμάτων, καὶ τὰ ἄλλα δι' ἄλλων, ὥσπερ εἰς ἀπειρον ἐκπίπτειν τὸ πλῆθος, ἰδίᾳ τῶν γραμμάτων γραφέντων¹⁴. Οὕτως δ' ἂν σαφέστερον μάθοι τις τὸ λεγόμενον· Τὸ δέλτα στοιχεῖον γράμματα ἔχει¹⁵ ἐν ἑαυτῷ πέντε, τὸ δέλτα, καὶ τὸ εἴ¹⁶, καὶ τὸ λάμβδα¹⁷ καὶ τὸ ταῦ, καὶ τὸ ἀλφα, καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ γράμματα δι' ἄλλων [γράφεται γραμμάτων, καὶ τὰ ἄλλα δι' ἄλλων]¹⁸. Εἰ οὖν ἡ πᾶσα ὑπόστασις τοῦ δέλτα εἰς ἀπειρον ἐκπίπτει, αἰετὶ ἄλλων ἄλλα γράμματα γεννώντων καὶ διαδεχομένων ἀλληλα, πόσω μᾶλλον ἐκεῖνου τοῦ στοιχείου μείζον¹⁹ εἶναι τὸν πόντον²⁰ τῶν γραμμάτων; Καὶ εἰ τὸ ἐν γράμμα ἀπειρον οὕτως, ὁρᾷτε²¹ ὄλου τοῦ ὀνόματος τὸν βυθὸν τῶν γραμμάτων, ἐξ ὧν τὸν προπάτορα ἢ Μάρκου φιλοποιῖα, μᾶλλον δὲ ματαιοποιῖα βούλεται συνιστᾶν. Διὸ καὶ τὸν Πατέρα ἐπιστάμενον²² τὸ ἀχώρητον αὐτοῦ δεδωκέναι τοῖς τῆν ἰδίαν ἐκφώνησιν ἐκβοᾶν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι

μδ'. Ταῦτα δὲ σαφηνίσασαν αὐτῷ τὴν τετρακτὺν εἶπαι²³. | [p. 207.] Θέλω δὴ²⁴ σοὶ καὶ αὐτὴν ἐπιδείξαι

Γ ἦχος ἦν συνεπακολουθῶν τῷ ἦχῳ, καὶ τὸ ὑπὸ τῆς συλλαβῆς τῆς ἑαυτοῦ ἀνειληθῆαι ἀνω λέγειν εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ὄλου, μεμενηκέναι δὲ εἰς τὰ κάτω τὸν ἦχον, ὡσπερ ἔξω ῥιφέντα. Τὸ δὲ στοιχεῖον αὐτὸ, ἀφ' οὗ τὸ γράμμα σὺν τῇ ἐκφωνήσει τῆ ἑαυτοῦ συγκατῆλθε κάτω, ὁ γραμμάτων εἶναι τριάκοντα, καὶ ἐν ἑκαστῶν τῶν τριάκοντα γραμμάτων ἐν ἑαυτῷ ἔχειν ἕτερα γράμματα, δι' οὗ τὸ ὄνομα τοῦ γράμματος ὀνομάζεται, καὶ αὐ πάλιν τὰ ἕτερα δι' ἄλλων ὀνομάζεσθαι γραμμάτων, καὶ τὰ ἄλλα δι' ἄλλων, ὡς εἰς ἀπειρον ἐκπίπτειν τὸ πλῆθος τῶν γραμμάτων. Οὕτως δ' ἂν σαφέστερον μάθοις τὸ λεγόμενον.

ε'. Τὸ δέλτα στοιχεῖον γράμματα ἐν ἑαυτῷ ἔχει πέντε, αὐτὸ δὲ τὸ δέλτα καὶ τὸ εἴ καὶ τὸ λάμβδα καὶ τὸ ταῦ καὶ τὸ ἀλφα, καὶ ταῦτα πάλιν τὰ γράμματα δι' ἄλλων γράφεται γραμμάτων, καὶ τὰ ἄλλα δι' ἄλλων. Εἰ οὖν ἡ πᾶσα ὑπόστασις τοῦ δέλτα εἰς ἀπειρον ἐκπίπτει, αἰετὶ ἄλλων ἄλλα γράμματα γεννώντων καὶ διαδεχομένων ἀλληλα, πόσω μᾶλλον ἐκεῖνου τοῦ στοιχείου μείζον εἶναι τὸ πέλαιος τῶν γραμμάτων; καὶ εἰ τὸ ἐν γράμμα οὕτως ἀπειρον, ὅρα ὄλου τοῦ ὀνόματος τὸν βυθὸν τῶν γραμμάτων, ἐξ ὧν τὸν Προπάτορα ἢ Μάρκου σιγῆ συνεστάναι ἐδογμάτισε. Διὸ καὶ τὸν Πατέρα ἐπιστάμενον τὸ ἀχώρητον αὐτοῦ δεδωκέναι τοῖς στοιχείοις, & καὶ τὸν Πατέρα ἐπιστάμενον τὸ ἀχώρητον αὐτοῦ δεδωκέναι τοῖς στοιχείοις, & καὶ αὐτὴν ἐπιδείξαι τὴν Ἀλή-

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ κάτω. καὶ τῷ C. ¹² τοῦ ὄλου· τούτου ὄλου C. ¹³ σὺν τῇ. συνέστη C. ¹⁴ τριάκοντα. τριάκοντα γραμμάτων, C. ¹⁵ ἰδίᾳ — γραφέντων. διὰ τῶν γραμμάτων γραφέντος C. Cf. Iren. ¹⁶ ἔχει. ἔχειν C. M. ¹⁷ τὸ εἰ C. τὸ ε M. ¹⁸ τὸ λάβδα C. ¹⁹ Uncinis inclusa ex Irenæo suppleta om. C. M. ²⁰ μείζον εἶναι τὸν πόντον. μείζον εἶναι τὸν τόπον C. μείζον εἶναι τὸ πέλαιος M Irenæum secutus. ²¹ οὕτως; ὁρᾷτε. οὕτως ὡς ὁρᾷται C. Cf. Iren. ²² ἐπιστάμενος C. ²³ τὸ ὄλον. ²⁴ εἶπαι. εἶπε C. M. ²⁵ δὴ. δὲ C. M.

τιν Ἀλήθειαν· κατήγαγον γὰρ αὐτὴν ἐκ τῶν ὑπερ-
 θεν δομάτων ⁷, ἵνα ἰδῆς αὐτὴν γυμνὴν καὶ κατα-
 μάθης αὐτῆς τὸ κάλλος, ἀλλὰ καὶ ἀκούσης αὐτῆς
 λαλοῦσης καὶ θαυμάσης τὸ φρόνημα αὐτῆς. Ὅρα
 οὖν κεφαλὴν, φησὶν, ἄνω τὸ πρῶτον ἄλφα ω, τρά-
 χηλον τὸ δὲ ⁸ ῥσ, ὤμους [ἄμα χερσὶ] ⁹ γχ, στήθη δέλτα
 φ, [δια]φράγμα ¹⁰ ευ ¹¹, κοιλίαν ζτ ¹², αἰδοῖα ησ ¹³, μη-
 ροὺς θρ, γόνατα ιπ, κνήμας κο, σφυρὰ λξ, πόδας μν.
 Τουτέστι τὸ σῶμα τῆς κατὰ τὸν Μάρκον Ἀληθείας,
 τοῦτο τὸ σχῆμα τοῦ στοιχείου, οὗτος ὁ χαρακτήρ
 τοῦ γράμματος. Καὶ καλεῖ τὸ στοιχεῖον τοῦτο Ἄν-
 θρωπον· εἶναι τε πηγὴν φησὶ ¹⁴ παντὸς λόγου, καὶ
 ἀρχὴν πάσης φωνῆς, καὶ παντὸς ἀρρήτου ῥῆσιν, καὶ
 τῆς σιωπωμένης Σιγῆς στόμα. Καὶ τοῦτο τὸ σῶμα
 αὐτῆς. Σὺ δὲ μετάρσιον ἐγείρας τῆς διανοίας ¹⁵
 νόημα, τὸν [αὐτο]γεννήτορα ¹⁶ καὶ πατροδότορα ¹⁷
 λόγον ἀπὸ στομάτων Ἀληθείας ἄκουε.

μέ'. Ταῦτα δὲ ταύτης εἰπούσης, προσβλέψασαν
 αὐτῇ τὴν Ἀλήθειαν καὶ ἀνοίξασαν τὸ στόμα λαλή-
 σαι λόγον, τὸν δὲ λόγον [p. 207. 208.] βνομα γενέ-
 σθαι, καὶ τὸ βνομα εἶναι τοῦτο, ὃ γινώσκωμεν καὶ
 λαλοῦμεν, Χριστὸν Ἰησοῦν, ὃ καὶ ὀνομάσασαν αὐτὴν
 παραυτίκα σιωπήσαι. Προσδοκῶντος ¹⁸ δὲ τοῦ
 Μάρκου πλείον αὐτὴν μέλλειν τι λέγειν, πάλιν ἡ
 τετρακτὺς παρελθούσα εἰς τὸ μέσον φησὶν· Οὕτως ¹⁹
 εὐήθη ἤγησά τὸν λόγον τοῦτον, [δν] ²⁰ ἀπὸ στομάτων
 τῆς Ἀληθείας ἤκουσας· οὐ τοῦτο, ὅπερ ²¹ οἶδας καὶ
 δοκεῖς ἔχειν πάλαι, τουτέστιν βνομα· φωνὴν γὰρ

A dere; deduxi enim eam ex supernis ædilibus, ut
 conspiceres eam nudam et cognosceres ejus pulchri-
 tudinem, verum etiam auscultares ei loquenti ejus-
 que prudentiam admirareris. Specta igitur caput
 primum superne ΑΩ, cervicem ΒΥ, humeros [una
 cum manibus] ΓΧ, pectus ΔΦ, præcordia ΕΥ,
 ventrem ΖΤ, verenda ΗΣ, lumbos ΘΡ, genua ΙΠ,
 tibias ΚΟ, talos ΛΞ, pedes ΜΝ. Hoc est corpus se-
 cundum Marcum Veritatis, hæc species elementi,
 hæc indoles litteræ. Et vocat hoc elementum Ho-
 minem, et esse dicit fontem universi sermonis et
 principium omnis vocis et universi ineffabilis dictio-
 nem Silentiique, quod tacetur, os. Et hoc corpus
 ejus. Tu vero sublimem excitans mentis intelligentiam
 accipe geniale et patrium sermonem ex ore
 B Veritatis.

45. Hæc cum illa dixisset, intuentem eum Veri-
 tatem ore aperto locutam esse sermonem, sermo-
 nem autem nomen exstitisse, **312-313** et nomen
 esse hoc, quod novimus et loquimur, Christum Je-
 sum, quod elocutam illam illico conticuisse. Exspe-
 ctante autem Marco plura eam locuturam, rursus
 Tetractys in medium progressa dicit : Tam exilem
 arbitratus es hunc sermonem, quem ex ore Veri-
 tatis audiisti; non hoc, quod nosti viderisque tibi
 dudum tenere, hoc est nomen; vocem enim solum
 tenes ejus, vim autem ignoras. Jesus enim est in-

θειαν· κατήγαγον γὰρ αὐτὴν ἐκ τῶν ὑπερθεν δομά-
 των, ἐν εἰσόδῳ αὐτὴν γυμνὴν καὶ καταμάθοις τὸ
 κάλλος αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἀκούσης αὐτῆς λαλοῦσης
 καὶ θαυμάσης τὸ φρόνημα αὐτῆς. Ὅρα οὖν κεφαλὴν
 ἄνω τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω, τράχηλον δὲ β καὶ ψ, ὤμους
 ἄμα χερσὶ γ καὶ χ, στήθη δ καὶ φ, διάφραγμα ε καὶ υ,
 νῶτον ζ καὶ τ, κοιλίαν η καὶ σ, μηροὺς θ καὶ ρ,
 γόνατα ι καὶ π, κνήμας κ καὶ ο, σφυρὰ λ καὶ ξ,
 πόδας μ καὶ ν. Τουτέστι τὸ σῶμα τῆς κατὰ τὸν
 Μάρκον Ἀληθείας, τοῦτο τὸ σχῆμα τοῦ στοιχείου,
 οὗτος ὁ χαρακτήρ τοῦ γράμματος. Καὶ καλεῖ τὸ
 στοιχεῖον τοῦτο Ἄνθρωπον· εἶναι τε πηγὴν
 φησὶν αὐτὸ παντὸς λόγου καὶ ἀρχὴν πάσης φωνῆς
 καὶ παντὸς ἀρρήτου ῥῆσιν καὶ τῆς σιωπωμένης
 Σιγῆς στόμα. Καὶ τοῦτο μὲν τὸ σῶμα αὐτῆς. Σὺ δὲ
 μετάρσιον ἐγείρας διανοίας νόημα τὸν αὐτὸν γεννή-
 τορα καὶ πατροδότορα λόγον ἀπὸ στομάτων Ἀλη-
 θείας ἄκουε.

ς'. Ταῦτα δὲ ταύτης εἰπούσης, προσβλέψασαν αὐτῇ
 τὴν Ἀλήθειαν καὶ ἀνοίξασαν τὸ στόμα λαλήσαι λό-
 γον, τὸν δὲ λόγον βνομα γενέσθαι, καὶ τὸ βνομα γε-
 νέσθαι τοῦτο, ὃ γινώσκωμεν καὶ λαλοῦμεν, Χριστὸν
 Ἰησοῦν, ὃ καὶ ὀνομάσασαν αὐτὴν παρ' αὐτῆ καὶ
 σιωπῆν. Προσδοκῶντος δὲ τοῦ Μάρκου πλείον τι
 μέλλειν αὐτὴν λέγειν, πάλιν ἡ τετρακτὺς παρελ-
 θούσα εἰς τὸ μέσον φησὶν. Ὡς εὐκαταφρόνητον
 ἤγησά τὸν λόγον, δν ἀπὸ στομάτων τῆς Ἀληθείας
 ἤκουσας· οὐ τοῦτο ὅπερ οἶδας καὶ δοκεῖς εἶ-
 ραι. (reg.) παλαιὸν ἐστὶν βνομα· φωνὴν γὰρ μόνον ἔχεις

C tatem; deposui enim illam de superioribus ædificiis,
 ut circumspicias eam nudam et intuearis formosi-
 tatem ejus, sed et audias eam loquentem et admi-
 reris sapientiam ejus. Vide quid igitur in caput ejus
 sursum primum Α et Ω, collum autem Β et Υ, hu-
 meros eum manibus Γ et Χ, pectus Δ et Φ, cinctum
 Ε et Υ, ventrem Ζ et Τ, verenda Η et Σ, femora
 Θ et Ρ, genua Ι et Π, tibias Κ et Ο, crura Δ et Ξ,
 pedes Μ et Ν. Hoc est corpus ejus quæ est secun-
 dum magnum Veritatis, hæc figura elementi, hic
 character litteræ. Et vocat elementum hoc Homi-
 nem; esse autem fontem ait eum omnis verbi et
 initium universæ vocis et omnis inenarrabilis enar-
 rationem et taciti Silentii os. Et hoc quidem corpus
 ejus. Tu autem sublimius elevans sensus intelli-
 gentiam autogenitura et patrodota verbum ab ore
 Veritatis audi.

4. Hæc autem cum dixisset illa, attendentem ad
 eum Veritatem et aperientem os locutam esse ver-
 bum, verbum autem nomen factum, et nomen esse
 hoc, quod scimus et loquimur, Christum Jesum,
 quod cum nominasset statim tacuit. Cum autem
 putaret Marcus plus aliquid eam dicturam, rursus
 quaternatio veniens in medium ait : Tanquam
 contemptibile putasti esse verbum, quod ab ore Veri-
 tatis audisti. Non hoc, quod scis et putas habere
 olim est nomen; vocem enim tantum habes ejus,
 virtutem autem ignoras. Jesus autem est insigne

VARIE LECTIONES.

⁷ δομάτων C, M. ⁸ τὸ δέ. an τὸ δεύτερον? ⁹ ἄμα χερσὶ om. C, M. ¹⁰ φράγμα C, M. ¹¹ ευ. ε C, M.
¹² ζτ. βτ C, M. ¹³ ησ. κσ C, M. ¹⁴ φήσει G. ¹⁵ τὸ τῆς διανοίας M, qui spatium vacuum esse in C ait.
¹⁶ αὐτογεννήτορα. γεννήτορα C, M. ¹⁷ πατροδότορα προπάτορα C, M. ¹⁸ προσδοκῶντος C. ¹⁹ φησὶν·
 Οὕτως εὐήθη ἤγησά R. Schottus, φησὶν οὕτως· Ἠπηθνήγησά C, φησὶν οὕτως· Ἡ πηθὸν ἤγησά. M. ²⁰ δν
 add. M. ²¹ ἀληθείας. Ἠκουσά σου τοῦτο ὅπερ. C.

signe nomen, sex habens litteras, ab omnibus, qui sunt ex vocatis, invocatum Alterum autem (h. e. Christus), quod est apud Aeonas pleromatis multiplex, alia est facie et diversa forma, quod cognoscitur ab illis cognatis, quorum magnitudines sunt apud eum perpetuo.

46. Has vestras viginti quatuor litteras scito tanquam imagines emanavisse ex illis tribus potestabilibus, quæ amplectuntur elementorum quæ superne sunt universum numerum. Nove enim mutas litteras tibi persuade esse Patris et Veritatis, **314-315** propterea quod muti sunt, hoc est ineffabiles et indicti; semi-vocales autem, quæ octo sint, Logi esse et Vitæ, quoniam sint tanquam mediæ inter mutas et vocales acceperintque superiorum emanationem, eorum autem, quæ sunt inferne, reversionem; vocales autem, quæ et ipsæ septem sint, Hominis esse et Ecclesiæ, quandoquidem per Hominem egressa vox figuraverit universa; sonus enim vocis figuram iis circumdedit. Est igitur Logus habens et Vita octo illas litteras, Homo autem et Ecclesia illas septem, Pater autem et Veritas novem illas. In defectu igitur computi is, qui de sede remotus inest in Patre, descendit emissus ad eum, a quo segregatus erat, ad corrigenda ea, quæ acta erant, ut pleromatum unitas in bono constans fructum ferat unam in omnibus, quæ est ex omnibus, potestatem. Et ita qui est illarum septem, octo illa-

A έχεις μόνον αὐτοῦ, τὴν δὲ δύναμιν ἀγνοεῖς. Ἰησοῦς μὲν γὰρ ἐστὶν ἐπίσημον ὄνομα, ἐξ ἔχον γράμματα, ὑπὸ πάντων τῶν τῆς κλήσεως ἐπικαλούμενον. Τὸ δὲ παρὰ τοῖς πέντε αἰῶσι τοῦ πληρώματος πολυμερὲς τυγχάνον ἄλλης ἐστὶ μορφῆς καὶ ἐτέρου τύπου, γινωσκόμενον ὑπ' ἐκείνων τῶν συγγενῶν, ὧν τὰ μεγέθη παρ' αὐτῶ ἐστὶ διὰ παντός.

μς'. Ταῦτα τὰ παρ' ὑμῖν εἰκοσιτέσσαρα γράμματα ἀπορροίας γίνωσκε ὑπάρχειν τῶν τριῶν δυνάμεων [εἰκονικ]ῶς ὡς ἐμπεριεχουσὶν τὸν ὄλον [καί] τῶν ἄνω στοιχείων ἀριθμὸν. Τὰ μὲν γὰρ ἄφωνα γράμματα ἐννέα νόμισον εἶναι τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς Ἀληθείας διὰ τὸ ἀφώνους αὐτοὺς εἶναι, τούτεστιν ἀρρήτου; [p. 208. 209.] καὶ ἀνεκκλήτους· τὰ δὲ ἡμίφωνα, ὅκτω ὄντα, τοῦ Λόγου καὶ τῆς ζωῆς, διὰ τὸ μέσα ὡς περ ὑπάρχειν τῶν τε ἀφώνων καὶ τῶν φωνηέντων, καὶ ἀναδεχέσθαι τῶν μὲν ὑπερθεὶν τὴν ἀπόρροίαν, τῶν δὲ ὑπ' αὐτὰ τὴν ἀναφορὰν· τὰ δὲ | φωνήεντα, καὶ αὐτὰ ἐπτὰ ὄντα, τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεὶ διὰ τοῦ Ἀνθρώπου ἡ φωνὴ προελθούσα ἐμόρφωσε τὰ ὅλα· ὁ γὰρ ἦχος τῆς φωνῆς μορφῆν αὐτοῖς περιποίησεν. Ἔστιν οὖν ὁ μὲν Λόγος ἔχων καὶ ἡ ζωὴ τὰ ὅκτω, ὁ δὲ Ἀνθρώπος καὶ ἡ Ἐκκλησία τὰ ἐπτὰ, ὁ δὲ Πατὴρ καὶ ἡ Ἀλήθεια τὰ ἐννέα. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὑστερήσαντος λόγου ὁ ἀφιδρασθεὶς ἐν τῷ Πατρὶ κατήλθεν, ἐκπεμφθεὶς ἐπὶ τὸν ἀφ' οὗ ἐχωρίσθη, ἐπὶ διορθώσει τῶν πραγθέντων, ἵνα ἡ τῶν πληρωμάτων ἐνότης ἐν τῷ ἀγαθῷ οὖσα καρποφορῇ μίαν ἐν πᾶσι τὴν ἐκ πάντων ὡ-

nomen, sex habens litteras, ab omnibus qui sunt vocalionis cognitum. Illud autem, quod est apud æonas pleromatis, cum sit multifarium existens, alterius est formæ et alterius typi, quod intelligitur ab ipsis, qui sunt cognati ejus, quorum magnitudines apud eum sunt semper.

5. Has igitur, quæ apud nos sunt viginti quatuor litteræ, emanationes esse intellige trium virtutum imaginales, earum quæ continent universum quæ sunt sursum elementorum numerum. Mutas enim litteras novem puta esse Patris et Veritatis, quoniam sine voce sint, hoc est et inenarrabiles et ineloquibiles; semivocales autem, cum sint octo, Logi esse et Zoës, quoniam quasi mediæ sint inter mutas et vocales, et recipere eorum quidem, quæ supersint, emanationem, eorum vero, quæ subsint, elevationem. Vocales autem et ipsas septem esse Anthropi et Ecclesiæ, quoniam per Anthropum vox progrediens formavit omnia; sonus enim vocis formam eis circumdedit. Est igitur Logos habens et Zoe octo, Anthropos autem et Ecclesia septem, Pater autem et Aleithia novem. Ex minori autem computatione qui erat apud Patrem descendit, emissus illuc, unde fuerat separatus, ad emendationem factorum, ut pleromatum unitas æqualitatem habens fructificet unam in omnibus, quæ est ex omnibus virtus. Et sic is qui est numeri septem

C αὐτοῦ, τὴν δὲ δύναμιν ἀγνοεῖς. Ἰησοῦς μὲν γὰρ ἐστὶν ἐπίσημον ὄνομα, ἐξ ὧν γράμματα, ὑπὸ πάντων τῶν τῆς κλήσεως γινωσκόμενον. Τὸ δὲ παρὰ τοῖς αἰῶσι τοῦ πληρώματος πολυμερὲς τυγχάνον ἄλλης ἐστὶ μορφῆς καὶ ἐτέρου τύπου, γινωσκόμενον ὑπ' ἐκείνων τῶν συγγενῶν, ὧν τὰ μεγέθη παρ' αὐτῶν ἐστὶ διαπαντός.

ε'. Ταῦτ' οὖν τὰ παρ' ὑμῖν εἰκοσιτέσσαρα γράμματα ἀπορροίας ὑπάρχειν γίνωσκε τῶν τριῶν δυνάμεων εἰκονικῶς τῶν περιεχουσῶν τὸν ὄλον τῶν ἄνω στοιχείων ἀριθμὸν. Τὰ μὲν γὰρ ἄφωνα γράμματα ἐννέα νόμισον εἶναι τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς Ἀληθείας διὰ τὸ ἀφώνους αὐτοὺς εἶναι, τούτεστιν ἀρρήτου καὶ ἀνεκκλήτους· τὰ δὲ ἡμίφωνα, ὅκτω ὄντα, τοῦ Λόγου καὶ τῆς ζωῆς διὰ τὸ μέσα ὡς περ ὑπάρχειν τῶν τε ἀφώνων καὶ τῶν φωνηέντων, καὶ ἀναδέχεσθαι τῶν μὲν ὑπερθεὶν τὴν ἀπόρροίαν, τῶν δὲ ὑπὲρ αὐτῆν τὴν ἀναφορὰν· τὰ δὲ φωνήεντα, καὶ αὐτὰ ἐπτὰ ὄντα, τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεὶ διὰ τοῦ Ἀνθρώπου φωνὴ προελθούσα ἐμόρφωσε τὰ ὅλα· ὁ γὰρ ἦχος τῆς φωνῆς μορφῆν αὐτοῖς περιποίησεν. Ἔστιν οὖν ὁ μὲν Λόγος ἔχων καὶ ἡ ζωὴ τὰ ὅκτω, ὁ δὲ Ἀνθρώπος καὶ ἡ Ἐκκλησία τὰ ἐπτὰ, ὁ δὲ Πατὴρ καὶ ἡ Ἀλήθεια τὰ ἐννέα. Ἐπειδὴ τοῦ ὑστερήσαντος λόγου ὁ ἀφιδρασθεὶς ἐν τῷ Πατρὶ κατήλθε, πεμφθεὶς ἐπὶ τὸν ἀφ' οὗ ἐχωρίσθη ἐπὶ διορθώσει τῶν πραγθέντων, ἵνα ἡ τῶν πληρωμάτων ἐνότης ἰσότητα ἔχουσα καρποφορῇ μίαν ἐν πᾶσι τὴν ἐκ πάντων δύναμιν. Καὶ

VARIÆ LECTIONES.

ἄπάντων τῆς οmissio τῶν C, M. ἑπικαλούμενον, ἐγκαλούμενα C, M. πέντε, quod neque Eriphanis neque Irenæus lat. norunt, per errorem irrepit in C. εἰκονικῶς. [καὶ εἰκόνως] M. ὄλον, ὄρον C, M. καὶ uncinis inclusimus. Aut τῶν inserendum esse τὸν censet M. μέσας C, M. ἀπόρροίαν, ἀπορίαν C. ὑπ' αὐτὰ, ὑπὲρ αὐτὴν Iren. græc. : quæ subsint Iren. lat. : ὑπερθεὶν susp. Massuetius : ἐν ὑποκάτω? διὰ. καὶ C, M. ὁ ἔχων καὶ ἡ ζωὴ ἢ τὰ C. ὑστερήσαντος; C. ἐχωρήθη C. ἀγαθῷ? ἀν καθαρῷ? καρποφορεῖ C.

ναμιν. Καὶ οὕτως ὁ τῶν ἑπτὰ τῆν τῶν ὀκτώ ³⁶ ἔχομισατο δύναμιν, καὶ ἐγένοντο οἱ τρεῖς τόποι ὅμοιοι τοῖς ἀριθμοῖς, ὀγδοάδες ὄντες· οἵτινες τρεῖς ἐφ' ἑαυτοὺς ³⁷ ἐλθόντες τὸν τῶν εἰκοσιτέσσαρων ἀνέδειξαν ³⁸ ἀριθμὸν. Τὰ μέντοι τρία στοιχεῖα, ([ᾧ] ³⁹ [p. 209. 210.] φησιν αὐτὸς ⁴⁰ τῶν τριῶν ἐν συζυγίᾳ δυνάμεων ὑπάρχειν, ἃ ἐστὶν ἕξ, ἀφ' ὧν ἀπερβύη ⁴¹ τὰ εἰκοσιτέσσαρα στοιχεῖα), τετραπλασιασθέντα τῷ τῆς ἀρρήτου τετραδὸς λόγῳ ⁴² τὸν αὐτὸν αὐτοῖς ⁴³ ἀριθμὸν ποιεῖ, ἅπερ φησὶ τοῦ Ἀνονομάστου ⁴⁴ ὑπάρχειν. Φορεῖσθαι δὲ αὐτὰ ὑπὸ τῶν ἕξ δυνάμεων εἰς ὁμοίτητα τοῦ Ἀοράτου ⁴⁵, ὧν στοιχείων εἰκόνας ⁴⁶ εἰκόνων ⁴⁷ | ἕξ διπλᾶ γράμματα ὑπάρχειν, ἃ συναριθμούμενα τοῖς εἰκοσιτέσσαροι στοιχείοις δυνάμει τῆ ⁴⁸ κατὰ ἀναλογίαν τὸν τῶν τριάκοντα ποιεῖται ἀριθμὸν.

μζ'. Τοῦτου τοῦ λόγου καὶ τῆς οἰκονομίας ⁴⁹ ταύτης καρπὸν φησιν ἐν ὁμοιώματι εἰκόνας πεφηνέαι ἐκεῖνον τὸν μετὰ τὰς ἕξ ἡμέρας τέταρτον ἀναβάντα εἰς τὸ ὄρος ⁵⁰, καὶ γενόμενον ἕκτον, τὸν καταβάντα καὶ κρατηθέντα ἐν τῇ ἑβδομάδι, ἐπίσημον ὀγδοάδα ὑπάρχοντα καὶ ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀριθμὸν ἅπαντα τῶν στοιχείων, ὃν ἐφανέρωσεν, ἐλθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὸ βάπτισμα, ἢ τῆς περισσεύσεως καθόδου, ἥτις ἐστὶν ω καὶ ⁵¹ ἄλφα, δι' ἀριθμοῦ δηλουμένου ὀκταχοσίων ἐνός, καὶ διὰ τοῦτο Μωσῆα ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ λέγειν τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι. Καὶ τὴν οἰκονομίαν [p. 210. 211.] δὲ τοῦ πάθους ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἡμερῶν, ἥτις ἐστὶν ἡ παρασκευῆ ⁵², τὸν ἔσχατον ἄνθρωπον εἰς ἀναγέννησιν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου πεφηνέαι. Ταύτης τῆς οἰκονομίας ἀρχὴν καὶ τέλος τὴν ἕκτην ὥραν εἶναι, ἐν ἣ προσηλώθη τῷ ξύλῳ. Τὸν γὰρ τέλειον νοῦν, ἐπιστάμενον τὸν τῶν ἕξ ἀριθμὸν δύναμιν ⁵³ ποιήσεως καὶ ἀναγεννήσεως ἔχοντα, φανερωῦσαι τοῖς

οὕτως ὁ τῶν ἑπτὰ τῆν τῶν ὀκτώ ἔχομισατο δύναμιν, καὶ ἐγένοντο οἱ τόποι ὅμοιοι τοῖς ἀριθμοῖς, ὀγδοάδες ὄντες· οἵτινες τρεῖς ἐφ' ἑαυτοὺς ἐλθόντες τὸν τῶν εἰκοσιτέσσαρων ἀνέδειξαν ἀριθμὸν. Τὰ μέντοι τρία στοιχεῖα ἀρῆσιν αὐτὸς τῶν τριῶν ἐν συζυγίᾳ δυνάμεων ὑπάρχειν, ἃ ἐστὶν ἕξ, ἀφ' ὧν ἀπερβύη τὰ εἰκοσιτέσσαρα στοιχεῖα, τετραπλασιασθέντα τῷ τῆς ἀρρήτου τετραδὸς λόγῳ τὸν αὐτὸν αὐτοῖς ἀριθμὸν ποιεῖ, ἅπερ φησὶ τοῦ Ἀνονομάστου ὑπάρχειν. Φορεῖσθαι δὲ αὐτὰ ὑπὸ τῶν τριῶν δυνάμεων εἰς ὁμοίτητα τοῦ Ἀοράτου, ὧν στοιχείων εἰκόνας εἰκόνων τὰ παρ' ἡμῖν διπλᾶ γράμματα ὑπάρχειν, ἃ συναριθμούμενα τοῖς εἰκοσιτέσσαροι στοιχείοις δυνάμει τῶν κατὰ ἀναλογίαν τῶν τριάκοντα ποιεῖ ἀριθμὸν.

ζ'. Τοῦτου τοῦ λόγου καὶ τῆς οἰκονομίας ταύτης καρπὸν φησιν ἐν ὁμοιώματι εἰκόνας πεφηνέαι (πεφηνέαι conl. Reg.) ἐκεῖνον τὸν μετὰ τὰς ἕξ ἡμέρας τέταρτον ἀναβάντα εἰς τὸ ὄρος, καὶ γενόμενον ἕκτον, τὸν κρατηθέντα καὶ καταβάντα ἐν τῇ ἑβδομάδι, ἐπίσημον ὀγδοάδα ὑπάρχοντα καὶ ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ τὸν ἅπαντα τῶν στοιχείων ἀριθμὸν, ἐφανέρωσεν

A rum nactus est potestatem, et facti sunt tres loci illi æquales numeris, utpote ogdoades, qui quidem tres sibi additi viginti quatuor illarum ostenderunt numerum. Tria autem elementa **316-317** illa (quæ ipse dicit esse ternarum in conjugatione potestatum, quæ sunt sex, unde emanarunt viginti quatuor elementa) quadruplicata ineffabilis quaternionis computo eundem atque illa numerum faciunt, quæ esse ait Innominati. Ferri autem illa a sex potestatibus in similitudinem Invisibilis, quorum elementorum imagines imaginum sex duplices litteras existere, quæ adnumeratæ viginti quatuor elementis ex potestate analogâ numerum tricenarium efficiunt.

B

47. Hujus computi hujusque dispensationis fructum ait in similitudine imaginis apparuisse illum, qui post sex dies quartus ipse ascenderit in montem et factus sit sextus, qui descenderit et detentus sit in hebdomade, cum esset insignis ogdoas et in se haberet universum numerum elementorum, quem manifestaverit, cum ad baptismum venisset, columbæ descensus, quæ sit ω' et α', per numerum, qui ostenditur 801, et propterea Mossem dicere in sexto die hominem factum esse. Et dispensationem vero passionis in sexto die, quæ est parasceve, **318-319** ultimum hominem ad regenerationem primi hominis apparuisse. Hujus dispensationis initium et finem sextam esse horam, in qua affixus est cruci. Perfectam enim Mentem intelligentem senarium numerum, qui potestatem haberet creationis et regenerationis, manifestavisse illis lucis per eum, qui apparuit insignis, eam, quæ per ipsum

enorum qui sunt octo accepit virtutem, et facta sunt tria loca similia numeris, cum sint octonationes: quæ ter in se venientia viginti quatuor ostenderunt numerum. Et tria quidem elementa (quæ dicit ipse trium in conjugatione virtutum existere, quæ sunt sex, ex quibus emanaverunt viginti quatuor litteræ), quadruplicata inenarrabilis quaternionis ratione eundem numerum faciunt, quæ quidem dicit illius, qui est innominabilis, existere. Indui autem ex a tribus virtutibus in similitudinem illius, qui est invisibilis: quorum elementorum imagines imaginum esse eas, quæ sunt apud nos duplices litteræ, quas cum viginti quatuor litteris adnumerantes, virtute quæ est secundum analogiam, triginta faciunt numerum.

6. Hujus rationis et dispositionis fructum dicit in similitudinem imaginis apparuisse illum, qui post vi dies quartus ascendit in montem, et factus est sextus, qui descendit et detentus est in hebdomade, cum esset insignis octonatio, et haberet in se omnem elementorum numerum, quem manifestavit, cum ipse venisset ad baptismum, columbæ

VARIE LECTIONES.

³⁶ τῶν ὀκτώ. τῷ νοητῷ C. ³⁷ ἀφ' ἑαυτοῦς C. ³⁸ ἀνέδειξαν C. Cf. Iren. et infra p. 324, 9, 10. ³⁹ ᾧ add. M. ⁴⁰ αὐτὸς. αὐτῶν C. ⁴¹ ἀπερβύη C. ⁴² τῷ — λόγῳ. τῶν — λόγῳ C. ⁴³ αὐτοῖς τοῖς C. ⁴⁴ ἀνονομάστου C. ⁴⁵ ἀοράτον C. ⁴⁶ εἰκόνας. εἰκόνας C, M. ⁴⁷ εἰκόνων. εἰκόνων ὦν C. ⁴⁸ δυνάμει τῆ. δυνάμει τὴν C. ⁴⁹ οἰκονομίας. ἀναλογίας C, M. ⁵⁰ Cf. Matth. xvii, 1 sqq. Marc. ix, 2 sqq. ⁵¹ ω καὶ. ο καὶ C. ⁵² παρασκευῆ, ἡ C. ⁵³ ἀριθμῶν, δύναμιν ποιῆσαι καὶ ἀναγεννῆσαι ὡς ἔχοντα C.

postea accessit, regenerationem. Unde etiam du- A
plices litteras insignem numerum habere ait; insi-
gnis enim numerus commistus viginti quatuor lit-
teris triginta litterarum nomen effecit.

48. Usus autem est ministra septem numerorum
magnitudine, ut consilii a semetipso consulti mani-
festaretur fructus. Insignem autem in praesenti, ait,
intellige eum, qui die insigni formatus est, qui
quasi dispertitus est et extra mansit, qui ipsius po-
testate et intelligentia per ipsius propaginem hunc
septem potestatum imitatione septemplicis pote-
statis animavit mundum, eumque animam consti-
tuit esse universi visibilis. Utitur **320-321** igitur
et hic hoc opere tanquam sponte a se facto, illa
vero ministrant, cum sint imitamenta rerum imi-
tatione non expressarum, cogitationis matris. Et
primum quidem caelum satur A, alterum autem E,
tertium autem H, quartum autem, quod est medium
inter septem, I litterae potestatem, quintum autem
O, sextum autem Y, septimum autem, quod est
quartum a medio, Q. Potestatesque omnes in unum
complicatae sonant et glorificant illum, a quo pro-

descensio. quæ est Ω et A; numerus enim ipsius
unum et DCCC, et propter hoc Mosen in sexta die
dixisse hominem factum. Et dispositionem autem
in sexta die, quæ est in cæna pura, novissimum
hominem in regenerationem primi hominis appar-
uisse, cuius dispositionis initium et finem sextam
horam, in qua affixus est ligno. Perfectum enim
sensum scientem eum numerum, qui est sex, virtu-
tatem fabricationis et regenerationis habentem,
manifestasse filii luminis eam generationem, quæ
facta est per eum, qui manifestatus est insignis, in
eum numerum. Hinc etiam et duplices litteras nu-
merum insignem habere ait. Insignis enim numerus
commistus viginti quatuor elementis XXX litterarum
nomen explicuit.

7. Usus est autem diacono septem numerorum
magnitudine, quemadmodum dicit Marci Sige, ut ab
se cogitatae cogitationis manifestetur fructus. Et
insignem quidem hunc numerum in praesenti ait
eum, qui ab insigni figuratus est, intelligi, eum,
qui quasi in partes divisus est aut praecisus et foris
perseveravit, qui sua virtute et prudentia per eam,
quæ est ab eo, emissionem hunc, qui est septem
virtutum secundum imitationem hebdomadis vir-
tutis, animavit mundum, et animam posuit esse
hujus universi, quod videtur. Utitur autem et ipse
hic hoc opere quasi spontanea ab ipso facto, reli-
qua vero ministrant, cum sint imitationes inimita-
bilium, enthymesin matris. Et primum quidem
caelum sonat A, quod autem est post illum E, ter-
tium autem H, quartum vero et medium numeri VII
lotæ virtute enarrat, quintum vero O, sextum
autem Y, septimum autem et IV a medio Ω elemen-
tum exclamat, quemadmodum Marci Sige, quæ
multa quidem loquacius exsequitur, nihil autem ve-

υλοῖς τοῦ φωτός [τὴν] ⁵³ διὰ τοῦ φανέντος ἐπίσημος ⁵⁴
[εἰς] τὴν δι' αὐτοῦ ἐπιγενομένην ἀναγέννησιν. Ἐνθεν
καὶ τὰ διπλᾶ γράμματα | ⁵⁵ τὸν ἀριθμὸν ἐπίσημον
ἔχειν φησὶν· ὁ γὰρ ἐπίσημος ἀριθμὸς συγκερασθεὶς
τοῖς εἰκοσιτέσσαροι στοιχείοις τὸ τριακονταγράμ-
ματον ὄνομα ἀπέτελεσε.

μη'. Κέχρηται δὲ διακόνῳ τῶν τῶν ἐπτὰ ἀριθμῶν
μεγέθει, ἵνα τῆς αὐτοβουλῆτος [βουλῆς] ⁵⁶ φανερωθῇ
ὁ καρπός. Τὸν μέντοι ἐπίσημον ἐπὶ τοῦ παρόντος,
φησὶ, τὸν ἐπὶ τοῦ ἐπίσημου μορφωθέντα νόησον, τὸν
ὡσπερ μερισθέντα καὶ ἔξω μέλλαντα, ὃς τῇ αὐτοῦ
δυνάμει τε καὶ φρονήσει διὰ τῆς ἑαυτοῦ προβολῆς
τοῦτον τὴν [τὴν ζωὴν] τῶν ⁵⁷ ἐπτὰ δυνάμεων μιμήται
τῆς ἐπαδονάμου δυνάμεως ἐψύχωσε κόσμον, καὶ
ψυχὴν [p. 211. 212.] ἔθετο εἶναι τοῦ ὀρωμένου παν-
τός. Κέχρηται ⁵⁸ μὲν οὖν καὶ οὗτος τῶς τῶν ἔργων ⁵⁹,
ὡς αὐθαιρέτως ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ⁶⁰, τὰ δὲ δια-
κονεῖ ⁶¹, μιμήματα ὄντα τῶν ἀμιμήτων, τῆς ἐνθυ-
μήσεως τῆς μητρὸς. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ⁶² οὐρανός
φθέγγεται ⁶³ τὸ ἄλλα, ὁ δὲ μετὰ τοῦτον τὸ εἶ ⁶⁴, ὁ δὲ
τρίτος τὸ ἦτα, ὁ δὲ τέταρτος, ὁ καὶ μέσος ⁶⁵ τῶν
ἐπτὰ, τὴν τοῦ ἰῶτα δυνάμιν, ὁ δὲ πέμπτος τὸ οὐ ⁶⁶,
ἔκτος δὲ τὸ υ', ἕβδομος δὲ καὶ τέταρτος ἀπὸ τοῦ μέσου
τὸ ω'. Αἱ τε δυνάμεις πᾶσαι εἰς ἓν συμπλακείσασαι

ἐλθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὸ βάπτισμα ἢ τῆς περιστερά-
κῆδος, ἦτις ἐστὶν Ω καὶ Α· ὁ γὰρ ἀριθμὸς αὐτῆς
μία καὶ ὀκτακάσια· καὶ διὰ τοῦτο Μωϋσῆς ἐν τῇ
ἕκτη τῶν ἡμερῶν εἰρηκέναι τὸν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι.
Καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐξ ἐν τῇ ἕκτη τῶν ἡμερῶν, ἦτις
ἐστὶ Παράσκευη, τὸν ἕσχατον ἄνθρωπον εἰς ἀναγέν-
νησιν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου πεφηνῆσθαι, ἢς οἰκονομίας
ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ τὴν ἕκτην ὥραν, ἐν ἣ προσηλυθῆ
τῶ ζυλῶ. Τὸν γὰρ τέλειον νοῦν, ἐπιτάμενον τὸν τῶν
ἐξ ἀριθμῶν δυνάμιν ποιήσεως καὶ ἀναγεννήσεως
ἔχοντα, φανερώσασαι τοῖς υλοῖς τοῦ φωτός τὴν δι' αὐ-
τοῦ φανέντος ἐπίσημου εἰς αὐτὸν δι' αὐτοῦ (εἰς αὐ-
τὸν ἀριθμὸν eod. Reg.) γενομένην ἀναγέννησιν.
Ἐνθεν καὶ τὰ διπλᾶ γράμματα τὸν ἀριθμὸν ἐπίσημον
ἔχειν φησὶν· ὁ γὰρ ἐπίσημος ἀριθμὸς συγκερασθεὶς
τοῖς εἰκοσιτέσσαροι στοιχείοις τὸ τριακονταγράμ-
ματον ὄνομα ἀπέτελεσε. Κέχρηται δὲ διακόνῳ τῶν
ἐπτὰ ἀριθμῶν μεγέθει, ὡς φησὶν ἡ Μάρκου Σιγῆ,
ἵνα τῆς αὐτοβουλῆτος βουλῆς φανερωθῇ ὁ καρπός.
Τὸν μέντοι ἐπίσημον τοῦτον ἀριθμὸν ἐπὶ τοῦ παρόν-
τος, φησὶ, τὸν ἐπὶ τοῦ ἐπίσημου μορφωθέντα νόησον,
τὸν ὡσπερ μερισθέντα ἢ διχοτομηθέντα καὶ ἔξω μέ-
λλαντα, ὃς τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει τε καὶ φρονήσει διὰ τῆς
ἀπ' αὐτοῦ προβολῆς τοῦτον τὸν τῶν ἐπτὰ δυνάμεων
καὶ (κατὰ eod. Reg.) μιμήσασαι τῆς ἕβδομάδος δυνά-
μεως ἐψύχωσε κόσμον καὶ ψυχὴν ἔθετο εἶναι τοῦ
ὀρωμένου παντός. Κέχρηται μὲν οὖν καὶ αὐτὸς οὗτος
τῶς τῶν ἔργων ὡς αὐθαιρέτως ὑπ' αὐτοῦ γενομένης.
τὰ δὲ διακονεῖ μιμήματα ὄντα τῶν ἀμιμήτων τῆν
ἐνθύμησιν τῆς μητρὸς. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος οὐρανός
φθέγγεται τὸ α, ὁ δὲ μετὰ τοῦτον τὸ ε, ὁ δὲ τρίτος ἡ.
τέταρτος δὲ καὶ μέσος τῶν ἐπτὰ τὴν τοῦ ι δυνάμιν
ἐκφωνεῖ, ὁ δὲ πέμπτος τὸ ο', ἔκτος δὲ τὸ υ', ἕβδομος
καὶ τέταρτος ἀπὸ μέρους τὸ ω στοιχείον ἐκδοῖ,
καθὼς ἡ Μάρκου Σιγῆ, ἢ πολλὰ μὲν φλυαρούσα,

VARIÆ LECTIONES.

⁵³ τὴν et εἰς uncinis inclusimus. ⁵⁴ ἐπίσημου. ἐπίσημος. C. ⁵⁵ γράμματα. πράγματα C. ⁵⁶ βουλῆς
aud. M coll. Iren. ⁵⁷ τοῦτον τὸν [τὴν ζωὴν] τῶν. τοῦτον τὴν ζωὴν τῶν C, τὴν ζωὴν ex margine illatum vi-
detur, periuens fortasse ad ψυχὴν lin. 70. M. ⁵⁸ κέχρηται C. ⁵⁹ τῶς τῶν ἔργων C. ⁶⁰ γενομένη C. M. ⁶¹ τὰ
δὲ διακονεῖ. τὰ δι' εἰκόνων C, M. ⁶² Cf. Jo. Laurent. Philadelphien. Lydus *De mensibus* II, 2. p. 38 ed.
Roother. ⁶³ φθέγγεται. φαίνεται C. ⁶⁴ εἰ. εἰ C, M. ⁶⁵ ὁ καὶ μέσος R. Schottus, καὶ ὁ μέσος C, M. ⁶⁶ τὸ
οὐ. τὸ ου C, τὸ ο M.

ἡχοῦσι καὶ δοξά | ζουσιν ἐκείνον, ὅφ' οὐ προσβλήθη- A
σαν, ἡ δὲ δόξα τῆς ἡχίσεως ἀνεπέμφθη πρὸς τὸν
Προπάτορα. Ταῦτες μέντοι τῆς δοξολογίας τὸν ἦχον,
εἰς τὴν γῆν φερόμενον, φησὶ πλάστην γίνεσθαι καὶ
γεννήτορα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· τὴν δὲ ⁶⁷ ἀπόδειξιν ἀπὸ
τῶν ἄρτι γεννωμένων ⁶⁸ βρεφῶν, ὧν ἡ ψυχὴ ἄμα
τῷ ἐκ μήτρας προελθεῖν ἐπιδοᾷ ὁμοίως ἐνδὸς ἐκάστου
τῶν στοιχείων τούτων τὸν ἦχον ⁶⁹. Καθὼς οὖν [αι]
ἔπτα, φησὶ, δυνάμεις δοξάζουσι τὸν Λόγον, οὕτω καὶ
ἡ ψυχὴ ἐν τοῖς βρέφεσι κλαίουσα. [p. 212. 213] Διὰ
τοῦτο δὲ φησὶ καὶ τὸν Δαβὶδ εἰρηκέναι· *Ἐκ στόματος
ρηπίων ^{70, 71} καὶ θηλαζόντων κατηρίσω ⁷² αἰῶνον*
καὶ πάλιν· *Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ ⁷³*.
Ἐπὶ δὲ ἐν πόνοις γέννηται ἡ ψυχὴ, ἐπιδοᾷ ⁷⁴ οὐδὲν
ἕτερον ἢ τὸ Ω, ἐφ' ᾧ ἀνίσταται, ὅπως ⁷⁵ γνωρίσασα ἡ
ἄνω ψυχὴ τὸ συγγενὲς αὐτῆς βοηθὸν αὐτῇ κατα- B
πέμφῃ ⁷⁶.

μθ'. Καὶ περὶ τούτων μὲν οὕτως. Περὶ δὲ τῆς τῶν
εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων γενέσεως οὕτως λέγει· Τῇ
Μονότητι συνυπάρχειν Ἐνότητα, ἐξ ὧν δύο προβο-
λαί, Μονάς τε καὶ τὸ Ἐν, δις δύο οὔσαι ⁷⁷ τέσσαρες
ἐγένοντο· δις γάρ | δύο τέσσαρες. Καὶ πάλιν αἱ δύο
καὶ τέσσαρες εἰς τὸ αὐτὸ συνθεῖσθαι ⁷⁸ τὸν τῶν ἐξ
ἐφανέρωσαν ἀριθμὸν, οὗτοι δὲ οἱ ἐξ τετραπλασιασ-

μηδὲν δὲ ἀληθὲς λέγουσα διαθεβατοῦται· αἵτινες
δυνάμεις ὁμοῦ, φησὶ, πᾶσαι εἰς ἀλλήλας συμπλα-
κεῖσαι ἡχοῦσι καὶ δοξάζουσιν ἐκείνον. ὅφ' οὐ προσβλή-
θησαν. Ἡ δὲ δόξα τῆς ἡχίσεως ἀναπέμπεται εἰς τὸν
Προπάτορα. Ταῦτες μέντοι τῆς δοξολογίας τὸν ἦχον
εἰς τὴν γῆν φερόμενον φησὶ πλάστην γενέσθαι καὶ
γεννήτορα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

η'. Τὴν δὲ ἀπόδειξιν φέρει ἀπὸ τῶν ἄρτι γεννωμένων
βρεφῶν, ὧν ἡ ψυχὴ ἄμα τῷ ἐκ μήτρας προελθεῖν ἐπιδοᾷ
ἐνδὸς ἐκάστου τῶν στοιχείων τούτων τὸν ἦχον. Κα-
θὼς οὖν αἱ ἔπτα, φησὶ, δυνάμεις δοξάζουσι τὸν λό-
γον, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ ἐν τοῖς βρέφεσι κλαίουσα καὶ
θρηνοῦσα Μάρκον δοξάζει αὐτόν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ
τὸν Δαβὶδ εἰρηκέναι· *Ἐκ στόματος ρηπίων καὶ
θηλαζόντων κατηρίσω αἰῶνον* καὶ πάλιν· *Οἱ οὐ-
ρανοὶ τῶν οὐρανῶν διηγούνται δόξαν Θεοῦ*.
Καὶ διὰ τοῦτο ἐν τε πόνοις καὶ ταλαιπωρίαις ψυχὴ
γενομένη εἰς διυλισμὸν αὐτῆς ἐπιφωνεῖ τὸ Ω εἰς ση-
μεῖον αἰνέσεως, ἵνα γνωρίσασα ἡ ἄνω ψυχὴ τὸ συγγε-
νὲς αὐτῆς βοηθὸν αὐτῇ καταπέμφῃ.

θ'. Καὶ περὶ μὲν τοῦ παντὸς ὀνόματος τριάκοντα
δυνος γραμμάτων τούτου, καὶ τοῦ Βυθοῦ τοῦ ἀβαν-
τος ἐκ τῶν τούτου γραμμάτων, ἐτι τε τῆς Ἀληθείας
σώματος δωδεκαμελοῦς ἐκ δύο γραμμάτων συνεστῶ-
τος, καὶ τῆς φωνῆς σῦτῆς, ἣν προσομιλήσασα, καὶ
περὶ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ μὴ λαληθέντος ὀνόματος· καὶ
περὶ τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς καὶ ἀνθρώπου καθὰ
ἔχουσι τὴν κατ' εἰκόνα οἰκονομίαν, οὕτως· ἐλήρη-
σεν. Κ. τ. λ.

Οὕτως οὖν ἀπαγγέλλει ἡ πάνσοφος αὐτῷ Σιγῇ τὴν
γένεσιν τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων· Τῇ Μονότητι
συνυπάρχειν Ἐνότητα, ἐξ ὧν δύο προβολαί, καθ' ἃ
προεῖρηται, μονάς τε καὶ τὸ ἐν ἐπὶ δύο οὔσαι τέτ-
σσαρα ἐγένοντο· δις γάρ δύο τέσσαρες. Καὶ πάλιν αἱ
δύο καὶ τέσσαρες εἰς τὸ αὐτὸ συνθεῖσθαι τὸν τῶν
ἐξ ἐφανέρωσαν ἀριθμὸν, οὗτοι δὲ οἱ ἐξ τετραπλα-

latæ sunt, glorificatio autem sonorum sursum missa
est ad Propatorem. Hujus autem glorificationis sonum
in terram delatum ait factorem existisse et
genitorem rerum terrenarum; documentum autem
repeti a recens natis infantibus, quorum anima,
simul atque ex utero emersit, exclamat pariter
uniuscujusque horum elementorum sonum. Sicuti
igitur, inquit, septem illæ potestates glorificant
Logum, ita etiam anima in infantibus lacrymans.

322-323 Propterea autem et David ait dixisse :
*Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem, et
rursus : Cæli enarrant gloriam Dei.* Quando autem
in ærumnis versabitur anima, exclamat nihil aliud
nisi Ω, quandoquidem cruciatur, ut anima, quæ
supra est, ubi cognovit id quod sibi cognatum est,
B adiutorem ei demittat.

49. Et de his quidem hactenus. De viginti qua-
tuor litterarum autem origine hæc docet : Una cum
Solitate exstare Unitatem, ex quibus duæ propagi-
nes, hoc est Monas et Unum, quæ aditæ quatuor
existiterunt; bis enim duo quatuor. Et rursus duo
et quatuor in unum composita senarium numerum
monstraverunt, hæc sex autem quadruplicata illas

rum loquens affirmat. Quæ virtutes, ait, omnes sim-
lum in invicem complexæ sonant et glorificant
illum, a quo emissæ sunt. Gloria autem soni mit-
titur in Propatorem. Hujus autem glorificationis
sonum in terram delatum ait plasmatorem factum
et generatorem eorum quæ sunt in terra.

8. Ostensionem autem affert ab iis, qui nunc na-
scentur infantibus, quorum anima, simul ut de
vulva progressa est, exclamat uniuscujusque ele-
menti hunc sonum. Sicut ergo septem virtutes,
inquit, glorificant Verbum, sic et anima in infantibus
plorans et plangens Marcum glorificat eum.
Propter hoc autem et David dixisse : *Ex ore infantium
et lactentium perfecisti laudem*; et iterum :
Cæli enarrant gloriam Dei. Et propter hoc, quando
in doloribus et calamitatibus anima fuerit, in re-
levationem suam dicit Ω in signum laudationis, ut
cognoscens illa, quæ sursum est, anima quod est
cognatum suum adiutorium ei deorsum mittat.

9. Et de omni quidem nomine, quod est XXX lit-
terarum, et de Bytho, qui augmentum accipit ex
hujus litteris, adhuc etiam de Veritatis corpore,
quod est duodecim membrorum, unoquoque mem-
bro ex duobus litteris constante, et de voce ejus,
quam locuta est non locuta, et de resolutione ejus
nominiis, quod non est enarratum, et de mundi
anima et hominis, secundum quæ habent illam, quæ
est ad imaginem, dispositionem, sic deliravit, etc.

Cap. 15, 1. Sic autem annuntiat perquam sapiens
eorum Sige generationem XXIV elementorum : Cum
Solitate esse Unitatem, ex quibus duæ sunt emis-
siones, sicut prædictum est, Monas et Hen, quæ du-
plicatæ IV factæ sunt; bis enim duo quatuor. Et
rursus duo et quatuor in id ipsam compositæ VI
manifestaverunt numerum, hi autem sex quadu-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ τὴν δὲ τῶν ἐξ C. ⁶⁸ γεννωμένων C. ⁶⁹ τοῦτον τὸν ἦχον C, M. αἱ add. M. ^{70, 71} Psalm. viii, 3. ⁷² κατηρίσω G. ⁷³ Psal. xviii, 2. ⁷⁴ ὡς ἐπιδοᾷ C, ὡς abundans hoc loco ex margine illatum videtur, ubi ad ὀψω aliquis notaverit correctionem ὡς, ut legitur ὅπως, M. ⁷⁵ ὅπως, ὀψω C. ⁷⁶ καταπέμφει C. ⁷⁷ δις δύο οὔσαι. δις δύο οὔσαι C, αἱ αἱ συνοῦσαι? ⁷⁸ συνθεῖσθαι C.

viginti quatuor (sc. litteras). Et primi quidem quaternionis nomina, quæ 324-325 sancta sanctorum intelligantur et quæ pronuntiantur nequeant, cognosci a solo Filio. Hæc Pater noviti quæ sint. Ea autem, quæ cum sacro silentio et cum fide enuntiantur, hæc sunt : Arrhetus et Sige, Pater et Aletheia. Hujus autem quaternionis universus numerus viginti quatuor est elementorum. Arrhetus (Ἀρρητος) enim habet septem elementa, Sige (Σειγή) quinque, et Pater (Πατήρ) quinque, et Aletheia (Ἀλήθεια) septem. Pariet autem etiam alter quaternio, Logos et Zoe, Anthropus et Ecclesia, eundem numerum elementorum reddiderunt. Et Salvatoris ineffabile nomen, hoc est Jesum (Ἰησοῦν), litterarum esse sex, ineffabile autem numeratis singulatim litteris litterarum viginti quatuor est, videlicet autem Χριστός (Χρειστός) duodecim. Ineffabile autem in Christo nomen triginta elementorum et ipsum est secundum litteras, quæ in eo insunt, elementis singulatim numeratis. *Christus* (Χρειστός) enim nomen elementorum orio est. Χεῖ (X) enim littera trium elementorum est, 326-327 Ρ (rho) autem duorum, ετεῖ (E) duorum, et Ι (iota) quatuor, Σ (sigma) quinque, et Τ (tau) trium, οὐ (O) autem duorum et σάν (s) trium. Ita id quod in Christo est ineffabile dicunt triginta esse elementorum. Et propter hoc aiunt eum dicere : *Ego A et Ω*, ostendent columbam quæ hunc habet numerum, qui est octingenta unum.

50. Et Jesus vero hanc habet ineffabilem originem. Etenim a matre universorum, prima tetraide, instar filiaë provenit altera tetras, et exstitit ogioas,

plicati viginti quatuor generaverunt figuras. Et quidem quæ sunt primæ quaternionis nomina sancta sanctorum intelliguntur, quæ non possunt enarrari; intelliguntur autem a solo Filio, quæ Pater scit quænam sunt. Alia vero, quæ cum gravitate et honore et fide nominantur, apud eum sunt hæc : Ἀρρητος et σιγή, πατήρ et ἀλήθεια. Hujus autem quaternionis universus numerus est litterarum viginti quatuor. Ἀρρητος enim nomen litteras habet in se septem, σιγή quinque et πατήρ quinque et ἀλήθεια VII, quæ composita in se, bis quinque et bis septem, XXIII numerum adimpleverunt. Similiter et secunda quaternatio Logos et Zoe, Anthropos et Ecclesia eundem numerum elementorum ostendent. Et Salvatoris quoque narrabile nomen Ἰησοῦς litterarum est sex, inenarrabile autem ejus litterarum viginti quatuor, Ἰῆδς et Χριστός litterarum XII, quod est autem in Christo inenarrabile, litterarum XXX. Et propter hoc ait eum A et Ω, ut per se manifestet, cum hunc numerum habeat hæc avis.

2. Jesus autem hanc habet, inquit, inenarrabilem originem. A matre enim universorum, id est primæ quaternionis, in filiaë locum processit secunda

A θέντες τὰς εικοσιτέσσαρας. Καὶ τὰ μὲν ^α τῆς [πρώτης] ^β τετράδος [p. 213. 214] ὀνόματα, ἅγια ἄγιων νοούμενα καὶ μὴ δυνάμενα λεχθῆναι, γινώσκασθαι ὑπὸ μόνου τοῦ Υἱοῦ· ταῦτα ὁ Πατήρ οἶδε ^γ τίνα ἐστί. Τὰ μετὰ σιωπῆς ^δ καὶ μετὰ πίστεως ὀνομαζόμενα παρ' αὐτῷ ἐστί ταῦτα· Ἀρρητος καὶ Σιγή. Πατήρ καὶ Ἀλήθεια. Ταύτης δὲ τῆς τετράδος ὁ σύμπαξ ἀριθμὸς ἐστὶ στοιχείων εικοσιτεσσάρων. Ὁ γὰρ Ἀρρητος ἔχει στοιχεῖα ἑπτὰ, ἡ Σιγή (σειγή) πέντε, καὶ ὁ Πατήρ πέντε, καὶ ἡ Ἀλήθεια ἑπτὰ. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ δευτέρα τετράς, Λόγος καὶ Ζωή. Ἀνθρώπος καὶ Ἐκκλησία τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν στοιχείων ἀνέδειξαν. Καὶ τὸ τοῦ Σωτῆρος ῥητὸν ὄνομα [τουτέστι τὸν Ἰησοῦν] ^ε γραμμάτων ὑπάρχειν ^{στ} ἕξ, τὸ δ' ἄρρητον ^ζ αὐτοῦ ἐπ' ἀριθμῷ τῶν κατὰ ἔν γραμμάτων ^η στοιχείων ἐστὶν εικοσιτεσσάρων, Ἰῆδς δὲ Χριστός (Χρειστός) δώδεκα, τὸ δὲ ^θ ἐν τῷ Χριστῷ ἄρρητον γραμμάτων τριάκοντα καὶ αὐτὸ τοῖς ^ι ἐν αὐτῷ γράμμασι κατὰ ἔν τῶν στοιχείων ἀριθμουμένων ^κ. Τὸ γὰρ Χριστός (Χρειστός) ἐστὶ στοιχείων ὀκτώ. Τῆ μὲν | γὰρ χεῖ ^λ τριῶν, τὸ [p. 214. 215] δὲ ρ' δύο, καὶ τὸ εἰ ^μ δύο, καὶ ε' τεσσάρων, τὸ σ' πέντε, καὶ τὸ τ' τριῶν, τὸ δὲ οὐ ^ν δύο, καὶ τὸ σάν ^ξ τριῶν. Οὕτως τὸ ἐν τῷ Χριστῷ ἄρρητον φάσκουσι στοιχείων τριάκοντα. Καὶ διὰ τοῦτο δὲ, φαίν, αὐτὸν λέγειν· Ἐγὼ τὸ ἀλφα καὶ τὸ ω ^ο, ἐκιδεσκύντα τὴν περιστερὰν τοῦτον ἔχουσαν τὸν ἀριθμὸν, ὃ ἐστὶν ὀκτακῶσια ἔν.

γ'. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ταύτην μὲν ἔχει τὴν ἄρρητον γένεσιν. Ἀπὸ γὰρ τῆς μητρὸς τῶν ὄλων, τῆς πρώτης τετράδος, ἐν θυγατρὸς τρόπῳ προήλθεν ^π ἡ

σασθέντες τὰς εικοσιτέσσαρας ἀπέκλυσαν μορφάς. Καὶ τὰ μὲν τῆς πρώτης τετράδος ὀνόματα, ἅγια ἄγιων νοούμενα καὶ μὴ δυνάμενα λεχθῆναι, γινώσκασθαι ὑπὸ μόνου τοῦ Υἱοῦ, ὃ ὁ Πατήρ οἶδε τίνα ἐστί. Τὰ δὲ σεμνὰ καὶ μετὰ πίστεως ὀνομαζόμενα παρ' αὐτῷ ἐστί ταῦτα· Ἀρρητος καὶ Σιγή, Πατήρ τε καὶ Ἀλήθεια. Ταύτης δὲ τῆς τετράδος ὁ σύμπαξ ἀριθμὸς ἐστὶ στοιχείων εικοσιτεσσάρων. Ὁ γὰρ Ἀρρητος ὄνομα γράμματα ἔχει ἐν αὐτῷ ἑπτὰ, ἡ δὲ Σιγή πέντε καὶ ὁ Πατήρ, καὶ ἡ Ἀλήθεια ἑπτὰ, ἃ συντεθέντα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, τὰ δις πέντε καὶ δις ἑπτὰ τὸν τῶν εικοσιτεσσάρων ἀριθμὸν ἀνεπλήρωσεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ δευτέρα τετράς, Λόγος καὶ Ζωή, Ἀνθρώπος καὶ Ἐκκλησία, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν στοιχείων ἀνέδειξαν. Καὶ τὸ μὲν τοῦ Σωτῆρος ῥητὸν ὄνομα (ὀκτώ καὶ δέκα) γραμμάτων ὑπάρχειν ἕξ, τὸν (sic) δ' ἄρρητον αὐτοῦ γραμμάτων εικοσιτεσσάρων, Ἰῆδς Χριστός γραμμάτων δώδεκα, τὸ δὲ ἐν Χριστῷ ἄρρητον γραμμάτων τριάκοντα. Καὶ διὰ τοῦτο φαίν αὐτὸν Α καὶ Ω, ἵνα τὴν περιστερὰν μὲνύσῃ, τοῦτον ἔχουσαν τὸν ἀριθμὸν τοῦτου τοῦ ὄνους.

θ'. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ταύτην ἔχει, φησί, τὴν ἄρρητον γένεσιν. Ἀπὸ γὰρ τῆς μητρὸς τῶν ὄλων, τῆς πρώτης τετράδος, ἐν θυγατρὸς τρόπῳ προήλθεν ἡ δευτέρα

VARIE LECTIONES.

^α τὰ μὲν. ταῦτα μὲν C, M. ^β πρώτης oim. C, M. ^γ ὑπὸ. δὲ ὑπὸ C, M. ^δ οἶδε. δὲ C. ^ε μετὰ σιωπῆς. An μετὰ σεμνότητος coll. Iren. ? ^{στ} τουτέστι τὸν Ἰησοῦν. Hæc verba, quæ lin. 12 expruximus, huc transponenda esse videtur. Cf. Iren. ^ζ ὑπάρχει M. ^η τὸ δ' ἄρρητον. τὸ δὲ ῥητὸν C. ^θ ἐν γραμμάτων. ἔγγραμμάτων C. Post γραμμάτων C, M addunt τουτέστι τὸν Ἰησοῦν. ^ι τὸ δὲ. τῶν δὲ C. ^κ καὶ αὐτὸ τοῖς. Hæc et quæ sequuntur usque ad lin. 19. Καὶ διὰ τοῦτο desunt in Irenæo. ^λ τῶν στοιχείων ἀριθμουμένων στοιχείων ἀριθμουμένων C, M. ^μ χεῖ. χρι C, χει M. ^ν εἰ. εἰ C, M. ^ξ οὐ. ου C, M. ^ο σάν. γ C ^π Ἀποσ. xxi, 13. Cf. ibid. 1, 8. 21, 6. ^ρ προήλθεν C.

δεύτερα τετράς, καὶ ἐγένετο ὀγδοάς, ἐξ ἧς προήλθεν ἡ δεκάς· οὕτως ἐγένετο δεκαοκτώ. Ἡ οὖν δεκάς ἐπισυνελθοῦσα ἢ τῆ ὀγδοάδι καὶ δεκαπλασίονα αὐτὴν ποιήσασα τὸν τῶν ὀγδοήκοντα [προεβίβασεν ἀριθμὸν, καὶ τὰ ὀγδοήκοντα] ἢ πάλιν δεκαπλασίασα 10 τὸν τῶν ὀκτακοσίων ἀριθμὸν ἐγέννησεν 11, ὥστε εἶναι τὸν ἅπαντα τῶν γραμμάτων ἀριθμὸν ἀπὸ ὀγδοάδος 12 εἰς δεκάδα προελθόντα 13, [εἶναι] 14 ἢ 15 καὶ π' καὶ ω', ὃ ἐστὶν Ἰησοῦς· τὸ γὰρ Ἰησοῦς ὄνομα κατὰ τὸν ἐν τοῖς γράμμασιν ἀριθμὸν ἐστὶν ὀκτακόσια ὀγδοηκονταοκτώ. Καὶ τὸ ἀλφάβητον δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔχει μονάδας ὀκτώ [καὶ δεκάδας | ὀκτώ] 16 καὶ ἑκατοντάδας ὀκτώ, τὴν τῶν ὀκτακοσίων ὀγδοηκονταοκτώ [p. 215] ψῆφον ἐπιδεικνύον 17, τούτεστι τὸν Ἰησοῦν, ἐκ πάντων συνεστῶτα τῶν 18 ἀριθμῶν. Καὶ διὰ τοῦτο γένεσιν σημαίνοντα.

να'. Περὶ δὲ τῆς τούτου δημιουργίας οὕτως λέγει· Ἄπὸ τῆς τετράδος τῆς δευτέρας δυνάμεις ἀπορρυσίας δεδημιουργημένοι 20 τὸν ἐπὶ γῆς φανέντα Ἰησοῦν, καὶ τοῦ Λόγου 21 τὸν τόπον 22 ἀναπεπληρωμένοι τὸν ἄγγελον Γαβριήλ, τῆς δὲ ζωῆς τὸ ἅγιον πνεῦμα, τοῦ δὲ Ἀνθρώπου τὴν τοῦ Ὑψίστου δύναμιν, τῆς δὲ Ἐκκλησίας τὴν παρθένον. Οὕτως ὁ κατ' οἰκονομίαν διὰ τῆς Μαρίας γενεσιουργεῖται παρ' αὐτῶ 23 ἄνθρωπος. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν ὕδωρ, κατελθεῖν εἰς

A unde provenit decas : ita existiterunt octodecim. Decas igitur congressa cum ogdoade, postquam decuplicavit eam, octogenarium numerum produxit, et octogenarium rursus postquam decuplicavit, numerum qui est octingentorum genuit, ut sit universus numerus litterarum ab ogdoade secundum decadem progressus 888, quod est Jesus; *Jesus* enim nomen ex numero litterarum est 888. Et alphabetum vero Græcorum habet monades octo et decades octo et hecatontades octo, numerum octingentorum octoginta octo exhibens, **328-329** hoc est Jesum, qui ex omnibus numeris constat, proptereaque eum se vocare A et Ω, generationem suam ex omnibus ortam indicantem.

ἄλφα [καὶ ω'] 19 ὀνομάζεσθαι αὐτὸν, τὴν ἐκ πάντων

B 31. De fabricatione autem hujus ita dicit : A quaternione altero potestates emanasse, quæ fabricaverint Jesum qui in terris apparuit, et Logi obtinuisse locum angelum Gabriel, Vitæ autem spiritum sanctum, Hominis autem Altissimi virtutem, Ecclesiæ autem virginem. Ita qui est ex dispensatione homo per Mariam editur secundum eum. Cum autem venisset in aquam, descendisse in eum tanquam columbam illam, qui ascendit superne et duodecimum

τετράς, καὶ ἐγένετο ὀγδοάς, ἐξ ἧς προήλθε δεκάς· οὕτως ἐγένετο δεκάς καὶ ὀγδοάς. Ἡ οὖν δεκάς ἐπισυνελθοῦσα τῆ ὀγδοάδι καὶ δεκαπλασίονα αὐτὴν ποιήσασα τὸν τῶν ὀγδοήκοντα προεβίβασεν ἀριθμὸν, καὶ τὰ ὀγδοήκοντα πάλιν δεκαπλασίασα τὸν τῶν ὀκτακοσίων ἀριθμὸν ἐγέννησεν, ὥστε εἶναι τὸν ἅπαντα τῶν γραμμάτων ἀριθμὸν ἀπὸ ὀγδοάδος εἰς δεκάδα προελθόντα, ἢ καὶ π' καὶ ω', ὃ ἐστὶ δεκαοκτώ· τὸ γὰρ Ἰησοῦ ὄνομα καὶ τὸν ἐν τοῖς γράμμασιν ἀριθμὸν ὡ ἐστὶν ὀγδοηκονταοκτώ. Ἔχει σαφῶς καὶ τὴν ὑπερουράνιον τοῦ η καὶ τοῦ σ κατ' αὐτοὺς γένεσιν. Διὸ καὶ τὸν ἀλφάβητον τῶν Ἑλλήνων ἔχει μονάδας ὀκτώ καὶ δεκάδας ὀκτώ καὶ ἑκατοντάδας ὀκτώ, τὴν τῶν ὀκτακοσίων ὀγδοηκονταοκτώ ψῆφον [ἔπειτα] δεικνύοντα, τούτεστι τὸ εἶη, τὸν ἐκ πάντων συνεστῶτα τῶν ἀριθμῶν, καὶ διὰ τοῦ ἄλφα καὶ ω ὀνομάζεσθαι αὐτὸν, τὴν ἐκ πάντων γένεσιν σημαίνοντα. Καὶ πάλιν οὕτως· Τῆς πρώτης τετράδος κατὰ πρόσθεσιν ἀριθμοῦ εἰς αὐτὴν συντιθεμένης ὁ τῶν δέκα ἀνεφάνη ἀριθμὸς, κ. τ. λ.

γ'. Ἄπὸ τετράδος γὰρ προήλθον οἱ αἰώνες· ἦν δὲ ἐν τῇ τετράδι Ἀνθρώπος καὶ Ἐκκλησία, Λόγος καὶ Ζωή. Ἄπὸ τούτων οὖν δυνάμεις, φησὶν, ἀπορρυσεῖσαι ἐγενεσιούργησαν τὸν ἐπὶ γῆς φανέντα Ἰησοῦν, καὶ τοῦ μὲν Λόγου ἀναπεπληρωμένοι τὸν τόπον τὸν ἄγγελον Γαβριήλ, τῆς δὲ ζωῆς τὸ ἅγιον πνεῦμα, τοῦ δὲ Ἀνθρώπου τὴν δύναμιν τοῦ Υἱοῦ, τὴν δὲ τῆς Ἐκκλησίας τόπον τῆ Παρθένης ἐπέδειξεν [ἔδειξεν κοιλ. R. g.]. Οὕτως τε ὁ κατ' οἰκονομίαν διὰ τῆς Μαρίας γενεσιουργεῖται παρ' αὐτῶ ἄνθρωπος, ὃν ὁ Πατὴρ τῶν ὄλων διελθόντα διὰ μητέρας ἐξελέξατο

quaternatio, et facta est octonatio, ex qua progressa est decas; sic factum est XVIII. Decas itaque adjuncta octonationi et decuplam eam faciens LXXX fecit numerum, et rursus octuagies decies octingentorum numerum fecit, ut sit universus litterarum numerus ab octonatione in decadem progressus octo et octuaginta et DCCC, quod est Jesus; *Jesus* enim nomen secundum Græcarum litterarum computum DCCC sunt LXXXVIII. Habes manifeste et superælestis Jesu secundum eos genesim. Quapropter et A B Græcorum habere monadas octo et decades VIII et hecatontadas VIII, DCCCLXXXVIII numerum ostendentia, hoc est Jesum, qui est ex omnibus constans numeris, et propter hoc A et Ω nominari eum, cum significet ex omnibus ejus generationem. Et iterum ita : Prima quaternationis secundum progressionem numeri in semet ipsam compositæ X apparuit numerus, etc.

3. A quaternatione enim progressi sunt æones. Erat autem in quaternatione Anthropos et Ecclesia, Logos et Zoe. Ab iis igitur virtutes, ait, emanatæ generaverunt eum, qui in terra manifestatus est, *Jesum*, et Logi quidem locum adimpletse angelum Gabriel, Zoes autem Spiritum sanctum, Anthropi autem Altissimi virtutem, Ecclesiæ autem locum Virgo ostendit. Et sic ille, qui est secundum dispositionem, per Mariam generatur apud eum homo, quem Pater omnium transeuntem per vulvam elegit per Verbum ad agnitionem suam. Cum autem ve-

VARIÆ LECTIONES.

1 δεκαοκτώ. ἴωτα, εἶτα δεκαοκτώ. C, quod M mutavit in δέκα, εἶτα δεκαοκτώ. Nimirum non perspexit Ibrarium, cum in libro suo reperisset η, depravasse in ἴωτα εἶτα [ἦτα], et deinde numerum ipsum denuo addidisse. 2 ἐπισυνελθοῦσα. ἔστη συνελθοῦσα C. 3 προεβίβασεν — ὀγδοήκοντα om. C. 4 δεκαπλασίασαντα C. 5 ἐγέννησαν C. 6 ὀγδοάδος. ὀγδοάδα C. 7 προελθόντα προσελθόντα C, M. 8 εἶναι delendum esse jam M suspicatus est. 9 η, ἦτα C, M. 10 καὶ — ὀκτώ supplevit M. 11 ἐπιδεικνύοντα C, M. 12 συνεστῶτα τῶν. τῶν συνεστῶτων C, M. 13 καὶ ω om. C, M. 14 ἀκρυσεῖσαι δεδημιουργημένοι C. 15 Cf. Luc. 1, 26-38. 16 τὸν τόπον. τοῦτον C, M. 17 αὐτῶ. αὐτῶν C, M.

numerum impleverat, in quo exstat semen eorum, A autem ὡς περιστερὰν τὸν ἀναβαίνοντα ²⁶ ὄνω καὶ qui sunt una cum eo sati et una descenderunt et ascenderunt. Hanc autem potestatem, quæ descendit in eam, semen ait esse pleromatis, habens in se et Patrem et **330-331** Filium et eam, quæ per hos cognoscitur, innominabilem potestatem Sigæ et universos æones. Et hoc (sc. semen) esse Spiritum in eo, locutum per os Filii, confessum semet esse Filium hominis, et qui manifestaverit Patrem, postquam autem descendisset in Jesum, unitum esse cum eo. Et deiecit quidem mortem, aiunt, qui ex dispensatione est Salvator, notum autem fecit Patrem Christum [Jesum]. Esse igitur ait *Jesum* quidem nomen hominis, qui ex dispensatione est, positum autem esse ad assimilandum et adumbrandum illum hominem, qui erat in ipsum descensus, quem in se recipiendo habuerit, et esse ipsum Hominem, ipsum Logum, ipsum Patrem et Arrhetum et Sigen et Veritatem et Ecclesiam et Vitam. τὸν τὸν Λόγον, αὐτὸν τὸν Πατέρα καὶ [τὸν] ²⁸ Ἀρρήτον καὶ τὴν Σιγὴν καὶ τὴν Ἀλήθειαν καὶ Ἐκκλησίαν καὶ Ζωήν.

52. Et hæc quidem manifestum esse opinor omnibus, qui sunt sana mente, quam sint inepta longaque remota a cognitione veræ fidei, cum sint frustula astrologiæ inventionis et Pythagoricæ artis arithmetiæ, siculi discendi studiosi prospicietis, cum in iis, quæ antehac elucubravit, hæc placita exposita sint. Sed quo apertius ostendamus hos non Christi esse discipulos, sed Pythagoræ: etiam eorum, quæ de meteoris astrorum ab iis decantantur, quan-

πληρώσαντα τὸν δωδέκατον ἀριθμὸν, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ σπέρμα τούτων τῶν συγκατασπαρέντων αὐτῶ καὶ συγκαταδάντων καὶ συναναδάντων. Ταύτην δὲ τὴν δύνανται τὴν καταβάσαν εἰς αὐτὸν [σπέρμα] ²⁷, φησὶν εἶναι τοῦ [p. 215. 216.] πληρώματος, ἔχον ἐν ἑαυτῶ καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν τὴν τε διὰ τούτων γινωσκομένην ἀνονόμαστον | δύναμιν τῆς Σιγῆς καὶ τοῦ ἀπανταῶ ἀιώνας. Καὶ τοῦτο ²⁸ εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῶ, φωνήσαν ²⁷ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Υἱοῦ ²⁸, τὸ ὁμολογήσαν ἑαυτὸν Υἱὸν Ἀνθρώπου καὶ φανερώσαν τὸν Πατέρα, κατελθὼν μέντοιγε εἰς τὸν Ἰησοῦν ἠνώσθαι αὐτῶ. Καὶ καθεῖλε ²⁹ μὲν τὸν θάνατον. φησὶν, ὃ ἐκ τῆς οἰκονομίας ³⁰ Σωτῆρ, ἐγνώρισε δὲ τὸν Πατέρα Χριστὸν [Ἰησοῦν] ³¹. Εἶναι οὖν τὸν Ἰησοῦν

B νομο μὲν τοῦ ἐκ τῆς οἰκονομίας ἀνθρώπου λέγει, τεθεῖσθαι δὲ ἐξομοίωσιν καὶ μόρφωσιν τοῦ μέλλοντος εἰς αὐτὸν κατέρχεσθαι Ἀνθρώπου, ὃν χωρήσαντα ³² ἐσχηκέναι αὐτὸν, αὐτὸν τε εἶναι τὸν Ἀνθρωπον, αὐτὸν τε εἶναι τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸν Λόγον καὶ τὴν Σιγὴν καὶ τὴν Ἀλήθειαν καὶ Ἐκκλησίαν καὶ Ζωήν. Ταῦτα μὲν οὖν πρόδηλα εἶναι πᾶσιν ἐπιζῶ τοῖς ὑγιαίνοντα νοῦν κεκτημένοις ὄντα ἄκυρα καὶ μακρὰν τῆς κατὰ θεοσέβειαν γνώσεως, ὅτι μέρη ἀστρολογικῆς ἐφευρέσεως καὶ ἀριθμητικῆς Πυθαγορείου, καθὼς οἱ φιλομαθεῖ; εἴσεσθε, ἐν τοῖς προμεριμνηθεῖσιν ³³ ἡμῖν ἐκκειμένων τούτων τῶν δογμάτων. Ἴνα δὲ σαφέστερον τούτους ἐπιδείξωμεν οὐ Χριστοῦ μαθητὰς ³⁴, ἀλλὰ Πυθαγόρου, καὶ τῶν περὶ τὰ μετέωρα τῶν ἀστρῶν [p. 216. 217.] ἀπ. .... λη-

nisset ipse ad aquam, descendisse in eum quasi columbam eum, qui recurrit sursum, et implevit XII numerum, in quo inerat semen eorum, qui conseminati sunt cum eo et contescenderunt et coascenderunt. Ipsam autem virtutem, quæ descendit, semen dicit esse Patris, habens in se et Patrem et Filium et eam, quæ per eos cognoscitur innominabilis virtus Sigæ, et omnes æones. Et hunc esse Spiritum, qui locutus est per os Jesu, qui se confessus est Filium hominis et manifestavit Patrem, descendens quidem in Jesum, unitus est. Et destruxit quidem mortem, ait, qui fuit ex dispositione Salvator Jesus, agnovit autem Patrem Christum. Jesum esse ergo nomen quidem ejus, qui est ex dispositione homo, dicit, positum autem esse in assimilationem et figuratorem ejus, qui incipit in eum descendere, Hominem, quem capientem habere et ipsum Hominem et ipsum Logum et Patrem et Arrhetum et Sigen et Alethian et Ecclesiam et Zoen, etc.

Cap. 16, 1. Generationem itaque æonem et errorem ovīs et adinvencionem adunantes in unum mystice audent annuntiare hi, qui in numeros omnia deduxerunt, de monade et dualitate dicentes omnia constare. Et a monade usque ad quatuor numerantes

διὰ Λόγου εἰς ἐπίγνωσιν αὐτοῦ. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν ὕδωρ, κατελθὼν εἰς αὐτὸν ὡς περιστερὰν τὸν ἀναδραμόντα ὄνω καὶ πληρώσαντα τὸν δωδέκατον ἀριθμὸν, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ σπέρμα τούτων τῶν συσπαρέντων αὐτῶ καὶ συγκαταδάντων καὶ συναναδάντων. Αὐτὴν δὲ τὴν δύναμιν καταλοῦσαν σπέρμα φησὶν εἶναι τοῦ Πατρὸς, ἔχον ἐν ἑαυτῶ καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν τὴν τε διὰ τούτων γινωσκομένην ἀνονόμαστον δύναμιν τῆς Σιγῆς καὶ τοῦ ἀπανταῶ ἀιώνας. Καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ λαλήσαν διὰ τοῦ Ἰησοῦ, τὸ ὁμολογήσαν ἑαυτὸν Υἱὸν Ἀνθρώπου καὶ φανερώσαντα τὸν Πατέρα, κατελθὼν μὲν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἠνώσθαι δ' αὐτῶ. Καὶ καθεῖλε μὲν τὸν θάνατον, φησὶν, ὃ ἐκ τῆς οἰκονομίας Σωτῆρ, ἐγνώρισε δὲ τὸν Πατέρα Χριστὸν. Εἶναι οὖν τὸν Ἰησοῦν νομο μὲν τοῦ ἐκ τῆς οἰκονομίας ἀνθρώπου λέγει, τεθεῖσθαι δὲ εἰς ἐξομοίωσιν καὶ μόρφωσιν τοῦ μέλλοντος εἰς αὐτὸν κατέρχεσθαι Ἀνθρώπου, τὸν χωρήσαντα αὐτὸν, ἐσχηκέναι δὲ αὐτὸν τε τὸν Ἀνθρωπον, αὐτὸν τε τὸν Λόγον καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Ἀρρήτον καὶ τὴν Σιγὴν καὶ τὴν Ἀλήθειαν καὶ Ἐκκλησίαν καὶ Ζωήν. Κ. τ. λ.

ιβ'. Τὴν οὖν γένεσιν τῶν αἰῶνων αὐτῶν καὶ τὴν πλάνην τοῦ προδάτου καὶ ἀνεύρεσιν ἐνώσαντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ μυστικώτερον ἐπιχειροῦσιν ἀπαγγέλλειν οὗτοι οἱ εἰς ἀριθμοὺς τὰ πάντα κατάγοντες, ἐκ μονάδος καὶ δυάδος φάσκοντες τὰ ὅλα συνεστῆκεναι.

VARLÆ LECTIONES.

²⁶ ἀναβαίνοντα. ἀναδάντα? ²⁷ σπέρμα om. C, M, qui scribendum esse opinatur: τοῦ πληρώματος [σπέρμα] ἔχον. ²⁸ τοῦτο. τοῦτον C, M. ²⁷ φωνήσαν. ἔφασαν C. ²⁸ υἱοῦ. an Ἰησοῦ? ²⁹ Καὶ καθεῖλε. Καθεῖλε C, M. ³⁰ ἐκ τῆς οἰκ. ἐκ οἰκ. C. ἐξ οἰκ. M. ³¹ Ἰησοῦν uncinis inclusimus. ³² χωρήσαντα C, M. ³³ τὸν add. M. ³⁴ προμεριμνηθεῖσιν C. ³⁵ οὐχὶ μαθητὰς C.

μένων³⁶ ὅσα ἐπιτομή³⁷ δυνατόν ἐστιν ἐκθίσεσθαι. Α λέγουσι γὰρ ταῦτα· Ἐκ μονάδος καὶ δυάδος³⁸ τὰ ὅλα συνεστάναι, καὶ ἀπὸ μὲν μονάδος ἕως τῶν τεσσάρων ἀριθμοῦντες, οὕτως γεννώσι τὴν δεκάδα. Πάλιν δ' αὖ δυὰς προσελθούσα ἕως τοῦ ἐπισήμου, ὅσον δύο καὶ τέσσαρα καὶ ἕξ, τὴν δωδεκάδα ἀπέδειξε³⁹. Καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς δυάδος ἀριθμοῦντων ἡμῶν ἕως τῶν δέκα ἢ τριακοντὰς⁴⁰ ἀνεδείχθη, ἐν ἧ ὀγδοὰς καὶ δεκάς καὶ δωδεκάς. Τὴν οὖν δωδεκάδα⁴¹ διὰ τὸ ἐπίσημον ἐσχηκέναι συνεπακολούθησαν⁴² αὐτῇ τὸ ἐπίσημον πάθος, καὶ διὰ τοῦτο περὶ τὸν δωδέκατον ἀριθμὸν τοῦ σφάλματος γενομένου τὸ πρόβατον ἀποσχιρτήσαν πεπλανήθησάν⁴³. . . . .⁴⁴ ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τῆς δεκάδος. Καὶ ἐπὶ τούτων τὴν δραχμὴν λέγουσιν, ἦν⁴⁵ ἀπολέσασα γυνὴ ἄψασα λύχνον ἐξήτει, τὴν τε ἐπὶ ἐνὶ προβάτῳ ἀπώλειαν, καὶ τὴν τῶν ἐνεθήκοντα ἑννέα συντιθέντες ἑαυτοῖς⁴⁶ ἀριθμοὺς μυθεύουσιν [p. 217. 218.] ὡς τῶν ἑνδεκα ἐπισυμπλεκόμενων τοῖς ἑννέα ποιεῖν τὸν τῶν ἐνεθήκοντα ἑννέα ἀριθμὸν, καὶ τοῦτου χάριν λέγεσθαι τὸ Ἄμην, περιέχον ἀριθμὸν ἐνεθήκοντα ἑννέα· ἄλλον δὲ ἀριθμὸν⁴⁷. . . . οὕτω λέγουσι· Τὸ ἦτα στοιχεῖον σὺν τῷ ἐπισήμῳ ὀγδοάδα εἶναι, ἀπὸ τοῦ ἄλφα ὀγδῶν⁴⁸ κείμενον τότῳ· εἶτα πάλιν ἄνευ τοῦ ἐπισήμου ψηφίζοντες τὸν ἀριθμὸν

Autem per compendium **332-333** licebit exponam. Dicunt quippe hæc : Ex monade et dyade cuncta constare, et a monade quidem usque ad quatuor numerantes ita generant decadem. Rursus autem dyas progressa ad insigne (id est ε), scilicet duo et quatuor et sex, duodecadem effecit. Et rursus numerantibus nobis a binario ad denarium numerus tricenarius efficitur, in quo ogdoas et decas et dodecas. Duodecadem igitur propter insigne habuisse comitem suum insignem passionem, et propterea cum circa duodecimum numerum erratum esset, ovem a grege palatam in errorem actam esse . . . . similiter vero etiam ex decade. Atque hæc respicientes drachmam loquuntur, quam perlitam mulier accensa lucerna quærebat, et illud quod in una ove accidit damnum, et nonaginta novem inter se componentes **334 - 335** numeros fabulantur, undecim complicatis cum novem effici nonaginta et novem numerum, et hujus rei gratia dici illud Amen complexum numerum nonaginta novem. Alium autem numerum . . . . ita aiunt : Litteram H una cum episemo ogdoadem esse, quoniam ab A octavo sita sit loco : deinde rursus sine episemo computantes numerum ipsarum litterarum et componentes usque

Καὶ ἀπὸ μονάδος ἕως τῶν τεσσάρων ἀριθμοῦντες οὕτω γεννώσι τὴν δεκάδα· μία γὰρ καὶ δύο καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρες συντιθεῖσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν δέκα αἰώνων ἀπεκύθησαν ἀριθμῶν. Πάλιν δ' αὖ ἡ δυὰς ἀπ' αὐτῆς προσελθούσα ἕως τοῦ ἐπισήμου, ὅσον δύο καὶ τέσσαρες καὶ ἕξ, τὴν δωδεκάδα ἀπέδειξε. Καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς δυάδος ὁμοίως ἀριθμοῦντων ἡμῶν ἕως τῶν δέκα ἢ ἄνεδείχθη, ἐν ἧ ὀκτώ καὶ δέκα καὶ δωδεκα. Τὴν οὖν δωδεκάδα διὰ τὸν ἐπίσημον συνεσχηκέναι, διὰ τὸ συνεπακολούθησαν αὐτῇ τὸ ἐπίσημον πάθος λέγουσι, καὶ διὰ τοῦτο περὶ τὸν δωδέκατον ἀριθμὸν τοῦ σφάλματος γενομένου τὸ πρόβατον ἀποσχιρτήσαν πεπλανήσθαι, ἐπειδὴ τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ δωδεκάδος γεγενῆσθαι φάσκουσι. Τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ ἀπὸ τῆς δωδεκάδος ἀπόστασιν μίαν δύναμιν ἀπολωλέναι μαντεύονται, καὶ ταύτην εἶναι τὴν γυναικα τὴν ἀπολέσασαν τὴν δραχμὴν, καὶ ἄψασαν λύχνον, καὶ εὐροῦσαν αὐτήν. Οὕτως οὖν καὶ [ἐπὶ] τοὺς ἀριθμοὺς τοὺς καταλειφθέντας, ἐπὶ μὲν τῆς δραχμῆς τοὺς ἑννέα, ἐπὶ δὲ τοῦ προβάτου τοὺς ἑνδεκα ἐπιπλεκόμενους ἀλλήλοις τὸν τῶν ἐνεθηκονταεννέα τίχτειν ἀριθμὸν, καὶ τὸ Ἄμην τοῦτον λέγουσιν ἔχειν τὸν ἀριθμὸν.

sic generant decadem. Unum enim et duo et tres et quatuor in unum compositæ decem æonum generaverunt numerum. Rursus autem dualitas ab ea progressa usque ad episemon, duo et quatuor et sex, duodecadem ostendit. Et rursus a dualitate similiter numerantibus nobis usque ad X, XXX numerus ostensus est, in quo est ogdoas et decas et duodecas. Duodecadem igitur, eo quod episemon habuerit consequentem sibi, propter episemon passionem vocant, et propter hoc circa XII numerum cum labes quædam facta fuisset, ovem luxuriam aberasse, quoniam apostasiam a duodecade factam dicunt. Similiter et a duodecade abscedentem unam virtutem perisse divinant, et hanc esse mulierem, quæ perdidit drachmam et accenderit lucernam et invenerit eam. Sic igitur et numeros reliquos, in drachma qui sunt novem, in ove vero undecim, perplexos sibi in ipsis, XCIX numerum generare, quoniam novies undecim XCIX stant; quapropter et Amen hunc habere dicunt numerum.

ἐπεὶ ἐνάκις τὰ ἑνδεκα ἐνεθηκονταεννέα γίνεται· δὲ 2. Non pigritabor autem tibi et aliter eos interpretantes annuntiare, ut undique conspicias fructum eorum. Litteram enim H cum episemo ogdoadem esse volunt, cum ab Alpha beta octavo sita posita loco; rursus iterum sine episemo computantes numerum ipsarum litterarum et componentes usque ad H, triacontadem ostendunt. Incipiens enim quis ab A et perfiniens in H, per numeros litterarum, abstrahens autem episemum et insuper con-

VARIE LECTIONES.

³⁶ ἀπ' αὐτοῦ (vel potius ἀπὸ τούτου) εἰλημμένων M, an ἀπ' αὐτῶν τεθρυλλημένων vel εἰλεγμένων? ³⁷ ἐπιτομή. ἐπὶ τὸ μὴ C. ³⁸ Cf. Iren. Contra Hær. i, 16, 4 sqq. ³⁹ ἐπέδειξε C. ⁴⁰ ἢ τριακοντὰς, ἢ τριακοντα C, ἢ λ M. ⁴¹ Cf. Iren. et quæ Massuetus ad hunc locum adnotavit his usus verbis : A duodenario numero abstracto semel episemo, qui quidem in litterarum ordinem et numerum non venit, supersunt undecim litteræ duntaxat. Hinc in duodecade πάθος, seu, quod alibi dicunt hæretici, ὑστέρημα, defectus unius litteræ ; figura defectus seu passionis, quæ abscedente uno æone postrema æonum duodecadē contigit. ⁴² συνεπακολούθησεν C. ⁴³ Cf. Luc. xv. 4-10. ⁴⁴ Ante ὁμοίως lucernam signavitimus coll. Irenæo. ⁴⁵ δραχμὴν λέγουσιν, ἦν C. ⁴⁶ ἑαυτοῖς, ἑαυτοῦς C, M. ⁴⁷ Post ἀριθμὸν quædam excidisse videntur. ⁴⁸ ὀγδῶν. ἐν ὀγδῶν M.

ad H triginta numerum edunt. Profectus enim quispiam ab Alpha usque ad Eta numerum litterarum dempto episemo reperiet triginta numerum. Quoniam igitur ex tribus potestatibus unitus est numerus triginta, ter ipse repetitus numerum nonaginta effecit; ter enim triginta nonaginta. Ita ogdoas numerum nonaginta novem peperit ex prima ogdoade et decade et duodecade, cujus modo in integrum cogentes numerum faciunt triacontadem, modo duodecimum dementes numerant undecim; similiter et decimum faciunt novem; **336 - 337** hæc autem complicantes et decuplicantes numerum efficiunt nonaginta novem. Quandoquidem autem duodecimus æon relictis undecim ipse digressus deorsum abiit, aiunt consequenter et hoc. Figura enim litterarum docet; undecimo enim litterarum loco positam esse litteram A, quæ numerum significat triginta, et positam esse eam secundum imaginem dispensationis quæ superne est, quoniam ab Alpha littera citra episemum ipsarum litterarum numerus usque ad A computatus ex adauctione litterarum cum ipso A nonaginta novem efficit numerum. Lambda autem undecimo positum loco ad investigationem ejus qui est sui consimilis descendisse, ut numerum impletet duodecimum, eoque reperto completum esse, apertum esse ex ipsa figura elementi. Lambda enim tanquam ad investigationem ejus qui est sui consimilis est egressum ubi invenit et subripuit, duodecimi implevit locum elementi M, geminatis A compositi. Quam ipsam ob causam etiam sese (id est, Marcossios) effugisse per co-

A αὐτῶν τῶν στοιχείων καὶ συντιθέντες μέχρι τοῦ ἤτα, τὸν τριάκοντα ἀριθμὸν ἐπι | δεκνύουσιν. Ἄρξιμενος γὰρ τις ἀπὸ τοῦ ἀλφα ἕως τοῦ ἤτα, τὸν ἀριθμὸν τῶν στοιχείων, ὅπεσαιροῦμενος τὸν ἐπίσημον, εὐρήσει [τὸν]⁴⁹ τριάκοντα ἀριθμὸν. Ἐπει οὖν ἐκ τῶν τριῶν δυνάμεων ἦνωται ὁ τῶν τριάκοντα ἀριθμὸς, [τρὶς]⁵⁰ αὐτὸς γενόμενος τὰ ἐνενήκοντα ἐποίησεν· τρὶς γὰρ τριάκοντα ἐνενήκοντα. Οὕτως ἡ ὀγδοὰς τὸν τῶν ἐνενήκοντα ἐννέα ἀπεκύησεν ἀριθμὸν ἐκ πρώτης ὀγδοάδος; καὶ δεκάδος καὶ δωδεκάδος, ἥς [p. 218. 219.] ποτὲ μὲν εἰς ὀλόκληρον συνάγοντες τὸν ἀριθμὸν ποιοῦσι τριακοντάδα, ποτὲ δὲ τὸν δωδέκατον ὑφαίρουντες ψηφίζουσιν ἕνδεκα· ὁμοίως καὶ τὸν δέκατον ποιοῦσιν ἐννέα· ταῦτα δὲ ἐπισυμπλέκοντες; καὶ δεκαπλασιασάντες ἀριθμὸν ἐπιτελοῦσι τῶν ἐνενήκοντα ἐννέα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δωδέκατος αἰὼν καταλείψας τοὺς⁵¹ ἕνδεκα καὶ ἀποστάς κάτω ἐχώρησεν, φάσκουσι κατάλληλον καὶ τοῦτο⁵². Ὁ γὰρ τύπος τῶν γραμμάτων διδάσκει· ἕνδεκατον γὰρ τῶν γραμμάτων κεῖσθαι τὸ λ', ὃ ἐστὶν ἀριθμὸς τῶν τριάκοντα, καὶ κεῖσθαι⁵³ αὐτὸ κατ' εἰκόνα τῆς ἄνω οἰκονομίας, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ ἀλφα, χωρὶς τοῦ ἐπισήμου, αὐτῶν τῶν γραμμάτων ὁ ἀριθμὸς ἕως τοῦ λ' συντεθειμένος, κατὰ⁵⁴ τὴν παραύξησιν τῶν γραμμάτων σὺν αὐτῷ τῷ λ' τὸν ἐνενηκονταεπνέα ποιεῖται ἀριθμὸν. Ὅτι δὲ τὸ λ' ἕνδεκάτῳ⁵⁵ κεῖμενον τόπω ἐπὶ τὴν τοῦ ὁμοίου αὐτῷ κατῆλθε ζήτησιν, ἵνα ἀναπληρώσῃ | τὸν δωδέκατον ἀριθμὸν, καὶ εὐρὸν⁵⁶ αὐτὸν ἐπληρώσῃ, φανερόν εἶναι ἐξ αὐτοῦ τοῦ σχήματος τοῦ στοιχείου. Τὸ γὰρ λάμβδα⁵⁷ ὡσπερ ἐπὶ τὴν τοῦ ὁμοίου αὐτῷ ζήτησιν παραγενόμενον, καὶ εὐρὸν καὶ ἀναρπάσαν⁵⁸,

jungens incrementum litterarum, inveniet tricenarium numerum. Usque enim ad E litteram XV sunt, post deinde appositus iis VII numerus II et XX perficit, cum autem appositum est iis H, quod est VIII, admirabilem triacontadem adimplevit, et hinc ostendunt ogdoadem matrem triginta æonem. Quoniam igitur ex tribus virtutibus unitus est tricenarius numerus, ter idem factus XC fecit. Et ipsa autem trias in se composita VIII generavit. Sic ogdoas XCIX generavit numerum. Et quoniam duodecimus æon absistens reliquit sursum XI, consequenter dicunt typum litterarum in figura Logi positum esse (undecimam enim in litteris esse A, qui est numerus XXX), et secundum imaginem positum esse superioris dispositionis, quoniam ab Alpha sine episemo ipsarum litterarum numerus usque ad A compositus secundum augmentum litterarum cum ipso A XC et IX facit numerum. Quoniam autem A, quæ est undecimo loco in ordine, ad similis sui descendit inquisitionem, ut impletet XII numerum, et cum invenisset eum adimpleta est, manifestum esse ex ipsa figuratone litteræ. A enim quasi ad sui similis inquisitionem adveniens et inveniens et in semet rapiens ipsum, duodecimum adimplevit locum, M littera ex duobus Lambdis AA consistente. Quapropter et fugere eos per agnitionem XCIX locum,

ἐπίσημον καὶ ἐπισυντιθεὶς τὴν ἐπαύξησιν τῶν γραμμάτων, εὐρήσει τὸν τῶν τριάκοντα ἀριθμὸν. Μέχρι γὰρ τοῦ θ' (sic) στοιχείου πεντεκαίδεκα γίνονται· ἔπειτα προστεθεὶς αὐτοῖς ὁ τῶν ἑπτὰ ἀριθμὸς β' καὶ κ' ἀπέτέλεσε, προσελθὼν τούτοις τὸ η', ὃ ἐστὶν ὀκτώ, τὴν θαυμασιωτάτην τριακοντάδα ἀνεπλήρωσε, καὶ ἐνευῆθεν ἀποδεκνύουσι τὴν ὀγδοάδα μητέρα τῶν τριάκοντα αἰώνων. Ἐπει οὖν ἐκ τριάκοντα δυνάμεων ἦνωται ὁ τῶν λ' ἀριθμὸς, τρεῖς αὐτὸς γενόμενος τὰ ἐνενήκοντα ἐποίησεν· τρὶς γὰρ τριάκοντα ἐνενήκοντα. Καὶ αὕτη δὲ ἡ τριάς ἐφ' ἑαυτῆς συντεθείσα ἐννέα ἐγέννησεν. Οὕτως δὲ ἡ ὀγδοὰς τὸν τῶν ἐννέα παρ' αὐτοῖς ἀπεκύησεν ἀριθμὸν. Καὶ ἐπει ὁ δωδέκατος αἰὼν ἀποστάς κατέλειπε τοὺς ἄνω ἕνδεκα, κατάλληλον λέγουσι τὸν τύπον τῶν γραμμάτων τῷ σχήματι τοῦ Λόγου κεῖσθαι (ἕνδεκατον γὰρ τῶν γραμμάτων κεῖσθαι τὸ λ', ὃ ἐστὶν ἀριθμὸς τῶν λ'), καὶ κατ' εἰκόνα κεῖσθαι τῆς ἄνω οἰκονομίας, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ ἀλφα, χωρὶς τοῦ ἐπισήμου, αὐτῶν τῶν γραμμάτων ὁ ἀριθμὸς ἕως τοῦ λ' συντιθέμενος; κατὰ τὴν παραύξησιν τῶν γραμμάτων σὺν αὐτῷ τῷ λ' τὸν τῶν ἐνενηκονταεπνέα ποιεῖται ἀριθμὸν. Ὅτι δὲ τὸ λ', ἕνδεκατον ὄν τῆ τάξει, ἐπὶ τὴν τοῦ ὁμοίου αὐτοῦ κατῆλθε ζήτησιν, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸν δωδέκατον ἀριθμὸν καὶ εὐρὸν αὐτὸν ἐπληρώσῃ, φανερόν εἶναι ἐξ αὐτοῦ τοῦ σχήματος τοῦ στοιχείου. Τὸ γὰρ λ ὡσπερ ἐπὶ τὴν

VARIE LECTIONES.

⁴⁹ τὸν ἀπὸ τριάκοντα om. C, τῶν M. ⁵⁰ τρὶς add. M. ⁵¹ τοὺς. τὸν C, M. ⁵² Et hæc et quæ Eriphanius interpresque Latinus habent depravata sunt. Billius et Massuetus recte moment in Irenæi verbis loco λόγου substituendam esse litteram A. ⁵³ καὶ κεῖσθαι, κεῖσθαι C, κεῖσθαι δ' M. ⁵⁴ κατὰ om. C, M. ⁵⁵ ἕνδεκάτῳ. ἐν δεκάτῳ C, M. ⁵⁶ εὐρὸν C. ⁵⁷ λάβδα C. ⁵⁸ καὶ ἀναρπάσαν. ἀναρπάσαν C, ἀναρπάζαν τε M.

τὴν τοῦ δωδεκάτου ἀνεπλήρωσε χώραν τοῦ Μ στοιχείου, ἐκ δύο *λάμβδα* συγκειμένου. Διὸ δὴ καὶ φυγεῖν αὐτοὺς διὰ τῆς [p. 219.] γνώσεως τὴν τῶν ἐνενηκονταεπεννέα χώραν, τοῦτέστι τὸ ὑστέρημα, τύπον ἀριστερᾶς χειρὸς, μεταδιώκειν δὲ τὸ ἐν ⁶⁰, ὃ προστεθὲν τοῖς ἐνενηκονταεπεννέα εἰς τὴν δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα μετέστησε.

γ'. Κατεσκευάσθαι δὲ διὰ ⁶⁰ τῆς μητρὸς λέγουσι πρῶτον μὲν τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἃ φησιν, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, ἀέρα, εἰκόνα προβεβλήσθαι τῆς ἄνω τετραδὸς· τὰς τε ἐνεργείας αὐτῶν ⁶¹ συναριθμοῦντες, οἷον θερμὸν, ψυχρὸν, ὄγρον, ξηρὸν, λέγουσιν ἀκριβῶς ἐξεικονίζειν τὴν ὀδοῦδα. Ἐξῆς δὲ ⁶² ἰ' δυνάμεις οὕτω καταριθμοῦσιν· ἐπτά σώματα κυκλοειδῆ, ἃ καὶ οὐρανοὺς καλοῦσιν, ἔπειτα τὸν περιεκτικὸν αὐτῶν κύκλον, ὃν καὶ ὕδωρον οὐρανὸν ὀνομάζουσι, πρὸς δὲ τούτοις ἡλιὸν τε καὶ σελήνην. Καὶ ταῦτα ἰ' ⁶³ ὄντα τὸν ἀριθμὸν εἰκόνας λέγουσιν εἶναι τῆς [p. 219. 220.] ὁράτου δεκάδος, τῆς ἀπὸ Λόγου καὶ Ζωῆς· τὴν δωδεκάδα [δὲ μνηύεσθαι] ⁶⁴ διὰ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου καλουμένου. | Ταῦτα γὰρ δώδεκα ζώδια φανερώτατα τὴν τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας θυγατέρα, δωδεκάδα ἀποστιάζειν ⁶⁵ λέγουσι. Καὶ ἐπεὶ ἀντεπεζεύχθη ⁶⁶, φησὶ, τῇ τῶν ὄλων φορᾷ ⁶⁷, ὡκυτάτη ὑπαρχούσῃ, ὃ ὑπερβεν οὐρανοῦς, ὃ πρὸς αὐτῷ τῷ κύτει βαρύνων καὶ ἀντεταλαντεύων τὴν ἐκείνου ὡκύτητα

A gnitionem numeri, qui est nonaginta novem, sedem, hoc est defectum, imaginem sinistræ manus, **338-339** aucupari autem unum, quod additum ad nonaginta novem in dextram ejus manum transtulit.

Efficta autem esse per matrem aiunt (33) primum quatuor elementa, quæ ait, scilicet ignem, aquam, terram, aerem, imaginem projecta esse illius quæ est superne tetradis, potentiasque eorum una numerantes, veluti calidum, frigidum, humidum, siccum, dicunt accurate reddere ogdoadem. Deinceps autem decem potestates in hunc modum computant: septem corpora orbicularia, quæ et cælos vocant, deinde orbem illum, qui illos complectitur, quem et octavum appellant cælum, super eos autem et solem et lunam. Et hæc, quæ numero **340-341** decem sunt, imagines aiunt esse invisibiles decadis, quæ est a Logo et Vita; duodecadem autem declarari per zodiacum qui vocatur orbem. Hæc enim duodecim signa animalium manifestissime Hominis et Ecclesiæ filiam duodecadem adumbrare dicunt. Et quoniam ex adverso junctum est, inquit, universorum conversioni, quæ est celerrima, quod superne est cælum, quod in ipsa concavitate gravat et ex-

τοῦ ὁμοίου αὐτῷ ζήτησιν παραγενόμενον καὶ εὐρὸν καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀρπάσαν αὐτὸν τὴν τοῦ δωδεκάτου ἀνεπλήρωσε χώραν, τοῦ Μ στοιχείου ἐκ δύο Λ συγκειμένου. Διὸ καὶ φεύγειν αὐτοῦ διὰ τῆς γνώσεως ἀριστερᾶς χειρὸς, μεταδιώκειν δὲ τὸ ἐν, ὃ προστεθὲν μετέστησε.

ιγ'. Σὺ μὲν ταῦτα διερχόμενος, ἀγαπητὲ, εὖ οἶδα ὅτι γελᾶσεις πολλὰ τὴν τοιαύτην αὐτῶν οἰησίσοφον μωρίαν, κ. τ. λ.

ιδ'. Βούλομαι δὲ σοὶ καὶ ὡς αὐτὴν τὴν κτίσιν κατ' εἰκόνα τῶν ὁράτων ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, ὡς ἀνοοῦντος αὐτοῦ, κατεσκευάσθαι διὰ τῆς μητρὸς λέγουσι, διηγήσασθαι. Πρῶτον μὲν τὰ τέσσαρα στοιχεῖα φασὶ, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, ἀέρα, εἰκόνα προβεβλήσθαι τῆς ἄνω πρώτης τετραδὸς· τὰς τε ἐνεργείας αὐτῶν συναριθμομένας, οἷον θερμὸν τε καὶ ψυχρὸν, ξηρὸν τε καὶ ὄγρον, ἀκριβῶς ἐξεικονίζειν τὴν ὀδοῦδα. Ἐξῆς δέκα δυνάμεις οὕτως καταριθμοῦσιν· ἐπτά μὲν σωματικά κυκλοειδῆ, ἃ καὶ οὐρανοὺς καλοῦσιν, ἔπειτα τὸν περιεκτικὸν αὐτῶν κύκλον, ὃν καὶ ὕδωρον οὐρανὸν ὀνομάζουσι, πρὸς δὲ τούτοις ἡλιὸν τε καὶ σελήνην. Ταῦτα δέκα ὄντα τὸν ἀριθμὸν εἰκόνας λέγουσιν εἶναι τῆς ὁράτου δεκάδος, τῆς ἀπὸ Λόγου καὶ Ζωῆς προσελθούσης· τὴν δὲ δωδεκάδα μνηύεσθαι διὰ τοῦ ζωδιακοῦ τοῦ καλουμένου κύκλου. Τὰ γὰρ δώδεκα ζώδια φανερώτατα τὴν τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας· θυγατέρα, δωδεκάδα σκιαγραφεῖν λέγουσι. Καὶ ἐπεὶ ἀντεπεζεύχθη, φασὶ, τὴν τῶν ὄλων φορᾶν,

C hoc est deminationem, typum sinistræ manus, sectari autem unum, quod additum super XCIX in dexteram eos manum transtulit.

τὴν τῶν ἰθ' χώραν, τοῦτέστι τὸ ὑστέρημα, τύπον τοῖς ἐνενηκονταεπεννέα εἰς τὴν δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα

3. Tu quidem hæc pertransiens, dilectissime, optime scio quoniam ridebis multum tantam illorum in tumore sapientem stultitiam. Etc.

Cap. 17, 1. Volo autem tibi referre quædammodum et ipsam conditionem secundum imaginem invisibilium a demiurgo, quasi ignorante eo, fabricatam per matrem dicunt. Primo quidem quatuor elementa dicunt, ignem, aquam, terram et aerem, imaginem emissam esse superioris quaternationis: et operationes eorum cum eis adnumeratas, id est calidum et frigidum, humectum et aridum, diligenter imaginare ogdoadem, ex qua decem virtutes sic enumerant: septem quidem corpora circumlata, quæ etiam cælos vocant, post deinde continentem eos circulum, quem octavum cælum vocant, post deinde solem et lunam. Hæc cum sint decem numero, imagines dicunt esse invisibiles decadis ejus, quæ a Logo et Zoe progressa sit; duodecadem autem ostendi per eum, qui zodiacus vocatur circulus.

D XII enim signa manifestissime hominis et Ecclesiæ filiam duodecadem quasi per quamdam umbram pinxisse dicunt. Et e contrario superjunctum, in-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ His lucem afferunt quæ Cassianus collat. 24, cap. 26, ait: *Centenarius numerus de sinistra transferitur in dexteram, et licet eamdem in supputatione digitorum figuram tenere videatur, nimium tamen quantitatis magnitudine supercrescit*. Veteres siquidem utebantur manuum digitis ut numerarent, et læva indicabant omnes numeros infra centenarium digitis varie conformatis, dextera vero numeros supra centenarium. Hinc illud Juvenalis de Nestore, Sat. x: *Atque suos jam dextera computat annos, id est, vixit jam amplius centum annos*. Et Sidonius Apollinaris lib. ix, epist. 9, *Ad Faustum*, in line: *Quandoquidem tuos annos jam dextera numeraverit*, id est jam centesimum annum attingisti vel superasti. Massuetus. Cf. J. Wower, *De polymathia*, c. 7, 5. ⁶¹ μετέστησε. Κατεσκευάσθαι δὲ διὰ μετεσκευάσθαι διὰ C, M. Ante verbum κατεσκευάσθαι Hippolytus non pauca prætermisit, quæ apud Eriphanium et interpret. Lat. exstant. Hinc in C, M perperam hæc ita coherent: χεῖρα μετεσκευάσθαι διὰ τῆς μητρὸς λέγουσι. Πρῶτον, κ. τ. λ. ⁶² τὰς τε ἐνεργείας αὐτῶν. τοῖς δὲ ἐνεργείοις αὐτῶν C. ⁶³ Ἐξῆς δὲ. Ἐξῆς C, M. ⁶⁴ ἰ'. μ'. C. ⁶⁵ ἀποστιάζειν om. C, δὲ M. ⁶⁶ ἀποστιάζειν. ἐπιστιάζειν C, M. ⁶⁷ ἀντεπεζεύχθη. ἀνεζεύχθη C, M. ⁶⁷ φορᾶ. ἀνωφορᾶ C, M.

quat illius celeritatem suamet tarditate, ut intra triginta annos circuitiōnem a signo ad signum faciat; imaginem illud (id est cælum) esse dicunt Teruini, qui matrem eorum, quæ triginta nominum est, amplectitur; lunamque rursus, cælum ambeuntem intra triginta dies, per dierum numerum exprimere æonum; et solem vero, intra duodecim menses circumplectentem et terminantem orbicularem suam reversionem, duodecadem monstrare; et ipsos vero dies, duodecim horarum mensuram habentes, imaginem vacuæ duodecadis esse; et ipsius vero **342-343** zodiaci orbis circuitum esse partium trecentarum sexaginta; unumquodque enim signum partes habere triginta. In hunc igitur modum et per orbem imaginem cognitionis, quæ intercedat inter numerum, qui est duodecim, et eum, qui est triginta, custoditam esse dicunt. Insuper autem et terram in duodecim plagas divisam dicentes, et secundum unamquamque plagam singulam quamque potestatem ex cælis per demissionem suscipientem, et ad similitudinem parientem liberos demittenti per emanationem potestati, imaginem esse ejus, quæ superne est duodecadis.

54. Ad hæc autem conatum demiurgum ejus, quæ superne est ogdoadis imitari infinitum et æternum

quaint, universorum oneri cum sit velocissimum quod superpositum est cælum, qui (sic!) ad ipsam concavationem aggravat, et ex contrarietate moderatur illorum velocitatem sua tarditate, ita ut in XXX annis circuitum a signo in signum faciat, imaginem dicunt eum hori ejus, qui tricesimam nominis illorum matrem circumcontinet. Lunam quoque rursus suum cælum circummeantem XXX diebus per dies numerum XXX æonum significare. Et solem autem in duodecim mensibus circummeantem et perficientem circuli suam apocatastasin, per duodecim menses duodecadem manifestare. Et ipsos autem dies duodecim horarum mensuram habentes typum non apparentis duodecadis esse; sed et horam dicunt, quod est duodecim diei, ex triginta partibus adornatam propter imaginem tricontadis, et ipsius autem zodiaci circuli circummensurationem esse partium CCCLX; quodque enim signorum partes habere XXX. Sic quoque per circuitum imaginem copulationis eorum, quæ sunt duodecim, ad XXX custoditam dicunt. Adhuc etiam et terram in XII climata divisam dicentes, et in unoquoque climata unamquamque virtutem ex cælis secundum demissionem suscipientem et similes generantem illos ei virtuti, quæ demiserit distillationem, typum esse duodecadis et illorum ejus minutissimum asseverant.

2. Ad hæc autem volentem aiunt demiurgum superioris ogdoadis interminabile et æternum et inti-

A τῆ ἑαυτοῦ βραδυτῆτι, ὡς ἐν τριάκοντα ἔτεσι τὴν περιόδον ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημείον ποιῆσθαι, εἰκόνα λέγουσιν αὐτὸν τοῦ Ὁροῦ, τοῦ τὴν τριακοντῶνυμον μητέρα αὐτῶν περιέχοντος· τὴν σελήνην τε πάλιν, τὸν οὐρανὸν ἐκπεριερχομένην ⁶⁶ ἐν τριάκοντα ἡμέραις, διὰ τῶν ἡμερῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰώνων ἐκτυποῦν ⁶⁷· καὶ τὸν ἥλιον δὲ, ἐν δώδεκα μηνὶ ἐμπεριεχόμενον ⁶⁸ καὶ τερματίζοντα τὴν κυκλικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, τὴν δωδεκάδα φανεροῦν· καὶ αὐτὰς δὲ τὰς ἡμέρας, δώδεκα ὥρῶν τὸ μέτρον ἔχουσας ⁶⁹. τύπον τῆς κενῆς [p. 220, 221.] δωδεκάδος εἶναι· καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου τὴν περίμετρον εἶναι μοιρῶν τριακοσίων ἐξήκοντα· ἕκαστον γὰρ ⁷⁰ ζώδιον μοίρας ἔχειν τριάκοντα. Οὕτω δὴ καὶ διὰ τοῦ κύκλου τὴν εἰκόνα τῆς συναφείας τῆς δώδεκα πρὸς τὰ τριάκοντα ⁷¹ τετηρηθῆσαι ⁷² λέγουσιν· ἔτι μὴν καὶ τῆ γῆν ⁷³ εἰς δώδεκα κλίματα διηρηθῆσαι ⁷⁴ φάσκοντες, καὶ καθ' ἓν ἕκαστον κλίμα ἀνὰ μίαν δύναμιν ἐκ τῶν οὐρανῶν κατὰ κάθετον ⁷⁵ ὑποδεχομένην καὶ [καθ'] ὁμοίωμα ⁷⁶ τίκτουσαν τέκνα τῆ καταπεμπούση κατὰ τὴν ἀπόρροϊαν δυνάμει ⁷⁷ τύπον [εἶναι] ⁷⁸ τῆς ἀνω δωδεκάδος.

νδ'. Πρὸς δὲ τούτοις θελήσαντα τὸν δημιουργὸν τῆς ἀνω ὀγδοάδος τὸ ἀπέραντον καὶ αἰώνιον καὶ ἀρι-

δικοτάτην ὑπάρχουσαν, οὐπερ ὁ χρόνος (sic) ὁ πρὸς αὐτῷ τῷ κύτει βαρύνων καὶ ἀντιταλαντεύων τὴν ἐκείνων ὠκύτητα τῆ ἑαυτοῦ βραδυτῆτι, ὡστε αὐτὸν ἐν τριάκοντα ἔτεσι τὴν περίοδον ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημείον ποιῆσθαι, εἰκόνα λέγουσι αὐτὸν τοῦ Ὁροῦ, τοῦ τὴν τριακοντῶνυμον μητέρα αὐτῶν περιέχοντος· τὴν σελήνην τε πάλιν ἐκτυτῆ; οὐρανὸν ἐκπεριερχομένην τριάκοντα ἡμέραις, διὰ τῶν ἡμερῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν τριάκοντα αἰώνων ἐκτυποῦν· καὶ τὸν ἥλιον δὲ ἐν δεκάδῳ μηνὶ περιεχόμενον καὶ τερματίζοντα τὴν κυκλικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, διὰ τῶν δώδεκα μηνῶν τὴν δωδεκάτην φανερὰν ποιεῖν· τὰς δὲ ἡμέρας, δεκάδῳ ὥρῶν τὸ μέτρον ἔχουσας τύπον τῆς φαινῆς δωδεκάδος εἶναι· ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ὥραν φασὶ τὸ δωδεκάτον τῆς ἡμέρας ἐκ τριάκοντα μοιρῶν κεκοσμηθῆσαι διὰ τὴν εἰκόνα τῆς τριακοντάδος· καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου τὴν περίμετρον εἶναι μοιρῶν τριακοσίων ἐξήκοντα· ἕκαστον γὰρ ζώδιον μοίρας ἔχει τριάκοντα. Οὕτως δὲ καὶ διὰ τοῦ κύκλου τὴν εἰκόνα τῆς συναφείας τῶν δώδεκα πρὸς τὰ τριάκοντα τετηρηθῆσαι λέγουσιν. Ἐτι μὴν καὶ τὴν γῆν εἰς δώδεκα κλίματα διηρηθῆσαι φάσκοντες, καὶ καθ' ἕκαστον κλίμα δύναμιν ἐκ τῶν οὐρανῶν κατὰ κάθετον ὑποδεχομένην, ἑοικῶτα τίκτουσαν τέκνα τῆ καταπεμπούση τὴν ἀπόρροϊαν δυνάμιν (sic), τύπον εἶναι τῆς δωδεκάδος; καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς σαφέστατον διαβιβαιούσιν. Πρὸς δὲ τούτοις θελήσαντά φασὶ τὸν δημιουργὸν τῆς ἀνω ὀγδοάδος τὸ ἀπέραντον καὶ αἰώνιον καὶ ἀόριστον καὶ ἄχρονον μιμήσασθαι, καὶ

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ ἐκπεριερχομένην. ἐκπεριερχομένην C, M. ⁶⁷ ἐκτυποῦν, ἐκτυποῦσαν C, M. ⁷⁰ ἐμπεριεχόμενον vel ἐκπεριερχόμενον? ⁷¹ ἡμέρας δώδεκα ὥρῶν τὸ μέτρον ἔχουσας. Recte observat Petavius horam apud Epiphanium duas æquinoctiales continere. Quod evidentiis indicat id, quod statim subjungitur: Τὴν ὥραν, τὸ δωδεκάτον τῆς ἡμέρας, ἐκ τριάκοντα μοιρῶν κεκοσμηθῆσαι, *Horam, quæ diei duodecima pars est, ex triginta partibus constare.* Sol enim diebus singulis circuli describit, qui in XII partes tricennarias divisus gradibus constat cccclx, ac proinde singulis horis æquinoctialis xv gradus, duabus horis, sive xii diei parte, xxx gradus concit. Massuetus. ⁷² γὰρ οἱ. C. ⁷³ τὴν γῆν. τὴν αὐτὴν C. ⁷⁴ διηρηθῆσαι. ἀνηρηθῆσαι C. ⁷⁵ κατὰ κάθετον. καθ' ἕκαστον C. ⁷⁶ καὶ καθ' ὁμοίωμα. καὶ ὁμοίωμα C, M. ⁷⁷ δυνάμει. δυνάμιν C, M. ⁷⁸ εἶναι οὐ. C, M.

στον καὶ ἀχρονον μιμήσασθαι, καὶ μὴ δυνηθέντα, τὸ μόνιμον⁸¹ αὐτῆς καὶ τὸ ἀίδιον ἐκτυπῶσαι διὰ τὸ καρπὸν αὐτὸν εἶναι ὑστερήματος, εἰς τοῦτο χρόνους καὶ καιροὺς ἀριθμοὺς τε πολυτεεῖς πρὸς τὸ αἰώνιον αὐτῆς τεθεῖσθαι, οἰόμενον⁸² ἐν τῷ πλήθει τῶν χρόνων μιμήσασθαι αὐτῆς τὸ ἀόρατον⁸³. Ἐνταῦθα δὲ λέγουσιν, ἐκφυγούσης; [p. 221—223.] αὐτὸν τῆς Ἀληθείας ἐπηκολουθηκέναι⁸⁴ τὸ ψεῦδος, καὶ διὰ τοῦτο πληρωθέντων τῶν χρόνων κατάλυσιν λαβεῖν αὐτοῦ τὸ ἔργον.

νε'. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ ἀπὸ τῆς Οὐαλεντίνου σχολῆς περὶ τε τῆς κτίσεως καὶ περὶ τοῦ παντὸς λέγουσιν, ἐκάστοτε καινότερα⁸⁵ ἐπιγενῶντες, καὶ τοῦτο καρποφορίαν νομίζουσιν, εἰ τις μείζον ὁμοίως⁸⁶ ἐφευρῶν τερατοουργεῖν δόξει. Καὶ ἐκ τῶν Γραφῶν ἕκαστα πρὸς τοὺς προειρημένους ἀριθμοὺς ἐφευρῶσκοντες σύμφωνα κατηγοροῦσι Μωσέως | καὶ τῶν προφητῶν, φάσκοντες ἀλληγορικῶς⁸⁷ αὐτοὺς τὰ μέτρα τῶν αἰώνων λέγειν, ἃ παρατιθέναί μοι οὐκ ἔδοξεν, ὄντα φλύαρα⁸⁸ καὶ ἀσύστατα, ἥδη τοῦ μακαρίου πρεσβυτέρου Εἰρηναίου δεινῶς καὶ πεπονημένως τὰ⁸⁹ δόγματα αὐτῶν διελέξαντος, παρ' οὗ καὶ αὐτῶν ἐφευρήματα [παρειλήφαμεν]⁹⁰, ἐπιδεικνύντες, αὐτοὺς Πυθαγορείου φιλοσοφίας καὶ ἀστρολόγων περιεργίας ταῦτα σφετερισσάμενους⁹¹ ἔγκαλεῖν Χριστῷ⁹² ταῦτα⁹³ παραδεδωκέναι⁹⁴. Ἄλλ' ἐπεὶ ἱκανῶς νομίζω καὶ τὰ τούτων φλύαρα δόγματα ἐκτεθεισθαι σαφῶς τε ἐπιδειχθῆναι, τίνων εἶεν μαθηταὶ Μάρκος τε καὶ Κολάρβασος, οἱ τῆς Οὐαλεντίνου σχολῆς διάδοχοι γενόμενοι, ἴδωμεν τί λέγει⁹⁵ καὶ Βασιλειδῆς. |

μη̄ δυνηθέντα τὸ μόνιμον αὐτῆς ἀίδιον ἐκτυπῶσαι διὰ τὸ καρπὸν εἶναι ὑστερήματος, εἰς χρόνους καὶ καιροὺς ἀριθμοὺς τε πολυτεεῖς τὸ αἰώνιον αὐτῆς καταθεῖσθαι, οἰόμενον ἐν τῷ πλήθει τῶν χρόνων μιμήσασθαι αὐτῆς τὸ ἀπέραντον. Ἐνταῦθα τε λέγουσιν ἐκφυγούσης αὐτὸν τῆς ἀληθείας ἐπηκολουθηκέναι τὸ ψεῦδος, καὶ διὰ τοῦτο κατάλυσιν πληρωθέντων τῶν χρόνων λαβεῖν αὐτοῦ τὸ ἔργον.

νε'. Καὶ περὶ μὲν τῆς κτίσεως τοιαῦτα λέγοντες, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιγενῶν ἕκαστος αὐτῶν καθὼς δύναται καινότερον· τέλειος γὰρ οὐδεὶς ὁ μὴ μεγάλα ψεῦσματα παρ' αὐτοῖς καρποφορήσας, κ. τ. λ.

A et interminum et intemporalē, et imparē ejus sempiterno et indelebili effigendo, quoniam fructus sit defectus, in hunc finem tempora et momenta numerosque multennes ad æternum ejus de suo posuisse, opinantem in longinquitate temporum sese imitari posse ejus æternum. Ibi vero dicunt, cum effugisset **344-345** eum Veritas, consecutum esse mendacium, et propterea expletis temporibus disolutum esse ipsius opus.

55. Hæc igitur qui sunt a schola Valentini et de creatione et de universo dicunt, singulis vicibus magis nova adgenerantes, et hoc in fructu deputant, si quis novas rerum appellationes commentus miracula edere videbitur. Et ex Scripturis singula quæque ad numeros, qui memorati sunt, accomodantes criminantur Mosem et prophetas, cum dicunt allegorice mensuras æonum illos dicere: quæ apponere mihi visum non est, utpote nugatoria et vana, cum jam beatus presbyter Irenæus graviter et curate placita eorum excusserit, a quo et eorum inventa [accepimus], demonstrantes eos ex Pythagorica philosophia et astrologorum curiositate hæc mutatos imputare Christo illum hæc tradidisse. Sed quoniam arbitror etiam horum vana commenta abunde exposita esse aperteque demonstratum, quorum sint discipuli Marcus et Colarbasus, Valentiniæ scholæ successores, videamus, quid dicat et Basilides.

nitum et intemporalē imitari, et cum non potuisset perseverabile ejus et perpetuum deformare, ideo quod fructus sit labis, in temporum spatia et tempora et numeros multorum annorum æternitatem ejus deposuisse, existimantem in multitudine temporum imitari ejus interminatum. Hic dicunt, cum effugisset eum Veritas, subsequutum mendacium, et propter hoc destructionem adimpletis temporibus accipere ejus opus.

Cap. 18, 4. Et de conditione quidem talia dicentes, quotidie advenit unusquisque eorum, quem admodum potest, aliquid novi; perfectus enim nemo, nisi qui maxima mendacia apud eos fructificaverit. Etc.

VARIÆ LECTIONES.

⁸¹ μόνιμον. ἄμωμον C, M. ⁸² οἰόμενον. γενόμενον μὲν οὖν C, M. ⁸³ ἀόρατον. ἢ ἀπέραντον? ⁸⁴ ἐπηκολουθηκέναι C. ⁸⁵ καινότερα. κενώτερα C, M. ⁸⁶ μείζον ὁμοίως. μείζονας αἰῶνας Bunsenius (*Analecta Anie-Nicæna*, vol. I, 360: an μετωνομίαις vel ἀλαζονείας? ⁸⁷ ἀλληγορικῶς C. ⁸⁸ ἔδοξε τὰ φλύαρα C. ⁸⁹ πεπονημένως ὡς τὰ C. ⁹⁰ παρειλήφαμεν om. C, M, μετειλήφαμεν Bunsenius. ⁹¹ σφετερισσάμενους C. ⁹² Χριστῷ. Χριστῷ ὡς C, M. ⁹³ ταῦτα. ταυτὰ Bunsenius. ⁹⁴ παραδεδωκέναι. παραδεδωκότεν Bunsenius et R. Scottus. ⁹⁵ λέγειν C.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

BIBLION Ζ'.

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM

LIBER SEPTIMUS.

Hæc insunt in septimo libro refutationis omnium A hæresiarum :

346-347 2. Quænam doctrina Basilidæ, quem Aristotelis placitis percussum ex illis hæresin constituisse.

3. Et quæ Saturnilus doceat Basilidæ pene æqualis.

4. Quomodo autem Menander aggressus sit docere ab angelis mundum factum esse.

5. Quæ Marcionis vesania, cujus doctrinam non esse novam, neque ex sacris Scripturis, sed ab Empedocle sumptam.

6. Quomodo Carpocrates ineptiat, qui et ipse dicit ab angelis mundum factum esse.

7. Cerinthum nihil ex Scripturis, sed ex Ægyptiorum placitis doctrinam conflavisse.

8. Quænam sint Ebionæorum placita, qui Judæorum potius ritibus sese applicent.

9. Quomodo et Theodotus aberraverit, qui alia ab Ebionæis corrasit, alia a Cerintho.

10. Et quænam Cerdoni visa sint, qui et ipse Empedoclea recoxit et male viam munivit Marcioni.

11. Et quomodo Lucianus, qui ex Marcionis disciplina prodiit, pudore deposito pariter Deum proscindere ausus sit.

12. Cujus et Apelles disciplina usus non eadem quæ magister docuit, sed ex physicis profectus placitis naturam universi pro fundamento posuit.

13. Mari jactato per impetum ventorum consimilia cernentes hæreticorum placita debebant auditores præternavigare circumspicientes portum tranquillum. Tale enim mare est belluosum et innavigabile, tanquam, ut hoc utamur, Siculum, in quo perhibetur Cyclops et Charybdis et Scylla et scopulus Sirenum, quod pervagatum esse Ulixem

α'. Τόδε ἐνέστιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ κατὰ πᾶσας αἰρέσεων ἐλέγχου ⁹⁶.

[p. 223. 224] β'. Τίς ἡ δόξα Βασιλείδου, καὶ ὅτι τοὺς Ἀριστοτέλους δόγμασι καταπλαγεὶς ἐξ αὐτῶν τὴν αἵρεσιν συνέστησε.

γ'. Καὶ τίνα Σατρονεῖλος ⁹⁷ λέγει ὁ Βασιλείδῃ [σχεδὸν] συνακμάσας ⁹⁸.

δ'. Πῶς δὲ Μένανδρος ⁹⁹ ἐπεβάλετο εἰπεῖν ὑπὸ ἀγγέλων τὸν κόσμον γεγενῆσθαι.

ε'. Τίς ἡ Μαρκίωνος ἀπόνοια, καὶ ὅτι τὸ δόγμα αὐτοῦ ¹⁰⁰ οὐ καινόν, οὐδὲ ἐξ ἁγίων Γραφῶν, ἀλλὰ Ἐμπεδοκλέους τυγχάνει.

ς'. Πῶς Καρποκράτης ματαιάζει, καὶ αὐτὸς ὑπὸ ἀγγέλων τὰ θύρα φάσκων γεγενῆσθαι.

ζ'. Ὅτι Κήρινθος μὴδὲν ἐκ Γραφῶν ¹⁰¹, ἀλλ' ἐκ τῶν Β Αἰγυπτίων δόξάντων δόξαν συνεστήσατο ¹⁰².

η'. Τίνα τὰ τοῖς Ἐβιωναίοις ¹⁰³ δοκοῦντα, καὶ ὅτι ἤθεσιν Ἰουδαίκοις ¹⁰⁴ μᾶλλον προσέχουσι. |

θ'. Πῶς καὶ ὁ Θεόδοτος πεπλάνηται, ἃ μὲν τῶν Ἐβιωναίων ¹⁰⁵ ἐρανισάμενος [ἃ δὲ τοῦ Κηρίνου] ¹⁰⁶.

ι'. Καὶ τίνα Κέρδωνι ¹⁰⁷ ἔδοξε, καὶ αὐτῷ τὰ Ἐμπεδοκλέους εἰπόντι καὶ κακῶς προειδῆσαντε τὸν Μαρκίωνα.

ια'. Καὶ πᾶς Αουκιανὸς, μαθητὴς γενόμενος Μαρκίωνος, ἀπηρυθρίασεν ὁμοίως τὸν Θεὸν βλασφημῆσαι ¹⁰⁸.

ιβ'. Οὐ καὶ ¹⁰⁹ Ἀπελλῆς γενόμενος μαθητὴς οὐ τὰ αὐτὰ τῷ διδασκάλῳ ἐδογματίσεν, ἀλλὰ ἐκ φυσικῶν δογμάτων κινήθει τὴν οὐσίαν τοῦ παντὸς ὑπέθετο.

ιγ'. Πελάγει κλυδωνιζομένῳ ὑπὸ βίας ἀνέμων ¹¹⁰ τοῖκότα ὄρωντας ¹¹¹ τὰ τῶν αἰρετικῶν δόγματα ἐχρῆν τοὺς ἀκροατὰς παραπλεῖν ἐπιζητούντας τὸν εὖδιον λιμένα. Τὸ γὰρ τοιοῦτον πέλαγός ἐστι καὶ θηριώδες καὶ δύσβατον, ὡς εἰπεῖν τὸ Σικελιωτικόν, ἐν ᾧ μβεύεται Κύκλωψ καὶ Χάρυβδις καὶ Σκύλλα ¹¹²..... καὶ τὸ Ζεϊρήνων ἕρος, ὃ διαπλεῦσαι φάσκουσι τὸν Ὀδυσ-

VARIE LECTIONES.

⁹⁶ ἐλέγχου C. ⁹⁷ Σατρονεῖλος C. ⁹⁸ Βασιλείδῃ σχεδὸν συνακμάσας. Βασιλείδης λέων ἀκμάσας C, Βασιλείδῃ συνακμάσας susp. M. ⁹⁹ Μένανδρος. ἀνδρὸς C. ¹⁰⁰ ἐπεβάλετο. ἐπέβαλε τὸ C, M, qui pro τὸ susp. τῷ. ¹⁰¹ αὐτοῦ. αὐτὸ C. ¹⁰² ἐκ Γραφῶν. ἐγγράφων C. ¹⁰³ συνεστήσαντο C. ¹⁰⁴ Ἐβιωναίοις. σεβιναίος, βι suprascr., C. ¹⁰⁵ Ἰουδαίκοις C. ¹⁰⁶ Ἐβιωναίων, εὐ suprascr., C. ¹⁰⁷ Uncinis inclusa om. C. Cfr. infra cap. 35, p. 257 et Oxon. ¹⁰⁸ Κέρδωνι. Σακέρδωνι C, M. ¹⁰⁹ ἀπηρυθρίασεν ὁμοίως τ. θ. βλασφημῆσαι. ἀπηρυθρίασε μόνος τ. θ. ἐβλασφημήσεν C, καὶ μόνος vel βλασφημῆσαι susp. M. ¹¹⁰ Οὐ καὶ. Ὅτι καὶ C. ¹¹¹ ὄρωντες C. ¹¹² Σκύλα C, ἐτι δὲ inserendum arbitratur M, σκόπελος Roepers.

σία Ἑλλήνων οἱ ποιηταὶ πανούργως χρησάμενον τῆ A
 τῶν παραξένων θηρίων ¹⁴ δεινότητι· διάφορος γὰρ ἡ
 οὕτων ὠμότης πρὸς τοὺς διαπλέοντας ἦν. Αἱ δὲ
 Σειρήνες λιγὺ φέουσαι καὶ μουσικὸν [p. 224—226.]
 ἠπάτων τοὺς παραπλέοντας, πείθουσαι ἡδέϊα ¹⁵ φωνῇ
 προσάγειν τοὺς ἀκρωμένους. Τοῦτο μαθόντα φασὶ
 τὸν Ὀδυσσεῖα κατακρηῶσαι τὰς ἀκοὰς τῶν ἑταίρων,
 ἑαυτὸν δὲ τῷ ξύλῳ προσδήσαντα παραπλευσαι ἀνι-
 δύνως τὰς Σειρήνας κατακούσαντα τῆς τούτων ψῆδης.
 Ὁ ποιῆσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν συμβουλὴ [ἐμῆ] ¹⁶,
 καὶ ἡ τὰ ὅσα κατακρηῶσαντας δι' ἀσθένειαν δια-
 πλεύσαι τὰ τῶν αἰρέ | σεων δόγματα μηδὲ ¹⁷ κατα-
 κούσαντας πείθειν εὐκόλως βυνάμενα πρὸς ἡδονήν,
 ὡς λιγυρὸν ἄσμα Σειρήνων, ἡ ἑαυτὸν τῷ ξύλῳ Χρι-
 στοῦ προσδήσαντα πιστῶς κατακούσαντα μὴ τα-
 ραχθῆναι, πεποιθότα ᾧ προσέσφιγγεται ¹⁸, καὶ ἐστη-
 κέναι ¹⁹ ὀρθῶς.

ιδ'. Ἐπειδὴ οὖν ἐν ταῖς πρὸ ταύτης ²⁰ βίβλοις ἐξ
 ἐκτεθειμένα τὰ πρότερα, δοκεῖ νῦν τὰ Βασιλείδου
 μὴ σιωπᾶν, ὅσα ²¹ Ἀριστοτέλους τοῦ Σταγειρίτου
 δόγματα, οὐ Χριστοῦ. Ἄλλ' εἰ καὶ πρότερον ἐκκει-
 ται τὰ Ἀριστοτέλει δοκοῦντα, οὐδὲ νῦν ὀκνήσομεν
 προὑποθέσθαι ἐν συντόμῳ, πρὸς τὸ τοὺς ἐντυγχά-
 νοντας διὰ τῆς τούτων ἔργων ²² ἀντιπαράθεσις
 συνιδεῖν εὐκόλως τὰ ὑπὸ Βασιλείδου ὄντα Ἀριστοτε-
 λικὰ σοφιστεύματα.

ιε'. Ἀριστοτέλης μὲν οὖν τὴν οὐσίαν διαιρεῖ τρι-
 χῶς. Ἔστι γὰρ αὐτῆς τὸ μὲν τι γένος τὸ δὲ τι εἶ-
 δος, ὡς ἐκείνος λέγει, τὸ δὲ τι ἄτομον· ἄτομον δὲ οὐ
 διὰ μικρότητα σώματος, ἀλλὰ φύσει τομῆν ²³ ἀνα-
 δέξασθαι μὴδ' ἦντινα οὖν δυνάμενον. Τὸ δὲ γένος
 ἐστὶν οἶονε ²⁴ σωρὸς τις ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων κα-
 ταμμιγμένους σπερμάτων, ἀπ' οὗ γένους οἶονε ²⁵
 τινος σωροῦ πάντα τὰ τῶν γενομένων εἶδη διάκειν-
 ται ²⁶. Καὶ ἐστὶ τὸ γένος [αἰτι]ον ²⁷ πᾶσι τοῖς γεγε-
 νημένοις ἀρκούν. Ἴνα δὲ σαφὲς ἔσται τὸ λεγόμενον,
 δεῖξω διὰ τοῦ ²⁸ παραδείγματος, δι' οὗ ἐπὶ τὴν ἄλλην
 τοῦ Περιπάτου θεωρίαν ἀναδραμεῖν ἔσται.

ισ'. Λέγομεν εἶναι ζῶον ἀπλῶς, οὐχί τι ζῶον.
 Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ζῶον οὐ βοῦς, οὐχ ἵππος, οὐκ ἄν-
 θρωπος, οὐ θεός, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὀτιδήποτε ²⁹ ἐστὶ
 δηλοῦν, ἀλλὰ ἀπλῶς ζῶον. Ἀπὸ τούτου τοῦ ζώου αἱ
 πάντων τῶν κατὰ | μέρος ζῶων ἰδέαι τὴν ὑπόστασιν
 ἔχουσι. Καὶ ἐστὶν ὑπόστασις ³⁰ τοῖς ζώοις τοῖς
 [p. 226. 227.] γεγενημένοις ἐν εἶδει ³¹ τοῦτο τὸ
 ἀνείδειον ³² ζῶον καὶ τῶν γεγεννημένων οὐδέν. Ἔστι
 γὰρ ἄνθρωπος ζῶον ἀπ' ἐκείνου τοῦ ζώου λαμβάνον
 τὴν ἀρχὴν, καὶ ζῶον ἵππος ἀπ' ἐκείνου τοῦ ζώου
 λαμβάνον ³³ τὴν ἀρχὴν. Ὁ ἵππος καὶ βοῦς καὶ κύων

narrant Græcorum poetæ astute usum inhospita-
 lium belluarum crudelitate; insignis enim earum
 sævitia erat adversus eos, qui mare pernavigarent.
 Sirenes autem suaviter canentes et canorum **348-
 349** pelliciebant præternavigantes, suadentes
 suavi cantu appellere eos qui auscultarent. Quo
 more comperto, aiunt Ulixem cera oblivisse aures
 sociorum, ipsum autem inalo religatum præterve-
 ritum esse tuto Sirenas et exaudivisse illarum can-
 tum. Id quod facere eos qui hæc attingent, cohort-
 tor, et aut auribus oblitis propter infirmitatem
 pernavigare hæresium placita, ne exauditis quidem
 iis, quæ allicere facile possint ad voluptatem, vel-
 uti suavis cantus sirenum, aut ad lignum Christi
 religatum fideliter auscultantem non conturbari,
 reposita fide in eo, ad quem astrictus est, et firmo
 pede consistere.

14. Quandoquidem igitur in sex libris prioribus
 exposuimus priora, placet nunc Basilidæ doctrinam
 non præmittere, quæ sunt Aristotelis Stagiritæ
 placita, non Christi. Sed tametsi etiam superius
 explicata sunt Aristotelis placita, tamen ne nunc
 quidem cunctabimur ea antea paucis attingere,
 quo lectores ex illorum propiore juxtapositione
 illico percipiant Basilidæ placita esse Aristotelis
 argutias.

15. Igitur Aristotelis substantiam dividit trifari-
 am. Est enim ejus aliud quoddam *genus*, aliud
species, ut ille ait, aliud *individuum*; *individuum*
 autem non propter exiguitatem corporis, sed quod
 natura dividi nullo pacto possit. Genus autem est
 tanquam acervus quidam ex multis et diversis
 commixtus seminibus, a quo genere tanquam quo-
 dam acervo universæ eorum, quæ existunt, *spe-*
cies dispositæ sunt. Et est genus *universis*, quæ
 exstiterunt, causa sufficiens. Ut autem apertum
 fiat, quod dico, ostendam exemplo, per quod ad
 omnem Peripateticorum doctrinam pervenire li-
 cebit.

16. Dicimus animal simpliciter, non aliquod
 animal. Est autem hoc animal non bos, non equus,
 non homo, non deus, non denique aliud quidquam
 eorum quæ exstant significans, **350-351** sed
 simpliciter animal. Ab hoc animali singulorum
 quorumque animalium *species* principium habent.
 Et est principium animalibus specialiter generatis
 hoc specie carens animal, et generatorum nullum.
 Est enim homo animal, quod ab illo animali princi-
 pium ducit, et animal equus ab illo animali habens
 principium. Equus et bos et canis et quodcumque

VARIÆ LECTIONES.

¹⁴ παραξένων θηρίων. πράξων θηρίων C, παραδόξων θηρίων susp. M, ἐμπλάστων κηρῶν Roepertus.
¹⁵ ἡδέϊα. ἰδέϊα C, M ¹⁶ ἐμῆ οἰου. C. ¹⁷ μηδέ. μηδὲ C. ¹⁸ προσέσφιγγει C. ¹⁹ ἐστηκέναι Roepertus, ἑστη-
 κεν C, M. ²⁰ προτύταις C. ²¹ ὄντα. τὰ C, M. ²² τούτων ἔργων. τῶν ἔργων ὦν C, M, qui susp. τῶν
 ἔργων ζόντων. ²³ τομῆν. τὸ μὴν C. ²⁴ οἶωνε C. ²⁵ οἶωνε C. ²⁶ διάκεινται. διακέρχεται? Roepertus.
²⁷ αἰτιον.... ον C, M, qui vestigia vocæ. θεός δν superesse dicit: πρῶτον Ferd. Christ. Baur in Annalib.
 theologic. Tubingensib. a. 1856. Fasc. I, p. 147. ²⁸ διὰ τοῦ. διὰ τοῦ C, M. ²⁹ ὅτι δήποτε C. ³⁰ ἐστὶν
 ὑπόστασις. ἐστὶ πᾶσις, ο suprascr., C, ἐστὶ πᾶσις M, qui sup. βάσις. ³¹ ἰδέσι C. ³² ἀνείδειον C. ³³ λαμ-
 βάνον. λαμβάνων C.

reliquorum animalium ab animali simplici habet principium, quod est horum nullum. (17); Sin autem horum nullum est illud animal, ex non existentibus exsistit secundum Aristotelem eorum, quæ generata sunt, existentia; etenim animal, unde hæc sumpta sunt singula, est nullum; nullum autem cum sit, exsistit eorum, quæ sunt, unum aliquod principium. Quis autem sit ille, qui posuit hanc substantiam eorum quæ postea exsisterunt principium, cum devenerimus in eum locum, qui his destinatus est, prodemus.

18. Quoniam autem substantia trifariam divisa est, ut dicebam, in genus, speciem, individuum, et posuimus genus esse animal, hominem autem esse speciem a grege animalium jam secretam, at confusam tamen etiamnum, nec jam figuratam in speciem peculiaris substantiæ: cum nomine figurativo hominem a genere sumptum, appellans Socratem aut Diogenem aut uno aliquo ex multis quæ sunt nominibus, et nomine comprehendero hominem, qui species generis factus est, individuum appello talem substantiam. Sectum est enim genus in speciem, species autem in individuum, individuum autem ubi nomine comprehensum erit, nequit secari in aliud quiddam, sicut secabamus eorum, quæ antea dicta sunt, unumquodque. Hanc Aristoteles primitus et potissimum et maxime proprie substantiam appellat, quæ neque de *subjecto* aliquo dicitur, neque in *subjecto* est. De *subjecto* autem dicit veluti genus, quod dicebam animal, quod de omnibus singulatiim subjectis animalibus, veluti bove, equo et quæ sunt reliqua, communi nomine dicitur. Verum est enim dicere hominem animal esse 352-353 et equum animal et animal esse bovem et reliquorum quodque. Hoc est quod dicitur de *subjecto*, id quod potest, cum unum sit, de multis et diversis ad speciem pariter dici. Nihil enim differt equus ab homine, quia animal est, neque bos; definitio enim animalis est, quod in omnia animalia quadrare pariter dicitur. Quid enim est animal? Cum definiemus, omnia animalia comprehendet communis definitio. Animal enim est substantia animata, sensibilis, veluti bos, homo, equus, reliquorum quodque. In *subjecto* autem, inquit, est, quod in aliquo non tanquam pars existens, non potest seorsum esse ab eo, in quo est, veluti est, substantiæ accidentium quodque, quod vocatur *qualitas*, secundum quod *quales* quidam

Α και τῶν ἄλλων ζῶων ἕκαστον ἀπὸ τοῦ ζώου τοῦ ἀπλοῦ λαμβάνει τὴν ἀρχήν, ὃ ἐστὶ τούτων οὐδὲ ἐν. (17.) Εἰ δὲ οὐκ ἐστὶ τούτων οὐδὲ ἐν ἐκεῖνο τὸ ζῶον, ἐξ οὐκ ὄντων γέγονεν ἢ τῶν γεγενημένων κατὰ Ἀριστοτέλην ὑπόστασις· καὶ γὰρ 35 τὸ ζῶον, ὅθεν ταῦτα ἐλήφθη κατὰ μέρος, ἐστὶν οὐδὲ ἐν· οὐδὲ ἐν δὲ ὄν γέγονε τῶν ὄντων μία τις ἀρχή. Τίς δὲ ὁ ταύτην καταβεβλημένος τὴν οὐσίαν τῶν γεγονότων ὑστερον ἀρχήν, ἐπὶ τὸν οἰκτεῖον ἐρχόμενος τοιοῦτων 36 λόγων ἐροῦμεν.

17. Ἐπειδὴ δὲ 37 ἐστὶν ἡ οὐσία τριχῆ [δὲ: τριχῆ μὲντι] 38, ὡς ἐφην, γένος, εἶδος, ἄτομον, καὶ ἐθέμεθα τὸ γένος εἶναι ζῶον, τὸν δὲ ἀνθρωπον εἶδος τῶν πολλῶν ζῶων ἤδη κεχωρισμένον, συγκεχυμένον 39 B δὲ ὁμοῦ ἐστὶ καὶ μήπω μεμορφωμένον εἰς εἶδος οὐσία; ὑποστατικῆς 40, ὀνόματι μορφώσας τὸν ἀπὸ τοῦ γένους ληφθέντα ἀνθρωπον ὀνομάζων Σωκράτην, ἢ Διογένην, ἢ τι τῶν πολλῶν ὀνομάτων ἐν, καὶ 41 ἐπειδὴν ὀνόματι καταλάβω τὸν ἀνθρωπον εἶδος γένους γεγενημένον, ἄτομον καλῶ τὴν τοιαύτην οὐσίαν. Ἐτμήθη γὰρ τὸ μὲν γένος εἰς εἶδος, τὸ δὲ εἶδος εἰς ἄτομον, τὸ δὲ ἄτομον ἐπειδὴν γένεται ὀνόματι κατελιγμένον, οὐχ οἶόν τε 42 τμηθῆναι κατὰ φύσιν εἰς ἄλλο τι, ὡς ἐτέμομεν τῶν προλεγεμένων ἕκαστον. Ταύτην Ἀριστοτέλης 43 πρῶτως 44 καὶ μάλιστα καὶ κυριώτατα 45 [οὐσίαν καλεῖ] 46, μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λεγομένην, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ οὖσαν. Καθ' ὑποκειμένου δὲ 47 λέγει, οἶονεἰ 48 τὸ γένος, ὅπερ ἐφην 49 ζῶον κατὰ πάντων τῶν κατὰ μέρος ὑποκειμένων ζῶων, οἶονεἰ βοῦς, ἵππου καὶ τῶν ἐφεξῆς, κοινῶ 50 ὀνόματι λεγόμενον 51. Ἄλλῃθὲς γὰρ ἐστὶν εἰπεῖν, [p. 227. 228.] ὅτι ζῶον ἀνθρωπῶς ἐστὶ, καὶ ζῶον ἵππος, καὶ ζῶόν ἐστι βοῦς, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον· τοῦτέστι τὸ καθ' ὑποκειμένου 52, τὸ ἐν ὄν κατὰ πολλῶν καὶ διαφορῶν τοῖς εἶδεσι 53 δυνάμενον ὁμοίως λέγεσθαι. Οὐδὲν 54 γὰρ διαφέρει ἵππος ἀνθρώπου ἢ ζῶον, οὐδὲ 55 βοῦς· ὁρος γὰρ ὁ τοῦ ζώου τὸ πᾶσιν 56 ἀρμόζειν τοῖς ζώοις ὁμοίως λεγόμενον 57. Τί γὰρ ἐστὶ ζῶον; Ἄν ὀρίζωμεθα, πάντα ζῶα κοινὸς καταλήψεται ὁρος. Ζῶον γὰρ ἐστὶν οὐσία ἐμφυχος, αἰσθητικῆ· τοῦτο 58 βοῦς, ἀνθρωπος, ἵππος, τῶν ἄλλων ἕκαστον. Ἐν ὑποκειμένῳ δὲ, φησὶν, ἐστὶν, ὃ ἐν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον 59, ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστὶ 60, [ὃ ἐστὶ] τῶν συμβεβηκότων ἕκαστον τῇ οὐσίᾳ, ὃ καλεῖται ποιότης, καθὼ ποιοὶ τινὲς λεγόμεθα, οἶον λευκοὶ, γλαυκοὶ, μέλανες, δίκαιοι, ἄδικοι, σώφρονες καὶ τῆ

VARIÆ LECTIONES.

35 ὑπόστασις· καὶ γὰρ. ὑπόστασις γὰρ C, M, qui post voc. ὑπόστασις aliquid excidisse putat. 36 οὐδὲ ἐν· οὐδὲ ἐν δὲ ὄν. οὐδὲ ἐν, οὐδὲ ἐν. Οὐδὲ ἐνδόν C, M. 37 τοιοῦτων. τοιούτων C, M. 38 Ἐπειδὴ δὲ. Ἐπειδὴ C, M. 39 διηρημένη om. C, M. Cf. infra p. 352, 15. 40 συγκεχυμένον. ἐστὶ συγκεχυμένον C. 41 ὑποστατικῆς C, M. 42 καὶ delendum censet Roepers. 43 οἶόν τε. οἶον C. 44 Ante oculos habuisse videtur Hippolytus hæc Aristotelis *Cat.* 5: Οὐσία δὲ ἐστὶν ἡ κυριώτατά τε καὶ πρῶτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἢ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτ' ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ ἐστὶν, οἶον ὁ τις ἀνθρώπος ἢ ὁ τις ἵππος, eodemque redit infra p. 352, 15, 16. 45 πρῶτως. πρῶτην C, M. 46 κυριώτατα. κυριωτάτην C, M. 47 Latini in C explevit M. 48 δὲ om. C, M. 49 οἶονεἰ. οἶον εἰ C, M. 50 ἐφην Roepers: ἐφην C, M. 51 κοινῶν C. 52 λεγόμενον. λεγομένων C, M. 53 τοῦ καθυποκειμένου C. 54 ἴδεσι C. 55 Οὐδὲν. Οὐδὲ C, M. 56 οὐδὲ. ὃ δὲ C. 57 τὸ πᾶσιν. πᾶσιν C. 58 ζώου πᾶσιν ἀρμόζει τ. ζ. ὁ λεγόμενος s. λεγομένοις susp. Roprius. 59 τοῦτο. οἶον susp. M. 60 ὑπάρχων C. 61 ᾧ ἐστὶν. ὃ ἐστὶ Roepers, ᾧ ἐστὶ C, M.

τούτων παραλήσια. Τούτων δὲ ἐν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἀδύνατόν ⁶¹ ἐστὶ γενέσθαι, ἀλλὰ δεῖ ἐν τινι εἶναι. Εἰ δὲ οὔτε τὸ ζῶον, ἢ κατὰ πάντων λέγω τῶν καθ' ἕκαστα ζῶων, οὔτε τὰ ⁶² συμβεβηκότα, ἢ ἐν πᾶσιν οἷς συμβέβηκεν εὐρίσκεται, δυνατὸν αὐτὰ καθ' αὐτὰ γενέσθαι, ἐκ τούτων δὲ συμπληροῦνται τὰ άτομα, ἐκ τῶν ⁶³ οὐκ ὄντων καθέστηκεν ⁶⁴ ἡ τριχῆ ⁶⁵ διηρημένη οὐσία οὐκ ἐξ ἄλλων συνεστῶσα. Πρώτως ⁶⁶ ἄρα καὶ κυριώτατα ⁶⁷ καὶ μάλιστα λεγομένη οὐσία εἰ ἐκ ⁶⁸ τούτων ὑπάρχει, ἐξ οὐκ ὄντων κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ἐστίν.

εἴ'. Ἄλλὰ περὶ μὲν τῆς οὐσίας ἀρκέσει τὰ λεγόμενα νῦν. Οὐ μόνον δὲ ἡ οὐσία καλεῖται γένος ⁶⁹, εἶδος, ἄτομον, ἀλλὰ καὶ ὕλη καὶ εἶδος καὶ στέργις. Β Διαφέρει ⁷⁰ δὲ οὐδὲν ⁷¹ ἐν τούτοις μενούσης τῆς τομῆς. Τοιαύτης δὲ οὐσης τῆς οὐσίας, ἔστιν ἡ τοῦ κόσμου διαταγὴ γεγενημένη κατ' αὐτὸν τοιοῦτόν τινα τρόπον. Ὁ κόσμος ἐστὶ κατὰ Ἀριστοτέλην διηρημένος εἰς μέρη πλείονα καὶ [διάφορα· καὶ] ⁷² ἐστὶ τοῦ κόσμου μέρος τοῦθ', ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τῆς γῆς μέχρι τῆς σελήνης, ἀπρονόητον, ἀκυβέρνητον, ἀρνούμενον μόνῃ τῇ φύσει τῇ ἑαυτοῦ, τὸ δὲ μετὰ τὴν σελήνην ἐν πάσῃ τάξει καὶ προνοίᾳ καὶ κυβερνήσει τεταγμένον ⁷³, μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ οὐρανοῦ· ἡ δὲ ἐπιφάνεια, πέμπτη τις [p. 228, 229.] οὐσα οὐσία, φυσικῶν ἀπηλλαγμένη στοιχείων πάντων, ἀφ' ὧν ὁ κόσμος τὴν σύστασιν ἔχει, καὶ ἔστιν αὕτη τις ἡ πέμπτη κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην οὐσία, οἰονεὶ οὐσία C τις ὑπερκόσμιος. Καὶ γέγονεν αὐτῷ κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ κόσμου καὶ ὁ τῆς φιλοσοφίας διηρημένος λόγος. Φυσικὴ γάρ τις ἀκρόασις αὐτῷ γέγονεν, ἐν ἣ πεπόνηται ⁷⁴ περὶ τῶν φύσει καὶ οὐ προνοίᾳ διοικουμένων ἀπὸ τῆς γῆς μέχρι τῆς σελήνης πραγμάτων. Γέγονε δὲ αὐτῷ καὶ μετὰ τὰ φυσικὰ περὶ τῶν μετὰ σελήνην ἰδία τις ἄλλη οὕτως ἐπιγραφομένη πραγματεία λόγων· γέγονε δὲ αὐτῷ *Περὶ πέμπτης οὐσίας* ἰδίου λόγος, ὅς ἐστιν αὐτῷ θεολογούμενος. Τοιαύτη τις καὶ ἡ διαίρεσις τῶν ὄλων, ὡς τύπω περιλαβεῖν, [καὶ τῆς] ⁷⁵ κατὰ Ἀριστοτέλην φιλοσοφίας ⁷⁶. Ὁ δὲ *Περὶ ψυχῆς* αὐτῷ λόγος ἐστὶν ἀσαφής. Ἐν τρισὶ γὰρ συγγράμμασιν ὄλοις οὐκ ἐστὶν εἰπεῖν σαφῶς, ὅ τι φρονεῖ περὶ ψυχῆς | Ἀριστοτέλης. Ὁν ⁷⁷ γὰρ ἀποδίδωσι τῆς ψυχῆς ὄρον ἐστὶν εἰπεῖν ῥᾶδιον, D τὸ δὲ ὑπὸ ὄρου δεδηλωμένον ἐστὶ δυσεύρετον. Ἔστι γὰρ ⁷⁸, φησὶ, ψυχὴ φυσικοῦ σώματος ὀργανικοῦ ἐντελέχεια, ἥτις ⁷⁹ ποτὲ ἐστὶ, λόγων [πάνου πολλῶν] ⁸⁰ δεῖται καὶ μεγάλης ζητήσεως. Ὁ δὲ Θεός, ὁ πάντων τούτων τῶν ὄντων καλῶν αἰτίας, οὗτος τῆς ψυχῆς

A dicimur, ut albi, cæsi, nigri, justi, injusti, modesti et quæ sunt horum similia. Horum autem unum aliquod per se exstare nequit, sed oportet in aliquo esse. Si autem neque animal, quod de omnibus dico quæ singula existunt animalibus, neque accidentia, quæ in omnibus, quibus accidunt, reperiuntur, possunt ipsa per se existere, ex his autem conflunt individua : ex non existentibus constat trifariam divisa substantia, quæ non ex aliis conflata est. Ergo si primitus et maxime proprie et potissimum appellata substantia ex his exstat, ex non existentibus, si Aristotelem audimus, est.

19. Sed de substantia quidem satis erunt, quæ nunc diximus. Substantia autem non solum genus, species, individuum appellatur, sed etiam materia et species et privatio. Differt autem nihil, cum maneat in his divisio. Talis autem cum sit substantia, mundi descriptio facta est secundum eum in hunc fere modum. Mundus secundum Aristotelem divisus est in partes complures et diversas, estque mundi pars, quæ est a terra usque ad lunam, carens providentia, gubernatione, contenta sola natura sua; illa autem, quæ est post lunam, in omni ordine et providentia et gubernatione constituta usque ad superficiem cæli; superficies autem, quæ est quinta **354-355** quædam substantia, a naturalibus elementis soluta est omnibus, unde mundus fabricam habet, estque hæc substantia quædam secundum Aristotelem quinta, tanquam substantia quædam supermundana. Atque est ei secundum divisionem mundi et philosophiæ sermo divisus. *Physica* enim quædam *auscultatio* ab illo elaborata est, in qua accurate egit de rebus, quæ natura et non providentia administratur a terra usque ad lunam. Conscriptum autem est ab eo etiam post *physica* aliud quoddam peculiare opus de iis, quæ sunt post lunam, quod exinde *Metaphysicorum* nomen accepit. Conscriptus autem est ab eo *de quinta* substantia peculiaris liber, qui est ei liber de rebusque divinis. Talis quædam est et descriptio universorum, ut universe complectamur, et philosophiæ Aristotelicæ. Disputatio autem ejus *de anima* obscura est. In tribus enim integris libris, non licet aperte dicere, quid tandem de anima sentiat Aristoteles. Nam quam reddat definitionem animæ, facile est dicere, quid autem definitione illa significatum sit, arduum est requirere. Est enim, inquit, anima naturalis corporis organici entelechia, quæ quid tandem sibi velit, disputa-

VARIE LECTIONES.

⁶¹ αὐτὸ τῷ δυνατόν C. ⁶² οὔτε τὰ. οὔτε C. M. ⁶³ ἐκ τῶν. τῶν C. M. ⁶⁴ καθέστηκεν. καὶ ἔστιν C. M. qui καὶ delendum esse censet. ⁶⁵ τριχῆ C. ⁶⁶ Πρώτως. Πρώτη C. M. ⁶⁷ κυριώτατα. κυριωτάτη C. M. ⁶⁸ εἰ ἐκ Roepers, ἐκ C. M. ⁶⁹ γένος. τὸ γένος C. ⁷⁰ Διαφέρει. Οὐ διαφέρει Roepers. ⁷¹ οὐδὲν. οὐδὲ C. M. ⁷² Lacunam in C explevit M. ⁷³ τεταγμένον. τεταγμένη C. ⁷⁴ πεπόνηται. πεποῖηται C. M. ⁷⁵ καὶ τῆς Roepers, om. C. M. ⁷⁶ φιλοσοφίας Roepers. φιλοσοφῆσαι C. M. qui conj. φιλοσοφῆσαντα. ⁷⁷ Ὁν. Ἦν pr. C. ⁷⁸ Vide Aristot. *De anima* II, c. 1. M. ⁷⁹ ἡ τις. ἥτις C. ⁸⁰ λόγων πᾶνου πολλῶν. λέγων C. λέγων M. reintegravit locum Roepers, cum πᾶνου πολλῶν ex l. 48 huc retrahenda esse perspexit. Nos ἐλέγγων conjeceramus.

lione eget uberrima et magna quæstione. Deus autem, omnium horum quæ sunt bona auctor, hic ipsa anima difficilior est ad cognoscendum vel otiosius contemplanti. Definitio autem, quam Aristoteles reddit de Deo, cognitu quidem non est difficilis, sed quæ penitus perspici nequeat. *Cogitatio enim*, inquit, est cogitationis, quod est omnino non existens. Mundus autem perennis, æternus est secundum Aristotelem; nihil enim habet in se vitiosum, quippe qui providentia et natura gubernetur. Instituit autem Aristoteles non solum de natura et mundo et providentia et Deo disputationes, verum compositum est ab eo etiam opus quoddam ethicorum, inscribit autem hos *Ethicorum libros*, per quos rectos ex pravus reddit auscultantium mores. Cum igitur Basilides deprehendatur non sola vi, sed etiam ipsis verbis et nominibus Aristotelis placita in evangelicam et salutarem nostram doctrinam transferens, quid relinquatur, nisi **356-357** ut redditis, quæ aliunde sumpsit, declararemus huius viri discipulis, eos, ut qui ethnici sint, a Christo nihil adjutum iri?

20. Basilides igitur et Isidorus, Basilidæ filius genuinus et discipulus, aiunt dixisse sibi Matthiam sermones absconditos, quos audiverit a Salvatore peculiariter edoctus. Videamus igitur quam aperte Basilides simul et Isidorus omnisque eorum cohors non simpliciter unum Matthiam calumniatur, verum etiam Salvatorem ipsum. Erat, inquit, cum erat nihil, sed ne nihil quidem illud erat aliquid ex iis quæ sunt, sed plane et candide, remoto omni sophismate, erat prorsus nihil. Cum autem dico, inquit, erat, non dico quod erat, sed ut declararem quid mihi velim, aio, inquit, fuisse prorsus nihil. Est enim illud, inquit, non prorsus ineffabile, quod ineffabile nominatur; quippe ineffabile hoc vocamus, illud autem ne ineffabile quidem; etenim id, quod ne ineffabile quidem est, non ineffabile nominatur. Etenim ne mundo quidem sufficiunt nomina, ita est multifariam divisus, sed deficiunt; nec fieri potest, inquit, ut omnium nomina reperiantur propria, sed oportet mente ex iisdem nominibus eorum, quæ nominantur, proprietates ineffabiliter intelligere. Æquabilitas enim nominum perturbationem incussit et commutationem rerum

Α ἔστι ⁸¹ καὶ μακροτέρῳ λόγῳ θεωροῦντι γνωστῆ, καὶ χαλεπότερος. Ὁ δὲ ὄρος, ὃν Ἀριστοτέλης ἀποδίδωσι περὶ τοῦ Θεοῦ, χαλεπὸς μὲν οὐκ ἔστι γνωστῆναι, νοηθῆναι δὲ ἐστὶν ἀμήχανος. *Νόησις γάρ, φησὶν, ἐστὶ νοήσεως*, ὅπερ ἐστὶ παντάπασιν οὐκ ὄν. Ὁ δὲ κόσμος ἀφθαρτος, ἀίδιος κατὰ Ἀριστοτέλην ἐστὶν· οὐδὲν γὰρ ἔχει πλημμυλὲς ἐν αὐτῷ, προνοία καὶ φύσει κυβερνώμενος. Καταβέβληται δὲ Ἀριστοτέλης ὁ μόνον περὶ φύσεως καὶ κόσμου καὶ προνοίας καὶ Θεοῦ λόγους, ἀλλὰ γὰρ γέγονεν αὐτῷ καὶ πραγματεία λόγων τῆς ἠθικῶν, ἐπιγράφει δὲ ταῦτα *Ἠθικὰ βιβλία*, δι' ὧν σπουδαῖον ἐκ φαύλου τὸ τῶν ἀκροωμένων ἦθος ἐργάζεται. Ἐάν [οὖν] ⁸² ὁ Βασιλείδης εὐρεθῆ μὴ τῇ δυνάμει μόνῃ, ἀλλὰ καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὀνόμασι τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους δόγματα εἰς τὸν εὐαγγελικὸν καὶ σωτήριον ἡμῶν λόγον μεταρροζόμενος, τί λείψει; ⁸³ ἢ τὰ [p. 229—231] ἀλλότρια ἀποδόντας | ἐπιδεικνύουσι τοῖς ⁸⁴ τοῦτου μαθηταῖς, ὅτι ἐθνικούς ὄντας αὐτοὺς Χριστὸς οὐδὲν ὠφελήσει;

κ': ⁸⁵ Βασιλείδης τοίνυν καὶ Ἰσίδωρος, ὁ Βασιλείδου παῖς γνήσιος καὶ μαθητῆς, φασὶν ⁸⁶ εἰρηκέναι Μαθθίαν ⁸⁷ αὐτοῖς λόγους ἀποκρύφους, οὓς ἤκουσε παρὰ τοῦ Σωτῆρος κατ' ἰδίαν διδασχθείς. Ἴδωμεν οὖν πῶς καταφανῶς Βασιλείδης ὁμοῦ καὶ Ἰσίδωρος καὶ πᾶς ὁ τοῦτων χορὸς οὐκ ἀπλῶς καταψεύδεται μόνου Μαθθίου, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦ Σωτῆρος αὐτοῦ. Ἦν, φησὶν, ὅτι ⁸⁸ ἦν οὐδὲν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ οὐδὲν ἦν τι τῶν ὄντων, ἀλλὰ ψιλῶς καὶ ἀνυπονοήτως δίχα παντὸς σοφίσματος ἦν ὄλως οὐδὲ ἐν. Ὅταν δὲ λέγω, φησὶ ⁸⁹ τὸ ἦν, οὐκ ὅτι ἦν λέγω, ἀλλ' ἵνα σημάω ⁹⁰ τοῦτο ὅπερ βούλομαι δεῖξαι, λέγω, φησὶν, ὅτι ἦν ὄλως οὐδὲν. Ἔστι γὰρ, φησὶν, ἐκεῖνο οὐκ ἀπλῶς ἀρῆρτον, ὃ ὀνομάζεται ⁹¹ ἀρῆρτον γοῦν αὐτὸ ⁹² καλοῦμεν, ἐκεῖνο δὲ οὐδὲ ἀρῆρτον· καὶ γὰρ τὸ οὐδ' ἀρῆρτον ⁹³ οὐκ ἀρῆρτον ὀνομάζεται, ἀλλὰ ἐστὶ, φησὶν, ὑπεράνω παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου. Οὐδὲ ⁹⁴ γὰρ τῷ κόσμῳ, φησὶν, ἐξαρκεῖ τὰ ὀνόματα, οὕτως ἐστὶ πολυσχιδῆς, ἀλλὰ ἐπιλείπει· καὶ οὐ δέχομαι ⁹⁵ φησὶ, κατὰ πάντων εὐρεῖν κυρίως ὀνόματα, ἀλλὰ δεῖ ⁹⁶ τῇ διανοίᾳ αὐτοῖς ὀνόματα ⁹⁷ τῶν ὀνομαζομένων τὰς ἰδιότητας ἀρῆρτως ἐκλαμβάνειν. Ἦ γὰρ ⁹⁸ ὁμωνυμία παραχρῆν ἐμπεποίηκε ⁹⁹ καὶ πλάνην τῶν πραγμάτων τοῖς ἀκροωμένοις. Τοῦτο πρῶτον σφαι-

VARIE LECTIONES.

⁸¹ ἔστι. ἔστι πάνυ πολλῶν C, M qui pro πολλῶν super. πολλῶ. ⁸² Ἐάν οὖν. Ἐάν C. ⁸³ λείπει. λήπει C. ⁸⁴ ἐπιδεικνύουσι τοῖς. ἐπιδεικνύν αὐτοῖς C, ἐπιδεικνύουσι αὐτοῖς M. ⁸⁵ Quæ c. 20—27 sequuntur de doctrina Basilidæ recensuit Bunsenius in *Analectis Ante-Nicænis*, vol. 1, p. 57 sqq. ⁸⁶ φησὶν C. ⁸⁷ Μαθθίαν falso M. ⁸⁸ φησὶν, ὅτι. φησὶ τότε C. ⁸⁹ λέγω, φησὶ. λέγω, φησὶ C, L. Correxit jam Jacobius, *Basilidis philosophi gnostici sententiæ*. Berol. mcccclii. ⁹⁰ σημάω, σημανώ? Koeperus. ⁹¹ ἀρῆρτον, ὃ ὀνομάζεται Bunsenius secutus Bernay-lum: ἀρῆρτον ὀνομάζεται C. M. ⁹² αὐτὸ. αὐτὸν τῶν ἀρχόντων conj. Gerh. Uhlhornius in libro *Das Basilidische System mit besonderer Rücksicht auf die Angaben des Hippolytus dargestellt.*, Göttingen 1885: Nos antea τὸ ὄν conjeceramus. ⁹³ τὸ οὐδ' ἀρῆρτον τὸ οὐκ ἀρῆρτον C, M. ⁹⁴ οὐκ ante ἀρῆρτον defendendum censet Uhlhornius. ⁹⁵ Οὐδέ. Οὐδὲν C, M, Bunsenius. ⁹⁶ οὐ δέχομαι. An οὐκ ἐνδέγεται, quod etiam Koeperus conjecit? ⁹⁷ δεῖ. δεῖ C, M. ⁹⁸ αὐτοῖς ὀνόματα. αὐτοῖς ὀνόμασι super. M, οὐ τοῖς ὀνόμασι Bunsenius Bernaysium secutus: αὐτῇ [ἀνευ vel χωρὶς] ὀνομάτων Koeperus. Sententia desiderare videtur ex τῶν αὐτῶν ὀνομάτων. ⁹⁹ In ἐκλαμβάνειν extremam litteram delere voluisse videtur librarius. M. ¹ ἐκπεποίηκε C.

τίρσιμα καὶ κλέμμα τοῦ Περιπάτου λαβόντες ἀπα-
 τῶσι τὴν ἀνοιαν τῶν συναγαλζομένων ἅμα αὐτοῖς·
 πολλαῖς γὰρ γενεαῖς Ἀριστοτέλης Βασιλείδου γεγε-
 νημένος πρότερος ὡς τὸν περὶ τῶν ὁμωνύμων ἐν ταῖς
 Κατὰ Ἱστορίας καταδέδωκε λόγον, ὃν ὡς ἴδιον
 οὗτοι καὶ καινὸν τινα καὶ τῶν Ἐκκαθίου ὡς λόγων
 κρυφίων τινα ἕνα διασαφούσιν.

κα'. [p. 231, 232.] Ἐπεὶ οὐκ οὐδὲν ἦν ὁ, οὐχ ὕλη, οὐκ
 οὐσία, οὐκ ἀνούσιον, οὐκ ἀπλοῦν, οὐ σύνθετον, οὐκ
 ἀνόητον, οὐκ ἀναίσθητον, οὐκ ἀνθρώπος, οὐκ ἀγ-
 γελος, οὐ θεός, οὐδὲ ὅπως τι τῶν ὀνομαζομένων ἦ
 δι' αἰσθήσεως λαμβανομένου ἢ νοητῶν πραγμάτων,
 ἀλλ' οὕτω καὶ ἐστὶ λεπτομερεστέρως ὅτι πάντων ἀπλῶς
 περιγεγραμμένων, οὐκ ὦν θεός ὡς (ὃν Ἀριστοτέλης
 καλεῖ νόησιν νοήσεως, οὗτοι δὲ οὐκ ὄντα) ἀνόητος,
 ἀναίσθητος, ἀνούσιος, ἀπροαιρέτως, ἀπαθῶς, ἀν-
 επιθυμητῶς κόσμον ἠθέλησε ποιῆσαι. Τὸ δὲ ἠθέλησε
 λέγω, φησὶ, σημασίας χάριν, ἀβελήτως καὶ ἀνοήτως
 καὶ ἀναίσθητως· κόσμον δὲ οὐ τὸν κατὰ Πλάτος καὶ
 διαίρεσιν γεγεννημένον ὑστερον καὶ διεστῶτα, ἀλλὰ
 γὰρ σπέρμα κόσμου. Τὸ δὲ σπέρμα τοῦ κόσμου
 πάντα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὡς οὗτο σινάπεως κόκκος ἐν ἐλα-
 χίστῃ συλλαβῶν εἶχει πάντα ὅμοῦ, τὰς ῥίζας, τὸ
 πρέμνον, τοὺς κλάδους, τὰ φύλλα, τὰ ἀνεξαριθμητά
 [μετὰ] τῶν κόκκων ὡς [ἀπὸ] τοῦ φυτοῦ γεννώμενα
 σπέρματα πάλιν ἄλλων καὶ ἄλλων πολλὰς φυτῶν
 κεχυμένων. Οὕτως οὐκ ὦν ὡς θεός ἐποίησε κόσμον
 οὐκ ὄντα ἐξ οὐκ ὄντων, καταβαλλόμενος καὶ
 ὑποστήσας σπέρμα τι ἐν ἔχον πᾶσαν ἐν ἑαυτῷ
 τὴν τοῦ κόσμου πανσπερμίαν. Ἴνα δὲ καταφανέστε-
 ρον ποιῆσω τοῦτο ἔπερ ἐκαίνοι λέγουσι· καθάπερ
 ὄντων ὄρνιθος εὐποικίλου τινός καὶ πολυχρωμά-
 του, οἶονε τοῦ ταῦνος ἢ ἄλλου τινός ἐστι μᾶλλον
 πολυμόρφου καὶ πολυχρωμάτου, ἐν ὃν ὄντως εἶχει
 ἐν ἑαυτῷ πολλὰς οὐσιῶν πολυμόρφων καὶ πολυ-
 χρωμάτων καὶ πολυεστῶτων ιδέας, οὕτως εἶχει τὰ
 καταβαλλέν, φησὶν, ὑπὸ τοῦ οὐκ ὄντος θεοῦ οὐκ ὄν
 σπέρμα [πανσπερμίαν] τοῦ κόσμου πολύμορφον.
 ὁμοῦ καὶ πολυούσιον.

κβ'. Πάντα οὖν, ὅσα ἐστὶν εἰπεῖν καὶ ἐστὶ μὴ εὐ-
 ρόνητα παραλείπειν, ὅσα τῷ μέλλοντι κόσμῳ γενέ-
 σθαι ἀπὸ τοῦ σπέρματος [p. 232, 233.] ἐμελλεν
 ἀρμόζειν, ἀναγκαῖος καιροῖς ἴδιως κατὰ προσ-

liis qui audiunt. Hoc primum plagium et furtum e
 schola Peripateticorum sumentes decipiant insi-
 pientiam eorum, qui ad eos se congregant. Nam cum
 Aristoteles multas generationes Basilidem ætate
 antecesserit, sermonem de homonymis in categori-
 arum libris exsecutus est, quæm hi tanquam pro-
 prium quemdam et novum et unum ex Matthiæ abs-
 conditis sermonibus jactant.

358-359. 21. Quandoquidem igitur nihil erat,
 non substantiale, non insubstantiale, non simplex,
 non compositum, non incomprehensibile, non in-
 sensuale, non homo, non angelus, non deus, neque
 omnino quidquam eorum, quæ nomine appellantur,
 sive sensu percipiuntur seu mente, sed ita et vel
 subtilius omnibus prorsus sublatis : non-ens Deus
 (quem Aristoteles vocat cogitationem cogitationis,
 hi autem non-entem) sine cogitatione, sine sensu.
 sine consilio, sine proposito, sine passione, sine cu-
 piditate mundum voluit facere. Voluit autem cum
 dico, inquit, significationis gratia dico, sine volun-
 tate et sine cogitatione et sine sensu, mundum
 non illum, qui per latitudinem et separationem
 postea factus est et diremptus, verum semen mundi.
 Semen autem mundi omnia habebat in se ipso, ut
 granum sinapeos in minimo comprehensa habet
 omnia simul : radices, stirpem, ramos, folia, innu-
 merabilia granorum a planta generata semina plan-
 tarum, quæ aliæ et sæpnumero aliæ inde fundun-
 tur. Ita non-ens Deus fecit mundum non-entem ex
 non-entibus, cum dejiceret et supponeret semen
 quoddam unum, quod continebat in se mundi uni-
 versa semina. Quæ autem planius faciam, quod illi
 dicunt : sicuti ovum avis pervarie cujusdam et
 multicoloris, veluti pavonis aut alius cujusdam etiam
 magis varie et versicoloris, cum unum sit, revera
 continet in se multas multiformium substantiarum
 et multicolorum et multiplicium formas : ita habet
 dejectum, inquit, a non-ente Deo non-ens semen
 omnia mundi semina multiformia simul et multi-
 faria in sese.

22. Omnia igitur, quæcumque licet dicere quæque
 non reperta prætermittere, quæque futuro mundo a
 semine erant 360-361 accretura, necessariis
 temporibus peculiariter per accessionem augescen-

VARIÆ LECTIONES.

ἡ πρότερος. πρῶτος C, M, Bunsenius. ἡ καὶ τῶν. ἐκ τῶν Bunsenius. ἡ Ματθίου. Ματθαίου M. ἡ κρυφίων
 τινα ἕνα διασ. C, κρυφίων τινα ἐνδιασ. C. κρυφίων τινα ἐνοιαν διασ. conj. M, κρυφίων ἐνδιασ. Bunsenius. ἡ Ἐπεὶ
 οὐκ οὐδὲν ἦν. Ἐπεὶ οὐδὲν C, M, Ἐπεὶ οὐδὲν ἦν Bunsenius secutus Bernaysium. ἡ οὐ σύνθετον. οὐκ ἀσύνητον
 C. ἡ οὐκ ἀνόητον, οὐκ ἀναίσθητον. οὐ νοητῶν, οὐκ αἰσθητῶν susp. Jacobius : οὐ νοητῶν, οὐκ ἀναίσθητον Buns-
 enius : ἀπὸ νοητῶν, οὐκ ἀνόητον, οὐκ αἰσθητῶν, οὐκ ἀναίσθητον, quod etiam Uhlhornius conjecit? ἡ λε-
 πτομερεστέρως. λεπτομερῶς C, M, λεπτομεροτέρως Bernaysius et Bunsenius, λεπτοτέρων conj. Røeperus et
 Uhlhornius. ἡ οὐκ ὦν θεός. ὁ οὐκ ὦν θεός Røeperus coll. lin. 14, 25, 59, p. 366, 42. ἡ οὗτοι. οὗτος susp.
 M. ἡ πάντα. πάσας C, M, Bunsenius. ἡ ἀνεξαριθμητά τῶν κόκκων. ἀνεξαριθμητά, μετὰ τὸν κόκκον C, M,
 Bunsenius, ἀνεξ., εἶτα τὸν καρπὸν Røeperus. ἡ ἀπὸ. ὁ C, τὰ ἀπὸ M, Bunsenius, καὶ τὰ ἀπὸ Røeperus.
 ἡ κεχυμένων. κεχυμένα C, κεκρυμμένα Bernaysius et Bunsenius. ἡ οὐκ ὄν. ὁ οὐκ ὦν Røeperus.
 ἡ ὄντα. ὦν C, M, Bunsenius. Cf. infra lin. 44, et p. 320, 75 ed. Oxon. Ut nos etiam Jacobius correxit.
 ἡ καταβαλλόμενος C, M, Bunsenius. ἡ σπέρμα τι. σπέρματα C, M. ἡ ὄντων C. ἡ εὐποικίλου. ἐκ ποικίλου
 C, ἐκ ποικίλου M, ἐκποικιλομένου Bernaysius et Bunsenius. ἡ ὄντως. οὕτως C, ὅμως M, Bunsenius. ἡ παγ-
 σπερμίαν Uhlhornius inseruit, om. C, M, Bunsenius. Cf. cum antecedentibus doctrinam cosmogonicam, quam
 Arrius exponit in *Homilii Clementis Rom.* hom. 6, c. 3-5. ἡ ὅσα ante τῷ om. Bernaysius et Bunsenius.
 ἡ γενέσθαι. γενήσεσθαι Røeperus. ἡ ἀρμόζειν. ἀρμόζει conj. M. ἡ ἀναγκαῖος καιροῖς ἴδιως. ἀναγκαῖος
 καιροῖς ἴδιως C, ἀναγκαῖως καιροῖς ἴδιως Bernaysius et Bunsenius, sicuti etiam M conjecit.

tia, ut a tanto et tali Deo, qualem nec dicere neque cogitatione percipere poterat creatura, inerant recondita in semine, tanquam recens nato infanti dentes posthac cernimus et patricam accrescere substantiam et intellectum et quæcunque augetur ex puero paulatim homini cum prius non essent accedunt. Quandoquidem autem non poterat dici projectionem exstitisse aliquam non entis Dei aliquid non-ens — refugit enim admodum et aversatur eorum quæ per projectionem existunt substantias Basilides — qualis enim projectionis usus, aut qualis materiæ suppositio, ut mundum deus fabricaret, tanquam aranea fila, aut mortalis homo ars aut lignum aut aliquid demum materiale operans sumit? Verum dixit, inquit, et factum est, et hoc est, ut aiunt isti homines, quod dictum est a Mose: *Fiat lux, et facta est lux*. Unde, inquit, exstitit lux? E nihilo; non enim scriptum est, inquit, unde, sed ipsum solum *e voce dicentis*; is autem qui dixit, inquit, non erat, neque id quod factum est fuit. Factum est, inquit, ex non-entibus semen mundi, verbum, quod dictum est: *Fiat lux*, et hoc, inquit, est quod dictum est in Evangeliiis: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum*. Capit principia a semine illo et illuminatur. Hoc est semen, quod habet in se universa semina, quod Aristoteles ait genus esse in infinitas divisum species, veluti dividimus ab animali bovem, equum, hominem, quod quidem est non-ens. Cum igitur tanquam fundamentum substratum sit mundanum semen, illi dicunt: **362-363** Quidquid dico, inquit, post hæc factum esse, noli quætere unde. Habebat enim omnia semina recondita in se et reposita tanquam non-entia et a non-ente deo ut fierent præmeditata. Videamus igitur, quid dicant primum, aut quid **362-363** secundum, aut quid tertium id quod a mundano semine exstitit. Erat, inquit, in ipso semine filietas tripartita, per omnia non-enti Deo consubstantialis, generata ex non-ente. Huius filietatis trifariam divisæ aliud erat subtile, aliud crassum, aliud purgationis indigens. Subtile igitur statim ubi primum exstitit seminis prima dejectio a non-ente perrupit et surrexit et esse eundem ab inferno in superum poetica quadam usum celeritate *καταβολὴν ὑπὸ τοῦ οὐκ ὄντος* ³⁶ *διέσφυξε καὶ ἀνήλθε μὲνον* ³⁷ *τάχει*.

tanquam penna aut cogitatio,

et devenit, inquit, ad non-entem. Illum enim pro-

θήκην αὐξανόμενα ³⁶, ὡς ὑπὸ τηλικούτου καὶ τοιούτου Θεοῦ, ὅποιον οὐκ εἶπειν οὐδὲ νοήσει ³⁷ δυνατὴ γέγονε χωρῆσαι ἡ κτίσις, [καὶ] ³⁸ ἐνυπῆρχε τεθησαυρισμένα τῷ σπέρματι, καθάπερ νεογενεὶ παιδίῳ ὀδόντας ὑστερον ὀρώμεν καὶ πατρικὴν προσγενέσθαι οὐσίαν ³⁹ καὶ φρένας καὶ ὅσα παραυξανόμενα ⁴⁰ ἐκ νέου κατὰ μικρὸν ἀνθρώπῳ ἢ μὴ πρότερον ἦν γίνεται. Ἐπει δὲ ἦν ἀπορον εἶπειν προβολὴν τινα τοῦ μὴ ὄντος Θεοῦ γεγονέναι τι οὐκ ὄν, — φεύγει γὰρ πάνυ καὶ δέδοικε τὰς κατὰ προβολὴν τῶν γεγονότων οὐσίας ὁ Βασιλείδης — ποίας γὰρ προβολῆς χρεία, ἢ ποίας ὕλης ὑπόθεσις ⁴¹, ἵνα κόσμον Θεὸς ἐργάσεται, καθάπερ ὁ ἀράχης τὰ μηρύματα, ἢ θνητὸς ἀνθρώπος χαλκὸν ἢ ξύλον ἢ τι τῶν τῆς ὕλης μερῶν ἐργαζόμενος λαμβάνει; Ἀλλὰ εἶπε, φησὶ, καὶ ἐγένετο, καὶ τοῦτό ἐστιν, ὡς ⁴² λέγουσιν οἱ ἄνδρες οὗτοι, τὸ λεχθὲν ὑπὸ Μωσέως· *Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς* ⁴³. Πῶθεν, φησὶ, γέγονε τὸ φῶς; Ἐξ οὐδενός· οὐ γὰρ γέγραπται, φησὶ, πῶθεν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον, ἐκ τῆς φωτὸς τοῦ λέγοντος, ὁ δὲ λέγων, φησὶν, οὐκ ἦν, οὐδὲ τὸ γενόμενον ⁴⁴ ἦν. Γέγονε, φησὶν, ἐξ οὐκ ὄντων τὸ σπέρμα τοῦ κόσμου, ὁ λόγος ὁ λεχθείς ⁴⁵, *Γενηθήτω φῶς, καὶ τοῦτο, φησὶν, ἐστι τὸ λεγόμενον ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· Ἦν τὸ φῶς* ⁴⁶ *τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον*. Λαμβάνει τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τοῦ σπέρματος ἐκείνου καὶ φωτίζεται. Τοῦτό ἐστι τὸ σπέρμα, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν πανσπερμίαν, ὃ φησὶν Ἀριστοτέλης γένος εἶναι εἰς ἀπείρους τεμνόμενον ἰδέας, ὡς τέμνομεν ἀπὸ τοῦ ζώου βούν, ἵππον, ἄνθρωπον, ὅπερ ἐστὶν οὐκ ὄν. Ὑποκειμένου τοίνυν τοῦ κοσμικοῦ σπέρματος, ἐκείνου λέγουσιν, ὅτι ⁴⁷ ἂν λέγω, φησὶν, μετὰ ταῦτα γεγονέναι, μὴ ἐπιζητεῖ πῶθεν. Εἶχε γὰρ πάντα τὰ σπέρματα ἐν ἑαυτῷ τεθησαυρισμένα καὶ κατακείμενα, οἷον οὐκ ὄντα ⁴⁸, ὑπὸ τε τοῦ οὐκ ⁴⁹ ὄντος Θεοῦ γενέσθαι προεβουλευμένα. Ἰδωμεν οὖν, τί λέγουσι πρῶτον ἢ τί δευτέρον ἢ τί τρίτον [p. 233. 234.] τὸ ⁵⁰ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τοῦ κοσμικοῦ γεγεννημένον. Ἦν, φησὶν, ἐν αὐτῷ ⁵¹ τῷ σπέρματι υἰότης τριμερῆς, κατὰ πάντα τῷ οὐκ ὄντι Θεῷ ὁμοούσιος ⁵², γεννητὴ ἐξ οὐκ ὄντων. Ταύτης τῆς υἰότητος τῆς τριχῆ διηρημένης τὸ μὲν τι ἦν λεπτομερὲς, τὸ δὲ [παχυμερὲς, τὸ δὲ] ⁵³ ἀποκαθάρσεως δεόμενον. Τὸ μὲν οὖν λεπτομερὲς εὐθέως πρῶτον ἅμα τῷ γενέσθαι τοῦ σπέρματος τὴν πρώτην καὶ ἀνέδραμε κάτωθεν ἄνω, ποιητικῶς τινα χρῆσά-

ὡσεὶ ⁵⁴ *περὸν ἢ ἐ νόημα* ⁵⁵,

καὶ ἐγένετο, φησὶ, πρὸς τὸν οὐκ ὄντα· ἐκείνου γὰρ

VARIÆ LECTIONES.

³⁶ αὐξανόμενα. αὐξανόμενον C. αὐξανόμενον Bernaysius et Bunsenius. ³⁷ οὐδὲ νοήσει Bernaysius et Bunsenius. οὐ νοήσει C, M. Nos antea γέγονεν οὐδὲ χωρῆσαι conjeceramus. ³⁸ καὶ uncinis inclusimus, ἀπὸ Bernaysius et Bunsenius. ³⁹ προσγενέσθαι οὐσίαν. προσγένεσιν οὐσίας C, M, προσγένεσθαι οὐσίαν Bernaysius et Bunsenius. ⁴⁰ παραυξανόμενον C. ⁴¹ ὕλης ὑπόθεσις. ὕλικῆς ὑποθέσεως Bernaysius et Bunsenius. ⁴² ὡς. ὁ C, M. om. Bunsenius. ⁴³ I Mos. 1, 3. ⁴⁴ γενόμενον. λεγόμενον Roperus. ⁴⁵ ὁ λεχθείς. ἐλεχθείς C. ⁴⁶ Ev. Joan. 1, 9. ⁴⁷ ὅτι C, M. ⁴⁸ οὐκ ὄντα. οὐκ ἔν C, M, Bunsenius. Cf. infra, l. x, c. 14, p. 320. 80-82 ed. Oxon.: Ἐγεν γὰρ ἐν ἑαυτῷ τὰ πάντα, οἷον (τὸν C, M.) οὐκ ὄντα, ὑπὸ [τε] τοῦ οὐκ ὄντος Θεοῦ γενέσθαι προεβουλευμένα. ⁴⁹ οὐκ ante ὄντος om. corr. C. ⁵⁰ τὸ δὲ C, M, om. Bunsenius. ⁵¹ αὐτῷ. ἐαυτῷ C, M. Cf. infra p. 320, 83. ed. Ox. ⁵² Θεῷ ὁμοούσιος. Θεομοούσιος C. ⁵³ Unclis inclusa suppleverim coll. p. 321, 86, om. C, M. ⁵⁴ οὐκ ὄντος. ὄντος C, M. Cf. infra p. 321, 83, 89. ⁵⁵ χρῆσάμενος C, M, Bunsenius. ⁵⁶ Hom. Od. vii, 36. ⁵⁷ ἢ ἐ νόημα. ἢ ἐνόημα C.

δι' ὑπερβολὴν κάλλους καὶ ὀραιότητος πᾶσα φύσις ἄ
 ὀρέγεται, ἄλλη δὲ ἄλλως. Ἡ δὲ παχυμερεσττέρα ἐτι
 μένουσα ἐν τῷ σπέρματι, μιμητικὴ τις οὖσα, ἀνα
 δραμεῖν μὲν οὐκ ἠδυνήθη· πολὺ γὰρ ἐνδεεσττέρα τῆς
 λεπτομερείας⁵⁵ ἥς εἶχεν ἡ δι' αὐτῆς υἰότης ἀναδρα
 μοῦσα⁵⁶, ἀπελείπετο. Ἐπτέρωσεν οὖν αὐτὴν ἡ
 υἰότης ἡ παχυμερεσττέρα τοιοῦτω τινὶ περὶ, ὅποιον
 διδάσκαλος ὦν⁵⁷ Πλάτων Ἀριστοτέλους ἐν Φαί
 δρω⁵⁸ τὴν ψυχὴν περὶ, | καὶ καλεῖ τὸ τοιοῦτο
 Βασιλεῖδης οὐ περὶν, ἀλλὰ Πνεῦμα ἅγιον, ὃ εὐερ
 γετῆ ἡ υἰότης ἐνδυσάμενη καὶ εὐεργετῆται. Εὐερ
 γετῆ⁵⁹ μὲν, ὅτι καθάπερ ὄρνιθος περὶν αὐτὴ κατ'
 αὐτὸ τοῦ ὄρνιθος ἀπὸ πλάγματος οὐκ ἂν γένοιτο
 ποτε ὑψηλὸν οὐδὲ μετάρσιον, οὐδ' αὖ ὄρνις ἀπολε
 λυμένος τοῦ περὶ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ὑψηλὸς
 οὐδὲ μετάρσιος. Τοιοῦτόν τινα τὸν λόγον εἶχεν ἡ
 υἰότης πρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τὸ Πνεῦμα πρὸς
 τὴν υἰότητα. Ἀναφερομένη γὰρ ὑπὸ⁶⁰ τοῦ Πνεύμα
 τος ἡ υἰότης ὡς ὑπὸ περὶ ἀναφέρει τὸ περὶν,
 τούτεστι τὸ Πνεῦμα, καὶ πλησίον γενομένη τῆς
 λεπτομεροῦς υἰότητος καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐκ ὄντος⁶¹
 καὶ δημιουργήσαντος ἐξ οὐκ ὄντων, ἔχει μὲν αὐτὸ
 μετ' αὐτῆς οὐκ ἠδύνατο· ἦν γὰρ οὐκ ὁμοούσιον,
 οὐδὲ⁶² φύσιν εἶχε μετὰ⁶³ τῆς υἰότητος· ὁλλὰ ὡσπερ
 ἐστὶ παρὰ φύσιν καὶ ὀλέθριος τοῖς ἰχθύσιν ἀήρ
 καθάρης καὶ ξηρὸς, οὕτω τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἦν
 παρὰ φύσιν ἐκείνο τὸ ἀρρήτων⁶⁴ ἀρρητότερον καὶ
 πάντων ἀνώτερον ὀνομάτων τοῦ οὐκ ὄντος ὁμοῦ Θεοῦ
 χωρίον⁶⁵ καὶ τῆς υἰότητος. Κατέλιπεν [p. 234. 235]
 οὖν αὐτὸ πλησίον ἡ υἰότης⁶⁶ ἐκείνου τοῦ μακαρίου
 καὶ νοηθῆναι μὴ δυναμένον μηδὲ⁶⁷ χαρακτηρισθῆναι
 τινι λόγῳ χωρίου οὐ παντάπασιν ἐρημον οὐδὲ ἀπὸ πλά
 γματος τῆς υἰότητος· ἀλλὰ γὰρ ὡσπερ εἰς ἄγρος
 ἐμβληθὲν μύρον⁶⁸ εὐωδέστατον εἰ καὶ ὅτι μάλιστα
 ἐπιμελῶς ἐκκενωθεῖ, ὅμως ὁσμὴ τις ἐτι μένει τοῦ
 μύρου καὶ καταλείπεται, κἂν ἡ κενωρισμένον τοῦ
 ἀγγεῖου, καὶ μύρου ὁσμὴν τὸ ἀγγεῖον ἔχει, εἰ⁶⁹ καὶ
 μὴ μύρον⁷⁰, οὕτως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μεμέ
 νηκε τῆς | υἰότητος ἁμοιον καὶ ἀπὸ πλάγματος, ἔχει
 δὲ ἐν ἑαυτῷ μύρου παραπλησίως τὴν δύναμιν, [τῆς
 υἰότητος] ⁷¹ ὁσμὴν· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ λεγόμενον·
 Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸν
 πῶγωνα τοῦ Ἀαρῶν⁷², ἡ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ
 ἁγίου φερομένη ὁσμὴ ἀνωθεν κάτω μέχρι τῆς ἀμορ
 φίας καὶ τοῦ διαστήματος τοῦ καθ' ἡμᾶς, ὅθεν
 ἤρξατο ἀνελεῖν ἡ υἰότης οἰονεῖ ἐπὶ περὶ γων
 ἄετοῦ⁷³, φησὶ, καὶ τῶν μεταφρένων ἐνεχθεῖσα.
 Σπεύδει γὰρ, φησὶ, πάντα κάτωθεν ἀνω, ἀπὸ τῶν
 χειρόνων ἐπὶ τὰ κρείττονα· οὐδὲν δὲ οὕτως ἀνόη

pter exsuperantiam pulchritudinis et formositate
 omnis natura expetit, alia autem aliter. Crassior
 autem illa adhuc manens in semine, utpote imita
 bilis quædam, escendere quidem non potuit; multo
 enim inferior subtilitate, quam habuit filietas, quæ
 sua ope escendit, relicta est. Instruxit igitur filietas
 crassior talibus sese quibusdam alis, qualibus Plato,
 is qui magister erat Aristotelis, in *Phædro* animam
 instruxit, et vocat tale Basilides non alas, sed Spi
 ritum sanctum, quem induta beneficio afficit filietas
 et vicissim beneficio afficitur. Quippe beneficio
 afficit, quando veluti avis alæ ipsæ per se, remotæ
 ab avi, non facile in sublime ferrentur, nec rursus
 avis, remota ab alis, non facile ferretur in altum.
 Talem quamdam rationem habebat filietas ad Spi
 ritum sanctum et Spiritum ad filietatem. Sublata enim
 a Spiritu filietas tanquam ab alis tollit alas, hoc
 est Spiritum, et ubi appropinquavit subtili filietati
 et Deo non-enti et qui fabricavit ex non-entibus, at
 tinere quidem illum secum non poterat; erat enim
 non consubstantialis, nec naturam habebat cum
 filietate; sed sicuti contra naturam est piscibus et
 perniciosus aer purus et aridus, ita Spiritui sancto
 erat contra naturam ille ineffabilibus ineffabilior et
 omnibus superior nominibus non-entis dei simul
 locus et filietatis. Reliquit igitur eum filietas prope
 locum illum beatum et qui mente comprehendi
364-365 aliquove verbo designari nequeat, non
 penitus desertum nec sejunctum a filietate; sed vel
 uti in vasculum infusum unguentum fragrantissim
 um si vel diligentissima cura evacuabitur, tamen
 odor quidam unguenti etiam tunc manet et relinquit
 ur, etiamsi a vasculo separatum sit et unguenti
 odorem retinet vas, etsi non unguentum: ita Spi
 ritus sanctus remansit a filietate remotus et sejun
 ctus, habet autem in se unguenti similiter vim
 suam, filietatis odorem, et hoc est, quod dictum
 est: *Sicut unguentum in capite, quod descendit in
 barbam Aaron*, a Spiritu sancto delatus odor ex
 alto in imum usque ad informitatem et gradum
 nostrum, unde, corporat surgere filietas, tanquam
 in alis aquilæ, inquit, ejusque dorso sublata. Nitun
 tur enim omnia, inquit, ex imo in altum, a dete
 rioribus in meliora: nihil autem adeo ineptum est
 eorum, quæ in melioribus sunt, ut ne descendat in
 imum (hoc est, non descendit quidquam eorum,
 quæ in alto sunt, in imum). Tertia autem filietas,
 inquit, ea quæ purgatione eget, immansit in magno
 universorum seminum acervo beneficia et edens et

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ λεπτομερείας C. ⁵⁶ ἀναδραμοῦσα. ἀναδραμοῦσα, ἀναδραμοῦσα δὲ Bernaysius et Bunsenius. ⁵⁷ ὦν. ὦ C, ὁ M, Bunsenius. ⁵⁸ Φαίδρω. Φαίδρων C, M. ⁵⁹ εὐεργετῆται C. ⁶⁰ γὰρ ὑπὸ. γὰρ ἀπὸ C, M, Bunsenius. ⁶¹ οὐκ ὄντος. οἰκοῦντος C, διοικῶντος conj. M. Correxit Jacobus. ⁶² οὐδὲ. οὐς (sic) δὲ C, οὐσίας δὲ M. Correxit Jacobus. ⁶³ μετὰ. αὐτῆς Bunsenius. ⁶⁴ ἀρρήτων. ἀρρήτων G, M, Correxit Jacob. ⁶⁵ θεοχωρίον C. ⁶⁶ ἡ υἰότης. υἰότητος C, M. ⁶⁷ μηδὲ. μὴ δὲ C. ⁶⁸ μύρον C. ⁶⁹ ἔχει. εἰ. εἰ C, ἔχει. conj. M. ⁷⁰ μύρον C. ⁷¹ τῆς υἰότητος add. Uhlhornius coll. l. 46. 47 et p. 521, 2 ed. Ox.: om. C, M, Bunsenius Jacobus, qui pro ὁσμῆν legendum esse censet ὁσμῆς. ⁷² Cf. psal. cxxxii, 2. Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆν [κεφαλῆς] τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πῶγωνα, τὸν πῶγωνα τὸν Ἀαρῶν, κ. τ. λ. ⁷³ Cf. V Mos. xxxii, 11. Ὡς ἄετος σκεπάσαι νοστίαν ἑαυτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς νεοσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησε, διὲς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδίξασα, καὶ ἀνέλαθεν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ. Cf. II Mos. xix, 4.

recipiens. Quem autem in modum beneficia edat et A recipiat, posthac dicemus, ubi ad locum ei rei proprium devenerimus.

πανσπερμίας σωφ̄ εύεργετούσα καὶ εύεργετουμένη. Τίνα δὲ τὸν τρόπον εύεργετῆται, καὶ εύεργετῆται, ὑστερον ἐροῦμεν κατὰ τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ γενόμενοι λόγον.

23. Cum igitur exsiterit prima et altera escensio filiiatatis et manserit ibi Spiritus sanctus eo quo diximus modo, firmamentum in medio supramundanorum et mundi collocatum — divisa enim sunt a Basilide quæque sunt in duas præcellentes et principes classes, et vocatur secundum eum alterum quoddam mundus, alterum autem quoddam supramundana, quod autem in medio est mundi et supramundanorum conterminus Spiritus ille, is qui est et sanctus et filiiatatis habet manentem in sese odorem — cum igitur sit firmamentum, quod est super cælum, erupit et generatus est a mundano semine et seminario acervi magnus archon, caput mundi, pulchritudo 366 367 quædam et magnitudo et potestas indissolubilis. Ineffabilibus enim, inquit, est ineffabilior et potentibus potentior et sapientibus sapientior et quidquid dices omni pulchritudine præstantior. Hic postquam generatus est in altum, sese sustulit et sublimis abiit et sublatus est totus superne usque ad firmamentum; sed escensionis et sublacionis firmamentum finem esse arbitratus, nec quidquam omnino esse post hæc opinatus, exstitit quidem subjacentibus omnibus, quæcunque restabant mundana, sapientior, potentior, illustrior, splendidior, denique quidquid dixeris eminens pulchrum præter solam filiiatatem, quæ etiam tum relicta erat in seminario. Ignorabat enim eam esse semet sapientiore et potentior et superiorem. Arbitratus igitur se demum esse dominum et imperatorem et intelligentem architectum vertitur ad singularum quarumque partium fabricam mundi. Et primum quidem decrevit non manere solus, sed fecit sibi et generavit ex subjacentibus filium se ipso longe superiorem et sapientiore. Hæc enim omnia antea secum statuerat non-ens Deus, cum seminarium poneret. Postquam igitur vidit filium, miratus est et admiravit et perculsus est; talis enim quædam pulchritudo filii apparuit magno archonti; et considerare jussit eum ad dexteram suam archon. Hæc est quæ secundum illos vocatur ogdoas, ubi considet magnus archon. Omnem igitur cælestem fabricam, hoc est ætheream, ipse fabricavit demurgus, magnus sapiens, vigorem autem ei indebat

τόν⁶⁰ ἔστι τῶν [ἐν]⁷⁰ τοῖς κρείττοσιν, ἵνα μὴ κατέλθῃ κάτω. Ἡ δὲ τρίτη υἰότης, φησὶν, ἡ ἀποκαθάρσεως δεομένη ἐμμεμένηκε⁷¹ τῷ μεγάλῳ τῆς

κγ'. Ἐπεί οὖν γέγονε πρώτη καὶ δευτέρα ἀναδρομὴ τῆς υἰότητος καὶ μεμνήκεν αὐτοῦ⁷² τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸν⁷³ εἰρημένον τρόπον, στερεώμα τῶν⁷⁴ ὑπερκοσμίων καὶ τοῦ κόσμου μεταξύ τεταγμένον — διήρηται γὰρ ὑπὸ Βασιλείδου τὰ δυεὶ εἰς δύο τάς προσηεῖς⁷⁵ καὶ πρώτας διαιρέσεις, καὶ καλεῖται κατ' αὐτὸν τὸ μὲν τι κόσμος, τὸ δὲ τι ὑπερκόσμιον, τὸ δὲ μεταξύ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ὑπερκοσμίων μεθόριον⁷⁶ Πνεῦμα τοῦτο, ὅπερ ἔστι B καὶ ἅγιον καὶ τῆς υἰότητος ἔχει μένουσαν ἐν ἑαυτῷ τὴν ὁσμὴν — δυνατός⁷⁷ οὖν τοῦ στερεώματος, ὃ ἐστὶν ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ, διέσφυξε καὶ ἐγενήθη⁷⁸ ἀπὸ τοῦ κοσμικοῦ σπέρματος καὶ τῆς πανσπερμίας τοῦ σωροῦ ὁ μέγας ἄρχων, ἡ κεφαλὴ τοῦ [p. 235—237.] κόσμου, κάλλος τι καὶ μέγεθος καὶ δύναμις λυθηναί⁷⁹ μὴ δυναμένη. Ἀβρῆτων⁸⁰ γὰρ, | φησὶν, ἐστὶν ἀβρῆτότερος καὶ δυνατῶν δυνατώτερος καὶ σοφῶν σοφώτερος καὶ ὃ τι ἂν εἴπῃς πάντων τῶν καλῶν κρείττων· οὗτος γεννηθεὶς ἐπῆρεν ἑαυτὸν καὶ⁸¹ μετεώρισε καὶ ἠνέχθη⁸² ὅλος ἄνω μέχρι τοῦ στερεώματος, τῆς δὲ⁸³ ἀναδρομῆς καὶ τοῦ ὑψώματος τὸ στερεώμα τέλος εἶναι νομίσας, καὶ μηδὲ εἶναι⁸⁴ μετὰ ταῦτα ὅλως μηδὲν ἐπινοήσας, ἐγένετο μὲν ὀποκειμένων πάντων, ὅσα ἦν λοιπὸν κοσμικὰ, σοφώτερος, C δυνατώτερος, ἐκπρεπέστερος, φωτεινότερος, πᾶν ὃ τι ἂν εἴπῃς καλὸν διαφέρειν χωρὶς μόνῃς τῆς ὑπολειμμένης⁸⁵ υἰότητος ἔτι ἐν τῇ πανσπερμίᾳ· ἤγγασε γὰρ ὅτι ἐστὶν αὐτοῦ⁸⁶ σοφώτερα καὶ δυνατώτερα⁸⁷ καὶ κρείττων⁸⁸. Νομίσας οὖν αὐτὸς εἶναι Κύριος καὶ δεσπότης καὶ σοφὸς ἀρχιτέκτων τρέπεται εἰς τὴν καθ' ἕκαστα κτίσιν τοῦ κόσμου. Καὶ πρώτων μὲν ἤξιωσε μὴ εἶναι μόνος, ἀλλὰ ἐποίησεν ἑαυτῷ καὶ ἐγέννησεν ἐκ τῶν ὀποκειμένων υἰὸν⁸⁹ αὐτοῦ πολὺ κρείττονα καὶ σοφώτερον. Ταῦτα γὰρ ἦν πάντα προβεβουλευμένος ὁ οὐκ ὦν θεός, ὅτε τὴν πανσπερμίαν κατέβαλεν. Ἰδὼν οὖν τὸν υἰὸν ἰθαύμασε καὶ ἠγάπησε καὶ κατεπλάγη· τοιοῦτον γὰρ τι κάλλος ἐφαίνετο⁹⁰ υἰοῦ τῷ μεγάλῳ ἀρχοντι· καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ἐκ δεξιῶν ὁ ἀρχων. Αὕτη ἐστὶν ἡ κατ' αὐτοῦ⁹¹ ὀγδοὰς λεγομένη, ὅπου ἐστὶν ὁ μέγας ἄρχων καθήμενος. Πᾶσαν οὖν τὴν ἐπουράνιον κτίσιν, ταυτέστι τὴν αἰθέριον, αὐτὸς εἰργάσατο ὁ δημιουργὸς· ὁ μέγας σοφός· ἐνήργει δὲ αὐτῷ καὶ ὑπατίθετο ὁ υἱὸς ὃ

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ ἀνόητόν. ἀκίνητόν Bunsenius. ⁷⁰ ἐν add. M, om. C. ⁷¹ ἐμμεμένηκε Rorperus, μεμνήκε C, M, Bunsenius. ⁷² αὐτοῦ. αὐτὸ conj. Uhlhornius. ⁷³ τόν. τῶν τόν Uhlhornius. ⁷⁴ στερεώμα τῶν. στερεωμένων C, Uhlhornius, στερεωμάτων, M Bunsenius. ⁷⁵ προσηεῖς C, Bunsenius. ⁷⁶ μεθόριον C. ⁷⁷ δυνατός. ἐντὶς Bernaysius et Bunsenius. ⁷⁸ ἐγενήθη C. ⁷⁹ λυθηναί. λαληθηναί Bernaysius et Bunsenius, coll. p. 321. 5 ed. Ox. κάλλει καὶ μεγέθει ἀνεκλαήτω. ⁸⁰ Ἀβρῆτων C. ⁸¹ καὶ ante μετεώρισε om. C Bunsenius. ⁸² μετεώρισε καὶ ἠνέχθη. μετεώρισας καὶ ἐνέχθεις Uhlhornius. ⁸³ στερεώματος, τῆς δὲ. στερεώματος ἔστη, τῆς δὲ C, Uhlhornius, στερεώματος· ἔστη δὲ, τῆς Bunsenius. ⁸⁴ ὅλως μηδὲν εἶναι C. ⁸⁵ μονῆς τῆς ὑπολειμμένης. C. ⁸⁶ ἐστὶν αὐτοῦ. ἔστι νῦν τοῦ. ⁸⁷ σοφώτερα καὶ δυνατώτερα C, M, Bunsenius. ⁸⁸ κρείττων. κρείττω M, Bunsenius. ⁸⁹ υἰὸν C. ⁹⁰ ἐφαίνετο Bunsenius, ἐγένετο C, M, Jacobius, qui scribendum esse censet: x. ἐγένετο τῷ υἰῷ τοῦ μεγάλου ἀρχοντος. ⁹¹ αὐτοῦ. αὐτοῦ C, αὐτὸν susp. M Bunsenius.

τούτου γενόμενος, ὡν αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ πολὺ ἄσφώτερος.

κδ'. Αὕτη ἐστὶν ἡ κατὰ Ἀριστοτέλην σώματος φυσικοῦ | ὀργανικοῦ ἐντελέχεια, ψυχὴ ἐνεργοῦσα τῷ σώματι, ἥς εἶχα τὸ σῶμα ἐργάζεσθαι οὐδὲν δύναται μείζον καὶ ἐπιφανέστερον καὶ δυνατώτερον καὶ σοφώτερον τοῦ σώματος⁹⁹. Ὁν λόγον οὖν Ἀριστοτέλης ἀποδίδωκε περὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος πρότερος. Βασιλείδης περὶ τοῦ μεγάλου ἄρχοντος καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν υἱοῦ διασαφεῖ. Τὸν τε γὰρ υἱὸν ὁ ἄρχων κατὰ Βασιλείδην [p. 257. 238.] γεγέννηκε⁹⁸, τὴν τε ψυχὴν⁹⁹ ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα φησὶν¹⁰⁰ εἶναι ὁ Ἀριστοτέλης φυσικοῦ σώματος ὀργανικοῦ ἐντελέχειαν. Ὡς οὖν ἡ ἐντελέχεια διοικεῖ τὸ σῶμα, οὕτως ὁ υἱὸς διοικεῖ κατὰ Βασιλείδην τὸν ἀρρήτων ἀρρήτοτερον θεόν. Πάντα οὖν ἐστὶ προνοούμενα καὶ διοικούμενα ἕκαστον τῆς ἐντελεχείας¹⁰¹ τοῦ ἄρχοντος τοῦ μεγάλου τὰ κτίερα, ἅτινα μέχρι σελήνης ἐστὶν ἐκείθεν γὰρ θῆρ αἰθέρος¹⁰² διακρίνεται. Κεκοσμημένων¹⁰³ οὖν πάντων τῶν αἰθερίων πάλιν ἀπὸ τῆς πανσπερμίας ἄλλοις ἄρχων ἀνέθη, μείζων μὲν¹⁰⁴ πάντων τῶν ὑποκειμένων, χωρὶς μέντοι τῆς καταλειμμένης υἰότητος, πολὺ δὲ ὑποδεέστερος τοῦ πρώτου ἄρχοντος. Ἔστι δὲ καὶ οὗτος ἀρρήτος ἢ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενος. Καὶ καλεῖται ὁ τόπος οὗτος ἐβδομάς, καὶ πάντων τῶν ὑποκειμένων οὗτός ἐστι διοικητὴς καὶ δημιουργὸς ποιήσας καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ υἱὸν ἐκ τῆς πανσπερμίας, καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ¹⁰⁵ φρονιμώτερον καὶ σοφώτερον, παραπλησίως τοῖς ἐπὶ τοῦ πρώτου λελεγμένοις. Τὸ δὲ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ὁ σωρὸς αὐτός ἐστι, φησὶ, καὶ ἡ πανσπερμία, καὶ γίνεται κατὰ φύσιν τὰ γινόμενα ὡς φθάσαν τεχθῆναι ὑπὸ τοῦ τὰ μέλλοντα λέγεσθαι¹⁰⁶, ὅτε δεῖ καὶ οἷα¹⁰⁷ δεῖ καὶ ὡς δεῖ λογιζομένῳ¹⁰⁸. Καὶ τούτων ἐστὶν ἐπιστάτης ἢ φρονιστῆς ἢ δημιουργὸς οὐδείς· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς· ὁ¹⁰⁹ λογισμὸς ἐκεῖνος, ὃν ὁ οὐκ ὦν ὅτε¹¹⁰ ἐποίησεν ἐλογίζετο¹¹¹.

κε'. Ἐπεὶ οὖν τετέλεστοι κατ' αὐτοὺς ὁ κόσμος ἕλος καὶ τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἐστὶν ἐνδεὲς οὐδὲν, λείπεται δὲ¹¹² ἐν τῇ πανσπερμίᾳ ἢ υἰότης ἢ τρίτη, ἢ καταλειμμένη εὐεργετὴν καὶ εὐεργετῆσθαι¹¹³ ἐν τῷ σπέρματι, καὶ εἶδει¹¹⁴ τὴν ὑπολειμμένην υἰότητα ἀποκαλυφθῆναι καὶ ἀποκατασταθῆναι ἄνω ἐκεῖ ὑπὲρ τὸ μεθόριον πνεῦμα πρὸς τὴν υἰότητα τὴν λεπτομερῆ καὶ μιμητικὴν καὶ τὸν οὐκ ὄντα, ὡς γέγραπται, φησὶ· Καὶ ἡ κτίσις¹¹⁵ αὐτῆ συσπενδάσει¹¹⁶ καὶ συνωδίσει τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ ἐκδεχομένην. Ἰὼλ δὲ, φησὶν, ἐσμέν ἡμεῖς οἱ πνευματικοί, ἐνθάδε καταλειμμένοι διακοσμησάμενοι

A et suggerebat filius ab ipso ortus, qui erat ipso demiurgo longe sapientior.

24. Hæc est illa secundum Aristotelem corporis naturalis organici entelechia, anima efficax in corpore, sine qua corpus operari nequit, majus quoddam et illustrius et potentius et sapientius corpore. Quam igitur rationem Aristoteles reddidit de anima et corpore prior, Basilides de magno archonte et eo quem statuit filio illustrat. Etenim et filium archonem secundum Basilidem generavit, et animam opus et effectum **368-369** ait esse Aristoteles naturalis organici corporis entelechiam. Sicut igitur entelechia regit corpus, ita filius regit secundum Basilidem ineffabilibus ineffabiliorem deum. Omnia igitur sunt provisæ et recta ab entelechia magni archontis æthereæ, quæ quidem usque ad lunam pertinent; inde enim aer ab æthere discernitur. Ornatis igitur universis æthereis rursus a seminario alius archon surrexit, major quidem omnibus subjacentibus præter relictam filietatem, multo autem inferior primo archonte. Est autem hic quæque ineffabilis ab iis dictus. Et vocatur hic locus hebdomas, omniumque subjacentium est hic rector et opifex, qui sibi et ipse fecit filium ex seminario, et ipse semet sapientiore et intelligentiore similiter iis, quæ de primo diximus. Illud autem quod est in hoc gradu acervus ipse est, inquit, et seminarium, et existunt secundum naturam ea quæ existunt, ut supra dictum est, ab eo, qui futura quando oportet et qualia oportet et quomodo oportet meditata est. Et horum est præfectus aut curator aut opifex nemo. Sufficit enim iis ratiocinatio illa, quam non-ens, cum faciebat, inibat.

25. Quoniam igitur perfectus est secundum illos universus mundus et quæ sunt supramundana, nec quidquam deest ad perfectionem, relinquatur autem in seminario filietas tertia illa, quæ relicta est ad benefaciendum et benepatiendum in semine: oportebat etiam relictam filietatem revelari et revolvi superne illuc super conterminum spiritum ad filietatem subtilem et imitabilem et ad non-entem, ut scriptum est, inquit: *Et creatura ipsa congemiscit et parturit revelationem filiorum Dei expectans*. Filii autem, inquit, sumus nos spirituales, qui sumus hic relictæ ad ordinandas et edingendas

VARIE LECTIONES.

⁹⁹ τοῦ σώματος. τῆς ψυχῆς C, M, Bunsenius. ⁹⁸ γεγέννηκε C. ⁹⁹ τὴν τε ψυχὴν. τῆς τε ψυχῆς Bunsenius. ¹⁰⁰ φησὶν. ὡς φησὶν C, M. Correxit Bunsenius. ¹⁰¹ ἐντελεχείας. μεγάλης C, μεγαλειότητος susp. M, Bunsenius. ¹⁰² αἰθέρος. αἰθήριος C, M, Bunsenius. ¹⁰³ κεκοσμημένων C. ¹⁰⁴ μὲν. μέντοι C, M. ¹⁰⁵ καὶ οὗτος ἀρρήτος. οὗτος καὶ ὁ ῥητὸς Bunsenius coll. p. 370, 89. ¹⁰⁶ αὐτὸς ἑαυτοῦ. αὐτὸν ἑαυτοῦ susp. M, Bunsenius. ¹⁰⁷ φθάσαν — λέγεσθαι. Locum desperatum ita tentat Roepertus, ut proponat φθάσαν ἐλέχθη — γενήσεσθαι, Uhlhornius autem φθάσαντα — λέγεσθαι, R. Scotius λεχθῆναι pro τεχθῆναι, a reliquis abstinens, Bunsenius ἐφθασε — γίνεσθαι. ¹⁰⁸ δεῖ καὶ οἷα. δικαιοὶ & C, M. ¹⁰⁹ λογιζομένῳ. λογιζομένῳ C, M. ¹¹⁰ ὃν ὁ οὐκ ὄν. ὁ C, M. Correxit Jacobius. ¹¹¹ ὅτε. ὅτε C. ¹¹² καὶ ἐλογίζετο susp. M. ¹¹³ δεῖ. δὴ conj. M. ¹¹⁴ εὐεργετῆσθαι C. ¹¹⁵ εἶδει. δὴ C, M, δεῖ Bunsenius. ¹¹⁶ Cf. Rom. viii, 19: Ἡ γὰρ ἀποκατάστασις τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. 22. οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συσπενδάσει καὶ συνωδίσει ἀχρι τοῦ νῦν. ¹¹⁷ συσπενδάσει C.

370 371 et corrigendas et periticiendas animas, A quæ ita compositæ sunt natura, ut infra in hoc gradu permaneant : *Usque igitur ad Moesen ab Adam regnavit peccatum*, sicuti scriptum est; regnavit enim magnus archon, qui habet fines suos usque ad firmamentum, arbitratus semet solum deum esse nec quidquam super se esse; omnia enim erant custodita abscondito silentio. Hoc, inquit, est mysterium, quod prioribus sæculis non intellectum est, sed erat illis temporibus rex et dominus, ut videbatur, universorum magnus archon, ogdoas. Erat autem et huius gradus rex et dominus hebdomas, et est ogdoas ineffabilis, effabilis autem hebdomas. Hic est, inquit, hebdomadis archon, qui locutus est ad Moysen et dixit : *Ego Deus Abraham et Isaac et Jacob, et nomen Dei non indicavi eis* (ita enim volunt scriptum esse), hoc est ineffabilis ogloadis archontis dei. Omnes igitur prophetae, qui erant ante Salvatorem, inquit, illinc locuti sunt. Quando igitur oportebat revelari, inquit, nos, qui sumus filii Dei, de quibus ingemuit, inquit, creatura et parturii expectans revelationem, venit Evangelium in mundum et pervenit per omnem principatum et potestatem et dominationem et omne nomen quod nominatur. Venit autem revera, tametsi nihil devenit superne nec cessit beata filietas ab incomprehensibili illo et beato non-ente Deo. Verum enim sicuti naphtha Indica conspecta tantum e satis longinquo spatio ducit ignem, ita ex infero ab in-formitate acervi pertingunt potestates supra usque ad filietatem. Captat enim et ducit cogitationes ad instar naphthæ Indicæ, quasi captator (ἄφθας) quidam, magni ogloadis archontis filius a beata illa post id, quod conterminum est, filietate. Quæ enim est in medio sancti Spiritus in contermino filietatis potestas fluentes et ruentes cogitationes filietatis communicat eum filio magni archontis.

372 373 26. Venit igitur Evangelium primum a filietate, inquit, per assidentem archonti filium ad archontem, et didicit archon se non esse deum universorum, sed generatum et habentem super se ineffabilis et innominabilis non-entis et filietatis repositum thesaurum, et conversus est et metuuit, intelligens in qua esset inscitia. Hoc, inquit, est id quod dictum est : *Principium sapientiæ timor Domini*. Incepit enim sapiens fieri institutus ab assidente Christo, doctus quis esset non-ens, quæ

καὶ διατυπῶσαι [p. 238. 239.] καὶ διορθῶσθαι καὶ τελειῶσαι τὰς ψυχὰς κάτω¹⁴ φύσιν ἐχούσας μένειν ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι. Μέχρι μὲν οὖν Μωσέως ἀπὸ Ἀδὰμ ἐβασίλευσεν ἡ ἀμαρτία¹⁵, καθὼς γέγραπται· ἐβασίλευσε γὰρ ὁ μέγας ἄρχων ὁ ἔχων τὸ τέλος αὐτοῦ μέχρι στερεώματος, νομίζων αὐτὸς εἶναι θεὸς μόνος, καὶ ὑπὲρ αὐτὸν εἶναι μηδέν· πάντα γὰρ ἦν φυλασσόμενα ἀποκρύφῳ σιωπῇ. Τοῦτο, φησὶν, ἐστὶ τὸ μυστήριον, ὃ ταῖς προτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη¹⁶, ἀλλὰ ἦν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις βασιλεὺς καὶ κύριος ὡς ἐδόκει τῶν ὄλων ὁ μέγας ἄρχων, ἡ ὀγδοάς. Ἦν δὲ καὶ τούτου τοῦ διαστήματος βασιλεὺς καὶ κύριος ἡ ἑβδομάς, καὶ ἐστὶν ἡ μὲν ὀγδοάς ἄρρητος, ῥητὸν¹⁷ δὲ ἡ ἑβδομάς. Οὗτός ἐστι, φησὶν, ὁ τῆς ἑβδομάδος ἄρχων ὁ λαλήσας τῷ Μωϋσῆ καλεῖσθαι· Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ τὸ ἔρομα τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς¹⁸ (οὕτως γὰρ θέλουσι γεγράφθαι), τουτέστι τοῦ ἀρρήτου τῆς ὀγδοάδος ἀρχοντος Θεοῦ. Πάντες οὖν οἱ προφῆται οἱ πρὸ τοῦ Σωτῆρος, φησὶν, ἐκείθεν ἐλάλησαν. Ἐπεὶ οὖν ἔδει ἀποκλυφθῆναι, φησὶν, ἡμᾶς τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, | περὶ ὧν ἐστέναξε, φησὶν, ἡ κτίσις καὶ ὠδινεν, ἀπεκδεχομένη τὴν ἀποκάλυψιν, ἦλθε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸν κόσμον, καὶ διήλθε¹⁹ ὁ δὲ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ κυριότητος²⁰ καὶ παντός²¹ ὀνόματος· ὀνομαζομένου· ἦλθε δὲ ὄντως²², καίπερ²³ οὐδὲν κατήλθεν ἄνωθεν, οὐδὲ ἐξέστη ἡ μακαρία υἰότης ἐκείνου τοῦ ἀπειροφύτου καὶ μακαρίου οὐκ ὄντος Θεοῦ. Ἀλλὰ γὰρ καθάπερ ὁ νάφθας ὁ Ἰνδικὸς, ὀφθαλμοὶ²⁴ μόνον ἀπὸ πάντων πολλοῦ διαστήματος συνάπτει πῦρ, οὕτω κάτωθεν ἀπὸ τῆς ἀμορφίας τοῦ σωροῦ διήκουσιν²⁵ αἰδυνάμεις μέχρις ἄνω²⁶ τῆς υἰότητος. Ἄπει μὲν γὰρ καὶ λαμβάνει τὰ νοήματα κατὰ τὸν νάφθαν²⁷ τὸν Ἰνδικόν, οἷον ἄφθας²⁸ τις ὢν ὁ τοῦ μεγάλου τῆς ὀγδοάδος ἀρχοντος υἱὸς ἀπὸ τῆς μετὰ τὸ μεθόριον μακαρίας υἰότητος. Ἡ γὰρ ἐν μέσῳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῷ μεθόριον τῆς υἰότητος μεταδίδοσι τῷ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ἀρχοντος.

[p. 239. 240.] κς'. Ἦλθεν οὖν τὸ Εὐαγγέλιον πρῶτον ἀπὸ τῆς υἰότητος, φησὶ, διὰ τοῦ παρακαθημένου τῷ ἀρχοντι υἱοῦ· πρὸς²⁹ τὸν ἀρχοντα, καὶ ἔμαθεν ὁ ἀρχων, ὅτι οὐκ ἦν θεὸς τῶν ὄλων, ἀλλ' ἦν γεννητὸς καὶ ἔχων αὐτοῦ ὑπεράνω τὸν τοῦ³¹ ἀρρήτου καὶ ἀκατονομάστου³² οὐκ ὄντος καὶ τῆς υἰότητος κατακείμενον θησαυρὸν, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐφοβήθη, συνειὶς ἐν οἷα ἦν ἀγνοία. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον· Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου³³. Ἦρξατο γὰρ σοφίζεσθαι κατηχούμενος ὑπὸ τοῦ παρακαθημένου Χριστοῦ,

VARIAE LECTIONES.

¹⁴ κάτω. κατὰ C, M, τὰς Bunsenius. ¹⁵ Cf. Rom. v, 13. 14 : Ἄχρι γὰρ νόμου ἀμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ... ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως, κ. τ. λ. ¹⁶ Alludere videntur verba ad Coloss. ii, 3 et i, 26. 27. ¹⁷ ῥητὸν. ῥητὸς Bunsenius. ¹⁸ Cf. II Mos. vi, 2, 3 : Ἐγὼ Κύριος, καὶ ὠφθην πρὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ, Θεὸς ὢν αὐτῶν, καὶ τὸ ἔρομα μου Κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς. ¹⁹ Cf. Ephes. i, 21 : Ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς, καὶ Ἐξουσίας, καὶ Δυνάμεως, καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, κ. τ. λ. ²⁰ καὶ κυριότητος. κυριότητος C. ²¹ καὶ παντός. παντὸς C, M. ²² ὄντως Uhlhornius, οὕτως C, M, Bunsenius. ²³ καίπερ. καὶ C, M, Bunsenius, καίτοι Uhlhornius. ²⁴ ὀφθαλμοί. ἀφθαλμοί susp. M. ²⁵ διήλθην C. ²⁶ ἄνωθας C, ²⁷ νάφθας M, Bunsenius. ²⁸ ἄφθας. ἀνάφθας conj. R. Scottius. ²⁹ φερόμενα. φερόμενον C. ³⁰ πρὸς. τὸ πρὸς C, M. ³¹ αὐτοῦ ὑπεράνω τὸν τοῦ. τὸν ὑπὲρ ἄνω τοῦ C, τὸν ὑπεράνω τοῦ M, ὑπεράνω τὸν τοῦ Uhlhornius, ὑπεράνω ἑαυτοῦ τὸν τοῦ Roepertus, τὸν τοῦ Bunsenius secutus P. Buetticherum. ³² κατονομάστου C. ³³ Prov. i, 7.

διδασκόμενος τις ἐστὶν ὁ οὐκ ὢν, τις ἡ υἴότης, τί τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τίς ἡ τῶν ἄλων κατασκευή, ποῦ ταῦτα ἀποκαταστάθεται· αὕτη ἐστὶν ἡ σοφία ἐν μυστηρίῳ λεγομένη, περὶ ἧς, φησὶν, ἡ Γραφή λέγει· *Οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος* ³⁵. Κατηχηθεὶς οὖν, φησὶν, ὁ ἄρχων καὶ διδαχθεὶς καὶ φοβηθεὶς ἐξωμολογήσατο ³⁶ περὶ ἁμαρτίας, ἧς ἐποίησε μεγαλύνων ἑαυτόν. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον. *Τὴν ἁμαρτίαν μου ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γνωσκω, ὑπὲρ ταύτης ἐξομολογήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα* ³⁷. Ἐπεὶ οὖν κατήχητο μὲν ὁ μέγας ἄρχων, κατήχητο δὲ καὶ δεδίδακτο πᾶσα ἡ τῆς οὐδοᾶδος κτίσις καὶ ἐγνωρίσθη τοῖς ἐπουρανίοις τὸ μυστήριον, ἔδει λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν ἑβδομάδα ³⁸ ἔλθειν τὸ Εὐαγγέλιον, ἵνα καὶ ὁ τῆς ἑβδομάδος πρᾶπλησίως ἄρχων διδαχθῆ καὶ εὐαγγελισθῆται ³⁹. Ἐπιλάμψεν [οὖν] ⁴⁰ ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου ἀρχοντος τῷ υἱῷ τοῦ ἀρχοντος τῆς ἑβδομάδος ⁴¹ τὸ φῶς, ὃ εἶχεν ἄσφας αὐτὸς ⁴² ἄνωθεν ἀπὸ τῆς υἴότητος, καὶ ἐφωτίσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀρχοντος τῆς ἑβδομάδος, καὶ εὐηγγελίσατο τὸ Εὐαγγέλιον τῷ ἀρχοντι τῆς ἑβδομάδος, καὶ ὁμοίως κατὰ τὸν πρῶτον λόγον καὶ αὐτὸς ἐφοδῆθη καὶ ἐξωμολογήσατο ⁴³. Ἐπεὶ οὖν καὶ τὰ ἐν τῇ ἑβδομάδι πάντα πεφώτιστο καὶ διηγγέλτο τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῖς (κτίσεις γὰρ εἰσι κατ' ⁴⁴ αὐτὰ τὰ διαστήματα κατ' αὐτοὺς ἄπειροι, καὶ ἄρχαι, καὶ δυνάμεις, καὶ ἐξουσίαι, περὶ ὧν μακρὸς ἐστὶ κατ' αὐτοὺς πᾶν λόγος, λεγόμενον; διὰ πολλῶν, ἔνθα καὶ τριακοσίους ἐξήκοντα πέντε οὐρανοῦ; φάσκουσι, καὶ τὸν μέγαν ἀρχοντα αὐτῶν εἶναι τὸν Ἀθρασᾶς διὰ τὸ περιεχεῖν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ψῆφον [p. 210—242] τῆς, ὥστε ⁴⁵ τοῦ ὀνόματος τὴν ψῆφον περιεχεῖν πάντα, καὶ διὰ τοῦτο ⁴⁶ τὸν ἐνιαυτὸν τοσαύταις ἡμέραις σὺνεστάναι)· | ἀλλ' ἐπεὶ, φησὶ, ταῦθ' οὕτως ἐγένετο, ἔδει λοιπὸν καὶ τὴν ἀμορφίαν ⁴⁷ καθ' ἡμᾶς φωτισθῆναι καὶ τῇ υἴότητι τῇ ἐν τῇ ἀμορφίᾳ καταλειμμένη οἶον ἐκτρώματι ἀποκαλυφθῆναι τὸ μυστήριον, ὅταίς προτέρας γενεαὶς οὐκ ἐγνωρίσθη, καθὼς γέγραπται, φησὶ· *Κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον* ⁴⁸. καὶ, *Ἦκουσα ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξον ἀνθρώπων εἰπεῖν* ⁴⁹. Κατῆλθεν [οὖν] ⁵⁰ ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος τὸ φῶς, τὸ κατελθὸν ἀπὸ τῆς οὐδοᾶδος ἄνωθεν τῷ υἱῷ τῆς ἑβδομάδος, ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τῆς Μαρίας, καὶ ἐφωτίσθη συνεξαφθεὶς τῷ φωτὶ τῷ λάμπαντι εἰς τὸντόν. Τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον. *Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ* ⁵¹, τὸ ἀπὸ τῆς υἴότητος διὰ τοῦ μεθορίου πνεύματος ἐπὶ τὴν οὐδοᾶδα καὶ τὴν ἑβδομάδα διελθὸν μέχρι τῆς Μαρίας, καὶ δυνάμις Ὑψί-

A filietas, quis Spiritus sanctus, quæ universorum fabrica, quo hæc evasura sint. Hæc est sapientia in mysterio dicta, de qua, inquit, Scriptura dicit : *Non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctis Spiritus*. Institutus igitur, inquit, archon et doctus et in timorem conjectus confessus est de peccato, quod commisit magnificans sese. Hoc, inquit, est, quod dictum est : *Peccatum meum intellexi et delictum meum agnosco, de hoc confitebor in æternum*. Postquam igitur institutus est magnus archon, instituta autem est et erudita omnis ogdoadis creatura et intellectum est cœlestibus mysterium, oportebat posthac etiam ad hebdomadem venire Evangelium, ut etiam hebdomadis similiter archon edoceret et evangelizaretur. Incendit igitur filius magni archontis filio archontis hebdomadis lumen, quod ipse habebat incensum e sublimi a filietate, et illuminatus est filius archontis hebdomadis, et nuntiavit Evangelium archonti hebdomadis, et pariter ad priorem modum et ipse in metum conjectus et confessus est. Postquam igitur etiam in hebdomade omnia illuminata sunt et nuntiatum est Evangelium iis (creaturæ enim sunt per ipsos gradus ex illorum opinione infinitæ et imperia et potestates et dominationes, de quibus admodum longus est sermo secundum eos multis conceptus verbis, ubi et trecentos sexaginta quinque cœlos loquuntur magnumque archontem eorum esse Abrasax, quando nomen ejus contineat calculum 365, ut nominis **374-375** calculus comprehendat omnia, eamque ob causam annum totidem dies comprehendere) : postquam igitur, inquit, hæc in hunc modum facta sunt, oportebat posthac et deformitatem in nostra plaga illuminari et filietati in deformitate relicte tanquam abortivæ revelari mysterium, quod superioribus generationibus non innotuit, sicut scriptum est, inquit : *Secundum revelationem notum mihi factum est mysterium*; et : *Audivi arcana verba, quæ non licet homini loqui*. Devenit igitur ab hebdomade lumen, quod descendit ab ogdoade desuper ad filium hebdomadis, ad Jesum filium Mariæ, et illuminatus est una incensus cum lumine, quod illuxit in eum. Hoc, inquit, est, quod dictum est : *Spiritus sanctus superveniet in te*, hoc est, ille qui D a filietate per conterminum spiritum ad ogdoadem et hebdomadem devenit usque ad Mariam, et virtus *Altissimi obumbrabit tibi*, hoc est potestas unctio-nis a cacumine desuper per demiurgum usque ad creaturam, quod est ad Filium. Eo usque autem

VARIÆ LECTIONES.

³⁵ τίς ἡ τῶν. τίς ὁ τῶν C. ³⁶ I Cor. II, 15. ³⁷ ἐξομολογήσατο C, M. ³⁸ Cf. Psal. xxxi, 5 : Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυφα, εἶπα· Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ. ³⁹ εὐαγγελισθήσατο C. ⁴⁰ εὐαγγελισθήσατο. M, Bunsenius. ⁴¹ οὖν om. C, M, Bunsenius. ⁴² εὐδομάδος, et sic semper. M. ⁴³ αὐτὸς. αὐτοῦς C. ⁴⁴ ἐξομολογήσατο C. ⁴⁵ κατ'. καὶ κατ' C, Uhlhornius, qui post αὐτοὺς excidisse putat τοὺς τόπους τῶν ἀρχόντων vel simile quid. ⁴⁶ ὥστε. ὡς δὲ C, M, Bunsenius. ⁴⁷ διὰ τοῦτο. διὰ τούτων C, M, διὰ τούτων Bunsenius. ⁴⁸ ἀμορφίαν τὴν sussp. Roeserius. ⁴⁹ Ephes. III, 3, 5 : Κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον.... ὃ ἐτέρας γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, κ. τ. λ. ⁵⁰ II Cor. XII, 4 : Καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξον ἀνθρώπων λαλῆσαι. ⁵¹ οὖν om. C, M, Bunsenius. ⁵² Luc. I, 35.

ait constare mundum in hunc modum, quousque
omnis filietas, quæ relicta sit ad benefaciendum
animis in deformitate et bene patiendum, conformata
secuta sit Jesum et ascendat et veniat emaculata;
et sit subtilissima, ut possit per se ascendere
sicut prima. Omnem enim habet potestatem
in unum coactam naturaliter cum lumine, quod
illuxit desuper deorsum.

ὥς δύνασθαι δι' αὐτῆς ἀναδραμεῖν ὡσπερ ἡ πρώτη.
κῶς τῷ φωτὶ τῷ λάμπαντι ἀνωθεν κάτω.

27. Cum igitur venerit, inquit, omnis filietas et
erit super id quod conterminum est, hoc est Spiritum,
tum misericordiam experietur creatura; gemit enim
ad huc et ex cruciatur et manet revelationem filiorum
Dei, ut omnes ascendat hinc filietatis homines.
Postquam igitur hoc factum erit, adducet, inquit,
Deus in universum mundum magnam ignorantiam,
ut maneat omnia secundum naturam, nec quidquam
appetat ea quæ sunt contra naturam. Verum enim
omnes animæ hujus gradus, **376-377** quotquot ita comparatæ sunt, ut in hoc
immortales maneat solo, manebunt nihil intelligentes,
quod hunc gradum superet, neque melius quid, et ne
fama quidem erit eorum, quæ superjacent, in iis,
quæ subjacent, nec cognitio, ne impossibilia aventes
subjacentes animæ crucientur, veluti piscis in
montibus cupiens cum ovibus pasci; foret enim,
inquit, iis talis cupiditas pernicies. Sunt igitur,
inquit, immortalia omnia, quæ in loco suo manent,
mortalia vero, cum ex iis, quæ sunt secundum
naturam, transilire et evagari volunt. Ita archon
heptemadidis nihil intelligit eorum quæ superjacent;
deprehendet enim hunc quoque magna ista ignorantia,
ut desistat ab eo mæror et dolor et gemitus;
concupiscet enim nihil eorum quæ sunt impossibilia,
nec dolebit. Occupabit autem pariter et magnum
archontem ogdoadidis hæc ignorantia omnesque
subjacentes ei creaturas similiter, ut nihil a nulla
parte concupiscat quidquam eorum, quæ sunt contra
naturam, neve doleat; et ita reatituti erit omnium,
quæ sunt secundum naturam fundata quidem in semine
universorum in principio, disposita autem erunt
temporibus suis. Summum autem cuique rei esse
tempus, inquit, idoneus testis Salvator est cum
dicit: *Nondum venit hora mea*, et magi stellam
conspicati; erat enim, inquit, et ipse sub genituram
stellarum et horarum disposi-

σίου ἐπισκιάσει ²⁸ σοι, ἡ δύναμις τῆς κρίσεως ²⁹
ἀπὸ τῆς ἀκρωρείας ἄνωθεν [ἐκ] τοῦ ³⁰ δημιουργοῦ
μέχρι τῆς κτίσεως, ὅ ἐστι τοῦ υἱοῦ. Μέχρι δὲ
ἐκείνου φησὶ συνεστηκέναι τὴν κόσμον οὕτως,
μέχρις οὗ ³¹ πᾶσα ἡ υἰότης ἡ καταλειμμένη εἰς τὸ
εὐεργετῆν τὰς ψυχὰς ἐν ἀμορφίᾳ καὶ εὐεργετῆσθαι
διαμορφωμένη κατακολουθήσῃ τῷ Ἰησοῦ καὶ
ἀναδράμῃ καὶ ἔλθῃ ἀποκαθαρισθεῖσα· καὶ γίνεται
λεπτομερεστάτη, Πᾶσαν γὰρ ἔχει τὴν δύναμιν
συνεστηρικμένην φυσικῶς.

κζ'. Όταν οὖν ἔλθῃ, φησὶ, πᾶσα υἰότης καὶ
ἔσται ὑπὲρ τὸ μεθόριον, τὸ Πνεῦμα, τότε ἐλεθθήσεται
ἡ κτίσις· στένει γὰρ ³² μέχρι τοῦ νῦν καὶ βασιλεύεται
καὶ μένει τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ,
ἵνα πάντες ἀνέλθωσιν ἐντεῦθεν οἱ τῆς υἰότητος
ἀνθρωποὶ· ἐπεὶ δὲ ἀν[οῦν] ³³ γένηται τοῦτο, ἐπάξει ³⁴
φησὶν· ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν κόσμον δλον τὴν
μεγάλην ἀγνοίαν. ἵνα μένῃ ³⁵ πάντα φύσιν καὶ
μηδὲν μετέωρος τῶν παρὰ φύσιν ἐπιθυμῆσθαι ³⁶.
Ἄλλὰ γὰρ πᾶσαι αἱ ψυχῆαι τοῦτου τοῦ
διαστήματος, [p. 242. 243.] ὅσαι φύσιν
ἔχουσιν ἐν τούτῳ ἀθάνατοι διαμένειν
μόνω, μενοῦσιν ³⁷ οὐδὲν ἐπιστάμεναι τοῦτου
³⁸ τοῦ διαστήματος διάφορον ³⁹ οὐδὲ βέλτιον
⁴⁰, οὐδὲ ἀκοή τις ἔσται τῶν ὑπερκειμένων
ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ⁴¹ οὐδὲ γνώσεις,
ἵνα μὴ τῶν ἀδυνάτων αἱ ὑποκειμενῆαι
ψυχῆαι ὀρεγόμεναι βασιλεύονται ⁴², καθάπερ
ἰχθύς ἐπιθυμῆσας ἐν τοῖς ἕρσει μετὰ τῶν
προβάτων νέμεσθαι· ἐγένετο [γὰρ] ⁴³ ἄν,
φησὶν, αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἐπιθυμία φθορά.
Ἔστιν οὖν, φησὶν, ἄρθρα πάντα τὰ κατὰ
χώραν μένοντα, φθορὰ δὲ, ἐὰν ἐκ τῶν
κατὰ φύσιν ὑπερπηδῶν καὶ ὑπερβαίνειν
βούλοιντο. Οὕτως οὐδὲν ⁴⁴ ὁ ἀρχὼν τῆς
ἑβδομάδος γινώσεται τῶν ὑπερκειμένων·
καταλήψεται γὰρ καὶ τοῦτον ἡ
μεγάλῃ ἀγνοία, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' αὐτοῦ
λύπη καὶ ὀδύνη καὶ στεναγμός·
ἐπιθυμῆσει γὰρ οὐδενὸς τῶν ἀδυνάτων
οὐδὲ λυπηθήσεται. Καταλήψεται δὲ
ὁμοίως καὶ τὸν μέγαν ἀρχοντα τῆς
ὀγδοάδος ἡ ἀγνοία αὐτῆ καὶ πάσας
τὰς ὑποκειμενῆαι αὐτῷ κτίσεις
παραπλησίως, ἵνα μηδὲν κατὰ
μηδὲν ⁴⁵ ὀρέγηται τῶν παρὰ ⁴⁶ φύσιν
τινὸς μηδὲ ὀδυνῆται· καὶ οὕτως
ἡ ἀποκατάστασις ἔσται πάντων
κατὰ φύσιν θεθεμελιωμένων μὲν
ἐν τῷ σπέρματι τῶν ὄλων ἐν ἀρχῇ,
ἀποκατασταθσομένων ⁴⁷ δὲ καιροῖς
⁴⁸ ἰδίους. Ὅτι δὲ, φησὶν, ἕκαστος
ἰδίου ἔχει καιροῦς, ἰκανὸς ⁴⁹ ὁ
Σωτὴρ λέγων· Ὁὕτω ἤξει ἡ ὥρα
| μου ⁵⁰, καὶ οἱ μάγοι τὸν ἀστέρα
θεθεμεμένοι· ἦν γὰρ ⁵¹, φησὶ, καὶ
αὐτὸς ὑπὸ γένεσιν ἀστέρων ⁵²
καὶ ὥρων ἀποκαταστάσεως ἐν τῷ
μεγάλῳ προλελο-

VARIAE LECTIONES.

²⁸ ἐπισκιάσει C. ²⁹ κρίσεως. An κρίσεως? ὀγδοάδος susp. Roesperus. ³⁰ διὰ τοῦ. τοῦ C, M, Bunsenius. ³¹ μέχρις οὗ. μέχρι σοῦ C. ³² Cf. Rom. viii, 19, 22: Ἡ γὰρ ἀποκαταστάσις τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται.... οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συναδίδει ἄχρι τοῦ νῦν. ³³ οὖν oim. C, M, Bunsenius. ³⁴ ἐπάξει. ἐπαύξει C. ³⁵ μένῃ Uhlhornius, Bernaysius et Bunsenius, coll. lin. 78, μὴ C, ἢ M. ³⁶ ἐπιθυμῆσθαι (sic) C in fine versus. M. ³⁷ μενοῦσιν Roesperus, quocum consentire videtur Bunsenius, μένοσιν C, M. ³⁸ ἐπιστάμεναι τοῦτου. εἰστάμεναι. Τούτου C, ἐπιστάμεναι. Τούτου M. ³⁹ διάφορον. διάφορα C, M. ⁴⁰ οὐδὲ βέλτιον R. Scotius, Bunsenius, οὐ βέλτιον C, M, οὐ γὰρ βέλτιον Roesperus. ⁴¹ ὑποκειμένοις C. ⁴² βασιλεύονται C. ⁴³ γὰρ oim. C, Bunsenius. ⁴⁴ οὐδὲν. οὐδὲ C, Roesperus, quo servato Roesperus post γνώσεται inserendum censet τ. ⁴⁵ κατὰ μηδὲν. κατὰ μηδὲνα C, M, ⁴⁶ παρὰ. κατὰ C. ⁴⁷ ἀποκατασταθσομένων Roesperus, ἀποκατασταμένων C, M, Bunsenius. ⁴⁸ καιροῖς. καιρός C. ⁴⁹ ἰκανός C, ἠρε. conjicias ἰκανός; μαρτυρεῖ: μάρτυς ἰκανός Bunsenius. ⁵⁰ Ἐν. Joan. ii, 4. ⁵¹ Cf. Matth. ii, 1, 2. ⁵² ἐπὶ γένεσιν δι' ἀστέρων Bunsenius: κατὰ γ. ὅπ' ἀστ. Jacobius.

γισμένος σωρῶν⁷⁷. Οὗτός ἐστιν ὁ κατ' αὐτοὺς νενοση-
μένος ἕως ἀνθρώπος πνευματικὸς ἐν τῷ ψυχικῷ (ὃ
ἐστιν υἰότης ἐνταῦθα ἀπολιπούσα τὴν ψυχὴν, οὐ θνη-
τὴν ἀλλὰ αὐτοῦ μένουσαν κατὰ φύσιν, ἥπερ⁷⁸ ἄνω
λέλοιπεν⁷⁹ ἢ πρώτη υἰότης τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὸ μεθό-
ριον ἐν οἴκῳ τῷ), ἴδιαν τότε περιβεβλημένος
ψυχὴν.

Ἴνα δὲ μηδὲν τῶν κατ' αὐτοὺς⁸⁰ παραλείπωμεν,
ὅσα καὶ περὶ Εὐαγγελίου λέγουσιν ἐκθήσομαι. Εὐαγ-
γέλιον ἐστὶ κατ' αὐτοὺς ἢ τῶν ὑπερκοσμίων γνώσις,
ὡς δεδήλωται, ἢ ὁ μέγας ἄρχων οὐκ ἠπίστατο. Ὡς
οὖν ἐδηλώθη αὐτῷ, ὅτι καὶ τὸ Πνεῦμα ἅγιον [p. 243.
244.] ἐστὶ, τουτέστι τὸ μεθόριον, καὶ ἡ υἰότης καὶ
θεὸς ὁ τούτων αἴτιος πάντων ὁ οὐκ ὢν, ἐχάρη ἐπι-
τοῖς λεχθεῖσι καὶ ἠγαλλιάσατο⁸¹. τουτέστι κατ' αὐ-
τοὺς τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ δὲ Ἰησοῦς γεγένηται κατ'
αὐτοὺς ὡς προειρηκαμεν. Γεγενημένης δὲ τῆς γενέ-
σεως τῆς προδεδηλωμένης, γέγονε πάντα ὁμοίως κατ'
αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Σωτήρος ὡς ἐν τοῖς Εὐαγγέλοις
γέγραπται. Γέγονε δὲ ταῦτα, φησὶν, ἵνα ἀπαρχὴ⁸²
τῆς φυλοκρινήσεως⁸³ γένηται τῶν συγκεχυμένων ὁ
Ἰησοῦς. Ἐπεὶ γὰρ ἐστὶν ὁ κόσμος διηρημένος εἰς
ὀγδοάδα, ἥτις ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ παντὸς κόσμου
(κεφαλὴ δὲ τοῦ παντὸς κόσμου⁸⁴ ὁ μέγας ἄρχων),
καὶ εἰς ἑβδομάδα, ἥτις ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς ἑβδομάδος,
ὁ δημιουργὸς⁸⁵ τῶν ὑποκειμένων, καὶ εἰς τοῦτο τὸ
διάστημα τὸ καθ' ἡμᾶς, ὅπου ἐστὶν ἡ ἀμορφία, ἀναγ-
καλον ἦν τὰ συγκεχυμένα φυλοκρινηθῆναι⁸⁶ διὰ τῆς
τοῦ Ἰησοῦ διαιρέσεως. Ἐπαθεν οὖν τοῦτο ὅπερ ἦν |
αὐτοῦ σωματικὸν μέρος, ὃ ἦν τῆς ἀμορφίας, καὶ
ἀπεκατέστη εἰς τὴν ἀμορφίαν ἀνέστη δὲ τοῦτο ὅπερ
ἦν ψυχικὸν αὐτοῦ μέρος, ὅπερ ἦν τῆς ἑβδομάδος, καὶ
ἀπεκατέστη εἰς τὴν ἑβδομάδα· ἀνέστησε δὲ τοῦτο
ὅπερ ἦν τῆς ἀκρωρείας οἴκειον τοῦ μεγάλου ἀρχοντος
καὶ ἔμεινε παρὰ τὸν ἀρχοντα τὸν μέγαν· ἀνήνεγκε
δὲ μέχρις ἄνω τοῦτο ὅπερ ἦν τοῦ μεθορίου πνεύμα-
τος καὶ ἔμεινε ἐν τῷ μεθορίῳ Πνεύματι· ἀπεκα-
θάρθη δὲ ἡ υἰότης ἢ τρίτη δι' αὐτοῦ, ἢ ἐγκαταλείψι-
μένη πρὸς τὸ εὐεργετεῖν καὶ εὐεργετεῖσθαι, καὶ
ἀνῆλθε πρὸς τὴν μακαρίαν υἰότητα διὰ πάντων τού-
των διεληθούσα. Ὅλη γὰρ αὐτῶν ἡ ὑπόθεσις σύγχι-
σις⁸⁷ οἴονεὶ πανσπερμίας καὶ φυλοκρινήσεως καὶ
ἀπεκατάστασις τῶν συγκεχυμένων εἰς τὰ οἴκια. Τῆς
οὖν φυλοκρινήσεως ἀπαρχὴ γέγονεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ
τὸ πάθος οὐκ ἄλλου τινὸς χάριν γέγονεν ὑπὸ⁸⁸ τοῦ
φυλοκρινηθῆναι⁸⁹ τὰ συγκεχυμένα. Τούτῳ γὰρ τῷ
τρόπῳ φησὶν ἕλθῃ τὴν υἰότητα τὴν καταλείψιμ-
νην⁹⁰ εἰς τὴν ἀμορφίαν πρὸς τὸ εὐεργετεῖν καὶ
εὐεργετεῖσθαι δεῖν φυλοκρινηθῆναι⁹¹, ᾧ τρόπῳ καὶ
ὁ Ἰησοῦς πεφυλοκρίνηται. Ταῦτα μὲν οὖν ἐστὶν ἂ

tionis in magno acervo ratione præconceptus. Sic
est, qui secundum illos intelligitur internus homo
spiritualis in animali (quod est filietas, quæ hic re-
liquit animam, non mortalem sed ibi manentem
secundum naturam, qua ratione supra liquit prima
filietas Spiritum sanctum, hoc est id quod contermi-
num est, in suo loco) sua tum ipdutus anima.

Verum ne quid doctrinæ eorum prætermittamus,
quæcunque etiam de Evangelio docent exponam.
Evangelium est secundum eos supramundanorum
intelligentia, ut declaratum est, quam magnus ar-
chon non intellexit. Cum igitur declaratum
378-
379 esset ei esse etiam Spiritum sanctum, hoc est
id quod conterminum est, et filietatem, et esse
Deum, horum auctorem omnium, eum qui non est,
lætatus est iis quæ dicta erant et exsultavit : hoc
est secundum eos Evangelium. Jesus autem geni-
ratus est secundum eos, ut antea diximus. Facta
autem quæ antea declarata est generatione, facta
sunt omnia, quæ pertinent ad Salvatorem, similiter
secundum eos atque in Evangelii scriptum est.
Facta autem hæc sunt, inquit, ut primitiæ divisio-
nis classium eorum quæ commista erant evaderet
Jesus. Cum igitur mundus distributus sit in og-
doadem, quæ est caput universi mundi (caput au-
tem ogdoadis magnus archon), et in hebdomadem
(caput autem hebdomadis opifex subjacentium), et
in hunc gradum qui pertinet ad nos, ubi est defor-
mitas : oportebat ea quæ confusa erant ex classi-
bus separari per Jesu divisionem. Præterea igitur
est id quod erat ejus corporalis pars, quæ erat de-
formitatis, et redacta est in deformitatem ; resus-
citatum autem est id quod erat in eo animale, id
quod erat ab hebdomade, et rediit in hebdoma-
dem ; resuscitavit autem id quod erat domesticum
summi cacuminis, magni archontis, et mansit apud
magnum archontem ; extulit autem usque ad id
quod supra est illud quod erat contermini Spiritus,
et mansit in contermino Spiritu ; purgata autem
est filietas tertia per eum, quæ relicta erat ad be-
ne faciendum et bene patiendum, et occendit ad
beatam filietatem, postquam per omnia hæc per-
vasit. Omne enim eorum argumentum est tanquam
seminarii confusio et classium divisio et restitutio
confusorum in loca domestica. Classium igitur di-
visionis primitiæ factus est Jesus, et passio non
alius cujusdam gratia facta est per divisionem
classium eorum quæ confusa erant. Ea enim ra-
tione ait omnem filietatem, quæ relicta erat in de-
formitate ad bene faciendum et bene patiendum,

VARLÆ LECTIONES.

⁷⁷ σωρῶν. σάρκῳ M. ⁷⁸ ἥπερ. καίπερ C, M. Bunsenius, καθάπερ Jacobus. ⁷⁹ λέλοιπεν. λέλυπεν C.
⁸⁰ αὐτοῦς. αὐτοῦ C, M, Bunsenius. ⁸¹ ἠγαλλιάσατο C. ⁸² ἀπαρχὴ. ἀπ' ἀρχῆς C, M. Cf. infra lin. 35.
⁸³ φυλοκρινήσεως ἕως C. ⁸⁴ κεφαλὴ δὲ τοῦ παντὸς κόσμου om. Bunsenius, an κεφαλὴ δὲ τῆς ὀγδοάδος?
⁸⁵ ἥτις ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς ἑβδομάδος, ὁ δημιουργός, ἥτις ἐστὶν ὁ δημιουργός Bunsenius, an κεφαλὴ δὲ τῆς
ἑβδομάδος ὁ δημιουργός? ⁸⁶ φυλοκρινηθῆναι C, Bunsenius. ⁸⁷ σύγχισις. σύγχισις C. ⁸⁸ ὑπὸ. ἢ ὑπὸ M.
Bunsenius, ἢ Κορμενός, Jacobus. ⁸⁹ φυλοκρινηθῆναι Bunsenius. ⁹⁰ καταλείψιμνην. καταλείψιμνην C,
Bunsenius. ⁹¹ δεῖν φυλοκρινηθῆναι. διαφυλοκρινηθῆναι B, Bunsenius, διαφυλοκρινηθῆναι M.

oportere in classes dividi, qua ratione et Jesus per classes divisus est. Hæc igitur sunt, quæ et Basilides fabulatur, qui docuit per Ægyptum, et ab iis tantam sapientiam edoctus tales fructus tulit.

380-381 28. Saturnilus autem quidam, qui per idem tempus quo Basilides viguit, degit autem Antiochiæ, urbi Syriæ, docuit talia qualia etiam Menander. Ait autem unum Patrem incognitum universitati rerum existere, eum qui creaverit Angelos, Archangelos, Potestates, Vires. A septem autem angelis mundum exstitisse omniaque in eo, et ipsum hominem angelorum esse opus, cum simul desuper ab authentia lucida imago apparuisset, quam cum detinere nequiverissent, propterea quod illico, inquit, recurrit sublime, cohortati sunt inter se his verbis: *Faciamus hominem secundum imaginem et similitudinem*, quo nato, inquit, cum sumentum sese erigere non posset ob debilitatem angelorum, sed vermibus instar reperet: miserata eum superna potestas propterea quod in similitudinem ejus factus erat, misit scintillam vitæ, quæ suscitavit hominem effecitque ut viveret. Hanc igitur scintillam vitæ post obitum recurrere ad ea quæ sint contribulia ait, et reliqua, ex quibus natus sit, in illa resolvi. Salvatorem autem ingeneratum statuit esse et incorporalem et figura carentem, per speciem autem apparuisse hominem. Et Judæorum Deum unum angelorum esse ait, et quoniam voluerit Pater dominatu privare omnes dominantes, **382-383** advenisse Christum ad privandum dominatu Judæorum Deum et ad salvandos eos qui sibi obsequerentur, esse autem hos eos qui haberent scintillam vitæ in semetipsis. Duo enim genera hominum ab angelis ficta esse ait, alterum malum, alterum bonum, et cum auxiliaren-

καὶ Βασιλείδης μυθεύει σχολάσας κατὰ τὴν Αἴγυπτον⁹⁹, καὶ παρ' αὐτῶν τὴν τοσαύτην σοφίαν διδάχθεις ἐκαρποφόρησε τοιοῦτους καρπούς.

[p. 244. 245.] κη'.¹⁰⁰ Σατορνίλιος¹⁰¹ δὲ τις συνακράσας τῷ Βασιλείδῃ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, διατρέψας δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, ἔδογματις τοιαῦτα ὅποια καὶ Μένανδρος. Λέγει δὲ ἓνα πᾶτέρα ἀγνωστον τοῖς πᾶσιν ὑπάρχειν, τὸν ποιήσαντα¹⁰² Ἀγγέλους, Ἀρχαγγέλους, Δυνάμεις, Ἐξουσίας. Ἀπὸ δὲ ἐπιπέτων ἀγγέλων τὸν κόσμον γεγενῆσθαι καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸν ἄνθρωπον δὲ Ἀγγέλων εἶναι ποίημα, ἀνωθεν ἀπὸ τῆς αὐθεντίας¹⁰³ φωτεινῆς¹⁰⁴ εἰκόνας ἐπιφανείσης, ἣν¹⁰⁵ κατασεῖν μὴ δυναθέντες διὰ τὸ παρχρηῖμα, φησὶν, ἀναδραμεῖν ἄνω¹⁰⁶, ἐκέλευσαν ἐκυτοῖς λέγοντας· *Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν* οὐ γενομένου. φησὶν, καὶ [μὴ]¹⁰⁷ δυναμένους ἀνορθοῦσθαι τοῦ πλάσματος διὰ τὸ ἀδρανὲς τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ ὡς σκώληκος σκαριζόντος, οἰκτεράσα αὐτὸν ἡ ἄνω δύναμις διὰ τὸ ἐν ὁμοιώματι αὐτῆς γαγονέναι, ἐπέμφθη σπινθῆρα ζωῆς, ὃς διήγειρε τὸν ἄνθρωπον καὶ ζῆν ἐποίησε. Τοῦτον οὖν τὸν σπινθῆρα τῆς ζωῆς μετὰ τὴν τελευτὴν ἀνατρέχειν πρὸς τὰ ὀμόφυλα λέγει, καὶ τὰ λοιπὰ, ἐξ ὧν ἐγένετο, εἰς ἐκεῖνα ἀναλύσθαι. Τὸν δὲ Σωτῆρα ἀγέννητον¹⁰⁸ ὑπέθετο καὶ ἀσίωματος καὶ ἀειδενον, δοκῆσαι δὲ ἐπιπεφηνέναι ἄνθρωπον. Καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων Θεὸν ἓνα τῶν ἀγγέλων εἶναι φησι, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι τὸν Πατέρα καταλύσει πάντας τοὺς ἄρχοντας, παραγενέσθαι τὸν [p. 245. 246.] Χριστὸν ἐπὶ καταλύσει τοῦ τῶν Ἰουδαίων Θεοῦ καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν πεθομένων αὐτῷ· εἶναι δὲ τοῦτους τοῖς ἔχοντας τὸν σπινθῆρα τῆς ζωῆς ἐν αὐτοῖς. Δύο γὰρ γένη τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν ἀγγέλων πεπλάσθαι ἔφη, τὸ μὲν πονηρὸν, τὸ δὲ ἄγαθόν, καὶ ἐπειδὴ αἱ

Iren. C. hæres. 1, 24, 1. . . Saturnilus quidem similiter ut Menander unum Patrem incognitum omnibus ostendit, qui fecit Angelos, Archangelos, Virtutes, Potestates. A septem autem quibusdam angelis mundum factum et omnia que in eo. Homine autem angelorum esse facturam, desuper a summa potestate lucida imagine apparente, quam cum tenere non potuissent, inquit, eo quod statim recurreret sursum, adhortati sunt semetipsos dicentes: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem*: qui cum factus esset et non potuisset origi plasma propter imbecillitatem angelorum, sed quasi vermiculus scarizaret, miserantem ejus desuper virtutem, quoniam in similitudinem ejus

esset factus, emisisset scintillam vitæ, quæ erexit hominem et articulavit et vivere fecit. Hanc igitur scintillam vitæ post dysfunctionem recurrere ad ea, qui sunt ejusdem generis, dicit, et reliqua ex quibus facta sunt illa (sic!) resolvi.

2. Salvatorem autem innatum demonstravit et incorporalem et sine figura, putative autem visum hominem; et Judæorum Deum unum ex angelis esse dixit. Et propter hoc quod dissolvere voluerint Patrem ejus omnes principes, advenisse Christum ad destructionem Judæorum Dei et ad salutem credentium ei; esse autem hos, qui habent scintillam vitæ ejus. Duo enim genera hic primus hominum plasmata esse ab angelis dixit, alterum quidem ne-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ τὴν Αἴγυπτον. τὸν Περίπατον Bernaysius et Bunsenius; sed cf. Euseb. H. E. iv, 7.... Σατορνίλιος τὴν Ἀντιοχείαν τὸ γένος καὶ Βασιλείδην Ἀλεξανδρέα, ὃν ὁ μὲν κατὰ Συρίαν, ὁ δὲ κατ' Αἴγυπτον συνεστῆσαντο θεολογικῶν αἰρέσεων διδάσκαλοι. Ἐπιφαν. hæres. 24, 1: Βασιλείδης μὲν οὖν... ἐν τῇ τῶν Αἴγυπτίων χώρῃ στειλάμενος τὴν πορείαν ἐκεῖσε τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, κ. τ. λ. ¹⁰⁰ Cum his quæ sequuntur (f. Epiphani., hæres. 25. Theodoret. Fab. hæres. 1, 3, et Iren. C. hæres. 1, 24, cujus ipsa verba, quæ Hieronymus exscripsit, a veteri interprete Latine versa textui supposuimus. ¹⁰¹ Σατορνίλιος. Σατορνίλιος Epiphanius et Theodoretus, Σατορνίλιος Eusebius. ¹⁰² τὸν ποιήσαντα. τοῦτον ποιήσαντα C. ¹⁰³ αὐθεντίας. Cf. infra ἐπιπέτων, p. 401, 46. ¹⁰⁴ φωτεινῆς. φωνῆς C. M., κατὰ τὴν μορφήν τῆς ἀνωθεν παρακωφύσεως φωνῆς Epiphanius. ¹⁰⁵ ἣν. ἣν C. ¹⁰⁶ ἄνω Roeporus, ἀνωθεν C. M. ¹⁰⁷ Cf. I Mos. 1, 26: Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, κ. τ. λ. ¹⁰⁸ μὴ add. M. ¹⁰⁹ ἐπέμφθη. πέμφαι C. ¹¹⁰ Σωτῆρα ἀγέννητον. Πατέρα ἀγέννητον C. M. ¹¹¹ διὰ τὸ, διὰ τοῦτο C. M. ¹¹² τοῦτους τοῦς. τοῦτους C. M.

δαίμονες τοὺς πονηροὺς ἐβοήθουν, ἐληλυθέναι τὸν Ἰωάννην ἐπὶ καταλύσει τῶν φαύλων ἀνθρώπων καὶ δαιμόνων, ἐπὶ σωτηρίᾳ δὲ τῶν ἀγαθῶν. Τὸ δὲ γαμεῖν καὶ γενεῖν ἄπὸ τοῦ Σατανᾶ φησὶν εἶναι· εἰ πλείους τε τῶν ἀπ' ἐκείνου καὶ ἐμψύχων ἀπέχονται, διὰ τῆς προσποιήτου ταύτης ἐγκρατείας... τὰς δὲ προφητείας; ἃς μὲν ἀπὸ τῶν κοσμοποιῶν ἀγγέλων λελαλήσθαι, ἃς δὲ ἀπὸ τοῦ Σατανᾶ, ὃν καὶ αὐτὸν ἀγγέλον ἀντιπράττοντα τοῖς κοσμικοῖς ὑπέθετο, μάλιστα δὲ τῶ τῶν Ἰουδαίων Θεῷ. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Σατορνείλος.

κθ'. Μαρκίων δὲ ὁ Ποντικὸς πολὺ τούτων μανικώτερος, τὰ πολλὰ τῶν πλειόνων παραπεμφάμενος ἐπὶ τὸ ἀναιδέστερον ὀρμησας δύο ἀρχὰς τοῦ παντός ὑπέθετο, ἀγαθὸν τινα λέγων καὶ τὸν ἕτερον πονηρὸν· καὶ αὐτὸς δὲ νομίζων καινὸν τι παρεισαγαγεῖν σχολῆν ἐσκεύασεν ἀπονοίας γέμουσαν καὶ κυνικοῦ βίου, ὣν τις μάχιμος. Οὗτος νομίζων λήσασθαι τοὺς πολλοὺς, ὅτι μὴ Χριστοῦ τυγχάνει μαθητῆς ἀλλ' Ἐμπεδοκλέους πολὺ αὐτῷ προγενεστέρου τυγχάνοντος, ταυτὰ ὁρίσας ἐδογματίσει δύο εἶναι τὰ τοῦ παντός αἴτια, νεῖκος καὶ φιλία. Τί γάρ φησιν ὁ [p. 246. 247.] Ἐμπεδοκλῆς περὶ τῆς τοῦ κόσμου διαγωγῆς; Εἰ καὶ προσείπομεν, ἀλλὰ γε καὶ νῦν πρὸς τὸ ἀντιπαρθεῖναι τῆ τοῦ κλειψιδόγου αἰρέσει οὐ σιωπήσομαι. Οὗτος φησὶν εἶναι τὰ πάντα στοιχεῖα, ἐξ ὧν ὁ κόσμος συνέστηκε καὶ ἔστιν, ἐξ, δύο μὲν ὕλικα, γῆν καὶ ὕδωρ· δύο δὲ ὄργανα, οἷς τὰ ὕλικα κοσμεῖται καὶ μεταβάλλεται, πῦρ καὶ ἀέρα· δύο δὲ τὰ ἐργαζόμενα τοῖς ὀργανοῖς τὴν ὕλην καὶ δημιουργοῦντα, νεῖκος καὶ φιλία, λέγων ὡδὲ πως·

Ἐτέσσαρα τῶν πάντων ριζώματα πρῶτον ἄκουε· Ζεὺς ἰσχυρὸς ἢ Ἡρῆ τε φερέσβιος, ἢ δ' Αἰδωνεύς. Νῆστις γὰρ ἢ δακρυοῖς ἢ τέρρει κρουνοῦ μακρογόνου.

Ζεὺς ἔστι τὸ πῦρ, Ἡρῆ δὲ φερέσβιος ἢ γῆ ἢ φέρουσα

tur daemones malis, venisse Salvatorem ad tollendos malos homines et daemones, ad salvandos autem bonos. Ducere autem uxorem et procreare prolem a Satana inquit esse; plerique autem eorum, qui sunt ab eo, etiam animantibus abstinent per eamque affectatam continentiam multos seducunt. Vaticinationes autem partim ab angelis mundificibus praedicatas esse, partim autem a Satana, quem et ipsum angelum statuit esse, qui adversetur iis qui sunt in mundo angelis, maxime autem Deo Iudaeorum. Haec igitur Saturnilus.

29. Marcion autem Ponticus, multo his vesanior, plerisque ex plurimis omissis in maiorem impudentiam progressus, duo principia universi statuit, cum bonum unum ponit, alterum malum. Et ipse opinatus sese novam quiddam subintrodixisse, scholam constituit vesania abundantem et canina vita, quippe furiosus quidam erat. Ille arbitratus oblituros esse homines se non esse Christi discipulum sed Empedoclis, qui multo ante ipsum fuit, eadem definiit et docuit duas esse universi causas: discordiam et amicitiam. Quid enim docet Empedocles de mundi administratione? Etiam si antea diximus, tamen etiam nunc in comparationem haereseos hominis doctrinam suam suffurati non silebimus. Ille omnia elementa, ex quibus mundus constitit et exstat, sex esse ait, quorum duo sint materialia, terram et aquam, duo autem instrumenta, quibus materialia instruantur et commutentur, ignem et aerem, duo autem quae operentur instrumentis materiem et dispensent, discordiam et amicitiam, cum dicit sic fere:

Quatuor universorum radices primum audi. Jupiter [lucidus] Junoque alma et Aidoneus Nestisque quae lacrymis humectat scaturiginem humanam.

Jupiter est ignis, Juno autem alma terra, quae fert

quam, alterum autem bonum. Et quoniam daemones pessimos adjuvant, venisse Salvatorem ad dissolutionem malorum hominum et daemontiorum, ad salutem autem bonorum. Nubere autem et generare a Satana dicunt esse. Multi autem ex iis, qui sunt ab eo, et ab animalibus abstinent, per fictam hu-

jusmodi continentiam seducunt multos. Prophetias autem quasdam quidem ab iis angelis, qui mundum fabricaverint, dictas, quasdam autem a Satana, quem et ipsum angelum adversarium mundi fabricatoribus ostendit, maxime autem Iudaeorum Deo.

VARIÆ LECTIONES.

τὸ μὲν — τὸ δέ. τὸν μὲν — τὸν δὲ C, M. ὁ ἐπικαταλύσει C. ὁ γενεῖν C. ὁ πλείους τε. πλείους δὲ scribebat enim censet M, qui verba ὁ πλείους — ἐγκρατείας lunulis inclusit. ἢ πρὸς ποιητοῦ C. Post ἐγκρατείας lacunam ignavimus; videntur excidissis verba πλανώμετες πολλοὺς: ὅθεν καὶ ὁ πλείους αὐτῶν ἐμψύχων ἀπέχονται, ὅπως διὰ τῆς προσποιητῆς δόξης πολιτείας αὐτῶν τινὰς ἐπαγάγωνται εἰς τὴν αὐτῶν ἀπάτην Eriphanius, l. i. § 2. ὑπέθετο. ὑπέθετο C, M. τῶ— Θεῷ. τὸν θεόν C, M. γέμουσαν. γέμουσα C. ὦν τις μάχιμος. ὦν τις μάχλος conj. M, R. Scotto haec ex glossa marginali nata videntur ὦν τις sive εἰς Μάχιμος, quae spectare arbitratur ad Maximum Cynicum, qui a concilio Constantinopolitano damnatus est: an μανικός? Οὗτος, ὅτι C. ταυτὰ ταῦτα C, M. Cf. supra p. 14. 1 — 14. Empedocles ab Hippolyto conservata accuratius tractavit Schneidewinnus Philol. vol. VI, p. 155 sqq. et Bern. ten Brink, ibid. p. 750 sqq. Recepit in Fragmenta Empedoclis Heur. Stein (Bonnæ, 1852). Post Steinium eisdem versus variis conjecturis tentaverunt Th. Bergk in censura Steiniani libelli in Jahnni Nov. Annal. philol. a. 1853, tom. LXVIII, p. 21 sqq. A Mullachius in Quaest. Empedocli. spec. secundo Berolini 1853 edito, et Guil. Hollenberg in Empedocleis Berol. eodem anno editis. Empedocli. vss. 55—57. Karsten.; vss. 35 — 35. Stein., qui reliquorum scriptorum testimonia apponunt. Redeunt iidem versus infra, l. x, c. 7, p. 313 ed. Ox. ὁ ἀρχῆς om. C, ἀήρ infra p. 313. ἢ δ'. ἢ δὲ C. γε. δὲ infra, l. l. ἢ ἑκαρρούς. ἢ κατὰς infra l. l. τέρρει. σπονδὲς (sic) infra. ἢ μακρογόν. μαθρόντων infra. Steinus ex aliis fontibus versum ita edidit: Νῆστις θ' ἢ δακρυοῖς τέρρει κρουνοῦμα βρότεον, quem alii aliter tentaverunt, veluti B. Brinkius in Philol. VI, p. 750 sqq.: Νῆστις δακρυοῦσα: ἐπὶ κρουνοῦ μακρογόνων.

fruges ad victum necessarias, A idoneus autem aer, quoniam omnia per eum videntes ipsam non conspicimus, Nestis autem aqua; solum enim hoc vehiculum, quod nutritionem efficit illis quæ aluntur, cum ipsam per se nequeat nutrire ea quæ aluntur. Si enim nutrirer, inquit, nunquam fame corripentur animalia, cum aqua in mundo semper abundet. Propterea Nestin vocat aquam, quia cum efficit nutritionem nutrire nequeat ea quæ aluntur. Hæc igitur sunt, ut primis lineamentis adumbramus, quæ mundi continent universam speciem: aqua et terra, ex quibus ea quæ nascuntur, ignis et spiritus, instrumenta et agentia, discordia autem et amicitia, ea quæ operantur per artem. Et amicitia quidem pax quædam est et consensus et charitas, quæ eo nititur, ut unus perfectus et consummatus sit mundus; discordia autem semper distrahit unum illum et dirimit vel reddit ex uno multa. Est igitur discordia causa universi mundi, quam ait οὐλόμενον esse, id est perniciosam; curæ enim ei est, ut mundus per omne ævum idem **386-387** consistat; et est omnium generatorum generationis dispensator et effector discordia perniciosa, exitus autem ex mundo eorum, quæ generata sunt, et commutationis et in unum restitutionis amicitia: de quibus Empedoclea, scilicet esse immortalia duo et ingenerata et quæ initium nascendi nunquam ceperint, alio loco dicit in hunc fere modum:

Profecto enim et prius erat et erit nec unquam, opinor, His ambobus vacuabitur immensum ævum.

Quibusnam his? Discordia et amicitia; non enim coperunt esse, sed ante erant et erunt in æternum, quoniam, cum generata non sint, perniciem subire nequeunt. Ignis autem [et aqua] et terra et aer morientia sunt et in vitam redeuntia. Cum enim mortua sunt hæc, quæ a discordia oriuntur, comprehendens ea amicitia adducit et apponit et conciliat universo, ut universum permaneat unum, ab amicitia semper dispositum in unum eundemque modum eademque ratione. Quando autem amicitia ex multis effecit unum, et ea quæ distracta sunt conciliavit uni, rursus discordia abstrahit ab uno et reddit multa, hoc est ignem, aquam, terram, ætherem, quæ ex his generantur animalia et sata et quæcunque partes mundi conspicimus. Et de mundi

τούς πρὸς τὸν βίον καρπούς, Ἄιδωνεύς δὲ ὁ ἀήρ. ὅτι πάντα δι' αὐτοῦ βλέποντες ὁ μόνον αὐτὸν οὐ καθ' ὁρῶμεν, Νῆστις δὲ τὸ ὕδωρ· μόνον αὐτοῦ τούτου ὄχημα τροφῆς αἰτίον γινόμενον πάσι τοῖς τρεφομένοις, αὐτὸ καθ' αὐτὸ ὀρέφειν οὐ δυνάμενον τὰ τρεφόμενα. Εἰ γὰρ ἔτρεφε, φησὶν, οὐκ ἂν ποτε λιμῶ καταλήφθη τὰ ζῶα, ὕδατος ἐν τῷ κόσμῳ πλεονάζοντος ἀεὶ. Διὰ τοῦτο Νῆστιν καλεῖ τὸ ὕδωρ, ὅτι τροφῆς αἰτίον γινόμενον ὀρέφειν οὐκ εὐτονεῖ τὰ τρεφόμενα. Τὰυτα μὲν οὖν ἔστιν ὡς τύπων περιλαβεῖν τοῦ κόσμου τὰ συνέχοντα τὴν ὅλην ὑπόθεσιν· ὕδωρ καὶ γῆ, ἐξ ὧν τὰ γινόμενα, πῦρ καὶ πνεῦμα, τὰ ὄργανα καὶ τὰ δραστήρια, νεῖκος δὲ καὶ φιλία, τὰ δημιουργοῦντα τεχνικῶς. Καὶ ἡ μὲν φιλία εἰρήνη τις ἐστὶ καὶ ὁμόνοια καὶ στοργὴ ἕνα τέλειον κατηρτισμένον εἶναι προαιρουμένη τὸν κόσμον, τὸ δὲ νεῖκος ἀεὶ διασπᾷ τὸν ἕνα καὶ κατακερματίζει ἢ ἀπεργάζεται ἐξ ἑνὸς πολλά. Ἔστι μὲν οὖν τὸ μὲν νεῖκος αἰτίον τῆς πίσεως πάσης, ὃ φησὶν οὐλόμενον εἶναι, τούτῳ δὲ ὀλέθριον· μέλει γὰρ αὐτῷ, ὅπως διὰ παντὸς αἰῶνος ἡ κρίσις αὐτῆς συνεστήκη καὶ ἐστὶ πάντων τῶν [p. 247—249.] γεγονότων τῆς γενήσεως δημιουργοῦ καὶ ποιητῆς τὸ νεῖκος τὸ ὀλέθριον, τῆς δὲ ἐκ τοῦ κόσμου τῶν γεγονότων ἐξαγωγῆς καὶ μεταβολῆς καὶ εἰς τὸν ἕνα ἀποκαταστάσεως ἡ φιλία· περὶ ὧν ὁ Ἐμπεδοκλῆς ὅτι ἐστὶν ἀθάνατα δύο καὶ ἀγέννητα καὶ ἀρχὴν τοῦ γενέσθαι μηδέποτε εἰληφότα, ἀλλὰ χού λέγει τοιοῦτόν τινα τρόπον·

Ἦ γὰρ καὶ πάρος ἦν τε καὶ ἔσται, οὐδέ ποτ' ὄλω. Τούτων ἀμφοτέρων κενώσεται ἄσπετος αἰών.

Τῶν τούτων; Τοῦ νεῖκος καὶ τῆς φιλίας· οὐ γὰρ ἤρξαντο γενέσθαι, ἀλλὰ προῆσαν καὶ ἔσονται ἀεὶ διὰ τὴν ἀγέννησιν φθορὰν ὑπομείναι μὴ δυνάμενα. Τὸ δὲ πῦρ [καὶ τὸ ὕδωρ] καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ ἀήρ θνήσκοντα καὶ ἀναβιοῦντα. Ὄταν μὲν γὰρ ἀποθάνῃ ταῦτα ὑπὸ τοῦ νεῖκος γινόμενα, παραλαμβάνουσα αὐτὰ ἡ φιλία προσάγει καὶ προστίθῃσι καὶ προσοικεῖ τῷ παντί, ἵνα μὴν τὸ πᾶν ἓν, ὑπὸ τῆς φιλίας ἀεὶ διακοσμούμενον μονοτρόπως καὶ μονοειδῶς. Ὄταν δὲ ἡ φιλία ἐκ πολλῶν ποιῆσῃ τὸ ἓν καὶ τὰ διεσπασμένα προσοικεῖσθαι τῷ ἑνί, πάλιν τὸ νεῖκος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀποσπᾷ καὶ ποιεῖ πολλά, τούτῳ πῦρ, ὕδωρ, γῆν, ἀέρα, τὰ ἐκ τούτων γεννώμενα ζῶα καὶ φυτὰ καὶ ὅσα μέρη τοῦ κόσμου κατανοοῦμεν. Καὶ περὶ μὲν τῆς τοῦ κόσμου ἰδέας, ὅποια τις ἐστὶν

VARIE LECTIONES.

¹⁷ βλέποντες C. ¹⁸ καθ' αὐτὸ C. ¹⁹ κατηρτισμένον. κατερτισμένον C, fort. καὶ κατηρτισμένον M. ²⁰ οὐλόμενον. Cf. infra p. 313, 74 eil. Ox. ²¹ αὐτῆ. αὐτῆ C, M. ²² συνεστήκη. συνέστηξ C, M. ²³ τὸν ἕνα. τὸ [ἓν? Sauppis. ²⁴ ἀγέννητα C, M. Cf. infra p. 390, 3. ²⁵ ἀλλαγῶ. ἀλλὰ C, M. qui ἀλλὰ delendum arbitrat, nisi quid exciderit: ἄλλη τε λέγει καὶ τοῦτον τὸν τρόπον Roepertus. ²⁶ Cf. supra p. 264, 32, 33, et quæ ibi adnotavimus. ²⁷ ἢ. εἰ C, M. ²⁸ τε. om. C, M. ²⁹ ἔσται. ἔσται C. ³⁰ οὐδέ ποτ', ὄλω. οὐδέ ποτ' τοῖω C, οὐδέ ποτ', ὄλω M. ³¹ κενώσεται. κενώσεται C, κενώσεται M, κενώνεται Sauppis. ³² ἄσπετος. ἄσπετος C. ³³ ἤρξαντο. ἤρξατο C. ³⁴ καὶ τὸ ὕδωρ om. C. M. Cf. lin. 32. ³⁵ ἐνήσκοντα καὶ ἀναβιοῦντα. θνήσκοντα καὶ ἀναβιοῦσα susp. Sauppis. ³⁶ διακοσμούμενον. διὰ κοσμομούμενον C. ³⁷ ποιῆσῃ. ποιῆσει. C. ³⁸ προσοικεῖσθαι Roepertus, προσοικονομήσει C, προσοικονομήσῃ M. ³⁹ τὰ. καὶ ἐκ susp. Sauppis.

ὅπὸ τῆς φιλίας κοσμουμένη ⁵⁰, λέγει τοιοῦτόν τινα **A** τρέπον·

Ὁὐ γάρ ⁵¹ ἀπὸ νότιο ⁵² δύο κλάδοι ἀΐσσονται ⁵³,
Ὁὐ πόδες, οὐ θοὰ ρούνατ', οὐ μήδεα γεννήεντα ⁵⁴,
'Ἀλλὰ σφαῖρος ⁵⁵ ἔην καὶ ἴσος ἔστιν αὐτῷ.

Τοιοῦτόν τι καὶ κάλλιστον εἶδος τοῦ κόσμου ἢ φιλία
ἐκ πολλῶν ἐν ἀπεργάζεται· τὸ δὲ νείκος, τὸ τῆς
τῶν ⁵⁶ κατὰ μέρος διακοσμήσεως αἰτιον, ἐξ ἐνὸς
ἐκαίνου ἀποσπᾶ | καὶ ἀπεργάζεται πολλά. Καὶ τοῦτό
ἔστιν δ λέγει περὶ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως ὁ Ἐμπε-
δοκλῆς·

[p. 249. 250.] Τῶν ⁵⁷ καὶ ἐγὼ τῶν ⁵⁸ εἰμι φυγὰς θεό-
[θεν καὶ ἀλήτης,

τουτέστιν θεόν καλῶν τὸ ἐν καὶ τὴν ἐκαίνου ἐνότητα,
ἐν ᾧ ἦν πρὶν ὑπὸ τοῦ νείκους ἀποσπασθῆναι καὶ γε-
νέσθαι ἐν τοῖς πολλοῖς τούτοις τοῖς κατὰ τὴν τοῦ **B**
νείκους διακοσμησιν·

Νεῖκει γάρ, φησὶ, μαινομένῳ πῖσυνος.

νείκος μαινόμενον ⁵⁹ τεταραγμένον ⁶⁰ καὶ ἀστατον
τὸν δημιουργὸν τοῦδε ⁶¹ τοῦ κόσμου ὁ Ἐμπεδοκλῆς
ἀποκαλῶν. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ καταδικη καὶ ἀνάγκη
τῶν ψυχῶν, ὧν ἀποσπᾶ τὸ νεῖκος ἀπὸ τοῦ ἐνὸς καὶ
δημιουργεῖ καὶ ἐργάζεται, λέγων ⁶² τοιοῦτόν τινα
τρέπον·

Ὅς καὶ ⁶³ ἐπιλοκρον ἀμαρτήσας ἐπομόσσει,
Δαιμόνιοι τε ⁶⁴ μακραιῶνος λελάχασι βίβιο ⁶⁵,

δαίμονας τὰς ψυχὰς λέγων μακραιῶνας, ⁶⁶ ὅτι εἰσὶν
ἀθάνατοι καὶ μακροὺς ζῶσιν αἰῶνας·

Τρις ⁶⁷ μὲν ⁶⁸ μυρίας ὥρας ἀπὸ μακάρων ἀλάλη-
[σθαι ⁶⁹, C

μάκαρας καλῶν τοὺς συνηγμένους ὑπὸ τῆς ⁷⁰ φιλίας
ἀπὸ τῶν πολλῶν εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ κόσμου τοῦ νοη-
τοῦ. Τούτους οὖν φησὶν ἀλάλησθαι καὶ

⁷¹ Φυομένους ⁷² παντοῖα διὰ χρόνου ⁷³ εἶδεα ⁷⁴ θρη-
[τῶν,

A quidem species, qualls quedam sit ab amicitia dispo-
sita, dicit in hunc fere modum :

Non enim a tergo duo rami surgunt,
Non pedes, non vegeta genua, non ingutna genitalia,
Verum globus est et ab omni parte æqualis sibi.

Talem quamdam et pulcherrimam speciem mundi
amicitiæ ex multis unam efficit; discordia autem,
quæ causa est per partam dispositionis, ex uno
illo distrahit et efficit multa. Et hoc est, quod de
sua generatione dicit Empedocles :

388-389 Quorum et ego nunc sum exsul divinitus
[et erro,

hoc est, Deum appellans quod unum est et illius
unitatem, in quo erat, antequam a discordia abstra-
heretur et versaretur in multis his, quæ sunt secun-
dum discordiæ dispositionem ;

Discordia enim, inquit, insaniente fretus,

discordiam insanientem perturbatum et instabilem
demiurgum hujus mundi appellans Empedocles.
Hæc enim est damnatio et necessitas animarum,
quas abstrahit discordia ab eo quod unum est et
administral, cum ait in hunc fere modum :

Qui et scelere commisso pejeravit
Dæmon, qui longævam nacti sunt vitam,

dæmonas appellans longævras animas, quia sunt
immortales et longa vivunt æva :

Triginta millia eos annorum a beatis segregatos
errare,

beatos appellans eos, qui per amicitiam coacti sunt
a multis illis in unitatem mundi intelligibilis. Hos
igitur ait errare et

Nascentes omnigenas per tempus species mortalium,
Difficiles vitæ mutantis vias ;

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁰ κοσμουμένη λέγει, λέγει (sic) C. ⁵¹ Empedocl. vss. 360—62. Karsten., vss. 348—50. Stein., qui
collatis aliis testibus hæc ita conformavit :

Ὁὐ μὲν ἀπαι νότιο δύο κλάδοι ἀΐσσονται,
Ὁὐ πόδες, οὐ θοὰ ρούν', οὐ μήδεα λαγνήεντα,
'Ἀλλὰ φρήν ἱερὴ καὶ ἀθέσφατος ἐπλετο μόνον, κ. τ. λ.

⁵² νότιο C. ⁵³ ἀΐσσονται C. ⁵⁴ μήδεα γεννήεντα Sauppins. ⁵⁵ ἀλλὰ σφαῖρος εἰς πάντοθεν ἴσος αὐτοῦ
Schneidewin. l. l. : ἀλλὰ σφαῖρος ἔην καὶ πάντ' ἴσος ἔστιν αὐτῷ conj. M : ἔην tuetur v. Empedocl. Kar-
sten. ; si vere, videndum an pro ἔστιν substitutus ἔσκειν, ac si Empedocles ἴσος dixerit pro ἴσος, ut Kar-
stenius vult, an in καὶ lateat πάντη δ' (de αὐτῷ enim nihil dubium), ipsum verum autem Hippolytus
aliunde assuerit. Røperus. ⁵⁶ τῶν διελendum esse censet Sauppins. ⁵⁷ vs. 7. Karsten., vs. 384 Stein.,
qui edidit : τῶν καὶ ἐγὼ νῦν εἰμι, φυγὰς θεόθεν καὶ ἀλήτης. ⁵⁸ νῦν om. C, M, additum ex aliis fontibus
⁵⁹ Νεῖκει γάρ, φησὶ, μαινομένῳ πῖσυνος, Νεῖκος μαινόμενον. Νεῖκη γάρ φησὶ μαινόμενον καὶ C, M :
Νεῖκος γάρ φησὶ μαινόμενον καὶ Mullachius. Verba Empedoclis ipsa latere docet locus integrior apud
Stein. vs. 382, Karsten. vs. 8. ⁶⁰ τεταραγμένον. τεταραγμένον C. ⁶¹ τοῦδε Røperus, τὸ δὲ C, τόνδε M.
⁶² λέγων. δ λέγει susp. Sauppins. ⁶³ Empedocl. vs. 372 sq. Stein., qui primus priorem versum Empe-
doclis inseruit. Edidit autem Steinius :

Εὐτέ τις ἀμπλακίησι φόνῳ γυῖα μήνη
Αἵματος ἢ ἐπιλοκρον ἀμαρτήσας ἐπομόσση.

Contra Schneidewinus l. l. p. 162 proposuit :

Εὐτέ τις ἀμπλακίησι φρενῶν φιλια μήνη
Αἵμασῶ, ἢ ἐπιλοκρον ἀμαρτήσας ἐπομόσση

⁶⁴ Empedocl. vs. 4. Karst. : οἷτε μακραιῶνος λελάχασι βίβιο, Steinius. Cf. Philolog. l. l. p. 162, 163,
ubi Schneidewinus λελάχασι ex Hesychio defendit ; λελάχασι susp. M, δαίμων, οἷτε βίβιο λελόγγασι μα-
κραῖωνος Mullachius. ⁶⁵ βίβιο. βίβιος C. ⁶⁶ μακραιῶνας C. ⁶⁷ Empedocl. vs. 8. Karst., vs. 374. Stein.
⁶⁸ μὲν. μιν Steinius, quanquam etiam Origenes habet μὲν. ⁶⁹ ἀλάλησθαι C, M. ⁷⁰ μάκαρας. μακαρίας C,
M. ⁷¹ ὑπὸ τῆς. ἀπὸ τῆς C.

Difficiles vias ait esse animarum in corpora commutationes et transfigurationes. Hoc est quod ait :

Difficiles viæ mutant es vias ;

mutant enim animæ corpus ex corpore, cum a discordia commutantur et puniuntur et vetantur manere in uno; puniri vero omnibus pœnis a discordia animas commutatas corpus ex corpore.

Ætherea enim (inquit) eis animas versus mare fugat,

390 - 391 *Mare autem in terræ solum exiuit, terra [autem in radios Splendentis solis, is autem ætheris iniecit verticibus; Alius autem ex alio accipit, oderunt autem universi.*

Hæc est pœna, qua punit deniurgus, tanquam faber, qui ferrum transformat et ex igne in aquam transmergit; ignis enim est æther, unde in mare transfert animas deniurgus, tellus autem terra; quare ait : ex aqua in terram, ex terra autem in nerem, hoc est quod ait :

Terra autem in radios

Splendentis solis, is autem ætheris iniecit verticibus, Alius autem ex alio accipit, oderunt autem universi.

Invisas igitur animas et cruciatas et punitas in hoc mundo secundum Empedoclem congregat amicitia, cum sit bona quædam et miseretur gemitum earum et inordinatam et pravam discordiæ insanientis dispositionem, et educere brevi e mundo et conciliare uni nitatur et laboret, ut omnia in unitatem cedant a se ducta. Propter hanc igitur perniciosam discordiæ dispensationem hujus dispersiti mundi ab omnibus animatis abstinere discipulos suos jubet Empedocles; esse enim ait corpora animalium quæ comeduntur punitarum animarum habitacula; doceatque eos, qui talibus dictis obtemperant, sese continere a muliebri consuetudine, ne participes fiant et consortes operum, quæ dispensat discordia, quæ opus amicitia solvat semper et distrahat. Hanc ait Empedocles esse summam legem administrationis universi, cum dicit sic fere :

Έργον λυόν άσλ και διασπών. Τοῦτου είναι φησιν ο έσως, λέγων ὡδέ πως·

Est necessitatis res, deorum statutum priscum,

Immortale, stabilibus ob signatum juramentis,

Necessitatem vocans ex uno in multa per discordiam et ex multis in unum per amicitiam commutationem ;

Ἀργαλέας ἴσ βίδοιο μεταλλάσσοῦτα κελεύθους. Ἀργαλέας κελεύθους φησιν είναι τῶν ψυχῶν τὰς εἰς τὰ σώματα ἴσ μεταβολὰς και μετακοσμήσεις ἴσ. Τοῦτ' εἰσιν ὁ λέγει·

Ἀργαλέας βίδοιο μεταλλάσσοῦτα κελεύθους·

μεταλλάσσοῦσι γάρ αι ψυχαί τῶμα ἐκ σώματος, ὑπὸ τοῦ νείκους μεταβαλλόμεναι και κολαζόμεναι και οὐκ ἐώμεναι μένειν εἰς τὸ ἐν· ἀλλὰ κολάζεσθαι ἐν πάσαις κολάζεσιν ὑπὸ τοῦ νείκους τὰς ψυχὰς μεταβαλλόμενας ὡμα ἐκ σώματος.

Αἰθέριον γε ἴσ, φησὶ, μένος ψυχᾶς πόντονδε διώκει ἴσ.

[p. 250. 251.] *Πόντος δ' ἐς χθονὸς ἴσ οὐδας ἴσ ἀπέπτυσε ἴσ, γαῖα δ' ἐς ἴσ αὐγὰς ἴσ Ἡελίου φαέθοντος ἴσ, ὁ δ' αἰθέρος ἴσ ἐμβαλε εἰς τὰς. ἴσ Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες.*

Αὕτη εἰσιν ἡ κολάσις ἡν κολάζει ὁ δημιουργὸς, καθάπερ χαλκεὺς τις μετακοσμῶν αἰθρον και ἐκ πυρὸς εἰς ὕδωρ μεταβάπτων· πῦρ γάρ εἰσιν ὁ αἰθήρ, ὅθεν εἰς πόντον μεταβάλλει τὰς ψυχὰς ὁ δημιουργὸς, χθῶν δὲ ἡ γῆ· ὅθεν φησιν· ἴσ Ἐξ οὐρατος εἰς γῆν, ἐκ γῆς δὲ εἰς τὸν ἀέρα. τούτῃσιν ὁ λέγει·

Γαῖα δ' ἐς ἴσ αὐγῆς

ἴσ Ἡελίου φαέθοντος, ὁ δ' αἰθέρος ἐμβαλε εἰς τὰς ἴσ Ἄλλος δ' ἐξ ἴσ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες.

Μισουμένας οὖν τὰς ψυχὰς και βασανιζόμενας και κολαζόμενας ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα συνάγει ἡ φιλία, ἀγαθὴ τις οὐσα και κατοικτεῖρουσα τὸν στεναγμὸν αὐτῶν και τὴν ἀτακτον και πονηρὰν τοῦ νείκους τοῦ μαινομένου κατασκευῆν, και ἐξάγειν και ὀλίγον ἐκ τοῦ κόσμου και προσοικειοῦν τῷ ἐν σπεύδουσα και κοπιῶσα, ὅπως τὰ πάντα εἰς τὴν ἐνόητα κατανήτησιν ὑπ' αὐτῆς ἀγόμενα. Διὰ τὴν τοιαύτην οὖν τοῦ ὀλεθρίου νείκους διακόσμησιν τοῦδε τοῦ μεμερισμένου κόσμου πάντων ἐμφύχων ὁ Ἐμπεδοκλῆς τοὺς ἴσ ἑαυτοῦ μαθητὰς ἀπέχεσθαι παρακαλεῖ· εἶναι γάρ φησι τὰ σώματα τῶν ζῶων τὰ ἐσθιόμενα ψυχῶν κεκολασμένων οἰκητήρια· και ἔγκρατεῖς εἶναι τοὺς τῶν τοιοῦτων λόγων ἀκρωμένους τῆς πρὸς γυναῖκα ὀμιλίας ἴσ διδάσκει ἴσ, ἴνα μὴ συνεργάζονται ἴσ και συνεπιλαμβάνονται ἴσ τῶν ἔργων, ὡν δημιουργεῖ τὸ νείκος, τὸ τῆς φιλίας ἴσ Ἐμπεδοκλῆς νόμον μέγιστον τῆς τοῦ παντὸς δικαιοσύνης·

ἴσ Ἔστω ἀνάγκης ἴσ χρῆμα, θεῶν ψήφισμα και

ἴσ Ἄιδιον, πλατέεσσι κατεσφραγισμένον ὄρκους ἴσ, ἀνάγκην καλῶν τὴν ἐξ ἐνὸς εἰς πολλὰ κατὰ τὸ νείκος και ἐκ πολλῶν εἰς ἓν κατὰ τὴν φιλίαν μεταβολῆν

VARIE LECTIONES.

⁷¹ Empedocle. vs. 6. Karsten., vs. 375. Stein. ⁷² φουμένους, φουόμενα Steinius, γενόμενον Mullachbins. ⁷³ χρόνου, χρόνον C, M. ⁷⁴ εἰδσα, ἴδσα C. ⁷⁵ Empedocle. vs. 376. Stein. ⁷⁶ τὰς σώματα C. ⁷⁷ μετὰ κοσμίσεις C. ⁷⁸ Empedocle. vs. 16—19. Karsten., vs. 377—500. Stein. ⁷⁹ Αἰθέριον μὲν γάρ οπε μένος πόντονδε διώκει Karstenius et Steinius. ⁸⁰ πόντονδε διώκει, πόντον δεξ χθονὸς διώκει C. ⁸¹ δ' ἐς χθονός· δ. s. (una littera x-ra) χθονός C. ⁸² οὐδας, οὐδας C. ⁸³ ἀπέπτυσε, ἀπέπτυσε Karsten. ⁸⁴ γαῖα δ' ἐς, γαῖα δ' εἰς C. ⁸⁵ φαέθοντος, ἀκάμαντος Karstenius et Steinius ex Murarcho. ⁸⁶ εἰς C. ⁸⁷ ὁδ' αἰθέρος ἐμβαλε C. ⁸⁸ δ' ἐξ, ἐξ. C, M. ⁸⁹ ὀμιλίας, ὀμιλήσας C. ⁹⁰ διδάσκειν C. ⁹¹ συνεργάζονται C. ⁹² συνεπιλαμβάνονται C. ⁹³ Empedocle. vs. 1, 2. Karsten., vs. 369, 70. Stein. ⁹⁴ ἴσ Ἔστω ἀνάγκης, ἴσ Ἔστω ἀνάγκη C. ⁹⁵ πλατέεσι κατεσφραγισμένον C.

θεούς δὲ, ὡς ἔφην, τέσσαρα; μὲν θνητούς, πῦρ, ἄδωρ, γῆν, ἀέρα, δύο δὲ ἀθάνατους, ἀγεννήτους, πολεμικούς ἑαυτοῖς διὰ παντός, τὸ νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν· καὶ τὸ μὲν νεῖκος ἀδικεῖν διὰ παντός καὶ [p. 251. 252.] πλειονεκτεῖν καὶ ἀποσπᾶν τὰ τῆς φιλίας καὶ ἑαυτῷ προσνέμειν, τὴν δὲ φιλίαν δεῖ καὶ διὰ παντός, ἀγαθὴν τινα οὔσαν καὶ τῆς ἐνόητος ἐπιμελουμένην, τὰ ἀπασπασμένα τοῦ παντός καὶ βεβασανισμένα καὶ κεχολασμένα ἐν τῇ κτίσει ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἀνακλιεῖσθαι καὶ προσάγειν καὶ ἐν ποιεῖν⁹⁶. Τοιαύτη τις ἡ κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα ἡμῖν ἡ τοῦ κόσμου γένεσις; καὶ φθορὰ καὶ σύστασις ἐξ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ συνεστῶσα φιλοσοφεῖται. Εἶναι δὲ φησι καὶ νοητὴν⁹⁷ τρίτην τινὰ δύναμιν, ἣν⁹⁸ καὶ ἐκ τούτων ἐπινοεῖσθαι δύνασθαι, λέγων ὡδὲ πως. i

B fere verbis usus :

⁹⁶ Εἰ γὰρ καὶ ἐν ἰσφαδίνῃσιν ὑπὸ κραπίδῃσιν ἐμμενῶς καθαρῆσιν ἐποπτεύεις⁹⁹ μελέτησιν, ταῦτα δὲ σοι μάλα πάντα δι' αἰῶνος παρέσσονται. Ἄλλα τε πόλλ' ἀπὸ τῶνδε κτ' ..... αὐτὰ γὰρ ταῦτ' εἰς ἕθος ἕκαστον, ὅση φύσις ἐστὶν ἐκάστῳ. Εἰ δὲ σὺ τῶν ὁμῶν ἐπιβέβηξαι ὅλα κατ' ἀνδρας. Μυρία δὲ ἡμῶν πέλονται τὰτ' ἀμβλύουσι μέριμναι, τῆς ἄφωρ ἐκλείψουσι περιπλομένοιο χρόνοι, Σφῶν αὐτῶν ποθέοντα φίλην ἐπὶ γένταρ¹⁰⁰ ἰκέσθαι. Πάντα γὰρ ἰσθι φρόνησιν ἔχειν καὶ γνώματούσισσιν¹⁰¹.

λ. Ἐπειδὴν οὖν Μαρκίων ἡ τῶν ἐκείνου κυνῶν τις ὑλακτῆ κατὰ τοῦ δημιουργοῦ, τοὺς ἐκ τῆς ἀντιπαράθεως ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ¹⁰² προφέρων λόγους, δεῖ αὐτοῖς λέγειν, ὅτι τούτους οὕτε Παῦλος ἐ ἀπὸ-

Nam si ea densis precordiis substratis

Benevole puris observabis meditationibus.

Et hæc tibi valde multa per ævum præsto erunt,

Et alia multa ab hisce orta descendunt; sponte enim

Hæc in peculiarem indolem, prouti nata est natura

Sin vero tu diversa inter se venaberis, qualia per

Sexcenta misera obvia sunt, quæ obtundunt curas,

Profecto te cito deficient vertentibus annis,

Suam ipsorum concupiscentia charam ad gentem redire.

Omnia enim scito sensum habere et sortem intellectus.

C 50. Quando igitur Marcion vel quis ex eamibus ejus allatrat demiurgum, dum profert ex contrapositione boni et mali rationes, oportet iis dicere, hæc neque Paulum apostolum, neque Marcum digi-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁶ ἐν ποιεῖν. ἐπιποιεῖν C. ἐνοποιεῖν conj. M. ⁹⁷ καὶ νοητὴν. κινὸν τὴν C. ⁹⁸ ἣν. τὴν C. ⁹⁹ sqq. Hos versus, qui ex solo Hippolyto innoverunt, ita resingere periclitatus est Schneidewinus *Philolog.*, VI, 166.

Εἰ γὰρ μὲν σφ' ἀδινῆσιν ὑπὸ κραπίδῃσιν ἐρεῖσας
Ἐμμενῶς καθαρῆσιν ἐποπτεύσεις μελέτησιν,
Ταῦτα τέ σοι μάλα πάντα δι' αἰῶνος παρέσσονται
Ἄλλα τε πόλλ' ἀπὸ τῶνδε κατερχόμεν'· αὐτὰ γὰρ αἰξεί
Ταῦτ' εἰς ἕθος ἕκαστον, ὅση φύσις ἐστὶν ἐκάστῳ.
Εἰ δὲ σὺ γ' ἄλλοιῶν ἐπορέξῃαι, ὅλα κατ' ἀνδρας
Μυρία δὲ δὲ ἀπάλαμνα, τὰ τ' ἀμβλύουσι μέριμνας,
Ἴσ' ἄφωρ ἐκλείψουσι περιπλομένοιο χρόνοι,
Σφῶν αὐτῶν ποθέοντα φίλην ἐπὶ γένταρ ἰκέσθαι.
Πάντα γὰρ ἰσθι φρόνησιν ἔχειν καὶ γώματος αἴσαν.

Quem universe secutus est Steinicus vs. 222 sqq., nisi quod vs. 225 ex emendat. Ritschelii, in quam etiam Meinekii incidit, delitit: τῶν κακτῆσται, vs. 288 δευτὰ πέλονται, vs. 259 (ἣν (vel γῆν) ἄφωρ. Alia expertil sunt alij, veluti A. Meinekii in *Diar. antiq. Marburg.* a. 1852, IV, p. 376, vs. 227 sqq.:

Εἰ δὲ σὺ γ' ἄλλοιῶν ἐπορέξῃαι ὅλα κατ' ἀνδρας,
Μυρία δὲ δὲ πέλει τὰ τ' ἀπαμβλύουσι μέριμναι,
Ἢ σ' ἄφωρ ἐκλείψουσι,

Roperius vs. 223 malli ἐμμενῶς, vs. 228 πέλοντο, vs. 231 γώματος αἴσαν coll. Diog. Laert. III, 16, Bergkii (in censura ed. Steiuanas in *Jahrb. nov. annalibus philol.* a. 1853, p. 25) vs. 224 ταῦτα δὲ, vs. 225 τῶνδε κατόψαι, vs. 227 τ' ἄλλ' ὁμῶν ἐπιβέβηξαι, vs. 228 μὲν δὲ ἔμπαυα, vs. 229 ἡ σ' ἄφωρ ut Meinekii. ¹ καὶ ἐν. κεν susp. etiam. M. ² σφαδίνῃσιν. σφαδανῆσιν conj. M. ³ ἐποπτεύεις. ἐποπτεύεις susp. M. ⁴ μάλα. μάλλζ. C. ⁵ Leg. κατέρχεται. Terminationis vestigia supersunt. M. κατόψεται Schneidewianus *Philol.*, X, 364. ⁶ αἰξεί. ἤξει conj. M. ⁷ ἕθος. ἡθος conj. etiam M. ⁸ περιπλομένοιο C. ⁹ Corrig. sive γέναν sive γαλαν M. ¹⁰ γνώματούσισσιν. γνώματος ἰσθὺν conj. M. Cf. Sext. Emp. *Adv. math.* 8, 286, unde veru scriptura γώματος αἴσαν petita est, quam etiam supra p. 240, 50 restituiimus. ¹¹ κακοῦ καλοῦ C, M.

uis mutilatam renuntiavisse (horum **394 - 395** A enim nihil in Evangelio Marci scriptum est), sed Empedoclem Metonis Agrigentinum, quem expilans ad hoc usque tempus opinabatur fugere omnes sese dispositionem universæ suæ hæresis a Sicilia in evangelicas rationes transferre ipsis verbia. Age enim, o Marcion, sicuti contrapositionem instituiti boni et mali, contraponam et ipse hodie, seculus tua, quæ opinaris, dogmata. Demiurgum ais mundi esse malum; exinde nonne erubescis Empedoclis doctrinas Ecclesiam te docere? Bonum esse ais Deum dissolventem demiurgi fragmenta; exinde non aperte Empedoclis amicitiam Evangelii loco profiteris coram iis, qui auribus accipiunt bonum tuum? Velas nubere, liberos procreare, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum fidelibus et his qui cognoverunt veritatem; Empedoclis lates lustrationes docens? Secutus enim reapse per omnia hunc cibos recusare doces discipulos tuos, ne vescantur corpore aliquo, quod reliquum sit animæ a demiurgo puniunt. Solvis a Deo consociata matrimonia Empedoclis secutus doctrinam, ut tibi conservetur amicitia opus unum indiscretum. Discernit enim matrimonium secundum Empedoclem id quod unum est et facit multa, sicut demonstravimus.

31. Ergo primam et maxime germanam Marcionis hæresin, ex bono et malo conflatam, Empedocleam esse nobis declaratum est. Quoniam autem hoc nostro ævo novi aliquid et mirabilius conatus est Marcionista quidam nomine Prepon Assyrius, qui ad Bardesianem Armenium scripto fecit verba de hæresi, ne hoc quidem silebo. Tertium professus principium **396 - 397** id quod justum est et in œdicio inter bonum et malum positum, ne sic quidem Prepon valuit Empedoclis doctrinas effugere. Mundum enim ait esse Empedocles eum, qui a discordia mala gubernetur, et alterum intelligibilem, qui ab amicitia, et esse hæc diversa principia duo boni et mali, mediam autem esse diversorum principiorum justam rationem, qua colligantur discreta a discordia et adjungantur per amicitiam uni. Hanc

Α τολος, οὗτε Μάρκος ὁ κολοβοδάκτυλος ἠνήγγειλαν [p. 252. 253.] (τούτων γὰρ οὐδὲν ἔν τῷ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίῳ γέγραπται), ἀλλὰ Ἐμπεδοκλῆς Μιῶνος Ἄκραγαντινός, ὃν συλαγωγῶν μέχρι νῦν λανθάνειν ὑπελάμβανε τὴν διαταγὴν πάσης τῆς κατ' αὐτὸν αἰρέσεως ἀπὸ τῆς Σικελίας εἰς τοὺς εὐαγγελικούς λόγους μεταφέρων αὐταῖς λέξεσι. Φέρε γὰρ, ὡς Μαρκίων, καθάπερ τὴν ἀντιπαράθεσιν πεπονηκῆς ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ἀντιπαρθῶ καὶ γὼ σήμερον κατακολουθῶ τοῖς σοῖς, ὡς ὑπολαμβάνεις, δόγμασι. Δημιουργὸν φησὶ εἶναι τοῦ κόσμου πονηρὸν· εἶτα οὐκ ἐγκαλύπτῃ τοὺς Ἐμπεδοκλέους λόγους τὴν Ἐκκλησίαν κατηγῶν; Ἀγαθὸν φησὶ εἶναι Θεὸν καταλύοντα τὰ τοῦ | δημιουργοῦ ποιήματα· εἶτ' οὐ καταφανῶς τὴν Ἐμπεδοκλέους φιλίαν εὐαγγελίῃ τοῖς ἀκροαμένοις τὸν ἀγαθόν; Κωλύεις γαμῆν, τεκνοῦν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ὧν ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετὰ ληψιν τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκῶσι τὴν ἀλήθειαν· τοὺς Ἐμπεδοκλέους λανθάνεις διδάσκων καθαρμούς; Ἐπόμενος γὰρ ὡς ἀληθὴς κατὰ πάντα τοῦτ' ἐβρώματα παραιτῆσαι τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς διδάσκεις, ἵνα μὴ φάγωσι σῶμά τι λείψανον ψυχῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ κεκολασμένης· λύεις τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ συνηρμοσμένους γάμους τοῖς Ἐμπεδοκλέους ἀκολουθῶν δόγμασιν, ἵνα σοι φυλαγῇ τὸ τῆς φιλίας ἔργον ἐν ἀδιαίρετον. Διαιρεῖ γὰρ ὁ γάμος κατὰ Ἐμπεδοκλέα τὸ ἐν καὶ ποιεῖ πολλά, καθὼς ἀπειδείσαμεν.

λα'. Ἡ μὲν εὖν πρώτη καὶ καθαριωτάτη Μαρκίωνος αἵρεσις, ἐξ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τὴν σύστασιν ἔχουσα, Ἐμπεδοκλέους ἡμῖν εἶναι πεφανέρωται· ἐπεὶ δὲ ἔν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις νῦν καινότερόν τι ἐπεχείρησε Μαρκωνιστῆς τις Πρέπων Ἀσσύριος, πρὸς Βαρδησιάνην τὸν Ἀρμένιον ἐγγράφως ποιήσας λόγους περὶ τῆς αἰρέσεως, οὗδε τοῦτο σιωπήσομαι. Τρίτην φάσκων [p. 253. 254.] δίκαιον εἶναι ἀρχὴν καὶ μέσην ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τεταγμένην, οὐδ' οὕτως δὴ ὁ Πρέπων τὰς Ἐμπεδοκλέους διαφυγεῖν ἰσχυρὰ δόξας. Κόσμον γὰρ φησιν εἶναι ὁ Ἐμπεδοκλῆς τὸν ὑπὸ τοῦ νεῖκουσ διοικούμενον τοῦ πονηροῦ, καὶ ἔτερον νοητὸν τὸν ὑπὸ τῆς φιλίας, καὶ εἶναι ταύτας τὰς διαφερούσας ἀρχὰς δύο ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, μέσον δὲ εἶναι τῶν διαφορῶν ἀρχῶν δίκαιον λόγον, καθ' ὃν συγκρίνεται τὰ δι-

VARIAE LECTIONES.

ἠ κολοβοδάκτυλος. Epitheton a viris doctis infeliciter attrahatum vindicavit. J. S. W. in *The Journal of classical and sacred philology*. Cambridge. March 1855, p. 87, allatis his ex præfatione quæ dicitur Hieronymi ad Evangelium Marci in cod. Amiatino: *Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur, ut sacerdotio reprobus haberetur, cet.* Eadem narratio legitur etiam in codice Arabico, quem Fleischerus descripsit in *Zeitschrift der Deutschen morgenländischen Gesellschaft.*, Leipzig 1854, vol. VIII, p. 586, quod testimonium H. Ewaldi debemus. Videtur autem Hippolytus hac appellatione ideo usus esse, ut simul alluderet ad mutilatum, quo Marcion uteretur, Evangelium, quod cum Lucæ esset, Hippolytus prave Marco ascribebat. Idem, cum Paulum Marco consociet, Marcioneum Novi Fœderis canonem complectitur universum. οὐδὲ C. ἠ κατὰ om. C. ἠ Μιῶνος. Beatus Μετωνος. Cf. Sturzii Empedocli. p. 4. ἠ ἐγκαλύπτῃ. ἐγκαταλύπτῃ C. ἠ εἶτ' οὐ. εἶ τοῦ C, εἶτα M. ἠ εὐαγγελίῃ C. ἠ Cf. I Tim. iv, 3: Κωλυόντων γαμῆν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ (sic p. C, ὧν corr. C) ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετὰ ληψιν κατὰ εὐχαριστίας τοῖς καὶ ἐπεγνωκῶσιν τὴν ἀλήθειαν, κ. τ. λ. ἠ κεκολασμένης. καὶ κολασμένης C. ἠ Ἐπεὶ δὲ. Ἐπὶ δὲ C. ἠ καινότερόν C. ἠ Μαρκωνιστῆς τις. Μαρκίων, νῆστῆς; τι; C, M, qui pro Μαρκίων legimur esse censet Μαρκίωνος. ἠ Ἀσσύριος. Ἀσσύριος C. ἠ Πρῶτα littera nominis Βαρδ. exesa. M. ἠ ποιήσας. B. Scotus, ποιήσασθαι C, M. Latine in θα waters librorum, veluti θ? ἠ οὕτως. οὕτως C, M. ἠ δὴ. δὲ C. ἠ τὰς Ἐμπεδοκλέους. — δόξας. τῆς Ἐμπεδοκλέους — δόξας C, M.

ἡρημύνα ὅπο τοῦ νείκους καὶ προσαρμόζεται κατὰ Δ ἰψαμ̄ ἰυσταμ̄ ρατιονεμ̄, quæ auxiliatur amicitiaæ, τὴν φιλίαν τῶ ἐνί. Τοῦτον δὲ αὐτὸν | τὸν δίκαιον Μουσῶν Empedocles appellans et ipse sibi auxilio λόγον ὄν τῆ φιλίᾳ συναγωνιζόμενον ³³ Μοῦσαν ὁ ἀδύκατ̄ in hunc fere modum :

Ἐμπεδοκλῆς προσαγορεύων, καὶ αὐτὸς αὐτῶ ³⁴ συναγωνιζέσθαι παρκαλεῖ, λέγων ὧδέ πως :

³⁵ Εἰκάραι φημερίων ³⁶ ἔνεκέν τιος, ἀμβροτε Μοῦσα, Ἡμετέρας μελέτας διὰ φροντίδος ἐλθεῖν

Εὐχομένῳ, νῦν αὖτε παρίστασο, Καλλιόπεια, Ἄμφι θεῶν μακαρίων ³⁷ ἀγαθὸν λόγον ἐμφαίνοντι.

Τούτοις ³⁸ κατακολουθῶν Μαρκίων τὴν ἔνεσιν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν παντάπασι παρητήσατο, ἀποπον εἶναι νομιζῶν ὅπὸ τὸ πλάσμα τοῦ ὀλεθρίου τούτου ³⁹ νείκους γεγόναι τὸν λόγον τὴν τῆ φιλίᾳ ⁴⁰ συναγωνιζόμενον ⁴¹, τουτέστι τῶ ἀγαθῶ, ἀλλὰ χωρὶς γενέσεως ἔστι πεντεκαιδεκάτω ⁴² τῆς ἡγεμονίας Τιθερίου ⁴³ Καίσαρος κατεληλυθότα αὐτὸν ἀνωθεν, μέσον ὄντα κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ, διδάσκειν ἐν ταῖς συναγωγαῖς. Εἰ γὰρ μέσος τις ⁴⁴ ἐστίν, ἀπήλλακται, φησί, πάσης τῆς τοῦ κακοῦ φύσεως· κακὸς δ' ἐστίν, ὡς λέγει ὁ δημιουργὸς καὶ τούτου τὰ ποιήματα. Διὰ τοῦτο ἀγέννητος ⁴⁵ κατῆλθεν ὁ Ἰησοῦς, φησίν, ἵνα ἡ πάσης ἀπηλλαγμένος κακίας. Ἀπήλλακται δὲ, φησί, καὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ φύσεως, ἵνα ἡ μέσος τις ⁴⁶, ὡς φησὶν ὁ Παῦλος, καὶ ὡς αὐτῆς ὁμολογεῖ· *Τί με ⁴⁷ λέγετε* [p. 254. 255.] *ἀγαθόν; Εἰς ⁴⁸ ἐστὶν ἀγαθός.* Ταῦτα μὲν οὖν τὰ Μαρκίω δόξαντα, δι' ὧν ἐπλάγησθε πολλοὺς τοῖς Ἐμπεδοκλέους λόγους χρησάμενος, καὶ τὴν ὑπ' ἐκείνου ἐφηρημένην φιλοσοφίαν ἰδίᾳ ⁴⁹ δόξῃ μετὰ γὰρ αἵρεσιν ἄθεον συνεστήσατο, ἣν ἱκανῶς ἠλέγχθαι ⁵⁰ ὅφ' ἡμῶν νομιζῶ μηθέν τε καταλελειφθαι, ὧν κλεισιλογῆσαντες παρ' Ἑλλήνων τοὺς Χριστοῦ μαθητὰς ἐπηρεάζουσιν, ὡς τούτων αὐτοῖς γενομένους διδασκάλους. Ἄλλ' ἔπει καὶ τὰ τούτου ἱκανῶς ἡμῖν δοκεῖ ἐκτεθεῖσθαι, ἴδωμεν τί λέγει καὶ Καρποκράτης ⁵¹.

Si enim circa mortales res, immortalia Musa, Cordi tibi fuit meditationes in nostram mentem ⁵² Presenti nunc rursus adesto, Calliopea, Circa deos beatos integram doctrinam aperienti.

Si enim circa mortales res, immortalia Musa,

Cordi tibi fuit meditationes in nostram mentem

Presenti nunc rursus adesto, Calliopea,

Circa deos beatos integram doctrinam aperienti.

Hæc secutus Marcion generationem Salvatoris nostri prorsus respuit, absonum esse arbitratus subfigmentum perniciosæ hujus discordiæ venisse rationem, quæ auxilietur amicitiaæ, hoc est bonum; sed seorsum a generatione anno decimo quinto imperii Tiberii Cæsaris delapsam cum superne, intermedium inter bonum et malum, docuisse in synagogis. Si enim medius quidam est, remotus est, inquit, ab omni natura mali; malus autem est, sicuti ait, deminutus hujusque opera. Propterea, inquit, non-generatus descendit Jesus, ut esset ab omni remotus malitia. Remotus autem est, inquit, etiam a boni natura, ut sit medius quidam, ut ait Paulus, et ut ipse confitetur: *Quid me dicitis bonum? unus est bonus.* Hæc quidem **398-399** sunt quæ Marcioni placuerunt, per quæ in errorem duxit multos usus Empedoclis decretis, et ab illo inventam philosophiam ad suam opinionem traducens impiam hæresin constituit, quam nobis videmur satis coarguisse, nec quidquam reliqui fecisse eorum, quæ Græcis suffurati Christi discipulos diffamant, quasi horum ipsis exstiterint magistri. Sed quoniam hujus quoque doctrinam satis videmur nobis exposuisse, videamus quid et Carpocrates dicat.

VARIE LECTIONES.

³³ συναγωνιζόμενον C. ³⁴ αὐτῶ C. ³⁵ Hos versus, quos ex Hippolyte demum cognovimus, Schneidewinus ita redintegravit l. l. p. 167 :

*Εἰ γὰρ ἐφημερίων ἔνεκέν τί σοι, ἀμβροτε Μοῦσα,
Ἡμετέρας ἐμελεῖν μελέτας διὰ φροντίδος ἐλθεῖν,
Εὐχομένῳ νῦν αὖτε παρίστασο, Καλλιόπεια,
Ἄμφι θεῶν μακάρων καθαρὸν λόγον ἐμφαίνοντι.*

Ab his Steinius, cui sunt versus 358 — 361, ita discessit, ut versu ultimo ἐμφαίνοντι servaret; Bergkiius tamen l. l. p. 26, negans posse ista ferri, quanquam certo restitui locum non posse confessus, hæc excoxitavit

*Εἰ γὰρ ἐφημερίων ἔνεκέν τιος, ἀμβροτε Μοῦσα,
Ἡμετέρας μελέτας ἀδινῆς (s. καθαρῆς) διὰ φροντίδος ἐλθεῖν
(Εὐμενέως . . . τὸ πάρος ποτ' ἔδωκας)
Εὐχομένῳ νῦν αὖτε παρίστασο, Καλλιόπεια,
Ἄμφι θεῶν μακάρων ἀγαθὸν λόγον ἐμφαίνοντι.*

³⁸ εἰ γὰρ ἐφημερίων ἐμελεῖν, sc. σοι conj. M. ³⁹ μακάρων M. ⁴⁰ Recensius hæc verba Bunsenius in *Analecti. Anic-Nicaen.* Vol. I, 99. ⁴¹ τούτου. τὸ τοῦ C. ⁴² Cf. cum his initium Evangelii Marcionitici. ⁴³ συναγωνιζόμενον C. ⁴⁴ ἔστι πεντεκαιδεκάτω. ἔτη πάντα καὶ δεκάτω C. ⁴⁵ Τιθερίου. τηθερίου C. ⁴⁶ μέσος τις. μεσότης C, M. μεσότης Bunsenius coll. Galat. III, 19. ⁴⁷ ἀγέννητος C, M. ⁴⁸ ἡ μέσος τις. ἡ μεσότης C, ἡ μεσότης M, ἡ μεσότης Roepertus et Bunsenius. ⁴⁹ Cf. Luc. XVIII, 19; Marc. X, 18: *Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδαὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός.* Matth. XIX, 17: *Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; Εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός.* Cf. Angerum in *Synopsis Evng. Matthæi, Marci, Lucæ, Lipsiæ*, 1852. ⁵⁰ εἰς. εἰ C. ⁵¹ ἠλέγχθαι ἤλεγχεν C. ⁵² καὶ Καρποκράτης. Καρποκράτης C, M.

32. Carpocrates mundum et quæ sunt in eo ab angelis multo inferioribus non-generatio Patre fabricatam esse dicit, Jesum autem ex Josepho genitum esse, et consimilis cum esset hominibus, justiorem reliquis exstitisse, animam autem ejus, firma et pura cum nata fuerit, re-ordatam esse ea, quæ viderit in circumlacione cum non-generato Deo, proptereaque ab illo ipsi demissam esse potestatem, ut per eum mundi fabros illos effugere valeret: quam et per omnia transgressam in omnibusque **400 401** liberatam rursus ascendisse ad enni, pariterque eam animam, quæ paria ipsi amplecteretur. Jesu autem animam dicunt ex lege exercitatam in Judaicis institutis despexisse illa, et propter hoc potestates accepisse, per quas destruxerit passiones, quæ ad puniendos homines comparatæ sint. Eam igitur animam, quæ similiter atque Christi anima possit despiciere mundifabros archontes, similiter accipere potestatem ad efficienda similia. Quare etiam eo superbix devenerunt, ut alios pares ipsi esse Jesu dicant, alios autem vel etiam ab aliqua parte potentiores quosdam, qui que etiam præstantiores sint illius discipulis, veluti Petro et Paulo et reliquis apo-

λβζ. ἡ Καρποκράτης τὸν μὲν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ὑπὸ ἀγγέλων πολὺ ὑποβεβηκότων τοῦ ἀγενήτου Πατρὸς γεγενῆσθαι λέγει, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἐξ Ἰωσήφ γεγενῆσθαι ¹⁰, καὶ ὁμοιον τοῖς ἀνθρώποις γεγονότα δικαιότερον τῶν λοιπῶν γενέσθαι, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ εὐτονον καὶ καθαρὰν γεγούσαν διαμνημονεύσαι τὰ ὁρατὰ μὲν αὐτῇ ἐν τῇ μετὰ τοῦ ἀγενήτου Θεοῦ περιφορᾷ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπ' ἐκείνου αὐτῇ ¹¹ καταπεμπθῆναι δύναμιν, ὅπως τοὺς κοσμοποιούς ἐκφυγεῖν δι' αὐτῆς δυναθῇ· ¹² καὶ διὰ πάντων [π. 255.] χωρησασαν ἐν πᾶσι τε ἐλευθερωθεῖσαν ἀνεληλυθέναι ¹³ πρὸς αὐτὸν, [καὶ ὁμοίως τὴν] τὰ ὁμοια αὐτῇ ¹⁴ ἀσπασζομένην. Τὴν δὲ τοῦ Ἰησοῦ λέγουσι ψυχὴν ἐννόμως ἡσυχασμένην ἐν Ἰουδαίκοις ἔθεσι καταφρονῆσαι αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεις εἰληφέναι ¹⁵. **B** δι' ὧν καθήργησε τὰ ἐπι κολάσει ¹⁶ πάθη προσόντα τοῖς ἀνθρώποις. Τὴν οὖν ὁμοίως ἐκείνη τῇ τοῦ Χριστοῦ ψυχῇ δυναμένην καταφρονῆσαι τῶν κοσμοποιῶν ἀρχόντων ὁμοίως λαμβάνειν δύναμιν πρὸς τὸ πρᾶξαι τὰ ὁμοια. Διὸ καὶ εἰς τοῦτο τὸ τυφρὸς κατεληλυθασιν, ὥστε τοὺς ¹⁷ μὲν ὁμοίως ¹⁸ αὐτῷ εἶναι λέγουσι τῷ Ἰησοῦ, τοὺς δὲ καὶ ἐτι κατὰ τι ¹⁹ δυνατωτέρους τινὰς, ὄντας δὲ ²⁰ καὶ διαφορωτέρους τῶν ἐκείνου μαθητῶν, οἷον Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τῶν λοιπῶν

Iren., C. hæres. 1, 25, 1. Carpocrates autem et qui ab eo mundum quidem et ea quæ in eo sunt ab angelis multo inferioribus ingenito Patre factum esse dicunt. Jesum autem e Josepho natum, et cum similibus reliquis hominibus fuerit, distasse a reliquis secundum id, quod anima ejus, firma et munda cum esset, commemorata fuerit, quæ visa essent sibi in ea circumlacione, quæ fuisset ingenito Deo, et propter hoc ab eo missam esse ei virtutem, uti mundi fabricatores effugere posset, et per omnes transgressa et in omnibus liberata ascenderet ad eum, et eas, quæ similiter ei amplecterentur, similiter. Jesu autem dicunt animam in Judæorum consuetudine nutritam contempsisse eos et propter hoc virtutes accepisse, per quas evacuavit quæ fuerunt in pœnis passionibus, quæ inerant hominibus.

Eriphan. hæres. 27, 2. Οὗτος δὲ πάλιν ἄνω μὲν ἄρχην λέγει καὶ Πατέρα τῶν ὧλων καὶ ἀγνωστον καὶ ἀκατανόμαστον, ἴσα τοῖς ἄλλοις εἰσάγειν βουλόμενος. Τὸν δὲ κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ ἀγγέλων γεγενῆσθαι, τὸν πολὺτι ὑπὸ τοῦ Πατρὸς τοῦ ἀγνωστοῦ ὑποβεβηκότων· τούτους γὰρ λέγει ἀποστάντας ἀπὸ τῆς ἀνω δυνάμεως οὕτω τὸν κόσμον πεποιηκέναι. Ἰησοῦν δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν ἀπὸ Ἰωσήφ λέγει γεγενῆσθαι, καθάπερ καὶ πάντες ἀνθρώποι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐγεννήθησαν, εἶναι δὲ αὐτὸν ὁμοιον τοῖς πᾶσι. βίω δὲ διεννοχόηται σωφροσύνη τε καὶ ἀρετῇ καὶ βίω δικαιοσύνης. Ἐπειδὴ δὲ, φησὶν, εὐτονον ἔσχε ψυχὴν παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· καὶ ἐμνημόνευε τὰ ὁραθέντα ὑπ' αὐτῆς ἄνω, ὅτε ἦν ἐν τῇ περιφορᾷ τοῦ ἀγνωστοῦ Πατρὸς, ἀπεστάλαι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Πα-

2. Eam igitur, quæ similiter atque illa Jesu anima potest contemneret mundi fabricatores archontas, similiter accipere virtutes ad operandum similia. Quapropter et ad tantum elationis proveci sunt, ut quidam quidem similes sese dicant Jesu, quidam autem adhuc et secundum aliquid illo fortiores, qui sunt distantes amplius quam illius discipuli, ut puta quam Petrus et Paulus et reliqui apostoli, hos autem, ἐὰν λάθῃ δυνάμεις, καὶ τὰ ὁμοια πράξῃ καθάπερ τοῦ Ἰησοῦ, ὡς προείπον. Ὅθεν εἰς τυφρὸν οὕτοι ἐληλακότες μέγαν οἱ ὑπὸ τοῦ ἀπαταῶνος· τούτου ἀπειθηθέντες ἑαυτοὺς προκριτέους ἡγούονται καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ· ἄλλοι δὲ ἐξ αὐτῶν οὐκ Ἰησοῦ φησιν, ἀλλὰ Πέτρου, καὶ Ἀνδρέου, καὶ Παύλου, καὶ τῶν

β'. Τὴν δὲ ψυχὴν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἔθεσιν ἀνατραφεῖσαν καταφρονῆσαι αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεις εἰληφέναι, δι' ὧν τὰ ἐπι κολάσει πάθη προσόντα τοῖς ἀνθρώποις δυναθῆι· πρᾶξαι ὑπερβῆναι τοὺς κοσμοποιούς ἰσχυραίνε. Ὅ μόνον δὲ αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰησοῦ τοῦτο δεδυνῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν δυναμένην διὰ τῶν πράξεων χωρησασαν ὑπερβῆναι τοὺς κοσμοποιούς αὐτοὺς ἀγγέλους, καὶ

VARIE LECTIONES.

¹⁰ Quæ sequuntur Hippolytus ex Irenæo hausit, cujus ipsa verba cum deperdita sint, et veterem Irenæi versionem et quæ Latinis Irenæi verbis Græca apud Eriphanium fere respondent, textui significativus. Cf. etiam cum his Theodoret. *Hær. fab.* 1, 5. ¹¹ γεγενῆσθαι C, M. ¹² αὐτῇ, αὐτῷ M, qui in C ultimam litteram exesam testatur. ¹³ ἐλευθερωθεῖσαν ἀνεληλυθέναι. ἐλευθερωθεῖσαν ἐληλυθέναι C, M. ¹⁴ καὶ ὁμοίως τὴν τὰ ὁμοια αὐτῇ. τὰ ὁμοια αὐτῆς C, M. ¹⁵ εἰληφέναι ἐπιτετελεκέναι C, M. ¹⁶ κολάσει. κολάσει C, M. ¹⁷ τοὺς. αὐτοὺς C, M. ¹⁸ ὁμοίως. ὁμοίως C. ¹⁹ καὶ ἐτι: κατὰ τι. καὶ ἐτι C, M. ²⁰ δυνατωτέρους τινὰς, ὄντας δὲ. δυνατωτέρους, τινὰς; δὲ C, M.

ἀποστόλων, τούτους δὲ κατὰ μηδὲν ἄπολιπσθαι **A** stolis, hos autem a nulla parte inferiores esse Jesu. [p. 255. 256.] τοῦ Ἰησοῦ. Τὰς δὲ ψυχὰς αὐτῶν ἐκ τῆς ὑπερκειμένης ἐξουσίας παρούσας, καὶ διὰ τοῦτο ὠσχύτως καταφρονούσας ἢ τῶν κοσμοποιῶν ἢ, | τῆς αὐτῆς ἡξιώσθαι δυνάμει καὶ αὐτὴς εἰς τὸ αὐτὸ χωρῆσαι· εἰ δὲ τις ἐκείνου πλεον καταφρονήσειεν τῶν ἐνταῦθα, δύνασθαι διαφορώτερον αὐτοῦ ὑπάρχειν. Τέχνας οὖν μαγικάς ἐξεργάζονται ἢ καὶ ἐπαιδᾶς, φιλτρα τε καὶ χαριτήσια ἢ, παρέδρους τε καὶ δνειροπόμους καὶ τὰ λοιπὰ κακουργήματα, φάσκοντες ἐξουσίαν ἔχειν πρὸς τὸ κυριεύειν ἤδη τῶν ἀρχόντων καὶ ποιητῶν τοῦδε τοῦ κόσμου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ποιημάτων ἀπάντων· οἵτινες καὶ αὐτοὶ εἰς διαβολὴν τοῦ θεοῦ τῆς ἐκκλησίας ὀνόματος πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ προεβλήθησαν, ἵνα κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον τρόπον τὰ ἐκείνων ἀκούοντες ἄνθρωποι, **B** καὶ δοκούντες ἡμᾶς πάντας τοιοῦτους ὑπάρχειν ἀποστρέφωσι τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τῆς ἀληθείας κηρύγματος, ἢ καὶ ἢ βλέποντες τὰ ἐκείνων ἀπαντας ἢ ἡμᾶς βλασφημῶσιν ἢ. Εἰς τοσοῦτον ἢ δὲ μετ-ευσματουσθαί· φάσκουσι τὰς ψυχὰς, ὅσον ἢ πάντα τὰ ἁμαρτήματα πληρώσωσιν· ὅταν δὲ μηδὲν λείπῃ, τότε ἐλευθερωθεῖσαν ἢ ἀπαλλαγῆναι πρὸς ἐκείνον τὴν ὑπεράνω τῶν κοσμοποιῶν ἀγγέλων θεόν, καὶ οὕτως σωθῆσθαι πάσας τὰς ψυχὰς. Τινὲς ἢ δὲ φθίσασαι ἐν μιᾷ παρουσίᾳ ἀναμιγῆναι ἢ πάσαις [p. 256. 257.] ἁμαρτίαις οὐκέτι μετευσματοῦνται, ἀλλὰ πάντα ὁμοῦ ἀποδοῦσαι τὰ ὀφλήματα ἐλευθερωθήσονται τοῦ μηκέτι γενέσθαι ἐν σώματι. Τούτων τινὲς καὶ καυτηριάζουσι τοὺς ἰδίους μαθητὰς ἐν τοῖς ὀπίσω μέρεσι τοῦ λοβοῦ τοῦ δεξιοῦ ὠτός. Καὶ εἰκόνας δὲ κατασκευάζουσι τοῦ Χριστοῦ λέγοντες ὑπὸ Πιλάτου τῷ καιρῷ ἐκείνῳ γενέσθαι.

λοιπῶν ἀποστόλων αὐτοὺς ὑπερφεισεστέρους εἶναι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γνώσεως καὶ τὴν περισσότερον τῆς διαπράξεως διαφόρων διεξῶδων· ἄλλοι δὲ ἐξ αὐτῶν φάσκουσι μηδὲν διεννοχέται τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αἱ γὰρ ψυχαὶ ἐκ τῆς αὐτῆς περιφορᾶς εἰσι καὶ ὁμοίως κατὰ τὴν τοῦ Ἰησοῦ πάντων καταφρόνησιν ποιησάμεναι. Καὶ αἱ πάσαι φασί, ψυχαὶ τῆς αὐτῆς δυνάμει ἡξιώθησαν, ἢ καὶ τοῦ Ἰησοῦ ἡξίωσαι· διὸ καὶ ταύτας φασὶ χωρεῖν διὰ πάσης πράξεως, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ τοῦ Ἰησοῦ δι-εληλυθεν. Εἰ δὲ καὶ τις πάλιν δυνηθεῖ ὑπὲρ τὸν Ἰησοῦν καταφρονῆσαι, διαφορώτερος ἔσται αὐτοῦ.

3. Artes enim magicas operantur et ipsi et incantationes, philtro quoque et charitesia et pædros et outropompos et reliquas malignationes, dicentes se potestatem habere ad dominandum jam principibus et fabricatoribus hujus mundi; non solum autem, sed et his omnibus, quæ in eo sunt facta. Qui et ipsi ad detractionem divini Ecclesiæ nominis, quemadmodum et gentes a Satana præmissi sunt, uti secundum alium et alium modum quæ sunt illorum audientes homines, et putantes omnes nos tales esse, advertant aures suas a præconio veritatis, aut et videntes, quæ sunt illorum, omnes nos blasphemant in nullo eis communicantes cel.

4. Et id quod ait: Non eries inde, quoadusque novissimum quadrantem reddas, interpretantur, quasi non exeat quis a potestate angelorum eorum qui mundum fabricaverunt; sic (al. sed sit) transcorporatum semper, quoadusque in omni omnino operatione, quæ in mundo, est fiat, et cum nihil defuerit ei, tum liberatam ejus animam elevari (al. eliberari) ad illum deum, qui est supra angelos mundi fabricatores. Sic quoque salvari et omnes animas, sive ipsæ præoccupantes in uno adventu in omnibus misceantur operationibus, sive de corpore in corpus transmigrantes, vel immixtæ in unaquaque specie vitæ adimplentes et redditentes debita liberari, uti jam non faciant (al. fiant) in corpore.

VARIÆ LECTIONES.

ἢ μηδὲν. μηδένα C, M. ἢ καταφρονούσας. καταφρονεῖν C, M. ἢ κοσμοποιῶν. κοσμοποιῶν διὰ C, κοσμοποιῶν διὰ τὸ M. ἢ ἐξεργάζονται. ἐξεργαζόμενον C, ἐξεργαζόμενοι M. ἢ χαριτήσια C. ἢ ἢ καὶ om. C, M. ἢ ἀπαντας Sauppium, ἀπαντα C, M. ἢ βλασφημῶσιν C. ἢ Irenæi versionem veterem textui supposuimus. Cf. cum his etiam Eriphanium. ἢ ἢ ὅσον. ἔως ἂν susp. Sauppium. ἢ ἐλευθερωθεῖσας susp. M. ἢ Τινὲς. Εἰ τινὲς C, M. ἢ ἀναμιγῆναι. ἀναμίγξαν Bunsenius in Hippolytus and his age. London 1854, p. 372.

Animas autem **402-403** eorum ex superjacente potestate ortas, et ideo æque despicientes mundi fabros, dignas habitas esse eadem potestate et rursus in idem transire. Si quis autem magis quam ille despiceret res terrenas, posse cum præstantiorem evadere quam illum. Artes igitur magicas usurpant et incantationes philtroque et charitesia pare-trosque et somniorum auctores reliquaue malelicia, profitentes sese potestatem habere, qua jam superiores evadant dominantibus et conditoribus hujus mundi, imo vero vel operibus in eo universis: cum quidem et ipsi ad diffamationem divini Ecclesiæ nominis coram gentibus a Satana pro- geniti sint, ut homines in hunc atque illum modum præcepta illorum audientes, rati que nos omnes tales esse, advertant aures suas a præconio veritatis, vel etiam intuentes quæ sunt illorum omnibus nobis maledicant. In tantum autem aint migrare in corpora animas, donec omnia peccata impleant; ubi autem nihil reliqui sit, tunc liberatam (sc. animam) abscedere ad illum, qui mundi fabris angelis superior sedeat, Deum, **404-405** et in hunc modum omnes salvatum iri animas. Quædam autem, prævertentes in una præsentia repleti omnibus peccatis, non jam transcorporantur, sed omnia simul redditentes debita liberabuntur, ut jam non in corpora transeant. Horum quidam etiam inurunt discipulos suos in posteriore parte dextræ auriculæ. Et imagines etiam consiciunt Christi, dicentes a **C** Pilato illo tempore factas esse.

33. Cerinthus autem quidam, ipse Ægyptiorum A disciplina excultus, dicebat non a primo Deo factum esse mundum, sed a virtute quadam, quæ separata sit ab ea potestate, quæ sit super omnia, ignoretque Deum, qui sit sup'r omnia. Jesum autem statuit non ex Virgine natum esse, natum autem esse eum ex Josepho et Maria filium consimiliter reliquis hominibus omnibus, justioremq; exstitisse et sapienterem. Et post baptismum devenisse in eum ab ea principalitate, quæ est super omnia, Christum in figura columbæ, et tum nuntiavisse incognitum patrem et virtutes perfecisse, sub finem autem avolasse Christum a Jesu, Jesumque passum esse et resurrexisse, Christum autem a patiendo liberum permansisse, cum esset spiritualis.

406-407 34. Ebionæi autem consentiunt quidem B mundum ab eo, qui revera Deus est, factum esse, quæ autem ad Christum pertinent, consimiliter Cerintho et Carpocrati fabulantur. Moribus Judaicis utuntur, secundum legem dicitantes esse justificari, et Jesum dicentes justificatum esse, cum observaverit legem; quapropter et Christum (unctum) Dei vocatum esse eum et Jesum, cum nemo ex reliquis observaverit legem; etenim si quis alius fecisset, quæ in lege præscripta sunt, ille evasisset Christus. Posse autem et semetipsos, similiter cum fecerint, ebrios evadere; etenim et ipsum hominem æque atque omnes esse dicunt.

35. Theodotus autem quidam natione Byzantius C introduxit hæresin novam, docens ea, quæ sunt de origine universi, congrua ex parte doctrinæ veræ Ecclesiæ, cum a Deo omnia profecta esse consentit, Christum autem, e Gnosticorum et Cerinthi Ebionisque schola avellens, ait tali quodam modo apparuisse: et Jesum quidem esse hominem ex Virgine natum secundum voluntatem Patris, cum vixisset autem eodem quo universi homines modo et cum piissimus fuisset, postea in baptismo ad Jordanem cepisse

λγ'. Κήρινθος δὲ τις ἴσ, αὐτὸς ἴσ Ἀιγυπτίων και-
δεῖα ἀσκηθεὶς, ἔλεγεν οὐχ ὑπὸ τοῦ πρώτου Θεοῦ ἴσ
γεγονέναι τὸν κόσμον, | ἀλλ' ὑπὸ δυνάμεως τινος
κεχωρισμένης τῆς ὑπὲρ τὰ ὅλα ἐξουσίας καὶ ἀγνωσ-
σης τὸν ὑπὲρ πάντα Θεόν. Τὸν δὲ Ἰησοῦν ὠπέθετο
μὴ ἐκ παρθένου γεγενῆσθαι, γεγονέναι δὲ αὐτὸν ἐξ
Ἰωσήφ καὶ Μαρίας υἱὸν ἴσ ὁμοίως τοῖς λοιποῖς ἀπα-
σιν ἀνθρώποις, καὶ δικαιοῦτερον γεγονέναι καὶ σο-
φώτερον. Καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα καταλεῖν εἰς αὐτὸν
ἐκ ἴσ τῆς ὑπὲρ τὰ ὅλα αὐθεντίας τὸν Χριστὸν ἐν
εἶδει περισσευῶς, καὶ τότε κηρῦξαι τὸν ἀγνωστον ἴσ
πατέρα, καὶ δυνάμεις ἐπιτελέσαι, πρὸς δὲ τῷ τῷ
ἀποπτῆναι ἴσ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἴσ, καὶ τὸν
Ἰησοῦν πεπονήθηναι καὶ ἐγγεγέρθηναι, τὸν δὲ Χριστὸν
ἀπαθῆ διαμεμενηθέναι πνευματικὸν ἴσ ὄπαρχοντα.

λδ'. [p. 257. 258] Ἐβιωνῶνιοι δὲ ἴσ ὁμολογοῦσι
μὲν ἴσ τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ ὄντως Θεοῦ γεγονέναι, τὰ
δὲ περὶ τὸν Χριστὸν ὁμοίως τῷ Κηρίνθῳ καὶ Καρπο-
κράτει μυθεύουσιν. Ἐθεσιν Ἰουδαίκοις ζῶσι, κατὰ
νόμον φάσκοντες ἐδικαιοῦσθαι ἴσ, καὶ τὸν Ἰησοῦν
λέγοντες δεδικαιῶσθαι ἴσ ποιήσαντα τὸν νόμον· διὸ
καὶ Χριστὸν αὐτὸν ἴσ τοῦ Θεοῦ ὠνομάσθαι, καὶ Ἰη-
σοῦν, ἐπεὶ μηδεὶς τῶν [ἐτέρων] ἴσ ἐτίεσε τὸν νό-
μον· εἰ γὰρ καὶ ἕτερός τις πεπονήκει τὰ ἐν νόμῳ
προσταταγμένα, ἦν ἂν ἐκεῖνος ὁ Χριστός. Δύνασθαι
δὲ καὶ ἑαυτοὺς ὁμοίως ποιήσαντας Χριστοὺς γενέ-
σθαι· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν ὁμοίως ἀνθρώπον εἶναι
ἴσ λέγουσιν.

λε'. Θεόδοτος δὲ τις ὢν ἴσ Βυζάντιος εἰσήγαγεν ἴσ
αἵρεσιν καινήν ἴσ, φάσκων τὰ περὶ μὲν τῆς τοῦ
παντὸς ἀρχῆς σύμφωνα ἐκ μέρους τοῖς τῆς ἀληθοῦς
Ἐκκλησίας, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πάντα ὁμολογῶν γεγονέ-
ναι, τὸν δὲ Χριστὸν ἐκ τῆς τῶν Γνωστικῶν καὶ
Κηρίνθου καὶ Ἐβίωνος σχολῆς ἀποσπάσας φάσκει
τοιοῦτω τινὶ τρόπῳ πεφηνῆναι· καὶ | τὸν ἴσ μὲν
Ἰησοῦν εἶναι ἀνθρώπον ἐκ Παρθένου γεγενημένον
κατὰ βουλήν τοῦ Πατρὸς, βιώσαντα δὲ κοινῶς πᾶσιν
ἀνθρώποις καὶ εὐσεβέστατον γεγονότα ὑστερον ἐπὶ

6. Alii vero ex ipsis signant cauteriantes suos discipulos in posterioribus partibus exstantiæ dextræ auris.... Gnosticus se autem vocant, et imagines quasdam quidem depictas, quasdam autem et de reliqua materia fabricatas habent, dicentes formam Christi factam a Pilato illo in tempore, quo fuit Jesus cum hominibus.

Iren., C. hæres. 1, 26, 1. Et Cerinthus autem quidam in Asia non a primo deo factum esse mundum docuit, sed a virtute quadam valde separata et distante ab ea principalitate, quæ est super universa, et ignorante eum, qui est super omnia deum. Jesum autem subjecit non ex Virgine natum (impossibile enim hoc ei visum est), fuisse autem eum Joseph et Mariæ filium, similiter ut reliqui omnes homines, et plus potuisse justitia et prudentia et sapientia ab hominibus. Et post baptismum descendisse in eum ab ea principalitate, quæ est super omnia, Christum figura columbæ, et hunc annuntiasse incognitum Patrem et virtutes perfecisse, in fine autem revolasse iterum Christum de Jesu, et Jesum passum esse et resurrexisse, Christum autem impassibilem perseverasse existentem spirituales.

2. Qui autem dicuntur Ebionæi, consentiunt quidem mundum a Deo factum, ea autem, quæ sunt erga Dominum, non similiter (i. consimiliter) ut Cerinthus et Carpocrates opinantur. cct.

VARIÆ LECTIONES.

ἴσ Hæc quoque Hippolytus et Irenæo transtulit, ejus veterem versionem exscripsimus. Cf. etiam Theodoret., Hær. fab. 11, 3, et infra l. x, c. 21, p. 327, sq. ed. Ox. ἴσ αὐτὸς. καὶ αὐτὸς M et Bunsenius l. l. p. 373. ἴσ θεοῦ. om. C, M. ἴσ υἱὸν. οἶον C, M. ἴσ ἐκ. τὸν C, M, τὸν ἐκ R. Scotius. ἴσ ἀγνωστον. γνωστον C, M. ἴσ ἀποπτῆναι. ἀποστῆσαι C, M. ἴσ Ἰησοῦ Χριστοῦ C, M. ἴσ πνευματικὸν. πατρικὸν C, M. ἴσ Cf. Irenæum, ejus veterem versionem τελευτῆν supposuimus. ἴσ μὲν om. C, M. ἴσ δικαιοῦσθε C. ἴσ δεδικαιῶσθαι. δε δικαιοῦσθαι C. ἴσ Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ ὠνομάσθαι Ἰησοῦν Bunsenius. ἴσ τῶν ἐτέρων. τῶν C, αὐτῶν M, τῶν ἄλλων R. Scotius, τῶν πρὸ αὐτῶν Bunsenius. ἴσ ὢν. ἦν C, M. ἴσ εἰσήγαγεν. εἰσήγαγε δ' susp. M. ἴσ καινήν. κενήν C. ἴσ καὶ τὸν. τὸν susp. Sauppius.

κοῦ βαπτίσματος ἐπὶ τῷ Ἰησοῦ κατωρχεῖται τὸν Χριστὸν ἄνωθεν κατεληλυθότα ἐν εἰδει περισσευῶς, ὅθεν οὐ πρότερον τὰς δυνάμεις ἐν αὐτῷ ἐνηργεῖται, ἢ ὅτε κατελθὼν ἀνεδείχθη ἐν αὐτῷ τὸ πνεῦμα, ὃ εἶναι τὸν Χριστὸν προσαγορεύει. Θεὸν δὲ οὐδέποτε τοῦτον γεγονέναι οὗτοι θέλουσιν ἐπὶ τῇ καθόδῳ τοῦ Πνεύματος, ἕτεροι δὲ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν.

λγ'. Διαφόρων δὲ γενομένων ἐν αὐτοῖς ζητήσεων ἐπεγίρησέ τις καὶ αὐτὸς Θεόδοτος καλούμενος, τραπεζίτης τὴν τέχνην, λέγειν δυνάμιν τινα τὸν Μελχισεδεκ εἶναι μεγίστην, καὶ τοῦτον εἶναι μερίζονα τοῦ Χριστοῦ, οὐ κατ' εἰκόνα φάσκουσι τὸν Χριστὸν τυγχάνειν, καὶ αὐτοὶ ὁμοίως τοῖς προσηρημένοις Θεοδοτιανοῖς [p. 258. 259.] ἀνθρώπων εἶναι λέγουσι τὸν Ἰησοῦν, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν λόγον τὸν Χριστὸν εἰς αὐτὸν κατεληλυθέναι.

Γνωστικῶν δὲ διάφοροι γνώμα: ὧν οὐκ ἄξιον καταριθμεῖν τὰς φυλάρους δόξας ἐκρίναμεν, οὐσας πολλὰς ἀλόγους τε καὶ βλασφημίας γεμούσας, ὧν πᾶν σεμνότερον ἢ περὶ τὸ θεῖον φιλοσοφῆσαντες ἀφ' Ἑλλήνων ἠλέγχθησαν. Πολλῆς δὲ αὐτοῖς ἀσφάτως κακῶν αἰτίως γεγένηται Νικόλαος, εἰς τῶν ἐπτά εἰς διακονίαν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων κατασταθεὶς, ὃς ἀποστάς τῆς κατ' εὐθεῖαν διδασκαλίας ἐδίδασκεν ἀδιαφορίαν βίου τε καὶ βρώσεως, οὐ τοὺς μαθητὰς ἐνουθείζοντας τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννης ἠλεγγε πορνεύοντας καὶ εἰδωλόθουτα ἐσθιόντας.

λδ'. Κέρδων δὲ τις καὶ αὐτὸς ἀφορμὰς ὁμοίως παρὰ τοῦτων λαθὼν καὶ Σίμωνος, λέγει τὸν ὑπὸ Μωσέως καὶ προφητῶν Θεὸν κεκηρυγμένον μὴ εἶναι Πατέρα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοῦτον μὲν γὰρ ἐγνώσθη, τὸν δὲ τοῦ Χριστοῦ πατέρα εἶναι ἄγνωστον, καὶ τὸν μὲν εἶναι δίκαιον, τὸν δὲ ἀγαθόν. Τοῦτου ὁ δὲ τὸ

Euseb. H. E. iv, 11. Ἐν γὰρ μὴν τῷ πρώτῳ αὐθὶς περὶ τοῦ Κέρδωνος ταῦτα διέξεισι (sc. ὁ Εἰρηναῖος). Κέρδων δὲ τις ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Σίμωνα τὰς ἀφορμὰς λαθὼν, καὶ ἐπιδημήσας ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἰγλίμου, ἑνατον κλῆρον τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἔχοντος, ἐδίδαξε τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ προφητῶν κεκηρυγμένον Θεὸν μὴ εἶναι Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸν μὲν γὰρ γινώριζεσθαι, τὸν δὲ ἄγνωστα εἶναι, καὶ τὸν μὲν δίκαιον, τὸν δὲ ἀγαθὸν ὑπάρχειν. Διαδεξάμενος δὲ αὐτὸν Μαρκίων ὁ Ποντικὸς ἠύξησε τὸ διδασκαλεῖον ἀπειρομάτου καὶ ἀκαταστάτου, ὃς ἀποστάς τῆς κατ' εὐθεῖαν διδασκαλίας ἐδίδασκεν ἀδιαφορίαν βίου τε καὶ βρώσεως, οὐ τοὺς μαθητὰς ἐνουθείζοντας τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννης ἠλεγγε πορνεύοντας καὶ εἰδωλόθουτα ἐσθιόντας.

VARIÆ LECTIONES.

ἢ ὅτε. ἢ ὥστε C. ὡς οὗτοι. αὐτὸν C. πεγίρησε C. φάσκουσι omitendum putat Sauppins. ἢ γνώμα. εἰς γνώμα susp. M. ἢ πολλὰς ἀλόγους. πολλῆς ἀλογίας Roesperus. ἢ σεμνότερον C. ἢ περὶ. πρὸς conj. Bunsenius (Hippolytus and his age 1, 377. ἢ ἀφ' ἐξ Sauppins. ἠλέγχθησαν Roesperus, ἠλέχθησαν C, M. Cf. cum his Iren. C. haeres. 1, 26, 3: Nicolaitæ autem magistrum quidem habent Nicolaum, unum ex vii, qui primi ad diaconium ab apostolis ordinati sunt: qui indiscrete vivunt. Plenissime autem per Joannis Apocalypsin manifestantur qui sint, nullam differentiam esse docentes in machando et idololatriam edere. Quapropter dixit et de iis sermo: Sed hoc habes, quod odisti opera Nicolaitarum, quæ et ego odi. (Apoc. 11, 6.) ἢ Πολλῆς δὲ αὐτοῖς. Πολλῆς δὲ αὐτῶν C, M, Πολλοὺς δ' αὐτῶν Bunsenius l. 1. p. 378, qui p. 377 idem quod nos coniecerat. ἢ βρώσεως. γνώσεως C, M. Sicut nos etiam Bunsenius coniecit, l. 1. p. 378. ἢ ἐνουθείζον τὸ C. ἢ Ἰωάννου C. Cf. cum his Iren. c. haer. 1, 27, 1, cujus Græca, ex Eusebio sumpta veteremque versionem textui supposuimus, et Theodoret. Haer. fabul. 1, 24.

Christum superno delapsus in specie columbæ, quapropter non prius potestates in eo viguisse, quam postquam is, qui delapsus erat, emicuerit in illo Spiritus, quem esse Christum appellat. Deum autem nunquam hunc factum esse volunt per descensum Spiritus; alii autem (sc. volunt Deum factum esse) post resurrectionem a mortuis.

36. Cum autem diversæ inter illos ortæ essent quæstiones, aggressus est quidam, et ipse nomine Theodotus, nummularum professor, dicere potestatem quamdam Melchisedec esse maximam, et hunc esse majorem Christo, cujus imaginem aiunt Christum referre, et ipsi consimiliter quos supra 408-409 diximus Theodotianis hominem aiunt esse Jesum, et secundum eandem rationem Christum in eum descendisse.

Gnosticorum autem diversæ sunt sententiæ, quorum indignas arbitrati sumus quas referremus sententias, quippe quæ multæ sint et male sanæ plenæque blasphemix, quibus admodum graviores circa numen divinum qui a Græcis philosophabantur convicti sunt. Multifariæ autem caerævæ malorum auctor illis exstitit Nicolaus, unus ex septem illis ab apostolis ad diaconiam institutis, qui spreta quæ ex recto erat disciplina docebat indifferentiam vitæ et cibi, cujus discipulos illudentes sancto Spiritui per Apocalypsin Joannes coarguit scortantes et idololatriam vescentes.

37. Cerdon autem quidam, et ipse simili modo ab his profectus et Simone, ait eum, qui a Mose et prophetis prædicetur Deum, non esse Patrem Jesu Christi. Illum enim cognosci, Christi autem patrem incognitum esse, et illum esse justum, hunc autem bonum. Hujus autem doctrinam corroborat Marcion,

Iren. C. haeres. 1, 27, 1. Et Cerdon autem quidam ab iis, qui sunt erga Simonem occasionem accipiens, cum venisset Romam sub Hygino, qui octavianum locum episcopatus per successionem ab apostolis habuit, docuit eum, qui a lege et prophetis annuntiatum sit deus, non esse patrem Domini nostri Christi Jesu. Hunc enim cognosci, illum autem ignorari et alterum quidem justum, alterum autem bonum esse.

2. Succedens autem ei Marcion Ponticus adimplavit doctrinam, impudorate blasphemans eum, qui a lege et prophetis annuntiatum est deus, malorum factorem et bellorum concupiscentem et inconstantem quoque sententia et contrarium sibi ipsum dicens.

qui et contrapositiones conabatur et quæcumque **410-411** placebant contra fabricatorem universi diffinabat. Consimiliter autem etiam Lucianus, lujus discipulus.

58. Appelles autem ab his ortus ait in hunc modum esse Deum quemdam bonum, sicuti etiam Marcion supposebat, eum autem, qui universa creaverit esse justum, qui fabricatus sit ea, quæ facta sunt, et tertium esse, qui cum Mose locutus sit, hunc autem esse ignem, esse autem etiam alium quartum, malorum auctorem; hos autem angelos nominat. Legem autem et prophetas proscindit, cum humana et mendacia dicat esse quæ scripta sunt, ex Evangelii autem vel Apostolo quæ ipsi placet sibi eligit. Philumenæ autem cujusdam sermonibus sese applicat tanquam prophetissæ revelationibus. Christum autem a superna potestate descendisse, hoc est a bono, illiusque ipsum esse filium, hunc autem non ex virgine esse natum, neque carne caruisse eum qui apparuerit ait, sed ex substantia universi cum partes ceperit corpus sibi confecisse, hoc est calidi et frigidi et humidi et sicci, et in hoc corpore latentem mundanas potestates vixisse tempus, quod vixerit in mundo; rursus autem a Judæis crucifixum eum mortuum esse, et post tres dies resuscitatum apparuisse discipulis, et monstrata figura clavorum et lateris sui persuasisse iis semetipsum esse et non phantasma, sed carnem sese habere. Carnem, inquit, postquam monstravit reddidit terræ, qua ex substantia erat, nihil alieni occupatus, sed ad tempus usus singulis sua reddidit, vinculum corporis solvens, calido calidum, frigido frigidum, humido humidum, sicco siccum, et ita abiit ad bonum patrem relicto semine vitæ in mundo per discipulos credentibus.

59. Videmur nobis et hæc satis exposuisse; quoniam autem nihil irrefutatum prætermittere decrevimus eorum, quæ a quibuscumque docta sunt, videamus quid etiam a Docetis inventum sit.

A ὄγμα ἐκράτυε Μαρκίων, τὰς τε ἀντιπαραθέσεις ἐπιχειρήσας, καὶ ὅσα αὐτῷ ἔδοξεν εἰς τὸν τῶν ἀπάντων δημιουργῶν [p. 259. 260.] δυσφημίας. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἄουκιανὸς ὁ τοῦτου μαθητῆς.

λη'. ¹⁰ Ἀπελλῆς ¹¹ δὲ ἐκ τούτων γενόμενος οὕτως λέγει· Εἶναι τινα θεὸν ἀγαθόν, καθὼς καὶ Μαρκίον ὑπέθετο, τὸν δὲ πάντα κτίσαντα εἶναι δίκαιον, ὃς τὰ γενόμενα ἐδημιούργησε, καὶ τρίτον τὸν Μωσαί λαλήσαντα, πύρινον δὲ τοῦτον εἶναι, εἶναι δὲ καὶ ¹² τέταρτον ἕτερον, κακῶν αἰτίον· τοὺτους δὲ ἀγγέλους ὀνομάζει. Νόμον δὲ καὶ προφήτας δυσφημεῖ, ἀνθρώπινα καὶ ψευδῆ φάσκων εἶναι τὰ γεγραμμένα, αὐτῷ δὲ Εὐαγγελίων ἢ τοῦ Ἀποστόλου τὰ ἀρέσκοντα τῷ αἰρεῖται. Φιλουμένης δὲ τινος λόγους προσέχει ὡς προφητικῶς φανερώσει ¹³. Τὸν δὲ Χριστὸν ἐκ τῆς ὕπερθεν δυνάμεως κατεληλυθῆναι, τοῦτέστι τοῦ ἀγαθοῦ, κάκεινου αὐτὸν εἶναι υἱόν, τοῦτον δὲ οὐκ ἐκ παρθένου γεγενῆσθαι, οὐδὲ ἄσαρκον εἶναι τὸν φανέντα ¹⁴ λέγει, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ παντός οὐσίας μεταλαβόντα μερῶν σῶμα πεποιηθέναι, τοῦτέστι θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ, καὶ ἐν τούτῳ τῷ σῶματι λαβόντα ¹⁵ τὰς κοσμικὰς ἐξουσίας βεβιωκέναι ὃν ἐβίωσθε χρόνον ἐν κόσμῳ· αὐθις δὲ ὑπὸ Ἰουδαίων ἀνασκολοπισθέντα θανεῖν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγεργθέντα φανῆναι τοῖς μαθηταῖς, δείξαντα τοὺς τύπους ¹⁶ τῶν ἤλων καὶ τῆς | πλευρᾶς, πείθοντα ὅτι αὐτὸς εἴη καὶ οὐ φάντασμα, ἀλλὰ ἑνσαρκος ἦν. Σάρκα, φησὶ, δείξας ἀπέδωκε γῆ, ἐξ ἧσπερ ἦν οὐσίας, μηδὲν ἄλλότριον ¹⁷ πλεονεκτῶν, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν χρησάμενος, ἐκάστοις τὰ ἴδια ἀπέδωκε, λύσας πάλιν τὸν δεσμὸν τοῦ σώματος, θερμῷ τὸ θερμὸν, ψυχρῷ τὸ ψυχρὸν, ὑγρῷ τὸ ὑγρὸν, ξηρῷ τὸ ξηρὸν, καὶ οὕτως ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἀγαθὸν πατέρα, καταλιπὼν τὸ τῆς ζωῆς σπέρμα εἰς τὸν κόσμον διὰ τῶν μαθητῶν τοῖς πιστεύουσι.

λη'. Δοκεῖ ἡμῖν καὶ ταῦτα ἱκανῶς ἐκτεθεῖσθαι· ἀλλ' ἐπεὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀνελεγκτὸν ἐκρίναμεν τῶν ὑπὸ τινῶν δεδογματισμένων, ἴδωμεν τί καὶ τὸ τοῖς ¹⁸ Δοκῆταις ἐπινοημένον.

VARIE LECTIONES.

¹⁰ δυσφημίας C. ¹¹ δὲ καὶ. τε καὶ C, M. ¹² Cf. Pseudo-Tertullian. *ado. omnes har.* c. 6. Tertull. *De præscript. hæret.* 30. Euseb. *H. E.* v, 13. Theodoret. *Har. fab.* i, 25. ¹³ Ἀπελλῆς C. ¹⁴ δὲ καὶ. τὸ καὶ C. ¹⁵ φανερώσει. φανερώς C, M. ¹⁶ Cf. *infra* l. x, c. 20. p. 327. ed. Ox. 14 τὸν φανέντα. φανέντα C, M. ¹⁷ λαβόντα. λαβόντα M. ¹⁸ Cf. *Ev.* Joan. xx, 25 et *Luc.* xxiv, 39. ¹⁹ ἄλλότριον. ἄλτριον C. ²⁰ τοῖς. τῆς C.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

BIBLION Η'.

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM

LIBER OCTAVUS.

α'. [p. 261, 262] Τάδε ἐνεστιν ἐν τῇ ὀγδόῃ τοῦ Α κατὰ πασῶν αἰρέσεων ἐλέγχου·

β'. Τίνα τοῖς Δοκηταῖς ¹⁹ τὰ δοκοῦντα, καὶ ὅτι ἐκ φυσικῆς φιλοσοφίας ἀ λέγουσιν ἐδογματίσαν.

γ'. Πῶς ὁ Μονόμιμος ²⁰ ληρεῖ ²¹ ποιηταῖς καὶ γεωμέτραις καὶ ἀριθμητικοῖς προσέχων.

δ'. Πῶς Τατιανὸς γεγένηται ²² ἐκ τῶν Οὐαλεντίνου ²³ καὶ Μαρκίωνος δοξῶν τὰς ἑαυτοῦ συνιστῶν ²⁴, ὁ δὲ Ἐρμογένης τοῖς Σωκράτους δόγμασι κέχρηται, οὐ τοῖς Χριστοῦ.

ε'. Πῶς πλανῶνται οἱ τὸ Πάσχα τῇ τεσσαρσεκαίδεκάτῃ ἐπιτελεῖν φιλονεικοῦντες.

ς'. Τίς ἡ πλάνη τῶν Φρυγῶν, νομιζόντων Μοντανὸν καὶ Πρισκίλλαν καὶ Μαξιμίλλαν προφήτας.

ζ'. Τίς ἡ τῶν Ἐγκρατιτῶν ²⁵ κενοδοξία, καὶ ὅτι Β ἐξ αὐτῶν καὶ ²⁶ οὐκ ἐξ ἀγίων Γραφῶν τὰ δόγματα αὐτῶν συνέστηκαν, [ἀλλ' ἐκ τῶν παρ' Ἰνδοῖς γυμνοσοφιστῶν ²⁷.]

η'. Ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ²⁸ τῇ τοῦ Κυρίου συμβουλῆ μὴ χρώμενοι, τὴν δοκὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἔχοντες, ὄφθ' ἐπαγγέλλονται ²⁹ τυφλώτεροντες, δοκεῖ ἡμῖν μηδὲ τὰ τοῦτων δόγματα σωπῆν, ὅπως κἀν διὰ τοῦ ὕφ' ἡμῶν γινομένου ἐλέγχου πρὸς αὐτῶν ³⁰ αἰδουσθέντες ἐπιγνώσι, πῶς συνεβούλευσεν ὁ Σωτὴρ ἔξαιρεῖν τὴν δοκὴν πρῶτον, εἶτα διαθλέπειν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ. Αὐτάρκως οὖν καὶ ἱκανῶς ἐκθέμενοι τὰ τῶν πλειόνων ἐν ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις ἐπιτά, νῦν τὰ ἀκόλουθα οὐ σωπήσομεν, τὸ ἀφθονον τῆς χάριτος τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐπιδεικνύοντες, καὶ τοὺς τῷ δοκεῖν ἀσφάλειαν λόγων κεκτῆσθαι ³¹ ἐλέγχομεν, οἷγε ³² ἑαυτοὺς Δοκητὰς ἀπεκάλεσαν, [p. 262, 263] δογματίζοντες ταῦτα Θεὸν εἶναι τὸν πρῶτον ³³ οἶονε ³⁴ σπέρμα συκῆς, μεγέθει μὲν ἐλάχιστον παντελῶς, δυνάμει δὲ ἀπειρον ³⁵, τα-

412-413 1. Hæc insunt in octavo libro refutationis omnium hæresium :

2. Quænam Opinarii (Docetæ) opinati sint, quos a naturali philosophia profectos doctrinam suam profectos esse.

3. Quomodo Monoimus ineptiat poetis et geometricis arithmeticisque sese applicans.

4. Quomodo Tatianus profectus sit a Valentini et Marcionis sententiis suas ipsius constituens, Hermogenes autem Socratis placitis usus sit, non Christi.

5. Quomodo aberrant, qui ut Pascha die decima quarta celebrent litigiose contendant.

6. Quisnam sit error Phrygum, qui Montanum et Priscillam Maximillamque prophetas esse putent.

7. Quænam Continentium (Encratitarum) sit inanis gloria, quorum præcepta ex ipsis, non ex sacris Scripturis profecta esse, [sed ex gymnosophistis apud Indos.]

8. Quoniam plerique consilio Domini non usi trabem in oculo habentes se videra profitentur, cum cæcutiant, placet nobis ne horum quidem dogmata silere, ut vel per refutationem a nobis factam ex se ipsis pudentes cognoscant, quomodo consilium dederit Salvator eximendæ trabis primo, tum perspicuendæ festucæ in oculo fratris. Sufficiens igitur satisque postquam exposuimus plurimorum doctrinas in septem qui hunc præcedant libris, nunc quæ sequuntur non silebimus, monstrantes liberalitatem gratiæ Spiritus sancti, illosque qui opinando securitatem sermonum sese nactus esse putant, coarguimus, qui quidem semptipso Docetas appellaverunt.

414-415 talia professi : Deum primum esse, tanquam semen sit arboris ficæ, magnitudine quidem prorsus minimum, potentia autem infinitum, humi-

VARIE LECTIONES.

¹⁹ Δοκηταῖς C, M, qui codicis accentum variantem in Δοκῆταις et Δοκηταῖς servavit. ²⁰ ὁ Μονόμιμος. ὁ μὲν Νόμιμος corr. C, sicut infra l. x, c. 17, p. 325 ed. Ox. Οἱ δὲ κατὰ Νόμιμον, Μονόμιμος Theodoret. Hær. fab. i, 18. ²¹ ληρεῖ. ληρεῖ C, M. ²² γεγένηται. αἰρετικὸς γεγένηται conj. M, ap. κεκίνηται? Cf. supra p. 346, 24. ²³ Οὐαλεντιανοῦ C. ²⁴ δοξῶν τὰς ἑαυτοῦ συνιστῶν Roesperus, δόξας ἑαυτοῦ συνιστῶν C, δόξας ἑαυτῶν συνιστῶν conj. M. ²⁵ Ἐγκρατιτῶν C, M. ²⁶ ἐξ αὐτῶν καὶ delenda esse censet M. ²⁷ ἀλλ'—γυμνοσοφιστῶν uncinis inclusimus. Cf. Matth. vii, 3, 4. Luc. vi, 41, 42. ²⁸ ἐπαγγέλλονται C. ²⁹ πρὸς αὐτῶν. αὐτῶν? ³⁰ Post κεκτῆσθαι excidit οἰομένου vel tale quid. M. ³¹ οἷγε. οἷς C, οἱ M. ³² τὸν πρῶτον. τὸ πρῶτον conj. M: sed cf. infra l. x, c. 16, p. 324 init. ed. Ox. ³³ οἶονε C. ³⁴ ἀπειρον om. C, M.

lis magnitudo, innumera multitudine, ad generationem sufficiens, metuentium refugium, nudorum tegumentum, pudendi velamentum, fructus quæsitus, ad quem venit quærens, inquit, ter et non invenit; propterea maledixit, inquit, arbori sici, quia dulcem illum fructum non invenit in ea, fructum quæsitum. Talis autem cum sit, ut strictim dicamus, tantusque, hoc est parvus et minutus secundum illos deus, mundus factus est, ut illis placet, in hunc fere modum. Postquam rami arboris sici teneri facti sunt, provenerunt folia, sicuti videre licet, deinde autem fructus, in quo infinitum et innumerabile reconditum custoditur semen sici. Tria igitur esse opinamur, quæ primo a semine ficulneo exstiterint: stirpem quæ est arbor sici, folia et fructum, hoc est ficum, ut antea diximus. Ita, inquit, tres exstiterunt æones, a primo principio universi principia; et hoc, inquit, ne Moses quidem siluit, cum dicat voces Dei tres esse: *Tenebræ, caligo, turba, nihilque addidit*. Nihil enim, inquit, Deus tribus addidit æonibus, sed ipsi omnia universis quæ nata sunt præstiterunt atque præstant. Manet autem Deus ipse per se longe a tribus æonibus remotus. Horum, inquit, æonum principium generationis nactus, ut dictum est, quisque paulatim crevit et auctus est et evasit perfectus. Perfectum autem esse opinantur id, quod numeratur decem. Cum igitur numero et perfectione pares inter se evaserint æones, ut illi opinantur, triginta exstiterunt æones universi, quisque eorum decade absolutus. Sunt autem a se invicem discreti et honorem habent invicem unum, cum positione tantum differant, quia aliud primum est, aliud secundum, aliud eorum tertium. Positio autem iis differentiam potentia exhibuit; qui enim 416-417 proxime a primo deo, qui tanquam semen est, positionem nactus est, genitaliorem reliquis habuit potestatem, decies semet magnitudine mensus ipse immensus; qui autem positione primi factus est secundus, sexies semet comprehendit incomprehensibilis ille; is autem, qui jam tertius positione, in infinitam distantiam propter incrementa fratrum delatus, cum ter semet cogitaret, tanquam vinculum quoddam unitatis semetipsum vinxit æonum.

9. Et hoc opinantur hi esse id, quod dictum est a Salvatore: *Exiit seminans ad seminandum, et id, quod cecidit in terram pulchram et bonam, faciebat aliud centum, aliud sexaginta, aliud triginta*. Et

Α πεινὸν μέγεθος, ἀνήριθμον ἐν πλήθει, πρὸς γένεσιν ἀπροσδεῖς ³⁶, φοβουμένων καταφυγή ³⁷, γυμνῶν οκλήπη, αἰσχύνης ³⁸ ἐπικάλυμμα ³⁹, ζητούμενος ⁴⁰ καρπός, ἐφ' ὅν ἤλθεν ὁ ζητῶν, φησί, τρίς ⁴¹ καὶ οὐχ εὔρε, διὸ κατηράσατο, φησί, τῇ συκῇ, ὅτι τὸν γλυκῦν ἐκεῖνον καρπὸν οὐχ εὔρεν ἐν αὐτῇ, καρπὸν ⁴² ζητούμενον. Τοιοῦτου δὲ δντος, ὡς εἰπεῖν τύτῳ ⁴³, καὶ τηλικούτου, μικροῦ καὶ ἀμεγέθους ⁴⁴ κατ' ἐκείνου τοῦ θεοῦ, γέγονεν ὁ κόσμος, ὡς ἐκεῖνοι δοκεῖ, τοιοῦτόν τινα τρόπον· Ἀπαλῶν γενομένων ⁴⁵ τῶν κλάδων τῆς συκῆς προῆλθε φύλλα, ὡσπερ ἐστὶν ὀρώμενον, ἐπομένως δὲ ὁ καρπός, ἐν ᾧ τὸ ἀπειρον καὶ τὸ ἀνεξαριθμητὸν θησαυριζόμενον φυλάσσεται σπέρμα συκῆς. Τρία οὖν εἶναι δοκοῦμεν τὰ πρῶτως ὑπὸ τοῦ σπέρματος γενόμενα τοῦ συκίνου· πρέμνον, ὅπερ ἐστὶν ἡ συκῆ, φύλλα, καὶ καρπός, τὸ σῦκον, ὡς προειρήκαμεν. Οὕτως ⁴⁶, φησί, τρεῖς γεγόνασιν αἰῶνες, ἀπὸ τῆς πρώτης | ἀρχῆς τῶν ὄλων ἀρχαί· καὶ τοῦτο, φησὶν, οὐκ εἰσιώτησεν οὐδὲ Μωϋσῆς λέγων, ὅτι οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ τρεῖς εἰσιν· Σκότος, ⁴⁷ γνόφος, θύελλα ⁴⁸, καὶ οὐ προσέθηκεν. Οὐδὲν γάρ, φησὶν, ὁ θεὸς τοῖς τρισὶ προσέθηκεν αἰῶσιν, ἀλλ' αὐτοὶ πάντα τοῖς γενητοῖς πᾶσιν ἐπήρκεσαν καὶ ἐπαρκοῦσι. Μένει δὲ ὁ θεὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν πάλυ τῶν τριῶν αἰῶνων κεχωρισμένος. Τούτων, φησί, τῶν αἰῶνων ἀρχὴν γενέσεως λαδῶν, ὡς λέλεκται, κατ' ὄλιγον ⁴⁹ ἠβήτησε, καὶ ἐμεγαλύνθη, καὶ ἐγένετο τέλειος. Τὸ δὲ τέλειον εἶναι δοκοῦσιν ἀριθμούμενον δέκα. Ἰσῶν οὖν γεγονότων ἀριθμῷ ⁵⁰ καὶ τελειότητι τῶν αἰῶνων, ὡς ἐκεῖνοι δοκοῦσι, τριάκοντα γεγόνασιν αἰῶνες οἱ πάντες, ἕκαστος αὐτῶν ἐν δεκάδι πληρούμενος. Εἰσι δὲ ἀλλήλων διαίρετοι καὶ ⁵¹ τιμὴν ἔχοντες οἱ τρεῖς πρὸς ἑαυτοὺς μίαν, θέσει μόνῃ διαφέροντες, ὅτι τὸ μὲν ἐστὶ πρῶτον, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τούτων τρίτον. Ἡ δὲ θέσις αὐτοῖς διαφορὰν δυνάμεως παρέσχεν [p. 263, 264] ὁ μὲν γὰρ ἔγγιστα τῷ πρῶτῳ θεῷ, τῷ οἰοεὶ σπέρματι, θέσεως ⁵² τυχὼν τῶν ἄλλων γονιμωτέραν ἔσχε δυνάμιν, δεκάκις αὐτὸς αὐτὸν μεγέθει μετρήσας ὁ ἀμέτρητος· ὁ δὲ τῇ θέσει τοῦ πρώτου γενόμενος δεύτερος, ἑξάκις αὐτὸν ⁵³ κατέλαθεν ὁ ἀκατάληπτος· ὁ δὲ ἤδη τρίτος τῇ θέσει, εἰς ἄπειρον διάστημα διὰ τὴν ἀβήτησιν τῶν ἀδελφῶν γενόμενος, τρίς νοήσας ἑαυτὸν, οἰοεὶ δεσμόν τινα τῆς ἐνότητος αὐτῶν ⁵⁴ ἔδησαν αἰώνιον ⁵⁵.

Β θ. Καὶ τοῦτο εἶναι δοκοῦσιν οὗτοι τὸ λελεγμένον ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος· Ἐξῆλθεν ⁵⁶ ὁ σπείρων τοῦ σπειραίου, καὶ [τὸ] ⁵⁷ κερσὸν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν ἔσπειρε ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήματα

VARIAE LECTIONES.

³⁶ Cf. I Mos. iii, 7. ³⁷ καταφυγήν, — σκέπη Sauppis. ³⁸ Luc. xiii, 6, 7; Matth. xxi, 19, 20; Marc. ai, 13, 14, 20, 21. ³⁹ ἐπικάλυμμα C. ⁴⁰ ζητούμενος καρπὸν Sauppis. ⁴¹ τρίς. κύριος Roepgerus, sed cf. Luc. xiii, 6, 7. ⁴² καρπὸν aut delendum aut in τὸν mutandum esse putat M, καρπὸν ζητούμενον delendum esse censet Sauppis. ⁴³ τύτῳ. τότῳ C. ⁴⁴ ἀμεγέθους. μεγέθους C. ⁴⁵ Cf. Matth. xxi, 32, Marc. xiii, 28. ⁴⁶ Οὕτως. Οὕτος C, Οὗτοι susp. R. Scottus, ⁴⁷ Cf. V Mos. V, 19. Τὰ ῥήματα ταῦτα ἐλάλησε Κύριος πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν ὁμῶν ἐν τῷ βρεῖ ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς (σκότος, γνόφος, θύελλα, φωνὴ μεγάλη, καὶ οὐ προσέθηκα), καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας καὶ ἔδωκεν ἔμοι. ⁴⁸ θύελα C. ⁴⁹ Ἄντε κατ' ὄλιγον imoerendum videtur, ἕκαστος. ⁵⁰ ἀριθμῷ. ἀριθμῶν C. ⁵¹ διαίρετοι καὶ. διαίρετικοί C, M, qui διαίρετοι καὶ minus recte susp. ⁵² θέσεως τυχὼν. θέσεως, τυχόν C, M. ⁵³ αὐτὸν. αὐτὸν C, M. ⁵⁴ αὐτὸν. αὐτὸν C, M. ⁵⁵ αἰώνιον. αἰώνων? ⁵⁶ Cf. Matth. xiii, 3, 8, Marc. iv, 3, 8; Luc. viii, 5, 8. ⁵⁷ τὸ ante κερσὸν om. C, M, qui τὸ σπέρμα excidisse existimat.

δ δὲ τριδωδεκάτη. Καὶ διὰ τοῦτο | εἶρηκε, φησὶν· Ὁ ἔχων ⁶⁶ ὡς ἀκούειν ἀκούετω, ὅτι ταῦτα οὐκ ἔστι πάντων ⁶⁷ ἀκούσματα. Οὗτοι πάντες οἱ αἰῶνες οἱ τε τρεῖς καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν ἀπειράκις ἀπειροὶ πάντες εἰσὶν αἰῶνες ἀρσενοθήλυες. Αὐξήθენტες οὖν καὶ μεγαλυθέντες καὶ γενόμενοι ⁶⁸ οὗτοι πάντες ἐξ ἑνὸς ἐκείνου τοῦ πρώτου σπέρματος ⁶⁹, τῆς συμφωνίας αὐτῶν καὶ τῆς ἐνότητος οἱ πάντες, εἰς ἓνα ἰσοῦ γενόμενοι αἰῶνα τὸν μέσον αὐτῶν, γέννημα ⁷⁰ κοινὸν οἱ πάντες ἐγέννησαν ἐκ παρθένου μίξ, τὸν ἐν μεσότητι Μαρίας Σωτήρα πάντων ⁷¹, ἰσοδύναμον κατὰ πάντα τῷ σπέρματι τῷ συκίῳ, πλὴν ὅτι γεννητὸς ⁷² οὗτος, τὸ δὲ πρῶτον σπέρμα ἐκεῖνο, ὅθεν γέγονεν ἡ συκὴ, ἐστὶν ἀγέννητον. Κεκοσμημένων ⁷³ οὖν τῶν τριῶν αἰῶνων ἐκείνων παναρέτως καὶ παναγίως, ὡς δοκούςιν οὗτοι διδάσκοντες, καὶ τοῦ παιδὸς ἐκείνου τοῦ μονογενοῦς (γένεον γὰρ μόνος τοῖς ἀπειροῖς αἰῶσιν ἐκ τριγενοῦς· τρεῖς γὰρ αὐτὸν ἐγέννησαν ὁμοφρονούσας αἰῶνες ἀμέτρητοι ⁷⁴). κεκόσμητο μὲν ἀνευδεῖα πᾶσα ἡ νοητὴ φύσις, φῶς δὲ ἦν ἅπαντα ἐκείνα τὰ νοητὰ καὶ αἰώνια, φῶς δὲ οὐκ ἴσχυον εὐδὲ ἀργὸν, οὐδὲ οἰοῖται ἐπιτιποῦντος δεόμενον, ἀλλὰ ἔχον ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπειράκις ἀπειρῶν κατὰ ⁷⁵ τὸ παράδειγμα τῆς συκῆς ἀπειροῦς ἰδέας ζώων τῶν ἐκεῖ πολυποικίλων, κατέλαμψεν ἄνωθεν εἰς τὸ ὑποκείμενον χάος. Τὸ δὲ φωτισθὲν ὁμοῦ καὶ μορφωθὲν [p. 264—266] ἐκείναις ἄνωθεν ταῖς πολυποικίλοις ἰδέαις, πῆξιν ἔλαβε καὶ ἀνεδέξατο τὰς ἰδέας τὰς ἄνωθεν ἀπάσας ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος τοῦ τριπλασιάζαντος αὐτόν ⁷⁶. Ὁ δὲ αἰὼν οὗτος ὁ τρίτος τοῦ χαρακτῆρας βλέπων πάντας ἀθρόως τοὺς ἑαυτοῦ εἰς τὸ ὑποκείμενον κάτω σκότους κατειλημμένους, τὴν τε δύναμιν τοῦ σκότους οὐκ ἀγνοῶν | καὶ τὸ ἀφελὲς ⁷⁷ τοῦ φωτὸς ὁμοῦ καὶ ἄφθονον, οὐκ ἔλασεν ἐπὶ πολὺ τοὺς φωτεινοὺς χαρακτῆρας ἄνωθεν ὑπὸ τοῦ σκότους κάτω κατασπασθῆναι· ἀλλὰ γὰρ ὑπέταξε τοῖς αἰῶσι [στερεώμα]: Στερεώσας οὖν ⁷⁸ κάτωθεν, καὶ ⁷⁹ διεχώρισεν ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους καὶ ἀνὰ ⁸⁰ μέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἐκάλεσε τὸ φῶς ἡμέραν, ὃ ἦν ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Πασῶν ⁸¹ οὖν, ὡς ἔφη, τῶν ἀπειρῶν τοῦ τρίτου αἰῶνος ἰδεῶν ἀπειλημμένων ἐν τούτῳ τῷ κατωτάτῳ σκότῳ, καὶ αὐτοῦ τοῦ τοιοῦτου αἰῶνος ἐναπετραγγίσαι μετὰ τῶν λοιπῶν τὸ ἐκτύπωμα, πῦρ ζῶν ἀπὸ φωτὸς γενόμενον, ὅθεν ὁ μέγας ἄρχων ἐγένετο, περὶ οὗ λέγει Μωϋσῆς ⁸²

A propterea dixit, inquit: Qui habet aures audiendi audiat, quia hæc non ab omnibus audiuntur. Omnes hi æones, et tres illi et qui ab illis orti sunt infinities infiniti universi sunt æones masculo-feminei. Cum igitur creverunt et aucti sunt et exsisterunt hi omnes ex uno illo primo semine, concentus sui atque unitatis cuncti simul, in unum congressi æonem ipsorum medium, partum communem universi genuerunt ex virgine una, Salvatorem eorum, qui in medietate sunt, omnium, cJusdem ab omni parte potentia: atque semen sculneum, nisi quod hic genitus sit, illud autem primum semen, unde sici arbor exsistit, non genitum. Postquam igitur ornati sunt tres illi æones omni virtute et sanctitate, ut opinantur hi docentes, et B alius ille unigenitus (genitus enim est solus infinitis illis æonibus ex trigento; tres enim cum genuerunt consentientes æones immensi): ornata erat absoluta omnis natura intelligibilis; lux autem erant universa illa intelligibilia et æterna, lux autem non informis neque ignava, neque tanquam Indigens aliquo, qui subveniat; sed cum habeat in semetipsa secundum multitudinem illorum infinities infinitorum ad exemplum ficus infinitas animalium, quæ illic sunt, pervariorum species, luxit desuper in subjacens chaos. Id autem collustratum simul et conformatum illis, 418 419 quæ supra sunt pervariis speciebus, concrevit et accepit species supernas omnes a tertio æone, qui semetipsum triplicavit. Æon autem hic tertius cum notas suas videret universas simul in subjacentes infra tenebras susceptas, cumque potestatem tenebrarum non ignoraret et simplicitatem lucis simul et liberalitatem, non passus est dia lucidas notas desuper a tenebris deorsum deripi; at enim substruxit æonibus firmamentum cæli. Postquam igitur firmavit inferne, et divisit tenebras a luce appellavitque lucem diem, quæ erat super firmamentum, et tenebras appellavit noctem. Universis igitur, ut dixi, infinitis tertii æonis ideis deprehensis in infinitis his tenebris, etiam ipsius hujusce æonis cum reliquis expressa est imago, ignis vivus a luce genitus, unde magnus archon exsistit, de quo Moses ait: In principio creavit Deus cælum et terram. Hunc dicit Moses igneum Deum, qui e rubo (ἀπὸ τοῦ βράτου) locutus sit, hoc est e tenebricoso aere (βράτος enim est uni-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ Matth. xiii, 9; Marc. iv, 9; Luc. viii, 8. ⁶⁷ πάντων. πάντως C. ⁶⁸ γενόμενοι. An ἔλκειαι γενόμενοι? Cf. supra p. 263, 35. ⁶⁹ Cf. supra p. 278, 66 sqq. ⁷⁰ γένημα — ἐγένησαν C. ⁷¹ μίξ, τὸν ἐν μεσότητι Μαρίας σωτήρα πάντων. μίξ, Μαρίας, σωτήρα, τὸν ἐν μεσότητι πάντων M. Scotius: Μαρίας delendum esse putat Sauppius. An μίξ, τὸν ἐν μεσότητι Σωτήρα πάντων? Cf. infra l. x, c. 16, p. 324. ed. Ox. γεννητὸς ἐκ Παρθένου Μαρίας Σωτήρα τῶν πάντων. ⁷² γεννητὸς — ἀγέννητον C, M. ⁷³ κεκοσμημένον. καίκεκοσμημένον C, κατακεκοσμημένον B. Scotius. ⁷⁴ ἀμέτρητοι C. ⁷⁵ κατὰ. καὶ κατὰ conj. M. ⁷⁶ αὐτόν. αὐτόν C, M. ⁷⁷ ἀφελὲς. ἀσφαλὲς C, M. Cf. infra l. x, c. 16, p. 324. ed. Ox. Correxit jam Bernaysius in Ep. critic. ad Bonænum (Bonæni Analecia Anti-Nicæna vol. III, p. 307, 8 not.) ⁷⁸ αἰῶσι στερεώμα. Στερεώσας οὖν. αἰῶσι. Στερεώσας οὖν C, M, αἰῶσι στερεώμα οὐρανῶν Bernaysius l. l. Cf. infra p. 324. ed. Ox. Ἐποίησαν οὐρανὸν, καὶ μέσον κήρας, κ. τ. λ. ⁷⁹ Cf. l. Mos. i, 4, 5, 7: Καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερεώμα καὶ διεχώρισεν ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. ⁸⁰ διεχώρισεν C. ⁸¹ Πασῶν. Πάντων C, M. Cf. infra p. 325. ed. Ox. ⁸² l. Mos. i, l. l.

versus aer tenebris subjacens), βάτον autem, inquit, dixit Moses, quia desuper deorsum omnes pertransierunt lucis species, quibus aer permeabilis (βατός) est. Non autem minus etiam nobis verbum a rubo notum sit, vox enim, significans verbum, est aer pulsatus, quo dempto verbum humanum non cognoscitur. Non solum autem verbum nobis a rubo, hoc est ab aere leges dat et nobiscum versatur, sed enim et odores et colores per aerem nobis facultates suas manifestant.

γος ἡμῖν ἀπὸ τοῦ βάτου, τουτέστιν ἀέρος, νομοθετεῖ ματα διὰ τοῦ ἀέρος ἡμῖν τὰς δυνάμεις τὰς ἑαυτοῦ

10. Hic igitur deus igneus, qui ignis a luce exstitit, mundum fecit ita ut Moses ait, ipse cum non subsistat tenebris tanquam substantia utens, perpetuo contumeliis afficiens aeternas illas desuper inferne susceptas lucis notas. Usque **420-421** igitur ad Salvatoris apparitionem a deo lucis igneae, demiurgo, multa quaedam erat erratio animarum; animae (ψυχαί) enim ideae appellantur, quia refrigeratae a supernis in tenebris peragunt, transmutatae e corporibus in corpora a demiurgo custodita. Haec autem ita esse, inquit, licet etiam ex Job intelligere, cum dicit: *Et ego sum erro et in locum e locis transiens et in domum ex domo*, et cum Salvator dicit: *Et si vultis recipere, ipse est Elias, qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat*. Inde autem a Salvatore migratio animarum cessavit, fides vero praedicatur ad remissionem peccatorum. Tali quodam modo unigenitus filius ille, cum æonum, qui supra sunt, ideas videret desuper transmutatas in tenebricosis corporibus, liberare eas descendens voluit. Cum autem sciret, ut pleroma universorum æonum simul viderent, ne æones quidem valere, sed consternatos eos corruptibiles corruptionem pati, magnitudine et splendore potestatis correptos: coegit se tanquam fulgur maximum in minimo corpore, imo vero tanquam lumen oculi sub palpebris coactum, et pervenit usque ad caelum, stellisque, quae ibi sunt, contactis rursus se cogit sub palpebris oculi quando vult. Idemque cum facit lumen oculi, quod et ubique existit et omnia, nobis est occultum, cernimus autem nos nil nisi oculi palpebras, angulos candidos, membranam laxam, sinuosam, venosam, tunicam corneam, sub ea autem pupillam racemosam, reticulatam, orbiculatam, et si quae aliae luminis oculi sunt tunicae, quibus vestitum occultatum est. Ita, inquit, unigenitus filius superne aeternus, superindutus secundum singulos quosque tertii æonis æones, cum exstitit in triacontade æonum, intro-

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Τοῦτον λέγει Μωϋσῆς ἡ πύρινον θεὸν ἀπὸ τοῦ βάτου λαλήσαντα, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ ἀέρος· βάτος γάρ ἐστι πᾶς ὁ σκότει ὑποκαίμενος ἀήρ· βάτον δὲ, φησὶν, εἶρηκε Μωϋσῆς, ὅτι ἀνωθεν κάτω πᾶσαι διέβησαν τοῦ φωτός αἱ ἰδέαι. βατὸν ἔχουσαι τὸν ἀέρα. Οὐδὲν δὲ ἦτρον καὶ ἡμῖν ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ βάτου γνωρίζεται· φωνὴ γάρ ἐστι σημαντικὴ τοῦ λόγου πλησσομένος ἀήρ, οὗ δίχα λόγος ἀνθρώπινος οὐ γνωρίζεται. Οὐ μόνον δὲ ὁ λόγος συμπολιτεύεται, ἀλλὰ γὰρ καὶ ὄσμαι καὶ χρώμα ἐμφανίζουσιν.

11. Οὗτος οὖν ὁ πυροειδὴς θεὸς ἡ, ὁ πῦρ ἀπὸ φωτός γενόμενος πεποίηκε τὸν κόσμον οὕτως, ὡς φησι Μωϋσῆς, αὐτὸς ὢν ἀνυπόστατος, σκότος ἔχων τὴν οὐσίαν, ἐνυβρίζων αἰ τοῖς κατειλημμένοις ἀνωθεν κάτω τοῦ | φωτός αἰωνίοις [p. 266, 267] χαρακτῆραι. Μέχρι μὲν οὖν τῆς τοῦ Σωτῆρος φανερώσεως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ φωτός τοῦ πυρώδους, τοῦ δημιουργοῦ, πολλή τις ἦν πλάνη τῶν ψυχῶν· ψυχαὶ γὰρ αἱ ἰδέαι καλοῦνται, ὅτι ἀποφυγεῖσαι τῶν ἀνω ἐν σκότει διατελοῦσαι, μεταβαλλόμεναι ἐκ σωμάτων εἰς σώματα, ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ φρουρούμενα. Ὅτι δὲ τοῦ οὕτως ἔχει, φησὶν, ἐνεστιν ἡ καὶ ἐκ τοῦ Ἰωβ κατανοῆσαι λέγοντος· Καὶ ἐγὼ πλανῆτις καὶ τόπον ἐκ τόπων μεταβαλόνουσα καὶ οἰκίαν ἐξ οἰκίας, καὶ τοῦ Σωτῆρος λέγοντος· Καὶ εἰ θέλετε δεξασθαι, αὐτὸς ἐστὶν Ἑλλάς δὲ μέλλων ἐρχεσθαι. Ὁ ἔχων ὄρα ἀκούειν ἀκούετω. Ἀπὸ δὲ τοῦ Σωτῆρος μετενσωμάτωσις πέπαυται, πίστις δὲ κηρύσσεται εἰς ἀφῆσιν ἀμαρτιῶν. Τοιοῦτόν τινα τρόπον ὁ μονογενὴς υἱὸς ἐκεῖνος, ὁ τῶν αἰώνων ἀνωθεν τὰς ἰδέας βλέπων τὰς ἀνωθεν μεταβαλλόμενας ἐν τοῖς σκοτεινοῖς σώμασι, ῥύσασθαι κατελθὼν ἠθέλησεν. Εἰδὼς δὲ, ὅτι τὸ πληῖρωμα τῶν ὄλων αἰώνων οὐδὲ οἱ αἰῶνες ἀθρόον ἰδεῖν ὑπομένουσιν, ἀλλὰ καταπλαγῆντες, οἱ φθαροὶ φθορὰν ὑπομένουσι, μέγθει καὶ δόξῃ δυνάμειος κατειλημμένοι, συστέλλας ἑαυτὸν ὡς ἀστραπὴν μεγίστην ἐν ἐλαχίστῳ σώματι, μᾶλλον δὲ ὡς φῶς ὄψεως ὑπὸ τοῖς βλεφάροις συνεσταλμένος, ἐξικνεῖται μέχρις οὐρανοῦ, καὶ τῶν ἀστέρων ἐπιψάσας τῶν ἐκεῖ πάλιν ἑαυτὸν συστέλλει ὑπὸ τοῖς βλεφάροις τῆς ὄψεως ὅτε βούλεται. Καὶ τοῦτο ποιεῖν τὸ φῶς τῆς ὄψεως, καὶ πανταχῇ γινόμενον καὶ πάντα, ἡμῖν ἐστὶν ἀφανὲς, μόνον δὲ ὄρωμεν ἡμεῖς ὄψεως βλέφαρα, καθοὺς λευκοὺς, ὀμένα ἐθρὺν πολύπτυχον πολυκτῆδόνα, χιτῶνα κερατοειδῆ, ὑπὸ δὲ τούτων κερὴν βαγοειδῆ, ἀμφιδιλητροειδῆ, δισκοειδῆ, καὶ εἴτινες ἄλλοι τοῦ φωτός τῆς ὄψεως εἰσι χιτῶνες, οὗς ἐτολοισμένη κέρυρπται. Οὕτως, φησὶν, ὁ μονογενὴς παῖς ἀνωθεν αἰώνιος

VARIAE LECTIONES.

10 Cf. II Mos. iii, 2. 16 βατόν. βάτον C, M, qui jam observavit Docetas hic in verbali βατόν ludere: πάτον si non scribendum, at certe audiendum esse putat Røeperus. 17 Voc. θεός exesum, sed compendii reliquiae apparent. M. 18 ἐνσοσι C. 19 Job ii, 9. . . καὶ ἐγὼ πλανῆτις καὶ λάτρις τόπον ἐκ τόπου περιεργωμένη καὶ οἰκίαν ἐξ οἰκίας, x. τ. λ. 20 πλανῆτις. πλανήτης C. 21 Math. xi, 14, 15. 22 ἀθρόον. οἱ ἀθρόον C, οἱ ἀθρόοι Chr. Petersenius. 23 οἱ. ὡς? Chr. Petersenius. 24 ἐπιψάσας τῶν. ἐπιψασάντων C, ἐπιψασάντων M. 25 τοῦτο. ταυτό? 26 ὀμένα ἐθρύν. ὀμένας ῥίν C, ὀμένα σάρκινον Røeperus. 27 πολυκτῆδόνα. πολύκτηνον pr. C, eadem manu mutatum in πολυκτῆδόνα.

ἐπεδυσάμενος κατὰ ἕνα ἕκαστον τοῦ τρίτου αἰῶνος⁸⁰ αἰῶνα, καὶ γενόμενος ἐν τριακοντάδι αἰῶνων εἰσῆλθεν εἰς τόνδε τὸν⁸¹ κόσμον τηλικούτος ὢν, ἤλικον εἴπομεν, ἀφανής, ἀγνωστος, ἀδοξος, ἀπιστούμενος. Ἴν' οὖν, φα- σὶν οἱ Δοκῆται, καὶ τὸ σκότος ἐπεδυόσθηται τὸ ἐξώτε- ρον, τὴν σάρκα φησὶν, ἀγγελος συνοθεύσας αὐτῷ ἄνω- θεν τὴν Μαρίας εὐηγγελίασατο, φησὶν, ὡς γέγραπται: Ἐγενήθη⁸² τὸ ἐξ αὐτῆς ὡς γέγραπται. Γεννηθὲν δὲ [p. 267. 268] ἐνεδύσατο αὐτὸ ἄνωθεν⁸³ ἐλθὼν, καὶ πάντα ἐποίησεν οὕτως, ὡς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις γέ- γραπται, ἐλούσατο εἰς τὸν Ἰορδάνην, ἐλούσατο δὲ τόπον καὶ σφράγισμα λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι τοῦ γεγεννη- μένου⁸⁴ σώματος ἀπὸ τῆς Παρθένου, ἴν', ὅταν ὁ ἀρ- χων κατακρίνη τὸ ἴδιον πλάσμα θανάτῳ, τῷ σταυρῷ, ψυχῇ⁸⁵ ἐκείνῃ ἐν τῷ σώματι τραφεῖσα, ἀπεκδυσα- μένη τὸ σῶμα⁸⁶ καὶ προσηλώσασα πρὸς τὸ ξύλον, καὶ θριαμβεύσασα⁸⁷ δι' αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας μὴ εὐρεθῆ γυμνῇ⁸⁸, ἀλλ' ἐνδύσθηται τὸ ἐν τῷ ὕδατι, ὅτε ἀπατίεζτο, ἀνελ τῆς σαρκὸς ἐκείνης ἐκτετυπωμένον σῶμα. Τοῦτό ἐστιν, φησὶν, ὃ λέγει ὁ Σωτῆρ· Ἐὰν μὴ τις⁸⁹ γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ὅτι τὸ γεγεννημένον⁹⁰ ἐκ τῆς σαρ- κὸς σὰρξ ἐστίν. Ἀπὸ τῶν τριάκοντα οὖν αἰῶνων τριάκοντα ἰδέας ἐνεδύσατο· διὰ τοῦτο ἐπὶ τριάκοντα ἔτη γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ αἰώνιος ἐκεῖνος, ἕκαστου αἰῶνος ἰδέα ἐνιαυτῷ φανερούμενου⁹¹. | Εἰσὶ⁹² δὲ καὶ ἀπὸ ἕκαστου τῶν τριάκοντα αἰῶνων ἅπασαι ἰδέαι⁹³ κατελιμμέναι ψυχαί, καὶ φύσιν ἔχει τούτων ἕκαστη νοεῖν⁹⁴ τὸν κατὰ φύσιν Ἰησοῦν, ὃν ἐκεῖνος ὁ μονο- γενής ὁ αἰώνιος ἀπὸ τῶν αἰώνων τόπων ἐνεδύσατο· εἰσὶ δὲ οὗτοι διάφοροι. Διὰ τοῦτο τοσαῦται αἰρέσεις ζητοῦσι τὸν Ἰησοῦν περιμαχῆτως, καὶ ἔστι πάσαις οἰκείαι· αὐταῖς, ἄλλη δὲ ἄλλος⁹⁵ ὀρώμενος ἀπ' ἄλλου τόπου⁹⁶, ἐφ' ὃν ἕκαστη⁹⁷ φέρεται, φησὶν, καὶ σπαύδει δοκοῦσα τοῦτον εἶναι μόνον, ὃς ἐστίν αὐτῆς συγγενής ὕιος καὶ πόλιτης, ὃν ἰδοῦσα πρῶτον⁹⁸ ἴδιον ἐγνώ- ρισαι μὲν ὡς⁹⁹ ἀδελφόν, τοὺς δὲ ἄλλους νόθους. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τῶν ὑποκάτω τόπων τὴν φύσιν ἔχοντας τὰς ὑπὲρ αὐτοὺς ἰδέας τοῦ Σωτῆρος ἰδεῖν οὐ δύναν- ται, οἱ δὲ ἄνωθεν, φησὶν, ἀπὸ τῆς [p. 268. 269] δε- κάδος τῆς μέσης καὶ τῆς οὐδοῆδος τῆς ἀρίστης¹⁰⁰, ἔθεν ἐσμέν ἡμεῖς, λέγουσιν, οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλ' ὅλον αὐτοὶ τὸν Ἰησοῦν τὸν Σωτῆρα ἴσασαι, καὶ εἰσὶν ἄνωθεν τέλειοι μόναι, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐκ μέρους.

VARLE LECTIONES.

⁸⁰ αἰῶνος. αἰῶνος C, M. ⁸¹ τόνδε τὸν. τὸν δέκατον C, M. ⁸² Ἐγενήθη C. ⁸³ αὐτὸ ἄνωθεν. αὐτὸ; ἄνωθεν? αὐτὸ ὁ ἄνωθεν? ⁸⁴ γεγεννημένου C. ⁸⁵ ψυχῇ. αὐτῆ C, M. ⁸⁶ Cf. Col. 11, 14, 15. . . ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκὸς . . . ἐξαλείψας τὸ κατ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεραντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ, ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἰδειγμάτισεν ἐν παρθένῳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ. ⁸⁷ θριαμβεύσας C. ⁸⁸ Cf. II Cor. v, 3. . . Ἐἴπερ καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα. ⁸⁹ Ev. Joan. 111, 5, 6. Ἀμήν, ἀμήν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βα- σιλείαν τοῦ Θεοῦ· τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, κ. τ. λ. ⁹⁰ γεγεννημένον C. ⁹¹ ἰδέα ἐνιαυτῷ φανερούμενος. ἰδέα ἐνὶ αὐτῷ φανερούμενος C, ἐνὶ αὐτῶν (sc. τῶν ἐτῶν) φανερούμενον conj. M, ἰδέα ἐνιαυτῷ φανερούμενος Roesperus, ἰδίῳ ἐνιαυτῷ φανερούμενου, vel ἰδέα ἐνιαυτὸν φανερούμενου R. Scotius, ἰδέα ἐνὶ ἐν αὐτῷ φανερούμενος Chr. Petersenius. ⁹² Εἰσὶ. Εἰθ C, M. ⁹³ ἅπασαι ἰδέαι. ἅπασα ἰδέα C, M, ἐν ἀπάσῃ ἰδέᾳ Roesperus. ⁹⁴ φύσιν ἔχει τούτων ἕκαστη νοεῖν. φύσιν ἔχει τούτων ἕκαστην ὃ ἦν C, M, καὶ initio aliquid excidisse putat et ἔχειν τούτων ἕκαστην ὅλον conj., φησὶν, ἔχει τούτων ἕκαστη νόημα Roesperus. ⁹⁵ ἄλλος. ἄλλως pr. C. ⁹⁶ τόπου. τύπου C, M. Sicuti nos etiam Roesperus et R. Scotius corrigendum esse censent. ⁹⁷ ἕκαστη. ἕκαστα C. ⁹⁸ πρῶτον. πρῶτος C, an πρῶτως? ⁹⁹ ἐγνώρισαι μὲν ὡς. ἐγνωρισμένος C, M: an μὲν ὡς non recto loco insertum et ante ἴδιον transponendum est? Chr. Petersenius. ¹⁰⁰ Cf. doctrinam Valentinianorum supra p. 272, et apud Irenæum.

11. Hæc igitur sufficere arbitror prudentibus ad cognoscendam Docetarum perplexam et dissolutam hæresin, qui cum de materia inaccessa et incomprehensa audaciter disputarent, Docetas semetipsos appellaverunt, quorum non opinionem semet esse aliquos nuncupamus ineptientes, sed trabem ex tanta materia in oculo gestam coarguimus, si forte perspicere possint; si non, certe ne alios obcæcent: quorum dogma olim Græcorum sapientes antea commenti sunt magnam partem, sicuti cognoscere licet lectoribus. Hæc igitur sunt, quæ Docetis placuerunt. Quænam autem et Monoimo placeant non silebimus.

12. Monoimus Arabs longe a magnisonantis poetæ gloria discessit, talem quemdam esse hominem arbitratus, qualem poeta Oceanum, cum ait in hunc fere modum:

Oceanus et origo deorum et origo hominum.

Hæc aliis verbis commutans hominem ait esse universon (quod est principium rerum omnium) non genitum, immortalem, æternum, et filium hominis supra dicti genitum et passibilem, non tempore factum, non consilio, non prædestinatione. Talis enim est, inquit, potestas illius hominis. Huiusmodi autem cum sit potentia, natum esse filium celerius cogitatione et voluntate. Et hoc, inquit, est quod dictum est in Scripturis: *Erat et exstitit*, quod est: erat homo et exstitit filius ejus, quasi quis dicat: erat ignis et exstitit lux, non tempore nec voluntate nec prædestinatione, simul atque ignis erat. Hic autem homo una monas est non composita non divisa, composita divisa, plane amica, plane pacata, plane pugna, plane adversus 426-427 semetipsam hostilis, dissimilis consimilis, tanquam harmonia quædam musica omnia in semet continens, quæcumque aliquis dicat prætermittatque cum non cogitaverit, omnia exhibens, omnia generans. Hæc mater, hæc pater, duo immortalis nomina. Exempli autem gratia perfecti hominis considera, inquit, maximam imaginem iota unum, unam illum apicem, qui est apex unus, non compositus, simplex, monas sineera ex nihilo prorsus composita, compositus, multifidus, multipartitus. Indivisus ille unus, inquit, est unus multis faciebus et innumeris oculis instructus innumerisque nominibus litteræ iota apex, qui imago est perfecti illius hominis invisibilis.

α'. Ταῦτα μὲν οὖν αὐτάρκη νομίζω εἶναι τοῖς εὐπεφρονηκόσι πρὸς ἐπιγνώσιν τῆς τῶν Δοκητῶν πολυπλόκου¹⁰ καὶ ἀσυστάτου αἰρέσεως, οὐ περὶ ὕλης¹¹ μὲν ἀβάτου καὶ ἀκαταλήπτου λόγου ἐπιπεριχρημένους ποιήσαντες, Δοκητὰς¹² ἑαυτοῦς προσηγέρευσαν, ὧν οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι τινας κατανοοῦμεν¹³ μεταζόντας¹⁴, ἀλλὰ τὴν ἐκ τοσαύτης¹⁵ ὕλης δοκῶν ἐν ἑφθαλμῷ φερομένην διελέγχομεν εἰ πως διαβλέψαι δυναθῶσιν, εἰ δ' οὐ, κἂν τὸ μὴ ἑτέρως τυφλώσῃ¹⁶, ὧν τὸ δόγμα πάλοι οἱ¹⁷ Ἑλλήνων σοφισταὶ προσεφίσαντο κατὰ¹⁸ πολλὰ, ὡς ἔστιν ἐπιγνώσιν τοὺς ἐντυγχάνοντας. Ταῦτα μὲν οὖν τοῖς Δοκηταῖς τὰ δόξαντα. Τίνα δὲ καὶ Μονοίμῳ δοκεῖ, οὐ σιωπήσομεν.

β'. Μονοίμῳ δ' Ἀραβὶ μακρὰν τῆς τοῦ μεγάλου φωνου ποιητοῦ δόξης γεγένηται, τοιοῦτόν τινα τὸν ἀνθρώπου νομίσας, ὅποιον ὁ ποιητὴς τὸν Ὀκεανόν, οὕτω πως λέγων·

Ὀκεανὸς γένεσις τε θεῶν γένεσις τ' ἀνθρώπων¹⁹.

Ταῦτα ἄλλοις λόγοις μεταστήσας λέγει ἄνθρωπον εἶναι τὸ πᾶν²⁰ (ὃ ἔστιν²¹ ἀρχὴ τῶν ὄλων) ἀγέννητον²², ἀφθαρτον, ἀίδιον, καὶ υἱὸν ἀνθρώπου τοῦ προειρημένου γεννητὸν²³ καὶ παθητὸν, ἀχρόνως γενόμενον, ἀβουλήτως²⁴ ἀπροοριστως. Τοιαύτη γὰρ, φησὶν, ἡ δύναμις ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτως ὄντος αὐτοῦ τῇ δυνάμει γενέσθαι τὸν υἱὸν λογισμοῦ καὶ βουλήσεως τάχιον. Καὶ τοῦτό ἐστι, φησὶ, τὸ εἰρημένον ἐν ταῖς Γραφαῖς· *Ἦν καὶ ἐγένετο²⁵*, ὅπερ ἔστιν²⁶· ἦν ἀνθρώπος, καὶ ἐγένετο υἱὸς αὐτοῦ, ὡς τις εἴποι· ἦν πῦρ καὶ ἐγένετο φῶς, ἀχρόνως, καὶ ἀβουλήτως, καὶ ἀπροοριστως ἅμα τῷ εἶναι τὸ πῦρ. Ὁ δὲ ἀνθρώπος οὗτος μία μονὰς ἔστιν ἀσύνητος ἀδιαρετος, συνθετὴ διαιρετὴ, πάντα φλη, πάντα εἰρηνικὴ²⁷, πάντα μαχητὴ, πάντα πρὸς [p. 269. 270.] ἐαυτὴν πολέμιος, ἀνόμοιος ὁμοῖα, οἷονε τις ἀρμονία μουσικὴ πάντα ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ, ὅσα ἂν²⁸ τις εἴπη καὶ παραλείπη μὴ νοήσας, πάντα ἀναδεικνύουσα, πάντα γεννώσα. Αὐτὴ μήτηρ, αὐτὴ πατήρ, τὰ δύο ἀθάνατα ὀνόματα²⁹. Ὑποδείγματα δὲ χάριν τοῦ τελείου ἀνθρώπου κατανοεῖ, φησὶ, μεγίστην εἰκόνα ἰῶτα ἐν, τὴν μίαν κεφαλαίαν³⁰, ἧτις ἐστὶ κεφαλαία μία ἀσύνητος, ἀπλή, μονὰς εἰλικρινὴς ἐξ οὐδενὸς ὄλων τὴν σύνθεσιν ἔχουσα, συνθετὴ, πολυειδὴς, πολυσχιδὴς³¹, πολυμερὴς. Ἡ ἀμερὴς | ἐκείνη³² μία, φησὶν, ἔστιν ἡ πολυπρόσωπος καὶ μυριόμοτος καὶ μυριώνυμος³³ μία τοῦ ἰ' κεφαλαί, ἧτις ἔστιν εἰκὼν τοῦ τελείου ἀνθρώπου ἐκείνου τοῦ ἀοράτου.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ πολυπλόκων pr. C. ¹¹ περὶ ὕλης Chr. Petersenius : πολλῆς C, M, qui susp. ἀπὸ δόξης. Cf. infra lin. 95. ¹² Δοκητὰς. δοκητὰς C, Δοκητὰς M. ¹³ κατανοοῦμεν. κατονομάζομεν? ¹⁴ μεταζόντας C. ¹⁵ τοιαύτης susp. Saurpius. ¹⁶ εἰ δ' οὐ, κἂν τὸ μὴ ἑτέρως τυφλώσῃ. εἶδουσαν τοιμηντέρως τυφλώσῃ C, M, qui εἰ δὲ (pro εἰ δὲ μὴ), οὐκ ἂν τοὺς ἡμετέρους τυφλώσῃται susp. : εἰ δ' οὐκ, ἀλλὰ μὴ ἑτέρως τυφλώσῃ Roperius, εἰ δ' οὐκ ἂν, τὸ μὴ ἑτέρως τυφλώσῃ R. Scotius. ¹⁷ πάλοι οἱ. παλατοὶ C, M. ¹⁸ κατὰ. καὶ τὰ C, M. Sicuti nos etiam R. Scotius correxit. ¹⁹ Cf. hom. 2, xiv 201, 246, et supra p. 148, 10 noi. ²⁰ ὃ — ὄλων lunulis inclusimus. ²¹ ὃ ἔστιν. ἔστιν C. ²² ἀγέννητον C, M. ²³ γεννητὸν C, M. ²⁴ ἀβουλήτως. ἀβασιλεύτως C. Cf. lin. 14, 15. ²⁵ Alludere videtur ad initium Evangelii Joannis. ²⁶ ἔστιν. ἦν Roperius, ἔστιν δ' ἦν C, M. ²⁷ εἰρηνικὴ C. ²⁸ ὅσα ἂν. ὡς ἂν C. ²⁹ Αὐτὴ μήτηρ — ὀνόματα. Cf. supra p. 132, 63, 64. ³⁰ Cf. Matth. v, 18; Luc. xvi, 17. ³¹ πολυσχιδὴς C, M. Corr. Saurpius. ³² πολυμερὴς. Ἡ ἀμερὴς ἐκείνη. πολυμερὴς ἢ ἀμερὴς. Ἐκείνη C, M. ³³ μυριόμοτος καὶ μυριώνυμος. Cf. supra p. 166, 20.

ιγ'. Ἔστιν οὖν, φησὶν, ἡ μονάς, ἡ μία κεφαλαία, A καὶ δεκάς· δύναμις γὰρ αὐτῆς τὸ ι' ³⁶ τῆς μιᾶς κεφαλαίας, καὶ δυάς, καὶ τριάς, καὶ τετράς, καὶ πεντάς, καὶ ἑξάς, καὶ ἑπτάς, καὶ ὀγδοάς, καὶ ἑννεάς ³⁷, μέγχι τῶν δέκα· οὗτοι γάρ, φησὶν, εἰσὶν οἱ πολυσχηδῆς ³⁸ ἀριθμοὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικοῦντες τῇ ἀπλῇ καὶ ἀσυνθέτῳ τοῦ ἰῶτα κεφαλαίᾳ μιᾷ ³⁹. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον. Ὅτι πᾶρ ⁴⁰ τὸ ⁴¹ πλήρωμα ἠυδόκησε κατοικῆσαι ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου σωματικῶς· αἱ γὰρ τοιαῦται τῶν ἀριθμῶν συνθέσεις ἐξ ἀπλῆς καὶ ἀσυνθέτου τῆς μιᾶς κεφαλαίας τοῦ ἰῶτα σωματικαὶ γαγόνασι, φησὶν, ὑποστάσεις. Γέγονεν οὖν, φησὶν, ἀπὸ τοῦ τελείου ἀνθρώπου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὃν ἐγνωκεν οὐδεὶς, φαντάζεται δὲ, φησὶν, ὡς ⁴² γέννημα ⁴³ θηλείας ἢ κτίσις πᾶσα τὸν υἱὸν ἀγνοοῦσα, οὗ υἱοῦ ἀκτίνες ⁴⁴ ἀμυδραὶ πάνυ ἐμπελάζουσαι τῷδε τῷ κόσμῳ συνέχουσι καὶ συγκατατοῦσι τὴν μεταβολὴν, τὴν γένεσιν. Τὸ δὲ κάλλος ἐκείνου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι νῦν πᾶσιν ἐστὶν ἀκατάληπτον ἀνθρώποις, ὅσοι περὶ τὸ γέννημα ⁴⁵ τῆς θηλείας εἰσι πεπλανημένοι. Γέγονεν οὖν, φησὶν, ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου οὐδὲν τῶν ἐνθάδε, οὐδὲ ἐστὶ πῶποτε, τὰ δὲ γεγόνота πάντα οὐκ ἀπὸ ὄλου, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους τινὸς γέγονε τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἔστι γάρ, φησὶν, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἰῶτα ἐν, μία κεφαλαία, ρυεῖσα [p. 270—272.] ἀνωθεν ⁴⁶ πλήρης ⁴⁷, ἀποπληροῦσα πάντας, ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ, ὅσα καὶ ὁ ἀνθρωπος ἔχει, ὁ Πατὴρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

ιδ'. Γέγονεν οὖν κόσμος ⁴⁸, ὡς φησὶ Μωϋσῆς, ἐν ἑξ ἡμέραις, | τούτέστιν ἐν ἑξ δυνάμεσι ταῖς ἐν τῇ μιᾷ C κεφαλαίᾳ τοῦ ἰῶτα· ἑβδόμη κατάπαυσις καὶ Σάββατον ⁴⁹ ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος γέγονε τῆς ἐκεῖ ⁵⁰... γῆς καὶ ὕδατος καὶ πυρός, καὶ ἀέρος, ἐξ ὧν ὁ κόσμος ἀπὸ τῆς κεφαλαίας γέγονε τῆς μιᾶς. Οἱ τε γάρ ⁵¹ κύβοι, καὶ τὰ ὀκτάεδρα καὶ αἱ ⁵² πυραμίδες, καὶ πάντα τὰ τούτοις παραπλήσια σχήματα, ἐξ ὧν συνέστηκε πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ, ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν γαγόνασι τῶν κατελειμμένων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀπλῇ τοῦ ἰῶτα κεφαλαίᾳ, ἧτις ἐστὶν Υἱὸς ἀνθρώπου τελείου τέλειος. Ὅταν οὖν, φησὶν, ῥάβδον ⁵³ λέγῃ Μωϋσῆς στρεφομένην ποικίλως εἰς τὰ πάθη τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἄτινα, φησὶν, ἐστὶ τῆς κτίσεως ἀλληγορούμενα ⁵⁴ σύμβολα, οὐκ εἰς τελείονα πάθη τῶν δέκα ⁵⁵ σχηματίζει τὴν ῥάβδον ⁵⁶, ἧτις ἐστὶν ἡ μία ⁵⁷ κεφαλαία. Διπλῆ, ποικίλη αὐτῇ, φησὶν, ἐστὶν ἡ δεκάπληγος, ἡ κοσμικὴ D κτίσις. Πάντα γὰρ πλησσομένα ⁵⁸ γεννῶται καὶ καρ-

13. Est igitur, inquit, monas, apex unus, etiam decas, hæc enim potentia inest litteræ iota . . . unius apicis et dyas et trias et tetras et pentas et hexas et heptas et ogoas et enneas usque ad decem; hi enim, inquit, sunt multifidi numeri, qui in simplice illo et non composito inhabitant litteræ iota apice uno. Et hoc est quod dictum est: *Quia omnem plenitudinem complacuit habitare in filium hominis corporaliter*. Tales enim numerorum compositiones ex simplice et non composito illo uno apice litteræ iota corporales existerunt, inquit, naturæ. Ortus igitur est, inquit, a perfecto homine filius hominis, quem novit nemo; fugit autem sibi, inquit, tanquam partium feminæ creatura universa filium, quem ignorat, cujus filii radii valde obscuri accedentes huic mundo continent et colibent conversionem, generationem. Pulchritudo autem illius filii hominis adhuc omnibus incomprehensibilis est hominibus, quousque circa partium feminæ aberraverunt. Factum est igitur, inquit, ab hominē illo nihil eorum, quæ hic sunt, neque fiet unquam. Quæ autem facta sunt universa non a toto, sed a parte quadam facta sunt filii hominis. Est enim, inquit, filius hominis iota unum, unus apex, qui processit superne, **428-429** plenus, complens omnes, habens in semetipso, quæcumque etiam homo habet, pater filii hominis.

14. Factus igitur est mundus, ut inquit Moses, sex diebus, hoc est sex potestatibus, quæ in uno apice litteræ iota iusunt; septima, requies et Sabbathum, ab hebdomade, quæ illic est, facta est . . . terræ et aquæ et ignis et aeris, ex quibus mundus ab apice exstitit uno. Etenim et cubi et octaedra et pyramides et omnes hæc consimiles formæ, ex quibus constat ignis, aer, aqua, terra, a numeris, orti sunt comprehensis in illo simplice litteræ iota apice, qui est filius hominis perfecti perfectus. Quando igitur, inquit, virgam dicit Moses varie vibratam ad plagas Ægyptiacas, quæ quidem, inquit, sunt creaturæ per allegoriam dicta symbola, non ad plures quam decem plagas format virgam, quæ est unus ille apex. Duplex, varia hæc, inquit, est decuplagus, mundana creatura. Omnia enim cum percipiuntur generantur et fructum ferunt veluti vites. Homo ex homine erumpit, inquit, et divelli-

VARIE LECTIONES.

³⁶ αὐτῇ τὸ ι. αὐτῇ τῷ ι? αὐτῇ τοῦ ι susp. Sauppins, αὐ τούτου τοῦ ι? Chr. Petersenius. Fort. ante τῆς μιᾶς κεφαλαίας aliquis excidit. ³⁷ ἑννεάς. ἑνάς C. ³⁸ πολυσχηδῆς C, M. ³⁹ μιᾶ. μία C. ⁴⁰ Coloss. i. 19: Ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν (ἠυδόκησεν) πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, coll. Col. ii. 9: Ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς (εἰς ὃν εὐδόκησεν ἅπαν (πᾶν) τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικῆσαι σωματικῶς Orig.) Cf. supra p. 178, 90-92 et infra l. x, c. 10, p. 315, 36, 37 ed. Ox. et quæ l. Bernaysius de his locis disputavit in *Epist. crit.* l. i. p. 317, 318. ⁴¹ πᾶν τὸ παν- τὸς C. ⁴² ὡ. εἰς C, M. ⁴³ γέννημα C. ⁴⁴ ἀκτίνες. καὶ τινες C. ⁴⁵ γέννημα C. ⁴⁶ ἰῶτα ἐν, μία κεφαλαία, ρυεῖσα ἀνωθεν. ἰῶτα ἐν μιᾷ κεφαλαίᾳ, ρυεῖση ἀνωθεν C, M. Cf. infra l. x, c. 17. p. 325, 20, 21 ed. Ox. ⁴⁷ πλήρης. πλήρεις C. ⁴⁸ Cf. l. x, c. 17, p. 325, 23 sqq. ed. Ox. ⁴⁹ Σάββατον. Σαββάτου C. ⁵⁰ Inter ἐκεῖ et γῆς lacunam signavimus, cum major pars argumentationis interiisse videntur. Cf. ea, quæ supra p. 426, 36-38 leguntur, cum iis, quæ infra l. x, c. 17, p. 325, 19 exstant. ⁵¹ Cf. cum his Plato *Tim.* p. 53 C sqq. ⁵² καὶ αἱ. καὶ C, M. Cf. infra l. i. ⁵³ ῥάβδον C. Cf. cum his et quæ sequuntur II Mos. vii sqq. ⁵⁴ ἀλληγορούμενα. ἀλληγορού C. ⁵⁵ δέκα. δώδεκα C, M. ⁵⁶ σχηματίζει τὴν ῥάβδον C. ⁵⁷ ἡ μία. ἡ μία C, M. ⁵⁸ πλεισσομένα C.

tur plaga quadam separatus, ut fiat et dicat legem A quam tulit Moses a Deo acceptam. Secundum apicem illum unum lex est decalogus allegorice significans divina verborum mysteria. Omnis enim, inquit, scientia universorum decuplagus est et decalogus, quam novit nemo eorum, qui circa partum mullebris aberraverunt. Vel si Pentateuchum dicas totam legem, orta est a pentade in uno illo apice comprehensa. Totum autem, inquit, iis, qui non prorsus perfectum habent intellectum, est mysterium, novum et quod non antiquatur festum, lege constitutum, æternum in generationes nostras, Domini Dei Pascha, observatum ab iis, qui cornere valent, incipiente 430-431 die decima, quod est initium decadis, a quo, inquit, numerant. Monas enim usque ad decimam quartam summa est illius unius apicis perfecti numeri. Unum enim, duo, tria, quatuor sunt decem, quod est unus apex. A decima quarta autem, inquit, usque ad vicesimam primam hebdomadem dicit exstantem in uno apice mundi creaturam azymam in his omnibus. Quid enim indiguerit, inquit, unus apex substantia aliqua tanquam fermento extrinsecus ad Pascha Domini, æternum festum, quod est in generationes datum? Universus enim mundus et omnes creationis causæ Pascha sunt, festum Domini. Gaudet enim Deus creationis conversione, quæ a decem plagis apicis efficitur unius, qui est Mosis virga a Deo data in manum Mosis, qua percussus Ægyptiis convertit corpora, sicuti aquam in sanguinem et reliqua hisce consimiliter, ut locustas, quod quidem est fenum, elementorum in carnem conversionem dicit: *Omnis enim caro fenum*, inquit. Nihil autem secius et totam legem viri hi in talem quemdam modum accipiunt, forsitan secuti, ut ego opinor, Græcos, qui dicunt esse substantiam et quale et quantum et ad quid et ubi et quando et situm esse et facere et habere et pati.

λουθήσαντες, ὡς ἐγὼ δοκῶ, Ἑλλήνων τοῖς λέγουσιν⁷⁴ καὶ ποῦ καὶ πότε καὶ καίθαι καὶ ποιεῖν καὶ ἔχειν καὶ πάσχειν.

15. Itaque enim Monolmus ipse in epistola ad Theophrastam ait ipsis verbis: *Desinens quærerere Deum et creationem et hisce consimilia; quære eum a te ipso et discce, quisnam sit, qui in te omnia omnino sibi ipsi arrogat et ait: Deus meus, mens mea, in-*

ποροεῖ, καθάπερ αἱ ἀμπελοὶ. Ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου ἐξέστυται⁷⁵, φησὶ, καὶ ἀποσπᾶται πληγῇ τινι μεριζόμενος, ἵνα γένηται καὶ εἴπη νόμον, ὃν ἔθηκε Μωϋσῆς παρὰ Θεοῦ λαβών. Κατὰ τὴν κεραίαν ἐκείνην ὁ νόμος ἐστὶ τὴν μίαν ἢ δεκάλογος ἀλληγοροῦσα τὰ θεῖα τῶν λόγων μυστήρια. Πᾶσα γὰρ, φησὶν, ἡ γνώσις τῶν ὄλων δεκάπληγός ἐστι καὶ δεκάλογος, ἣν ὁδὸν οὐδεὶς τῶν περὶ τὸ γέννημα⁷⁶ τῆς θηλείας πεπλανημένων. Κἀν εἴπης πεντάτευχον ὄλον τὸν νόμον, ἐστὶν ἀπὸ τῆς πεντάδος τῆς ἐν τῇ μιᾷ κατελημμένης κεραίας. Τὸ δὲ ὄλον ἐστὶ, φησὶ, τοῖς μὴ πεπληρωμένοις παντελῶς τὴν διάνοιαν μυστήριον, καινὴ καὶ μὴ παλαιουμένη⁷⁷ ἑορτῆ, νόμιμος, αἰώνιος εἰς τὰς γενεὰς ἡμῶν, Κυρίου τοῦ Θεοῦ Πάσχα⁷⁸, διατηρούμενον⁷⁹ τοῖς δυναμένοις βλέπειν ἐναρχομένης τῆς [p. 272. 273] δεκάτης, ἥτις⁸⁰ ἐστὶν ἀρχὴ δεκάδος, ἀφ' ἧς, φησὶν, ἀριθμοῦσιν. Ἡ γὰρ μονὰς ἕως τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἐστὶ τὸ κεφάλαιον τῆς μῖδος [κεραίας]⁸¹ τοῦ τελείου ἀριθμοῦ. Τὸ τε γὰρ ἐν, δύο, τρία, τέσσαρα γίνεται δέκα, ὅπερ ἐστὶν ἡ μία κεραία. Ἀπὸ δὲ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης⁸², φησὶν, ἕως μῖδος καὶ εἰκάδος ἐβδομάδα λέγει ὑπάρχουσαν ἐν τῇ μιᾷ κεραίᾳ τὸν κόσμον τὴν κτίσιν ἄζυμον ἐν τοῦτοις ἅπασι. Τί γὰρ⁸³ δεηθεῖν, φησὶν, ἡ μία κεραία οὐσίας τινὸς οἰονεὶ ζύμης ἔξωθεν εἰς τὸ Πάσχα τοῦ Κυρίου, τὴν αἰώνιον ἑορτῆν, ἥτις ἐστὶν εἰς τὰς γενεὰς δεδομένη; Ὅλος γὰρ ὁ κόσμος καὶ πάντα τὰ⁸⁴ τῆς κτίσεως αἷτια Πάσχα ἐστὶν, ἑορτὴ Κυρίου. Καίρει γὰρ ὁ Θεὸς τῆς κτίσεως τῇ μεταβολῇ, ἥτις ὑπὸ τῶν δέκα πληγῶν⁸⁵ τῆς κεραίας ἐνεργεῖται τῆς μῖδος, ἥτις ἐστὶ Μωσέως ῥάβδος⁸⁶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένη, ἣ τῆς Αἰγυπτίους πλήσσειν μεταβάλλειν⁸⁷ τὰ σώματα, καθάπερ τὴν χεῖρα Μωσέως⁸⁸, τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα⁸⁹, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦτοις παραπλησίως, [ὡς]⁹⁰ ἀκρίδας, ὅπερ ἐστὶ χόρτος, τῶν⁹¹ στοιχείων εἰς σάρκα μεταβολὴν λέγει. Πᾶσα γὰρ σὰρξ⁹² χόρτος, φησὶν. Οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ τὸν ὄλον νόμον οἱ ἄνδρες οὗτοι τοιοῦτόν τινα τρόπον ἐκδέχονται, τάχα που κατακο-

ουσίαν εἶναι καὶ ποῖόν καὶ ποσόν⁹³ καὶ πρὸς τιεῖ. Τοιγαροῦν Μονόμιμος αὐτὸς, ἐν τῇ πρὸς Θεόφραστον ἐπιστολῇ διαβρήδην λέγει. Καταλικῶν ζητήσιν Θεὸν καὶ κτίσιν καὶ τὰ τούτοις κυριακλήσια, ζήτησον αὐτὸν ἀπὸ σεαυτοῦ⁹⁴, καὶ μάθε, τίς ἐστὶν ὁ πάντα ἀπαξιαλῶς ἐν σοὶ | ἐξειδιοκιοῦδ-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁵ ἐξέστυται Roperus, ἐξέστυται C, M. Sententia Democriti apud Stob. *Floril.* vi, 57: Ἐννοεῖται ἀποπληξὴ σμικρῇ· ἐξέστυται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου. (Mullach, *Fraggm. Democriti*, iii, 50, p. 174) Roperus. ⁷⁶ γέννημα C. ⁷⁷ Cf. cum his II Mos. xii. ⁷⁸ II Mos. xii, 41. Πάσχα ἐστὶ Κυρίου (al. Κυρίου). Vs. 14. Καὶ ἐστὶ ἡ ἡμέρα αὕτη μνημόσυνον καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν ἑορτῆν Κυρίου εἰς πάσας τὰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον ἑορτάσετε αὐτήν. ⁷⁹ II Mos. xii, 3, 6. Τῆ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον .... Καὶ ἐστὶ ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης τοῦ μηνὸς τοῦτου, x. τ. λ. ⁸⁰ ἥτις. εἰ τις C. ⁸¹ μῖδος κεραίας. μῖδος C. ⁸² II Mos. xii, 18, 19. Ἐναρχόμενοι τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μῖδος καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς ἕως ἑσπέρας. Ἐπτα ἡμέρας ζύμη οὐχ εὐρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν. ⁸³ Τί γὰρ Roperus, εἰ γὰρ C, M, Τί γὰρ ἄν? Sauppius. ⁸⁴ πάντα τὰ Sauppius, πάντα C, M. ⁸⁵ πληγῶν Roperus, αὐλιτῶν C, M, qui susp. ὄλων. ⁸⁶ ῥάβδος C. ⁸⁷ ἣ τῆς — μεταβάλλειν. ἦν τοῖς Αἰγυπτίοις πλῆξῃς μεταβάλλειν conij. M. An ἦ τοῖς Αἰγυπτίοις πλήσσειν μεταβάλλει; Chr. Petersenius. ⁸⁸ τὴν χεῖρα Μωσέως. An hæc verba transponenda sunt post δεδομένη [εἰς]; ⁸⁹ Sententiarum nexus interruptus esse videtur. ⁹⁰ ὡς Chr. Petersenius, om. C. M. ⁹¹ τῶν. τὴν τῶν? M. ⁹² Cf. Isa. xl, 6. Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, x. τ. λ. ⁹³ Cf. supra p. 38, 96-98, p. 262, 99 2. ⁹⁴ πόσον C. ⁹⁵ σεαυτοῦ. εαυτοῦ C, M. Cf. infra, l. x, c. 17, p. 326, 34 ed. Ox.

μικτος και λήγων· Ὁ Θεός μου, ὁ τοῦς μου, ἡ διάνοια μου, ἡ ψυχή μου, τὸ σῶμά μου· και μάθε, πόθεν ἐστὶ τὸ λυπεῖσθαι, και τὸ χαίρειν, και τὸ ἀγαπᾶν, και τὸ μισεῖν, και τὸ γρηγορεῖν μὴ θέλοντα, και τὸ νυστάζειν μὴ θέλοντα, και τὸ ὀργίζεσθαι μὴ θέλοντα, και τὸ φιλεῖν μὴ θέλοντα, και ἀνταῦτα, φησὶν, ἐπιζητήσης ἀκριβῶς, εὐρήσαιο αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ⁷⁷ [p. 273. 274] ἐν και πολλὰ καιά τὴν κεφαλήν ἐκείνην, ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν διέξοδον εὐρόντα⁷⁸. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκείνῳ, οἷς οὐκ ἀνάγκην ἔχομεν τὰ παρ' Ἑλλήσι προμεμεριμνημένα παρατιθέσθαι οἷσι προδήλοισ τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις τὴν σύστασιν ἔχειν⁷⁹ ἐκ γεωμετρικῆς τέχνης και ἀριθμητικῆς, ἣν⁸⁰ γενναιότερον οἱ Πυθαγόρου μαθηταὶ διέθεντο, καθὼς ἐστὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐπιγνώσθαι ἐν τοῖς τόποις, οἷς προδηγησάμεθα περὶ πάσης σοφίας Ἑλλήνων. Ἀλλ' ἐπεὶ και τὰ⁸¹ Μονοῖμου αὐτάρκως διελέγχεσθαι, ἴδωμεν τίνα και οἱ λοιποὶ τεχνάζονται ἑαυτοῖς βουλόμενοι ὄνομα μάταιον ἵσθαι.

ιζ'. Τατιανὸς δὲ⁸², και αὐτὸς γενόμενος μαθητῆς Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, οὐχ ὁμοία τῷ διδασκάλῳ ἐφρόνησεν, ἀλλὰ καινά τίνα ἐπιχειρήσας ἐφη αἰώνως τινὰς ἀοράτους⁸³ ὁμοίως τοῖς ἀπὸ Οὐαλεντίνου μυθολογήσας⁸⁴. Γάμον δὲ φθορὰν εἶναι παραπλησίως Μαρκίωνι λέγει. Τὸν δὲ Ἀδὰμ φάσκει μὴ σώζεσθαι διὰ τὸ ἀρχηγὸν παρακοῆς γεγονέναι. Και ταῦτα μὲν Τατιανός.

ιζ'. Ἐρμολογῆς δὲ τις⁸⁵ και αὐτὸς νομίσας τι καινὸν φρονεῖν ἐφη τὸν Θεὸν ἐξ ὕλης συγχρόνου και ἀγενήτου⁸⁶ πάντα πεποιηκένας· ἀδύνατος γὰρ εἶναι τὸν Θεὸν μὴ οὐκ ἐξ ὄντων τὰ γινόμενα ποιεῖν. Εἶναι δὲ τὸν Θεὸν ἀεὶ Κύριον και ἀεὶ ποιητὴν, τῆν δὲ ὕλην ἀεὶ δούλην και ἰγνομένην, οὐ πᾶσαν δὲ. [p. 274. 275] Ἀεὶ γὰρ ἀγρίως και ἀτάκτως φερόμενην ἐκόσμησε τούτῳ τῷ λόγῳ· δίκην χυτρίου⁸⁷ ὑποκαιομένου βράζουσιν ἴδων ἐχώρισε⁸⁸ κατὰ μέρος, και τὸ μὲν ἐκ τοῦ παντὸς λαβὼν ἡμέρωσε, τὸ δὲ εἶασεν ἀτάκτως φέρεσθαι, και τὸ ἡμερωθὲν τούτου

A *telligentia mea, anima mea, corpus meum, et discere, contristari et gaudere et diligere et odisse et vigilare non volentem et dormire non volentem et irasci non volentem et amare non volentem unde oriatur, et cum hæc, inquit, requisiveris accurate, reperies eum in te ipso secundum apicem illum unum et multa, qui a se ipso exordium 432-433 repererit. Hæc igitur illi, quibus non opus habemus ea, quæ apud Græcos antea meditata sunt, juxtaponere, cum aperte, quæ ab iis dicuntur, profecta sicut ex geometrica arte et arithmetica, quam Pythagoræ discipuli gnavius exposuerunt, sicuti lectoris cognoscere licet in locis, quibus antea de universa sapientia Græcorum commentati sumus. Quoniam autem et Monoimi doctrina satis coarguta est, videamus, quænam et reliqui comminiscantur sibimetipsis nomen vanum extollere cupientes.*

λοιποὶ τεχνάζονται ἑαυτοῖς βουλόμενοι ὄνομα μάταιον

16. Tatianus autem, cum et ipse discipulus existerit Justinii martyris, haud consimilia atque magister sensit, sed nova quædam conatus dixit æones quosdam invisibilis similiter atque Valentiniani confingens. Nuptias autem corruptelam esse similiter atque Marcion dicit. Adam autem salvari negat propterea quod dux inobedientiæ exsisterit. Et hæc quidem Tatianus.

17. Hermogenes autem quidam, et ipse arbitratu se novum quiddam sentire, dixit Deum ex materia coæva et non genita universa fecisse; fieri enim non posse quin Deus ex entibus faciat ea quæ sunt. Esse autem Deum semper Dominum et semper factorem, materiam autem semper servam et 434 435 quæ fiat, non autem totam. Semper enim turbulenter et incondite motam eam composuit hac ratione: instar ollæ igne subjecto ebullientem eam cum videret, divisit ex parte, et aliud ex toto sumptum domuit, aliud incondite moveri

VARIE LECTIONES ET NOTÆ.

Iren. apud Euseb. H. E. iv, 29. Και τούτου νῦν ἐξευρέθη παρ' αὐτοῖς (sc. apud Continentes), Τατιανὸς τινος πρῶτως ταύτην εἰσενέγκαντος τὴν βλασφημίαν· ὅς Ἰουστίνου ἀκροατῆς γεγονώς, ἐφ' ὅσον μὲν συνῆν ἐκείνῳ, οὐδὲν ἐξέφηνε τοιοῦτον, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἀποστάς τῆς ἐκκλησίας, οἰήματι διδασκάλου ἐπαρθεὶς και τυφωθεὶς ὡς διαφέρων τῶν λοιπῶν, ἴδιον χαρακτήρα διδασκαλείου συνεστήσατο, αἰώνως τινὰς ἀοράτους ὁμοίως τοῖς ἀπὸ Οὐαλεντίνου μυθολογήσας, τὸν γάμον τε φθορὰν και πορνείαν παραπλησίως· Μαρκίωνι και Σατορνίνῳ ἀναγορεύσας, τῆ δὲ τοῦ Ἀδὰμ σωτηρίᾳ παρ' ἑαυτοῦ τὴν αἰτιολογίαν (l. ἀντιολογίαν) ποιησάμενος.

Iren. C. hæres. i, 28, f. Et hoc nunc adinventum est apud eos (sc. Continentes), Tatiano quodam primo hanc introducente blasphemiam. Qui cum esset Justinii auditor, in quantum quidem apud eum erat, nihil enarravit tale: post vero illius martyrium absistens ab Ecclesia, et præsumptione magistri elatus et inflatus, quasi præ cæteris esset, proprium characterem doctrinæ constituit, æones quosdam invisibilis similiter atque hi qui a Valentinio sunt, velut fabulam enarrans, nuptiarum autem corruptelas et fornicationes similiter ut Marcion et Saturninus dicens, Adæ autem salutem ex se contadictionem faciens.

⁷⁷ ἑαυτῷ. σεαυτῷ? ⁷⁸ εὐρόντα. εὐρών C, M. ⁷⁹ ἔχειν. Roperius, ἔχει C, M, qui post λεγομένοις adhibet ὅταν vel ὅθεν. ⁸⁰ ἦν. ἦν C. ⁸¹ και τά. κατὰ C, M. ⁸² Cf. cum his Irenæum, C. hæres. i, 28, f, cuius Græca verba ex Eusebio hausta, veteremque versionem Latinam textui supposuimus. ⁸³ ἀοράτους. παρὰ τοὺς C, M. ⁸⁴ μυθολογήσας. μυθολογήσασι C, M, qui conj. μυθολογήσαντας. ⁸⁵ De Hermogene cf. Tertull. Adv. Hermogenem; Clem. Alex. Eclog. prophetic. § 56; Euseb. H. E. iv, 24; Theodoret. Fab. hæg. i, 19. ⁸⁶ ἀγενήτου C, M. ⁸⁷ χυτρίου. χ...τος tribus litteris evanidis C, χωνεῦματος M, qui putat in C scriptum fuisse κώματος. Cf. Tertull. Adv. Hermogen. c. 41: Inconditus et inconditus et turbulentus fuit materia motus. Sic enim et ollæ undique ebullientis similitudine opponis (al. apponnis: χ[εῦμα]τος conj. Saupprius. ⁸⁸ ἐχώρισε. ἐχώρισε C, M.

sicut, et quod domitum est, hoc esse mundum ait, aliud autem ferum manere et materiam appellari inconditam. Hanc substantiam esse universorum dicit, quasi novum ferens dogma discipulis suis; non autem cogitabat Socraticam hanc esse fabulam, a Platone melius quam ab Hermogene excultam. Christum autem filium esse fatetur Dei, qui universum creaverit, eumque e virgine natum esse et Spiritu constitutum secundum Evangeliorum vocem; quem, postquam passus sit, resuscitatum in corpore apparuisse discipulis et in caelos revertentem in sole corpus reliquisse, ipsum vero ad Patrem migravisse. Testimonio autem utitur arbitrarius defendi se per effatum, quod psalmista David dicit: *In sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exsultabit ut gignis ad currendam viam.* Hæc igitur et Hermogenes aggredebatur.

18. Alii autem quidam natura litigiosi, scientia indeceti, moribus pugnaciores declarant oportere Pascha die quarta decima primi mensis observari secundum legis institutum, in quamcunque diem (sc. hebdomadis) incidit, suscipientes id, quod scriptum est in lege, maledictum fore eum qui non ita observatur sit, ut præcipitur, non attendentes ad id, quod lex constituta est Judæis verum Pascha sublaturis, quod ad gentes transiit et fide intelligitur, non littera nunc observatur: qui ad hoc unum attendentes præceptum non respiciunt id, quod dictum est ab Apostolo: *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universæ legis faciendæ.* In reliquis autem hi concinunt cum omnibus, quæ Ecclesiæ ab apostolis tradita sunt.

436-437 19. Alii autem et ipsi natura magis hæretici, genere Phryges, præoccupati a mulierculis decepti sunt, Priscilla quadam et Maximilla vocatis, quas prophetissas esse putant, dicentes in eas cecidisse Paracletum Spiritum; et quemdam ante ipsas Montanum simili modo celebrant tanquam prophetam, quorum libros infinitos habentes aberrant, cum neque quæ ab iis dicta sunt ratione judicent, neque ad eos, qui judicare possunt, sese applicant, sed sine iudicio fiducia in iis collocata adducuntur, plura quædam per eos dicentes senect didicisse quam ex lege et prophetis evangelisque. Supra apostolos autem et quodcunque charisma hæc mulierculas extollunt, ita ut quidam eorum audeant majus aliquod quam Christum dicere in eis existisse. Illi quidem patrem universi Deum omniumque rerum creatorem consimiliter atque Ecclesia confi-

είναι κόσμον λέγει, τὸ δὲ ἄγριον μένει καὶ ὕλην καλεῖσθαι ἄκοσμον. Ταύτην οὐσίαν εἶναι τῶν ἀπάντων λέγει, ὡς καινὸν ἑφῆρων δόγμα τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς, οὐκ ἐνενοήει δὲ, ὅτι Σωκρατικὸς ὁ μῦθος οὗτος τυγχάνει, ὑπὸ Πλάτωνος ἐξειργασμένος βέλτιον ἢ ὑπὸ Ἑρμογένους. Τὸν δὲ Χριστὸν υἱὸν εἶναι ὁμολογεῖ τοῦ τὰ πάντα κτίσαντος Θεοῦ, καὶ αὐτὸν ἐκ παρθένου γεγενῆσθαι καὶ πνεύματος συνομολογεῖ κατὰ τὴν τῶν Εὐαγγελίων φωνήν, ὃν μετὰ τὸ πάθος ἐγεθνήκεν ἐν σώματι πεφηνέναι τοῖς μαθηταῖς, καὶ ἀνερχόμενον εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐν τῷ ἡλίῳ ἐκ σώμα καταλειοπέναι, αὐτὸν δὲ πρὸς τὸν Πατέρα πεπορευῆσθαι. Μαρτυρία δὲ χρηταῖ νομίζων ὑπὸ τοῦ ῥητοῦ συνηγορεῖσθαι οὐτὸν ὁ ψαλμῶδης Δαβὶδ λέγει· Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς θυμῶς ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμῆν ὁδόν. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ Ἑρμογένης ἐπεχειρεῖ.

ἡ'. Ἐτεροὶ δὲ τινες φιλόνοικοι τὴν φύσιν, ἰδιώται τὴν γνώσιν, μαχιμώτεροι τὴν τρόπον, συνιστάνουσι δεῖν τὸ Πάσχα τῇ τεσσαρσεκαίδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς φυλάσσειν κατὰ τὴν τοῦ νόμου διαταγήν, ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ ἐπέστη, ὑφορούμενοι τὸ γεγραμμένον ἐν νόμῳ, ἐπικατάρατον ἔσθαι τὸν μὴ φυλάξαντα οὕτως ὡς διαστέλλεται, οὐ προσέχοντες ὅτι Ἰουδαίους ἐνομοθετεῖτο τοῖς μέλλουσι τὸ ἀληθινὸν Πάσχα ἀναιρεῖν, τὸ εἰς ἔθνη χωρῆσαν καὶ πίστευονοῦμενον, οὐ γράμματι νῦν τηρούμενον· οἱ μὲν ταύτῃ προσέχοντες ἐντολῇ οὐκ ἀφορώσιν εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, ὅτι Διαμαρτύρομαι παντὶ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶ τοῦ πάντα τὸν νόμον ποιῆσαι. Ἐν δὲ τοῖς ἑτέροις οὗτοι συμφωνοῦσι πρὸς πάντα τὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων παραδεδομένα.

[p. 275. 276.] Ἐτεροὶ δὲ καὶ αὐτοὶ αἰρετικώτεροι τὴν φύσιν, Φρύγες τὸ γένος, προληφθέντες ὑπὸ γυναικῶν ἠπάτηνται, Πρισκίλλης τινὸς καὶ Μαξιμίλλης καλουμένων, ἃς προφήτιδας νομίζουσιν, ἐν ταύταις τὸ Παράκλητον Πνεῦμα κεχωρηκέναι λέγοντες, καὶ τινα πρὸ αὐτῶν Μοντανὸν ὁμοίως δοξάζουσιν ὡς προφήτην, ὃν βίβλους ἀπίστους ἔχοντες πλανῶνται, μήτε τὰ ὑπ' αὐτῶν λελαλημένα λόγῳ κρίναντες, μήτε τοῖς κρίναι δυναμένοις προσέχοντες, ἀλλ' ἀκρίτως τῇ πρὸς αὐτοὺς πίστει προσφέρονται, πλείον τι δὲ αὐτῶν φάσκοντες [ὡς] μεμαθηκέναι ἢ ἐκ νόμου καὶ προφητῶν καὶ τῶν Εὐαγγελίων. Ὑπὲρ δὲ ἀποστόλους καὶ πᾶν χάρισμα ταῦτα τὰ γυναῖκα δοξάζουσιν, ὡς τομᾶν πλείον τι Χριστοῦ ἐν τούτοις λέγειν τινὰς αὐτῶν γεγονέναι. Οὗτοι τὸν μὲν Πατέρα τῶν ὄλων Θεὸν καὶ πάντων κτίστην ὁμοίως τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁμολογοῦσι καὶ ὅσα τὸ Εὐαγγέλιον περὶ τοῦ Χριστοῦ

VARIÆ LECTIONES.

ἑ καινόν. κενόν C. ἑ αὐτόν. ὅτι C, M, qui dicit verbum in C magna parte exesum esse, sed apparere hoc fuisse, non τὸ. quare ἰσοχ γεγένηται: scribendum. ἑ συνομολογεῖ. μὲν ὁμολογεῖ C. ἑ πεφηνέναι. πεφηνέναι C. ἑ καταλειοπέναι. καταλελυπέναι C. ἑ χρηταῖ. χρηταῖ C, M. ἑ Psal. xviii, 5, 6. ἑ συνιστάνουσι. συσταίνουσι C. ἑ ὑφορούμενοι. ὑφορούμενοι C. ἑ νόμῳ. νόμῳ, ὡς C, M. Corregit Saupprius. ἑ ὡς. om. C. ἑ χωρῆσαν. χωρῆσαν C, χωρῆσαν susp. M. ἑ Galat. v, 3: Μαρτύρομαι δὲ πάλιν (πάλιν al. om.) παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὄλων τὸν νόμον ποιῆσαι. ἑ ὡς Nilnerus recte delendum putat: ἢ ὡς Roeperus.

μαρτυροῦναι, καινίζουσι δὲ ἡνσείας, καὶ ὀροπάς, καὶ ἔξροφαγίας, καὶ βαφανοφαγίας φάσκοντες ὑπὸ τῶν γυναικῶν δεδιδῆσθαι. Τινὰς δὲ αὐτῶν τῆ τῶν Νοσηταίων ἀίρεσι συνεπιθέμενοι τὸν Πατέρα αὐτῶν εἶναι τὸν Ὑἱὸν λέγουσι, καὶ τοῦτον ὑπὸ γένεσιν καὶ πάθος καὶ θάνατον ἐληλυθέναι. Περὶ τούτων αὐθις λεπτομερέστερον ἐκθήσομαι· πολλοῖς γὰρ ἀφορμῆ κακῶν γέγνηται ἢ τούτων αἵρεσις. Ἰκανὰ μὲν οὖν καὶ τὰ περὶ τούτων εἰρημένα κρινόμεν, δι' ὀλίγων τὰ πολλὰ φλύαρα αὐτῶν βιβλία τε καὶ ἐπιχειρήματα πᾶσιν ἐπιδείξαντες ἀσθενῆ δυντα καὶ μηδενὸς λόγου βξια, οἷς οὐ χρῆ προσέχειν τοῦς ὑγιαίνοντα νοῦν κεκτημένους⁵.

κ'. Ἐτεροι δὲ ἑαυτοῦς ἀποκαλοῦντες Ἐγκρατίτας τὰ μὲν περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ ὁμοίως καὶ τῆ Ἐκκλησίᾳ ὁμοιοῦσι, περὶ δὲ πολιτείας πεφουαυμένοι ἀναστρέφονται, ἑαυτοῦς διὰ βρωμάτων δοξάζειν νομίζοντες ἀπεχόμενοι ἐμψύχων, ὕδροποτοῦντες⁶ καὶ γαμειν κωλύοντες, καὶ τῷ λοιπῷ βίῳ καταξήρως προσέχοντες, μᾶλλον Κυνικοὶ ἢ Χριστιανοὶ οἱ τοιοῦτοι κρινόμενοι, οὐ προσέχοντες τοῖς διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς αὐτοῦς προειρημένοις, ὅς προφητεῶν⁷ τὰ μέλλοντα ὑπὸ τινῶν μάτην καινίζεσθαι οὕτως ἔφη· Τὸ δὲ πνεῦμα⁸ ρητῶς λέγει· Ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσοιται τινες τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας⁹, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις [p. 176—278] καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὀποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τῆν ἴδιαν συνελήσιν, κωλυόντων γαμειν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἐκτίσεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον. Ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεῦξωξ. Ἰκανὴ μὲν οὖν αὕτη ἢ φωνὴ τοῦ μακαρίου Παύλου πρὸς ἑλεγχον¹¹ τῶν οὕτως βιούντων καὶ σεμνυνομένων δικαίων εἰς τὸ δεῖξαι ὅτι καὶ τοῦτο αἵρεσις. Εἰ δὲ καὶ ἕτεροι τινες αἵρέσεις ὀνομάζονται¹² Καϊνῶν¹³, Ὀφειτῶν ἢ Νοχαϊτῶν¹⁴ καὶ ἐτέρων τοιούτων, οὐκ ἀναγκαῖον ἠγῆμαι τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα ἢ γινόμενα ἐκθέσθαι. Ἰνα μὴ κᾶν ἐν τούτῳ τινὰς αὐτοῦς ἢ λόγου ἀξίους ἠγῶνται¹⁵. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ τὰ περὶ τούτων αὐτάρκη δοκεῖ εἶναι, παρέλθωμεν ἐπὶ τὴν πᾶσι τῶν κακῶν αἰτίαν αἵρεσιν Νοσητανῶν, τὴν τε ρίζαν αὐτῆς ἀναπτύξαντες, καὶ τὸν ἔνδον δυντα ἰδῶν¹⁶ φανερόν ἐλέξαντες, παύσωμεν τῆς τοιαύτης πλάνης τοῦς ἐπαγομένους¹⁷ ὑπὸ πνεύματος βιατοῦ, δίκην χειμάρρου¹⁸.

tentat et quædamque Evangelium de Christo testatur, novant autem jejunia et festa et xerophagias et raphanophagias, dietitantes a multifloribus semet doctos esse. Quidam autem eorum Noetianorum hæresi assentientes Patrem ipsum esse filium aiunt, et hanc generationem et passionem et mortem subisse. De his deinde subtilius exponam, multis enim malorum causa exstitit horum hæresis. Idonea igitur et ea, quæ de his dicta sunt, censemus, postquam per pauca multos ineptos eorum et libros et conatus omnibus demonstravimus, utpote infirmos nulloque verbo dignos, quibus non sese applicare oportet eos, qui sana mente præditi sunt.

20. Alii autem semet appellantes Encratitas ea, quæ ad Deum et Christum pertinent, similiter atque etiam Ecclesia conditentur, quoad vitæ institutionem autem inflati versantur, cum arbitrantes sese per cibos gloriari abstinence animatis, aquam potant et nubere prohibeant et reliquæ vitæ peraridæ student, Cynici qui potius quam Christiani judicantur, non attendentes ad ea, quæ per Paulum apostolum in eos prædicta sunt, qui prædicens ea, quæ frustra quidam novaturi essent, dixit in hunc modum: Spiritus autem manifeste dicit: In novissimis temporibus discedent quidam a sana doctrina attendentes spiritibus erroris et doctrinis dæmoneorum, 438-439 in hypocrisi loquentium mendaciam et cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognoverunt veritatem, quia omnis creatura Dei bona et nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur: sanctificatur enim per Verbum Dei et orationem. Idonea igitur hæc vox beati Pauli ad refutandos eos, qui ad hunc modum vitam agunt et se justos jactant, ut demonstretur hoc quoque esse hæresin. Sin vero et aliæ quædam hæreses appellantur Cainorum, Ophitarum vel Noachitarum et reliquorum hujusmodi, haud necessarium duco quæ ab eis dicta vel facta sunt exponere, ne forsitan ideo semet aliquos vel verbo dignos existiment. Quoniam autem et ea, quæ ad hos pertinent, sufficere videntur, transeamus ad eam, quæ omnibus malorum causa exstitit, Noetianorum hæresin, ejusque radice explicita et veneno, quod intus est, manifeste demonstrato, coerceamus a tali errore eos, qui a violento spiritu instar torrentis ducuntur.

VARIÆ LECTIONES.

⁵ δὲ τε C. ⁶ τοῦς — κεκτημένους. τοῖς — κεκτημένος C. ⁷ ὕδροποτοῦντες C. ⁸ I Tim. iv, 1 5. ⁹ λέγει. λέγει, ὅτι Paulus l. i. ¹⁰ ὑγιαίνουσης διδασκαλίας. πίστεως Paulus l. i.: Τῆς ὑγιούς πίστεως apud Origenem. ¹¹ προσελέγγον C. ¹² ὀνομάζονται. ὀνομάζοντο C, ὀνομάζοντο M. ¹³ Καϊνῶν. καινῶν C. ¹⁴ ἢ Νοχαϊτῶν, ἢ Νοαχϊτῶν? ἢ Ἐνωχετῶν? ¹⁵ τινὰς αὐτοῦς ἢ λόγου ἀξίους ἠγῶνται. τινὰς αὐτοῦς ἢ λ. ἀ. ἠγῶμαι C, τινὲς αὐτοῦς λόγου ἀξίους ἠγῶνται Bunsenius in Hippolytus and his age, Lond. 1854. Vol. I, p. 385 not., τινὲς αὐτοῦς λόγου ἀξίους ἠγῶμαι susp. Sauppilus. ¹⁶ ἔνδον δυντα ἰδῶν. ἐνδύοντα οἶονε C, M. qui pro οἶονε susp. ὄφιν, sive potius ἰδῶν. ¹⁷ ἐπαγομένους. ἀπαγομένους. conji. M. ¹⁸ χειμάρρου C.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

BIBLION Θ'.

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM

LIBER NONUS.

1. Hæc insunt in nono libro refutationis omnium A hæresium :

2. Quænam sit Noeti blasphema insipientiæ, qui Heracliti obscuri placitis sese applicuerit, non Christi.

3. Et quomodo Callistus Cleomenis, Noeti discipuli, et Theodoti hæresi commista aliam hæresin confaiverit, et quænam fuerit ejus vita.

4. Quinam fuerit recens adventus mirabilis dæmonis Elchasai, 440-441, tegumentamque priorum errorum esse speciem, qua legi sese applicet, re vera autem gnosticis placitis vel etiam astrologi-
gicis artibusque magicis eum incumbere.

5. Quinam apud Judæos sint mores quotque eorum differentia.

6. Multum igitur cum de omnibus hæresibus certamen exstiterit nobis, qui certe nullam irrefutatam omnium, jam relinquitur maximum certamen enarrandarum refutandarumque hæresium, quæ nostra ætate insurrexerunt, per quas indocti quidam et temerarii Ecclesiam dilacerare aggressi sunt, maximam perturbationem per totum mundum omnibus fidelibus injicientes. Placet enim ut in sententiam, quæ auctor malorum exstitit, irruentes coarguamus quænam ejus principia sint, ut rutiones ejus ab omnibus bene cogniti contemnantur.

7. Exstitit vir quidam, cui nomen Noeto, genere Smyræus. Illic introduxit hæresin ex Heracliti placitis; cujus minister et discipulus sit Epigonus quidam vocatus, qui Romæ degens superseminabat impiam illam sententiam. Cujus discipulus factus Cleomenes, et vita et moribus alienus ab ecclesia, corroborabat doctrinam, Zephyrino illa ætate se administrare arbitrante ecclesiam, viro indocto et turpiter lucri cupido, qui lucro oblato persuasus indolgebat adeuntibus, ut Cleomenis discipuli fierent,

α'. Τάδε ἐνεστιν ἐν τῇ ἐννάτῃ τοῦ κατὰ πασῶν αἰρέσεων ἐλέγχου ¹⁹.

β'. Τίς ἡ Νοητοῦ βλάσφημος ἀφροσύνη, καὶ δευ δόγμασιν Ἡρακλείτου τοῦ σκοτεινοῦ προσέσχεν, ὅς τοις Χριστοῦ.

γ'. Καὶ πῶς Κάλλιστος μίξας τὴν Κλεομένηος μαθητοῦ Νοητοῦ καὶ Θεοδότου αἵρεσιν, ἐτέραν καινότεραν αἵρεσιν συνέστησε, καὶ τίς ὁ τοῦτου βίος.

δ'. Τίς ἡ καινὴ ²⁰ ἐπιδημία τοῦ ξένου δαιμονος Ἡλχασαί, [p. 278. 279.] καὶ δευ σκέπη τῶν ἰσίων σφαλμάτων τὸ δοκεῖν προσέχειν νόμῳ, τῷ δὲ ὄντι ²¹ γνωστικοῖς δόγμασιν ἢ καὶ ἀστρολογικοῖς καὶ μαγείαις ²² πρόσκειται.

ε'. Τίνα παρὰ ²³ Ἰουδαίους ἔθη καὶ πόσαι τούτων διαφοραί.

ζ'. Πολλοὺ ²⁴ τοίνυν ²⁵ τοῦ περὶ πασῶν αἰρέσεων γενομένου ἡμῖν ἀγῶνος μὴθὲν γε ²⁶ ἀνεξέλεγκτον καταλιποῦσι, περιλείπεται νῦν ὁ μέγιστος ἀγὼν, ἐκδιηγῆσασθαι καὶ διελέγξαι τὰς ἐφ' ἡμῖν ἐπαναστάσας αἰρέσεις ²⁷, δι' ὧν τινες ἀμαθεῖς καὶ τολμηροὶ διασχεδανύουσιν ²⁸ ἐπεχείρησαν τὴν Ἐκκλησίαν, μέγιστον τάραχον κατὰ πάντα τὸν κόσμον ἐν πᾶσι τοῖς ²⁹ πιστοῖς ἐμβάλλοντες. Δοκεῖ γὰρ ἐπὶ ³⁰ τὴν ἀρχηγὸν τῶν κακῶν γενομένην γνώμην ὀρμηθέντας διελέγξαι, τίνας αὐτῆς ἀρχαί, ὅπως εὐγνωστοὶ αὐτῶν ἐκφυῶδες αὐτῆς ἔπασσι γενόμενα καταφρονηθῶσι.

ς'. Γεγέννηται τις ὀνόματι Νοητὸς, τῷ γένει Σμυρναῖος. Οὗτος εἰσηγήσατο αἵρεσιν ἐκ τῶν Ἡρακλείτου δογμάτων· οὗ διάκονος καὶ μαθητῆς γίνεται Ἐπίγονος τις τοῦνομα, ὃς τῇ Ῥώμῃ ³¹ ἐπιδημήσας ἐπέστειρε τὴν ἀθεὸν γνώμην. Ὁ μαθητεύσας Κλεομένης, καὶ βίῳ καὶ τρόπῳ ἀλλότριος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκράτυνε τὸ δόγμα, κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ζεφυρίνου διέπειν νομιζόντος τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνδρὸς ἰδιώτου καὶ ἀσχοκκεροῦς· [ὃς] ³² τῷ κέρδει προσφερομένων πειθόμενος συνεχῶρει τοῖς προσιούσι τῷ Κλεομένει ³³ μα-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ ἐλέγχου C. ²⁰ καινῆ. κενή C. M. ²¹ νόμῳ, τῷ δὲ ὄντι. νόμῳ τῷ θέοντι, C, M, qui κἂν γνωστ. et προσκένηται conj. ²² μαγίας C. ²³ παρὰ. τὰ C, M. Fori. Ἰουδαίων, sive τὰ delendum. M. τὰ παρὰ conj. Saupprius. ²⁴ capp. 6-12, recensuit Bunsenius in *Analecta Ante Nicæna* Vol. I, p. 363 sqq. ²⁵ πολλοὶ τοίνυν C. ²⁶ μὴθὲν γε Christ. Petersenius, μὴθὲν τε C, M, μέθην τε Rooperus, μὴθὲν δὲ Bunsenius. ²⁷ αἰρέσεις om. Bunsenius. ²⁸ διασχεδανύουσιν C. ²⁹ πᾶσι τοῖς. πᾶσις C. ³⁰ ἐπὶ. ἐπέ! Bunsenius. ³¹ τῇ Ῥώμῃ C. ³² ὃς add. M, οἱ Bunsenius. ³³ Κλεομένει. Κλεομένη C.

θητεύσθαι, καὶ αὐτὸς ὑποσυρόμενος τῷ χρόνῳ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ὄρηται, συμβούλου ²⁴ καὶ συναγωνιστοῦ ²⁵ τῶν κακῶν ὄντος αὐτῷ ²⁶ Καλλίστου, οὗ τὸν βίον καὶ τὴν ἐφευρεθείσαν αἰρεσιν μετ' οὐ πολὺ ἐκθήσομαι. Τούτων κατὰ διαδοχὴν διέμεινε τὸ διδασκαλεῖον κρατυνόμενον καὶ ἐπαυξῶν διὰ τὸ συναίρεσθαι ²⁷ αὐτοῖς τὸν Ζεφυρίων καὶ τὸν Κάλλιστον, καίτοι ἡμῶν μηδέποτε συγχωρησάντων, ἀλλὰ πλειστάκις ἀντικαθεστῶτων ²⁸ πρὸς αὐτοὺς καὶ διελεγχάντων ²⁹ καὶ ἀκοντας βιασαμένων τὴν ἀλήθειαν ὁμολογεῖν· οἱ πρὸς μὲν ὤραν αἰδούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς ἀληθείας συναγόμενοι ὠμολόγουν, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐπὶ τὸν αὐτὸν βόρβορον ἀνεκυλλόντο ³⁰.

ἦ. [p. 280, 281] Ἄλλ' ἐπεὶ τῆς γενεαλογίας αὐτῶν τὴν διαδοχὴν ἐπεδείξαμεν, δοκεῖ λοιπὸν καὶ τῶν δογμάτων τὴν κακοδιδασκαλίαν ἐκθέσθαι, [καὶ] ³¹ πρῶτον τὰ Ἡρακλείτῳ τῷ σκοτεινῷ δόξαντα παραθεμένους ³², ἔπειτα ³³ καὶ τὰ τούτων μέρη ³⁴ Ἡρακλείτεια ὄντα φανερωῖσαι, ἃ τυχόντες οἱ νῦν προστάται τῆς αἰρέσεως οὐκ ἴσασιν ³⁵ ὄντα τοῦ σκοτεινοῦ, νομίζοντες εἶναι Χριστοῦ. Οἷς εἰ ἐνέτυχον, κἄν οὕτω δυσωπηθέντες παύσονταί τῆς ἀθέου δυσφημίας. Ἄλλ' εἰ καὶ πρῶτον ἐκκεῖται ὑφ' ἡμῶν ἐν τοῖς φιλοσοφομένοις ³⁶ ἢ δόξα Ἡρακλείτου, ἀλλὰ τὴν δοκεῖ προσαναπαραχθῆναι ³⁷ καὶ νῦν, ὅπως διὰ τοῦ ἐγγίνομαι ἐλέγχου ³⁸ φανερωῖς διδαχθῶσιν οἱ τούτου νομίζοντες Χριστοῦ εἶναι μαθητὰς, οὐκ ὄντας ³⁹, ἀλλὰ τοῦ σκοτεινοῦ.

θ'. Ἡράκλειτος ⁴⁰ μὲν οὖν ⁴¹ φησιν εἶναι τὸ πᾶν διαιρετὸν ἀδιαιρετόν, γεννητὸν ἀγέννητον, θνητὸν ἀθάνατον, λόγον, αἰῶνα, Πατέρα ὕδιν, Θεὸν δίκαιον. ⁴² Οὐκ ἐμοῦ ⁴³ ἀλλὰ τοῦ λόγου ⁴⁴ ἀκούσαντες ὁμολογέειν ⁴⁵ σοφὸν ἔστιν, ⁴⁶ ἐν ⁴⁷ πάντα εἰδέναι ⁴⁸, ὃ Ἡράκλειτός φησι, καὶ τῆς τοῦτο οὐκ ἴσασιν ⁴⁹ πάντες οὐδὲ ὁμολογοῦσιν, ἐπιμέμεται ὧδέ πως· ⁵⁰ Οὐ ξυνίασιν ⁵¹ ὅπως διαφερόμενον ἐνυτῷ ὁμολογέει ⁵²· καλλίτροπος ἀρμονίῃ ὅπως περ τόξου καὶ λύρης. Ὅτι δὲ λόγος ἐστὶν αἰὲ τὸ πᾶν καὶ διὰ παντὸς ὢν ⁵³, οὕτως λέγει· ⁵⁴ Τοῦ δὲ λόγου ⁵⁵ τοῦδε ὄντος ⁵⁶ αἰὲ ἀξύνεται ⁵⁷ γίνονται ἀνθρώποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες ⁵⁸ τὸ πρῶτον· γινόμενων ⁵⁹ γὰρ πάντων κατὰ τὸν λόγον τόνδε ἀπειροῖσιν ⁶⁰ ἕλκασιν περιώμενοι καὶ ἐπέων

A et ipse allectus postmodum in eadem ruebat, dum ei consultor et adiutor malorum erat Callistus, cuius vitam et adinventam hæresin paulo post exponam. Horum secundum successionem permansit schola corroborans se et accrescens, propterea quod eis auxiliabantur Zephyrinus et Callistus, quam nos nunquam morem eis gessimus, sed creberrime obstitimus eis eosque coarguimus et invitos coegimus veritatem confiteri: qui ad tempus quidem pudentes et a veritate coacti confitebantur, paulo post autem ad idem conum revolvebantur.

442-443 8. Quoniam autem genealogiæ eorum successionem ostendimus, placet jam et dogmatum pravam doctrinam exponere, et Heracliti obscuri placitis prius allatis, tum etiam nonnulla eorum esse Heraclitea demonstrare, quæ fortasse qui nunc hæresi præsumunt non norunt esse Obscuri, cum Christi esse arbitrentur. Quæ si legerent, vel hoc modo pudore confusi desistent ab impio convicio. Tametsi etiam prius a nobis exposita est in Philosophumenis sententia Heracliti, nihilominus placet etiam nunc eam e contrario juxtaponere, ut per propiorem confutationem aperte doceantur hujus qui semet Christi arbitrantur esse discipulos, non esse, sed obscuri illius.

9. Heraclitus igitur [unum] ait esse universum divisum indivisum, genitum non genitum, mortale immortale, verbum, ævum, patrem filium, Deum justum. Eos, qui non mihi sed verbo auscultaverunt, confiteri sapiens est, semel novisse universum unum esse, ait Heraclitus, et quod hoc non omnes norint neque confiteantur, reprehendit in hunc fere modum: Non intelligunt, quomodo differens sibi consentiat; reflexa harmonia sicuti arcus et lyra. Rationem autem esse semper, cum sit universum et per universum, ait in hunc modum: Rationis autem hujusce, quæ semper est, non intelligentes existunt homines et antequam audiverunt et cum primum audiverunt; omnium enim quæ secundum hanc rationem fiunt imperitiis similes sunt, dum periclitantur et verba

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ συμβόλου p. C. ²⁵ συναγωνιστοῦ Bunsenius. ²⁶ αὐτῷ. αὐτοῦ Bunsenius. ²⁷ συναίρεσθαι, συναίρεισθαι C, M. Correxit etiam Bunsenius. ²⁸ ἀντικαθεστῶτων C. ²⁹ διελεγχάντων C. ³⁰ Cf. II Petr. II, 22... κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέγραμα, καὶ ὅς λουσαμένη εἰς κύλισμα (al. κυλισμὸν) βορβόρου. ³¹ καὶ Saupprius, om. C. M. ³² παραθεμένους Bunsenius. ³³ ἔπειτα, ἐπεὶ C. ³⁴ μέρη. An delendum? ³⁵ ἴσασιν C. ³⁶ φιλοσοφομένοις, φιλοσοφουμένοις C. Cf. supra lib. I, c. 4, p. 14, 16. ³⁷ προσαναπαραχθῆναι. πρὸς ἀναπαρχθῆναι C, προσαντιπαραταχθῆναι? ³⁸ ἐγγίνομαι ἐλέγχου C. ³⁹ οἱ τοιοῦτοι — μαθηταί, οὐκ ὄντες conj. Saupprius. ⁴⁰ Cum sequentibus cf. J. Bernaysii Ep. crit. ad Bunsenium et Adnotationes ad Heraclitea fragmenta in Bunsenii Analect. Ante-Nican. vol. III, p. 331 sqq. Eiusdem Neue Bruchstücke des Heraklit von Ephesus in Rheinisches Museum für Philologie. Neue Folge 9ter Jahrgang 1853. p. 241 sqq. ⁴¹ μὲν οὖν. μὲν οὖν ἐν susp. Bernaysius in Mus. Rhenan. p. 250. ⁴² Cf. Bernaysius l. I. 248 sqq. ⁴³ λόγου Bernaysius et Bunsenius, δόγματος C, M. ⁴⁴ ὁμολογέειν Bernaysius, ὁμολογεῖν C, M. Bunsenius. ⁴⁵ ἔστιν. ἔστι καὶ susp. Saupprius. ⁴⁶ ἐν. ἐν C. ⁴⁷ εἰδέναι. εἶναι M, falso; cf. Bernaysius l. I. Etiam si Heraclitus ἐν pro subjecto accepserit, Hippolytus certe ἐν pro parte objecti, quæ πάντα explicaret, habuit. ⁴⁸ εἴσασιν C. ⁴⁹ Cf. Schleiermacher, Herakleitos der Dunkle in Wolf und Buttmann Museum der Alterthumswissenschaft p. 410 sqq. Bernaysius in Mus. Rhenan. Jahrgang 7, p. 94 not. ⁵⁰ ὁμολογέει. ὁμολογέειν C. ⁵¹ ὢν. ὢν C, αἰῶνος Bernaysius et Bunsenius. ⁵² Cf. Fragm. 47 ap. Schleiermarcherum. ⁵³ τοῦδε ὄντος. τοῦ δέοντος C, M. ⁵⁴ ἀξύνεται. ξέτοι C. ⁵⁵ ἀκούσαντας C. ⁵⁶ γινόμενον C. ⁵⁷ ἀπειροῖσιν Bernaysius et Bunsenius, ἄπειροι εἰσὶν C, M, ἄπειροι Schleiermacherus.

et opera talia, qualia ego perago dividens secundum naturam atque declarans quomodo sese habeant. Puerum (Illiū) autem esse universum et per ævum æviternum regem universi ait in 444-445 hunc modum: *Ævum puer est iudens, calculos in alea movens; pueri est regnum.* Omnium autem quæ exstiterunt patrem esse genitum non genitum, creaturam conditorem, audimus ex illo dicente: *Bellum omnium pater est, omnium rex, et alios deos ostendit alios homines, alios servos fecit alios liberos.* Esse autem. . . . . *harmonia sicuti arcus et lyra.* Quod autem . . . . . occultus, invisibilis, incognitus hominibus, his ait verbis: *Harmonia occulta manifesta melior.* Collaudat et admiratur præ iis quæ cognoscuntur ea quæ sunt incognita et invisibilia ejus potestatis. Esse autem eum visibilem hominibus et non investigabilem, his ait verbis: *Quorumcunque est visus, auditus, intellectus, hæc ego profero,* inquit, hoc est visibilia præ invisibilibus. . . . . *ex hujusmodi ejus sermonibus facile est cognitu: Falsi sunt,* inquit, *homines quoad scientiam rerum manifestarum similiter atque Homerus, qui omnium Græcorum fuit sapientissimus. Etenim illum pueri pediculos interficientes sefellerunt dicentes: Quæquæ vidimus et deprehendimus, hæc derelinquimus, quæquæ autem neque vidimus neque deprehendimus, hæc serimus.*

10. Ita Heraclitus in eodem loco ponit et æstimat manifesta atque occulta, quasi unum idemque manifestum atque occultum sine controversia exstet. *Est enim,* inquit, *harmonia occulta manifesta melior;* et: *Quorumcunque est visus, auditus, intellectus* (hoc est organa), *hæc,* inquit, *ego profero,* non occulta proferens. Igitur neque tenebras neque lucem, nec malum nec bonum aliud ait esse Heraclitus, imo vero unum idemque. 446-447 Vituperat igitur Hesiodum, quod diem et noctem [non] noverit; dies enim, inquit, et nox idem est, his fere verbis usus: *Magister autem plerorumque Hesiodus; hunc putant plurima novisse, qui diem et noctem non cognovit; est enim unum.* Et bonum et malum: *Me-*

και ἔργων τοιοῦτων, ὅποια ἔγὼ διηγεῖμαι, διακρίων ἑκάστη κατὰ φύσιν καὶ φράζων ὅπως ἔχει. Ὅτι δὲ ἐστὶ Παῖς τὸ πᾶν καὶ δι' αἰῶνος αἰώνιος [p 281, 282] βασιλεὺς τῶν ὄλων οὕτως λέγει· Αἰὼν Παῖς ἔστι παίζων, κστεύων· Παῖδος ἡ βασιλευσὶν. Ὅτι δὲ ἐστὶν ὁ Πάτηρ πάντων τῶν γεγονότων γενητὸς ἁγένηςτος, κτίσις δημιουργὸς, ἐκείνου λέγοντος ἀκούομεν· Πόλεμος πάντων μὲν Πάτηρ ἐστὶ, πάντων δὲ βασιλεὺς, καὶ τοὺς μὲν θεοὺς ἔδειξε τοὺς δὲ ἀνθρώπους, τοῖς μὲν δούλους ἐποίησε τοὺς δὲ ἐλευθέρους. Ὅτι ἐστὶν . . . . . ἀρμονίη ὅπως περ τόξου καὶ λύρης. Ὅτι δὲ . . . ἀφανὴς ὁ ἀόρατος ἀγνωστος ἀνθρώποις, ἐν τούτοις λέγει· Ἀρμονίη ἀφανὴς φανερῆς κρείττω. Ἐπαίνει καὶ προθαυμάζει πρὸ τοῦ γινωσχομένου τὸ ἀγνωστον αὐτοῦ καὶ ἀόρατον τῆς δυναμείως. Ὅτι δὲ ἐστὶν ὁρατὸς ἀνθρώποις καλοῖα ἀνεξεύρετος ἐν τούτοις λέγει· Ὅσων ὄψις, ἀκοή, μάθησις, ταῦτα ἐγὼ προτιμῶ, φησὶ, τουτέστι τὰ ὁρατὰ τῶν ἀόρατων . . ἀπὸ τῶν τοιούτων αὐτοῦ λόγων κατανοεῖν ῥᾶδιον Ἐξηπάτηται, φησὶν, οἱ ἀνθρώποι πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν φανερῶν παραπλησίως Ὁμήρῳ, ὃς ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων σφώτερος πάντων. Ἐκείνῳ τε γὰρ καὶ ἄλλοις σθεῖρας κατακτείνοντες ἐξηπάτησαν εὐλατίαι· Ὅσα εἶδομεν, καὶ καταλάβομεν, ταῦτα ἀπολείπομεν. Ὅσα δὲ οὐτε εἶδομεν οὐτ' ἐλάβομεν, ταῦτα φέρομεν.

1. Οὕτως Ἡράκλειτος ἐν ἴσῃ μοῖρᾳ τίθεται καὶ τιμᾶ τὰ ἐμφανῆ τοῖς ἀφανέσιν, ὡς ἔν τι τὸ ἐμφανὲς καὶ τὸ ἀφανὲς ὁμολογουμένως ὑπάρχον. Ἔστι γὰρ, φησὶν, ἀρμονίη ἀφανὴς φανερῆς κρείττω· καὶ, Ὅσων ὄψις, ἀκοή, μάθησις (τουτέστι τὰ δργανα), ταῦτα, φησὶν, ἐγὼ προτιμῶ, οὐ τὰ ἀφανῆ προτιμήσας. Τοιγαροῦν οὐδὲ σκότος οὐδὲ φῶς, οὐδὲ πονηρὸν οὐδὲ ἀγαθὸν ἑτερόν φησὶν εἶναι ὁ Ἡράκλειτος, ἀλλὰ ἐν καὶ τὸ αὐτό. [p. 282, 283] Ἐπιτιμᾶ γοῦν Ἡσίοδῳ, ὅτι ἡμέραν καὶ νύκτα οἶδεν ἡμέρα γὰρ, φησὶ, καὶ νύξ ἐστὶν ἐν, λέγων ὡδέ πως· Διδάσκαλος δὲ πλείστων Ἡσίοδος· τοῦτον ἐπίσταται πλείστα εἶδέναι, ὅστις ἡμέρην καὶ εὐφρόνην οὐκ ἐγίνωσκεν ἔστι γὰρ ἐν.

VARIÆ LECTIONES.

ἔποια C. ἔδηγεμαί. διεκρίων C. ὅπως C. 71 Cf. Schleiermacher. ad fragm. 38, p. 429 sq. et Bernaysius in Rhein. Museum Jahrg. 7, p. 108 sqq. 72 Ὅτι δὲ ἐστὶν ὁ. Ὅτι δὲ ἐστὶν ὁ πόλεμος M. Cf. J. Bernays. Ep. crit. in Bunsenii Analectis Ante-Nicænis, vol. III, p. 352 sq. 73 γενητὸς Bernaysius l. i. p. 323, et Bunsenius, γενητῶν C. M. 74 κτίσις. κτίσεως susp. M. Cf. Bernays. l. i. 75 ἀκούομεν. ἀκούωμεν M et Bernaysius. 76 Cf. Schleiermacher. ad fragm. 32, p. 408, et Bernays. Rhein. Museum, 9, p. 258 not. 2. 77 ἔδειξε. ἀνέδειξε susp. Roepertus. 78 Post ἐστὶν lacunam signavimus cum Bernaysio et Bunsenio; hæc loco aliquid excidisse vidit Jøen M. 79 Post δὲ vocula verum exesa in C, quam lacunam M explevit voc. ἐστὶν. 80 Cf. Schleiermacher. fragm. 36, p. 420. 81 Alibi fort. ad Rom. 1, 19, 20. 82 ἀνεξεύρετος. ἀνεξευρετῶν C. 83 Ὅσων. Ὅσων C. 84 τὰ ὁρατὰ. Bernaysius et Bunsenius inter τὰ ἐφρατὰ lacunam signaverunt. 85 ἀπὸ τῶν. Bunsenius commateposito ante ἀπὸ hæc arotius conjungit cum prioribus: M ante ἀπὸ aliquid excidisse censet. 86 Cf. Vitarum Scripta. Gr. min. Ed. Westermann. VII. Homeri p. 18, 23, 25, 28. 87 Ἔστι γὰρ M, τίς γὰρ C, τί γάρ; Bernaysius et Bunsenius. 88 ἀρμονίη. ἀρμονία ἢ C, Bernaysius et Bunsenius. 89 ὄσων. ὄσων C. 90 οὐτε—οὐτε—οὐτε—οὐτε conj. Sauppilus. 91 Post προτιμήσας Bernaysius et Bunsenius signum interrogationis posuerunt, 92 οἶδεν. οὐκ οἶδεν? Cf. lin 98, 99, et Hesiod. Theogon. v. 123 sq. 748 sqq. 93 Cf. Ed. Zeller, Die Philosophie der Griechen in ihrer geschichtlichen Entwicklung. Erster Theil. Tubingen 1856, p. 455, not. 2. 94 εὐφρόνην. εὐφροσύνην C. 95 ἐγίνωσκεν ἔστι γὰρ ἐν. Καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν Bernaysius et Bunsenius, ἐγίνωσκεν. Ἔστι γὰρ ἐν ἀγαθὸν καὶ κακὸν C, M, ἐγίνωσκεν, ἔστι γὰρ ἐν καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν Zellerus l. i.

Καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν· Οἱ γοῦν λαοὶ, φησὶν ὁ Ἀ δ *dici certe, inquit Heraclitus, dum cœdunt, urunt, omnimodo male cruciant ægrotantes, causantur, quod non dignam mercedem accipiant ab ægrotis, dum hæc faciunt bona et morbos. Et vero rectum et intortum idem est. Fullonum, inquit, via recta et curva — instrumenti, quod dicitur cochleæ in fullonica conversio recta et curva; sursum enim simul et in orbem circummagitur — una est, inquit, eademque. Et sursum et deorsum unum est idemque. Via sursum deorsum una eademque. Et impurum aut et purum unum idemque esse et potabile et non potabile unum et idem esse. Mare, inquit, aqua purissima et impurissima, piscibus quidem potabilis et salubris, hominibus vero impotabilis et pernicioosa. Dicit autem sine controversia immortale esse mortale et mortale immortale verbis hujusmodi: Immortales mortales, mortales immortales, viventes illorum mortem, illorum vero vitam mortui. Proficitur autem et resurrectionem carnis hujus sensibilis, in qua nati sumus, et Deum novit hujus resurrectionis auctorem his verbis: — — — — —*

— — — — — Dicit autem et mundi judicium omniumque quæ in eo sunt per ignem fieri his verbis: *Omnia autem dirigit fulmen, hoc est corrigit, fulmen 448-449 ignem dicens æternum. Dicit autem et sapientem esse hunc ignem et administrationis universi causam; vocat autem id inopiam et expletionem. Inopia autem mundi descriptio est ex ejus sententia, deflagratio autem expletio. Omnia enim, inquit, ignis invadens judicabit et corrumpet.*

In hoc autem capitulo universam simul sententiam suam exposuit, simul autem et hæreses Noëti, [quem] paucis ostendi non Christi esse, sed Heracliti discipulum. Creatum enim mundum ipsum opificem sui et creatorem esse dicit in hunc modum: *Deus dies nox, hiems æstas, bellum pax, expletio fames — contraria universa: hic sensus — mutatur autem perinde quasi commistum ei sufficientem cum sufficientis; nominatur autem ad cuiusque libitum. Manifestum autem omnibus est insipientes Noëti successores et hæreses antiatites, etiamsi Heracliti eos auditores fuisse neges, certe tamen, cum Noëti placita amplectantur, aperte eadem condituri. Sic*

VARIÆ LECTIONES.

ἠπατιῶνται. ἠπατιέονται Bernaysius et Bunsenius. ἠξίον μισθόν. ἄξιον μισθών C, M, Zellerus, ἄξιοι μισθών Bernaysius et Bunsenius. ταῦτα ἐργαζόμενοι τὰγαθὰ καὶ [τὰ κακὰ] τὰς νόσους conj. Sauppis. καὶ τὰς. κατὰ τὰς susp. Petersenius. Ἰναφέων. Γραφέων C, M, Γραφέω Bernaysius, Bunsenius et Zellerus. Ἰ Post χοχλῶν M, Bernaysius et Bunsenius ponunt colon. Ἰ γναφέω Bernaysius et Bunsenius, γραφέω C, M. Ἰ περιέχεται Roperus, περιέχεται C, M, περιέλλεται Bernaysius et Bunsenius. Ἰ Post ἡ αὐτὴ comina apud M. Ἰ Post ἔστι M ponit punctum. Ἰ καὶ τὸ αὐτὸ M conjungit cum sequentibus. Ἰ Ὀδὸς — μή. Cf. Schleiermacher. fragm. 28, p. 333. Ἰ Post ἄνω M add. καλ. Ἰ μή. Ἰ μίλα C, M. Ἰ Post ὠπτή M comma ponit. Ἰ Cf. Schleiermacher. fr. 51, p. 498 sqq. Ἰ Ἐνθα δ' ἰόντι. Ἐνθα δὲ Θεὸν τε Bernaysius in *ep. crit. ad Bunsenium*, Ἐνθαδὲ ἰόντας Bernaysius in *Annotatt. ad Heraclitea fragmenta* et in *Rhein. Museum* 9, p. 241 et Bunsenius, Ἐνθαδὲ ἔστι vel Ἐν Θεῷ δέον τι susp. Petersenius, Ἐνθα Θεὸν δὲ! Sauppis. Ἰ ὦλλακα Sauppis. Ἰ ἐγερτίζοντων. ἐγερτίζοντων Bernaysius (Cf. *ep. crit.* p. 333 sq.) et Bunsenius: An ἐνεργε ζώντων? Petersenius. Ἰ Cf. Bernaysius in *Ep. crit.* p. 334 sq. Ἰ Τὰ δέ. Τὰδε susp. Sauppis. Ἰ οιακίσει Cf. Bernaysius in *Rhein. Museum* 9, p. 234 sq. et Schleiermacher. fr 49, p. 495. Ἰ καλεῖ. καλεῖς C. Ἰ κατ' αὐτὸ sup. Sauppis. Ἰ 54 sq. Cf. Bernaysius in *Annotatt. ad Heraclitea fragmenta*, p. 339 sqq. Ἰ δι' ὀλίγων ἐπέδειξα. δι' ὀλ. ἐπέδειξα Bernaysius et Bunsenius, ὄν δι' ὀλ. ἐπέδειξα? Ἰ ποιητὸν Bernaysius et Bunsenius, πρῶτον C, M. Ἰ ὄκταν. ὄπταν C. Ἰ συμμιγέα θύωματα διαφύροις ὄνομα[σιν] ὄνομάζεται conj. H. Scotus. Ἰ θύωμα θύωμασιν Bernaysius et Bunsenius, θύωμασιν C, M, ὕωρ θύωμασιν susp. Zellerus. Ἰ ὄνομάζεται. εἰνομέλι susp. Roperus.

enim dicuntur : Unum eundemque Deum esse omnium opificem et patrem, ubi autem ipsi visum sit, apparuisse priscis hominibus justis invisibilem ipsum; quando enim non videtur, invisibilis erat, quando autem videtur, visibilis, incomprehensibilis autem, quando comprehendi non vult, comprehensibilis autem, quando comprehenditur : sic eadem ratione insuperabilis et superabilis, non genitus et genitus, immortalis et mortalis. Quin Heracliti tales ostenduntur discipuli? Nonne ea ipsis verbis antea philosophatus est obscurus ille? Eum autem dicere eundem esse filium et patrem nemo nescit. Dicit autem in hunc modum : *Quando igitur non factus fuerat pater, juste pater appellatus erat, quando autem ei libuit genituram sustinere, genitus filius factus est a seipso, non alius.* Sic enim opinatur monarchiam 450-451 probari, unum idemque esse dicens patrem et filium appellatum, non alium ex alio, sed ipsum ex semetipso, nomine quidem patrem et filium appellatum secundum temporum vicissitudines, unum autem illum esse, qui apparuerit et generationem e virgine sustinuerit et homo inter homines versatus sit, filium se ipsum conspicientibus confiteatur propter factam generationem, patrem autem semet esse etiam iis, qui comprehendunt, non dissimulaverit. Hunc, qui passioni ligni affixus sit et sibimet spiritum tradiderit, qui mortuus sit et non mortuus, quique semet tertia die resuscitaverit sepulcro conditum et lancea vulneratum clavisque perfixum, hunc esse universi Deum et patrem ait Cleonenes ejusque chorus, Heracliteas tenebras multis afferentes.

μνημείω ταφέντα, καὶ λόγῃ τρωθέντα, καὶ ἥλιος τέτρα εἶναι λέγει Κλεομένης καὶ ὁ τοῦτου χορὸς,

11. Hanc hæresin corroborabat Callistus, vir malitiae callidus et vafer ad seducendum, qui episcopi cathedram venabatur. Zephyrino autem, viro iudoclo et illitterato definitionumque ecclesiasticarum ignaro, quem mulcendone donis et postulationibus vetitis ducebat ad quodcumque volebat, cum donorum acceptor esset pecunieque avidus, persuadebat, ut assidue rixas moveret inter fratres, dum ipse utriusque partis voluntatem postea astutis verbis sibimet conciliabat, et tum quidem illis, qui recte sentiebant, privatim se eadem sentire dicens

ἠδονήν ἐκείνου. Φανερόν δὲ πᾶσι τοὺς ἀνοήτους ὁ Νοητοῦ διαδόχως καὶ τῆς αἰρέσεως προστάτας, εἰ καὶ Ἡρακλείτου λέγοις ἂν αὐτοὺς ἢ μὴ γεγενηναὶ ἀκροατὰς, ἀλλὰ γε τὰ ὁ Νοητῶ δόξαντα αἰρουμένους ἀναφανδὸν ταῦτα ὁμολογεῖν λέγουσι γὰρ οὕτως· Ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν εἶναι πάντων δημιουργὸν καὶ Πατέρα, εὐδοκῆσαντα δὲ πεφηνέναι τοῖς ἀρχῆθεν δικαίοις ὅτι ἀόρατον· ὅτι μὲν γὰρ οὐχ ὁράται ἦν ἀόρατος, [ὅτε δὲ ὁράται ὁρατός,] ἀχώρητος δὲ ὅτι μὴ χωρεῖσθαι θέλει, χωρητὸς | ὅτε χωρεῖται· οὕτως κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀκράτητος [καὶ κρατητὸς,] ἀγέννητος [καὶ γεννητὸς,] ἀθάνατος καὶ θνητός. Πῶς οὐχ Ἡρακλείτου οἱ τοιοῦτοι δειχθήσονται μαθηταί; Μὴ αὐτῆ τῆ λέξει διαφθάσας ἐπιλοσόφησεν ὁ σκοτεινός; Ὅτι δὲ καὶ τὸν αὐτὸν Υἱὸν εἶναι λέγει καὶ Πατέρα οὐδέ τις ἀγνοεῖ. Λέγει δὲ οὕτως· Ὅτι μὲν οὐ μὴ γεννητοῦ ὁ Πατήρ, δικαίως Πατήρ προσηγορευτο· ὅτε δὲ ἠδύδοκῆσεν γενέσθαι ὑπομείναι, γεννηθεὶς ὁ Υἱὸς ἐγένετο αὐτοῦ ἑαυτοῦ, οὐχ ἑτέρου. [p. 284, 285] Οὕτως γὰρ δοκεῖ μοναρχίαν συνιστῆναι, ἔν καὶ τὸ αὐτὸ φάσκων ὑπάρχειν Πατέρα καὶ Υἱὸν καλούμενον, οὐχ ἕτερον ἐξ ἑτέρου, ἀλλ' αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ, ὀνόματι μὲν Πατέρα καὶ Υἱὸν καλούμενον κατὰ χρόνων τροπῆν, ἔνα δὲ εἶναι τοῦτον τὸν φανέντα καὶ γένεσθαι ἐκ Παρθένου ὑπομείναντα καὶ ἐν ἀνθρώποις ἀνθρώπων ἀναστραφέντα, Υἱὸν μὲν ἑαυτὸν τοῖς ὁρώσιν ὁμολογούντα διὰ τὴν γενομένην γένεσθαι, Πατέρα δὲ εἶναι καὶ τοῖς χωροῦσιν μὴ ἀπακρύφοντα. Τοῦτον πάθει ξύλου προσπαγέντα καὶ ἑαυτῶ τὸ πνεῦμα παραδόντα, ἀποθανόντα καὶ μὴ ἀπικθάνοντα, καὶ ἑαυτὸν τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσαντα, τὸν ἐν καταπαγέντα, τοῦτον τὸν τῶν ὄλων Θεὸν καὶ Πα-

Ἡρακλείτειον ἀκότος ἐπιστάγοντες πολλοὺς.

ια'. Ταύτην τὴν αἰρεσιν ἐκράτουν Κάλλιστος, ἀνὴρ ἐν κακίᾳ πανούργος καὶ ποικίλος πρὸς πλάνην, θηρώμενος τὸν τῆς ἐπισκοπῆς θρόνον. Τὸν Ζεφυρίνον, ἀνδρα ἰδιώτην καὶ ἀγράμματον καὶ ἀπειρον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὄρων, ὃν πείθων δόμοι καὶ ἀπαιτήσεων ἀπειρημέναις, ἦγεν εἰς ὃ ἐβούλετο, ὅτι δωρολήπτην καὶ φιλάργυρον, | ἐπειθεὶν ἀεὶ στάσεις ἐμβαλεῖν ἀναμέσων τῶν ἀδελφῶν, αὐτοῖς τὰ ἀμφοτέρω μέρη ὑστερον κερκωπειοῖς λόγοις πρὸς ἑαυτοῦ φιλίαν κατασκευάζων, καὶ τοῖς μὲν ἀλήθειαν [λέγων ὁμοίαν] φρονουσί ποτε

VARIAE LECTIONES.

ἄνοήτους. νοητοῦς C, M. λέγοις ἂν αὐτοὺς Bernaysius et Bunsenius, λέγοισαν ἑαυτοὺς C, M, qui susp. λέγουσιν vel λέγοιεν. τὰ. τῶ C. ταῦτά. ταῦτα C, M. Bernaysius et Bunsenius. πεφηνέναι C. ὅτε δὲ ὁράται ὁρατός. om. C, M, Bernaysius et Bunsenius. Cf. infra l. X, c. 27, p. 329, 41 ed. Ox. ἀκράτητος καὶ κρατητός, ἀγέννητος καὶ γεννητός. ἀκράτητος ἀκράτητος, ἀγέννητος C. ἀκράτητος, ἀγέννητος M, ἀκράτητος x. κρατ., ἀγέννητος x. γεννητός Bernaysius et Bunsenius. Cf. infra p. 329 ed. Ox. μὴ αὐτῆ τῆ λέξει· μὴδὲ λέξει C, qui utriusque vocabulo suprasciibit τῆ τῆ. λεξείδια φθάσας susp. Roesperus, qui μὴ νix ferri posse censet. γεννητο. γέννητο C. γεννηθεὶς. γεννηθεὶς C. ἀναστραφέντα C. ποικίλος C. θηρώμενος C. Τὸν Ζεφυρίνον. Οὗτος τὸν Ζεφυρίνον Roesperus, Τὸν γὰρ vel Τὸν δὲ Z. ? δόμοι C. δόγμασι C, M, Bunsenius, δωρημασι Bernaysius in Rhein. Mus. 9, p. 249 not., εἰ Roesperus. ἀπαιτήσεων. ἀπαιτήσεων Bernaysius l. l. ἀπειρημέναις. ἀπεράμοις, nisi forte ἀφειρασιος Roesperus. ὃ βούλετο. ὃ βούλετο C. ἀναμέσων C. κερκώποις C. ἑαυτοῦς φιλίαν C. μὲν ἀλήθειαν. μὲν ἐν ἀλήθειᾳ susp. M. λέγων ὁμοίαν. Hæc verba uncinis inclusimus suadente Bunsenio. Cf. Hippolytus and his age, vol. 1, p. 393 not.

κατ' ἰδίαν ⁵⁵ τὰ ἕμοια φρονεῖν [λέγων] ἡπάτα ⁵⁶, ἅπαντες δ' αὐτοῖς· ⁵⁷ τὰ Σαβελλίου ἑμοίως, ὃν καὶ αὐτὸν ἐξέστησε δυνάμενον ⁵⁸ κατορθοῦν. Ἐν γὰρ τῷ ὄψ' ἡμῶν παραινεῖσθαι οὐκ ἐκκληρύνετο, ἡνίκα δὲ σὺν τῷ Καλλίστῳ ἐμόναζεν, ὅπ' αὐτοῦ ἀνεσεῖετο πρὸς τὸ δόγμα τὸ Κλεομένους ῥέπειν ⁵⁹ φάσκοντος τὰ ἕμοια φρονεῖν. Ὅ δὲ τότε μὲν τὴν πανουργίαν αὐτοῦ οὐκ ἐνόει, αὐθις δὲ ἔγνω, ὡς διηγῆσομαι μετ' οὐ πολὺ. Αὐτὸν δὲ τὸν Ζεφυρίνον προάγων δημοσίᾳ ἐπειθε λέγειν· Ἐγὼ οἶδα ἓνα Θεὸν Χριστὸν Ἰησοῦν, καὶ πλὴν αὐτοῦ [p. 285, 286] ἕτερον οὐδένα γεννητὸν καὶ παθητὸν· ποτὲ δὲ λέγων· Οὐχ ὁ Πατὴρ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ὁ Υἱός· οὕτως ἀπαυτον τὴν στάσιν ἐν τῷ λαῷ διατήρησεν· οὗ τὰ νοήματα γνόντες ἡμεῖς οὐ συνχωροῦμεν, ἐλέγχοντες ⁶⁷ καὶ ἀντικαθιστάμενοι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας· ἃς εἰς ἀπόνοιαν χωρῶν διὰ τὸ πάντας ^B αὐτοῦ τῇ ὑποκρίσει συντρέχειν, ἡμᾶς δὲ οὐ, ἀπεκάλει ἡμᾶς διθέους, ἐξῆμῶν παρὰ βίαν ⁶⁸ τὸν ἐνδομυχόντα ⁶⁹ αὐτῷ ἰόν. Τοῦτου τὸν βίον δοκεῖ ἡμῖν ἀγαπητὸν ἐκπέσθαι, ἐπεὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡμῖν ἐγεγονέη, ὅπως διὰ τοῦ φανῆναι τοῦ τοιοῦτου τὴν ἀναστροφὴν εὐεπίγνωστος καὶ τάχα ⁶⁶ τοῖς νοῦν ἔχουσι εὐθιγῆς γένηται ἢ διὰ τοῦτου ἐπιχειρημένη ⁶¹ αἰρεσις. Ὁβτος ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Φουσκιανῷ ἐκάρχῳ ὄντος Ρώμης· ὃ δὲ τρόπος τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας τοιοῦτος ἦν· |

19. Οἰκίτης ἐτύγχανε Καρποφόρου τινὸς ἀνδρὸς πιστοῦ ὄντος ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας. Τοῦτο δὲ Καρποφόρος, ἅτε δὴ ὡς πιστῷ, χρήμα οὐκ ὀλίγον κατεπίστευσεν, ἐπαγγειλάμενος κέρδος προσοίσειν ἐκ πραγματείας τραπεζιτικῆς· ὃς λαβὼν τράπεζαν ἐπιχειρήσεν ἐν τῇ λεγομένῃ πισκινῇ πουπλικῇ ⁶², ᾧ οὐκ ὀλίγα· παραθῆκαι τῷ χρόνῳ ἐπιστεύθησαν ὑπὸ χρηρῶν καὶ ἀδελφῶν προστήματι τοῦ Καρποφόρου. Ὅ δὲ ἔξαφανίσας ⁶³ τὸ πάντα ἠπόρει. Ταῦτα πράξαντος, οὐκ ἔλιπεν ⁶⁴ ὃς ἀπαγγεῖλη ⁶⁵ τῷ Καρποφόρῳ· ὃ δὲ ἐφη ἀπαιτεῖν λόγους παρ' αὐτοῦ. Ταῦτα συνιδὼν ὁ Κάλλιστος καὶ τὸν παρὰ τοῦ δεσπότητος κίνδυνον ὑφορῶμενος, ἀπέδρα τὴν φυγὴν κατὰ θάλασσαν ποιούμενος· ὃς εὐρῶν πλοῖον ἐν τῷ Πόρτῳ ἐτοιμον πρὸς ἀναγωγὴν, ὅπου ⁶⁶ ἐτύγχανε πλοῖον ⁶⁷, ἀνέβη πλευσόμενος. Ἄλλ' οὐδὲ οὕτως λαθεῖν δεδύνηται· οὐ γὰρ ἔλιπεν ὃς ἀπαγγεῖλη τῷ Καρποφόρῳ τὸ γεγενημένον. Ὅ δὲ ἐπιστάς κατὰ τὸν λιμένα ἐπειρᾶτο ἐπὶ τὸ πλοῖον ὄρμῃν κατὰ [τά] ⁶⁸ μεμηγυμένα ⁶⁹· τοῦτο δὲ ἦν ἐστὸς ἐν μέσῳ τῷ λιμένι. Τοῦ δὲ πορθ-

cos fallebat, rursus autem iterum iis, qui Sabellii sententiam sequebantur, consimiliter, quem et ipsum perverit, cum posset ille rectus esse. Dum enim a nobis admonebatur, non obdurescebat, ubi autem cum Callisto solitarius agebat, ab eo sollicitabatur, ut ad Cleomenis doctrinam vergeret, cum is similiter se sentire diceret. Ille autem tum quidem ejus fraudulentiam non intelligebat, postea vero cognovit, sicut paulo post enarrabo. Ipsum autem Zephyrinum provehens adducebat, ut palam populo diceret : Ego novi unum Deum Christum Jesum, nec præter eum ullum **452-453** alium generatum et passibilem ; tum vero dicens : Non pater mortuus est, sed filius : tali modo perpetuum rixam in plebe sustinuit. Cujus consilia cum cognovissemus, nos non concedebamus coarguentes et resistentes pro veritate : qui delatus ad dementiam, propterea quod omnes ejus simulationi assentiebant, nos autem non, ditheos nos vocabat, sponte evomens virus, quod in intimis ejus visceribus latebat. Hujusce vitam placet nobis exponere, quia eadem ætate qua nos exstitit, ut moribus talis viri patefactis facile perspicatur et jam ab iis, qui mentis præditi sunt, vilipenduntur hæresis per eum suscepta. Hic martyrium fecit Fusciano præfecto urbis Romæ. Modus autem ejus martyrii fuit hujusmodi :

12. Servus erat Carpophori cujusdam viri fidelis e familia Cæsaris. Carpophorus ei, quippe fideli, pretium non parvum concedidit, jussitque eum sibi lucrum parare ex argentaria : qui accepto pretio argentariam instituit in piscina, quæ vocatur publica, cui temporis progressu non parva deposita a viduis et fratribus concedita sunt prætextu Carpophori. Is autem omnibus consumptis in angustiis erat. Qui cum ea fecisset, non defuit, qui Carpophoro renuntiaret ; hic autem dixit se rationem repossocere ab eo. Harum rerum conscius Callistus et periculum a domino iastans suspicatus, se abstulit fugam ad mare versus faciens : qui eum navem in portu invenisset ad exeuendum expeditam, profecturus, quo illa erat profectura, ascendit. Sed ne sic quidem latere poluit ; non enim defuit, qui renuntiaret Carpophoro quæ facta erant. Is autem astans ad portum conabatur in navem ferri nuntium secutus, ea autem collocata erat in medio portu. Portitore autem morante Callistus, qui e longinqua

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ κατ' ἰδίαν. καθ' ἰδίαν C, M, qui conj. λέγων τὰ ἕμοια φρονεῖν ἡπάτα· πάλιν δὲ αὐτοῖς φρονούσι ποτὲ κατ' ἰδίαν τὰ Σαβ.· κατ' ἰδίαν Wordsworthiius. ⁵⁶ λέγων ἡπάτα Bunsenius, ἡπάτα C, M. ⁵⁷ αὐ τοῖς αὐτοῖς C, M. ⁵⁸ δυνάμενον. δυνάμενος susp. M, Bunsenius. ⁵⁹ ῥαπεῖν. ῥέπειν vel τραπήλαι susp. M, ῥοπεῖν. nisi ipsum ῥαπεῖν est aorist. 2. Roepers. ⁶⁰ ἐλέγχοντες C. ⁶¹ παραβίαν C. ⁶² ἐνδομοιγεῖντα C. ⁶³ τάχα — εὐθιγῆς Bunsenius Wordsworthium secutus, τάχα — εὐθιγῆς C, τάχα — εὐθιγῆς M. ⁶⁴ ἐπιχειρημένη C. ⁶⁵ πισκινῇ πουπλικῇ. πισκινῇ πουπλ. susp. Sauppius Cf. Festus s. v. ed. Lindemann. p. 198 ; ed. Müller. p. 213. Piscina publica erat regio urbis XII inter Aventinum et Cælium sita. Cf. W. A. Becker *Rom. Antiq.* I, p. 520 et 715. ⁶⁶ ἐξαφανίσας C. ⁶⁷ ἔλιπεν. ἔλιπεν C, sed ἔλιπεν his infra lin. 9 et 37, M, non defuit, flagrans Latinismus, qui his recurrit in proxime sequentibus. Bunsenius. ⁶⁸ ἀπαγγεῖλη. ἀπαγγεῖλετε, itemque lin. 9 ; sed cfr. lin. 20 et fort. huic vel scriptori vel ætati condonandum aliquid in modis usurpandis ac permutandis licentiæ. Roepers. ⁶⁹ ὅπου. ὅποι Roepers ⁶⁷ πλοῖον Roepers, πλέων C, M, Bunsenius. ⁶⁸ κατὰ τὰ. κατὰ C, M, Bunsenius. ⁶⁹ μεμηγυμένα. Syllabas μὴ exesæ tenuia vestigia supersunt M.

conspexit herum, cum esset in navi atque cognovisset se esse captum, vitam abiecit et hæc extrema esse putans se in mare præcipitavit. **454-455** Nautæ autem postquam in scaphas desiluverunt, in vitum eum eripuerunt, dum ii, qui in terra erant, magna voce clamabant: et in hunc modum hero traditus Romani reductus est, quem herus in pistri-num dedit. Tempore autem elapso, ut forte evenit, fratres accedentes Carpophorum adhortabantur, ut pœnæ eximeret fugitivum, dicentes consilium esse pecuniam apud quosdam conditam habere. Carpophorus autem, utpote pius, suam rem se omittere dixit, deposita autem sibi curæ esse — multi enim dantes ei dicebant, se ejus prætextu concredidisse Callisto quæ concrediderant — precibusque motus jussit eum educi. Ille autem cum nihil haberet quod restitueret, et iterum aufugere non posset, quia custodiebatur, artificium mortis commentus est, et Sabbato simulans se ad debitores ire, ruit ad conventum Judæorum congregatorum, et astans turbam inter eos faciebat. Illi autem turbati ab eo contumeliis verberibusque eum affectum truserunt ad Fuscianum, præfectum urbis. Responderunt autem hæc: Romani nobis concesserunt patrias leges publice recitandas; iste vero ad nos ingressus impediabat nos obturbans, dicitans se esse Christianum. Fuscianus autem cum pro tribunali esset, et per ea, quæ a Judæis dicebantur, in Callistum irascere-tur, non defuit qui Carpophoro res gestas renun- tiaret. Is autem ad tribunal præfecti festinavit cla- mavitque: Peto, domine Fusciane, ne tu ei fidem habeas, non enim Christianus est, ansam vero mor- tis quærit, postquam pecuniam mihi magnam per- didit, sicuti probabo. Judæi autem cum hoc fraudem esse arbitrarentur, quasi Carpophorus hoc prætextu eum liberare studeret, infestius etiam præfectum in- clamabant. Is autem ab iis motus, flagellis eum cæsum tradidit in metallum Sardinia. Tempore au- tem elapso, cum alii illic essent martyres, Marcia volens facinus aliquod bonum facere, quippe quæ Commodi erat pellex dei amans, accessit beatum Victorem, qui illo tempore episcopus Ecclesie erat, et sciscitabatur quinam in **456-457** Sardinia es- sent martyres. Is autem cum omnium nomina tra- deret, Callisti non dedit, quia novit ejus conatus. Marcia igitur compos facta sui voti per Commodum dimissionis litteras dat Hyacintho, spadoui cuidam presbytero, qui acceptis litteris in Sardiniam trans- navigavit, et postquam eas illi, qui tunc temporis ei terræ præerat, tradidit, dimisit martyres excepto Callisto. Is autem genua flectens lacrymansque sup-

Α μέτω βραδύνοντας, ἰδὼν πόρρωθεν ⁷⁰ ὁ Κάλλιστος τὸν δεσπότην, ὃν ἐν τῷ πλοίῳ καὶ γνοὺς ἑαυτὸν συνει- λήφθαι ⁷¹, [μ. 286—287] ἠφείδθη τοῦ ζῆν, καὶ ἔσχατα ταῦτα λογισάμενος ἔβριψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ δὲ ναῦται καταπηδήσαντες εἰς τὰ σκέπη ἀκοντα αὐτὸν ἀνείλοντο, τῶν δὲ ⁷² ἀπὸ τῆς γῆς με- γάλα βοῶντων· καὶ οὕτως ⁷³ τῷ δεσπότῃ παραδοθεὶς ἐπανήχθη εἰς τὴν Ῥώμην, ὃν ὁ δεσπότης εἰς πίστρι- νον ⁷⁴ κατέθετο. Χρόνου δὲ διαλθόντος, ὡς συμβαίνα γίνεσθαι, προσελθόντες ἀδελφοὶ παρεκάλουν τὸν Καρποφόρον, ὅπως ἐξαγάγῃ τῆς κολάσεως τὸν δρα- πῆτην, φάσκοντες αὐτὸν ὁμολογεῖν ἔχειν παρὰ τιπ χρεῖμα ἀποκείμενον. Ὁ δὲ | Καρποφόρος, ὡς εὐ- λαθῆς, τοῦ μὲν ἰδίου ἐλθεῖν ἀφείδειν, τῶν δὲ πα- ραθηκῶν φροντίζειν (πολλοὶ γὰρ αὐτῷ ἀπεκλιαντο ⁷⁵ λέγοντες, ὅτι τῷ αὐτοῦ ⁷⁶ προσχῆματι ἐπίστευσαν τῶν Καλλίστου, ἃ πισπιστεύεισαν), καὶ πεισθεὶς ἐκέλευσεν ἐξαγαγεῖν αὐτόν. Ὁ δὲ μὲν ἔχων ἀποδι- δόναί, καὶ πάλιν ἀποδιδράσκειν μὴ δυνάμενος διὰ τὸ φρουρεῖσθαι ⁷⁶, τέχνην θανάτου ἐπενόησε, καὶ Σαβ- βάτῳ σκηψάμενος ⁷⁷ ἀπέραιε ὡς ἐπὶ χρωῖστας, ὡρ- μησεν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων συντηγμέ- νων, καὶ στάς ⁷⁸ κατεστασίαζεν αὐτῶν· Οἱ δὲ κατα- στασιασθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐνυθρίσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐμφορήσαντες ἔσυρον ἐπὶ τὸν Φουσκιανὸν ἔπαρχον ὄντα τῆς πόλεως. Ἀπεκρίναντο δὲ ταῦτα· Ῥωμαῖοι συνεχώρησαν ἡμῖν τοὺς πατρώους νόμους δημοεῖν ἀναγινώσκειν, οὗτος δὲ ἐπισειθῶν ἐκώλυε καταστασίαζων ἡμῶν, φάσκων εἶναι Χριστιανός. Τοῦ δὲ Φουσκιανοῦ ⁷⁹ πρὸ βήματος τυγχάνοντος, καὶ τοῖς ὑπ' Ἰουδαίων λεγομένοις κατὰ τοῦ Καλλίστου ἀγνα- ακτοῦντος, οὐκ ἔλιπεν ὁ ἀπαγγελίας ⁸⁰ τῷ Καρπο- φόρῳ τὰ πρασόμμενα. Ὁ δὲ σπύσας ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ ἐπάρχου ἔβδα· Δέομαι, κύριε Φουσκιανέ, μὴ σὺ αὐτῷ ⁸¹ πιστεύεις, οὐ γὰρ ἐστὶ Χριστιανός, ἐφορ- μὴν δὲ ζητεῖ θανάτου χρήματά μου πολλὰ ἀφανίσας, ὡς ἀποδείξω. Τῶν δὲ Ἰουδαίων ὑποβολὴν τοῦτα προφάσει ἐξελίσσει αὐτόν, μᾶλλον ἐπιφθόνως κατε- σθῶν τοῦ ἐπάρχου. Ὁ δὲ κινήθεις ὑπ' αὐτῶν, μιστι- γώσας αὐτὸν ἔδωκεν εἰς μέταλλον Σαρδονίας. Μετὰ χρόνον δὲ ⁸² ἐτέρων ἐκεῖ ὄντων μαρτύρων, θαλήσασα ἡ Μαρκία ἔργον τι ἀγαθὸν ἐργάσασθαι, οὕσα φιλό- θεος παλλαχὴ ⁸³ Κομμόδου ⁸⁴, προσκαλεσαμένη τὸν μακάριον | Οὐκίτορα, ὄντα ἐπίσκοπον τῆς ἐκκλησίας κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, ἐπηρώτα, τίνες [μ. 288 289] εἶεν ἐν Σαρδονίᾳ μάρτυρες. Ὁ δὲ πάντῳ ἀναδούς τὰ ὀνόματα, τὸ τοῦ Καλλίστου οὐκ ἔδωκεν, εἰδὼς τὴ τετολημημένα ⁸⁵ παρ' αὐτοῦ. Τυχούσῳ οὖν τῆς ἀξιώ- σεως ἡ Μαρκία παρὰ τοῦ Κομμόδου, εἰδῶσι τὴν ἀπο- λύσιμον ⁸⁶ ἐπιστολῆν Ἰακίνθῳ τινὶ σπᾶδοντι πρε-

VARIE LECTIONES.

⁷⁰ πόρρωθεν C. ⁷¹ συνειλήφθαι. συνηλείφθαι C, M. ⁷² τῶν δέ. τῶν susp. Saupprius. ⁷³ οὕτως Bunsenius, οὗτος C, M. ⁷⁴ πίστρινον susp. Saupprius. ⁷⁵ τῷ αὐτοῦ. τῷ αὐτῷ C. ⁷⁶ φρουρεῖσθαι. φθουρεῖσθαι C. ⁷⁷ σκεψάμενος C. ⁷⁸ στάς, ἐπιστάς? ⁷⁹ φοσκιανῶ C. ⁸⁰ ἀπαγγελίας Roergerus, ἀπαγγελίας C, M, Bunsenius. Cf. supra p. 455, §. 9. ⁸¹ σὺ αὐτῷ. ἑαυτῷ C. ⁸² Cf. cum his Dio Cass. l. lxxii, c. 4: Ἰστορεῖται δὲ αὕτη πολλὰ τε ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν σπουδάσαι· καὶ πολλὰ αὐτοὺς εὐηργετηκῆναι, ἅτε καὶ παρὰ τῷ Κομμόδῳ πᾶν δυναμένῳ. ⁸³ παλλαχὴ C. ⁸⁴ Κομμόδου. Κομμόδου? ⁸⁵ τετολημημένα. τολμημένα C. ⁸⁶ ἀπο- λύσιμον. ἀπολυσίμην C, M, Bunsenius.

σβυτέρῳ, δ; λαβῶν διέπλευσεν εἰς τὴν Σαρδονίαν, Α καὶ ἀποδοῦς τῷ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς χώρας ἐπιτροπεύοντι ἀπέλυσε τοὺς μάρτυρας πλὴν τοῦ Καλλίστου. Ὁ δὲ γονυπετῶν καὶ δακρῶν ἰκέτευε καὶ αὐτὸς τυχεῖν ἀπολύσεως. Δυσωπηθεὶς οὖν ὁ Ἰάκινθος ἀξιοῖ τὸν ἐπίτροπον ⁸⁷... φάσκων θρέψας ⁸⁸ εἶναι Μαρκίας, ταξόμομος ⁸⁹ αὐτῷ τὸ ἀκίνδυνον ὁ δὲ πεισθεὶς ἀπέλυσε καὶ τὸν Κάλιστον. Οὐ παραγενομένου ὁ Οὐίκτωρ πάνυ ἠχθετο ἐπὶ τῷ γεγονότι, ἀλλ' ἐπεὶ εὐσπλαγγνος ἦν, ἡσύχασε· φυλασσόμενος δὲ τὸν ὑπὸ πολλῶν θνειδον ⁹⁰ (οὐ γὰρ ἦν μακρὰν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τετολημμένα), ἔτι δὲ καὶ τοῦ Καρποφόρου ἀντιπίπτοντος, πέμπει αὐτὸν καταμένειν ἐν Ἀνθείῳ ⁹¹, ὁρίσας αὐτῷ μηνιαῖόν τι ἐκτροφῆς ⁹². Μεθ' οὗ κοιμησιν ⁹³ Ζεφυρίνο; συναράμενον ⁹⁴ αὐτὸν σὺν πρὸς τὴν κατάστασιν ⁹⁵ τοῦ κλήρου, ἐτίμησε τῷ ἰδίῳ κακῷ, καὶ τοῦτον μεταγαγὼν ἀπὸ τοῦ Ἀνθείου εἰς τὸ κοιμητήριον κατέστησεν. Ἡ ἀεὶ συνὸν καλ, καθὼς φθάσας προείπον, ὑποκρίσας αὐτὸν θεραπεύων, ἐξηφάνισε ⁹⁶ μήτε κρίναι τὰ λεγόμενα δυνάμενον μήτε νοοῦντα τὴν τοῦ Καλλίστου ἐπιβουλήν, πάντα αὐτῷ πρὸς ἃ ἤδετο ὁμιλοῦντος. Οὕτω μετὰ τὴν τοῦ Ζεφυρίνου τελευτήν νομίζων τετυ | χηκέναι οὐ ἔθηρᾶτο, τὸν Σαβέλλιον ἀπέπεισεν ὡς μὴ φρονοῦντα ὀρθῶς δεδοικῶς; ἐμὲ καὶ νομίζων οὕτω δύνασθαι ἀποτρέψασθαι τὴν πρὸς τὰς Ἐκκλησίας κατηγορίαν, ὡς μὴ ἀλλοτριῶς φρονῶν. Ἴιν οὖν γόης καὶ πανούργος καὶ ἐπὶ χρόνῳ συνηρπασε πολλοὺς. Ἐχων δὲ καὶ τὸν ἰδὸν ἐγκείμενον ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐθέως ⁹⁷ μηδὲν φρονῶν, ἄμα δὲ καὶ αἰδοῦμενος τὰ ἀληθῆ λέγειν, διὰ τὸ δημοσίᾳ ἡμῖν θνειδίζοντα [p. 289. 290] εἰπεῖν· Δίθεοί ἐστε· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Σαβέλλου συχῶς κατηγορεῖσθαι ὡς παραδάντα ⁹⁸ τὴν πρώτην πίστιν, ἐφεῦρεν αἰρεσιν τοιάνδε, λέγων τὸν Λόγον αὐτὸν εἶναι Υἱὸν, αὐτὸν καὶ Πατέρα ὀνόματι μὴ καλούμενον ⁹⁹, ἐν δὲ ὄν τὸ ¹⁰⁰ Πνεῦμα ἀδιαίρετον οὐκ ἄλλο ¹⁰¹ εἶναι Πατέρα, ἄλλο δὲ Υἱὸν, ἐν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ ὑπάρχειν· καὶ τὰ πάντα γέμεν ¹⁰² τοῦ θεοῦ Πνεύματος τὰ τε ἄνω καὶ κάτω· καὶ εἶναι τὸ ἐν τῇ Παρθένῳ σαρκωθὲν Πνεῦμα οὐ ἕτερον παρὰ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ ἐν καὶ τὸ αὐτό. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ εἰρημένον· Οὐ πιστεύεις ¹⁰³ ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί; Τὸ μὲν γὰρ βλεπόμενον, ὅπερ ἐστὶν ἀνθρώπος, τοῦτο εἶναι τὸν Υἱὸν, τὸ δὲ ἐν τῷ Υἱῷ χωρηθὲν Πνεῦμα τοῦτο εἶναι τὸν Πατέρα· Οὐ γὰρ, φησὶν, ἐρῶ

plicabat, ut et ipse dimissionem acciperet. Hyacinthus igitur precibus commotus postulat ut pateres [eum dimittat], dicitans se alioem esse Marcie, stipulans ei securitatem; ille autem persuasus dimisit et Callistum. Qui cum adesset, Victor molestissime ferebat quæ facta erant, quoniam autem misericors erat, quietum se tenuit; cavens vero probra a multis facienda (non enim longo intervallo aberant ejus conatus), cum etiam Carpophorus adversaretur, dimittit eum commoraturum Antii, definito ei menstruo aliquo ad victum. Cujus post obitum Zephyrinus, consecutus eum socium et ministrum ad reprimendum clerum, ornavit eum suo damno, et Antio traductum in cœmeterio constituit. Cui cum semper adesset, et sicuti modo antea dixi, simulate eum coleret, perdidit virum, qui nequo dicta judicare poterat, neque Callisii insidias sentiebat, quippe qui omnia cum eo colloquebatur, quæ illi grata erant. Sic post Zephyrini obitum arbitratus se esse nactuim quod venabatur, Sabellium extrusit, utpote non recte sentientem, timens me et arbitrans se in hunc modum abstergere posse criminationem apud Ecclesias, quasi non aliena sentiat. Erat igitur præstigiator et ad fraudem acutus et tempore procedente multos secum abripuit. Cum autem et virus cordi insitum haberet nihilque recte sentiret, simul vero etiam verecundaretur vera dicere, propterea quod coram populo vobis convicians dicebat: **458-459** *dithei estis*, verum etiam propterea quod a Sabellio continenter accensabatur, tanquam primam fidem migraverit, adinvenit taleni quamdam hæresin, dicens Logum ipsum esse Filium, eundem etiam Patrem nomine quidem vocatum, revera autem unum esse Spiritum indivisum; non aliud esse Patrem, aliud Filium, sed unum et idem esse, omniaque esse repleta divino Spiritu et superiora et inferiora, Spiritumque in Virgine carne indutum non esse aliud atque Patrem, sed unum idemque. Et hoc esse id quod dictum est: *Nou credis quia ego in Patre et Pater in me est?* Visible enim, quod quidem est homo, Filium esse, Spiritum autem, qui in Filium cesserit, esse Patrem; non enim, inquit, profitebor duos deos, Patrem et Filium, sed unum. Pater enim, qui in eo exstitit, carnem postquam assumpsit, deificavit sibi unitum et fecit

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ Post ἐπίτροπον lacunam signavimus: ἐπίτροπον ἀπολύειν Bunsenius antea in ep. ad Harium data (*Hippolytus and his age* Vol. I, p. 392 not.): ἀπολύσας Bunsenius postea in *Analecta Ante-Nicæna*. ⁸⁸ θρέψας. In θρέψας vocabulum latere videtur significantiam (un oubli). M, θρέψας altor, ut φύσας genitor Roesperus, quocum consentiunt R. Scottus collato vocabulo ὁ τρέσας, et Bunsenius, qui antea in ep. ad Harium data conjecerat φάσκων ἐαυτῷ μὲν τοῦτο ἐπιτρέψαι Μαρκίαν. ⁸⁹ ταξόμομος; αὐτῷ τὸ ἀκίνδυνον. τὸ ταξόμομος, αὐτῷ δὲ εἶναι ἀκίνδυνον Bunsenius antea l. I., προξομένης (vel ταξομένης); αὐτῷ τὸ ἀκίνδυνον Bunsenius postea l. I. ⁹⁰ τὸν — θνειδον. τὸ — θνειδος? ⁹¹ Ἀνθείῳ. Apud Steub. Byz. Ἀνθεία — ἐστὶ καὶ Ἰταλίας Ἰώμης πλῆστον, ἥτις καὶ Ἀντιον μετωνομάσθη. ⁹² ἐκτροφῆς, ἐκτροφῆς pr. C. ἐκτροφᾶς; corr. C, M, Bunsenius. ⁹³ κώμησιν C. ⁹⁴ συναράμενον. . . ἀράμενον C duabus litteris exes'is, quarum prior s fuisse cognoscitur. M, συναράμενον = ἀρηγόν, socium. Bunsenius. ⁹⁵ κατάστασιν. κατάστασιν susp. Sauppius. ⁹⁶ ἐξηφάνισε Roesperus, ἐξεφάνισε C, M, Bunsenius. ⁹⁷ εὐθέως, εὐθέως; susp. R. Scottus. ⁹⁸ παραδάντα. παραδάντος C, M, qui ante ὡς subaudiendum putat αὐτό. ⁹⁹ Excidisse aliquid h. l. potius quam depravatum esse putat M. ¹⁰⁰ ὄν τὸ. Fort. ἕνα secundum Bunsenium, sed non necessarium videtur esse. ¹⁰¹ οὐκ ἄλλο C. ¹⁰² γεμεῖν C. ¹⁰³ Ev. Joan. xiv, 11: Πιστεύετε μοι, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί.

unum, ita ut Pater et Filius vocentur unus Deus, et hanc personam, cum una sit, non posse esse duas, et sic Patrem compassum esse cum Filio; non enim dicere vult Patrem esse passum unamque esse personam, ut effugiat blasphemiam in Patrem insipidus iste vaferque, qui sursum deorsum spargens blasphemias, modo ut contra veritatem loqui videatur, tum in Sabellii doctrinam incidens, tum in Theodoti non erubescit. Talia conatus præstigiator ille scholam constituit adversus Ecclesiam ita docendo, et primus ea, quæ ad voluptates faciunt, hominibus concedere ausus est, dicens omnibus a semet dimitti peccata. Nam si forte qui apud alium quem congregatur et Christianus vocatur quid peccaverit, niunt, non imputatur ei peccatum, modo Callisti scholæ accedat. Cujus definitionem amplectentes multi, conscientia morsi simulque etiam a multis sectis rejecti, nonnulli vero et per condemnationem a nobis ex ecclesia ejecti, ad eos transgressi ejus scholam repleverunt. Hic præcepit, tametsi episcopus peccet, etiamsi ad mortem, eum non oportere loco suo moveri. Hujus ætate inceperunt episcopi et 460-461 presbyteri et diaconi bigami et trigami in ordines ascisci. Verum etiam si quis in ordine constitutus in matrimonium ineat, manere talem hominem in ordine quasi non peccaverit; de hoc perhibens dictum esse, quod ab Apostolo dictum est: *Tu quis es qui judices alienum servum?* Verum etiam parabola de zizaniis ad hoc pertinere: *Sinite zizania crescere cum tritico*, hoc est in Ecclesia peccantes. Verum etiam arcam Noachi in similitudinem Ecclesiæ dixit factam esse, in qua canes et lupi et corvi omniaque munda immunda fuerint, sic dicitans in Ecclesia oportere esse consimiliter; et quæcunque ad hoc congerere poterat, in hunc modum interpretatus est. Cujus auditores delectati placitis permanent illudentes et sibimet ipsis et multis, quorum turbæ ad scholam illam confluunt. Propterea et augentur superbientes turbis propter voluptates, quas non permisit Christus, quo contempto nullum peccatum prohibent, dictitantes eum ignoscere volentibus. Etenim et mulieribus permisit, ut, si innuptæ essent flagrantque amore ætate indigna, vel dignitatem suam perdere nollent legitimo matrimonio, haberent unum, quemcunque elegerint, concubinum, sive servum sive liberum, eumque haberet pro marito non legitime

δύο θεούς, Πατέρα καὶ Υἱόν, ἀλλ' ἓνα. Ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ γενόμενος Πατήρ προσλαβόμενος τὴν σάρκα ἐθεοποίησεν ἐνώσας ἑαυτῷ, καὶ ἐποίησεν ἓν, ὡς καλεῖσθαι Πατέρα καὶ Υἱόν ἓνα Θεόν, καὶ τοῦτο ἐν ἡ πρόσωπον μὴ δύνασθαι εἶναι δύο, καὶ οὕτως τὸν Πατέρα συμπεπονηθέναι· τῷ Υἱῷ· οὐ γὰρ θέλει λέγειν τὸν Πατέρα πεπονηθέναι καὶ ἓν εἶναι πρόσωπον... ἐκφυγεῖν τὴν εἰς τὸν Πατέρα βλασφημίαν ὁ ἀνόητος καὶ ποικίλος, ὁ ἄνω, κάτω σχεδιάζων ἡ βλασφημία, ἓνα μόνον κατὰ τῆς ἀληθείας λέγειν δοκῆ, ποτὲ μὲν εἰς τὸ Σαβελλίου δόγμα ἐμπέπτων, ποτὲ δὲ εἰς τὸ Θεοδότου οὐκ αἰδεῖται. Τοιαῦτα ὁ γόγης τολμήσας συνεστήσατο διδασκαλεῖον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας οὕτως διδάξας, καὶ πρῶτος τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς τοῖς ἀνθρώποις συγχωρεῖν ἠέπενόησε, λέγων πᾶσιν ὑπ' αὐτοῦ ἀφίσσθαι ἀμαρτίας. Ὁ γὰρ παρ' ἑτέρῳ τιμὴν συναγομένος καὶ λεγόμενος Χριστιανὸς εἴ τι ἂν ἀμάτη φασίν, οὐ λογίζεται αὐτῷ ἡ ἀμαρτία, εἰ προσδράμα τῆ τοῦ Καλλίστου σχολῆ. Οὐ τῷ ὄρω ἀρεσκομένοι πολλοὶ συνεῖδον πεπληγότες ἅμα τε καὶ ὑπὸ πολλῶν αἰρέσεων ἀποβληθέντες, τινὲς δὲ καὶ ἐπὶ καταγνώσει ἐκβλητοὶ ἡς Ἐκκλησίας ὑπ' ἡμῶν γενόμενοι, προσχωρήσαντες αὐτοῖς ἐπληθύναν τὸ διδασκαλεῖον αὐτοῦ. Οὗτος ἐδογματίσεν ὅπως εἰ ἐπίσκοπος ἀμαρτοί τι, εἰ καὶ πρὸς θάνατον, [p. 290. 291] μὴ δεῖν κατατίθεσθαι. Ἐπὶ τούτου ἤρξαντο ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι δίγαμοι καὶ τρίγαμοι καθίστασθαι εἰς κλήρους· εἰ δὲ καὶ τινεὶ ἐν κλήρῳ ὦν γαμοί, μένειν τὸν τοιαῦτον ἐν τῷ κλήρῳ ὡς μὴ ἡμαρτηκότα· ἐπὶ τούτῳ φάσκων εἰρηθεῖν τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ῥηθέν· *Ἐν τινεὶ εἰ ὁ κριτὴρ ἀλλότριον οἰκέτην*; Ἄλλα καὶ παραβολὴν τῶν ζιζανίων πρὸς τοῦτο ἔφη λέγεσθαι. Ἀφετε τὰ ζιζάνια συν-αὔξειν τῷ σίτῳ· τοῦτέστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀμαρτάνοντας. Ἄλλα καὶ τὴν κισσὸν τοῦ Νῶε εἰς ὁμοίωμα Ἐκκλησίας ἔφη γεγονέναι, ἐν ἣ καὶ κύνες καὶ λύκοι καὶ κόρακες καὶ πάντα τὰ καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα· οὕτω φάσκων δεῖν εἶναι ἐν Ἐκκλησίᾳ ὁμοίως καὶ ὅσα | πρὸς τοῦτο δυνατὸς ἦν συνῆγει οὕτως ἡρμήνευσεν, οὐ οἱ ἀκροαταὶ ἡσθόντες τοῖς δόγμασι διαμένουσιν ἐμπαίζοντες ἑαυτοῖς τε καὶ πολλοῖς, ὦν τῷ διδασκαλεῖῳ συβρέουσιν ὄχλοι. Διὸ καὶ πληθύνονται, γαυριώμενοι ἐπὶ ὄχλοις διὰ τὰς ἡδονὰς, ἅς οὐ συνεχώρησεν ὁ Χριστός· οὐ καταφρονήσαντες οὐδὲν ἀμαρτεῖν κωλύουσι, φάσκοντες αὐτὸν ἀφίεναι τοῖς εὐδοκοῦσι. Καὶ γὰρ καὶ γυναῖξιν ἐπέτρεψεν, εἰ ἀνανδροὶ εἶεν καὶ ἡλικία γε

VARIÆ LECTIONES.

ἡ συμπεπονηθέναι C. ἡ Ante ἐκφυγεῖν quædam omiſſa esse apparet, M, οὕτω πῶς ἐλπίζον supplevit Bunsenius, Fort. excedit ὡς. ἡ ὁς ἄνω? ἡ σχεδιάζων R, Scottus, Bunsenius, σχεδιάζων C, M. ἡ Cf. infra l. x, c. 27, p. 330, 58, 59, ed. Ox., ubi loco Sabellii nomen Noëti legitur. ἡ συγχωρεῖν. συγχωρεῖν C. ἡ εἴ τι. ὁ τι susp. M. ἡ ἐκβλητοὶ ἐκκλητοὶ C. ἡ ὦν γαμοί. ὦν γνῶμη C. ἡ Rom. xiv, 4. ἡ πρὸς τοῦτο. πρὸς τοῦτῳ C, Bunsenius. ἡ Cf. Matth. xiii, 29, 30: Οὐ μὴποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς τὸν σίτον· ἀφετε συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρω εἰς τοῦ σερισμοῦ. ἡ Ante ὁμοίως distinguitur in C, M. ἡ ἐμπέζοντες C. ἡ διδασκαλεῖον C. ἡ οὐδὲν, οὐδένα Bunsenius. ἡ αὐτὸν, αὐτῷ C, αὐτοῖς Bunsenius. ἡ εἰ ἀνανδροὶ εἶεν καὶ ἡλικία τε τε καλοντα ἑναξία ἡ αὐτῶν ἀξίαν ἦν μὴ βούλοιντο καθαίρειν. Διὰ τοῦτο νομίμως γαμηθῆναι ἔχει ἓνα C, M, qui, nisi gravior corruptio insit, post ἐπέτρεψεν supplendum esse putat ἀμαρτεῖν et scribendum: ἡλικία καλοῖντο αἱ ἐν ἀξία, τὴν αὐτῶν ἀξίαν ἦν (sive potius εἰ) μὴ βούλοιντο καθαίρειν: εἰ ἀνανδροὶ εἶεν καὶ ἡλικιώτη καλοῖντο ἀναξίω, ἡ αὐτῶν ἀξίαν μὴ βούλοιντο καθαίρειν, εἰ τοῦτο νομίμως; γαμηθῆναι ἔκαστῳ ὃν ἂν αἰρήσωντα: σύγκοτον Wordsworthius. Εἰ ἀνανδροὶ εἶεν καὶ ἡλικία

ἐκκαλοῦντο ἀναξίη, ἢ ἐαυτῶν ἀξίαν μὴ βούλοιντο καθαιρεῖν διὰ τὸ νομίμως γαμηθῆναι, ἔχειν ἓνα ὃν ἂν αἰρήσωνται σύγκοιτον, εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἐλεύθερον, καὶ τοῦτον κρῖνεν ἀντὶ ἀνδρός μὴ νόμου γεγαμημένην. Ἐνθεν ἠρξάντο²² ἐπιχειρεῖν πιστὰ λεγόμενα ἀτοκίους φαρμάκους καὶ περιδεσμεῖσθαι²³ πρὸς τὸ τὰ συλλαμβανόμενα καταβάλλειν, διὰ τὸ μήτε ἐκ δούλου βούλεσθαι ἔχειν τέκνον μήτε ἐξ εὐτελοῦς, διὰ τὴν συγγένειαν καὶ ὑπέρογκον οὐσίαν. Ὅρατε εἰς ὅσην ἀσέβειαν ἐχώρησεν ὁ ἄνομος μοιχεύειν καὶ φόνον ἐν τῷ αὐτῷ διδάσκων· καὶ ἐπὶ τούτοις τοῖς τολμήμασιν²⁴ [p. 291. 292] ἐαυτοὺς οἱ ἀπειρυθριασμένοι²⁵ καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἀποκαλεῖν ἐπιχειροῦσι, καὶ τινες νομίζοντες εὐ πράττειν συντρέχουσι αὐτοῖς²⁶. Ἐπὶ τούτου πρώτως τετόλμηται²⁷ δεῦτερον αὐτοῖς βάπτισμα²⁸. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ θαυμασιώτατος Κάλλιεσττος συνεστήσατο, οὗ διαμένει τὸ διδασκαλεῖον φυλάσσειν τὰ ἴθη καὶ τὴν παράδοσιν, μὴ διακρίνον, τίσι δαὶ κοινωνεῖν, πᾶσι δ' ἀκρίτως²⁹ προσφέρων³⁰ τὴν κοινωνίαν· ἀφ' οὗ καὶ τὴν τοῦ ὀνόματος μετῶν τοιούτων ἔργων Κάλλιεστον Καλλιστιανόν.

17. Τούτου κατὰ πάντα τὸν κόσμον³¹ διηχηθείσης τῆς διδασκαλίας, ἐνιδὼν τὴν πραγματείαν ἀνὴρ δόλιος καὶ ἀπονοίας γέμων, Ἀλκιβιάδης³² τις καλούμενος, οἰκῶν ἐν Ἀπαμείᾳ τῆς Συρίας, γοργότερον αὐτὸν καὶ εὐφύστερον ἐν κυβείαις κρῖνας τοῦ Καλλίστου, ἐπῆλθε τῇ Ῥώμῃ φέρων βίβλον τινα, φάσκων ταύτην ἀπὸ Σηρῶν³³ τῆς Παρθίας παρεληφέναι τινὰ θύρα δίκαιον Ἠλχασαί³⁴, ἣν παρέδωκε τινὶ λεγομένῳ Σοβίατῷ, χρηματισθεῖσαν ὑπὸ ἀγγέλου, οὗ τὸ ὕψος σχολίων³⁵ κδ', ὃ γίνεται μιλία ἑς', τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ σχολίων³⁶ δ', καὶ ἀπὸ ὤμου εἰς ὤμον σχολίων ς', τὰ δὲ ἔχρη τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐπὶ μήκους σχολίων³⁷ γ' ἡμίτους, ἃ γίνεται μιλία δεκατέσσαρα, τὸ δὲ πλάτος σχολίου ἐνὸς ἡμίτους, τὸ δὲ ὕψος ἡμισχολίου³⁸. Εἶναι δὲ σὺν αὐτῷ καὶ θήλειαν, ἣς τὰ μέτρα κατὰ τὰ προειρημένα εἶναι λέγει· καὶ τὸν μὲν ἄρσενά Ἰδὼν εἶναι τοῦ Θεοῦ, τὴν δὲ θήλειαν καλεῖσθαι ἄγιον Πνεῦμα. Ταῦτα τερατολογῶν νομίζει ταράσσειν τοὺς μωροὺς, λέγων λόγον³⁹ τοῦτον· εὐηγγελίσθαι τοῖς ἀνθρώποις καινὴν ἄφρσιν ἀμαρτιῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ βασιλείας τρίτῃ, καὶ βάπτισμα ὀρίζει, ὃ καὶ αὐτὸ⁴⁰ διηγήσεται, φάσκων τοὺς ἐν πάσῃ ἀσελγείᾳ⁴¹ καὶ μαισμοῦ καὶ ἀνομήμασιν ἐμφυρέντας, εἰ καὶ πιστοῖς

nupta. Exinde mulieres, quæ dicebantur fideles, medicamenta tentare coeperunt, quæ steriles faciunt, fasciasque ad partus abigendos, propterea quod nobilant e seruo infantem habere neque e viro tenulore propter gentilitatem nimiamque rem familiarem. Videte, quoad impietatis processerit improbus ille adulterium caedemque simul docendo ;

462-463 et inter hæc conamina impudentes illi catholicam Ecclesiam semet appellare aggrediuntur, nonnullique rem bene geri arbitantes eis astipulantur. Hujus ætate primo baptismus iteratus ab iis tentatus est. Hæc igitur mirificentissimus Callistus condidit, cujus schola permanet custodiens mores traditionemque, non discernens, quibuscum oporteat communicare, sed omnibus sine discrimine communitionem afferens : a quo etiam cognominis traxerunt nuncupationem, ut propter antesignanum harum rerum Callistum appellarentur Callistiani.

18. Hujus viri doctrina per totum mundum divulgata, vir quidam astutus et pravitatis plenus, cui nomen Alcibiadis, habitans Apamæ Syriæ, postquam machinationem vidit, acriorem semet et ingeniosiorē ad fraudulentias quam Callistum ratus, prodiit Romæ ferens librum, dictitans hunc ex oppido Seris Parthiæ accepisse virum quemdam justum Elchasaï, quem tradiderit cuidam, cui nomen Sobiai, suggestum ab angelo, cujus altitudo viginti quatuor schœnorum, quod efficit nonaginta sex milliaria, ejus latitudo autem schœnorum quatuor, et ab humero ad humerum schœnorum sex ; vestigia autem pedum ejus in longitudinem schœnorum trium et dimidii, quæ efficiunt quatuordecim milliaria, latitudo autem schœni unius et dimidii, altitudo autem schœni dimidiati. Esse autem cum eo et femineam, cujus modulus cum iis, quæ modo dicta sunt, convenire ait ; et masculum esse Filium Dei, femineam autem Spiritum sanctum appellari. Hæc miraculosa enarrans arbitratur se stultos obruere dicens hanc vocem : annuntiatam esse hominibus novam remissionem peccatorum anno Trajani regnantis tertio, et baptismum definit, quem et ipsum enarrabo, dictitans

VARIÆ LECTIONES.

γε ἐκκαλοῦντο (ἀνάξια αὐτῶν ἐξίαν μὴ βούλοιντο καθαιρεῖν), διὰ τοῦτο νομίμως γαμηθῆναι ἔχει ἐνὶ ὃν ἂν αἰρήσωνται, κ. τ. λ. Bunsenius. Εἰ ἀνάξιοι εἶεν καὶ ἡλικία καλοῦνται (s. καλοῦντο), ἀνάξια, τὴν ἐαυτῶν ἀξίαν ἢ μὴ βούλοιντο καθαιρεῖν. Διά, κ. τ. λ. I. Doellingerus in libro *Hippolytus und Kallistus ; oder die Römische Kirche in der ersten Hälfte des dritten Jahrhunderts*. Regensburg 1855. Εἰ ἀνάξιοι εἶεν καὶ ἡλικία τινὸς καλοῦντο ἀνάξιοι τῆς ἐαυτῶν ἀξίας. ἢ μὴ βούλοιντο καθαιρεῖν διὰ τοῦτο, νομίμως γαμηθῆναι ἔχει. κ. τ. λ. Roepertus. ²² ἠρξάντο C. ²³ ἀτοκίους φαρμάκους καὶ περιδεσμεῖσθαι. ἀτοκία περιδεσμεῖσθαι καὶ φαρμάκους C, M, ἀτοκίους φαρμάκους καὶ τῷ περιδεσμεῖσθαι Bunsenius, ἐπ' ἀτοκία περιδεσμεῖσθαι (amuletis) καὶ φαρμακείσθαι Roepertus. ²⁴ τολμήμασιν C. ²⁵ ἀπειρυθριασμένοι C. ²⁶ αὐτοῖς. τοῖς Roepertus. ²⁷ τετόλμηται. Litteræ ὄμ in C exesæ. M. ²⁸ βάπτισμα C. ²⁹ πᾶσι δ' ἀκρίτως. πᾶσιν ἀκρίτως C. ³⁰ προσφέρων C, M. ³¹ Cum sequentibus capp. 13-17. cf. Epiphani. *Hæres*, 19, 30, 17, 53. Origen. apud Euseb. *H. E.* vi, 38. Theodoret. *Hæres. fab.* ii, 7 et quæ nuper de secta Elcesaitarum disputavit A. Ritsch in *Zeitschrift für die historische Theologie, herausgegeben von Dr. Christ. Willh. Niedner. Jahrgang 1853. Heft 4*, p. 573 sqq. ³² Ἀλκιβιάδης C. ³³ ἀποσηρῶν C. ³⁴ Ἠλχασαί. Ἠλχασαί Epiphanius. Ἠλχασαί Theodoretu, quocum consentire videtur Origenes, a quo secta appellatur ἢ τῶν Ἠλχασαίτων (al. Ἠλχασαίτων) ἀφρσιν. ³⁵ σχολίων Roepertus, σχολίων C, M, Bunsenius. ³⁶ ἡμισχολίου Roepertus, ἡμισχολίου C, M, Bunsenius. ³⁷ λέγων λόγον R. Scottus, λέγων, λέγων C, λέγων M, Bunsenius. ³⁸ αὐτό. αὐτῷ C. ³⁹ ἀσελγία C.

eos, qui omni lascivie et immunditie et sceleribus inimisti sint, etiamsi fidelis sit, ubi sit conversus et **464-465** libro obdiderit et crediderit, definit ut baptismo accipiat remissionem peccatorum. Hos autem dolos neciter conatus est, occasionem nactus a schola antea dicta, cui praeiit Callistus. Multos enim cum animadverterit tali promissione captos, opportunum arbitratus est rem aggredi. Et nos vero, qui huic restitimus, non sivimus diutius seduci multos, cum coarguerimus, esse hoc spiritus spurii efficaciam commentumque cordis inflati, istumque instar lupi excitatum esse adversus oves errantes multas, quas seducendo dispersit Callistus. Sed quoniam initium fecimus, neque hujus placita silebitimus; et ubi prius vitae rationem in lucem protulerimus ostenderimusque studium pietatis, quod putatur esse simulatum, rursus etiam dictorum ejus praecepta capita juxta ponam, ut in ejus scriptis lector oculis deflexis cognoscat, quae et qualis sit haeresis ab hoc tentata.

14. Hic legis disciplinam praetendit blandimenti gratia, dicitans oportere circumcidi et legi convenienter vivere eos, qui crediderint, avellens nonnulla ex haeresibus supra dictis. Christum vero ait hominem eodem modo quo universos homines factum esse, hunc autem non nunc primo e Virgine esse natum, sed etiam prius, et rursus pluries natum cum et nascentem apparuisse et existere, comitantem genituras et in alia corpora migrantem, Pythagoreo illo dogmate usus. Eo autem superbiae venerunt, ut et futuri praescios sese dicant, scilicet modulis numerisque artis modo dictae Pythagorae tanquam fundamento usi. Hi etiam unmathematicis et astrologiis et magicis sese applicant velut certis, quibus usi imprudentes perturbant, ut ipsos verbi potentis compotes esse arbitrentur; incantationesque et epilogos quosdam docent ad eos, qui a canibus morsis sunt, et ad daemoniacos aliisque morbis conflictatos, quorum ne haec quidem silebitimus. Postquam igitur satis neque eorum exposui causasque conatuum, transeam adhuc enarraturus scripta, per quae cognoscent lectores et nugae illas et impia eorum molimina.

466-467 15. Baptismum igitur gregalibus suis in hunc modum tradit, talia quaedam dicens seducis: *Si quis igitur, filii, coivit cum qualicumque bestia vel masculo vel sorore vel filia, vel adulteravit vel scortatus est, vultque remissionem peccatorum nancisci,*

εἴη ⁶⁰, ἐπιστρέψαντα ⁶¹ καὶ τῆς βίβλου κεικουύσαντα ⁶² καὶ πιστεύσαντα, ὀρίζει ⁶³ [p. 293-294] βαπτίσματα λαμβάνειν ἄφροισιν ⁶⁴ ἀμαρτιῶν. Ταῦτα δὲ ἐτόλμησε τεχνάσαι τὰ πανουργήματα ἀπὸ τοῦ προειρημένου δόγματος ἀφορμὴν λαβὼν, οὗ προετίθησθε ⁶⁵ Κάλιστος. Ἠδομένους | γὰρ κατανοήσας πολλοὺς ἐπὶ τοιαύτῃ ἐπαγγελίᾳ εὐκαίρως ἐνόμισεν ⁶⁶ ἐπιχειρεῖν. Καὶ τούτῳ δὲ ἡμεῖς ἀντιστάντες οὐκ εἰδάσαμεν ἐπιπολὺ πλανηθῆναι πολλοὺς ⁶⁷, ἐλέγξαντες ⁶⁸ εἶναι τοῦ πνεύματος νόθου ἐνέργειαν καὶ ἐπίνοιαν πεφυσωμένης καρδίας, καὶ τοῦτον λύκου δίκην ἐπεγηγεμένον πλανωμένοις προβάτοις πολλοῖς, ἃ ἀποπλανῶν ⁶⁹ διεσκόρπισεν ὁ Κάλιστος. Ἄλλ' ἐπεὶ ἠρξάμεθα, καὶ τὰ τούτου δόγματα οὐ σιωπήσομεν εἰς φανερόν τε ⁷⁰ ἀγαγόντες πρότερον τὸν βίον, καὶ δεῖξαντες ⁷¹ τὴν νομιζομένην ἀσκησιν προσποιητὴν ὑπάρχουσαν, αὐθις καὶ τῶν ῥητῶν κεφάλαια παραθήσομαι· ἵνα τοῖς αὐτοῦ ἐγγράφοις ὁ ἐντυγχάνων ἐνατενίσας ἐπιγνοῖ, τίς καὶ ὅποια εἴη ἡ τούτῳ τετολμημένη αἵρεσις.

18. Οὗτος νόμου πολιτεῖαν προβάλλεται δελεάματος δίκην, φάσκων δεῖν περιτέμνεσθαι καὶ κατὰ νόμον ζῆν τοὺς πεπιστευκότας, ἀποσπῶν τινα τῶν προειρημένων αἱρέσεων. Τὸν Χριστὸν δὲ λέγει ἀνθρώπων κοινῶς πᾶσι γεγονέναι, τοῦτον δὲ οὐκ ἔτι πρῶτος ἐκ Παρθένου γεγενῆσθαι ⁷², ἀλλὰ καὶ πρότερον, καὶ αὐθις πολλάκις γεννηθέντα καὶ γεννώμενον πεφηνέναι καὶ φύεσθαι, ἀλλάσσοντα γενεαίς; καὶ μετενωματούμενον, ἐκείνῳ τῷ Πυθαγορείῳ δόγματι χρώμενος. Τοσοῦτον δὲ πεφυσίονται, ὡς καὶ προγνωστικῶς ἐκ τούτου λέγειν, δηλονότι ⁷³ μέτροις καὶ ἔριθμοῖς τῆς προειρημένης Πυθαγορείου τέχνης ἀφορμαῖς ⁷⁴ χρωμένους. Οὗτοι καὶ μαθηματικῶς καὶ ἀστρολογικῶς καὶ μαγικῶς προσέχουσιν ὡς ἀληθεῖς, καὶ τούτοις χρώμενοι παρὰ σοῦ τοῦ ἀφρονα; νομίζουσιν ⁷⁵ αὐτοὺς λόγου δυνατοῦ μετέχειν ἐπιπαῖδα; τε καὶ | ἐπιλόγου; τινὲς διδάσκουσι πρὸς τε κυνοδέκτους καὶ δαιμονιώντας καὶ ἐτέρας νόσοις κατεχομένους, ὧν οὐδὲ ταῦτα σιωπήσομεν. Ἰκανῶς οὖν τὰς ἀρχαίας αὐτῶν διηγησάμενος τὰς τε αἰτίας τῶν τολμημάτων, παρελεύσομαι ἐπιδιηγησάμενος ⁷⁶ τὰ ἐγγράφα; δ' ὧν εἰσονται οἱ ἐντυγχάνοντες τὸν τε λήρον καὶ τὴν ἀθεα αὐτῶν ἐπιχειρήματα.

[p. 294. 295] 18. Τὸ μὲν οὖν βάπτισμα τοῖς ἀπ' αὐτ' ..... ἐνοῖς ⁷⁷ οὕτως παραδίδοιμι, τοιαύτα λέγων τοῖς ἀπατωμένοις· *Εἰ τις οὖν, τέκνα, ἐπλησίασεν οἰωθήποτε* ⁷⁸ *ᾧ ᾧ, ἢ ἀδελφῷ, ἢ ἀδελφῆ, ἢ θυγατρὶ, ἢ ἐμοί χουσον ἢ ὀφθῆποντος, καὶ θέλει ἄφροισιν λα-*

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ εἰ καὶ πιστὸς εἴη. Vocis πιστὸς litteras στο in C exesas esse dicit M, qui addendum censet etis: ὡς πιστοὺς εἶναι, καὶ Bunsenius, εἰ τις πιστὸς εἴη susp. Sauperius. ⁶¹ ἐπιστρέψαντα. ἐπιστρέψαντα C, ἐπιστρέψαντας Ritschl l. I. ⁶² κατακούσαντα. ἀκούσαντα Bunsenius, κατακούσαντας Ritschl. ⁶³ πιστεύσαντα ὀρίζει. πιστεύσαντας Ritschl. ⁶⁴ ἀφροισιν. ἀφροισιν ἀφροισιν C. ⁶⁵ προετίθησθε Bunsenius, παρετίθησθε C. M. ⁶⁶ ἐνόμισεν C. ⁶⁷ πλανηθῆναι πολλοὺς. πλανηθῆναι, πολλοὺς C. ⁶⁸ ἐλέγξαντες C. ⁶⁹ ἀποπλανῶν. ἀποπλανῶν C, Bunsenius. ⁷⁰ φανερόν τι C. φανερόν δὲ susp. Sauperius. ⁷¹ καὶ δεῖξαντες. δεῖξαντες καὶ C, Bunsenius. ⁷² γεγενῆσθαι C. ⁷³ δηλονότι. δηλον C. ⁷⁴ ἀφορμαῖς. ἀφορμαῖς pi. C. ἀφορμαῖ; corr. C. ⁷⁵ νομίζουσιν. An ὡς νομίζουσιν, ut jam M conjecit? ⁷⁶ ἐπιδιηγησάμενος. ἐπιδιηγησάμενος C. M. ⁷⁷ ἀπ' αὐτ'..... ἐνοῖς. ὅπ' αὐτοῦ ἀπαγομένοις R. Scotius, ὅπ' αὐτοῦ ἀγομένοις vel ἀπ' αὐτοῦ γενομένοις? ⁷⁸ οὖν, τέκνα, πλησίασεν οἰωθήποτε R. Scotius, οὖν τέκνα πλησίασαι, ἢ οἰωθήποτε C οὖν τεκνίῳ πλησίασαι; ἢ οἰωθ. conj. M, οὖν τέκνω ἐπλησίασεν, ἢ οἰωθ. Roeporus.

εσῖν τῶν ἀμαρτιῶν, ἀφ' οὗ ἂν ἀκούσῃ τῆς θι-
 βλου ταύτης, βαπτισάσθω ἐκ δευτέρου ἐν ὀνόματι
 τοῦ μεγάλου καὶ ὑψίστου Θεοῦ καὶ ἐν ὀνόματι
 τοῦ μεγάλου καὶ ὑψίστου Θεοῦ καὶ ἐν ὀνόματι
 τοῦ μεγάλου βασιλέως, καὶ καθα-
 ρισάτω ἡ καὶ ἀγνευσάτω καὶ ἐπιμαρτυρησάσθω
 ἐαυτῷ τὸς ἐπτά μάρτυρας γεγραμμένους ἐν τῇ
 βιβλίῳ ταύτῃ, τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ ὕδωρ ἡ, καὶ τὰ
 πνεύματα τὰ ἅγια, καὶ τοὺς ἀγγέλους τῆς προσ-
 ευχῆς καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ἄλας καὶ τὴν γῆν.
 Ταῦτα τὰ θαυμάσια μυστήρια τοῦ Ἠλχασαί ἡ τὰ
 ἀπίσθητα καὶ μεγάλα, ἃ παραδίδωσι τοῖς ἀξίοις
 μαθηταῖς· οἷς οὐκ ἀρκεῖται ὁ ἄνομος, ἀλλ' ἐπὶ δύο
 καὶ τριῶν μαρτύρων ἐσφραγίζει τὰ ἑαυτοῦ κακὰ,
 πάλιν οὕτως λέγων· Πάλιν λέγω, ὦ μοιχοί, καὶ
 μοιχαλίδες, καὶ ψευδοπροφήται, ἐὰν θέλητε ἡ
 ἐπιστρέψαι ἵνα ἀρεθῆσονται ὑμῖν αἱ ἀμαρτίαι,
 καὶ ἂν ἰερῆρη καὶ μέρος μετὰ τῶν δικαίων, ἀφ'
 οὗ ἂν ἀκούσῃτε τῆς βιβλου ταύτης καὶ βαπτι-
 σθῆτε ἐκ δευτέρου σὺν τοῖς ἐνδύμασιν ἡ. Ἄλλ'
 ἐπὶ ἐπαυθαῖς τούτους εἶπομεν χρῆσθαι ἐπὶ τε
 πυνοδῆκτων καὶ ἐτέρων, δεῖξομεν. Λέγει δὲ οὕτως·
 Ἄν τιν' οὖν ἡ ἀνδρα, ἡ γυναῖκα, ἡ νεώτερον |,
 ἡ νεώτερον, κύων λυσσῶν καὶ μαινόμενος, ἐν ᾧ
 ἔστι πνεῦμα διασφορᾶς, δάκη ἡ περισχίση ἡ,
 ἡ προσψαύση, ἐν υδρῇ τῇ ὕδα δραμέτω σὺν παντὶ
 τῷ φορέματι, καὶ καταβάς εἰς ποταμὸν ἡ εἰς
 πηγὴν, ὅπου ἂν ἡ τόπος βαθύς, βαπτισάσθω
 [σὺν] ἡ παντὶ τῷ φορέματι αὐτοῦ καὶ προσευ-
 ζάσθω ἡ τῷ μεγάλῳ καὶ ὑψίστῳ Θεῷ ἐν καρδίᾳ
 κίττει, καὶ τότε ἐπιμαρτυρησάσθω ἡ τὸς ἐπτά
 μάρτυρας τοὺς γεγραμμένους ἐν τῇ βιβλίῳ ταύτῃ.
 Ἰδοὺ μαρτύρομαι τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ
 τὰ πνεύματα ἡ τὰ ἅγια, καὶ τοὺς ἀγγέλους τῆς
 γῆν. Τούτους τοὺς ἐπτά [p. 295. 296] μάρτυρας
 οὐ κλέψω, οὐκ ἀδικήσω, οὐ πλοροεντήσω, οὐ
 μισήσω, οὐκ ἀθετήσω, οὐδὲ ἐν κᾶσι ποτηροῖς
 ἡθοκῆσω. Ταῦτα οὖν εἰπὼν βαπτισάσθω σὺν παντὶ τῷ
 φορέματι ἡ αὐτοῦ ἐν ὀνόματι τοῦ μεγά-
 λου καὶ ὑψίστου Θεοῦ.

15. Ἐτέρα δὲ πλείστα φλυαρεῖ, ταῦτά ἡ καὶ ἐπὶ
 φθιστικοῖς; ἡ ἐπιλέγειν διδάσκων καὶ βαπτίζεσθαι ἐν
 ψυχρῷ τεσσαρακοντάκις ἐπὶ ἡμέρας ἐπτά ὁμοίως καὶ
 ἐπὶ δαιμονώντας ἡ. Ὁ σοφίας ἀμιμήτου καὶ ἐπαυ-
 θῶν δυνάμεων ἡ μεμεστωμένων | τίς οὐκ ἐκπλαγῆ-
 σεται τῇ τοιαύτῃ καὶ τοσαύτῃ δυνάμει τῶν λόγων;
 Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀστρολογικῆ πλάνῃ κεχρησθαι αὐ-
 τοὺς ἐφημεν, ἐξ αὐτῶν ἡ δεῖξομεν· φησὶ γὰρ οὕτως·
 Εἰσὶν ἀστέρες ποτηροὶ τῆς ἀσθεβείας. Τοῦτο νῦν
 ὑμῖν ἡ εἴρηται, εὐσεβεῖς καὶ μηθηταί· φυλάσσετε
 ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν ἡμερῶν ἀρχῆς αὐτῶν, καὶ

A immergitur iterum in nomine magni et altissimi Dei
 et in nomine Filii ejus, magni regis, et purgator et
 mundator et contestator sibi septem istos testes in hoc
 libro scriptos: caelum et aquam et spiritus sanctos
 et angelos precatonis et oleum et salem et terram. Ea
 sunt mirifica mysteria Elchasai arcana illa magna-
 que, quæ tradit dignis discipulis; in quibus hand
 acquiescit impius iste, sed coram duobus tribusque
 testibus consignat mala sua rursus ita dicendo:
 Rursus aio, o adulteri et adulteræ et pseudoprophetæ,
 et converti vultis, ut peccata vobis remittantur: et vo-
 bis pax erit et sors cum justis, simul ac primum hunc
 librum audiveritis et iterum immersi fueritis cum im-
 dumentis vestris. Sed quoniam incantationibus illos
 uti diximus ad eos, qui a canibus morsu sunt, alios-
 que, ostendemus: ait autem in hunc modum: Si
 igitur quem virum vel mulierem vel adolescentem vel
 puellam canis rabiosus et furans, in quo est spiritus
 perniciæ, momorderit vel vestes disciderit vel attinge-
 rit, currito eadem hora cum toto vestitu et ubi descen-
 derit in fluvium vel in fontem, ubi vis sit locus pro-
 fundus, immergitur cum toto vestitu suo et preces fa-
 cito ad magnum altissimumque Deum ex cordis fide,
 tanquam contestator septem illos in hoc libro scriptos
 testes: Ecce contestor caelum et aquam et spiritus san-
 ctos et angelos precatonis et oleum et salem et terram.
 Septem hos testes 468-469 contestor, quod non
 amplius peccabo, neque adulterabo, nec furabor, neque
 injuriam faciam, neque circumveniam, neque odium
 habebō, neque contemnā, neque ullis pravis delecta-
 bor. Hæc igitur dicens immergitur cum toto suo
 vestitu in nomine magni et altissimi Dei.

προσευχῆς, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ τὸ ἄλας, καὶ τὴν
 μαρτύρομαι, ἐτι οὐκέτι ἀμαρτήσω, οὐ μοιχεύσω,
 οὐ μισήσω, οὐκ ἀθετήσω, οὐδὲ ἐν κᾶσι ποτηροῖς
 ἡθοκῆσω. Ταῦτα οὖν εἰπὼν βαπτισάσθω σὺν παντὶ τῷ
 φορέματι ἡ αὐτοῦ ἐν ὀνόματι τοῦ μεγά-
 λου καὶ ὑψίστου Θεοῦ.

16. Alia autem plurima ineptit, eadem etiam ad
 phthiricos cantari præcipiens, et immergi frigidis
 aquis quadragies per septem dies consimiliter etiam
 dæmoniacis. O sapientiam inimitabilem et incanta-
 tiones viribus refertas? Quis non obstupescet in tali
 tantaque vi verborum? Sed quoniam et astrologico
 errore eos usos esse diximus, ex ipsis ostendemus;
 ait enim in hunc modum: Sunt stellæ malæ impie-
 tatis. Hoc jam vobis dictum est, pii et discipuli:
 Cavete a potestate dierum, quibus imperium tenent,
 neque intuitum facite operum diebus earum, neque im-

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ἀφ' οὗ. ἀφ' ἧς C, M. Sicut nos correxerunt etiam Røperus et R. Scottus. Cf. lin. 19. ἡ αὐτοῦ,
 τοῦ αὐτοῦ C, M. ἡ καὶ καθαρισάτω, καθαρισάτω C, M. ἡ Cf. Eriphan. hæc. XIX, 1: Ποτὲ δὲ πάλιν
 ἡ ἄλλους μάρτυρας ἐπτά ὀρισάμενος, τὸν οὐρανόν φησι, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ πνεύματά φησιν, καὶ ἄγιους τοῦς
 ἡ ἀγγέλους τῆς προσευχῆς, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ τὸ ἄλας, καὶ τὴν γῆν. ἡ Ἐλχασαί C. ἡ θέλητε C. ἡ ἐνδύ-
 μασιν, λύμασιν susp. Ritschl l. l. ἡ Ἄν τιν' οὖν. Ἄν τινῶν C, M, ἡ ὄντιν' οὖν R. Scottus. ἡ περι-
 σχίστη. Coid περι..ιση enim parvo ductu, qui videtur ultima pars litteræ χ. M, παρισχάση Røperus.
 ἡ ὅπου ἂν. ὅπου ἂν C, M. ἡ σύν. om. C, M. ἡ προσευζάσθω. προσεδεζάσθω C. ἡ ἐπιμαρτυρησθω C.
 ἡ Voc. πνεύματα licetna ubsoarptim. M ἡ φορέματι C. ἡ ταῦτά Røperus, ταῦτα C, M. ἡ φθη-
 τικὸς C. ἡ ἔτι δαιμονώντας. ἐπὶ δαιμονώντας C, M, qui vel δαιμονώσι scribendum, vel delendum esse
 propositionem putat: πρὸς δαιμονώντας conj. Røperus. ἡ δυνάμεων. δυνάμεως susp. M. ἡ ἐξ αὐτῶν,
 αὐτῆς Røperus. ἡ ὕλην. ἡμῖν C.

mergite virum vel mulierem diebus potestatis eorum, quando luna eas transit et congregitur cum iis. Ipsam diem cavete, donec egreditur ab iis, et tum immergite in inchoate quodcumque initium operum vestrorum. Adhuc autem diem Sabbati honorate, quoniam est dies unus . . . . . Verum etiam diem tertium hebdomadis cavete ne initium facialis, quoniam rursus expletis tribus annis Trajani Cæsaris, posteaquam Parthos suæ potestati subiecit, ubi tres anni expleti sunt, exardescit bellum inter angelos impietatis aquilonis: propterea perturbantur omnia regna impietatis.

ἔξουσία τοῦς Πάρθους ⁶⁶, [ὅτε ἐπληρώθη τρία *ἔτη*] ⁶⁷ ἀγγίξεται ⁶⁸ ὁ πόλεμος μεταξὺ τῶν ἀγγέλων πῦσαι βασιλείαι τῆς ἀσεβείας.

17. Hæc igitur magna arcanaque mysteria cum absurdum putet conculcari vel nullis tradi, consilium dat ut tanquam margaritæ pretiosæ custodiantur his verbis: *Hunc autem librum nolite recitare omnibus hominibus, et hæc præcepta diligenter custodite, quia non omnes viri fideles sunt neque omnes mulieres rectæ. Hæc vero neque Ægyptiorum sapientes in alytis perceperunt, neque sapiens Græcorum Pythagoras percepit. Si enim forte illa ætate extitisset Elchasai: cur oportuisset Pythagorum vel Thaletem vel Solonem vel sapientem Platonem vel etiam reliquos Græcorum sapientes Ægyptiorum sacerdotum discipulos fieri, qui talem tantainque sapientiam habent ex sententia Alcibiadæ, utpote mirificentissimi interpretis peritii Elchasai? Jam igitur quæ de horum dementia dicta sunt ad cognoscendum sufficere videntur iis, qui sana mente præditi sunt; quare pluribus dictis non placuit uti, quippe quæ plurima sint derisuque digna. Sed quoniam ne hæc quidem præterminisimus, quæ nostra ætate exsurrexerunt, neque ea, quæ ante nos, siluimus: placet, ut omnia exsecuti simus neque quidquam inenarratum relinquamus, dicere quinam et Judæorum sint mores et quænam horum differentia; hæc enim adhuc relinquitur arbitror, quæ ubi ne ipsa quidem siluero, ad monstrandam veritatis doctrinam veniam, ut post longum certamen disputationis contra omnes hæreses habitæ, regni coronam consecrati pie vera credentes ne conturbemur.*

18. Judæorum quidem antiquitus unus erat mos; unus enim a Deo illis datus magister Moses unaque per hunc lata lex, una autem regio deserta et unus mons Sina, unus enim eorum legislator Deus. Rur-

ἡμέραις | αὐτῶν, καὶ μὴ βαπτίζετε ἄνδρα ἢ γυναῖκα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, ὅποταν διαπορεύηται ⁶¹ *ἐξ* ⁶² *αὐτῶν ἢ σελήνης καὶ συνοδῶν αὐτοῖς. Αὐτὴν τὴν ἡμέραν φυλάσσετε, ἕως ὃς ἐκπορεύεται ἀπ' αὐτῶν, καὶ τότε βαπτίζετε καὶ ἐνάρχουθε ἐν πάσῃ ἀρχῇ* ⁶³ *τῶν ἔργων ὧμων. Ἔτι δὲ τιμήσατε τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ἐπειδὴ ἔστιν ἡμέρα μία ἐξ αὐτῶν* ⁶⁴. Ἄλλα καὶ τὴν τρίτην Σαββάτου φυλάσσετε μὴ κατάρχεσθαι ⁶⁵, ἐπειδὴ πάλιν πληρουμένων τριῶν ἐτῶν Τραϊανοῦ Καίσαρος, ἄρα τὸ ἐπέταξεν ἑαυτοῦ τῇ

ἔτη ⁶⁷ ἀγγίξεται ⁶⁸ ὁ πόλεμος μεταξὺ τῶν ἀγγέλων πῦσαι βασιλείαι τῆς ἀσεβείας.

17. Ταῦτα τοίνυν τὰ μεγάλα ⁶⁹ καὶ ἀπέβητα μυστήρια ἄλογον ἠγούμενος καταπατεῖσθαι ἢ εἰς πολλοὺς παραδίδουσαι, συμβουλεύει ⁷⁰ ὡς πολυτέλει μαργαρίτας φυλάσσειν οὕτω λέγων [p. 296. 397] *Τοῦτον δὲ τὸν λόγον μὴ ἀναγινώσκετε πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ ταύτας τὰς ἐντολὰς φυλάξατε ἐπιμελῶς, ὅτι οὐ πάντες ἄνδρες πιστοὶ οὐδὲ πᾶσαι γυναῖκες ὄρθαι. Ταῦτα δὲ οὐδὲ Αἰγυπτίω σοφοὶ ἐν ἀδύτοις ἐχώρησαν, οὐδὲ ὁ σοφὸς Ἑλλήνων Πυθαγόρας ἐχώρησεν. Εἰ γὰρ τετυγχάνει κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ἠλχασαί ⁷¹, τίς ἀνάγκη Πυθαγόραν, ἢ Θαλῆν ⁷² ἢ Σώωνα, ἢ τὸν σοφὸν Πλάωνα, ἢ καὶ τοὺς λοιποὺς Ἑλλήνων σοφοὺς μαθητεύειν Αἰγυπτίων ἱερέων ἔχουσι τὴν τοιαύτην καὶ τοσαύτην σοφίαν παρά Ἀλκιβιάδῃ, ἢ ⁷³ τῷ θαυμασιωτάτῳ ἔρμηνει τοῦ δυσότηου Ἠλχασαί; Δοκεῖ | τοίνυν ἰκανὰ εἶναι πρὸς ἐπίγνωσιν τὰ εἰρημένα τῆς τούτων μανίας τοῖς ὑγιαίνοντα νοῦν κεκτημένοις διὸ πλείοσι βητοῖς οἷα ἔδοξε χρῆσθαι, οὗσι πλείστοις καὶ ⁷⁴ καταγελάστοις. Ἄλλ' ἐπεὶ μὴδὲ ταῦτα παρελείπομεν τὰ ἐφ' ἡμῶν ἐπεγηγερέμενα, τὰ τε πρὸ ἡμῶν οὐκ ἐσιωπήσαμεν, δοκεῖ, ἵνα διὰ πάντων ὧμεν πεπορευμένοι [καὶ] ⁷⁵ μὴδὲν ἀνεκδιήγητον καταλείπωμεν ⁷⁶, εἰπεῖν τινα καὶ τῶν Ἰουδαίων [ἔθῃ] ⁷⁷, καὶ τίνες αἱ ἐν τούτοις διαφοραὶ· ἔτι γὰρ ταῦτα νομίζω παραλείπεσθαι, ἢ μὴδὲ αὐτὰ ἐσιωπήσας ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ περὶ ἀληθείας λόγου χωρήσω ⁷⁸, ὅπως, μετὰ τὸν παλὸν ἀγῶνα τοῦ κατὰ πασῶν αἱρέσεων λόγου ἐπὶ [τὸν] τῆς ⁷⁹ βασιλείας στέφανον ὀρμήσαντες εὐσεβῶς ⁸⁰ τὰ ἀληθῆ πιστεύοντες ⁸¹ μὴ παρασώμεθα.*

18. Ἰουδαίων μὲν ἀρχῆθεν ἐν ἡμ ἔθος ⁸². εἷς γὰρ ὁ τούτοις δοθεὶς παρὰ Θεοῦ διδάσκαλος Μωσῆς, καὶ εἰς ὁ διὰ τούτου νόμος, μία δὲ ἔρημος χώρα, καὶ ἐν ὅροις τὸ Σινᾶ· εἷς γὰρ ὁ τούτοις νομοθετήσας Θεός. Ἀθῆσι δὲ

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ ποιεῖτε. ποιῆτε C, M. ⁶¹ διαπορεύεται C. ⁶² ἐξ. διἔξ? ⁶³ πάση ἀρχῇ. πᾶσιν ἀρχῆν? ⁶⁴ ἐξ αὐτῶν. Litterarum ἐξ αὐ vestigia tantum supersunt. M, Σαββάτων? ἐξουσίας αὐτῶν? ⁶⁵ φυλάσσεσθε μὴ κατάρχεσθαι. πύλας ἔσεσθαι μὴ κατάρχεσθε C. ⁶⁶ ἐπέταξεν ἑαυτοῦ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦς Πάρθους Roperus, qui addit, tertio post subjectos Parthos anno fato defunctum esse Trajanum, motusque in Orientis regionibus ortos Adrianum cedere provincia coegisse: ἐπέταξε ἐκ τοῦ τῆς ἐξουσίας τοῦ Πάρθου C, ἐπέταξεν ἐκτου [καὶ δεκάτου] τῆς ἐξουσίας τὸν Πάρθον susp. M. ⁶⁷ ὅτε—ἔτη fort. glossema ad verba quæ præcedunt lin. 60. ⁶⁸ ἀγγίξεται C. ⁶⁹ Vocum τὰ μεγάλα tenuia sunt in C vestigia. M. ⁷⁰ Cf. Matth. vii, 6. ⁷¹ Ἠλχασαί, τίς ἀνάγκη— Ἠλχασαί? Ἠλχασαί τίς, ἀνάγκη— Ἠλχασαί C, M. Sicuti nos etiam Roperus coniecit. ⁷² Θαλῆν. θαλλῆν C. ⁷³ & Delendum esse putat M. An ἄτε? ⁷⁴ καὶ deleri vult Roperus coll. Diog. Laert. ii, 24. ⁷⁵ καὶ. omi. C. ⁷⁶ καταλείπομεν C. ⁷⁷ ἔθῃ omi. C, M. Cf. supra p. 440, 42. ⁷⁸ χωρήσα C. ⁷⁹ τὸν τῆς. τῆς C. ⁸⁰ Vox εὐσεβῶς in C prorsus evanida. M. ⁸¹ πιστεύοντες C. ⁸² ἔθος. ἔθνος C, M.

διαβάνας τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ τὴν δορύκτητον γῆν κληρονομήσαντες διαφόρως τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον διέσπασαν, ἄλλος ἄλλως ἐπινοῶν τὰ εἰρημένα, καὶ οὕτως διδασκάλους ἑαυτοῖς ἐπεγεύραντες, δόξας αἱρέσεων ἐφευρόντες εἰς μερισμὸν ἐχώρησαν, ὧν τὴν διαφορὰν ἐκθήσομαι. Εἰ δὲ καὶ εἰς πλείστα μέρη διεσπάρθησαν τῷ μακρῷ χρόνῳ, ἀλλὰ γὰρ τὰ κεφαλαιωδέστερα αὐτῶν ἐκθήσομαι, δι' ὧν καὶ τὰ λοιπὰ οἱ φίλομαθεῖς εἰσονται εὐκόλως. Τρία γὰρ ἑκ παρ' αὐτοῖς εἶδη διαίρεται, καὶ τοῦ μὲν αἰρετισταὶ εἰσι [p. 297. 298] Φαρισαῖοι, τοῦ δὲ Σαδδουκαῖοι, ἕτεροι δὲ Ἑσσηνοί. Οὗτοι τὸν βίον τεμνότερον ἀκούσι φιλάλ | ληλοὶ οὖντες καὶ ἐγκρατεῖς, πάσης τῆς ἐπιθυμίας ἔργον ἀποστρέφονται, ἀπεχθῶς καὶ πρὸς [τὸ] τὰ ἑταῖα ἀκούσι ἔχοντες, γάμῳ τε ἀπαγορεύουσι· τοὺς δὲ ἄλλοτριους παῖδας ἀνπλαμβάνοντες τέκνα ποιοῦνται. Β

A sus autem transgressi Jordanem fluvium nactique bello captam terram vario modo Dei legem disciderunt, cum alius aliter acciperet quæ dicta erant, et in hunc modum postquam magistros sibi excitaverunt opiniononesque hæresium adinvenerunt, ad divisionem venerunt, quorum differentiam exponam. Eisi vero in plurimas partes discissi sunt longo tempore, sed tamen potissima eorum exponam, per quæ et reliqua discendi cupidi facile cognoscent. Tria enim apud eos genera discernuntur, et unius sectatores Pharisæi 472-473 sunt, alterius Sadducæi, alii autem Esseni. Hi vitam graviorem colunt, se invicem diligentes continentique, et a cujusque concupiscentiæ opere abhorrent, aversantes etiam talia audire, nuptiisque renuntiant, alienos autem pueros suscipientes suos liberos reddunt, et ad suos mores deducunt, in hunc modum nutriendos eos et in litteris promoventes, non prohibentes nubere, ipsi vero nuptiis abstinentes. Mulieres autem etiam si idem consilium capere velint, non recipiunt, nullo modo mulieribus confidentes.

ισ'. Καταφρονοῦσι δὲ πλοῦτου, καὶ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους κοινωνεῖν οὐκ ἀποστρέφονται, ἀλλ' οὐδέ τις παρ' αὐτοῖς ὑπὲρ τὸν ἕτερον πλουτεῖ. Νόμος γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸν προσίοντα τῇ αἵρεσει τὰ ὑπάρχοντα πωλοῦντα τῷ κοινῷ προσφέρειν, ἢ ὑποδεχόμενος [δ] ἄρχων διανέμει ἅπασιν πρὸς τὰ δέοντα. Οὕτως οὐδεὶς ἐνδεὴς παρ' αὐτοῖς. Ἐλαίῳ δὲ οὐ χρῶνται, μολυσμὸν ἡγούμενοι τὸ ἀλείφασθαι. Χειροτονοῦνται δὲ οἱ ἐπιμεληταὶ οἱ πάντων κοινῶν φροντίζοντες ¹⁰, πάντες δὲ αἰετὶ λευχειμονοῦσι.

19. Contemnunt autem divitias, neque indigentibus de re familiari impertiri aversantur; imo vero nemo apud illos alterum divitiis superat; est enim lex apud illos, ut qui ad sectam accedat opes suas vendat et societati offerat, quas accipiens magister dispensat universis, prout opus est. Sic nullus egonus apud illos. Oleo autem non utuntur, cum pro inquinamento habeant unctionem. Constituuntur autem procuratores, qui omnium rerum communium curam gerunt; omnes autem semper candidis vestibus induti sunt.

κ'. Μία δὲ αὐτῶν οὐκ ἔστι πόλις, ἀλλ' ἐν ἐκάστη μετοικοῦσι πολλοί. Καὶ εἴ τις ἀπὸ ξένης παρῆ τῶν αἰρετιστῶν, [p. 298. 299] πάντα αὐτῷ κοινὰ ἡγούνται, καὶ οὐδ' οὐ πρότερον | ἤδυσαν ¹¹, ὡς οἰκείου καὶ συνήθει; προσδέχονται. Περιίσι δὲ τὴν πατρίαν

20. Non autem illis una est civitas, sed in singulis quibusque tanquam metæci habitant multi. Et si quis sectæ 474-475 assecularum e terra extera adest, omnia ei communia habent, et quos non antea cognoverant, tanquam domesticos et familiares

Fl. Josep. *De bello Jud.* II, 8 : β'. Τρία γὰρ παρὰ Ἰουδαίοις εἶδη φιλοσοφεῖται, καὶ τοῦ μὲν αἰρετισταὶ Φαρισαῖοι, τοῦ δὲ Σαδδουκαῖοι, τρίτον δὲ, ὃ δὴ καὶ δοκεῖ σεμνότητι ἀσκεῖν, Ἑσσηνοὶ καλοῦνται, Ἰουδαῖοι μὲν γένος οὖντες, φιλάλληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων πλέον. Οὗτοι τὰς μὲν ἡδονὰς ὡς κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ ἐγκρατεῖαν καὶ τὸ μὴ τοῖς πάθεσι ὑποπίπτειν ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσι. Καὶ γάμου μὲν ὑπεροψία παρ' αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἄλλοτριους παῖδας ἐκλαμβάνοντες, ἀπαλοὺς ἔτι πρὸς τὰ μαθήματα, συγγενεῖς ἡγούνται, καὶ τοῖς ἡθεσι τοῖς ἑαυτῶν ἐντυποῦσι· τὸν μὲν γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν οὐκ ἀναιροῦντες, τὰς δὲ τῶν γυναικῶν ἀσελείας φυλασσόμενοι, καὶ μηδεμίαν τρεῖν πεπεισμένοι τὴν πρὸς ἕνα πίστιν.

γ'. Καταφρονηταὶ δὲ πλοῦτου, καὶ θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς τὸ κοινωνητικὸν (κοινωνικὸν Porphyg. *De Abst.* IV, 11), οὐδὲ ἔστιν εὐρεῖν κτήσας τινὰ παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα. Νόμος γὰρ τοὺς εἰς τὴν αἵρεσιν εἰσιόντας δημεῖεν τῷ τάγματι τὴν οὐσίαν, ὥστε ἐν ἅπασιν μὴτε πενίας ταπεινότητα φαίνεσθαι, μηδ' ὑπεροχὴν πλούτου, τῶν δὲ ἐκάστου κτημάτων ἀναμειγμένων μίαν ὡσπερ ἀδελφοῖς ἅπασιν οὐσίαν εἶναι. Κηλίδα δὲ ὑπολαμβάνουσι τὸ ἐλαῖον, κἀν ἀλιφῆ τὴν ἄκων, σμήχεται τὸ σῶμα· τὸ γὰρ ἀύχμειν ἐν καλῷ τίθενται, λευχειμονεῖν τε διαπαντός. Χειροτονητοὶ δὲ οἱ τῶν κοινῶν ἐπιμεληταί, καὶ ἀδιαίρετοι πρὸς ἀπάντων εἰς τὰς χρεῖας ἕκαστοι.

δ'. Μία δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῶν πόλις, ἀλλ' ἐν ἐκάστη κατοικοῦσι (μετοικοῦσι Porphyg. I. I.) πολλοί. Καὶ τοῖς ἐτέρωθεν ἤκουσιν αἰρετισταῖς (αἰρεσιώταις Porphr. I. I.) ἀναπίπταται τὰ παρ' αὐτοῖς ὁμοίως ὡσπερ ἴδια.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ Quæ sequuntur Hippolytus e Flavio Josepho (*De bello Judaico*, II, 8), cuius verba textui supponimus, hausisse videtur, nisi uterque nuntium eundemque auctorem secutus est. ¹¹ Ἑσσηνοί. C ubique Ἑσσηνοί. M. ¹² τὸ τὰ C. ¹³ τέκνα ποιοῦνται. τεκνοποιοῦνται C, M. ¹⁴ ὁ οἰσ. C. ¹⁵ ἀλείφασθαι C. ¹⁶ κοινῶν φροντίζοντες. Supersunt litteræ κοινῶ. . . . ζοντες cum obscuris vestigiis litterarum v: et accentiu. M. ¹⁷ ἤδυσαν. εἶδυσαν C.

recipiunt. Peragrant autem patriam terram, semper A proficiscentes nihil gestantes praeter arma. Habent autem etiam in singula quaque civitate praesidem, qui ea, quae ad hoc congeruntur, expendit vestes cibosque iis apparando. Vestitus autem eorum et habitus verecundus; tunicas autem duas vel duplicia calceamenta non sibi comparant; quando autem ea, quibus utuntur, vetustate obsolerunt, tum alia admittunt. Nihil autem omnino neque emunt neque vendunt, quod autem quis habeat non habenti dans, quod ipse non habet accipit.

21. Permanent autem composito et assidue precantes inde a prima luce, nihil prius vociferati quam Deum hymnis celebraverunt, et in hunc modum progressi singuli quique ad quod volunt operantur, et postquam usque ad quintam horam operati sunt, requiescunt. Tum rursus congressi in unum locum et perizoniis linteis accincti ad obtemperanda pudenda, in hunc modum frigida aqua abluuntur, et postquam ita purgati sunt, in unum conclave coeunt (nemo autem cum aliquo qui alienam sententiam amplectitur convenit in hac domo), et ad prandium accedunt. Postquam autem ordine conederunt cum tranquillitate 476-477 edunt panem, tum unum aliquod obsonium, ex quo cuique sufficiens pars. Non autem prius aliquis eorum gustat, quam precatus est benedicens sacerdos. Post prandium autem ubi iterum precatus est, incipientes et rursus desinentes hymnis Deum celebrant. Tum vestes, quibus iustus convivantes induuntur, postquam deposuerunt tanquam sanctas—sunt vero linteae—illas, quae in vestibulo sunt, rursus recipientes ad grata opera festinant usque ad crepusculum. Coenant autem consimiliter iis quae antea dicta sunt omnia facientes. Nemo autem unquam clamitabit, neque alia aliqua

γῆν, ἐκάστοτε ¹² ἀποδημούντες μὴδὲν φέροντες κτήνη δόλου. Ἔχουσι δὲ καὶ κατὰ πόλεις προεστῶτα, ἃς τὰ συναγόμενα εἰς τοῦτο ἀναλίσκει, ἐσθῆτα καὶ τροφῆς αὐτοῖς παρασκευάζων. Καταστολή δὲ αὐτῶν καὶ σχῆμα κόσμιον· χιτῶνας δὲ δύο ἢ διπλᾶς ὑποδέσει· οὐ κτῶνται· ἐπὶν δὲ τὰ παρόντα παλαιωθῆ, τότε ἕτερα προσίενται. Οὐδὲν δὲ ὄλωσ οὔτε ἀγοράζουσι οὔτε πωλοῦσιν, ὃ δ' ἂν ἐγγί τις τῷ μὴ ἔχοντι δοῖς, ὃ οὐκ ἔχει λαμβάνει.

κα'. Παραμένουσι δὲ εὐτάκτως ¹³ καὶ ἐπιμόως εὐχόμενοι ἔωθεν, μὴδὲν πρότερον φθειγέμενοι εἰ μὴ τὸν Θεὸν ὑμνήσωσι· καὶ οὕτω προσελθόντες ἕκαστοι ἐφ' ὃ βούλονται πράττουσι, καὶ ἕως ὥρας πέμπτης ^B πράξαντες ἐπανίστανται. Ἐπειτα πάλιν συνελθόντες εἰς ἓνα τόπον, περιζώμασι τε λινοῖς περιζωσάμενοι πρὸς τὸ καλύψασθαι τὴν αἰσχύνην, οὕτως ὑδατι ψυχρῷ ἀπολούονται, καὶ μετὰ τὸ οὕτως ἀνίστασθαι εἰς τὸ οἶκημα συνίστανται (οὐδεὶς δὲ ἑτεροδόξῳ σύνεισιν ἐν τῷ οἴκῳ), καὶ περὶ ἀριστοποιίαν χωροῦσι. Καθισάντων ¹⁴ δὲ κατὰ τάξιν μεθ' ἡσυχίας προσφέρονται [p. 299. 300] ἄρτον, ἔπειτα ἐν τι προστάγιον, εἰς οὗ ἐκάστω τὸ αὐταρκές μέρος. Οὐ πρότερον δὲ γεύεται τις αὐτῶν, εἰ μὴ ¹⁵ ἐπέυξεται εὐλογῶν ὃν ἱερεῦς. Μετὰ δὲ τὸ ἄριστον ἐπευξαμένου πάλιν, ἀρχόμενοι ¹⁶ τε καὶ ¹⁷ πάλιν παύόμενοι ¹⁷ ὑμνοῦσι τὸν Θεόν. Ἐπειτα τῆς ἐσθῆτας, ἃς | ἐνδον συνεσιτώμενοι ἀμφιένωνται ¹⁸, ἀποθέμενοι ὡς ἱερᾶς, εἰς δὲ λινὰ ¹⁹, τὰς ἐν τῇ προδῶν πάλιν ἀναλαμβάνοντες· ἐπὶ τὰ φάλα εργα ἔρωσιν ἔω; δεξιῆς. Δειπνοῦσι δὲ ὁμοίως τοῖς προεξημένοις πάντα ποιήσαντες. Οὐδεὶς δὲ πώποτε κραυγᾶται, ἢ τις ἕτερα βορυδῶδες ἀκουσθήσεται ²⁰ φωνῆ, ἢ ῥέμα δὲ ἕκαστοι λαλοῦντες, εὐσηχημότως ἕτερας τῶ ἑτέρῳ τὴν ὁμίλιαν συγχωρεῖ ²¹, ὡς τοῖς ἔωθεν μνη-

καὶ πρὸς οὗ; οὐ πρότερον εἶδον εἰσίσταν ὡς συνηθετάτους. Διὸ καὶ ποιοῦνται τὰς ἀποδημίας οὐδὲν μὲν ὄλωσ; ἐπικομιζόμενοι, διὰ δὲ τοὺς ληστὰς ἐνοπλοῖ. Κηδεμῶν γὰρ ἐν ἐκάστη πόλει τοῦ τάγματος ἐξαισώτως τῶν ξένων ἀποδείκνυται, ταμειῶν ἐσθῆτα καὶ τὰ ἐπιτήδεια. Καταστολή δὲ καὶ οἰκῆμα σώματος ὁμοῦν τοῖς μετὰ φόβου παιδαγωγούμενοις παισίν. (Ἀναπέπταιται τὰ παρ' ἀλλήλοισιν, καὶ οἱ πρῶτον ἰδόντες ἴσασιν ὡς περὶ συνήθεις. Διὸ οὐδὲν ἐπικομιζόμενοι ἀποδημοῦσιν ἀναλωμάτων ἕνεκα Porphyg. l. l.) Οὕτε δὲ ἐσθῆτας οὕτε ὑποδήματα ἀμείβουσι πρὶν ἢ διαβραχῆναι τὸ πρότερον παντάπασι ἢ διαπαναθῆναι τῷ χρόνῳ. Οὐδὲν δὲ ἐν ἀλλήλοισι οὔτε ἀγοράζουσιν οὔτε (οὐδ' ἀγοράζουσι οἱ οὐδὲ Porph.) πωλοῦσιν, ἀλλὰ τῷ χρῆσιν διδοῦσι ἕκαστος τὰ παρ' αὐτοῦ (τὰ παρ' ἐαυτῷ Porph.). τὸ παρ' ἐκείνου χρήσιμον ἀντικομίζεται. Καὶ χωρὶς δὲ τῆς ἀντιδόσεως ἀκώλυτος ἢ μεταλήψις αὐτοῖς, παρ' ὧν ἂν ἐθελήσωσι (θέλωσιν Porph.).

ε'. Πρὸς γὰρ μὴν τὸ θεῖον ἰδίως εὐσεβεῖς· πρὶν γὰρ ἀνασχεῖν τὴν ἥλιον οὐδὲν φθέγγονται τῶν βεβήλων, πατέρους δὲ τινὰς εἰς αὐτὸν εὐχὰς ὡς περὶ κτερούμενοις ἀνατίλλαι. Μετὰ ταῦτα πρὸς ἃ; ἕκαστοι τέχνας ἴσασιν ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν διαφίενται (λέναι ἀφίενται Porphyg. l. l. § 12), καὶ μέχρι πέμπτης ὥρας ἐργασάμενοι συντόνωσ, ἔπειτα πάλιν εἰς ἐν ἀθροίζονται χωρίον, ζωσάμενοι τε σκεπάσασιν λινοῖς οὕτως ἀπολούονται τὸ σῶμα ψυχροῖς ὕδασι· καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἀγγελίαν εἰς ἴδιον οἶκημα συνίστανται, ἔωθα μὴδὲν τῶν ἑτεροδόξων ἐπιπέτραπται παρελθεῖν· αὐτοῖς τε καθαροὶ καθάπερ εἰς ἁγίον τι τέμενος παραγίνονται τὸ δεῖπνητήριον. Καὶ καθισάντων (καθισάντων δὲ Porphyg.) μεθ' ἡσυχίας ὃ μὲν αἰσιποῦδ; ἐν τάξει παρατίθεται ἄριστον, ὃ δὲ μάγειρος ἐν ἀγγελίῳ ἐξ ἐνὸς ἐδίσματος ἐκάστω παρατίθεται. Προκατεύχεται δὲ ὃ ἱερεὺς τῆς τροφῆς; (ἀγγῆς οὐσης καὶ καθαρᾶς ad. l. Porphyg.), καὶ γεύσασθαι τινα πρὸ (τινα πρὶν Porph.) τῆς εὐχῆς ἀθέμιτον· ἀριστοποιησάμενος (ἀριστοποιησαμένου δὲ Porph.) ἐπέυχεται πάλιν· ἀρχόμενοι τε καὶ παύόμενοι γεραίρουσι τὸν Θεὸν ὡς χορηγὸν τῆς τροφῆς. Ἐπειτα ὡς ἱερᾶς καταθέμενοι τὰς ἐσθῆτας πάλιν ἐπ' ἔργα μέχρι δεξιῆς τρέπονται. Δειπνοῦσι (πίνουσι Porph.) δὲ ὑποστρέφαντες ὁμοίως συγκαθεζόμενων τῶν ξένων, οἱ (εἰ Porph.) τύχουεν αὐτοῖς παρόντες. Οὐδὲ (οὔτε δὲ Porph.) κραυγῆ ποτε τὸν οἶκον οὔτε ὀρυβὸς μολύνει, τὰς δὲ λαλιὰς ἐν τάξει παραχωροῦσιν ἀλλήλοισι. Καὶ τοῖς ἔωθεν ὡς μυστήριον τὴν φρικτὸν ἢ τῶν ἐνδον σιωπῆ

VARIÆ LECTIONES.

¹² ἐκάστοτε. Ἐκαστὸς τις C, ἕκαστος τις susp. M. ¹³ εὐτάκτως. ἀτάκτως C. Corrigit M coll. lin. 41, κατὰ τῶν. ¹⁴ καθισάντων C. ¹⁵ εἰ μὴ. εἰ μὲ C. ¹⁶ τε καὶ. δὲ καὶ C. ¹⁷ παύόμενοι C. ¹⁸ ἀμφιένωνται C. ¹⁹ λινὰ C. ²⁰ ἀκουσθήσεται. ἀκολουθήσεται C. ²¹ συγχωρεῖ. συνεχώρει C.

στῆριόν τι καταφαίνεσθαι τὴν τῶν ἔνδον σιωπῆν. Νή-
 φουςι δὲ πάντοτε, πάντα μέτρω καὶ ἐσθίωντες καὶ
 πίνοντες.
 datur eorum, qui intus sunt, silentium. Semper
 bentes.

κβ'. Πάντες μὲν οὖν τῷ προσετώτῃ προσέχουσι, καὶ
 ὅσα κελεύσει ²² ὡς νόμῳ πείθονται. Ἐσπουδάκασι
 γὰρ πρὸς τὸ ἐλεεῖν καὶ βοηθεῖν τοῖς καταπονουμένοις.
 Πρὸ δὲ πάντων ὀργῆς ἀπέχουσι καὶ θυμοῦ καὶ πάν-
 των τῶν ὁμοίων, ἐπιβουλα ταῦτα τοῦ ἀνθρώπου κρι-
 νοντες. Οὐδεὶς δὲ ἔμνησι παρ' αὐτοῖς, ὅσα δ' ἂν τις
 εἴπῃ, τοῦτο ὄρκου ἰσχυρότερον κρίνεται. Εἰ δὲ ὁμό-
 σαι ²³ τις, καταγιώσκεται ὡς μὴ πιστευθεῖς. Σπου-
 δάζουσι δὲ περὶ τὰς τοῦ νόμου ἀναγωγὰς καὶ προ-
 φητῶν, ἔτι δὲ καὶ εἰ τὸ σύνταγμα [p. 300. 301] εἴη
 πιστῶν. Πάνυ δὲ περιέργως ἔχουσι περὶ βοτάνας; καὶ
 λίθους; περιεργότεροι ὄντες πρὸς τὰς τούτων ἐνεργ-
 γείας, φάσκοντες μὴ μάτην ταῦτα γεγονέναι.

κγ'. Τοῖς δὲ βουλομένοις τῇ αἵρεσει μαθητεύειν οὐκ
 εὐθὺς τὰς ²⁴ παραδόσεις ποιοῦνται, εἰ μὴ πρότερον
 δοκιμάσωσιν, ἐπ' ἐνιαυτὸν δὲ τὰς ὁμοίας τροφὰς
 παρατιθέασιν ἕξω τῆς ἑαυτῶν συνόδου ²⁵ οὖσιν ἐν
 ἐτέρῳ οἴκῳ, ἀξινάριον τε | καὶ τὸ λινοῦν περιζώμα
 καὶ λευκὴν ἐσθῆτα δόντες. Ἐπειδὴν τοῦτω τῷ χρόνῳ
 πείραν ἐγκρατείας δῶ, πρόσσειν ἐγγιον ²⁶ τῇ διαίτῃ,
 καὶ καθαρωτέρως ἀπολούεται ²⁷ ἢ τὸ πρότερον· οὐ-
 θέπω ²⁸ δὲ σὺν αὐτοῖς τροφῆς μεταλαμβάνει. Μετὰ
 γὰρ τὸ δεῖξαι εἰ ἐγκρατεύεσθαι δύναται, ἐπὶ ἑτῆ ἄλλα
 δύο δοκιμάζεται τοῦ τοιοῦτου ²⁹ τὸ ἦθος, καὶ φανεῖς
 ἕξις οὕτως; εἰς αὐτοὺς κρίνεται. Πρὶν δὲ αὐτοῖς συν-
 εστῆσθαι, ὄρκους φρικτοὺς ὀρκίζεται, πρῶτον μὲν
 εὐσεβῆσιν τὸ θεῖον, ἔπειτα τὰ πρὸς ἀνθρώπους
 δίκαια φυλάξιν καὶ κατὰ μὴδὲνα τρόπον ἀδικήσιν
 τινὰ, μὴδὲνα δὲ μήτε ἀδικούντα μήτε ἐχθρὸν μισθ-
 εῖν, προσεύχεσθαι δὲ ὅπως αὐτῶν, συναγωνίζεσθαι
 αἰεὶ ³⁰ τοῖς δίκαιοις, τὸ πιστὸν πᾶσι παρέξιν, μά-

22. Omnes igitur ad præsidem se applicant, et
 quæcunque jusserit, tanquam legi obediunt. Stu-
 duerunt enim misereri et auxiliari afflictis. Præ
 omnibus autem ab ira se avertunt et iracundia
 omnibusque consimilibus, insidiosa hæc homini
 judicantes. Nemo autem jurat apud eos, quæcun-
 que autem quis dicat, firmitus hoc juramento æsti-
 matur. Si vero quis juraverit, damnatur quæsi qui
 fidem non habeat. Incumbunt autem legis lectioni-
 bus et prophetarum, præterea autem **478-479**
 etiam si quod scriptum sit fidelium. Admodum au-
 tem curiosi sunt circa herbas et lapides, curiosiores
 efficaciz eorum, cum dicant haud frustra hæc esse
 facta.

23. Iis autem, qui sectæ discipuli fieri volunt,
 uou continuo præcepta sua tradunt, nisi antea eos
 probaverint; per annum autem iis consimiles cibos
 apponunt extra ipsorum conventum in alia domo
 argentibus, postquam et dolabellam et linteum il-
 lud perizonium et vestem albam tradiderunt. Ubi
 hoc tempore documentum continentiz dedit, pro-
 prius ad vitam victumque accedit puriusque abluatur
 quam antea, pondum vero cum iis cibum sumit.
 Postquam enim ostendit, an se continere possit,
 per duos alios annos tentantur ejusdem mores, et
 dignus ubi visus est, ita inter eos censetur. Prius-
 quam autem cum iis convivatur, terribilibus jura-
 mentis obstringitur, fore ut primum quidem divi-
 num numen pie colat, tum erga homines justitiam
 custodiat nulloque modo quenquam injuria afflicti,
 neminem autem, neque injuriosum neque hostem,
 odio habeat, preces vero pro iis faciat, adjuvet

καταφαίνεσθαι· τούτου δὲ αἴτιον ἡ διηνεκῆς νῆψις καὶ τὸ μετρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς τροφῆν καὶ ποτὸν μέχρι
 κέρου.

ζ'. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐκ ἔστιν ὁ τι μὴ τῶν ἐπιμελητῶν προσαζάντων ἐνεργουσι· δύο δὲ ταῦτα παρ'
 αὐτοῖς αὐτεξούσια, ἐπικουρία καὶ ἔλεος· βοηθεῖν τε γὰρ τοῖς ἀξίοις, ὁπόταν δέωνται, καὶ παρ' αὐτοῖς ἀφίεται
 καὶ τροφὰς ἀπορρομῆνοις ὀρέγειν· τὰς δὲ εἰς τοὺς συγγενεῖς μεταδόσεις οὐκ ἔχεισι ποιῆσαι διὰ τῶν
 ἐπιτρόπων. Ὀργῆς ταμίαι δίκαιοι, θυμοῦ καθεκτικοί, πίστειως προστάται, εἰρήνης ὑπουργοί, καὶ πᾶν μὲν
 τὸ βῆθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὄρκου· τὸ δὲ ὀμνυεῖν αὐτοῖς περιίσταται, χεῖρόν τι τῆς ἐπορχίας ὑπολαμ-
 βάνοντες· ἦδη γὰρ ἦδη κατεγνώσθησαν φασὶ τὸν ἀπιστούμενον ὄχια θεοῦ. Σπουδάζουσι δὲ ἐκτόπως περὶ τὰ
 τῶν παλαιῶν συγγράμματα, μάλιστα τὰ πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς καὶ σώματος ἐκλέγοντες. Ἐνθεν αὐτοῖς
 πρὸς θεραπείαν παθῶν ῥίζαι τε ἀλεξίτηροι καὶ λίθων ιδιότητες ἀνερευνῶνται.

ζ'. Τῷ δὲ ζηλοῦντι (τοῖς δὲ ζηλοῦσι Ρορρη.) τὴν αἵρεσιν αὐτῶν οὐκ εὐθὺς ἡ πάροδος, ἀλλ' ἐπ' ἐνιαυτὸν
 ἕξω μένοντι τὴν αὐτὴν ὑποτιθένται διαίταν, ἀξινάριον τε καὶ τὸ προσηρημένον περιζώμα καὶ λευκὴν ἐσθῆτα
 δόντες. Ἐπειδὴν δὲ τούτω τῷ χρόνῳ πείραν ἐγκρατείας δῶ, πρόσσειτι μὲν ἐγγιον τῇ διαίτῃ καὶ καθαρωτέ-
 ρων τῶν πρὸς ἀγνεῖαν ὕδατων μεταλαμβάνει, παραλαμβάνεται δὲ εἰς τὰς συμβιώσεις οὐδέπω. Μετὰ γὰρ
 τὴν τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος δοκιμάζεται (κοιίζεται Ρορρη.), καὶ φανεῖς ἕξις
 οὕτως εἰς τὸν ὁμίλον ἐκρίνεται. Πρὶν δὲ τῆς κοινῆς ἀψασθαι τροφῆς ὄρκους αὐτοῖς ἔμνησι φρικτῶδες, πρῶ-
 τον μὲν εὐσεβῆσιν τὸ θεῖον, ἔπειτα τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάξιν (διαφυλάξιν Ρορρη.), καὶ μήτε
 κατὰ γνώμην ἐλάψιν τινὰ μήτε ἐξ ἐπιτάγματος, μισθῶσιν δὲ αἰεὶ τοὺς ἀδικοῦσας καὶ συναγωνιέσθαι (συν-
 αγωνιέσθαι Ρορρη.) τοῖς δίκαιοις, τὸ πιστὸν αἰεὶ (πᾶσι μὲν Ρορρη.) παρέξιν πᾶσι, μάλιστα δὲ τοῖς κρα-

VARIAE LECTIONES.

²² ὅσα κελεύσει. ὅσ' ἂν κελεύσῃ, vñ ὅσα κελεύει swsp. M; sed propter usum futuri latiore apud Hip-
 polytum esse ratiōnem videtur. ²³ ὁμῶσει. ὁμῶσει C. ²⁴ τὰς. τοῖς C. ²⁵ συνόδου. Syllabarum synod.
 tenuissima in C vestigia. M. ²⁶ ἐγγιον. ἐγγίω C, ἐγγίω M. ²⁷ καθαρωτέρως ἀπολούεται. καθαρωτέρως
 ἀπολύεται; A. M. ²⁸ οὐδέπω. οὐδένω C. ²⁹ τοιοῦτου. τοιοῦτου γὰρ C. ³⁰ αἰεὶ. αὐτῶν C, M.

somper justos, sedem omnibus servet, maxime iis, qui imperium teneant — non enim sine Deo accidere cuiquam dominationem — et si ipse dominetur, ut nunquam superbiat potestate, neque prodigus sit vel ornatu majore quam mos sit utatur; veritatem autem amet, eum vero, **480 481** qui mentiat, redarguat, neque furtum faciat, neque conscientiam iniquo quaestu polluat, ut nihil cunctis seccis suae consortes, aliis autem ut nihil prodat, etiamsi ad mortem usque crucietur. Praeterea jurat nemini se placita aliter traditurum atque ipse receperit.

24. Hujusmodi igitur juramentis eos, qui ipsi accedunt, devincunt. Sin vero quis peccati alicujus convictus fuerit, ex ordine ejicitur, effectus autem nonnunquam terribili morte absumitur. Juramentis enim et ritibus constrictus ne convictus quidem, quo reliqui fruuntur, particeps esse potest. Nonnunquam igitur corpus fame consumunt; quare, ubi ad extrema ventum est, interdum miserentur multorum jam morientium, sufficientem eorum ad mortem usque poenam existimantes.

25. Quoad judicia autem diligentissimi sunt et justi; judicant autem congregati haud pauciores quam centeni, quod autem definitum est ab iis, immotum est. Venerantur autem legislatorem post Deum, et si quis eum maledixerit, puniunt. Principibus autem et senioribus obedire docentur; sin vero decem eodem loco considunt, nemo eorum loquetur, nisi novem reliquis placeat. Et ne exspuant in mediam et in dexteram **482-483** partem cavent; ut vero die Sabbati ab opere se abstineant, curant magis quam omnes Judaei. Nam non solum cibos sibi praeparant uno die ante, quominus ignem accendant, sed ne vas quidem loco movent, neque

λίστα τοῖς κρατούσιν· οὐ γὰρ δίχα Θεοῦ συμβαίνειν ²¹ τινὶ τὸ ἀρχεῖν· κἀν αὐτὸς ἀρχῆ, μηδέποτε ὑπερηφανεύσασθαι ²² ἐν ἐξουσίᾳ, μηδὲ ἀπειθήσειν ²³ ἢ τινὶ κόσμῳ πλεῖον τοῦ Θεοῦ χρήσασθαι· φιλοκλήθη [p. 301. 302] δὲ εἶναι, τὸν δὲ ψευδόμενον ἐλέγχειν, μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ συνείδησιν ἐπὶ ἀνόμῳ κέρδει μολύνειν, μηδὲν ἀποκρύπτειν τοὺς συναίρεσιώτας ²⁴, ἑτέροις δὲ μηδὲν ἐξεπιπεῖν, κἀν μέχρι θανάτου τις βιάζεται. Πρὸς τοῦτοις δμῦσι μηδὲν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων ἑτέρως ἢ ὡς αὐτὸς μετέλαβε. |

κδ'. Τοιούτοις οὖν ὄρκοις δεσμεύουσι τοὺς πρῶτα ἐργαζομένους. Εἰ δὲ τις ἐν ἀμαρτηματί τινι καταργωσθῆ ²⁵, ἀποβάλλεται τοῦ τάγματος ²⁶, ὃ δὲ ἀποβληθεὶς δεινῷ μόρῳ ἐσθ' ὅτε διαφθείρεται. Τίς γὰρ ὄρκοις καὶ τοῖς ἔθεσιν ἐνδεδεμένος οὐδὲ ²⁷ τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις τροφῆς δύναται μεταλαμβάνειν. Ἐσθ' ὅτε οὖν τὸ σῶμα λιμῷ διαφθείρουσιν, [εθ]εν ²⁸ ἐν ἐσχάτοις ποτὲ ἐλεοῦσι ²⁹ πολλοὺς ἦδη ἐκλείποντας, αὐτῶν ³⁰ ἰκανὴν μέχρι θανάτου ἐπιτιμίαν ἠγούμενοι.

κε'. Περὶ δὲ τὰς κρίσεις ἀκριβέσταται καὶ δίκαιοι· δικάζουσι δὲ συνελθόντες οὐκ ἐλάττους τῶν ἑκατῶν, τὸ δὲ ὄρισθὲν ὑπ' αὐτῶν ἀκίνητον. Τιμῶσι δὲ τὸν νομοθέτην μετὰ τὸν Θεόν, καὶ εἰ τις εἰς τοῦτον βλασφημήσει, κολάζεται. Τοῖς δὲ ἄρχουσι καὶ πρῶτον ἐπιτιμῶν ὑπακούειν διδάσκονται. Εἰ δὲ ἐπὶ τὸ ἀπὸ δέκα καθέξονται, οὐ λαλήσει εἰς, εἰ μὴ τοῖς ἐνώμα δοξεί. Καὶ [p. 302. 303] τὸ πύσαι δὲ εἰς μέσον καὶ τὸ δεξιὸν μέρος φυλάττονται ³¹. τὸ δὲ τῷ Σαββάτῳ ἀπέχεσθαι ἔργου φροντίζουσι μᾶλλον πάντων Ἰουδαίων. Οὐ μόνον γὰρ τροφὰς αὐτοῖς ³² προπαρασκευάζονται ³³ μίαν ἡμέραν πρὸς τὸ μὴ πῦρ ἄπτειν, ἀλλ' οὐδὲ σκεῦος μετατιθέασιν, οὐδὲ ἐπο-

τούσιν· οὐ γὰρ δίχα Θεοῦ περιγίνεσθαι τινὶ (τις Ρορθ.) τὸ ἀρχεῖν· κἀν αὐτὸς ἀρχῆ (ἀρχε Ρορθ.), μηδὲ πώποτε ἐξυβρίζειν (ἐξυβρίσαι Ρορθ.) εἰς τὴν ἐξουσίαν, μηδὲ (μὴ Ρορθ.) ἐσθῆτι ἢ τινὶ πλεῖον κόσμῳ τοὺς ὑποταξαμένους ὑπερλαμπρύνεσθαι· τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾶν αἰεὶ καὶ τοὺς ψευδομένους ἐλέγχειν (om. Ρορθ.) προβάλλεσθαι· χειρὰς κλοπῆς καὶ ψυχῆν ἀνοσίου κέρδους καθαρὰν φυλάξειν, καὶ μῆτε κρύψειν τι τοὺς αἰρεσιώτας, μῆτε ἑτέροις· αὐτῶν τι μὴ γύσσειν, κἀν μέχρι θανάτου τις βιάζεται. Πρὸς (δὲ add. Ρορθ.) τοῦτοις δμῦσιν (δμῦσι Ρορθ.) μηδὲν μὲν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων ἑτέρως ἢ ὡς αὐτὸς μετέλαβεν (παρέλαβεν Ρορθ.)· ἀφέξεισθαι δὲ ληστείας, καὶ συντηρήσειν ὁμοίως τὰ τε τῆς (τῆς om. Ρορθ.) αἰρέσεως αὐτῶν βιβλία καὶ τὰ τῶν ἀγγέλων ὀνόματα. Τοιούτοις μὲν ὄρκοις τοὺς προσιδόντας ἐξασφαλίζονται.

η'. Τοὺς δὲ ἐπ' ἀξιοχρόνης ἀμαρτήμασιν ἀλόντας ἐκβάλλουσι τοῦ τάγματος, ὃ δὲ ἐκκριθεὶς οἰκτιρῶν κολάσει· μόρῳ διαφθείρεται. Τοῖς γὰρ ὄρκοις καὶ τοῖς ἔθεσιν ἐνδεδεμένος (ἐνδεδεμένοι Ρορθ.) οὐδὲ τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις τροφῆς δύναται (δύναται Ρορθ.) μεταλαμβάνειν, ποσηφαγῶν (ποσηφαγούντες Ρορθ.) δὲ καὶ λιμῷ τὸ σῶμα τυχόμενος διαφθείρεται (διαφθειρόμενοι ἀπόλλυνται Ρορθ.). Διὸ δὴ πολλοὺς ἐλείψαντες ἐν ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς ἀνέλαβον (ἀνάγκαις ἐλαβον Ρορθ.), ἰκανὴν (τιμωρίαν δεδοικέναι νομίζοντες add. Ρορθ.) ἐπὶ τοῖς ἀμαρτημασιν αὐτῶν (αὐτῶν om. Ρορθ.) τὴν μέχρι θανάτου βάσανον ἠγούμενοι (ἠγ. om. Ρορθ.).

θ'. Περὶ δὲ τὰς κρίσεις ἀκριβέσταται καὶ δίκαιοι· καὶ δικάζουσι μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν ἑκατῶν συνελθόντες, τὸ δὲ ὄρισθὲν ὑπ' αὐτῶν ἀκίνητον. Σέβας δὲ μέγιστον παρ' αὐτοῖς μετὰ τὸν Θεόν τὸ ὄνομα τοῦ νομοθέτου, κἀν βλασφημήσῃ τις εἰς τοῦτον, κολάζεται θανάτῳ. Τοῖς δὲ πρῶτον ἐπιτιμῶν ὑπακούειν καὶ τοῖς πλείοσιν ἐν καλῷ τίθενται. Δέκα γοῦν συγκαθεζομένων οὐκ ἂν λαλήσειε τις ἀκόντων τῶν ἐνώμα. Καὶ τὴ πύσαι δὲ εἰς μέσον ἢ τὸ δεξιὸν μέρος φυλάσσονται· καὶ ταῖς ἐβδομάσιν ἔργων ἐφάπτεσθαι διαφορώτατα Ἰουδαίων ἀπάντων. Οὐ μόνον γὰρ τροφὰς αὐτοῖς· πρὸ ἡμέρας μίαν παρασκευάζουσιν, ὡς μηδὲ πῦρ ἐναοῦσιν

VARIÆ LECTIONES.

²¹ συμβαίνειν. συμβαίνει C, M. ²² ὑπερηφανεύσασθαι. ὑπερηφανεύσασθαι R. Scotus. ²³ ἀπειθήσειν. An ἀπειδήσειν? vel ἐσθήσει cum adjectivo, quod latet in syllaba ἀπ? ²⁴ Voce συναίρεσιώτης caret lexica. M. Nova Stephani editio exempla affert ex Photii Bibliotheca. ²⁵ Litteras uncis inclusas prorsus ablatas e C supplevit M. ²⁶ τάγματος. δόγματος C. ²⁷ Vox οὐδὲ pene tota periit. M. ²⁸ ὄθεν. In C dicitur littera desunt. M. ²⁹ ἐλεοῦσι. ἐλεώσι C. ³⁰ αὐτῶν. αὐτῶ C. ³¹ ὑπ'. ἀπ' C. ³² φυλάττονται C. ³³ αὐτοῖς. αὐτοῖς C. ³⁴ προπαρασκευάζονται. παρασκευάζονται C, M.

πατιζουσι, τινες δὲ οὐδὲ | κλιν.δίου χωρίζονται. Ταῖς A
δὲ ἄλλαις ἡμέραις ἐπὶν ἀποπατίσαι ⁴⁴ θέλοιν, βό-
θρον ὀρύξαντες ποδίσαιον τῇ σκαλιδι (τοιούτου γάρ
ἔστι τὸ ἀξινόριον, ὃ τοῖς προσιούσι μαθητεύεσθαι
πρώτως διδάσαι), καὶ περικαλύψαντες τὸ ἱμάτιον
ἰζάνουσι, φάσκοντες μὴ δεῖν ὑβρίζειν τὰς αὐγάς,
ἔπειτα τὴν ἀνασκαφεῖσαν γῆν ἐπεμβάλλουσιν εἰς τὸν
βόθρον, καὶ τοῦτο ποιούσιν ἐκλε[γόμενοι] [τούς] ⁴⁵
ἐρημοτέρους τόπους. Ἐπὰν δὲ τοῦτο ποιήσωσιν,
εὐθύς ἀπολοῦνται ὡς μταινούσης ⁴⁷ τῆς ἐκκρί-
σεως ⁴⁸.

κς'. Διήρηνται δὲ [κα]τὰ [χρ]όνον καὶ οὐχ
ὁμοίως τὴν ἀσκησιν φυλάττουσιν, εἰς τέσσαρα μέρη
διαχωρισθέντες. Ἐτεροι γάρ αὐτῶν τὰ ὑπὲρ τὸ δέον
ἀσχοῦσιν, ὡς μὴδὲ νόμισμα βασιτάζειν, λέγοντες μὴ
δεῖν εἰκόνα ἢ φέρειν ἢ ὄραν ἢ ποιεῖν. Διὸ οὐδὲ εἰς πό- B
λιν τις αὐτῶν εἰσπορεύεται, ἵνα μὴ διὰ πύλης εἰ-
έλθῃ. ἐφ' ἣ ⁴⁹ ἀνδριάντες ἔπεισιν, ἀθέμιτον τοῦτο
ἡγοῦμενοι τὸ ὑπὸ εἰκόνας παρελθεῖν. Ἐτεροι δὲ ἐπὰν
ἀκούσωσι τινος περὶ Θεοῦ διαλεγόμενον καὶ τῶν τού-
των νόμων, εἰ ἀπεριτμητος εἴη, παραφυλάξας τὸν
τοιούτον ἐν τόπῳ τιῶν μόνον, φωνεῖται ἀπειλεῖει μὴ ⁵⁰
περιτμηθεῖν· ὅς εἰ μὴ βούλοιο πελθεσθαι, οὐ φεί-
δεται, ἀλλὰ καὶ σφάζει. Ὅθεν ἐκ τοῦ συμβαίνοντος
τὸ ὄνομα προσέλαβον, Ζηλωταὶ καλούμενοι, ὑπὸ τι-
νων δὲ Σικάριοι. Ἐτεροι δὲ αὐτῶν οὐδένα Κύριον
ὀνομάζουσι πλην τὸν Θεόν, εἰ καὶ αἰκίζονται τις ἢ καὶ
ἀναιροῦτο. Τοσοῦτον δὲ οἱ μετέπειτα [p. 303. 304.]
ἐλάττους τῇ ἀσκή | σει γεγέννηται ⁵¹, ὥστε τοὺς τοῖς
ἀρχαίοις ἔθεσιν ἐμμένοντας μὴδὲ προσφάσειν ⁵² αὐ-
τῶν, ὧν εἰ ψάσαιεν ⁵³, εὐθέως ἀπολούονται, ὡς τι-
νος ἀλλοφύλου ψάσαιεντες. Εἰσι δὲ καὶ μακρόβιοι οἱ
πλείστοι, ὥστε καὶ πλείον ἑκατὸν ⁵⁴ ἔτεσι ζῆν. Φασὶν
οὖν εἶναι αἰτίον ⁵⁵ τὸ τε τῆς ἀκρας θεοσεβείας καὶ
τῆ καταγνώσθηναι ⁵⁶ ἀμέτρως προσφέρεσθαι ἐγκρα-
τιστάς εἶναι καὶ ἀοργήτους. Θανάτου δὲ καταφρονοῦσι
χαίροντες, ἥνικα μετὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ταλευ-
τῶσιν· εἰ δὲ καὶ αἰκίζονται τις τοὺς τοιοῦτους, ἵνα
ἢ τὸν νόμον ῥωσφημῆσθαι ἢ εἰλωλόθυτον φάγη, οὐ

alvum exonerant, nonnulli autem ne surgunt qui-
dem e lectulo. Cæteris vero diebus si alvum exone-
rare velint, scrobem pedalem postquam foderunt
rastrò — nam talis quædam dolabella illa est, quam
iis, qui ad disciplinam accedunt, primo tradunt—
circumtexeruntque pallio, subsidunt dictitantes non
contumeliam luci esse faciendam, deinde effossam
terram superinjiciunt in scrobem, idque faciunt
eligentes sibi loca desertiora. Ubi autem id fece-
runt, continuo abluuntur, quasi egestio polluat.

26. Discreti autem sunt temporis progressu, ne-
que eodem modo disciplinam custodiunt, in quatuor
partes eum sint divisi. Alii enim eorum nimis reli-
giosi sunt, ita ut ne numisma quidem tractent, di-
centes non oportere quemquam imaginem, neque
ferre, neque spectare, neque conficere. Quapropter
ne ingreditur quidem in oppidum quisquam eorum,
ne per portam intret, cui statuæ impositæ sint,
quia nefas esse existimant sub imaginibus prætere-
ire. Alii autem ubi audiverunt alicquem de Deo
disserentem ejusque legibus, si non sit circumcisus,
cum deprehenderit talem hominem alicubi solum,
necem comminatur, nisi circumcidatur, cui, nisi
obtemperare velit, non parcat, imo vero et trucidat
eum. Quare ex accidenti cognomen traxerunt, Ze-
lotæ appellati, a quibusdam autem Sicarii. Alii
autem eorum neminem Dominum appellant præter
Deum, etiamsi quis eos cruciet vel etiam interimat.
Adeo ~~484-485~~ autem ætate posteriores a disci-
plinæ severitate defecerunt, ut ii, qui in priscis
moribus permanent, eos ne attingant quidem; quos
si forte contigerint, illico abluuntur, quasi alieni-
genam quem contigerint. Sunt autem et longævi
plerique, ita ut vel plus quam centum annos vivant.
Aiunt igitur causam esse eximiam istius pietatis im-
modicique, quo ad martyrium feruntur, studii, quod
continentes sint iraque temperent. Mortem autem
contemnunt, gaudentque quando bonæ mentis sibi

ἡμεῖν τῇ ἡμέρᾳ, ἀλλ' οὐδὲ σκευὸς τι μετακινήσαι θαρροῦσιν, οὐδὲ ἀποπατεῖν. Ταῖς δὲ ἄλλαις ἡμέραις βο-
θρον ὀρύσσοντας βάθος ποδίσαιον τῇ σκαλιδι — τοιοῦτον γάρ ἔστι τὸ διδόμενον ὑπ' αὐτῶν ἀξινόριον τοῖς
νεοσιστατοῖς — καὶ περικαλύψαντες θοιματικῶ, ὡς μὴ τὰς αὐγάς ὑβρίζοιεν τοῦ Θεοῦ, θακεύουσιν εἰς αὐτόν,
ἔπειτα τὴν ἀνορυχθεῖσαν γῆν ἐπέκκουσιν εἰς τὸν βόθρον, καὶ τοῦτο ποιῶσαι τοὺς ἐρημοτέρους τόπους ἐκλε-
γόμενοι. Καίπερ δὲ φυσικῆς οὐσης τῆς τῶν σωματικῶν λυμάτων ἐκκρίσεως, ἀπολούεσθαι μετ' αὐτὴν κατὰ-
περ μεμιασμένους ἔθιμον.

ι'. Διήρηνται δὲ κατὰ χρόνον τῆς ἀσκήσεως εἰς μοῖρας τέσσαρας· καὶ τοσοῦτον οἱ μεταγενέστεροι τῶν
προγενεστέρων ἐλαττοῦνται, ὥστε, εἰ ψάσαιεν αὐτῶν, ἑκαίνους ἀπολούεσθαι, καθάπερ ἀλλοφύλῳ συμφω-
ρέντας. Καὶ μακρόβιοι μὲν, ὡς τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ ἑκατὸν παρτασίνοιεν ἔτη, διὰ τὴν ἀπλότητα τῆς διαίτης,
ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ τὴν εὐταξίαν. Καταφρονηταὶ δὲ τῶν δεινῶν, καὶ τὰς μὲν ἀλγυθόνας νικῶντες τοῖς φρο-
νήμασι, τὸν δὲ θάνατον, εἰ μετ' εὐκλείας προσίοι, νομίζοντες ἀθανασίας ἀμείναι. Διήλεγε δ' αὐτῶν ἐν ἅπασι
τὰς ψυχὰς ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος· ἐν ᾧ στρεβλοῦμενοι καὶ λυγίζόμενοι καίόμενοι τε καὶ κλιόμενοι
καὶ διὰ πάντων ἰδεύοντες τῶν βασιανιστηρίων ὀργάνων, ἵνα ἢ βλασφημῆσασιν τὸν νομοθέτην, ἢ φάγωσι τι
τῶν ἀσυνήθων, οὐδέτερόν τι ὑπέμειναν παθεῖν, ἀλλ' οὐδὲ κολακεύσαι ποτε τοὺς αἰκίζομένους ἢ δακρύσαι.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ ἀποπατίσαι. ἀποπατίσαι C, ἀποπατήσαι susp. M. ⁴⁵ Uncis inclusa in C prorsus oblata sunt. M.
⁴⁷ μταινούσης. μὴ αινούσης C. ⁴⁸ Sequentia non habet Josephus. M. ⁴⁹ ἐφ' ἣ. ἐφ' ἣν C. ⁵⁰ εἰ μὴ. εἰ μὴ C.
⁵¹ γεγέννηται C. ⁵² προσφάσειν. πρὸς ψάσειν C. ⁵³ ψάσαιεν Saupprius, ψάσειεν C. M. ⁵⁴ ἑκατόν. ἑκτόν C.
⁵⁵ αἰτίον — ἐγκρατιστάς. αἰτίον τῆς ἀκρας θ. καὶ τοῦ πῶ κατ. ἀ. πρ. τὸ ἐγκρατιστάς? αἰτίον τὸ τε τ.
δ. θ. καὶ τὸ κατὰ [πάντα] ἀγ ὡς ἔη καὶ εὐμέτρως πρ. καὶ ἐγκρατιστάς ingeniose conj. Saupprius. ⁵⁶ κα-
ταγνώσθηναι. καταγνώσθῃ C.

conscilii diem obeunt. Etiam si vero quis crucietur hocce, ut vel legi maledicat, vel comedat, quod idolis immolatum est, non faciet, sustinens mori et cruciatus perferre, ne conscientiam suam violet.

27. Valeret autem apud eos et resurrectionis dogma; profitentur enim et carnem resurrecturam immortalemque esse futuram, quomodo jam immortalis sit anima, quam separatam nunc aiunt in uno loco bene ventilato et luculentum quiescere usque ad iudicium, quem locum Græci cum audiverint beatorum insulas appellaverunt. Sed et alia eorum dogmata postquam sibi vindicaverunt multi Græcorum, suas opiniones conflaverunt. 486-487 Est enim eorum cultus divini numinis vetustior omnibus populis, ita ut appareat omnes, qui de Deo loqui ausi sunt vel de mundi fabrica, non aliunde tradita accepisse initia, quam a Judaica legislatione, quorum in primis Pythagoras et Stoici apud Ægyptios ab iis edocti acceperunt. Dicunt autem et iudicium esse futurum et universi deflagrationem et injustos punitum iri in æternum. Colitur autem inter eos vaticinatio et prædictio rerum futurarum.

28. Est igitur et alius Essenorum ordo, qui iisdem moribus et victu utuntur, hac una autem in re ab iis differunt, quod matrimonium ineunt, cum dicant aliquid immane facere eos, qui matrimonium abrogaverunt; in vitæ interitum id cedere, neque esse excidendam liberorum successionem dicitantes, cum, si omnes ideam sentirent, facile excideretur universum genus hominum. Tentant tamen per triennium nuptas, cum autem ter purgatæ sint, ad explorandum, num parere possint, ita eas in matrimonium ducunt. Cum gravidis rem non habent,

π[ο]ίηται ἡ ὑπομένων θανεῖν καὶ βασάνου βαστάσαι, ἕνα τὸ συνειδὸς μὴ παρέλθῃ.

κζ. Ἐρώται δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ ὁ τῆς ἀναστάσεως λόγος· ὁμολογοῦσι γὰρ καὶ τὴν σάρκα ἀναστῆσεσθαι καὶ ἔσεσθαι ἀθάνατον, ὃν τρόπον ἤδη ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχή, ἣν χωρισθεῖσαν νῦν φασιν εἶναι ζωὴν εὐπυρρον καὶ φωτεινὴν ἀναπαύεσθαι· εἰς κρίσεως, ὃν ζωὴρον Ἕλληνας ἀκούσαντες μακάρεων νήσους ὠνόμασαν. Ἀλλὰ καὶ ἕτερα τούτων δόγματα πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων σφετερισάμενοι ἰδίᾳ δόξᾳ συνεστήσαντο. Ἔστι [p. 304. 305] γὰρ ἡ κατὰ τοῦτους ἀσκησις περὶ τὸ θεῖον ἀρχαιότερα πάντων ἔθνῶν, ὡς δεῖκνυσθαι πάντας τοὺς περὶ Θεοῦ εἰπεῖν τετολμηκότας ἢ περὶ τῆς τῶν ὄντων δημιουργίας μὴ ἐτέρωθεν παρεληφῆναι τὰς ἀρχὰς ἢ ἀπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς νομοθεσίας, ὧν μάλιστα Πυθαγόρας καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοῆς παρ' Αἰγυπτίοις τούτοις μαθητευθέντες παρέλαβον. Λέγουσι δὲ καὶ κρίσιν ἔσεσθαι καὶ τοῦ παντὸς ἐκπύρωσιν, καὶ τοὺς ἀδίκους κολασθῆσεσθαι εἰσαεῖ. | Ἀσχεῖται δὲ ἐν αὐτοῖς τὸ προφητεύειν καὶ προλέγειν τὰ ἐσόμενα.

κη. Ἔστι μὲν οὖν καὶ ἕτερον Ἑσσηῶν τάγμα, τοῖς μὲν αὐτοῖς ἦθεσι καὶ διαίτῃ χρώμενοι, ἐν δὲ τούτων ἐνδιαλλάττουσι, τῷ γαμῆν, δεινὸν τι λέγοντες, ὄραν τοὺς ἀ[πο]ποιήσαντας γάμου· πρὸς τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βίου γίνεσθαι τοῦτο, καὶ μὴ δεῖν ἐκκόπτειν τὴν τῶν τέκνων διαδοχὴν φάσκοντες· ὡς εἰ πάντες τοῦτο φρονήσαι, ἐκκοπήσεσθαι βραδύς τὸ πᾶν γένος ἀνθρώπων. Δοκιμάζουσι μὲντοι τριετὶ τὰς γαμετὰς· ἐπὶν δὲ τρεῖς καθαρῶσιν εἰς [πεῖρα] τοῦ δύνασθαι τίττειν, οὕτως ἄγονται. Ταῖς ἐγκύμοσιν οὐχ ἐμιλοῦσιν, ἐπιδεικνύμενοι τὸ μὴ δε-

Μεῖδιῶντες δὲ ἐν ταῖς ἀληθείαις καὶ κατερινωσόμενοι τῶν τὰς βασάνου προσφερόντων εὐθυμοὶ τὰς ψυχὰς ἤφισαν, ὡς πάλιν κομιούμενοι.

α'. Καὶ γὰρ ἐρώται παρ' αὐτοῖς ἦδε ἡ δόξα· φαρτὰ μὲν εἶναι τὰ σώματα καὶ τὴν ὕλην οὐ μόνον αὐτοῖς, τὰς δὲ ψυχὰς ἀθανάτους ἀεὶ διαμένειν, καὶ συμπλέκεσθαι μὲν, ἐκ τοῦ λεπτοτάτου φωτώσας αἰθέρας, ὡσπερ εἰρκταῖς τοῖς σώμασιν ἰσχυρῆ τι φασικῆ κατασπωμένης· ἐπειδὴν δὲ ἀνεθῶσι τῶν κατὰ σάρκα δεσμών, οἷα δὴ μακρὰς δουλείας ἀπηλλαγμένης, τότε χαίρειν καὶ μετώρουσ φέρεσθαι. Καὶ ταῖς μὲν ἀγαθαῖς ὁμοδοξοῦντες πεισὶν Ἑλλήνων ἀποφαίνονται τὴν ὑπὲρ Ἄκσανδρον διαίταν ἀποκείσθαι καὶ ζωὴρον οὐτε θυβροῖ, οὔτε νιφετοῖς, οὔτε καύμασι βαρυνόμενον, ἀλλ' ὃν ἐξ Ἄκσαντου πραυὸς ἀεὶ ζέφυρος ἐπιπνέων ἀναψύγει· ταῖς δὲ φαύλαις ζοφιώδη καὶ χειμέριον ἀφορίζονται μυχόν, γέμοντα τιμωριῶν ἀδιαλείπτων. Δοκοῦσι δὲ μοι κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν Ἕλληνας τοῖς τε ἀνδρείοις αὐτῶν, οὓς ἠρωας καὶ ἡμιθέους καλοῦσι, τὰς μακάρων νήσους ἀνατεθεικέναι, ταῖς δὲ τῶν πονηρῶν ψυχαῖς καθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀσεβῶν ζωρον, ἕνα καὶ κολαζόμενους τινὰς μυθολογοῦσι, Σισύφους, καὶ Ταντάλους, καὶ Ἰξίονας, καὶ Τιτυοὺς, πρῶτον μὲν αἰδίους ὑφιστάμενοι τὰς ψυχὰς, ἔπειτα εἰς προτροπὴν ἀρετῆς καὶ κακίας ἀποτροπῆ· τοὺς τε γὰρ ἀγαθοὺς γίνεσθαι κατὰ τὴν βίον ἀμείνουσ ἐλπιδί· τιμῆς καὶ μετὰ τὴν τελευτήν, τῶν τε κακῶν ἐμποδίζεσθαι τὰς ὁρμὰς δέει, προσδοκῶντων, εἰ καὶ λάθοιν ἐν τῷ ζῆν, μετὰ τὴν διάλυσιν ἀθάνατον τιμωρίαν ὑφείξειν. Τάδε μὲν οὖν Ἑσσηνοὶ περὶ ψυχῆς θεολογοῦσιν, ἀφωτον δέλαρον τοῖς ἀπαῖς γευσασμένοις τῆς σοφίας αὐτῶν ἠγκαθιέντες.

β'. Εἰσὶ δὲ ἐν αὐτοῖς, οἱ καὶ τὰ μέλλοντα προγινώσκοντες ὅτις γίνονται, βίβλοι· ἱεραὶς καὶ διαφόροις ἀγγελίαις καὶ προφητῶν ἀπορθηγμάσιν ἐμπαίδουτρίδουμένοι, σπάνιον δὲ εἰ ποτε ἐν ταῖς προαγορεύεσιν ἀστοχῆσοσιν.

γ'. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Ἑσσηῶν τάγμα, ὃ διαίταν μὲν καὶ ἔθῃ καὶ νόμιμα τοῖς ἄλλοις ὁμοφρονοῦν, διεστῆς δὲ τῇ κατὰ γάμον δόξῃ. Μέγιστον γὰρ ἀποκόπτειν οἴονται τοῦ βίου μέρος, τὴν διαδοχὴν, τοὺς μὴ γαμείνας, μᾶλλον δὲ, εἰ πάντες τὸ αὐτὸ φρονήσαιεν, ἐκλείπειν ἅπαν τὸ γένος τάχιστα. Δοκιμάζοντες μὲντοι τριετὶ τὰς γαμετὰς, ἐπειδὴν τρεῖς καθαρῶσιν εἰς πείραν τοῦ δύνασθαι τίττειν, οὕτως ἄγονται. Ταῖς δὲ ἐγκύμοσιν οὐχ ἐμιλοῦσιν, ἐπιδεικνύμενοι τὸ μὴ δεῖν ἡδονὴν ἀλλὰ τέκνων χρεῖαν γαμῆν. Ἀουτρά δὲ ταῖς γυ-

VARIE LECTIONES.

α' ποιηται. π. . . ἡσαι duabus litteris ablatiis C, ποιησαι. M. φασιν. Estin C, M. περὶ τῆς. τῆς περὶ C, M. π. τὸ προφ. καὶ τὸ προφ. Saupprius. Ἑσσηῶν C. ἐνδιαλλάττουσι C. λέγοντες. λέγοντος C. ἀ[πο]ποιήσαντας. Litteræ po prorsus ablatæ. M. [πεῖρα]ν. Lacuna ex Josepho expleta.

ἡδονὴν γαρῖν, ἀλλὰ διὰ τέκνων χρεῖαν· Ὁμοίως δὲ ἄ
καὶ αἱ γυναῖκες ἀπολούονται καὶ αὐταὶ ἐπένδυμα⁶⁶
ἐνδύμεναι λινοῦν, ὃν τρόπον οἱ ἄνδρες τὰ περιζώ-
ματα. Ταῦτα μὲν οὖν [τὰ]⁶⁷ κατὰ Ἑσσηνοῦς⁶⁸.

Ἔτεροι δὲ καὶ αὐτοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐθῶν⁶⁹ ἀσκη-
ταὶ καὶ κατὰ γένος [p. 305. 306] καὶ κατὰ νόμους
Φαρισαῖοι καλούμενοι, ὧν τὸ μὲν πλεῖστον μέρος ἐστὶ
κατὰ πάντα τόπον, πάντων μὲν Ἰουδαίων καλου-
μένων, διὰ δὲ τὰς ἰδίως δοξαζομένας γνώμας ὀνό-
μασι κυρίαί⁷⁰ ἐπικαλούμενων. Οὗτοι μὲν οὖν τὴν
ἀρχαίαν παράδοσιν διακρατοῦντες, ἐπὶ τοῖς κατὰ
νόμον καθαροῖς καὶ μὴ καθαροῖς ἐπὶ νεῖκος⁷¹ ἐξετά-
ζοντες διαμένουσι· τὰ τε τοῦ νόμου ἐρμηνεύουσι,
διδασκάλους εἰς ταῦτα προβιβάζοντες. Οὗτοι εἰμαρ-
μένην εἶναι λέγουσι, καὶ τινὰ μὲν κατ' ἐξουσίαν⁷²
εἶναι, τινὰ δὲ κατὰ τὴν εἰμαρμένην, ὡς τινὰ μὲν
ἐφ' ἡμῖν, τινὰ δὲ τῆς εἰμαρμένης, Θεὸν δὲ πάντων
εἶναι αἰτιον, καὶ μηδὲν ἄνευ θελήματος αὐτοῦ διοι-
κεῖσθαι ἢ συμβαίνειν. Οὗτοι καὶ σαρκὸς ἀνάστασιν
ὁμολογοῦσι, καὶ ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ χριστὸν ἐσομέ-
νην, καὶ ἐκπύρωσιν, καὶ δικαίους μὲν ἀφθάτους
ἔσθαι, ἀδίκους δὲ εἰσαεὶ κολασθῆσθαι ἐν πυρὶ
ἀσβέστῳ.

καθ' αὐτὰ μὲν οὖν καὶ Φαρισαῖοι. Σαδδουκαῖοι
δὲ τὴν μὲν εἰμαρμένην ἀναιροῦσι, [καὶ] τὴν θεῖον⁷³
μηδὲν τι κακὸν ἔργον ἢ ἐφορᾶν ὁμολογοῦσιν, εἶναι δὲ
ἐξ ἀνθρώπων ἐξουσίας⁷⁴ τὸ αἰρεῖσθαι τὸ ἀγαθὸν ἢ
κακόν. Ἀνάστασιν δὲ ἀρνοῦνται οὐ μόνον σαρκὸς,
ἀλλὰ καὶ ψυχῆν μὴ διαμένειν νομίζουσι· [ταύτην
δὲ]⁷⁵ εἶναι μόνον τὸ ζῆν, καὶ τοῦτο δὲ εἶναι οὐ χάριν
ἐγένετο ἀνθρώπος, ἐν δὲ τούτῳ⁷⁶ πληροῦσθαι τὸν τῆς
ἀναστάσεως λόγον, ἐν τῷ καταλείψαντας ἐπὶ γῆς τὰ
τέκνα τελευτᾶν μετὰ δὲ θάνατον μηδὲν ἐλπίζειν πα-
θεῖν ἢ κακὸν ἢ ἀγαθόν· λύσιν γὰρ ἔσεσθαι καὶ ψυχῆς
καὶ σώματος, καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι χωρεῖν τὸν ἀνθρῶ-
πον, καθ' ὃ καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα. Ὅτι δ' ἂν δράσῃ ἀν-
θρώπος ἐν⁷⁷ τῷ βίῳ κακόν, ἀνθρώποις κἄν⁷⁸ δια-
λαχθῇ⁷⁹, [p. 306. 307] κεκέρδηκε, τὴν ὑπὸ ἀνθρώ-
πων διαφυγῶν⁸⁰ κώλασιν· ὃ τι δ' ἂν κτήσῃται καὶ
πλουτήσῃ, δοξασθῇ, τοῦτο κεκέρδηκε· μέλειν⁸¹ δὲ
Θεῷ μηδὲν τῶν κατὰ ἕνα⁸². Καὶ οἱ μὲν Φαρισαῖοι

ostendentes se non voluptatis causa matrimonium
inire, sed propter liberorum usum. Simili autem
modo etiam mulieres abluuntur ipsa quoque veste
induta lineata, sicuti viri perizoniis. Hæc igitur
sunt, quæ ad Essenos spectant.

Alii autem et ipsi Judæorum mores colunt et
quoad genus 488-489 et quoad leges Pharisæi
appellati, quorum maxima pars omnibus locis est,
cum omnes quidem Judæi appellentur, propter sin-
gulares autem opiniones suas propriis nominibus
vocentur. Hi igitur vetustam traditionem firmiter
tenentes de iis, quæ secundum legem munda sint
immundaque, non desinunt litigiose disceptare,
legisque sententiam interpretantur magistros ad
ista studia producentes. Hi fatum esse aiunt, et ali-
qua arbitrio esse relicta, aliqua autem fato regi, ita
ut aliqua penes nos sint, aliqua autem e fato pen-
deant. Deum autem universarum rerum esse aucto-
rem nihilque sine ejus voluntate dispensari vel eve-
nire. Hi etiam carnis resurrectionem profitentur et
animam esse immortalem et judicium futurum et
defflagrationem, et justos nunquam perituros esse,
injustos autem in perpetuum punitum iri in igne
inextinguibili.

29. Hæc igitur et Pharisæi. Sadducæi autem fa-
tum tollunt, et Deum nihil mali agere vel providere
profitentur, esse autem in hominum potestate ele-
ctionem boni aut mali. Resurrectionem vero negant
non solum carnis, sed etiam animam non permanere
opinantur; hic autem tantum esse vitam, et
hanc esse causam cur homo factus sit, hæc autem
re expleri resurrectionis notionem, quod relictis in
terra liliis vitam finiamus; post mortem autem nul-
lam esse spem patiendi vel malum vel bonum, so-
lutum enim iri et animam et corpus et ad nihilum
venire hominem sicuti etiam reliqua animalia.
Quidquid autem homo in hac vita fecerit mali, dum-
modo hominibus reconciliatus sit, lucrificet, cum
hominum 490-491 pœnam subterfugerit; quid-
quid autem quasiverit et ditescens excellenter, hoc
lucrificet; nihil autem curare Deum eorum quæ ad
singulos attinent. Et Pharisæi quidem sui invicem

ναίειν ἀμπεγομέναις ἐνδύματα, καθάπερ τοῖς ἀνδράσιν ἐν περιζώματι. Τοιαῦτα μὲν ἔθη τοῦδε τοῦ τά-
γματος.

ιδ'. Δύο δὲ τῶν προτέρων Φαρισαῖοι μὲν, οἱ δοκοῦντες μετὰ ἀκριβείας ἐξηγεῖσθαι τὰ νόμιμα καὶ τὴν
πρώτην ἐπάγοντες αἵρεσιν, εἰμαρμένην τε καὶ Θεῷ προσάπτουσι πάντα, καὶ τὸ μὲν πράττειν τὰ δίκαια καὶ
μὴ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις; κείσθαι, βοηθεῖν δὲ εἰς ἕκαστον καὶ τὴν εἰμαρμένην, ψυχὴν δὲ
πᾶσαν μὲν ἀφθαρτον, μεταβαίνειν δὲ εἰς ἕτερον σῶμα τὴν τῶν ἀγαθῶν μόνην, τὴν δὲ τῶν φαύλων ἀτίθω
τιμωρίᾳ κολάζεσθαι. Σαδδουκαῖοι δὲ, τὸ δεύτερον τάγμα, τὴν μὲν εἰμαρμένην παντάπασιν ἀναιροῦσι καὶ
τὸν Θεὸν ἔξω τοῦ ἔργου τι κακὸν ἢ μὴ ἔργον τίθενται· φασὶ δὲ ἐπ' ἀνθρώπων ἐκλογῇ τό τε καλὸν καὶ τὸ κακὸν
προεῖσθαι, καὶ τὸ κατὰ γνώμην ἐκάστου τούτων ἐκατέρω προσιέναι. Ψυχῆς τε τὴν διαμονὴν καὶ τὰς καθ'
Ἰδοῦ τιμωρίας καὶ τιμὰς ἀναιροῦσι. Καὶ Φαρισαῖοι μὲν φιλόλληλοι τε καὶ τὴν εἰς τὸ κοινὸν ὁμόνοιαν

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐπένδυμα. ἐπ' ἕνα C. ⁶⁷ τὰ οἰμ. C, M. ⁶⁸ Ἑσσηνοῦς C. ⁶⁹ ἐθῶν. ἐθῶν C. ⁷⁰ κυρίαίς. κρι-
ρίαις C. ⁷¹ ἐπὶ νεῖκος. ἐπικρίαις C, ἐπικρίαις M. ⁷² Litterarum uncis inclusarum tenuissima
vestigia in C supersunt. Restitutum ex Josepho. M. ⁷³ ἐξουσίας. ἐξουσίαν C, M, qui corrigendum
esse putat τοῦ αἵρ. ⁷⁴ ταύτην δὲ R. Scottus, ταύτην δὲ C, M, qui exesorum vocabulorum satis certa ve-
stigia adesse affirmat: ἐπὶ γῆς? ⁷⁵ ἐν δὲ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ C, ἐν δὲ τῷ M. Sicuti nos etiam R. Scottus con-
jecit. ⁷⁶ ἀνθρώπος ἐν. ἀνθρώπων ἐν susp. M. ⁷⁷ ἀνθρώποις κἄν. ἀνθρώπος καὶ C, M, ἀνθρώποις ἂν Saup-
piti. ⁷⁸ διαλαχθῇ C. ⁷⁹ διαφυγῶν. διὰ φυγῶν. ⁸⁰ μέλειν. μέλλειν C. ⁸¹ κατὰ ἕνα. Fortasse κατὰ γῆν
vel κάτω.

anantes sunt, Sadducei autem sui ipsorum. Hæc secta in Samaria admodum prevaluit. Et ipsi vero ad legis mores se applicant, dicentes oportere quemque ita vivere, ut pulchre vivat et filios in terra relinquat. Ad prophetas autem non se applicant, neque ad ullos alios sapientes, nisi solum ad Mosis legem, nihil interpretantes. Hæc igitur sunt, quæ et Sadducei diligunt.

30. Quoniam igitur et quæ inter Judæos sunt differentias exposuimus, congruens mihi esse videtur, etiam cultum eorum divinum silentio non prætermittere. Est igitur apud Judæos in universum doctrina de cultu divino quadruplex: theologica, naturalis, moralis, hierurgica. Et deum quidem unum esse aiunt, et opificem universi et Dominum, qui fecerit universa, cum antea non fuerint neque ex subjacente quadam substantia cœva, sed volens et creans, et esse angelos eosque factos ad ministrandum rebus creatis, verum esse etiam spiritum quemdam potentem ad celebrandum et laudandum apud Deum semper permanentem; omnia autem in rebus creatis sensum habere, nihilque esse inanime. Et moribus student honestis modestæque vitæ, sicuti ex legibus cognoscere licet. Hæc autem olim accurate definita erant apud ipsos, qui antiquitus, non nuper legem traditam acceperunt, ita ut lector stupescat in tanta modestia et accurata diligentia morum homini lege sanctorum. Hierurgicum autem ministerium summopere excultum est apud eos, decenter numini divino accommodatum, sicuti iis qui volunt, si librum, qui de his rebus agit, legunt, **492-493** facile est cognitum, quam honeste et religiose Deo offerentes primitias eorum, quæ ab ipso in usum et commodum hominum donata sunt, ejus jussu ordinate et assidue ministraverint. Horum autem aliqua Sadducei negant; nolunt enim angelos vel spiritus exstare. Omnes autem simili modo Christum exspectant, cum lex et prophetæ adventurum prænuntiaverint, Judæi autem tempus ejus adventum non agnoverint, ita ut remaneat suspicio putantibus, ea, quæ de adventu ejus dicta sunt, non esse impleta, exspectent autem jam adventurum Christum, quia eum cum advenit non agnoverint, et signa temporum quod jam adfuerint videntes perturbentur et pudeat eos confiteri eum venisse, quoniam suis manibus eum necaverint, indignati cum ab eo convincerentur, quod legibus non obedivissent. Et eum, qui ita missus est a Deo,

φιλάλληλοι, οἱ δὲ Σαδδουκαῖοι φλαυτοί. Ἀυτὴ ἡ αἵρεσις περὶ τὴν Σαμάρειαν μάλλον ἐκρατύθη. Καὶ αὐτοὶ δὲ τοῖς τοῦ νόμου ἔθει προσέχουσι, λέγοντες δεῖν οὕτω ζῆν, ἵνα καλῶς βιώσῃ καὶ τέκνα ἐπὶ γῆς καταλείπῃ. Προφῆταις δὲ οὐ προσέχουσι, ἀλλ' οὐδὲ ἐτέροις τισὶ σοφοῖς, πλὴν μόνῳ τῷ διὰ Μωσέως νόμῳ, μὴδὲν ἐρμηνεύοντες. Ταῦτα μὲν οὖν, ἃ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι αἰρετίζουσιν.

Λ'. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ τὰς παρὰ Ἰουδαίους διαφορὰς ἐκτεθείμεθα⁸⁵, εὐλογον δοκεῖ καὶ τὴν ἀσκησιν τῆς τούτων θεοσεβείας μὴ παρασιωπῆν. Ἔστι μὲν οὖν ἡ κατὰ πάντα Ἰουδαίους κατὰ τὴν θεοσέβειαν πραγματεία τετραχῆ, θεολογικὴ, φυσικὴ, ἠθικὴ, ἱερουργικὴ. Καὶ τὴν μὲν θεὸν ἕνα εἶναι λέγουσι, δημιουργοῦν τε τοῦ παντός καὶ Κ[ύριον]⁸⁶, ποιήσαντα πάντα οὐ πρότερον ὄντα⁸⁷, οὐδὲ ἐκ τινος ὑποκειμένης συγχρόνου οὐσίας, ἀλλὰ θ[ε]λήσαντα καὶ κτίσαντα, εἶναι τε ἀγγέλους, καὶ τούτους γενομένους πρὸς λειτουργίαν τῆς κτίσεως, ἀλλὰ καὶ πνεῦμα ἐξουσιαστικὸν πρὸς δόξαν καὶ αἶνον θεῷ ἀεὶ παραμένον⁸⁸. τὰ πάντα δὲ ἐν ἧ κτίσει ἀσθησὶν ἔχειν καὶ μὴδὲν εἶναι ἀψυχον. Ἦθους τε ἀντιποιοῦνται σεμνοῦ καὶ σώφρονος βίου, καθὼς ἐστὶν ἐκ τῶν νόμων ἐπιγινῶναι. Ταῦτα δὲ πάλαι ἀκριβαζόμενα ἦν παρ' αὐτοῖς, ἀρχῆθεν, [οὐ] νεωστὶ⁸⁹ τὸν νόμον παρελιθόσιν, ὡς τὸν ἐντυγχάνοντα καταπλαγῆναι ἐπὶ τοσαύτῃ σωφροσύνῃ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ περὶ τὸν ἀνθρώπον νομοθετουμένου ἧθους. Ἱερουργικὴ δὲ λειτουργία ἀκρῶς ἐξήσκητο παρ' αὐτοῖς εὐσχημόνως πρὸς τὸ θεῖον προσφερομένη, καθὼς τοῖς βουλομένοις ῥάδιόν ἐστιν ἐντυχοῦσι τῇ περὶ τούτων ἐξαγορευοσῆ βίβλη μαθεῖν, ὡς σεμνῶς [p. 307—509] καὶ δόσιως τῷ θεῷ ἀπαρχόμενοι τῶν παρ' αὐτοῦ δεδωρημένων εἰς χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν ἀνθρώπων, κελευόμενοι εὐτάκτως καὶ παραμόνως ἐλειτουργοῦν. Τούτων δὲ τίνα οἱ Σαδδουκαῖοι ἀπαγορεύουσιν· οὐ γὰρ βούλονται⁹⁰ ἀγγέλους ἢ πνεύματα ὑπάρχειν. Οἱ δὲ πάντες ὁμοίως Χριστὸν προσδέχονται, τοῦ μὲν νόμου καὶ τῶν προφητῶν⁹¹ παρεσόμενον προκηρυξάντων, τῶν⁹² δὲ Ἰουδαίων τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας μὴ ἐπιγινόντων, [ὡς]⁹³ ἐπιμένειν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ δοκεῖν μὴ τὰ εἰρημένα⁹⁴ περὶ τῆς παρουσίας τετελέσθαι, προσδοκᾶν δὲ ἤδη Χριστὸν παρεσόμενον διὰ τὸ παρόντα⁹⁵ μὴ ἐπεγνωμένοι, καὶ τὰ σύμβολα τῶν καιρῶν τοῦ ἤδη παραγεγενῆναι ὀρῶντας ταράττεσθαι, αἰδεῖσθαι τε ὁμολογεῖν ἐληλυθέναι⁹⁶, ἐπεὶ⁹⁷ αὐτόχειρες αὐτοῦ γεγένηται, ἀνακατοῦντες ἐλεγχόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τοῖς νόμοις μὴ ὑπήκουσαν. Καὶ τὸν μὲν οὕτως ἀποσταλέντο ὑπὸ

ἀσχοῦντες, Σαδδουκαίων δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλους τὸ ἔθος ἀγριώτερον, αἱ τε ἐπιμίξια πρὸς τοὺς ὁμοίους ἀπηνεῖς, ὡς πρὸς ἀλλοτρίους. Τοιαῦτα μὲν περὶ τῶν ἐν Ἰουδαίῳ φιλοσοφούντων εἶχον εἰπεῖν

VARIE LECTIONES.

⁸⁵ ἐκτεθῆμεθα C. ⁸⁶ Κύριον. κτίστην susp. R. Scottus, κόσμον Roperus: καὶ fortasse his erratum fuisse putat M. ⁸⁷ ὄντα. Lacunam explevit M. ⁸⁸ παραμένοντα. C, M. ⁸⁹ παρ' αὐτοῖς, ἀρχῆθεν, οὐ νεωστὶ Sauppins, παρὰ τοῖς ἀρχῆθεν νεωστὶ C, M, qui in hoc verbo latere suspicatur ἐν ἔρει. ⁹⁰ βούλονται. βούλοινται C. ⁹¹ προφητῶν. προφητῶν τὸν? Sauppins. ⁹² προκηρυξάντων. τῶν. προκηρυξάντων. Τῶν C, M. ⁹³ ἐπιγινόντων, ὡς. ἐπιγινόντων C, M, ἐπιγινόντων, ἐγένετο conj. Roperus. ⁹⁴ Syllabæ ρημένα ablata. M. ⁹⁵ τὸ παρόντα, τὸ τὸν παρόντα? ⁹⁶ Scripsimus ἐληλυθέναι. Initio lacunæ ε, in fine α, et paulo ante accentus conspicitur. M. ⁹⁷ ἐπεὶ. ἐπὶ C.

τοῦ Θεοῦ, Χριστὸν οὐκ εἶναι τοῦτον λέγουσιν· ἐλεύ- A
 σεσθαι δὲ ἕτερον, τὸν οὐκ ὄντα, εἰς ὃν τὰ ⁹⁵ μὲν
 σύμβολα ἐκ μέρους ⁹⁶, ὅσα ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται
 προέφηναν, ὁμολογοῦσι, τινὰ δὲ καὶ πλανώμενοι ⁹⁷
 νομίζουσι· γίνεσιν μὲν γὰρ αὐτοῦ ἐσομένην λέγουσιν
 ἐκ γένους Δαβὶδ, ἀλλ' οὐκ ἐκ Παρθένου καὶ ἁγίου
 Πνεύματος, ἀλλ' ἐκ γυναικὸς καὶ ἀνδρός, ὡς πᾶσιν
 ὁροῦ γεννᾶσθαι ⁹⁸ ἐκ σπέρματος, φάσκοντες τοῦτον
 ἐσόμενον βασιλέα ἐπ' αὐτοῦς, ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ
 δυνατὸν, ὃς ἐπισυνάξας τὸ πᾶν ἔθνος Ἰουδαίων,
 πάντα τὰ ἔθνη πολεμήσας, ἀναστήσει αὐτοῖς τὴν
 Ἱερουσαλήμ πόλιν βασιλεύειν, εἰς ἣν ἐπισυνάξει ἅπαν
 τὸ ἔθνος, καὶ πάλιν ἐπὶ τὰ ἀρχαῖα ἔθνη ἀποκαταστή-
 σει βασιλευόν καὶ ἱερατεύον καὶ κατοικοῦν ἐν πε-
 ποιθήσει ἐν χρόνοις ἱκανοῖς· ἔπειτα ἐπαναστήναι
 κατ' αὐτῶν πόλεμον ἐπισυναχθέντων· ἐν ἐκείνῳ τῷ B
 πολέμῳ πεσεῖν τὸν Χριστὸν ἐν μαχαίρῃ ⁹⁹, ἔπειτα
 μετ' οὐ πολὺ τὴν συντέλειαν καὶ ἐκπύρωσιν τοῦ
 παντὸς ἐπιστῆναι, καὶ οὕτως τὰ περὶ τὴν ἀνάστασιν
 | δοξάζόμενα ἐπιτελεσθῆναι, τὰς τε ἀμοιβάς ἐκάστω
 κατὰ τὰ πεπραγμένα ἀποδοθῆναι.

λα. Δοκεῖ μὲν ἡμῖν ἱκανῶς τὰ πάντων Ἑλλήνων
 τε καὶ βαρβάρων δόγματα ἐκτεθεῖσθαι ¹, μὴδὲν δὲ
 ἀπολελοιπέναι ² μήτε [p. 309, 310] τῶν φιλοσοφου-
 μένων μήτε τῶν ὑπὸ αἰρετικῶν φ[ασκο]μένων ³ ἀν-
 ἀπόδεικτον, οἷς ἐξ αὐτῶν τῶν ἐκτεθέντων φανερός
 γεγένηται ὁ ἔλεγχος ἢ κλειψιλογησάντων ἢ τινα ἐρα-
 νισαμένων αὐτὰ τὰ ὑπὸ Ἑλλήνων πεπονημένα πα-
 ραθεμένων ὡς θεῖα. Διὰ πάντων οὖν διαδραμόντες C
 καὶ μετὰ πολλοῦ πόνου ἐν ταῖς ἑννέα βίβλοις ⁴ τὰ
 πάντα δόγματα ἐξειπόντες, πᾶσι τε ἀνθρώποις ἐφ-
 ὄδιον ἐν βίῳ μικρὸν καταλιπόντες, καὶ τοῖς παροῦσιν
 οὐκ ὀλίγης ⁵ χαρᾶς καὶ θυμῆδίας ⁶ φιλομάθειαν
 παρασχόντες, εὐλόγον ἡγοῦμεθα ὡς περ κορυφῆν τοῦ
 παντὸς [τῶν] ⁷ περὶ ἀληθείας λόγον ἐπενέγκαι, καὶ
 τοῦτον ἐν μιᾷ βίβλῳ τῇ δεκάτῃ περιγράψαι, ὅπως ὁ
 ἐντυγχάνων μὴ μόνον ἀνατροπῆν τῶν τετολμηκότων
 αἰρέσεις συστήσασθαι ἐπιγνοῦς καταφρονήσῃ τῶν
 ματαίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς ἀληθείας δύναμιν ἐπι-
 γνοῦς ἀξίως Θεῷ πιστεύσας σωθῆναι δυναθῆ. |

hunc Christum non esse dicant, venturum autem
 esse alium, qui nondum exstet, in quem cadere
 signa ex parte, quotquot lex et prophetae præmon-
 straverunt, conflentur, aliqua autem etiam efra-
 bundi opinantur; namque generationem ejus futu-
 ram esse dicunt ex genere David, non autem e Vir-
 gine et Spiritu sancto, sed e muliere et viro, si-
 cuti omnibus definitum sit generari ex semine, fa-
 tentes hunc futurum esse regem super ipsos, virum
 belligerantem ac potentem, qui, ubi congregaverit
 universum populum Judæorum omnesque populos
 bello persecutus fuerit, instaurabit iis Hierosolyma
 urbem regiam, in quam congregabit universum po-
 pulum et rursus ad priscos mores reducet fungentem
 regio et sacerdotali munere et habitantem in
 B confidentia per satis longa tempora; tum insurre-
 cturum esse bellum contra eos congregatos; in illo
 bello casurum esse Christum per gladium; tum
 haud ita multo post successurum esse consumma-
 tionem ac deflagrationem universi, et ita quæ de
 resurrectione opinantur perfectum iri, mercedesque
 cuique prout egerit tributum iri.

31. Videntur nobis sufficienter omnium et Græcorum
 et Barbarorum placita esse exposita, nihilquæ
 remansisse irrefutatum **494-495** neque philo-
 sophumenorum neque eorum, quæ ab hæreticis
 dicta sunt, qui ex ipsis expositis manifeste
 arguti sunt vel expilando vel quædam corro-
 gando ea ipsa, quæ a Græcis elaborata sunt,
 proposuisse tanquam divina. Postquam igitur per
 omnia percurramus et magno labore novem his
 libris omnia placita ediximus, omnibusque homini-
 bus parvum in vita viaticum reliquimus, et præ-
 sentibus haud parvæ lætitiæ et oblectationis stu-
 dium discendi præbuimus, commodum arbitramur
 tanquam fastigium totius operis sermonem de veri-
 tate afferre cumque in uno libro decimo delineare,
 ut lector non solum cum refutationem eorum qui
 hæreses condere ausi sunt, cognoverit, inania sper-
 nat, sed etiam, cum veritatis vim cognoverit, digne
 ubi Deo crediderit, salvari possit.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁵ εἰς ὃν τὰ. εἰς ὄντα C, M. ⁹⁶ ἐκ μέρους. Exciditne vocabulum ἀναφέρεισθαι vel tale quid? ⁹⁷ πλανώ-
 μένοι. πλανώμενον C. ⁹⁸ γενᾶσθαι C. ⁹⁹ μαχαίρῃ. μαχαίρᾳ? ¹ ἐκτεθῆσθαι C. ² ἀπολελοιπέναι.
 ἀπολελοιπέναι C, ἀπολελειπέναι M. ³ Litteræ supplementæ lacunam exacte implent; supersunt vestigia litte-
 rarum α ει x. M. ⁴ ταῖς ἑννέα βίβλοις. τοῖς ἑννέα βίβλοις C, vel τοῖς ἑννέα βιβλίοις. ⁵ ὀλίγης Kueperus,
 ὀλίγοις C, M. ⁶ θυμῆδίας C. ⁷ τὸν aut. M.

ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΣΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ BIBAION I'.

REFUTATIONIS OMNIUM HÆRESIUM LIBER DECIMUS.

1. Hæc insunt in decimo libro refutationis A
omnium hæresium :

2. Summarium omnium philosophorum,

3. Summarium omnium hæresium,

4. Et denique post omnia, quænam sit veritatis doctrina.

5. Labyrinthum hæresium postquam non violenter dirupimus, sed sola refutatione veritatis vi dissolvimus, ad veritatis demonstrationem aggredimur. Tum enim erroris artificiosa sophismata male nexa manifesta sient, quando veritatis definitio ostensa fuerit, non a sapientia Græcorum principium nacta, neque Ægyptiorum placita, vana illa inter ipsos cum fiducia culta, tanquam arcana edocta, neque Chaldæorum dissoluta curiositate inducta, neque Babyloniorum stulta vesania per effi- B
caciæm dæmonum perculsa, sed quo exstat 496-497 modo definitio vera existens et ingenua et sincera, quæ, dummodo apparuerit, refutabit errorem. Cujus etsi sæpissime rationem aperuimus satisque veritatis regulam liberaliter his qui volunt ostendimus : sed tamen nunc etiam non absolum arbitrati sumus post omnia Græcorum et hæreticorum placita tanquam fastigium librorum hæc afferre demonstrationem per decimum librum.

6. Complexi igitur omnium apud Græcos sapientum placita in quatuor libris, ea autem, quæ hæresiarchis placuerunt in quinque, jam veritatis doctrinam in uno ostendemus, recapitulantes primum omnium placita. Græcorum enim dogmatistæ cum philosophiam tritariam diviserint, ita philosophati sunt, alii physicen, alii ethicen, alii dialecticen nuncupantes. Et qui physicen, fuerunt hi, in

α'. Τάδε ἐνεστὶν ἐν τῇ δεκάτῃ τοῦ κατὰ πασῶν αἰρέσεων ἐλέγχου·

β'. Ἐπιτομὴ πάντων τῶν φιλοσόφων,

γ'. Ἐπιτομὴ ὁ πασῶν [τῶν] ὁ αἰρέσεων,

δ'. Καὶ ἐπὶ πᾶσι, τίς ὁ τῆς ἀληθείας λόγος.

ε'. Τὸν λαβύρινθον τῶν αἰρέσεων οὐ βίβη διαβρῆξαντες, ἀλλὰ μόνῃ ἐλέγχῳ ἀληθείας δυνάμει διαλύσαντες, πρόσμειν ¹⁰ ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας ἀπόδειξιν. Τότε γὰρ τῆς πλάνης ἐντεχνα σοφίσματα ἀσύστατα φανερωθήσεται, ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ὅρος ἐπιδειχθῆ. ὡς ἀπὸ σοφίας Ἑλλήνων ἀρχὰς μεταλαβῶν, οὐδ' Αἰγυπτίων δόγματα, τὰ ἐν αὐτοῖς μετ' ἀξιοπιστίας θρησκευόμενα μάταια, ὡς ἀβήρητα διδαχθεῖς, οὐδὲ Χαλδαίων ἀσυστάτῳ περιεργίᾳ σοφισθεῖς, οὐδὲ Βαβυλωνίων ἀλογίστῳ μανίᾳ [p. 310. 311] δι' ἐνέργειαις ¹¹ δαιμόνων καταπλαγεῖς, ἀλλ' ὅ ¹² ὑπάρχει τρόπος ὅρος ἀληθείας ¹³ ὡς ἀφύλακτος τε καὶ ἀκαλλώπιστος, ὅς ¹⁴ μόνον φανεῖς ἐλέγξει τὴν πλάνην. Περὶ οὗ εἰ καὶ πλειστάκις ἀποδείξεις ἐποίησαμεν καὶ ἱκανῶς τὸν τῆς ἀληθείας κανόνα ἀφθόνως τοῖς βουλομένοις ἐπεδείξαμεν, ἀλλὰ γε καὶ νῦν οὐκ ἄλογον ἐκρίναμεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι δεδοκμημένοις καὶ αἰρετικοῖς ὡσεὶ κορωνίδα τῶν βιβλίων ἐπενέγκαι ταύτην τὴν ἀπόδειξιν διὰ τῆς δεκάτης βιβλίου.

ς'. Συμπεριλαβόντες τοῖνον τὰ πάντων τῶν παρ' Ἑλλήσι σοφῶν δόγματα ἐν τέσσαρσι βιβλίοις ¹⁵, τὰ δὲ τοῖς αἰρεσιάρχαις ¹⁶ ἐν πέντε, νῦν τὸν περὶ ἀληθείας λόγον ἐν α' ¹⁷ ἐπιδείξομεν, ἀνακεφαλαίουμενοι πρῶτον τὰ πᾶσι δεδοκμημένα. Οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων δογματισταὶ τὴν φιλοσοφίαν τριχῇ διελόντες οὕτως ἐφιλοσόφησαν, οἱ μὲν φυσικὴν, οἱ δὲ θητικὴν, οἱ δὲ διαλεκτικὴν προσαγορεύσαντες. Καὶ οἱ μὲν

Sexti. Empir. Adv. Physic. x, § 310 sqq. p. 684 sqq. : Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. Ἡ μὲν γενέσεως καὶ φθορᾶς ζήτησις συνίσταται τοῖς Σκεπτικοῖς πρὸς τοὺς Φυσικοὺς σχεδὸν τι περὶ τῶν ὄλων· εἰ γε τῶν σκεψαμένων περὶ τῆς τοῦ παντὸς συστάσεως οἱ μὲν ἐξ ἐνὸς ἐγέννησαν τὰ πάντα, οἱ δ' ἐκ πλειόνων· καὶ τῶν ἐξ ἐνὸς οἱ μὲν ἐξ ἀποιοῦ, οἱ δὲ ἐκ ποιοῦ· καὶ τῶν ἐκ ποιοῦ οἱ μὲν ἐξ ἀέρος, οἱ δ' ἐξ ὕδατος, οἱ δὲ

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ Ἐπιτομὴ. Ἐπὶ τῷ μὴ C. ¹¹ τῶν om. C. ¹² πρόσμειν. πρόσμειν C. ¹³ Lacunam exprēvit M. ¹⁴ ἀλλ' ὅ. ἀλλ' ὡς C. ¹⁵ ἀληθείας. ἀληθείας C. ¹⁶ ἀκαλλώπιστος, ὅς. ἀκαλλώπιστος C, M. ¹⁷ βιβλίοις. βιβλίοις C. ¹⁸ Post αἰρεσιάρχαις cum M δεδοκμημένα inserendum esse videtur : confer autem infra p. 502, 88, ubi eadem recurrunt. ¹⁹ ἐν α' Jac. Bernaysius in Ep. crit. ad Bunsenium : ἔνα C, M, qui ἐνὶ legendum esse putat.

τῶν φυσικῶν οὗτοι γεγέννηται, οὕτως δὲ δηγήσαντο· οἱ μὲν ¹⁸ ἐξ ἑνὸς τὰ πάντα, οἱ δὲ ἐκ πλειόνων· καὶ τῶν ἐξ ἑνὸς οἱ μὲν ἐξ ἀποίου, οἱ δὲ ἐκ [τοῦ] ποιοῦ ¹⁹· καὶ τῶν ἐκ ποιοῦ οἱ μὲν ἐκ πυρὸς, οἱ δὲ ἐξ ἀέρος, οἱ δὲ ἐξ ὕδατος, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς· καὶ τῶν ἐκ πλειόνων οἱ μὲν ἐξ ἀριθμητῶν, [οἱ δὲ ἐξ ἀπειρῶν καὶ τῶν ἐξ ἀριθμητῶν] ²⁰ οἱ μὲν ἐκ δυοῖν, οἱ δὲ ἐκ τεσσάρων, οἱ δὲ ἐκ ε', οἱ δὲ ἐκ σ'· καὶ τῶν ἐξ ἀπειρῶν οἱ μὲν ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις, οἱ δὲ ἐξ ἀνομοίων· καὶ τούτων ²¹ οἱ μὲν ἐξ [ἀπα]θῶν, οἱ δὲ ἐκ παθητῶν. Ἐξ ἀποίου ²² μὲν οὖν καὶ ἑνὸς σώματος τὴν τῶν ἄλων συνεστήσαντο γένεσιν οἱ Στωϊκοί. Ἀρχὴ [p. 311, 312] γὰρ τῶν ὄλων κατ' αὐτούς ἐστὶν ἡ ἀποιος ὕλη καὶ δι' ὄλων τρεπτῆ ²³ μεταβαλλούσης δὲ αὐτῆς γίνεται πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ. Ἐξ ἑνὸς δὲ καὶ ποιοῦ γεγενῆσθαι τὰ πάντα | θέλουσιν οἱ ^B τε ²⁴ περὶ τὸν Ἰππασον καὶ Ἀναξίμανδρον καὶ Θαλῆ τὸν Μιλήσιον. Ἰππασος ²⁵ μὲν ὁ Μεταπόντιος καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος ἐκ πυρὸς ἀπεφῆναντο τὴν γένεσιν, Ἀναξίμανδρος δὲ ἐξ ἀέρος, Θαλῆς δὲ ἐξ ὕδατος, Ξενοφάνης δὲ ἐκ γῆς. Ἐκ γῆς ²⁶ γάρ, φησὶ, πάντα ἐστὶ, καὶ εἰς γῆν ²⁷ πάντα τελευτᾷ. αὐτὴν ἐκ ἀποίου, Xenophanes αὐτὴν ἐκ ἀέρος. *Ex terra enim, inquit, omnia sunt, et in terram omnia desinunt*

ζ'. Ἐκ πλειόνων δὲ καὶ ἀριθμητῶν ²⁸, δεῖν μὲν, γῆς τε καὶ ὕδατος, τὰ ὅλα συνεστήκεναι φησὶν ²⁹ ὁ ποιητῆς Ὅμηρος, ὅτι μὲν λέγων·

Ὀκεανόν ³⁰ τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν ³¹, ποτὲ δέ·

Ἄλλ' ὅμοις ³² μὲν ³³ πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Συμφέρεισθαι ³⁴ δ' αὐτῷ δοκεῖ καὶ ὁ Κολοφώνιος Ξενοφάνης· φησὶ γάρ·

Πάντες ³⁵ [γῆρ] γαίης [τε] ³⁶ καὶ ὕδατος ἐκγεγόμεσθα ³⁷.

ἐκ πυρὸς, ἄλλοι ἐκ γῆς· καὶ τῶν ἐκ πλειόνων οἱ μὲν ἐξ ἀριθμητῶν, οἱ δὲ ἐξ ἀπειρῶν· καὶ τῶν ἐξ ἀριθμητῶν οἱ μὲν ἐκ δυοῖν, οἱ δ' ἐκ τεσσάρων, οἱ δ' ἐκ πάντων, οἱ δ' ἐξ ἑξῆς· καὶ τῶν ἐξ ἀπειρῶν οἱ μὲν ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις, οἱ δὲ ἐξ ἀνομοίων· καὶ τούτων οἱ μὲν ἐξ ἀπαθῶν, οἱ δ' ἐκ παθητῶν. Ἐξ ἀποίου μὲν οὖν καὶ ἑνὸς σώματος τὴν τῶν ὄλων συνεστήσαντο γένεσιν οἱ Στωϊκοί. Ἀρχὴ γὰρ τῶν ὄλων κατ' αὐτούς ἐστὶν ἡ ἀποιος ὕλη καὶ δι' ὄλων τρεπτῆ, μεταβαλλούσης τε ταύτης γίνεται τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, πῦρ καὶ ἀήρ, ὕδωρ καὶ γῆ. Ἐξ ἑνὸς δὲ καὶ ποιοῦ γεγενῆσθαι τὰ πάντα θέλουσιν οἱ τε περὶ τὸν Ἰππασον καὶ Ἀναξίμανδρον καὶ Θαλῆ· ὧν Ἰππασος μὲν καὶ κατὰ τινὰς Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος ἐκ πυρὸς ἀπέλιπον τὴν γένεσιν, Ἀναξίμανδρος δὲ ἐξ ἀέρος, Θαλῆς δὲ ἐξ ὕδατος, Ξενοφάνης δὲ κατ' ἐνίους ἐκ γῆς·

Ἐκ γαίης γὰρ πάντα καὶ εἰς γῆν πάντα τελευτᾷ.

Ἐκ πλειόνων δὲ καὶ ἀριθμητῶν δυοῖν μὲν, γῆς τε καὶ ὕδατος, ὁ ποιητῆς Ὅμηρος, ὅτι μὲν λέγων·

Ὀκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν·
ὅτι δέ·

Ἄλλ' ὅμοις μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Συμφέρεισθαι δ' αὐτῷ δοκεῖ κατ' ἐνίους καὶ ὁ Κολοφώνιος Ξενοφάνης· φησὶ γάρ·

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγεγόμεσθα.

VARIE LECTIONES.

¹⁸ Quæ sequuntur, hausta sunt ex Sexto Empirico, cuius verba textui supposuimus ¹⁹ ἐκ ποιοῦ, ἐκ τοῦ ποιοῦ C, M. ²⁰ οἱ δὲ ἐξ ἀπειρῶν καὶ τῶν ἐξ ἀριθμητῶν om. C. ²¹ γεννωμένοις, γεννομένοις C, M. ²² τούτων, πρὸς τούτοις C, M. ²³ παθητῶν, Ἐξ ἀποίου, παθητικῶν, Ἀποίου C, M. ²⁴ τρεπτῆ, τρέπει D. ²⁵ οἱ τε, οἱ δὲ C. ²⁶ Μιλήσιον, Ἰππασος, Μιλήσιον, ὧν Ἰππασος? ²⁷ Apud Karstien. fr. 8, p. 45. Fort. versus restituendus qui apud Sextum. M. ²⁸ γῆν, τὴν γῆν C, M. ²⁹ ἀριθμητῶν, ἀριθμῶν C. ³⁰ φησὶ C. ³¹ Hom. II, xiv, 301. ³² Τηθύν, τιθάν C. ³³ Ho n. II, vii, 99. ³⁴ μὲν om. C. ³⁵ Συμφέρεισθα· Συμπερὲς, posito ε super φε C. ³⁶ Fragma. 9, p. 46, Karst. ³⁷ γὰρ γαίης τε, γαίης C, M. ³⁸ ἐκγεγόμεσθα, ἐκγεγόμεσθα C, M.

A hunc autem modum disputaverunt : alteri ex uno omnia (sc. generaverunt), alteri ex pluribus; et ex iis, qui ex uno, alteri ex nulla qualitate prædito, alteri ex aliqua prædita qualitate; et ex iis, qui ex aliqua prædita qualitate, alii ex igne, alii ex aëre, alii ex aqua, alii e terra; et ex iis, qui ex pluribus, alteri ex numerabilibus, alteri ex infinitis; et ex iis, qui ex numerabilibus, alii ex duobus, alii ex quatuor, alii ex quinque, alii ex sex; et ex iis, qui ex infinitis, alteri ex similibus eorum quæ generantur, alteri ex dissimilibus; et ex his alteri ex impatilibus, alteri ex patilibus. Ex corpore igitur nulla qualitate prædito eoque uno universitatis originem constituerunt Stoici. Principium **498-499** enim universi ex eorum sententia est materia nulla prædita qualitate et omni ex parte mutabilis; ea autem cum convertitur, nascuntur ignis, aer, aqua, terra. Ex uno autem eoque qualitate prædito facta esse volunt omnia et Hippasi et Anaximandri et Thaletis Milesii scholæ. Hippasus quidem Metapontius et Heraclitus Ephesius ex igne declaraverunt esse rerum originem, Anaximander autem ex aëre, Thales *terra enim, inquit, omnia sunt, et in terram omnia*

7. Ex pluribus autem et numerabilibus, duobus quidem, terra et aqua universum constare ait poeta Homerus, tum quidem dicens :

Oceanumque deorum originem et matrem Tethyn,
tum vero :

Sed vos omnes aqua et terra fiat.

Concinere autem cum eo videtur etiam Xenophanes Colophonius : ait enim :

Nos omnes enim ex terra et aqua exorti sumus.

Ex terra autem et æthere Euripides, ut libet cognoscere ex eo quod dicit :

Æthera et terram universorum genitricem canto.

Ex quatuor autem Empedocles, cum ait in hunc modum :

500-501 *Quatuor universorum radices primum audi.*

*Jupiter lucidus Junoque alma et Aidoneus
Nestisque quæ lacrymis humectat scaturiginem humanam.*

Ex quinque autem Ocellus Lucanus et Aristoteles ; simul enim cum quatuor elementis assumpserunt quintum idque in orbem motum corpus, ex quo dicunt esse cœlestia. Ex sex autem universi ortum posuit Empedocles schola. Cum enim ait: *Quatuor universorum radices primum audi*, ex quatuor statuit esse originem ; quando autem addit :

*Discordia perniciose præter illos, ex omni parte
Et amicitia cum his, par ad longitudinem et latitudinem,*

sex tradit universorum principia, quatuor quidem materialia, terram, aquam, ignem, aera, duo autem agentia, amicitiam et discordiam. Ex infinitis autem opinati sunt universorum esse originem Anaxagoræ Clazomenii et Democriti et Epicuri scholæ aliique permulti, quorum antea ex parte mentionem fecimus. Sed Anaxagoras quidem ex similibus eorum quæ generantur, Democriti autem schola et Epicuri ex dissimilibus iisque impatibilibus, hoc est ex individuis, Heraclidis autem Pontici et Asclepiadis scholæ ex dissimilibus quidem, sed patibilibus, sicuti ex inconcinnis corpusculis, Platonis autem schola ex tribus ; hæc esse dicunt Deum et materiam et exemplum. Materiam autem dividit in quatuor principia :

Ἐκ γῆς δὲ καὶ αἰθέρος Εὐριπίδης, ὡς πάρεστιν ἐκδέξασθαι ἐκ τοῦ λέγειν αὐτόν·

Αἰθέρα καὶ γαῖαν πάντων γενέτειραν αἰδῶ.

Ἐκ τεσσάρων δὲ ὁ Ἐμπεδοκλῆς·

*Τέσσαρα γὰρ πάντων ριζώματα πρῶτον ἄκουε·
Ζεὺς ἀργῆς Ἥρη τε φερέσβιος ἠδ' Ἄιδωνεύς,
Νῆστις θ' ἢ δακρυοῖς τέρψαι κροῦνῶμα βρόττειον.*

Ἐκ πέντε δὲ Ὁκελλος ὁ Λευκανὸς καὶ Ἀριστοτέλης· συμπαρέλαθον γὰρ τοῖς τέσσασι στοιχείοις τὸ πέμπτον καὶ κυκλοφορητικὸν σῶμα, ἐξ οὗ λέγουσιν εἶναι τὰ οὐράνια. Ἐκ δὲ τῶν ἑξὶ τῶν πάντων ὑπέθεντο γένεσιν οἱ περὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα. Ἐν οἷς μὲν γὰρ λέγει *τέσσαρα τῶν πάντων ριζώματα*, ἐκ τεσσάρων ποιεῖ τὴν γένεσιν· ὅταν δὲ προσθῇ·

*Νεῖκος τ' οὐλόμενον δίχα τῶν ἀτάλατον ἀπάντη,
καὶ φιλή μετὰ τοῖσιν, ἴσον μῆκος τε πλάτος τε,*

ἑξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς, τέσσαρας μὲν τὰς ὕλικάς, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ, δύο δὲ τὰς δραστηρίους, φιλίαν καὶ νεῖκος. Ἐξ ἀπειρων δὲ ἐδόξασαν τὴν τῶν πραγμάτων γένεσιν οἱ περὶ Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον, καὶ Δημόκριτον, καὶ Ἐπίκουρον, καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς. Ἄλλ' ὁ μὲν Ἀναξαγόρας ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις· οἱ δὲ περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον ἐξ ἀνομοίων τε καὶ ἀπαθῶν, τουτέστι τῶν ἀτόμων· οἱ δὲ περὶ τὸν Ποντικὸν Ἡρακλείδην καὶ Ἀσκληπιάδην ἐξ ἀνομοίων μὲν, παθητῶν δὲ, κατὰ πρ

VARIE LECTIONES.

²² αἰθέρος. ἀέρος C. M. ²³ De hoc versu, quem ex Euripidis hymnis repetitum esse putat I. A. Fabricius, cf. quæ vir clariss. disputavit ad locum Sextii. ²⁴ Cf. quæ supra p. 384 sq. ad hos versus adnotavimus. ²⁵ Ὁκελλος ὁ Λευκανός. ὁ χη. γλος λευκανός C. ²⁶ ἐξ οὗ. καὶ C. M. ²⁷ δ' τῶν. δὲ τῶν C. ²⁸ Empedocle. vss. 106 sq. Karsten., 79 sq. Sicin. ²⁹ δίχα τῶν ἀτάλατον. διχάζων ἀταλάττον C. ³⁰ φιλή μετὰ τοῖσιν. φιλία μετὰ οἷσιν C. ³¹ ἐξ ἑξ καὶ C, M. ³² μὲν οἱ. C, M. ³³ ἀνάμων. ἀνάμων C, M.

Ἐκ γῆς δὲ καὶ αἰθέρος ²² Εὐριπίδης, ὡς πάρεστιν ἐπιγῶναι ἐκ τοῦ λέγειν αὐτόν·

Αἰθέρα ²³ καὶ γαῖαν πάντων γενέτειραν αἰδῶ.

Ἐκ τεσσάρων δὲ Ἐμπεδοκλῆς, οὕτως λέγων·

[p. 313, 314] *Τέσσαρα ²⁴ τῶν πάντων ριζώματα πρῶτον ἄκουε*
Ζεὺς ἀργῆς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἄιδωνεύς,
Νῆστις δὲ ἢ δακρυοῖς σπόνδε κροῦνῶ μαβρόνττειον.

Ἐκ πέντε δὲ Ὁκελλος ²⁵ ὁ Λευκανὸς καὶ Ἀριστοτέλης· συμπαρέλαθον γὰρ τοῖς τέσσασι στοιχείοις τὸ πέμπτον καὶ κυκλοφορητικὸν σῶμα, ἐξ οὗ ²⁶ λέγουσιν εἶναι τὰ οὐράνια. Ἐκ δὲ τῶν ἑξ τῶν πάντων ὑπέθεντο γένεσιν οἱ περὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα. Ἐν οἷς μὲν γὰρ λέγει· *δ' τῶν ²⁷ πάντων ριζώματα πρῶτον ἄκουε*, ἐκ τεσσάρων ποιεῖ τὴν γένεσιν· ὅταν δὲ προσθῇ·

Νεῖκος τ' οὐλόμενον ²⁸ δίχα τῶν, ἀτάλατον ἀπάντη,
καὶ φιλή μετὰ τοῖσιν ²⁹, ἴση μῆκος τε πλάτος τε,

ἑξ ³⁰ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς, δ' μὲν ὕλικάς, γῆν, ὕδωρ, πῦρ, ἀέρα, δύο δὲ τὰς δραστηρίους, φιλίαν καὶ νεῖκος. Ἐξ ἀπειρων δὲ ἐδογματίσθη τὴν τῶν πάντων γένεσιν οἱ περὶ Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον, καὶ Δημόκριτον, καὶ Ἐπίκουρον, καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς, ὧν ἐκ μέρους πρότερον ἐμνήσθημεν. Ἄλλ' ὁ μὲν Ἀναξαγόρας ἐξ ὁμοίων τοῖς γεννωμένοις, οἱ δὲ περὶ τὸν Δημόκριτον καὶ Ἐπίκουρον ἐξ ἀνομοίων τε καὶ ἀπαθῶν, τουτέστιν ἐκ τῶν ἀτόμων, οἱ δὲ περὶ τὸν Ποντικὸν Ἡρακλείδην καὶ Ἀσκληπιάδην ἐξ ἀνομοίων μὲν, παθητῶν / δὲ, κατὰ πρ τῶν ἀνάμων ³¹ ὄγκων, οἱ δὲ περὶ τὸν Πλάτωνα ἐκ τριῶν· εἶναι ταῦτα λέγουσι θεοὶ, καὶ ὕλην καὶ παράδειγμα. Τὴν δὲ ὕλην μερίζει εἰς τέσσαρας

ἀρχάς, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, [p. 314, 315] ἀέρz · Θεόν A ignem, aquam, 502 - 503 terram, aera; Deum δὲ τὸν ταύτης εἶναι δημιουργόν, τὸ δὲ παράδειγμα autem esse ejus opificem, exemplum autem mentem. νοῦν.

η'. Πειπεισμένοι: τοίνυν ὅτι πᾶσι τούτοις ὁμολογουμένως ἀπορος εὐρίσκειται ὁ τῆς φυσιολογίας λόγος, αὐτοὶ περὶ τῶν τῆς ἀληθείας παραδειγμάτων ὡς ἔστι: ⁵⁰ καὶ πεπιστεύκαμεν, ἀόκνως ἐροῦμεν, πλ[ῆν] ⁵¹ καὶ τὰ τοῖς αἰρεσιάρχαις ⁵² ἐπιτομῇ πρότερον ἐκθέμενοι, ἵνα καὶ διὰ τούτου εὐγνωστα τὰ πάντων δόγματα παραστήσαντες φανεράν καὶ εὐγνωστον τὴν ἀλήθειαν ἐπιδείξωμεν.

θ'. Ἄλλ' ⁵³ ἐπει οὕτως δοκεῖ, ἀρξώμεθα πρῶτον ἀπὸ τῶν τοῦ ὕψους λειτουργῶν. Νασσηνοὶ ⁵⁴ ἀνθρώπων καλοῦσι τὴν πρώτην τῶν ὄλων ἀρχὴν, τὸν αὐτὸν καὶ υἱὸν ἀνθρώπου· τούτον δὲ τριχῆ διαίρουσιν. Ἔστι μὲν γὰρ αὐτοῦ, φασί, τὸ μὲν νοερὸν, τὸ δὲ ψυχικόν, τὸ δὲ χοϊκόν. Καλοῦσι δὲ αὐτὸν Ἀδάμαν, καὶ νομίζουσι τὴν εἰς αὐτὸν ⁵⁵ εἶναι γνῶσιν ἀρχὴν τοῦ δύνασθαι γνῶναι Θεόν. Καὶ ταῦτα πάντα τὰ νοερά, καὶ τὰ ψυχικά, καὶ τὰ χοϊκά κεχωρηκέναι εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἰσοῦ δι' αὐτοῦ λελαληκέναι τὰς τρεῖς οὐσίας τοῖς τρισὶ γένεσι. Τοῦ παντὸς οὗτοι: ⁵⁶ φάσκουσι τρία γένη ⁵⁷, ἀγγελικόν, ψυχικόν, χοϊκόν, καὶ τρεῖς εἶναι ἐκκλησίας, ἀγγελικὴν, ψυχικὴν, χοϊκὴν· ὀνόματα δὲ αὐταῖς, ἐκλεκτῆ, κλητῆ, αἰχμάλωτος. Ταῦτά ἐστι τὰ κατ' αὐτοὺς κεφάλαια, ὡς ἐν ὀλίγῳ ἔστι καταλαβεῖν. Ταῦτά φασί ⁵⁸ παραδεδωκέναι τὸν Ἰακώβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου τῆς Μαριάμνης, καταψευδόμενοι ἀμφοτέρων. |

ι'. Οἱ δὲ ⁵⁹ Περάται ⁶⁰, Ἀδέμης ⁶¹ ὁ Καρύστιος ⁶² καὶ Εὐφράτης ὁ Περαιτικὸς ⁶³, λέγουσιν ἓνα εἶναι κόσμον τινὰ, οὕτως καλοῦντες τούτον, τριχῆ διηρημένον. Ἔστι δὲ [τῆς] τριχῆ ⁶⁴ διαιρέσεως [p. 315] παρ' αὐτοῖς [τὸ μὲν ἐν μέρει], ⁶⁵ ὅλον ἡ ⁶⁶ μία ἀρχὴ καθάπερ πηγὴ μεγάλη, εἰς ἀπείρους τομὰς τῷ λόγῳ τμηθῆναι δυναμένη. Ἡ δὲ πρώτη τομὴ καὶ προεχέστερα ⁶⁷ κατ' αὐτοὺς ἐστὶν ἡ τριάς, καὶ [τὸ μὲν ἐν μέρει] ⁶⁸ καλεῖται ἀγαθὸν τέλειον, μέγεθος πατρικόν· τὸ δὲ δεῦτερον μέρος τῆς τριάδος οἰοεὶ δυνάμεων

8. Persuasi igitur ab his omnibus sine dubio parum firmam inveniri physiologiae rationem, ipsi de veritatis exemplis, quomodo sint et prout nos confidamus, impravide loquemur, insuper et hæresiarum placitis summatim prius expositis, ut, ubi etiam hoc modo perspecta omnium dogmata exposuerimus, apertam et perspectam veritatem ostendamus.

9. Sed quoniam ita placet, initium ducamus primum a serpentis cultoribus. Nasseni hominem vocant primum universorum principium, ipsumque et filium hominis, eum autem trifariam dividunt. Est enim ejus, inquit, aliud rationale, aliud animale, aliud choicum. Vocunt autem eum Adaman atque censent cognitionem ejus esse initium cognitionis Dei. Et hæc omnia rationalia et animalia et choica cecidisse in Jesum et simul una per eum locutas esse has tres substantias tribus generibus. Universi hi dicunt tria genera, angelicum, animale, choicum, tresque esse ecclesias, angelicam, animale, choicam; nomina autem earum: electa, vocata, captiva. Ea sunt doctrinae eorum capita, sicuti breviter complecti licet. Hæc dicunt tradidisse Jacobum Domini fratrem Mariamne, diffamantes ambus.

C 40. Peratæ autem, Ademes Carystius et Euphrates Peraticus, dicunt esse unum aliquem mundum, ita vocantes huncce, trifariam divisum. Est autem trifaria divisione apud eos 504 - 505 [una pars; quasi unum initium tanquam magnus fons, in infinita per rationem dissecabilis segmenta. Primum autem segmentum et potius secundum eos est trias, et una quidem pars appellatur bonum perfectum, magnitudo patria; secunda autem pars triadis tanquam potestatum innumera quædam multitudo;

τῶν ἀνάμικτων ὄγκων. Προεληφότες οὖν ὅτι πᾶσι τούτοις ἀπορος δεικνύται ὁ τῆς φυσιολογίας τρόπος ἀναιρεθείσης τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, προθυμότερον ἀπιτόμεθα τῶν λόγων· καίτοι γε ἐὰν ἐξετάζωμεν, διὰ τῶν ἔμπροσθεν αὐτάρκως ἤδη συμβεβίβασται τὰ κεφάλαια.

Theodor. *Hæc. fab.* i, 17. Ἀδέμης δὲ ὁ Καρύστιος καὶ ὁ Περαιτικὸς Εὐφράτης, ἀφ' οὗ Περάται προσηγορεύθησαν οἱ τούτων ὁμόφρονες, ἓνα κόσμον εἶναι φασὶ τριχῆ διηρημένον. Καὶ τὸ μὲν ἐν μέρος ὅλον τινα πηγὴν εἶναι μεγάλην, εἰς ἀπείρα διαιρεθῆναι τῷ λόγῳ δυνάμενον. Τὴν δὲ πρώτην τομὴν τριάδα προσαγορεύουσι καὶ καλοῦσιν αὐτὴν ἀγαθὸν τέλειον, μέγεθος πατρικόν. Τὸ δὲ δεῦτερον δυνάμεων ἀπείρων τὸ πλῆθος·

VARIE LECTIONES.

⁵⁰ ἔστι. ἔσται C. ⁵¹ Lacunam explevit M. ⁵² τὰ τοῖς αἰρεσιάρχαις. Supplendum esse videtur δεδοκημένα. Cf. supra p. 311, 25, 26. ⁵³ Ἄλλ' — ἀμφοτέρων. Cf. supra p. 132, 154 et Bernaysium l. i, p. 309-11. ⁵⁴ Νασσηνοὶ C. ⁵⁵ εἰς αὐτόν. Scribendum videtur esse αὐτοῦ, quod sententia postulari jam Jac. Bernaysius vidit l. i. Cf. supra, p. 132, 68. ⁵⁶ γένεσι. Τοῦ παντὸς οὗτοι. γένεσι τοῦ παντὸς, ὅτω C, M, γένεσι τοῦ παντός. Τούτου Bernaysius. ⁵⁷ τρία γένη, τριγενῆ C, M. Sicuti nos Bernaysius quoque et R. S. collis correxerunt. ⁵⁸ φασί. φησιν C. ⁵⁹ οἱδὲ Περάται — Περάται. Cf. supra p. 176, 178, Bernaysium l. i, p. 311-18 et Theodoret. *Hæc. fab.* i, 17, cuius verba ex Hippolyto hausta textui suppositimus. ⁶⁰ Περάται. Περάται C, M, Bernaysius. ⁶¹ Ἀδέμης. Cf. supra p. 51 not. ad l. 16, 17. ⁶² Καρύστιος. Καροῖστιος C. ⁶³ Εὐφράτης ὁ Περαιτικός. Ἐφράτης Περαιτικός C. ⁶⁴ τῆς τριχῆ, τριχῆς C, cf. supra p. 176, 72. ⁶⁵ τὸ μὲν ἐν μέρος. Hæc verba h. l. delenda et lin. 15. ante καλεῖται inserenda esse videntur, ut ratio constet, quanquam dubitari nequit Hippolytum ipsum ita scripsisse ut textus habet, cum Theodorctus quocumque eum eo concinat. Cf. supra p. 176, 73, 75, 76. ⁶⁶ ὅλον ἢ οἰοεὶ? Sicuti nos etiam M, conjecit. ⁶⁷ προεχέστερα. προεχέστερα C, M. Cf. supra p. 176, 75. ⁶⁸ τὸ μὲν ἐν μέρος οἰο. C, M, Bernaysius.

tertia speciale. Et est prima quidem id quod non A
 genitum est bonum, secunda autem bonum ex se
 genitum, tertia genitum: unde perspicue dicunt tres
 Deos, tres logos, tres mentes, tres homines. Singulis
 enim partibus mundi, divisione discreta, tribuunt et
 Deos et logos et homines et quæ reliqua sunt. Desuper
 autem ex non generatione et primo mundi segmento,
 cum ad consummationem deinceps mundus consti-
 tisset, descendisse Herodis temporibus trinaturatum
 quemdam hominem et tricorporeum et tripotentem,
 vocatum Christum, in se habentem a tribus partibus
 mundi omnia concremita et potestates. Et hoc
 esse voluit quod dicitur: *In quo inhabitat omnis
 plenitudo divinitatis corporaliter.* Delata autem esse
 a superjacentibus mundis duobus, et non generato
 et ex se ipso generato, in hunc modum, in quo B
 versamur nos, omnifariam potestatum semina.
 Devenisse autem Christum desuper a non genera-
 tione, ut per descensionem ejus omnia salvarentur
 trifariam divisa. Quæ enim, inquit, desuper deve-
 nerunt, ascendent per eum, quæ vero insidiata
506-507 sunt delapsis, abjiciuntur et punita
 ablegantur: Duas autem esse partes dicit, quæ sal-
 ventur, superjacentes, sejunctas ab interitu, tertiam
 autem perire, quem mundum specialein vocal. Hæc
 et Peratæ.
 κείμενα, ἀπαλλαγέντα τῆς φθορᾶς, τὸ δὲ τρίτον
 οἱ Περᾶται ⁶⁶.

ἀπειρόν ⁶⁰ τι πλήθος· τρίτον ἰδικόν. Καὶ ἐστὶ τὸ μὲν
 πρῶτον ἀγέννητον [ἄπερ ⁷⁰ ἐστὶν ἀγαθόν· τὸ δὲ δευτέ-
 ρον ἀγαθὸν αὐτογενές· τὸ τρίτον γεννητόν·] ὄθεν
 διαβρήθη ἰδέσθαι τρεῖς θεοὺς, τρεῖς λόγους, τρεῖς
 νοῦς, τρεῖς ἀνθρώπους. Ἐκάστῳ γὰρ μέρει τοῦ
 κόσμου, τῆς διαιρέσεως διακεκριμένης, δόδοσι καὶ
 θεοὺς καὶ λόγους καὶ ἀνθρώπους καὶ τὰ λοιπὰ.
 Ἄνωθεν δὲ ἀπὸ τῆς ἀγεννησίας καὶ τῆς τοῦ κόσμου
 πρώτης τομῆς, ἐπὶ συντέλειᾳ λοιπὸν τοῦ κόσμου
 καθεστηκότος, κατεληλυθέναι ἐπὶ τοῖς Ἡρώδου χρό-
 νοῖς τριφυῆ ⁷¹ τινὰ ἀνθρώπων καὶ τρισώματον καὶ
 τριδύναμον, καλούμενον Χριστὸν, ἀπὸ τῶν τριῶν
 ἔχοντα τοῦ κόσμου μερῶν ἐν αὐτῷ ⁷² πάντα τὰ [τοῦ
 κόσμου] ⁷³ συγκρίματα καὶ τὰς δυνάμεις. Καὶ τοῦτο
 εἶναι θέλουσι τὸ εἰρημένον· Ἐν ᾧ ⁷⁴ κατοικεῖ πᾶν
 τὸ πλῆρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς ⁷⁵. Κα-
 τενεχθῆναι δὲ ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων κόσμων δύο, τοῦ
 τε ἀγεννήτου καὶ τοῦ αὐτογενήτου, εἰς τοῦτον τὸν
 κόσμον, ἐν ᾧ ἔσμεν ἡμεῖς, παντοίων ⁷⁶ δυνάμεων
 σπέρματα. Κατεληλυθέναι δὲ τὸν Χριστὸν ἄνωθεν
 ἀπὸ ἀγεννησίας ⁷⁷, ἵνα διὰ τῆς καταβάσεως αὐτοῦ
 πάντα σωθῆ ⁷⁸ τὰ τριχῆ διηρημένα. Ἄ μὲν γὰρ,
 φησιν, ἐστὶν ἄνωθεν κατενηνεγμένα, ἀνελεύσεται δι'
 αὐτοῦ, [p. 315. 316] τὰ δὲ ἐπιβουλεύσαντα τοῖς κα-
 τενηνεγμένοις | ἀφίεται καὶ ⁷⁹ κολαζθέντα ἀποπέμ-
 πται. Δύο δὲ εἶναι μέρη τὰ σωζόμενα λέγει, τὰ ὑπερ-
 ἀπόλλυσθαι ⁸⁰, ὃν κόσμον ἰδικόν ⁸¹ καλεῖ. Ταῦτα καὶ

11. Sethianis autem placet universi esse tria prin- C
 cipia descripta. Unumquodque autem principium
 . . . . . fieri potest, ut in humana anima om-
 nis quæ docetur ars, veluti cum prope accesserit
 infans tibicini, posse eum tibiis cantare, vel geo-
 metrx, geometrica callere, vel alicui arti consimili-
 ter. Principiorum autem, inquit, naturæ sunt lux
 et tenebræ, harum autem intermedius est spiritus
 intermistus. Spiritus autem intermedius positus

ια'. Τοῖς δὲ ⁸² Σηθιανοῖς ⁸³ δοκεῖ, ὅτι τῶν ὄλων εἰσὶ
 τρεῖς ἀρχαὶ περιωρισμένα. Ἐκάστῃ δὲ τῶν ἀρ-
 χῶν ⁸⁴ . . . . . πέφυκε [δύνασθαι] ⁸⁵
 γενέσθαι, ὡς ἐν ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ πᾶσα ἡτιοῦν δι-
 δασκομένη τέχνη, οἶονεῖ ⁸⁷ γένοιτο παιδίον αὐλητῆ
 γενέσθαι αὐλεῖν, ἢ γεωμέτρῃ γεωμετρεῖν, ἢ τινὲ
 τέχνῃ ὁμοίως. Αἱ δὲ τῶν ἀρχῶν, φασίν, οὐσίαι εἰσὶ
 φῶς καὶ σκότος· τούτων δὲ ἕστιν ἐν μέσῳ πνεῦμα
 ἀέραιον· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ τεταγμένον ἐν μέσῳ τοῦ

τὸ δὲ τρίτον καλοῦσιν ἰδικόν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀγέννητον λέγουσι καὶ ὀνομάζουσι τρεῖς θεοὺς, τρεῖς λό-
 γους, τρεῖς νοῦς, τρεῖς ἀνθρώπους. Ἄνωθεν δὲ ἀπὸ τῆς ἀγεννησίας καὶ τῆς πρώτης τοῦ κόσμου διαιρέσεως,
 παρ' αὐτὴν τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν, ἐν τοῖς Ἡρώδου χρόνοις κατεληλυθέναι τριφυῆ τινὰ ἀνθρώπων καὶ
 τρισώμων καὶ τριδύναμον, καλούμενον Χριστὸν, καὶ διελεθῆναι τὸν τε ἀγέννητον κόσμον καὶ τὸν αὐτογενῆ, καὶ
 ἔλθεῖν εἰς τὸν κόσμον, ἐν ᾧ ἔσμεν. Κατελθὼν δὲ ὁ Χριστὸς τὰ μὲν ἄνωθεν κατενηνεγμένα ἐπανελεῖν
 ἄνω παρασκευάσει, τὰ δὲ τούτοις ἐπιβουλεύσαντα παραδώσει κολάσει. Καὶ τὸν μὲν ἀγέννητον κόσμον καὶ
 τὸν αὐτογενῆ σωθήσεσθαι λέγουσι, τοῦτον δὲ τὸν κόσμον ἀπόλλυσθαι, ὃν ἰδικόν ὀνομάζουσι.

VARIAE LECTIONES.

⁶⁰ ἀπειρόν. ἀπειρων C, M. Cf. supra p. 176, 77. ⁷⁰ ἀπερ — γεννητόν. om. C, M, Bernaysius. Cf. supra, p. 176, 79, 80. ⁷¹ τριφυῆ. τριφυήν C. ⁷² αὐτῷ. αὐτῷ C, M. ⁷³ τοῦ κόσμου. Hæc verba delenda esse jam Bernaysius vidit. Cf. supra p. 178, 89. ⁷⁴ Coloss. ii, 9. ⁷⁵ σωματικῶς. σώματι C. ⁷⁶ παντοίων. παντοῖα C, M. Sicuti nos etiam Bernaysius correxit. Cf. supra p. 178, 95. ⁷⁷ ἀγεννησίας. τῆς ἀγεννησίας? Cf. supra p. 178, 97. ⁷⁸ σωθῆ. σωθῆί C. ⁷⁹ ἀφίεται καὶ. ἀφίει εἰκῆ καὶ C, M, ὀφιοειδῆ Bernaysius, ἀφίεται εἰκῆ conj. Sauppis. Cf. supra p. 178, 1. ⁸⁰ ἀπόλλυσθαι C. ⁸¹ ἰδικόν. ἴδιον C, M, correxit jam Bernaysius. Cf. supra p. 178, 8. ⁸² Περᾶται C, M, Bernaysius. ⁸³ Τοῖς δὲ — οὗτοι λέγουσιν. Cf. supra p. 198. 57-206, 89; et Bernaysium l. i. p. 518 sqq. ⁸⁴ Σηθιανοῖς. Σιθᾶνοῖς C, M. ⁸⁵ Ροῖ ἀρχῶν lacunam signavit. Recte enim Bernaysius (l. i. p. 329) perspexit, vel ipsum Hippolytum excerpenti festinatione abrupit, vel librarium negligentem, utriusque autem homocententio deceptum a p. 198, 58, 59 ἐκάστην δὲ τῶν ἀρχῶν aberrasse ad p. 200, 61, 62, ἐκάστη τῶν ἀρχῶν πέφυκε, et ita facium esse, ut omitterentur verba interque ea periret subjectum πᾶν ὅτι, x. t. λ. p. 200, 60, quod pertinet ad πέφυκε. ⁸⁶ δύνασθαι uicinis inclusimus suadente Bernaysio, qui hanc vocem ab initio ascriptam emendandi causa ad alterum γενέσθαι, quod exstat lin. 41, 42, per errorem insertam esse ante prius γενέσθαι putat. ⁸⁷ οἶον. εἰ ἐγγὺς γένοιτο παιδίον αὐλητῆ, δύνασθαι αὐλεῖν, x. t. λ. Bernaysius: οἶονεῖ γένοιτο παιδίον [ἐγγροῖσαν] αὐλητῆ γενέσθαι αὐλητῆ, ἢ γεωμέτρῃ γεωμετρῆν, ἢ ἡτιοῦν τέχνῃ ὁμοίως. M: οἶον, εἰ γένοιτο παιδίον αὐλητῆ ἐγγύς, εἴστα: αὐλεῖν, x. t. λ.?

σκότους, ὅπερ ἐστὶ κάτω, καὶ τοῦ φωτός, ὅπερ ἐστὶν ἄνω, λέγουσιν, ὅτι ἐστὶ πνεῦμα ὡς ἀνέμου ριπή⁸⁸ ἢ λεπτή τις αὔρα νοηθῆναι δυναμένη, ἀλλ' οἶοναι τις ὁσμὴ μύρου ἢ θυμιάματος ἐκ συνθέσεως κατασκευαζομένου λεπτή, διοδεύουσα⁸⁹ δύναιμις ἀνεπινοήσῃ τινὶ καὶ κρείττονι λόγου φορᾶ⁹⁰ εὐωδίας. Ἐπεὶ τοίνυν ἐστὶν ἄνω τὸ φῶς καὶ κάτω τὸ σκότος καὶ τούτων μέσον τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ φῶς [ὡς]⁹¹ ἀκτὴς ἡλλου ἄνωθεν ἐλλάμπουσα⁹² εἰς τὸ ὑποκειμενον σκότος, ἢ δὲ τοῦ πνεύματος εὐωδία φέρεται μέσην ἔχουσα τάξιν καὶ ἐξικνεῖται, ὡσπερ ἡ τῶν θυμιαμάτων ὁσμὴ ἐπὶ τῷ πυρὶ φέρεται, τοιαύτης δὲ οὐσης τῆς δυνάμεως τῶν διηρημένων τριχῶς, τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ φωτός ὁμοῦ ἐστὶ κάτω ἢ δύναιμις ἐν τῷ σκότει τῷ ὑποτεταγμένῳ. Τὸ δὲ σκότος ὕδωρ εἶναι φασὶ φοβερόν, εἰς δὲ κατέσπασται [p. 316—318] [καὶ]⁹³ μετενήκεται εἰς τοιαύτην φύσιν μετὰ τοῦ πνεύματος τὸ φῶς. Φρόνιμον οὖν τὸ σκότος | ὅτι καὶ γινώσκον, ὅτι, ἂν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτοῦ τὸ φῶς, μένει⁹⁴ τὸ σκότος ἐρημον, ἀφανές, ἀλαμπές, ἀδύναμον, ἀπρακτον, ἀσθενές, τῶς⁹⁵ πάσῃ συνέσει καὶ φρονήτει βιάζεται κατέχευει εἰς ἑαυτὸ τὴν λαμπηρότητα καὶ τὸν σπινθηρὰ τοῦ φωτός μετὰ τῆς τοῦ πνεύματος εὐωδίας. Εἰκόνα τούτου ταύτην παρεισάγουσι, λέγοντες: ὡσπερ ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ [ὑπὸ] ὑποκειμένων⁹⁶ ὕδατων σκοτεινὴ φαίνεται. φωτίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος, οὕτως ἀντιποιεῖται τὸ σκότος τοῦ πνεύματος, ἔχει δὲ παρ' ἑαυτῷ πάσας τὰς δυνάμεις βουλομένας ἀφίστασθαι καὶ ἀνίεναι. Εἰσὶ δὲ αὗται ἀπειράκις ἀπειροὶ, ἐξ ὧν τὰ πάντα τυποῦται⁹⁷ καὶ γίνεται ἐπιμιγνυμένων δίκην σφραγίδων ὡσπερ γὰρ σφραγὶς ἐπικοινωνήσασα κηρῷ⁹⁸ τὴν τύπον ἐποίησεν αὐτῇ⁹⁹ παρ' ἑαυτῆς ἦτισον [ἦν]¹ μένουσα, οὕτως καὶ αἱ δυνάμεις ἐπικοινωνήσασαι τὰ πάντα ἀπεργάζονται γένη ζῶων ἀπειρα. Γεγονέαι² οὖν ἀπὸ τῆς πρώτης συνδρομῆς τῶν τριῶν ἀρχῶν μεγάλης σφραγίδος ἰδέαν³, οὐρανὸν καὶ γῆν⁴, εἶδος ἔχουσαν παραπλήσιον⁵ μήτρα ὀμφαλὸν ἐχούση μέσον. Οὕτως δὲ καὶ τὰς λοιπὰς ἐκτυπώσεις τῶν πάντων ἐκτετυπῶσθαι ὡσπερ οὐρανὸν καὶ γῆν μήτρα παραπλήσιους. Ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος γεγονέαι φασὶ πρωτόγονον ἀρχὴν, ἀνεμον σφοδρόν⁶ καὶ λάβρον καὶ πάσης γενέσεως αἴτιον⁷, βρασιμόν τινα καὶ κίνησιν ἐργαζόμενον τῷ κόσμῳ ἐκ τῆς τῶν ὑδάτων κινήσεως. Τούτον δὲ ἐπιτελεῖν εἶδος συρίγματι⁸ ὄψεως παραπλήσιον, φέρων ὄθεν ἦν ὁ φορῶν⁹ ὁ κόσμος πρὸς γένεσιν ὁρμᾶ ὀργήσας ὡς μήτρα, καὶ ἐνεῖθεν θέλουσι συνίστασθαι τὴν τῶν | ὄλων γένεσιν. Τούτον δὲ εἶναι πνεῦμα ἀνέμου¹⁰ λέγουσι τέλειον θεῶν ἐκ τῆς τῶν

A inter tenebras, quæ sunt infra, et lucem, quæ est supra, aiunt, non est spiritus ut venti vis aut tenuis quædam aura, quæ sentiri potest, sed tanquam odor quidam unguenti vel suffimenti ex mistura fabricati tenuis, permeans potestas insensibili quadam et vehementiori, quam quæ verbis exprimat, vi odoramenti. Quoniam igitur supra est lux et infra tenebræ et harum intermedius spiritus, lux autem ut radius solis desuper illucescens in subjectas tenebras, spiritus autem odoramento sese diffundit medium tenens locum et porrigitur, sicuti suffimentorum odor super igni sese diffundit; — cum hæc igitur sit potestas trifariam divisorum : spiritus et lucis simul est infra potestas in tenebris subjectis. Tenebras autem aquam esse aiunt terribilem, B 508-509 in quam derecta sit et translata in talem naturam cum spiritu lux. Mentem autem cum præliis sint tenebræ et cognoscant, ubi abstrahatur ipsis lux, manere tenebras desolatas, sine luce, sine splendore, sine vi, sine efficacia, debiles : ideo omni ratione et cogitatione nituntur continere in sese splendorem et scintillam lucis cum spiritus odoramento. Hujus imaginem hanc introducunt, dicentes : sicuti pupilla oculi sub subjacentibus aquis tenebrosa apparet, illustratur autem spiritu, ita sectantur tenebræ spiritum, habent autem apud se omnes potestates, quæ volunt recedere et redire. Sunt autem ipsæ infinities infinitæ, ex quibus omnia figurantur et nascuntur, cum instar sigillorum contingant. Sicuti enim sigillum cera contactum effigiem efficit, ipsum per se manens quodquod fuit, ita quoque potestates contagione sua efficiunt omnia genera animalium infinita. Nata igitur esse ex primo concursu trium principiorum magni sigilli speciem, cælum et terram, formam habentem consimilem utero umbilicum habenti medium. Ita autem et reliquas figuras universorum effiguratas esse sicuti cælum et terram uterò consimiles. Ex aqua autem natum esse primigenium principium, ventum gravem et vehementem et omnis generationis auctorem, fervorem quemdam et motum efficientem nundo ex aquarum motu. Hunc autem perficere . . . . sibilo serpentis consimilem alati, in quem suspiciens mundus ad generationem ruit intensus sicuti uterus, et hinc volunt manasse universorum originem. Hunc D autem esse spiritum venti dicunt perfectum Deum ex aquarum et spiritus odoramento et lucis splendore natum esse, et esse generamen femellæ men-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ἀνέμου ριπή. ἀνεμος ἢ ριπή C, M. Bernaysius. ⁸⁹ λεπτή διοδεύουσα. λεπτή, διοδεύουσα C, M; cf. supra p. 200, 72. ⁹⁰ φορᾶ. φορᾶ C. ⁹¹ φῶς ὡς. φῶς C, M. Sicuti nos etiam Bernaysius correxit. ⁹² ἐλλάμπουσα. ἐλλάμπουσα C, M; cf. supra p. 200, 76. ⁹³ καὶ om. C. ⁹⁴ μένει. μενει Roperus, qui ita etiam supra p. 200, 86 corrigendum esse censet. ⁹⁵ τῶς. τῷ δὲ C, τότε M, ἐπὶ τότε Roperus, οὕτως δὲ Bernaysius, ὡς? Sauppius. ⁹⁶ ὑπὸ ὑποκειμένων Bernaysius, ὑποκειμένων C, M. ⁹⁷ τυποῦται Bernaysius; κυκλοῦται C, M. ⁹⁸ κηρῷ. κλήρω C. ⁹⁹ αὐτῇ. αὐτῇ C. ¹ ἦν. om. C, M, Bernaysius. ² Γεγονέαι. Γέγονεν C. ³ ἰδέαν. εἰδέαν C. ⁴ οὐρανὸν καὶ γῆν. οὐρανοῦ καὶ γῆς Bernaysius. ⁵ παραπλήσιον. παραπλήσιον C. ⁶ ἀνεμον σφοδρόν. ἀνεμόσφορον C; cf. supra p. 201, 28. ⁷ αἴτιον. ἀγχείον C; cf. supra l. l. ⁸ ἐπιτελεῖν εἶδος συρίγματι. ἐπὶ τέλειον εἶδος σύρματι Bernaysius. ⁹ φορῶν. παραπλήσιον, φέρων ὄθεν ἦν ὁ φορῶν. παραπλήσιον, φέρων ὄθεν ἦν, ὁ φορῶν Roperus, παραπλήσιον μορφοῦσθαι, ὁ ἀφορῶν Bernaysius, παραπλήσιον πτερωτοῦ, ἐξ ὧν ὑφορῶν? ¹⁰ ἀνέμου. ἀνεμον C, M. Bernaysius.

tem ; superne devenientem scintillam infra per-
mistam cum appendicibus corporis niti effugere,
effugientem 510-511 discedere neque liberatio-
nem reperire, cum aquis sit vincta. Propterea vo-
ciferata est ex aquarum mistura secundum Psalmi-
stam, ut aiunt. Omnis igitur cura lucis supernæ
est, ut liberet scintillam, quæ infra est, a patre,
qui infra est ; vento, qui excitat fervorem et tur-
bam sibi que mentem filium generavit, qui, inquit,
non proprius illius est, quem, ubi viderit perfectum
logum lucis supernæ, mutata forma sub specie
serpentis cecissie in uterum, ut mentem illam, lu-
cis scintillam, recipere posset. Et hoc esse id quod
dictum est : *Qui cum in forma Dei esset, non rapi-
nam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed se-
metipsum exinanivit formam servi accipiens.* Et hanc
esse servilem formam miseri volunt ac pestiferi
Sethiani. Hæc igitur et hi dicunt.

Καὶ ταύτην εἶναι τὴν [δουλικήν] 22 μορφήν οἱ κακοδαίμονες θέλουσι καὶ πολυτή[μονες] 24 Σηθιανοί 25.
Ταῦτα μὲν οὖν καὶ οὗτοι λέγουσιν.

12. Sapientissimus autem Simon dicit in hunc
modum : Infinitam esse potestatem, hanc esse ra-
dicem universorum. Est autem, inquit, infinita po-
testas, quæ est ignis, secundum enim non simplex
quiddam, sicuti plerique, qui dicunt simplicia esse
quatuor elementa, et ignem simplicem esse censue-
runt, sed esse ignis naturam duplicem, ejusque du-
plicis quidem naturæ alterum vocat absconditum,
alterum manifestum ; latere autem abscondita illa
in manifestis ignis et manifesta ignis ab abscon-
ditis exstitisse. Omnes autem, inquit, partes ignis
visibiles et invisibiles habitæ sunt sensum habere.
Exstitit igitur, inquit, mundus qui generalis est
a non generato igni. Cœptus autem est fieri, inquit,
in hunc modum : Sex radices easque primas prin-
cipii generationis sumens is qui generatus est a
principio ignis illius ; has enim radices exstitisse per
conjugationes ab igne, quas quidem appellat Mentem
et Intelligentiam, Vocem et Nomen, Ratiocinationem
et Cogitationem. Esse autem in sex his radi-
cibus infinitam simul illam 512-513 potestatem,
quam esse dicit eum qui stat, stetit, stabit, qui
cum effugiatus erit in sex illis potestatibus, erit re,
vi, magnitudine, perfectione una eademque quæ est
non generata et infinita potestas, nulla omnino ex

υδάτων καὶ τῆς τοῦ πνεύματος εὐωδίας καὶ φωτός
λαμπηδόνος γηγονέαι 11 καὶ εἶναι γέννημα 12 θηλειᾶς
νοῦν 13 τὸν ἄνωθεν σπινθήρα κάτω ἀναμειγμένον
σὺν τοῖς περισυγκρίτοις 14 σώματος 15 σπεύδειν
ἐκφεύγειν 16, ἐκφυγόντα 17 [p. 318. 319] πορεύεσθαι
καὶ τὴν λύσιν οὐχ εὐρίσκειν διὰ τὴν ἐν τοῖς ὕδασι
δέσιν. Διὸ ἐβόα 18 ἐκ τῆς τῶν υδάτων μίξεως κατὰ
τὸν Ψαλμῶδον, ὡς λέγουσι. Πᾶσα οὖν ἡ φρονεῖς τοῦ
ἄνω φωτός ἐστιν, ὅπως βύσσηται τὸν κάτω σπινθήρα
ἀπὸ τοῦ κάτω πατρὸς, ἀνέμου ἐπεγειρόντος βραστὴν
καὶ τάραχον καὶ ἑαυτῷ νοῦν υλοποιήσαντος 19 οὐκ
ὄντα αὐτοῦ, φάσκουσιν, [ἴδιον, δὲ] ἰδόντα 20 τὸν τέλειον
λόγον τοῦ ἄνωθεν φωτός αὐτὸν ἀπομορφώσαντα εἶδει
βραχὺς κευρηκέναι ἐν μήτρᾳ 21, ἵνα τὸν νοῦν ἐκείνων,
τὸν ἐκ τοῦ φωτός σπινθήρα, ἀναλαβεῖν δυνηθῇ. Καὶ
B τοῦτο εἶναι τὸ εἰρημένον. Ὅς ἐν μορφῇ 22 θεοῦ
ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠτήσατο τὸ εἶναι ἴσῳ
θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκέλευσε μορφῆν δούλου λαβῶν.
Καὶ ταύτην εἶναι τὴν [δουλικήν] 22 μορφήν οἱ κακοδαίμονες θέλουσι καὶ πολυτή[μονες] 24 Σηθιανοί 25.

ιβ'. Ὁ δὲ πάνσοφος 26 Σίμων οὕτως λέγει· ἀπέραν-
τον εἶναι δύναμιν, ταύτην ῥίζωμα τῶν ὄλων εἶναι.
Ἔστι δὲ, φησὶν, ἡ ἀπέραντος δύναμις, τὸ πῦρ, κατ'
αὐτὸν 27 οὐδὲν ἀπλοῦν, καθάπερ οἱ πολλοὶ ἀπλᾶ λέ-
γοντες εἶναι τὰ [δὲ] 28 τέσσαρα στοιχεῖα καὶ τὸ πῦρ
ἀπλοῦν εἶναι νενομικασιν, ἀλλ' εἶναι τοῦ πυρός τὴν
φύσιν διπλῆν, καὶ τῆς διπλῆς ταύτης καλεῖ τὸ μὲν
τι 29 κρυπτὸν τὸ δὲ φανερόν· κευρῦθαι δὲ τὰ κρυπτά
ἐν τοῖς φανεροῖς τοῦ πυρός, 30, καὶ τὰ φανερά τοῦ
C πυρός ὑπὸ τῶν κρυπτῶν γηγονέαι. Πάντα | δὲ, φησὶ,
νενομίσται τὰ μέρη τοῦ πυρός ὁρατὰ καὶ ἀόρατα
φρόνησιν ἔχειν. Γέγονεν οὖν, φασὶν, 31, ὁ κόσμος ὁ
γεννητός 32 ἀπὸ τοῦ ἀγεννήτου πυρός. Ἠρξάτο δὲ,
φησὶν, οὕτως γίνεσθαι· ἐξ ῥίζας τὰς πρώτας τῆς ἀρ-
χῆς τῆς γενέσεως ὁ γεννητός 33 ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ
πυρός ἐκείνου λαβῶν· ταῦτα γὰρ ῥίζας γηγονέαι
κατὰ συζυγίας· 34 ἀπὸ τοῦ πυρός, ἄστυνας καλεῖ
Νοῦν καὶ Ἐπίνοιαν, Φωνὴν καὶ Ὅραμα, Λογισμὸν
καὶ Ἐρθύμησιν. Εἶναι δὲ ἐν ταῖς ἐξ ῥίζαις ὁμοῦ τὴν
ἀπέραντον δύναμιν, [ἣν] εἶναι 35 φησὶ τὸν ἐστῶτα,
στάνα 36, στησόμενον, [p. 319. 320] δε[ξάν] 37 ἔξε-
κονισθῆ ἐν ταῖς ἐξ δυνάμεσιν, ἔσται οὐσίχ. δυνάμει
μεγέθει, ἀποτελέσματι μία καὶ [ἡ] αὐτῆ 38 τῇ ἀγεν-
νήτῳ καὶ ἀπεράντῳ δυνάμει, οὐδὲν ὄλων ἔχουσα ἐν-
δεότερον ἐκείνης τῆς ἀγεννήτου καὶ ἀπαρράλλατου 39

VARÆ LECTIONES.

11 γηγονέαι. γηγονότα, Roperus. 12 γέννημα, γέννημα C. 13 νοῦν. νοῦν δὲ Roperus. 14 περισυγκρίτοις
Bernaysius et Roperus, περὶ συγκρίτοις C, περὶ συγκρίτοις M. 15 σώματος. τοῦ σώματος Roperus. 16 ἐκ-
φεύγειν Bernaysius, καὶ φεύγειν C, M. 17 ἐκφυγόντα. καὶ ἐκφυγόντα Bernaysius, ἐκφυγόντα δὲ Roep-
erus. 18 Διὸ ἐβόα — μίξεως. Hæc verba ad psal. xxix, 3, alludere Bernaysius monuit. 19 νοῦν υλοποιήσαν-
τος Roperus, νοῦν ποιήσαντος C, M. Bernaysius. 20 φάσκουσιν, ἴδιον, δὲ ἰδόντα. φάσκουσιν, ἰδόντα C, M,
δ, φάσκουσιν, ἰδόντα Bernaysius, φάσκουσιν, ἴδιον· εἶτα Roperus. 21 ἐν μήτρᾳ. ἐξ μήτραν Bernaysius.
22 Philipp. ii, 6, 7. 23 δουλικήν Roperus inseruit, om. C, M. Bernaysius. 24 πολυτήμονες. Cernuntur
vestigia litteræ η et compendii ες. M. 25 Σηθιανοί. Σιδιανοί C, M. 26 Cf. supra p. 236 sqq. 27 κατ' αὐ-
τόν. κατ' αὐτόν C, M. Cf. supra p. 286, 83. 28 δὲ ex ὄrthum esse delendum monuit jam M. 29 μὲν τι
μὲν τοι C. Cf. supra p. 238, 86. 30 τοῦ πυρός. τὸ πῦρ C, M. Sicuti nos etiam R. Scottus correxit. Cf.
supra p. 233, 87, 88. 31 φασὶν. φησὶν susp. M. 32 ὁ γεννητός. ἀγέννητος C. M. Cf. supra, p. 240, 51.
33 γεννητός. ἀγέννητος C, M. Cf. supra p. 240, 55. 34 συζυγίας. συζυγίαν C, M. Cf. supra p. 240, 55.
35 δυνάμει, ἣν εἶναι. δυνάμει· εἶναι C, M, Bernaysius coll. libro sexto, p. 240, 38 per homoteleuton
verba δυνάμει, οὐκ ἐνεργεῖα· ἦντινα ἀπέραντον δυνάμειν ante εἶναι φησὶ excidisse putat. 36 στάνα. πάντα
C. 37 ἰάν om. C. Cf. supra p. 240, 59. 38 ἡ αὐτῆ. αὐτῆ C, αὐτῆ M. Cf. supra p. 240, 41. 39 ἀπαρ-
ράλλατου C.

καὶ ἀπεράντου δυνάμεις· ἐὰν δὲ μείνη δύναμις ⁴⁰ ἅπασι
 μόνον ἐν ταῖς ἐξ δυνάμεσι καὶ μὴ ἐξεικονισθῆ, ἀφανί-
 ζεται, φθοῖ, καὶ ἀπόλλυται οὕτως ὡς ἡ δυνάμις ἡ
 γραμματικὴ ἢ γεωμετρικὴ [ἐν] ⁴¹ ἀνθρώπου ψυχῇ
 ὑπάρξασα ⁴² μὴ προσλαβοῦσα τεχνίτην τὸν διδά-
 ξαντα ⁴³. Αὐτὸν ⁴⁴ δὲ εἶναι ὁ Σίμων λέγει τὸν ἰστώτα,
 σπάντα, στηρόμενον, ὄντα δύναμιν τὴν ὑπὲρ τὰ πάντα.
 Ταῦτα τοίνυν καὶ ὁ Σίμων.

17. Ὁ δὲ Οὐαλεντίνος ⁴⁵ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς τοῦτου
 σχολῆς εἶναι λέγουσι τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν Πατέρα,
 καὶ ἐναντίᾳ δὲ δόξῃ προσφέρονται. Οἱ μὲν γὰρ αὐ-
 τῶν μόνον εἶναι καὶ γεννητικόν, οἱ δὲ ἀδυνάτους
 ἔχειν γεννᾶν ἀνευ θηλείας καὶ τοῦτου σύζυγον προσ-
 τιθέασι Σιγὴν, Βυθὸν αὐτὸν ὀνομάσαντες. Ἐκ τού-
 του τινὲς καὶ τῆς συζύγου προβολὰς γεγονέναι ἐξ, Β
 Νοῦν καὶ Ἀλήθειαν, Λόγον καὶ Ζωὴν, Ἀνθρωπον
 καὶ Ἐκκλησίαν, καὶ εἶναι ταύτην τὴν ὀγδοάδα πρω-
 τογενέτιραν· τὰς τε ἐντὸς τοῦ Ὁροῦ ⁴⁶ προβολὰς
 γεγενημένας πάλιν καλεῖσθαι ἐντὸς ⁴⁷ πληρώματος,
 δευτέρα δὲ τὰ ἐκτὸς πληρώματος, καὶ τρίτα ⁴⁸ τὰ
 ἐκτὸς τοῦ Ὁροῦ, ὧν ἡ γέννησις τὸ ὑστέρημα ὑπάρχει.
 Τὸ δὲ ἔκτου ἐν ὑστέρηματι προβληθέντος αἰῶνος
 γεγονέναι ⁴⁹, καὶ τοῦτον εἶναι δημιουργὸν λέγει, μὴ
 βουλόμενος ⁵⁰ αὐτὸν πρῶτον εἶναι θεόν, ἀλλὰ δυσ-
 φημῶν τε ⁵¹ αὐτὸν καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγενημένα,
 τὸν δὲ Χριστὸν ἐκ τοῦ ἐντὸς πληρώματος καταγλυ-
 θέναι ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἀποπλανηθέντος πενύματος,
 ὃ κατοικεῖ ⁵² ἐν τῷ ἔσω ἡμῶν ἀνθρώπῳ, ὃν σωζό-
 μεν φασὶ τοῦτου χάριν τοῦ ἐνοικοῦντος. Τὴν δὲ
 σάρκα μὴ σώζεσθαι θέλει, δερμάτινον χιτῶνα ἀπο-
 καλῶν καὶ ἀνθρωπον φθειρόμενον. Ταῦτα ἐν ἐπιτομῇ
 [p. 320. 321] ἐξείπον, πολλῆς ὕλης κατ' αὐτοὺς
 συγχαύσεως καὶ διαφορῶν γνώμων. Οὕτως οὖν
 δοκεῖ καὶ τῇ Οὐαλεντίνου σχολῇ.

18. Βασιλείδης δὲ ⁵³ καὶ αὐτὸς ⁵⁴ λέγει εἶναι θεὸν
 οὐκ ὄντα, πεποιημένον κόσμον ἐξ οὐκ ὄντων οὐκ
 ὄντα ⁵⁵, οὐκ ὄν καταβαλλόμενον ⁵⁶ τι σπέρμα, ὡσεὶ
 κόκκον σινάπεως ⁵⁷ ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ τὸ πρέμνον,
 τὰ φύλλα, τοὺς κλάδους, τὸν καρπὸν, ἢ ὡς ὄν ταοῦ
 ἔχον ⁵⁸ ἐν ἑαυτῷ τὴν τῶν χρωμάτων ποικίλην πλη-
 θύν· καὶ τοῦτο εἶναι φασὶ ⁵⁹ τὸ τοῦ κόσμου σπέρμα,
 ἐξ οὗ τὰ πάντα γέγονεν. Ἐχειν γὰρ ἐν ἑαυτῷ τὰ
 πάντα οἶον οὐκ ὄντα ⁶⁰ ὑπὸ [τε] τοῦ οὐκ ὄντος Θεοῦ
 γενέσθαι προεβουλευμένα. Ἦν οὖν, φασιν, ⁶¹ ἐν, D
 αὐτῷ ⁶² τῷ σπέρματι υἱότης τριμερῆς, κατὰ πάντα

A parte inferior quam non generata illa et immutabi-
 lis et infinita potestas; sin vero manebit sola po-
 testate in sex potestatibus et non effigiabitur, eva-
 nescent, inquit, et perit ita ut potestas grammatica
 vel geometrica in animo hominis exstans, non
 adepta artificem qui doceat. Se ipsum autem esse
 Simon dicit eum qui stat, stetit, stabit, cum sit
 potestas illa quæ est super omnia. Hæc igitur et
 Simon.

13. Valentinus autem et qui eum sectantur esse
 dicunt universarum rerum principium Patrem, in
 contrarias autem sententias abeunt. Alii enim eorum
 solum esse et genitalem (sc. eum putant), alii autem
 non posse generare sine femina, ejusque conjugem
 addunt Sigen, Bythium ipsum appellantes. Ex ipso
 quidam ejusque conjuge projectiones factas esse sex
 Mentem et Veritatem, Logum et Vitam, Hominem
 et Ecclesiam, et esse hanc ogloadem primogeniti-
 tricem; et eas, quæ intra Terminum exsisterunt
 projectiones, rursus appellari, ea quæ intus in ple-
 romate sunt, secunda autem, ea quæ extra ple-
 roma; et tertia, ea quæ extra Terminum, quorum
 generatio hystereia exstat . . . . .
 et hunc esse demiurgum dicit, nolens eum primum
 esse deum, sed malelicens et ei et iis, quæ ab eo
 facta sunt; Christum autem ex iis, quæ intus in
 pleromate sunt, descendisse ad salvandum spiri-
 tum, qui aberravit, qui habitat in interiori nostro
 homine, quem salvari dicunt hujusce eum inhabit-
 antis gratia. Carnem autem non salvari vult, pellic-
 iam tunicam eam denominans et hominem per-
 euntem. Hæc summam effatus sum, cum magna
 514-515 sit doctrinæ eorum materia varietateque
 sententiæ. Sic igitur placet et Valentini Scholæ.

14. Basilides autem et ipse dicit esse Deum non-
 entem, qui sibi mundum fecerit ex non-entibus
 non-entem, cum non-ens dejecerit semen quoddam,
 veluti granum sinapeos habens in se ipso stirpem,
 folia, ramos, fructum, vel sicuti ovum pavonis ha-
 bens in se ipso colorum variam copiam, et hoc esse
 dicunt mundi semen, ex quo res universæ existi-
 terunt. Habere enim in se ipso universa tanquam
 non-entia et a non-ente deo ut fierent præmeditata.
 Fuit igitur, inquit, in ipso semine filietas triperi-
 tita, per omnia non-enti Deo consubstantialis, ge-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ δύναμις. δύναμις C, M. Cf. supra p. 240, 44. ⁴¹ ἐν om. C. ⁴² ὑπάρξασα. ὑπάρξει C, M, qui hoc vocabulum, quod supra non legatur, nostrum locum turbare monet. ⁴³ διδάξαντα. διδάξαντα susp. Roesperus. ⁴⁴ Αὐτόν. Αὐτόν C, M. ⁴⁵ Cf. quæ Hippolytus supra p. 270 sqq. de Valentinianis exposuit, a quibus vero ea, quæ hic leguntur, admodum discrepant. ⁴⁶ ἐντὸς τοῦ ὄρου. ἐντὸς τοῦ ὄρου C, M. Siculi nos etiam R. Scottus correxit. ⁴⁷ ἐντὸς. τὰ ἐντὸς susp. M. ⁴⁸ τρίτα. τρία C. ⁴⁹ Τὸ δὲ ἔκτου — γεγο-
 νέναι, το δὲ ἔκτου — γεγονέναι M. Τοῦ δὲ ἔκτου — γεγονέναι R. Scottus. Inter τὸ δὲ ἔκτου, pro quo
 fort. ἐκ τοῦ legendum est, lacuna esse videtur. ⁵⁰ βουλόμενος. βουλόμενον pr. C et R, Scottus. ⁵¹ δυσφη-
 μῶν τε. δυσφημῶν τε C, M, δυσφημῶν τε R. Scottus. ⁵² κατοικεῖ. κατοικεῖ C. ⁵³ Cf. supra p. 336 sqq.
⁵⁴ καὶ αὐτὸς. καὶ υἱὸς αὐτοῦ? ⁵⁵ ἐξ οὐκ ὄντων οὐκ ὄντα, οὐκ ὄν—σπέρμα Uihhornius l. l. ἐξ οὐκ ὄντων,
 οὐκ ὄντα, οὐκ ὄν, —σπέρμα C, M. cf. supra p. 358, 6, 7, 14, 15. ⁵⁶ καταβαλλόμενον. καταβαλλόμενον C, M.
⁵⁷ συνάπεως C. ⁵⁸ ἔχον. ἔχοντα C. ⁵⁹ φασί. φασί susp. M. ⁶⁰ οἶον οὐκ ὄντα, — Ἦν οὖν. τὸν οὐκ ὄντα
 ἦν τοῦ οὐκ ὄντος θεοῦ γενέσθαι. Προεβουλευμένα ἦν οὖν C, τὸν οὐκ ὄντα ὑπὸ τοῦ οὐκ ὄν. θ. γ. Προεβου-
 λευμένη ἦν οὖν M. Cf. supra p. 360, 48, 49. ⁶¹ φασί. φασί susp. M. ⁶² αὐτῷ. ἐαυτῷ C.

nerata ex non-entibus. Hujus filietatis trifariam divisæ aliud erat subtile, aliud crassum, aliud purgationis indigens. Subtile igitur statim, ubi primum exstitit seminis prima dejectio a non-ente, perrupit et escendit in superum et devenit ad non-entem; illum enim omnis natura expetit propter exsuperantiam pulchritudinis, alia autem aliter. Crassior autem illa adhuc manens in semine, utpote imitabilis quædam, ascendere quidem non potuit — multo enim inferior erat subtiliore — instruxit autem se ipsam tanquam alis Spiritu sancto; hunc enim beneficio afficit filietas induta et vicissim beneficio afficitur. Tertia autem filietas purgatione eget; hæc mansit in universorum seminum acervo, et ipsa beneficia edens et recipiens. Esse autem quiddam, quod vocetur *mundus*, alterum autem *supermundana*; dividuntur enim ab eo quæquæ sunt in duas principes classes. Quod autem horum intermedium est, vocat *conterminum Spiritum sanctum*, qui odorem filietatis habet. A seminario acervi mundani seminis erupit et generatus est magnus archon, caput mundi, pulchritudine et magnitudine ineffabil. Hic postquam in **516 517** altum sese extulit usque ad firmamentum, putavit non esse supra semet ipsum ullum alium, et exstitit subjacentibus omnibus splendidior et potentior præter relictam filietatem, quum ignorabat esse semet sapientior. Hic igitur ad fabricam mundi versus primum generat sibi filium se ipso superiorem, et hunc ad dexteram suam considere jussit; atque hanc hi dicunt esse ogloadem. Ipse igitur cœlestem fabricam universam fabricatur. Alius autem archon a seminario surrexit, major quidem omnibus subjacentibus præter relictam filietatem, multo autem inferior priore, quem vocant hebdomadem. Hic est omnium, quæ subter ipso sunt, factor et opifex et rector, et ipse sibi fecit filium sapientiorum et intelligentiorum. Hæc autem omnia secundum præmeditationem esse illius non-entis dicunt, esse autem mundos et gradus infinitos. Ad Jesum autem ex Maria natum venisse Evangelii potestatem, quæ devenerit et illuminaverit et ogloadis filium et hebdomadis, ad illuminandum et ex classibus separandam et purgandam filietatem relictam ad beneficiendum animis et bene patiendum. Et semet esse filios aiunt, qui eam ob causam sint in mundo, ut docendo animas purgant et simul cum filietate escendant ad supernum patrem, quo prima venerit filietas, et eo usque constare dicunt mundum, quousque omnes animæ simul cum filietate illuc ve-

A τῷ ὄντι θεῷ ὁμοούσιος, γεννητὴ ἔξ εἰς ὄντων. Ταύτης τῆς | υἰότητος τριχῆ διηρημένης ἡ τὸ μὲν τι ἦν λεπτομερὲς, τὸ δὲ παχυμερὲς, τὸ δὲ ἀποκαθάρσεως δεόμενον. Ἐδὲ μὲν οὖν λεπτομερὲς εὐθέως πρῶτον ἄμα ἡ γενέσθαι τοῦ σπέρματος τὴν πρώτην καταβολὴν ὑπὸ τοῦ οὐκ ὄντος διέσφραξε καὶ ἀνήλθεν ἄνω, καὶ ἐγένετο πρὸς τὸν οὐκ ὄντα· ἐκεῖνον γὰρ πᾶσα φύσις ὁράγεται δι' ὑπερφύλην κάλλους, ἄλλη δὲ ἄλλως. Ἡ δὲ παχυμερῆστέρα ἐστὶ μένουσα ἐν τῷ σπέρματι, μιμητικὴ τῆς ὄσεως, ἀναδραμεῖν μὲν οὐκ ἠδυνήθη (πολύ γὰρ ἐνδεστερὰ ἦν τῆς λεπτομεροῦς), ἀνεπτέρωσε δὲ αὐτὴν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ· τοῦτο γὰρ εὐεργετῆ ἡ υἰότης ἐνδοσαμένη καὶ εὐεργετῆται. Ἡ δὲ τρίτη υἰότης ἀποκαθάρσεως δεῖται· αὕτη μεμίνηκεν ἐν τῷ τῆς πανσπερμίας σωρῷ, καὶ αὕτη ἑοικετοῦσα καὶ εὐεργετοῦσα. Εἶναι δὲ τι καλούμενον κόσμον ἡ, τὸ δὲ ὑπερκόσμιον ἡ· διαίρειται γὰρ ὅτι αὐτοῦ [τὰ ὄντα] εἰς δύο τὰς πρώτας διαίσεις. Τὸ δὲ τοῦτων μέσον καλεῖ μεθόριον ἡ Πνεῦμα ἄγιον, ἔχον τὴν ὁσμὴν τῆς υἰότητος. Ἀπὸ τῆς πανσπερμίας τοῦ σωροῦ τοῦ κοσμικοῦ σπέρματος διέσφραξε καὶ ἐγεννήθη ὁ μέγας ἀρχων, ἡ κεφαλὴ καὶ κόσμος, κάλλει καὶ μεγέθει ἀνεκκαλήτερον. Οὗτος ὡφώσας [p. 321. 322] ἑαυτὸν ἄχρι τοῦ στερεώματος ψῆθη μὴ εἶναι ἑαυτοῦ ἐπάνω ἕτερον, καὶ ἐγένετο πάντων τῶν ὑποκειμένων φωτεινότερος καὶ δυνατώτερος πλὴν αὐτοῦ ὑπολειπόμενης υἰότητος, ἣν ἠγνόει οὖσαν ἐπὶ τοῦ σωφωτέρων. Οὗτος οὖν ἡ τραπεζὴ ἐπὶ τὴν τοῦ κόσμου δημιουργίαν πρῶτον γενῶν υἰὸν αὐτῷ αὐτοῦ κρείττονα, καὶ τοῦτον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἐκάθισε· καὶ ταῦτα οὗτοι φάσκουσι τὴν ὀγδοάδα. Αὐτὸς ἡ οὖν τὴν οὐράνιον κτίσιν ἀπασαν ἐργάζεται. Ἐτερος δὲ ἀρχων ἀπὸ τῆς πανσπερμίας ἀνέβη, μέζων μὲν πάντων τῶν ὑποκειμένων χωρὶς τῆς ἀγκαταλειπόμενης υἰότητος, πολὺ δὲ ἐλάττων τοῦ προτέρου, ὃν καλοῦσιν ἑβδομάδα. Αὐτὸς ἡ ἐστὶ πάντων τῶν ὑφ' αὐτὸν ποιητῆς καὶ δημιουργοῦ καὶ διοικητῆς· καὶ οὗτος αὐτῷ ἐπολιώτερον υἰὸν προνομιώτερον καὶ σοφώτερον. Ταῦτα δὲ πάντα κατὰ πρόλογισμὸν εἶναι ἐκείνου τοῦ οὐκ ὄντος λέγουσιν, εἶναι δὲ κόσμους καὶ διαστήματα ἀπειρα. [Ἐπὶ] τὸν δὲ ἡ Ἰησοῦν τὸν ἐκ Μαρίας κεχωρημένον τὴν Εὐαγγελίου δύναμιν, τὴν κατελθεῖσαν καὶ φωτίσασαν τὸν τε τῆς ὀγδοάδος υἰὸν καὶ [τὸν] τῆς ἑβδομάδος, ἐπὶ τῷ φωτίσασιν καὶ φυλοκρινῆσαι καὶ καθαρῆσαι τὴν καταλειπόμενὴν υἰότητα εἰς τὸ εὐεργετῆ τὰς ψυχὰς καὶ εὐεργετῆσθαι. Καὶ αὐτοὺς εἶναι υἰοὺς ἡ φασιν, οἱ τοῦτο ἡ χάριν εἶσιν ἐν κόσμῳ, ἵνα διδάξαντες τὰς ψυχὰς καθαρῶσαι καὶ ἄμα τῇ υἰότητι ἀνέλθωσι

VARIAE LECTIONES.

ἡ πάντα τῷ. πάντων C, πάντα M. Cf. supra p. 362, 51, 52. ἡ γεννητῆ. γεννητὴ supra l. i. ἡ διηρημένη. διηρημένον C. ἡ πρῶτον ἄμα. ἄμα πρῶτον C, M. Cf. supra, p. 362, 55. ἡ ἄλλη. ἄλλα C, M. Cf. supra, p. 362, 60. ἡ ἐνδοσαμένη. ἐναυξομένη C, M. Cf. supra p. 362, 6x. ἡ εὐεργετῆται. εὐεργετοῦσα C, M. Cf. supra l. i. ἡ καὶ αὕτη. καὶ αὕτη C. ἡ κόσμον. κόσμος M. ἡ ὑπερκόσμιον. ὑπερκόσμιον C, M. Cf. supra p. 364, 10. ἡ τὰ ὄντα om. C, M. Cf. supra p. 36, 8. ἡ καλεῖ μεθόριον. καλλίμεθόριον C. ἡ διέσφραξε C. ἡ οὗτος οὖν. οὗτος ὁ C, M. ἡ Αὐτός. οὗτος: conj. Supra: see cf. supra p. 366, 38. ἡ ἐλάττων. ἐλάττω C. ἡ Αὐτὸς—οὗτος. οὗτος—αὐτός? Cf. supra p. 368, 59-61. ἡ Ἐπὶ τὸν δὲ. Τὸν-δὲ C, M. ἡ τὸν τῆς. τῆς C, M. ἡ υἰοὺς. αἰτίους C, M. ἡ οἱ τοῦτο. ὅπου τοῦτο C, M.

περὸς τὸν ἄνω πατέρα, οὗ ἡ πρώτη ἐχώρησεν υἱότης· A nerint. Hæc igitur et Basilides mirabilia narrans καὶ ἕως τούτου συνεστάναι φάσκουσι τὸν κόσμον, non erubescit.

ἕως πᾶσαι αἱ χυφαὶ ἅμα τῇ υἱότητι χωρήσασιν¹⁶. Ταῦτα δὲ καὶ Βασιλείδης τερατολογῶν οὐκ αἰσχύνεται.

14. Ἰουστίνος δὲ¹⁶ καὶ αὐτὸς ὁμοία τούτοις¹⁶ τολμῶν οὕτως λέγει· τρεῖς εἶναι ἀρχὰς τῶν ὄλων ἀγεννήτους, ἀρβενικὰς δύο, θηλυκὴν¹⁷ μίαν. Τῶν δὲ ἀρβενικῶν ἡ μὲν τις ἀρχὴ καλεῖται Ἄγαθος, αὐτὸ μόνον οὕτω λεγόμενος¹⁸, προγνώστης τῶν ὄλων· ἡ δὲ ἑτέρα πατὴρ πάντων τῶν γεννητῶν, ἀπρόβρωστος καὶ ἀβρωστος καὶ ἀόρατος, Ἐλωεὶμ δὲ καλεῖται, φησίν. Ἡ [δὲ] θήλεια¹⁹ ἀπρόβρωστος, ὀργίλη, δίγνωμος, διούματος, καθὼς ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ λόγοις λεπτομερῶς διηγησάμεθα, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς μέχρι βουδῶνος εἶναι παρθένον, ἀπὸ δὲ βουδῶνος τὰ κάτω²⁰ ἔχιδναν²¹. [p. 322 | 324] Καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη Ἐδέμ καὶ Ἰσραήλ. Ταῦτα φάσκει ἀρχὰς εἶναι τῶν ὄλων, ἀφ' ὧν τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν Ἐλωεὶμ δὲ ἀπρογνώστως ἐλθεῖν εἰς ἐπιθυμίαν τῆς μιζοπαρθένου, καὶ ἐπιμιγέντα γενῆσαι ἀγγέλους δώδεκα. Τούτων τὰ ὀνόματα²² ..... καὶ οἱ μὲν πατρικοὶ [τῷ πατρὶ] ²³ συναίρονται²⁴, οἱ δὲ μητρικοὶ τῇ μητρὶ. Τούτους εἶναι τοῦ²⁵ ..... ἀλληγορικῶς εἰρηκτός Μωσῆς· τὰ ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένα. Πεποιῆσθαι δὲ τὰ πάντα ὑπὸ τοῦ Ἐλωεὶμ καὶ τῆς Ἐδέμ, καὶ τὰ μὲν ζῶα ἅμα τοῖς λοιποῖς ἀπὸ τοῦ θηρωδούς μέρους, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν ἄνωθεν τοῦ βουδῶνος. Καὶ ἡ²⁶ μὲν Ἐδέμ καταθεθεῖσθαι ἐν αὐτῷ τὴν ψυχὴν, ἥτις αὐτῆς δύναμις ἦν [Ἐλωεὶμ δὲ τὸ πνεῦμα]²⁷. Τοῦτον δὲ φάσκει μα- C θόντα ἀνεληλυθέναι πρὸς τὸν ἄγαθον καὶ καταλειπέναι²⁸ τὴν Ἐδέμ· ἐφ' ᾧ ὀργισθεῖσαν ταύτην πᾶσαν τὴν²⁹ ἐπιβουλὴν ποιησθαι κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Ἐλωεὶμ, ὅπερ κατέθετο ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Καὶ τοῦτου χάριν ἀπεσταλέναι τὸν πατέρα τὸν Βαροῦχ διαταττόμενον τοῖς προφήταις, ἵνα ῥυσθῇ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἐλωεὶμ, καὶ πάντας ὑποσεσῦρθαι ὑπὸ³⁰ τῆς Ἐδέμ. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἡρακλέα φάσκει προφῆτην γεγενῆσθαι, ἠετιῆσθαι δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης³¹, τούτεστιν ὑπὸ τῆς Βάβελ, ἣν Ἀφροδίτην ὀνομάζου- σιν [δὲ]³² Ἰησοῦν υἱὸν Μαρίας καὶ Ἰωσήφ, ᾧ τὸν Βαροῦχ φάσκει λελαληκέναι· καὶ τούτῳ δὲ ἐπιθεδου- λευκέναι τὴν Ἐδέμ, μὴ δεδυνῆσθαι δὲ αὐτὸν ἀπα- τῆσαι, καὶ τούτου χάριν πεποιηκέναι σταυρωθῆναι³³ D οὗ τὸ πνεῦμα ἀνεληλυθέναι πρὸς τὸν Ἄγαθον λέγει.

15. Justinus autem et ipse consimilia his conatus ait in hunc modum : tria esse principia universorum non generata, masculula duo, femininum unum. Masculorum autem unum principium vocatur Bonus, ipsum hoc solum vocatus, præsciens universorum; alterum autem pater omnium generatorum, non præsciens et ignarus et visu carens, Elohim autem vocatur, inquit. Femininum autem non præsciens, iracundum, bimens, bicorpor. sicuti in nostra de eo disputatione subtiliter exposuimus, superiora ejus inguinibus tenuis esse virginem, inferiora 518-519 autem ab inguinibus inde viperam. Vocatur autem hæc talis Edem et Israel. Hæc dicitur principia esse universorum, unde omnia exstiterint. Elohim autem non præscientem venisse in cupiditatem semivirginis illius, et corporibus commisit generavisse duodecim angelos. Horum nomina . . . . . et paterni quidem patrem comitantur, materni autem matrem. Hos esse . . . . . cum allegorice dixerit Moses ea, quæ in lege scripta sunt. Facta autem esse omnia ab Elohim et Edem, et animalia quidem simul cum reliquis e bestiali parte, hominem autem ex partibus supra inguina. Et Edem quidem deposuit in eo animam, quæ ipsius potestas erat [Elohim autem spiritum]. Hunc autem dicitur, postquam didicerit, descendisse ad Bonum et deseruisse Edem; propter quod iratam eam omnes insidias facere spiritui Elohim, quem hic deposuit in homine. Et hanc ob causam patrem legavisse Baruch, mandata dantem prophetis, ut liberaret spiritum Elohim, et omnes allectos esse ab Edem. Sed et Herulem dicitur prophetam exstitisse, superatum autem eum esse ab Omphale, hoc est a Babel, quam Venerem nominant. Postea autem diebus Herolis exstitisse Jesum, filium Mariæ et Josephi, ad quem Baruch illum dicitur esse locutum; et huic vero insidiatam esse Edem, non autem potuisse eum adducere, et propterea secisse, ut in crucem suffigeretur; cujus spiritum escendi se ad Bonum dicit. Et omnium vero, qui ita stultis illis et debilibus sermonibus obtemperant, spiritum quidem salvatum iri, corpus autem et animam Edem

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ χωρήσασιν. χρῆσασιν C. ¹⁷ Cf. supra p. 218 sqq. ¹⁸ τούτοις. Ad Sethianos respicere videtur, quos Justinus excipit libro v 23. ¹⁹ θηλυκὴν. θήλυον C. M. Cf. supra p. 218, 64. ²⁰ λεγόμενος. λεγόμενον C. M. Cf. supra p. 218, 65. ²¹ Ἡ δὲ θήλεια. Ἡ θήλεια C. M. Cf. supra p. 218, 67. ²² τὰ κάτω. καὶ κάτω C. M. Cf. supra p. 218, 69. ²³ ἔχιδναν ἔχιδνα C. ²⁴ Lacinum signavit jam M. Plura hic omis-a esse videntur. Cf. supra, p. 218, 79 83. ²⁵ τῷ πατρὶ om. C. Cf. supra p. 218, 84. ²⁶ συναίρονται. συναίρονται C. M. Cf. supra l. l. ²⁷ Ροσι τοῦ lacinum signavimus respc entes ad p. 220, 90, 91. Fort. inserendum : παραδείσου ἔβλα. ²⁸ Καὶ ἡ. Καὶ τῇ M καὶ τὴν Roesperus, καὶ ἡ — κατατίθεται sup. Sauprius. Cf. supra p. 220, 4. ²⁹ Ἐλωεὶμ δὲ τὸ πνεῦμα om. C. M. Verba hæc ex p. 220, 5 sumpta hic esse inserenda jam Roesperus monuit. ³⁰ καταλειπέναι. καταλειπηνέαι C. M. Cf. supra p. 222, 41 et 224, 61. ³¹ πᾶσαν τὴν. Fort. delendum τὴν M. ³² ὑπὸ. ἀπὸ C. M. ³³ Ὀμφάλης C, ut libro V. M. ³⁴ τὸν δέ. Delendum potius videtur δὲ quam scribendum τόνδε M.

illius derelinqui, quam et terram Justinus demens A Καὶ πάντων δὲ τῶν οὕτως τοῖς μωροῖς καὶ ἀδρανέσι λόγοις πειθομένων [τὸ μὲν πνεῦμα] ὁ σωθῆ | σεσθαι, τὸ δὲ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τῆς Ἐδέμ καταλείπεσθαι, ἦν καὶ γῆν Ἰουστίνος ὁ ἀφρων καλεῖ.

16. Docetæ autem talia dicunt : Esse primum Deum tanquam semen arboris fici, ab hac autem profectos esse tres æones, tanquam stirpem et folia et fructum ; hos autem projecisse 520-521 triginta æones, unumquemque deceni ; unitos autem esse eos secundum decades omnes, solum autem positionibus differre, ut alii aliis sint priores. Projectos autem esse infinities influentis æones, et esse universos masculofemineos. Hos autem consilio capto simul congressos ex [cum] medio æone genuisse ex virgine Maria Salvatorem omnium, ab omni parte consimilem primo Deo, qui tanquam semen ficulneum sit, hac re autem inferiorem, quod genitus sit, semen enim, unde fici arbor, non-genitum. Erat igitur magna æonum lux tota, nullam insuper recipiens orationem, habens in semetipsa omnium animalium species. Hanc, cum intraverit in subiacens chaos, causam præbuisse iis, quæ exstiterunt et sunt, et deveniens superne specierum aternarum expressit infra in chaos formas. Tertius enim æon, qui se ipsum triplicaverat, cum videret notas suas universas detractas in tenebras, quæ infra sunt, cuniquæ neque tenebrarum immanitatem ignoraret, neque lucis simplicitatem, fecit cælum, et postquam intermedium firmavit, divisit tenebras a luce. Universis igitur speciebus tertii æonis . . . . et ejus ipsius imaginem superari ait a tenebris, quæ ignis vivus a luce ortus exstitit, unde dicunt magnum archontem exstitisse, de quo Moses disputat, cum dicit esse hunc deum igneum et demiurgum, qui etiam ideas omnium transmutat continuo in corpora, hoc est animas, quapropter dicunt Salvatorem supergeneratum esse, qui monstret viam, qua effugient superatæ animæ, Jesu autem indutum fuisse potestatem illam unigenitam ; ideo non potuisse spectari ab aliquo propter exsuperantem magnitudinem splendoris. Omnia autem accidisse ei dicunt, sicuti in Evangelii scriptum est.

522-523 17. Qui autem Monoimum Arabem

ἰς'. Οἱ δὲ ὁδοῦται ὁ τοιαῦτα λέγουσιν· εἶναι τὸν πρῶτον Θεὸν ὡς σπέρμα συκῆς, ἐκ δὲ τούτου ἐληλυθῆναι τρεῖς αἰῶνας, ὡς τὸ πρέμνον καὶ τὰ φύλλα καὶ τὸν καρπὸν· τούτους δὲ προβεβληκέναι [p. 324 325] ἑαυτοῖς, ἕκαστον ἑὴν ἠνώσθαι ὁ αὐτοῖς κατὰ δέκα πάντας, μόνον δὲ διαθήσει ὁ διαφέρειν ἀπειριτών πρῶτους¹⁰. Προβεβληθῆναι δὲ ἀπειράκις ἀπειρους αἰῶνας, καὶ εἶναι τοὺς πάντας ἀβρενοθήτας. Τούτους δὲ βουλευσαμένους ὁμοῦ συνελθόντας ἐκ τοῦ μέσου αἰῶνος¹¹ γεννησάμενοι ἐκ Παρθένου Μαρίας Σωτῆρα τῶν πάντων, κατὰ πάντα ὅμοιον τῷ πρῶτῳ σώματι ἐν σπέρματι¹² συκίνῳ¹³, ἐν τούτῳ δὲ ἤττονα, τῷ¹⁴ γεννητὸν εἶναι¹⁵, τὸ γὰρ σπέρμα, ὅθεν ἡ συκῆ, ἀγέννητον. Ἦν οὖν τὸ μέγα τῶν αἰῶνων φῶς ὅλον, οὐδεμίαν ἐπιδεχόμενον κόσμησιν, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πάντων τῶν ζῶων ἰδέας· τούτο ἐπιφοιτήσαν εἰς τὸ ὑποκείμενον χάος παρεσχηκέναι αἰτίαν τοῖς γεγῶσκα καὶ οὖσι, καταθάν τε ἄνωθεν ἰδεῶν¹⁶ αἰώνων ἀπεμάξατο¹⁷ κάτω [εἰς] τὸ χάος¹⁸ τὰς μορφάς. Ὁ γὰρ τρίτος αἰὼν, ὁ ἑαυτὸν τριπλασιάσας, ὁρῶν τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ πάντας κατασπαμένους εἰς τὸ κάτω σκότος, οὐκ ἀγνοῶν τὴν τε τοῦ σκότους δεινότητα καὶ τὴν τοῦ φωτὸς ἀφελότητα, ἐποίησεν οὐρανὸν καὶ μέσον πῆξας διεχώρισεν ἀναμέσον τοῦ σκότους καὶ ἀναμέσον τοῦ φωτός. Πασῶν οὖν τῶν ἰδεῶν¹⁹ τοῦ τρίτου αἰῶνος²⁰ . . . . καὶ αὐτοῦ τὸ ἐκτύπωμα κρα | τεῖσθαι φησὶν ὑπὲρ τοῦ σκότους²¹, πῦρ²² ὡν αὐθις ζῶν ὑπὲρ τοῦ φωτὸς γενόμενον ὑπῆρξεν, ἐξ ἧς²³ φάσκουσι τὸν μέγαν ἀρχοντα γεγενῆσθαι, περὶ οὗ Μωϋσῆς ὁμιλεῖ, λέγων εἶναι τοῦτον θεὸν πύρινον καὶ δημιουργόν, ὃς καὶ τὰς ἰδέας πάντων μεταβάλλει ἀεὶ εἰς σῶμα. Ταύτας τὰς²⁴ ψυχὰς²⁵, οὗ χάριν φάσκουσι²⁶ τὴν Σωτῆρα παραγεννηθῆναι²⁷, ἐπιδεικνύντα τὴν ὁδὸν, δι' ἧς φεύζονται αἱ κρατούμεναι ψυχαὶ, ἐνεδύσθαι δὲ τὸν Ἰησοῦν τὴν δύναμιν ἐκείνην τὴν μονογενῆ²⁸ διὸ μὴ δύνασθαι θεαθῆναι ὑπὸ τινος διὰ τὸ μεταλλόμενον²⁹ μέγεθος τῆς δόξης. Πάντα δὲ συμβεβηκέναι αὐτῷ φασὶ καθὰ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις γέγραπται

[p. 325. 326] ἰς'. Οἱ δὲ κατὰ Μονόμιμον³⁰ τὸν

VARIE LECTIONES.

⁵ Καὶ — πειθομένων. Καὶ πάντα δὲ τὸν — πειθόμενον Røperus. ⁶ τὸ μὲν πνεῦμα om. C, M, qui jam vidit post πειθομένων nonnulla excidisse. ⁷ Cf. supra p. 412 sqq. ⁸ Δοκῆται. Δοκίται C, Δοκῆται M. ⁹ ἑαυτοῖς, ἕκαστον ἑὴν ἠνώσθαι. ἑαυτοῖς ἕκαστον ἠνώσθαι C, M. ¹⁰ διαθήσει. θέσει? Cf. supra p. 414, 56. ¹¹ πρῶτους. Malim πρωτεύοντας. M. ¹² ἐκ τοῦ μέσου αἰῶνος. εἰς τὸν μέσον αἰῶνα? Cf. supra p. 416, 75, 76. ¹³ σώματι ἐν σπέρματι. σώματι ἐν πάραματι C, θεῷ, τῷ οἰωνο-σπέρματι? Cf. supra p. 416, 64. ¹⁴ συκίνῳ. ἐκείνῳ C. Cf. supra p. 416, 78. ¹⁵ ἤττονα, τῷ. ἤττον, διὰ τὸ C. Ex ultima syllaba voc. ἤττονα factum ΔΙΑ M. ¹⁶ γεννητὸν εἶναι. ὁγέννητον εἶναι C. Cf. supra p. 416, 79. ¹⁷ ἰδεῶν C. ¹⁸ ἀπεμάξατο. ἀπεμάξαντο. C. ¹⁹ εἰς τὸ χάος. τὸ χάος C, M, qui vocabula a librario serius inter lines scripta uncinis inclusit. ²⁰ ἰδεῶν C. ²¹ Forte post αἰῶνος nonnulla exciderunt. Cf. supra, p. 3-5. ²² Post σκότους lacunam signavit M. ²³ πῦρ — ὑπῆρξεν. πῦρ ζῶν ἀπὸ τοῦ φωτὸς γενόμενον, οὗ καὶ σφραγὶς (ex transpositis ὡν αὐθις facta) ὑπῆρξεν conj. Røperus coll. iis, quæ supra legitur, p. 418, 6, 7 : ὁ πῦρ δὲ αὐτοῖς ζῶν ἀπὸ τ. φ. γ. ὑπῆρξεν? vel ὁ πῦρ ζῶν ἀπὸ τ. φ. γ. ὑπῆρξεν? ²⁴ ἐξ ἧς. ἐξ οὗ? ὅθεν? Cf. supra, p. 418, 7. ²⁵ σώμα. Ταύτας τὰς. σώματα. Ταύτας τὰς susp. M, σώματα, τούτεστι τὰς? : σώμα- [τα· εἶναι δὲ ταῦτα:] conj. Røperus, qui fort. etiam ἐκ σωμάτων post σώματα addendum esse putat. ²⁶ Post ψυχὰς lacunam signavit M. ²⁷ οὗ χάριν φάσκουσι ex conjectura M, οὗ χάριν ἀσκούσι C. ²⁸ παραγεννηθῆναι: pr. C. ²⁹ μεταλλόμενον C. ³⁰ Cf. supra p. 424 sqq. ³¹ Μονόμιμον. Νόμιμον C, M. Cf., quæ supra ad p. 412, 5 adnotavimus.

Ἄραβι φασι εἶναι τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν πρῶτον ἄνθρωπον καὶ υἱὸν ἀνθρώπου, καὶ τὰ γενόμενα, καθὼς Μωϋσῆς³¹ λέγει, μὴ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου γεγονέναι, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, οὐχ ὄλου, ἀλλ' ἐκ μέρους αὐτοῦ. Εἶναι δὲ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἰῶτα, ὃ ἐστὶ δεκάς, κύριος ἀριθμὸς, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ ὑπόστασις, δι' οὗ πᾶς ἀριθμὸς συνέστηκε, καὶ ἡ τοῦ παντὸς γένεσις, πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ. Τούτου δὲ βντος ἰῶτα³² ἐν³³ καὶ κεφαλαία μία, τέλειαν ἐκ τελείου, βύεσσα κεφαλαία ἄνωθεν, πάντα ἔχουσα ὅσα καὶ αὐτὴ³⁴, ὅσα καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει, ὁ πατήρ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, — γεγονέναι οὖν φησὶ τὸν κόσμον Μωϋσῆς ἐν ἑξ ἡμέραις, τουτέστιν ἐν ἑξ δυνάμεσιν, ἐξ ὧν ὁ κόσμος ἀπὸ τῆς κεφαλαίας γέγονε τῆς μιᾶς. Οἱ τε γὰρ κύβιοι καὶ τὰ ὀκτάεδρα καὶ αἱ πυραμίδες καὶ πάντα τὰ τούτοις παραπλήσια σχήματα ἰσπεριφανῆ³⁵, ἐξ ὧν συνέστηκε | πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ, ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν γέγονασι τῶν κατειλημμένων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀπλῇ³⁶ τοῦ ἰῶτα κεφαλαίᾳ, ἥτις ἐστὶν υἱὸς ἀνθρώπου. Ὅταν οὖν, φησὶ, βάρβδον λέγῃ³⁷ Μωϋσῆς στρεφομένην εἰς Αἴγυπτον τὰ πάθη, καταλέγει τὸν κόσμον τοῦ ἰῶτα ἀλληγορουμένως³⁸, οὐδὲ πλείονα τῶν δέκα³⁹ παθῶν ἐσηματίασεν. Εἰ δὲ, φησὶ, θέλεις ἐπιγυῶναι τὸ πᾶν, ἐν σεαυτῷ ζήτησον τίς ὁ λέγων. Ἡ ψυχὴ μου, ἡ σὰρξ μου, ὁ νοῦς μου, καὶ ἐν ἑκαστὸν κατιδιοποιοῦμενος ὡς ἕτερος αὐτῷ· τούτων νόει τέλειον ἐκ τελείου, πάντα ἴδια ἡγούμενον οὐκ ὄντα τὰ καλούμενα καὶ τὰ πάντα ὄντα. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ Μονοῖμυ δοκεῖ.

ιη'. Τατιανὸς⁴⁰ δὲ παραπλησίως τῷ Οὐαλεντίνῳ καὶ τοῖς ἑτέροις φησὶν αἰῶνας εἶναι τινὰς ἀοράτους⁴¹, ἐξ ὧν⁴² ὑπὸ τινος κάτω⁴³ τὸν κόσμον δεδημιουργῆσθαι καὶ τὰ ὄντα. Κυνικωτέρῳ [p. 326. 327] δὲ βλεψάσκεται⁴⁴ καὶ σχεδὸν οὐδὲν Μαρκίωνος ἀπειμφαίνει πρὸς τε τὰς δυσφημίας⁴⁵ καὶ τὰς περὶ γάμων νομοθεσίας.

ιθ'. Μαρκίων δὲ⁴⁶ ὁ Ποντικὸς καὶ Κέρδων ὁ τούτου διδάσκαλος καὶ αὐτοὶ ὀρίζουσιν εἶναι τρεῖς τὰς τοῦ παντὸς⁴⁷ ἀρχάς, ἀγαθὸν δίκαιον, ὕλην· τινὲς δὲ τούτων μαθηταὶ προστίθεσσι [δ' ⁴⁸] λέγοντες ἀγαθὸν, δίκαιον, πονηρὸν, ὕλην. Οἱ δὲ πάντες⁴⁹ τὸν μὲν ἀγαθὸν οὐδὲν ὄλωσ⁵⁰ πεποιημέναι, τὸν δὲ δίκαιον οἱ μὲν τὸν πονηρὸν⁵¹, οἱ δὲ μόνον δίκαιον ὀνομάζουσι, πεποιημέναι δὲ τὰ πάντα ἀσκήσουσιν ἐκ τῆς ὑποκειμέ-

A sectantur, aiunt esse universorum principium hominem primum et filium hominis, et ea, quæ facta sunt, sicuti Moses dicit, non a primo homine orta esse, sed a filio hominis, non toto illo, sed ex parte ejus. Esse autem filium hominis litteram iota, quæ est decas, principalis numerus, in quo est universi numeri substantia, per quem quisque numerus constat et universi origo, ignis, aer, aqua, terra. Hic autem cum sit iota unum et apex unus, perfectum ex perfecto, apex, qui processit superne, omnia habens in semetipso, quæcunque etiam homo habet, pater filii hominis; — factum igitur esse ait mundum Moses sex diebus, hoc est sex potestatibus, ex quibus mundus ab apice illo exstitit uno. Etenim et cubi et octaedra et pyramides et omnes hisce consimiles forma comparium superficiesum, ex quibus constat ignis, aer, aqua, terra, a numeris ortæ sunt comprehensis in illo simplice litteræ iota apice, qui est filius hominis. Quando igitur, inquit, virgam dicit Moses vibratam ad plagas Ægyptiacas, recenset mundum litteræ iota allegorice, neque plures quam decem plagas formavit. Sin vero, inquit, vis cognoscere universa, in te ipso quære quisnam sit, qui ait: anima meæ, caro mea, mens mea, et qui unumquodque sibi ipsi arrogat quasi alius quis. Hunc intellige esse perfectum ex perfecto, omnia sua propria existimantem non-entia quæ vocantur omniaque entia. Hæc igitur et Monnoimo placent.

18. Tatianus autem consimiliter Valentino cæterisque ait æones esse quosdam invisibiles, ex quibus a quodam inferiore mundum esse fabricatum et ea quæ sunt. Vitæ autem admodum 524-525 cynicæ studet et nullo fere modo a Marcione differt quod et ad diffamationes attinet et ad leges de nuptiis latas.

19. Marcion autem Ponticus Cerdoque hujus magister et ipsi definiunt esse tria universi principia: bonum, justum, materiam; quidam autem eorum discipuli addunt [quartum] dicentes, bonum, justum, malum, materiam. Cuncti autem (sc. dicunt) bonum omnino nihil fecisse, justum autem alii malum, alii autem solum justum nominant, fecisse autem universa dicitant ex subjacente materia; non enim

VARIE LECTIONES.

³¹ Μωσῆς C. ³² ἰῶτα ἐν καὶ κεφαλαία μία. ἰῶτα ἐν κεφαλαίᾳ μιᾷ legendum esse censet M. coll. p. 426, 49, ubi C. habet ἰῶτα ἐν μιᾷ κεφαλαίᾳ. ³³ Verba ἰῶτα — ἀνθρώπου parenthesis esse putat Roepers, continuata sic oratione: γεγονέναι, ὡς φησὶ Μωϋσῆς, τὸν κόσμον. ³⁴ ἔχουσα ὅσα καὶ αὐτὴ. ἔχουσα ἐν ἐαυτῇ? Cf. supra p. 428, 50. ³⁵ ἰσπεριφανῆ Roepers, ἴσα ἦν C. M., qui hæc verba coll. p. 428, 58 uncinis inclusit. ³⁶ ἀπλῆ. διπλῆ C. Cf. supra, p. 428, 59. ³⁷ λέγῃ. λέγει C. ³⁸ εἰς Αἴγυπτον — ἀλληγορουμένως, εἰς Αἴγυπτον, τὰ πάθη καταλέγει τοῦ κόσμου τῷ ἰῶτα ἀλλ'. conj. M et Bernaysius, εἰς τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον πάθη, κατ. τ. κ. τ. l. ἀλλ'. Roepers, εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον πάθη, λέγει τὸν κόσμον τοῦ ἰῶτα ἀλλ. sup. R. Scottus, εἰς τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον πάθη, λέγει τὸν κόσμον τῷ ἰῶτα ἀλληγορουμένως, ὡς (ἀλληγορούμενον, ὡς)? Cf. supra p. 428, 61-63. ³⁹ πλείονα τῶν δέκα. πλείονων δὲ C, πλείονα τῶν δώδεκα legendum esse putat M coll. p. 428, 63. Sicuti nos etiam Bernaysius correxit. ⁴⁰ Τατιανὸς—νομοθεσίας. Cf. supra p. 432, 22 27. ⁴¹ ἀοράτους. ποτὲ τοῦς C, M. Cf. supra p. 432, 24, ubi παρὰ τοῦς legitur in C, et verba Irenæi illic textui supposita. ⁴² ἐξ ὧν. ἐκ τῶν C, M. ⁴³ κάτω. τῶν κάτω? Sauppius. ⁴⁴ ἀσχεῖται καὶ. ἀσχεῖσθαι C, M. ⁴⁵ τὰς δυσφημίας. τῆς δυσφ. C. ⁴⁶ Μαρκίων δὲ, κ. τ. λ. Quæ noster supra p. 382-394 de Marcione et p. 408 sq. de Cerdone scripsit, valde ab iis, quæ hic leguntur, abhorrent. ⁴⁷ τοῦ παντὸς. τοῦς παντὸς C. ⁴⁸ δ' Sauppius, om. C, M. ⁴⁹ πάντες. πάντα C. ⁵⁰ ὄλωσ. ἄλωσ; C, M. ⁵¹ τὸν πονηρὸν. καὶ τὸν πον. Sauppius. μόνον. μόνον τόν? Sauppius.

bene fecisse, sed irrationabiliter, necesse enim esse ut ea, quæ orta sint, similia sint ei, qui fecerit. Quapropter etiam parabolis evangelicis in hunc modum utuntur dicentes: *Non potest arbor bona fructus malos facere*, et quæ sequuntur, ad hoc dictians pronuntiata esse, quæ ab ipso male reusentur. Christum autem filium esse boni et ab eo missum esse ad salvandum animas, quem interioriorem hominem vocat, dicens eum tanquam hominem apparuisse, cum non sit homo, et tanquam carnem habentem, cum non habeat carnem, qui specie apparuerit neque genituram sustinuerit neque passionem, verum specie tantum. Carnem autem non vult resurgere, matrimonium autem perniciem esse dicens ad vitam admodum cynicam adducit discipulos, in his putans se ægre facere demiurgo, si iis, quæ ab illo facta sunt vel constituta, se absteineat.

20. Apelles autem, hujus discipulus, cum ipsi improbarentur quæ a magistro dicta sunt, sicuti antea diximus, nova doctrina supposuit quatuor esse deos, quorum unum dicit bonum, quem neque prophetæ cognoverint, cujus esse filium Christum; alium autem opificem universi, quem non deum esse vult, alium autem igneum, qui apparuerit, alium autem malum, quos angelos vocat, addens vero Christum et quintum dicit. Sese autem applicat libro, quem Revelationes appellat Philumenæ cujusdam, quam prophetissam esse arbitratur. Carnem autem Christum non ex Virgine sit assumpsisse, sed ex adjacente mundi substantia. In hunc modum contra leges et 526-527 prophetas opera concinnavit, dissolvere eos conatus, quasi qui mendacia locuti sint neque Deum cognoverint; carnesque perire consimiliter Marcioni dicit.

21. Cerinthus autem, ipse in Ægypto exultus, non a primo deo factum esse mundum voluit, sed a virtute quadam angelica longe separata et distante ab ea principalitate, quæ est super universa, et ignorante deum, qui est super omnia. Jesum autem dicit non ex Virgine esse generatum, natum autem esse eum ex Josepho et Maria filium consimiliter reliquis hominibus, et excelluisse justitia et prudentia et intelligentia supra omnes reliquos. Et post baptismum devenisse in eum ab ea principalitate, quæ est super omnia, Christum in figura columbæ, et tum nuntiavisse incognitum patrem et virtutes perfecisse, sub finem autem passionis avolasse Christum a Jesu; passum esse Jesum, Christum autem a patiendo liberum mansisse, cum esset Spiritus Domini.

νης ὀλης· πεποιηθῆναι γὰρ οὐ καλῶς, ἀλλ' ἀλόγως· ἀνάγκη γὰρ τὰ γενόμενα ὁμοία εἶναι τῷ πεποιηθέντι. Διὸ καὶ ταῖς παραβολαῖς ταῖς εὐαγγελικαῖς οὕτως χρώνται λέγοντες· Οὐ δύναται δένδρον καρποὺς ποιεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς, εἰς τοῦτο τῶν σκωτικῶν | εἰρησθαι τὸ ὑπ' αὐτοῦ κακῶς νομιζόμενα. Τὸν δὲ Χριστὸν υἱὸν εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ὑπ' αὐτοῦ πέμψθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ψυχῶν, ὃν ἔσω ἄνθρωπον καλεῖ, ὡς ἄνθρωπον φρονέοντα λέγων οὐκ ἔντα ἄνθρωπον, καὶ ὡς ἑνσαρκον οὐκ ἑνσαρκον, δικήσει πεποιητότα. οὕτως γένεσιν ὑπομείναντα οὕτε πάθος, ἀλλὰ τῷ δουκεῖν. Σάρκα δὲ οὐ θέλει ἀνίστασθαι, γάμον δὲ φοβῆσθαι εἶναι λέγων κυνικωτέρῳ βίῳ προσάγει τοὺς μαθητὰς, ἐν τοῦτοις νομιζῶν λυπεῖν τὸν δημιουργὸν, εἰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων ἢ ὠρισμένων ἀπέχονται.

κ'. Ἀπελλῆς ὅς δὲ ὁ τοῦτου μαθητῆς ἀπαρεσθαιεῖς τοῖς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου εἰρημένους, καθὼς προτίπομεν, ἄλλω λόγῳ ὀπέθετο τέσσαρας εἶναι θεοὺς, ὧν ἓνα φάσκει [ἀγαθόν] ὅν, ὃν οὐτε οἱ προτίταται ἔγνωσαν, οὐ εἶναι υἱὸν τὸν Χριστόν· ἕτερον δὲ τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός, ὃν οὐ θεὸν εἶναι θέλει, ἕτερον δὲ πύρινον τὸν φανέντα. ἕτερον δὲ πονηρὸν, οὗς ἀγγέλους καλεῖ, προσθεῖς δὲ τὸν Χριστὸν καὶ τέμπτον ἐρεῖ. Προσάγει δὲ βίβλῳ, ἣν ὁ Φανερῶσις καλεῖ Φιλουμένης τινός, ἣν προφήτην νομίζει. Τὴν δὲ σάρκα τὸν Χριστὸν οὐκ ἐκ τῆς Παρθένου λέγει προσεληφέναι, ἀλλ' ἐκ τῆς παρακειμένης τοῦ κόσμου οὐσίας. [p. 327. 328] Οὕτως κατὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν συντάγματα ἐποίησε καταλύειν αὐτοὺς ἐπιχειρῶν ὡς ψευδῆ λελαληκότα; καὶ θεὸν μὴ ἔγνωκότας· σάρκας ὅτι ἀπόλλυσθαι ὁμοίως Μαρκίῳ λέγει.

κα'. Κήρινθος δὲ ὁ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀσκηθεῖς αὐτός, οὐκ ὑπὸ τοῦ πρώτου θεοῦ τὸν κόσμον γεγονέναι ἠθέλησεν, ἀλλ' ὑπὸ δυνάμεώς τινος ἀγγελικῆς, πολὺ κενωρισμένης καὶ διεστῶτης; τῆς ὑπὲρ τὰ ὅλα αὐθεντίας καὶ ἀγνοουσης τὸν ὑπὲρ πάντα θεόν. Τὸν δὲ Ἰησοῦν λέγει μὴ ἐκ Παρθένου γεγενῆσθαι, γεγονέναι δὲ αὐτὸν ἐξ Ἰωσήφ καὶ Μαρίας υἱὸν ὁμοίως τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις, καὶ διεντυγχέναι ἐν δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ συνέσει ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιπούς. Καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα καταλυθῆναι εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ὑπὲρ τὰ ὅλα αὐθεντίας τὸν Χριστὸν ἐν εἶδει περιστερᾶς, καὶ τότε κηρύξει τὸν ἀγνωστον πατέρα καὶ δυνάμεις ἐπιτέλασαι, πρὸς δὲ τῷ τέλει τοῦ πάθους ἀποπτήναι τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ πεπονηθέναι τὸν Ἰησοῦν, τὸν δὲ Χριστὸν ἀπαθῆ μεμενηθέναι, Πνεῦμα Κυρίου ὑπάρχοντα.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ Cf. Matth. vii, 18. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν κ. τ. λ. ²¹ ὃν. ὃν τὸν? ²² ἀλλὰ, ἀλλ' ἢ? Sauppins. ²³ προσάγει. προσάγων C. ²⁴ Ἀπελλῆς — Χριστόν. Cf. supra p. 410, 3—28. ²⁵ ἓνα φάσκει ἀγαθόν. ἓνα φάσκων C. M, ἓνα εἶναι φάσκων Ruerperus. ²⁶ Προσάγει — ἦν. Προσάγει — ἢ C, Προσάγειν — ἦν susp. M. ²⁷ προφήτην. προφήτην C. ²⁸ Cf. Matth. v, 17. ²⁹ ἰσοκαί. σάρκα? ³⁰ ἀπόλλυσθαι C. ³¹ Cf. supra p. 484, 39—51. ³² γεγενῆσθαι C. ³³ ὁμοίως. ὁμοιον C, M. Cf. supra p. 404, 44. ³⁴ τότε. τοῦτον? Sauppins; sed cf. supra p. 484, 47. ³⁵ καί. καὶ τὰς? Sauppins; sed cf. supra p. 404, 48. ³⁶ Ἰησοῦ. υἱοῦ C. M. Sicuti nos etiam R. Scottus correxit. Cf. supra p. 404, 49.

κδ. Ἐβιωναῖοι ἔδ' ἐπὶ τὸν μὲν κόσμον ὑπὸ τοῦ ἄδ' ἄνω ἡγεμονίας Θεοῦ γεγονέναι λέγουσι, τὸν δὲ Χριστὸν ὁμοίως Κηρίνθῳ. Ζῶσι δὲ πάντα κατὰ νόμον Μωϋσοῦ ἔδ', οὕτω φάσκοντες δικαιούσθαι.

κγ. Θεόδοτος δὲ ὁ Βυζάντιος εἰσηγήσατο ἄρ' αἰρεσιν τοιαύταις, φάσκων τὰ μὲν ὅλα ὑπὸ τοῦ ἄδ' Θεοῦ γεγονέναι, τὸν δὲ Χριστὸν ὁμοίως τοῖς προειρημένοις γνωστικοῖς φάσκει τοιοῦτον τινὲν τρόπον πεφηνέναι· εἶναι δὲ τὸν Χριστὸν κ[οι]νὸν ἄνθρωπον ἔδ' ἄρ' αἰρεσιν, ἐν δὲ τούτῳ διαφέρειν, ὅτι κατὰ βουλήν Θεοῦ γεγέννηται ἐκ Παρθένου, ἐπισκιάσαντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐκ ἐν τῇ Παρθένῳ σαρκωθέντα· ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ βαπτισματος κατελυθέναι τὸν Χριστὸν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν ἐν εἰδὲι περισσευῶν, ὅθεν φασὶ μὴ πρότερον τὰς δυνάμεις αὐτῷ ἐνεργηθῆναι. Θεὸν δὲ οὐκ εἶναι τὸν Χριστὸν θέλει. Καὶ τοιαῦτα Θεόδοτος.

κδ. Ἐτεροὶ δὲ ἔδ' αἰρεσιν πάντα τοῖς προειρημένοις [p. 328—330] λέγουσιν, ἐν μόνον ἐνδιαλλάξαντες ἐν τῷ τὸν Μελχι | σεδὲκ ὡς δυνάμιν τινα ὑπειληφέναι, φάσκοντες αὐτὸν ὑπὲρ πᾶσαν δυνάμιν ὑπάρχειν, οὐ κατ' εἰκόνα ἔδ' εἶναι τὸν Χριστὸν θέλουσιν.

κε. Οἱ δὲ Φρύγες ἐκ Μοντανῶν τινος καὶ Πρισκίλλης καὶ Μαξιμίλλης τὰς ἀρχὰς τῆς αἰρέσεως λαβόντες, προφήτιδας τὰ γύναια νομίζοντες καὶ προφήτην τὸν Μοντᾶνον, τὰ δὲ περὶ τῆς τοῦ παντός ἀρχῆς καὶ δημιουργίας ὁρθῶς λέγειν νομίζουσι, καὶ τὰ περὶ τὸν Χριστὸν οὐκ ἄλλοτρικῶς προσειλήφασιν, σὺν δὲ τοῖς προειρημένοις σφάλονται, ὧν τοῖς λόγοις ὑπὲρ τὰ Εὐαγγέλια προσέχοντες πλανῶνται, νηστείας καινὰς καὶ παραδόξους ὀρίζοντες.

κς. Ἐτεροὶ δὲ αὐτῶν τῆ τῶν Νοητιανῶν αἰρέσει προσκείμενοι τὰ μὲν περὶ τὰ γύναια καὶ Μοντᾶνον ὁμοίως δοκοῦσι, τὰ δὲ περὶ τῶν ὄλων Πατέρα δυσφημοῦσιν, αὐτὸν εἶναι Υἱὸν καὶ Πατέρα λέγοντες, ὁρατὸν καὶ ἀόρατον, γεννητὸν καὶ ἀγέννητον, θνητὸν καὶ ἀθάνατον· οὗτοι τὰς ἀφορμὰς ἀπὸ Νοητοῦ τινος λαβόντες.

κζ. Ὁμοίως δὲ καὶ Νοητὸς, τῷ μὲν γένει ὧν Σμυρναῖος, ἀνὴρ ἀκριτόμυθος καὶ ποικίλος, εἰσηγήσατο τοιαύτης αἰρεσιν, ἐξ Ἐπιγόνου τινὸς εἰς Κλεομένην χωρήσασαν, καὶ οὕτως ἕως νῦν ἐπὶ τοὺς διάδοχους διαμείνας, λέγων ἕνα τὸν Πατέρα καὶ Θεὸν τῶν ὄλων· τοῦτον πάντα πεποιηκότα ἀφανῆ μὲν τοῖς οὐσι γεγονέναι· ὅτε ἠθούλετο, φανῆναι δὲ τότε ὅτε ἠθέλησε· καὶ τοῦτον εἶναι ἀόρατον, ὅτε μὴ ὀράται,

22. Ebionæi autem mundum quidem ab eo, qui revera Deus est, factum esse dicunt, Christum autem consimiliter Cerintho. Vitam autem agunt per omnia secundum legem Mosis, ita dictitantes sese justificari.

23. Theodotus autem Byzantius introduxit hæresin hujuscemodi, dicens universa quidem ab eo, qui revera Deus est, profecta esse, Christum autem consimiliter supra dictis gnosticis ait tali quodam modo apparuisse : esse autem Christum ejusdem generis atque omnes homines, hære autem esse diversum, quod secundum consilium Patris natus sit ex Virgine, cui obumbraverit Spiritus sanctus, non in Virgine incarnatum ; postea vero in baptismo delapsum esse Christum super Jesum in specie columbæ, quapropter aiunt non prius potestates in eo viguisse. Deum autem non esse Christum vult, Et talia Theodotus.

24. Alii autem etiam omnia eodem modo, quo ii, 528-529 qui antea dicti sunt, loquuntur, una tantum re differentes, quod Melchisedech tanquam pro potestate quadam [maxima] habent, dicentes eum supra quamque potestatem esse, cujus imaginem referre Christum volunt.

25. Phryges autem ex Montano quodam et Priscilla Maximillaque initia hæresis suæ nacti, prophetissas esse mulierculas illas putantes et prophetam Montanum, et quæ ad universi originem et fabricam attinent, recte dicere solent, et quæ ad Christum, non inepte amplexi sunt. falluntur autem cum supra dictis, ad quorum verba magis quam ad Evangelia sese applicantes errant, jejunia nova et monstrosa desinentes.

26. Alii autem eorum Noetianorum hæresi studentes ea, quæ ad mulierculas illas atque Montanum pertinent, consimiliter sentiunt, quæ autem ad universorum Patrem, diffamant, ipsum esse Filium et Patrem dicentes visibilem et invisibilem, generatum et non generatum, mortalem et immortalem : hi a Noeto quodam profecti.

27. Consimiliter autem et Noetus, genere quidem Smyrniæus, vir unguis et vaser, introduxit hanc hæresin, quæ ad Epigono quodam ad Cleomenem venit et sic usque adhuc in successores permansit, dicens unum esse Patrem et Deum universorum ; hunc, qui omnia fecerit, occultum rebus creatis redditum esse, quando voluerit, apparuisse autem tum, cum voluerit ; eumque esse invisibilem, quando

VARIÆ LECTIONES.

^{αδ} Cf. supra 406, 52-61. ^{αδ} Ἐβιωναῖοι. Ἐβιωναῖοι C. ^{αδ} ἄνω. ἄνω C, M. Cf. supra p. 406, 53. ^{αδ} Μωϋσοῦ. Μωϋσῆ C, M. Cf. supra, p. 406, 62-75. ^{αδ} εἰσηγήσατο. εἰσηγήσατο C, M, εἰσήγαγεν supra l. l. ^{αδ} ἄνω. ἄνω C, M. ^{αδ} κοινόν. Litteræ οιν prorsus evanidæ. M. ^{αδ} ἄνθρωπον. ἀνθρώποις ? ^{αδ} Cf. supra p. 406, 76-408, 82. ^{αδ} ὡσαύτως Sappius, ἐξ αὐτῶν C, M. ^{αδ} λέγουσι C. ^{αδ} δυνάμιν τινα. δυνάμιν τινα μεγίστην ? Cf. supra p. 406, 78. ^{αδ} οὐ κατ' εἰκόνα R. Scottus, οὐ κατ' εἰκόνα C, M. ^{αδ} δὲ uncinis inclusivis snalente R. Scotto. ^{αδ} Cf. supra p. 436, 65-80. ^{αδ} Μοντανῶν. Μοντᾶνον M ; sed cf. supra l. l. ^{αδ} Μοντᾶνον. Μοντανόν ? ^{αδ} τὰ δὲ. τὰ τε ? ^{αδ} νομίζουσι. νομίζονται susp. M. ^{αδ} σὺν Sappius, ἐν C, M. ^{αδ} καινὰς. καινὰς C, M. ^{αδ} παραδόξους. παραδόξαις C, M. ^{αδ} Cf. supra p. 436, 80-88. ^{αδ} καί. κατὰ susp. M. ^{αδ} Μοντᾶνον. Μοντανόν ? ^{αδ} τῶν τῶν Sappius, τῶν C, M. ^{αδ} Cf. supra p. 440, 22 sqq. et p. 448, 41 sqq. ^{αδ} ποικίλος C.

non videatur, visibilem autem, quando videatur; A non genitum autem, quando non gignatur, genitum autem, quando gignatur ex Virgine; impassibilem et immortalem, quando non patitur et non moriatur, ubi autem passiones subiverit, pati et mori. Hunc Patrem ipsum Filium arbitrantur pro temporibus vocari secundum accidentia.

Horum hæresin corroborabat Callistus, cujus vitam exposuimus diligenter, qui et ipse hæresin peperit; a quibus initia **530-531** nactus et ipse profitens unum esse Patrem et Deum, hunc opificem mundi, hunc vero esse Filium nomine quidem dictum et nominatum, re autem [unum] esse Spiritum; Spiritus enim, inquit, Deus non alius est quam Logus, vel Logus quam Deus. Una igitur hæc persona nomine quidem divisa, nec vero re. Hunc logum unum esse Deum arbitratum et incarnatum esse dicit. Et eum quidem, qui secundum carnem visus est et comprehensus, Filium esse vult, eum autem, qui inhabitat, Patrem, tum quidem ad Noeti doctrinam delapsus, tum vero ad Theodoti, nihil ūmi tenens. Hæc igitur Callistus.

28. Hermogenes autem quidam et ipse cum vellet aliquid dicere, dixit Deum ex materia cœva et subjacente universa fecisse; fieri enim non posse, Deus ex entibus faciat ea quæ facta sunt.

29. Alii autem quidam quasi novum aliquod subintroducens ex omnibus hæresibus corrogatum, mirabili libro confecto ex Elchasai quodam nominato, hi principia universi consimiliter profitentur a Deo exstitisse, Christum vero unum non profitentur, sed esse superiorem quidem unum, eundem vero transfundi in corpora multa sæpenuero, et nunc vero in Jesu; consimiliter tum quidem ex Deo cum natum esse, tum autem spiritum exstitisse, tum autem ex Virgine, tum autem non; et hunc vero postea semper in corpora transfundi et in multis per tempora apparere. Utuntur autem incantationibus et baptismis, in quibus elementa profitentur. Superbiunt autem astrologia et mathesi et magicis artibus. Futuri autem præscios sese dicunt.

30. . . . . [Abraham jussi] Dei commigrat ex Mesopotamiæ urbe Haran in regionem nunc quidem Palæstinam **532-533** et Judæam appel-

δρατὸν δὲ, ὅταν ὁράται· ἀγέννητον δὲ, ὅταν μὴ γεννᾶται, γεννητὸν δὲ, ὅταν γεννᾶται ἐκ Παρθένου· ἀπαθὴ καὶ ἀθάνατον, ὅτε ὃ μὴ πάσῃ μῆτε θνήσκει, ἐπὶ δὲ πάθῃ προσέλθῃ, πάσχειν καὶ θνήσκειν. Τοῦτον ὃ τὸν Πατέρα αὐτὸν ὃ Ἰῶν νομίζουσι κατὰ καιροὺς καλούμενον πρὸς τὰ συμβαίνοντα.

Τούτων τὴν αἵρεσιν ἑκράτυνε Κάλλιστος, οὗ τὸν βίον ἐκτεθειμένα ἀσφαλῶς ὃ, ὃς καὶ αὐτὸς αἵρεσιν ἀπεγέννησεν· ἐξ ὧν [p. 330. 331] ἀφορμὰς λαβὼν καὶ αὐτὸς ὁμολογῶν ἕνα εἶναι τὸν Πατέρα καὶ ὁ Θεὸν τοῦτον ὃ δημιουργὸν τοῦ παντός, τοῦτον δὲ εἶναι Ἰῶν ὀνόματι μὲν λεγόμενον καὶ ὀνομαζόμενον, οὐσίᾳ δὲ [ἐν] ὃ εἶναι [Πνεῦμα] ὃ, Πνεῦμα γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς οὐχ ἑτερόν ἐστι παρὰ τὸν Λόγον, ἢ ὁ Λόγος παρὰ τὸν Θεόν. Ἐν οὖν τούτῳ πρόσωπον, ὀνόματι μὲν μεριζόμενον, οὐσίᾳ δὲ οὐ. Τοῦτον τὴν Λόγον ἕνα εἶναι Θεὸν ὀνομάζει καὶ σεσαρκῶσθαι λέγει. Καὶ τὸν μὲν κατὰ σάρκα ὀρώμενον καὶ κρατούμενον ὃ Ἰῶν εἶναι θέλει ὃ, τὸν δὲ ἐνοικοῦντα Πατέρα, ποτὲ μὲν τῷ Νοητοῦ ὃ ὀνόματι περιβρῆγγύμενος ὃ, ποτὲ δὲ τῷ Θεοδότῳ, μὴδὲν ἀσφαλῶς κρατῶν. Ταῦτα τοῖνυν Κάλλιστος.

κη'. Ἐρμογένης δὲ τις ὃ καὶ αὐτὸς θελήσας τι λέγειν, ἔφη τὸν Θεὸν ἐξ ὕλης συγχρόνου καὶ ὑπακείμενης τὰ πάντα πεποιηκέαι· ἀδύνατως γὰρ ἔχειν τὸν Θεὸν μὴ οὐχὶ ἐξ ὄντων τὰ γενόμενα ποιεῖν.

κθ'. Ἐτεροὶ δὲ τινες ὃ ὡς καινόν τι παρεισάγοντες ἐκ πασῶν αἱρέσεων ἐρανισάμενοι, ξένην βιβλίον σκευάσαντες Ἠλχασαί τινος ἐπονομαζομένην, οὗτοι τὰς μὲν ἀρχὰς τοῦ παντός ὁμοίως ὁμολογοῦσιν ἐπὶ τοῦ Θεοῦ γεγονέναι, Χριστὸν δὲ ἕνα οὐχ ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' εἶναι τὸν μὲν ἄνω ἕνα, αὐτὸν δὲ μεταγγιζόμενον ἐν σώμασι πολλοί; ὃ πολλάκις, καὶ νῦν δὲ ἐν τῷ Ἰησοῦ, ὁμοίως [π]οτὲ μὲν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγενῆσθαι, ποτὲ δὲ πνεῦμα γεγονέναι, ποτὲ δὲ ἐκ Παρθένου, ποτὲ δὲ οὐ· καὶ τοῦτον δὲ μετέπειτα φεῖ ἐν σώματι μεταγγιζοθαι καὶ ἐν πολλοῖς κατὰ καιροὺς δεικνύσθαι. Κρῶνται δὲ ἐπα[ο]ιδαι; καὶ βαπτίσμασιν ἐπὶ τῇ τῶν στοιχείων ὁμολογίᾳ. Σεσθῆνται δὲ περὶ ἀστρολογίαν ὃ καὶ μαθηματικὴν, καὶ μαγικὸς ὃ. Προγνωστικὸς δὲ ἑαυτοὺς λέγουσιν.

λ'. . . . . τοῦ Θεοῦ ὃ μετοικεῖ ὃ ἐκ ὃ Μεσοποταμίας πύλας Χαββάν εἰς τὴν νῦν μὲν Παλαιστίνην καὶ [p. 331. 332] Ἰουδαίαν προσαγορευο-

VARIE LECTIONES.

ὃ ὅτε, ὅταν? Sauppis. ὃ θνήσκειν. Τοῦτον τὸν πατέρα αὐτόν, θνήσκειν τοῦτον τὸν πατέρα αὐτόν C, M. ὃ αὐτόν, αὐτόν, καὶ? Sauppis. ὃ Cf. supra p. 450 sqq. ὃ ἀσφαλῶς, σαφῶς susp. M. ὃ Hoc loco aliqua excidisse ex sequentibus lin. 4—7, sicuti ex iis, quæ supra p. 458, 80 sqq. leguntur, apparet, cum τοῦ λόγου mentio hic desideretur. ὃ Θεὸν τοῦτον, Θεὸν τὸν? Sauppis. ὃ ἐν add. M. ὃ εἶναι πνεῦμα, εἶναι C, M. supra p. 458, 81. ὃ κρατούμενον, σταυρόμενον susp. R. Scottus. ὃ θέλει, θέλειν C. ὃ Νοητοῦ, Νοητῷ C. ὃ περιβρῆγγύμενος, περιρηγ...μενος, duabus litteris evanidis, C, M. ὃ Cf. supra p. 432, 28 sqq. ὃ Cf. supra p. 462, 47 sqq. ὃ Vocis πολλοῖς vestigia exstant, sed non prorsus certa. M. ὃ ἀστρολογίαν. Litteræ ἀστρ plane evanidæ. M. ὃ Post μαγικὸς excidisse ἐπιτόνηται susp. M: μαγικὴν? Sauppis. ὃ Post lin. 28, qua fol. 132 cod. terminatur, aliqua folia inierciderunt ordoque reliquorum foliorum turbatus est, cum fol. 137; hic inserendum sit, quod infra, p. 333, 55, fol. 133, excipit. ὃ Cf. Chronicon Hippolyto tributum, quod typis describi fecit Jo. Alb. Fabricius, in edit. opp. S. Hippolyti. Tom. I, p. 49 sqq. sect. 9, p. 53. ὃ De Abrahamo Dei jussu ex Mesopotamia in Palæstinam commigrante hic sermonem fieri sequentia aperte demonstrant. ὃ ἐκ. εἰ; C, M, qui pro πύλας lin. 30, susp. πύλων.

μὲνην χώραν, τότε δὲ Χαναανίτιν, περὶ ἧς καὶ κατὰ Α τοῦτο τὸ μέρος τῶν λόγων οὐκ ἀμελῶς παρεδώκαμεν ἐν ἐτέροις λόγοις. Διὰ τοῦτο τοίνυν γίνεται ἡ καταρχῆ τῆς κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἀυξήσεως, ἧτις τὴν προσηγορίαν μετέσχευ [τοῦ ὀνόματος] ²⁰ ἐξ Ἰούδα, παιδὸς τοῦ Ἰακώβ τοῦ τετάρτου, οὗ καὶ . . . . . ²¹ κέκληται, διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ τὸ βασιλικὸν γένος [εἶναι. Ἀβραάμ] ²² μετοικεῖ τῆς Μεσοποταμίας . . . . . ²³ ἑκατοντούτης ²⁴ γενόμενος [γεννᾷ τὸν Ἰσαάκ· ὁ δὲ Ἰσαάκ ἐτῶν] ²⁵ γενόμενος Ἰ' γεννᾷ τὸν Ἰακώβ· ὁ δὲ Ἰακώβ ἐτῶν πς' ²⁶ γεννᾷ τὸν Λευὶ· ὁ δὲ Λευὶ ἐτῶν μ' γεννᾷ τὸν Καάθ· ὁ δὲ Καάθ ἐτῶν [ἐγένετο δ'] ²⁷, ἦν ἡκα συγκατῆλθε τῷ Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον. Γίνεται τοίνυν παῖς ὁ χρόνος, ὃν παρήκχησεν Ἀβραάμ καὶ πᾶν ἐδ' αὐτοῦ γένος κατὰ τὸν Ἰσαάκ [τῆ] ²⁸ ἐν τῇ τότε καλουμένη Χαναανίτιδι γῆ, ἔτη σιε'. Τοῦτου δὲ γίνεται Β [πατὴρ] ²⁹ Θάρρα, τοῦτου Ναχώρ, τοῦτου Σερούχ ³⁰, [τοῦτου Ραγαῦ, τοῦτου Φαλέγ, τοῦτου Ἐβερ] ³¹, ὅθεν καὶ τὸ Ἑβραῖους καλεῖσθαι. . . . . ³² ἦσαν οβ' ἔθνη, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα ἐκτεθειμένα ³³ ἐν ἐτέραις βίβλοις, μηδὲ τοῦτο παραλιπόντες κατὰ τόπον ³⁴, βουλόμενοι ³⁵ τοὺς φιλομαθεῖν ἐπιδοκίμουαι ἦν ἔχομεν σπορὶ | γῆν περὶ τὸ θεῖον τὴν τε ³⁶ ἀδίστακτον γυνῶσιν, ἦν ἐν πόνοις κεκτήμεθα περὶ τὴν ἀλήθειαν. Τοῦτου δὲ τοῦ Ἐβερ ³⁷ γίνεται πατὴρ Σαλᾶ, τοῦτου δὲ Καίναν ³⁸, τοῦτου δὲ Ἀρραξάδ ³⁹, οὗ γίνεται Σῆμ, τοῦτου δὲ Νῶε, ἐφ' οὗ ὁ κατὰ πάντα κόσμον γίνεται κατακλυσμὸς, οὗ οὔτε Αἰγύπτιοι, οὔτε Χαλδαῖοι, οὔτε Ἕλληγες μέμνηται, οἷς κατὰ τόπους οἱ τε ⁴⁰ ἐπὶ τοῦ ἡγύγου καὶ Δευκαλίωνος γεγέννηται κατακλυσμοί. Εἰσὶν οὖν καὶ ἐπὶ τούτων γενεαὶ ε', ἔτη υἷε'. Οὗτος εὐσεβέστατος γενόμενος καὶ θεοφιλεὶς μόνος ἕμα γυναικὶ καὶ τέκνοις καὶ ταῖς τούτων τρισὶ γυναιξὶ [μ. 352. 353.] διέφυγε τὸν γενόμενον κατακλυσμὸν ἐν κιθωτῷ διασωθεὶς, ἧς καὶ τὰ μέτρα ⁴¹ καὶ τὰ λείψανα, καθὼς ἐκτεθειμένα, ἕως νῦν ἀποδείκνυται ἐν ὄρεσιν Ἀρραξάδ καλουμένοις, οὗσι πρὸς τὴν τῶν Ἀδιαθηγῶν χώραν. Ἐνιδεῖν οὖν ἔστι τοῖς φιλοπόνωσ ἱστορεῖν βουλομένοις, ὡς φανερώσ ἐπιδέδεικται ἐδ' τῶν θεοσεβῶν γένος ἀρχαιότερον [δν] ⁴² πάντων Χαλδαίων, Αἰγυπτίων, Ἑλλήνων. Τί δὲ καὶ τοὺς ἐπάνω τοῦ Νῶε καὶ θεοσεβεῖς καὶ Θεοῦ ὀμιλητάς ὀνομάζειν νῦν χρῆ, ἱκανῆς οὕσης ⁴³ πρὸς τὸ προκεί-

latam, tunc vero Canaanitidem, de qua et hac ex parte rationem haud negligenter reddidimus in aliis libris. Propterea igitur fit exordium incrementi (sc. populi) in Judæa, quæ nomen nacta est ex Juda, filio Jacob quarto, cujus (sc. Jacob) etiam [Israel nomen] vocatum est, quia ex illo regia gens [est. Abraham] commigrat ex Mesopotamia [annos 75 natus, et] centum annos natus [gignit Isaac; Isaac autem annos] natus 60 gignit Jacob; Jacob autem annorum 86 gignit Levi; Levi autem annorum 40 gignit Caath; Caath autem annos [quatuor erat natus], quando cum Jacob descendit in Ægyptum. Fit igitur universum tempus, per quod peregrinatus est Abraham omnisque ejus gens secundum Isaac in terra tunc Canaanitide vocata, anni 215. Hujus autem fit [pater] Thare, hujus Nachor, hujus Sarug, [hujus Reu, hujus Phaleg, hujus Heber], unde etiam fit, ut Hebræorum nomine vocentur [Judæi; temporibus autem Phaleg orta est dispersio gentium]; erant autem hæ 72 gentes, quarum etiam nomina exposuimus in aliis libris, ne hoc quidem prætermittentes suo loco, cupientes descendendi studiosis demonstrare amorem, quem habemus erga divinum numen, et indubitatam cognitionem, quam cum laboribus nobis paravimus circa veritatem. Hujus autem Heber fit pater Sale, hujus autem Cainan, hujus autem Arphaxad, cujus fit Sem, hujus autem Noe, cujus tempore totius terræ fit inundatio, cujus neque Ægyptii neque Chaldæi neque Græci meminerunt, quibus in singulis locis illæ et Ogygis et Deucalionis temporibus factæ inundationes acciderunt. Sunt igitur et horum generationes 5, anni 495. Hic cum piissimus esset et Dei amicus, solus una cum muliere et **534-535** liberis horumque tribus mulieribus effugit diluvium quod factum est, in arca servatus, cujus et mensuræ et reliquiæ, sicuti exposuimus, adhuc usque monstrantur in montibus Ararat vocatis, qui sunt Adiabenorum regionem versus. Intelligere igitur licet iis, qui studiosè spectare volunt, quam aperte demonstrata sit Dei cultorum gens vetustior omnibus Chaldæis, Ægyptiis, Græcis. Quid autem eos quoque, qui ante Noe fuerunt, et cultores et disci-

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ τοῦ ὀνόματος. Lacunam explevit Roesperus: Spatium vacuum litterarum 11 in Cod. M. ²¹ Spatium vacuum litt. 13. M, κληρονομία αὐτῆ susp. Roesperus, Ἰσραὴλ τὸ ὄνομα? ²² εἶναι Ἀβραάμ. Lacunam litterarum 11 explevit Roesperus. ²³ Spatium vacuum litterarum 26. M: καὶ γεννᾷ τὸν Ἰσαάκ, susp. Roesperus, ἐτῶν γενόμενος ος', καί? ²⁴ ἑκατοντούτης. ἑκατὸν τούτης C. ²⁵ γεννᾷ τὸν Ἰσαάκ· ὁ δὲ Ἰσαάκ ἐτῶν. Spatium vacuum litterarum 22. M, ὁ δὲ Ἰσαάκ ἐτῶν Roesperus, qui dubitat an numeri 26 et 22 apud Millerum perperam pro 16 et 12 expressa sint, cum nihil amplius desideretur. ²⁶ πς' πς' C, M. ²⁷ ἐγένετο δ'. Lacuna litterarum 9. M, ἐγένετο κη' susp. Roesperus. ²⁸ τῆ post Ἰσαάκ uncinis inclusit M. ²⁹ πατὴρ. Lacuna litterarum 5. M. Sicuti nos etiam Roesperus et Bunsenius (*Hippolytus and his age* 2 ed. vol. 1, p. 399 not. f) lacunam expleverunt. ³⁰ Σερούχ. Σερούρ C, M. ³¹ τοῦτου Ραγαῦ, τοῦτου Φαλέγ, τοῦτου Ἐβερ, om. C, M. Sicuti nos etiam Roesperus et Bunsenius ommissa supplerunt. ³² Lacuna litterarum fere 25. M, τοὺς ἀπὸ Σῆμ γενομένους coll. Gen. x, 21, susp. Roesperus, τοὺς Ἰουδαίους· ἐπὶ δὲ τοῦ Φαλέκ ἐγένετο ἡ τῶν ἐθνῶν διασπορά [om]. Bunsenius. ³³ ἐκτεθειμένα C. ³⁴ παραλιπόντες κατὰ τόπον, βουλ. καταλιπόντες, κατὰ τρόπον βουλ. C, M. ³⁵ βουλόμενοι. βουλόμενος, C. ³⁶ τὴν τε. τὴν δὲ C, M. ³⁷ Ἐβερ. Ἐβερ, C, M. ³⁸ Καίναν. Καίναν C, M. ³⁹ Ἀρραξάδ. ἀραξάδ (sic) C. ⁴⁰ οἱ τε. οἱ τε C. ⁴¹ ἧς καὶ τὰ μέτρα — ἀποδείκνυται. ἧς καὶ τὰ μέτρα σαφῶς ἐκτεθειμένα, καὶ τὰ λείψανα ἕως νῦν ἀποδείκνυται susp. R. Scottus. ⁴² δν Saupprius coll. lin. 69, om. C, M. ⁴³ οὔσης. οὔσης τῆς. C, M.

pulos Dei nominare nunc oportet, cum sufficiat A μενον ταύτης τῆς περι ἀρχαιότητος μαρτυρίας; quoad rem propositam hoc de vetustate testimonium?

31. Sed quoniam non præter rem esse videtur demonstrare has in sapientiæ studiis versatas gentes posteriores esse quam Dei cultores, ex re est dicere, et unde genus eorum, et quando ipsæ commigrantes in has regiones nomen non ex ipsis regionibus acceperint, sed ipsæ adjecerint ex iis, qui primo orti sunt et incoluerunt. Nascuntur Noë tres pueri Sem, Cham, Japheth; ex his universum genus hominum completum est et quæque regio incolitur; verbum enim Dei erga eos invaluit dicentis: *Crescite et multiplicamini et replete terram*. Tantum cum valuerit unum verbum, generantur ex tribus illis pueri in genere 72, ex Sem 25, ex Japheth 15, e Cham 32. Cham autem nascuntur pueri ex prædictis 32 hi: Chanaan, ex quo Chanaanæi, Mesraim, ex quo Ægyptii, Chus, ex quo Æthiopes, Phuth, ex quo Libyes. Hi ipsorum lingua adhuc usque proavorum nomine vocantur, Græcæ autem quibus nunc nominibus vocati sunt nominantur. Sin vero neque horum regiones antea incultæ sunt, neque a principio genus hominum ostenditur, hi autem filii Noë viri Dei cultoris sunt, qui et ipse discipulus factus est virorum Dei cultorum, qua de causa effugit magnam aquæ temporariam comminationem: quidni vetustiores erant Dei cultores quam universi Chaldaei, Ægyptii, Græci, quorum pater ex hoc Japheth generatur, nomine Javan, ex quo Græci et Iones? Sin vero gentes circa philosophiæ studium versatæ multo juniores quam gens 536 - 537 Dei cultorum et quàm diluvium utique ostenduntur: quidni et barbaræ et quotquot in mundo et cognitæ sunt et incognitæ juniores his apparebunt? Hujus igitur doctrinæ potiti discite, Græci, Ægyptii, Chaldaei omneque genus hominum, quid Numen divinum quæque hujus bene composita sit fabrica, a nobis, Dei amicis, et qui non jactanter hoc colimus, sed veritatis scientia usuque modestiæ ad eum demonstrandum sermones facimus.

32. Deus unus, primus et solus et universorum creator et Dominus, coævum habuit nihil, non chaos infinitum, non aquam immensam vel terram solidam, non aera densam, non ignem calidum, non

λα'. Ἄλλ' ἐπεὶ οὐκ ἄλογον δοκεῖ ἐπιδείξαι ταῦτα τὰ περι σοφίαν ἡσυχολημένα ἔθνη μεταγενέστερα ὄντα τῶν θεῶν σεβασάντων, εὐλογον εἰπεῖν καὶ πόθεν τὸ γένος αὐτοῖς καὶ πότε μεταίχθησαντες ταύταις ταῖς χώραις, οὐ τὸ ἄννομα ἐξ αὐτῶν τῶν χωρῶν μετέσχον, ἀλλ' αὐτοὶ προσεποίησαν ἐκ τῶν πρώτως ἀρξάντων καὶ κατοικήσαντων. Γίνονται τῶ Νῶε τρεῖς παῖδες Σημ, Χάμ, Ἰάφεθ· ἐκ τούτων πᾶν γένος ἀνθρώπων πεπλήθυνται καὶ πᾶσα χώρα κατοικεῖται· ῥῆμα γὰρ Θεοῦ ἐπ' αὐτοὺς ἴσχυεν | εἰπόντος· Ἀφξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. Τοσοῦτον δυναθέντος ἐνδὸς ῥήματος γεννῶνται B ἐκ τῶν τριῶν παῖδες κατὰ γένος οὗ, ἐκ μὲν τοῦ Σημ κα', ἐκ δὲ τοῦ Ἰάφεθ ιε', ἐκ δὲ τοῦ Χάμ λδ'. Τῶ δὲ Χάμ γίνονται παῖδες ἐκ τῶν προειρημένων λδ' οὗτοι· Καναάν ἄ, ἐξ οὗ Καναανοὶ, Μεσραῖμ ἄ, ἐξ οὗ Αἰγύπτιοι, Χοῦς, ἐξ οὗ Αἰθίοπες, Φουδ, ἐξ οὗ Λίβυες. Οὗτοι τῆ κα' αὐτοῦς φωνῇ εἰς νῦν τῆ τῶν προγόνων προσηγορία καλοῦνται· εἰς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν οἷς νῦν ὀνόμασι κέκληται ὀνομάζονται. Εἰ δὲ ἄ μὴδὲ τὸ οἰκεῖσθαι τὰς τούτων χώρας πρότερον ἦν, μὴδὲ ἀρχὴν γένος ἄνθρώπων δείκνυται, οὗτοι δὲ υἱοὶ τοῦ Νῶε ἀνδρὸς γίνονται θεοσεβῶν, ὅς καὶ αὐτὸς μαθητὴς γεγένηται ἀνδρῶν θεοσεβῶν, οὐ χάριν διέφυγε πολλὴν ὕδατος πρόσκαιρον ἀπειλήν· πῶς οὐ προγενέστεροι ἦσαν θεοσεβεῖς; πάντων Χαλδαίων, Αἰγυπτίων, Ἑλλήνων, ὧν πατὴρ ἐκ τούτου Ἰάφεθ γεννᾶται, ὄνομα Ἰωῦαν, ἐξ οὗ Ἑλληνες καὶ Ἰωνες; Εἰ δὲ τὰ περι φιλοσοφίας ἐναποσχοληθέντα ἔθνη πολλῶ μεταγενέστερα τοῦ τῶν [p. 333. 334.] θεοσεβῶν γένους καὶ κατακλυσμοῦ πάντως δείκνυται, πῶς οὐχὶ καὶ βάρβαρα καὶ ὅσα ἐν κόσμῳ γνωστὰ τε καὶ ἀγνωστὰ νεώτερα τούτων φανήσεται; τούτου τοίνυν τοῦ λόγου κρατήσαντες, μάθετε Ἑλληνες, Αἰγύπτιοι, Χαλδαῖοι καὶ πᾶν γένος ἀνθρώπων, τί τὸ θεῖον καὶ [τίς] ἡ τούτου εὐτακτος δημιουργία, παρ' ἡμῶν τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ κομπολόγῳ τούτου ἡσυχότων, ἀλλ' ἐν ἀληθείας γνώσει καὶ ἀσκήσει σωφροσύνης εἰς ἀπόδειξιν αὐτοῦ λόγου ποιουμένων. |

λδ'. Θεὸς εἷς ὁ πρῶτος καὶ μόνος καὶ ἀπάντων ποιητὴς καὶ Κύριος, σύγχρονον ἔσχεν οὐδὲν, οὐ χάρις ἀπειρον, οὐχ ὕδωρ ἀμέτρητον ἢ γῆν στερρᾶν, οὐχ ἀέρα πυκνόν, οὐ πῦρ θερμὸν, οὐ πνεῦμα λεπτόν, οὐχ

VARIAE LECTIONES.

ἄ τούταις ἐν ταύταις? Sauppis. ἄ οὐ τὸ οὐ τὸ C. ἄ I Mos. I, 28. ἄ λβ' οὗτοι. λβ' τούτου C, M. ἄ Χαναάν. Χάρι C. ἄ Μεσραῖμ. Μεσραεῖμ C, Μεσραεῖμ M. ἄ Sequentia recensuit Bunsenius in *Anal. lect. Ante-Nicæn.* vol. I, p. 831 sqq. ἄ γένος. γένους C. ἄ θεοσεβεῖς. οἱ θεοσεβεῖ; susp. Sauppis coll. lin. 69. ἄ ἐναποσχοληθέντα. ἀναποσχοληθέντα C. ἄ κατακλυσμοῦ. κατὰ λογισμοῦ C. ἄ πάντως Bunsenius, παντὸς C, M. ἄ μάθετε Bunsenius secutus Harium: μαθητὰ C, M, qui post ἡμῶν lin. 98 vel alio loco hujus periodi exeidisse putat ἔλαθον. ἄ Post vocabulum θεῖον, quo fol. 137 cod. clauditur. Interpunctio maxima a recentiore manu addita est. A voce καὶ fol. 133 incipit. Cf. Bunsenius (*Hippolytus and his age.* vol. I, p. 599). ἄ καὶ τίς ἡ Bunsenius: καὶ ἡ, C, M. ἄ κομπολόγῳ. κομπολόγως M. Bunsenius, κομπολόγως vel εἰς κόμπων λόγων, κομφολόγως. κομφῶ λόγῳ coll. lin. 20, 21., κλεψιλόγως coll. p. 544, 27 susp. R. Scottus: κομπῶ λόγῳ? Cf. H. Stephan. lex. vol. IV, p. 1792 (ed. Didot.) ἄ ἰ Sauppis, ἡ C, M, Bunsenius. ἄ Cum his et sequentibus cf. Ὁμιλία Ἰππολύτου εἰς τὴν ἀρεσιν Νοῆτος τινός, § 9 sqq. (S. Hippolyti Opp. ed. Jo. Alb. Fabricius, vol. II, p. 12 sqq. — Hippolyti Romæ qui feruntur omnia Græce et recognitione Pauli Antonii de Lagarde, Lips. et Londini. 1858, p. 50 sqq.)

οὐρανοῦ μεγάλου κυανέαν ὄρωφην ⁶⁹. ἀλλ' ἦν εἰς A spiritum tenuem, nou cœli magni cyaneam came-
 ρῆνος ἑαυτῷ, ὡς θελήσας ἐποίησε τὰ ὄντα οὐκ ὄντα
 τ-ρότερον, πλὴν ὅτι ⁶⁸ ἠθέλησε ποιεῖν ὡς ἐμπειρος
 ὢν τῶν ἐσομένων· πάρεστι γὰρ αὐτῷ καὶ πρόγνωσις.
 Διαφόρους δὲ ⁶⁶ τοῖς ἐσομένοις ἀρχὰς πρότερον ἐδη-
 μιούργει, πῦρ καὶ πνεῦμα, ὕδωρ καὶ γῆν, ἐξ ὧν
 διαφόρων τὴν ἑαυτοῦ κτίσιν ἐπολεῖ, καὶ τὰ μὲν μο-
 νοούσια, τὰ δὲ ἐκ δύο, τὰ δὲ ἐκ τριῶν, τὰ δὲ ἐκ
 τεσσάρων συνεδέσμευται. Καὶ τὰ μὲν ἐξ ἐνὸς ἀθάνατα
 ἦν· λύσις ⁶⁵ γὰρ οὐ παρακολουθεῖ· τὸ γὰρ ἐν οὐ
 λυθῆσεται πώποτε· τὰ δὲ ἐκ δύο ἢ τριῶν ἢ τεσσά-
 ρων λυτὰ, διὸ καὶ θνητὰ ὀνομάζονται· θάνατος γὰρ
 τοῦτο κέκληται, ἢ τῶν δεδεμένων λύσις. Ἰκανὸν οὖν
 [οἶμαι] ⁶⁴ νῦν τοῖς εὖ φρονούσιν ἀποκεκρίσθαι, οἱ, εἰ
 φιλομαθῆσουσι καὶ τὰς τούτων οὐσίας καὶ τὰς αἰτίας
 τῆς κατὰ πάντα δημιουργίας ἐπιζητήσουσιν, εἰσονται
 ἐντυχόντες ἡμῶν βίβλῳ περιεχοῦση *Περὶ τῆς τοῦ
 παντὸς οὐσίας*· τὸ δὲ νῦν ἰκανὸν εἶναι ⁶⁷ ἐκθέσθαι
 τὰς αἰτίας, ἃς οὐ γνόντες ⁶⁸ "Ἕλληνας κομψῷ ⁶⁹ τῷ
 λόγῳ τὰ μέρη τῆς κτίσεως ἐδόξασαν, τὸν κτίσαντα
 ἀγνοήσαντες· ὧν ἀφορμὰς σχόντες οἱ αἰρεσιάρχαι
 ὁμοίως ⁷⁰ λόγοις τὰ [p. 334. 335.] ὑπ' ἐκείνων ⁷¹
 προειρημένα μετασχηματίσαντες, αἰρέσεις καταγε-
 λάστους συνεστήσαντο.

λγ. Οὗτος οὖν μόνος καὶ κατὰ πάντων Θεὸς Λόγος
 πρῶτον ἐνοηθεὶς ἀπογενεῖ, οὐ Λόγος ὡς φωνὴν,
 ἀλλ' ἐνδιάθετος τοῦ παντὸς λογισμὸν. Τοῦτον μόνον
 ἐξ ὄντων ἐγένενα, τὸ γὰρ ὄν αὐτὸς ὁ Πατὴρ ἦν,
 ἐξ οὗ τὸ ⁷² γεννηθέν. Αἴτιον τοῖς γινομένοις Λόγος
 ἦν, ἐν ἑαυτῷ ⁷³ φέρων τὸ θέλειν τοῦ γεγεννηκότος ⁷⁴,
 οὐκ ἀπειρος τῆς τοῦ Πατρὸς ἐνοίας· ἅμα γὰρ τῷ ⁷⁵
 ἐκ τοῦ γεννηθέντος προελθεῖν, πρωτότοκος τοῦτου
 γενόμενος φωνῆ ⁷⁶, ἔχει ⁷⁷ ἐν ἑαυτῷ τὰς ἐν τῷ Πατρὶ
 προενοηθείσας ⁷⁸ ἰδέας, ὅθεν κελεύοντος Πατρὸς γί-
 νεσθαι κόσμον τὸ κατὰ ἐν Λόγος ἀποτελεῖτο ἀρέσκων
 Θεῷ. Καὶ τὰ μὲν ἐπὶ γενέσει πληθύνοντα ἄρσενα καὶ
 θήλεα εἰργάζετο· ὅσα δὲ πρὸς ὑπηρεσίαν καὶ λειτουρ-
 γίαν, ἢ ἄρσενα θηλειῶν ⁷⁹ μὴ προσδεόμενα, ἢ οὕτε
 ἄρσενα οὕτε θήλεα. Καὶ γὰρ αἱ τούτων πρῶται οὐ-
 σίαι ἐξ οὐκ ὄντων γενόμεναι, πῦρ καὶ πνεῦμα, ὕδωρ
 καὶ γῆ, οὕτε ἄρσενα οὕτε θήλεα ὑπάρχουσιν, [οὗτ'
 ἐξ] ἐκάστης τούτων δύναται ⁸⁰ προελθεῖν ἄρσενα
 καὶ θήλεα, πλὴν εἰ βούλοιο τὸ κελεύειν Θεὸς ἐνα Λό-
 γος ὑπουργῆ ⁸¹. Ἐκ πυρὸς εἶναι ἀγγέλους ὁμολογῶ,
 καὶ οὐ τούτοις παρθεῖναι θηλείας λέγω. Ἥλιον δὲ
 καὶ σελήνην καὶ ἀστέρας ὁμοίως ἐκ πυρὸς καὶ πνεύ-
 ματος, καὶ οὕτε ἄρσενας οὕτε θηλείας νενομίκα, ἐξ

ram ; sed erat unus, solus pro se, qui, dum voluit,
 fecit omnia quæ sunt, quæ non erant antea, nisi
 quod voluit ea facere, utpote gnarus futurorum ;
 adest enim ei et præscientia. Diversa autem rebus
 futuris principia prius fabricabatur, ignem et spiri-
 tum, aquam et terram, ex quibus diversis suam
 creaturam faciebat, et alia quidem unius substan-
 tiæ, alia ex duabus, alia ex tribus, alia ex quatuor
 colligabat. Et ea quidem, quæ ex uno, immortalia
 erant ; solutio enim non consequitur ; unum enim
 quod est nunquam dissolvetur ; quæ autem ex duo-
 bus vel tribus vel quatuor, solubilia, propterea et
 mortalia nominantur ; mors enim hoc vocata est,
 ligaturum solutio. Sufficiens igitur [puto] me jam
 sana mente præditis respondisse, qui, si discendi
 cupidi erunt et horum substantias causasque uni-
 versalis fabricæ anquirent, cognoscent lecturi no-
 strum librum, qui scriptus est *De universi substan-
 tia* ; nunc autem sufficiens esse exposuisse causas,
 quarum ignari Græci jaclantes partes creaturæ glo-
 rificaverunt, creatorem cum ignorarent ; a quibus
 occasiones nacti hæresiarchæ **538 - 539** consi-
 milibus doctrinis transformantes, quæ ab illis antea
 dicta sunt, hæreses deridiculas confecerunt.

33. Hic igitur solus et super omnia Deus Logum
 primum cogitando egnit, non Logum veluti vocem,
 sed interiorem universi ratiocinationem. Hunc so-
 lum ex entibus genuit ; ens enim ipse pater erat, ex
 quo id quod genitum est. Causa eorum quæ exsi-
 stunt Logus erat, in semetipso gestans voluntatem
 genitoris, haud ignarus paternæ cogitationis. Nam
 simul atque ex genitore processit, primogenita ejus
 facta vox, habet in semetipso ideas in Patre præ-
 cogitatas, quare, Patre jubente fieri mundum, singula
 Logus perficiebat placens Deo. Et ea quidem, quæ
 nativitate multiplicantur, mascula et feminea fabri-
 cabantur ; quæcunque autem auxilio sunt et mini-
 sterio, vel mascula femineorum haud indigentia,
 vel neque mascula neque feminea. Etenim primæ
 horum substantiæ, quæ ex non entibus factæ sunt,
 ignis et spiritus, aqua et terra, neque mascula neque
 feminea sunt, neque ex ulla earum procedere pos-
 sunt mascula et feminea, nisi si velit jubens Deus,
 ut Logus inserviat. Ex igne esse angelos profiteor,
 neque his adesce femineas dico. Solem autem lu-
 namque et stellas consimiliter ex igne et spiritu et
 neque masculas neque femineas esse arbitratus sum ;

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁸ ὄρωφην R. Scottus, μορφην C, M, Bunsenius. ⁶⁹ πλὴν ὅτι. πλὴν ὅτε C, M, Bunsenius. ⁶⁴ δέ. τε C, M, Bunsenius. ⁶⁵ λύσις. λύσις C ubique. M. ⁶⁶ οὖν οἶμαι. οὖν C, M, Bunsenius, qui post εἶναι lin. 20 οἶμαι vel ἡγοῦμαι vel simile quid excidisse putat. ⁶⁷ ἰκανὸν εἶναι. εἶναι ἰκανὸν conj. Røperus. ⁶⁸ γγῶν-τες C. ⁶⁹ κομψῷ. κομπῷ? ⁷⁰ ὁμοίως. οἰκείως susp. R. Scottus. ⁷¹ ὑπ' ἐκείνων. ὑπέκεινα C. ⁷² οὐ τὸ. οὐ τοῦ susp. Røperus. ⁷³ γεννηθέν. Αἴτιον τ. γινομένοις λ. ἦν, ἐν ἑαυτῷ. γεννηθῆναι αἴτιον τ. γινομένοις. Αἴτιος ἦν ἐν αὐτῷ C, M Bunsenius. ⁷⁴ γεγεννηκότος C. ⁷⁵ γὰρ τῷ. γὰρ τὸ C. ⁷⁶ γενόμενος φωνῆ Bunsenius, γενόμενος, φωνῆν C, M. ⁷⁷ ἔχει. ἔχειν C. ⁷⁸ ἐν τῷ πατρὶ προενοηθείσας Christ. Petersenius, ἐν τῷ πατρικῷ ἐνοηθείσας C, M, Bunsenius, ἐν νοῖ (vel νό) πατρικῷ ἐνοηθείσας susp. R. Scottus. ⁷⁹ ἄρ-σενα θηλειῶν. ἄρσενα ἢ θηλειῶν C. ⁸⁰ ὑπάρχουσιν, [οὗτ' ἐξ] ἐκάστης τούτων δύναται. ὑπάρχειν ἐκάστη τούτων δύναται C, ὑπάρχει· ἐκάστης τούτων δύναται, αὐτὴ ὑπάρχουσιν οὕτε ἐκάστης τούτων δύναται conj. M, ὑπάρχει· οὗτ' ἐξ ἐκάστης τούτων δύναται Bunsenius. ⁸¹ ὑπουργῆ corr C, ὑπουργεῖ pr. C.

ex aqua autem animalia natantia esse volo et pen-
nata, mascula et feminea; sic enim jussit Deus qui
voluit genitalem esse humidam substantiam. Consi-
militer ex terra reptilia et bestias omniumque ge-
nerum animalium mascula et feminea: sic enim
admittebat rerum factarum natura. Quæcunque
enim voluit, faciebat Deus. Hæc per Logum fabri-
cabantur, quæ aliter fieri non possunt atque facta sunt.
Quando autem sicuti voluit etiam fecit ea, nomine
vocando significavit. Super hæc universorum prin-
cipem fabricans ex omnibus compositis substantiis
confecit; non Deum **540-541** volens facere se-
fellit, neque angelum (ne erra), sed hominem.
Nam si Deum te voluisset facere, poterat; habes
Logi exemplum; hominem volens, hominem te fecit;
sin vero vis et Deus fieri, obedi ei, qui te fecit,
neque obnitere nunc, ut super parvum fideli tibi
reperito magnum etiam concedi possit. Hujus Logus
solus ex ipso; ideo et Deus, substantia cum sit Dei;
mundus autem ex nihilo; ideo non Deus; hic ad-
mittit etiam solutionem, quando vult qui eum crea-
vit. Deus autem, qui creavit, malum non faciebat
neque facit; [facit] honestum et bonum, bonus
enim qui facit. Qui autem factus est homo animal
sux potestatis erat, non dominantem mentem habens,
non consilio et imperio et potestate omnia superans,
sed servum et omnia habens adversaria; qui cum
sux potestatis sit, malum adgenerat, quod ex acci-
denti perficitur, cum sit nihil, nisi facias; dum
enim volumus et arbitramur aliquid malum, malum
nominatur, quod non est a principio, sed adnascitur.
Qui cum suæ potestatis sit, lex a Deo desinebatur
haud frustra; nam si non posset homo velle et
nolle, cur etiam lex desineretur? Lex enim animali
rationis experti non desiniatur, sed frenum et fla-
gellum, homini vero præceptum et poena faciendi
quod jussum est et non faciendi. Huic lex desinita
est per justos viros antiquitus; propius a nostra
ætaate per ante dictum Mosem, virum pium et a Deo
dilectum, lex desinebatur plena gravitate et justitia.
Cuncta autem regit Logus Dei, primogenitus Patris
puer, vox lucifer, quæ ante stellam Veneris est.
Postea justii viri exstiterunt amici Dei: hi prophe-

υδατος δὲ ζῶα νηκτὰ εἶναι θέλω⁵⁴ καὶ πτηνά, ἄρ-
σενα καὶ θήλεα· οὕτω γὰρ ἐκέλευσεν ὁ θελήσας
θεὸς γόνιμον εἶναι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν. Ὁμοίως ἐκ
γῆς ἐρπετὰ καὶ θηρία καὶ παντοδαπῶν ζῴων ἄρσενα
καὶ θήλεα· οὕτως γὰρ ἐνεδέχτο ἡ τῶν γεγονότων
φύσις. Ὅσα γὰρ ἠθέλησεν, ἐποίησεν ὁ θεός. Ταῦτα
λόγῳ ἐδημιούργει, ἐτέρως γενέσθαι μὴ δυνάμενα, ἢ
ὡς ἐγένετο. Ὅτε δὲ⁵⁵ ὡς ἠθέλησεν καὶ ἐποίησεν, ὀνό-
ματι καλέσας ἐσήμηνεν⁵⁶. Ἐπὶ τούτοις τὸν πάντων
ἄρχοντα δημιουργῶν⁵⁷ ἐκ πασῶν συνθέτων οὐσιῶν
ἐσκεύασεν· οὐ θεὸν θέλων [p. 335—337.] ποιῆναι |
ἐσφλην, οὐδὲ ἀγγελοῦ (μὴ πλανῶ), ἀλλ' ἀνθρώπου.
Εἰ γὰρ θεὸν σε ἠθέλησεν ποιῆσαι, ἐδύνατο· ἔχεις |
τοῦ λόγου τὸ παράδειγμα· ἀνθρώπου θέλων, ἀνθρώ-
πῳ σε ἐποίησεν· εἰ δὲ θέλεις καὶ θεὸς γενέσθαι,
ὑπάκουε τῷ πεποιηκότι, καὶ μὴ ἀντίβαινε νῦν, ἵνα
ἐπὶ τῷ μικρῷ πιστὸς εὐρεθῆς καὶ τὸ μέγα πιστευ-
θῆναι δυσνηθῆς⁵⁸. Τοῦτου⁵⁹ ὁ λόγος μόνος ἐξ αὐτοῦ |
διδὸν καὶ θεός, οὐσία ὑπάρχων θεοῦ· ὁ δὲ κόσμος ἐξ
οὐδενός· διδὸν οὐ θεός· οὗτος ἐπιδέχεται καὶ λύσιν,
ὅτε βούλεται ὁ κτίσας. Ὁ δὲ κτίσας θεὸς κακὸν οὐκ
ἐποίησεν οὐδὲ ποιεῖ· [ποιεῖ] καλὸν⁶⁰ καὶ ἀγαθόν, ἀγα-
θὸς γὰρ ὁ ποιῶν. Ὁ δὲ γενόμενος ἀνθρώπος ζῶων
αὐτεξούσιον ἦν, οὐκ ἄρχοντα νοῦν⁶¹ ἔχον, οὐκ ἐπι-
νοῦν καὶ ἐξουσίαν καὶ δυνάμει πάντων κρατοῦν⁶²,
ἀλλὰ δοῦλον καὶ πάντα ἔχον τὰ⁶³ ἐναντία· ὅς τῷ
αὐτεξούσιον ὑπάρχειν τὸ κακὸν ἐπιγεννᾷ, ἐκ συμ-
βεθηκότος ἀποτελούμενον, [δν] μὲν οὐδὲν⁶⁴, ἐάν μὴ
ποιῆς· ἐν γὰρ τῷ θέλειν καὶ νομίζειν τι κακὸν τὸ
κακὸν ὀνομάζεται, οὐκ ὅν ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἐπιγινό-
μενον⁶⁵. Οὐ⁶⁶ αὐτεξούσιου ὄντος νόμος ὑπὸ θεοῦ
ὠρίζετο οὐ μᾶτην· εἰ γὰρ μὴ⁶⁷ εἶχεν ὁ ἀνθρώπος τὸ
θέλειν καὶ τὸ μὴ θέλειν, τί καὶ νόμος ὠρίζετο⁶⁸;
Ὁ νόμος γὰρ ἀλόγῳ ζῳῳ οὐχ ὀρισθῆσται, ἀλλὰ
χαλινὸς καὶ μᾶστιξ⁶⁹, ἀνθρώπων δὲ ἐντολῆ καὶ πρῶ-
τιμον τοῦ ποιῆναι τὸ προσταγαμένον καὶ μὴ ποιῆναι.
Τούτῳ νόμος ὠρίσθη διὰ δικαίων ἀνθρώπων ἐπάνωθεν,
ἔγγιον ἡμῶν διὰ⁷⁰ τοῦ προειρημένου Μωϋσείως,
ἀνδρὸς εὐλαβοῦς, καὶ θεοφιλοῦς, νόμος ὠρίζετο
πλήρης σεμνότητος καὶ δικαιοσύνης. Τὰ δὲ πάντα
δοικεῖ ὁ λόγος ὁ θεοῦ, ὁ πρωτόγονος Πατὴρ
Παῖς, ἡ πρὸ ἐωσφόρου φωσφόρος φωνή⁷¹. Ἐπι-
εῖτα | δίκαιοι ἄνθρωποι γεγέννηται φίλοι θεοῦ·

VARIE LECTIONES.

⁵⁴ θέλω. θέλων C, M, λέγω susp. Roperus. Sicuti nos etiam Bunsenius correxit. ⁵⁵ Ὅτε δέ. Ὅτε δὲ ἡ C.
⁵⁶ ἐσήμηνεν. Ἐπὶ—ἄρχοντα. ἐσήμηνεν ἐπὶ—ἄρχοντα ὅν Bunsenius. ⁵⁷ δημιουργῶν Roperus, Bunsenius, R.
Scottus, δημιουργῶν C, M. ⁵⁸ Cf. Matth. xxv, 21 et 23: Εὐ, δοῦλε ἀγαθὸ καὶ πιστὸς, ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστὸς,
ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω. Cf. etiam Luc. xix, 17. ⁵⁹ Τοῦτου. Τοῦτων Roperus. ⁶⁰ οὐδὲ ποιεῖ· ποιεῖ
καλὸν Bunsenius suadente Wordsworthio, οὐδὲ ποιεῖ· καλὸν C, M, qui post ποιεῖ inserendum esse putat et
μὴ vel ἢ, οὐδὲ ποιεῖ, ἀλλὰ καλὸν Roperus, οὐδὲν· ποιεῖ δὲ καλὸν R. Scottus. ⁶¹ ἄρχοντα νοῦν Bunsenius,
ἄρχον, οὐ νοῦν C, M, ἄρχον ὅν, νοῦν Wordsworthius. ⁶² κρατοῦν. κρατῶν C. ⁶³ ἔχον τὰ ἔχοντα C.
⁶⁴ ἀποτελούμενον, ὅν μὲν οὐδὲν, ἀποτελούμενον μὲν οὐδὲν C, ἀποτελούμενον, ὅν οὐδὲν susp. M. ⁶⁵ ἐπιγινόμε-
νον. ἐπιγινόμενον Bunsenius. ⁶⁶ Vox Οὐ prorsus evanida. M. ⁶⁷ εἰ γὰρ μὴ. οὐ γὰρ μὴ C, οὐ γὰρ εἰ μὴ
Roperus. ⁶⁸ θέλειν, τί καὶ νόμος ὠρίζετο. θέλειν τι, καὶ νόμος ὠρίζετο C, M. ⁶⁹ μᾶστιξ C. ⁷⁰ ἐπάνω-
θεν, ἔγγιον ἡμῶν διὰ ἐπάνωθεν κινουμένων, ὡς διὰ? ⁷¹ Μωϋσείως C. ⁷² Cf. II Petr. i, 18, 19. Καὶ ταύ-
την τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἤκουσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνχεθεῖσάν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ἔρει τῷ ἁγίῳ, καὶ ἔχομεν βε-
βαιώτερον τὸν προφητικὸν λόγον, ὃ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν ἀσχηρῶι τόπῳ, ἕως
οὐ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατελεῖ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, κ. τ. λ. ⁷³ Cf. cum bis Hippolyti librum
de Christo et Antichristo § 2 (ed. Paul. Anton. de Lagarde, p. 2; ed. Jo. Alb. Fabric. p. 5): Ἐπειδὴ
γὰρ οἱ μακάριοι προφηταὶ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἐγένοντο, προοράντες διὰ πίστεως τὰ τοῦ λόγου μυστήρια· τινὲς
(ἄτινα codd.) καὶ ταῖς μεταγενεστέραις γενεαῖς δηκόνησαν, οὐ μόνον τὰ παρρηκῆστα εἰπόντες, ἀλλὰ καὶ τὰ

οὗτοι προφήται κέκληνται τὸ διὰ προφαίνειν τὰ μέλλοντα. [p. 337. 338.] Οἷς οὐχ ἐνὸς καιροῦ λόγος ἐγένετο, ἀλλὰ διὰ πασῶν γενεῶν αἱ τῶν προλεγομένων φωναὶ εὐαπόδεικτοι παρίσταντο· οὐκ ἔχει μόνον, ἠνίκα τοῖς παρούσιν ἀπεκρίναντο, ἀλλὰ καὶ διὰ πασῶν γενεῶν τὰ ἐσόμενα προσφάνητο· ὅτε ἢ μὲν τὰ παρωχημένα λέγοντες ὑπεμύνησκον τὴν ἀνθρωπότητα· τὰ δὲ ἐνεστῶτα δαικύνοντες, μὴ βῆθουμειν ἔπειθον· τὰ δὲ μέλλοντα προλέγοντες, τὸν κατὰ ἕνα ἡμῶν ὀρώντας πρὸ πολλοῦ προειρημένα ἐμφόδους καθίστων, προσδοκῶντας; καὶ τὰ μέλλοντα. Τοιαύτη ἡ καθ' ἡμᾶς πίστις, ὧ πάντες ἄνθρωποι, οὐ κενοὶ; βήμασι πειθομένων, οὐδὲ σχεδιάσασαι καρδίας συναρπαζομένων, οὐδὲ πιθανότητι εὐπειθίας λόγων θελογουμένων, ἀλλὰ δυνάμει θείᾳ λόγοις λελαλημένοις οὐκ ἀπειθούντων. Καὶ ταῦτα Θεὸς ἐκέλευε Λόγῳ. Ὁ δὲ Λόγος ἐφθέγγετο λέγων, δι' αὐτῶν ἔπιστρέφων τὸν ἄνθρωπον ἐκ παρακοῆς, οὐ βίᾳ ἀνάγκης δουλαγωγῶν, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερίαν ἐκουσίῳ προαιρέσει ἢ καλῶν. Τοῦτον τὸν Λόγον ἐν ὑστεροῖς ἀπέστειλεν ὁ Πατήρ, οὐκέτι διὰ προφήτην λαλεῖν, οὐ σκοτεινῶς κηρυσσόμενον ὑπονοεῖσθαι θέλων, ἀλλ' αὐτοφεί φανερωθῆναι τοῦτον λέγων, ἵνα κόσμος ὁρῶν δισωπηθῇ οὐκ ἐντελλόμενον διὰ προσώπου προφητῶν, οὐδὲ δι' ἀγγέλου φοβοῦντα ψυχὴν, ἀλλ' αὐτὸν παρόντα τὸν λελαληκότα. Τοῦτον ἔγνωμεν ἐκ Παρθένου σώμα ἀνειληφῶτα καὶ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον διὰ καινῆς πλάσεως πεφορηκότα, ἐν βίῳ διὰ πάσης ἡλικίας ἐληλυθότα, ἵνα πάση ἡλικίᾳ αὐτὸς νόμος γενηθῇ καὶ σκοπὸν τὸν ἴδιον ἄνθρωπον πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπιδείξῃ παρῶν, καὶ δι' αὐτοῦ ἐλέγξῃ, ὅτι μηδὲ ἐποίησεν ὁ Θεὸς πονηρὸν, καὶ ὡς αὐτεξέσοις ὁ ἄνθρωπος ἔχων τὸ θέλειν καὶ τὸ μὴ θέλειν, δυνατὸς ὢν ἐν ἀμφοτέροις· τοῦτον ἄνθρωπον ἴσμεν [ἐκ] τοῦ καθ' ἡμᾶς φυράματος γεγονέναι. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑπήρξε, μάτην νομοθετεῖ μιμεῖσθαι τὸν διδάσκαλον. Εἰ γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ἐτέρας ἐτύγχανεν οὐσίας, τί τὰ ὅμοια καλεῖται ἐμοὶ τῷ ἀσθενεῖ πεφυκότι, καὶ πῶς οὗτος ἀγαθὸς καὶ δικαίος; Ἴνα δὲ μὴ ἕτερος παρ' ἡμᾶς νομισθῇ, καὶ [p. 338. 339.] κάματον ὑπέμεινε, καὶ πεινήν ἠθέλησεν, καὶ διψήν οὐκ ἠρνήσθητο, καὶ ὑπὸν ἠρέμησεν, καὶ πάθει οὐκ ἀνέπειπε, καὶ θανάτῳ ὑπέκρουσε, καὶ ἀνάστασιν ἐφανέρωσεν, ἀπαρξάμενος ἐν πᾶσι τοῖς τὸν ἴδιον ἄνθρωπον, ἵνα σὺ πάσων μὴ ἀθυμῆς, ἀλλ' ἄνθρωπον σεαυτὸν ὁμολογῶν, προσδοκᾷ καὶ σὺ ὁ τοῦτω παρίσχεις.

tae vocati sunt, quia præmonstrant futura: Quibus non una ætate sermo factus est, sed per omnes generationes ante dictorum voces conspicuæ aderant: non tum solum, quando præsentibus respondebant, sed etiam per omnes generationes futura præmonstrata sunt: tum quidem præterita dicentes in memoriam eorum reducebant genus humanum: præsentia autem monstrantes ne incuriosi essent suadebant, futura autem prædicentes singulos nostrum oculis cernentes ea, quæ multo tempore ante prædicta sunt, perterritos reddebant, exspectantes et futura. Talis nostra est fides, o homines universi, qui non vanis verbis fidem habemus, neque subitariis cordis motibus abripimur, neque blanditiis facundiæ sermonum mulcemur, sed vi divina verbis dictis fidem non denegamus. Et hæc Deus Logo imperabat. Logus autem loquebatur, per verba convertens hominem ab inobedientia, non vi necessitatis in servitutem redigens, sed ad libertatem voluntario consilio vocans. Hunc Logum posterioribus temporibus mittebat Pater, non amplius per prophetam loqui neque obscure prædicatum subintelligi eum volens, sed ipso visu apparuisse hunc dico, ut mundus eum videns revereretur non per prophetas præcipientem, neque per angelum terrentem animum, sed ipsum præsentem qui locutus est. Hunc cognovimus ex Virgine corpus assumpsisse et veterem hominem per novam formationem gestasse, in vita per quamque ætatem venisse, ut cuique ætati ipse lex fieret, finemque suum proprium hominem omnibus hominibus ostenderet præsens, et per semetipsum argueret nihil fecisse Deum mali, et suæ potestatis esse hominem, qui possit velle et nolle, cum ad utrumque valeat; hunc hominem scimus ex nostra massa factum esse. Nisi enim ex eadem exstitit, frustra legem fert imitandi præceptorem. Si enim ille homo alius forte erat substantiæ, cur similia imperat mihi debiti nato, et quomodo hic bonus et justus? Ne autem diversus a nobis censeretur, etiam laborem sustinuit et esurire voluit et sitire non recusavit et somno quævit et passioni non repugnavit et morti obtemperavit et resurrectionem manifestavit, tanquam primitias offerens in his omnibus proprium suum hominem, ut tu patiens ne animum despondeas, sed hominem temetipsum profitens exspectes et tu, quæ huic exhibuisti.

VARIÆ LECTIONES.

ἐνεστῶτα καὶ τὰ μέλλοντα ἀπαγγελλαντες (εἶπον — ἀπήγγειλαν Gudianum msc.); ἵνα μὴ μόνον πρόσκαιρος εἶναι ὁ προφήτης δευθῆ, ἀλλὰ καὶ πάσαις γενεαῖς προλέγων τὰ μέλλοντα ἀληθῶς (ὡς codil.) προφήτης εἶναι νομισθῆ. ὅτε R. Scotius, ὅτι C, M. Bunsenius, ἔτι Wordsworthius. ἢ μὲν τὰ. τὰ μὲν susp. Roepertus. ἢ καθιστῶν C. ἢ λέγων, δι' αὐτῶν, δι' αὐτῶν τῶν λόγων Bunsenius, λέγων, διὰ λόγων? ἢ ἐπ' ἐλευθερίαν ἐκουσίῳ προαιρέσει R. Scotius, quem sequitur est Bunsenius, ἐπ' ἐλευθερία ἐκουσίῳ, προαιρέσει C, M. ἢ φανερωθῆναι τοῦτον λέγων, ἵνα. φανερωθῆναι· τοῦτον, λέγω, [ἀπέστειλεν] ἵνα Bunsenius et R. Scotius, φανερωθῆναι τοῦτον λέγω, ἵνα? ἢ πεφορηκότα, πεφυρηκότα? Sauppius. ἔχων. ἔχη susp. M. ἢ τοῦτον ἄνθρωπον. οὐ τὸν ἄνθρωπον C, αὐτὸν ἄνθρωπον Roepertus, ὑπὸν ἀνθρώπου conj. R. Scotius ἢ ἴσμεν ἐκ τοῦ Bunsenius, εἰς μὲν τοῦ C, ἐκ μὲν τοῦ M, Roepertus. ἢ γεγονέναι. Latinismus, nisi scribæ debetur pro γεγονότα. Bunsenius. ἢ νομοθετεῖ. ἐνομοθετεῖ susp. M. ἢ διψῆν. διψεῖν C. ἢ ἄνθρωπον. ἀμάνθρωπον conj. Wordsworthius. ἢ προσδοκᾷ. προσδοκῶν C. ἢ παρίσχεις. πατήρ παρίσχεν Bunsenius, παρίσχει susp. Roepertus.

34. Talis de Numine divino vera est doctrina, o A homines Græci et Barbari, Chaldæi et Assyrii, Ægyptii et Libyes, Indi et Æthiopes, Celtæ et imperium tenentes Latini, omnesque Europæ Asiæque et Libyæ incolæ, quibus consiliarius ego flo, dum humani logi exsto discipulus et ipse humanus, ut accurrentes doceamini a nobis, quisnam sit verus Deus hujusque bene ordinata fabrica, non vos applicantes ad sophismata artificiosorum sermonum, neque ad vanas promissiones fallacium hæreticorum, sed ad veritatis non grandiloquæ simplicitatem gravem, per quam cognitionem effugietis instantem ignis judicii comminationem et Tartari caliginosi vultum illuminum, a logi voce non collustratum, et æstum sempiterni stagni gehennæ flammæ, et Tartarum tenentium angelorum punitorium vultum semper minitantem, et vermem ad corporis substantiam admotum, ad exæstians corpus tanquam ad cibum. Et hæc quidem effugies Deum verum doctus, habebis autem immortale corpus et incorruptum una cum anima, et regnum colorum nancisceris, tu qui in terra degisti et cœlestem regem cognovisti, eris autem consors Dei et cohæres Christi, non concupiscentiis vel passionibus vel morbis obstrictus. Factus enim es Deus; quæcunque enim sustinuisti mala homo cum sis, hæc dabat, quia homo es; quæcunque 546·547 autem subsequuntur Deum, hæc præbere promisit Deus, quia deificatus es, immortalis generatus. Hoc est illud. Cognosce te ipsum, dum agnoscis Deum qui te fecit. Si quis enim se ipsum cognovit, contigit ei, qui ab illo vocatus est, ut cognosceretur (sc. a Deo). Ne contendatis igitur adversus vos invicem, homines, neque dubitate redire. Christus enim est Deus super omnia, qui peccatum ab hominibus ablueret constituit, novum perficiens veterem hominem, postquam imaginem eum vocavit ab initio, per effigiem quam erga te habet ostendens charitatem, cujus præceptis ubi obediveris gravibus et boni bonus factus fueris imitator, eris ejus consimilis ab eo honoratus. Non enim mendicus est Deus, qui et te deum fecit ad ipsius gloriam.

λδ'. Τοιοῦτος ὁ περὶ τὸ Θεῖον ἀληθῆς λόγος, ὃ ἐν-
 ὄρωποι Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, Καλδαῖοι τε καὶ
 Ἀσσύριοι, Αἰγύπτιοι τε καὶ Αἰθῶες, Ἰνδοὶ τε καὶ
 Αἰθιοπες, Κελτοὶ τε καὶ οἱ στρατηγούντες Λατίνοι,
 πάντες τε οἱ τὴν Εὐρώπην Ἀσίαν τε καὶ Λιβύην κατο-
 οῦντες, οἷς σύμβουλος ἐγὼ γίνομαι, φιλανθρώ-
 που λόγου ὑπάρχων μαθητῆς καὶ φιλάνθρωπος, ὅπως
 προσδραμόντες διδασθῆτε παρ' ἡμῶν, τίς ὁ ἔντιος
 Θεὸς καὶ ἡ τοῦτου εὐτακτος δημιουργία, μὴ προσ-
 ἔγοντες σοφίσμασιν ἐντέχνων λόγων, μηδὲ ματαίως
 ἐπαγγελίαις κλειφιλῶν αἰρετικῶν, ἀλλ' ἀληθείας
 ἀκόμπου ἀπλότητι σεμνῇ, δι' ἧς ἐπιγνώσεως ἐκ-
 φεύξεσθε ¹⁸ ἐπερχομένην πυρὸς κρίσεως ἀπειλήν
 καὶ Ταρτάρου ζοφεροῦ ¹⁹ ἡμᾶ ἀφώτιστον, ὑπὸ Λό-
 γου φωνῆς ²⁰ μὴ καταλαμφθῆν ²¹, καὶ βρασθῆν
 ἀενάου λίμνης | γέεννης φλογός ²², καὶ ταρταροῦ-
 χων ἀγγέλων κολαστῶν ἄμα ἀεὶ μένον ²³ ἐν ἀπειλῇ,
 καὶ σκώληχα σώματος ἀπουσίαν ἐπιστρέφοντων, ἐπὶ
 τὸ ἐκδράσαν σῶμα ὡς ἐπιστρέφων ²⁴. Καὶ ταῦτα
 μὲν ἐκφύξῃ Θεὸν τὸν ὄντα διδασθεὶς, ἔξει δὲ ἀθά-
 νατον τὸ σῶμα καὶ ἀφάρτον ἄμα ψυχῇ, | καὶ ²⁵
 βασιλείαν οὐρανῶν ἀπολήψῃ, ὃ ἐν γῆ βίου καὶ ἐπου-
 ράνιον βασιλέα ἐπιγνώσῃ, ἔση δὲ ὁμιλητῆς Θεοῦ καὶ
 συγκληρονομῶς Χριστοῦ, οὐκ ἐπιθυμίας ἢ πάθει
 καὶ νόσοις δουλούμενος. Γέγονας γὰρ Θεός· ὅσα γὰρ
 ὑπέμεινας πάθη ἄνθρωπος ὢν, ταῦτα εἶδου ²⁶, ὅτι ἄ-
 θρωπος εἶ; ὅσα δὲ παρακολουθεῖ [p. 339.] Θεῷ, ταῦτα
 παρέχειν ἐπήγγελται Θεός, ὅτι ²⁷ ἐθεοποιήθη ²⁸,
 ἀθάνατος; γεννηθείς. Τοῦτέστι τὸ, Γνώθι σεαυτὸν,
 ἐπιγνοῦς ²⁹ τὸν πεποικηκότα Θεόν. Τὸ γὰρ ³⁰ ἐπιγνώ-
 ναι σεαυτὸν ἐπιγνωσθῆναι συμβέβηκε τῷ καλουμένῳ
 ὑπ' αὐτοῦ. Μὴ φιλεχθήσῃτε ³¹ τοίνυν σεαυτοῖς, ἄ-
 ὄρωποι, μηδὲ τὸ παλινδρομεῖν ³² διατάσῃτε· Χριστὸς
 γὰρ ἐστὶν ὁ κατὰ πάντων Θεός, ὃς τὴν ³³ ἁμαρτίαν
 ἐξ ἀνθρώπων ἀποπλήνυνεν προσέταξε, νέον τὸν πα-
 λαῖον ἄνθρωπον ἀποτελῶν, εἰκόνα τοῦτον κτίσας
 ἀπ' ἀρχῆς διὰ τύπου τὴν εἰς σε ἐπιδεικνύμενος
 στοργήν, οὐ ³⁴ προστάγμασιν ὑπακούσας σεμνῶς,
 καὶ ἀγαθοῦ ἀγαθὸς γενόμενος μιμητῆς ἔση ὁμοῦς
 ὑπ' αὐτοῦ τιμηθείς ³⁵. Οὐ γὰρ πτωχεύει Θεός καὶ εἰ
 Θεὸν ποιήσας εἰς δόξαν αὐτοῦ.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ ἐκφύξεσθε. ἐκφύξεσθαι C. ¹⁹ ζοφεροῦ Roepers; ζοφερόν M, Bunsenius. ²⁰ Cf. cum his fragmentum ex libro Hippolyti Adv. Platonem de causa universi (p. 220 ed Fabric.; p. 68 ed. de Lagarde). ²¹ καταλαμφθῆν. καταλαμφθῆν C. ²² γέεννης φλογός Bunsenius et R. Scottus, γεννητῆρος (sine accentu) φλογός C, γεννήτορος φλογός M, γεννητηρίας φλογός Roepers, γέεννης, γεννητῆρος φλογός; susp. Bunsenius. R. Scottus ingeniose conjicit librarium quemdam ad veram lectionem γέεννης φλογός in margine ascripsisse προς i. e. πυρός, ad rariorem illam formulam explicandam, et hinc col. lectionem esse natam. ²³ μένον. μένων C, φοβερῶν ἄμα ἀεὶ ἐπιπλοῦντες Hippolytus, I. I. ²⁴ σκώληχα σώματος ἀπουσίαν ἐπιστρέφοντων, ἐπὶ τὸ ἐκδράσαν σῶμα ὡς ἐπιστρέφων. σκώληχα ἀπαύστως ἐπιστρέφοντων ἐπὶ τὸ ἐκδράσαν σῶμα ὡς ἐπὶ τροφήν Bunsenius, cui astipulatur R. Scottus, σκώληχα. σώματος ἀπουσίαν, ἐπιστρέφοντων ἐπὶ τὸ ἐκδράσαν σῶμα ὡς ἐπιστρέφον Wordsworthius, σκώληχα ὡς ἐπὶ σώματος ἀπουσίᾳ ἐπὶ τὸ ἐκδράσαν σῶμα ἐπιστρέφοντων, Roepers, σκώληχα σώματος ἐπ' οὐσίαν ἐπιστρέφοντων, ἐπὶ τὸ ἐκδράσαν σῶμα ὡς ἐπὶ τροφήν? ²⁵ καὶ ante βασιλείαν om. C. ²⁶ εἶδου. εἶδου C, M, εἶδὼ Bunsenius, διὰ σοῦ Wordsworthius, ἰδὼ Roepers. ²⁷ ὅτι R. Scottus et Bunsenius, ὅτε C, M. ²⁸ ἐθεοποιήθη Sauprius, θεοποιήθη C, M, Bunsenius. ²⁹ ἐπιγνοῦς. ἐπιγνώσῃ Bunsenius. ³⁰ Τὸ γὰρ. Τῷ γὰρ, M. ³¹ φιλεχθήσῃτε Bunsenius, φιλεχθήσῃτε C, M. Alludit ad Proverb. iii, 30. Bunsenius ³² τὸ παλινδρομεῖν τῷ παλινδρομεῖν Roepers. Cf. supra p. 114, 52. ³³ ὁ κατὰ πάντων Θεός, ὃς τὴν. ὃ ὁ κατὰ πάντων Θεός τὴν Bunsenius Cf. Rom. ix, 5 ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὃ ὧν ἐπὶ πάντων Θεός εὐλογητός εἰς τοὺς αἰῶνας et Hippolyti fragmentum Contra hæresin Noëi cumjdam § 6 (Tom. II, p. 10 ed. Fabric.; p. 17, 48 ed. de Lagarde). ³⁴ οὐ. οὐ C. ³⁵ τιμηθείς. Οὐ. τιμηθείς. Σοῦ C, M, Bunsenius. Sicuti nos etiam Roepers correxit.

ADNOTATIONES ET ADDENDA.

P. 2. Prooemium recensuit Bunsenius in *Analectis Ante Nicænis*, vol. 1, p. 349-352, cuius lectiones discrepantes hoc loco addendæ esse videntur: B 13 μηδὲν δέξιον) μὴ ἀνάξιον. C 8 μηδὲ) μήτε. A 15. μόνον) μόνου. B 3 εἰ) ὅτι C 7 νυστάζομεν) νυστάζομεν D. ποιούμενοι) σημετούμενοι A 4 (col. 3021) ἐκ δογμάτων) ἐκ δὲ δογμάτων. A 10 ἐπιβαλλόμενος) ἐπιλαβόμενος.

P. 100, B 2 (col. 3097). Alfred Maury, qui de pluribus auctoris nostri locis disseruit in *Ephemeridibus quæ inscriptæ sunt: Revue archéologique (Etudes sur les documents mythologiques contenus dans les Philosophumena d'Origène. Année VIII, Paris 1851, p. 233, 364 et 635. Année IX, Paris 1852, p. 144)*, totum hunc locum interpretatus est l. l. IX, p. 152. — Christ. PETERSEN.

Ibid. C 9. Maury Plinii locum *H. N.* XXXV, 51, respiciens, pro Λαχωνικῶν legendum censet Ἐκελικῶν. l. l. IX, p. 152, n. 3. — Christ. PETERSEN.

P. 104, B 7. Totum locum interpretatus est Maury (l. l. IX, p. 154), respiciens ad Plinii locum *H. N.* XXX, 2, 2. — Christ. PETERSEN.

P. 106, B sqq. Totum locum interpretatus est Maury l. l. IX, p. 155. — Christ. PETERSEN.

P. 138, D 1. Pro θνητῆ Maury (l. l. VIII, p. 241, n. 2) proponit legendum θνητοῦ, cum Adonis, non Venus, sit mortalis. — Christ. PETERSEN.

P. 140, C 14 Pro χροόμενον ἀλάφ χρίσματι Maury (l. l. VIII, p. 642, n. 1) legendum censet χρ. ἀλ καὶ χρίσματι. — Christ. PETERSEN.

P. 140, A 5 sqq. Cum verba ab auctore nostro ex *Evangelio secundum Thomam* allata non legantur in *Evangelio* quod ejus nomine exstat, Maury (l. l. VIII, p. 643, n. 1) suspicatur illud esse diversum ab hoc quod jam antea possidebamus, sed idem, quod sæpius allegatur in opere Πίστις Σοφία inscripto, nuper edito a Petermanno. — Christ. PETERSEN.

P. 142, A 13. Etiam Maury pro ἀθρόους scripsit ἀθέρους l. l. VIII, p. 639, n. 4. — Christ. PETERSEN.

P. 152, C 2. Pro ἀνατόρω Maury (l. l. VIII, p. 244, n. 1) legendum censet ἀνακείφ. — Christ. PETERSEN.

Ibid. 5. De Mercurii in monte Cyllene simulacro cf. Pausanias VIII, 17, 1-2. — Christ. PETERSEN.

P. 158, B 5. De voce Πάπαν Maury (l. l. VIII, p. 644, n. 1) lectorem rejicit ad Pollucem III, 7; Suidam s. v. *Æschyli Supplic.*, v. 905, Herod. IV, 57. — Christ. PETERSEN.

Ibid. 14. De hac Phrygum doctrina, quæ etiam p. 166 commemoratur, tractans Maury (l. l. VIII, p. 644, n. 2) lectorem rejicit ad Plutarchum *De Iside et Osiride*, c. 69. — Christ. PETERSEN.

P. 164, Cult. De hoc loco disseruit Maury (l. l. IX, p. 147). — Christ. PETERSEN.

Ibid. A 10. Maury etiam Θέσιμον pro Θέμιον scripsit l. l. IX, p. 150. — Christ. PETERSEN.

Ibid. B. Equidem versus ex hymno aliquo, qui Homero ascribatur, in Venerem desumptos crediderim. De Veneria et Proserpinæ affinitate cf. Gerhard (*Anserlesene Vasenbilder* I, p. 46) et vetus epigramma apud Aristotelem servatum, quod commentatus est Welckerus in *Sylloge epigrammatum. Bonnæ* 1828, n. 203, p. 254. — Christ. PETERSEN.

P. 168, A 7. Maury (l. l. VIII, p. 243, n. 4) nomen Ἀδάμ Samothraciæ habet pro apocope vocis Ἀδαμον, quod poetæ usurpent pro ἀδάμαστον, quo

cognomine ornari dicit Cabirum magnum, atibi etiam Herculem, Plutonem atque Martem. — Christ. PETERSEN.

Ibid. 11. De verbis ἀνέρα συρικτάν cf. Maury l. l. VIII, p. 645 n. 2. — Christ. PETERSEN.

P. 178, B. Maury (l. l. VIII, p. 366, n. 1) pro τῆς πρώτης τοῦ κόσμου τομῆς legendum censet, τῆς τοῦ κόσμου πρώτης τομῆς, sicuti legitur p. 504. — Christ. PETERSEN.

Ibid. D 2. De hoc loco commentatus est Maury l. l. VIII, p. 366. — Christ. PETERSEN.

P. 180, B 5. Maury (l. l. VIII, p. 366, n. 5) supplevit τοὺς ἐπὶ ἀστέρων, omisso ἐκβαίνειν. — Christ. PETERSEN.

Ibid. 6. Τὸν μὲν οὖν x. τ. λ. Idem supplevit Maury l. l. VIII, p. 366, n. 4. Christ. PETERSEN.

Ibid. 12. Στερεὰ etiam Maury restituit l. l. VIII, p. 367, n. 1. Christ. PETERSEN.

Ibid. C 7. Maury etiam δωδεκατημόρια restituit ex Sexto Emp. l. l. VIII, p. 367, n. 2. — Christ. PETERSEN.

Ibid. 13. Αἰδύμος x. τ. λ. Idem restituit Maury l. l. VIII, p. 367, n. 4. Christ. PETERSEN.

Ibid. D 2. τροπικὰ μὲν. Idem restituit Maury l. l. VIII, p. 367, n. 5. — Christ. PETERSEN.

P. 182, A 7. Pro Κέλδης et p. 50, pro Ἀχίμβης Maury (l. l. VIII, p. 368) legendum censet Ἀδέμης, sicuti legitur in cod. p. 502, et apud Theodoretum loco ibi allato. — Christ. PETERSEN.

Ibid. B 5. Pro Ὅν δὲ τρέπον — ἀνθρώπων Maury (l. l. VIII, p. 365, n. 2) virgula post duali posita legendum censet, τὰ μὲν ἄνω κεφαλὴν πάσχειν, τὰ δὲ ὑποκείμενα μέρη συμπάσχειν. — Christ. PETERSEN.

P. 208, C 1. De Bacchicis Orphei (cf. Gieseke, *Das Verzeichniss der Werke des Orpheus bei Suidas* in Museo Rhenano. N. F. VIII, 1853, p. 110 et 110. — Christ. PETERSEN.

Ibid. 4. Videatur quidem, ut Dunckerns et Schneidewinus adnotarunt, auctor noster Phlyam Atticæ cum nobilitate urbe Achaicæ confudisse, sed non ita, ut Phliunta pro Phlya poneret, sed τῆς Ἀττικῆς scriberet pro τῆς Ἀχαίας, nisi manuscripti est vitium. Nam etiam Phliunte Eleusinia celebrabantur atque juxta templum Cereris picturæ erant antiquæ. Paus. II, 12, 4, et 13, 5. — Christ. PETERSEN.

Ibid. 6. Pro λεγομένη μεγαληγορία, quæ cod. exhibet, non legendum est τῆς λεγομένης Μεγάλης ὄργια, sed ἡ λεγομένη μεγάλη Φλοιά. vel τῆς λεγομένης μεγάλης Φλοιάς ὄργια, sicuti recte cod. exhibet p. 210, 23: τὰ τῆς μεγάλης Φλοιάς [ιον] ὄργια, ubi tantum litteræ ion vel omittendæ vel mutandæ sunt in ἰερά vel σενά. Nam Φλοιά etiam alibi cognomen Proserpinæ est e. g. Spartæ. Hesychius de ea hanc præbet glossam: Φλοιάν τὴν Κόρην τὴν θεὸν οὕτω καλοῦσι Λαχωνεῖς. Vim vocabuli explicat Plutarchus *Sympos.* V, 8, 3. Cf. Stephani *Thes.* s. v. φλώ. Totius vero locus Latine reddendus est ita: Pro Eleusiniis mysteriis Phliunte sunt magnæ, quæ dicitur, Phloecæ orgia.

De hoc loco disserens Maury (l. l. IX, p. 149) respiciendum monet ad tabulas Acacesii, urbe Arcadiæ, servatas, de quibus loquitur Pausanias VIII, 37, 2. — Christ. PETERSEN.

P. 243. not. ad lin. 85-87. Pro 2. *Mos.* 2, 7 lege l. *Mos.* 2, 7.

Col. 3255 A 6 usque ad 3260 B 2. Etiam hunc locum Bunsenius recensuit in *Analectis Ante-Nicæ-*

nis Vol. I, p. 355-359, cujus lectiones discrepantes hoc loco adjicio : 296, ἐνεργῶν] δρῶν, recte quidem, ut videtur. 296, δῆ] δὲ 293, ἐνίων] ἐνίων, recte. 298, μικρότερον] παρ' ἐτέρου 298, ἡ ἀνεννόητος] ἀνεννόητος 298, κεκρασμένῳ] κεκρασμένα 298, ἐκ τοῦ

ἐτέρου πολλάκις 298, ἀναλυμένου] ἀναδυομένου 298, μέτρον om. 300, ποτὲ] πότε μὲν 300, βαπτισθέντας] βαπτισθῆναι 300, ἀφέσεως, δια] ἀφέσεως· καὶ διὰ 300, γλιχομένους] γλιγόμενος 302, μηνύσαι] μηνύσαν 302, εἰπούσαι] εἰπούσα.

INDICES

IN

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΜΕΝΑ

INDEX LOCORUM EX SCRIPTURA SACRA.

- Gen. 1, 1. p. 418.
 Gen. 1, 2. p. 274.
 Gen. 1, 2. p. 242.
 Gen. 1, 5. p. 360.
 Gen. 1, 4, 5, 7. p. 418,
 Gen. 1, 6, 7. p. 230.
 Gen. 1, 7. p. 172.
 Gen. 1, 26. p. 580.
 Gen. 1, 26, 27. p. 242.
 Gen. 1, 28. p. 220, 534.
 Gen. 1, 31. p. 242.
 Gen. 2, 2. p. 242.
 Gen. 2, 2. p. 280.
 Gen. 2, 7. p. 282, 212.
 Gen. 2, 3. p. 220.
 Gen. 2, 10. p. 170, 244.
 Gen. 2, 10, 11, 12. p. 170.
 Gen. 2, 13. p. 172.
 Gen. 2, 14. p. 172.
 Gen. 2, 14. p. 172.
 Gen. 2, 16, 17. p. 208, 224.
 Gen. 3, 1-7. p. 192.
 Gen. 3, 7. p. 414.
 Gen. 3, 15. p. 116.
 Gen. 3, 19. p. 286.
 Gen. 3, 24. p. 250.
 Gen. 4, 5-5. p. 192.
 Gen. 4, 15. p. 192.
 Gen. 10, 9. p. 192.
 Gen. 12, 1. p. 208.
 Gen. 27, 1. p. 192.
 Gen. 27, 13 sqq. p. 192.
 Gen. 28, 5. sqq. p. 156.
 Gen. 28, 17. p. 156.
 Gen. 30, 37. sqq. p. 196.
 Gen. 35, 10. p. 192.
 Gen. 37, 5-28. p. 192.
 Gen. 44, 2, 5. p. 150, 152.
 Exod. 2, 21, 22. p. 150.
 Exod. 3, 2. p. 418.
 Exod. 3, 8. p. 160, 274.
 Exod. 4, 24. 17. p. 192.
 Exod. 4, 24, 25. p. 150.
 Exod. 6, 2, 3. p. 288, 370, 91, 92.
 Exod. 7 seq. p. 428.
 Exod. 7, 9-13. p. 192.
 Exod. 10, 22. p. 206.
 Exod. 12, 5. sqq. p. 428, 430.
 Exod. 15, 22-26. p. 216.
 Exod. 18, 14-25. p. 150.
 Exod. 19, 4. p. 364.
 Exod. 20, 11. p. 242.
 Exod. 20, 13-15. p. 208.
 Exod. 24, 17. p. 236.
 Exod. 33, 5. p. 274.
 Num. 21, 6-9. p. 190, 192.
 Deut. 4, 24. p. 236.
 Deut. 4, 35. p. 282.
 Deut. 5, 17. p. 208.
 Deut. 5, 19. p. 414.
 Deut. 9, 3. p. 236.
 Deut. 31, 20. p. 160.
 Deut. 32, 11. p. 564.
 Deut. 32, 39. p. 282.
 Deut. 33, 17. p. 170.
 Jos. 5, 7-17. p. 148.
 1 Sam. 10, 1. p. 174.
 1 Sam. 16, 15. p. 174.
 1 Sam. 16, 14. p. 174.
 Job. 1, 7. p. 116.
 Job. 2, 9. p. 420.
 Job. 40, 27.
 (s. 40, 34), p. 156.
 Psalm. 2, 9. p. 146.
 Psalm. 8, 5. p. 322.
 Psalm. 18 (19), 2. p. 322.
 Psalm. 18 (19), 4. p. 468.
 Psalm. 18 (19), 5. p. 146.
 Psalm. 18 (19), 5, 6. p. 434.
 Psalm. 21 (22), 7. p. 156.
 Psalm. 21 (22), 21, 22. p. 154.
 Psalm. 23 (24), 7. 9. p. 156.
 Psalm. 23 (24), 8. p. 156.
 Psalm. 23 (24), 10. p. 156.
 Psalm. 28 (29), 5, 10. p. 154, 510.
 Psalm. 31 (32), 3. p. 372.
 Psalm. 34 (35), 17. p. 154.
 Psalm. 81 (82), 6. p. 148.
 Psalm. 81 (82), 7. p. 148.
 Psalm. 109 (110), 1. p. 222.
 Psalm. 109 (110), 4. p. 216, 230.
 Psalm. 110 (111), 10. p. 280.
 Psalm. 117 (118), 19. p. 222.
 Psalm. 117 (118), 20. p. 222.
 Psalm. 117 (118), 22. p. 146.
 Psalm. 132 (133), 2. p. 564.
 Prov. 1, 7. p. 280, 372.
 Prov. 3, 50. p. 346.
 Prov. 8, 23-25. p. 242.
 Prov. 9, 10. p. 280, 372.
 Ies. 1, 2. p. 242, 228.
 Ies. 1, 3. p. 228.
 Ies. 2, 4. p. 248.
 Ies. 5, 7. p. 238.
 Ies. 7, 14. p. 166.
 Ies. 28, 10. p. 180.
 Ies. 28, 16. p. 146.
 Ies. 40, 6. p. 430.
 Ies. 40, 13. p. 174.
 Ies. 41, 8. p. 134.
 Ies. 43, 1, 2. p. 154.
 Ies. 43, 5. p. 282.
 Ies. 49, 5. p. 154.
 Ies. 49, 13, 16. p. 134.
 Ies. 55, 8. p. 134.
 Ies. 54, 1. p. 162.
 Ierem. 1, 5. p. 244.
 Ierem. 17, 9. p. 162.
 Ierem. 31, 15. p. 162.
 Dan. 2, 45. p. 148.
 Dan. 4, 7-9. p. 258.
 Dan. 7, 9, 13, 22. p. 280.
 Hos. 1, 2. p. 250.
 Matth. 2, 1, 2. p. 576.
 Matth. 2, 18. p. 162.
 Matth. 3, 10. p. 160, 248.
 Matth. 3, 12. p. 238.
 Matth. 5, 15. p. 144.
 Matth. 5, 18. p. 262, 436.
 Matth. 5, 45. p. 144.
 Matth. 5, 48. p. 196.
 Matth. 7, 5, 4. p. 412.
 Matth. 7, 6. p. 160, 468.
 Matth. 7, 11. p. 196.
 Matth. 7, 13, p. 164, 156.
 Matth. 7, 13, 14. p. 166.
 Matth. 7, 14. p. 120.
 Matth. 7, 18. p. 524.
 Matth. 7, 21. p. 158.
 Matth. 10, 5. p. 214.
 Matth. 10, 27. p. 144.
 Matth. 10, 34. p. 212.
 Matth. 11, 5. p. 158.
 Matth. 11, 14, 15. p. 430.
 Matth. 13, 5-9. p. 160.
 Matth. 13, 5, 8. p. 416.
 Matth. 13, 9. p. 416.
 Matth. 13, 13. p. 150.
 Matth. 13, 29, 50. p. 460.
 Matth. 13, 51, 32. p. 168.
 Matth. 13, 53. p. 152.
 Matth. 12, 44, 152.
 Matth. 17, 1. sqq. p. 315.
 Matth. 18, 10. p. 506.
 Matth. 19, 17. p. 142, 596, 82-308
 Matth. 20, 22. p. 134.
 Matth. 21, 19, 20. p. 414.
 Matth. 21, 31. p. 158.
 Matth. 24, 32. p. 414.
 Matth. 25, 21, 23. p. 510.
 Matth. 27, 52, 53. p. 158.
 Marc. 4, 5-9. p. 160.
 Marc. 4, 5, 8. p. 416.
 Marc. 4, 9. p. 416.
 Marc. 4, 12. p. 150.
 Marc. 4, 21. p. 144.
 Marc. 4, 51, 52. p. 168.
 Marc. 9, 2. seqq. p. 316.
 Marc. 10, 18. p. 142, 596.
 Marc. 10, 38. p. 154.
 Marc. 11, 13, 14, 20, 21. p. 414
 Marc. 13, 28. p. 414.
 Luc. 1, 26-38. p. 328.
 Luc. 1, 33. p. 286, 374.

- Luc. 5, 9. p. 248, 160.
 Luc. 5, 17. p. 258.
 Luc. 6, 41, 42. p. 412.
 Luc. 7, 22. p. 158.
 Luc. 8, 5-8. p. 160.
 Luc. 8, 5, 8. p. 416.
 Luc. 8, 8. p. 416.
 Luc. 8, 10. p. 150.
 Luc. 8, 15. p. 144.
 Luc. 11, 33. p. 144.
 Luc. 12, 5. p. 144.
 Luc. 13, 6. 7. p. 414.
 Luc. 13, 19. p. 168.
 Luc. 15, 4-10. p. 332.
 Luc. 16, 17. p. 426.
 Luc. 17, 4. p. 142.
 Luc. 17, 21. p. 140, 152.
 Luc. 18, 19. p. 142, 144, 396.
 Luc. 19, 17. p. 340.
 Luc. 24, 39. p. 410.
 Jo. 1, 1-4. p. 194.
 Jo. 1, 5. 4. p. 150.
 Jo. 1, 9. p. 172, 360.
 Jo. 2, 1-11. p. 152.
 Jo. 2, 4. p. 376.
 Jo. 3, 5, 6. p. 422.
 Jo. 3, 6. p. 148.
 Jo. 3, 8. p. 154.
 Jo. 3, 14. p. 192.
 Jo. 3, 17. p. 178.
 Jo. 4, 7-14. p. 206.
 Jo. 4, 10, 14. p. 172, 250.
 Jo. 4, 21-24. p. 166.
 Jo. 5, 37. p. 154.
 Jo. 6, 44. p. 158.
 Jo. 6, 53. p. 152.
 Jo. 8, 21. p. 154.
 Jo. 8, 44. p. 196.
 Jo. 9, 1. p. 172.
 Jo. 10, 7. p. 198.
 Jo. 10, 8. p. 284.
 Jo. 10, 9. p. 156.
 Jo. 13, 33. p. 154.
 Jo. 19, 26. p. 228.
 Jo. 20, 25, 27. p. 410.
 Act. 2, 24. p. 206.
 Act. 8, 9-24. p. 234, 256.
 Rom. 1, 19, 20. p. 444.
 Rom. 1, 20-26. p. 158.
 Rom. 1, 27. p. 140.
 Rom. 5, 13, 14. p. 370.
 Rom. 8, 11. p. 286.
 Rom. 8, 19, 22. p. 568, 374.
 Rom. 9, 5. p. 546.
 Rom. 10, 18. p. 146.
 Rom. 14, 4. p. 460.
 Rom. 16, 25. p. 284.
 1 Cor. 2, 9. p. 216, 222, 250.
 1 Cor. 2, 13, 14. p. 158.
 1 Cor. 2, 13. p. 372.
 1 Cor. 2, 14. p. 284.
 1 Cor. 10, 11. p. 160.
 1 Cor. 11, 32. p. 178, 244.
 2 Cor. 3, 5. p. 422.
 2 Cor. 12, 2-4. p. 158.
 2 Cor. 12, 4. p. 374.
 Gal. 3, 28. p. 158.
 Gal. 4, 26. p. 148.
 Gal. 4, 27. p. 162.
 Gal. 5, 3. p. 434.
 Gal. 5, 17. p. 226.
 Gal. 6, 15. p. 158.
 Ephes. 1, 21. p. 370.
 Ephes. 2, 17. p. 156.
 Ephes. 3, 5. 5. p. 374.
 Ephes. 3, 9, 10. p. 284.
 Ephes. 3, 14, 16-18. p. 184.
 Ephes. 3, 15. p. p. 156.
 Ephes. 5, 14. p. 146.
 Phiippi. 2, 6. 7. p. 510.
 Phiippi. 2, 7. p. 206.
 Col. 1, 19. p. 426.
 Col. 1, 26, 27. p. 270.
 Col. 2, 5. p. 370.
 Col. 2, 9. p. 178, 426, 504.
 Col. 2, 11, 14, 15. p. 422.
 1 Tim. 4, 1-5. p. 456, 438.
 1 Tim. 4, 5. p. 594.
 1 Petr. 1, 24, 25. p. 258.
 2 Petr. 1, 18, 19. p. 540.
 2 Petr. 2, 22. p. 440.

INDEX LOCORUM EX SCRIPTIS PROFANIS.

- ANACREONTÆ (nr. 65 Bergk p. 835) 152.
 ANONYMI POETÆ. Carmen ignoti auctoris 168, 170. —
 Versus poetæ ignoti in Æsculapium 96. — Versus in Eleu-
 sinitis dictus 164, cf. not. — Versus antea ignoti, Parme-
 nidi vel Pampho Atheniensi as. ripti 164.
 APPION in Homiliis Clement. Rom. Hom. VI, 3-5, 358,
 ARATUS Phœnom. 62, 114, 116, 120, 116, 122, 194, 194, v.
 268 sqq., 118, v. 532 sqq., 120, v. 553 sqq., 122, 1.
 ARISTOTELES. De Anima II, 1, 354. Categ. 5, 350.
 CLEMENS ROMANUS (v. Appion.) Ep. II, 12, 158. Hom.
 5, 52, 156.
 DEMOCRITUS (ed. Mullach.) III, 50, p. 174. — 428.
 ELCHASAITÆ Fragmenta, 466, 470.
 EMPEDOCLES, 14, 144, 240, 264, 386, 388, 384, 386,
 390, 392, 396, 500.
 EPIPHANES Valentinianus. Fragment. — 292, 294.
 EURIPIDIS. Hymn. Fragm., 498.
 EVANGELIUM sec. THOMAM (?) 140, 142.
 HERACLITUS. 164, 190, 442, 444, 446, 448, 450.
 HENODOTUS. IV, 8-10, 216, 218, VI, 20, 212, 79-214, 89.
 HESIODUS Theog. 108 sqq., 46, 79. — 125 sqq., 748,
 446.
 HIPPOCRATES, 142.
 HIPPOLYTUS. De Christo et Antichr., §. 2, 540. — Adv.
 Platon. de causa universi (p. 220 Fabr., p. 68 Lagarde),
 544.
 HOMERUS. II, IV, v. 350 et alibi, 148, VII, v. 99, 498,
 XIV, v. 201, 148, 424, XIV, v. 246, 148, 424, XV, v. 56-
 58, 210, XV, v. 189, 150, 210. — Odys. IV, v. 384 sqq.,
 162, v. 181-186, 190, v. 185-187, 210, VII, v. 36,
 562, X, v. 304 sqq., 246, XXIV, v. 1, 2, 144, XXIV, v.
 2-4, XXIV, v. 5, XXIV, v. 6 sqq., 146, XXIV, v. 9 sqq.,
 148.
 FL. JOSEPHUS. Bell. Jud. II, 8, 2-14, 470, 470, 8.
 IRENÆUS. Adv. her. I, II, 2, 5, 292, 294, I, II, 5, 294,
 I, 12, 294, 296, I, 18, 1, 502, 544, I, 23, 1, 254, 256, I, 23,
 3, 254, I, 23, 256, I, 24, 580, I, 23, I, 2, 398, 402, I, 4, 6,
 402, 404, I, 26, 1, 404, I, 26, 2, 406, I, 1, 26, 3, 408, I, 28,
 1, 432.
 JUSTINUS GNOSTICUS. Fragm. 216, 24-50.
 (LIBER BARUCH) — 218, 228, 228, 250.
 JO. LAUR. PHILADELPH. LYDUS De Mensibus. II, 2, p. 38
 ed. Rœther, 320.
 MARCUS GNOSTICUS. Fragm., 298, 502, 344.
 MONOIMUS. Fragmenta, 424, 430. Ep. ad Theophrast.,
 430, 432.
 NAASENI. Hymnus Από σοῦ πατῆρ κτλ., 132, 174, 176,
 — Fragmenta, 132, 134, 136, 158, 142, 144, 146, 148, 148,
 150, 160, 160, 168, 172, 174.
 ORACULA SIBYLLINA. — 188, 190.
 PERATE. Fragm., 178, 188, 190, 190, 191, 196, 198. —
 Ex libro Peratarum, qui inscribitur *Proastii*, 184, 188.
 PINDARUS. Hymn. in Jovem Ammonem, 134, 156
 PLATO. Clitoph. p. 407 D, 56, Epp. II, p. 312 D sqq.,
 288, 290, Legg. IV, p. 715 B, 32. Phædr. p. 245. 34; p.
 248, 35; p. 249 B, 265. Republ. X, p. 617 E. 56. Tim. p.
 21 sqq., 258, 260, p. 56C, 64, p. 41 A, 52, p. 53, C, 424.
 PLUTARCHUS. De animæ procreatione in Timæo Platonis
 p. 1012, 260.
 PTOLEMÆUS EJUSQUE SCHOLA. Fragm., 294, 296,
 PYTHAGORICI. Jusjurandum, 260, 282, — Symbola, 266,
 268.
 SETHIANI Fragm. (Paraphrasis Seth) — 200, 206, 208,
 212, 214.
 SEXTUS EMPIRICUS Adv. Mathem., 50, 52, 56, 60, 62,
 93, 180, 182. — Adv. Phys., 496, 500.
 SIMON MAGUS. Fragmenta, 124, 126, 236, 258. — Reve-
 latio magna, 240, 242, 248, 250, 253,
 THEODORETUS. Fab. her., 302, 306.
 VALENTINIANI. Fragmenta. 270, 272, 274, 274, 276,
 282, 286, 286, 288. — Psaismus Valentini, 290
 XENOPHANES. Fragmenta, 28, 43h.

INDEX NOMINUM.

- Α
 Ἀζωών 364.
 Ἀδδρηγέτης 26.
 Ἀβελ 192, 206.
 Ἀβραάμ vel Ἀβραάμ 206, 282,
 370, 552.
 Ἀβρααμίξ 372.
 Ἀγάθουρος 248.
 Ἀγαμέμνων (nomen) 74.

*Αγυή 186.
 *Αδάμ 116, 118, 122, 136, 152, 206, 220, 224, 228, 286, 370, 452.
 *Αδάμας 132, 154, 156, 146, 148, 150, 156, 164, 502.
 *Αδαμνα 168.
 *Αδάμης ὁ Καρύστιος 502.
 *Αδαμνηνοί 534.
 *Αδαμτος 186.
 *Αδράστεια 36.
 *Αδωναιος 218.
 *Αδωνις 158, 168.
 *Αθάμας 186.
 *Αθηνα 256.
 *Αθηναίοι 162.
 Αθας (nomen) 78, 80.
 Αθα: 78.
 *Αιδωνεύς 384, 500.
 Αιγόκερως 86, 182, 268.
 Αιγύπτιοι 14, 108, 112, 136, 142, 144, 190, 258, 346, 450, 470, 486, 491, 532, 534, 536, 544.
 Αιγύπτιος 162, 404.
 Αιγυπτος: 26, 124, 148, 150, 168, 190, 192, 378, 428, 522, 526, 552.
 Αιγυπτος μικρά 190.
 *Αίδης 31, 42, 124.
 Αιθαλίης 12.
 Αιθέρ 48.
 Αιθίοπες 534, 544.
 Αιθιοπία 172.
 Αιθίοψ 62.
 Αίθουσα 186.
 Αιμόνιοι 168.
 Αίμος 154.
 Αίολος 186.
 *Ακαδημαϊκή αίρεσις φιλοσόφων 42.
 *Ακαδημαϊκοί 42.
 *Ακαδημία 42.
 *Ακαδημίας 2.
 *Ακαμής ὁ Καρύστιος 48.
 *Ακραγανθίνος 394.
 *Αλαλκομενεύς 134.
 *Αλέξανδρος (nomen) 78.
 *Αλέξανδρος ὁ Μακεδών 44, 60.
 *Αλιτιάδης 462, 470.
 *Αλκυονεύς Φλεγραίος 136.
 *Αμήν 218.
 *Αμπη πόλις 212.
 *Αμυκος: 78.
 *Αμυκος (nomen) 78.
 *Αμυμώνη 188.
 *Ανακρέων 152.
 *Αναξαγόρας 2, 24.
 *Αναξαγόρας Ἡγησιπόου ὁ Κλαζομένιος 20.
 *Αναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος 500.
 *Αναξίμανδρος 2, 16, 498.
 *Αναξίμανδρος Πραξιάδου Μιλήσιος 16.
 *Αναξίμανδρος 2, 18, 20.
 *Ανδρομέδα 122, 121.
 *Ανδρόνικος (ὁ Περιπατητικὸς) 210.
 *Ανθείον 454.
 *Αντιόχεια 380.
 *Αξιόνομος 286.
 *Αραί 180.
 *Απαμία 462.
 *Απελλῆς 346, 410, 524.
 *Απολλόδορος 24.
 *Απόλλων 96.
 *Απολλώνιος 66, 68.
 *Απραξία 186.

*Αραράδ 534.
 *Αρατος 62, 114, 116, 118, 120, 122.
 *Αραψ 424, 522.
 *Αρδησιάνης 286.
 *Αρης 70.
 *Αριήλ 186.
 *Αρίσταρχος (ὁ Σάμιος) 66.
 *Αριστόβενος ὁ μουσικὸς 12.
 *Αριστοτέλης 2, 16, 58, 40, 258, 346, 348, 350, 352, 354, 356, 358, 360, 362, 366, 368, 500.
 *Αριστοτελικὸς 348.
 *Αρκαδία 136.
 *Αρκτοι 118.
 *Αρκτος: 120.
 *Αρκτος μεγάλη 120.
 *Αρκτος μικρά 120.
 *Αρμένιος 394.
 *Αρσινόη 186.
 *Αρτεμις 98.
 *Αρφαξάδ 532.
 *Αρχάλαος 2, 24, 30.
 *Αρχιμήδης 66, 68, 70.
 *Αρχιππος 14.
 *Ασία 344.
 *Ασκληπιάδης 500.
 *Ασκληπιός: 96.
 *Ασσύριοι 136, 138, 140, 168, 172, 514.
 *Ασσύριος 394.
 *Αστεροπαίος 78.
 *Αστεροπαίος (nomen) 78.
 *Αστράμψουχος 186.
 *Αττική 208.
 *Αττις 138, 164, 168, 186.
 Αύγείας 230.
 Αύτονόη 186.
 *Αφροδίτη 66, 70, 138, 224, 226, 518.
 *Αφροδίτη (ἡ πολυτίμητος) 164.
 *Αγαμέμνων 218.
 *Αχιλλεύς (nomen) 78.
 *Αχιλλεύς 78, 186.
 *Αψευθός (ὁ Αἰδύς) 234, 236, 250.

B

Βάβελ 218, 224, 226, 518.
 Βαβυλών 26, 174.
 Βαβυλωνίοι 108, 494.
 Βακχεύς 170.
 Βακχικά 208.
 Βαρδησιάνης 394.
 Βαρούχ 216, 218, 220, 224, 226, 226, 228, 230, 518.
 Βασιλείδης 344, 346, 348, 354, 356, 360, 362, 364, 366, 368, 378, 380, 514, 516.
 Βεελζεβούλ 280, 282.
 Βελλας 218.
 Βένα 186.
 Βενιαμίν 152.
 Βήλ 218.
 Βηρωσός 186.
 Βοιωτοί 134.
 Βομβώ 102.
 Βουμέγας 186.
 Βραχμάναι 44.
 Βραχμάνες 2, 44, 46.
 Βριάρης 186.
 Βριμάς 164.
 Βριμώ 164.
 Βυζάντιος 406, 526.

Γ

Γαβριήλ 218, 328.
 Γατα 46, 48.

Γαλιλαία 152.
 Γανυμήδης 188, 228.
 Γελωνός 218.
 Γεών 172, 222.
 Γῆ 32.
 Γηρυδόνης 132, 150, 216.
 Γίγαντες 48, 136.
 Γίττηνος (Σίμων ὁ Γ.) 234.
 Γλαυκος 184.
 Γνωστικοί 176, 408.
 Γοργώ 102.

Δ

Δαβίδ 174, 322, 434, 492.
 Δαμάσιππος 26.
 Δανάη 228.
 Δαναΐδος 186.
 Δάνδαμης 44.
 Δευκαλίων 532.
 Δῆλιος 12.
 Δημήτηρ 186, 208.
 Δημόκριτος 2, 26, 500.
 Δημόκριτος Δαμασίου Ἀβδηρῆτος 26.
 Δίαυλος 136.
 Διδύμη 186.
 Δίδυμοι 82, 180, 268.
 Δίκη 266.
 Διογένης 350.
 Διδωρος ὁ Ἐρετριεύς 12.
 Διονύσιος 288, 290.
 Διόνυσος 208.
 Δοκίμα 410, 412, 420, 424, 518.
 Δράκων 116, 122, 194.
 Δρυΐδαι 2, 14, 46.
 Δωρίς 290.

E

*Ἐβερ 332.
 *Ἐβίων 406.
 *Ἐβιωναίοι 346, 406, 526.
 *Ἐβραίοι 532.
 *Ἐγκέλαδος? 186.
 *Ἐγκρατίται 412, 436.
 *Ἐδέμ 170, 218, 220, 222, 221, 226, 228, 230, 244, 346, 518.
 Ἐιρηναίος 300, 344.
 Ἐκάτη 102.
 Ἐκκαδβάκαρα 186.
 *Ἐκτωρ 78.
 *Ἐκτωρ (nomen) 74, 76, 78.
 *Ἐκφαντος 2.
 *Ἐκφαντός τις Συρακούσιος 28.
 *Ἐλένη 252, 254, 256.
 *Ἐλευσίν 136, 164, 208.
 *Ἐλευσίνια 146, 162, 164.
 *Ἐλευσίνια μυστήρια 208.
 *Ἐλίχη 120.
 *Ἐλλην 186, 256.
 *Ἐλληνες 2, 6, 8, 48, 80, 118, 120, 124, 150, 154, 144, 150, 152, 168, 190, 214, 232, 234, 258, 260, 346, 398, 408, 424, 430, 432, 444, 470, 484, 492, 491, 496, 532, 534, 536.
 *Ἐλληνική γῆ 234.
 *Ἐλληνικός 214, 258, 526, 534.
 *Ἐλωσίμ 218, 220, (bis) 222, 224, (bis) 226, 228, 230, 516, 518.
 *Ἐμπεδοκλῆς 2, 14, 16, 208, 210, 266, 545, 582, 384, 388, 390, 392, 594, 393, 398, 498, 500.
 *Ἐνγόνασιν 116, 118, 122, 194.
 *Ἐνδυμίον 138, 188.
 *Ἐπίγονος 440, 528.
 *Ἐπίδαυρος Ἰαονία 96.
 *Ἐπίκουρος 2, 40, 42, 500.
 *Ἐπιφάνης 292.

Ἐρεβος 48.
Ἐρετριεύς 12.
Ἐρινύες 266.
Ἐριχθόνιος 186.
Ἐρμείας 148.
Ἐρμείης 118.
Ἐρμῆς 66, 70, 118, 144, 146, 152.
Ἐρμῆς Κυλλήνιος 144.
Ἐρμῆς τρισμέγιστος 186.
Ἐρμογένης 412, 432, 434, 530.
Ἐρμότιμος Σάμιος 12.
Ἐρος 48.
Ἐρύθεια 216.
Ἐρυθρὰ θάλασσα 120, 148, 190, 246.
Ἐρως 188.
Ἐσπερίδες 188.
Ἐσσηνοὶ 472, 486.
Ἐσα 122, 192, 194, 206, 220, 234.
Ἐσθια 60.
Ἐστιάτ 172.
Ἐσὼ 186.
Ἐυρπίδης 498.
Ἐυρύστρατος 18.
Ἐυρώπη 544.
Ἐυφορβος 12, 14, 78.
Ἐυφορβος (ποιητὴν) 78.
Ἐυφράτης 172, 174, 222.
Ἐυφράτης ὁ Περσικὸς 48, 182, 502.
Ἐφέσιος 14, 498.

Z

Ζάμολξις 14, 46.
Ζαράτας 12, 260.
Ζαρίτας ὁ Καλδαῖος 12.
Ζησάρ 150.
Ζεὺς 32, 34, 46, 48, 66, 68, 70, 72, 123, 136, 168, 256, 384, 500.
Ζεφυρίνος 440, 450, 456.
Ζηλωταὶ 482.
Ζήνων 2, 26, 40.
Ζυγός 84, 182, 268.
Ζωδάριον 186.
Ζωρδαστρις 186.

H

Ἡγησίβουλος 20.
Ἡλίας 420.
Ἡλασαί 438, 462, 466, 470, 530.
Ἡμέρη 48.
Ἡρακλεία λίθος 172, 198.
Ἡρακλείδης (ὁ Ποντικὸς) 500.
Ἡρακλείτειος 412, 450.
Ἡράκλειτος 2, 16, 190, 440, 442, 444, 446, 448.
Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος 14, 498.
Ἡράκλειτος (ὁ σκοτεινός) 236.
Ἡράκλειτος ὁ σκοτεινός 438, 442.
Ἡρακλέων 232, 270, 286.
Ἡρακλῆς 216, 218, 226, 250, 518.
Ἡρη 384, 500.
Ἡρόδοτος 120, 130, 214, 216, 218.
Ἡρώ 188.
Ἡρώδης 178, 192, 226, 504, 518.
Ἡσαδοαῖος 218.
Ἡσαῦ 192.
Ἡσίδοτος 2, 16, 416.
Ἡφαίστος 186.

Θ

Θάλασσα 184.
Θαλῆς 2, 16, 24, 470, 498.
Θαλῆς ὁ Μιλήσιος 8, 170, 498.
Θάρρα 532.
Θεία 48.

Θέμις 48.
Θεοδοτιανοὶ 405.
Θεόδοτος 346, 438, 438, 526, 530.
Θεόδοτος (aliqui) 406.
Θεόδοτος (Βυζάντιος) 406, 526.
Θεόφραστος 430.
Θέτις 188.
Θράκες 154.
Θράκιος 46.
Θρασυμήδης 254.
Θράττα 8.
Θωμάς 140, 142.

I

Ἰακώβ 156, 192, 208, 288, 370, 532.
Ἰάκωβος τοῦ Κυρίου ὁ ἀδελφός 131, 502.
Ἰαλδαθαῶθ 116.
Ἰαόνιος 96.
Ἰαπετός 48, 184.
Ἰαρθας 136.
Ἰασίδης 122.
Ἰατίων 188.
Ἰάφειθ 206, 534.
Ἰδαῖοι 134, 170.
Ἰερεμίας 162.
Ἰερουσαλήμ 166, 492.
Ἰερουσαλήμ ἡ ἄνω 282.
Ἰερουσαλήμ (ἡ ἐπουράνιος) 274, 280.
Ἰερουσαλήμ (ἡ κάτω) 162.
Ἰη 186.
Ἰησοῦς 132, 152, 156, 174, 226, 228, 278, 284, 286, 288, 312, 324, 326, 328, 330, 374, 378, 396, 398, 400, 402, 404, 406, 408, 422, 424, 502, 516, 518, 520, 526, 530.
Ἰησοῦς Χριστός 284, 408.
Ἰησοῦς (Ilius Nun) 148.
Ἰεράριος 188.
Ἰλιον 14.
Ἰνδικός 370.
Ἰνδοί 2, 26, 41, 412, 544.
Ἰνώ 186.
Ἰοθὴρ ὁ μέγας σοφός 150.
Ἰορδάνης 148, 150, 406, 422, 470.
Ἰούδα 238, 532.
Ἰουδαία 254, 532.
Ἰουδαϊκός 346, 400, 406, 486.
Ἰουδαῖοι 254, 380, 382, 410, 434, 440, 454, 470, 482, 486, 488, 490, 492.
Ἰουστίνος 130, 214, 216, 218, 232, 516, 518.
Ἰουστίνος ὁ μάρτυρ 432.
Ἰππαρχος 68.
Ἰππασσος 498.
Ἰππασσος ὁ Μεταπόντιος 498.
Ἰπποκράτης 142.
Ἰππων 2.
Ἰππων ὁ Ῥηγίνος 30.
Ἰσαάκ 206, 288, 370, 532.
Ἰσίδωρος 356.
Ἰσις 142, 144, 186.
Ἰσραήλ 148, 190, 192, 218, 226, 228, 238, 274, 518.
Ἰταλία 5, 12, 286.
Ἰταλικὴ φιλοσοφία 8.
Ἰταλιωτικὸς 286.
Ἰγθύες 88, 180, 268.
Ἰωάννης 408.
Ἰώβ 116, 420.
Ἰωνες 534.

Ἰωσήφ 192, 226, 398, 404, 518, 526.
Ἰωθάν 534.

K

Κάθθ 532.
Κάβιρος 139.
Κάιν 192, 206.
Καῖνᾶν 532.
Καῖνοι 433.
Καῖσαρ 452, 498.
Κάλανος 46.
Καλλιόπεια 396.
Κάλλιστος 438, 440, 450, 452, 454, 456, 458, 462, 464, 528, 530.
Καλλιστιανοὶ 462.
Κανᾶ 152.
Καπαναῦς 186.
Καρκαμενός 218.
Καρκίνος 84, 88, 182, 298.
Καρποκράτης 346, 398, 406.
Καρποφόρος 452, 454, 456.
Καρύστιος 48, 182, 502.
Καρφακασημοχείρ 186.
Κασσιέπειτα 122.
Καυθῶν 218.
Καυλακαῦ 150.
Κέλαδος 186.
Κέλδης ὁ Καρύστιος 182.
Κελεός 186, 208.
Κελτοὶ 2, 14, 46, 544.
Κέρδων 346, 408, 524.
Κήρινθος 346, 404, 406, 526.
Κῆτος 122.
Κηφεύς 122, 124, 184.
Κηφισὸς λίμνη 134.
Κίρκη 24.
Κλαζομένιος 20, 500.
Κλομένης 438, 440, 450, 528.
Κλεοπάτρα 186.
Κοῖος 48.
Κολάρθασος 72, 232, 344.
Κολοφώνιος 28, 498.
Κόμοδος 454, 456.
Κόρη 138, 186, 208.
Κορύδαξ 154, 168.
Κορύδαντες Φρύγιοι 136.
Κουρήτες 170, 126.
Κουρήτες Ἰδαῖοι 134.
Κουρίτης 186.
Κρεῖτος 48.
Κρίος 80, 180, 182, 268.
Κροῖσος 8.
Κρόνος 48, 66, 72, 168, 184, 190.
Κρότων τῆς Ἰταλίας 12.
Κύκλωπες 48.
Κύκλωψ 346.
Κυλλήνη 152.
Κυλλήνιος 144.
Κυνικοί 436.
Κυνοσοῦρις 120.
Κυνόσουρα 120, 122.
Κύρρος 28.
Κύων 120, 522.

Λ

Λάθεν 218.
Λάτις 486.
Λατῖνοι 544.
Λεάνδρος 188.
Λεῦτ 532.
Λευκανός 500.
Λευκὰς πέτρα 148.
Λευκιππος 2, 26.
Λέων 62, 84, 88, 268.
Λήδα 188, 228.
Λήμνος 146.

2465
 Αἰθίω 236, 234, 236, 534, 544.
 Αἰθίοη 234, 544.
 Αἰθίοξ 234, 236, 250.
 Αἰθίοξ 150, 208.
 Ἀγιός 144.
 Λουκιανός 346, 410.
 Λουκίον 40.
 Λύρα 118, 194.
 Ἀύστis 14.

M

Μαδιάμ 150.
 Μακεδών 44, 60.
 Μαξιμίλλα 412, 436, 538.
 Μαραθῶν 60.
 Μάρια 134, 226, 284, 286, 288,
 404, 416, 516, 518, 520, 526.
 Μαριάμ 420.
 Μαριάμ ἡ ζητουμένη 150.
 Μαριάμνη 134, 502.
 Μαρκία 134, 456.
 Μαρκίων 346, 392, 294, 396, 398,
 408, 410, 412, 432, 524, 526.
 Μαρκίων (ὁ Ποντικός) 582, 524.
 Μαρκωνιστής 394.
 Μάρκος (evangelista) 362 (ὁ κολο-
 δοδάκτυλος 394).
 Μάρκος (gnosticus) 232, 296, 298,
 302, 308, 310, 312, 344.
 Μαθθίας 356.
 Μεγάλη (sc. μήτηρ) 208, 210.
 Μελέγχρος 186.
 Μελικέρτης 184.
 Μελίτη 28.
 Μελχισδέκ 406, 528.
 Μένανδρος 346, 380.
 Μενέλαος 78.
 Μενέλαος (nomen) 78.
 Μεσοποταμία 156, 530, 532.
 Μεσσαίμ 534.
 Μεταπόντιος 498.
 Μήδεια 186.
 Μήν 186.
 Μήνη 102.
 Μήτηρ μεγάλη 170.
 Μιλήσιος 8, 170, 498.
 Μίσυρ 186.
 Μιγαήλ 218,
 Μίτων 394.
 Μνημοσύνη 46, 48.
 Μοίραι 186.
 Μονότιμος 412, 424, 430, 432, 522.
 Μοντιανός 412, 436, 528.
 Μορμώ 102.
 Μούσα 396.
 Μούσαι 46.
 Μουσαῖος 130, 208.
 Μύθων 186.
 Μωσῆς 116, 150, 192, 206, 220,
 226, 256, 242, 244, 246, 252,
 316, 344, 360, 370, 408, 410,
 430, 370, 490, 518.
 Μωυσεῖς 160, 190, 192, 196, 220,
 222, 256, 274, 280, 288, 370,
 414, 418, 428, 520, 522, 526,
 540.

N

Νάας 132, 170, 218, 220, 224, 226,
 228, 230.
 Ναασσηνοί 130, 132, 170, 176,
 502.
 Ναβουχοδονόσορ 238.
 Ναζαρέτ 226.
 Νάρκισσος 188.
 Ναγώρ 532.
 Νεβρόη 186.

Νεβρόη 192.
 Νεῖλος 22, 136.
 Νῆσις 384, 500.
 Νικολάος 408.
 Νοητιανοί 436, 438, 528.
 Νοητός 438, 440, 448, 528, 430.
 Νογαῖται 438,
 Νύμφαι 48.
 Νυξ 48.
 Νωε 460, 532, 534.

Ξ

Ξενοφάνης 2, 28, 498.
 Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος 28, 498.

Ο

Ὀδυσσεύς 78, 346, 348.
 Ὀδυσσεύς (nomen) 78, 80.
 Οἰνώνη 186.
 Ὀκελλος ὁ Λευκανός 500.
 Ὀλυμπιάς 186.
 Ὀλυμπός 46.
 Ὀμηρος 148, 150, 210, 444, 498.
 Ὀμφάλη 186, 226, 318.
 Ὀρσομένης 28.
 Ὀρφεύς 130, 208.
 Ὀσπρις 142, 144, 168, 186.
 Ὀστάνης 186.
 Οἶ 186.
 Οὐάλεντινός 126, 128, 252, 258,
 260, 270, 282, 288, 290, 292,
 300, 544, 412, 432, 512, 514,
 522.
 Οὐίκτηρ 454, 456.
 Οὐρανός 32, 48.
 Οὐώ 186.
 Οὐωάδ 186.
 Ὀφιοῦχος 118, 120, 112, 194.
 Οφῖται 438.

Π

Παλαιστίνη 530.
 Πάν 170.
 Πάπα 156.
 Πάπας 156, 165.
 Παρθένος 62, 84, 88, 180, 268.
 Παρθία 462.
 Πάρθοι 468.
 Πάρις 188.
 Πάρις (nomen) 78.
 Παρμενίδης 2, 26.
 Πάρος 28.
 Πάτροκλος (nomen) 76, 78.
 Παῦλος (apostolus) 140, 396, 400,
 (ὁ μακάριος Π.) 438.
 Π. ὁ ἀπόστολος 158, 392, 436.
 Πέλαγος 48.
 Πελασγός 136.
 Πελιάδες 186.
 Πελοπόννησος 22.
 Περάται 130, 188, 502, 506.
 Περαιτική 52, 176, Περαιτική αἰρε-
 σις 182, 194, 198, Περαιτικά συν-
 τάγματα 184, Περαιτικοί λόγοι
 184.
 Περαιτικός 48, 182, 502.
 Πέργαμος 96.
 Περιπατητικοί 40, Περιπατητικός
 210.
 Περίπατος 348, 556.
 Πέρσαι 108, 212, 214.
 Περσεύς 122.
 Περσεφώνη 138, 164.
 Πετόσιρις 186.
 Πέτρος (apostolus) 258, 400.
 Πηνελόπη 144.
 Πιερία 46.
 Πιλᾶτος 404.

Πλάτων 2, 22, 30, 38, 60, 68, 238,
 258, 260, 266, 268, 270, 282,
 290, 362, 434, 470, 500.
 Πλατωνικός 258, 270.
 Πατωνικοί 32, 232.
 Πλούταρχος 208.
 Πολυδεύκης 78.
 Πολυδεύκης (nomen) 78.
 Πολυκράτης ὁ Σάμιος τύραννος 8.
 Ποντικός 582, 500.
 Πόρτος 452.
 Ποσειδών 184.
 Πραξιλάδης 16.
 Πραξιόδικη? 186.
 Πρέπων 394, 396.
 Πρίαμος 186.
 Πρίαπος 228.
 Πρισκίλλα 412, 456, 528.
 Πρόκνη 186.
 Προμηθεύς 184.
 Πρωτεύς Αιγύπτιος 162.
 Πτολεμαῖος (astronomus) 72.
 Πτολεμαῖος (gnosticus) 232, 270,
 286, 292, 294.
 Πτολεμαῖος ὁ Ἀρσινόης 186.
 Πυθαγόρας 2, 8, 10, 12, 14, 16,
 46, 124, 126, 258, 260, 262, 264,
 266, 270, 330, 432, 470, 486.
 Πυθαγόρας, ὃν Σάμιόν τινας λέ-
 γουσιν 8.
 Πυθαγόρειοι 14, 268.
 Πυθαγόρειοι 232.
 Πυθαγόρειος 258, 266, 268, 270,
 288, 350, 464.
 Πυθαγόρειος φιλοσοφία 14, 46,
 344.
 Πυθαγορικοί 180, 232.
 Πυθαγορικός 258, 260, 264, 270,
 282.
 Πυθαγορισταί 14.
 Πυρβείος 66, 68.
 Πύρρος ἄγλιος 12.
 Πύρρων 42.
 Πύρρων ὁ Ἀκαδήμιος 2.
 Πυρρῶνιοι 42.

Ρ

Ῥαγαῦ 532.
 Ῥαρία 136.
 Ῥαφαήλ 186.
 Ῥαχήλ 162.
 Ῥέα 48, 158, 168, 186.
 Ῥεῖα 48, 168.
 Ῥωμαῖοι 454.
 Ῥώμη 256, 440, 452, 454, 462.

Σ

Σαβαῖο 238.
 Σαβέλλιος 450, 456, 458.
 Σαδδουμαῖοι 472, 488, 490, 492.
 Σαήλ 218.
 Σαλά 532.
 Σαλαμῖν 60.
 Σαμάρετα 234, 256, 490.
 Σάμιος 8, 12, 66, 260.
 Σαμβόραξ 152, 168.
 Σαούλ 174.
 Σαρδονία 454, 456.
 Σαρπηδῶν (nomen) 76.
 Σατάν 218.
 Σαττανᾶς 582, 402.
 Σατορνέλιος 346, 380, 382.
 Σαυλασαῦ 150.
 Σειρήνες 346, 518.
 Σεκούνδος 232, 292.
 Σελήνη 138.
 Σεπφώρα ἡ βλέπουσα 130.

Σερούς 532.¹
 Σήθ 206, 214.
 Σηθιανοί 150, 198, 210, 214, 506,
 510.
 Σηθιανοί λόγοι 206.
 Σήμ 206, 532, 534.
 Σηροί 462.
 Σιδούλα 290.
 Σιδόνιοι 120.
 Σικάριοι 482,
 Σικεάλα 394.
 Σικελιωτικός 346.
 Σίμων (Magus) 124, 126, 128, 232,
 234, 236, 240, 242, 248, 250,
 252, 256, 258, 408, 510, 512.
 Σίμων ὁ Γιττηνός 234.
 Σίμων ὁ μάγος 236, 254.
 Σινά βρος, 470.
 Σιών 146.
 Σκορπίος 86, 268.
 Σκύθης 218.
 Σκυθία 216,
 Σκύλλα 346.
 Σκυρναῖος 440, 528.
 Σέδιατ 462.
 Σολάν 186.
 Σόλων 258, 470.
 Σουριήλ 186.
 Σταγειρίτης 348.
 Στέφανος; 118, 194.
 Στησίχορος 254.
 Στίλβων 68.
 Στοά 486.
 Στύξ 190, 210.
 Στωϊκοί 2, 14, 40, 496.
 Συρία 380, 462.
 Συρράκουσαι 28.
 Συρρακούσιος 28.
 Σωκράτης 2, 16, 24, 30, 290, 350,
 412.
 Σωκρατικός 434.

T

Ταγαθενά ποταμός 44.
 Τάλως? 186.
 Τάρταρα 48.
 Τάρταρος 96.
 Τατιανός 412, 432, 522.
 Ταύρος 82, 180, 268.
 Τηθύς 48, 498.
 Τιθέριος Καίσαρ 396.
 Τίγρις 172, 212, 222.
 Τιθωνός 188.
 Τίμαιος 258.
 Τοξότης 60, 86, 180, 268.
 Τραϊανός 462, 468.
 Τρίκη 96.
 Τριπόλεμος 186, 208.
 Τροία 60.
 Τρωϊκά 12.
 Τρωϊκός πόλεμος 254.
 Τυδεύς? 186.
 Τύρος 254.

Y

Ύακινθος 456.
 Ύδροχόος 60, 86, 268.
 Ύπερίων 48.

Φ

Φαίθων? 186,
 Φαίδρος 362.
 Φαλέγ 532.
 Φαραώ 218.
 Φαρσαῖοι 472, 488, 490.
 Φεισών 170, 222.
 Φελλήνη 156.
 Φερσεφόνεια 96.
 Φιλουμένη 410, 524.
 Φλεγραῖος 156.
 Φλέγων 186.
 Φλιούς 208.
 Φλυσις 210.
 Φοιδεία 170.
 Φοίβη 48.

Φοίνικες 120.
 Φοινίκη 162, 254.
 Φούδ 534.
 Φουσκιανός 452, 454.
 Φρύγες 140, 142, 154, 156, 158,
 160, 162, 166, 168, 412, 456,
 528.

X

Χαλδαϊκή μέθοδος 52, Χαλδ. τέχνη
 62, 184.
 Χαλδαϊκός 182.
 Χαλδαῖος vel Χαλδαῖοι 52, 54, 56,
 58, 60, 62, 156, 180, 494, 532,
 534, 536, 544.
 Χάμ 206, 534.
 Χαναάν 534.
 Χαναανίτις 532.
 Χαναανοί 534.
 Χάος 46, 48.
 Χαρρά 530.
 Χάρυβδις 516.
 Χορζάρ 184.
 Χούς 534.
 Χρειστός (Χριστός) 324.
 Χριστιανοί vel Χριστιανός 112,
 174, 270, 456, 454, 458.
 Χριστός 120, 134, 140, 146, 176,
 178, 182, 184, 236, 258, 260,
 276, 278, 284, 286, 288, (plur.)
 324, 43, 526, 530, 244, 348,
 356, 372, 382, 398, 400, 404,
 406, 408, 410, 412, 434, 438,
 442, 448, 460, 464, 492, 504,
 512, 524, 526, 528, 530, 544,
 546.
 Χριστός Ἰησοῦς 512, 530, 450.
 Χρύσιππος 2, 40.

Ω

Ὠαννής 156.
 Ὠγύγης 532.
 Ὠκεανός 48, 424, 498.

ORDO RERUM

QUÆ IN TOMI XVI PARTE TERTIA CONTINENTUR.

ORIGENES.

HEXAPLORUM QUÆ SUPERSUNT.

Liber Ezechielis.	2400	Amos.	2954
Codex Syriaco-Hexaplaris Ambrosiano-Mediolanensis.	2692	Abdias.	2970
Prophetia Hezechielis.	2692	Jonas.	2970
Monitum in Danielelem.	2766	Michasas.	2974
Testimonia de codice Chisiano.	2768	Nahum.	2982
Daniel juxta LXX.	2774	Habacuc.	2984
Daniel juxta Theodotionem.	2839	Sophonias.	2998
In Prophetas Miores monitum.	2929	Aggeus.	3002
Osee.	2929	Zacharias.	3004

PHILOSOPHUMENA SVT OMNIUM HÆRESIUM REFUTATIO.

Præfatio Emman. Milleri.	5009	LIBER VI.	5305
Præfatio Lud. Dunckeri.	5013	LIBER VII.	5323
Argumenta librorum.	5015	LIBER VIII.	5347
LIBER PRIMUS.	5017	LIBER IX.	5369
LIBER IV.	5056	LIBER X.	5415
LIBER V.	5124		

FINIS PARTIS TERTIÆ TOMI DECIMI SEXTI.

Parisiis. — Ex typis MIGNÉ.

[REDACTED]
3 2044 073 501 223

THIS VOLUME
DOES NOT CIRCULATE
OUTSIDE THE LIBRARY

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>